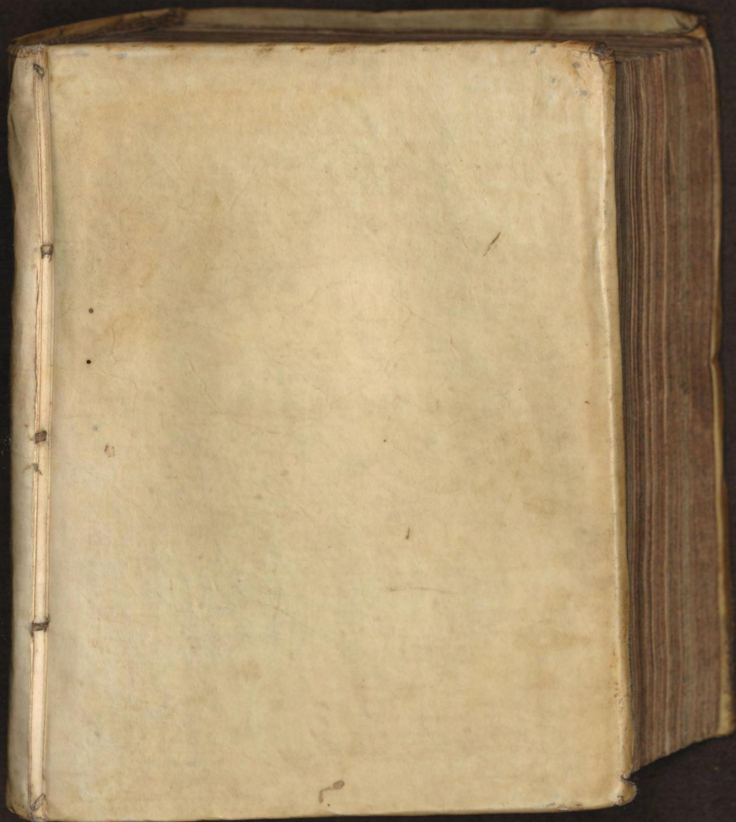


15. fl.

8 9bber 1773.














# JOANNIS BAPTISTÆ VAN HELMONT

*Toparchæ in Merode, Royenborch, Oorschot, Pellines, etc.*

# OPERA OMNIA

tam antehac prodita, quam jam prodeunda adornata

indicibus accuratissimis ac locupletissimis

FRANCOFURTI

Apud Joh. Justum Erythropilum.











Joh: Jac Vogel sc.

# JOANNIS BAPTISTÆ VAN HELMONT,

*Toparchæ in Merode, Royenborch, Oorschot, Pellines &c.*

# OPERA OMNIA.

*Additis his de novo*

TRACTATIBUS ALIQUOT POSTHUMIS EJUSDEM AUthoris, maximè curiosis pariter ac perutilissimis, antehac non in lucem editis;

*Una cum*

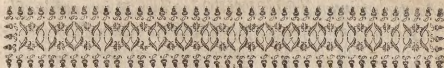
*INDICIBUS RERUM AC VERBORUM UT LOCUPLETISSIMIS, ITA ET ACCURATISSIMIS.*

*FRANCOFURTI,*
Sumptibus JOHANNIS JUSTI ERYTHROPILI.
*Typis JOHANNIS PHILIPPI ANDREÆ.*
M. DC. LXXXII.


BIBLIOTEKA ELBLĄSKA







יהוה

# VERBO INEFFABILI,

Holocaustum vernaculum litat Author.



*Mnipotens, Æternum & Incomprehensibile Ens! Omnis Boni Origo. Concredidisti mihi Talentum, quod fœnori in forum profero: Verũ agnosco & confiteor impotentiã meam nauci, vilem & abutentem inutilitatem. Sic demersus in abyssum Nihili mei. Te precor, Omne pro-videns Bonum, clementer suscipias librum hunc, Æternum Initium ac finis omnis Sapientiæ. Fiat Domine, sal-vifica Tua Voluntas, in Tui Amoris gratiâ, per lignum hoc aridum, vermium escam, incendii pabulum, servum tuum inutilem, filium ancillæ tuæ. Nisi denuo me perficias, custodiasque cuncta Tua dona, in me peribunt æternum. Hoc ingenue fateor ex meditullii mei notitiâ, coram Te Domine, cui omnia in veritate percognita sunt: & coram mundo, cui pleraque præstantissima latent vera. Stupesco Largitatem, & Magnitudinem beneficiorum Tuorum erga floccitatem meam. Ita prostratus celebro Nomen Tuum prægloriosum, illudque desuper invoco, Fidelissime*

*Amator hominum, JEHOVAH! O Sanctum & incomprehensibile Nomen! omni tempore, & solum sanctificandum, solumque gratis sanctificans solos suos Sanctos. Clementer intueâre de throno Omnipotentiæ Tuæ viventium miserias, auxiliâre liberis hominum, cum sit Tibi volupe illis adesse. Recordare verbi Tui promissionis, non amplius Deus Patrum nostrorum, sicut olim, at nunc ut Deus declaratus Pater noster: Non amplius Deus Abrahami, Deus Isaaci, & Deus Israelis; sed ut Deus Jesus, Deus Mariæ matris nostræ, & qui factus Frater noster in amore Gratiæ Tuæ. Omniũ desideriorum meorum finis & scopus eò tendit, ut incomprehensibile Nomen Tuum sanctificetur, non quoniam vocâris Ter-Optimus-Maximus; verum etiam, quia solus es Omne, cui proprie competit Omne sanctificantis Amoris votum, quandoquidem non indiges nobis, neque aliud quicquam tibi devovere possumus. Excipiebat Propheta, A, A, A, Domine, fari nequeo; Ecce infans sum: Ego vero huic repono O, O, O, Domine, cogitationes meæ deficiunt, liquescuntque in nudo Amoris voto Sanctificationis Nominis Tui; Ecce enim Domine, non nisi Nihilum sum, nec quicquam præterea, quam quatenus Tibi placuit, ut ad Te pertineam. O Omne, Omnis, & Omne meum votum, merito videor vernaculâ linguâ tibi offerre, nec non vovere Feudum meæ Essentiæ, & Proprii, quibus à Te investitus auxilio proximi mei utor, fruor. Quamvis enim primus animæ conceptus extra verba consistat, atque sic absque propriâ linguâ: sentio tamen adhuc esse crudum, neque sequestratum, quousque non limetur ac menti junctus in cogitationes, verba, scripturamque abeat. Hancce cruditatem percipio*

cipio

*cipio mihi facere primi conceptus objectum infirmum & instabile, citoque rursus obfuscare. Ea propter Æterna Tua Sapientia eam porro ad mentem usque evehi concessit.*

*Verum quidem, quod velis adorari in Spiritu ab hominibus, non autem eo modo, ut maneat in primi objecti indistinctione. Quin imo Angeli, puri simplicesque Spiritus, cogitatione licet Te nude adorent, ceu Spiritus! certâ tamen, nobisq; ignotâ cantilenâ satagunt sanctificans Tuum nomen sine intermissione sanctificare. Propterea quoque non solum ex totâ animâ, totoque spiritu Te amari praecipis; sed etiam è toto corde, cunctisque viribus: ita ut Oratio spiritualiter instituta, & nuda adoratio, saltem excludant oralem, animi attentionis expertem.*

*Largire, dilectissime Domine, proximis meis servis tuis illud per Similitudines suggeram: Organista novam cantilenam inaudiens, eã mox in principio non sine difficultate ludit; Ipsius anima ex parte quidem sonum percipit, verum ejus digiti (ceu structores sonorum, prout alia membra verborũ fictores sunt) ita concinnè nõ sequuntur, nec absolutam cantilenae perfectionem adeo celeriter, cito, ac distincte assequi illis concessum est. Conspiciens quidem organi tabulaturam, statim ludit; scilicet captu ejus primo tabulaturae intuitu eam versus digitos mittere solito; Ut cantione istâ juxta Musices leges constructâ, non vero in tabulaturam versâ, ceu minus ei assuetus, difficilius ludit: cum prius è Musicâ componenda sit tabulatura Spiritui ejus consueta, antequam ludat. Majori adhuc difficultate ac raritate testudinis tabulatura ex tempore in organo, vel organi in chely exprimitur.*

*Ratio non dispar mihi visa est primi animæ conceptûs, ceu crudi adhuc soni, mensque in verba vel scripturas redigi cupit: cujus defectu non pauci hærent in bono objecto, quod propter mentem indistinctam sine fructu evanescit. Cæterum sentio, primam animæ ideam sequi consuetum animi instinctum, quo imbi limatus verbis vel scriptis percipiatur: Sed vero, quum homo vernaculæ proprietate ab initio imbutus, eam incorporatam vel inspiratam obtineat; & præterea suas cogitationes, in meditationes, linguas vel scripta abeuntes, menti & vernaculæ communicare soleat, animæ inconveniens & mirum videtur, primi conceptûs objectum, in mente vernaculâ linguâ verbis depictum, præter consuetudine ingenitam peregrino idiomate donare. In quo intellectus laborans, vertendo semet obumbrat, debilitat, ac fatigat, nec non primi objecti purum & planè spiritualem conceptum alienat. Verum enimvero, omnis primæ cogitationis objectum in verba abiens, in vernaculâ prius semper haberi, compertus sum in homine, non nisi Hispanico Idiomate utente, qui & Hispanus audiebat; is lethaliter vulneratus, mentis impos, multa sed Italice loquebatur, vixq; intelligebat Hispanicè compellatus. Vidi pariter Germanum ægrotantem, sedentem, vel jacentem, prout ipsum collocarent, sculptilis ad instar, qui nunquam ad interrogata reponere compos erat, nec intelligebat, quæ vel ejus uxor vel natorum quis aliâ quam propriâ Germanicâ linguâ pronunciarent, cum tamen intra domesticos parietes jugiter uteretnr Italicâ linguâ & Gallicâ: Quin imo paulo post ab hoc Comate vigili liberatus vix persuadebatur, idem ut crederet.*

*Atque*

*Atque sic, ô Domine, libri mei dedicatiunculam in vernaculâ coram altissimo Tuo Solio deposui, scilicet cantilenam mei objecti, quod incommodum proximi mei in me demittere non fastidîsti. Tibi sit omnis honos ! Pergo nunc significare proximo miseram Ethnicorum inscitiam, quâ Tui hactenus ægroti ab Academiis fuêre seducti, atque sic miserè peremti, non obstante Prophetico præcepto, nomine Tuo edito ;* Hoc dicit Dominus ; Nolite docere, ad instar Gentium.

*Quapropter, ô Domine! fac retineat anima mea concessa sibi dona in Tui honorem, quò Bonitatem Tuam debiti mei partem in hâc vitâ Mortis, proximo imprimam. Sis mihi Domine omnis Polus, qui solus es Via, Veritas & Vita. Hoc unicum est, quod diligere nos decet; Tu, mi Angele, Tutor, ac Intercessor, qui adspicis Bonum Omnipotens, impetrato meo nomine id quod mihi deest, insiste vestigiis Raphaëlis, ( Medici Divini ) qui opera sepelitionis, mortuorum noctu præstita ferebat ad Deum; Ad Deum ferto præsens nocte mearum tenebrarum factum opus, studiose curans, ne homo posthac ita interimatur, neque tam citò subeat mortem : Offerto hocce Opus meum coram Sacro-sanctâ Trinitate; cui dedico! Sic age, in Dei Gloriam!*

# AMICO LECTORI
## S. D.

## FR. MERCURIUS VAN HELMONT,
*Philoſophus per Unum in quo Omnia,*
*Eremita peregrinans.*



Onſtitueram aliquando, præ multis vagis cogitationibus, ægrè à me impetratum iri, ſcribere quidpiam proximi mei uſu præſenti ſeculo edendum; quandoquidem odi ficta, variegata, vana, & fallacia verba, quæ Mundani ſitiunt. Jam verò coactus rationibus ac literis æquorum multorum Sapientum, diverſis hinc inde ex Regnis Statibusque, qui Salutis pignore adhortabantur, me teneri cuncta piè defuncti parentis mei Scripta prælo ſubjicere; Iisque annectere, quando, & quomodo obierit diem ſuum; quoque in ſtatu ſcripta præfata reliquerit; Inſuper ac ſupplere ea quæ deſiderarentur, humano generi multis ab erroribus, cruciatibus, exitioque in vitam vindicando. Id quod mihi extorſit, ut cætera cuncta relinquerem, prædictaque Scripta perluſtrarem: quo peracto, ipſum memet in eorum ſuffragia damnabam, propoſitum ſuſpendebam, inſequentem narratiunculam planis ac ſimpliciſſimis verbis, materna lingua, differens, juxta tenorem præcedentis Dedicationis paternæ, quam eâdemque ipſâ illius intentione ſuccinendo imitor.

Incidit Genitoris mei obitus in triceſimum Decembris diem, anni ſupra milleſimum ſexcenteſimi, quadrageſimi quarti, ad veſpertinam ſextam, cum plenâ adhuc ratione uteretur, priusque omnia ejus Sacra ſolennia & juſta

ipſius

ipsius postulâsset, nactusque esset. Morbus sibi fuit ejus ipsa vita, qui ipsi permansit septimanis septem, hunc in modum ordiens: Aliquando gelidâ fætentique nebula ad meridiem subito pedes domum revertebatur, quod ipsi fuit in causâ, ut cum epistolium quindecim circiter linearum exarare conaretur, aut longiori nimis discursui indulgeret, respiratio in tantum sibi deficeret, exsurgere cogeretur, perque fenestram proximam spiritum haurire, quo binis diversis vicibus Pleuritis ipsi accersebatur, à qua tamen omnino incolumem se restituebat: Imò pridie exitus sui erectus adhuc scribebat amico cuidam Parisios, inter cætera hæc insequentia verba; *Deo laus & gloria in sempiternum, cui placitum est hoc me mundo evocare; ac pront conjicio, non ultra viginti quatuor horarum spatium vita suppetet; hodiè siquidem primum Febris insultum sustineo præ imbecillitate vitæ, ejusque defectu, quibus mihi finiendum.* Quod ita insecutum, postquam specialem mihi benedictionem impertivisset, quam ingens legatum duco. Morbi ejus proprietatem hîc prolixius non extendo, ob temporis angustiam; cum præterea mentio illius mihi facienda sit in Compendio meo de Omnibus ad Unum, quod, volente Deo, brevi edendum molior.

Paucis diebus obitum ejus præcedentibus, inquiebat mihi; *Cape omnia mea scripta, tam cruda & incorrecta, quam penitus expurgata, eaque conjunge; tuæ curæ nunc illa committo; omnia ad arbitrium tuum peragito. Omnipotenti Domino ita placuit, qui omnia fortiter aggreditur, omniaque benignè dirigit.* Idcircò, Lector attente, rogo, ne primo intuitu inique me judices, quod crudiora Scripta maturioribus permixta excudi curaverim, illis non restitutis, correctisve. Scito, magnum & laboriosum hoc Opus provehendi desiderium causam fuisse: Nihilo secius tandem experiare, avidum Lectorem in hoc & prædictis omnimodo exsatiatum iri, tumque probè ac fideliter omnia me peregisse judicabis, nihil proprio lucro quærens, quod plenius ex hac mea præfatione elucescet. Testor Deum, cui cognitum votum meum in proximi auxilium tendere. Quapropter lege ac relege Scriptum hoc, & in perpetuum non pœnitebit: in summa enim veritate tibi dico, sola ex misericordiâ hæc me protulisse, animadvertens hominibus præ imaginibus propriis, æternæ ac temporalis vitæ salvationem adeo parum cordi esse.

Sistite intrinseco externos gradus vestros antiquos, ingredimini regiam viam æternam; mittite avia illa innumera, quæ permagno labore ac difficultate ipsus pertrivi, quærendo, quo pervenirem ad veritatis cognitionem, interea annitens reperire ordinationem cunctorum creatorum, eorumque harmoniam, idque omnibus interioribus exterioribusque mediis, quæ imaginari poteram. Omnes tunc sensus intendebam, quò innotescerem Sapientibus sic nominatis, sperans tandem invenire Sapientem aliquem dedoctum, ubicunque

 locorum

locorum degerem, quas nationes appellerem, cujusque essent professionis, aut conditionis, juxta appetitum eorum loquebar, ut colloquio illos devincirem, ac pro viribus totam dispertiebam causam: hoc, aliisque modis perspicuas plures attingebam cognitiones fundamentales, artesque, quas omnes consulto hîc prætereo: Cumque eas singulas ac universas intelligerem, solum magni æstimatum hominis opificium deprehendebam, quo magis alienum, vanum, ac futile, eò magis evehi atque coli: quam servitutem agnoscens, sponte aversabar, ut qui prosequebar simplicitatem planam.

Descendens ascendebam ad proprietates essentiales & occultas, meoque auxilio librorum quorundam Latinorum intellectus desiderari videbatur, huic fini Testamentum Novum idiomate Latino simul ac Germano aliquoties perlegebam, ut eo pacto diebus paucis stylum Latinum non modò intelligerem, verum etiam præfato in Testamento comperirem perfectam, diuque optatam, simplicem ac æternam veritatem, vitamque Unicam, quod Unum (scil. Deus) Unum tantum flagitat, & omni Dualitati vel Pluralitati adversatur: sic quoque quicquid creavit Deus, omne in eo Uno, & per illud Unum creavit, alioqui non servâsset ordinem: Et quò amabile, liberum ac unicum hoc Unum in cunctis magis cognoscerem, eoque fruerer, tranquillo studio accingebam me, exterius simplici induebar vestitu, animoque meo interius magis contrahendo, nec non medendo, multa agebam soli Deo cognita, sic & sanitati conservandæ, adaugendisque viribus, complures annos sobriè victitabam, abstinebam quoque carnibus juxta & piscibus, vino ac cerevisia, in tantum idque, ut propinquorum contemtum & fastidium incurrerem, (bono ut conjicio zelo) exprobrantium: Quid insoliti ceptitat rursus? omni statui ac functioni inhabilem se reddit, tam Ecclesiastico, quàm seculari: ad insaniam tandem redigetur, cum nil novi amplius suo delectamento inveniet, aut magicis artibus se addicet, novamve molietur hæresin: cum ipso comparatum est, ut cum cæteris Sapientum liberis, ut in pervicacia persistant. Alii ingeminabant desuper: Parens ejus in culpa est, omnes quippe liberos suos perperam educavit, à teneris ipsos Pyrotechniæ adhibebat, hic nunc morosus effectus, felicitatis ansam perdidit, cum Hispaniarum Infans Isabella Clara Eugenia eum susciperet, ac nobili servitio penes Nepotem suum Principem Cardinalem destinaret, restitit: præstaret fratrum loco ipsum decessisse, ab illis boni quid exspectari potuisset, hic nulli usui inservit: si studiis inhiat, Doctoribus se submittat, ut reliquis mos est: vel uxorem ducat adigendus, quæ peregrina hæc ipsi excutiat. E contra alii regerebant, hoc serum nimis, per ludibrium reponentes: Philosophatur, pertinax nimis est, nullibi præterquam cum omnivariis peregrinis, & personis heteroclitis, cujusque professionis ac negotii conspicitur: infortunium adhuc incurret; simulare

enim

enim nescit, nemini parcit, nec majoribus, nec minoribus, quum iniquum deprehendit: Omni nunc dejicimur spe, ad incitas illum redactum oportet: omne enim patrimonium, & quod possidebat, & quod eveniendum esset, sorori cessit: lætusque insuper peregrè abiit hinc, referens, nunquam se reversurum: Quis unquam talia meminit! Aliud quippiam vices subeat oportet, de quo tamen nobis haud constat, adeò fatuus non habendus, veteres ut abjiciat exuvias, nisi suppeterent meliora, certioraque. Destituunt nos conjecturæ, quandoquidem hæc inconsultis nobis iniit: de fine quoque sibi prospiciat: cum indiguerit nobis, alienus habetor.

Postquam hos, pluresque cæteros casus tranquillus ac lætus superavi, confestim Conscientiæ exonerandæ subsequentem seriem contexui, quam me instante mihi retulit vir mundo ignotus, timens Deum, cujus præcipua compendio absolvam, per Interrogata & Responsa, quorum subsequentes quæstiones quandoque plura indigitabunt, quam in responsionibus præcedentibus manifestè declaratum: quod *studio factum*, ut *Lector interea similiter aliquantum anniteretur, ipsique constaret Responsa prædicta abundare.*

Tempore quodam dictus meus amicus visitatum me veniebat, quem inter alia interrogabam; An promissorum suorum mihi præstitorum adhuc recordaretur, de subministrandis quibusdam parentis mei Operi jungendis, ad ulteriorem benevoli Lectoris instructionem? Cui respondebat: Attende, Frater, præterita nocte jugiter perpendens & ruminans verba tua, novamque simul ac inauditam Mercurii Trismegisti Poimandri Commentationem, lampade extincta, corporique prius alimento naturali subducto ad tempus quoddam, quo totus interiori vacarem: exhinc grave cum sustinuissem deliquium, videns fio, suspenso oculorum usu, à Luce quadam, diaphana, gravia, opaca, compactaque creata in eorum principio, medio, & fine, memetque ipsum simul penetrante: Ipsoque visionis momento me constitutum reperiebam in pellucido, viventi, orbiculari, duplici suggestu, basi carente, in principium suum per-amplexo, ab astris irradiato, undequaque circulari litera perscripto, quam Zenith alii vocant, alii Nadir, quæ adspectu suo simul mihi loquebatur: *Audi, cerne, intellige, ac alloquere Vnum in Omnibus, & Omnia in Vno; tempus apparuit, ut omnes cæci videant, videntesque maneant cæci: Me sequimini, & luminaria mea illuminata vobis patefaciam: Cor meum stabilissimum vetus ac novum est creatum, quodcuique hominum in brabium est suspensum, expressâ qualitate tanquam res ignota, progredimini, annitimini, fundum pertingere potestis corporis mei necessarii, cum omnibus durabilibus, quiescentibus, agentibusque ejus membris, quæ Partes integræ sunt, singulatim & universim per effectus eorum Creatorem suum laudantes, qui me condidit perfectum, tibi tuique similibus ut opitularer necessitatis momento: tibi enim*

 *subsum,*

*ssubsum, & præterea nihil.* Hæc audiens, vera esse constabat, eoque ipso nutu suspensum cernebam brabium, quo super quasi vesanus hæc proferebam; *Juvenis es, ut liberi tui, qui nascentur ex te: tui enim similes sunt fratres, qui ætate te exæquant, corpus tuum lucidissimum, ponderosissimum, summè compactum & conspicuum est creatum, uni bini tui colores sunt cæruleus ac ruber, qui omnes Universi colores continent, & qui atras in tenebras te transmutarit, candidarubraque exsistens virgo, singulis vicibus adusque decem ei paries liberos, illæsâ virginitate tuâ, siquidem tu, liberique tui constituitis Lumen, cujus partes sunt integræ, nec calor nec frigus, nullusque acutissimus gladius vinculum tuum solvet; Sol enim pater tibi, materq; Luna: idcirco omnia audi non videns, ac vide non audiens, & fare interius in silentio Omnia in Uno; tum cognosces duplex, coadunatum Unum in Omnibus; nec non æternum nexum solvere poteris, ac nectere, absque temporis jacturâ.*

His dictis, ingens me pervadebat horror, moxque ad mei similes me convertens, innumeros ibidem cernebam homines omnigenûm gentium doctos & indoctos Sapientes, nobiles ignobilesque, juvenes cum senibus, qui omnes ad certamen invicem divisi erant, propter cognitionem, scientiamque veritatis; Ego, hujus Divisionis fundum perspiciens, voto tentabam me parare insertioni mutuæ Concordiæ. Advertebam primò, libellum quendam, partem alius subsecuturi, insignitum, *Opuscula Medica inaudita*, dissidium hoc ex parte cievisse, qui juniores pios Studiosos, aliosque veritatis cultores ex prolixa caliginosâque nocte in diluculum revocârat, ut crederent magis perfectam nec doctam hactenus lucem restare, unde illis diluculum hoc coruscaret, & quò penitius præfatum libellum inspiciebant, eo magis lætabantur, quod in eo reperirent pollicita adventus desideratæ Lucis perfectioris, id quod adeò animum illis adaugebat, ut eorum quis non vereretur quibusdam Academiarum Professoribus, præmissis celebribus, Christianisque, ingratis tamen, Interrogatis & Monitis, parabolam hanc clarâ voce in publicum proponere: Haud mirum, hæc verba nostra Carni duriora videri, cum spiritualia sint, de quibus caro judicium ferre nequit: prout loquebatur ille, qui lucem nunquam adspexerat, propter visûs ægritudinem: cumque minimum Lucis cerneret, illam detestabatur, inter cætera referens, pessimum illam venenum esse, quia intolerabilem sibi dolorem afferret, ut ea propter permaneret incurabilis, qui pertinaciâ suâ nullam curationis mentionem sufferre poterat, cum præ luce tenebras amaret, & sic factus esset filius earundem tenebrarum, Professorum quidam animadvertebant hoc simile de se prolatum esse, sibi temperare nescientes, furore correpti ingerebant. Vos novitii seditiosique hæresium seminatores, deceret vos cum asseclis vivos comburere. His dictis, ferocientes versus domum Professorum Senioris proruebant, ibidemque cœtum de nocte convocabant, ut sibi prospicerent, quid inchoandum

fore,

foret, quo nova hæc Doctrina subverteretur: Patronus hujus familiæ Senex erat avarissimus, utque ætate maximus, prior sermonem ordiebatur, postquam cunctos salutatione excepisset solenni, inquiens: Confratres, filiique mei Professionis nostræ jurati, vobis pernotum est, Doctrinam nostram firmiter esse stabilitam: de quâ nihil ambigendum, cum tam antiqua sit, nec unquam gentium ullam sustinuerit adversitatem, quæ ipsi labem inurere posset. Nostris diebus minimè concedendum est, ut per Doctrinam hanc schismaticam pessum eat, aut gloria, æstimatio, & à nobis suggesta typis prostantia omnino pereant, iis conservandis totis viribus annitamur: quo facto, nos ipsos posteris nostris immortales reddemus, auferemusque solenne præmium egregiis nostris factis: Simus concordes, tum præstabimus multa: prius meam sententiam expromam: Si nostrum quis adversabitur proposito nostro, ei suffragiorum pluralitate mulcta irrogetur, cujusque facultatibus conveniens: Ego, ut prior, apographo me huic obstringam: Ac quam mox quis mulctandus veniet, argentum hinc resultans deponatur *usui ad supprimendos hostes*: Deinceps, ne dissidium inter nos gliscat, utque commodè pertingamus *Conclusionem* opportunam, necesse est, ut omnia concionentur scriptis, quæ hic peragentur. Cui omni statim parebant, idque effectui mandabant: præterea, incitabant ipsum, quo pergeret sicuti cœpisset, dicentes; Binæ hæ propositiones justæ & æquæ sunt: siquidem hâc doctrinâ nostrâ cuncti opes acquisivimus: ita conveniens ac justum quoque est, ut exinde parta ad Doctrinam nostram spectent, eamque defendant, quo opulentiores adhuc perveniamus. Præfatus Senior, hæc audiens, gratabundo suavique vultu ac gestu subjungebat: Maximè necessum duco, & cæteras Scholarum Facultates conciliare, ut se nobis jungant, mutuumque fœdus ineant, quoniam & ipsas res tangit: quo obtento, *Magistratum* mox *implorabimus*, *libellum* illum seditiosum igni condemnare, ulteriori sub *interdicto*, ut qui uterentur eo, *facultatum corporisque supplicium luant*: Secundo satagendum foret, ut statim astu imponentes unico authoris filio prædicti libelli, qui reliqua scripta hæreditario jure possidet, certam pecuniæ summam polliceremur, intercedente aliquo tertio, in redhostimentum patris sui stare fingentes, ut hoc pacto ad minimum rescisceremus, ubinam illos occultos asservaret, quo potiremur iisdem, igne exurendis: Nam cum hi lucem adspicient, majora perpetiemur: nec aliud suppeteret remedium, quam sub authoris nomine edi curare librum, perversam doctrinam complectentem, aut stygias artes, eumque totum per orbem diffipare: quoque melius hoc succederet, dictus hæres è medio tollendus esset, ne instituto nostro officeret: Quæ omnia liberè *sine peccato* perpetrare licet, quandoquidem hæc demonstrare ac firmare possumus, recepto usu & doctrinâ

plurimo-

plurimorum Scriptorum celebrium Ordinis cujusdam prædominantis. His finitis, primarium post se rogabat Doctorem, non minus summis viribus niti, refragantem adeo doctrinam intervertere, proficuamque conservare; Quibus ille, à primo secundus, obtemperabat.

Erat alioqui vir probus & sincerus, quæ multos secretim miseros ab orco revocârat, integritate suâ, quâ castigabat, quoties concederetur opportunitas, remediorum formulas à quantitate & violentia, Collegarum suorum dictorum. Hic quoque callebat, exspectabatque præsentem adventum Eliæ Artistæ, quem desiderabat efflictim, multisque abhinc annis didicerat à quodam fratrum, suæ Professionis Studioso; cæteroqui ratione pollebat, firmâque valetudine, qui moriens, ultra communem hominum sortem aliquid scire videbatur.

Quondam ante obitum suum, pauperibus charitate gratis ministratum ibat, multa misericordiæ opera in Nosocomiis & Carceribus operabatur, donec morbum communem reportaret, qui mox Professores ejus accersebat, exsultantes ipsum illum experiri professæ suæ theoriæ fructus: hi habitâ Consultatione suetâ, largiter ipsi sanguinem subtrahebant, propinabant Cathartica, adeoque ejus vires planè pessundabant; At commodum accidebat, ut residuus vigor, ejusque Juventus morbum superarent, apparebat vires amissas recepisse, quo firmabatur, Professores ac Licentiatos veros esse Medicos, reputans ex relatu eorum, mortem se meruisse, illorumque tormentis se debere vitam: hinc duplicem auferebant mercedem, non autem juxta eorum merita; Juvenis pristina pia vestigia repetens, eo ipso malo secundo premebat, illorumque opera rursus eandem evadere carnificinam sperabat; Sed, eheu! spiritus sibi deficiebat, ac ratione sana, cognitioneque veri ad hunc suum fratrem exclamabat; Actum est mecum, ut cum singulis; tamque durabit diu, donec Medici sic appellati præsens hocce in æternum reverà sentiant, videant; nunc autem præteriti obliviscuntur, credentes possidere præsens, futurum negant cum illud cernere nequeunt, & sic longior is vitæ nullam curam gerunt: eâ enim nunquam fuêre destituti, uti alio bono caduco, cujus datur reparatio, ast unicam saltem vitam possidentes, eamque amittentes, actum erit. Inanis res est, necessitate nullâ premente studiis incumbere. Victus est servus, qui nobis inserviat oportet, perpetuò vocans omnibus qualitatibus suis, hunc qui Dominum suum nominarit, inscius ejus mancipium erit, quamvis cuncti homines, exceptis paucis, hâc obstricti sint servitute, quæ maximæ parti pro nunc & in posterum vitam adimit: Despero de vita temporaneâ: qui enim dicuntur laturi auxilium, ejus notitiâ carent, eaque prius potiri coguntur altercationibus ac dissidiis, quæ eos inter orientur, odio, invidiâque, quibus dicti Doctores nunquam laborarunt, cum sint pauci, dies noctesque cursitando opibus præpollentes, quo nummorum vim corradunt, tam apud sanos, ægros, ac

mortuos

mortuos: sicque frequentare concordes potuerunt, quod eo persistet, donec appareant tempora extrema, quæ dignosces ex eo, cum videris, adeo increscere juniorum Medicinæ Doctorum Licentiatorumque numerum, ut vix quid agant, suppetat; Seniores infensi erunt Junioribus ac novitiis, quod census suus quotidianus imminuetur, quodque comperient adventitios Juniores, victui comparando certiora discere coacti, quosdam curare ægros, quibus similes sub illorum cura necem subibant, cui invidebunt Seniores, voto expetentes interire omnes ægrotos, quibus juniores accerserentur; Denique conviciabuntur illos publicè coram omni Populo, inquientes; Hi Juvenes scelesti incantamentis medicantur, Praxi interdicatur ipsis necesse foret. His & similibus illos subvertere laborabunt, Deumque offendent, ut Iunioribus aliisque piis ac industriis addat animum, ut perficiant id, quod Senioribus verbis his proponent; Cum vos invitavimus, nobis permittere publicè quosdam ex nosocomio ægros sanare, pauperum lucro brabium statuentes, sollicitantesque vos ad vicem versam, & qui effectui non suffecissent, præmium luerent, *illud recusastis: Non quæritis egenos, sed redditis*, mendicos in eo exprimitis, qui consimiles fastidiunt, noluntque eorum numerum increbrescere: persuasas enim se habent divitum quorundam ædes, locaque, ubi largior stips eveniebat eorum impostoriis verbis, ritibusque, ut ita artes, ædesque has liberis suis doti relinquant; Quod ipsum & vos animo fovetis, at malè succedet: quia publicâ hâc discordia, quæ ex avaritia pronascetur, Mundo fraus innotescet illa diutina, suscipientque solos Doctores veros, qui ex bonis eorum fructibus dijudicentur, quique Samaritani vestigia imitabuntur. His absolutis, vitam deficere sentiebat: ergo oculis sursum flexis, subjungebat mœstus; Misericors Domine, abbreviato terminum Salutis humanæ, & immutato Doctorũ caducam doctrinam carnis, in genuinum amorem Spiritus, ut in tui gloriam vitam absolvant insontes; precor te, ô Salvator mi, necem meam Doctoribus piaculo posthac non imputes: siquidem ignorant, quid perpetrent; sed visum aperire digneris, ut veritati adstipulentur, utque Populus prædicet ea de ipsis, quæ olim de Divo Paulo. Quo finito, se totum Divinæ voluntati permittebat, extremumque effundebat spiritum in amplexibus hujus sui fratris, qui prædicta hæc verba jugiter ruminabatur.

Hic sua vice proferebat sequentia: Tenemur omnes, in Christo fratres, veritati patrocinari; quod non melius perficitur, quam oppugnando ac defendendo: hinc exsequemur bina, unum, ut hostium nostrorum vires nobis innotescant; alterum, ut nostris majus addamus robur, sicque magis in nostro confirmemur instituto. Postquam omnia hæc audivissent, cogebant ipsum hanc provinciam subire mulctæ comminatione, in tantum ut hoc munus voluntarium sibi capessendum esset. Inferebatque; Ego Seniorum secundus, à quocunque erudiri cupi-

dus hâc in re arduâ, Ego veritatis minister, quandantenus concedo priores propositiones binas; tertiæ verò neutiquam adstipulari possum, videlicet interdictis ac censurarum stigmatibus præfatos libros subvertere: illud enim si niteremur, omnino præpostere ageremus, opinantes uno loco eos extinguere, aliisque mille denuo illos resuscitaremus. Non ita rudes & incauti amplius sunt homines, ut olim, cum cuncta exemplaria litandæ obedientiæ gratiâ proferebant, quod apprimè constat Typographis atque Bibliopolis, iis hinc inde quæstum facientibus, ac vetari & impediri nequit; Nonne res ipsa passim id loquitur? haud longè abeundum. Is ipsus Author Dissertationem edidit, inscriptam De Magneticâ vulnerum Curatione, quæ ipsi fuit surrepta, & quinquagenæ circiter ab inimicis ejus typis exscriptæ, ad quam, diversos tres libros, totius Europæ Theologorum atque Medicinæ Doctorum, Atheismum, eorum colentium, blasphemantibus censuris constantes, ingenti numero evulgârunt, quas censuras facile conquisierant, eo quod in singulis regionibus omnigeno sub habitu religionisque vultu degant, ubi nummus vel merx scatet: hasque censorias notas ubique in templis & aliis locis publicis disseminabant, quo libellus innotescebat: venabaturque à quolibet: plures novi illum caro ambientes pretio, nec potiri eo valebant: nullus enim Chalcographorum quidquam de eo compertum habebat, quandoquidem sibi solis servabant, conquirendis censorum vibicibus toties saltem exscriptus, quo Authorem ejus everterent, ultra quinquagies millenorum Imperialium jacturam ipsi creantes: Quoniam porro prædictus libellus, vel Disceptatio, quibusvis Sapientibus Doctis & æquis probabatur, ingens authori fiebat injuria: Deus alibi prospiciebat, ac benedicebat ipsi, ne ex desiderio illorum supprimeretur: Et ecce, in detentione hoc desuper perpessa alterum prodromi loco libellum superaddidit, subsequendumque alium præcipuum, ut liquido constet, ejuscemodi scripta censoriam virgam minus reformidare.

Ut quartò autographum libri, scriptorumve, penes hæredem astu vel pretio deprehendatur, igne abolendum priusquam excudatur, fieri nequit: nam cognitum habeo, fastuosos quosdam præminato hæredi millenos coronatos præsentes, per quempiam Bibliopolam præ se ferentem, obtulisse, aliorumque millenorum vadimonium præterea licitantes, hac lege, ut cuncta parentis sui Scripta traderet, quæ possideret, nullo exemplo retento: subolfaciebat fraudem hæres, nummi libidinis expers: auscultabat illum, multa interrogabat, inquirebat in omnia, ac planè eum conturbabat, ut imprudenter denique in convicia erumperet, irrito itinere domum vestigia relegens. Hæc, taliaque gesta plura, quæ hæres fuit expertus, diffidentiam ipsi pariunt, ut ab eo, qui adspirat ad illa, præsidii tantum postulet, ut decipi non possit. Intellexi præterea, sin rectè memini, interim

ipsum

ipsum curasse ea imprimi per virum probum ac fidum, qui ubique terrarum ea divendere satagat. Quinto, spurios Authori libros subornare, alienam & falsam Doctrinam complectentes, palam fieret: Inventionis enim ratio nunc ubique patet, insuper eo hæredum expergefaceremus, ac juxta nominis sui significationem tam altum exclamaret, ut ab omnibus perciperetur, cui non deficerent media quanquam patrimonio caret: (siquidem perhibetur, & veritas ipsa, se reperisse Eliam Artistam, eumque familiarem sibi reddidisse, cujus ope Pythagoræ Philosophiam propagabit, cujus ultimas tabulas indigitatione Parentis metallicæ virgæ indefesso labore effodit) Re sic se habente, ne ipsum lacessamus, operæ parcamus, conservemusque impensas; Nam si quid Doctrina hæc malum præ se ferat scopum, sponte sua citius corruet, sique divinitus descendat, eique refragemur, instituto non sufficeremus, irritosque labores & sumptus impenderemus, pronunc & imposterum exitium nobis accersentes. Cum omnes jam *Doctores reliqui solidas* hasce rationes inaudivissent, magnas ipsi persolvebant grates, atque hanc *Confutationem pro deciso* colebant; Excepto Seniore *prædicto*, hic exaudiens *illa*, *præ* dolore ac pavore Apoplexia corripiebatur, adeo valde repentinam obibat mortem; ejus filii ejulatibus personabant, expergiscebantur vicini, illucque versus confluebant, gestarum ignari, omnem hancce familiam maximè consternatam reperibant. Quo similiter appropinquabat Studiosus, qui turbam hanc observarat, statim commodo suo litabat: cum enim cerneret omnia illorum scripta ibidem hinc inde disjacentia & relicta, ea tollens sub pallium abscondebat, moxque se subtrahebat; quam primum illuxisset dies, amicorum fautorumque cuilibet ea legendi faciebat potestatem, qui passim id dilatabant, notumque reddebant; hinc ulterius emanabat, Te fodiendo Pythagoræ Testamento potitum esse, referebaturque Supremo occultorum thesaurorum Domino, hic confestim custodiæ te mandabat, quia repertum Pythagoræ Testamentum in medium non protuleras, quod haud furto sed dono acquiri debet; Dominus tres Sapientum suorum, genuinæ Scientiæ cultores, quos omnigenum gentium ac conditionum multi, imò mundi Magnates stipabant, eo destinabat, ubi retinebaris, *sic* te alloquentes:

Bono animo esto, subeunda tibi erit Sententia hæc, quam Dominus noster in te tulit, quæ hunc in modum exorditur; Mandato supremi Domini tui, cui certò constat, te Mercurium van Helmont fodiendo thesaurum invenisse, quem suis subditis inquirendum præceperat, à quibus accusatus, & certis

plenisque probationibus convictus, morti damnâris, nisi illud ipsum Pythagoræ Testamentum sartum tectumque edideris, itidemque aperueris plenissimè, quâ viâ notitiâque illud repereris : his præstitis, per omne ejus Imperium libertas tibi adjudicabitur.

Tristi hæc animo auscultans, denuoque alacritate sublevatus, certò sciebas, inficias eundo mortem te non evasurum, quapropter Delegatis respondebas, insequenti modo : Vos oro, Domini Sapientes juxta ac prudentes, si quicquam in vos valeo, gratum meum animum apud Dominum nostrum contestamini, ob sententiam adeò clementem, quâ me dignatus est prosequi; eique demonstrate, quod Testamentum illud imprudens retinuerim, ignorans tradi oportere: id nunc præstare paro, omni cum experientiâ Scientiâque, quibus illud nactus sum, & quidem, cui Dominum libuerit, modò Bonitas ejus mihi concedat spatium integræ septimanæ, intra quod Domino satisfacturus sum, quo libertatem juxta Sententiæ tenorem redipiscar, id sperans non recusatum iri: Etenim revera, juxtaque legitimam computationem, binis diebus indigeo, Saturni videlicet cum eo Solis, quo mecum omnem telam incipiam atque perficiam, vel ut ordine singula disponam, quæ die Lunæ futuro, & sic deinceps insequenti tota hebdomade distinctè significabo. Ad quod Sapientes respondebant: Mercuri, nos pleno mandato à Domino nostro instructi, cujus authoritate petito tuo æquitati subnixo deferimus, ex sententiâ propriâ cuncta præstabis, ut Domini Sapientes dedocti æquanimes nullum in te delictum inveniant, cum dicto te die audient, examinive subjiciant, proprio utique & amplo dierum termino definito, te ipsum custodiæ servandæ obstrinxisti, donec promissa adimpleantur, continuo tecum persistemus conceptibus tuis inquirendis, quos biduo hoc præcedenti formabis. De consortio illo gaudebas : quivis enim illos qui intuebatur, ex habitu & gestibus illorum pios eos colligebat: siquidem vultus eorum divinam præ se ferebat lætitiam, illisque dicebas: Quandoquidem dies cedit, cui lucrandæ, nec minus obedientiæ meæ contestandæ, scitote, Mei Sapientes, nullum recolligendæ memoriæ tempus me præfinisse, nec cuipiam simili, quoniam mihi non est opus: verum, considerans, hodiernum primum esse hebdomadis diem, crastinum autem postremum, diem Dominicum, in quo omnia perfecerat, quoque quievisset: opportunum mihi visum fuit, Scientiam meam pro ratâ dierum septimanæ distribuere atque complecti, auspicans futuro die Lunæ, sexto hebdomadis die, mortalium consuetudine (coram Deo enim omnia æterna sunt atque præsentia.) Ita ut nobis, tanquam caducis, primus dies habeatur ultimus, & à Saturni die incipiens retrorsum numerare, implendæ toti septimanæ, diebus quadraginta duobus opus habeam, id quod compluribus tædium excitaret, ob temporis amplitudinem: interea breviter omnia commemorabo.

Ego

Ego Mercurius, à teneris in segregata Schola Hermetica à Genitore meo enutritus, ibidemque aliquo modo imbutus, eo spiritus meus inquietus non erat contentus, voto expetens universam Artem sacram, vel Arborem vitæ pernoscere, eaque frui: nec manus operi admovere volebam, nisi hanc à capite ad calcem certò callerem: præterea animo institueram, comprobatione veri, eò ad extremum perveniri posse, absque adminiculo institutionis externæ. Creaturas omnes mecum dispertiebam, primum externas & corporeas, (ut ità dicam:) deinde internas spirituales & corporificantes, quas partes iterum versus inq; Unum simul referebam: dictas Corporeas, sine spiritualium corporificantium adjunctione subdividere ac cognoscere nequibam, insueto illas vultu intuebar, sicuti pro arbitrio consequenter omnes suo quolibet ordine collocaram, tanquam immunis à præoccupatis, falsis, & obstinatis Ethnicorum opinionibus, qui nunquam Academias frequentarim, ut ex stylo hoc meo inculto satis apparet. Veruntamen probè advertite, nullum dictum frustraneum profero, quin aliquid significet, atque totum pertineat.

Spiritus meus nullam in rebus temporariis & caducis delectationem aut studium percipere poterat: perpetuo sitiebam atque anhelabam perfectas, æternas, à momentaneis necessariis creatis in meipsum suspiciebam, & abhinc in Deum, qui Cœlum atque Terram creavit simul, quod Philosophi profani apprehendere nequeunt, quique huc pervenire desiderant, Deum adorare eos oportet, per firmam Fidem, humili cum Spe, inque Amore vero: tum perfectam sui ipsius cognitionem adipiscentur, aliarumque creaturarum omnium, ante eorum principium, in eorum Esse, sive essentia, & post eorum transmutationem, quod latius & apertius eloquar, quantum verbis fieri potest, ad animæ corporisque sanationem ac conservationem temporalem atque æternam, juxta mensuram cujusque captûs, qui omnibus haud est par, nec erat: utque ulterius ad Salutem adjuvarentur, Deus bonitate sua ex Prophetis Moysen suscitavit, qui ipsis Typo (quod Belgicè etiam sonat Biblia) scriptis suis inserviret, priori nempe Creationum libro, qui omne complectitur, quicquid desiderari potest, quod nunc partim ut totum magis edisseram (secundum Hieronymi versionem) siquidem cuncta comprehendit, quæ homo in ejus Suitate, Egoitate, Meitate, similibusque appropriationibus intelligere nequit: quicquid enim Deus creavit, per Unum, & in Uno, liberum ac solutum creavit: quique id sibi arrogat, ipsummet se proprium reddit, à Deo se segregat, inque se ipso extremas versus tenebras viam ingreditur. Ac sicuti Deus est incomprehensibilis, æternus, penetrans, adimplensque Ignis, Lux, & Gloria, carens principio & fine, talis est hominibus sanctis (Belgicè sonat, *Hy-lichten*, quasi Ipse lucet) in coadunato Amore Gloriaque, & in Piis (exprimit Belgicè

*Dal-lichten*, lucere debet) erit, juxta magis & minus; malis verò æternum tenebrosis, segregatisque hominibus quoque æternum urens Ignis est; prout dictum. Quemadmodum igitur Deus est æternum Bonum (Belgico Idiomate Deum exprimit,) ita quoque omne Bonum creavit, quicquid creatum est. Primus homo in Lucem & Bonum constitutus est, tanquam à Deo creatus, non tamen Unitus in æterna Quiete ac Gloria, sed ut creatus ad Imaginem Dei arbitrio libero; quod jam in nobis proprium est factum, seductione, atque transgressione Interdicti, Admonitionisque Dei, in Mortis attactu & esu, seu vetitæ Arboris fructus, quos mater omnium Heva tetigit, comeditque.

Sapientes dicti, tibi loquebantur; Ne tam longè excurras, priusquam percipiamus, nunquid te ipsum noveris, quidque te esse dixeris.

*Mercurius*; Homo sum, à Deo Omnipotenti creatus ad Imaginem & similitudinem sui, ex Terræ limo corpus (idiomate Belgico *Licht aem*, quasi Lucis vas) possidens, Spiritum & Animam ab illo adeptus; Unumque horum fieri oportet, Corpus, Spiritus & Anima debent sanctificari (*Hy-licht zyn*, ipse lucet) vel Beati (*Hal-licht Zijn*, lucens erit;) sic minus, vas & spiritum damnari necesse est.

*Sapientes*; Animadvertimus, te conari exprimere, te triplicem esse, non verò Unitum, spiritumque tuum tenebrosum vel lucidum fore, offuscationem sui ex carne proventuram, quæ est terrestris, mortifera & obscura, Illuminationem sui acquiret per Spiritum irradiando, explendo, & subigendo tenebras. Verum audire avemus, utrum sit tertium; quoniam Lucem vasis & Animam appellas: num duæ diversæ sint Luces, sive unam saltem una constituant?

*Mercurius*; Unica Lux æterna est in omnibus partibus integrè & æternè, externè atque internè, utpote vita æterna, æternaque tota pars à Deo Omnipotenti inspirata homini; sicuti testatur Moyses, Libri Geneseos capite secundo: *Factus est homo in Animam viventem*: quæ Anima constituit diem septimum, ut demonstratur eo ipso capite: *Igitur perfecti sunt Cœli & Terra, & omnis ornatus eorum. Complevitque Deus die septimo opus suum, quod fecerat: & requievit die septimo ab universo opere, quod patrârat. Et benedixit diei septimo; & sanctificavit illum: quia in ipso cessaverat ab omni opere suo, quod creavit Deus, ut faceret, (Scil. hominem in animam viventem.)*

*Sapientes*; Si Lux hæc est dies septimus: quid de diebus sex præcedentibus sentis, deque eo qui exstat Ecclesiastici capite decimo octavo; *Qui vivit in æternum, creavit omnia simul?*

*Mercurius*; In principio creavit Deus omnia, Cœlum & Terram, & quicquid creatum est: quod Moyses ad introitum Geneseos in primum diem comprehendit, ubi fieri dierum quinque reliquorum indigitat, inquiens:

*In prin-*

*In principio creavit Deus Cœlum & Terram; Terra autem erat inanis & vacua: ac tenebræ erant super faciem Abyssi: & Spiritus Dei ferebatur super aquas. Dixitque Deus: Fiat Lux. Et facta est Lux. Et vidit Deus Lucem, quod esset bona; & divisit Lucem à tenebris. Appellavitque lucem Diem, & tenebras Noctem. Factumque est vespere & mane, dies Unus.*

In tantum ut Homo constituat sextum diem, qui dies invicem distincti sunt, quò se ipsum Homo cognoscat, quid sit, quid ei agendum, quamque potentiam habeat, vel habere possit per Spiritum ejus, quà homo, (non itidem quà Anima) in præcedentes dies vel creata: sicuti in præfato Geneseos capite habetur: *Et ait Deus: Faciamus Hominem ad imaginem & similitudinem nostram: & præsit piscibus maris, & volatilibus Cœli, & bestiis universæ terræ, omnique reptili, quod movetur in terra.*

*Sapientes:* Nobis satisfacis, ac præterea superque significas, Hominem diem sextum esse, & Lucem, & tenebras in primum diem separavit, quam Lucem sive spiritum vocavit diem, ejusque Sanguinem, Carnem vel tenebras Noctem, quæ vespera ac mane sextum diem constituêre, & ita deinceps reliqui quinque, quamvis juxta peculiarem cujusque naturam. At nullam Septimi diei mentionem facis?

*Mercurius:* Septimum mane, Lux, aut vita, Spiritus Dei ipsius est, prout dictum: Ideoque in septimi diei descriptione Moysis non exprimitur, ex vespera & mane septimum diem factum fuisse, sicuti præcedentibus sex diebus: idque hanc ob causam, quod non detur principium aut vespera in Deo Patre, quippe qui *Est, qui est:* Sed habetur, quòd septimo die Homini in faciem ejus inspiravit spiraculum vitæ: & hic Homo factus est in Animam viventem, ita ut ex homine & spiraculo Dei dies septimus factus sit.

*Sapientes:* Ex relatione tua ad satiem intelleximus, principium ac finem diei primi, insequentisque sexti, cum septimo die infecto conjunctim hominem esse factum in Animam viventem. At inaudire expetimus, quid velit Moyses vocabulo, *In principio*?

*Mercurius:* Principium est Deus Filius, per quem, in quo, & à quo Cœlum & Terra creata sunt: uti testatur quam evidentissimè Evangelista Joannes, primo capite, his verbis: *In principio erat Verbum,* (quod Belgis quoque sonat *Woort*, id est, Fiat) *& Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factum est nihil, quod factum est: in ipso vita erat, & vita erat lux hominum: & Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit Homo missus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de Lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille Lux, sed ut testimonium perhiberet de Lumine.*

*mine. Erat Lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognovit. In propria venit, & sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus: qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et Verbum Caro factum est, & habitavit in nobis: & vidimus gloriam ejus; gloriam quasi Unigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. Ioannes testimonium perhibet de Ipso, & clamat dicens: Hic erat, quem dixi: qui post me venturus est, ante me factus est: quia prior me erat. Et de plenitudine ejus nos omnes accepimus, & gratiam pro gratiâ. Quia Lex per Moysen data est, Gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Deum nemo vidit unquam: Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit.*

*Sapientes*; Jam hoc divi Joannis testimonium percepimus, quod omne perfectioni inserviens contineat: verum tuam sententiam nobis expedias; Quomodo Adami similis sis? & quâ ratione in & ab eo processeris?

*Mercurius*; Antequam Homo factus sit in Animam viventem, Deus ipsi dicebat, testante Geneseos capite priori; *Et creavit Deus hominem, ad Imaginem suam*, (quæ Imago est Deus Filius) *ad Imaginem Dei creavit illum, masculum & fœminam creavit eos. Benedixitque illis Deus, & ait; Crescite & multiplicamini.*

Quod mandatum Adamo injungebatur, quoad Spiritum & Humanitatem: non autem quoad Animam: hæc enim æterna atque immutabilis est. Sic etiam omnes ejus partes ei similes sunt, quarum & ego totam possideo: Quemadmodum nunc à limo humi Homo factus est, ita ut reliqua animantia terrestria, per accretionem & unitionem, esum creatorum viventium, crescere oportet, qui cibus, in ventriculo emoriantur & immutentur ab illorum Substantia, requiruntur, si à viliori in præstantius converti debeant, vel per Hominis Spiritum ad vitam Unitam provehi, à quâ coalitione & adauctione meum vas aut corpus, & substantiam, sicut Adam teneo: quia ex eo processi, postquam factus est in Animam viventem, ut in Capite secundo Geneseos habetur: *Adæ verò non inveniebatur Adjutor similis ejus. Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam: cumque obdormisset, tulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro eâ. Et ædificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam, in mulierem: & adduxit eam ad Adam. Dixitque Adam: Hoc nunc, Os ex ossibus meis, & Caro de carne mea: hæc vocabitur Virago, quoniam de viro sumta est. Quamobrem relinquet Homo patrem suum, & matrem suam, & adhærebit uxori suæ: & erunt duo in carne una.*

*Sapientes*; Explicasti nobis, quî fueris Totus in Adamô secundum Spiritum

ritum & Animam, & in Heva juxta Corpus: Item, quòd vas ſpiritum, ſpiritusque Animam ſuſceperit; Jam inaudire cuperemus, qua ratione Heva ex Adamo per Deum producta fuerit, quidque Somnus Adamo à Deo immiſſus indigitet, priusquam eam conderet?

*Mercurius:* Ab initio Adam in Eſſentia ſua perfectus erat, tanquam primus Homo à Deo creatus, ita Spiritus ejus carnem & vas perlucebat, illuſtrabatque: ſicuti nunc Lux tenebras ejus illuminabat, ac ſubigere poterat, ita tenebras præcellere ac ſuperare debebat: quoniam interna, ſtabilis, æterna, & bona in Eſſentia ſua erat; quo exſiſtente, Adam absque ſomno immiſſo ſui ſimile ſponte ſua producere non poterat: perſiſtens enim in Eſſentia ejus inſomnis, & quoniam ipſum ſe diviſerat, omnes partes ejus ipſi propriæ permanſiſſent, rurſusque in unum ad Totum rediiſſent, quam primum libuiſſet, eo quòd per Spiritum ipſius prædominantem ſubjectum Corpus ſibimet diviſiſſet, quæ partes intrinſecus & extrinſecus irradiatæ erant, ab Unâ ejus Luce, quæ quibusque membris Eſſentiam tribuit.

Sed quis quæret: Quomodo denique cum Adamo comparatum fuiſſet, ſi virus ab Heva non comediſſet? Reſpondetur: Perpetuò ipſi dimicandum fuiſſet Spiritu vel Luce ſua adverſus ejus tenebras, quæ primo die Deus dividebat, ex quibus duobus ſimul Homo condebatur: uti perhibet dictum caput, quod explanatur ulterius ad finem ejusdem capitis, die ſexto, his verbis: *Et replete terram, & ſubjicite eam:* Cumque ad extremum pugnâſſent, terram & tenebras eorum Spiritu vel Luce eorum impleviſſent, ſicque ſubegiſſent, ut priores tenebræ abſorptæ atque coalitæ fuiſſent: quod erat ipſius proprium, unicumque Opus, jugiter agendum & perficiendum.

At quis porrò quæret: Cum in Adamo dicta Lux à tenebris disgregata tenebras ſuperaſſet, ſicut relatum, per eandem ipſam lucem: nunquid juxta ſpirituale redditum Corpus Unitum, integer & æternus in ſingulis ſuis partibus ac membris fuiſſet? Hoc exſiſtente, eâ ratione dividi potuiſſet in innumeros, æternos, infinitosque homines, ſine præfato ſomno præcedente? Reſpondeo: Conſtat, hunc Deificatum hominem in cunctis ejus partibus infinitis integrum fore, ſimiliter omnes illæ partes iterum Unum integrum unà conſtituere: Ita ſe habente, Unus ſaltem Homo Deificatus futurus fuiſſet, huc redactus neceſſaria ſua lucta, eadem cum Chriſto Salvatore noſtro poſt ejus reſurrectionem Gratia in ſua vita gauderet. Quo jam plures ejuscemodi homines progenerarentur, quoque omnes etiam ea ipſa fruerentur Gratia, ad quam Adam procreatus erat, & quo per eam ipſam luctam eam acquirerent, Deo Domino immittere placuit prædictum ſomnum, ne Adam, altum dormiens, ſtructioni Hevæ quidpiam contribuiſſet: Nunc autem hoc ſomno per Deum fundata fuit.

Quæritarent porrò Curiosi: Cur Heva condita sit ex Costâ Adami, non autem ex ejus Carne? Responsum reddo: Prior Homo Adam erat, alter Heva, illius in auxilium & procreationem conjunctam structa, jam propagatio consistit partim in homine, sicut in cæteris Animantibus, Conjunctione, aut Alimentatione, uti dictum, ulteriusque observandum in omni accretione creatorum in hoc Mundo, antequam succrescere valeant, (quia constant ex duobus: Unum prius interire oportere, videlicet Corpus & Formam, quæ ex aquis & terra consistunt, oriunturque ex Lunæ luce, stellarumque, tanquam Noctis Luminarium, unaquæque pro natura illarum differenti, nullis exceptis: Ut & hoc in Adamo perficeretur, Dominus Deus Adamo costam eximebat, quæ est os, secundum Fieri in Adamo, progenies venarum (quod Belgis quoque sonat viperarum,) quod à Luna regitur, uti comperietur, accrescente Luna ossium medullam itidem increscere, instar aquarum, & cum illa decrescere; Comperietur porrò, quando igne crematur Caro, eam perdere formam, non item os, imò adeò stabile est, ut monetæ probitatis examinatores crucibula sua exinde conficiant, in quibus Aurum, Argentumque liquefaciunt & explorant; Ut ita Os, seu Costa, præter terram Humanam nihil sit ac retineat, quatenus secunda in Homine productio est, instar Terræ ex Aquis, eatenus à Primo & Uno distat. Propterea Heva, utique hinc procreata, quid Secundi ac Minoris est, juxta Corpus, non item juxta Spiritum & Animam: has enim ab Adamo tenet, quæ æternæ ac permanentes sunt, quarumque Heva partem possidet, eamque totam, veluti cunctæ partes æternæ sunt: prout dictum. Præmissis nunc ulterius asserendis, comperies fœminas ideò menstrua pati, progenerationi inservientia, quoniam Hominem quoad Corpus progignere debent ratione eâ, qua dictum.

*Sapientes*: Acquiescimus, insuperque duorum vocabulorum occasione, quæ Belgico idiomate considerate protulisti, bina Scripturæ loca nobis in memoriam revocas, commemorata unum ab Evangelista Matthæo 12. cap. ubi Christus inquit Pharisæis: *Qui non est mecum, contra me est: & qui non congregat mecum, spargit. Ideo dico vobis: Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus* (Carni) *Spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicunque dixerit verbum contra Filium Hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro. Aut facite Arborem bonam, & fructum ejus bonum: aut facite Arborem malam, & fructum ejus malum: siquidem ex fructu Arbor agnoscitur. Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali? ex abundantia enim cordis os loquitur.* Alterum à Luca capite tertio, post citatum Jesaiæ Prophetæ locum, qui dixit: *Et videbit omnis caro Salutare Dei. Dicebat ergo* (scil. Joannes Baptista) *ad turbas,*

*quæ*

*quæ exibant ut baptizarentur ab ipso: Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere à ventura ira? Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ, & ne cœperitis dicere: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ.* Quæ duo vocabula binis hisce textibus quoque recitantur, sermonis Belgici significatione haud malè congruentia, omnique demonstratione tua nobis indicans, sic vocatam Serpentem, quæ Hevam seduxit, ejusque Spiritum, certè fuisse Carnem ipsius propriam, Sanguinemque, Arboris vetitæ fructus appetentes, Spiritumque suum ea propter alloquentes: ut ita Serpentis nomen serpens non habeatur, verum æquè serpens Animal, ac Homo, juxta Carnem, quod superque cernitur in Hominis infantia vel senecta, aut cum spiritus debilitatur, ipsum esse fierique serpentem.

Quapropter, postquam Deus Homini dominium irrogasset in Animalia, in omnem Terram, & in omne Animal serpens, quod movetur in terra, postremum hocce dominium maximum est, quo beatitudinem suam operari debebat, id quod liquidius ex textu patefacies, quam primum otium suppetet: jam enim properamus, siquidem secundi præfinitorum diei dimidium mox cessit: progredere igitur, & festina, nobisque differentiam inter te atque Adamum edisserito, cum adversus caliginem suam ipsi luctandum erat, quo æquè ac tu eam subigeret.

*Mercurius*: Alia nulla, præter quód tenebræ in homine auctæ sunt, per attactum fructuum, comestionemque, Arboris prohibitæ in tantum ut Tenebræ primas in lucem teneant, eamque nunc possideant, quemadmodum in Adamo Lux tenebras ejus possidebat, & ante lapsum ejus illuminabat.

*Sapientes*: Qui hoc factum?

*Mercurius*. Factum est hoc comestione fermentanti, contagiosa, caliginosa, & mortifera.

*Sapientes:* Quid eo vis innuere, per Similia te explica.

*Mercurius*: Sicut erant tenebræ in facie Abyssi, priusquam Spiritus Dei ferebatur super aquas, simili modo comperies, vas aliquod, locumve conclusum & mucidum, omne id, quod tantillo saltem temporis infertur, æquè rancidum reddere, ulteriusque inficere, nec quicquam de fermento & mucore primo principaliori decedere: Insuper ut demonstretur, locum hunc mucidum etiam esse tenebrosum, à doliariis addiscitur, qui cupientes rescire & experiri, utrum dolium sit mucidum nec no, orificium ejus aperiunt, perque umbilicum accensam candelam immittunt, cumque vas erit mundum, nulloque mucore infectum, lucerna transversim immissa ardens permanebit, donec vapore suo progignente semetipsam præfocet: dolio verò exsistente mucido, flamma aut lucerna per dolii orificium ad spissitudinem ligni penetrare nequit. Manifestè igitur

 apparet,

apparet, caliginem quoque ſeſe exſerere: aliasque res caliginoſas efficere, perinde ac Lux operatur, idque cum caliginem Lux ſuperat: Hæ ſimilesque tenebræ, ante omnem Lucem ſint, oportet: & quo ſunt ſtabiliores, eò ſtabilius etiam eſt corpus inde exortum. Ulterius nunc animadvertendum, ſicuti Lux temporalis extra ſe illuſtrat, alia aliàs longius, juxta earum ſtabilitatem, magnitudinē, aut coalitionem, ſimili proportione ac modo tenebræ extra ſe radios effundunt, ut relatùm: ſicuti quoque ignis ardens & conſumens per lumen ſuum poteſt accendere, comburere, & excitare plura ſemina in Creſcentiam, pro rata ſtabiliores eorum naturæ: id quod noto hoc experimento evidenter percipies: cernitur atque ſentitur, quo propius Ignis accenditur, eò magis fulget, calefacitque: hic nunc Calor & Fulgor una eademque res eſt, in Igne, uti per collectionem radiorum illorum calidorum, adminiculo ſpeculi cujusdam uſtorii probari poteſt, quo congregantur rurſus calidi radii, ſimilesque fiunt illis in igne exſiſtentibus, nimirum calidi & urentes: Jam cum Ignem temporalem, ſparſum & caducum liberè ardere permittimus, deprehendemus, lumine, quod per ignem effulget, diverſis diſtantiis abhinc alia creata aduri, in proximo videlicet magis ſtabili ac combuſtili, & quatenus radii diffunduntur, eatenus quoque Calor minuitur, minusque ſtabilia creata accendet: Ratio eſt, quod citò fit, citò quoque perire neceſſe habet: propterea Regiones frigidæ ac uvidæ, majores proferunt fructus, præfervidis & aridis ditionibus, minus tamen durabiles quàm alii minores calidiores, quoniam eorum Lux, quæ ipſis ineſt, magis eſt diviſa, idque tam in brutis quàm hominibus, udarum plagarum homines rudes & magni ſunt, nec tantum Caloris ſufferre poſſunt, ut Homines in editis, aridis, fervidisque regionibus degentes, ut ſuperque res ipſa teſtatur, imò adusque cadavera violenta morte peremta comperies, prout Hiſtoriæ narrant, & quotidie adhuc experiri poſſumus, cum ſtrages edita fuit, edeturvè, hominum qui ex tractibus frigidis & aquoſis illos calidiorum provinciarum adverſus belligeratum proceſſerant, utrinque cæſos diu poſt dignoſci potuiſſe, quia illi frigidiorum regionum citò putreſcebant, hi areſcebant atque ſuperſtites manebant, in fervore integri hi prædurabant, quod balſamus eorum durabilior eſt cæterorum, prout magis minusvè materiæ humidæ continent, vel magis minusve de Luce nocturna participant, quique eâ magis deſtituuntur, ii magis diurna Luce gaudent; Quemadmodum nunc Sol perfectum ac majus eſt luminare diurnum, ita Luna, Planeta nobis proximus, perfectum Luminare nocturnum eſt, quæ perennia ſunt in eorum Eſſentia, corporaque ea itidem perennia & durabilia præſtant, quæ ope eorum naſcuntur & renaſcuntur. Præterea ut Unicus eſt Sol, ac Unica Luna, eorum creata haud aliter quam ipſis ſimilia, comparata eſſe poſſunt, unica etiam & perfecta, ut Aurum quod Philoſophi Solem appellarunt, & Argentum Lunam, cæteraque quinque

metalla

metalla similiter pro re nata, secundum cæteros Planetas, quo ritè egerunt, perhibueruntque veritatem, quia unica corpora perfecta sunt, Ignis illis nocere nequit, in eo stabilia permanent, in Igne Aurum vivit, ideò Philosophi Salamandræ nomine illud insigniverunt, quæ falsò nunc pro Animali habetur; Ignis temporaneus atque caducus ignem suum solummodo ex parte possidet, ut dictum, Sol autem Ignis & vita perennis est, solummodoque in sibi simili vivere potest, quod etiam stabile corpus sit oportet: Ac sicuti Corpus est temporaneum in rebus omnibus, duobus exceptis his prædictis, quæ eorum similia sunt, & ab illis omnino participant, quâ ratione Corpora in primam eorum Essentiam, eâ Lux itidem ad Originem suam reverti debet: Caducum enim perenne non potest attingere: Præterea Caligo stabilis ante Lucem adsit oportet, in quâ Lux suscitetur, quod si tenebræ hæ perennes sunt, Lux etiam perennis in eo habitare potest, primo juxta Spiritum, deinceps juxta Animam, qui Spiritus, cum sit æternus, æternas illuminat tenebras, coalescunt tenebræ in Lucem, & fit Argentum, quod *est duplex, constituens* Corpus in Carne Ossibusque Auri, quod triplex *est: Sicuti jam Sol magnum est Lumen diurnum, ita Lunam* vincit, Argentumque omnino in Aurum convertitur, per id cæteri Planetæ quinque terrestres transmutari, ac ad eorum similem perfectionem perduci possunt, quoniam & illi sunt Luminaria nocturna. Ulterius sciendum, innumera Mineralia multa esse, stellarum ad instar mutuò differentia, quæ cuncta perfectionem suam exspectant, horum quædam cæteris facilius & citius ad perfectionem postremam pervenire possunt: Aurum & Argentum, quam minutim dividantur, sine jacturâ reduniri queunt, eo quod omnes partes minimæ integræ sint & perennes: veruntamen caducæ reddi possunt, quia nondum in unum coiêre, hic autem interitus ex & ab ipsis incipere nequit, neque Auri, neque Argenti ratione, quia stabilia sunt.

Jam quidam Amatores interrogarent, quo pacto contingeret? Replico: Eodem quo evenit in omnibus creatis, quo & in Heva accidit, adauctione tenebrarum, quæ ducunt originem ex principio eorum corporum, uti relatum; Imò tenebræ adeò excrescere possunt, ut integrum spiritum in tenebras converterent: verum quod si Luna seu spiritus Solis Animam aut calorem in auxilium vocat, antequam subjugetur & vincatur, Spiritus corroborabitur, non ut ante corruptionem ejus erat, sed hâc lucta & victoria tam fortis erit, Spiritusque ejus tantum multiplicabitur, ut imperfectorum fratrum decem stabiles reddere valeat; non autem hîc libertatem vel integram æternamque Unionem hoc certamine acquisivit, sed toties conflictum hunc repetere debet, qui jugè magis magisque accrescet, secundum Spiritus adauctionem, & caliginis, donec ad extremum pervenerit, nec amplius patiatur,

Corpusque aquosum vel tenebræ planè consumtæ erunt, ac tum est purum, sempiternum, unitum & duplex Lumen, quod omnia illustrabit, absque detrimento & imminutione, omnesque fratres ipsius in sui similes perficere poterit, virtute propria retenta; Cumque hoc in Sole contingit, Lunæ lumen immutatur, absorbeturque in Solem, ut æquè Sol æternus, unitus & trinus fiat, idquod est postremum in æternitate (extra hominem;) Et hinc demonstrari potest, quod Evangelista Joannes, Apocalypseos tertio capite, similitudine utatur eadem, inquiens; *Suadeo tibi emere a me Aurum ignitum probatum, ut locuples fias, & vestimentis albis induaris, & non appareat confusio nuditatis tuæ: & collyrio inunge oculos tuos, ut videas. Ego quos amo, arguo & castigo. Æmulare ergo, & pœnitentiam age. Ecce, sto ad ostium, & pulso: si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum. Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo: sicut & ego vici, & sedi cum Patre meo in throno ejus. Qui habet aurem, audiat, quid Spiritus dicat Ecclesiis.*

*Sapientes*; Gaudemus, quod intelligimus à te cognoscimusque Lucem elucentem ac vivificantem; effluentes pariter, agentes, fermentales, contagiosas, caducasque tenebras; per quæ rescivimus, quomodo Heva fructus tenebrarum tetigerit atque comederit; & quod exinde tenebrosa & contagiosa devenerit; per effluentem ejus caliginem, tradebat id quod comederat, ut quæ id ipsum facta erat, Adamo, qui eodem vescebatur: Similiter per diversitatem Lucis elucentis à tenebris exserentibus se intelligimus, quomodo Dei ministri per Lucem externa & sempiterna opera patrare possunt, ut montes translocare, cæcis visum reddere, surdis auditum, mortuos resuscitare: & vicissim, malos caliginososque homines extra seipsos solummodo operibus segregatis ac lethalibus designandis esse potes, emanenti eorum caligine. Percepimus quoque vitæ arborem in medio horti locatam fuisse, pariterque fuisse arborem Scientiæ boni atque mali, quod colligere licet ex Moysis capite secundo, insequentique tertio. Apprehendimus item, arborem bonam, fructus verò malos fuisse, præterea jam Arborem hanc cum Paradiso cognoscimus ex verbis tuis, idemque Moysis, secundo capite; *Plantaverat autem Dominus Deus Paradisum voluptatis à principio: in quo posuit hominem, quem formaverat. Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suave: Lignum etiam vitæ in medio Paradisi lignumque Scientiæ boni & mali. Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradisum, qui inde dividitur in quatuor capita. Nomen uni Phison; ipse est qui circum omnem terram Hevilat, ubi nascitur Aurum: Et Aurum terræ illius optimum est:* Porrò capimus & hoc, quod habetur cap. tertio; *Et cum audivissent vocem Domini deambulantis in Paradiso ad auram post meridiem*; id quod explanatur ulterius 18. Psalmo Davidis, qui inquit; *Cœli enarrant gloriam*

*riam DEI, & opera manuum ejus annunciat Firmamentum. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat Scientiam. Non sunt loquelæ, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exivit sonus eorum: & in fines orbis terræ verba eorum. In Sole posuit tabernaculum suum: & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo: Exultavit ut Gigas ad currendum viam, à summo Cœlo egressio ejus, & occursus ejus usque ad summum ejus: nec est, qui se abscondat à calore ejus. Lex Domini immaculata convertens animas: testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis. Justitiæ Domini rectæ, lætificantes corda: præceptum Domini lucidum, illuminans oculos. Timor Domini sanctus, permanens in seculum seculi: Judicia Domini vera, justificata in semet ipsa. Desiderabilia super aurum & lapidem pretiosum multum: & dulciora super mel & favum. Etenim servus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me: & ab alienis parce servo tuo. Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero: & emundabor à delicto maximo. Et erunt ut complaceant eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adjutor meus, & Redemtor meus.* Cognitum quoque habemus, mortalem hominem Arborem vitæ, attingere posse, eâque frui, cum fuerit Cherub, isque fieri potest, testante Moyse, 3. cap. Geneseos; *Et ait; Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum & malum: nunc ergo, ne fortè mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & vivat in æternum. Et emisit eum Dominus Deus de Paradiso voluptatis, ut operaretur Terram, de quâ sumtus est; Ejecitque Adamum: & collocavit ante Paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium, atque versatilem, ad custodiendam viam Ligni vitæ.*

Quandoquidem nunc determinatum illud biduum effluxum, quodque brevi à nobis sis relinquendus, prius inaudire avemus, quia initiatus es 4. Ordinibus minoribus, an cæteros tres similiter ambias, sive in Doctorem Medicinæ promoveri.

*Mercurius*; Sacerdotium magnum est munus, multaque requirit, nunc præsertim, de multis respondeant, sintque perfecti oportet, cum ritè defungi velint, quod capessere neutiquam auderem, nisi coactus. Doctoratum Medicæ Artis meritò defugio, quoniam ejusdem Professores plerumque alienas fovent opiniones, minusque veritatem sectantur; At Deum orabo, sibi placeat, indies mihi concedere, voluntatem ejus exsequi totis viribus, ad usque destituere vitam.

Sapientes faustæ noctis voto te beabant, adhortantes: Perge tuo in instituto, & agito, ut tibi ipsi, mediante die Saturni, in die Lunæ, per diem Solis, libertatem procures, ut dictum: Demumque te commendamus postulationi subsequentium nos, qui te insimulârunt, accusârunt, atque convicerunt, ut

omnia

omnia præfata Luci ederes: eos alloquere & exaudi, ut cuncta exsequâre observabunt, pro hôc biduo nostræ Delegationi stetimus.

Adhæc, erga Dominos & Magistros hos sapientes tuis gratiis defunctis, illorum sectatoribus inquiebas: Veritatis amatores, summè honorati, cum minus honoratis, nobiles ignobiles, quique adestis, neminem vestrum seorsim novi (quamvis à vobis instimulatus fuerim) quia vultu jam mihi velato estis: Scitote, demissè me vobis omnibus supplicare notis, ignotisque, promtam meam opellam, benevolumque affectum haud gravatè suscipere, omnibus ac singulis vobis ex cunctis viribus inservire se devoventem. Quibus auditis, acceptum sibi eminus testabantur, ac notorum numerus ingens vela levare incipiebat, quidam literas tibi exaratas legebant, alii personabant Hymnis in honorem parentis tui, ejusque scriptorum, tibi missis, quo paterno præfigerentur operi: Cessante hoc applausu, post gratias tuas absolutissimè peractas, persequebaris: Multos vestrum novi, aliquos visu & alloquio, cæteros celebritate magnâ, literis, & carminibus, à Gilinii Comite mihi ereptis, cum absente me spoliâsset castrum, ubi inter reliquam meam supellectilem libros, scripta, & hymnos prædictos deprehenderat, quæ omnia ille cum Medicastro suo Galenico superstites non sufferre poterant: hunc lugeo interitum, causam unicam, quod nullatenus lucem cernere potuerint. Quo precabare illis omnia prospera ac salutaria in Domino, inquiens: Vestræ flagitationi commemorata cuncta typis mandabo.

Quæ omnia, postquam meus Intimus ad instantiam mihi narrâsset, paucis complectebar, eique monstrabam: quibus visis, typis vulgare monebat, subjungens: Si quis plura desideraverit, modò sit aptus, nunquam deero, quin plenius cuilibet pro re natâ inserviam: Me sequere, universum perambulo Orbem.



EXPLI-

# EXPLICATIO
## ALIQUOT
verborum artis.

1. LIquor *alkaheſt* Paracelſi, omne corpus viſibile reſolvit in primam ſui materiam, ſervatâ ſeminum poteſtate. De hoc ajunt Chymici: Vulgus cremat per ignem, nos per aquam.

2. *Archeus* Paracelſi, eſt aura vitalis ſeminum, & vitæ directrix, & τὸ ἔνορμον Hippocratis.

3. *Blas*, Etymi defectu voco vim motûs, tam alterativi, quàm localis.

4. *Duelech* Paracelſi, nomen proprium calculi humani. Calculus namque eſt Metaphora.

5. *Gas*, eſt ſpiritus non-coagulabilis, qualis è fermentante vino; itemque ruber ille, qui chryſulcâ operante, eructatur, &c.

6. *Magnale*, eſt theca in aëre, creatura, inter corpus, & non-corpus, media.

7. *Magnum oportet.* Eſt tribulus & ſpina terræ, in vita mediâ hominis: de quo in ſingulari Tractatu.

*** 8. *Leſſas*

8. *Leſſas* Paracelſi, eſt ſuccus terræ, recens in radicem, tanquam culinam vegetabilis, tractus.

9. *Zenexton* Paracelſi, Amuletum contra peſtem.

10. *Pulvis Vigonis*, notus tonſoribus.

11. *Elementum ignis Veneris*, oleum è ſulfure cupri.

12. *Aqua chryſulca*, & regis, eſt aqua fortis, & hæc eadem maritata cum ſubquadruplo ſalis armoniaci.

13. *Aurum horizontale*, eſt aurum in pondere, at nondum ſat fulvum.

14. *Diaceltateſſon* Paracelſi, eſt argentum vivum vulgi, coagulatum in Altaheſt, & tinctum cum aquâ ovorum. Fitque arcanum corallinum, de eſſentia, & conditione aureitatis: quia eſt etiam horizontale.

15. *Relolleum* Paracelſi, eſt qualitas, non habens in ſe ens ſeminale; uti ſunt qualitates elementales, item color, & ſignatura rerum ſimplicium.

Reliqua autem vocabula minùs uſualia, vel ſunt Medica, vel ſaltem in Autoris præſenti Textu deſcripta, ac elucidata, adeoque Lectori obvia.

# INDEX TRACTATUUM,

## JOANNE BAPTISTA VAN HELMONT editorum.

41 *Sedes*

66 Pueri-

# TRACTATUS DE MORBIS.



23 De

# SUPPLEMENTUM.



14 *Mor-*

# OPUSCULA MEDICA INAUDITA.



VATI-

# VATICINIUM DE AUTHORE, POEMATE EXPRESSUM.

1. *Medicina ante Hippocratem nuda apparuit, & vagabunda.*
2. *Dictum Hippocratis, invitans eam ad urbes.*
3. *Admirata respondet Hippocrati.*
4. *Laus Hippocrati debita.*
5. *Hippocrates Medentum primus, qualiter coluerit Medicinam.*
6. *Galenus ornatum linguæ dedit, non aluit, nec proinde illa crevit.*
7. *Idem Arabes fecere.*
8. *Sequaces utriusque hujus sectæ, idem fecere (hactenus.*
9. *Paracelsus titulum Monarchæ arcanorum & Principis medendi ambivit infeliciter.*
10. *Medicina cultum paganicum spernit.*
11. *Optat speculum, ut reflexo lumine clarior evadat.*
12. *Liber Authoris, posteris pro speculo inserviet.*
13. *Medicina sui & authoris destinationes explicat per vatem.*
14. *Laudat Medicina Authoris studia.*
15. *Vates explicat laborum optatos fructus.*
16. *Censura Medicinæ de libro Authoris.*



*Orte Latogigenæ mœstissima filia prolis,* Medicina. 1
*Percurrit rigidis hospita rura feris.*
*Et votis inimica suis, tum fata volutans*
*Arguit immites, numina sæva Deos.*
*Arguit: & nimia turbatis sensibus ira*
*Errat, & erroris causa, doloris erat.*
*Sic duplex clades: miserum nam vindice fratrem,* Æsculapium.
*Flamma iracundi scit periisse Jovis.*
*Ferrea ternarum dum fregit jura sororum,*
*Dicitur Æthereis hic periisse focis.*
*Provenit hinc dubiis incertus passibus error,*
*Provenit hinc mœstis lacryma multa genis.*
*Errantem vidit, mox visam, Cous amavit.* Hippocratis. 2
*Nempe placet niveis æmula forma rosis.*
*Alloquitur. Dryades reor, heic mea Nympha, puellæ*
*Sunt, & Cornigeri turba petulca Dii.*
*Hos tua nam campos sacrat præsentia, sacrat*
*Quæ decet Argolicam forma superba Deam.*

*Quid te montanas delectat visere valles?*
*Quid juga saxosis assimilata jugis?*
*Nonne placent altis urbana palatia tectis?*
*Nonne placent clari civica turba viri?*
*Nonne placet teneræ magis apta habitatio vitæ?*
*Et magis eximia conditione frui?*
*Vilescant humiles, pubes indocta, coloni:*
*Vilescant parvæ rustica tecta casæ.*
3. *Obstupuit vultum, Majestatemque loquentis,*
*Et gestum magni Nympha decora viri.*
*Omnis purpureo mox lacryma cessit ab ore,*
*Et sonuit mœsto nulla querela sono.*
*Siderea in viridem dimisit lumina terram,*
*Edidit & læsis gaudia certa notis.*
*Dicta sibi exiguo meditata est verba momento,*
*Reddidit & Coo, talia dicta seni,*
*Hæc tua verba placent, unus mortalibus es tu,*
*Quem cupio: oblatum, muneris instar erit.*
4. *Tecum habito: per te pellam Pestesq; luesque:*
*Quin morbus dum te viderit, æger erit.*
*Lucidus Eois qua surgit Cynthius undis,*
*Occiduoque suos gurgite mergit equos.*
*Altius in quovis scandet tua gloria Regno:*
*Quin lambent laudes sidera summa tuæ.*
*Unum posteritas te clamatura magistrum,*
*Nec fomes quo laus crescere possit, erit.*
*Te vivax patulum celebrabit fama per orbem,*
*Rumpent fatales dum tua fata Deæ.*
5. *Cous agens meritas tanto pro munere grates,*
*Largitur nudæ talia dona Deæ.*
*Intacta niveam circumdat Sindone Nympham,*
*Quæ superat cana lilia sparsa nive.*
*Nil simile auricomus vidit, seu surgat Apollo,*
*Seu lavet occiduo fervida plaustra mari.*
*Comta diu tali mansit Medicina decore,*
*Illam primævi sic coluere Patres.*
6. *Donec surrexit post secula quinque Galenus,*
*Totus in ornatum, nec dedit ore cibos.*

Nempe

*Nempe dedit Tyrio saturatas murice vestes,*
*Quas ornat multis fimbria torta nodis.*
*Distinguunt nitidæ fulgentia cingula bullæ:*
*Virgineum ditant carbasa pulchra caput.*
*Venit Avicennas Panchææ gloria gentis:* 7.
*Fertur & ornandis consenuisse togis.*
*Innumero plures numero venere suorum,* 8.
*Nil nisi qui tunicas excoluere datas.*
*Maximus Helveticis tandem Paracelsus ab oris* 9.
*Ostentans, dixit, se genus esse Deæ.*
*Illa tamen nitidas pretiosa monilia gemmas* 10.
*Contemnit: Divas nil juvat istud, ait.*
*Ornamenta nihil veterem spirantia fastum,*
*Et magis opprobrio, quod magis artis erit.*
*Quorsum mille togæ? mille ostentacula luxus?*
*Non decet hic vanus numina nostra labor.*
*Quæsisse innumeros sola ornamenta per annos,*
*Vah! pudeat nugis invigilasse reis.*
*Atque utinam liceat, quam sim formosa videre!* 11.
*Nec non judicio pulchrior esse meo?*
*Nostraque judicibus spectetur forma Deabus?*
*Atque probent omnes numina nostra viri?*
*Sed fors, Nympha, timent, faciem si conspicis, omnes*
*Temnas, ac forma vivere sola voles.*
*Si non vidisses propriam Narcisse figuram,*
*Non foret inspectæ mors tibi crimen aquæ.*
*Mortalis fuit ille, Dei sum filia, Diva,*
*Quæ cupio facio, is, quæ voluere Deæ.*
*Quis mihi dat speculum? speculum peto, clarior illo*
*Reddar, & ex toto corpore nævus erit.*
*Quis mihi dat speculum? Justos Dea desine luctus.* 12.
*Nam parat en istud quod reget ora vitrum.*
*Joannes Baptista dabit, cui nomen ab Helmont,*
*Quem Bruxella suo nutrit amœna sinu.*
*Vase vel abscedens si spiritus introit in vas,*
*Hunc genium juro, maxime Coe, tuum.*
*Isto imitatam speculo mirabere formam,*
*Cui morbus, cui mors, cui male Parca, subest.*

*Non rapiet solitum damnosa senecta decorem,*
*Ruga nec antiqua fronte, senilis erit.*
*Nec labyrinthæo post impediere reflexu,*
*Nam patet ex omni tramite recta via,*
13. *Nympha inquit Vati. Statuit moderator Olympi*
*Insolitis mundus vapulet orbe malis.*
*Vt possit, Medicæ, quam magna inscitia plebis*
*Novisse humanum turba misella genus.*
*Scilicet electos voluit clarescere, contra*
*Morborum numerum, barbariemque novam.*
*Et contra; voluit, propria rude sponte fatiscat*
*Vulgus, multorum trux homicida virûm.*
*Hærens quisque sui trita inter verba magistri,*
*Quod Medicæ tactus sit, putat artis apex.*
*Dum per circuitus vadunt, & sensa parentum*
*In nova restaurant, centuriasque novas.*
*Inde nec à Coo sunt ausi pergere gressum,*
*Amplius haud artem quærere posse putant.*
*Sed quid agei mortale genus, jam lege medendi*
*Assuetum? propria cunctaque pelle pati?*
*Fixa premens veterum semper vestigia patrum,*
*Occidit heu proprio credula turba dolo.*
14. *Deposita urbanæ nondum prætexta saluti,*
*Nec fuerat patrio bulla sacrata foro,*
*Dum nostros juvenis thalamos exposceret Author,*
*Percurrens veterum devia tesqua patrum.*
*Scilicet is superos sibi conciliarat amicos,*
*Qui fudere alto plurima vota Deo.*
*Nudaque supplicibus videat quò corpora verbis,*
*Viderat ut Cous, per sua vota senex.*
*Permultos variis transegit sumtibus annos,*
*Improbus afflixit sedula membra labor.*
*Clarus luciferas seu vexit Apollo quadrigas,*
*Seu micuit rutilo Cynthia clara polo.*
*Abstrusi famulæ noscens penetralia cordis*
*Secreta Alchimiæ, non latuisse mei.*
*Illius ingentem per plurima dona favorem,*
*Perque humili fusas quæsiit ore preces.*

Vl

*Vt tandem nostrum sibi conciliaret amorem,*
*Et coleret grati sacra marita tori.*
*Effudit mœstos insomni pectore questus,*
*Ac maduit tristes imbre tepente genas.*
*Noluit ætherei summus moderator Olympi,* 15.
*Mitteret ut surdis irrita vota notis.*
*Hacque refer Vates: sponde, & majora sequentur,*
*Quisquis morbus erit, pondere & unus erit.*
*Destinor Authori pretium dotale laboris,*
*Vt jungar thalamo fœmina digna viro.*
*Binaque sacrato sociabit corpora vinclo.*
*Tu refer humano nuncia tanta gregi.*
*Tristia nullius reperis contagia morbi:*
*Tradita quin tanto, sitque medela viro.*
*Morborum fugiet Pestis Regina, Podagra,*
*Calculus, Ascites, ac macilenta Phthisis,*
*Et quæcunque audax reclusit fœmina, postquam* Pandora.
*Inscia in humanum sumserat arma genus.*
*Nunc igitur speculi mea sit censura libello, ut* 16.
*Conjugii signo, sic paranympha toro.*
Latinum. ER. Græcum. RO. Hebræum. RBS. *R. notat Ausonium Veterum, notat Rque Pelasgon,*
*R notat Ebræum Dædalicosque sinus.*

Sic lusit fausto poemate

D. S. d' A.

suo avunculo.

# PROMISSA AUTHORIS.



Docam errores Scholarum circa res, quas temerè fundamenta naturæ censuere; dein in Naturæ decidentia, ostendam defectus, sive morbos, ab Anterioribus ignotos. Non oriri videlicet ex elementorum commistione, pugna, contrarietate, vel ametria, nec item ex qualitatibus, quas elementorum primas, & genuinas fingunt. Quocirca vanas esse complexionum, tam in temperatis, quam intemperatis meditationes. Docebo quoque nugaces esse humores quatuor, & quicquid illis hactenus est tributum, in perniciem humani generis, ab ethnicis, horumque Cacodæmone excogitatum. Nimirum humorum compositionem, connexionem, qualitates, effectus, & inde somniatos morbos, esse mera figmenta; falsa quoque esse laxativorum documenta, electiones, subductiones, & minorationes humorum, supponentia. Spes nimirum vanas, sanationes incertas, experimenta in tanta ignorantiæ ignavia, periculosa, artem constituisse non medicam: sed conjecturas incertas, subterfugiis studentes, ac humo, suos errores tegentes. Tandem spes vanas non minus, quam perniciosas, pro veris venumdedisse, Phlebotomiam verò nusquam juvare, nisi per accidens, defectu scilicet artis, & pharmaci benignioris: semper verò, venæ sectiones, vitæ longæ demere. Cauteria quoque, absque fundamento introducta, postquam jam, effectu, remediorum suorum incertam, & languidam opem, frustra explorassent. Denique neque Tartaros, esse patratores infirmitatum, propalabo. Pariter neque morbos tribus initiis oriri, ut neque ex essentialibus, quas Chemeia jactitat. Vanitates quoque sive figmenta catarrhi detegam, ut non sit morbus, qui hoc parente gignatur. Errores tandem circa ventos edoceri, fundabo. Cœlum denique immune, indemneve vindicabo, à morbis seminalibus. Census medicaminum, simulque medentum abusus, utrobique charitatis ergo, exponam. Interim morborum anatomen, per veras illorum radices instituam, ac nonnullos subinde, subter argumenti occasionem, è communi errore sequestrando, enucleabo. Nimirum Apoplexiam, Lepram, Asthma, Asciten, Podagram, Lapidescentiam, Uteri squalores, Venenorum tandem, atque Pestis tragœdias repræsentavi. Ut non per contraria, neque per similia: sed duntaxat per dotata, & appro-

appropriata, instituantur medelæ, & sanationes. Quorsum sane opus fuit, totam antiquorum Physiologiam destruere, atque innovare Scholarum Physices documenta. Postremo de vitæ radice (de quo nemo) agam. Rogo Dominum Deum, ut sua charismata, in palæstram Medicam immissa, dignetur illustrare robustioribus ingeniis, largo roris imbre fœcundare, tandemque tanti causam maturare propere, hoc ærumnoso seculo.

INDEX COLUMNÆ PRIMÆ.



COLUMNA I.

Unquam Philautia plerumque excludit cognitionem veritatis, quæque tamen homini nil datum sit retiosius, attamen Christianæ pietatis plenum censui, docere quantum mihi traditæ profecerint disciplinæ. Deliberavi itaque rem plane insolitam, nimirum vertiginis, & socordiæ pocula, evertere, quibus Scholæ hactenus inebriatæ, mundum inescarunt, & imposuere viginti & uno seculis.

2. Primus Hippocrates, rarissimi doni vir, & Adeptorum particeps, sua experientiæ aliquot tædia, sine fuco edidit. Quoniam ejus paucissima exstant genuina, eaque adhuc alienis deinceps placitis, & commentariis scivire coacta: quamvis pleraque ejus opera, sint quisquiliæ adulteræ.

3. Hanc illius itaque Industriam, non tulerunt alii, ea nempe est dierum caries, ut virtus, & veritas, suos ab ortu habeant mox comites æmulos: unde humana quævis, semper ruinis fuere obnoxia. Etenim quæ rudioribus, sed, sincerioribus seculis, charitatis ergo amplectebantur, mox in lucro, commoditates, luxum, & gloriam invenere. Successit ergo dein charitati, pietatis ostentatio: & ex lucro vanitas, commiserationem delevit. Sic nempe medendi puritas, in linguas, jactantias, controversias, rixas, & conjecturas migravit, relictaque fide fideli priorum observationum, theoremata erexerunt, socordiæ atque vertigini molliter accommodata. Galenus dein quingentis annis junior, hypotheses exstruxit, complexionum humorum, & graduum: promittens facili methodo, demonstrationes mathematicas earum rerum, quas sola Natura metiri potest, quæ sibi in occultis eadem reservavit, ac tandem nonnulla solis Spagyris patefecit. Galenus interim sua theoremata in ingens dispersit, quæ postea Græcorum garrulitas, adauxit in immensum, quæque Scholæ, in hunc usque diem, superstitiose colunt, quia alienis laboribus sibi tropæos fecere. Hinc itaq; studium in professionem, & Academias transiit. Quandoquidem Romanos (quos Græci Barbaros vocant) Galeni posteros, non piguit hunc sibi authorem proponere. A medendo namq; transsilierunt in Medicos, & Medicinam erexerunt: adeoque in limine errarunt, in hunc quoque diem usque, omen sibi in nomine scripsere.

Quod scilicet non ab opere medendi, Medici nam colerent, ac Medici essent, sed à dicendo solum, Medici dicendi essent, & professio eorum Medicina, totaque medicatrix ars, propria confessione, duntaxat esset sermocinalis futura. Nec decus ex arte, qui tantum à dicendo nomen acquisivere, sperare se, præsago Etymo denotarunt. Mauritani postea palmam pollicebantur, ubi pænè hellenismus studiis defloruisset.

4. Europæi verò desperantes, velut tota animi vis sibi effœta esset, barbaris inventis stare, & peregrina excoluisse, sibi duxerunt satis. Illorum autem commenta, in novas indies centurias redegisse, nedum non ingenerosum putarunt: sed honori duxere, sapere, ex commentario duntaxat. Hinc socordiæ poculum, Scholas veterno imbuit, quisque assentiri, quam indagare mallens.

5. Inde nec ab Hippocrate, Medicina progressum usque fecit: Sed quæ per Galenum ad huc retroivit, deinceps in circulum circumacta est; unde Scholæ vertiginem concepere; & Galeni præstigiæ, cantum cuculi imitantes, in eundem semper circulum rotarunt. Dum enim studia in lucrum erecta sunt, Medicina circum molam rotata est.

6. Siquidem cum præter venæ sectionem, & laxativorum supellectilem, vix alia Scholæ remedia adhuc hodie agnoscant, sitque omnis illarum conatus, ut sanguine, stercoribus, balneo, cauterio, sudore, adeoque non nisi corporis viriumque diminutione, itemque cruoris putrefactione, (quam appellant purgationem,) miseraque laniena, omnes corporis languores tollere præsumant:

7. Hinc factum est, quod ipsæmet, evanidos effectus admirantes, copiosam erexerint incurabilium cohortem, velut desperatione adactæ, de illis morbis, non nisi pudibundam mentionem faciant, ac curam palliativam introduxerint calamitate, atque desperatione plenam.

8. Sola inquam Plethora, Phlebotomiæ dicitur indicatrix, quæ de cætero ut nocet, ita initiantis morbi acuti inedia, & ciborum aversio, cum depopulante morbo, omnem Plethoram primis diebus facile deplent. Neque inane revulsionis, atque derivationis commentum, magnopere profuisse, suo quandoque themate, sub febribus demonstravi.

9. Laxativa verò, cum saltem novellum cruorem è Mezaraicis venis emungant, illumque pro veneni illorum indole, diversimode putrefaciendo, transmutent, profectò, non nisi languidam spem sanandi, per eventum, confusione, anxietatibus, & incertitudine plenam, dedere hactenus. Itaque cæci sumus, nisi magno animo, tantæ mortalium cladi, ægrorum, orphanorum, ac viduarum suspiriis, & mortuorum tandem commiseratione ducti, eamus obviam.

10. Etenim præterquam quod tam incerta, ac infida sint Scholarum ægris auxilia, humanam quæso sortem mecum commiseremur, quæ vitam, & fortunas, arti conjecturis, & incertitudine refertæ, supposuit, ut omne quoque nebulonum, ac meretricum genus admiserit, quò in nostros cognatos impune sæviat. Tantam Scholarum, & seculorum ignaviam, & cæcitatem, cum mecum perpendo, laudo Deum ter gloriosum, quod parvulis in seipso, multam veritatem patefecerit, quam magnatibus & cathedris occultavit. Ideoque Judiciorum Dei abyssum, admirans, sanctè adoro.

11. Cæterum Galenus, prædecessorum gloriam in se rapiens, artem suam paucis contentam Regulis, in immensa volumina dilatavit. Placuit nimirum, ex quatuor Elementis, corpora quævis institui, & suam inde integram quidditatem rapere. Adeoque ad horum normam, quatuor qualitates, totidemq; complexiones simplices, mox totidem qualitatum complexarum binarios, ac inde quoque humores quatuor, nostri constitutivos, antè ab aliis somniatos confirmavit. Dein, ex illorum lucta, & discordia, tam simplici, quam suis fictis humoribus sociata, omnes propemodum morbos, & sanandi scopos, sive indicationes, prout ex illorum symmetria, sanitatem derivare statuit. Morbum quoq; omnem, esse meram qualitate diathesin. Quapropter, contrariorum duntaxat contraria esse remedia. Qua tandem necessitate compulsus, vires simplicium, verbotenus è Dioscoride, gradusque elementarios distinguens, exscripsit, seminalem, & specificam illorum

illorum potestatem utrobique negligens, quia nesciens.

12. Qua quidem artis facilitate, sibi principatum medendi conciliavit, obtinuit, & allecta posteritas tanto compendio, veternus sopor, per fores ignaviæ, in Scholas irrepsit. Cui excitando, utinam Deus suum honorem, & mortales, usumfructum quem opto, meis ex laboribus capiant!

13. Obgannient, sat scio, plerique, sibi, suisque lectionum fatigationibus detractum iri dolentes, si solidam scientiæ Medicæ veritatem, in solius Dei gloriosi donationem resignavero, minimum verò in acumine ingeniorum speravero. Sed utut ringantur, homo rasa & inanis tabula est, debetque aliunde, & à Magistro unico, suam acquirere doctrinam. De quo dicitur, quod nunquam discipulus illum Magistrum superaverit, quia tantum unicus Pater, & unicus Magister, qui in cœlis habitat. A quo omne bonum, omnis lux, & Intellectus claritas Christiani sane, profitemur Dominum Jesum, unicam Patris sapientiam, omnis essentiæ, veritatis, & cognitionis α & ω. Adeoque cum omne donum bonū, nedum virtutum, sed & cognitionum, descendat à Patre luminum; quis poterit à Scholis gentilitiis, scientiæ Medicæ tesseram ediscere? Dominus etenim creavit Medicum, non Scholæ.

14. Possunt equidem Scholæ paganicæ habere scientiam historicam, observatricem rerum contingentium, regularium, & necessariarum. Quæ est scientia memorativa facti. Possuntque & Mathesin adipisci: quæ est scientia applicationis rerum ad mensuram. Possunt & demum rationalem spondere, quæ ex alterutra harum, per discursus adaptationem, deducta est. Atq; utinam, quantum per illa media poterant, solidè atque sincerè præstitissent! Possunt inquam historicè novisse astrorum & maris refluxus, quod aqua ad planum & deorsum tendat, varias inde sequelas derivare, ac in axiomata stabilire. Noverint inquam panificium, & causarum necessitates aliquatenus connexas, ratiocinio adaptare. Ast ab ipsa scaturigine, sive à priori istæc intelligere, & sapere, nulli, sine Christi Domini peculiari favore, conceditur.

15. Est ergo scientia medendi omnium postrema, maximeq; occulta, adeo, ut nec mirum, hodie etiamnum ejus prima desiderari è typis initia. Solertiores adhuc ethnicorum, mundum sua lege constare, resque radices suas, in toto, ac speciebus habere, quibus vi propria, in æternum conservatum iri spopondcrunt, adeoque independentiam, sive Deitatem, rebus inesse. Eheu! inde à vera Philosophia, & Medicinæ veritate, velut ebrii, circa luridas Deitates, & cœcitates, cespitarunt in tenebris: atque idcirco creata, horumque semina, radices, & cognitionem, necessariò nescivere. Naturæ cognitio itaque, per conjecturas pueriles tentata quidem ab Ethnicis est: at minimè unquam adepta. Dolui ergo, cum commiseratione, quod hactenus non aliunde initia Physica sint depromta. Quæ uti hoc labore detegere statui: Ita humiliter oro, faxit Deus, ne suum mihi talentum cesserit in retributionem pœnæ, etsi in hoc labore non, quantum volui, potuerim.

16. Etenim tota facultas Physica, apud hominem delata est; Ideoque debuit hæc utique immediate ejus vitam, hujusque defectus omnes respicere. Terminatur ergo Physica tota in usum vitæ, inventionem causarum, morbi & remediorum. In quo postremo cardine, hactenus sudatum parum, scitum nihil, multum vero promissum, plurimumque neglectum exspectatum dudum, & erratum ubique invenio.

17. Siquidem morborum cognitio, continet scientiam causarum, dependentiæ, & appropriationis earundem, ad potestates tutrices nostri. In quibus hactenus toto cœlo est erratum. Inventio autem remedii, præsupponit præfatas cognitiones, atq; insuper potestatum, & virium, modum, inquam, & agendi media, eorum autē remediorum applicationem, præparationem, & deductionem, juxta partium clienteles, & scopos. Continet quoq; necessario simplicium cognitionem, potestates, actiones, mutationes, defectus, alterationes, alteritates, & connexiones sive dependentias, tam invicem quam respectu potestatum vitalium. Singulæ vero desiderant donum Dei peculiare; Intellectum nempe, & experientiam selectionis, sequestrationis, præparationis, & graduationis. De

quibus nondum per Scholas tractatum esse demonstrabo.

## INDEX COLUMNÆ SECUNDÆ.



## COLUMNA II.

Ab ovo Philosophiam aggredi prorsus debui. Rem inquam, nunquam theoricè indagatam, & minus exercitio attentatam aut cognitam. Id est, inauditam veritatem palam facere statui.

2. Nam nisi perinde cum morbis egerimus, atque agunt cæteræ artes, cum suis objectis: Et nisi prævisum, indubiumque morborum exitum polliceri & præcnoscere quiverimus, ægrorum optatui plerumque, more aliorum Artificum, respondendo; signum est, media, & finem, arti conjecturali, & incertæ, commissa stare: ubi inscitia ductrix, & via, trames incertitudinis, tandem tenebræ euntem, & ducentem, per calles ignotos, apprehendunt.

3. Multos mihi succensos fore scio. Inprimis qui meam ruditatem, & severitatem in reprehendendo, jactantiæ intolerabili ascribent. Dein, tam illi, quibus cuncta, quæ sua non sunt parta arbitrio, displicent, nova omnia irrident, & horrent; quam qui se omnia scire autumantes, discere recusant. Non potui tamen osorum ergo, talentum meum defodere, zelumque meum proximo non patefacere. Itaque donata cognitionis charismata, sine invidia, fuco, lucri spe, aut vana ambitionis gloriola, proximo detexam, & quantum meæ satisfecerint experientiæ, lubens ostendam. Sperans ostenta semel veritate, facile, ditiori talento præditos, Reipub. me futuros utiliores. Sic namque decet, disciplinas, per additamenta procedendo, indies ditari. Eruntque hactenus proin posteriores prioribus obligati.

4. Equidem magni creditur subsidii, multorum ante me, libros evolvisse: quia facile est, aliorum inventis, sua addidisse. Ast in negotio, quod assumsi, debile fuit è Scholaribus, omne auxilii genus, laxumque mihi ideo avorum consilium, & subsidium. Utpote ubi dissero, quod ipsius omnium scribentium calamus fuerit ignarus, & morbidus, perfacile discernere est, nullius mihi prorsus arbitrium profuisse, obfuisse vero insigniter. Mecum proinde, scripta avorum pugnasse, per aliquot annos, pro veritatis gloria; sincere, & candide protestor, atque profiteor.

5. Verùm nova, & inaudita omnia cum depromam, inventa aliorum non interpretabor, ut neque auctoritatibus certavero: & visus sum mihi novus Medicinæ author, hactenus duntaxat nomine tenus, cognitæ. Ideoque dona, pro quibus Creditor DEUS, me misellum debitorem, suo insculpsit libro, in fœnus locavi. Paradoxa sunt omnia. Fateor. Etenim si alibi exstarent, inutilem me rixatorem, dierum meorum prodigum, & iteratorem inutilem, præsumtuosum, æstimarem. Quocirca si beneplacitum Patri luminum, Avorum diebus, morborum auxisse numerum, & nequitiam: credam pariter, non inconcinnum sperare, Bonitatem suos aperuisse thesauros, ut cito, tuto, atque gloriose demum ungat stigmata, & vulnera, quæ Pater Misericordiarum inflixit.

6. Scilicet is ille, qui Medicum ab initio, ceu Mediatorem inter Deum, & hominem, constituit: Imo sibi in deliciis posuit, à Medico vinci velle, nimirum, ad hoc se creasse, peculiari elogio, & elegisse testatur. Ita est sane. Non enim citius hominem punit Deus, infirmat, aut intermere minatur, sibi quam optet opponentem Medicum, ut se omnipotentem, etiam meritas immittendo pœnas, vincat propriis clementiæ suæ donis. Hæc est Charitas Altissimi, super caduca quævis, æstimabilis, quam electis à se Medicis, à seculo est elargitus. Ille, ille incomprehensibilis, disponens omnia suaviter.

7. Ejus-

7. Ejusmodi autem Medici sunt in ventre matris præparati (hoc namque, verbum, *creavit ipsum Altissimus*, importat,) suo fungentes munere, nullius lucri intuitu, nudeque reflectuntur super beneplacitum (imo mandatum,) illius, qui solus, verè misericors, nos jubet, sub indictione pœnæ infernalis, fore Patri suo similes.

8. *Obedite præpositis*, præceptum quidem: *sed honora parentes, honora Medicum*, angustius est, quam obedite, cum cogamur etiam obedire minoribus. Medicus enim Mediator, inter vitæ Principem, & mortem. Desisto, maturè sat, considerans beneficia mihi immerito præstita.

9. Porro nec Lectorem benivolū requiro, nec Momum timeo. Liceat enim utrique displicere, cui est licitum, omnem vituperare laborem, & scientiam. Sic namque Deo statutum est, ut nova suos continuo nanciscantur duros censores, & ingratos, ut plurimum. Renunciavi namque magno conatu, Aulis placere, & Magnatibus, etiam pendere ex arbitriis alienis, semper hoc æstimans servile, prout è contra, liberum plane, non subesse cum illo ente, quod nemini, nisi Deo, est subjectum. Nam etsi initio arduum esset: solitum tamen mihi id austeritatis genus elegi, geniale dein feci per assuetudinem, ac dulce inveni. Atque utinam, id mihi non tam ex arrogantia, quam curatioris scientiæ possessione inoleverit! Subinde enim interim memor verbi: *Deus dispersit ossa eorum, qui hominibus placent: confusi sunt, quoniam Dominus sprevit eos.* Certo itaque scio, si largitoris ferat placitum, super fata rorabit, incrementum dabit, eruntque sic conceptus mei Reipublicæ humanæ proficui, si adsit dierum plenitudo. Sin minus, novit is saltem interiora mei, & Clementiæ suæ exspectabo retributiones. Sit ergo Deus, inter me, & mundum, qui utrumque est judicaturus. Sit nomen ejus ter gloriosè sanctificatum, fiatque ejus sola, in omnibus sanctificans voluntas. Amen.

## COLUMNÆ TERTIÆ.

1. *Quibus mediis detur Intellectus.*
2. *Author quomodo falsitates deprehenderit.*
3. *Inscitia Medentum capitalis.*
4. *Difficultates Authoris, adhuc junioris, cum aliis Medicis.*
5. *Libros omnes deseruit.*
6. *Quid peregrinando, ac quam parum didicerit.*
7. *Putavit dudum, Medicinam esse Græcorum imposturam.*
8. *Quantum ex Paracelso profecerit.*
9. *Ingenuitas Authoris.*
10. *Unde Scholæ excusationem mendicatura.*

## COLUMNA III.

Charitas orat, desiderium quærit; & necessitates, ex commiseratione, in anima pulsant. Sic datur intellectus.

2. Sane puduit me, vel ab adolescente, quod operarius, vocatus ad opus, illud promitterer, staretque promissis: Ego vero ad infirmum, initio morbi, & constantibus adhuc sibi viribus, vocatus, eundem interire permitterem. Formidinis enim plenus credidi, non sat fore, dicere: *Non est in Medico semper relevetur ut æger.* Et nata inde licentia, temerè progredi, atque continuare in opere Medico, dicendo: Excusabor, quia feci quantum potui, juxta artis theoremata: Si scire meum, undequaque defectuosum, ipsæque artis hypotheses, in radice sui, sint cariosæ.

3. Est nimirum Medentum inscitia, pergens male medendo, ferè capitalis: Quippe nec impianda apud Deum; ubi pellem pro pelle dabit homo. Signum est namque, ejusmodi Medicum, non per fores, sed per fenestras intrasse, falsumque nomen sibi arrogasse.

4. Ego quidem, à teneris adhuc ossibus, scientiam ante divitias habui. Sciscitabantur nempe Medentes, cur minus juxta Galenum curarem, illosq; ceu antecedentium gregem, sequi recusarem? Spondebāt quoq; annuè plures ducatos mihi in lucrum cessuros, quam multis suorum simul: sed postquam illorum theoremata, apud me, suspectæ essent fidei, anxius inquisivi securiorem tramitem. Plus enim scire anhelavi, quam ditari. Atque utinam id pure, in me, propter Deum! Saltem sufficientes divitiæ venerunt

simul cum aliquali scientia. Mox didici, dubitare magis, de constantia Theorematum Galeni, postquam conspexeram ipsamet Scholarum axiomata, esse ulcerosa; tum demum paulatim, hunc conceptum, discursu, & experientia, magis magisque confirmavi; nimirum utrobique ignorantiæ semina, eodem contagio in radicem medendi, & Medentum animos usque pene crasse.

5. Deserui itaque confestim, omnes omnium libros, acribologias, atque inanes Scholarum pollicitationes, credens firmiter, omne donum bonum, de sursum venire à Patre luminum, magisque adhuc, Medicinæ Adeptæ.

6. Peregrinas aliquot Nationes perlustravi, & apud omnes eandem penè ignaviam & ignorantiam inveni. Quæ autem erant curiosiores sciendi, etiam propositi tenaciores, & præsumtione circumspectiores quidem inveni: sed æquè, imo amplius, ignaras reliquis. Tædebat interim ingenuè, laboris anteacti, & anxietatis, discendo perpessæ. In librorum autem multitudine, nusquam solamen erat, aut scientia: sed promissa vana, abusus, & errores plurimi.

7. Itaque dudum mecum reputavi, artem medendi, meram imposturam, à Græcis introductam, donec tandem Sacra melius me instruerent. Pestem considerabam morborum calamitosissimum, in quo ægrum quisque desereret, & infidi auxiliatores, arti suæ diffidentes, ocius fugerent, quam indocta plebs, rudesque Pestis curatores. Proposui itaque annum unum dicare miseris contagio imbutis. Quanquam tum nullum, præter trivialia, medicamen, mihi enotuerat; Deus tamen, à tam atroci hoste, meam præservavit innocentiam. Non accersitus enim, illos sponte invisebam, non tam juvaturus, quam discendi cupidus: omnes tamen me viso, refici videbantur, spe, & gaudio. Ipse fretusque spe, me aliquando ex mera Dei gratuitate, potiturum scientia Adepti, mihi persuasi. Post decennium autem peregrinationis, & studiorum, à promotione in arte medendi, habita Lovanii, tandem Anno 1609. jam conjugatus, me Gilvordiam subduxi è vulgo, ut minus districtus, pergerem perlustrando regna vegetabilium, animalium, ac mineralium, curiosa analysi, corpora aperiendo, separandoque universa, per solidum septennium indagaturus.

8. Libros Paracelsi derisa obscuritate obsitos, investigavi, illumque hominem admiratus sum, & nimio honore prosecutus: Donec tandem daretur Intellectus operum, & errorum suorum. Non enim me amicus, dierum fur, nunquam Bacchus, aut synposia detinebant, qui vina tunc nondum ferrent: sed continuus labor, per insomnes ex ordine noctes, comitabatur mea desideria. Ac tandem edoctus, vires corporeas alligari suis principiis, easque non dignè cognosci, absque repagulorum reseratione, hymnum cecini Domino meo, quod ætatis, laborum, impensarum, & lucri neglecti, me nondum pœniteret, dulcedine scientiæ Adeptæ, compensatus.

9. Interim indignor mecum Lector, quod vix liceat conceptus meos in veritate aperire, sine læsione æstimationis Authorum prægressorum. At priorum me seculorum licentia erexit, quæ Galenum fecit impunem, imo laudatum, quamvis Erostratum, Asclepiadem, Protagoram, Erisistratum, Herophilum, (Mosen hic non commemoro,) pluresque anteriores, erroris frequenter reos fecerit. Imo & Quintium Præceptorem suum, carpserit sæpius, quem tamen (licet empiricum,) in plerisque se secutum testatur.

10. Sed quid erit illis detrimento, tritam viam calcatis, securum autem medendi tramitem ignorantibus? Quis enim intellectum habet, quem non accepit gratis? fateor quidem, errores Scholarum, imprudentiæ culpa, non venisse, si dona semper pendeant ex datoris voluntate libera, illaque non emergant ante justam dierum, atque maturam plenitudinem. At semel propositos errores noluisse agnoscere, hoc tum saltem in reatum cadit. Hippocrates noverat certo depopulantem curare Pestem, & cum illo ista scientia obdormivit, sic volente Altissimo. An posteri proin culpandi sunt? non est enim volentis, neque currentis; sed duntaxat miserentis Dei: prout spernentis culpa est, veritati propositæ non acquievisse, & manum attulisse illi.

COM-

# CONFESSIO AUTHORIS.

1. *Murmur Authoris.*
2. *Medici in Hybernia præferuntur Italis.*
3. *Romani citra Medicos, vixere melius.*
4. *Somnium ostendit suam animam Authori.*
5. *Modus mentis in intelligendo.*
6. *Qualis vicariatus mentis.*
7. *Qualis anima apparentia.*
8. *Mens petiit ab Authore intentionem habitam in scribendo hunc librum.*
9. *Subterfugium Egoitatis in Authore.*
10. *Responsio mentis.*
11. *Confessio vanitatis incidentalis.*
12. *Quod Author viderit post pœnitentiam.*
13. *Altera visio intellectualis.*
14. *Pœnitentia Authoris.*

CUm perlegissem hunc meum laborem, contentumque libri, uno velut puncto, comprehendissem in intellectu abstracto, dixi, cum suspirio: *O curas hominum! O quantum est in rebus inane!* Quorsum convenit errores Scholarum persequi? Quidve utilitatis sentiet Christianus orbis? sive noverimus morbos prodire ab entibus conceptis; sive demum à caloribus, fictisve humoribus scaturire? miser enim, an non invanum laborasti? Quorsum enim tantus Theoriæ nitor? nonne hæc cuncta fomitem præsumptionis habent.

2. Memini namque Magnates Hyberniæ, dare agrum domestico medenti, non quidem qui ab Academiis institutus rediisset, sed sanaret ægros. Habet nempe is librum, ab Atavis sibi relictum, remediis refertum. Adeoque libri hæres, semper agri illius hæres est. Codex iste, signa morborum depingit, ac remedia vernacula; feliciusque sanantur infirmi Hyberni, ac longe fortiores sunt, quam Itali, qui pagis singulis, suos habent Medicastros, è cruore miserorum viventes. Dixi ergo mihi, Quis te vanus abduxit error; quod magni momenti futurum proximo sis meditatus, si tuas disputatiunculas Academiæ irriserint, & pedibus calcaverint; Et licet non in finem gloriolæ tuæ scripseris, vana tamen sunt omnia, in manibus hominum.

3. Putasti quidem, si secus faceres, quod talentum concessum sepeliisses. Equidem nonne Romani per quingentos annos absque Medicis, & longe feliciori sanitate vixerunt, quam postmodum Græcis devictis; unde Medicos clanculum receperunt? felix nonne ætas esset, si aculei theoriæ, una cum tribulis & spinis terræ, cremarentur, relictisque pone zizaniis, solo tritico vesceremur. Certe nescio an fatigatione legendi an verò obrepente somno hæ veritatis injuriæ, responso indignæ, animum meum terrerent.

4. Saltem magna mox quies me invasit, & incidi in somnium intellectuale, satisque memorabile. Vidi enim animam meam satis exiguam, specie humana, sexus tam discrimine liberam. Confestim in spectaculo admiratus hæsi, nesciens quænam in me esset Egoitas, quæ animam à se distinctam cerneret; intelligeretq; intellectum extra se? ac tum subiit in animam lux quædam, cujus comparatione, lux visibilis hujus mundi, visa est continere fæculentas tenebras. Nec enim lux ista diversa erat ab ipsa anima. Ideoque non habebat aliquid sui simile, in sublunaribus.

5. Tunc statim comprehendi, quod qui nunc unà cum carne sumus, per eandem, à vero lucidoque intellectu, abstrahamur: quodque anima intelligat in pace, ac quiete, non ambiguo, extortæque rationis ductu, cœcas veri Imagines, intricatas fallacias, ac veri persuasiones, infaustas plerumque, sibi inducens: nec excursu ad similia gaudens, similitudines, atque harum proportiones, per relationes defæcans, adæquaret, nec deorsum ad substratas facultates, in analysin, atque synthesin pronas, se demitteret: neque diversis certitudinum afflatibus, passionibus, & infirmitatum confusionibus, agitata, cuncta ponderaret.

6. Sed notavi, quod cassa jam, mentis priori Majestate, oborta esset generatio altera. In qua, anima sensitiva, mentis vicariatum ageret. Quæ cum cognitione confusanea, determinationum, atque disciplinarum excitamento indigeret, veri intel-

intellectus locum jam complet, sibi arrogat omnem Egoitatem. Hinc namque didici, contingere, quod ipsi non percipiamus, nos aliquid intelligere, quamdiu principale agens, hujus miseræ, atque caducæ intellectionis, vim suam, usque ad sensus limites, non traduxit. Quare etiam, nec reminiscimur nos intelligere, nisi per œconomiam sensitivam, ejusmodi actio in nos propagetur. Nec enim idcirco advertimus nos scire, nisi quando facultatum fit mutua quædam traductio, ac velut actionum anguli, adversis agentibus scenicis, circa medium complicentur. In hac igitur intelligentiæ dualitate constituto mihi, ob animam versata est comminatio Domini, Justitias nostras judicaturi. Quod proposueram
1.*Eccl.* investigare omnes res, quæ sub Sole sunt;
13. Quodque Deus ter gloriosus, filiis hominum, singulis occupationem suam dedisset, ut seipsos exerceant.

7. Statuit igitur anima seipsam examinare, in proposita sui Imagine. Juxta illud: *Quis enim scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est?* Postmodum aperuit tum anima palpebram oculi dexteri. Erat enim non quidem specie oculi humani, tunicis, prunella, & liquorum diversitate distinctus: Sed oculus erat unicus globulus, lucidus, quale videtur astrum Veneris, eminus. Qui oculus, licet esset longè fulgore pulcherrimus: sua tamen insuetudine, me perculsit. Lucebat autem tam intro, versus fundum animæ, quam extra per totam animam. Dimisitque radium in splendorem intelligentiæ illius, occultæ prius, quæ sibi Egoitatem discretam fabricaverat.

8. Petebat autem ab animæ sensitivæ thymosi, sive animositate, computum: An videlicet in hujus libri compositione, semper resignata voluntate, cuncta nudè obtulisset, in placidissimam Dei bonitatem, atque nutum? An nimirum, unquam quippiam de se præsumsisset, instar occupatorum, tota sui vita, de titulo sepulchri cogitantium? quidve de se sensura esset posteritas?

9. Ast Egoitas, tanquam Intellectus discutientis lumen, tolerare recusans, se conabatur intra corpus demergere, examen contemplativæ veritatis subterfugiendo. Sed in ejusmodi visionibus, quibus Intellectus apprehendit Egoitatem, hæc stat, velut præter corpus. Quapropter non potens se abdere, à radio animæ, qui illam translucebat, insueto prorsus modo, diverticulum quæsiit: quasi præ verecundia rei, ac loci novitate, petiit, inducias perendinas, sperans uno fortassis crastino, Intellectum cœpti forè immemorem.

10. Ast dixit anima: Quæque dies suum onus habet, suumque desiderat computum: dilatione non est opus, ad veritatis confessionem, cras quoque nil suppetiarum est daturum. Sic itaque subductio, atque mora sunt sublata.

11. Tunc igitur fassa est Egoitas: Fateor, lubensque detestor, quod me subinde contaminaverit, generalis hominum fragilitas, ad consuetudinem composita, credens, quod honos, omnes merito, & ex condigno, aleret artes, juxta Gentilium dictamen. Quo dicto, ipsa Egoitas, sensit suam turpitudinem. Atque inde adhuc magis, Intellectus, mœrore confectus quasi suspiravit: cognoscens meam intelligendi, & nimis ærumnosam egestatem, in corpore, quæ adhuc nihilominus gestiret applausu hominum, & vana gloriola potitus dubia. Enimvero speciali privilegio, soli Deo competit omnis honor, & gloria. Cognovi ergo quod bellum indixissem Deo, & induxissem alienationem in universum, vano conatu. Siquidem ordo rerum universalis, est, ut omnia primario, ultimato fine, atque totaliter, sint in honorem Dei. Itaque ut labor meus, non esset omnino reprobus (procul adhuc à bonitate,) necesse fuit penitus, hanc mei notam piari serio. Quocirca huc spectabat, exspectabaturque pœnitentia supernè, cum efflagitatione.

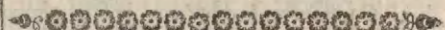
12. Qua adveniente, alter tandem oculorum se pandit. Vidi enim tum, quod omnium rerum, quæ sub Sole sunt, indagatio esset donum bonum, descendens à Patre luminum, in filios hominum, ad occupationem, feriamque aliquam emendationem præteritæ inscitiæ, alias periculum inanis complacentiæ, à laterè subinde infestare. Quamobrem, rogavi supplex Dominum, pro suæ pietatis complacentia,

cum

etiam vanitatis meæ omnimoda displicentia, quod mei parceret, atque Egoitatem semper in me reflexam, mortificare dignaretur.

13. Interim resoluto animo decrevi, hunc librum igni sepelire: quod ipsum quoque præstitissem, & exsequi paratus jam eram, nisi altera intellectualis visio, se mihi obtulisset: Vidi enim coram, arborem longe pulcherrimam, quasi per totum horizontem expansam, cujus magnitudo, & amplitudo, me insigniter stupefecit. Erat consperfa floribus innumeris, odoriferis, colorisque placidissimi, ac luminosi: quorumque singuli, gemmam à tergo habebant, fructus vadem. Unum igitur de tot myriadibus, mihi decerpsi. Et ecce odor, color, totaq; gratia floris, confestim periere. Eodem instanti, datus est mihi visionis intellectus. Nimirum dona Dei singula, esse florum instar, & gloriosiora, quam Salomon in suo throno: magnarum scilicet exspectationum, si in arbore remanserint. At si homo donum sibi appropriet, aut à sua origine decerpere ausit, quanquam sibi evanescat flos; manet tamen carptor, debitor sponsi fructus.

14. Donum ergo Dei, decreveram deinceps relinquere in sua arbore, nec quicquam mihi arrogare decerpendo, fateorque lubens, meam præteritam ingratitudinem erga arborem. Quia quidquid ejus habeo, gratis elargitum est, & ad tempus mihi conditionaliter concessum. Cæterum ex fundo animæ detestor vanam stultamq; ignorantiam meam, quod donum istud, peregrino radio in me cadens, in me reflectere, primitus putaverim. Nam ut ex fimo, fumus putidus: Ita ex literis, fastus lituræ ascendit. Delectabar nempe ente rationis potius, quam veritate solida: putans fore post mortem honorificum, quod nemo merito magnificiet: honorem nempe fore, applausum multorum, judicio errantium. Horreo igitur, repudio ex nunc, atque renuncio laudibus, qualscunq; unquam aliquis mihi daturus est. Nunc demũ sentio, quas labes habeat vanæ gloriolæ amor, qui bellum apertè eidem indixi. Sciens, imo sentiens, ex præterita visione, quanquam facile sit laudem non capere, dum non datur: attamen difficile esse, eadem non delectari, dum offertur. Quia expertus sum quam horridum sit, in futuro seculo, gloriam totam Deo debitam, aliqua ratione frivola, sibi ex parte attribuisse. Desiderabam ergo, ut liber hic, pro communi bono emergeret, suppresso nomine, ut auram vulgarem testarer me contemnere post hac. Sed obstat Potestatum decretum. *Omnis anima subjecta est potestatibus.* Juvet me Deus, fons omnis luminis boni, ut pergã serio meipsum irridere, dum quandoque à tergo, ac subinde à latere, antehac vana præsumtio irrepsit, ne posthac amplius me infestet quoquam modo. Irrorabit super sata, si fortassis ipsi placuerit, crescitura, quæ in usum proximi seminavi. Opto interim, Christi fideles, me indignum, malum, nescium, atque temerarium judicari, modò proximus inde non senserit detrimentum in medendo. Non enim inutilem, atque inscium me æstimaverit frustra. Imo si hæc mihi non cesserint in reatum, id abyssali clementiæ tribuo, quæ omnia vertit in bonum, se diligentibus, propter sui immensam bonitatem. Cui meas vanas laudes, suppliciter, ex meæ confessionis, & depressionis infirmitate offero, retribuo, atque suppono.



# STUDIA AUTHORIS.



14. Im-

14. *Impostura cujusdam Professoris Medici.*
15. *Cur studium Iuris reliquerit.*
16. *Quanta Authori ariditas, & nuditas à studiis.*
17. *Quid egerit pro studiorum initio.*
18. *Praxis detexit nuditatem medentum.*
19. *Oratio pro Scholarum erroribus.*
20. *Promissus Raphael in somnio.*

ANno 1580. totius Belgii calamitosissimo, Parens meus obiit: fratrum ac sororum postremus,& vilissimus ego. In studiis enim educabar. Anno autem 1594. cursum Philosophiæ absolveram, qui erat mihi decimus septimus. Itaque cum solam matrem haberem, videbar Lovanii, totus mei juris & arbitrii factus.

2. Quocirca videbam neminem ad examina admitti, nisi tunica talari, & cuculla larvatum, quasi vestis doctrinam sponderet; cœpi cognoscere,quod Professores, ab olim, juvenes,in artibus proponendos,ludibrio exponerent: delirii quoddam genus in professoribus, adeoque in toto mundo admirabar,ut & simplicitatem credulitatis Juvenum.

3. Contraxi me in calculum, ut saltem meo judicio cognoscerem, quantus essem Philosophus; an veritatem, an scientiam adeptus,ipse examinabam. Comperi, me litera inflatum, &velut manducato pomo vetito,plane nudum, præterquã quod artificiose altercari didiceram. Tum prius enotui mihi, quod nihil scirem, & scirem, quod nihili. Sphæra namque in Physicis aliquid scientiæ promittere videbatur, cui idcirco Astrolabium, usum annuli, & theoricas Planetarum adjunxeram; Logisticen simul & Algebram,loco oblectationis, quoties aliorum lectio tædia adduxerat, colebam.

4. Quibus elementa Euclidis nectebã,hancque doctrinam,socialem feceram genio meo,eò quod veritatem contineret:fortuito autem, ars Cyclognomica Cornelii Gemmæ, velut altera Metaphysica in manus venit. Quæ cum Nicolaum Copernicum unicè commendaret, non destiti,donec eundem mihi familiarem fecissem. Unde didici vanas excentricitates, alium cœlorum gyrum, adeoque non impenso tempore dignum, quidquid de cœlis magnis laboribus acquisiisse præsumebam.

5. Cœpit itaque vilescere studium Astronomicum penes me, quod parum certitudinis ac veritatis polliceretur, inania vero plurima. Peracto ergo cursu, cum nil solidi, nil veri scirem, titulum Magistri artium recusavi;nolens,ut mecum morionem Professores agerent, Magistrum septem artium declararent, qui nondum essem discipulus. Quærens itaque veritatem, & scientiam,non autem apparentiam, me scholis subduxi.

6. Canonicatus opimus mihi promittebatur, modo Theologiæ me emanciparem; sed deterrebat me S. Bernardus, quod peccata populi comederem: rogavi autem Dominum Jesum, me dignaretur eò vocare, ubi maxime ipsi placerem.

7. Annus enim erat, quo Jesuitæ Lovanii cœperant docere Philosophiam, Rege Proceribus,& Universitate, invitis. Idque cum illis à Clemente VIII. vetitum esset, discipuli vero illorum, ad gradum aspirantes, ad Pædagogia confluxissent, cæteros verò, ac ditiores, plausibili studio alliciebant Geographico: alterque Professorum Martinus del Rio, qui prius Judex Turmæ Hispanicæ, ac dein in Senatu Brabantico fessus, ad Societatem allectus, confluxerat, Disquisitiones magicas exponebat. Utramque lectionem suscepi avide. Ac tandem pro messe, solas stipulas inanes, rhapsodiaque pauperrima collegi, judicio priva. Interim ne hora absque fruge evanesceret,triviL. Annæum Senecam,qui mihi impensè placuit, ac præsertim Epictetus. Videbar itaque in morali Philosophia, veritatis succum reperisse: statim dein cogitavi,hanc esse,pro qua Pythagoras tot annorũ stricta exigeret silentia, judicium excellens,ac propterea obedientiam insignem. Tandem paucis mutatis, videbam Capuccinum esse Stoicum Christianum. Arrisit quidem studium pro æternitate: sed pro tanta austeritate, obstabat valetudo tenerior. Oravi Principem vitæ aliquoties, vires daret, quibus nudam veritatem contemplarer, immediatéque amarem; auxit hoc mihi desiderium Thomas à Kempis,ac deinde Taulerus.

8. Cum

8. Cumque per Stoicismum, me proficere in perfectione Christiana præsumerem, & certo fiderem, tandem post aliqualem in isto exercitio moram, & fatigationem, incidi in somnium Videbar factus Bulla inanis, cujus diameter, à terra, in cœlum usque vergeret: supernè enim imminebat sarcophagus, infernè vero, loco terræ, abyssus erat obscuritatis: horrui immensum, simulque excidi extra omnem rerum meique notitiam. Ad me vero rediens, intellexi unico conceptu: Quod in Christo Jesu vivimus, movemur, & sumus. Quod nemo, vel nomen Jesu, ad salutem dicere, sine peculiari gratia Dei, possit. Quod continuo orandum sit; *& ne nos inducas in tentationem*, &c. Datus est mihi nimirum intellectus, quod sine peculiari gratia, ad quaslibet actiones, nil nisi peccatum nos exspectet. Quo conspecto, & saporabiliter cognito, admiratus sum priores meas ignorantias; & cognovi, quod Stoicismus me, inanem & tumidam bullam, inter abyssum inferni, & mortis imminentis necessitatem, detineret.

9. Cognovi inquam hoc studio, specie mediocritatis, fieri me arrogantissimum: quasi libertatis arbitrii fretus, gratiæ divinæ renunciarem, ac quasi, quæ vellemus, per nosmetipsos efficeremus. Absit tale nefas, dixi. Quapropter istam blasphemiam, Paganismo quidem indulgendam; at Christianum dedecere censui, adeoque Philosophiam Stoicam, hoc titulo, odibilem censui.

10. Interim cum nimia rerum aliarum lectione, tædio afficerer, ac fatigarer, recreationis ergo, Matthiolum, ac Dioscoridem volvebam, ducens mecum, nil mortalibus æquè necessarium, quam Dei gratiam, in vegetabilibus admirando, propriis ministrare necessitatibus, fructusque eorundem carpere.

11. Mox dein comperi, à diebus Dioscoridis, nil artem herbariam increvisse; quinimo hodiè ab ipso traditis herbarum iconibus, nominibus atque faciebus, plantarum, utrimque duntaxat disputari: nil verò virtutum, proprietatum, ac usuum esse adjectum priori inventioni, atque historiis: Præterquã quod Posteri confinxerint gradus qualitatum elementarium, quibus tota herbæ crasis tribuenda est. At cum ducentas forte herbas, unius qualitatis & gradus, diversas habere proprietates comperissem, atque aliquot diversarum qualitatum, ac graduum symphoniam (puta in potionibus vulnerariis) habere in productione ejusdem effectus, cœpere mecum vilescere, non quidem herbæ, (pentacula divini amoris,) sed ipsi Herbarii.

12. Cumque causam instabilitatis effectuum, tantæq; obscuritatis, in applicando, ac medendo mirarer: Inquisivi, num esset liber aliquis, tradens axiomata, & Regulas Medicinæ? Rebar namque Medicinam doceri, ac per disciplinam tradi posse, instar artium, & scientiarum, adeoq; esse traditivam: Non autem, quod esset merum donum.

13. Saltem cum Medicina sit scientia, donum bonum descendens à Patre luminum, cogitabã, quod haberet sua theoremata, suosque Principes Authores, scientia infusa instructos, quibus, tanquam Besaliel & Ooliab, Spiritus Domini inspirasset morborum omnium causas, & cognitionem, simulque scientiam proprietatum rerum. Cogitabam itaque hos illustratos, esse antesignanos Professores medendi.

14. Inquisivi inquam, an non esset alter, qui descripsisset vegetabilium dona, proprietates, applicationes, & convenientias, ab hyssopo usque ad Cedrum Libani? Respondit mihi Professor quidam Medicinæ, nil horum in Galeno, vel Avicenna desiderari posse. At cum non essem credulus, nec apud Scriptores reperirem certitudinem quæsitam, illam suspicatus sum juxta veritatem, quod dator Medicinæ maneret continuus ejusdem dispensator.

15. Itaque anxius, & incertus, cui professioni me resignarem, respexi ad populi mores, leges, ac Principum placita; vidi jus, esse traditiones humanas, incertas proinde, instabiles, & veritatis expertes: Quippe quod in humanis nulla esset stabilitas, nullaque scientiæ medulla; videbar inutilem vitam transigere, si in placitis hominum illam traducerem. Cognovi denique, meipsius gubernationem mihi sat fore difficilem, judicium verò de bonis, ac vita aliorum, esse obscurum, & mille spinis obnoxium: Quapropter prorsus studium juris, aliorumque regimen, abnegavi.

C 16. Ex




16. Ex altera parte instabat vitæ humanæ ærumna, & Dei voluntas, qua quisque se tueri debet, quam potest longissime; propendebam autem singulari aviditate, in rerum placidissimam naturalium cognitionem: & prout anima, serva advenit suis inclinationibus, omnino in scientiam naturalium, insensibiliter lapsus sum. Legi itaque Institutiones Fuchsii, & Fernelii, quibus totam medendi scientiam, velut per Epitomen, me inspexisse cognovi, & subrisi mecum. Siccine scientia medendi traditur, absque theoremate, & doctore, qui ex Adepto medendi donum hauserit? Itane tota naturalium proprietatum historia, clauditur qualitatibus elementariis? Itaque legi opera Galeni bis, semel Hippocratem (cujus Aphorismos pæne memoriter didici) totumque Avicennam, & tam Græcos, Arabes, quam modernos forte sexcentos serio, & attente perlegi, ac per locos communes annotans, quidquid singulare mihi in iis, & calamo dignum videretur. Tandẽ collectam supellectilem relegens, cognovi meam egestatem, piguitque me insumti laboris, atque annorum. Cum scilicet libros omnes, eandem cum institutionibus cantilenam canentes animadverterem, solidi nihil, nihil quod scientiam veritatis, aut veritatem scientiæ sponderet.

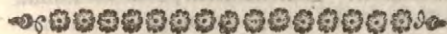
17. Interim vel ab initio comparaveram à Mercatore, omnia simplicia, ut tantillum singulorum penes me servarem, deinde ab Amanuense officinarũ, sive simplicium collectore, habui omnes plantas usuales patriæ nostræ: sicque plurium cognitionem, per vultum eorundem, didici. Simulque perpendi mecum, quod faciem quidem simplicium, & nomina agnoscerem: nil minus autem, quam eorundem proprietates.

18. Volui itaque comitari practicantem Medicum; mox insufficientiæ, incertitudinis, & conjecturarum medendi, me etiam atque etiam pœnituit. Noveram quidem problematice disputare, de quovis morbo; at ne dolorem dentium, adicitus curare sciebam, vel scabiem. Vidi denique febres, morbosque obvios, nec certo, nec scienter, nec tuto curari: Graviores autem, & qui non sponte cessant, plerumque incurabilium in catalogum destitui. Subiit mihi tum in mentem, quod ars medendi, inventum esset imposturа plenum, citra quod Romani feliciter quingentos egerant annos. Reputavi, artem medendi Græcorum, falsam esse: remedia vero ipsa, aliquot velut experimenta, juvare absque methodo non minus, quam quod eadem remedia, cum methodo plerosque fallerent.

19. Utrobique canonum medendi, in complexionum diversitatibus fundatorum, fallaciam, atque incertitudinem deprehendens, dixi, corde mœsto, Bone Deus! quousque eris mortalibus succensus? qui hactenus ne unam veritatem, medendo tuis Scholis reclusisti? quousque populo te confitenti, veritatem denegabis? hisce diebus plusquam præteritis necessariam? An tibi placet holocaustum Moloch? vis tibi vitas pauperum, viduarum, & pupillorum, sub miserrima morborum incurabilium tortura, & desperatione, consecrari? Quomodo ergo non cessas, tot familias perdere, per medentium incertitudinem & ignorantiam? Concidi in faciem, & dixi: Domine, ignosce: si favor in proximum, me extra limites abripuit. Condona, condona Domine, indiscretæ charitati meæ; nam tu es radicale bonum ipsiusmet bonitatis. Nosti suspiria mea, & quod fatear, quod nihil sim, sciam, valeam, possim, & habeam, sim egenus, nudus, vacuus, inanis: da Domine, da, scientiam creaturæ, ut creaturam tuam intime noscat, se primum, cætera præter se, propter mandatum tuum Charitatis, ultimo in te omnia, & super omnia.

20. Quod cum à multo tædio, & animi fatigatione, intense orassem, forte in somnium deductus sum, & vidi totum universum, in conspectu veritatis, tanquam aliquod informe chaos, quod merum pene nihil esset. Et hausi inde conceptum unius verbi; qui significabat mihi, quæ sequuntur: *Ecce tu, & quæ vides, sunt nil, quidquid urges, minus quam ipsum nihilum, in conspectu Altissimi. Ipse scit fines omnes rerum agendarum; tu, tuæ saluti saltem intendas.* Imo in isto conceptu, erat præceptum intrinsecum, quod fiere Medicus, & quod mihi daretur quandoque ipsum Raphael. Actutum ergo, ac deinceps per triginta solidos annos, subsequentesq; ordine

ordine noctes laboravi, meis impensis ac vitæ detrimentis, ut vegetabilium & mineralium naturas, atque proprietatum cognitiones, adipiscerer: interim non sine oratione, lectione, scrutinio rerum, errorum meorum trutina, & experientiis diurnalibus conscriptis vixi. Tandem cum Salomone cognovi, me frust a adhuc plerumque spiritum meum torsisse, vanamque esse scientiam omnium, quæ sub Sole sunt, vanas curiositatum indagationes. Et quem Dominus Jesus vocaverit ad sapientiam, ille, & non alius, venturus est. Imo qui ad fastigium pervenerit, minimum adhuc poterit, nisi Domini favor benignus affulserit. En sic adolevi, factus vir, & nunc quoque senex inutilis, & ingratus Deo, cui omnis honor.



# VENATIO SCIENTIARUM.

## VENATIO SCIENTIARUM, INCIPIT A NOSCE TE IPSUM.

RAtio putatur vita animæ, sive vita vitæ nostræ. Ego autem credo, quod Omnipotens sit solus via, veritas, vita, lux viventium, & rerum omnium, non hoc est autem Ratio. Atque ideo quod mens nostra debeat esse intellectualis; non autem rationalis, si Dei simulacrum proximum referre debeat. Paradoxon istud elucidandum, ad scibilium cunctorum, Adeptorumq; inprimis investigationem.

2. Voto meo, omnis Philosophia incipit, & procedit à cognitione sui ipsius: sive physica illa fuerit, sive moralis. Intellectum itaque, atque nostri cognitionem abstrusam proponam, quantum mea assequor tenuitate. Fert enim opinio Scholarum indubia, quod Deus nil pretiosius largitus sit homini Ratione, per quam solam à brutis distinguimur, cum Angelis vero symbolizamus. Sic quoque & ego, à teneris annis persuasus, credidi. Sed postquam discretio adolevisset, & animam meam semel intuitus essem, prorsus aliter sensi: fateor interim, me malle sapere in occulto, quam velle videri sapere; plus autem semper discere avidum, quam docere annisum. Attamen debui quædam docere, ne talentum susceptum defodisse reperiar.

3. Quamobrem Ratio semel se ostendit in quadam visione, animæ meæ, in forma spissioris, & caliginosæ nebulæ, & proponebat, se esse nutricem, ductricem, & tutricem mentis, à Deo sic ordinatam, ad omnis, etiam solidi boni consecutionem. Imò protestabatur, se esse clavum cursus vitalis, proram, & puppim mentis, atque adeo inventricem omnium scientiarum. Primo enim intuitu, gratulabunda anima Rationem suscepit, penes se quiescere optavit, cum beneplacito, in gaudio, & jubilo. Quia sic olim mens sibi persuaserat, sic edocta.

4. Attamen mox, ne credulitatis lenitate peccaret, adorsa est Rationem propriis armis, dicens: Si itaque ratio, in mei servitium, es destinata, non ego te, sed tu me sequi debes: Quippe quæ nil affirmas, vel demonstras per discursum, quin ego id tibi prius ingenuerim. Quo pacto ergo jam discipula, supra magistrum, filia supra parentem, tutelam prætendis? Argumentum istud primum ex mea arrogantia, docuit me, nil superbiâ animæ esse vicinius: quam tamen elationem, ex inobedientia oriundam, pallio virtutis texit, ne scilicet credulitate abduceretur.

5. Respondit autem Ratio; non quidem categoricè, verùm duntaxat, ut formidinem in mente generaret, & sic scrupulositate illam in vota sua traheret. Dixit nimirum, Salutem animæ nullam absque ratione acquiri; Perituros videlicet mortales sub sensuum illecebris, nisi per Rationis habenas vitia coercerentur. Cui indignabunda mens, ait: Apage! nil horum ex te, aut per te: quorum cognitionem ex fide, & exsecutionem ex clementia, suscipio. Imo fides jubet, quod pro se, te deferamus. Centum namque sectiones, & rimas in fide, tua peperit flexilis impostura, etiam defæcatioribus viris. Quælibet autem sectio, suam habet sophismatis rationalem inductionem. Quia Ratio parit utrobique, tantum putationem, loco fidei. Fides autem ex gratia est: non ex te subdola. Quæ sagacissimos quosque, in te confidentes, deludis, atque misere abducis, ad barathrum miseriarum.

6. Finaliter consideravit mens mea per fidem, quod veritatis tantum unica esset forma, & essentia: & quod omnis intellectus, semper, tantum esset verorum. Quocirca in electione, rata est mens mea, intellectum præ Ratione, magnifacere.

7. Ideoque cœpit vereri, ne Ratio, quæ tot hominum Myriades, specie pietatis, veritatis, & Religionis, sub multiplicitate errandi, vafrè falleret, tanquam placida adulatrix, & callida seductrix, ipsam seduceret. Suspicataque est ergo mens, quod Ratio, nedum in fallaciam, & suiipsius obsequium, fingeret svadelas, quoties mens, eam in Judicem, sive Assessorem delige-

ligeret: verum etiam, quod Ratio, plane se in parasitam, & in servitutem daret desideriis, etiam summè religiosorum: plusque putationis, temeritatis, & stoliditatis, quam scientiæ, ac veritatis, secum adduceret. Quippe quæ facile per linguas, nunc ad unum, nunc vero ad alterum extremorum, mutabunda flecteretur: rationesque ubiq; inveniret, fingeret, & substerneret, juxta placita desideriorum. Imò non raro ratiocinando procedat, quod extra rationabile excidat, maneatque indefinitè indistincta, & in inscitiis incerta, quas tamen enodare pollicebatur. Subinde quoque, Ratio animas dementavit, quæ suis persuasioni us nimium confisæ, se illi emancipaverant. Aliis demum, per infulsas, importunas, indiscretas, & frustraneas sollicitudines, filum vitæ præcidit.

8. Hausit ergo mens tædium ab Rationis Imperio, magisque quod sciret rationem, suæ œconomiæ domesticam, præsumeret vero pedissequa totum mox animæ dominium. Recordataque mens verbi divini, quod *domestici ejus* sint *inimici ejus*, nauseam super Ratione concepit. Et utrimque aversio, nondum sat fundata esset, tamen vires acquisivit eundo.

9. Inde ergo initio cœpit anima Rationem, non amplius ut partem, aut potestatem sui, contemplari; sed velut peregrinam hospitem, ab esse mentis plane decisam, atque neutram. Idque postquam anima, per fidem sciret, se à corpore semel separatam, non amplius rationis indigam: hanc proinde esse caducam, mortalemque, imo & cum morte nobis advenisse, in naturæ corruptione.

10. Scit nempe mens, se post mortem habituram omnem suam cognitionem simul, plenam, nudam, non successivam, non vi præmissarum extortam, non expugnatam, non fallacem, disputabilem, aut dubiam. Nec se à morte, facturam demonstrationes, ut unum ex altero concludat, trahat, cogat, diducat, vel reflectat, sive id fuerit ad concipiendum, sive vero ad notificandum.

11. Rationem ergo caducam, etiam ab anima fugitivam, mens apprehendit chlamyde, illamque omni veste, in nuditatem usque, spoliavit: Atqui tum menti confirmatum est, quod Ratio, nobis relicta, advenisset, tanquam stigma à tortore, in calamitatum, casusque nostri memoriam. Et quod scientia boni & mali, esu pomi acquisita, esset ipsissima Ratio, tantopere à mortalibus adorata. Deinceps itaque annisa est mens recedere, non quidem contra, sed ab Rationis usu, abstinendo scilicet ab omni discursu, in contemplatione rei, ut res est, bona, vera, & ens in actu.

12. Id autem non potui mox obtinere, eo quod invitam animam, ut umbra corpus, continuo comitaretur Ratio, quæ injussa, in mentis consilium advenit, ex veteri possessione, & non sat accurata clausura nostri concilii. Hocque titulo, adhuc onerosior, tristior, tædiosior, & nebulosior mihi fuit deinceps Rationis conversatio.

13. Tum siquidem cœpi sentire, quod Ratio animam angebat multiplicitate, inani complacentia scientiarum, & virtutum ridicula disquisitione tentabat; vitæ ornatum promittens coram mundo, dextram Rationem adorante. Quapropter intellectum & voluntatem, in sui placita miserè trahebat, & memoriam sic onerabat, ut mox in virilitate mea, memoria, ut asinus sub sarcina caderet, & defectum acquireret.

14. Mens ergo Rationem proscripserat sæpè: sed de novo, invitis mentis conatibus, semper subintravit, hypocrisin doctam detexit, suosque arietes ad debilissimum mentis murum admovit. Auram vulgarem nempe pollicita est, ambitionis stulta præmia, sub se foveri ostentans. Rigiditatem verò vitæ, cui tetricam Philosophiam, tunc primum adorsa est, illamque ut morositates dissuadebat, multa passim illicita, fraudulenter excusabat, juventutis, vel receptæ jam passim consuetudinis privilegiis: docta industria, adulationi mentis usque inserviens, velut pedissequa insequebatur, fingens rationes ad lubitum mentis, jam inclinatum.

15. Tandem mens rogavit, quam Scientiam Ratio dare posset? cui mox illa respondit, se posse per artem magnam Lullii efficere, ut de quoquo scibili, homo, tanquam omniscius dis-

currere possit, cum totius mundi admiratione. Tum indignata est mens, ac dixit Rationi: Apage, garrula nequam, Sermocinalia enim inprimis detestor. Itaque certo cognovi, quod Ratio semper animam deserat, cum ariditatis dissuavitate, in tenebris, inquietudine, incertitudine, & amaritudine cespitantem.

16. Postremò, ut cognovi nullum mihi in natura sublevamen, neque separationem à tam molesto ac tædioso hospite, abdidi me in orationem silentii, adeo, ut quandoque prorsus, & subinde pro parte, me denudarem à Ratione, omnibusque ejus appendicibus.

17. Accidit itaque, quod extra, vel saltem præter illa, quæ per Rationem cognosci, aut suo adminiculo ullatenus concipi possunt, devenerim velut per somnium, subter ineffabile lumen De quo nil habeo, quod dicam ulterius: eo quod invita Ratio, me confestim ab inde abstraxerit. Quippe, simulatque nondum mortificata Ratio, subter luminis insuetudinem, caligans, cum mente intrasset, admirationem in me suscitavit, quis, unde, quomodo, & cur eo devenissem: sicque cecidi extra lumen, in obscuritates miseras, subter diem. Meo autem judicio cunctabatur istud lumen, vix spatium, quo quis tractum, quatuor syllabas pronunciaret.

18. Abinde attamen sensi me mutatum ab eo, qui pridem eram, saltem enim degustavi immortalitatem animæ meæ, basim fidei, & Religionis, cunctis bonis caducis anteponendam scientiam. Perrexi itaque majore studio, à Ratione abire: utpote quæ me nunquam nuda: sed fallaciter tecta, cum pugna, & imposturis, adorsa erat: deseruerat me verè nunquam, nisi cum incertitudine.

19. Salomon, vocat spiritum hominis lucernam Dei. Non enim quod Deus sit in tenebris, vel humani spiritus splendore opus habeat. Sed prorsus, quod occultæ rerum scientiæ, à Patre luminum, infundantur in nos, medio hujus lucernæ. Apprehendi quotidie certius, quod Ratio non esset spiritus ille hominis, ideoque neque ista lucerna Dei. Imo, neque, lumen istius lucernæ; Sed quod lucernæ inesset longe aliud lumen, cujus vigore, penetraret scibile sibi permissum.

20. Perspexi nimirum, quod anima non esset indiga, imo nec formatrix Syllogismi, eo quod illo uti nolit, semel à corpore sequestrata. Siquidem ejus cognitio nativa, longè nobilior atque certior esset, quavis demonstratione, Rationis apice. Tum denique cognovi, quod neque sensus Syllogismum conderet: sed quod Ratio demonstrationum formatrix, possideret animalem intellectum, sive imaginationem, mediam inter sensus, & intellectum. Interrogabis, quare lux luceat? aqua sit humida? cedat intranti digito? &c. ac reperies, quod quo res quæque clarior est, eo ejus Ratio sit stupidior, remotior, ac hebetior. Tum itaque clarè conspexi, quod Ratio volutetur inter obscuras caligines. Dein, quod ubicunque nullus est discursus, nullæ præmissæ, etiam nulla reperiatur conclusio, consecutio, sive Ratio. Attamen scientia præmissarum est certior conclusione, (siquidem cum è primo veris supponatur,) atq; illa scientia est in anima, absque Ratione: quia ante Demonstrationem.

21. Unde mecum conclusi primùm, quod Ratio non generet nisi caliginosam scientiam, sive putationem.

22. Tum denique: Quod scientiæ veritatis, rerum, ac præmissarum, prodeant, non quidem à Ratione; sed ab alio longe initio, intellectuali videlicet lucernæ lumine. Quocirca mox observavi, quod Rationis discursus, extenuet, obumbret, præpediat, & suffocet, nobilem illum intelligendi actum, quo præmissarum scientiæ, nobis insertæ, cognoscuntur. Magis, magisque didici, quod Ratio procul dein & extra lumen veritatis; eo quod tantum lumen, instar vespertilionum, tolerare nequeat, suo nitedulæ splendore, mutuato, contenta. Quippe quæ nil aliud propriè est, quam discurrendi sermocinalis facultas, nobis, ut mortalibus, à peccato connata. Plus inquam, ut sequacem animam, operando fatiget, canisque capillis craninm tegat, quam ut intra nos, veri veram scientiam producat.

23. Quandoquidem reperi, quod anima, optas scire, per Rationis venationem, utplurimum amplectatur media mendacia, & falsas satisfactiones, pro veritate, in laboris præmium. Sic enim mens decepta, aspicit mendacium, fucum, frau-

fraudem, ac in summa, putationem, in vicem veritatis, quamdiu de Rationis imposturis nil adhuc ambigit. Hactenus namque contigit, quod tot sint imposturæ, & falsæ doctrinæ, tam in Religione quam in arte medendi, ut ne ullum angulum Scholarum perlustrem, unde veritas scopis Rationis non sit eversa.

24 Nudam itaque vidi Rationem, & didici, quod in omnem eventum Ratio non pareret, nisi putationem veri: quo medio, sepeliret intellectum intellectualem. Eo quod mens non possit simul amplecti, & sequi duo lumina, tam diversa. Putationibus autem, miserè mundus ubique abducitur, atque deluditur Ac primò quidem, quod quilibet putet Rationem, Iconem Dei, & optimum nostri thesaurum, &c. Amabo. Petatur Ratio, super dubia quæstione, à decem viris sagacibus, separatum: & attende quantum ab invicem discedant, sua quisq; Ratione deludatur, & qualiter quisque sua strenuè pro putatione pugnet.

25. Enimvero cum mens mea Rationem sua veste spoliaret, observavi mundum decipi inprimis, propria putatione. Quod inquisitionem cognitionis rerum per causas, vocet indagationem, sive inventionem Rationis. In eo enim primum detexi fucum, ac miserrimam Rationis conditionem, nuditatemque pauperrimam; quippe apparere erubescit, nisi sub falsi Etymi operculo, ac mendicato pallio. Siquidem Ratio nullatenus est causa, pars, aut essentia causati, multo minus facultas Rationalis in homine res attingit. Nam res est id in se, quod est absque reflexione sui, ad aliquem humanæ Rationis discursum, inventionemque. Extima ergo vestis Rationis, larva esto. Causa nimirum, est initium, & origo causati. Ratio autem, nil tale est.

26. Animadverti deniq; quod Scholæ Rationi locum darent, in medio essentiæ mentis, hancq; abinde animam rationalem, velut essentiali proprietate, denominarent, tanquam Ratio, pro lucerna, illi data foret in intima ejus essentia. Cum alioqui, revera in mente, sive proximo Dei simulacro, nullus sit Rationi locus. Eo quod anima, à corpore separata, non utatur discursu Rationis. Imo cum anima, adhuc corporis inquilina, quidquam intellectualiter intelligit, plane recusat omnem Rationis usum. Quia quando Ratione utitur, plane saporem corporei fundi refert. Cum rationalis potestas sit in parte inferiore animæ, quatenus corporeis compedibus vinctæ.

27. Mox demum sub Rationis denudatione, confestim, æquè frivolum involucrum se se obtulit, ex rationis putatione. Quod scilicet, quidquid veritati affine est, hoc Ratio judicet Rationabile, & Rationi consonum. Cum tamen Ratio, & veritas, sint disparata, in suis radicibus. Nam veritas, est ens reale, verum: Ratio verò, est ens mentale, problematicum, duntaxat apparens: hinc enim ens Rationis, Non-ens, putatione matre oriundum. Facultas enim rationalis, atque inde deducta Ratio, *sæpè falsa*, pro veris amplectitur, & vera pro *falsis ridet*.

28. Unde tandem serio inspexi, quod Ratio non conveniret cum conformitate rei, per discursum propositæ, & cognitione conclusionis, per nos repertæ. Utpote Ratio propriè non est judicium externi hominis, aut suæ imaginationis, quo apparentem sibi veritatem confricat ad species scientiarum, quas homini rentur innatas. Unde devium, imaginatio, tum prius fabricat cognitionem sibi consentaneam.

29. Ast Ratio, magni iste reputatus condus in mente, nil est aliud, quam habitudo prædictæ conformitatis, per discursum repertæ, cum speciebus, sive ideis connatis, in phantasia. Quæ demum conformitas, prout in se confusa, obscura, mobilis: ita instabilis necessario esse debet, ex natura subjecti inhærentiæ.

30. Sic enim, etiam defæcatissima Ratio, potest in se esse fallax, nec necesse est, ut ullam intra se certitudinem cogat, contineat, aut concludat: excepta Mathesi, eo quod hæc planè consistat in mensuris commensurabilium. Convertuntur enim ideo plures hæretici, per exempla vitæ Christianæ, quam per ratiocinia disputationum.

31. Aptitudo demum illius habitudinis, ad species in imaginatione connatas, censeatur rationalitas, vel rationabilitas. Ratiocinatio autē, sive

sive logismus (unde Syllogismus) est actus, quo appropinquatur ejusmodi habitudinis conformitas, ad species in imaginatione congenitas, vel (ut mea fert sententia) suscitatas finaliter, exuendo calceos rationis, ut reperi in natura plurima, quæ intellectus judicat necessaria, quæ Ratio recusat ut impossibilia.

32 Scivi exinde, Rationem non habitare penes intellectum verum: sed extra eundem. Eo quod in intellectu, immediatè sit veritas, quia veritas intellecta, nihil est aliud, quam adæquatio intellectus ad res ipsas. Cognoscit nempe intellectus, res prout sunt; ideoque vicissim verificatur intellectus, de rebus ipsis, per res ipsas: Quandoquidem esse rerum, de se, est semper verum: & essentia illarum est ipsamet veritas. Ideoque intellectus, qui super eas fertur, semper directè est verus.

33. Sed cum imaginatio, ejusve Ratio, sit modus quidam intelligendi obliquus, procedens per rationes, & discursus: non autem per adæquationis transformationem: Idcirco, modus iste rationalis, est intellectus abusivus, & fallax. Bonum autem, rectum, unum, & verum, semper uno, & eodem modo se habent in intellectu. Quia in intellectu stant in puncto adæquationis: sed malum, curvum, obliquum, falsum atque multiplex, fiunt pluribus modis, per Rationem, in parte Imaginativa.

34. Certò itaque cognovi, Rationem, in non tam sublimi pretio habendam, ac fuit hactenus. Magisque, quod in brutis Ratio, & discursus, non obscurè vigerent: Nam quod annosa vulpes, callidior sit juniore, per discursum rationalem, experientiæ reminiscentia confirmatum, accidit. Imo apes numerant. Quoniam si sint 30. alvearia, ex ordine locata; apicula mane evolans, numerat quoto alveari sit egressa, dein non redit, nec intrat, nisi prius renumeret ordinem: quod facile probatur. Nam si quintum, aut sextum, transponatur septimo, aut alio loco, numeroque inverso, apes, quæ melle, aut cera onustæ redeunt, putantes in suam Rempubl. lectam deponere sarcinam, quintum aut sextum numeratum alveare repetunt: Cujus cives, cum sint peregrini, illi advenienti apiculæ, eandem occidunt. Et hoc modo fures destruunt una nocte cuncta alvearia. Serpens namque cæteris animantibus callidior erat. Unoque exemplo, mille instar, discursum rationalem in bestiis conformabo. Villicus vicinus, canem venaticum alebat, custodiæ nocturnæ prædii præfectum. Accidit autem, quod in plenilunio, lupus circa villam discurreret, cui canis ille confestim allatrabat, & sequebatur fugientem lupum. Hic vero, famis impatiens, se retorsit in canem, illumque insequitur. At canis aufugiens, insiliensque super furvum, se in tutum recepit, indeque continuo latravit, herum excitans, lupi præsentiam docuit. Sequenti verò die rediit lupus, quem canis, ut pridie, latrando adorsus est. Lupus enim fugam fingens, donec comitem, quem secum adduxerat lupum, conjectura sciret, se subter furvum occultasse. Cum itaque se converterit ad canem, qui profugus, ab insequente lupo, putans ad furvum, velut tutissimum castrum, refugere, prodiit occultatus alter, qui canem rictu apprehendit, saltumq; super furvum præpedivit. Itaque insignem solertiam in brutis cunctis notavi, etiam insectis plurimis.

35. Vituperosam itaque definitionem existimo, qua homo, animal rationale, velut ex essentiæ descriptione, depingitur. Siquidem ex ultimato fine, destinationum proprietatibus in creando, definiendus erat, si finis sit causarum prima, ex Aristotele. Quapropter nec hominis definitio, è fonte paganismi, mendicanda erat, qui creationem, ejusque fines plane ignoravit. Etenim ut mea Philosophia, gentibus ignota; ita vicissim illorum, est mihi nauci. Equidem scribo pro Christianis, quibus turpe est, sequi Ethnicos, contra veritatem Evangelicam. Nec etiam censeri volo nominum rixator, quoties de finibus, prærogativis, electione, dignitateque imaginis divinæ, agitur. Rejicio inprimis insulsitates paganismi, in definitionibus, præsertim hominis perpetratas. Siquidem testimonio S. Anthonii, per B. Hieronymum descripto, Paulus Anachoretarum primus, in Divorum numerum est relatus. Ejusdem quoque relatu, Faunus, legitur animal loquens, rationale: imo Deum naturæ, & Christianorum, cognoscens, colens, & supplicans, Antonium, ut pro se, atque

que suis, Deum oraret. Constat inprimis, hunc Faunum non fuisse hominem, ex Antonii assertione,& monstrosa figura. Denique neque fuisse Cacodæmonem, colligitur; quod hic adeo superbiat, ut ne quidem si sciret se salvari posse prece, vellet rogare, ut aliquis pro se oraret, neque se prosternere pro impetranda venia. B. Hic non. enim, Faunum vocat, non hominem, ut neque Cacodæmonem. Faunus ergo neutrum horum est, eodem teste, quo Paulus ille, inter Anachoretas, primum sortitus est locum, atque inter Sanctos relatus. Ergo Faunus est animal ut ens ratione, loquens idioma patrium: non autem homo. Sic Satyrus olim vivus, ac dein sale conditus, pro ære ostensus, per Ægyptum, Phrygiam, & Græciam portatus. In Scotia, & Zelandia, demum, atque alibi, piscata monstra, semihumanis figuris, ratione utentia, imo artes mechanicas exercentia. Homo nimirum ad Dei imaginem solus factus, cum exclusione omnium. Hæc autem rationalia bruta, in suis Elementis, etiam diversa inter se: sunt tamen simulacra nostri, & non imagines Dei.

36. Homo ergo, est Creatura vivens in corpore, per animam immortalem, ad honorem Dei, secundum lumen, & ad imaginem verbi, primi exemplaris omnium causarum, sigillata. Dies namque, & suum lumen, fuerunt quandoque absque Sole: & Sol erit aliquando sine luce. Sed anima hominis, sine imagine divina considerari nequit, dum Regnum Dei, cum omnibus suis charismatibus, sit intimius animæ, quam est ipsamet sibi intima. Indignor ergo merito, quod Scholæ, Philosophia ethnica, adolescentes male imbuant, oblectenturque etiamnum glandibus, repertis jam primæ veritatis epulis. Domine lumen vultus tui, impressum est super nos. Nemo enim novit perfectè imaginem, & an bene suo respondeat typo, si typum prius non agnoverit. Quocirca quotquot hominem male definiunt, Deum non agnoscunt, ut neque seipsos in essentialibus.

37. Plus itaque Scholæ Philosophicæ, documentis Gentilium, quam Pauli acquievere. Hinc illas contemplor, hominem, duntaxat juxta ejus cadaver, meditatas; non autem juxta Creatoris, sive efficientis intentionem, hominisque destinationes finales. Alioquin enim omnipotens, à scopo suo declinasset, si finis sit causarum prima, in creando, sitque aliquid considerabile ut primum, in rerum adorabili Authore. Erat itaque creatura definienda, & intentione efficientis Creatoris. Ille enim in suis finibus non errat, qui ipsas proprietates fabricat, fluentes ex ipsis destinationum finibus. Quapropter homo, quamvis ex corpore, animales aliquot, & corporeas conditiones habeat: attamen ex intentione divina, creatus est in imaginem Dei viventem, in substantia immortali, ut Deum cognoscat, amet, & adoret, secundum lumen typi, sibi impressum. At postquam homo vixit in carne, ut animal, dixit Deus, *Spiritus meus non permanebit cum homine, quia caro est.*

38. Genus enim definiti proprium, in definitione hominis, quod Scholæ nominant animal: idipsum Deus nominat degenerationem, aversionem viarum, naturæ corruptionem, atque destructionem intentionis suæ, in creando. Differentiam autem constitutivam hominis, sive rationale, competere brutis, extra dubium est, simulque penuriam Logices, omni prorsus definitione, & differentia constitutiva destitutæ.

39. Cæterum, Ratione, in nuditatem usque, jam devestita, omnimodam acquisivi ejus displicentiam, eo quod inane sceleton mihi videretur, ablatis larvis, & togis. Denique paupertiem ejus angustam, & inquietam fœditatem aspexi, dum præcipuè confusionum, & incertitudinum memor essem, quibus me pro solito intricaverat.

40. Cœpi ergo deinceps contueri, quod meus intellectus plus proficeret per figuras, imagines, & visiones phantasiæ somniales, quam per Rationis discursus. Imo potius discursus frequentes, suum hominem ordinario morosum reddere, iracundum, amentem, procellosum judicio suo, & mobilem, sive imbecillum, adeoque & teneræ valetudinis.

41. At tandem introspexi penitius, figurarum atque Idearum progressum: & inveni tum illas adhuc cinctas miseriis, & anxietatibus, eo quod imagines alienatæ essent, (propter alteritatem) ab ipsa rei veritate, & essentiæ per similitudinis

pudinis cujusque inexcusabilem difformitatem, remotam ab identitate. Et tum sic judicavi, quia nondum enotuerat mihi distinctio inter imagines Phantasiæ, & imagines intellectuales: quæ post abstractiones, manent in ipso animæ centro.

42. Fatigabar enim plerumque tota die, circa aliquod scibile; quod etsi mihi in basim, atque modum, esset incognitum, attamen per imagines, mihi eruendum statuebam. Tandem cum ulterius progredi, me sentirem impeditum; quia stupefactum: fabricavi intus, rei nondum perfectè cognitæ, aliquam imaginem, adornatam possibili adjacentia quidditatis. Sub qua, semel dein, dudum illam in phantasia aspiciens, ac velut eandem alloquens, tandem studio insigniter fatigatus, obdormivi, ut ejus somnialem saltem visionem excitarem, per quam eruerem desiderabile illius scibile. Juxta illud: *Nox nocti indicat scientiam:* Ac mirum sane, quantum luminis, ejusmodi visiones, mihi recluserint, præcipuè non bene dudū antea pasto corpore. Non enim diffiteor, quin rei quæsitæ quidditates, plerumque sub ænigmatis pallio tectas, vel confusas, plurimumque adhuc pluralitatibus, ac alteritatibus obnoxias, pluries acquisiverim hoc pulsandi medio, prægressis præcipuè quærendi adminiculis, adnexisque orandi subsidiis & alis. Dixitque ad me vir sanctus, (cui omnem conscientiæ angulum, laborumque, & annorum tædia, per insomnes noctes, operueram) Ah! utinam ego tantundem laborassem, & in amando Deum impendissem, quantum tu miser, in disquisitione scibilium, quorum rationem sive computum, novissimus dies à te non exiget! Laudabam equidem Dominum tunc, quod mihi propinquius aliquod noscendi, discendique medium, gratis largitus esset, quam Ratio foret, quæ nunquam ad prius, raroque ad posterius idque cum multa adhuc incertitudine, penetraret. Credebam enim, tum, originalem corruptæ naturæ ærumnam, ulterius progredi non posse, ad semel degustatum lumen, quam per præfatas Phantasiæ imagines.

43. Suasu ergo illius viri, destiti angustius aliquid optare, quærere, & investigare, denudavi me omni curiositate, & appetitu sciendi, ad quietem, sive paupertatem spiritus, me recepi, resignans me in amabilissimam Dei voluntatem, in quasi non esse, non operari, in merum nil desiderare, nil intelligere. Maximopere, quod scirem multiplices imperfectiones, in cognitionibus meis hauriens insignem indignationem mecum, quod pro caduca scientia, tot tantosq; labores insumsissem. Ipsaq; mirum in modum mihi displicui; Rogavi itaque Dominum, ut omne prorsus scibile, ejusque desideria profana, everteret è mente mea; quam hoc titulo, totam obtuli sæpius in sui beneplacitum.

44. Interim post duos menses, in hac scientiarum renunciatione, atque nuda paupertie, semel mihi iterum supervenit, quod intelligerem intellectualiter. Sedebam secus Athanar meum. Redii autem mox in me, nec scivi quantum illud lumen durasset. Istud quidem novi, quod rei insolitæ novitas, stupor, & jubilus, tum subripuerint istud lumen, & excidere me fecerint, in pristinas meas tenebrarum confusiones. Eo quod Ratio, nondum mortificata esset. Aristoteles, quanquam hujus luminis totus expers: visus est tamen aliunde descripsisse alterius sensationem de labore Sophiæ, sive Adeptis. Βέλτιον διακειμένῳ ἢ ἐν ἐπιγεγραφῇ εἰδώς. Surda nimirum alterius suggestione, vocat melius dispositos, quam si essent scientes. Id est, ope demonstrationis. Cujus solius medio, omnem in homine scientiam oriri alioqui semper jactitat. Saltem agnovi valedicendum Rationi, & imaginationi: tanquam facultatibus brutalibus (idque propter casus nostri ærumnam) si ad solidam veritatis cognitionem spe trahamur in profundum.

45. Cognovi pariter, quod requireretur facilis traductio intellectus, atque transmutatio placida, suipsius, in formam rei intelligibilis; Quo puncto scilicet intellectus pro momento, fiat velut ipsum intelligibile. Cum autem intellectus perficiatur intelligendo, nilque perficiatur, nisi ab eo, quod symbolum secum habet, in sui natura; idcirco collegi intellectum, & intellecta, ut talia, debere esse, aut

fieri,

fieri, ejusdem naturæ. Debere autem hoc fieri, extra laborem, inquietudinem; sed cum otio, in lumine sibi proprio,, cum abstractione, orbatione, & carentia alterius, cujuscunque auxilii creati. Verum si concurrat alienum auxilium, jam erit cum labore, desiderii suscitati, extra intellectum. Porro istam intellectus transmigrationem, & transfigurationem, illi naturalem alioqui, Poetas quandoque subordinatos, Prothei nomen, non secus atque fabula, significant.

46. Ego vero, eo clarius jam cognovi, istam transmutationem intellectus, fieri debere, eo quod intellectus, in se, sit totus purus, simplex, unicus, & indivisus. Quamobrem eatenus quoque, illi competeret, unicus, simplex, uniformis, & univocus aliquis actus, ab ipsomet intellectu plane indivisus. Alioquin intellectus amitteret suæ unitatis homogeneam simplicitatem, per alteritatis dualitatem.

47. Veruntamen comperi sat, non esse de plena, atque libera nostræ voluntatis potestate, suo sic intellectu nunc frui Et quod ad istud, requiratur plus, quam putare, anniti, optare, velle, &c. Idque nedum propter insuetudinem, qua à puero, per actus animales, continuo assuevimus parere imaginationi: Verum multo magis, quia ipsa voluntas, cum memoria, penitus pro illo spatio motus, debet absorberi, ac velut annihilari in intellectu. Quod sane ingentis est mysterii pondus.

48. Alias namque quam cito quis cogitat de anima sua, aut de re quapiam, tanquam de tertio, cum alteritate separata, extra intellectum eo ipso, nondum est cogitatio, aut operatio pura, ac solius intellectus. Ast cum anima cogitat seipsam, aut aliud quidquam, tanquam seipsum, sine alteritate cogitantis, & rei cogitatæ, sine appendentia, extraversione, vel relatione ad durationem, locum, & circumstantias: Tum scilicet, ejusmodi cogitatio, est intellectualis. Ad nondum adhuc proin illustrata: licet ista jam intellectio, sit longe nobilior cogitatio, quam quæ per incidentias irruit: sive illæ, per imagines, sine sequela adveniant, tanquam infusæ: sive demum, ab experientiis, & observationibus haustæ, influendo, velut sponte affluant. Utpote anima, in illo luminis statu, sic apprehendit interiorē & anteriorem rei intellectæ essentiam, quod ipse intellectus, transmigrando sese transformet in rem intellectam hinc videlicet sequitur. Si notitia intellectualis, sit cum similitudine rei intellectæ, in ipso intellectu: quod etiam Regnum Dei, nobis velut adveniat, atque renascatur, quoties in fide, intellectualiter, & præsentialiter, Dei Bonitatem, Potestatem, infinitudinem, Gloriam, Veritatem, &c. in spiritu adoramus. Sicque Deo in deliciis est, cum filiis hominum esse. Certe ita est. Intellectus noster, novo velut perfectionis rore perfunditur, quoties intellectualiter contemplatur aliquid supercœleste: eo quod pro momento, transmigrat in illud, illudq; degustat.

49. *Tum nimirum intus fulgurat imago Dei, & evadit gloriosa* (*Bone Deus, quousque deducis mortales.*) Ast sane, non fit ejusmodi intellectualis cogitatio, cum discretione verborum, aut idiomatum: neque cum sensuum, aut Rationis præcinctu; neque cum celeriori quodam totius logismi conceptu affatim hausto; neque cum dependentia, ac sequela prius cogitatorum; neque circumstantiis circumscepta, de hic, nunc, albo, magno, amaro, simplici, placido, &c. *Sed unum, non est in intellectu, sine altero*: neque cum altero sub alteritate; nec etiam prout potest per Rationem, aut imaginationem concipi, aut per imaginationes, ideasve, cogitari. Verum in illo statu, nunc, hic, sensus, Ratio, imaginatio, memoria, & velle sunt simul in merum intellectum liquata, stantque sub tenebris, lumine intellectus obfuscata. Tum, tum inquam, Lumen quoddam, cadit super animam. Atque id totum est, (meo judicio,) quidquid verbo, cogitato, locuto, scriptoque, dici potuit unquam. Istud lumen verò sive sit prorsus supernaturale, sive quod intellectus sui natura sic accendatur, malim experiri, quam determinare. Istud unicum saltem scio, quod non contingat absque gratiâ.

50. Quamobrem, sive intellectus transformetur, vel sive seipsum transformet in simulacrum rei intellectæ, sane divino auxilio opus ha-

bet,& quidem singulari, quia saltem tunc anima intuetur suum intellectum, sub forma arrepta, in dicto lumine: Atque in isto sui speculo, speculatur seipsam intellectualiter, absque reflexione alteritatis: sicque concipit rem scibilem, una cum omni suo esse, & proprietatibus. Eo quod hoc cognitionis lumen, non sit emanativum extra intellectum: sed manet reflexum, super intellectum, in omni veritate, & certitudine perfecta, perfectivum.

51. Equidem Rabbini aliquot, hunc animæ statum metuunt, ut periculosum. Schola etiam mystica, periculum arrogantiæ, & adulterii spiritualis formidat. Ambo autem ut nocuum devitant putantque Adepti, si sæpius invaderet, aut longius perseveraret, allaturum indubiam mortem, cum ægritudine, quam Binsicam Rabbini vocant. Quæ propriè est organi Phantasiæ Atrophia. Veruntamen quæso ignoscant, si secus sensero. Primo, quia organa Phantasiæ in hoc non laborant, dormiunt vero immota, tanquam si non essent. Igitur vicissim nil patiuntur. Tum, quia actus iste non est in nostra potestate: Credo namque principalem illum actum, esse clementiæ. Quæ nunquam inordinatum dat, facit, causat, admittit. Itaque etsi Clementia afflueret sæpius, aut diutius, nec proinde tamen inordinationem contineret, aut arguere posset. Obsecro ergo, Pater luminum dignetur præcedere, & subsequi sua claritate, ut me ducat ad vocationem, in sua gratia sibi placentem. Itaque lumen, cadens supernè super animam (quando minus est adstricta, & obligata organis corporis, quæque impassibilis, & immortalis in se est) vitæ quoque nocere nequit. Siquidem post receptionem tantilli luminis, comperio hominem triduano jejunio, vix quicquam pati. Quocirca mihi in mentem venit, potuisse absque cibo & potu, toto novenario, amicos Jobo comites astitisse. Porro juxta meam opinionem, lumen istud, citra opem, operam, & laborem intellectus sic disponit de intellectu, quod deveniat in libertatem sui: qui alias per servitutem corporis, est plane mobilis, obscurus, atque confusus. Alioquin intellectus organis non utitur, præter, aut extra se. Ideoque nec fatigatur, ut Phantasia: nec morbis, mutationibus, perturbationibus, alterationibus alienationibus, alteritatibus, aut commistionibus, ex seipso subjacet.

52. In intellectum enim, dum stat in illo lumine, non cadit error, impostura, mendacium, aut dolus. Nec enim torpor, somnus, aut defectus illi inhabitant; Neque auxilium suscipit ab ullo creato, ut neque à corpore, Ratione, aut potestate ulla Phantastica: sed portat nativum suum lumen, super omnem Rationis ambitum. Imo quod magis est, non lacessitur tum intellectus ab ulla potestate se inferiore, neque à rebus ipsis, prout sunt cognitæ, fraudi, imposturæ mendacio, obnoxiæ: quippe quæ stant in nutitare sui esse, coram intellectu, ut quasi ab hoc informentur, & transmigrando vivificentur.

53. Sunt igitur omnia, in suo intellectu, tali modo, ut omnia animæ sint suus intellectus. Sic tamen, ut licet intellectus, actu intellectuali, se transformet in speciem rei intellectæ; servet tamen impermistam suam proprietatem, & essentiam, in quam iterum redit, mox atque ab illo actu cessaverit. Hanc nempe prærogativam possidet anima ex clementia, ut sit imago Dei: atq, ideo simplex lumen creatum, incognitum. Ita ut quoties aliquid peregrini in se concipit, debeat necessario desistere ab esse simplicissimi luminis, imaginis divinæ, ut se transformare in figuram rei conceptæ. Sic quidem, ut rei conceptæ essentia, fit nuda essentia, & tamen essentialiter in intellectu, sicut in nucleo pomi, pomus. Fit itaque hinc, quod intellectualis cognitio, sit omnis erroris expers. Quia abest Ratio, quæ nos ubique cespitare facit.

54. Stant nempe in conceptu intellectuali, essentiæ nudæ, & denudatæ: quas ut tales, anima in illo nunc, aspicit in speculo proprii intellectus sicut dum oculus seipsum intuetur, in speculo, in radio reflexo suiipsius. Idcirco eum nullum esse, reputatur pro vero, nisi quatenus pro tali, conceptū est in intellectu Quapropter Aristoteles coactus est fateri, principia essentiæ, & principia Intellectus esse prorsus eadem, hoc est dicere. Quod veritas essentiæ, & veritas intellectualis cognitionis, sint unum, & idem. Atq; ideo, ut ens sive esse, verum, bonum, & unum, sint convertibilia: ita invicem, essentia, bonitas, & veritas, debent

in unitate intellectus colliquari in formam entis. Siquidem in intellectione intellectus, non est ulla alteritas intelligentis intellectus, & rei intellectæ: eo quod ante intellectionem, primum annihilata est omnis relatio reciproca, repercussio, atque reflexio in invicem.

55. Cum ipsa rei intelligibilitas, non sit nisi adventus, & approximatio unitatis, intellectus, & intellecti: sive alteritatum in relatione destructio. Quod ut clarius exemplo fiat; Intelligens intellectus, non est diversus ab intellecto, aliter, quam sicut radius lucis directus, à seipso reflexo. Itaque rei intellectæ essentia, in lumine intellectus, fit splendor spiritualis, & essentialis. Imo fit per commigrationem ad unitatem, quodammodo ipsum lumen intellectuale. Id quod animabus brutorum advenire nequit.

56. Ideo etiam anima nostra, seipsam intelligens, quodammodo intelligit omnia alia; utpote universa alia sunt intellectuali modo, in anima, ut in Dei imagine. Propterea nimirum, intellectio nostri, cæterarum est longe difficillima, ultima, optima, utilissima. Cognoscens namque animæ divinitatem, non potest non anteferre eandem voluptatibus quibusque labilibus, fœdis, & nullius pretii.

57. Difficultas autem præfatæ intellectionis, inprimis consistit in eo, quod sit imago Dei, quæ & ipsa, tam in se, quam respectu typi, quem refert, est propemodum intelligendo impossibilis. Deinde, anima non habens in se ullam imaginem suiipsius, à seipsa distinctam, prorsus nequit seipsam, per ideas intelligere. Cum vero simplex, atque uniformis, nec seipsam intelligat in imagine, nec sit etiam consonum, aut conveniens, quod propter summam, aut homogeneam animæ simplicitatem, utetur diversis modis, atque mediis intellectionum, in intelligendo, respectu suiipsius, atque iterum aliis modis ac mediis, respectu aliorum intellectorum, hinc necessario anima, ad conservationem homogeneæ suæ simplicitatis, imagini Dei debitæ, habet omnia alia intelligere, sine specie, à rebus ipsis distincta. Sed cum anima careat sui propria specie imaginis divinæ, ut seipsam transformet intellectualiter in seipsam. Idcirco nequit propriè seipsam intelligere, modo intellectuali, nisi in lumine, & testimonio fideli ejus, cujus est imago. Cognitio enim, quam de Deo habemus, traditionis, fidei, adeoque meriti est. Quamquam plane negativa, quatenus non hoc, aut illud est, quod sensu, aut mente concipi potest. Ac proinde cognitio animæ, velut imaginis divinæ, adjunctam habet abstractionem negativam aliorum, quæ dicit non ens: non entis autem nullus respondet conceptus, nulla figura, nullusque intellectus. Id est abstractionis negativæ, cum sit comes privatio; negativa autem, & privativa, destituantur idea, sive specie æquivalente: idcirco lumen cognitionis, quod anima de seipsa habet, est clementiæ, gratuitum, nec unquam in hoc seculo plenarium. Sin autem felix quandoque conceperit in se Deum, per visionem beatificam, tum eodem luminis radio, intus Deum se, & omnia alia intuebitur, & cognoscet. Idcirco enim, quantum anima intellectualiter intelligit sui; In tantum proficit cognitione utilissima, quæ de creatis in hac vita haberi possit. Quia in lumine sui luminis, quodammodo intuetur omnium proprietates, essentias, effectus, alteritates, distinctiones, atque defectus. Quo igitur semel appulit ista cognitio, ibidem flaccescit omnis Rationis nubilior speculatio, & subsidium; prout vice versa, supprimitur verus intellectus in nobis, sub Rationis placitis.

58. Quapropter cum objectum proprium intellectus, sit ipsa rerum essentia, ea propter accidentia, velut abstracta, atq; discissa à rebus, quibus insunt, debent concipi ab imaginatione, idq; per species, & imagines: neutiquam verò, per intellectum. In quo alioqui reperio omnia accidentia, connexa simul in puncto, sub essentia rerum intellectarum. Quippe accidentia propriè non sunt entia, sed entium à quibus dependent. Proinde accidentia non habent essentiam, quæ ad unitatem intellectus commigret, aut in quam sese transformet.

59. Cæterum Scholæ partiuntur intellectum, in Agentem, & Patientem. Illum enim volunt

versari, circa inventionem mediorum, ac præmissas demonstrationis; ut scilicet, terminorum notas sigillares, imprimat in Patientem intellectum, velut in substratam sibi ceram. Agentem ideo vocant masculinum, nobilem, atque formalem. Patientem verò assimulant fœminæ, atq; materiæ ignobili, hæcque sua somnia persuadent tyronibus; quatenus natura ubique operatur ad sui perfectionem: operatio autem semper sit passione nobilior. Ast ego, tantam ariditatem ubique misereor. Primo, quia demonstratio non est effectus, vel proles intellectus, nec suppeditat ullatenus media, ad scientias. Ut jam sat probavi. Secundo Æthiopem vidi rotare celeriter arundinem, in foramine asseris, cum interposito linteolo, ac non multo post, arundo cum linteo ignem concepere. Dein, ego abdidi arundinem in clibanum candentem, citiusque, clarius, atque perfectius accensa arundo splenduit. Cum tamen in hoc nil ageret arundo: sed saltem pateretur accensionem. Usque adeo quamquam principium agens, subinde possit esse nobilius patiente, dum effectus tendit ad perfectionem: vel dum patiens, ab agente debet perfici: Attamen dum unio sub sterquilinio putrefit, non facile credam agens esse patiente perfectius.

60. Ostendi sat alias, in tota natura, inanem Aristotelis doctrinam, merasque nugas: quanto ergo minus ille subsisteret in area intellectus? cujus esse, & operari pendent ex sola anima? Cogimur namque Christiani credere, quod intellectus noster, sit spiritus immortalis, lumen & imago omnipotentis, cujus exordium ut superat naturam; Ita ejus Regulis aptari nequit, cum habeat esse simplicissimum, nequaquam partibile in luctas agentis, & patientis, sive in heterogenea. Cum etiam, quod dependeat immediate, totaliter, & continuo à suo originali typo: adeoque ut sine Gratia particulari, nequeat quicquam intelligere. Eo quod intellectus objectum, sit ipsa veritas. Quare nec intelligit intellectione perfecta, nisi recipiendo. Quod autem tantum recipit, id patitur, non autem in eo agit: nec enim intellectui proprium illud est, quod per Gratiam illi advenit. Voluntas quoque dum patitur, nobilior est, quam dum vult, puta dum regitur à voluntate superiorum. Imaginatio quidem cognoscit agendo, ideoque lassatur. Hancque Aristoteles cognovit: minimè vero intellectum. Quippe qui tantum illuminativè intelligendo patitur. Est namque molestius, servilius, & obscurius, intelligendo operari, quam pati. Eo quod patiendo, recipiat lumen nobilius, gratis collatum. Denique, cum intelligendo, transmigret semper in formam rei intellectæ: ergo participans de lumine interminato, perficitur absque tædio, molestia, & labore intelligendi, lucetque intellectum lumen, intelligendo, in ipso intellectus lumine. Sicut res ipsæ, nos alloqui videantur sine verbis, easque penetrat intellectus clausas, non secus ac si dissectæ essent, & apertæ. Ergo semper perficitur intellectus, patiendo, recipiendoque.

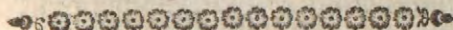
61. Imaginativa vero, sive intellectus animalis, Aristoteli cognitus, tantum res extrinsecus adspicit, earumque sibi format imagines, juxta suam putationem: cumque omni laborum tædio, currit circum eas in circulum.

62. Cernit nimirum cortices, & siliquas: ad nucleum autem attingit nunquam. Quia Phantasia, res non intrat; ut nec vicissim res intrant, satiantque imaginativam. Ad summum enim, imaginativa sibi satisfacit per imagines, si externum signatum sit dudum admirata. Cujus tamen internum sigillatorem, minimè agnoscit.

63 Quam enim injuste quadrat, quod Scholæ agnoscant animam, Dei proximum simulacrum: & secent intellectum in duo supposita, muniis, & effectibus discrepantia? Siquidem ipsa dualitas in intellectu, discrepat cum simplicitate ejus, cujus imaginem in se condit per totum sui esse. Ego credo inprimis, nil ad veritatis cognitionem pertingere, nisi fidem, & intellectum .2. Omnem veritatem emanare ex veritate unica, ideoque primitiva. 3. Omnem intellectum ex unico, infinitoque intellectu derivare. 4. Prout omne lumen, ex unico lumine. 5. Veritatis ideo essentiam nil discrepare ab essentia intellectus, 6. Quod intellectus noster sit inanis, vacuus, pauper, & obscurus. 7. Quod omnis ej⁹ claritas, nobilitas, plenitudo, lumē, veritas-

ritasque, illi adveniant, recipiendo, & patiendo. 8. Quod eo plus nobilitetur, quo plus patitur a lumine, quod est supra omnem naturam.

64. Finaliter Scholæ Ethnicæ defecerunt a cognitione veri intellectus. Ideoque homo, non est animal rationale. Sed prædicamentum substantiæ dividendum est in Spiritum, & corpus. Spiritus est abstractus, vel concretus. Homo solus est spiritus concretus, non autem inter corpora locandus. Si a potiori parte desumenda sit denominatio: & a famosiori significato, essentialis determinatio. Ergo homo a Spiritu, intellectualique lumine, denominandus, & definiendus erat.



# CAUSÆ, ET INITIA NATURALIUM.



IN domum desertam venio, sordes evertendas mihi reliquere. Plurima indaganda sunt, & docenda quæ ignota; subvertenda quæ malè tradita; abstergenda quæ immunda, & quæ falsa, abjicienda erunt: omnia vero, atque singula, debitè confirmanda, hæc autem præmonuisse sat esto, ad submovendum tædia, si forte nova atq; paradoxa infestent magis, quam vera oblectent Naturæ cognitio, duntaxat ex eo desumitur, quod actu, & reipsa est: quippe quę fictis nusquam meditationibus consistit. Est nimirum tota naturæ compages, individua, reipsa, actu, & in aliquo corpore defixa, excepto spirituum abstractorum numero.

2. Denique, & inprimis seriò moneo, quoties de causis naturalium loquor, nequicquam hæc sumenda, pro elementis, vel pro Cœlo: eo quod, titulo creationis, supernaturaliter incepe- rint, & hodiè constanter quoque maneant eadem, quæ ob initio fuerunt. Causas ergo rerum naturalium, intelligo vicissitudinem præsupponere. Ac licet Elementorum cor-

po-

pora, subter naturam venerint, heteroclita tamen eorundem est speculatio, & aliena Philosophia. Qui enim ante me quatuor elementa, ad singulas corporum generationes, per misturam confluere, sunt opinati: Elementa ethnico more aspexerunt, suisque tentarunt commentis, elementa nubere, & obedire.

3. Omne itaque corpus naturale, non alia requirit, quam corporea initia, plerumque mutationi, ac vicissitudini obnoxia dierum, non autem natura constat hyle indefinita, ac impossibili, neque opus habet principio tali, ut nec privatione: sed ordo, & vita, insunt efficienti, de necessitate. Resque omnis, inanis, vacua est, mortua, ac deses, nisi vitali, aut seminali adesse principio, fuerit constituta, aut quandoque constituatur. Quinimo adhuc corruerent istæ leges, nisi ordo quidam rebus inesset, & intercederet, qui propria flecteret, ad communis boni sustentationem, sive necessitates. Aristoteles quatuor causas rerum constitutivas dictavit, quæ suum Authorem quoq; fecere naturæ ignarum.

4. Quippe inprimis, principium, cum causa materiali, confundit. Primam scilicet causam, vocans materiam indefinitam, sive corpoream molem substratam, determinationis formalis indigam. Alteram dein causam, etiam internam essentiam, sive rei formam, cum altero suorum principiorum confundit. Tertiam denique externam, efficientem vocat: Ac quartam tandem nominat finem, ad quem videlicet res quæq; dirigitur. Hanc autem, in efficientis mente voluit causarum trium priorum esse primam: adeoque nedum res naturales principari, per ens Rationis, ac mentale: verum etiam quasi inanimata, in mente efficientis causæ, laterent per finem. Quod si ergo causas naturales malè inquirat; longè pejus, supernaturalem finem, in mēte primi Motoris, pro naturali causa substituit, vel mentalem finis conceptum, in non animatis requirit.

5. Ego sane, qui non assuevi, consentiendi ignavia, aliorum ausibus, sine præponderatione inservire; tres posteriores causas, in cognitione naturali, mendosas, imo & damnosas, plurimum offendi. Primam verò de quatuor, fabulosam ostendam subinde. Nam in primis cum omnis causa, secundum naturam, & dierum successionem, causato suo sit prior: certè, forma compositi, causa esse nequit producti: sed potius Entelechia ultima generationis, ipsissimaque generati essentia, atque perfectio: propter cujus assecutionem, cætera cuncta diriguntur. Itaque formam, potius tanquam effectum, quam ut causam rei meditor.

6. Imo amplius. Forma enim, cum sit generationis finis, non est merè actus generationis sed generati, ac potius potentia, possibilis in generatione: materia vero, sive generationis subjectum, ut actu est; ita quoque actus ipsius, est internum agens, efficiens, sive ARCHEUS.

7. Falsum est idcirco, quod quanto res magis habet de forma, tanto magis habet de actu, de entitate, virtute ac operatione. Quoniam forma non acquiritur, vel possidetur, per partes, vel gradus: neque idcirco entia, sunt susceptiva plus, minusve, de forma. Imo, etsi susceptiva essent, tamen activitas agentis, non est ipsius formæ; sed Archei, de quo mox forma igitur est indivisibilis.

8. Quidquid enim Aristoteles tribuit formæ, sive perfectioni postremæ, in scena rerum, id propriè, directivè, & executivè, competit illi agenti, sive Archeo seminali.

9. Denique, cum causa efficiens Aristot. sit externa, (qualem ait fabrum, ferri intuitu,) facile cognovi, illum sua figmenta, pro veris fundamentis, venum dedisse, ejusque omnem speculationem, circa artificialia, & externa naturæ, vagari. Tota alioqui causa efficiens, est interna, essentialis, in natura.

10. Et licet generans pater, sit effectivus: in ordine tamen ad patratum, non est nisi causa efficiens seminis, tota externa, in relatione ad ens, quod per generationem de semine constituitur. Etenim in semine, quod totam efficientis immediati quidditatem complet, atque continet, non est ipse pater: sed Archeus. Eo quod pater respectu generati, non nisi causæ externæ, & occasionaliter producentis, rationem habet: siquidem per accidens tantum generationis effectus subsequitur, licet tota intentione, generationi incumbat patrans. Itaque constitutivum efficienter constituens, causans intrinsecè,

Per-

perfectivè, atque per se, est ipse Archeus seminalis, à patre realiter distinctus in esse, & proprietatibus. Pariter ut in vegetabilibus. Herbæ quidem sunt seminum productrices: at herbarum è semine isto nascentium, non nisi causæ occasionales, & remotæ, atque idcirco, etsi sint causæ naturales, non tamen sufficientes, & necessariæ: neque enim è quovis semine proinde planta consurget. Est ergo ens seminale in semine, causa immediata efficiens efficienter, interna, ut essentialis, hc bæ inde prodeuntis. Planta autem præcedens illius seminis, est causa remota, occasio naturalis, seminis quidem, quod per se, ac immediatè plantam fabricat, & efficit, cum adjutorio excitantis. Alioquin enim si herba patrans, esset efficiens herbæ productæ, non posset patrans causa comburi, quin producta simul periret. *Est ergo semen, causa efficiens, interna, immediata herbæ productæ.*

11. Quapropter post sedulam omnium rerum investigationem, non inveni corporis naturalis ullam dependentiam, nisi duntaxat ad duas causas, ad materiam, & efficiens, internas (quibus plerumque externa quædam excitans associatur) scilicet. Quippe quod hæc duo, sibi, & aliis, sint abunde satis, contineantque totam rerum compaginem, ordinem, motum, ortum, notiones sigillares, proprietates, ac quidquid denique ad rei constitutionem & propagationem requiritur. Continet namque efficiens seminalis causa, rerum sibi agendarum typos, figuram, motus, horam, respectus, inclinationes, aptitudines, adæquationes, proportiones, alienationem, defectum, ac quidquid sub dierum sequelam incidit, tam in generationis, quam regiminis negotio.

12. Fines denique cum omnes efficiens in se contineat, tanquam rerum à se agendarum instructiones, ideo finalis causa Scholarum externa, quæ duntaxat in artificialibus locum habet, vana prorsus est in natura. Saltem non distincta quidditate, ab ipso efficiente, est considerabilis. Quæ namque in mente Artificis, ens rationis est: nequaquam potest causæ realis, & naturalis pondus obtinere. Eo quod causæ efficienti naturali, sua à Deo naturaliter sit infusa finium & habitudinum scientia. Res nimirum singulæ, in natura, succum aliquem genericum desiderant, pro materia; ac denique seminale, efficiens, dispositivum, dirigens principium, internum generationis. His namque duobus, neque pluribus, opus habent res corporeæ singulæ.

13. Tria vero corporum principia, Paracelso tantopere jactata, etiamsi reperirentur in singulis constitutivis: attamen non proinde sequeretur, illa vim habere principiandi: siquidem illa tria, cum sint fructus seminum, sortiuntur diversitatem quasi specificam: quam necessario nescirent, si vera essent principia. Id est, si ante speciei constitutionem adessent, nec etiam unum migrare posset in aliud, quod tamen tribus primis Paracelsi est vernaculum.

14. Porro, cum materia, simul & efficiens, sufficiant ad omne productum, sequitur, omnem definitionem naturalem, non ex genere, & differentia (mortalibus plerumque incognita) petendam: sed ex ambarum causarum connexione, eo quod ambæ simul, totam rei essentiam concludant. Deinde etiam sequitur, ipsumet productum, sive effectum, nil esse, præter ambas causas connexas.

15. Quod profecto est intelligendum de non animatis, animatis alioqui superaddenda est vita, sive anima viventis. Sic enim equus fit filius suorum parentum quadrupedum, in animam viventem equinam, creatus virtute verbi.

16. Sublunaria vulgo dividuntur in Elementa, & elementata: ego vero divido in Elementa, & producta seminalia, hæc rursus, in vegetabilia, animalia, atque mineralia. Sic ut singula peculiarem claudant monarchiam, ab aliis duobus secretam.

17. Mineralia ergo, & vegetabilia, si qua forte vivere videantur, cum tantum vivant per potestatem; & non per formam viventem, in lumine animato; aptè quoque definiri possunt per solam materiam, & efficiens internum. Siquidem omnis effectus producitur, vel ab agente externo, & est productum artificiale: vel à fulcitante, ac fovente externo, quod est causa occasionalis, & externa: quæ tamen intus habet causam efficientem, & seminalem, quæque permanet efficiens, in ultimam usque producti perio-

periodum Causa tamen occasionalis non est agens verum: sed mediatum.

18. Subjectum verò, quod Scholæ patiens dixere, ego coagens voco. In relatione vero ambórum terminorum, sive in habitudine motus agentis ad coagens, resultat actio.

19. Producta ergo non vitalia, non recipiunt formas, per dispositionem termini agentis, factibilem, sed tantum acquirunt destinationum fines, sive maturitates. Etenim dum è causis mineralium, resultat lapis, aut metallum, vel è semine plantæ, dum fit planta: non fit aliquid ens novum, quod potestativè non esset præsens in semine: sed acquirit tantum maturitatis destinatæ complementum. Ideoque terræ datur potestas producendi herbas: non autem aquæ producendi pisces. Quia in vitalibus animantis, non ita fit, prout in plantis. Ut enim Monarchiæ sunt planè disparatæ, ita & generationis, & generandi modi.

20. Ideo namque dos propagandi semina, in secula durabilis, legitur tributa terræ, non item animantibus. Quanquam hæc interim propagare debeant. Proinde semina non animantatorum propagantur quidem, non secus ac lumen de lumine sumtum. In cujus tamen illuminationis participatione, necessario Creator efficiens principale est. Solus autem Creator, creat ubique novum lumen, sive sit formale, sive etiam vitale, individui producti: nec enim lumen istud antea erat, ne quidem ex parte, licet ex habitudine potentiali, sive dispositione aptitudinali, ad consequendam formam, quodammodo, inanimantatorum semina, vitalia sic censeantur, non tamen tam propinquè ut in plantis vis formalis inplantata est. Animæ namque, & vitæ, ut gradus, ita & partes, nesciunt. Et quanquam semen animantis, dispositionem ad vitam habeat; vitam tamen nec habet, neque ex se habere, aut efficere potest, ob rationes de ortu formarum deductas.

21. Quamobrem mox docebo, non esse elementa quatuor, nec trium residuorum, imo nec duorum, esse congressum, ut inde corpora, (quæ mixta creduntur,) conflentur: sed quod ad horum constitutionem duæ saltem abunde sufficiant causæ naturales: materia nempe est ipsissima effectus substantia: efficiens verò, ipsius internum, atque seminale agens: & prout in animantibus, duos tantum sexus agnosco; Itaquoque duo saltem, nec plura sunt corpora, quorumcunque initia; prout duo tantum luminaria magna.

22. Nam quæ Chymici, salem, sulphur, & mercurium, sive salem, liquorem, & balsamum tria vocant corporum initia, ostendam suo loco, non posse initiorum sortiri dignitates, quæ non in omnibus possunt reperiri, quæque ipsamet, sunt primordialiter, ex aquæ elemento prognata, & in aquam rursus dissoluta fatiscunt, (ut quandoque constare faciam.) Siquidem initiorum stabilis sit natura oportet, si nomen ac proprietatem principii sustinere debeant.

23. Duo igitur, nec plura, sunt corporum, & causarum corporalium prima initia. Elementum aquæ nimirum, sive initium ex quo: & fermentum, sive initium seminale, per quod; id est dispositivum, unde mox producitur semen, in materia: Quæ acquisito semine, fit eo ipso vita, sive materia illius entis, media, discurrens in rei usque periodum, sive materiam ultimam.

24. Est autem fermentum, ens creatum formale, quod neque substantia, neque accidens: sed neutrum, per modum lucis, ignis, magnalis, formarum, &c. conditum à mundi principio, in locis suæ Monarchiæ, ut semina præparet, excitet, & præcedat. Hoc est nempe fermentum in genere. Quæ autem hic suppono suo tandem singula loco demonstrabo. Non agam de fabulis, rebusque non existentibus: verùm de principiis, ac causis, in ordine ad fines actiones, & generationes: Considero fermenta verè, actuque existentia, & individualiter per species distincta.

25. Sunt itaque fermenta, dona, ac radices, à Creatore Domino stabilitæ, in seculorum consummationem, continua propagatione sufficientes, atque durabiles, quæ ex aqua, semina sibi propria excitent, atque faciant. Nimirum quo dedit terræ, ex segerminandi virtutem, dedit fermenta totidem, quot fructuum exspectationes: ut

ut etiam, sine semine præcedentis plantæ, possint ex aqua suos liquores, & fructus prolificare. Proferunt itaque fermenta, semina sua nec aliena. Id est singula, juxta sui naturam, & proprietates: Quod dicit Poëta: *Quippe solo natura subest. Nec omnis fert omnia tellus.*

26. Inest quippe locis, ordo quidam divinitus inditus, ratio quædam, & radix immutabilis, producendi statutos quosdam effectus, sive fructus, nec quidem duntaxat vegetabilium, sed & mineralium, & insectarum. Differunt namque terrarum fundi, & proprietates, idque propter aliquam causam, terræ isti connatalem, & coævam. Hanc nempe fermento formali, inibi creato, attribuo. Unde consequenter diversi fructus, diversis locis pullulant, & sponte erumpunt, quorum semina alio translata, plerumque imbecillius provenire videmus, ceu foetus suppositities.

27. Quod autem de fermento, terræ indito, dixi, idipsum pariter in aëre, & aqua reperies. Neque enim Radicibus, Donis, Rationibus fermentalibus carent, quæ stabiles, locis, & Provinciis dicatos fructus proferunt, idque perseverantia fructuum, nedum convincit: sed & spontanea, abundansque injussorum seminum profusio.

28. Fermentum igitur principii veri naturam tenet, à causa efficiente, in hoc diversi: quod causa efficiens, consideretur tanquam immediatum principium activum in re, quod est semen, ac velut principium motivum ad generationem sive initium rei constitutum. Fermentum vero, semine sæpe prius; & hoc de se generat.

29. Estque fermentum, originale rerum initium, vis indita terræ, vel locis, non autem rebus seminalibus constitutis. Fermentum autem, quod rebus constitutis, cum seminum proprietatibus inolescit, se habet per modum efficientis, ad semen rerum. Ast seminale fermentum, non est illud, quod alterum duorum originalium principiorum: sed productum ejusdem & effectus seminis individualis, ideoq; caducum & interiens.

30. Ubi alias fermentum principians, in elementorum finibus conditum, immutabile, & constans perseverat, nec vicissitudini, aut morti subjectum. Est ergo vis locis insita, à Creatore Domino, ibidem locata, ad fines in successione dierum sibi ordinatos. Dum alias, semen in rebus, ejusve vis fermentalis, est res, quæ exoleta suæ tragoediæ scena, desinit in individualem Epilogum. Res enim, licet de se succesive prolificet: id non nisi virtute hausti semel fermenti evenit, quod proinde non desinit suis locis, spontaneos, sive priorum parentum semine, feliciores fructus incessanter edere. Hæc facilia sunt cognita, in mineralibus sponte natis: at in plantis, & animalibus, successiva seminis foecunditate generantibus, non æque id obvium est, ut neque in animantatis, promiscuum putredine sexum mentientibus quidem: atmox mutuo etiam congressu prolificantibus. Verum eadem ubique est ratio fermenti. Adeoque fermentum utrobique principium idem est. Etenim in semine, à parente inditur, & cum eodem identitatem subit, vel aliunde, à causis externis, materiæ inprimitur. Saltemque utrobique veri efficientis interni locum tenet.

31. Quippe rerum Conditor, quibusdam fermentis, loca designavit propria, ac stabilia, in elementorum condo, tanquam seminum promptuario, ideo efficientium prototypos. Aliis vero rebus per individua, & species, ac si essent loca, dispersit: Alibi enim stabilia, pro natura corporum quibus insunt, hæc initia voluit: alias vero, ut de manu in manum transirent, in rerum continuationes. In hoc autem differre voluit, quod fermenta stabilia locorum tanquam prima, universalia, simplicia, atque inchoativa initia seminum, sive causarum naturalium efficientia, essent, quæ scilicet elementum aquæ in se, in aëre, vel in terra imprægnarent. Caducorum vero fermenta labilia, & à parentibus hausta, materiam præparatam dumtaxat concernerent, & in seminum sinu immediatè sederent. Ideoque & intestinam mortis necessitatem continerent. Alterum pariter initium corporum universale, quod aqua est, est unica rerum causa materialis, quatenus aqua initii naturam in se habet, in modo, puritate,

tate, simplicitate, ac progressu, initiandi, prout & in termino dissolutionis, ad quem cuncta corpora, per materiæ ultimæ reductionem redeunt. Quod mox suo loco demonstrabo typice.

32. Initium itaque, à causa, tantum theoricè distat; ut illud sit ens actuale initians, atque hactenus causans: Causa verò, sit terminus relationis ad causatum, sive effectum, enti theorico fortè propinquius. Vel distingue illa ut lubet. Ego saltem intelligo, causas initiare, & initia causare, eodem nomine, sive sit in elementorum sinu, sive in ipsa seminum materialium familia. In rerum itaque naturalium historia, considero materiam plerumque semine impraegnatam, prima sui vita decurrentem, ad ultimum illius concreti terminum: non autem materiam primam Aristotelicam, sive illud nonens, impossibile.

33. Sed conceptæ causæ efficientis, considero initia realia, entium omnium dona prima, radices, thesauros, & fermenta impraegnantia. Vel si malit Lector causam efficientem confundere cum rerum fermento; & materiam corporum, cum aquæ elemento, distinctus esse desino lubens; modo sciatur, qualiter ista se habeant, in luce naturæ. Saltem sic de corporum initiis, & causis disserui, ut sentio, & expertum habeo; multam lucem quoque spondeo iis, qui hanc semel theoricam fecerint suam.

34. Falsum itaque imprimis comperient Aristotelis axioma. *Quod videlicet generans, nequeat esse pars generati.* Cum semper generationis principium effectivum, sit internum agens, internus patrator, & generans. Quod satis clarè constat in iis, quæ sola matre putredine prodeunt vitalia. In quibus nullum univocum est generans externum: sed ipsa massa seminalis, sive semen generativum, custodit in se universa, quibus ad generationis œconomiam opus habet.

35. At sane nec causarum binarium admonuisse sat est: quin potius juverit efficientem, sive cosmocraticem præcipuam, planius deduxisse. Quocirca hoc loco suppono, quæ alibi demonstrabo, nimirum in tota rerum naturalium serie, de novo nil surgere, quod non è semine ortum ducat nihilque fieri, quod non è seminis necessitate fiat. Tragœdiam vero defunctam in meta finis, non esse nisi exantlatorum seminum periodum, sive epilogum: nisi forte violenter abscedere cogantur.

36. Quocirca ignem excipio. Utpote non ad generationem, sed ad destructionem dato. Maximè, quod ejus sit peculiaris origo, & non seminalis. Est nempe res inter creata universa, singularis, & impar (ut suo quandoque loco) Excipio denique Cœlorum influxus, qui ob generalissimam sui destinationem, nullam in se habent potestatem seminalem. Eo quod à generabilium sorte nimis procul sint distincti: Ideoque influentiæ, leguntur *in Signa, tempora, dies, & annos* à Creatore, nec alio destinatæ: non autem ad causas seminales rerum.

37. Causarum porro efficientium, & seminalium in natura, quædam sunt efficienter efficientes: aliæ vero effectivè. Prioris nempe classis, sunt ipsa semina, horumque dispensatores spiritus: suntque causæ istæ de prosapiâ essentiarum, per sui multam activitatem, à causa materiali meritò diremtæ. Effectivè autem efficientes, sunt ipsa hospitia, atque organa seminum proxima: qualia sunt fermenta externa, materiæ dispositiva, in alteritatem transmigrationis. Spectant & huc potestates dispositivæ circumstantiarum, fomentantes item, excitantes, ac promoventes. Quia dato semine, non tamen quævis promiscuè inde proveniunt.

38. Discet præterea tyro noster, Aristotelis ingenium, in fundanda axiomata pronum, ut quoties aliquid suis reperiret conceptibus congruum, confestim in Regulas id traheret, sub universale, stringendo debilioris authoritatis transsumtas radices. Quæ sane ejus axiomata, mirata est subseqnens ætas, in ignaviam scilicet prona, ideoque illum, & illa, facile adorans.

39. Subinde quoque mathesin, in naturam, violenta interpretatione introduxit, ut causas naturales, numeris, lineis, & literis Alphabeti, piorsus obedire voluerit, temeritate prorsus ridicula. Per exemplum: Advertens, quod ignis, celerius lignum siccum ambureret, quam madidum, extemplo inde axioma universale meditatus,

ditatus, voluit. *Quod actus activorum, tantum essent in materiam dispositam.* Quod tamen multis est septum inscitiis. Primo namque, ut ignem, externum agens, vidit concurrere ad materiam combustibilem: Indicavit hinc quoque, omne aliud agens, in natura, debere agere per modum ignis, nesciens, ignem non agere per modum agentis seminalis, esseque peculiarem creaturam. Censuit ergo pari inscitia, causam efficientem omnem, instar ignis, necessario esse externam. In hoc etiam deceptus, quod statueret omne agens naturale, exigere materiam dispositam. Cum alioqui agens in natura, disponat sibi substratam materiam. Neque enim omne agentis naturalis consilium alio fine agit, quam ut disponat materiam sibi substratam, ad scopos sibi cognitos, saltem destinatos pro generatione. Ex unico nimirum terræ succo, unicoque horto, quadringentæ plantæ crescunt, & fructificant. Si enim dispositionem amicam, in materia, Agens reperiat, benè quidem: sin minus, facili negotio, eandem sibi parat. Quid si postmodum, ex unico aquæ elemento, immediatè, omnia corpora tangibilia, provenire demonstravero, qua necessitate quæso, agens exiget præexsistentem materiæ dispositionem: vel si præexsistat disposita, quis fuit ille dispositor, aut præcursor Agentis? Per se, alioqui ad dispositionem cujuscunque materiæ, cui inest, sufficientis? At si fermentum dicas. Saltem novisse debes rursus, causas ambas, à producto non differre in natura, nisi maturitate; nec Agens à fermento distingui. Quæ si Scholæ, melioris succi disciplina imbutæ: scirent, utique & cognoscerent suum Aristotelem à suis Regulis defecturum, quas in scientificarum demonstrationum præmissas, primo veras, erexit. Ipsius vel dementasset, super monstruosas, lapidum in nobis generationes.

40. Et licet ante nata Euclidis elementa, Mathesis rudior esset, tamen Aristoteles in hac, quam in natura, longe peritior, naturam subter illius scientiæ Regulas, subigere annisus est. Noverat enim circulum, figurarum in plano capacissimam. Subito igitur in axioma cogit universale, etiam ulcera, ac vulnera rotunda, cæteris quibusque, in extentione paribus, esse curatu difficiliora. At sane difficilius est vulnus lato pugione penetrans, quam rotundum in carne. In ulceribus vero, fistula ani, vel lacrymalis, sanando sunt operosiores, quovis ulcere tibiarum in circuitum extento. Putavit nimirum, Regularum pronitate deceptus, vulneris incarnationem ab externo tantum agente emplastro proficisci, eamque exterioritatem, nedum esse relatu superficiei nostri corporis: sed respectu figurali, distantiæ labiorum vulneris, in ordine ad ejus centrum. Historiam referam. Auriga militaris, uxorem lue Veneris inficit, hæc vero, remedii penuria, in ulcus excedens sese distendit. Unum saltem vidi, ab aure in cervicem, humerum, & cubitum, ponè per homoplatas, totum latus costarum, & thoracem, devastans carnosam membranam. Quæ ut obesior est mulieribus, ita altiorem profunditatem continebat. Plura alia, at minora, per abdomen, in crura se habere dicebat, & humanum corpus ferè sine cute exhibebat. Mulier authoritate mea, in hospitale Vilvordiæ deportata, renuentibus monialibus: sed mars prævalens, etiam quandoque monialibus aliquantisper imperat. Chirurgus præsidialis, Chrysulcam, madefacta stuppa, dolore incredibili, vivis musculis intingit, & miserando ejulatu domum incutit. Transiens autem rogavi, cur id fecisset. Inquit, esse carcinoma ulceratum, ac totale, & quo citius interiret, eo esset felicior. Id querula monialis audiens, dixit, se per Regulas suæ domus non teneri, ad hospitandum Cancrum, lepram, vel luem, &c. Illico ergo ante crepuscula, mulierem ad suburbia deferunt, & in sterquilinio deponunt. Pauper rusticus verò, ignotam mulierem commiserans, ex ramis, casulam contra pluviam fabricat, folia vero aliquot brassicæ, diffluendi puri, & aëris inclementiæ arcendæ, applicat. Is casum mihi narrat. Exhibeo Corallatum Paracelsi, per albumen ovi paratum, & 26. diebus tota convaluit. Ingentia enim ulcera, festinato impetu, pelle tegebantur, minutulis aliquot, ab initio rimis, perpetuitatem diuturniorem servantibus. Mox moriens affinis quidam, huic pauperrimæ domum & agrum legat. Maritus ejus, pone sentes perit: Illa secundò nubit, jam armento, grege, & arvis dives.

Ego enim in marito, & Chirurgo, latrones: In monialibus levitatem; in rustico Samaritanum, & in muliere, Jobum admiratus, cognovi Deum Job, eundem esse universi, & perpetuum Rectorem omnipotentem. A quo, licet homo sit suffuratus titulos Majestatis, Celsitudinis, excellentiæ, clementiæ, & dominationis, unicum saltem sibi perpetuum reservaverit. Quod est, æternitatis. Cujus respectu, homo est fungus unius noctis, cras putridus. Sciant ergo Scholæ, Regulas Matheseos malè naturæ quadrare. Homo enim non naturam metitur: sed ipsa se.

41. Neque enim Ethnicus, viarum ignarus, vias magis ostendet, quam cæcus colores, antea non visos. Ergo præter ignorantiam naturæ, in sui radice, ac quidditate; Scholæ nescivere rerum causas, numerum, exigentiam, denique maturitatum, tarditatum, & celeritatum fluxiones. Itemque ignorarunt compositiones, & resolutiones corporum, tam natura, quam arte factas: Seminum quoque, fermentorum item necessitates, fines, dispositiones, defectus, restaurationes, interitus, subsecutiones, quoque contiguitates, & dependentias, eo quod agens naturale, rebus exoticum, atque peregrinum edocerent. Consecutivè etiam ignorarunt formarum nativitates, ut & inde prodeuntes proprietates.

42. Quorum loco fortunam, casum, tempus vacuum, & infinitum exposuerunt licet naturæ aliena, quæque disciplinas continerent ridiculas. Imo secutæ sunt Authorem, qui credidit, mundum ab æterno in æternum, propriis viribus explicatum iri, sibique contradicit negando infinitum. Cum primus Motor, æternum druaturus, omnia facturus, in potestate æterna, infinitum necessario includat.

## ARCHEUS FABER.

1. *Archeus est causa efficiens.*
2. *Qualis in feminibus.*
3. *Proprietates, & differentiæ ejusdem.*
4. *Compositio auræ genialis.*
5. *Nativitas idearum feminalium.*
6. *Vestis feminalis Archei.*
7. *Hospitia, cum curatoribus designata femini.*
8. *Syzygia astrorum imitata in feminibus.*
9. *Primum mobile non habet vicariatum in viro.*

Tetigi ortum & causas naturalium, ac, ne causam efficientem, gratis internam posuisse videar, opportunius fabrum, generationum Vulcanum explicabo.

2. Quidquid igitur in mundū venit per naturam necesse est habeat suorum motuum initium, excitatorem, & directorem internum generationis. Singula ergo, utut dura & opaca, tamen ante sui istam soliditatem, claudunt in se auram, quæ ante generationem, semini, (hactenus fœcundo:) internam, futuram generationem adumbrat, & generatum ad finem scenæ usque comitatur.

3. Quæ aura, licet in aliquibus luculentior sit: in vegetabilibus tamen, succi specie comprimitur, ut & in metallis densissima homogeneitate inspissatur: singulis tamen hoc donum obtigit, quod Archeus vocatur, generationum & seminum fœcunditatem continens, tanquam causa efficiens interna. Ille inquam faber, generati imaginem habet, ad cujus initium, destinationes rerum agendarum componit.

4. Constat Archeus verò, ex connexione vitalis auræ, velut materiæ, cum imagine seminali quæ est interior nucleus spiritualis, fœcunditatem feminis continens; est autem semen visibile, hujus tantum siliqua.

5. Imago hæc Archei, ex prædecessoris idea defluens, vel eandem è condo externorum arripiens, non est demortuum quoddam simulacrum: sed plena insignitum scientia, potestatibusque necessariis, rerum, in sua destinatione agendarum, ornatum; adeoque est vitæ, & sensationis primarium organum. Per exemplum. Prægnans enim, cerasum suo appetitu, in fœtu fingit, illa parte, qua manum appetendo admovet. Cerasum, inquam, in carne verum, virens, pallidum, flavum, & rubens, juxta stationes, quibus arbores, sua cerasa promovent. Citiusque in Hispania, idem in eodem fœtu cerasum rubet, quam in Belgio. Fit ergo cerasum

per

per imaginationem: Ita per libidinis imaginationem in spiritum seminis, traducitur vitalis imago animantium, per cursum generationis, seipsam explicatura.

6. At cum omnis actus corporeus, in corpus terminetur, hinc fit, quod Archeus, generationis Faber, ac Rector, seipsum vestiat statim corporalis amictu. In animantatis enim, perambulat sui seminis latebras omnes, & recessus, incipitque materiam transformare, juxta imaginis suæ entelechiam.

7. Hic enim cor locat, ibi vero cerebrum designat, atque ubique immobilem habitato rem præsidem, ex universali sui Monarchia determinat, juxta exigentiæ, partium, & destinationum fines. Præses demum ille, manet Curator, Rectorque internus finium, in obitum usque. Alter vero fluctuans, nulli assignatus membro, intuitum servat, super particulares membrorum naucleros, lucidus, at ferians nunquam.

8. Insuper ut sublunaria, superiorum in se analogiam exprimunt: sic unumquodque, quo est vitalius, eo perfectius astra æmulatur, adeo ut ægri, Ephemerides sensibiles in se ferre videantur, futurarum tempestatum gnari. In visceribus nimirum planetarii spiritus elucent maximè, prout & in universali Archeo influo, firmamenti vices viresque apparent.

9. Primum autem mobile, in viris nusquam membrum habuit, sed duntaxat sub Archeo uteri, analoga meditatione occurrit, tanquam in postremo creatorum complemento. Forte enim mulier, primis proinde conceptibus turbatior, cæterosque orbes, primis motibus secum ducit. Quoties uterus, ascendentali imaginationis regimine turgidus, thymosin patitur, particulares viscerum Archeos, in sui obsequium rapit, infirmitates viriles æmulando, plerumque miserè deludit medentes, ficta imagine. Propemodum brutorum Archei, se habent instar humani. Nec inutilem simplicium supellectilis cognitionem hauriemus, ex plantarum discrimine, & sexubus suis. Quippe nec sine mysterio, in sola corruptione natis reptilibus & insectis, nil æque natura ludendo variè intendit serio, quam analoga sexuum utrobique discrimina. Quocirca, neque eadem in plantis neglexisse autumandum, licet promiscuo sexu, unicum semen, & fœcundissima prole, faciant beatum. Potissima autem effectrix majorum virium, dignoscitur sub Veneris signaturis, elucescens sexuum solicitudo & hermaphroditica promiscuitas. Quæ enim plantæ sunt fœmineæ, primi mobilis raptum conciliant. Naturalis ergo Astrologia seminis humani, suas directiones juxta universalem cœli motum componit; non autem de foris mendicat: etenim si omne vegetabile, semen suum edere poterat, ante stellarum creationem, certè hominem decebat non minore privilegio gaudere, ex innato nimirum semine, subsistentiam, motum, supernamque lationem habere, non autem ex astris; libro de vita longa, ad longum elucidantur, quæ hic desiderantur de Archeo vitali.



# LOGICA INUTILIS.

1. *Protestatio Authoris.*
2. *Omen hujus libri.*
3. *Quibus mediis in condenda Philosophia sit usus.*
4. *Author scribit velut ex mandato.*
5. *Distributio Logices per membra.*
6. *Ridicula penuria differentiarum pro definitione.*
7. *Miseria divisionis.*
8. *Dividendi methodus, non meretur nomen Philosophiæ.*
9. *Vana jactantia argumentationis.*
10. *Logica parit tantum opinionem.*
11. *Cur novendecim Syllogismi, non pariant scientiam.*
12. *Examinatur stentorea pompa Syllogistica.*
13. *Cur omnis conclusio sit annexa dubio.*
14. *Cur conclusio Syllogismorum sit necessaria.*
15. *In veris præmissis falsas conclusiones, & contra.*
16. *Scientiam demonstrationis non generari in discente.*
17. *Syllogismus cur non pariat scientiam.*
18. *Vera scientia sunt indemonstrabiles.*

19. Scien-

19. *Scientia principiorum non est in Ratione.*
20. *Quid inveniatur per Logicen.*
21. *Schola Logices se opponunt sacris.*
22. *Per Logicam, resumitur tantum, quod ante scitum est.*
23. *Duplex, & pene inutilis finis Logices.*
24. *Nulla scientia nisi de sursum.*
25. *Logicam pro Philosophia vendere continet imposturam.*

VOcabor præsumtuosus rixator, cuique anteriorum scire displicet, instar apri, vineam funditus evertentis. At scio, quod male mecum ageretur, si anima subjecta staret judiciis humanis. A viro namque cœpi ambitionem aspicere ex obliquo, ceu rerum vanissimam, pendentem ex instabili hominum arbitrio. Oculus meus in directum semper aspiciebat vocationem, quam invita Parente, meam feceram.

2. Nunc scio autem, me veritatem docere, compulsum, ideoque hujus libri doctrinam, etsi dierum numero siderit, permansuram tamen, in mundi finem usque. Quid si ostendero inscitiam, ignaviam, impietates, & inclementias medentum, circa res summo pretio habendas, quarumque jactura est irreparabilis, animabus denique periculosissima, mihique cum despectu respondeatur, ludibrio, & sarcasmo: profecto vel ex nunc mihi gratulor, vivoque contentus, spe illius retributionis.

3. Etenim mihi nec esse fuit, in condenda nova Philosophia, omnia pæne rescindere, à prioribus tradita, multaque institui, & restitui debere, quæ pari animo, non recipiet quilibet. Nec ignoro, perpetuam benemerentes manere sortem, ut asperum, & ignarum plerumque censorem tolerent.

4. At, si inutilia doceam, præcepti est, acceptum non defodere talentum. Possem cum Hieron. (in prologo Isaiæ) dicere, *legant prius, & postea despiciant, ut videantur non ex judicio, sed ex odii præsumtione, ignorata damnare.* At ego nil moror, sive legar, & reprehendar, sive non. Sat est, me satisdedisse præcepto. Neque enim fuit mihi aliqua ambitionis enotescendi thymosis, qui lubens fateor, me nil boni habere quod imitandum. Imo absque nomine, prælo subditus fuisset liber, si id sine offendiculo fieri potuisset. Cœpi ab adolescentulo, cum pruritu assuescere, quod Medicis, Chirurgis, atque Seplasiis obloquentibus, cætera plebs, me ut Spagyrum & Philosophum sperneret; paucis solum mihi faventibus, quorumque favori me, adhuc quantum potui, subtraxi: Certe multum ætatis ac laboris insumsi, multumque utilioris otii mihi detraxi, ut præcepto hujus studii satisfacerem. Sit primæ veritati laus, cui soli benefactorum retributio. Cujus in speculo vidi, & ratum servavi, hominum judicia, plerumque è diametro distare à divinis. Auram vulgarem stultam, mendosam, probrosam, & nocuam semper: Judicem vero universalem erroris nescium esse.

5. A sermocinalibus ergo exordiar. Constat Logica tribus membris, Definitione nempe, Divisione, & Argumentatione.

6. Inprimis, definitionem constare docent genere definiti, & differentia constitutiva. At, cũ vix alia differentia, speciei constitutiva, nota sit, præter rationale, & irrationale, quę sit specifica, & individuis proxima, harumq; duarum altera adhuc sit negativa: priorem vero quandoq; frivolam probavero: Quare uno pede sublato, abs tripode, necesse est ruat Logicus, tali sedi cõfisus.

7. Præcipue quod divisio, etiam sit adeo miserum membrum Logices, quod dubitari queat merito, an ridicula sterilitate manserit à Scholis ipsis fere neglectum. Prior quippe, est cognitio totius, & integri, quam suarum partium. Et de essentia universalis est, esse unum in multis, & ideo est magis scibile. Qui enim novit unum, & utile; is novit plura, & particularia: non autem è converso. Eo quod unum, & utile, est in intellectu: pluralitas vero, sive divisio in sensu. Nam quanto aliquid magis dividitur in partes, tanto magis appropinquat infinitis, estque ideo minus scibile, labens ad irregularitatem, magisque mutationi & oppositioni obnoxium. At cum logica agat de universalibus, dicaturque 1. Posterior. *quod minus erramus in universalibus, quam in particularibus:* Certe logica nos ducens per Divisionem ad singularia, tantum abest, quod nos duceret ad scientiam, juxta illo-

illorum Aristot. quod potius detrudat in errores.

8. Profectò, si penitius divisionis membrum attendamus, nullam Philosophiæ partem complere potest, nuda quædã dividendi methodus tam rudis, ac cruda, quod ejus una vix adolescentibus dictetur hypothesis, axioma, proprietas, modus, processusque.

Sterilis ergo, & utroque pede tripodis orba Logica, apud me ruinam dudum fecit. Penuriosa quippe, & commiseratione digna est Philosophia, quæ tam angusta supellectile, utensilibus quoque tam parvis, ac defectuosis, scientias patrare se jactitat.

9. Ast tertium Logices membrum, in sublimesublimatum, magni apud sermocinales ponderis habetur: licet veris naturæ usibus æque inconveniens. Utpote quæ rixas odit, nec lubens discordias fert. Mundus quidem passus est se circumveniri per Aristot. quod jactitet Logicen, matrem scientiarum, nec alias nos scire, quam per demonstrationem. Ac ne idiotæ, Stentoris rideant hanc jactantiam, (quorum plerique, Logicis astutiores, peritiores, & plura norunt,) Logicen nobis, velut per naturam, facit nativam, ac genuinam. Belle ergo, disputandi methodum, à se inventam, multis extollat præconiis, omnemque scientiam ab homine, ceu rasa tollat tabula, nisi Logicæ se erudiendum tradiderit. Ego sane hanc vanitatem usque admiror, ut & mundi credulitates. Præsertim quod ratiocinium, sive naturalem Logicam, compulsus fuerit, nativa dote hominibus concedere. Adeoque suam Philosophiam, suam scientiarum omnium repertricem, non amplius abstrusam aliquam scientiam, sed nativum quoddam rixandi jurgium, & ad hoc compositam methodum æstimet.

19. Itaque hoc loco inquirendum, quantum veritatis, potestatis, atque utilitatis habeat. Ad me quod attinet, scio, quod omnis disputatio tandem conclusionem pariat; omnis autem conclusio duntaxat opinionem inducat.

11. Imo quod fortissimum Ratiocinium, (Syllogismum vocant,) nullam prorsus unquam scientiam dederit, aut dare sit aptum. Quare minus ex alia quacunque argumenti formula, expectanda erit scientia. Inter XIX syllogismorum formulas, XII concludunt negativè: Nulla autem negatio unquam scientiam peperit, cum aliquid privativè contineat, nihilq; doceat esse, quod negat aliquid esse. Scientia vero, positiva sit necesse est; cum sit positivi, & de positivo duntaxat.

12. Denique cum omnis Syllogismi basis, sita sit in eo, Quod, si duo conveniant simul, eadem debeant convenire in aliquo tertio, cujus convenientiæ conformitas, debet apparere in ipsa conclusione. Necessario itaque, in nobis præexsistit cognitio illius conformitatis ante conclusionem: adeo ut in generali præsciverim omnino id, quod per conclusionem demonstratur. Id enim latet in nobis, tanquam ignis sub cinere: seseque in apricum prodit, per nativam discursus potestatem, quoties usu venerit, non minus, quam per regulas Logices. Quod nec ipsus Aristot. ausus fuit negare. Alias namque qui sic per Logicen quæreret scientiam, quodammodo, atque aliquatenus novit, quod quærit. Nam si non novisset id, & sciret; quomodo nosceret, dum invenisset? Nisi malint Logici, scientiam per demonstrationes quæsitam, casu repertam.

13. Ad summum, cognitio, quam per demonstrationem haurimus, jam prius in nobis erat, & tantum fit per Syllogismum paulo distinctior: sed tamen remanet, ut ante, dubio annexa. Eo quod omnis conclusio necessario sequatur debiliorem partem præmissarum, hinc fit, quod conscribatur dubio contrarii. Imo conclusio Syllogismi plerumque particulariter neget, cujus præmissa fuit negativa universalis, nec ausit affirmativè quicquam inferre, ubi aliquid in præmissis est negativi. In signum, quod nil doceat per assertionem, sed libentissime neget. Porrò cum scientia lateat sub cinere, in intellectu: hic potest, quoties sibi opus videtur, cinerem discutere, nec opus ad hoc habet modis, & formis Syllogisticis.

14. Imo cum juxta Aristot. non sit disputandum, nisi cum admittentibus principia, quæque putat primò vera; fit, quod ex dissimilibus principiis, non raro sequatur aliena conclusio. Puta, ex falsis præmissis. Nullum adorabile

est Creator: & omne simulacrum debet adorari: sequitur hæc vera conclusio: ergo, nullum simulacrum est Creator. Æstimari igitur non potest, quod conclusio Syllogismorum de necessitate cogat. Nam ex mendacio alioqui sequitur necessario falsum, in vero intellectu, ac vera scientia. De impossibili sequitur impossibile, & de absurdo nil aliud, quam aliud absurdum. Quod tota probat Mathesis. Itaque prout in mendacio non continetur, aut latet veritas, ejusque cognitio: Ita consequens est, quod in præmissis non claudatur necessario conclusionis cognitio. Vel enim falsum est, quod nulla arbor mendacii facit bonum fructum veritatis: vel falsum est, quod ex præmissis falsis, ut principiis, nascatur conclusio vera. Imo cum exin constet, non esse necessariam conclusionis dependentiam, ex præmissis; facile quoque intelligitur, cur anima, tam penuriosum progressum huc usque fecerit ex demonstratione.

15. Quocirca B. Augustinus ait: *Sicut in falsis scientiis veras: sic in veris scientiis, falsas conclusiones esse posse.*

16. Quinimo ut penitius naturam demonstrationum trutinavi, reperi demonstrationem, ejusque cognitionem, esse in docente, non autem in discente: adeoque non tam ad inveniendum scientiam, quam ad ostendandum jam inventam. In discente autem Syllogismus, cinerem difflat ab igne. Quoniam quicunque syllogizat, jam ante distinctè novit id, quod per conclusionem sibi concedi nititur. Novit nempe terminos, medium & modum. Neque enim aliquis syllogizat incognitis terminis. Itaque visa mihi demonstratio est, servire ludimagistris, tyrones excitantibus ad attendendum ea quæ ipsi sciunt. Qui certè hactenus paucas invenere, & utiles scientias, utcunque se demonstrationibus, media venari, & scientias acquirere jactitent. Omnis enim syllogismus, prius concepit opinionem rei, eamque sibi certam persuadet: quam ut dein pro se, vel discentibus stabiliat, quærit terminos, medium, atque modum, ut in formam cogat suam demonstrationem.

17. Non est igitur Syllogismus, ad inveniendas scientias, sed potius, ut inventas opiniones aliis demonstret. Cumque Syllogismus in discente, quandam reminiscentiam faciat ejus, quod scit, & non aliud: scientiæ vero non acquirantur per reminiscentiam, quasi in nobis omnes omnium præexstitissent scientiæ: Hinc Syllogismus nequit parere, aut invenire scientias, qui inventas, & scitas cognitiones, tantum clariores facit.

18. Ego autem scio, & fateor, quod scientia mei intellectus, habitet immediatè in intellectu, &c. (juxta Aristot.) cum scientiæ illæ immediatæ, (id est intellectuales:) sint indemonstrabiles: sequitur quoque, quamcunque veram, sive intellectualem scientiam, esse indemonstrabilem, Id est, veras scientias, non posse proficisci à demonstratione.

19. Siquidem omnis demonstratio consistit in discursu, & ratione. Est nempe simplex, ac perfectum ratiocinium: Sed, (juxta Aristot.) scientia principiorum non est in Ratione: at omnino supra eam. Ergo scire per Syllogismum non potest esse intellectuale essentiale, ut neq; principiativum, aut à priori: sed tantum à positis hypothesibus, prædicamentorum, vel regularum, est deducta putata opinio, syllogizantis. (Plura, & sufficientia ad hanc rem, scripsi alibi.) Non immerito itaque beatus Hieron. artem syllogizandi, comparat plagis Ægypti: & demonstrationes Logices, vocat Cyniphes Dialectices. Illas autem Apostolus, prorsus vitandas voluit. *Nil per contentionem agentes, verbisque contendere, ad nil aliud utile, nisi ad subversionem audientium: Quippe quæ fidem, & fidei merita extinguant.*

20. At inquiunt: Logica est inventrix mediorum. Est nempe ad inventionem mediorum, & formæ, pro demonstratione. Putasne forsassis Apostolum nescivisse quid, quantumque Logica possit? Illum loqui extra, præter & contra spiritum veritatis, dum Logicam vitandam jubet? An plus tam flaccido argumento sit tribuendum, quam Apostoli mandato? At sane Logica non invenit media ad essendum, habendum, faciendum aut sciendum: sed duntaxat, ad compendiosius ostendendum putationem

nem aliquam: adeoque ad oppugnandum et iam veritatem, rixas compositas invenit. Ideo namque Apostolus Logicen vocat despecto satis titulo, contentiones. Quod non sanè fecisset, si mater esset scientiarum, inventrix mediorum utilium, vel si Christianis esset proficua.

21. Scholæ ergo, secus docentes, facientes Logicen, ut necessariam, supponentes, & quotidiè usurpantes, opponunt se Apostoli præcepto.

22. Inventio itaque in Logica, non est propriè inventio, ut neque scientia demonstrabilis est vera, & intellectualis. Quia non propriè invenimus, quæ quomodolibet scimus, ut non invenimus quæ jam habemus, in manu vel in arca; sed non scita ante, propriè inveniuntur, prout & non habita, non possessa, acquiruntur per inventionem, aut donationem. Etenim dum quis mihi ostendit lapidem calaminarem, Cadmiæ præparationem, contentum, Cupri miscellam, & Aurichalci usus, quæ antea nesciebam, is docet, demonstrat, datque scientiam ejus, quod ante ignorabatur. Similia vero nunquam docuit Logica. Est itaque Logicalis inventio mera resumptio ejus, quod prius erat scitum. Nescitumque, ideo nescit Logica. Siquidem spiritus noster, jam ante, erat in possessione ejus, quod per Logicen reperiri augustum spondent. Quoniam est impossibile noscere, an præmissæ sint veræ, apparentes, vel falsæ, nisi terminorum cognitio prius in nobis fuerit, cum omni notitia adæquationis, & confirmationis illorum.

23. Consistit ergo totum ministerium, munus, & utilitas Logices in duobus tantum. Ut nimirum, docens queat suam putationem imprimere distinctè, in audiente: & ut audiens, reminiscentiam, vel recordationem excitet, per connexionem, adaptationem, adæquationem, & conformitatem terminorum. Quod sanè non est munus inventivum scientiarum: sed postera quædam discursus consecutio, ad id, quod inventum erat. Denique nec quidquid sic fit, ullatenus ad scientias spectat: sed tantum ad dictiones.

24. Scientias autem, sola dat sapientia, filius sempiterni Patris luminum. Media autem acquirendi scientias, sunt duntaxat orare, quærere, & pulsare. Demiror interim, utrobique tantam Scholarum cæcitatem, Logicen tantoperè extollendo, & magnificiendo. Optarem sanè dicant Scholæ, quam scientiam unquam in medium Logica protulerit? An forte Geometriam? Musicen? Vitrariam? Typographicam? Agriculturam? Medicam? Hydraulisin? Mineralem? Bellicam? Arithmeticam? Fabrilem? vel utilem quampiam? Non sane. Itaque cum rubore tandem fatendum est Scholis Logicis, Logicæ idem contigisse, quod hactenus doctrinæ Galenicæ. Nempe per jactantiam, imposturas & inscitias, fefellisse mundum credulum. Gentiles vero, prostituendo demonstrationes, & scientias venales, non aliam habuere lucem, quam quæ ex corrupta natura, obscuris putationibus seducta, fluxit in ataxiam, & inordinationes, mutationibus circumstantiarum, & hinc natis putationibus serviliter obedientes.

25. Hæc ego quandoque cum viris doctis commonefeci, qui tandem fassi sunt, Logicen adolescentibus propinari, ætate illa, qua aliud solidius ferculum ferre nequirent, adeoque servire illis in acumen ingenii. (Utinam Logica non inserviret in varios abusus, semelque hausta in adolescentia, non daret speculum perniciosorum ingeniorum, & Logicarum deceptionum ferax.) Quibus ego. Quod impostura non vacat, si Logicen commendent interim pro vera Philosophia, pro repertrice Scientiarum. Dicunt, at saltem Theologis summè est necessaria Dialectica, quo hæreseos acumina refellant. Id ego judicavi velle sapere supra Apostolum, adeoque Scholarum abusus, supra sacra commendare. Non enim Evangelica veritas Logicen petit, aut contentiones. sed vitæ pietatem in fide, vivendi exemplum, incorruptam conversationem, abstinentiam à concupiscentiis & superbia vitæ, exigit, ut verbum Domini frugiferum fiat. Sat jam ab initio Ecclesiæ, ab illuminatis Doctoribus disputatum, multi mecum testantur.



# PHYSICA ARISTOTELIS ET GALENI IGNARA.

1. *Aristoteles prorsus naturæ ignarus.*
2. *Id probatur per tredecim rationes, inter quas*
3 *Habetur Quid sit natura apud Christianos.*
4. *Idem rursus per alias 27. rationes confirmatur.*
5. *In natura, agens, materia, organorum dispositio, & effectus, sive productum.*
6. *Quod calor non sit agens in generatione seminali.*
7. *Cur Aristoteles veritatem naturæ nesciverit.*
8. *Libri Physices continent tantum nugas.*
9. *Quomodo Adolescentes instruendi loco Philosophiæ scholasticæ.*
10. *Prærogativa ignis.*
11. *In quantos Apollines evaderent Adolescentes.*
12. *Quid sic instructus juvenis censeret.*
13. *Privationes non succedere in fluxu seminum ad generationem.*
14. *Nulla est forma cadaveris.*
15. *Generationem, & corruptionem non se invicem suscipere.*
16. *Vulcanus vitæ evanescit absq; corruptione sui*
17 *Mors non est vitæ corruptio.*
18. *Privationis, & corruptionis distinctio.*
19. *Formarum nulla est corruptio.*
20. *Ignorantia Galeni.*
21. *Ridicula ejus volumina de placitis Hippocratis & Platonis.*
22. *Libri ejus de valetudine conservanda, fatui.*

SCholæ ita constantiam ac fidem jurarunt suo Aristoteli, quod etiam hodie ipsum, per Antonomasiam, Philosophũ dicant. Quem attamen prorsus naturæ ignarum comperio, & causas aliquot, quæ me ad hoc impulere, describere non piget, idque non alio fine, quam ut posthac credulitate, ac assentiendi consuetudine, tam Professores, quam Tyrones, non fiant devii, nec à cæco se sinant in foveam deinceps duci. Alioqui namque neminis Apologum ago; nec Aristoteli magis, quam non enti, sum infensus.

2. Inprimis itaque Aristoteles naturam definit. *Principium motus, & quietis, in corporibus, quibus per se, & non per accidens inest.* In quo plures errores, & inscitias definitoris invenio, quam verba. Primum ergo se loqui de corpore realiter existente: non autem de hyle sua impossibili, verbum (inest) ostendit. 2. Denotat ejusmodi corpora, non esse de censu, aut suppositis naturæ. Siquidem, corporum non est, per se: & non per accidens inesse corporibus. 3. Aufert accidentia quælibet, de Catalogo naturæ, quasi extra, præter, aut supra naturam essent. Eo quod accidentia insunt per accidens. 4. Corpora, quæ per accidens, motum aut quietem habent, pariter extra naturam conscribit. 5. Esse rerum, est in natura, ipsa natura, ante diem, aut motum earundem, aut quietem. Necesse est quippe, ut aliquid prius sit, antequam moveat, moveatur, aut quiescat. Adeoque principium essendi, præcedit initium movendi, aut quiescendi: non potest tamen natura esse, ante sui exsistentiam. Nam si initium motus, vel quietis, esset posterius, ad esse: natura esset postera, ad esse naturale. 6. Quid si Deus post Creationem, nec motum, nec quietem, injunxisset (quies nimirum apud Aristot. Præsupponit terminum motus) jam creatura fuisset, & non natura. Principio namque Deus creavit cælum, & terram. Jam natura erat non intellecta ab Aristot. Fuit nimirum aliquando Creatura, atque exstitit, ante, vel citra naturam, hic definitam. 7. Corpora, in quibus initium motus est externum, & per accidens (puta, dum calor Solis movet semen, ad crescendum, aut prægnans, per accidens, sui imaginatione transformat Embryonem) non subessent naturæ, ut neque istud accidentale initium. 8. Quiescere, non est non moveri: sed à motu supersedere, adeoque non moveri est quiete generalius. Ergo natura absolutè sumta, esset post naturæ duntaxat exsistentiam. 9. Si initium motus in mobili, sit natura; & causa

& causa efficiens, sit proprie dictum motus initium, (quale ait esse calorem non elemētalem;) ergo necesse est, quod causa efficiens sit interna, (quod est contra Aristot.) vel quod natura, in quantum initium motus, non insit corporibus intime ac per se. 10. Omnis causa efficiens externa, sit initium motus in re, per accidens: Causa autem omnis efficiens, juxta Aristot. est externa: ergo nulla causa efficiens externa, est naturalis: quod est contra 2. Physicor. 11. Quæcunque per Mathesin moventur, itemque mola per ventum aut rivum mota, non moveretur per naturam.

3. Ego vero credo, *Naturam jussum Dei, quo res est id quod est, & agit, quod agere jussa est.* Hæc est definitio Christiana, è Sacris petita. 12. Aristot. verò, contra sua præcepta definitionis, pro genere definiti naturæ, sumit differentiam, quam putat constitutivam. Nimirum formale initium motus, & quietis. Pro differentia vero constitutiva, materiam, sive corpus, in quo dictum motus initium inest, sumit. Christiani autem tenentur credere, naturam esse omnem creaturam, corpus nimirum, & accidentia non minus, quam ipsum motus initium. 13. Mortem quoque, etsi sit initium per se, quietis in cadavere, tamen Christiani credunt non creaturam, non creatam à Domino, adeoque nec naturam esse: & licet naturaliter incidat, id tamen non ratione mortis, sed causarum naturalium ejus, accidere.

4. Aristoteles vero alibi, æque titubanter naturam attingens, dicit: *Omnis animæ potestas, alterius cujusdam corporis particeps* (neque enim audet positivè, & simpliciter affirmare,) *esse videtur, quam quæ elementa vocantur. Quemadmodum enim animæ differunt; ita & natura ejus corporis differt: Semen continet fœcunditatis causam, nempe calorem. Qui igneus non est, sed spiritus in spumoso corpore seminis, & natura quæ in eo est spiritu, proportione correspondet elemento stellarum.* Tot errores propemodum quot syllabas continet, hæc laudata à Scholis paraenesis. Atque tandem valde anxius, nescit quid vocet, aut vocare debeat naturam, naturalis auscultationis Scriptor. Primo namque ait, potestatem animæ corpoream; Ideoque intellectum, extra animæ potestates proscribit. 2. Potestatem animæ, quam postmodum vocat calorem, dicit alterius corporis esse participem, quam quæ elementa vocantur. Quasi sit particeps solius corporis supraelementati, atque cœlestis. 3. Absolutè falsum est, & ignarum, quod ulla potestas animæ, sit corporis particeps, etsi sit alligata corpori. Nam omnis potestas, est accidens; & nullum accidens, aut qualitas potest esse particeps corporis; sed contra, corpus est accidentium particeps. 4. Animas non differre, nisi respectu illius corporis, (quod tandem vocat merum calorem) Attamen animas omnes, potestatem, participem corporis cœlestis esse: ergo animæ non differunt ratione corporis illius, in quo omnes convenire dixit: aut si ullum inter animas sit discrimen, esto ratione corporis materiæ, sive clientis innominati, neglecti, & Aristoteli plane incogniti. Adeoque tanto verborum apparatu, nil nisi nugas dixit. 5. Si animæ tantum differant, gratia illius corporis: jam determinabitur actus, à potentia, species à materia, & non à forma. 6. Semen continet fœcunditatis causam. Puerile est, & nugatorium. Siquidem, semen definit esse semen, si sit absq; causa fœcunditatis. 7. Omnis animæ potestas, alterius corporis est particeps, quam quæ elementa vocantur. Vult tamen omnium animatorum corpora, mista necessariò, non nisi ex elementis actualibus. 8. Semen non est fœcundum, nisi per calorem. Quasi pisces, quadrupedibus non fertiliores. Et quasi pisces actualiter non frigerent. 9. Non novit alium calorem moderatum, è carbonibus, qui ova foveat in pullum usque. Ignoratque, quod omnis calor sit in unica specie specialissima qualitatis, solo gradu distinctus. 10. Ignorat, quod calor tantum calefaciat per se, & per accidens fœcundaret. Ideoque, licet ille calor sit principium motus, & animæ potestas, (id est natura) per se: attamen quatenus per accidens fœcundaret semina, esset initium motus, per accidens. Ergo ejusdem naturæ respectu, initium per se, & per accidens, sive relatione ejusdem naturæ, esset natura, & non natura. 11. Confundit calorum qualitatem, cum spiritu, & aura spumosi seminis; Quæ tamen non mi-

mus, quam prædicamentis distant. 12. Calor est spiritus spumosi corporis, & natura, quæ in eo est spiritu, est calor. Ergo spiritus erit in spiritu. 13. Natura est in illo spiritu; & ille spiritus non est natura, ab Arist. definita, pro subjecto Physices: (iste tamen spiritus est principium motus in semine, & vitæ, in animantib⁹:) negatque multo strictius, spumosum corpus seminis, esse de censu naturæ, (quasi rerum semen spuma esset, & non interior nucleus invisibilis, in semine corporeo,) sed quod sola potestas animarum (quæ ipsi nil nisi calor est) esset natura 14. Quod omnis potestas animæ, circumscribatur calore, excludit è censu naturæ cætera corpora, & accidentia quævis. 15. Potestas illa animarum, cujus ergo animæ differunt, est solus calor, non quidem igneus, sed proportione correspondens elemento stellarum. Id est, non intellectus ab Aristot. neque à Scholis intelligibilis ullatenus, quomodo calor correspondeat Corpori, & Elemento. Quæ correspondentia sit, inter tam varios prædicamentorum clientes. 16. Negat hanc animarum potestatem, esse de prosapia elementorum. Pluralis ille numerus, non unum tantum elementum; sed pro fortitudine negativorum, rejicit omnia. 17. Omnis animæ potestas, est merus calor, non quidem respondens calori elementi stellarum: sed ipsi prorsus elemento. 18. Non agnoscit siquidem alium calorem, quam ignis: nec ignis elementum quam culinarium, (eo quod calorem elementalem distinguat ab elemento stellarum) sua tamen authoritate, ignem, inter cœlum & aëra, sepsit, non culinarium. 19. Tandem quoties positivè dicendum erat, quid esset natura, subterfugus dicit, nunc esse potestatem animæ, nunc fœcunditatem seminis: & tandem calorem non igneum, qualem nec sensit, nec novit unquam, de firmamento stellarum, quintum facit elementum, postquam quatuor alia negando, abjecerit. Itaque per ambages negando, circumcurrit, ac ne apprehendatur, negat naturam esse de prosapia elementorum. Quasi sat esset, dixisse, est chimæra, non ex elementis: sed ex elemento quinto stellarum. Non est corpus, non accidens: sed calor respondens elemento cœlorum, non calori eorundem. 20. Atque hæc non diceret quidem sic esse, sed quod ipsi videantur sic esse. Cum juxta eundem, multa videantur, quæ tamen non sunt. 21. Idque si non credideris, vade visum, vel exspecta in infinitum. 22. Quasi tota actio naturæ conscriberetur calore. 23. Metalla quoque, quæ alias solo frigore condensari scribit, eo quod calore fluant, nunc extra naturam essent. 24. Et quasi vegetabilium semina, quia non spumosa, non essent dotata fertilitatibus, vel naturam in se non continerent! 25. Negat ergo animalium actu calidorum, calorem esse elementalem (quod suo tamen quandoque loco verum probabo,) immemor sui axiomatis; Quod causa sit ejusdem speciei, cum suo causato. Nescit, inquam, quod calor noster calefaciat alia quævis, nudo calore ementali. Et vicissim, quod cum nedum elementalis calor (quem in igne sublunari, à culinario distinctum collocat) sed & culinarius, nos calefaciant gradu nobis adæquato. Debeant ergo esse unius, & ejusdem speciei. 26. Tandem, temere astruit, nil esse naturam, aut animæ potestatem, aut veritates seminales, præter illum calorem cœlestem. 27. Agnoscit ergo calorem, actualiter frigidum in pisce, esse fœcunditatis causam, cum de omni animæ potestate distribuat. Id enim est nugas pro Philosophia vendidisse. Ac quoties timet suas ineptias, non fore venales, nos provocat ad elementum stellarum. Postquam per unum (videtur) multasque negationum nugas, ad proportionem elementi stellarum, provocasset. Turpe sane Christianis, istum in Physicis patronum adhuc sequi; cum fide credamus, ante natas stellas, germinasse plantas, vi seminali.

5. Semper enim in natura reperitur agens, materia, & productum, sive effectus, instrumentum & dispositio. Omne autem agens, mensurat suum instrumentum, & adaptat dispositiones, ad finem producti.

6. Calor autem, sive elementalem velis, sive cœlestem; potest quidem esse dispositio, producta à semine, itemque ejus instrumentum: at nullo modo potest esse agens seminale, metiens, & adaptans sua instrumenta dispositiva. Ne-

que

que enim operatio caloris alia est, quam calefacere, sive istud dicatur elementaliter, sive firmamentaliter. Operatio ergo caloris, in generatione non est ordinata ad finem dispositionum specificarum, multò minus directa ad introductionem quidditatis specificæ. Nam si iste calor esset hoc agens seminale, sive natura seminum, præterquam quod habet totidem specificas unus differentias, quot sunt generatorum species in natura; deberet habere extra se, instrumentum (cum non detur esse, sine proprietatibus essentialibus) mensuratum, & manifestè determinatum, ad introductionem cujuslibet quidditatis specificæ: sed nullum tale instrumentum, vel medium adest calori: ergo commensuratio omnis instrumenti, secundum quantitatem, qualitatem, modum, motum, figuram, durationem, atque operationum quarumcunque destinationes, pendet ab agente seminali, cui insunt ejusmodi proportionum commensurantes scientiæ; & nullatenus à calore.

7. Etenim cum cognitio veritatis naturalis pendeat necessario à natura, & essentia ejus; Aristot. qui naturę quidditatem ignoravit, etiam ejus veritatem nescivit, adeoque non nisi sua somnia in Scholis edocenda prostituit. Equidem operatio generationis, pendet à natura, & organis propriis. Qui ergo calorem aspicit, pro omni instrumento naturæ, ipsumque instrumentum hoc habet pro natura seminali, atque vitali: Is retur satellitem esse Regem, vel limam esse fabrum. Imo calor, ut calor, ne quidem est instrumentum proprium naturæ: sed commune adjacens, in calidis tantum, concomitans, ac productum accidentale. Cognitio autem naturæ, & essentiæ, non sumitur ab effectibus impropriis, adjacentibus, & accidentalibus: sed à cognitione principiorum, quæ hactenus (prout palam est) Schola Peripatetica ignoravit. Principia inquam naturæ, sunt materia, & agens. Principia autem Corporum, sunt aqua, & semen, sive Vulcanus, duobus respondentia sexubus. Quod mox docebo suo loco. Quapropter cum Aristoteles nesciat naturam, proprietates, itemque generationum causas, ac quidditatem; quis non judicaverit, ex aridis cisternis Scholarum aquas Philosophiæ haustas hactenus?

8. Octo enim libri auscultationum Physicarum, somnia & privationes, pro naturæ cognitione exponunt. Materiam inquam sive corporeitatem impossibilem, cum Mathematica abstractione, pro naturæ principio, fulcro, atque seminario supponunt. Quæ ut nunquam exstitit: ita nec initiandi, vel causandi energiam habebit. Privatio pariter, pro altero principio propinatur, quam merum non-ens ipsæ Scholæ temere fatentur. Ac demum formam, generationis finem, apicem, atque destinationis ultimatum scopum, ipsumque productum, pro naturæ initio, præpostero sane delirio, edocent. *Effectum nempe pro initio supponunt.* Causas verò naturæ, alio libro, pro principiis, materiam nempe, & formam, omissa privatione, venundat. Ut de causis aliquando dicam. Quasi principia naturæ, sine causalitate principiarent. Fortuna vero, & casus, tanquam si propriæ passiones naturæ forent, tractantur peculiari libro. Eventus enim, locum in naturæ contemplatione, & doctrina, non merentur. Vacuum denique & infinitum, ad naturæ cognitionem impertinentia, & propemodum privativa, vel planè negativa, suos nacta sunt tractatus. Tempus vero, & locum, ignoranter non minus, quam impertinenter inter naturæ documenta, Scholæ æstimant. Ac postremo motum localem, quatenus Mathesi inservit, in naturam æque futiliter, atque indistincta indiscretione introducunt.

9. Optarem certe in tam brevi vitæ spatio, ver adolescentum, ejusmodi nugis posthac, & sophismate mendaci non amplius imbui. Discerent nempe inutili isto triennio, totoque septennio, Arithmeticam, Algebram, Euclidis elementa, Geographiam deinceps, cum circumstantiis marium, fluminum, fontium, montium, Provinciarum, & Mineralium. Itemque proprietates, & consuetudines nationum, aquarum, plantarum, animalium,

mine-

mineralium, & locorum. Insuper usum annuli, & Astrolabii. Deinde accedant ad naturæ studium, discant prima corporum initia noscere, & separare. Fixitatem, inquam, volatilitatem, cum separatione, vita, morte, alteritate, defectibus, alteratione, infirmitate, corruptione, transplantatione, solutione, coagulatione, resolutione, operando novisse. Historia addatur extractionum, divisionum, connexionum, maturitatum, promotionum, impedimentorum, consequentiarum, damni denique, atque utilitatis. Doceantur simul seminum, fermentorum, spirituum, ac tincturarum primordia, cum omni fluxu, digestione, commutatione, motu, & perturbatione alterabilium.

10. Eaq; omnia, non quidem nuda Logismi descriptione, sed demonstratione ignis mechanica. Natura siquidem, sua opera metitur distillando, irrigando, siccando, calcinando, resolvendo, iisdem plane mediis, quibus vitra, ejusmodi operationes absolvunt. Adeoque Artifex, naturæ operationes mutando, ejusdem proprietates, & scientiam nanciscitur. Nam utut naturale ingenium, & acumen judicii, Philosophus habeat; nunquam tamen ad rerum naturalium radicem, aut radicalem scientiam admittitur, sine igne. Adeoque mille putationibus deluditur quisque, quas non nisi ignis adminiculo, sibi explicat. Fateor itaque, nil hominem sciendi avidum, penitius ducere ad omnium scibilium cognitiones, quam ignem.

11. Itaque juvenis tandem ex Scholis istis rediens, mirum sane, quantum supra Academiæ Philosophos, & inanem Scholarum logismum, ascenderit.

12. Turpe inprimis censebit, Scholas nescire, (per exemplum) ovo, interim, dum ad avem fluit, mille in via dispositiones supervenire, omnesque esse externas, & accidentarias semini: nec cessare tamen interim, decurrere ad scopos suæ destinationis.

13. Etenim figura vitelli, cum invicem succedentibus dispositionibus accidentariis, prætereunt quidem: non tamen nova, ad singulam dispositionem putrefactionis, ad est formæ putridi generatio. Unica nimirum forma pulli vitali, excepta, nulla advenit alia. Quæ sensim per prævias dispositiones excitatur, ac tandem acquisita dispositionum maturitate, influit. Nec enim dum avis moritur, est quædam cadaveris forma essentialis, aut generatio.

14. Omnis siquidem generatio in natura, clauditur forma essentiali, qua cadaver caret, prout & semine, ac moderatore Archeo (ut suo loco.) Sicut cum essentia cum Vulcano seminis incipit, & cum producto, sive generato, eadem perseverat: ita eodem fatiscente, eadem perit. Pereunte autem essentia, ruit & forma illius Præses. Vulcano nempe deserente corpus, incipiunt caro, cor, venæ, &c. putrere, eo quod jam ductore vitali balsamo, sint orbata. Sub vita enim, caro distinguebantur, & os, &c. In specie, & forma propria, caro erat caro, & ab osse formaliter discreta erat, in qua forma in cadavere illico appparent. Adeoque per mortem in toto, aut in singulis, nulla cadaveri forma, vel essentialis quidditas, supervenit. Duntaxat quod vitale erat, est separatum.

15. Erroneum itaque esto, quod unius corruptio, alterius sit generatio. Siquidem vitæ corruptio solum advenit, per exstinctionem vitalis balsami, vel formæ, sine nova proinde creaturæ generatione. Nulla itaque privatio, contingit in vitalibus, adeoque nec privatio ibidem potest habere vim principii. Cum à semine, usque in ens vitale, non fit nisi unus progressus, promotio, & maturitas, sub cujus finem forma datur. Reciproce ergo quoque generatio advenit, sine ulla corruptione, quoties materia, jam ad maturitatem suæ destinationis deducta, per Vulcanum seminalem, formam impetraverit aliunde advenientem.

16. Imo iste Vulcanus, per discessum vitæ abit, evolat, & vanescit, sine ulla sui corruptione, non secus atque lumen, perit sine sui corruptione. Nimirum vita evanescit, per modum luminis pereuntis. Et Vulcanus, cum sit quædam vitalis aura, evolat. Utrumque sine corruptione sui, & corpus, quod vita destituitur, propriè eo ipso non corrumpitur, licet defectu vitalis balsami, mox corruptio subsequatur. Quod satis apparet in mumiis, itemque in vegetabilibus, quæ sicca, & vita privata, in usus asservantur, imo persæpe omnem corruptio-

tionem arcecit. Tantum abest, quod pereunte illorum vita, eo ipso essent corrupta.

17. Ideoque mors in vitalibus, proprie non est corruptio vitæ, ut nec viventis: sed vitæ extinctio. Ac licet in quibusdam, corruptio corporis subsequatur: Id sane est vitæ & corpori per accidens. Quod patet. Siquidem arte præservantur cadavera a corruptione.

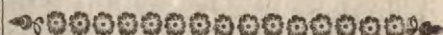
18. Itaque jam Aristoteles, privationem, cum corruptione confundit, suumque principium non ens, ab ente, corruptione, non distinguit.

19. Denique formæ rerum, non sunt corruptioni obnoxiæ, ideoque nec corrumpuntur: sed annihilantur. Quocirca nec ablatio, vel extinctio formæ, ullam corruptionem ex parte formæ, involvere potest. Odi præterea metaphoras, in historia naturæ, & essentialium familia. Quippe quæ Scholarum errores, disputandi rixas, & latriam Aristoteli exhibitam, introduxere.

20. Cæterum, si Aristoteles naturæ sit ignarus, & totius Physices nescius, profecto Galenus, majorem adhuc ignorantiam ubique manifestavit. Nam inprimis constare faciam, non esse quaternarium elementorum, nec horum congressum pro corporibus, quæ mista creduntur: multo minus luctam, aut qualitatum, vel complexionum pugnam, aut in morborum causas. Adeoque nec elementorum tractatum proprie spectare Medicinam. Ego sane reperio Galenum, opinionum sedulum, & jactantiosum descriptorem sine judicio, vel discretione.

21. Neque enim de natura, morbis, causis, atque defectibus, melius sensisse, quam de placitis Hippocratis & Platonis. Bis enim ex professo illa Galeni volumina, cum attentione perlegi, at reperi Galeni pauperiem, & indistinctam ignorantiam, cum ejus temeritate pugnare. Siquidem illi libri nil minus, quam Hippocratis, aut Platonis doctrinam attingunt. Neque etiam Hippocratis quicquam, cum Platone commune habent.

22. Adeoque non inveni quenquam, qui illos commentario dignos, ut neque scriptos de Conservanda Valetudine, censuerit. Hoc unum in Galeno perpetuum est, quod suppressis Authorum nominibus, aliorum inventa, lubens ad se rapuerit: totus Judicio penuriosus, quoties proprii arbitrii sensa expressit. Hæc de duobus Physices Antesignanis, sic debui declarare, ut Scholæ abstineant, hos Magistros adorare.



# ELEMENTA.

1. *Elementorum doctrina, in medendo, impertinens tota, adeo & in Galeno, ridiculus tantus librorum illorum acervus.*
2. *Vanæ putationes Scholarum de elementis.*
3. *Vera scientiæ naturalis initia traduntur.*
4. *Sex Conclusiones e Sacris.*
5. *Tria tantum esse elementa.*
6. *Contentum Cœlorum.*
7. *Duo esse elementa primigenia.*
8. *Ignis non esse elementum.*
9. *Error Paracelsi, de materia Cœli.*
10. *Concidit quaternarius, pro mistionibus corporum, & morbis.*
11. *Propositio, Quod omnia quæ creduntur mista, sint materialiter ex sola aqua, cum mechanica demonstratione.*
12. *Quid terra elementalis, virgineaque.*
13. *Unde elementa dicantur duo primigenia.*
14. *Objectio ex artificialibus.*
15. *Vis ignis gehenna artificialis.*
16. *Altera objectio ab Artibus.*
17. *Cur aqua reputetur elementum primigenium.*

OBtutus meus fertur in bonum usuale, non autem in inanem Logismum. Quapropter cum veteres naturam, ejusque operationes quaslibet, revocent ad calculum elementorum, qualitatum, & complexionum, in mistione resultantium, hancque doctrinam Scholæ, per manum Medicinæ Tyronibus adhuc hodie tradant, in humanam perniciem: etiam atque etiam elementorum anatomiam aggrediar, quo constet, in causis morborum erratum hactenus. Paradoxa ubique, & insueta Scholis referam,

durumque erit à doctrina imbibita,desciscere illis qui totam in Galenum veritatem fluxisse, credunt. Omne corpus,terra,aqua,aëre,& igni exceptis, multis voluminibus, tædiosaque Græcorum jactantia, Galenus tradidit constare horum quatuor coadunatorum conjugio, adeoque hinc corpus dici mixtum.

2. Insuper,quod Corporum paritas,diversitasque tota,ex impari quatuor elementorum confluxu,ac pugna continua,consurgat. Scholæ autem posteræ, adhuc indecisum disputant, utrum elementa cum suis formis persistet in misto an vero in singula mistione, orbentur suis formis essentialibus, quasque, peculiari indulto, à separatione & formæ generali misti privatione, reassumant. Demum ex imparitate,& duello elementorum, omnes infirmitates, & fomenta primigenia nostræ mortalitatis, descendere jubent. Mirum sane, quantum in his ruatum, & scriptum sit: ac miserandum, quantum hæc laxa nugarum somnia, mundum hactenus circumvenerint, inanes, & perniciosas nænias in Scholarum nundinis,pro scientia medica prostituerint, adeoque tam damnosa inde delusio, obedientiam ægrorum medendo fefellerit.

3. Posthabitis itaque Paganorum imposturis, juxta Sacrorum Authoritatem, meas experientias, & donatum lumen,dirigo,cujus luminis conspectu,noctuæ aves,fugiunt. Summè itaque dolendum,Scholis Christianorum adhuc doceri tenebras, habito lumine veritatis. In principio itaque creavit Omnipotens, Cœlum, & terram, antequam dies primus eluxisset. Primo deinceps die,creavit lucem,eamque à tenebris divisit. Secundo, creavit firmamentum, quod separet aquas superiores ab aquis,quæ supra se erant,& nominavit illud, Cœlum.

4. Conspicuum hinc est itaque quod ante primum diem, jam aquæ ab initio essent creatæ, cœlestis cujusdam indolis participes, eo quod sub Cœli etymo occultarentur. Cognatæ tamen essent hisce aquis inferioribus, quibus semel conjugatæ fuerant, ante earum separationem. Denique quod tenebræ cooperirent faciem abyssi, quodque ista abyssus aquas denotaret:eo quod tum adhuc, omnes supercœlestes aquæ,nostris connexæ,super terram,incomprehensibilis profunditatis abyssum facerent, super quam Spiritus (cui nomen Æternus) ferebatur, ut sua benedictione recentem aquæ creaturam repleret. Liquet ergo, quod creatio Cœli, aquæ,& terræ, esset ante diem, nec annumeretur sextiduo creationis,deinceps descripto. Quod Æterno placuerit, etiam quiescere septimo,qui respectu prædictæ creationis, esset octavus, si dies fuisset. Ideoque non in dierum numerum relatus, quod ante natam lucem, materiæ elementalis creatio fieret. Denique hoc textu,firmamentum est nedum cœlum octavum stelliferum: sed simul & illud, quod nostra authoritate, in septem errones orbes distinguimus. Quod gentium Doctor, cum octavo, in unum complecti visus est. Crystallinum vero,& primum mobile,pro altero,& tandem,immensum Cœlum, incomprehensibilis magnitudinis, & luminis,in quo justus quisq;, Solis instar splendet,pro tertio. Quamquam Empyreum illud cum duobus sociis junctum, pro altero sumtum aliud forte pro tertio superfit. Quod sit abyssalis recessus fontani luminis, divinæ Majestatis torus,inscrutabilis. Saltem firmamentum, à Luna,in connexum stellati, Cœli usque, attingit,& aquam supra se,ab hisce inferioribus disterminat,ideoque Cœlum Ebræis, ( ubi sunt aquæ:) sonat. Magna autem luminaria,& stellæ quarto die incœpere, & in firmamentum digestæ.

5. Initio ergo, Cœlum, terra,& aqua, omnium corporum deinceps nascendorum materia, creata est.

6. In Cœlo autem continebantur aquæ, non autem in terra; hinc aquas, nobiliores terra existimo: Imo aquam esse puriorem,simpliciorem,indivisibiliorem, constantiorem, principio viciniorem,fortisque cœlestis magis participem quam sit terra. Æternus itaque, voluit Cœlum continere aquas supra se, & aliquid adhuc amplius, (propter quod Cœlum vocatur:) quod aërem, æthera, sive vitalem auram dicimus.

7. Ideo nec enim fit mentio creationis aquæ & aëris, eo quod Cœli etymon, utrumque in-

clu-

cluderet. Hæcque ideo duo elementa, dico primigenea, respectu terræ.

8. At nusquam aliquid de creatione ignis legitur: nec igitur illum inter elementa agnosco, nomenque meum, paganismo recuso.

9. Nec item cum Paracelso, licet luminarium & stellarum nomine, ignem, supralunare elemẽtum agnoscere, ut neq; ab initio conditum: quod tamen esset necessarium, si elementi sortem referre debebat.

10. Nego itaque, Deum creasse quatuor elementa: quia non ignem, quartum. Ideoque vanum est, ignem confluere, materialiter ad corporum misturam. Concidit ergo elementorum quaternarius, qualitatum, temperamentorum, sive complexionum, & morborum fundamentum.

11. Nostra namque mechanica mihi patefecit, omne corpus, (puta saxum:) lapidem, gemmam, silicem, arenam, marcasitam, argillam, terram, lapides coctos, vitrum, calcem, sulphur, &c. transmutari in salem actualem, æquiponderantem suo corpori, unde factus est. Et quod sal iste, aliquoties cogobatus, cum sale circulato Paracelsi, suam omnino fixitatem amittat, tandem transmutetur in liquorem, qui etiam tandem in aquam insipidam transit, & quod aqua ista, æquiponderet sali suo, unde manavit. Plantam verò, carnes, ossa, pisces, & quidquid similium est, novi redigere in mera sua tria, unde postmodum aquam insipidam confeci. Metallum autem propter sui seminis anaticam commistionem, & arena (*quellem*) difficillimè in salem reducuntur.

12. Didici ergo per ignem, quod Deus ante diem, creaverit aquam, & aërem, & ex aqua terram elementalem, quæ est arena *Quellem*. Eo quod esset futura basis, creaturarũ antesignano homini, ideoque ipso initio, creari debebat, licet sui natura, non esset vere primigenium.

13. Quamobrem duo primitiva duntaxat, reperio elementa, licet neutrius in Sacris sit facta mentio, quia Cœli titulo comprehensa. Cum duobus verò, creavit terram simul. Quocirca duo creavit luminaria magna, ut Luna, ac minus, lucendo, gubernet aquam, majus vero, luceret super terram. Primigenia vero hæc, nunquam invicem transmutari, mox docebo. In terra nimirum frascescens aqua, semen locale, vel insitum acquirit. Ideoque vel in liquorem (Leffas) ad omnem plantam, vel in succum) Bur) mineralem, transit, juxta species, per directionem seminum electas. Quæ semina, ex terræ fermento, primum inanis & vacuæ, dein mox, benedictione Spiritus, super aquas lati, replentur.

14. Mea autem me docuit ignis experientia, tria prima nempe, Sal, Sulphur & Mercurium aquæ semper manere indivisa, sive interim aqua vaporetenus elevetur, nubis specie, vel ad invisibilia rarefiat, vel tandem etiam, pristina aquæ forma fluctuet.

15. Nam quod Paracelsus velit aquam, evaporando, prorsus annihilari, Idiotismus suus esto, non connivendus saltem nasuto destillatori. Equidem comperi, aquam in nubium atomos sublatam, permanere tamen semper eandem, in numero, atque specie aquam, quam atomi mercurii aquæ, imagine nubis, nobis ostendunt. Nunquam autem in aqua fieri trium primorum separationem, multoque minus essentialem transmutationem ullam. Siquidem est simplex partium internarum per ignem extraversio, quæ rursus intro remanet, quoties vapor in guttas condensatur.

16. Cur autem terram, non inter primaria elementa, licet initio simul creatam, existimem; causa est, quod tandem sit convertibilis in aquam, per privationem suæ essentiæ.

17. Ideoque credo aquam, corpus prius, atque simplicius; cum illa nunquam in terram recedat, nisi virtute seminum, adeoque vices compositi, aqua assumat, antequam terra, sive sabulum *quellem* fiat. Quod postea latius demonstrabo.

# TERRA.

1. *Ignem nec elementum, nec materialiter corporibus commisceri, nec materiam esse, nec inesse habere.*
2. *Terra non est pars misti.*

3. *Terra virgo per mechanicam demonstratur.*
4. *Fundi in terra distinguuntur.*
5. *Aqua intra terram, superat plus quam millies, aquam maris & fluminum.*
6. *Vera origo fontium.*
7. *Quomodo aquæ sua sponte ascendant.*
8. *Fili continuitas probatur in aquis.*
9. *Quo casu terra adveniat corporibus, quæ creduntur mista.*
10. *Elementorum numerus, & temperamenta, sunt nugæ perniciosissimæ, postquam ejusmodi in medendi artem sunt translata.*
11. *Terra matrix, non autem mater corporum, idque multis demonstratur.*
12. *Aqua & aër, nil aliud quicquam in se convertunt.*
13. *Qualis mistio, qualisque sit corporum appositio.*
14. *Objectiones de vitro & latere, solvuntur.*
15. *Operationes gehennæ ignis.*
16. *Quomodo à vitro, separetur arena fossæ ab alcali.*
17. *Centrum Mundi, quandoque mutatum.*

IGitur nec Ignis est elementum, nec materialiter corporibus commiscetur; Quia ignem, nec materiam esse ostendam, nec illam in se habere.

2. Imo terra nusquam occurrit, præter se, ulli corpori commista naturali, quæ inde, ullo labore repetatur. Indolui ergo, mecumque indignatus sum, quod medendi basis, nugis sit referta, & tantis ludibriis, ægri obedire cogerentur.

3. Terram autem originalem, elementi virginei, ipsum constans sabuli corpus nomino: reliquam autem omnigenam terram, terræ fructum, de sobole minerali. Quod per Pyrotechniam sat superque probatur. Sabulum enim, terram esse originalem, inprimis ejus difficilis reductio in aquam, probat; eo quod citius arena è silice, vel Adamante, in aquam reducatur, quam arena, (*quellem*.)

4. Deinde, id etiam ligo probat; Quoniam fodiendo, obveniunt quidem prope lucem, varii fundi, coloribus & spissitudine quidem variegati, quique etsi rustico Scholarum etymo, etiam terræ credantur nigræ, albæ, fulvæ, rubræ, &c. fructus tamen sunt terræ, & semine constant: subter quas, arena est, suis etiam fundorum alibi varietatibus multiplex, tam unico, quam diversis locis, tandem subter illas, sabulum sedet, quod nostri (*Keybergh*) sive montem siliceum vocant, unde rupium, montium origo, ac primæ minarum fluunt divitiæ. *Postremum* tandem omnium, sabulum album, sive bulliens (*quellem*) in fundo vivo, ac vitali, sese ostendit, quem ligo penetrat nunquam. Nam quantumcunque inde arenæ, & aquæ demseris, totidem succedit in vicem ablati, ejusdem locum replens.

5. Hoc inquam sabulum impermistum, setaceum quoddam, vel cribrum, atque fundamentum naturæ est, per quod, aquæ omnes transcolantur, ut invicem omnes communionem servent, ab initio creationis, in finem, & à superficie terræ, in centrum usque. Quinimo aqua, in hoc sabuli fundo detenta, actu forte, millecuplo, major est, quam marium & fluminum in terræ superficie fluctuantium, tota congeries. Idque facile verificatur, supponendo totam adhuc terræ superficiem, aquis contegi, ad 600. passuum profunditatem. Sequitur ergo, relatione ad terræ diametrum habita, facile millies plus aquæ, subter, quam super terram esse. Siquidem arena sicca, ad minimum combibit aquę subquadruplum, in eadem loci extensione.

6. Non volo tamen, etsi *quellem* ultimus fodienti sit fundus, utrobique omnes ex ordine fundos substratos reperiri. Etenim præfata arena quæ quandoque ad mille fortassis passus, infra horizontem sese submersit, alias sub diu, propediem, imo & non raro in montium cacumine, ebullit. Cujus rei ignaræ Scholæ, cum suo Aristot. mordicus tenent, omnes fontes veros, ex aëre, in aquam condensato, suæ perpetuitatis causam debere. Attamen cum istud custodire nequeant; eo quod in altissimorum montium fastigiis non raro fontes prosiliant, ubi mons alter, paris altitudinis, non est vicinus, nec canalis utrimq; ad hoc extentus: Ideo elato supercilio tacent; silentque ad miraculum rei insolitum.

7. Sane quamdiu aquæ in vivo, vitatiq; terræ fundo oberrant, atq; in sabulo *quellem* detinentur, tamdiu in quâ, legibus situum hydraulicis pare-

parere non coguntur. Non secus ac sanguis, dum in venis vita fovetur, tamdiu quoque supra atque infra nescit, estq; tam in fronte, quam in pedibus. Sed momento, quo semel è venis excidit, vel aquæ extra *quellem* egurgitant, non desinunt, legibus positionum obediendo, defluere.

8. Mare igitur in sui fundo, in cribro sabuli virginis, receptas sorbet aquas, ita nempe juxta Sapientem, ututomnes aquæ in mare fluant, nunquam tamen regurgitat. Quia unico filo, ductus est continuus, ex sabulo virgine, in fontes, rivos, flumina, & mare, ad humectandam terram, eamque mineralibus ditandam institutus. Quo rursus appulsæ aquæ, partim à *quellem*, in fundo absorbentur, partemque aëra rapiunt. Sic nempe universus, suas distribuit aquas, & in fructus varios deponit. Adeoque cum admiratione meditatus sum, Omnipotentem, *necessitates ingratorum immortalium, sibi præfixisse*, ut scopos rerum.

9. Ad terram redeo. Originalem terram nusquam ad fructuum mistiones concurrere sponte, casu allabi, nec assumi à natura, neque assumtam, naturæ, aut artis opera, reperiri, certum inveni.

10. Ideoque mistionum ratio tabescit, numerus elementorum, qualitatum, & temperamentorum cessat; atque adeo mendaces sunt futilitates, à Scholis pertinaciter, aut inscitè excultæ hactenus. Etenim ex homine, ligno, &c. esto, pulvis, cinisve per ignem relinquatur, nunquam tamen terra elicitur. Alias namque mox nostra intumescerent cœmiteria.

11. Terra ergo, saltem permanens matrix est, non autem mater. Quæ si quandoque ad fructus, sive corpora mista, confluerct: vel in iisdem persisteret, & sic per artis, vel naturæ analysin, quandoque reperiretur, atque inde rediret (quod falsum est;) vel plane ad mistum assumeretur, atque in eo desineret esse terra, in aliud transmutata jam. Et sic alibi minueretur, (quod æque ostendam mox esse falsum,) vel per mortem, ac rei dissolutionem, rursus in terram rediret, essetque quotidianus, ac repetitus regressus, à privatione ad habitum, unius & ejusdem elementi. Vel si non rediret in terram hæc, transmutata maneret in fructus, adeoque jamdudum tota terra in fructum abiisset, constantiamque suam natura amisisset, & Creatoris primos scopos illusisset, vel terra in aliud elementum, à dissoluto misto, rediisset. Cujus impertinens cessat.

12. Siquidem non est geniale aquæ aut aëri, alienum elementum in suam convertere substantiam. Hinc demonstrabo mox, nunquam unicam guttam aquæ, in aërem versam, aut vicissim aërem, in aquam mutatum. Quæ tamen mutationes apparent minus operosiores, quam terræ in aquam, vel in aërem. Ideoque si faciliores transmutationes nondum natura attentaverit; quo pacto difficiliores præsumet? Alias namque terra, ab aquis, & aëre, tanto amplioribus, contiguis, magisque activis, absorpta, & annihilata esset. At Pater universi, concordiæ amans, discordiam & rixas odit, maximèque in elementis, quæ ut essent stabilia naturæ fulcra, non pugnantia eadem creavit. Direxit nempe elementa quoque ad destinatos sibi fines, & durationis leges. Ut nempe suos edant, & foveant fructus, in sui honorem, & hominis usum. Veruntamen nec Dei honos, nec humana exigentia, uspiam, aut ullatenus requirebant prælia elementorum, voracitates, luctas, pessumdationem, ut neque unius ex altero commutationem, aut nutritionem. Nec demum finis elementi est, seipsum per avaritiam, famem, luxum, aut necessitatem augere, cum alterius destructione. Non enim avaritiæ, vel odii, criminis rea sunt, ut nec ali optant. Denique neque ad istam transmutationem faciendam, Archeum obtinuerunt elementa, culinam, aut proprietates. Tota ergo de bello elementali, Scholarum doctrina, anilis fabula est.

13. Terra itaque nunquam assumitur, vel sponte materialiter accurrit, in corporum constitutionem extra se. Nullaque in natura fit ritè mistio, quæ subter unitatem formæ compositi naturalis, firmiter coalescat, nisi inter succos, & spiritus. Econtra, nulla pulverosa commistio, ad generationem tendit: sed tantum est appositio, mox sponte, atque iterum cito fatiscens. Omnis proinde terra, lutum, ac omne corpus tangibile, verè, & materialiter, est solius aquæ proge-

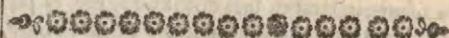
progenies, & in aquam iterum reducitur, per naturam & artem.

14. Non obstat, quod ex luto & arena, later coquatur; ut ex arena & cinere, vitrum. Siquidem quidquid luti est, sponte in salem resolvitur tandem, permanente eodem sabulo, quod lutum in se contraxerat. Vitrum quoque, ut arte, ac sine semine, in compositum artificiale transivit: ita per artem denuo, resoluto vinculo, ad pristina redit initia, adeo ut eadem numero, & pondere arena inde prorsus eliciatur, quæ per fluxum fornacis, cum alcali coaluerat in lapidem pellucidum, sive vitrum. Hinc namque liquet, nunquam arenam, sive elementum terræ, confluere ad generationes naturales, atque seminales. Et quoties artificiis servit, toties semper arenam persistere immutatam in vitro candenti, fluxu salis occultatam, ac in vitrum transparens assumtam. Non enim argentum esse amisit, cum per Chrysulcam est solutum, licet amiserit illud oculus, & diaphaneitatem nactum sit.

15. Cum igitur arena, sive terra originalis, tam arti, quam naturæ resistat, nec queat ullis adminiculis (unico duntaxat Gehennæ artificialis igni excepto,) naturæ, vel artis, à primæva sui constantia recedere (sub quo igne artificiali, arena sal fit, ac tandem aqua, quia vim habet agendi super sublunaria quævis, absque reactione:) sequitur quoque, terram originalem, nunquam ad generationes naturæ seminales ullo modo assumi.

16. Nec arguit, quod imperitus aliquis, vitrum esse ultimum artis subjectum velit, quodque nec arte, nec igni deleri idcirco queat. Eruditur namque, si vitri pollinem, pluri alcali colliquaverit, ac humido loco exposuerit; reperiet mox totum vitrum resolvi in aquam: cui si affundatur Chrysulca, addito, quantum saturando alcali sufficit, inveniet statim in fundo arenam sidere, eodem pondere, quæ prius faciundo vitro aptabatur.

Terra ergo immutata persistit, quanquam ipsa toto orbe mobilis, ac mota fuisse videatur. Imo talpa, aggerem transfodiendo, inundationem magni tractus facit, adeoque abjectum animal, terram centro, mundumque loco, dimovere potest, si centrum æquilibrii locum tenere credamus, & maria dorso terræ recenter incumbere videamus. In Rekem, prope Trajectum Mosæ, Navis maritima, sub arenoso colle reperta est, anno 1594. In tractu Peele, Pini seriatim sub terra repertæ, quæ non nisi in montibus libenter proveniunt. In Hingsene prope Scaldim, 12 pedes subter Horizontem, humido prato repertus dens elephantis, cum tota maxilla, cujus tertiam partem, duorum pedum longitudinis, mecum asservo. Adeoque vivi elephanti quandoque fuere hoc tractu. Nuperrime autem desiit reperiri tota Groenlandia salo subversa. Unde necessario centrum terræ transferri debuit.



# AQUA.

1. *Situs terræ & aquæ ante diluvium.*
2. *Meditatio Authoris.*
3. *Vorago aquarum, sive Barathrum.*
4. *Distributio illius voraginis.*
5. *Sectio venarum, illius voraginis.*
6. *Fructus Percledi mineralis.*
7. *Salia migrant in Bur.*
8. *Progressus mineralium ad suas maturitates.*
9. *Unde pisces fossiles.*
10. *Ius venarum, in liquorem contentum.*
11. *Locus jejunus Sapientis Coheleth.*
12. *Fontium ortus Aristoteli nescitus.*
13. *Mundum rotundum ab ortu in ortum. Ab Austro autem ad Austrum esse teretem.*
14. *Occupatio objectionum.*
15. *Centurialis proprietas suam accipit determinationem à necessitate.*
16. *Ratio à fontibus.*
17. *A motu Solis.*
18. *A justa figura Cœli.*
19. *Ab authoritate Sacrorum.*
20. *Ab umbris, & diei quantitate.*
21. *A viso Sole navigantibus.*

1. Sal-

I.

Saltem, postquam firmamentum separaret aquas ab aquis, Æternus congregavit sublunares, earumque collectionem, mare vocavit. Ex opposito diametri, Arida eminebat, quam terram nominavit; & ambo unum constituebant globum, qui in terræ medio paululum esset eminentior ideo, quod in medietate terræ, immenso gurgite hiaret, unde fons erumperet, humectandæ terræ destinatus. Nec enim si præter assuetam globi rotunditatem, qua omnes lineæ in circumferentiam æqualiter à centro distant, terra in sui medio, non fuisset longe altior, non potuisset inde fons ad declivius mare decurrere, sed stagnasset mox à sui origine. Unde concipio: Terram in initio fuisse continuam ac indivisam, quippe quæ unico tota fonte irrigari debebat. Denique, nec Insulas habuisse: sed totum globum, una parte mare, atque altera terram ostendisse. Hæc nempe facies erat mundi, ante diluvium.

2. Sub quo deinceps terra varias in sectiones hiscebat, & ex rimarum abysso, affatim erupere undæ. Cataractæ tam abyssi inferioris, quam cœlorum apertæ sunt, ut globum universum terræ penitus submergerent. Magne Deus! vineam tuam ab inutili palmite resecare intendis, mundumque pro exigentia plectere: at nondum abstinere potes, quin paterni affectus memor, in medio justissimæ iræ, terram separes, & divellas in majorem utilitatem, necessitatem, & commoditatem eorum. Mare quod unicum, toto duntaxat stabat globi latere, transmittis in varias terræ oras, nec cessas à nova benedictione, super ingratum opus manuum tuarum. Super terram enim in conspectu tuo ream, abunde effundis vitales supercœlestium aquarum vortices, quæ longè rorem fœcunditate superant. Terra verò, iis sat inebriata, rursus emicuit, ac ad solita opificia, indesinenter rediit. Unicus demum fons, & aquarum scaturigo, quam in terræ meditullio atque cacumine collocaveras, est deinceps in venas mille diffusus, quæ ubique ferè, terræ globum terebrant, ad longe meliores usus. Quinimò & mare in omnem terræ sinum pænè alluisti, ut major inde mortalium esset societas. Benedicta igitur si sit, ac felix tua punitio; quid erunt tua benedictionum Charismata? Domine, custodi nos pro immensitate bonitatis tuæ, intra numerum, qui tuas magnificentias laudabunt in æternum, in sanctificatione nominis tui.

3. Quamvis autem modo unicus fons ille desierit, nec discissis jam terris, unicus haud satis esset, permansit tamen aquarum fortè idem introitus. Quippe in mari dulci, inter Roest, & Loeffelt, juxta tabulam Gothiæ, aquarum ab Olao describitur vorago, in quam naves, invitis nautis, irritisque illorum conatibus, absorbentur. Os est nimirum, in quod aquæ illius Oceani cadunt, unicoque inde ductu, ante diluvium ferebantur ad præfatum fontem.

4. *Post autem, instar venæ cavæ, ductus* ille variè distributus fuit, saxoque septus, per aliquot mille venas, super vultum *quellem* desinentes; à quo deinceps imbibitæ aquæ, festinant peregrè ad destinata munia. Porro vorago ista, sive barathrum, si alicubi esse debeat, verusq; sit Scriptor Olaus, sive non, saltem opportunè est in mari, tam propter maris dulcedinem, quam figuram orbis teretem, à me mox probandam. Denique si fons unicus humectandæ erat terræ, satis erit præfata vorago, præsertim quod maris fundus, longè lateque arenam *quellem*, patulam habeat, quæ combibendæ aquæ foret satis. Magisque quod mare terram nunc circumquaque, & per intervenia plura, alluat, & perluat.

5. Absorptum itaque mare, in dicta voragine, paulatim per canales lapideos, hincque per minores fistulas ducitur, per magnam terrarum partem: veruntamen vix infra fundum (*Keyberch*) merguntur: quoties autem venæ voraginis secant, vel attingunt, assurgens per media loca, *quellem*, prorumpens in fontem, pereunt quidem dulces venæ, & proferuntur venæ salis marini.

6. Alioqui muria, si qua mari Gothico adhuc inest, sensim per vividum terræ Archeum, facest, lium naturam amittit: vel si salium in locis fermenta alicubi existant, ipsæ aquæ semina tam diver-

diversorum salium, quam lapidum, ac metallorum induunt, ac transmutantur in ejusmodi fructus. Sic namque salia boaria, gemmea, nitrea, aluminosa, vitriolata, marina, ex aqua crescunt, tanquam primogenituram aquæ sibi spondentia.

7. Hinc dein, in Bur, sive primam mineralium sobolem fatiscunt, atque seminum ductu, degenerant.

8. Sic quidam aquæ fructus, obstipant sui fontis conductus, ultimaque maturitate, acquirunt illius mineralis perfectionem, cujus destinationes, semina præ se ferebant, in fermentis locorum hospitata.

9. Porro ut vorago illa borealis, etiam pisces intro sorbet, sic eosdem minutulos sorbet, majoribus detentis inter canales. Ubi non raro vel petrificantur, vel putrilagine sordent, vel etiam fundorum balsamo condiuntur, ut non raro etiam pisces fossiles reperiantur, quos Agricola, atque alii, in stuporem ducti, quasi indebitis locis, & absque semine natos, autumant.

10. Porro sive conductus aquam conceperint, sive demum *quellem* illam combiberint: saltem aquæ dotantur ibi vivida, atque seminali proprietate. Non secus enim atque vena, etiam in cadavere, contentum sibi cruorem, à coagulatione (quæ primi gradus est corruptio,) præservat: potiori profecto ratione, jus id venis terræ nondum defunctæ competit. Aqua itaque, intra vividum terræ fundum sorbetur, & trahitur, unde communem nacta vitam *(Regem, cui omnia vivunt, venite adoremus,)* locorum situs nescit, ad cacumina montium, sine molestia facile adscendit, una cum *quellem*, ut indesinentes inde fontes evertat.

11. Quæ sane à Scholis nescita, locum Sapientis Coheleth, in Sacris jejunum reliquerunt, ubi dicit: *Omnia flumina versus mare properant: quod tamen ideo non regurgitat. Siquidem flumina redeunt ad locum unde sunt egressa, ut iterum fluant.* Quæ verba antehac variis modificationibus adulterata sunt: eo quod fontes, in montium fastigiis, ex mari, quorsum tandem ruunt, prodire non videbantur.

12. Ex condensato itaque aëre, vi frigoris, intra montium cavernas sibi invicem succiduo, fontes à Scholis hactenus falso æstimati sunt, sua sumere initia, & causas. Quæ libello de fontibus spadanis anno 1624. Leodii impresso, ostendi, se habere per modum jam hoc loco traditum. Manifestata igitur verorum fontium vera origine, hactenus Scholis incognita, manet Scripturæ textus integer, & lucidatus. Ast cum ejusmodi lex, cursus, recursusque aquarum à *quellem* in fontes, & à fontibus tandem in mare, servaretur, non minus in diebus, quibus per annos tres, & amplius, non pluit, quam dum annus totus continuo imbre ferè sterilescit: sciendum, terræ satis, non ita beneficos fontes, per tubos suos, ac torrentes defluos, quam communem roris atque pluviæ aspersionem.

13. Porro antequam ad aquæ impermutabilem substantiam, qua aërem in aquam, & hanc, vicissim, permutari facile spondent Scholæ, devenero, prius aliud paradoxon elucidabo. Globum videlicet ex terra & aqua compositum, rotundum quidem esse ab ortu per occasum, in ortum: non tamen ab Aquilone in Austrum: sed teretem, sive ovalis figuræ. Quod inprimis navigantes fefellit multum. Eo quod citatiori cursu, aquæ à Borea in Austrum labantur, quam alioquin ab ortu, in occasum. Semper namque plurimæ aquæ, ab Aquilone per flumina descendunt, quæ non recurrunt unquam ad Septemtrionem. Sic Danubius in Archipelagum, cum aliis multis labitur, per Hellespontum, descendunt aquæ, nec aliquid à Mediterraneo remeat. Quidquid semel in Mediterraneum decidit, nunquam in Oceanum spargitur. Nilus enim, recta à montibus lunæ semper descendens, in Zebenuticum mergitur, totus cum suis mitris: interim nec Mediterraneum crescit, nec salsius evadit. Quod tamen prorsus esset necessarium, si nudo vapore tenus, infusæ exhalarent è mari aquæ. Sed Sapientia æterna, Mediterraneum plerisque locis Oceano fecit profundius, ut sabulum virgineum, instar cribri, aquas simul cum suis salibus combiberet. Necessitates humanæ namque (quæ Deo legem dictasse videntur, ex sua bonitate,) requirebant fontes, atque flumina, è summis apici-

bus

bus decidentia. Eversæ denique è *quellem* aquæ, per fontes, post se, continuitate trahunt sequentes, ideoque & in fundo, marium aquas, sorbendo combibunt. Proprietates itaque locis sunt additæ, ex divina Providentia, propter necessitates. Borealis maris fluxus, sub Angliæ Kentonia, ferè per horæ dimidium, anticipat fluxum maris occidui. Unde conjicio, terram, atque mare, boreali plaga ascendere. Scandia namque à scandendo, tota borealis terra nominatur. Et mare boreale non glaciaretur, si falsum esset. Si dulce; denotat Oceani salem non posse ascendendo commisceri sibi, sed quod aquæ boreales incessanter in declive ruant. Verisimile est namque, tam in prima abyssi mistione, quam in Cataclysmatis diluvio, omnes aquas semel, atque iterum commistas, harumque commistionem mare vocatam ideo. Quæ ergo initio semel salsæ, atque mox dein dulces fuere: certum est, illas continuo deorsum defluxisse, quia dulces sunt hodie: adeoque Scandiam Ægypto longe sublimiorem in situ. Sed fingamus modo, terram decem pedes, labrum mari, utrobique constituisse in litoribus, servemusque rotunditatem æquabilem: saltem Nilus, qui recta ab Austro in Mediterraneum mare, per mille leucas, fertur præceps, si præter sphæræ rotunditatem, quæ non est declivis uspiam, imo se habet per modum plani, relatione centri, tantum haberet à sui ortu, in mare usque, decem pedum casum ad summum. Quod est, Nilum quietum stagnum dicere, non autem decurrens flumen. Etenim dum Gaudavo Brugas fovea meditaretur, inventa est 18. pedum altitudo decidens, sumta dimensione noctu, super flammam candelæ, idque detracta sphæræ rotunditate. Si ergo tarde volvulo, 18. pedes decidentiæ, sunt octo leucis, Nilus æque tardè fluens, opus habebit ad minimum 2230. pedum altitudine, in sui initio. Sin autem per modum Nili fluxerit, opus quadruplo necesse habebit; ad minimum: sive novem pedum millibus. Hanc autem terræ altitudinem si 5. gradibus, à Tropico Australi, ad mare Mediterraneum, Nilus metiatur, ubi figura adhuc sphærica globi est, quam ergo non conjicere licet à montibus lunæ, ad Austrum usque? Casus indefessus aquarum ab Aquilone, promittit insignem terræ elevationem: Sic est.

14. At inde colligere non datur, omnes confestim aquas, eo posito, Aquilonem deserturas; Quippe silent leges situum, ubi aqua circa mundi centrum decidit circumquaque.

15. Adeoque universi necessitas, & proprietatum regula fuit. Fingo enim sublunarem locum, sine palpabili corpore, silicem vero terrem, de Cœlo decidere, illumque quiescere in centro: erit tamen ejus longitudo versus aliquam Cœli partem inclinata. Quid si hoc fit versus polos, nobis mundi figuram exprimet. Fingamus rotundum lapidem, extra supremum Cœlum. Is enim proinde pristinum pondus non amisit; attamen non caderet Cœlum versus, quod id fit contra ponderis cujusque naturam: neque caderet obliquè, cum sic caderet in infinitum, nullumque habiturus esset motus terminum. Quod æquè est absurdum. Ergo lapis iste, cum sua gravitate, sisteretur ibi in loco, quo positus esset. Id autem cum sub luna non contingat; necesse est, ut præter rerum pondus, aliqua sit in loco proprietas, cujus obtutu moveatur, respectusque superi & inferi faciat. Ergo si istud superum, & inferum, non sit nisi respectu corporum, & forte duntaxat sublunarium, ejusmodi respectus toti subsistent ex intentione Creatoris, quæ originalis est causa, omnis quietis ac motus. Quare si ejus intentio fuerit, universi figuram teretem facere, (quod ea esset commodior habitatio mortalium, ob Solis fomenta necessaria,) feceritque semper, quod est longe optimum in omnibus: Etiam aquis figuram limitavit ovalem, eundemque respectum ad centrum. Sive ut ovalis figura propemodum servaret eandem intentionem ad centrum, qualem habet rotunda.

16. Quid si fontes ad montium ascendant cacumina; poterunt & aquæ polares rationem situs ovalis servare, non secus atque rotundi.

17. Alioqui si Cœlum, velut terræ maritus adæquatus, sit planè sphæricum, 1. Sequeretur, Solem sub Æquinoctiis majorem circulum facere, quam sub Tropicis. 2. Solem adeo citius sub Æquinoctio moveri, quam sub Tro-

picis. 3. Solis motum inordinatum, ac quotidie inæqualem sibi esse. 4. Clepsydræ, quæ motum Solis, in ordine ad tarditatem metiuntur, & gnomona solaria, quæ motum metiuntur, in ordine ad situm orbis solaris, non responderent sibi invicem. 5. Si ista organa sub æquinoctiis consentirent: variarent saltem sub solstitiis.

18. Cœlum quoque, quod est tanquam terræ theca, juxta polos, profundius est, quam sub Solis orbita.

19. Si enim Lucifer sedem supra Septentrionem statuere volens, crimen superbiæ subiisse intelligatur: profectò, si ibidem excelsius non esset, non id imputatum esset in signum arrogantiæ: præsertim cum locis, ubi Sacra sunt scripta, stella polaris visa sit semper Horizonti contigua, nec Cœlum quidquam excelsi ibidem quoad visum spondeat.

20. In nostro autem Horizonte, vidi totum corpus solare, in gnomone umbram dedisse, paulo post novam in Junio, mane vero vidi totum corpus Solis supra Horizontem circa horam quartam: nondum enim dabat umbram, propter aëris & vaporum densitatem. Ergo brevissima nox est tantum ad summum 7. horarum. In solstitio autem hyemali Sol oritur 15. minutis ante octavam, occidit vero 27. minutis ante quartam. Ergo dies brevissimus, saltem est horarum 7. & minut. 42. Derogat autem rotunditati sphæræ, plus lucis habere, quam tenebrarum.

21. Tandem neotericæ navigationes, Solem sub septentrione, per mensem viderunt, antequam perfecta cœli rotunditas id permisisset.



# A E R.

1. *Scholarum somnia de humiditate aëris.*
2. *Insulsa objectio.*
3. *Præsupponunt impossibilia.*
4. *Aër nunquam fit aqua per suarum partium condensationem.*
5. *Petunt principium.*
6. *Ridiculum Scholarum, de aëris calore nativo.*
7. *Antiperistaseos anile figmentum.*
8. *Deteguntur profundæ Scholarum stupiditates.*
9. *Argumenta.*
10. *Aliud æque stupidum.*
11. *Aërem esse nive frigidiorem.*
12. *Exhortatio Authoris ad Tyrones.*

## *Demonstratio Mathematica, quod Aër & Aqua sint elementa primigenia, & impermutabilia, frigore, vel calore unquam in se invicem.*

Scholæ adhuc cum suo Aristotele, aërem ad octo gradus, id est, summe humidum; ad quatuor vero, sive ad mediocritatem, calidum. Frigiditatem vero summam aquæ donant, cum humiditate remissa sive mediocri. Adeoque aërem aqua duplo humidiorem mandant, ex eo, quod aër, sui compressione, ac congressu, aquam generet. Sed sodes; quid istud est aliud, quam somnia pro veritate vendidisse? Nam si aër condensetur, ejus humiditas quoque densior, major, ac palpabilior erit in aqua, quam erat prius in aëre: cum condensatio nequeat facere novam formam essentialem, nec sit principium generationum: quid istud est aliud quam impertinenter nugari? Saltem aqua non esset nisi aër, ad decuplum (vel potius centuplum,) in humiditate condensatus, magisque activus, ideoque centuplo, ac confestim plus humectaret, & fortius, quam aër. Tantum abest quod proinde aqua minus humida esset, quam aer. Sin vero nuda condensatio aerem disponat ad novam formam, cum eadem dispositio efficientis interni, sit causa illius generati necessaria, necesse est, eandem permanere in producto; adeoque, si aër condensatus, sit aqua; jam non erunt nisi duo elementa, aqua nempe, & terra. Dum aqua erit tam humida, atque dum prius esset aër, in quo nempe sola intercessit condensatio. Quæ est partium adunitio: non autem formalis rei in rem transmutatio. Siquidem omnifariam, forma resultans ex humiditate

aëris

aëris condensati in centuplum, saltem centuplo erit humidior,& plus humectabit, quam pristinus aër. At sane non humectat aqua, ob densitatem: (alioqui namque terra adhuc plus humectaret,) eo quod sola humiditas humectet, & non densitas. Alias namque plus argentum vivum humectaret lanam, aut manum, quam aqua. Quidquid enim plus humectat, idipsum quoque humidius est; & vice versa, quidquid in natura elementali est humidius, id etiam plus humectat. Ridet Natura, fidem pro sensu notis, ex somnio poscere,& pudenda Aristotelis commenta pro veritate etiamnum docere.

2. At dicunt Scholæ: Sic docendum propter axioma: *Propter quod unumquodque est tale, illud ipsum est magis tale.* (quasi propter axiomatis honorem, mentiendum Deo!) Sed aqua non est humida nisi propter aërem, ergo aër debet esse humidior quam aqua.

3. At sudabunt plus satis, antequam subsumtum probaverint: Sed aër in se nec humidus est nec calidus: ac quidquid ipsi humiditatis inest, id ipsi peregrinum contentum est, aëris naturam non attingens unquam, licet in aëris porositatibus vapores contineantur. Quid enim vitri naturam attinet, si aquam in se clauserit? docebo namque mox, esse impossibile, aërem & aquam vicissim commutari. Adeoque per absurditates, Scholæ prorsus impossibilia theoremata supponunt.

4. Absurdum namque, & impossibile continet etiam, aerem condensatum, aquam fieri, ac esse fontium materiam perpetuam. Aërem enim, in canna ferrea, unius ulnæ, compressi fere ad quindecim digitorum spatium, qui dein sui explosione, instar sclopeti, pyrio pulvere acti, sphærulam trans asserem misit. Quod utique non fieret, si aër, compressione, in aquam, vi adigi posset. Maximè, quod illud experimentum non minus succederet hyemis intensissimo frigore, atque calore æstatis. Quid si ergo aër, vi compressus, canna ac tempestate frigidis, non mutetur in aquam, qua tandem authoritate sua Scholæ figmenta, de condensatione aëris, pro fontium scaturigine, & continuatione stabilient? frigus enim in natura, non habet generandi initia, causas, ac proprietates. Imo nequicquam humiditatis reperitur in præfata canna; quinimo, madefactum corium in fine pistilli trusorii arescit illico.

5. Ridiculum est quoque, aërem probare humidum, per fontium originem: & vicissim fontium ortum probare, ex supposita aëris humiditate. Argumentum utrumq; Scholarum, ex veri penuria est, & petitio puerilis principii.

6. Utque quatuor elementa qualitatibus adornent, singulis unam eximiam, alteram vero remissam tribuunt; mandantque Scholæ, Naturam obedire suis figmentis. Aërem ergo remissè calidum ajunt, quia vicinum volunt ficto elemento igneo: Id est, vel quia à vicino illam qualitatem remissam mutuat: mutatque propriam ac nativam indolem, pro nutu vicini; Idque impertinenter, dum de nativis proprietatibus sermo est. Vel quia illam ex sui indole habet, & licet remissam, attamen ideo, & talem vicinum habuerit. Quod æque impertinens, & infelix est.

7. Utque aëris moderatam probent caliditatem, Antiperistasis æquè futile inventum invehunt. Videlicet, aërem, suprema sui parte, calidum, ob ignis propinquitatem (adeoque non essentialem, sed per accidens mendicatam, & impropriam fingunt caliditatem.) & prope terram pariter calere, ex solarium radiorum reflexione. Qui calor est advena per accidens, pro tantillo spatio: ideo & ficta aeris proprietas. Mediam vero aeris regionem, voluntmirabiliter frigere, propter Antiperistasin. Nempe quia utrimque circumstant partes aëris calidæ. Cujus simile accidere ajunt, profundis puteis, æstate frigidis, ac hyeme tota tepentibus.

8. At ego demiror Scholarum profundas stupiditates, & veterum Catochum.

9. 1. Quia ex tota illarum hac strue apparet, aërem generaliter frigere, non autem mediocriter calere. 2. Siquidem ignis non est elementum in natura, multoque minus sub cavo Lunæ, nec ideo potest supremum aëra, nisi somnialiter calefacere. 3. Si enim aër per se, & ex proprietate elementali, calet: tunc semper, & ubiq; etiam profundis puteis calet. 4. Si vero calet per aliud aliquid sibi geniale, calefaciens: tunc præterquam quod præter se haberet aliquid

commistum, unde desineret elementalis sui corporis simplicitas, etiam semper, & ubique actu caleret; aut denique caleret propter aliquod appositum agens, per accidens. Quod impertinens est, quoties de essentialibus probandum assumtum est. Ergo si aër per se non calet, per se frigere est necesse. Cum illa duo se mutuo in natura subsequenter excludant. 5. Si ignis nunquam est frigidus, aut humidus, & nunquam aqua est sicca: sic aër nunquam potest esse minus quam intensè humidus, & calidus remisse, si verum dicant Scholæ.

10. 6. Mediam volunt aëris regionem, quæ vix semimilliari à nobis distat, suæ doctrinæ immemores. Nimirum diametrum aëris, decuplo superare diametrum aquæ: hanc vero, decuplo, diametro terræ majorem. Quo figmento concesso, semidiameter aëris, 570000 millibus esset profundior. Itaque semimilliare, quasi nihilum esset, respectu medii aëris. Scholæ quæso expergiscamini! 7 Nam si aër sponte, atque sui natura caleret, qua demum de causa frigeret sui medio? An enim quia utrimque vicinus calet? At tunc, non indignationem, verum potius gaudium, sibi aër proponeret, ex naturæ vicinæ conformitate. Cur enim aër nativam exuat proprietatem, eo quod utrimque tepentem aërem sibi conformem attingeret? Quomodo enim tepida tepidæ affusa frigescet, eo quod teporem utrimque reperiat? Vel si frigida inter duas frigidas collocetur, anne proinde, sui in medio, calescet? 8. Mirari non sat possum Scholarum impolitam ruditatem, Antiperistasis doctrinam tradentium, quæ credulitatem tantam optat, non judicium. Nam etsi figmentum istud placeret, dum aër circa terram calet, at certe nullatenus posset hybernis frigoribus. Siquidem nec tunc quidem media illa aëris regio, nativo tunc calore est ornata. 9. Mirum inquam, tam absurdam falsitatem, ac doctrinam, in Alpibus nondum exspirasse. Adcoque hinc liquet, vel studio pertinaciæ, Peripateticis cognitas falsitates docere, ne non jurent sub verbo Aristot. vel nequicquam sibi judicii reliquum fore, ut ingenuè fungantur suo munere: satisque existiment factum, si antecedentium armenta sequantur. Antiperistasis itaque somnium est ejus, qui cum ne minimum in natura sciret, omnia tamen scivisse videri voluit, ac pro Antesignano adorari, à sequacibus Scholis. Quod autem Aristot. ad puteorum calorem hyeme fugiat, ad Antiperistasis demonstrationem, id per organum, quo ambientis justam metimur temperiem, mox ruet. In quo, mechanica demonstratione videmus, quod aër in profundis puteis, & cellariis, eodem caloris puncto sit stabilis, sive hyeme vel denique maximis æstatis caloribus, metiri placuerit. 10 Sed posito, quod putei non æqua esset temperies: at sane stultum esset, aërem genialiter moderatè calidum alioqui, nunc frigere, nunc denuo calere, velut per despectum, ob circumstantis aëris alterationem appositam.

11. 11. Sacra nivem aqua frigidiorem, (utpote nix est aqua, in qua ultima frigoris potestas impressa est,) & aërem superare nivem frigore, hinc legitur: *Qui nivem ut lanam spargit*, ut triticum sub nive, à frigidi aëris immanitate, incolume servetur, tanquam sub laneo operculo. Mechanicè namque videmus, membrum ferè congelatum, sub nive recalescere, & à sideratione præservari; quod alias aër mox totaliter congelare pergeret, vel si repentè ad ignem sit delatum, moritur propter extremi alterius festinam actionem. Est ergo per media isse, si ab aëre frigido, per nivem, aquam, ac dein in teporem remissum, sit itum. Ergo, nix est aëre minus frigida. 12. Sed cur ad humiditatem aquæ, ejus densitatem, ad humectandum implorant, (quod est ridiculum,) saltem eandem densitatem aquæ, non assumit præ frigore? Etenim sic saltem aliquid dixissent verisimile.

12. Attende ergo, quisquis medendo animæ salutem operari conaris, qualem Scholæ patronum usque tueantur. Quo consilio elementa, complexiones, gradusque qualitatum, basim medendi fecerint, qui elementorum numerum, essentiam, usum, proprietates, fructus, & passiones, non nisi torpida credulitate seducti, sua paganicæ cæcitati dedere nomina. Aspice quam serviliter Scholæ mutuatæ sint qualitates elementales, easq; ad somniorũ voluptates obedire voluerint, combinarint, auxerint, retuderint: & dir-

& diviserint, tanquam lurida commenta, ad naturalium rerum causas morborum cognitiones, sanationes, & templorum S. Spiritus devastationes, usque transmiserint. Aer itaque, aqua & terra, ex creatione sunt frigida, quia sine lumine, calore, & vitæ participatione. Calor ergo ipsis est peregrinus, radici elementali externus. Aër vero, & terra, per se sunt sicca: sola aqua madida est. Hæ sunt illorum corporum qualitates, quas nemo pro lubitu variet. Aër vero vacuitates habet, (ut suo loco alibi) quibus vapores combibit, & detinet Hic est elementorum status, ordo, complexio. Quæque medicam professionem non nisi ex obliquo attingit. Adeoque in Scholis, quod minimè confert, tanquam maximi momenti, plurimum indagatum est, & quod maximi est momenti, hactenus neglectum fuisse ostendam. Eo quod ludibriis, & inutilibus rixis, totus medentum cesserit labor. Ergo si elementa non ingrediantur mista, vana est Scholarum doctrina, de numero, compositione, temperamentis, de inæquali concursu, de contrarietate, proportione, lucta, & gradu elementorum: gradus namque simplicium seminibus alligantur, non elemento. Vanæ sunt nugæ, an permaneant in misto formæ elementorum, quippe quæ non insunt; ut elementum nunquam desinit, à quo semel incœpit esse, excepta aqua, dum scilicet seminibus desponsata, abit in corpus, quod mixtum creditum est hactenus. Vana ergo pugna, alteritas, victoria, & quod hinc omnis morbus pendeat, dissolutio, ruina, sanitas, & restitutio. Vana quoque methodus, quæ per contraria, hinc petita, instituitur. Sensim enim Scholæ, mendaciorum istorum, malè sartorum consciæ, utut longum de complexionibus garriant, tandem deficiunt, & fictis humoribus contentæ, vix quicquam de elementorum pugna, amplius decernunt Præterquam in sex rebus præter naturam, & diætæ mandatis frivolis.

## I. *Aerem, & Aquam, esse corpora impermutabilia in invicem.*

QUamquam in præsentia plurium demonstraverim, quod Heer, in suo Apologo contra meum libellum de Spadanis, impertinenter usus esset meo instrumento: attamen non desiit me suis stupiditatibus immiscere. Dicit namque, Me voluisse edere motum perpetuum. Nec cognovit quidem in eo, se sibi contradicere. Nam in instrumento cessat motus, postquam aqua ascenderit, aut descenderit juxta temperamentum ambientis. Neque enim plus iste motus dici potest perpetuus, quam velum templi, ventorum mutationi destinatum. Detegit ergo Heer se nescire quid sit motus perpetuus. Divulgaveram enim meum organum, ut juxta doctrinam meam de fontib⁹ Spadanis, probarem, quod aër sustineret vulgatam rarefactionem, & compressionē citra mutationem sui elemēti. Dicit enim Heer: Spiritum vitrioli, penetrasse substantiam vitri; quod nemo concedet, qui longe subtiliores liquores norunt servari, etiam in igne. Nec juvit, quod ipsi affirmaveram, quod Clavius in Collegio Societatis Rom. ante annos 60. aquam in vitro recluserat, hujus figuræ, cujus ne minima gutta perierat. Id quod linea, per adamantem ibidem signata, ostendit. Heer autem, apud Idiotas ostentabat, se quandoque Patavii fuisse Matheseos Professorem. Quare volui in charta demonstrare, ipsius omnimodam ignorantiam Matheseos. Sed factus est coram mutus. Ad demonstrationē vero sic processi. Delineata enim figura vitri, in quo A & D sunt duæ sphæræ, repletæ aëre. A autem & superior, est exterius undequaq; clausa. D vero est globus inferior, apertus in fine Canalis F. Sunt autem A & D ex unico vitro connexa per canalem BCE. in quo est liquor vitrioli, ne frascesceret, quem dixeram percontanti Heer, rubificatum maceratione rosarum, ut visibilior esset Rubens ergo ille liquor, esto B C. Super hanc ergo figuram constitui hoc problema.





LiquorB C nonpoteſt ſe movere per temperamentum ambientis,in canali, niſi unus globorum ſit apertus, alter vero clauſus. Explicatio dati. Sit vitrum cum liquore, ut ſupra deſcriptum.Explicatio requiſiti. Oſtendendum. Quod liquor BC non poſſit moveri in canali per temperamentum ambientis, ſine apertione F. Præparatio demonſtrationis. Eſt maxima, quod aer patiatur dilationem, & conſtructionem,juxta qualitates caloris, & frigoris, & quod juſta extenſio quantitatis in aëre non habeatur,niſi cum eſt temperatus.

Demonſtratio. Aër qui eſt in A rarefactus per calorem ambientis,accreſcit per augmentum dimenſionum, & ideo occupat plus loci, quam antea.Quod tamen eſſe nequit,niſi propellat liquorem B C,in C E (alioquin admitteretur porofitas vaſis,aut ruptura A.quod contradicit hypotheſi Heer) & ſucceſſive aër, qui erat in C E. in vas, D:Sed D. nequit iſtum aërem recipere. niſi tandundem aëris propellat,per foramen canalis F.

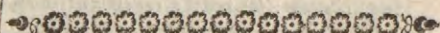
Concluſio. Ergo ſine apertura in F,liquor B C non fuiſſet motus à loco. Non mirum ergo, liquorem vitrioli ſponte paulatim exhalaſſe,per neceſſariam aperturam in F. Stupiditas ergo. N. palam fit, cui cum plura ejuſmodi inſtrumenta donaſſem, nunquam tamen aperturam in F. obſervarat. Imo quanquam illi hæc multis præſentibus demonſtraſſem,antequam ſuum ridiculum Apologum edidiſſet, finxit tamen ſe deinceps mirari. Quod is liquor ſenſim periiſſet. Dicit eum totum vas perfectiſſime clauſum reperiiſſe, ( nec enim quod non exquiſitè eſt clauſum, clauſum dici meretur) admittit tamen motum liquoris factum. Qui oſtendiſſet temperiem aëris. Et quod liquor ſit mutatus in aërem, clauſo vitro. Suppoſitis ergo falſis obſervationibus,ejus detegam miſerias.

13.Datum.Quod vas D ſit æque clauſum,atq; eſt vas A juxta ſuam hypotheſin. Requiſitum. Demonſtrandum. Quod aqua B C nequeat moveri. Item quod nequeat docere temperiem aëris.Item quod non potuerit exſiccari, vel exhalare. Item quod non potuerit converti in aërem. Præparatio abſurdi. Etenim ſi admittit motum, & ſiccitatem aquæ, debet admittere abſurda,& contradictoria,vel errores ſuos fateri. Præparatio demonſtrationis. Applicetur vaſi A aliquis calor, excedens temperiem ambientis: tunc enim aër incluſus,ſe dilatabit, ſecundum plus aut minus caloris, ac juxta, atque excedit veram aeris temperiem clauſi in vaſe D. contra quem propellens aquam B C deſtruet æquilibrium, per nimiam actionem. Ita quod in D erit compreſſus & condenſatus aër, per reſtrictionem: ut cedat dilationi factæ in A.

Demonſtratio. Itaque juxta hypotheſin Heer (quod aër compreſſus, convertatur in aquam) liquor nunquam defuiſſet in vaſe. Attamen ſua ipſius obſervatio vult: quod vitro undique exquiſitè clauſo, aqua nihilominus ſit exſiccata,& facta ſit aër. Non poteſt autem ſiccitatem admittere, in vitro exquiſite clauſo niſi ſua hypotheſis deſtruatur, (nimirum quod aër compreſſus, mutetur in aquam :) nec iterum iſta hypotheſis ſubſiſtere poteſt, niſi admiſerit continuationem liquoris Quod tamen contradicit ſuæ obſervationi. Item non poteſt admittere motum liquoris B C niſi admiſerit vitrum apertum in F & per conſequens,Fateatur, ſe erraſſe in obſervatione. Quodque, licet vi demonſtrationum fuerit coactus fateri,antequam Apologiam omni calumniarum genere contra me evomuerit,perſeveravit tamen in illa, ſuas detegere inſcitias.

Concluſio.Ergo neceſſe eſt,ſi aqua B C moveatur per aliquod aëris temperamentum,quod ambo vaſa A & D non ſint clauſa. Aliàs namq; inſtrumentum non eſſet conveniens menſuræ temperiei aëris, ( quod eſt contra ejus ſuppoſitionem)etenim cum aër ſit ejuſdem caloris circum A,atque circum D, neceſſario quoque liquor B C quieſcet. Quia qualitas ambientis eſt cauſa motrix aquæ B C, agens æquali robore, & donans æquilibrium. Jam per ſuppoſitionem falſi, demonſtrabo, quid illius ſequatur ignorantiam. Sit inquam aqua B C,juxta ſuam obſervationem. in aërem mutata. In primis nequit hæc obſervatio admitti, abſque rarefactione, cauſata per calorem Nec poteſt admitti iſta rarefactio, abſq; augmento loci, præter calorem. Et augmentum loci nequit ſubſiſtere

ſtere citra dilatationem vaſis, aut rupturam. Eo quod fateatur vitrum, ſine ruina, aut poroſitate, optime clauſum, continuitate vitri. 2. Non poteſt admitti transmutatio aquæ in aërem, ſine condenſatione, & reſtrictione: & reſtrictio non datur, abſque additione partium per compreſſionem, intra eandem actu magnitudinem. Quæ omnino nominari debet aëris condenſatio, quæ hoc loco, non niſi ſolo frigore fieri poteſt; quod ſupponit convertere aërem in aquam: ergo non aquam in aërem. Cum igitur neque calor, neque frigus, poſſunt convertere aquam in aerem, multo minus id faciet temperatum. Eo quod hoc non generet alterationem in iſtis elementis. Pariter, aër non convertitur in aquam, quia non poteſt admitti hæc converſio, facta per rarefactionem, eo quod aëris rarefactio, non contingat hoc loco, niſi mediante calore. Sed Heer vult, quod aër condenſetur in aquam, per frigus. Ergo aqua non generabitur ex aëre, per calorem. 2. Iſta transmutatio aëris in aquam, nequit admitti, niſi per condenſationem & reſtrictionem. Quæ in vitro perfectè clauſo, non poteſt accidere, niſi per frigus. Quod agens ſuper aërem, occluſum intra vaſa A & D. illum transmutaret in aquam, juxta hypotheſin Heer. Sic namque aqua, aucta fuiſſet per generationem in vaſis perfectè clauſis. Quod ſuis verbis contradicit. *Pretioſus hic liquor periit, non eſt amplius, deſiit eſſe, & quidem furente hyeme.* Ergo, cum neque calor, neque frigus, poſſint condenſare aerem in aquam: multo minus id faciet temperatum. Ergo nunquam. Mirum eſt itaque, cur non impediverit rarefactionem liquoris in vaſis. Cum juxta ſuum garritum, ipſa tantum eſſent ſepelienda ſubter nivem, ut aqua replerantur. Non jam pluvia poſthac opus erit, ſi ſpecus perfectè clauſa, & frigida, ciſternæ fierent perpetuæ. Itemque cum aqua præponderet aëri, cadet illa in fundum magni vaſis, optimè clauſi, unde quoties luberet, aqua depromeretur. Adeoque vas illud, in fontem hybernum transmutaretur. Nam ut inquit Heer, *vas erat optimè clauſum, carebat poroſitatibus, nec opus habuit apertura, tam ad introitum, quam transſpirationem aëris.* Si autem eodem via, ac modo, quibus aqua clauſo vitro, mutata in aërem, evolavit, poterit novus deinceps aër ingredi. Poſthac ergo non defutura aqua dulcis, nautis in mari, ſi frigore noctis, aër in aquam guttatim concreſcat. Venetiæ & Antvverpiæ, fontes formabunt in ventre galli ænei, qui in ædis pinnaculo ventos docet. Nam frigore nocturno, aërem in aquas verſum plorabit. Et quamquam fiſtula fidicinis intus madeat, non id ex aëre: ſed vapore aërem comitante. Alioquin & fiſtulæ organorum, maderent intus. Quod falſum. Aër enim tonum edit, & vapor ſalinaris ſtillat è fiſtula aquam. Aërem unius ulnæ, compreſſi in bombarda, ad 14. digitorum ſpatium, etiam ſub hyberno frigore. & tantum abeſt, quod aër ſic compreſſus, in excellenti frigore, mutatus ſit in aquam: ejiciebat ſphærulam plumbeam trans aſſerem quernum, ſclopeto fortius. Nunc pergam id poſituris probare rationibus, Siquidem putatio appoſita multiplici utrobique abſurdo Scholas obumbravit.



# PROGYMNASMA METEORI.

1. *Vapor aqua à calore ſuſcitatus, differt ab eo, qui per frigus fit.*
2. *Aërem non ex aqua fieri.*
3. *Aërem, non poſſe per artem, aut naturam, deduci in aquam.*
4. *Aërem, non ſubſiſtere abſque vacuo actuali.*
5. *Probatur per mechanicam, quod ſubtiliatio Artis, utcunque exquiſita, non ſit niſi trituratio.*
6. *Per mechanicam idem in auri trituratione.*
7. *Examinatur aqua per tria analogica, & datur doctrina neceſſitatis, in aëris media regionis frigoribus excelſis.*
8. *Mercurii cum aqua ſimilitudo.*
9. *Natura Mercurii.* *(curio.*
10. *Veterum Chymicorum incogitantia de Mer-*
11. *Terram & aquam, nunquam fieri unum, per ullam commiſtionem.*
12. *Quomodo ars ſuperet naturam.*
13. *Terra eſt proprie fructus duorum primariorum*
14. *Propinqua ratio indeſtructibilitatis in Mercurio*
15. *Aqua fortes, non operantur ſuper Mercurii centrum.*

16. Nec

16. *Nec spiritus salis marini, super illius corpus.*
17. *Sulfur internum Mercurii.*
18. *Quomodo aqua det pondus, se ponderosius.*
19. *Corporum penetratio qualiter ordinaria, in via naturæ.*
20. *In aqua non sunt tria prima: licet in sui simplicitate sit conceptibilis heterogeneitas, susceptiva seminum.*
21. *Fuligo, est mera aqua.*
22. *Quare nubes fœteant.*
23. *Quid Ros.*
24. *Quid nebula.*
25. *Quare aërem in media aëris regione frigere oportuit.*
26. *In hoc frigore, cuncta per atomos segregata, moriuntur semina, reditque ideo aqua in simplicitatem elementi sui: in terra vero & aqua si res spolientur semine, non redeunt ad istam simplicitatem: sed novum concipiunt semen.*
27. *Per Mechanicam patefit error Paracelsi.*
28. *Error Galenistarum, circa sapores elementatorum.*
29. *Gas aquæ quid.*
30. *Paracelsi inconstantia de separatione elementorum ex elementis.*

IAm sat constat, aquam, vi caloris, vaporetenus elevari, qui vapor nihilominus nil nisi aqua extenuata est, & permanet ut ante, ideoque per Alembicum repercussus, redit in pristinum aquæ pondus. Suspicari tamen licet, an aqua, per aëris frigus absumta, non in naturam, atque proprietates aëris mutetur. Quia post Diluvium, Omnipotens, misit ventos, ut siccarent faciem terræ. Et hodie etiamnum, sub frigidissimo Aquilone, citius absorbetur aqua, quam æstivis calorib⁹. Fons etiã, algidissimo sub frigore, in abacum, continuo cadens gurgite, aquam quidem à congelatione, impedit motus fontis decidui: attamen cernitur quidam vapor adscendere, qui mox invisibilis, in aëre abripitur. Præsumtio est, omnimodam aquæ naturam, saltem frigore absumi, si non calore.

2. Inprimis respondeo. Illo dato absurdo, Scholas, inprimis exinde nequicquam pro se habere, ut proinde aër per se humidus esset: tantum abest, quod aër ille, (uti statuunt:) longe humidior esset, quam aqua. Quin saltem fit exsiccata aqua. Transmutatum enim, semper proprietates amittit, quas in termino à quo, habebat, mutuaturq; qualitates transmutantis. Ut enim aut totus aër, aliquando fuisset, aqua, aut ille dumtaxat humidus esset, qui ex aqua nasceretur: primigenius vero alter, esset siccus, à creatione. Et sic duo aëres, essentialiter diversi. Quod autem aër in puritate sui, sit siccus interna proprietate, patet ex objectione, præfati frigoris. Quoniam si aër, ex sui radice, esset humidus, venti non fuissent missi ad desiccandum terram. Quod si verò per ventos, aquæ diluvii, verè in aërem essent mutatæ, multo plus aëris esset à diluvio deinceps, quam ante. Consequenter, vel aliqua mundi pars vacua fuisset, aut certe, jam ob compressionem, & densitatem, à novo tantæ molis aëre causatam, suffocaremur (quod postea per mechanicam candelæ patefiet) aut aëris æqua pars, debuisset successive annihilari, sub generatione tanti novi aëris. Siquidem Textus vult, tam profundas aquas, totamque terræ superficiem, simul per ventos siccatam. Vel, si ante diluvium, aquæ fuissent aër, in cataractis cœli, ergo saltem toto diluvio, vacuum fuisset in Cataractis illis Coeli: Si nempe centuplo, (ad minimum) aqua sit aëre spissior, & compressior.

3. In thesin itaque pono. *Aquam, nunquam, ne quidem per frigus, perire, aut in aërem, ullis naturæ, aut artis conatibus mutari posse, & vicissim aërem, nullis seculis, aut dispositionibus, (ne quidem pro guttula unica) in aquam reduci posse.* Aqua enim vacuum non tolerat, ut neque sui compressionem, per aliquod movens comprimendo. Duntaxat inspissatione seminali comprimitur, per sui transmutationẽ formalem.

4. Ex opposito autem, aër, sine vacuo subsistere nequit, (quod suo capite probabo:) ideoque sui compressionem, atque dilatatioem tolerat. Sunt ergo duo stabilia elementa, invicem discrepantia natura, & proprietatibus, quod impossibile sit, illa invicem mutari.

5. Fateor quidem, ex abaco fontis halitum aquosum ascendere, nebulæ instar, ex minimis aquæ atomis, qui halitus, quamvis parum inde recedens, fiat prorsus invisibilis, non proin, datam do-

doctrinam vitiat. Unius siquidem, æqualis agentis, unica tantum, & æqualis est actio. Quocirca, si frigus aquam primum commutat, in halitum glacialem, idem frigus deinceps aliam nequit habere actionem, super illum halitum, quam eundem plus extenuandi, & dispergendi, sic ut mox, ob subtilitatem, fiat invisibilis. Ac dein magis, magisque subtilietur. Nec enim centesima ejusdem halitus extenuatio, plus poterit aquam transmutare, quam prima. Quia est elementum, & corpus, sui destinatione in majorem simplicitatem reducendi, impossibile. Cum subtiliatio per partium divisionem facta, non sit nisi quædam simplex trituratio.

6. Per exemplum. Contunde aurum in laminas, dein in tenuissimas bracteas, inde verò, in aurum pictorum, mox iterum in marmore leviga. Deinde cum cinnabari, & sale, in alcool impalpabile fingas, separa cinnabarim per ignem, & aqua salem ablue, idque pro lubitu sæpius tepete. Tandem cum sale armeniaco, stibio, & mercurio sublimato, & per retortam pelle. Idque septies repete, ut totum aurum, in formâ olei punicei volatilis, redigatur. Est enim summè levigatum, imo & durum, solidum, malleabile, ac fixissimum corpus, quod jam olei in naturam versum videtur. At sane mentitus ille liquor, in pristinum auri pondus, & corpus, facile redigitur. Quid si ergo aurum, pristinam naturam, per tot lanienas, non variet, nec semen suum ullatenus perdat; multo minus aqua, in simplex elementum, à rerum Domino, ad constantiam universi, destinatum.

7. Et si aqua polleret tribus vulgatis initiis, vereque constaret sale, sulfure, & Mercurio commistis, attamen non patitur ullum eorundem separationem, propter exquisitissimam naturæ suæ simplicitatem, & stabilissimam constantiæ suæ perpetuitatem. Corpora enim dum ad summum subtiliantur, ut amplius non possint, si perseveretur subtiliando, tandem abeunt in aliam substantiam, cum retentione proprietatum seminalium. Et hactenus Alcahest Paracelsi, cuncta naturæ corpora penetrando, subtiliando transmutat. Quod in elementis, aqua, & aere, non contingit, eo quod ob summam sui simplicitatem, & destinationis prioritatem, recuset in aliquid prius, aut simplicius migrare, aut transmutari. Dum itaque ab inferioribus, ad mediam aeris regionem transferuntur halitus, odoribus, atque seminibus concretorum impregnati: ibidem, propter subtilissimam vaporum divisionem à frigore, quantum naturæ est possibile, reducuntur quidem in aquæ elementalis simplicissimam & primitivam puritatem: sed in ista ultima sui subtilitatum, & atomorum subdivisione, cuncta semina, odores, & fermenta, quæ secum attulerunt sursum, commoriuntur, ac in primum aquæ elementum (unde materialiter formata sunt) redeunt. Hinc nubes, quamdiu nubes, fœtent in montibus: sed non postquam ibidem summis frigoribus extenuatæ, in ultimam subtilitatis divisionem. Hæcque fuit in natura necessitas, ut non procul à nobis, regio aeris esset algidissima. Aqua semper enim ideo tota manet ut est, vel sine ulla trium divisione, transformatur in fructus, vadit que, quo illam vocant, & abducunt semina. Artificiosa quippe indagatio, mihi ostendit quidem, quodammodo tria prima, analogoque sensu, aquæ inesse, nulla tamen arte, aut dierum carie, ab invicem divisibilia. Defineret namque elementum, esse corpus simplex, si in aliquod prius, aut simplicius, sit separabile. At nil in corporalibus datur elemento prius, aut simplicius.

8. Aqua itaque, est interno metallorum Mercurio simillima, qui cum omni prorsus, metallici sulfuris labe, jam est exutus, tam sibi undequaque indissolubili nexu cohæret, ut radicaliter omnem divisionem, arte, aut natura possibilem, respuat. Hinc data Gebro occasio dicendi, nullam in rerum serie, humiditatem, Mercurio similem, propter homogeneam simplicitatem, in ignis tormento, sibi perpetuo constantem. Siquidem vel totus, in sui natura immutatus, ab igne evolat: vel totus, per seminis transmutationem, in igne perseverat. Fateor equidem, me non alias, naturam elementi aquæ didicisse, quam sub ferula, ex caduceo Mercurii parata.

9. Hinc autem, cum per triginta solidos annos, ingenti labore, & sumtu, perlustraverim, & aquæ, Mercurium adæquatum invenerim,

ejus ideo naturam, quantum præsens sermo exigit, & judicii mei tenuitas fert, conabor explicare. Spagyri inprimis fatentur, Mercurii substantiam, omnis penitus intrinsecæ divisionis intolerabilem, redduntque causam: quod homogenea, ac onatica proportione, partes aqueæ ejus, sint æqua temperie conjugatæ partibus terreis (aereis, igneisque sub silentio pressis, eo quod hæ avolarent, si inessent, nec constantiæ causam, hic requisitam continent:) atque eatenus has ambas se mutuo deserere non posse, ob justam temperiem, invito igne, se amplectentes.

10. Delusit eos inprimis veterum error, de quatuor elementorum, in corporum mistorum mistionem, necessaria confluentia. At certè s error, Spagyris non erat indulgendus: quippe qui non ausi fuerunt, aerem & ignem Mercurii adducere, ubi de ejus constantia agebatur. Deinde, quoniam experiri, illis erat perfacile, aquam, quocunque modo, arte vel naturali proportione, fuerit terræ nupta, nunquam tamen constantiam in igne acquirere, ut neque verè, unquam terræ radicaliter jungi. Eo quod aqua, quocunque modo terræ commista, non desinat esse aqua.

11. Neque enim unquam modus, aut proportio, facient aquam à sua essentia degenerare; ut neque poterit id, ejus impetrare ulla cum terra connexio. Aqua autem manens aqua, nata est semper ab igne evolare. Ridiculum sanè, quod aqua diligeret magis proportionatum terræ pondus, quam inæquale, atque ejus dilectionis ergo, invita magis desereret istam terræ temperiem. Siquidem, dum de commistione quatuor elementorum sermo est, intelligitur de elementis puris, & plane incommistis; adeoque nulla mistionis labe inquinatis, aut alioqui dispositione ulla prævéntis. Neque enim aqua, stateram secum fert, nec respectum gerit, ad librandam terram, sibi commiscendam, ut eidem tenacius connectatur. Demiror valde, in omnes Scholas, receptum commistionis elementorum luridum errorem, tam stupidas absurditates peperisse, easque illo solo absurdo, obserasse januam inventionis scientiarum, & causarum. Mercurius, ne minimum quidem terræ, in se admittit, aut continet, qui solius semper aquæ est filius. Imo terra, & aqua, nunquam possunt in aliquod corpus naturale cogi, aut in identitatem formæ subigi, quocunque id artificio sit tentatum. Lateres enim, si è terra madida, coquantur in lapidem testaceum, aquam non capiunt, nisi propter luti ductibilitatem: Cæterum, terra, semen in sale suo habet, unde lutum lapidescat, per coctionem vitrificationis. Aquæ igitur & terræ est tantum affusio, & partium appositio; non autem coalitus admistio. Quidquid enim in compositum abire, & ex diversis, in hoc aliquid converti oportet, necesse est, hoc fiat spirituum agentium opera, & eatenus se complectentium, quatenus materiam, in novam generationem transmutando, promovent. Elementa vero, sunt corpora, non autem spiritus, multo minus adhuc in se invicem agunt. Terra itaque, deberet prius suum esse amittere, atque in succum redigi, priusquam aquæ nuberet, ut hanc semine imprægnatam, amplectendo traduceret in fructum concepto semini destinatum. Quodnam verò agens esset, quod terram in succum, & non in aquam potius traduceret? cum terra simplex non nisi in vicinum simplex transmutaretur? Non sane id causaret aliud elementum compar: cum nil ejusmodi, aquæ vel aeri competere, sit visum hactenus. Nec demum à semetipso, terra sui corruptionem intenderet, cum hoc creationis constantiæ repugnet.

12. Itaque licet terræ pars homogenealiter reducatur in aquam, per artem: per naturam tamen solam id fieri recuso; cum in natura agens deficiat, mediante quo solo duntaxat, terra virgo, sive vera terra, in salem, atque inde in aquam reducitur.

13. Chymicis sit in documentum, Terram, licet prima constitutione creatam, propriè tamen, saltem fructum esse aquæ. Itaque nec unquam in natura, generationes, aut commistiones contingunt, quam per aquæ imprægnationem. Adeoque, quamdiu aqua, semine priva est, nunquam ulla inde provenit generatio. Multo igitur minus, inde exspectandum est fluens compositum, quod fertilitati ignis resistat. Ideoque omnium minimè, quoties, aqua & terra, suis connectuntur vicissim corporibus.

14. Est

14. Est ergo corporum, sola in igne constantia, in mineralium familia, & quidem in metallis purissimis, perfectissima. Eo quod Æternus, non creavit humiditatem, constantia sui, Mercurio metallico assimilandam. Estque ideo in ipso Mercurio, prout in elementis, ratio propinqua indestructibilitatis. Siquidem, in Mercurio deprehendi quoddam sulfur externum, originalem metalli labem continens. Quæ quia originalis, ideo & difficulter ab eo tollitur. Qua tandem nihilominus per artem separata, ajunt periti, Mercurium superfluo sulfure, & humido superfluo mundatum. Quippe deinceps nullo igni potest in formam terræ præcipitari, ob simplicitatem sui maximam, qua aquæ elemento comparatur. Amisit namque terram (id est, sulfur,) quæ terra in centro suæ essentiæ, non minus est ex elemento aquæ, quam residuus ejus deputatus Mercurius, quam licet terram prius ab origine, sibi profundissime commistam habebat. Si ergo in pristino statu, Mercurius, habebat adæquatam, terræ & aquæ temperiem: ergo saltem post ablationem illius terræ sulfureæ, pristinam indivisibilitatem amisisset; quam potius, contraria relationis habitudine, longè firmiorem, deinceps sibi in æternum confirmavit. Reperitur namque Mercurius, postquam est spoliatus isto sulfure, nullo igne mutabilis. Quia est Mercurius de Mercurio. Sulfur vero, est mors & vita, sive vitæ habitaculum in rebus. *In sulfure nempe, sunt fermenta, fracedines, odores, sapores specifici seminum*, ad quasvis transmutationes. Mercurius ergo originali labe mundatus, atque virgo, non sinit se amplius à sulfuribus, aut seminibus apprehendi, quin hæc confestim consumat, ac velut conficiat, excepto suo compari. Sunt namque alia sublunaria, nimis debilia, ut tanti Mercurium, subigant, penetrent, commutent, aut defœdent. Prout bene in aliis corporibus contingit, ubi semen, quod in sulfure delitescit, se in aquam mittit. Sal vero, & Mercurius rerum, tanquam fucci muliebres, sequuntur sulfuris conceptus.

15. Non enim aqua fortis, operatur super metalla, vel Mercurium, nisi intuitu sulfuris.

16. Spiritus enim salis marini, absque sulfuris embryonati alicujus connexione, ne quidem Mercurium vulgi, ideo dissolvit. Solum ergo sulfur, per adjuncta, proximè dissolvitur, atque igne mutatur, quam vicissitudinem dein aliæ partes compositi tolerant, non nisi propter sulfur. Mercurius ergo de Mercurio, vel in Mercurio, sospes manet, tam ignibus, quam liquore acri. Alioqui si corrosiva, illum Mercurium attingeret, forte multorum labor compensaretur. Quippe tota radix transmutationum, est in sulfure.

17. Alterum ergo sulfur metallorum, est internum ipsi Mercurio, ideoque intactum ab omni corrosivo non minus, quam à destructionibus ignis, & aeris. Imo totalis rerum ruina sequeretur, si omne dissolvens, in intimam dissolvendi radicem penetraret. Et licet argentum, in Chrysulca dissolutum, periisse, quatenus aquæ formè, videatur: permanet tamen in pristina sui essentia. Prout sal in aqua solutum, sal est, manet, & inde repetitur, sine salis mutatione. Quod sanè sic non fieret, si dissolvens jungeretur dissolvendo, per minima: & non sisteretur à Mercurio illius concreti. Ergo interior Mercurii nucleus, à dissolventibus non attingitur, multo minus terebratur.

18. Sed Paradoxi novitate perculsi, instabunt ignari: si aqua non comprimatur, nec ejus partes concidant, sitque aurum, ex sola aqua, unde ergo auro, aut plumbo, suum pondus? Siquidem aqua, poros non habet, tota aqua decuplo majores. Inprimis hoc dubium, ut dubia non tollit, ita nil arguit contra materiam auri ex aqua sola sumtam. Siquidem si aurum ex quatuor esset elementis proportionatis: sintque aer & ignis, levia: ergo, objiciam pariter, unde auro suum pondus? Sin vero ex sola terra, & aqua, unde auro suum decuplum pondus? Argumentum igitur quod à se non propellit difficultates, nil premit adversarios. At cum Naturæ Interpretem, paratum esse oporteat, ad naturæ causas investigandas, & reddendas, dicam ex præmissis: Semen auri potestatem habet transmutandi aquam, in

hoc aliquid, ab aqua longè diversum. Quocirca, naturæ, & rationi consonum est, quod in transmutatione, aqua in sui corpore, tantam compressionem, concidentiam, & adunationem sustineat, quantum saxa, vel metalla, aquæ præponderant, quantumque seminis necessitas exigit. Utpote ex nihilo nihil fit. Pondus ergo, ex alio corpore, tantundem ponderante, fit. In quo, ut materiæ, ita & totius essentiæ, fit transmutatio. Itaque aqua, dum subit leges seminis, etiam sui ponderis, condensationis, & concidentiæ, dimensionum præceptis, obligatur. Si enim aqua speciei vaporis, centuplo seipsa levior, sponte evolet, oculos effugiat, & tamen maneat aqua: quidni dum fit hoc aliquid, neque formaliter amplius est aqua, etiam densitates, decuplo majores solito, suscipiet? Utrobique nimirum, materia proprietates seminum sequitur. Libertas ergo naturæ, est perpetua, sponte facere, & pati corporis aquei compressiones, easque ullo artificis ductu, nolle subire, imo montes citius everti pulvere pyrio. Erunt ergo sedecim aquæ partes, in unius locum compressæ, ubi ex aqua, aurum constituitur.

19. Quocirca tantum abest, quod dimensionum sit impossibilis penetratio, si naturæ nil sit magis vernaculum, quam corpus aquæ condensare.

20. Enimvero quamvis in aqua appareat, aliquid tribus primis simile, illudque tamen à se invicem divelli, nulla sit spes, eo quod in omnimoda aquæ simplicitate, occultetur adæquatum quodammodo sulfur, quod ab aliis nequit separari, quin simul comitentur omnia: Non sunt vera tria prima, quæ tantum per phantasiam abstracta sunt. Aqua igitur, cum utrobique proles, pro seminum suorum diversitate variet; Ita tot diversa terrarum, mineralium, salium, liquorum, lapidum, plantarum, animalium, & meteororum genera per species exsurgunt, ab afflatu seminum.

21. Aqua enim in terra frutescit, succus terræ fit, gummi, oleum, resina, lignum, baccæ &c. & quod nuper nil nisi aqua materialiter erat, jam ardet, & fumum emittit. Non quidem quod fumus ille, fit aer: sed vel halitus, vel sicca exhalatio, novusque aquæ fructus, nondum totaliter semine sui converti destitutus. Probatur. Nam corpus aeris, non potest in aere facere umbram. Quidquid verò è carbone exhalat, in Sole facit umbram. Aer enim, cum determinatam, ac suæ simplicitati conformem habeat consistentiam, & crassitudinem: sequitur, quod quidquid aere densius est, id aer non sit. Insuper, quod per ignis calorem, extenuatum jam exhalat, aere adhuc est densius, adeoque ob id facit umbram: Id sane longè spissius fiet in frigore, & in nubibus fiet visibile.

22. Quæcunque ergo exhalationes à terra sursum scandunt, nubibus junguntur, hactenus etiam nubes fœtent, non secus atque aqua, sub Æquinoctiali: ibique consumto concreti sui fermento, atque semine, in aquam puram vertuntur, non aliter, quam aqua, postquam limites putrefactionis, quos sub linea conceperat, evasit, & superavit.

23. Est itaque ros, verna nubes, nondum putida, decidens antequam locum frigoris attingat.

24. Sic nebula, nubes est fœtida, nondum depurata, per fermenti putrefactionem. Norunt quippe, quotquot Alpes mecum transgressi sunt, quantum nubes, manu apprehensæ, fœteant, aqua vero pluvia inde collecta, quam suavis & insipida sit, ac penè incorruptibilis.

25. Etenim dum quid exhalat, sive aquæ, sive olei, sive fuliginis, vel exhalationis specie, id fit; semina quidem concreti, secum licet non auferat, saltem fermenta sursum asportat, quæ ut plenè aboleantur inde, utque materia residua, in aquam remigret, oportet, quod in culina aeris frigidissimi, prius in subtile Gas attollantur, ac transeant in aliam superiorem regionem, & assumant conditionem, specie atomorum minimarum. Utque fermenta, ibidem, tam loci frigore, quam atomorum subtilitate, moriantur, velut suffocatione, & extinctione. Est quippe frigus, proinde principium, non quidem vitale: sed extinctionis. Quatenus videlicet partes atomorum, adhuc magis subtiliando, subdividit, prout supra docui. Adeoque sub frigore, ligna, velut ac si flatu agitarentur, citius etiam consumuntur igni. Qua utique necessita-

te, le-

te, locus iste, continuo frigore, semper ab initio alsit. Author quippe Naturæ, ne suæ creaturæ necessitatibus, defuisse videatur, ubique destinationes aptavit juxta necessitates. Frigus ergo, isti est loco nativum, atque vernaculum: non autem ex postera Antiperistasis Chimera. Materia nimirum fructuum, eo delata, in sui primum esse, redeat oportuit, & fermentorum infectiones ergo prius amovendæ, per frigoris mortificationes, subdivisiones, subtilitates, penetrationes, suffocationes, & extinctiones.

26. Aer ergo, locus est, ubi omnia eo deducta, consumuntur, & in pristinum aquæ elementum, retrocedunt. In terra siquidem & aqua, quamquam corpora seminibus orta, paulatim putreant, inque succum abeant: non tamen ita propinque, in simplicis aquæ progeniem, ut neque in Gas, rediguntur. *Mox enim in terra, aliam* fracedinem, fermentum, & semen hauriunt effœta corpora. Unde ad secundas nuptias advolant, & in fructus succedentes, iterum de novo propagantur. Ignis vero, rerum mors, seminibus caret, arbitrio Artificis subditus, seminalia cuncta absumit, illorum vero conflagrabiles materias, in Gas traducit.

27. Asserit Paracelsus, tria initia, ita in singulis principiis unita, ut nulla artis ope, unum prorsus ab altero liberetur. Salva enim viri authoritate, contrarium suæ assertioni, per vini spiritum, in aquam insipidam conversum, astruxit nostra mechanica, complectens suum arcanum Samech. Adeoque nec ignorantiam vir ille prætexere potest. Vini nempe spiritus, totus cremabilis, deflegmatus, & oleosus, semper pro sui dimidio, in aquam simplicem, insipidam, & elementalem, transit, attactu salis tartari. Iterum idem fit per repetitionem, pro parte reliqua. Ignoravit nempe vir ille, quidditatem Gas, (meum scil. inventum) frigoris demum proprietates in aere; Imo putavit, aquæ vaporem, plane annihilari. Quæ idiotismi stupiditas, tanto Distillatori minime est conniuenda. Præsertim, quod velit potius elementa, ab elementis fictitiis, quam tria prima, à tribus primis, separabilia. Quapropter ex tradita aquæ anatomia, jam sat liquet, quod aqua simplex, non sit cruda; quodque ignis, non demat illi cruditatem, quam non habet. Quod tota ignis actio, non fit in aquam, sed in illud, quod sibi per accidens est commistum.

28. Galenus Dioscoridem, verbotenus pro suo more exscribens, volensque simplicium gradus elementales metiri, id per linguæ discretionem non est aggressus: adeoque plus ignis, in mistionem confluxisse, est auguratus, ubi plus acrimoniæ vel amaritudinis reperiret. Quod Scholæ etiamnum modo ratum habent, quamquam obstet amarum opium, & flammula concluso vitro acrimoniam deponat, ut & hydropiper, atque similia. Quæque madida urunt, exsiccata autem adstringunt. Nec facile viam invenient Galenistæ, qua subter cœnum ignem pro hydropipere adducant. Nescitum est namque in Scholis, proprietates omnes nedum occultas, quas vocant, sed & quaslibet alias, fluere è gremio seminum, qualsque formales omnes, & ipsæ licet Scholæ vocent. Ego sane, quatuor qualitates elementales, velut externo in rerum cortice, experior, perniciores secundas: Intimas vero, in Archeo immediatè premi. Omnes tamen, esse de sinu seminis, & formarum. Nullam autem de materia prima, ut neque de elementorum connubio egredi, utpote fictitiis matribus, ambabus.

29. Verùm quia aqua in vaporem, per frigus delata, alterius sortis, quam vapor, per calorem suscitatus; Ideo paradoxi licentia, in nominis egestate, halitum illum, Gas vocavi, non longe à Chao veterum secretum. Sat mihi interim, sciri, quod Gas, vapore, fuligine, & stillatis oleositatibus, longe sit subtilius, quamquam multoties aere adhuc densius. Materialiter verò ipsum Gas, aquam esse, fermento concretorum larvatam adhuc.

30. Porro Paracelsus totus serius fuit, separando quatuor elementa, è terra, aqua, aere, & igne, adeoque ex ipsis suis elementis, quam tamen separationem, negat possibilem, ex tribus primis: quasi tria illa prima, elementis simpliciora, atque priora essent. Immemor doctrinæ multoties ab ipso repetitæ: nimirum, quod corpus unum quodlibet, tribus tantum constet principiis; non autem elementis: Eo quod elementa non essent corpora, sed loca, & inanes

matrices corporum, sive principiorum, corporis omnis expertes. Etenim etsi vulgo non credantur, apud nos elementa impolluta, illa tamen sic vocat Paracelsus, quæ ex pollutis docet sequestrari per artem. Recipit autem ejus descriptio, aerem uno vitro, aquam communem in alio, terram vero sive horti, sive agri, in tertio, ac tandem ignis flammam in quarto. Vasa autem claudit sigillo Hermetis, liquatione colli. Et continuo aquam bullire, per mensem suo vase. Quasi id possibile foret, & non dissiliret vitrum citius, maxime, quod jubeat aquam, ad summum vasis labrum, absque aere claudi, (utrumque cum aqua scilicet liquari:) denique flammam, vitro concipit, momentoque quo desinit, non ignis amplius, sed fuligo est aerea: Nec ignis est substantia. Denique nec ignis, usque in clausulam vasis detineri potest. Alibi, ignis elementum negat præter cœlum; nunc vero rei combustæ Gas, ignem vocat. Hasque suas nugas, ad magni momenti causas exaltat, quas tamen nominare non est ausus. Quia anxius sua somnia mundo extrusit, sub spe, inde nomen Monarchæ Arcanorum promerendi.



# GAS AQUÆ.

1. *Gas aquæ differt à vapore.*
2. *Demonstratio à Creatione.*
3. *Aerem in Genesi, designari per Cœlum.*
4. *In firmamento est operativum principium divisionis aquarum.*
5. *Potestates separatrices aquarum, in aere.*
6. *Historia halitus.*
7. *Differt Gas ab exhalatione veterum.*
8. *Suppositio principiorum.*
9. *Modus fiendi in vapore.*
10. *Gas aquæ.*
11. *Exemplum in auro.*
12. *Gas aquæ ostenditur Tyroni.*
13. *Incrustatio aquæ.*
14. *Alpium calor magnus, tamen insensibilis.*
15. *Frigus, non esse caloris absentiam, aut privationem.*
16. *Cur Gas sit invisibile.*
17. *Cur stellæ niteant.*
18. *Unde Cœlo color Lazureus.*
19. *Aer ignorat motum raptus.*
20. *Super omnes nubes, non caret aer omni motu.*
21. *Qualis isti loco sit tranquillitas.*
22. *Gas, meteori mater.*
23. *Gas, & Blas, totam statuunt meteori rempub.*
24. *Sol calet per se.*
25. *Peroledi aeris, valvæ Cœli.*
26. *Quare venti quidam laterales, alii vero perpendiculares.*
27. *Unde aeris Blas concitetur originaliter.*
28. *Ambæ causæ cujuslibet meteori.*
29. *Aqua eadem modo, quæ ab initio.*
30. *Stabilitas Peroledo tranquillo, unde.*
31. *Probantur Peroledi.*
32. *Objectionis solutio.*
33. *Aqua occasionaliter à seipsa glaciatur, non autem effective à frigore.*
34. *Cur glacies sit levior aqua.*
35. *Proportio levitatis in glacie per mechanicam.*
36. *Constantia & simplicitas aquæ.*
37. *Entia qualibet quodammodo sentire.*
38. *Vapor facilius redit in aquam, quam Gas.*
39. *Mutatio in vaporem, respectu Separatoris aeris, est obliqua.*
40. *Aer est siccus, & frigidus per se.*
41. *In corpore elementato, non est simplex, & omnimoda homogeneitas.*
42. *Extenuatio sulfuris aquæ, dat lenitatem glaciei: non autem peregrini aeris immistio.*
43. *In patiente differt reactio, à renitentia.*
44. *Per 17. rationes probatur, aerem in aquam, aut vicissim nunquam transmutari.*

1. GAs, & Blas nova quidem sunt nomina, à me introducta, eo quod illorum cognitio veteribus fuerit ignota: Attamen inter initia physica, Gas & Blas, necessarium locum obtinent. Igitur, hoc Paradoxum amplius dilatandum est. Ac primò, quo pacto, ex aqua, Gas fiat, & quam sit alius modus ab illo, quo calor aquam in vaporem elevat: Itemq; quo pacto hæc contingant, ex aquæ anatomia sciendũ est.

2. Repetam ergo. Deum ter gloriosum, in principio creasse cœlum & terram, & abyssum aqua-

aquarum. Abyssus autem incipiebat à concavo Cœli, & terminabatur super globulum terræ.

3. Nil ibi legitur de creatione aeris, qui tamen corpus est, & in elementum creatus; non quidem post ex dictum creationem, ut repleret locum, ubi aer nunc est. Itaque Cœlum aerem designat, estque Cœlorum materia alias hactenus incognita.

4. Dein creavit Æternus firmamentum, ut separaret aquas, quæ sub se manere debebant, ab iis quæ supra se mansuræ erant. Non erat autem firmamentum, velut cataracta aut tanquam otiosum interstitium aquarum: sed potius operativum illius separationis principium. Prout Sol, non est interstitium inter diem, & noctem; licet sit factus, ut separet diem à nocte; sed Sol est ipsius diei factor.

5. Cœlum ergo, *sive aer, est constitutus Separator aquarum, duraturus, quamdiu ipsemet mundus.* Cujus ergo duas obtinuit insignes potestates. Excelsum nempe frigus, eique proportionatam siccitatem. Habet quidem ingentia in se lumina, quæ in eo volvuntur, quæque ingenitum frigus, utcunque mitigent; non tamen aer deficit ab eo munere Separatoris. Et qua parte ejusmodi separatio contingere debebat, (quæ nobis est vicina,) nulla prorsus sunt lumina, imo nec etiam multum eminus. Quo propius autem aer ille, Beatorum cœnacula attingit, pluribus scatet luminibus. Sic se habet aeris dispositio.

6. Nunc vero *halitus historiam* aggrediar, qui vaporem, simul & Gas continet, adeoque contentum aeris, est examinandum.

7. Nec est enim Gas siccum, & oleosum corpus, quod exhalationem veteres dixere: sed complectitur insuper & aqueum aliud, præter vapores, unde meteoron corpus, modus, & progressus cognoscentur.

8. Considero corpus Aquæ, continere elementalem sibi, atque genialem Mercurium, liquidum, atque simplicissimum: salem denique insipidum, æque simplicem. Quæ ambo, intra se amplectuntur uniformè, homogeneum, simplex, & inseparabile sulfur. Hæc suppono, prout Astronomi suos excentricos, ut intelligendi imbecillitati nostræ, eatur obviam.

9. Sal igitur aquæ, ut à minimo tepore movetur, & calescit, caloris impatiens, illico in altum, tanquam ad quietis atque refrigerii locum, scandit, cum proportionata Mercurii sui parte. Atque eatenus & sulfur, ab ambobus inseparabile, comitari debet. Tria sic connexa, sunt vapor, qui in aerem deductus tepidum, propter easdem rationes, festinat ascendere, donec refrigerii loca, à Creatore parata, attigerit.

10. Quo jam perductus vapor, statim infesto sibi calore deposito, sal fugæ suæ velut pœnitens, optaret suo in Mercurio rursus resolutionem accipere, ac in pristinum aquæ statum redire. Sed obstat excelsum, infestumque loci frigus. Cujus occasione, Mercurius aquæ, sic conglaciatur, ut ad resolutionem sui salis sit inhabilis. Quapropter statim vapor ille in Gas mutatur, & Gas *specie, suspensus*, vagatur. Adeo *ut nisi frigus, sulfur aquæ, in cortice exsiccaret*, & hactenus divideret, quamprimum vapor omnis (prout in nostris vitreis vasis) atque nubes, quatenus aere gravior, deorsum rueret. Hinc videmus, vaporibus subinde extra metam delapsis (uti mox à magnis frigoribus, ubi auster inopinus afflat) deglaciato aquæ Mercurio, salem denuò facile resolvi, intra suum Mercurium. Frigoris nempe & caloris importunitates, impetrant aquæ initiis, ut intro, vel extra vertantur. Sic nempe pluviæ minores, & ros, minimis atomis decidunt, quasi descendentes, ac resoluti vapores. Non est itaque nova, ac substantialis generatio, dum ex aqua vapor elevatur, cum sit tantum extenuatio, propter partium extraversionem. Ut neque etiam, dum Mercurius aquæ, resolvit salem, quem intra se rursus claudit, & in pluviam mutatur. Quæ non est, nisi prioruũ atomorum aquæ resolutio, & coadunatio in guttas majores. Non intercedit enim essentiæ mutatio, ubi sola est localis divisio, & partiũ extraversio.

11. Per exemplum. Aurum flavum, & malleabile, non mutat essentiam, dum per aquam regiam solutum, colorem ferreæ rubiginis habet, neque dum in Chrysulca nigrescit, & in minimum pulverem, comminutum est.

12. Porro ut Gas cognoscas; Primò meditare, aerem esse Separatorem, denique in sui radice simplicem, ita simpliciter frigidum, & siccum.

siccum. Cum igitur calor, & frigus, sint activiora humiditate, & siccitate: Ideo Mercurii humiditas, primum patitur ab aeris frigiditate: cumque Mercurius, & sal aquæ, suo sint sulfure frigidiora, ideo ab aeris frigiditate, celerius afficiuntur, ac primò quidem Mercurius, quia duorum sociorum frigidissimus.

13. Atqui cum unumquodque optet mane re, sine mutatione vicissitudinum, in quiete, & oporteat elementa, sine destructione manere; ideo Mercurius, & sal aquæ, properant seipsos custodire ab aeris frigore. Sicque condensant, loricant, atque glacie seipsos incrustant, ut magis resistant in soliditate, qui alias in Gas mutati attolluntur, (proprium est quippe aeri semper, aquas ab aquis separare,) vel alias retardant istam mutationem, & fugam. Quod si vero aqua agitata non glaciatur, tum frigus, & siccitas aeris, tria prima aquæ apprehendunt, sic ut Mercurius aquæ fiat incapax resolvendo sali, in sua humiditate. Adeoque sal, sub frigore quodammodo grumescit, in Mercurio, & sulfure. ita quod sulfur, cæteris duobus siccius, etiam facilius à frigiditate, quam socii, patiatur, magisque à siccitate aeris, quam ejus frigiditate. Quocirca dilatatur sulfur, in minimas partes, quarum singularum Mercurii, & sales grumefacti, exponunt extrinsecè suum sulfur, ut ab aeris siccitate toleret. Quocirca cum sulfur sit æquale, amborum alterutro, necesse est, duo reliqua dividi, atque dilatari, ad mensuram sulfuris. Unde facillimo negotio quoque frigore aeris, Mercurius cum sale aquæ glaciantur intra sulfur. Quapropter cum sal & Mercurius, humectando sulfuri sint idonei, necessariò in Gas mutantur pariter, ac magis magisque subtiliata, subdividuntur in extremam & possibilem elementi subtilitatem usque. Gas ergo, non substantia, aut essentia: sed alteratione tenus, duntaxat variat. In vapore enim, sal caloris impatiens, cum Mercurio assurgit, habentque sibi sulfur inclusum. Et Gas, sulfur aquæ extra vertit, exsiccat, atque subdividit. Vapor enim, dum locum refrigerii attingit, plerumque nubis specie oberrat semicongelatus, nec ascendit: sed adveniente frigore brumæ, cum jam illa aeris regio supra modum inalgescit, mox aer serenus fit, nubes disparent, & in Gas mutantur.

14. In montibus Helvetiæ, & Sabaudiæ nubes sub pedibus fluctant, per earum foramina, mundum deorsum aspicimus, propter frigus loci immane: quidquid verò supra nubes est, sine nube est, quia totus ille halitus, paulatim in Gas extenuatur, & videri desinit. Sol quidem ea parte (nisi ningat) serenus splendet: sed calor ejus non est perceptibilis, licet viderim sodalem, in latere, quo Solis radii illum directe, toto semisse diei ferierant, vultum & cervicem ambussisse, non secus atque si cantharides applicuisset. Idque sine caloris & doloris sensu. Neque enim hoc fit ob nimiam aeris, & caloris subtilitatem. Siquidem caloris gradus, non autem subtilitas, aut puritas urunt. Imo corpus densius, ut ferrum, carbone rariore, ferventius urit. Multoque minus, propter reflexionem radiorum: Siquidem urebatur parte, qua Sol, non autem adversa qua montis reflexio, feriebat. Frigus enim loci, facit, quo minus Solis calor sentiatur.

15. Hinc nimirum constat, frigus non esse meram caloris absentiam, sive privationem, aut non ens. Siquidem hic utrumque stat, operatur simul, distinctim, & quidem gradu intenso. Facitque aerem, sui contemperatione, totius fere mundi suavissimum. Nix tamen in monte non liquatur illo Solis ardore, eo quod frigus nivis, & loci simul adæquata sunt calori Solis. Quanto autem homo nive est calidior, tanto nimirum ardor Solis superat, atque potenter urit, eo quod humanus tepor, loci frigus ferè totum excludat, Solisque ardor penè solitarius agat.

Dum halitus, & nubes, Gas fiunt, subtiliantur, ac quo subtiliores, eo quoque altius subdividendo scandunt, magisque visum fugiunt. Alioquin enim Sol, ob nubium multitudinem, ac densitatem, nunquam nobis luceret, multoque minus terram calefaceret.

17. Nictant ideo stellæ, totumque coelum, coloris expers, splendidum.

18. Lazureum tamen refert. Nam quamquam Gas subtilissimum, & invisibile fit in suo corpore: quia verò adhuc ab aeris omnimoda distat

diſtat perſpicuitate, ideo in tanta ſui profunditate, cæruleum colorem mentitur. Gas enim, quod prima ſui diviſione, umbram dare dixi. in ſubdiviſionibus mille ſui non apparet, niſi in multa quod profunditate ſaltem colorem præfatum referat.

19. Frivolum quoque, aërem, raptu primi mobilis ferri. Quia nubes ventorum ductum ſequuntur. Ventorum autem motus ſunt irregulares, eo quod ſint Blas ſtellarum; non autem motus orbium. Quin etiam longè ſupra nives, aër pene immotus eſt.

20. Mercator ſiquidem Belga, in Canariis montem aſcendit, qui hodie exiſtimatur totius orbis altiſſimus. Erat autem conductor unus, duo heri, totidem famuli, Cameli 5. quorum unus annonæ, & pabulo deſtinatus. Menſe Junio, ac multo mane aſcenderunt. Vix autem per horam iverant, cum frigus oſtenderent, ac tota die, conqueſti ſunt, quod ſub noctem eſſet, ita inſolitum, ut veſtes augere debuerint. Tertio mane, tribus ab ortu Solis, circiter horis, ad montis faſtigium eſt perventum. Ibi enim arena, veſtigia camelorum, ante annum impreſſa tanquam recentia, & nomina quorundam, humi inſcripta, velut heſterno digito. Præter enim aërem longe ſuaviſſimum, nullum repererunt vegetabile, ob defectum pluviarum. Igitur feſtinarunt deſcendere, Camelis toto quintiduo nil quieſcentibus, excepto tantillo, quo pabulum ſumerent. Totum autem triduo, forte Italicis milliaribus quindecim, ab Horizonte diſtabant. At quanquam hæc tranquilli aëris regio, tempeſtates ventorum, non ita ſentiret, verumtamen ſuavem auram fluentem, & Blas alterativum habere eſt neceſſe, nedum, quia diem & noctem, frigus atque calorem patitur: ſed & ſtellarum Blas tranſmittit, Gas inferum admittit, aliaque inde conſequentia patitur. Et ut iſta regio, ſtellarum tranſmittit alterationes, ita & concipit, atque participat. Sol enim, (idem eſto judicium de aliis ſtellis:) non poteſt non calere, qui in frigidiſſimis montibus urit veſicas, huncque diurnis horis calorem ibidem eſſe, requiritur. Quippe & hoc fervore, nox illic caret. Iſtas igitur vicissitudines, hoſpitari eſt neceſſe. Eodem modo & ſtellarū radii, plenis viribus, vaſtā aëris monarchiam transmeant, & illa, ſuas alteritates ſeminant. Neq; enim, etſi proprios effect⁹ nō producant, niſi in termino ſcopi, in quem diriguntur ad uſum mortalium: non deſinunt tamen, per metas, qua tranſeunt, aërem alterando, imbuere ſuis impreſſionibus. Magiſque adhuc, quod hac in parte ſint Cœlorum cataractæ. Id eſt. In immenſo aëris tranquilli ſpatio ipſomet, eſt Gas aquæ, quod exquiſitiſſima ſubdiviſionis ſubtiliatione, multoties recuſum, atque ſubdiviſum eſt, per frigora, per quæ transivit. Hoc Gas ſaltem nunquam ſponte in aquam priſtinam rediret, nec deſcenderet ad loca frigidiſſima, per quæ ſurſum ſcandendo evaſit, niſi Blas ſtellarum ſuperum, deſcenſum cogeret.

21. Adeoque non eſt tranquilli aëris regio, viciſſitudinum expers, niſi quod pluvia, ibi ſolum humectet, nec ventorum turbo commovendis undis ſerviat. Etenim cum Gas, quod in ſe cuſtodit, jam ad tantam ſui ſubtilitatem ſit redactum, atque ſinguli ejus atomi, velut fervoribus affati, in exteriore ſulphuris ſuperficie, nequeunt ſanè in pluviam redire, niſi vento ſuavi, deſcendant ad mediam regionem, ubi coagulandi initia, ſub tepido auræ afflatu reaſſumunt.

22. Oppoſita nempe alteratio quædam illi, à quo Gas abiit, debet Gas in aquam reducere. Tepor nempe ſuavis, in aere tranquillo, atomos Gas decidere facit, ſuo ſulphure contectos, qui velut pelle diſrupta, aut vitri inſtar, à tepido, in frigus repente delati frangitur; Atque ſic Mercurius aquæ, ſalem ſuum reſolvit, ad cujus reſolutionem, ipſum ſulfur liquatur in priſtinam aquam. Eſtque ejuſmodi corporis aquæ inverſio, & per frigoris examen, tortura iſta, neceſſaria, ut omnis prorſus fermenti vis, è nubibus tollatur. Alias namque, multa corruptio, multuſque nebularum fœtor, mortales mox deleret. Ut in liquato argento, minutulæ atomi auri, ad fundum labuntur: ſic ſidunt atomi Gas, labendoque increſcunt, quæ alias præ frigore aëris, infirmæ rurſus attolluntur, niſi

propitius tepor, loco frigidissimo subinde obstaret.

23. Sic nimirum pluviæ, imbres, nimbi, sic grando, nix, nebula & pruina, pro alteratione, per accidens, à Blas tam motivo, quam alterativo, locis frigidissimis, oborta. Adeoque Gas, & Blas, totam rempub. meteori, in colonias divisere.

24. Saltem ex citatis exemplis didici, Solem non per Accidens, sed per se, atque immediate fervere, caloremque ipsi tam intimum, atque proprium esse, quam est ipsi sua lux.

25. Habet ergo aer suos, non minus quam terra, fundos, quos Adepti vocant Peroledos. Invisibile itaque Gas, variis aeris stratis hospitatur, si aquæ sua sint barathra, suæ voragines, suæ portæ sunt in Peroledis, quas periti Cataractas Cœli, & valvas dixere. Neque enim Gas, ex profunditate Cœli decidens in locum nubium, sine directore Blas fertur. Imo non nisi per stratas, atque ordinatas valvas decidit. Planetis nempe non promiscuè omnes valvæ patent: sed singuli per suum Blas clavigeri sunt sui Peroledi. Quod Astrologis meteororum indiciariis examinandum suppono, & spondeo divitem supellectilem inventuros.

26. Sic nempe venti, quandoque perpendiculariter deorsum properant, terramque feriunt, alias vero lateraliter valvas egrediuntur, ædes, & arbores diruunt, ut etiam miserandam navigiis cladem inferunt. Tepidior autem aura, ventum ex profundo aeris venturum, ac Gas, secum deorsum ducturum, Blas Cœli prænunciat. Unde Gas, in vaporem rursus resolvitur, ac dein in pluviam. Nubes scilicet tunc apparent, non dudum ante, quæ ad nullum mundi angulum spectabantur. Eo quod ex profundo aeris superni, deorsum delabatur invisibile Gas, quod in vapores, atque inde guttatim concrescit. Ista nempe est destinatio aeris, ut continuo aquas ab aquis separet. At quandoquidem una pars aquæ, ad minimum in centuplum suæ dimensionis extenditur dum halitus fit; tantoque subtilior, quo ejus Gas minutius subdividitur, sitq; is ordo, atque ea lex universi, ut singula, ad necessitatem humanam, & mundi conservationem ferantur. Hactenus nimirum gravia sursum tendant, atque levia deorsum trahantur;

27. Hinc mihi visum fuit, Blas stellarum, in pluviã cieri, atq; in serenitates, aliasq; tempestates ferri: quoties pluralitates ipsius Gas, in Peroledo aeris trãquillo, propemodũ suffocationes, nimiasque in aere cõpressiones, minari videtur.

28. Non sum tamen adeo de causis occasionalibus meteori anxius, sat mihi novisse, halitum, infernè surgentem, nimirum vaporem, & Gas, esse causam materialem omnis meteori: Causam effectricem, sufficit Blas novisse, authoritate Sacrorum *Erunt vobis stellæ in tempora, dies, & annos.* Hæc igitur est aquæ irrequieta destinatio, ut continuo, sursum atque deorsum pergendo, non secus atque venti, inordinato, ac irregulari motu, Blas suo stellarum respondeant.

29. Sicq; eadem, & non imminuta aqua quæ ab initio universi, exstitit, est; eritq; in ejus fine.

30. Cæterùm meditor Peroledos aeris, tanquam lagenas stellarum, per quas suum Blas, trans determinata saltem loca, explicant, ad usus, & alteritates temporum requisitum. Maximeque quod superior, ac ferè tranquillus Peroledus, causam contineat, quare sint venti, fructus, rores maximeque provincialia. Etenim cum ventus sit fluens aer, adeoque instabilitatem in se habeat, necesse est in Peroledo tranquilliori, causam stabilitatis localem invenire. Valvæ ergo, sunt in Peroledo, clausæ, vel patentes, juxta Blas stellarum cui parent.

31. Nec mirum, esse limites, sive terminos invisibiles in aere, tantæ potentiæ, & molis cohibitivos, nam visibilis mundus, vix alteram rerum, & minimam potestatum rempub. continet. Quis namque neget sub saxo Scotiæ, quod vix 12. pedes latum, altumque 30 non esse Peroledi aliquam divisionem, (ut interim de linea Æquinoctiali, ejusque proprietatibus miris sileam,) tormento bellico exploso, uno latere, nec quicquam toni, aut tremoris, altero saxi (quod ideo mutum vocatur,) latere, subaudiri? Sic quoque valvas, sive januas Peroledorum, in aere, necesse est considerare laterales, eo quod venti plerumque laterali motu egressi, conformiter quoque à Blas stellarum ferantur, in transversum suorum terminorum.

32. Ex præfata doctrina Gas tandem mihi objicio: Si aqua à frigore glaciatur, in nives, grandinem,

dinem, atque glaciem: ergo aqua non dissolvetur à frigore, in Gas: si uniformis agentis & patientis, eadem debeat esse actio, atque effectus.

33. Ubi serio notandum: Quod aqua seipsam glaciet, non autem glacietur efficienter ab alio: frigus enim etsi congelare hactenus putetur, id tantum est occasionaliter, non effective. Aqua ergo, sensu sui modi, percipit frigus aeris, non quidem caloris aliquam nudam ab sentiam, aut privationem, (prout ante jam demonstravi per exemplum, in Helvetia ordinarium,) sed ut causam, in naturali qualitate positivam. Siquidem inprimis est indubium, & visu constat, quod aer frigidus, sensim consumat aquam, nivem & glaciem: has duas tamen segnius: illam vero ocius. Denique obvium est, quod quidquid sic suffuratur aer, id statim eo ipso in Gas invisibile transferat. Si ergo frigus aeris induraret aquam in glaciem, cessaret etiam continuo ulterior aeris actio, facta jam glacie: sed consequens est falsum: ergo & antecedens. Nam sulfur aquæ, à frigore, facilè arescit, & dividitur, quocirca Mercurius, & sal aquæ, sentientes gelu aeris, volentis separare aquas ab aquis, & quod deberent tolerare extensionem, & exsiccationem sui sulfuris, adeoque omnino violentam impressionem Separatoris, desiderentque manere ut sunt: Hinc tota aqua simul, se per crustam loricat, ut Separatori resistat.

34. Quod quidem perficere non valet, quin & in glacie, jam aliqua sulfuris pars, extenuationem sui sit passa: adeoque & hactenus glacies aquæ supernatat.

35. Quod autem sulfur aquæ, in glacie, licet extenuatum sit, non tamen aquæ naturam deposuerit, probatur per Mechanicam: Imple lagenam vitream & magnam, frustis glaciei, collum vero claudatur sigillo Hermetis, id est, per vitri ibidem liquationem. Ponatur hæc tum lagena, in bilance, adjecto pondere, in opposi tum, & videbis quod propemodum octava sui parte, aqua, post resolutam glaciem, erit ponderosior seipsa glacie. Quod cum millesies ex eadem aqua fieri possit, reservante semper idem pondus, dici non potest, quod ejus pars aliqua in aerem sit versa.

36. Ita nempe est elementorum perennitas, & constantia, ut, quamquam aqua in vaporem, in Gas, in glaciem, imo in corpora concreta abeat; materialiter tamen semper maneat pristina aqua, alibi fermentis, atque seminibus supervenientibus larvata, atque alias, solis primarum qualitatum importunitatibus, in Relolleo Paracelsi, id est, absque semine, variatis.

37. Ex prædictis autem oriuntur aliquot notabilia. 1. Quod aqua aliqualem sensum habeat, & electionem, adeoque omnia entia quodammodo vitam participent. Regem cui omnia vivunt, venite adoremus. 2. Quandoquidem aqua, se non incrustat in vaporis fabrica, vaporem ideo tam in causa, quam modo, esse gratiorem aquæ, quam sit Gas. Atque id in aqua, arguat aliquid electioni simile.

38. 3. Quodque ideo vapor propinquius in aquam redeat, quam in Gas.

39. 4. Quod mutatio aquæ in vaporem, sit Separatoris respectu, obliqua, ac velut per accidens; Gas vero consistat ex propria aeris destinatione, qua aer separat aquas ab aquis.

40. 5. Quod aer sit longe frigidior in se, quam aqua. 6. Quod sit siccus per se. 7. Quod unitas, sive connexio integraliũ, sit naturæ tam grata, quantũ est oppositis earundem divisio.

41. 8. Quod fabrica Gas, afferet aliud intimum aquæ principium, (cum non habeat initium compositivum,) sive partem, heterogeneitatis aliquantillæ causam, quam quæ in vaporis ortu à calore attingitur. 9. Quod creata singula, quo simpliciora, eo magis sunt homogenea: omnimodam tamen homogeneitatem simplicissimam non reperiri in corporibus.

42. 10. Quod sulfur aquæ, in glacie extenuatum, sit causa levitatis in congelatis, non autem aeris peregrini inclusio. Quippe semper & ubiq; aqua excludit aeris connubium. 11. Quod frigus, & siccitas aeris, nil aliud possint in aquam, quam ejus sulfur extenuare. Ipsa autem congelatio, sive induratio, sit actio aquæ propria, qua impedimentum ponit Separatori.

43. 12. Quod aer agat super aquam, absque hujus reactione, & aeris passione. Cũ sit Separator aquarum divino jure constitutus. 13. Quod etiam in naturalibus insensitivis, differat reactio, à renitentia. Siquidem aquæ nulla est reactio in aërem, & tamen aqua sit cum re-

nitentia. 14. Scholas errasse, quod omnem actionem naturæ dictaverint cum patientis reactione, & passione agentis, fieri.

44. 15. Impossibilem esse transmutationem Gas, in aërem. 1. Nam alioquin aer in immensum cresceret semper, &c. per consequens, omnis aqua jam dudum desiisset. 2. Quippe præterquam quod alibi demonstraverim, aërem nullo modo iterum in aquam redire posse, ex præfatis jam satis liquet idem; 3. Siquidem aquæ proprium est, pati ab aëre, & non vicissim in aërem reagere. Ergo aër, semel ab aqua factus semper maneret aër: cum desit agens reciprocum, quod aërem in aquam transmutet. 4. Aërem vero, per se in aquam redire, pugnat cum generali axiomate. Quod unumquodque, quantum est in se, desideret manere in esse. 5. Præcipuè, quod aër careat in se, principio sui dissolutivo, excarie, & alteritate partium, causato. 6. Si aër unquam fieret aqua: Id præcipue esset, dum aër infra aquam premitur. Et, si aqua foret actio aquæ, in illum tunc maximè suum sortiretur effectum. Imple ergo lagenam vitream ad dimidium, aqua, ejusque os subere, ne quid exspiret, claudito, tum fortiter millesies concute vas sursum, deorsum, ut omnis aqua velut in bullas spumescat. Tandem ut ut labores, non invenies, aërem in aquam aut vicissim abiisse. 7. Si ergo aqua aërem in se non mutet: agens alioqui naturale ad hoc agat, ut patiens reddat sibi simile: non est aliud deinceps, per quod aër fiet aqua. Ubi quasi per parenthesin *notandum venit*, Prædictum axioma suam amittere universalitatem, & veritatem, nedum in elementis, ubi contingit actio in invicem mutua, sine optatu mutandi unum in se: sed & in Cœlis: Imo & in concretis plurimis. Neque enim Mercurius, tota, atque indivisibili sui substantia, ideo pediculos necat, ut sui reddat similes. Sic neque succinum trahit paleas, ut inde succinum faciat. Stramineo ergo argumento, cadit axioma Scholarum, quod alias levi vento difflatur. 8. Si enim aër in aquam mutaretur, id potissimum contingeret, ubi duo ista elementa, in minimis partibus sibi commiscentur, id est enim in nubibus. Atqui in nubibus hoc non fit: Quia quacunque loco, gradu, modo, & qualitate, aër ad quæ superficiem attigerit, semper aqua ab aëre minuitur, nentiquam unquam augetur. Nulla est igitur actio aquæ in aerem: nam si qua esset, ea esset in superficie concava aëris, ubi vis elementi aquæ, residentis in loco nativo, est robustissima, maximeque conjuncta: sed ibi aer consumit aquam; quia dividit in vaporem. Ergo aer in aquam non abit unquam. 10. Cum igitur nullum elementum, in se, habeat radicem, per quam, velut tædio affectum, seipsum transmutet in aliud: omnis siquidem transmutatio, aliunde à dualitate procedit, non autem spontanea est in elemento libido, moriendi, & in aliud convertendi; deestque appetitus, destinatio, & necessitas se augendi, alendi, permutandi, aut naturam, in qua à Deo est creatum, mutandi. 11. Vana est igitur lucta elementorum commistio in concretis corporibus; nugaxque transmutatio unius in aliud: Cum nullum elementorum, ab alio neque à seipso, in transmigrationem sui esse sollicitetur. Quocirca primus mecum conclusi, Aquam, & Aerem, esse elementa primaria, neque retrogressum unquam facere posse. 12. Non voluit enim benedictus Naturæ parens, quod elementa hostiliter essent opposita & apposita, mutuam perniciem, & voracitatem perpetuo anhelarent, totiesque fierent, deficerent, & cum totidem quotidie formalibus privationibus interjectis, resurgerent ab interitu, ad pristinum, sine medii simplicioris intercessione. Quod medium sanè alioquin optaretur, tam aeris, quam aquæ particeps, deberetque esse tamen horum neutrum. 13. Idcirco Sacra, aerem Separatorem: non autem destructorem, vel annihilatorem aquarum nominant. Nec fas est, aerem ad alia traduxisse munia, quam quæ ipsi sunt à rerum opifice, atque Domino injuncta. 14. Finaliter, rarefactio, aut condensatio, formam essentialem aquæ non mutant quia sunt dispositiones materiales, Archeo destitutæ. 15. Porro, si aqua, arrepto fermento, ac semine, in corpus concretum transmutatur. Id tamen elementali privilegio ipsi est perpetuum, ut nec proinde aquæ elementalis materiam unquam deponat. 16. Seminibus quidem concessum est, ex aqua, sua fingere concreta, suamque tragœdiam per formarum defluxum ad interitũ ludere, At non proinde formæ concretorũ aquæ sim-

ſimplicitatem,& formæ ſuæ identitatē deſtruūt. Multo minus, quam anima ſuperveniens, formam carnis deſtruit. 17. Compatiuntur nempe ſubordinatæ formæ, ſe invicem ubique in concretis. Ergo multo magis forma concreti, elementi ſui formam compatitur intactam poſtremo. Quamquam Aër ſumma ſua frigiditate aquam in Gas mutet, nunquam tamen deſiſtit ab officio Separatoris aquarum. Adeo ut ſi ejus frigus compeſcatur, ſua ſaltem ſiccitate, non deſinat vaporem ex aqua ſuſcitare. Inceſſata nempe eſt actio Cœlorum in uo rotatu, aëris demum & aquæ obedientia continua, imo ſeminalium omnium, eſt interruptum agendo filum. Creata nimirum perpetim reſpiciunt voluntatem ſui Creatoris, quam ſolus homo negligit.

# BLAS METEORON.

1. *Quid Blas.*
2. *Stellæ Blas, per localem motum, quam per lumen operatur auguſtius.*
3. *Blas motivum ſtellarum quid.*
4. *Ventus quid, & unde moveatur.*
5. *Stellas pro nobis factas.*
6. *Diverſæ activitates in Blas.*
7. *Stellarum activitates, deferri per Blas, executivum motuum.*
8. *Paracelſi error.*
9. *Duo luminaria magna operantur ſuas proprietates.*
10. *Influxus ſtellarum quomodo ſub duo referantur luminaria.*
11. *Pluviarum & meteororum nativitates.*
12. *Fracedines oriuntur, mox à dilapſis aquis, undefermenta rerum, & ſemina.*
13. *Hiſtoria Cyprica.*
14. *Reſolutio quæſtionis, de quiete aëris æſtivi, & continuo aëris ſpiraculo hyberni.*

STellæ ſunt nobis in ſigna, tempora, dies, & annos. Ergo patrant temporum mutationes, tempeſtates, atque viciſſitudines. Quorſum opus habent duplici motu, locali ſcilicet, & alterativo. Utrumque autem, novo nomine Blas ſignifico.

2. Ac potius motu per locum, quam ſuo lumine, Blas excitant. Obſcura nempe nocte, ſæpe flantem Boream; Auſter ſequitur, ac viciſſim. Blas ergo, quod tepidum ſpirat ventum, non ipſius cœli calore, aut lumine, ſed loco, directione & con exu opus habet. Quorſum cum ſtellarum lumen devenerit, valvæ ſeſe pandunt, aut claudunt. Valvarum ergo claviger, eſto aſtrorum motus. Qui ſimul Peroledos, ſive ſtrata aeris, movet.

3. Non igitur omnis calor, è præexiſtente igne, aut lumine fit, nec frigus, caloris nudam dicit abſentiam: ſed Blas motivum ſtellarum, eſt virtus pulſiva, ratione itineris, per loca & ſecundum aſpectus. Quæ circumſtantiæ in ſtellis, qualitates primas in hæc inferiora cauſant: non ſecus atque in hominibus verecundia, ira, timor, &c. frigus & calorem concitant. Idque ſtellæ ex dono creationis habent.

4. Ventus Hippocrati aëris fluens unda eſt: ego verò per cauſas definiens, ventum dico, fluentem aërem, motum per Blas ſtellarum. Idque pro vento naturali: aliàs verò Cacodæmoni non raro datum, ut etiam ſine Blas ventos cieat; vel Blas tempeſtuoſum augeat. Aër ergo, niſi Blas habeat, quietus manet, nec motus principium, à ſeipſo, habet: ſed aliunde ipſi advenit. Blas ergo motivum, concitat ventos, tempeſtates, exundationes, per diverſos aëris Peroledos nunc in altum, nunc deorſum, transverſum, in longum, lateraliter, in omnes terræ oras transcurrendo. Quamquam elementa non habeant opus motu: humana tamen neceſſitas, illum poſtulat.

5. Cumque autem nihil ſeipſum eſſet movendo, (excepto ſeminibus dato Archeo,) complacuit ſibi Æternus, collocare in ſtellis, enormonticam motivam vim, mandato oris noſtri, non valde abſimilem. Ita ut Blas teſtimonio nobis ſit, Deum, ſua præpollenti Bonitate, elementa, ac ſtellas, pro nobis feciſſe, horum fines, juxta commoditates noſtras, dimetiendo. Blas itaque movet non tam lumine, radiis ac motu ut motu: ſed quatenus ad loca quædam ſtellæ devenere, quibus hæ ſua debent officia. Locis

ergo proprietates insunt stabiles; Sin vero non stabiles sint, id aliorum astrorum respectu, secum analogo motu delatorum, pro durationis alteritatibus, advenit. Blas ergo, ut masculum in stellis, est motus initium generale; non minus terram quam aërem, atque aquam spectare videtur.

6. Luna etenim regit noctem juxta Sacra, ut Sol diem: quamvis Luna, pro medietate, non currat subter noctem. Partitur nempe globum terræ, in quartas, in accessus, & recessus Oceani binos, indies. In eoque, fere horas consumit 28. Tantundem minus, quantum interea Sol, & Luna, ab invicem defecerint, aut appropinquaverint. Blas ergo, & in aquis æstum, silente vento, cit.

7. Blas autem alterativum, in productione caloris, atque frigoris, consistit; idque præcipuè, cum ventorum mutationibus. Sed stellæ, humiditatem, aut siccitatem ex se non habent, aut dant. Neque enim humiditas citra materiam, ut qualitas nuda, est considerabilis in natura, ideoque nec ex stellis, ad nos defertur. Omnis enim humiditas ex aqua est, quæ ante natas stellas fuit.

8. Errat ergo Paracelsus, qui pluvias, nivem, &c. stellarum fructus ita ait, ut in astris, velut utribus, coquantur ad maturitatem. Siccitas quoque in aëre aquarum Separatore, erat ante stellas: nec est extra corpus, qualitatis more considerabilis. Calor autem & frigus, sunt qualitates magis abstractæ à corpore.

9. Duo ergo tantum sunt luminaria magna, duæ proin saltem illorum qualitates, in aërem sparguntur, unde meteora cuncta moventur. Calor nempè vitæ est proprietas solaris; frigus verò est alterius astri.

10. Stellæ etiam reliquæ, sua his duobus luminaribus dedere nomina. Quoties ergo stellæ, de natura Lunæ feruntur per loca solaria, tepor fit in aëre; sin autem solares, subter eadem loca decurrant, fit æstus.

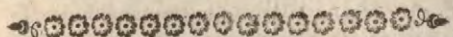
11. Ad quas aëris qualitates, Gas aëris quoque diversimode alteratur. Calet hinc scilicet pariformiter Blas, per fundos aëris. Ideo & Gas, vel in suis stratis detinetur, vel deorsum ad nos defertur. Sic ut atomi Gas, ob nimiam exiguitatem invisibiles, amittentes sui constrictionem ac frigoris excessum, in minimas rursus guttulas concidant, atque deorsum properent. Quod si verò tepor, Peroledos inferiores afficit, cum deorsum oberret Gas, proritatum per Blas: nimbi fiunt æstivales. Gas nimirum per gelu, concretum, oborto statim tepore, liquatur, ac præceps deorsum ruit. Mercurius enim aquæ, suum sal resolvit, & sulfur hæc duo velut obvolvit. Sicque in pluviam decidunt. Quod si vero istud accidat superiori Peroledo, guttæ decidentes, in mediis stratis algentibus, glaciantur, sicque in nivem & grandines præcipitantur. Sin autem tepor, per aliquot continuos Peroledos aëris dominatur: diuturnæ comitantur pluviæ.

12. Hinc etiā patet, quod inæquale Blas, in diversis aëris fundis, diversos effectus pariat. Sæpè enim infimi Peroledi tepent, estque dies plane nubilus, atque nubes plurimæ. Aliàs verò, alter, & tertius Peroledus, tepent, algente infero. Unde nives. Sicque reliqua meteoron cohors, nobis causatur. Per Gas itaque materialiter, & per Blas operativè & motivè, causas & modum clarius constare jam confido, quam antehac. Unde Astrologi atque Medentes, solidiori fundamento, aliqua præsagire poterunt. Intactas interim præsagiorum materias relinquo, quas Deus per ministros spiritus, in portenta recondit.

13. Referam tantum quæ frater Stephanus de Lusignan, ultimus de Cypriorum Regum familia, Ord. S. Dominici, in Cypri descriptione, Parisiis impressa, anno 1580. fol. 212. Gallicè in hunc sensum recitat: *Sub finem, terræ motus subiit Famagustæ, qui octiduum duravit. Post vero, exorti sunt ventorum turbines, transeuntes super Insulam, intrantesq; Famagustam emporium: magnum enim ibi palatium, mox ædes plurimas diruendo auferunt, cum aliquot hominibus, usq; adeo, nisi nautæ quidam forte fortuna supervenissent, actum fuisset de Famagusta. Sciat itaq; Lector, nautis orientalibus consuetum esse, quod dum ejusmodi ventos animadvertunt, sumunt cultrum, quo faciunt signum Crucis in aëre, proferuntque hæc verba: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Et repentè omnis turbo, & tempestas sese separat, & cessat. Vidi enim bis hoc experimentum. Ac secunda vice, dum è Cypro in Italiam redirem,*

*direm. Nec enim in eo quicquam superstitionis reperio, nisi quod oporteat cultrum esse capulo nigro. Adeoque certi nihil determinare valeo.* Hæc ille. Saltem mirum, hanc tempestatem Diabolicam cessare, & Diabolum toti urbi parcere, ob peccatum forte unius peccatoris.

14. Porro circa Blas adhuc considerabile. Si magno æstatis æstu, candelam ardentem, circa foramen fenestræ teneas, nullum plerumq; sentiri moti aëris vestigium: per totam vero hyemem, utut exile sit foramen, continuo ac molestum spirat ventum. At cum non major sit constricti aëris, (ponamus aërem nunc pro ejus Magnali,) præ frigore, quam rarefacti præ calore, videtur non potior hujus, quam illius ratio, ad suscitandum ventum. Duplex ergo est Blas motivum locale in aëre: Unum quidem, quod ventos concitat, adeoq; violentiam, & celeritatem includit, ex nativa potestate motuve. Aliud verò, quod consequitur ad Blas alterativum, propter condensationem, aut rarefactionem in aëre. Hoc autem cum propemodum sit universale, propter æstatem & hyemem, lentum quoque quendam aëris fluxum edit. Ac licet frigus Magnale æqualiter condenset, & hactenus aër immotus, ratione Blas alterativi, & violenti ventalis: attamen cum opposita sphæræ plaga, Magnale in aëre tantum rarefiat generaliter propter æstatem; necesse est aërem in plaga septentrionali partim recedere, constringi, atque adeo minorem occupare locum, partimque à rarefiente, & rarefacto Magnali aëris, sibi contiguo, ex altera orbis medietate, propelli leniter. Atque hæc est causa quæstionis propositæ: tardi nempè & incessati fluxus, in aëre hyemali, quam per rimam, quantumlibet exiguam, experimur, etiam cessante vento. At non sic sub æstu. Rarefacto namque semel Magnali per æstatem, immotus apud nos stat aër.



# VACUUM NATURÆ.

1. *Vera definitio venti.*
2. *Primorum seculorum indistincta sinceritas.*
3. *Quorsum facit Authoris inventum.*
4. *Examen aëris per Machinam sclopeto similem*
5. *Probatur vacuum in aëre.*
6. *Facilius creditur vacuum, quam penetratio corporum.*
7. *Mechanica demonstratio, per ignem, pro vacuo, & 5. ejus notabilia.*
8. *Mechanica de lychnio sulfurato.*
9. *Collectiones subsequentes, ex utraque Mechanica.*
10. *Aëris pori demonstrantur.*
11. *Tolluntur suspiciones oppositæ.*
12. *Calor vitro externus, & ignis internus, ut agunt diversimode in aërem conclusus.*
13. *Fortius agere fuligines per compressionem, quam per calorem dilatando.*
14. *Sensus aëris, qualis.*
15. *Novus finis aeris.*
16. *Ignem non vivere ex aere, sed tantum suffocari præ penuria.*
17. *Vacuitates in aere, necessariæ.*
18. *Unumquodque odisse compressionem, ab hospite factam, legibus philautiæ.*
19. *Impossibile vacuum Aristoteli, evasit jam requisitum naturæ.*
20. *Dari in vacuo aëris medium inter corpus & accidens. adeoque neutralitatem.*
21. *Quid sit Magnale magnum.*
22. *Blas astrorum ut communicetur absque speciebus.*
23. *Nugæ Aristotelicorum, de vento.*
24. *Ridicula multitudo, & copia exhalationum apud Aristot.*
25. *Exploditur opinio Galeni, de ventis.*
26. *Galeni opinio de argento vivo, male à Dioscoride, & pejus exscripto.*
27. *Natura aëris rarefacti, pro confirmatione vacui.*
28. *Dum aër vulgo putatur rarefieri, revera comprimitur, propter Magnalis, sive thecæ extensionem.*
29. *Corpus aëris, justam sui extensionem habet sub frigore.*
30. *Cur calidiore climate, Cœli favores sint majores.*

31. Pro-

31. *Probatur Magnale augere, ac minui: non autem aërem rarefieri propriè, aut condensari.*

IN limite Blas meteori, definivi ventum, vera, id est, per causas constitutivas, definitione. Cum res, extra vel præter causarum complexum, sit nihil, dicatque naturaliter omne productum, originalem & essentialem respectum, ad sui producens sibi internum. Idcirco *ventus naturalis, est fluens aër, à Blas stellarum motus.* Idque ad distinctionem venti prodigiosi, à malitia Cacodæmonum suscitati.

2. Hippocrates ventum flatum vocat, omnes morbos à flatibus esse, suum τὸ ἐνορμον recenset inter primarias morborum causas. Seculi nempe ista fuit planities, & candor, quibus, utpote beatioribus, nondum tanta morborum cognitio, nec crudelitas, nec frequentia. Non enim Hippocrati omnia sunt data. Complacuit sibi namque Omnipotens, post Hippocratem, suos quoque creasse Medicos. Enotuit quidem Hippocrati, in nobis esse spiritum, suo Blas cuncta concitantem, quem dein analogia microcosmica, mundi flatibus comparavit, ac in flatus seriem restrinxit, sive vitæ participes essent, sive vero mortis, atque interitus causas continerent: Sive denique excitati cœlitus, orbis cœlestis analogismos referrent, vel demum, sublunari lege concitati essent, indecisum reliquit. Nondum enim plane enotuerat spirituum vitalium prosapia.

3. Nemo enim antehac, materiam Gas, aquam esse experimento didicerat, adeoque ventos mundi, à spiritu vitali penitus discrepare, nondum scitum erat.

4. A ventorum cognitione, per me, in præcedentibus propinata, nunc demum ad aëris examen procedo. Dixi namque idcirco per mechanicam probari, aquam non esse ex compressione aëris, utcunque frigidi: adeoque in elementorum mistione, fontium origine, &c. erratum hactenus. Mechanicam autem esse veram: Quod aër in canna ferrea unius ulnæ possit comprimi ad digitos circiter quindecim, cujus compressi aëris expansione contingeret speculæ per asserem transmissio, non minus, quam si è Sclopeto propelleretur. Quod sanè haud ita fieret, si tanta sui compressione aër sub ferri hyemalis frigore, in aquam mutabilis esset.

5. Inde enim inprimis didici, materiam, & conditiones aëris; quandoque facillimè compressionem, & dilatationem sui sustineret quantum indicat visus. Unde consequens ratus sum, omnino necesse, in aëre dilatato, juxta sibi geminam extensionem, aliquod esse spatium liberum, & vacuum. Puta si ex spatio 28. digitorum, sine ulla aëris perditione, aër recludatur subter cannam quinque digitorum, consequitur fere digitos, ac fere aëris dimidium, esse corporis expers.

6. Alterutrum nempe, est necessarium, sub hac mechanica proba; vel absolutè, in natura aëris, ordinariè dari vacuum; aut corporum penetrationem in aëre (ut dictum est,) compressio. Plures sanè mecum tolerabilius vacuum admittent, quam corporum diversorum existentiam, eodem loco. Cum vacuum non distet longe à nihilo, sitque actio nihili, imbecillior, actione entis duplati. Cumque Natura ex nihilo incœperit, est propinquior nihilo, quam duplo. Adeoque contra duplum plus velitat Natura. Siquidem montes, fodinas, atque urbes, pulvis pyrius evertit. Nusquam autem æquipollens paradigma pro vacuo offertur.

7. Cæterum, vacuum in Natura ordinarium in aëre sic probo iterum. In medio fundi patinæ statuatur frustrum candelæ, suo sævo alligatum in fundo. Ardeat, & circumaffundatur aqua, ad 2. aut 3 digitos, invertatur vero profunda cucurbita vitrea, supra flammam, ad 3. digitos eminente flamma, ex aqua, ita ut os inversi vitri, stet super patinæ fundum. Videbis mox, aëris locum, in præfato vitro imminui, aquam vero quadam suctione, sursum trahi, & ascendere in vitrum, loco aëris diminuti: atque tandem, flammam suffocari. In quo plura occurrunt. Primo-vera. 1. Atque inprimis indubium est, quin flamma sit fumus accensus. 2. Quod fumus sit corpus Gas. 3. Quod fuligo, ex apice combusti fumi, ascendat. 4. Quod una pars sævi, vel ceræ, facile in decies millecuplum sui extendatur. Unde concludo, aëris locum, per flammam non debere imminui; sed augeri necessario,

cessario, nisi aliquid loci in aere fuerit vacuum, quod minuitur. Nec alioqui absurdo caret, quod elementum annihilaretur, sive consumeretur. Enimvero bombarda, vel cuniculi ignei, non illa nostri seculi portenta operarentur, neque saxorum durissimorum, & maximorum disruptiones, in fodinis, nisi pauculus pulvis, unico quasi momento accensus, sui millecuplum decies saltem flammæ ederet, quæ flamma, cum priori loco pulveris isti nequeat, cuncta diffringit potius, quam quod fumus fumum, sive flamma flammam penetret. 5. Quibus accedit, extensio aëris, per calorem flammæ, & non compressio, ut alias vulgo apparet.

8. Denique accendatur lychnium sulfuratum, in lagena vitrea, suspensum filo; lagenæ autem insit aliquantulum aquæ, sitque lagena optimè suberis cortice obsignata, *ne quid respiret*. Videbis flammam, fumumque sulfuris, totam lagenæ aream, qua aer est, implere, atque tandem ignem extingui.

9. Non fieri tamen aeris imminutionem nec suctum aquæ sursum, eo quod in locum aeris deberet aqua substitui, adeo suctus non faceret hic lucrum, nec compensaret defectum in aere. Bene quidem, quod aperto operculo, suctus deprehendatur. Flamma autem non tam tenaciter candelæ inhæret, ut sit attollendo tanto aquæ ponderi, quæ flamma, minimo flatu, ab lychnio ejus disperditur. Adeoque flamma, immediatè non elevat aquam, sed suctus, consumta aliqua parte in aere, causatus, aquam attollit, manetque per multos dies sublata aqua post flammæ adhuc extinctionem.

10. Quapropter, aerem meditatus sum, poros habere, qui violentam constrictionem, aeris in canna, ac naturalem aliquam annihilationem, in patina, paterentur.

11. Quod autem aer in vitro condensaretur, præ calore, flamma, & fuligine, id Mathesi repugnat. Monstratque instrumentum, quo gradus ambientis mensurantur, calorem expandere, non vero contrahere aerem. Oppugnat itaque præfata objectio thesin suppositam, qua conceditur fieri additamentum materiæ in aere, per novam flammæ ac fuliginis materiam. Sin vero dicatur, aliquid in aere esse inflammabile, quod per flammam candelæ consumitur: jam novum absurdum oritur: nempe, aliquod corpus vel planè annihilari, vel per flammam cumburi & comburendo non dilatari. Denique, supponendo aliquid absumi: saltem necesse est, vel in nihilum istud inflammabile converti, vel in aliquid, Atqui igni proprium est, quod comburendo extendat omne inflammabile, non autem comprimat illud. Ut ante per pulverem pyrium docui. Sin autem dicamus, aerem in vitro, per flammam imminui: jam habeo intentum. In aere videlicet aliquid esse, minus quam corpus, quod aeris vacuitates implet, & per ignem prorsus annihilatur. Nec id quidem, tanquam ac si esset ipsius ignis nutrimentum. Nam licet istud, huic quæstioni, & loco, sit impertinens: attamen, id quod verè non est corpus, nil potest nutrire. Deinde cum neque corpus sit, neque pingue, non potest inflammari, accendi, aut igne terreri, vel absumi. Tum etiam demonstrabo cap. de formis, quod ignis non sit substantia: Quod autem non est substantia, non requirit nutriri. Denique cum aer sit elementum, & simplex, non potest in natura sui, admittere compositionem, aut connexionem diversorum. Nec sunt in essentiali aeris substantia, diversitates partium, quarum aliæ per ignem consumantur, aliquæ verò minimè. Idcirco namque, si ignis reperisset inflammabilem partem in aere, vel unica candelâ, totus aer accensus dudum periisset. Neque enim cessasset ignis, si nutrimento opus habens, illud in aere sibi vicinum invenisset. Imo si aer ab igne combureretur, transiret aer ad aliquod simplicius & anterius, & desineret esse elementum. Flamma nempe candelæ, esset elemento aeris prior, & simplicior. Liquet ergo, quod flamma in præfato vitro, licet ratione caloris, aeris quantitatem dilatet, naturaliter tamen vult suas fuligines hospitari in aeris cavitatibus, tantum abest, quod aer se extendat: & hæc est unica causa diminuti spatii in aere, unde flamma etiam consecutivè suffocatur.

12. Calor quippe, vitro externus, aerem in vitro dilatare videtur: sed ignis intus, ob suas fuligines, aeris suffocationem, compressionemque actu proritat. Calor ergo per se aerem dilatat,

latat, ut patet per machinam, ambientis gradus dimetientem: sed ignis ob suas fuligines comprimit.

13. Adeoque sequitur fortius agere fuligines, per compressionem, quam calorem in dilatando. Deinde etiam fuligines, aeri esse importuniores, quam suum naturale vacuum, imo quam sui vacui sit dilatatio. Cum dilatatio spatii aeris, per calorem facta, sit ipsi voluptuaria, respectu compressionis, causatæ per fuligines.

14. Hinc enim conjicio membra universi singula, sensum quendam sympatheticũ habere. Adeoque cum essentialiter aer porositates habeat, dolet sibi illas impleri, & nimium gravari, per Gas alienum. Attamen nisi porositates inanes haberet aer, (cadit saltem doctrina Physices, super vacuum fundata negativè:) nequaquam corpora, dilatationem sui, aut alienum Gas admitterent. Siquidem per sui commutationem in Gas, millenas capacitates majores exigerent, & sic locus deficeret exspirandis efflatibus.

15. Aer ergo creatus est, ut sit receptaculum exhalatuum; quare etiam vacuum in poris habeat, est necesse: Recipit tamen exhalatus illos, per taxam, & justam sui proportionem: atque ubi vacuitates ad mensuram justam habet oppletas, aufugit aer, suaque fuga, flammam omnem in pyramidem cogit. Sin vero aer, à fuga detentus nimia fuligine oneratur, sese coarctat extinguitque ignem, qui se supra meritum fuligine implet.

16. Hæc nondum à Scholis perpensa sunt, ideoque putarunt, ignem vivere, & ali aere, nec probationem pro hoc habent, nisi à contrario sensu, eo quod ignis, aere præclusus, mox suffocetur. At Idiotismus ille Scholarum, sat patescit. Cum ignis non sit corpus, in quantum est ignis, nec creatura primæ constitutionis: nec enim vivit, nec nutritur, qui mortis instar est. Prout manifestabitur de ortu formarum. Aer verò, est elementum simplex. Neque enim suffocatio ignis, vitam necessariam, ut nec nutritionem præsupponit, nec ignis augmentum est proinde, etsi aperto affatim aere structus sit: Neque etiam ignis, consumit vel aeris tantillum, aut in sui substantiam (quam nullam habet) convertit, veluti sui alimentum, fabulæ sunt. Nam ignis aere privatus perit, non quidem alimenti denegati, aut vitæ participatæ respectu: sed loci defectu, nequeuntis fuliginem continere, cujus compressione, suffocatus ignis extinguitur. A nimio nempe, raptimque sufflato aere, flamma confestim perit aliter; cum flamma minus tenaciter lychnio affixa flatu auferatur, & ablata semel à lychnio, non habeat deinceps in aere subsistentiam, ut nec substantiam habens in seipsa. Pori ergo aeris, fuligine repleti, avolant, locumque cedunt aeri advenienti alteri, ut suam etiam de Gas succinam suscipiant. Quæ aeris fuga ventum suscitat, ut & requirit. In Salinis Burgundiæ, testa plana, repleta aquâ, juxta cratem fornacis posita longe citius conglaciatur, quam alia quæpiam, sub diu & gelu exposita, propter aeris continuum affluxum, & transitum, quem ad flammæ vitam, sive alimentum affluere, à Scholis perperam putatum est. Aeris ergo vacuitates implentur moderatè: sin supra onerantur, mox spatium aeris sese coarctat, angustioriq; loco clau-dit, consumtis porositatibus vacuis, ut ignem exhalantem suffocando, ab incepto avertat. Istud est omnibus creatis per philautiã ingenitum. Neq; enim secus, aqua se glacie incrustat, quam ne ab frigore aeris in Gas abripiatur.

17. Sunt ergo in aere vacuitates necessariæ, ut pro capacitate, hospitarentur aporrheæ evaporabiles, ob quarum finem, aer compressionem, atque dilatationem sustinere visus est. Aliàs namque sublato aeris vacuo, minimus motus, totum ferè universum, sui continuitate moveret, suffocatique mortales propinqui, conciderent, mox obortis exhalationibus, non secus atque in cuniculis fodinarum persæpe fit, ubi suffocantur metallarii, non defectu aeris abundantis, nec etiam semper ob venenum suffocans: sed potissimum eo quod aer in cuniculis, repletus per Gas mineralium, non removetur. Adeoque hinc etiam contingit, lucernas, atque lampades, mox sponte extingui, una cum fossoribus. Quapropter cuniculos pertundũt, variisque machinis aerem exhalatione repletum exhauriunt, novumq; affundunt, atque inspirant.

18. Verum aer non secus exhalationem nimiam respuit, quam aqua aerem, & aliud quidlibet, eodem secum diversorio violenter copu-

latum,

latum. Sit lagena ænea: in cujus fundo sit aqua, A. aer, B. Robineta C. foramen lagenæ D. per quod cum syphone, sive clysteri, fortiter insuffletur aer. Tunc autem volvatur Robineta, ut aerem sub se detineat violenter. Dico igitur, quod dum Robineta iterum celeriter volvetur, ut aeri exitum det. Nedum enim aerem B. compressum exsufflabit, sed & simul cum illo, A. magno impetu, totum sursum evolabit. Aer ergo, invitam suæ vacuitatis compressionem sustinet; idcirco etiam aquam A. secum effert, quod sane, vacuum ostendit esse plausibilius, quam aeris compressionem, utpotè quæ ad corporis invitam penetrationem appropinquat.

19 Nunc igitur de vacuo Aristotelis impossibili, est factum naturæ requisitum ordinarium.

20. Verumtamen aeris illæ *porositates*, utcunq; sint actualiter, omni materia expertes: habent nihilominus in se ens creaturam, id est, aliquid reale, non figmentum, nec solum locum nudum: sed quod est inter materiam, & spiritū, incorporeum, plane medium, atq; neutrum, de numero, inquam, eorum, quæ limite de formis, negavi substantiam, vel Accidens esse.

21. Magnale est, quod cum in creatis sui simile non habeat, ideo per sibi simile manifestari recusat. Magnale quidem non est lux: sed forma quædam assistens aeri, ejusque velut socia, ipsique certo connubio velut conjugalis. Assistens inquam, non conjuncta essentiæ ejus; ideoque in poris assidens.

22. Per hanc videlicet, Blas astrorum, immediatè, ac sine impedimento, quaqua versus & instantaneo motu extenditur: non autem per millenas millium specierum generationes, unico velut momento peractas, quoties lux, vel influentiæ cœlestes, inferiora feriunt. Scholarum isthæc sunt fabellæ, ne videlicet, unum Accidens, migrare cogantur concedere, de subjecto in subjectum, malunt millenas millium generationes specierum luminis, in instanti fieri, dum Sol tam eminus, suos ad nos vibrat radios. Quod enim Scholæ hac in parte, ceu Adynaton statuunt, docebo cursum Naturæ esse ordinarium limite, de Magno oportet. Jam ergo Naturæ Gas, & Blas, sat constant, & qua via Blas ad nos descendat.

23. De vento addendæ sunt Scholarum doctrinæ. Inprimis Aristot. Scholæ docent, ventum esse exhalationem siccam (non autem aerem,) à terris, virtute caloris elevatam, quæ cum à nube præpediatur sursum scandere, lateraliter velut furiosa discurrit, tantæq; molis robora efficit. Quasi levitatem pristinam amisisset, per primā nubium repulsam, ideoq; furens discurrat lateraliter: quasi nubium esset contextura continua, nec usquam scandenti exhalationi, à tantilla nube, semel repulsæ, nullus deinceps per nubes introitus nullusq; transitus daretur: quasi lagena aere repleta, & subter aquam depressa, ascendens autem reperiret sibi manum obviā, proinde lateraliter per aquā discurreret! & perdidisset priorem nisum sursum deinceps, sic ut oblita sursum scandere, tametsi non continuam nubem reperiret, optaret deinceps lateraliter *potius ferri*. Neq; enim consideraruut, ventorū lateralem motum, debere esse refractum ac necessario etiam debiliorem, motu suo sursum: adeoq; magis valeat vetus, celsas dirimere turres, quam vaporalem supra se nubem discutere.

24. In singulis sanè demiror Scholarum ignaviam, asserendi assuetudine subscriptam. Aristoteles enim salem maris, (quem tamen coæternum mundo putavit,) scribit originem habere ab exhalatione, (exhalationem ne in minimo agnovit: quippe quæ volatilis est, & sal maris fixum: neque enim potest aqua maris, alioqui dulcis, volatilitatem exhalationis fixare, quam ipsum salem armeniacum:) omnia quoque meteora, & ventos præcipuè, imo teræ motum, & cometas, (quorum ille Anni 1618. millesies terra erat major,) itemque lapides, rupes, saxa, solis dicavit exhalationibus. Defuit suis somniis adæquatum promtuarium, unde tantæ exhalationes prodirent. Et nihilominus istis nugis Scholæ subscribunt, nec expergiscuntur à Catocho, nisi dum expresse Aristoteles in fidem impingit.

25. Galenus vero, ventum, sive flatum, putat vapores, ex aqua, & lacubus, vi caloris sublatos: subinde vero esse aerem, è corpore misto resolutum. Utrumque vero, ait frigidum, ætati decrepitæ, deficienti calido innato, & affectibus frigidis, assimilatum. Cespitans nimirum in omnibus, atque singulis, puerilia somnia, pro veritate, in immensum dilatavit.

26. Nondum enim ſub Galeno, ars ſtillandi enotuerat, qui nunquam roſaceam vidit, ut neque argentum vivum. Quippe male Dioſcoridem legerat, cum Plinio, ſcribens, argentum vivum, ob ingens pondus, non corio, non ligneis thecis detineri poſſe, ſed ſolis capſis metallicis, aſſervari. Quaſi unica uncia ejus, plus ponderaret, quam uncia plumbi. Quamobrem Galenus, altè atque intimè neſcire debuit altiſſima Philoſophiæ, & intima Naturæ principia, proprietatum quarumcunque ſeminales reſolutiones & exaltationes.

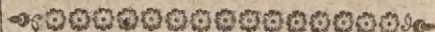
27. Tandem ad oſtendend[um] in aere vacuitatem, rarefactionis & condenſationis quidditatem ejus altius indagare convenit. Inprimis enim, quidquid de rarefactione aeris hactenus dixi, id pro captu vulgi factum fateor: alioqui propriè loquendo, etſi aer comprimi, atque expandi in ſpatio loci videatur: attamen ipſa rarefactio non eſt ipſius aeris, id eſt, quod ipſum corpus aeris ſeipſo fiat rarius, eo modo, quo ex aqua fit halitus. Quoniam jam aliquoties oſtendi, quod halitus ſit nubes atomorum aquæ, invicem diremtorum, per partes aeris medias intercedentes, & quod ideo aqua, in halitu, ac ſemper maneat aqua, neque aliud patiatur, præter ſui extenſionem, ac diviſionem in atomos, à Separatore ſuo factam. Etenim ſi corpus aeris ergo, rarefiat: hoc eſſet, vel quatenus mutaretur in aliud corpus, ſe tenuius, rarius & ſimplicius, quod eſt fingere novum elementum, & inauditum, actu frigidum, aliis tenuius, & aere ſimplicius. Aut aer rarefieret per ſeparationem atomorum, & interceſſionem alterius corporis incogniti; & tunc corpus intercedens, admitteret gradus raritatis. Ideoque ipſa rarefactio, non tam in aerem, quam in corpus incognitum intercedens, eſſet referenda. Eſt tamen rarefactio, non aeris, ſed in aere; idque nedum ob admiſſas fuligines, (ut in mechanica patinæ,) verum ob nudam qualitatem caloris, (ut patet per organum dimetiens qualitates ambientis:) ergo quoties apparet in aere rarefactio, omnino neceſſe eſt, eam per augmentum Magnalis contingere. Quod ſonat vacuum in aere auctum, aeris poros dilatatos, & extentos.

28. Adeoque tantum abeſt, quod propter calorem aer per ſe & in ſuo corpore ſuſtineat rarefactionem, muteturque elementi corpus: quod potius coaguletur, comprimatur ſaltem, atque poroſitates vacui ſe extendant, ſive ipſum Magnale, in aere multiplicetur. Quocirca & impropria locutio, dum aerem indicamus per ſe rarefieri, quando potius per ſe inſpiſſatur, ſive comprimitur: Magnale vero ſibi connatum, idco extenditur.

29. Ex præfatis autem deducitur, aeris corpus, ad juſtam ſui extenſionem duci ſub frigore. Atque iterum inde conſequens, frigus eſſe aeri geniale. Magnale verò, ſub frigore contrahi. Quoties autem Magnale coarctatur, viæ aſtrorum ad nos coarctantur.

30. Atque hinc obvium eſt, cur terra promiſſionis, valde calida: id eſt, cur zona calidiore, felciores ſint Cœli cum terra conſanguinitates, fructus uberiores, & ſapidiores. Magnale ergo, inſtar lucis, fit, & annihilatur facilè. Nam quod in ſe eſt aeris vacuum, penè nihil eſt, in reſpectu corporum. Ex nihilo enim prodiit, in nihilum quoque redigi poteſt. At non niſi invito aere: eo quod hoc vacuo opus ſibi ſit. Eheu! quam propè nihil, tota eſt natura, quæ ex nihilo incœpit.

31. In organo præfato, dimetiente ambientem, calore vel frigore Solis, cernitur locus aeris major, minorve; ad rarefactionem autem contenti, expelli aerem ſentimus. Cujus ſpiraculum, ſi tum occludatur, aeris defectu ſuctus ſentitur. Ergo penitius inſpiciendo, vacuum aeris, ſive Magnale, augetur & minuitur; non autem aer rareſit. Sic & condenſatio, ſive compreſſio aeris, non eſt reſpectu corporis ejus: ſed tantum Magnalis.



# METEORON ANOMALUM.

1. *Iridis & parelia myſteria.*
2. *Antediluvium non fuiſſe Iridem.*
3. *Iris data in ſignum fœderis: nondum tamen ſciri ejus cauſam.*

4. Iris

4. *Iris tamen quotidie suum fœdus rememorat.*
5. *Iridi mysterium fœderis adhuc subesse.*
6. *In quo Iris designet finem mundi.*
7. *Deliramenta Scholarum de Iride.*
8. *Requisita à Scholis.*
9. *Iridem non suos habere colores immediatè in nube, sed in loco.*
10. *Iridem esse de natura luminis.*
11. *Probatur exsistentia colorum, immediatè in loco.*
12. *Objectum visus immediatè in loco: objectum auditus immediatè in corpore medii.*
13. *Creaturæ neutralitatis subsistunt immediatè in loco, extra corpus.*
14. *Refutatur Paracelsus de Iride.*
15. *Frequentia miraculi, non redigit illud in numerum naturæ.*
16. *Quædam supernaturalia, sunt ordinaria.*
17. *Athea, & ludicra opinio Scholarum de Tonitru, & fulgure.*
18. *Visiones mirabiles in montibus altis.*
19. *Fragor spiritalis Blas Cacodæmonis.*
20. *Historia Tonitrui.*
21. *Vox Tonitrui, ut putrefaciat.*
22. *Sal externus præservat.*

Meteora constare dixi materia Gas, & efficiente Blas, tam motivo, quam alterante. Sed anomalum est Iris, mysterium sua origine divinum. De Parelia, quâ duo meridie Soles, vel tres apparent, simul æquè lucidi, idem sentio. At Tonitrui non mysterium æque, ac portentum includit.

2. Iridem, per Sacra admoniti, fide credimus, in signum fœderis, inter Deum, & mortales, datam, quod mundus deinceps aquis non amplius esset periturus. Primum enim inde deduco, Iridem ante diluvium nunquam visam. Mortales alioqui jure conquesti fuissent. Jam enim sæpe ante vidimus Iridem, & tamen mundus Cataclysmate periit. Quam ergo nobis securitatem per Iridem polliceris assuetam? Suspectum hoc nobis fœdus, pavorem non tollit. Nova ergo mundo Iris fuit, dum in signum fœderis primò apparuit. Quapropter ad insolitum ens, obstupuere mortales, fidemque adhibuere alias increduli.

3. Secundo, hinc disco, Iridem datam in merum signum, quocirca neque hodie etiamnum, ullam causæ rationem, relatione alicujus effectus, habere. Tertio, cum jam mundus ante diluvium, circiter bis mille annos consenuisset, fuerantque tamen causæ in natura, quas hodie Iridi attribuunt Scholæ; non tamen Iris: Id sane convincit falsitatem illarum causarum.

4. Unde tandem quarto sequitur: Quod nisi Iris, & hodie in signum fœderis, & primæ suæ constitutionis ergo, irrito alias scopo, appareat: Igitur & ictum olim fœdus Iris nobis subinde rememorat, ut credamus, atque perpetuo memores simus, Deum peccatorum vindicem, aliquando aquas misisse, ut omnem animam, in terra viventem perderent, eundem fore peccati nostri conscium vindicem, & Judicem. Etenim omnis caro corruperat viam suam per luxuriam: quam per aquas suffocari oportuit. Per Iridem itaque, nos comminatarum pœnarum perpetuò memores vult Deus, qui hoc signo se naturæ præsidem & vindicem continuum denotat.

5. Ut autem Iris significaret, quod mundus non amplius aquis submergeretur, decebat eam præ se ferre, non quidem insolitum aliquod in aere spectrum, indifferens ad quodlibet aliud: sed in Iride mysterium promissi fœderis subesse debebat, quod sponsionem, atque promissi fidem signo panderet.

6. Videor sane mihi cum Noha in Iride tres colores, splendoresque placidos admirari, trium sulfurum, in mineralibus concrematis, elucescentes. Adeoque colores dant testimonium, quod terra mineralium matrix, tandem extrema sulfurum suorum ustulationis liquefactione, iram Dei sit luitura. Iris ergo, non amplius aquam: sed ignem præsagit.

7. Demiror Scholas Sacrorum auscultare veritati traditæ, nolle; sed etiamnum hodie pergere ethnicis deliramentis adolescentes inebriare. Propinant nempe, Iridem duplici nube constare, profundiore, atque spissiore una nempe, altera vero tenuiore, illi insuper extensa, ut speculi vice, Solem ex adverso referat. Inane utique commentum, anili somnio simile. Nam ego Iridis infimam partem, pedibus quandoque

calcavi, & manibus tetigi: Idque non solum in montibus nubilosis, sed aperto, & aprico campo. Adeoque oculis, manibus, & pedibus, cognovi illius suppositi falsitatem, Cum ne quidem simplex nubes, esset in loco Iridis Neque enim etsi mane, Iridem finderem, eamque per Iridis colores ducerem, sensi quippiam, quod non ubique, circumquaque in aere vicino. Imo non proin colores Iridis turbabantur, aut confusionem tolerabant.

8. Deberent Scholæ saltem explicare, cur semper arcus, aut semicirculi figuram, nunquam vero speculi speciem haberet? Cur si sit Solis reflexi imago, in medio sui non luceat. Cum Parelia, Solis instar, indistincto, rutiloque lumine fulgeat? Cur duæ istæ nubes, semper pari arcus forma, & colorum varietate complicarentur? Cur speculum, ex adverso Solis, non illos colores repræsentet, si duplex ista nubes, sit vice speculi? Cur duplicata ista nubes, saltem exteriore; & connexa parte, latitudinem vagam nubium non mutetur, si concava, penetretur exuberanti luce Solis occidui? Cur Sole, subter nubes occultato & nusquam micante, etiam Iris apareat? Quare inquam Sol, uniformes semper, & varios istos, tamq; prope consitos colores, & non unicum duntaxat, juxta luminis sui simplicitatem, depingat? Quare plures subinde uno campo Irides, simul appareant? Siquidem in tam vasto aeris circulo Horizontis, non cadit reflexio in uno atq; altero milliari: sed nubes Soli opposita, non habet directè suam reflexionem nisi in oppositam partem, sibi in Horizonte respondentem, nõ autem in suo lateri vicinam. Demum absurdum est, quod superior & rarior nubes coloris expers, & quam lumen Solis facile penetrat, in densiore altera, colores fingeret, quos nec Sol, nec utraque illarum nubium in se habent. Has sanè Scholarum inanes theses, plurimum admiratus sum, dum Iridem manu contrectarem, nullamque prorsus nubem circum viderem.

9 Quocirca Iridem peculiari privilegio notavi, suos colores habere immediatè in loco, in aere autem mediante loco.

10. Adeoq; notavi istos colores, & figurã Iridis, in modo exsistendi, esse de natura luminis.

11. Id est, flante vento colores, qui immediatè insunt medio, simul cum medio ambulant, atque dissipantur, juxta ac medium, in quo sunt. Colores vero sive lumina, quæ insunt immediatè loco, non mutantur, etsi aer, vel medium in quo apparent, mutet locum, & fluat. Sic necflante vento, Iris perit, ambulatve.

12. Hinc nempe objectum visus, unico instanti ad oculum defertur: Auditus vero objectum, quia immediatè non in loco, sed in aere est locato, durationem & motum præsupponit. Quocirca Iris, nedum non est in nube: quinimo nequidem in aere: sed immediatè in loco. Sic namque lumen Solis instanti celerius, à Sole, in terram usque ferit, eo quod sit immediate in loco; in aere vero mediatè, quatenus scilicet hic est in loco. Quod autem Sol sit causa Iridis, id naturale credo, sed quod à Sole, immediatè in loco, arcus taliter coloratus statuatur, nullatenus autem in aere, id signi vim habet.

13. Scholæ enim hactenus ignorarunt lumen, & colores posse subsistere, nisi substantiæ alicui inhæreant. At nec mirum. Siquidem nescivere, Creaturas quasdam, quarum aliquas retulerunt in substantiam (puta ignem, formas substantiales, *&c.*) alias vero, in mera accidentia (ut Iris, lumen, magnale, *&c.*) resignarunt. Quæ tamen esse creata neutra, suo loco demonstravero. Hic autem dixisse sat esto: Quod si Iris, immediatè in aere esset, & non in loco; necessario, quolibet ventulo, mox difflueret, & una cum nube, vel aere, difflaretur. Quod falsum est in Iride, quæ sub ventis etiam dudum constat, absque ulla nubium præsentia subinde, & tamen in eadem constante arcus, seu semicirculi figura: ergo Iris cum sit immediate in loco, est nova luminis colorati figura. Incepit quidem Iris supernaturaliter, in signum, atque mysterium, icti fœderis cum mortalibus: cumque hodie in aere, sine materia ulla radicem habeat, per modum tamen naturalium, ejus causam efficientem, illiusque præsentiam veneror, & in signum fœderis Iridem mihi commemoro, datam hodie, prout olim.

14. Paracelsus Iridem, Solis retur Evestrum, Evestrum vero, hominum manes vocat. Quæ sola sui absurditate, ut sat rejecta, transeo. Siquidem

dem Sol, nec animam, nec post funera, (adhuc vivens,) E vestrum habet.

15. Sunt, qui rident me, propter hæc quotidiana miracula. At certè dum res intueor penitius, video divinam Bonitatem actualiter, semper, ubique & immediate præsidem: utpote, *Quæ revera à fine usque ad finem attingit omnia fortiter, & disponit omnia suaviter. In Deo enim vivimus, sumus, & movemur*, revera, & actu: non autem per analogon, aut similitudinem. Siquidem dum Dominus Salvator dixit, *Ego sum*; Nempe per quem estis, vivitis & movemini, subtraxit tantum eam sui potestatem, qua movebantur, & confestim ceciderunt milites omnes in terram. Et quanquam sit ordinarium in natura organum, quo moveamur: est tamen altera principalis, totalis & independens causa nostri motus, & concurrit ejus origo, miraculosa manus in singulo motu.

16. Sic quoque in Iride concurrunt Sol, & locus velut causæ secundæ. Est tamen altera independens causa totalis, miraculosa & immediata, quæ Iridem direxit ad gloriam suæ Bonitatis, & icti fœderis, non solum quidem cum Noha, & familia sua: sed cum posteris filiis hominum, usque in finem mundi. Adeoque eadem origine, & fine, quibus incepit Iris, sponte detur duratura quamdiu erunt mortales: & cum sit signum fœderis cum filiis hominum, non autem cum solis filiis Nohæ, quoddam etiam pactum includit. Miraculosum ergo in Iride est, quod colores sui non sint aliquo in corpore, sed immediatè in loco ipso, instar luminis, idque immediate à manu Dei, sine concursu causæ secundæ. Neque mirum est, ex conditione pacti, intervenire effectum supernaturalem. Quippe quod multis locis occurrũt miracula perpetua.

17. Itaque, ut Iris signum est fœderis sempiternis, & Nuncium divinæ Bonitatis; ita Tonitru potentiæ Dei admirationem, atque adorationem causat. Nihil enim est in rerum catalogo, cujus habenas præpotens Conditor non immediatè regat. Inculcat nimirum ubique amorem, & timorem sui, adeoque suæ potestatis hominem ordinario admonitum vult. Juxta illud: *Vox Tonitru verberavit terram*. Subitaneum Blas enim, & portentosum, in aere concitatur. Cœlum subinde serenum, mox etiam citra ventum, nube atra repentè conspurcatur. Sæpius enim sereno cœlo, citra nubeculam ullam tonat. Adeoque tonitru, nubem non exigit; sin autem repentè concitet, fit, quatenus fragor Peroledos concutit, siditque Gas deorsum, in spissam nubem, frigore loci contractum. Frivola igitur Scholarum de Tonitru doctrina, statuens exhalationem intra nubium thecam accendi, elidere fulgur, ejusque nubis tot esse rupturas, quot tonos & fragores.

18. Vidi nempe in montibus vagantes nubes, & frigidissimas attactu, nullas tamen alicujus firmitudinis, aut roboris, ut discontinuatæ, tanti fragorem edant, vel fulmen tantæ potentiæ, motu deorsum, adeoque violento, & præter naturam ignis ascendentis disjiciant. Vidi, inquam, circa me fulmina, & Tonitrua etiam subter meos pedes audivi. Attamen illas nubium firmitudines, & Tonitru nugas, vel minimum deprehendi. Vidi inquam subter pedes meos, fulgura & Tonitrua variè ludere, ubi pridemum nulla esset nubes, nubemque descendere, quasi voce Tonitrui advocatam. Adeoque fulgur & Tonitru, cum magnificentia Potestatis divinæ, non autem cum formidine, sum intuitus, licet bis fuerim in domo, percussa à Tonitru. Magnificentias enim Domini, eo magis admirando laudavi, quo mihi essent viciniores effectus ejus. Vidi quoque semel prope Vilvordiam, atque iterum Bellis, in Flandria, thecam quandam nigram, quasi longa esset equitis ocrea, inter querceta, magno fragore volare, habentem à tergo flammam velut accensi straminis. Succedebat vero ingens nimbus. Itaque cum Tonitru causam non habeat planè naturalem, in nubibus meteori, credo prorsus causam omnem habere non supra, sed præter naturam: adeoque esse effectum portentosum.

19. Inprimis namque credere tenemur, Cacodæmonem, esse Principem mundi hujus, ejusque principatum inter fideles non elucescere, nisi solo tentatoris officio. Sic nempe dicitur, *Adversarius tanquam Leo rugiens circuire, quærens quem devoret*: Id autem non ex officio principatus. Obtinuit ergo principatum mundi hujus, ut sit pro judiciis summi Monarchæ, exsecutor aliquis, adeoque ut sit arbiter Tonitrui, & fulguris, sub stipulatis tamen condi-

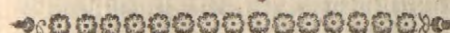
conditionibus. Etenim nisi rejectis repagulis, à divina Bonitate, frenaretur illius potentia, terram unico quateret ictu, & mortales perderet. Fragor ergo, sive vox Tonitrui, est Blas spiritale Cacodæmonis, ingentis sanè roboris effectus. Non est autem Tonitrui, miraculo conjunctum; sed portentum in natura continet. Adeo etsi ignis fulminis, sit naturalis: modus tamen, & medium, sunt potentiæ Diabolicæ. Deus enim ut Pater amantissimus, amari vult primariò: per se autem, immediatè formidines non lubens incutit; eo quod ex timore, & formidine pœnæ, aut supplicii, amari, non est suæ Bonitatis. Ergo suæ potentiæ terrores, & indignatæ Majestatis formidines, non nisi per appropriatos Apparitores spirituales sibi ministros incutit, id est, per spiritum terribilem. Idque tota mecum censuit semper Antiquitas, quæ Jovem, vel Jova (quasi cum Hebræis Jehova diceret,) Deum Tonitruum dictavit. Cum rerum Dominus, & Pares, per tortoris ligatam manum, Tonitru explicat, voluit exin Cacodæmon, non quidem Principis mundi titulo contentus, sed sibi nomen Jehova competere. Tonitru ergo, & fulgur, etsi concurrentes causas naturales habeant: Illorum tamen motor, spiritus est incorporeus.

20. Rideant Athei meam Philosophiam, nullum Numen, nullumque spiritum abstractum credentes. At saltem non possunt non admirari effectus Tonitrui, & sese ignorantiæ causarum ejus, accusare. Unam saltem historiam, mille instar narrabo. Anno 1554. in tractu Leodiensi, turris Curingiæ per Tonitru ablata, nusquam apparuit: tandem post quindenam, in herboso Cœmiterii gramine, fossa aperitur, qua sutor sepeliretur, & ecce sub cespite immoto, ac viridi, primum gallus æneus, cum cruce ferrea apparet, dein turris pinnaculum, ac tandem tota turris effoditur. Vidi ego unico fragoris tono, me præsente, aliquot myriades quercuum, & corylorum combustas, primo germine, & foliis, tota nempè sylva, loco, dicta, prope Vilvordiam, ubi interim frequens Betula, Fagus, & Alnus, densa confusione aliis commistæ, à Tonitru illæsæ permanserant. Aliàs verò, unico ictu, multa, longè distantia, simul ferit. Quis enim mille artificis varias technas, & ludibria satis explicet? Sufficit plures concurrere actiones spirituales, à naturæ ordinario cursu alienas, in distans quoque, atque in propinquum, potentes æqualiter.

21. Vox ergo illa terribilis Tonitrui, terram verberat, bombyces necat, cerevisiam concutit, & acescere cogit, carnes mactati bovis suspensas, flaccidas facit, lac coagulat subito aciditatis fermento, &c.

22. Sal autem extra, ad cadi, vel testæ labrum, de foris appositus, avertit ejusmodi effectus. Debile sanè resistens tanto agenti, si in natura resistens agenti debeat prævalere. At quid? Cacodæmon salem odit, ideoque in suis scropharum sabbathis, sal perpetuo deficere dicitur; sat gnarus quod sal exorzizetur pro aqua lustrali, quandoque sale baptizans utatur. Sal etiam non benedictus, imperia sua peffumdet. Si ergo ex fructibus arbor, ex operibus itaque author cognoscendus est, eoque magis, quod tam debilia remedia, tanto resistant robori. Nec sanè facit in contrarium, quod Deus apparens Moysi in monte, fulgure, & tonitruo perpetuo, coram Israel montem cinxerit. Quinimò exin confirmatur, fragorem, Tonitru, fulgura, esse ministrorum spirituum, spirituum inquam Tortorum & exsecutorum: siquidem sub indictione mortis, Israel ab ascensu montis arcebatur. Nec enim ideo in apice montis erant Tonitrua; sed infra circum montem. Nec etiam Omnipotens Heliæ apparuit in turbine, aut forti vento: sed in aura suavi. Pro corollario huc referam decretum Ecclesiæ; quæ in benedictione campanæ certas præscribit formulas, quibus confirmat præsidentiam in Tonitruo, eandem, quam hoc capite præscripsi. In verbis enim, habent exorcismi sui. *Procul pellantur omnes insidiæ inimici, fragor grandinum, procella turbinum, impetus tempestatum: temperentur infesta Tonitrua, ventorum flamina, &c. Prosternat aëreas potestates dextera tua virtutis, & hoc audientes tintinnabulum, contremiscant, & fugiant. Ante sonitum ejus, longius effugentur ignita jacula inimici, percussio fulminum, impetus lapidum, læsio tempestatum, &c.* Quorsum nimirum conspirant omnes exorcismi contra tempestates. Nam grando, ventus, pluviæ, nubes, &c. sunt meteora naturæ: sed jaculatio tempestuosa, superans casum corporis

poris granis, aut venti fluxum, à potestatibus malignis, facta intelliguntur. Hæc quidem de tempestatibus aeris, grandinis,& maris ita confirmantur: sed in Tonitru, nedum ipsa fulgetri, aut lapidum jaculatio: verum insuper fragor tonitrui, à potestatibus aeris, ac hostibus pendet: utpote, quod nulla nubium, aut aeris laceratio, possit ejusmodi fragores, horumque effectus edere naturaliter: nisi portentosæ & hostiles potestates sese immisceant,& colludant.



# TERRÆ TREMOR.

1. *Nomen terræ motus improprium.*
2. *Copernici opinio.*
3. *Facti species.*
4. *Consonant Scholæ omnes in causis, cum Arist. per* XXI. *secula hactenus.*
5. *Demonstratur Scholarum opinio, impossibilis, à defectu loci.*
6. *Idem à supposita vi exhalationum, quomodocunque sumatur.*
7. *Item per regulas proportionis ad motum.*
8. *Exhalationum ortus, quantitas, potestas, progressus, modus fiendi, hospitium, & celeritas, ridicula omnia.*
9. *Impossibilia demonstrantur hæc omnia.*
10. *Deest causa ortus.*
11. *Probatur per regulas falsi, & absurdorum.*
12. *Quod suppositis ad lubitum Scholarum nugis, modus adhuc sit impossibilis.*
13. *Data exhalatione ad optatum: attamen inde tremorem terræ impossibilem.*
14. *Disruptiones præ pavore penetrationis corporum, differunt ab ea, quæ præ exhalationum supposita levitate contingeret.*
15. *Probatur impossibile, ex natura compositionis exhalationum.*
16. *Impugnantur, quæ ex connivenita falsi concessa erant.*
17. *Putei, & specus, toto anno, in sui profundo, æqualis sunt temperamenti.*
18. *Exhalationem non esse, ut nec Gas igneum.*
19. *Exhalatio nequit terram elevare sui levitate.*
20. *Vesica aere repleta, non emergit efficienter ex aqua, propter sui levitatem: sed occasionaliter.*
21. *Gravitas, qualitas activa: levitas autem cum nullum pondus habeat, nihilum significat.*
22. *Tria inde deducta notabilia.*
23. *Modum Tremoris terræ, à Scholis datum, esse impossibilem.*
24. *Ignorantia Scholarum, de proprietatibus levitatis.*
25. *Elenchus Scholarum, ex ignorantia.*
26. *Qualiter in hoc delusæ Scholæ.*
27. *Novum ob errores sophisma.*
28. *Terræ Tremor, portenta dicit.*
29. *Terra tremit concussa divinitus.*
30. *Unica Tremoris terræ causa.*
31. *Solvitur objectio cujusdam.*
32. *Terra non sentit modo animali.*
33. *Tremor terræ quid propriè portendat.*
34. *Piacula differunt juxta peccata.*
35. *Propria incitatrix causa.*
36. *Quid tremor terræ designarit in resurrectione Domini.*
37. *Responsio ad objectionem amicam.*

1. DE terræ tremore, ejusque causis, atque finibus dicturo mihi, ante omnia de nomine incipiam. Motus solet vocari, at nomen nimis generale mihi visum, ac valde impropriũ; Siquidem dum terra, vel aliud corpus grave deorsum properat, dicitur seipsum movere, adeo ut aqua fluens, rotam movet activè: In terræ vero tremore, videtur esse motus passivus, adeoque per accidens, sibi improprius.

2. Nicolaus Copernicus, per plurima phænomena, contendit terram circulariter moveri, cum orbe lunæ, cumque nullus motus globo sit proprius, nisi sphæricus, atque is terræ non conveniat, juxta decretum Ecclesiæ; ideo nomen motus, à terra sustuli, ac mutavi, ut nempè potius pavida, tremere dicatur. Siquidem passivè, à vi quadam immensa, percussa terra, sive comminata metu, atque horrore veluti succutitur, non autem gaudio subsilit; Siquidem aliquid funesti, ac præter consuetum naturæ cursum horridi, tolerare videatur.

3. Itaque primum stabilito tremoris nomine,

deinde occurrit facti species. Enimvero nox erat, inter diem tertiam, & quartam Aprilis, Anno 1640. quadrans vero post horam tertiam, à nocte media. Luna post biduum inde, plena, & dies Mercurii ante Pascha, quando Mechlinia (ubi tunc eram propter causas) insigniter tremuit, & subsiliit tribus repetitim accessibus, singulaque invasione tremor duravit, paulo minus, quam esset spatium Symboli Apostolorum; Accessum vero quemlibet, immediatè præcessit mugitus quidam in aere, & quasi rotarum actio, qua majora tormenta bellica per plateas vehuntur, terram succuteret. Nox inquam serena, clara, ventis expers erat. Siquidem propter causam revisionis tum ventilatam, paulo ante mediam noctem, domum redibam. Cubabam autem juxta Diliam in Commendataria Teutonica, vulgo Pitzenborch, pro more, & humanitate Illustris Viri Domini Wernheri Spies à Bullensheim, Ord. Teut. Commendatoris provincialis Bulliniæ confluentiæ, ac Commendatoris Pitzenburgici, Toparchæ in Elson, Herren nolheum, &c. exceptus, remotus autem à plateis, per 70. passus. Deinde didici ab amicis, iisdem penè momentis, iisdemque tribus repetitim vicibus, pari intervallo diremtis, simili que comitante mugitu, tremuisse Bruxellam, Antverpiam, Liram, Gaudanum, Montes Hannoniæ, Namurcum, Cameracum. Deinceps audivimus idem accidisse in Hollandia, Zelandia, Frisia, Luxemburgo, & Gelria, imo Francofurtum ad Moenum usque, non minus tremuisse. *Metziis* aliquot turres dirutas, & nova ædificia, prope Theonpolin corruisse. Tremuisse quoque Westphaliam; imo Ambiavum, & Galliæ finitimas oras. Universa isthæc nimirum tremuisse eodem Nunc, licet propter sphæræ globum, horologia dierum nuncia, necessario discreparent. Tractus est ad minimum ter centum, sexaginta leucarum, singulis ejus circuli minimis locis, æquali ubique formidine trepidabat solum. Neque enim custos in vastissima turri ædis Mechliniensis, secus succutiebatur, quam humili casa cubans quilibet. Non aliter inquam accola Scaldis, Insularum incola, & pratorum civis, quam qui editiore colle morabantur. Par omnium, ac singulorum tum fortuna. Denique intellexi, Naves in portubus Hollandiæ, atque Zelandiæ, malis, atque antennis concussas, absque vento.

4. De causis proximis tanti effectus, est Scriptorum multa conformitas. Moderni, inquam, Aristotelis monita sorbentes, ne latum inde unguem recesserunt hactenus. Quanquam sua inventa, antiquorum præceptis addiderint. Scholæ itaque, docent terram tremere propter aerem, ventum, vel exhalationem, subter, & in cavernis ac poris terræ congregatam, quæ foras exitum quærens, ac faciens subinde sibi, terram subsilire faciat. Hinc namque non raro, per hiatus, atque fissuras, mox erumpens, exitialibus morbis ortum dederit. Hæc est Scholarum traditio, à viginti & uno seculis, toto orbe recepta. Quæ, si mihi visa esset finibus divini Numinis consentanea, à Scripto destitissem. Visa nimirum est mihi consita ponderosis anxietatibus, & inevitabili absurditate, adeo ut non parum anilis figmenti contineat. Tam scilicet humanum genus sponte in torporem vergit, ut quasi detruncata spe discendi, omnes scientiarum thesauros, uno in Aristot. exhaustos, ab ulteriori indagine, velut cessandum esse jusserit. Ego itaque, primùm impossibilitatem ostendam illius doctrinæ, ac dein meam opinionem, non ethnicis somniis stabilitam, sed altioris authoritatis doctrina confirmatam edocebo.

5. Inprimis enim, terra est actualiter, certis stratis, soleis, sive fundis distincta. Externus siquidem terræ fundus, conspicuo arenosus est, argillosus, luteus alibi, fimosus, griseus, albus, flavus, niger, rubeus, &c. variis ludens diversitatibus: subter quem, plerumque est sabulum, & hoc ipsum, magna ubique varietate discriminatum. Subter hunc vero fundum tandem mons siliceus (quem Keyberch/ vocant,) rupium stratum, & origo, atque mineralium prima radix. Ac tandem ubique hunc fundum subter, est arena vivens, sabulum bulliens, *Dref, sive quellem*, quod in centrum mundi usque, sui continuitate aquis perlutum, extenditur. Ac quanquam non ubique omnes ex ordine fundi præfati sibi invicem succedant; attamen

*quellem*

*quellem* utrobique est stratum mundi postremum, licet non raro immediate aeri expositum, ac conspicuum. (Ut de fontium origine, libro de fontibus Spadanis.) Hoc itaque semel supposito, dico, quod locus, ubi exhalatio esset, quæ tremoris terræ causa creditur, deberet statui in aliquo, vel inter aliquem dictorum fundorum, cum in terra non sit locus, extra prædicta strata. Ad subversionem autem illius doctrinæ, requiritur demonstratio, quæ ex sufficienti enumeratione stratorum, ostendat impossibilem ejusmodi exhalationem, in aliquo dictorum fundorum contineri, aut suscitari posse, aut ibidem si esset suscitata, non habere potestatem formandi tremorem terræ. Quoad trium membrorum primum, (nempe non posse contineri aliquam exhalationem sub terra, quæ ejus tremorem faciat activè:) probo. Non imprimis subter extimam, luteam, sive primam terræ soleam, aeri vicinam, mortalium habitationi designatam. Quia sic non trepidasset turris S. Rumoldi, ut nec ædificia, immediatè super *quellem* structa. Ut nec naves, sine ventorum turbine, in profundis aquis, longe à fundo sabuli, remotæ. Nam dato, quod fundus maris, æque atque aliàs terra habitata tremeret: non tamen absque vento, & procella, aquæ superficies, ejusdem trementis sabuli tenorem servaret. Quod tamen falsum esse deprehenditur, nam & volantes aves, terræ sentito tremore, non deciderent, velut perculsæ in signum, quod etiam aer ipse tremat. Colliquescent nempè in conspectu Judicis, quandoque elementa. Ergo si aqua non minus, quam ipsa met quieta terra tremat, designatur, ejus causa esse in globo, sive quod terra & aqua, eodem percussionis ictu, una cum aere, sentiant pavorem, sive manum Percutientis testentur. Demum, neque exhalatio, causa tremoris terræ, potest in ullis arenarum fundis habitare: quia tunc paludes, prata, & loca, quibus infra lutum immediatè *quellem* substernitur, non trepidassent. Quod æque ac præcedens, à veritate facti est alienum. Tertio denique, nec potest ejusmodi exhalatio, subter *Keyberch* occultari. Nam toto circulo, paucis locis exceptis, quo terra tum tremuit, pari momento, fundus *Keyberch* non extat. Tandem nec intra *quellem*, oriri aut detineri posset exhalatio, sufficiens tantæ moli, pari furore succutiendæ. Utpote *quellem* (vicinum aeri non raro) & in centrum universi usque, continua sui unitate, & aquarum permistione connexum, facile ejusmodi exhalationem exsufflaret, priusquam tantam simul molem pariter attolleret,

6. Inexcusabilis nempe est necessitatis, eo quod exhalatio ejusmodi erumperet, parte magis debili, minus gravi, minusque resistente: id est, loco minimè ponderoso. Adeoque sub thesi datæ exhalationis, non posset omnium locorum esse par tremor. Quod repugnat facto: nam antequam tam ingentia pondera, per tam vasta, variaque soli, & aquarum spatia, simul, unoque momento attolleret exhalatio, quæsiisset atque invenisset sequacia, atque debiliora loca, per quæ sibi viam erumpendi fecisset.

7. Alioqui namque, pugnaret exhalatio, contra naturæ, proportionis, & motuum regulas, quæ æqualiter, & simul omnis Belgii, magnamque Germaniæ partes elevaret. Maxime ubi non æqua cujusque loci capacitas, qua exhalatio hospitaretur: non æqua incumbentis oneris sarcina, aut resistentia ponderis, sicut nec possibilis est æqua illius exhalationis suscitatio, ut simul, unicoque ferè momento, per tot tractus, pariter ageret. Quod est dicere, impossibilem, posita exhalatione, motrice tremoris terræ, æqualitatem in simultate, & potestate motus, per tam ingens spatium, per tantam soli, Cœlique differentiam, renitentiam, & ponderis heteroclitatem: cum agens ejusmodi exhalatio, locorum varietate, moventis differentia, magnitudine, activitate, celeritate, suam dimetiens efficaciam, necessario impar, locorum etiam imparitatibus obedire deberet.

8. Ridicula ergo esto exhalationum quantitas, ortus, potestas, hospitium & celeritas, quæ tot urbes, montes, valles, colles, aquosa, prata, flumina, maria, insulas, tamque vastam molem, longè latèque dissitam, uno simul momento, pariformiter, ac repetitim succuteret, citiusque quam sibi exitum quæreret, inveniret, faceret.

9. Nunc vero ad secundum probationis mem-

membrum accedens: nempè quod in præfatis terræ stratis, impossibilis sit suscitatio exhalationis, quæ sit causa tremoris terræ: Aporrhea qualiscunque statuatur naturalis, & per sui causas examinetur. Exhalatio, quæ supponi potest motrix terræ, non est imprimis vapor, sive aquosus halitus, eo quod ille, ocissimè rursus in aquam, per compressionem, quotidie redeat ultro in nostris alembicis: sed exhalatio Aristoteli, præcipuè his necessaria terminis, est effluvium è corporibus calidum, & siccum (plerumque etiam oleosum) è partibus siccis, acri calore, in formam aeris, elevata, aut surgens fumus.

10 Sed optarem, Scholæ respondeant, quis igitur demum erit iste actualis, æqualis, & connexus calor, sub mari, fluminibus, stagnis, pratis, ac subter *quellem*? Siquidem oportet calorem, & siccitatem, actuales & fortes esse, quæ ibidem effectui tam insigni sat sint: non autem qualitates potentiales, nudas, remotas, possibiles, sive somniarias. Quis calor ille, à quo, & unde suscitatus, in profundiori frigore? Quis calor ille tam brevis, tam fortis, tamque interruptus, qui post pauculos rigores trepidationum cessat: neque de novo terram trepidando quatit? Nam si in calore est causa tanti motus, non erit saltem post motum, in calore, causa tam subitæ quietis. Quæ demum est siccitas, igni connexa, quæ è vestigio subter terram & aquas, uniformiter per totum Belgium, exsiccatis aquis, succendat ignem, patronum tantarum exhalationum?

11. Sed agedum, fingamus ludendo, donemusque calorem actu subter aquam & terram, qui sit accendendo: saltem magnus ille, ac pervicax, insolitaque ejus actio, quæ ante rei siccitatem exhalationes suscitet? Anomalus utique effectus, hactenus inter pyrotechnicos nondum visus. Iterum fingamus & alia absurda, ignem actualem, violentum in aqua, vel subter aquosa, posse sine fomite ibidem nasci, & sine pabulo sustentari, pergere, dudumque persistere: at saltem, non poterit is vapores, multoque minus exhalationes conclusas, excitare arcto que loco detinere, quæ istum ignem extemplo non suffocent; irritamque faciant exhalationum istarum sufficientiam, vires, ac successivam generationem. Siquidem in cuniculis mineralium, si subinde supernè, novo aeris afflatu non recreentur, statim lucernæ extinguuntur, simulque fossores flatu atque vita privantur. Sin autem ut ignis, utque exhalatio subsistant, donec satis, donetur respiratio: jam eo ipso, sua proles exhalatio motrix, isthac primò exspirabit; vel si non sufficienti respirationi sit locus, necessario utique ignis suffocabitur, nec locus erit pro tanta successiva exhalatione, sive, pro repetito accessu tremoris terræ. Fingamus iterum, non quidem ignem, aut actualem calorem, præfatis terræ soleis, hospitari subter aquas: sed totum Belgium habuisse omnibus locis aliquid, pulveri tormentario simile, quod tandem subter aquas propria maturitate, vel occulta astrorum conspiratione, accendatur simul, & ubique, atque eatenus extemporaneam exhalationem, ubique locorum æqualem, subministret.

12. At nec quidem sub tot nugis, tunc totum Belgium, alias quam semel subsiliret, atque id locis tenerioribus, minusque profundis, & ponderantibus hiasset, ejusque aliquot frusta in altum dissiliissent, & sequeretur ibidem caminus illius flammæ exhalantis. Non autem Belgium & pars Germaniæ, proinde tremuissent. Simul enim atque semel alicubi terra in fastigium surrexisset, qua hiasset; non autem sæpius, velut rigore febrili trepidasset. Siquidem *actio accensionis supposita*, fieret duntaxat, ut impediretur corporum penetratio.

13. Igitur quoad tertium punctum: Quod nempè etiam data exhalatione sufficienti, subter terram, nihilominus sit impossibilis terræ tremor. Incœpi quidem jam probare, per concessa quædam figmenta. Alioqui quomodocunque sumatur exhalatio, & ubicunque stratorum illa supponatur, non tremeret inde terra: sed alibi, ubi minimæ essent resistentiæ, surgeret in cumulum vel gibbum, donec hiasset, sibique exhalatio, per ingentem voraginem exspirando, iter fecisset. Quæ cum non reperiantur accidisse, ruit etiam hactenus Scholarum traditio.

14. Inprimis namque, ut clarius constet, aliam

aliam esse actionem, & actionis modum, quando propter metum penetrationis corporum, res dissilit, atque aliter operari naturam, propter suppositam exhalationum levitatem, erumpere nitentium, adverte mechanicam. Sit lagena vitrea capax, spissa & fortis, infunde illi uncias quatuor aquæ fortis, paratæ ex sale petræ, alumine, & vitriolo, siccatis separatim. Illi autem aquæ injice pulveris salis armeniaci unciam unam, ac confestim claudatur collum vitri, per liquationem, quod dicitur sigillum Hermetis. Quamprimum incipiet spontanea actio, & copiosa (invisibili tamen) exhalatione vas impletur, ac utut fingatur ferro fortius, tamen mox in fragmenta periculosè dissilit, propter metum penetrationis, non autem ratione levitatis multarum exhalationum. Siquidem etsi dissiliat, propter multitudinem, & compressionem levissimarum, & invisibilium exhalationum; levitas tamen earundem, in hoc nequicquam momenti habet. Quoniam si horum aliquid, levitatis ergo, contingeret, ipsum vas vitreum ante sui disruptionem, sponte in auras attolleretur, & sursum avolaret. Quia minoris operæ est pondus, 3. aut 4. librarum attollere, quam diffringere vas fortissimum. Ergo exhalationes quæ diffringunt vitrum, multo potentius vitrum elevarent, si non inane levitatis subsidium Scholæ ab exhalationibus mendicarent, pro terræ tremore. Si ergo exhalationes non valeant sui levitate, vas in quo clauduntur, attollere, multo minus tantam terram vastamque molem.

15. Denique omnis exhalatio, cum sit corporis alicujus, omneque corpus si separabile sit, dividatur in salem, sulfur, & mercurium: sitque pars mercurialis, pars aquosa corporis: ergo necesse est, omnem exhalationem esse de materia salsa & oleosa, eamque prius suscitari ante partem aquosam. Quod in vitris nostris nondum sic contigit, æquabili caloris actione. Si igitur exhalatio salsa est, facile in terram imbibitur; quod videre est in omnibus prorsus aquis, & exhalationibus quorumcumque salium: quæ agendo super terram, coagulantur in ea, & activitatem omnem amittunt. Ergo si in terra excitarentur, desiissent, antequam essent, sive in fieri esse finiissent. Sin vero est oleosa exhalatio, illa sanè in terram deposita, olei pristinam speciem reassumit, & sic concrescit. Quod cum facile fiat, non potest cogitari, quomodo exhalatio, sui levitate, tantam terræ ac immensi ponderis molem titubare faciat citius quam coagulandi consilium ineat. Atque in omnem eventum, non esset locus, nisi uni elevationi terræ, ejusdemque subsidentiæ unicæ, post repertum aliquem hiatum: non autem excitandi tremulam trepidationem. At hæc sunto somnia in aquosis, pratis, lutosis, stagnis, mari, fluminibus, &c.

16. Itaque absurda, quæ concessi antè, ludendo, serio nunc impugnabo. Inprimis cedo, quis calor iste tam insolitus, qui Anno 1580. usque in Annum 1640. non visus Mechliniæ? ut neque terræ tremor? quare non quotannis? quare in Aprili, sub nocte frigidissima, dum pridie multum ninxerat? sub continuo borea? Et non sub canicula? An quia tum terræ interiora calent? Quare ergo non quotannis in Januario?

17. At cessat hoc argumentum Veterum, post repertum instrumentum, ambientis gradus dimetiens. Nam reperiuntur putei, & specus, æqualis toto anno caloris, & frigoris. Iterum: Quare tantus calor, exhalationum excitator, cessat tam repentè? præcipuè ubi exhalationem tantæ molis motricem excitet? quo fomite sub aqua accenditur, quo pabulo vivit, & subsistit, qua lege ibidem non suffocatur, quo privilegio despicit respectus corporum, locorum, & ponderum, qua demum prærogativa, exhalationem tantæ vastitatis, citra humidos vapores, suscitat è corporibus udis? aut si vapores, pro more ordinario simul elicit, cur hi, tanti calorem non mitigant, extinguunt, suffocant simul, cum sororibus, ac subsequentibus exhalationibus? Quæve ista est exhalatio, quæ vastam turrim Mechliniæ, non majori respectu succutit, quam humilem casam? nec ullam respicit immanis ponderis renitentiam, quæ vel pariter in propinquum, ac in distans operatur, vel simul, ubique & pariter, per totam superficiem reperit sui centri collectam potentiam, ut simul ubique pariter uno momento, æqualiter, & æquè fortiter opere-

tur? Cur per necessitatem causarum naturalium, filum non frangitur parte debiliori: sed cuncta simul eandem violentiæ legem subeunt, imo & sustinent? Certè si ritè hæc cogitentur, reperitur in terræ tremore, vis quædam operativa, infinitæ potestatis, quæ montes turresque, elevat, sine respectu levitatis, aut ponderis, quasi nihil potens sit, resistere virtuti motrici huic.

18. Cæterum probavi exhalationem si qua sit, terræ tremoris efficiens motrix, nec esse de salium prosapia, nec de sulfurum, ut neque mercuriorum, (quippe quod hæc non sit exhalatio, sed vapor aquosarum partium.) Restat ergo, ut non sit exhalatio, sed ipsum Gas: non suscitatum effluvium corporum à calore: sed potius effectivum residuum post ignem. Nimirum Gas solius flammæ ignis, vel natæ ab hoc fuliginis. Sed neutra etiam harum exhalationum potest esse causa effectrix terræ tremoris. Ergo si nulla harum exhalationum sit motrix terræ, nulla prorsus erit, (cum non reperiatur alia,) & per consequens est inane figmentum Scholarum, quod in tremore terræ sibi credi volunt. Quod si vero aufugium meditantes, dicant, non exhalationem calore excitatam, nec siccitate partam: at causis suis constitutam, anonymam aporrhœam, se intelligere: Qualiter nimirum Aristoteles cuncta saxa, lapides, mineralia, itemque sal maris, cometas licet globo terræ centuplo majores, & ventos omnes, quibusdam anomalis, nonque explicatis exhalationibus, prodire scribit, ventos in eo contra aërem distinguens: hoc, inquam, est cum Aristotele delirare velle, & ignarum Physices, cum eodem, remanere. Denique, impertinens est, Aristotelem citasse, & per suam authoritatem tueri velle suos errores.

19. Attamen contra Scholas ratione agam: ut cum se tam rationales prædicent, rationi arma tradant. Dico ergo; Nulla exhalatio potest esse aëre levior, simplicior, aut subtilior: eò quod hic sit corpus elementi simplex: illa vero sit corpus concretum; adeoque utut sit, habet in se corpus grave, quo aër caret. Non est tamen aër levior corpore, quod absque pondere est. Id est, aër non est levior seipso, nec potest quicquam præter se elevare, nisi per motum flatus, aut fluxus. Id est. per Blas. Quo cessante, etiam corpus quod sustulit, sidit. Unde concludo. quod aër vel ventus, sive conclusus sit, sive liber, nequeat terram attollere ratione suæ levitatis solius, nisi forte externo movente violentoque feriatur: atqui hoc casu cessat vis exhalationis, cum sit vis impellens, quæ moveat: non autem ipsa exhalatio. Quippe quæ tali casu, est tantum medium, sive organum motus, non autem vis motiva principalis. Multoque minus id congruum est exhalationi; quippe quæ aëre est crassior, & ponderosior, quatenus aquam continet.

20. Probo per Mechanicam. Vesica aëre distenta, emergit extra aquam, non primariò: quia aër levior sit aquâ: sed quia aqua est corpus grave ac fluidum; ideoque non patitur se extra suum pelli locum, à corpore leviore. Primarius nempè nisus aquæ est, se jungere aquæ, unde est separata: secundarius ac velut per accidens, exprimere per sui concidentiam, quidquid se levius est. Gravitas ergo, non levitas, in hoc operatur, ob rationem mox dicendam. Sit vesica capax ℔ iij. aquæ, ponatur in fossula, tegatur terra: profectò, ne semiunciam superfusi pulveris à se discutiet. Imo nec vesica cupiet extra arenam siccam ponderosiorem eminere. Ridiculum fit ideo, quod vesica, pendens semiunciam, ab ulla aëris levitate sponte in aërem unquam evolet. Si ergo non vesicam multus aer attollat, multo certè minus aër assurget, sub immenso Belgii pondere depressus. Elementa nimirum, seipsa primariò, ac tantum, respiciunt; universa vero agunt, sui ergo. Ideoque lagena vitrea, aëre repleta, & sepulta, nequicquam è terra emergere conatur; eo quod aër sit ubique in suo loco naturali, quoties spatium est, non alio corpore repletum, nec pro exitu sollicitat. Ergo si infra terram specus sint, aër in iis naturaliter ab omni motu locali quiescit. In locis vero, ubi arena concidit, tanquam corpus fluidum, ibi quia pulvis vacuum opplet, suique gravitate concidit, & per accidens aërem exprimit. At non propterea, iste motus terræ aut aquæ, fit efficienter ab aëris levitate: sive quod aer, proprio

suæ

suæ levitatis motu, sese sursum moveat, ac scandat.

21. Sed (Nota) in hoc ipsa gravitas, est causa efficiens, activa, primaria, ac totalis : cum gravitas habeat reale pondus, sitque qualitas activa : ex opposito vero levitas aeris nullius rei est effectiva, cum nullum pondus habeat, dicit necessario nihilum ; neque ullam agendi energiam habere potest. Unde est consequens 1. levitatem aeris operari nihil : nec vesicâ, quæ ingens esset, & tantum grana sex penderet, ab incluso aere quantumvis magno, sponte attolli posse, alioqui (quod falsum est) aer levior esset: quam id, quod nullum pondus habet. 2. Aerem non eminere extra aquam ob sui levitatem, tanquam qualitatem actricem, sive motricem natationis : sed gravitatem esse qualitatem realem, quæ aerem expellit. 3. Ideoque absurdum esse Scholarum thema, *quo aer, vel* exhalatio, in tremoris terræ causam efficientem statuitur, ob sui levitatem, quasi terram attollendo succuteret.

22. Quamobrem cum jam sat probatum sit, 1. non esse locum in stratis, sive soleis terræ, quo hospitetur aliquod corpus aereum, sive id ventus sit, sive aerea exhalatio : sed quo profundius is locus fuerit quæsitus, eo majores insurgunt difficultates, tam propter aquæ majorem abundantiam, quam graviorem terræ sarcinam desuper, adeo ut infinitæ sit velut potestatis, quod terræ tremorem faceret. 2. Deinde, nullum esse posse ignem, calorem, siccitatem, alumine excitatorem exhalationis tantæ potestatis: sive correlativum ejus. Nullam ejusmodi exhalationis in natura ibidem subsistere possibilitatem. Ac tertio tandem, Exhalationem nullam, ratione levitatis, aliquid operari, aut corpus grave attollere, multo minus tam vastam terræ regionem. Concludo igitur, vacuum esse Scholarum figmentum, quidquid de terræ tremore edoctum est hactenus. Quod iterum ex abundanti fortius confirmandum est.

23. Quocirca edocebo, modum tremoris terræ à Scholis edoctum, esse prorsus impossibilem. Fingamus ergo iterum absurda, ut tanquam ex regula falsi, Scholarum error detegatur, Donemus nimirum vesicam, è materia ductili, omni ferro millies fortiorem, substratam (nescitur quo fundo) per totum Belgium & Germaniam, subter montium, urbium, marium, & fluminum basim. Mille vero ingentes folles, circumquaque firmissimè, ac optimè, annexos. Ut ergo attollere queant totum Belgium simul, necesse est, illos folles, horumque postes, & axes, tam fortes esse, quantum ponderi attollendo satis forent. Deinde requireretur manus, vel agens, tanti roboris, ut totum Belgium, sua palma queat attollere, vel aliàs istos folles vento plenos comprimere non posset. At tale agens non est in rerum natura sublunari : etsi cætera data absurda adessent. Ergo frivola est aeris, vel exhalationis inanis levitas, & innata erumpendi cupido. Ideo nequicquam ambigo, negare causam naturalem à Scholis datam, à diabolo inventam, ut suus Deo meo obnubiletur honos.

24. Scholæ, quia hactenus ignorarunt, quod levitas non sit qualitas activa, adeoque multo minus esset montium eversiva : considerarunt verò quandoque, fodinam, antea coopertam, mox à tremore terræ, fœtidum virus eructasse, ac hiatum sibi fecisse : sunt ideo per incogitantiam, & inscitiam ausæ, hunc effectû per accidens, in causam per se, tremoris terræ referre.

25. Quæ ut lucidius appareant, fingamus iterum præfatam vesicam subter Belgium, sua sponte, vel astrorum influxu, (quando nempe ratio deficit, semper ignari, ad Astra, causasque longinquas ; & in testes non citabiles, recurrunt) corpore aereo distensam, nec esse folles, ut neq; foramina circumquaq,. Tum saltem corpus Belgii totius, incumbens, suo pondere præfatam vesicam sic premeret, ut, si non dissiliat, saltem in parte infirmiore, minusque ponderosa contentum suum eructaret. Quo nacto, jam quidem adest causa, compressionis vesicæ, & casus Belgii, cum apertione alicujus hiatus : At nondum sublationis causa illius vesicæ est reperibilis, multoq; minus successionis iteratæ trepidationis atq; tremoris. Denique nec ejusmodi vesica, ejusque substantia est possibilis, sine qua, etsi locus esset in terra, non est tamen aptus, alendæ, aut suscipiendæ illius exhalationis. Imo positis terminis vesicæ præfatæ.

saltem

saltem aer, aut exhalatio nil operatur, ut sui levitate attollat terram: sed si terra concidat, non reperit sibi ad hoc causam in levitate detenti aëris: cum totalem causam in pugno suæ gravitatis claudat: & ad mensuram incumbentis ponderis, expressio aëris sit metienda. Itaque supposita iterum vesica, si aër vel ventus aliquis flaret de foris in præfatam vesicam, compressam, humi jacentem, omniq; corpore vacuam, utut fortissimè flaret, nequicquam tamen vesicam inflaret, siquidem incumbens Belgium, illā comprimeret. Quod si vero, loco venti, aut aëris quæratur exhalatio ignea; jam ante impossibilem ignem, tantique effectus, per totum Belgium exhalationem fabulosam demonstravi, Tandem deficit & ista vesica continua, tam fortis ductilisque, quæ dorso suo Belgium, maria flumina, & longè amplius sustineat. Nam etsi eandem concesserim: non est quod putem eam esse: sed quod ea supposita, adhuc tanta absurda consequantur, ac tandem ad adynaton Scholæ collisæ sint.

26. Hujus somnii initia, rusticis dedere (unde Scholæ habent) loca montana, sulfurea, minerarumque domicilia. Ah! miserandus ubiq; torpor, indagandis effectuum causis! Mons Soma, sive Vesuvius, prope Neapolim, aliquot jam secula arsit sulphure, & marcasitis. Habebat autem hiatum in cacumine, qua fumi atque flamma exspirarent, satis amplum. Nimirum ad trium arpentorum forte amplitudinem. Camera autem, flammæ proxima, ut jam sat tosta, rimarumque plena, tandem circa 16. Decembris anni 1631. uno repente casu, in flammæ voraginem decidit. Est autem quibusdam tam metallis, quam marcasitis candentibus, inter liquandum proprium, ut si quicquam aquæ inciderit, cuncta dissiliant: liquata ergo sulfura, cum marcasitis, in visceribus Vesuvii, non sine ingenti cataclysmate tolerabant decidens rupis tostum fragmentum: quin totum flamma evomeret, quidquid supernè illapsum erat, & amplius. Nec hoc suffecit. Quin insuper aliquot fontes, supernè in caminum ignis soluti sunt. Sed quid liquata sulfura, quidve turbines fuliginum, commune habent cum terræ tremore? Adeone in Belgio, per totum ardent sulfura?

27. Etenim terræ tremor Neapolis præcesserat, & comitabatur illud Sodomæ periculum. Ac licet coinciderint, non proinde unicam sortiuntur radicem, quæ diversis causis obediunt. Terræ ille tremor, prænuncians prodigium, & portentum in se claudebat, & claudit semper aliquod. Eructatio vero venarum metallicarum, suis stat causis naturalibus. Miserum sanè sophisma, argumentari de non causa, in causam. Nec enim exhalationes conclusas, credi in isto terræ tremore, patitur caminus, exhalationibus viam apertam jamdudum habens.

28. Utinam Scholæ suum Plinium attendissent, quod sæpe instante tremore terræ, aves silente vento, velut metu perculsæ, ex aura decidant: portu tranquillo, triremes subsiliant. At quid consortii intercedit aëri & mari, cum exhalatione infra terram conclusa? An enim aër tremit, quando terra? An aëris tantillus tremor, est dejiciendo volucres, quæ quolibet vento volitant? An enim quia maris sabulum (& quidem absque hiatu) per altitudinem semipedis subsiliret, proinde maris profundi superficies, vento expers, cum navibus trepidare debet? Ostensum est autographum Curati S. Mariæ trans Dilcam Mechliniæ quo scripserat, anno 1540. per triduum, quotidie semel, terram tremuisse, antequam fulmen portam ejus Arenariam, simulque in ea contentum pulverem pyrium, accenderet. Unde urbs inauspicata clade penè funditus collisa ruit. Denique anno 1580. hora 2. à meridie cessante ventorum furore, urbs contremuit, biduo antequam Angli Mechliniam invaderent, & in prædam raperent. Sed quid eventus isti, contingentes ex fatali necessitate, in causarum nexu, commune habent cum somniata exhalatione subterranea? Quid enim supposita exhalatio portendere posset, præter aut extra se? Quare enim clauderet significationem invasionis bellicæ futuram? vel fulmen venturum, accensurumque vasa pulveris pyrii ibidem servata, turrim quatiens Arenariam, totamque urbem disjiciens? Priusquam enim mons Vesuvius sua eructaret viscera, plurimaq; oppidula tegeret gleba minerali, spemque in futurum colono denegaret, subter Solem, densæ præibant tenebræ, in aëre lugubres

bres ejulatus, ac terra tremuit, postulatam gentis devotionem excitantia. Terra quidem tremuit, sua de causa, in prognosin minitatæ futuræ cladis. Clades autem ipsa, suis secuta est causis naturalibus. At nequaquam signa præcedentia, quicquam commune habent cum eventu futuri ignis.

29. Cum ergo jam constet, inter strata terræ non esse locum, nec subesse exhalationem; & quæ si subesset, impossibile tamen esset, tremorem terræ causare: Indubium tamen sit, terram vere actualiterque tremere, sive stratorum discontinuitate, aut alicujus hiatus apertione. Consideravi illum in terra tremorem esse, non secus atque in aere, dum batillum campanam ferit. Quamdiu enim campana citra fissuram tremit, tamdiu dat tonum. Terra quoque dum suo concutitur batillo supernaturali, surdum tonum edit, quia corpus ejus contiguum quidem ex sabulo & aqua, usque in sui centrum: non tamen continuum continuitate unitatis. Potestque tremere sine discontinuitate contiguitatis, tanto quidem liberalius, si metallum flectatur, sine continui divulsione. Terra quoque in tremore, batillum habet intrinsecum suum, voce tonitrui augustiorem. At quia sabulo, & aqua surdescit ictus, ideo cum quodam tono concutitur, dum tremuit: mugitus tamen qui subinde auditur, non est terræ, sed alienus: non tremori terræ proprius, sed accidentarius spirituum ejulatus: qui Italis Baleno vocatur.

30. Tandem tremoris terræ causam ponderans, scio, in aere imprimis esse vim motivam, qua aer conceptum ab astris calcar, in exsecutionem demandat. *Erunt nempe vobis astra, in signa, tempora, dies, & annos.* Scio insuper, in mari, & profundis lacubus suam esse vim motivam, quo citra ventos æstum patiuntur, quo inquam Oceanus noster, sex horis, & alibi, sex constantibus volvitur mensibus, unico fluxu. Scio denique, terram quiescere: nec vim active motivam sibi propriam habere.

31. Credo igitur terram tremere & pavere, quoties Angelus Domini illam ferit, *Ecce terræ motus magnus factus est: Angelus enim descendit de Cœlo* (Matth. 18.) Vox (*enim*) apud Ebræos, causam continet, tanquam (quia) diceret. Hæc est nempe tremoris terræ causa unica, qua cuncta, absque renitentia, æqualiter contremiscunt, tanquam levis arundo. In Apoc. perit mortalium, arborum, vel piscium pars tertia, eo ipso, quo Angelus lagenam effudit. Etenim spiritus abstracti, agunt potestate divina, nihilque iis resistere potest. Etiam Cacodæmones, quoties datum est agere potestate libera, agunt sine corporum resistentia, vel reactione renitentiæ. Materia enim, est alterius Monarchiæ cliens, non potest reagere in spiritum, quem nullo modo tangit, nulloque objecto affectat. Angelus, prout utitur effuso lagenæ liquore, ad internecionem præfatam: sic ad terræ tremorem, plerumque tonum usurpat. Audiebatur enim in aere oberrans tonus, non secus atque rotarum actarum crocitatio. Successit inde tanquam venti tempestuosum murmur, (sine vento tamen,) & eo ipso totus simul tantarum Provinciarum tractus, immenso tremuit horrore. Qui idem tonus, singulis tribus vicibus, terræ trepidationem est comitatus. Idem propemodum contingit in fulmine. Fulmen quidem cremat, & liquefacit: & sane non icit. Juxta illud: *Vox tonitrui verberavit terram*, quia icit. Moriuntur nempe bombyces, lac coagulatur, cerevisia acescit, bos mactatus pendens, carnes flaccidas retinet, sali ineptas, idque solo tono tonitrui, innocuo ibi fulmine. Vox ergo tonitrui, & vox tremoris terræ, ministrorum spirituum toni sunto. Astra vero non concitant vim motivam, & alterativam aeris, vel aquæ, per tonum: sed solo agunt adspectu, quem influentiam vocant. Habetque actionem & directionem in momento, prout lumen, visus, *&c.* Alioquin enim multis opus foret annis, antequam species audibiles, à Saturno, ad loca Meteori devenirent. Dein tonus, etsi magnus, tamen sensim in via deficit. Quod autem tremat terra, cum ventorum tempestate, vel quandoq; successive pervicos, urbes, ac quasi plateatim, rotando transcurrat; id totum est per accidens, & pro voluntate ejus qui terram in prodigium quatit. Item, quod alibi sæpius tremat, in Belgio vero rarissime: id causam motricem non mutat. Stat nempe arbitrio ejus, qui

universum pugno claudit, terram pro nutu suo quærere,& mirabilia solus facere potest. Cujus adspectu,terra quandoque fumigabit, & ruent liquati montes. Quod autem aliàs hiatus, post terræ tremorem, quandoque apparuerint, fœdum virus, & arsenicalium fumi exspiraverint: Id totum suis causis est nexum naturalibus. Nec sunt effectus terræ tremoris, nisi per accidens, non autem causæ. Fuit autem hæc cæcitas causarum,terræ tremoris, Diabolo authore inventa,quo omnem Numinis pavorem mortales exponerent, adeoque fines, quos Deus sibi statuit (ad suæ Majestatis potestatem serio venerandam,ut anteactæ vitæ criminum memores resipiscant) anteverterent, si non ex toto negligerent.

*Deh! qual possente man con forzze ignote.*
*Il terreno à crollar si spesso riede*
*non é chiuso vapor como altro crede.*
*ne sognato stridente il suol percuote.:*

*Certo, la terra si rissente, & scuote,*
*Perche del peccator sa aggrava il piede;*
*Et i nostri corpi impatiente chiede,*
*per riempir se sue spelonche vuote.*

*E linquaggio del ciel, che l'huom riprende:*
*Il turbo, il tuono, il fulmine, il baleno,*
*hor parla anco la terra in note horrende,*
*perche l'huom ch' esser vuol tutto terreno,*
*ne del cielo il parlar straniero intende:*
*il parlar della terra,, intenda al meno.*

31. His nihil obstantibus, non defuit, qui dixit, se è profundissimo puteo castri Lovaniensis,certo præsagio prænunciasse,propediem futurum terræ tremorem,eo quod aqua ejusdem, triduo ante, fœtebat sulfuris nidorem, ejusque contagium, flavedo, cum turbulentia aquæ proderent. Sed bonus vir ille sciat,puteum illum esse 115. pedum profunditatis, eo quod ad castrum scandatur per 93. gradus à platea contigua. Adeoque ille puteus ab una parte,non est vicinis puteis profundior, licet altera parte, qua colli castri est contiguus, sit profundus, ut dixi. At cum in colle non subsit vena sulfuris, non potuit aqua sulfur spirasse, quod non erat. Sin autem sulfur redoluerit; potuit signum præcessisse,monente Deo: at non habuit sulfur, quod ibidem nec est, nec accensum fuit, ergo neque potuit causasse terræ tremorem toto Belgio. Itaque non est ratio naturalis, cur aqua isto puteo, plus turbaretur à sulfure, quam vicinis, quibus nil tale est visum. Denique sciendum: quod non fiat terræ tremor, longinqua causarum præparatione à triduo ante. Quia tunc non posset uniformiter simul elevari terra. Imo si sulfuris aliquis halitus jam triduo ante sibi exitum præmaturè fecisset, eo ipso, jam sibi exitum invenisset& citius per istum puteum exspirasset isthac, antequam tantam circumquaque molem elevasset.Imo reperto exitu,aquam flatu suo, atq; ebullitione sonare bulliendo fecisset,multoque felicius in plateis tanto inferioribus,& exhalatio in vicinioribus,erupisset,collemq; ipsum dirupisset facilius,surgendo in cumulum: non autem tremuisset terra. Exemplum ergo facti rejicio, quamdiu rationes sibi à me oppositas de impossibili non evincuntur.

32. Tremit igitur terra, non quod sentiat, animali more,aut paveat: sed aliquid simile nobis denunciat, nobisque velut loquitur, ictum Angeli, sive manum Dei irati,accusans.

33. Percutitur autem tremitque terra mandato Dei, denotantis, à terra adscendisse peccatum in Cœlum, vindictam clamans, ante thronum suum. Percussio nimirum indignationem, & indignatio præsupponit peccati accumulatam mensuram. Finis vero terræ tremoris est,ut peccator se emendet, & justus sibi caveat tam à peccando, quam peccati pœna comminata. Terræ ergo tremor semper supplicia comminatur.

34. Habent autem singula delicta, conformes sibi castigationes. Luxuria nempe, & immundicies, piacula habent & pœnas, pestes, morbosque. Adulteria vero,per morbos,carcerem,infamias,paupertates,prolium quoq; sterilitates, præcocem mortem, vel similia, suas luunt pœnas. Juxta illud: *Qui seminat in carne, in corruptione metet.* Punitur autem superbia vitæ, per paupertates, sterilitates,bella,devastationes,mortem subitaneam, calamitosam amicorum privationem, *&c.* Avaritia sua tandem luit supplicia, per fraudes, furta, imposturas, membri alicujus incommoda, *&c.* Sin autem

duo

duo vel tria simul peccata, in populo luxurient, tunc committentur quoque supplicia. Nempe inclementiæ, tyrannides, voti vel jurisjurandi fractiones impostura, extorsiones, pestes, sterilitates, bella, *&c.* At si peccata connectantur in potestatibus, sive principibus, tam Ecclesiæ quam secularibus, & Judicibus, plenæ sunt Prophetiæ, quod *propter* eorundem *injustitiam; regna transferantur de gente in gentem* Quæ si contingant cum ortu hæresiarcharum, scandalis, & altarium subversionibus, & præcipue ubi compatiuntur una pauperes: signum est hæc mala provenire ex sordibus, inclementiis ambitione, avaritia, voti infractionibus, crapulisque. Etenim scatent prophetiæ minis, quod *Hierusalem tanquam ager arabitur: urbs tanquam cumulus lapidum fiet: pestis, & inimicus auferent omnem prædam, vinctosque ducet principes Ecclesiæ: locus sacer contaminabitur, ut sint in derisionem nationum.* Quod si bella non tangant religionem, notantur tantum peccata Principum & Judicum.

35. Ast terra tremit, percussa præcipuè propter peccata sanguinum, quæ cœlum vindex clamunt. Ergo post terræ tremorem, exspectanda sunt supplicia, quæ immanitati, crudelitati, atque injustitiæ debentur, ex condigno. Terræ ergo tremor, non nisi Dei judicia ultoris denotat. Bonum nempe ex mala causa, Quatenus continet animadversionem in impœnitentes.

36. A resurrectione ergo Dominica tremuit terra, significans desolationem urbis, & Monarchiæ Judaicæ, quam Evangelium cum Domini lachrymis prædixit, & Josephus præscribit ad longum. Non enim calamitates ullæ sine per missu Domini, nihil sine causa sua, nec dolor sine ærumna nascitur de terra, *Iob.* 5. *Isai.* 45. Nec calamitates fortuito nobis adveniunt unquam. Rarissimum scelus hominum fuit, Dei Filium insontem, pro suis beneficiis mactasse: quocirca & rarissimum piaculi genus super istam gentem, tanto favore educatam, pluere debuit, ad internecionem hominum, & Reipubl. duraturum interitum. Ut prævisum est à Daniele, Isaia, & Psalm. 10. Dum autem terræ tremor, velut plateatim discurrit, significatur urbis contra urbem tumultus, & pagos desertos fore.

37. Vidit enim amicus hoc caput, adhuc in albis, statim percepit, causam naturalem defuisse, & consensit: sed indignabatur, quod modum depinxissem, quodque terra percussa esset, non quidem baculo, sed per tonum, risitque conjecturam. Quidni (inquit) Deus per pulverem pyrium, per ventum, exhalationem, & vaporem ista agit? Quare non ipse dixit, & mota est terra? cum Deo sint mille modi, nec constet, quoniam medio sit usus. Inprimis si rationem dederim, cur terra tremens non necessario dehiscat, exemplo campanæ, post ictum tremenits, certè mihi succensere non debebat. Nec enim intendi, ut qui omnem superat modum, se obliget ad modum & media. Quod autem interjiciat media naturalia amicus ille: ut sunt ventus, vapor, exhalatio, pulvis pyrius Belgio substratus. Jam in scriptis hæc erant sat refutata, tanquam in natura possibilia, quocirca importunè iterum allegantur, tanquam Deus iis mediis opus haberet. Utpote cum Deus utitur operando miraculosè, sæpè etiam rebus utitur naturalibus, sed tum non utitur rebus, quæ putantur concausæ: Etenim illa media mysteria potius sunt, ac continent, quam causalitatis alicujus vigorem. Utitur ergo Deus illis mediis, ex mero beneplacito, ut mysterium aliquod designet. Conjecturam itaque toni percutientis desumsi (non quod consilii divini sim conscius, aut curiosus indagator) ex verbo. *Vox tonitrui verberabit terram. Moses percussit aquas Ægypti, & conversæ fuerunt in sanguinem, & terram Ægypti cooperuerunt ranæ: percussit virga mare, & steterunt aquæ. Percussit rupem, & peperit fontem. Iussit Elisæus Regi, ut feriret terram, eique est indignatus, quod non percussisset pluries, eo quod numerus arbitralium percussionum, numerum victoriarum, & vices hostis adhuc cædendi, continebat.* Salva ergo pace amici, me explicui. Fateor inquam lubens, me nolle scrutari divina mysteria. Modum autem atque media, quibus Deus utitur in terræ tremore, tantum conjectura assecutus sum. Nec tandem hæc autem enotescere cupivi, non ut enotescerem tanquam rixator: sed ut timor Domini, qui initium est Sapientiæ, ex tremore

terræ consurgat. D. Streithagen Canonicus Hemsbergensis in Floro germanico hujus Tremoris terreni chronographicum descripsit, propter ejus insolentiam, & locorum amplitudinem:

*qVarta erat aprILIs t e LLVs tota ICtatVMVLtVest:*
*eX strage InsoLIta Corpora teCta Labant.*

A facie Domini mota est terra: A facie Dei Jacob.

# COMPLEXIONUM ATQUE MISTIONUM ELEMENTALIUM FIGMENTUM.

1. *Cur terra visa sit non esse primarium elementum.*
2. *Ignem, nec elementum, nec substantiam esse.*
3. *Cuncta visibilia, materialiter ex sola esse aqua.*
4. *Cur aeris locus, qui dicitur media regio, sit frigidus.*
5. *Quæ sint tria prima Chymicorum.*
6. *Quædam corpora non reducantur in tria prima.*
7. *Paracelsi inconstantia.*
8. *Chymicorum error.*
9. *Demonstratur reductio trium primorum, in aquam nubis.*
10. *Sal volatile simplicium, fixatur per colliquationem.*
11. *Tria prima non erant ante: sed in separando fiunt, & quidem nova creatura.*
12. *Oleum rerum non nisi aqua est, ablato concretisemine.*
13. *Idem probatur in carbone.*
14. *Quid Gas sylvestre rerum.*
15. *Quando Gas noscatur in uva.*
16. *Vinorum Gas.*
17. *Cur multa uva noceat.*
18. *Gas musti, non esse spiritum vini.*
19. *Opinio Paracelsi erronea.*
20. *Duplex sulfur in stanno: unde ejusdē levitas.*
21. *Pulvis pyrius probat Gas.*
22. *Quædam se mutuo transmutant in Gas.*
23. *Incompatibilitas quorundam colliquatorum.*
24. *Quod Gas materialiter non sit terra, aut aer.*
25. *Idem per suppositionē falsi, & absurda septem.*
26. *Mistum non converti in elementum, vi elementi victoris.*
27. *Mechanica liquoris Alkahest.*
28. *Totum Gas ex elemento aquæ.*
29. *Probatur per mechanicam carbonis.*
30. *Per mechanicam, quod omne vegetabile totaliter, & materialiter sit ex aqua sola.*
31. *Sic totus lapis est ex aqua.*
32. *Pisces, & omnis pinguedo, ex sola sunt aqua.*
33. *Omnis fuligo ex sola est aqua.*
34. *Sulfura cuncta reducuntur in fuliginem, & Gas: hæc autem in aquam reducuntur.*
35. *Quare ignis nequeat ex aqua facere aerem.*
36. *Cinis & vitrum, ex sola sunt aqua.*
37. *Gas salium, nil nisi insipida aqua.*
38. *Gas fructuum, nil nisi aqua.*
39. *Commenta Scholarum de exhalationibus.*
40. *Physica in tenebris absq; Pyrotechnia.*
41. *Spiritus vitæ, materialiter est Gas aqua.*
42. *Sudorante mortem, non sudor est; sed liquamen liquoris.*
43. *A Gas eudemico facilè corripimur.*

1. DUo dixi primitiva elementa, aerem & aquam, eo quod non in invicem recedant: terram autem, velut aqua ortam; eo quod in aquam reducatur. Sin autem aqua in terreum corpus mutetur, id vi seminis accidit, adeoq; elementi simplicitatem tunc exuit. Ex aqua nempe silex, qui in arenam diffringitur. At sanè arena ista minus resistit in reductione ad aquam, quam arena, quæ est terra virgo. Itaq; arena marmoris, gemmæ, vel silicis, seminis præsentiam produnt. Sin autem terra virgo, in aquam tandem multo labore ducatur, sitque initio creata ut elementum: attamen videtur ad aliquid, tum se simplicius, devenisse; ideoque primaria ista duo vocavi.

2. Ignem negavi elementum, & substantiam: sed mortē in manu artificis, ad grandes usus datam. Artificialem pro Artibus inquam mortem, quam creavit omnipotens, non autē naturalem.

3. Corpora verò quæ creduntur mista, materialiter solius aquæ fructus esse, neque alterius elementi conjugio opus habere, nunc demonstrare assumo: Corpora nimirū, sive opaca, sive diaphana, solida, sive fluxilia, homogenea,

sive dissimilia: puta lapides, sulfura, metalla, mel, ceram, olea, os, cerebrum, cartilaginem, lignum, corticem, frondes, tandem cuncta, atque singula, in aquam omnino insipidam totaliter reduci, adeoque sola aqua simplici constare, & contenta esse. Enimvero pleraque illorum per ignem destruuntur, & partem aquæ mox sponte dant. Quæ licet quodammodo concreti naturam referat, tandem saltem ablata seminis illius concreti contagione, aqua illa, sive rerum Mercurius, in simplicem atque insipidam aquam pluviæ remigrat. Sic demum olea, & pinguedines, per ignem separata, adjecto pauco sale Alcali, saponis naturam assumunt, atque in aquam elementalem abeunt.

4. Imo, quæcunque aperto igne conflagrantur, in ipso nubium *hospitio, sponte in aquam reducuntur. Illa nempe fuit frigoris illius loci* (ut jam supra docui) necessitas, ut quæcunque ab inferioribus eo assurgerent, mortali ibidem frigore, atque sui divisione, in ferè infinitorum atomorum Gas, seminum oblivíscerentur.

5. Sunt nempe sal, sulfur, & Mercurius, sive sal, liquor & pingue, in speciebus specialissimis: non quidem ut corpora quædam universalia, quæ cunctis speciebus sunt communia; sed partes sunt simulares, in concretis corporibus, varietate triplici, pro seminum exigentia distinctæ. Itaque si proprietates seminales, tenacius in tribus separatis jam, permanserint: tum per admista, proprietatum impressiones tolluntur, & alienantur. Unde deinceps in aquæ elementum migrant.

6. Quædam autem corpora, in tria dividi recusant, in salem, adjuncto liquore Alkahest Paracelsi, tandem fatiscunt, & sal, in aquam insipidam migrando destruitur.

7. Hæc, in Scholis, spreta Pyrotechnia ignorari fecit. At nedum mihi bellum cum naturæ ignaris, Philosophiæ indagatricis spretoribus, sed & cum Paracelso Antesignano Chymico; cui cum arduum esset, à consueto itinere deflexisse, Tria illa subinde voluit constare elementorum commistione, & quandoque ipsa mundi elementa, non corpora, sed inania loca, sive matrices rerum putavit. Alibi vero totum, quidquid est corporeum, negat elementale: sed massam tantum trium primorum. Atque rursus alibi, ipsa elementa (imo ignis flammam) per methodum, docuit in elementa quatuor reducere. Adeoque desinunt elementa esse nuda, loco trium principiorum. Ipsa autem flamma (quæ non est nisi accensa fuligo) vitro inclusa, mox perit in nihilum ipso instanti Adeo ut vitrum in fornace vitrea factum, candenti igne, & clausum, nil continere unquam potuerit, præter aerem. Inconstans sibi, se fecit ridiculum, eaque singula locis aptis à me sunt refellenda.

8. Credidere enim Chymici hactenus, elementa in tribus primis latere. Viderant nempe aerem, & ignem, ardente cera, simul evolare, partimque aquam sibi aerem, & ignem inde *putarunt vendicare suam.* Terram vero cum fuligine evolare autumarunt. Quod similiter de iis, quæ post se carbonem & cinerem relinquunt, rati sunt: Cinerem, pro terra substituentes. Fructus autem terræ, & mineralia, velut aquæ quidem pignora agnata; sed trium aliorum elementorum conjugio, concitata credidere.

9. Sed venio ad manum. Sit optimè deflegmata aqua vitæ, quæ tota sui homogeneitate ardet oleosa: illa enim, per tartari salem, sibi cognatum, pro 16. parte mutatur statim in salem, & totum reliquum fit aqua simplex elementalis. Fitque unica pars sal, quamquam homogenea alteri, adeoque æque reductibilis in aquam, eo quod in actionibus corporum ac spirituum, subter dissolvendum, fiant variæ dissolventis coagulationes.

10. Similiter quoque in operatione ignis, salia, quæ ante erant volatilia, partim in Alcali fixum colliquantur, non secus atque sal petræ, & arsenicum, ambo volatilia, per colliquationem fixantur.

11. Tria prima itaque nedum separantur, sed acuuntur, mutantur, concreti naturam variant, adeoque per ignem nova creatura fiunt; non quidem de novo creata: sed per ignem producta. Sic tegula non amplius terra figuli est: sed lapis jam. Sic cinis, & fumus, non sunt amplius lignum, nec Alcali, nec arena, vitrum. Quia vis ignis non producit semina, sed absu-

mendo illa transmutat, & separando alterat singula corpora.

12. Porro nemo ausit dicere, quod Sal tartari, in casu proposito, producat elementum, ex non elemento, quasi sal elementi aquæ pater esset: sed sulfur vini, ablato semine, deserit materiam aquæ vitæ talem, qualis est. Pars vero, quæ in sale tartari fixatur, salis conditionem assumsit, erat pinguis. Ante tota cremabilis, volatilis, atque ejusdem cum sociis conditionis. Immediate ergo, destructo semine sulfuris vinosi, nil nisi aqua elementalis est. Sic omne oleum, materialiter, aqua simplex est, quam pauculum seminis in massam conflagrabilem transfert, luditque larvam sulfuris. Estque omne semen, sui corporis (juxta Chymicum Cosmopolitam) vix 8200 pars, quam si ignis in familias mutarit, non difficile fuerit quoque in aquam redire. *Ignis nempe, cremans pinguedinem*, in aerem, totum ad nubes evolat, ibique in aquam, frigore loci, quandoque concrescit. Pisces enim, innati seminis vi, aquam simplicem, in pinguedinem, ossa, carnesque suas transmutant: non mirum itaque, pisces materialiter, nil nisi aquam transmutatam esse; & in aquam redire per artem. Vegetabilia omnia quoque, & carnes, sola aqua constare, per mechanicam demonstrabo. Omnia vero si non immediate, saltem cum adjutorio, rursus aquæ naturam assumunt. Omnis quoque lapis, saxũ, lutumque, in sal alcali sponte, vel per adjuncta migrat (est enim alcali, quod ante sal non erat, tamen combustione peracta, *sal residuum est.*) Sic cinis proprio suo alcali fit sal merum. Omne autem alcali, addita pinguedine, in aqueum liquorem, qui tandem mera & simplex aqua fit, reducitur, (ut videre est in sapone, lazurio lapidis, &c.) quoties per adjuncta fixa, semen pinguedinis deponit. Alioquin enim non igni proprium, aquam facere, (potius flammam) sed duntaxat separare heterogenea. Ergo si è sulfuribus fiat aqua, & non per ignis propriam transmutationem, necesse est sulfura ex mera aqua gigni. Siquidem nec separatur aqua ab oleis: sed illa vere fit ex his: quia aqua actu non inerat formali: sed dumtaxat materialiter: detracta nimirum seminum larva.

13. Porro omnis carbo (qui fit ex colliquatione sulfuris & salis, agentium in se invicem, subter cremandum) etiamsi ad novissimum usque diem candenti fornace, torreatur, vase clauso, ignitur quidem, sed verus in vase est ignis, non secus atque in carbone non concluso, nil tamen ejus absumitur, non potens consumi, impedito sui effluvio. Carbo ergo, & universaliter corpora, quæcunque immediatè non abeunt in aquam, nec tamen sunt fixa, necessario eructant spiritum silvestrem. Puta ex 62. Lib. carbonis querni, una libra cineris conflatur. Ergo 61. Lib. residuæ, sunt ille spiritus silvester, qui etiam ignitus, abscedere nequit clauso vase.

14. Hunc spiritum, incognitum hactenus, novo nomine Gas, voco, qui nec vasis cogi, nec in corpus visibile reduci, nisi extincto prius semine, potest. Corpora vero continent hunc spiritum & quandoque tota, in ejusmodi spiritum abscedunt, non quidem quod actu in ipsis sit, (siquidem detineri non posset, imo totum concretum simul evolaret,) sed est spiritus concretus, & corporis more coagulatus, excitaturque acquisito fermento, ut in vino, omphacio, pane, hydromelite, &c. vel additamento peregrino, ut quandoque de sale dicam armeniaco, vel tandem per aliquam dispositionem alterativam. Qualis est afflatio, respectu pomi.

15. Uva enim illæsa asservatur, & siccatur: sed semel pelle ejus disrupta, & vulnerata, illa mox fermentum ebullitionis, concipit, hincque transmutationis initium.

16. Vina ergo uvarum, pomorum, baccarum, mellis, itemque flores & frondes contusa, fermento arrepto, bullire ac fervere incipiunt, unde Gas: è passis vero contusis, ac usitatis fermenti penuria statim non datur Gas. Gas vinorum, si multa vi intra cados coerceatur, vina furiosa, muta, atque nociva reddit.

17. Quapropter & morbidum Gas, uva affatim comesta, pluries peperit. Siquidem fermenti spiritus tumultuatur, & cum digestioni nostræ inobediens fit, spiritui vitali, se per vim associat, imo si quid sudore tenus excerni paratum est, id sua fermenti aciditate pervicaci gru-

grumescit, atque insignes parit molestias, tormina, diarrhæas, atque dysenteriam.

18. Aliquando in Tyrociniis, authoritate Scriptorum ignorantium delusus, credidi Gas uvarum esse vini spiritum in musto. Sed cassa tentamina, docuerunt me esse Gas uvarum & musti, in via ad vinum, non autem vini spiritum. Differt namque succus uvarum, à vino, non aliàs, quam puls, ex aqua & farina, à cerevisia. Intercedens enim inter utrumque fermentalis dispositio, rem præcedentem disponit in sui transmutationem, ut inde aliud ens fiat. Siquidem quandoque docebo, omnem transmutationem formalem, præsupponere fermentum corruptivum.

19. Emunctiores alii, putarunt Gas esse ventum rebus inclusum, sive aerem, qui in commistionem elementalem ad istam generationem confluxerat. Sicque Paracelsus, ratus est, aerem, sub tribus aliis elementis, in quoquo corpore invisibiliter delitere: in solo autem stanno, aerem esse visibilem: sed ipsum, sua redarguit inconstantia: utpote cum multis alibi ostendat, corpora mixta esse ex tribus primis; Elementa vero non esse corpora: sed meras rerum matrices.

20. Cæterum non advertit, duplex in stanno sulfur (ideoque cæteris metallis est levius) quorum tantum alterum est coagulabile, ob sui salis peregrinam proprietatem, qua Jupiter omne metallum facit frangibile, & friabile, solo illius odore tantillum contaminatum. Alterum vero sulfur, oleosum fit.

21. Historiam enim Gas, exprimit proximè pulvis tormentarius. Constat enim sale petræ (quem perperam nitrum putant veterum, quod & hodie copiosum adfertur, exsiccatum ab inundatione Nili) sulfure & carbone, quia juncta, si accendantur, vas non est in natura, quod occlusum, non dissiliat, propter Gas. Etenim si clauso vase carbo accendatur, nil ejus perit. Sulfur vero, si clauso vitro sublimetur, sine suæ speciei mutatione, totum à fundo ascendit. Sal petræ etiam, clauso liquatum vase, acidum liquorem, pro parte dat aqueum, pro altera vero parte in fixum Alcali mutatur. Ignis ergo, aerem vel potius Gas ex singulis, quem alias è tribus connexis ederet, si aer inesset.

22. Ergo illa apposita se mutuo in Gas convertunt, per destructionem.

23. Est autem sulfuris & salis petræ illa intolerantia, non quidem ex frigidi cum calido, potentialium connubio (ut creditur) sed propter incompatibilem fluxum olei bullientis, & vini, non minus quàm aquæ: vel cupri & stanni liquatorum cum vino. In tanto enim calore, cum se mutuo per minima contingunt, vel in Gas vertuntur, vel dissiliunt. Sic namque plumbum, cum Mercurio & sulfure tostum, subitam in flammam abit, relicta fecula, nullius ponderis ferè, ad plumbi tamen extensionem dilatata.

24. Quocirca si Gas esset aer, totus pyrius pulvis esset aer, & ipsum plumbum totum aer esset. Non est autem igni possibile, ut ex fructu elementali eodem, nunc aerem, nunc aquam ultimata reductione pariat, nisi ignis uniformitatem suam agendi perdat simul, ipsi à Creatore inditam. Denique jam supra sat est manifestatum, aerem & aquam, in se invicem, non posse unquam traduci. Ergo, si per ignem, vel aliud quodcunque medium, pulvis pyrius, & Sal petræ notanter in aquam reducantur elementalem, non est possibilis ejus transmutatio in aerem Aliquot autem millenæ Lib. pulveris pyrii, quandoque simul accensæ, nequicquam præter Gas inflammatum dedere. Quod in nubibus, tandem in aquam rediens, coaluit. Porro carbo, quibusdam fontibus reducitur in saxum. Novi item modos, quibus totum sal petræ in terram convertitur, totumque sulfur, semel dissolutum fixatur in pulverem terreum. Quid si igitur tria vel quatuor elementa, hæ tres terræ continerent: potissimam saltem partem terra occuparet, nec in Gas pristinum reductibilem: nec fit rationi consonum, corpus, quod totum in Gas aereum avolat, converti in aerem, vel in terram, pro lubitu hominis. Denique cum tres præfati pulveres, tandem sub Artifice fiant aqua, quæ deinceps nequit amplius per artificium humanum, in terram vel aerem redire. Consequitur etiam, quod sulfuris, carbonis, & salis petræ conversiones in

Gas-

Gas, vel in terram, non sint ultimatæ, ut nec vera aeris & terræ elementa.

25 Metiamur denique rustico hæc sensu. Quasi præfata simplicia nunc in aerem, nunc vero in terram verterentur, eo quod esset elementorum mutua in invicem transmutatio. At saltem Scholarum placitum his repugnat statutis, nempe quod corpus mistum, in sui corruptione, debeat reddere elementa, unde est conflatum in generatione. 2. Quod corpus mistum fere totum, constans aeris elemento, idem totum fere nō constet terræ elemento. 3. Quod conversio elementorum, fiat per actionem unius elementi, & superioritatem super aliud. 4. Non autem quod formæ mixtorum, sive fructus, patientes ab internis elementis, vim habeant convertendi unum elementorum in aliud. 5. Denique, quod ignis nequeat disponere mistum, ut nunc in aerem convertatur, post inflammationem, alias vero totum in terræ speciem. 6. Tandem, quod non sit immediata, in corruptione istorum, elementi unius in aliud conversio. 7. Postremo, quod misti convertendi in elementa varietas non pendeat ex hominis arbitrio, potentis duntaxat jungere activa passivis: quorum nempe activitas est in ipsa superioris elementi victoria. Quale elementum homo nec adhibet, neque in manu sua habet.

26. Pro thesi hic stet, contra quod cap. de formarum ortu sat demonstratum sit. Ignem videlicet, nec elementum nec substantiam quidem esse. Quibus suppositis, sequitur, præfata tria simplicia, in pulvere pyrio, non ab aere reduci in aerem, dum in Gas evolant, neque à terra reduci in terram, dum sal petræ per quoddam sulfur in terram vergit: carbo vero & sulfur, per aquas in saxum, & in terram mutantur. Adeoque non per actionem proprii, & victoris elementi, patiens mistum convertitur in naturam elementalem, ut putatum est.

27. Quocirca cum jam sit demonstratum sufficienter, aerem, & aquam, nulla naturæ, seculorum vel artis possibilitate, in invicem transmutabilia: Sequitur omnino, dum tria illa simplicia, nunc in terræ speciem, nunc vero in aeris formam, tota concedunt, non esse veram terram, aut verum aera: sed terram talem, taleque Gas, quæ ultimata reductione in aquam redeunt, ludentia alienam larvam, qualisper seminum peregrinorum sequuntur ductum. Novi enim aquam (quam manifestare non libet) cujus medio omnia vegetabilia in succum distillabilem, sine ulla sui in fundo vitri fecum residentia, commutantur. Qui succus distillatus, adjunctis Alcalibus, totum in aquam elementalem reducitur insipidam. Neque sane id mirum. Quippe ostendam suo loco, omnia prorsus vegetabilia, ex solo aquæ elemento, materialiter consurgere.

28. Si ergo omne corpus mistum redeat tandem in meram aquam pluviam: necesse est, quod Gas omne, è corporibus mistis prodiens, sit materialiter ex elemento aquæ. Gas ergo, quod per ignem è carbone exhalat, etsi accendatur; materialiter tamen non nisi aqua est, quod ipsum de aqua vitæ superius ostendi in mechanica. 2 Macchab. 1. nec alibi in sacris fit mentio aquæ crassæ, quæ esset ignis perpetuus; forte non absimilis nostræ.

29. Posui namque carbonis querni, & aquæ cujusdam, partes æquas in vitro, Hermeticè clauso, spatio tridui, totus carbo versus est tempore balnei, in duos liquores diaphanos, fundo & colore varios. Quibus simul per arenam distillatis, secundo caloris gradu, vitri fundus tam purus apparuit, ac si recens è clibano vitriario allatus. Mox duo liquores per balneum primo ascendunt, ambo æquiponderantes massæ carbonis. Liquor vero dissolvens manet in fundo, paris ponderis sibi, & virium. Porro duo isti liquores paucula cretæ admisti, tertia distillatione adscendunt pristino fere pondere, omnemque qualitatem aquæ pluviæ habentes. Ergo Gas carbonis, quod non nisi aperto ignitoque aliàs vase exhalat, simul cum suo cinere non sunt nisi mera aqua materialiter. Seminalis enim concreti proprietas, quæ in Gas perseverat, vi frigoris, & dierum maturitate moritur, & in pristinam aquam Gas redit.

30. Omnia vero vegetabilia immediatè, & materialiter, ex solo aquæ elemento prodire hac mechanica didici. Cepi enim vas terreum, in quo posui terræ in clibano arefactæ Lib. 200. quam

quam madefeci aqua pluvia, illique implantavi truncum salicis, ponderantem Lib. 5. ac tandem exacto quinquennio, arbor inde prognata, pendebat 169. Lib. & circiter uncias tres. Vas autem terreum, sola aqua pluvia, vel distillata, semper (ubi opus erat) maduit, eratque amplum, & terræ implantatum, & ne pulvis obvolitans terræ commisceretur, lamina ferrea, stanno obducta, multoque foramine pervia, labrum vasis tegebat. Non computavi pondus foliorum quaterno autumno deciduorum. Tandem iterum siccavi terram vasis, & repertæ sunt eædem Libræ 200, duabus circiter unciis minus. Libræ ergo 164. ligni, corticum, & radicum, ex sola aqua surrexerant.

31. Carbo ergo, cum totus sit ex aqua, si reducatur in fonte aliquo in lapidem; non poterit per aquam commutari in lapidem, nisi etiam totus iste lapis sit materialiter mera aqua.

32. Pisces enim ut ex aquis multam axungiam faciunt: ita vicissim omnis pinguedo cum sale Alcali, fit sapo, qui dein distillatus, pænè totus in aquam remeat: quæ ubi per adjuncta, semine saponis spoliatur, fit aqua insipida.

33. Fuligo omnis vero, partim est sal volatile concreti, præservatum ab inflammatione, propter aquæ evolantis commistionem; partimque est oleum, quod evolandi celeritate combustionem præterfugit. Sic namque acidus sulfuris liquor per campanum elicitus, ostendit magnam sulfuris partem, per flammam intacti, sursum ascendisse quod rursus sospes sequestratur ab liquore illo per rectificationem.

34. Sulfura enim, sive pinguedines, etsi pluries distillentur quovis gradu ignis: attamen semper pinguia manent, & naturam sui usque retinent, quamdiu illius concreti semine potiuntur. Quæ ubi flamma, sive mors artificialis, attigerit, mox in Gas, non autem in aquam, transvolant. Eo quod Gas omne, adhuc aliquam sui concreti conditionem retinet. Differunt nempe fuligines flammæ per genera, ac species: quod sanè non esset, si immediatè in primum elementum abirent. Ignis quidem destruit simpliciter, nil autem generat: quippe cum seminis potestate careat; quæque non potest destruere illa, vel saltem separat, vel intacta relinquit: & hactenus fixa vocantur.

35. Non valet autem ignis id, quod in se materialiter aqua est, commutare in aerem. Habet namque alias semen aeris. Etiam ante sat liquet, nulla artis aut naturæ ope, aquam fieri aerem; aut vicissim.

36. Lignum ergo, cum sit totum ex aqua, cinis suus, & vitrum pariter, ex aqua erunt.

37. Quod autem Gas salium non nisi aqua sit, probat subsequens mechanica. Accipe salis petræ, vitrioli, & alumnis partes æquas: exsiccato singula, & connexis simul, distilla aquam. Quæ nil aliud est, quam merum sal volatile. Hujus accipe uncias quatuor, & salis armeniaci unciam junge, in forti vitro, alembico, per cæmentum (*ex cera, colophonia, & vitri pulvere*) calidissimè affusum, firmato; mox, etiam in frigore, Gas excitatur, & vas, utut forte, dissilit cum fragore. Quod si vero rimam in junctura recipientis vasis reliqueris, ac post spontaneas ebullitiones residuum distillaveris, reperies aquam subacidam, quæ in aquam pluviam, repetita distillatione, & cretæ additamento, convertitur. Pars salium ergo una in aquam, altera vero in Gas concessit. Sed salia, per Gas evolata, homogeneæ sunt naturæ cũ redactis in aquam: Ergo, materialiter, Gas salium nil nisi aqua est.

38. Gas fructuum vero, similiter non nisi aquam, ut ex aqua immediatè oriundum, jam ostendi. Sic uva passa distillata, in elementalem aquam tota reducitur per artem: qua tamen recente, semel vulnerata, mustum & Gas multum elicitur. Si ergo tota uva, ante fermentum, in simplicem aquam vertitur: adhibito autem fermento, Gas excitetur, necesse est, & Gas hoc fore aquam. Cum dispositio fermenti nequeat ex eo, quod materialiter, nil nisi aqua est, formare aerem. Gas ergo, vasis incoercibile, foras in aera prorumpit, donec fit rarificatum, locique frigore, & proprietatibus concreti spoliatum, in primam sui transeat materiam, atque in aere, aquarum separatore, pristinam elementi aquæ, ac plenam indolem recuperet.

39. Exhalationes autem, quæ penes Scholas sunt Ventorum, Nebularum, Cometarum,

Mineralium, Saxorum, Salsedinis maris, Terræ motuum, omniumque Meteororum materia quotidiana, cum pennarium in natura non habeant, nec materiam tantis quotidie rebus, tantæque molis sufficienter, mira sunt somnia, ac imperitè suis effectibus proportionata. Ideoque has Scholarum insulsitates, miserando transeo. Saltem est consequens, si saxa, si mineralia cuncta, ab exhalationibus procedant, jamque fixata resistant agenti, quod illas denuo in exhalatum deduceret, non fore in residua terra materiam novis exhalationibus, tanti momenti effectus producendis. Maximè quod è maris salsedine, vix quicquam exhalet, calorisque ea sit proclivitas, ut vix exhalationes prorirtet, nisi omnem prius aquam sustulerit per vapores. Quæ ergo materia, vel solis quotidianis ventis sufficiens erit?

40. Quippe naturam, itemque corporum differentias, causas, atque proprietates novisse, est prorsus Scholis impossibile, quotquot sine Pyrotechnia, Philosophiam aggressæ, pagani eis hactenus institutis fuere delusæ.

41. Scripsi tandem de vita longa, spiritum vitæ nostræ, arterialem; de natura Gas esse, quod in palpitatione, syncope, ac lipothymia cernitur. Etenim quantum colori vivido, lumini vitali, tumidoque carnis habitui deperit, vultusque ipse quam statim rugosior concidit, mox à præfatis passionibus? spiritus enim qui antea placido rubore, velut omnia unificabat, evolat mox atque aliena aura subactus mutatur. Siquidem cum Archeus in se sit Gas, de natura salis balsamici, si auram alterius salis obviam reperit, (prout sal armeniacus, dum obviat spiritui salis petræ:) facilè per poros, atque confestim difflabilis, munium agendorum atque familiæ oblitus. Neque enim in guttas cogitur eo quod ex sanguine arteriali paratur.

42. Si quid, sub deliquiis & morte, sudoris exhalat, id cruoris est liquamen, non sanguinis arterialis. Gas ergo vitale, quia lumen est, atque balsamus, præservans à corruptione, ab primordiali geniture adübratione, incepit solari lumini adæquari. Post deliquia vero præfata, cæterorũ membrorum innati spiritus, velut fumigantes, rursus à solari cordis lumine accenduntur, prout fumus candelæ extinctæ, alterius flammam attingens, hanc ad extinctum lychnium per medium deportat.

43. Quandoquidem spiritus vitæ nostræ, cum Gas sit, potentissimè atque celerrimè à quovis alio Gas, afficitur, propter illorum nempe contactus immediatos. Nec enim ideo aliquod proinde vel ocius in nos operatur, quam Gas, ut patet in Crypta canis Siculorum, peste, carbonibus suffocatis, & suffitibus. Confestim namque sæpe pluries, in cuniculis mineralibus interemti. Imo in cellariis, ubi potens cerevisia suum Gas eructat, facilis mors subita erumpit, & suffocatio. Quocirca immensum dolui, sortemque humanam miseratus, tam crassa Scholarum negligentia suffituum remedia altiora penè suppimi, quibus nedum recreantur lipothymici; sed etiam plurimorum morborum fiunt sanationes. Quod quandoque de odoribus in re medica explicatis, facilius mecum quisque indicaverit. Neglecta sunt nimirum medicamina pænè cuncta, quæ restaurant vires, solisque diminutionibus corporum, per cruoris ablationes, & solutivas scammoneatas potiones, perque cauteria, balnea, clysteres, sudores, & cantharides, est insudatum. Penitius enim inseritur Gas, & cum spiritibus vitalibus contactum immediatum servant odores, quam liquores, si non venenata labe, saltem, secundarum qualitatum obtusis proprietatibus, participes: quasque qualitates vel præcipuè sublimem primæ digestionis, tanquam luto obductas soltas, deponunt, si non ingenti adhuc Archei aversione sint receptæ, vel cum anxietate, viribus digestivis rebelles, & contumaces resistunt. Posset tamen mihi opponi Scriptura, quæ dicit de homine: *Terra es, & in terram ibis.* Quomodo ergo caro, os, *&c.* erunt materialiter ex sola aqua? Sed ego hoc dicam ejusdem argumenti vigore. Si homo terra est, quomodo ergo Scholæ asserunt hominem materialiter esse non unicam terram: sed quatuor elementa? confirmantur ergo ex illo Textu, quæ dixi superius: Nimirum quod terra non sit in Sacris primarũ elementum: sed quodvis coagulatũ ex aqua terra dicitur, eo quod plus per sui consistentiam, terræ assimiletur quam aquæ. Adeoque ipsissima

ma terra naturæ fulcrum, ex aqua est, non minus quam homo, lignum, cinis, lapis, *&c.*



# IMAGO FERMENTI
## IMPRÆGNAT MASSAM SEMINE.

1. *Nulla rerum seminalis vicissitudo circa fermentum.*
2. *Mechanica in circulū per cerevisiam deducta.*
3. *Fermentum volatilizat, quod alias in carbonem mutatur.*
4. *Probatur per mechanicam in cruore.*
5. *Cruor acquirit sua atque varia fermenta, in culinis membrorum.*
6. *Notatur Paracelsi inconstantia.*
7. *Initia Paracelsica fiunt per ignem : non autem insunt.*
8. *Duplicia fermenta, unde rerum semina.*
9. *Ortus insectarum.*
10. *Non sat est dixisse, insectas è putredine nasci.*
11. *Duplex generationis modus.*
12. *Quomodo semina fiant.*
13. *Odor qualiter fermentum, & semen patret.*
14. *Scorpio è Basilicone.*
15. *Fermentum in spontaneis seminibus, attingit horizontem vitæ.*
16. *Fermentum morbosum & sanationum.*
17. *Pharmaca ferè cuncta agunt solo odore tenus.*
18. *Ideo semina solo odore specifico pollent.*
19. *Odor & lux, penetrant spiritus.*
20. *Odores pestem variosque morbos cient, & sanant.*
21. *Ars suffitum oblita, in dulomaniā translata.*
22. *Dolores implacabiles, statim odore appositi externi placantur.*
23. *Fermentum, parens transmutationum.*
24. *Fermentum stomachi quale.*
25. *Cur plurimi caseum horrent.*
26. *Fermentale acidum, differt ab acetosis.*
27. *Rustus unde.*
28. *Labor Sophiæ.*
29. *Ex sola aqua & fermento, cuncta quæ creduntur mista.*
30. *Fermentum lineæ Æquinoctialis.*
31. *Progressus seminum & fermentorum, ad propagationem.*
32. *Origo & progressus vegetabilium.*
33. *Fermenta quandoq; operantur potentius igne.*
34. *Paracelsus notatur.*

1. Notitia fermenti, ut nulla in Scholis jejunior, ita nulla utilior. Fermenti nomen, ignotum hactenus, nisi in panificio: Cum attamen nulla in rebus fiat vicissitudo, aut transmutatio, per somniatum appetitum hyles: sed duntaxat solius fermenti opera. Olim fermentum, atque fermentata universa, erant vetita, ac mysterium in litera occultatum, tunc jure ad literam fuit interpretatum. Etenim ut fermenta omnino ad omnem rei transmutationem prævia, atque necessaria; ita corruptionem, inconstantiam, & impuritatem designabant: Ideoq; fuga à fermento injuncta.

2. Rem sanè in physicis adeo paradoxam, primum per exempla explanabo: Cerevisiarum meracissima (quæ sumen, liquamen, aut consummatum jus granorum, merito est, (tantundem granorum exposcit, quanta est vasis capacitas, vel cadi amplitudo: Ita sanè, ut demto furfure, tota farina liquescat in cerevisiam, & aqua locum furfuris tantum occupet. Cerevisia ista, per adhibitum fermenti tantillum, ebullit fermentando in cellariis, sensim clarescit, deciditque fex ad fundum: demum nonnihil fermentaliter acescit, quo acore consumit omnem suam fecem. Dein acrem, sive pungentem aciditatem, perdit magis indies. Tandem gustu, viribus, & corpore farinæ orbatur. Ac postremo, sponte in aquam redit.

3. Cerevisia ista, recens distillata, plurimam in fundo residentiam, instar syrupi, deponit, quæ tandem pergendo, in carbonem mutatur. Sed si illa eadem, per fermenti gradus, in aquam transierit, non plus fecum inter distillandum in fundo relinquit, quam alioquin aqua, unde coquebatur, continebat. Eo quod aquarum natale sedimen non sit subnoxium fermento granorum, cum ejus non sit objectum: sed alterius Monarchiæ cliens. Grana itaque redeunt ad primam materiam, ex qua, quæ aqua est, idque solius fermenti virtute.

4. Denique, quisque noſtrûm 7. aut 10. uncias ſanguinis, quotidie ſibi fabricat: atqui, (ſaltem in ætate conſiſtente) neceſſe eſt, tantundem ſanguinis indies conſumi, quantum de novo generatur. Alias namque homo mox immenſum timeret. Dein, ſanguis ſenſim mutatur in vitalem mucilaginem, nutrimentum verum, immediatum membrorum. De quo dici ſolet; Nutrimur iiſdem, quibus conſtamus. Hoc autem alimentum, volunt roris modo inſpergi in ſingula membra, (ego vero in ſingulis partium culinis minimis fabricari credo:) quo eadem humectet, atque eatenus ab ſiccitate, ſenectutis calamitate, quantum, ac quamdiu poteſt, tueatur. Tandem ros ille, inperceptibiliter, per cutis poros tranſvolat, nec poſt ſe quicquam ſolidi ſediminis ſuperſtes relinquit. Sic nempe alimenta, tandem per cutim, vaporis ſpecie & aquæ inſtar, exſpirant. Volunt autem Scholæ, hunc humorem ſecundarium, poſtquam roris inſtar in partes lapſus ſit, aſſimilari & ab anima informari: Ego vero, aſſimilari tantum ſub accretione adoleſcentiæ, permitto: non autem deinceps amplius, cum neque in ſimilarium ſubſtantiam amplius vertatur. Quorſum namque ros ille oſſi aſſimilaretur in robore, duritie, ſiccitate, *&c.* ſi oſſa incrementum jam amplius non ſuſcipiant? Idem de cæteris eſto judicium. Habent nempe ſingula in natura, ortum, incrementum, ſtatum, declinationẽ, atque interitum. Hæc eſt igitur ſanguinis tragœdia, & metamorphoſis, virtute fermenti.

5. Cæterum alioqui ſanguis *diſtillatus*, tandem multum ſalſi carbonis deponit: neque volatilitatem omnimodam habet, quam operatio fermenti ſubter alias digeſtiones conſecutivè ipſi concedit. Eo quod calor, cum careat fermento rerum tranſmutativo, ſeparat ſaltem partes, non autem tranſmutat. Itaque ſanguis ſua præfata fermenta acquirit, in ipſis corporis noſtri coquinis, fitque inde adeo volatilis, ut nil porro de ſe reſidui relinquat.

6. Admiror Paracelſum, quod doceat ſanguinem corporis univerſalem Mercurium, ut & ciborum: attamen ſudorem velit eſſe excrementoſum ſulfur: cum ſanguis totus per cutim exhalet, ſin autem una cum aquoſo ſudoris latice, pinguedinis tantillum effluat. Non proin ex Mercurio confeſtim ſulfur fit. Niſi ſuæ ſit ille doctrinæ immemor. Etſi aliquid pinguedinis, noſtras veſtes inficiat ſudore tenus: axungiæ enim non ſunt immutabiles, quin pereant quotidie, uti accreſcunt.

7. Ego ſanè, analogon odi principiorum Paracelſicorum, in principia tria naturæ relatorum. Quippe quæ nec inſunt actualiter in corporibus, nec adſunt, nec ſeparantur, niſi prius, velut per ignem commutando, ſive per liquationis reductionem parentur velut nova. Ego ſiquidem nudam lubens Phyſicam aſpicio ubique, non ſanè figuras, aut vires moventes in matheſi applico naturæ. Analogon devito quantum poſſum: ut & locutiones metaphoricas.

8. Omnem naturæ neceſſitatem ſeminibus dicavi; multorum vero ſemina, non tam è parentibus, quam fermentis peto. Sunt ergo duplicia fermenta in natura. Unum quidem continet in ſe auram fluxibilem, Archeum ſeminalem, qui ſuo fluxu in animam viventem aſpirat. Alterum verò ſaltem continet initium motus, ſive generationis rei in rem. Quod quidem, licet ſui initio, non haberet auram ſeminalem, quæ ſcopos rerum agendarum complectatur; mox tamen vapore potitur, quem fermenta tam localia, quam quæ ipſamet materiæ diſpoſitio externis fomentis acquirit, ſuſcitant. Unde Archeo aliquid ſimile fit, quod ſe, ſuumque ſenſum hoſpitium tranſmutat, aptat, adaugetque, agit porro deinceps reliqua ad proportionem perfectionis & requiſitum auræ illius. Hoc nempe ſemen, quadam primùm & generica amplitudine, luxuriat: Nam tametſi gaudeat, ſubſtratam ſibi maſſam, ad fermenti concepti ſcopum direxiſſe; non raro tamen aliunde fomites occultioris luminis ſuſcipit, ſumtoque temerario auſu, etiam in animam viventem adſpirat.

9. Hinc enim nedum pediculi, cimices, pulices, & lumbrici, hoſpites ac vicini noſtræ fiunt miſeriæ, noſtriſque velut naſcuntur è penetralibus, & excrementis; ſed etiam ſi induſium ſordidum intra os vaſis, in quo ſit triticum, comprimatur, intra paucos dies (puta 21.) fermen-

fermentum indusio haustum, & odore granorum mutatum, ipsum triticum, sua pelle incrustatum, in mures transmutat: eoque magis admirandum, quod ejusmodi insectæ, sexuum signaturis distinctæ, prolificent cum iis, quæ parentum è semine natæ sunt. Ut & hinc, amborum seminum paritas, & fermentorum vitale par robur, conspicuum evadat. Quod mirabilius est, è frumento, & indusio, mures, non quidem parvuli aut lactentes, nec minutuli, aut abortivi: sed prorsus formati exsiliunt. In nobis subinde phtiriasis oritur, & pediculus, aperta epidermide humana egreditur, alias quoque in poris generatur, non quidem ovi putamine lendis inclusus: sed exiguus ac vix conspicuus. Pulex vero, semper non nisi exterius, desumto fermento, generatur.

10. Nequicquam fuit, in Scholis dixisse, ejusmodi insectas è putridis prodire. Nam & ova avium insigniter putrent, fœtentque immensùm, ante pulli constitutionem. Vita ergo inest istis putridis rebus, non minus quam ovis. Nec sat est dubitasse, unde ejusmodi insectæ vitalem spiritum uniformem & specificum, è nostro desumant, cum naturalis generatio præsupponat impressum similitudinis sigillum. Siquidem in generatione anomala, sufficit Archeus, non quidem humanus, sed qui in excrementis, virtute fermentali, & identitatis ergo, semper generat ejusmodi insectas pariformes. Adeoque licet sit monstrosa, & anomala generatio, respectu nostri: est tamen naturalis, atque ordinaria, in ordine ad causas, nobis videlicet tantùm fermentum, & fotum dantibus. Fermentum itaque indusii, tritico inspersum, per retroitionem resolvit materiam, & formatur sic mus adolescens, non autem recens natus. Eò quod respectum habeat ad alium fiendi modum.

11. In prioribus ergo, & vitalibus seminibus, generans inspirat Archeum, cum sui similitudine, & auram vitalem, una cum seminis massa. In posterioribus verò, insufflatur tantum fermenti odor, à vasis continentibus, aut ambientis contagio. Quæ ubi ritè coaptata fuerint, mox in plantam vel insectam formantur, excitata nimirum aura, ab odore, & fermento fracedinis, quæ dein in Archeum rectorem exaltatur. Prout de formis alibi.

12. Fiunt itaque semina, à conceptu generantis, facientis imaginem sui, per libidinem, vel ab odore fermenti, quod materiam disponit ad ideam rei possibilis.

13. Etenim prout ab odore, materia haurit transmutationis dispositionem, sic ab imagine deinceps fit materiæ dispositio, quæ fermentum specificum procuret, atque promoveat. In hoc autem fermentum à semine distat: quod illud sit odor, vel qualitas alicujus fracedinis dispositiva ad alteritatem, & corruptionem massæ. Semen autem sit substantia, in qua jam Archeus inest, qui est Gas spirituale, continens in se fermentum, imaginem rei, atque insuper notitiam dispositivam rerum agendarum.

14. *Odore itaque, quæcunque situm aut fracedinem contrahunt, etiam vermes mox concipiunt.* Ideoque & balsama putrere, aut vermescere nesciunt. Odor enim basiliconis semini inclusus, herbam illam producit, cum aura illi inexsistente, qui si per fracedinem immutetur, scorpiones veros producit. Nec enim figmentum est: sed revera, herba contusa, atque inter lateres depressa, Solique exposita, post aliquot dies, Aquitania nobis scorpiones edidit. At dicet curiosior: Quod ad odorem, & pastum herbæ, forinsecus scorpio advenerit. Præventum est enim isti dubio. Lateres siquidem bini, invicem contriti, adæquatè se contingebant, adeo ut ingressum scorpionis, tam planitie contigua, quam pondere, impedirent. Fossura autem in medio, herbam continebat.

15. Fermentum itaque in semine spontaneo, Horizontem vitæ, propinquo modo attingit. Neque enim unum in aliud mutatur, absque fermento & semine. Quæ ut neglecta stetere hactenus cuncta nudis caloribus adscripta sunt, pluriumque morborum sanationes desperatæ manserunt. Siquidem hactenus tantum insudatum est, circa correctionem qualitatum primarum, & ablationem ficti humoris, vel solitarii, vel una cum sanguine.

16. Nequicquam autem cogitatum est, quod unusquisque morbus sit venenosus, si non toti, saltem parti suæ: adeoque licet non contagio-

sis cuivis; tamen non desinit, sui de se odorem fermentalem inurere parti cui insidet. Plurimum itaque sanatio odoribus perficitur, ut & impressa pelli contagia odoribus subinde recedunt. Etenim quia odor, symbolum fermenti, & hinc seminariam transmutationis causam continet, concludo, rerum vires, ac robur masculum, ex odoribus esse, (prout de magno Oportet: suo loco.)

17. Imo si penitiùs res ipsa spectetur, etiam interna pharmaca, tam solutiva, quam correctiva solo odore tenus, agunt. Fit enim hinc, quod odore pharmaci semel exuto, vires pereant ejusdem. Vidi nempe sæpius quartanam, uteri exundationes, melancholiam, dolores cholicos, &c. solis unguentis separata. Certum est autem, non ipsum unguentum; sed ejus saltem odores, intro serpere, & agere. Sic namque epilepticus odore cadit, imo cerebrum in epilepsia, quod non audit, non sentit, nec si in ignem ceciderit, se retrahit: solis paret odoribus. Sic namque erysipelas, odore lintei leporino cruore tincti sanatur, si siccum alligetur. Sic vulnera, ulcera, & apostemata, odoribus, per inuncta applicatis, mitescunt, vel exasperantur.

18. Igitur si spontaneorum animalium semina, ex odoribus atque fracedine sint nativa, nec specie differant ab aliis, quæ congressu procreantur sexuum: necesse est omnium animalium semina, suos habeant & specificos odores, quibus Archei ad materiam fiunt adaptationes, facilioresque ad transmutandum obedientiæ. Unde tandem fiunt impressionum in quævis viscera, & organa, fortitudines, in robore, atque vita, diversitates. Afficiunt nimirum specifici odores, materiam, eamque in sui clientelam subigunt: oboriturque ex specifico inclinatio, & philautia. Ex assueto demum, facilis receptio, perfectior adaptatio: ac tandem amor, raptus in omnem sui libidinem. Oblectant ideo fragrantia.

19. Perinde ut lux placet bonis geniis: sic displicet reprobis. Idque non, quia sine, vel cum luce, uterque æquè bene cernat, aut aeris sereni usura opus habeat, vel non: sed ob abstractum, & omnipotens lumen, cujus imago, diei lux est. Odore enim, & hinc inde, delectantur spiritus, eo quod lux & odor illos immediatè attingant, ac penetrent. Etenim spiritus sanguinis, in lipothymico, plus tostæ carnis odore, quam aromate refici deberet, nisi fragrantia, quatenus cito attingit vitam, in hac puritatem & suavitatem præpararet.

20. Videntur ergo odores, etiam spiritus abstractos attingere, prout pestilens odor, naribus non perceptus, Archeum horrore quatit. Sunt nempe odores, qui dolores capitis, nauseas, vomitum, tusses, singultum, vertiginem, epilepsiam, apoplexiam, dysenteriam, &c. movent, atque sui contagio inurunt. Suntque idcirco & alii, qui consimili modo eadem sanant, aut saltem mitigant, si radicem fixiorem habent. Suntque odores suffocantes, sive perceptibili materiæ adstrictione, suntque & convulsivi: suntque qui saltem infatuant, ut in uteri affectibus persæpe occurrit.

21. Veteres enim, suos suffitus in superstitionem usque coluerunt, quibus hominem velut in ecstasin adigerent, atque inde se excitatos profecisse rebantur. Cubiculum enim, vestes, caput, & utensilia, suis inficiebant odoribus, quo mentem ad sua studia proritarent. Quibus cum Satan sua apocrypha nexuisset, ars suffituum suspecta primùm, mox dein tota inculta mansit. Odora thymiamata superis placere, in lege didiceran; Et tenebatur Israelita, sua quotidie in castris excrementa humo obtegere, ne Angelum castra nocturna obire tæderet.

22. Memini enim, quendam gravi dolore stomachi propemodum contabuisse. Horis nempe quatuor à pastu plangebat, ejulabat, & contrahebatur, nisi locum incumbens mensæ fortiter premeret. Credulitate enim deceptus, cum Paracelso, carcinoma stomachi tum autumavi incurabile. Locus enim erat, ubi costæ nothæ os ventriculi appropinquant. Hunc inquam paucis horis curatum vidi, fragranti emplastro, ad palmæ vix latitudinem extento.

23. Quomodo fermentum transmutationum parens sit, non melius, quam per Pyrotechniam inveni. *Cognovi enim, quoties corpus dividitur in subtiliores atomos, quam sua substantia ferat exigentia, continuo etiam sequi*

cor-

*corporis illius transmutationem, excepto elemento*: Quatenus haustum fermentum, arripiens præfatos atomos, eos alieno sui charactere imbuit, in cujus susceptione fiunt divisiones partium, quas partium heterogeneitates, & divisiones, resolutio materiæ consequitur. Hactenus nimirum Chymia digerit, ac putrefactiones præmittit, ut accepto fermento partes dehiscant in minima.

24. Et sic cibi in stomacho resolvuntur, Ioci fermento condito qualitate acidula. In jecinore vero, & aliis locis, continuò aliis fermentis. Sic nempe multo licet pasti sacchаro, mox tamen quandoque acidum evomunt. Nec tamen stomachi fermentum, ut acidum, est fermentum. Neque enim ideo acetum, aut ribes, fermentant, licet acida & austera: sed acidum stomachi, est proprium *specificum* ejusmedium.

25. Verum etiam in una *specie*, multam subit latitudinem. Hic enim olera, legumina alter, quidam pisces, aut vinum ægrè fert; quia nec digerit. Plurimi non vescuntur caseo: non quidem quia tartarus merus, aut merum sal: (utrumque alternatim, sic jubet Paracelsus: ) Sed recens, ponticè acescit, qui facile in acido stomacho tormina cit. Vetus vero putrilaginem redolet, quam à mortuo coagulo, antea in se excrementoso, habet. Ideo vermi nescit, putrefacile, quia partem stercorei fermenti, sub aciditate lactis, occultat, in multis manifestatur, atque in gradum surgit. Ideoque multis solo odore displicet. Latitudo ergo fermenti acidi, in stomacho, etsi specifici, provenit; eo quod fabricantis, & recipientis, variæ sint alterationes in agendo.

26. In hoc autem fermentale acidum ab acetosis differt, Quod illud, quæ penetrat, eadem etiam volatilizet operâ. Omnis autem spiritus acetosus, dissolvendo coagulatur ipsemet, juxta axioma chymicum. Unus panis ab homine, cane, equo, vacca, ove, ave, pisce, adeoq; genere distinctis, conteritur totidem fermentis specificis, & acidis. Pueri, passeres ajunt mirabiliter in gutture acelcare, ideoque & voraces sunt. Contingit namque, expertam linguam pueri, passerem arripuisse, & deglutire conatum; quo modo, aciditatem gutturis se gustasse ajunt. Sic nempe plura animalia, compescendæ aciditatis ergo, cretam, calcem, lateres, vel argillam edere coguntur.

27. Subtiliores ergo, & volatiles ciborum atomi, facile per fermentum stomachi, in Gas ventrosum mutantur, ubi pars reliqua, duntaxat, in succum resolvi contenta est.

28. Chymia enim indagando sollicita est corpori, quæ tantæ puritatis symphonia colluderet nobiscum, ut à corrumpente nequirent dissipari. Ac tandem stupefacta est religio, reperto latice, qui ad minimos redactus atomos, naturæ possibiles, cœlebs omnis fermenti connubia sperneret. Desperata ideo est ejus *transmutatio, dignius se corpus non reperiens, cui nuberet : Sed labor Sophiæ, anomalum in natura fecit*, quod absque fermento commiscibili, à se diverso, surrexit. Serpens seipsum iste momordit, à veneno revixit, ac mori deinceps nescit.

29. Enimvero quia Scholæ fermenta nescierunt, etiam corpora solida constitui ex sola aqua & fermento, ignorare debuerunt. Vegetabilia namque & grana, ac quæcunque iis nutriuntur corpora, ex aqua sola prodire docui: nunquam enim piscator, in stomacho Sulmonis, aliquid cibi invenit. Si ergo sola aqua, (etiam fluminum,) fit Sulmo, & nutritur. Sic Sturio ore caret, soloque foramine pusillo, in gutture infra patet, qua præter aquam, totus piscis haurit nihil. Nutritur ergo & fit ex aqua pariter omnis piscis: si non immediatè; ac saltem seminibus, atq; fermentis si sit gravida. Ex salso mari, piscis ferè omnis dulcis trahitur. Ergo salem, in non salem vel saltem aquam in se, non in aquam convertit. Conchylia denique ossium loco, sibi lapideas testas ex aqua fingunt, prout & limacum genus omne. Sal igitur maris, qui vix candenti cedit igni, fermento in piscibus dulcescit, eorum volatilis fit caro, & sub nutritione etiam totus dissipatur, absque residentia aut

aut fæce. Sic etiam sal in primævum aquæ elementum transit. Sicque mare, licet rivos salsos recipiat, non tamen indies salsius.

30. Nam aqua purissima, quanquam omni inquinamento libera, nihilominus sub linea æquinoctii mucida fit, fœtet, mox gilvescit, dein viridescit, atque ultimo rubescit horrore insigni. Quæ dein sponte in se redintegro redit. Concepto nimirum loci fermento, hæc adveniunt; eoque consumto, cessant.

31. Purissima sic aqua fontis, fracido vasis fermento, mucescit, vermes concipit, cyniphes parit, imo pelle tegitur. Paludes ex fundo fracescunt: hinc ranæ, conchylia, limaces, hirudines, herbæ, &c. Quin etiam natantes herbæ, aquam tegant solo aquæ fracidæ potu contentæ. Et prout lapides è fontibus, quibus semen atque fermentum saxosum inest: sic terra, fermentis metallicis fœta, ex aqua, Bur, metallicum, vel minerale efficit.

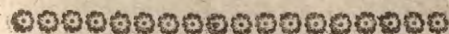
32. Aqua vero alibi, conclusa terræ, si prope aerem est, & caloris momento agitata, fracescit, qui non amplius aqua, sed succus Leffas est, vigore cujus, fracidi fermenti potestas terræ collata est; germinandi herbas. Succus enim ille terræ fracidus, pusilli caloris stimulo, ascendit in fumum, fungosus fit, ac pelle circumdatur, pro fermentorum inibi latentium requisito. Vices itaque fermenti, ac vires seminis, fracedo ista habet, sensim in Archeos, per virtutes seminales, in vitam quantam properans. Succus igitur terræ fracidæ, Leffas est. Unde surgit omne plantarum genus, visibili carens semine, sataque semina promoventur in destinationes. Tot ideo fracedinum rancidi odores, quot rerum sapores proprii. eo quod odores saporum nedum sint nuncii: sed & parentes promiscui. pallescit initio fumus Leffas, jam coactus, dein subflavescit, mox subcandide viridescit, atque tandem saturatè viret. Explicataque speciei potestate, varios colores, & signata assumit. In quo fluxu, ductum aquæ sub æquinoctio imitatur. In hoc tamen differt, quod fermentum, spirituale nimis, ab Astro & loco, mutuarint aquæ; sine corporali fracedine, ideoque caduco nimium semine, mox in se redeunt: Leffas autem, concepti seminis tragœdiam perficere cogatur. Pluvia itaque, in terra fermentum fracidum, concipiens, Leffas facta, in radices stomachos trahitur suctu quodam. Experiturque intra hanc culinam, novam fermenti inquilini fracedinem. Mox inde ad corticem, sive hepar defertur, ubi novo illius visceris fermento ditatur, fitque succus herbaceus, vel ligneus, ac tandem concepta maturitate lignescit, herbascit, vel in fructus abit. Caudex vero si sub terra citius fracescat, quam cortex siccescat, proprio dehiscit fermento, fumum trans corticem emittit, qui sui initio fungus est, ac tandem in veram radicem durascit, sicque plantati rami arborescunt artis compendio.

33. Evidens jam ergo, quod nulla sit elementorum mixtio: Corpora cuncta primitivè, atque materialiter ex aqua sola fiant; acquisito per fermentum semine, quodque exantlatis seminibus, corpora tandem in pristinum aquæ hospitium retrocedant. Imo quod fermenta, igne potentius, subinde operentur. Saxa quippe in calcem, & ligna vertuntur quidem in cineres, ibique sistit ignis, quæ tamen, assumto in terra fermento, sponte in succum leffas, adeoque & tandem in simplicem aquam redeunt. Alias namque lapides, atque lateres, sponte in salem petræ deficiunt. Vitrum denique, igni invictum, aere incorruptum, paucis annis, sub terra fracescit, putrescit, & leges aquæ subit. Quæ enim liquantur in aqua, subinde in aquam redeunt, alia vero, per fermenta volatilizantur, quæque compacta atque impermiscibilia erant, per fermenta fracedinum, in transmutationis necessitatem adducta, aperiuntur, & separandi concilium arripiunt. Fontes vero limpidissimi, licet ex insipido naturæ fundo, sive *quellem*, per scopulos, & arenam scandant, longe à contagio luti, fermenti, & labe depurati, nec casu quoque decidant: sed in magnos usus sint destinati: attamen cum occultos saxi odores saltem contrahant, nobis inperceptibiles, in fines alios properant. Rivi ergo, fontes, flumina, paludes, stagna, maria, & quæcunque aquæ alveo continentur, saltem vel à fontium nativitate, sua mox semina concipiunt, lasciviendoque, per cursum maturant. Nimbi quoque, tonitrui fracedine decussi, fertiles; Pluviæ vero rore,

vel

vel concepto exhalatu gravidæ. Rorem nempè, dulci sacchari esse divitem, edoctus sum per ignem. In nive, vermes nasci tradunt boreales; montes ideo, longa nive coopertos, gramen etsi parcum, tamen saginandis pecoribus aptissimum; adeo ut nisi tempestivè è pascuis abigantur, pinguedine præfocatum iri.

34. Aquas autem, quæ liquamen continent, Paracelsus corporales vocat, negatque inscitè, elementum in se continere. Universam ergo in mundo scenam, fermenta per semina, uno sub aquæ elemento ludunt.



# ASTRA NECESSITANT, NON INCLINANT; NEC SIGNIFICANT DE VITA, CORPORE VEL FORTUNIS NATI.

1. *Physica extra Medicinam suo caret fine.*
2. *Objecta astrorum.*
3. *Admissiones Ephemeridum, quo argumento nitantur.*
4. *Error in admittendo.*
5. *Utcunque sumantur influentiæ, semper includunt necessitatem.*
6. *Quænam sint opera Domini in Psal.* XIV.
7. *Dei præscientia, tam infallibilis in contingentibus liberis, quam necessariis.*
8. *Hannibali prædicitur mors.*
9. *Futura quomodo Diabolus præsciat.*
10. *Confessio Authoris.*
11. *Quanta, & unde sit futurorum præcognitio Cacodæmoni.*
12. *Quorsum fiant signa prænuncia, quæ vix ullus intelligit.*
13. *Determinata stellarum prænuncia è Sacris.*
14. *Quomodo, quidve stellæ agant.*
15. *Actio regiminis.*
16. *Ostenditur diversitas regiminis, à motu, & à lumine.*
17. *Ægri prænunciant futura.*
18. *Cur insecta melius futura noverint, quam homines.*
19. *Cur morbidi præsentiant tempestates.*
20. *Prænunciatio non tollit arbitrandi libertatem.*
21. *In Cœlo descripti ventorum typi.*
22. *Scientia significationis stellarum, homini ignota.*
23. *Magi Eoi.*
24. *E musto, Dei augures.*
25. *Prophetia è musto, erat Bacchantium.*
26. *Donum inebrietatum Paracelsi, enotuisse Ebrais.*
27. *Tres historiæ prædictionum.*
28. *Astra tantum inclinare, repugnat Sacris.*
29. *Inclinatio siderum quousque pertingat.*
30. *Præconia Dei Astra, non necessitant tanquam causæ, sed ut signa, prodentia velle Domini.*
31. *Solutio objectionis.*
32. *Trita proverbii explicatio derogat Gratiæ Dei.*
33. *Cœlum non inclinare.*
34. *Semen humanum sponte defluit in animam viventem, animalem, & discurrentem.*
35. *Proprietates inclinationum seminales quæ.*
36. *Quadruplex inclinatio.*
37. *Inclinatio vocationis, à solo Deo est; non autem ab astris.*
38. *Inclinatio moralis, à semine, & educatione.*
39. *Inclinatio vitalis, à semine, & educatione est.*
40. *Inanis ac fastuosa Astrologorum præsumtio.*
41. *Inclinatio fortunarum, immediatè à manu Domini.*
42. *Seducta Schola à Paganismi Cacodæmone.*
43. *Supina Astrologorum negligentia.*
44. *Sensitiva humana, ut differt ab animâ bruti.*
45. *Consuetudo, quomodo pariat inclinationem.*
46. *Quomodo sapiens dominabitur Astris.*
47. *Prædictiones ex Astris, cur fundamentaliter vanæ.*
48. *Error Authoris.*
49. *Astrologi fatentur suas deceptiones.*
50. *Supponunt non-entibus causis effectus astrales.*
51. *Cum immisceat Diabolus se Astrologiæ judiciariæ, falsitatibus suffultæ, Authoris idcirco adhortatio.*

1. Hactenus de elementis, illorum qualitatibus, complexionibus, & contrarietatibus in ordine ad scientiam medicam; extra quam nempe, studium Physices, tanquam suo fine carere putavi, non secus ac si de statu politico, aut belli negotiis, tractaverit Clerus. Utpote S. Paulus arcet omnem Sacrificatorem à similibus. *Nemo militans Christo* (inquit,) *implicat se negotiis secularibus.* Studia ergo Physices, ad ulteriorem finem, utilitatem nempe hominum, direxi: non autem ad oblectationem legentium.

2. Hactenus quoque de Astris declamo, quia putantur quorumcunque morborum, inclinationum, ac fortunarum patratores. Et quidem Paracelsus tandem in hoc consensit, quamvis studio in cæteris omnibus veterum sit refractarius. Inprimis assumam textum: *Cœli enarrant gloriam Dei: & opera manuum ejus annunciant firmamentum.* Id enim sonat: Quod Cœli sint primariò creati, ut enarrent immensam Dei Majestatem, Potentiam, Bonitatem, & Sapientiam: quibus nempe quatuor columnis totus stat, & innititur universi globus. Stelligerum autem Cœlum, tanquam præco, annunciet admiranda opera manuum Domini, creaturis intellectualibus.

3. Hactenus namque Ecclesia admittit prædictiones meteoricas, annorum sterilitates, & fæcunditates, sationum stationes, navigantium pericula, Primatum mortes, Pestes, inundationes, imo quæcunque à directione arbitrii nostri non dependent. Quatenus nimirum omnia ista creduntur primis elementorum qualitatibus connexa esse, contingenti consequentia. Usque adeo, licet magnatum mortes, bellorum tumultus, atque incendia, in ephemeridibus admittat prognosticari: Illa tamen aspici vult, non ut contingentia libera sive arbitralia, multoque minus ut necessaria: sed nuditer tanquam effectus primarum qualitatū, & complexionū.

4. In quo, quantum sit erratum, jam in præmissis demonstravi. Porro & quam procul in hoc sit à Sacris recessum, hic ostendam.

5. Si cœlestes influxus obtinent causæ rationem, sanè illorum effectus de necessitate erunt connexi suis causis, adeoque & hactenus saltem necessarii, per modum aliarum causarum secundarum, quarum effectus succedant necessariò positis causis: nisi supernaturaliter impediantur, aut mutentur. Quod æqualiter omnibus causis est proprium, nec singularitatem pro Cœlis involvit. Sin vero influentiæ cœlestes tantum per modum signi, & prænuncii sint: utique neque minorem importabunt necessitatem: quinimo longè arctiorem, si divinæ providentiæ certam credamus præscientiam, & opera manuum Domini per stellas præsignata credamus. Quocunque ergo modo sumatur, Astra necessitant: *Stellæ erunt vobis in signa, tempora, dies, & annos.*

6. Non sunt autem hæc opera Domini, per stellas necessitate, & per firmamentum annunciata, opera sex primorum dierum. Neque enim astra, aut se, aut quæ mox secum erant creata, annunciare poterant, sine locutionis solœcismo. Denique astra hyemem, & æstatem non debebant prænunciare, quas per suum Blas causant de facto, quasque ordinario scimus, & ingruere sensim percipimus. Sed indefinitè prænunciare debebant opera manuum Domini, & magis illa, quæ contingentia dicuntur, quam alioqui necessarias, & ordinarias revolutiones. Quæ contingentia non spectant ideo fertilitates annonæ, quas causant: sed pro Creatoris Majestate, Sapientia, & Bonitate, opera manuum Domini futura, prænunciare debebant stellæ illa, unde sibi nomen sumsit Deus exercituum, per quem Reges regnant, zelotes, vindex, propter injustitiam Regna de gente in gentem transferens. Qualia opera continentur in vita, ortu, virtute, duratione, vicissitudine, successione, motibus, atque alteritatibus successivorum. Adeoque sceptrorum transmigratione: & per consequens, in mediorum prænuncio, per quæ illa, tanquam per causas secundas, fiunt, fabricantur, dependent, atque subsequuntur, necesse est præconia astrorum, locum habere. Nam ejusmodi effectus, non nisi per blasphemiam, à numero operum manus Domini eximendi sunt. Hujus classis sunt ergo quoque tempestates, terræ tremores, cataclysmata solita & insueta. Etenim Dominus exercituum, dat sceptra pastori, quæ à Rege

aufert,

aufert, transfertque, propter injustitiam Regum, Cleri, & Judicum. Ergo & hanc, ex consequenti, astra prænunciant. Si coronarum translationes fiunt opera Domini, si sortes omnium in manibus Domini stent. Neque enim alibi fortunam, & infortunium, aut aliunde exspectandum esse, fides permittit. Princeps enim vitæ, & mortis est, Rerum omnium α & ω: dat, tollitque victorias, bella, famem, pestesque, etiam comitantibus causis secundis, partialibus, etiam liberis, mediatricibus, concausis, & occasionalibus: quibus tamen universis præsidet Deus, ut causa totalis, immediata, & independens. Ideo horum operum omnium præco est firmamentum.

7. Neque enim Deus errat magis in hisce contingentibus liberis, quam animalibus, consuetis, atque necessariis, si à Deo, omnium motore & conscio, sit firmamentum conditum ad prænunciandum.

8. *Terra Libyssa cooperiet cadaver Hannibalis*, ut refert Appianus, prædictum Cacodæmonis oraculo. *Sperabat* (ait) *Hannibal, se ideo moriturum in Libia, qui obiit in Bithynia, prope flumen Libyssum.*

9. Diabolus enim, non poterat præcognoscere sortes, sive eventus futurorum bellorum, qui sunt in manu Dei exercituum, & futuro adhuc arbitrio humano, nisi depicta legerit prius in astro prænunciante.

10. Quam picturam astrorum; dum nusquam commemoratam inveniant, nequeant vero negare, quin Diabolus prædicat futura; subterfugium meditati sunt, dicuntque, Angelis, connatas futurorum scientias, adeoque sibi connaturales: differre autem juxta choros, unde expulsi sunt: Ita ut qui de suprema Angelorum Hierarchia deciderunt, multo clariorem haberent cunctorum futurorum intelligentiam, quam, utpote naturalem, Deus non abstulisset à Cacodæmone. Neque enim naturalius est Dæmoni, novisse futurorum illuminationes, quam novisse naturas, & nomina animalium, non antea visorum, instar Adami. Ego vero, sentio cum S. Dionysio, inferiores Angelos, à superioribus illuminari: hoc autem lumen, continuo diradiare à Sapientia Patris, nequaquam Angelis esse naturale: sed donum gratuitum, & beatificum. Denique omne donum bonum, descendere à Patre luminum, donum consiliorum Dei, ac futurorum operum suorum, esse creaturis, per sua dona naturæ imperscrutabile. Alias scientia naturalis Cacodæmonum pæne esset infinita, si in se clauderet venturorum mortalium fortunas, distinctas in suis causis secundis. Imo si Cacodæmon alias habuisset naturalem hanc consilii divini participationem, non ignorasset effectus futuros, quos ipsemet, velut omnium malorum titio, suscitaturus, & passurus esset: adeoque vix potuisset peccare.

11. Contingentia ergo, depicta credere, tutius est astris, non quidem omnia, sed fortè unius seculi; itemque Tragœdiam cujusque hominis *in suo Astro pictam: Cujus pictura cesset, cum vitæ suæ epilogo.* Dicent, Hannibal sumsit venenum, suadente Satana. Sed hoc non certo sciebat, ut nec prædicere poterat, si homo liberum habeat arbitrium, ideoque nec sciebat Hannibalem certo suis suasibus obediturum. Neque Hannibal moritur, stulto Satanæ suasu, qui suis non esset nexus causis, à divina voluntate pendentibus. Neque enim veneno moritur, nisi prius ex prœliis multis adversis profugus. Dominus vero, Deus solus exercituum, in sua manu victorias habet, nec Cacodæmon prœliis præest. Ergo bellorum exitum prænovisse, idem est, atque liberorum contingentium. Siquidem victoria occasionaliter plerumque manat, ex contingenti non præmeditato. Concludo ergo, quod hostis infernalis, legat stellarum picturas, quibus firmamentum dicitur prænunciare opera manuum Domini.

12. Sed dices, quorsum faciunt prænuncia Cœli, quæ nemo mortalium novit, quæque à Cacodæmone sciri nefas? Inprimis sat esset, quod prænuncia futurorum enarrent gloriam Dei primariò, & infinitudinem Sapientiæ, & præscientiæ suæ, ut nempè non maneat non significata. Deinde: *Non fecit Dominus verbum, quod non significat servis suis Prophetis.* Denique, si mortalium numerus vix sit centesimus Angelorum eudæmonum: sufficit,

quod hi saltem prænuncia futurorum legant, & proinde de novo laudent Dominum. Lucifer quidem multâ cognitione rerum, tum exsistentiũ, & mox futurarũ, superbivit, eratq; naturalis illi, quæ sine gratia inflat. Sed non proinde sequitur, ipsum cognovisse omnes mortales venturos, eorumque fortunas, vitia, defectus, peccata, gratiam, & quæcunque, causæ secundæ instar, futura essent, ut neque Dei secreta mysteria, successione dierum pandita, causarum connexioni addita.

13. Cæterum sive pestes oriantur, & sæviant, sive tyrannides, bella, devastationes, tumultus, vel hæresiarcharum exordia, permittente Domino, saltem erunt ista tam connexa suis causis necessariis & secundis, licet arbitralibus & occasionalibus quàm sunt alioqui meteora suis. Neque enim munus prænunciandi opera manuum Domini, ad solas aeris mutationes coarctandum est: verùm absolutè, ad omnia opera manuum Domini. Quoniam si Astra præcones esse queant minatorum effectuum iræ Dei, quæ absque causis secundis, Angelo percutienti essent commissi: quidni & pariter annunciabunt opera Domini, causis secundis, & liberis deputata? Siquidem quæcunque præscit Deus, illa etiam si volet, per sua organa annunciare potest: atqui ejusmodi propria organa Dei sunt firmamentum, & ejus lumina, teste Scriptura. Enimvero, quamquam ausus fui Cœlo plus authoritatis tribuere, quam quantum ipsi à Sacris inolevit: Nimirum, ut *stellæ sint nobis in signa* prænuntia, *tempora*, sive aeris mutationes, *dies* denique, *& annos.*

14. Quare Textus adimit stellis omnem causarum potestatem, præterquam in supradictis temporum, dierum, & annorum revolutionibus Nec agunt, inquam, nisi per Blas motivum, & alterativum. Dicuntur autem stellæ agere, per motum duntaxat, & lumen: motus verò, tantum agere in Scholis dicitur, propter luminis aspectus diversos, nam quod motus Cœlorum, etiam velocissimus, tam à nobis remotus, calorem produceret, ut motus, commentum est. Siquidem, pænè æqualis cœlorum est motus diurnus; ergo & calor, par semper esset. Luminis vero proprietas, cum per se non sit, nisi illuminare, per accidens verò, ob sui conjunctionem, calefacere, vel frigefacere: suntque subinde dies frigidi, & nubili nobis, sub solstitio æstivo: Hinc sanè alias causas à Blas cœli mutuare debui.

15. Actio est nimirum quædam hactenus Scholis ignorata, quam Regiminis, proprio limite docui, quæ spirituum abstractorum instar, propemodum in sibi substrata objecta operatur, ac velut anima sua movet, & alterat organa. Influentiam voces, per me licet, modo intelligatur connexitas, dein stellarum, concitandi Gas inferum, juxta leges directionum ab Omnipotente datas, & fixas.

16. Alioqui namque, cum luminis radius tecto impediri possit, cessaret quoque omne Blas stellarum in nos, si lumine, & motu tantum, agerent in nos: imo & cœlo obnubilo, nulla actio in aquas, & in terræ sata, conspiceretur.

17. Etenim morbidi, analogon motum Lunæ persentiunt, & hactenus venturas prædicunt tempestates. Quippe ipsis rerum seminibus insunt connata, & cognata cœli lumina, quæ sese ad proximorum luminarium motum, adeoque ad universalissimum astrorum Blas, componunt. Ideo namque clausis hypocaustis, sentiuntur concentrati ejusmodi effectus. Non quidem, quod forinsecus in nos incidant: sed Cœlum intus gerimus, in initiis vitalibus, illoque pentaculo, animantata signavit Omnipotens. Attamen concentratio, & conformitas, adaptationis nexum cum superiore latiore significant.

18. Quinimo, facilè credam, si insectæ, prænuncia temporum signa edant, nos potuisse etiam sub sanitate omnia prænovisse, nisi prævaricatio totam naturam in fundo conspurcasset, nosque adeo bestiolis illis, naturaliter stupidiores, atque ærumnosiores reliquisset: Cœlestes namque collocutionum familiaritates nobis peccatum ademit.

19. In morbidis tantum, sua pristinæ prænunciationis stigmata reliquit, quo sciamus, nobis, nonnisi ex miseria naturæ corruptæ, relicta futurorum stigmata, quæ alias, in sui puritate, veros cœli augures fecisset, non

minus

minus quam Adam cognovit animalium naturas.

20. Et quamquam astra prænuncient effectus, è causis liberis, & contingentibus dependentes; nolim tamen intelligi, astris tributum munus, futurorum introducendæ causalitatis. Sufficit enim, quod præconis officium in hoc agant, tanquam media dependentia à præscientia divina. Sicut enim præcognitio divina, non tollit ab homine arbitrandi libertatem, ejusque nodus cum præscientia non tollit eventuum infallibilitatem: inevitabilitatem nihilominus minimè continet: multo minus firmamenti prænunciatio, ullam inducit contingentiæ necessitatem, ex parte arbitrii: quamvis ea omnino cadat ex parte eventuum, copulatorum suis causis liberis. Equidem sæpius sum admiratus, Recusantes astrorum denunciationem, in causis liberis, quasi proin necessitarent, atque tollerent arbitrandi libertatem: ubi interim divinam præscientiam, non causare quicquam contra liberum arbitrium, sed denunciare posse, admittunt. Cum longè major sit necessitatis ratio, in præscientia humanæ glorificationis, penes Deum, quam in astrorum prænunciatione ex sui natura, mutationi obligata, propter peccantium resipiscentiam, & labilem naturam. Contigit namque, quod aliquando astra, solas minas prænunciaverint, quo avii mortales terrore supplicii, in viam redeant, tanquam Ninivitæ. Quo casu, quantumvis astra multum de sua certitudine, & robore amittant, propter præscientiam futuræ pœnitentiæ: non tamen necessitatis certitudinem deserunt, quoties signa, eventuum prænuncia exhibent.

21. Quapropter mecum reputo, in cœlis, tanquam tabulis, descriptos typos, rerum per secula succesivarum, (quos typos leges fati nominant,) idque non quidem per Alphabetum Ebræum, (ut Rabbinorum aliqui somniant,) sed quod Provinciis, Regnis & hominibus suæ sint stellæ, quibus depicta sit scena, suo subjecto rerum contingentium, in revolutionibus dierum, unicuique istorum statutarum. Proinde nec mirum est, si Cacodæmones noverint horum multa prædicere. Eoque minus, si singulis nostrûm sui sint deputati custodes Eudæmones. Prout montis Gargani, Regnorum, ac Rerumpubl. sui sint rectores spiritus, & protectores. Sic enim nedum ascensionis, atque periodi Regnorum, depicta inibi sunt prænuncia: sed & hominum singulorum decursus, atque exitus, suo astro peculiari, historicè figurantur, quæ simul typicè depinguntur.

22. Quam quidem scientiam, licet spiritibus notam, naturaliter homini vetitam, multoties legam, argutum cœli etymo; solis tamen servis Dei, sive Prophetis concessam, pro ejus beneplacito, reperio. *Senes enim vestri somniabunt somnia; Iuvenes vero habebunt visiones, ac prophetabunt. Hoc enim quod continet omnia, vim vocis habet.* Aperit futura contingentia, per suas stellas annunciata, duntaxat quibus, & quando vult.

23. Quibusdam interim typicam largitur astrorum notionem, prout Magis Eoicis: aliis verò dat somnia, ut Josepho, atque iisdem Magis, eademque posse verè interpretari, ut Josepho, & viro desideriorum Danieli.

24. Sunt & hodie aliqui, velut amentes, & ebrii, prædicentes futura, nescientesque quid, cui, quomodo, aut quare ominentur. Sic enim apud Josephum, Jesus quidam, excidium sanctæ Urbis continuo clamore prædixit, eaque de causa vapulavit. Sed Apostoli loquebantur ex Paracleto, linguis omnium nationum, quæ tunc sub Sole erant; ab Ebræis verò, & paganis, habiti sunt pro ebriis musto. Licet tum in Palæstina, nullum mustum reperibile esset. Prophetantes enim glorificabant Dominum Jesum. Neque enim tunc concionatos, ut neque conversos aliquot, fuisse legitur.

25. Reputati itaque ebrii musto, non autem vino, eo quod ebrietas ex musto, apud gentiles, Bacchantes, ad prædictiones concitaret.

26. Videtur ergo Prophetia ex musto, vel alioqui prædictio, quibusdam hominibus penè fatuis, ac si ebrii essent, familiaris, quam constitutionem Paracelsus vocat donum inebrietatum; Judæis enotuisse, ideoque falso Apostolis tributum.

27. Porro ut demonstrem, in Astris descriptos hominum eventus, pro mille, tria sal-

rem narrabo Diabolicarum prædictionum exempla, nec aliunde, quam ex astrorum depicto typo, eruta per Cacodæmonem. Primum. Regnante Roderico IV. Gothorum Rege ultimo, castrum Toletanum, quod jam inde a diebus Regis Bambæ clausum steterat, curiositate Roderici aperiebatur; in eo autem præter unicam arcam, nil fuit repertum. In arca verò, linteum bombacinum, obvolutum, Africanorum vestes, & personas referens. Erat autem in eo sic scriptum: Quando hoc castrum, & arca referabuntur, in Hispaniam irrumpet Gens, hujus similitudinis & amictus, & potietur victoria super Hispanos. Erant autem depicti Mauri amictu, qualis infra Annos 200. post futurus esset. Duo alia sunt moderna. Dux Bironius læsæ Majestatis ob crimen, à suo Rege apprehensus, mox sciscitabatur, qua de gente oriundus esset tortor Parisiensis: *quem cum intelligeret* Burgundum, ingemuit pavens, dixitque, Eheu perii! Siquidem ab Augure quandoque sciverat, duntaxat sibi cavendum à mortali ictu, quem Burgundus illi venturis diebus daturus esset. Comes de Loniguii, in duello propè Bruxellam cæsus, in monomachias pruriens, & audacior, quod à fortilegis scivisset, à lupo mortaliter se vulneratum iri. Fuit autem adolescens Comiti de Sancto amore, socius duelli, cui cognomen Loup, qui lethaliter punctus, Loniguium transfodit. Esto Diabolus harum prædictionum Autor. At saltem de fide est, omnis victoriæ sortes in manu Domini esse. Demus, Diabolum concitasse Rodericum, ad aperiendam arcam, simulque plurimos Maurorum Reges stimulasse, ut invaderent Hispaniam. Attamen non potuit scire, se hoc potiturum, super arbitrio tot personarum: multo minus Arabes victoria potituros (quam Dominus solus dat, cui vult,) nisi consensum Domini in astris depictum prius legisset. Nec enim Cacodæmon hoc novisse poterat ex motu, & lumine astrorum futuris, per bina abinde secula. In duabus aliis historiis, jam Diabolus, præter horam & locum, etiam occisoris gentem, & nomen prædixerat. At saltem nomen non inditur à Planetis.

28. Porro vulgata Regula: *Astra inclinant, non autem necessitant*, visa mihi est contradictoria textui sacro, *Erunt vobis stellæ in signa, tempora, dies, & annos.* Utpote nulli mortalium licitum est, extendere fines, effectus, aut destinationes stellarum, supra, extra, vel præter intentionem Creatoris. Sive ergo sint in signa prænuncia tantum, sive demum in caussas temporum, dierum & annorum: cum in utrumque finem sint media, quibus Deus utitur, ut caussis secundis: debent relationem necessitatis habere, propter potentiam, certitudinem & independentiam ejus, cujus sunt media.

29. Quantum verò spectat ad inclinationem, quam Scholæ Astris concedunt: nusquam in Sacris apparet, stellas nobis esse caussatrices inclinationum: sed quoties stellæ sunt caussæ caussarum, toties quoque sunt caussati caussæ necessitantes, per modum aliarum secundarum. Etenim Sol non minori necessitate, diem atque æstatem advehit, quam flagrans stramen subter siccum fascem, hunc accendit. Ast ubi stellæ sortiuntur naturam signi, præconis, vel nuncii: tum quoque non excedunt conditiones præsagii, nec ullatenus vicem caussæ assumunt. At saltem tunc prænunciant, ex infallibili præscientia divina, adeoque & necessitatem, quantum est ex se, & ex libero hominis arbitrio, important, tanquam signa prænuncia operum manus Domini.

30. Ac tametsi non necessitent caussativè futura: necessitant tamen, quatenus velle Domini signant. Etenim contingentia libera dependent à suis caussis, etiam primariò subinde, non intendentibus ejusmodi effectus, qui permissione divina inauspicati inde procedunt. Neque enim interim, quæ à caussis liberis immediatè fiunt, intelliguntur ullo respectu, ab astris, (licet tantum prænunciantibus,) inclinari, ad producendos suos effectus. Siquidem inclinatio fortis, nativa, continua sollicitans, repetita, &c. necessitatem quodammodo importat, super arbitrium liberum, quod ego, ne quidem in minimo puncto sui, ab astris inclinari, permitto. Perinde enim ut amicus non est belli caussa inclinativa, aut incitativa, si Principi per Epistolam secretè annunciat,

ciat, hostem parare arma, & machinari invasionem castri.

31. Tuentur autem se Scholæ per illud: *Sapiens dominabitur Astris*. Tanquam si astra quenquam proritarent, in cædes, furta, homicidia, adulteria, seditiones, ebrietatem, &c. Sapiens tamen, libertate sui arbitrii queat irritas facere ejusmodi inclinationes, hocque vocant astris dominari.

32. At sanè malè intellecta Sacrorum authoritas, perversas parit consequentias. Nam inprimis non est Sapientis, resistere malis inclinationibus: sed est gratiæ. Adeoque Sapiens non intelligitur hoc loco, qui sufficienti gratia sit munitus. Quoniam si dominabitur astris, non est quod formidet à victis inclinationibus, prout verbum (dominari) præse fert. Hoc tamen tota vita falsum est.

33. Denique etiam præsupponunt falsum. Quia nullatenus de stellarum destinatione est, ut nobis causent inclinationes: sed tantum ut sint in signa, tempora, dies & annos: nec amplius. Cœlum denique sine labe creatum. Absonum ergo, ut nobis sit vice Diaboli tentatoris, & quod amplius est, inclinatoris. Quod nobis infunderet continuum fomitem ad vitia, & præcipitem inclinationem. Absit de divina bonitate hæc sentire. Omnis prava inclinatio, non foris aliunde nobis advenit: sed intus à peccato inolevit. *A corde homicidia, adulteria, & cogitationes malæ*: non sanè ab astris. Sub humili itaque tenuitatis meæ protestatione, abrenuncio opinioni, docenti stellas habere vim indendi inclinationem.

34. Continebar enim initio, per diversos effectus, quod semen belluinum sponte flueret in animam viventem, & non obscurè discurrentem: & quanquam in concepto embryone, primùm elucescat potestas aliqua, tanquam ac si esset quædam anima vegetatrix; eadem tamen tandem perficitur, & surgit in gradum sensitivæ. Cumque semen humanum belluino non sit imperfectius, rebar & illud pari passu fluere, & tandem perfici in animam sensitivam. Non tamen sic, quod hæc sensitiva pariter transeat in naturam mentis humanæ. Nam cum duobus simul Dominis, non invicem subordinatis, nemo inservire possit, quin alterutrum odio habeat, eò quod incompatibiles sint oppositi: Ita in natura, unicum corpus nequit duabus inservire animabus determinatis: sitque sensitiva anima, non substantia, non denique accidens, (ut de formis docebo,) mens vero humana sit spiritus, etiam vivens, substantia in abstracto, & immortalis, hinc nimirum fit, ut superstite sensitiva, natura etiam lubens suscipiat animam humanam, ceu actum ejus perfectè ultimatum, sesèque intus ambæ pacificè compatiantur.

35. Quibus præmissis cœpi considerare, canem esse animal vorax, mordax, invidum, vigilans, latrans, venaticum, & unicam ob buccellam omnium beneficiorum immemor, ingratum, adulativum, &c. quæ cuncta, velut proprietates seminales, & specificas, semini canino inesse, non autem ab astris impressas: illarum verò plurimas, speciei proprias cognovi: alias verò à parentibus insuper peculiares. Usque adeo hinc canum prosapiam, pretio differre. Cognovi ergo, consimiles conditiones cani esse de stirpe seminis, & non astrales, adeoque ubi consimiles inclinationes in homine contuitus sum, statim quoque has ex proprietate aliqua canina, in semine humano delituisse existimavi. Denique notavi animantia quædam conjugalia, alia vero promiscuo & incestuoso congressu nata. Sic notavi cicura, ferina, callida, doctrinæ incapacia, furtiva, crudelia, fugitiva, pavida, mitia, &c. Quas conditiones, quatenus toti speciei communes, vel per familias dispersas, didici non ab Astris, aut ab Almuten nativitatis: sed prorsus, & duntaxat ex semine oriundas. Idcirco & pariter existimavi ejusmodi inclinationes hominum, ex brutali aliqua proprietate seminum, nato inolescere. Reperi quoque inter homines, integras non raro familias furiosas, stupidas, callidas, insolentes, petulcas, &c. Unde quidam dicuntur, *natio viperina*. Item: *Dicite*, (Herodi,) *vulpi*. Quocirca cœpi ingenium, judicium, memoriam, mores, inclinationes, imo mortis ac fortunæ dispositiones, omnino ab astris removere. Denique & in patrantis manu est generare masculum vel

vel fæmellam: sunt autem masculæ conditiones, inclinationes, ingenia, proprietates, longè distinctæ, à fæmininis. Orat namque Ecclesia *pro devoto fæmineo sexu*: quocirca inclinatio, sive devotio moralis, sexui debetur, non astris. Equi enim, ex colore pilorum judicantur: colores autem, in conceptu, ex arte variantur. Insuper conditiones & inclinationes mutantur per ætates. Pueri nimirum rebus aliis oblectantur, quam viri. Sobrius enim juvenis, quandoque fit potator senex, vel vice versa. Adolescens liberalis, sæpè avarus est, dum senescit. Avaritia quoque seminum, (quod minus indiget, minusque appetere deberet,) sæpè comitatur. Quæ certè non ex Astrorum directione pendent, si idem Almuten totam moderatur vitam.

36. Enimvero distinxi inclinationes: ut una videlicet sit, qua naturaliter propendet quis in professiones, religiones, artes, scientias, mercaturam, vel negotia exercenda. Hanc nuncupo inclinationem vocationis. Altera vero inclinatio concernit mores, virtutes, vitia; quam voco moralem, sive ethicam. Tertia autem spectat sanitatem, morbos, vitam longam, vel brevem. Hancque ideo inclinationem vitalem nomino. Tandem quarta est fortunarum.

37. Quantum autem ad primam attinet, de fide credimus, Deum immediatè creare mentem humanam, eamque dirigere ad certam sui vocationem, in qua sibi placere possit maximè; quorsum illi porrigit condigna talenta 5. 2. vel unicum. Itaque inclinatio vocationis, qua quis fit Medicus, Geometra, Musicus, &c. datur animæ ab ipso Creatore, à quo omne bonum donum de sursum venit: nequicquam vero horum ab astris. Ideo omnes vocationis inclinationes, eo ipso sunt bonæ.

38. Inclinatio vero moralis, ut est merè belluina, ita jam antè demonstravi, dependere eam ex ente seminis. Mala siquidem simpliciter astra essent, si inclinarent hominem ad vitia: errassetque Creator in judicio, quod viderat, quæcunque fecerat, esse bona. Inclinatio itaque ad malum, ex corrupta natura in sui radice, ac semine, emanat. A corde manant malæ cogitationes, juxta lucem Evangelicam, & ab anima consensus, prout à consuetudine peccandi fortis inclinatio. Bonum vero ex gratia, voluntate & exercitio. Neutiquam sanè ex stellis nobis est advena. Prima nempe nostri constituentia à prævaricatione fuere inquinata æqualiter: inæqualiter vero distributa, atque participata, ex bonitate seminis, matris conceptu, educatione, &c. vel contra. Ideoque inclinationes omnes seminales, crescunt, augentur, vel decrescunt, juxta proprietates fluxuum seminis, ad augem, & declinationem.

39. Tertiam autem inclinationem ex debilitate vel robore seminum esse, totamque subesse directori Archeo, in natura, nemo nisi Astrologus controvertit.

40. Qui malè accinctus, cuncta, in idololatriam usque, stellarum motibus refert, sibique jus explicandi attribuit, imprimis non distinguens potestatem nunciandi, à virtute effectiva: neque sciens, septem errones tantum esse, ut præsideant Blas elem ntorum. Fixas verò continere tragœdias particulares. Ideoque cum præter solitum naturæ, signa erunt in Sole & Luna, portenta significant futuræ ruinæ universi. Sed illa increbuit stoliditas vulgo, ut putatum sit, cuique in arte sua credendum. Rectè hoc quidem, quod Astronomus didicerit metiri motus & distantias stellarum. at non proinde illi credendum, tanquam vati stellarum, nisi literas valde authenticas contulerit, quibus illi credatur, tanquam Ooliab, & Beseliel. Ego itaque pro vitali inclinatione, laudo proverbium: *Fortes creantur fortibus, & bonis.*

41. Porro quantum concernit inclinationem fortunarum, illa, ipso etymo, excessit catalogum inclinationum. Existimo itaque omnes omnium fortunas, tam prosperas, quam adversas, concernere dispositionem divinam, non autem inclinationem, multoque minus ab astris dependere, licet in firmamento sint præsignatæ. Siquidem & hæc præsignatio demonstrat, pendere illas immediate à voluntate Signantis. *Sortes enim nostræ in manibus tuis, Domine.* Credo itaque omnes omnium sortes, bonas esse in se, & plenariè esse in manu Domini.

42. Credo insuper, quod quantum quisque ab hac opinione est remotior: tantum sit gentilitati vicinior. Scholæ ethnicæ videbant quidem,

dem, animantia, per speciem, consimiles inclinationes habere; stupefactæ tamen, pluralitate inclinationum moralium in specie humana, unica, exprimente omnium bestiarum inclinationes omnes, nescientesque ideo cui causæ tantum inclinationum numerum tiderent, suadente Cacodæmone, per augures cœli, confusè ad astrorum incertam, momentaneamque copulationem, & elongationem confugere. Nequicquam indagantes, cur plurium bestialium inclinationum humana species sit capax.

43. Neglexerunt enim considerare, quod bruta specificas haberent inclinationes ex ente seminis, nec brutis horoscopum deberi. Quod homo suas pariter haberet inclinationes brutalium similes. Quocirca saltem pro moralibus inclinationibus hominum, nativitates non esse indagandas. Etenim nec aliunde homini naturaliter adveniunt, nisi ex parte *sui corporis*, quod totum, quidquid est, enti debet seminali, non aliter quam brutorum corpora. Anima siquidem immortalis, tota simplex & uniformis est; & cum sit immortalis, nequit à caduco, labilique stellarum motu, suam habere inclinationem: sed tantum auscultat naturæ in Adamo, & posteris corruptæ, à peccato. Quocirca in sero nepote, non raro resurgunt mores, gestus, & inclinationes avi, non antea visi. Has quidem tum enti seminis dari contentæ sunt Scholæ, non astris. Sed assentiendi consuetudine, & Astrologorum importunitatibus soporatæ neglexerunt perpendere præfatas inclinationes avi, non esse alterius dignitatis, nec à cœtu cæterarum inclinationum separatas: ac proinde eadem lege teneri, enti seminis. Nescio itaque, quo merito hodie adhuc doceant, hominem Astris ita subjectum, ut continuo ab iis tentetur. Morales, vitiorum nempe, & bonitatum inclinationes, ab hora nativitatis desumi: At fanè, *constituit Deus hominem in manu arbitrii sui.*

44. Anima enim sensitiva, mentis vicaria, majore sanè libertate gaudet, quam animæ brutorum, propter sigilla à mente sibi suggesta. Verum animæ brutales, suæ speciei inclinationibus, sub pauca latitudine, contentæ vivunt: humana vero sensitiva, ad omnes exspatiatur. Etenim ut fœtus humanus, simul atque nutriri propria quadra incipit, non alicujus speciei planta est, prout neque alicujus speciei brutum, dum sensitiva simul cum rationali affluit. Ita sensitiva humana, non ad speciem brutalem alligata, per omnem brutalium inclinationum latitudinem vagatur, ac facile auscultat alienis inclinationibus mentis immortalis proprio lubitu sibi indictis.

45. Mens enim, incorruptam naturam habens, facilè hujus motibus & illecebris cadit, semperque per effrenem appetitum discussa loco, servit ut pedissequa perturbationi, quæ illam loco pepulit. Unde inclinatio aliena. Cujus frequenti usu, vel desiderio, fit consuetudo fortis, quæ tandem mentem incarcerat. Patet saltem, inclinationem moralem esse de intimis animæ sensitivæ proprietatibus, ex ente seminis *dispositivè labentibus*. Quodque Astra nullam *causandi potestatem in nos sint sortita*, prætterquam per Blas meteorum. Cæterum quanquam inclinatio vocationis, vel moralis, vitalem mutent, ut dum potator fit podagricus; rixator vulneratur vel occiditur: Sic deaurator miserè tremit; fossor mineralium, itemque Chymicus, asthmate perit. Illa tamen fiunt duntaxat occasionaliter. Nec quidquam juris Astrologo deferunt. Apage ergo, credere stellas ad tentandum, inclinandum, perdendum, felicitandum, scientias infundendum, creatas, aut acquisito deinceps jure, valere. Tollitur enim sic vis meriti, ac supplicii; aperitur quoque via ad Atheismum, & destinationum fatalitates.

46. Itaque Sapiens dominabitur Astris. Non quidem, quod queat impedire, mutare, suspendere, & invertere astrorum cursus, aut lumina: ut neque vicissitudines temporum, dierum, & annorum inde consequentium. Sequitur ergo, quod Sapiens non dominabitur effectibus, qui sunt copulati ad astrorum revolutiones, tanquam causas; neque dominabitur astris, tanquam signis, ut videlicet illa queat mutare, pro suo lubitu: sed tantum prævidens, quod septem errones, Blas motivum, vel alterativum concitaturi, unde sterilitates, frigora, calores, annonæ caritates vel similia, necessariò consequuntur, poterit sibi de necessariis providere, adeoque astrorum fluxu natis incommoditati-

bus obviando,& à posteriori quodammodo do minari. Hoc nomine Astrologus, non excedens Meteori limites, à Sacris inter Sapientes refertur.

47. Quam tesseram si prædictiones Astrologicæ temerario ausu excesserint,nedum vanæ sunt,ac conjecturales: sed utrâque Sacrorum pagina explosæ, nomine *Augurum Cœli*. Adeo ut rectè S. Ambrosius illas comparet telis aranearum, quæ quidem muscis & culicibus, seipsas irretientibus, captandis inserviunt, à robustiori vero animali, facillimè diffringuntur. Sic nempe hæ prædictiones, credulos minusque firmatos in fide,tantum captant. Quod autem in se sint vanæ, & conjecturalibus regulis formatæ, probo. Quia nituntur duplici fundamento, nullo nempè, & falso. Ex parte nullitatis est, quod velint septem Planetis attribui figuram, inclinationes, fortitudinem, ingenium, fortunas,& mortem nati. Cum Deus stellas tantum in signa, tempora, dies, & annos, non autem in causas prædictorum,destinaverit. Adeoque si contradicant ejusmodi prædictiones, destinationi divinæ, eo ipso nullæ sunt, & falsæ. Secundo. Quia hactenus nondum inter Astrologos constat, de Schemate, sive ordine cœlorum. Videlicet an Mercurius, & Venus, ferantur orbibus singularibus infra Solem, juxta Ptolemæum, & omnes judiciarios veteres. An vero rotentur parvis circulis, circumcirca Solem, quod nuper tubus opticus sic exploravit. Concidunt ergo Aphorismi prædictionum, illo fundamento nitentes, quod illi duo planetæ semper sint Sole inferiores. Deinde, si duo ex planetis, (Venus) maximum præter Solem sidus circum Solem feruntur,sintque tantæ potestatis in Judiciis,& tam vicini nobis, saltem illæ maculæ, sive stellæ in Sole, vel illi propinquissimæ eruntlongè majoris authoritatis, ad refellendum omnes veterum Aphorismos.Et stellæ,quæ circum Jovem, nuper volvi sunt repertæ, Almagesti regulas, sine fundamento scriptas, conjecturaliter convincent. Ut interim sileam de Copernica opinione, quæ hodie suis non caret asseclis, & non parvæ authoritatis, licet sub silentio premant suum consensum. Qua tamen semel erumpente, absque dubio, omnia phænomena & prædictiones ruent.

48. Quarto,incertum est punctum nativitatis. Cumque astra singulo puncto varient, Necessario omnis prædictio est incerta. Ego aliquando junioribus annis deceptus, plurimum tribui astrorum significationibus: sed cum mihi satisfacere non possem, ut per notabilia accidentia nati, punctum nativitatis invenirem: quod est planè necessarium, si ex astris illa accidentia procedant quomodolibet. Tandem ex parte magni Herois, descripsi accidentia sua,nimirum quod anno ætatis suæ XI. uxor sex annorum ipsi esset nupta, equitis gradum nactus, peregrè profectus,usque in annum 19. in duello vulnus accepisset,femur dextrum, casu in rhæda fractum sibi, adjunctis horis præcisis, cum plurimarum rerum observationibus. Addita patria ubi natus, die 9 Junii, & hora inter 7. & 10. ante meridiem Anni 1604. Adivi ipse peritissimos judiciarios, dimissa quoque quæstione in alias regiones, cum pollicitatione 600. aureorum, qui punctum, (nobis notum,) nativitatis ariolari, ex præfatis accidentibus posset. Tandem nemo punctum verum attigit, sed ille qui propius accessit, adhuc per septem puncta, super semihoram distabat inde. Erant interim antesignani, qui negabant inter 7. & 10. horam tale punctum esse, per quod ejusmodi accidentia essent significata: sed quidem illud punctum reperiri, mox ante quintam mane. In rei tamen veritate, natus erat Londini me præsente, septem punctis post horam nonam solarem, & non horologialem. Insigni deinceps ergo pœnitentia,luxi meas credulitates.

49. Porro de falsitate fundamenti prædictionum, clarius adhuc constat. Siquidem ipsimet fatentur eccentricos suos,&c. esse mera figmenta, & penè impossibilia, ad salvandum suas theoricas, quod sonat; *Ignorari cœlorum* orbes, & astrorum lationes. Adeoque positis his absurdis figmentis, non mirum, consequi plura iis affinia. Novi remedium, quo fœtus alioqui per diem & horas in partu staret, eoque potu sumto, mox infra horæ quadrantem, mulier parturit: sicque eluditur punctum nativitatis, itemque Trutina Hermetis de empsychosi; hoc autem remedium, in jecore, & felle an-

guillæ, ficcatis & pulveratis, consistere, scripsi alibi.

50. Falsitas denique magis apparet. Nam dicunt, Saturnum frigidum, & siccum melancholicum, ideo invidum, & ad furta ac proditiones incitantem, plane malum, quia de natura terræ. Martem vero, quia calidum & siccum, (non Solem,) malum esse, cholericum, bellatorem, homicidam & ferum, quia de natura elementi ignis. De aeris verò natura atque hilares Jovem atque Venerem sanguineos, bonos, prout Lunam atque Mercurium frigidos, & humidos de natura aquæ & phlegmatis. Adeoque & ideo mediocres. Soli vero calidissimo, mediocritas competit, non humor nec elementum. Quocirca vel Sol languebit præ injuria, vel male attribuuntur potestates elementorum fictitiæ, in causas proprietatum stellarum, quibus proprium est, non mutare: sed dare Blas alterativum his inferioribus. In quo occurrunt multæ falsitates. Nam inprimis, 1. malum intra cœlum, causativè demergunt. 2. Terræ qualitates esse pravas. 3. Ignem inter corpora elementalia collocant. 4. Non astra, non saltem quoque duo elementa, quæ Deus fecerat, erant bona. 5. Falsò comparant stellas in proprietate causativa, ad qualitates elementales. 6. Falsò ergo attribuunt stellis causalem vim fortunæ, ingenii, &c. ad primarum qualitatum relationem.

51. Quare cum in judiciaria Astrologia tantæ sint nuditates, falsitates, vanitates, & in summa non nisi conjecturæ, meris mendacibus regulis suffultæ, non est mirum, quod mille Artifex se illis immisceat, ut habeat nunc iterum suos quadringentos Prophetas, uni Micheæ oppositos. Quisquis ergo es Lector, meo exemplo, noli altum sapere. Cœlum autem, tam situ, quam profunda ignorantiæ nostræ cæcitate, altum nemo addubitat. Quapropter certè nolui inquirere cœlestia arcana, qui terrestria ne pusillum quidem novi. Sin autem ultro D.nus revelet, canta ipsi gratias corde grato. Certus nil revelaturum, nisi quod ad sui gloriam, & hominum usumfructum spectaverit. Plura de Epidemicis, tractatu de Peste scripsi.

# FORMARUM ORTUS.

1. *Abusivè docens Scholæ, ortum formarum è Cœlo esse.*
2. *Fides Authoris.*
3. *Probatur.*
4. *Quid deceperit Scholas.*
5. *Error circa patrantia lumina Solis.*
6. *Inconstantia Scholarum*
7. *Tandem maluere, formas oriri ex potentia materiæ, non autem ex patrante lumine Cœlorum.*
8. *Opinio S. Thomæ refutatur.*
9. *Ejusdem contradictio.*
10. *Opinio Scoti refutatur.*
11. *Scholæ aliorum hebes dogma refutatur.*
12. *Incipiens Atheismus.*
13. *Concludunt Scholæ contra seipsas.*
14. *Optimè sensit Augustinus.*
15. *Scholæ quoties cespitant, facile ambiguitate nutant.*
16. *Theses Authoris septem.*
17. *Quantum creatura ad productionem formæ tribuat.*
18. *Quale sit semen fœcundum.*
19. *Progressus seminis, ad optatum lumen.*
20. *Mineralium similes fluxus.*
21. *Probatur vis aliqualiter sensitiva in mineralibus.*
22. *Istos Heroes ambos, seduxit paganicus error, in quinque absurda.*
23. *Itemque scienter didicissent novem notabilia.*
24. *Ignem nec Substantiam esse, nec Accidens.*
25. *Propositionis demonstratio.*
26. *Probatio subsumti per mechanicam.*
27. *Lumen migrare de subjecto in subjectum.*
28. *Quid flamma.*
29. *Probatur definitio per mechanicam.*

96. Lu-

96. *Lumen trahitur in silicem, extra corpus luminosum Solis, & conservatur aliquamdiu in tenebris.*

97. *Usus anhelitus, veteribus assignatus, fallax.*

1. Gentilitas usque perseverat nobiscum, quod in Scholis edocti, etiamnum credamus, totam sublunarium moderationem, & vicissitudinem, pendere ex certo, (id est, innominato, incognito, conjecturali, & incerto,) cœlorum motu, astrorum situ, lumine & aspectu. Non considerantes ex opposito, donum multiplicationis aut generationis, effusum, ante natas stellas: atque eatenus, frustraneam quodammodo fore benedictionem generationis, & vicissitudinum inde sequentium, si totalis gubernatio inferiorum esset cœlestis, verumque imo foret, *Quod homo hominem generet & Sol.* Protoplastus enim ex limo factus, & inspiratione divini flatus, est animatus: Cœlos vero, nec esse, nec mores, nec scientiam, nec fortunas conferre, satis jam supra probavi. Nunc porro, nec quidem vitam, nec formam dare posse, probabo. Enimvero sic hæc olim infatuarunt dogmata Scholarum, quod inter Christianos creditum steterit, ipsam mentem immortalem, è semine humano, & cœlorum influxu, naturaliter produci: & quamquam id Ecclesia vetuerit: Scholæ attamen, gentilium erroribus etiamnum imbutæ, docent, præter mentem humanam, omnes omnium formas, essentias, origines, & consequenter vitam, inclinationes, proprietatumque perfectiones, proprietates, & fortunas nostras, è siderum motu, lumine. (& forte insuper influentia,) proficisci.

2. Ast longè aliud credo. Profiteor nempe illum, qui solo verbulo beneplaciti, universum ex nihilo fecit, esse omnia in omnibus, & hodie quoque cunctorum viam, originem, vitam, & perfectionem. Adeo ut quamquam causæ secundæ, sint & operentur, tanquam causæ partiales, motuum directiones, & dispositiones omnes, ad generationem necessarias: Quod proinde nihilo magis, Omnipotens suum honorem ulli tribuat creaturæ, quin semper, ut causa totalis maneat, jugis rerum Parens, naturæ conditor & Rector, creando perseverans. Profiteor itaque, quod sicut in initio sine ipso factum est nihil: ita & hodiè, formæ cujusvis creatio, sit res ex nihilo, per ipsum eundem facta. Quod non solum dico, pro materia, semel olim creata: sed & de formis quibuslibet. Quod sicut forma est rei quoddam velut lumen, & istius luminis apex: ita nemo formas rerum patret, nisi Pater luminum, qui omnia dat omnibus, nec longè abest ab unoquoque creato. Nec credam, cœlos ex nihilo condere rerum formas naturales, aut rerum semina animasve dare, quas nullo modo habent. Quia fides, simul & religio me docent, Deum esse & hodie rerum immediatum principium, ubique præsens, operans omnem omnium perfectionem. Ideoque quidquid uspiam est essentialiter, id totum, quantum est, potest, scit, atque habet, debere Deo.

3. Etenim creatio respicit & dicit habitudinem, ad rem exsistentem in perfectione: rei autem perfectio est sua cujusque interna essentialis forma. Ergo ejus immediata origo, non aliunde, quam ex creatione esse potest. Atque ideo, immediatè ex unico rerum Creatore ineffabili.

4. Scholæ ergo, oppositum sentientes, deceptæ sunt, cum cernerent lumen, per se, facere verum ignem trans vitrum. Lumen inquam, putarunt accidens: Ignem verò esse substantiam, atque in utroque putantes cespitarunt.

5. Ideoque ad lumen naturale Solis cæcutientes, tanquam ad substantiæ ignis creatorem confugiunt, retrocedendo dubitantes, An cœlum adhuc formam ignis condeiet, an vero aliud quodvis lumen artificiale, in hoc opere æquivalens? Etenim semper ista perennat Scholarum ignavia, quod nacto exemplo, (erroneo & putatitio,) confestim ad generalitatem sint lapsæ: ne indagando, per species, fatigarentur & aliquid reperirent, quod illas, ex possessione putatæ notitiæ, cogeret recedere. Intelligere inquam non potuerunt, Solis lumen, quin simul & formarum omnium essentialium, crederent esse creatorem.

6. Sed in palæstra cespitant, cadunt, & inconstantes aufugiunt. Nam cum unam formam essentialem ignis putarent generari immediatè à calore, putredine, frictione: & jam sumi de alio

lumine, absque cœlorum respectu, cooperationeque, palinodiam cecinere: cœlos, suamque priorem opinionem oppugnarunt, & ab his, formarum creationem repetendam volunt, quam tamen liberaliter, atque creduliter, ipsis subinde cedunt, incertæ, cuinam Authori, formarum nativitas debeatur.

7. Quocirca, cum ignem de igne sumi cernerent, adeoque in objecto cremabili esse potentialiter ignem: Confestim quoque eodem jure, semina cuncta, continere potentialem formam, atque eatenus scilicet, quod actualis forma tandem ducatur, atque procreetur ex potentiali dispositione, quam vocant materiæ, (ac ridiculam sane,) potentiam. Initio enim sunt arbitratæ, cunctorum seminum generationibus, idem evenire, quod jam in lumine, & igne expertæ fuerant. Mordicus itaque astruere cœperunt deinceps, quod omnis substantialis forma, (ego vero, essentialem formam, rebus quibuslibet concedo: substantialem tamen, nulli, nisi homini; propter mentem immortalem,) sive actus educeretur sine medio, è potentia materiæ, Id est, à solis crearetur dispositionibus materiæ, (quod est dicere,) accidentibus.

8. Utque ex cerebro hæc illarum scientia parta erat; tanquam Minerva Jovis Filia: fuit quoque pro subjecto inhærentiæ anxia, inconstans, sine sensu, atque in varias mox sectas discissa. Ac inprimis quidem S. Thomas docet, *Accidentia, revera quidem, generare substantiam: sed id tantum, respectu substantialis formæ, cujus sunt instrumenta.* Inprimis hic S. Thomas suum deserit Aristotelem, vultque causam efficientem esse internam, è sinu formæ labentem, dependentem, & hactenus ejus prolificatricem efficientem.

9. 2. Dicit hæc implicantia: *Una forma substantialis, non facit alteram, ex seipsa: sed ejus accidentia id revera faciunt.* Item, *Accidentia, ex seipsis revera non faciunt formas substantiales: sed est virtus substantialium formarum, quarum instrumenta duntaxat sunt ipsa accidentia.* Sive ut alibi dicit, quod Accidentia sint proprietates formarum substantialium, & quidquid operantur, id virtute formarum fieri. At sane pace tanti viri, non est in rebus naturæ, prout est in negotiis humanis, ubi Judex, vel Sacerdos, operatur nomine officii, & non ut Joannes. Ejusmodi enim respectus, natura ignorat, ii que lubens hucusque caruit. Penes eam res enim quæque agit, id quod agit, sine relatione authorizationis. Accidens nempe, agit quantum, & quale est in seipso: non autem quatenus ex commissione ejus, cujus est organum. Natura quippe, ignara est substitutionum, omnisque fallaciæ Juris. Res enim operatur, quantum quæque potest, absque diplomate. Quid enim ad effectum productionis formarum attinet, accidentia agere in quantum sunt organa formæ substantialis, vel alio respectu, si interim formæ essentiales, revera & actualiter constituantur ab ipsis accidentibus? At sane instrumentum, etsi in Mathesi aliquid generet, nullo tamen intellectu vero, est generans in natura, eo quod sit rei generatæ, & singulariter ejus formæ externum, nec quidem continens Ideam essentialem formæ, multo minus Archeum ejus. Siquidem accidentia, quatenus procedunt à generante ad intentionem generandi, debent continere quidditatem atque proprietates seminales, ad generationem requisitas: quibus accidentia, ut talia sunt orbata. Eo quod ad summum, sint tantum media dispositiva materiæ, ad suscipiendam formam, non autem ad procreandam eam. Videtur itaque juxta D. Thomam, quod accidentia, ut instrumenta formæ, essent velut canales instrumentales, per quos forma generantis, spiraret formam in generatum, si materia hujus prius, per alia accidentia, sit benè disposita. Atqui tunc generatio formæ immediata, non competeret accidentibus. Ut sane accidentia nunquam sub Intellectu instrumenti, sunt productiva substantialia.

10. *Scotus* vero, iisdem insistens delusionibus, ex productione Ignis desumtis declarat, *Accidentia, nullo modo generare formas substantiales, sed unam formam substantialem, revera actualiter producere ex seipsa alteram.* Hic sermo, saltem Cœlo & Soli demit generationem formarum. Secundo facit omne semen, actu animatum, vita & forma dotatum substantiali, cum delirante Thoma Fieno Medico Lovaniense.

11. Ter-

11. Tertius est, qui tenet propriâ virtute, & sine concursu formæ substantialis accidentia immediatè producere formam substantialem. Hic enim, (ut dixi,) ab ignis, & luminis præsentia maximè occæcatus, instar vespertilionum, cogitur fateri magnæ benedictionis solemne mandatum: *Crescite & multiplicamini*, datum solis accidentibus. Alii enim instar Africæ, semper nova monstra ex scientiæ humanæ præsumtione, adferunt. Adeo tametsi præcedentes opiniones essent absurdæ, hi tamen adhuc, superlativè absurdiora heic statuunt. Enimvero si natura requirat, (ut Physici supponunt,) seminalem quandam successionem, & continentiam unius fluxus, ab altero, velut principio consubstantiali, & conjuncto, cum principiato: quomodo ergo poterunt accidentia, quocunque modo accepta, procreare aut continere formam substantialem? fatentur formam quamlibet, esse internam rei perfectionem, essentiam, substantiam ac originem accidentium sui concreti; attamen volunt illam nasci, produci, & velut ex nihilo creari, ab accidentibus, tanquam dependentiis formæ essentialis, sui prædecessoris. Atqui cum omnia naturalia, producant sui simile in specie: Sequitur ergo, quod velint formam essentialem, ejusdem esse speciei, cum formis accidentalibus. Imo accidentia substantiis istam eripuisse prærogativam, quod accidentia producerent accidentia, atque insuper formas essentiales substantiarum. Formæ autem substantiales, velut otio torpentes, ferientur, ac suis vicariis accidentibus totum negotii pondus tradidissent, ut falsificarent proprium suum, & Aristotelis axioma: *Quod omne agens naturaliter natum sit producere sui simile*. Cum accidentia non solum accidentales, sed etiam substantiales formas, quasque docent esse etiam substantias, essent producendo.

12. Falsum itaque, & Atheismi aliquid continere visum est mihi, axioma Scholarum: Quod omne agens, quod disponit ad formam, etiam det ipsam formam. Quoniam si substantia prædicamento differat ab accidentibus: principia illorum non debent minus differre. Principium nempe activum, motivum, dispositivum, & essentiale generationum, est ipsa causa efficiens, & Archeus faber. Deus itaque gloriosus, tandem creat formas substantiarum. *Quorum ergo principia sunt genere & prædicamento diversa, illorum effectus æquè distant: prout causæ eædem similes, sunt similes similibus causatis.* Sequitur autem è jam dictis, quod calor, producat calorem, non ignem: multo longè minus formam pulli: non aliud denique quicquam præter calorem. Quia cum causa efficiens sit interna, & de essentia causati, (quod postmodum contra Aristotelem demonstrabo,) ideo unum & idem non potest constitui à causis propinquis specie diversis, multoque minus toto prædicamento diversis. Neque enim datur esse, sine proprietatibus essentialibus, ut nec agens, sine organo, & medio. Quo igitur medio, quave demum proprietate, extra se, calor erit agens in *productione* formæ, aut ullius substantiæ? & quo contactu, calor tanget formam, ut hanc in altero objecto generali, de participatione sui esse, producat?

13. Siquidem apud Scholas, gentilitio errore imbutas, omnis forma substantiarum est substantia. Unde Christiani subsumere debent, quod cœlum, ut neque accidentia dispositiva ad formam, possint condere ullam substantiam ex nihilo. Quod creatio substantiæ soli sit Creatori propria.

14. Rectè ergo sensit B. Augustinus: *Si Deus in æterna intelligentia species omnes contineat, (imo & individua earum,) quomodo non cuncta conderet? An aliquorum Artifex esse nollet? quorum efficiendorum artem, & scientiam, ineffabiliter laudabilis mens ejus haberet?* Idcirco quamquam semen contineat patrantis imaginem, Archeum sibi proprium, cum omnibus ad generationem requisitis: attamen nisi essentiale esse formæ, originaliter, totaliter, exemplariter, perfectivè, emanativè, & immediatè, penderet ex Deo, natura nunquam operaretur quicquam, ad acquirendum formam, quia potestate activa planè careret, si orba esset respectu illo relativo. Itaque inprimis cœlum vel astra, nullo intellectus modo, per motum, lumen, influentiam, concurrentiam, cooperationem, aut copulationem, producunt efficienter & immediatè formas essentiales rerum,

Quæ

Quæ duntaxat tantum videlicet nobis, *sunt in signa, tempora, dies, & annos*, quorumque munia nemini licet in novas servitutes compellere. Hierem. *Iuxta vias gentium nolite discere, & à signis Cœli nolite timere*, quæ timent gentes. Si non signa, multo minus Astra, quia non habent rationem causarum, nisi ut sint in tempora, dies, & annos. Nec potest Christianus, sine scelere, illis alia dare officia. Est nempe juxta Greg. *Terræ collata potestas ex se germinandi*, perinde ut & animalibus crescendi, & multiplicandi, quam Cœlo tribuere, nefas æstimo.

15. Sed Scholæ facilè recedunt à Cœlo, ad accidentia dispositiva.

16 Ego verò, contra, pro thesi pono: 1 Accidentia nec per se, neque ut sunt formarum organa, producere substantiarum formas: neque unius substantiæ formam producere aliam. Cum generantis forma sit localiter extra semen. 2. Terra quoque, licet potestatem germinandi, & fœcundandi semina receperit, extra cœli seminis, aut alterius causæ interventum: non tamen est productiva, sive effectiva formarum. 3 Suppono itaque Deum esse veram, perfectam, & actualiter omnem omnium essentiam. 4. Esse autem quod res habent, est entis, sive ipsius creaturæ: Non autem Deus. 5. Licet enim pro pignore, dono, feudo, vel talento, ens habeat suum esse à Deo, dependenter; est tamen illis ex creatione proprium. 6. Convenit autem enti cum suo esse, ut aliquid agat, & operetur in sui propagationem, juxta benedictionem: *Crescite, & multiplicamini*, Hinc nempè causæ secundæ habet. 7. Deus ergo, ad generationem entis, concurrit ut causa universalis, independens, totalis, essentialis, & efficienter efficiens: sed ens creatum concurrit, ut causa dependens, partialis, particularis, & dispositivè efficiens.

17. Quid autem ad formæ productionem tribuat creatura; Nota. Quod cum entia, ad generandum nihil habeant ex se; sed ex mutuo & gratis cuncta possideant: fatentur eo ipso Deum omnia operari, mediatè, & immediatè: sed animal non generat animal, at benè semen ad animal. Ea propter, non generat formam ejus. Semen autem ad formam animalis, est tanquam Architectus disponens: non autem ut formæ factor, Archeum quidem à generante mutuat: non formam, imo nec lumen vitæ, quo forma splendet.

18. Non est itaque initio generationis, Archeus adhuc luminosus: sed est aura, in quam forma, vita, vel anima sensitiva generantis parumper nituit, donec sufficienter sui fulgoris sigillum aliquod umbratile impressisset.

19. Quæ aura, avida splendoris, sensati in generante, semel ac umbratiliter in se concepti, intendit via omni sibi possibili, corpus organizare, ad receptionem illius luminis, & actionum, à lumine illo dependentium. Quorsum ergo desiderando anhelans, seipsam magis magisque accendit, (hoc in typo metaphorico, est naturam per philautiæ desiderium orare, quærere, & pulsare,) curritque perfectissimè, ut suscipiat istud lumẽ, formam, sive vitam. Quam tandem non aliunde acquirit, nisi ab eo, qui via est, veritas, & lumen vitale. Quorsum ergo, cum Archeus devenerit, nec interim ultra progredi valeat, sistiturque, tandem formas, de manu Patris luminum recipit, postquam plenè suis est functus muniis. Hæc sic dictat Christiana Philosophia, quæ in animalibus, & plantis, fit facilis intellectu.

20. Ast in lapidibus, mineralibus, metallis, adeoque in fructibus aquæ non vitalibus, eadem accommodatè sunt interpretanda. Non enim, etsi hæc familia non propaget vi seminis, nec extra se edat posteros, proinde deficit ens in ea, quod illam ad destinatos maturitatis fines perducat. Enimvero cum nihil uspiam semetipsum disponat, aut moveat, nisi semen sit: necesse est, quidquid generatur, id habere intus dispositorem, qui in aura molli, aquosa, salsa, lutosa, &c. sedeat. Non quidem quod heic fluat, aut oberret per istam massam, perinde atque in brutis; aut quod proinde, in perpetuo succo habitet: sed aura est per totum incorporata, nec varians ab indole fructus producti.

21. Imo in mineralium classe, iste dispositor est fermè vitalis, ac sensitivus. Quoniam Adepti Chymici, univocè tradunt, si semen lapidis Chrysopæi, semel in ovo illorum, fotum, postmodum infrigidetur tantillum, deinceps desperatum fore conceptum & progressum ad lapi-

lapidem. Id quod ovis avium cum sit simile, etiam proin sine vita sensitiva subsistere nequit.

22. Mirandum profecto, quod Scholæ agnoscant materiam omnem secundam, fluere ex quadam universali materia: non admittant tamen omnem vitam, sive omnes formas, immediatè derivare à vita primitiva, & actu omnium primo, Omnem nimirum rerum perfectionem, derivare ex universali superessentialique perfectionis essentia. Imo potius hodie derideant Platonem, cum suo Deorum principio, & Avicennam cum Cholcodea Pantomorphe. Qui tamen longe vicinius veritatem in hoc salutarunt, quam Christiani: qui coelorum aspiratu, accidentium opera & dispositionum materialium favore, ipsas rerum vitas, formas substantiales, quidditatesque produci astruunt. Propono cæcitatem rarissimorum virorum, sub lumine factam. Putant enim ignem, substantiam, & lumen, tantum esse accidens. Bona fide credulitatis, in gentilium errores consenserunt, & seducti sunt in multas absurditates. 1. Coacti sunt, formas rerum negare absolute, esse lumina. 2. Vitas, sive formas, atque lumina, locari inter substantias: cum inter accidens, & substantiam, medium ens non agnoscerent. 3. Materiam quamvis esse substantiam, substantem, & perennem; formas vero esse substantias privativas, tamen annihilabiles instar accidentium. 4. Materiam mutuare suum esse substantiale, à forma non substante; sed annihilabili. 5. Quod formæ cedant materiæ, in substando, & subsistendo.

23. Quas absurditates, retrospiciendo notassent, nisi creduli. 1. enim scivissent solam mentem inter formas, esse substantiam. 2. Alias autem formas omnes, esse de classe vitæ, extra accidens & substantiam. 3. Quod impossibile sit unquam, materiam fieri accidens. 4. Eo quod materia non sit annihilabilis. 5. Quod impossibile sit, accidens mutari in substantiam. 6. Quod accidens assumat gradus, non autem substantia. 7. Quodque ideo accidens, utrimque graduatum, nequeat gradualitatem deponere, ut fiat substantia. 8. Quod etsi lumen reputetur accidens, nunquam faciet de se ignem, nisi ignis substantia esse desinat, 9. Quod frivola sit quæstio, quomodo accidens faciat substantiam, cum præsupponat impossibile. Ergo accidens non producet substantiam ex se, cum hoc sit impossibile: Neque accidens, ex substantia faciat substantiam. Nam & quæstio non inculcat, quomodo è substantia fiat substantia. Sed quomodo accidens producat substantiam. Nam etsi operatio dispositiva & accidentalis intercurrat in productione rei substantialis: Non tamen ipsa substantiæ productio, ullatenus accidens aspicit, tanquam sui principium productivum.

24. Porro cum Scholarum duo præcipui Doctores, cæcutientes, sub aspectu luminis & ignis, à vero devii facti sint, operæ pretium censui, me, Pyrotechniæ tyronem, demonstrasse, ignem nec substantiam, nec accidens esse: sed peculiarem, & *separatam ab ambobus creaturam, quæ sibi similem nusquam habet*: quod autem ignis culinarius non sit Substantia, siquidem elementalis nullus est, imo si esset, nullius foret usus, (ut suo ostendam loco.) Non enim possunt congredi quatuor elementa, ad compositionem corporum, quæ mista creduntur, quia non descendit substantia elementalis ignis, à tot millе leucis, ut se jungat consociis elementis, in constitutionem mistorum illorum, idque raptim, statimque ad placitum feminum. Nec ignis est proprium descendere, ut nec proprietas est aquæ, vocare ad se ignem, pro mistura in futurum facienda Sunt enim commistiones illæ elementorum ethnicorum somnia, atque ridicula ludibria, quibus Scholæ, absque controversia hactenus se circumveniri passæ sunt. Quippe si prope Lunam esset ignis elementalis, ut verus esset ignis, deberet habere easdem plane proprietates, quas habet culinarius: vel hic saltem non esset ignis, & proprietates hujus non essent essentialiter communes igni elementario. Coelestis enim, sive elementalis ignis, deberet consumere actu, atque habere alimentum, non quidem exterius circa se, sed intra se, penitus permistum: cum una pars ignis tam nutriri deberet quam altera. Imo nisi hoc enim sic contingeret, ignis aeri, tanquam alimento vicinus, vorasset, atque consumsisset istud sui alimentum, ac interea, ignis Coelo propinquus,

alimento fine, periiſſet ante. Ridiculum quoque oſtendi ſuo loco, aerem fore ignis alimentum, eoque adhuc conceſſo defuiſſe dudum omnem aerem, ignem non poſſe ex aere excrementum facere, nec aliquid purius, ſimplicius, prius aut ſubtilius: Quinimo, ſi ex aere ignem faceret, nec deinceps ſit elementum igni vicinum, quod ex igne demum producat aliud: Neceſſariò jam dudum non eſſet amplius aer, ſed quidquid eſſet aereæ formæ, tantum ignis eſſet. Vel, ſi ignis elementalis non debeat nutriri, licet qualitates habeat maximopere vorantes, deberent ſaltem Scholæ oſtendiſſe, cur ignis minus alatur, aut vicinum ſibi hoſpitem in ſe convertat, quam reliqua id elementa agere ſupponunt. Itemque cur ignis culinæ, hanc alimoniæ, pro ſui ſuſtentatione, vel intercidentia, neceſſitatem adjunctam habeat; cum verus ſit ignis, atque eadem orbetur ipſum primarium elementum ignis. Non conſiderarunt enim, quod ignis verus ſtet in lubitu Artificis, & ad ſuos uſus ducatur, remittatur, & intendatur. Suſcitat enim pro nutu ſuo, ignem è rebus, quibus virtualiter ineſt: neque etiam ex omnibus promiſcuè. Alioquin homo eſſet ignis creator, qui duntaxat eſt excitator ejus. Porro voco accidentia, omnes rerum proprietates, poteſtates, & qualitates. Entia vero, quæ in ſe habent ejuſmodi qualitates, præter ſuum eſſe, non ſunt accidentia: ſed horum origo, vel hoſpitium. Sic calor ignis, eſt ejus proprietas, & accidens: Neque ignis eſt magis calor, quam ignis eſt ſiccitas: ut nec ſiccitas eſt calor. Cumque horum ſit diſtincta dualitas, non poſſunt illa duo eſſe ſimul in igne, ut hujus ſint immediata eſſentia. Sed ignis differt ſic ab utroque, ut rectè negari poſſit ignem eſſe calorem, vel eſſe ſiccitatem. Ignis ergo ſuas, & multas habet proprietates, & qualitates primas. Puta calorem & ſiccitatem. Itemque alias, ut eſt vis ſeparandi, deſtruendi, comburendi, faciendi ex non vitro, vitrum, promovendi, maturandi, &c. Tertio ineſt igni lumen, tanquam proprietas ipſi magis intima, & formalis. Primæ autem & ſecundæ prædictarum qualitatum in igne ſunt mera accidentia, in ſe ſeparatim diſtincta ab igne, quarum videlicet ſubjectum inhæſionis ſit ignis ipſe. Lumen vero parum à ſigne in eſſentia differt, quamquam in penetratione congreſſuque formali gradum accipiat lumen, ad entitatem ignis requiſitum. Itaque oſtendam, ignem non eſſe ſubſtantiam aut materiam: attamen eſt ſubjectum inhæſionis illorum accidentium, ſive ſuarum proprietatum præfatarum. Eſt ignis proinde quoddam ens verum, ſubſiſtenſque, quod tamen ut non eſt ſubſtantia, ita neque eſt accidens: ſed creatura neutra à Domino in hominum uſus deſtinata, & ſubter nutum ejuſdem data. Admiror ſaltem, quod rem tam obviam, hactenus Scholæ non agnoverint, non inſpexerint, non indagarint: ſed elementum eſſe, crediderint, & ignis ſolo obtutu, quartum elementum finxerint, totque abſurditatibus ejus ſubſiſtentiam fulciverint. Nec ſemel ſaltem attenderint, ſi ſummus calor eſſet ignis, ille calor haberet in ſe complicata cætera ignis accidentia, ac proinde calor ignis deſineret eſſe ſimplex. Ignorantia ergo ignis, quodque S. Thomas, & Scotus ſubſcripſerint paganorum inventis ludicris, cauſam errorum dedit initio capitis deſcriptorum.

25. Propoſitio ergo mea eſt, quod omnes formæ ſubſtantiarum, (dempta anima humana:) Item ignis, lux, locus, magnale, vita, &c. ſint creaturæ neutræ, inter ſubſtantiam & accidens. De Magnali enim partim limite de vacuo tractavi. Propoſitionem meam autem ſic probo: Quia ſunt actualiter aliquid, & ens: Item agunt, habentque organa, & proprietates: non ſunt tamen ſubſtantiæ, ut neque accidentia. Ergo creaturæ neutræ.

26. Quæ pro inſtituto tanti paradoxi, liberalius explanari deſiderantur. Quocirca vitrum, quod omnes conceptos luminis ſolaris radios tranſmittit, atque in punctum coni, in aere colligit, docet, quod hoc unitum lumen, ſit verus & actualis ignis, nequicquam tamen à ſeipſo lumine diverſus, quam ſola congregatione. Sed lumen non eſt ſubſtantia, juxta Scholas: ergo neque ignis iſte. Quin etiam ignis ille in aere, non eſt diverſus ab eo, qui in flamma eſt. Nam quod habeat combuſtibile in flamma, in aere vero non, id igni eſt per accidens.

cidens: prout est nutriri & non nutriri. Probatur major, quod sit verus ignis: Quia omnia agit, per modum ignis, calefaciendo, siccando, accendendo, cremando, liquando, &c. habetque eadem media, atque proprietates, quas habet verus ignis: nullum vero accidens agit per alia media, aut proprietates alias, extra se: Atqui lumen connexum, est agens, per proprietates, & media alia, extra se. Quippe luminis est proprium, tantum illuminare. Ergo lumen, non est accidens. Nec refert, etsi collectum in cono lumen, vivat absque alimonia: quia sat est, quod lumen Solis aut flammæ, istud lumen in cono sustentet, absque corporali alio cibo. Adeoque in cono vivat & subsistat, eodem Solis, aut flammæ privilegio. Equidem ali vel non, est accidentarium, & *posterius ad esse: adeoque* quæstio nutrimenti, impertinens est *in* quæstione an sit. In puncto coni ergo, est verus ignis, cum omnibus suis proprietatibus, parum autem supra, vel infra conum, lumen est saltem, nec amplius comburens ignis. Atqui cum eadem res nequeat esse uno in loco substantia, in altero vero accidens: & jam sit repertus ignis, qui nil aliud est, quam merum lumen connexum: Ergo jam est reperta creatura, quæ non est substantia, neque accidens. Cum unius & ejusdem rei, nequeant esse essentiæ toto prædicamento diversæ. Idque loquendo absolutè, & sine ulla relatione, sic est verum. Ergo repertus est merus actualis ignis, qui aliud nil est, quam merum lumen actuale connexum. Ergo omnis prorsus ignis, est essentialiter, nil nisi lumen. Nec putationi locus est, quod lumen in sui connexione, fiat compositum, à seipso non connexo diversum: eo enim attruderemur propter solam differentiam *ignis*, nutritione indigentis, eamque respuentis. Quapropter penitius introspiciendo, profecto culinarius ignis nullo modo nutritur. Nutritio namque in se, & propter se, convertit comestibile, ut illud propter sui subsistentiam vel augmentum convertat, quod assumit. Id enim igni non accidit, qui tantum agit ob necessarios fines suæ destinationis, qui sunt separare heterogenea separabilia, commutare per flammam, quæque alioqui si non accendantur, duntaxat separat. Sin autem ignis aere opus habeat, ne suffocetur. Id sanè inprimis non fit, ut alatur aere, aut eodem sustentetur, aut aliquatenus aerem in se convertat, sed solummodo ut explodat suas fuligines in aerem, quas inflammando combustibile paravit. Nusquam autem invenitur ignis, qui unquam aliquid de corpore cremabili appropriaverit sibi, eoque sit alitus vel auctus, quod tamen Scholæ hucusque absque ulla controversia putarunt. Nimirum ignem necessario vesci, nedum lignis, carbonibus; sed & aere, adeoque duplici cibo ali, semper necessario. Quia infra patebit, radios in connexo cono, servare adhuc *impermistam sui proprietatem & essentiam. Denique si connexio mutaret esse luminis, equidem à cono progrediens, non esset simile sibi, dum ad* conum tenderet.

27. Ideoque hic notandum, quod lumen insit immediate loco, non autem aeri, vel medio. Denique nedum radii proficiscantur recta linea, à luce in objectum: verum etiam lateraliter, & obliquè colligantur, & congrediantur, migrentque de subjecto in subjectum: sive locum supposueris, sive aerem. *Ex fructibus ergo & operibus cognoscetis eos.* Id est, opera ignis, probant ignem verum. Sunt autem illa, calor, exsiccatio, vaporum excitatio, & exhalationum, combustio, liquatio, accensio, sive alterius de se ignis productio, generatio sui similis, cum illuminatione.

28. Flamma quidem est exhalationis pinguis, fumus accensus & illuminatus, esto: sed quatenus flamma est talis & verus ignis, non est alia materia accensa, & nondum accensa; nec à seipsa differt, nisi quod unitum in centro lumen, pingui exhalationi supervenerit. Quod idem est, atque esse inflammatum.

29. Ponantur duæ candelæ, quæ prius dudum arserint, una quidem spitamo inferior altera, superior autem sit parum obliquo situ, tum exsufflетur flamma candelæ inferioris:

 Cujus

Cujus fumus, simul atque tetigerit flammam superioris candelæ, ecce fumus ascendens illuminatur, comburitur in Gas fuliginosum, & descendit flamma per fumum, usque in lychnium fumigans. Est nimirum ibi productio novi entis, ignis nimirum, flammæ, sive luminis connexi. Non tamen est novæ alicujus materiæ, aut substantiæ procreatio.

30. Est nempe ignis, mors artificialis, positiva, non autem privativa, plus quam accidens & minus quam substantia.

31. Quod cum Scholæ adhuc ignorent, amplius declarandum, tam quia paradoxon est, spectetque ad formarum cognitionem, quam quod ex ejus inscitia, gravissimi errores in rem medicam irrepserint. Quare, ut ignis heterocliti tam naturam edoceam, aliquot theses suppono. 1. Ignem in corpore phlogisto ita uniri materiæ inflammabili, ut illi sit instar formæ essentialis, cum tamen sit ejusdem destructor. 2. Quod materia inflammata, convertatur in Gas fuliginosum, quod nondum aqua est; quia licet ignis consumserit vires seminales rei: tamen permanent primæ fermentales aliquot concreti notæ, Quibus tandem in aere consumtis & enectis, redit istud Gas in elementum aquæ. 3. Quod omnis forma essentialis sit ad esse rei, cui per se inest. Quodque ignis destruat etiam fumum pinguem, vel carbonem, quo inflammat, convertitque in Gas sylvestre, (de quo suo loco.) 4. Quod omnis forma essentialis, ita uniatur suæ materiæ, quod semel inde separata, per extinctionem, vel ablationem, non redeat amplius ad eundem habitum, sive actum formalem, quod in igne non ita contingit. 5. Quod omnis superveniens forma, sit impatiens alterius formæ totalis. Metallum verò, vel aliud corpus fixum, ignitum, ablata ignis candescentis præsentia, redit semper in statum pristinum. 6. Quod omnis forma substantiæ habeat specificam materiam, in qua est: Ignis vero habet lignum, ceram, navam, & tot subjecta, quot sunt species ignificabiles. 7. Quod omnis forma substantialis, tandem emergat in materia, per prævium semen disposita. Ignis vero caret semine, imo si quæ sint absumit. 8. Quod formæ substantiarum non habeant gradus: Ignis autem per folles gradum admittat.

32. E quibus concludo, quod ignis non sit substantia, nec forma essentialis substantiarum: sed rerum positiva mors, & destructor, creatura singularis, nulli alteri secunda.

33. Unde sic ad demonstrandum procedo. Indubium est, quin carbo sit longè porosior ferro, minusque solidi habeat, sed tamen ferrum ignitum plus urit carbone. Ergo necessario, ferrum plus de igne continet, in materia & forma. Sed consequens est falsum. Ergo ignis non est compositum substantiale, constans ex materia & forma ignis: quia alias, si qua substantia esset igni propria, penetraret dimensiones corporis ferri.

34. Scholæ ad hoc, contra se respondent, Nempe compactiorem ferro esse materiam, quam sit carboni; atque eatenus potentius urere, quatenus ferrum pluris ignis capax. Id enim assumebam, ut hoc nempè argumentum trahetem inde. Si ignis esset substantia, subsistens ex materia, & forma ignita, per modum alterius cujusque substantiæ; necessario ferrum paucioris ignis capax esset, quam carbo, eo quod carbone ponderosius sit, & minores paucioresque poros habeat, quibus ignis hospitari possit. Quod si ergo ferrum paucioris materiæ ignis sit capax, minus urere debet. Sed consequens est falsum: ergo & antecedens. Nequeunt quippe duæ materiæ vel corpora, ut neque horum formæ essentiales, totales, & ultimatæ, in eodem loco & subjecto sese simul compati. Quapropter ferrum & ignis, (si hic esset substantia,) non possent simul hospitari in eodem subjecto. At si evadere conentur Scholæ, & dicant; ferrum quidem ignescere, nequaquam tamen mutari in ignem, Respondeo: Quidquid potitur omni proprietate ignis, est ignis: vel ignis non habet proprias, sed communes passiones, cum alio ente alterius speciei. Proprietates autem ignis sunt, accendere, urere, separare heterogenea, liquefacere plumbum, stannum, ceram, ardere in materia combustibili, & consumere. Sed hæc omnia ferrum ignitum potentius præstat quam carbo: ergo in ferro ignito est ignis, & tanto plus ignis, quo fortius urit carbone. Denique, si ferrum ignitum non habeat

ise

insce ignem verum, sed proprietates ignis absque igne: Illæ ergo fuerunt introductæ, & relictæ in ferro per ignem. Unde sequitur, formales proprietates ignis deseruisse propriam ignis formam, in qua erant, (puta in carbonibus, aut flamma,) & migrasse in substantiam ferri, à se alienam. Siquidem volunt ignem non dici, nisi ut corpus inflammabile accensum. Adde his, quod si ignis sit substantia materialis, quod substantia vitri, (quæ nullos poros habere, docet subtilissimorum spirituum Chymicorum detentio,) & substantia ignis, se mutuo penetrarent, ad lubitum Artificis, quod ipsæ Scholæ penitus negant. Atqui præter præfata absurda, comitatur aliud. Nimirum quod calor in igne tantum calefaciat, siccitas verò ejus exsiccet, & nil aliud: sic & potestas accensiva, illuminativa, accendit & illuminat; separativa separat, destructiva, destruit, &c. Quæ cunctæ proprietates, nedum generatæ essent à forma ignis, in materia aliena ferri: sed etiam ibidem subsisterent, sine proprio subjecto inhærentiæ. Quamobrem ignis in ferro ignito est verus ignis, non substantia, ut neque accidens: sed creatura neutra, habens in se proprietates diversas, per modum entium substantialium.

35. Hoc, inquam, si novissent Scholæ, scivissent, lumen generare lumen & ignem, non quidem ut specie differentia, sed sola unitione, dispersione, adeoque solo gradu diversa. Nec proinde ulla relatione, accidens producere substantiam. Putant nimirum fumum pinguem, esse ignis materiam, flammam vero formam ignis, atque illa putatione, fingunt compositum, per modum aliorum. Sed obstant tot absurda, quot antea retuli: ferrum itaque manens ferrum, suscipit in se verum ignem, cum sua forma. Sic aer manens aer, suscipit in cono radiorum coeuntium, verum ignem, cum forma & omnibus proprietatibus. Non potest autem ferrum, retinens formam pristinam ferri, simul informari à forma ignis, si forma ignis esset ullo modo substantialis. Id est, nisi forma ignis relinquat suam materiam, ut sit tantum forma assistens ferri: non autem informans. Neque enim aer, manens aer, potest simul esse etiam aliud corpus, ut unum non potest esse duo, realiter distincta. Sed fodes, si ferrum non sit per sui totum, ignibile, carbo autem prorsus: quid moveret ignem, ut deserta sui materia, migraret in corpus ferri, incapax ignis? ergo sane ferrum ignitur, estque capax ignis per totum, adeoque, ut partes densiores habet carbone, ita pluris ignis ipsum capax est. Liquet ergo, ignem non esse materiam. Denique elementorum proprietas non est, cætera mox vorare, & consumere, (ut alibi latè docui.) Ignis vero machinatur destructionem rei, cui inest: ergo non est elementum, non materia, sive substantia: sed creatura destructiva, ac mors artificiis inserviens, & ad magnos mortalium usus data.

36. Nemo unquam lumen inter substantias reposuit: ergo neque connexum lumen: siquidem connecti, vel non, est accidentarium, quod ab accidentario, (ut putant,) ente, non generatur substantiale. Simplicitas esset quoque Scholarum, admittentium, (quamquam falsò,) lumen simplex esse accidens, connexum verò esse substantiam. Cum connexio saltem gradum dicat, qui substantiis est alienus. Maximè, quod radii, in cono luminis connexi, ulterius in decussem provecti, ad sui simplicitatem ac dispersionem redeant. Imo radii luminis, sunt quidem connexi in cono: non tamen penitus uniuntur, nec penetrant se mutuo: sed singuli servant impermixtum sui esse. Finge planum vitrum circulare, una cujus medietas sit colorata; altera vero clara, instar crystalli non infectæ. Pars clara vitri, sit ab A. in C. & à C. in B. sit vitrum coloratum. Dico ergo: Quod radii ab A. in C. erunt clari & luminosi, à C. vero in D. erunt luminosi colorati. Et omnes coibunt in cono F. eruntque rursus separati: nempe à F. in G. erunt colorati, & ab G. in D erunt lumi-



luminosi, coloris expertes. Si ergo radiorum connexio, in cono F. (ubi fuit ignis,) non est unitio, sed tantum accidentaria, velut in fascem compressio: Ergo istud lumen Solare est in se merè igneum, in sola sui vero connexione ab igne, sive gradu completo, illius creaturæ differens.

37. Denique in igne cespitarunt Scholæ. Siquidem per fidem credunt, primo die lumen nec aliud secus creatum: creationem tamen non esse accidentium, quæ nempe non sunt proprio nomine creaturæ; sed creaturarum. Denique, in principio creavit Omnipotens elementa; lumen verò cum illis non est creatum. Ergo neque pro elemento. Si ergo creatio luminis, non fuerit accidentis creatio, neque elementi, neque corporis; multo minus corporis concreti. Ergo lumen à Deo opifice non fuit directum, ut sit substantia, vel accidens. Lumen enim vitale principium, (non autem materia erat,) primo die, ut initium motivum creatur: cum illa tamen proprietate, ut quoties per sui connexionem in gradum surgeret, ignis urens fieret. Estque itaque ignis creatus simul cum lumine. Non est autem ignis aliquod accidens, quod alia accidentia, specie varia, in se habeat, (id enim repugnat accidentibus aliis.) Non est etiam accidens accidentis, cum accidens à forma substantiali immediatè fluat, ordinario, non autem ab unius accidentis forma, plura ac diversa accidentia, ut prioris accidentis tributa. Nequit nimirum unum accidens esse subjectum inhæsionis, aliis & diversis accidentibus.

38. Cæterum ignis consistens in remisso gradu luminis, est plerumque vitæ comes. Unito autem lumine, comburit vitalia. Artium Vulcanus, humanis necessitatibus dicatus. Accelerat nempe maturitates, promovet semina ad fines, festinat quoque rerum separationes, quarum alioquin epilogum, vitæ brevitas, sine gravi incommodo, exspectare non posset. Hactenus enim aperit, docet recludere arcana, properare naturæ operationes, sæpè alioqui desides, somnolentas, & sepultas. Separat denique, expellitque superflua, submovet virtute adjuncti fermenti, vitam rerum mediam, unde alacritates, & virium augmenta. Separat quoque purum ab impuro, pretiosum à vili, nocuum ab utili, & crudum à maturo, imo maturat ipsas cruditates. Ignis dein præparat artium organa, quibus vita nostra indiget. Sit igitur Pater luminum, luminis Creator superexaltatus in secula, qui in Sole posuit tabernaculum, ut cunctis necessitatibus per lumen Solare soletur. Concludam jam ex prædictis 1. Quod ignis & lumen calidum, non differant, nisi per accidens. Connexione scilicet & gradu. 2. Quod radii luminares se mutuo penetrent. 3. Quod penetrando tamen servent impermistam essentiam, ac proprietates. 4. Quod lumen sit primario, in loco: ergo & ignis. 5. Quod lumen & ignis, penetrent medium. 6. Quod corpus opacum, cum à lumine nequeat penetrari, à lumine primum afficiatur in sui superficie, hæc dein calefacit subsequentes partes, usque ad superficiem oppositam. 7. Quod calor intendatur per gradus, in objecto, & singulo gradu habeat singulares operationes. 8. Quod quidquid ignis afficit, fit ratione loci, quem occupat locatum, adeoque per accidens. Cum prima ignis intentio, sit illuminando calefacere. 9. Quod tandem victor ignis, superet difficultates, ab opaco corpore sibi interjectas. 10. Quod ignis, cum immediatè agat, ac primario agat in locum, cremet indifferenter omnia, sine respectu corporum interjectorum, tanquam impedimenta removens. 11. Quod corpus opacum, fixum, ac resistens accensioni tandem illuminetur ab igne. 12. Quod ignis sive lumen connexum, reperiens combustibile, maneat in gradu connexitatis concentratus, nec separentur radii luminares: eo quod propaget continuo novum ignem, qui pergit consumendo; vetus autem ignis, indesinenter etiam perit, quamdiu perseverat ascensio. Sub finem cujus, totum lumen perit, cum non habeat lucem unde illuminetur.

39. Quidquid ergo de unito lumine hactenus est dictum, id de Solari duntaxat intelligo. Siquidem lunare lumen, vitro transmissum, tantum abest, quod in cono ignem habeat, quod etiam frigidius sentiatur, cætero ambiente in cono.

40. Itaque appello ad tactum Judicem. Idque eo mirabilius, quod splendor Solis calidus, reflexus in speculo Lunæ, actu frigeat.

41. Creavit enim Omnipotens duo luminaria magna. Ac licet stellæ pluræque sunt Luna majores, non tamen magnæ reputantur; eo quod omnes illarum activitates, sub duobus luminaribus comprehendantur.

42. Creavit ergo illa 1. *Ut separent diem à nocte*, 2. *Ut luceant super terram*, 3 *Ut diem ac noctem regerent*. 4. *Ut majus diem regeret, & minus noctem*. Didicimus tamen ex theoricis Planetarum, Lunam totidem horis lucere super Horizontem, de die, quot noctu. Constituit tamen Omnipotens Lunam, ut luceat, & solum regat in nocte. Cumque Creator nequeat errare, necesse est singularium noctium lumen atque moderamen totum, pendere à Luna, quantum dies à Sole dependet. Luna ergo, creata est ad lucendum, tam in Cœlo quam super terram, omnibus omnino noctibus.

43. Idcirco Luna non est tantum instar speculi recipientis, reflectentis lumen Solare, propriique luminis expers.

44. Licet enim oculus noster, nullum proprium in Luna lumen reperiat, parum esto. Plus fidei namque Scripturæ quam oculis dandum, juxta Textum: *Sol obscurabitur, & Luna non dabit lumen suum*.

45. Aliunde hæc veritas mox apparebit. Inprimis constat per præfatam vitri mechanicam, lumen Solis unitum, fieri merum ignem, cum omni requisito. Deinde, quod idem Solis lumen, cadens super speculum glaciale Lunæ, fervoris sui proprietatem amittat, fiatque lumen frigidum, quod non fit, si ceciderit super glaciem, speculum, aquam, parietem album, &c. Habet ergo Luna vires, quibus alterat radios solares. Debetque istud frigidum B[illegible]s, esse de natura sui luminis, si inter agens & patiens debeat intercedere symbolum. Siquidem aliud objectum frigidum, repercutiens Solis radios, non proinde hos mutet in frigidos. Non equidem calor, frigus, asperum, friabile, dulce, aut amarum, agunt in lumen: sed sola objecta visibilia, & opaca. Luna ergo ex se habet vim luminosam, quæ ut talis, agit super calidum lumen, mutatque in proprietatem oppositam.

46. Quid si Astrologus futuros Eclipsium colores prædicat, nonne colores illi aliquid proprium Lunæ lumen spondent? Siquidem non ex medio, aut vaporibus conjiciuntur, quod color, ex quantitate vaporum, prædici nequeat, in calculo futuræ Eclipsis. Colores ergo delinquentis Lunæ, sunto indicia proprii luminis.

47. Et in hoc, amborum luminarium radii differunt, quod Sol, rectà per radios, feriat suum lumen: at Luna nunquam respicit rectà centrum mundi, sive terram: sed semper centrum suum eccentricum. Etenim non nisi per accidens, respicit mundi centrum, id est, cum est concentrica mundo. Ideoque quoties est concentrica in plenilunio, & novilunio, est Eclipsis. Caput ergo, & cauda draconis, sint nocturna puncta, in quibus tantum Sol directè opponitur Lunæ in diametro eccentrico. Ideo radii lunares, non rectà terram feriunt; sed diffunduntur in spatium eccentricum, adeoque influentialiter, sive per actionem regiminis, (de qua suo loco,) expandit suas vires, in noctem, sive Nadir; sive illa comitetur Solem, sive vero ab hoc elongetur toto diametro. Ita est nempe Lunæ destinatio, quam exundationes maris confirmant, non minus sub latente Luna, quam ejusdem plenitudine solitæ.

48. Alius itaque luminarium finis est, regere diem & noctem, alius denique separare lucem à tenebris, & alius, separare diem à nocte.

49. Nec solœcismo imputanda est ista repetitio; Siquidem, lucente Sole, vel Luna reddente receptum Solis lumen, lux quidem sufficienter, à tenebris separatur: Sed nunquam Solis lumen, regit noctem, ut nec lucet in nocte; ergo ut Luna pariter suæ satisdet destinationi, non potest unquam noctem regere, per mutuatum lumen à Sole. Quod satis apparet, saltem dum die, juxta atque noctu, cum Sole currit. Itaque si tum etiam Luna divinæ intentioni debeat satisfacere, necesse est,

est, habeat & aliam omnino lucem, qua singulis noctibus luceat, noctemque regat atque longè alium effundendi sui luminis modum, quam quo Solis lumen reflectit. Luna nimirum dimittit expansum lumen proprium, ultra non minus, quam citra hemisphærium aeris, aquæ, & terræ. Quorsum facit suppositio centri universi, juxta opinionem Tychonis. Ita tamen ut actio sui regiminis, lucis, atque influentiæ, potentius operetur in nocte, unde Sol abest. Qui ut diem à nocte separet, proprietates lunares separare debet à suis, etiamsi luna ipsi est conjuncta. Probant id morbi lunares, qui sub noctem, etiam novilunii, exasperantur. Adeoque trans ossa & medullas agit eorum, qui cubiculo clausi sunt, quod non ita Soli est vernaculum. Ergo Luna, subinde in oppositam sibi sphæræ partem, fortius influit, quam in suppositam. *Hoc lumen*, veteribus ignotum influentia dictum. Ego vero malim reservare sensum Sacrorum, quod dicitur, Lunam, ad luminandum noctu, perinde ut Sol lucet de die, (id est, noctibus singulis indifferenter,) esse creatam. Proprietas ergo est lunaris luminis, quod influentiam dixere, idque non est rem ab effectu, sed à causis nominasse.

50. Vespertilio, glis, mus, bubo, & quæcunque in nocte, sub densissimis tenebris, eminus objecta sua distinguunt, & celerrimos objectorum motus notant, quos nostri sub meridie oculi vix observent; quorum licet quædam glaucum nitorem præ se ferant, nequeat tamen illo nitore medium illuminare, ut per illum eminus perfectè cernant. Ergo necesse est, densissima nocte & recluso antro, aliquod continuo lumen sit, cujus ergo ejusmodi animalia perfectè cernunt, quod si nobis sit inperceptum, & tamen revera exsistit, non mirum est, si Lunæ lumen proprium oculos fefellerit.

51. Ut autem enotescat noctivaga animalia, nullum extra oculos lumen mittere, quod sit illuminando medio, ad distinctè noscendum objectum eminus positum; atque adeo illa videre, solius lunaris luminis ergo: statuatur speculum inter oculum animalis, & objectum suum, idque spissis sub tenebris, & sanè ne minimum luminis in speculo reflexum invenies. Attamen si in amplæ aulæ extremitate posueris candelam tenuem, in altera autem extremitate aulæ sit foramen, per quod debile istud lumen in obscuram alteram transeat aulam, in cujus fine sit speculum; profectò istud debile lumen, radio flammæ candelæ illius directo vibratum, recipitur speculo, & apparebit, attamen homini non sufficiens, ad discernendum aliquod objectum. Multo ergo minus oculorum nitor, cujus radius non cadit & apparet in speculo propinquo, aptus fuerit ad illustrandum medium, ut perfecte discernantur omnia.

52. Est namque subter terram, etiam media nocte, lumen, per quod plures oculi vident, in Sacris testatum, & per ejusmodi bruta proditum, quod nisi Lunæ suum debet ortum. Proinde enim tenebræ tangibiles, quæ nostras, quantumlibet densas, longè superarent, eo quod omni Lunæ auxilio privatæ essent. Neque mirum, tenebras suos habere gradus Cum infernus exteriores sive extremas habeat, (eo quod Ebraismus superlativo careat,) absque Lunæ favore.

53. Fortè enim spiritus abstracti, aliquid habent, quod ad videndum respondeat oculis nostris, ut non totus per totum, quidquid est sui, videat: & horum spirituum aliquot nyctalopes, alii vero muti, vespertilioni similes, velut sub *Sole caligent*: lubentius idcirco in opaca & media nocte suis apparent.

54. Historiam hujus ergo subnectam. In classibus literariis, mihi sodalis erat in cubiculo, honestis civibus ortus. Hic clausis oculis, noctu plerumque surgebat & oberrabat; clavem vero secum deferebat, seramque post se clausam, rediens aperiebat. Vespere itaque surgo & clavem clanculum subter pulvinar abscondo; Ille vero in somno surgens, abditam clavem, (velut sibi visam,) capit, & abit. Sequor illum arrepta tunica. Ille vero scandebat antiquum parietem, terminum Collegii, musco ac fœno obsitum. Arcus enim erat, quo trans flumen, sustinebat paries, murum horti vicini. Plenilunium erat & nox

nox pruinosa. Ad spectaculum horrui, & præ frigore redii. Sodalis vero mox revertens, tam inhæsitanter, clavem in foramen claustri abdidit, quod vix ullus videns, & sub meridiem æque incunctanter id faceret. At manè omnium immemor erat. Palpebris enim clausis ambulones isti clarè sub densis tenebris vident, absque vertigine, securi scandunt, eo quod lunari lumine fruantur.

55. Sæpè modicum vulnus curatu difficile fit, quod inflictum sit membro Luna exsistente. Sub linea æquinoctii, cito putrent omnia, non quidem ob caloris excessum (qui alibi major, & constantior subinde est: siquidem sub linea, indies pluit aliquoties:) at benè ob Lunæ continuam propinquitatem, & teretem globi figuram, (ut suo loco probabo.) Si Homo, vel brutum, una saltem nocte, sub Luna (pleno namque ibi radio, icit vicina:) mortuum pernoctarit, sequenti mane, cadaver putrilagine diffluit.

56. Cujus occasione inter experimenta relatum est: Si quis Verrucas, Meliceridés, Nattas, similesque excrescentias, collecto in conum lumine, per vitrum superradiet, donec frigus intro senserint, facile deinceps sua sponte evanescant. Nec mirum id, quippe ejusmodi defectus, crescenti auscultant Lunæ. Hinc etiam ejus decremento facilius peritura. Scio equidem, si Luna super vulnus splenduerit, mox labra livescere, ac sanationi resistere.

57. Denique si rana sub plenilunio atrocissimo hyemis Borea, effodiatur, abluatur, & baculo alligetur in agro, sequenti mane reperitur alba quædam, ac transparens mucilago, liquatum tragacantum referens, & figuram ranæ. Istud enim non est frigoris opificium, (quod per se tantum frigefacit, & occasionaliter glaciat:) plenilunium aliàs non requireretur. Quocirca transitum in materiam primam tribuo.

58. Porro ista prima ranæ materia plurimum valet in cancri medela, & à Paracelso vocatur sub ænigmate, gluten de aquatico. Ergo Sol provocat fluxum seminum, ad terminum vitæ ultimæ. Luna vero trahit in adversum, ad materiam rei primam.

59. Etenim cum ideo una, Laquas, & altilia in succum Leffas trahat, proficua plantationis & stercorationis observatio, in Lunam refertur.

60. Noctu quoque plantas, non minus quà die proficere, ostendit fungorum & peponum familia. Neque superstitiosa est plantarum, ante Solis ortum, collectio: non quidem quod natura noctu feriétur ab opere, instar serpentum: sed quod per noctem uberius nutritæ ante Solis ortum, plena sint nutritione potitæ. Luna ergo præest nocti, tenebris, quieti, morti & aquis. Quatenus omnia ad mortem, quietem & aquam redeunt. Atq; eatenus Luna transitum ad transmutationem inducit. Aspicit nimirum & afficit primario potius potestates seminales, quam earundem materiam. Enimvero quia Lunæ lumen potissimum seminalia retrotrahit ad vitam, sive materiam primam; ideo aliquot Adepti, laborem Sophiæ instituunt, cum Lunæ lumine, Juxta illud: *Nox nocti indicat scientiam* quærentibus.

61. Sufficiunt itaque duo luminaria magna, ad omnes motus, & seminum progressiones, à prima in ultimam vitam, & vicissim. Etenim quia in usumfructum naturæ abunde sufficiunt, hinc stellas cæteras in suas cohortes ascribunt. Ideoque duorum tantum majorum luminarium Scriptura meminit.

62. Hactenus de igne & lumine. Nunc de ortu formarum dicturus, repetam seminum massam, recipere in se, corporalem auram, Vulcanum, quem Archeum nomino. Lignorum semina aliquot, sive nuclei vel oleum in se continent, ut amygdala, pineoli, pistacci, & multorum olerum semina: vel sunt farinacea, ut glandes, castaneæ & cerealia: vel lacteam fundunt mucilaginem fœcundam. Inhabitat omnibus quippe Archeus sopitus, & coagulo seminum obdormiens, sua contentus sorte, quamdiu propaginis est incurius. Ast ubi semel semen suum terræ concreditur, non potest non ejus humorem imbibere, & turgidum fieri, situm dein contrahere, & mox fracidum fermentum arripere. Qui odor & sapor, etsi fracidus, tamen in singulo fit specificus semine, alteratque ideo suo fermento acquisito proprium seminis saporem, & consequenter, inde in sui transmutationem disponitur. Etenim

per fracedinem, natale istud humidum sive spermaticum, quam primum meditatur sui resolutionem, unde vapor quidam, dein & exhalatio, Gas (quæ nimirum facilè è putrentibus ascendit,) concitatur, oriturque ex illis, sub ista qualicunque putredine, calor, qualis palam fit in lignis sub terra fracescentibus, quæque fungosam illico fuliginem extrudunt. Quia ista fuligo caloris & corporis dissoluti index, minatur heterogeneorum separationem, adeoque è seminalibus liquoribus, aura illa vitalis, licet profundius subinde conclusa, minatur eruptionem, priùs tamen laxatis habenis, vagatur intus. Sic recens madidumque fœnum, inspe rata fecit ædium incendia: profectò caloris non remissi, sed in gradum surgentis indicia. Aura itaque, moderatum semel calorem nacta, sensim Archei perfectionem meditatur, aspirat, & substitutam sibi corporis molem, provocat ad dispositiones formarum impetrativas. Quod jam autem de vegetabilibus, id apertius liquet in ovis piscium, volatilium, atque reptilium, omniumque apertissimè, in quadrupedum seminibus elucescit.

63. Tandem itaque tenue, splendens nitensque lumen, præfatam Archei auram accendit, sic ut inde vitalis fiat.

64. Porro ut mineralia, prolium substitutione, multiplicique propagine, non emaciantur, nec gravantur; quia tamen in se sui primordia continent, unde crevere, & sunt: idcirco fœcunditate prolifica, licet non beentur, sunt tamen in sua *Monarchia*, *sui constitutiva*, radicalia intus, & *seminalia initia*.

65. Dixi jam in rerum seminibus suscitari ex apta materia auram hanc, dein interni caloris fotu, susceptæ fracedinis ergo, concipere calorem, atque tandem nitorem, ut in piscibus, vel splendorem, (ut in actualiter calidis,) non quidem quod ille splendor sit anima aut forma plantæ, bruti, &c. (esset enim alioqui cujusque plantæ eadē specie forma:) veruntatem in ipso splendore est alia quidditas specifica, odore specifico prægnans, nec à splendore longè aliena, quæ ipsum lumen determinat ad hoc aliquid essentiale.

66. Adeò sanè, ut quamvis splendor ille, vi solius naturæ, excitetur, (ut docent ligna putrida, salita, & salum ipsum,) nunquam tamen vitalis efficitur, nisi per Creatorem, sibi addita specifica cujusdam luminis forma, quidditatis effectrice. Quæ sola videlicet, odorem, splendorem, omnesque proprietates auræ illuminatæ, in sui unitatem simul trahit. Hæc est nempe rei vita, sive forma, cujus supplementi defectu fœtus in molam, monstrum, vel putredinem degenerat. Et quamvis adsit aura vitalis & splendor ejus, accrescatque: quia tamen deficit lumen formale, & vitale, trahens sub unitatem proprietates & diversitates subalternas; fœtus corrumpitur, & mox putrescit. Quapropter solus Pater luminum, formarum lumina, & luminum formas, immediatè condit, *qui vitam & omnia dat omnibus, nec longè abest ab unoquoque nostrum.*

67. Porro progressus generationis in seminibus calidis, facilioris est conceptus. Quippe calore mox fracescunt semina, exin Archeus illorum facilè splendorem mutuat, ut majoris luminis desponsatus hæres. Nondum enim contentus, acquisita vegetatrice suæ speciei, ulterius anhelat, progrediturque ad compromissum suo fœmini lumen, sistitque, & quiescit, in anima sensitiva, ultra scandere non valens.

68. Atqui prout in rerum systemate, quatuor saltem sunt gradus: sic quadruplex quoque illarum est forma. *1. Forma essentialis.* Una quidem eorum est, quæ vix ullam vitæ manifestationem promittunt, ut Cœlum, saxum, metallum, marcasita, sal, sulfur, liquores, terræ; Item vegetabilia effœta, ossa arida, &c. Quorum forma est lumen quoddam materiale, forma continens, & tribuens rei esse ideoque & meritò essentialis dicta est. *2. Forma vitalis.* Altera vero rerum series vigore alimenti atque incrementi, vitale initium, & animæ characterem continere videtur. Ut sunt plantæ, quarū forma à præcedenti varians, titulo vitæ decora, ideo forma vitalis appellanda est. Non quidem, quod sit ejusmodi forma anima vivens, sed vitalis duntaxat, quatenus sensitivæ & viventis animæ præludia gestat. *3. Forma substantialis.* Tertia demum classis rerum, formam viventem, non per similitudinem;

sed

sed verè motivam, atque sensitivam obtinet. Ideoque pariter dicitur forma substantialis, non quidem absoluto nomine substantia: sed substantialis duntaxat, quasi per modum abstractæ cujusdã spiritualis substantiæ se geret. Ac tandem est quarta, atque unica inter omnes, verè substantia: Ita sola vocari debet substantia formalis, nunquam interitura, durationis infinitudine.

4. *Substantia formalis.*

69. Cæterum demonstravi lumen & ignem, creaturam esse neutram, inter substantiam & accidens. Idem hoc loco, de omni forma naturali, essentiali scilicet, vitali & substantiali, quatenus sunt de luminis prosapia, venit intelligendum. Quod autem Angelus, & mens humana, sint substantiæ formales, ac verè spirituales; illorum abstractus exsistendi modus arguit, qui aliis formis denegatus est, quæ per modum omnis luminis subsistunt, & intereunt. Unde colligio in Thesin novam, pro Scholis: *Nullam substantiam esse annihilabilem, vi naturæ, aut artis.* Absurdum mihi visum semper fuit, quod materia in se imperfecta, sterilis, & impura, esset æterna deinceps à creatione, & quod formæ, per mortem annihilabiles, essent substantiæ veræ; Substantiæ inquam essent tanto vivaciores materia, & tamen momentaneæ. Quare jam patet, quod ignis consideratio, per Physiologiam, reseret naturæ januam, totamque illuminet Philosophiam, omnesque excluserit Pyrotechniæ despectores.

70. Considerabam olim, cum molestia: Si forma rei sit maximè & principalissimè substantia, adeoque actus per quem materia sit hoc aliquid subsistens: Equidem forma principalissimè subsistere, atque substare debebit, vel falsum est axioma, *Per quod unumquodque est tale, illud ipsum est magis tale.* Sed consequens, simul cum axiomate, est falsum, quippe omnes animæ belluarum, omnesque formæ sunt caducæ, Ergo & antecedens mihi falsum reputavi.

71. Creata nimirum universa ex nihilo facta sunt, adeoque istius principii indolem servant, atque ideo imprimis formæ & esse rerum, redit sponte in pristinum nihil. Verumtamen Deus hominem non immediatè ex nihilo, sed ex limo terræ creavit, fuitque ejus creatio ideo longè aliud, quam reliquorum. Etenim Omnipotens limum de terra sumsit, non quidem in pondere adæquatum homini, instar statuarii (quippe ex unica costa, integrum corpus muliebre plasmavit,) ut manifestaret mysterium hujus anomalæ creationis, non esse per modum aliorum: sed substantiale, quoad formam. Mysterium inquam totum, ad fines, sive ad animam directum, manifestans animam hominis, nedum esse exlegem, unicamque inter formas cæteras, substantiam: sed etiam, quod ex imparitate limi vel costæ ad integram personam, cerneremus animam nostram, esse substantiam formalem, non quantam, sed merè spiritualem. Et quæ, per modum verè substantis entis, quandoque abstracta, æternum, ex dono creationis, deinceps permaneret.

72. Est itaque omnis forma creata à Patre luminum in propriam speciem, estque lumen quoddam sui corporis. Distinctæ autem sunt formæ, inter se, nedum luminis gradu; sed tota specie. Ideoque tot luminum species in natura, quot rerum. Cumque inter res etiam Angeli numerentur; sequitur longè plures esse luminum species, quam rerum materialium.

73. Sed meritò rememorandum est, in seminum Archeo, nitorem, vel splendorem, adeoque lumini formali simile aliquid contineri, quod materiam ducit ad fines speciei suæ congruos, longè tamen à formali lumine, istum splendorem recedere, siquidem illico, immediatè conditur à Patre luminum: splendor vero procedit ex naturæ gremio. Estque differentiæ & dissimilitudinis amplitudo in hoc sita, quod inter, sive ad summum, splendor seminum sit effectus Archei fabri; lumen formale vero, sit causa, & actus vitalis.

74. Denique splendor differt ab Archeo, tanquã lumen à materia, adeoque totum splendoris esse, terminatur in splendendo: lumen autem formæ, est ita ipsius quidditati annexum, quod sint formaliter unũ, & idem, sola relatione distin-

distincta. Adeoque etsi lumen formale luceat, tamen actus ejus non in lucendo terminatur, sed in essentifica quidditate Ideoque nitor, atque splendor, sunt quidem graduum initia, ad lumen ignibile, & calores ejus: ubi lumen formale toto genere à lumine ignibili differt, ideoque gradus nescit: sed species habet in sui formalitate distinctas, atque distinctivas, tam in essentia specifica, quam in esse individuo. Ideoque natura debet recipere distinctiones specificas, à formali lumine, non valens alioqui seipsam distinguere à seipsa, nisi per aliquid prius, quod actum distinctionis contineat. Ut neque seipsam per se perficere, nisi id recipiat ab aliquo priore, efficienter perficiente.

75. Et cum formæ res ipsas activè distinguant, atq; perficiant, consideratur in illis potestas præcognoscens à fine usq; in finem, infinitæ Sapientiæ.

76. Docui jam ante, quod lumen Solis, cadens in terram, obvians lumini lunari, sese mutuo penetrent. Ita lumen animæ nostræ, attingere, & immediate penetrare posse, omnes omnium formas, modo semel corporis sui contagia amiserit. Quamdiu autem corporis socia est, formas sibi subordinatas penetrat. Quod significatur in verbo: *Substituit pedibus ejus volucres cœli, pecora campi, & pisces maris.* Etenim quidquid anima immortalis (de sensitiva non loquor) emanativè cogitat, idipsum quoq; attingit, prout tractatu de venatione scientiarum, & in phalange morborum. Sic pariter & suam sensitivam, mens penetrat. Sicq; animæ cogitata in corpus derivant. Vice versa, animæ sensitivæ conceptus (puta dum dormiens sitit, esurit, &c.) ascendunt in cor, & non raro immortalem feriunt mentem.

77. Hinc ergo consequens, omnes rerum proprietates, tam occultas, quam manifestas inuri corporibus, ratione contactus formalis, adeo, ut tandem etiam contaminent saltem deliberationes substantiæ formalis. Ut dum tabidus dente cutim, vel leviter sauciat, mox inde rabiei symbolum, in lumine, quo se sensitiva & mens contingunt, propagatur.

78. Deus vero, quamvis habeat immediatum omnium contactum, non tamen vicissim ab ulla forma attingitur, nisi ab anima, actualiter mediante, in Boni symbolo: idq; quatenus sui imago in Deum sese reflectit. Formæ autem reliquæ, ut caducæ sunt, nil in lumen infinitum, substantiale, ter gloriosum, agendi juris habent.

79. Ex præfatis ergo constat, quod quæ in Aristot. sunt innocentiæ, Scholarum sint blasphemiæ, dicendo: Quod si Deus aliquid immediatè ageret, deberet & quoq; pati reactionem. Quodq; Deus immaterialis utatur instrumentis immaterialibus, ut aliquid operetur aut agat.

80. Porro siquidem mens humana imaginem Dei proximè refert, immortalis, & ideo sit impassibilis, non potui mihi persuadere, quod legibus corporis coerceatur, sic ut ab hoc patiatur. Hoc est, scio, stante valetudine, non raro turbari principes mentis potestates. Aliam idcirco agnosco sanitatem in ente, atq; aliam in mente: non possum tamen comprehendere immortalem substantiam spiritualem, ab infami excremento, quod illam neutiquam attingit, pati posse. Quidquid namq; patitur, id à fortiori agente fit, eiq; subjacet. At caducum agens, in horas labile, atq; determinatum omnifariam, non potest esse fortius ente immortali, & spirituali, cum quo nec symbolum nec contactum habet. Mens ergo immortalis non furit, non delirat, non dormit per opiata, non alienatur hypochondrii exorbitatione, non lunaticismo variat, nec vino cespitat, ut nec rabidi aut tarantulę ictu, rabiem sentit. Furores ergo, & alienationes Rationis, non sunt menti propriæ. Sed hęc deinceps à corrupta natura, tædio corporis afflicta, delegavit succenturiatum suum animæ sensitivæ, quam radio solo vitali penetrat, ut sit, & vivat, hospitetur in ea & obvolvatur: de reliquo autem, non nisi ex obliquo, squalidè aspicit.

81. Non est autem sensitiva in homine, alicujus bruti forma specifica, multoq; minus individualis, ut brutum sit, antequam homo. Anxii in hoc fuerunt, quotquot ante me, brutorum formas, substantias putarunt, & desumi immediatè ex ipsa substantia materiæ, nec deduci desuper lumen novum à Creatore, quod non sit

ſit ſubſtantia, ſed lumen, quod unitatis ſpecificæ ſit ſyndeſmon. Sine quo irriti omnes naturæ niſus, corporum diſpenſationes, auræ excitationes & ſplendores, adeoq; inanes, atq; ſteriles ſunt ſeminum conatus, quicunq; è naturæ gremio eliciuntur. Archeus namque dare nequit, quod non habet, nec habet quod ſua natura eſt longè anguſtius. Creator ergo, luce quidditatis ſpecificæ Archeum modo ineffabili illuſtrat & ſimul in unitatem concreti connectit. Eſtq; in ſenſitivis anima, ſive vita ſenſitiva. Suus ergo maturitatis momentis, & deſtinationis periodo, brutalis conceptus animatur ſpecifico lumine formali.

82 Sed cum ſemen humanum non habeat ſpecificam determinationem, ad diſpoſitiones brutales, (*niſi prægnans fortè per fantaſiam alienet humani ſeminis typum:) noveritque* Omnipotens, quorſum ac quouſq; ſingula fluant ſemina, dum jam ad vitam ventum eſt in homine, recipit animam ſenſitivam indiſtinctam, quoad brutalitatem in ſplendore, ſola vita potientem, ſimulq; eodem inſtanti, cum vita, mentem immortalem copulat Conditor: ut per hunc actum ultimatum, ſenſitiva determinetur ad ſpeciem, per individuum humanum: peritura tamen unà cum hominis vita, eo quod ſubſtantiæ formali, atq; immortali copuletur quidem; ſed non uniatur, neq; eandem penetret: aſt dumtaxat attingat irregulariter, prout de vita longa. *Senſitiva ergo*, determinatur ſpecificè à mente, tanquam lumen à ſubſtantia lucida, alias unioni corporis eſſet inepta. Adeoq; ſubordinatio ejus, ad ulteriorem actum, in conceptu Creatoris, tollit à ſenſitiva determinationem ſpecificam. Eo quod forma ſubordinata eſſe, nomen aut ſpeciem rei, non determinet, licet in individuo actualiter exiſtat. Idq; etiam, quod anima ſenſitiva, non ſit ſubſtantia aut accidens: ſed luminoſa natura neutra.

83. Nec eſt enim vegetatis forma in bruto, dum ſolum vegetatur & nondum ſentit: quia eſt ſubordinata animæ ſenſitivæ.

84. Multi idcirco putarunt, duos actus formales non ſe compati, eo quod cenſerent, eſſe duas ſubſtantias, & ſibi in igne contradixerunt, dum lumen viderent penetrare lumen, ignem ferrum, imo & ignem igne adjuncto, per follem penetrari.

85. Deniq; ſenſitiva in brutis, non eſt vegetativæ animæ nuda promotio, ſive tranſitus, ad perfectiorem ſui ſtatum: ut illa adveniente, hæc fatiſcat, aut in illam hæc commutetur. Nemo enim animas plantarum accidens dixit: ſed omnes fatentur eas eſſe ens vitale, ſubſiſtens. Sunt namq; animæ vitales: ſed non propriæ viventes, Sic enim areſcente planta, vitale lumen ejus cum anima perit, plerumq;, ſuperſtite tamen illius ſimplicis virtute. Dixi, plerumq;, eo quod radix floris Anemones, in rugas planè areſacta, adhuc revireſcat, &c.

86. Itaq; animarum operationes, & effectus, permanent diſcreta, ita ut unius animæ *functiones extinguantur*, illæſis alterius. *Sunt ergo animæ diſcreta lumina, & ſubordinata* ad terminum deſtinatæ durationis, in motu determinata. In quo termino, niſi à ſuperveniente lumine penetrentur, mox deſinunt eſſe. Itaq; diſtat hoc vitale lumen, ab igneo (ut dixi) fine, mediis, organo, effectibus & proprietatibus. Utpote lumen igneum, in gradu remiſſo, non eſt vivum unquam, nec vitale, niſi occaſionaliter, ſive quatenus excitat. In gradu autem intenſo, per ſui complicationem redactum, eſt deſtructor, & artificialis mors, & ſimplex creatura; ubi alias lumina formarum, per omnes rerum ſpecies, ſunt diſſecta. Cum res non aliunde ſuam quidditatem trahant, quam à formis luminoſis. Poſſumusq; luminum diverſitates facilè demetiri, ſi idem Solare lumen, à Luna repercuſſum, tam facilè à ſuis proprietatibus tranſmigret.

87. Poſtremo mineralium Archeus, planè materialis eſt, ſub ſpiſſitudine liquidus, occultum & torpidum tegens nitorem, qui vegetior atq; liquidior eſt in plantis, in quadrupede verò apertè fluctuat atq; ſplendet, adeo ut defungente animali, mox in oculis ſplendor deficiens conſpiciatur. Finge enim bovē 800. ℔ pendentem, qui extincto vitæ lumine mox friget. Ergo lumen iſtud calidum, neceſſe eſt, ſit tanti, ut totidem libras in frigus ruentes, continuo ſui fomento, à frigore præſervet.

88. Calidum ergo lumen quadrupedum, ac volucrum, Solare est, non secus atque piscium Lunarem splendorem arguit. Exemplum enim luminis frigidi piscium, noctu non rarum est in myricis, terris, inquam, cremabilibus. Etenim lumen est, & accensum, exhalatio splendens absque igne & calore. Nam subinde, sub densissimæ noctis caligine, potui manuum lineas distinguere sub lumine præfato.

89. Finge eodem quoque modo, vegetabilia duplicem lucem sortiri, ex natura lucis, non autem elementi, eo quod unico constent omnia elemento. Cum ergo Scholæ luminum proprietates ignoraverint, non mirum in gradibus eas simplicium cespitasse.

90. Adeoque aliud posthac judicium est dandum de gradibus simplicium, juxta pluris, aut paucioris participationem luminis, de suo luminari regente. Id quod Pyrotechnia declarat, seductione luminaris entis, à reliquo concreto. Quod pluribus sat jejunum est: sed Adeptis perfacile. Quippe per ignem Gehennæ, qui est liquor Alkahest, Paracelsi, sciri potest, quantam alterutrius luminaris partem, vegetabile (etiam incognitum, contusum, ac situ obductum,) possideat,nō minus quam qua figura ornatum fuerit.

91. Idque non Quercetani suasu, qui cum vidisset debile lixivium congelari, putavit urticæ ens seminale, post incinerationem, in sale cinerum permansisse, eo quod incipiens glacies, stirias suas acuminatim contrahat.

92. Fallitur quoque Paracelsus, quod,omnia vegetabilia, primi gradus calorem non posse superare scribat. Luserunt nempe mirabiliter luminaria magna, in simplicibus; seminaque ad graduum amplitudinem pro decore Universi ascendunt, habentque ideo quævis formæ essentificantis quidditatis lumen, ad alterutrius luminaris syzygiam redactum.

93. Non tamen luminarium lumina, formæ sunt constitutivæ simplicium: eo quod Solis lumen, vel in sui simplicitate, sit combustivum. Turpe ergo, quod homo hominem generet, & Sol, quippe quod gentilitatis Idiotismo sit refertum.

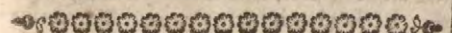
94. Denique volucrum, & quadrupedum semina, primum sunt muccosa, quia pusilla Solar s luminis ope perficiuntur. Coguntur autem atq; densantur sensim, ut ad sui generati consistentiam sufficiant. Interim piscium ova, primum sunt duriora, & mox Lunæ auxiliante lumine, in muccaginem teneresc unt.

95. Duo igitur sunt, & sufficiunt luminaria magna, ut totidem primitiva elementa. Sol, aeri præsidet,ut Luna, matricibus aquis Quocirca animal Solis lumine fotum, continuo aeris suctu opus habet, ut & pisces indesinenter aquas trahere coguntur, ad sui sustentationem, luminisque sui refocillationem.

96. Novi quidem, lumen Solis, in silicem recipere, (sola nempe silicis præparatione,) ut extra Solis præsentiam, sub densissimis tenebris, lumen illud acquisitum aliquantisper permaneat, iterumque hauritur lumen, nova expositione silicis, ad Solem diurnum, licet obnubilum.

97. Hæc itaque nobis fuit inspirationis non contemnenda necessitas; ut luminarium videlicet- in seminibus, quadam consanguinitate contentorum, restauratio contingat: non autem sola, solius frigoris desiderata temperies. Teste pisce. Sufficit ergo, nullam naturalium formam, produci à Cœlo, à Sole, ex somniato materiæ appetitu aut qualicunque seminum dispositione; utpote quod hæc cuncta claudantur accidentium Syndrome, nec viam ad creationem ex nihilo noverint. Nam natura non valet unquam ex se, ad vitalis luminis procreationem ascendere. Sed Christus, Dominus Universi, solus est vita omnium rerum, & Parens: nec hunc honorem dabit ulli creaturæ. Pater luminum ergo, solus Deus. Non autem sic vocatur, quia stellas fecit. Nam ut non dicitur Pater lapidum, aut rerum non viventium: ita neque astrorum. Imo nec proinde dicitur vegetabilium Pater, tametsi lumen aliquod vitale in se habeant. Pater itaque universorum luminum, solus is est, cui soli competit Patris nomen. Quique solus est Pater vocandus, & in cœlis est. Nam etiamsi pater carnalis de suo det, unde paternitatis

nitatis nomen ipsi tribuitur: quia tamen non est luminum vitalium dator, sive formarum Creator, vetitum est nomen paternitatis vitalis dari creaturæ. Est ergo Pater luminum, sive formarum vitalium Deus. Suntque totidem diversa ejusmodi lumina, quot formarum vitalium. Etenim quia animæ, non cognoscuntur notione à priori, ideo universali etymo vocantur lumina, cum proprietate filiali, cujus correlativum est Pater. Ita tamen ut ista paternitas sit analoga. Nam licet verè creet omnes animas viventes: non tamen belluæ proin filiationem proprii nominis, assumunt: quia nec similitudinem sui illius Patris. Pereunt namque illarum animæ, cum vita illarum, per modum flammæ candelæ. Sola itaque mens hominum, immortalis est substantia, imaginem Patris luminum referens: ideoque data est illi potestas fiendi filius Dei. Quæ cum de fide credamus, indignatus sum, etiamnum hodie à Christianis doceri, formas rerum & animas brutales esse substantias veras & spirituales: per consequens non esse lumina vitalia, nec creari à Patre luminum universorum: sed à Sole dari ac fieri, itemque suscitari ex potentia seminali. Quasi substantia spiritualis crearetur à potentia materiæ. Id enim inter quisquilias Gentilitii retentum in Scholis æstimo: at non citra læsionem divinæ majestatis. Cui debetur omnis amor filialis.



# MAGNUM OPORTET.

1. *Paracelsi inconstantia.*
2. *Ortus spontaneorum per genera.*
3. *Archeorum dissonantia.*
4. *Accidentia plurima manent in novo generato.*
5. *Speciebus addi, vel minui per Oportet, contra Aristotelem.*
6. *Error Paracelsi in ipso Oportet.*
7. *Accidentia mutant sua formalia objecta propria.*
8. *Contraria persuasio Physicam hactenus evertit.*
9. *Quomodo idem accidens migret, cum rei vita media.*
10. *Unde naturarum tot diversitates in homine.*
11. *Fictus ille appetitus materiæ meretriceus.*
12. *Demonstratio erroris.*
13. *Rerum vicissitudo, unde realiter, & principiative.*
14. *Scholæ non docuere vera initia.*
15. *Quædam in aere corrumpuntur, alia vero conservantur.*
16. *Unde rerum corruptio.*
17. *Corruptio est solius materiæ.*
18. *Quid corruptio.*
19. *Corruptio non est de privativis, contra Aristotelem.*
20. *Corruptio & generatio, non reciprocè subsequuntur.*
21. *Scholarum inadvertentia.*
22. *Quid sit magnum Oportet.*
23. *Terra, non autem aqua proferet Tribulos & Spinas.*
24. *Ante peccatum, qualis digestio.*
25. *Tribulorum ærumna qualis.*
26. *Odores & sapores, fermenta fundamentalia.*
27. *Error de octo gustibus.*
28. *Tres vitæ, earum fluxus, & recessus, per tres rerum Monarchias.*
29. *Verrucæ cur attactu pomi pereant.*
30. *Basis sympathiæ.*
31. *Retrocessus vitæ.*
32. *Triplex vita mineralium.*
33. *Proprietates in loco, & locato.*
34. *Quid duplex nihil, in verbis,* Terra inanis & vacua.
35. *Lumen, ens extra lucem; per silicis mechanicam probatur.*
36. *Sensationes in sensuum organis.*
37. *Quorsum inserviat Magnale.*
38. *Immediati locorum cives, quinam.*
39. *Origo, & progressus metallorum.*
40. *Vita in metallis, progressus manifestior.*
41. *Unde mineralia tantæ sint efficaciæ.*
42. *Dignitas Archei ante peccatum.*
43. *Quæ sint qualitates ambulatoriæ.*

44. *Quod*

1. INadvertenter sic paulatim enim cecidi, ab elementis in ortum formarum, ibidemque distinxi quadruplicem formam, genere à se invicem diversam. 1. *Formam nempe essentialem* 2. *Formam vitalem.* 3. *Formam denique substantialem.* 4. *Atque tandem excellentiam Substantiæ formalis*, pro colophone Naturæ addidi. Cum enim de elementis meam doctrinam explicuissem, sensim decidi in historiam vitalium, ac consecutivè quoque, in morborum mortisque necessitates, me devolutum sensi, ut scilicet physicalia initia, ad finem destinationis humanæ applicarem. Itaque ad magnum Oportet perveni. Ad vitæ nimirum fluxus, atque refluxus, adeoque ad mortis intestinam calamitatem deveni. Quapropter omnis consideratio nostra physica, medica posthac fiet. Enimvero Paracelsus, non sat sibi constans, in inventione causæ morbificæ, cespitavit in medio ac modo, quibus res quæque in occasum vergit.

2. Ad cujus elucidationem jam ante docui, fructus, quos vetustas credidit elementorum congeriem, unius aquæ esse proles, imprægnatæ à semine, quod in locis tanquam uteris, aquam disponit ad generandum. Etenim ubicunque aqua odorem acquirit, mox quoque in eo ipso fermentum, atque deinde semen, in materiæ dispositæ per fermentum incepta dispositione, concipit. Plurima siquidem solius odoris sine, fiunt. Sæpe enim radix caulis, medulla, frondes, & plantæ integræ historia, propter odoris florem, vel floris odorem nascitur, estque odor multarum specierum finis ultimatus, tam in condimentis, quam pharmacis. Utpote ex arena, seu terra simplici, & aqua, crescit nil nisi situm prius, fracedinem, sive odores contrahant. Procul enim subter terram nil fracescit, nec crescit planta in arena. At ferè propediem, odor, fracidus est, & Leffas suas profert plantas. Puta si fimi pars una putreat in terra, quintuplo sui pondere aquam imprægnare potest & fructum edere. Etenim aqua omnis odoris expers, nisi in sui sulfure fermentum odoris conceperit, certè in pristina simplicitate, sine fructu permanet, ut aqua pluvia. In profundis ideo terræ stratis, ubi longè à situ, putredine, & corruptione est recessus, licet Leffas nullum sit, tamen aquæ occulto odore loci imprægnantur, primùm, salis cujusdam contagio imperceptibili, ad ditiores mox fructuum colonias properant, & extra prorumpunt. Habitat nempè suus ubique peregrinus odor fermentaceus, qui sulfur aquæ ingravidet, inibique sopitus, tandem concrescat: ut in mineralibus. Vel concretus, atque densiori aura saltem perfusus, vegetet; ut in plantis, & oviparis. Vel prorsus ab initio, forma auræ, gliscit: prout parturientibus vivam prolem.

3. Archeus ergo jam conceptus, ubique vitæ custos & transmutationum promotor manet, ejusque mutationem, illico vitæ suæ mutatio, à prima nempe vita & materia sui, usque in ultimam sequitur. In hoc nempe, Archei rerum consonant, quatenus vitales splendorem aliquem possident: variant tamen, quatenus dissimiles formæ præcursores, & œconomi. Attamen non se mutuo recipiunt, ne illorum turbetur regimen, quin ordinis (quem malè philautiæ titulo explicant,) ergo, herus maneat, qui potior fuerit. Quorsum sanè fermenti sui impressiones liberaliter expendunt, ut consortis

Archei,

Archei, alienas inquietudines compeſcat, illumque ſubigat.

4. Etenim prout ſub immortali mente non pereunt formæ ſubordinatæ oſſis, membranæ, &c. Ita & rerum contingit transmutationibus; ſic quidem, tametſi cibus, omnimoda transmutatione, formam ſanguinis acquirat, hic tamen conſervet, non obſcura accidentia cibi prioris, quæ ideo ambulant de una materia in aliam. Durus ſanè, & paradoxus hic ſermo in Scholis. Quæ ſtatim facti exemplo probabo. Propè Montes ad Zomam, porcus, recedente mari, ſquillis, conchilibus, &c. veſcitur. Caro ejus ſapit axungiam piſcis, eſt tamen porcina, Ebræis vetita.

5. Vanum ergo, quod ſpecies rerum ſint tanquam ſpecies numerorum, quibus ne unitas additur, vel ſubtrahitur, quin continuo ipſa mutetur ſpecies. Unica nempe animalis caro, ſapores alienos, pro ciborum varietate, ſuſcipit. Quercus Hiberniæ, ita antidoti proprietates retinet, quod noſtris ædificiis araneas fuget. Qua proprietate quercus noſtras caret. Non enim contingunt accidentium migrationes in cibis, defectu perfectæ, atque eſſentialis tranſmutationis. Nec etiam lotium redolet therebintinam, macim, vel aſparagum, quatenus aliqua pars excrementoſa cibi cum cruore permanet in carne. Id enim minus repugnat perfectæ tranſmutationi, ſeparationi, & electioni, Archeo debitis, cui nempe ineſt vis perfectè transmutativa materiæ, diſpoſitiva in figuras, odores, colores, omnemque accidentium proprietatem.

6. Paracelſus enim ſubinde vitæ, ac materiæ mediæ mentionem fecit: ſed non ſibi appropriavit, in maxima neceſsitate, qua de tartaris ſomniavit. Etenim rem ſibi in ſecuro collocaſſe viſus, exemplo tartari vivi, ſi conſimilem tartarum, obliquè cibis ac potibus immiſcuiſſet, ad morborum materiam atque originem inveniendas, ante ſe nondum detectas. Nec enim explicuit, unde ſapores inſignes poſt ciborum veras tranſmutationes, maneant ſuperſtites.

7. Quocirca neceſſe eſt, idem numero accidens, migrare de ſubjecto, eſſe inquam in formali tranſmutato, quod prius erat in tranſmutabili, licet forma ſubjecti inhæſionis plenè perierit.

8. Eo quod, etſi non maneat materia, permanet tamen vita media, de qua in Scholis nil auditum eſt hactenus. Manet nimirum vita media, in Archeo tranſmutato, non ſecus atque forma oſſis, defuncto homine.

9. Nam licet ſtomacho inſit vis fermentalis, quæ ſibi ingeſta reſolvat, ac deinde in aliis officinis perfectè eadem tranſmutentur: non poteſt tamen modo, quicquam tam perfectè in nobis, immediato digeſtionum fluxu, aſſimulando tranſmutari, quin de cætero non ſuperſint prioris concreti obtuſiores vitæ mediæ qualitates.

10. Qua nimirum neceſſitate, aſſueta alimonia diverſorum climatum, imprimit in partes ſolidas peregrina admodum contagia proprietatum. Unde tot, unius naturæ humanæ, difformitatum diſſimilitudines contingunt: quas certè, nunquam potui vanis qualitatum complexionibus dedicare. Suilla nempe eſt ſuilla, licet horridus axungiæ piſcium guſtus remanſerit in vita ſui media. Quæ res nunquam ante conſiderata, totam naturæ contemplationem effecit ſterilem. Siquidem hic cardo naturæ, eſt neglectus in Scholis. *Oportet* namque, prorſus eſt neceſſarium, quo vitæ mediæ qualitates remanent in tranſmutatis. Eo namque niſi conceſſo, nulla erit medicaminum poteſtas, ut neque morborum occaſio. Nã enim felicius operatur ad ſanandum, quam quod per ſui tranſmutationem penitiſſimè intravit, & proximè eſt unitum illi, quod ſanari debet. Granum ſic in terra moritur, ut per vitam mediam ſuam, novas proles excitet in fœnus. In cibis quoque, licet priſtinæ ciborum formæ prorſus perierint, manſere tamen operativæ proprietates, prioris vitæ mediæ: idque in ſecundam, & tertiam ſubinde generati tranſmutationem. Senſim nempe fatiſcente nativa vitæ mediæ proprietate, ſub adſcendentis Archei dominio, cujus videlicet fermenti ſubacta eſt materia.

11. Iſtud nempe eſt *magnum Oportet* in hac viciſſitudinum valle: non autem eſt meretricius appe-

appetitus impossibilis hyles. Finxit namque Aristot. materiam, omni accidente, ut & forma essentiali, privam, hancque sibi chymæram, in naturæ initium statuit. Adeoque pro principio materiali constituit, non quidem ens physicum, actu existens, aut potentia possibile: sed corporalitatem mathematicam; non vero hoc aliquid, aut principians initium. Etenim figuris, atque mensuris, imaginario lubitui, naturam auscultaturam putavit. Interim ut ista materia foret principians, finxit illi competere principium quoddam motivum, appetitum nempe universalem, ad quasvis sibi ignotas formas.

12. Quæ somnia, etsi ridicula, nulli fini, usui, aut necessitati conformia, multasque de se absurditates parturientia; adorantur hodie tamen a Scholis. Quæ seipsas inde fecere ridiculas. Cum illius corporeitatis nullus possit esse appetitus, spirans ad ullam perfectionem, quam ante in se non haberet. Nempe ut sit figurarum atque formarum possibiliter capax. Alioquin enim in consideratione naturæ, & quidem in esse principiante, omnis entis appetitus fertur in perfectionem, non quamlibet: sed seminis, in dispositione fermentorum præexsistentis, adeoque etiam operantis. Semen autem non adspirat, nisi ad determinationem, in Archei dispositione adumbratam. Enimvero ut mathesis sibi proponit corpus, sine omni accidente, omnium figurarum capax: Ita Aristot. hanc speculationem pro lubitu in naturam sibi ignotam invexit, ac huic materiæ appetitum, vicissitudinis amantem, & unicam causam introduxit. Usque adeo materiam primam censuit omni qualitate & forma vacuam: solo autem appetitu meretricio, ad omnes & quaslibet formas, dotatam. Nesciens inprimis vicissitudinem, non appetitu materiæ, sed instructione seminum, provenire. Nec Scholæ semel retrospexere, quod desiderium permanendi, antiquius, fortius, & naturalius sit, appetitu permutabilitatis; suoque ipsæ Scholæ contradicant Aristoteli, volenti, ens unumquodq; proprio naturæ nisu, desiderare permanere. Cum res necessario sit, antequam de mutatione queat cogitare, aut optare. Itaque materia, prius esse perfectum nancisci debuisset, quam vetus esse fastidiret, & vicissitudinem appeteret. Prius est hamque esse, quam placere: & placere prius, quam displicere; nihilque displicere potest, aut vicissitudinem optare, quam quatenus adepto cognitoque placito, indicatur perfectius aliquid, possibiliter & melius. In crudioribus enim seminibus, quæ ex odoribus, prima sui fermenta concepere; odor præcedit complacentiam, hæc autem generat sui, & permanentis, desiderium. In possibilibus vero, desiderium facit eundem appetitum permanendi, non autem pereundi, per mutationem sui esse. Quod si vero, ob intestina mortis impedimenta, non sit concessa permanentia, fit in corporibus dissolutio, inde vero tædium; a tædio autem proceditur ad aversionem, sensim labente virectrice, unde tandem destructio non intenta, sed subsequens per necessitates. Scholarum erat novisse, quod esse semper præcedat tædium, ad non esse. Quod hoc tædium non sit intentionis naturæ, sed imaginaria metaphora potius, ad defectus rerum subsequens. Saltem quod hoc tædium, deberet præcedere appetitum, ad non esse. Multoque magis, appetitum ad novum sibique incognitum esse. Cum novum esse non detur, ante interitum præsentis esse. Breviter, quod & tædia displicentiæ appetitus, non nisi somnialiter conveniant non enti. Tandemque, quod ex somniariis principiis, tam absurdis, nil exspectandum præter errores, confusionis plenos.

13 Vicissitudo ergo in natura, non ex appetitu materiæ, sed ex potestate efficientis Vulcani est, in quo odor, & sapor vitæ mediæ, generant seminalem imaginem, transmutationis originem.

14. Neque enim adhuc satis sibi Scholæ constant, in illo materiæ appetitu; imo principia naturæ theorica, non videntur Scholæ in usum docuisse veritatis. Cum siquidem ad res ipsas descendunt, non illum apetitum materiæ, ampli-

amplius incusant, pro rei corruptione: sed aerem, corruptionum quarumcunque effectivum culpant.

15. At ego plura sub aere siccari scio, quæ alias sub terra, vel aqua putrent illico. Siquidem vitrum putrefactibilium ultimum, in aere manet velut æternum. Sepultum vero post annos, fracedinem admittit, crusta obvolvitur, sal ejus dissolutum, satiscit: & arena sui constitutiva permanet. Aer capsa est, in cujus porositatibus quædam se disponunt in alteritates, quædam subter aquas, & multa quoque sub terra, juxta seminum dispositiones.

16. Siquidem quæ odorem de se spargunt, eundem fluente & raptore vento amittunt, vel concluso vase, eundem intus retinent. Si enim prius: inanes corporum deinceps pori, aerem recipiunt, qui ibidem conclusus, fracescit cum odorabili, unde odoris residuum recipit fermentum, ab dicta fracedine situm trahit, rancidum, vel mucidum evadit. Sin autem posterius fiat, tunc aer ibidem detentus, fracescit, & ad corruptionem deducit concretum, nisi odorabile, balsami proprietates habeat: eo quod fermentum novum meditetur vicissitudinem. Volatilia sive exhalabilia & profuga, facile fatiscunt (quia utplurimum heterogeneitates habent, quarum defectu, vix distillata corrumpuntur:) quorum unum alterum fermentat, ab elemento vero, velut suffocantur & fracescunt, vel aerem concipiunt, ut ante. Fermentum itaque rem mutat, quatenus ejus alienat odorem, juxta essentiam rei inprimentis, vasis loci, vel adjuncti. Quæ hac mechanica probo. Siquidem jura carnium, fructuum, prout & decocta quævis, cito alioqui putrescibilia, præservo à putredine per annos, modo aeri fermentum balsamicum infudero, & continuatum cohibuero.

17. Apud me ergo sic se habet corruptio, ut dixi. Formæ non corrumpuntur unquam: intereunt quidem. Mens humana dumtaxat abscedit sospes, reliquæ autem formæ omnes pereunt. Materia vero nec abscedit, nec interit: at corrumpitur. Adeoque corruptio solius est materiæ.

18. Est ergo corruptio, dispositio quædam materiæ, à fatiscente rectore Vulcano, derelictæ. Quatenus enim corpus rectore bene valente navigat, felix non auscultat fermentis alienis.

19. Nec est proinde corruptio annumeranda privativis, si causis constet positivis. Quocirca ruit Aristotelis alterum in natura initium. Siquidem non tollitur, dissipatur, mutatur, aut alienatur Archeus sponte, nisi infestante novo, sub altero fermento. Fermenta igitur aliena præficiuntur corruptionibus cunctis, perque fermentorum alteritates, omnis inchoat corruptio, ad gradum sensim, atque fastigium ascendit, ac tandem adepta periodo terminatur. Quædam enim sunt, quibus propria seminum libido, læna est, avocatque à constantiæ tenore, ad subeundas vicissitudinum transmutationes, non quidem ob appetitum ad aliam formam: verùm quod insitus naturæ balsamus, facile diffletur, & pereat, ut sunt carnes & pisces. Alia vero, non nisi prius excitata putredine, rerum mutant, induuntque novorum seminum sollicita imperia. Qualia sunt ligna, lapides, atque igne constantissimum vitrum. Inter quæ, medio intercedunt gradu, quibus loci attactus, superficiem fracedine, aut mucore obducunt. Unde dispersi odores, antiquorum seminum connubia dissociant, ac novam generationem dissolutione meditantur. Aeri est geniale symbolum, aquas ab aquis indesinenter separare: suntque multa, quæ ejusmodi alteritatem sine labe non tolerant, hinc proinde subitam in ataxian proximè labuntur. Corruptio itaque, ut genialis balsami exstinctionem includit: ita illius continuationem desiderat rei constantia. Etenim, quibus balsamus sponte diffluit vel exspirat, fixis imbutus rebus associatus, hæret, siccitatis repagulis coërcetur, vel saltem prædominante fermento, à balsami indole non alieno, fovetur. Sic namque dulcia, fumus, sal, piper, aqua vitæ, acetum, olea distillata, præservant carnes. At saltem sub vitæ interitum, magna utrobique est confusio rei, opulentaque virium jactura. Adeo, ut semina, inferiori compagini inservientia, non raro simul intere-

ant, unde rerum assistentes Vulcani, velut metu perterriti, & ut mercenarii, primi aufugiunt.

20. Corruptio itaque licet transmutationem inducat, cum alterius interitu, non est privatio, nec proinde generationem necessario, ut neque vicissim subsequitur. Prout quæ alterna præsentia se invicem excludunt, ut lux alioqui & tenebræ. Subsistit inprimis noster interitus, absque formæ defectu, citra materiæ necessitatem destructionem, si mumia perseveret; licet vitæ sive formæ separationem includat. Etenim id præsentem corruptionem non indicat, licet mox sequatur sponte, & arte præservetur. Sufficit saltem, quod corruptio non sit hæres immediata, rei constitutæ, nec ab intestato succedat necessario. Sic neque dum è semine res prodit, non præcedit, aut comitatur ulla seminum corruptio. Solœcismus enim est, in verbo, & re, seminum promotiones, perfectiones, & maturitates, corruptionem æstimasse.

21. Error incogitantiæ colitur in Scholis, principiorum naturalium, præ ignorantia. Ut quæ opera sunt naturæ, putentur non-entia; in Matheseos abstractas considerationes relegandæ. Equidem dum lato vocabulo, privationem inter ens & ens, intercedere, Aristoteli conniveretur, cœpit corruptionem, privationis loco, assumta licentia substituere. Privatio enim illa, ut non-ens erat, adeoque ens rationis somniatum, transsumtiva libertate concedebatur, sine attentione. At non idem jus competere debere proinde corruptioni, intellexissent Scholæ, si distinctas esse, ignavia illarum assentiendi permitteret. Quare tota naturæ Scena neglecta stetit, gentilium putationibus. Neglectis siquidem seminum fermentis, Vulcanis, & fluxibus, omnis naturæ energia, in calorum & frigorum fabellas, dissidia, odia, velitationes, & contrarietates, per demeritas privationum classes, distorta est, ridiculamque Physices fecere indagationem.

22. Porro vocavi *magnum Oportet*, necessariam remanentiam proprietatum vitæ mediæ, in alito, & constituto.

23. Unde consequens est, eandem vitæ mediæ residuitatem, de cibis & potibus, esse tribulos & spinas, quæ terra à prævaricatione erat proferendo. Alioqui tribuli, & spinæ, quatenus plantæ, sunt creaturæ, ad usum, & ornatum Mundi, ante lapsum facta. Frustra quoque putavi aliquando, tartaros ciborum, & potuum, esse ejusmodi tribulos, & spinas. Quoniam subsistente vita media, (subsistit autem actu reali, & vero,) frustra fuit fingere peregrinos tartaros, ut suo loco dicetur. Notanter autem non legitur, quod aqua proferet tribulos & spinas, licet suas pariat incommoditates. Carnes enim hominum, ac brutorum, in terris viventium, referunt præfatos tribulos. Pisces verò, intus & extra aluntur, & alluuntur sale; dulces tamen sunt illorum carnes. Qui autem limo inhabitant, non ex aqua, sed ex terra, tribulos in carnium sapore exprimunt.

24. Ante peccatum Archeus noster, non solum more hodierno, cibos perfectè transmutasset, sed integras vitæ mediæ proprietates, in sui ditionem absorbuisset, tanquam earum herus. Siquidem mens immortalis, tum adhuc, sine medio vitæ sensitivæ, erat ipsamet immortalis, & impassibilis vita suo corpori. Prout de vita longa suo loco. Paradisus enim, hac parte mortem, quia vicissitudinem nostri, excluserat, Sola autem arbor scientiæ boni & mali, retinuerat sibi proprium, dualitates, nempe, Archeo nostro, è rebus desumtas, posse imprimere. Quippe facile adhærent consortes vitæ mediæ invicem. Unde Janua in dualitates, alteritates, vicissitudinem, & ataxiam, patuit.

25. Tandem absonia, consonantiæ ruptrix, sic pomum discordiæ intulit. Sentimus enim deinceps tribulorum, atque spinarum perpetuam tyrannidem, & multiplicitatem. Nam quot sunt sapores, & odores in rebus, specifici: totidem quoque vitæ mediæ proprietates peregrinæ, quotidie per alimenta suggeruntur. Hæc namque sunt fermenta aliena, quorum alteritate fatigamur. Siquidem nulla uspiam generatio contingit, quam non præcedens dispositio in materia suscitaverit: fermentum itaque ejusmodi, innatum rebus saporem, & odorem alterat, unde Archei sensim ab obedientia semi-num abducuntur, & peregrini fermenti auscultant.

tant illusionibus. Breviter. Residuitates potestatum vitæ mediæ, tam in alimentis, quam excrementis, sunt ægritudinum ferè omnium occasionale initium, & hactenus nobis tribuli & spinæ.

26. Odores namque & sapores, in corporibus seminum, appetitum, aversionem, vel neutralitatem pariunt. Appetitus autem sic motus, imaginem in Archeo, non secus pingit, quam in fœtu prægnantis. Quæ imago est essentia invisibilis seminum, concitans ad complectendum vel abhorrendum. Odor autem neuter inservit statui, & quieti.

27. Si ergo sapores, in vita media adhuc in transmutatis supersunt: frivolum ex octo gustibus materialibus, & non specificis, res, earum vires, & essentias, ponderare velle.

28. Porro, cum vita media sit dicta, respectu duarum extremarum, prima erit recepti, & operantis seminis, sita in Archeo, rerum agendarum potestate dotato. Quæ cum nacta est maturitatem aliquam, ut dum semen corpus est, habens carnem, & ossa tenella, juxta speciei requisitum: tum adest rei vita media. Ex Archeo namque, tanquam mediatore, vitæ organo, ipsam vitam metiri convenit. In seminibus ergo, gliscit vita prima; in embryone vero, vita media. Ultima verò, cum totalis perfectio constituti, ad est. Quæ quidem etsi sit vita ultima rei: est tamen Archei media, si vita prima rei inchoet, cum ultima seminum. In herbis enim, licet videantur semina vitam inchoare dum turgent, & hiscunt; attamen tunc potius moriuntur in vita ultima sui, ut germinascant in vita prima rei constituendæ. Prima ergo vita fructus, est ultima seminis. In media vita, herbæ, radices, & caules, accrescunt. Flores verò, & fructus, vitæ ultimæ minantur periodum. Hanc nimirum in rebus mori necesse est, si utilitas ex alimento & medicamine speranda sit. Periapta, appensa, & quæ vi reginimis (de qua aliquando) agunt, excipio. Debent nimirum vitæ ultimæ rerum retrogradi, ut res in succo, cui Archeus ab initio nupsit, virtutes explicet, deponendo nempe nomen, & proprietatem vitæ ultimæ, ut ad medium resurgat. Quæ mors non est extinctio, & vera mors rei: sed potius transmutatio. Quod mox in pomo constabit. Granum enim comeditur. Equidem eo momento intus moritur grani vita ultima, reducitur in vitam sui, quam superveniens Archeus noster inumbrat, & vitam mediam, in sui primam ducit, per transsumtionem, residuis, sed hebetatis proprietatibus grani prioris. In morte grani, sive ultima seminis vita, novæ creaturæ vita prima consurgit. Breviter. Quoties Archeus rei transplantatur, sub ductore alieno, toties fit vitæ mutatio, ab ultimo ad primum. Quod primum transsumitur in vitam novam rei, & Archei victoris mediam, remanente tantum obtusa vitæ mediæ proprietate, per quam est factus retrocessus.

29. Esto pomum transscissum, cujus pulpa *interna sit affricta verrucis, donec intepuerit, & religatis medietatibus per filium, donec pomum putruerit*: tum enim videbis verrucas attactas disparuisse. Simul atque enim vita pomi ultima perit, cui verrucarum impressio fuit conglutinata, perit verrucarum vita ultima, retrocedendo per mediam. Non enim hic verba, fides aut confidentia requiruntur. Quoniam si istud pomum, à sue, vel mure editur: verrucæ non pereunt, eo quod stomachus, vitam ultimam pomi velut conservet, in retrocessione vitæ mediæ, quam sibi Archeus assumit. Sed in morte, & vitæ ultimæ extinctione pomi per putredinem, non est conservatio, nec retrocessus in vitam mediam.

30. Adeoque cum morte, & extinctione vitæ ultimæ pomi, pereunt unà verrucæ absentes, per actionem regiminis sympatheticam. Symbolum namque sympathiæ, in hoc est situm, eo quod pulpa pomi, quæ vestit nucleum, est velut fungus sui rami; non secus atque verrucæ, suæ sunt carnis fungi. Impressio ergo verrucarum translata & sigillata in consymbolizantem fructum, cum vitæ pomi ultimæ morte, moritur unà sigillum, & id, cujus est sigillum. Non minori ratione enim effluvium cum suo corpore, unde desumtum est, symbolizat, quam tonus cum suo instrumento musico, non ita cominus posito. In unisono nempe, manifestè gestit & exsultat,

appenso ad finem annulo, in cæteris autem tonis, etiam longè majoribus, & altioribus alias, quiescit. Etenim ubi cernitur sensus subsultus, & lætitiæ, ibidem est & tristitiæ, & mortis sensus possibilis. Itaque superstitione carere mihi visum est, si verruca naturali tristitiæ sensu tabescat, in morte vitæ ultimæ, impresso sui effluvii sensu. Eoque magis, quod pomum sit velut fungus primariæ intentionis naturæ, & fortioris effectus: verruca autem, nec primariæ est intentionis, nec radicem in Archeo totali habet. Non enim intervenit mors pomi, si edatur à glire; ut neque interitus impressionis additæ, quippe conservatur vita media, sub conservato Archeo pomi transplantata in Archeum animalis.

31. Quocirca etsi Scholæ unius tantum meminerint corruptionis generatim: sunt tamen variæ destructiones. Quædam enim à vita ultima in primam redeunt; alia verò, quæ ad vitam mediam recedunt; quę verò non ad vitam recedunt ullam, exspectant ultimam sui resolutionem, ut transeant in novam generationem seminalem: at in adventum novi seminis, ex fracescente fermento, resurgunt per primam vitam. Ejusmodi sunt quæ per venenum vitæ, vel per mortem ignis, pereunt. Sic namque pomum, sponte putrefactum, & cadavera quæque, vel herbascunt, cum succo Leffas, vel prius verminascunt.

32. Tandem mineralia & tres vitas, distincta serie ostendunt. Ita est. Mineralia quidem, non habent semen, cum imagine prædecessoris, per modum animantatorum. Quod tamen multos fefellit, analogo seminum fluxu, non rite perpenso. Mineralia enim, non minus quam reliqua, alligantur suis causis constitutivis: adeoque procedunt ex necessitate, & fluxu suorum seminum. Ideoque carere nequeunt triplici vitæ seminalis discrimine. Quidquid enim absque genitore, ad hoc aliquid procedit (uti mineralia,) semen suum, in locorum diversorio reperit.

33. Quocirca quædam immediatè sunt in loco, alia vero in corpore locato. Ventus quidem incessanter fluit in loco: est tamen quibusque locis sua proprietas stabilis; certis Provinciis venti, & statæ tempestates. Quæ loco tribuo, non aeri, aut instabilibus aquis. Deus ergo, nedum corpora virtutibus dotavit: sed & loca replevit immediatè, seminum incomprehensibili thesauro, in mundi terminum duraturo: Divitiis nempe accumulavit loca, stata dierum maturitate, in lucem prodituris, vestemque aquæ induturis.

34. Terra enim erat primum inanis & vacua: dupliciter nempe inanis, quia spoliata viribus dotalibus, tam in suo corpore, quam in locis recessuum ejus.

35. Quod sic cernes. Nam etsi fluat aer, sub Blas ventorum, lumen tamen, (quia immediatè in loco, & mediatè in aere,) manet stabile. Si enim putetur lumen, cum aere simul fluere, vel per unumquodque instans in fluxu aeris, lumen de novo generari, scias lumen esse revera ens extra lucem. Nam penes me asservo silicem, quem si ad aerem, Sole exsistente supra horizontem exposuero, ad spatium trium vel quatuor saltem pausarum, (nec etiam refert, sive dies serenus, sive obnubilus fuerit,) ac inde ad obscurum locum detulero, servat conceptum Solis lumen, ad aliquod simile fortassis spatium. Idque fit, quoties repetitur præfata illuminatio. Adeoque hinc palam fit, lumen esse ens, subsistens in loco immediatè, nec habens aliud ens inhærentiæ, præter sui ipsius locatum esse, separabile à creatura lucida. Adeoque si de aere migret in lapidem, posset etiam de aere in proximum aerem migrare, si ejus exsistentia immediata esset in aere & non in loco. Siquidem est lumini perinde migrare ex loco (subjecto immediato,) in aerem, vel in silicem: in eo tantum est differentia, quod esse luminis, in aere non subsistat, præter fotum lucis continuum, ut neque flamma extra fumum cremabilem. Sin autem silicem aptum sibi retinaculum habeat (ut fit, quando ignis ferrum possidet,) persistit in eo aliquamdiu.

36. Fit enim hinc, quod visus uno instanti suum percipiat objectum, quia immediatè in loco est, tam lumen, quam color; in corpore medii vero, velut per accidens & secundario.

Etenim cum locus sit subjectum ejus, non reperit resistentiam, in corporibus locatis diaphanis, quin unico momento, ab octavo Cœlo, in terram usque, lumen vibretur. Sonus verò, sive objectum auditus, immediatè est in capsa medii, & ambulat sine fluxu aeris, de subjecto in subjectum. Etsi in hoc Scholæ surdastræ fiant. Odor vero non dispergitur sine odorabili, quod est Gas rei. Quod per vacuitates, sive Magnale aeris dispergitur.

37. Estque Magnale capsa, in qua Gas omne reducitur in primam aquæ materiam.

38. Inhabitant ergo locis, nedum lumina & colores, tanquam immediati hospites: sed fermenta, Rationes. Ideoque, à Conditore verbo locata, ut sint radices seminum successivorum, in mundi usque finem.

39. Mineralia ergo, non promiscua ubique: sed certa, statis annis, & locis. Tam enim Suevia cupro dives, quam olim potuit esse *Cyprus*. Insons ergo frigus, ut vanus calor ad constitutiones illorum seminum. Siquidem, & in montibus frigus, & mineralia comitantur plerumq;. Loca enim quæ fodinis caruere olim, sua quandoq; die, maturato semine, fœnora reddent, ditioribus non imparia. Quia radices, sive fermenta mineralium sedent in loco immediatè, ac in dierum plenitudinem sine fastidio anhelant. Quam ubi semen complevit, tum Gas, obsidens aquam ibidem, semen à loco suscipit, quod aquæ sulfur dein imprægnat, aquam condensat, atque sensim in aquam mineralem transplantat. Non raro enim contingit, quod Metallarius in fodinis, saxa diffringens, dehiscat paries & rimam det, unde tantillum aquæ, subalbidæ virescentis, manavit, quod mox concrevit instar saponis liquidi, (*Bur* voco,) mutatoque deinceps pallore subviridi, *flavescit*, vel albescit, vel saturatius viridescit. *Sic* enim visum est, quod alias intus, absque saxi vulnere fit. Quia succus ille interno efficiente perficitur.

40. Est ergo prima seminis metallici vita, in condo, sive promtuario loci, homini planè incognita. At ubi semen in lucem, liquore vestitum prodit, & Gas incœpit sulfur aquæ inquinare, vita est seminis media. Ultima verò, cum jam indurescit. Est autem ultima seminis metallici vita, prima metallorum vel illi saltem proximè conjuncta. Dum vero ista massa sulfur spirat, suumque intus claudit *Mercurium*: tum inquam, vita metallorum media. Ultima vero, ubi fixitatem, venæque stabilitatem propriam acquisivit. Quocirca est vitæ, & seminis, in metallicis manifestior progressus, & distinctio, quam in duabus Monarchiis sociis. Eo quod metalla non exigant figuram, nec totum tam exquisitum.

41. Imo si seminum imago, in vitalibus profluat à suo genitore; certè mineralium typicæ imagines, ex promtuariis Divinæ largitatis, sunt petendæ. Hinc quoque mineralium semina nō sunt inquinata, genitorum turpitudine & *lascivia*, nec monstrosa sese ideo offerunt. *Sed quia illibata, angustæ ideo sunt potestatis*, in medendo. Ergo mineralia, non magis quam cæteræ res, à vitæ ultimæ possessione spolianda sunt, si ab illis obsequium sanando exspectemus. Languidam alias allatura opem, & quasi se frustra venisse plorabunt, quod fines destinationum sint assecuta: sed in stuprorum & luxuum prævia dirigantur.

42. Repetam quæ supra, In Eden poterat Archeus noster plenarie omnes Archeos tam venenorum quam alimentorum, in sui incrementum subigere, absque ulla sui laffatione, aut eorundem reactione. Poterat nimirum absque difficultate, omnem vitæ mediæ impressionem tollere, & superare, Erat enim Archeus, immediate ab anima immortali rectus, adeoque & ideo impassibilis. Non enim Deus fecit mortem in Paradiso non solum: quinimo neque pro homine creatum fuit medicamentum exterminii (id est venenum,) in terris. Sed mox homo ejectus in terram, hæc tribulos & spinas invexit. Id est: Licet Archeus noster victor, ciborum Archeos sibi subigat: peregrinarum tamen proprietatum reliquiæ superstites manent. Ultima nempè ciborum vita quidem abit: superstite media. Quapropter stomachus debilior, majus gravamen

sub

ſub finem digeſtionis ſentit, quam mox à paſtu: quaſi Archeus dignitatis priſtinæ amiſſæ me mor.

43 Has igitur qualitates vitæ mediæ ſuperſtites, ambulatorias voco.

44. Adeoque quod Scholæ clamant impoſſibile, eſt iter commune, ac neceſſarium in natura. Quaſi neceſſarium foret, materiam generationis denudari omni prorſus accidente, prioris ſui eſſe, nec diſpoſitiones prævias ſupereſſe poſſe, & quaſi unicuilibet generationi præcederet corruptio, vel privatio. Adeoque neceſſum eſſet, materiam primam, ſive hylen ſummariam, actualiter ſubſterni, atque immediate præcedere generationi, quam tamen volunt in inſtanti contingere. Etenim niſi præviæ diſpoſitiones, & fermenta earum generandarum, præexſiſterent in fieri, indifferenter quidlibet generaretur ex quolibet.

45. Compulit enim Scholas ad hunc ſcopulum, malè intellecta principiorum authoritas, putantes omnia accidentia, immediatè, & originaliter dependere ex forma totali rei.

46. Quaſi forma, in puncto generationis adveniens, omnes characteres ſui ſeminis in ſe haberet, & antequam eſſet, illis infudiſſet. Sin autem à forma generantis immiſſæ ſint proprietates diſpoſitivæ in Archeum: ſaltem toto individuo ſuppoſiti differunt, nec ad generati formam ſpectabunt. Neglexerunt Scholæ, ſeminum & Archei entelechian, ut & formarum ſubordinatarum actualitates. Neſciveruntque à generationis initio, uſque in finem generati ſpontaneum, non eſſe niſi unius ſeminis fluxum, nequicquam attingentem formas generatorum.

47. Ergo in Archei vita media celatæ ſunt ſeminum poteſtates, ad vitalitatem ſurgentes, & vitæ, ſive formæ rei viventis ſubſtratæ. Igitur cum Archeo ciborum tranſmutato migrant, & tranſplantantur in dictionem Archei humani, proprietates vitæ mediæ, ſeipſis tamen multo obtuſiores. Idcirco frivolum eſt, nullum accidens in genito eſſe, quod prius in ſemine (quod malè vocant corruptum) fuit. Pariter etiam, quod ex rei forma, omnis accidentium ſit progenies. Sic namque ex univoca, ſimplici, atque homogenea mente immortali, malè peterentur tot hominum proprietates, & inclinationes. Sin vero menti aſtra adjunxeris, hæc cito te deſerent. Longeque petitum ſubſidium, flacceſcit in itinere, & ante appulſum, deficit. Malè quoque cum ſeminibus ageretur, ſi à forma rei vitalis, quæ tantum poſtea advenit, omnis ſeminum proprietas, & efficacia, mutuanda eſſet.

48. Inconcinnum ergo Scholarum dogma fert, generationem præſupponere corruptionem; & vice verſa. Alioqui ſi poteſtas media, in forma totali, atque vita rei ultima, conſiſtat: certè Medentes imponunt ægris, dum ſublata vitali forma, è plantis, atque animalibus, his utuntur in ſolamen infirmorum. Vident quidem ſæpè in urina lactentis pueri, ſubſiſtere odores rerum quas nutrix ſumſit, puta oleum aniſi, macis, &c. Quod nutrix ſumſit, redolet in urina pueri ſugentis, adeoque ad illum finem nutrici propinantur: vetant tamen idem accidens permanere ſoſpes in genito, quod antè erat in corrupto. Verumtamen potius, in quolibet motus & alterationis puncto phyſico, ſive, inter unum & aliud inſtans, accidentia cuncta renovari. Malunt nimirum Scholæ, lumen à firmamento, in terram uſque, ſingulo locorum & motuum inſtanti, producere actu infinitas ſpecies luminis, ſe invicem, filo continuo, propagantes, in quolibet medii puncto mathematico, quam quod permittant, lumen immediatè per locum ferri, radii vibratione. Malunt inquam, odorem aſparagi, à ſpecifica forma lotii, quam à vita media aſparagi manare. Non enim cognoverunt aliud ens, niſi ſubſtantiam & accidens, nec lumen ſubſiſtens, niſi immediatè intra ſubſtantiam medii.

49. Objecta viſus, neſciverunt immediatè tranſire per locum, cui inſunt immediatè. Nec advertunt ſe agnoſcere æquivocam accidentium generationem, dum unum ex accidente, aliud vero è forma ſpecifica prognatum. Rationes autem, quare objecta viſus fortius moveant prægnantium imaginationem, quam cæterorum ſenſuum objecta, magis corporea, Prima eſt: Quia objectũ viſibile eſt in loco immediatè,

adeoque

adeoque magis affectat, propiusque attingit, & penetrat animam, propter similem exsistendi modum. Attingunt nempe se mutuo per attactum intimum. 2. Cæteri sensus inserviunt visui. Puta, prægnans, Sulmone viso, fertur in edendi desiderium. Tum enim quidquid sumserit, præbet illi quidem actualiter gustum Sulmonis, servitque gustatus visui ut hero: sed decidens in stomachum, nec habens Sulmonem realiter in objecto visibili, fraudem suam percipit, quam appetitus sibi facit, ideoque nauseat, atque infirmatur mulier, corde palpitans. Appetitus enim fingit Sulmonis gustum, at falsum indignatur uterus: sed nequit cibum transformare in Sulmonem. Imo licet alium piscem esitaverit, fitque facilis transitus, in habentibus symbolum: non potest tamen inde formare optatum Sulmonem, quia est objectum gustus, non autem visus. Ubi alias per objectum repente Sulmonem vel anatem, fœtum facile transmutat, in ejusmodi monstrum. Quippe objecta gustus, sedentia immediate in corpore aliquo, non possunt ob sui corpoream crassitudinem, formare imaginem transmutativam.

50. Idcirco qui student adeptis, contendunt laborem Sophiæ promovere per objecta visus, & quidem per lumen Lunæ. Ut scilicet anima attingatur à lumine formali & nox nocti indicet scientiam. Quoad fœtum, certè illum considero ut ramulum peregrinum trunco arboris insertum, qui licet liquore materno alatur, propria tamen mox intus quadra vivit. Neque enim ut pars integralis inest: sed tanquam hospitatus miles, rapit omnia in lubitum, ipsumque vas dilatat pro sui imperio. Uterum vero considero, ut domum vacuam, à peregrino possessam, & ampliatam, in quam proinde facilius picturæ incidunt, quam in exquisitè conclusam. 3. Objectum visus est magis spirituale, & ideo imago ejus nudior, spiritualior, & magis activa. Quarta. Pater luminum, in hoc per similitudinem, manifestat sola luminis cogitatione, se ex nihilo creasse omnia. Species inquam rerum, quas ab æterno in se complectebatur, sola cogitatione, in esse creatum produxit. Sic & imaginatio libidinis animarum, per objectum visus, profundit sui imaginem in semina, fœcunda ut sic essent ex jussu Dei.

51. Dici hic posset, quomodo fiant spirituum apparitiones immediatè in loco, colore, figura, & lumine, non autem in corpore: & per consequens, quare videantur ab uno, & non à vicinore altero. Qua via, lumina & colores se mutuo in loco transsecent, immutata nihilominus singulorum exsistentia, quo pacto se penetrent & Optices regulas fallant. Id est, effascinatio fiat. Quomodo color splendorem habeat opacum, invisibilem in medio, visibilem in termino repercutiente: licet ille nitor non minus sit in medio, quam in dicto termino, nec in ullo radio, nisi directo dumtaxat. At hæc aliis relinquo, sub thesibus à me formatis. Ego Physicen magis tracto.

52. *Moderni distinxerunt qualitates per classes: ut primæ scilicet referrent elementalem vultum* caloris, frigoris, humiditatis, & siccitatis, (quarum duarum posteriorum censuram alibi demonstravi.) Secundæ vero qualitates continerent leve, grave, molle, durum, asperum, glabrum, friabile, tenax, album, nigrum; itemque odores & sapores, ut dulce, amarum, salsum, acre, ponticum, acidum: quippe quos putant ex elementorum mistione proximè resultare: quod falsum est, cum elementa nunquam mista fuerint: sequuntur ergo præfatæ qualitates, tanquam dona sua seminum formalia initia, habentque se per modum fracedinis fermentalis. Ut patet in fungorum speciebus. Tertias dein qualitates vocant specificas & formales, iisque adhuc quartas ceu magis abstractas addidere. Tertia ergo qualitas est specialis sapor aromaticus in cinnamomo, croco, cariophyllis, &c. singulariter suæ speciei servans. Quartæ ergo, sunt magis formales, magisque à corpore remotæ, qualis est venenosa in venenis, solutiva in laxantibus, attractiva ferri in magnete, productiva lactis in fœniculo, &c. Saltem tres priores classes operantur corporaliter vi seminum, quatenus sibi materiam desponsarunt. Sed dictæ deinceps sunt planè formales, aguntque per vim luminarem, & abstractam, concreto suo alligatam, habentque ideo imprimere suas actiones in formas vitales.

53. Tres priores scilicet, vix penetrant alia corpora, multoque minus commiscentur illis radicaliter: ideoque transmutantur ab Archeo nostro. Ita ut quamvis vitæ mediæ suæ obscuram proprietatem à transmutato esse sui adhuc secum ferant, subiguntur tamen in nostri clientelam, fiuntque cives nostri: plura licet inter transmutandum, insigniter cum Archeo dissideant, quia fortitudinem indomitam atque alias incapacitates habeant, sordes inquam, & impedimenta. Incorporantur videlicet nobis, cum nota vitæ suæ mediæ, quam difficulter exuunt, subiguntur tamen. Sin minus: rejiciuntur post relictum in nobis sui contagium. Ideoque degenerant in sordes morborum occasiones: quibus Archeus diversimodè commotus, indignatusque format deinceps morbos.

54. Sed proprietates formales, & prorsus abstractæ emanant è formis, suntque luminares ideo & igniculi ipsiusmet formæ, vim habent penetrandi Archeum, per totum ejus lumen, vitam item & partium formas. Cogitabam ergo pridem, an morsus rabidi deferret in saliva quandam singularem fantasiam, quæ nostram velut suum patiens in se converteret, formaretque sibi propriam luminarem proprietatem, effectricem Hydrophobiæ? An vero noster Archeus sibi fabricaret imaginem virulentam propria sponte. At tandem ista disputatio, solius nominis est mihi visa. Quippe inveni in hujusmodi actionibus luminosis, connexionem unitatis in puncto, causæ scilicet *occasionalis*, & efficientis nostri *Archei*, eo quod per modum luminum se penetrent, & uniant radicaliter absque alia distinctione, quam terminorum relativorum.

55. Quod nunc de externo rabidi veneno, idem de carcinomate atque aliis esto judicium. Lumen namque formale virulentum, subnatum in vita nostra, fit ipsum vivens, adeoque prout Archeus rabidus fermentaliter contagium externum suscipit; ita & in cancro, aberrans, se transplantat in furores, quibus carnem topicè infestat.

56. Nam sive deferantur intro, per accidens externum; sive vero intus suscitentur, adeoque hactenus aliqualiter differant, quoad initium principiativum: Interim tamen per applicationem idem est, luminis tamen virulenti, servato modo propagandi & penetrandi juxta proprietates seminum, servataque sphæra activitatis veneno cuique propria. Nam quædam subito se propagant in totum, & necem mox inferunt: alia vero topicum venenum exercent, eo quod horum proprietas, etsi penetret ex natura veneni, se dilatat tantum juxta præscriptum sui veneni. Hæc nimirum est immediata actio formarum in formas, per penetrationem unitionis fermentalis, cum transmutatione nostri.

57. Itaque non propriè suscitatur novum venenum in Archeo, ut sibi formet venenum. Prout alioqui alibi, (ut in febri,) occasionalis materia Archeum in furorem concitat, non quidem ad fabricandum alias materias occasionales febriles: sed Ideas nudas furoris, ad expellendum dicatas, quas in suimet substantia depingit. Ast lumina formalia venenorum, penetrant lumen vitale, commutando efficienter & potenter, propter venenum occasionale sibi insertum, præsens & radicaliter penetrans vitam mediam nostram, eamque in ultimam disponit, per primam vitam veneni. Igniculi quippe sunt formales, animantati vel non, perinde esto. Quoniam agunt licentia & libertate formali, qua se in puncto penetrant & insinuant in instanti. Aguntque quod agere jussa sunt à Domino.

58. Considerandum dein, quo pacto vitam nostram tam facile pessumdent. 1. An videlicet nostram transmutent in suam. 2. An vero Archeum in furorem agant, ut seipsum amens perdat, & per totum se diffundat. 3. An vero per privationem luminis mortificent, exsufflando scilicet igniculi nostri lumen in Archeo. 4. An tandem Archeum sub se comprimant, per sui exaltationem virulentam? Certum est imprimis, hoc non fieri per contrarietatem, quam in naturam intrasse nunquam, demonstratur alibi. 2. Certum est, fieri per dona divinitus veneno collata, quæ proprietates dicuntur. 3. Certumque est, venena diversimodè in nos agere, atque modum quadruplicem venenorum statuisse differentias. 4. Certumque est tandem, quod Deus non creaverit mortem, ut nec venena, homi-

hominum exterminium, quem immortalitate donaverat: attamen corrupta illius integritate illi evaserunt lethalia, quæ venena ipsi prius non erant. Sunt interim venena quædam fermentalia, quæ non tam vi luminaris igniculi & proprietate formali nos perdunt, quam fermento quodam penè odorabili. Adeoque unica vita multos sibi hostes undequaque timet. Etenim fermenta ejusmodi magis accedunt ad naturam corporum.

59. Vides illud in lychnio sulfurato, quod accensum & suspensum in vase vitreo, ardebit quidem, & implebit vas sublimata sulfuris fuligine: quam etsi exspirare feceris, atque iterum lychnium ardens imposueris, momento ipso quo intrat, extinguitur, non quidem à fumo sulfureo, (qui cum sit ipse adhuc sulfur, deberet potius accendi,) sed à Gas sylvestri, cujus solus odor novam flammam extinguit: non quidem materiali flatu, sed odore sui: Imo nedum lychnium sulfuratum, sed etiam flammam extinguit candelæ. Idque probatur. Quia si in cadum spatiosum miseris flammam, tantisper atque fracedinem vas redolet, vel alioqui fracidæ fæcis aliquantillum continet, exsufflat flammam lychnii aut candelæ. Idem proportionaliter ergo in vitalibus igniculis formalibus intellige. Sic nimirum in cryptis & fodinis facilè necantur homines, odore, & Gas loci. Sic & venenum pestilens, sæpè absque mora vitale lumen perimit. Quia venena ejusmodi, sunt positiva & exsufflativa, mortalia, non autem privativa. Neque enim alio etymo donari possunt, quam quod suo Gas virulento efficienter exsufflant lumen formale, animam sensitivam, sive formam substantialem vitæ nostræ. Ideoque inter entia realia locum habent, & quidem potentissima.



# NATURA CONTRARIORUM NESCIA.

1. *Bruta non erant in Paradiso, ne homo brutalem copulam videret: sed maneret innocens pudoris.*
2. *Ducta sunt bruta aliunde ad Protoplastum in Eden, ut illa nominaret, inde Deum laudaret, & se agnosceret.*
3. *Quales ibidem essent arbores.*
4. *Plura individua in speciebus singulis creata, non autem in homine.*
5. *Homo semper comedit carnes & de sacrificiis ipsis, præter Turcas & Calvinistas.*
6. *Contemplativa Philosophia prima flentis Adami.*
7. *Artium prima Agricultura.*
8. *Zoosophia altera.*
9. *Astrologia meteorica, Agriculturæ pedissequa.*
10. *Introitus Medicinæ fuit postremus.*
11. *In primis adhuc statur principiis. Galenus introduxit methodum nimis facilem, ideoque suspectam.*
12. *Indicationem unicam naturalem finxit Galenus, nempè per contraria.*
13. *Detegitur fraus illius axiomatis.*
14. *Irrisit Paracelsus Galenum, sibi malè constans.*
15. *Male censuit omnem medelam per similia fieri.*
16. *Semina non operari per contrarietatem: sed per jussum, cognitum à priori, soli rerum Domino.*
17. *Nesciunt seminum necessitates, quorsum dirigantur.*
18. *Occultatur in contrarietatum axiomate Erhnicismi cæcitas.*
19. *Notatur Aristotelis futilitas, de materia prima.*
20. *Argumentum ex Aristotele, retorquetur in Galenum.*
21. *Argumenta aliquot idem concludentia.*
22. *Scholæ decepta, per metaphoram, & hyperbolem introductam naturam.*
23. *In elementis non dari contraria.*
24. *Summum frigus cum summo calore, eodem puncto aeris combinari pacificè, & absque contrarietate.*
25. *Rellolæum quid.*
26. *Aqua non fervet per ignem, ratione introductæ contrarietatis.*
27. *Aqua non extinguit ignem, propter contrarietatem.*

28. *Ignem non esse substantiam, probatur de elementis.*
29. *Humiditas & siccitas, qualitates vix intelligibiles, in abstracto.*
30. *Nec sunt Relollæ, per modum caloris & frigoris.*
31. *Humidi cum sicco, non esse radicalem commistionem.*
32. *Unica quæstio Authoris, proposita omnibus Doctis, temperiem elementorum in misto credentibus.*
33. *Elementa, non esse invicem contraria.*
34. *Elementa non se invicem absumere.*
35. *Elementa non pugnare.*
36. *Res inanimes, non habere contrarietatem.*
37. *Actio Naturæ contrarietatis expers, probatur de fide: dein per aliquot argumenta.*
38. *Idem ostenditur in aliis rebus.*
39. *Quid sit Natura.*
40. *Nomen Criseos impertinens.*
41. *Notatur Paracelsus, quod remedium velit operari propter similitudinem.*
42. *In quo sit sita vis medicaminis.*
43. *Quare necet fames.*
44. *Quæ requirantur pro medela.*
45. *Refutatur Paracelsi doctrina.*
46. *Objectio futilis.*
47. *Peccatum non opponitur virtuti, simpliciter, privativo modo.*
48. *Venenum rabientis, serpentum, tauri, &c. non habere contrarietatem amplius causarum, unde fiunt.*
49. *Declaratio præcedentium.*

1. INtegritatem Naturæ jam sat contemplatus, dein paulatim descendi in ejusdem defectus, & alteritates, dum rem medicam attingo. Ostendi nimirum, non esse elementa quatuor, in natura, atque inprimis ignem, nec accidentis, imo nec substantiæ quidditatem habere, multo minus elementi naturam. Quocirca elementorum, ac complexionum quaternarium disruptum, & frustraneum: Ideoque quatuor humorum coactam adaptationem. Adeo ut quanquam hinc satis manifestum sit, morborum causas & essentiam in Scholis intacta fuisse: Idipsum tamen ex illarum thesibus, peculiari capite alibi demonstrare volui. Hoc loco autem demonstrabo, quod natura nesciat, itemque nec admittat suo voto contraria. Initio creavit Deus cœlum & terram, ac quicquid universo continetur. Virum autem constituit in Paradiso, postquam esset creatus. Nec etenim leonem habebat secum, ovem, Tigremve sibi contrariam, aut lupum comitem: nec demum aliud animal, quod sibi aut fructibus Eden insidiaretur. Imo, nec voluit Omnipotens, quod homo sexualem brutorum copulam cerneret, quem in puritatis innocentia vivere optabat, (ut alibi de vita longa.)

2. Sed adduxit Deus de animantibus singulis ad Adam, unum saltem de quaque specie, etiam è remotissimis terræ oris, (siquidem Rangifer non nisi suo climate superstes remanet,) ut Adam propria illis nomina daret. Ast non tanti erat nomen dare brutis, ut Deus, absque ulteriori fine, hæc Adamo nominando substerneret. Sed istud est factum, ut nosceret scientiam rerum cunctarum sibi gratis divinitus datam, atque tantæ molis arbitrium, pro tot beneficiis, constanter in spiritu adoraret. Nam ex quo bruta omnia, juxta propriam cujusque naturam nominabat, sua ipsius cognitio quoque includebatur. Quæ apex est Sapientiæ. Noverat namque se penitus, (non brutum quidem se,) divinitatis non inconcinnam atque immortalem imaginem. Igitur primariò propter Dei honorem, allata sunt illi undecunque bruta: ac dein propter sui utilitatem, ut per abnegationem brutorum, quæ antè non viderat, suiipsius cognitionem hauriret, sicque Tentatoris ludibriis cederet. Bruta nomenclaturis carere poterant, ubi præsertim se invicem nominare non debebant, unum quoque alterum ex nomine cognoscere aut cognationem æstimare, non requirebatur. Sunt ergo denuo post appellationem, singula restituta suis natalibus locis.

3. Deerat enim homini cruentum ex cæsis animantibus epulum: sed beneplacitum creatoris tulit, illi concedere fructus lignorum. Ibi tunc arbor quæque, perpetua fronde virebat florem, successivum gerebat, fructum denique perpetuum, non verminosum nec ante maturitatem deciduum, uti neque florem effœtum

proferebat. Ista nempe in Paradiso, quotidiana erat vegetabilium propago, voluptas, luxuria, ac felix ubertas. Prout enim herbæ cibis aptæ, nobis sunt cerealia, legumina, olera, & aromata: Ibi arbores quoque unum ex istis, si non quatuor simul, aut aliquot connexa proferebant. Multiplex siquidem glans ibidem cerealia referebat diversa. Oliva & nuces totidem notabant legumina. Prout & poma, totidem olera. Arbores quoque aromatum matres, herbas condimentis aptas exhibebant. Atque tandem, multa stabant connexa, sub specie unica, prout & nunc pomum, oleoso nucleo subinde constat. Cuncta nimirum sensibus humanis adulabantur. At postquam hominis Majestas, ob prævaricationem, cassa, ipsique natura jam esset polluta, debebat eadem die mori; stetissetque latæ sententiæ vigor, nisi is, per quem facta sunt omnia, se vadem oppignorasset coram eo, qui fecit omnia, se in temporum plenitudine, oppetiturum pro homine, ut sui justitiam amore oscularetur. Unde pax. Ejiciendus extra Paradisum homo in terram, ubi ligna occurrerunt steriliora, nec ciborum continuæ necessitati sufficientia. Sed priusquam abigendus erat, cum ipsum jam suæ nuditatis puderet, Deus utrumque induit tunicis pelliceis. Magnus nimirum ille Sacerdos & Agnus, hostia immaculata immolatus, ab origine suæ sponsionis amorosæ, in mysterium; qui ideo duos sine labe agnos, Patri æterno immolavit coram homine, unum quidem in holocaustum suæ futuræ passionis, alterum quoque sine ossium comminutione, partim sacrificandum, partimque edendum, in hostiam pacis, utrique dedit homini, ut à condito mundo Agnus in juge Sacrificium, hostia, atque ferculum foret, unus & idem. Quorum Agnorum pellibus amicti sunt parentes. Quem primum litandi tenorem, deinceps imitata est gentilitas.

4. Quamvis in Arcam duo saltem sexus cujusque speciei, conjuges ingrederentur: non tamen per annum jejunavit Leo, ut primam gregis spem, simul cum Pardo, atque lupo divideret; iterumque deinceps per annum abstinuisset. Terram enim sufficienti numero replevit Dominus, quæ ante inanis & vacua. Neque enim quicquam defectuosum esse voluit. Prout mare, individuorum multitudine, ita & terram pluralitate brutorum individuorum ditavit. Etenim quanquam sponte bina tantum intrarent animalia: assumsit tamen Noah ex mandato Domini cibos pro se, & aliis necessarios. Futilis ergo quæstio, cur hodie plures oves, quam lupi.

5. Habuit ergo homo ab initio carnes, quibus vesceretur & sacrificaret: fuitque vel ab exordio mundi, sacrificandi ritus, ut de immolato ederent sacrificantes. Deficiuntque hodie soli Mahometani, & Calvinistæ, tanquam Sacrificio destituti. Cedant ideo qui scribunt, mortales ante diluvium carnibus vesci insolitos, quia scriptum esset: *Carnes deinceps olerum instar erunt.* Frustra alioqui namque Abel gregem & armenta duxisset, nec cecidisset alter in venatione ferarum, & Nemroth nomen vanum haberet. Credam itaque, mortales *bestiis* tam domesticis, quam *feris usos*: vix tamen piscibus, ante diluvium, eo quod tum unicus fons totam irrigaret terram, staretque mare, altera parte globi, cujus altera medietas dicebatur arida. Adeoque pisces solius maris erant, dum totus mundus indivisum erat continens: in cujus meditullio, unicus fons totam irrigabat terram in quatuor divisus flumina. Nondum ideo Lintres, aut Scaphæ enotuerant, sic piscatio in mari insueta. Nec etiam habitatio hominum litora colebat. Nam Agricolis unicum terrarum, vastumque continens, sat voluptatum dabat, ut sterile pelagus mille tempestatibus horridum detestarentur. 1. *Genes. cap. v.* 28. Homini primum datum maris dominium legitur, dein super volucres cœli, ac tertio, super omnia animantia, quæ se movent super terram. Tamen ubi de cibis sermo est, 1 *c. v.* 29. Omnis herba & arbor, in cibum data est: Et 1. *c. v.* 30. Omnia animantia terræ & volucres cœli, & quidquid movetur super terram, habens animam viventem, datur hominibus, ut haberent, quod ederent: Nusquam tamen pisces leguntur concessi, ut neque pisces maris ad Adamum translatos, sua ut sortirentur nomina. E quibus statim obvium est, non fuisse herbas, arbores, aut reptilia ulla, homini contraria, aut in medicamentum extermini. Restrictio item pro volucribus, & quæ se

movent super terram, pisces excludit. Qua propter ut à diluvio, sectione unius continentis, fontes, & cataractæ, sese ex imo fundo diffuderunt, pisces, delabentium aquarum dulcedine allecti, aliquot in fluviis & paludibus mansere. Aliis interim nova diluvii permistione & licentia è mari adscendentibus. Pisces itaque car nes sunto: licet homini antè insitatæ. Carnes inquam, quæ olerum instar deinceps à diluvio forent. Alioqui caro volatilium non olerum, sed cerealium vices rependebat, ut quadrupedia jam dudum ab initio leguminum locum suppleverant.

6. Protoplastus itaque in terram proscriptus ærumnarum, tædii ac pœnitentiæ plenus, amplissimorum seculorum otio, sensit naturam suam, jam corruptione defœdatam, atque conservationis indigam: Denique ut est necessitas ingeniorum ac inventionum mater, meditari cœpit, qua ratione intestinis vitæ calamitatibus, atque imprimis meteori injuriis occurri posset.

7. In quo labore, filiorum suorum natu major, cœpit frugum nativitates, felices atque infaustos proventus perpendere. Unde prima Philosophia, Agricultura fuit.

8. Alter quoque, proprietates & societates animalium notavit, gregis unde indubitata spe, tranquilla vita ducitur. Hæc fuit scilicet Zoosophia.

9. At deinceps uberiorem progressum facientes posteri, decreta siderum, cum priorum observationibus, nectentes, denunciatas rerum vicissitudines utili & jucunda admiratione adnotarunt. Pedissequa ergo Agriculturæ sic surrexit Astrologia.

10. Veruntamen naturalium dispensationes prorsus obscuræ manserunt: uti & inter omnes, suiipsius notitia, cunctarum est postrema atque difficillima. Morborum verò generationes, remedia & sanationes, (quæ adhuc tum erant rarissima,) longè erant obscuriora. Primum namque, quisque remedia, quæ sibi profuerant sine invidia, in medium adferebat. Primus autem Hippocrates suas observationes in calamum deposuit: in quo labore divinam, quam non noverat, opem sensit. Galenus autem, vanas amorum nubes, tanquam aquilo, sibi dispersisse visus, multaque undecunque suffuratus, Theoremata elementorum, primarum qualitatum, complexionum, & humorum erexisse, gloriatus est. Hisque cuncta naturæ tam sanæ, quam invalidæ opera & fortunas dicavit. Quæ post Græca Gens opulenter adauxit. Quibus hypothesibus, Mauritani, ad palmam contendentes, laxa superstruxerunt experimenta.

11. Hæc itaque fuit nascentis Medicinæ origo & sors; hique inventores. In his demum statum, nec progressum est deinceps. Galenus ab Antiquioribus admonitus, advertens ignem per aquam extingui, & aquam igne calefactam evanescere, leporem se auribus tenere ratus, omnes propemodum morbos, eorundemque remedia, in primis istis corporibus, eorumque qualitatibus audenter constituit. Dixit namque ignem aquæ hostilem & vicissim. Unde decreto universali sanxit, in nobis congressum quatuor elementorum, invicem continuo in nobis bello pugnantium & contrariorum, in nobis continuam, atque inexcusabilem velitari luctam. Quare etsi foris lacesseret nihil, fore tamen, ut quandoque intemperies, sive morbus atque ruina, sponte adveniant. Mors inquam, ex compositionis elementalis necessitate, erumperet. Hoc in Galeno quidem fuit connivendum, at non in Christianis, si non doceant, in Adamo parem compositionis necessitatem fuisse antè, quæ fuit post peccatum. Si nempe Adami compositio, è quatuor dimicantibus elementis cōnexa staret.

12. Statuunt itaque Scholæ omnes, sola contraria contrariorum fore remedia. Quibus videlicet omnis excessus, (nomine morbi insignitus,) in symmetriam redigeretur. Plausibilis ista & stupida doctrina placuit facilè omnibus, in ignaviam subscribendi pronis: quippè, quæ sensu rustico, magno compendio, & passim à quolibet facilè conciperetur: atque hinc inde avidissimè est imbibita. Galenus interim, quamvis amputationem, vel resectionem noscere enti nato, privativè oppositam, attamen non addubitavit partium vel humorum ablationem, respectu membrorum, redigere ad seriem contrariorum. Neglexitque privationum familiam, ceu adultero congressu natam. Hinc uni-

universum quæcunque numero, situ, magnitudine, proportione, affluxu, vel effluxu, dissentirent, à debito ordine assumsit, tanquam si essent contraria, ut fatuæ suæ Regulæ stabilitatem faceret. Quasi Medicina non operaretur physicè; sed per solam staret Mathesin. Hinc tandem absurdo generalissimo, indicationes naturales morborum, per solas contrariorum oppositiones fieri dictavit. Axiomatibus enim suis necessitates subservire voluit, non autem axiomata, necessitatibus conformia erexit. Quæ ruinam proinde facere jubentur, quotquot ad tantæ ignorantiæ lubitum, efficta propinantur. Manet itaque hactenus à Scholis & vulgo adorata maxima universalis velut medendi apex, quæ per contrarietates, id est, per rixas, lites, bella, pugnam, crisesque, sanandi tritam orbi tam consignant. *Sic enim creditum, sic factum, fictumque est hactenus*, atque id tam extra controversiam, quod nil æquè censeatur plausibile & subscribendo pronum, suaque intelligendi facilitate, oblectando & abripiendo incautum quemlibet decipiat.

13. At cognitio causarum atque sanandi radices, longè occultiori stipite crescunt, quam quod vulgus rustico sensu flores earundem decerpat. Nec consideravit Galenus, quod unum contrariorum, toties prædicari oporteret, (juxta Aristotelem,) quoties alterum, eo quod utrumque staret sub eodem genere, parique privilegio gauderet. Quocirca neque investigavit unquam, quodnam esset illud genus, sub quo staret positiva frigiditas, sive frigus, contrarium calori putrido tam multiplici, quot febrium finxit species. Nimirum ubi reperiret frigus, maligno, putrido, hecticoque calori contrarium, totidemque passuum excessibus calori repugnans. Quæve ista esset singularis, & individua frigoris actio, tam diversorum graduum, atque specierum, quibus totidem calores subjugati, ad symmetriam cogerentur, quod sanè quamdiu neglectum à Galenicis fuit, etiam remedium cuique febri justum, mansit ignoratum, adhibitaque fuerunt remedia, à conjectura & casu præscripta. Angustiis nempè Galenicis, utrobique sua subjacent mendacia, in mortalium necem conspirantia.

14. Irrisit quidem Galenum Paracelsus, helvetico sarcasmo, licet subinde ad eandem methodum coactus recurrat, suæ increpationis continuæ immemor. Coagulata nempe, non raro resolutis, & resolventibus contraria, esse voluit: imo multoties ad explosas intemperies elementales, incoactus recurrit.

15. Tandem fervore contradicendi, omnium medelam constituit in similitudine tam naturæ, quam causarum morbificarum, cum ipso remedio. Indistinctionis scil. plenus ubique. Ego vero sub libertate Philosophica, nemini addictus Magistro, sentio: quod si ablatione causarum, omnis inde affectuum connexitas amputetur; omnem morborum sanationem, eadem quoque causarum lege, definiri debere. Adeo quod *correctio, ablatio, extinctioque efficientis immediati*, (quæ privationem effectus inde consequentis, intra se adæquatè claudant,) potissimum in medendo cardinem continerent. Non autem similitudines, ut neque remediorum contrarietates. Inprimis morborum producta, (puta calculum,) uti in se, suum agens, in se coagulatum retinent: ita quoque ablatione solius effectus, persæpè sanari. Quia simul quandoque tollitur connexio causæ internæ, sive immediati efficientis, cum materia sua. Adde his, quod sola solutio connexitatis, efficientis ad materiam: adeoque luxata, vel laxata adaptio, extinctioque, & pacatio privativæ perturbationis in Archeo, (quæ in se nonnunquam meram privationem includunt,) totam non raro sanandi historiam compleant, absque ulla contrarietate, vel similitudine remedii, ad causas occasionales. Quod ipsum meminisse debuisset Paracelsus, si ad sua semel respexisset arcana. Animadvertisset namque citò, unum aliquod istorum, omnes propemodum morbos ex æquo profligare, citra relationem ullam similitudinis, aut contrarietatis: at solius tinctura vitalis irroratione, dono, arcano, id est, superaffluentia bonitatis.

16. Enimvero quicquid in natura fit, aut nascitur, fit ex necessitate seminum efficientium

tium. Semina autem ipsa nullatenus operantur ob scopum similitudinis, aut contrarietatis; (ut alioqui vulgo putatur,) sed duntaxat, quia sic sunt jussa operari à rerum Domino, qui solus scientias, fines, seminibus dedit, sibi soli cogni tos à priori.

17. Alioqui semina vadunt, & quorsum, nesciunt: sesèque diligunt quidem, tanquam scientia pollerent, sed tendunt per media sibi concessa, ad fines sibi ignotos. Vocamus namque impropriè medicaminum intentiones, aut naturæ scopos: non quod sibi ab initio scopum præfixerint, tanquam si mente & præscientia pollerent: verum quod ex dono creato, nata sint sua directione sponte ac naturaliter defluere, ad ejusmodi fines, Deo cognitos.

18. Hoc namque sic dictat Christiana Philosophia, ignorat autem Schola ethnica. Itaque vel in lumine, admiror Scholarum ausum, quæ entia naturæ seminalia, non agnovere in morbis, qualitatesque entium per se subsistentium, & morbosorum loco substituere, æstimandas nihilominus voluere, per modum arbitrii, sensuum, ac thymosis, quatenus antipathias, ac contrarietates proprio impetu possiderent. Equidem sic assuevi philosophari, ut res ipsas, ex radicali fundamento, juxta cotem sacræ veritatis, quam proximè liceret humanis ingeniis, dimetiri cuperem.

19. Ut ergo ostendam contrarietatis theses, meros continere in naturam solœcismos, prius advertendum est, futile Aristotelis tulisse inventum, materiam pro generationis subjecto profituere, tam in natura integra, quam corrupta, (sc. ægritudine morbi:) omni prorsus accidente privam, (feliciter sic nempe incipit à duplici accidentium, & formarum omnimoda privatione, pro rerum primordiali initio.) Omne idcirco accidens, tam innatum, quam supervenïens, consequenter quoque dependere, atque profluere è formarum gremio. Sic quidem ut à forma ejusque præludio, in Archeo omnis activitas, tam materiæ quam accidentium, dependeat necessariò.

20. Interim Scholæ ab hoc Aristotele edoctæ, (sustinent etiamnum hodie,) substantiis tam materialibus, quam formalibus, nihil esse posse contrarium. Non video ergo, unde accidentia suam sibi contrarietatem mendicabunt, præcipuè quæ sunt nuda, immediata, atque mera formarum suarum organa? Unde enim hausissent suam contrarietatem, quorum materia & forma (totalia nimirum accidentium principia:) omnemà se procul contrarietatem repellunt. Potissimum, quod accidentia in se considerata, non tam sunt entia, quam entium; adeoque ex se sint nihil, nihil operentur aut valeant.

21. Necesse est ergo, si in natura aliqua sit contrarietatis intentio, eam primariò esse, in principio activo, id est, in sinu formarum. Adeo quod vel hactenus formæ ipsæ, (quas tamen absq; controversia in numerum substantiarum relegarunt:) sibi invicem essent actualiter & potentialiter contrariæ primitivo jure. Consequenter quoque falsum esse Scholarum axioma, Quod Substantiis nihil sit contrarium. Vel oportet accidentia eandem contrarietatem habere independentem à formis, atque ex sui propria natura, extra & contra possibilitatem formarum. Id est, non esse media immediata, producta, & organa formarum: sed ex se oriri, stare, perseverare, & agere, etiàm invitis formis, extra & præter formas. Esse inquam entia independentia, & non amplius entium. Vel tertio tandem fatendum mecum, nullam esse in natura contrarietatem, præterquam inter agentia libera & activa. Addo. Si contrariorum paritas subsistat, juxta præfatum axioma, necesse est, relationem fundandæ relationis inter contraria, dependere à radice substantiali, sive à radicali contrarietatum respectu, & intima proportionis adæquatione penitissimè præsente. Quod est dixisse: Essentiam fundandæ relationis contrarietatum, (priorem alioqui quam sit ipsa formarum exsistentia:) sitam omnino in ipso penitissimo substantiali formarum principio, contrarietatis omnino incapace. Idque sive Deum ipsum, sive aliam substantiam creatam spectes. Adeoque est necessum, contrarietatem in natura includere contradictionem, in suis & Philosophiæ initiis. Sin autem hæc, prout supernaturaliter, & in Deo consideres, non idcirco contrariantur etiam, adeoque nec à Deo in naturam fluent ut contraria. Et hoc ipsum

dico. Urgeo & ulterius. Si unum contrariorum dicatur totidem modis,quoties & alterum: neque formis substantialibus quicquam sit contrarium. Ergo nulla quoque est amicitia, symbolizatio vel similitudo inter formas.Quod est falsum. Siquidem hinc constat indelebilis character rerum, quod à Deo Pacis amatore creata sint universa. Etenim postquam melioribus initiis me erudiendum subjeci, serio cognovi, sive substantias,sive demum accidentia intuerer,nullam in natura esse contrarietatem, nisi inter entia irascibilia & motiva viventia. Tantum ab est, quod cujuslibet agentis actio in patiens, tantum procederet à termino relationis, contrarii ad contrarium.

22. Solam itaque reperi contrarietatem, in potestate irascibili sensitivorum, neque alibi. Unde fortassis per metaphoram, sive hyperbolem impropriam, contrarietas ad cuncta mundi individua contorta fuit.Nam Scholæ, propriam sentientes disputandi thymosin, meditatæ sunt, & reliqua seminum producta, pariter non nisi per Iram, actionem nimirum majoris ad minus, victoris ad victum, robustiorisque ad debilius, propter contrarietatis relationes concitari.

23. Axiomatis ergo negativi sensus, quo dicitur Substantiis nil esse contrarium, æquivalet thesi in titulo hujus capitis præpositæ, nempe, Naturam nescire contraria.Si vis aliqua contrarietatis esset in natura, præterquam in irascibili sensitivorum, (de terminis namque, & relationibus oppositis Logices, non loquor,) illa certè esset in manifestis atque primariis elementorum qualitatibus: sed in his nulla est contrarietas. Ergo nusquam alibi.

24. Probatur assumtum. Eo quod Scholæ primarias contrarietates in mistis desumant ex ipsis componentium elementorum contrarietatibus. Subsumtum verò probavi alibi hic repetendum: Vir Juvenis descendens manè ex Alpibus, continua nive tectis, latere tamen Solem respiciente, tota cervix, sibi in ampullas, sive vesicas fuit cremata. Estque ibidem aer summè delectabilis, ac novo velut æthere perfusus, (disce interim hinc primum, frigus non esse caloris privativam absentiam, sed ens verum.) Ergo ibidem frigus, & calor, intensa simul in eodem loco, tempore, & subjecto aeris, sese compatiuntur. Quod Scholæ non admittent, esse possibile in contrariis; siquidem quæ se mutuo debellare,frangere,expellere, interimere,& ad medium,neutrumque statum ducere volunt. Notandum hic obiter: ibidem intensum frigus hospitari immediatè in aere: intensum vero & vesicantem calorem, ibidem esse ex parte luminis, adeoque immediate in loco ipso aeris: in aere autem mediate. Sed cum iste locus penetret aerem, per totam sui substantiam: & locus illuminatus, calefaciat simul ipsum aerem, quem ideo lumen simul penetrat: idcirco in eodem aeris puncto, est intensus calor, simul cum intenso frigore. Quorum amborum nexus,gratum, & sensui amicabilem teporem profert, illusorium tamen. Quia effectus utriusque qualitatis connexæ, prodit intensionem magnam, sub illo tepore. Ideoque nec tepor causatur, quatenus ambæ qualitates, æqualiter intensæ, per pugnam contrarietatis sese confringant, atque reducant in mediam, plausibilemque symmetriam: sed sunt sensus, & Scholæ, (quæ se juxta sensualitates, ubique absque interiore indagine labi sinunt,) rerum naturalium improprii & rustici nimis Judices. Pariter, fervens aqua, infusa frigidæ, pari proportione, quanquam statim in commisto teporem excitent: utraque tamen qualitas, intenso gradu, est in isto tepore, non secus atque in præfato aere Alpestri: tametsi sensus illas non distinguat. Non est enim alias possibile, calorem illum aquæ, per graduum momenta acquisitum, perire in instanti. Imo,nec est pugna contrariorum,quæ istum teporem statim generavit,ut neque victoria frigoris calorem excellentis, dum prior calor remittitur: Sed calor in aqua est Relollæum transiens, quia violenter introductum. Ideo namque cessante igne, à quo est productus, sua sponte, statim minuitur, cessatque non fotus amplius. Id est, calor in aqua fervida per minimos subjecti sui atomos divisus, sua perit sponte, non autem à contrarietate victus, expulsivè.

25. Quia Relollæum est qualitas efficiens, non procedens ex fermentis & seminibus rerum. Estque duplex: Unum videlicet in corpore pro-

prio, alterum vero in alieno. Inter Relollæa propria sunt quædam separabilia, ut frigus in aere & aqua. Alia vero inseparabilia, ut calor in lumine Solis, candelæ, & ignis, quæ nunquam frigere possunt. Relollæum alienum est violentum, quod si non foveatur, perit ideo per sua momenta & gradus. Ideoque dicitur transiens; ut est calor in aqua.

26. Ergo aer & aqua non calefiunt ab igne, per contrarietatem, sed per generationem Relollæi alieni, quatenus agit, quod ipsi agere est jussum, heteroclito cum seminibus agendi modo. Ideoque nec agit ad, aut propter formam.

27. Pariter, dum aqua ignem extinguit, vel ignis aquam in vaporem sustollit, id nequaquam contingit vi contrarietatis. Quia totus universi ignis, ab unica aquæ gutta, ne vel minimam humiditatem delere aut minuere potest. Quapropter irrita foret ignis, atque stulta contrarietas, sive pugna vana ac invalida. Non posse autem ullis seculis, per artem aut naturam, aerem in aquam, aut hanc vicissim in aerem converti, per Mathesin, ac sufficienter aliis modis alibi sat demonstravi. Neque etenim ignis ab aqua extinguitur, propter frigoris contrarii præsentiam in aqua. Nam sic aqua fervens ignem non extingueret. Crematque ignis fortius sub flatu & frigore boreæ, quam austri: folliumque frigidissimus flatus, ignem magis accendit. Aqua ergo ignem perimit, non autem ignis aquam. Ignis etiam non frigore victus cedit, sed perit suffocatus. Sicque oleum fervens, primam candentem extinguit.

28. Si ergo contraria debeant esse sub eodem genere: non potest ignis esse aquæ contrarius, cum ignis non sit substantia, prout alibi sat demonstravi. Denique si essent contraria, essent primario, per se, substantialiter & immediate contraria, tanquam simplicia: eoque dato, deberet esse illorum actio par & æqualis pugna. Quod jam ante falsum ostendi, prout &, quod substantiis nil est contrarium. Quorum nempe duorum, ignis nempe & aquæ, intuitu, Scholæ omnem mistionum, & complexionum contrarietatem, finxere in universo. Quid igitur mirum, contrarietatem naturæ, in Scholis somniatam, haberi jam suspectam, cum privativa sua contraria sint absque contrarietate, paritate, congressu, commistione, virium que consertione?

29. Porro humiditas & siccitas, qualitates sunt vix intelligibiles in abstracto, (prout alioqui calor consideratur in manu, præter aut extra ignem: imo in subjecto sui improprio, quale est aqua:) sed humiditas, siccitasque, sunt potius ipsamet corpora qualitata. Nec ideo acquiruntur per partes & gradus (sub pace Scholarum) per modum qualitatum. Non enim propriè producitur humiditas: sed addito corpore humido ad siccum, apponitur plus humidi, atque sic impropriè humiditas grandescit. Id est: Humiditas increscit quantitative: non autem qualitative. Aqua autem siccescit nunquam, licet oculos fallat evanescendo, prout de Gas alibi. Denique siccum, sonat propriè exsuccum, continetque negationem duntaxat humidi. Ac licet admistione sicci, aqua videatur minui in luto, aqua tamen semper suam servat intrinsecam humiditatem. Ut & corpus siccum pariter suam siccitatem. Quippe illorum non est in radice commistio penetrativa: at sola partium appositio. Humiditas ergo & siccitas sic obligantur corpori, ut nullatenus ab illo queant distingui.

30. Ac proinde non sunt Relollæa per modum caloris & frigoris, quæ gradatim introducuntur. Aqua tota in halitum quidem evanescit: nunquam tamen vel minutum siccitatis assumit.

31. Sin autem ex farina & aqua, puls aut panis fiant, ac tandem concepta fermentalis seminis natura in lapidem transeant: coagulata tamen sunt quidem isthæc, quæ humiditatem aquæ pristinam tegunt & obvelant: at tandem pristina aqua inde reperitur. Non est enim exsiccata, nec periit: licet sit coagulata à semine rerum. Alibi namque demonstravi mechanice & mathematice, omnia corpora solida ex sola aqua esse, nec congressum aliorum elementorum admittere. Sive: Omne corpus tangibile* resolvi tandem in aquam simplicem elementalem, qualis per pluviam decidit, imo suo corpori

corpori prius solido æquiponderantem. Quod unicum caput omnem destruit elementorum compaginem, temperiem, qualitatumque intestinum atque indesinens bellum in nobis. Quapropter oportet Scholas alias omnino morborum causas indagare, quæ per inaudita Physices initia declaravi. Admirandæ ergo stoliditatis est, humiditatem per gradus advenire, remissamque item humiditatem & siccitatem in elementis somniasse. Atque adeo immane est figmentum, hujusmodi stupida somnia in morborum ac sanationum familias introduxisse, iisque fidenter totam superstruxisse medendi basin: adeo ut per classes integras humiditatum siccitatumque, tam per agnationem mutuam, quam per caloris atque frigoris lenocinia nupsisse invicem. Unicam videlicet ob culpam, ut suis temperamentorũ vanitatibus supellectilẽ subministrarent in luẽ proximi. Ignaræ penitus, quod humidi cum sicco nulla sit in natura penetratio, unionis radicalis cõmistio, vel radicalis tẽperies, qua se invicẽ intersecẽt in sinu formali.

32. Unamque saltem quæstionem, per me alibi resolutam, omnibus, quotquot hactenus contraria elementa confluere, in corporum (quæ mista creduntur) constitutionem rentur, propono: Scilicet cum supponant duo gravia, aquam scilicet & terram, ac duo levia; Itemque supponant impossibilem in natura corporum penetrationem: Tertio quoque supponant, Aurum, absque controversia esse corpus mistum, à præfatorum elementorum reali connubio: quomodo fieri possit, ut aurum præponderet aquæ ad minimum decies sexies? Nam si in auro sint partes aeris & ignis, anatica & æquali temperie mistæ: (Id namque prorsus necessarium asserunt, cum ex æqua elementorum quatuor mistura, auri perpetuam permanentiam in summa ignium tortura collocent:) Ergo aqua & terra, in auro constituto, ad minimum præponderabunt trigesies bis suæ materiæ, unde aurum consurgit. Ergone terra seipsam penetrabit, ad minimum trigesies bis, dum ex illa aurum fit? Itaque cum infallibiliter ipsum pondus prodat corpus ponderosum, nec pondus prorsus consistat ex nihilo, oportet mihi resolvant hanc quæstionem, priusquam me ad suam contraxerint opinionem, de elementorum mistionibus. Mihi interim locus erit ostendere mechanicè, corpora solida & ponderosa dare ex se æquiponderantem aquam, omnimodo gustu orbatam. Nec in natura esse elementum, ut nec elementa ullo unquam artificio aut naturæ conatu, posse in unitatem formalem connecti. Hæc jam supra fusius.

33. Surdum est ergo doctrinæ genus, quod elementa quatuor sint contraria, quæ confluant ad aliorum (quæ mista hactenus fallaciter sunt putata,) compositionem; pugnentque etiam in talibus mistis, quibus clauduntur, non secus ac in sui simplicitate, ob contrarietates: quodque ideo se mutuo conficiant bello incessanti, totiesque à privatione resurgant immediate, se mutuo devorent, atque rursus evomant.

34. *Non tolerandus est iste Scholarum stupor*, quo sibi invicem in his nugis absque scrupulo subscribunt, non inquirentium, quisnam ille appetitus esset in elemento, seipsum ampliandi? quisve motus, supra terminum à Creatore sibi semel constitutum? Nam inprimis non est illa fames, sitis, penuria, vel simile aliquid defectuosum, cui à creatione subessent. Nec etiam patiuntur defectus, multo minus sensationem defectuum. Cum unumquodque in se sit primum & simplex, nec admittat connubia, nec absumatur per alimentationes, perque sui commutationem excrementa habeat aut ejiciat, nec rubiginem patiatur, nec degeneret facescendo in aliquod corpus se purius, se simplicius. Deest itaque necessitas, qua elementa se hostiliter consumant.

35. Nam vidit Deus, quæcunque fecerat, erant bona. Si ergo duo bona pugnarent invicem, saltem ista pugna non posset non esse magnum & continuum malum, cujus Author esset Creator ipse. Sequeretur enim inde, quod talis elementorũ proprietas non esset ex Deo, neque ex peccato, ergo ex aliquo majore, quam sit Deus. Sin autem dicantur elementa sic à Deo creata, ut unum continuo aliud commutaret in sui naturam: non quidem ob hostilitatem mutuam: sed propter necessitatem nutritionis:

Quanquam ridiculum præsupponat; habeo tamen optatum: nempè contrariorum ablationem. Itaque vanum est subterfugium & falsum commentum. Siquidem ista suppositio nequit simul subsistere cum ipsa thesi. Nam supposita illa excusatione, necesse esset fore pugnam, & resistentiam. Alioqui unum elementum, statim totum sibi contiguum aliud in se converteret. Quoniam non est superandi difficultas, ubi nulla pugnæ aut resistentiæ est necessitas. Quoniam unaquælibet pars elementi, haberet eandem passionem, motum, & desiderium, ad consumendum sibi vicinum, qualia in partibus sibi agnatis supponuntur. Atque adeo proinde intenderentur in immensum istæ activitates, ut facili negotio statimque substratum sibi elementum, absque reactione in sui naturam converteret: Hæcque sic conversa, deinceps incessanter alia atque alia subsequenter. Saltem aer ille supremus, quique longissimè ab aqua distat remotus, tædiosissima & longissima siti pressus, periisset jamdudum, aut saltem tædio langueret, alimento naturali orbatus. Itaque utut hæc excusentur: saltem creaturæ essent ordinatæ à Deo, cum appetitu turbandi ordinem, atque harmoniam universi & primæ suæ constitutionis; introducendi scil. dissolutionem, & disproportionem primam, superando, perimendo, & in se transmutando vicinum.

36. Profectò fragilitates humanæ sunt harum fabularum inventrices, introductæ à Scholis paganicis. Quia per ignorantiam ipsius naturæ, vulgus introduxit leges, confusiones, contrarietates, pugnas, hostilitates, reductiones, atque iteratas resurrectiones, ut homines suam irascibilem, excusarent & accommodarent rebus illa carentibus. Æstimarunt nimirum Scholæ, simulque ab his fallaciter edoctum vulgus, in natura, majus, gloriosius, & melius esse vincere, quam vinci: pares subigere, quam subigi. Deus verò aliter nos docuit, in naturæ scil. apice, gloriosius esse pati, quam inferre injuriam: vinci à fortiori esse beatius, quam dejecisse infirmiorem. Cumque Deus in suis æstimationibus errare nequeat, hinc Scholarum & vulgi æstimationes, non à veritate naturæ, at sanè à thymosi ac fragilitate nostra dimanarunt. Ideoque erroneæ & abusivæ sunt, quatenus oppositæ Divinis judiciis. Nec etiam, quæ in homine contemsit Deus, poterit in legis simplicitate, & naturæ necessitate, tanquam gloriosa laudare. Verùm si ulla, in rebus sensu carentibus, esset vera contrarietas: rectè censuissent, quod illa necessario surgat, ac præsupponat conceptum odii & hostilitatis, in primis suis atque formalibus initiis radicaliter sigillatum: ratione cujus, Agens, ex propria philautia, sibi concitaret odium in patiens: vel istud odium haberet sibi singulariter à natura inditam (propter repugnantiam,) dissimilitudinem & alteritatis nisum. Idque quoquo modo sumatur, est fateri in formis substantialibus radicales, seminales, atque medullares contrarietates. Adeoque substantias ipsas esse immediatè sibi invicem contrarias: nisi malint negare, formas esse substantias.

37. Ergo vero paratus sum docere, naturam agere universa, per medias suas proprietates: nullo sibi proposito scopo contrarietatis, odii, aut pugnæ. Siquidem ex fide primò verum credimus, Deum esse Authorem & Rectorem assiduum naturæ: suamque creaturam ubique in bonitate, quantum potest, exprimere, atque testari. Denique, Deum esse fontale initium amoris, concordiæ atque pacis: odisse quoque discordias & contrarietates adeo, ut si potuerit universum condere absque rixis & contrarietatibus; id fecisse extra dubium sit. Atqui idipsum potuit aptissimè: quia Omnipotens est, & fecit omnia ut voluit: ergo etiam fecit. Subsumtum patet: quia nil ipsi reluctari potuit, nisi quod voluit liberum facere: sed rerum semina, sive agentia naturæ, non donavit libertate volendi: Ergo neque agentia naturæ, reluctari Deo potuerunt. Et per consequens, fecit agentia naturæ juxta beneplacitum sui amoris, bonitatis, & pacis. Sic namque dum cibum sumo, nunquam invenio in me contrarietatem, ut neque in cibis. Sin vero copia aut qualitas me offenderint; defectum quidem in me experior, non autem contrarietatem. Si quis aversatur caseum, non arguit contrarietatem: sed seminalem dispositionem, nocuum quiddam operantem: vi seminali, à Deo directa. Etenim propter necessarias in rebus vicissitudines, haud lubet

nobis

nobis qualitates quaslibet nocuas, vocare hostilitates, atque inimicitias rerum. Quippe in Philosophia propriè loquendum est: ubi verba alias sensum mutant, rerumque essentias alienant: atque potissimum ubi inde tota medendi crasis, in perniciem humanam distorta est. Contrarietas namque, nedum vultum naturæ, totidem vitiis conspurcat, quot sunt rerum Agentia & proprietates: verum etiam ipsum naturæ Parentem videtur accusasse, quasi odii rixarumque factorem, fautoremque: adeoque totus Universus, tantum esset hostilitatis hospitium, perpetuum duellum, ac vera erynnis, nuspiam sui Creatoris typum exprimens. Contrarietates ergo non sunt à Creatore in natura, qui eas adspernatur in electivis: multo amplius in iis, quæ ipse condidit, juxta Archetypi exemplar. Creatura denique, cum ex nihilo venerit, ex se nullam præ se fert proprietatem. Quod si ergo contrarietates venirent ab errore solo, detortorum à consueto seminum: saltem tunc non subsisterent, nisi in effectibus monstruosis, atque ideo perperam in naturæ syntagma intruderentur; denique & hinc sequitur, seminum contrarietates ex solo esse Deo: cujus asserti ineptitudinem judicet Christianus. Nunquam enim hactenus Scholæ perpenderunt, quantum distarent invicem: Aliquid egisse conceptu contrarietatis: & aliquid operatum esse, per obedientiam seminum, debitam datis à Deo proprietatibus. Idcirco namque contraria admittere, est errores in intentione, mediis & fine naturæ statuere. Sciendum itaque penitus, naturam respuere contraria, si tonum ejus intimum assequi speremus. Quod autem Scholæ de calore radicali commentæ sunt, saltem oblitæ sunt, ipsi frigus radicale nubere, sub eodem vitali principio, ut contraria suo pari gauderent jure, solamque mortem ipsi opposuere extra genus. Quamobrem istam principalem qualitatem, absque contrario cœlibem deseruerunt. Falsumque suum axioma relinquentes, quod contraria sub eodem genere sint, & totidem utrimque prædicentur vicibus. Nam mors, cum sit privatio & non-ens, contrarii locum, Scholis dictantibus, supplere neutiquam potest, ut vitæ aut calido radicali sit oppositum. Cum id quod non est, quodque nil est, non stet sub eodem genere, cum calore radicali. De cujus fabellis, & humidi primigenii figmentis, latissimè in tractatu, De vita longa egi. Denique Scholæ ad scopulos collisæ, subinde de calore & frigore potentialibus tractant: non tamen tanquam contrariis: siquidem in unaqualibet guttula. vel atomo simplicium minimo, calorem & frigus connexa, & præpollentia statuunt. In opio videlicet frigus intensum & calorem quoque in ejus amaritudine explicant: adeoque & suam scientiam è saporibus desumtam, de Relollæis, unico exemplo ridiculam jam exposui. Quia à Scholis perperam seminales & specificæ potestates, traductæ sunt in qualitates elementales, sive Relollæa. Frigus enim in opio, nullo licet sensuum judicio proditum, augurantur ab effectibus, quia seminalem dormitivam, ridiculo somnio ad frigus constrixerunt. Quasi Altissimus, dum somnium in Adam mitteret, frigus in ipso suscitasset! Et quasi à prandio, frigus nobis notabile in caput ascenderet! Profectò Scholæ utrobique postulant intellectum, in obsequium fidei incomprehensibilis. At flammula herba, quamquam se habeat univoco modo, (quantum ex se est,) ad cuncta quibus apponitur: non tamen vesicat cadaver, prout corpus vivum, eo quod cadaver non moveatur activè, sive proprio motu, à fermento venenato flammulæ. Quia istæ qualitates potentiales non sunt caloris aut frigoris, magis quam elementales: sed propria, & formalis rerum energia specifica. Quocirca futile est pro contrarietate commentum, & ruditatis testimonium, quidquid de calore & frigore, potentialibus in Scholis ad vota Gentilium subscriptum est: cum potentialem calorem, caloris actualis socium, sub eodem genere negent, sub quo tamen colligunt contraria. Adeoque temeraria temperamentorum historia ad se traxit facultates vitales, atque seminales rerum. Est namque in Scholis nescitum, quidquid salium ratione agit, non esse ex propria seminis potentia; sed accidens, ratione objecti varians. Calcem enim, velut calidissimum simplex æstimarunt, eo quod per salia sua moveret escharam: nec attenderunt, quod in calce viva, prout & in

nive, oboriantur spontanei vermes. Quod hoc loco desideratur, alibi de actionibus, prout & de cognitionibus morborum fusius exposui.

38. Hactenus igitur docui, qualitates in elementis esse, & operari absque respectu contrarietatis. Nunc verò ad rerum systema descendo. Inprimis unitas, non est contraria binario, quanquam recedant discreta, per alteritates. Pariter nec sursum, nec deorsum, oriens & occidens sunt contraria: sed situum oppositiones, quæ per respectus variant. Adeoque quod sursum est, alterius relatione, est infra; nec ideo auris dextera sinistræ est contraria, quanquam opposita. Etenim nec loquor de terminis contradictoriis, qui tantum in habitudine relativa contradicunt, non autem proprietates inimicas in rebus habent. Neque item de privativis mihi sermo est. *Imo neque nego* contraria in vi irascibili, sed dumtaxat hoc unicum constanter affirmo: Deum in natura non fecisse contraria, quæ per hostilitatem se mutuo interimant, aut aggrediantur. Sive, nego in naturalibus proprietates contrarias. Id est, Nego contraria positiva atque realia, in serie actionum naturalium. Virtus etenim oppositum habet sibi vitium, de indole privantis. Nec etiam volatile contrarium est reptili. Nam idem bombyx est utrumque. Nec generatio ipsa, est contraria corruptioni: sed unicus seminum fluxus, à puncto ad punctum, per lassationem, ablationem, amissionem, extinctionemve virium. Similiter nec magnum parvo, neque rectum curvo est contrarium. Cum unum & idem nunc parvum, nunc magnum, rectum curvumque esse queat. Idem esto de dulci & amaro; duro, & molli: aspero, & glabro: gravi, & levi: acuto, & obtuso: coagulato, & resoluto: vel albo, & nigro. Sunt namque quælibet rerum potestates, in se absolutæ, nec respiciunt alias à se diversas. Quia unumquodque est prout per se exsistit: quod autem opponantur à nobis, velut acsi invicem dissentirent, id rebus est ignotum, atque planè per accidens, seu alienum. Interim securis non secat ligna, aut culter scindit panem, propter contrarietates aut hostilitates: sed unaquæque proprietas agit, sine reflexione ad oppositam, quod agere est jussa. Stultum est res contrarian velle, quibus nulla est odii, diffidii, victoriæ, aut superioritatis prætentio: ideoque nec ulla contrarietatis intentio in natura. Agit propterea res quæque, prout est agere jussa. Non enim intra testam ovi, clauditur bellum contrarietatis, licet semen fluat per varias dispositionum alteritates, longè ab invicem dissimiles: Asservatur utrobique & permaner unitas, & concordia naturæ: quæ sibi nusquam contrariatur, imo horret omne contrarium, & quicquid unitatem turbat. Enimvero in semine vis est transmutativa aquæ, exsistentis in terra horti; atque sic unica aqua illa transit in herbas mille, calidas, acres, amaras, acidas, & frigidas. Non enim, quod aliquod semen sit contrarium succo sive aquæ in terra: aut acido invideat aliud acre simplex, sibi vicinum: quod sibi minus respondeat in symbolo unitatis. Absit. Procedunt enim indifferenter ab initio vitali suorum seminum, in quo non hospitantur contraria hostilia. Accidentia enim cum sint dispositiones seminum, sive entium absolutorum in se, nec relativorum; ideoque contrarietates nescientium: sequuntur etiam ductum suorum seminum, quorum sunt organa, atque producta. Tabula ergo repugnantium, contraria tantum admittit in vi sensitiva, & irascibili, liberè agentium. Secundo admittit privativa. Tertio denique quæ contradicunt in terminis relativis.

39. Cum igitur absolutè in natura non sint contraria, quam oscitanter hactenus sit itum, in complexionum figmentis & ægrorum sanationibus, viderint illi, quos quandoque accusabunt viduarum atque pupillorum planctus, ob unicam scilicet ignaviam, quod ethnicis doctrinis stupidis subscripserint temerè. Adeoque naturæ definitionem ne quidem hactenus noverint, quam sic definio: Natura jussus est ille Dei, quo res est id, quod est, & agit, quod agere jussa est. Sed istud aptè, Quod Scholæ propria aspernentur theoremata, artemque

temque theoricam venumdare videantur; quam quoties lubet, non sequuntur. Nam in Peste, & Malignis, Theriacam, aliaque non obscurè calida, ut & sudorifera propinant, neglecta caloris indicatione. Erysipelas quoque Apostematum maximè igneum, (ut ajunt,) apposita optima aqua vitæ sanant.

40. Denique si natura sui medicatrix morbos sua bonitate superet, non autem qualitate pugnace; ostendant quæso, quale frigus fit in corpore febriente, quod calorem ejusdem morbi statis horis interimat. Quinimo si natura sit sui medicatrix, quid quæso necessum est, morbum terminari per crisin sive judicium? ubi nulla est lis, nec morbus ad judicium citatus, auditus aut admissus? ubi patiens in initio, seipso, propè convalescentiam constituto, est pugnacior! post multos nempe labores, dolores, jejunia, vigilias, & evacuationes? Adeo nunc necessariò potius succumbere, quam litem sua vi superare, atque vincere hostem deberet. Imo si vis ulla in limine cognita fuisset, de plano, ab initio judicari debuisset, ubi judicem & testes pro se habebat, causamque æquam contra proditorem morbum. Saltem iniquum est, atque cachinno dignum, quod ipse judex sit pars in crisi. Facessant ludicra in seriis. Nam si Natura ignoret contraria, (ut ostendi,) hæc sanè non poterunt pugnare in nobis, minimèque tantisper, dum creatura est juvaminis indiga, atque fuit morbus. Univocum siquidem natura nostra semper operatur, sive res coagulatas resolvat, sive demum resoluta coagulet. Non secus enim atque pulvis Chrysoplycius, qui plumbo duritiem, argento vivo & stanno difficilem liquationem dat, quam utramque qualitatem ferro adimit. Non sanè quod iste pulvis sit sibi, & metallis, quæ perficit, in agendo contrarius, hisque addat, quod ipsis deest: unicus nimirum præbeat singulis suas & longè diversas dispositiones, quas credidere contrarias, ut est duritiès in auro, teneritudini plumbi.

41. Cedat item Paracelsus, quod solis similibus clauserit sanationem omnem, contrariorum interim tempestates admittendo. Et quanquam vis similitudo involvat familiaritatem, facilem remedii susceptionem, unionem, ingressum, penetrationem propter conformitatem symboli: attamen ignoravit bonus ille vir, quod ista non sint agentia sufficienter ad sanationem requisita: at saltem media occasionalia, externa, sive conciliatrices medelæ. Qualis etiam est pharmaci puritas & subtilitas.

42. Quapropter censeo, medicamen propriè, immediatè, atque efficienter, consistere in Competenti, sive Appropriato, per quod nempe natura à suo casu resurgit. Sunt rebus siquidem natales dotes, quæ distant à simili. Sunt nempe illæ, in quibus Archeus noster suas repetit delicias.

43. *Per exemplum.* Fames est velut peracutus morbus, paucorum saltem dierum patientia, seriò necans. Sanatur autem non contrario cibo, non denique simili. Nec etiam fames arguit defectum cruoris absumti. Alioqui dysenteria, & phlebotomia famelicos necessariò facerent. Sed in fame est devastatio nutrimenti, ipsius stomachi, à vigore fermenti digestivi, sive esurivi, ac depascentis: unde demum tussis sensatio famis. Quoties nimirum fermentum stomachi benè dispositum, nec habens objectum in quod agat, consumit proprium stomachi alimentum: Sedat ergo famem cibus, non in quantum fermento contrarius, nec quatenus similis eidem: sed quia remedium appropriatum.

44 Simile est in morborum quorumcunque medela, requiri nempè adæquationem remedii, ad indispositionem Archei, & causæ occasionalis ademptionem. Quæ remedii appropriata convenientia, sive dos, præsupponit proportionem tam in gradu, quam quantitate, adaptationem, & applicationem, cum specifica conformitatis adæquatione. Hactenus quoque includit indicationem & cognitionem finis, facultatum nostrarum habitudinem & exigentiam, earumque cum remedio congruentias, quibus iterum supponitur dosis. Sic enim remedia nedum respondeant paritati objectorum:

ram : sed & fermentorum determinationibus.

45. Paracelsus quandoque ratus, nullum simplex medendo aptum, nisi primitus ipsum moriatur. Atque rursus alibi: Quod non sufficiat simplex proinde mori, nisi in tria prima, (salem, sulfur, & Mercurium, sic vocat,) prius redigatur. Qui asserentis error, frequentem in Authore suscitavit inconstantiam. Quod non pauca sint simplicia, quæ formæ proprietatem explificant specificam, sospite subjecto cui inhærent. Qualia ad limen occurrunt Periapta, & Amuleta quamplurima, quæ ipsus appellat zenexton. Sic nempe palpitationes cordis, infamem hæmorrhoidum dolorem, profluvia cruoris, epilepsias, uteri strangulatus, ipsasque febres, sedari per appensa, jucundè notavimus. Sic ex adverso. Remedia distillata non pauca, vix mori sciunt, aut in familiam humanam commigrare. Attamen ingens est illorum effectus in morbis. Condonet mihi quoque Paracelsus; quod nunquam in nostro corpore fit illa simplicium remediorum Analysis. Sat enim alibi docui, quod digestio nunquam ad nupera illa tria prima tendat. Nec unquam hisce nutriamur, sed unico & eodem aut consimili liquore, quo constamus. Multa quoque per primam sui bullitionem vires deponunt pristinas. Asarum enim sic de vomitivo, evadit diureticum. Ac plerumque rei destruitur proprietas specifica, per divisionem in tria illa primà. Nam etsi servent aliqualem concreti crasin; sunt tamen nova creatura per ignem patrata. Felix quoque ille, qui crudis *simplicibus*, morbos tuto, atque promtè tollere novit. Est enim antiquior medendi methodus, in S[illegible] notata, quod de terra Medicinam creaverit Altissimus. Siquidem ens specificum non potest non per ignem alterari. Ideo non infrequenter extracta, atque magisteria debilitantur. Enimvero ut Spagyria deducit multa ad gradum majoris energiæ, quatenus ens novum suscitat: sic aliàs rursus multa clam suffurando debilitat. Naturam scilicet ignaviæ atque imperfectionis accusat, quisquis eandem citra ignem nil expolivisse autumat. Sint rerum semina horum testes. Quædam namque sponte pullulant propria; aliqua vero satione & occatione egent: paucissima verò artem præparationis indigent: nulla tandem ignem admittunt, aut analysin. Potestates enim quæ immediatè in naturæ hærent gremio, agunt more influentiali, nec igni submitti libenter volunt. Illæ verò, quæ formis non quidem simplicis; sed partium heterogenearum immediatè insunt: persæpè in abstracta magis parte sui relucent. Sic etenim macis, Therebintina, & Asparagus, etiam sui symbolum in lotio pingunt. Verùm potestates, quæ per ignem è rebus surgunt, licet aliquid suo debeant concreto, tanquam illius familiæ pignora: at certè sunt nova, & transplantata germina, alterius Monarchiæ plerumque vasalli: prout alibi de facultatibus medicaminum. Semper enim magni feci destinationem Creatoris, in dote *simplicium*, Nam revera, ex mente ejus, plurimi morbi, cedunt per simplicia, tanquam antiquissimo cuneo pulsi. Quod autem Panegyrum simplicium agam, nolim recipi in vilipendium Pyrotechniæ: sed loquor tantum iis, qui nil, præter tria illa prima, admittunt, sudoresque herbarum stillando eductos, longè præponunt, illarum cruentis succis. Discant enim prius herbarum succos, itemque jura carnium, absque sale, aceto, melle, saccharo, & igne condire, atque à putredine per annos vindicare. Tum demum spernent facilè stillatitias aquas herbarum, non minus quam syrupos. Ast ubi morbus in gradum surrexit, nupsitque intimè jacenti naturæ, altiora exiguntur remedia, quam quæ sponte natura produxit.

46. Tandem apud multos censebor forsitan de lana caprina, soloque certasse nomine. Quodque Scholæ contrarium, ego oppositi etymo larvare contenderim. Sed hæc me manet ab ingratis solis pœna. Ego medentes & Scholas alloquor, quæ morborum tantum illa admittunt remedia, quæ hostili proprietate contraria, morbos censentur pugnando aggredi, perque intemperiem contrariam, (ut ajunt,) edocent temperiem duntaxat acquiri, qualia nulla demum hactenus in natura fuisse, atque demon-

demonstrasse, quiesco. Nec sufficit, quod requirant in remedio vires superiores, relatas ad morbum: verum etiam id fieri volunt, cum bello contrarietatis, litis & criseos; si victoria inde sit speranda. Ostendi equidem, ejusmodi potestates in natura non reperiri. Item remedia, nec semina rerum agere spe, aut nisu victoriæ, aut pessumdandi patiens suum, tanquam sibi contrarium. Nec imo superandi activitatem patientis. Adeoque non esse ullam contrarietatem, luctam, odium, bellum, dimicationem, arrogantiæ aut superioritatis in naturalibus prælaturam, sed agere absque intentione, & præcognitione finis, quatenus à Deo, illarum Arbitrio sic creatæ, sicque dotatæ sunt: adeoque sic agere jussa. Clarum est itaque, quod contrarietas, qualis in Scholis, rebus quibusvis insita docetur, à tota exulet natura, præterquam à vi irascibili animantium: adeoque licet Philautia, sympathia, antipathia, electio, imo & sensus aliquis, rebus non animatis tribuantur. Est analogia quædam, potius in effectibus, & caussis, quam in directione Creatoris, aut destinatione finium relucens: eo quod proprio sensu, electione, intentione agendi, & præcognitione finium, sint orbata. Sed cum quæpiam hujusmodi luculenter testentur habere directorem, omnium fines usque ad fines fortiter moventem, ac disponentem suaviter: illarum proprietatum explicationes, testimonia sunt, Deum summè gloriosum, rerum etiam vilium habenas regere, per potentias ipsis nescientibus datas. Atque adeo totaliter rectas, absque cognitione finis. Id est, citra impetum, iram, luctam, & odium illarum. Tantum igitur abest, quod actiones rerum, & remediorum, censeam fieri per opposita, (loco contrariorum,) quod æqualiter tam opposita, quam contraria relegaverim à natura: opposita, autem admiserim per modum relationis terminorum, non autem in via, qua in invicem agunt. Semper enim à virili ætate, ratus sum, si contraria essent, aut agerent ut talia, quod natura, totaliter, exemplariter, formaliter, & dependenter, non respiceret suum Creatorem. Quodque de tali creatura, non aptè dictum esset: *Et vidit Deus, quæcunque fecerat, erant bona:* si sibi inditas proprietates explicare non posset, nisi per odia hostiliter. Tandem, quam tum opposita, quæ retuli inter repugnantia, distent à contrariis medicis, norunt, quicunque non ardent voluptate conficiandi. Advertant ergo tyrones, an de nudo mecum nomine agat, qui prima medendi principia evertit ex Creatoris intentione, qui res voluit singulas operari juxta dotem naturæ sibi collatam, non per contrarietatem, aut appetitum se invicem destruendi: sed ob fines soli Deo præcognitos, qui est amor & pax: non autem odium, lis, aut fomes contrarietatis. Ab intentione Creatoris ergo, creata ponderanda sunt. Scholas decepit lupus, ovem non unicam, sed totum simul gregem, si posset, occidens. Contraria est in homine, & belluis, per potestatem thymosis, quæ tam à Regno minerali, quam vegetabili exulat.

47. In moralibus tandem peccata opponuntur virtutibus privativè, cum peccatum reputetur non ens. Ego putem virtutes habituales, non contrariari vitiis, quatenus adhuc resident in intellectu: sed tantum quando illarum emanatio ex intellectu, est in consensu, in quo opponitur thymosi volendi aliud. Quæ in progressu prius iram, odia, simultates, id est, contraria, parit. Ex corde enim procedunt homicidia, adulteria, &c. Merum autem non ens non procedit, ut neque sub conceptum cadit, cum non habeat sui speciem, qua se repræsentet. Ergo peccatum, non est sola aversio à Creatore, sed & actus mentalis, determinatæ malitiæ: Actus autem mentalis, semper induit materiam, in quam sui Ideam depingit, quam concipiendo seu imaginando formavit & hactenus emanat juxta fundum animæ, in corporeas facultates.

48. Hactenus disserui de facultatibus creatis, ex intentione Creatoris: nempe non esse data contrariorum, aut inimicitiarum incentiva, rebus sine animositate sensualitatis existentibus. At juverit hoc loco ostendere, per eandem thymosin, fieri quidem aliqua, quæ hostilitatem belluinam exprimunt, ut saliva rabientis, punctura serpentum, apum, &c. eadem tamen operantur per modum venenorum, plantarum,

que virulentarum: quas divina bonitas non ad nocendum, aut occidendum, sive ad malum finem creavit: sed ob fines alios, in gloria suæ majestatis directos. Ast perdifficile erit assueto, contraria hostilitatis tribuere rebus inanimatis, potestatumque analogo lascivienti, Rem (puta rabientis aut serpentum salivam,) ex ira in hominem impressam, absque contrarietate considerare illa, quam ultrò, in bruto unde manavit, concedimus. Ast sane mecum facilè sentiet, si consideret, quod venenum, sive sit creatum, sive per animositatis contagium à bellua paratum, non proinde desinat esse venenum, & agere pro natura veneni. Cujus proprietas est, agere vi naturali; imo quamquam ortum ab iræ impressione: hæc tamen qualitas, illi non est ira amplius, sed productum quoddam naturale, adeoque in quo, est quidem stigma iræ & contrarietatis, non autem *ipsa* ira. Ac proinde non est simile aliquod productum amoris, quo homo ictus, aut unctus, in tantum proficiat, quantum ab altero producto lethaliter feritur. Unde manifestum fit, quod istud venenum, utcunque ab ira sit productum, & homini sit lethale: id tamen non evenire ob aliquam contrarietatem: quandoquidem ipsi ex opposito deest contrarium, quod æquivalenter aut pariter juvet, vitamque promoveat, prout hoc venenum nocet. Adeoque si venena hujusmodi, ob contrarietatem agant, jam falsum est axioma: quod totidem modis unum contrariorum dicitur, quot modis alterum. Itaque jam sat ostensum, quod venena quidem fiat à belluarum *ira*: at non proinde sequitur, quod venenum plantæ si agat (ut ostensum superius,) ob naturalem sui dotem ipsi implantatam divinitus: & non propter ullam contrarietatem, quod Venenum brutorum plus capax sit contrarietatis, quam simplicium aliorum. Alioquin idem prorsus est judicandum de venenis Veneficorum, Sagarum, &c. etenim licet componantur, & potanti dentur, animo nocendi; illa tamen operantur, aut naturaliter, adeoque intentione contrarietatis aut pugnæ: vel operantur vi dæmonis: quæ est vel solitaria, adeoque est effectus verè hostilis, (quia à Cacodæmone inimico,) vel naturalis. Et tunc non vi contrarietatis aut pugnæ: at solum per explicationem suæ naturalis dotis, quam jam supra ostendi expertem litigiosæ contrarietatis. Porro horum occasione explananda est, veneni è thymosi parati energia. Notum est vulgo, quod cruor tauri potantem strangulet, non autem cruor bovis aut vaccæ. Idque alibi retuli in furorem tauri cum cupidine vindictæ morientis, per serpentum modum. Porcus autem etsi cum ira pereat, (forte proinde Deus animantum cruorem sub pœna indignationis vetuit:) fit tamen id cum metu mortis. Taurus autem, tanto furore percitus est, quod nullam mortis apprehensionem patiatur. Adeoque ejus cruor, etsi venenosus, non tamen ejus caro. Eo quod furor ejus, prope mortem adveniens, non sat spatii habet, ut carnes inquinet. Rabidus vero quia dudum ante mortem furit, suas etiam infectat carnes. Timida proinde animalia, ut mus, bufo, &c. carnes suas atque ossa pavore quodam centraliter consperguut. Prout alibi in Pestis tumulo demonstravi. Atqui huc spectat illud axioma: *Morta la bestia morto il veleno.* Quod sanè locum habet in animante virulento; quia per intervalla, vindictæ furore ardet.

49. In summa, Vires & dotes simplicium, si nobis adversentur, id ex ordinatione divina, non autem ex idea vindictæ, aut hostilis contrarietatis provenit. Nam procul distant invicem esse alicui contrarium, & habere dotes in natura nocuas. Siquidem hoc ordinem Dei, & varietatem potentiarum, in natura constitutam arguit, illud verò dicit hostilitatem, Deo & naturæ inimicam. Differunt itaque fine, id est, instituto ac directione Dei in natura, quod est ordine, intentione, destinatione, adeoque toto scopo Divinæ mentis: Juxta quā considero contrarietates in brutis, & homine, & non in aliis simplicibus, omniumq; minimè in elementis. Ac proin finaliter, non est hic quæstio de nomine. Si elementorum contrarietates, & in falsò creditis mistis, pugnas, complexionumque alternitates subvertam, non secus, ac quicquid ex his suppositis, pro vita, morbo, morte, & remediis garritum est hactenus.

BLAS

# BLAS HUMANUM.



1. EXpeditis jam elementis, complexionibus, compositionibus, caussisque naturalium pro Physicis. Explicata scilicet, post formarum ortum, ignorantia, quæ circa medendi initia mortales circumvenit: edoctis quoque fermentorum atque Magni Oportet necessitatibus. Jam ergo vitalia initia examinabo. Docuere Scholæ, in omni motu locali, de necessitate statuendum, primum motorem immobilem. Quod nec per artem, nec per naturam verum invenio. In cujus demonstrationem vadit ebrius, instabili mente, atque pede, in fluctuante navi, & appendit pondus horologio. In voluntariis ergo motibus, non est requisitus primus motor instabilis. Item Sol, trans vitrum, suo radio accendit pulverem tormentarium.

Primus hinc motor, nequicquam penes se habet quod sit immobile. Id jam in igne, ut anomalo ente, quoque patet. Tertio in natura, unumquodque semen, semel loco debito conceptum, non cessat deinceps proprio motu, substratam sibi molem agitare. Verus ergo, ac primus seminum motor in natura, rerumque universarum opifex seipsum primum movet, suoque motu ulteriorem motum non requirit. Et quidquid naturalem motorem quemvis excitat ad movendum, est ipsum proprium suum ac internum motus initium, cadensque in loca impropria, moritur, cessatque ejus motus.

2. Aristotelici ideo, qui naturam vocant principium motus, sive motorem primum, absurda oblivione, expetunt in primo motore ut sit immobilis. Et quamvis semina, externo fomento, sive excitatore opus habeant: non tamen excitatio est motus internus, neque ejusdem motus motor: sed est dumtaxat alteratio, accidentaliter accelerans, vel maturans motuum propriorum potestatem, sive activitatem primi moventis, aliàs debiliorem, quam qui materiam suam sit movendo. Quæ activitas cum sit quædam alteritas accidentalis, quæ revera in se non quiescit (tantum abest quod esset immobilis,) etiam nec in pristino unoque statu permanet. Nimirum confirmat Archeum, ut innatum sibi movendi robur fortius explicet, & ad suos fines dirigat.

3. Quod si vero Scholæ, Aristotelem suum ineptè licet Physicum, tamen in physicis velint ad unum omnium primum & supernaturalem Motorem respexisse hoc loco, qui sit omnis motus independens initium: Rejicio enim istud, ut impertinens extra Physicam. Etenim ille gloriosissimus Motor, dedit rebus potestates, quibus per se & absoluta vi, se vel alia moveant. Impertinens scilicet, ad demonstrandum motum naturalem corporum, recurrere ad Motorem Deum. Cæterum nec etiam toleranda est in Christiano blasphemia requirens, Deum, de necessitate immobilē, ut alia movere possit. Siquidem Deus non movet per attractum extremorum, perque rerum attractionem vel expulsionem: denique nec res mota acquirit vires ex primi Motoris immobilitate, ut hanc prægexigat: Sed nutus divinus, à fine usque in finem, attingit omnia fortiter, non autem coactus necessitate contactus extremorum, consequentia pressus, modo ductus, aut legi subjectus, sed prorsus liber, tam suo nutu & motu, quam quiete, indifferenter, & æquè potenter movet cuncta. Suum itaque esse immobile, non importat necessitatem Scholis requisitam, sed merum gloriæ suæ beneplacitum. Suum enim (fiat) in naturam abiit, quæ deinceps seipsam est movendo. Sic B. Gregorius terræ collatam potestatem dicit, qua plantas de se protrudat.

4. Paganica itaque est doctrina, ex Mathesi desumta, quæ primum motorem ad sui perpetuam immobilitatem necessitat, ut indesinenter omnia moveat. Error Aristotelis indulgendus, non Scholis Christianis, tyrones contaminantibus. Alioqui enim naturaliter nullus fit motus, nisi à principio motivo, quod cætera non movet, nisi per se ac in seipso moveatur. Quinimo & artificialibus atque naturalibus, si quid ab externo motore moveatur, atque in eo motu, ipse motor innitatur aliquo fundamento immobili, puta, dum Nauta navim à ripa immobili per baculum abstrudit, litus sive ripa non movet navim, nec in se potestatem naturaliter motricem continet: sed est medium dumtaxat, per quod motor suum motum modificat: in quod scilicet ipse motor tanquam in fundum, se stabiliens, per pondus, & vires agentes Matheseos, motum suum (qui alioqui est totus mobilis, & movetur activè,) fabricat. Fortius sic namque, bombarda, sphæram explodit, si à tergo immobile resistens corpus habeat. At sane ut istud corpus non est motivum, sic non nisi per absurdum, motorem immobilem requirit, ac motori primo, ineptè coæquiparatur. Imo in naturalibus terminis, motor primus, atque totalis, sit accensus pulvis pyrius, qui ut moveatur, nullam exposcit immobilitatem, sed ut modificatè moveat, modificato organo opus habet. Impertinens itaque est, putare omnes motus fieri à Deo, primo motore, tanquam si baculo quodam, mota universa moveret. Impertinens est quoque, dum investigatur, si motor ut talis, debeat necessariò

esse immobilis, respondeatur, quod motor primus modificabit suum motum, & fortius movebit, si is sit immobilis, vel nitatur contra immobile fundamentum. Estne istud Christianam Philosophiam docuisse?

5. Enimvero indubium, est, quin stellæ per suum aspectum varium, quem à motibus mendicant, infundant Blas motivum aquæ, & aeris, *ut essent nobis in tempora; dies & annos*. Denique, quod terra acceperit internum initium propagandi plantas, ante natas stellas. Bruta ergo, licet stellis posteriora; horum tamen semina non sunt plantarum semine ignobiliora, majorisve subjectionis vinculo, stellis annexa. Stellæ quippe erant ante sensitivorum creationem, ideo opportunum fuit, quod hominum Blas non quidem sequeretur ductum stellarum: at saltem imitetur motum illarum, non ut motricum: verùm non secus, atque motu libero, sequimur vestigia veredarii. Sic nempe viscera, forte suos delegerunt præcursores Planetas. Unumquodque nempe viscus, ad typum sui Astri, intus proprium sibi Blas format, quod & hinc astrale dicitur, eo quod imitetur cœli vestigia, tam prioritate dierum, præcursoris astri, quam legibus distinationum, in natura.

6. Alioquin in infirmitatibus, ut naturæ omnis conatus est symptomaticus: sic tum Blas humanum præcedit, atque prænunciat, futuras tempestates: ubi alioquin in sanitate, Blas humanum sequitur ordinariò *post* insignes temporum vicissitudines.

7. Bruta vero, ut ante hominem sunt in die creata: sic Blas illorum semper præcedit ac præcurrit ante Blas stellarum. Quare multa prognostica meteori, è belluis hauriuntur naturaliter. Et accessit superstitio, quæ auguria, & haruspicia addidit credulis, & superstitiosis.

8. Blas tamen, quod voluntate animalium ad motum localem dirigitur, id sanè nullo modo connexum est lationi superæ. Omnis quippe carnalis generatio fluit ex potestate seminis: & potestas seminis, ex voluntate carnis: igitur carnalis generatio proprium Blas habet, inserviens usibus suorum finium, fluentium ex initiis sui esse, quæ sunt voluntas carnis, & libido voluntatis virilis.

9. Duplex itaque Blas in nobis. Unũ nempè, quod naturali motu, alterum vero voluntarium, quod per internum velle *sibi* motor existit. Hinc igitur impossibile est, stellarum prædictiones in nobis concludere rectè. Sat nunc demonstratum, aliquid in sublunaribus esse, quod seipsum localiter & alterativè moveat, absque cœlorum Blas, & motore immobili naturali. Voluntas inprimis est primum ejusmodi movens, movetque seipsum quoque ens seminale, tam in feminibus, quam horum constitutis.

10. Porro sicut Deus voluit, ita sunt facta omnia. A voluntate igitur primum sunt mota. Hinc namque, quæcunque insensitiva moventur, per quandam velut naturæ voluntatem, sive placitum, moventur; habentque naturales suas necessitates, & fines. Prout videtur in pulsu cordis, arteriarum, expulsione multarum superfluitatum, &c.

11. Galenus enim, sat artificiose pulsus distribuit; in eo tamen ab Aristotele delusus, qui finem, & efficientem, causas externas putavit, existimavitque pulsuum fines, esse causas totales.

12. Præteriens namque proprium Blas pulsuum, tantum inquisivit fines & necessitates naturæ, propter quæ non quidem pulsus fierent, sed potius modificarentur. Adeoque proinde differentias pulsuum, non nisi per fines in schema *distribuit*. Ideoque *respectus* potiores & efficientes non attigit.

13. Causas pulsuum itaque, ad duo necessitatis capita construxit. Videlicet ad refrigerium cordis, quorsum cor, & arteriæ, simul sese dilatarent: & ad explodendas fuligines, à calore suscitatas. Quapropter nimirum, cor, & arteria, simul se comprimerent, & conciderent, metu præfocationis. Quæ duo, juxta fortitudinem, celeritatem, debilitatem, duritiem, & magnitudinem variè intertexendo, cum suis correlativis, differentias pulsuum artificiosa indagine compilavit. Atque utinam reliqua sua scripta non prodirent, aliunde hæc esse descripta.

14. Veteres autem, non contenti duobus finibus, refrigerio nempe & fuliginum explosione, tertium addidere, qui fuit spiritus vitalis alimonia ex aere. Quasi vero aer spiritus vitalis unquam fieret. Etenim si aere sibi adjuncto, spiritus augeatur, sive nutriatur (cum corpus simplex non sit digestibile,) jam sola mixtione, ex aere fieret spiritus vitalis; jamq; non singula amplius nutrientur immediatè, quibus constant: Fuit ergo veterum inscitia, nescientium constitutionem spiritus vitalis, putantium, quod parum aquæ, commistum multo auro liquato, vinum, vel aurum fierent.

15. Dicam hic, quid senserim, postquam magis discretione, quam assentiendi pigritia sum usus. Cœpi itaque primum considerare, calorem primariò, & ex se, non inesse cordi, sed esse vitæ, & animæ socium, signum, & medium operandi in calidis animantibus, ex natura lucis solaris. In piscibus vero, vitam esse de natura luminis frigidi, & subsistere ideo absque actuali calore, id est vero.

16. Ideoque quod pulsus non fiat in natura ob refrigerium cordis, & fuliginum difflatum, dissecta rana docebit. In viva rana enim, videbis cor ejus, & arterias moveri, cor singulo pulsu, sive per diastolem rubescere, & per compressionem magis pallescere, etsi diaphanum non sit.

17. Veruntamen, cũ calorem, causam pulsuũ veteres cogitarent, nemo tamen est, qui calorem istum suis coloribus depinxerit, qua via, ratione, ac medio, calor ille excitetur, accendatur, & perseveret in nobis, eo quod vitam & formas nemo meditatus est. Ac nemo idcirco pulsuum causam efficientem. Equidem calorem à corde manare, nemo hactenus ambigit, nemoque controvertit, quin fœtus calore materno primum foveatur, donec dierum maturitate, proprius in illo fomes accendatur.

18. Sed quis ille fomes, & quare semel accensus, mox non intereat, at usque in finem perseveret, nemo indagavit, eo quod vitam omnes præterierint.

19. Scholæ quidem calorem igneum in nobis fingunt, (contra Aristoteles, qui proportione respondere hunc vult calorem elemento stellarum, eumque ab elementali & igneo distinxit) vivere quoque depascendo, & consumendo humidum radicale. Unde sequeretur, cor esse lychnium ignis consumentis. Verumtamen cum substantia cordis & pericardii, simulque sanguinis, non sit apta igni: fateri coactæ sunt, ignem non ignem, & calorem non igneum, depascentem tamen: fomitem vero, vel lychnium, sive initium caloris, metaphoricè descripsisse, sibi satis duxerunt. Quasi natura metaphoras admitteret.

20. Inprimis namque aliquot virgines syncopizatas, memini pulsu & anhelitu destitutas, quantum humano judicio conjiciebatur, adeoque per horas aliquot, inter mortuas, deploratas, revixisse tamen, & nuptas dein incolumes vixisse, & peperisse quinquies vel sexies. Gelidæ enim erant, mox atque pulsus defecerat. Unde dubius esse cœpi, an pulsus non potius, caloris efficiendi ergo, quam accersendi frigoris occasione fieret.

21. Unde causas finales pulsuum nugaces habere cœpi, adeoque & præsagam medendi partem labefactatam suspicatus sum. Idque sic probo. Etenim septum, sive interstitium est, inter utrumque cordis sinum, in se quoad vivitur, ita porosum, ut attractu aurium cordis, (auritum enim per analogon censetur utrimque, quia velut folles habet,) sanguis venalis ab vena cava (dextrum cordis sinum formante, per suum transitum,) transeat, atque migret in sinistrum; non vicissim hinc, ad dextrum. Eo quod pori in ipso septo sint triangulares, cujus conus, desinens in sinu sinistro, facilius constipatur; basis autem trianguli illius, id dextero sinu, nunquam, nisi à morte.

22. Sanguis autem sinistri sinus, jam arterialis & veri nominis sanguis est, à se ipso adhuc cruore, in vena cava, diversus colore, & subtilitate. Quare non abs re novam sive quartam digestionem, in sinistro stomacho cordis invenire mihi necesse fuit. Etenim non secus atque cruor venalis, à cremore & chylo differt, sic & sanguis arterialis à cruore, quanquam cognatione propinquiore, & cœlorum investitura, quadantenus in unam familiam

redege-

redegerint. In eo tamen est specifica amborum differentia; quod sanguis ab anima immortali informetur in sinistro sinu: cruor verò minimè, solaque luce, formæ sensitivæ participative, non autem informativè illustretur.

23. Cæteræ enim digestiones quietem exigunt. Quarta vero, indesinenti motus continuitate perficitur. Non enim quod ipse cor dis motus sit caussa formalis transmutativa: sed tantum dispositivè concurrat. Scilicet in sinu cordis sinistro, tanquam stomacho, singulare fermentum maxime vitale & luminosum habitat, quod transmutati cruoris in sanguinem est caussa sufficiens, prout sanguinis in spiritum vitalem transmutationi præest. Quippe omnis cruor naturaliter tendit in finem suum, qui est nutritio; attamen ultimato, in vaporem, sive in Gas, dispergitur & evanescit, nisi per accretionis coagulum sistatur. Sanguis vero arterialis, pro scopo habet, non quidem ut in fuliginem sive excrementum vergat: id enim si fiat, à morbo & per accidens, evenit illi. Proprium alioqnin objectum sanguinis est in spiritum vitalem traduci. Qui, si dein etiam evanescat, hoc illi præter intentum esto. Cum omne ens naturaliter permanere desideret. Est nempe spiritus vitalis, lux originaliter in fermento sinistri sinus habitans, quæ illuminat novos spiritus, à sanguine arteriali partos, ob quam lucis continuitatem scilicet, arteria elevatur. Fiunt namque spiritus sic vitæ participes & exsecutores illius, prout & Vulcani, continuati caloris. Vita ergo humana est lux formalis, & modo & ipsa anima sensitiva lucida, adeoque hujus exsufflationem, mors è vestigio sequitur. Quia animæ sensitivæ involuta est mens immortalis hominum, quæ à morte avolat, pereunte altera. Absit autem, quod lux ista vitalis dicatur ignea, cremans, devastansque humidum radicale, hujusque continua fuliginum fœcunditate, cor & arterias inquinet. Sed est lux formalis, (prout ante de formis dixi,) neque enim vitæ essentiam intimam aliter unquam describet, qui vitas rerum formales etiam in ecstasi vidisset. Quia verba desunt, & nomina, quibus hæc dicantur, tanquam etymo à priori. Et licet Deus, alicui vitæ essentiam in concreto ostendisset, suum tamen docendi honorem, nulli unquam tribuet creaturæ. Cum vita in abstracto, sit Deus ipse incomprehensibilis.

24. Sic nempe paulatim, cibus & potus in chylum stomachi, chymum mesenterii, cruorem venalem, ac tandem per sanguinem arterialem, ad tenuissimum æthera, vitale spiritus & animæ substerniculum ascendit. Quæ commutatio, motum cordis præsupponit. Neque enim sat est, fermentum efficienter esse effectivum, ut sanguis animetur & vertatur in spiritum, illumque in sinu lævo cordis habitare, nisi motus concurrat pulsatilis, assimulatus motui, quo lac acidulum vera transmutatione in butyrum mutatur. Per motum nempè fit sanguinis non quidem acidi, sed salsi extenuatio, neque ideo *in pinguedinem sive butyrum vertitur*: *sed in* spiritum vitalem, de salis, adeoque de balsami natura: ita nempe sanguis, per motum, calorem, & fermentum, mutatur in ætheream sobolem, luminis vitalis hospitium immediatum. *Quapropter sanguis, aqua & spiritus idem sunt.* Etenim si ista lux sit in spiritu, hic verò deferatur per arterias in totum corpus, debeatque lux ista sibi utrobique esse continua, cum sit luci proprium, alias extingui: ideo arteriæ, apertæ debebant manere, ita quidem, ut nunquam compressæ dudum maneant. Quare & pulsum easdem dilatare conveniebat, nec ita comprimi, ut tota arteria in se prorsus concidat; duplici fortè, ac duriore ideo tunica, non injustè vestitur. Discontinuitas enim illius luminis in caussa est, ut uno momento, suspensis pereat omnis facultas princeps cerebri, non autem, quod tam cito spiritus è cerebro evanuisset. Denique si motus pulsatilis non fieret, frigus lethale mox oboriretur, & rana frigidores essemus. Adeo, etsi multa hyemis spatio, sub luto, absque respiratione victitent, non tamen citra pulsum. Fermentum quoque sinistri sinus, non nisi lenta tarditate, sanguinem suum transmutat, pigreque nimis, transmitteret quoque versus, atque idcirco, importunis spirituum necessitatibus non satisfaceret. Fingamus

gamus enim, utrem odore imbutum, impleri autem liquore, ad sui dimidium. Vix enim liquor ille rapiet lagenæ odorem: sin vero concutiatur, confestim quoque odor ille per minima liquoris se ingerit. Sic nimirum, fermentum vitale sinistri sinus, per motum cordis, statim sanguini datur, eumque & ad festinam obedientiam suæ impressionis cogit. Lumen enim à lumine facilè accenditur: ideoque & sanguis jam animatus, facilè solaris illius lampadis lumen arripit, & in sobolem æthereram adsciscitur. Est itaque Blas cordis, vitalis spiritus, & consequenter sui caloris fomes: spiritus verò sic animatus, est cordis motor, in Scholis penè neglectus: Ex consequenti quoque, motus iste, fit propter necessarium in solaribus constitutis calorem, & spiritus fabricam.

25. Non credam ergo, pulsum institui, ob requisitam cordis refrigerationem. Siquidem vitalia non militant sub lethalibus frigoris insigniis, nec intendunt frigus, sed dumtaxat meditantur vitalia. Est nimirum frigus in nobis, mortis indicium, quia comes. Ideoque quidquid in fonte vitæ, frigus moliretur, ablationem vitæ intenderet, ut & Monarchiæ esset destructivum, tantum abest, quod frigus esset necessitatis, & contemperamenti ergo. Sine pulsu enim, non accenditur nimium calor: sed confestim etiam perstite vita, calor interit. Deceptæ enim Scholæ sic decernunt, putantes, ignem elementalem, in compositione corporum, & intenso sui gradu (extra quem ignis esse desinit,) ignem in corde consistere, & quidem culinarium, cum alias longè petendus à concavo Lunæ ignis ridiculus, alioquin ad simplicium ordinariam constitutionem, laxo freno, pro lubitu inferiorum, & contra sui indolem deorsum, per tot aeris frigora, incolumis non delaberetur. Adeoque si Scholæ, pro calore radicali, ignem, sub Lunæ circulo fictitium, intellexissent, impertinenter eundem dicerent in nobis, velut lychnio humidi radicalis, tantum subsistere: cum aliàs igneum elementum (quod fingunt temerè,) æquè insulsè, citra alimenti necessitatem, & consumtionem vivere somniant. Ergo Scholæ subaudiunt, in corde esse accensum ignem culinarium, & fuliginosum, magnoque gradu fervere, adeoque nisi, continuò novi aeris afflatu temperetur, & fuligo omnis ab hoc igne suscitata ventiletur, periculum esse de suffocatione, combustione, & inflammatione. Sic nempe falsæ authoritates, falsa pariunt themata, & præ ignorantia causarum, perierunt medendi theoremata.

26. Meo quidem judicio, debebant saltem Scholæ meminisse, ipsum flatum follium ignem non refrigerare, sed magis accendere. Nec video, qua ratione motus animalium sit sibi causa refrigerationis. Scio denique ignem nullatenus sociari aliis elementis, per minima dissectis, quin in instanti extinguatur. Scio quoque impossibile esse, ignem exsistere posse, qui non sit verè ignis, & summe calidus. Adeoque si natura moliretur refrigerium per pulsum, conatum ejus esse stultum, vanum & impossibilem. Unde horrendum sequitur, Deum in finibus sibi propositis, actualiter errasse. Resipiscant ergo Scholæ.

27. Cæterum, debuit festinata esse transmutatio cruoris, in sanguinem, & hujus in spiritum vitalem, ne post deliquia, palpitationesque (sub quibus celerrimæ illorum spirituum fiunt infectiones ac dissipationes, adeo ut fossulæ variolarum, antè non conspicuæ confestim appareant,) necessitata velut mors ingruat. Non itaque, è longinquo petendum, differendumque auxilium fuit, quod præsto exigitur. Hæc nempe est ratio, cur in febri sit pulsus citatior, non autem fuliginis expulsio, nec refrigerii aviditas.

28. Siquidem ponatur spina in apice digiti infixa, statim pulsus durus, fortis, & citatior, pro pulsus autem augmento dein, statim proportionaliter ubique caloris, non autem frigoris incrementum adest, & quidem tam ante, quam citra fuliginum nativitates. Dein, sub febrium intermittentium initiis, per horas aliquot, ac quamdiu cunctatur frigus, pulsus est minutus, rarus, depressus. Adest tamen putredo accensa (si verum dixerint Scholæ,) ideoque & fuligo præsens in Scholis, est causa paroxysmi, sitiuntq; magnopere in frigore, & flavum evomunt. Ergo & compressio pulsus deberet esse creberrima, totusque pulsus longe celerrimus. Maxime

mè quod plerique morientes, in febribus istis, pereant sub accessum febrilem, in frigore, spirituum penuria ac velut suffocati. In caloribus autem molestis, etiam in erysipelate: pruno, igne persico, &c. excandescit spiritus vitalis, à causa morbifica lacessitus, ac velut in iram provocatus. Ut patet in præfatis accensionibus topicis etiam causticis. Ubi alias accensio luminosa temperata, sub harmonia vitali, quaqua versus elucet. Imo ut sub mortem, vel syncopen, oculi cornea membrana, lumine priva cernitur, non antea æstuante igne. Porro quæ in corde incipitur, sanguinis in spiritum transmutatio, in arteriarum decursu, (seu cordis stomacho) maturatur. Nec mirum ideo, in liene, tot arteriis fœcundo, stabiliri fermentũ pro stomacho, primosque motus cordis mentales & animæ sensitivæ, Saturnia nempe *Regna*. *Est* namque digestio cordis, cum integrali transmutatione sanguinis, in spiritum, sine fæce & fuligine. Quippe quæ nec sordes continet, nec heterogeneitates admittit, nec propter calorem degenerat spiritus, filius caloris. Nimirum est animæ sensitivæ, immediata operatio, semper univoca, sibi similis, ac vitæ ad vitam effatam per motus vitales.

29. Præcipui ergo scopi pulsuum, sunt 1. traductus cruoris, à sinu venæ cavæ, ad cordis sinistrum uterum. 2. caloris argumentum. 3. fabrica sanguinis arterialis. 4. ac denique spiritus vitalis productio. 5. Alter dein pulsuum scopus fuit ultimus, ut sc. vita participetur primordialis, residens in spiritu cordis insito.

30. Repetam ergo quæ alias. Nimirum, quod formæ quædam niteant, ut in lapidibus & mineralibus; quædam vero insuper aucta luce splendeant, ut in plantis, aliæ vero sunt etiam luminosæ, ut in animantatis. Adeoque vitalis luminositas datur spiritui vitali, per accensionem, non quidem igneitatis, sed illuminativam, & specificam, sive per species differentem. Sic quidem pisces non infelicius vivunt, fortius, vivaciusque, & diutius moventur, quam bruta calida.

31. Scholæ pro iis quæ jam demonstravi, supponunt, cruorem in hepate suscipere naturam spiritus, quem idcirco forte naturalem vocant. Qualis nimirum aura est in omnibus prorsus herbarum succis, atque hinc demum immediate spiritum vitalem nasci, atq; fieri volunt. Ego vero aliunde spiritum deduco, & prosapia longè nobiliore. An autem Scholæ, an ego, rectius philosophemur, censeat Lector, qui utramque jam Doctrinam combibit: memor saltem ejus, quod mox dicturus, nempe totum quandoque sanguinem, atq; inde creatum liquorem alimentalem, sive proximum partium solidarum nutrimentum, dispergi tandem per diaphæresin corporis absq; omni fæce, aut residuo capitis mortui. Idque ideo, ut Lector inde suspicetur, sanguinem per se inclinari, ut fiat quandoque spiritus, quod de halitu cruoris non æquè præsumitur. Idcirco nempè ignorarunt totum arteriarum sanguinẽ, non raro verti in spiritualem aporrhœam, sive spiritum vitalem. *Ast* cruor, *si in halitum in vitris nostris leni tepore mutetur, crassamentum,* ac tandem carbonem, in fundo deponit. Longe est itaque Doctrina Scholarum remota à cognitione spirituum, quæ à vapore, sive halitu aqueo putant spiritus vitales fabricari. Neglexerunt namque in hoc vapore cruoris, quomodo ex pane & aqua, indeque parato cruore suscitetur, non quidem halitus aquosus, (ut putant:) sed spiritus salsus, & illuminatus, ejusq; cor nedum calefactus, sed & calefaciens. Quippe Authorum hactenus nemo istud lumen indagavit vitale, quo spiritus illuminatur, & quodammodo fervet, sicut unum quasi fiant, vita, lumen, forma, & anima sensitiva.

32. Cariosa denique Scholarum Doctrina, fines pulsuum, & anhelitus, confundit Nimirum quod anhelitus fiat ob alimentum spiritus vitalis, vitam ignis, (quem volunt nutriri aere:) refrigeriũ cordis, & expulsionis fuliginum. Calorem nempe vitalem alere intendunt, & refrigerare, sive minuere. Quæ qualiter simul combinari queant, dicant alii: Ego lubens nescio. Saltem in maxima spiritus vitalis egestate, dumque ejus incrementum optatur potissimum, tum nimirum elevatio arteriæ est minima & rarissima. Et vice versa, dum spiritus abundat, elevatio arteriæ est maxima, fateor quidem, anhelitum, per voluntatis frenos trahi, sive per voluntarii motus organa, pulsum vero non item. Sed quando-

quidem sanum pectus satisfaciat suo anhelitu, finibus pulsuum, non esset ergo pulsus necessarius, quamdiu quis friget, satisque anhelitus inspirat. Atqui cum tamen interim non pauset proinde pulsus, certe aliam pulsuum, atque aliam respirationis causam esse, sive necessitatem, oportet. Percipimus nempe anhelandi necessitates, anhelitum quoq; pro nutu modificamus, & sibi comprimere in totum possunt aliqui: Sed cur pulsuum necessitates magis vitales & non minus urgentes non sentimus? maximè cum sit vita, i.e. origo sensibilitatis, quæ sola sc. sentit omnem suam necessitatem, & sola nos ab omni sensatione excludit.

33. Quocirca hinc conjicio, alias esse necessitates, veteribus ignotas. Scio quidem, à sanguine arteriali, & à spiritu vitali, nullas explodi fæces, sordes, aut superfluitates (ut suo loco ostendam) fuligines verò deesse, ubi non est adustio, sed quod cruor in sui absumtione, spontaneo caloris ductu Gas producat, ut aqua halitum. Illudq; Gas, (quod Scholæ spiritum Jecoris, sive naturalem cruoris indigitant:) necessariò subsequenter expelli, stat extra controversiam. Alioquin enim homo, propemodum præ frigore extinctus citius recalesceret, si per aliquot horas anhelitum contineret, (intellige si anhelitus ob refrigerium duceretur:) tamen nec illo quidem statu, anhelitum notabiliter intermittit, sub pœna mortis. Piscis etiam pulmone caret, & anhelitu, (bullæ enim, quas quandoque eructant, sunt flatus, sive ventositates digestionis, non autem anhelitus.) Ranæ vero, & *monstra maris, vocem edentia*, folliculos habent, pulmonis officio fungentes, tametsi pisces non sint ranis frigidiores: Imo ranæ, atque hirundines, tota hyeme sub limo condiuntur, vivuntque sine anhelitu, attamē non sine pulsu. Alius ergo usus pulsuum, aliusq; anhelitus ac neuter ob solum calorem, etenim in acutissimis & calidissimis morbis, quoties nimirum anhelitus maximus, ac instar suspirii ducitur pulsus est parvus & celer, etiam constantib⁹ viribus. Ergo non respondent, usus anhelitus, & pulsus. Maximè quod aptius refrigeremur, magno haustu frigidæ affatim potæ, quam si eadem quantitas pluries pota sit. Plus inquam refocillamur unico suspirio, quam plurimis parvis & crebrioribus respirationibus. Perinde ac follis, magno atque continuo flatu, plus præstat, quam minoribus accuratis, licet pluribus.

34. Unde bene trutinanti, atque judicioso viro, satis constare potest, alium esse majoris momenti usum pulsuum, videlicet qui fermentum digestivum respicit. Quorsum mechanicam repeto. Scil. quod tandem sub ultima digestione, totus sanguis noster pereat, exhaletque, nec post se fæcem ullam relinquat. Attamen, quidquid per solum calorem exhalat, id universum tam in vivis, quam in inanimatis fæcem post se relinquit, (hanc periti, caput mortuum appellant:) quæ tandem fæx sic tosta, carbonem exhibet. Est quippe actio caloris, ubique simplex univoca & homogenea ex se, differens effectu ratione materiæ. Itaque si vitalis cruor totus debeat in nobis sic disponi, ut totus tandem, citra caput mortuum diffletur, necesse fuit omninò, id alio contingere medio, quam caloris.

35. Aer vero semper, & ab initio ubique separator aquarum fuit ab aquis. Hoc fuit in scholis nescitum. Nempe quod totus cruor, ut in Gas abeat, duobus alis ad volandum opus habeat, aere & fermento. Quocirca attende, quoties aliquid cruoris in externo corporis ineptum fit, aut non sensim disponitur, gradusq; subit, ut totum per totum fiat volatile, & transvolabile, eo momento jam scirrhi, nodi, & apostemata sunt concepta; si vero parte interiori id contingat, plerumque febres, apoplexiæ, epilepsiæ, asthmata, dolores item, & mortes subsequuntur. Videamus ergo, quid aer, quidve fermentum ad hoc conferat. Inprimis, omnis terræ mucilago quæ alias facilè vertitur in vermes, item amylum carnes, pisces, &c. semel glaciata, eo ipso muccaginem amittunt, & in aquam redeunt. Quatenus aer semel glaciei fuit combinatus optimè (ut quandoq; de glaciei pōdere dixi:) adeoq; est primus grad⁹, quo aer, corp⁹ tenax, in aquā resolvit,

36. Deinde, sub maximis frigoribus, aereque purissimo, fumus edaciores, sudamus tamen, & è nobis difflatur minus, cum pauculo atque duriore secessu. Proinde navigans in mari, duplo, si non triplo, plus edit, (nisi ægrotet:) minusque excrementi laxat, seipso, in terra degente, Unde Proverbium: Aqua facit promotionem digestionis. Quasi vero navigans non in aere, sed in aqua fluctuaret! fluctuatio autem, nobis aerem

recentas

recentat,& hactenus fortior digestio. Itaque si fortius edimus, minusque dejicimus, sequitur necessario, plus difflari sive evanescere è corpore. Quod est dicere, aerem puriorem Boreæ, & marinū, facere ad diaphæresin corporis, sive disponere cruorem, ad sui perspiratione insensile.

37 Nimirum ea de causa fit respiratio, non quidem ut aer cedat in alimentum spiritui vitali sed ipsi connectatur, affuctus per venam arterialem, & arteriam venalem pulmonum, & hactenus traductus aer in cor suscipiat fermentum, quo comitante, ambo cruorem disponant in totalem sui diaphæresin.

38. Alioquin multa fiunt fixa, resistuntque perspirabilitati, si calore urgeantur, quæ alias erant in se volatilia. Quare alkali non generatur in cinere, ab igne efficienter, quanquam effectivè inde procedat. Quippe officium ignis est quidem accendere, consumere, & separare, non tamen quippiam producere. Cum non sit dives semine, ipse destructor seminum, ignis, ex seminibus autem, procedat omnis generatio. Dum ergo alkali, fixum fit ex sale antea volatili, non est productio rei nova, sed rei alteratio saltem. Alkali enim materialiter quidem erat in concreto, ante cremationem, fluebatque unà cum Mercurio, atque sulphure. Veruntamen dum ignis tollit Mercurium & sulphur, sal quidem, tanquā principium magis subsistens, in liquatione concremationis, arripit sibi vicinam sulphuris, sive pinguedinis partem, eamque, dum ab ignis tortura, non sat valet tueri, partim sub larva Gas simul evolat, atque empyreumatis odorem acquirit, partimq; apprehenso sulphuri colliquando incorporatur, & verus carbo fit. Quapropter sulphur conjugio salis jam fixus, non celeriter è carbone in fuliginem tendit: sed sensim, ac non nisi aperto vase: adeoque cum sulphure priore, (nam hinc sulphur rei, plerumque acutum, salis volatilis saporem retinet) ac tandem cum sulphure carbonitio, justum sui salis volatilis pondus evolat.

39 Quòd sanè nusquam manifestius, quam in carbone mollis. Hic enim, si vase clauso urgeatur, candēti igne immutatus perseverat; vase autem aperto, ita utrumque abit, ut porro nil cinerum residuum unquam supersit. Materialiter ergo, sal alkali præexistit in concreto, ante conflagrationem. Quoniam formaliter totum sal, in concreto erat volatile, & non in forma fixioris alkali. Quod jam inprimis liquet in cruore, qui totus absque residentia ulla, per poros insensiliter exhalat volatilis. Sin autem concremetur, plurimum salis fixi in cinere suo relinquit. Denique lignum pini, quod parum cineris, minusque salis, dat in cinerum clavellatorum præparatione, totum calcinando vertitur in alkali. Etenim è Scandia advehuntur nobis cineres clavellati, *Weedaschen* dicti, è pino plerumque, & quercu nonnulla, concremati, qui cum humidiore aere cados quibus vehuntur inficiant, sale nimirum liquato, itaq; ligna cadorum, sic salita, dum cremantur, liquescūt instar cornu, ac tota ferè in salē degenerant, etiam pars cinerum nempe, sal fit, ratione contenti salis, quod dein *Potaschen* nominăt. Alioqui enim cineres ejusdē ligni, ablato sale manent cineres, & non fiūt sal. Unde nimirū constat, salem ex cinere, salem deinde per colliquationem sibi similem efficere, & quidē fixum. Ac proinde in concreto ratione salis & colliquationis, fixitatem, alias non exsistentem suboriri. Ita dū vini tartarus crematur, vix unciæ sedecim ejus, dant binas uncias cum dimidia, salis alkali, ergo 13. cum dimidia unciæ volatiles, calcinādo periere. Hæ tamen si destillentur, ac demū imbibantur, in suo carbone residuo, adhuc quatuor, uncias salis cum triente, dabunt per cohobationem Ergo quod de quatuor & triente unciis, vides factum te arbitro, idem judica de duab⁹ unciis & semisse prioris alkali. Huc facit quod alibi de aqua vitæ, fixata in alkali tartari, dixi, idemq; aceto evenit distillato. Hinc itaq; apparet sal volatile rei fixari in suo alkali fixato. Imo pariter totum cinerem antè fuisse volatilem, fixatumq; sub prima colliquatione combustionis. Salia autem volatilia, quæ essentiis propinquiora erant, in prima ignis tortura, simul cum essentiis abscessisse. Nota tamen, quod tametsi alkali, è sp. vini fiat, in tartari sale fixo, nihilomin⁹, quatenus sal aquæ vitæ, connubio essentiæ mutatū sit, in fixitate tamen univoca amborum, unum ab altero separabile esse, atq; distingui. Quatenus alkali è sp. vini affusa aqua forti, fit rubicundū: alkali vero tartari, non mutat colorem.

40. Quocirca etiam est sua inter alkalia Resp. & adulteratores monetæ, plurimū circa sal tartari laborant, spreto alkali salis petræ.

41. Etiam sal alkali, paratum, ut dicitur heic è spiritu vini, per sui sociationem, mutat saporē lixivii tartari, sic ut evadat Balsamus Samech Paracelsi, astringens, qui antea saporem lixivii habebat, expers balsami erat, & causticum referebat. Tandem huc quadrat, quod ligna cariosa, atque putrida, vix salem in suis cineribus relinquant. Quippe sal volatile, abscessit cum sulphure per fermentum putredinis. Adeoque tantundem salis fuit volatile in re, sive concreto, quantum saltem in cinere deficere reperitur. Id est, totum.

42. Unde sequitur, quod sal volatile, tam à sulphure quam abs Mercurio repetitum, idem sit materialiter cum alkalizato, ac proinde volatile alkalizatur, & vicissim alkali volatilizatur, manente formali concreti proprietate. Sequitur denique, quod sulphur concreti, distillatum, & sulphur carbonis, sint ejusdem speciei, licet hoc carceratum, illud vero liberum sit.

43. Hæc quidem me docuit mechanica, postquam citra empyreuma, sciverim separare tria è concretis ordinariis. Didici nempe, quod omne corpus cremabile, in se habet sal volatile, quod arreptione sui sulphuris fixatur in alkali. Interim plerumque abundat pars, quæ colliquantis sulphuris volatilis amplexus aufugit.

44. In qua colliquatione, viget actio in rei sulphur. Quam intellige exemplo aceti stillatitii. Hoc inquam cum sit aqua impraegnata sale acido volatili, si quicquam actione suæ aciditatis mordendo attigerit, coagulatur confestim, quod postea per combustionem reperitur fixatum alkali. Imo si spiritus Vitrioli acidus & volatilis, corroserit Mercurium æque volatilem, acidum vitrioli fixatur in verum alumen.

45. Quas porro mechanicas, tradendo ad scopum consumptionis totalis in cruore, dico: Si aer, (arcanum capiat qui potest:) imprimis volatilizat sulphur concreti cum omnimoda separatione sui salis, hoc sal, (quod alioquin in carbone fixaretur in alkali, per ignem:) fit totum volatile, ac sursum scandit, in specie liquida quandoque, & non raro in forma sublimati, habetq; totam concreti crasin. Hoc sal, per mechanicā est demonstratum; ejus autem demonstratio est paucis cognita, nos licet eam tamen palam facere. Saltem indè apparet veteribus, verū aeris usum in pulsu, & anhelitu, non enotuisse, propter Spagyricæ artis ignorantiam. Saltem inde constat continua necessitate, aerem intro trahi, peculiari fine, ut cruorem venarum, (aliàs calore nostro non difflabilem, sed potius condensabilem:) plane volatilem, absque residui capitis mortui memoria, efficiat. In piscibus verò, ut cruor non à calore, at solis vitalibus partium fermentis agitatur, ita nec respiratione opus fuit: Siquidem anhelitu liberè egere poterant animalia, quorum cruor caloris timore caret. Eo quod à calore sit inseparabile, quod cruoris parte aquosiore exhalata, residuum grumescat, ac tandem in siccam molem degeneret, nisi incessato aeris attractu & connubio in toto pulmonis & thoracis, sulphuri cruoris ipse aer commisceretur, velut aquarum separator, & sulphur efferret, in ultimo sui esse mutatum, unà cum aqueo vapore, per Gas insensibile transspiratum.

46. Istud non fuit nudum refrigerii munus, (quanquam sit in Scholis sic putatum, quæ cuncta calore & frigore metiri sunt solitæ:) sed adjuncto arteriarum vitali fermento, (hactenus fortè, ac potissimum arteriæ, venis per totum corpus comitantur:) fuit majoris momenti, atq; necessitatis opus. Adeoq; nec pulsus est plus ad difflandas fuligines cruoris quam sanguinis, nec vice versa; sed merè potissimum inservit, (præter fabricam, illuminationem, & continuitatem vitalis spiritus:) ad præparandum sanguinem in exspirationem citra caput mortuum, quod quidem prorsus naturæ requisitum. Non quidem ad fugandas fuligines calore partas, (quanquam nulla fuligo ex udis exhalet propriè,) sed potius ad impediendum, ne caloris opera ordinaria, vapores, (quos vocant fuligines indistinctim,) generentur. Aut proprius loquendo, ne vaporibus, è cruore discedentibus, cætera cruoris pars inspissata, perniciem totalem faciat.

47. Quorsum aspice, quod dolente, calente, & vulnerato digito, statim insolitus eo loci pulsus se proferat, eo quod aeri ingressus, ad extravenatum ibidem cruorem, & in labris detentum sit impeditus, timorque est, ne sanguis concrescat, & in pus solidescat.

48. Facto autem pure, is timor minuitur, quia in facto sistit. Ante vulnus enim, occultus pulsus, mox violentus ibidem oboritur, etiam

etiam antequam calor, & præsuppofita fuligo adessent.

49. Pariter quoque, mox atque internis membranis, noxa aliqua ingruit, arteria statim mirum in modum, toto induresćit homine, pulsumque durum, tentum, vibratum, imo & serratilem effert. Nullatenus autem (ut Scholæ autumant) quod arteria ficcetur, ut in corde prænunciet, ac medenti aperiat, qualitatem ac naturam partis affectæ: (Quod ridiculum,) natura namque ubique incumbit causis intentionaliter maturandis, promovendis, vel amovendis: nequaquam autem edendis signis pathologicis, diagnosticis vel prognosticis. Sunt enim hæc signa per accidens ac præter intentum naturæ, à medente notata & observata. Si namque in progressu naturæ, contingens trahatur in nostram cognitionem, id illi est per accidens, & totum exoticum, quæ nil (exceptis astris,) cum intentione prænunciandi operatur. Sed quidquid facit, id ex jussu est, qui est proprietas dotalis ejus, Non igitur arteria pulsum profert durum, eo quod ipsa aridior, & ficcior facta sit; quoniam nulla spes esset, post ficcitatem membranæ, mollioris unquam pulsus; ut nec rehumectationis partis semel exficcatæ. Testis sit senectus ipsa, arida & exsucca. Nec denique canalis aut tubus arteriæ, induresćit in signum: sed in causam, finem atque media, alterius intenti. Nimirum si verum est Scholarum documentum, quod arteriæ pulsent ob finem attrahendi aeris cor refrigerantis, certè si sui illius documenti perpetuæ memores essent, ut deberent, saltem illa tentionis duritie, commodius aerem inspirarent arteriæ; cum alioqui mollis arteria attrahendo concidat, vermiculans, atque undosa in se labitur, atque adeo, os ejus, quod in duritie hiat, in laxitate clauditur.

50. Induratus ergo pulsus, indicat contractam, non autem exficcatam arteriam.

51. Si etenim pulsus ad hoc ederetur, ut defectus ac partium qualitas proderentur, certè in apoplexia esset pulsus mollissimus (quia cerebrum pars tota medullaris statuetur offensum,) qui ibidem semper est durus, & fortis. Sic & ossifragium, pulsum faceret omnium durissimum. Et pure jam facto, major & crebrior pulsus esset, quam dum fit. Eo quod præcedens labor, spiritus egestatem peperit, & præsens pus sive putredo difflatione celeri eget. Pariter in phlegmone, systole opportunior, longeque manifestior esset, quam diastole. Quæ cum in facti veritate non sic se habeant, necesse est, Scholas in finibus pulsuum errasse. Quin etiam tunica arteriæ, in adventum sudoris, utut antea durior fuerit, iterum mollescit, cum scilicet major esset explodendæ fuliginis necessitas, quam attrahendi aeris. Deberet inquam arteria tum patula esse, atque durior cum crebra compressione: non autem magno pulsu, undarum more, lentius concidere. In affectibus pulmonis demum, cordi vicini, tot venis, arteriis, & cartilaginibus undequaque referti, laxus & undosus est pulsus, & in puris vomica, cum aliquali intermissione. Pulmo inquam, suis fuliginis explosionibus opportune importunissimus, indigeret pulsu durissimo, tensissimo, & fortissimo. An forte duplex arteriæ tunica, sudore futuro jam est imbuta? hactenus madore alieno mollescit? alias madoris expers? An duritiem, post horam sudoris reassumet? suique ficcitatem alternata mollitie ad lubitum ferè compensabit? Quam enim imbecillitatis plena sunt medendi theoremata Scholarum? Siquidem in præfatis pulmoniacis, laxissima arteria & pulsus undosus, nobis patefaciunt, in obsequium thoracis anhelitum dari. Natura enim conscia est, non opus fore citato pulsu, ut neque tenta arteria, ubi pro pectore primum ac consequenter, sive secundariò, pro reliquo corpore, anhelitus suum munus suscepit; eo ipso nobis ostenditur, usus anhelitus alio fine, aliaque parte, quam quibus pulsus est præfectus. Quoties itaque plurimo aere, pro cruore per venas disperso, opus est, ut volatilizet id, quod minatur obduratum iri, toties se stringit, tendit, contrahitque arteria, non autem ficcatur. Attrahitur autem aer ille, non pro nutrimento spirituum, vel fuliginum explosione: at omnino ut qui in se est, separator aquarum ab aquis, fermento digestionis ultimæ calcar addat, ut totum liquorem nutritititium, post sui munia expellat, citra ullam sui residen-

tiam. Igitur aer inspiratus, inservit huic fermento, non pro refrigerio, non pro cibo spiritus, ut neque pro fuliginum folle. Alioqui etiam laxitas arteriæ, incapax est ut sat inspiraret aeris. Futurus vero præparatusque sudor, cum jam in se sit volatilis, & latice tenus præsto effluat, non requirit laboris plurimum, nec arteriæ indurationem. Labentibus enim viribus, ante vermiculantem undosus est. Debilitata quippe natura, non meditatur amplius magnum laborem. Apoplecticus autem, est maxime & longe durissimus pulsuum: ac potissimum sub mortem. Id volunt Scholæ fieri, quod pulsus & anhelitus eadem esset, ac individua necessitas, atque finis. Quatenus (ajunt) cor volet compensare defectum anhelitus. At syncopes virginum uterinæ, quibus anhelitus est exstinctus, viresque validæ (nam inde resurgunt plerumque) pulsus minimi sunt, in redargutionem præcedentis doctrinæ. Sic pariter pulmonariorum pulsus, undosus, & languidus, quibus tamen natura deberet satagere penuriæ anhelitus. In apoplexia autem, cur durus & magnus sit pulsus, rimandum ex natura morbi. Quam ex professo libro & lithiasi semel attingam.

52. Nunc rei propinquitate duos aphorismos exponam. Quorum primus est: *Dum pus fit, major labor & dolor, quam facto pure.* Omne apostema in pus desinens, continet necessariò aciditatem, quæ cruorem in grumum cogit. Ideoque deinceps incapax est transpirationis: quocirca natura omnem movet lapidem, artériasque concitat & anhelitum, ut per aerem fermenta præpediant ejusmodi effectum. Ac tandem nil proficiens, cessat ab isto conatu. Etenim nedum cruor, quatenus grumescit, naturæ infestus, sed quatenus extraneum continet aliquid, (aliàs namque non fieret apostema) Acidi enim proprium est omne alimentarium immediatū coagulare; Hinc pus. Rectius quam Galenus ergo Hippoc. dixit: *Non calidum aut frigidum,* &c. *sunt morbi: sed acidum, acre, amarum, & ponticum*

53. Vulnus namque simulatque corruptionem sentit, labra tument sua, & pus fit, nisi violentior vis pejus, sive Ichor saniemve manare cogat. Pus autem Idiotis, bona vulneris digestio dicitur, id minus malum rectius censendum. Verum si vulnus sit recens, ac balsamo à corruptione munitur, non advenit pus. At cum fundum vel labra acor, putredinis index contrahit, fit pus. Sæpè enim vermes in vulneribus ob putredinem conspicui. In culinis, si carnes corrumpi incipiant, illarum juscula acescunt. Quapropter omnis potio vulneraria, occultum alkali, & quidem volatile, in se contineat oportet, si accidentibus, ex corruptione acoris natis, resistere debeat. Quatenus alkali quodvis omnem aciditatem, quam attingit, perimit. Sic nempe lapis cancrorum diureticus est, & vulnerarius, quod satis constat. Nam vino maceratus, post diem, sapit lixivium.

54. Alter aphorismus dicit: *Ventres, natura hyeme calidiores, quam æstate.* κοιλίαι enim cavitates sonat, non ventres. Suppositititius est, non conformis vicinis, nec genio senis congruus. Primario falsus est denique. Nam hyeme edo calida bibo non saltem frigida. Attamen à pastu frigeo intus. Quorum nullum æstate sentio. In tangibilibus enim tactum judicem sumo.

55. Excusant Scholæ, ajuntque exterum frigus intropellere calorem nostrum, unde felicior digestio. Inprimis sat alibi docui, digestionem non à calore esse. Deinde à pastu, hyeme magis intus frigus quam æstate sentitur Fateor equidem, omnem calorem esse à spiritu vitali sanguinis. Si itaque per frigus, spiritus cum sanguine intrò pellatur, periculum suffocationis erit, pulsusque indicium daret, si fuligines expellendæ usum pulsus importent. Item major & velocior pulsus esset hyeme quam æstate, si vera sit Scholarum hypothesis. Sed consequens est falsum: ergo & hypothesis. Sin solitarium calorem, absque spiritu, intrò fugere velint: jam inviti admittent, idem accidens per subjecta migrare. Tandem quorsum calor ad suum fontem intro iret? Et quidem generaliter in omnibus id hyeme fieret? An enim cor sanum, quod præ caloris abundantia & fuliginū metu, continua necessitate pulsaret, non poterit ob hyemem sibi de caloris sufficientia providere? vel quare nō cessat pulsando potius, quam quod

calorem

calorem à se dimissum, præ egestate ordinaria repetat?

56. Hæc levi pede pro more transiliunt Scholæ. Dicunt enim, copiosius alimentum hyeme absumi quam æstate, propter abundantiam caloris. Et iterum, copiosiorem calorem hyeme augurantur, ex pluris alimenti indigentia. Idem nempe, & eodem respectu, esset causa & effectus ejusdem Pater & Filius, antè & post respectu sui. Ego vero aerem incuso. Qui quoties frigidior est, etiam est suæ naturali qualitati vicinior, & separator aquarum potior, adeoque cruorem magis in Gas volatilizat, quo aer est frigidior. Non secus atque de navigantibus est dictum. Alioqui somnia Scholarũ evanescunt, quoad calorem, cavitatum, & puteorum per instrumentum, dimetiens ambientis qualitates. Quoad ventrem humanum autem, similiter, si degat in hypocausto subtepido. Sensus autem organa, nequeunt momenta caloris exquisitè distinguere, ubi est semestre intervallum. Quia stant ipsamet tempestatum alterationibus obnoxia. Ideo & applicatio sensibilium, ad organum sensus, diversa statione fallax est. Videntur quoque stomachi hyeme calidiores, eo quod pluris alimenti egemus. Nec mirum, quia æstate proinde liberalius bibitur. Nutrimur autem potu celerius, quam cibis.

57. Usus ergo pulsuum sunt, 1. Ut per interstitium traducatur cruor in sinum sinistrum 2. Ut inibi, & clientibus in arteriis fiat spiritus vitæ sanguine. 3. Ut fiat è cruore, sanguis arterialis subflavus. 4. Ut à mente humana informetur. Sunt nimirum arteriæ, stomachus cordis, ut meseraicæ sunt culina Jecoris. 5. Ut sit continuatio luminis vitalis, per totum. 6. Blas pulsuum, est ad fabricam caloris, non autem frigoris. 7. Ut cruor in habitum corporis pro alimento dispersus, totus fiat perspirabilis, sine fæcis memoria posthuma. 8. Anhelitus autem pro scopo habet hunc postremum duntaxat pulsus usum.

58. Tandem & hoc addo: Non esse spiritum animalem in natura. Utpote mutatio, quam spiritus vitalis recipit in cerebro, non est ad formalem transmutationem: sed est gradus perfectivus, ad destinationem sui. Nimirum spiritus innatus, intendit ex vitali influo sibi simile generare, idque in singulis sensuum officinis, illiq; dat sigillum sui organi. Sic nempe opticus spiritus non gustat, non ambo tamen proindè specie differunt, quanquam muniis. Etenim in vitalitate cordis animatur semel à mente, fitque ejus universale organum vitæ.

# ENDEMICA.

1. *Scholæ steterunt unde incipiendum erat.*
2. *Aerem ambientis, non inspirari in arterias.*
3. *Implicat, aerem vice singula inspirare, & fuligines explodi.*
4. *Demonstratur incompatibilitas.*
5. *Sequeretur inde, quod non elevetur arteria, nisi ut concidat.*
6. *Cessarent finis, modus, & possibilitas attracti aeris, per pulsus.*
7. *Endemica trahi per anhelitum.*
8. *Vapores non trahi intrò ab unguentis.*
9. *Spiritui vitali deest vis generativa sui.*
10. *Paracelsi magnes humanus, est figmentum.*
11. *Non dari fuliginem in corde, & arteriis.*
12. *Totam Scholarum Tecmarsin, esse pollutam.*
13. *Endemicorum progressus.*

1. Non sat est dicere, fodinæ eructant venarum nocui realgaris Gas sylvestre, ac metallicam malignitatem; paludes, vaporem fœtidum; semisalsa flumina atque litora, nebulam morbidam, atque soli fracescentis contagium. Ast propius eundo, adaptationes causarum ubique dant indagantibus intellectum, ignaris autem neglectum.

2. Indubium enim erat, hominem in aere morari, circumquaque aere allui, imo & vesci, ejusque impressionum violentæ tyrannidi, vicissitudinumque alteritatibus subjici, qua aer continuus aquarũ separator est. Aer itaque, per os, & nares promiscuè in pulmonẽ trahitur parte potissima. An vero aer, & per consequens etiam ens endemicum ab ambiente intro trahatur per arterias, affirmant Scholæ. Ego verò primus, multa rationum, magnaque veritatis authoritate suffultus, dubitavi. Consequenter quoque irrita esse ad pulsuum locos apposita unguenta, ut intro trahantur.

3. Inprimis repugnant sibi hæ Propositiones. Aer trahitur per cutim in arterias.

Et depressio pulsuum, est ad depellendum fuligines, suscitatas successive à corde.

4. Quoniam si fervore continuo continuæ suscitentur fuligines, iisque expellendis indesinenter cor cum arteriis laboret: certè nullus locus nec spatium motus erit, attractioni aeris de foris intrò. Nam si è centro cordis, per arterias successiva, continua, & indesinens est pulsuum expulsio, necessariò quoque totus arteriarum canalis, continuo filo à corde, ad pellem usque, repletus erit fuligine; Cujus fuliginis explodendæ, cum major esset necessitas quam aeris attrahendi, (citissimè namque ignis extinguitur fumis, non autem tam citò refrigerii penuria consumit totum,) non est ergo mora pro attractione aeris. Quin etiam, citato pulsu attractus aer ac pusillo spatio moræ, sic in minutulis arteriarum ramis, aer fuligini involutus imbueretur, quod potius expulsionis usum augeret, quam refrigerio cordis satisfaceret. Stante ergo fuliginum hypothesi, aer forinsecus nullatenus trahitur per arterias intro, adeoque Scholæ incircumspectè sua dictitant, & invicem sibi tamen subscribunt.

5. Quinimo ex eadem hypothesi sequitur, quod per se non elevetur arteria atque primariò: sed tantum principaliter elevetur ut concidat, ea denique opera sarcinam deponat, pellatque suffocationis metum. Cum iste finis pulsuum esset præcipuus, alter verò qui est refrigerii, sit respectu prioris secundarius.

6. Denique si arteriæ, aerem intro sugerent, ad quem quæso finem id fieret, cum magis noceret quam prodesset crudioris endemici aeris suctus? Etenim non propter refrigerium cordis: cum singuli pulsus vix tantillum, minimis, & extremis arteriarum osculis, de aere allicerent, quod tractu celerius, mox dein, per arteriæ depressionem non exploderetur? Imo citissimè, eo ipso sic fuligini esset counitum, & calefactum à sanguine arteriali, ut nequicquam inde refrigerii cor in se sentiret: cum præcipue non unico attractu aer isthac, à pelle ad cor pergeret, sed multiplici arteriæ depressione intercedente sic in via incalesceret, ut omnem refrigerii spem eluderet. Quocirca, si arteriæ aerem forinsecus allicerent, necessariò semper elevatio arteriæ, longè depressionem superaret velocitate & magnitudine: quod abusivum est. Ut etiam, quod aer refrigerii qualitatem servaret impollutam, per tot anfractus arteriarum sensim introductus. Denique nec arteria traheret aerem, ut exinde spiritus vitalis augmentum sumat. Quoniam, consensu Scholarum, spiritus vitalis non ex aere; sed è vapore cruoris fit, in corde ad extremum elaborati, ac vitali facultate insigniti. Hebesque fit affirmatio, quæ supponit, spiritum vitalem nutriri simplici elemento. Dum nutrimur iisdem, quibus generamur. Quapropter cum aer introtractus, fit corpus elementale, non habeat naturam spiritus sanguinei, ut nec humana determinatione aer unquam possit individuari, non poterit nutrire corpus concretum, ut suo loco docui, quin semper universalis elementi proprietates servet, non autem Archei conditionem acquirat. Aer enim, nec nobis affinis, nec vitalis est lucis capax. Ideoque arteria horrebit exoticum, nec prius debitis officinis elaboratum aera in sui familiam adsciscere: nec attentat natura aliquid frustra; ut neque aerem præparare, ut fiat id, quod sum planè possibilem non habet inclinationem. Frustra alioqui, per tot digestionum apparatus viscerum dispendia & officinas, spiritus vitalis fieret, si tam levi compendio, & citra usuram de foris maturetur. Decepit enim Scholas, quod hactenus creditum sit, ignem necessariò aere nutriri: idcirco & spiritum vitalem, ut omnis caloris nostri authorem, indigere pro sui cibo, aeris elemento. Ast, jam superius elucidavi, ignem nec substantiam esse, nec nutriri aere, imo neque re combustibili: nisi quod properando ad fines suæ destinationis, requirat inflammabile pro objecto: non autem pro nutrimento. Defectu quoque objecti, perit in instanti, dum suæ destinationis finem est assecutus. Quippè cum nec substantia sit, nec accidens, perit quoque defectu objecti: eo quod suum objectum sit quoque ejus subjectum. Adeoque & istud est sibi singularissimum, & hactenus nescitum. Cessat ergo finis, ob quem traheretur aer externus, per pellem in arterias, cessat modus,

cessat-

cessatque possibilitas, stante fuliginum hypothesi.

7. Denique si arteria sugat aerem per pulsum, indifferenter sugeret, & endemica promiscuè, adeoque nocua esset ejusmodi attractio. Quod falsum frequenti experientiâ adnotavi. Praecipuè, quod quoties pestis peregrina deforis contrahitur per anhelitum, ejus adaptatio non fit, nisi juxta stomachum. Quod per sensum loci, anxietates, vomitum, suspiria, cephalalgias, & deliria palam fit. Adeoque pars in nobis, quae primos motus apprehensionum sentit ac format, etiam primos pestis insultus sentit. Concedo quidem, pestem contrahi, contactu rei contaminatae, atq; illicio sentiri dolorem, velut pungentis acus: At hoc non arguit, fieri proin suctum aeris per arterias, ubi ipsum venenum aptum est, pellem inficere & confestim in escharam urere.

8. Est nimirum longè aliud, pestem intrò trahi per arterias, sive per suctum allici: atq; aliud, per attactum, tanquam per serpentis ictum intrò, vi suae contagionis repere; emplastra enim, balnea & olea, pellem alterant, & consecutivè vel pergunt alterare, vel trahunt è centro ad pellem: Non autem quod intro materialiter inde petiti vapores trahantur. Tum demum, pulsus non est per modum respirationis, quae uno suspirio quidquid in thorace est aeris, efflat: sed est pulsuũ motus interruptus per oppositũ, & creberrimus, proinde non minus exspirans quam inspirans, festinantq; alternativi illi motus tantũ, quod si quid aeris attraxissent, id frustrato fine intraret, cum in instanti iterum extunderetur. Siquidē quod osculis est vicinius, id etiam primo efflaretur. Adeoq; spem non haberet aer, unquam penitius admitti, aut refrigerio cordis se satisfacturum.

9. Denique, spiritui vitali deest vis generativa, qua aerem in spiritum transmutatione formali deduceret. Cũ illa vis competat fermento & officinis, sine quibus non fit cruor. Neq; enim cruor potest generare cruorem, & dato chylo stomachi, in vena aut arteria; non proin fieret unquam inde cruor, aut sanguis. Aer ergo, etsi corpus aptum esset, non posset fieri tamen alimentum spiritus vitalis, nisi primum in corde fuisset elaboratus, vividus, & illuminatus individualiter juxta speciem humanam, quorum singula elemento repugnant.

10. Nugax ergo est commentum irritum, fictumque est cordis refrigerium, attracto aere intrò, per arterias. Fictusque est hominis Magnes à Paracelso celebratus. Cum arteriae nil intro sugant, essetque aer sic introductus, majori arteriis oneri, quam ficta Scholarum fuligo. Si ergo arteriae non trahant aerem, multo certè minus id faceret caro, cavitatis carens aeris inimica.

11. Enimvero, aerem forinsecus trahi ad cor, per arterias, tam ad ejus refrigerium quam alimentum, atque augmentum spiritus Archei, non est nisi merum commentum: sic aequè est frivolum Scholarum inventum, quod sola necessitas explodendae fuliginis, in corde natae arterias deprimeret. Siquidem praecedenti jam limite alios pulsuum scopos ad longum ostendi. Nam quidquid in corde fit, aut purum est putumque, defaecatum, atque vitale. Non est enim ibi adustio, empyreuma, siccitas, nec fuliginum causa efficiens. Insulsum enim est vitae fabricam, destruenti igni sic comparasse, ut sanguinem ibidē aduri, & fuligines fumosas edere, fingendum fit. Nam si quae exoticae aporrhoeae quandoque praeter naturam, cordis limites inordinario attingunt; confestim arythmos palpitationum & procellarum intermittentium defectus sentimus. Verùm si ordinaria esset cordi fabrica fuliginum, quomodo sequestrarentur à spiritu vitali? & quo vallo, diremta ab invicem manerent: Quomodo possibilis esset fuliginum explosio, quae simul sibi intimè permistum spiritum vitalem non profunderet affatim? Adeonè, uti Scholae nil habent purae doctrinae, etiam nil impolluti, nil sine excrementitia, & stercorea fuligine, infoedum patiuntur? Putantne essentialia vitae munia, tam fuligini quã vitae spiritui, competere indifferenter? Adeoque & hactenus commisceri? Quomodo depressio arteriae, in finem bonum, & à Creatore destinatum, hactenus tenderet, quae cum fuligine simul spiritum vitalem sibi permistum, efflaret? Adeoque mortem, atque perniciem praesto adferret? Quomodo ipse rerum arbiter, summè hono-

norandus, vel à creato homine, per pulsuum systolen non fecisset mortem? Denique si fuligo esset pulsuum modulamen, (ut volunt) quis esset ille separator, qui fuligines potius in carnis habitum foras quam per aortas, recta in caput discedere cogeret? Aut si indifferenter cum spiritu vitali, in sinus cerebri commista fuligo properat, cur non continuo sensuum turbant œconomiam? Quid si arteriæ compressio, fuliginum expulsioni sit dicata, cum enim arteriæ sint lateraliter pertusæ, sic ut locis per quæ transeunt, hactenus spiritum & vires vitales largiantur: ergo & isthac simul fuligines expellerent. Quæ sanè perniciosiores essent omnibus visceribus, quam ipsis arteriis, eo quod hæ censeantur recenti aere recreari, non autem viscera. Si ergo velint, fuligines per arteriarum compressionem expelli, ostendant nobis prius, fuligines non secus, quam per ultima arteriarum oscula, purgari posse, idque sospite semper spiritu, fuliginibus permisto. Scholæ profectò, pollutam fuligine doctrinam sustinent, cœcoque ignaviæ suasu, suo subscribunt genio Galeno.

12. Cum igitur materiam, calorem, residentiam, contentum, & circulum urinæ ignoraverint pulsuum vero causam efficientem prætererint: ad calores verò, & frigora potissimum refugerint, verosque fines neglexerint, tota Tecmarsis medendi polluta mansit. Scholæ igitur, velut ex tripode prophetatæ sunt, tam in cognitione morborum, quam eorundem progressu, atque termino. Quod postmodum multò luculentius probabo.

13. Endemica ergo, qua & quorsum intrant, affectant omnia: caput videlicet, thoracem & horum clientes. Quantumq; valent, tantundem operantur atq; efficiunt. Quædam enim labem, in partem imprimunt, & deindè abscedunt. Ut sunt nebulosa, fœtida, fracida, &c. Quædam vero specie fumi intrant, ac inspirantur mineralia, quæ intus denuo coagulantur diversimodè. Nam aliqua cum screatibus exspuuntur, si noxia non sint. Alia vero, parietibus cannarum pulmonum, tenaciter in vitam adhærent, suamque in hospitium tyrannidem exercent. Hujus generis est, quidquid è venis mineralium effumat. Quapropter & fumus mineralium ob sui malignitatem & virus arsenicale, synonyma evaserunt: Coincidunt nempe Arsenicum & fuligo, sive fumus metallorum. Unde raucedines, cordis tremores, lipothymiæ, asthmata, pleuritides, peripneumoniæ, tusses, sputa cruenta, tabes, vomicæ, &c. Interim non liquet, endemica per arterias trahi, neque easdem affici immediatè. Sin autem Mercurius tremores pariat, saltem id est arteriis impertinens. Nec etiam proinde tremunt, quibus Mercurius per inguina intro adactus est: sed vesicantur ore, gutture, uvula decidit, & ulcerantur, vacillant ac nigrescunt dentes, tumet caput, & immensum salivant fœtida. Deauratores quoque, fossores & separatores Mercurii, quia inspirant virus capiti lethale, atque nervaceis; efficiunt in nobis endemica quantum possunt.

# SPIRITUS VITÆ.

1. *Doctrina Veterum de triplici spiritu.*
2. *Steterunt, unde incipiendum.*
3. *Spiritus vini, continet duo tantum initia chymica, ad lubitum Artificis flexibilia.*
4. *Spiritus vitalis, e spiritu vini.*
5. *Ebrietas quomodo.*
6. *Spiritus vini, & aqua vitæ quomodo differant.*
7. *Quidquid solo igne stillatur, recedit à viribus prioris concreti.*
8. *Differt fermentum stomachi & panis.*
9. *Fermentorum pluralitas.*
10. *Nescitum Gas, peperit plura absurda, in rerum distinctione.*
11. *Sanguini, & non cruori, inest anima.*
12. *Cruor, absque spiritu jecorario.*
13. *Ebrietas.*
14. *Progressus spiritus vitalis, per munia.*
15. *Indoles essata, ipsius spiritus.*
16. *Quæ per sensum censentur unum, decernuntur in effectibus.*
17. *Unde spiritus vitæ sit balsamicus.*
18. *Spiritus aquæ vitæ, solo attactu, oleositatem amittit.*
19. *Statim fit sal.*

20. *Totus cruor vertitur in salem.*
21. *De vita spiritus vitalis.*
22. *Lumen subinde extinguitur in materia spiritus.*
23. *Totidem luminum sublunarium species, quot vitalium.*
24. *Definitio spiritus vitalis.*
25. *Calor vitæ, non est consumtivus sui humidi.*
26. *Calorem esse vitæ adjacens.*
27. *Scholarum indistinctio, effectuum caloris, & fermenti.*
28. *Unde calor escharoticus in nobis.*
29. *An sit spiritus animalis à vitali distinctus.*

1. DE Archeo tanquam fabro in semine, jam antè disserui, & qualiter cuncta dispo-nat tam in generatione, quam transmutationibus ciborum per cursum vitæ; quod munus propriè spectat spiritum insitum: nunc autem quomodo atque unde constituatur spiritus in arteriis fluctuans, occasione Blas humani jam descripti, illorum officium & proprietates consequenter hoc tramite explicare susce-pi. Scholæ docent alimenta primùm in chylum, dein in chymum ac cruorem mutari, adeoque in jecore spiritum quendam naturalem fieri, qui repetita dein digestione cordis, in vitalem mutetur, atque tandem in cerebro animalis, sive sensitivus fiat. Sic ut naturalis, sit alendis partibus; vitalis vero, conservandis iisdem: atque animalis, sensus, motus, animæque, functionibus destinatus.

2. Ast autumo, longè aliter philosophandum, atq; ulterius progrediendum fuisse: etenim spiritum quendam, ex Hippocr. noverant illud esse impetum faciens. At non sufficiebat scire, quendam esse spiritum, quibus organis fieret, quidve ageret, dixisse, nisi simul ejusdem indolem, substantiam atque proprietates, cum fiendi modo, explicarent.

3. Alibi tradidi, quod è qualibet planta, & fructu, apposito fermento, fiat aqua vitæ. Quod cum vulgo scitum sit, dum è granis, hydromelite, & succis aquam vitæ fabricat: demonstrationis non indiget propositio. Est autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleosus, (quatenus totus inflammatur,) totusque salsus, (quatenus acris, mordax, sicut ore detentus diutius, epidermida gingivarum ac labiorum urat,) unumque & idem simplex, sic duo tantùm, & non tria chymica initia continet. Sic quidem, ut pro nutu artificis, tota aqua vitæ sal fiat, vel oleum; Hoc est. Ejusmodi initia non esse initia, non constantia: sed arbitrio humano mutabilia.

4. Continet autem vinum pro parte sui vinosa spiritum, aquæ vitæ respondentem: hinc enim, absque aliarum officinarum maturitatibus, rapitur per stomachi arterias ad caput.

5. Sic, ut si plus justo, (vini) insit stomacho, sequatur ebrietas, quatenus spiritus vini largius in caput affluat, quam commodo intervallo, queat commutari, determinatione individuante humana. Hinc enim constat commutatio, itemque fermenti operatio.

6. Veruntamen in vino est iste spiritus mitior, quam aqua vitæ, quæ per distillationem elicitur. Quod à pari spectatur in oleo olivarũ. Distillatum enim (quod vocant oleum lateritinum, vel oleum Philosophorum,) differt longè ab oleositate, quæ elicitur ex oleo simplici, per solam digestionem cum sale circulato Paracelsi. Separatur namque sal circulatum, idem in virtute, ac pondere, postquam oleum olivarum in suas heterogeneitates divisit. Dulce enim & duplex oleum ex oleo olivarum, prout & suavissimus spiritus è vino separatur, longè ab aquæ vitæ acrimonia segregatus.

7. Unde consequenter didici, quidquid solo igne distillatur, procul à viribus concreti recedere.

8. In nobis autem, etsi cibus suo modo putrescat, (si nempe putredo ista sit medium transmutandæ rei, in rem,) attamen in digestionibus nostris per istam putrefactionem (actionem inquam fermenti stomachici,) non extrahitur aqua vitæ ex oleribus, granis, pomis aut leguminibus. Siquidem intentio naturæ, non est tunc procreare aquam vitæ; estque aliud in nobis fermentum, quo res resolvuntur in chylum, atque illud, quo res dimittunt ex se aquam vitæ. Nam herbæ, dum per fermentum in aqua putrescunt, pro extractione aquæ vitæ manent caudex, stipites & folia integra, in figurâ & duritie pristinis: quæ à nobis

 mansa,

mansa, in chylum vertuntur, primamque sui faciem amittunt.

9. Quocirca comprehendi, tot putrefactionum varietates, totque stercora unius panis specie diversa, quot species animalium pane nutriuntur. Imo præterea, longè plura panis fermenta, siquidem adhuc pluribus mediis, tam spontè, quam ex instituto panis putrescit. Quod de pane enim, tantundem de aliis cibis, sit dictum.

10. Scholæ quidem sciebant, nil nobis proficere, quod in sui radice non contineret vitæ præludium, (adeoque aerem idcirco, pro spiritus augmento admittunt, Poëtarum deceptæ monitis, vitales auras dicentium:) voluerunt nempe in cruore, spiritum hepaticum, naturalem, actu esse, auræque instar glisceret. Putarunt nempe esse vaporem; nesciæ, quod vapor nunquam fiat Gas incoagulabile, aura, æther, vel exhalatio sylvestris: sed maneat semper aqua. Putarunt itaque, quod vapor è cruore extravenato (prout è quolibet tepente liquore,) exhalans, esset cruoris ille spiritus, unde materialiter spiritus vitalis fabrefieret.

11. At sanè cruor, quamdiu in vasis Mesenterii & Portæ fluit, est spiritus expers. Quare & per laxativa evocatus, putidus excernitur, absq; notabili debilitatis indicio: quod non ita fit, si ad venam cavam semel pertigerit. Quoniam tum, homogenealiter, cruor est sigillatus prælúdio, ut fiat sanguis arteriæ & spiritus, ideoque indifferenter cum sanguine, in Sacris vocatur spiritus rubens, cui anima inhabitat. Quanquam id propriè de sanguine intelligatur: utpotè, loquens Scriptura ibidem de jugulatis vel enectis, quibus cruor simul cum sanguine profunditur.

12. Aliquando de digestionibus docebo, quidquid in stomacho conficitur, id à fermento ibidem (etiam ipsum saccharum,) acescere, non quidem aciditate aceti, omphacii, citri aut vitrioli; sed suo fermento pari, & aciditate specifica, quamvis cum aliis acidis in acido symbolizet. Est tamen interna dynami, ab omnibus diversus acor. Estque istud acidum ciborum perfectè volatile. Nec obstat: quod chylus in adolescentibus, ossis fixitatem assumat, ut & in fracturis ossium. Est namque idem chylus stomachi, post accretionem, qui adolescenti erat. Ille vero totus tandem difflatur absq; ullo sui residuo: rursus ossis naturam in Poro resumit in fracturarum solidatura. Ideoque eo ipso, chylus omnis est volatilis, & hactenus in cruore aliquando spiritus indolem assumet. Non quidem quod spiritus illi insit naturalis, & à cruore diversus: sed potius, quod cuor totus spiritualem characterem in promissione adeptus sit. Joan. 5. *Aqua, sanguis, & spiritus, unum sunt.* De digestionibus vero docebo, quo pacto istud acidum, in chylo transmutetur in salem volatilem, cujus pars excrementitia, cum urina, & sudoribus, proscribitur. Ipsa vero massa cruoris, virtute fermentali cordis, & pulsuum adjumento, transeat in sanguinem, ex flavo rubicantem, unde spiritus vitalis efficitur. Adeoque non aer aut vapor cruoris, sed ipsus cruor in sanguinem, & inde demum in spiritum vitalem deducitur. Jecoris quippe munus est univocum, & dicitur sanguificatio, non autem spiritus creatio: quæ procul invicem distant. Neque enim uni visceri, totidem ac tam diversa competunt munia; maximè quod cruoris rudis moles, nondum spiritibus seminarium aptum sit. Sufficit enim jecori, tam paucis arteriis, & vitæ communione ditato, chyli in cruorem vera transmutatio, & novi entis vera generatio. At in corde, tanquam vitæ fonte, cogitatur primum de vitalibus initiis. Cruor enim ibidem, in sanguinem atque auram vitalem extenuatur; quæ duo unica prorsus actione perficiuntur, juxta promtiorem & tardiorem cruoris obedientiam. Cruor enim fit cum chyli sive cremoris inspissatione, liquidi ideo excrementi, sive lotii separatione: sed spiritus fit cum inspissati attenuatione. Quæ actiones ambæ tam oppositæ, nec ideo uni competunt jecori. Quod si autem Scholæ velint spiritum naturalem in cibis præexstitisse, in jecore vero perfectionem accepisse: cæterum bullitis, coctis, & assis, facile exspirat: & si quis restitet forte, ille nostræ œconomiæ non est hepaticus.

13. Fateor equidem, spiritum vini esse vegetabilium spiritum, facileque rapi in arterias,

rias, tanquam simplex symbolizans, prævie dispositum, ut facile in spiritum vitalem transscendat. Sed exin Scholæ nil pro suo hepatico conficiunt. Nam spiritus vini citra digestionẽ è stomacho immediate rapitur in arterias, nec per gradum cruoris assumitur collega vitalis, facile quoq; exin colligitur, vitalem spiritum non præsupponere naturalem. Patetque quod dixi. Si quidem qui deliquia vel tremorem cordis patiuntur, sentiunt vini spiritum mox & immediatè, in consortium vitæ admitti, neque enim tum etiam à multo affatim vino inebriantur. Alioquin vino adhuc corporaliter exsistente intra stomachum, ebrietas non aliunde procedit, quam quod vinosus spiritus, affatim in cor & caput raptus sit, & præexistentium spirituum ibidem confusionem pariat, ipse adhuc in cordis officina nondum politus advena. Cruor ergo ipsius, esto spiritus hepaticus, corporalis, coagulatus in materiam, & vitali œconomia substratus. Per me licet, dummodo intelligamus rhetoricè. Nempe ipsum cruorem esse objectum capax, & materiam, ut inde fiat spiritus. Et philosophicè loquendo, sive propriè, non inest cruori spiritus, ipsi à jecore factus. Eo quod hepati incumbat labor sanguificationis, separationis lacticis, urinæ, & sudoris. Dum scil. celerrime isthæc transeunt per exiles venularum cataractulas. Cruor nempe, etiamsi in meseraicis præludia sui susceperit, vera tamen ejusdem fit generatio, fibrarum item, atque coagulationis dotes, sub celerrimo transitu, cum suo sero, per capillaceæ tenuitatis tubulos. Quod si & hepati insuper, incumbat generatio spiritus: præter enim frustraneam ejusdem generationem, est hepar nimia sarcina, atque officiorum pluralitate prosternere, asini instar. Sufficitque cruori, quod civis venarum factus, participet de vita, vitalique lumine illustretur.

14. Itaque prout à cordis *fermento* & labore cruor fit sanguis & volatilis *spiritus*: Ita ab arteriis desumto fermento, cordis vicario, fiuntq; ita volatiles, ut nulla post sui consumptiones residuam amurcam relinquant, sed totali sui transpiratu egrediantur. Cor ergo fabricat à cruore sanguinem, quem eadem aptat extenuatque opera, ac tantundem spiritus vitalis in sanguine facit, quantum cruoris grossities, renitensque ejusdem substantia permittit tantulo spatio, quo intra sinus cordis agitatur, atque concutitur. Enimvero, necdum satis est, novisse cruorem esse spiritum, item traduci in sanguinem arterialem, & dare spiritum vitalem, cujus favore à mente informetur, atque animatus fiat. Et hinc demum transferri in sinus, sive stomachos cerebri, ibidem variam suscipere characterum determinationem. Ita ut motivus fiat in spinali medulla, visivus in opticis officinis. Qui si aliquo errore ad linguam ducantur, gustatui sunt plane inutiles. Quapropter fieri, ut non raro digiti stupescant, pars aliqua mobilis, vel sensum, vel motum, relicto sensu amittat, eo quod alieno *spiritu & devio*, partes irrorentur. Sunt nempe *tactuum Authores motui impares & vicissim*.

15. Quia insuper indolem spiritus vitalis, novisse oportet. Enimvero quandoque fat liquebit, ex chylo acido, partim cruorem, partimque urinam salsam & excrementa fieri: Salsedinem vero illam excrementosam, esse spiritum volatilem & salsum, qui terræ confermentatus, tandem salispetræ naturam pro parte assumit.

16. Cruor quoque per destillationem, dat hunc spiritum salsum plane volatilem, ac nequicquam à spiritu urinæ *distinguibilem*. *In eo* tamen essentiali ambos proprietate differre consideravi, quod spiritus salis cruoris, curet epilepsiam, etiam adultorum, non item spiritus salis urinæ. Ergo patet in cruore, spiritum salsum & volatilem contineri. At quo modo, totus absq; heterogeneitate cruor transmutetur à fermento cordis, in spiritum, quantum dici potest, explicui tract. de vita longa. Quia alioqui naturæ non sunt à priori demonstrabiles, ut nec fermentorum operationes, quia causæ sunt essentiales, in rerum transmutationes.

17. Est ergo spiritus vitalis, *salinus*, ideoque balsamicus, & custos à corruptione, idque non tantum ratione salis, quantum respectu luminis, concepti, in suo *sale*.

18. Adeoque nec poteſt aer, ejus additamentum aut alimentum fieri. Etenim quanquam aqua vitæ, facilè in ſpiritum vitalem aſſumatur, non eſt tamen hic oleoſus ac combuſtibilis; ſed ſpiritus vini, *ſolo* fermenti attractu, facilè totus in ſalinam naturam volatilem aſcendit, ut ex templo oleoſam, ſive accenſibilem proprietatem, amittit. Prout per mechanicam docui, tract. de Duelech. Quomodo nempe, unico inſtanti, aqua vitæ transmutetur in offam albam, non inflammabilem quod aquæ vitæ evidentius contingit, per fermentum vitale ſalinum.

19. Igitur ſpiritus vini, ſine mora, vel ulteriore digeſtione, confeſtim rapitur in cor, per arterias ſtomachi & vires reſtaurat, eo quod parvo labore in corde perficiatur. Non tamen eſt putandum, quod ſpiritus vitalis, ſit acidus, eo quod ſpiritus ſalis petræ ſit placide acidus, ſiatq; tandem ex ſpiritu urinæ. Quia ſpiritus unde ſalpetræ in terra coagulatur, non fuit acidus, dum eſſet ſpirit⁹ urinæ. Eſt ergo ſpiritus vitalis ſalſus, non acidus, (Acidum enim extra ſtomachum, toti corpori eſt hoſtile:) ſpiritui urinæ vicinior, quam ſali petræ, multoque adhuc magis alienus eſt à ſpiritu ſalis petræ, per aduſtionem, & commiſtionem adjuncti, extracto Salſedinem autem ſpiritus vitalis facile percipiunt, qui membrum aliquod ſtupidum habuere, quod lenſim tactum recipiens, punctiones & ſtimulationes patitur, quæ veræ ſunt ſalſedinis indicia. Salſedo quidem ſpiritus, cognoſci poteſt; ſed ejusdem lumen, immediatè, & fontaliter à Patre luminum procedens, omnem arcet mortalium indagationem ulteriorem.

20. Porro quod totus cruor ſit merus ſal, non fortius probari deſiderat, quam quod tot⁹ cruor homogenealiter in ulceribus, Aſcite, &c. Ichor fiat, per degenerationem immediatam. Cruor enim intenſe rubet, flaveſcit autem dum ſanguis fit, eo quod rubedo flaveſcat, ubi per ſalem volatilem velut diſſolvitur.

21. Mortuum adhuc eſt, quicquid dixi hactenus. Spiritus vitalis, muniis vitæ fungitur. Non eſt autem liquori, aut exhalationi, quatenus ſalſis, proprium, auguſtum vitæ faſtigium. Utque vivat, neceſſario lumen habere debet à Patre luminum, rerum vita. Ergo oportet, ut ſpiritus, ſive æther vitale, ſit illuminatum lumine ſimpliciter vitali, nec quidem univerſali, ſed ſpecifico & individuante. Nec etiam lumine igneo, urente, inflammante, & concentratis radiis conſpicuo Aſt, eſt lumen formale, de conditione animæ ſenſitivæ. In quo verbo ſiſtuntur deſcriptiones, & indagationes ulteriores mortalium Quorſum finge, vermes Nitedulas, lucem in ventre, ſub noctem habere, (ut & maris bullæ habent nocturnum nitorem, atque plurima, quæ per putredinem in ultimam pergunt ſalium materiam.) Vitalem tamen, & quæ cum vita illarum extinguitur. Par lumen aliquod finge in ſpiritu vitæ qui quoad vivit, lucet, dumque morientis oculos deſerit, cornei apparent, & defœdati.

22. Extinguiturque iſtud ſubinde lumen, adhuc ſpiritus vitalis ſoſpite materia, in Peſte, veneno, ſyncope, &c.

23. Nec putes tamen, parem lucis eſſentiam in nobis, & Nitedulis, ut ſc. lumina ſolo graduū tono diſcrepent. Sed revera totidem ſunt luminum vitalium ſpecies, quot vitalium creaturarum. Idque abundans divinæ largitatis eſt indicium, quod luminum, quæ nobis ſub unica cōprehenduntur notione & vocabulo tot ſpecies, atq; vitalis ſint differentiæ, quot ſunt ſpecies vitaliū, utpote quod illæ luces ſint ipſæmet vitæ, animæ, atq; formæ vitalium, (mentem immortalem, quanquam & ipſa ſit lux quædam incomprehenſibilis excipio tamen, dum de luminibus caducis ago.) adeoque per ejusmodi luces ipſas eſt ſola, atque omnis ſpecierum diſtinctio. Pater luminum itaque, ludit abundantia ineffabili genericorum luminum multo majori largitate, quam in unico vultu humano, propemodum infinitas varietates effingens. Eſt quædam nempe apud ipſum ingens luminum Reſp. & immemorabilium civium legio, cujus ſimilitudinem aliquam exprimit, per formas vitalium, in modo ſublunari.

24. Eſt ergo ſpiritus vitalis, ſanguis è fermento cordis reſolutus in auram ſalſam, & illuminatam à vita.

25. Quod lumen in nobis eſt calidum, de natura Solis, frigetque in piſce, neque unquam ad ullam caloris potentiam adſpirat, Quocirca calor

lor noster non est humidi primigenii consumtivus,(ut de vita longa) cum pisces mortem,non effugerint hactenus. Nec potuerint primi,qui ante diluvium mille annos solares viderunt, decuplo plus humidi radicalis habuisse nobis, nisi decuplo extensiora cuncta habuissent. Quod impertinens. Siquidem probabile est Adamum manu Dei plasmatum, Domini Jesu Christi staturam longè perfectissimam nactum, nec eandem excessisse. Denique pisces, sub mari glaciali essent naturaliter immortales,cum illorum humidum radicale à calore ibidem non effumaret. Religiosi aliquot nostrates, per totum ferè annum,ita à pede in ventrem usque frigent, ut non sentiant se pedes habere. Quocirca saltem nobis essent longæviores, imo & crura illorum juvenilia essent, cum thorax totus, *rugis senilibus crispetur, si à calore humidum primigenium* consumptum, mortis daret necessitatem inevitabilem. Itemque tam pisces,quam ejusmodi Religiosi, deberent recusare quotidianas alimēti refectiones, eo quod per poros vix quicquam exspiret.

26. Aut si calor esset de essentia vitæ nostræ certè pars, continuo frigore languens, vel moreretur,vel in piscem saltem mutaretur. Unde est conspicuum,calorem esse vitæ nostræ dumtaxat adjacens,& comitans indicium, non autem fundamentum primarium,

27. Videant ergo Scholæ,quam ineptè totam naturæ crasin calori circumscripserint hactenus. Absit enim, tam stolidè posthac philosophari, ac nescire, aliam esse consumtionem humidi à calore,quæ cum inspissatione terminatur,atque aliam longè, quæ à fermento extenuante, tota promovetur ad transspirationem. Hæc namque nullam residentiam post se relinquit: illa vero tophum vel carbonem.

28. Sin autem in nobis, quandoque calor auctus insurgat, adeo qui membra velut adurit, gangrænat, & instar ignis, escharam facit, vel subinde gliris instar carnes erodit: Ista nempe sunt opera salium corrosivorum, degenerantiū, exlegum,à vitali Republica proscriptorum. Sic & per venena laxativa & diarrhœas, totus cruor in putrilaginem resolvitur, & per venena alia in Ichor,synoniam, virtus, Ictericium excrementum,&c.resolutus cruor effluit,sæpè acerrimus, sæpè & sine corrosivo æstuans. Errores enim ejusmodi in vita accidunt, (in mortuo namque cadavere,ideo cessant) quatenus à vita,proprio Blas corruptæ naturæ thymosin induunt,accenditque vita ferrum, quo se multipliciter lædit, prout de morbis aliquando.

29. Tandem an sit aliquis spiritus animalis, specie distinguendus à vitali,an vero ejus disputatio sit vera nominis rixa. Dixi, quid res sit in seipsa,cui nomen nihil addit,vel demere potest. Spiritus vitalis,per aortas arterias,in caput scandit.In cerebri autem meditullio, unicus est sinus qui supernè inspectus,videretur duplex, sed elevata sursum camera,unitatem ostendit. Porro in hoc sinu, arteriæ desinunt in vas quoddam rugosum,alterius planè texturæ, quam sit cætera arteriarum compago. Hac nempe diffluit, & exspirat spiritus vitalis in sinum cerebri,pro ministerio principum facultatum, imaginationis nempe,judicii & memoriæ.Hac etiam pergit distribui in oscula nervorum, incipientium à cerebro. Adeo ut si sit dicendus animalis,quatenus in cerebro determinationem partis suscipiens, proprietates acquirit destinatæ functioni aptas; non videtur tamen proinde diversus à vitali,per materiam efficientemque. Siquidem in sui luminis vitalis amplitudine, est omnum istarum proprietatum capax, sine nativæ essentiæ suæ permutatione. Qui namque ad linguam detruditur,gustatum exercet: Ille vero idem non gustat in digitis:sed utrobique particularem organorum characterem suscipit,& propietatem induit. Quem si proinde à vitali differre fert animus,tot erunt rursus spiritus divisiones essentiales,quot munia, quotque officiorum pluralitatibus diremta ministeria. Interim rem intellige, & voca,ut lubet:Non enim Scholis ex animosa passione contradictorius sum, dumtaxat enim errores pandere, & nescita docere, superiori auctoritate monitus,debui. Errata ipsæ mea pariter æquo detegant animo gaudebo sanè si modo proximus utilitatem consequatur, quam opto.

CALOR

# CALOR EFFICIENTER NON DIGERIT, SED TANTUM EXCITATIVE.



1. Quia totum naturæ fundamentum, in cardine caloris versari putatur, sintque jam procul ablegata elementa, mistiones, & temperamenta; Igitur ad stabiliendam Archei ac spirituum vitalium progeniem, de digestionibus deinceps dicendum est. Quas quia calori Scholæ emanciparunt, ostendam calorem, non esse proprium organum digestionum.

2. Decepit quidem Scholas, digestionis metaphora, introducta nimirum poetica libertate, à rustico sensu mutuata, concoctionem, synonymam digestionis, fecere. Utque elixationem sciebant concoctionem, idcirco digestiones, ad bullitionem transtulere, atque utrobique calorem sunt arbitratæ, causam illarum naturalem, totalem, atque unicam. Cernebant enim, per elixationem atque assationem, plurima tenerescere, ac alterari: Ideo ab artificialibus transsumta licentia, culinam, in stupendas viscerum & ciborum transmutationes, non quidem similitudinariè, sed omnino propriè, proximeque traduxere, perque putationem res in fidem, ac dein in dogma verum, transmigravit, cunctaque naturæ nostræ munia, atque beneficia, in calores, temperamentaq;, velut in causas totales, transtulere. Potissimum quidem, quod ventres hominm ac quadrupedum, sentirent, actu calere. Usque adeo deinceps, plus augendo calori, quam digestioni roborandæ, est insudatum. Neque enim ulterius indagarunt, tametsi eventus plerumque spem falleret. Satis putantes, quod tam in elixatione, quam in naturali ventris digestione, calor reperiretur, à quo abunde sibi auxilium exspectantes obdormierunt.

3. Hæsitarunt interim, cum animadverterent cibos, per elixationes, non prorsus totali metamorphosi, in succum transmutari. Etenim carnes, clauso vase, in jusculum consummatum, expresso vero, liquatoque jure resolverunt, at errorem animadverterunt quidem, quia carnosæ fibræ residuæ, tenaces, atque duræ permanerent, & nunquam vera transmutatione, in chylum liquescerent: attamen per credulitatem, errorisq;

anti-

antiquitatem, sibi passæ sunt oculos velari, quærentes subterfugia, atq; latibula, statim se salvas arbitratæ sunt, dummodò diversos caloris gradus, si non etiam species, atque genera, (ut est igneus, elementalis, radicalis, correspondens elemento stellarum, &c.) imo & calorum momenta, in auxilium & excusationē imploraßent. Adeo ut unicuique, propemodum graduum momento, sua esset in digerendo crasis.

4. Cui stupiditati se Paracelsus quoque involvit, volens unicum panem, in tot animalium speciebus, accipere specificam cruoris & stercorum diversitatem, ob solius gradus momentum in calore. Quasi latitudo caloris, speciem conderet, aut variaret in substantia.

5. Cæterum dum Scholæ omnem in scirpo nodum sustulisse præsumerent, ceciderc deinde *in caloris naturalis digestivi, itemque in, præter,* & contra naturam, fungosa discrimina. Atque tandem, subindè invitæ, ad sacram occultorum anchoram, in digestionibus refugere debuerunt. Ita nimirum, ut esset aliquis calor digestionis author, tam in morbis, quàm in sanitate.

6. Oblitæ interim, quod ut contrariorum unicum finxerant genus, atque utrumque paribus dici modis, quod utriusque, unica, & uniformis esset conditio. Quapropter obliti sunt, pares comminisci frigorum species, atque proprietates. Nempe quale esset naturale, digestivum, præter, & contra naturam. Itemque radicale, ac primigenium frigus aliquod, docere debuerant. Adeo si calidum radicale respondeat proportione, elemento stellarum, totoque genere discrepet à quovis alio tepore, etiam frigus radicale, totidem numeris, atque viribus, à quovis alio frigore, discrepare debebat, nisi veritatis penuria, suam sophiam, ut sterilem deserant.

7. Ita quidem, licet calor non naturalis in naturalem ac vice versa, per inauditam seminum licentiam, pergerent: nativum tamen calorem & febrilem, in distinctas species, (imo etiam genera:) relegarunt, ut salvarent effectus, calori digestivo tributos. Adeo ut dum crederent, volucres quædam conficere, quæ se contra ignis furorem alioqui defendunt; agnovere ignem aliquem, igne potentiorem. Canis enim ossa deglutita conficit, quæ ignis nunquam in Chylum ausit convertere. Quorum itaque effectuum diversitates coegerunt Scholas, calorem in prædicamenti latitudinem erigere, neglectis interea appositis frigoribus. Cum interim caloris sit duntaxat specifica diversitas, quæ se, ab aliorum numero eximere non valet.

8. Enimvero, quidquid in stomachum ingeritur, peracta tandem digestione, est transmutatum, longèque ab elixatione, cæterisque coctu-ris, quocunque gradu paratis, separatum.

9. Quia unica fermentorum ignorantia, fecit digestiones, & apepsiæ remedia nesciri, elenchumque non causæ ut causæ, perpetrari. Quare non est otiosa, tanquam de nomine rixa, dum effectus fermentales ascribuntur calori. Quippe hujus quæstionis resolutio medendi intentiones mutat. *Proinde soleo lubens causas proprias inquirere, ad quarum scil. meditationem, utilitas sequitur,* morbi tremunt, vel vires vigorantur. Fermenta itaque indignantur merito, quod nolentia, sub Relollæo, militare credantur.

10. Quippe nunquam caloris fuit, rem in transmutationem formalem abducere. Cum calor per se, atque primariò, non nisi calefaciat, per accidens autem, separet aquea à pertinacibus. Quæ caloris univoca actio, nullatenus est digestio, tota transmutando conscripta.

11. Nam etsi in nobis *digestio*, comitante calore contingat, illa tamen non est calor; licet per accidens sit calori connexa. Idcirco enim in pisce, nullus actu calor est, nec tamen proinde calidis is animantibus infelicius digerit, nec ab ingestis, malè se habet hominum more.

12. Frivolum est ideo confugere ad calorem potentialem, pro pisce. Nam in sensibilibus sensu notis, solus tactus Testis & Judex est non autem ad somnia fugiendum. Nam si digestio calori, non actualiter calido, sed virtuali potestati, sit tribuenda. Jam fruor optatu. Alioquin enim, quid id quæso, quā ignoranter rixari, de calore ut tali? Atque interim fateri, esse aliquid præter calorem sensibilem, quod sit digestionis causa continens. Quid enim insulsius dici potest, quam quod potentialis calor, actu

calefaciat, hujusque calefactionis ergo fiat digestio? Res in potentia, jam actu agat?

13. At saltem in canina fame est digestio celerrima, famesque implacabilis. Ergo tum saltem deberet in calidis nobis, molestus, & infestus sentiri calor, si calore actuali in nobis digestio fiat. Si enim parvam digestionem causat paucus calor, & mediocrem mediocris: Utique ad potentem, ac molestam digestionem, magnus quoque calor adesse deberet. Quod attamen, etsi aliquoties curiosius indagaverim, verum esse non inveni.

14. Tum demum notabile. Quod digestio panis in homine, cane, equo, pisce, anate, ave, to to differt genere, non secus atque multiplex cruor, & sordes inde prognata. Quapropter ab unica caloris digerentis specie, ejusmodi digestionum varietates provenire nequeunt. Igitur Scholæ totidem calorum & frigorum genera erigant, & defendant, antequam sibi credi postulent. Ego proinde tantam cruoris differentiam à proprietatibus formalibus, & specificis fermentis: nequaquam à calore, desumo.

15. Siquidem perfectè scio, quod quæcunque habent efficientia essentialia diversa, habent etiam diversa effecta & attributa. Ita videlicet, quod producta in genere diversa, requirunt necessario suas causas efficientes genere diversas. Alioqui namque quidlibet produceret quodlibet indifferenter. Prout nempe unum atque idem, consurgit à causis propinquis iisdem. Quã enim est frivolum, potentias vitales, atque formales, specificasque transmutationum parentes teporibus adjudicasse?

16. Etenim si digestio caloris opus esset, majorem calorem, continuo felicior, atque uberior digestio sequeretur. Quo enim quæque causa est potentior in natura, eo effectum suum proprium, potentius quoque perficit. Per consequens, febrientis in causo stomachus, potentius digereret, quam sani. At sanè in febricantis stomacho nil ritè digeritur.

17. Statim namque ova, pisces, carnes, & jura intus cadaverantur, ideoque ructus nidorosos efficiunt, quos, si ructus acidi subsequantur bonum, tam ex signo, quam ex causa censuit Hippocrates. Est attamen in febriente, calor; etiam quandoque is calor est temperatus, dum se non molestus est, neque sitim excitat: attamen cassa est digestio.

18. *Corpora impura quo potentius nutris, eo magis lædis.* Quod in febriente est manifestum. *In quo statim tenuissimo, facilisque digestionis cibo, utendum.* Abstinendumque à potentioribus cibis, consummatis sc. & jusculis: eo quod absente fermento facilè putrent, nidorem contrahunt, ac velut cadaverantur. Non secus atque caro cruda, carpio, pectori, plantis pedum, vel cervici superligata, tantum abest, quod resolvetur in chylum, quod mox ab aliquot inde horis putreant, & fœteant, etiamsi salsa sint. Idem in corpore impuro, atque febriente, ubi calor adest: deest autem fermentum digerens.

19. Nam si calor sit digestionis causa, in febri alioqui desit digestio, adsit autem calor, plus autem sit incumbendum digestioni, quam refrigerio: potissimum si non infestus admodum calor adsit. Ergo potius studendum esset caloris augmento, quam refrigerio. Adeoque mutandus esset medentis scopus, dum in febri de caloris augmento pro digestione, nutritione, & virium augmento esset cogitandum. Neque etiam conducent acida, esurina, sulphuris, vitrioli, salis nitri, citri atque similium: sed acribus esset calor excitandus & augendus. Amentiæ quid simile dicit, qui nivem frigefacere ait, quatenus est alba. Sic ridiculum est asserere, fermentum specificum stomachi, digerere propter calorem vitalem, ipsi inexsistentem. Dolendum sane, quod credulitas & pigritia eorum, quibus vitæ cura delata est, cœmeteria in merum sumen commutaverint, desperantes ab indagine proprietatum physicalium, unde tamen cognomen habent.

20. Paracelsus quoque calore digestivo delusus, fermentique stomachici ignarus, admiratur, quod res quædam durissimæ paucis horis in chylum commutentur, & os absumatur in tepore stomachi canini. Qui ad Monarchiam medendi aspirans, defecit, postquam hanc mirandam potestatem nominavit, ignoravit, & fermenta nescivit.

21. Etenim sibi incõstans, alibi hanc proprietatẽ dige-

digestivam, non minus ori clauso, quam stomacho competere scripsit, adeque & hinc Anachoretas absque deglutito cibo suam trivisse longam feliciter ætatem. At sane idiotismus ille aui suo relinquendus: dum interim quidquid intra dentium cavitates forsitan remansit, cadaveratur mox fœtore horribili, non autem digeritur.

22. Memini enim vitrum album & opacum, è fornace mea disjectum, deglutitum à gallinis meis, per colorem lactis delusis: Atqui fractura vitri semper est acuminata: compertum vero est post paucos dies, occisis aliquot gallinis, vitrum circumquaque imminutum punctatim, & acumina amisisse, & globosum fuisse effectum. Cæteræ autem superstites & convivæ, mox post paucos dies reliquum vitrum contriverant, etsi exemptos vitri globulos à prioribus mactatis etiam voraverant. Notabis interim vitrum resistere aquis, resolventibus quævis metalla. Pluribus nempe volucribus fermentum adeo potens est, ut nisi subinde lateribus, creta, argillave vescantur, ex multitudine aciditatis, male habeant. Contra vero febrientis stomachus, totus nidorosus, cibos triduanos, non rarò adhuc visu distinctos, rejicit, vel quandoque in flavum, aut æruginosum liquamen versos, oberrante sc. fermenti scopo.

23. Hujus stomachici fermenti necessitatem didici, dum puer passeres alerem, exserui linguã sæpe, quam passer morsu apprehendebat, & sibi deglutire conabatur, atque tum sensi ingentem aciditatem in gutture passeris. Unde ex tunc scivi, cur tam edaces & digerentes.

24. Dein vidi, quod acidum sulphuris stagma, chirothecam meam imbuisset, eamque in succum, parte qua maduerat, statim resolveret. Quod mihi tyroni confirmavit, transmutari cibos ab acido, adeoq; habitare in stomacho fermentum, quod omnia ingesta licet dulcia, statim in acidum commutaret Quocirca esse quoque acida cuncta, quæ appetitui desidi propinantur. Ut sunt omphacium, acetum, succus citri, aurantii, sinapi, etiam sal & salpetræi quatenus spiritum esurinum in se habet, & placidissimè acidum. Itemq; berberis, ribes, cerasa, citonia, &c. Hactenus arrident ægris apepticis.

25. Est itaque hujus fermenti tam necessaria contemplatio, quod vitæ gubernaculo præsit: colendumque ideo, ejus cognitionem hactenus in Scholis suppressam. Et quanquam siccitas totius cum senectute invalescat, non senescimus tamen, nisi fermentorum aliquot penuria pauperie extinctione. Siquidē cervus, corvus, aquila, anser, &c. primis adolescentiæ annis, nobis longè sunt aridiores, attamen in aliquot secula perennant, imo aquilæ, & cervo, sponte renovatur juventus.

26. Non est autem fermentum istud digestivum in sola aciditate aliquali situm. Neq; enim acetum vel jus citri farinam fermentat, imo nec farina fermentata, est proinde fermentum stomachicum: Sed hoc est acidum esurinum, stomachicum, specificum & humanum, ita quidem per singulas brutorum species, specificè distinctum, quod ipsis sit appropriatum. Mures namque, glires, & sues, citiùs famè pereunt, quam phaseolum edant.

27. In homine verò plerumque ad generis amplitudinem adspirat. Interim plures caseum horrent, vinum, lac, vel alia spernunt, quia non conficiunt Ideoque quæcunque luctantur cum nostra digestione, obversantur fermenti illius proprietati specificæ, fermentumque conculcare nituntur.

28. Fermentum ergo digestivum, est proprietas essentialis, consistens in vitali quadam aciditate, ad transmutationes potens: ideoque & specificæ proprietatis. Falco enim antè moritur, quam panem esitaverit. Dixi jam alias, quod si stilletur cruor, quolibetcunque caloris gradu, attamen semper inspissatur, siccescit, & carbonem post se relinquit. Ille tamen atque idem cruor, totus per fermenta nostri insensili transpiratu exhalat. Cum itaque calor semper operetur univoce, non potest cibum, per digestionem in chylum, mutare in sanguinem, liquorem alimentarium ac tandem per insensile effluvium proscribere, citra ullam sui residentiam. Non potest inquam unicus calor in adolescente cruorem in ossa mutare, itemque in ossifragio, cruorem in porum constringere, qui in adultis, itemq; in sanis, tot⁹ in exhalationes avolat, Nisi præter calorem sintaliæ potentiæ cognitiones, & sensationes, horum effectrices principales. Siquidem calori proprium est, & geniale, humi-

humidum consumere & crassius retinere exsiccando.

29. Mures enim sine potu, sola farina vescuntur, eamque in succum sive chylum suum resolvunt. Quod sanè, longè à scopo caloris est alienum. Non est ergo calor digestionis Author, sed est alia facultas quædam vitalis, quæ verè atque formaliter transmutat alimenta. Eamque fermentorum nomine designavi. Sunt autem plura fermenta in nobis, prout de digestionibus mox explicabo.

30. Ast cum fermentum subindè desit stomacho, patet exinde, quod fermentum ipsius non sit ipsi proprium, sed aliunde eò affluat, & inspiretur. Ideoque lien stomacho incumbit sic, ut gallinæ lienem circum stomachum unitissime congestum habeant, ideoque & potentius digerant.

31. Summe admirandam, cruentisque lachrymis deplorandam cæcitatem Scholarum hic aperio. Quæ viscus istud nobile Splenis, in cloacam pessimi excrementi atrabiliarii dedicarunt, cujus unius subsidio vivimus, vitamque, & regna aurea Saturnia possidemus. Acidum autem atque nigrum excrementum, quod subinde nimio fermento imbutum à Splene rejicitur, ob visceris indispositionem, atram ideo bilem commentæ sunt. Quæ postmodum in nostro duumviratu: Itemque de digestionibus dilucidiora fient.

32. Porrò ante conclusionem hujus quæstionis notandum, apud Medicos quatuor tantum esse caloris gradus, totidemque frigoris in simplicibus, à temperato scilicet, usque in caustica, & escharotica: eo quod de virtuali tantum, atq; potentiali qualitate agant, quam suo alibi loco perstringam. Idcirco enim quartus caloris gradus, apud Medicos in rerum natura & ad tactum est temperatus.

33. Philosophi vero calorem juxta ignem metiuntur, adeoque usque ad ignem octo gradus fingunt, quorum adhuc quintum, sextum & septimum, nondum designarunt, quia positionibus suis credi assolet. Octavum tantum in elementis esse volunt, & in hoc elementorum transitum credidere; in igne enim, quasi elementum esset culinarius ignis, aliquid probasse rati sunt, & nuspiam alibi; Totum vero hoc dogma nihili esse, jam ante demonstravi. Inprimis ridiculum: Quod gradum caloris in igne, æqualem frigori aquæ, humiditati aeris, & siccitati terræ, fecere. In quo insigniter delusi, neque adeo eosdem gradus, tam violentos alibi, quam in igne ostentarunt. In hoc scilicet octavo gradu, elementa se invicem destruere, vorare, & consumere, non secus quam ignis ligna absumit.

34. Chymici deindè Medicorum ritu, in ipso igne tantum quatuor gradus fecere, parum sibi curæ assumentes, de reliquis qualitatibus elementariis, eo quod soli pyrotechniæ se emancipassent. Quos nempe gradus distinxerunt, ita ut primus sit a tepore, sub vaga latitudine, usq; in ignem sublunationis spirituum oleosorum. Alter vero abhinc, usque in sublunationem spirituum siccorum. Tertius dein usque in obscuram ignitionem. Ultimus verò, usque in extremam flammæ reverberii potentiam.

35. Ego verò ad clariorem Doctrinam, in chymicis gradus distinguo, ut primus sit, ubi summa frigiditas est remissior. Etenim qui chymiam, naturæ pedissequam, & simiam æmulatricem fingo, atque subinde Magistram, totam naturam speculationi chymicæ subdo. Secundus ergò gradus in natura, sit calor, qualis est aquæ nondum glaciatæ. Tertius ubi remisse friget, prout est aqua putealis. Alioqui calor absolutus ad tactum nostrum, (qui tepidus est;) fallitur, frigereque putatur, quicquid se minus calet. Et cum plus minusve tactus caleat inconstans facit indicium caloris. Quartus demum gradus est teporis leviusculi. Quintus jam tepet Sextus est noster. Septimus jam febricitat. Octavus, Solis majalis. Nonus distillatorius, & qui jam tactum superat. 10. Distillat cum ebullitione. 11. Sublimat sulphur, & spiritus siccos. 12. Liquefacit, & Pyritem sublimat. 13. Est in subfusca ignitione. 14. Est ignitio candens. 15. Tandem, est follium & reverberii ultimatus vigor.

36. Denique etsi calor & frigus sint qualitates reales, & gradus suscipiant: humiditas tamen & siccitas, non sunt considerabiles, nisi in suo concreto: ideoque nec constituunt gradus qualitativos, sed tantum quantitativos. Quia humidum in unica gutta, tam altè humidum

est in ficcca argilla, atque in suo elemento; eo quod humidum & siccum, non sese commiscent in sui radice, nec se mutuo intrent, aut penetrent: ideoque nec se mutuo disponant, & efficiant formaliter. Nam ejusmodi appropriata, competunt seminibus, non autem elementis.

37. Humiditas ergo, & siccitas, gradus non admittunt, nec mutant ideo, ut neque alterant. Quia propriè non sunt qualitates in abstracto: sed ipsamet corpora qualia. Calor vero & frigus, se mutuò penetrant, per minima, frangunt, & graduant.

38. Ideoque nec mirum, Scholas tam mutas mansisse, in gradibus humiditatis, & siccitatis. Aeri enim humiditatem intensam ad octo gradus, aquæ vero eandem remissam, sive temperatam ad quartum scilicet gradum. Siccitatem denique terræ intensam ad octo, igni verò remissam ad 4. gradus. Sed hæ neniæ complexionum, tam in elementis, quam corporibus, quæ falsò ex elementis mista credidere hactenus, in rudera cecidere, multiplici ruendi necessitate, undique jam conquassatæ.



# TRIPLEX SCHOLARUM DIGESTIO.

1. *Scopus universalis hujus libri.*
2. *Prima digestio in stomacho.*
3. *Prima corporis regio.*
4. *Duo admiranda in hoc opere.*
5. *Digestio altera, & secunda regio.*
6. *Tertia degestio.*
7. *Ultima corporis regio.*
8. *Oblivio Scholarum.*
9. *Status accretionis.*

1. Non satis est ostendisse, non esse quatuor elementa in natura, ut nec illorum mistiones materiales atque inde resultantes complexiones & luctas, non denique congressus, & complexus humorum inde fictorum, horumque amentiam; contrarietates vero inde natas, atque discrasiam esse mera gentilium somnia in Medicinam adducta, & à Scholis etiamnum adorata. Nec sat est, me ostendisse alibi tria prima è morborum, sanationumque classe releganda, Astrorum item causalitatem in medendo refutasse, ventos quoque exsibilasse, consumtiones humidi radicalis, ceu vanos terrores rejecisse. Catarrhos demum, & Tartarorum durum, novumq; inventum explosisse, adeoq; ostendisse morbum tam in genere, quam in particulari, Scholas hactenus latuisse, ac consequenter mortales languere sub arte conjecturali, adhuc fundamentaliter ignota, nisi ipse proprias morborum causas detexero. Cumque intimorũ hostium causæ plerumq; sint intimæ, ante omnia functionum historiam proponam; post eam vero aliquot principia naturæ, hactenus inaudita scitu necessaria demonstrabo.

2. *Scholæ, cibum atque potum, perhibent in stomacho, vi caloris transmutari in liquorem*, quem, ob similitudinem cremoris hordei, vel ptisanæ, chylum dixere. Hunc autem deinceps, à venis, stomacho, & intestinorum toto ductui insertis, & comitantibus, proinde mediante mesenterio adnexis, (quod vice tertiæ tunicæ, intestina vestit, circumdat, atque involvit) paulatim assugi, & intro attrahi ajunt. Relinqui autem residuum grossius in intestinis, tanquam inutilem scoriam, per anum abigendam.

3. Hanc nimirum coctionem vocarunt digestionum trium *primam*. Adeoq; primam corporis regionẽ incipere ab ore: terminari verò una parte in ano, altera autem in cavo hepatis.

4. Duo satis admiranda in hoc concurrunt: Nimirum quod paucis horis, durus cibus resolvatur in succum, & quod venæ, extremis osculis terminentur in intestina, per hæc inquam transsugant, quantum quotidiè liquoris ingestũ & factum est. Nequicquam autem flatus illo cremore subtilioris assugant: attamen non reperiantur intestina foraminata, in vita magis quam in morte.

5. Transit nihilominus totus chylus per venas mesenterii in jecur. In quo, ajunt, rursus separari serum cruoris pro *lotio*, quod ad renes transmeat; corpulentiorem autem cremorem, volunt in hepate mutari in cruorem. In prima nempe digestione, quod durius & opacum est, excluditur. In altera vero opacum retinetur, seclusо

fecluso diaphano. Secunda ergo corporis regio & officina, incipit ab ipso corpore jecoris, & in ultimis ramis, venæ cavæ terminatur.

6. Tertio dein, Sanguis decidens extra venas, raptusque in alimentum solidorum paulatim perficitur, transmutaturq; in humorem, quem appellant secundarium. Illumque in quatuor affinitatis gradus secant. Antequam vere informatus, in solidorum soliditatem sit admissus. In hoc igitur humore alimentario, impenditur tertiæ atque supremæ digestionis labos.

7. Ideoq; hæc ultima corporis officina, & habitum corporis vocant.

8. Obliviscuntur autem viscerum; quæ sc. & ipsa, eodem jure coquunt sibi, & inde aluntur. Siquidem in hoc humore, pars quæquæ vivit proprio orbe. Et singularem in se, quæque sibi coquinam habet.

9. Cæterum ad certam usque ætatem, rerumque seminibus innatam mensuram, alimentum cedit in augmentum. Tum sistit, & non amplius admiscetur primis constituentibus. Atque idcirco, tantum retardandæ siccitati senii, opponitur hoc alimentum, usque in vitæ epilogum. Hæc scilicet est distributio digestionum & regionum corporis apud veteres, & Scholas modernas. Quæ nequaquam est visa mihi sufficere, sed plena ignorantiæ. Utpote, quæ præter rudes observationes, nil lucis arti medendi attulerit.



# SEXTUPLEX DIGESTIO ALIMENTI HUMANI.



42. An.

42. *Anthor à Scholis dissentitur, quoad prima regionis in corpore metas.*
43. *Vera officina cruoris, non est propriè in hepatis transitu.*
44. *Actio fermentalis, solo agit inspiratu, nec indiget corporeo attactu.*
45. *Absurda consequentia ad Scholarum positiones de attactu, & fotu continuo.*
46. *Fellis & jecoris fermenta, per inspiratum, sua peragunt munia.*
47. *Cur flatus non penetrent intestinum.*
48. *Error Paracelsi circa vesicæ poros.*
49. *Prima digestio, nondum formaliter transmutat cibos.*
50. *Ubi ciborum compleatur absoluta transmutatio.*
51. *Falsum, non dari alimentum absque excremento.*
52. *Falsum, quod primum stomachus sibi coquat, & secundario pro toto.*
53. *Fel habet balsami naturam.*
54. *Objectio misera.*
55. *Fel pro balsamo in sacris.*
56. *Contra fel icteri.*
57. *Bini Idiotismi in Paracelso.*
58. *Quomodo separetur sal maris à sale petræ.*
59. *Ex aqua acetum.*
60. *Quarta digestio, & regio corporis.*
61. *Cur cor auritum.*
62. *Quinta digestio.*
63. *Vaporem esse in cruore, nondum spiritum æthereum.*
64. *Nutritio carnis & viscerum distinguitur.*
65. *Animalem spiritum specie non differre à vitali.*
66. *Quarta & quinta digestionum, carent excrementis.*
67. *Quæ sexta digestio.*
68. *Morbi in sexta, neglecti à Scholis, quia non intellecti.*
69. *In culinæ designatione, ac officina, errores aliquot Scholarum.*
70. *Cur venam comitetur plerumque arteria.*
71. *Notatur Paracelsus.*
72. *Error Fernelii de butyro.*
73. *Incogitantia Paracelsi de lacte.*
74. *Censura lactis.*
75. *Modus educendi cruoris hircini optimus.*
76. *Curatio Pleuritidis indubia, absque venæ sectione.*
77. *Lac asinæ, cur præferendum reliquis.*
78. *Educatio pueri pro vita longa & incolumi.*
79. *Quædam notatu digna de lotio.*
80. *Cur hydropici siticulosiores hecticis.*
81. *Locus proprius fermenti stercorei perindè quasi in lupo.*
82. *Nidus proprius lumbricorum, eorundemque historia.*
83. *Differentia Ascaridum à lumbricis.*
84. *Clysterem ad nutriendum frustra injici.*

1. OBservavi insignes abusus, per totam paginam functionum, sive de usu partium, commissos. Quanquam nec alibi gloriosius triumphet Galenus, quam in tractatu de pulsibus, & in usu partium, quas tamen moderni Anatomici, ostendunt illum nunquam inspexisse. Quapropter est prorsus probabile absque cognitione & veritatis investigatione, hos tractatus à Galeno descriptos aliunde, & pro suis prostitutos coli, adhuc hodie in Scholis. Quapropter præmisi digestiones, quas hactenus cognovit, & sibi invicem subscribendo confirmavit Antiquitas: & subjungam ea, quæ me mea docuit singularis experientia, sub divina gratia.

2. Extra controversiam est, cibos & potus, unà, pariterque dissolvi in cremorem, planè diaphanum in cavo stomachi. Addo, id fieri vi fermenti primi, manifestè acidi à liene mutuati. Reperi namque totidem adæquatè fermenta, quot sunt in nobis digestiones.

3. Denique nec minoris est portenti, quod cremor ille spolietur omni prorsus hausta aciditate fermenti, simul atque labitur è stomacho in intestinum, quam fuit mira fermenti illius potestas in stomacho? Intestinum istud, duodenum vocatur, à mensura 12. digitorum, estque immediatè subter Pylorum.

4. Equidem anatome conqueritur molestiæ, hoc loco propter glandium vasorumque numerum, tam scilicet exiguo intervallo,

tanto-

tantorum usuum organis distendi: adeoque in tota dissectione, nil æque occurrere difficile. Etenim nec frustra sunt ibidem tot vasa & organa: licet illorum usus neglectus steterit.

5. Nam inprimis, conceptum in cremore fermentum stomachi, cum didicerim tam ipsis intestinis, quam aliis partibus, per multa tormina perniciosum esse.

6. Notavi non segniter, quod partes singulæ, singula obtinuerint fermenta, cum horum sit in transmutando inexcusabilis necessitas. Adeoque & hinc insuper conclusi, quod singula fermenta, horreant aliena sibi socia, patronorumque peregrinorum imperia. Tanquam si sint exotici fures, falcemque mittentes in alienam messem. Idque sanè nullo zelotypiæ vitio, quasi activitatibus alienis inviderent. Verum studio exsequendi muneris, quod à rerum Domino sibi est injunctum.

7. Mirum dictu, quod acidus cremor in duodeno, salis saporem confestim acquirat, suumque salem acidum in salem salsum, adeo libenter commutet. Non secus ferè, atque acetum acerrimum, per minium extemplò pristinam aciditatem exuit, eamque in dulcedinem aluminosam confestim mutat. Prout & acidum sulfuris, extemplo mutatur in sale Tartari.

8. At longè transmutationis excellentiori vigore, acidus ille cremor, in nobis fit statim salsus. Siquidem id fit absque Corporis ulla alicujus commistione, prout, dum acetum, plumbi additamento constrictum, dulcescit. Vel acidum stagma, in sale alkali combibitum. Quia revera nil uspiam reperitur, quod vi fermentali, ex pleno respondeat: cum fermenta sint causæ primitivæ transmutationum, & quidem à priori: atq; ideo necessum est, illorum similitudines, à posteriore dumtaxat haustas, claudicare plurimum.

9. Cremor itaque noster acidus, fit salsus, sola fermentali, ac immutabili dispositione. Quocirca etiam, volatilis aciditas illius cremoris manet in pristina volatilitate, dum suam prius inactam aciditatem, cum salsedine commutat. Non enim sic aceti stillatitia aciditas volatilis, dum litargyrum, minium aut cerussam dissolvit, permanet, ut antè, volatilis: quia dissolvendo coagulatur, & formam fixioris salis assumit, separabilis jam à liquido aceti stagmate, cui nuper nupserat: sed dissolvendo coagulatur, & formam fixioris salis assumit. Quia est actio dissolventis & dissoluti: non autem transmutantis fermenti, quod ad novam utrobique formam continuò tendit.

10. Enimvero quorundam stomachi facilius digerunt olera, legumina, vel cerealia: aliorum vero felicius conficiunt pisces, caseum horrent, aquam vino præferunt; ubi aliorum interim stomachus, carnivorus, vel pomo addictus, propter specificam scilicet, imo & appropriatam fermenti illius proprietatem.

11. Imo nec sat est, gratis dixisse in stomacho, fermentum habitare acidum primæ digestionis, duriorumque ciborum liquationis causam totalem, nisi idipsum planius explicetur. Stomachus inprimis non in se, aut à semetipso, fermentum hoc habet. Digestio namque, appetitus, & œconomia stomachi abeunt quandoque, & redeunt absque extinctione: quia non sunt ipsius stomachi. Quapropter dixi, membranam stomachi, omnem suæ digestionis energiam, illiusque famulatum ex Splene habere; Splenem nimirum cum stomacho, ideo unicum in nobis conficere Duumviratum. Undè nempe aurea, ac felicia Saturni regna, Poëtæ, & in fasto, libera Saturnalia erexerunt. Veteres, aliquam veritatis antiquæ historiam subodorati. Sunt nempe gustus acidi & odoris, quæcunque confectis cibis per vomitum ejiciuntur, imò, licet multo saccaro condita essent. Ructus nempe acidi, nidorosis supervenientes, in morbis, Hippocrati censentur bonum præsagire.

12. Hinc nempe salsaturæ omnes, atque ciborum condimenta, ad acuendum appetitum, acida sunt. Ut succus citri, aurantii, granati, omphacium, tartarus, acetum, berberis, pampini vitis, sinapi, itemque sal maris, quatenus spiritum acidum in se continet. Quo respectu commendantur quoq; liquores sulfuris, vitrioli, salis, salis-nitri, &c. Non enim volo, quod cujuspiam illorum acidum, absumatur in augmentū fermenti specifici, & appropriati, in Splene habitantis. Absit. Fermenta namque nil habent, præter, aut extra se, in natura, quod sibi dignè

queat

queat assimilari: cum sint dona specifica naturæ vitalis. Idcirco enim fermentum, qua parte fermentum est, vitale ac liberum est arcanum, nulli alteri qualitati jugale. Sufficit nempe pro condimentis; quod acida præparent cibos, ad faciliorem splenetici fermenti ingressum.

13. Denique quanquam fermentum stomachi, acorem habeat specificum: non est tamen acor, ipsum fermentum vitale, sed saltem organum ejus. Habet namque fermentum stomachi, aciditatem sibi comitem singularem, per proprietates, per genera, atque species quoque diremtam: sed digestio in se, est opus vitæ ipsius, cujus hac in officina instrumentum satellitium est acor. In aliis verò, quæ deinceps sunt officinis vitæ, aliam utrobique associat sibi qualitatem secundariam, *suæ intentionis ministram fermentali, atque vitali scopo adaptatam.*

14. Hinc nempe in stomacho, non rarum est peccatum, è gradu aciditatis alienæ oriundum. Quapropter Orexis, atque ejusmodi stomachi perplexitates, peccant in adultero acore. Hinc namque puncturæ in stomacho, difficiles concoctiones, ructus denique, atque vomitus peracidi. Quamobrem si in acido, fermentum consisteret, acetum, oleum vitrioli, atque similia, fermentarent panis massam, nostrosque cibos perfecta transmutatione conficerent. At nil horum. Fermentum itaque, arcanum liberum est, atque vitale, ideoque *passim suis finibus* coaptat sibi clientem qualitatem. Quoniam cum fermenta, sint de classe formalium & seminalium, ideo quoque se, è consortio planè materialium qualitatum segregarunt. Sin autem associaverint corpoream qualitatem ministram, quo facilius robur suum vitale dispergant; id factum pura, in adjumentum, adeoque dualitatem non potest non cum fermento continere. Atque ideo etiam, ista qualitas peccare potest, tam in excessivo, quàm imminuto sui gradu.

15. In eo enim immensum à Scholis recedo. Quod doceant inprimis, fel non esse viscus vitale. 2. Non esse membrum nobile. 3. Non esse, nisi ipsum recrementum inutile, proscriptumque massa cruoris, ne scilicet cruorem inficeret. 4. Esse productum ideo, præter intentionem naturæ. 5. Utile saltem, expellendo stercori, atque lotio. 6. Ideoque folliculum fellis, non esse de substantia visceris: sed saccum, sive cloacam sordium & superfluitatum. 7. Sanguificationem tandem incipere, & compleri in jecore. Quæ sanè mihi videntur somnia.

16. Inprimis namque, cum non requiratur bilis ad constitutionem cruoris, non esset necesse è singulis cibis, procreari amarum istud fel, sive bilem, nisi à proprio agente, inque singulari officina ad utilem, vitalem, atque necessarium finem propagetur. Multo enim minus, fel, mihi excrementum fuit visum, quam aqua Pericardii. Mirum saltem, cur pisces ex aqua, & *pecora ex gramine, semper nihilominus tam amarum liquorem quotidie conficiant.*

17. Profectò univoca illa fellis identitas, per tot species necessitatem aliquam, in vitæ opificio mihi arguere videbatur. Adeoque fel non habere necessitatem producti excrementi, ex quibuscunque alimentis, quin potius necessarii visceris constitutionem.

18. Admirari enim desivi, considerando quantas tragœdias dominii, uterus (qui nil nisi saccus, ac pellis est,) concitaret, & visceris principalis vicem obtineret; considerando, inquam, quantam prærogativam, *membrana stomachi* sibi vendicaret: adeo ut cordis nomen, proprietatesque præ cæteris visceribus, ad se rapuerit. Unde sanè mirari destiti, quod folliculo fellis, & felli ipsi nomen visceris donaretur: præcipuè, quod eidem à plerisque, vis irascibilis ingenita credatur.

19. Ego sanè, reperi in humanæ digestionis œconomia, duorum viscerum, fellis & jecoris connexa corpora & fermenta, pro sanguificatione. Fel nimirum in opere sanguificationis præcedere, & hactenus stomacho atque intestinis propinquius, quam hepar. Fovetur nempe fel, in sinu, atque gremio velut materno jecoris. Est enim jecoris, atque sanguinis balsamus.

20. Etenim cum sanguificatio non sit transmutatio, quæ per momentaneam dispositionem, possit introduci, sitque hepar, insigni cavi-

tate orbatum, qua intus queat succum sanguificandum in moram, sive digestionis terminum, continere. Id est: Jecur in se, est corpus solidum paucas & exiles venas habens, adeoque totus cremor, concomitatus tanto lotii acervo, celeri transitu, per hepar transire debet: crudus autem cremor, nequeat solo transitu tam celeri, confestim in cruorem mutari. Quocirca nullatenus potuit perfecta sanguificatio fieri in ipso jecore, eo quod hepar non esset culina: sed œconomus, suo fermento sanguificativo, per quod tanquam per mandatum, inprimis per dispositiones successivas, exsequitur injunctum sibi à Creatione munus. Igitur pluralitas venarum Mesenterii, est ipsius stomachus jecoris, & offici na præparativa cruoris, ejusque perfectionem jecur spirat in cruorem adhuc nudum, postquã in venam cavam est reconditus. Equidem ut sanguificatio est exquisitior quædam digestio, transmutatioque rei manifestior, quam est liquatio cibi, in chylum: non potuit commode contingere, in amplo aliquo vase; sed in multis angustioribus, quæ simul capacitatem aliquam insignem adæquent, quo scilicet, Archeus ille fermentalis, strictissimè, arctissimè, & proximè attingat, comprehendatque singula, & suum jecur fermentum communicet, commutando, & inspiret vim vitalem. Splen namque in stomachum, vas amplum, sui fermentum inspirat, neque enim Splen cibos immediatè attingit. Sic quoque hepar suæ spiraculo vitæ, sive fermento, in sibi substratas venas, inspirat actum sanguificationis. Et prout cibus ab ore labitur in stomachum, ibique finem digestionis exspectat: Sic ab intestinis, immediatè cremor rapitur in stomachum hepatis.

21. Sed cum ille cremor sit multus, & magna sui parte excrementitius (etenim in se adhuc urinam continet,) debuit, ut convenientius sanguificetur, prius suo excremento exonerari. Quippe is cremor, est adhuc totus indistinctus, nec ideo excrementum agnoscit: quid ergo aget jecur, univoca sanguificationis actione! An enim segregatio excrementi, degeneratio cremoris, & cremoris sanguificatio, una eademque opera fient, & absolventur? minimè. Cremor sanè, transmutatore fermento opus habuit, distincto à fermento sanguificativo, quo scilicet pars sui, minus idonea, commutatur in merum excrementum, non enim actio sanguificationis poterit facere ex non excremento excremẽtum. Distant enim nimium ambæ ab invicem.

22. Actio enim, quæ è cremoris maxima parte parat excrementum, non fit per cruoris coagulationem, & serosioris partis separationem, cum cruor in mesaraicis nedum non coaguletur, sed ne quidem adhuc coagulabilis sit, quamdiu in illo stomacho versatur, ut patet in dysenteria: fit ergo separatio excrementi serosi, à cruore, in ipsis mesaraicis, & quidem ab alio longe agente fermento, & viscere, quam quod sanguificationi incumbit. Est nempe actus quidam, qui cremoris partem condemnat in excrementum, cruorem autem præservat, & intactum relinquit. Præcedit ergo sanguificationem, productio ac separatio excrementi.

23. Adeoque uterus lotii, ante mesaraicas incipit. Nondum tamen ibidem est uterus Duelech, eo quod fermentum renis spiritum urinæ mutat, in jecore, & circumcirca. Fellis ergo fermento mutatur, quicquid in cremore fuit acidum, in salem urinæ.

24. Fellis autem stomachus est duodenum, & sequens arundo intestini vicini, desinitque in principiis venarum Mesenterii. At quia hic partium & fermentorum usus. Scholis hactenus inauditus, longiori sermone ideo dilatandus est.

25. Inprimis stante Scholarum doctrina, in jecore fit cruor, & cum cruore simul fit fel: Ergo necessario quoque fellis separatio erit motu & natura, posterior sanguificatione. Quapropter deberet cystis fellis supra jecur, & non infra juxta venam portæ esse. Per suppositionem enim, nunc dono figmenta quatuor humorum. Saltem ren, longe commodius sanguinem, à superflua bile purgasset, quam cystis fellis, (cum scilicet bilis immediate urinæ adhuc immista esset,) maximeque, quod doceant, urinam iterum felle (atque ideo frustra,) debere tingi. Cur enim tam præcise separatur fel ab urina, si iterum illi mox addi debe-

bat?

bat? In omnem eventum, frustranea & importuna sarcina, jecor onustum conjicio, appenso folliculo fellis. Folliculo inquam, abjecti tantum stercoris, ciendis urinis dicati. Tantoque infeliciore vesica, quippe quæ cum sit membrana, primæ & spermaticæ constitutionis, debeat tamen nutriri solo felle, cum vena careat per vesiculam, transcurrendo propagata. Etenim cum nutriamur iisdem, quibus constamus; ubi reperiet spermaticum alimentum folliculus iste, ex felle, quod in se nil nisi excrementum esset? Quod si verò, abstergendis alvi fæcibus, fel in cystim subter hepar colligi dicatur: saltem Agens, quod procreat in lotio, salem ex non salibus sui partem urinæ eluendis, detergendisque intestinis, ac ciendis horum recrementis, commodius reliquisset, ut fœtido tædiosoque fellis onere, ac contubernio, jecur liberasset. De fide tamen est, corpus nostrum, tam affabre à Deo conditum, ut nihil frustra, nihilque in eo diminutum sit. Quin longe artificiosius atque commodius factum, quam noster capiat intellectus. Ergo si fines fellis, à Scholis dati, essent veri, utique renes longe commodius satisfecissent illis, (ut dixi,) quam quod inutili ideo pondere, jecur gravasset rerum opifex. Sed consequens convincit suum antecedens falsitatis: ergo tota doctrina est falsa. Si aves renibus, vesica, & urina careant, quo commodius volitent: fel vero duntaxat inserviret emungendo cruori, saltem cruor depuratione fellis libentius caruisset, quam depuratione lotii: id est: Si natura queat potum in ave, sine urina sequestrare, itemque proinde renibus, atque vesica carere: nonne multò illi facilius foret, aliquantillum fellis cum urina & alvi recrementis segregasse, quam quod nobile viscus onerasset cystide, adeoque inutili excrementi sarcina, sanguificationem molestasset, etiam in volucribus?

26. Certè natura plus saltem indulta censetur bili, quam pituitæ, quod illi peculiarem vesiculam condiderit. Insulsum nempe, quod pro alvi & vesicæ fæcibus, fel jecoris in gremio locasset; cum alioqui bilem cruori permisceri abunde dissimulasset natura. Quocirca penitius introspiciens, observavi, cystim fellis esse velut hepatis nucleum in ejus cavo, curiose ab injuriis servatum: Jecur verò, esse velut fellis corticem. Deinde, quod fel, tanto vicinius alligatum sit duodeno, eo quod ejus digestio ac fermentum præcederent digestionem jecoris, sive sanguificationem.

27. A vivido nempe cremore, separari debebat serosa pars recrementitia, quæ separatio proinde, non est comparanda sero, & lacti, quæ ab invicem non sequestrantur, nisi cum lactis corruptione. Siquidem in cremore contingit separatio seri, cum rectificatione, & præservatione cruoris: id est: Fermentum fellis, est perfectivum cremoris, præservativum cruoris & corruptivum seri; Quæ tria simul in puncto concurrunt, quo fel, acidum salem stomachi, (præterquam in stomacho noxium, & corruptivum,) convertit in salem salsum.

28. *Porro quanquam dixerim, sanguificationem esse posteriorem, respectu separationis* lotii, & transmutationis acidi, in salsum: Attamen utrumque fermentum, tam fellis scilicet quam hepatis, simul incipit, quia neutrum feriatur unquam. Hepatis enim, ut est majoris operæ atque perfectionis: ita tardius suum absolvit pensum, quam fellis fermentum. Præcedere nempe debebat cremoris præfata transmutatio, ut sublevatum inutili onere jecur, commodius incumberet sanguificationi.

29. Est itaque secunda, *sive fellis digestio, distincta à prima, & tertia, fermento, viscere, utero, gustu, effectu, & fine.* Quam totam nesciunt Scholæ hactenus, quia errantes in usu fellis. In prima namque stomachus est receptaculum, Splen vero fermentum de se inspirat acidum in cibos, fitque inde cremor acidus. In altera verò, gracilia intestina, sunt stomachus: fermentum vero à felle inspiratur ad corruptionem & separationem aqueæ partis: mutaturque acidum volatile in salsum volatile: quod autem hoc fieri posset, celeri attactu, quandoque per aliquot mechanicas ostendam. Quod scilicet oleum vitrioli, solo attactu Mercurii, convertatur in merum alumen, acetum & salem, &c. Sæpè etiam mox à potu, mictio fit aquosa, (*falsa tamen,*) vixque concepta primæ digestionis nota, quin elabatur notabilis

pars potus, sub errore Pylori, & per consequens non facta fuit separatio lotii, à cruore in hepate. Quippe nondum in hepate factus est cruor, si ipse chylus adhuc conficiatur è cibis in stomacho. Puta dum potatores, à pastu mejunt sæpissimè. Itaque etiam fit urina à potu aquoso, imo è potu, unde non factus fuit cruor, adeoque sanguificationem ibi præcedit generatio lotii. Tertiæ tandem digestionis, venæ ipsæ mesenterii sunt stomachus, quorsum jecur, fermentum cruentum inspirat, estque rubicundus salsus cruor, ejus effectus.

30. Sunt enim fellis vulnera confestim mortalia, non autem ita hepatis. Si ergo fel saltem bilis esset, mors sequeretur quamlibet fellis effusionem de necessitate. Attamen icterus non est mortalis, licet fel (ut eædem Scholæ docent) nedum super intestina, sed per totum corpus, æqualiter, longè, latè, profundè, ac per minima sit diffusum. Ergo vel vulnus fellis plus importat, quam bilis effusionem, vel icterus non est bilis effusa, vel utrumque est necessarium. Vulnera vesicæ quoque, supra pubem inflicta (teste Felice *Wurtz*, moderniorum Chirurgorum meo judicio Antesignano,) curantur, tametsi urina cum suo (ut volunt) felle, eo ipso, non possit non esse effusa. Ergo cystis fellis, habet vitæ alligatam necessitatem, integritatemque, ob repentinam mortem. Nec est solius recrementi fellei offensio, quæ celerem mortem istam necessitat.

31. Denique aves, sine vesica & renibus vivunt felices, non tamen *sine felle*. Quare conjunctior est necessitas fellis, quam renum, quippe quod petrosis, atque cariosis renibus, vita sospes sit.

32. Deinde pisces (pro Scholarũ doctrina) plurimo phlegmate abundant, & calore actuali destituuntur: sanguine frigido, & aqueo dumtaxat aluntur victu: Tandem illorum excrementa, facile glisçentia, non opus calcare felle habuerunt.

33. Quapropter cum fellis fines, materia, & efficiens, per Scholas attributa, in pisce deficerent; frustra sanè, felle, ac per naturæ, imo & Creatoris errorem, fatigari jecur credemus, nisi malimus errores, in Scholis perpetuos agnoscere, & in felle, visceris necessarii, majus aliquod momentum contemplari.

34. Hinc itaque statuo, fel esse viscus vitale & ipsum corpus ejus esse liquorem amarum, ex optimo cruore paratum: balsamum jecoris, & sanguinis continentem. Quicquid autem fortè sui in duodenum intestinum rejicit, excrementum sui est, & liquamen jam à felle spretum.

35. Hæc autem sic se habere, quandoque sub bilis impostura ostendi, exemplo vituli, cui maternum, atque dulce lac, acescit, & coagulatur in stomacho, datque proin coagulum pro caseis. Fit nempe lac, cremor aqueus, parum autem lactis coagulati. Cremor verò iste, urinam & cruorem continet: coagulatum verò aliud, quod ex pallido flavescere incipit, stercus fit. Mox autem in duodenum cadens ista sarcina, pergit ad Ileon coagulatum, & citrinescit; magis, quo longius à stomacho abierit, ac tandem viridescit. Non est tamen in flavo amaror, sed gustus nitrosus. In viridi vero, jam fimi odor elucescit. Serosus autem cremor, mox à venis meseraicis avidè trahitur & sorbetur, in usum sanguificationis. Lac pariter, in infantibus agitatur, unde & recentiores, *flavum totum* cacant, non ex copia bilis, neque ob cystis felleæ dominatum: At sanè, quia fermentum stercoreum languet. Non igitur fellis fermentum, acidam stomachi, in amarum, sed in salsum mutat, ob rationes de spiritu vitæ expositas.

36. Parcite teneriores aures, quod de stercoribus agere debeam. Ostendam ergo quod sapor stercoris, fel excludat, usum fellis à Scholis inventum eludat, bilemq; convincat figmenti. Puer quadriennius lectum cacaverat. Flagra autem extimescens, suum stercus comedit; signa tamen è linteis delere non poterat. Quocirca interrogatus per minas, tandem casum narrat. De sapore autem quæsitus, dixit, *esse fœtidi & subdulcis*. Inter cætera enim, expisis olus comederat: conquerebatur autem indigesta pisorum putamina, sive surfures esse acidos insigniter: Non enim est æqua vigilantia fermenti fellei, super opaca, & stercorea indigesta, quanta est super transparentia, quæque in cruoris dignitatem præparanda sunt. Casui superveni eodem die, & sedulo sciscitatus sum, addito

addito etiam pretio, an quæ comederat, amara essent. Respondit negative. Et idem quod ante. Item moniales alebant sat sobriè puellas nobiles commensales; concionabantur autem jugiter, quod qui lautè comederent, cum divite epulone partes haberent: salvarentur autem soli, qui per omnimodam mortificationis abjectionem comederent vilissima quæque. Nobilis ergo virguncula, salutis suæ avida, præfata persuasione commota, proprium stercus edit, & infirmabatur. A parentibus autem domum revocata est, ac tandem casum narravit. Petitum fuit ab illa, cujus saporis esset? ac respondit, esse fœtidi, & aquosè dulcis. Tertio. Pictor Bruxellensis, & per intervalla furiosus, sub furoris initio aufugit in nemus vicinum, ibique longè à conspectu hominum, repertus est 23. dies, proprio stercore vixisse. *Mox domum relatus est, invisi illum, & sanavit illum Dominus.* Erat autem perfectè memor omnium sub furore præteritorum. Interrogavi illum, an reminisceretur, cujus saporis esset stercus. Ait, sapit, ut olet. Ac dein per gustus capitales à me examinatus, respondit, non esse acidum, non amarum, acre, salsum, sed aquosè dulce. Imo dixit, quod quo sæpius recomedisset, eo semper dulcius fuisset. Interrogatus autem, qua de causa stercus mallet comedere quam domum repetere? Dixit, se toto furore homines horruisse, persuasus proprio furore, quod homines quærerent illum ut laqueo perderent. Patet ergo, stercori non inesse vel fellis guttulam: nam felle semel disrupto, utcunque deinceps piscis abluatur optimè, conceptus tamen ex tactu tantillo, fellis amaror nunquam deponitur.

37. Etenim si flavedo fel proderet, infantium stercus maximè felleum esset, quod à canibus tamen lingitur, quia lactis saporem aliqualem adhuc retinuit. Quicquid autem in stomacho non plenè subactum est, neque diaphani pulchritudinem assumsit, non speret in intestinis à fermento fellis digeri, quamvis tingitur colore flavo. Quia non itur ad secundum aut tertium, nisi per absolutum primum. Quicquid ergo opacum, & colore tinctum, in Ileo est, id totum proscribitur in excrementum, & sub dulcedine quadam, putrilaginis saporem acquirit. Non secus atque fructus acidi, modico calore dulcescunt. Quicquid autem antea acidum in stomacho, id in duodeno salsum fit, & sequestratur à stercore: sin verò acidum aliquid perseveret, quod fellis fermento resistat: statim sequuntur tormina, *&c.* Putrescit autem humanum excrementum, quia isti loco præsidet fermentum stercoreum. Indigestum autem, quod è stomacho elabitur, etiam in intestinis non digeritur. Integrum ejicitur, aciditatis autem partem, quam in stomacho assumsit, servat, ac subinde auget. Furfures enim hinc, in pane sedem promovent, propter acorem: alia vero magis acescunt, atque tormina cieunt. A duodeno ergo mox incipit chylus, suum salem acidum volatilem commutare in salsuginem parem, resolutam in cremore. Residua autem & corporalior cremoris *substantia, in venis mesenterii à jecoris inspirato fermento sanguificationem exspectat. Latice interim salso à renibus, trans: hepar attracto, ipse committitur renibus, &* vesicæ ad expellendum.

38. In vasis ergo mesenterii, incipit tertia digestio, quæ in jecore terminatur. Cruor enim quamdiu in mesenterio est, nondum digestus, nondum fibrosus, aut perfectus. Cruor enim mesenterii, in dysenteria non concrescit ideo. Alias verò disrupta stomachi vena, cruor protinus in stomacho grumescit. Fermentum enim hepatis, in tantum inclinatur sanguificationi, (est namque ejus munus univocum & unicum,) quod venæ etiam jure feudi, illam ab hepate, propriòque inde insito Archeo confirmante retineant: ita ut cadaveri, dudum à morte, non coaguletur cruor in venis: qui alias effusus, illico grumescit.

39. Cremor enim per intestina deinceps decurrens, siccior evadit, assuctoque in venas sursum ejus liquido: Inde verò reliquum magis, magisque, putrescit, adeo, ut cum ad fines Ilei deventum est propemodum, jam non parum liquidioris stercoris, sit generatum, quod antequam saturate putruerit, ad mesenterium rapitur, ut lotio permisceatur, ad suos fines utile. Prout alibi de febribus. Itemque de Duelech, quod flavum stercus Scholæ bilem & fel credidere: adeoque è stercore suam fundarunt de-

monſtrationem, pro uno è quatuor humoribus, & patuit oſtium inde, ad miſerandos errores, & nefandas jugulationes. Parum enim referebat adhuc, ignorata tincturæ lotii ſubſtantia, falſam Tecmarſin exſtruxiſſe: At bilem & fel, feciſſe humores noſtri conſtitutivos, omnium morborum patratores, flavam nimirum bilem, eamque parum digeſtiorem, finxiſſe aduſtam, æruginoſam, atque inde aridam, & retorridam melancholiam: *fel ipſum autem, eſſe cloacam bilis ſupervacaneæ*; cruorem verò, non niſi eſſe corpus artificiale, connexum è pluribus, quæ rurſus ſeparata, idem eſſent poſt mortem eorum, quod ante in vita: non autem corpus naturæ matre genitum, per veram tranſmutationem chyli in univocum cruorem: atque tandem ſanationes inſtituiſſe, circa remotiones cauſarum patratarum, quæ nunquam erunt, aut fuerunt in natura. *Id ſane ſuperat opimam ignorantiam*, & ſtertores facit inexcuſabiles Scholarum.

40. Sed mihi objicient forſitan: Venas, (dicis,) ſugere cremorem, è ſtomacho, in inteſtina lapſum: ergo idem munus competit venis ſtomachi, ut attrahant in ſe acidum illum cremorem, abſque interceſſione fermenti fellei, id eſt, ſine mutatione acidi in ſalſum. Et per conſequens, ſomnium tuum eſt fellis fermentum, ac inventum; Imo poterit juſculum enemate injectum, ad jecur penetrare inſcio felle: (de jure enematis hanc quæſtionem libro de febribus diremi.)

41. *Reſpondeo*: *Veterem eſſe Scholarum abuſum*, quæ ex æquo, eundem uſum cunctis tribuere venis. Quaſi venæ in brachiis diremtæ, trahendo cremori incumberent? Inprimis oſtendi jam cruorem in venis ſtomachi, eſſe coagulabilem: non item cruorem meſenterii. Sciendum deinde, omnem cremorem acidum, eſſe venis hoſtilem, has vero nil hoſtile ad ſe trahere; unde ſequitur, venas ſtomachi nequicquam de cremore ſub ſe allicere, & cruorem omnem, antequam à venis meſenterii attrahatur, toleraſſe manum fermenti fellei, in ſuo inteſtinorum ſtomacho. Imo quanquam arteriæ, per ſtomachum diſperſæ, ſugant ſpiritum vini: ſuccum tamen nullum hauriunt. Nam quorſum traherent arteriæ ſuccum, cum inde nil boni faciant unquam? cum ſanguificatio non competat cordi: ſed hepati? cum attractus ſuccus, in arteria, neceſſario impedimento eſſet, & corrumpi deberet? Si itaque arteriis dos ſit vitandi noxia, ac ſaltem trahendi ſibi vitalia, & à rerum Domino ſibi deſtinata: An venis iſta diſcretio denegata erit in ſtomacho? Etenim equis malè à natura conſultum foret, qui unico hauſtu contenti, manè, toto deinceps die, ſtramine, fœno, palea, avena, vel hordeo veſcuntur. Siquidem arida, vel exſucca, ſitum mox in ſtomacho contraherent, ſi venæ ſtomachi potum ad ſe haurirent. Sitirent toto die equi. Potus ergò neceſſario permanere debuit in ſtomacho tantiſper, quod finem digeſtionis futuræ ibidem exſpectet, ne acidus liquor in venas trahatur, planè hoſtilis, nevè ſemicoctus cremor, ante terminum, à venis ſorbeatur. Eſt ergò uſus venarum ſtomachi alius, quam qui eſt meſaraicarum. Ideoque ruit objectum argumentum, quia meſaraicæ, ſunt ſtomachus jecoris, & non eſt alius præter illas: non item id ſunt venæ ſtomachi, quæ ſaltem nutriendo ſtomacho dicantur. Denique ubicunque Pylorus non exactè clauditur, (ut contingit longis potationibus,) ut ſtomachus continuò fere infernè filo, tanquam mictitet, ſtillando in inteſtinum: in febrientibus verò, quorum Pylorus nimia errat ſtrictura, potus quandoque toto triduo perſeverat, atque tandem plus unico vomitu rejicitur, quam biduo ſit aſſumtum. Quod ſanè pugnat cum eo, quod venæ ſtomachicæ ſuccum attrahant. Sæpè mihi contingit, in rheda jacenti ſupino, quod audirem per viarum ſucceſſionem, ſtomachum, inſtar lagenæ ſemiplenæ, mihi fluctuantem, chylum continere: iviſſe autem frequenter cubitum deinde, abſque cæna ac potu: Imo, quod manè, ut pridiè, ſtomachum ſentirem. Quare curioſulus, proritavi mihi nauſeam, ac evomui cruorem acidulum, copioſum, diaphanum, ſic ut dentes mihi præ acido obſtupeſcerent, & licet gravamen non ſentirem ante vomitum: à vomitu tamen levamen percepi. Unde obſervavi primò, quod ſi jam 20. horis, venæ ſtomachicæ ſuxiſſent chylum, non potueram tantundem, adhuc à moderato heſterno pran-

prandio rejecisse. 2. Quod cremor acidus, à venis non alliciatur. 3. Quod acidulus ille cremor, nondum è stomacho esset dimissus, non quidem vitio digestionis, sed errore Pylori. 4. Quod digestio differat ab expultrice, si una perficiatur, absente altera, aut deficiente. 5. Quod subinde digestio insontem culpam gerat expultricis, & vicissim. 6. Quod ut ego peccabam minia clausura Pylori: ita potatores peccant nimis negligenti obice Pylori. 7. Quin etiam initiis morborum, non rarò rejiciuntur, quæ triduo ante assumta sunt. 8. Quod non sit venarum stomachi, attrahere cremorem. 9. Quod nihilominus persistat doctrina, quæ stultum fecit enema, per annum injici, ad alendum ægrum. 10. Quod supernum stomachi orificium, in febribus peccet, nimia apertura, ac siti; Pylorus vero erret, *stricta sui clausura*. 11. Quod in febribus peccet digestio simul, & expulsio. 12. Quod clavis orificii stomachi sit in splene, & Pylori, in felle, propter duplicis fermenti sedes diversas. 13. Quod situs, ratio, pro splene, & felle, sit ex ratione muneris.

42. Enimvero Scholæ ab uno extremo, ab ore, usque in anum: alteroque extremo, usque in cavum hepatis, primam corporis regionem extendunt. Ego vero, regiones, per digestiones conscribo, cum extra has alioquin ipsa regio sit ens rationis. Quid enim digestionem attingit, excrementi exitus? quid attinet ad stomachum, quod ejus scoria secedat per anum? Non enim stercus intestini, plus est stomachi excrementum, quàm est sudor. Itaque si anus sit primæ regionis propter excrementum stomachi: Ergo & cutis erit primæ regionis ob sudorem, & vesica propter lotium. Non ergo excrementum, non denique exitus hujus: sed sola digestio, regioni conscribit limitem. Atque proinde totidem sunt Regiones, quot digestiones.

43. Denique officina sanguificationis, non ipsum hepar est in sui substantia, quia & jecur piscium etiam illorum cruorem faceret: sed cum tamen unumquodque generet sibi simile, necesse esset, aut jecur piscium rubeum esse, aut illorum cruorem esse album. Quorum utrumque est falsum. Unde discimus, sanguificationem ipsam fieri in suo jecoris stomacho, qui est ipsum vas multiplex mesenterii. Alioquin hepar paucas nimis & exiles habet, pro tantæ molis succo, debitè perficiendo. Extra se nempe, in venam cavam ultima cruori perfectio sanguificationis inspiratur à fermento jecorario.

44. Putantque Scholæ, sanguificationem fieri per totum actualem jecoris & cremoris: eo quod ignorent alias actiones, quam quæ per attactum diutinum, sive comprehensionem contingunt.

45. Ideoque & omne agens necessario pati debere, propter renitentiam, reactionem patientis: eamque nostri interitus esse causam inexcusabilem, ac continentem, eo quod sensim radicalis calor, (universa nempe, caloribus & frigoribus attribuisse, ratum ducunt:) reactione patientium fatigatus, extingueretur. Quæ duo *Aristotelis axiomata, magis locum in Mathesi, quàm in natura habentia, fefellere Scholas*, quod alibi abunde probabo.

46. Ad scopum redeundo, concludo, fel & jecur perficere sua munia, non quidem corporali contactu, congressu, aut commistione sui, nec denique amplectendo, aut recipiendo intra suum gremium. Ast fel dimittit suum fermentale Blas, in intestina, & jecur, in venas mesenterii. Quas actiones etsi in Scholis insolitas, suo loco demonstrabo.

47. Porro stupent Scholæ, cur venti non transeant intestinorum tunicas *in torminibus*, dum tamen tanta affatim liquoris congluvies, quotidie trans intestina rapiatur in vasa mesaraica, non cernantur tamen in intestino pori, per quos tot liquoris indies in venas properet, imo ne quidem quanquam à morte, intestinum vento turgidum, fortiter, & ad sui crepaturam usque comprimatur: Quoties nimirum per calores, & frigora, figuras, & artificiorum similitudines, (quæ Scholarum sunt organorum, atque sacræ anchoræ,) rem non assequuntur: statim ad miracula, vel saltem, ad occulta rerum mysteria confugiunt, rei stupefactæ magnitudine, vel insolentia deterritæ, cum indaginis ignavia quiescunt, in admiratione proprietatum occultarum.

48. Paracelsus ad fabricam vitrioli medici, ex ære,

ex ære, jubet decrepitatum salem, vesica suilla suspendi, in aheno aquæ fervidæ, totumque sic mox salem, dissolutum iri. Quo jubet æris laminas inungi, & nasciturum in aere spondet vitriolum. Eram quidem adhuc in Tyrocinüs, sciebam tamen ex Philosophia, salem non posse in sui pondere resolvi in aquam, absque sui substantiali transmutatione: hanc vero non posse contingere per aquæ humectationem: attamen ex altera parte, suadebat oppositum, Paracelsi authoritas, quod scilicet citra adjunctionem aquæ, (frustra namque alias esset vesica,) sal liquesceret in aquam. Quapropter Tyro, temerarium tantum viri assertum portentum, experiri decrevi. At mox lento fervore, expertus aquam in aheno, non multo minus salsam, illâ, quæ in vesica erat, cujus cervix ansæ cacabi erat alligata prominens extra aquam; unde scivi aquam intra, & extra vesicam penetrare: vesicam nempe, sale, & aqua calente perviam, non autem aere. Aquæ pluviæ enim partes 77. resolvunt salis siccati partes 23. ubi vero una de aquæ 77. partibus evolat, crusta salis innatat muriæ. Frustra ergo per vesicam imperat Paracelsus, quæ commodius citra eam fiunt. Idque præter falsi suppositionem adhuc. Adverti itaque in fervoris gradu, vesicam porosam: non autem in nostræ œconomiæ calore. Collegi hinc ergo, per ductum venarum, intestina pluribus scatere & minutulis poris, quam alibi: quibus poris responderent alii, per ductum venarum pervii. Cremor ergo transit intestina, partim sui imbibitione, prout aqua salsa vesicam, partimque proprio sympathiæ suctu per præfatos poros, apertos quidem in vita, (prout & in fervore, aquæ vesicam penetrant,) clausos vero in morte. At ventus, non humectando imbibitur ab intestinis, neque à venis sugitur: ideoque nec hactenus intestina penetrat. Idque potissimum, quod deficiat tractus congruentiæ, ac Blas motivum, quibus ventus trahatur repugnetque trahendorum discretor. Venæ ergo, inter duplicem tunicam stomachi dispersæ, catent præfatis poris: porosæ saltem, qua exteriore circumdatæ tunica cruorem transsudant alimentarium. Adeoque culina sive digestio stomachi propria est ab extra introrsum: coquina vero, quæ in ejus cavo, universalis fit, ibidem quoque tota conscribitur. Idque, ne amborum digestio confusionem pariat. Coquus nimirum in stomacho duplex, unus ab liene, & alter sibi proprius, diversas digestiones edit.

49. Porro acidum fermentum in stomacho, dissolvit cibos in succum: sed fellis fermentum acidum chylum saliendo separat chymum pro cruore, atque inde subtrahit laticem, urinam, sudorem, stercus, flavum liquidum, & partes crassioris saburræ. Nec est proinde digestio in stomacho, formalis ciborum transmutatio. Per exemplum: Magisteria namque apud Chymicos, corpus quidem rei liquefaciunt, aperiuntque cum quarundam fæcum etiam segregatione, non tamen proinde involvunt sui transmutationem. Prout neque sal resolutus à seipso exsiccato, substantialiter differt, eo quod idem Archeus seminalis, utrobique adhuc præsideat. Sic nec in ovo, est formalis transmutatio, etsi sub fotu, vitellum liquefiat & fœtorem contrahat: sed sunt materiales dispositiones dumtaxat ad formalem transmutationem, inde tandem resultantem, requisitæ. Denique, nec fellis digestio, respectu vividi cremoris, adhuc censetur formalis transmutatio, licet respectu excrementorum, formaliter transmutet. Etenim dissimilares partes cremoris, quarum non intenditur alimentalis sibi applicatio, putrescunt per fermentum stercoreum, & privantur vita media; ut & Archeo. Ast cremoris homogenei, sola prætenditur transmutatio, ut & ejusdem fruitio.

50. Cibi igitur, verè, & essentialiter non commutantur, nisi dum in una parte cruor, ac in altera parte stercus plenè putridum fiunt. Viscus etiam, cruori faciendo deputatum, non potest vacare parandis stercoribus flavis in Ileo & colo. Differtque stercus, à manso cibo essentialiter, non autem solo calore putrefieri credendum, paucis horis, quod nec à calore, in cremorem aliqualem versum est: sed à fermentis propriis culinarum. Ergo cibus nondum plenè est transmutatus, nisi dum subacto suo Archeo, noster vitalis est introductus, cum plena vasallatione prioris. Sic namque totum vinum mutatur in acetum, totum argentum vivum in aurum,

rum, totum ovum in pullum, totusque sanguis in ultimum alimentum.

51. Unde falsum conjicio, non esse alimentum sine excremento. Stercora enim meditatæ sunt Scholæ: nec attenderunt, quod ad generationem tantum concurrant homogenea: Ideircò licet ante transmutationem cibi, fiant fæcum separationes: tamen deinceps, non fiunt fæces amplius in transmutando, nimirum post homogeneitatis adeptionem. Impossibilis nempe est separatio fæcum ex homogeneo, in quo unum nil quicquam discrepat ab altero. In cibis verò, sive sub fermento primo, est heterogeneitas, propter ciborum partiumque eorundem differentiam, masticationis inæqualitatem, & recepti fermenti imparem applicationem. Cibus enim, partim facilius auscultat fermento, partimque rebellis reluctatur, unde dissona fermenti oritur capacitas.

52. Falsum est & illud Scholarum; Quod stomachus sibi primario coquat: secundario tantum pro toto, adeoque verè alatur ipse chylo acidulo. Adeoque si non nutriretur suo chylo, nec velle cocturam incipere aut attingere, eo quod ex Philautia naturæ, unumquodque pro se intentionaliter agat. 1. Id si locum habeat in agente totali: non sanè, in partium singularum directione: 2. Quia nulla pars agit quicquam proprio nutu Philautiæ, in corpore: multoque minus, agunt officinæ, dicatæ ministerio totius. Sed natura paret utrobique destinationibus Creatoris, quæ ex usu, atque necessitate dimensæ fuerunt, penes rerum Dominum 3. Iisdem nutrimur, quibus constamus: nullatenus autem constamus cremore. 4. Stomachus nutritur, non alia materia, quam reliqua membranarum classis, quæ cremore destituitur. 5. Cremor non suscipit vitam, nisi per gradus cruoris: stomachus autem nutriri nequit, alimento nondum vitali. 6. Cremor est cibus liquefactus, habens adhuc Archeum & proprietates cibi; nequeunt autem spermatica & primæ constitutionis similaria nutriri liquore, nondum ad humanam speciem determinato. 7. Venæ non disperguntur in stomachum, ut cruorem fugant, sed ut alimentum diffundant. Non continent autem cremorem. Ignorata igitur membrorum œconomia, passim elenchi in Scholis pullulant, à non causa, tanquam ad causam, pariuntque capitales errores, & surdas experientias, in pelle aliena piandas.

53. Fran. Alvares, testis oculatus, scribit Primates Abyssinos delectari in epulis, carne cruda bovina, cum salsatura, sive condimento fellis proprii: sunt tamen robustissimis Europæis nequicquam debiliores. Si ergo fel sit excrementum, (ut Scholis placuit,) tantæque truculentiæ, (quod putent,) ut in stomacho derentum fel, deliquium animi parere, imo paucos intra dies per morbum Choleram nos jugulare possit: Quomodo fel crudum, & cadaverosum, sanos & robustiores efficiet?

54. Objicient forte, si fel, viscus adeò necessarium; columbæ illo carere non possent. At non sciunt, *quod membrorum & cordis situs, sit inversus in columba. Nam si formicæ sua bilis* inest, columbæ quoque fel suum habent; licet non amarum, nec folliculo distinctum, ut neque in formicis. Sufficit namque, Blas secundæ digestionis, stabulari in alia parte. Etenim cor columbæ sedet in quatuor lobis, cavi hepatis sursum immersis, ejusque gibbus propendet deorsum. Columba pugnax usque ad cruorem, fellis folliculo caret: Agnus verò, fel amplum habet prout & piscium quisque minutissimus, & mansuetissimus.

55. *Dederunt in escam meam fel; & in siti mea, me potaverunt aceto.* Erat vinum istud myrrhatum, cum felle mistum, quod offerebant mundi Salvatori, jam doloribus insolitæ passionis delinquenti, & pondere crucis propriæ exantlato, non quidem ut statim syncopizaret, prout alioqui Lipopsychin minatur iis, qui amaros vomitus, (quos felleos falsò vocant Scholæ,) tolerant. Igitur Judæi fel pro balsamo, vitam conservante, agnoscebant: & procul distat à flavo illo veneno, vomiturientibus rejecto. Itaque sacrilegi offerebant fel, quo Dominum Jesum diutius sub pœnis ante mortem cruciarent.

56. Fel ergò, si viscus, ejusque actio sit vitalis prorsum, restaurari vix potest; nulloque saltem modo oblectatur, materialibus remediis, ut neque solutivis: sed fermento æquivalente,

de natura Blas. Est namque potestatum in potestates immediata, ac mutua quædam traductio, facilisque operatio: eo quod attactus invicem, & mutuus, in symbolo: ideoque & penetrans. Memini enim me vidisse dissectum cadaver, cujusdam Computoris regii, & alterius Ludimagistri, Ictero extinctorum, neutrius tamen emunctorium fellis, ad duodenum erat constipatum: sed in quibusdam mesaraicis erant globuli, quos censui stercus liquidum, ibi detentum, actionem fermenti fellis infestans. Tristitia quoque non rarò Ictero dedit initium, forteque inceptum. Si ergò tristitia, in Splene, melancholicæ sede, habitat, (juxta Scholas,) cur ergo oppilaretur ex mœstitia fel? & non Splen? Ergo 1. tristitia impedit digestionem nedum stomachi, sed etiam fellis, cujus errore stercus liquidum, quod potissimum fertur per anum, in venas immoderatè, atque intempestivè surgit. 2. Ergo fel, viscus est nobile, ac vitale.

57. Tandem Cremor, è Pyloro in duodenum labens, confestim intra sphæram activitatis, à fellis inspiratione correptus, aciditatem sui in salem commutat, & aquosior ejus pars à meraciore fit segregabilis, quæ à renibus trahitur. Undè urina est salsa satis, cruor autem parum: quod autem Paracelsus velit urinam, non per renes, atque ureteres; sed per carnis habitum ferri in vesicam: id suo indulgeat Idiotismo. Prout & istud, quod olea & emplastra sint verus vulnerum cibus, adeo ut vulnus verè iis alatur: cujusque nutritionis pus sit excrementum. Cremoris ergo sal acidus, cum destituatur objecto, qui cum per actionem dissolventis migret in salem fixum, (ut ante de spiritibus volatilibus docui,) commutatur adæquatè in salem lotii volatilem. Idque non per actionem, ac reactionem aciditatis, in aliquod objectum: sed per veram fermentalem metamorphosin. Est namque ipse spiritus vitæ, de natura salis volatilis, & salsi. Adeoque vel ex hinc solum arguitur vitalis actio fellis.

58. Etenim sal marinus esitatus, fere totus in excrementis manet. Quod salis petræ coctores, se invitis, experiuntur. Nam è ruderibus latrinarum, separare coguntur salem, quandoque comesum à sale petræ, per iteratam ebullitionem, & infrigidationis coagulationem. Adhæret nempe sal marinus, coagulatus, spondilibus vasorum, nequicquam mutatus à seipso pridem esitato. Idque antequam sal petræ, suæ coagulationis sufficientem exsiccationem nactus sit. Ideoque hinc scitur, salem marinum promtius coagulari, sale petræ. Humana idcirco excrementa, sunt minus opportuna sali petræ, quàm alias caprarum, ovium, aut armentorum. Quantum tamen illius salis marini subigitur à fermento stomachi, tantundem quoque acidum est, ac volatile. Consequenter quoque, etsi nullo quis sale utatur, non proinde ejus urina sale careret, quippe qui nova est creatura; atque productum novum, ex acido cremoris. Sal lotii ergò non habet sibi, in toto naturæ systemate, simile. Non enim marinus, fontalis, rupeus, gemmeus, non nitrum, non petræ, aluminis, aut boracis; non denique naturalium ullius, ut neque sal urinæ gregum, vel armentorum. Quibus etsi in modo fiendi conveniat: dissentit tamen sal urinæ humanæ ab illis, per genera & species: non minus quam fimi, per species brutorum variant, licet communi pascantur bruta pabulo, propter Archei nimirum, atque fermenti diversitates. Ex cibis ergo, & potibus non acidis, aut salsis, fit sal acidus, & demum salsus: faciliusque est ex sale acido fieri salsum, quam ex non sale, salem acidum fieri.

59. Memini me Chymicum vidisse, qui cadum aceti ad duas tertias quotannis implebat aqua Rhodani, exponebat Solis ardoribus, & sic aquam, in se insipidam, transmutabat in verum acetum, concepto è cado fermento. Hoc inquam sic solitus facere, ob singularem aceti illius proprietatem. Siquidem è vini aceto, primum semper debilior pars stillat: meracior autem sub finem, cum fæcibus assurgit: Hoc autem acetum factitium, ex mera aqua, ut fæce caret, ita semper æquale stagma, ab initio in finem usque, ministrat. Quapropter ut fermentum vasis, solo sui odore, aquam in acetum mutat: ita nimirum Splenis odore, in stomachum spirato cibi fermentali, fiunt cremor acidus, qui dein vertitur in salem urinaceum,

imo & in vitalem. Hæc quia Scholæ nunquam somniarunt, nec earum sequaces, in antecedentium lucubrationibus legerant: ideo ignorarunt fermentorum, & partium usum, & transmutationum celebrationes, bilem verò utramque introduxerunt in sanguinis massam, contenta urinæ demum, & lotii indicia, nescivere. Tertia igitur digestio, fit præside fermento hepatis, quod cæco Gas odore, sanguificationem in suo mesenterii stomacho incipit, ac tandem in vena cava perficit.

60. Quarta porro digestio completur in corde, ejusque arteria; in qua elaboratione, rubens, crassiorque venæ cavæ cruor, elaboratur, fit flavior, & plane volatilis.

61. Cor enim utrimque auritum dicitur, habetque ad sinistrum sinum, *pulsantem arteriam unicam, magno sibi trunco insertam, ut duplici remigio* fortius trahat cruorem trans septum, quod inter utrumque sinum, in medio cordis est. Huc refer quæ superius adnotavi de porositate septi, quod sinus cordis distinguit, & cur non remeet sanguis à sinistro sinu, in dextrum; sed tantum spiritus vitæ, tanquam per exile cribrum. Differt itaque cruor hepatis à sanguine arteriali, per quartam digestionem, colore & consistentia digesti manifestam.

62. Quinta autem digestio transmutat sanguinem arterialem in spiritum vitalem Archei, de quo sub Blas humano disserui, ut & sub spiritu vitæ.

63. Non potui mihi satisfacere, quod in cruore jecorario, (licet perfectionis suæ gradum acquisiverit, postquam mesenterium superarit,) esset aliquis spiritus: sed mihi semper visus est cruor ille, tanquam massa quædam mumialis, & materia ex qua: at nondum pro perfecto vitali sanguine habenda. Nam si cruor venæ cavæ à jecore spiritum mendicasset, frustra esset auris dextera cordis, quæ non alio fine operatur incessanter, quam ut à sinu sinistro, aliquid spiritus trans septum cordis trahatur, ut cruor in vena cava, juxta cor, participatione illius spiritus, vivificari incipiat. Cum autem à sinistris sit auris, & præterea insignis truncus arteriæ, hinc quoque fortior suctus fit à sinistro sinu. Hincque consequenter quoque, parum spiritus vitalis cruori venali communicatur. Siquidem cruor hepaticus, semper per sui totum nimio madet latice, quo orbari debuit, priusquam fæcundum & dignum spiritus fiat substerniculum. Neque demum jecur capacitatem aptam in se habuit fabricando spiritui.

64. Quare unicum dumtaxat, ut in semine fabricatorem & rectorem vitæ spirituum, vidi intellectualiter per totam generationis scenam: ita & unicum dumtaxat admitto spiritum, œconomiæ vitalis. Cruor enim labitur quidem intra musculorum stamina, & fit caro: sed ad alenda viscera, & fibras carnis, non facilè transcendit. *Infirmus enim longo morbo extenuatus, etiam post adolescentiam, convalescens, facile pristinum carnis statum resumit*: at non proinde, qui vitio cujusdam visceris emaciatus est, similiter ad priorem statum resurgit. Hæcque est tabis sanandæ, intestinorumque ulcerum medelæ difficultas. Ubi interim ulcera externa longè pejora, per pharmaca oretenus sumta sanantur: tametsi ab ore longius distent quam interna, eo quod viscera, atque membranæ, internæ alantur sanguine, plus quam cruore. Cæterum vita, à Deo suum accepit terminum; ideo & quæcunque vitali aluntur sanguine, *certis dierum numeris, sistunt suum incrementum*. Ubi interim caro musculorum, (quæ cruore dumtaxat alitur, & fibræ musculorum quæ sanguine nutriuntur,) indesinenter crescit, quoties deficit & in perniciem quorundam, immensum excrescit. Sic & ossa fracta, poro osseo solidantur, quavis ætate. At cum viscera crescere sistunt, sistunt quoque crescere fibræ omnes spermaticæ, atque primæ constitutionis. *Quis enim ex vobis cubitum suæ staturæ adjiciet?* Observavi enim prægnantes, insigni mœrore diu dum afflictas, fœtum dedisse minorem. Inprimis ergò, non admitto spiritum hepaticum cruori inesse.

65. Deinde, nec animalem à vitali distinguo. Siquidem in unica navi, unicus tantum

clavo Rector assistit, nec plures absque confusione sese compatiuntur: neque in sinu cerebri, novam digestionem, pro animali spiritu admitto. Perinde ut spiritus non differt specie à seipso, in singulis sensuum organis, & motuum exsecutoribus: quanquam sensus inter se, specie, ut & à motu, discrepent: Ita confusum argumentum existimo, quod plures Archeos in homine comminiscitur. Gas enim, licet ab organo singularem dispositionem hauserit; non arguit hæc tamen specificam diversitatem.

66. In quarta ergò & quinta digestionibus, non sunt, nec proveniunt excrementa, nec dissimilaria. Ideoque falsum, quod in omni alimento fit excrementum. Sanguis enim & spiritus, univoca & vitali unitate consonant. Venarum, si qua è prioribus digestionibus recrementa, in arterias irruant vel innascantur; morbosum id esto, turbulentum atque confusum imperium. Ego jam de digestionibus ordinariis loquor.

67. Sexta tandem atque ultima digestio, in culinis singulis membrorum perficitur. Suntque totidem stomachi, quot membra altilia. In hac nimirum, innatus cuique loco spiritus, suum sibi coquit alimentum.

68. Sub qua digestione, ut variæ incidunt dispositiones, ita & dispositionum istarum contingunt varii errores. Adeoque morbi, quos Scholæ quatuor fictis humoribus suis attribuunt, potius transmutatis deberentur. Transmutata autem dico, dispositiones, quæ in sanguine deinceps, usque in verum nutrimentum solidorum consecutivè succedunt. Scholæ dividunt transmutata hæc, in quatuor subalternas dispositiones, & quasi in his nunquam error obvenire posset, oblitæ sunt morborum, quos huic Classi tribuere debebant. Primam nimirum ajunt, quia cruor intra venarum extremitates, crudi seminis mucilaginosam substantiam acquirit; mox roris modo, in spatia inania carnis diffunditur vel excidit; tertiò, dum jam partibus solidis apponitur; ac tandem cum assimulatur alito, & ab hoc verè informatur, partis solidæ naturam assumit.

69. Quæ sanè scoria Scholarum non vacant. Nam inprimis sanguis vel cruor non albescunt in extremitatibus venarum, cum extremitates non alia polleant potestate officinæ, quam totus suus anterior venæ canalis non habeat. Adeoque vena, licet vas sit alimenti præparati pro culinis solidorum: non tamen vena est culina solidorum. Solida scilicet singula, suam & propriam intus culinam fovent. Igitur cruor & sanguis non alterantur, nisi appositi sint solidis, eo quod convertantur à proprietate solidorum, in crudum semen, non autem propria sponte in extremitate venarum. Secundò, non irroratur mucilago spermatica, à venis in solido. Est quippe rori malè consona mucilago, sed tenuis allabitur, intra singulorum culinas, fluidusque sanguis & cruor, qui à fermento loci tantum transmutantur. Tertiò, nec sunt inania loca carnis, quæ comminiscuntur roris avida. Quartò, nec apponitur alimentum solidis, roris more, qui antea paulisper mucilago erat. Quintò, nec tandem unitur, & assimilatur hic ros solidis, sed quicquid illis assimilatum cedit, hoc est intra annos accretionis: deinceps verò, ut cruor & sanguis in solida perreptarunt, suctu naturæ continuato: ita ibidem digeruntur, atque tandem per diaphæresin exploduntur. Quatuor ergo has dispositiones, fictas à Scholis, ac malè concinnatas, in numerum quaternarium, (nam fortassis intercedunt centum dispositiones, antequam ab ovo, pullus à sanguine inquam, pars solida constituatur,) digestas, meditor, cum labe Scotomiæ Scholarum. In qua nil rectum aut verum, sed ipsam rei historiam maculosam adspiciunt, estque iis verum, quod nullum habeant veri nutrimentum, absque fabularum excremento.

70. Ergò, & venæ ipsæ, quatenus primæ constitutionis, nutriuntur solo sanguine arteriali, adeoque & hactenus fortè, arteria venam passim comitatur. Fit enim hinc, quod per crudeliores sanguinis missiones, tandem non cruor, at albugo effluat, sive venarum proximum nutrimentum præ penuria cruoris.

71. Cæterum Paracelsus, naturam utrobique traducens ad suos lubitus, ait, in digestione stomachi, sulfur putridum à duobus aliis initiis separari. In jecore autem separari salem à

Mercu-

Mercurio. Cruorem verò esse Mercurium, verumque totius integralis alimentum. Nec operæ pretium est, hunc virum irridendo, diutius in scenam trahi, dum ipsus hanc suam doctrinam infringat. Etenim originem ulcerum indagans, ait, totum cruorem nil præter salem esse, (Mercurii jam non meminit, nisi Mercurium cum sale, nomine & re confundat) quanquam ulcerosorum urina ne micam salis minus contineat, se ipsis non ulceratis. At sanè turpe est, reputare tria prima cruoris, tanquam si essent excrementa, quorum sanguis sit unum è tribus. Comparat etiam ubique lac sanguini. Nesciens, quod transmutatum non sit sibi non transmutato amplius simile, ut neque pulsus ovo similis est aut vitello. Butyrosam scilicet lactis partem, lacti supernatantem, vocat lactis sulfur (nusquam interim sanguini, ne analogicè quidem supernatat pars butyrosa.) Caseum verò, sive grumos vocat salem lactis, ergo & lactis serum, erit & lactis Mercurius: & per consequens, optima pars ejus, optimumque lactis alimentum. Ac serum lactis erit Mercurius, è Mercurio sanguinis. Ego lubens, ridensque, Paracelso cedam serum, & mihi colostrum assumam. Quia butyrum refert odorem florum, quibus vacca pascitur: non autem serum.

72. Fernelius verò putat, butyrum esse non nisi spumam agitati colostri, ignorans præsuppositionem fermenti acidi, in colostro, ut verè transmutetur in butyrum, per concussiones. Hinc namque si colostro, parum cineris, saponis, sacchari, aut illorum, quæ participant de lixivio, immisceatur, nunquam inde fiet butyrum, propter alcali, omne fermentum acidum interimens. Ideo enim hyeme, tædiosior est colostri conquassatio, ante natum butyrum: eò quod æstus, acida, & putrefactiones omnes, promoveat.

73. Paracelsus vero alibi, suæ doctrinæ immemor, præfert colostrum sero, & caseo, tam ad sanitatem, medelam, quam ad cibi bonitatem. Galenicæ Scholæ autem, tenue & aquosum lac, pinguiori anteponunt. Hactenus ovillum vilissimum, deinde vaccinum, tertio caprinum statuunt. Ac tandem asininum reliquis anteferunt, ob ejus tenuem substantiam, ac serositatem plurimam.

74. Ego autem hoc unicum scio, lac bestiarum, siccis pascuis pastarum, esse optimum, tam in medendo, quam edendo, minimeque serosum. Hircum enim (idem judicium de lacte ubi par ratio glíscit) cujus cruorem officinis Scholæ præscribunt (& passim ovillus pro hircino venundatur) jubent prius diureticis alendum. Ergo vires lactis sunt metiendæ ex sanitate bestiæ, vita, & cibis, nequaquam vero ex crassitudine, aut pinguedine ejus. Medentesque, accersiti ad dijudicationem lactis, in nutrice, accedũt malè instructi, nec secus quam judicaturi de cruore, per phlebotomiam educto. Id est, animæ per ignorantiam cæcæ, apertis non vident oculis. Observavi quoque, quod *ejusdem vaccæ, ex pari quantitate lactis, dispar sit colostri quantitas, licet iisdem pascuis gaudeat. Idque nempe juxta vaccæ disparem sanitatem.*

75. Ego verò, pro cruore, hircum suspendo cornibus, & crura posteriora reflecto ad cornua: testes abscindo, & recepto inde cruore, exsanguem dimitto, pro lanione. Hic cruor autem, siccatus, est instar vitri, difficillimæque triturationis, atque longissime ab hircino sanguine officinarum differens.

76. Assumtus autem drachmæ pondere, confestim sopit, & curat pleuritidem, &c. Absque venæ sectione: nec te deseret unquam.

77. *Asininum lac enim, plus reficit, & recreat, imo & hactenus nutrit, non quatenus serosius sit.* Id enim est cortice tenus, judicasse de viribus nuclei, nunquam antea visi. Ast asina, quatenus longæva, lac cæteris quadrupedibus præstantius habet. Necesse est enim, quod & lac ejus, Archeum, longæva vita dotatum, habeat. Et ob hoc scilicet, non nisi longè post, suum separat colostrum: quia tardius corruptioni auscultat. Sequestratio nempe ista, ad dualitatem, & destructionem tendit.

78. Hinc patet, quod cum in pueritia, alimentum convertatur in ipsa nostri constitutiva, asininum lac pueris vitam longævam, atque saniorem, præ cibis cæteris conferat. Quapropter etiam lac muliebre, quanquam nobis sit simil-

simillimum, proximum, mumiale, & nutritium, attamen cedit asinino, ob longævitatem. Asina autem pectenda est, instar equorum: adeoque ex lactis gustu, dignosci potest, an asina pexa fuerit isto manè, an non.

79. Discant ergò Scholæ, melius de nutricibus, de lacte, & diæta judicari, item de urinæ contentis censere, nec bilem, aut fel, in lotiò vel stercore, agnoscere. Sciant inquam, urinam cruoris, ab urina potus, distinguere.

80. Deindè, quod tractus laticis, è venis mesenterii, causet sitim naturalem, non autem ab minorum venarum exhaustione, propter cruoris depauperationem. Alioquin enim phthisici semper sitirent, & plusquam hydropici, iterata que sitis proderet iteratam sanguinis consumtionem, paucis intervallis distinctam.

81. Sciendum etiam, ad finem Ilei intestini, sacculum esse, quem intestinum cæcum dixere, in quo sedet fermentum stercoreum, quod cum sit opus corruptionis, & non nutritionis, nequaquam ejus putrefactio, inter digestiones alimentorum computanda est. Stercoreum enim fermentum, non procedit ab aliquo viscere, aut facultate vitali, atque ideo in hoc termino mutationis, securiora contingunt tormina, dum stercoreo fermento imbuta materia, retrocedit, aut subitas inquinatæ putredinis labes contrahit. Est porro cæcum intestinum exiguum, necessarium tamen receptaculum omnis stercoris. Quod patet. Lupus nimirum, infra medium intestini, duos membraneos utres, sive sacculos rotundos habet, qui ipsi sunt in vicem cæci intestini. Esca enim ipsi cadit ab intestini longo ductu, ad unum sacculorum, mox vero in alterum, ac tandem hinc in sequens intestinum ducitur.

82. Lumbrici autem non generantur in duodeno, multoque minus in stomacho, imo si diutius ibidem persisterent, per modum cibi conficerentur. Quo nempe fermentum fellis non attingit, ibi lumbricorum est patria. Fiunt enim ex alimento semidigesto, quod dum ad loca sua delatum est, tanquam lac tepidum, pelle incrustatur, palpitatque, ac sensim vita donatur. Vix enim lumbrici, extra vitalem nidum ereptant sursum, nisi ob sibi horridum, ac malæ contagionis abstaculum, adeoque vix bonum aliquod præsagiunt, qui spontè sursum ejiciuntur. Lumbrici autem præsupponunt fermentum fellis. Alioquin enim in cœliaca passione, continui vermes suscitarentur. Putreret enim statim cremor, statim nisi fel cremorem sale suo condiret.

83. In recto intestino, circa finem coli, proveniunt Ascarides, qui non sunt lumbrici ex substantia humana, aut cremore geniti: sed ex putridis quisquiliis, prout in carne, caseo, piscibus, atque ulceribus proveniunt vermes. Cadaverosi ergò sunt Ascarides, non item lumbrici. Denique lumbrici sunt in nobis absque prolificatione. Ascarides vero sua pariunt ova. Aqua communis bullita, cum argento vivo, pauco & innoxio potu, omnes interimit vermes, tam in intestinis, quam alibi. In ulceribus autem, si aqua ista affundatur.

84. Tandem pro corollario addam: Cum intestina, quibus lumbrici nascuntur, nequeant eosdem digerere: consequens indè quoque est, clysteres ad nutriendum immissos spe frustrari, citiusque clyster, lumbricos & Ascarides, quam hominem, nutriet. Sex ergo constituit natura mecum digestiones vitales. In septimo autem numero, ipsa sabbatizat.

# PYLORUS RECTOR.

1. *Usus Pylori à veteribus traditus.*
2. *Primi morbi Pylori.*
3. *Moderator primæ digestionis.*
4. *Clausula Pylori qualis.*
5. *Imperium Pylori.*
6. *Qualiter contingat vomitus.*
7. *Blas Pylori.*
8. *Digestionis primæ clavus.*
9. *Pylori excentricitates.*
10. *Origines aliquot morborum, à Scholis neglectorum.*
11. *Theses aliquot.*
12. *Diversitas materiæ evomitæ, undè.*
13. *Quid sit istud felleum, quod vomitu ejicitur.*

14. Osci-

14. *Oscitantia Scholarum.*
15. *Admonitio illarum ridicula.*
16. *Clausura, & apertio Orificii.*
17. *Ratio situs fellis.*
18. *Unde diarrhœa, tormina, dysenteria, hæmorrhoides, &c.*
19. *Error circa famem, & sitim.*
20. *Aliquot absurda, consequentia, ad positiones Scholarum.*
21. *Demonstratur sensus appetituum in Pyloro.*
22. *Remedium Dysenteriæ, & Diarrhœæ, aperuit Pylori officium.*
23. *Vertigines unde.*
24. *Exemplum in Gallo.*
25. *Porraceus liquor stomachi, non est fellis.*
26. *Sitis non dicit necessarium defectum humidi.*
27. *Unde vomitus flavus, & amarus, initiis Tertianæ.*
28. *Historiis quatuor confirmatur usus Pylori.*
29. *Tredecim notabilia inde resultantia.*

1. QUa stomachus supernè patet, gulæque subjacet conjunctus, per antonomasiam, ejus orificium dicitur. Infernus verò ejus exitus, Pylorus nominatur. In bene valentibus enim, Pylorus clauditur, dum stomachus cibos potusve recepit, donec peracta stomachi digestione chylus, sive cremor factus est. Tum enim, nec antè, Pylorus sese pandit. Orificium autem stomachi clauditur, instante satietate saltem, (si non sat ingeritur,) dum stomachus incipit vacare suo muneri. Hæc sunt, quæcunque hactenus comperi de Pyloro à Scholis tradita.

2. Ego vero deprehendi magnum sanitatis, & infirmitatum cardinem volvi in Pyloro. Inprimis namque, vidi subindè in febribus, evomi hodiè indigesta, quæ nudiustertius fuere ingesta. Ex opposito verò, in cœliaca passione, Pylorus numquam clauditur, imò quidam, postquam cibis opiparè satiati sunt, non desistunt in totam noctem pergræcari, mejuntque ideò continuò. Necesse est ergo, Pylorum illorum, insigniter pervium nedum guttatim, sed per filum continuum stillare, nec exspectare ullam coctionis metam: Mox enim vel ab initio, non adæquatè clausum fuisse, vel saltem aliquatenus diductis rugis patere, postquam stomachus, intranti potui non fuit satis. In sanis id nempè, quando defectus clausuræ Pylori fuit. Sunt alii quoque, quibus Pylorus pertinacior custos est, vomunt potus post semiconfectos. Utpote digestiva non æquivalens assumtis potibus totum, lacessita ejicit. Nimia nempè Pylori obstinatio est, ubi triduarii cibi ejiciuntur.

3. Quæ sanè convincunt, Pylorum nedum janitorem esse, sed & moderari digestionem primam & evidentissimam, atque adeo somnolentam hac in parte Scholarum incuriam.

4. Etenim ut insufficientiæ illarum satisdem, dico, claudi inprimis Pylorum non quidem per musculum, de more ani aut vesicæ, non enim voluntarii motus cliens est: Nec denique clauditur per fibras contractas, instar Crampi, aut torminum. Fungitur namque suo janitoris munere, sine sensu, & molestia. At non alias ac uterus, à conceptu, circumquaque Pylorus suum os inferum claudit, proprio Blas motivo: ita considero utrumque orificium stomachi claudi. Ita tamen, ut orificium superum, semel à pastu clausum in bene valente, ad unamquamque boli importunitatem vel haustus pertinaciam, facile de integro sese pandat, cum vix queat tolerare, quod sibi quicquam superne in gula impendeat. Quanquam in infirmis, & inediā passis, patefactio ejus, cum dolore, & magna anxietate, contingat, eo quod in iisdem, ista orificii clausura ab inordinatione pendeat. Obstinatior itaque & accuratior est Pylori clausura, quam orificii. Denique est indubium, motivam utriusque partis non parere voluntati, adeoque esse naturalem vel morbosam.

5 Pylorus, retentivæ subesse dicitur in Scholis. At certè potentiam ostendit absolutam, dum invita expulsiva, deficiente digestiva, nauseante attractiva, adeoque pessumdatis aliis, pertinax Pylorus non raro sit, tam in sui clausura, (ut supra in febribus evenire dixi,) quam in apertione, (qualiter cœliacis evenit.)

6. Etenim vomitus fit, dum clauso Pyloro sese sursum contrahit, non quidem per corrugationem stomachi, sed motu totali stomachi sursum ad gulam, adeoque Pylorus vomitum imperat, & retentivæ non auscultat.

7. Cum

7. Cum ergo Pylori potestas non sit aliarum facultatum pedissequa, nec fibris subjecta: sed Monarchalis, adeoque fibræ, ipsius nutui obsecundare debeant. Necesse est, hanc potestatem absolutam esse vitalem, & habere proprium Blas motivum, instar uteri, independens ab arbitrio humano. Idque tanto potentius, quo Duumviratus stomachi jam in lucem venerit. Et quamquam Pylorus lassetur sæpe à causis externis, & occasionalibus (à pharmacis puta, venenis, aut sordibus) attamen Blas est ipsi liberum, parti insitum sive Archeo ejus. In quo tamen admiror, vim quandam superam, influentiis astrorum similem. Blas enim Pylori, quam proxime exprimit Blas arbitrii: siquidem irruente externo concitante, ad clausuram, vel apertionem, possit nihilominus pro lubitu, adversum ire, ut quantisper benè valet Pylorus, moveatur ob fines legitimos, vel sibi saltem apparentes, ad stringendum, vel laxandum exitum.

8. Dum tamen homo inordinatus, contra istos fines prævaricat, sæpe Pylorus, ut solus digestionis moderator, hominem plectendo piare cogit.

9. At cum in isto Blas, quodammodo tanquam arbitrali, possint esse defectus, non solum à causis occasionalibus: verum etiam in proprio principio motivo amente, adeo ut præ furore sese præpostere pandat, aut claudat liberè, instar uteri: Certe mirum est, hæc à Scholis cum reliquis medendi initiis stetisse neglecta. Potestas quælibet, & potissimum motiva, facile extra-vagatur, concita tam à causis contingentibus, quam proprio amentiæ nutu, cum sint liberæ ac velut independentes, in cujus motivæ errore, Pylorus, plerumque ac facile cespitat. Quemadmodum uterus non aliunde conquassatus, se præcipitat, adscendit, vel furiosus in latera sese torquet, guttur, gulam, imo & nervos arbitrio inservientes, contra officium alienat, stringit, pandit, contrahit, motusque atroces subinde exhibet, magicis vix absimiles, quatenus excentricum Blas motivum, diversas tempestatum scenas, est excitando. Hæcque à Medentibus attendenda sunt sedulo, ut quoties occasione lacessentis, Pylorus aberrat à scopis, confestim causæ remotioni studeat. At si proprii Blas errore velut furore, Pylorus exorbitat, cogitet, sibi cum potestatibus excentricis, & non cum materia dimicandum: minimeque evacuantibus esse fidendum.

10. Cogitemus enim, in statu temperato, hominem mediocriter pastum, Pylorum ejus adæquate clausum, ne quid suis è rimis stillet; tandemque absoluta digestione, Pylorum sese pandere; Certè nec hoc fit, ab exotica chyli qualitate stimulante; sed quia gnarus est Pylorus, rerum agendarum in stomacho, ideoque censendus est moderator digestionis, apud quem nempe sunt fines regiminis, & claves custodiuntur. Nam alioqui si justo diutius, Pylorus claudatur; cum, quod sat digestum erat, non proin ulteriorem cesset tolerare digestivi fermenti vim, ideoque justo plus coquitur. Non quidem quod chylus instar vitri, in fornace proinde excellentius coquatur, quo diutius; sed mora nimia alienetur & corrumpatur. Quod dein difficultates plurimas, tam in stomacho, quam suis viciniis parere necesse est. Veruntamen si Pylorus, minus exquisite claudatur, certe recens potus non potest non unà cum pristinis suis cruditatibus, terri in intestina, quibus sane cum non incumbat digestio stomachalis, suscepto fellis fermento, in alienam mutatur substantiam, varias tandem in venis infirmitates procreat. Quia itur ad secundam digestionem, omissa prima. Sic nempe tremores & jectigationes manuum, cordis palpitationes, deliquia, febres acutæ, Tumores, Arthritidesque inspiratæ prosiliunt. Sic vini acor, nondum prima digestionis maturitate correctus, venis alienus, cum sibi innata aqua vitæ, venarum proprium alimentum secum degenerare facit, paritque anonymus & incognitus hospes insolitas & incognitas infirmitates. Perinde ferè, si chylus bene maturus, in Duodenum elabatur, eodemque instanti novus ingeratur victus supernè, certum esto, Pylorum bene constitutum statim claudi, nondum plane dimissa priore sarcina. Pars ergo chyli detenta corrumpitur, plus justo acescit, novumque victum fermento præmaturo contaminat. Fitque totus exoticus, nisi ante exactam coctionem, à Pyloro proscribatur.

tur, qui varias orexes, tormina, atque diarrhœas est excitando. Error itaque Pylori, sive proprius sit, vel ab inordinatione concitatus, multas causat difficultates. Quod autem illabente novo victu, statim claudatur Pylorus, patet; Alias namque novus cibus ac crudus, unà cum chylo elaberetur, qui in excremento appareret, tanquam ab effectu cœliaco partus. Quod alioquin in voracibus pueris quandoque spectatur, nondum Pyloro sat potenti, ad suos fines obtinendos. Conqueruntur itaque debiliores stomachi, sibi oboriri magnas aciditates, quas manè, cum hesterno victu ejiciunt, vel noctu, cum præcedentis meridiei chylo, ciborumque ultimorum quisquiliis.

11. Porrò ad pleniorem horum cognitionem, repetendum, quod *venarum stomachi non* sit, chylum in stomacho detentum ad se sugere; quod item vomitus clauso Pyloro fiat, totaque longitudo stomachi, ab inferis sursum, ad orificium contrahatur. Quod denique hic motus à Pyloro fiat, qui si aperiretur, minori certè molestia stomachum exoneraret. Sed cum non se aperiat, censet sanitati esse inconveniens, infernè istas fæces dimitti. Adeoque rector digestionis mihi visus.

12. Dupliciter autem iste vomitus contingit. Scilicet proprio Pylori Blas. Atqui tum est indolens. Alter vero fit ab lacessentibus; atque ille, etsi quoque per Pylorum fiat, non tamen proprio nutu. Ideo etiam est molestus, & anxius. Saltem non fit vomitus, *nisi clauso Pyloro:* Alioquin in Duodenum decideret, quod vomitu expellitur. Cum enim proprio Pylori motu, vomitus fit, primo vomitu totum abscedit, quicquid sibi obesse judicat. Sin autem lacessatur Pylorus, repetito vomitu, ejiciuntur alia, quam quæ primo vomitu prodierunt. Flava nempe vitellina, dein, quæ magis diaphana flavedine instar olei seminum rapi, sequuntur, creditaque fellea, propter amarorem: atque tandem subindè cœrulea, & viridia, quæ assumtis truculentioribus pharmacis, mox ab initio veniunt.

13. Fuit heic Pylorus apertus, inter primum, & sequentes vomitus, adeò ut quicquid in jejuno, & viciniis latitat, sursum Pylorus ad se vellat, quo velut impressam à pharmaco notam eluat. Amaricant autem ista plerumque, cum quia iterato fellis fermentum, idque exorbitans, ac indignatum tolerarunt, tum etiam, quod præter consuetum sursum rapiantur in alienam messem, ubi corrumpuntur in excrementum, insignitum qualitate fermenti, quod immediatè hausit. Chylus ergo, ibidem fit felleus, & amarus.

14. Cæterum hoc loco cum admiratione Scholas intueor, præscribere cibos facilioris digestionis, præmittendos iis, qui durioris sunt cocturæ, immemores suæ doctrinæ, perhibentis, contenta omnia stomachi, verti in chylum univocum: Pylorum verò, sic vel ab initio claudi, ut ne quicquam, vel guttatenus, sinat elabi, ante peractam digestionem. Coctionem denique, fieri ab indesinenti calore stomachi, adeoque hactenus etiam continuatam à principio digestionem incipere, nec unquam feriari, quamdiu ejus Vulcanus calor perseverat. Singula autem contentorum, recipere istum calorem digestivum, per modum recipientis. Qua nempe doctrina stante, cum omnia reducantur in liquidum chylum, & exquisitè in unica olla stomachi, permisceantur: sequitur, in pastu, præmittenda, quæ durioris sunt digestionis, eo quod tanto longiori caloris spatio coquantur.

15. Sorbilia, (inquiunt Scholæ,) & promtioris coctionis, si postremo sumantur, putrerent, si metam ultimam exspectent duriorum assumtorum. Quasi vis digestiva, esset putredinis parens, nec fieret commistio comestorum! vel conversio, in chylum fluidum! sed per fundos secreta jacerent, quæ sunt buccellatim assumta. Quasi, inquam, Pylorus se aperiret per statas periodos, sive vices, ut ordo servetur in dimittendo chylum, qui fuit accipiendis cibis. Quæ si crediderint Scholæ possibilia, saltem Pylorus, majori polleret discretione, prioritates ciborum observando, quam quod Scholæ tam ignaviter ejus munus negligerent.

16. Cæterum clausura Orificii, non conducit digestioni, nec regit appetitum. Pylorus autem utrique imperat. Quia satietas sufficiens quidem adest plerumque: attamen insuper adhuc edimus, & bibimus ex vitio. Ergo clau-

sura Orificii, non ab appetitu, ut neque à saturitate est. Verum tædia, nauseæ, & aversio à carnibus, mox incipiunt à febribus, ortuque morborum stomachi, habentque orificium clausum. Ergo orificium nec clauditur ob satietatem, nec ob concoctionis necessitatem, ut neque continenter aperitur propter appetitum: si nempe claudatur citra appetitum, satietatem, & concoctionem: & apertum maneat, post saturitatem inter coquendum. Ructus namque eduntur mane, jejuno, vacuo, & appetente stomacho: ructus tamen, orificii clausuram denunciat. Clauditur denique orificium in iis, qui longa pressi inedia, languent, & qui diuturna abstinentia à cibis infirmi fuerunt. Quibus perdifficilis, anxia, dolensque est orificii reclusio. Si itaque à fame, appetitu, satietate, & coctione, orificium non necessariò claudatur, ergo orificii clausura vel apertio, *non respicit coctione famulantium facultatum* necessitates: sed orificium potissimum inservit, ne decumbenti chylus in fauces regurgitet.

17. Unde inprimis liquet, augustius esse Pylori, quam orificii ministerium. Siquidem est rector totius œconomiæ stomachicæ, usque in ultimum intestinorum gyrum. In qua siquidem, cum fellis operatio perficitur, proinde quoque fel, Pyloro superstrui, & incumbere debuit.

18. Quorum amborum, si non plenus sit consensus, oriuntur diarrhœæ, tormina. Dysenteriæ, hæmorrhoides, atque varia abdominis clades.

19. Erroneum quoque est in Galeno, fuisque modernis Scholis, nos tantum esurire, & sitire, ob cruoris penuriam adeoque tot uncias cruoris debere repleri, quot deplentur. Inprimis si istud perpetuum, eligant ergo Scholæ, nimirum, vel se facere vanas carnificinas in venæ sectione, vel appetitum non excitari ex suctu venarum, defectum cruoris accusantium. Quod inprimis sub valetudine est indubium: nam si ob carentiam cruoris, fames fit: ergo male instituitur phlebotomia in cruoris penuria. Sin verò in morbis id consideretur, puta in febri, ubi nullus est appetitus, etiam nullus erit defectus cruoris. At si quotidie tot unciæ cruoris suppeditentur, quot consumtæ sint, cujus consumtionis fames indicium esset: Ergo in febri vel non est consumtio cruoris, vel fames non est sensus consumti cruoris. Sin autem cruor in febri quoque absumatur, frustra erit phlebotomia. In omnem saltem eventum, post biduum, triduumve, à febri, jam tantundem cruoris erit consumtum, (cum plus febris consumat & extenuet, quam recta valetudo,) quantum plethora, (phlebotomiæ unica indicatrix,) depleri juberet. Et per consequens, positis thesibus famis, phlebotomia frustranea ubique erit.

20. Supponunt namque Scholæ, cruorem à vena cava, dispensari in minores, (quasi vena esset dispensatrix, & non esset differentia inter ipsum vas & dispensatorem, sive vim proportionaliter dispensantem,) ac tandem in exiguos ramulos, per quos, in habitum dispergatur ultimo. Atque ideo ex solo sensu inediæ, fugere ramulos postremos venarum, majorem truncum, hunc verò deinceps fugere venas stomachi, & mesenterii. Unde tandem famem, & sitim sentiri. Quo posito, inprimis quorum venæ turgent, nulla fame premerentur, aut siti: deinde, non esset suctus illius sensus, nisi prius venæ majores sint depletæ. Repugnat itidem tertiò, hæc thesis, doctrinæ Scholarum, docentium, stomachum, sibi tantum coquere primariò; secundariò autem, sive per accidens, pro toto corpore: ut stomachus communi philautiæ subsit. Nam eo dato, stomachus non coquet, non appetet, esurietque pro corpore: sed tantum pro se: ergò neque, ut penuriam venarum suppleat, sentiet; sed venæ primario sitient, ac esurient: stomachus tantum per accidens: nec pro se: sed propter venas.

21. Ignorantia enim veri, Scholas ubique præcipites fecit. Non noverunt, inquam, famem à Splene, in stomachum inspirari: Splenem nempe, novisse rerum agendarum scopum, ut viscus regendis decoctionibus princeps: ideoque appetitibus præfectus, effective, cui tamen Pylorus assistit, Rector & Exsecutor. Pylorus nempe, adhuc placitum habet, Blas liberum, aperiendi se, vel claudendi. Quod sub sanitate movetur, ob cognitionem finium,

cogni-

cognitorum stomacho, propter quos coctio, & appetitus creantur à Splene, tanquam Pylorus, conscius sit secretorum finium Splenis. In adversa autem valetudine aperit se Pylorus, clauditque præpostere, atque inverso ordine, tanquam furore percitus symptomatico. Enimvero emturus villam, obambulabam cum insigni appetitu, tum fortuito distorsi pedem, lapsus sum, rigor statim obvenit, cum nausea, vomitu, & suffocato edendi priore appetitu: mox vero distortum pedem, ac semidislocatum reposui: atque eodem instanti, redditus est mihi appetitus pristinus, cessataque est nausea. Erat nempe orificium apertum, tam in appetitu, quam in nausea; Pylorum verò clausum habui in appetitu, & mox in nausea apertum, & iterum in vomitu clausum. Nam ut dixi, vomitus non fit nisi clauso & sursum inverso Pyloro: In singultu vero, fit inversio ipsius stomachi sursum, quæ proinde à præfata inversione Pylori vomiturientis longè diversa est. Quod autem ista sic se habuerint, patet: quoniam cum stomachus sub insigni fame, non haberet quod vomeret, cibi avidus, Pylorus consensu suo, se illicò clausit. Qui rursus, vel ut ex distorsione ligamentorum pedis, velut furibundus se pandit, & sordes ab duodeno ad se vocavit. Etenim sub vomitu, ut conceptam saburram expelleret, clausit se Pylorus, iterumque sese aperuisset, ad novam sordium accumulationem, nisi restituta dislocatiuncula, furor Pylori sopitus fuisset. Cum clausura ergò Pylori, si mox sublatus appetitus redit, quis non videt appetitum à Splene suppeditatum, gubernari à Pyloro? Dixi, Pylorum, è Duodeno, sursum sordes in stomachum rapere; ut qui anteà janitor soli detentioni & expulsioni purabatur dicatus, cogitet de attrahendis noxiis. Quæ tametsi vi communi accidant, qua cuncta semel proscripta, characterem hostilem induunt, & inde mox deteriorantur: attamen furente Blas Pylori ad stomachum, inverso ordine trahuntur.

22. Deprehendi saltem in hoc, quod Pylorus, nedum appetitus, nauseæ, vomitusque causa sit: sed etiam choleræ, dysenteriæ, diarrhoeæ, patrator unicus: parvoque sæpe adhibito remedio furorem Pylori sedari, præfatasque clades corrigi expertus sum. Dolendum sane à Scholis, nil quicquam *hactenus de hisce* pensitatum: totumque illarum subsidium in enemate positum; nec ad nidum mali itum esse. Dumtaxat ad transitum producti, se converterunt instar canis, projectum lapidem mordentis. Vidi namque juvenem, optimè valentem, & insigni appetitu fretum, manè aliquot recentia mora matura, benè elota comedisse, cum pane butyrato, moxque inde sensisse, suave in stomacho oblectamentum refrigerii. Dein consternato fortè, inde à semihora appetitu cum dolore colico incidit in diarrhoeam, habueratque indies fortè 70. secessus, coloris lactei. Statim enim à Medentibus exhibita *restringentia cordialia tam intus quam extrà*. Nimirum succus cydoniorum, cum confectionibus alkermes, diarrhodonis, de Spodio, exhilarantibus, diahyacinthi, atque similibus. Interim plurima enemata, è sero lactis chalybeato, paribusque quisquiliis injecta, & frustrà omnia. Tandem & opiata aliis adnexa sunt, risitque natura doctam ignorantiam ad ludicra tentamina, doluit vero æger vana remedia. Ac tandem in supremum vitæ discrimen constitutum sanavit Dominus. Exhibui nimirum, *bina ovorum vitella dura*, aceto rosaceo temperata. Pylori vitio diarrhoeam obortam fuisse, testantur dejecta appetentia, & assumtis vitellis restitutio appetitus. Sensit namque apertum juvamen medela adhuc intra stomachum detentâ. Memini quoque frixis equorum ungulis in butyro, iisdem dein pulveratis, sedatum fuisse frequenter Pylori furorem, stetisse dysenterias, atque medelæ benignitatem sensisse, olido illo remedio adhuc intra stomachum detento. Sin autem ungula jumenti lascivientis luxuria sit: dysentericis certam perniciem allatura dicitur.

23. Pylorus ergo, Rector clausuræ, digestionis & appetitus in stomacho: etiam gubernat per longum intestinorum iter, tam contenta

quam venarum vicinarum exorbitationes. Testantur namque, ciborum excrementorumque indigestiones, corruptiones, celeresque transitus, indignationem solius Pylori, à remediis confirmatam. Sic enim hesterna crapula, non tam noctu quam manè, vacuo cibis stomacho, vertigines suscitat, cessantque illæ plerumque mox assumto jentaculo, eo quod tum Pylorus patet, & sorde obsitus: ac dein se clausit adventu jentaculi, priorisque incommodi velut obliviscitur.

24. Gallus noster biennio furfures & avenam mane pro more esitat: sub vesperum verò recusat cubare consuetis baculis, humi cubat ac cibum sequenti manè aversatur: vertiginosus lateratim decurrit ac retro sæpè concidit. Tandem cristam atque frontem durius in terram quatit, moriturque ante meridiem. Per dissectionem vero, reperti sunt aliquot minores silices, non quidem in priore sacco, sive stomacho: sed in interiore atque vero stomacho. Major autem silex Pylorum clauserat, qui silici minori spem transeundi obtruncarat. Etenim nec ulla alia causa tantæ vertiginis, ac insolitæ mortis reperta fuit, nisi quod Pylorus, quia vi & se invito clausus, loco coctionis, porraceum liquorem supra silicem majorem confecerat.

25. Qui sane non è felle venisse eo potuit, cum è felle per duodenum, intra stomachum felli advenienti silex transitum præclusisset. Ergo viridis porraceusque ille liquor natus est in stomacho, vitio occlusi Pylori.

26. De siti similiter, observavi sæpe febrientes siticulosos, potum iterum, cum ejus quadruplo, evomuisse. Non ergo sitis ob defectum humidi necessario, neque etiam ob penuriam sanguinis. Ut eædem venæ eadem de causa nunc famis, nuncque sitis causæ sint, & nunciæ defectus cruoris, imo subinde utriusque simul, tam famis quam sitis. Sed viscus fermentum stomacho inspirans, famem & sitim concitat. In febribus enim alcalisatur causa febrilis, hinc nec cessat sitis, licet potu proprio stomachus affluat: etenim nec ad istud alcali potus pervenit. Sic nempe salsa, piperataque, sitim parant, non aliter atque alcalia putrida; eo quod excludant acidum è stomacho fermentum: Quatenus sal impedit resolutionem, & transmutationem cibi, id est, introitum fermenti digestivi à splene spirati. Sic quantitas potus meracioris, piperata, dura & indigestibilia, siticulosa sunt: non enim quia calida, & sicca sunt, in mediis undis, stomacho detentis: sed quia resistunt prædicto Lienis fermento. Acida verò, ex opposito quatenus fermento Splenis vicina sitim solantur. Sitis ergo in similibus, non ob defectum humidi nutritivi, sed ob impeditum lienis fermentum, quod tandem longiori somno superans præfatas difficultates; tollit somnus ideo sitim. Sitis etiam in febribus oritur propter nidorosa putrida, coagulataque; non autem quod appetatur humidum nutritivum, & refrigerans, (ut putant:) sed resolutivum nocui. Adeoque non tam nutrimentum indicat & exposcit, quam remedium. Ideoque nec sitis cessat per potum, nisi hic medium attulerit capessendo fermento consymbolum.

27. Cum ergo Pylorus coctionis sit Rector, & sitis non minus moderator, quam appetitus, tam cibi quam potus, erunt sensationes quoque ejusdem Rectoris, fines digestionum distinguentis. Initiis nempe Tertianarum, copiosus vomitus flavi excrementi, simul cum multa siti infestat, illaque duo concurrunt cum clausura Pylori furentis, atque hactenus loco cremoris acidi fabricat flavum vel æruginosum istud, quod in stomacho Galli detentum, mortem causavit.

28. Quatuor insuper historias addam, quæ energiam Pylori, in actione regiminis confirmabunt. Uxorius frater, Mechliniæ forte per octiduum malè se habuerat è convivio solenni & crapuloso. Medicus urbis autem illi offert vomitorium, vomuit indè bis quotidiè. Adeoque scripserat pridiè, se Mechlinia, postridie Bruxellam ad nos venturum. Ocreatus itaque & itineri jam accinctus sequenti die, ante meridiem extinctus est, postquam præcedenti sub nocte malè se habuisset, vomuissetque sæpius ut antè, liquorem subnigrum, sive cruorem illic corruptum. Dissectum autem ejus cadaver, nullum ostendit vitium, præterquam in stomacho liquamen subnigrum fluctuaret clauso Pyloro. 2. Puella triennis & nobilis, à Medico Italo sten-

lo ſtentante, vomitorium febrifugum, paucula grana cujuſdam pulveris capit. Altera etiam filiola nobilis, idem ſumpſit nondum bimatum excedens. Utraque verò mox à ſumtione vomuit, utrique enim oculus contortus dexter, totumque latus quaſi obſeſſum Paralyſi. Brachium quidem ex toto, crus vero non omninò. Major enim tota garrula, oblæſa tamen lingua; Minor vero ſopore & vomitu, ſubinde interpellante, extinguuntur ambæ. Advocor ad utramque, & fruſtra aliqua tentavi. Fortè enim quia ſero etiam deficiente vita. Aperitur autem utriuſque cadaver. Atque idem putidum liquamen ſtomacho detentum, occurrit homicidii cauſa, Pyloro exactè clauſo. 3. Gallina, cum granum carpere vellet humi, retorſit collum ad latus, & carpendo, in gyrum per latus ſiniſtrum volvebatur, ac labeſcentibus genibus, ſingulo hordei ſumto grano vel mica panis, in poſticam partem, ſuper caudam lapſa eſt. Idque ſic per octiduum fortè duraverat, priuſquam mihi denunciatum foret. Accurri ad inſolitum ſpectaculum. Deplumavi pectus macilentiſſimum, & novacula priorem ſive membranaceum ſtomachum, quædam vetula aperuit. Inveni autem, quod deglutiviſſet globulum ex cryſtallo rupea. Mulier autem illa filo ſuit ſtomachum rurſus, ac deinde plena valetudine ſupervixit. 4. Famulorum meorum unus, circa diſtillationem acerrimo igne carbonum foſſilium, vitrum ludendo liquavit, aliquot vaſa formans, fragmenta & vaſa ipſa opaca erant & alba è vitro viridi, & mearum diſtillationum quiſquiliis. Fragmenta autem novorum vaſorum ſuorum, in angulum areæ projecta, Gallinæ voraverant deluſæ in albedine vitri. Benè valebant, contigit autem à quindena inde, duas pinguiores, occiſas pro menſa. Inventa vero fuiſſe in priore illarum ſtomacho præfata aliquot fragmenta, quæ facile conjiciebantur multos dies ibidem hæſiſſe. Erant autem imminuta, (adeo cum vitrum non frangatur niſi punctatim,) tam lateraliter, quam juxta angulos: fragmenta illa evaſerant undequaque obtuſa.

29. Notabilia enim hinc mihi collegi. 1. Quod clauſo Pyloro, ſemper vomeret frater meus. Siquidem & à morte reperiebatur fœtidum iſtud liquamen in ſtomacho clauſo, quod alias in inteſtinis abſque notabili damno fuiſſet. 2. Quod clauſura iſta Pylori, furioſa eſſet: alioqui ſe pandiſſet, non ita nocuiſſet. 3. Quod motus Pylori ſint alterius Reipubl. quam cæteri omnes. Contracturæ enim quævis cum morte ceſſant: non ita Pylori. 4. Quod in vomitorio, vis venefica indignationem, & contracturam Pylori concitaſſet. Non enim ſolum contrahebatur, ſed è venis ſtomachi prolicuit cruentum laticem, qui illicò ater & cadaveroſus factus eſt. 5. Quod idem contigerit in duabus puellulis. 6. Quod Pylori indignatio Paralyſes etiam pariat. 7. Æruginoſus autem liquor necem. 8. In Gallo ſola pertinax præcluſio, à veſpere vertigines fecerit. 9. Fortius hoc probat Gallina, quæ cryſtallum deglutiverat, præterquam nil aliud in priori ſtomacho repertum fuit. 10. Quod detentio vitri in ſtomacho cum ſanitate perſiſteret; ſiquidem Pylorus non indè obſtiparetur. 11. Quod vitrum facilioris ſit digeſtionis cryſtallo rupea. 12. Quod æruginoſus, vel ater liquor, fieret ab indignatione, & clauſura Pylori, non autem à detentione corporis præter naturam ſive vitri. 13. Quod vitrum paulatim conſumeretur in ſtomacho Gallinarum.



# TARTARI HISTORIA.

1. *Tractatum de quatuor fictitiis humoribus, hoc loco jungendum eſſe, pro operis integritate.*
2. *Poſt qualitatem abjectam intemperiem elementalem, etiam dein agendum de Tartaro, ac tribus primis Chymicorum.*
3. *Ortus & vita Paracelſi.*
4. *Is Tartarum, primus in morbum introduxit.*
5. *Ceſſit infeliciter lucta Humoriſtis cum Paracelſo.*
6. *Uſi ſunt deinceps remediis mutuatis, à ſervis noſtris fugitivis.*
7. *Humores obmutuere dudum, quos ego tandem nunquam in natura fuiſſe, demonſtravi, libro particulari.*

8. *Epitome eorum, quæ Paracelsus sparsim de Tartaro scripsit.*

1. DEcere mihi visum, physicalia prætermittere in ordine ad rem medicam; utpote qui cognitionem naturæ totius, non nisi pro humana spectare valetudine semper existimaverim. Igitur tractavi de elementis dumtaxat, quo abigam Scholarum figmenta, de compositione quatuor elementorum in uno quolibet corpore, quod mistum reputatur hactenus. Ostendam inquam non esse mistiones eorundem, nec luctas, nec intemperies, aut complexiones: prout nec morborum catalogum, ex fictis temperiebus qualitatum elementariarum cum veritate stare posse. Id est. Scholas hactenus nescire causas morborum, quos pænè omnes ejusmodi qualitatibus inscripsere Idem porrò nunc superest labos mihi, de fictis quatuor falsisque humoribus, horumque deviis corruptionibus scribendum erat, atque ostendendum, nunquam fuisse ejusmodi humores in natura: Idcirco & æquè perniciosè hactenus erratum, tam in doctrina, cognitione, subscriptione causarum morbificarum, quam in deviis consequenter remediis, horumque directionibus & applicationibus universis. Idque cum libro peculiari jam à me præstitum, Anno 1644. impresso Coloniæ apud Jodocum Calchoven, directo in prodromum hujus operis; ac juxta ediderim alios duos, de Lithiasi nimirum, atque tumulum Pestis, quibus ostendi, hactenus in Scholis ignorari causas illorum morborum. Igitur hic id attestatum fuisse sat est. Quanquam libri isti, pro operis integritate huc transferendi sint. Itaque causæ & essentiæ morborum, in hodiernum usque diem, à Scholis stetere neglectæ, neglectique proin magis infirmi remediis justis destituti.

2. Nunc demum, quia Paracelsus nuper est ausus, causam generalem pænè omnium morborum in Tartarum relegare; Ac quanquam primus Paracelsus id temerè satisfecerit, incertus tamen, & inconstans mansit, an potius tria (quæ suo jure vocavit, tria rerum cunctarum corporalium principia,) Salem scilicet, Sulfur, & Mercurium, in generalem cunctorum morborum causam, quam suum adductum Tartarum, statueret. Ideoque utramque assertionum prætartarum adhuc litigare reliquerit: attamen Medentum illustriores hodie se Tartaro dedere. Quapropter cum nec in neutro hodie sit veritas causarum & remediorum morbosorum, operæ pretium ac pro bono proximi, duxi, utrumque Paracelsi errorem è Scholis evertere & averruncare Ut medentes, qui jam dum in Tartari doctrinam inclinant, tandem ablegatis erroribus cunctis, sese ad veram morborum atque remediorum cognitionem recipiant, atque inde proximus emolumentum, (quod unicè optavi,) recipiat. Rerum namque cognitio, juxta jam à me tradita principia, per definitionem haurutur: Definitio vero è causarum notitia sumenda est. Ideoque in tantis undique tenebris, & rei medicæ inscitiis conabor posteros, imo & modernos Tyrones, saltem deducere in veram morborum, atque remediorum scientiam. Nam jamdudum spem amisi, seniores discere recusaturos, eo adducendos, tam præ ignavia assentiendi, inventis paganorum jam potatis, & in alimentum conversis, ac laborandi circa fornaces: quam verecundia discendi à misello me homuncione, Philosophorum postremo.

3. Pater Paracelsi, Equitum Teutonicorum Magistri nothus, in medicum trivialem evasit Bibliotheca insigni divitem. Qui filium Aureolum Philippum Theophrastum à Bombast, Spanheimiensi Tritemio commisit. Undè arcanorum supellectile opulentus, ad opera Spagyrica sub Sigismundo Fuggero ivit. Non enim ibi Veneri deditus, (trivium nempe fus castraverat,) non denique ignaviæ, aut assentatione vitam suam trivit scientiæ avidus. Sub annum vigesimum namque varias minerarum Germaniæ fodinas inquirens, in Moscoviam tandem venit, in cujus finitimis à Tartaris captus ad Chamum, Sanuchus noster deducitur. Inde cũ Principe Chami filio Constantinopolim ablegatur. Tandem circa annũ ætatis 28. lapide potitus chrysopœjo sibi donaro. Cujus ergo Basilææ divertit, ubi cũ jam multis morborũ sanationibus clarus esset, cathedram Medico-Philosophicam obti-

obtinuit, ut laboribus Spagyricis se totum daret. Equidem ut lapis chrysopœjus animum suum erexit, viditq; augustam medentum suppellectilem, vagosque eorundem errores, jam dudum in Principatum medendi aspiraverat. Docuit nimirum toto triennio, exposuitque librum de Tartaro, itemque de gradibus & compositionibus. Utrumque nimirum sui inventi opus, ac multis anxietatibus gravatum. Interim ut sua quemque voluptas trahit, justo nimis compotationibus indulgens, cœpit sperne re cathedram, imo Latinitatem, unde penè excideat, ratusque est veritatem dumtaxat Germanicè loqui debere. Itaque quanquam ingenio raro natus, tamen dono Azoth, quam indagatione theoriæ felicior.

4. Is, inquam, nobis Tartarum primus in omnium ferè morborum causam obtrusit, accusavitque, cum nec in Scholis Veterum, ut neque in suis tribus primis sibi sat confidendum perspiceret. Cui patrono, hodiernæ Scholæ subscripsere. Ego quoque tanquam de reperto thesauro, mihi quandoque gratulatus totus consensi, donec Dominus me aliter instruxerit.

5. Inprimis disputarunt Galeni & Paracelsi asseclæ, an Tartari & phlegmatis non essent eædem res, puraque tantum synonyma.

6. At tandem coagula stupentes, nec unico phlegmati tantam morborum catervam audentes adscribere, doctiores Galenici Tartarum admiserunt, & remediis, quæ à servis fugitivis mendicarunt, uti cœperunt. Quæ etsi venenosa omnia, sordida & adulterata essent, sintque hodiè adhuc magis; tamen cognitionem cum thecis invenere, ut indies in usus deprompta sint.

8. Saltem oborto Tartaro, humores penes emunctiora ingenia, propemodum defecere. Itaque medentum ignominia ex infelicitate curandi, retrospicere ad chymica remedia suasit, neglectisque artis suæ fundamentis, indifferenter tam remediis istis chymicis ac miserrimis venenis, quam quæ describunt illorum dispensatoria, uti promiscuè cœptum est, tam ad deliniendos ardores, quam abradenda phlegmata stomachi, adeo ut ignavia remediorum & theorematum Galeni perspecta, paulatim deflectant Galenistæ ad Tartaros.

8. Ex multis itaque libris, quos Paracelsus de Tartaris scribit, in breve syrma contraham quæ legi. Natura primum virgo venusta à peccato polluta est, non quidem suo, neque idcirco ipsi in supplicium, sed cum in ingrati usum creata esset, velut incolæ culpa fuit inquitata, ut saltem defectu naturæ, reatum aliquatenus piaret. Pœnituit quodammodo Creatorem, quod naturam inobedienti parere jussisset. Itaque statuit, quod terra deinceps tribulos atque spinas produceret; sub quorum allegoria Tartarorum maledictio & ortus nobis designantur. Materia nimirum illorum quæ nos pungerent quam acerrimè. Terræ nempe progeniem verba referunt, cujus usu nobis tandem morbos incorporari significant. Primò enim, cum cibis ac potibus proditoriè hostes Tartari intrant, penetrant in profundum, commiscentur radicaliter, & clauduntur sigillo occulto. Itaque sese, vel à puro alimento intus separant aliqui statim: alii verò unà cum alimento manent, quo absumto, superstites coagulantur sub forma mucilaginis, luti sive boli, arenæ demum sive lapidis. Quæ tum nedum incapacia, ut recipiant vitæ spiraculum, verum insuper servantia agrestem spinam, evasere omnium morborum causæ intimæ proximæ, calamitatis mortalium nutrices quotidianæ. Etenim simul atque sanguis, in substantiam aliti est conversus & consumptus deinde, remanet sæpe hæc spinarum proles, exotica sanè coagulatione, si non quoque acrimoniis inepta. Indurescit enim quotidie magis, & mille hostilitatibus suum hospitium maculat. In eo vero Tartarus, ab humanis ciborum excrementis, distat, quod hæc putrescant, ille vero coaguletnr. Felix ergo solus ille stomachus, & jecur, quæ Tartari quisquilias à putidis excrementis, in limine, ablegare norunt. Ut ab antiquo hoste tartareo, hæ nobis spinæ sunt procuratæ: Ita lapis, cadorum vini spondilibus adhærens, propter manifestam sui prærogativam, cæteris succorum coagulabilium classibus dans nomen, Tartarus dicitur.

Vinum siquidem, in vase, quaqua versus lapidoso cortice incrustatur, qui est Tartarus, à fæce diversus. Hæcnamque ad fundum decidit, coaguli nescia, ille verò circumquaque distentus, vas loricat, & à putredine æternum intus præservat. Hospes ille cæterum, per alimenta, advena, vocatur Tartarus peregrinus, ad distinctionem illius, qui intra nos, lege microcosmica, concrescit spectaculo fatali. Etenim quo violentum aliquod in nos irruit, eo ipso humores alimentares vita destituti, hostiles evadunt, coagulantur, & cruoris Tartarus dicuntur. Unde apostemata, oppilationes atque calamitates cæteræ, juxta juvatam cujusque Tartari proprietatem ac voluptatem. Adeoque Tartarus ab ore, usque in ultimas oras harundinum se insinuans, omnium quoque morborum est causa principalis. Hæc sunt quæ de Tartaro, ex Paracelso *sparsim in unum colligere potui*.



# TARTARI VINI HISTORIA.

1. *Piscatio Balenæ.*
2. *Spiritus vini deprimitur ad centrum vasis propter frigus.*
3. *Acetum qui distet à vino.*
4. *Vinum in vasis superfice, cur minus bonum.*
5. *Modus fiendi Tartari in cadis.*
6. *Cur se affigat vasis.*
7. *Coagulatur in affigendo.*
8. *Probantur præcedentia.*
9. *Error axiomatis chymici.*
10. *Coagulati vini in Tartaro, non est par historia, cum excrementorum in nobis coagulatorum.*
11. *Differentia Tartari & Duelech.*
12. *Tartarus non est prorsus aut vere recrementum vini.*
13. *Primus error Paracelsi.*
14. *Totaliter differt vini Tartarus, à coagulato recremento in morbis.*
15. *Alia temeritas ejusdem.*
16. *Cur Tartarus non incrustetur super fæcem fundi.*
17. *A tartaro distinguuntur vina.*
18. *Tartarus, nec vinum est, nec ejus fæx.*
19. *Cur alcali è vino vel Tartaro, Tartarum dissolvat.*
20. *Fæx vini, pro parte, est materia ad Tartarum.*
21. *Quam malè quadret Tartarus nostris coagulatis.*
22. *Tartarus est inter sales coagulatos, non inter lapides, ut nec inter excrementa.*

Antequam rejecero necessitatem, quam sibi Paracelsus finxit ad constituendum Tartarum, in omni alimento, pro causarum morbificarum inventione, utque commenti istius vanitas manifesta fiat, juverit ante omnia modum exponere, quo Tartarus modo, in vino subnascitur, siquidem (prout credi cœptum est) inde morborum causæ omnes, familiam stabiliant atque nomen desumant. Cantabi, quos Bascones vocant, priusquam nostris associarentur Batavis, in venatum Balenæ, sæpe sub Groenlandia, (quæ hodie defecisse putatur) subter Syrtes (Atalayas vocant) frigore præventi, vina cocta alias sat generosa, habebant conglaciata. Circulis ideò à cado ademptis, nudam vini glaciem, forma vasis pristini, sub dio exposuerunt. Ut unica deinceps nocte residuum penitus congelaretur.

2. Quo facto, glaciem terebrabant, ac circa glaciei centrum occurrebat liquor colore Amethysti, vini merus spiritus & igneus vitalisque liquor glaciari nescius. Glaciem itaque vini liquatam igni bibebant, reddito sibi liquoris illius vitalis tantillo. Historia eo fine adducta, quo constet spiritum in vino, naturaliter fugere à frigore, seseque è proprio domicilio, ad centrum vini sensim recipere.

3. Contra vero, vina insolantur ut acescunt, avolatque spiritus vini & relinquit insolatum post se sui cadaver acetum.

4. At cum sit longè optatius, spiritum in vini centrum concedere, quam evolando evanescere, Ideò necessitas, in vinorum conservationem, frigida, atque profunda cellaria inveniri fecit. Austriaca quidem, continuo velut fermenti æstu operantia, viscida sunt. Hinc namque Viennæ Cellaria, centum non minus gradi-

gradibus plerumque profundantur. Hispanica vina idem tolerarent, nisi admisto gypso cautio adhibeatur, dum sub torculari premuntur, quod *Hiesso*, vocant. Itaque in cellariis frigidis, vini spiritus præ frigore ad vini penetrale recurrit, sefeque abdit. Vinum ergo, in cortice circumcirca quia frigus vas verberat, minus spiritus habet quam in sui interioribus. Unde consequens, quod uti vini spiritus defectu, vina insolata acescunt: ita quoque proportionaliter, vini extimus cortex, in frigore penus, sit acidior, quam in suis centralibus.

5. Itaque dum musta in penum sunt allata, & dum deferbuerunt, mox spiritus illorum intro fugit, vitans frigora, atque ideo vini cortex, jam parum factus quoque acidulus, incipit agere, super fecem, turbido adhuc vino innatantem. *Impossibile est siquidem aciditatem ullam esse, quin reperto sibi proportionato objecto, etiam confestim non operetur in illud.* Hæc nimirum est naturalium lex & necessitas. Per exemplum. Acetum, utcunque flaccidum, si reperiat lapidem Cancrorum, non potest se continere, quin confestim non operetur ad illius dissolutionem, commutetque in liquorem diaphanum.

6. Acidum ergo in vino, jam saturatum fæcula, & sua activitate jam exutum, ad coagulandum se inclinat. Non potest autem coagulari, in mediis undis, odore, sed parietis fermentante, opus habet, quo velut putrescat. Ergo coagulatio fit ad vasis latera, quibus se affigit Juxta tritum Chymiæ axioma: *Omnis spiritus dissolvens, eâdem actione, qua corpora dissolvit, coagulatur.* Acidus ergò vinum, in sui cortice, fæcem dissolvit: quia mox sal acidus, dissolventis spiritus acidi simul cum dissoluta fæce coagulatur, apponitque se, vicinari vasis lateri sive concavo. Idque ne ambo (dissolvens nempe & dissolutum) à coagulando impediantur: sed saltem altero latere, à liquore non circumdetur. Affigitur ergo, nova coagulationis proles Tartarus.

7. Intellige etiam priusquam coaguletur, nondum esse coagulatum, atque ideo acidulum istud vinum, fæce jam à se dissoluta, in instanti antequam coaguletur, vas arripit, sefeque ibi propria coaguli colla, affigit, & agglutinat. Alias sideret ad fundum. Hoc ipsum vini est Tartarus, de quo noster sermo.

8. Hæc sic se habere, probat acetum ipsum. Insolatum enim vinum, & calefacto per solem vase, nunquam acetum, tartarum in vase habet. Est tamen eadem materia, solo frigore, vel calore differens. Illic quidem cum tartaro, heic verò absque illo.

9. Imprimis notabile ex prædictis elucet, quod Chymiæ præfata Maxima in eo erret, quod dissolutionē corporis, simul cum coagulatione spiritus, eadem numero actione, fieri velit. Etenim si non intercederent diversa motuum momenta, ipsum coagulatum non adhæreret tenaciter cado agglutinatum, quasi ex liquato, ibidem foret affusum: *sed si coagularetur in ipso motu dissolutionis, decideret ad fundum, specie coagulati, non autem lateribus adhæreret.* Vice versa autem in regione fæcis non reperitur tartarus.

10. Alterum, & majoris momenti notabile esto; quod prorsus impertinenter vini tartarus, ad similitudinem coagulatorum in nobis sit assumtus. Quare impertinenter tartari vini nomen, historia, modus, atque finis, in causas morbificas sunt introducta. Fientque isthæc manifesta, ubi tartari in cibis, atque potibus, commentum palam fecero. Saltem quod Tartarum vini attinet: is enim non est vino peregrinus advena, exotica matre materia productus, contra aut præter vinorum naturam: ut neque ad pianda scelera, à vino patrata, adjunctis in maledictionem.

11. Deinde nec coagulatur tartarus vini unquam, coagulo sibi proprio, (quanquam alias Paracelsus sic ratus fit) sed coagulatur tartarus, postquam aciditas dissolutiva vini, exantlata, & saturata est per fæcem. Id est, Aciditate, à dissoluto contento superata, meditatur coagulationem facere: non quidem verum efficere lapidem, sed fictitium, utpote qui denuo in aqua fervida dissolvitur, tanquam sal acidus in liquore qui vulgò proin cremor tartari vocatur. Quæ cuncta sanè nostris coagulatis male quadrant. Quæque tamen per tartari similem identitatem, in alimentis singulis, vinolento commento intrusa sunt.

12. Denique & istud violentum, quod tartarus non sit vini excrementum, nisi pro una parte, quæ est fæx soluta.

13. Quod sane Paracelsum quoque non latuit, qui subinde vini tartarum, longè supra vinum extollit, ceu majorum virtutum hæredem. Quocirca malè accommodat tartarum vini, per identitatem entis & formationis cum tartaris morbosis, quos excrementum, imo maledictionem è tribulis, & spinis consurgentem, sive hospitatum ens Cacedonium, in puro Saphyrico ente rerum vocat.

14. Tartarus ergo vini, etsi quis esset alius, in morborum materiâ erectus, male simul consonarent, etiam juxta Paracelsi mentem, sumendo morbosos tartaros. Adeoque & morborum causam, non nisi impertinenter in tartarum retulit. Cum non conveniant ullatenus in materia, efficienti, modo, causa coagulationum, in coaguli termino, objecto, ut neque in principiis. Non enim arena aut calculus, elixando resolvuntur, prout alioqui tartarus vini.

15. Tota est ergò metaphorica, nominis, & proprietatis transsumtio, frivola, & audax asserendi temeritas, conspurcando omnia creata, maledicto, sic ut totum per totum, nil nisi tartari essent: atque eò audacia est progressa, quod fingant tartarum, etiam in medullis, non tamen coagulabilem, quem nec vidit unquam Paracelsus: sed solo ausu asseruit. Tartarum jam fabricat non tartarum, nec coagulabilem. Adeoque ut omne nedum coagulabile, & soliditatem habens; sed ut liquorosum quodlibet: id est, universa creatura, nil nisi tartarus foret in peccati pœnam destinatus.

16. Dum jam mustum deferbuit, dulcedinem amisit, & vini qualitates assumsit, fæx tota in fundum cecidit: tuncque incipit transmutatio acidioris partis vini, in fæcem agere. Siquidem sensim, quod magis spiritu vini fœcundum est, interiora petens, destituit superficiem cadi, hoc autem indè acescere incipiens, nec reperiens objectum, in quod agat sibi vicinum, nisi tantum in fundo, illud ibidem sensim dissolvit, sic nimirum aciditas ejus, sensim stabilitur magis. Atqui cum omne acidum corrodendo velut ebulliat, hinc fit, quod cum acidum, quod circa fundum est, super fæculam egerit, indè assurgat, aliudque loco substituatur. Lenta proinde est tartari generatio. Ac nequit ergo tartarus affigi in fundo, ob inquietudinem continuæ ebullitionis illius.

17. Quapropter generosa, nec facilè à fugiente spiritu destituta vina, non promtè acescunt, nullumque aut paucum edunt tartarum. Annosa autem Rhenana, flaccescunt quidem in gustus vinosi gratitudine, quatenus illorum acidum, in fæce combibitum est, attamen fiunt stomachica, quippe quod illorum spiritus non sint absumti, ad fæcum & aciditatis proportionem. Rubea vero Gallica, nisi fæcem servaverint, quamque ideo matrem sive nutricem ajunt, propriam tincturam dissolvunt, suaque aciditate eam combibunt: atque ideo bima evadunt discolora, nisi valde generosa. Est siquidem vinorum tinctura quoddam corpus separabile. Generosa autem rubea, quia tardius acescunt, ad plures servantur annos. Alba vero oligophora, nisi à fæce sequestrentur, mox flaccescunt. Etenim ablata fæce, cum illorum acidulum non reperiat objectum, quod dissolvat, manet vinum in pristino suo statu.

18. Non est tartarus ergo vinum, aut fæx amplius, sed ex ambobus constitutum neutrum. Quod autem sic se res habeat, patet, quod tartari plus dissolvatur in aquæ pluviæ unciis decem, quam in vini unciis ducentis, utcunque bullitione agitetur. Ob aciditatem vini nempe, qua tartarus coagulatus est.

19. Denique unciæ sex salis tartari, dissolvunt uncias septem crudi tartari, eo quod lixivium salis istius combibat aciditatem tartari.

20. Quod autem tartarus constet fæce vini & non ex solo vino, probant Typographi, qui vel fæcem vini, vel tartarum par sibi atramentum parant. Et utrumque horum distillando, eructat similem omnino odorem atque par oleum. Tartarus autem non dissolvitur in aqua frigida, eo quod fex vini in tartaro cingat salem sic, ut frigidâ nequeat penitius penetrando dissolvere.

21. Itaque cum nativitas tartari non alibi consistat, nisi in succis vinosis, spiritu vini actualiter constantibus, & leviter acescentibus, propter fugam spiritus intro; Cognoscant hinc

Para-

Paracelsi Scholæ, quam malè quadret tartari speculatio, morbis etiam iis, quorum ergo est inventus. Siquidem calculus noster nullatenus aquis bullientibus solvitur.

22. Eo quod Tartarus potius inter sales, sive succos sale coagulatos, quam inter lapides sit annumerandus.



# INVENTIO TARTARI, IN MORBIS TEMERARIA.

1. *Nullum morbum oriri à Tartaro.*
2. *Insulsus Galenus circa Lithiasis materiam.*
3. *Galenus in hoc sæpe deceptus.*
4. *Putavit calculum in nobis, per elementum ignis indurari, in medio lotii.*
5. *Aliquot ejusdem ignorantia.*
6. *Appellatur ad judicem neutrum.*
7. *Inexcusabilis humoristarum torpor.*
8. *Explicatio dati.*
9. *Paracelsus accessit propinquius ad lapidum naturam.*
10. *Sed cespitando etiam lapsus.*
11. *Recantat Paracelsus.*
12. *Prorupit ejus temeritas, ex ambitione Monarchia.*
13. *Stoliditas comes ambitionis.*
14. *Paracelsi nutans inconstantia.*
15. *Per Metaphoram microcosmi, deceptus.*
16. *Occulta ejus jactantia.*
17. *Par Aristotelis ausus.*
18. *Microcosmi Metaphoram distare à veritate.*
19. *Paracelsus non sat fisus invento tartari.*
20. *Dua ejusdem inscitia demonstrantur.*
21. *Ortus morbi hæreditarii.*
22. *Utroque extremo erratum esse in Scholis.*
23. *Agrestis est Paracelsi Philosophia de Tartaro*
24. *Probatur error illius.*
25. *Incongruentia Paracelsi.*
26. *Paracelsus ignarus formalis transmutationis rerum.*
27. *Pergit stolidè.*

1. Quandoquidem Tartarus ad calculi considerationem primitus in Medicinam intraverit, tractatum de Lithiasi expedivi, atque sub prælo, ostendi, Tartarum, à natura Lithiasis esse alienum. Nunc demum patefaciam nullum planè morbum è Tartaro oriri: sed ejus meditationem, in morbis, esse frustraneam.

2. Cognoverat Galenus hominem in renibus & vesica, calculis & arenis gravari: nescivit autem, cui causæ tantam in nobis duritiem ascriberet, tandem non reperi, quicquam condensari posse, excepto unico excremento, quod muccum dico, ille vero phlegma vel pituitam indigetat. Cumque deprehenderet, calculum in remotis, adeoque in ultimis exitus oris succrescere, eoque nil præter suos humores accessum habere putaret; audacter affirmavit, idem in lotio accidere, atque ideò calculum non aliunde, quã ex nudo phlegmate posse constitui.

3. Quod quia aquæ elemento, & proprietatibus aqueis insignivit, ideò ab aquæductis in nobis concrescere debuisse. Arrisit ipsi inventio, potissimum quod oblato in vesica calculo, continua mucci, simul cum urina esset excretio.

4. Cogitavit itaque ignem nostrum, unum quippè de quatuor elementis, quæ in nostri constitutionem concurrere credebat, necessarium pro calculosæ materiæ induratione, & phlegma exsiccaturum, vel mediis in undis, cum alios præter calorem & frigus, operatores in natura nesciret.

5. Non enim scivit, quod universa quandoq;, ex nihilo orta essent: nunc demum, necessitate continuitate in natura, ex quadam seminum genealogia deinceps res quæque profluerent; non autem casuali elementorum confluxu, supervenientisq; caloris aut frigoris virtute, tam affabrè ornari potestatibus vitalibus. Neq; consideravit ejusmodi qualitates primas ad summũ & extremum, nil quicquam generare posse, aut contribuere ad novum ens: sed saltem occasionaliter vitales seminum dispositiones promovere vel retardare in sui simplicitate, non autem quatenus combinarentur elementa.

6. Me sanè sui laboris miseret, & quod suę credulitatis pœnas luat, omnis hactenus posteritas ægrotorum, quod Lithia-

Lithiasis causas nunquam ex condigno sit mensus, aut à seipso semel petiverit (ut alias debebat,) antequam medendi methodum erigeret. *Anima sic fit pedissequa suorum appetituum, plausibilesque sibi fingit rationes juxta appetitum* perturbationis, quæ illam loco dimovit ad consensum sui. Idcirco peregrinus Judex, ad rationes à nobis inventas advocandus est, ne creduli nostra adoremus figmenta, & tanquam filios amemus, ac pro iisdem contra æquum, ut parentes pugnemus. Ignis igitur, sit iste Judex, rationum trutina.

7. At sub Galeno nondum Pyrotechnia nota, sed inter synmistas, Pythagoræ silentio sub sacramento occultabatur. Nunquam enim Galenus, vel rhodostagma vidit.

8. Igitur excusabilis esset in tanta cognitionum egestate, sua forte ambitio ad medendi principatum, si semel saltem muccaginem è naribus vel calculosa vesica manantem sub tepore nostri simillimo, coxisset in urina, vel per se, citra lotium exsiccasset. Etenim reperisset haud dubiè phlegma istud quod rebatur in nobis ad lapidis consistentiam indurari, nullo penitus gradu caloris, unquam aut uspiam lapidescere, muccaginem nullam (nisi alias lapidis semine gravidam) unquam indurari: sed in levem tophum atque friabilem constringi, vel collæ instar iterum resolvi. Sic enim oportuerat Medicinæ Monarcham processisse, & non se ludibrio, posteritatis & emunctæ naris coætaneis, exposuisse, quod tam lurido contentus commento, de morbis, de ægrorum ærumnis, vita & sanatione sua implevisset ingentia volumina. Non equideminficior, quin aliqua muccilago, subinde lapidescat: sed constans nego, id fieri, in quantum viscida, aut muccida est: at dumtaxat, si semine petroso sit gravida. Nam saxa friabiliora non puro diaphanoque liquore: sed lutoso, muccilaginosoque constant. Quapropter Galeni doctrina muccida tota ac pituitosa, seminata in petra exaruit, sterilis sine spica & fructu mansit in Scholis, ibidemque sub Cathedra ægrotavit, & jamjam mox discussa in pulverem, friabilis evanescet. Equidem sequentes ætates ad credendum, quam investigandum proniores, secutæ sunt antecedentium gregem, euntes non qua eundum, sed qua itum erat, avorumque inscitiis sub ignaviæ ductu, faciles Scholæ subscribunt hactenus tantæ ignorantiæ.

9. Quare Paracelsus ad novam venturi Heliæ Artistæ Monarchiam adspirans, stertentium tepidis, torpidisque somniis non acquiescens, firmiora quærens lapidum principia, finaliter inter suas disquisitiones admirans tartarum vini, animo spem grandem concepit, fovitque; putans omnem lapidem, tam in magno universo, quam in Microcosmo, esse merum tartarum.

10. Temeritate audendi dein progressus cœpit affirmare, omne corpus suam depromere soliditatem, eodem cum tartari coagulo.

11. Ut quos antea è maledicto rebus supervenisse dixerat, nunc seminum destinatione ab exordio fuisse, possit recantare. Hocce suum de Tartaro, & sat ingeniosum intentum deinceps traducens, ubertim collegit, quod prout tartarus erat lapis è vino, (lapis inquam metaphoricus, quia resolubilis aquis,) ita calculus, consimili coagulo induraretur ex potibus & cibis. Sic enim certa calculi initia se habuisse ratus, leporem auribus se tenere credidit.

12. Placuit illi ausus, & spe Monarchiæ indè erectus, cœpit omnes propemodum languores multis voluminibus & Scholiis suo commendare Tartaro, ita ut & Pestem è Tartaro oriundam crederet. Felicis, facilisque hujus inventi tanta porrò fuit consecutio, ut inde sibi sponderet Monarchatum in medendo.

13. Verum cum satis perspexisset elementa, complexiones & humores defecisse, nec morbis satisfacere, atque adeo nondum morbi veram causam enotuisse in Scholis, quamque sibi cum tartaro enucleasse pollicebatur, tandem ut morborum causas stabiliret, asseruit cuncta solida aut merum esse tartarum, aut eundem pro magna sui parte, in nostri perniciem continere. Quasi immensa Bonitas, in creationis objecto, morti, & morbis nostris, sollicita saltem inhiasset. Labor Paracelsi & æmulatio inveniendi causam morbificam nobis gratificando fuit, qui Scholarum sciens inanes nugas & turpia otia, totus contendit in bonum publicum. Ac credi-

crediderō, si ambitionis fuisset negligentior, quod in vera medendi fundamenta per munificentissimam Dei gratiam pervenisset. Sed ut ambitio est tumida, suspensaque semper ex alienis arbitriis, ideo Deus permittit in incertum semper fluctuare ambitionem.

14. Inconstans ergo Paracelsus, nunquam potuit sibimet satisfacere per tartari inventum, quocirca nunc ad complexiones, dein ad Astra, tum verò ad tria prima transcurrit, & ipsa elementa invocat, ut morborum causas stabiliret. Etenim accusat nunc crystallum, in quarto gradu caloris, ut ignis prolem; tum verò, ut aquæ filiam, ait summo frigore induratam. Dein ingentem vitri cumulum, continuo igne exustum, ac (frivole imminutum) in beryllum transire affirmat, tartari sui oblitus, & primis qualitatum complexionibus per gradus elementales addictus, beryllum Cœli & altioris ignis prolem affirmat. Immemor se in suis Helvetiorum rupibus vidisse, glaciem immani frigore, forte à mille annis constrictam jacere, non tamen crystallum esse: sed permanere glaciem, ut ab initio.

15. Nondum ergò plena requie, in tartaris quievit, sequacium oculos & credulitatem perstrinxisse, sibique gloriosum nomen fabricasse, confidens ad aliam anchoram, spei suæ postremam confugit. Metaphoram microcosmi, in ipsam nempe veritatem transsumsit. Volens nos omnifariam & plene, totum ad amussim universum exprimere, atque reipsa continere in omnibus differentiis terrarum, montium, fontium, lapidum, fodinarum, plantarum, piscium, avium, quadrupedum, reptilium, stellarum quoque, cum omnibus proprietatibus, motibus, tempestatibus, morbis, defectibus, & alterationibus eorundum.

16. Asseverans, nisi hoc penitus funditusque sciamus & credamus, scienter, perspicaciter, distinctè, certissimè, profundissimè, propriissimeque, in unoquoque creatorum nos fore inhabiles ad Philosophiam, ad exercendam Medicinam, vel ad disputandum contra suas hypotheses. Quinimò hanc particulam indubiam, opticamque scientiam, decuplo facilius addisci ait, qu m insalutiferum Latinum. Quo elogio apud suos creditur, horum scientia præfulsisse, qui nupero orbis testimonio incurabiles morbos solus expugnavit.

17. Sic & Aristoteles, ad Philosophi autonomasiam aspirans, sprevit contradicentes suis & falsis quidem initiis. Non secus atque nigromantici sibi fidem poscunt, citra demonstrationem.

18. Sit æterna Domino meo laus, & gloria in omni benedictione, qui nos non ad imaginem impurissimi mundi; sed in typum divinæ suæ imaginis plasmavit, in filios electionis & cohæredes suæ idcirco gloriæ per gratiam adoptavit. Dolenda certe, atque nimium miseranda illius similitudinis esset conditio, quæ nos subter legem omnium calamitatum hactenus subegisset, à creatione usque adeo & ante *peccatum dumtaxat, ut tam abjectæ rei sculptrum essemus: quasi mundus pro seipso*, non autem pro nobis tanquam fine ultimo conditus esset: nos autem pro mundo, cujus nimirum tantum icones essemus! deberemus nimirum calculosi fieri, ut saxa & rupes repræsentemus. Adeoque omnes omninò essemus calculosi ex æquo, leprosi, &c. Vel non omnes æqualiter Microcosmi. Enimvero cum simus ex creatione, id quod sumus, & calculus fieret, ut rupes repræsentemus: Jam mors & morbus erant ante in nobis, quam esset prævaricatum. Facessant hæreses. Neque enim caducum omnes patimur, nec qui eo laborant, illum habent, ut quandoque tonitru vel terræ tremorem aut suæ inconstantiæ ignotum aeris Lorind repræsentemus. Nunc autem si hujus falsitem tantillum verum esset, utique secundum justitiam qui patitur damna, deberet quoque percipere utilitates Microcosmi, usque adeo, inprimis volare deberemus: cum rationabilius sit, nos aves referre citius, quam saxa, aerisque aut aquæ procellas. Facessant ergo è natura sensus allegorici & morales. Natura pertractat entia, qualia revera & actu subsistunt, in entitate substantiali, ac profluunt à radice seminis, usque in tragœdiæ epilogum. Nec aliam interpretationem admittit, quam per fieri & esse, ex causis ordinatis.

19. Adverto etiam, Paracelsum invento

Tartaro, ac in morbos introducto, nondum sat securum stetisse: siquidem etiam Tartarum, primis nostræ constitutionis initiis immiscet, adeoque nec ipsa rerum semina, à Tartaro eximit, sed radicaliter intime, atque penitissime Tartarum seminibus immistum vult, quo morborum hæreditariorum seminarium inveniat.

20. Cujus denuo mistionis oblitus, ridiculum dicit. Mulierem, inquit, à virili spermate conceptum Tartarum separare, in se rapere, recondere, & velut anatomizato semine, se Tartari illius hæredipetam constituere. E converso, nunquam vini spiritum sic per circulationes possibiles depurari, quin non adhuc in se suum contineat Tartarum. Quasi Tartarus foret universi radix præcipua, vel illi immediatus comes. Ego vero scio, si quid peregrini materialiter in semine est, nullam sequi generationem. Deniq; quod semen *Adami, materialiter in Paradiso* paratum, non generasset perfectiorem prolem, quam deinceps quod à lapsu factum fuit in illo. Probant id inprimis Cain & Abel.

21. Tandem si Tartarus, tam intimè seminibus inolesceret, ut materialiter post multos à generatione annos, se à toto separando, causaret morbos hæreditarios: non sanè ille Tartarus, per Magnetem muliebrem tam citò separabilis esset: cum si quid è semine separaretur Gas fit, diametraliter Tartaro oppositum. Etenim si uterus, aliquid è semine separaret, id trahendo contingeret; trahentium autem ea est conditio, ut pro se, & ad se trahant, & tum cessent: sin autem ad separandum, uterus extraxerit, jam non erit metus de malo hæreditario, siquidem uterus, sequestrandi noxii vim habet. Denique, tametsi morbi sensim in palestram venerint, nunquam tamen semini permistos fuisse materialiter, per modum Tartari, non Tartarum, non cretam podagricam in semine præexstitisse: sed morbos à parentibus traductos, latére characteraliter, in vita media, Archei, cujus sigillum, tandem sua dierum sub maturitate erumpit, corpusque sibi idoneum fabricat, adeoque fit Archeus morbi, cum omni proprietate requisita seminum. Nam & morbus est naturale constitutum de semine proveniens, Archeo constans, ut efficiente causa.

22. Rusticè alioqui censum est in Scholis, corpora morbosa materialiter confluere, ad generationem hæreditarii defectus. Idiotismum quoque continet, morbum, extra numerum agentium naturalium, & entium corporalium excludere, cum & materia (quam ajunt morbificam,) subindè ad digitum obvia sit, si oculis lustretur. Si ergò morbus, jam inter entia naturæ census, quid ni proprii seminis necessitate stabiliretur.

23. Agrestis est Philosophia, quod Tartarus ab initio in semine fuisset, & triginta post solidos annos, inciperet prima coaguli principia, sibique augmentum ac velut particularem Remp. meditaretur, idque totum, absque seminis directione. Deus non fecit mortem, nec ideo seminibus connexuit Tartarum, morborum materiam. Si enim Archeo seminali tam stupidi errores obvenirent, jam Rector naturæ habenas ejusdem deseruit, & genus humanum propediem ruet.

24. Absurdum quoque dictum Paracelsi, quod ne quidem vini spiritus suo careat Tartaro. Nam etsi per seculum circularetur, reverà nullum tamen unquam seponet Tartarum. Paracel us enim, qui illum spiritus vini Tartarum nunquam vidit aut reperiit, bonæ suæ fidei idcirco credi vult, non secus atque alibi, ubi putat aquam quoties videri desivit, omninò in nihilum abire, & de novo aliquando creari. Non enim sequitur: è spiritu vini fit sal, in sale Tartari coagulum suscipit: ergo spiritus vini continet Tartarum. Quoniam etsi omne coagulatum, Tartarus esset. (Quod non.) Non tamen corpora continent illa, quæ tandem ex iis fiunt. Puta ex gramine lac, ex lacte sanguis, & ex hinc semen humanum fit. Non tamen gramen hominem in se continet, ut nec gramen lac vaccinum.

25. Prodit ergo Idiotismum suum, quod velit omne corpus, quomodocunque coagulabile, esse Tartarum, ad introducendam morborum causam, etiam ex defæcatissimis liquoribus. Perinde enim fuisset, dixisse materiam morbificam sumi de corporibus creatis: at quid

quid tum, præter se ridiculum fecisset? nonne idem nunc? dum omne corpus tam coagulatum, quam unquam coagulabile, sub Tartarum stringit, ad morbi causam inveniendam? Quid enim novi adfert, quod antè non sciebatur, præter nomen Tartari? Nonnè Galenus scivit morborum causam materialem esse coagulatam, vel coagulabilem? Per nomen Tartari ergo, saltem oculos perstrinxit. Cum corpora coagulabilia, non assumant duritiem, aliunde, quam ex proprii seminis destinato, non autem per modum, quo vinum & fæx, agendo se constringunt. Inprimis hæc repugnant sacris, & suæ ipsius thesi, quæ docent, morbos à peccato advenisse in hominem: & thesis, esse virgini naturæ, insperlum Tartarum. Ac per consequens ante transgressionem, corpora in se habuisse coagula sua, & non à Tartaro. Etenim in naturæ historia reperisset, si non Idiota, nullum liquorem subire coagulationem vi Tartari: sed Creatoris intentione, in seminibus elucescente. Ideoque quicquid condensatur est nova generatio: non autem præexistentis Tartari maturatio. Alias namque Tartarus antè peccatum in cibis nedum fuisset, sed tota natura nil nisi morbus fuisset, mortisque causa supplicium ante offensam, & mors à Creatore orta essent.

26. Paracelsus enim, alibi perpendens, sapores in transmutato permanere, longius adhuc aberrans, putavit, essentias non mori, non corrumpi, non denique transmutari; sed in fimis animalium sospites permanere, persuasitque sibi, ubi saporum nulla vel tenuia fortè vestigia remanerent, pristinas quoque essentias, sospites superesse; malè à Scholis edoctus, quod idem accidens non migraret de subjecto in subjectum. Adeoque & transmutationes rerum negasset, si pressius fuisset. Voluit nempe stercoratos agros fertiles, quod in fimo, sospites vegetabilium essentiæ, radices satorum subintrarent, interitus nesciæ. Suæ non amplius doctrinæ memor, qua fimum animantum omni proprietate concreti orbatum, solamque esse ultimam materiam salium. Alibi verò vult, fimum continere potissimam Tartari materiam, & hactenus non stercoratos Bohemiæ agros, fructus edere minus tartareos, quam qui fumine lapideo, sive terreo, vel demum fimis animantum impinguati essent. Quibus nimirum sub diu, longa annorum serie, hoc fumen terreum spontè liquescit. Quoniam hoc fumen magis agrestem atque petrosum Tartarum in herbis produceret, quam fimi toties recocti & depurati in salium materiam. Quorum respectu fimi aliquot instar saponis è linteis eluunt.

27. Eoque insolentiæ, cum suo Tartaro devenit Paracelsus, quod quoties aliquid vesicam roderet, aut stranguriam afferret, confestim id calcem Tartarum pruinosum, vel simile quid nominet. Quasi calx & tartarus, jam essent synonyma! quasi in medio lotii aliquid absque ustione calcinaretur! quasi calx non præsupponeret materiam ex qua, lapidum! Cum cinis non sit, qui non antea carbo. Tandem agnoscit & Tartarum medullæ, non coagulabilem. Quomodo autem hunc novit quem videre nunquam potuit? Sibi enim in cunctis credi vult, qui Microcosmi entia, & proprietates omnes, perfectissimè novit. Sed cur Tartarum jam vocat eius non coagulabile? nisi ut omnes morbi velint nolint, suo obediant Tartari figmento? Etenim somnia microcosmica non potuit Christianus admittere, ut à Paracelso tradita sunt: id est, literaliter, & non metaphoricè intelligendo; qui sensus à rerum naturalium historia semper exulat. Nec Tartaros ejus tolero, sed juxta eundem Paracelsum dicam: *Nemini credendum, quod per ignem probare non potest.* Ideoque calcem in nobis non consentiam cremari, ut neq; in nobis Tartarum nasci, qui non nisi in liquoribus vinosis Tartarum agnosco: Materiam autem Tartari permanere de generatione in generationem, per digestionum officinas, ceu fabulam rejicio.



# ALIMENTA TARTARI INSONTIA.

1. *Medici hodierni paulatim assuescunt doctrinæ Tartari.*
2. *Argumentum contra Tartarum.*
3. *Tartarus morbosus non esset creatura,*

4. Tribu-

1. EMunctiores Medentum, paulatim sic à Scholis humoristis recedunt, ut cum Paracelso omnes propemodum jam morbos uni adscribant Tartaro.

2. Quartè oportuit, meæ depingere pœnitentiæ exordia, & quousque me seduxerit olim juvenilis, & inconsiderata credulitas. Interim, cum judicii consilium emanet ex intellectu per gratiam Dei, cum libera assentientis voluntatis electione, nolim quenquam cogere. Quisque incoactus eligat, quantum recepta in intellectu charismata veri ostenderint. Ergo saltem veritatis naturalis & avidus, licet hebes indagator meditari cœpi, si Tartarus aliquis sit in nobis, cum proprietate subsistendi, neglecta nimirum atque peracta, omni in nobis digestione, à retenta potestate, reassumendi coagulum invitis nobis; ille vel erit miraculosus, sive supernaturalis, vel plane naturalis, vel præstigiosus, sive diabolicus. Qui licet non sit supra naturam, propter inconsuetum tamen in natura ordinem, sequestratur in classem peculiarem. Quicquid autem solum per artem subsistit, cum formæ essentiales sint seclusæ ab Artificum potestate, ens artificiale inde oriens, non cadit subter considerationem medicam. Ergo à sufficienti enumeratione partium commendatur præfata Tartari divisio.

3. Denique etsi Tartarus esset morbosus, & hactenus præter intentum naturæ humanæ, non esset tamen in sui entitate præter naturam; cum omne ens materiale gremio naturæ claudatur. Itaque sive Tartarus sit supernaturalis, sive merè naturalis, saltem esset creatura: creatus ergo Tartarus esset ab initio, cum nullus deinceps à peccato creatus legatur, neque materia ulla formaliter per maledictionem transmutata. Ergo Creator fecisset supplicium ante culpam, & mortem in materiâ. Quod repugnat veritati & Textui. Quomodocunque ergo sumatur Tartarus, non fuit creatus à Deo: ergo non est ullatenus.

4. Semina quidem tribulorum & spinarum, Agricolis primis sunt promissa, non quod exin per maledictionem nova creatura, singulis alimentis in Tartarum esset transmutata aut immista, quæ ante lapsum non fuisset: nam maledictio peccatum prægressa esset, & pœna illata ante reatum.

5. Paracelsus enim noscere debuisset, in natura duas sorores uterinas inter tangibilia: Resolutionem nempe & coagulationem; quæ alternatim se mutuo recipiant. Liquor namque solidescit, & solida liquescunt vicissim, eo quod vicissitudo sit lex scripta in ære corporum. Siqui-

Siquidem nunquam corpus solidum transmutatur in aliud, quin prius per resolutionem reducatur in primam sui materiam, quæ liquor est, quam nempe habebat, antequam coagularetur.

7. Nec credendum, aliquod corpus esse hodie, cujus materia non sit ab initio creata; nec post primum sextiduum aliquid in corpore fuisse vacuum, quod nova deinceps Tartari creatione post peccatum, fuerit repletum. Multoq; minus, quod Deus Tartarum nobis in tribulos & spinas creasset, quem Protoplastus, & capitalis transgressor, non multo magis principaliter, originaliter, & capitaliter sensisset, & consequenter omnes pariter morbos, quos inde oriundos comminiscitur Paracelsus. Cum Deus non sit personarum exceptor: *sed justus atque severus vindex, pro meritis uniuscujusque.*

8. Denique plurima me impediunt credere, Tartarum aliquem proditoriè in nos ingredi, quodque licet nostra digestione rite sit subactus & transmutatus, postea tamen suæ malignitatis memor, sese à boni alimenti consortio sequestret, retineat antiquam suam nocendi inclinationem, & antiquas coagulandi hostilitates. Enimverò quantumvis Adam non peccasset, non tamen proin vinum absque Tartaro, lac absque caseo, fluvii citra lapides, & cibi absque excrementis fuissent. Stercorum nimirum emunctoria erant antè peccatum, nec destinata, ut saltem post prævaricationem suis usibus servirent. Sanè ipse vini Tartarus, hunc in ventorem Tartarorum primus delusit, nescium, quod ille Tartarus ex creatione, tanquam utilis atque bona creatura provenisset, habens proprios fines, juxta intentionem Dei. Quanto magis, quod hic Tartari morbosi inventor fateatur Tartarum vino præstantiorem: excrementa autem non sunt præstantiora corporibus, quorum sunt recrementa. Saltem non est rationabile magnam virtutem possidere ens, quod à peccati maledictione emersisset in natura. Sin autem corpus in quantum coagulabile Tartarus sit, jam totus universus ab hoc reatu non erit immunis, quia sit filius maledictionis & non creationis.

9. Denique vini Tartarus, ebullitione aquæ resolvitur, atq; evaporata aqua, rursus in pulverē concrescit, qui cremor jam dicitur. At semel nostra subactus digestione, non amplius dein in pulverem coagulatur. Prout enim aquæ bullientis est dissolvere, ita digestivæ opus est, transmutare. Impii ergo consilii Medicus esset, qui Tartarum potandum daret, si intus iterum coagulari posset, atque proditor vasis adhæreret. Etenim si absoluta digestione quicquam retineret vim coagulandi pristinam, atque eatenus aliquot morborum centurias pareret, id omni prærogativa ipsemet vini Tartarus esset, sub cujus signo jam cæteri sua dedere nomina, penes Paracelsum. Atqui vini Tartarus à digestione cæterum non coagulatur amplius in pristinum, quinimò spem omnem indurationis seponit, adeò ut muccagines è stomacho detergat: ergo multo minus *Tartari ciborum* id poterunt.

10. Porrò, si quis è terra Tartarus in cibos ingressus, in nobis rursum coaguli terreni hausta concilia resumeret, is sanè prius in herbis & pecoribus, adeoque in cibis ipsis easdem transmutationis leges subiens, aut Tartari instar, ab iisdem relegatus & separatus fuisset, vel alioquin in illis agrestem coagulandi naturam amisisset. Atqui cum in cibis istam indurandi proditionem non exercuerit, neque Tartari proprietates retinuerit, aut habeat: quo pacto quæso, eam potius in nobis resumet, quam prius, dum herba, aut postea dum pecuina caro fieret? Quomodo enim suæ proditionis obliviscetur prima sui transmutatione in herbam, & secunda dein in belluam, eamque tertia sui transmutatione, prius reperet in nobis, cum olere, cum lacte? Verum si formaliter transmutatus fuerat, Tartarique esse, atque proprietatem amiserat, dum spiritum vitalem & substantiam brassicæ, graminis, lactis & carnis indueret, vereque vitalis factus in hisce, deposita feritate Tartari, quomodo inquam, & unde coagulandi Tartari morbosi, inveniet in nobis sua antiqua & immutata *principia*? vel si non deposuerit Tartari proprietates, dum herba, dum chylus, cremor, sanguis, ac tandem, lac fieret: quare se non ostendit hostem palam?

Nec enim Philosophia permittet, quod & Tartarus simul & brassica esset, aut tandem sanguis vivens & simul Tartarus.

11. Quocircà, si Tartarus suam amisit essentiam, atque in alienam abivit, non potuit suam retinuisse, multoque minus, à privatione ad habitum, potius in nobis transisse, quam in herbis, quam in brutis. Tandem si sit Tartarus realis in rebus, certè is esset perseverans, per omnes corporis transmutationes, nec à sublunarium potestatibus quicquam patiens, qui tot sibi invicem transmutationibus succedentibus, nil prorsus pateretur, nisi à solis nobis sumtus. Ast hoc est absurdum, excrementis aliquid perpetuitatis donare, quod illorum enti puro non esset familiare. Imo vel ager, quarta vice rapis in eo natis, stercoratos fructus proferret, nullo prorsus Tartaro onustos, vel absurdum est, quod tertia, aut quarta vice, saltem Tartarus se manifestaret, antea occultus. Porro si unumquodvis crescens proprium ac inseparabilem in se Tartarum haberet, ut in nobis dumtaxat, non autem in brutorum lacte, & sanguine, fieret Tartarus ex destinatione; necesse esset, Tartarum, à Creationis exordio, & non ab increpatione peccati incœpisse. Sin autem Tartarus, non aliis creaturis, sed nobis saltem Tartarus fieret: jam esset ejus origo supernaturalis, nullusque morbus naturalis: sed omnis morbus miraculo oriretur: essetque nostra digestio vilior ac vita brevior, quam vilissimæ bestiolæ, cujus nempe digestio ad veram *transmutationem est*, illorumque respectu omnes Tartari ciborum permaneant miraculosè in prima materia immutati. Hoc inquam destruit Philosophia, docens, nunquam fieri transmutationem absque morte, & occasu prioris entis, & termini à quo destructione, ne scilicet unica res consisteret simul in duobus terminis. Ut enim herbæ succus cruor fiat, necesse est, prius perire essentiam sanguinis herbalis, cum proprietatibus Archei sui, & hactenus etiam perire omnem Tartarum, in transmutatione rerum singula. Quid si lapides in cerasis, persicis, mespilis, piris, &c. sint fructuum illorum creati Tartari, sanè debuissent potius deduci in tartarorum scenam, & in morborum causas, quam ipsemet vini Tartarus, qui in aqua bulliente resolvitur. Medicæ quoque Scholæ, nequam, & pernitiosæ essent, quæ ejusmodi fructuum putamina, pulvere tenus, suis propinant ægris, quatenus quicquid per nostras liquesceret digestiones, Tartarum contineret, nostrosque calculos propterea necessario augeret. Quinimo, dato Tartaro in causam morborum, necessariò nucleus, sine putamine in ceraso, antè peccatum fuisset, adeòque omne creatum, usque ad scientias & ideas seminum, prioremque indolem, & figuram exuisset, ac modo cresceret ex maledicto, non autem virtute benedictionis, *Crescite & multiplicamini*. Frustra itaque ejusmodi fructuum testæ, tanto decore ornantur, providentia signantur, servantque specificam identitatem ubique, si excrementorum sive Tartarorum sint proles, atque reliquiæ, si non sint opera destinata seminum; sed accidentales tartari structuræ. Sic quoque trans cerasi stipitem (exiguum sanè filum) liquor mearet, tantæ indurationis futurus Tartarus, qui in caudice, aut corpore cerasi, sui nequicquam concrevisset, at saltem circa nucleum. Quinimo Naturæ destinatio potior est, & prior circa pellem, & putamen cerasi, quam circa succum vinalem ejus. Adeoque natura excrementum intenderet, antè rem ipsam. In nobis vero, solo dentium contactu, mox Tartarus induresceret.

12. Insigni quoque scientia tartarus polleret, quod nondum per plantam assumtus vagatur, nec etiam dum à bruto masticatus conteritur; sed penes solum hominem in Tartarum formaretur, alibi verò coagulari nolit, aut nesciat. Equidem si in fructibus, tartarus suas non sequatur destinationes, sed prius tantum in homine; vix credam, hoc mandatum ipsi divinitus injungi, dum cibo tenus in nos intrat. Sed potius, si quicquam ciborum, à proscripto consueti in natura intus degeneret, id vitium nostrum esto: non rerum tartaro gravidarum. Sin autem in rebus tartarus lateret, error esset in Archeo, ex inscitia legum naturæ suæ. Absurdum id esto. Negare videlicet per digestionem posse digestum atque transmutatum à pristino

ſtino vultu & propenſione ſui ſeminis mutari in naturam digerentis. Enimvero ex unico & homogeneo ſucco quadringentæ herbæ, ac totidem diverſæ arbores opiparè nutriuntur. Non quidem quod ex ſimilari illo ſucco pro ligno ſeparetur id, quod plus reſinæ & fortioris coaguli continet, totidemque ex eodem ſucco terræ ſeperationes fiant, quot diverſitates in præfatis plantis. Abſit. Indignum id Archeo, qui plenariè novit munus vitæ ſuæ, mediaque ſortitus eſt, ad perficiendum, quæ ſibi ſunt agenda in materia ſibi ſubſtrata. Etenim ex ſeminibus nil quicquam ſeparatur pro radice, caudice, folio, carne, oſſe, cerebrove. Diverſitas membrorum non trahitur ex veritate unici liquoris. Non enim Archeus *indigus eſt pauculæ & imperceptibilis diverſitatis illius in* ſeminibus, penes quem *pendet omnis alteritas*, & cujus videlicet *præexſiſtentis diſpoſitionis* ipſe Archeus principalis & unicus faber eſt. Ab eodem ſcilicet Vulcano dimanant rerum diverſitatum proprietates. Alias namque Archeus non eſſet transmutator: ſed tantum maturator & coquus. Nonnè enim lignum fuit ſuccus in ſui initio? adeoque merus herbaceus liquor induruit vi ſeminali? non autem præexſiſtente duritie in materia.

13. Abſurdum quoque iſtud Paracelſi, quod etſi non actualiter exiſtant materiales diſpoſitiones membrorum heterogeneorum cauſæ, ſaltem inſit ſpiritualis idea humana pani, ſine qua cibus non verteretur in alimoniam. Hancque ideam vocat anatomiam eſſatam, eamque arte viſibilem jactitat. Arbitror in eodem pane ſic una fore, ideam paſſeris, carpionis, ſuis, bovis, canis, equi, ſimiæ, &c. Quæ ideæ penetrarent humanam in eadem buccella panis, adeò ut Paracelſus non oſtenderet ideam humanam ſemper, quin ſubindè ſuillam offerret: niſi ſpiritualis ſeparator adeſſet, qui ideas cæteras ab humana quoties vult, removeret, qui nempe ſe viſibilem in idea humana, quibus vult, patefacit. Apage cum ſeriis nugis in Medendo.

14. Porro fabâ ſatâ ſub lucem mox prodit faba, nec amiſit partes heterogeneas in radicem, caulem, germen & folia propagandas. Sed dato quod in rerum ſeminibus fieret ſeparatio, juxta conſtituendarũ partium varietates, quanto ergo curioſius Archeus invigilavit ſeparandis Tartaris è cibo.

15. Verumtamen ſi detur Tartarus aliquis in cibo, ille ſanè nunquam in venas intromittetur, niſi dum in verum chylum fuerit converſus, id eſt, poſtquam deſierit eſſe Tartarus. Ideoq; ſublata coagulatione non eſt amplius materia tartarea: alioqui totus univerſus nil niſi Tartarus eſſet. Adoleſcens enim quidam nobiscum Caleto ſolvens, dies octodecim integros navigavit Bilbaum usque, atque indies non minus edebat, quantum ſex diebus in terra comediſſet: ſemel autem nono, atque iterum decimo octavo, ad exonerandam alvum ſeceſſit: excrementum autem vix ſuperabat duorum ovorum magnitudinem. *Unde infero, tantam ciborum molem mutatam, & conſumtam in ſuccum, mox alendo difflabilem. Si itaque* cibi Tartarum continerent, nec adoleſcens ille hunc excerneret, neceſſariò ægrotaſſet: cum nimirum Tartarus non digeratur aut vertatur in bonum ſanguinem: ſed prorſus juxta leges Tartari, in venas raptus coagulari debuiſſet: attamen deinde ſupra quadriennium ſanus vixit. Concidunt igitur tartareæ nugæ. Iterum. Vir diuturniore morbo non parum emaciatus convaluit: non potuit autem à multo cibo abſtinere, quod valdè famelicus eſſet, nec tamen ſexageſimam ſumti *cibi* partem dejecit per inteſtina, ita ut quicquid pridem per excrementa ſolet dejicere, tum ſibi in carnem reſarciebat: ſic namque robuſtior ſtomachus duriores etiam cibos facile coquit, absque nocumento aut Tartari memoria, quos tamen ſeipſo pridem factus ignavior, foras ut verum excrementum ſecernit. Archeus ſcilicet, quandoque intus luxuriat, dum minus ſibi volupe corrumpit ſuperflua, quæ alias ſibi ſunt innoxia, atque proſcribit, quicquid ſibi placet minus, licet enchymum. Nam quicquid ſuperare non vult, non id intentat, non aggreditur: ſed à ſe repellit & condemnat. Quantum autem non reſolvit, ſpecie liquoris diaphani, ſed turbidum, vel colore imbutum relinquit: id totum ut inutile decurrere deſinit. Plenè autem reſolutum, ſibi idoneũ eligit, retinet, ac conformitate adaptat,

intro trahit, penesque se hospitat, omnis tum coaguli propensione exutum, eamque non nisi à membrorum alendorum Archeo mutuat. Quantum autem Archeus semel spreverit, aut est recrementum in se ipso, aut tale evadit mox, propter repulsam. Quicquid verò semel repulerit, id postmodum nunquam assumtum iri speret. Patet igitur, si cibi non in bonum cruorem mutentur, id digestionis vitio, non autem alicujus Tartari ergò, evenire. Tardior namque ac delicatior digestio, quæque multo velut mangonio nauseat, parum sibi ab enchymo cibo multo reservat: reliquum vero, non secus ac proprio indignata torpore exterrita per affluentiam contemnit. Memini enim gallum furfure triticeo saturatum, excrevisse furfures integros, absque farinæ flore, mox au tē fame pressum, egestos furfures iterato comedisse, & in secundo fimo, omnem furfurem in liquidum excrementum rediisse. Unde didici, si quicquam inter excrementa appareat minus comminutum, aut mutatum: id non esse vitio Tartari, sed digestivæ errore.

16. Quocirca etiam conjeci, virilem ætatem minus lumbricis obnoxiam, quam sit senilis aut puerilis. Unicus enim panis, in hoc, totus ferè reducitur in cruorem, qui in illo in excrementum cedit. Cruor item fit os, caro, jecur, cartilago, &c. variasque subit indurationes, non Tartari ergo, sed transmutativæ virtutis Archei.

17. Finaliter igitur nullum Tartarum in cibis mittere cogimur aut possumus. Paracelsum enim decepit, quod cerneret subflavum lapidem dentibus adnasci, qui quanquam nec alibi in corpore neq; foris in mundo sibi parem haberet; quia tamen calculo vesicæ in duritie quodammodo responderet, temerè affirmavit hunc dentium lapidem, esse ciborum Tartarum. Duriorem insuper, quo propinquior cibis & ori esset.

18. Denique putans, nil cibalis Tartari ad vesicam pertingere, dixit, renum, & vesicæ calculos, tantum esse Tartaros potuum, non ciborum. Ejusque apprimè proprietatis, ut durior esset, quo longius ab ore pergeret. Commentum sane facetum, quod etiam eo durius illi imposuit, quo diutius in eo perseveravit. Nam patefecit in eo, se nec Tartari, nec calculorum, imo neque lapidis dentalis originem, materiamque scivisse. Ideoque & perperam Tartarum, in morborum quorumvis genitorem attulisse.

19. Quæ sane heic largius explicanda sunt. Inprimis ergo supponam, cerevisiam ex optima saluberrimaque aqua, (puta pluviali, & ab omni Tartari suspicione defæcata,) & granis fieri, ac bibi à calculoso sive in Lithiasin prono; non utique tamen proinde hic erit à calculo immunis, eo quod suus potus non habeat nisi materiam cibalem, non autem Tartarum potuum. Quocirca si Paracelsus fabulas non dictavit, nunquam illa cerevisia suppeditaret materiam calculo. Imo Tartarus (quem fingit) in granis cerealibus, amitteret suam proprietatem cibalem, coagulandi se procul, & assumeret proprietatem Tartari potus, sola sui coctione. Et per consequens, idem accideret pani ignem experto, ut & cibis reliquis, essetque regula præfata Paracelsi dumtaxat pro cibis crudis, adeo ut qui solis coctis vescitur, non esset aptus pro lapide dentali. Quasi qui bibit aquam puram distillatam, non esset subnoxius calculo. Quod, de Imp. Friderico Tartarum horrente, ipse Paracelsus negat: vultque & aqua pura, coctaque potos, Tartaris subnoxios, eo quod aqua bullita semel facilè putrescat. Putredo ergò, cujus ratione Tartari fatiscunt, jam Tartari mater fiet, quæ unica alias solet coagulatorum esse inimica. Quasi vero decocta sive juscula carnium, aut non essent putredini obnoxia, aut insalubria quatenus bullita, aut Tartarus in aquis non coctis balsami loco esset. Cur ergo Paracelsus præservativa præscribit, pastu singulo masticanda, ne tartarescat potus, si hic amiserit Tartarum per ebullitionem, vel si per ebullitionem aqua nil passa fuerit, cur illam ait insalubrem, cito putrescibilem, & anhelitus fœtentis causam? Quod si lotium fiat è potu ciborum mistione saturato; quomodo ergo vult calculos renum, & vesicæ, ex solo potuum Tartaro, non item & ex promiscuo Tartaro cibali? An fortè dicere intendit, neminem mevere cibos solidos? At stultum id, si serio dicatur.

Si

Si vero illam esse velit potui proprietatem, ut Tartarum eo duriorem efficiat, quo longius delatus fuerit: Atqui saltem tum male contra ciborũ Tartaros distingueret Tartarum potuum, cum cibalis æquè bene immisceretur, atque innati potibus Tartari, si qui essent. Quid enim iter aut mora darent Tartaro potus? aut quid hic acquireret decurrendo pro sui induratione? Siquidem calculus non à calore, cursu aut digestione coagulatur, (ut suo loco patefiet,) sed à seminali radice, interni sui coaguli. Necesse ergo esset, quod Tartarus, minus exquisite cibis, quam potui inhæreret: Inprimis huic contradicit cerevisia, quæ etsi aqua constet, non tartarosa, tamen non minus calculos, & lapidem dentium gignit, quam aqua simplex. Secundo contradicunt aquæ, quæ cadendo, *mox ad obvia quæque lapidescunt, eoque minus, quo longius, à sui scaturigine deflexerint.* Quapropter cum sub digestione contingant recrementorum separationes, quæ digestio deest fluenti aquæ: potus certè sub primo digestionis examine, omnem exueret calculum, longeque durissimum atque sincerissimum, ac nimium laxè Tartarus in cibis appenderet, qui sola masticatione, quamprimum dentibus se affigeret, seque è cibis segregaret, in quibus per tot annorum circulos, & formarum (in plantis, belluis, lacte, &c.) metamorphoses, clanculum delituisset antea.

20. Sed sodes, quænam vis *separatrix inest* dentibus, quæ nuda molari contritione ciborum, nedum Tartarum in sanis desumeret extra cibos: sed & simul grossum à subtili, & durum à minus solide indurabili sit segregando? Quod si hoc non evenit, partium tartarearum sequestratione & electione, ergo totus cibus ejusdem esset conditionis, & quicquid ciborum est, id totum adæquatè esset tartareum. Hactenus ergo Deus fecit mortem, & non omnia quæcunque vidit, erant bona, si omnes cibi Tartari, & excrementa sint. Quare saltem ollæ culinariæ non affigunt dentalem Tartarum, ad crassitudinem aliquot digitorum? dumque fœtidum atque olidum pro more dentium? Quomodo enim Tartarus ciborum solo morsu à cibis separatus, poterit affigi mordendo, si dentes mordendo sese abstergant & madeant? Imo Tartarus iste omnium dentibus æqualiter absque exceptione adnasceretur, eo quod concurrant æqualiter omnia; dentes, nimirum, cibus & masticatio. Atqui plures etiam incurii suos dentes ab isto lapide immunes habent. Etenim præter æthiopes, quorum ginvivæ desinunt in acutum cuspidem super dentem, hi inprimis non facilè lapidem dentibus affigunt. Contra verò, quibus gingivæ tument cruentæ, in obtusum finiunt, & malè dentibus associantur, iis frequens coacervatur ejusmodi lapis. Princeps Radzivilius narrat, millenas mandibulas in Ægypto observasse cadaverum jam à bis mille annis balsamo mumiali conditorum: & nullam reperisse cui dens defecerit, cariosus, aut denique alter esset. *Ea est nempe climatis bonitas pro dentibus & nitore eorum, quæ sanè luit aliunde,* quoniam ibidem vix tertius hominum caret lippitudine, aut notabili oculorum vitio. Denique si dentium ea esset proprietas, ut Tartarum ejusmodi à cibis segregaret, jam omnium prorsus dentes æqualiter fœtido Tartaro obsiti essent. Itemq; si aliqua series dentium concatenata, & manu detenta per cibos contusos duceretur, vel cibi cum illa serie, velut pistillo contunderentur, ablueretur que series tantundem, quantum unicus haustus, ex professo sumtus, nobis dentes eluit, non tamen unquam ullus lapis *istis dentibus adnasceretur*, multoque minus, *qui fœteret instar lapidis dentalis*; quippe qui anhelitum cadaverizat. Febricitanti dein, qui quatriduo nil edit aut masticat, non deest sua proin dentibus mucilago tandem lapidescens. Imo ipsi copiosior est, quam bene valenti. Patet ergò, quomodo mucilago lapidescens, primum circa radices dentium, qua extra gingivam emicant, non sit Tartarus ciborum. Deinde, quod merus potus etiam causaret in propinquo eandem duritiem, quam fingit propriam Tartaro ciborum. Alius demum edens nihil, bibensque per cannam ob defectum oris, palati, linguæ, faucium &c. masticans ergo nihil, adeoque nequicquam alimenti suis attingens dentibus: attamen quotidiè lapidem dentibus affigit, non alius, quam comedens.

Item à singulo pastu, tametsi os atque dentes exquisitè abluantur, tamen manè nova lapidescens mucilago, fœtensque circa dentes versatur, quæ saltem ex cibo remansisse nequivit: quæque si Tartarus ciborum esset, toties hic etiam diversus esset, quot sunt ciborum alteritates. Quem Carthusiani eundem & æquè olidum habent, ac carnivori. Item qui simplici pane & pomis vescuntur, non alias quam qui caseum saltem, atque panem edunt. Vel Hyberni illi, qui trifolio (quod Ciambroch vocant,) loco panis & aqua vivunt, cum Norvvegiis, crudo siccatoque pisce contentis. In eodem lapide conveniunt omnes, exceptis paucis felicioris dispositionis.

21. Frivolum ergo inventionem Tartari pro morbis fundasse ex Tartaro ciborum, propter lapidem odontalem. Qui certe inprimis non ex microcosmica somniata proprietate defluxit, quod Macrocosmus nuspiam fœtentem lapidem suis masticando dentibus adfixerit. Si itaque non ex Tartaro ciborum lapis sit, nec certè etiam ex Tartaro potuum erit, quippe qui rarò dentes attingit, celeriter transfluit, citiusque Tartarum eundem ablueret, quam apponeret.

22. Dicam ergo unde Lithodontos materiam & efficientem habeat. Utpote exinde adhuc constabit, rationes Tartari esse vanas. Indubium est ergo, linguam tunica fimbriosa, instar Holosei ici vestitam esse; & si quid de cibo aut potu in ore commaduerit, hoc intra fimbrias istas obtineri, donec eodem madore sint repletæ. Non est attamen istud ciborum ullus aut potuum Tartarus, tanquam esset separatum coagulabile, à non coagulabili: sed est tota in solidum substantia cibi, quæ per salivam forte commaduit, detentaque est intra istud holosericum. Quinimo derasa ista sorde, abs lingua non acquirit tamen duritiem lapidis dentalis, quocunque demum tepore arescat. Fœtet quidem, nec tamen omnino pro odore cadaveroso lapidis dentalis. Nam si mox à pastu, lingua abradatur scalpro, vel duriore fricetur linteo: manè quidem minus mucilaginis, iterum abrades: sed non proindè minus olidæ. Simile invenies de dentibus. Intellige ergò hanc linguæ saburram, non ex solis cibis, sed ex saliva, linguæque recremento nasci. Si enim cavo dentis detentus cibus, idem cujus recrementum in linguæ tunica est imbibitum, pernoctaverit: fœtidiorem longè halitum exspiravit, quam præfata linguæ abrasa mucilago. Sic quoque inter gingivas & maxillam, utut à cœna os ablueris, singulo mane, alba quædam mucilago coacervatur, quæ inde per linteum abstersa, & adsiccata, olet, proprio fœtore. Obliquè ergo transeundo, annotabo, hanc linguæ mucilaginem, potissimùm esse causam difficultatum in faucibus orientium, consequenter quoque, hisce malis subnoxios, se liberasse frequenti scalpro, ut à singulo pastu videlicet atque mane linguam scabant. Partes siquidem teneræ atque vicinæ hanc horrentes mucilaginem, dum putret, excandescunt, horrido sibi contagio, ideo phlogosin tenuem accendunt, ob præsentiam sibi hospitis exotici. Non est autem dentalis ille lapis, filius salivæ, aut ciborum: cum neutra, nequidem utraque simul, unquam queant coagulari, in ejusmodi duritiem, multoque minus in odorem adeo putidum, infectantem decies millies quotidie, totam oris putidique anhelitus auram.

23. Dudum mecum admiratus, generationem tam frequentem, olidam, manifestam per tot secula & virorum ingenia ignotam mansisse. Pavens itaque ingemui, quid ergò circa abstrusiora, à Scholis actum esset! Dicam quid me rerũ Magistra docuerit: In ore nil versatur præter salivam, cibum & potum. Dentalis autem lapis ex nullo horum est; sed primo ortu est albæ muccaginis instar, quæ cras flavescit pallida, inde tandem in duritiem lapidis vesicæ accrescit dentibus, à quorum gingivis incipit lutea, & in dente non rarò nigris maculis manifesta, imo & cariosum atque nigrum dentem efficit. Adeo quod totius corporis durissimum, atque siccissimum, (id est dens) citissime etiam putreat.

24. Cognovi quidem, quod ciborum ac salivæ mucilago concresceret: at nunquam in lapidis consistentiam. Notandum ea propter, dentem, nedum in sui fundo sive radice nutriri, sed etiam lateraliter, ex ipsis gingivis.

Testes

Testes sunt ipsæ gingivæ cruentæ, vel minus sanæ, dentibus non aptè cohærentes, quod caveas sive fossulas, ad dentem male nutritum, abinde ab suæ indispositionis exordio, relinquant, dentemque nigrore, extravenati sui cruoris tingant. Tum postremo etiam, quod dens, sub ter gingivam, acutissimi sit sensus, quo extra eam caret. In tanta ergo sensus vivacitate, dens vivit, ideoque & nutritur. Excrementum itaque gingivarum, ut erat ex præparato cruore, pro nutritione dentis; ita quoque aliqualem suscepit determinationem, sive potentiam dentalis duritiei. Quod sanè dentium excrementum, ubi muccaginem ciborum & potuum combibit, mox quoque festinat indurescere ad destinatam duritiem. Quod enim libro de Lithiasi, de semine petroso, adeoque de petrescentia, sive modo fiendi in lapidibus dixi; Id quoque non incongruè denti, pro fabrica lapidis dentalis, totaliter convenit. Semel enim sigillum coaguli, semenque lapidescentiæ pro dente suscepit, quod etsi recrementum jam factum esset, adhuc retinuit: non quidem ut Tartarus proinde esset: sed à determinatione Archei, qua jam ad dentificationem destinatum fuerat. Cuspidalis gingiva autem optimæ sanitatis ibidem signum est, ac ideo vix dentalem lapidem creat. Etenim usque in sui finem denti contigua gingiva, non admittit dentem parere excrementa, sed dentem conservat. Prout detectus gingivis dens facile dolet, putret, & lapidem affigit. Oculi enim ichor plorant, quod manè in palpebris succinum refert, quodque hactenus Germanis Augstein per similitudinem dicitur. Aurium verò excrementum, instar flavi unguenti nervorum punctionis magnum solamen. Non ergo insolitum est, dentes proferre excrementum, hocque olidum è putido cruore resolutum cadaver. Siccatur namque muccago cibis linguæ impacta, nec petrescit nisi admista fuerit excremento, quod inter dentem & gingivam insensiliter prorumpit. Id enim ut est dentis excrementum, duritiei determinationem hausit ab initio. Adeoque crustæ lapideæ specie illudit denti adnatum.

25. Observavi quoque dentem accrescere usque in annum quadragesimum vera accretione. Nam qui oppositus est denti evulso, attritionis penuria suam seriem superat, ac in oppositam intrat, usque in præfatum terminum. Dens igitur, postquam crescere desinit, vix indigus alimento, vel pauculo (eo quod sit substantia vix difflabilis) tum ergo gingiva pluris recrementi ferax est, pluseulum alimenti rapit, cruenta fit, tumidaque mox minuitur, ac velut cariosa evadit. Hinc enim crebra odontalgia, caries, cavitas atque putredo, præcipuè quibus in juventute mox tempestivè accretionem suspendunt. Dentes ergò, ut peculiari vivunt oeconomia, ita & suas habent ætates, quas sic nostanter distinguo. Dens enim qui post octennium hominis candorem vitri opaci, (quod à colore lactis, *Lattimo* Artifices vocant) vel lapidis limacis refert, adolescens est. *Splendidus & politus est color albus.* Deinde sensim pallescit, *mox dein surdè albescit*, tanquam ebur. Juventus est dentis. Tum postea obscurè pallet, ut in syncopizatis & defunctis virginibus spectatur. Estque ejus ætas virilis Atq; tandem pallidè flavescit, ossis instar pristinumque admittit nitorem. Senilis tum ætas dentis incipit. Quantum enim distat cartilago à membrana, unguis à cornu, tantundem quoque dens ab osse differt, frequens autem est odontalgia, dum decrescit gingiva, & dens ossi color est. Postremò autem dens cariosus, cavus, niger, verminosus & olidus est ætas caduca dentis.

26. Proinde frigidum dentibus hostile. Nam senium eorum accelerat, Pilorum canities senium eorundem arguit, etiam præter hominis senectutem, unusque pilorum, dudum ante alium canescit. Sic & senescit dentium unus præ alio. Unde conspicuum est. Dentium unumquemque propria vivere quadra. Australes borealibus dentes habent nitidiores: fruuntur quippe aere dentibus benigniore. Puerorum dentes ante septennium facilè cariem sentiunt, quia à succrescente alio propulsantur & fovea alimento privantur, & excremento dentali onerantur. Juxta læsionem ergo gingivarum dentium læsio: ab excrementi nempe pluralitate & feritate est æstimanda. Non secus atq; cerebrum oblæsum plurimum mucci, & quævis alia pars incommodata, sordes multas accumulat:

mulat: sic dentes, horumque nutrices partes, si sint oblæsæ, non modicum lapidescentis, ac putidi recrementi obtrudunt. Quia vero istud excrementum non est tam ciborum exuvium, quam humanum excrementum: ideo omnibus nationibus peræquè putidus lapis dentalis, qui Paracelsum circumvenit, Tartarique suspicionem in nobis auxit.

27. Hinc igitur manifestum, cur ex eadem urina idem lapis in renibus primum friabilis concrescat, & in vesica deinde longè durissimus. Non quidem quod in urina sit Tartarus, qui quo longius delabitur, eo fit durior. Puerile istud est. At sanè quilibet succus petrificabilis suam habet determinatam & non alienam duritiem ex vi seminis proprii. Hic enim, sæpè mistus rei non petrescenti, in immensum durescit. Puta, farina secalitia non lapidescit: sed tandem resoluta in fimum, cariem aut vermem fatiscit. Veruntamen si calci, quæ suæ est arenæ conjugata, jungatur, lapideum, & non periturum cæmentum præbet. Sic pariter vesica, sub calculo hospite, plorans sui alimenti muccaginem, eam lapidifico lotii succo commiscet, durumq; dat vesicæ calculum, longè à renum lithiasi secretum.

28. Quapropter & renes diutino calculo vexati, non amplius subrufum & sabulosum calculum proferunt: sed subalbidum atque durum. Cum nempe absumta renum parenchymatis superficie, partes fibrosæ & stamina spermatica, consimilem albam muccaginem, de succo spermatico alimentario suppeditant. In quo non minus erratum hactenus, quam si farinam secalitiam per se lapideam dixeris. Quæ ab adjuncto mutuat, quod ex se non habebat. Mucilago ergo in calculo non pituita est, sed alimentum spermaticum, sub onere secretum, non per se petrificabile: at solum ex adjuncto. Sic nempe causas per se, à causis per accidens, sufficientes à coadjuvantibus, primitivas à transplantatis distinguendo, devenitur ad cognitionem rei.

29. Perumque enim Paracelsus, corporum duritiem fictis Tartaris adscribit, alibi verò duritiem omnem ex sale esse, sive ex uno de tribus. Utrumque simul ut stare nequit, (cum unum de tribus primis non subsistat ut initium, nec absque igne: etiam si subsisteret, differret à Tartaro, tanquam causa principians materialis, ab effectu formali:) ita neutrum verum esse, jam sat superque probavi. Nescitum est enim hactenus, omnia corpora materialiter ex sola aqua esse.

30. Viderat quidē Paracelsus metalla, & ligna lapidescere, & immediatè in salem reduci: Nescivit tamen duritiem rerum, ut & earundem soliditatem, compactionem, atque pondus, non esse ex natura edoctorum principiorum, (quippe quæ sunt non entia demonstrata in natura principiandi,) ut neque ex virtute elementaliter materiali, sed ex sola seminum destinatione.

31. Duo colligo ergo: Unum, quod sibi sit inconstans Paracelsus de coagulo corporum & Tartaris. Alterum verò, quod axioma Aristotelis cadat, nec perpetuo verum: *Propter quod unumquodque est tale, illud ipsum esse magis tale.* Non enim etsi durities proveniat è semine, & destinationibus ejus, semina proindè duriora esse debebant, rebus constitutis. Non enim Archeus, qui ossa ad sui duritiem disponit, ossibus proinde durior est; imo nec media ad finem directa duriora, solidiora, aut compactiora sunt rebus constitutis. Aristoteles enim proclivis in axiomata, ab artificialibus traduxit suas experientias, in naturam. Proinde in natura ubique lapsus est, quia totus naturæ ignarus, miser rixatur.

# TARTARUS NON IN POTU.

1. *Aliquot suppositiones antea probatæ.*
2. *Rebus constitutis non inesse Tartaros.*
3. *Tres Monarchiæ rerum, unde lapis triplex.*
4. *Longè distat à Tartaro vini.*
5. *Duelech ex errore: non autem ex intentione naturæ fit.*
6. *Non valet argumentum à simili.*
7. *Argumenta aliquot tollentia Tartarū è potu.*
8. *Argumentum oppositum.*
9. *Inadvertentia Scholarum.*
10. *Historiæ duæ.*
11. *Jactantia Paracelsi.*
12. *Strumæ non ex Tartaro.*
13. *Vinum insons Tartari humani.*
14. *An aquæ petrosæ contineant Tartarum.*

15. Vn-

15. *Unde strumæ in collo humano, & non brutorum.*
16. *Remedium contra strumas.*
17. *Remedium contra scirrhos & Bocia.*
18. *Præoccupatio.*
19. *Distinctio per axioma.*

1. Quæcunque tollunt Tartarum è cibis, sint præmissarum instar, hoc loco. Sed cum aquæ immediatè lapidescant, fortiori ariete, propositio confirmanda est. Inprimis docui, quod omnis lapis sit immediatè filius aquæ, non autem Tartari. Deindè, quod cujuslibet corporis concretio fit ex semine, non autem ex lege Tartari. Tertiò, quod concretio destinata à semine, fit à naturæ integritate, adeoque ex dono creationis; *non autem ex Tartaro, qui juxta Paracelsum nil nisi rei excrementum est.*

2. Productum autem naturale est ex matre materia, non autem noverca: ac deinde ex seminali sive efficiente initio, cui insunt à Creatione omnes typi, Ideæ & scientiæ rerum agendarum. Tandem quod à Creatione non insint rebus typi Tartarorum, in nostri perniciem conditi, ut neque medicamentum exterminii in terra. Quid ergò ad Tartari naturam, in morbos introducendam facit, quod lapis sit fructus aquæ, si lapidi non insit conditio Tartari? Vel quod Tartarus sit fructus vini, si nil tale in rebus aliis. Quid enim præjudicat naturæ, si phantasia lapidem aut calculum nomine deludens, vocaverit Tartarum? satisque impotenter ac sine probatione affirmet, lapides & omne corpus solidum, cum Tartaro vini, in omni proprietate simul convenire? siquidem ista sua assertio gratis est, absque veritate & probabilitate. Calculus namque in nobis, alio semine medio atque progressu generatur, quam Tartarus è vino, aut lapis ex aqua.

3. Tres videlicet in universo, sunt corporum Monarchiæ: Animalis, Vegetabilis & Mineralis. Lapis ideò triplex est, totaque Monarchia distinctus. Differt namque saxum, à capsa nuclei mespilorum, persicorum, &c. & utrumque iterum à lapide cancrorum, bezoar, limacum, piscium, calculo humano, &c.

4. Tres isti lapides longè iterum simul distant, à Tartaro vini, qui non inter lapides est reponendus, cum sit liquor salis concretus. Minerale enim, vel saxum est, quod in calcem verti potest: vel lapis, qui non calcinatur, ut gemmæ, marmora, silices. Utrumque autem unico nomine petræ nunc concluditur. Vegetabilis vero lapis, cum sit cremabilis, ut, gagates alioquin, & petra minerales sulfurosæ, potius nodosum lignum est, quam petra. Animalis aurem petra est potius saxeum os, (quia partim crematur) quam petra.

5. Ad distinctionem quoque calculi humani à cæteris, ille à Paracelso Duelech vocatur, eo quod petræ, tam minerales, quam vegetabiles, sint fructus naturales, necessarii, ac primæ intentionis in creando. *Solum autem Duelech morbus est, monstroque simile. In cæteris vero animantatis, destinationem proficuam lapis obtinuit.* Unde palam fit, licet aquæ petram gignant; non tamen proinde essentiam, semen, modumque generationis, è Tartaro vini consequantur. Duelech enim, post peccatum excremento morboso; non autem intentione naturæ, neque ex materia petrosa aut tartarosa: sed per accidens, errore videlicet facultatis, morbosum semen nascitur, necessitate agentis connexi.

6. Quare non admitto Tartarum potius in potu, quam in cibo: sin autem sit potentialiter in vino, id necessitate connexi, & per accidens fit, nec locum nec vires agendi, aut actuandi in nobis habere potest, ut à potestate videlicet, Tartarus potentialis, in nobis actuetur.

7. Adeoque non admitto tartaream in potu generationem, à Deo destinatam in nostri interitum: quid enim si ossa reperiantur in carne, & petræ mineralis semina in aquis stabiliantur, an proinde ossium semen, & proxima materia erunt in fontibus? aut petræ mineralis semen, & proxima materia, in carne, aut cruore? Si non in cruore, ergò neque in potu & cibo. Non est enim mors, opus manuum Dei. Viditque Deus quæcunque fecerat erant bona, tam in sua bonitatis intentione, quam in creaturæ esse. Igitur nulla est in aquis materia, quæ ad Tartari vel Duelech tragœdiam in nobis concitandam sit creata. Si quid porrò mali nunc sit, aut

Hh fiat,

fiat, inter digestiones, id sanè non ex materiæ creatione, destinatione, proprietate, efficiente & intentione finali Creatoris: sed nostri prorsus errore, & naturæ corruptione defluit. Recepta nimirum peregrinorum seminum importunitate, defectuosa altilium transmutatione; aut non sat severa nocuorum expulsione; ejusmodi contingunt. Tartarus præexsistens, atque in potu solutus, si esset, utique sua destinatione in nobis confestim putresceret, ante digestiones, putrefactiones & resolutiones, neque coagulandi consilia exspectaret, in ultimum urinæ exitum. Idemque potius in omnibus æqualiter lapidesceret. Veruntamen cum calculus non succrescat in potu, sed saltem in excrementis per admissionem salis urinæ, aliorumque cooperantium adjutorio, ( prout ab unde libro de Lithiasi: ) præsumitur Duelech non ex præexsistente *Tartaro potus consistere*. Quod palam fit per mechanicam ejus resolutionem in igne. Distillatum enim Duelech, clausis & vitreis vasis profert oleum fœtidum, spiritum denique & crystallos salis urinæ, qualia ex urina humana *distillando eliciuntur*. Certum est namque, quod stomachus, intestina, venæ, jecur, & renes non generent Duelech ex natura sui, multò minus idem continuant, multoque adhuc minus ex præparato præexsistenteque in potibus Tartaro. Alioqui namque omnes pariter, quæ urinam humanam generant, & in quovis homine absque exceptione, *non secus atque in cancris absque exceptione* lapilli crescunt, Duelech procrearent. Sed Duelech petrescit ex semine, tandem in lotio, per materiæ transmutationem generato. Id semen adeo validum est, ut quamvis calculosus non bibat nisi aquam distillatam, non proindè cessaret Duelech generare.

8. At ajunt: Vina rubea, plurimum sabuli in calculosis generant, ergo Tartarum arenosum continent. Ego inde inferrem: Si Tartarum arenosum continent, ergo nedum in calculosis, sed in omnibus prorsus sabulum proderent: Atqui cum tantum id contingat in defectuosis, hinc palam fit, quod non materia tenus; sed aliunde sabulum fiat. Siquidem defectuosorum stomachus separaret arenas, antequam ad renes pervenirent.

9. Ignorantia Scholarum exhinc nata est, quod nesciant, aut non perpendant, multa per transmutationem fieri, quæ nullatenus materialiter inerant. Siquidem non nisi ridiculus dixerit, ossa inesse gramini. Cessabit hæc disputatio, dum ostendero Duelech formari è rebus, longe à coagulatione alienis. Nec sequitur enim: Quædam vina plus spiritus urinæ, vel terræ volatilis continent: ergo continent Tartarum lapidem, vel ergo Tartarus vini generat materialiter per sui separationem humanum Duelech. Zingiber profert multum sudoris: ergo zingiber continet plurimum sudorem materialiter. Scholæ enim rustico more de rebus naturæ judicium ferunt, ignorantes, quod multa fiant opera efficientis transmutationem, semina inquam coagulantis, & inter transmutandum operantis. Quæ neutiquam materiæ debentur, nec illarum caloribus, fictisque elementorum congressibus.

10. Vidi enim duos gemellos, eadem quoque nutrice, ac cibis educatos, quorum major calculosus, non item minor erat. Lac namq; *non plus Tartari pro uno, quam pro altero continebat*. Item puer cujusdam Præsidis, parente utroque incolume editus, quatuor præ se fratres ac sorores tres sanas habebat, solo autem trimestri à calculosa nutrice alitus, semel septennis, dein iterum decennis, & tertio binis annis post, lithotomum toleravit. Ac ultima vice sub novacula exspiravit. Saltem hæ duæ historiæ *non ex Tartari peregrini adventu evenêre*.

11. Cum ergo non sit materiæ in assumtis exsistentia, veritas, cognitio, necessitas, aut consequentia; quæ Tartaro quadrare possint: stentoriè nimis à Paracelso gloriatum est, se omnem morborum causam primum invenisse, Monarcham arcanorum atque Medicinæ Principem, cæterosque ignorantiæ hac sua inventione accusasse.

12. Quin etiam insuper, ex Tartaris regionum, se deprehendere, quibus morbis incolæ sint subnoxii. Etenim si Tartarus, neque ex creatione, neque ex maledictione fuerit unquam, qui sit morborum origo: frivolum sanè, se eundem investigasse distillando, & reperisse, quod nunquam fuit. Viderat nempe saxa, in aquarum fundo generari.

In Stiria quoque, Sabaudia, Valesia, strumas horribiles, miserando spectaculo, humanam speciem deformare. Deceptusque hinc conclusit, ex Tartaro aquarum, calculos, strumas, & consequenter omne oppilans, esse. Malè enim, atque in sequacium perniciem, nescivit, cuncta ex agentibus seminalibus oriri, iisque datum, materias sibi substratas traducere, juxta seminum destinationes, ac fines. Enimverò tametsi potus aliquis, nocentior sit calculosis: ille tamen nec Tartarus est, nec hunc continet, nec Tartari formæ quippiam condensatur in Duelech,(ut suo loco docui,) sed est opus operantis ad petram, vel bolum, quicquid actuali semine aquis inest.

13. In vino autem si quid sit, ad fæcem erit per se, ad Tartarum verò per accidens; non autem ad Duelech. Frustra enim aquas *distillando* interrogabis, an potentialiter fiant petra. Id namque sine labore, & expensis, docent flumina, & fontes. Ex vino autem nunquam petra, Tartarus, multoque minus Duelech fit. Nec fæcum etiam pluralitas Tartarum accusabit, ut nec calculum. Quia Duelech est alterius familiæ, quam Tartarus. Hinc quo vina Tartaro ditiora sunt, eo saniora contra Duelech esse deberent, si Tartarus alioquin ab abstergendis sordibus propinetur.

14. Assentior quidem, petrosas aquas esse agrestis indolis, conditionis mineralis, & factrices indigestionū, quatenus aliena continent. At non proinde materialiter Duelech continent in se, quam occasionaliter destruant digestionem, imprimant petrosam vitam mediam, unde hominis vegetatrix enervata, sylvestrem illam induit inclinationem. Atqui istud nil pro Authore Tartarorum facit. Longè siquidem aliud est, calculosum fieri occasionaliter, ex vi petrifica vitæ mediæ rerum in Archeum introducta, impressionaliter & sigillariter: & calculosum fieri ex Tartaro liquato, & resoluto in aquis, qui tandem dierum periodo pristinam reassumat in potante coagulationem. Hoc namque posterius in natura nego: prius verò, inter ordinaria assero.

15. Quantum autem Strumas, sive Botia attinet, plerique ex mineralibus aquis potis, Paracelsus quoque usu cachimialium aquarum provenire putant. Ego vero optarem juxta suam viri doctrinam, per ignem istas *cachimias* in aquis ostendat, quibus proprium sit, duntaxat in ultima nostri digestione, nec alibi quam circa jugulum coagulari. Scio autem se nunquam inventurum in aquis ejusmodi Tartarum. Ergo propria lege damnetur, qua cavet; nemini credendum, nisi quantum per ignem demonstrare id valeat. Fateor quidem aquæ inesse vitam mediam, cui sit proprium Archeum excitare, & inficere in commutatione boni alimenti, (non autem Tartari peregrini illi inexsistentis materialiter,) in duritiem petrosam. Ad strumas autem requiritur materia, quæ proprietate sui Archei, nata sit præcludere nobis fauces, ac quasi *præfocare, idque citra gustum adstrictionis aut terrestris acerbitatis, (nam aliàs gustus hic, hærens in sinu materiæ, prima digestione maturatus, interit;)* transmutataque in alimentum, retinensque pristinas vires vitæ mediæ, perfungitur sua potestate, circa guttur magis, quam alibi. Quæ potestas jure sibi hæreditario in alimentis, & hinc in cruore relicta, convertit proximum solidorum alimentum in petrosum excrementum, quod directoris facultate strangulante ad guttur concedit. Idque trutinans Seduni, reperi fungos præfato præfocandi veneno pollere; illosque frequentes è radice Laricis, Abietis & Pinorum, in rupibus ad *septemtrionem declivibus succrescere*, ubi niger Agaricus, ejusdem criminis hæres, in trunco frequens. Didici ergò totum terræ Leffas, fungosa indole, ibidem contaminari. Credidi itaque Strumas nasci usu herbarum & aquarum, quæ hujusmodi Leffas imbiberunt. Porrò, quod Archealis vitæ mediæ potestas in rebus gignat strumas, non autem redivivus Tartarus cachimialis aquæ; res ipsa loquitur. Aliàs namque non minus in abdomine & jecore, Struma, nec segnius, quam in gutture prodiret. Non enim rivales aut cachimiales aquæ, guttur respiciunt, aut tantam duritiem sponderent.

16. Nec sanè liquesceret Struma, astrictivo terrestrique remedio, quo plures unico mense Strumas evanuisse prægrandes vidi, ac subitò

subitò præfocationem à venenoso fungo illatam curari. Quod sic habet: Recipe Spongiæ marinæ in carbonem combustæ uncias 3. Ossis Sepiæ usti, piperis longi, zingiberis, pirethri, gallarum, salis gemmæ, calcis testarum ovorum ana unc. 1. misce cum aqua stillata ex præfatis spongiis. Et exsiccetur paulatim. Accipe hujus pulveris semidrachmam, cum sacchari semiuncia, decrescente Luna, ut paulatim liquatus deglutiatur. Vel fac Illinctum. Et Bocium disparebit. Alii defectu spongiæ sumebant pilosam excrescentiam silvestribus rosetis innascentem, exteriori cortici castaneæ persimilem, hirtam hispidamque, cujus solius pulvere utebantur feliciter.

17. Item usus sum unguine, in strumis & scirrhis. Olei laurini (non per axungiam suillam adulterati) unc. 8. Olibani, masticis, gummi arabici, resinæ abiegnæ an. uncias 3. distilla: tum iterum distilla cum cineribus clavellatis. Si ergo struma, vel durus alibi scirrhus, ex tartaro peregrino coalesceret, calidis remediis magis indurescceret, nec tam facile liquaretur. Est itaque struma defectus transmutatoris Archei & non coagulatio tartari: prout de Duelech clariùs & abundè demonstravi. Archeus namque omnem sibi substratam transmutat massam, nisi à vita media potentiore victus cesserit. Struma itaque est ex bono cruore, cui strangulans potestas vitæ mediæ est relicta. Peritque Bocium, assumto remedio, quod petrosam materiam non est dissolvendo, si ex tartaro esset. Impossibile alioquin est prorsus, tartarum (si quis foret) vitæ nostræ spiraculum concipere, vividum fieri, membris coaptari, & ad ultimam digestionem intro admitti, fermentum sanguinis concipere, difflari autem per insensilem transpirationem ut & scirrhos, cruore vitali natos, adhibito præfato remedio.

18. Cæterum rixa non est de asini umbra: siquidem non est perinde negasse, tartarum inesse materialiter in eduliis & potibus, itemque permanere per digestionum officinas, atque proinde tandem coagulari in miseris: & procul inde remotum est, admittere in nobis transmutatum ex bono cremore, chylo, vel cruore, in pravum virtute vitæ mediæ, transplantantis, directione Archei. Alius ut enim generationis; ita alius quoque præcautionis atque sanationis ordo utrobique. Nullum ergo tartarizationis fundamentum, veritas, apparentia, vel necessitas. Quorsum namque conducit, comminisci tartarum, pertinacem coagulationum principem, qui ortum suum debet figmento? Siquidem rerum dispositiones, coagulationes & resolutiones suis pendent seminibus. Ex purissimis cibis & potibus, Duelech non fit minus, quam de minus exquisitis, si vita media Archeum malè imbuat. Quorsum deinde convenit, cibos potusq;, quos Dominus bonos censuit, tartarosæ proditionis infames reddere? Reor sanè è tartaro sive inferno inventum esse, dum Satan jam propediem conjiceret humorum exilium futurum è Scholis medicis.

19. Enimverò cum res unaquæque dissolvatur per vinculorum rupturam, quæ eandem stringunt, juvat monuisse, coagulata in nobis non fieri per exsiccationem, (excepta creta podagrica,) neque per tartarum, inexsistentem clam: multo sanè minus, ex microcosmi conditione saxosa, aut calcinatoria. Creta nempe illa, post acquisitam opacitatem synoniæ; deinceps paulatim exsiccatur. Prout alibi de podagra. Alioqui, sai initio, prout & scirrhosum quidlibet, bolus, lutum, muccago, arena, & Duelech, seminalibus initiis coagulantur & resolvuntur, atque longè aliter solvuntur, & coagulantur, quam si pertinax & immutabilis rerum quarumlibet Tartarus, sua sponte in nobis peregrinum coagulum dedisset. Sophismus est non causam, in causam accusasse, vel causam, ut non causam neglexisse. Qui sophismus, si solet uspiam magnas adferre angustias, in medendo sanè quammaximas, periculis vitæ & damnationis, ut & damnis plenas. Etenim unus probè digerit, difficulterque separat. Alter verò, feliciter excernit, ac molestè digerit. Tertius denique digerit succinctè, & liquefacit, at vitiosè sibi transmutat, sub imperio seminis exotici. Aliud ergò est castigare alienigenam vitæ mediæ impressionem, (quæ in concretione digesti consistit:) atque aliud est, excernere, quod alias retentum noceret.

Idque

Idque dissolvendo, & expellendo conscribitur. Finaliter, si quis Tartarus in assumtis esset, desinens in pertinacem tandem coagulationem, quam proditoriè secum attulisset intrò: utrobique saltem sanationis desperationem contineret, & hactenus medicamentum extermi-nii in terra, à rerum Domino, in natura ab initio conditum esset. Postremo non est Tartarus in cibis, ut neque in potibus cibalibus. In aqua verò inest quidem semen lapidum: at lapis non est magis Tartarus, quam saxum est panis: quare etiam ex semine petrificante, nullatenus potest concludi præsentia aut potentia Tartari. Pariter, etsi in recrementis, vel cruore degenerato, sit potestas ad Duelech, vel scirrhum, non tamen ad Tartarum, multoque minus, quod naturaliter tam cruori, quam recrementis insit Tartarus. Quidquid enim peregrino è semine & alienato, per accidens nascitur, & per metaphoram propter sui coagulationem assimilatur sali coagulato in vinis, abusiva tantum alienatione, ad tartarum revocatur. Odit enim natura metaphoricas & poeticas libertates. Non est ergo Tartarus morborum occasionalis materia interna.

# CUSTOS ERRANS.

1. *Scholæ nutant de quatuor humoribus.*
2. *Authoris resipiscentia.*
3. *Thesis, cum probationibus.*
4. *Quid muccus, & qua theca generetur.*
5. *Quis sit custos in terminis propositis.*
6. *Custodis necessitates inexcusabiles, hactenus nescita.*
7. *Probatur, quod muccus non sit cerebri excrementum.*
8. *Concluditur miserrimum inde cerebrum.*
9. *Vanitas morborum Catarrho dicatorum.*
10. *Muccus non è cruore factus.*
11. *Argumentum, à simili adæquato.*
12. *A Coriza.*
13. *A paritate reliquorum viscerum.*
14. *A supposita Scholarum doctrina.*
15. *Ab Archei indentitate.*
16. *Ab anatome.*
17. *Ab absurdo.*
18. *A necessitate oppilationis.*
19. *A constitutione cerebri.*
20. *A scopo.*
21. *Ab experientia.*
22. *Notatur Scholarum inadvertentia in re tanti momenti, & tam conspicuâ.*
23. *Excrementum aurium per aporrhœam efferri.*
24. *Necessitas custodum.*
25. *Probatur per Corizam.*
26. *Per raucedinem.*
27. *Per tusses.*
28. *Custos est inaudita potestas.*
29. *Utramque potestatem Scholæ putarunt quandam intemperiem in sanis etiam.*
30. *Probatur diversitas ab aliis potestatibus.*
31. *Testimonia Custodum.*
32. *Gravedo nunquam sana est.*
33. *Tussis examinatur.*
34. *Custos errans.*
35. *Tussis sicca.*
36. *Difficultas curandi, unde.*
37. *Remedia notantur.*
38. *Incogitantia Scholarum.*
39. *Remedia e sulfure.*
40. *Duplex Asthma.*
41. *Sanandi difficultates.*
42. *Custodis usus.*
43. *Perniciosior est custos errans Laryngis.*
44. *Muccus differt à screatu.*
45. *Custodem differre in cerebro, ab aliis facultatibus.*
46. *Diaphragma esse porosum.*

1 SCholæ, muccum è cerebro, sputumque tussium, digito monstrantes, dixere: Ecce phlegma, unus de quatuor humoribus, nostri constitutivis. Atque deinceps semper successive sibi subscripserunt. Crevit iste lasciviendo ausus, tot seculorum præscriptionibus, & Scholarum subscriptis authoritatibus firmatus. Quasi cerebrum tres alios suppositos, fictosve humores in sui alimoniam consumsisset, excluso solo phlegmate, sibi licet simillimo, & alioqui juxta Galeni mentem, aptissimo, ut in cruorem totaliter transmutetur. Nonnunquam quoque doctrinæ de quatuor humoribus oblitæ, eundem muccum, non am-

plius phlegma, vel pituitam propriè: sed recrementum cerebri, velut proscriptum hostem, à digestione resultantem superfluitatem relegarunt. Suæ illas illius doctrinæ meritò puduit; quia muccum agnoverunt excrementum ultimæ digestionis: non autem humorem amplius in heparte productum, velut cruoris partem unam de quatuor. Repugnat quippe excrementum humori vitali. Nutant ergò sæpius, atque vacillant, hæsitantque iterum, dum muccosum hominem (ab isto videlicet stercore, morbosoque affectu,) phlegmaticum promiscuè indigetant, ejusque deinceps vires, ingenium, mores atque fortunam, inde metiuntur, & augurantur: Interim infausta sunt initia Scholarum, quæ ab excremento sibi cognito, pituitæ essentiam, existentiam, proprietates, elementorum & humorum constitutivorum nostri denominent. Phlegma enim quod sub Corizæ initium, depluit è naribus aquosum (ut ajunt) & tenue, post dies aliquot, spissius atque flavum fit, eo quod assiduata caloris coctura inspissetur. Quasi integro forte quadragenario absque corruptione sui, vacuo cranio, inspissationem, ut summum bonum, exspectasset! nec alioqui tenuius, sat rimarum pro exitu reperiret! Hæc somnia non merentur redargutionem, nisi seria credulitate, medendi methodum, in mortalium perniciem transtulissent.

2. Fateor equidem, me sub tyrociniis credidisse, muccum, si non unus de quatuor humoribus oriundus, esse saltem excrementum digestionis cerebri. Ast dein *liberiore indagine* à Scholis desciscens, cœpi contueri, quod æstate mungam raro, hyeme verò frequentissimè. Attamen cerebro utraque statione, ejusque functionibus ex Dei gratia, æquè validis potior. Consideravi enim propterea, cruorem hyemalem, æque vividum, atque illum, quem æstate conficio, (vita nempe in sanguine per Sacra locatur:) & digestionem tam cerebri, quam aliarum partium, æque salubrem, quia completam, esse. Quæ non sic se haberent, si cerebrum quatuor ad minimum uncias, quotidiè excrementi, ac proinde uncias sedecim de cruore depromeret, pro solo sui nutrimento, & tantæ pituitæ abundantia, (præter illam nempe, quæ in alito remansit pro alimenti pignore,) quas uncias alioquin æstate, in cruore relinqueret. Vel si id rentur fieri exquisitiore digestione Cerebri: vel si malint, Cerebrum ob aeris hyberni injuriam, male dispositum; ac quomodocunque sumatur, necesse est saltem muccum causari ab indispositione aliqua: non ergo ab abundantia pituitæ, adeoque à vitio jecoris, ut neque ab exquisitiore separatione pituitæ hybernæ, & æstivalis neglectu. Nec demum indispositio ista obvenit cerebri vitio, ut neque cruoris. Quippe id repugnat propositæ thesi. Ergo aliunde idipsum manat. Etenim si ista recrementa remanerent in cruore, vel cerebro per æstatem, quæ secus hyeme excernuntur: Locus deficeret hospitandæ pituitæ, tota æstate collectæ.

3. Hinc in Thesin pono: Muccus narium aquosior, ac copiosus, & proinde continua ejusdem emunctio in hyeme, non autem in æstate. Unde consequens, id causari ob stationem intemperatam. Quæ si occasionaliter lædat cerebri digestionem, id erit, vel per totum cerebrum, vel in inferiore ejus plano, quà frigus ferit. *Si per totum noxa sit*, læderentur unà cunctæ cerebri functiones, imaginatio, discursus, &c. Quod est falsum. Nam denotaret ambientis superioritatem super spiritum, functionum omnium fontem, atque rectorem. Deberetque tum muccus fieri & descendere à cunctis intimis, connexis, minimisque cerebri particulis, & non tantum ab iis, quæ immediatè ab intrante quatiantur aere.

4. Unde liquet, muccum esse dumtaxat excrementum infernarum partium cerebri, degeneratum ex totalitate alimenti, priusquam aleret. Non autem esse excrementum, digestionis ultimæ superstes, quod roris modo, per minima dispergi in partes solidas asserunt. Nam & hoc, à cerebro non minus, quàm à toto, æqualiter vapore tenus exhalat.

5. Si ergo muccus naturaliter à causis occasionalibus externis, & noxiis tempestatibus suscitetur, habeatque causam sui effectivam circa planum cerebri, qua via aerem attingit, Non autem à frigore: Id namque sonaret, cere-

cerebrum victum, superatum, ejusque potestates velut extinctas: ergo convertitur materia mucci, (quam laticis, simulque alimenti docebo suo loco,) ob bonū & ordinarium finem. Quæ materiæ illius conversio, cum naturalis sit, obtenditur, tanquam lorica, parti à frigore perculsæ. Cumque materia sit vitiata, per aeris injuriam, non sanè adhæret: verum ut continua aquæ gutta stillat. Hanc ergo potestatem, mucci effectricem, custodem voco. Quod sic jam suppofuisse, sat esto.

6. Porro excrementa alvi, & vesicæ, sunt totius, & partium quibus fiunt & gliscunt, superfluitates quidem, ab intrò sui superfluæ, atque inutiles. Sudor vero & insensile effluvium, sunt recrementa, jam ultima digestione facta, expulsaque post extremam finium suorum defunctionem. *At muccus est, generis neutrius.* Fit enim à custode tantum; lacessito quidem: sed qui partem ut defendat & obliniat, crudiorem laticem, & simul cruorem sic commutat: estque ejusdem illa commutatio planè naturalis, ad bonum finem ordinata quamdiu à benè constituto custode oriunda. Equidem magnopere saltem demiror Scholarum per tot secula somnolentiam.

7. Quod quia cernerent muccum stillare per nares, idcirco repente statuto indubio decreverint, eundem nil aliud, præter cerebri excrementum esse. Imò quicquid per screatum, tussimque extruditur (quia colorum paritas oculos illarum falleret,) dictarunt, nil nisi deciduum cerebri excrementum. Nec enim semel obiter inquisiverunt: Si sit excrementum cerebri: ergò debet esse residuum ultimæ digestionis. Quando scilicet sanguis, postquam factus est humor alimentarius, distributusque roris more, per æqualem cerebri massam, ibidem non quidem consumeretur, jam prius licet assimilatus substantiæ cerebri, ac per insensilem transpiratum, absque omni sui residuo expulsus per poros abiret: Sed labe prorsus heteroclita, postquam muccilaginis spermaticæ (iisdem nempe nutrimur, quibus constamus,) sortem induisset, quasi revocatus muccus, è longinquis heterogeneitatis anfractibus, collectusque tandem in abacum propè nares expelleretur. Etenim qui tantoperè de usibus partium, sibi od. ximum beneplaciti risus concitarunt, ne semel quidem attigerunt, quæ tanti abusus causa, in hac digestione esset. Quoniam si excrementum sit superflua pars digestionis, cur senex, plus sanguinis (quia plus excrementi emungit,) quam dum esset juvenis, consumeret in suo cerebro? Ergonè sanguis jam semicoctus, ac vitalis, in similarem spermatis substantiam, tum demum corrumpitur? Indeque revocatus à dissitis, undecunque cerebri, minimisque reliquiarum atomis colligitur? Itanè hæc quotidie in sanis peraguntur? estque alienata sanguinis corruptio, simul cum sanitatis fruitione? Quidni idem contigit reliquis visceribus, quod capiti? Quid si unciæ tres dietim emungantur mucci, an fortassis sanguinis boni decuplum (*puta uncias quadraginta pro cerebro, totidemque pro reliquis ad minimum partibus,*) remansit, ut ibidē roris modo conspergatur? Quo enim privilegio, quavè necessitate exlex cerebrum gaudet, viscus adeò nobile, ut citra noxam, tantam toleret suæ Oeconomiæ quotidianam stragem? Confusionem corruptionis & alienationis? Quo pacto in media transmutati cruoris via, ad spermaticam vitalemq; muccilaginem, tam ordinaria exorbitatione cerebrum deviabit, atque digestionis abundantis errore corrumperetur? An non enim vel indè liquebat usus alterius, nondumque sciti necessitas, quæ non undecunque ex abditis (paritate nempe identitatis substantiæ ipsius cerebri & digestionis per totum æquabilis) minimisq; cellulis, ordinato motu, suum ac proprium alimentū corrumpentibus, retrorsum, eadem vi, qua intraverat, remearet, ut jam in excrementum abiens, intra abacū adunirretur? Id enim si medio digestionis, laborisve metu, contingat, jam id non potest non inexcusabilem prodere corruptionem, cerebro natalem, Vel si in fine illius digestionis id accidat; præter enim heteroclitā, eandemq; & ordinariam tam alienatæ digestionis normā, jam quoq; cursus, tractusq; cruoris in remotissima, similiariaq; cerebri, recursusq; excrementi, à sanguinis relicto residuo, erunt vani prorsus labores, crudelis digestio, intolerabilis error, quotidianusque atque stultus cerebri labos.

8. Si enim quicquam horum sit verum, reor cerebrum miserrimā totius corporis tabernam: majore nimirum alimento egere, intentius molestias atque labores cerebri augeri, quo minor, tardior, segniorque est capitis vis, efficacia & digestio. Quid enim cerebrum eò compulisset, quod dum viliores partes, suum ritè conficiunt alimentum, probeque absque ullâ residuitate, totum in aera dispergunt: solum verò miserumque cerebrum, tam copiosa mucci alluvione, suum alienasset, vividumque alimentum?

9. Transeo adhuc Catarrhorum nugas, depluentium tam largo continuatoque imbre in thoracem, totumque corporis habitum. Quo pacto enim constabunt salvæ principes potestates, quas in capsa cerebri morari volunt; dum tantus rumor, confusio, digestionisque tam abundans *est diversio, tumultus nimirum redeuntis* mucilaginis & sanguinis euntis expressè ad sui corruptelam?

10. At ne semel hucusque cogitatum est, undè tanta prodiret mucci copia: sed Epimenidis *somnium dormiverunt Scholæ, velut loto pastæ*, modò lucellum è credito Catarrho thesaurizent. Nec est enim ordinarius muccus è cruore. Idque facilè notare potuissent Scholæ, si subscribendo nugis non essent assuetæ. Siquidem à magna siti, largus potus statim in gutture stagnantem parit, loco salivæ, muccaginem. Sicque gutturis affectus morbosi, statim omnem salivam inspissant.

11. Ideoque facultates, quas à necessitatis suæ usu, Custodes voco, non mirum à tota harundinum nostrarum propagine, naturaliter ad se alium liquorem, præter cruorem (quem ideò primus laticem voco, & describam particulari syrmate,) allicere, suosque in fines adoptare: non infelicius nimirum quàm renes, à cruore lotium separant, & ad se trahunt. Lotium enim hic inculco, eo quod non sit excrementum renum, quasi residuum foret renis alimenti, vel suæ digestionis patratus error. Idem proinde judicium de mucco sero.

12. Itaque in Coriza, quamdiu malum sævit maximè, estque ferocior boreas, eo quoque muccus est aquosior, sub pari tamen cerebri digestione, sensuumque tam internorum, quam externorum valetudine. Laudatur igitur spissior, tenacior, parcior, flaviorque muccus sub finem digestionis (ut ajunt.)

13. Tum demum considero, è pauco cerebro nostro tantum excrementi quotidie sequestrari non posse propter ineptitudinem cruoris nutritii, maximè quod hepar, nullum de se excrementum, deque suo nutrimento proferat. Nutritur tamen, deberetque par digestionum fortuna & excrementorum æquale pondus proportionaliter gliscere in cuncta viscera.

14. Tandem memini, solidorum nutritionem fieri, cum totius cruoris transmutatione in alimentum, citra segregationem puri ab impuro, (quippe quæ nimis molesta esset ossibus, nervis, visceribus, &c.) nec solida proin aliud in sui alimentatione excrementum præbere, nisi postquam fami partium, liquor alimentarius satisfecerit, totus æquabiliter consumitur, in perspirabilem aporrhœam. Id est: Excrementum solidorum omnium non fit, dum nutritio *est in fieri, sed tantum in facto* esse. Nimirum tum exhalat totum, juxta Scholarum consensum. Ergò siquidem cerebrum teneatur legibus solidorum & viscerum cunctorum, quas præscribit Archeus: Cerebri non erit muccus, nec aliud edet loco excrementi, quam quod per diaphæresin, totum aliorum more exhalat.

15. Denique excrementum est relativum ad *digestionem in alito factam*: eo quod eandem supponat. At nihilominus, muccus non est præfatæ digestionis excrementum, vel desineret vitalis Archei univoca esse in digestionibus similarium opera.

16. Quin etiam si muccus esset excrementum cerebri, colligeretur à toto undequaque, & ad similem cellulam sese reciperet; non autem ad pelvim. Sed difficilis esset mucci (id est. excrementi communis, & totius cerebri,) collectio ab imperceptibilibus ac minimis partibus singulis cerebri, quin plurimas post se relinqueret obstructiones, &c. quæ tamen nunquam obviam veniunt: præsertim quod cerebrum, paucis & exilibus venis, per suum corpus nutriatur,

tur, nec appareant ductus, vel canales, quibus muccus deducatur.

17. Similiter & medulla spinalis suum pariter haberet muccum.

18. Eumque dum evacuare niteretur, id fieri deberet vel supernè per quartum cerebri sinum, vel deorsum cadens, (ut corpus alioqui fluidum vita orbatum, natum est decidere semper,) oppilaret nervorum moventium commune principium, ac potissimum, quia muccus lentorem mucilaginis habet, non esset sequax, quin de se semper relinquat tristem oppilationum formidinem.

19. Denique muccus, quomodocunque sumtus & tepore agitatus, nunquam citra residuam sui fæcem totus avolat aut insensiliter dispergitur: sed assumto ejus vapore, planè induratur in tophum. Adeoque est inutile, imò impossibile excrementum solidi cerebri, sive de toto simi lari ejus. Repugnat nempe prorsus densitati cerebri, quod cum non sit canalibus apertum, undequaque deberet tamen tenaci excremento ubilibet esse continuò refertum.

20. Tandem ad fines respiciendo, quorum ergo res quæque à Creatore est condita: Non apparet sanè scopus ullus, quare cerebrum muccum, ut suæ digestionis superfluum excrementum paret, & à reliquis visceribus se exlegem faciat hactenus. Nam totus liquor alimentarius tandem sequestratur è toto corpore per insensilem transpirationem, absque ullo sui residuo.

21. Cum ergò tam conspicua mucci sit imparitas in hyeme & æstate: non potuit ea, ab interno mistionis fundamento, sed aliunde venire. Adeoque muccus non est stercus cruoris, multò minus cerebri. Contingit enim benè valenti & dormienti, per octo & amplius horas, nequicquam mucci ejicere: sub qua tamen periodo, cerebrum integram absolvit digestionem: quantò magis, quod facultates naturales cerebri, ut & totius corporis, nunquam ferientur. Non ergo muccus est excrementum rei, nec fi digestionis naturalis intento. Nec excrementum peregrinum, sparsim per cerebrum collectum, relatumque in pelvim, suum naturale emunctorium, nec digestionis vitio fabricatum. Cum alioqui morbum continuum, ac præsertim hyeme, cerebrum pateretur.

22. Ergo concidunt Scholarum testimonia pro pituita, dein catarrhi fundamenta, atque tandem, quæ à methodo medendi ab utroque præcedentium depromuntur subsidia. Erratum scilicet in indicationibus causarum, atque remediorum de mucci materia, efficiente, exordio, loco, ductu, lapsu sive d cubitu.

23. Quocirca opportunè notandum, inprimis oculos sanos nulla habere excrementa aut sordes. Amarum autem quod aures sudant, exiguum est benè valenti, estque exhalatum ultima digestionum periodo. Quod satis obvium fit: siquidem quo profundius intra aurem scalpseris, eo minus sordium reperies; in signum, *quod fuligine tenus foras properet. Non secus atque pedum digiti suum colligunt diffluvium, pelli furfur adnascitur, &c.*

24. Enimverò aer qualibet tempestatum procella & alternatione debebat immediatè intro trahi, tam ad pulmonem, quam ad odoratus organum. Proindè rerum parens, fines atque dispositiones accommodans suis usibus, necessitatibusque, tanquam scopo directo, statuit infra, in confiniis ultimis cerebri custodem unam, atque alteram in larynge: Potestatem, inquam, ante me neglectam, cui proprium esset, quoties aeris inexcusabilis injuria partem utramque adoriretur, quod toties è latice & cruore crudiore muccum, tanquam vestem utque interstitiam objiceret: in quem aer ferociens partim deposita primi ictus inclementia mitesceret, partimque conceptam ab aere labem, intra se conciperet: partimq; stigma, si quod forte parti impressū foret, sufficienti mu co elueret.

25. Idque inprimis Coryzæ inscriptum legitur. Nam offendiculum vespertinæ auræ, aut frigidioris boreæ flatus suppono occasionē dedisse, ut custos objiceret suum muccum, qui exorbitans os spongiosum, (per quod odoratus organum suos odores recipit,) obsidet. Quem errantem & aquosum muccum, primum copioso latice eluere custos conatur. Dein ubi hoc sibi irritum fit, parit tenaciorem muccum, dum nimium alter in osse ethmoides glutinosior factus est.

26. Pariter & raucedines objecto per custodem mucco contingunt. Etenim custos potestas delegata, ut aeris injurias frangat, partemque muniat à feritate per errorem, jam laryngem afficit, eique affigit muccum pro tunica. Tum tanquam sui erroris pœniteret, primum aquosa ac dein glutinosa parit excrementa, quibus eluere intendit sordes oppositas.

27. Id autem quod de raucedine in initio gutturis jam statui, idem censeatur si demissius asperæ arteriæ truncus sit obsessus. Ubi nempe per tusses expectoratur, quod ante jam de raucedine dixi. Muccus ergo narium supernè stillans, prout & is qui per tusses exscreatur, à custode facultate ortum capit, excrementum quidem in se utile, at ab errore custodis nocuum. Has autem potestates, ad utramque januarum aeris valvam collocatas, custodes voco, & errantes sæpius, dum ob frequentem cum exteris injuriis luctam non ritè exsequitur sua custos.

28. Non est tamen custos sub quaternione facultatum (attractiva nempe, digestiva, retentiva & expulsiva) numeranda. Siquidem nedum sua expellit, sed & sua fabricat, & quidem sola excrementa, quæ nec fiunt per digestionem, sed per abortivam vim.

29. Propterea Scholæ hanc utramque facultatem, cerebro atque pulmoni ante fores præfixam neglexerunt, penitus, & utramque soli cerebro dicarunt, hujusque intemperiem etiam in optimè sanis accusarunt duntaxat.

30. Quamdiu custos rectè valet, atrocitatis aeris victrix superat, dum vero ob perfractum robur, primæ suæ destinationi ex voto satisface re nequit, saltem multum mucci fabricat, ut conceptam eluat labem, quam primitus non fuit separando. Custos ergo differt à digestiva & œconomica proprietate cerebri. Atque unam lædi contingit, sospite permanente altera. Quam veritatem nobis sternutatoria deteguntque statim post expeditum vicinum muccum concitant meras aquositates, à custode irritata partas celerrimè, adeò ut tandem, si acrius fuerit sternutatorium, cum tenui mucco procidant cruoris fibræ, emungaturque aqua falsa è rubro pallescens. Juxta Proverbium: *Qui nimium emungit, tandem sanguinem elicit.* Rubens enim cruor cœpit subpallescere, qui per sternutationis molestiam præcociter prolectus est, alioqui muccus fuisset.

31. Custos ergo inprimis testatur, Divinam providentiam utrique viscerum prospexisse, in tam prompta atque frequenti necessitate. Effectus quoque produnt, non quidem digestionis cerebri ac pulmonum: sed propriæ potestatis, quæ nec morbosos parit effectus, nisi à scopo deviet.

32. Falsum est itaque, Coryzam sanam dixisse; tanquam sordium emunctricem. Jam enim custodis utriusque officia, atque errores obiter tetigi. Nunc porrò in confirmationem datæ Doctrinæ exorbitationes errantis custodis explicabo, ut præcipuè propter atrocitates aeris occursantis, custos suam suscepit præfecturam, ita easdem quoque moderatur, materiam assumens suis parentem functionib. ex massa nempe totius, laticis videlicet, & cruoris. Quæ Doctrina quantumvis novitatem dicat, & ob id difficultates secum gerat, attamen seculorum ignorantia, nequaquam veritati præscribere valet. Inprimis enim prompta materiæ multiplicitas sub errore custodis, ostendit eandem non esse excrementum cerebri, sani alioquin & fortis. Aliunde ergò suscitatur instinctus parandi muccos celeres, promptos, & diversos. Sunt nimirum potestates, ad eluendum sordes atomorum aeris, ideo ad fores, vel limen viscerum, aeri perviorum, collocatæ. Bellè sanè ac ordinatim singula procedunt, quamdiu custos non suos excedit limites. At cum humana omnia sint ruinis exposita, ubi quotiescunque custos deviat à scopo, statim Coryzæ, raucedines, tusses, &c. miserum in modum nos invadunt.

33. De gravedine Coryzæ jam sat dixi, nunc porro de tussi dicam. Tussis oritur ex sensu noxii infestantis laryngem ab sui initio, usque in pulmonum profunditatem. Infestant nempe fumi, fuligines, exhalationes acres, minerales, itemque vapores uliginosi, fœtidi, &c. Superat demum vim hospitii, frigus atrox, quasi tendens ad exstinctionem hospitis vitalis. Tussis ergo, effectus est sensationis, etenim mox atque spiritus, partibus illis insitus, gravatur molestia forinsecus insiliente, statim custos suo fungitur munere. Anonyma quippe ista facultas, promtè è massa laticis advocat quantum sibi opportu-

num videtur, idque transmutat in muccum, quem roris more extundit ad laryngem, quo minus injuria aeris ipsam partem solidam nudè atque immediatè afficiat, verum frangat sese ad præfatam mucci tunicam.

34. Sed ah! ubi vel externa injuria maior est quam quæ se sinat sic deliniri, altiusve ferit ipsam laryngis, aut pulmonis substantiam, jam titubat custos. Nec solum desumit auxilium abs latice, sed ipsam proximi alimenti substantiam alienat, deviatque in muccosam colluviam, tantum sc. visceris proximo alimento viciniorem, quanto altius ad colorem ex flavo rutilantem, & rubedini vicinus accesserit, reditque ab illo lapsa, in pristinum, dum à rufo, ad flavedinem paleæ, atque indè demum ab albuminis ovi similitudinem propius appropinquarit. Hinc vice versa in hecticis, cruentus evadit muccus, & cinerum obscurorum colorem assumit. Dum ipsa met alimenti substantia abscedit transmutata, deficientemq; ibidem vitæ integritatem pandit. Tunc nimirum fœtidus cadaveris incipientis odor in anhelitu, deliquia prodit Archei pulmonarii.

35. Muccus itaque interstitio inservit inter adventans noxium & vires hospitii. Quare stimulum suæ expulsionis habet advexam salsedinem, ut sensationem laryngis proritet. Suntq; tusses siccæ, in paucitate mucci salsi.

36. Quia autem senium æquiparatur defectui, estque pulmo primum deficiens (ut supra,) hinc tusses senio, velut ex proprietate geniales, vixq; silent, cessant, aut compescũtur, restaurationē non admittēte natura exoleta. Hæc de Tussi.

37. De remedio illius, nil somniatum, quod proficuum sit. Primò namque decocta herbarum, Tussilaginum propinarunt, at quam infausto eventu, quæque domus luget sua propemodum detestatur. Decocta demum minus feliciter usurpata, medentem meditari fecit de tabulis sacchare confectis, in syrupos denique atque illinctus recesserunt, sperantes (ridiculum id suo loco ostendi,) lentè deglutiendo, salivam cum eclegmate delabi per rimam vocis, in laryngem. Nec retrospiciētes, majoris fore ærumnę strictură anhelitus, tusses, præfocationē, atq; expectorationem, ob alieni hospitis admissionem, ipsa quam fit tussis, proritās tam infausta juvaminis figmēta. Quę alibi ex instituto ad longū aperui.

38. Ah! & miserum subiit remedium de pulmone vulpis, quo animalculum diuturni sui cursus potestatem, quam vivum possidebat, saccharo post suam mortem impertiatur. Nesciæ enim penitus Scholæ, harumque dispensatoria, quod pulmo sit tantum aeris cribrum, nec quicquam prorsus adminiculi ferat, ad motus diuturni inspirationes. Nesciæ inquam quod claudicanti, vel paralytico, nil tribuat solaminis, & si pedibus leporis, aut cervi vesceretur quotidie.

39. Successit demum turba chymica, quæ dum cerneret solum arescere, & sterilescere, ubi sulphur vivum crescit, (vivum autem voco nudum, quodq, non è pyrite, vel aliunde exigitur,) speravit pariter muccum, custodis prolem, exsiccari per sulphur, quod Scholæ flore sulphuris peragere sperarunt. Illud alii itaque sublimarunt ab Aloe, croco, myrrha, & tosto vitrioli. Alii vero calce & alcalibus solvere deinceps tentavarunt, quod lac ejus (fœtidum sanè) nominarunt: Sed id fidem amisit, postquam lac, imò sulphuris flavus liquor calce paratus, affuso aceto rursus ad se pristinum sulphur rediret. Varia nempe larva stomacho imposuere, ut defectus custodis in limine laryngis sitæ, apprehensasque nocuorum lituras restaurarent. Sic nempe ægrorum spei, & crumenæ diversimode delusum est.

40. Non nego quidem sulphur aptè resolutum Asthmati subvenire. At istud Asthma, non est hospes pulmonis, ex idiopathica epilepsia ejus oriundum, quorsum nempe ista sulphura non habent introitum. Sed illius Asthmatis nidus est circa stomachum; (Quod infrà docebo,) quorsum quoque auxiliatori sulphuri est introitus. Porro sulphuris flores venales, ex vena æris. Lento quippe igne ustulantur venæ, ut sulphur indè furtivum abigant. Nam alias sulphur magnam æris prædam raperet. Valorem ergò ejusmodi remedii quisque trutinet, qui noverit, cur Arsenicum nomen fumi metallorum adsciverit.

41. Profectò pulmo, festinus, in sui perniciem auscultat, difficilisq; est admodū labētis vitæ restauratio. Pulmo quoq; ab alimentis vix opem nanciscitur, quæ per tot digestionum officinas, nativæ suæ indolis dotes dudum deposuere, antequam ad pulmonem intrent. Parumq; est, etsi tantillum pristini odoris, è suo concreto, in vita sui media, reservarint. Est nēpe id sat inefficax, & restau-

restaurandæ debilitati impar. Idque in pulmonis potissimum diversorio tantò est apertius, ubi vis custodis, pro lubitu, propria alimenta proximè assimilanda retorquet, alienat, & corrumpit. Quapropter ab hoc scopo abdicavi mineralia (exceptis majoribus arcanis) utpote quæ nec aditum habent, nec familiaritatem contraxere, cum pulmonum Archeo insito. Remedia alio qui per classes examinavi singulas, & singularitates spoponderunt vulneria illa, quæ Archeum pacant, à corruptione demum divertunt, hincq; furores vulneri solitos compescunt. Non autem quod illa sperem in pristina sui potentia, pertingere posse ad pulmonem aut laryngem, (prout alibi ex instituto commodius propalabo.) Ast saltem meditabar, quod etsi tussium defectus, non essent continui separationes, ut neque sputa essent pus: Attamen potio vulneraria, quæ toti hospitio humano cederet in alimentum ejusmodi, quod per se restaurandæ exorbitationi tam Archei, quam custodis materialiter & efficienter incumberet.

42. Custodis ergo utriusque necessitas magna fuit, ad detergendum inspiratas sordes, quæ alias iatro adductæ, libenter se humidis costarum parietibus affigerent, totusque thorax inde luto mox oppleretur. Quocirca tam in limine laryngis, quam ante olfactus organum, exsudare debuit muccus, qui sordes illas oppositas exciperet. Muccus inquam, fuit necessarius, & non aqua, quia mox guttatim in fundum properaret. Debebant autem partes internæ madere, ne continuo aeris inspiratu dehiscerent. Idcirco continuum madorem vis quædam distributiva, qualis est, quæ salivam dispensat, adesse debuit. Madorem inquam moderatum ac lentum, è massa laticis mutuatum esse oportuit in sanis: Sed ubi custodes malè se habent, continuo plorant partem proprii alimenti, quod sibi assimilare debebant. Id nempe diversimodè alteratũ in forma aquæ, vel etiam muccil iginis diaphanæ vel opacæ, juxta varietatem passionum, quibus auscultarunt custodes.

43. Difficillima est autem custodum restitutio è debilitate, perniciosiorque laryngis, quam narium, quia tabem minatur, semper hiat & copioso aere infestatur.

44. Tandem mihi nunquam satisfecit, quod muccus narium, quanquam colore, gustu, & adspectu à mucco tussium non multum dissimilis, idem esset, qualis ab internis pulmonum calamis expectoratur. Non potui enim mihi persuadere, quod è duobus visceribus tam diversis, idem muccus prodiret, (etenim si idem atque consimilis, ergo unicus muccus ille non amborum est recrementum:) Itaque ut custos bene se habens, vix aliquem producit muccum, illumque saltem juxta opportunitatem, ita lacessita parit muccum secundum suam indignationem, & recipientis visceris proprietatem. Arrepto scil. furore in suo mucco parit falsum, mordax, acre, virulentum, in quali & quanto modum excedens. Hinc namque laryngis erosiones atque inde tabes, cruenta sputa, &c. Etenim etsi vomica pariat varia apneumata, & pectoris stricturas, vix tamen tusses tabidas. Has itaque suspicatus sum ex læsione asperæ arteræ prosilire.

45. Quod autem custos non attingat cerebri quidditatem, conjicio ex juvene robusto mihi noto, qui manè ac serò quotidiè miseris subest screatibus per annos aliquot: Interim cerebro, nervis & musculis sat validus. Ubi autem una facultatum est insigniter læsa, altera verò nequicquam, necesse est ambas propriètate & essentiis diversas. Quapropter saltem custos laryngis & capitis longè dissident.

46. Aer ergo postquam per pulmonem in thoracem deductus est, ipsumque septem transversum (quod diaphragma nominatur) deorsum in formam circularem detrudit, ejus poros penetrat, transcolatque b bitum aerem diaphragma ideo. Quod sat docent odores aliquot naribus hausti, ac tandem per ructum redditi. Sic namque fumus carbonum vomitum citat, citiusque stomachum quam cor affectat, Imò odor cadaveris longè post sentitur circa stomachum. Sic & prægnans fœtum mortuum gestans, ipsum cadaver olet anhelitu. Odor enim ille per uterum atque diaphragma transiens, docet anhelitum, non solo cordis refrigerio, sed toti inservire. Sic quoque ex tabaci fumo stomachum flavedine tinctum, propter fuligines, ostenderunt alii. Ita & laxantium perceptorum odores, licet ipsa pharmaca saccharo & aromate pallia-

ta

ta sint, horret stomachus, quia odoratu suo eosdem odores percipit. Ergo si odor, etiam aer ad stomachum recta pergit, pestis ipsa per inspiratum anhelitum introducta, plerumque circa stomachum cuditur, idcirco vomitus, dolor capitis, sopor, &c. stomachum affectum incusant, & ostendunt.



# IMAGO MENTIS.



INitium Sapientiæ, timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis & vitæ æternæ. Sapientiæ verò finem, modernorum plurimi, rentur cum Stoicis, esse cognitionem suipsius. Ego, finem ultimatum Sapientiæ, totiusq; vitæ nostræ cursus bravium voco charitatem, quæ nos comitatur, postquam cætera nos deseruerint. Quapropter etiam cognitio suipsius juxta me, est duntaxat medium ad timorem Domini. Et cognitio vitæ, cognitionem animæ præsupponit. Siquidem vita & anima sunt velut synonyma.

2. Enimvero de fide est, hominem ad imaginem Dei creatum, ex nihilo in creaturam viventem, ejusque mentem nunquam perituram. Animas vero reliquas, cum vivere desinunt, abire

ire in nihilum. Cujus differentiæ pondera, alibi de ortu formarum.

3. Ast hactenus non sat constat, in quo ista similitudo cum Deo, nostri Archetypo consistat. Dicam quæ sentio, sub humili subjectione Ecclesiæ. Nulla est cognitio onerosior ea, qua anima seipsam comprehendit, licet nulla sit utilior. Eo quod tota fides basim stabiliat super animæ indelebilem substantiam. Reperi quidem plures demonstrationes, circa hanc veritatem libris divulgatas, at earum nullam prorsus propter quid, respectu Atheorum, unicum & constans ab æterno Numen negantium. Plato equidem tres statuit Atheorum classes. Unam nimirum, quæ nullos credit Deos: Alteram dein, quæ Deos quidem admittit, nostri tamen incurios, rerumque parvarum spretores, ideoque & nescios: Tertiam tandem, quæ quamquam Deos ac rerum minimarum gnaros credat; tamen minima precatiuncula flexiles atque indulgentes supponit. Creberrimum hoc genus Atheorum, inter Christianos hodie, præsertim qui se profitentur perfectissimos. Audent nimirum quidlibet. Onera humeris aliorum gravatim imponunt, quæ ne digito attingunt; credentium loculos emungunt, ac morientibus cœlum venale exponunt, rebusque secularibus, atque ignotis politicis sese ubique immiscent, quatenus Religionem rebus politicis nupserunt. Seque ludimagistros, ut puerorum classibus instruendis præfectos cernunt: ita & Reipubl. clavo se aptos ingerunt nescii.

4. Supremus utique optatus meus esset, ut Atheis permissum esset, unico saltem momento degustasse, quid sit intellectualiter intelligere, quo mentis immortalitatem, velut tangendo, sentiant. Ego saltem regulas, aut modum lubens ignoro, quibus possem intellectum alterius illustrare. Contristor tamen merito, quod qui studendo inquirunt semper veritatem; nunquam tamen ad ejus scientiam perveniant. Quia littera inflati, charitatem non habent: sed avaritia & ambitio in illis occultat Atheismum.

5. Jamdum autem didici, quod mens nostra nequicquam intelligat per imaginationem, nec demum per figuras, aut imagines, nisi miser atque ærumnosus vacillantis rationis discursus accesserit. Ast ubi anima seipsam, vel in seipsa intellectualiter comprehendit, deficit ipsi ratio, & sui ipsius imago, qua sibi seipsam repræsentet. Id est, anima nequit seipsam apprehendere per rationem, ut neque per imagines. Postquam cognovissem, quod veritas essentiæ, & veritas intellectus, se penetraverint in unitate & identitate: scivi intellectum esse rem quandam immortalem, procul à caducis separatam.

6. Equidem mens non sentitur; credimus eam tamen esse intus, non fatigari, nec morbis agitari. Somnus ergo, furor, ebrietasque non sunt mentis immortalis læsæ symptomata: sed asseclæ vitæ, animæ sensitivæ passiones dumtaxat. Nam & bruta, ejusmodi passiones etiam tolerant. Nec enim existimo æquum, rem immortalem pati à caducis, hisque substerni aut superari: Etenim mens sentit, & tolerat cruciatus inferni: non tamen superatur, ut neque extinguitur. Ita caduco lumini nexa, patitur à caducis.

7. Verum ut mens est in nobis, nec tamen à nobis sentitur: ita ejus continuæ & inconcussæ operationes, sunt insensibiles. Nam quod in se est sensibile, nequit prorsus esse spirituale, ac merè abstractam. Enimverò tamen etsi videatur nobis, nos nil intelligere per totalem discursuum abstractionem, & sequestrationem ab omnibus, quæ sub sensum, sub mentem intellectumque cadere possunt, (idq; subter initia contemplationum:) agit tamen in istis mens, suo modo insensili, & efficacia spirituali. Quod sic percepi. Confitens namque, sæpè non sentit contritionis effectus, doletque apprimè illius suæi nsensilitatis. Interrogatus tamen, an peccare vellet: responderet fortassis, se malle mori. Est ergo confitendo, insensilis mentis operatio, supernaturalis fidei effectus. Quia actiones intellectuales, alterius sunt Magistratus clientes. Prom nempe docent mystici, in sola fide, absque discursu & cogitatione, mentem plus operari, ac operando, etiam plus proficere: quam is, qui multis verbis orat & discursibus sibi compunctiones excitat. At felix ille, cui permissum, istas insensiles mentis operationes percipere, easdemq; reflectere in & super potestates animæ sensitivæ: sicut orditur fides opera-

tiva. Utpote hæc plerumque sui vestigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem, cum gratia.

8. Athei & Christianorum Libertini, primi rident in nobis, ceu ficta in Dei imaginem, vel nos ad Dei imaginem creatos.

9. Alii verò secundæ classis Athei, credunt non solum nos ad Dei imaginem creatos: sed in nobis, identitatem cum immenso atque increato Numine fingunt. Nec hominem à Deo, in substantia alias differre, quàm partem à toto: quodque initium habuit cum non principiato. Non autem in essentia, aut proprietate interna.

10. Id quod sanè præter blasphemiam, stolidi dates habet plurimas. Siquidem quicquid incepit, eo ipso est creatura. Involvit autem impossibilem imperfectionem in Deo, posse aliquid præter se creare in substantia, aut essentia sibi compar. Nam etiam per Philosophiam constat, singulas partes infiniti, necessariò omnino esse infinitas: non potest autem creatura, secundum substantiam, esse magis infinita, quàm fuit secundum esse, exsistere & durare, compar æterno enti: stultumque est ergo credere, animam esse partem substantiæ divinæ, aut illi essentialiter similem, quæ potestate, magnitudine, duratione & gloria, ex nihilo incepit. Si ergo Deus, non potuit facere animam humanam, tanquam suæ divinitatis partem, cum infiniti nullæ sint partes, aut minoritates: non est igitur anima ejusmodi à Deo facta. Ergo ex nihilo sponte effluxit, seseque alias fecisset, antequam fuit. Immensum ergo errant, credentes quidditatem imaginis divinæ, sitam in mente, per substantiæ, essentiæque identitates. Cum distent ab invicem undecunque, termino infinitudinis. Sponteque in nihilum mens humana laberetur, unde incepit, rediret, ac dissolveretur iterum: nisi per divinam bonitatem in esse conservaretur. Habetque mens permanentiam æternam deinceps, non à sui esse, sed ab essentia æternitatis, sibi gratis donatæ, & conservatæ. Itaque aliunde, & infinities se potentiores.

11. Sat ergo, Quod mens sit substantia spiritualis, vitalis, & luminosa creatura. Cumque luminum vitalium sint plura genera, atque species: lumen istud mentis, in eo à cæteris vitalibus discrepat: quod sit substantia spiritualis ac immortalis: reliqua autem lumina vitalia, non sint substantiæ formales: quanquam sint formæ substantiales, ideoque per mortem in nihilum recedant, non secus atque flamma candelæ.

12. Mens autem ab Angelis differt, quod sit ad imaginem, ac Dei æterni simulacrum. Habet namque mens istud lumen, substantiamque luminosam, ex dono creationis, cum ipsamet sit lumen istud vitale. At Angelus non est ipsum lumen, nec habet lumen geniale sibi internum: sed est speculum luminis increati. Adeoque in eo deficit, à veræ imaginis divinæ perfectione. Alioqui namque, cum Angelus sit spiritus incorporeus, si ex se esset luminosus, perfectius Dei imaginem exprimeret, quam homo. Porro, quicquid Deus plus diligit, id eo ipso est nobilius: sed Deus dilexit plus hominem, quam Angelum, qui ad redimendum naturam Angelicam non est factus figura Cacodæmonis: pro-ut Agnus ter gloriosus, Mundi Salvator, assumsit naturam servi, ut hominem redimeret. Nec etiam his obstat, quod minimus in Regno Cœlorum, sit major Johanne. Nam Filius hominis, non est minor in dignitate & essentia, Angelo; etsi etiam paulo minus ab Angelo sit minutus. Quoniam filius hominis, forte vivendi, minutus est paulo minus ab Angelis, dum homo est factus. Sic & Johannes. Idcircò etiam Angelus semper manet spiritus ministrans: nusquam autem legitur amicus, aut filius Patris, deliciæ filii hominis, templumque Spiritus Sancti, in quo Ter gloriosa Trinitas suam fecit mansionem. Ista nempe est augusta prærogativa imaginis divinæ, quam lux æterna imprimit in omnem hominem, venientem in hunc mundum.

13. Anno 1610. post longam contemplationis lassationem, ut aliquam mentis meæ cognitionem adipiscerer; quodque tum adhuc putarem, cognitionem suiipsius esse Sapientiæ comple-

complementũ aliquod, lapſus forſitan in ſomnum, extra rationis ſemitas raptus, videbar eſſe in aula ſatis obſcura. A manu læva menſa erat, in qua lagena, cui parum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad me: Visne honores & opes? Obſtupui ad vocem inſolitam. Obambulavi mecum penſitans, quid iſtud deſignaret. Ad dexteram interim rima viſa eſt in pariete, per quam lux quædam inſolito ſplendore oculos perſtrinxit, quæ me liquoris, vocis & prioris conſilii fecit immemorem. Quia vidi, quod ſuperat cogitatum verbo exprimibilem Actutum dein rima illa diſparuit. Inde ad lagenam iterum ſed mœſtus rediens, hanc mecum abſtuli. Conabar autem liquorem deguſtare, longoque labore phialam aperui, ac horrore perculſus, ſomno excidi. Remanſit autem præcedens, ingensque deſiderium cognoſcendi animam, quo deſiderio per 23. ſolidos annos anhelavi. Quia tandem anno 1633. in anxiis fortunarum afflictionibus, cum vitæ meæ tamen Sabbatiſmo ex inſontis vitæ ſecuritate propinato, vidi in viſione mentem meam figura humana. Erat autem lux, cujus homogeneum totum erat activè cernens, ſpiritualis ſubſtantia, cryſtallina, proprio ſplendore lucens. Obvolvebatur autem in altera nubiloſa parte, tanquam ſui ſiliqua, quæ an ſplendorem aliquem ex ſe haberet, non potui diſcernere, propter fulgorem ſuperlativum ſpiritus cryſtallini intus contenti. Iſtud tamen facile adverti, quod nota ſexualis non eſſet niſi in ſiliqua. Cryſtalli autem ſigillum, erat lux ineffabilis ſic reflexa, ut ipſa cryſtallus fieret incomprehenſibilis. Idque non per negationem aliàs, quam quod verbo non ſolum nequeat exprimi, verum inſuper, quod neſcias quidditatem rei, quam cernis. Et tum ſcivi, quod iſta lux eſſet eadem, quam 23. annis ante, per rimam videram.

14. Ego ſaltem inde comprehendi vanitatem longi deſiderii. Nam utut pulchra eſſet viſio, attamen inde nequicquam perfectionis ſibi mens acquiſivit. Cognovi namque, quod mens in ſomniali viſione, velut perſonam tertii egiſſet, nec eſſet tanto optatui digna repræſentatio.

15. Quod autem ad Dei imaginem ſpectat, nil potui unquam concipere, ne quidem in abſtracta intellectus meditatione, quod non eadem opera, aliquam præ ſe ferret figuram, ſub qua ſtaret in conſiderante. Nam ſive rem concipiam per ſui ideam imaginando, ſive verò intellectus ſeſe transmutet in rem intellectam; ſemper conceptus ſtetit ſub aliqua figura. Nec enim potui quidditatẽ mentis immortalis, cum exiſtentia individuali, conſiderare omni orbatã figura: nec quin ſaltẽ reſpõderet figuræ humanæ.

16. Nam quoties anima ſeparata, videt aliam animam, Angelum vel cacodæmonem, fit iſtud cum ſcientia, hæc ſibi adeſſe, dum animam ab Angelo, itemque Petri animam, à Johannis diſtinguit. Siquidem ejusmodi diſtinctio, ſola viſione animæ propria contingit, quæ viſio animæ alteritatem externam ideoque & figuralem includit. Siquidem Angelus ita eſt in loco, ut ſimul non ſit alibi. In quo neceſſario includitur tam localis, quàm figuralis circumſcriptio.

17. Dein. Corpus humanum, ut tale, nequit ſibi dare figuram humanam, ſculptore ergo opus habuit, qui intra materiam ſeminis, clauderetur atque in eam aliunde deſcendiſſet. Is tamen, in quantum fortis eſſet materialis, non magis ex ſe quam ipſa corporis maſſa vim habet figurandi. Ergo præcedit aliquid in maſſa, quod immateriale planè, reale tamen, & effectivum initium eſſet, cuivis figurandi ineſſet per impreſſionem ſigillarem. Patrantis ergo anima, dum extrorſum labitur, luſtratque corpus ſeminis, in aura quadam, ſui ſigillum atque figuram adumbrat, quæ ſeminum fœcunditatis cauſa eſt. Alioqui, ſi anima non eſſet figurata, ſed figura ipſa corporis velut ſponte naſceretur: jam truncus aliquo membro, niſi truncum quoque generaret: eo quod corpus illius generantis non ſit integrum, at ſaltem in ſpiritu inſito illius membri deficiat. Si itaque figura ſemini inſeratur, a vitali extra ſe initio & priore iſtam ſuſcipiet imaginem. Sin autem anima figuram ſemini inprimat, non mentietur exoticam, vel alienam faciem, ſed ſuiipſius depinget Iconem. Sic namque brutorum animæ, ſpeciem ſuam ſervant generando Mens autem, licet ſuæ originis ergo ſit ſupra naturæ leges, quo tamen pede ſe-

mel est ingressa naturæ limen, aliique incorporata, atque sociata, deinceps quoque suis legibus coërcetur, Eo quod vitalium generationum servetur univocus progressus, ascensus, descensus, limitatio, ac finis. Nec enim alioquin absurditatibus caret, quod tanti operatio, (qualis est generatio humana, ac speciei continuatio,) citra Mentis cooperationem contingeret. Necesse est ergo, semini dari fæcunditatem, per vitalium principiorum participationem, & determinationem specificam. Quod sanè non alias contingit, quàm per sigillationem animæ, in spiritu seminis, unde materia requisitam maturitatem & adumbratam figuram nanciscitur: ut tandem à creatore formalem lucem vitæ, sive animam suæ speciei, cujus similitudo in figura exprimitur, impetret.

18. Porrò de fide est, *mentem nostram esse substantiam nunquam interituram*, cujus *substantiæ nova ex nihilo fabrica*, *soli competat Creatori*. Qui si sibi complacuerit, solam mentem in sui imaginem adoptare, videtur etiam consequens, immensum & ineffabilem Deum esse figuræ humanæ, idque argumento à posteriori, si argumentorum aliqua sit vis hoc objecto.

19. At quia corpus non rarò fit defectuosum: putarunt gloriosam Dei Archetypi imaginem, in Mente repræsentatam, consistere duntaxat in potestate rationali, nescii, quod vis rationalis sit intellectui serva, non autem de essentiâ, ut neque socia inseparabilis. Quod jam *Tractatu de venatione scientiarum* exposui.

20. Alii verò tenent, animam, Dei imaginem proximè exprimere, per suæ substantiæ simplicitatem univocam, & suarum potestatum ternionem: Intellectus nempe, Voluntatis, & Memoriæ. Quæ similitudo semper visa mihi fuit anilis, ut Mens singulari valore esset Dei imago: Siquidem imago similitudinem essentiæ, atque figuræ, non autem solam numeri paritatem, involvit. Imò si anima, in sui substantia, repræsentet ipsum Deum, jam intellectus, voluntas, & memoria, non erunt potestates, proprietates, vel accidentia animæ. Adeoque cessabit similitudo ternionis, maléque quadrabit ejusmodi imago Typo, cujus creditur imago. Deinde absurdum, personas Trinitatis comparare memoriæ, aut voluntati. Cum nulla persona Sacrosanctæ Trinitatis solam voluntatem, aut voluntas separatam in Deo personam repræsentet. Tres etiam potestates in anima nequeunt ullatenus imaginem, aut propinquius suppositum, exprimere, quam nudum ternionem accidentium, in substantiam animæ congestum. Quo sensu, anima minus Dei imaginem denotat, quam frustum quodlibet ligni, quod nempe per sui analysim, salem, sulfur, & liquorem exprimit: non autem, (instar mentis, in præfata suarum potestatum, & personarum divinarum similitudine,) tres dumtaxat potestates, sive nudum ternarium. Quodlibet lignum enim habet tres substantias, sub concreti unitate conclusas, separatas quidem in suppositis, quæ in sui connexione unicam tantum *ligni substantiam faciunt*.

21. *Taulerus* verò animam, *non quidem in* tres potestates, sed in duas distinctas partes, secernit. Inferiorem scilicet, sive exteriorem, quam peculiari nomine animam: atque alteram superiorem, interiorem, quamq; fundum animæ sive spiritū vocat. Qua parte sola specialiter Dei imaginē contineri ait, ad quam Diabolo non est accessus, quia ibidem Regnum Dei est. Utrique autem parti longè dispares actus, atque proprietates assignat, quibus utramque invicem distinguit. At saltem, *sanctus vir ille*, animæ delet simplicem homogeneitatem, qua tamen potissimum *Dei similitudinem* exprimere debet. Vel saltem, negat hactenus, Dei imaginem propagatam, per totam animam hominis. Certè non facilè credam animæ immortalis dualitatem, aut binarii alteritatem, si in sui ipsius essentia unitatem exhibere debeat. Quin potius, credam in simplicissima unitate, indivisibili homogeneitate spiritus, sub immortalitatis, & dissolutionis, identitatisque symbolo, extra omnem connexionem, mentem Deo magis assimilari.

22. Non est ergo gloriosa imago Dei, separata ab anima, ut nec separabilis: *sed ipsa mens est* gloriosa imago, tam intima animæ, quàm ipsamet anima sibi. Idcirco enim dici aut cogitari nequit similitudo, inter mentem & Deum, cum

Deus ipse totus sit incomprehensibilis, nec unquam cogitari possit ideo identitatis unitatisque character, in quo fundetur ista similitudo. Sat est, quod mens sit spiritus, Deo dilectus, homogeneus, simplex, immortalis, in Imaginem Dei creatus, ens unicum, cui mors nil addit, aut ab eo aufert, quod sibi in simplicitatis essentia sit geniale.

23. Et quia à sui constitutione, & destinatione, est beatitudinis particeps: idcirco damnatio illi est per accidens superveniens, præter institutum nempe, propterque defectum posterum.

24. Ergo mens, separata à corpore, non utitur plus memoria, neque inductione reminiscentiæ, intuitu loci, aut durationis: sed unicum nunc illi & ibi continet omnia. Ideoque si qua superstes esset illi memoria, frustranea in æternum, & onerosa esset. Ut & reminiscentia: quippe quæ non nisi per rationis discursum jam mortuæ in actum deducitur. Adeoque in æternitate non amplius locum habent, ubi scilicet nudæ veritatis aspectu, ac fruitione, sine occasu, defatigatione, atque defectu, stat anima extra memorandi necessitates. Saltem staret anima beata extra præfatum potestatum ternarium, ideoque nec amplius Dei imaginem repræsentaret: cujus solius ergo tamen est condita. Imo penitius inspiciendo, non reperio in homine mortali memoriam singularem, aut separatam animæ potestatem; sed nudum reminiscendi modum: quo immemores, per subsidium imaginationis, (quæ est intellectus vicaria,) memoriam artificialem concinnant, longeque fortiorem, quam illorum aliàs memoria esset naturalis.

25. Quinimo cum vita, simul recedit voluntas ab anima: videturque ideo accidentaliter, velut animæ adjecta. Nam Deus, post creatum hominem, eandem constituit in manu arbitrii sui. Quod denotat, nedum posterioritatem: sed etiam proprio modo, voluntatem non esse menti initialiter essentialem, quæ ex concessione, talenti instar, est adjecta; ut homo viam, quam eligere mavult, sequatur.

26. Aloqui sanè in tota rerum scena, nulla est homini potestas perniciosior, voluntate libera, quippe quæ sola omne parit dissidium, inter Deum & hominem. Quapropter ejusmodi facultas, in æternitatis beatitudine, locum saltem habere nequit. Sublata autem volendi libertate, perit quoque ipsamet voluntas, aut tormento erit frustranea. Voluntatem idcirco ajunt in Cœlis confirmatam, seu potius proinde ablatam. Id est, cœlites non posse velle, aut velle, nisi quod vult Deus. Quique sunt in charitate & gloria, non possunt non velle, quæ sunt charitatis. Cessat itaque voluntas hominis, dum volendi libertas est liquata, ac per consequens, voluntas est potestas animæ caduca. Quia nequit animæ beatæ inservire aut prodesse. Dum nec amplius in actum deferri potest, possetque duntaxat optatio, quæ in Cœlis non est, ubi optabilium est plena satietas & possessio, cum omni abundantia. Esset ergo voluntas animæ beatæ, onerosa appetentia. Sat esto, in hac vita, potestate volendi, thesaurizasse.

27. Perit itaque cum vita, potestas volendi, ac se manifestat voluntas substantialis, ab intellectu, mentisque essentia, nequicquam distincta, ideoque ab accidente volendi libero, distinctum habens esse. Nam sicut vis phantastica, per deliria alienatur, delirat, & cum vita perit: ita cessat volendi potestas libera.

28. Platonis Parmenides, aliquousque intellexit, quod in Deo non sint accidentia, nec sit dualitas, ab ejus esse distincta: quocirca conclusdo, si mens ejus imaginem referre debeat, saltem omnis mentis proprietas colliquescere debeat, in substantiam intellectivam simplicis lucis.

29. Perinde ut fumus, per flammam accensus, in figura materiaque, est idem cum flamma: Sic anima est nudus & purus intellectus, & imago increati luminis. Adeo sicut oculus nil verius aut propius aspicit quam Solem, cæteraque cuncta propter ipsum: sic anima beata non intelligit quicquam verius quam lumen, quo intus illustratur & potitur, unde scilicet totaliter atque immediatè dependet. Sed sicut oculus non fert Solis obtutum: sic mens nequit intelligere Deum, nisi quantum Charitatis habuerit, ad cujus mensuram quoque Deum intus gloriose possidet. Intellectus enim ejus liber, intelligendo acquirit rei intellectæ usurpationem, quatenus commigrando transformat se in beneplacito

cito complacendique studio, ad unitatem lucis, quæ ipsum penetrat penetrandoque beatificat. Sic nimirum mens, principaliter atque primario, Deum contemplatur intelligendo, illustratur penetrative, sicque Dei imago, quam refert, eandem transformando, sibi assimilat.

30. Qui verò imaginem Dei in ratione locarunt, argumentantur: Quod lex sit imago Dei, lex autem sit inscripta animabus nostris per Rationem: adeoque animam putant simulacrum Dei, quatenus rationalem. At non considerant, quod anima sic contineret quidem Dei imaginem: sed non proinde, ipsa mens esset essentialiter ipsamet lex. Non aliter quam lex & anima differunt essentiæ suppositionalitate. Nondum enim erat lex, dum anima hominis jam erat creata. Ego autem de venatione scientiarum ostendi, blasphemum esse, *in Rationem imaginem Dei retulisse. Cum nulla sit rationis similitudo*, vel comparatio facultatis incertæ & caducæ, cum Deo.

31. Dicam ergo mea. Intellectus etenim habet sibi coæqualem & substantialiter colliquatam, & unitam voluntatem intellectivam, non quidem quæ sit potestas vel accidens; sed ipsum lumen intellectuale, substantia spiritualis, essentia simplex, indivisa, ab intellectu separata, per suppositionalitatem sui esse, incomprehensibili modo; & non in essentia. In mente pariter est tertium, quod defectu etymi, dico amorem, sive desiderium perpetuum. Non quidem habendi, acquirendi, possidendi, aut fruendi: sed amandi, seu complacendi: duobus præfatis æquale, æqualiter simplex in unitate substantiæ. Quæ tria, sub unica animæ & indivisibili substantia, in unitatem colliquata sunt. Non est autem amor ille actus aliquis voluntatis: sed procedit simul ab intellectu & voluntate substantialibus, tanquam distinctus, & gloriosus actus. Nec demum amor ille, est passio: sed essentia dominans, & actus glorificans. Voluntas ergo & amor hujus loci, nequicquam commune habet, cum voluntate viri, aut carnis: quia sunt tituli essentiales, quibus sub egestate verborum, imaginem Dei quodammodo mens repræsentat: Eo quod intellectus Deum intelligit, intendit, ac omni mente amat, indiviso amoris unicoque complacentiæ, seu desiderii actu, in omnimoda simplicitate sui.

32. Ab initio autem creationis fuere hæc duo cum intellectu, nempe voluntas & *Amor*, intellectualia: nec putandum ab obitu eadem de novo suscitata: cum sint de essentia mentis sive imaginis Dei. Sed mox ut intellectus cessit turbidus phantasiæ sensitivæ: sic & voluntas, & amor intellectualia, per corruptionem naturæ voluntatem atque memoriam admiserunt, quæ cum anima caduca in nihilum abibunt, perstite integritate mentis.

33. In ecstasi enim sæpè obdormiunt, intellectus, voluntas & memoria, solo superstite amoris actu igneo, sic autem à tribus illis distincto, ut tamen non sit sine intellectu & voluntate substantialibus, sibique alioquin adæquatis. *Amor ergo, sopitis velut aliis, stat in superficie, quamdiu alia in se sorbuerit. In hac* vita autem, amor est desiderio prior, quia est passio facultatis amativæ, quæ ab illa mentis suppositionalitate, (quæ substantialis amor est,) procedit, atque corporeæ facultatis iconem refert in hac vita: Ideoque in ataxiam, atque in dissolutionem, prona ruunt singula. Sed in cœlitibus, amor ille nec prioritatem, ut neque distinctionem, à desiderio constituit, nec potestatis naturam habet, ut nec est habitus, aut actus volendi, nec subsistit extra intellectum.

34. Itaque intellectus est lumen formale, *atque ipsamet animæ substantia*, quæ intuitivè cognoscit, absque oculorum ope, prout & sine oculis discernit, vult, amat, atque desiderat in sui unitate, quicquid in seipso comprehendit, & volendo indicat. Nec enim tum amplius recordatur, per repetitionem specierum, rei semel scitæ, in imagine: nec per circumstantias inducitur amplius ad cognoscendum. Sed omnium intellectorum est unica simul cognitio, & adspectus intuitivus, intra se. Ita tamen, ut unum cognoscat magis personaliter quàm aliud, dum intellectus super intellecta se reflectit in veritate distincta unitate. Non secus atque modo, in memoria artificiali, ubi recordativa illa memoria non est distin-

distinctus actus, ab inductivo judicio intellectus. Itaque istud est magis geniale menti, jam à turbulentiis phantasticis intelligendi semel expeditæ.

35. Neque enim his obstat, quod in vivis memoria intercidat, sospite judicio, vel contra. Sunt nempe heterogeneæ facultates animæ sensitivæ, distinctæ in corpore, quia per modū recipientis conceptæ sunt, per animā mortalem.

36. Prout & non animatis surdam quandam objecti cognitionem competere annoto: sensum item, & objecti affectionem, quæque ideo sympathetica dici cœperunt. Quæ surda objectorum perceptio, est illis instar visus & intellectus. Nam inest illis præterea, (etenim quæcunque à mentis simplicitate longius recedunt, eo ipso in multiplicitates functionū, magis prona,) virtus atque dos quædam vitalis, alicujus bonitatis valoris & energiæ, ad fines à Creatore destinatos. Prout est & tertia potestas, ex utraque præcedentium resultans: quæ est jubili ad occursum juvantium, aut aversionis à nocivis. In quibus spectatur quædam affectio erga objecta, itemque metus, fuga, &c. Qui triplex gradus, adhuc manifestior, in stupidioribus insectis, & hominibus vesanis, quibus nullus præsidet intellectus, solaque visualis luminis potestas, gubernatrix elucet. His tamen præterea adest actus virtutum ac functionum vitalium, propter quas existunt. Ac tertio inest illis longè clarior actus jubili, vel aversionis. Quæ in aliis sensitivis adhuc longè potentius explicantur. Quibus nimirum competit sensitiva quædam imaginatio, cum rationis aliquali discursu, illis loco intellectus, plus minusve in singulis elucescens. Adeo ut sagacitas, voluntas, memoria, illis subter apprehensionem intellectus cadant: mutatis tamen continuò objectis & functionibus, juxta materiem, in diremtiones ac singularitates proclivem. Quæ scilicet recipientium diversitates ideo accusat. Est & his potestas bonitatis ac virtutum emanativa, qua animæ plus minusve propendent, in suarum virtutum feri tatumve exercitia. Estque tandem & illis sua complacentia, tædium ac thymosis, in objectorum considerationes, ita animabus sensitivis counita, quod vix sit possibile, duas cōtueri personas, quin mox uni magis quam alteri addicamur. Hæcque in corporalibus, per modum recipientis, erunt ob id in homine magis clarificata.

37. Finaliter, nolim itaque imaginem Dei in homine considerari, ob ternarium aliquem facultatum, qui aliis rebus in Mundi systemate hactenus competit. Quia dignitas imaginis Dei, non participatur ullatenus ab aliis creatis. Siquidem imago Dei est duntaxat intima menti, tamque illi propria, quam est ipsi sua ipsius essentia. Proprietates verò reliquæ, non sunt ipsa mentis essentia: sed essentiarum producta, ac posteriora. Quia non est condignum majestate imaginis divinæ, ex qualitatibus desumi. Nam aliarum rerum proprietates colliquescunt in animæ essentiam, ex vi imaginis divinæ.

38. Sin autem tanquam attributa, vel producta censeantur: id propter miserum vulgò intelligendi modum, assuetumque abusum. Siquidem mens est unus actus, purus, simplex, formalis, homogeneus, indivisus, & immortalis, in quo proximè Dei imago incomprehensibilis, incomprehensibiliter essentialiterque consistit, mentemque format. Adeo, ut in ista imagine, etiam omnes potestates, nedum deponant naturam attributorum; verum etiam suas suppositionalitates colligant in unitatem indistinctam.

39. Eo quod anima sit in se lux quædam substantialis, sive substantia ita lucida, quod suppositis non sit distincta ab ipsamet luce: Ejusque intellectus, est ita lux mentis, ut ipsa mens sit merus intellectus lucidus. In hac enim suiipsius luce mens, separata à corpore, tota per totam se videt, intelligitque: quorsum nec cerebro, nec corde opus habet.

40 In quibus nempe organis substantia mentis, proprietatum prosapiam tantum assumere videtur, in corpore nimirum, dum ipse intellectus abstractus, utitur corporalibus organis, quibus obligatur, & per suam sedem animæ sensitivæ in profundum corruptæ illius naturæ, ut demersus est, vim qualitativam repræsentet, ac assumat, quæ Imaginatio dicitur: quæ ex societate potestatis phantasticæ, ipsius animæ sensitivæ & intellectus splendore, in organis degenerato, quadam combinatione consurgit, in potestatem qualitativam præfatam. Proinde ista facultas lassatur imaginando, succumbit, non raro quoque demens fit, ac

fit, ac imaginando canescunt pili. Ast mens semel separata, intelligendo fatigatur nunquam. Quinimo imaginatio in vivis nedum lassatur, sed etiam à seipso non habet species intellect vas, quas non hausit ab objectis sensibilibus. Ideoque vis intellectiva, quæ cum animæ sensitivæ functione phantastica concurrit, sequitur organi indolem, atque vitæ sensitivæ arbitrium, non secus atque alibi in naturalibus effectus, sequitur debiliorem partem suarum causarum.

41. Sed anima, quidquid ad noscendum volendumque, pro semel, aut pro sæpius, requirit, id totum à seipsa, & non ab alieno extrinseco, habet. Non enim animæ beatæ oritur voluntas bona substantialis, à re intellecta, sed est sua bonitas amoris, per quam mens beata substantialiter, & non qualitativè est bona.

42. Quam prærogativam habet, quia typica imago Divinitatis. Corpora verò, perpetua labuntur sponte, in formarum attributa heterogeneitatem, vicissitudines & dissolutiones.

43. Ergo amor desideriumve mentis, non est functio potestatis appetitivæ, sed est ipsa mens intellectualis, & volens. Quæ sub unitatem indivisibiliter sunt copulata, in identitate & simplicitate quammaxima.

44. In mortalibus tamen separata, tam propter organorum necessitatem, functionum disparitates, quam animæ sensitivæ misturam. Siquidem nunc sæpe desideramus, quæ intellectus judicat non desideranda, & voluntas optaret non adventura. Necesse est autem res, quarum operationes sunt discretæ, easdem in radice sui esse distinctas per modum, quo singula separantur. In mente quidem sola suppositionalitate relativa: In anima sensitiva autem, juxta corpoream & qualitativam naturam.

45. Ideoque mentis istud desiderium amorosum, est animæ *substantia*. Et licet in Cœlis sit desiberabilium plena satietas, fruitioque perpetua, non cessat tamen proinde mentis desiderium, quod est studium complacentiæ, nec hoc passionem menti infert, plus quam ipsa Charitas, quippe quæ in radice, sunt unum ac idem. Alioqui cessante præfato desiderio, vel mox satietas, vel insensilitas fruitionis, oboriretur in cœlestibus.

46. Est itaque istud desiderium, sive amor, fomes delectationis interminabilis. Patet ergo, in mente intellectum, voluntatem atque amorem, substantialiter cognita; in anima verò sensitiva, operationes distingui, è radice facultatum diversarum, dum intelligimus non desiderata, desideramus quoque quæ nollemus, nec planè noscimus. Volumus denique (dum quis tendit ad supplicium) quæ non desideramus: sed nollemus. Unde contingit, desiderium superare voluntatem, ac vicissim voluntatem cogere desiderium, adeoque esse mutua atque pugnantia imperia. Quæ cuncta contingunt in mortalibus, quamdiu sensitiva trahit potestates suas, in multiplicem divisionis ataxiam. *Sic stultè desiderantur impossibilia, præterita item, optantur præsentia, vel non accidisse.*

47. *Sed desiderium*, de quo loquor, occultatum cum mente, nisi de mentis essentia esset, non peccaret, qui vidit mulierem ad concupiscendum eam, ante voluntatis consensum. Desideramus ergo nunc, per æmulas mentis facultates, in sensitiva, quorum effectus à voluntate & judicio recusantur. In modo etiam, nunc aliter enim operatur desiderium, sive amor, atque aliter voluntas. Pariter in motu diei sive duratione, desiderium sæpe præcedit, sequiturve velle, superatque unum vicissim alterum, ut quid distinctum à se coerceat, idque totum in caducis, quia ex animæ *sensitivæ thymosi*.

48. In cœlestibus verò resurgit amor ille, tanquam mentis substantia, nil enim est ibi desideratum, quod non volitum. Idque tam quoad actum, quàm substantiam, in unitatem est collectum. Quamquam habeant supposita in radice diversa. Quod planè superat modum intelligendi in mortalibus. Quia in homine, Regnum Dei, nunc est quidem, sed incomprehensibili modo: post mortem verò, idem Regnum cuncta in unitatem sui colligit. Ergo primaria imago Dei est in mente, cujus ipsamet essentia est ipsissima Dei imago. Quæ imago nec corde cogitari, nec verbis in hac vita exprimi potest, quia Dei similitudinem refert, extra

quam non est alia in nobis imago, quæ concepta offerri possit. Proin nempe ipsa mens est sibi totaliter ignota.

49. Dein, in siliqua mentis, sive sensitiva atque vitali forma, est eadem imago in potestatibus relucens, per modum recipientis: quia per brutalem generationem obumbrata est, caduca & deturbata per impuritatem. Corpus tandem, non tam Dei imaginem, quidditativam lucis, sed solam figuram mutuavit.

50. Ast misera mens, devoluta in tenebras exteriores, à lumine increato, à quo se separavit, nativum lumen imaginis, ita amisit, propter appropriationem, quasi sibi ex condigno proprium: quo deinceps nil intelligat, velit aut amet, præter se, ac propter se. Ideoque imaginem Dei, in se suffocatam, resurgendo non repræsentabit, nisi corporeo Adamicæ propagationis modo. Id est, figura tenus. Quapropter etiam cuncta deinceps intelligit, vult, amat, cæca apprehensione, sibi semper addicta. Novit enim suam immortalitatem, sicut damnationem sentit, eamque queritur ut injustitiam sibi factam. Quia sui amor tantum est ad excusandas excusationes in peccatis, velut patratis inscitiæ, & innocentiæ diebus, cum multa fragilitate, hostium insidiis, & gratiæ sufficientis defectu. Nec deberi ex condigno æternum supplicium, pro transgressione momentanea. Furit itaque, Deumque odit, quod præsertim sciat, damni arrestum immutabile, & evadendi libertatem, præclusam in æternum. Spe ergo truncata, in ultimam ac perseverantem desperationem, ab ipso introitus initio, transit ad locum, ubi nulla pietas, compassio, consolatio, aut revocatio. Et quia intellectus, naturaliter sese transformat, in ideam rei intellectæ (quod ethnicis notum, Protheique figura depromtum,) id est, in objectorum cacodæmonum similitudinem: Hinc intus semper est præsens odium Dei, & beatorum; desperatio, maledictio, damnatio, & furiales infernalium cruciatus. Omnipotens dignetur sua bonitate, conterere laqueos, in via, nobis ex odio infernali extentos, Amen. Sufficiant hæc de anima, pro physica sui ipsius cognitione. Nunc igitur ad naturam ingredior, ut animæ sedem in corpore propalem.

# DEMENS IDEA.

DE Actione regiminis, itemque de Duumviratu, prout Physicum decet, scripsi, ut sedem phantasiæ detegerem, litemque de facultatum mentalium diversorio definirem. Attamen suspensus dudum nescivi, quomodo intelligens degeneraret in amentem. Sciebam quidem, rebus sordidis ac venenis inesse quasdam potestates dotales, non quidem intelligentes, sed quæ agnatione illis respondèrent, sic ut nostram nobis invitis intellectionem seducerent, in sui obsequia: ut morsus rabidi, ictus tarantulæ, esus solani, &c. Cogitabam etiam in sordibus febrilibus suas habitare consimiles facultates, in quo confestim me turbavit casus, quod scilicet in eadem febri, atroces furiæ ridiculis successissent. Persuadens inde mihi, quod in Amentiæ concordia non essent discordes effectus. Neque enim prima fronte sat attendebam venena, per maturationem mitescere vel exasperari.

2. Dein, respexi in Lunaticismum, quod invaderet atque recederet, cum sua astri syzygia, citra omnem veneni sodalitatem. Maniam quoque repetere atque silere, citra ullum intercurrentis vitæ vitium.

3. Totus hæsi nescius adhuc, præter corporalia venena esse & virulentas imagines, impressiones, spirituum vitalium absolutissimas & efficacissimas magistras: quibus tam lubenter, quàm promtè, obedirent potestates nostræ intellectuales, quamdiu corporis carcere claudimur. Interim per fidem scivi, mentem esse immortalem, eoque jure intellectum suum permanere impollutum à corporis contagiis: quia non decebat, quod immortale atque infinitum erat, minui aut lædi à caducis.

4. Ex una parte itaque, lubens fatebar humiliter meam ignorantiam. Ex altera verò, contemplabar furiosi ærumnosam, nec unquam indagatam conditionem, & tam penuriosa remedia in malis maximéque commiserandis: Eò quod medentes, inani doctoratu, mundo imponentes, persuaderent se perlustrasse universa, nec medelam tanto malo esse: quia cerebrum intemperiem inæqualem æqualiter induisset, quasi vestem, quam tamen primariam qualitatum intemperiem, rogati, non potuerunt condigno etymo adhuc exprimere.

5. Quapropter spretis Scholarum susurris sterilibus, postquam annotassem, Amentias hypochondriacas extra controversiam esse præcordiales, dubitare primum cœpi, an dirum illud virus per singulares quasdam arterias deferretur ad cerebrum?

6. At saltem statim displicuit mihi ista suspicio, quia quilibet inexcusabili laboraret insania, nisi fortè in sapientibus isti canales perpetuo obturati manerent, adeoq; morbidi essent, ne tales evaderent. Saltē notavi differentiā inter deliria febrilia, & maniam; quod hæc scilicet, per longam ætatem persæpè, absque sanitatis dispendio, etiam in seros nepotes, citra seminis atque vitæ incommoda, persisteret incolumis.

7. Rem sanè tum mihi inscrutabilem sæpè deserui, sæpeque iterum ex commiseratione ad manus desumpsi. Atque tandem vidi clarè, falsis me inniti principiis, abduci credulitate & authoritatibus ethnicorum, deludique me morborum ignotis qualitatibus. Idque primum sic concepi, sensimque magis confirmatus, me denudavi Doctrina, quam sorbueram in Scholis, de anima & de morbis.

8. Dein, mentem meam à scrutinio functionum intellectualium, in quiete & paupertate Domino commisi, ut de me, quod sibi beneplacitum esset, perageret. Non ita tamen eram indifferens, quin semper desiderarem, proximo prodesse. Rogavi itaque Dominum, ut ego mihi innotescerem, nedum agnoscendo meum abyssale nihil, moraliter, sed tanquam Physicus, ipsas mentis potestates intueri possem. Nil siquidem æquè placidum, atque utile rebar, post divinorum Sapientiam, quàm semel intueri animam meam, velut Dei imaginem.

9. Quare ego revolvi quæstionem de sede, aut thoro animæ immortalis, mecumque disquirebam ideo, An sic esset tota in toto, ut absq; dependentia thori, vel centralis throni, exsul vagaretur, certis non adstricta laribus? sicque tota in digito, ut hoc amputato, tota à toto decederet, vel festino metus casu, intrò recederet. Itaque reperi animam homogeneam, simplicem, & indivisibilem; alias nec fore immortalem. Dein cognovi, tantum radialiter totam partibus ignobilibus affulgere, per modum luminis Solaris, quæ interim velut in sui throno deliteret, & inde luceret per totum, penitus ignota animæ sensitivæ; cujus tamen vita esset ipsamet mens. Perinde quasi, ut Deus omnium essentia intimè cuique nostrûm adest, à nobis tamen naturaliter ignoratur, nec sentitur.

10. Dein subiit in animum disceptatio, An plura essent centra, illaque, juxta radicalium viscerum vitales necessitates, diremta. Sed tandem scivi, mentem uni plus adstrictam visceri, quam alteri, tam quoad videndi, quam intelligendi munia. Ac tandem, semper ideo redactus sum ad unius visceris thorum individuum. Dumque inquirerem caput & cor, authorumque ambiguitates librarem, comperi statum, me (quod ante adhuc detestatus,) recidere in ethnicorum placita, quibus ut fuit Dei veri cognitio denegata; ita & cognitio divinæ imaginis, quæ medendi tamen objectum est.

11. Nescivi itaque unde inchoarem tantæ molis arbitrium, authoritatibus & sodalibus destitutus. Donec tandem, permittente Domino, humana ope & opera destitutus, sub multorum annorum disquisitione, & spe cognoscendi thorū animæ, casus insolitus mihi accideret, cujus historiam narrabo. Invigilabam enim circa venena vegetabilium, credens, quod tanti toxica non essent Adamo noxia ante peccatum: cum nec mortem, nec medicamentum exterminii, creavit Omnipotens, adeoque emisisse tam atrocia, non quidem ut hominem interimerent, sed quia in sudore vultus cogebatur panem edere, quibus morbis obnoxius erat factus: etiam in sudoribus, medicamenta pro morbis depromeret.

12. Ideoque pollicebar mihi, toxicum istud, per modum custodis & siliquæ, insignem aliquam & virginem potestatem, in magnos usus creatam tegere, quodque per artem & sudores toxica mitescerent & evanescerent. Quapropter cœpi diversimodè Napellum agitare. Ac semel, cum ejus radicem rudìter præparassem, degustavi in apice linguæ. Etenim quanquam nil deglutiveram, multumque salivæ sputitaveram, sensi tamen mox abinde, cranium velut zona forinsecus stringi. Tum demum præcipitanter aliquot mihi negotia familiæ obvenere, computum quendam solvi, per ædes oberravi, atque singula pro requisito peregi. Tandem obvenit mihi, (quod nunquam alias,) quod sentirem, me nil intelligere, concipere, sapere vel imaginari in capite, pro more aliàs solito: Sed sensi (cum admiratione) apertè, dilucidè, discursivè, atque constanter, totum istud munus obiri in præcordiis, & expandi circa os stomachi, idque adeo sensibiliter & clarè sensi, imò attetè notavi, quod quamvis etiã sentirẽ sensum & motũ, sospites, à capite in totũ dispensari: quod tota discursus facultas notoriè & sensibiliter in præcordiis esset, cũ exclusione capitis, quasi tunc mens consilia sua ibidem meditaretur. Admirationis itaque & stuporis, insolitæ illius sensationis plenus,

plenus, notabam mecum meas notiones & examen earundem, atq; meiipsius, præcisiori modo, instituebam. Et luculenter inveni, ac trutinavi, me, illo toto spatio, intelligere & meditari, longè perspicacius. Adeoque non potest sensus ille, quo percipiebam me intelligere vel imaginari in præcordiis, & non in capite, ullis exprimi verbis. Eratque gaudium quoddam, in ista intellectuali claritate. Etenim non erat res exiguæ durationis, nec mihi dormienti, aut somnianti, aut alioqui morbido, advenerat: sed jejuno & benevalenti acciderat. Imò quamvis ecstases aliquot antea expertus fueram: notavi, tamen, illas, nil commune habere cum hoc præcordiali discursu & sensu intelligendi, omnē capitis cooperationem excludente. Quippe quod cum reflexione sensibili (tanquam antea præmonitus essem.) caput prorsus feriari, respectu phantasiæ, deprehendi: quia mirabar, quod phantasia extra cerebrum, in præcordiis, sensibili operationis festivitate celebraretur. Interim quandoque in gaudio illo suspensus timui, insolitusne casus ad Amentiam duceret: eò quod à veneno incepisset: sed præparatio veneni, & ejusdem levicula tantum degustatio, aliud insinuabant. Interim quanquam claritas, sive illuminatio gaudiosa mei intellectus, inauspicata, suspectum illum intelligendi modum redderent, attamen resignatio liberrima mei, in voluntatem divinam, me restituit in sabbatismum priorem. Tandem, post binas circiter horas, levicula quædam vertigo, bis repetita, me invasit. A priore enim rediisse intelligendi facultatem percepi: & altera, sensi me intelligere more solito. Deinde, tametsi postmodum aliquoties de eodem Napello degustaverim: attamen nunquam amplius quicquam tale mihi contigit.

13. Perfectè enim multa exinde didici. Ac primum quidem, quod sicut per ecstases elucescunt animæ quædam præludia: ita per præfatam notionis normam apparet, quod nostra intellectio, quamdiu corpori alligamur, originaliter formetur in Duumviratu. 2. Tantoque id est inauspicatius, quod ordinaria fabrica discursuum sit circa os stomachi, non autem in viscere aliquo: sed velut in membrana, sive, in quasi indivisibili loco. Nec multò secus, habitat in uteri membrana, quædam totius Monarchia. Sic tamen, ut vulnus stomachi statim vitam importet; nō autem ita Uteri. 3. Quod per duas circiter horas, sentirem insperato modo, nil agi in capite: indicibilique modo, totam animam, clarissimè cogitare in præcordiis. 4. Quod simile ferè contingat in oratione silentii: magisque & manifestius, in ecstasi.

14. 15. 5. Quodque ideo anima intellectualis centraliter hospitetur ibidem. 6. Tum etiam, quod sicut Amentia est defectus intellectualis: ita proin suscitetur ex hypochondrio. Cum eadem facultas, quæ sanam functionem edit in sanitate, patizat sub morbis defectum ejusdem: quoties nempe intellectio, in sua sede eclipsatur. 7. Comperi quoque, in Corde habitare *volendi potestatem. A corde enim manant homicidia, adulteria &c.* 8. In cerebro sedere memoriam, ab anima ibidem impressam: ideoque facillimè præ cæteris, per morbum, & senium, oblædi. Imo si quis laboret, ut reminiscatur rei oblitæ, sensibiliter percipit hunc sibi laborem in sincipite. 9. Denique cum voluntas & memoria, procul distent ab sede animæ, sive intellectus, conclusi mecum, intellectum esse de essentia animæ, inseparabilemque: voluntatem verò ac memoriam, quatenus habentur in vita caduca, esse facultates caducas & vitæ sensitivæ. 10. Fieri nimirum peccata in corde & voluntate, in carne peccati, in voluntate carnis & hominis. Dilectionem ideo requiri totalem ex tota mente, quæ (propter inseparabilitatem) pro intellectu sumitur, ex toto corde sive velle: ex tota anima imaginativa, & potestatibus ejus per totum corpus dispersis.

16. 11. Inveni intellectum radiare luminaliter in caput, medio tamen corporalis connexionis, per spiritum aëreum, qui dum feriret capitis sinus, vertiginem quanquā & nubilosam intellectionem induceret. Sicquanquā pro sensu & motu, à cerebro spiritus opulenter diffunderentur, in illo statu: vicissim tamen opus fuit singulari lumine, quod à præcordiis ascendens, illuminaret medium spiritum, per quem transibat. Qui luminosus radius, non aliàs exprimibilis

est, quàm quod sit intellectualis, & superans contextum sublunarem. Quippe qui debet à sola anima fabricari, quæ in se, non nisi merus intellectus est, sive lumen substantiale & intellectuale.

17. 12. Quod, quia sensus & motus, liberi starent, suspicabar, aliud lumen aliunde allatum; sive denotabant liberum in illo statu fuisse transitum spirituum per nervos. Vertigenes verò significabant obscuritatem quandam fuisse in capite, prius non perceptam, eamque novo lumine inferne lucescente, in cerebri finibus disparuisse 13. Quod jecur rectè vegetaret, cor etiam spiritus indesinenter efflaret in cerebrum, itemque voluntas agendi requisita, perstiterent quidem: solæ autem potestates intellectuales, sopitæ in cerebro, velut dormirent, si non à præcordiis illuminarentur. Hoc autem lumen penetrat totum, quorsum radiat. Perinde atque lumen candelæ, trans ossa digitorum, in junioribus, rubicundè splendet, tanquam si ipsa ossa diaphana essent. 14. Quod ab illo tempore, soleo quoque judiciosiora somnia habere, cum discursu formatiore, & clariore, quàm antea. Nam semel mens, velut munia sui corporis reassumens, deinceps melius intelligit. Unde tum deinde assecutus sum, quomodo dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam. 15. Certior factus sum, alium tum fuisse statum meum, alium verò insaniæ, lethargi, apoplexiæque. Etenim cum circumspectione meipsum tum seriò expendi, an ista esset via, qua stultescerent homines. Quandoquidem in pleno judicio mei tam expers eram omnis metus, quod res meas, non ut meas contemplarer. Respexi enim eas, ex obliquo, velut in caput alterius seculi viri vibratas.

18. 16. Didici etiam quod vita, intellectio, somnus &c. sint opera cujusdam lucis, non requirentis canales: cum lux lucem vitalem penetret. Proinde etiam anima se retrahit, diffundit, subtrahitque motu sibi proprio, prorsusque diversimodè in somno, vigilia, contemplatione, extasi, syncope, mania, delirio, rabie, propriis perturbationibus, spontaneis confusionibus, imò & simplicium quorundam violentis impressionibus. Quia mens integram Monarchiam in spiritualibus complectitur, multis generibus atque speciebus divisam; non minus quàm ipsa corpora inter se differrent, ita & luces.

19. 17. Tandem, quod intellectio orta per inventionem atque judicium, cum reflectione ad loca, ad circumstantias, ad præterita, præfata, præmissa, adeoque ad absentia tanquam absentia, fiat ultimatâ operâ in cerebro, per affluxum radii è præcordiis, quatenus memoriam præsupponit ejusmodi intellectio. Sed illa quæ esse de futuris, vel abstractis, citra respectum circumstantiarum, tanquam præsentia essent: tota cuditur in præcordiis. Atque hactenus amentes, cuncta, tanquam præsentia aspiciunt, garriuntque: tanquam de præsentibus.

20. 18. Proinde venena, quæ vim habent dislocandi imaginationem, non afficiunt primarium cerebrum: sed duntaxat præcordia. Quod sat probat historia Causidici, qui biberat semen hyosciami, alibi à me recitata. Etenim quicquid stomachus concipit, idipsum planè transmutatur, atque prorsus in aliam essentiam migrat, priusquam inde tantillum ad cerebrum pertingat, ac quicquid ejus eò pervenit, jam est cruor, qui prioris sortis qualitates cunctas, in limine primarum officinarum, exuit. Vel demum labitur extra stomachum, & cum scoriis, foras protruditur. Adeoque nulla simplicia, quomodolibet sumta, materialiter applicantur cerebro. Falsum est ideo, quicquid de pilulis Cephalicis, lucis, &c. Scholæ venditant. Siquidem nec pilulæ è capite quicquam eliciunt, nec aliquid caput dat, quod non habet, præter muccum, quem ad suam pelvim, neque aliò mittit. Sin autem aliqua caput feriant, alterent, juventque, ratione præcordiorum totum contingit, quibus est inconcussa actio Regiminis in caput, prout jam sat ante probatum est.

21. Rectè quidem docuere, vertigines, & commata, ob inferiorum consensum suscitari: sed nec granum sine palea, Nam vapores crassos, fuliginosos, acresque introduxerunt Scholæ. Deinde, & plerumque in ejusmodi, cerebrum primaria lue affici volunt. Stolidumque idcirco, capiti remedia applicuisse, scopo inquam & non sagittario. Quia videlicet, non

nove-

noverint veram efficientem internam, ejusque connexiones, neque modum fiendi, morbis so-litum, quodque actionem Regiminis, lucisque conspirationes planè neglexerint.

22. 19. Intellexi & hinc tandem, quod anima immortalis, & infatigabilis, dum ante peccatum, suum corpus gubernaret ex condigno, intelligere cuncta intimè, opticè, citraque laborem, tædia, & lassationem. Quia penes se, in sui centro, & unitate, absque organorum adminiculo, cuncta intelligebat: Nunc verò alieno hospitio detenta, tota impedita velut, munium diversitates tradidit ancillanti animæ sensitivæ.

23. Hoc loco de cogitationibus aliorum rationem reddere præsumo, qui de meis non sat spondere, aut dolere possum. De occultiori nempe cogitationum fonte, deque abstractissimis, philosophandum proposui, *de vitiis, & exorbitationibus fluctuantium & incertarum cogitationum*. Imò profundius penetrandum est, ubi ad ipsas vitiatarum cogitationum potestates collimandum, vitiorumque hujusmodi fontales & occasionales causas veniendum. Res est sanè ardua, obscura, & invia, in qua ante limen, deficiunt Scholarum theoremata, adjumenta corporum, imò & morborum, quorum causæ & effectus sub sensum cadunt, aut per cadaverum dissectiones probantur. In qua inquam patiens imaginatio, seipsam pandit quidem; sed occultatur agens.

24. In aliis disquisitionibus, ex integri notione, vitiatum cognoscitur: sed in mentalibus, longè adhuc facilius conciperetur violatæ intellectionis causa & modus, quam sanæ: quippe quod facultas sana adscendat ad DEI similitudinem magis: defectuosa verò, ad naturæ corruptæ meditationes se magis inclinet. Ideoque integrum in mentalibus, non demonstratur a priori: deficiens verò, ex ruptura connexionis causarum, quodammodo enotescit.

25. Insania quoque semper est longè difficillimæ doctrinæ, quod negationem cum privatione in se complectatur. Quocirca alia via in proposito casu eundum censui. An fortè investigato modo fiendi, in una quapiam de insaniis, invenirem egressum pro aliis. Proposui itaq; Amentiam, quæ ex forti & assiduata contemplatione, metu, passioneque oritur. Exin deinceps conclusi agnoscendam rei venenosæ qualitatem & dispositiones organorum, quæ concurrerent, ubi aliquod *simplex assumtum*, vel intus generatum, dementiam concitasset. Habita verò unius Amentiæ cognitione, facilius erit, earundem dein diversitates metiri, in amplitudinem modorum, fortitudinis, appropinquationis, applicationis & varietatis specierum, descendendo.

26 Idcircò enim primum censui, investigare sedem animæ sensitivæ, cujus exorbitationes scilicet, Amentias faciunt. Siquidem consideravi, quod qua sede moraretur forma animalis, eadem quoque cohabitaret ipsi alligata mens immortalis, quæ dualitatem, discrepantiam & diversitates mansionum recusaret. Nec enim decebat, *Mentem istam, absque medio corpori alligari, ubi semen humanum, non minus quam belluinum, spontè defluendo, terminaretur usque in animam viventem exclusivè*. Adeoque condignum erat, mentem alligari sociali formæ, formaliq; lumini, cum quo conveniret optimè, ut capite de formis, & lib. de vita longa de mortis introitu.

27. Decrevi itaq; inprimis, animam immortalem non sibi elegisse domicilium in corde, viscere nimirum tam inquieto, totq; agitationibus & corporis diversis muniis distento. Caput etiam non aptum menti *immortali hospitium* judicavi, quod regendis motu & sensu occuparetur: ac potissimum, quod præclusa ab inferis conspiratione, unico instanti, mentales facultates, velut abscissæ, pereant, nec minimum meditentur: atque ideo non propriam inhabere mentis principis operationem.

28 Imò potius, Duumviratum male dispositum, bene dispositum caput alioquin, in Amentias plerumq; conturbare vidi. Ideoq; Splenis quietem admiratus, itemq; abstractionem ejus à regimine corporeo, consideravi intentè hoc dilemma: Si mens Imago Dei centraliter sit in capite, erit vel in finibus, vel in ipsa cerebri substantia. Non enim in hac, quippè quæ sensu & cruore caret, destituta commercio, per quod toti corpori, cui obligatur, præsens sit. Regere quidē caput, per sensū & motū, à nemine est cōtroversū

at brutale illud munus & pecuinum regimen. Regi autem caput aliunde, in suspensionibus, & exorbitationibus mentalibus, per ataxias morborum edocti, credere cogimur. Hospitari autem animam in cavo cerebri, indecens censui, immortalem animam nupsisse vado & fluxili in momenta singula spiritui, è cruore indies surgenti. Quapropter stabilius diversorium optabat & quietius, quam quod in horas labile foret. In centro corporis, sive medio, in parenchymate visceris potius quievit, undè cum omnibus colloqueretur pariter membris, ratione unitatis & continuitatis Archei insiti. Sed cum corporea organa, respectu mentis, sint sordes & siliquæ, nucleum corporis sibi delegit, leviculam nimirum igniculi lucem formalem, sive animam sensitivam, cui videlicet mens nupsit mandato Domini. Et quæ Deus conjunxit, homo non separet absque reatu.

29. Dolendus interim ærumnosus mortalium status, quod Mens nimirum sit alligata animæ sensitivæ. Enti nimirum impuro, concupiscentiis, illecebris & voluptatibus dedito, eique tam facilè Mens immortalis assentiatur, quasi propria sui incuria jam æternum dormiret. Ast non. Tantò nempe major est gloria, miserationis divinæ, quæ sua dumtaxat gratia, gratis resuscitat, sustinetque è veterno mortis, quos vult salvandos. Alioqui fanè anima sensitiva, morbis & Amentiis subnoxia, prona semper in voluptates quaslibet.

30. Primus enim Amentiæ gradus in somno elucet; naturalis attamen, dum honestæ recreationis & vacationis titulo, se immergit cum voluptate quietis, in proprium hospitium.

31. Somni naturalis excentricitates porro, vitia, defectus, ac expressæ dementiæ, sunt sopores omnes. Qui scilicet, jam non amplius, è propria sensitivæ libertate, & voluptate promanant, sed excrementitiis sordibus, velut febrilibus, oriuntur. Perinde enim, atque natura lis sitis est sensus deficientis humidi: febrilis verò sitis, ab impostoriis excrementi versutiis: Sic sopores non fiunt à naturali facultate, qua anima somnum sibi concitat: sed ab alienis impuritatum imposturis seducta, vel superata. Sopores ergo, itemque Apoplexia, Aphonia &c. non sunt tam vitia animæ errantis, quam ejusdem debilitates, organorum vitiatorum conjugio contractæ. Impuriatum namque collegia, statum monarchicum quamprimum invadunt occasionaliter. Non quidem, quod sit necessum, sese in lumen animatum ejusmodi impuritates materiales diffundant per connexionem. Sufficit namque, quod vim habeant narcoticam, venenosam, animæ sensitivæ exitialem: quia imaginativam alienant perinde, qualis rabientis salivæ, in metu aquæ; ita quoque incuriæ Amentia introducitur, per illa soporifera. Vis ista potentialiter, atque seminaliter inest sordibus illis, ab initio, à seipsa, postquam maturuit, valde dissimilis: non secus atque glans à quercu. Exoticam ergo phantasiam imprimunt sordes invitæ animæ sensitivæ, quod manifestò apparet in opio, hyosciamo &c.

32. Quæque impuritatum colluvies, obsidens animam sensitivam, in suo viscere originali, sopit actum intellectionis Mentis, non potentis in ita obsessam sensitivam liberè lucere. Quapropter sensitiva, rectrice destituta, procellas movet tumultuarias, suamque tempestatem sensim in voluntatis capsam attollit, undè & irascibilis, præcipiti atque inverso ordine fertur.

33. Caput demum, suas scitarum rerum imagines præpostero nexu depromit. Unde fit, quod plerumque consumtis deliriis, nulla supersit actorum recordatio; quod sensitiva, præcipitanter per obsessionem perculsa, cuncta præposterè moverit. Ubi aliàs maniæ, sordium ejusmodi expertes, plerumque memores sunt actorum. Comperi namque pluries, deliros præsensisse, dimissas infernè imagines intellectuales, turbidas sursum, atque primum infirmari circa memoriam: adeoque & hinc collegi, vim intellectivam procul à capite sitam. Non secus atque partes à corde remotæ, vitalis irrorationis defectum, omnium primæ sentiunt. In deliriis ideo observavi, primam vacillare memoriam rerum olim conceptarum.

34. Dein, in ejus vicem suboriri importunam unius rei, & continuatam recordationem, quæ se habet per modum repetiti somnii, cum inversione molestissima, & labore somni.

ri. Quem laborem mox vigiliæ sequuntur, dum scilicet præcedentes imagines somniales, cerebri memoriam labefactarunt: subit tum ex præcordiis, vigilans quoddam somniũ cum expresso delirio. Neque enim delirium fit cum cessatione intellectuali, prout in apoplexia, sopore, syncope, &c. Sed est confusa, indesinens, Idearum in præcordiis formatarum propagatio, sursum vibrata.

35. Cumque in sanitate alioqui non fiat conceptus absque Ideis: necessariò, & in delirio, suæ sunt amentes Ideæ: Sed omnino sub hac distinctione. Quod Ideæ in sanitate formentur à libertate animæ. Insanæ verò sint sigillares notæ, invitis nobis, in sensitivam delatæ, ideoque & hanc violenter extra orbitam abducunt. Tantum abest, quod insanæ Ideæ formarentur à mente, stultescere nescia.

36. Nam patet, quod *Ideæ sequantur* perturbationes rerum, unde fiunt. Quod maximè clarum est in Rabiente & Tarantula: quorum virus, propriam, determinatam, æqualemque amentiam producit, & Ideas sibi perpetuo consimiles. Sic quoque, fortis perturbatio nostræ imaginationis imaginem cudit, eamque imprimit in sordes aliquas, sin minus in ipsum alimẽtum, vel etiam in partem solidam & nostri constitutivam. Unde videlicet, continuata est Idearum novarum propagatio, ipsaque diversitas & amplitudo, in maniacis. Siquidem à metu, agonia, invidia, ambitione, amore, studio, cura, pudore, avaritia, aliisque consimilibus perturbationibus, dementiæ fiunt.

37. Tantoque miseriores, quæ suscitantur absque excrementorum infamia, quia vel continuo perseverant, vel statis recurrunt recidivarum periodis. Alioquin absumtis spurcitiis, sponte cessant labes prognatæ. Sed insaniæ, sive continuo æstu ferociant, vel per intervalla repetant, saltem spiritum Duumviratus sic inquinarunt, quod susceptam imaginum furiosarum procellam, eodem modo radicitus impresserint, quasi macula fœtui, à prægnantis matris exorbitatione inusta, in vitam durabilis. Perinde nimirum, ut stigma cerasi in fœtu quotannis viret, flavet, rubetque cum arborum fructibus: sic & Ideæ maniacæ, perturbationibus ortæ, habent in spiritu præcordiorum, sua incentiva repetitionum, periodorum, accessuum, & exacerbationum intervalla: vel etiam continuationum fomenta indesinentia. Quod clarè nobis exprimit Lunaticismus, astri videlicet illius syzygiam servans. Nec mirum utique Amentias illas se habere per modum maculæ in Duumviratu: nam spiritus est visivus in oculo, nec alibi in toto. Proinde cum Duumviratus, ex radicali ordinatione Domini, continuò incumbat phantasiis, ideo incidentiæ in illum latæ, debent imaginationis œconomiam ita vitiare, ut recidivarum replantationem suscipiant conceptæ Ideæ.

38. Notandam interim, Lunaticum sanari non potuisse, nisi simul ejecto spiritu immundo, *sive hic comes fuerit astri nocturni, sive demum principalis effector. Ego saltem in omni* mania, reperio egregiam arrogantiam, immortificatam aliquam passionem assumendo socialem, quæ & in vitam perseverat, & in seros nepotes traducta elucet: quia Idea amens penetravit spiritum insitum, unde demum semen violat, sibi genialis facta.

39. Curiosus enim inquisivi plures Amentes, & non paucos sanavi, tam qui à magnis perturbationibus, passionibus, aliisque morbis, quam qui assumtis dementes facti erant, narraruntque mihi, se incidisse sensim in maniam, cum prævio sensu ex hypochondrio illis ascendere solitam, velut obscuram phantasiam & nubilam tentationem amentiæ, quâ primum velut inviti premebantur, donec Idea tandem plenum sibi dominium acquisivisset. In se autem reversi, erant actorum omnium memores. Fidenter enim conquesti sunt de omnibus. Quod nimirum spoliarentur primum omni discursus consecutione, seque mansisse in punctuali immersione unius conceptus, extra quem nil aliud cogitarent, cum mœrore, molestia, & importunitate. Cogitarent enim non secus, ac si in speculo illum semper conceptum fuissent intuiti. Imò nec sciebant se tum istud cogitare, vel suo conceptu sic aspicere: quanquam sic immobiliter cogitarent, ut tandem sub ingressum & dominium maniæ, si con-

tingeret illos ſtare, ſtetiſſent per dies aliquot, abſque laſſitudine, nec ſcirent ſe ſtare. Contigit enim ſic, quod fatuitatis illa Idea, quæ diſcurſum abegerat, (per quem alioquin ab immoderata & inordinata penſitatione, ſublevati fuiſſent;) ſpiritui, intellectioni præfecto, cum dominio fuerit impreſſa. Imo quod hi, longa mora & continuata cogitatione, fecerunt in ſe, aliis per ſubitam violentamque perturbationem acquiſitum fuit, brevi morula. Interim quidam conquerebantur inter fiendum, quod invita & importuna cogitationum turma opprimerentur, velut ſuſcitato infernè fumo: quem ſi per diſcurſum ſupprimerent, redibat tamen æquè moleſta & importuna conceptuum eorundem repetitio. Alii autem, qui ſui non erant juris; vel alioquin extra conſolationem, ſubindè à forti & fixa contemplatione avertebantur, quoties dormirent, aut aliàs vacarent, cum plauſibilitate, in veritam ſpeculationem, prorſus tamen moleſtam, recurrerunt: ſolitudine ideo gaudentes, ſe abſtrahebant aliorum colloquiis.

40. Eo quod Ideæ conceptuales, adhuc carentes corpore, ſe habent & tenent ex parte lucis intellectualis, ideoque penetrant prima noſtri conſtitutiva: quod cibis, aliiſque corporibus non itè eſt licitum. Penetrant igitur & ſe veſtiunt aereo corpore ſpirituum, hujuſque medio inficiunt formas vitales partium.

41. Hac tamen ſub differentia, ut Ideæ, quæ ab excentricitate conceptuum cauſæ erant, potentius quidem ingrederentur & admitterentur; ſed tardius imprimerentur: Ubi alioqui venena dementifica, mediante morbo, ſuum fermentum in objecta propria, ſenſim ſeminabant: ſed tandem pertinaciter imprimebant, velut in naturam ſigillata.

42. Eſtque ſingulare maniacis, quod utcunque nudus cubet humi, vel in marmore pernoctet, ſeveriſſimo Boreæ flatu, non glacietur, vel artus commoriantur ſibi, quorſum non ſufficit dixiſſe: Maniacus non ſentit frigus, nec ſcit ſe frigere. Siquidem privatio, vel negatio ſcientiæ, aut ſenſus, nil reale dat, multoq; minus calefacit, vel frigori vires adimit, ut proinde deſineret carnem glaciare. Etenim etſi puer in cunis peſtem non timeat, nec ſciat eam adeſſe: non proinde peſtis jus in illum amiſit. Eſt ergo vis aliqua, quæ frigora ſuperat, nec ſublunari tempeſtati ſubjacet.

43. Et hinc maximè elucet, mentem in nobis eſſe immortalem ac impaſſibilem. Nimirum advertens ipſa mens, quod anima ſenſitiva, non pro requiſito noſtræ ſpeciei hominem gubernet, velut ex commiſeratione inſontis cæcitatis, ſua virtute, qua elementis ſuperior eſt, diffluit radium inſenſibilem, qui corpus Amentis, mortali frigoris importunitati eximit.

44. Porro, cum omnis Amentia oriatur ab effloreſcente Idea, conceptuali, peregrina, inſerta in alienum agrum, ſitque tota hæc ſpeculatio, ad finem aliquem utilem, & nedum ad curioſitatem vel oſtentationem directa.

45. Conſideravi quæque Ideam amentem, jam ſcilicet impreſſam, in radicalia vitæ principia (adeoque & hinc propagari in familias,) non poſſe auferri, unà cum ſubjecto, quod veſtivit. Idcirco inveniendum erat remedium quod poſſet occidere, necare, tollere, ſive obliterare præfatam illam Amentiæ imaginem, ſive maculam jam characterizatam.

46. Non ſecus atque macula fœtui impreſſa, admota manu cadaveris, longa tabe extincti, omnique vitæ proprietate exuti, donec frigus partem maculatam penetraverit (quod fit ſpatio unius miſerere): de cætero ſponte evaneſcit. Eodem modo & maniæ Ideam perire debere, ſoſpite interim ſubjecto immediato, cui inhæret. Sive id fiat introducendo mortem Ideæ, vel ingenerando æquivalentem Ideam, aut propollentem fatuæ Ideæ. Hinc factum eſt enim, quod hactenus Amentiæ ſit deſperatum remedium. Quod nemo hactenus Amentiæ naturam, vel proprietates, ſupra primarum qualitatum ametriam evexerit. Imo ipſe Paracelſus, alioquin in calores & frigora injurius, maniam calori, & Phlebotomiæ, totam emancipavit, ſeſeque in eo ridiculum præbuit. Difficilis (fateor) viſus fuit ſanationis ſcopus, eò quod non ſolum in intimum intellectionis punctum introducta ſit, & impreſſa, corruptæ phantaſiæ Idea, notaque ſigillaris, & macula: verumetiam, quod reſtau-

restauratio spiritus innati reputetur planè impossibilis. Imploratum fuit quidem Arcanorum optatum auxilium: at lentus horum fuit progressus, quod hostis intus contumax resisteret. Sed adhibita sunt medicamina, quibus inhabitat symbolum: id est, sanioris judicii imaginatio fermentalis. Enimverò ut sunt venena Mentis, alienativa pro spatio, vel in totam vitam: quæ scilicet propriam phantasiam in nos introducunt: ut rabiosus, Tarantula, &c. Ita sunt sui etiam fructus, scientiæ boni & mali, in simplicibus, prima quidem facie venenosis: sub quibus attamen custodiuntur ditiores mentalium thesauri, & redintegrationes. Sed cum non tutum sit, illa remedia in vulgus Medentum projicere, ob multiplicem abusum ingeniorum hujus seculi: denique nec sit opportunum cuivis, adire Corinthum: itaque altera via, quæ est mortificationis stultarum imaginum, hoc loco gradiendum censui.

47. Conceperam verò considerationem confirmarunt mihi aliquot historiæ, quas ut imitandas hic recensebo. Est castrum ad mare situm, quatuor leucis Gandavo distans, quod Cataractam vocant. Vidi transnatantem navem, & in ea senem nudum, funibus vinctum, habentem pondus in pedibus. Subter axillas zona cingebatur, qua ad antennam ligatus erat. Rogavi, quid sibi vellet istud spectaculum. Unus è nautis dixit, senem illum jam hydrophobum, & à rabiente demorsum fuisse pridem. Petivi quorsum illum ad mare veherent? an necem sui intenderent? Quinimò (ait nauta) mox sanus rediturus. Illamque esse maris benedictionem, quod ejusmodi rabiem extemplo sanaret. Arrhã obtuli, ut me socium & Testem assumerent. Navigatum itaq; per milliare Italicum, cum nautæ panderent foramen in fundo, quo tota navis usque ad marginem ferè submergebatur. Utebantur scilicet illa muria, ad recoquendum salem Hispanicum. Cumque jam istud foramen exquisitè iterum clausum esset: duo viri subducta cauda antennæ, elevarunt ejus cuspidem, & senem in altum sustulerunt, inde verò in mare præcipitem dedere: eratque subter aquas, ad spatium Miserere. Quem dein adhuc binies submerserunt, ad spatium Salutationis angelicæ. Tum verò collocarunt illum super vasteres, supino dorso, chlamyde tectum. Ego suspicabar illum obiisse, sed metum risit nauta. Nam solutis vinculis, cœpit omnem muriam rejicere, quam inspiraverat. Et mox revixit. Erat vietor Gandavensis, qui dein rabie liberatus, sospes vixit. Hinc, ut anima nostra est pedissequa, ad inveniendas rationes, antea incognitas, statim intellexi, Ideam rabiei, & impressi veneni notam, tanquam maculam in fœtu mortificatam. Sciebam namque verrucas, itemque ulcera, & supervenientia exotica, postera, & peregrina primæ constitutioni, esse separabilia, manente individui vitali radice.

48. Referebat etiam nauta, Batavos cruda halecce salsa, triduo renovata, & ad morsum rabientis applicata, omnem auferre metum rabiei. *Ubi verò id negligentia impedivisset, spectato saltem submersionis modo omnes sanari. Qui enim aquas horrent, non mirum, per aquam sanari.*

49. Mansit dein id mihi alta mente repostum: persuadens id in aliis Amentiis non fore inutile. Contigit itaque Antverpiæ, quod faber lignarius, sibi persuadens, se noctu spectra horrida vidisse, quorum terrore est totus Amens factus: Missusque ad tumulum S. Dymprae Virginis, ubi solent obsessi à Cacodæmone, liberari: Resinde in abusum detorta, ut indifferenter Amentes omnes eò mitterentur. *Quasi obsessorum, & amentium eadem esset sors.* Faber ergo, toto anno alitur, & amens, utcunque solita implorarentur remedia: cumque nummi non mitterentur Antverpia, pro semestri ultimo, remiserunt maniacum in curru vinctum. Qui cum vincula sibi solvisset, è plaustro dissiliit, in stagnum profundum & vicinum. Tandem extractus, pro cadavere, in currum depositus. At deinceps per annos 18. à mania liber vixit. Quo exemplo, in spem erectus, cognovi, quod nedum rabies, sed & mania sanaretur inveterata. Idque aliquoties deinceps tentavi, nec me fefellit eventus, nisi quoties formidine, præcociter Amentes ex aqua extraherem. Saltem fabri exemplo didici, perinde fore, sive in aqua dulci, vel salsa præ

fata

fata submersio, sive Ideæ amentis suffocatio, contingeret.

50. Mulier quædam mihi nota, multa probitate commendabilis, mense Novembri, alto vespere, præceps è ponte ruit in rivum, cum carro duarum rotarum. Cumque intenti essent circa equum, vetulam neglexerunt. Mansit autem subter aquam, donec currum exoneraissent aliquot mercibus. Tandem memores illius vetulæ, illam, velut submersum cadaver, ad vicinum pagum detulerunt. In quo, uxor hospitis, illam mulierem in mensa, prono situ, & capite declivi posuit. Factumque est, quod sic aquam in pulmone haustam dimiserit. Fabulæ instar mihi visum, donec Montibus Hanoniæ adfertur adolescens natando submersus, ad nobilem matronam, itineris mei sociam, quæ matri ejulanti, super morte filii, jussit bono esse animo. Extendit ergo adolescentem prono situ, super genua sua. Cumque flaccidus sic penderet prorsus nudus, cœpit tandem, rejecta aqua, respirare, & revixit nobis astantibus. Iterum memini, quod vespere anno 1606. rediens è Castro de Perla, duabus leucis distante Antverpia, offendi turbam in ripa canalis Rotomagensis, quia querebatur adolescens submersus, viduæ divitis unigenitus. Quæ accersita est, & reperit cadaver, humi jacens in stramine, gremio excepit, osculataque est flens amarè. Jussi, inverteret corpus capite & humeris declivibus, supinoque dorso. Cœpitque adolescens post quadrantem horæ respirare. Didici itaque non facilè mori submersos, cum uterque adolescentum præfatorum, forte per dimidium horæ subter aquam delituerit. Nec cessandum ab oratione, mox atque, qui defunctus creditur, cessat respirare.

51. Galenus, pro rabie, ante metum aquarum obnatum, calcinatos gambaros, vel cancros propinat, per dies quadraginta. Si tamen non statim initio calx ista detur, nil proficit, adeoque & sic ejus usus obsoletus mansit. Ridiculum interim, quod urendo cancros, addant myrrham, &c. Vel dum argentum pro Seplasia liquant, ut scyphum parent, quod Theriacam addant. Quorum antidotum vorax flamma absumsit ante tosturam animalis. Paracelsus verò hydrophobiam per solutiva acria curari affirmat. At sanè suis promissis non respondit eventus.

52. Catholici ergo desperantes, nec fidentes hujusmodi remediis Academiarum, nostrates ad S. Hubertum confugiunt, ubi per aliquot ritus sanantur. Hoc tamen in eo est notabile: Quod si ritus non præcisè observentur, rabies, quæ alioquin adhuc dudum lateret, extemplo adoritur, & sine spe deseruntur hydrophobi. Est stola S. Huberti, in arca sex diversis clavibus obserata, à diversis quoq; clavigeris custodita. Quotannis autem præscindunt stolæ illius partem, remanente interim stola semper integra, ab octingentis jam & amplius annis. Nec est imposturę locus, quod nesciatur hodiè, an stola sit ex bysso, lana, lino, vel bombace, adeoque nec posset quotannis nova substitui. Præscindunt autem de stola partem, ut filamentum singulis demorsis à rabido, intra cutim frontis incarnent. Inde enim aliud miraculum. Quod qui semel suscepto filamento è stola, per ritus suos convaluit, potest alteri demorso differre terminum, & sopire rabiem adventantem, per quadragenarias, idq; in annos aliquot, dum tandem suo commodo adire queat Sanctum Hubertum. Ea tamen conditione, ut tantillum, si quis supra quadraginta dies exspectet, nec prorogationem termini (ut dictum est) ante impetraverit, confestim in rabiem incidat desperatam. Longobardi enim sic ad Sanctos Bellinum & Dominum confluunt. Adeoque præservationem petunt. Et sanationem postulant à rabie à facto esse. At non pro Amentia hactenus, quod sciam, Patronum aliquem invocant cœlitem.

# SEDES ANIMÆ.

1. *Lis adhuc sub Iudice.*
2. *Opinio tertia.*
3. *Mortuo capite supervixit quadam sponsa ad octo horas ad minimum.*
4. *Percussum os stomachi repentinam, atque totalem mortem attulit.*

5. *Para-*

5. *Paradoxon Authoris de sede Animæ.*
6. *Creatio hanc sedem docet.*
7. *Medentes occultè consentiunt ipsis insciis.*
8. *Dominus confirmat Paradoxon Authoris.*
9. *Rationes aliquot.*
10. *Contra exsistentiam animæ vegetativæ.*
11. *Cor famulatur stomacho.*
12. *Sedes fixa manet.*
13. *Conceptuum primos impetus sentiri in ore stomachi.*
14. *Inviti collocant concupiscibilem facultatem in stomacho & hepate.*
15. *Quorsum tendat hæc speculatio.*
16. *Inviti etiam, assensi sunt paradoxo Authoris.*
17. *Sedes mentis est eadem, quæ animæ sensitivæ.*
18. *Modus exsistendi in sede.*
19. *Animarum penetratio.*
20. *Quid anima sensitiva.*
21. *Similitudo exsistentiæ.*
22. *Calor non est fons luminis vitæ: sed vitæ Archealis, sive producti lumen.*
23. *Quid mens.*
24. *Per adventum sensitivæ, mors intravit.*
25. *Comparatio dignitatis amissæ & acquisitæ.*
26. *Splen, pro Duumviratu.*
27. *Dignitates officiorum.*
28. *Cunctæ Amentiæ hinc ortum ducunt.*
29. *Notabile de remediorum examine, negato ulteriori itinere.*
30. *Quomodo stabat immortalitas.*
31. *Status mutatio.*
32. *Corollarium dictorum.*
33. *Scholarum error.*

1. DUumviratus nomenclatura, Lectorem novitatis terrore consternat, quare primum etymi rationem daturus sum, ac dein regimen exponam. Ante omnia, sedes animæ inquirenda est. Nam etsi anima sit ubique, ubi vita ejus est: attamen sicut Sol propriè non est nisi in suo loco, in cœlo, tametsi lumen ejus sit, quocunque adspicit: idem est prorsus de loco centrali animæ judicium. Est autem de animæ centro, sive palæstra in corpore certamen: atque Antesignani, velut in aere suspensi, super hac re digladiantur, non habentes basim, quâ pedem figant. Plato enim certat pro corde, cui videntur Sacra suffragari, dum ex corde homicidia, adulteria, &c. manare docent. Medentes autem caput respiciunt, tanquam discursus atque intellectus hospitium. Præsertim quod cor, tam indefesso agitati pulsus motu, non posset non animam turbidam & inquietam efficere. Sequuntur Baptisantes Medentum opinionem.

2. Nec desunt interim, qui mentem immortalem ita ubique & æqualiter in corpore statuunt, ut nuspiam certa sede morari velint, non magis quam à corpore stringi, vel ligari posse. Adeoque rentur animam vagam, gliscentem, incerti laris incolam, dispersamque quoquo versus vita præsens est.

3. At non respiciunt, quod partes quædam sospite vita amputentur: aliæ verò leviter percussæ statim mortem totius adferant. Sæpe aliquis conciso vultu, & capite velut imminuto, mortem adesse sibi testatur; cujus tamen cor, tepore & pulsu suo, animam adhuc præsentem promittit. Idque in dudum agonizantibus est quotidianum. Sponsa quædam, volens suas nuptias celebrari in Opdorp, prope Scaldim, quia ibidem Toparcha esset, à clientibus salutatur bombardarum strepitu. Unus autem illorum, bombardam sphærula plumbea onustam exonerat, rhedam autem & tempora sponsæ penetrat. Statim concidit, & mortua censetur. Distat autem Opdorp 7. leucis Vilvordia, quò cum deducta est, pergens Bruxellam. Caput ejus cadaver erat, tenue concisum, ac planè frigidum. Juxta cor tamen, teporem & pulsum notavi. Item: Statua quædam cecidit è sublimi, in verticem mulieris, sic ut ferè binis digitis, totus cranii vertex, cerebrum depresserat. Obiisse censa est: sex tam horis inde, pulsus in utroque brachio exilis erat, fuitque à pluribus notatus.

4. Studiosus quidam robustus, alterū mensæ assidentem, pugno percutit circa stomachi orificiū, qui statim corruit spumante ore, erectusque à nobis in sedem, confestim pulsu orbatus & ante lectas litanias Lauretanas, toto corpore gelidus. Auriga pugione circa os stomachi trans-

transfossus, statim spumante ore moritur, omni quoque orbatur pulsu & calore.

5. Dicam ergo sub humili Ecclesiæ censura novum Paradoxon: Quamvis vita sit Index animæ, sitque hæc, ubicunque vita, attamen sicut abscisso digito, vel pede, non evolat anima, nec vita totius: neque tamen anima, aut vita, in partes dirimi queat, ut anima in sui toto integrali sit ullatenus divisibilis, videaturque mors propinqua læso membro nobiliore: Certum interim, quod statim pereat vita, in abscisso membro, liet à toto animæ pars non sit proinde ablata. Ergo patet inde, quod non sedeat anima centraliter, in quacunq; parte est operatio & præsentia vitæ. Estque necesse, alicubi sedem animæ esse, velut proprium, atq; centrale domicilium ejus. Inde namq; dimittit radios luminares atq; vitales, per Archeum, vitalis lucis organum. Quippe anima ipsa est quædam lux, substantiaq; lucida in mente, in aliis verò animabus, est quidem lux, non tamen substantia. Ut alibi de ortu formarum.

6. Creator (cui sit omnis honos) servavit quendam progressum à simili, qui nos animæ solium instruit, ut à crassioribus consideremus magis abstracta. Etenim cernitur in arbore (argumentum ab arbore peculiariter desumtū, ob prærogativam arboris vitæ:) radix, initium vitale sui. Siquidem in radice, velut culina, peregrinus succus terræ coquitur, alteratur, à pristina simplicitate aquæ alienatur, subitque dispositionem fermenti vitalis, ibidem locati. Coctus autem inde distribuitur, ut magis magisque cogatur, similis evadat, juxta ulterioris cujusque coquinæ necessitatem, quæ inhabitanti spiritui sanxit leges. Sic in hominis medio corporis trunco, est stomachus, qui nedum saccus vel pera est, aut ciborum olla: Sed in stomacho, præsertim ejus Orificio, tanquam centrali puncto, atque radice, stabilitur evidentissimè principium vitæ, digestionis ciborum & dispositionis eorundem ad vitam.

7. Quicquid enim Physici, de corde, magni momenti pependere unquam; id totum, velint nolint, stomacho commune fecere. Ut Cardiogmus, cordis morsus, cardialgia, dolorve cordis, à stomacho transmutativo atque mutuato nomine seducta sint. Itemque syncopes, deliquia, insultusque epileptici, quæq; vitæ frenos gestare videntur, ab ore stomachi originem sumant. In phlebotomia enim id quotidianum est, in qua persæpe statim vena aperta vertigines, itemque visus hebetudines & offuscationes sentiuntur manifestè, è stomacho manare, cessareque iterum quoties digitus apertæ venæ impositus, atque inde remotus, iterum eadem sentiuntur symptomata, è stomacho oriunda, atque inde suscitata.

8. Denique paradoxum meum in limine confirmat authoritas verbi, dum interrogat: *Quæ cogitationes ascenderunt ad cor vestrum?* Non dicit, descendunt ad cor vestrum. Ut neque, quæ cogitationes nascuntur, vel surgunt à corde vestro. Nam & multoties ideo stomachus, cordis nomine vocatur, dum à corde adulteria & peccata oriri censentur.

9. Nam cogitatio omnis, prima sui origine, alibi quam in corde, nasci debet. Pulsus enim, motusque vehemens cordis, atque indefinens, id vetare voluit, quippe quod cogitatio, in quiete fieri debeat. Quoties ideo cogitatio cordi tribuitur, ista locutio est juxta captum vulgi; cor pro sede animæ sumendo. Et quamvis seminum necessitas in plantis, tendat ulterius ad multiplicitatem functionum, ac consequenter etiam pergat in partium heterogeneitates; non tamen proin, vis vegetans, è pristino vegetalique toro abscedit, quo semel sibi sedem fixit, nec migrat, dividitve se, propter dispersionem culinarum. Id longè formaliori ac manifestiori modo contingit, postquam seminis dispositio belluinam figuram ornavit, varietatemque membrorum ordinavit. Tum enim anima sensitiva motivaque datur, eaque nec alibi stabulatur, quam in radice, quâ omne sibi deinceps fomentum præparat.

10. Propriè quidem loquendo, & distinctim intelligendo, non est quædam anima vegetans in plantis, aut brutis: sed est potestas quædam vitalis, ac tanquam animæ prodromus. Anima autem sensitiva, habenas illius potestatis Archealis in se sumit, vitalisque illa præcurrens potestas dispositiva in Archeo liquescit, ac deinceps se submittit animæ sensitivæ. Non enim

caput

caput adhuc occupatur discursu animali, vel cor pulsibus agitatum continuis, operansque incessanter in fabrica spirituum vitalium, cruorisque in sanguinem transplantando, apta sunt organa animæ belluinæ. Sed hæc ubi in radice reperit hospitium sibi præparatum. ibidem residet, permanet, nec inde aliò migrat.

11. Nam revera cor famulatur stomacho, dum tota vita tantum incumbat fabricæ spiritus vitalis. Etenim novelli fœtus vitæ limen, à suctu & somno incipit, atque aliquamdiu perseverat. Quæ ambo contingunt in stomacho: ubi nimirum per animam stabiliuntur, ac conservantur vires vitales in radice, qua potissimum nutriri, foveri, fomentari, atque increscere eadem inposterum, sperat anima.

12. Nec enim animæ studium, vel officium fuit unquam, vagari, aut migrare de loco in locum, ut proprium sibi torum deligat, utpote quæ dirigitur ab intelligentia non errante, sua, & certa sede stabilitur ab initio vitæ. Idque ab initio Creationis seminum origini est designatum centrum, cum mandato & vinculo, ne sedem anima mutet, aut aliena loca inquirat, vel ut sibi commodiora. Novit namque fines destinationis cujusque, qui regit omnia fortiter, & disponit suaviter. Est quidem in animantis cerebro vis motrix, & officina sensitiva. Non autem quod proinde anima discussa originali primordialique sede, migraverit à radicali hospitio, ipsi per Creatorem deputato, ad caput. Facultates namque, & functiones animæ sensitivæ, in partium pluralitatem sunt quidem distributæ: Interim ipsa anima inconcussa manet pristino loco, ubi vincta prius fuit, & alligata. Nec enim propter munium diversitates, discerpta est: quippe per ministrum organum Archei cuncta perficit, radioque illo vitali, ubivis velut præsens, adsistit.

13. Inprimis facile sentitur, omnem primorum conceptuum impetum, omnemque perturbationum liminarem atque primitivam agitationem, contingere circa stomachi initium. Etenim si ex improviso bombarda fragorem emittat, eodem ictus rumore, circa os stomachi percipitur concussio. Sic, si repentè, nuncium triste deferatur, nuspiam sensitur repentina, accelerataque alteratio, quam centrali illo mæ hospitio.

14. Adeo ut inviti atque inadvertentes ante me, ibidem locaverint concupiscibile animæ diversorium. Quod quia est duratione prius, discursu, motu, atque sensatione externorum sensuum: ita denotat, imò convincit, Animæ primordiale hospitium ibidem esse.

15. Idque summopere visum mihi fuit scitu necessarium in Morborum medelam, ut suo loco de Morbis demonstrabo. Mansere namque plurimi absque spe emendationis, eo quod remedia fuerint adposita membro functionibus deputato, non autem radici, undè error promanaret. Ignorata nempe habitatione, & aula, ubi edicta formantur, perperam ad loca exsecutionum adhibita fuere pharmaca. Ignorato namque animæ sensitivæ loco, nescitum fuit hactenus, quod anima illa ibidem suscipiat primitivam morborum plurimorum labem, perturbationem, & contagium. Atque ibidem deberi medelas appropriari, si à radice, morborum medicamen sit instituendum. In quo sanè gravissimè est erratum hactenus.

16. Saltem primi motus, sive impetus, qui in nostra non sunt potestate, jamdudum admittuntur contingere circa orificium stomachi, & sursum ad caput scandere. Certum est autem omnem motum primum à centro incipere, adeoque centrum animæ esse, ubicunque sentitur conceptuum initium. Dicuntur autem impetus, qui non sunt in nostra potestate: eo quod sint animæ sensitivæ primi conceptus, adhuc inordinati, nondumque Mentis imperio lustrati.

17. Id autem quod de sede animæ sensitivæ scribo, intelligo etiam pro Mente immortali. Siquidem Mens non habet propinquius, aut similius sibi subjectum, in quo hospitetur, quã illud lumen vitale, quod dicitur anima sensitiva, in qua scilicet Mens involvitur, & mandato divino ligatur vitæ vinculo. Pereunte autẽ sensitiva, per sui annihilationem, non potest Mens diutius in corpore subsistere: Ideoque ad Ens entiũ properat, ut ad deputata sibi loca transeat.

18. Itaque animæ sensitivæ radicalis torus, est in Archeo vitali stomachi, statque manetque ibidem tota vita. Non quidem quod sensitiva hospitetur in sto-

macho tanquam facco, pelle, membrana, olla, carcere, cellula, vel cortice: nec est in ista fede comprehensa pro more clausorum corporum, intra crumenam: sed exorbitanti modo, inest in puncto centraliter, ac velut in atomo, unius membranæ spissitudinis meditullio. Estque in loco nihilominus non planè localiter.

19. Sed quia omnis anima est lumen, à Patre luminum, rerumque Creatore, datum: lumina autem, alibi probavi esse immediatè in loco, & mediatè in aëre locato, Sic quoque sensitiva est in loco, sive sede, de qua impræsentiarum scribo. Mens autem cum sit substantia luminosa, penetrat lumen creatum, quod anima sensitiva est, & vicissim hoc penetrat Mentem, eamque obtundit sua corruptelæ contagione Adami. De qua lib. de vita longa, de mortis introitu in hominem.

20. Est ergo anima *sensitiva*, caduca, mortalis, mera lux vitalis, data à Patre luminum, nec alio modo verbove explicabilis: cum in universo nil sibi habeat simile, præter lucem candelæ: quæ quia urit, adhuc analogica tantum, ac multum *dispari similitudine*, ac velut per exteriorem siliquam, comparari igniculo potest.

21. Idcirco nimirum sensitiva illa, quanquam in loco, localiter sit præsens, atque hospitetur, non comprehenditur tamen à loco aliter, quam sicut est flamma candelæ in exhalatione accensa, estque lux, in illa flamma, tanquam vita, in præfata anima.

22. Sunt tamen *lumina vitalia* nequaquam adurentia, sed totidem diversitatibus separata, quot sunt animarum differentiæ. Atque inde à S. Jacobo vocatur Deus, Pater luminum. Calor itaque animantum, non est fontalis luminis animæ: sed vitæ vitalis lux calefaciens: adeoq; est productum vitæ, non autem ipsa vita. Ideo que & lucis solaris æmula: prout in pisce, lumen vitale friget actu, quia de natura Lunæ. Atq; ob id, duo tantum, & sufficientia, fecit Deus lumina magna, ad vitam sublunarium. Quorum tamen luminum luces, sive ipsæ animæ, sunt subjecta inhærentia, atq; prorsus creaturæ neutræ inter substantiam & accidens, quia de patria mundi intelligibilis. Ergo in anima sensitiva (neque enim alibi uspiam in caducis;) tanquam luce spirituali, à Patre luminum facta, conjungitur mens immortalis, quæq; etiam per manū Omnipotentis, utrobiq; præsentis, vel per Angelum connectitur sensitivæ animæ per vinculum vitæ, id est, luminis vitalis, quæ præfatæ lucis est inseparabilis proprietas.

23. Ipsa autem Mens immortalis est substantia lucida, incorporea, immediatè Dei sui imaginem referens, quia eandem in creando, sive in ipso empsychosis instanti, sibi insculptam suscepit. Utraq; namq; anima simul creatur, & conjungitur à Deo, qui suum Creatoris honorem nulli tribuet unquam creaturæ.

24. Ante lapsum Adæ autem, non erat anima sensitiva in homine: quo modo autem illa, cum morte simul in naturam humanam descenderit, id suo loco. Saltem per adventum sensitivæ animæ intravit mors, & totius nostræ naturæ corruptio, obliterataque est prioris naturæ majestas & integritas. Siquidem dum mens immediatè vitæ munia obibat, nec sensitiva adhuc esset, etiam immortalitas aderat, neque intellectum tenebræ belluinæ adhuc occuparant.

25. *Adeoque naufragium homo in natura* sua quidem passus est, atque irrestaurabile: sed per renascentiam, subter tribulationum calamitates, longè excellentiori modo exaltatus est homo, dum ab imagine Dei assumitur adoptatus pro filio ejus.

26. Porro est prorsus necessarium, quod omnis motus impetus primi, primiq; conceptus animæ, contingat in cubiculo animæ: quod etiamsi maximè sentiatur circa orificium stomachi, sitque Deus admirabilis in operibus suis, quod nimirum in membranis stomachi, uteri & menyngum, sibi complacuerit, disponere adeo admirandas potestates, quod velut quandam Reip. imaginem præ se ferant: attamen reperi Splenem inservire pro fermento stomachi, ejusq; Sole, coctore & directore. Idcirco amborum viscerum conspirationem decrevi vocare Duumviratum. Nam quanquam fermentum digestivum, atque similia subsidia, videantur famulatum referre, in vitalibus tamen famulatus, ut potestatem atque vires continet, ita etiam dignitatem & authoritatem spondet: adeo ut sicut in stomacho sunt sensus, deliquia totius, atque coctionum privilegia maximè sensibilia,

mani-

manifesta & aperta: nihilominus spiraculum vitale, tam multiplicium arteriarum, tamque potenter stomachi digestiones caussans, jussit absque dualitate, dissidio aut præferentia potentiali, unam utriusque visceris fieri debere œconomiam, diversis quidem officiis, in unum scopum conspirantem, licet utrumque singulariter operi suo attendat, idcirco & loco separatum. Unicus nimirum est Duumviratus missus, concors consertaque intentionis chelys.

27. Vicinus ergo Splen stomacho foris incumbit, quasi eundem foveret vitali arteriarum contextu. Non quidem quod arteriæ omnem dent vim Spleni: sed se habent viscera per modum Astrorum. Nam quamvis Astra à Sole lumen mutuent, inest tamen singulis peculiaris sua proprietas & agendi robur, quod in Luna est longè evidentissimum, *circa maris recessus, æstus & exundationes. Esto ergo, quod arteriæ* Splenis vices Solis habeant, ipse tamen Splen geminam at natalem dignitatem sibi peculiarem obtinuit, licet cordis famulitio in præparatione sanguinis & spiritus vitalis gaudeat. Ergo Splen sedes Archei est, qui cum sit organum immediatum animæ sensitivæ, determinat actiones vitales animæ, in stomacho residentis. Vix enim anima sensitiva meditatur quippiam, citra opem Archei, quia non gaudet abstracta, sicut mens, quæ in sui recessu, per ecstasin quandoque, citraque Archei, corporalisque auræ adminiculis intellectualiter multa & magna contemplatur.

28. Subministratur quoque in exorbitationibus Archei, aversio, confusio, exorbitatio, indignatioque. Ipsaque sensitiva anima, tanquam mentis siliqua, semper Archeo, velit nolit, utitur. Hinc nimirum Amentiæ omnes, (quarum aliquot tantum enotuere,) dictæ præcordiales, hypochondrioque adscriptæ. Quæ tamen ab eadem sede, ut & eodem animæ fonte, velut unici puncti læsione, promanant.

29. Remedia quoque vix extra septa stomachi, materialiter exeunt. Ideoque rara sunt, quæ ad Lienem traducantur, quod in quartanæ difficultatibus satis est obvium.

30. Mens enim immortalis, citraque conjugium animæ sensitivæ, Adamo per omnipotentiam inspirata legitur. Illudque vitæ spiraculum substantiam dicit: ideoque nec illud brutis inspiratum reperitur. Mens ergo Archeo primitus, ut organo suo alligatur immediatè, quem proinde quotidie novum, pro lubitu, è cibis sufficienter ac semper substituere poterat, ac perpetuò æquè validum, atque hinc vitam immortalem, se condignam, suscitare. Siquidem Mens immortalis utrobique præsens, cuncta vitæ munia immediatè per Archeum (quique ideo à Mente suam mutuat vitalitatem,) peragebat, qui etiam proinde rebus mortalibus quodammodo superior, excellentiorisque Monarchiæ, quàm sublunaris alumnus videbatur. Hæc sic ante Adami lapsum.

31. At quandoquidem eadem transgressionis die facti fuere mortis rei, advenit anima *morti subnoxia, Mentis vicaria, & socia*, cui *videlicet ipsa Mens dispositiones regiminis corporis mox transtulit.* Etenim primùm erat immediatum connubium Mentis immortalis, cum Archeo. Mox à lapsu, & sensitivæ suscitatione retraxit se Mens instar nuclei, in centrum animæ sensitivæ, cui per vinculum vitæ alligata est. Mens non alitur cibis, poterat cibos pro suo Archeo eligere, & præparare: qui nunc indefesso studio cogitur pro suo vigilare alimoniæ sustentaculo. Idque sensim minus minusque appositè sibi parat, & applicat, ob defectu ram animæ sensitivæ durationem, & potestatem. Sic ergo de Sede Mentis, de mortalitatis *occasione materiali, morborum & ametriæ necessitatibus*, primum dicere debui: Siquidem quæ hic requiruntur, in Tractatu de mortis introitu in naturam humanam, ad longum demonstratur, cum explicatione Textus: *Ab aquilone pandetur malum super omnes habitatores terræ.*

32. Pro Corollario ergo. Locus animæ centralis, est orificium stomachi, non secus atque radix vegetabilium est locus vitalis eorundem. Mens sedet in anima sensitiva, cui vincta est deinceps à lapsu. Cerebrum autem, est membrum exsecutivum conceptuum animæ, quatenus præsidet nervis, & musculis, quoad motum: sed quoad sensum, possidet in se facultates memoriæ, voluntatis, & imaginationis. Deficiente

ergo stomacho, pallores, tremores, siccitates, atrophiæ, tormina, asthma, icteri, paralyses, contracturæ, vertigines, apoplexiæ. &c.

33. Mirantur quippe Medentum celebriores, quod sæpè defectus extremi superentur non aliàs, quam per remedia stomachica, quodque malum stomachi pariat dissitos procul à se morbos. Et Moderniores stupefacti, quod potiones vulnerariæ sanarent feliciter vulnera artuum: quodque apud Paracelsum, cancer, lupus, ulcus ve esthiomenum, per potum sanentur. Error ergo partes exteriores malè affectas curantium, tanquam si essent fundamentales, quique circa caput, ab inferis læsum, totam medelam transferunt, provenit hactenus, propter inscitiam Sedis animæ, vitæ, atque regiminis.



# A SEDE ANIMÆ
## AD MORBOS.

1. *Probatur major sensus in ore stomachi, quam in oculo, aut digitis.*
2. *Ubique incoactæ Scholæ consentiunt Paradoxo de Sede animæ, licet apertè inde dissentiant.*
3. *Planctus multa Venere exorbitantium.*
4. *Vita stomachi præfiget cæteris digestionibus.*
5. *Fermentum stomacho amicum, est hostile deinceps singulis digestionum officinis.*
6. *Diversi morbi è transplantato fermento stomachi, suscitantur.*
7. *Catarrhorum decipula.*
8. *Morborum basis.*
9. *Probat id Arthritis.*
10. *Plurimi morbi fluunt centraliter è stomacho, qui è capite metuuntur, & medicantur.*
11. *Commixtio characteris morborum quorundam qualis sit.*
12. *Periapta quomodo operentur.*
13. *Probatur sedes Animæ non esse in ipso corde.*
14. *Notabilia circa characterem morborum.*
15. *Effectus pavoris, cur variext effectus suos?*
16. *Idem consideratur pro causa occasionali venenosa.*
17. *Appropriantur lumini vitali.*
18. *Objectio.*
19. *Intentio Authoris.*
20. *Dogma notabilissimum circa remediorum directionem, potentiam, progressum, &c.*
21. *Sanatio remoti vulneris, & notabilis vis alcalium, è stomacho inhibentium acores remotos.*
22. *Decepta Schola circa remedia vulnerum.*
23. *Alcali, potentialiter latens in herbis, rebusque aliis præstat, quā Alcali crematorum non ita facilè.*
24. *Vulneris & ulceris diversitas in remedio, unde.*
25. *Examinatur vis diuretica in vulnerario, potentiali Alcali.*

PErsæpè os stomachi non fert manum adpositam, licet costis utrimque innisam, certo indicio, ibidem subesse sensum acutissimum ac præcisum, qui alioqui magis in digitorum extremis, ad distinguendum palpabilia requiri videbatur. At non posse pati incubantem manum, utut grato tepore obviam, neque suo pondere gravantem, idipsum prodit vitam ibidem, omnis sensationis fontem: qui tamen ut primario se sic affectum accusat, ita quoque palam facit, se esse animam sensitivam, primario nocivis obviam, menti immortali obvolutam.

2. Sed ecce ad Scholas retrospicio, quæ incoactæ fatentur, Orificii stomachi teneritudinem, sive nimis acutum, accuratum, ac præcisum sensum, causare omnem pæne animi syncopem. Hæcque sic ajunt, nec interim ad sua sese reflectunt axiomata, de corde stabilita, nec considerant quod acutus ille sensus, sic ab illis nuncupatus, nil aliud arguat, præter vitalem promtitudinem: non autem quod uni magis, quam alteri, plures vel magis aperti nervi, contigerint. Non interim semel considerarunt, vitam, sive animam illa sede hospitari: Nolentes in sacco, vel membrana, animam speculari, eamque potius in aurium cordis follibus, desideve cerebro, depositam credere maluere. Etenim etsi manus vinctas traderent, dum animadverterent in membrana uteri, vires totum turbantes, aut consternantes: nondum tamen Scholis datum

est

est, privilegium intuendi & fatendi, pariter id stomacho concessum esse.

3. Multorum quidem querelis compellebantur, stulta Venere lascivientium: quod serotino ululatu se oppressos, anxiatosque circa os stomachi plangerent. At non proin Scholæ revocarunt in dubium, ethnicorum tradita, nec saltem obiter compunctæ, ambigere ratum duxere: An fortè ibidem vitalis initii lumen, sive introitus esset, qui primario lacessentibus causis affectus, primus sentiret sui incommoda. Neque enim decernitur mandatum, nisi ex aula: ut neque vitæ potestas delegatur, quam à vita præside, id est, anima. Quippe exin primo manifestatur, quod nisi character ab anima sensitiva concessus, imprimatur semini, idipsum sterile sit permansurum, ac monstrosum. Non secus atque peponis flos, cui à tergo exiguus pepo non cernitur adnatus. Igitur si anima hospitaliter sedeat, unde semina originaliter suæ fæcunditatis characterem mutuant: potestates tam vitales, quam propagativas, ibidem quoque latere, est indubium.

4. Atque insuper, quod animæ sensitivæ ista sedes, nedum moderetur stomachi digestivam facultatem, & ad hoc suscitet fermenti stomachici anonymam aciditatem, eamque sinat sibi juxta legum naturæ vigorem præcidi, & termino accurtari. Verum, ipsa vita stomachi præsidet cunctis totius digestionibus, utcunque in abditas vel etiam remotas latebras dispersis. Id nimirum animæ, singulari radiatione, vitæque suæ velut participatione, est proprium, tanquam si solo nudoque nutu, atque Duumviratus mandato, quoquoversus obedientiam, & à quovis sibi deberi cogeret.

5. Unde pariter sequitur, eundem vigorem vitalem dilatari quoquoversus: erroneoque ductu, ejusdem quoque exorbitationes transplantari morbifice, usque ad ultimos digitos. Ita nimirum hostile illud acidum, quod licet stomacho sit gratum, imò & peræque requisitum: jam tamen in fundis alienis evadat inimicum. Neque enim eminus mutuanda est probatio hostilitatis illius. Siquidem in canicularibus fat obvium, carnes, statim atque corruptionis initæ lumen subintrarunt; jus cula acida dare & colore insueto tincta.

6. Ergo delato hospite peregrino stomachi, per vitale initium, ad agrum peregrinum, sequitur eo ipso statim aliquis defectus peregrinus: qui sui præsentiam, plerumque etiam statim prodit. Morbus est scilicet, qui si in venas delatus sit, errore Duumviratus malè accensi, febres parit. Sin verò in habitum corporis, vel ad artus deferatur aciditas hostilis, mox adsunt diversa apostemata & Arthritidis errores. Apostemata inquam, quæ minima materia, non secus atque spinæ, aut spicula adacta, mordicant; in pus denique, ichor, saniemve properant.

7. Hæc nimirum est catarrhorum fallax decipula, quæ Scholas usque in modernum diem irretivit, per varios humorum non exsistentium decubitus, defluxiones, casus & lapsus. Ac facilè fuit Satanæ, eò proclives mentes, per paganismum seductas præcipitasse: non secus ac Astrologi animadverterunt Lunæ ac Planetarum inexplicabilem situm, finxere excentricos secundum quid, & simpliciter, quos quidem sciebant esse vanos, atque victos ad necessitatem situum, dimetiendo repertorum. At in medendo id propinquius fuit Satanæ, sic decepisse suos, id est paganos, quod sensus ad manum esset suasor industrius, & importunus. Cui obvenire neglectum est, dum ars ad lucrum festinans trahi cœpta est. Siquidem facile è diductis, Tractatu de Catarrhis, concludi demonstrative, atque necessario, est obvium cuivis, quod nulla sit materia pro catarrhis, non locus item culinarius, in quo, aut ubi pararentur, ut neque canalis, per quem tam diversimode defluerent, etiam ad distantissimas corporis oras.

8. Quin longè facilius ac propinquius fit, (obstat autem sola semel manus tradita gentilitati, perque credulitatem sibi præclusisse viam inquirendi vera:) meditari, à principio vitæ, vitam quoquo versus continuari; à vitali quoque demum errore, spargi errores per totum, in totum quoque, vel in partem tam continentem, quam contentam. Hoc denique fundamento semel præterito, irritum fore quodlibet remedii genus, à Posteris Satanico astu deinceps deceptis, temere ac frivolè excogitatum.

Quod

Quod utinam Posteri sat mecum contemplarentur, nam exin etiam magnam mortalium cæcitatem, tam in medentibus, quàm passim in medicatis, facilè cum lacrymis deprehenderent.

9. Succenturiantur enim primi podagrici, accusarentque stomachum, seque ibidem primos sentire motus, ac velut agitationes febriles, tanquam præcursores accessus: solo nimirum adspectu, vitalisque luminis irradiatione conceptus, natusque ibidem acor, erroneè transfertur in seminale gluten, quod Synoniam jam appellant, estque articulorum transparens semen nutritivum, ibique copiosius depositum, ob motuum frequentiam, & ossium fortem compressionem: siquidem aliàs, quamprimum ossa mutuo confrictu æstuarent, & siccarentur. At foecundius quanquam multò, hæc sint Capite de Podagra, delineata: juvat tamen me planius dilatare.

10. Occurrunt nimirum diversi morbi, qui suam originem centraliter è stomacho desumunt, quorum ortus atque remedium infausto hactenus omine ignorantur. Sunt namque in concavo stomachi, acidum, amarum, salsum, nidorosum sive putidum, virulentum, insipidum, *&c.* Ac inprimis acidum, fermentale ac digestivum, sive transmutativum, non est stomacho proprium, aut geniale: verum ipsi præparatur, & inspiratur à Splenis vicina sibi ad hoc culina. Quo nimirum fermento deficiente, eo ipso, est apepsia domi, bradypepsia, appetitus dejectus, ciborum nausea, quæ febribus statim conspiciuntur vernacula atque stipata: quapropter dixit Senex: *Acidos ructus nidorosis supervenientes, bonum.* Nonnunquam etiam contingit, parcum fermentum affluere ad stomachum: inde quoque atrophiam suscitari, cibosque evadere coctu difficiles. Imò stomachus, qui ordinario sensu orbatus videtur, nec sentit nisi noxia, quotiesque afficitur indignè, à peregrinis intra se contentis: statim sub exiguitate fermenti, aquosum liquamen parit, & cum nausea extrudere satagit. Aquosum autem dico, quod subinde nil nisi mera aqua, viscida item mucilago, etiam insipida sæpè, ac non rarò peregrino acore imbuta, qui à fermento vitali sic discrepat, ut mortuum à vivo. Adeo etsi participent in gustu, longissimè tamen ab invicem distent, quod videre est in amaritudine absynthii, & cucumeris asinini, vel colocynthidis. Etenim dum potus, simulque agglutinandum alimentum in stomacho, peccant penuria vividi fermenti, statim fatiscunt in amarum flavum liquamen, quod Scholæ hactenus fel viscus, imò etiam unum de quatuor constitutivis cruoris falsò dictarunt, nesciæ interim, quo authore & ductore, bilis in Jecore separaretur mera à cruore sibi connato, ac intimè permisto, deferreturque solitaria ista bilis (multum certè mutata à bile cruori innatante,) ad stomachum: cum non sit iter ab hepate ad stomachum, nisi per tot devia, quæ hanc Scholarum inventionē stupiditatis meritò accusent. Dum autem alimentum appropinquat stomacho, ut ipsi assimiletur, eumque alat, deficitque præ penuria fermenti, vel aliàs oborta in stomacho procella, statim putret, & nidore infame fit. Nam tepido loco detentum, quod jam limen vitæ intravit, susceptumque est in numerum mox vitalium: statim quoque putret, nidorosum fit, imò si mora accesserit, cadaverosum evadit. Undè cholera, lienteria, Cœliaca, &c. subinde quoque Archeus stomachi, vel fermenti acidi paucitatem supplere volens, indignatur, paritque acidum acetosum, crudele; indè orexes, itemque tormina, tam in stomacho, quam ipsis intestinis, plerumque crudelia. Sin verò acidum moderatum affluat, & superfluat cibi copia, vel asperitas, tum cibus totus amaricat, flavum istud crassumque excrementum per ejusmodi degenerationem succrescit, ac varia inde malorum seges, in diarrhœam succensa oboritur, nisi totum simul statim dejectum sit. Nonnunquam etiam Archeus stomachi concipit furorem, accediturque sponte propria, sic ut acor non in cibos feriat, sed errabundè *ipsum* Archeum inficiat. Tum scilicet concepta est Arthritis, & Archeus per totum diffusus, proximè tamen sua aciditate afficit synoniam, sive semen crudum, proximè assimilandis ossibus adjudicatum, ideoque intra juncturas depositum. Contaminat verò synoniam partis debilioris in robore naturæ. Censetur que ideo Arthritis, pro lubitu,

partem

partem quam apprehendit, eligere. Et quia acor ille, in stomachi centro susceptus, per Archeum ad remota dispergitur: adeo falsum est, defluxiones à capite, per nervos ac venas propagari. Sic nimirum ingentia ventris tormina, partium synteresi, acorem in stomacho proritant nocuũ, qui dein manus pedesque, non raro portento, contractura vibrat, itemque mox dein quoque paralysi resolvit. Indebitus itaque stomacho acor, si alimentum roridum, spermaticumque ejus sumen apprehendat, utut tenuiter, vertigines proritat, eoque turbidiores, quo hæc magis posticam ejus partem aspiciunt. Apoplexia verò suboritur, dum alieno planè motu, ac hospitio, à cavo stomachi, in venas ejus intrat mucilago insipida circa orificium, servatque lateris sui rectitudinem, magnamque à minori distinguit, carentia, vel præsentia virulentiæ.

11. Est autem plerumque chronicis ejusmodi morbis, character aliquis sigillaris. Sic nimirum podagra profluit sæpè à parentum initio, in prolem, ibidemque plurimos patienter expectat annos, antequam illius fructus proprius suam nanciscatur maturitatem. Ergo in initiis vitalibus,& radicalibus organis stomachi,(quæ sunt ipse Archeus localis, sive insitus,) hæret posthumus ille translatusque hæreditario jure character podagricus. Ac consequenter pariterque etiam, qui per vitæ inordinationem sollicitatus acquiritur, sedet is in Archeo orificii stomachi, qui dum tædio affectus, hospitis peregrini insolentiâ, sese acuit pro ejusdem expulsione, atque inde etiam fructus apoplexiæ emergit. Nec est enim character ille podagricus silens, materialiter aliquo intus depositus nido, segregatoque stabulo in plicis aut rugis stomachi exceptus, tanquã Tartarus aliquis exoticus adhærens. Sed est in ipso vitæ Archeo concreditus character. Fingamus nempe suppositi proprietatisque unitatem, qua character ille, ad podagram, apoplexiam, vel epilepsiam jacet tumulatus, excitaturque statis stationibus maturitatis propriæ, vel commovetur quibusdam assumtis cibis, vel odoribus. Dein consideremus acorem naturalem stomachi jam degenerem, itemque teneritudinem orificii ejus, syncopes,& epilepsias suscitantẽ, (quæ nil testatur, præter facilem sensum, læsionem, passionem, ac perturbationem vitæ, adeoque præsentem hostem, à rebus plurimis tumultuantem:) itaque si excitetur acor præter naturam, qui commisceatur Archeo, cumque hic præsit digestionibus singulis, radialiter defertur acor iste ad peregrinos lares, quibus est totus hostilis: atque inde Arthritis prosilit. Sin verò cibo aut potui connectitur, adsunt dolores colici, tormina, aliæque partium exorbitationes occasionaliter. Quod si verò acor stomachi degeneret, seque associet veneno opiato, cum penetratione versus sedem animæ, statim adest epilepsia. Sin autem suboriatur mucilago putida, ad amarorem prona, vertigo, & fortius insurgens, apoplexiam suscitat. Nec etenim opportunum est, præcisè illa invicem distinguere, dum materiam sive occasionem exhauriri præstat.

12. Saltem quædam externa periapta custodiunt à casu, & accessu epileptico, quod signo est, vel impediri fructum characteris, vel applicationem occasionis, ad Archeum: utroque scilicet modo præpediri, extingui, vel annihilari nocuum, ne Archeo commisceatur. Quinimò ut Vegetabilia plerumque solent hyeme dormire, ac velut excitari sub ver, ut gemmam, frondes, flores, aut fructus edant: ita character podagricus, epilepticus &c. stata quoque periodo concitatur in maturitatem, nisi anticipet eam importunitas proritantium. Saltem vertigo, & apoplexia, &c. quanquam intra occasionales causas referantur; sedent tamen proximè intra ipsum vitæ nidum, in Archeo, qui nimirum insitus est ventriculi orificio. Quam facili enim compendio, per appensa, Caducus suspenditur, ac detinetur? Eò quod impeditur causæ noxiæ in animam sensitivam introitus.

13. Est nempe penetratio causæ noxiæ in Archeo latitantis, ad intrò, quæque idcirco Mentem prorsus tollit: Cordis scilicet pulsum quidem relinquit, at sensum, imaginationem, omnemque animæ principem potestatem ita pessumdat, ut pro illo spatio planè sublatæ videantur. Unde &

ſtylo ferreo notandum, animam ita peſſumdatam non habitare in Corde, nequicquam titubante.

14. Podagra autem, ſicut extrorſum tendit; ita character ejus non tam penetrale ſive ſedem animæ, quam Archeum digeſtionibus præſidem, affectat. Quæ ideo contingunt, eò quod character podagricus hæreditarius, ab generationis initio, & dudum ante empſychoſin fœtui inuſtus eſt: Ideoque ſolum ſpectat Archeum, non autem animam, qui ſolus totum in ſe onus tum ſuſtulit. Ille verò, qui per vitæ exorbitationes, podagræ character acquiſitus eſt, tametſi annoſo viro advenerit, ſervat tamen naturam ſuæ proprietatis.

15. Unde manifeſtum fit, cujusvis morbi characterem eſſe promiſcuè, in animæ ſenſitivæ gremium admiſſibilem. Adeo ut ſicut pavor ingens plures fecit epilepticos in vitam: ita conſimilis pavor plures à podagra deinceps reddidit immunes. In uno ſcilicet pavor generavit in ſyndeſmo, vitæ,& animæ ſenſitivæ, characterem epilepticum: qui pavor necuit; uno vel altero gradu dimiſſior, & exterius, characterem podagræ, eumque reddidit vel congelatum à pavore, vel ſaltem oppreſſit ejus radicem.

16. Atra bilis apud Hippocratem,(quæ cum nusquam unquam exſtiterit, pro effectu bili illi tributo, eſt ſumenda,) in præcordiis ſubſiſtens, (ſedem enim animæ ſive Duumviratum reſpexit, nondum notum:) *ſi in corpus ſpargatur epilepſiam provocat: ſin vero in animam, dementiam.* Fuit nempe iſta primi ſeculi planities, quæ res quidem candidè trutinabat: ſed defectu luminis ſuperni, non adivit ad rei fundos. Sunt quædam ſimplicia, quæ citra ſenſualem abhorreſcentiam; quæ ſuo eſu pariunt veram dementiam, alia verò ſomnum faciunt; quædam quoque dementes in vitam, alia autem tantum deliria, velut ebrietates quasdam proferunt; Ad quorum quoque paritates, velim characteres morbidos computari. Utpote nedum aſſumtis hoſtilibus ejusmodi rebus, ſanitas, Mens, aut vita alienantur: ſed intus conceptis, partis, procuratisque materiebus noxiis, vel etiam ſolis characteribus, introducuntur in vitam, aut vitæ organum Archeum, diverſæ proprietates. Eæque nedum bonæ, Patrum aut Avorum inclinationes, in ſemen propagatæ: ſed & morboſa quædam ſeminaria, qualia in ſimplicibus, velut nobis comminata, connaſcuntur.

17. Quæ quidem ut animadverſionem ſeriam merentur: ita multò magis, quoties illud hoſtile ac morboſum virus diverſimodè copulatur, nunc fermento ſtomachico, nunc Archeo inſito, tum demum ſpiritui arteriali: non raro quoque radialiter ipſi vitæ, quæ nimirum nil niſi lumen centrale eſt, à radiali quoque lumine quovis penetrabile. Sic videlicet, lumen vitale animæ ſenſitivæ, penetratur à copulato ſibi lumine peregrino, non ſecus atque lumen, trans vitrum coloratum, tingit lumen ſimplex in pariete. Equidem in Monarchia vitalitia, quæque deſcendit à Patre luminum, ſunt lumina iſta viventia, quæ aliàs in ſimplici ſolari, aut in lumine colorato lucent, tributo prorſus caduco, Eſtque combinatio luminum viventium, planè viciſſim tolerabilis nedum, ſed & in invicem activa. Adeo ut hinc conſpicuum ſit, quod Pater luminum frenos cohibeat vitæ, totiusque naturæ. In arteriis itaque lienaribus, vel in ipſo parenchymate illius viſceris, jam inuſta eſt proprietas(quam characteriſticam morbi voco) vel demum in ipſa ſtomachi membrana, venis, nervis, ſive etiam in eorundem Archeo vitali, quæ proprietas ſeſe in animam ſenſitivam per intervalla propagat vel continuo fomite tranſlucet, cogitque animam iſtam ſibi fore pediſſequam. Adeo ut anima ipſa, ejusve vita, aut Archeus vitalis, per vices ſollicitata efferantur in aliquem motum furoris, amentiæ, ſyncopis, vertiginis, epilepſiæ, apoplexiæ, paralyſis, contracturæ, &c.

18. Accuſabit *(ſat ſcio) pars adverſa*, diſcendi incupida, nebulam quam *ſpargo*, dum ad vitam, ad lumina vitalia, ſive ad mundum inviſibilem, ubi Pater luminum præſidet, hæc ſublunaria detorqueo.

19. Sed quæſo reminiſcantur, hanc eſſe viam rectam quæ aliàs à priori inveſtigari nequit. Sciantque, vitales motus non niſi cieri, & dependere à vita. Sive interim vitam noſtram

contemplemur, five demum vitam, vitalesque proprietates, quæ nobis morbosæ, mortales, ac exosæ appareant. Equidem ubique intueor nisi bonum commune proximi, aperire fenestras, quibus lumen naturæ hactenus obscuratum, adventare queat in Scholas, & feliciora me ingenia. Submovi propterea complexiones qualitatum elementariarum, itemque humores, tartaros, atque hujusmodi somnia Scriptorum: optarem in vicem illorum, introduci veram naturæ cognitionem, nostrique indaginem. Denique catarrhos de medio sustuli, ut vana figmenta, fractosque baculos, quibus innisi fuere mortales hactenus. Adeoque quicquid hos decepit, fraude doloque defluentis humoris, tanquam causæ morbificæ, id totum in fructum atque productum causæ vitalis referendum esse: quodque materialiter è capite defluere, putatum est in Scholis: id à sede animæ vitali jaculari, sagittari, radiari, & propagari, communi Archei ductu, vel vitæ participatione instillari. Bone Deus, quantum dissentio ab Antiquorum traditis? Utinam sint, vel saltem utinam facias, qui me capiant, & ditiore talento spem ægrorum foveant! Sed tu Deus, facies in his, juxta beneplacitum tuum, cui omnia & singula, quæ habeo, scio, video ac possum, totaliter refero & offero.

20. Redeo ergo ad orbitam: Inprimis herbas vulnerarias operari virtute cujusdam innati alcali, aliàs ostendi. Docui nimirum Mercurium, tam præcipitatum, quam sublimatum, facilè revivificari, imbibito per bullitionem succo clarificato vulnerarium. Undè consequens, herbas excellentiores in hoc gradu esse, quarum succus ille bullitus cum præcipitato, & dein ablutus, facilius atque copiosius Mercurium revivificaverit. Quapropter & & in medendo præcellit lapis cancrorum, si cum vino, quam si in aqua potetur; eò quod is lapis in vino, facillimè vim atque saporem lixivii induat. Nec quæso proinde horreat Medicus vini usum in vulnere, febri, &c. Nam eo ipso, ut sapit alcali, vini vires atque proprietatem amittit. Sic nempe propinatur feliciter alcali è tilia, non secus atque pulvis ille cancrorum. Invitavit nos enim Dei bonitas, ut propter raritatem, qua pauco spatio lapis iste subsistit, mortales trahantur in admirationem illius, atque inde etiam discant vires, tinentque proprietatem æquè mirabilem qua vulneratis, contusis, ac ex alto præcipitatis proficit.

21. Mirumque hic elucescit statim, nondum explicatum. Quod nempe sanatur vulnus in pede, etiam & crure, sive in maximè remotis ab ore partibus: quorsum tamen nullum alcali accessum impetravit unquam. Quatenus scilicet alcali hujus lapidis corrigit acetositatem, quæ in membris extimis, sive habitu corporis accensa est, & parata accendi. Neque enim à stomacho transit vis alcali, per venas, usque in digitos pedum. Sed neque eo admittitur, & quanquam admitteretur, non tamen posset per prævias digestionum quæstiones, atque examina, pergere libera, & infracta. Nemo enim est, qui hoc nesciat, mihique non permittat, quæ dixi. Ergo inde prorsus liquet, quod alcali istud, etsi non vadat materialiter usque ad habitum corporis: attamen sufficiat, ut sui proprietatem radialiter eo usque dispergat, modo in stomacho, digestionum fonte, vitæque Archivo, aciditatem vetuerit. In quo manifestatur vis stomachi in omnes digestionū familias.

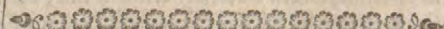
22. Quapropter à contrario sensu, percepere quondam, quod vinum, quia facilè nobis intùs acescit, accendat atque pervertat vulnera, nisi adhibito vulnerario alcali, vis ista acida vini mitescat. Siquidem vulneris detrimentum, internus & fermentalis solus acor est; quo absente, festinant labra continui concurrere. Quapropter Scholæ deceptæ, universaliter vinum vulneratis vetuere. Quod hodie usus remedii vulnerarii, in Scholarum dedecus improbavit. Nec materialiter enim vadit alcali ad longinqua, ut acorem inhibeat: cum nec quidem ad lienē, quartanæ sedem, penetrare queat. Sufficit itaque, quod in stomacho, digestionum omnium Rectore, acorem cohibeat. Non quidem quod fermentum acidum stomachi pessumdet: sed quatenus corrigitur, impedi-

pediturque fermenti translatio ad longinqua. Quod & ipsum confirmat præfatum paradoxon, nempe, quod digestio stomachi præsideat mille culinarum digestioni particulari? Dein quod materialiter non fiat alcalium peregrinatio.

23. Ac præstet alcali horum lapidum potare, quam calcinata conchylia: eò quod etsi juvent, sitque alcali longè in calcinatis potentius; attamen quia sub actuali vigore, fermentum stomachi vitiant, vel saltem inclinant: ubi lapis cancrorum, non tam in fermentum, quam in fermenti productum feratur.

24. Obvia quoqe ratio, cur lapis iste, illique herbæ similes, sanent ingentia etiam remota vulnera: ulcusculis tamen in gula, larynge, aut vesica nequicquam opitulentur. Nam & hinc confirmatur, quod omne vulnus statim acescat, si impediatur quoque acor, è stomacho vitali digestione ad vulnus diradians, remedio esse. Sed quia ulcus non suboritur è stomachi acore, sed ex proprio Archei partium vitio, & suscepto contagio. Quod etiam proinde non sedatur assumto alcali: & arcanis opus est, quoquo penetrantibus. Cibi namque, potus, & pharmaca, vim suam amittunt circa primam stomachi digestionem, nec altius vadunt aut feruntur, quia tantum nutriunt simpliciter, atque ideo omnem larvam nutritioni horridam, ibidem exuunt, & planè despuunt, vel alioquin in excrementa mutantur. Atque sic etiam inutilia fiunt conceptæ sanationi.

25. Quod si verò lapis cancrorum sit diureticus, non est quod proinde sperandus sit adventus ejus, usque in vesicam, aut quod vis ejus maneat intacta, & infracta. Absit. Sat enim esto, si lapis ille totum potum spoliet vi acescente: quippe quæ sola est, utut minimum ejus in lotio deferatur, pariendi stranguriã, dysuriam, ardoresque Lithiasi familiares. Acor enim, tametsi à felle sano optimè subigatur: attamen tantillum ejus, potest hostile esse in lotio, partibusque illi subservientibus, non minus residuæ toti digestionum familiæ. Nunc tandem redeo ad jus Duumviratus, ut constet, quo pacto anima in suo corpore sua mandata diversimodè exerceat, agatque per modum jussus, moderaminis, regiminis, ut etiam truculentiæ, furoris, & tyrannidis, nec ad hoc indigeat canalibus, ventis, vaporibus, fuligine, ac omnium minimè ope calorum, frigorum, & defluxionum. Scholæ cernentes effectus Duumviratus, singulisque causas nectere arbitrantes, cuncta in ardores, vel humores, horumque decubitus transtulere, quasi ea quæ in nobis naturaliter obveniant, tantum per urgentem ponderum, calorum, humorumque imaginariorum necessitatem contingerent. Cumque ab anima, à viribus viventibus retrocesserint ad artificialia, vel demortua Matheseos exempla, tandem frustra se operati cum admiratione invita experientia, & solita vulgi observatione, plerosque morbos in catalogum incurabilium, vel numerum sponte sub cura culinæ sanari solitorum, quieverunt, modo venam & alvum aliquoties usque in necem, vel spontaneam lassationem ægrorum deseruissent. Ac postremò plerumque Agyrta, vel annosa anus curat, quos ipsæ Medentum experientiæ deseruerant.



# JUS DUUMVIRATUS.



14. Som-

Hippocratis est: *Quibus vena fortiter in hypochondrio pulsat, iis mox mens ægrotat.* Frequentissima enim est arteria lienis: ejus tamen pulsus non est manifestus, quantisper rectè valet & imaginatur. Dum autem perperam, mox forti pulsu, usque in aurem sinistram, non rarò etiam ab assidentibus audibili, amentiam denunciat. Id verò in spina digito impressa liquet, cujus pulsus antea ignotus, mox dein ante digiti tumorem molesto duroque pulsu agitatur. Ergo è liene spinoso denotatur prodire amentia.

2. Idem Senex atram bilem in præcordiis statuit, (nomen enim præcordiornm, sonat stomachum cordis vicem subire:) & inde præsagit epilepsiam, si in corpus: amentiam verò, si in animam subierit. Ergo utramque mentis impotentiam è præcordiis desumit. Vigent autem potissimum, ubi earum causa occasionalis præsto adest. Adeoque testantur Scholæ, ubi officina amentiæ latet, ibidem quoque in sanitate, recti judicii esse sedem, juxta axioma: *Est functio vitiata ejusdem partis, cujus est in sanis functio integra; & contra.*

3. Etenim Amentiæ omnes, (exceptis soporum sororibus,) tollunt vigilias, certo argumento, quod somnus, sopor, vigilia, dementiaque eo-

dem degant hoſpitio. Utpote ſomnus, vigilia, phantaſia, ſomnium, ſunt poteſtates verſantes circa idem ſubjectum, fiuntque eodem organo, & hoſpitio. Fateor quidem ſomnum, vigiliâ poſteriorem: ſed iſtud non arguit ſubjecti hoſpitii varietatem.

4. Indubium eſt namque, quod in momento ceſſet omnis Mentis operatio per ſuſpendium &c. Itaque ſi caput eſſet proprius imaginationis locus, perſeverarent Mentis operationes, quæ tamen intercidunt, ſtatim atque lux ab inferioribus eſt denegata.

5. Galenus proponit cinerem, è combuſtis cancris contra rabiem à cane profectam. Quæ rabies, in concupiſcibili, ſive metu liquidorum, æſtuat; unde illi nomen Hydrophobiæ. Ergo rabies jacet in parte concupiſcibilis poteſtatis. Nec enim lixivium è cancris, ad cerebrum deferri eſt aptum. Nihil enim eò vadit, quod prius in ſtomacho non ſit transmutatum, nec itur ad 5 aut 6, niſi per primum & ſecundum. Itaque eſt illa rabies per intervalla, oblato nempe poculo, in concupiſcibilem furit, nemo autem potuum concupiſcibilem cerebro dicavit. Ergo dum canis rabidus Doct. Baldi digitum momordit, iſtud virus à digito in ſtomachum ſerpſit, tanquam primum animæ ſenſitivæ organum. Ut etiam ad Splenem ſibi convexum: quorſum lixivii illius remedium, ut paſſioni hypochondriacæ ſubjectum ſit.

6. At ne detrahant Scholæ dignitati cerebri, concedunt iſtam amentiam habere quidem terminum à quo, in liene: terminum tamen ad quem, volunt eſſe intra cranium. In quo nil dicunt excuſabile. Nam ſaltem etſi ceſſet pro tempore dubium: ſufficit, quod in termino à quo, ſit primus motus vitiatæ phantaſiæ.

7. Reſpondebunt ocius: cauſam humoralem atque occaſionalem in liene non accuſare, proinde fabricam imaginationum fieri debere extra caput. Sed mox plurium argumentorum robore id ſenſim propalabo. Petrus Bor Chriſtiani, in annalibus Belgii, refert, anno 1564. Bruxellis ſuem peperiſſe ſex fœtus, quorum primus (qui generando enim ultimus, ſemper primus paritur à brutis) haberet caput, vultum, brachia, & crura humana, à collo verò totus corporis truncus ſuillus eſſet. Sus enim mater erat indubia. Ideoque Cor, Splen, & reliqua etiam vegetativæ organa, matri ſimilia. Ergo etſi caput hominis illi eſſet, ſolam dumtaxat habuit animam ſenſitivam. Eſt nimirum monſtrum Sodomiticum matri magis ſimile, quam patri. Sic ex ove matre, & patre hirco, prodit agnus, qui præter lanam, & caudam, cætera ovina habet. Sic mulus patre aſino, & matre jumento. Sicque equus è tauro & jumento. In cuniculis ſeptem demum, à patre glire, & cuniculo matre, nil præter caudam, patranti erat ſimile. Si ergo monſtrum iſtud ſuillam animam habuit, ſequitur ergo anima conditionem non quidem capitis, ſed inferiorum membrorum. Ipſaque prærogativa animæ phantaſticæ, habitat in Duumviratu, quanquam caput ſit pars conductrix conceptuum formatorum in inferioribus, ſit nimirum in corporis centro, ac meditullio.

8. Demonſtravi enim alibi, Splenem inſpirare fermentum digeſtivum ſtomacho: id eſt dicere, lienem vegetationis exordium. Potentiam vegetantem autem, eſſe animæ ſenſitivæ, id eſt, Duumviratus. Siquidem non eſt ſingulariter anima vegetans: ſed eſt poteſtas vitalis, animæ æmula.

9 Fœtus autem vegetatur ante empſychoſim, ſolo influxu participationis è matre, quamdiu ejus velut eſt pars integralis: ſed mox ab animatione propria vivit culina. Ideoque ſola eſt anima ſenſitiva in brutis. Quæ quia eſt & in homine, illique eſt Mens alligata, idcirco conceptus animæ ſunt primi in ſede animæ, qui fortè etſi depurentur in capite, non tamen fontem negant ſuum.

10. Imo tametſi in cerebro recuderentur, non tamen ad hoc motuum ſucceſſione, ab anima in caput, opus habent, tanquam peregrinatione. Nam voluntatis, quàm conceptuum ſunt craſſiora longè imperia: attamen concepto vix motus mandato fidicinis digitus, celerrimè illud exſequitur. Itaq; actiones Regiminis, non interrupta luce radiant in objecta ſua. Ideoque diſcurſus, ſuis officinis adæquatus, utrobique leges ſumit, ac viciſſim alias ſtatuit. Laxa alioquin ac confuſa ſunt cerebri phantas-

tasmata, si Splenis noxa intercurrat. Quod patet in suspendio, delirio febrili, hypochondriacis, rabiosis, apoplecticis, epilepticis, &c. Undè sat liquet: Cerebrum obedire deliro Duumviratui.

11. Veritati namque maximè est consentaneum, quod sapientia carnis & sanguinis (quæ est animæ sensitivæ) situm suum habeat in viscere omnium maximè sanguineo. Idcirco in Sacris legitur, animam & vitam esse in sanguine. Etenim si viscus lienis, ejusque substantiam attendas, censebis ejus parenchyma esse cruorem noviter grumefactum, pelle obductum, tamque multiplici venarum & arteriarum contextu locupletatum, ut non sit aliud in toto viscus, quod in subdecuplo totidem arteriis dives sit. Cerebrum verò, in tota vix sui mole, venam, aut sanguinem aut parcè, habet. *Menynges quidem, sive cerebri opercula, suas habent venulas.* Ac licet in sinu cerebri, vas sit arteriale, transpirandis spiritibus in corde laboratis aptũ: Cerebri tamen mooles ferè tota est exsanguis. Non mirum est ergo, Splenem, sub hospite exotico, peregrinas formare Ideas, & conceptus alienos. Cujus hospitis expulsionem dum lien meditatur, fortem pulsum excitat, prout adacta in digitum spina, præsentem exosumque hospitem nunciat.

12. Observavi enim seriò oculos, torvumq; vultum hypochondriaci, statim quoties stultos primosque conceptus mihi referret: quem dum à delirio incepto interrumperem, ac statim eò ipso oculi ac vultus, in pristinum sanitatis redibant. Mirabar compatiendo, tam celerem totius vultus, toties repetitam, tantamque innovationem, ab actione inferioris regiminis, in arcem cerebri propagari. Porro neque enim dumtaxat rudes atque incompositi conceptus, splenis sunt: sed saltem & consopita cerebri intellectione subter somnia, non spernendum donorum lumen, Mentem attingit. *Et erit in novissimis diebus: effundam de spiritu meo, super omnem carnem. & prophetabunt filii vestri, & filia vestræ. Et Iuvenes vestri visiones videbunt, & seniores vestri somniabunt somnia.* (Act. Ap. cap. 2. vers. 17.) Nimirum significativa. Nox nocti indicat scientiã, si vigil prædiscat cogitata suaà rebus, loco, motuq; subducere.

13. Non etiam gratis asserui primos conceptus perturbationum sentiri in præcordiis. Quandoquidem si esurienti adfertur triste nuncium, statim perit appetitus. Ergo nuncium, & appetius, in idem cadunt hospitium. Docui etiam alibi, stomachum hepatis, non esse insignem aliquam cavitatem, intra suum viscus patulam; sed ipsas mesenterii venas, esse sanguificationis thecam, in quam jecur prima sanguificationis radiat spiracula. Lienis verò stomachum esse ipsum stomachum, quem ideo amplectendo fovet, ut digestionis Vulcanum illi inspiret. Splenis tamen alius est & proprius stomachus, multiplici arteriarum tortuositate admirabilis, quo lien sibi soli coquit. Sub qua digestione, minimus error si irruat, splendigerendo cessat, debitaque stomacho externo fermenta denegat. *Quod in febri evidens est, dum loco acidæ digestionis, obveniunt testes ructus* nidorosi, putredinis cujuspiam æmuli. Cerebrum quoque sua insensibilitate, lienem, ut & Menynges cerebri, ipsum stomachum hac in parte referunt.

14. Actio namque stomachi potestativa est, & Cordis vicariatum in se habet, ejusque munia, invitis Scholis, exsequitur. Nec enim splen infractuoso, vitali, locupleteque arteriarum numero, suis floret conceptibus frustra: sed quoties suos conceptus alterius alimenti deliciis sopit, dat ab opere inducias: *id est, somnum.* Quæ si minus perfectæ fuerint, vel nimia solicitudine stomachi turbatæ: somnia quoq; profert confusa.

15. Nemo Medentum hactenus dubitavit, quin ephialtes, sive Incubus suscitetur è præcordiis: Advenit enim plerumque, sumta durioris cibi largiore cœna, vel alias laborante stomacho: ideoque id contingit, non quidem cubanti latere dextero; sed tantum dormienti in lumbis supino, vel saltem latere sinistro, dum scilicet penè est dormitum satis. Sentiunt namq; obscurè, ratiocinantur, putant se manibus tangere, & oculis videre: non tamen se movere valent. Sentiuntur enim audiri, & sentiri oppressiones. Alioqui dormiendo, alii (etiam ægroti) se movent liberè. Est nempe onustus, ac oneratus stomachus, ejusque nondum abso-

absoluta concoctio, ideoque contingit sinistro latere cubantibus, quorsum nempe os stomachi contortum est. Unde inprimis obvium fit, & stomachum imperare motui, ac præcipuè in hoc somnum, somnia, simul & motum moderari, Sunt nempe somnia incubi, semper ferè eadem, ut & movendi impotentia, quamdiu stomachus sic malè affectus, somno distenditur.

16. Scholæ enim causas incubi assignant, crassos vapores medullam spinalem invadentes. Et quidem invehuntur in vapores, ob momentaneam noxæ illius solutionem. Nam si protinus expergefiant somniatores, statim quoque cessat incubus.

17. Adeoque ad lubitum excitantis, vapores illi cessare deberent. Deniq; obaudio in plerisque causis morborum accusatos vapores crassos: ego hactenus fateor, me nunquam 50. solidis annis distillationum vidisse adhuc vaporem crassum. Sunt quidem exhalationes corporeæ, in quibus res volatilis sublimatur, scanditque ad latera vasis. Sic nimirum è sulfure, auripigmento, lignis, arsenico, sale armoniaco, caphura, urina, itemque è mercurio, plumbo, cadmiâ, ære &c. crassæ fuligines sursum ascendunt; sed vapores, aqueos scilicet, crassos nondum vidi aut novi, nisi inter Academicos, vaporum ignaros. Imò utcunque crassi essent, saltem ad excitatoris lubitum, aut crassitiem amitterent, sistereturque calor extemplo, qui ejusmodi vapores excitasset. Utrumque sanè ridiculum. Denique medullam conjiciunt affectam, ob denegatum in somnio motum. Adeoque ad excitantis lubitum, omnis affectus medullæ, omnisque oppilans vapor cessaret. Quod æquè frivola incogitantia plenum. Sed quomodo supinus jacens, vapores crassos mittet è stomacho in lumbos, atque medullam, intra vertebras conclusam, & membranis tectam? quo nempe aliàs ne ventos tenuiores penetrare ajunt? Potissimum quod talis cubantis situs, sui natura vapores è stomacho potius in intestina proscriberet, vel sursum trans stomachum in umbilicum efferret, quàm deorsum ad medullam clausam, intestinisque oneratam? Quid commune intercedit loquelæ cum spinali medulla? Curve vapores crassi è stomacho petent dumtaxat nervos recurrentes? Incubus enim nedum audire facit internos susurros, & discurrere permittit, etiam pavere: sed etiam audiuntur externa, vera, & apparentia. Linguam autem movere nequit, quantumcunque alii somnia inter loquantur. An fortè cogitant Scholæ, motus linguæ fieri è medulla spinali? Vapores crassi illi longè diversi ergo erunt à somnialibus, linguæ usum & motum, imò totius corporis, non impedientibus. Etenim dum nervos intendunt, ut darent immobilitatis causas, ipsæ Scholæ evadent mutæ, & immobiles, dum nunquam intelligent quæ dicunt, ut neque, qualiter isti crassi (id est, impossibiles vapores,) penetrabunt stomachum, abdomen, venam cavam per dorsum cum pulsante comite arteria extentam, itemque ligamenta vertebrarum. Et quomodo ista ad momentum silebunt, pacabuntur, atque cessabunt, si fortè excitetur, qui Incubum patitur. Rectius sanè didicissent actionem regiminis Duumviratus, impedimentum nempe stomacho oblatum, solo sui vitali regimine, absque vaporibus, aut tubis, turbare cerebrum, nervos, conceptusque primos vitiare: quatenus interrumpit lienis solatia. Sic nempe accidit apoplecticos, & paralyticos edere, audire, dormire, &c. non posse tamen loqui. Scholæ enim accusant recurrentes nervos oppilatos. Cur ergo Incubus non potius hos nervos, quam spinalem medullam aspexerit? Cur remedia pro Duumviratu, juvant apoplecticos, vertiginosos, gradi & loqui nescios, ipsis inquam pharmicis, in cavo stomachi adhuc præsentibus: nervis autem recurrentibus & capiti evanida? An fortè pica, ante sermonem nervos istos habet constipatos? An vacca linguam exserens mobilem in nares, habebit linguam ligatam? nervisque caret recurrentibus? Vel aliàs, frustra habebit, si perpetuo & naturaliter obstructos. Jussus quidam voluntarius à capite defertur ad linguæ nervos. Id quandoque impedi denegatum; non autem quibusdam volucribus: item illud non prima vice, sed sensim consueta itione. Hunc autem jussum non dimittit apoplecticus ad exsecutionem, quia stupet propemodum ut quadrupes.

Equi-

18. Equidem conceptus asini, permittente Deo, semel ad ejus linguam transivit. Non quidem, quod asinus esset Angeli organum. Nam tunc judicia Dei: non autem proprios conceptus locutus esset, nec esset de verberibus conquestus.

19. Occasione asini, dicam mea. Sedebam Anno 1643. pridie Kal. Januarii, scripturiens clauso cubiculo, erat autem frigus ingens; & jussi adferri testam prunis accensis, ut quandoque rigiditatem digitorum solarer. Advenit filiola, quæ statim ut redoluit noxam, testam abstulit, & nisi supervenisset, suffocatus perieram. Nam statim sensi circa os stomachi minitatam syncopen, surrexi è musæo, dum foras pergerem, cecidi instar baculi recti, & pro mortuo ablatus sum. Erat enim duplex affectus, unus contusi occipitii, qui suffurabatur gustum & olfactum, auditum autem obtenebrabat. Alter erat syncopticus, è stomacho proritatus. Primis diebus enim rotabat vertigine caput, quoties in latus aspicerem, multò magis si sursum. Putavi id mihi è concussione casus, nudo occipite repentè & ex tota statura in durum lapidem advenire. At paulatim certior factus sum, multisque diebus penes me cuncta revolvebam. Scivi itaque tandem, quod vertigo è stomacho prodiret, & ibidem eadem radice, qua syncope provenerat, ali. Nam aliquot cibi istam mihi vertiginem promovebant, & peculiariter circa vesperum, dum nempe nondum cocti essent, adeoque idem Incubo contingere, à concoctis propemodum cibis. Memineram quoque quoties mare transfretassem olim, etsi rectè valerem, & edacissimus essem; tamen multos dies postmodum rotabat, vacillabatque caput, donec leviculo vomitu abrasissem sordes è stomacho, quibus Idea illa rotans, est impressa. Comperi enim quod vertigo comitaretur nedum cibos noxios, sed insuper horam fermè absolutæ digestionis, quodque assumto cibo, & vino moderato, statim semper mitigaretur vertigo. Quinimo dudum inde, quantumvis liber penitus evasissem, nihilominus esu quorundam ciborum, recidivam patiebar circa vesperum. Experto ergo, (ut dici solet,) credidi Roberto, omnem vertiginem ab infectis scandere, citra vaporem aut fumum: sed per solum actionis regimen, caput auscultare stomacho. Et quod amplius est, sub vertigine quæ casum minabatur, discursus omnis rotare incipiebat, qui statim assumto vino, restituebatur. Adeoque comprehendi non quidem cibum in stomacho relictum: sed primarium syncopes fomitem, fuscepisse ab indignioris cibi labe, nocuam impressionem. Unde per sulfur Vitrioli quoque immunis factus sum.

20. Alibi rectorem Pylorum cum suis dignitatibus exposui, quò constet, stomachum undequaque omnique angulo esse sedem animæ. Ita tamen quod sicut os stomachi præest, atque dominatur capiti, ac principibus facultatibus: ita & Pylorus inferioribus imperat. Observavi namque atrociorem colicam transire nunc in paralysim, aliàs verò contracturam manuum, pedum, brachiorum & crurum peperisse. Vidi quoque stomachi dolores, præ dolorum acerbitate, motum omnem abstulisse, & affectum Tetano similem causasse, quem rustici nostrates injaculationem, tanquam à Sagis suspectam & immissam, (Geschot,) vocant: Easque non rara passio Ischiatica comitatur. Quorsum vidi venæ sectiones, solutiva item, enemata, emplastra, unguenta, cauteria, atque similia adhibita, & evanido eventu. Conatus enim obrisi illorum, qui ad posteriora, sive producta remedium sancirent, præterirent que fontes è Pyloro scaturientes. Observavi namque femina minora calida plerumque procellam sedasse, eo quod Intestinorum Archeo intimo ac domestico remedio succurrant, cumque indignatum pacent. Quocirca lectorem moneo, advertat Scholarum cespitationes, suis catarrhis, ac pituitæ defluxionibus in sacram inscitiæ anchoram tribuentes. At certò notatu digna est Historia. Quinquagenarius herniosus, vinculi incuria enterocelem passus, quæ ad capitis magnitudinem mox increvit, & induruit mirum in modum. Tota nocte lacte & stercore vaccino fomenta calida renovabat, ac reponere tentabant. At frustra: siquidem unicum durum tuber, instar ollæ continuum evaserat, tollebatque spem regredi posse, per foramen decuplò minus. Obtulimus ergo haustum vini semel

ebulliti cum seminibus contusis, (Anisi nempe, Carvi, Fæniculi & Coriandri ana,) & statim emollita est durities, & passa est hernia retro impelli. In quo strenuè consideranda est durities cum tanto tumore. Quæ nempe non vento, nec stercori suam exsistentiam debebant. Sed durities Pyloro subest. Ideoque non videbatur corpus contiguum, ex ductibus Ilei: sed continuum unicum videbatur. Dein non cadebat Ileo decumbenti, nec protuebat sponte in tantam molem: sed eò à vi regiminis potentiore protrudebatur. Denique non in mulieribus tanto tubere, tantaque duritie prominet. Quapropter Testis injuria, Pylorum in furorem concitat. Totumque ideo remedium in mitigatione furoris ejus consistit. Vidi autem Magnates aliquot miserè periisse, abductos spe, in Medentibus topice, juxta Galenicas absurditates, collocata.

21 Porro hinc redeo ad Duumviratum, in quo sedet anima. Plato enim statuit Cor sedem animæ, tam in homine, quam in brutis. Scholæ Galenicæ verò, omnem intellectum, & amentiam ideo capiti tribuunt, putantque se confirmatas ab Ecclesia, quæ caput baptizat, non Cor. Nec retrospiciunt Scholæ, quod à Corde homicidia & adulteria veniant. Mecum autem sentit Vulgus, quod pro initio vitali, sive animæ sede, manu ostendit orificium stomachi, quoties premuntur angustiis, tam scilicet corporis vitæque anxietatibus, quàm afflictionibus mentalibus. Considero namque in fœtu sensitivam primum occultam, in viscere nutritioni dicato, esseque notionem juvantium atque nocentium. In infante demum & puero, sensim distinctiores conceptus formari, quibus motus obediant. Ideoque cerebrum suique clientes sensus moventur, ut obediant conceptibus principiantibus. At non proin anima recessit à viscere, quod primò vegetationi præfectum fuit. Tota nempe spiritualitas spectat animam sensitivam. Caput namque baptisatur, quia sensitiva brutalis, per organa, ibidem pro spectatore posita, ibidem primam Evam fefellit, ac mors invasit. Scholæ enim ex una parte irrident vocabula Cardialgiæ, & Cardiogmi, tanquam rustica, aut barbara: sed dein spectarunt ex altera parte, Syncopen immediatè ab ore stomachi sic manare, quasi ibidem tota consisteret, inde nimirum proficisceretur, ibidemque statim quoque injectis liquoribus aromaticis restitueretur: in Syncope autem animadverterunt intellectum, sensum, motum, & unà quoque pulsum concidere: adeoque è functionibus, quæ capiti & cordi simul adscribuntur, è stomacho repente scandere: attamen absque profundiori indagine, totam vitæ, intellectus, & animæ crasim capiti tribuerunt: Non potentes concipere, principia vitæ Duumviratui competere, quanquam per subministra organa traderentur in exsecutionem. Quasi principium motus esset in musculis, & ossibus, quia moventur!

22. Causidicus quidam acceperat binas drachmas seminis Hyoscìami contusas, loco Anethi, quod in Colica ipsi præscriptum erat. Confestim enim inde sic insanivit, quod ne verbum intelligibile proferret: atque ita insanus, quod nil stolidius, magisque fatuum viderim. Sedebat quidem juxta focum erectus, sed totus insanus, ac demens, stolidus. Per vomitivum itaque infra semihoram convaluit. Frustraque fuissent errhinni, sternutatoria, & cucuphæ capiti, ut & cordi epithemata. Quinimo quicquid illius seminis per Seplasiæ errorem biberat, adhuc erat in stomacho, totumque mucilagini involutum, mox per vomitum rejecit, nec quicquam ejus, inde vapore tenus, ad caput effumare valuit. Erat tamen totus innocens ac vesanus, quod nil prorsus intelligeret, motrices tamen capitis functiones stabant validæ. Unde collegi vires intellectuales in Duumviratu collidi. Habui autem convivam mecum in prandio.

23 Lipothymici enim asserunt se sentire, omni vaporum activitate celerius, comminatum in præcordiis deliquium, citraque somnum suspendi omnem conceptum. Undè quilibet non pertinax clarè cernet, primordiales conceptus animæ formari in præcordiis, iisque ademtis, statim quoque intercidere intellectionis lumen.

24. Sic quoque meticulosus, subitò in terrore, sentit in ore stomachi pavoris indicium, si

repentè magnus aliquis, ex improviso, (puta bombardæ ictum propinquum,) fragor excitus sit, qui omnem discursus actionem præcedit & præcidit. Itaq; si verum sit Scholarum axioma, quod ex læsione actionum enotescat pars læsa, reperieturque tam amentiæ, quam syncopes, ac defectus cujusque sedes sub diaphragmate. Sunt nempe amentes proinde famis & sitis tolerantissimi.

25. Vidi enim Anno 1615. Alosti puellam novennem, sat petulantem, filiolam villici Xenodochii, quæ jam à triennio nil prorsus comederat, nisi quod fortè per octiduum, aut amplius biberet quatuor circiter cochlearia aquæ puræ. Etenim à Tonitru, primum insigniter terrefacta, edere cessaverat.

26. Est namque extra controversiam, quin terror, tristitia, &c primario præcordia afficiant, tollantque confestim omnem esuriem. Reflectunt se nimirum in stomachum sensibiliter, nec possunt proin ad caput referri, eò quod nulla ejusmodi perturbationum sentiatur caput petere, neque cor: nisi os stomachi pro corde sumatur. Nec est etiam verosimile, quod si caput primitus apprehenderet, ac sentiret tristia, & repentinos pavores, eos in stomachum statim dimitteret, & non potius ad nervos quibus intimius præest. Præter absurdum, crudele enim esset, non subjectam sibi partem torquere, & subjectam sospitem relinquere. Spectatur nempe major authoritas stomachi in caput, quam capitis in stomachum: quod jam multis superius demonstravi. Siquidem sopor, somnus, vigilia, deliria, & quæcunque symptomata, capiti solent tribui, remediis stomachicis, non autem cephalicis mitigantur, abolentur. Hinc enim adagium: *O caput helleboro dignum.* Etenim quanquam non desint multiplicia vomitiva: attamen helleboro tribuitur vis peculiaris pro amente cerebro. Non quidem quod qualitas toxica, atque nocua ad caput pertingat; siquidem præsente helleboro intra stomachum, illoque dein rejecto, contracturæ superveniunt, quales è torminibus supra notavi. Sublevat ergo Amentias eò, quod Helleborus niger, præ cæteris vomitivis, vulgò cognitis, veteres præcordiorum febres, atque lienem exoneret. Nam per arterias, aut vapores, nil caput ferire, jam supra ex pleno multisq; est demonstratum. Præfati ergo morbi, eorumque remedia, Duumviratum aspiciunt, nec cerebrum afficiunt, nisi per regimen, sive per deuteropathiam.

27. Studentes enim inordinatè, intrò sentiunt satietatem, compositam ex vertigine, & anxietate cum suspiriis, & manu os stomachi demonstrant. Inde verò dolores capitis accusant. Quod si demum perseverando instent, percipiunt circa os stomachi, lipopsychin quandam, ac dein imaginationem sibi inverti. Ideoque nisi promtè à studendo desistant, tota vita amentiam per intervalla recurrentem servant. Itaque ubi noxa sentitur, ibidem labes intellectus est, & anima principaliter residet.

28. Scholæ è contra, contendunt Splenem atræ bilis cloacam, eamque se in stomachum exonerare suis stercoribus. Quodque fermentum digestionis in stomachum inspiratum voco: id Academiæ excrementum perniciosi humoris volunt, adeoque stomachi digestionem, ab ejusmodi scoriâ excitatam.

29. Sed postquam certò scivi, non esse atram bilem in natura, facile fuit mihi, tam ab humoribus, quàm usu partium à Galeno traditis, recedere, & atrabiliarias Scholas deserere, per axioma illorum concludens: Si amentiæ causa sit in Splene: ergo eidem loco, debetur hospitium judiciosi intellectus. Si ejusdem facultatis, functionis, & organi sit actio læsa, cujus est sana, & vicissim.

30. Undè quoque ulterius conclusi mecum, potestatem somniferam, locandam in parte, cujus munus fuit prius, vigilia, & fabricari insomnia, ubi & vigilando suscitantur phantasmata. Hinc nempe esuriens somniat de conviviis. Et febres priusquam in deliria desinant, primum fiunt somni cum labore: dein veniunt noctes insomnes, ac tandem deliria, quæ testantur Duumviratum malè affectum, cumque esse somni & somniorum fabrum. Senes enim quibus coctrix est debilior, licet parcior sit cruor; tamen sobria cœna melius dormiunt. Ac juniores, sub cœna parca ægerrimè quiescunt. Nemo tamen unquam putaverit, senes plures ad caput mittere vapores, si exigua cœna abstemii sint.

 31. Sopo-

31. Soporestam morbosi, quam artificiales sive opiatorum, optimè debellantur per lixivia, quæ tamen nullatenus agnoscuntur pro remediis cephalicis. Micturiens enim somniat se vesicam laxare, & ad angulum mejere, (contingit namque quosdam, eodem consensu sua perminxisse stragula,) inhiberi tamen consensum in somno datum. Nam etsi cerebrum per omnium sensuum organa plene dormiat, discretrix tamen animæ sensitivæ vis, non sopita est in hypochondrio. Sæpè namque in oculis somnum sentimus, nullum autem circa stomachum, atque exin insomnes pene noctes labi. Duo etiam eodem vino poti, & ebrii, diversas tamen conditiones explicant. Hic nempe devotus fit, alter tripudiat, tertius rixatur, &c. etiam adhuc vino exsistente in repleto stomacho. Eò quod phantasia Duumviratus, variat conditiones juxta animæ sensitivæ peculiares affectus.

32. Galenus finxit arteriarum quendam plexum, sive reticulam in finibus cerebri, quam Anatome nondum reperiit. Ideoque Vesalius convincit pluries Galenum, nunquam cadaver humanum dissectum vidisse, utcunque ingentia volumina anatomica ediderit. Ac idcirco suspicandum, eadem aliunde verbotenus descripsisse, qui simiam dissecuisset, ut probat idem Vesalius: quippe quæ præfatum plexum in cerebro habet. Utque saltem Galenus in plexu isto, temere delusus est; tamen judicium in Capite statuit, propter illum plexum, non exsistentem. Quid ni potius à plexu arteriarum in Splene, à Saturno Splenis, (unde Saturnia optantur redire Regna, primorum innocentia conceptuum,) phantasiæ initia desumenda sunt? Ut sua rescripta, Splen cerebro communicet, per influentiam regiminis, citra vapores & tubos, atque in instanti, prout supra per fidicinis promtitudines demonstravi.

33. Non enim erat Protoplastus præsumendus nescius stupidusve ante lapsum: quippe qui cunctis animantibus nomina propria, & essentialia indebat: sed status innocentiæ erat insons circa luxuriam, quæ nescio nuditatis vocabulo, tegitur. Etenim nondum erat sensitiva, adeoque Mens immortalis, in Sede sua cuncta intuitivè intelligens, in seipsum reflexa aspiciebat, atque in Dei Imagine, substituta sub pedibus animalia, intimè intra se cognoscebat. Sed postquam viam corruptionis homo est ingressus, tanquam è silice ignis, ita post peccatum cooperante Creatore prodiit anima sensitiva, hincque conceptus Mentis sunt obscurati.

34. Quales autem conceptus sint moderni, inprimis, dum primos conceptus, sive primos impetus, dico in præcordiis formari, non intelligo impetus potestatis irascibilis, quos falsò Scholæ negarunt esse in nostra potestate, quasi criminis insontes plane essent. At considero subinde, per discursum, in conceptibus animæ rem prorsus ponderosam, qui formari sentiuntur, circa os stomachi, atque interim Mens eosdem conceptus ad caput, tanquam memoriæ thecam relegat in depositum. Deinde memoria meminit quidem conceptus aliquos sibi concreditos: sed oblita est distinctionis eorundem. Proinde etiam anima in suo toto, non potest amplius formare eosdem conceptus, quandoquidem memoria eosdem amiserit. Sunt ergo ejusmodi primi conceptus, primi motus, motuumque impetus, & qui non amplius in nostra sunt potestate, nimirum quos anima non habet in lubitu, nec recudere eosdem potest, si à memoria non iterum producantur ad conspectum animæ. Adeoque hinc dicuntur primi, quod semel tantum cudantur, non ex lubitu voluntatis, sed solius intellectus: qui nisi in cerebro, sive capsa memoriæ serventur, pereunt, donec fortassis anima quandoque sponte eosdem conceptus sibi formet. Tum nimirum memoria, lapsus sui memor, per reminiscentiam in mente refricat, quasi diceret: Ecce hi sunt conceptus, quos à me, memoria petebas, & eosdem tunc amiseram.

35. Undè cerno, quanquam anima sedeat in præcordiis, memorandi tamen potestatem in capite, & volendi alteram in corde collocasse: adeoque ambas has, esse in hac vita caducas, animæque sensitivæ comites: quæ licet centraliter sit syndesmon mentis in præcordiis. nil vetat tamē, suas potestates, per organa distributas, locatasve habere. Non secus atque visiva, est in oculo, gustativa, in lingua, nec alibi, & tactiva fere ubique.

ubique. Quippe cum sint caducæ, atque belluinæ animæ potestates: ipsa, corporum more se regulis corporeis subjecit.

36. Alioqui Mens indivisa tota est, suamque memoriam atque voluntatem, subter unitatem intellectus continet: at mirum in modum obvolutas, & sopitas subter vinculum animæ sensitivæ, cui alligata & connexa Mens, legem sentit, ubique repugnantem legi suæ, id est Mentis.

37. Scholæ enim concupiscibilem jecori assignant: Irascibilem autem Cordi. Imò si plura reperirent viscera, singulis Mentis perturbationibus, separata dedissent diversoria, in ataxiam prona: Cum alioquin isthæc sentiantur in Duumviratu egregiè, primisque motibus fervere. Absonumque est, concupiscibilem & irascibilem sedibus segregare. Nam, dum concupitæ rei quis resistit, si quis irascatur, una saltem eademque est potentia. Nec enim absque injuria aliarum potentiarum duæ præfatæ visceribus sequestrantur. Non enim metus, amor, desiderium, odium, torpor, gaudium, sua habent diversa stabula. Utpote ejusmodi omnes potentiæ, sunt unius animæ; non autem perturbationum quarumcunque disgregatæ famulæ. Siquidem dum anima irascitur, dumque gaudet, vel amat, licet diversimodè affectetur, variasque velut larvas in Ideis depingat: non hoc tamen organorum est munus vel fabrica: at unius & solius animæ passiones. Quæ quia sunt opera carnis, & alteritates conceptuum animæ sensitivæ, Duumviratus in sede fabricantur ab anima.

38 Splen ergo suis per intervalla intentus reflexionibus, deliciis, & lassationum remediis, tertiam vitæ partem, nobis per somnum suffuratur; utque somnia dormiendo parit: ita vigilans, paulò distinctiores, minusque somnolentas cognitiones conceptus propagat. Profectò nisi Dominus sua nos foveat gratia, per totam vitam confuso conceptu prorsus somniamus, imò nec nos intelligere sentimus, dum turbato cessanteque Splenis lumine, cerebrum primos Idearum conceptus, vix amplius condignos, excipit,

39. Somnus ergo in præcordiis suscitatur, & in capite notabiliter seipsum manifestat, adeoque caput ad consensum præcordiorum parere non erubescit.

40. Suntque ideo mentiti vaporum, atque frigoris constipationes somni parentes. Est namque in sulfure vitrioli Veneris, vis narcotica, soporifera calida, & melle dulcior, quæ in opio amara. Unde obvium fit, quod non sit vis privativa, obstipans & infrigidans (præsertim à pastu potuque viri,) sed facultas creata, supereminens vigiliæ in Splene. Sic & quædam venena, Mentem alienant, suamque vim phantasticam nativam, qua nostram disponunt, (ut in pomo Adæ, rabidi saliva, Tarantulæ punctura, jusquiamo, &c.) ad sui placitum. Sic & narcotica suspendunt lienem ab operosa phantasmatum seriorum exercitatione, in cerebrum præter memoriæ capsulam dimissa, vi lucis regiminis animati.

41. Enimverò Deus ultimum creationis apicem formavit, non è pelle, sanguine, aut axungia viri: at è costa circa lienem. Vas quoque Parastaton sinistro latere non derivatur in testem virilem, prout dextero. Unum siquidem sumitur è vena emulgente, ante renes, alterum verò ex ipsius venæ cavæ trunco. Non quidem (ut deceptus alioqui censuit Galenus) ad titillationem seminis è sale lotii mendicandam, sed ut vas renis semini geniale esset. Quis enim dubitat, quin sal lotii, sive excrementi, non tollat omnem seminis fæcunditatem. Potissimum si setæ equinæ frustulum, utut exiguum, intra testam ovi intrusum, spem pulli extinguat? Totus excrementitius & ignarus Galenus, qui nostri primordia titillatione indigere putavit, ab excrementis ultimumque complementum fertilitatis mendicavit.

42. Paradoxon itaque, hujus ignorantiæ intuitu, superaddam: Scholæ Venerem, ac salacitatem renibus nuncupant, subscribitque Paracelsus, & tota Antiquitas. Quos omnes me tacente convincunt erroris statim ipsi pisces, & volucres. Carent enim renibus, & urina volucres, suntque aves salacissimæ: ego saltem credo, Venerem esse animæ sensitivæ officium, adeoque in parte, qua primi motus, etiam dormientibus nobis, fiunt, collocandam. In nullo

quippe natura plus solicita fuit, quam in sexuum discrimine. Adeoque ab initio adumbrationis foetus, confestim occupatur in organis Veneris. Adeoque & hoc fortè voluere Veteres, dum Saturno splenem, Deastrorum primo, primam ascripsere paternitatem. Imo proin Faunos, & Satyros (genus salacissimum atque scurrile,) figura Saturni depinxere. Semper enim horrui, velut turpe, in rene, lotii cloaca, Venerem statuisse, Astrum post Solem maximum. Profectò aves hac in parte longè essent nobis nobiliores. Pollutiones etiam non contingunt inter vigilandum: quia somnus est effectus splenis, huicque à deliciis. Alioqui ecquid renibus cum somno commune intercedit? Annon frequentius vigilando, quam dormiendo mejitur? Quatenus (juxta Scholas) somnus suspendit quasvis excretiones, excepta sudoris, & inutilis seminis? Certe vigili spontanea alioqui pollutio pronior, quam dormienti esset. Profluit autem ejusmodi excretio, cum lasciviæ somno, ut pandat, somni, somniorum, & pollutionis idem esse organum, ut sunt unius animæ opificia. Etenim ut sanguificatio incipit in venis Mesenterii, tanquam jecoris stomacho: sic spermatis coctio fit in testibus à splene. Memini namque calculosos utroque rene; attamen salaces. Absurdum esset autem, sanam & petulcam potestatem, constare sub morbo sui radicalis organi. Non enim jecore malè affecto, proba emergit sanguificatio, nec oculo arenis consito, apta est visio. Nec credam unquam, renes lotio continuo madentes, & expulsioni excrementi occupatos, & nunquam feriantes, luxuriæ intentos. Visum est igitur dogma excrementosum, speciei propagandæ motus, citationes vitalium facultatum, & Mentis characterem, cudi in stabulo sordium peregrinorum.

43. Primi enim Veneris motus, sentiuntur manifestè circa os stomachi, non secus atque salacitatis feræ pœnitentiæ. Nam si mors introiverit per primos motus: consonum est, & vitam caducam, degenerem, isthac radicitus initium ducere debuisse.

44. Nam in corporis trunco, orificium stomachi, centri locum obtinet: unde radii tam sursum, quam deorsum commodissimè spargu ntur.

45. Quod autem Abraham Messiam in lumbis gessisse scribatur, id ineptè à splene, ad renes abductum, à viscere inquam maximè vitali, ad officinam, & cribrum excrementosum. Notavi quoque plurimos, qui à quartana, splenem male affectum retinuerant, in salacitate admodum decurtatos.

46. Mulieres quoque observavi, in partu difficili, aliquot dies periculoso, oblato poculo, mox ad summum ante semihoræ spatium enixas. Idque ducenties, & amplius probatum. Pharmaco nimirum adhuc in stomacho existente, apertum fit os pubis, & valvæ ossis sacri in lumbis, fœtusque statim propulsus. Notavi scilicet stomachum claves uteri gerere. Hocque medicamen lubens in bonum proximi evulgavi, ne deinceps parturiens periculum vitæ subeat. Est autem Jecur simul cum felle anguillæ siccatum, pulveratumq; in vino potum, ad magnitudinem avellanæ. Donum Dei in hoc simplici. Ut cum mulier jam parere debuerit in dolore, propter serpentis invidiam, Deus, cujus Spiritus super aquas latus, eas benedictione replevit: Anguillam sive aquæ serpentem, visceribus potestatis sanguificandi, voluit pacare illius maledicti rigorem. Idem fortè atque melius hepar serpentum efficeret; sed in Anguillæ experimento, nunquam fefellit eventus.

47. Saltem ruit ex nunc judiciaria Astronomantia, Trutina Hermetis, ac quicquid nativitatis puncto innititur.

48. Hujus autem occasione paululum digrediar: qua parte fœtus nectitur Utero per Acetabula, & extra Secundinarum, sive involucri fœtus tunicam, habet substantiam lieniformem, teste Vesalio: adeoque velut externum lienem habet, in quo scilicet tanquam culina cruor, & sanguis matris recoquitur: (mihi suspicionem exactioris sanguificationis, quam hepatis, lien hac in parte concitat, ut scilicet recoctus ibidem cruor, tantuplici arteriarum tortuositate, velut stomacho, ad cor retrocedat. Perinde ut aves & ruminantia duplici gaudent stomacho.)

49. Saltem manifestum est, quod externus ille lien imperet prægnantis conceptibus. Mirantur nempe ipsæ matres, tam insuetis se conceptibus, appetitibus, vesanis terroribus & turbationum

bationum procellis tunc affici. At non mihi mirum: cum nil sit lienare, aut lieni simile, si non lienis proprietatibus turgeat. Sed istud mirum, quod hæc lienaris caro, non sit informata ab anima matris aut fœtus, sed vita fruatur propria, utrimque participata. *Non est enim* ei sensitiva, cum etiam sit dudum ante empsychosim: sed se habet per modum zoophyti. Quales sunt Spongiæ atque etiam densiores mucilagines, mari nostro innatantes, quæ se dilatant, amplexantur, stringunt, fugiunt, & rara præsentis sibi vitæ edunt testimonia. Porrò si virus rabidi aut Tarantulæ determinatam, sibique parem faciat dementiam: non mirum est etiam, hanc lienarem molem, participative illuminari, balsamice vivere, ac mentem prægnantis diverso motitare pathemate. Tam quia culinæ funguntur officio, quam quod rebus ipsis sua insunt phantasmata. Ut in rabido patet.

50. Cæterum mens humana, imago propinqua Altissimi, tota immortalis, sensitiva quidem, at non passibilis, à pusillo liquore delirat. Quia passiones animæ sensitivæ, mentem affectant, quam intra se tegunt, obvolvunt & vinculo connectunt. Mens quidem propriè non ægrotat, quanquam animæ sensitivæ caducitati auscultet. Unde manifestum fit, Quod cogitationes sensitivæ, à carne & sanguine sint, juxta illud: *Non enim caro aut sanguis hæc tibi revelarunt.*

51. Est itaque discursus conceptusque à liene, tanquam viscere omnium maximè sanguineo, plurimisque arteriis opulento. Probavi autem alibi, quod conceptus fœmineus, etsi formetur in Splene, rectà tamen plerumque deferatur ad uterum, sive fœtus insit, sive non: ac proinde principatus uteri sub peculiaribus insigniis militat, nec ideo in sui quiete conspicuus; at duntaxat dum clientes, pro nefario lubitu atque furore stringit, torquet, hebetat, suffocat, resolvit, laxat, cruorem profundit, &c. Sed Duumviratus vitæ symmetriam utrobique custodit, idque tam suavi vitæ modulamine, quod hactenus propterea, à Scholis sit prætcritus. Ast simul atque suum subtrahit regimen, extemplò partium (quantumcumque principum) eclipsantur vires. Sic namque deliquia, apoplexiæ, epilepsiæ, palpitationes, vertigines & amentiæ.

52. Sicque nimirum, ut defectuum, quorum radix occasionalis sponte consumitur & evanescit, (prout in febribus mitioribus,) eorundem circuitus & durationes sic etiam sponte sileant, ut redire obliviscantur: utut medentum in hoc varient jactantiæ. Etenim quorum radices contumacius adhærent, penitius contemperantur, alioqui proin spontaneæ resolutioni omnino refragantur, illique idcirco consenescunt, una cum stomachi alimentis, suosque in vitæ epilogum recidivos fructus exspectant. Horumque non sponte cessantium proinde incurabilitatis epitaphium jam ubique adscriptum legitur. Quia condigno arcano, quo exstirpentur, hactenus caruere. Horum autem morborum radices, quamdiu spiritum influum tantummodo affectant, proles producunt, semini suo, hospitioque proprios. Sic nempe epilepsia, quia utrumque obsidet spiritum, collidit tam corporis, quam animæ sensitivæ facultates. Sicque magnam apoplexiam à parva distinxit: quod minor, spiritum influum: major vero, insitum obsederit.

53. Pariter in simplicibus sunt, quæ inebriant, somnum, soporem, oblivionem, stupiditatem, amentiam, furores, vesaniam, vel deliria adducunt: quia in se continent. In pomo enim scientia boni & mali erat: suntque alia, quæ in amores, iras, imò erga certas tantum personas feruntur, ita ut constante vitæ atque corporis Monarchia, solas animæ turbent functiones. Suntque præterea & quæ gradus servant. Ut qui pridem conquerebantur de obversantibus molestis, tædiosis & tristibus invitis: tandem & dementiis obediant. Suntque ideo quæ pusillanimitates addant, ac terrores certorum duntaxat objectorum. Alii quoque cunctorum sub furore actorum recordantur, solumque judicium mentis conquassatum cernitur. Hæc inquam ad caput cuncta ferire, non autem à capite oriunda, unica docet passio hypochondriaca. Procellam nempe, & accessum præsagit, si vena fortiter insuetoque turbine pulsitet. Stetit autem hactenus neglecta actio regiminis, ipsaque animata facultas Duumviratus peregrina oberravit, solisque atræ bilis mentitis purgationibus, id est, virium liquationibus, frustra est insudatum. (Interea

terea semper spem Scholarum, harumque jactantias risit, & abtruncavit quartana:) vaporibus itaque atrabilariis tributum est amentiarum, morborumque reluctantium omne imperium.

54. Igitur luce meridiana clarius est, in Amentiis licitum nil, nil actum in apoplexia, nil in uteri præfocationibus, nilque demum in epilepticis insultibus cum fruge cogitatum, præter inanes corporis torturas, lanienas liquefactivas, & vanas virium jacturas.

55. Sæpè nāq; per immania soporifera, maniæ succurrere, & frustra est tentatum. In quadruplo sui nempe vix somnum conciliant: ideoque terrore plena est eorundem exhibitio. At non minuitur furor per sopores, aut vincula. Narcotica namque dant somnum, somniaque molesta. Nam dementia nil nisi vigil est somnium. Ideoque opiata, somnum nocuum & cum labore adferunt.

56. Quicunque enim non potest quartanæ causam occasionalem è Splene resolvere: is multo minus ad sanandum dementiam se convertat. Dementia namque absque materiali errore, in hypochondrio sedet plerumque, & ob id tradux est in posteros. In hoc nimirum differt mania à delirio; quod illa sordibus careat.

57. Ridebunt, discere recusantes, quod unum, vel pauca arcana Paracelsi, in omnem morbum valere asseram. Quibus suo quando que limite satisfaciam. Nunc autem sat est repetisse, unam in homine esse animam in stomacho, tanquam lecto suo, unde vitales universim potestates desumendæ sunt. Ac quicquid hanc animam turbat, lacessitve: idipsum per remedii unitatem recedere compellitur, si vires atque essentiam omnium membrorum in se contineat.

58. Quod ut tanto fiat manifestius, historiam adducam. Vidi nempe obesum corpus, cujus tota pinguedo resoluta fuit in laticem, qui dein per lotium excretus fuit. Non enim arbitrari potui, renes suum habuisse munus transmutandi adipem, sub pelle distentum, in aquam: quin potius credidi, id illi concedendum facultati, quæ cruorem in adipem formavit. Ut scilicet ejusdem sit facultatis læsæ, convertere adipem in laticem, cujus antea officium fuit, è cruore adipem conficere. Non est autem ista renum dignitas, quod nos pingues aut macilentos faciant. Dum non raro tabidis ac calculosis renibus, pinguescant plures.

59. Verum ex in liquet manifesto, stomachi principatus: quodque ut radix totam arborem, hujusque digestionum comœdiam tam in frontibus, fructibus & corticibus, quam in ligno, medulla & ramulis gubernat: ita & idem in nobis pariter contingat, vi Duumviratus. Sæpè namque occurrit Capuccinus longo jejunio gravatus, potuque pauco, & parvæ cerevisiæ saturatus, crasso tamen corporis habitu dotatus. Ex adverso autem, cernuntur edaces, lautoque mangonio educati, insigniter macilenti: Sanè utut utrumque hunc casum rumino, reperio fontalem stomachi digestionem, gubernatricem cæterarum velut sibi subalternarum. At mirum saltem, quo pacto resolutus adeps oleosus, in pristinum aquosum laticem retromigret, imò in venas, ac tandem ad renes per classicam retrahatur. Quod sanè totum in se est tenebrosum: *nisi unius vitæ, à sede sua, in universum corpus sit plena potestas*, authoritas, & facultas; qua Hippoc. totum corpus ἄπνουν καὶ ἔκπνουν ὅλον dictavit.

60. Cujus contemplatione, alibi dixi hominem, non nisi injurioso nomine, vocari animal. Etenim qui cunctis animantibus indidit nomina propria: non autem sibimetipsi: eò quod sua suiipsius deficeret cognitio, quippe quæ intra animantum latitudinem non reperiretur, nec esset: statim conspexit, etsi non responderet aliquis character, qui se sibi repræsentaret: adesse aliquid, in natura humana, quod supra animatorum sortem scanderet. *Idque* cum Adamo, Scholæ sat indagare potuissent, si saltem semel considerassent, *cur solus homo rideat.* Equidem *non est risus ex admiratione* præsentium, aut præteritorum. Nam infans sæpè salutat suo risu, alloquentes. Itaque fit risus ex nexu duplicis animæ, quo belluæ carent. Anima quippe sensitiva, primorum conceptuum fons & origo, considerans aliquid sibi placitum, illud una cum brutis concipit in gaudio: sed dum mens in penetranti lumine, sentit se

animæ

animæ sensitivæ sociam, in jucundis conceptibus animæ sensitivæ velut admirabunda condescendit; quasi admirans, aliquid esse, quod gaudio sit dignum: atque inde risus.

61. Idem quippe mens facit in risu, quod alioqui sola sensitiva agit suo in corpore, per titillationem odaxismi. Nam quis quandoque subsilit, si saltem titillatorem minantem viderit. Intelligit nimirum, novitque anima, sua in sede rem, cujus nomen persæpe non potest reperire in capite, licet illud aliquoties distinctè noverit, pronunciaverit. & in thecam memoriæ resulcaverit. Constat nempe Duumviratus intellectu proprio, menti immortali, atque insuper intellectu, sive vi phantastica animæ sensitivæ, utentis suis organis, diversimodè distributis: quorum tamen collegium intra sedem animæ celebratur.

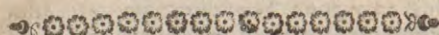
62. Exposui jam, quomodo Duumviratus jura sua in intestina, in cor, in caput, nervos, vertigine, imò & in mentis principes facultates exerceat: restat modò explanare, quantum in pulmonem virium habeat. Ubi inprimis obvium est, Quod qui propter vitam nimis sedentariam anhelitus facilè ad quemvis motum interceptus est, eosdem sæpè & unico vomitorio liberavi: ita exinde confirmatus mansi, totam illius difficultatem ad stomachi contermina loca sitam esse, ac insontem pulmonem haberi.

63 Quod autem tusses spectat, patet sanè, licenter opiata quædam operari, atque mandare non solum, ut melius longiusque ægri quietius dormiant, sed memini, quod assumtum Paracelsi Laudanum, etsi insomnes propemodum tussiendi noctes præberet; ita tamen tussim pacasse. & copiosa flava, compactaque sputa compescuisse, quod mox nedum in quanto, sint imminuta: verumetiam in sputa muccosa subpallida, ac dein in alba sint mutata. Potissimum etiam quod manè, per vomitum rediens opiatum, serò assumtum, testaretur suspensam tussim, simulque generationem screatuum, copia & colore horridorum stetisse. Inprimis ejusmodi sputa, sive screatus, non è capite in laryngem deflua, alibi sub deliramento catarrhi, à me demonstratum abunde autumo. Ergo in ipso asperæ arteriæ ductu indesinenter confici, satis est apertum. Ac per consequens, pharmacum adhuc in stomacho, aliis cœnæ cibis permistum, compescere, ne liquor alimentarius laryngis degener evadat, atque in ejusmodi muccum adeo copiosè recedat. In quo conspicua est vis restaurans sive fortificans, stomacho impressa, ad pulmonum œconomum jam deferri, atque inibi jus suum distendere.

64. Quæ quidem ut primis annis cum jubilo & admiratione sic evenire conspexi, ita deinceps studui vim istam restaurantem detinendo augere, suppressa interim vi opiata narcotica & nocua. Statim enim inde certior factus sum, solutum sulphuris florem efficere hoc casu, quæ ab ipso sulphuris corpore pariter soluto, nequicquam contingunt. Idque totum scilicet, non in quantum sulphur ut tale, ad pulmonem intret, nec quidem florum sub privilegio admittetur, vel post omnem digestionum metam, constans, atque immutatum ad respirationis organa quoquo modo deveniret, sed duntaxat, quatenus vis anodyna in sulphure sic aperto elucesceret, quæ adhuc intra stomachum detenta, indè jure Duumviratus, ad pulmonis regimen spirituale contenderet. Felix itaque æger cujus auxiliator Medicus novit lethalia è papavere separare, retento auxilio excitatore potestatis in Duumviratu. Alioqui sanè nocuum cum proficuo simul assumuntur, unumque impedit alterius profectum. Itaque opiata non somnum inducant; at saltem cohibeant recessum spermatici & alimentarii liquoris, in degenerem exsulemque, atque proscribendum screatum, sputumque tam frequens atque horridum. Quod nimirum quo copiosius exscreatur, expedirique videtur, eo quoque abundantius succrescit de novo. Quapropter cohibitio generationis degeneris, non nisi vi restaurante suscitata intra Pulmonis cannas contingere, sat evidenter noscitur. Scilicet vis opii noxia retunditur, sic ut citra somnum (saltem non vi somnifera) in pace, quiete, & citra tussim, sibilum & stertores, introducatur libertas respirandi.

65. Valet autem stomachus compescere

ductionem tot phlegmatum secretu rejectorum, quatenus ejus digestiva vis præsidet digestionibus cæteris. Ideoque sanant opiata præfata productarum mucilaginum, quamdiu defectus ille promanat vitio fermenti digestivi. At non ubi pendet è corruptione roboris innati. Nam tunc etiam invito stomacho in tabem properat: non secus atque stomacho est impossibile restaurare vitam jam in occasum vergentem.



# MENTIS COMPLEMENTUM.

1. *Cæca de Mente notitia.*
2. *Quæ sit potissima Mentis operatio.*
3. *Quidditas animæ sensitivæ,*
4. *Sagacitas, non est solius Mentis filia.*
5. *Probatur.*
6. *Ab animæ fructibus petenda ejus notitia.*
7. *Propinquior Mentis notitia.*
8. *Differentia sensitivæ humanæ à brutali.*
9. *Fructuum sensitivæ dispensatio.*
10. *Fluunt è præexsistente cognitione sensuum.*
11. *Hortatus.*
12. *Abstractiores sunt Mentis operationes.*
13. *Requisita ad puritatem operationum mentalium.*
14. *Qualitas operationum mentalium.*
15. *Commendatur oratio silentii, pro Mentis notitia.*
16. *Additur ratio.*
17. *A Sapientia Patris discitur Mentis majestas.*
18. *Tres optatus explicantur.*
19. *Illorum excellentia.*
20. *Novum & inauditum est, quicquid claudit oratio Domini.*
21. *Optatus amorosi fastigium.*
22. *Locus sensibilis fomitis.*
23. *Sentiuntur, & non est verbum par, ad exprimendum abstracta arcana Mentis.*
24. *Illustratio amorosæ Mentis.*
25. *Author, lubens fatetur suum nihil.*
26. *Nuperi directores Mentis, qui per fenestras intrarunt, exploduntur.*
27. *Hi cadent in temporis maturitate.*

De ortu, ac muniis animæ sensitivæ jam quædam dixi: at nondum satis, multoque minus de Mente immortali sat dictum: utpote quibus duobus verbis ferè explicantur, quæcunque de humana Mente ex fide habemus, nihilque est prorsus, quod nos in ejus apertam cognitionem deducat. Quapropter quicquid de illa scrutamur, adhuc obvolutum est tenebris, ac planè ignotum.

2. Nec enim quicquam de Mentis quidditate commentari possumus, nisi quod operando didicimus, quodque nobis gratuitò datum noscimus. Etenim jubemur, hominem ex operibus ejus noscere atque distinguere. Nec est autem potissima Mentis operatio ista, quam post præmissarum haustam notionem, ex conclusione humanum sibi judicium format & concipit. Quia nec ipsum hominis judicium, propriè ad Mentem sic spectat, ut hujus sit immediata proles. Quippe tam arcto in nobis vinculo adhæret Mens animæ sensitivæ, ut earundem distincta officia vix ab invicem hactenus separent humanæ consuetudinis commercia. Equidem abstracta omnis speculatio, solius hucusque Mentis opificium creditur, sub quo scilicet sentiuntur labores in capite. Præsertim quod belluis peregrina isthæc credantur. At jam alibi demonstravi apes, numeros observare, & singulo mane suum distinguere alveare à vicinis, per numeros: itemque prodin & redeundo renumerare, ne in ignotam, ingratamque Rempubl. suam deponant mellis aut ceræ sarcinam. Nil est autem brutis tam exoticum, ac numerandi exercitium. Sic quoque in bestiis quandam observamus phantasiam, & non obscuras discursuum notas, & ut delectum, selectivè unius præ altero. Idque nimirum etiam in contingentibus non assuetis, nec unquam antea visis, multoque minus à genitore edoctis. *Serpens* namque *callidior cæteris animantibus erat.*

3. Quare si inter bruta sagacitatum potentur differentiæ, locus relinquitur suspicandi in homine, easdem operationes longè adhuc solertiores,

certiores, potentiores, eminentiores, & frequentiores, quam in brutis, hominumque animam sensitivam sagacitate superare animalia: nisi sensitiva hominibus esset advena, atque suæ naturæ prorsus exotica. Quippe qui totus in Dei imaginem dilectus, & erectus erat, non autem ut in specificam brutalemque animam degeneraret, atque sic imaginem Dei deturbaret. Inanis ergo tabula mansit anima sensitiva in homine: quippe quæ à lapsu, corruptæque naturæ macula, suum desumsit exordium, adeoque etiam vix ita propriam nacta est phantasiæ dignitatem, quæ non undequaque à mentis operationibus dependeat, ut mox clarius patebit.

4. Et quanquam sagacitas filia judicii atque discursus sit, non tamen propterea adhuc propria Mentis operatio vel fructus est. Etenim quæ jam à primo lapsu, animæ sensitivæ cuncta vitæ munia abdicavit, justo quoque merito judicium sagacitatis suæ, ita animæ sensitivæ phantasiæ complacuit, ut facultates quæ in hospitio cerebri exercentur, hominumque differentiam in acumine, celeritate, & hebetudine judicii constituunt, non injusto titulo credantur delegatæ animæ sensitivæ, & huic velut propriæ, quia inquilinæ.

5. Quamobrem quæcunque in nobis distinguunt Terræ climata, variant, patrantque ingeniorum inde diversitates: non est sanè verisimile, eadem ex homogenea mentis immortalis simplicitate promanare. Ac ego inprimis dudum in his hæsitavi, donec amentias, deliria, ac fatuitates, vidissem introduci per simplicia, tam externa, quàm domesticis laribus prognata. Utpote, quæ scirem non habere accessum, ad mentem, quam ne quidem attingunt, multoque minus penetrare valent, atque omnium minime eandem superare tentant.

6. Certe in hoc itinere multæ occurrerunt salebræ, & nulla distinctionum subsidia. Quæ scilicet anteriorum ignavia, nos arcet à cognitione mentis, imò & suspendit a vera notitia operationum ejus, citra quas nimirum impossibile est judicare de vocatione, destinatione & directione mentis, in unoquoque nostrûm. Adeoque ista negligentia, nos brutis hactenus paresfecit, servatque in nobis spissas belluinas tenebras, si eas omnipotens bonitas per fidem non illuminasset. Quare nec mētis operationes proprias distinctius ante oculos proponere potui, quā per orationē silentii, utpote quæ propriissime genialis mentis operatio, planè abstracta est & creditur. In cujus nempe splendore, elucescit diversitas operationis mentalis, ab animæ sensitivæ judicio, discursu & phantasiæ decretis, nosque, filios tenebrarum, judiciosiores, atque sagaciores facit, instar serpentis, ac filiis lucis hac in parte longè præponit. Vivit enim anima sensitiva in nobis, vitæque edit suæ non segnia testimonia: attamen quia brutali, specificaque suppositionalitate caret; idcirco indistincta tantum luminis vita gaudet, & operationes mentis concipit in se vitales, easque appropriat suis potestatum exercitiis: non sunt tamen veræ, atque propriæ functiones mentis: Quippe uti mens nūc à lapsu, obvolvitur lumine animæ caducæ, ac proin velut planè ab omni corporis regimine cessat, dirradiat que suæ vitale lumen in sui vicariam Sensitivam, At non proinde ejus actiones sunt ipsius mentis, quæ idcirco tantum functiones abstractas, sibique in hoc consimiles edit.

7. De venatione scientiarum, aliqua sum contemplatus circa mentis operationes, ac potissimum quæ concernerent Intellectus dignitates. At non sat sunt ista, pro mentis aliquali cognitione. Quocirca ut ejus aliqualem cognitionem per abstractas sui operationes hauriamus, repetam, quæ jam supra de divina in nobis imagine scripsi: Nimirum intellectum, voluntatem & amorem, desiderium inquam vel optatum, esse potestates, menti tam intimas, ut ejusdem designent substantiam. Amor inquam ille procedens substantialiter ex aliis duabus. Atque hinc omnem proximè, totamque mentis functionem sentio inchoari in nobis.

8. Cæterum demonstravi quoque alibi, aliam nunc & corruptam esse vitam nostram, postquam per carnem peccati suscitata est anima sensitiva, terrena, mortalis, caduca, animalis & diabolica: cui mens immortalis alligata fuit à peccato. Recordandum tamen, juxta doctrinam de ortu formarum traditam, quod

sensitiva in brutis non sit substantia formalis: nec forma substantialis, vitalis, quæque in nihilum abit, non secus ac lumen candelæ. Esse nimirum lumen vitale à Patre luminum creatum, & creaturam neutram, inter substantiam & accidens. Quæ nimirum in brutis subsistit in se, absolutè, & determinata in speciem brutalem. In homine verò, quia posterius advenit jam corrupta natura, non est determinatæ speciei brutalis, sed lumen vitale duntaxat, & non vita ipsa, prout in brutis, quia vita ipsi à mente, quam obvolvit, radicaliter inspiratur, ac velut mutuatur, non secus atque Luna à Sole suam lucem suscipit.

9. Et quanquam hæc hominis Sensitiva, sagacitate animas brutorum longè superet, nihil tamen agit absque mente. A qua enim vitam desumit, non potest non & inde vim cogitandi mutuare, cui tam intimè est alligata, quod mens Sensitivam prorsus penetret. Cogitat quidem sensitiva humana, vi propria: sed illustratur à mente. Ac propterea tota cogitatio nostræ Sensitivæ, est totius hominis. Perinde enim accidit, prout in Luna & Sole. Illa quidem habet proprium sibi lumen, at Solis reflexo lumine splendet (prout alibi de meteoris,) magis, suumque in Luna lumen velut perit. Sensitiva igitur in nobis, diversimodè cogitat, ac gradus amplitudinis sentiuntur cogitando. Nam inprimis in mania, amentia, fatuitate, delirio, furore, ebrietate, & somniis, sunt quidem diversæ cogitationes totius hominis, attamen cum tam exiguo mentis lumine, ut hæc non nisi nitorem adferat, quem saltem recusare nequit, propter arctam vinculi sui necessitudinem. Igitur ipsa Sensitiva, quia mortalis, ab injuriis rerum caducarum impetita, illarum succumbit importunitatibus, propemodum sola cogitat, pusillo mentis lumine, ut vitæ adminiculo adjuta Quapropter cogitata illa, sunt peccati expertia, eò quod mens in iis non cogitet, sed à Sensitivæ contracto contagio obnubilatur. Porrò quantum cogitationes, ab insonti illo contagio recedunt magis ad discursus abstractos, tantum plus de vita mentis, quam de propria Sensitivæ vitalitate, participant.

10. Sensitiva nimirum omnis cogitatio, de necessitate, sensuum Ministerio adducta est, neque eam excedit, utut se splendidè ab iis abstrahat. Quicquid namque sensibus percipi potest, id nondum solius mentis fundum attingit. Hæc itaque cogitandi varietas in Sensitiva, judiciorum nostrorum tantam parit latitudinem, & varietates.

11. Denique prout in Luna, Solis lumen, suum amittit calorem manifestò, ac peregrinum sibi frigus induit: Sic & in vitali Sensitiva, radius mentis, licet nuditer sit intellectualis, transmigrat in dominium Sensitivæ: adeoque & invenit ibidem legem terrenam, legi mentis oppositam. Quare sedulo procurandum, ut quantum est possibile, abstrahamus nos ab omni eo, quod sensibus concipi potest. Sic namque ad montem Domini itur, quorsum nostri itineris scopus est.

12. Neque enim hoc dixisse sic obiter, sat docet nudas operationes mentis, nec via cernitur, qua mentis aliquam cognitionem acquiramus. Nam sunt adhuc ejusmodi cogitationes, totius hominis, quamdiu est aliqua egoitas, vel mens aliquid apprehendit extra se, cum dualitate, & nondum rem, ut seipsam transfiguratam intuetur. Proprietates scilicet hominis, vel rerum aliarum, sic adspicit totum ipsum: non autem est nudum intellectuale mentis lumen: quod tum operatur; sed est combinatio amborum luminum vitalium, se mutuo penetrantium. In quo actu, cheu, ut facile, ita & plerumq; mala assuetudine, lubenter paret mens immortalis, caducæ, Sensitivæ suæ pedissequæ.

13. Usque adeo, ut ad optatam puritatem mentias, in abstracto purè ac nuditer cogitantis, deveniamus, assumenda primum est Doctrina S. Dionys. ad Timoth. *Etenim ut divina intelligantur*, (divina enim sunt, quæcunque imago Dei nuda intuetur) *& adhuc tenui modo, & ad inspiciendum divina arcana, rejiciendi sunt sensus, & quæ sunt sensuum, & quicquid sensibus percipi potest Rationem insuper, actiones Rationis, & quicquid ratione cognosci ac percipi potest sive id creatum sit, sive increatum: utque ex teipso, & ex omni cognitione, omnium earum rerum exeas, & venias in unam unitatem ejus, qui est super omnem naturam & scientiam*. Hæc ille.

14. Etenim

14. Etenim mens, est proxima Imago Divinitatis: Idcircò sicut oculus nil absolutius aspicit, quam ipsum Solem, (cujus tamen luminis claritatem non tolerat,) cætera verò cuncta, propter illum: ita mens, nil propriè, principaliter atque intimè cogitat, contemplaturque, præter illam unitatem, & reliqua cuncta propter eandem. Unde manifestum evadit, quod quamdiu quippiam cogitatur, quod sensibus vel ratione percipi potest, nondum sit pura nudaque abstractæ mentis cogitatio.

15. Modus autem eò perveniendi, supra quidem descriptus legitur, at adhuc est procul remotus, & propemodum invius, propter omnimodam abstractionem, & proscriptionem omnium rerum creatarum, imò & increati omnem considerationem, id est, abnegationem, per sequestrationem progredientem, usque ad omnem mentis activitatem, quæ nempe proin excludit mentis omnem cogitationem & contemplationem, exspectatque supernè influum lumen gratuitum, nihil agendo: sed tantum tolerando post exhaustam omnem egoitatem. At cum sic liberari penitus, non omnino consistat in nostra potestate, adeoque potius gratiam raptus monefaciat, quam veras mentis, nudasque, atque puras operationes, quas hoc capite speculari intendo, pro complemento Tractatus de Anima: Idcirco juxta meam judicii paupe riem, non propinquius agendo scanditur ad supereminentem solius mentis, & abstractam lucis intellectualis denudationem, quam per Orationem silentii in spiritu, in quo deliciæ Dei sunt adorari.

16. Eò quod istam mentem, ut sui denudatam imaginem, sic in speculo suæ divinitatis reflexam, illustret tum emanativè. Hoc est nimirum, quod gloriosissima Bonitas optat.

17. Ut autem fructus, sive exercitia, prodant quidditatem Mentis, id potentius nec aliunde haberi putavi, quam ab exercitiis spiritualibus, quibus ipsa mens sese extricat à connexis conceptibus rerum creatarum, cognitarumque sensuum ministerio. Liquet enim, quid sit ipsa mens, dum se abstraxit à conceptibus, qui illam maculare solent, possentve, vel saltem impedire, ne ad nuditatem puritatemque sui perveniat, in qua unitatem præfatam adorare queat. Dominus Jesus itaque via est, veritas & vita, Via inquam ad se veritatem, & ad vitam Patris luminum. Via ergo dirigitur ad consecutionem abstractæ veritatis. Cujus optatus est, ut abstrusa veritas, quam in mente sui imagine depinxit, à nobis cognoscatur, & adoretur in spiritu. Ubi Ipse est præsens Regnum Dei, cum omnibus suis charismatibus.

18. Atque ideo non potest modus, mediumque adorandi in spiritu, propinquius sciri, vel addisci, quam à via & veritate ipsa, adeoque ab oratione, quam nobis dictavit, in qua sunt primum tres amorosi optatus, sive amoris desideria, ac totidem petitiones. Optatus enim isti, sunt absque omni egoitate, & nudi respectus in ipsum Deum, & purissimi idcirco eorum omnium, quæ optari ex amore, & cogitari queunt. Ac primus illorum est, de quo veritas dicit: *Quærite primum Regnum Dei, & Iustitiam ejus, & reliqua adjicientur vobis.* Non est autem Dei Justitia, ut nobis fiat Justitia, (*nam non justificabitur in conspectu Dei omnis vivens.*) Sed ut nomen ejus sanctificetur, quod nedum est ipsi debitum, adeoque justum; sed optatus ille amorosus nos justificat. Præsupponit enim primùm fidem ipsam Christianam, dein & infinitam ejus bonitatem, qua dignatur esse Pater noster. Ac quidem in verbo, (*noster*,) egoitas pro Dei bonitate, & obligatione nostrorum omnium ponitur, quæ alioqui nusquam in tribus cernitur optatibus. Ac tertiò, exhibet immensam ejus majestatem, commensurandam ex habitaculo Cœlorum, quod est opus manuum suarum. Adeoque istis talibus præmissis, accenditur in nobis optatus amorosus, qui non desiderat, ut sanctificetur ejus nomen, solummodo per filium ejus unigenitum, & nostri mediatorem, ubi Abyssus Abyssum invocat: nec etiam duntaxat, ut cœlites, & tota militans Ecclesia, ineffabile suum nomen adoret: nec etiam ideo sensus est, ut sanctificetur nomen ejus in terra, sicut in Cœlis; sed ut sanctificetur in nobis, & per nos: renunciata tamen in hoc omni egoitate & nihilitate. Utque sit nuda & purissima reflexio honoris, & deliciarum Dei, in eo, quod est esse nobiscum, & adorari in

in spiritu amoris · Ideoque & alter succedens optatus, non petit sibi Regnum Cœlorum; sed Regnum Dei, quod in nobis est, ut adveniat propinquius. Non quidem nudè atque simpliciter propter nos; sed quia suæ est bonitatis, esse cum filiis hominum in deliciis. Quamobrem etiam optatur, ut sua voluntas fiat in nobis, super nos, & per nos, cum plenaria resignatione nostri velle.

19. Tres ergo optatus procedunt ex anima, citra hæccitatem, aut reflexionem in nos, quia excedunt omnem creaturæ personalitatem, ut Deus propter se adoretur. Ideoque excellunt omnem vim orationis, petitionis, laudationis, gratiarum actionis, imò & ipsius glorificationis. Nam agere gratias, beneficium notat, & complicat recipientem. Glorificatio autem, laudatio, vel ipsamet sanctificatio, quatenus egoitatem meam ante Dei conspectum defert, (quanquam interim sit debita & obligatoria,) procul recedit à purissimi & amorosi optatus excellentia, quo desideratur sanctificatio nominis divini in nobis, in qua Abyssus Abyssum invocat. Nam quis sum ego, qui præsumam respectu infiniti, sanctificare illud? qui nempe non nisi vermis sum, peccator miserrimus? Ideoque optatus amorosus sanctificationis, tantum excellit sanctificetur nomen tuum per me, quantum miser peccator distat à filio Deiparæ virginis.

20. Laudes enim, & orationes, tam in lege Mosaica, quàm hodie, per hymnos, psalmos, & orationes fiebant. At nunquam ante edoctam veritatem assecutus est homo vigorem, altitudinem & profunditatem optatus amorosi, sanctificandi incomprehensibilem divinitatem in nobis, in quo plus est excellentiæ, quam omnes simul creaturæ queunt comprehendere.

21. Non enim sanctificatio ista optatur, quia Deus est optimus, maximus, liberalis, &c. nam ista includunt laudantis egoitatem, incompatibilem cum nomine divino. Desiderium itaque, optatusque animæ amorosæ ferventer desiderantis nudè & simpliciter sanctificationem nominis divini, non fit quidem per creaturam intra Deum, sed per liquationem mentis, desiderantis in amore Dei: minimum enim quod in se continet, est cum resignatione sui totius, sese offerre Deo, itemque velle agere, & pati quidlibet, cum cordis, animæ & virium totali oblatione amorosa, in obsequium voluntatis divinæ. In qua oblatione amorosa, incompatibiliter excluduntur omnes cogitationes, præter nudum amoris optatum. Eò quod transcendat omnem reflexionem. Etenim quia nudus est, vestem omnem spernit, quam Ratio ipsi posset subministrare.

22. Amor enim iste, tam nudus & excellens, oritur in sede mentis, sentiturque ibidem, ubi omnis primus conceptus fit, absque imagine & phantasia.

23. Quamdiu verò verbis exprimi potest, nondum est mentis abstracta cogitatio nuda, quæ scilicet à B. Dionysio describitur, supra omne id quod Ratione, sensu, ac verbis concipi potest. Sentitur quidem, at citra discursum, & imaginationem. Quia nudo veritatis amorosæ conceptu, ipsa veritas inexprimibilitum mentis attactu feritur, fruitur & appropinquat, imò mox penetrat. Alioqui quoties formantur Ideæ, aut conceptus verbis exprimibiles, retinent maternam Sensitivæ caducitatem, inconstantiæ fragilitatem, incertitudinem, ac perturbationes, passionibus subjectas.

24. In vi igitur Intellectus, nativoque scilicet Mentis vigore, & amantis Animæ cupiditate, generatur in nobis, tanquam in fœtu appetentis gravidæ, ens quoddam Deiforme, sive purificatur ipsa Mens, adeoque Mentem, ipsamque Dei imaginem rectificat. Id enim non fit per visum, sensualemque appetitum, qualiter in prægnante, nec concipitur corporeis latebris, ut neque in alieno fœtu notatur: sed omnem facultatem Mentis, Animæ, Cordis & virium, requirit: ideoque Ideale istud ens, amoroso optatu partum, manet in ipsa Mente, quam sic disponit, ut sese transmutet in imaginem Deiformem, per gratiam divinitus affluentem.

25. Sed quis sum ego, qui hæc scribo? Profectò vereor ne sim campana, fideles ad Templum convocans, quæ ipsamet manet in celsitudine turris, foris. Sed tantum spero, si in præfatis profecero optatibus, quod meipsum sim inveturus, quo magis meipsum humiliando neglexero.

26. Por-

26. Porrò surrexere nuper directores conscientiæ, in se transsumentes omnem Mentis libertatem, præsertim in sexum devotum dispensandam, hunc sexum ad se intra vocarunt, dicentes quod Christus unctus nedum: sed & Jesus Salvator cum illis esset.

27. Atqui hi statim primo errant limine. Nam convocant suas devotas, in exercitia contemplativa, gregatim facienda, quæ ipsa Veritas alioqui clauso post se cubiculi ostio, fieri commendat. Dein sibi honorem, reverentiam, atque opes sub obedientia, & voto multiplici, debere postulant. Adeoque inimicus homo sua spargit semina pro zizaniis, ut quæ erant etiam semina bona, supprimat. Atque idcirco Vates Hildegardis prædixit, quod tandem secreta luxuria illis committentur, & cadent velut Simon Magus, per orationem Apostolorum, sive Episcoporum & fidelium. Cæterum, dum quis semel saltem in optatus illius vigorem deductus fuit, ipse propriis punctus calcaribus festinabit eò redire, ac quasi jam factus viarum gnarus, facilior ipsi erit aditus postmodum. Interim quia non quilibet eò pertingit, fecit Deus varias uti mansiones in suo palatio: ita quoque diversa ad hoc media ordinavit, per Charitatem, quæ lubens omitto, eò quod non sint nostræ facultatis Medicæ objecta propria. Sufficit itaque mihi, proposuisse Mentis in agendo amplitudinem, & vagam formandarum Idearum potentiam, tam ad considerationem morborum, & vitæ sanæ: quam ad virtutum exercitia.



# SCABIES ET ULCERA SCHOLARUM.

1. *Cur Author de scabie & lepra hoc loco.*
2. *Repetit dilucidius suæ pœnitentiæ exordia.*
3. *Error in causis, indicatione, & remedio.*
4. *Quæstio Medentibus & Scholis proposita.*
5. *Credulitates in Authore.*
6. *Seræ considerationes.*
7. *Ex mea historia xiij. Conclusiones.*
8. *Theoremata Scholarum esse scabiosa.*
9. *Scabies stetit in me, ante intemperiem hepatis.*
10. *Pustulæ in Scabie, sunt signa, & fructus Scabiei; non autem Scabies.*
11. *Notantur radices graminis in apozemate.*
12. *Causæ occasionales ulcerum.*
13. *Scholarum somnia.*
14. *Galenus notatur ulcerosus.*
15. *Inconsideratio Scholarum & Galeni.*
16. *Absurda aliquot.*
17. *Sanies, & Pus, non sunt excrementa, nunquam sordes.*
18. *Corruptor in ulcere, est ulcus.*
19. *Cruor non vitiatur in cavitate ulceris.*
20. *Inanis Scholarum labor.*
21. *Ulcerum radix.*
22. *Ulceris cavum non est ipsum ulcus.*
23. *Puris considerationes.*
24. *Puris & saniei differentiæ.*
25. *Inscitia Galenica.*
26. *Dogmatis Galeni aliquot absurda.*
27. *Causa occasionalis in Corruptore.*
28. *Quàm ridiculus Catarrhus in ulcera antiqua, quamque stultè Cauteria eò applicata.*
29. *Fermentorum ignorantia quid pariat.*
30. *Quomodo tot ulcerum diversitates in unico cruore.*
31. *Corrosiva si sanent ulcera, magis tamen sedata illorum corrosione.*
32. *Nugæ Paracelsicæ, de microcosmico ulcerum ortu.*
33. *Urgetur Paracelsus cum Microcosmi identitate actuali ac vera.*
34. *Idiotismus ejusdem de alimonia vulnerum, ac ulcerum ab extra.*
35. *Ulcerum medela arcana.*
36. *Vulnerum sanatio.*

1. HActenus ostendi causas morborum, à Galeno & sequacibus traditas, erroneas atque fallaces esse: deceret modò transire ad doctrinam morborum veram, licet hucusque ignotam, nisi quædam me detinerent, atque aliò diverterent, quæ præmittenda jure videntur. Postquam enim

enim de morborum Regina Peste, edito codice tractaverim, & simul de Lithiasi, tanquam monstro, tam in nobis, quàm in matulis extra nos genito, sub prelo locutus essem: atque ibidem occasionaliter de Lepra, Apoplexia, Paralysi, Sopore, Spasmo, atque cognatis morbis obiter egissem; nil verò penitus de cutaneis defectibus: operæpretium æstimavi, priusquam de morborum essentia, tam in genere, quam in specie, ex professo hunc meum laborem absolvam, quædam particularia præmittere, quæ fores, ad introitum cognitionis morborum, pandere putavi. Atque inprimis morbos pellis, velut magis obvios attingam.

2. Quamobrem libro de febribus, recitavi quidem pœnitentiæ meæ principia, quibus à Methodo atque doctrina Scholarum recedere sum coactus, ut ostendam axiomatum futilitates, quibus Mundus fallitur, tam à potu purgantium, quàm æstimatione morbos fieri, atque liberari, per ejectionem liquorum, quos Scholæ persuadent esse nostri constitutivos, & errantes in debita sui quantitate & qualitate. Idcirco eadem resipiscentiæ meæ primordia huc referre, atque repetere, non piguit.

3. Adolescens cuidam domicellæ valedicturus, chirothecam, atque manum aliquantisper detinui: occulta siccaque scabie laborantem. Ego verò inde, non quidem siccam, at saniosam scabiem mox contraxi, solo nimirum sobrioque attactu. Ac dein observavi pluries, mantilia scabiosorum psoras, & tineosorum pileos, tineas peperisse: ut & leprosorum, atque venereorum contagia, participato fermento, propagata. Idque sonat Proverbium in Incorrigibiles relatum: Quod scilicet, unica ovicula totum gregem sua scabie infectet. Etenim ejusmodi vitia, virulento fomite transplantata, absque distinctione tamen, censentur à Scholis in reatu Jecinoris, deque ejusdem intempestivo calore excitata. Quasi unius ovinæ pellis contagium, hepata cæterarum ovium distemperet. Profectò hæc unica consideratio, primum lucis adeptæ mihi fuit exordium. Unde nimirum maximæ Scholarum apud me scabies fuit manifestata, meque aliò compulerunt, postquam cernerem remedia Scholarum vana esse, futilesque earundem maximas.

4. Equidem accersivi duos Medicos nostræ urbis celebriores, gaudens propemodum, quod in me jam rescire possem, an studia respondeant praxi. Medentes autem visa scabie, purulenta, illico censuerunt, in me abundare bilem adustam, cum phlegmate salso; adeoque sanguificationem in Jecore distemperatam esse. Gaudebam statim, quod quæ mihi cecinissent Authores, confirmarentur ab expertissimis Dominis; utpote qui in mathesi didiceram, cuncta theoremata esse longè verissima, credebam id pariter medendi regulis, sive axiomatibus commune, atque inseparabile: putans quod essent, id quod esse deberent, & spondebant. At statim pro avita mihi curiositate interrogabam: quænam ista esset intemperies Jecoris, quæ uno & eodem actu, bilem flavam justo iniquius accenderet, simulque plus justo pituitæ progigneret: cum ejusdem radicis, ejusdemve sanguificationis actus, non posset esse eodem tempore & viscere, generatio bifurcata, atque adeo dispar, quæ scilicet igneam bilem, simulque frigidam aqueam pituitam, abundanter ederet? Hæsitarunt expertissimi Domini, & arcatis ciliis stupentes, sese sunt dudum intuiti, ac tandem illorum junior respondit: eandem igniti Jecoris intemperiem ideo non dare veram pituitam; sed salsam abundantem: salis autem temperiem esse calidam & siccam. Cui ego: An ergo urinæ sal, Jecoris vitio, abundanteque igne fieret: juscula autem carnium non salsarum, salem minime inducerent, etsi calore bullirent? Respondit senior: Hæc in Scholis mihi proponenda, non autem Practicis, quibus horas in lucrum familiæ destinarat.

5. Rogavit autem statim, quos mihi Authores consuluissem? quidve faciendum didicissem? Dixi ad hepatis, atque cruoris refrigerium, venam incidendam brachii dexteri subter Cephalicam: dein per apozemata refrigerantia, bilis torridæ respectu, progrediendum: ita tamen, quod incidentia, & extenuantia temperata essent miscenda, propter salsedinem pituitæ. Ostendi ex Rondeletio, apoze-

apozema, quod fortè 50 ingredientia contineret, in amborum finium ditissimam spem faciens. Et dum nescirent, in lectionibus assiduum, atque impigrum omnium notatorem: voluerunt, ut ipsius mihi cuncta describerem. Itaque post cruoris emissionem sat opulentam, in vere Adolescentiæ & sanitatis alioqui saturitate factam, sumsi triduò præfatum apozema, cui quarto, quintoque manè, indidi Rhabarbari, atque Agarici, quantum satis: ut videlicet natura inciperet obedire vocanti pharmaco, ipsique peccantes ambo humores redderentur sequaces. Laudarunt universa, ac potissimum, quod discendi & parendi avidus essem. Vespere autem quintæ diei proferebam Catapotia de fumaria, eo quod Cordus (qui Codrus mihi fuit postmodum.) utrique humori peccanti conducere scribat: (*nondum enim tum noveram fi cto nomine pillulas ægri imponere: quasi propter fumariam & non virulentorum solventium feritatem, sedes movere.*) Sexto ergo die, habui quindecim ad minimum secessus. Laudabant interim providentiam meam, qua corpus adeo fluidum præparassem. Mox à biduo inde, quod Scabies nequicquam ferocitatis deposuisset, idem pharmacum assumo, cum insigni stomachi aversione, parque successit secessus. Dicebant ætatem 18. annorum floridam, bili generandæ pronam. Cumque cernerent, nil quicquam ob id pruriginis & pustularum minui; post biduum tertiò sumendum purgans decreverunt. Tum enim, sub vesperum, jam venæ mihi exhaustæ erant, genæ conciderant, vox rauca, totus corporis habitus concidens tabuerat; descensus quoque è cubiculo, atque gressus, erant difficiles, quia genua me vix sustinebant.

6. Hæc sano mihi à contactu scabiosæ manus, contigerant. Primis enim vicibus, cum tam amplas sordes, tamque putidas adverterem, gavisus sum: Sed sero nimis considerari, me ante pharmaca bene valuisse visceribus, nunc autem dejecta appetentia, & digestione, multam comparasse maciem: mansisse Scabiem verò sospitem, cum voce acuta & rauca. Denique ut cernerem quantum bilis, quantumque pituitæ ejicerem, minxeram in matula & comperi, per assumtum solutivum, ternis vicibus duas penè situlas, putidæ atque cadaverosæ bilis ejecisse, ramentis muccosis conspersæ ejectas: quæ Medentes asserebant esse illam pituitam salsam. Atque interim dum toto corpore ferè, potissimum in cruribus, purulentas, amplasque pustulas alerem: interrogabam, an pus non designaret cruorem in reatu esse, non minus quàm bilem, & pituitam. Dixere, cum jam mihi vires flaccescerent, silere se de iterata venæ sectione, alioquin opportuna, in puris perstite abundantia. Ego autem considerabam pœnitens, quod antea rectè valerem, excepto contagio pellis, aliunde hausto, quodque ex nihilo, non fieret aliquid: nec aliquid corporeum locaretur, nisi in loco: *tardè ergo inquisivi, undè tanta mihi bilis copia profluxisset? & ubinam latuisset?* Venæ namque simul omnes, vix decimam sordium partem continere potuissent, etiamsi nil boni cruoris continerent. Sciebam insuper, tantum pondus nec in capite, nec in thorace, neque in abdomine, hospitari potuisse, quanquam visceribus cunctis vacua fuissent.

7. Igitur feria cum pœnitentia, meoque damno, ex Mathesi collegi: 1. Quod nomen purgationis, esset impostorium. 2. Quod selectio particularis, educendi talem, aut alium humorem, pariter esset falsa. 3. Quia humorum ortus, & exsistentia, etiam falsa esset. 4. Quod causa Scabiei esset mentita, pro bile adusta, atque pituita salsa. 5. Quod jecur esset insons, in contagionibus pellis. 6. Quod Scabies mea adhuc perseverabat à purgationibus, licet non æquo furore. 7. Quod ejus furor non esset remissus, eò quod aliquis humorum aut plures putati, essent educti, & hactenus eorundem abundantia peccasset: Siquidem mox recuperato cruore, perstabat eadem Scabies. Adeoque defectu plethoræ Scabies parum minuta fuerat. Tandem post tres menses fortassis, sulfuris facili unctione, à Scabie convalui. 8. Quod Scabies sit affectus solius pellis. 9. Quod Scholæ, tam bilem quam pituitam, malè

affectos humores, tam in venis quam extra, tam noxios quam innocuos, nominarent. 10. Quod purgantia quævis, cruorem & carnem promiscuè liquarent, resolverent & putrefacerent, etiam dum in stomacho, & intestinis morabantur. 11. Quod falsum sit, cruorem redire in humores, unde genitus esset. 12. Quod in hoc contingeret regressus impossibilis, à privatione ad habitum. 13. Quod impostorium sit, humores illos tres remanere in cruore, carne & solidis, ut per purgantia redintegrarentur in id, quod fuerunt ante carnis structuram, &c.

8. Quæ cuncta cum invenirem pungantia, cum veritate naturæ, & cum congruentia philosophica, manifestè scivi, Theoremata Scholarum esse scabiosa, atque falsa. Adeoque non potui amplius dubitare, an bilis, vel pituita, causa Scabiei essent. Idque paulatim cum Dei gratia, certo certius sic intellexi, quod æqua pariter, per intellectualem certitudinem, ac velut opticam scientiam, sciverim, nullam esse in natura bilem, nec tres humores cum cruore unitos. Quod autem pituitæ ac bilis utriusque larva ostenditur à Scholis, demonstravi peculiari libro, esse sordes morbosas præter naturam, atque producta vitiosa functionum.

9. Saltem in me, solo attactu contracta & nata Scabies, in plena valetudinis fruitione, antequam vel hepar unquam incalescere potuisset: nam Scabies mea *concepta fuit quadrantis horæ spatio*.

10. At pustulæ scabiosæ successu aliquot dierum mora post erupta, non tam Scabies ipsa fuere, quam fructus ejusdem. Si ergo Scabies è Jecoris intemperie oritur, saltem in me, ipsa Scabies, prior fuit sua causa.

11. Ovis gramine tantum pascens, Scabiem sponte acquirit. Si id ex intemperie calida hepatis: profectò inique gramen præscribitis, pro hepatis refrigerio. Denique Scabies in me, ove, & cane, solis curantur unguentis, sive ope externa, nec attenditur calor hepatis. Imo pharmaca è sulfure, baccis lauri, & helleboro albo, nequaquam valent ad fervorem hepatis. Denique Scabies, attactu lintei, repente acquisita, ejusdem est indolis cum spontanea: at saltem illa non oritur ex calore hepatis: ergo neque hæc: si rei ejusdem sint causæ cædem in specie, objecto, & subjecto. Etenim eo ipso quo Scabies attactu manus, vel lintei scabie infecti concipitur in pelle tangentis: jam adest Scabies; cujus semen sive fermentum, est in pelle præfata, vel linteo: embryo ejus dein, conceptus est in pelle tangentis. Cujus productum tandem visibile erumpit.

12. Pariter quoque ulcera fiunt, vel è vulnere malè curato, vel à contusione, ut cancer in muliere; vel ab apostemate erumpente: vel tandem à veneno intus genito, quod sui malignitatem plantat in externa parte, ibique fermenti sui virulenti proprietates figit. Unde quoque, quicquid cruoris alendæ parti in horas distribuitur, id totum in virus vertitur, juxta fermenti sui prosapiam.

13. Non autem humores, iteratò à morte resurgunt corrupti, qui ab hepate eò mittantur. Scholæ itaque per Galenum creduliter abductæ, suis consignarunt somniatis humoribus, è cruore & carne resurgentibus, propter importunam visceris cujusdam intemperiem, elementali pugnæ debitam.

14. Galenus enim in Therapeuticis vult, ulcus naturaliter constare debere duplici excremento: (hanc enim doctrinam posuisse & non probasse, sibi sat visum fuit:) liquidiore nempe uno ichore, sive sanie, & crassiore altero, id est, pure. Hinc demum concludit, omne ulcus indicare, exigere & sanari debere, duplici pharmaco (cujus nimirum peccato, pleraque à Scholis insperata, ad anus relegantur, in Galeni despectum) uno nimirum quod exsiccaret, atque in se saniem combiberet: altero denique, quod esset puris absterfivum.

15. Quàm seriò enim hic vir suas texuit fabulas? & quam illibatæ servantur hæ næniæ adhuc hodie? Jam enim quadruplicis humoris, & quadruplicis excrementi inde resultantis à corruptione illorum nimirum non amplius recordantur. Vult quidem Galenus, pus esse cruorem putridum, nec meminit sui, dum sanguinem, in corruptione, totum in bilem verti docet. Denique si purgantia è cruore separent

sigil-

sigillatim tres humores ad Medentis lubitum, deberet meminisse, id contingere per cruoris corruptionem, dum nempe in sui constitutiva antecedentia dehiscit: (aut falsum est, quicquid de purgantibus & humoribus commentum est) quapropter in ulcere, non duo saltem, at quatuor prorsus emergere deberent.

16. Imò apud Galenum erit ulcus absque pure (puta Cancrum, Cacoëthes, vel exedens sola sanie fluidum) curatu facilius, quam alioqui purulentum. Quippe quod solis exsiccantibus (puta creta, aut combustis ossibus) opus habebit. Quam enim est stupidum atque insanum, docuisse, ulcus curandum, per excrementorũ fructuum, sive productorum abstersionem, & sequestrationem? Non autem per præcisionem radicis, quam nusquam ac nunquam, præter calorem intemperatũ, noverunt.

17. Quandoquidem omne excrementum necessariam dicit relationem ad digestionem & partem, quarum respectu est excrementum: ita ut verum excrementum sit supervacanea moles, relicta à digestione & à parte, cui est inutilis, ideoque sequestrata: Quia excrementi nomen expulsionem continet, impuri à puro. Ideoque sanies & pus, non sunt ulceris aut partis excrementa, ut neque digestionis naturalis: sed sunt producta seminum, sive radicum ulceris. Ideoque plerumque & in plerisque frustra laborat, qui emungit ulcus, juxta præscriptum Galeni, præsertim in malignioribus.

18. Itemque necessum est, quod quæ non nutriuntur, etiam excrementis careant. Nam natura nusquam laborat, ut nutriat ulcus. Dum in ulcere habitat proprius corruptor, qui cruorem alimentarium vitiat, antequam digeri sit aptus. Fæx quoque propriè loquendo, non est vini recrementum, sed residentia mera: eo quod vini nulla sit nutritio, nullaque digestio. Ulcus igitur, ut tale, non nutritur, nec natura intendit nutrire illud. Sanies ergo & pus, non sunt excrementa ulceris, sed producta Corruptoris: suntque cruoris in noxiam materiam depravati indicia, signa, producta, effectus, sive fructus.

19. Etenim singulis partibus alendis, quotidiè destinatus cruor mittitur, distribuitur Justitia distributiva. Nec secus ulcerosæ parti, quam si adhuc rectè valeret. Quò cum devenitum est, nec possit ibidem in veram aliti substantiam commutari, subit aleam, quam ulcerosum fermentum imperat: degeneratque ideo, & transmutatur cruor in radice partis, qua Corruptor locatur, residetque; non autem in ipsa ulceris cavitate, sive alveo. Alioqui namque necesse esset, merum atque innocuum cruorem, decidere semper in ipsam ulceris cavitatem, atque ibidem corrumpendo degenerare. Quod oculus & quotidiana experientia falsum asserunt.

20. Ergo si Scholæ ulcus abstergant, sive linteo, sive demum pharmaco, quanquam idẽ faciant ambo: non tamen nisi productum ultimum auferunt, nequaquam verò causam radicalem, vel originem attingunt. Quod si quandoque grumus cruentus, vel mucilago alias cruenta in ulcus decidant: id fit, quia in circumstantibus (quibus nempe est ipsa ulcerum radix,) tanta est torturæ procella, quod venula aliqua propinquior exesa, proprium cruorem nequeat comprimere. Adeoque cruor, qui forte sic in ulceris cavitatem decidit, non cernitur in pus mutari. Unde manifestum evadit, cruorem non in ulceris cavitate, sed in ejus marginibus degenerare: quapropter etiam vanitas Galenicæ doctrinæ spectatur, quæ sanationem ulceris in ablatione producti collocat.

21. Radix ergo cujusque ulceris, est in fundo & labris, sive margine, id est, partibus cavitati finitimis habitat. Quibus nempe sua est coquina, qua cruor alteratur in corrosivam saniem, pus, &c. Sanies verò ipsa, est productũ, sive effectus positivus ulcerum.

22. Ipsa autem cavitas ejus, quæ vulgò medentum ulcus æstimatur, est productum privativum, atque deficiens. Sicut enim pagus crematus, aut destructus, non est bellum; sed est effectus defectum, privationem, desertionem, factamque destructionem accusans: Sic nec ulcus est devastata carnis cavitas; sed hæc est signum, ab ulcere relictum. In oris ulceris enim circumquaque habitat hostilis Corruptor, & hospes fermentum virulentum, ad quod cernimus oras, atque fungum, diversimodè alterata.

23. Attendant ergo Scholæ, quid doceant, dum ulceris sanationem in ablatione posteri producti tradunt. Pus imò non fert indolem excrementi, nec ut excrementum naturæ ab ulcere prodit; sed est fructus ulceris, exotici scilicet Corruptoris, cum malignitate depravatus fermentaliter. Idcirco degenerat, exedit, rodit, atque depascitur.

24. Enimverò majora ulcera pure carent, saniem duntaxat plorant continuam, & subinde decuplo plus, quam justa alioqui cruoris distributio requirit, atque in aquas acres, atque depascentes, transmutatum ichor diffluit. Quæ Galenici nunquam suis siccantibus, etiamsi insuper sua superaddant cuncta abstergentia, & utcunque Catageni & Catatopus stentoriè glorientur de suis experimentis. Pus enim non nisi in carne clausa, & aperta procreatur, iisque nondum prorsus malè affectis: ubi interim cartilagines, ossa, membranæ, venæ, nervi, visceraque non nisi ichore madent atque liquantur, si ulcus tolerent. Itaque horum, quàm carnis esset longè mitior, mansuetiorque corruptela & ulceris tempestas, quam quæ aliàs in carne tumultuantur. Eò quod remedii diversitas finem, in quem destinatur, distinguat. Ideoque siccans medicamen mitiorem affectum denunciat, quàm quod & insuper deberet esse adstrictivum.

25. Ergo Galenus & sequaces sui, quia ignorarunt hactenus ulcerum causas, fomitem, uterum, subjectum, efficiens, modum fiendi, semen atque fermentum, non nisi ridiculas curationes, remedia, axiomata atque doctrinam tradidere. Quocirca nec mirum, cacoëthica, phagedæniaque ulcera non sanari solita, remediis Scholarum: quæque ob id potissimum se se ab operibus Chirurgiæ, magno Galeni, suorumque coætaneorum Græcorum, atque sequacium Arabum dedecore, exemerunt; prout de Tumulo Pestis ex professo tetigi.

26. Mitiora etenim ulcera, quibusque sua est adempta malignitas, dumque ad incarnationem & restaurationem relictæ cavitatis festinant, solo stillant pure, adeoque difficiliora censerentur, juxta Galeni regulas, quam dum ichore fluerent. Ulcera autem jam mitigata, irritantur abstergentibus, tantum abest, quod iisdem sanentur. Sanè, si exsiccantia & abstergentia cunctis satisfacerent ulceribus, facilis foret quorumcunque sanatio. Cur enim tàm anxiè Galenica Schola turbatur, circa electionem pharmacorum, ubi sicca lintea utrique satisfaciunt indicationi abundanter? Nimirum unicum linteum exsiccat, & abstergit unà pariter: Pudeat ergò, atque seriò illas pudeat, è Cathedris, è prelis, & ore illarum ejusmodi nugas, Adolescentiæ & Chirurgis, pro axiomate medendi suffundere: hosque proinde sic instructos, in necem mortalium, sibique fidentium torturam, paratos dimittere, specioso Medentis & Doctoris titulo.

27. Non itaque pus & saniem abstersisse, atque exsiccasse sat est; sed hostilis fabricator, partique insidens corruptor, delendus: quippe qui nil exsiccando, abstergendoque remittit, mitescitve. Seminalis videlicet deleterii qualitas, venenosaque impressio Archeo partis exotica, bonum cruorem sibi dispensatum pervertens, sui dumtaxat ablationem naturaliter indicat. Est ergo virtus, fermentum quoddam atque contagium, fundo insitum, cruoris atque carnis corruptivum.

28. Videant ergo Scholæ, an eidem Catarrhus vaporetenus è stomacho in capitis planum sublatus, mitium atque fomentum dare queat: & an Cauteria ad lubitum inflecta, eundem solitum Catarrhum, loco remediorum nedum exsiccantium, & abstergentium, verum etiam vice revulsionum satisdare queant, propter connexionis continuitatem in radice eorundem, proportionem, applicationem, consonantiam, imo & dependentem symphoniam.

29 Equidem quotquot fermentorum activitatem atque varietatem ignorant, necesse est, omnia creduliter cæcutiendo tentent & explorent.

30. Sunt nimirum totidem ulcerum fermenta, quot ulcerum diversæ corruptiones, corruptorumque distantiæ. Quorum unius panis testimonium plurimum conferet: quippe qui etiam disputationis hujus judex esse potest. Qui nimirũ in homine, cane, fele, equo, vacca, gallina, ansere, anate, ove, &c. totidẽ determinatiões susce-

suscepit, quot fermenta sanguinum, stercorumque specificè (imò & genericè) emanant differentiæ. Sic & unicus specie cruor, plura specie ulcera, atque transmutatas sui corruptiones sustinet, pro fermentorum peregrinorum alteritate. Atque quantumvis unicus ad generationem satis sit Archeus; varia tamen media vitæ, atque modi sunt corruptionum: quot nempe corrumpentium sunt familiæ. Est ergo plena atque exacta ulcerum sanatio, fermenti sui ablatio: non autem hepatis refrigeratio, non bilis somniatæ, vel saniei abstersio.

31. Denique nec curantur ulcera, per applicationem abstersivorum, adeo ut pro illorum malignitate, gradus corrodentium abstersivorum, sui augmentum optet. Non enim realgar fixum, per salem petræ, atque in adstringens sulfur dulcoratum, sive mitigatum, *sexaginta* fortè ulcerum diversitates extinguit: quia rodit, exeditque, (etenim sic non sui dulcorationem cum repetito spiritu vini exposceret:) sed quia venenum mite jam habet, quod ipsum ulceris fabrum, cruorisque corruptorem est enecando. Quo videlicet semel in totum demortuo, non cessat deinceps caro sponte, è fundo succrescere. Itaque cavitas ulceris, carnis succretionem, pellisque cicatricationem indicat, ut ablata scilicet fiat restitutio. Quæque ideo posterioris relationem habent, respectu necis Corruptoris.

32. Porro quæ in seminale, toxicumque fermentum refero, Paracelsus suo more, in Microcosmi fodinas minerales, atque salinas transtulit. Nam ut ulcera, plerumque sale odiosa putavit secundum suum Idiotismum, ulcera pro genie mineralium, distinctisque eorundem familiis adscribendo. Non enim in rixas me compono, ut neque me ideo natum scio. Quapropter viri inanitatem, & incircumspectam oblivionem doleo. Ut hominem, quem aliàs etymo, sive limbo, totius universi epitome, de sumtum gloriatur: magisque illius extracti dignitate, quam Creatoris Imagine gloriosum fingit, calamitosissimum ait monstrum, solis mineralibus undequaque plasmatum. Is inquam, alibi, horum immemor, corpus humanum vocat per totum, Cagastricum: non quidem diversis constans amplius salium texturis; at unius solum salis petræ structura superbum. Unde homines nati durum genus, ergo agæ terræ. Voluit nempe cuncta salia, lapides, mineralia, herbas, &c. in homine, velut seminariis suis, delitere. Prorumpere autem in actum, non quidem fotu confusorum seminum, in Chao delitentium; at sola separatione liquoris vitalis, à sibi connatis, retroire sponte, in pristina mineralia. Non attendens, quod absonum sit, cum Macrocosmus non minus Astris & plantis constare velit, quàm mineralibus, quod potius in salia, quam in plantas & quadrupedia sese resolveret. Itaque nedum seminum, verum vegetabilium, Astrorum, & animantatorum: sed sui ipsius est oblitus in hoc Paracelsus? *Quod seminis proprii, unde cruoris ista moles, à vitalibus humanis separata initiis, potius in hoc, quam in aliud minerale, retrocederet.*

33. Ut enim Galenus caloribus omnia donans, febricitanter delirus, per aliquot secula medendi principatum in se traxit: ita Paracelsus, cuncta in subterraneam sobolem redigens, supellectile pretiosa superbiens dementavit aliquantisper, atque proin in eundem principatum aspiravit. Sed sodes, quis ille Separator, qui à vitali balsamo, partem sui adimit, & avellit? Ecquis demum Corruptor ille, qui partem à vitali forte avulsam, simul in salem mineralem (in se putrere nescientem,) vel in occultum metallum, sola fide credibile, mutasset? Anon de vita longa, mortem vocas balsami dominium? Quomodo ergo nunc mortem vocas balsami separationem? Quisve in limbo humano distinctor seminalis, qui unicum & eundem à balsamo vitali liquorem, nunc in alumen, nunc demum in arsenicum torqueat? Profectò Paracelse, postquam operosa & ridicula indagine magnas struxisti fabulas, quia fermenta nescivisti, (ad quæ tamen velut principia activa, & seminalia veniendum erat,) naturæ initia præteriisti: ludensque cum Microcosmi limbo, ad tui beneplacitum, te ridiculum posteritati exhibuisti. Fermentorum namque plenaria cognitio facilem invenit viam, ad ulcerum

quorumcunque venenum cognoscendum, tollendum, superandum, separandumque. Nam quicquid in naturæ cursu fit, id seminum necessitate atque ductu fit, moveturq; ad sui ultimam periodum. Non autem forte resoluti cadaveris, aut procumbentis partis nudo arbitrio. Quæ scilicet à privatione, in pristinũ ens resurgendo, festinaret. Apage cum tuis nugis. Non enim nobis sunt fontes salini: non reductiones cruoris, in ficta latentiaque metalla. Nec sunt in nobis mineralia, lasciviendo sese subtrahentia ab initiis vitalibus, aut horum subtractionum exspectantia: ut nempe ab esse humano, in pristina atque destinata redeant mineralia, ut sic fiant ulcerum matrices, fontesque. Nec etiam in nobis sunt leges microcosmicę magis, quam elementorũ quatuor in nobis correspondentes humores, horumve pugnæ vel simultates. Cum Nazianzeno enim, non possum hominem ad microcosmi regulas ludicras constringere. Malo enim infinities, me imaginem Dei, quam corruptibilis tortorisque mundi. Nam licet homo vegetet & crescat cum bestiis & plantis: non tamen bestiæ proin erunt plantarum imago. Sic licet homo sentiat atque moveatur, imo discurrat unà cum belluis; nil tamen nisi homo loquitur. Angelus quippe nec loqui indiget, ut neque seminis organis. Sin autem avis loqui videatur, non nisi loquelæ tonum, aut articulationes imitatur. Non sunt enim in nobis grandines, nives, rupes, saxa, metalla, marmora, silices, gemmæ; ut neque centrum mundi, ad quod cuncta ponderosa deflectant. Nec est in nobis calculus ex creatione, nec sunt species Porphyri, Jaspidis, &c. distatque calculus in homine à vero lapide, non minus quam Pyrum à vacca. Pyrum namque mutatur quidem in carnem vaccæ citius, quàm calculus, in petram mineralem deflectat. Poeticum itaque, gentile ac metaphoricum nomen microcosmicum, non autem physicum aut verum. Phantasticum pariter est, hypochondriacum, atque demens, omnes universi proprietates, atque species in hominem, artemque medendi intulisse. Ast seria nimis est vita humana, ejusque medela, quam quod Parœmiæ & metaphora nobiscum suam ludant scenam.

34. Postremò totus est *Paracelsus ridiculus*, docens ulcus & vulnus ali herbis, balsamo, unguentis: adeo ut vera nutritione, & excrementorum secretione hos defectus per remedia nutriri, deperditamque sui carnem inde verè, actualiter, & immediatè restitui, idque seriò scripsisse visus. Quod sanè suo lubens indulgeo Idiotismo.

35. Tandem pro ulcerum medela, est usus Colcotaris, diversimodè applicatus, juxta ulceris differentiam. Sæpe namque vinum macerationis lotione sua id facit, aliàs pulvis ejus, post accuratam salis separationem: ac nonnunquam in oleo lini coctus usque ad nigredinem, qui pro basi est unguenti Felicis Wurtz in vulneribus. Sat enim dico curiosis, quod nempe Calcotar enecet omnem ulcerum Corruptorem.

36. Tandem pro vulnere scias, ipsam continui separationem esse quidem immediatam atque sufficientem causam, occasionem, quatenus nempe aperit, contundit, &c. quæque etiam consolidatio egeet, ac per collam in vino solutam (est quippe è pellibus animantum parata,) mox conglutinatur. Præsertim si colla è corio hominis violenta morte, id est, integris viribus interemti fit. Ast alterationes Archei à profuso cruore, conceptaque vindictæ aut indignationis alterius Idea, genitæ, quas proprio nomine nostra voca vulnera, & non aliena: sive quæ forinsecus infliguntur, non sola indigent discontinui conglutinatione; sed alterati *Archei sedatione*. Huc nempe spectant olea, balsama, emplastra, quæ injuriati Archei insiti, & localis pacem concilient. Quorsum nata sunt balsama resinarum, florum, herbarum: itemque quæ parantur è minio, cerussa, vel Colcotare. Huc facit etiam sal Tartari per spiritum vini rectificati, donec adstringentem gustum nanciscatur. Est namque balsamus Samech Paracelsi, prout ex Arsenico pro ulceribus, de quo supra, est ejus balsamus fuliginis: eo quod apud Peritos Realgar habeatur fumus metallorum. Non quidem, quod non sit simplex per se natum atque subsistens; sed à similitudine: eo quod fumi metallici malignitatem arsenicalem imitentur. Sic claudo doctrinam externorum.

IGNO-

# IGNOTA ACTIO REGIMINIS.



EX principio, quo Scholæ posuere contraria in natura, confestim universaliter sanxerunt, nil absque litibus, bello, pugna & dissidiis, agi in sublunaribus. Usque adeo & jurgia, odia, æmulationes, fuere naturæ fundamenta sive principia æstimata, non minus quàm Philautia: quinimò & in astrorum Choreas, eadem odia creduli introduxerunt, Astronomorum suasu.

2. Saltem statuerunt, in toto sublunari pegmate, nequicquam fieri, aut generari, nisi per relationem superioritatis Agentis, ad patiens. Ita quidem, ut patiens cum violentia cogatur, dometur, alteretur, perdatur, atque in naturam Agentis transferatur penitus, per solam relationem potentioris in debilius.

3. Dum autem Scholæ Agentia, vel ætate, vel lassatione agendi, cernerent sensim elanguescere, decreverunt inde similiter, id quidem non tam contingere seminum, potestatumque exantlatione: sed reactione solius patientis. Itaq; stabilivere omne patiens, vicissim reagere necessario, atque eatenus similiter omne Agens repati, nec etiam aliunde debilitari.

4. Unde per consequens, mihi omen feci, quandoque naturaliter rerum semina penitus in

dubio

dubiè exstinctum iri, nisi miraculosè conserventur. Veruntamen utrobique in doctrinis Scholarum perpetuum rus, & continuatam in dagandi pigritiam contemplor usque. Idque unicum repulit à me priorem formidinem. Enimverò postquam è natura submoverim contraria, non potui deinde, sano judicio, in Patiente ullam reactionem invenire, ut nec admittere hostilitates alibi in natura, nisi inter animantata. Illis nempè solis inest contrarietas, quibus est actualis defensio in velle Patientis, contra injurias ab Agente illatas & sensatas. Quare: Nusquam est reactio patientis in Agens, nisi ubi est contrarietas concepta in anima. Hoc autem ordinarium ordinatumque in natura sic esse, demonstrabo protinus: Inprimis namque permaneret Universus, prout modò subsistit, infinita vi verbi, si ita jussus esset. Infinita inquam essent in suis successionibus, & duratione, non autem unitatis actuali vi infinita creaturæ. Idque quia est fidei, probationis non eget. Nullum est igitur sublunarium, sui potestate infinitum. Hinc sequitur, quod tandem omne Agens particulare, sensim etiam propria sponte quandoque fatiscat, exsolutisque muniis, defungatur, per virium dissolutionem, in spatio loci, durationis & roboris potestate, circumscriptarum: nisi fortassis, anticipatione termini, vel objecti impedimentis, statutus dies, proprii & limitati defluxus, eludatur.

5. Sunt autem Agentium naturalium, quædam habentia vim motivam, quam Blas motivum dixi: ipsa verò Agentia, voco robora moventia. Reliqua autem moventia, Blas alterativum dico, quæ videlicet operantur per fermenti vim seminalem. Atque ejusmodi Agentia, plerumque generant sui simile. Sunt denique tertiò, Agentia quædam anomala, sive heteroclita.

6. Dicam ex ordine de tribus illis. Equidem robora agentia, agunt in sua objecta, 1. per pondus prævalens. 2. Per figuram rotundam, angularem, acutam, cavam, &c. 3. Per corporis duritiem, mollitiem, &c. 4. Per Blas impressivum, à manu, malleo, acu, &c. 5. Per celeritatem. Etenim nisi aries cum celeritate, ad murum, vel malleus, ad clavum concutiatur, licet vis impressiva sit robusta: Blas tamen ejus erit ignavum. 6. Per impedimentum vacui. Et 7. tandem, per timorem penetrationis dimensionum. Quod autem robora moventia, nequicquam repatiantur à suis objectis, patet: nam in primis, in præfatorum 6. & 7. natura universi potius operatur ne fiant, quàm ut, dum essent, operentur: multò minus repatiantur. Quia non repatitur Agens ab objecto, quod nondum est. Cum id quod nondum est, nondum agere, aut ex actione repati possit. Quoad primum autem, quod nempe pondus majus, à minori repati nequeat, per aliquam reactionē minoris, patet. Quia pondus minus, appositum ex opposito, non arguit ullam reactionem in agens; sed fit istud, propter determinationem factam, vel à spatio loci, uti in elongatione ab axe: vel propter modificatam actionem ponderis majoris. Quod non esse veram reactionem, sic probo. Pondus minus, simpliciter, & absolutè, nil patitur à majori, à quo elevatur: ergo neque pondus minus reagit quicquam, quanquam elevetur, & cedat. Siquidem pondus minus tantum determinat actionem & gravitatem præpollentis ponderis, quatenus unumquodque agens est finitæ & determinabilis actionis. Quod autem ejusmodi determinatio, non sit reactio ponderis minoris, patet: nam idem pondus minus, remanens quantum est, fit majus dum elongatur ab axe. Itaque si qua esset actio, aut reactio in ponderibus, in præfato casu, tribuenda esset spatio loci, & non gravitati ponderis. Cum unum, atque idem pondus, solo spatio loci, fit varium, multiplex, ad lubitum Artificis. Spatium autem loci, vel elongationis, est quid externum essentiæ ponderis, & plane accidentale per accidens. Adeoque nec potest dare veram, & propriam actionem, aut reactionem in ponderibus. Determinatio itaque actionum in ponderibus non est essentialis atque propria actio, vel reactio ponderis in pondus. Perinde quoque, ut spatium, sive loci distantia, non habet vim aliquam internam, aut essentiale Blas motus localis

calis in globum, à bombarda emissum: sed tantum determinat vim finitam impressi motus, sic ut necessariò, per distantiam, sensim globi Blas acquisitum languescat. Certum est namque, quod globus in medium distans operatur; quod intelligo, globo nullam esse activitatem, in ipsam loci intercapedinem, licet hæc tamen Blas globi sic determinet, ut tandem pereat, quia finitæ est potentiæ. Pariter & in ponderibus: pondus majus determinatur quidem ad certam mensuram, & potentiam, per pondus minus: sed illa determinatio, non est actio vera agentis alicujus, si motus localis, per locum ipsum (qui totus est externus, & accidentalis motui,) absque reactione limitetur, aut si per durationem motus sponte langueat. Sin autem locus, & duratio, non patiantur à motu, qui in illis fit, id est, quod motus reagat in locū, & durationem: ergo nec loci, aut durationis, ulla erit vera actio in motum, etsi motus finitus in loco & tempore sponte cesset. Nil refert ergo ad reactionem, quanquam pondus minus limitet majus ad certum, & definitum suum terminum. Igitur hinc luculenter sat patet, plurima censeri agentia, & reagentia in se invicem, propter nostri intestinam intelligendi fragilitatem: quæ revera in se invicem nec agunt, nec patiuntur, itemque nec reagunt, nec repatiuntur reciprocè. Siquidem actio, qua pondus majus elevet minus, & hoc cedit majori, itemque qua majus determinatur, atque minoratur, per oppositum minus, quod alias majori oppositum, hoc auget: Non est vere actio naturalis, aut proprietatum seminalium vis: sed relativi respectus Matheseos juxta locum, durationem, magnitudinem, &c. quæ agentibus naturalibus sunt externa planè, & per accidens. Actiones verò, & repassiones in natura, considerantur in vera & intima virium consertione, quæ in supradictis locum non habent. Ut autem ostendam, ejusmodi Matheseos respectus non habere actionem, manantem à potestatibus rerum; sed tantum relationem Matheseos, (cujus omnis mera actio, quanquam per corpora fiat; non est tamen ipsius corporis, ut ta lis:) sufficit ostendisse per præfata, determinationem motuum distare procul à motuum activitate interna, juxta quam censentur res à vetetibus repati & reagere, in omni actione. Sic namque plura sunt in natura impedimenta, quæ etsi determinent, imò etiam planè tollant vim agentis; non tamen reagere censenda sunt. Adeoque propriissimè loquendum, ubi de rerum proprietatibus & actionibus illarum, Philosopho naturali distinguenda est essentia rerum, potissimum ubi de vitæ necessitatibus agitatur. Pondus enim minus non resistit, multoque minùs reagit in majus. Sed unumquodque pendet liberè, quantum ponderat, sine respectu unius ad aliud. Sin autem homo unum pondus alteri opponat, id est, humanum: nec actio ponderis respicit invicem. Hinc namque, quæ contra contrarietates activorum supra demonstravi, clarius elucescunt. Siquidem unumquodque agens, per modum ponderis majoris, agit liberè, & sine relatione contrarietatis; sed agit, quod agere est jussum in natura, & quantum ipsi permissum est agere. Pondus itaque, seu potius res ponderosa, pendet in se, quantum librat, absolutè & absque respectu ad aliud majus, minus, æquale, proportionatum, &c. nam ejusmodi respectus, sunt humanæ industriæ, quæ propter contrectationes, mensuras invenit, tam juxta extensionem in longo, lato, cavo, &c. quàm in divisione ponderum. Axes nimirum statuit, & elongationes, ita ut artificialis, ideoque & mutabilis in identitate & unitate unius corporis tota sit inde consideratio. Ac proinde pondera, ut talia nequaquam agunt, aut reagunt in se invicem naturaliter, sive proprietatum suarum commistione, licet artificialiter aliquid agere videantur. Sic nempe nil patitur lumen, etsi à patiente muro impediatur continuitas luminis. Etenim alioqui si minus pondus revera aliquid reageret in præponderans, ipsum pondus, in reponderante magis, minoraretur pro semper, actualiter, & non solum respective ad stateram: ita ut libra deinde non penderet amplius librā, ut priùs. Et cum de ponderibus utrimque nil sit mutatum, aut ademtum: patet, quod sint tantum artificiales moventium roborum relationes; non autem vera ponderis levioris reactio. Quamdiu enim libra pendet libram,

nil acquiſitum, aut paſſum eſt in illa, per aliud pondus oppoſitum; ſed utrimque unum alteri eſt externum, peregrinum, per accidens, relativoque fundamento determinabile, ut inſerviat conſiderationibus humanis. Et quicquid ſic penes nos agit, aut reagere videtur, revera nil agit.

7. Ad reliqua autem robora moventia quod attinet: Si vis impreſſiva roboris agat per ſe quidem: ſed interim determinetur ſpatio loci, durationis, vel per impedimenta debilitetur, vel tandem ſi agat modificatè, propter figuram aut duritiem: nulla ſaltem unquam in his eſt reactio patientis, aut agentis repaſſio. Per exemplum: Si quis pugno ferit incudem, & inde vulnus aut contuſio: Non eſt in illo verbere, ulla incudis reactio, vel operatio duritiei, aut anguli in ferro. Nam licet durities reſiſtat, renitens percuſſori pugno, videanturque termini reſiſtentiæ, ſive renitentiæ, aliqualem reactionis vim, de neceſſitate includere: attamen impropria eſt locutio, ab errore populari veterum promanans. Nam non eſt reactio iſta incudis, ſed eſt ipſamet pugni actio, quam voco reſilientem. Nam ſi incus per duritiem verè reageret, cum non ſit ratio, cur incus pro parte ageret in pugnum, & exſpectaret percuſſionem, ut ageret: Deberet namque tota ſui duritie, & pondere ſimul, in manum etiam quietam agere, eamque de facto, planè atterere. Nec eſſet actio incudis limitata, à fortitudine verberis, ſi eſſet incudis ipſius reactio. Siquidem idem pugno accideret, ſive fortiter, ſive demum modeſte percuſſiſſet, ſive demum tantum oppoſitus pugnus quieſceret: quia in utroque actu eadem fuit incudis durities. Quare durities illa ferri nil agit, aut reagit, propria agendi vi. Nam incudi eſſet vis, quæ in rea gendo per ſui duritiem ſita eſſet, in qualibet percuſſione, æqualiter atque juxta plenariam ſui potentiam ageret: non autem juxta modificationem verberantis pugni, incudi prorſus alienam. Igitur vere pugnus ſimpliciter agit in incudem, & incus patitur ſimpliciter, etſi in de nullam tolleret offenſionem. Pugnus verò patitur per accidens, ſi fortius verberet. Cujus tamen paſſionis agens, non eſt incus; ſed ipſe pugnus. Quia verberationis & læſionis eſt tantum unica & ſingularis actio, quam ideo reſilientem voco. Adeoque pugnus patitur, læditurque per ſe, à ſemetipſo: per accidens verò, à fortitudine verberis, & occaſionaliter à duritie, aut figura ferri. Quæ tria in unico ictu ſunt notanda. Siquidem quod per accidens, & occaſionaliter, externè agit tantum, revera non agit propria actione. Ideoque nec incudi eſt aliqua reactio, ut neque actio. Sed percuſſio & durities, ſunt media occaſionalia vulneris. Quorum unum (nempe durities) eſt occaſionale proprium, & internum: alterum (nempe percuſſio) eſt accidentale per accidens.

8. Eſt demum alia actio roboris moventis, quæ multos titulo reactionis fefellit: ut dum manus apprehendit ferrum candens: manus enim apprehendendo, reverà & per ſe agit, patiturque in apprehenſione ipſum apprehenſum ferrum: hoc verò viciſſim agit, nova quidem; ſed longè alia actione, cremando manum. Nec enim iſta ambuſtio, eſt ferri, quatenus comprehenſi (licet ille attactus, ſit occaſio immediata, & cauſa ſine qua non,) ſed eſt actio propria ferri, ut candentis. Sic namque attactus & ambuſtio, ſunt entia prorſus diſtincta & ſeparabilia in radice. Adeoque & objectis differunt ambæ illarum actiones, quamquam inter agendum ſubinde coincidant. Ambuſtio ergo non eſt reactio ferri, ut comprehenſi: ſive, non eſt reactio comprehenſionis. Etſi alterius claſſis actione, actrix manus fiat patiens, quia concurrunt duæ actiones prorſus diſparatæ, una ſcilicet manus comprehendentis, & altera comburentis ferri.

9. Denique celeritas, dum aries ad murum concutitur, non eſt propria agentis activitas, ſed eſt modificatio roboris impreſſionaliter moventis: adeoque externa, & per accidens.

10. Nunc quod attinet agentia per Blas alterans, ea nequicquam reactionis tolerant à ſuis objectis, quia generant per abſolutam potentiam diſpoſitivam objectorum, quæ poteſtas, cum divinitus ſit collata naturæ, etiam agit ſine reactione. Per exemplum. Si totus globus terræ & aquæ, farinaceus eſſet, tandem tota illa moles fermentaretur à fermento panis ſemel indito.

Quod

Quod utique non fieret, si vel minima corporis fermentabilis reactio esset. Pauculum enim fermenti statim suffocaretur à majore mole objecti: Perinde quoque spiritus seminales molem substratam, pro facultate sibi collata, & innata, disponunt, & alterant insigni prærogativa, & citra subjectæ molis reactionem. Nec obstat, quod stomachus, duriores cibos coquens, sentiatur velut repati, ac tolerare reactionem digestibilium. Quia rusticus nimis est ille medentum sermo. Quoniam nisi digestibile coquatur perfectè, statoque termino, frustra digestio ejusdem speratur. Nam diutius in stomacho morans, corrumpitur, adeoque tunc sub oritur agens novum, nec amplius digestibile pristinum, dum corruptum est. Nec etiam istud agens novum reagit, per modum ferri candentis. Quia sunt in illo *digestibili*, partes incapaces digestionis, *respectu illius stomachi.* Neque etiam fermentum panis fermentat pulverem vitri, aut arenam silicis; quia est objectum alienum, & incapax, sibique indomitum. Sic namque fermentum stomachi digerens, fermentat florem farinæ non autem furfures. Interim nil patitur fermentum farinæ, à pulvere vitri, ut neque ille pulvis reagit, resistit, aut verè renititur. Siquidem fermenta alterantia nequaquam agunt, nisi in habentia symbolum: sed quiescunt, cessant, dormiuntque, si non habeant objectum sibi proprium. Impedimenta ergo agentium, per Blas alterativum, sunt incapacitates, durities, impuritates, inæqualitates, & spatii requisita moventia. Itaque horum actio terminatur in objectum proprium, illudq; disponit decretis sibi periodis & modis. Impedimenta autem intercurrentia, non sunt reactiones patientis, sed ejusdem incapacitates.

11. Neque enim reagit Argentum, dum à Chrysulca tanto fervore solvitur: quanquam hæc intereà fatiscat agendo, vimque suam amittat; verùm est spirituum innata proprietas, atque dos, qui operantur agendo, ut ad destinatum scopum pertingendo seipsos perficiant, deducantque sua objecta ad fines sibi naturaliter injunctos. Quod sat docet acetum distillatum, dum solvit lapidem cancrorum, limacum, coralla, &c. Acidus enim aceti spiritus sese agendo coagulat, quique alias penitus erat volatilis & liquidus, constringitur nedum; sed & saporem mutat. Cogit namque & constringit se, forma tangibili, quasi magis gauderet solidioris corporis, quam liquoris specie permanere. Ejusmodi autem coagulationem atque saporis mutationem contingere, proprio spiritus aceti motu, non autem reactione corporum in dissoluto fieri stantium, patet. Quia corporum illorum non fit, vel unius saltem grani, in pondere diminutio. Dum interim aliquot mensuræ stillati aceti, mutationem præfatam subeunt. Adeoque propter solam lapidum comminutionem id fieri, non videtur rationi consonum; sed ob propriam spirituum dotalem explicationem. Propemodùm idem fit, dum *spiritus vitrioli cum Mercurio incalescit. Mercurius namque manet impermutatus*, in Mercurii essentia atque materia; nisi quod nivis faciem assumat: nil quicquam intetim de sui substantia amittens, attamen spiritus vitrioli transit in verum Alumen. Sin autem spiritus aquæ fortis (qui pro altera medietate sui, & spiritus vitrioli,) Mercurio combinetur, non fit nix ista Mercurii, ut neque ipse liquor transit in Alumen. Adeoque hinc apparet, non esse actionem propriam Mercurio, sed spiritus vitrioli seipsum sponte propria disponentis diversimode, juxta innatam propensionem, ad varia *objecta*, differenter seipsum mutantem. Quapropter spiritus vitrioli, qui est in aqua forti, forti bullarum excitatarum fervore, atque tempestuosa ebullitione, Mercurium dissolvit: ac longè secùs, quam dum nudus, atque simplex est vitrioli spiritus. Quæ sanè varietas in agendo, vires varias spiritus agentis, potius quam ipsius Mercurii manifestat. In una quippe actione, Mercurius fit invisibilis, qui in altera, nivis instar albescit. Etenim spiritus salis marini, etsi acutissimus; attamen nequicquam mutatur à societate Mercurii, ut neque etiam in Mercurium agit. Adeoque videntur effectus actionum, & non reactionum. Sic Chrysulca agit in cuncta metalla, demto Auro:

Cum sale autem armeniaco, agit dumtaxat in Aurum: non autem amplius in Argentum. Adeoque sunt proprietates singulares spirituũ; non autem corporis patientis reactiones: quippe quod in sui substantia, aut pondere sustinet, nisi meram unicamque sui divisionem. Ergo spiritus, diversis passionibus agendo agitati, varias subeunt metamorphoses: sin autem sopiti, atque dormientes maneant, nec agant in objectum, etiam in pristinis manent qualitatibus. Primum enim apparebat, id contingere ob attactum Mercurii, quippe qui etiam quidam est spiritus: at postmodum, in Argento, & Auro, id totum siluit. Quinetiam memini, calcem Argenti imbibisse liquorem sulfuris, quem stagma vocant, qui statim in Argento omnem deposuit austeritatem & acorem, huncque in felleam amaritudinem distillando commutavit. Nam Argentum mansit idem, quod ante, in substantia, pondere & pulvere: itaque ille amaror dari non potuit ab Argento: atque ea propter, nullatenus ex reactione Argenti; sed sponte propria factus fuit, à proprietate spiritus sulfuris: nec est enim minor ratio, cur idem spiritus vitrioli, diversimode agendo, etiam sese variformiter mutet: quam quod idem Argentum, sub diversorum spirituum ebullitione, in hos diversimodè reagendo ferociret. Præsertim dum spiritu fit varia agendo transmutatio: nulla autem Argenti in patiendo fiat substantiæ alteritas, aut ponderis sui diminutio. Quæ longè clarius per *Adeptos demonstrari possunt*: quibus scilicet unicus & idem liquor, Alkahest, omnia totius universi corpora tangibilia perfectè reducit in vitam eorundem primam, absque ulla sui mutatione, viriumque diminutione. A solo autem suo compari, subter jugum trahitur, atque permutatur. Sensus nempe quidam rebus singulis inesse hinc apparet, quo mediante, circa diversa objecta, sese aliter atque aliter movent, & explicant: non autem, quod periodus motuum, & explicationum istarum, varietasque agentium, proinde reactioni patientium, sit tribuenda. Perinde nimirum, dum tepor externus, ova ad pullum perducens: neutrum enim repatitur reciprocè. Neque enim spiritus vitalis in ovo, quicquam à tepore, ut neque à spiritu vitali ovi, ullatenus repatitur tepor ille. Huc facit, quod ante probavi: Nempe alterantia non agere per contrarietatem. Non ergo patientia, se defendendo, pugnant; nec reagunt, per contrarietatem.

12. Falsum est quoque axioma, quod omne agens agat necessariò in instanti: quodque ejus actio retardetur duntaxat, per resistentiam & reactionem patientis. Quoniam seminibus singulis, essentialiter inclusa est durationum & dispositionum sua atque certa periodus.

13. Fluxit enim falsitas illius axiomatis, quod Scholæ per Aristotelem delusæ, ignem putarint comparandum cæteris agentibus: quem cum cernerent alicubi ferè momentaneum; idem credidere, ad alia agentia, pariter retorquendum.

14. Cujus occasione, nunc de agentibus anomalis & heteroclitis dicendum. Manifestum est imprimis, ignem nil prorsus pati, aut tolerare, per reactionem cremabilis *objecti. Pusillus enim ignis alioqui sufficeret cremando toti universo, si cremabilis esset.* Quod non fieret, si res cremabilis vel tantillum reageret. Equidem nil patitur amnis, si eidem baculus innataverit, & minus adhuc patitur ignis, si Saguntum cremet, vel accendatur pulvis pyrius. In natura quoque nullum seminale initium patitur à materia, in quam operatur, quia eandem disponit absque reactione, prout in negatis contrariis incepit elucescere.

15. Porrò ut magis cernatur falsitas præfati axiomatis, nota, quod semina singula suas habeant periodos, stataque à Creatore momenta, quibus cursum ad maturitatem provehant. Cuniculi enim, canes, volucres, homines, equi, elephanti, statutis terminis suos intus fœtus fovent, perficiunt, & pariunt. Non quidem, quod seminalis materia in homine crudior, frigidior, rebelliorque sit, femine felis. Ast Deus terminos singulorum, pro sui beneplacito disposuit, cujus rationẽ inquirere, non est judicii humani. Si enim dispositio materiæ seminalis diuturnioris sit operæ, id non ob ejus renitentiam, vel

vel robur reluctans, ut neque ex agentis debilitate, lassatione, feriis, aut passionum perturbatione provenit. Siquidem omne agens in natura, operatur absque labore & passione; ideoque & sine cessatione, requie, intermittentia, & molestia. Cum nimirum fiant singula ob fermenti communicationem, & determinationem destinationis. Pure namque operantur singula per reflexionem suæ destinationis, ad destinantem voluntatem sui Creatoris. Sic nempe Christianis philosophandum erat.

16 In motu autem locali, viribus motricibus, adeoque & in exercitio Matheseos, axiomata Aristotelis inserviunt quidem, quæ violento Scholæ imperio, atque importune, in naturam introduxere.

17. Nam si lignum madidum non tam obedienter comburatur, atque siccum: id proin non fit ligni reactione, aut cum passione ignis. Non enim etsi lignum cessaret ab omni combustione, propterea ignis plus à ligno pateretur, quam ab Auro non cremabili. Imò si in ligno madido, ut tali, esset quædam renitentia operativa, scilicet reactionis: certè aqua quoque diutius, & fortius resisteret igni, quam resina ligni, vel carbonis. At consequens est falsum. Nam aqua citissimè, atque omnium prima evolat è ligno madido, antequam ignis resinam ligni accendat. Tarditas itaque in ligno madido, non arguit materiæ reactionem, vel robur patientis ligni. Sed ignis suas sequitur destinationum leges, quibus volatiliora primum, ac dein ex ordine, minus fugacia separat. Sic enim etsi ignis subdatur resinæ madidæ, quæ per se alioquin eodem igne mox flagravisset; attamen propter prædictas leges patienter exspectat ignis torturam, & aquæ illius discessum. Ferrum quoque, positum inter stipulam & ignem, impedit quidem conflagrationem stipulæ: at non proin ulla est ferri reactio in ignē, aut passio ignis à ferro.

18. Quod sane non sat fuit à Scholis indagatum. Nam quanquam hæc illarum axiomata locum habent in actionibus corporalibus, quibus agens, de necessitate, fovet, & tangit suum objectum, atque hactenus suam eidem inspirat vim: attamen id prorsus est impertinens in agentibus, quæ in supposita, loco eminus seposita, agunt. Siquidem præter cœlorum actiones (quæ influentia, irradiatione, & motu feruntur citra attactum agentis; sed solo Blas virtutum suarum, dispergunt seminaria,) sublunaria non sunt propriè Blas privata.

19. Quippe odores fermentales, maximè activos, atque seminales effectus producunt, & objectum sui suffitu, in natura transmutant, atque trahunt post se in clientelam. Pariter & concurrit in naturam actio radialis: Ungula enim Alcis sic tactu suo cor & caput à casu præservare dicitur. Non tamen in digito sedes mali, ut neque iter de termino ad terminum. Nec ungula ideo robore minuitur agendo: quin potius confirmatur, ut & magnes alloquio ferri confortatur: in signum liquidum, quod *Agens nequicquam à reactione patiatur*, in actionibus seminalibus, aut radialibus, & per consequens nec patiens proinde reagat. Periapta itaque, sive amuleta Blas habent, quo sibi parere objecta cogunt, cœlorum instar, aguntque in suum duntaxat, & non in alienum viciniusque objectum. Citraque omne corporale effluvium, motum, passionem, aut debilitationem, sua depromunt merita.

20. Scio quidem hæc Scholas non ferre, sed referre hos effectus, in vapores ab utero, vel minimo pedis digito elatos, utpote qui fæculentæ Minervæ luto sese demersere. Sed si virgo hysterica perfectè omnia cernat, saltem uno latere, vel altera tantum medietate, acumque quam premit digitis, tantum dimidiam cernat, utut volvat oculos, & caput. Plures (inquam) in turbam collectos videat, sed tantum ad zonam usque vel semilateres. An forte tum erunt vapores dimidiati, integra apparente nihilominus pupilla: Multa, inquam, hi vapores simul permittant cernere, atque discernere: singula autem altera tantum medietate sui?

21. At neglectum fuit in Scholis incorporale Blas regiminis, agens citra effluvium corporale, prout Luna mare tumefacit. In suffocatione enim uterina, queruntur quamdiu loquelæ sunt compotes, tensionis intercostalium, strictam-

que costis zonam cinctam arbitrantur, vel baculum ab inferis, ad guttur exporrectum, &c.

22. Attendite quæso mecum Scholæ, dupli cem, in nobis vim motivam, & ab trito vestro hoc axiomate declinate: Quod nimirum *ejusdem sit potestatis actio læsa, qua sana exercetur*. Siquidem in nobis est Blas voluntarium, & ipsum Blas partium, (ut alibi de convulsionibus.) Notate saltem hoc loco: Si motus voluntarius sit naturalis, voluntatem quoque nil pati à musculis à se motis, imò nec à musculis moveri recusantibus. Nec demum proin fit lassatio facultatis; at solius corporis, sive organorum. Denique quod musculis per Blas importunum partium motis, non fit lassatio partium, licet dolor sit intensus, lassationemque sui non sentiant: eo quod motus convulsivi, à Blas parti um exciti, fiant à facultate dementante, & hactenus vix sentiantur.

23. Nec etiam arguit, quod humiditas in ligno, vel interpositio carbonis, inter flammam, & intrinseci ligni resinam, retardent ignis actionem, ne ligni sui voracitate celerius absumat.

24. Siquidem impedimenta non agunt propriè, ut nec reagunt, sed purè, ac simpliciter patiuntur. Determinant quidem aliquatenus ipsam ignis actionem, vel eandem secludunt, tanquam interstitia incapacia, & nihil amplius. Igni nempe proprium & geniale est, aquam, & leviora difflabilia, primum in vapores absumere, antequam oleosa cremando accendat. Tandem, post oleosa, pingue quod in carbone fixius remansit, consumere. Nec enim aqua reagit contra ignem, aut patitur ignis. Nam sive aqua sit in ligno, sive non, semper ignis univoce, & pro instituto suæ naturæ, agit liberè, & per modum, quo præfatum axioma falsitatis convincit. Aurum quoque, talcum, marmor, &c. non reagunt in ignem, quanquam non absumantur ab igne. Obstat nempe horum manifesta incapacitas, propter quam ignis non agit in illa per ordinariam conflagrationem. Siquidem ignis intendit illa corpora in se opaca illuminare, sic ut fiant quodammodo pellucida, quod tandem in candescendo consequitur. Nititur quippe ignis sua forma, cuncta penetrare. Quod dum inflammabilia non sustinent, absque sui ruina: ideo cremando inflammantur, consumtaque recedunt. Nec etiam prætendit ignis, lapides & metalla illustrare in momento, juxta alioqui præfatum axioma; sed ignis in sua agendi natura se accommodat, juxta determinationem cujusque objecti. Adeoque perpetuò verum est, quod unumquodque agens naturale agat, & recipiatur, per modum sui recipientis objecti. Actio ergo primaria ignis, est producere in objecto suo ignem sibi similem, in quo, quædam conflagrant sub ignis intentione: alia verò perstant, exspectantque ultimum ignis intentum. Adeo ut si quædam non sint cremabilia; saltem ignis agit in illa, quantum potest, ut reddat ignita. Similiter & lumen nil patitur quicquam, etsi à Sole eminus, unico instanti, vibret terram, vel, etsi non transmittatur per medium opacum impediens. Nil equidem lumen patitur à corpore opaco, sive transiverit illud, sive non. Semper enim suum intentum assequitur, quod est illuminare, sive impedimentum intercurrerit, sive non. Resistentia enim, sive renitentia objectorum impedimentorum, non se habent per modum reactionis, (quippe agentia nil repatiuntur,) sed meræ sunt incapacitatis. Itaque sive fixa illuminentur tantum ab igne, & penetrentur à lumine, sive non, est illis agentibus planè indifferens, & per accidens. Perinde enim hæc se habent, ut fermentum farinæ, respectu pulveris vitri. Nil namque fermentum patitur, tametsi incapacitas vitri obstet, quo minus fermentum agat. Nam saltem nulla est reactio, ubi nulla est actio. Hæc super negativum reactionis, luctæ, odii, bellique, inter agens & patiens: qualem nimirum solam actionem Scholæ agnoverunt.

25. Addam & alia nova. Dixi libro de febribus, excrementum venenosum in febribus, præcordiis includi, producens sopores, deliria, &c. ergo virus anodynum est, & amens. In caducis pariter esse venenum insensitivum, & amens, pro spatio affligens, in præcordiis stabulatum. In amentiis hypochondriacis, venenum furiosum, vel cum joco deli-

delirans. In vertigine, virus rotans. In apoplexia, tollens sensum & motum. In syncope tandem venenum anodynum, dispersivum spirituum, hincque tollens statim sensum & motum.

26. At cum Scholæ se non supra rus extendant, cogitarunt horum morborum materias occasionales esse materiam morborum ex qua, illamq; deferri per venas & arterias, inferne sursum ad cerebrum. Quod tamen alibi refutavi, ad expositionem Aphorismi: *Si in continua febri, post flavas urinas, confestim aquosæ supervenerint, futura designant deliria; ob raptam* (ut vult Galenus) *bilem in cerebrum.* Alibi vero Scholæ, dum notarent ab hesterna crapula, mane vertigines obortas, maluerunt per anonymos tubos, & gulam, rectà è stomacho in cerebrum deferri morborum materiam, *specie* vaporum. Adeoque atram bilem, juxta Hippocratem, deferri, nunc in corpus cerebri, & parere epilepsiam: aliàs verò in animam ipsam, & tunc facere passionem Amentiæ hypochondriacæ. Idque per incertos ductus, ductores, & ad incertos scopos, sive objecta.

27. At cum unicus humor melancholicus tantis malis impar esset, hæsitatum deinceps fuit in Scholis, (non quidem, in stabilito humorum jam antiquitus quaternario,) in humorum malitia, adhuc non explorata; sed indiscreta, Etenim ne viarū angustiis, & identitatibus, tantæ varietati non satisfacientibus, premerentur, ad fumos & vapores confugerunt, ut unius atræ bilis varii fumi in sinus cerebri penetrarent, variasque atrocitates moverent. Tutoque credulis tyronibus has prætexerunt nænias: securi, nunquam ad designationem, & conspectum fumorum istorum, se compulsum iri. Interim commiseratione dignæ Scholæ, in tanta hactenus veritatis indagandæ ignavia, ad tam miseras angustias compulsæ: at sanè commiseratione ægri digniores, qui tales auxiliatores, magno ære conductos, in vitæ suæ perniciem passi sunt. Quia tales patientes, talibus agentibus inferiores & miseriores sunto.

28. Neglexerunt itaque Scholæ, materiam tam diversorum venenorum, capiti, & vitæ insidiantium. Applicationem autem illius materiæ, ad vitam, ut nempe morbifica occasionalis excitaret morbificam agentem, & immediatam: adeoque totam hujus historiæ mentionem, non minus quam considerationem, incautæ transtulerunt. Pariter quoque posthabuerunt ideo, modum fiendi morbi, deferendæq; activitatis virulentæ, ad objectum vitale, quia videlicet sentinam, unde venena illa deducerentur, ignorarunt penitus, & tanquam rem prorsus inauditam, prætericrunt. Quia neglexerant actionem propriam regiminis œconomiæ humanæ. Citra quam tamen cognitionem, nil planè eorum, quæ intus in nobis obveniunt, sciri potest. Sola enim actio agentis in patiens, fuit cognita in Scholis, quam scilicet voluerunt circumventione quadam, cum *lucta & reactione patientis, cumque debilitatione, & repassione agentis, fieri.*

29. Sed est actio quædam à priore longè diversa, cujus nunquam meminere Anteriores, quam voco actionem regiminis. Quæ scilicet, non solum fit sine reactionis suspicione, sed etiam absque contactu corporeo, habetque ideo suppositum distans, atque sepositum. Magnetica & sympathetica dicitur, à modernis Scholis derisa, ubi inter objecta loco distantia consistit; sed ubi in nostro circumscribitur corpore, ad differentiam magnetismi, actionem meri regiminis dico. In qua agens disponit de proprio patiente, sive objecto suæ sphæræ, tanquam de cliente juris hæreditarii, juxta innatam sibi legum ordinationem, ex symbolo subjectam. Agens nimirum tutor hic, & patiens minorennis esto. Estque consimilis in universo actio astrorum, tam in se invicem, quam in sublunaria. Quæ cum citra controversiam ibi sit influentialis, in sublunaribus tamen fuit suspecta immeritò, adeoque hactenus jejuna, & neglecta. Non est autem actio, quam per consensum partium, sive per conspirationem officiorum, atque necessitatum, agnovere Scholæ, præsens nostra actio regiminis. Siquidem regimen non petit consensum.

30. Est ergo inprimis nomen fallax, & ideo vel larvam continet, vel præter impostaram fabu-

fabulam, id est, nihil continet. Nam in reipsa, volunt hunc consensum excitari, peti, & retorqueri per fumos, canales, ductus, vel fibras: quæ ut in natura non sunt, nec requiruntur: ita quoque cum actione regiminis, nil habent commune. Scholæ enim nusquam admittunt agentis actionem, nisi medio, velut catena, patienti applicetur continuato canali. Negant inquam continuationem virtutis, per identitatem medii, distentam, nisi quodam tubo, ad proprium objectum patiens deferatur. Ac præcipuè in corpore humano, absque viarum communicatione nil fieri decernunt. Hæcque fuit illis revulsionum, ac derivationum continuata, ridicula tamen necessitas.

31. In corpore humano equidem, hac inductione, exculta est Anatome, quasi morborum omnium indicatrix indubia, & sanatrix. Hactenus namque in ea, tantopere est insudatum, ut verum Medicum (Galeni sui oblitæ Scholæ,) metiantur, qui in cadaverum sordibus plurimū digitaverit, quique ea, quæ ab Anterioribus hac in parte, in superstitionem usque evulgata exstant, *propria compererit novacula*. Tantæque curiositatis superfluæ error, ac insanæ doctrinæ fastus, ab ignorantia Scholarum laudatus, per vertiginis spiritus, & scotomiæ Authorem, introductus censendus est. Quippe cui gratum est, quocunque titulo, tempus infrugiferè perdamus.

32. Sufficiebat namque pro Anatome, situ, colligationem & usus *partium novisse*: non autem tota vita cadaverum lamenam, ad minimæ venæ ductus inveniendos, exercuisse. Siquidem ad inanem, & sordidam jactantiam spectant, in qua pretiosissimum vitæ stadium in frugiferè consumitur.

33. Nam revera cognitio, & philosophica præparatio simplicium, totam totius hominis vitam propemodum sibi requirunt.

34. Enimverò cum unus musculorum moveri deberet, quiescente interim altero, statuit rerum summus Arbiter, organorum alteritates, adeò ut mandarum nostræ voluntatis, per deputatos dumtaxat nervos, musculis denunciaretur; per musculos autem, & ossa, exsecutioni demandaretur. Hinc Scholæ autumarunt, omnes proinde actiones nostras, non nisi concatenato filo organorum, per sequestratas atque diremtas membrorū eminus familias fieri. Nec attenderunt, quod insecta, unico liquore, per longum sui distento, officia expleat promiscua venarum, arteriarum, nervorum, & viscerum. Sic ut musca, abscisso adhuc avolet capite, caputque crabronis (quem cervum volantem indigetant,) cornuti abscissum sextiduò post vivere & moveri viderim.

35. Non igitur ex necessitate potestatum atque organorum varietates dependent: at solū, quia Conditor sibi complacuit, per organorum cæcam atque mutuam dependentiam, quædam munia, & fines distinguere, in perfectioribus animalibus. Interim non propter hanc membrorum dependentiam, atque vicissitudinem reciprocam, cessat in homine actio regiminis: quam in insecta jam accusavi: Verum in ejusdem œconomia, non pauca administrantur, citra omnem canalium deferentium connexionem.

36. Quod quia fterit ambiguum, ideo maximam *vitæ & studiorum gloriam*, Anatomiæ consignarunt Scholæ. Atque ubi syndesmon incognitum ipsis esset, ad cæcos ideo statim halitus ascendentes, vel procumbentes sine ordine humores, cum stupore rei insolitæ, ad sacram ignorantiæ anchoram confugerunt. Quandoquidem, postquam præfocatos ex utero, syncopizatos, vel epilepticis insultibus, vel tremoribus cardiacis exstinctos, ad libidinem dissecuissent, nullumque vitæ prædonem in viis invenissent, cui homicidii reatus imputaretur, ad cæcos vapores, tetrosque halitus in Cor & Caput delatos, se retulerunt. Ut saltem tunc, nullo viarum continuato commercio, vapores illos funestos, quaqua versus ferri, admittere debuerint.

37. Admitto lubens actiones corporales, qua calor sibi admotum deinceps calefacit, & viam qua ructus è stomacho, per gulam, in guttur ac nares adscendit, excrementa demum suis gliscunt conductibus, & à quibus exorbitare, vel titubare, luctuosum: Spiritus vitales quoque, ordinariò suorum viscerum vasallis canalibus, in corpus dispergi. Amens sim, nisi

nisi hæc fatear. Admitto denique actionem, qua viscerum fermenta, in culinas digestionum, certis velut radiis defluunt, nec obliquo feruntur motu.

38. Sed non præterea tertiam, quæ influentialis, sive regiminis dicitur, in humano corpore, quæ quamvis non extra corpus vagetur ordinariò; est tamen abstracta, à colligante medio. Etenim nec agit solo radio directo, ac Solari: sed etiam altero, insensibiliter nempe penetrante, totam partium compaginem, perque modum Lunæ, quicquid obliquè etiam adspicit, id afficiat, prout jam ante, in nostris meteoris novis. Hæç est inquam actio regiminis, sive dependentiæ, quaquaversus radians, penetransque, absque colligationis lenocinio: attamen non nisi ad objectum proprium. Nota hic, quod alibi dixi, barbam à testibus generari in viro, quē ab castrato distinguūt.

39. Præter hanc enim regiminis actionem, duas adhuc naturales, sed portentosas agnosco. Est ergo tertia actio Spiritibus incorporeis propria: qui non requirunt ad agendum, radium directum, nec aspectum objecti, nec ejusdem propinquitatem, dispositionē, aut colligantiam; sed agunt solo nutu potestativo, (carent nempe extremitatibus, quibus tangant tam corpora quæ movere prætendunt, quam etiam ipsa media, quibus corpora moveant,) longè vi influentiali efficaciore. Appropinquat actio ista illi qua anima arbitrium suum, sive nutum significat suis organis, quibus alligatur. *Minuisti enim Domine hominem paulò minùs ab Angelis*, per corporis obligationem: alioqui dignior est ille, quem majoris æstimas, qui æstimando non deciperis. Incarnatus es propter hominum redemtionem: non propter Angelorum.

40. Est & actio quædam mendax, nefariis spiritibus usualis: præstigiatoria scilicet, & effascinans. Quæ, licet veram in se contineat actionem; non tamen edit verum effectū, sed visum dementat effascinator, dum uni, quæ non sunt, vel quæ non alteri, aut non pariter apparent eadem. Dementat oculos, ut falsa sibi repræsentent, & nutu ludificat suo. Perinde ferè, ut in febribus naturaliter deliria objiciuntur, quæ non sunt coram oculis, videturq; sæpè etiam extra delirium, febrilis materia deferri per spinam dorsi, ad loca affecta. Imposturæ enim sunt, ex contagio spiritus influi, participatio labis, tincturæ alienæ dispersio; non autem corporalium vaporum diapnoea. Regimen est, qua una pars paret alteri. In Arthritide id clarè elucet. Quippe præcedit quædam stomachi indispositio, cum febricula, antequam ullum signum in artubus elucescat. Sic in Syncope, morte repentina, Epilepsia, Vertigine, Apoplexia, &c. scena peragitur circa orificium stomachi, ut hactenus nomen cordis meruerit, & remediis stomachicis repentè oblatis, plerumq; restituantur. Adeoque præstigiorum instar, alibi fiunt, & aliò deferri videntur. Quicquid nempe de vaporibus è stomacho & utero elatis scribitur, tenebras effascinantes, tam circa materiam, viarum ductus, & media, quàm ipsum vitæ regimen suffundunt. Alioqui sunt veræ actiones, & veri effectus. Prout alibi tractatu de Catarrhis distinxi.

41. Paradoxum actionis regiminis altius nunc inquirendum. Enimvero inprimis, quod ira, metus, atque alia animi pathemata, nedum arteriis atque nervis delatum spiritum, ipso ictu oculi celerius diversimodè affectent, ut genua labascant, appetitus pereat, stent comæ, vox hæreat, spumet saliva, sudores aliaque excrementa ipsa, perturbationum procella contaminent. vulgo id pernotum est. Jumentum enim ungulæ fragmenta dat, quæ frixa & sumta, sanant dysenteriam; sed si bestia lasciviat, tunc ejus ungula est dysentericis lethalis. Saliva canis, vulnera lambendo curat; si rabie verò sit corruptus, lethale amentiæ suæ venenum in alias species, imò in genera, propagat.

42. Habemus exempla domestica. Eunuchi sunt imberbes, strictioris colli, genubus intrò retortis, &c. Ergò saltem barba, à maturis testibus efficienter dependet. Imo totus corporis habitus, animæque propensiones, in castratis, differunt ab integris individuis. Quod in bove, tauro, capone, & gallo est evidens, & quotidianum. At tamen testes, non in cutem menti, in plumas galli, vel in cornua

Ss tauri,

tauri, ut neque in animositatem, aut crines, suos habent canales, fibras, satellitia, vaporesve. Sed est testium insensilis, velut alter Lunæ influxus, vel ab infante, ante pubertatē incipiens, sub pubertate quoque vocem mutans. Est ergo testium actio regiminis, non secus atque Luna medullas impraegnat. Sic cerebrum præest accretioni, quod luxatio vertebrarum in gibbosis, aut ossium exarthrosis, fat indicant.

43. Quod etiam in utero non segniùs occurrit: propter solum uterum, est mulier id quod est: barba caret. & licet humidiore habitu, celerius tamen pubescit. Alias perturbationes & animositates patitur, aliamque carnem & cruorem à viro diversum facit. Adeoque ut & uteri ergo, sexus devotionem sibi quadam prærogativa assumat. Rector harum actionum sedet in utero, qui concussus, vel orbita sua turbatus, morbos universum omnes est producendo. Ideoque Icterus, Apoplexia, strangulans Asthma, &c non sunt à retentis; ast à sublimiore Monarchatu originem trahunt. Et enim non rarò, unicum in pede, guttureve tendinem stringit uterus, vel gulam totam planè comprimit, tanquam si morbus topicus esset: cum interim nulla exhalatio ad istum nervum, vel locum mittatur, dirigatur, vel recipiatur. Solo enim aspectu pulmonem contrahit, ut anhelitu in totum privet. Nugæ sunt, quæ de vapore nocuo huc feruntur. Quippè qui propinquius intestina, stomachum, & diaphragma convelleret, quam ad pulmonem solum perveniret. Alibi quoque guttur, ad menti altitudinem surgit, siditque iterum, nec est vaporum ista merces. Sed dominium, regimen, adspectus, influxusque, & præceptum uteri sic habet. Partem enim, quam vult afficit, & totum quandoque perimit: quia subest.

44. Quamdiu enim à perturbationibus animæ non quatitur, recto stat pede, imò dormitat uterus: at semel à perturbationibus impetitus, de cætero suas parit exundationes per totum corpus, & subinde in mortem durabiles. Quoniam si uterus, sua Monarchia, totam mulierem à viro distinguat, sitque illius distinctionis promiscuus parens, non mirum quoque, eodem regimine omnes, etiam remotissimas partes, non secus atque propinquas, exagitare, ubi volet potest.

45. Certumque est penitùs scrutanti, operationes animæ sensitivæ, consimilis ordinis, & progressuum in operando, ut si uterus spiritali regimine feriat sanitatem, pari privilegio, hoc esse indultum animæ, agendo in uterum. Nam si prægnans, citata desiderio (ut alibi repetii) cerasum aspiciat, frontemque sibi attigerit: fœtus confestim cerasum suscipit. Non quidem nudam cerasi maculam; sed cerasum, quod viridescit, albescit, flavescit, & rutilo colore rubescit quotannis, unà cum fructibus arboreis. Imò quod longè est mirabilius: Quod enim in Brabantia fœtui accidit, id longè præcocius eidem in Hispania accidit; ubi scilicet cerasa citius proveniunt. Ergò cogitatio petit recta via fœtum: non sanè per fibrarum, aut rectorum radiorum directiones, ductumque pronitatis, proclivitatis, ut neque per consensum cerebri & uteri; sed sola reciproca actione regiminis.

46. Cæterum si non adest fœtus, non proinde cessant Ideæ imaginationis depingi in parietibus uteri. Quæ cum fiant utero exoticæ, is facilè furit, impatiens exoticarum tabularum. Est ergo via pervia, ab anima sensitiva, in uterum, & vicissim. Quod Hippocrates primus annotavit. Nempe totum corpus exspirabile, & conspirabile esse. Unde fit, quod uterina quædam symptomata, ab incantamentis vix discernantur. Sic namque pulmonis tunicam tàm arctè stringit, ut nil aeris prorsus transmittat in thoracem. Nulla hic vaporis communicatio, via, accessus, scopus, aut modus, multoque minus Catarrhis hac parte est affinitas, cum absque materiali affluxu, vel effluxu incipiat, & terminetur. Sola est igitur actio regiminis, qua furens uterus cuncta exagitat. Non autem colligatio, vicinitas, pronitas, aut consensus; sed potestatis monarchalis superioritas, & partium dependentia vitalis, spectanda sunt. Agunt enim partes rectrices, potestate absoluta, non locorum vicinitati aut supinitatibus obligata, quolibet corporis situ, æquè truculenter.

ter. Et quod longè angustius est, absque mediorum inquinatione, ad terminum, sive scopum illibata pertingit vis rectrix. Vivit sæpè uterus, tumultuaturque à morte muliebri, quam intulit. Adeoque Monarchia singulari potitur, quam dualitas explicat; nec corpori obedit, cui tum leges præscribit. Neque enim aliàs, quam à perturbationibus animæ, violenter succutitur. Quocircà præter sensationes odoratus, gustus & tactus singulares, pollet & quodam brutali intellectu, unde furit, fremitque, si cuncta suis non responderint arbitriis. Furit, inquam, sursum, deorsum, ante, post, vel ad latera se torquendo, indicibili doloris cruciatu. Quamdiu autem is furor suo coërcetur hospitio, dolores locales quidem excitat. Partes enim quas eminus arripit, vel aspicit, velut crampo stringit & strangulat, non aliàs quàm furore in illas concitatus. Memini, me quondam strangulatas ab utero vidisse, quorum cadavera livebant, nigricantia iis partibus, quibus doluerant ante mortem. Neque etiam profluvia profundit, nisi inordinata amentia venas suas panderet, ad evertendum insontem vitæ thesaurum. Sic neque nervos & musculos contrahit, artus claudos efficit, tendines dislocat, musculos resolvit, & membranas crispat corrugatque, nisi sola regiminis actione, & nisi furore agitatus, dualitatem cum vita muliebri custodiret, alioquin, unumquodque quamdiu unitatem servat, permanere in esse desiderat. Cum ergo furor extra uterum agit, syncopes, apoplexias, strangulatus, tremores cordis, mortemque repentinam pro suo penè lubitu causat. At furor solius uteri, minus malum. Ast cùm in animam sensitivam (cum qua ipsi symbolum esse ostendi) transvolat, veram sui furoris maniam, *ex* hypochondrio transfundit. In juvenculis primùm minore voluptate turgidis, menstrua detinet, supprimit, decolorat, & inordinata parit. Tum demum paralyses, spasmos, palpitationes, tremores & syncopes profert, nervos contrahit. Quæ per Coralli tincturam volatilem, oleum succini, salem chalybis, & his similia indies sano. Mitiora eadem Narcoticis obediunt. Atrociora quoque, majora Chymiæ arcana requirunt.

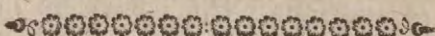
47. Quæ de regimine testium, & uteri jam dixi, non segniori privilegio competere stomacho, tractatu de Catarrhis, itemque de Duumviratu, multis demonstravi argumentis, nec adscendere fumos, ut neque vapores è stomacho, ad caput: adeoque impossibilem hac in parte fabulam doceri in Scholis. Tractatu item de febribus, & alibi, ostendi, quo fumo ebrietas fiat: quaque via, in sinus anteriores cerebri deferantur fumi. Docebo nunc modum fiendi in apoplexia, caduco, sopore, &c. ut cum per colligatam aporrhœatū catenam negaverim fieri: saltem subaudiantur actioni regiminis subesse.

48. Quorsum repetendum, quod obiter antea dixi. Nimirum à testibus barbam nasci, hujusque distinctiones, ætates, varietates & colores inde pendere. Quod cum vulgo notum sit, saltem *intelligi debere moneo, non fieri vaporem adductum particularium ministerio; sed vim considerandam, quæ lucis instar,* totum corpus, vel objecta saltem sua, afficit & dispobit, juxta donum & fines sibi à Creatore seminaliter implantatos. Diradiat ergo à testibus vis quædam per corpus, in Archeum, adeoque & in animam sensitivam, cum fœmineum sexū devotione naturali commendet Ecclesia. Cur ergo barba in mento, & non in fronte, aut alibi succrescat? cum fit testium universale istud luminis effluvium per totum? Res hæc occultissimam Philosophiæ radicem gerit, Tractatu de mortis introitu in hominem demonstratam. Nam sciendum est, animas agere in suum corpus, potestate vitalis sui cujusdam luminis, quod cum sit per vitam (in qua præsens ubique est ipsa anima,) quoquo versùs extentum, anima depingit in illo sui lumine, sui conceptus & mandati ideas, ut deinceps per spiritus administros, exsecutioni demandentur in organa. At lumina illa animata, sive luminares animæ ipsæ, non directo conceptu à nobis comprehendi possunt, cum sint alterius & intelligibilis mūdi, velut immediati clientes, quapropter Altissimus se Patrē Luminum vocat. Nihil enim sensus nobis deforis adportant, quod conceptū animæ depingat in phantasia. Quare Tractatu de formis, hanc materiam pro mea exiguitate, in novitate tanti *Paradoxi* attigi, quàm po-

cui luculentissimè, alibi, adhuc potentius rumi-nandam. Itaque ne repetitio tædium pariat, sufficit hic obiter dixisse, animas & formas substantiales, prout item & substantiam forma lem, (quam distinguo alibi à prioribus,) esse quædam anonyma lumina, à Patre luminum immediate condita. Potestates idcirco ab animabus dependentes, & ministra quædam lumina satellitia, hactenus etiam luminosa esse. Ostendi idcirco per mathesin, ipsa lumina penetrare se invicem, reservare tamen priorum luminum essentiam atque proprietates. In rebus verò inferiobus, quibus formæ inhabitant, & potestates formales, has suum habere lumen actualiter, vel à nostro Archeo excitabile, non secus atque in ovo potestas seminis actuatur per fotum. Inest ergo radicibus pilorum in mento, potestas accretionis, durationis, aliarumque dispositionum, quarum rectrix vis mascula, unius licet testis. Quæ sanè testium potestas, licet absoluta, non tamen nisi diversimodè in locis recipitur, pro modo scilicet & capacitate cujuslibet recipientis. Quantum autem conducit hæc speculatio, pro re medica, trans sumam potestates venenosas, in locum vitalium. Quippe non sunt minus luminares, quàm quæ salubres alioqui, si à formis suis venena immediate profluant. Sunt enim dona vel exteriorum simplicium primæ creationis, vel demū deinceps in nobis errore vivendi genita. Eodem privilegio, & potestate naturales (puta uteri, stomachi, testium, &c.) partium, radiant sua lumina per totum; ac penetrant lumen Archei; Actione etiam regiminis, à suo lumine pendentis: undè scilicet, hic confortatur, infirmatur, alienatur, diruitur, imò perit. Venena ergo in præcordiis, vel alibi nata, agunt vi potestatum suarum formalium, & luminosarum, juxta ideam dotalem sibi impressam; afficiuntque lumē vitale animæ sensitivæ, Archeo, adeoque partibus insitum, atque penetrant se mutuò, radicali unione, idque vel contagio veneni permanente, & transplantante innatum partium formale, atque vitale lumen: vel tantum pro exiguo spatio, ut in caducis: cum libertate redeundi vel non, juxta radicis suæ exigentiam. Ergo caput nedum præsidet organis inferis; sed etiam hæc præsident vicissim capiti, quod manifesto alibi exemplo per suspendium declaravi. Siquidem medulla spinalis, cincta in medio vertebrarum, stringi per funem nequit, ut transitum spiritui motori anhelitus deneget. Pereunt tamen eodem instanti memoria, intellectus, sensus & motus, propter arteriarum gutturalium occlusionem, etiam ante omnimodam aëris præclusionem. Undè sat liquet, lumen aliquod intellectuale manare continuò ab inferis ad caput, cujus interceptione, statim in suspendio, & submersione, quanquam cerebrum, medulla spinalis, ac nervi non lædantur, perit tamen omnis animæ virtus, potestas, ac lumen. Ut & in delirio febrili ab inferis suscitato, perit discursus rationis.

49. Est itaque reciprocum regimen inferiorum. Fateor lubens, & ab inferis, Scotomias, Vertigines, Surditates, Apoplexias, Epilepsias, cæteraque id genus mala oriri: non tamen per vapores ad caput delatos. Etenim si per œsophagum adscenderent, saltem non nisi aquam stillatitiam, & insipidam darent. Ostendi autem alibi, ne aqueos quidem halitus ferri posse ad planum cerebri, multoque minus, in ejusdem sinus. Vana ergo vaporum, in præfatis morbis, culpa ac reatus esto. Deinde, neque vapores feruntur è stomacho, ad cor ac caput, per arterias & nervos, os stomachi cingentes. Cum ipsæ Scholæ fateantur, nervorum officium non esse, trahere ab exteris. Arterias quidem trahere aërem volunt, ad cordis refrigerium, & fuliginum expressionem. Quorum neutrum verum esse ostendi. At saltem non ista heic locum habet, in arteriis desinentibus in stomachum: cum nec è stomacho, nec ex abdomine aërem frigidum, non fuligine pariter gravatum, inspirare sperent unquam, ut nec recentem. Imò neque demum, eò suas fuligines explodere conveniret, ubi multò nocentiores essent stomacho, quam detentæ propriis sedibus. Nam os stomachi non sibi nomen gratis accepit, ut sit os cordis. Quia potentiora de stomacho indicia, signa vitæ, ac procellæ perturbationum horribiliores emergunt, quam

quàm aliunde: ergo nec aer hauriendus erat è stomacho, multoque minus vapor, tot malorum fomes, & initium, per arterias, vel fuligines, in stomachum explodendæ, id est: Non trahuntur vapores vertiginosi, epileptici, apoplectici, &c. neque sponte adscendunt per arterias. Siquidem ad necessitates, & exigentias usuum Creator ineffabilis, omnes rerum scopos direxit. Tandem itaque, si præfatæ arundines, non trahant noxios & morbificos vapores; multo sanè minùs stomachus mittet, vel explodet illos, per arterias, vel nervum. Cum citissimè alias se posset per ructum liberare. Neque enim stomachus follis est, ut invitis canalibus sibi conceptos vapores noxios deferre debeat in arcam vitæ. Quinimò paucæ sunt stomacho venæ, hisque peregrinum est, quicquam è stomacho mendicare, (ut suo probatum loco:) quare vapores non feruntur per venas. Quorsum enim allicerent, & reciperent, quod præter naturæ est institutum? quomodo vapores insufflaret suos stomachus in vasa angustissima, cruore repleta, præsertim quæ non valent trahendo? Considero enim stomachum, non quidem per modum Galeni, ut sit saccus, vel ahenum nudum coquendis cibis dicatum; sed viscus vitale, quod gustu pollet, olefacit, ferturque diversis appetitibus, tanquam si animal esset: & subinde quædam ita adspernatur, ut homo sæpè mori mallet, quam unam buccellam invito stomacho deglutiat. Toti quidem stomachus inservit necessario, & vili famulitio etiam cacabi. Sed hactenus, cætera ipsi obtemperant diversimodè, & nisi auscultent seriò, vapulant atrociter. Juxta illud, *qui vestrûm maximus fuerit, tanquam minimus esto.* Humili certè ministerio, stomachus occupatur sedulò: non est tamen stomachi proin vile famulitium, non magis quam Judæorum Pontifici Laneonem egisse: sed stomacho collatus, vitæ quidam personatus, cum augusta majestate. Si nervus, arteria & vena stomacho inserta videantur: clientelæ nimirum, & retributionum potiùs signa, quibus se viscera stomacho obstricta fatentur, quàm quod illi sint addita in gubernaculum, malum & carbasa. Imo nec sanè velim hunc principatum ita stomacho deferri, quasi ipsius membranæ totum competat illius Reipublicæ imperium. Ex splene namque & stomacho unicum facio connubium, & thorum unum. In quo, Spleni vices mariti tribuo, primorum motuum, & stomacho, primi sensus. Est ergo stomachus, lienis, & lien stomachi complementum, sub unico thoro amborum, est principatus unius Duumviratus. Non sat tamen admirabile unquam, quid rerum Dominus in nudis Menyngibus, utero, stomacho, pericardio, &c. in membranis inquam præviderit, contemplari cesso: nisi quod in abjectis coram homine, sonsueverit Deus, sua constituere mirabilia. Cujus nomen sanctificetur in æternum!



# DUUMVIRATUS.

1. *Somnus Opinio à potestate somnifera, & non à defectu est.*
2. *Opinio Scholarum de somno.*
3. *Oppugnatur.*
4. *Contradictiones.*
5. *Opiatorum quidditas.*
6. *A nervorum situ ostenditur impossibilitas Theseos.*
7. *Opiato stante intra stomachum, somnum advenire.*
8. *Ab opii effectu.*
9. *Sulfur è vitriolo docetur.*
10. *Aliquot absurda, thesin Scholarum comitantia.*
11. *Subterfugium ridiculum.*
12. *Somnus quando fiat?*
13. *A crapula cur dolor capitis?*
14. *Dolor à contractura menyngum, absque vapore.*
15. *Thesis pro Duumviratu.*
16. *Conclusio.*

POETA ethnicus, moraliter, imò censui rustico, somnum vocat gelidæ mortis imaginem. Ast ego, cum sciam somnum potestatem naturalem, à stomachi principatu, in cerebrum dimissam, & vi Regiminis de-

mandatam, ut traderetur in exsecutionem, Christianus credo Deum, semper sanctificabilem, dum intend et fabricare mulierem è costa, immisisse in Adam somnum. Non quidem tanquam ens privativum; sed facultatem actualem, realem, ac merè positivam. Ideoque potestatem dormiendi esse vitalem, necessariam, & deinceps naturalem. Non credam enim, Deum in homine fecisse mortem, ejusvè imaginem. Nec decebat mortis imaginem præcedere peccatum, mortisque occasionem.

2. Equidem Scholæ docent, somnum causari à vaporibus, è stomacho sublatis in cerebrum, oppilantibus, sive intercipientibus meatus sensuum, motus, loquelæ, judicii, &c.

3. Quæ sanè adhuc adolescens, ridicula censui. Nam revera, sic morbus ante peccatum fuisset. Quia somnus morbus esset. Flatulenta nimirum, & vaporaria fuisset paralysis, & temporanea amentia, in corpore tum adhuc impassibili, atque vita immortali. Turpe est itaque, adhuc doceri seriò in Scholis Paganismi stoliditates, præsertim à Christianis, melius instructis.

4. Imo Scholæ in proposita sua Thesi errant. Nam dormientes sub somno sese movent, revolvunt, deambulant nonnulli, pulicis & cimicis ictus sentiunt dormiendo, sic ut inde expergiscantur: alii etiam loquuntur, atque appositè non rarò respondent. Tandem sicut Scholæ malè sibi consonant, dum somnum, & insomnes Catarrhos, eadem radice, causis, atque fiendi modo confundunt: Ita postquam Catarrhi deliramenta explosi, assignatas quoque somni causas, tanquam inanes fabulas rejeci.

5. Postremò, & Scholæ sibi manus inferunt, dum ab opiatis, rebus (ut ajunt) frigidissimis, omnemque potius evaporationem cohibentibus, (plus saltem, quam Coriandrum, vapores pro Catarrhis fingitur compescere, &c.) ex sui natura promtissimè somnum, soporem, imò & necem, adferri docent: eoque celerius, quò opiatum fuerit provectioris frigoris in qualitate & quantitate. Adeoque quo plus sincerioris opii fuerit sumtum, plusque intus frigefactum: eo copiosiores, magisque continui vapores à stomacho, (etiam clauso licet œsophago,) ferentur in caput. At stupidum sanè commentum est, quod somnus à frigore fieret. Nec intelligibile, quomodo unicum opii granum sat frigoris in stomacho causet, satq; vaporis actualiter frigidi in caput egerat? Quomodo item frigoris erit, vapores ciere potius quam compescere.

6. Sed hæc per regulam falsi donata supponamus: Ac vapores somniferos, à cibis sursum deferri: nervos quoque sensuum atque motuum authores, his vaporibus oppleri. At utinam prius considerassent, quod nervorum radices, sive primæ extremitates, sint cerebro continuæ, & medullæ spinali: quodque alteræ nervorum extremitates, desinant in musculos exteriores, vel in ipsa sensuum organa: atque adeò idcirco vapores somnolenti priùs deberent materialiter penetrare, & plane imbibi, in cerebri, & spinalis medullæ substantiam, & utramque obstruere, priusquam quod somnum, sub Scholarum thesi, patrarent. Et qua via hujusmodi vapores vergerent à stomacho, penetrarentque *trans totam cerebri substantiam*, quo usque ad ipsam nervorum penitissimam atque prorsus continuam radicem, cerebro inseparabiliter connexam, pertingerent? Denique quomodo expergefactus, ad excitantis lubitum, solvi atque liberari posset tam celeriter ab istiusmodi impedimentis? quidve illos vapores ibidem detineat per tot horas, absque sui constrictione, sive condensatione in aquam, siquidem semel constrictis istis vaporibus, pateret aditus spiritibus qui somnum statim excuterent? Quidve demum impediat, ne continuò novi vapores, ad eadem nervorum principia contendant, ibidemque coagulati, pariant necessarios Catarrhos quotidianos, & indubias paralyses? Certè si Anatomicus, aut vir sanæ mentis hæc semel ruditer saltem contempletur, debet necessariò has ethnicorum fabulas cum stupore admirari, præsertim quod nullam cum constitutionis nostræ principiis connexitatem habeant. Contingit etiam quempiam multoties unica nocte expergefieri, surgere, & rursus indormire: adeoque fermè ad lubitum totidem essent nervorum unius noctis, imò unius horæ obstructiones.

7. Trans-

7. Transeo interim, quod somnus excitetur, adhuc materialiter exsistente opiato intra stomachum: prout invita sæpius commonstravit experientia. Ergo vel tantillus, solusque odor opii, deberet effumare in cerebrum; vel se ibidem detento, transmittere vicarios somnolentos vapores. Non enim prius. Quia antequam opium, sensum gustus, vel odoratus feriret, opium in lingua, palato, naribus, atque faucibus perciperetur continuò, & ante somnū. Quod non fit. Quin-etiam sulfur vitrioli, summè soporiferum, fixum cum sit, vapores in caput vibrare nequit suos, ut neque vicarios à se dimittere sui compotes. Profectò suspicor, Græcos somni authores, sive pergræcatos, dum se ebrios, perciperent somno deditos, æstimasse, omnem somnum non aliundè derivare: nec nisi à cibo & potu, ne quidem summo mane, digestisque jam cibis amplius somnum obrepere posse. Reperio quoque in Scholis, causas materiales vertiginis, nequicquam à causis somni naturalis differre. Quæ cuncta alibi de Catarrhis, probavi meras inscitias, insulsosque consensus, indagandi ignaviâ, & subscribendi promtitudine ortos.

8. Sed sodes, quænam vis tam frigida inest opio, quæ me invito, & satis calefacto, somnum faciat? Si frigiditas vaporum: cur vina à prandio somnum cient? An ergo frigidi & calidi est unica identitas ad conciliandum somnum? Cur ergo opio singulariter addicitur frigus? Cur calida non æquè censentur narcotica, & dormitiva? Cur lethalia papavera somno à Poetis decantata, non aliam præter frigus vim recordari suasere? Cur amaricat opium? & amaror in Scholis prædominans calidus censetur? Itaque alterutrum eligant Scholæ, est necessum; nempè: vel, quod frigus opii non sit excedens, & per consequens opium somnum non faciat per frigus: vel quod amaror sit fallax caloris indicium in Scholis. Cur enim frigida portulaca suo tertio gradu, non est somnifera? Cur manipulus portulacæ non æquivalet binis opii granis: cum opulentius frigus sit, ac potentius refrigeret, in tanta particula, quàm in tantillo opii? Quarè Solanum dementat, non autem suo frigore somnum parit.

9. Ego autem in opio, salem acrem sudoriferum, & amarum oleum invenio, longè ab opii odore recedens, attamen soporiferum. Sulfur vitrioli verò, est dulce, mellis instar absque odore, vapore, & furore opii: quia in ignis cruciatu fixum, excellens calidum, & somniferum. Sunt enim qui è Calcotare pulverem sua salsedine privando abluunt. At propemodum est inefficax, utcunq; vana promittendo, stententur Tyrociniorum Scriptores. Fit enim legitimum, & quod Philosophorum vocant, è spiritu viridi vitrioli: qui per repetitam cohobationem, ultima ignis tortura expressus, & insigniter volatilis, coagulatur, atque fixatur. Quod præstat vulgaris sal armeniacus, qui inde postmodum auferri debet, per spiritus vini repetitas distillationes. Id sulfur inter Arcana, ad vitam longam, & catervam aliquot morborum fugandam commendabile.

10. *Multos itaque adhuc loquentes post triū* momentorū susurrum, somnus occupat. Quomodo ergo in his, tam repente, omnium nervorum constipatio præsto erit? quare demum somnus citius obrepit jacentibus, quam sedentibus, cum alioqui motus vaporum ab inferis longè facilior esse debeat in corpore erecto, quàm in cubante lateraliter? Quin etiam etsi donetur, omnes æqualiter nervos, & ante somnum constipari, (quod tam est insulsum, quàm ridiculum:) atqui undè potestates mentales per somnum sopiuntur? nisi animam necessariò suum hospitium in arca cerebri, ac prope nervos, posuisse mandaveris? Atque sinus cerebri proindè toto somni intervallo, non quidem spiritu animali: sed peregrinis, crudis, crassis, & morbosis vaporibus repletos, ipsosque discursuum Authores tantisper feriari, dormire, vel procul evagari? Libertati autem omnia confestim inde organa, ad sonitum, aut lubitum excitantis.

11. At audivi, somnum excusari per titulum ordinarii effectus, quique alioqui morbosus esset, nisi quotidianus, atque solitus. Inventum istud ante obrisi, quod primus saltem somnus, sive peccati pœna, ante crapulam, in hominem missa esset. Dein, quod nuspiam malum, quod in se morbus aut malum est, minus malum sit, quia ordinarium. Eoque dato, nunquam

quam

quam somnus viribus languentibus ferret sola men, sed perpetuum laborem.

12. Ego autem, postquam semel animæ cujusdam lucem, aliqua repræsentatione viderim, aut senserim: intellexi somnum fieri, dum Splen propriè insudat nutritioni, cũ recreatione ac voluptate. Tum nimirum veniam dans feriis suis imaginationibus, se totum demergit oblectando in plenam fruitionis quietem, ex saturitatis nempe suæ percepta suavitate, & restituti sibi fermenti stomachici libertate, incumbit perfruendis deliciis: ideoque & digestio in stomacho, est infelicior inter dormiendum, quia tardior. Quapropter fruitio, & ab opera feriatio, primus in tota natura sensitiva optatus semper fuit. Vanæ idcirco atque ludibrio plenæ, cogitationes primo somno. Dum phantasia Splenis, sive stomachi abstrahitur à cogitando, de vegetante necessitate. Quæ mox hoc tractatu clarius elucidabuntur.

13. Interrogatus humorista à crapuloso, cur manè sibi caput doleat, sinistro cornu, supra frontem, ad majoris thaleri fortassis amplitudinem? Promtus ille respondet, constare per Anatomen, orificium ventriculi inclinari ad sinistrum latus: doceri quoque per multa jam secula, quod vapores doloriferi ferantur è stomacho in caput: doleant autem, quia acuti, acres, atque mordaces, è vino relicti: itemque quod ejusdem lateris fervent perpendiculum, nec extravagari permittantur. Quo dicto, Galenista attollit supercilia, chlamydem succutit, suæque animæ gratulatur, quod credulus alter, tam mendosa fabula sibi satisfactum autumet. Etenim quod dolor frontis à stomacho rectitudinem lateris obtineat, eximium aliquid, pro actione Regiminis & Duumviratu occultat. At nemo cogitavit, istud fieri non posse, absque vaporum commercio actuali. Nam inprimis vapor nullus, è stomacho ferit caput; ut neque ullus etiam acer est, salsus, amarus vel ponticus, prout alibi de Catarrhis. Quoniam dolor, de quo jam, est continuus, tam jacenti, quàm stanti, aut sedenti, & citra ructus necessitatem. Sin autem hic quandoque comitetur, nihilo tamen minus, magis vexat dolor: nec etiam vaporum ulla pro inde sentitur acrimonia, salsedo, amator, nisi quod in orexi ructus fit acidus, ac tum præcipuè vix dolor adest unquam in capite. Quinimo supposito vapore, juxta Scholas, saltem gula tenet medium ubique colli & faucium. Eapropter ergo vapores, si qui essent, ferirent rectà mediam basim cerebri; non autem frontem, multoque minus sinistrum latus ejus; nec adscenderent in decumbente, sed per os, & nares efflarentur vapores. Quia etsi darentur adscendere usq; in planum (quod nullum est,) infra cerebrum, attamen non penetrarent ad sinus, absque lethali spirituum confusione. Atque omnium minimè pertingerent vapores indesinenter ad menynges: quarum tamen sensatio dolorifica censetur; non autem cerebri. Imò sentiretur dolor, odorque ferentis vaporis, magis mox supra palatum (ubi falsò supponitur cerebri planum,) quàm in fronte, aut sub cranio. Quod falsitates tamen arguent, quotquot unquam hosce dolores sunt passi.

14. Ignorarunt scilicet Scholæ actionem Regiminis, citra vapores contrahere menynges, qua parte placuit animæ Duumviratui (ut libro de *Lithiasi cap. de sensatione:*) itaque nonne potius doleret summus vertex, quàm frontis latus? prout in hemicrania? Quippè est vertex gulæ perpendiculum. Unde clarè constat, caput non magis à stomacho per vapores aquecos lancinari, quam mentum à vaporibus testium in barbatis, non autem in castratis. Denique doleret potissimum cerebri basis, quam vapor primum attigeret: & non menynges, sive cerebri membranæ. Dein nervi recurrentes palati, linguæ, &c. afficerentur truculenter, priusquam sinistrum cornu frontis, sub cranio. Nec tandem isti vapores, sese clauderent sub pericranio, vel supra menyngum alteram, unius taleri circino. Nec imo uspiam hemicranium pro capitis semisse, multoque minus subinde pro dextero latere causarent: quin potius rectà adscenderent, æqualiterque semper è gula totum pariter caput afficerent: cum desint porticus, quæ istos vapores, tanquã per tubos, nunc hac, nunc isthac, deducant. Cur enim lac febrienti dolorem capitis adfert juxta Hippocratem, si seri lactis vapores deberent hi potius

potius lenire dolores? Cur cephalalgiam pacat novus cibus, cum à recenti cibo (præcipue comitante vino) deberent acres potius, quam mites instar lactis, exhalare vapores? ergo constituto jam semel dolore, pastus non sedaret dolorem, sed potius excitaret, novumque conderet. Quæ cuncta cum refragentur Thesi, & experientiæ: convincunt etiam, præfatum dolorem citra vapores, per nudam actionem Regiminis, è Duumviratu procedere. Miratus sum pluries, neminem hæc ante me, seriò adhuc meditatum, sed veterum traditis fabellis, subscriptum continuò per omnes omnino, & per omnia. Verùm tractatu de Catarrhi deliramentis ostendi, nugaces has vaporum è stomacho propagines, ergo etiam somno dicatas vaporum causas. Probavi denique jam superius, esse actionem Regiminis in superiora non minus, quam hactenus putatæ sunt superiorum actiones in inferiora. Tum quoque obiter dixi, è præcordiis emanare potentissimam agendi crasin in morbis, quos vetustas hactenus soli dicavit capiti.

15. Nunc pro Thesi statuo Duumviratum actionis Regiminis præsidem, habitare in hypochondrio, Splene scilicet atque Stomacho: partibus, inquam, quas cloacam teterrimi humoris, & saccum impuriorum ciborum æstimarunt Scholæ. Quatuor itaque in tanto Paradoxo probanda veniunt, scilicet,

1. Quod Duumviratus toti imperet.

2. Quod Spleni & Stomacho, sit Phantasia, Venus, &c.

3. Quod ipsi sit Somnus, Vigilia, &c.

4. Quod ibidem sit Animæ hospitium. Quæ quatuor quasi in unicum punctum concidunt.

16. Philosophi unà cum Astrologis, Splenem dicarunt Saturno, Deastrorum parenti, ceu vitæ principio inchoativo. Galenistæ verò, qui sibi in plerisque contradicere soliti, Splenem partim fecere cloacā perversissimæ, excrementosæ, atque mentitæ bilis atræ: partimque receptaculum amentiæ, non quidem ob materiā in se melancholicam; quinimò propter conceptualem quandam irrationalem, atq; pecuinā concitationem: quandoq; ideo hypochondriacam passionem nominant. Atqui cum juxta illorum Axioma, ejusdem partis atque potestatis, sit functio sana, cujus est vitiata; ac vicissim: Concludam inde, etiam invitis Scholis, imaginationem quandam sanam atq; integram deberi Spleni, si vitiata atq; præcordialis melancholia inde promanet. Intelligunt nempe plures se dementare, ac velut incipere, dolentq; se non posse inhibere ejusmodi phantasias, noctu diuq; importunas. Adeoq; velut duplici mentali conceptu æstuant. Sic nempe, quos rabiosus momordit, atq; in aquarum metum (quem morbum hydrophobiam proin dixere,) delapsi sunt, accusant invitam rabiem; quam præsentiunt, prædicunt, atque monent adstantes, sibi caveant. Respondent, id contingere, non quidem, *quia ibidem hospitetur aliqua vis imaginatrix: sed quod inde fumus atræ bilis in caput*, thecam potestatis phantasticæ, efferatur. Quæ sanè, cum ingentis sint momenti, decet peculiari tractatu de anima, ejusque sede, throno, ac hospitio, examinari.

# TRACTATUS DE ANIMA.

1. *Commendatur animæ Tractatus.*
2. *Quid Scholares averterit ab hac meditatione.*
3. *Cognitio animæ non pro epilogo tradenda.*
4. *Difficultates putatitiæ Scholarum.*
5. *Cognitio rerum cur postponenda.*
6. *Per exemplum ex aqua petitum.*
7. *Actiones mentis in corpore.*
8. *Quid deceperit Anteriores.*
9. *Destitit Author ab incepto.*
10. *Considerabilia circa mentem.*

IMperium ergo Duumviratus integrum, cum ex anima vitali vigeat, poterunt profectò tres præfatæ Theses probari abundè per quartam. Modò enim constet, ipsam animæ sedem esse in Duumviratu: hujus principatus quoque supra reliqua membrorum atque viscerum stationes, obviam venient. Quocirca hic obiter

de anima tractabo, quanquam aliis ante me Scriptoribus, animæ tractatus extra Physicam sit relegatus, potissimum in ordine, ad cognitionem Theoriæ medendi: ac tametsi tot undique amentiarum acribologiæ nos infestent. Enimvero cum nullam opem ex prædecessoribus meis senserim; sed labor & dolor transierint intima mei, priusquam quæ ex gentilitate hauseram, deponerem: censui eapropter omninò, me non stringi ad methodum eorum, penes quos nondum quicquam reperi, quod in naturæ initia, vel proprietates, rapi possit, aut debeat. Meopte ergo libertatis intuitu consideravi, quod scibilium nil æquè nobile, ac est ipsa animæ cognitio, à qua, ut omnis reliqua cognitio suum obtinet fulgorem: ita etiam termini omnes distinctam suam metam. Quicunque enim ineptus est initio, comprehendere mentis immortalis motus, *exercitia*, *effectus*, & quidditatem: inhabilis quoque erit, ad intelligendum naturæ arcana, à mente remotiora, quam est ipsamet à seipsa: ideoque vix poterit ire ad ea, quæ sibi intuebitur aptiora. Ille verò, qui prius hauserit animæ *præludia, combibitis postmodum* naturæ succis, in reditu majoris erit capacitatis, quàm erat priore obiter lectione. Ne tamen videar ut exlex, gratis calamum in mentem ante morborum explicationem torsisse, dicam quæ me ad hoc moverint. Inprimis namque (etiã pro consideratione physica,) meditatus sum, quod mens sit naturæ humanæ apex, & constitutæ humanitatis *perfectio*: quodque ideo esset decentius, suam cognoscere animam, id est, semetipsum ex anima, quam inquirere rhapsodia proprietatum corporearum, harumque è notione, cognoscere velle ipsam mentem. Siquidem est mihi visum, quod semel cognita tenuiter saltem anima, reliqua inferiora, & substituta pedibus nostris, adjiciantur nobis. Nulloq; quasi negotio, aut labore saltẽ sobrio, comprehendantur, quæ antea ad singulos passus, de vero, licito, simili, justo, proportionato, agente, passione, prioritate, appropriato, mutatione, vel alteratione, suspiciones suscitabant, vel de*sperationem* movebant, vel tandem nimio consensu in fallaciam, clausis oculis ducebant suos sequaces.

2. Unde deterrebantur ab indagandi labore, non tam per ignaviam, quam per metum suspensi progressus: ideoque januæ sciendi clausuram ad ulteriora obserabant.

3. Clarum enim atque indubium est, quod homo nequeat seipsum cognoscere, nisi prius animæ cognitionem hauserit. Quippe sine anima, est homo merum velut cadaver. Itaque & ipsamet cognitio animæ, ut timorem Dei in anima sigillat: ita & Sapientiæ initium adducit. Si ergo initium Sapientiæ, à cognitione animæ suscitetur, non est tradenda animæ alìqualis doctrina, pro Physices epilogo, pro more olim servato. Nam falsum est, quod rerum caducarum cognitio, facilitet nobis mentis nostræ intelligentiam. Quin potius sciant experti, quod mentis cognitio, etsi procul abscesserit à conceptu corporum sublunarium; attamen se extollat, quoties sese applicuerit ad scientias humanas, vel artes quaslibet. Nam qui semel, ac obiter tantum, expertus fuit animæ introversionem, sive extasin, novit postmodum, ad quæ animam suam adposuerit cum de*siderio*. *Non contra*. Quoniam etsi quis multarum rerum nactus sit scientiam: non tamen proinde aptus erit introversionibus mentis. Itaque cum pace cunctorum ante me, dico, meditorque planè necessarium, quod homo primũ cognoscat seipsum, exin discat timorem Domini, qui illum ad veram sapientiam erigit, ad quam cognitio caducarum rerum harumque *defectuum* adjicietur, tanquam consequens ad præmissas, vel tanquam adjacens ad principalia.

4. Prædecessores post rerum quidditates, respexerunt tum prius in animam præpostero modo, ob duas præsertim rationes. Quarum prior est, quod animæ cognitio ipsis visa sit longe difficilior, quàm aliarum rerum quarumcunque. Altera. Quod *mentis cognitio* sperari atque haberi posset, ab indagine rerum externarum, proprietatumque corporalium examen. Sed tametsi horum prius sit verum; alterum tamen nullatenus esse potest. Nam si animæ cognitio sit entis abstracti, & spiritualis: saltem ea nequit ulla rerum corporalium speculatione, in nos traduci. Quippe solus Deus, immediatus faber, & Princeps mentis, ac vitæ vita

ipsa.

ipsa. Ergo aliunde cognitio nostri sperari nequit, quàm à suo fonte, & Rectore. Siquidem cognitio abstractorum spirituum, toto distat cœlo, à caducorum speculatione: cum non participent in ullo principiorũ, ut proprietatum communi symbolo. Igitur corporum quidditas nequicquam scientiæ vel luminis continet, ut anima seipsam agnoscat, aut intueatur, nisi per abnegationem, quæ cognitionis quædam est desperatio & proscriptio. Unde quoque nullum sibi lumen acquirit desursum, vel è contra sui, vel etiam tanquam è chalybe & silice, sibi lumen intelligentiæ excutit. Eo quod modus cognitionis animæ sit mendicandus à Patre luminum, nec aliundè. Quia divinæ voluntatis beneplacitum fuit, quod homo sui cognitionem non aliunde peteret, quam ab initio & fonte sui: qui est totius Philosophiæ principium, medium, finis, scopus, & summus verticalis apex, ad quem omnis cognitio est adjectitia. Quinimo sunt rerum sublunarium cognitiones essentiales, & à priori æquè tenebrosæ, tectæ, & difficiles, atque est ipsa Mentis immortalis conceptio, si essentiæ rerum à priori, earumque causæ sint soli Deo cognitæ. Ergo simpliciter falsum, quod cognitio Mentis sit rerum nuda cognitione difficilior, aut postponenda ideo. Quippe omnes sunt nobis æqualiter ignotæ. Quia entium quorumcunque quidditas, est eorum veritas præcisa, clausa versus nos, & patens ad Infinitum.

5. Idcirco ad stateram dimensa rerum est cognitio. Omnes res corporeæ, sunt Menti nostræ primariò extraneæ, ac peregrinæ. Ideoque remotiores à mente, quam mens à semetipsa. Quinetiam cætera, non nisi per mentem, & prius in mente, sunt cognoscenda. Proinde enim rerum quarumcunque cognitio, est tantum quædam observatio, unde formamus discursus, pro cujusque capacitate. Quare etiam omnis ejusmodi observatio, hincque petitus discursus, utcunque politus, est tantum à posteriori, longeque minus illustratus, quàm sit observatio habita de mente.

6. Quippe quis unquam mortalium novit, quid sit aqua? quæ tamen creatorum est maximè obvia, aperta, visibilis, & translucida? Tantum enim de ea scit rusticus, vel Idiota, quantum Philosophus. Nempè æqualiter illam concipiunt, per observationem sensuum: quod sit corpus grave, liquidum, humidum, digito cedens, fluidum, amotoq; digito se recludens, caloris susceptivum, extenuabile in vaporem. Nemo tamen novit internam aquæ quidditatem, vel quare liquida sit, aut humida.

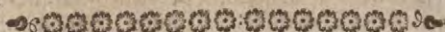
7. Perinde videlicet scimus mentis circumstantias, vitales, & intellectuales, quæque suum hoc ergastulum disponunt in varias alterationes, producuntque non rarò aliquid seminaliter extra suum concretum. Qualiter dum prægnantis appetitus, producit cerasum in fœtum suum, quotannis efflorescens. Quod etiam adhuc plus de anima scimus, quam de aqua, est quod per fidei revelationem scitur. Videlicet quod mens sit substantia spiritualis, incorporaliter etiam per se subsistens, immortalis, vivens, ad imaginem Dei condita, immediatè per ipsum Deum, dans sensum organis, ut & motum; quæque separata à corpore, sentit absque organis pro nutu, potens etiam movere extra se, & coërcita corpore, producere potest ens extra se (ut de prægnante jam ostensum est,) intelligens, etiam volens, ac memorans, &c. Quarum proprietatum & functionum observationes, longè fortiores sunt, quàm sit aquæ cognitio. Alioqui res omnes, atque singulæ, intrinseca intellectione, nobis æquè sunt ignotæ ac imperviæ.

8. Quod autem seduxit Anteriores, existimando aquæ cognitionem faciliorē esse, quàm mentis, processit ab opinione, quod visibile necessariò sit notius invisibili. Sed non distinxerunt notionem observationis, à cognitione interna quidditatis, juxta quam res cunctæ nobis æqualiter sunt ignotæ. Nescíverunt, inquam, quod cognitio observationis non introducat intellectum, in rei quidditatem: sed tantum erga scientiam putativam. Alioqui namque Intellectus, causas anteriores in essentia perciperet. Tum etiam à simplicitate aquæ sunt deceptæ: quam simplicitatem cum unitate cognitionis, nobis ignotæ, confuderunt. Dum interim mentis observationes sint numero plures, atque fæcundiores, quarum cujusque proprietas negat cognitionem à priori: putarunt idcirco,

plures impossibilitates in mentis cognitione subesse, quàm in corporis simplicis. Adeoque tam solus numerus in mente, quam visualis frequentia corporum, difficultatem illis peperit. Cum tamen alioquin, in entis entitate, tam sit intellectualiter ignotum visibile, quàm est invisibile.

9. Intendebam enim mentis doctrinam intellectivam tradere, ut homo primordialiter semetipsum agnosceret, quantum potest, ac dein ex simulacro divinitatis discat contemplari res se inferiores. Sed cum id conarer explicare, per actus mentales orationis, id non fuit mihi liberum: quod tesseram meæ objectionis superare consenserentur, obmisi illum tractatum lubens.

10. Aliis idcirco me fœcundioribus, sat esto digito demonstrasse, Christianam naturæ Philosophiam non admittere velle res caducas, alienas, procul remotas, quarumque causæ à priori sunt absconditæ, & nescire interim, quis sim ego contemplator, qualis sit intellectus, quomodo formetur atque subsistat actus intellectualis. Præsertim quod res quælibet non concipiatur, qualis in se est: sed per modum recipientis, id est, concipientis. Itaque ante omnia ponderandus mihi videbatur recipiens, affectans rerum intellectionem, quis, qualisve, qualiterque dispositus intellectus in actu comprehensionis. Quæ demum theca sit intellectus, ejusque capacitas, vigor, & modus. Quomodo denique potentia, à se quidem indistincta trahatur, atque descendant in functiones, & organa sibi alligata, & supposita. Postremò, priusquam sciam an ipsum intellectum sit verum & bonum: an verò in me, aut propter me, non sit in sui entitate mutatum concipiendo, alienatumve à suo esse, unde ipsa entitatis veritas larvam peregrinam assumsisset: Censui omnino, ista elucidari debere per actus intellectuales: quos nec alibi promtius, vel felicius mendicari posse statui, quã per praxin, id est, ex mentali oratione silentii. Illam verò decernent, ac ponderabunt alii justius, quàm ego. Atque in hanc proinde arenam nolui lubens descendere.



# DISTINCTIO MENTIS AB SENSITIVA ANIMA.

1. *Commendatur Tractatus de mortis introitu in naturam humanum, tanquam necessarius pro mentis cognitione habenda.*
2. *Remittitur lector quoque ad Tractatum de ortu formarum.*
3. *Mentis ab Evangelio probatur immortalitas.*
4. *Orditur telam contra hodiernum Atheismum.*
5. *Leon. Lessius tantum describens, rescripsit ex Augustino de immortalitate animæ.*

INprimis Libro de vita longa, ad longum demonstravi, mortis introitum in naturam humanam suas habuisse causas in natura, per media vetita, & extra intentum Creatoris tergloriosi: semelque intrò perreptatam, admissamque mortem, licet ea non esset ex Creatoris intentione, deinceps fuisse continuatam, atque inexorabilem, necessitate naturæ: atque inde à Creatore nedum permissam ac consentitam, sed & mutato naturæ stylo admissam, imò etiam velut mandatam, sub melioratione introducta, regenerando per divinam baptismatis gratiam. In quo Tractatu demonstravi necessitatem animæ sensitivæ, quæ alias sub immortalitate erat frustranea. Unde nimirum introducta est lex in membris, contradicens legibus mentis immortalis. Receptaque est tota totius naturæ centralis, atque inexcusabilis corruptio. Quam ideò novam atque inauditam prioribus seculis doctrinam, præsuppono inde petendam, si modo mentis nostræ cognitio desideretur. Etenim ut modò sic est à semetipsa, suoque est initio alienata, quod videatur modò animæ sensitivæ imperiis auscultare, quæ tamen in sui essentia, substantia, atque realitate, est immutabilis: ita sanè incipientibus, vel resipiscentibus, ut addit cognitionem mediorum, quibus

quibus est lapsa atque penitus degener facta: ita quoque præsupponit eandem doctrinam, velut basim cognitionis ipsius.

2. Denique de Ortu formarum ostendi pariter, quantum hæc anima caduca, sensitiva, atque mortalis, in nobis distet à mente immortali. Quod certè non minus, quàm infinito modo fieri, est indubium, dum Mens nimirum sit substantia, non mortalis; sensitiva verò, nec substantia sit, ut neque accidens; sed creatura neutra mortalis, & in nihilum periens, deque natura luminum.

3. Quæ doctrina pro parte est Evangelii, de vita & morte æterna animarum loquentis: sive quæ censet animam humanam Dei Imaginem, nec in posterum interituram: ad distinctionem animæ pecuniæ, quæ scilicet cum vita ipsa, in nihilum revertitur, non secus atque lumen candelæ. Pro altera autem parte, est præsens doctrina planè paradoxa, in quantum anima sensitiva relegatur extra prædicamentum substantiæ, & accidentis. Inprimis enim, demonstratione animam sensitivam atque belluinam, tam in brutis; quàm quæ in nobis est, non esse infinitam, atque immortalē, vix necesse est, cum nemo ambigat, quin omnis res naturalis genita, etiam sit corruptioni obnoxia, per legem naturæ. Mentem autem humanam esse immortalem posthac, de fide tenemur credere.

4. Adeoque quod mens humana sit substantia permanens, sive spiritus post separationem à corpore, in se subsistens, atque vivens, non esset Christianis inculcandum, aut demonstrandum, quibus intellectus est in obsequium fidei subactus, nisi in medio nostri, & Ecclesiæ hypocritis potentissimus nuper Atheismus consurrexisset, qui per fidei omnimodam abnegationem se extricat principiis, quibus insolens ejusmodi temeritas pacari posset. Atque illorum præcipuè, qui omne Numen negant.

5. Alioqui nec meum est de mentis immortalitate tractare, ab Augustino conscripta, demonstrataque, & à Lessio verbotenus piè descripta, atque rescripta; quippe qui idem sat probarunt: at nondum contra negantes omne Numen. Desisterem ergo idem reculcando ruminare, si sat contra primæ classis Atheos ab ipsis demonstratum esset. Et nisi statuissem in natura, differentiam Mentis, ab omni viventiū anima. Nisi inquam ad naturæ cognitionem spectaret ejusdem integritas: illaque integritas, differentiam hominis, ab aliis quibuslibet creatis designatam optaret: idque univocè atque principaliter dumtaxat juxta præcipuam vividamque sui partem, citra quam homo nil nisi fœtidum cadaver est, silice vilior, atque quovis vitro citius destruitur ac rumpitur. Alioqui stante Christianismo, stat Mentis immortalitas, ejusque substantis substantia, prout simul & aliarum animarum mortalitas, sive in nihilū reductio. Quæ est annihilatio proprii nominis. Atque exin vera, ac propriè dicta differentia earundem.

## DE ANIMÆ NOSTRÆ IMMORTALITATE.

1. *Atheismus, est Idololatria pejor.*
2. *Religiosi Athei, omnium pessimi.*
3. *Vita novorum religiosorum, se cæteris anteponentium, Atheismum introduxit de novo, sub Pelagiani doctrina.*
4. *Hypocritæ Scriptura abutuntur.*
5. *Atheorum perfectorum argumentum.*
6. *Pravisus ab olim Atheismus ille modernus.*
7. *Futilitas argumenti.*
8. *Qualis fides Atheorum.*
9. *Ab admissis argumenta aliquot, in Atheos.*
10. *Omne intellectum mendax est, dum intellectis per fidem adæquatur.*
11. *Ulterius demonstratur per Scripturæ auctoritatem.*
12. *Panis, qui de Cœlo descendit, prophetatus.*
13. *Ex B. Augustino reliquum.*
14. *Mens non potest generari à dispositione corporum.*
15. *Neutralitas entium, Scholis ignota.*

JUdæi antiquitus, mox atque cessabant miracula, statim ad Idololatriam, & Idolomaniā rapiebantur. Seculum autem modernū verpis sceleratius, sponte sensim labitur in Atheismū.

2. Laici enim peccatis quotidianis exsecrabiliter obvoluti, nedum Deum, omnis boni fontem, invisibilem negligunt; sed & aliquot oppignorati Ecclesiæ, in medio nostri peccata populi comedentes, Deum irrident, nihilque illi se debere protestantur. Quia nil credunt. Existimantes merum phantasma politicum, ipsam fidem, adeoque omnes religiones esse indifferentes: quippe quas credunt tantum ad coercendos populos subter legem civilem vivendi, introductas: illasque proinde ubivis ferè locorum esse diversas, & æquè justas, statutorum Principum, sive consuetudinum receptarum jure, promulgatas. Alias namque fore liberum, quidlibet credere, ac facere, nisi inde hominum perirent commercia. Illi enim qui hæc credunt, & effutiunt, quod suis nefariis abusibus ipsimet Sacerdotes & religiosi clā profitentur, putantes ad fundum veritatis pertigisse, se gloriantur ingenia politissima, ac sublimata, & ideo reliquos probos sub fide, spe, & charitate gratiam Dei implorantes, rident ceu simplices, ac penè fatuos, seque frustra ut assum piscem torrentes. Perguntque indies in pejus, excitante eos Diabolo, qui circuit tanquam Leo rugiens, quærens assiduè quem devoret.

3. Potissimum autem Atheismos fovent mala quorundam exempla, concionantium & jurantium voluntariam paupertatem, obedientiam, humilitatem & charitatem: qui tamen sunt penitus extra humilitatem, charitatem: prorsus ambitiosi, invidi & avari, opibus effluunt, sectantur proprias commoditates, ut nedū venter, sed ipsimet toti sint Deus sibi. Siquidem sub hypocrisi eleemosynas pauperibus destinatas atque destinandas, in se detorquent. Sic ut illorum vita, in derisum religionis detorta, etiam judiciosiores, & debiliores ideò in Atheismum præcipitarit. Hanc autem erroris utrimque amentiam, quandoque reformabit S. Spiritus, qui solus potest intestinas sordes ab Ecclesia sua abstergere, & everrere.

4. Denique Atheismum confirmavit, intrans in malevolam istam animam ipsa Scriptura, quæ alias movere deberet ad filialem erga Deum obedientiam, & amorem debitum, ob liquo sensu abripitur.

5. Argumentantur enim primùm disjunctivè, ac mox inde copulativè concludunt pro Atheismo. Ajunt nempe, Biblia profitentur unicum, atque æternum Numen, omnipotens, & immutabile. Igitur vel Chronica Bibliorum sunt meræ Ebræorum fabulæ; vel Numen, quod hodiè Christiani adorant, vel Turcæ, est longè aliud à Judæorum Deo. Nam si arborem à fructibus, & hominem ab operibus, cognoscere, sit æquivocum, etiam Numen, quod Christiani cum Turcis, unà cum Judæis unicum, jugiter immortale perseverans, adorant & credunt, à suis operibus, seque dignis cognoscendum, atque credendum erit. Etenim quotquot hostes olim in populum Israelis irruisse leguntur, pauco fuere numero strati, consternatisque terrore animis, mutuave cæde sunt interfecti. Quantumvis eorundem castra, instar locustarum numerosa, & cameli eorundem innumerabiles, tanquam arena litoris: attamen panico terrore ululantes aufugiunt à ter centum buccinantibus Ebræis, sese que subinde mutuo trucidant gladio, sic ut non fuerit superstes, qui universam illam stragem domi denunciaret. Imò citra pugnantium opem, unicus Angelus 180 millia unicoque gladio morte peremit. Etenim si vera sint, quæ ibidem leguntur, & coluntur: sitque hodie idem quod olim, & æquè potens Numen: deberet Christianos (jam suos) æquè potenter juvare contra suos hostes, quibus obsidentur, & subjugantur indies. Cessat namque hodie publica Idololatria, olim in depressionis causam accusata: agiturque hodie causa ipsius Numinis: si ejusdem sponsa Ecclesia, & Sacramenta sui corporis vituperose conculcentur, jugeque Sacrificium suspenditur, atque magno opprobrio irridetur. Quorum amborum disjunctivum utut sumatur, saltem convincit, antiquum istud Numen defecisse modo, in esse, & potestate, novumque, vel quod modo adorant Christiani, (quorum tam Numinum, quàm credentium sunt toto orbe magna dissidia, se invicem hostiliter demolientia,) non sit æquè potens, vel æquè benignum suis fidelibus, atque fuit pristinum suo olim Israeli: quoniam hodie amplius non apparent Angeli, gladii: nec amplius mutua sese trucidant cæde ingentia castra. Ut neq;

territi ejulando aufugiunt à Christianis armatis, in curribus, equitatu, & machinis igneis: concluduntque hinc Athei nostri, deceptos vivere, quotquot immortale, & omnipotens, id est, Numen credunt. Atque inde subsequenter ulterius rectè inferunt: Si Numen aliquod tandem intercidat, vel deficiat: multo magis mens hominum, parentibus caducis prognata. Hæc enim sunt, quæ Christi populum primò ad divini cultus negligentiam, ac tandem ad apisticum Atheismum abducunt: postquam Diabolus animadvertit Idololatriam, atque Deastrorum multiplicitatem, apud judiciosos, tanquam laxa ac frivola sperni media, quibus populum in suũ alliciat hamum: subtilius hoc rete Atheismi sparsit, numerosioremq; prædam collegit.

6. Quem Atheismum futurum, Deus prædixit per Prophetas servos suos. *Dixit insipiens in corde suo, Non est Deus. Corrupti sunt* Athei, *& abominabiles facti sunt in iniquitatibus: non est qui faciat bonum. Deus de Cœlo prospexit super filios hominum, ut videret, si est intelligens, aut requirens Deum.* Dixit nempe Atheus in corde suo: si viderem Deum, Angelum, vel Cacodæmonem, imò vel spiritum hominis: crederem utique illos esse. Sed nolo credere, quæ non video, vel audio, quæque mihi insueta, ideoque incredibilia, videntur. Sed sentio cum Aristotele, quod omnis scientia, omnisque doctrina intellectiva, tantum è præexistente sensuum cognitione fiat. Cui respondet Diabolus: Bonum est te sic manere. Et dicit Deus: Qui enim videre ad hoc optat, ut credere possit, jam est peccati reus. In animam autem peccati reã, non intrat Spiritus veritatis, atque idcirco non convenit, quod videas, quæ videre optas, ut credas. Nec est enim peccatum medium pro acquisitione fidei. Blasphemum atque impium est judicium, negasse Deum, vel Diabolum: eo quod ipsi non sit permissum vidisse alterutrũ, quorum neuter est visibilis, nisi in forma arrepta.

7. Cariosum denique, ac puerile est argumentum: Non præstat Deus Christianis hodie, quæ olim præstitit quandoque Judæis: ergo non est idem qui olim, vel minutus est à pristina potestate. Siquidem res, non tam à posse, quam à velle divino mutatur. Cur autem non velit modo, quæ olim voluit, nostrum non est, à Deo sui arbitrii rationem percontari. Stultũque ideo argumentum: Non facit modo Deus, quæ olim: ergo non potest. Exiguus erat populus Ebræus, ex quo Christus surgere debebat, eratque hostibus populus ille undequaque cinctus, quique nisi brachio Dei extento, continuoque velut suffultus miraculo, mox in rapinam victori cessisset annihilatus, Unde tamen Messiam surgere decretum erat. Sed Christianorũ longè alia sors est, & lex. Populus enim Israeliticus in duritia cordis, gratiam Dei ab affluentia opum, prolium, fœcunditate fructuum, eorumque pacifica possessione metiebatur. Nos autem novimus, necessaria fore scandala, in Ecclesia, tribulationes quoque utut magnas; non condignas tamen exspectationibus venturi seculi. Itemque Deo sic placitum, ut propter injustitiam transferantur Regna de gente in gentem.

8. Atqui ad ostendendum, eundẽ esse Deum Christianorum, qui fuit olim Ebræorum: nam retrò ad Chronica scripta non est recurrendum, apud quos nec Biblia ipsa, sunt alicujus fidei: collisum est Atheorum argumentum, cum eorum intellectus admittat, quod non per sensus exterius sit introductum. Tota illorum fides est ex scientia; scientia verò fundatur in præsenti sensibili, præterita observatione, & abnegatione historiarum, atque successione ætatum. Alioqui namque non minor deberet esse Sacrorum, quàm profanorum Scriptorum authoritas. Imò Atheorum omnis scientia descendit ad oculos, ad visum, numeros, lineas, figuras, tonos, pondera, motus, odores, tactus, attactus, & gustus. Id est, totum pendet ex initio brutali, suntque inepti ad intelligendum, quæ superant sensum. Id est enim, cur se excludant è mundo intelligibili, & calcitrant contra lapidem Angularem.

9. At saltem fatentur se videre & scire, quæ nesciunt. Quod contingit in Theoricis Planetarum. Ast utinam demetiantur Athei mundi ambitum, Saturni inquam realem distantiam à nobis. Fatebuntur namque eo ipso, etiam nolentes, tot millenorum milliarium distantiam, quod ipse illorum intellectus contradicet visis dimen-

dimensionibus: Vel necessariò se inclinabunt ad fatendum triplicatum Saturni circuitum, respectu suæ diametri, non potuisse ex se, aut sua sponte surrexisse: quin potius aliquem esse horum Authorem infinitæ potestatis, sapientiæ, magnitudinis, adeoque etiam durationis, &c. Sin verò putet Atheus, tam incomprehensibilis magnitudinis orbes, tamque regularem vicissitudinum constantiam, sua sponte ab æterno sic fuisse: saltem illius æternitatis infinitæ perpetuitas, legem quandam, ordinem, atque ordinatam gubernationem sequi debet, quæ aliquod ens præsidens, sempiternum duratione, magnum, atque potens requirebat. Miserrimi ergo sunt, qui per abnegationem universorum, excludũt fidem, & fidei merita. Etenim consideremus orbem terræ vestitum aquis: vel locum illum, absque terra & aqua, ut nempe omnia suopte impetu cadunt centrum versus, adeò ut si duo homines ibidem essent, ab Oriente scilicet & Occidente, hi pedibus sese contingerent, & capitibus sursum adspicerent, prout hodiè nos & Antipodes. Hoc inquam credit Atheus, quanquam non ipsi suggesserit sensus. Corpora enim gravia docent quidem propensionem suam decidendi deorsum: at cœlum undique sursum esse, respectu unius centri, hancque centri esse proprietatem, cui non est similis altera, nec tamen illam Atheus vidit, ast nihilominus credit: imò quidcunque unquam fabricet, contrarium semper invenit, & absque illa centri proprietate, credit inquam unicam ejusmodi naturalem proprietatem in universo centro: sed non intuetur uspiam authricem ejus causam, aut illi similem in minimo, eamque mavult per infidelitatem à se excludere. Ast saltem si Deus non sit, nec ubique præsens, & omnia dans omnibus, perindè esset, si cuncta confunderentur, sursum deorsum caderent, gravia deorsum, vel sursum ruerent, perirent plantæ & belluæ, vel non. Ergo constantia ordinis & perseverantia specierum, requirunt de necessitate aliquod ens primitivum fontale, undè incepere, sunt, filoque continuato propagant, quodque cuncta suo nutu gubernat, datque continuitatis constantiam, ac successionem, ne cuncta corruant, & confusè commisceantur. Universalem nimirum curam gerit, custoditque res in suo esse. Consideret denique Atheus, fluxum & refluxum aquæ. Quod nulla scilicet aqua adscendat sponte: attamen aqua maris, tam in fluxu, quàm refluxu maris adscendat semper. Credit hoc quia videt; sed ejus causam non credit, quia non videt, nec ejus scientia intravit per sensum, quippe quæ sensibus contradicit. At saltem credere deberet, ista contingere per causam, quanquam eandem non noverit, per quam tamen res quæque haurit ejusmodi proprietatem. Nam etsi species singulæ ab æterno haberent seminum, & donorum hujusmodi potestatem, nihilominus in universo non est aliqua universalis proprietas, quæ ad singula respiciat, ut sint ordinata, cognoscatque singula noviter orta, aut oriunda, nisi sit extra, & præter naturam singulorum. Alioquin essent innumeræ Deitates, quæ olim: atque insuper essent continuæ divisiones, atque specierum dissolutiones. Negat enim Atheus, credere, quæ non cognoscit per sensum: Aquam verò cernit humidam, at non cognoscit, quid sit humidum in aqua, aut cur sit humida. Credit itaque, quod non cognoscit, quodque non penetrat, id est, tanquam bestia.

10. Nec enim scientia humana, se eriget unquam supra limites, nisi illuminetur à lumine, quod Atheus excludit, solaque conceptus sui contemplatione cuncta definit, quia cuncta ad se ubique reflectit. Totus scilicet carnalis, & vanus, quamdiu credit intellectum, sensuali subjecto oriundum. Quicquid enim per consequentias, numeros, figuras, proportiones, & adæquationes percipitur, est mendax, quoties eadem intellecta præfert, vel æquat intellectualibus per fidem & revelationem.

11. Quid si Mathesis abstrahat ab objectis realibus, & sensatis omnibus, & tamen creduntur. Cur difficilius erit credere non visa, modo revelata sint ab Ente, quod actibus transscendentalibus ostendit pleniorem mereri fidem? Si Atheus historiis profanis assentiatur, cur non etiam Sacris? Moses enim multis claruit miraculis à toto Israele cognitis, historiam scribit creati mundi, progeniem hominum successivam denique per Abrahamum dilatavit, edu-

eductionem Israel è servitute. Legem denique præscriptam divinitus tradit, multis miraculis confirmatam, ante populum infidelem: Visis nimirum in conspectu populi, centeni mille coætanei. Scriptis Mosis subsignarunt filii & nepotes, dein confirmatis scilicet per Avos traditionibus. Idqueper cuncta secula subsequentia indubiè creditum. Illaque Gentiles traduci solicitè curarunt, & miraculosè quidem Septuaginta duo transtulerunt, absque ulla verborum dissonantia. Hactenus autem tam Judæi & Christiani, quàm hostes horum fidem dedere Sacris.

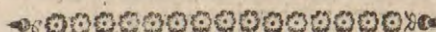
12. Per Prophetas demum leguntur prædicta multis seculis, antequam ab historiis profanis postmodum probentur evenisse. Abrahamo enim divinitus pollicitum fuit, quod Messias è stirpe sua surgeret. Idem Melchisedech ipsi prædixit, & novum sacrificium panis atque vini illi idcircò obtulit, qui è lumbis ejus quandoque propagando egrederetur. Nusquam autem offertur Sacrificium, nisi soli Deo. Postmodum, in divisione terræ promissionis, erat Bethlehem, sive domus panis. Inde nempe nasciturum ex Virgine Messiam prædixerant Prophetæ. Gentiles quoque viderunt, de Cœlo descendere panem, qui castra Madian destrueret: & Deus Gedeon dictus fuit, quem tamen nondum Gedeon pro Deo agnoverat. Hunc quoque Messiam David dein, è stirpe sua nasciturum prænovit divinitus, eumque idcirco Dominum suum, si ve Deum nominavit, & futurum sacerdotem juxta ordinem Melchisedech: in pane scilicet, ac vino, divini flammis inspiratione prædixit. Hunc Deum, stellam è Jacob prædixit Balaam, quam postmodum didicerunt Magi ab Eoo venientes, nasci debere in Bethlehem, sive domo panis, ejusque stellam præeuntem viderunt, cujus monitu ab extremo ortu venerant, ut adorarent puerum, qui solus est adorabilis. Etenim qui illos de stellæ significatione prædocuit, potuisset locum designare, in quo puer esset natus, quem tam remoto itinere quærebant: nisi statuisset id è scriptis Prophetarum eruendum, in honorem Dei, & populi doctrinam. Ergo si qua fides sacræ historiæ, ea convincit, esse Deum unum; Gentium Deos esse Dæmonia. Hunc Deum Messiam, Filium suum, ex Abrahamo tandem suscitatum iri, absque voluntate viri, ex sola Virgine, esse panem Angelorum, qui de Cœlo descendit, qui salvandos salvat gratis. Cumque Intellectus humanus hæc mysteria nequeat comprehendere, multóque minus per sensuum adjutorium prævidere: ideò necessum est, Intellectum trahere in obsequium fidei, quam ex se nullatenus concipere potest. Quia cum is sit limitatæ potentiæ, & fides profundæ ubique obscuritatis: nequit Intellectus comprehendere infinitum durationis terminum, sive animæ suæ immortalitatem. Itaque tandem concessis, creditisque sacris, saltem per modum Chronicorum, elucet eo ipso Deus unus, æternus, immutabilis, immortalis, infinitus, omnipotens, bonus, verus, sapiens, Creator, Author, Sustentator, Gubernator, & Vita rerum.

13. *Concesso demum hoc Numine*, concludunt argumenta S. Augustini pro immortalitate animæ, & concedenda est vita æterna, æternus ignis, gaudium, pax, luctus etiam interminabilis. Suntque Angeli, Cacodæmones, Pythonissæ, sive Diaboli mancipia. Horum autem desunt conceptus Intellectui, qui è solis tantum sapit sensibus, juxta Aristotelem: Desuntque verba linguæ, deficiunt & Idiomatibus sermones positivi, ut explicarent, quæ auris nondum audivit, nec Intellectus potuit capere, quod in cor hominis nondum descendit, quodque in se est indemonstrabile per disciplinam sensuum, & intellectualem. Nam fides, fidei meritum, & exspectatio justorum, superant omnem sensum, & quicquid per intellectum concipi unquam potest.

14. Porrò si mens est immortalis, & fruitura gaudio æterno, separata per mortem à suo corpore mortali exsistit, & vivit reverà: Ergo non generatur à corpore, quod in se cum omni sua dispositione, est caducum, mortale, & cadaver, quotidianis, & quibuslibet vicissitudinum importunitatibus obnoxium. Ergò mens est substantia immortalis, vita, de natura luminis æterni, inextinguibilis. Ideoque nec generatur, aut provenit ab homine, parente, aut semine caduco. Multò minùs surgit, aut producitur à

seipsa, sed ab initio aliquo æterno, quod in se est vita, lux æterna, infinita, non alterabilis aut extinguibilis. Verba autem hæc sunt fidei, & revelationes hujus lucis æternæ, ideoque in æternum vera sunt. Carnalis autem homo non percipit ea, quæ sunt Dei: ideoque sapientia ejus est stultitia apud Deum, qui est ordo, integritas, essentia, Pater luminum, rerumque omnium causa totalis, independens, absoluta, abstracta. Cui idcirco debetur omnis honor, ab omni creato.

15. Creavit autem non solùm substantiam Mentis, ut sit lumen substantiale, ad similitudinem sive imaginem sui; sed etiam fecit animatorum lumina viventia universa. Quæ quidem non subsisterent extra suum concretum in abstracto: ideo & peritura, cum morte eorundem. Ideoque nec substantiæ, licet substantiales, sive per modum spirituum substantialium. Nec proinde etiam de numero accidentium, prout alibi tractatu de origine formarum demonstravi. Vita ergo belluina est ex lumine vitali, vivente, & creatura inter substantiam & accidens neutra. Quæ entium neutralitas, Scholis hactenus ignota, data est ab etymo Patris luminum. Ita quidem, ut nedum faciat adurentem lucem Solis, splendoremque nitedulæ: sed & omnium omninò animatorum animas, quarum ipse solus vult manere usque conditor & herus.



# NEXUS SENSITIVÆ ET MENTIS.

1. α & ω.
2. *Corpus est cadaver nihili, citra mentem.*
3. *Physica Authoris longè remota ab Aristotelis traditis.*
4. *Ostendit veritatem hanc Intellectus Adamicus.*
5. *Per Orationem abstractionis Mens explicari deberet.*
6. *Narrat Author suas professiones quinque.*
7. *Ex quinto educit quinque conclusiones.*
8. *Connexus mentis tanquam nuclei, in sensitiva tanquam putamine.*
9. *Defectus ex anima sensitiva.*
10. *Objectio. Contra peccatum & meritum.*
11. *Responsio ad præfata argumenta.*
12. *Per exemplum Solis.*
13. *Corrupta natura, perpetuo gratiæ auxilio eget.*
14. *Mens quatenus Dei Imago, nititur aliquid velut è nihilo creare.*
15. *Differentia conceptuum admirandorum in gravida.*

1. PRæmissis jam quæ superius pro immortalitate animæ scripsi, deinceps pro animæ cognitione ad Dominum meum Jesum redeo, qui solus paternæ sapientiæ principium, interminans finis α & ω, sive scopus unicus, in quem tota omnium intellectionum claritas est, & terminari debet.

2. Cognita namque mentis immortalitate, anima sibi debet innotescere, quantum potest. Siquidem cum anima corporis clavo Rectrix assideat: nil sane in corpore, (nisi cum Anatome sola, spectem cadavera,) operæ dignum examinari potest, absque vitæ sive animæ cognitione. Enimvero multoties mecum indignatus sum, velle concipere res externas & alienas: atque interim nesciri, quis sim ille, qui extera & sublimia contemplari audeo. Nondum intellecta enim imagine, quam mens præ se fert, nec quis, qualis, quantusve sit intellectus: atque tandem, nec quomodo formetur actus intellectualis.

3. Quapropter mecum statui, longè aliam animæ cognitionem tradendam Christianis, quàm quæ hactenus à Gentilium Scholis edocta. Quantum enim verbis explicari potest: tantundem quoque Sacra tradunt. Ac reliquum exercitando acquiritur gratis, per ipsam gratiam: Nec alium mens Doctorem admittit, quam illum, qui solus Pater atque Magister vocari præcepit. Qura reverà omnis doctrina, quæ è præexistente sensuum cognitione hauritur, procedit ab anima sensitiva, carnali, sive terrena, (quamque ideo Apostolus Diabolicam vocat,) illuminata quidem, at non ab ipsamet

Mente: quæ scilicet dumtaxat optat illuminari à sui initio, quod est supra naturam, & non à sensuum observatione.

4. Quorsum spectat status intelligendi in Adamo, ante susceptam doctrinam sensuum. Noverat quippe essentias, & nomina animantum: quia Mens, in divina sui imagine, hæc intus contemplabatur dum volebat, ipsoque ad spectu eadem memorabat. Sed postquam anima sensitiva subnata est, in quam Mens obvoluta immortalis, hujus suscepit vicariatum sola sensitiva, vix autem ab inde soporata mens experGiscitur: saltem non apertius, aut vivacius, quam dum mentali orationi incumbit: sive id sit, quod interim de se disjiciat frenos sensitivæ, vel demum quod Deus in solo spiritu adorari postulans, suas vocat delitias colloqui cum filiis hominum.

5. Equidem oratio silentii, profundæque humilitatis intellectualis, alium, quàm jam me senem, ignarumque Medicum postulabat. Sed cum Mentis physicam explicationem susceperim, sitque Mentis essentia, quidditas, & natura physica, planè spiritualis, atque respiciens sui initium immediatum, & supernaturale: debui omnino Mentis doctrinam edere, & explicare per ejus exercitia, ut homo ab operibus prodatur. Itaque veniam rogo, & miceor, si non pro rei dignitate rem declaravero. Supplebit divina bonitas meos defectus per alium me digniorem.

6. Antequam autem progrediar, sciat Lector, quod hactenus Scriptorem non invenerim, qui de penitiori Mentis vacuo fundo, & fabrica, sive de creatione idearum entitate, veritate, aut quidditate aliquid cogitaverit; sed potius hujusmodi doctrinam, velut anomalam, ignotam, atque desperatam, solaque admiratione in fumum tenebricosum sublatam, à tergo suspenderunt, nec amplius retro, ut neque intro spexere. Primum enim meos errores, putando commissos, detegam; ac circumstantias narrabo, quæ me quandoque fefellere. Sciebam enim inprimis ex fide, esse nobis Mentem immortalem, excedentem ideo quaslibet naturæ potestates. Quippe quæ à Deo immediate Adamo inspirata fuit: eadem quoque hodie fœtui ab eodem Principe inspiratur. Utpote in qua Regnum Dei sedem suam ex beneplacito stabilivit, & hactenus *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, suisque Deitatis charismatibus locupletavit, præsentiaque sui, cacodæmonem exclusit. Pro qua nimirum Mente, mori dignatus est; non autem pro Angelo lapso. Sciebam secundo, ex naturæ cognitione, Bruta habere animas, plus minusve prudentes, & sagaces: caducas tamen omnes, atque in nihilum properantes, easque perire, non secus atque flatum. Lumen candelæ extinguitur, & in nihilum abit. Ideoque belluarum animas, non esse proprii nominis substantias spirituales: sed lumina tantum viventia vitalia animantatorum. Quæ attamen à solo Deo Patre creantur, dispensanturque juxta exigentiam seminalium dispositionum. Sciebam tertio, quod omnis anima caduca atque sensitiva, à seminibus occasionaliter & dispositivè tantum emanaret: ideoque nil similitudinis aut unitatis sortiretur cum Mente humana. Nam etsi à Deo creatæ ambæ, non secus tamen dirimerentur ambæ, quàm sicut ens caducum, ab immortali deinceps. Vel sicut lumen per exsufflationem interiturum, à substantia, quæ esset Deitatis lucens imago. Sciebam quarto, quod in semine humano subessent dispositiones, & spes, ad ejusmodi animam caducam: non minus quàm in semine canino, ad viventem catulum. Sciebam quinto, animam sensitivam, (prout de vita longa, tractatu de introitu mortis in naturam humanam probavi:) in nobis subortam à peccato, atque permanere naturaliter deinceps, per successivam sexuum copulam.

7. Nec Mentem immortalem à natura, homine, ullisve mediis naturalibus fieri posse. 1. Eo quod esset substantia. 2. Quodque esset permanens, ideoque. 3. Quod ab ente perituro nequaquam fieri posset. 4. Quod Mens idcirco è nihilo fieri debeat, per modum omnium substantiarum, absq; auxilio naturæ cooperantis. 5. Quodque propterea sensitiva, ante peccatum non fuerit in nobis, ut neque necessaria.

8. Sciebam denique sexto, quod à transgressione deinceps, Mens esset alligata animæ sensitivæ, eo quod in corpore, morti obnoxio,

nil esset menti propinquius, magisque affine in quo sederet. Quodque ea propter in lucido illo, vitalique initio, ceu diversorio sese demersisset Mens, divinitusque annexa fuisset usque in vitæ periodum. Contuitus enim sum ideo tot amentias, fallacias, defectus, errores, hominumque perfidias, imo & cunctas insanias, quæ omnem penitus Mentis usum denegarent, ejusque totalem absentiam potius, quàm præsentiam suspicari facerent.

9. Cognovi septimo, Animam mortalem à lapsu deinceps, ita Mentem suo obtenebrare hospitio, eamque cooperire desidem, atque vel ut soporantem detinere: ut nedum actiones regeret corporales; sed ita plerumque ipsam Mentis præsentiam obfuscaret, ut nil prorsus expedi te hac vita, quasi non amplius sui juris esset, agere queat. *Lex enim est in membris nostris, repugnans legi Mentis nostræ.*

10. Tandem controversam inquietudinem subnatam sensi, quæ libertatem ac gravamen peccandi nitebatur excusare. Nam utcunque Mens vitalem continuo radium, (utpote quæ nunquam feriatur, lassatur, dormitve;) de se spiret, in sui vicariam sensitivam; nihilominus videbatur suis adeo facultatibus serva animæ caducæ, quod impotens sit suo intellectu liberè frui; sed insanum sensitivæ lubitum concedere. Quapropter facile morborum squaloribus seductus, pronus descendi, quod cernerem serpentes, atque simplicia quædam, imò etiam domestica nobis excrementa, alterare omni modo usum Mentis: *Potestates* verò harumque functiones, prorsus conculcatas, & amentes evadere, fierique bestiis longè calamitosiores, nos in tanta majestate, sub imagine divinitatis constitutos. Incitabar enim ad hoc, quod non videretur æquitati, aut possibilitati conveniens, Ens aliquod virulentum, caducum, & Mentis immortalitati impar, calcitrare posse imaginem Dei: ut omne jus atque prærogativam, pro lubitu rabientis canis, amitteret: essetque infimi potestas dilatata super excellentiam entis, deinceps duratione infiniti; Videbatur namque debere esse impassibile à caduco, quicquid per se esset immortale. Quinimo Mens Prudentis obsidetur plerumque à stultitia, quod quilibet ferè suo laboret vertiginis puncto. Irretitur namque quicunque amat, quod non est amabile, & qui inter amabilia non servat proportionem adæquationis, jam in hoc adspicit plausibilia, ut placita, cum affectu dementiæ. Sic enim Eva aspexit pomum, ut pulchrum, ideoque ut placitum. *Statim tulit illud & comedit.* Idque tam est solitum, ut Sacra dicant, *Stultorum infinitum esse numerum.*

11. In has enim errorum fallacias præceps ivi, quod adhuc nescirem, quæ esset combinationis Mentis, & animæ sensitivæ necessitudo, atque vinculum. Enimvero, quia Mens connexa erat jam animæ mortali, stabat huic, jure hospitii, alligata. Adeo, quod etsi Mens ex se esset impassibilis, attamen quia, conjugali unitatis vinculo, atque toro, ambæ simul erant combinatæ: sic ut anima mortalis, Mentis immortalis sola frueretur vita: necessum fuit penitus, quod quoties anima immortalis pateretur quicquam à rebus caducis, noxiis aut sibi hostilibus: idipsum conjugii parilitate, unitate conjugali, & sociali hospitalitatis jure, ipsa quoque Mens etsi immortalis, consecutivè quoque pateretur. Non quidem quod propterea caduca, vim sortirentur super ens immortale, sibi supereminens, & fori alieni: sed voluit Deus sic mentem pati, quatenus hospitii incommoditatibus impeditam, suæ amplitudinis libertate orbaretur, auscultaretque angustiis, atque anxietatibus sui domicilii. Etenim vita immortalis Mentis communicatur animæ caducæ, sedi, atque hospitio. Quæ vita tamen, (ut alioquin omne recipiens per modum, & capacitatem recipientis, recipitur,) caduca fit in connexo, sive in lumine caduco. Quæque ideo & à caducis conculcari potest, ut penitus vita exsuffletur. Ac tum Mens suo privata hospitio, non quidem extinguitur, vel annihilatur; sed recedere cogitur, propter disligationem & annihilationem syndesmi. Quicquid ergo Mens subter vitam pati videtur, sospes quidem ipsa manet; at non liberè suai munia exercet: quia sensatio est in medio vinculi.

12. Siqui-

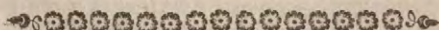
12. Siquidem conſtans conſideravi lumen Solis, maritatum ſplendori nitedulæ; ſic ut ex utroque unicum micaret. Ambo enim connexionis lumina, in nobis, non eſſe quidem lucentia lumina: ſed viventia ac planè vitalia. Unum nimirum cœleſte, ac conſtans: alterum verò vermiculare. Tum denique finxi, nitedulæ lumen maculatum, ſeu tinctum. Sive enim id proprio contingeret errore, ſive demum, quod cortex illi tinctus obtenderetur: Saltem lumen ſolare, quod perpetuò ſibi conſtat, quatenus tincto jam lumini nupſiſſet, translucens per nitedulæ lumen, ejuſdem labem atque tincturam velut aſſumit, ac velut patitur, non quidem quod Sol patiatur, ſed ipſius dumtaxat lumen: quod actiones vitales edit, juxta deturpatos nitedulæ colores. Extinctoq; tandē nitedulæ lumine, ſolare lumen perdit conjugem, & abit in primum ſui fontem, ut de præſtitis muniis rationem det. Sic nempe mens tolerat in vita omnes inſanias ſenſitivæ, quas carnis ſordes illi obtendunt: clarumque intellectus jubar, nequiens penetrare ſordes, peſſumdatur. Etiamſi in ſui radice ſit penitus impaſſibile.

13. Quod autem jam de vita dictum eſt, id ipſum de aliis Mentis functionibus eſt interpretatum. Certum interim ac manifeſtum, quod ſenſitiva ut mentis ſedes: ita ejuſdem immediata pediſſequa. Cui cum ſit delatum regimen à lapſu deinceps: ideo in ſe tranſſumit per indebitam aſſuetudinem, omnem mentis energiam. Non ſecus ac quis manu ſiniſtra panem ſcindere aſſuetus, vix poteſt dextera eundem dividere. Itaque mens ordinario aſſueta conſentit, quæcunque comparttici patino vitæ radio, anima ſenſitiva brutalis, amplitudine ſuæ libertatis & conſuetudinis licentia, patrat. Quapropter in omnibus & per omnia hujus peregrinationis itinera, egemus auxiliis gratiæ divinæ; pro quibus ſæpè indies orandum: *Ne inducamur in hoſpitii noſtri tentationes.*

14. Quod diſtinctius patet, ubi mens operatur, diſtinctis planè palæſtris, ab anima ſenſitiva procul diſſitis. Quorſum primò conſideratur vis animæ ſenſitivæ imprægnatæ: quomodo nempe ope radii mentalis, (nam ut mens eſt imago Dei: ita etiam aliquid ex nihilo ſoloque nutu, quandoque creare ſatagit:) creet, ſolo appetitu, verum ceraſum extra lignum. Imprimis indubium eſt, quod ejuſmodi cogitatio ſit appetitiva, vel formidans, &c. nondum diſcurſiva, multoque minus nuditer ſoli menti ſubdicta. Deinde ceraſum ſic productum, eſt verum, non autem ſola ceraſi macula. Siquidem quotannis colores mutat ſtatis circuitibus, quibus arbores ſuos fructus colorant. Inde enim actio imaginantis Gravidæ manifeſtior fit, ſeſeque extra cenſum ſolius maculæ extricat. Dum mulier, cernens Bruxellæ in foro aliquem capite plecti, mox parit fœtum decollatum, cujus caput juxta truncum reperiebatur. Idque alibi recitavi accidiſſe in brachii & manus amputatione: ubi tamen brachium, vel manus, non fuere reperta. *Saltem actualiter & verè operatur anima ſenſitiva in homine radio mentis illuſtrata*: ideoque illud non uſque adeo in brutis eſt obvium. Quodque ſi nō pluries contingeret, facile à Criticis in ſuſpicionem pacti impliciti cum cacodæmone conjiceremur. Etenim quia non ſola hæc operatur ſenſitiva; ſed radio mentis immortalis illuſtrata: idcirco eſt quædam creationis ſimilitudo, quæ ab imagine viva ſui creatoris editur: neque itidem bruta hunc æmulantur ideo effectum. Sola nimirum paſſionis conceptione, ceraſum ex nihilo creatur in fœtu, ea parte, qua prægnans foris *manum* admovet *dexteram*, *ſi dextera eſt*; *vel ſiniſtram*, *ſi ſiniſtra fuerit*. *Eo quod iſta manus ſolita ſit deferre animæ imperia*. Creaturque ſimul totum ens ſeminale ceraſi, extra ſuum lignum, & quidem perfectum: non autem ſenſim per ætates accreſcens, prout alioquin in arbore: ubi ceraſus poſt aliquot annos, ſuos edit fructus; aſt extēplo, ceraſum in utero, vel mus fabricatur, &c.

15. Quæ vis fabricans requirit viſum, & inſuper perturbationem, &c. ut deſignetur vis conceptus animæ, non autem diſcurſuum opus. Nec eſt enim vera iſthæc creatio. Quia non fit materia nova, vel ex nihilo, ſed eſt creatio tranſmutativa unius in *aliud*, ac penè inſtantanea. Quæque dum jam in conceptu eſt creata ente ideali, & veſtita in ſpiritu vitali matris,

tris, mox per manum designatur locus, quorsum deferri & depingi debeat. Cujus manus defectu, perit haustum cerasi sigillum, atque annihilatur creatio. Idque in appetitivis. Alioquin in gestis formidabilibus, quippe tanto potentioribus, non requiritur directio manus maternæ. Amputatur scilicet manus, vel brachium fœtus, etsi manus matris quieta manserit, nec reperitur inter involucra, prout caput. Prout & dum fœtus transmutatur in monstrum. Sed in bestiis formidabilibus requiritur manus, loci designatrix pro fœtu ut totus immutetur. Estque in istis formidabilibus diversa ratio. Eo quod in uno ostendatur solus actus, & in alio ens creatum. In illo enim prætendit ablationem solam: in hoc autem æmulari cupit, aliquid creando. Est denique in hujusmodi istud universale, quod mater efficiens non intendat pro suo fœtu id facere: adeoque non in se, sed in suo fœtu, has affigit imagines, pro lubitu manus, & non pro velle mulieris concipientis appetibile, vel horribile. Præcedit sed conceptus aliquis plausibilis, vel timorosus, cum appetitu, vel aversione. Sequiturque inde statim appetitus conceptuum, cum desiderio vel pavore. Quæ hoc loco sic dilatavi, ut imaginis divinæ potestas similitudinariæ creationis, nos deducat in similitudinem creandi amorem divinum in Mente. Dum ipsa nempe proprio motu, nec solo sui radio in animam caducam dispersο, (prout in gravidis jam relatum est fieri,) proprioque optatu, intus totaliter in Dei amorem fertur. Ah utinam eò ducamur!



# ASTHMA ET TVSSIS.

1. *Pori pulmonis, & nervorum patent, quamdiu vivitur.*
2. *A capite nil ad pulmonem depluit.*
3. *Capiti in Asthmate male applicari remedia.*
4. *Quis Vulcanus Corruptor.*
5. *Quo errore dulcia remedia, & Illinctus, sint introducta.*
6. *Probatur quod dictum est.*
7. *Census medicamentorum usualium ordinariorumque.*
8. *Remedia Tussis, & Asthmatis, non distinxere.*
9. *Duplex Asthma.*
10. *Calamitas sexus muliebris.*
11. *Incogitantia Scholarum.*
12. *Vana tentamina.*
13. *Activitas uteri, in Asthmate.*
14. *Quomodo regat & regatur Uterus.*
15. *Hostis in utero.*
16. *In distinctione erratum.*
17. *Mulier bis patitur omnem morbum.*
18. *Subdivisio Asthmatis.*
19. *Ignoratum Asthma hactenus*
20. *Cur Medici audiant, quæ audire nollent.*
21. *Historia Consulis Asthmatici.*
22. *Historia juvenis nobilis Venatoris.*
23. *Historia Canonici.*
24. *Historia Monachi.*
25. *Historia civis.*
26. *Historia sexagenarii.*
27. *Indagatio nidi in Asthmate sicco.*
28. *Nidus cur in Duumviratu.*
29. *Asthma cur Epilepsia pulmonis.*
30. *Qualitas veneni Asthmatici.*
31. *Historia Comitissæ.*
32. *Locus veneni alius in Consule, quàm in Venatore.*
33. *Semen & fructus Asthmatis, quomodo differant.*
34. *Cur subitò invadat.*
35. *Cur Asthma siccum sit extra defluxionis suspicionem.*
36. *Capiti non applicanda remedia.*
37. *Remediorum census.*
38. *Notatur Paracelsi paragraphus de Asthmate.*
39. *Remediorum dolus in quo sit.*
40. *Propria Asthmati remedia.*
41. *Causæ uterini Asthmatis sunt per accidens.*
42. *Historia Præpositi.*
43. *Asthma inter siccum & humidum, ambigens.*
44. *Artificia Asthma humidum causantia.*
45. *Asthma humidum ab haustis Endemicis.*

46. *Histo-*

AD Catarrhi nænias quia translatum est Asthma, sitque affectus non cognitus, & vix sanatus hactenus, idcirco particulatim de Asthmate scribere cogor.

1. Quorsum repetenda sunt quædam ex prædidictis. Nimirum pulmonem poris pervium, quamdiu vivitur, non secus atq; nervos omnes. Quod inprimis patet in opticis, si uno oculorum clauso, spectetur pupilla alterius grandescere. Ast in morte clauduntur, quæ alioquin in vivis sunt pervia, peritque visibiliter, lumen ex oculis morientium, quod clausis opticis cesset, desitque spiritus visivus eo defluere. Hoc ipsum jam sua ætate noverat Hippocrates: ideoque corpus totum perspirabile & conspirabile declaravit.

2. Deinde, jam sat demonstratum reor, à capite nil decidere in laryngem, vel pulmonem; quod frequenter & copiosè tamen, per tussim exscreatur, adeò ut nec locus fictæ destillationi, vel Catarrho, sit integer. Verum quicquid Tussis ejicit, id fieri in cannis pulmonis, vitio proprio. Itaque hactenus esse erratum, propter ignorantiam partis mandantis, patrantis, & recipientis, & propter materiæ, modique fiendi, incogitantias.

3. Nec mirum idcirco, & in sanando actum nihil. Quippe capiti adhibita remedia, ne faceret, nevè mitteret, vel sponte propria, laberetur in pulmonem materia, quæ nunquam in capitis fuit potestate, at penes ipsum pulmonem constanter fit.

4. Steteruntque ideo ægroti absque medela, quod omnis Medentum cura versaretur partim circa insons in hoc morbo caput, partimque circa præcautionem, atque faciliorem sordium ejectionem. Non autem circa emendationem illius Vulcani Corruptoris, qui fabricat ex bono pulmonis alimento, præfata phlegmata.

5. Nimirum causarum priorum ignorantia, fecit Scholas perpetuo ad effectum, ac posterius, suas dirigere medendi intentiones. Nam dum animadverterent, potus & cibos rectà ad stomachum deglutiri, nil autem pulmonem versus deflectere, excogitarunt dulcia, quæ expectorationi inservirent, quatenus faucium glabritiem facerent. Tum dein syrupos crassiores invenere, utpote quos putarunt sensim illingendo, majori jure ad pulmonem pro parte illabi.

6. Atqui iterum oscitanter omnia. Nam inprimis in hoc capitis, ac dein suarum thesion, oblitæ Scholæ sunt. Tum denique non considerarũt, quod si ejusmodi eclegmata ad pulmo-

nem intrarent, plus angustiarum & molestiarum causatura, quam ipsæ sordes ibidem restagnantes & fabricatæ sensim. Saltem malum malo accumularent novo. Non enim quicquam proficerent ibidem, nisi quod obstipationem, multa viarum angustia, augerent, anxiamque redderent de cætero.

7. Eo præsertim titulo, quod rosæ, farfara, pulmo vulpis, saccharum, &c. nequicquam respondeant Indicationi curativæ. Utpote quæ oblæsæ facultatis commutatricis redintegrationem duntaxat postulat. Quæ verò faciliorem expectorationem respiciunt, morbum à tergo, ejusque effectus tantum adoriuntur. Cum igitur, qua parte arteriæ asperæ extrema desinunt, spirantque in thoracem, pulmo pateat: satis liquet, quod in Asthmate eorundem pororum sit strictura.

8. Insuper adhuc errant, quod remedia Tussis nequicquam differant à remediis Asthmatis: dum tamen ambo immensum & omnifariam distent in radice, & causis.

9. Est itaque duplex Asthma. Unum quidem muliebre, ex solo uteri regimine pendens, alterum verò promiscuum, utrique sexui commune.

10. Misera certè utrobique fœmina, quæ negotiis pene omnibus exclusa, simplici tamen cujusque speciei morbo, non satluit. Est enim Asthma hoc tam frequens huic sexui, quod omnem uteri Arithmum (qui permultiplex est,) Scholæ dicaverint uteri præfocationibus, uno que velut capite, ingens volumen morborum præteriisse voluerint. Vidi enim frequentes, quæ suaveolentium odore, præter Cephalalgias, & comminatas Syncopes, confestim in extremam respirandi difficultatem inciderent. Alias quoque observavi, quæ spirante Borea, statim vel in hypocaustis, Asthmate plecterentur insontes. Denique & alias, quæ ex ira, nuncio tristi, potu sacchari, vini Hispanici, &c. vel etiam objurgatæ, luctuoso mox Asthmate corriperentur.

11. Etenim Scholæ, semper tantum circa actiones corporales versatæ, suosque proin venerantur perpetuo humores, pituitam utrobique incusarunt, depluentem scilicet in pulmones. Quod ex utero tetri adscenderent vapores, qui tam de se, quam aliunde è stomacho, suscitarent consocios halitus, unde exprimerent omnem muccum expectoratum, Asthmatis authorem. Scholæ enim dedere vaporibus tam noxiis salvum conductum, quaqua versus penetrandi, quorsum nempe aeri non est liber transitus. Quod patet in anhelitus voluntaria compressione, sive detentione.

12. Imò quanquam hæc locum tantum habeant in Asthmate humido, eadem tamen ignorantia non destiterunt, frustranea quælibet tentare, per enemata, phlebotomiam, cauteriaque, & solutiva, ut fictorum vaporum revulsioni satisdarent, etiam in Astmate sicco.

13. Neglexerunt itaque, quod uterus, actione regiminis, modoque penè influentiali, ad nutum iræ, tristitiæ, pavoris, &c. præfatos pulmonis poros, qua in thoracem desinunt, obstipet, mortis instar, perinde atque Luna, solo adspectu aquis præsidet, eo quod uteri vita atque potestas toti imperet mulieri. Cui videlicet proin, aliud quam viro, mentum, ingenium, caro, pilus, sanguis, &c. Iterumque cessantibus furiis, & exundationibus præfati regiminis, confestim libera restituitur respiratio, ac plerumque citra notabilem exscreationem.

14. Nec enim uterus vaporibus tenus: sed mero regiminis imperio, totam regit mulierem cum sit peregrini hospitis instar, à corpore non nisi alimentaliter dependens, prout viscus ab arbore, cui innascitur.

15. Cæterum uterus quadra vivit propria, nullumque sibi, præter animi pathemata, hostem novit Quapropter non servit animæ, sed in importunum perturbationibus animum, non secus atque in corpus furiendo, sævit. Solæ namque perturbationes animæ, uterum in diversos furores agitant, adeo ut nunc in nervos, tum in intestina, ossa, viscera & membranas crudeliter ferociat, cor item, caputve, sensus ac mentem succutiat. Vidi namque non raro tendines, magno cruciatu convulsos, sponte extra locum prosilire, miras quoque musculorum convulsiones, ingenti ejulatu concitasse, resolvisse, imo & ipsamet ossa serio dislocasse. Observavi sic quoque Apoplexias, Paralyses, Caducos,

ducos, Icteros, Hydropes, Tormina, Hemicraniam, Amentias, multamque morborum tyrannidem ex utero provenisse.

16. Quæ prout à Scholis, virilibus remediis sunt frustrà tentata, neglecta dicam, atque ad solam Asthmatis præfocationem relata quodam modo, quasi singulari prærogativa solum guttur utero obediret.

17. Multa profectò commiseratione dignus sexus, in adjutorium magnarum necessitatum nobis datus: ac quasi proindè multiplici ærumnâ dignus. Siquidem semel omnes propemodum morbos patitur ex utero, iterumque eosdem quatenus homo, duplices corruptæ naturæ pœnas, insons atque devotus sexus, per misera individua muliebria tolerat. At felix saltem, quod tribulationes patienter ferat, atque Dei filio hactenus propinquior.

18. Est ergo Asthma alterum, *utrique sexui promiscuum*. Subdividitur autem iterum Asthma, in *siccum* & *humidum*, sic ab excretis censum.

19. Steterunt hactenus causæ Asthmatis, ejusque fiendi modus, in Scholis ignorata. Ac consequenter mansit insolita Asthmatis sanatio.

20. Sit testis atque judex Deus inter me, & Humoristas, quantum commiserer ægros malè exceptos, sub infaustis inscitiæ obsequiis, atque tandem spe truncos, nummoque emunctos mi ferè deseri, id est, sæpè deludi. Agitati namque frustaneis tentaminibus, stupuere mecum, tam ignavam opem, à tot seculis & bibliothecis peti. Ubi interim non raros à vetula, vel agyrta, sanatos vidimus. Obdormiunt quia Scholæ ad querimoniam ægrorum. Etenim horum ejulatus audiunt quidem; sed cum Levitis transeunt in Jericho: quodque audire nollent, audiunt idcircò inviti. Infaustas nempè indies sibi fieri morborum clientelas. At nec proindè vel unguem à prædecessoribus recedunt, ut semel, de proximi vita sibi tradita, serio pensitent. Adstipulari enim veteribus, atque cæcis ductoribus, in ignaviam cessit: proindè nec erubescunt amplius, incurabiles decernere, quotquot phlebotomo, solutivo, sudore, clystere, cauterio, thermis, potu acidulorum, id est, vires diminuentibus, non palliaverint.

21. De Asthmate autem nunc, atque primum historias aliquot notas describam. Qui autem me sequentur, eadem scrutabantur melius atq; felicius.

Consul magnæ urbis, quinquagenarius, liberalis potator, & vir fortis, de scala in navi, lapsus in humeros, & occiput dudum syncopizavit, rediens in se, per menses octo benè se habuit. Inde febrim leviculam passus, per dies aliquot compotationes deserit, quia febri Asthma illum corripuit. Accessus singuli, per dies & noctes aliquot, continuò minabantur strangulatum. Finiunt autem, citra manifestam exscreationem. Ast nox, insultum Asthmatis præcedens, insomnis, inquieta, cum oris ariditate, febrili admonitione, lotii mira abundantia, ac plerumque tribus secessibus, importuna. Sequenti dein manè, unico velut insultu, anhelitus quasi præciditur *abrupto filo, humeros respirando ut alas attollit, utramque manum ad lecti spondam premit*, quo humeros facilius altiusque elevet. Vultus rubet, & oculi prominent. Sicque insomnes aliquot dies & noctes transigit, & cum suffocatione instanti continuò luctatur. Tandem exacto paroxysmo, rectè valet, edit, ambulat, scandit, venatur, equitat & itinerat. Imò nec meminit sibi unquam in vita doluisse caput, aut tussibus obnoxium pectus.

22. Juvenis annorum 24. nullo sanitatis aut vitæ errore contaminatus, studiosus, nobilis & venationi quoque incumbens. *Hinc nempè pedibus cursuque velox. Hic enim Bruxellas* veniens, itinere trium leucarum, à cœna moderata cum sorore, primum corripitur Asthmate, totoque triduo, suffocationis metu, laboribus & sudoribus inter mortem agonizat. Mox dein restituitur sine sputo, celerque bene valens suam repetit domum. Dein toto biennio decumbere non fuit ausus; sed sedens juxta focum, totis pernoctat annis. Etenim si decumbat, mox sopitum Asthma expergiscitur. Subinde etiam paroxysmus minatur, imò incipit; at non pergit una quoque vice crudelius affligit, quàm altera. Exacerbatur, lunæ stationibus, ut & aeris tempestatibus, quas etiam ideò præsentit, atq; præsagit. Æstate saltem sævius atque sæpius infestat accessus quàm hyeme. Imò hodiè frequentius

atq; crudelius urget, quam primo sui initio Diebus autem intercalaribus ambulat, currit, equitat, venatur, atque cætera sanorum munia ritè obit; sed noctu non audet decumbere. Montanis locis pejus se habet, idcircò Bruxells vix pernoctare audet. Porro ante paroxysmum aliquot horas, saliva ipsi salsa evadit, sentit dentes, ac gingivas sibi contrahi, intestina quoque magno mugire murmure: dolere utrimque latera, itemq; copiosam, frequentem, & aquosam reddit urinam, ac liquidior ipse alvus solvitur ter quaterve, postremo, statim velut sibi injecto laqueo, Asthma illum apprehendit, vice singula, minantur præfocationem toto accessu. Sub finem tandem, quatuor aut quinq; spumosa sputa, facile absque tussi exscreat, liberaturque mox velut ablato laqueo.

23. Futuram autem paroxysmi feritatem, ex magnitudine prægressorum signorum, dimetitur Canonicus quidam, vir consistentis & viridis ætatis, tota æstate propemodum Asthmaticus: totaque hyeme liber. Sed qua statione Asthmate premitur, toto prurit corpore, squamas dejicit albas, ac speciem Lepræ exhibet. Matrem pari pruritu laborasse, ut & sororem dicit. Illam quidem sic occubuisse; Hanc vero sponte curatam à secundo partu.

24. Monachus quidam Ord. S. Franc. de Paula Laicus, occupatur diruendis ædibus. Atque deinceps quoties locus aliquis verritur, vel alias ventus pulverem excitat, mox concidit fere præfocatus. Mente quidem constat: sed pene præcluso anhelitu jacet moribundus: tantumque deinceps cubat sedens. Dumque pisces oleo frixos (pro ordine, & appetitu suo) edit, ruit extemplo, anhelitu privus, sicut vix à præfocato distinguatur. Dicit se sentire signa instantis Asthmatis, quæ alter venator refert: Parique se symptomatum prænuncio certiorem fieri, de futuro accessu, ejusque atrocitate. Id scilicet, dum Asthma sponte, & non à cibis aut pulvere irruit.

25. Civis quidam, vir cordatus ac prudens, à Magnate opprobrio & publica injuria affectus: cui ne verbum respondere poterat, absque timore ultimæ ruinæ: Subticens dissimulat, atque tolerat contumeliam: sed mox abinde Asthma oboritur, quod alioqui benè valenti, magis indies ingravescebat toto biennio. Tandem sub finem Hydrops moderatus, illum paucis diebus extinxit.

26. Puer quidam, mox à cunis cum quartana toto biennio dimicat, præterque spem omnium, per crisin, multasque sedes convaluit, licet arduo comitiali, pro mortuo habitus. Adolescens & Juvenis, sat agilis fuit, sed teneræ valetudinis. Mox à Juventute sensit in cursu, se justo nimium anhelasse, quod vitæ, commoditatibus saturæ, tribuit. In virilitate sensit moderatum tripudium, anhelitu breviore justo se luere. Circa annum quinquagesimum autem, manifestè suspicatus est se Asthmaticum: Idque manifesto auctum sensit circa sexagesimum. Etenim ab infantia, lienem habuit notabiliter offensum atque subindè dolentem, ita ut equitatio unius diei molesta foret, ob succussionem Splenis, atque potissimum defatigabatur, si cursu veredarii diem transegisset. Porrò comitialis ille, quanquam non nisi gravioribus de causis se proderet, alias per aliquot annos sopitus, non erat tamen convulsivus, verum instar deliquii animi. *Sentiebat autem, gaudium quoddam,* circa orificium stomachi, mox corruebat. Rara ipsi quidem tussis, sed imò ab adolescente exscreatio frequens. Sputum autem habebat, guttulas subcæruleas, liquato tragacantho similes. Sputa rara, tota æstate: frequentiora sub frigoribus, adeò ut ingravescente senio, tota hyeme screatus plurimus ipsi esset. Tandem jam totus Asthmaticus, uno anhelitu totum psalmum de profundis perlegit, non citato sermone modo sederet. Deambulat etiam in plano per leucam sat celeri passu; sed si plateam, vel sensum acclivem, moderato scandat gressu, confestim salivat, anhelat, thorax angustiatur, cor subinde palpitat, inordinato interruptim pulsu. Lingua retro ad fauces arescit, & circa dentes spumescit. Cæterum genua penè labant, cum Asthmate, & juxta mensuram ejus, magis minusque: cum tamen ante Asthma, totum crus agile & validum esset. Cæterum sedendo, aut stando, imò domi obambulendo, nunquam anhelat, si non scandat. Quoties largiori cœna refectus est, noctu anhelat, contrahitur thorax & stertit larynx murmure, quasi continuo, sputoque gurgulio

tinu-

tinniret. Quæ cuncta sedendo mox sopiuntur, exscreatque longè facilius aliquot phlegmata, quibus expeditis, recumbit iterum Parca autem cœna, ut stomacho quietem dat, ita & pulmoni pacem. Percipit autem, sibi hoc Asthma nidum habere, ac primitivum fontem, loco inter os stomachi & umbilicum medio. Hæc sic ad longum protraho, quo semina Astmatis sint manifestiora.

27. Enimvero tam in Consule, Cive & Venatore, quam in Canonico, stat Asthma in semine virulento, quod spiritum alicujus visceris pro radice atque diversorio est nactum. Seminis autem illius proprietas est, contrahere poros pulmonis, quibus anhelitum in thoracem transmittit. Cujus constrictionis necessitas apparet statim in dentibus atque gingivis. Afficit namque totum, quia dispergitur in organum toti communem Archeum. *Renes ideò enim emulgent lotium, alvus solvitur, mugiunt intestina, sanguificatio cespitat, cor palpitat, atque tandem pulmo contrahitur non secus atque Scrotum sub assellandi cupidine.*

28. Est autem nidus Asthmatis in Duumviratu, (de quo agam tractatu singulari) unde videlicet totius moderamen pendet: nam alioqui malum non sedet immediatè in spiritu influo, quod scilicet unica accessione terminaretur, etenim nisi stabilem intus radicem obtinuisset, non repeteret, uti nec perseveraret. Tum denique character mali, qui in stabili parte tantisper dormit, non videtur alibi stabulari posse, quam unde regimen corporis pendet, adeoque & cordis prærogativam assumsit.

29. Est ergo Asthma, in hoc Epilepsiæ simile, quod licet non mentem feriat, non contrahat nervos, aut syncopen conciteet; dormit tamen in aliqua sede, unde tandem, contagione quadam Archeum inquinans, si non nervos, saltem pulmonem contrahat. Respicit nimirum singulariter illud viscus: *Imò licet pari passu venas, renes, & jecur contrahere videatur;* non est tamen horum tam manifesta læsio, qualis in præfocando sentitur. Quæ cuncta adhuc clarius constant in Cive & Sene sexagenario. Hic namque ab infantia, lienem malè affectum, simulque epilepticos insultus retinuit, pulmonem aliàs sat liberum. Ille vero, per agoniam pudoris, iræ, vindictæ, & rationis imperantis modestiam, ostendit viscus sibi læsum, in quo primi conceptuum motus stabulantur. Licet itaque libertate philosophica, Asthma nomine caducum pulmonis. Est quidem nidus ejus in Duumviratu, morbus totius quoque quatenus membra cuncta commovet, ante accessum, adeoque & spiritum, totius rectorem, concutiat: attamen, in area thoracis fructificat, respicitque singulariter ipsum pulmonem velut suæ proprietatis scopum & objectum proprium.

30. E veneneno fit iste caducus pulmonis, quod proprietate sua pulmonem afficit, non secus atque cantharis lotii organa. Venenum sc. aliquod est, quod caput, totumque hominem in epilepsiam sternit, multoque insolentius atque mirabilius, quàm quod pulmonem stringeret. *Affectus tamen raritas, non ausa est compellere ad epilepsiæ cujusdam positionem. Cum tamen interim, quicquid epilepticum adultum sanat, sanet etiam Asthmaticum.*

31. Ex utero etiam vidi surrexisse virus, quod nil præter gulam stringeret, sicut à trimestri vix quicquam deglutiret matrona illustris. Accessi, malum cognovi, & confestim sanavit illam Dominus. Præ macie enim & fame, continuo caduco infestabatur, & à 37 diebus secessum unicum habuerat ad glandis magnitudinem. In Consule quidem consistit virus in liene, ideoque cum febri incepit, incipitque semper, quod *febrilibus initiis fuerit ibidem confermentatum.* In venatore verò circa os stamachi, cumq; eum apprehenderet, fuit à febrilibus initiis immunis: Adeoque & suum paroxysmum inchoat per modum caduci, estque etiam quotidianus ejus insultus, quod cordis rhythmum exprimenti visceri, sit concentricum fermentum sui Asthmatis. In hoc ideo confabulatur cum excentricitatibus tempestatum, in eo autè, non tam promtè illis auscultat: utrobique enim exspectare debet sui maturitatem, & commistionem cum *spiritu totius*: Ideoque montana & æstiva *loca* maturant, festinantque eruptionem *illius seminis*, quod in alio hybernis & *paludosis* conditionibus facilius erumpit, alias dudum silens, urpote requirens sedem febrilem, quæ impactum venenum festinat; *maturatque adsuæ eruptionis periodum.*

33. Quare propriè loquendo, ipsum semen est Asthma, & caducus pulmonis, licet sileat dudum. Dum autem ad maturitatem provectum est jam est pomum illius arboris, radicis, fructus, accessus & productum latentis Asthmatis.

34. Et quia in actum surgit vi regiminis vitalis, atque per modum influentiarum, hinc subitò, non secus ac collo injectus laqueus, invadit. Asthmaticum namque æstimo, tam extra paroxysmum, quam intra: eo quod ipsi insit verum Asthma: prout pyrus tam pyrus est hyeme, quam in autumno, dum pyra habet.

35. Reor interim satisfactum unicuique, quod saltem præfata Asthmata, suam non debeant originem defluæ pituitæ in pulmonem, aut putatitio Catarrho, cum repentè invadant, & solvantur absque manifesta exscreatione, quæ pulmonem sic potuisset exercuisse: imo si quid fortè sub finem exscreetur, atque tantillum, id non prioris, aut causæ occasionalis rationem subire debet, sed potius producti vicem habet, ex magna scilicet coarctatione, & intempestiva injuria pulmoni illata.

36. Quapropter crudelis sim, si capiti catarrhoso, vel stomacho evaporanti remedium proposuero.

37. Discet hinc ergò, quisquis vir cordatus & Christianus esse volet, frustraneas in Asthmate (præsertim sicco) expectorationum sollicitationes, per illinctus, loch, syrupos, per phlebotomiam, ac solutiva, per chinæ, zarzæ aut sassafras potus (quos falsò exsiccantes nominant) perque diætæ parsimoniam, sudores, balnea, cauteria, ut scilicet antecedentem, aut conjunctam Asthmatis causam, è stomacho sublatam, vel alioquin è capite depluentem materialiter, sistant, revellant, evacuent, consumant, vel avertant. Frustraque ideò indistincta remedia quælibet, tussibus hactenus pari indiscretione tributa, atque fortunæ evanidis eventibus explorata, vanas demum in tanto malo, florum sulfuris mendicationes, utut variè sublimatorum, hincque extracti lactis, & tincturarum fucata remedia, licet cæteris hæc audentius, & speciosius promittant, spemque injiciant, tanto apparatu verisimiliorem. Intellexi itidem, vini cum tussilaginibus, & pneumonicis remediis, vanas confermentationes, & pollicitationes.

38. Cognitaque mihi causa, tum demum Paragraphum Paracelsi de Asthmate, in Authoris jactantiam stabilitum perspexi, cum suis medelis, è tartaro, sulfure, melisso, &c. Sed his insulsiora inveni, errhina, veterum apoplegmatismos, crocusas, & id genus alia. Immania saltem, solutiva, & phlebotomiæ: quia virium dejectiones.

39. Fateor quidem ejusmodi technis, accessus leniri subinde, vel protelari, & dilatari, idque me olim fefellisse, at post mearum stoliditatum me serio pœnituit: agnosco me larvas, & pallia tum morbis obtendisse, sanasse neminem, delusisse verò quotquot se meæ ignorantiæ consisi sunt.

40. Postquam ergo ab ignorantiæ vulgaris procellis, ut inutilis spuma ad litus ejectus staterem, sum impensè demiratus, quod Scholæ, tantorumque ingeniorum acumina, falsis priorum persuasionibus, nondum valedicere potuissent. Cum Asthma nullo unquam remedio circumcidatur, *nisi remedio arcani*, quod per totum penetret omnes corporis semitas, ut nil relinquat intentatum: adeoque unico medio caducum cum Asthmate everrat, & quicquid immediatè in corporis latebris alicubi sedem fixit. Podagram, & similes morbos excipio, immediatè in vitæ spiritu diversoria nactos. Cumque interim meam vilitatem, coram tam magnis ab olim ingeniis, serio stupefactus perpenderem, non potui non, quin statim procidens in faciem, laudarem, in oratione silentii, Patrem luminum, quod parvulis dedisset scientiam, quam sapientibus hujus mundi occultarat. Cum non sit volentis, currentis & laborantis; *sed solius miserentis Dei*. Cui in æternum sit omnis honos & gloria.

41. Quod autem odores suaves, tristitiam, item dulcedines, *Asthma facerent*; nolim intelligi, quasi ex illis causis per se Asthma fieret: cum in aliis mulieribus, eadem sint grata, & innoxia; in aliis verò, loco Asthmatis, hemicraneam, palpitationes, & syncopes pariant. Nam singula ejusmodi proveniunt ex singulari amentiæ uterinæ furore.

42. Præs-

42. Presbyter quidam dives, & bonæ vitæ, annos juveniles nunquam Venere aut Baccho triverat, anno 38. repente raucescit, sensim tonum & vocem amittit, verbaque tantum formata per anhelitum expressit. A raucedine, totus anhelosus, post annum moritur.

43. Dissecto pulmone, invenitur sinistri lateris lobus posterior, durus, & è pumice lapidescens: intusque, quasi grumus per pulmonem occaluisset. Ubi autem aspera arteria, in quatuor lobos dispergitur, grumi caseosi erant, inter cartilaginem, & pumicem medii, pluresq; ejusmodi lapilli, sparsim per pulmonis regionem visi. Perpetuum hic bonus vir Asthma, non autem recurrens tolerabat. Sputa tamen non excedebant. Ultimæ enim digestionis alimentum, à fermento alieno coagulatur, undè Asthma rarum, inter humidum & siccum, ambigens.

44. Fossores, Fusores metallici, Separatores, Monetarii, Chymistæ, itemque Artifices, Chrysulcæ, Cerussæ, Minii, Viridis æris, Cinabrii, Deauratores, &c. mox omnes Asthmate corripiuntur, quia inspiratum Gas, cum aere, canales laryngis vitiat in sexta digestione. Unde fit, quod loco assimulationis nutrimenti, totum degeneret in excrementum, juxta conditionem fermenti transmutantis. Quo detento, atque subsistente, clauduntur præfati canales. At quia ipsa digestio sexta labem contraxit in sui potestatibus vitalibus, ab endemici impressione, vel ejusdem adhæsione reali, ideo quotidie, imo & in horas, novum ejusmodi excrementum subnascitur, in mortem usque, quæ præ foribus adest, ubi excremento nato non sufficit vis expulsiva, explodendi per tussim. Ideoque tum Asthmate præfocantur. Nam & quorundam mineralium Gas, ex proprietate statim suffocat, non secus atque crypta sicula canem. Fumus namque Mercurii (qui utut larvatus, semper est tamen Mercurius,) laryngem statim præcludit & constringit. Etenim, quia veneno horridus, statim sese fauces contrahunt, ab hostis præsentia;

45. Saltem omne Gas nocuum, suo inspiratu, pulmonis digestionem vitiat: sordesque istæ, testes illatæ injuriæ, statim tragœdiam ad Epilogum traducunt, si tenacius adhæserint, quia nova sordium soboles continuò subnascitur. Hau- sto igitur veneno Endemici Gas, succumbens pulmo, mox Asthma parit. Sic quoque insigne frigus, quatenus viribus pulmonis superius humidum Asthma parit, quia digestionem ibidem perdit.

46. Asthmaticus alius repentè suffocatus, licet sputa rectè ejiceret. Quæsita est causa per Anatomen. In pulmone non reperiebantur excrementa, nisi paucissima: sed lobus dexter pone, pleuræ adnatus erat. Medentes nodum rei reperisse contenti: Ecce, inquiunt, necis repentinæ causa. Non enim pulmo se movere potuit, ideò & suffocatus periit.

47. Obrisi adhuc adolescēs, non credens, quod pulmo, (quem necessariò, & continuo moveri, tum adhuc credebam) una forte horula, tam firmiter pleuræ adnatus fuisset retro: (potissimum *sedenti) ipsa vero hernia, intro compulsa, strictimque compressa, tam in vito concresceret suo consocio labro, etiam sub quiete lecti.* Interim continui hæc diuturni accretio, esset ab indicatione naturæ: non item pleuræ ad pulmonem, utrumque quorum distinguebat sua membrana, & scopus naturæ. Dispexi has Scholarum temeritates, deinceps magis, postquam milites repente cæsos illius ergo dissecuissem. Vidissem nempe pulmonem retro costis adnatum, bene valentibus, quousque nulla ante presserat difficultas spirandi: Cæteros inter, velocissimus quidam Hybernus, à pedibus *Marchionis de Winchestræ*, pugione nectus, dissectusque, utrumq; pulmonis locum costis adnatum ostendit. Sin vitium formativę, aut monstrum incusaveris, falsum avibus consonum, fateberis.

48. Anatomici enim, dum fictos humores nusquam offendunt, tamen per novaculam, omnem mortis causam substernere promittunt. Primo mirantur, tum etiam serio indignantur mortem absque venia illorum adventasse. Etenim quasi in cultro, spem & remedium haberent, gaudent in cadavere partem reperisse, cui necem attribuant. Tuncque clamant: Ecce nobile viscus jam dudum putrendo defecit. Nec est in Medico semper relevetur ut æger. Sicque medentes errorem plerumque tegunt, & hæredes consolantur pernugas. Agnati stupent, & solamen ex necis necessitate concipiunt.

Quasi visceris putredo, multis antè mensibus præextitisset, quæ in externis gangræna paucis diebus interimit. Nidus quidem undè mors ad venit, sensim quidem ad interitum disponitur; ab instanti autem, morti propinquo, putrere incipit; (citiusque, quam alioqui cadavera,) putret: quia tepore fovetur.

49. Conjeci, Asthmaticum illum obiisse, quia dudum anteà palpitationibus, etiam cum pulsu intermittente vexatus, virus Asthmat s proprietates tandem acquirens, poros constipaverat, qua pulmo in thoracem spirat. Nusquam enim actio regiminis in Duumviratu magis elucescit, quam in Asthmate, Epilepsia, Vertigine, Sopore, Apoplexia, & similibus. Ubi scilicet nulla in viscere labes occurrit, nulla demum visitur peregrini detentio ejus, quod poros effarciat.

50. Notavi enim senem, qui si in lecto diutius meditaretur, mox difficulter spirabat, stertor aliquis cum phlegmatum murmure obaudiebatur, cogebatur rectà sedere, ut mitescerent cuncta. Alioquin etsi jacens expectoraret plurima, nihilominus alia dein statim subnascebantur. Nimirum, statim atque os stomachi vexabatur, angustia pulmonis aderat, fiebantque indesinenter sordes illæ à pororum clausura. Nam erecto thorace, major pororum est libertas, & proindè orthopnœa levamen adfert: adeoque ea propter, multa sputi progenies substituebatur, quamdiu pororum strictura durabat. Hæc sic sensus discursivam facultatem docuit.

51. Porrò quod esitatis quibusdam nocuis, strictura illa oriatur: signum nobis est, non ex pulmone, sed aliundè, pendere excitatricem causam illius stricturæ, & phlegmatum progeniem. Ab ore stomachi, inquam, (quod jam nomen cordis possidet, quia & symptomata paria infert,) primi motus consurgunt. Quapropter vigiliæ, cum sollicita meditatione, sopitum Asthma excitant, propter difficultates partibus in meditando occupatis, causatas. Sic etiam vertigines ab hesterna crapula, vel è maris conquassatione superstites, vomitu tolluntur: non enim quod ipsæ sordes rotationem in se contineant; sed quia in ore stomachi Duumviratum impediunt.

52. Nunc de Sexagenario dicam. Hic enim initio nunquam patiebatur spirandi molestiam, nisi in motu acclivi & celeri. Estque alias illi respiratio aperta, libera, & pro optatu. Quapropter proprii nominis Asthmate caret. Pulmonem enim licet tenerum, & frigoris impatientem, multique excrementi feracem habeat, frigoribus; horum tamen respectu, potius tussi, quam Asthmati subest. Sed cur illi arcta respiratio sub motu? An à vomica, vel concluso apostemate? Patet autem, quod non ex horum alterutro: eo quod extra motum, nec dolorem in pectore sentiat, nec coactum ducat aerem in requie. Quod in ipso notandum, est quartana, à puero in Splene residuum faciens, suas quandoque syncopes suscitans. In tam tenera valetudine, & pulmonis consternatione, quæ somno deficiente, cogitationum laborem non fert, quin stertoria phlegmata fabricet; elucescit enim, quod aliàs dixi: pulmonem esse in homine membrum primò moriens, magisque in hoc viro, ab adolescentia sputoso. Quid si pulmo, mille poris aërem in thoracem spiret, & 50. eorundem sint obstipati; indè verò, nonne frigidis stationibus occasionaliter succrescent exscreationes?

53. Ast saltem non solvitur dubium, cur celeri passu, per declive, aut in plano deambulans, non æque atque lento gradu scandendo, anhelet. Curvè tùm sibi cor palpitet? Scholæ enim causam addidere promtam. Quod nempè motus omnis, sui natura suscitet fuligines, gravioremque motum proinde comitentur plures fuligines: quibus explodendis, citatior anhelitus requiritur. Sed nil dicunt. Siquidem præter suppositionem falsi, adhuc idem quod ante, dubium superest. Nimirum, cur celer motus in plano, celeriorque cum totius corporis succussione in descensu, non tantundem fuliginum suscitet, quam tardus motus scandendo plateam sensim acclivem? Nam molestia tardi adscensus, non est viscerum, aut pulmonis; sed tibiarum. Fientnè ergò in musculis crurum copiosæ istæ fuligines, quæ thoracem lacessant ad anhelandum, & cor ad palpitandum? Repetentque fuligines viam, ab superficie ad centrum, quas natura per poros mallet expellere, quàm intro revocare?

54. Dein

54. Dein explicent, quid etymo fuliginum subaudiant. Illorum enim Aristoteles duas tantum recenset: humidam scilicet, quam vocat halitum aqueum, & siccam sive oleosam, quam nuncupat exhalationem. Chymia quoque tertiam addit, Peripateticis ignoram. Dum ipsum corpus, à connexis fumotenus ascendit, & vasorum spondis se affigit; Sublimatum dicitur, Sic sulfur, arsenicum, camphora, mercurius, marcasite, zinetum, sal armoniacum, &c. suas dant aporrhœas, à pristino corpore indistinctas. Ego demum quartam fuliginem adjunxi: dum scilicet corpus solidum, vi fermenti, disponitur in flatum, sive Gas sylvestre. Verùm cum Peripatetici tantum agnoverint duas priores, Scholæ Galenicæ quoque, fuliginum nomine utramque indistinctim intellexerunt. Sed inprimis, non posse fumi vapores aquosos, vel hinc colligo: *quod nempe tum sudores æstate copiosius* effluentes, etiam quieto corpore, necessariò plus hunc Asthmaticum augerent, vel quam adscensus sursum frigidiore aura, quod falsum est. Quod si igitur sub fuligine, exhalationem intelligant, certum est inprimis, eas non suscitari, nisi prius defecerint aquosæ: id cum in vivis non sic fiat, necessario quoque ob defectum fuliginis, Scholæ seipsas non intelligunt, in præfata illarum ratione, ut neque in altera pulsuum columna, Cap. Blas pulsuum, demonstrata. Nec tandem fuliginum nomine intelligi utiamque simul aporrhœam, patet. Nam si pari gradu caloris nequeant pariter sicca cum humidis scandere aut separari, à suis totis integralibus, sequitur, fuligines in causam assignatas, non dari, neque esse.

55. Sed agedum, supponantur fuligines impossibiles, & anonymæ, quas volunt insensili transspiratione è nobis exspirare, nondum tamen examinatas, an subter vaporum, an verò exhalationum classes militent; quia ignorarunt Scholæ, sanguinem totum, in nobis difflari, alia longe ope quàm caloris. At saltem per regulam falsi examinemus, ubinam istæ fuligines suppositæ excitentur per ascensum sursum, ac moderatum, quæ alias in celeriori gressu quiescunt. An enim in ipso pulmone? adeo ut hunc stimulent ad difflandi necessitates? At pulmo nunquam movetur, sive crura ascendant, sive descendant: supponiturque pulmo alioqui liberè spirans, in præfato sene. Quid ergo ascensus pulmonem tangit, ut copiosiores fuligines eructet? Sin autem fuligines, in cruribus, tanquam fortius laborantibus, excitentur, cur saltem à pastu, ascensus anhelosior quàm ore jejuno? Ergòne ciborum fuligines intelligunt Scholæ? At cur illæ crura infestabunt à pastu? Quod si censeantur fuligines fieri copiosiores in corde, vel visceribus officinis: At hoc est confundere spiritum vitæ, cum fuligine, viscus, cum emunctorio, & nihili duxisse, rationes Capite de Blas humano allegatas. Quod si fuligines ergo censeantur odores & vapores è cibis, atqui illos volunt recta ad caput ferri, adeoque parere catarrhos: saltem nullatenus feruntur in cor: neque enim *opportunum est, sed novum est inventum, cor lacessi odoribus ciborum.* Nec est membrana stomachi tam pervia, ut alium exitum præter gulam & Pylorum admittat, pro ructu & flatu, qui sunt tamen longè tenuiores vaporibus. Cur ergo per adscensum, cruribus motis, tot fierent fuligines, quæ Cor petunt? anhelationem postulant? quæque celeriori alias motu declivi, non oriuntur? Si enim fortè in venis & arteriis, vel extra easdem formentur, nondum exin tamen constat, cur tardior ascensus, motusque, plures in vasis fuligines pariat, quà celer motus eorundem musculorum, descendendo. Si verò extra vasa *fuligo prædicta nascatur*, præter jam antè commemoratam absurditatem, saltem qua via, tam repente inde, ad cor & pulmonem pergent fuligines? cum alias non Asthmatico, celeriter currenti, si quæ essent fuligines, unà cum sudore per cutim citius foras exhalent, quam retrogrado motu interna peterent? Quapropter alia est causa, cujus ergo thorax stringitur, cor palpitat, arescunt fauces, licet clauso ore tantum per nares anhelent, spumescit vero lingua circa dentes, & genua labant: eadem nempe causa, distinguuntur omnes rectè valentes pulmone, & ab omni Tussi atque Asthmate liberi, quorum tamen unus alteri præfertur, celeriter & longius currendo, absque anhelatione.

56. Noster

56. Noster ergò sexagenarius difficilius ac-clivia scandit, & a pastu difficillimè, & quoties anhelat, flaccescunt genua. An ergo cibus potusque facient fuligines, quibus robur genuum labascit? Si hoc verum; at tum istud accidet et iam non Asthmaticis, qui sumto tamen cibo robustiores sunt. Sed dicent, repleto stomacho, vacuum in thorace minuitur. Rectè. Sed hoc est recessisse à fuligine, & ad loci anxietates confugisse. Cur ergo pariter non omnes à cibo anhelant, in ascensu moderato, si omnibus ex æquo locus thoracis minuatur sumto cibo? An forte descendendo, vel ambulando in plano, locus thoracis extenditur?

57. Data quidem est ratio minoris respirationis à cibo, quam ante; sed non quadrat quæstioni, Cur videlicet scandendo, modesto gressu quis anhelet, qui celeriore quovis motu, per planum iter non est suspiriosus? Quod autem à pastu id magis torqueat, rectè argumentatum est, à loci impari angustiâ: Sed pulmo non comprimitur à stomacho moderatè repleto, ut inde anhelosus fiat. Alias enim, cur lotio & ano solutis, flatibus simul expeditis, Sexagenarius hic tamen æquè anhelans, atque suspiriosus in motu acclivi? Sentit nimirum jejunus, (& à pastu fortius,) in motu sursum, velut zonam in costis, pulsum palpitantem, & interruptim incidentem. At nihilominus pro lubitu inspirat longum anhelitum sine obstaculo, id est, pulmonem habet apertum liberumque, licet anhelosum, tuncque sunt illi sputa frequentia & spumosa: tota verò statione frigida, sputum multum, cum exscreatione liquato tragacantho, simillima: cæterum tussit rarissimè. Equidem ut ex anterioribus ad nitorem non habui, pro morborum cognitione; consideravi primum, aliquod omnibus Asthmaticis subesse pulmonis vitium. Obstruens externum, ibidem concretum, vel internum, quod scilicet asperæ arteriæ externis osculis, qua in thoracem spirant, sit condensatum. Sed neutrum arrisit deinde, eò quod repentè quosdam Astma invadat, deseratque absque sputo notabili. Præfatus quoque Sexagenarius, celeriter, liberè, & longum ducit flatum, absque obstaculo. Imo sedens, & quidem in fumo, non minus liberè respirat, ac fanus quilibet. Consideravi ergo, an fortè musculi crurum, ascendendo altius contracti, elevatique, & qui alias in plano, vel declivi ambulantes velut pendent, globosus interim musculi venter, in ascensu suam arteriam comprimens, causam anhelationis propinquiorem contineret. Ergonè in hoc motu, musculi arterias, simulque pulsum earundem, per vices alternatim impediunt, ut hinc adscensus sit anhelosior? Denique consideravi, an in adscensu anhelitus paulò magis retineatur, quam alias in plano, vel declivi motu? quisque nimirum anhelitum magis comprimit, dum aliquid movere intendit robustius. Tertio consideravi, quod in ascensu, anhelitus ad passus singulos ferè interrumpatur, non secus ac si quis ad passus singulos diceret, Ha, ha, ha: ubi alioquin in declivi vel plano motu est unicum ac continuum Ha, non quiete interfectum. Dubitavi quoque, an pulmo Idiopathia laboret, motuque acclivi intentum sit viscus, non ad explodendas fuligines, quantum ut conceptum errorem superet. Inspexi quoque, quod facilius quis per horas septem ambulet, quam stet quinque. Quod stando, musculus *utriusque patellæ*, utrimque tendatur continuò, qui gradiendo gaudet alterna quiete; at magis tamen anhelat gradiens quam stans: eò quod plures musculi eundo alternatim laborent; stando verò etsi tendantur, non tamen moventur. Unde didici, quod alacer plurium musculorum motus, faciat anhelare magis. Denique quanquam singulæ harum considerationum aliquid haberent ponderis, omnes tamen simul connexæ, nondum potuerunt satisfacere propositæ quæstioni. Nempè Cur motus acclivis tardior anhelet, non autem declivis celerior. Quapropter his addidi, quod in motu sursum, utut tardiore, musculi abdominis recti sese tendant, nec sinant ventrem sat elevari. Pectus quidem ac costæ, anhelando, latius quidem diducuntur; sed, (ut de catarrhis docui,) motus costarum non est primarius, ac principalis, pro anhelitu; at tantum auxiliaris, dum principalis non sat est. Ventre itaque non satis distento, mox anhelitus accurtatur, compensare nimirum volens errores, & defectus præcedentes.

58. Verumtamen quamvis ex præfatis considera-

ſiderationibus, liceat anhelandi neceſſitatem majorem arguere; at ſaltem nil convincunt, cur in noſtro Sexagenario ſit arcta anhelatio: in ſano autem alioqui, nequicquam. Cumque Sexagenario pulmo obſtructione careat, prout ex ſuppoſitis ſignis liquet, neceſſe eſt, & ſuam labem aliundè peti, præcipuè, cum ſentiat in abdomine, loco ſtomachi, compreſſiones, ſui Aſthmatis cauſas. Eſt ergo ſuum Aſthma ex Splene male affecto, idque ex Duumviratu, ſuſcitaturque motu acclivi cauſa, (alias dormiens,) ob conſiderationes ſuperiores, quæ regiminis actione, debilem alioqui Pulmonem ſtringit, ſolo aſpectu, nonſecus atque de Aſthmate ſicco eſt narratum. Quo faciunt, latens Comitialis, dolor Splenis poſt equitationem, totius corporis concuſſio equitando, &c. Porrò ut ſecurius judicium facerem, an pulmo per Idiopathiam, an verò per Deuteropathiam laboraret, ſciſcitatus ſum, an Venerem ſibi ſentiret moleſtam. Faſſuſque eſt mihi, antè manifeſtatum Aſthma ſibi Venerem nocuiſſe, à Venere ſenſiſſe frigus in thorace, laxitatem in muſculis, & comminatam ſibi Lipopſychin. In ſpontaneis verò pollutionibus, ſe nil ejuſmodi expertum. Tandem in ſenio, mox à rara Venere, ſtertorem phlegmatum in aſpera arteria, alias ſilentium ſe percipere. Unde certo conjeci, quod cum ab infante lienem à quartana & comitiali infenſum retinuiſſet, ſitque lien Veneris nidus, quod in caſu propoſito, Duumviratus rectà feriat Pulmonem, præcipue robore inæquali peſſumdatum; proritantem, & radicalem Aſthmatis cauſam, in Splene eſſe. Sic tamen, ut pulmo non prorſus culpa careat, licet non primario affectu Aſthmatis laboret? Sufficit namque, quod robore inæquali ſit peſſumdatus, ut Duumviratus in illum ſuam exerceat morboſam tyrannidem: Etenim ſi pulmo, primario affectu Aſthmate laboraret, continuo anhelaret, & difficilem ſpiraret auram. Latet nimirum in Duumviratu tenue virus, hujus Aſthmatis ſicci cauſa, ſopita in ſe ordinario, nec niſi per motum nimium expergefacta: adeoque ſcandendo, citius quam deſcendendo, ob conſiderationes muſculorum obliquorum abdominis prætactas. Nec virus iſtud exhalatione, vapore, aut fuligine tenus, cor & pulmonem ferit materialiter: ſed actione regiminis. Cumque cor palpitet, pulſus inordinatus ſit, ſimulque anhelatio magna atque frequens deſideretur, & locus inter umbilicum & os ſtomachi anxietur, unica de cauſa, unicoque motu, parique modo excita: indubium fit, unicum virus eſſe, quod vitalem cordis poteſtatem, atque pulmonem afficiat. Tum etiam angitur quotannis gravius, manifeſtius, & atrocius, eò quod inſidens Spleni ingratus hoſpes, per ſenium indies fiat moleſtior.

59. Hæcque concluſi mecum validius, quod iſte Aſthmaticus conqueratur, ſibi à multis annis ſiniſtram manum ſubindè ſtupere, & frigere ſubter auricularem in vola, itemque humerum ſiniſtrum, immenſum dolere, levi licet chlamyde gravatum, ſi longius, (etiam modeſtè,) obambulet. *Obſervavi namque lineares omnes, dum præ ſenio lien defungi incipit, anhelare.* Hoc ergo de Sexagenarii Aſthmate dictum ſatis. Unum tantùm hic notabo: nimirum, manum ſiniſtram, in longitudine volæ, penetranti frigore dolere, itemque digitos ſubinde ſtupere à Splenis incommodis, id fieri actione regiminis: Sin autem jubeant Scholæ, id fieri ob cæcos vapores, viam ſaltem ſternant Scholæ, qua eò uſque vadant. Sagittator ergo hujus Aſthmatis eſt in Duumviratu. Scopus vero ejus eſt Pulmo.

60. Eſt ergo duplex *Aſthma*, *humidum* & *ſiccum*. Illud quidem à copioſo ſcreatu nomen invenit, & plerumque fit vitio proprio pulmonis, adeóque continuum eſt, magiſque infeſtat ſtationibus frigida, vel humida, ſenio, debilitati, ac morti affinibus. Siccum verò Aſthma plerumque eſt interruptum. Et prout totum corpus, (dentes uſque,) tumultuosè concutit, cum vitalium confuſione, neceſſariò eſt caducus pulmonis, in quo pulmo ſolus conſtrictionem ſui, ſive convulſionem patitur, quia facit conſtrictionem pororum. In hoc Aſthmate enim Archeus totalis, in radice eſt inquinatus; pars aliqua, (uterus nempe, vel lien, &c.) *primario affectat ſpiritum innatum pulmonis*, actione regiminis. Ideóque ex inviſibili, & immateriali ſubita procella, totum corpus concutitur, & inſpe-

inſpetatæ valetudini rurſus repente reſtituitur.

61. Fruſtra ergo tentantur in Aſthmate ſicco pororum apertiones, neſcitæ hactenus: fruſtraque expectorationes multæ, ac faciles, quia palliativa atque vana ſunt auxilia, quotquot productis, ſive poſterioribus ſunt intenta. Vana ſunt nimirum remedia, quæ tuſſibus adhiberi ſolent, cum tuſſis ab Aſthmate ſicco differat longiſſimè. Aſthma humidum autem, etſi plerumque tuſſim pariat, ut productam mucilaginem expectoret, tota tamen ſpecie à tuſſi ſecretum eſt.

62. Quoniam pluribus de cauſis naſci ſolet. Etenim vel habet vomicam, vel ſecretum aliquod phlegma obſtruens, in ipſo viſcere, vel alicujus frigoris, alteriusvè injuriæ impreſſum ſtigma, undè plures mucilagines procreet, propriumque ſui alimentum corrumpat: ſæpe etiam non tam viſceris malo, quàm Cuſtodis errantis debilitate, ſuſcitantur ejuſmodi mucilagines.

63. Quanquam hoc vitii genus, potius tuſſim quàm Aſthma pariat, facilè tamen coincidunt, in Pulmonis inæquale robur, & obſtructionem ejus. Succumbit facilè debilis Cuſtos, ad oblata quælibet adverſa. Qualia ſunt fumi, & Gas mineralium, metallorum, aquarumque Chymicarum fortium, quæ ſcilicet ipſam viſceris poteſtatem ſic lædunt, ut de cætero non ceſſet, parere continua phlegmata, ex propriis alimentis. Quorum præſentia cogit ejuſmodi artifices luctari cum perpetuo Aſthmate, tuſſi, & exſcreatione. Eſt denique Aſthma partim ſiccum, partimque humidum, quod ſcilicet, propter ſuſcepta Endemica, tenui ſorbitione hauſta, tenerum pulmonem affectat. Idque non niſi oblatis quibuſdam endemicis injuriis, aut alias vitæ ſub inordinatione emergit, & exaſperatur. Tandem Scirrhus, Hydrops, &c. etſi affectus anheloſos pariant, tamen cum graventur alieno pondere, non ſunt Aſthmata. Icterus verò, proprio veneno Aſthma ſiccum profert.

64. Poſtremò, remedia Aſthmati debentur ſicco, quæ Epilepſiæ inveteratæ. Magna autem confortativa, & reſtaurativa tam reſpectu pulmonis, quàm cuſtodis, requiruntur pro Aſthmate humido.

65. Nunc de tuſſi meas obſervationes addam, ob Aſthmatis propinquitatem, & Catarrhi crudelitates. Soleo namque facilè corripi gravedine, ſive Coryza, quod caput mihi ſit diſtillationum injuriis debilitatum, roburque inæquale patiatur. Coryzam autem deprehendi, quoties cuſtos errans, muccum circa, vel intra os ethmoides, ſive ſpongiòſum impegiſſet. Oborta ergo Coryza, ſi eodem veſpere, ſternutatorium ex helleboro nigro, & ſaccharo æqualibus inſpiravero, ſequenti plerumque manè melius habeo. Sin autem inveteratæ Coryzæ id fecero, non ita facilè cedit. Imò profeci tantum illo ſternutatorio, quod innocuè nunc veſpertinam auram tolerem, quocirca nec fruſtra à Poetis indiget helleboro fatuus. Nam etſi vomitiva ſint plurima; attamen helleborus videatur capiti peculiariter prodeſſe.

66. Muccus ergo, initio inſtar aquæ ſalſæ, per nares & fauces, eodem latere, (ſi non utrimque,) ſtillat, quo os ſpongiæ obſeſſum eſt: fauces verò inſuetum muccum ægrè ferentes, ſolent inde cum adjacentibus, mox phlogoſi rubere, & tumefieri. Deinde, muccus craſſeſcit, & flaveſcit: quaſi is, qui oſſi ſpongioſo eſt infarctus, fermenti vice, deciduum continuo inficiat.

67. Cuſtos errans nimirum, ſentiens impactum hoſtem, primo conatur illum, tenui mucco eluere. De tuſſi dicturus, de Coryza incepi, quod hæc, ſi ſit valida, tuſſim proritet, & præcedat: idque ſic perpetuum obſervavi. Primis itaque diebus Coryzæ, tuſſicula quædam ſicca, cum aſperæ arteriæ prurigine infeſtat, quandoque raucedinem facit; at non raro ſolam titillationem in larynge, uno aut altero digito ſubter mentum. Si ſit remedii incuria, flavus muccus, tenax, & multus emungitur, imo & facili tuſſi extunditur. Spes inde fuit, brevi, affectum ſua ſponte ſolutum iri. Creſcit negligentia, inſtatque externa injuria. Interim canalis ad organum olfactus, ſive os ſpongioſum, totum alieno hoſpite obturatur. Inde muccus flavus copioſus, & glutinoſus, per nares, alioqui ſat patulas, effunditur. Mox dein muccus ſimilis per tuſſim exploditur.

Hunc

Hunc autem in pulmone generari, non autem de capite ſtillare in aſperam arteriam, jam de Catarrhis convici: Et addo; quod quantumvis per tuſſim, totum quicquid intra laryngem, ejusque viciniores ramos detinetur, manè ſit ejectum, ſitque liber dein anhelitus: imò attentus, è regione ſpeculi, pluries ſuppreſſa lingua contemplatus ſim, an minima mucilago, caſum in fauces minetur, & ſcreatu expediatur: Comperi nihilominus moxinde, quod ſtertor in larynge, & tinnitus è pectore, obaudiantur, ſubſequaturque per intervalla croceus ac tenax muccus. Imò quò plus tuſſivero, eò labor in tuſſim pronior, & tuſſire plus cogor. Comperi namque aſſiduam ejusdem mucci generationem in pulmone.

68. Secundo, quod Coryza, nedum odoratum; ſed & guſtum lædat, & tollat, licet peculiari organo, diremtum, *ſicut ſubinde non caryophyllum deguſtarem* Didici itaque meo malo, defectum non ſolum verſari circa organum odoratus, ſive in oſſe conſtipato; ſed etjam in vicinum cerebrum, labem ſenſiſſe propagatam, unde nervi guſtativi, contagii conſortes fierent. Quocirca ulterius deprehendi cerebrum, arrepta labe ſic contaminatum, inficere ſuum cuſtodem, qui alterum vicinum cuſtodem in larynge, ſua debilitate afficit deinceps. Quapropter ſic tuſſis è Coryza ſæpe naſcitur, illaque, pro tenore hujus extenditur, promovetur, ac continuatur. Sæpe tamen, eadem injuria, tam cuſtodem cerebri, quam laryngis, pari actione ſimul afficit. Quod autem cerebrum immediate pulmonem, in hanc labem, actione regiminis infecſt, patuit mihi, eo quod præfatus ſexagenarius, ſi mentem ferventiore contemplatione offendiſſet, noctisque dimidium inſomne feciſſet, mox absque cuſtodis offenſione, ſtertorem obortum, phlegmataque ſibi nata, compererit; quæ non ſiſterentur ſubnaſcendo, niſi per ſomnum, prius pacata animi inquietudine. Juris enim œconomici eſt, ſi *Dumviratus* queat caput, pulmonem, aliasque partes male imbuere, quod caput infernas ſibi partes in clientelam ſuam rapiat. Item & hoc obſervari, quod quoties tuſſis è Coryza prodiret, toties remedia, quæ Coryzam ſanant, medeantur etiam tuſſi. Facileque ejusmodi tuſſis dignoſcitur, ex febricula lenta, urina coloratiore, & continua magis mucci eſt tum propagatio. *Eſt namque* febris iſta, male diſpoſiti capitis, ſuamque triſtitiam inferis communicantis. Eſt nempe capitis in hoc prærogativa, quod licet tuſſis Coryzæ ſupervenerit, tamen utraque terminatur ſimul: deinde etſi nares omni prorſus mucco mundaveris, oborta tamen tuſſi, extemplo è nare muccus fluit abunde. Capitis ergo, & pulmonis, magnum eſt actionis ſymbolum. Non quidem, ut caput in pulmonem ſuas ſortes deponat; ſed uti ad olfactus læſionem, cerebrum unà & guſtatum tollit: ita & in ſui unionem, pulmones torquet. Quod ambo viſcera ex uno alimento, conſimilem quoque ambo cuſtodes, eorundem muccum generent, tanquam Principis caſum *fleat vaſallus.* *Tum denique eſt ſtrictior capiti cum pulmone neceſſitudo: quod ambo viſcera conſpirent in regimine cuſtodis inſervientis* ad eundem finem. Hæc ſic radicitus ſunt inculcanda, ut ſanatio ad radices, ad Antecedens, id eſt, ad liberationem oſſis ſpongioſi dirigatur. Siquidem tuſſis, actione regiminis prognata, quæque in pulmone eſt per accidens, ceſſat ſublata Coryza. Tuſſiens ſi ſedeat, minus ſtertit muccus in larynge, flatus eſt liberior, facilior que expectoratio (hinc enim orthopnœæ nomen:) cum alioqui ſi muccus ſuperne in laryngem ſtillaret, properaret magis *deorſum, ſedendo*, quam cubando. Quod *falſum eſt*: ergo & Antecedens. Etenim ſi de capite in pulmonem decumberet, minori moleſtia deſcenderet, & in pulmone reciperetur facilius, quamdiu Coryzæ initio per modum aquæ emungitur: pulmonem inquam, tum facile impleret, & flatum, ſui quantitate interciperet. Atqui initio Coryzæ, nulla eſt adhuc tuſſis, nulla denique ſpirandi difficultas. Ergo non eſt mucci è capite in pulmonem decubitus, in tuſſi. Cæterum de tuſſi quæ proprio plmonis malo, & non à Coryza fit, jam ante tractavi. Quod autem remedia attinet: Soporiferia inprimis, *Tuſſim* & Coryzam ſublevant, quatenus utramque *ſymptomaticam* affectionem ſedant. Tuſſimque ſupero remediis

quibus Pleuritidem. *Sunt* & aliæ denique tusses, nequaquam à Coryza oriundæ; sed à Pleuritide à deleteria aëris, etiam summi frigoris intempestiva *impressione*, quatenus pulmo in sui vegetatione offenditur, non secus atque præ foribus Custos errans. Excrementum autem, quod justo diutius circa extremitates asperæ arteriæ restagnaverit, induratur, & difficilem porrò anhelitum præbet. Pulmoque hujus hospitis pertæsus, dat indicia sui tædii, per screatum vitiati excrementi. Idque si non per tusses profligatur, vel intus in vomicam, atque tabem definit. Vita autem sedentaria hoc malum sæpè attulit. Quocirca suasi semper exercitia anhelitum citantia, quibus excrementa expectorentur, & restagnatio, vi aëris, impediatur. Non sanè alias quàm maris portus, à retrò fluentes aquas postulant, arenam inde eluentes. Nam alioqui sorde subsistente, non potest non pulmo læsionem vegetationis sustinere, parere sputa multa, atque diversa, juxta indolem susceptæ labis. Tusses ejusmodi adhærentem sordem, ac peregrinam habent, aliamque successivè progignunt. Quæ deinde in spirandi angustias Asthmata, vasorum excesiones, & parenchymatis visceris finiunt. Plerique horum defectuum, quia vitalis roboris in viscere debilitatem testantur, difficulter restaurantur: minusque in senio. Asthma vero inde natû tot cataractas aëris clausas habet, quot oscula respirationi dicata. Hæcque est graduum differentia, in majore atque minore respirandi angustia. Sordes vero sive sputa, quæ his prodeunt affectibus, non tam causæ originales tussis sunt, quam producti rationem habent, ad novas continuo tusses. Succrescunt enim semper sibi de novo, eò quod exosus intus hospes non cesset novas suscitare sordes ex ultima digestionum. Tanta nimirum hujus visceri supinitas, & externorum, in Custodem errantem, imperium.

69. Remedia autem, tam quæ Epilepsiam Pulmonis, sive Asthma siccum, quàm quæ humidum sanent, debent esse renovativa, & ad generis amplitudinem assurgere. Quippe quæ restaurationem debilitatis contractæ, continere debent. Hæc nempe sunt Arcana, Paracelsi majora, de quibus alibi. Itemque quæ sympatheticè morbum omnem superant. Arcana namque per omnimodam depurationem morbos quoslibet tollunt: At cum non infundant novum robur parti vitiatæ, ut neque malam impressionem spiritus insiti tollant: certè non nisi per sympathetica, robur perditum quadantenus est restaurandum.

70. Ut autem fructus aliquis ex prædictis decerpatur, Exemplum unum ex ordinariis atque domesticis referam. Senex quidam stertebat mirum in modum; adeo gurgulione canere nunc, nunc quoque stertere videbatur, quod non rarò tota nocte erectus, ac sedendo dormire cogeretur, minusque murmuris, & parciorum phlegmatum ederet sedens, quam jacens.

71. Medentes illum ideo jusculis consummatis, fortiori copiosiorique alimento reficiebant, ne multa exscreatione deficeret, aut Phthisin, quam minari dicebant, pateretur. Melius subter jejunia tamen ac sub quadragesima sensit, quam mox à Paschate. Medentes autem nunc boream, tum vero pluviam accusabant; at non alimenta enchyma & potentiora. Ego vero occasionaliter invisi virum, cumque singula penes me serio computarem, ostendi statim generationem istam phlegmatum, habere domesticam sibi causam in pulmone; non autem, quod superne in pulmonem delaberetur, aut quod pulmo deuteropathia langueret. Quin etiam, ut generatio phlegmatis in ipso fiebat pulmone: ita quoque copia, sive abundantia ejus, non prodibat ex augmento causæ morbificæ, quin potius ex affluentia alimenti boni, & enchymi. Sic ut malum proveniret certissimè, undè bonum venturum hariolabantur alii, qui me cachinno secreto obriserunt.

72. Cumque meam assertionem vino abstergere, & roborare niterer, quod scilicet moderatus vini potus fortificaret, quem excessus ejusdem viri, alias multo sputo obnoxium redderet: At cum nec uno icti telo cadere vellent, descendi ad experientiam quadragesimæ, & Paschatis jam elapsi. Quodque nimirum à

Paschate deinceps copiosius exscrearet, & molestius sterteret. In jejuniis verò vix, aut saltem parum memor fuisset horum. Quapropter ad decisionem quæstionis, proba opus esse dixi, mihique ad minimum tantum deferendum fore, quantum aliis infaustis hactenus auxiliatoribus. Quare sub parciore & duriore cibo (qui esurienti stomacho satisfaceret quidem in digerendo, quanquam non adeò desideratæ cruoris plethoræ,) statim minuta est orthopnoea, quæ dein continuata mediocritate abstinentiæ, noctis tranquillitates dedit.

73. Nam ut malè affecto pulmone, plus excrementosi phlegmatis gignitur: ita quo materia copiosior adest, idem excrementum magis abundat: Quia non fit hoc aliquid, nisi ex materia vicinius disposita. Nec enim phlegma illud, sive tenue & aqueum, sive demum crassius vel tenacius fuerit, nisi ex massa materiæ *magis affinis & dispositæ*. Qua nimirum quoque deficiente, ipse cruor vitalis transmutatur, ac transmigrat in hujusmodi excrementa. Est nimirum latex aqueus in corpore ac per venas omnes oberrans, varias aquosi excrementi larvas suscipiens, & induens ideas: non secus atque aqua, cui cortex tiliæ, vel radix consolidæ immaduerint, mentitur phlegmatis speciem: ipsum quoque ovi albumen, primo die lacteum est, quod mox glutinis spissitudinem spontaneo motu arripit. Quod in Coryza clarius spectatur, ubi qui latex primis diebus distillat instar aquæ salsus, dein sequentibus muccosus evadit. In Phthisi autem, dum è cruore sputum incipit muccescere, primum flavus atque spissus videtur muccus, qui dein cinereus, ac tandem ad atrum magis vergit. Quia tum sunt cruoris transmutati excrementa, non amplius laticis commistiones. Hoc pacto scilicet uterque custos, qui primum è latice fabricat spissum muccum: dein custode errante, statim in aqueam myriam facessit, iterumque *inspissatur*, mox ut error custodis corrigitur. Custos etenim tam Cerebri, quam Pulmonis variis objicitur aeris injuriis ac inclementiis, ideoque laticem undecunque advocat, errore turgidus, ut eum in excrementa, suæ passioni paria, retroire, vel abscedere cogat. Ergo ex massa laticis, formantur ejusmodi muccosa excrementa, cui massæ quandoque imprimitur nocua quædam erroris macula, sic ut liquidior & immaturior cruor, una transmutetur in muccum. Violenter nimirum, ab utroque custode errante, tam in Pulmone, quam in capite, ipse cruor alienatur in muccum, non aliàs, quam cruor in ulcere puris aut saniei formam assumit. Itaque præter custodis utriusque præfati alterationes, singulis partibus inuritur non rara impressio, qua cujusque membri digestio potenter læditur, aut intro vertitur. Quo casu, voco ejusmodi malam impressionem, membri tortorem, digestionis impeditorem, atque alimenti ultimi depravatorem. Circa quem nempe totus scopus atque cardo medendi versari debet. Custos ergo laryngis, tam superius lacessitur injuriis aeris, quam infrà, atque domestica indispositione proprii Pulmonis.

74. *Hæc de massa, dicata Custodibus*, deque massa, irrorata pro ultimo artuum alimento, sic sunto. In quibus quicquid defectu integritatis est vitiatum: id quoque multarum crescit in infirmitatum occasiones. Et quo deterior massa sive materia immediata ex qua, alluerit, eo quoque est potentior morborum indè natorum stimulus. Et per consequens, abstinentia, & satietas multi cibi enchymi, fœcunda sunt, tam ad sanandum, quàm infirmandum media. Non ergo ruit præceps è capite omnis latex, qui etiam specie mucci, *albuminis, saniei, puris, melicerisque nobis imponit*. Nam digestionum aliarumque impressionum errore, contingunt peccata ac vitia in membris diversis faciebus obvia. Quod sanè diligenter ac stylo chalybeato notandum, ubi infirmitatum intenduntur sanationes, atque medelæ. Confirmatur hinc error Cauteriorum. Fontanellæ enim alicubi juvant, non sane, quod descendentem Catarrhi materiam evacuent, alio divertant, diducant, aut trahant; sed quatenus totalem massam minuunt tam laticis, quam cruoris alimentarii. Nequicquam interim fontanellæ, de errore membrorum, morboque ibidem characterizato detrahunt, aut cogitant. Quia destructorem domesticum, sive morbosam indispositionem, non sunt tollendo, aut moderando. Ac proinde nec deci-

decidunt Catarrhi deorsum; sed dumtaxat creantur defectus, à destructore, in parte qua hic habitat, suumve habet objectum, ac regimen.

75. Considerantur hoc passu, ptisanæ, zarzæ, chinæ ac similium, quæ præterquam elementalem, potum exhibent longè alienum à vera nutritione, ciboque enchymo substantiali, atque spermatico. Ideoque non possunt non detrahere de massa imbibitionis. Hæc namque est siccitas, quam Medentes intendunt adducere præfato potu & decoctis. Non quatenus humores descendentes, aut pituitam exsiccent, (madida namque apud Philosophos, non siccant humores:) sed in quantum massam nutritivam cruoris imminuunt, quam plurimo aliunde ingesto cibo enchymo, rursus restaurant, adeoque se reddunt ludicros, per subsequentum plerumque effectum. Possent nimirum parcimonia ciborum plus efficere, quam omni pellis laceratione, aut truculenta ignium ambustione, vel lignorum, radicumque barbararum potu. Hæc igitur quæ dixi, succenturiantur tractatibus de latice, de cauteriis, de custode errante, ac de catarrhis.

76. Interim demiror impensè, quod dulcibus, & eclegmatis illinctuque putarint pulmoni subvenire, hæseruntque circa pulmonem vulpis, quam indefesse currentem scirent, & tussilagine cocta, macerata, bibita, ac variis modis lambendo illincta sanationes instituerent, per media scilicet ad locum affectum nec immediate admissa: & mediatè, sui pristino valore orbata. Nunquam autem cogitarint Scholæ, quod si æger quotidie remedia ipsemet sibi contuderit obtusis sibi naribus, poterit quædam remedia ad ipsum pulmonem attrahere, inspirando scilicet minutulum contusorum pulverem. Hacque methodo sibi queat ad locum affectum immediatè applicare suos balsamos; At frustra: ergo adhuc frustranea amplius eclegmata, ad pulmonem non delata.

77. Itemque neglexerunt proficuum hactenus modum, per quem immediatè fumum sulfuris connectant potui, qui fumus deinceps una cum potu se paulatim explicat in omnes venas: non quidem specie alimenti, sed solius condimenti: non secus atque idem fumus cadum vini à corruptione liberat, & præservat. Nil enim cogitatum hactenus, quo pacto, & viarum socio remedium, quod alioqui per se non penitissimè intrò admittitur, penetrare faciant. Et quanquam per syrupos & eclegmata cernerent in millibus nequicquam profecisse, nisi suæ crumenæ; attamen absque ulteriore disquisitione, eadem lutosa orbita semper hactenus perstitere.

# LATEX HUMOR NEGLECTUS.

1. *Dispositio docendorum.*
2. *Quid intelligatur sub Latice.*
3. *Nomenclaturæ ratio.*
4. *Effectus Introductorum quatuor humorum.*
5. *Distinctio lotii & sudoris à Latice.*
6. *Errores hinc orti.*
7. *Quid Scholas deceperit.*
8. *Implicat contradictionem.*
9. *Laticis nesciti absurditates.*
10. *Serum cruoris, quod sic vocant, differre ab urina.*
11. *Insipiditas & qualitatum indifferentia in Latice, propter usuum suorum amplitudinem & libertatem.*
12. *Primus laticis scopus.*
13. *Alter.*
14. *Tertius.*
15. *Sudor est è materia Laticis.*
16. *Quomodo sudor promanet.*
17. *Sudor morientium quorsum conferat.*
18. *Probatur sudoris exitus in forma aquæ salsæ.*
19. *Quartus scopus.*
20. *Quintus.*
21. *Excusatur Latex.*
22. *Scholarum abusus.*
23. *Partus inscitiæ Laticis.*
24. *Scholæ si non soporatæ, potuissent suum errorem agnovisse per numeros, & pondus.*
25. *Semper Angina delusit Catarrhos.*
26. *Concluditur Laticis necessitas, et si neglecta.*
27. *Sitis quid prodat.*

28. Quid

DE Latice humore unico, & hactenus neglecto dicturo probanda est primum quæstio, An sit, sive quod sit? dein ejus usus, atque necessitates, sive fines ac scopi, quibus inservit. Ante hæc tamen omnia juvat obiter explicuisse, quid illo insolito nomine significatum velim.

2. Enimvero præter unicum liquorem alimentarium apertè & palam cognitum, quem cruorem vocant, innatat ei liquor quidam aquosus, nedum salivæ, lacrymis, sudori, tenui mucco, œdemati, etiam aliis morbis materialiter substratus; sed & variis usibus illustris. Meminerunt Scholæ quidem illius, sub nomine seri sanguinis, illumque tam urinæ, quam sudori communem fecere: At sane ostendam, eundem procul materia, & usibus diversum; ac per consequens non inter excrementa, sed utiles succos referendum.

3. Laticem enim voco, non autem humorem, ut tollatur abusus nominum, postquam sat per librum expressum demonstraverim, nunquam in humana natura exstitisse quaternarium humorum, quos Scholæ per repetitas commentariorum centurias dilatarunt, adeoque humores, ceu actores, in omnium morborum tragœdias introduxerunt. Qui liber intitulatur Scholarum Humoristarum passiva deceptio: ad distinctionem activæ, ne scilicet in pertinacia resipiscentiæ malitiam accusasse videar.

4. Quamobrem præpostera cruoris essentiæ ignorantia, totam medendi tabulam obtenebravit.

5. Itaque cruori partem lotii relictam volunt, post sequestratam adhuc urinam, vocantque tam lotium, quam ejusmodi residuum illius, ipsum sanguinis serum. Illamque indistinctionem indoluit serio, eo quod calamitatis humanæ ærumnosa fotrix esset. Lotium namque, ejusque residuum, quod per sudores erumpit, uno pariter nomine vocarunt sanguinis serum. Cujus tamen præcipuos scopos præteriere. Etenim mox ab ista sua hypothesi deflectunt, dum quicquid extravenato cruori supernatat, non amplius serum, ac bilem, choleram, sive fel, unumque ex quatuor cruoris partibus constitutivis nominant: rem scilicet fictam, amaram, acrem, calidissimamque, in nobis nullatenus seri, aut lotii qualitatibus conformem dictitarunt.

6. Verum quid ex Scholarum confusionibus ejusmodi, adeo fundamentalibus, rebusque tanti momenti, conjiciendum sit, præfato libro ex professo, & ad longum, sum dimensus. Ante me enim illas expugnavit, tanquam expilatæ hæreditatis reas primus Paracelsus; sed admonitæ, recusarunt sapere velle, etsi titionem perniciei humanæ, ad promtius urendum admovisse hortatæ sint.

7. Atque inprimis sat demonstravi, non esse utramq; bilem, ut nec pituitam in natura. Nunc porro ostendere decrevi, non sat Scholis esse, nescivisse laticem ejusque particularem scopū; sed & penitus errasse in ejusdem constitutione,

utpote

utpote quæ à propositis laticis terminis procul recedunt, per lactis similitudinem deceptæ. Quoniam serum nunquam à lacte segregatur nisi post sui lactis corruptionem, adeoque cadaver comparant latici. Denique serum, quod non nisi à lactis caseatione fit, & apparet, erat de nativa lactis constitutione; non item urina aut sudor sunt de materia sanguinis.

8. Ergo saltem in eo fatentur, si quod in cruore extravenato natat, est serum, ejusdéq; speciei cum corpore seroso urinæ: ergo jam serum à bile formaliter distat. Nam quod à re permanente abesse potest, non est de ejus indole essentiali. Adeoque planè implicant, esse de interna sanguinis constitutione, & quidditate: itemque non esse de intrinseca constitutione sanguinis. Ergo absque absurditate, laticem in cruore fluctuantem vivo, non posse jure vocari serum cruoris, multoque minus bilem felleam, partemque igneam ejus.

9. Mandarunt itaque Scholæ, partem cruoris quam serum vocant, sive urinam, potius separatricis incuria, quam essentiæ inexcusabilis necessitatis ergo remansisse in cruore. Quippe non rarus cruor extravenatus cernitur absque sero. Ideoque nec serum, cruore relictum tradunt, quam ob faciliorem transitum trans exiguas venarum hepatis fibras, dilutiorem nempe cruori consistentiam dando. Ideoque dicunt: superatis exilibus istis arundinibus, statim natura meditata est seri separationem, illudque deferri jussit in ultimam lotii thecam. Relinquendo ejus residuum, cruori consocium, ut facilius quoque penetret trans exiles venularum extremarum tubulos. Qua sane doctrinâ, mere excrementitia, polluunt digestionum puritatem: utpote principales laticis scopos ignorarunt, & pueriles usus sero cruoris finxerunt.

10. Ego autem pro basi indubia fassus sum semper, naturæ Parentem non posse frustrari conceptis finibus, nec quicquam lotii, ordinario naturæ errore, cruori reliquisse permistum. Denique, quod quicquid liquidi in substantia sanguinis est, idipsum non esse deconstitutione sanguinis, nec ejus excrementum, sed esse laticem, suis utilem finibus. Nec enim est latex pars urinæ, ut nec pars sudoris. Nam inprimis sal sudoris distinctus est suis proprietatibus, à sale urinæ. Estque latex manifesti adhuc salis expers. Idque non mirum. Quippè urina, jam fermento stercoreo renum, quatenus imbuta, etiam ab eodem est transmutata. Fit enim lotium suis officinis, suisque completur proprietatibus formalibus, ad suas functiones, atque scopos utilis. Differt itaque lotium, nedum à sudore: sed & à seipso quantisper nondum renum fermento, atq; stercoris liquidi intestinorum est particeps. Idque sane nec alias, quam stercus coli, à cremore stomachi differt, vel chylus à cruore. Non inest ergo pars urinæ sanguini nec alimento jam depurato commistum est excrementum actu corruptum, & alterius corruptivum. Nam iste error esset nimis quotidianus, & directus, pro cujus aversione, natura ubique non segniter ita insudavit, quod in nullo passim laboret operosius, quam ut molesta sibi recrementa proscribat ocissimè. Siquidem excrementa cuncta, & singula, jam sunt fermenti stercorei impressione a seipsis prioribus alienata, ideoque non possent non eadem dote ulterius tabefacere, optima quæq; sibi admista.

11. *Profecto* latex in cruore oberrat permistus, non quidem ut pars cruoris, aut residuum lotii excrementum; sed ad varios scopos utilis: Ideoque & laticem vocavi, sive humorem peculiarem è cruore distinctum: est nimirum in se pene insipidus.

12. Et pro primo scopo, contemperat cruoris aciditatem, ut eandem arceat. Potissimum namque post labores, æstus, sudores, balnea, &c. nam in tanta perspirabilitate cruor valde condensaretur, nisi haberet aqueam partem admixtam pro sudore.

13. Alter laticis scopus fuit, sc. dum in omni crudiore chylo, cremore, & cruore, sit aliquod excrementum, & cruor sub digerendo sale excrementitium reservet, etiam dum in purum alimentum convertitur: fuit ipsi proin latex opportunus socius, qui in se reciperet hunc salem, eumque everteret.

14. Tertius laticis accessit scopus, ut materialiter causet, ne ullum densioris compaginis residuum, in ultima alimoniæ evaporatione remaneat; sed simul per diapnæam explodatur, ratione fermenti arterialis (ut supra in Blas humano) vel ratione sudoris eluatur.

15. Sudor namque materialiter nil nisi latex est, cui accessit sal superfluus. Quod apparet. Nam à potu aquæ, aut cerevisiæ tenuioris, mox sudor copiosus æstate profluit: non quidem quod halitu tenus, salsus sudoris latex, per corpus feratur, ut subter pellem salem prius induat, simulque oleosum quiddam:

16. Sed sudor expellitur, in forma aquæ (ut in sanitate,) vel sponte ut aqua profunditur in meticulosis, syncopizantibus, & morientibus.

17 Ubi per impertinens obiter annoto, Quod morientium sudor, non sit tam latex in sui natura, quantum ros alimentarius resolutus, cui mors imperat. Quod patet. Nam statim corporis habitus sidit, prout & in syncope. Habetque sudor ille mirificas vires mortificandi hæmorrhoides, & excrescentias possidet.

18. Porro quod sudor non feratur per calorem, vaporis specie, patet. Nam cum vapor centuplo majorem locum occupet, quàm aqua: tumeret sudando corpus centuplo magis, quam alioqui propria est ejus extensio. Non est enim subter pellem locus vacuus, qui vaporem excipiat; ahenum quoque aquæ fervidæ, nullum intra se vaporem habet, & quem emittit, è superficie tantû exhalat. Non oberrat ergo vapor, sub pelle: sed liquoris sola specie propellitur.

16. Sudor ergo est latex materialiter è culinis partium, per quas fertur, abradens vel abluens sordes, ideoque plerumque olidus, idque magis in morbidis, quàm sanis. Adeoque & in Crisi sæpè terminat morbos, quatenus secum effert sordes pro scopo suo ordinario. Cadaverum dissectiones admiratæ sunt Scholæ; sed sudoris anatomiam nondum per digestiones, fuligines, electiones, admistiones, resolutiones, aut expulsores, introspexerunt.

20. Quintus laticis scopus fuit magis intimus. Etenim cum oculus liquore opus haberet, ut ejus palpebra innocue moveretur, & lingua salivâ eguit, ut masticatos cibos madore temperaret; absurdum autem foret, totum cibum è massa cruoris humectari: idcirco per venas latex delatus est, unde saliva, lacryma, &c. fierent. Nam dum in anginis, & infami Mercurii salivatione, plus justo saliva profluit, alvus seipsa siccior fit.

21. Latex ergo in cruoris massa innoxius vagatur, ad loca opportuna defertur, distributivæ facultati promtè auscultans. Qui quidem secum salem cerebri (ut in gravedine) secum rapuerit; non est tamen latex sui natura noxius, nec illi piandum in culpam, quod ipsi insonti, per accidens, importunè associatur. Pariter licet in morbis obsequiosus abundet, œdematosa crura inflet, id forte contingit. Natura namque se generali nisu, odiosum sibi hospitem parit, cumque excrementis sarcinat, quæ abigere optat. Nocte frigidissima linteamen invenio mane tentum & congelatum à nocturno anhelitu, cujus aquæ quadruplum adhuc exhalavit, ad minimum. Estque anhelitus, æstivis diebus non minus, sed multo magis vapidus. Igitur aliquot unciæ insipidi liquoris è solo pulmone efflantur. Sed non est illa aqua, excrementum pulmonis, ut neque cruoris resoluti materia. Quapropter è latice petitur, sive mittatur à potestate distributiva Archei, sive demum pulmo eundem ad se alliciat. Saltem continuò suppeditatur: quodque alibi præbent glandulæ ministerium, hoc idem præstat pulmonis parenchyma. Adeoque laticis velut scopus est, quod suo madore compescat, ne pulmo dehiscat, siccitate attacti acris.

22. Abusus est (etiam docere, laticem initio Coryzzæ esse crudum & incoctum, illumque dierum numero, per calorem inspissari sub fine digestæ maturitatis. Nam semel expulsus, coqui non exspectat, ut neque sui coagulationem, ut concrescat. Nec latex ab initio Coryzæ sui inspissationem, in vacuo cranio unquam potuit ex pectasse.

23 Ergo laticis ignorantia multa medendo somnia in catarrhis, & œdematibus suscitavit. Turgidis nimirum sero cruribus, fossulam prementis digiti retinentibus, & manè evanescentibus, pituita est putata, nocturna digest one in cruorem versa. Inscitia ergo obsequiosi laticis, fabulas putati rheumatismi peperit.

24. Verùm si semel secum in computum descendissent, vidissent nempè serò, crus, utrumque; 4. fortassis librarum pondere œdematis gravatū. Quod si fuisset (ut ajūt) crudior sanguis, pituitosus

tosus: cũ non sint crura cloacæ pituitæ, à Scholis cognitæ: neque ideò ratio, cur pituita potius in crura decumberet, quam alius ex tribus residuis humoribus, vel quam pituita illa in ventrem, femora, lumbos, &c. decideret. Profectò proportionis justa dispensatio exposceret quotidie 40 fortassis libras, in cruoris non maturi dispendium, in totum consumi. Sæpè pelves, atque matulæ, unicâ nocte salivis replentur, & stragula cum indusiis, madore stillant: quæ nisi è latice petantur, & non è massa vividi cruoris, corruunt quæcunque de cibis, digestionibus & sanguificatione sunt credita. Ipsa nempè Arithmetica, & ponderis statera, Medicastros deludunt, in suis pituitæ figmentis.

25. Sed quis nasutus credet unquam, salivam, lacrymas, sudores, præterque lotium copiosum, ex ipsa sanguinis hereditate peti, absque vitæ instantaneo detrimento? præsertim quod idem chronicos terminos usque perseveret? fingamus enim parvam cœnam, stomachum, ac pylorum, benè munere suo functos, salivationem autem copiosam in angina feroci, exquisitisque amygdalorum gutturis inflammationibus. Certè ista spissior continuaque muccago non è cerebro defluit, faucium jam obstructo meatu, multoque minus è stomacho vacuo ascendit, & sub faucium obstipatione: Itaque linguæ & faucibus opificium ordinariũ salivæ esto, cujus materia è latice petitur, quem juxta sui fermenti varietatẽ diversis larvis commutat. Sunt nempe salivæ aqueæ, muccidæ, salsæ, acidæ, amaræ, tenacesque, fili instar.

26. Fuit igitur necessaria quotidiana laticis copia in venis, promtaque ejus obedientia ad vocationem Archei: nam etsi nutriendo latex sit ineptus, suis tamen usibus accommodus est.

27. Poterant nempe cibi in succum redigi, (quod mures & cicadæ docent) citra potum, nisi & latice ad majora obsequia opus fuisset. Est ergo sitis, præco deficientis laticis, non autẽ cruoris egestas (ut alioqui mandant Scholæ.

28. Febrientium quoque sitis, à sumto potu perseverans, laticem alieno contagio ineptum ad sua munia factum, denunciat. Siquidem quoties amaror, salsedo, nidorve salivam inficit, stomachus apepsia fatigatur, & lingua (indolens alioquin, & nil mali in se habens) ariditate finditur: significatur latex non transire ad venas, debito instructus viatico: quia in ipso stomachi hospitio, ejusve viciniis, ineptus evasit pro suo munere. Non est ergo linguæ ariditas, crustataque ejus sordes in febribus, effectus, sive indicium exhalationis, è stomacho (etiam potum non coquente,) sursum delatæ; sed est defectus laticis deturpati, vel egestate penuriosi.

29. Non satis est laticem, ejusque usus aliquot & officia dixisse, per necessitatum distributionem: Juvat & sua detegere itinera, & exorbitationes commemorasse. Lex enim & necessitas usuum totidem quoque peccata invexere, si non quoque utrimque bina. Cum enim latex non sit de substantia cruoris; sed liquor fatuus, innocuus, concurrensque viarum socius: ideo namque unà cum cruore, per venas fertur: Non tamen est serum cruoris, nec bilis, nec urina; sed post lotii separationem, suam latex recipit determinationem, simul atque intra venarum lares assumtus est. Ac quodammodo *extra catalogum excrementi adscribitur*, dum tam facile vocanti; aut mandanti obtemperat Archeo. Desunt enim latici sal, tinctura lotii, & bilis fictus amaror. Renes namque emulgent salsum lotium, quod jam vel in Mesenterio salem sibi adscivit. Alioqui si quis tenuem & pernoctatam cerevisiam jejunus potet (ut Anglorum est mos) mirum quam subitò, sæpe & affatim mejat. Id est, per stomachum, Mesenterium & jecur transvolet.

30. Habet quoque carnosa pellis, sive membrana, proprietatem attrahendi laticem, ut se, subjectamque intra se supellectilem eluat, multus idcirco sudor confestim sitim propagat. Hincque etiam vulnera synoniæ, sive aquæ glarealis incredibilem sæpe copiam effundunt, quasi latex aptaret eluere conceptam in dolente, maléque curato vulnere noxam. Corporis nimirum extima vestis, sua proprietate, sponteque, sudorem laticemque allicit: ut cum lotuiæ instar esse debeat, calcar vocationis suæ à pelle recipiat. Cujus tractionis lenocinio, ipsa pellis facilè axungia repletur.

31. Cum

31. Cum ergo latex pluribus destinetur usibus, & officiis, sequitur etiam eundem exorbitantem, totidem & plurium adhuc morborum causam fieri occasionalem Salsuginem nempe, acredinem, ac putridi commistiones ab internarum partium sordibus infectas suscipit, multasque ideo ulcerum & exituraum diversitates tolerat. Prout & in pelle suas atque varias prurigines excitat.

32. Errant itaque Scholæ inscitia laticis, quæ hos defectus in jecur insons referunt, ejusque intemperiem incusant, suisque stoliditatis pharmacis insons hepar lædunt. Nec advertunt, quod unica ovis totum gregem scabie infectet, absque jecoris labe ulla. Quodque absterfisse manum linteo, quo scabiosus est usus, scabiem propaget, citra jecoris contagium aut defectum ullum. Quapropter ista Scholarum inscitia, cruorem & hepar ut rea caloris agitant, imò & innocuum cruorem, ideo cum vitæ occurtatione prodigaliter, ac repetitim, sed frustrato eventu effundunt.

33 Sin vero latex intus aliquid ponticum, acidula salsedinis myria infectum reperit, vel cum occulto virulenti fermenti contagio obpignoratum: jam ulcera cacoëthica varia emergunt, ac cauteria ad divertendos catarrhos, falso invenit. Synonia autem tam largo imbre pluit sæpe, quod si cruor vel humor alimentarius, sive spermaticus ros eandem causarent, paucis certè horis homo cruoris penuriosus intercideret, necessariò. Adeoque stupore abundantiæ illius neglecto, quia laticem nescivere, aliò suas nænias falsaque auxilia deportarunt. Saniem ergo vel ichor ulceris nescivit Galenus, an ad pituitam, vel ad bilem referret.

34. Non mirum est autem, laticem in alienam imperii sobolem transsumtum, varias ulcerum excitare catervas: dum cruor diversis serpentum ictibus, morborumque transplantationibus lacessitus, in tam numerosam varietatem exorbitat.

35. Relinquo autem Paracelso suos fontes salinos microcosmicos, suæque indulgeo libertati lubens, etsi laticem ignoret cum Scholis.

36. Latex itaque facile alienam intus qualitatem combibit. Hinc in hydrope, multa sitis, etiam à potu frequenti. Non enim liquoris penuria; sed salsuginis confectione, sitis fit.

37. Mali quoque sudores sunto, si particulares. Nam quod membra singulariter laticem in auxilium vocent, à malo est. Duo ergo præcipuè hic adhuc spectantur, quod latex non tam sua feratur sponte, quam vocatus à superficie, cui destinatus alioqui opitulandæ: tum etiam quod illarum partium sudores earundem defectum testentur. Quapropter injecta stragula sudorem promovent, quia externè adhibita opera vocatur. Atque ideo non rarò frustra propinantur sudorifera, & tegmina multiplicantur: quia tractrix laticis foris languet.

38. Quod si latex abundet, nec à pelle alliciatur, quia aliena labe est inquinatus, ad partes decumbit, & indolentes tumores excitat, si non etiam qualitate sit molestus. In quibus tam balnea quam cauteria subindè opem dedere: non quod tam causam efficientem, quam productum, id est, laticem minuant. Adeoque remedium palliativum & ad posterius applicatum est.

39. Denique tota mali scaturigo hujus, in insons caput humanum, in catarrhos depluos è capite relegata fuit. Cujus causam si erraverint, consequenter debuere & in remediis aberrasse. Memini namque incipientem plevritidem, copioso sudore mox desiisse. Quale est diaphoreticum, è floribus papaveris erratici, stercore caballi, succo bellidis, ac similum adjutorio prolectus sudor.

40. Postremo etiam notavi glandulas insignes, subter axillam, in inguine, & pone aures, itemque in ductu urinæ prope vesicam, ac circa duodenum intestinum, & innumeros pene alias, ad cujuslibet venæ bifurcationem suppositas. Quarum unicum usum, Scholæ jubent esse: ne vasa scilicet lacerationi sint obnoxia. At sane in nominato usu error manifestus adest. Nam frustrà post aures, glandulæ insignes essent, ubi nullus est timor lacerationis, ut neque intus: quia etiam ipsa carnosa membrana non distenditur, adeoque non potuere nisi frustra, evanido usu atque fine, glandulæ ibidem apponi. Id est, erravit naturæ Arbiter in usu glandularum: vel errant Scholæ. Cum nusquam

præfatis locis, quibus glandulæ sitæ sunt, vasa ab invicem abscedere possint. Meliusque ac commodius rupturam vasis tenue ligamentum, quam lacerabilis teneraque glandula præservasset.

41. Ego ubique animadverto perpetuam Scholarum indagandæ veritatis incuriam. Non enim animadvertunt, glandulas præfatas non esse nisi ad emunctionem laticis è venis, ut sudores in habitum corporis dispergant.

42. Quod in lingua ocularitet est manifestũ: ubi glandulæ salivam efficiunt, atque ideò laticem alliciunt. Subter axillas, & in inguine verò sudores proferunt. Non autem lacerationi vasorum prævident. Prius nempe officium est quotidianum. Alterum verò, non nisi insolens, rarum, atque potius ridiculum. Restagnans nempe latex, venas gravat, oppressione, eodemque si liberentur, Archeus velut respirans, novas sibi vires insperato resumit.

43. Itaque laticis ignorantia, cauteria invenit, & sustinuit, Catarrhos finxit, atque inconcinna remedia sive præsidia universalia somniari fecit. Nil enim solidi, adversus morbos pensitatum. Utpote ostendam suo loco, morborum initia adhuc hodie incognita latere: ideoque & remedia esse vana tentamina, nec certi quicquam continentia, nisi specifica proprietate certis morbis dotata sint. Alioquin incertitudo conjecturalis, sibi subterfugia parabit, medentesque credulitas ægrorum munivit. Quod quidem remedium, etsi morbo diceretur appropriatum, non quemlibet juvet. Imo nec purgantia, tametsi indubie alvum solverent, solari ægros propter diversitatem complexionum, humorumque fictorum pertinaciam. Supponunt enim talem videlicet ex humoribus peccare, spectantque postmodum per solutiva eductum; attamen cernunt nil de morbi feritate remissum. Ergo cum deberent ignorantiam in humoribus & purgantibus fundatam agnoscere, reflectunt sese ad varietatem complexionum, & intemperierum incertam ignotamq; differentiam.

44. Quæ sanè si æquo spectentur animo, nõ alio terminabuntur fine, quam in plenam principiorum medendi hactenus cognitionem, inscitiam, & eversionem. Quapropter medentes adhortor, & exoro suppliciter, tempestivè addiscant Medicinæ inaudita exordia, themata, & axiomata insueta.

45. Quapropter hoc loco parum divagari opportunum censui. Etenim ut Atrophiam vidi occasionaliter è latice sustentatam, ita & pinguedo, sive obesitas me spectante, unico bimestri, per potum diureticum, loco cerevisiæ summum abacta est. Pharmaca autem peregrina chinę, zarzę, guajaci, &c. quod laticem per sudores profunderent, ficto mentitoque titulo, exsiccantium nomen acquisivere.

46. Enimvero jam antè demonstravi, omne corpus visibile, quodque elementorum mistura conflatum creditur, fieri materialiter ex solo aquæ elemento, quod primordialiter in rebus constitutis cunctis, se habet per modum laticis, quodque & hic supposuisse, tanquam semel sat probatum, sat est. Dein axioma Philosophiæ habet: Quod corpora non mutentur in invicem, nisi prius reducta sint in primam sui & sequacem materiam. Id enim quantumvis applicari velint metallicis transmutationibus, attamen ex sublunaribus quorumvis notatis transmutationibus, est desumtum. Non tamen, quod velint corpora, in primam materiam Aristotelis, imo nec etiam in primam elementorum separationem, esse reducenda, (nec enim cibos in sua elementa putant remeare debere, ut inde cruor fiat:) sed volunt corpus transmutandum in proximam sui materiam, seu prioris vitæ subjectum retrocedere debere, antequam de transmutationis acquirendæ termino spem fixerit. Quorsum certum esto, cibos atque potum in stomacho assumere naturam chyli, cum retentione qualitatum vitæ mediæ ciborum. Destrui quidem pristinam ciborum materiam, & approximari ad materiam latici, sive elemento aquæ viciniorem: satagente nimirum ad hoc fermento specifico stomachi, non secus atque fermentum hepatis chylum in cruorem transmutat, cujusque comes ac socius, non item pars, est latex. Fermentorum autem in natura adeo discrepantia atque singularia dona existunt, ut quædam viventia ex sola aqua sibi faciant cruorem, carnem, &c.

imo & oleosam axungiam. In Sulmonis namque stomacho, nunquam repertum edulum ajunt piscatores. Sunt præterea animalcula aquatica in aquis salsis, quibus vix aliquid innascitur, quæ semen quoddam potatæ à se aquæ communicant, undè sibi suum corpusculum augent, & sustentant. Adeò ut aliis piscibus hujusmodi animalcula edentibus detur, ingeneratum aquis semen, ad vitam transgressum, & ad vitam mediam participatam deductum. Animalcula autem, quæ ex sola aqua, immediatè sibi cruorem, totamque sui supellectilem patrant, exemplum habent in omni propemodum vegetabili: præsertim in saxosis, arenosisque montibus, procul ab hominum stercoratione semotis, in quibus fortè 60. species resinificarũ arborũ notantur, ex sola aqua pluvia, niveque, sive Leffas saxosi odoris, ex pleno nutriuntur, & adolescunt in summam altitudinem arbores adeò pingues, quod suffocarentur, nisi eandem effuderint circumcirca. Fermentum stomachi in homine facilius cibos in chylum, quam illorum pinguedines transmutat, eo, quod pingue dò remotior sit à latice, sive prima materia, quam sit cibus.

47. Quæ digestio transmutationis in succos aquosos, eo huc adducta est, quò constet, laticem facile concepto in nobis peregrino semine, membrorumque fermento, transmutari in alienam prolem. Adeoque è latice, omnium proxime transplantari in muccum ex excrementosum, jam supra ostendi, ubi memini, à potu æstivo affatim sumto, sputum (quod arida sub siti deficiebat) statim post screari mucilaginosum. Hæc est nova laticis historia, ad Tractatum de Catarrhis referenda, eò quod illius ignorantia, Catarrhis conceptis, singularem confirmationem dederit, ut & concipiendis dedit temeritates.

# CAUTERIUM.

1. *Cauterium nil nisi vulnus permanens.*
2. *Cauterii igne facti nulla prærogativa.*
3. *Nomen Fontanellæ, impostorium.*
4. *Quæ Deus integra vidit bona, à Scholis laudantur lacera.*
5. *Pollicita Cauterii, puerilia.*
6. *Catarrhi negatio, negat Cauterii usum.*
7. *Ridicula tutandis Cauteriis necessaria.*
8. *Thesis Scholarum ostenditur absurda, & impossibilis.*
9. *Quid purgetur per Cauteria.*
10. *Conclusiones nomen contra Cauteriorum statuta.*
11. *Stulta in Cauterio desideria.*
12. *Cauteria quibus noceant.*
13. *Scholarum indistinctio.*
14. *Scopus sive finis Cauterii cessat.*
15. *Mundum per Cauteria circumvenere.*
16. *Cauterio non esse comunionem cum Cerebro.*
17. *Absurda, ad doctrinam de Cauteriis consequentia.*
18. *Unicus Scholarum asylus.*
19. *Responsiones.*
20. *Adiguntur Cauteria in scopulos.*
21. *Quid respondeant Scholæ in difficultatibus posita.*
22. *Multiplicatio, electioque Cauterii, quo ausu surrexerit.*
23. *Histrionicæ aliquot Scholarum nugæ.*
24. *Podagra Medentum ludibrium.*
25. *Stulta Cauteria.*
26. *Frustranea in suis desperatis.*
27. *Nondum à Scholis statutum, quibus casibus juvent Cauteria.*
28. *Casus in quo Cauterium prodest.*
29. *Crudele atque putidum Cauterii remedium, ut antevertatur.*
30. *Cauterium Medico indignum.*

Catarrhi invenerunt Cauteria. Illis ergò de medio sublatis, horum Tractatus videretur frustraneus, nisi initiandis hæc scriberem, diffidens eruditis quicquam profutura mea studia. Quare Cauterii fines, & effectum declarare statui. Cauteria itaque inprimis fiunt igne, ferro candenti, corrosivo caustico, imò ipsa novacula, vel forcipe, aliquid abscindendo. Sat: modo carnosa membrana pertundatur vulnere.

2. Alii vero præferunt vulnus igne, vel caustico paratum illi, quod scindendo potuit: eo quod actuali calore, & siccitate, fluxum humorum melius præpediri putent. Quasi unico momento, ignis ureret aliquid, præter ipsam escharam, aliudve exsiccaret, quod postmodum fluiturum ad vulnus fingunt.

3. Utrobique scilicet in Scholis, magni fiunt somnia. Quippe Fontanella, (sic enim vulnus cauterizatum vocant, ut quasi per fontem morbos exhauriri vulgus credat:) nil juvat, priusquam demta sit eschara, ablatoque prius caloris & siccitatis vestigio: eo quod Cauterii institutio pro objecto habet excretionem, quæ non ante escharæ decidentiam incipit: minusque semper exhalare possit trans escharam, quã alioqui sanam per pellem. Perinde ergo posteriores censuerunt, quomodocunque Fontanella facta fuerit, modo continuum diviserint, & divisum custodiverint.

4. Quod enim Deus fecit integrum, ut esset optimum, Scholis videtur melius fore, si vulneratum servetur. Vulnerari ergo sæpe, vulneraque aperta custodivisse, ad Scholarum sanitatem confert. Mirum sane, quod vulnerari, non transtulerint ad præcepta tuendæ sanitatis, prout nimirum Cauteria, sive vulnera constantia eo sunt relata. Inter vulnerari autem, aut uri, tantum intercedit sanguinis emissio: quæ illo titulo præminere in Scholis deberet, nisi phlebotomiæ fraus se manifestaret.

5. Cauterium esse novum emunctorium, per quod medentes queunt naturam pro lubitu coërcere, ad se exonerandum; non quidem qua fingunt aliàs per Catarrhos defluere, seque exonerare, aut quaquaversus; sed dumtaxat per factum foramen: id est, citant Catarrhos, ut personaliter compareant in loco, ad lubitum Medentis. Lepide sane, si æque verè. Attamen hæc prodigia in tantum profecere, ut pueris etiam ante trimatum jam Cauteria fiant. Ast ego, inprimis semper in Cauterio intuitus sum implicitam blasphemiam, qua Creatorem insufficientiæ in condendis emunctoriis palàm accusant. Etenim supra mille fontanellas incarnari jussi, cujus hactenus, quod sciam, neminem pœnituit. Denique consideravi, puerilem Medentum præsumtionem, quod naturam suis illorum jussibus auscultaturam sibi serio persuadeant: etiam supposito defluxu & procubitu humorum, quem jubent, longè absurdissimum.

6. Ad fundamentum autem meum sat sit, quod nempe nulla sit missio, aut spontanea defluxio Catarrhi. Quo negativo subsistente, vanum fit fundamentum Cauteriorum.

7. Docent namque Scholæ, per fontanellas elici malos, imo exitiales humores, qui alioquin aliò vel mitterentur, vel sponte defluerent. Belle sane, quod natura laxo freno exspectet arbitrium Medentis, & apertionem cutis, ut isthac sarcinam deponat, quam alias in nobilius membrum declinaret. Quasi mittens natura minaretur, nisi carnosam membranam, ubi vobis visum fuerit, mihi vulnere apertam sustinueritis, ut per revulsionem me à furore placaveritis, & à conceptu dimissionis avertatis, væ vobis: nam quod aliàs subter cutim expurgarem, ad nobile membrum, in vindictam retrotraham.

8. *Sed sodes, quo centro, quave fontis scaturigine, malus ille humor paratur?* An in jecore, humorum quatuor (ut volunt) officina? At sane difficilis, longa, & salebrosa via, ut malus iste humor à jecore per venam cavam, adeoque per cor, ad extremam brachii, cruris, vel cervicis pellem deferatur, cruorem non incontaminans, sed ipse malus humor sincerus. Crudele sane emunctorium, quod trans fontem vitæ malum humorem ducit. Adeoque crudelis Medicus, atque Scholæ crudeliores, quæ noxium humorem per cor deferri jubent. Quodsi verò adhuc hodie ignotus malus humor fontem habeat cerebrum: Ubi quæso? An quavis capitis sentina malus ille humor nascitur! an in finibus? vel in pelvi? non quidem inprimis in uteribus cerebri sine præsentaneo necis metu, quotidiana maligni humoris illius fiet collectio, & nidus. Sin vero in pelvi fiat malus, qui anteà bonus fuerat. Jam per nares, atque palatum sponte solita defluet, nec egebit Cauterio. Aut quis ille Corruptor, qui aliqua capitis parte, humorem anteà bonum studio vitiet, ut jam inde deferat malignum, ad partem aliquam intercutaneam, quam Medicus feriri

feriri jussit? Quam obediens enim ille, qui malus humor (mortuum nimirum jam excrementum,) se aliò torqueri & mitti patietur, qui alias, non amplius sollicitus de vitæ œconomia, solo sui pondere situum legi paret? Quod autem malus humor, per cauterium emungendus, non sit vapor à stomacho in caput, per cerebrum, menynges, & cranium translatus, collectusque, & indè dimissus inter musculos externos & cutim: id antè de Catarrhis peremtoriè explosum est. Denique iis concessis, etiam careret essentia, & etymo humoris, per consequens etiam mali humoris, pituitæ scilicet unius è quatuor: nam quicquid semel vapore tenus à stomacho elevatum esset, & in guttas concrevisset, nec spissum est, nec tenax, nec unus amplius de quatuor humoribus factis in hepate; sed esset liquor posthumus stillatitius. Quapropter si humor malus, Cauterii causa finalis, non generetur in hepate, cerebro, aut stomacho, quæ tandem erit officina malorum humorum pro catarrhis? quævè pars mittens, & excelsa, unde ad Cauterium declivius ferantur.

9. Etenim in tanta nugarum angustia coguntur Scholæ fateri, non malum aliquem humorem dimitti ad foramen Cauterii; sed cruorem degenerare in ipso vulnere, labrisque male dispositis. Nam & hoc vulneribus, quibus deficit balsamus, geniale est cunctis.

10. Profectò si Scholæ Aphorismum examinent, *Dum pus fit, major dolor, labor, & febris, quàm facto pure:* cognoscerent, pus produci materialiter ex sanguine, per laborem facultatum, ac consequenter in fontanella, iisdem finibus pus optari. Quo stante, 1. labitur thesis, supponens, per Cauteria deduci malos humores. 2. Puris in vulnere facti eductionem, non esse è centro corporis. 3. Non esse deflui Catarrhi excrementum. 4. Cauteria non purgare malos humores, quæ bonum cruorem in excrementum, cum labore digestivæ facultatis præparant. 5. Cauteria nequicquam facere ad præcautionem maligni humoris, qui topicè fit in ipsis labris vulneris. 6. Pus & saniem, foramine ulceris, non posse retrocedere, ac labi in partem nobilem, multoque minus, cruorem bonum, unde pus fit. 7. Si cruor sit humor malus, antequam ad fontanellam deveniat; natura destinat ergo de cruoris massa, malum aliquem, ad sauciam dumtaxat partem, ut eam nutriat, vel hoc ipsi est ordinarium, in partibus singulis: Jam tota natura vitio laborat fatuitatis. 8. Stultum esse, quod multum puris fecisse, sit bene Cauterium purgasse. Cum istud pus, dicat boni cruoris corruptionem. Adeoque dum homo male valet, fontanella, loco puris, plorat ichor. 9. Si ergo Cauterium faceret ad malorum humorum evacuationem, oporteret melius se habere hominem, dum ichor fluit, quam dum pus fit: quod in thesi est falsum. Hinc ergo rectè infertur, non selectum malum humorem, aut excrementum perniciosum, quod alioquin aliò decideret, evacuari per fontanellam; sed totum istud, sive pus sit, sive tenue virus, nil aliud esse, quam merum cruorem alendæ parti cauterizatæ deputatum, ibidemque vitio partis corruptum: adeoque corruptionem sui, metiri bonitatem, & malignitatem digestionis, in loco fontanellæ. Atque proindè dum Archeus totalis, quoquo modo laborat, major quoque infirmitas digestionis est in fontanella, viciniusque pus est putredini. Et hactenus fontanella, propter potentiorem solito digestionis læsionem ichor plorat.

11. *Scholarum ergò optatus est*, ut de cruore innocuo, pus fiat plurimum & album. Idque vocant benè purgasse, si plurimum cruoris corrumpatur in ultima digestione. Quod si rectè consideretur: jam palam fiet, Cauterium non imprimi ad expurgationem maligni humoris, nec existere humorem malum; sed dumtaxat ad abundantiam sanguinis diminuendam. Adeoque intuitu solius Plethoræ.

12. Unde consequens, non convenire adolescentibus, non remaciatis, non morbo aliquo depressis: ut neque ordinatè viventibus, minimeque omnium, abstemiis religiosis.

13. At nondum distinxerunt, an pus in fontanella sit solius cruoris, sive unius de quatuor fictis? an verò, ex commistione quatuor?

Si prius sit verum, tunc pus non esset ex humore malo, sed ex optimo de quatuor humoribus, adeoque frustranea erit fontanella, atque optimum pus, sive effectus fontanellæ, erit pessimum, cum non esset nisi optimi corruptivum. Quod si malint commentari: quod scilicet cruor non sit ante malus, sed fiat malus, dum à tribus focis secernitur: Saltem tres residui, in ista secretione, erunt cruore adhuc deteriores, & in omnem eventum, non nisi malo fine, fiet fontanella, ut bonum & insontem cruorem corrumperet.

14. Sin verò velint ex quatuor commistis humoribus pus fieri: Ergo Cauterium errat in fine, cum non ad expurgandos humores nocuos, sed ad corrumpendum bonos, sibi à natura non errante, in alimentum dietim missos, Cauterium valeat. Denique, non poterit Cauterium censeri institutum, ad Catarrhi præcautionem: vel alias Catarrhi materia non esset vapor, non etiam pituita; sed ipse cruor, quem fontanella in se corrumpit. Pus namque non è pituita; sed de solo fit cruore, ut fat in Scholis edoctum est. Itaque per essentiam puris, benè indagatam, in materia & efficiente, cessant fines Cauteriorum, Catarrhorum, & humorum malorum expurgationes.

15. Enimverò sublato quovis symptomate vulnerum, in Cauteriis, & supposita valetudine, necesse est, quod continui solutio in fontanella pus proferat, idque non defluat aliunde; sed in ipsa sit parte generatum. Archeus quoque, proportionaliter tantundem quotidie cruoris partibus dispensat, quanto pro sui nutritione opus habent. Ergo pus est cruor vitiatus in illa parte qua vulnus est, effectusque vitiatæ ibidem digestionis. Vitiasse ergo partium integritatem, continuitatem, atque digestionem, cruorem denique in pus convertisse, idipsum est in Scholis reputatum, Catarrhis obviam ivisse: sive à capite (undè omnes Catarrhos originaliter petunt,) humorem excrementosum (qui alioquin ad partem nobilem comminatus erat decumbere,) per foramē Cauterii extraxisse: sive interim capiti, cum parte vulnerata sit consensus, vel non: perindè enim est, modo cutis faucia detineatur, sive humor ille excrementosus, sit cruor, sive pus fiat, vel sanies; perindè, modò per trita vocabula Catarrhi, præcautionis, derivationis, revulsionis, & fontanellæ mundo sit circumventum. Contueor enim hornotinum infantulum, jam dentientem, ac pati febrim, spumam oris, atque indesinentem salivam: ac tandem adesse tormina, & secessus ex viridi-flaventibus. Saltem dens ille est capitis pars: quapropter diarrhœa erit Catarrhus capitis. Ast quis est dentis erupturi, vel tumidæ gingivæ consensus cum intestino? quævè potestas ejus gignendi, immittendi Catarrhi, è stomacho infantuli ad caput? atque indè in Ileon? quo jure stillatus è stomacho vapor, fiet æruginosa bilis in capite? fortenè ab vitæ initio jam bilis officina migravit ad caput? An Cauterium posset (si infans esset tolerando,) diarrhœam porraceam in se assugere? paucisque puris guttulis compensare aliquot librarum bilem porraceam? Cur fabricat infantuli stomachus Catarrhum, propter dentis dolorem? Cur mittitur in intestinum, & non ad dentem dolentem? An nondum cernit lector, diarrhœam non esse Catarrhum? Sed indignatum Archeum ubilibet, in intestino promtum esse, ad transmutandum alimentarium cremorem in excrementa, quæ à Scholis putantur bilis, pituita? &c. Si itaque diarrhœa non sit Catarrhus, possitque Archeus indignatus transmutare quidlibet in infestum liquorem, si modo gingiva affligatur; an non poterit quaqua versus se exonerare per statuta emunctoria? nec præstolari apertam pellem caustico.

16. Ah crudelis hebetudo ferocire Scholas fecit in mortales sibi agnatos! Neque enim considerant, quod in mulieribus, & obesulis, carnosa membrana sit circa ordinaria loca Cauterii, mera axungia ad duorum saltem digitorū spissitudinem, quibus tamen personis frequentiora, magisque proficua, persuadentur Cauteria. Quare, etiam vix in medietate axungiæ fundus fontanellæ erit. Non est ergò via, qua è cerebro, vel inter cranium, & cutim, ruat malus, Catarrhi proscriptus humor fictitius, per medium adipis.

17. Sed quis demum humor ille solitarius, suo

suo qui peccato à parte mittente proscriptus, per axungiæ substantiam, impermistus descendens, in pus degenerat? Si sit exhalatio vaporum è stomacho, cur non erit frequentior junioribus, & calidis stomachis, quam debilibus, senibus & frigidis? Quo pacto aqua ista, è vapore stillatitia, formam puris induet? Quomodo per cerebrum, menynges, & cranium, festinabit invenire factum foramen à cauterio, ut isthac tantum defluat, & purgetur? Cur centies non prius in auras vapor evolat, antequam ad locum cauterio lubenti designatum pertingat? Quomodo aqua scandens à stomacho, jam erit cruor, & puris mater? Quomodo cruor (materia puris, juxta Galenum) erit Catarrhi materia? Quare cruor redigendus in seriem malorum humorum, qui nondum contaminatus, à natura dispensatur ad locum vulneratum? Quare, facto vulnere, cessabit natura damnatam materiam, per & in loca sibi consueta, deturbare? An enim aperta, ad medentis lubitum, cute, fiet dein viarum nescia? An forte laboravit tantum, ut exitum alicubi repereret? eoque jam facto, deinceps in obsequium vulnerantis veniet? Itaque falsa sunt hæc quatuor nempè, pus esse materiam Catarrhi: Catarrhum esse materialiter è stomachi vapore: Per fontanellam excerni materiam catarrhosam; hancque in partem nobilem diverti, nisi per foramen revellatur aliò.

18. Unum saltem Scholæ habent aufugium, nimirum, quod Cauteria, in morbis chronicis, itemque in pinguioribus, & plethoricis, non rarò profuerint. Ergo necesse est, malum saltem humorem, facto vulnere purgari, corpusque exonerari.

19. Cui subterfugio dico: Materiam Catarrhi, essentiam, modum, vias derivationis, & affectum, itemque malum humorem, & fines Cauterii, ficta esse somnia, turpis ignaviæ & ignorantiæ vela. Adeoque eventuum exempla, non sat esse destruendis apicibus veritatis.

20 Quid si cauteria juverint quandoque: id saltem non è radice & essentia Catarrhi, in se nulli penitus: ergo si profuerint, fateantur Scholæ, prodesse Cauteria à mediis, & finibus, sibi ignotis; seque conjecturale remedium, incertum, & per accidens, tanto encomio extollere. Etenim admiratæ merito sunt, Cauteria profuisse ab eventu: Si enim aliquis affectus, sponte, vel dierum mox maturitate, cessurus perierit; An proin jus sibi natum autumant, ducentos miserè torquendi frustra, si uni per accidens cauterium non fuerit infaustum.

21 Quidsi in adversum, historiæ multorum conferantur, quibus Cauteria male cesserunt: confestim ajunt, non sumus Empyrici, nec exemplis movemur. Rationales enim sunt Scholæ, nituntur que præterea Veterum authoritatibus. Idque sic alte intonant, quoties rationibus destitutæ, & experientiis convictæ, desinunt esse Domini expertissimi, nec per contrarias suis experientias, flecti volunt. Ad rationes autem anteriorum confugiunt, quas luridas, ignavas, *falsas, & primo vestibulo cespitantes*, ostendi.

22. Siquidem cum deprehendissent Scholæ, aliquos forte fortuna sensisse juvamē post Cauterium, mox seton, sive funis per cervicis pellē traductus utrimque, creditur ophthalmiæ, lippitudini, imò ipsis catarrhactis, & vitiatæ digestionis oculorum remedium. Cauterium in opposito crure, creditum est dolori Ischiadico medela.

23. Tentarunt varia Cauteria, fabrique ferrarii longam fecere supellectilem, ustiones etiā Arabicas, (*stercore nimirum non nisi hircino, frixato in sartagine,*) *in pollice pedum eminus, ischiadicis, & arthriticis* instituerunt. Histrionicas nimirum medendo ubique nugas, & somnia pro veritate venum dedere.

24. Sed admiratæ tandem Scholæ, quod unica Arthritis Catarrhis deputata, riserit cuncta illarum theoremata, & Cauteria. Videlicet falsum ostenderit, quod Podagra defluente fieret Catarrho, quodque Cauterium esset irritum commentum, derivationis & revulsionis pro humore decumbente.

25 Delira quoque Cauteria in tabe, defectibus pulmonis, capitis, oculorum, renum, Catharrhosis nempe defectibus inanibus, adeoq; lanienam, cum impostura *magis admiror*, quàm vana tentamina æmulor.

26. Sic namque in epilepticis, citra spem sanatio-

nationis, Patavini, Hetrusci, & Montispessulani, candens ferrum usq; ad cranii futuram adigunt, promittuntque fumos epilepticos, è cerebro isthac cessuros, non ut paroxysmi durationem saltem minuerent; verum ut sæpe de cætero suspenderent. Sed hæc ægri tolerant, spe surda valetudinis: at sine exemplo. Nec semel expendunt, somniatos halitus non afficere cerebrū, defectu exitus; sed vice versa, morbi tēpestatem cau'æ concitent, antequam ad comarum cutim pervenire queant. Quapropter luridam & vanam esse Cauterii operam & opem, quæ inchoat à posteriori, sanandis morbis.

27. Nondum enim à Scholis determinatum, quibus affectibus Cauteria conveniant, eò quod raro, & per accidens tantum juvent, adeoque quod impossibile sit, stantibus hypothesibus suis, Cauteria fore proficua, idcirco etiam rationes, modos, media atque scopos Cauteriorum, invenire.

28. Cæterum posthabitis Scholarum decretis, de Catarrho & Cauterio, facilè quoq; inveniri potest casus, quo Cauteria juvent. Enimverò propter innovationes cruoris necessarias, singulis lunæ stationibus (prout de lunari tributo alibi:) videlicet quicquid de veteri cruore, supra præcedentis lunæ periodum, abundanti, fuerit residuum; id totum vel in adipem, vel in excrementum ultimæ digestionis facessere debere. Quod quia per Cauterium, supra quotidianam Diaphæresin dissipatur, & educitur, idcircò corpora obesa, edacia, plethorica, & sedentaria, juvamen subinde à Cauterio sentiunt, & non alia: Eò quod cruoris massa, versus justum pondus & proportionem requisitam dematur: cujus abundantia alioquin Archeum, partes, harumque digestiones, & distributiones, onerat, & aggravat. Hactenus namque præcavetur mali instantis formido.

29. Totum ergo Cauterii speratum beneficium, situm est in contemperatione abundantiæ cruoris, per hujus quotidianam atq; minutulam diminutionem. Crudele aliàs, & putidū Cauterii remedium, quod exercitio, justa parcimonia, vitæque temperamento, anteverti facile potest. Quicquid parcior victus mederi nequit, non speretur per Cauterium levamen adferri. Eadem namque, quæ ad vitæ sanæ & longæ contemplationem faciunt, excusant Cauteria.

30. Palliativa saltem, semper est Cauterii medela, & tantum in aliquibus, hactenus nempe Scholis medicis indigna. Etenim dici solet, nisi continuetur fontanella semel impressa, metus grandioris mali incutitur. Sed mera Scholarum esto ignorantia, quæ Cauterium, in omnem eventum, non ad prius, sive ad causam, atque radicem morbi; sed ad posterius sive productum applicarunt. Quod nusquam fuit mederi ex condigno. Nescitum est ergo à Scholis adhuc, quibus thesibus, & morbis, cura hæc Cauteriorum palliativa valeat. Quia fortè fortuna, ac duce ignorantia, tentarunt omnia, tentantque modo. Sic ut alternatim jubeant, si non heic, non ibi, nec repetitum Cauterium juverit, nec multum puris & saniei effundatur: consultò claudantur Fontanellæ.

## VOLUPE VIVENTIUM MORBUS ANTIQUITUS PUTATUS.

1. *Gutta falsum hujus morbi nomen.*
2. *Podagra quotidie increbrescit magis.*
3. *Podagra mox distinguet electos Medicos ab aliis.*
4. *Propria Podagræ.*
5. *Scholarum inconstantia.*
6. *Podagra calida non differt per speciem à frigida.*
7. *Hæreditaria, non saltem est à Catarrho.*
8. *Determinatio sigilli in semine, qualis?*
9. *Characteris, cum semine corporeo diversa sodalitia.*
10. *Catarrhosi nil in Podagra.*
11. *Cur abusiva Scholarum remedia, & præcautiones.*
12. *Quantisper erunt infausta medelæ.*
13. *Podagram non esse in pede, ut neque Chiragram in manu.*
14. *Modus fiendi in Podagra.*
15. *Cur perpetuus Podagræ locus sit, inter ossium contactus.*

16. Cur

ARthritis, Articularis morbus, Podagræ nomine intellectus, ita Catarrhis tributur, quod multis Europæ nationibus vocetur Gutta, per Antonomasiam. Cui etymo adstipulantur ægri, operamque suam tantæ mortalium cæcitati dedere: eo quod sibi videantur alicujus stillæ lapsus inter ossium connexus sentire. Scholæ enim, quæ universum docere præsumunt, ab indistincto vulgi sensu didicisse gaudent, simulque sine indagine euntes, catarrhosæ factæ sunt.

2. At cum jam totam Catarrhi fabulam everterim, detegam etiam errorem sensus vulgaris, in Podagra. Quod aliàs fieri non posse censui, nisi ab ovo Podagræ scenam exposuero. Podagra primis stetit seculis incognita, licet genus humanum vel à mundi incunabilis in omnem deflueret luxum. At sensim in hominum debilitatem crescente ærumna, primis saltem Scriptoribus tam fuit rara, quod illorum calamo vix digna censeretur. Magis verò deinceps invalescente mortalium carie, luxu maximè dissolutos, primum adorsa est. Hinc namq; Veneri, Bacchoq; emancipatorum, lues credita, in nostros usque dies. Verumtamen cum jam operarios, & maximè abstemios Capuccinos, frequenter infestet, omen feci, mox passim florituram populariter Podagram, nisi nostri misertus Deus, hæreditariam partim, partimque acquisitam cladem anteverterit.

3. Denique & indè præauguratus sum, Podagram fore, quæ post Quartanam indicium latura sit, inter electos & putatitios Medicos. Nam dum semel radices jecit, non solum vitæ comes adsistit; sed in seros quandoque nepotes transfertur inexorabilis. Adeoq;, ut multipliciter propagationis suæ fæcunditatem in futurum erectura, Medicastros spernendos distinguet.

4 Multa enim sunt, quæ hæc morborum Princeps, sibi servat singularia. Nam præter pervicaciam, non solum per parentum genituram, in aliquot generationes succedit, sed & insuper, in patientia exspectat triginta & amplius annos, antequam prodeat. Quin etiam Generans, nondum podagricus, suæ hæredem Podagræ sæpe constituit, eodem fere anno, quo pariens, post generationem, prima Podagræ initia passurus est. In parente ergò silens, noadumq; lues nata, generat ante seminis sui justam maturitatem, quod aliis in natura seminibus denegatur: quasi humanæ naturæ labefactatus ager, sponte propria, Podagram jam gignat. Transeo, quod calculos, cretam calcemve, alienis à Duelech initiis, proferat, & monstrum petrosum extra solitum locum, & debitum, hominemque suis mutilatum membris, & truncum, à tam superba structura in monstrum deformet.

5. Scholæ enim extra controversiam, Podagram defluxibus donant; at nondum definitũ ab illis, an Catarrhus ille à stomacho sublatus sit more aliorum; an verò à jecore, per angusta & impeditissima venarum receptacula, Catarrhus tam heteroclitus, deducatur per venas, non quidem rectà, quà desinunt venarum oscula; sed insuetis, solique naturæ cognitis viis, inter arthrosim & ligamenta sistatur. Ego verò de fabulis parum sollicitus, utramque

que opinionem decertare sino. Pudendum est interim, causas morborum tantum problematicè disseruisse, & disputabiles reliquisse.

6. Interea certò scio, Podagram, sive per parentum semina labatur in hæredes, sive demum proprio vivendi errore contrahatur, unius & ejusdem speciei esse cum omni proprietate illam stipante. Nec referre quicquam, sive calida infestet, doleatque immensum, sive denique segnior mitiorque frigore censeatur. Siquidem ista sunt vexilla graduum, quibus materia insignitur; non autem variant ejus essentiam.

7. Scio tum etiam, atque didici inprimis, hæreditariam saltem Podagram non derivari è Catarrho: si in semine, hujusque constituto, per triginta annos insensilis latuit. Enimverò cum in semine, externi nil contineri queat, quin eò ipso fœcunditatem prolificationis amittat: certum esto, nil catarrhosi in semine permanere, nullique materiæ hostili ibi locum esse.

8. Ratum est ergo, in semine, nil præter characterem sigillumve rerum in constituto agendarum remanere: illudque sigillum ne quidem esse tanti, ut fertilitatem seminis excutiat, si inde morbus hæreditarius in filio aut nepote resurgere debeat. Denique, nec potest istud sigillum in semine fœtum monstrosa deformatione fœdare, quanquam alii seminum characteres, pro indole sua semen figurent. Quocirca, etsi Podagræ sigillum revera insit semini, dormit tamen, silet, latitatque, *in decursu figurationis*, ac tantisper, dum tandem nacta materiæ maturitatisque opportunitate sese explicet. Est ergo Podagræ character in semine, tanquam vita prima, cum determinatione silentii, ut dormiat usque in paroxysmum primum, velut hirundo tota hyeme. Virtus ergò formativa in semine, nondum defectum suum sentit: ob camen materialis indispositionis Character siquidem in semine, non natus est generare suā Podagram, ante sui maturitatem, quæ characteris maturitas subinde non nisi in nepote explicatur.

9. Equidem licet arcta sint humani seminis cum semine Podagræ connubia, ut velut indissolubilem unitatem inposterum spodeant; attamen certum est, morbos non radici speciei adhærere, nisi cui à conditione creati insunt, (ut Epilepsia Alci, hirundinique:) sed duntaxat initiis individualibus, quibus velut per accidens alligantur.

10. Ideò si catarrhosi nil, in semine Podagrico, actu insit: ergò neque etiam in Podagra indè oriunda. Cum effectus proprii suis semper causis respectum referre debeant. Denique si Podagra hæreditaria careat catarrho, ergò etiam quælibet alia. Cum unius rei in specie semper sint eadem specifica constitutiva initia.

11. Porrò si labefactans character ille podagricus tam insigniter domesticus sit semini, tam intimè ipsi socialis, tam patienter suspensus dormiens, totque annorū circuitibus ac tempestatum procellis ineluibilis, omninò necessum censui, eundem spiritui vitali copulari. Unde primum liquet, frustraneas cruoris & fictorum humorum putatas subductiones, ut præcautioni Podagræ eatur obviam: quippe non est cruori character Podagræ ille commistus, at benè moderatori partium solidarum. Mutatur nimirum multoties cruor, totaque alimenti supellex, ante Podagræ hæreditariæ venturum adventum.

12. Pariter indè consequens est, si Podagræ Character, vel cum parentum semine translatus in fœtum, vel per inordinatas vitæ procellas adeptus, sit causa connexa, & efficiens Podagræ, adeoque sit is vera Podagra formalis: fabulosum esse, quicquid de Catarrhis guttisque commentum est. Dato namque absurdo, quod Catarrhus depluens faceret accessum Podagræ, saltem quicquid telorum in hunc morbum est retortum, id totum ad effectus productum posterius, sive fructum directum est; nil autem ad causæ succisionem. Atqui cum causæ veræ in Podagra, Scholis fuerint ignotæ, stabuntque ignotæ, quantisper deliria humorum prævaluerint: necesse est, infaustas ac crudeles medelas hactenus in non visum scopum delibutas.

13. In digito namq; non est Podagra? at duntaxat pomum, sive fructus radicis. Ideoq; etsi digitū abscideris, non proinde Podagrā sanaveris. Hinc enim duo sequuntur: Prius quod Podagra immediatè consistat in spiritu vitæ, neque ideò fructū Podagræ esse Podagrā, sive radicem ejus. Alterum,

Alterum, quod Podagra non defluat materialiter, sive (ut volunt) humore tenus, catarrho pons ad juncturas.

14. Quapropter si progressum podagræ, in fieri esse explicuero, arbitror, ab ingeniis liberis, necdum ullo præjudicato contaminatis, assensum iri. Principio etenim, postquam character podagricus seminalis est constitutus, (perinde nunc esto, sive à semine parentum inoleverit, seu demum vivēdi ametria sit comparatus:) necesse est eum, juxta legem fati, rerumque vicissitudini parentium, habere præscriptos durationis suæ limites, tam in emergendo, quàm in continuando. Dum itaque instat initium hujus motus podagrici, confestim spiritus vitalis, corruptivo characteri obtemperans cliens, induit aciditatem fermentalem, prorsus sibi hostilem, atque nobis exoticam. Denique, pro-ut aciditas omnis, tam in cruore, quam carne, demonstrata est putrefactionis initium indiciumque continere: hinc fit, quod natura, persentiens illam aciditatem in spiritu, quam concepit ex semine, sive charactere podagrico, confestim excitet febrim ephemeram, ante Podagræ accessum.

15. Mox quoque loco, sive utero proprio (scilicet ubi duo se simul ossa contingunt,) persentitur dolor: leviusculus primum, deinde vero quasi ardentis stillæ. Auctus, deinceps dolores, ardores, ac tandem sæpe tumores excitat. Tum nempe conceptus in spiritu acor, spiritu di fermentatione, activa nimirum alteratione, inquinat gluten spermaticum, quod inter ligamenta & ossium congressum est. Jam ante demonstravi, characterem podagricum indole sua natum esse, inficere, & transferri cum semine, (prout nimirum Mercurius inficit os, atque dentes; saliva autem canis rabidi, cerebrum:) tanquam hospitio, in quo per longam sæpe annorum seriem latitet. Quapropter vi symboli consonum est, characterem podagricum, primordialiter respicere spermata. Veruntamen cum natura tota sit sexu anxia, & conservandarum specierum sedula conservatrix, atque salvatrix, peculiariter, quantum potest, prospicit, ne character ille speciem inficiat, neve in testes procumbat. Quocirca, non potuit saltem præcavere, ne pro sua indole infectet immediatè liquorem spermati finitimum, quem Paracelsus synoniam vocat, ubertim inter ligamentorum capsulas, ossiumque contactus effusum.

16. At sub illo momento concubitus, Podagræ character alioquin obdormiens in spiritu Archeo, sub tanta libidinis agitatione excitatus, cum spiritu unà semini contemperatur, anomalo planè modo, quod natura, tum regendis habentis impotens, non potuit cohibere, quin venenum characteris, libidinosum semen fermentaliter inficiat. Itaque cum regulariter semen, sive character Podagræ spermatica contaminet: ideo quam promtissimè synoniam, quæ nusquam solitaria occurrit, quam ubi duo ossa se mutuo tangunt. Hinc locus sive nidus Podagræ in articulis.

17. Quæ cùm jam constitutis causis succedere debeant, saltem natura suæ conservationis indiga, non sinit characterizatum spiritum inficere synoniam, nisi procul dissitis à corde oris. Hinc namque Podagræ, & Chiragræ nomen mutuatum. Sed tandem, ubi morbus vires acquisivit eundo, & natura suas amisit; etiam propinquiora loca infestat Podagra.

18 Conceptus itaque Podagræ acor in spiritu, est potentialiter, atque in semine, absque actuali acore. Prout nempe semen pyri, gustum fructus non exhibet.

19. Dum verò tempus maturitatis instat, actuatur aciditas in spiritu, huncque contaminat, qui parvo spatio dein contaminat, qui parvo spatio dein contaminat suo fermento synoniam. Non secus atque odor testæ acidæ, paulo post, recens lac infusum coagulat. Interim autem dum hæc intus contingunt, totus corporis Archeus in se alteratur. Norunt namque Podagrici plures, sibi instantem accessum prædicere, ex mutato excremento, intra pedis digitos nascente. Quod sanè non defluxum tam humoris, quam ipsissimam sudoris laticisque alterationem prodit. Synonia ergo, ex quo semel acida devenit, non potest non dolores ciere. Quapropter majoris atque minoris aciditatis ergo, tantum distant

Aaa 3 Poda-

Podagræ dolores, calores, immanitates, proprietatesque.

20. Est autem Synonia, mucilago quædam pellucida, qualis vitulo mactato, amputatis pedibus, è tibiis stillat.

21 At mox concepta aciditate, Synonia grumescit, caseiformis, & opaca fit: adeoque & indè inepta redditur, ut juxta solitum tenorem sanitatis tota exhalet, absque capitis mortui residentia. Fitque hinc degener morbosus partus infelix nodorum mater. Suffert enim tum aquosarum partium difflationem, retentis, ex opaca & indurata Synonia, residuis. Hinc illa monstra, calx, & creta.

22. Est igitur acor ille, doloris causa, dolor vero, causa effluxus cruoris vicini, boni & insontis. Non est autem affluxus cruoris, defluxus è capite, aut jecinore, eo missus per ambages viarum intellectui impossibiles. Ac licet incautos sensus decipiat, videanturque sentire defluxum supernè; sensuum tamen dumtaxat sunt fallacia judicia, prout dolente dente, in totum capitis latus depluere videtur argumentum causæ dolenti. Non secus atque ad dolorem Paneritii, glans sub axilla apparet. Topico enim remedio, Odontalgia abit, vel eradicato cessat, & glans evanescit, ubi digitus dolore levatur.

23. Hæc est origo & radix Podagræ, hicque fiendi modus. Qui sanè per juvantia & nocentia confirmatur. Non sanè quod istud axioma approbem, in se pudendum: aut quod indè indicationes curativas desumi velim: sed quandoque admissi errores, errantes instruunt, judiciosos in charitate sapere volentes, sicut bona remedia bene operantes confirmant. Ideoque quicquid subtilem aciditatem in spiritu principiat, maturat, auget, aut promovet; illud etiã Podagræ accessus stimulat. Cujusmodi sunt vina alba, acidula, parum vini, multum aceti continentia, largius hausta; Itemque quæcunque sunt corruptiva laticis, ut Asparagus, &c. Pariter quoque, quæcunque acorem, è spiritu vitæ, ac latice, ante accessum demunt, introsumta, vel foris apposita, accessum amovent, antevertunt, vel præservant, saltem mitigant dolores, nodosque inhibent.

24. Ast in sanando Podagram, non est spectanda aciditas producta, (quæ fructus & posterioris vices habet,) sed meditandum est, quomodo è spiritu vitæ, character seminalis Podagræ sit abolendus Quo alias persistite, nil actum est, electo Medico dignum.

25. Neque enim ad intima spiritus vitalis scrinia, quivis tabellarius accedit, nisi legatus amicus. Ideoque purgatio per Arcanum corallinum, Podagram in sui semine interimit. Non est autem Arcanum istud, color sive tinctura coralli, (ut rerum Chymicarum ignara turba, irridendo interpretatur:) quia apposita verba Paracelsi, (quod de essentia auri est) aliud sonant. Non etiam auri color, sulfur aut tinctura, alvum subducunt; sed Arcanum hoc, est materia metallicum: colore, corallinum: sapore, melleum: & essentia aureum. Non quidem, quod unquam fuerit corpus malleabile; sed est auri horizon, inconclusum corpus, & fixum: cujus sulfur dulce est, & nostris constitutivis commistibile. In hoc sulfure enim, omnes vires Solis congregavit Omnipotens, cui soli omnis debetur honos & gloria. Qui me intelligit, rarus est; attamen scit, quod quæ de Podagra dixi, sint vera.

26. Verumtamen cum non sat dicatur, quod non sat intelligitur, juverit fortè, Podagræ ortum, & progressum in Epitomen repetiisse.

27. Queruntur inprimis Podagrici, se pertentire humoris ardentis defluxum. Atqui, jam sat superque docui, nullum in natura unquam fuisse humorem nostrum, præter cruorem, laticem, & secundarium sive nutritium alimentum: ac præterea degener excrementum: nullumque horum defluere, multoque minus defluxum sentiri posse: Humorem nusquam nisi in Galenicis libris exsistentem. Ergo in supposito sensationis, necessarius error est.

28 Itaque Podagra est character morbidus, seminaliter in spiritu vitæ insertus, qui suæ maturitatis terminis fructum acidum fermentalem gignit, spermaticis partibus confermentabilem.

29. Non exsistit ergo podagra, in cruore, multoque minus in excrementis. Verùm Podagrici primum agitantur in præcordiis, & tam internas potuum atque ciborum, quam exter-

nas aëris vicissitudines sentiunt, imò & sæpè has futuras præsagiunt.

30. Quare patiuntur febriles motus primum, circa officinam spiritus vitalis, ac quidem paroxysmi initiis. Etenim primi motus è præcordiis ascendunt, sedem animæ sensitivæ adoriuntur. Conceptus namque in præcordiis character, Lunæ atque Mercurii typos explicat: atque deinde in corde perficitur. Formatus autem sive maturatus character, spiritum ibidem febrilem induit, quatenus inficit. Qui simul atque acorem symboli vitæ sive fermentalem concepit, motu febrili abigitur squallens, & ad loca destinata (crudi videlicet spermatis in synonia articulorum,) febriliter defertur. Spiritus, inquam, sic infectus, & non humor (quod notandum) synoniam in se transparens, eum aciditate fermenti coagulat in grumum opacum. Adeò ut præ ponticitatis conceptæ gradu, calores, dolores, tumoresque Podagræ distinguantur.

31. Laticem vero advocari doloris buccina, & per venas dimitti, ad eluendum, certum est, in Scholis confirmasse defluxionum errores, jecur accusatum, caputque immeritam luisse culpam, & sustulisse frustraneas mille medelas. Itaque non quod dolet, quodque tumet vel ardet, Podagra est; sed hujus sunt producta. Neque enim per pilam bombardæ, sublato pede ablata est Podagra, sive Arthritis; siquidem in sensatione, per organum sensus, fit tantum consensus partium. Quod fefellit ægros, & medentes, illis credentes. Nec interim descensum tumor arguit. Qui enim dolorem sequitur, illum præcedere deberet, si humoris descensus, sive tumor doloris causa esset. Adde, quod ardentissima Podagra absque tumore sit. Id enim in Odontalgia, in spina parti infixa, spectari solet, quod localis dolor mentiatur superiorum partium defluxiones. Sed quid hæc cum Catarrhi fabula commune habent?

32. E contrà, persistunt Scholæ, Cauteria infligunt opposito latere, ut humorem defluentem in oppositum crus revellant, & per foramen emungant. Sed bona fide, quid Cauteria exsugunt: nil nisi pus & saniem. Hæc autem sunt vulneris fructus, cruoris degenerationes. Ergonè materia Podagræ pus est, aut sanies? aut ulceris purulenta sordes? An pus uspiam in cretam transmutatur? An pus absque corrosione quiescit? Somnium itaque suum Scholæ vendunt Tyroni: pus inter articulos descendere, aut esse aptum in cretam verti: at bene, corrodendo sibi aperturam facere. Magisque puerile est, quod purulentum aliquid, defluens in dexterum pedem, à scopo sibi instituto deflecteret, si in sinistro crure vulnus sit.

33. Quod si defluit, sponte propria decumbit, vel a mandante mittitur, & dirigitur. Transeo interim absurditates fiendi, & viarum, quas alibi eventilavi. Itemque humorum è cruore separatorum decubitum, jam antea cum ipsis humoribus, extra rerum naturam & spem relegavi, destinato libro. Inprimis nullam esse partem mandantem, mittentem, sagittantem, aut dirigentem, sat alibi confectum est. Sin autem sua sponte decumbat in latus sibi perpendiculare: certe dormienti non casurus humor, si totum corpus dormiat lecto plano, quoniam deest linea perpendiculi. Nec humor sui pondere labens, avocabitur ab instituto, licet in opposito crure foramen sit.

34. In Podagra ideo sanè irrisit natura vanas Medentum purgationes, extenuationes, venæ sectiones, scarificationes, thermas & cauteria, quæ viribus saltem detrahunt, vitamque abbreviant. Certum est enim, quod ruinam sibi procuratam præsentiens natura, atque formidans, non rarò præfata symptomata ejusmodi remedia mitigent; sed crudeliori mox dolore & nodorum atrocitate, persolvenda est pacatio illa. Ergò cuncta infausto tentata eventu hactenus. Instituunt denique sudores siccos, minore quidem vitæ jactura, at pari successuum infelicitate. Tandem, potus ex ultimo terrarum angulo, barbaro fundamento, propinant, dumque nostratia senserint irrita, saltem barbaris remediis humores (nunquam visos, nominatos, natosque) exsiccari spondent.

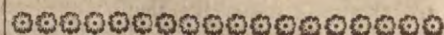
35. At cur hos potus, & in tabe propinant arida? nonnè ut defluum, & exorbitantem humorem cacochymum arefaciant? At primo satisfaciant quæstioni, an sit. An

An decocta aquea sint exsiccando. Deinde doceant, quod hi potus, certo privilegio non exsiccabunt cruorem, ut neque humores, quos vocant secundarios Sed solos tres alios somniatos, in cruore; vel demum sola excrementa pituitosa: denique quod non vitiabunt requisitam in cruore compositionem, & compositi symmetriam. Quod si hujusmodi decocta tantum exsiccent viscida & acria, saltem augebunt grumos & nodos, relicto austeritatis coagulo.

36. Quod si hæc faciant in catarrhis, quare non in Podagra? Aut si non in Podagra, quare etiam non in catarrhis? Si exsiccent pituitam inter articulos? cum in præcautionem Podagræ propinantur, quomodo pituitam labentem in venis, vel in via intercutanea, ad tophum, & nodos non constringent? Si tenax pituita, in tophos exsiccatur per decocta: nonne noxam in pulmoniacis auctura sunt? Ideoque cum scelere præscribuntur, & propinantur.

37. Si sicca imbibant humidum, saltem non video, quomodo humida exsiccabunt, potissimum ubi decocti potus semper persistet humidus. Denique, saltem humor catarrhosus, non posset non excrementum esse; at non consideraruntScholæ, excrementosa non posse difflari sine capite mortuo, ut neque exsiccari. Alias docui enim, desiccationem esse dumtaxat caloris & frigoris. Quorum hoc, in aucto gradu, viventibus vix tolerabili, aquea convertit in Gas; illud verò in vaporem siccitantem, non esse qualitatem operativam, ut neque humiditatem: sed siccum combibere humidum, & vice versa, humidum, humectare, quatenus imbibitur. Exsiccatur verò humidum, non à siccitate; sed abscedente humido, per calorem, vel frigus absorpto. Scholæ in defluxibus, calida vetant, vina prohibent, ptisanas suadent, adeoque mediis in aquis, nunc humectantibus, nuncque desiccantibus (ut ajunt) exsiccare nituntur; at nesciunt quid, quo modo, & medio, quia hactenus anonymus est humor, tantorum malorum author. Ego itaque nec motum, nec modum, nec media novi, quibus hujusmodi potus queant exsiccare, vera exsiccatione, multoque minus nocua tantum, præstentque mimum illorum, quæ Medentes pollicentur. Natura itaque spernit hæc Medentum somnia, irritaque semper fecit, facietque illorum promissa. Oro opt. Deum, ut ignoscat delictis, quæ ex ignorantia non pertinaci, sed humana contraximus fragilitate. Timeo tamen, ne medentibus obveniat, quod cæteris hominibus: quibus ignorantia juris hæreditatem aufert.

38. Postremo, prout Podagra verè est morbus primarius: hinc ejus cognitio pendet ex scientia morborum primariorum, sub quorum finem quædam de cura Podagræ annotata sunt.



# FURENS PLEVRA.

1. *Plevritis Scholarum.*
2. *Errores definitionis & obliviones sui.*
3. *Obmissiones aliquot somnolentæ.*
4. *An pondus pituitæ decidentis, plevram à costis avellat.*
5. *Aliquot crassiores obmissiones.*
6. *Vena azygos, non spectat plevritidis essentiã.*
7. *Revulsionis ac derivationis vana spes.*
8. *Quorsũ conducat phlebotomia in plevritide?*
9. *Deceptæ Scholæ per Artificialia.*
10. *Causæ morbosæ ambæ, manent in suis effectibus.*
11. *Paracelsi inadvertentiæ aliquot.*
12. *Scholarum incuria.*
13. *Authoris consideratio in Plevritide per exemplum explicata.*
14. *Aciditatis contemplatio in terminis Plevritidis.*
15. *Probatio.*
16. *Phlebotomiæ vanitas.*
17. *Requisita in remedio.*
18. *Acor probatur in Plevritide.*
19. *Quomodo avellatur Plevra à costis?*
20. *Vndè pulmonia?*
21. *Evulsa spina, locus sæpe fit spinosus.*
22. *Vndè Plevritis?*
23. *Culina Plevræ ubi?*
24. *Naturæ pœnitentia in Plevritide.*
25. *Veteres hysteron proteron aliquid de dolore Plevritidis dixere.*

26. *Dy-*

26. *Dysenteria ut se separet à Pleuritide?*
27. *Peripneumonia, & vomica, in quo distent à Pleuritide?*
28. *Quid agat Clyster in dysenteria?*
29. *Notatur Eclegmatum usus.*
30. *Scholæ ubique circa curam palliativam morborum occupatæ.*
31. *Medentum atrox incuria.*
32. *Remedia torta in Pleuritide.*
33. *Notabilia circa dysenteriam absurda.*
34. *Cur Clyster Dysenteriæ sit nocuus?*
35. *Observationes Authoris pleuritici.*
36. *Venæsectio tempestiva, quomodo à procrastinata differat.*

1. PLeuritis inter defluxiones, sive Catarrhos à Scholis numeratur, eamque definiunt cruentum apostema, in quo plevra, sive succingens costas membrana, à costis avellitur, cum febri continua, & dolore loci.

2. Apostema, est genus definiti. Adeoque, quæ semper morbum definiunt diathesin, & inter qualitates ponunt: jam plevritidis productum, sive effectus, ad deflui Catarrhi positionem consequentes, morbum censent, interque substantias locum parant; non autem amplius inter intemperiem, diathesin, & actionis læsionem; verùm jam materiale productum & apostema asserunt.

3. Incertum denique relinquunt, an phlegmatici catarrhone falso, an verò cruori isthuc expulso, plevritidem adscribant.

4. Ac ne minimum quoque explicant, quæ sit illa furiosa dispositio, quæ sua thymosi divellit plevram à costis. Attamen ista thymosis est natura & motu prior defluo Catarrho: & Catarrhus, prior ista divulsione: eaque divulsio præcedunt Apostema. Effectum itaque definiunt, putant quoque Catarrhum defluum, suo pituitæ salsæ pondere, actualiter pleuram à costis avellere. Delinquunt prætereà Scholæ, quod in plevritide nequicquam pro pituitoso Catarrho remedii decernunt, ut etiam laceratæ jam plevræ obliviscuntur: quippè solis expectorationibus per saccharatos illinctus provident. Equidem sat cernunt Plevritidem morbum esse repentinum, cui pituitæ salsedo non potuit eminus corrosionem in loco produxisse, vel cavitatem fecisse, quam cruor eò decumbens impleat, atque ulteriùs distendat. Volunt ideò ipsum defluens phlegma, solo sui pondere plevram à costis avellere. Quasi non deflueret guttatim, pondusque defluxuræ supernè pituitæ, jam perpendiculariter superincumbens, aliquot librarum simul, vim faceret.

5. At nondum declararunt cavitatem, in qua istud pondus pituitæ accumulatæ resideret. Nam etsi æger tam cerebro vacuus esset, atque est insulsa Scholarum præsens assertio, non posset tamen tanta pituita in cranio, plevram à costis lacerare. 2. Nondum docuerunt vias, quibus è capite continuitas in transitu Catarrhi esset à Cerebro ad intercostalem membranam, multoque minus, qui suo eminus pondere id præstaret. 3. Nec etiam istum Avulsorem adhuc denominarunt, tamque potentem laceratorem, qui plevram, costis pertinaci, multaque undique fibra adnatam avellat. Vel qui aquam in ventrem hydropicum, instar tympani tendat. Nec tandem ostendunt, cur iste Catarrhus depluat, ad destinatum parvumque locum, qui communi in cerebro factus, aut detentus esset. Nonne enim ex tot tantisque incogitantiis Scholarum subsecutiva invicem subscriptio suspectæ fidei esse meretur? Nam majoris est violentiæ opus, quam decumbentis pituitæ, plevram à costis avulsisse.

6. Quotquot enim ad nonum Almansoris sunt commentati, longè latèque de vena azygos, sive absque pari, inter costas distributa, sese scabunt, adeoque deflui catarrhi obliviscuntur, pro-ut & ponderis ejusdem, duntaxat ad cruoris depletionem conversi. In hoc enim potius considerant remedium, quod unicum habent, & rusticis æquè notum, per solam nempe venæsectionem iteratam, quam ipsam morbi naturam, aut suppositas Scholarum causas catarrhi. Quin etiam eò absurditatis omnes omnino declinaverunt, quod rejecta catarrhi consideratione inter curandum, putent ea parte primò causam appulisse, qua cruor velut per accidens, è vena impari illapsus est inter plevram. Tantopere namque ignaviæ semper succubuere, quod causas plerumque effectuum medita-

tione obumbrent. Nec attenderunt unquam, cruorem à venis non deferri sponte, ut neque proprio illabi decubitu. Plevram enim à costis lacerare, cruorem eo mittere atque similia, sunt vitæ munia: non autem labentis liquoris crimina. Sed quid agent Scholæ, quæ tantum Paganis subscribere assuetæ, quorum doctrina non naturam, sed ipsam Mathesin in artificialibus imitari est solita? Etenim venam azygos, per costas utrimque dilatatam, ac deductam cernunt: ergo & hinc omnem mendicant causam, Non secus ac si viator dormiens, circa amnem, & in proximo nemore occisum cadaver à latronibus reperiatur, proindè dormiens ille, ut reus omnem, capite ablato, sanguinem effundere debeat.

7. Ergo instituunt phlebotomiam, & cruorem educere tentant per revulsionem, è vena azygos rea, tanquam causa proxima immediata, & continente. Ast ubi jam vester manet Catarrhus pituitæ, vel bilis, è capite defluus? quique suo duntaxat pondere plevram à costis lacerat? Cruorem saltem retro revellere intendunt à vena impari nedum fluentem; sed etiam possibiliter fluiturum. Estque ob id dicta revulsio, pro-ut & per rusa vena aliqua proximiore, velut mali mediatrice, dicitur derivatio. Ah! quam circumspectæ sunt Scholæ in sermocinalibus, & artificialibus? quæ in natura nil nisi ludicra sunt? Quoniam etiamsi vena cubiti, usque in cavam, totum depleat cruorem, & hæc consecutivè è vena azygos, cruorem extrahat; scire tamen deberent Scholæ, statim post, totum iterum cruorem æqualiter in venas restitui: adeo, licet vena cubiti tota posset evacuari, (quod nunquam) tamen mox iterum totus cruor æquaretur per totum venarum contextum. Unde manifestum fit, vanas esse Revulsionis & Derivationis nænias: quippe quibus concessis, adhuc non nisi pro paucula mora inservirent intentioni.

8. Quæso ergo Medentes considerent, in Plevritide phlebotomiam non esse usui, propter Revulsionem & Derivationem; sed propter meram sanguinis viriumque extractionem, & diminutionem. Ut scilicet natura, evacuationem istam exhorrescens, desistat, cessetque mittere cruoris augmentum circa plevram. Attendant, inquam, an hoc non sit, cum virium jactura tam insigni, & repentina, (in morbo, quo totum onus vires ipsæ solæ bajulant,) à posteriori mederi, per præcautionem, præventionemque incrementi? An istud inquam sit illum ad causam connexam & foventem, dum non adfaciens, sed ad factum esse, totam convertunt operam?

9. Stulta prorsus ministeria ab artificialibus depromta. Torrens quippe fluens ad quendam terminum minuitur, sistiturque, si ripa ejus ad latus aperiatur, & propinquiore, magisque prono itinere, ad declivem locum labatur. Sed quid istud juverit; si tantum ad aliquot uncias cruor depleri queat, & quidem cum notabili virium jactura? nonnè obstipata vena, cruor fluet iterum ad locum deputatum, quamdiu motus initium perseverat? An non convenientius fuerit, fluxus principium stitisse? cum ex vena secta, non aliud bonum in Plevritide queat exspectari, quam quod enervatis viribus sperari possit? Scilicet, quod natura virium avida, indiga & egena cruoris, cessante symptomatico motu versus plevram, quamdiu debilitata permanet. Adque ideò, non accrescente Plevritide pro mora, natura velut rumoris & procellæ pœnitens, cogitet de maturatione puris ab extravenato cruore fabricandi. Quæ cuncta feliciùs sequerentur, retento cruore, in quo habitat vita, id est, vires. Utpotè vita est natura, quæ sola est morborum medicatrix, eaque deficiente, humeros attollit Medicus.

10. Ergò Scholæ hactenus non attenderunt ad causam impulsantem, quæ cruorem extra venas profundit in loca indebita, supra metam modumque, quæque plevram à costis avellit furiosè, vulnus & cavum parat. Quæ causæ simul connexæ, sunt quidem antè effectum, in eodem tamen effectu perseverant adeò, ut materialiter & efficienter sint ipsimet effectus. Ad quem scilicet tardus & impotens est pituitæ falsæ & falsæ è capite, (per non exsistentes canales, aut viarum continuitates,) decursus, ac somniati defluxus Catarrhosi.

11. Paracelsus autem hanc plevræ avulsionem meditans, volensque illi adaptare causam, alias addu-

adduxit insulsitates, ut insanas microcosmi leges suas in nobis tutetur. Fingit namque novum, & aliàs nunquam à se nominatum salem Ogertinum: utut variè in ulceribus & apostematibus, usque ad excoriationem, de salibus sibi pruriat. Ac inprimis hunc Ogertinum, de proprietate Arsenicalium, (sulfurum,) docet: Interim ejus fodinas, venas, proprietatem, historiam, etymon, & etymi rationem subticet, quia à se somniatum.

12. At saltem in hoc nil egisset splendidius, cum eodem luto quo sordent Scholæ, ipse non minus impingat. Siquidem nemo hactenus declaravit, quare recedat plevra à costis, quibus continuato fibrarum filo aduata est. An videlicet sponte sua? an verò per alium laceratorem avellatur? satisfactum dubio contenti, si dixerint à pondere devolventis Catarrhi avelli à costis. In cujus tamen dubii, tanquam radicis sedationem, tota consistit Plevritidis sanatio, & præcautio. Digna est nempe cujusque morbi radix Scholarum muto silentio, (ostendam nimirum, peculiari tractatu, ipsam morborum quorumcunque essentiam hactenus in Scholis nescitam,) sufficere illis visum est, si ad extera, ad artificialia, ad symptomata posteriora, ad consequentes fructus, sive producta doctrinam suam contulerint: quasi scena causarum, & radicum essentialiũ esset ridicula, vel frustranea. Paracelsus quoque si aliquid solidi ad tanti morbum, ejusque doctrinam addere ratum censuit: si non ipsum ogertinum salem, è cruore, de potentia ad actũ deducere statuit, saltem insolitus, anonymus & incognitus sal ille deberet attulisse necessitatem sui inventi, suæque generationis, ut aliquis saltem præcautioni locus daretur. Hoc nempe postulat Monarchæ Arcanorum prætentus titulus. Sed cuncta mansere neglecta, eo quod super inanes stipulas medendi principatus stetit fundatus. Corruiturum itaque spondeo, quicquid illi fuerit superstructum. Nam sive ignis, veritatis explorator substruatur, sive demum spontanea dierum putredo stipulas consumserit. Saltem tandem ædificium istud corruiturum scio.

13. Ego autem in plevritide considero primum Motorem internum sive calcar: Ac deinde Laceratorem plevræ. Et utrumque unum idemque efficiens sui, ipsam voco pleuritidem. Cruorem autem eò affluentem, & effusum, indeque natum apostema, tanquam productum considero, quorsum communem adducam experientiam in exemplum. Sit spina parti alicui infixa: Cui succedit in instanti dolor, à dolore, mox pulsus à pulsu, cruoris affluxus: unde tumor, febri, apostema, &c. Spina ergo post se movet cætera. Metaphorica ergo spina Plevritidis, & propriè loquendo, ipsa Plevritis, est peregrina aciditas concepta in Archeo, quam si fuget, aut deponat in cruorem venæ cavæ: ea certè ad venam azygos, imo vel in ipsam propinquam costarum carnem expellitur: undè apostema tanquam Plevritidis productum. Denique sicut apostema, natum ab infixa digito spina, non nisi temerè curatur per venæsectionem; sed propter solam *spinæ evulsionem sanationem promittit: ita contingit in Plevritide.*

14. Etenim *ut acor in stomacho, est gratus,* & ordinarius sapor: Sic extra stomachum, omnis aciditas est præter naturam & hostilis. Quod hactenus nescitum in Scholis. Sic nempe tormina ab acido intestinorum, in lotio stranguria, in ulceribus corrosio, in pelle scabies, in artubus podagra, &c. Quodque si experiri velis ad manum, emictæ noviter absque dolore urinæ, aliquot saltem guttas vini aciduli immisce, & per syringam injice. Experieris te invito, quod vera doceam.

15. *In latice,* (*de quo postea suo loco,*) *quoque plevritidem notham,* (*quam ventosam vocant eadem prorsus cum reliquis indagandi incuria*) suscitat. Ast si Archeus in cruoris gremium, leviculam sibi finistro applicatam aciditatem deposuit; statim extravenatur, ejicitur à venis spreta, & apostema parit, ubicunque id locorum contigerit. Sin vero profundius id in venis eveniat, pestilens aliquod pathema insurgit. Quod probo. Quippe cruor aut caro nunquam acescunt, absque actuali putrefactionis consecutione, (quod alibi per carnes belluarum, sub canicula ocissime putrefientes, ideò jusculum acidum dantes, probavi ex instituto,) Cruor etenim acescens, mox contra naturam venarum, totiusque carnis indolem, (quamdiu vivit) coagulatur. Nam dudum in cada-

vere cruor à coagulatione præservatur à vena, è qua si exciderit, statim grumescit. Quod alibi latius.

16. Hinc sequitur, quod facti apostematis in plevritide, non potest ejusdem cruor per venam sectam evacuari, utcunque nomen revulsionis aut derivationis, in morbi metum, & ægrorum delusionem jactetur.

17. Itemque nec venæsectio impedit, ne quid deinceps amplius acescat. Cum phlebotomia privationis tantum vim habeat. Nec possit eductus cruor inhibere, ne, qui intus aciditatem hausit, eandem deponat. Ast condignum Plevritidis remedium tenetur in Archeo causare aversionem ab acescendi conceptu. Si itaque acor cruoris sit ejusdem putrescentis indicium, certum est, quod vena nec putrescentem cruorem in se recipiat, nec putrere sinat, si adhuc à morte, eandem à coagulatione defendat.

18. Ergo exorbitans aliqua pestilensve impressio in cruore est, si acescat utut tenuiter. Sin autem ab endimico, in thoracem spirato, vel alias intus nato veneno acido, Archeus infectus sit, isque venarum cruorem, vel alium, in alimoniam deputatum affecerit: statim eundem cruorem, quævis pars putredinem extimescens, à se repellit. Hoc inquam est calcar efficiens, atque vera Plevritidis. Idque videtur primus Medentum Hippocrates sensisse, dum scribit: Non calidum, frigidum, humidum, siccumve, morbi sunt; sed quod acre, amarum, acidum, & austerum est. Esse autem acidum in Plevritide, ex eo patet: quod in Plevritide lotium, & cruor vena secta elicitus grumescant etiam exeundo, sive ante cruoris condensationem, quæ grumescentia, sive caseatio est acoris effectus. Latex autem acescens, in intercostales carnes incidens, facit dolorem Plevriticum, non autem verum aut constantem affectum, quemque idcirco flatulentam nominant (quamquam flatus eo nunquam attingant, nisi assumto toxico transmutante, prout de flatibus) producit, mox leviculo remedio difflabilem: per insensiles nimirum transpirationes.

19. Igitur aciditas confestim dolorem parit, doloris autem proprium comitem, ac causam (Lib. de Lithiasi Cap. de Sensatione) dixi convulsionem. In qua convulsione, pulsus antea latens manifestatur, indurescit arteria, & comitatur dolor. At quia convulsio plerumque per intervalla tenditur ac remittitur (quod parturientium dolor testatur) hinc fit, quod quoties pleura spasmum suum, proprio motus Blas intendit, toties aliquid fibrarum dilaceratur à costis: dumque se vel tantillum remittit, accurrit cruor vicinus, in locum rugarum, contrahendo fracturam. Hocque iteratis vicibus, causa est apostematis magni, juxta frequentiam & asperitatem contracturarum. Cruor autem extravenatus, aut alioqui justam dosin superans, ob symbolum fermenti acidi conceptum, hostilis fit, & præsto coagulatur.

20. Quod si verò acor in venam arterialem, vel arteriam venalem (quæ sunt vasa pulmonis) dispergatur ab infecto Archeo, necessitata advenit Peripnevmonia pulmonis.

21. Cernant ergo discernantque Scholæ, an causæ continenti, ac radici medeatur phlebotomon. An vero totus illarum conatus saltem se se extendat, ut cum procurata virium jactura, incrementum pleuritidis (quando multum) præcaveant. Sic namque modus fiendi morborum, per causas motivas, atque vitales, explicari debuit, si rectè Tyrones instrui sit necesse, Medentibusque sic est consulendum, ut deinceps quilibet rite suo fungatur munere, utque æger proximus inde fructum desideratum carpat. Spina enim evulsâ, facilè cessat reliquum. Nisi forte diutina mora, apostema ipsum fecerit spinosum. Nam semel formato apostemate vel ulcere, licet à tergo nec radicem in corpore sint nacta, nec aliunde foveantur, per se stant deinceps, subsistuntque absque alia sui tutela. Incumbendum ergo spinæ evellendæ. Estque tabidi ulceris pertinacia, quod ulcus non spinam jam habeat, sed spinosum evaserit.

22. Gignitur itaque in nobis spontè plevritis, dum primæ digestionis hospes in alienam messem peregrinus involet: vel alias inspirato endimico virulento. Tumque est plevritis populariter frequens.

23. In multo enim æstu repentinus, multusque affatim frigidæ haustus, plevram, non secus atq; aliud acidum irruens, contrahit. Non est etiam

iam culina plevræ in tenuissima, ac indivisibili ejus membranula; sed in contigua sibi intercostali carne: Nimia namque ejus tenuitas non permittit intra se culinam abscondi. Mortificatur ideò citissimè, plevræ ipsius cruor per violentum irruens externum, sive acidum fuerit, sive repentinum frigus. Eò quod in externa illa culina, alimentum non sibi digeratur, atque præparetur. Vitiato ergo cruore, dum in fieri esse est, ad alimentum plevræ, illico acescit, fitque vera plevritis. Plevritidem autem non quidem advenire: sed advenisse, & adesse sentiunt, dum ab externo irruente ea generatur: Nam generationes naturales velut in instanti fiunt: ideoq; degeneratio cruoris in præfata exteraque plevræ coquina, est quasi instantanea. Sed plevritis contingens ab acido cruore, aliunde contaminato, morbos plerumque habet alios prænuncios.

24. Est autem plevritidi quoque proprium, quod mox naturam sui peccati pœniteat Adeoque horrore admissi erroris, delictum suæ digestionis libenter corrigat. Ac proinde ad sanationem exigitur tantum, ut spina & confusæ digestionis productum auferantur, in ipso cruore circumstante, imò & in ipso apostemate. At plevritis, quæ per phlebotomiam est restituta, sæpè post annum recurrit, sæpiusq; tabem post se relinquit: quia residuæ spinæ negotium relinquitur solius naturæ humeris superandum, absque adjutorio, restaurante characterem ibidem morantem.

25. Veteres quidem sensere, *ubi dolor & calor, eò affluere cruorem.* Sed spinam præcedentemque motricem aciditatem, ut neque spasmodem dolorem, nemo (quod sciam) adhuc attigit, unde tamen duntaxat solatium sperari debebat. Dubitari jure posset, quare plevra, à contractura remittens paulisper, non rursus repellat contentum intra se cruorem, ad loca unde venit. Sed jam liquet, cruorem ab acido grumescere statim, & huic quoque constanter loco inhærere didicit. Alioqui non rarò tumores sæpè disparent alibi, eò quod illorum cruor non est ab acido alienatus.

26. Porro dysenteria se separat à plevritide, non tam acore causæ marterialis, quàm subjecti varietate. Neque enim intestina à tergo carnem habet pro culina: Ideoq; intestinum suam habet spinam, suis infixam membranis: etenim præter duplicem intestini tunicam, tertia obvallatur Mesenterii toga. Et quia extra se non habet culinam in carne: idcirco ejus membrana, apostema non fert: quapropter adveniens cruor ad Torminum solamen, non induratur aut grumescit, nec fibras cruor Mesenterii adhuc nactus est, quibus coaguletur, aut in apostema tuberet. Quare in dysenteria affluens ille cruor, in solamen pungentis doloris ex acido, effluit non grumefactus. In plevritide autem, pro una parte cruentum sputum, non coagulatum (quia nondum acidum) velut ad solamen doloris missum accurrens, nec ille, nec tale sputum, est causa *occasionalis morbi illius: pro altera autem parte cruor, intra plevram & costas sistitur acidus, grumescit, apostematur:* atque idcirco pus fit. Plurimus itaque cruor festinans pro solamine doloris (ubi dolor, eo occurrit cruor) trans plevram, in thoracem penetrat, qui molestissima exscreatur tussi.

27. Quare plevritidis à peripnevmonia causis occasionalibus, ut neque remedio differt. Suffunditur nempe cruor in pulmonis parenchyma, juxta spinam plevriticam. In vomica namque licet pulmo cruorem, ac diversa in se contineat hostilia, *defectu tamen acidæ spinæ, non est peripnevmonia; sed alii sunt defectus, procedentes* ab excrementis propriæ digestionis.

28. Idcirco plures morbi non differunt materia occasionali; sed membrorum atque functionum diversis agentibus ac proprietatibus, Quæ plerumque non tantum variant remedia, quàm adjacentia à proprietatum potestatibus dependentia. Liquet inde enim, quam irritum in dysenteria enematum remedium. Quippe dysenteria est tantum tenuium intestinorum, aliquot ulnis distantium, à crassioribus, clysteriorum capacibus. Itaque in plevritide, & peripnevmonia utuntur phlebotomo, ad necessariam causarum (ut ajunt) ablationem. Quasi sola plethora sanguinis (quam tamen dicunt

unicam & adæquatam sectionis venæ indicatricem) esset illarum genetrix.

29. Cæterum illinctus præscripsere igitur, non quidem ad causæ remotionem; verum ad faciliorem sputorum expectorationem. Illinctus nempe ex farfara, è pulmone vulpis, &c. Nam cum hoc animal pæne sit indefessum, putarunt, quod moriens (nam extra putationem deficit Scholis authoritas valida) suo pulmoni, legasset remedium sanandi suspiriosos, licet viscus, spinæ in nobis author, remaneat male affectum, perstite apostemate pus comminante. Quodque, nisi stato dierum numero (authore Galeno) integraliter sanetur, phthisis indubia sit exspectanda.

30. Quocirca totum Scholarum studium, non tam collimat ad sanandum, quam ad præcavendum duntaxat incrementum: Id est, non causæ radicalis respectu, sed producti posterioris obtuitu: ne scilicet vergat in deterius. Est nempe Scholis perpetuum, onus relinquere suum naturæ, in diem criticum sperare, & differre. Nam cum præter purgationem, & cruoris emissionem, vix agnoscant remedia; tantum ad diminuentia liquoris & virium procedunt, sicque solam curam palliativam circa effectus, & producta posteriora occupatæ. Ut nimirum residuum in culinæ mangonia, atque præscriptam diætam relegent, sive quos beatior dispositio virium custodit, sive aliter in difficiliores morbos ruerint, speque destitutos in incurabilium numerum redegerint. Pariter namque atque de loh è pulmone vulpis dixi, commendant in Paralysi cerebrum cuniculi, & leporis, quod veloces sint cursu. Virgam cervi pro frigidis, eò quod fera salacissima. An ergo si rusticus manum fidicinis coctam comederit, fortè testudinem pulsiret artificiose. Atrequirunt Scholæ, ut tractim deglutiantur eclegmata, ideoque illinctus nomine dotata ut ad locum tussis, remedium materialiter descendat. Miror interim, cur loh sanum pariter non paraverint ex cauda equi, tota æstate verrendis muscis agitata.

31. At nil à Scholis cogitatum, pro spinæ Pleuritidis ablatione: unam tantum ob culpam. Nimirum, quod eandem nescíverint, & indagare neglexerint, invicem subscribendo contentæ. Vires infirmi interim infirmiores reddunt, & posthabent, tanquam volentes perdere, per iteratas venæsectiones; quasi stratis viribus aliquid opportuni deinceps sperandum sit. Doleo interim mortalium sortem, qui tam dolenti morbo tales nacti sunt auxiliatores, qui causam nescientes, quælibet absurda tentant, modò prius ægrum cruoris & virium penuria debilitaverint, naturam interim suis narantem remigiis deseruerint. Quod si interea infirmum juventutis proprium robur juverit: sibi honorem (id est, vi præmium) deberi postulant & adscribunt. Aliosque ducentos trucidandi eodem medio, jus acquisiisse prædicant. Vel si robur exantlatum, deplente chirurgo, succumbat, longa tabe, luctuosoque quotidie spectaculo extinguatur: saltem se excuset Medicus per morbi sævam ac insuetā magnitudinem, quod adhibitis optimis remediis, nihilominus in tabem declinaverit. Quorum nil tale contingeret (spondeo enim, atque promitto ad pœnam experimenti) si spreta maledicta venæsectione, balsamo vitæ, ac naturæ viribus servatis, radicalis spina evellatur. Sic nempe statim dolor, sputum cruentum, atque febris cessant placidè, ipsumque divulsum continuum mox incarnatur. Ast nescitæ hactenus causæ peperêre remedii ignorantiam.

32. Sunt nempe mea remedia, quæ neminem in Pleuritide & Peripnevmonia derelinquunt. Pulvis de virga cervi, vel tauri, vel cruor hirci, vel succus cichorii sylvestris, flores papaveris sylvestris, ac plura talia. Potissimum laudo cruorem hirci, non quidem venalem; sed hircum suspendo cornibus, alligatisque pedibus postremis ad cornua, abscissis testibus castratur. Cruor inde emanans, usque in ejus mortem excipitur, & siccatur. Et à venali cruore (qui nil nisi ovillus est) dignoscitur, quod venalis facilè teratur, ejusque pulvis sit puniceus, hircinus autem verus difficillimè atq; tædiosissimè teritur, estque picei coloris pulvis illius. Contritio autem tam molesta est, non quidem ob sui lentorem, sed propter meram & incredibilem duritiem. Hujusmodi namque præsidia, Archeo amica, atque domestica naturæ humanæ, causam immediatam in Archeo corrigunt, tolluntque acorem, & ad diaphæresin dispo-

disponunt cruorem, dolorem pacant, quia aciditatem extinguunt. Ablato quoque acoris fermento, resolvunt quantum possunt cruoris extravenati, reliquumque, neglecta puris destinatione, expectiva dejiciunt per tussim. Quapropter eadem remedia propinantur devolutis ab alto, quatenus contusione grumefactum cruorem dispergunt, id est, spinam auferunt, venenum tollunt, & eatenus locum incarnant. Sicque omnibus simul indicationibus, unica spinæ emendatione satisfaciunt. Quibus plura similia condidit divinæ Clementiæ largitas inexhausta.

33. Non enim dysenteria poscit astrictiva: nam sub judicatione ordinaria, sive sub constipatione, & adstrictione, mors mox adest. Etenim me præsente, & attonito post 426. clysteres frustraneos, tandem emplastrum diapompholigos, in oleo cotoneorum dissolutum, cum enemate injectum ab Archiatris nostris viro nobili. Insigni Scholarum stupiditate. Siquidem absq; enemate, post 16. centenos & amplius recessus, per me sanatus est, remedio oretenus assumto.

34. Itemque Scholæ docere pergunt adhuc modo, dysenteriam non consistere, nisi cum ulcere intestinorum: cui sanando proinde præfatum emplastrum infundebant Medici. Quasi ulcus intestini esset sanabile per emplastrum illud, dum ejus vulnus simplex censetur incurabile. Itemque si dysenteria sit in gracilibus intestinis, quare longa non emplastrant? Quis enim Galenistarum sanavit unquam ulcus gulæ, laryngis, vel intestini, per clysteres? cum fistulam ani, quam ad manum habent, nesciant sanare per emplastra? Meminerint quæso Medentes, quod oculum non mordicet ejus naturalis lacryma, ut neque lotium vesicam. Sic & stercus in intestino insensile est, usque prope exitum. Quia excrementum naturale. Clysterem vero, quia intestino peregrinum, dolere. Idcirco in dysenteria nocuum. Error iste fluit à Scholis, definientibus dysenteriam ulcus intestinorum. Quam utut inveteratam, ac pæne desperatam sanari vidi sæpissimè, & quidem cum multa securitate. Exhibendo scilicet remedia quædam specifica. At certè cruentum Moloh, Cathedris præsidere conspicio medicis. Retrospicite ergò confratres. Nam dirus mundo ingruet horror, ad sonum tubæ, dum quisque daturus est rationem suæ villicationis.

35. Finaliter dicam, quid observaverim pleviriticus. Tertio Kal. Januarii invasit me repentè febris cum rigore leviculo, sic ut dentes quaterent. Dolor punctilis in latere anteriore circa os sternum, qui inspirationem præpediret: mox dein sputum cruentum adfuit: tandem merus cruor prodiit. Sumsi statim cervi genitale carptum (nam ad manum erat) & dolor statim imminutus est, mox bibi drachmam cruoris hircini. Quatriduo igitur cessavit sputum cruoris, perstite tussicula rara, cum aliquot exscreationibus. Perseverabat autem febris. Nam secunda die dolor, circa zonam, latere sinistro sese pandit, cum respiratione difficili, febris augmento, & pulsu intermittente. Absolveram jam annum 63. exspectabamque, in splene coagulari apostema. Quippe lien globatus in molem, pondus faciebat. Si enim genua in sublime attollerem, vel in latus dextrum decumberem, gravis ponderis cadentem globum sensi. Adeoque suspicatus sum, Plevritidem è splene suscitatam, quæ cum justis remediis abacta esset è costis, lienem demum afflixit. Cui statim obveni, potu vini, bulliti cum lapidibus cancrorum. Et infra paucos dies, omnis dolor ac ponderis moles evanuere. Interim visitabar à nobili, qui ocreas è corio Prutenico suaveolente calceaverat: Quarum odore statim sensi dolorem lienis, & febris recruduit. Unde collegi Archeum lienis, Authorem totius Tragœdiæ.

36. Denique notavi, in plevritide incipiente sectam venam sistere quidem internam hæmorrhagiam, & videntur ægri se melius habere. Ac quanquam cruoris emissio debilitatem auxerit; eandem tamen non phlebotomo, sed plevritidi adjudicant. Sin verò tardior venæ sit apertio; coagulatus jam cruor, & inde conceptum apostema, destinatumq; pus ad suum properant terminum. Hinc namque frequens, à sanatione per venæ sectionem tabes, aut plevritis recidivat anniversaria. Quæ alias remediis præfatis, non spectantur obvia.

# TRIA PRIMA CHYMICORUM PRINCIPIA, NEQUE EORUNDEM ESSENTIAS DE MORBORUM EXERCITU ESSE.

1. *Scholæ cur cedant foro?*
2. *Cur Paracelsus quæsierit alia morborum initia.*
3. *Transtulit in se furtivè Basilii inventum.*
4. *Paracelsicorum lapsus facilis.*
5. *Abusus sensim detectus.*
6. *Ab chymicis regulis, malè intellectis, deceptus Paracelsus.*
7. *Aspiravit ad Medicinæ Principatum.*
8. *Sub sarcina defecit.*
9. *Deceptus quoque ab ulceribus.*
10. *Aliquot ejus incogitantiæ.*
11. *Peccato peculatus obruitur.*
12. *Aliquot incogitantiæ ejus.*
13. *Doctrina elementorum Archidoxeos notatur.*
14. *Ad astra confugit, ne fugientem sequantur curiosi.*
15. *Adeptum medendi.*
16. *Iactantia Paracelsi.*
17. *Distillatio perfectissima Artis.*
18. *Mirabilis carbo mellis.*
19. *Paracelsus de prætento Monarchatu deturbatus.*
20. *Fabulosa morborum media.*
21. *Cruor difflatur absque capite mortuo.*
22. *Quæ natura semel respuit, nunquam denuo reassumit.*
23. *Aqua etsi millesies distilletur: non proin tamen subtiliatur.*
24. *Aliquot absurda.*
25. *Figmentum microcosmi, in modo fiendi morborum.*
26. *Paracelsi ambitio.*
27. *Vnde ejus ausus ad invadendum Monarchatum?*
28. *Tria prima non esse in nobis.*
29. *Ignoravit trium primorum vinculum.*
30. *Ignoravit originem salis.*
31. *Aliquot illius incogitantiæ.*
32. *Error in febrium cognitione.*
33. *Exemplum. Quod totus cruor liquescat per purgantia.*
34. *Morbi non produnt illa tria prima.*
35. *Tria prima quomodo fiant.*
36. *Galenum & Paracelsum ferè pares audendo, atque errando.*
37. *Impugnantur tria prima.*
38. *Error Paracelsi circa morborum essentias.*
39. *Tria prima non esse, nec operari in morbis.*
40. *Paracelsus propinquius accessit ad veritatem quam Galenus.*
41. *Tria prima immediate non subsunt vitæ.*
42. *Tria prima etiamsi non morbi, sunt tamen remedia.*
43. *Modus operandi remediorum, malè perpensus in Scholis.*
44. *Quinta essentia impugnatur.*
45. *Inconsideratè subscriptum est Antecedentibus; quia ignorata mansit morborum essentia.*
46. *Tria prima esse nuperum inventum.*
47. *Tria prima non præexstitisse ante sui separationem: sed de novo nasci.*
48. *Aquam transire in oleum.*
49. *Tria illa, mutari in invicem, repugnat principiis.*
50. *Probationes Thesium.*
51. *Contra Aristotelem, quod duo tantum sint corporum initia, quæ etiam sunt causæ initiantes.*
52. *Paracelsistarum incogitantia.*
53. *Tria illa non inesse quibuslibet corporibus.*
54. *Aquæ, ut nec Mercurio, inesse tria prima.*
55. *Objectiones quorundam Scriptorum Tyrocinii Chymici.*
56. *Pergunt ulterius.*
57. *Adducitur Paracelsus in palæstram.*
58. *Responsio.*
59. *Mercurii immortalitas unde?*
60. *Axiomata Chymiæ principiativa.*
61. *Baconis veritas.*
62. *Responsio ad objectum Paracelsicum.*
63. *Quid sint tria prima in corporibus.*
64. *Alia instantia in arena, silice, &c.*

65. Salem

65. *Salem in calce, non esse contenti extractum, probatur per Mechanicam.*
66. *Quomodo officiorum necessitas invenerit tria prima.*
67. *Tria prima, non esse corpori vernacula, ut corpus esset.*
68. *Per Mechanicam, quod ignis sit faber trium primorum.*
69. *Instabilitas trium primorum.*
70. *In digestione ciborum non contingere Trium separationem.*
71. *Cur morbus non fit trium primorum.*
72. *Tria prima non esse corporum principia.*
73. *Sunt ultima, id est, principiata.*
74. *Paracelsi inconstantia.*
75. *Nescius fuit, unde sal urina.*
76. *Essentia diversis modis dicitur.*
77. *Essentia chymica.*
88. *Quadam homogenea non edunt quintam essentiam.*
79. *Vis major quibusdam est simplicibus, quam illorum extracta essentia.*
80. *Paracelsi temeritas.*
81. *Putredo etiam alibi fragrantiam generat.*
82. *Quid propriè sit quinta essentia.*
84. *Liquor fœcundans plantas.*
84. *Oleum essentiale aromatis, sive crasis ejusdem, quomodo fiat Elixir ejus, centuploque potentius.*

POstquam jam Elementa, complexiones, qualitates primas, & tandem Tartarum, perperam in causas essentiales morborum esse introducta à Scholis tam Antiquorum, quàm Modernorum demonstraverim. Pergo docere tria initia Chymicorum, nuperque introducta in artem medicam, falsò in essentiales morborum causas intrusa. Quid ergo agent emunctiores Medici, dum sat liquido, nedum remediorum suorum miseram adspiciunt supellectilem; sed etiam infaustas ægrotorum ejulantium opitulationes? Adeo ut serio, secretoque mihi fassi sint pluries, nil amplius ferè suis conatibus obedire, omnemque tam acutorum morborum (de Chronicis namque jamdudum animo desponderunt omnes passim) quam minimorum quorumvis sanationem, revera nil nisi curam palliatricem, sive meram ægrorum imposturam esse, ad quam nimirum nisi spontanea succedat, ægrorum naturæ quædam velut resurrectio, remediorum destinatum, certumque solamen frustra exspectatur. Quinimò hinc factum, quod multa anus, passim curando quosdam defectus sit longè felicior, quam sit tota Schola medica cum cunctis suis theorematibus sermocinalibus, præscriptionibus theoricis, diætæ culinariis præceptis, longa interitus proximorum experientia, & dispesatoriorum suorum multiplicitate confirmatis. Igitur cum jam dudum lassati ingeniosiores, in correctione intemperierum, humorum expulsione vana, jam aliò vergunt, quærentes à naufragio portum, facile à Theophrasto Paracelso seducti, inclinarunt sua studia, ut quod apud Græcos, atque Arabes nondum repertum est, inveniant alibi felicius. Hinc nempe ad Tartari figmenta, prono casu devoluti sunt, at sanè illorum curiositas magni habenda est. Nam etsi ad optatum non pervenerit: Non est volentis, nec currentis: sed solius miserentis Dei. Itaque jam Scholæ jure: & foro cedunt: nam quid agent, si non ex elementis, qualitatibus, contrarietatibus, humoribus, astris, ventis catarrhisq; conjuncta radix morborum, & sanandi methodus, sit depromenda.

2. At cum moderniores Paracelsi asseclas, alii medendi typi possederint: sedulo adhuc investigandum est, si morborum causæ Paracelso enotuerint. Etenim cum ipse rejectis Veterum documentis, satis deprehendisset, nil fundamenti aut veritatis esse in complexionibus & humoribus, cœpit variè nutando causam proximam morborum inquirere, ipsique posteritas proindè laudem debet. Etsi rem acu non tetigerit, id vitio verti nequit, si Altissimus donorum Dispensator, diebus Paracelsi, nondum veritatem dignatus sit aperire mortalibus.

3. Hic vir ergo à Basilio Valentino didicerat, per distillationem à plerisque corporibus separari aquam, oleum & salem, cœpit hæc tria vocare, nedum entium corporalium prima initia universalia; verùm etiam intra morbos, & medendi necessitates, sic introduxit, ut omnes morbos immediatè in aliquod è tribus illis primis referret. Idque sic suos pæne dementavir,

quod abjecta veritatis indagandæ spe, cuncta tribus primis consecraverint.

4. Quæ doctrina suas fixius radices egit, quod actualiter è plerisque corporibus separentur tria, adeoque non instar humorum, fictis initiis ortorum, essent indemonstrabilia.

5. At sane abusus fuit detectus, dum ad morborum quorumvis primordia, hæc tria initia detorta fuere. Enimvero quia multa corpora, per ignem dissoluta, salem, sulfur, & liquorem (quem Mercurium indigetant,) de se darent, putatum est, morbos omnes, illis initiis constitutivis, suam debere nativitatem.

6. Hermes inprimis ante natam Græcorum industriam, quia in Pymandro, omne trinum perfectum notaverat, consequenter quoque in Chymicis, metalla duobus constare extremis, (corpore nimirum, atque anima) prævidit, quæque non nisi lenocinio cujusdam tertii, sive spiritus, cohærere voluit. Distinctius deinceps scripsit Basilius Valentinus, Monachus Benedictinus, Animam metalli sulfur, sive tincturam nuncupavit, corpus vero sal, ac tandem spiritum dixit Mercurium.

7. Quæ sic à Basilio mutuata, deinceps in cuncta corporum principia, mirifica indagine, transtulit Theophrastus Paracelsus, uno plus seculo, Basilio junior. Cujus doctrinam, suppresso Auctoris nomine, in se rapuit, & in speculationes medicas propria introduxit licentia.

8. Ita nimirum, ut postquam omnem morbum in catalogum Tartarorum relegasset, nondumque suo satisfecisset scrupulo, tandem suum Paramirum, de tribus entibus primis, multa audacia adornat. Confingit quidem hæc tria omnium velut initia, ac multa in genere, de morbis declamat; at necessitate coactus, dum morbos in classes primorum trium redigeret, sub sarcina depressus siluit.

9. Præterquam in ulcerum familia, ubi salem sibi visus erat reperisse: saltem utrobique in duobis aliis initiis, mansit penuriosus, ac penè ridiculus.

10. Jusserat enim ubique credi, quatuor elementa, non nisi matrices incorporeas, ac velut corporum hospitia: prima autem initia, sic vices corporum supplere, ut & mundi elementa, ex istis tribus, omnem substantiam & subsistentiam dumtaxat habeant. Alibi quoque horum immemor, totus elementis inhæsit, horumque complexionibus, astrorum denique atque hominum inclinationes, proprietatesque addixit. Singulis quoque elementorum suos dicavit fructus, fructuumque gradus, non autem uni elemento omnes: neque amplius ab incorporalibus, tanquam matricibus prodeuntes fructus; sed quod hi sua mutuarent corpora, ab elementis ipsis materialibus Tandem eadem mutui libertate, & inconstantia, corpora nunc in quatuor, nunc verò in tria tantum, per Analysin fatiscere docuit.

11. Pyrotechniam equidem sic in Medicinam introducendo decoravit, æternum ut nomen sibi anhelans, & futurum sperans, quod Monarchæ Arcanorum titulo quandoque superbiret. Prævidens Basilii doctrinam, non vulgo notam, ideo Auctoris tacito nomine, suam fecit, hactenusque suos tomos ampliavit. Quapropter suus Tartarus, subinde Dominium universale in morbis amittens, suppressus incurrit, trium primorum legibus subactus.

12. Quæ tandem sua tria prima, ausus incremento voluit, ut etiam omnium morborum matres, atque matrices, tam mentis quàm entis fierent. Hoc scilicet duntaxat suum, & non Basilii inventum fuit: quodque dum turmatim in morborum series spargere niteretur, quandoque confuse est aggressus; sæpius tamen iterum prætergressus, latæ suæ doctrinæ ubique oblitus.

13. In Archidoxis namque libellum dicavit separationi elementorum, ex flamma, aëre, aqua, & terra, educendi. Atque hactenus suam, de tribus primis, deque matricibus elementorum doctrinam impugnavit, quod jam quatuor essent initia, non amplius tria prima, & ultima, in quæ longo tandem labore, tria prima, velut elementis posteriora, nec sic jure prima amplius deducerentur. Etenim & sic uno ditata numero, longè plures, quàm nuper, morbos gignerent, quam dum Monarcha ille prætentus, tantum

tum tria mandabat, tam corporum, quàm morborum esse principia. Enimvero solum atque tandem unicum tartarum, omnium pæne morborum causam, ut reum accusat.

14. Alibi verò, peculiaribus aliquot tractatibus omnium morborum fabrum, assistentem, & cooperantem vocat Cœlum, parentem iratum, atque vindicem. Incognitam enim stellam (zedo) immediatam, & continentem hydropis causam ait. Sic tabis, podagræ, apoplexiæ, &c. suam peculiarem (anonymam tamen) stellam, suamque cuique epilepsiæ propriam constellationem affirmat. In Paramiricis verò, tria prima omnium morborum immediatas causas affirmat, id est, omnia confusa. Explicet, & excuset qui volet: Ego enim non dicavi vitam meam interpretandis aliorum somniis.

15. Indagavi itaque serio naturam, & species morborum, & contingit mihi non secus, quàm aliis ante me omnibus, donec exutis omnium Authorum doctrinis, gratiam divinam serio imploraßem. Tum enim repente scivi, cuilibet morbo suam obtigisse materiam, quæ proprium sibi Vulcanum foveat intus, qui etsi siderum cursus quandoque imitetur; non tamen ab Astris enormontica causa ejus dependeret. Possident namque semina quæque, velut suam Remp. lumen præcipuè suum vitale, quo, virtute propria, siderum analogiam referunt. Ridiculum esto: Tabem, aut hydropem, licet sub diversis positionibus severius mitiusque concitentur, ab siderum motu atque lumine patrari: quas alioqui tam clara sordium collegia, manifesta occasione generant, quibusque sublatis, sanitas, etiam extra siderum veniam, sequitur. Cujus doctrinæ exegesin libro de Peste, atque alibi apud me leges. Materias autem morborum, cum suis seminariis Vulcanis, à prima usque ad ultimam, sum prosecutus cum omnibus dualitatibus, & alteritatibus, respectu vitæ humanæ. Faxit Omnipotens, ut quantum mihi elargitus est, in sui honorem, & proximi utilitatem nudè referam, aliumque me potiorem Mundo donet.

16 Paracelsus enim varios libros de vita longa condidit, sibi mortem elegisse, ex privilegio divino, senectutem suam se solaturum, Elixire proprietatis, non autem remediis ad vitam longam à se præscriptis; qui extinctus est anno 47. suæ ætatis. Tanta ideò hujus viri jactantia, & inconstantia, me parum sollicitum habuere hactenus.

17. Interim plures difficultates me dudum anxium tenuere circa tria prima, donec divina ope fretus sciverim, ligna & herbas sine omni capite mortuo distillari.

18. Mirabar enim pridem, quod è carbone mellis nullus cinis, & per consequens, nec cineris sal haberi posset. Quæ postmodum per universalem corporis analysin, lubens aspexi.

19. Satis enim fuit Paracelso, omnia sub dubio involuta deseruisse, qui tenui haustu alterius inventum biberat, ac nondum in alimentum converterat, suumque è peculatu faciens, è nido, antè plumas sufficientes, volare ad Monarchatum contendens, lapsus est. Inventi enim gloriam ad se rapiens, complacuit sibi, unum idemque pluries sparsim redixisse, licet interim in suis parvum progressum faceret.

20. Ridiculum est quippe, ac fabulæ instar, sulfur in nobis distillari, sublimari, reverberari, calcinari, resolvi, & hinc varios morbos causari, solo nempe viri ausu, sine pignore, aut vade, majoris se authoritatis. Non novit enim, nec audet morbos in Eximolegesin trahere, nondum plene ab Inventore suo ad hoc commissus. Puerile est quoque somnium, quod sal in nobis distilletur, sublimetur, calcinetur, circuletur, aliaque tormenta subeat: aut quod Mercurius hæc in nobis examina sustineat, atque pro singula variationum alteritate, alios morbos, dolores & defectus, pariat singulariter, aliosque rursus, cum aliis sodalibus duobus initiis complicatus, vel diversis gradibus atque dosibus larvatus. Nugæ sunt item, quod Mercurius, propter eximiam subtilitatis circulationem, foret mortis omnis subitaneæ causa: quam suis causis constitui, curare, & præcavere novimus.

21. Inprimis namque, quotidie aliquot unciæ cruoris, alendo difflantur, sine capite mortuo, dolore, & defectu, imo absque sensu, dum transeunt, & quà transeunt: Quicquid verò specie aquæ, Mercurii, sudorisve

instar, semel expulsioni dicatum est, quicquid ve semel alendo censum fuit ineptum, vel præstitis jam semel alimoniæ muniis, est difflationi deputatum: id nunquam deinceps in nobis distillatur, sublimatur, calcinatur, aut circulatur.

22. Naturæ enim opera, sunt nimis seria, quia Deum ultimatè respiciunt. Non enim natura pila ludit, ut excrementa, semel à vitæ commercio avulsa, iterum in gratiam recipiat. Nunquam in idem punctum redit, quia pergit, & non feriatur.

23. Denique si liquor aliquis centies redistilletur aqueus, proinde acrior erit, aut subtilior, quin potius sensim exantlato semine vitæ mediæ, magis magisque ad simplicitatem elementi migrat. Non enim aqua pluvia, quæ modo decidit superne, subtilior est, quam quæ initio creationis pluit. Quod si aqueum aliquid nostro exhalaret tepore, & somniatis reditibus acrimoniam nancisceretur, ea non esset subtiliationis Mercurii, sed adjuncti culpa.

24. Demiror sanè, quod tantus Chymicus ignoraverit, quod cruor non circuletur, nec subtiliationum circulos ferat in nobis, quodque non supra lunæ cursum unicum in nobis perseveret, quodque ideo mulier persolvat effœti cruoris vectigal. Quippe quæ plurimo cruore abundare debebat, tam ad fœtus augmentum, quam lactis suctum.

25. Ut autem *Paracelsus figmentum suum* melius obumbraret, supponit unum ex tribus primis separatum, illico ex natura microcosmica assumere actualitatem in fortuito alicujus, & unius entis de infinitis, quorum myriadum semina, in unum collecta, continebat; ideoque propter monstrosam & peregrinam nativitatem, hostile nobis eo ipso esse, & morborum causam fieri. Adeoque ad minimum decuplo plures morbos in nobis possibiles, quam sint species earum in animalibus, plantis, mineralibus atque stellis, nimirum totidem, quot sunt species salium, sulfurum, atque mercuriorum, illorumque complicatorum in natura.

26. Edicto insuper cavens, ne quis se temere ad medendum ingerat, qui non sigillatim, certò, propriè, atque distinctim, cuncta intime & extime noverit, per causas, essentias, species, proprietates, proportiones, alteritates, atque defectus. Ut quisque credat, se Paracelsum, qui hæc docet, sigillatim hæc quoque universa sic novisse. Præterea vult nos microcosmum ad amussim referre, atque ideò tria corporis nostri initia totidem morbis morbos parere, quot sunt creatorum entium species? Præcipitat namque medendi scientiam & Tyrones, in millenas confusiones, obscuritates, ignorantias, & impossibilitates, unam tantum ob culpam, ut videatur scilicet omnium gnarus, & somnia sua putentur vera.

27. Cognovit quidem facilè, Scholarum medicinam inniti falsis fundamentis; neque enim ideo difficile sibi fore, ratus est, funditus Scholas evertere. Quocirca nomen Monarchæ in medendo sibi meditatus est: sed cum ad destructionem facilem viam putaret, ad ædificationem saltem tanti principatus, sibi defuere vires in tanto idiotismo.

28. Tria ergo initia propterea in morbos introduxit. Ita est: Inveniuntur quidem illa tria in multis corporibus: aut (ut distinctius loquar) saltem è multis separantur tria; sed virum delusit absurditas quædam inconsiderati ausus, quia non consideravit rei impossibilitatem pro morbis. Eo quod nusquam, sive in nobis, sive alibi sint separata, vel separabilia illa, nisi cum integri corruptione, & quidem per ignem. Quorum tamen sequestratam œconomiam morbos parere nobis censuit.

29. Quippe primorum essentiæ connectuntur in nobis, per vitam mediam eorundem, cujus attamen sub dominio coërcentur, manentque semper, id quod sunt.

30. Inprimis enim sal *ipsum fefellit*, ut insulsus fieret, eo quod suum conceptum Paracelso confirmaret, in lotio, sudore, & lachrymis. Nil attendens, istum salem non esse ex tribus primis nostri corporis; sed merum excrementum, transmutatorum ciborum ac potuum. Hinc itaque erectus in credulitatem, putando est abductus in errores. Adverterat enim, vulnus male medicatum fundere aquam salsam, proprium corporis laticem, sale alieno imprægnatum, vel

ipsum

ipsum cruorem per sui totum degenerare, ut in ulcere, hydrope, &c. atque hinc copiosam messem ulcerum, & morborum, pro sale collegit, quem deceptus existimavit unum esse ex tribus, & non totum simul cruorem, in falsam aquam conversum, citra sulfuris aut mercurii separationem, per transmutationes erroneas.

31. Censuit itaque quot salis, totidem vices mercurii, & pars quoque sulfuris esse, sibique supellectilis satis fore confidens, prædicamentum morborum lubens designasset. Sed impar oneri manens occubuit. Atqui erronem suum detexisset, nisi audendo magna deceptus. Etenim sive ambitionis spe, præoccupationumque præcipitio examinare debuisset, ubi sulfur residuum moraretur, si sal in ulceribus, in hydrope, &c. tam copiosa separatione, à toto cæterisque duobus sodalibus avelleretur. Suæ quoque doctrinæ (licet erroneæ) oportuisset esse memorem, qua salem è nobus fluidum, & intus præsentem, merum salpetræ Cagastri vocat. Adeoque nedum carnes, & cruorem; sed & totum corpus, cum vita esse salispetræ, & Cagastrica persuadere conatur. Cruor enim (ut aqua omnes fructus edit) totus simularis, venenoso aut peregrino fermento imbutus, nunc in salis, tum verò in varias stercorum proles degenerat, sine ulla mercurii posthumi, aut sulfuris memoria.

32. Denique ut Paracelsus suam morbis inveniat causam. Per exemplum: febrim non raro definit terræ motum microcosmi, quem tremorem terræ quandoque definit, esse caducum nostrum. Alias autem terræ tremorem, tremoribus suffito mercurio natis attribuit. Alibi iterum febrim definit morbum sulfuris ac nitri: jactitans causam, simul ac remedium, suæ isti essentiali definitioni inesse.

33. Enimvero sub apostemate ulcerato, non raro totum corpus in se obesum, fit velut sceleton, nec quicquam præter pus excernit. Sic vi laxativorum, sæpe totus repente habitus liquescit in putrilaginem. Quod per Medentum artem fit, hoc in Diarrhœa per defectum. At saltem idem utrobique venenum, aliter tantum applicatum, & contemperatum. Hydropicus quidam zonam habebat octo pedum, per empiricum autem uno die, & potu solvebatur hydrope, pendebatque aqua fortè lib. 40. perennie autem venter ejus mox rursus, ad pristinum tumuit, & post paucas horas obiit. Residuum nimirum, nil nisi pellem & ossa præ se ferebat: quia caro & sanguis confestim in aquam salsam hydropis simul migraverant. Idque mirum in hoc homine vidi! quod hodiè venter planè detumuisset & cras iterum ad tumoris, tensionis, & duritiei pristinum terminum rediret, & tum moriretur. Si itaque salis ista myria unum erat ex tribus initiis, necessario saltem 40. lib. sulfuris superfuissent spectabiles. Ulcerosa quercus continuam plorat aquam salsam, & carie tabescit; si vero sal iste, unum ex tribus initiis quercus esset: fanè instar tædæ quercus pinguesceret, nec tabesceret exsucca, cariosa, & culinis propemodum repudiata.

34. *Non itaque destructiones morbosæ testantur hæc initia; sed totum corpus variè affici, liquescere, atque putrefieri, pro ductu variorum seminum, & fermentorum.*

35. Dixerat enim id ex Galeno, putante, quod cruor constaret ex totidem simplicibus, in quot resolveretur. Miror ergo inconsiderationem Paracelsi, quod non sciret, tria prima nunquam separari, nisi per ignem, destructa eorum vita ultima, retento symbolo seminis vitæ mediæ. Non autem esse tria ideo initia dicenda, nam fiunt, adeoque *nascuntur*. Multoque minus initium corporum censenda sunt, dum integrum ductu alieni seminis retroit per transmutationem in aliam naturam. Neque enim vir ille vidit unquam tria prima alicujus concreti, ullo caloris gradu, in vivis apparuisse, nec alias, nisi per ignem facta, & extorta. Indignor etiam, quod nesciatur, manentibus iisdem primis, materialiter sub eodem pondere, esse tamen variis transmutationibus seminum obnoxia.

36. Relapsus est quodammodo in errores Galeni, putantis essentialiter elementa in mistis permanere. Sic nempe tribus *delusus* principiis suis.

37. Ultriusque enim idem defectus utrobiq; in principiis philosophicis: quæ docent, vitam solam operari in corpore vivente, & in corpus.

Formas vero subordinatas partium integralium, etiam trium primorum, (si hæc insint, antequam fiant per extractionem,) à forma sive vita superiore, coërceri sub unitate Archei: quod tria prima nunquam appareant, operenturque, multo minus peccent distemperie, aut morbosa sint, nisi prius soluta obedientia, Archeo debita, id est, separata fuerint per ignem, eorumque vita ultima destructa, cum perseveratione non totalis seminis, sed tantilli, vitæ mediæ concreti illius, cujus proprietates æmulantur singula illorum quodammodo, dum sunt facta ens per se subsistens.

38. Hoc enim ignorato putavit Paracelsus, omnem potestatem, atque operationes formales rerum, immediate dependere sic ex essentia trium primorum, quod vegetabilium proprietates descripserit, quatenus continerent talem mercurium, salem aut sulfur, eaque cuncta pro suo lubitu. Quasi hæc initia, sub Archeo formali clausa, operarentur, feriante vitali Archeo. Galenus enim omnia elementis: cui succensus proinde Paracelsus, cuncta tribus adoptivis suis initiis tribuit. Instar Agyrtarum, qui oleum, vel emplastrum unicum nacti, illud efferunt ad omnes prorsus morbos, atque alios insuper plurimos valere. Non inquam attendit Paracelsus, plumbum, quamdiu plumbum est, alias vires habere, quam dum in sulfur atque mercurium mutatum est.

39. Etenim aqua, oleum, & cinis, clausa in lagena, non operantur extra vas continens. Lagena quidem ut talis operatur; non autem quatenus tria continet, quæ ex se possent separari. Sic quoque cense de tribus, quantisper sub vita communi clausis.

40. Paracelsus itaque, tametsi propinquius Galeno naturam indagaverit, quatenus è corporibus multis tria quædam actualiter eliciuntur, quod fictitiis elementis ac humoribus non evenit; uterque tamen in hoc cespitavit, quod suas putationes in morbos introduxerit.

41. Cum alioquin in nobis nil sentiat ægritudines, præter ipsas vitales potestates. Vita autem per suum Blas seminale, materias movet, & alterat, nihilque materialiter nos intus lædit, quod non sit hostile, alienum, & excrementum respectu vitæ, adeoque nequit esse ex suis primis adoptivis. Nec enim tria illa subsunt originaliter ac immediatè vitæ totius; sed vitæ mediæ seminis illius, cujus fuisse dicuntur tria initia corporalia. Nempe, tria prima carnis, sanguinis, cerebri, &c. non subsunt immediatè, imperio totalis Archei; sed muniali concretorum balsamo seminali. Idque non ante illorum manifestatam nativitatem. Morbi itaque non debent originem, aut nativitatis suæ causam, nativitati trium primorum, aut alicujus ex iis. Quippe nequeunt esse, agere, aut lædere, nisi separata prius ab invicem, destructaque integritate totius, (per mortem,) in quo continentur potentialiter. Si autem essent separata, ut queant lædere, ac nocere: certè id factum esset ab aliquo morbo & agente interno præter naturam, & priore. Itaque separatio illorum triun ab invicem, nunquam posset esse nisi productum, adeoque & morbo posterius: nec prius appareret, nisi supposito morbo. Ergò non esset morborum causa occasionalis proxima.

42. Etenim tametsi tria prima non sint causæ morborum, hoc tamen non arguit, quo minus sal, sulfur, ac mercurius rerum, sint morborum pharmaca.

43. Non est enim requisitum, ut remedium, & causa externa morbi, symbolum habeant. Ut ut sic tamen Paracelsus jusserit, quo oppugnaret Galeni axioma: Contraria contrariis curantur. Toxica namque non symbolo veneni; sed vincetoxico superantur. Dona enim Dei sunt illæ potestates medicæ, quæ nec in se mutuo, neque in morbos contrarietatem, aut hostilitatis characterem gerunt. Sed unumquodque agit ex dono, quod agere jussum est. Quinimo corpora mole, clausura, sordibus, & impedimentis liberata, nobilissima dona explicant, & præstantissimas dynames. Prout alibi copiosius.

44. Porrò sat jam, superque demonstratum, naturam non pati quatuor elementa: nec illorum admittere congressum, ad corporum concretorum constitutionem, & consequenter nullam esse elementorum contrarietatem, & velitationem, ad morbum vel remedium. Sequitur inde etiam, nullam proprio nomine dici quintam essentiam, si quintum dicat necessariam relatio-

nem

nem ad alia quatuor. Est ergò inventum quintæ essentiæ chymicum quidem; sed Philosophorum, qui ante me ignorarunt elementorum numerum, essentias, & mistionis nullitatem. Quæ si Paracelsus scivisset, haud dubiè essentiam, quam quintam vocat, quartam nuncupasset, respectu trium primorum. Putavit nimirum corpus unumquodlibet constitui, prout & resolvi, tam arte, quam naturâ, in hæc tria, & nil præterea superesse. In tanta enim novitate inconstans nescivit, cuinam lateri se præcipitem daret. Subindè namque elementa negat corpora; sed vocat inanes vacuasque matrices, loca & sedes corporum; corpora autem omnia esse nil nisi tria prima, non autem elementa. Alibi verò antecedentium gregem secutus, docet elementa in singulis corporibus superesse, reperiri, atque inde salva educi, ita ut illorum essentiæ & corpora in misto permaneant, tantum per mistionem conglomeratæ.

45. Certè tam in tribus primis, quam essentia quinta, non minus jejunè Paracelso hodie est subscriptum, quam fuit hactenus elementorum, mistionum, & complexionum fabulis.

46. Nupero enim seculo cœptum est sine indagatione, novitatibus plausibilibus invento Paracelsico, fidem atque nomina dari. Quanquam hactenus neminem viderim, legerim, vel audiverim, qui potuerit, multoque minus ausus fuerit, tria prima è corporibus adæquatè separare. Quapropter hanc propositionem statuo:

Tria prima inventum sunt nuperum, contra naturæ & rei veritatem.

*Thesis prima.*

47. Licet è quibusdam tria prima, pro parte per ignem eliciantur; non tamen id fit per separationem eorundem præexsistentium; sed quatenus per transmutationem ab igne factam, ibidem generentur, tanquam nova entia, fiatque, quod non erat antè.

*Secunda.*

48 Surculus arboris adhuc herbascens unius libræ, vix dabit olei drachmam: qui sub Octobrim lignescens dabit circiter drachmas septem olei. Ac tandem in Februario post, dabit ferè binas uncias olei: & quintuplo plus carbonis ac cineris, quàm antè in Augusto.

*Tertia.*

49. Quæ ab initio constitutiva non inerant, non possunt esse prima; sed ipsamet fiunt, & commutantur in invicem, ut posteriora, seminum directionibus factitia, atque oriunda.

*Quarta.*

Aqua elementalis fit oleum in vegetabilibus, animalibus, & sulfuribus: item omne oleum cum adjuncto, facile reducitur in aquā. Principia autem cæterorum prima, non possunt commutari in invicem, aut esse desinere, id quod erant antè.

*Quinta.*

Quædam corpora non continent tria, sed unico vel duobus tantum sunt contenta.

*Sexta.*

Sunt corpora quædam, undè usitatis hactenus artificiis nunquam fuerunt separata tria, quæ adæquato pondere, corpori, undè ducuntur, æquilibrent semper.

*Septima.*

Quædam corpora sunt omnino immutabilia, & inseparabilia, nec continentia dualitatis.

50. Juvat hæc, in gratiam Tyronum, alienis commentis facile subscribentium, paulo accuratiùs explanare. Inprimis enim ligna continent aquam, & oleum; non carbonem: qui non inerat, sed producitur per artem: nec inerat nisi materialiter, potentialiter, remotè. Nec unquam nisi per ignem indè fieret. Carbo denique, nisi aperto flagret igni, nunquam tantillum mutatur, tantum abest, quod in cinerem aut salem vertatur. In carbone flagrat quidem pingue aliquid, quod immediatè & materialiter reducitur in Gas, nunquam spectatum. Hoc Gas tandem migrat in aquam. Sed quamdiu Gas est, & ex concreto, sive carbone est separatum, non est sulfur, (nam per cremationem absumtum, & transmutatum:) non sal aut mercurius (nam ista non in Gas incoagulabile, sed in mercurium & salem redirent, si prima & constantia essent rerum primordia:) ergò aliud quiddam, extra tria illa. Cæterum nec totus cinis è carbone residuus, sal est: Quoniam demto sale lixiviali, id quod remanet, nullo potest igne calcinari, ut neque verti in salem, sulfur, aut mercurium. Sin autem per additamenta in salem verta-

vertatur: signum est, quod fiat, non autem sit sal, adeoque principium nasceretur. Ergo sal in cinere, non per extractionem, aut separationem, absumtis per ignem duobus aliis consurgit; sed per transmutationem in novum ens, quod antea non erat. Non enim rei inest, quicquid ex ea fabricatur. Sic enim pani inessent sanguines, & ossa, diversorum generum, & specierum. Nec enim marmor continet vitrum, licet ex marmore, cum adjuncto, vitrum fiat. Aliud est namque disputare de tribus istis, tanquam totali rerum materia, actualiterque rem constituentibus; atque longè aliud, quod in semine insit arbor, vel in pane piscis, os, vel cartilago. Non enim corium, aut lignum lapis sunt, etsi quibusdam fontibus petrificentur. In transmutatis namque finis, specie saltem à seipso in initio motus, differt. Demonstravi quoque alias, Alcali fixum in vegetabilibus non præexstitisse; fixari verò cremando. Quapropter doctrina Primorum non satisfacit, quod nedum naturam subter violentas regulas cogat; sed quod si prima sint, & initiandi meritum obtineant, debent esse stabilia, (quod nec Aristotelem latuit,) neque unum in aliud mutari potest. Etenim si lignum, sale, oleo, aqua & cinere constet, ex cinere, per salem ipsum cineris, sal paretur, oleum etiam omne distillatum, in salem fit mutabile, ut & in aquam per adjuncta, sitque istorum trium tanta inconstantia; ergo potuerunt quoque fieri per ignem in separatione, & concreti destructione.

51. Necesse est in corporibus unum primum, atque ultimum, materiale, reale initium stabilire, quod est aqua; non autem tria, quippe quæ soboles sunt seminum, corporum ex aqua concretorum. Alterum deinde principium motivum, & effectivum, quod est semen essentiale, sive seminis ipsa essentia Archealis, differens à forma rei: quod hæc non habeat initiandi rationem, quippe quæ ipsamet generando generatur, tanquam generationis scopus, qui sensim per dispositiones pervias perducitur ad perfectionem entis, simul cum generationis fine. Hæc sunt duo corporum omnium principia, ut & causæ. Nam si res quæque per causas est, & principiatur vanum est, alias causas, atque alia rerum principia, more Aristotelis credere. Principia ergò sunt, quæ nulla unquam vicissitudinum rotatione, in se invicem labuntur. Prius namque est stabile, perpetuum, corporum reale initium, ac fulcrum, seminariumque. Estque ultimum, in quod defunctæ rerum Tragœdiæ redeunt. Non autem ficta, ignava, & impossibilis hyle quæpiam. Alterum verò est initiandi motus principium, cum omni proprietate rerum, sub scena sua agendarum.

52. Enimverò cum species in genera nusquam solitaria exsistant, sintque sola individua, quæ sunt, & actu reali subsistunt: oportuit principia esse realia, & individualiter exsistentia. Ita quidem, ut materiæ universalitas ab efficientis activitate individualiter determinetur. Quamobrem dato falso, quod nimirum cuncta corpora in tria illa reducerentur, propriæ dissolutionis motu; non tamen inde adhuc consequens, hæc tria esse corporum initia. Quia immediata corporum resolutio non arguit principia, sed materiæ ultimatæ heterogeneitatem. Estque ultimæ materiæ postrema resolutio, testis duntaxat seminum corporis concreti: non autem principiorum. Nec denique ratio ulla est, cur tria dicantur prima, si tria in duo, ac denique in unicum redire, aut reduci possint. Imo, etsi in initio tria spectarentur corpora, in se mutuo transmutabiliter transeuntia, proinde tria censenda essent, potius quam duo: si mox abinde de tribus, duo tantum fieri queant. Tria ergò ubi inveniuntur, non sunt materialia corporum initia; sed thori seminum. Quibus exantlatis, cuncta sponte redeunt in primævum aquæ elementum.

53. Cæterum quod non in quibusvis corporibus contineantur illa tria, adeoque non sint principia necessaria: patet, quod Mercurius è metallo eductus, sit ita univocus, homogeneus, simplex, & indivisibilis, quod sit impossibile per artem & naturam, ut inde sal aut sulfur trahatur. Divisibilis autem est Mercurius nunquam ulla ratione. Ex sola videlicet aqua elementali, & virtute simplicissimi seminis mercurialis, coaluit in corpus indivisibile, impenetrabile, & inseparabile, quod inter generata par non habet.

54. Alio-

54. Alioquin aquæ simile, quæ in se nullo conspurcata semine, consimilem habet undequaque simplicitatem, & separationis impossibilitatem. Quod autem quandoque elemento aquæ sua tria tribuerim, id analogice locutum est: quatenus præter spiritus abstractos, nihil in corporibus ita similare est, ut non juxta varias dispositiones diversimode affici intelligatur, illasque dispositiones respicere aliquam heterogeneitatem entis, est necessarium. Sufficit enim, ibidem quoque monuisse, partes heterogeneas aquæ esse in simplicissimo elementi corpore, arte, natura, omnibusque seculis indivisibiles, atque realiter impossibiles, constantes simplicitate extrema. Itaque, licet ibidem tria prima aquæ vocaverim, non sunt tamen tria compositionis, quasi anteriora, aquæ initia; sed tria heterogeneitatis. Quam heterogeneitatem, licet aqua lege qua corpus est, contineat, ad minimum in diversa mentaliter partibilem; cum tamen actualiter à se invicem distrahi sit impossibile, tantum conjecturæ locus est, ut quamvis ista non sint, verum sulfur, sal, & mercurius, saltem iis quodammodò respondeant. Ergo in aqua non minus quàm in mercurio, adest instantia, qua tria prima exin haberi separata negantur.

55. Susurros audire videor, quod plurimos artificum offenderim, qui mercurii oleum, salem, vitriolum, & aquam plenis ostentantur buccis; quodque illos mendacii arguam, vel imposturæ, dum præfata pollicentur. Respondeo, imposturam activam parere suum impostorem, vita & felicitate indignum; imposturam autem passivam commiseratione dignam.

56. Sed qui fallaciam, qua circumveniuntur, nondum deprehendunt, argumentantur primo. Aurum (inquiunt) corpus inter sublunaria longè constantissimum, dissolvitur in heterogenea: ergo potiori ratione etiam Mercurius. Stringunt nimirum à Minori ad majus. Iterum urgent: Natura novit ex primis elementis componere mercurium: ergo novit etiam destruere. Viam autem compositionis, non est immediatè ex aquæ elemento facere Mercurium; sed per dispositiones intermedias materiæ, quæ dissimilares sunt: ita quoque via corruptionis in mercurio procedet per easdem dispositiones retrogrado passu, & materiæ heterogeneitate.

57. Quare tertiò dicit Paracelsus. Materia rerum, quæ non possunt per artem destrui, saltem destruitur per naturam. Qua cuncta sublunaria, quæ non sunt morti, sunt saltem termino subjecta.

58. Ad primum respondeo: quod aurum quidem sit corporum constantissimum in igne; sed suæ constantiam separationis mutuat à mercurio: adeoque si sulfur ejus includat dualitatem heterogeneam, id mercurium minimè attingit. Mercurius enim purus, distinctus à sulfure combustili (quod Mercurio vulgari plus minusve inest) respuit planè omnem dualitatem. Id est dicere: Natura mercurii includit perfectam homogeneitatem.

59. *Ad alterum autem dico, quod natura processerit quidem à puritate elementi* aquæ, ad compositionem mercurii; nequeat tamen, semel admisso semine mercurii, incluso in penetralibus aquæ, redire ad destructionem illius compositi. Eo quod istud semen non sit mortale, nec caducum, nec sublunaribus legibus obnoxium, ut inquit Paracelsus in vexatione Chymistarum. Ratio autem immortalitatis in mercurio est: Quod semen & fructus ejus, in constitutione mercurii, sint jam unum, & idem Mercurius, in mercurio. Nec novit natura invenire modum destructionis, *in re tam homogenea, ubi semen fructus evasit, unione perfectissima, & anatica.* Quandoquidem natura non potest penetrare ad dividendum, ubi nullus est nodus, aut heterogeneitas. Admitto quidem, quod Mercurius per compositionem transmutationis, & maritationem sulfurum metallicorum, fiat metallum; & hoc sit destructibile, ratione dualitatis sui sulfuris; attamen Mercurius illius metalli manet indestructibilis. Hinc Paracelsus in vexatione præfata: Etsi metallum destruxeris decies millies: attamen à destructionibus semper resurget longè perfectius. Et in Archidoxis, lib. de separat. elementorum cap. de metallis. Unumquodque elementorum in specie olei destructionis metallicæ, potest reduci iterum in metallum album pristinum, & malleabile, excepto elemento

Ddd ignis,

ignis, quod tincturam ſive ſulfur continet. Igitur quanquam pars mercurialis in metallis, adeoque & in ipſo mercurii corpore, propter adjuncta, ſuſcipiat larvas vitrioli, olei, ſalis vel aquæ: non ſunt niſi oculorum impoſturæ. Quippe ſemper Mercurius inde redit, quia ſecundum naturam, & omnes proprietates ſemper ineſt.

60. Teneo ergo cum principiis abſtruſioris Philoſophiæ: *Si Mercurius eſſet diviſibilis in partes heterogeneas, ars Chymica non eſſet vera: ac ipſe Mercurius ineptus operi eſſet. Etenim niſi mercurium vidiſſem, ita ſubſiſtentem, negarem artem eſſe veram. Natura enim nequit deſtruere ſemen, quod mori non poteſt, nec à materia ſua ſeparari.* Nec mori poteſt per machinamenta ſublunaria hujus ſeculi. *Item, facilius eſt aurum conſtruere, quam deſtruere: ſic & facilius naturæ, mercurium conſtruere, quam deſtruere.* Quotquot ergo promittunt auri vel mercurii ſeparationes, nec tamen aurum peculioſa quantitate conſtruere ſciunt, cum neſciant, quod eſt longè facilius, credant etiam ſe neſcire, quod longè eſt adhuc difficilius.

61. Ideò Bacon, inquirens primam artis materiam, perque omnia mundi corpora diſcurrens: Negat aurum, & argentum, eſſe materiam artis: eo quod ſit planè impoſſibilis eorundem reductio in ſulfur & argentum vivum, unde fiat filius ignis, tantus in amore Philoſophorum.

62. Ad tertium tandem dico. Quod quæ non morti, ſeparationi, mutationive ſunt ſubjecta, ſaltem ſunt termino obnoxia. Id verum concedo, ſi de diſſolutione mundi & igne Gehennæ in conſummatione ſæculi intelligamus, de quo nil ego. Alioqui præfata adſtructio Idiotiſmum continet. Nam terminus nil naturaliter operatur; ſed peracta eſt operatio ab agente, in ipſo termino ad quem. Deficit autem ejuſmodi agens, circa indiſſolubilia. Deniquenec tempus, vel duratio aliquid operatur per ſe; ſed tantum operantur mediæ diſpoſitiones mobilium in tempore contingentes. Ideo quicquid mutabilium diſpoſitionibus non auſcultat, multo mi nus tempori, aut termino durationis: qui terminus incluſus eſt rebus mutabilibus tantum, non autem immutabilibus.

63. Si jam mercurius metallicus caret omni prorſus ſulfure, nobiliſſimum inquam conſtantiſſimæ unionis corporum, licitum eſt conſiderare hanc trium primorum legem, inſtar catenæ diſruptæ, defeciſſe. Cætera proinde corpora, non eſſe tria prima; ſed unicum prorſus materiale initium, diverſis ſeminum deſtinationibus, finibus, ſcopis, & neceſſitatibus inſerviens, ludensque varias ſuppoſitionalitates. Sunt ergò illa tria, ubi reperiuntur, non prima, ſed facta per diſſolutionem ignis, illorumque materia, non juxta ſalis, ſulfuris & mercurii principiationem, ſed ſecundùm fines ſeminum deſponſata. Nec quidē initia; ſed media ad vitam ultimam ſubordinata.

64. Denique ſcio ex arena, ſilicibus, & ſaxis non calcariis, nunquam ſulfur aut mercurium trahi poſſe. Fuerunt nempe illorum ſemina, contenta aquæ petrifica coagulatione, abſque deſtinatione pinguedinum, aut mercuriorum.

65. Lapides autem qui calcinari poſſunt, ſalis naturam & calcis acrimoniam acquirunt. Sed idipſum eſt tranſmutatio in novam generationem, ab igne promotam; non autem contenti extractio, eductio, aut ſeparatio. Quod Schola chymica ante me ignoravit. Quod probo. Quia novi ſaxum, & lapides omnes, in merum ſalem, ſuo ſaxo, aut lapidi æquiponderantem reducere, abſque omni prorſus ſulfure, aut mercurio, adeoque quicquid urendo ſaxo deperit, unius ſalis potius, quam trium eſto. At quia unitas iſta concreti reſpicit viam ad primam reductionem in aquæ elementum, nec ſic cuilibet operario obvia: eapropter conſuevimus inter chymicos generatim loquendo, de rebus loqui, ſub nomine trium, ſalis nempe, ſulfuris, & mercurii. Non quidem quod putem illa eſſe rerum principia; ſed quia è pleriſque ſeparantur per ignem, utimur illorum etymo, ad diſtinguendum heterogeneitatis corporum concretorum. Idem ſaxo, quod carboni evenit, niſi ambo namque aperto igni crementur: in calcem aut cinerem mutantur nunquam. Et licet carbo per flabellum edat flammam, & hactenus quicquid è carbone perit, ſit ſulfuris; attamen cum in ſaxo nil accendatur, aut illuminetur, ſalis potius quam ſulfuris eſto. Igitur dum lapis, gemma, ſaxum, vel arena, in ſalem artificioſe ſunt reducta, non poteſt ſal ille, propter omnimodam ſui homogeneitatem,

ab

ab igne relictam, sulphur edere, vel continere, aut in diversa trahi.

66. Si denique vitrum per ignem è cinere & arena fiat, non est extractio vitri è cinere: sed fabrica artificii, novaque generatio. Etenim corpora quælibet, cum immediatè ex aquæ elemento materiam desumant, seminum virtute desponsatam, sulphur quidem esto actus seminis: sal verò, ex aquæ propensione spontanea, in concreto nascitur, immutatus tamen à dispositione seminalis sulphuris. Itaque duo illa entia prosiliunt immediate è duobus principiis corporum: Rerum Mercurius autem, non est nisi mera aqua, non sat adhuc à dispositione seminis, & propensione materialis initii, maturata. Idque è professo, aut studio naturæ sic est destinatum, ut ratione principii aquei, adhuc nondum plenè immutati, accretio ex suo elemento, & collocutio cum sua matre, per symbolum concedantur opportunius.

67. Non admitto itaque tria prima esse corporum constitutiva, ut neque universalia. Quod sanè austeritati meæ est vernaculum, qui non soleo è particulari quopiam axiomata universalia condere. Id autem faciat, qui volet, malo distinctus esse, ut distinctius intelligam. Reperi enim plerumque tria illa non prodire è corporibus, quibus trahi putantur, nisi adjuncto tertio, transmutativo, vel per compositionem, quod potius supervenienti semini, atque inde natæ transmutationi, tribuendum est; non autem in existentibus primis, ut necessariis, immediatis, atque universalibus naturæ principiis, è quibus, & in quæ, corpora rursum resolvantur. Non enim certam fidem facere queunt, se esse in corpore, ante sui separationem, pro-ut per ignem exprimuntur, multoque minus præexstitisse ante corpus, cujus partes videntur fuisse.

68. Patet quoque res plerasque mutari, distillando, nec esse in concreta sui heterogeneitate, quales ac quantas, pro-ut dum per ignem fiunt, quod unico exemplo Tartari liquet. Siquidem distillando uncias 16 tartari optimi, elicitur vix uncia aquæ; salis vero, ad summum, unciæ duæ cum semisse. Residuum totum, est oleum, i. e. ex 16 sunt fere tredecim partes oleosæ. Tartarus tamen crudus non est, nec agit ut ens oleosum, nec ardet ut cortex betulæ; sed salis acidi naturam habet. Quapropter per distillationem, salis acidi natura mutatur in oleum. Deinde iterum, si sal Tartari sponte sua fiat lixivium, eique jungatur oleum, conficietur quidem inde smegma, quo distillato, habebitur pro maxima parte aqua, oleumque pristinum desinet esse, & mutabitur in aliud. Quid enim clarius hac mechanica, ut elucescat, ignem esse confectorem primorum, adeoque nec esse in se prima, neq; præexsistere talia in concreto, qualia separantur inde per ignem: Si quidem non est nuda separatio dissimilium; sed transmutatio concreti per ignem, juxta activitatem, quàm heterogenea inter se peragunt.

69. At sane si singulis corporibus inessent tria illa, ita ut nullum corpus illorum expers esse posset, imò si singula, pristinam servarent indolem, sal, inquam, nunquam Mercurius fieret, neque hic vicissim sulfur, &c. Tum quidem apparenter Paracelsus putasset, corporum unumquodlibet originaliter componi è sale, sulfure, & mercurio: sed cum sit rerum indubia vicissitudo, per res rerumque partes minimas, pro ut & per triplicis vitæ transitum, non possunt vicissitudines illæ denotare identitatem trium, nec constantium, quorum ipsemet decursus est omnino inconstans, & instabilis perseverantia ejus. Etenim à Paracelso deinceps propemodum quisque suæ subscripsit inventioni, nemo ausus est penetrare conditionem trium illorum; stupuerunt visis heterogeneis, quæ per ignem sæpius extrahantur, unde velut loto pasti, abduci se siverunt, quorsum illos Paracelsus vocabat.

70. Sed discat Paracelsus, dum ex cibo cruor fit, contingere quidem separationem puri ab impuro: sed nullũ trium. Quoties enim ens per vitam ultimam transit in vitam novam, mutatur quidem massa in succum, cum divisione heterogeneorum, extinctione formæ, ac proprietatum vitæ mediæ, non tamen in, vel ad tria prima, sed proceditur ad destructionem radicalem, cum ultimata vitæ prioris annihilatione. Sub quam tandem semen novam hauriunt, ad novam generationem. Ista nempe est via recursus, sive regressio noctis Hippocratis, ad diem Orphei.

71. Saltem perpetuò est verum, quod ista tria nunquam separentur absque igne, adeoq; ante excul-

excultam Pyrotechniam, Veteribus illa fuêre incognita; cumque desit ignis ille, gradusque ejus, separator in nobis, & quicquid per caloris nostri gradum è nobis difflatur, tendat ad caput mortuum, nisi per Blas & fermentum præcautum sit (prout supra de Blas humano dodui) non potest sanè morborum origo ullatenus alicui, aut pluribus ex tribus ejusmodi, imputari.

72. Nego denique, salem, sulfur, & mercurium corporum principia universalia. Quia nec ante corporum compositionem exstiterunt, nec confluxerunt ad mistionem faciendam, neque tandem per naturalem corporum resolutionem in vitæ ultimæ terminum, apparuerunt unquam in natura; sed duntaxat per artem ignis, & tantum è quibusdam educuntur, quatenus semina rerum materiali principio aquæ vestiuntur, & proprii efficientis energia roborantur, partim salis, & partim olei proprietates assumunt: Mercurius autem corporum, non est nisi pars aquæ, nondum sufficienti maturitate efficientis seminis, gravida. Nusquam ergo per se existunt, nusquam principiandi vires obtinent: Eo quod suas naturas, conditiones, proprietates non habent ex alteritate, qua præexsisterent, sed partim ex dispositione seminum defluentium in proprietates concreti: partim, que ex ignis digestione, & ustione inter separandum nacta. Siquidem manifestum est, quod mutua transmutatione, reciprocè ex se invicem fiant.

73. Ultima ergo sunt, non autem prima, ut ut sumantur. Cuncta enim vegetabilia, quamdiu non lignosa, spiritum vini continent, quatenus ex illis, per fermentum apertis, spiritus vini educitur. At ex eadem materia jam lignum facta, non educitur amplius aqua vitæ. Fit inquam in vegetabilibus, per artem spiritus vini, qui antea iis non inerat, ex dispositione materiæ succi putrescibilis, & fermenti vinosi symbolo. Non enim proinde spiritus vini erit vegetabilium principium, quatenus cuncta in se diversa, in hoc consentiant spiritu, & ex singulis educi posset; sed spiritus vini habet effectus, & producti rationem: Sunt igitur similiter tria illa principiata; non autem principia.

74. An enim sanguis sale carebit in distillando, quia secrevit Iotium, quod Paracelsus sal cruoris vocat? Et si sal unum de principiis, certe cruor erit æternus in supposito, si careat initio, vel aliquid sine principio salis, poterit subsistere ex mercurio & sulfure. Quod Paracelso non visum est alienum, Instanti cum propria trium primorum doctrina. Ubi cruorem & carnem leprosorum omni sale priva docet. Caditque hinc iterum ulcerum sua historia, si leprosorum sint spontanea, & non spernenda ulcera sine sale.

75. Male enim salem potus, à sale cruoris distinxit. Nec cognovit differentiam salis in latice externo, à sale qui è cruore per distillationem emungitur tortura ignis. Totus nescius, unde sal in urina esset, non esitato sale. Quia digestionum ignorata classe, naturalis scientia in Paracelso tenebris fuit obfuscata, & per Medentum inscitiam abbreviantur dies mortalium, fiuntque gibbosa cœmiteria.

76. De quinta essentia quoque sobrie est inquisitum hactenus, quasi gloriosum per ignaviam subscripsisse aliorum commentis, & hæsisse in fabulosis principiis. Essentia itaque diversis dicitur nominibus. Principalissime enim intelligitur de Deo optimo max. qui omnium est vera, immediata, ipsissimaque essentia, à qua esse rerum defluit, & dependet, inseparabile in natura.

77. Essentia autem pro esse rerum actuali, in abstracto, est vita in viventibus, sive animo. Alioquin est forma, propter quam unumquodque est id, quod est. Vita autem sive forma, à Chymicis non est in essentiam assumta, quod defuncta re, in nihilum redeat: proinde considerarunt præclarissimam quandam substantiam, cui tota crasis, ac rei entelechia inhæret, quale est in aromatibus oleum leviusculum, quo abstracto, remanet corpus aromatis, velut ingratum. Cinnamomum puta, abducto oleo, sapit corticem quercus sua adstrictione. In rebus tinctis verò, essentia est coloratus liquor à rebus extractus. Quæ substantiæ, ut sunt magis activæ: ita se habent per modum vitæ, aut formæ, ad massam residuam.

78. Adeo ut nomen essentiæ sit plane metapho-

raphoricum. Quapropter plurima non habent essentiam, pro-ut de mercurio, crystallo, saxis, rebusque homogeneis demonstravi.

79. Tum denique non raro, major potestas & energia est in re integra, quam in separata essentia. Ut patet in magnete, carabe, &c. Plurima namque simplicia, specificam proprietatem per præparationem, magisque per separationem, & ignem amittunt. In ungula Alcis, ac bezoardicis quiddam est, quod crudis simplicibus proprium esse mavult. Herbarum autem formæ, sive essentiæ, artifici subesse nolunt. Perinde enim multa valent, sive vis (animam vocant) vegetativa oppetiverit, sive adhuc inexstiterit. Postquam autem planè exaruerunt, quædam essentiam proferunt; multæ verò, (in primis hydropiper) eandem amittunt. Utut ergò sumatur essentia, nomen improprium, & quinta, epithetum insipiens est. Siquidem quam spondent essentiam, vel non inest æquè omnibus, neque paret Artifici, vel non trahitur undecunque. Sub aliis verò in cruditate rerum, ridet operosos labores. Nec omne generatim aroma sedet in vita media, sed in ultima. Nam flores Jasmini, Lilii convallium, &c. putrendo amittunt gratum odorem, & vires medicas, acescunt, nec priorem fragrantiam reassumunt unquam. Alibi verò sedet aroma, sub vita media, quæ nempe sub putredine servant odorem, quem distillando edunt, ut rosæ.

80. Res hæc fefellit Paracelsum, atque putare fecit, rerum essentias sic putrere; Atque sic nescius, ut infimo, stercoratisque agris, in perpetuum sospites mansuras dictaverit. Nescius, quod exsolutis, ac defunctis seminum muniis, cuncta ad quietem se dedant, primumque tandem aquæ hospitium repetant, vel saltem supervenienti semini robustiori parentia, in novas se colonias, novasque scenas, se iterum duci tolerant.

81 Imo sunt plura simplicia, quæ fragrantiam, quam ante sua in specie non habebant, inveniant in sinu putredinum. Qualia sunt mochus, zibetta, ambarum, stercora quædam brutorum, atque ligna putrentia. Fracedo quippe varia illis suboritur, undè semina fragrantiam sibi hauriunt, transplantantque in novam generationem. Aroma ergo, si balsamo vitæ mediæ alligatum, per partium separationem, in putredine non superatur, commodiusque è corruptis sequestratur.

82. Essentia ergò chymica, propriè non quinta, cum non sint quatuor aliæ in concreto, neque est extractum è tribus; sed est pars seminalis de sulfure concreti. De sulfure inquam, quia sulfur est proles efficientis, adeoque magis formalis. Cinnamomum enim, dum sine aromate est, cinnamomum quidem adhuc, pro-ut fœtus, aut fatuus, sunt homines. Ego itaque optimam rei partem, ejus crasin nuncupo, sive aroma oleat, sive non. In herbis non fragrantibus verò, liquorem seminalem, illarum crasin dico.

83. Scio nimirum ex qualibet planta, vel semine, itemque ex trunco quarundam, extrahi *liquorem, qui contineat seminis potestatem: qui liquor, licet non sit sationibus aptus, eo quod inclusum illi semen, moram in terra trahere non valens exhalet: attamen suæ consimilis plantam, mirifica fœcunditate beat, ad radicem affusus.* Crasin namque ad propagationem continet seminalis liquor, ideoque & vere essentialis est; non tamen vulgo notus, imò ne quidem expertissimis quibusque. Proinde progressus educendi quintas essentias, ceu vanos commiseror.

84. Non mirum sane, si omnes vires generati luceant in crasi. Saltem aromatum olea, quatenus olea, digestioni nostræ reluctantia, ac invicta, parum juvaminis adferunt, cum scilicet non nisi odoris gratia, intro assumta, reficiant nos parvo spatio. At quando oleum cinnamomi, &c. suo sali alkali miscetur, absque omni aquatrium mensium artificiosa occultaque circulatione, totum in salem volatilem commutatum est, vere essentiam sui simplicis in nobis exprimit, & usque in prima nostri constitutiva sese ingerit. Alias autem, ubi vis medica in odoribus occultatur (odores quidem fortes ac pertinaces superant vires nostras, & vix ab Archeo superantur, atque digeruntur, adeoque importune in nos agunt; multum namque Archeus laborat, ut illos destruat, & in substantiam, cui insunt, suos odores imprimat) & præcipuè si fermentantes fuerint, utut solamen promiserint,

quia tamen non persistunt, ut in prima constitutiva penetrent, constans non præbent in medendo solamen. Maximè quod facile in seipsis concidant, atque degenerent sponte: ergo magis, si à nostris facultatibus subigantur. Sic nempe muscus & aromata moriuntur, si crasis abscesserit, licet corpus in se sospes manserit, adeoq; crasis rei nequicquā tangit rerū somniata initia.



# DE FLATIBUS.

1. *Blas sive Flatus quadruplex.*
2. *Gas vitæ, & ventus mundi toto discrepant elemento.*
3. *Opinio Galenica de flatibus.*
4. *Gas quintuplex ignorarunt.*
5. *Pyrotechnia quid doceat?*
6. *Decepta Scholæ.*
7. *Sibi contradicunt.*
8. *Error Paracelsi de limbo Microcosmi.*
9. *Ridicula ejus doctrina, de quadruplici colica, & microcosmica identitate.*
10. *In nobis non esse Gas ventosum, nisi inspiretur.*
11. *Cur Paracelsus neglexerit in utero cardines universi.*
12. *Redarguitur Paracelsus.*
13. *Error ejus de contractura è colica.*
14. *Causa præfatæ contracturæ, & Paralysis.*
15. *Vita musculorum concluditur ex Blas illorum.*
16. *Cor non est ultimum moriens.*
17. *Insana remedia in Flatibus.*
18. *Quale esset ventos pellens, aut discutiens?*
19. *Ignorantur adhuc proprietates Torminum.*
20. *Vterus propriis caret flatibus.*
21. *Flatus non extra metas excitantur.*
22. *Plevritis flatulenta figmento ortum debet.*
23. *Conceptos ventos accusasse pudendum.*
24. *Morborum quorumcunque initium, à plerisque accusatur ventus.*
25. *Qualiter adhac occurrat frigus?*
26. *Quid hac in parte noscendum?*
27. *Quid deinceps agendum?*
28. *A quibus sint inventa remedia usualia in flatibus proficua.*
29. *Ileon non est intestini aversa contorsio.*
30. *Iste affectus, in causis & modo fuit huc usq; ignotus.*
31. *Historia fraudem Scholarum detexit.*
32. *De flatibus doctrina nova.*
33. *Sextuplex in nobis flatus.*
34. *Nullus potest flatus in nobis esse halitus.*
35. *Quid Gas sylvestre?*
36. *Distinguuntur flatus.*
37. *Quidam flatus intestino necessarius, de quo nemo hactenus.*
38. *Probatur per monstrum.*
39. *Sequelæ aliquot inde proflua.*
40. *Consideratio circa mediocritatem & affluentiam hujus flatus.*
41. *E cibis vitiatis, aut excrementis vitioso fermento imbutis, dolores Torminum.*
42. *Contractura intestini.*
43. *Galenus ignarus usus partium.*
44. *Scholæ neglectis aliis flatibus tantum peditum respexere, unde pedantismus.*
45. *Flatus Tympanitidis.*
46. *Effectus fermenti stercorei, respectu flatuum.*
47. *Cur à laxantibus flatus fœtidissimi?*
48. *Stercora non sunt rerum spontaneæ putredines.*
49. *Differentia inter flatum Stomachi, Ilei, & Coli.*
50. *Schema flatuum in nobis.*
51. *Tympanias lethalior ascite.*
52. *Duæ considerationes de flatibus.*
53. *Consideratio flatuum.*
54. *Flatus vitium nostrum est, non rerum.*
55. *Alteritas flatuum quid respiciat?*
56. *Flatus in nobis fieri agente patrante, non autem separante.*
57. *Impugnatur Galenus de flatibus.*
58. *Iterato aliquoties.*
59. *Error circa edulia Venerea.*
60. *Venus spectat ad lienem.*
61. *Generatio flatuum, unde & quomodo?*
62. *Paradigma flatuum.*
63. *Flatus non præexsistit in cibo.*
64. *Notabile de uva.*
65. *Notabile de fermento.*
66. *Respectus flatuum & stomachi.*
67. *Mechanica flatuum in triplici monarchia.*

68. No-

POstquam Medentum judiciosiores, ab elementis, humoribus, & Astris opem frustra imploraſſent, Tartarum denique, nec non Chymicorum putata initia, incaſſum ad auxilia ſua invocaſſent, meditati ſunt deinceps, invitis Scholis Galenicis, quod cæphalalgia, hemicranii dolor capitis, & qui heſterna crapula relictus eſt, itemque vertigo, deliria, aſthmata, plevritides nothæ, ſpaſmus, crampus, ſatyriaſis, tympanites uteri, imò & Epilepſiæ furores, cum aliquot aliis affectibus, ſpecie diremtis, extra controverſiam ſua debeant initia flatibus, atque vaporibus: Quapropter & catalogum jure pari ampliantes ad librũ περὶ φυσῶν Hippocratis, ſuas deflexerunt inveſtigationes. Senex ille omnes omnino morbos ſic flatibus conſecravit, ut ventos promiſcuè confuderit cum vitæ principiis. Cœperunt ergo feliciora Scholarum ingenia non tam inveſtigare flatuum naturam, atq; proprietates, quantum datis & conceſſis flatuum hypotheſibus ulterius ſuperſtruere, atque ædificare omnium fere morborũ naturam, atq; cauſas, easq; dicare flatibus, vaporib⁹ & exhalationibus infernè ſurſum ſcandentibus. Aut præceps deorſum deturbatis. At cum ſe penitus extricare anguſtiis nequirent nec tanti ædificium firmum ſtare poſſet, quod nullo fundamento ſolidioris diſquiſitionis inniteretur, quaſi filum incepti abruptum eſt nimia contorſione. Equidem Hippocrates flatum in prædicamentum conſtrinxit, ſive vitæ, ſive mortis, ſive demum interitus participes eſſent, & cauſas continerent, ſive cœlitus per Blas ſtellarum excitarentur, adeoque orbitæ cœleſtis analogiſmos pollicerentur, ſive demum ſublunari, ſive voluntariæ legi parerent. Totum nempe indeciſum reliquit. Adeoque diſruptam reliquit methodum. Stetitque, quia nondum tanta erat morborum neceſſitas, experientia, frequentia, atque perverſitas.

2. Nondum enim ſciebatur, quod ſpiritus vitales lumen vitæ concepiſſent, quod animæ ſenſitivæ, quodque formarum Animantatorum eſſent proximæ ſedes, adeoque totius eſſentiæ craſin continerent. Nemo enim tum materiam illius Gas, aquam eſſe didicerat, adeoque toto elemento ſpiritum vitalem à vento mundi diſcrepare, nemo adhuc ſomniaverat. Enimvero Scholæ facile in hanc foveam flatuum decidiſſent, & pertinacius permanſiſſent, niſi purgantium & phlebotomiæ vana præſidia in ventis agnoſcerent, ſeſeque fruſtra futuros, citra amborum ejuſmodi præſidiorum opem præviderent.

3. Galenus quidem viderat, olea, & pinguedines, per ignem ſenſim exhalare, putavit idcirco, & ventos in nobis liquata pinguedine, vel digeſtionum inordinatione ſuſcitari, utpotè qui diſtinguere nequivit aerem, ſive ventum, ab exhalatione, à vapore, & à flatu.

4. Neſcivit inquam Schola Galenica hactenus differentiam inter Gas ventoſum (quod merè aer eſt, id eſt, ventus, per ſyderum Blas commotus) Gas pingue, Gas ſiccum, quod ſublimatum dicitur, Gas fuliginoſum, ſive endimicum, & Gas ſylveſtre, ſive incoercibile, quod in corpus cogi non poteſt viſibile.

5. Quocirca inexcuſabilis manſit tenebrarum naturalium obſcuritas, penes ignaros Pyrotechniæ. Quæ nos inſtruit, quo gradu aquoſa, quove gradu & ordine, quævis pinguedo evolet, qua demum ſeparatione, quove fermento corpora ab invicem diſcedant, putreſcant, quid ſecum ſingula per analyſin aſportent, quo denique medio intiminum craſes, & concreti proprietates ſe referant. Qua tandem opera, totum quicquid in nobis eſt, citra partium ſeparationem, in diaphæreſin diſponantur.

6. Audiverant quidem ventos in ventre, borborigmos innocuos, & dolorosa tormina dein in stomacho, atque colo animadverterunt, in hyeme verò, ventorum pluralitatem, quocirca somniarunt glaciale phlegma in intestinis, & calida remedia frigidis morbis apponenda.

7. In quo primum implicant sibi Scholæ, dum vaporum & ventositatum originem tradunt, & has curare, contrariis (ut vocant) remediis profligare intendunt. Nam principiis, medio, atque modo sibi contradicunt. Etenim si ventositates in nobis sint vapores, aut exhalationes: certè, major dolorum atque flatuum excitatio, & partium distentio sequetur, adhibitis contra ventos calidis, eo quod vapores augeri est necesse, cruciatusque, tam propter distentiones, quàm ventorum acrimoniam, multiplicari. Idque per totum probat ars distillandi.

8. Paracelsus licet Pyrotechniæ Dynasta, non fuit immunis à ventorum turbine. Quippe qui ignoravit ventorum, & aeris naturam, materiam vaporum sive flatuum. Gas esse aquosum, illorum causas efficientes, modos, media, ut & materiam, esse aquam semine impraegnatam. Utpote qui authoritates Philosophiæ planè sprevit, & naturam conatus est, subter suū Idiotismum ligare, à naturæ lumine quoque derelictus est, permittente Deo, qui ejusmodi conatus ubique facit irritos. Nemo quoque ad sapientiam pervenit unquam, qui se pervenisse putavit. Paracelsus enim constanter ubique persuadet, nos omnium morbos ac defectus sentire debuisse, quod simus extractum totius universi, hactenus omnifariam. Universum tanquam parentem filii exprimere debeamus. Ita namque ventos, eorumque varietates, nos continere vult, Tormina nostra quoque tempestatibus aeris respondere. At nolim, ab augusta Dei imagine, vel latum unguem homines discedere, ut macrocosmum potius, quam Deum in imagine referamus. Credo enim, me non esse hominem, ut morbis subessem, & sic referrem pirke olam, aut holam hapiroud; sed potius scio me morbis subesse, ut depravatam naturam & mortalem ostenderem, hominem autem me non alio fine esse, quàm ut ad Dei beneplacitum ejus repræsentem vivam imaginem.

9. Tormina itaque vir ille quadrifariam partitur, juxta quatuor consuetos ventorum cardines. Quorum Septentrionem inprimis locat in lumbis, cujus ventus in sua colica flaret contra umbilicum; In umbilico verò Austrum ponit, quia diametro sua in dorsum flaret. Sic & orientem in dextris, ut occidentem in sinistris disposuit, singulisque ventorum tandem propria adscribit remedia, sub hieroglyphicis sibi nondum cognitis involuta.

10. Eheu! quam tristi pignore hæc cuncta, & quam ludicro medio, medendi principatum invasit vir ille! ut nimirum microcosmi singuli simus! quā enim caro pretio nobis vendit, hanc macrocosmi ideam! & quam penurioso argumento sua fundat somnia! Cum revera in nobis nulli sint venti, nec ventorum materia, quam non inspiramus, & exspiramus.

11. Alias neque Gas flatulentum in nobis esse, nisi una via, domo, & itione. Nempe à stomacho per intestina, in anum usque. Noverat quidem Paracelsus hæc partim, ventorum denique in Utero, Plevra, Capite, & Musculis esse aniles fabulas: Verumtamen majores adhuc texuit, ut ridiculos componeret hos ventorum cardines, quos potiori jure in uterum, quàm intestina transtulisset. Qui ingenti cum dolore, se nunc in sinistrum abdominis latus, quandoq; in dexterum torquet, obseditque vel umbilicum vel se ponè ad dorsum & lumbos inclinat. Sed dubius mansisset, ubinam quintum ventum, in præcipiti utero, & ubinam sextum reperisset, dum rectà sursum uterus fertur. Ideoque etsi ad tædium, de uteri astro, libro peculiari declamet, cardines mundi tamen in exorbitationibus uterinis dormitans neglexit. Quanquam uterum etiam mundum, sed Microcosmo adhuc minorem, seriò vocitet.

12. Sed heus Paracelse! supponendo aliquot ulnas intestini, vento distentas, illumque ventum utrimque conclusum, (si enim non conclusus est, nec dolebit, nec tendet; sed suo emunctorio sponte evacuabitur) adeoque neque spirare, nec lateraliter more ventorum ferri. Quæstio mea est de nomine, essentia, origine, & remedio venti illius? Deinde, forte 40. vicibus, Ileon, tam à tergo antrorsum, quam laterali,

vali, utrimque ductu cum extendatur, quanam quotaque intestini contorsione, quatuor ventorum cardines suum habebunt situm, nomen, nominisque proprietatem? Sic enim in singulis gyris jam essent quadraginta Austri, totidemque septemtriones, &c Si enim in vigesima, vel in singula contorsione intestini, rationem addere debuisses, cur non in decima, aut 12. si fidem tibi hæc somnianti adhiberi optabas.

13. At sanè non fuisti illorum ventorum fidelis Æolus: quippe advertens colicam, contractos sæpe musculos manuum, convulsiones inquam, atque paralyses dedisse, non erubuisti dicere, ventos ab intestinis per omnes musculos & tendines ferri. Tantoque licentiosius id adstruxisti, quod pronas Scholas invenias in omnem vaporum atque ventorum famulatum, pro omnibus fortè morbis. Etenim dum in elementis, complexionibus, & humoribus, dictante intus veritatis testimonio, sibi quietem non reperirent, confusæ quæsiverunt modum, quo per vapores, & ventos causam morborum reperirent. Fortè enim dum humores ipsas fefellissent, optabant per ventorum invisibilem positionem redargui non posse. Inventum sanè fuit impostoris Satanæ, qui cum Dei simius conetur esse, per fidem invisibilium, intellectum credulorum sibi deberi prætendit. Ac pro omnibus morbis sufficere, modo venter suos borborigmos auribus obstrepet. Ideoque & de flatibus agere omnino debui.

14. Miseror sanè utrobique tantam Paracelsi inconstantiam, & credendum inscitiam, quibus sibi prætentum Monarchæ Arcanorum titulum præcludit, & amputat. Nescivit nempe hoc loco, cujuslibet veneni, etiam specie amica purgantium exhibiti, illam esse proprietatem, ut Archeum commoveant, ejusque Blas concitent, juxta Aphorism. *Spasmus post helleborum lethalis.* Illamque colicam, quæ præter consueta tormina, ex acido provenientia, insuper veneni labem continere, esseque convulsionis authricem. Licet ventus interim non extra Ileon feratur.

15. Sic homo, cum totali virium extinctione moriens, relinquit suum cadaver generali Tetano, utrimque tensum; Ast ubi violenta abripitur morte, est ejus cadaver flaccidum. Unde didici, vitam quandam, sensationem, & motum, sive Blas, esse in carne, præter voluntarium. Vita illa nimirum venena & mortem cum extinctione apprehendens, utrimque tendit tendines.

16. Unde falsum est, cor esse ultimum moriens. Superstes namque manet adhuc vita musculorum, quæ insectis est potissima, adeoque & avulso capite, muscæ adhuc avolant. Et mulicre dudum mortua, non rarò uterus profligavit suum fœtum. Omnis itaque musculorum convulsio, sive ex colica, sive fumto laxante veneno, vel alio, non est ex motu voluntario, sed ex naturali sensatione, motuque musculorū; non autem quod flatus tendens intestina, etiam musculos efficienter tendat. Prout lib. de Lithiasi, Tract. de sensu, sensatione abūde firmavi.

17. Insanum igitur est decretum: Hoc est carminativum: Istud ventos pellit: Illud verò flatus discutit. Quasi per carmina venti abscederent, Medentibus ejurandi. Etenim si ductus & exitus patent, ventus nequaquam forinseco auxilio eget, ut neque pulsore alieno, ut exeat. Imò quod magis est, non semper tormina cessant, etsi flatibus egressus sit liber. Alioqui si via citra impedimentum est, flatus, velit nolit Medicus, illam invenict: siquidem unica tantum, sibique continua intestinorum est via.

18. Pellentia verò ejusmodi deberent aliquod medium habere, pro-ut pistillum protrudit contenta enemata. Illud autem, ut debitè sit pellendo flatui, deberet adæquatè ductui intestinorum respondere, tam in gracilibus, quam grossioribus: atque insuper habere pulsivum Blas. Atqui ventus conclusus minus dolet, quamdiu quiescit: ita pulsivum omne remediū, necessario torminum dolores augeret, adeoque natura indicat, à pellentibus flatus abstinendū. Sed meditantur fortè, carminativis vim flagri inesse. Flatus verò instar pecudum esse. An enim pistillo adæquato, se, suaque carminativa destitui agnoscunt? vel fortè carminativa, vocis instar habere, pecudes abigentis? flatusque hortatui carminantium auscultare?

19. Scio equidem hinc Scholas ignorare vim, proprietatem, causas & modum, tam torminum, quàm remediorum. Non enim venti sunt pellendi, non denique discutiendi. Hoc enim est impossibile: illud verò puerile figmentum continet, nec etiam à probo flatus sunt ullo carmine compescendi, cujus tamen etymon in Scholis religiosum hactenus manet.

20. Flatus internè in utero non suscitatur, quia uterus materia flatulenta destituitur, ejusque digestio non est opportuna creandis flatibus; externè autem, vix aër intrat in uterum: utpote qui ne vacuum patiatur, sua membrana, totus concidit madidâ & flaccidâ: adeoque sua sponte, aëri aditus præcluditur spiranti, nisi vi per organum is injiciatur.

21. Denique nec venti externi ab ore vim mutuant, ut intrent in regiones insolitas, utque pertundant fortiter adnatam plevram, inter hanc verò, & musculos intercostales, flatulam concitent plevritidem, atque dein mox plevram à costis lacerent, veramque plevritidis phlegmonem fabricent.

22. Quia aëri nulla istuc est via: imò si eò pertingeret, à tergo Blas non habet, quod alicujus noxæ esset. Quaque intrasset, priusquam nocuisset enim, exspirasset ideo. Internè quoq; flatus illis partibus nec fiunt, obstante materia ex qua, & efficiente.

23. Anilis quoque est figmenti simile, quod externus ventus, sive aëris flatus, pellem, utut porosam, perforet, pro-ut & carnosam membranam, simul & musculos subter eam. Juxta Medentum pudendam rationem, qua dicunt: Contraxit serò ventũ, undè partes male habent.

24. Hanc nempe omnibus ferè morbis à capite in talum usque, causam assignari, sæpe cum mea verecundia audivi. Intemperies aëris, in capitis, oculorum, aurium, dentium, gulæ vitia incusatur. In raucedines, tusses, item defluxiones omnes, apepsias, febres, adeoque pyxis Pandoræ, aer putatus est. Idque nedum frigoris attactu, ut causa extera; sed ut intrò haustus flatus, ibidemque detentus indebitè. De quibus alias Nunc autem de nostris & internis flatibus sermo.

25. Concedo quidem frigus insuetum, (ut mortis satellitem,) partem aliquam nobilem, vel servilem afficere quidem, quatenus ultimã ejus digestionem turbat, unde excrementa partium similarium, dolores, imò & apostemata diversimode sequantur. Sed in his est frigoris facultas tantum externa causa occasionalis; Præcautionem, non item curam, aut qualitatem remedii indicans. Valeant ergò Scholarũ nugæ.

26. Cæterum ut aliquis Medentis ritè fungatur munere, noverit primum, quid sit ventus, quid dein sit flatus, unde fiat, cur doleat: tum illi facile erit remedium.

27. Causa nimirum flatuum cognita, caventur, ne illorum concretum in Gas vertatur. Gas autem, quod semel factum est, facilem sibi viam parat. Sin minus, & intestinum, qua se est inferius, si sit duriore obstaculo obstipatum, hoc est solvendum. Sed ubi nullum est excrementi interstitium, & tamen tormina pergunt, nonne frustranea erunt, quæ ventos pellunt? & stulta quæ discutiunt? Siquidem non flatus, sed materia, unde contrahuntur intestina, ipsaque intestina flatus generant, averruncanda est? Non inquam ad productum flatum, sed ad causam producentem, cura convertatur.

28. Video itaque remedia, anethi, carvi, anisi, cymini, dauci, &c. non à Scholis, torminum causas ignorantibus, esse inventa; sed parvulis atque pauperculis, commiseratione divina enotuisse, à quibus Scholæ, ut & reliqua plura experimenta, isthinc mendicarunt. Siquidem flatuum origo, essentia, materia, proprietas, processus & historia, Scholas latuere.

29. Denique nec est volvulus, Ileon, seu barbari nominis, Miserere mei, minoris intestini aliqua contorsio, & apogæum. Nam præterquã quod esset perpetuum, ac necessario recidivum malum, repugnat Anatomia, quæ intestinum vestiri mesenterio, amictu scilicet externo, veste tertia, & superpellicea, eoque mesenterio ad lumbos alligata, propendere. Itaque semel illo vinculo disrupto, spretaque societate mesenterii, non est de cætero, spes reductionis intestinorum, in pristinam capsam, à qua, disrupto carcere, se liberassent. Adeoque malum forte fortuna restitutum, necessario mox recurreret, atque in pejus semper deinceps rueret. Deniq; toto intestini tractu, nulla deinceps cum venis esset nutritio, nullaque in vitam chyli attractio;

cum tamen interim morbus iste facili cedat remedio. Etenim si præter gyros solitos, intestinum contortum esset, quis esset ille motor? quisve tortor? Ab extrinseco enim nullum habet, nullumque timet, quod glabro omento, & abdominis simplici vesica, contegitur intestinum. Ab interno quoque, si excremento obstipetur. (hoc enim, neque aliud, illi accidere potest,) jam oppilatum est Ileon intestinum (in quo nondum solent excrementa indurari,) per stercus insolitum; non autem contortum, non extra capsam mesenterii dissolutum.

30. Adeoque stupentibus Scholis, iste morbus est ignoratus in causis, & modo.

31. Memini enim Thomam Balbani Antverpiæ, me adolescentulo, volvulo sive Ileo extinctum intra hebdomadam, octoginta mille libras Flandricas sanaturo obtulisse, dimissis veredariis quoquo versus. Antverpienses Medici, tum Scholarum decreto, incusarunt alto supercilio involutum intestinum, & velut nodo Gordiano intortum, suæ ignorantiæ eminus, per excusationem, remedium, non autem ægro prospicientes. Sed Anatome fraudem, & crassam ignorantiam detexit. Repertum namque fuit durum stercus in gracili intestino, sedecim digitis, supra monoculum hæsitasse, multamque solutam saburram per Ileon desuper natasse. Rarum est enim, stercora indurescere in gracili intestino. Quapropter deinceps neminem, (male vocato) volvulo perire sivi. Potandos nimirū dedi aliquot globulos plumbeos musquetarum, ut sui solo pondere durum istud excrementum propellant. Quo enim plures hauriuntur & majores, eo tutior & celerior sequitur sanatio, modò æger stet, ambulet, vel velut ducatur erecto abdomine.

32. Nunc porro flatuum historiam, licet sordidam, enarrabo. Est nimirum omnis flatus in stomacho, & intestinis. Prout venti tantum sunt in aere, non autem infra aquam & terram. Flatus nimirum nativitas præexigit acidum aliquod stomachale, & tamen non fermentale ordinarium. Quod quia alibi non reperitur, quam præfatis locis, etiam flatus nusquam alibi generatur, prout posthac patebit.

33. Denique omnis flatus, vel suscitatur à cibis nondum digestis, vel à cremore, vel à stercore ciborum, vel ab alimento intestinorum spermatico, degenerante. Est ergo quadruplex flatus in nobis internus, quintus externus Tympanias, qui extra intestinum clauditur. Unus naturalis ac requisitus, seu ordinarius. Septimus verò venenosus in corporis habitu.

34. Illorum autem nullus est vapor, sive halitus aquosus: quippè qui sponte, atque propria consistentia, statim & facile in aquam redit. Nullus denique flatuum est aër, aut ventus. Cum ventus, sive aer, non sit de compositione concretorum, prout longè latèque probavi.

35. Ergò restat, quod omnis in nobis flatus sit Gas sylvestre, inter digestiones excitatum, è cibis, potibus, & excrementis.

36. Unus ergò est in stomacho, & ructus dicitur, estque insipidus, acidus, ponticus, nidorosus, fœtens, vel specificus. Specificum voco cibi incocti: sic nempe allium, raphanus, atque similia, suos præbent sapores in ructu. Insipidus verò & acidus, est ructus cremoris digesti quidem, sed stomachi impotentia excitatus. Ponticus autem, qualis in Orexi, nidorosusque, fiunt è cibis, in stercoream propè indolem degeneratis. Est ergò & alter flatus, gracilibus intestinis suscitatus, vitio fermenti fellei: estque vel insipidus, acerbus, acer, amarus, stercoreus, cadaverosus, vel putidus, juxta materiæ varietatem, & fermenti fellei potestatem. Hic flatus dicitur peditus, nec per pylorum adscendit unquam in stomachum. Qui si putidus aut nidorosus sit, denotat fermentum stercoreum præmaturum, & in alienam messem sublatum. Sunt præterea duo adhuc flatus in nobis: Unus planè heteroclitus, tam in intestinis, quam toto corporis habitu detentus, atque natus. Etenim ex fermento venenoso, & stercoreo extrinseco, oritur quidam flatus in ultima digestione partium similiarium. Dum nimirum assumto veneno, tumescunt cadavera, & inflantur: Corruptio enim acida in carnes intrat, modo heteroclito: moriturque pars solida, ac extinguitur nimirum spiritus insitus vitalis, & toxici veneno pars afficitur, unde flatus stercoreus, cadaverosus, naturæ nostræ

 abo-

abominabilis. Atque sic proximum, seu spermaticum solidarum partium alimentum, mutatur in Gas silvestre, tumetque totum corpus, vel pars peculiariter affecta.

37. Est & alter, Insipidus flatus in Ileo, naturalis scilicet, & productum aliquod utile, ordinarium nempe idcircò, & naturale. Cumque fiat plurimis, & multa fame oppressis: conclusi mecum, quod ille flatus insipidus, nasceretur ex ipsomet benè disposito alimento immediato illius intestini. Alioquin enim impossibile foret, in cœliacis, aliisque ventris dissolutionibus, tam repentinas celeresque fieri excretiones, si Ileon in sui vacuitate clausum concidensque, continuitate flatus naturalis, quodammodo non hiaret perpetuo. Id in[illegible]am Scholæ indagarunt nunquam. Quibus & ego majores anxietates addam, nisi nempe Ileon semper, naturaliter, & mediocriter vento turgeat.

38. Videbantur enim alioquin inprimis aliquarum fibrarum in intestinis operæ frustraneæ, si continuo flatu Ileon mediocriter non tumeat. Puer enim, qui herniam monstrosam in umbilico patiebatur, (tenui namque velut epidermide, umbilicus totus pellucidus erat, ad sesquipalmæ extensione:) hic enim monstrosus planè puer, quoties tormina patiebatur, nobis Ilei procellam spectandam dabat. Adeo ut intestinum istud, tanquam sibi obambulando ebulliisset, contorqueri, & convelli videbatur. Idque maximè, quoties nova tormina infestarent. Quæ cum sub doloribus sic se haberent, volui etiam subter sanitatem contemplari, qualis esset intestinorum œconomia. Atque tum observavi alium successivum planè motum, quo se intestina exercebant. Nam quoties aliquid supernè ad anum transmittebatur, (erat autem in consistentia liquidioris syrupi & obscurè flavum:) intestinum suis se transversis fibris contraxit, tanquam penitus isthac clauderetur, atq; excrementum infra se depelleret: fiebat enim hoc, successiva fibrarum transversarum contractura, non secus atque fidicen digitum post digitum aperit, & priorem laxat. Usqueadeo propellebat quidem excrementum simul cum flatu, sed hic retrocedebat illico ad pristinum locum. Ingenti sanè admiratione dignum, Dei providentia, partes intus non feriari, sed sic sine sensu & indesinenter operari, etiã dormientibus nobis. Spectavi denique, quod quantisper puer dextero incumberet lateri, fibræ transversæ, in intestino supino ejusdem lateris sese comprimerent, ut excrementum pellerent sursum, in partem pronam; attamen, tum nequicquam laborantibus, aut compressis villis declivis intestini. Vidi itaque flatum non continuò propelli per Ileon ad anum, cum excrementis; sed retrorsum resilere & retrocedere ad partes Ilei, mox à seclusione excrementi reapertas. Unde conjeci, naturalem atque utilem esse ejusmodi flatum, minimeque onerosum. Est namque exactissima Ilei isthæc sui clausura, priusquam tenue, labileq; sursum propelli queat.

39. Quo viso, mox collegi, primum quod in cœliaca passione, nedum erret digestiva, propter corruptelam labentis fermenti, sed & retentiva Pylori, ac præterea, propulsivam intestinorum tum symptomatico errore furere. Deinde, quod flatus aliqualis sit Ileo naturalis, à proprio alimento spermatico excitatus: adeoque à sexta digestione illius intestini oriundus, sine fœtore, acrimonia, & molestia.

40. Atque adeo sese dirigit in mediocritatem quanti. Quicquid autem hujus flatus, ut superfluum, quantitatem superat, mox foras expellitur. Vitium itaque in quanto, spontè prodit, & facile præscribitur. Ex superfluo quidem est, sed tamen nec dolet, nec mordet.

41. At si ex cibis vitiatis in se, vel vitiato fermento, inter digerendum imbutis, flatus suscitentur, dolent sui acrimonia & exotica impressione.

42. Ast longè potentius, si intestina convellantur, præcipue ubi mucilago tenax, vitiato fermento imbuta, torminum mater, pertinaciter uspiam adhæserit, ad cujus nimirum (frustraneam plerumq;) propulsionẽ, intestina sese cõprimunt, convellunt & corrugant. Voco autem contracturam, immanium torminum genitricem, quoties intestinum non quidem in transversum, aut obliquum circuli, sed prorsus in lõgitudinem sui, potissimum, quod contracturæ per transversas & obliquas fibras sint quotidianæ, naturales, & indolentes.

43. Ga-

43. Galenus de usu partium triumphans, magni à Scholis habitus, à Vesalio ostenditur 116. locis, sive erroribus nunquam dissectionem corporis humani vidisse. Quas illius Anatomici, demonstrationes facti, ut nunquam Scholæ eluent: ita sustineo præcipuos partium usus, formatricis scopos, sive delicias intactas, neque attentas; sed ignoratas hactenus. Equidem post Galenum sat viderunt, rectas, obliquas & transversas intestini fibras, valere ad excrementi propulsionem; nesciverunt tamen quorsum, & quomodo illarum singulæ in suis ministeriis sese flecterent. Etenim qui in plexu choroide, in ludicris motibus pulmonis, & præteritis pulsuum usibus, prolixè scribendo errarunt temerè, ignaviter usus pulsuum, & intestinorum in servitiis præterierunt.

44. Hactenus de ructu, & peditu. *Itemque* de heteroclito flatu, per totum corpus, deque naturali & requisito flatu Ilei, determinavi. Siquidem nunquam cadaver dissectum vidi, quod spectantibus non offerret Ileum flatu tumidum. Nunc porrò de flatibus torminum morborum, mortisque authoribus pergam. Tertio loco est flatus in crassioribus, à cæco deinceps intestinis genitus. Scholæ sanè non alium attenderunt flatum præter hunc, quasi non nisi in Recto, & Colo flatus conciperentur. Ideo & morbum flatuum vocarunt Colicum, diffinxeruntque solidè, in colicam coli, & stomachi, in arenosam, & ventosam, similesque confusionum turpitudines. Tertius ergo flatus oritur à fermento stercoreo, & putrefactivo: estque duplex, à cibo nimirum jam putrefacto, per fermentum stercoreum, & ab alimento spermatico, degenere, cadaverato, & insuper stercorizato. Hic est enim longè omnium fœtidissimus.

45. Est & tandem peregrinus, qui etsi non in torminibus locum habeat ut causa; sæpe tamen ut eorundem effectus est subsecutivus, ac plerumque hydrope deterior, vocaturque Tympanias.

46. Stercoreum autem voco fermentum, ut extra intestinum gignitur, ita & cui sedes est in intestino cœco, ubi excrementa ciborum incipiunt putrere, sub specifica animantorum differentia, adeoque impressionem fermentii stercorei, juxta speciem propriam, ibidem mutuant. Nec est sanè otiosa, vel somniata fermenti hujus fictio, quæ specificam utrobique diversitatem parit: cum alias non sit ulla rerum transmutatio, absque peculiari fermento. In hoc itaque fermento, oleositates volatilizanrur, excitaturque exhalatio inflammabilis è putrescentibus. Quapropter Chymici cuncta in putrefactionem præmittunt, ut quæ alias ponderosa, occulta, atque clausa in fæce remanerent, unà cum aquositate rei attollerentur. Carnes enim, ova, juscula, & quæcunque sponte cadaverantur, fætidissima dant excrementa, ut & flatus. Sic Ambarum, Muscus, Zibetta, & aromata ejusmodi, quia in sui origine partim sunt è carnibus, partimque quia fermentum stercoreum *illius speciei nacta sunt semel*, facile deinde à *nostro fermento* iterum *subacta*, fœtidissima pariunt excrementa, ac flatus.

47. Hoc titulo quoque excrementa & flatus, quæ à laxantibus proliciuntur, quia jam è cadavere transmutato immediatè stillantia, tâ fermento putrefactivo laxantis veneni, quàm loci, sive intestini, præter propriam adhuc cadaveratæ materiæ horribilitatem sunt longè putidissima.

48. Adeoque vel hinc patet, quod sit aliquod fermentum stercoreum in animantatis: quippe quod præter speciei suæ proprietatem, adhuc totidem servet in se diversitates, quot objectorum sunt recipientium. Præcipuè quod stercora non sint rerum spontaneæ putredines, aut putrefactiones artificiales; sed determinatæ, atque specificæ. Cujus energia, cum non procedat dumtaxat ab re ipsa, necesse habet authore externo, operante in eodem symbolo, semper, quoque eodem modo, & charactere. Potissimum quod impressio sequatur dispositionem cum sanam fermenti sui, tum etiam ægram.

49. Quod exinde clarius liquet. Quod ructus, sive flatus originalis in stomacho, prout & flatus Ilei extinguant flammam candelæ: Stercoreus autem flatus, qui in ultimis formatur intestinis, atque per anum erumpit, transmissus per flammam candelæ, transvolando accenditur, ac flammam diversicolorem.

rem, Iridis instar exprimit. Qui verò in Ileo, sive intestinis gracilibus formatur, nunquam est inflammabilis, sæpe inodorus est, nisi alterius misturam secum deferat, non raro acer, acutus, ponticusque lancinat in ano. Differunt itaq; flatus in nobis, materia, forma, loco, fermento, proprietatibus, adeoque & tota specie. Nec minus flatus suas habent genericas atque specificas varietates, quàm corpora unde proveniunt. Nam flatus nullatenus sunt aër. Imò flatus non solum distinguuntur per materiam ex qua, sed etiam fermento & flatuum semine. Huc spectant quæ de ortu Gas, sive spiritus sylvestris docui, qui sanè in pristino aliàs maneret concreto, nisi adjuncto fermento loci, & semine aciditatis hausto, in flatum sive Gas conficiatur.

50. Repetam hoc loco genericas diversitates flatuum in nobis genitorum, specificatas suis vermentis, & proprietatibus rerum, unde consurgant. En Schema. Sunt enim duo in nobis flatus anomali, quorum unus est ordinarius, naturalis & necessarius in Ileo. Alter planè pestiferus & heteroclitus, qui assumto, vel intus nato veneno, plerumque totum corporis habitum in tumorem extollit. Sunt deinde quatuor flatus in stomacho, & intestinis. Stomachi unus, qui ructus est. Hicque vel specificus est, ex cibo indigesto, duro & pertinaci: Alius insipidus ex cremore fere digesto, sed digestionis debilitate natus: Tertius verò est acidus, *ex cremore digesto; sed impedito*: Quartus ructus, est ponticus, à fermento loci exasperato productus. Secundus flatus est Ilei, habetque aliquot in se diversitates. Quarum prima continet peditum, ex abundantia præfati naturalis oriundum. Altera amarum, qui à fæcibus alienis, ac malè digestis prorumpit: Habetque præcocis aliquid fermenti stercorei. Succedit & flatus coli, ex cibis non planè suo acido stomachali liberatis, sed corruptis per anticipationem, accedente præmature stercoreo. Est & flatus stercoreus, cadaverosus, ex resolutione, & putrefactione vividi, vitalisque alimenti partium solidarum.

51. Tandem extra canales intestini est flatus Tympanias, nascens ex causa morbifica, intra convexum intestini, & concavum peritonæi. Quæ causa morbifica proprietatē habet toxici, sed mitiorem. Flatus autem hinc genitus, non est de materia morbifica; sed est ejus productum, ex eadem nempe materia est, qua naturalis & ordinarius flatus Ilei. Id est, ex ipso alimento immediato intestini. Mortalis autem est, tam ex causa venenosa, sive ex morbo radicali, quam ratione loci, quod productus moribus augeatur absque termino, & ægrum tandem suffocet instar Ascitis.

52. Absoluto jam Schemate, spectabis, quod materia ex qua flatuum, sit concretum illud, circa quod fermentum operatur. Deindè quod qui propulsione, aut discussione flatus abigere, atque sic morbum superare contendit, non tollat causam, sed ad ultimum effectum vadat.

53. Quod ut ad oculum clariùs enotescat, supponam tres fratres, iisdem potu atque cibo nutritos, quorum unus nullum ferè flatum edat. Alter autem ac debilior multos ructus insipidos, ac subindè acidos pariat. Tertius verò, patiens intestinorum amentiâ, multos faciat crepitus. Undè imprimis conspicuum evadit, flatus non fieri ex cibis flatulentis, quorum proindè usus tantopere vetitus in Scholarum diætetice. Sed prout satietas, plerumque plures flatus causat, quos sobrietas excusat: ideo consequitur, farcinam esse oneri; onus verò præsupponere laborem, sive debilitatem digestivæ. Sic poma acidula, si torreantur, plurimum flatum afflant, quæ si à robusto stomacho edantur, flatus sunt expertia.

54. Unde sat liquet, flatum esse vitium nostrum, non autem rerum. Cui nil obstat, quod quædam aptiora sint producendis flatibus, atque hinc flatulenta dicantur. Quoniam maxime flatulenta flatus non gignunt, nisi in defectuosis. Etenim si flatus per se ac materialiter cibis inesset, in omnibus ex æquo flatus prodirent, atque qui minus flatuum emitteret, retentis iisdem esset debilior. Quorum utrumque falsum est.

55. Flatuum ergo præfata alteritas, agentem potius, quàm materiam incusat.

56. Denique si motus esset à materia principaliter, sitque pinguedinosus flatus in nobis; ille

ille verò nullatenus cieri posset à tepore nostro, qui obligatur primum humiditatibus vaporalibus, quam exhalatibus siccis, & oleosis queat esse satis. Itaque vel ex hinc quoque liquet, flatus fieri, agente patrante, non autem separante.

57. Absurdum denique & illud Galeni, quod quædam sunt flatulenta in prima digestione, alia verò flatum emittant in secunda, quam vocat sanguificationem, adeoque & hinc venerea nominat. Tertia verò flatulenta vocat in ultima digestione, pro ut de custodibus ficulneorum ait, inflatas carnes, atque flatu tumidas, ex esu caricarum. Nam omnis flatus, qui quomodolibet inesset cibis materialiter, saltem dum cibus elixatus est, ac deinde in cremorem formaliter resolutus, cum cremor, liquor, sive aqua flatum intra aut infra se neutiquam toleret, necessario exhalaret statim per ructum.

58. Flatum autem è ciborum cremore, permanere in sanguine, sive peracta sanguificatione, id si rectè trutinetur, contradicit Scholarum Thesi, per quam supponunt, sanguini innasci spiritum naturalem, sive hepaticum, non quidem externum, è rebus suscitatum atque retentum, sed de novo factum potestate ordinaria hepatis. Esset nempe iste flatus in cruore, flatus peregrinus, ( puta pastinacæ, pisorum, &c.) exoticus, contra formalem cibi in cruorem transmutationem rebellis & pervicax. Vel si à robore hepatis ponatur, transmutatus in naturalem, quam supponunt cruoris spiritum, inprimis spiritus agentis hepatis, non materiæ cruoris erit. Cum quoque flatus, qui alias, non nisi digestivæ errore ubique producitur, hoc loco erit privilegiatus, fietque digestivæ vigore. Adeoque erit robusti hepatis, posse plurimum flatum è cremore excitare. Ego sanè debilitatis notoriæ signum autumo, non posse reducere massam transmutabilem, in substantiam univocam, & æquabilem; sed relinqui flatulentiam peregrinam & heterogeneã, à jecore superandam.

59. Contendunt itaque Scholæ, Veneris robur mendicare ex flatu peregrino: Eritne ergo flatus ex alimentis peregrinis, speciei, & specificæ propagationi aptus? Vel ex phantastico jecoris spiritu, cruori adhuc immaturo, ingenito, per flatus externi assumtionem, in spiritum naturalem, aut in spermate humanæ generationi aptus? Non credam eò insanivisse Scholas, quasi spermatis atque testium primus motor sit cruoris supposita aura. Multoq; minus alimentorum crudior flatus. Tandem nec Scholæ sibi in hoc satisfaciunt. Nam si flatus ciborum permansisset in cremore, atq; deinde adhuc in sanguinis factione superstes esset, non enim actu flatum materialiter perseverare posse putandum, ob rationes præfatas: ergo saltem volent, aptitudinem sive dispositionem materiæ ad flatulentiam permanere. Atqui hoc ipsum seriò impugnant, nolentes quod idem accidens sit in genito, quod prius erat in corrupta. Sed hæc cuncta Scholarum commenta dormiunt modo, *postquam plenè est ostensum, nullum esse in cruore spiritum jecoris*, multoque minus pisorum, pastinacæ, eryngii, aut seminis fraxini, retentos flatus. Sat enim ostendi, Gas, quod in sanguine vitale oberrat, non flatulentum esse, nec flatus, aut odores ciborum referre, sed luminosum, sed formale ens, animæ sedes.

60. Quod autem materiam, viscus, proprietatem, alteritates & defectus Veneris Scholis nondum enotuerit, suo loco, de Splene docebo. Hic sufficit, materiam, aut potestatem Veneris a flatibus separasse.

61. Itaque debilis *digestio* plures parit flatus, quos fortior non reperit, etiam curiosius singula examinando, ac robustius transmutando. Aberrans fermentum namque trahit è re, quod in ea non est materialiter; sed tantum potestativè, id est, flatus oritur errore fermenti, digerendo alienati. Enimvero flatus non educuntur ex materia, tanquam in illa præexstitissent concreti, aut coagulati: neque ex ipsamet digestione, tanquam causa per se, pro-ut calor ex aqua ordinariò elicit vapores; sed quatenus sub digestione oritur fermenti quędam diminuta dispositio, unde spiritus digestivus flatum fugat, tanquam sibi inconvenientem hospitem, & tanquam si errorem fermenti corrigeret Archeus.

62. Quocirca suborta indispositio rei, est natamutare in Gas *sylvestre*. Quod per exemplum.

cape. Sal armeniacus enim, & aqua chryſulca, quæ ſingula per ſe diſtillari, poſſunt, & pati calorem: ſin autem jungantur, & intepeſcant, non poſſunt non, quin ſtatim in Gas ſylveſtre, ſive incoercibilem flatum transmutentur. Adeò ut ſi vas ſit optime clauſum, ac licet fortiſſimum & ampliſſimū, tamen diſſiliat, etiam in frigore. Sal petræ ſimiliter liqueſcit candenti igne, frigidum eſt, & anginarum remedium; adjuncto tamen carbone, utrumque ſtatim conſumitur, & in Gas flammeum evolat. Neque enim aſinus & jumentum vertuntur in mulum; ſed amborum initia ſeminalia, ex conjuncto producunt mulum. Sic namque plurima, quæ materialiter antea non inerant, de novo fiunt, per adjuncta, fermenta, digeſtiones, errores, alteritates.

63. Quæque ſub primis fermentis, non erant flatulenta materialiter; quia tamen non ex pleno digeſta erant, ac proinde ablegata, tanquam excrementa, ubi aliud fermentum ſubſequens tolerant, tranſeunt in flatus inordinatos. Ita quoque flatus non præexiſtit in cibis, multoque minus in cremore; ſed eſt nova quædam & monſtruoſa generatio, ex permixtis rerum ſeminibus, vel indebitè transmutata materia, ſuppoſita actioni alterius fermenti. Quod de digeſtionibus clarius patebit. Sic namque debilior ſtomachus cibos putrefacit ante, vel in chylo, paritque frequentes ructus, etiam nidoroſos, prout in febribus: ubi ex vacuo ſtomacho ructus frequens proſilit, ſanis inſolitus. Sic nempe putredo colorem roſarum, ſimul cum aromate & aqua, diſtillando effert, qui aliàs eodem calore non attollitur.

64. In inteſtinis ſimiliter ſua eſt fermentorum, ſuaque putrefacti alienatio, & gradus ſub quibus generantur flatus, & erumpunt. Quamdiu enim uva in ſua pelle undique clauſa eſt, citius ſiccatur, fraceſcit, vel in paſſam mutatur, quam flatum edat; Sin autem uvæ cutis tantillum lædatur, ſtatim à vulnere, fermentum putrefactionis aliqualis prævium concidit, ex quo nec deinceps ceſſat ſylveſtre Gas eructare, quamdiu fervor ebullientis fermenti duraverit: ſive, quantiſper ex ſucco uvæ, vinum non ſit perfectum.

65. Nam ut farina differt à paſta fermentata, & maſſa farinacea à pane: ita vinum à ſucco uvarum. Atque ut farina, ſi coquatur, non parit flatus, fermentata autem, ſponte flatus eructat: ita cibi flatum natura ſui non continent, quem fermenta eliciunt. Mirum ſanè, quod Scholæ de his hactenus nil ſenſerint, nil ſcripſerint; ſed cuncta caloris imperio, per manus tradiderint. Porrò de Gas muſti, ac ſpiritus ſylveſtris proprietatibus, alibi, ſatis. Nec ſunto importuna, quæ de fermentis, de digeſtionibus, de transgreſſionibus ſubter alienam meſſem, atque inde natis tranſplantationibus morboſis alibi ſcripſi, ad hunc de flatibus limitem traduxiſſe.

66. Stomachus ergo debiliſſimus, ructus dat inſipidos, minus autem debilis, acidos: vitioſus, nidoroſos, amaros & acres. Fortior verò enchymos cibos ritè conficit quidem, non item cepam, allium, raphanos, &c. Ructus ergo impotentiam aliquam teſtantur, ideoque ſapores ciborum referunt. Sub ſarcina autem multi cibi enchymi, prodeunt ructus pontici, etiam nidoroſi, præſertim ſi cadaveriſentur cibi. Ponticitas autem, exaſperato fermento concitata, orexin variam parit.

67. Quod porrò etiam ex non flatulentis generentur flatus, attende exemplum. Acetum ſtillatitium, dum lapides cancrorum ſolvit, vel chryſulca, argentum: eructatur ſpiritus ſylveſter. Pomum auſterum torrendo, plurimos flatus excitat: non item ſi diutius in arbore per maturitatem dulceſcat. Si igitur in eodem pomo, materialiter fuiſſet flatus: per maturitatem neceſſe eſt, ut maxima pars pomi, quæ flatulenta erat, & merus flatus, converſa ſit in dulcem & homogeneam ſubſtantiam pomi, id eſt, in non flatum. Ab ſimplici ferè elemento (ut ajunt) corpus miſtum factum eſſe. Quocirca totum pomum ſive maturum, ſive immaturum ſit, eadem conſtat materia; & quidem non flatuoſa. Pomum acidum vitro Hermeticè clauſo toſtum, cogit vas præ flatu diſſilire. Pomum verò conſimile, ſimili vitro clauſum, cum tantundem aquæ, ut bulliat, Gas nullum emittit; ſed duntaxat halitum aquoſum. Chryſulca per ſe diſtillata, tota in vas recipiens tranſit

ſive

sit, sine Gas sylvestri; sin autem metallum ipsi addatur dissolubile, Gas profert, sic ut vitrum etiam fortissimum, si cæmento benè claudatur, dissiliat: cum interim nil de præfato metallo in Gas cedat.

68. Tartarus vini, ne centesima quidem olei sui distillatione, distillari potest, nisi rima in juncturis relicta. Alioqui Gas sylvestre, vas utcunque magnum, subitò diffringit. Quod si igitur Tartarus materialiter flatum continerer, eundem prima sui combustione, saltem altera distillatione edidisset, qui tamen singulis dein distillationibus de novo fit, etiam ex solo ejus oleo, sive sulfure: Eo quod huic insit occulta vini aciditas,& simul Alcali volatile. Unde ex amborum copula, fit Gas sylvestre.

69. Cibus enim non sat in stomacho subactus, putrescit, & Gas facit. Putrescit enim corruptione loci, quæ est *stercoris stomachalis*: sive actione præter naturam. Minimi enim ciborum atomi, benè masticati, benè in chylum vertuntur; majores verò in debiliori stomacho, tametsi in sui circumferentia, & apparentia externa, per digestionem resolvuntur in chylum; in centro tamen sui, cum calorem quidem sat persentiant, non tamen æqualiter fermento fruantur, indigesti manent, corrumpuntur, subflavo colore, plerumque negotium facessunt intestinis: vel si cum paucula aciditate pristinam cibi mucilaginem retineant, in vermes mutantur, (qui semper nuncii debilitatis sunt:) mox verò fermentum stomachi quædam reperiens sibi reluctantia, ideoque semicocta, semiputridaque, exæstuat, duplat, intenditque acorem. Undè ructus ex pontico rodens, Orexis comes. Quæ massa, in intestinum decidens, flatus excitat putridos, ac putidos, ex pingui putrefacto.

70. Per mechanicam. Accipe sulfuris partem unam, bulliat cum duplo olei lini: mox sulfur putrescit, apparetque parenchyma pulmonis avium, odorem humani stercoris spirans, prout & distillando, par Gas eructat.

71. Massa ergò malè in stomacho digesta, descendens per intestinum, flatus concitat acutos, si acor intensus fuerit, undè Tormina. Si verò aliquid ejus muccosum intestino adhæserit, tormina pertinaciora, comitante subindè diarrhæa, fiunt. Et tantò atrociora, quò aciditas magis pontica fuerit. Ex flatu enim pontico, colica exigua, & fluxilis; ex cibis verò, pertinacior longè, & loca mutat, migratque. Sin autem ex muccagine pontica adhærente, & affixa, crudelissimè affligit, & convellit. Flatus igitur non ex materia propriè; sed ex operatione fermenti, novam generationem præter naturam, molientis, & Archei irritati errore proveniunt. Hæc de flatibus naturalibus, & morbosis.

72. Venena autem pota, cur habitum corporis flatu tumidum proferant. Scito, sub & post mortem istud fieri. Neque enim cadaver tumescit, ob novæ materiæ acquisitionem; sed quia vita est præcipuè in visceribus, ideo habitus corporis à veneno primum contaminatur.

73. Corruptio autem carnis, semper est in sapore acido (*insigni nempe mysterio fermentata, vetita leguntur Judæis:*) subita ergo & atrox corruptio, in carnes impingens, etiam flatum & tumorem in illis gignit.

74. Sic cadaver submersum, illico fundum petit, tantisper dum caro acescit, sub putredine: tum scilicet emergit, flatuque est tumidum, & vita musculorum à morte adhuc residua, flatum operatur. Solet namque dici cadaver emersurum, dum fellis cystis rumpitur. Nec enim hoc caret suo veritatis vigore. Non quidem, quod literaliter verum sit, quod rupta fellis vesica, ejusque eruptio, *levitatem cadaveri* attulisset: Sed fel est balsamus, cohibens in vivis corruptiones ex acido oriundas. Quocirca dum adest corruptio, conjicitur fellis defectus. Alvus recens sidit: dum verò succus in ea contentus corrumpitur, emergit arbor è fundo.

75. Porrò dixi, semina minora calida, ex commiseratione divina mortalibus enotuisse, & à bono vulgo, in Scholas usum eorundem introductum, nescientes causam, & circumstantiam flatuum. Semina ergò illa, corruptionem simul atque aciditatem materiæ inhibent, suntque ideo intestinorum *solamina*. Solamen autem istud hoc exemplo disce. Herniosus incurius, cui intestinum excidit in scrotum, mox ad capitis magnitudinem surgit, induratur,

ac tandem livescit. Etenim vario lactis fotu, & stercoris vaccini tepido fomento, frustra tentatur. Videturque per foramen sextuplo minus, quam sit tuber scroti propter duritiem reditus sui spem deponere. Dein seminum anisi nempe, carvi, foeniculi, coriandri, &c. potu in vino, mox evanescit durities tuberis, sinitque se intro repelli, quod clyster & fotus externus non dedere, ergo per se tacens defectus ille loquitur. Quod exorbitata circa testem intestina, statim duritiem præter naturam induant, flatusque suscitent. Quæ cuncta per solamen intestinali Archæo mox disparent: quæ alias citam atque dolentem mortem causarent.

76. Cæterum aliquid de naturali flatu Ilei addam, quod à Scholis est nescitum. Mulier nobilis dolore ventris pusillo tentatur, per cubiculum obambulat, pransa erat, mox dolor ac dextram mamillam ascendit, humerum invadit, eamque paulo pòst necat. Dissecto cadavere, nil oculis lustratur, quod necem attulisse culpari posset. At opportunè, Ileum modico flatu distentum vident. Ventum, ventum, inquam, tortorem Doctores accusant. Delatum ad me judicium, censui, dolorem ventris uterinum fuisse; adscendisse ideo ad ubera, quibuscum ordinariò uterus loquitur: adeoque strangulasse foeminam. Ventum verò in Ileo, nedum insontem dixi, sed in quovis cadavere naturaliter (etiam repentina morte interemto,) semper Ileon, vento modico distendi, quia is naturalis, inseparabilis, ac proprius est. Absque vento namque intestina conciderent, excrementa difficilius transmearent. Etenim nisi à retro pulsa ac liquida, facile retrorsum recidrent, & velut ibidem absque progressu, nimiam contraherent moram.

77. Si igitur ventus aliquis Ileo nativus incola, non est locus querimoniæ, de flatu in torminibus, multoque minus carminativis, pellentibus, & discutientibus ventos. Tormina ergo esto mucilaginis ponticæ, plus minusve acerbæ, ad cujus resolutionem (si adhæserint,) aut expulsionem (si fluctuaverint,) sanitatis exspectatur restitutio. Sin interim acerbus flatus subnascatur, aut Ileon plus justo ventis turgeat, id facilè sibi viam invenit. Sublevat quidem à compressione, ac distentione, flatuum dimissio; sed flatus non facit magni momenti tormina, quin sibi cito viam pariant.

78. Quod si verò infernè, à duriore excremento, flatus ab exitu præpediatur, jam Vulcanus dicitur, & à voce torminum dissessum est. Sat jam ergo patet, quod flatus non fiant ab aëre; sed materialiter vel ab ingestis, ordinariis, vel à venenis similarem nutritionis liquorem corrumpentibus. Dein non fiant alibi, nisi in prima digestionum culina: & sunt ructus, in secunda quoque, quæ in intestino Ileo absolvitur. Nullatenus autem in subsequentibus digestionum familiis, quibus omne acidum atque ponticum est exoticum, præterquam in assumto toxico. Quapropter flatibus pro morbo harum regionum non est occasio, vis aut potestas. Quantum autem spectat flatum vel halitum à stomacho, ab uterò, aut aliunde sublatum: id suo loco frivolum ostendam. Hæc itaque de flatibus sufficiant.

# CATARRHI DELIRAMENTA.

1. *Quis morborum atque naturæ hæres?*
2. *Suppositiones aliquot, loco præmissarum.*
3. *Conclusio.*
4. *Probatur ab experientiis.*
5. *Explicatio dati.*
6. *Pulmo primum moriens.*
7. *Author cur à Scholis recesserit?*
8. *Ærumnarum seni præmissa.*
9. *Solutiva cur in his noceant?*
10. *Misera medentum suæ ignorantiæ testimonia. Quia serò sapiunt Phryges.*
11. *Pudendum exioma, quod à juvantibus & nocentibus desumitur.*
12. *Errores Medentum.*
13. *Paracelsi inconstantia unde?*
14. *Modus fiendi Catarrhi, anili fabulæ similis.*
15. *Morbi Catarrhis tributi.*
16. *Quanta inde mortalium clades?*

17. Quo

TEmpestivum est modò ostendere magnũ morborum cumulum, dicatum Catarrho è capite defluo, vel in summitatem digitorum pedis usque absque obstaculo, esse anile figmentum, non nisi pulsore hoste humani generis inventum; ne videlicet cognitis morborum causis, remedia eorundem simul enotescant. Utut sit, saltem exin manifestum est, Scholas etiamnum hodie abduci gentilium erroribus, in generatione Catarrhi, putatione, defluxione, modo, viâ, materiâ, mediis, locis, organis, itemque revulsione atque remediis, falsum nempe atq; absurdum est, quicquid uni absurdo, vel impossibili superstruxeris. Unde pariter ruit vana spes in cauteriis collocata, prout suo loco demonstrabo. Naturæ ipsæ sunt morborum medicatrices; Medicus autem, illarum Minister, juxta Hippocr. Sed id de morbis, quos Natura curat sponte sua. At ubi succubuit, ut suis resurgere viribus nequeat, Medicus à Domini benignitate electus, & apud quem omnes morbi ferè ejusdem sunt pretii, (talis enim est, qui aliquam universalem Medicinam, inter plures ejuscemodi, nactus est:) manet non amplius Minister; sed Interpres, Rector, & Herus præpotens.

Sit nomen Domini mei JESU exaltatum in æternum, qui suam munificentiam semper dat parvulis, in sua humilitate objectis. Natura enim ægri, impressionum morbificarum præcipua susceptrix, sensitivaque in oppositum motrix, saltem ubi hospitati morbi prævalent, homo succumbit, vel saltem inposterum ipsa morte calamitosius vivit, nisi à Medente in pristinum restauretur. Non cuivis tamen Medico contingit adire Corinthum, nisi vocato, electo, exercitato, & commisso. Seculo enim Hippocratis universales medendi apices, quæ naturæ tonum in se continent, nondum enotuerant (jejunæ quippe & irrisæ à Medentum vulgo adhuc hodie;) veniam ergò Hippocrates meretur, si totum morbi negotium per naturam, ut Magistram, absolvi putarit.

2. Porrò dixi alias, vel à fœtus initio deinceps, cuique membro *præsidere assistentem* rectorem spiritum insitum; alterum verò influum à corde manare, insiti expergefactorem, & consolatorem, qui tamen nec determinatur, neque individualiter disponitur, nisi prius ab insito sit subactus. Docui etiam alibi, unumquodque membrum vegetari, juxta virtutem insiti fermenti, adeoque nec sperari transmutationem, ad novam generationem, nisi mediante fermento. Consequenter exindè subauditur, omnem vegetationem à spiritibus fieri, adeoque debilitatam membrorum digestionem pendere ex spirituum, horumque fermenti diminutione, juxta illud: *Spiritus* (fermenti theca) *meus attenuabitur*, (ergò) & *dies mei breviabuntur*: Sic ut membrum, quod in sanitate etiam nullum visibile excrementum profert, multum ejus atque indesinenter faciat, si saucium, læsum, diminutum, vel impeditum fuerit in fermenti vigore. Denique & hinc sequitur, quod pro læsione, & lædentum varietate, difformitas ametriaque excrementorum gignatur.

3. Non ergò ex uno fonte, capite humano scilicet, (unde nimirum omnes catarrhos depluere comminiscuntur Scholæ:) sed ex propria cujusque partis idiopathia, sive propria indispositione, fermentis topicis superinducta, morbi oriuntur.

4. Ita nempe vulnera sanata recidivam patiuntur, ulcera & apostemata non rarò pariunt. Et mutato ventorum axe, longo annorum cursu post recrudescunt, dolentque. Sic nempe tusses, pleuritides, sputa sanguinis, & erysipelata recurrunt. Excellens namque montanum frigus, vel repentinum aliud irruens, nocturnus aer, aura palustris, aut eructatum fodinarum Gas, sæpè cerebri, vel pulmonũ fermenta unico insultu pessumdant, ut in vitam deinceps, pro variis excrementis fiant officinæ. Hoc pactò nimirum in oculis, auribus, dentibus, faucibus excrementa (non quidem muccosa à cerebro,) proprio errore fiunt. Sic tusses & asthmata primò incipiunt, & continuato fermento perseverant.

5. Non quidem è capite defluo mucco, sed intra pulmonem generato, per violatum loci fermentum.

6. Pulmo enim ab externo irruente facillime affectatur, præ cæteris membris: eo quod membrorum sit primum senescens, atque moriens. Ut patet per tussim senum, & stertores morientium, licet alio, quam pulmonis vitio, afflictorum. Id enim pulmoni proprium, eò quod crudum semper potet aera, cordique vicinus oppresso, suas vires paratus reddat, citiusque ob id sibi deficiant.

7. Enimverò à Scholis inprimis dissentio, quod hoc vitii genus sciam partium continentium, non autem liquorum contentorum. Sunt namque contenta ejusmodi producta quædam radices, quæ ab Archeo partium, male imbuto progignuntur. Deinde & in hoc discrepo, quod sciam esse malum topicum, non autem impertitum à deuteropathia capitis.

8. Fiunt nempe tusses senii, sub difficili restaurationis spe, quod extremis cannæ aereæ ramulis, in pulmone innati, excrementi tantillum resideat, quod nedum arundines obstruit; sed simul sui præsentia, fermentum locale turbat, minuitque, unde in horas nova suscitantur excrementa, tussium opulenta supellex. Quæ in senio vix curantur vulgo notis mediis. Utpotè quæ ad loca affecta non penetrant; imò nec restaurandi robur nacta sunt. Sunt ergò ejusmodi excrementa, partium defectus topici. Estque sua cujusque partis debilitas, sive innata, sive acquisita sit, cum diminutione vege-

vegetantis fermenti. Adeoque & hinc ejusmodi partium excrementa omnia profluunt.

9. Intelligo itaque inprimis frustraneas & nocuas esse, in his affectibus purgationum repetitiones: quippe quæ dumtaxat circa producta, non autem circa causas instituantur. Tum etiam atque primariò, quia ejusmodi excrementa non cedunt per laxantia. Utut est, nullatenus in nobis primitivam labem, nocuamque radicem attingunt, verum saltem meditantur posteriora; priora verò sive radices, non valent tangere. Adde, quod etsi laxativa quandoque pro biduo succurrisse videantur, quatenus demta mezaraici cruoris massa, parcior dispensatio, atque nutritio, ad pulmonem deferatur, atque hinc parcior screatus. Verumtamen laxantia, totius generale robur magis magisque debilitando oppugnant.

10. Quod utique dum Medentes velut per setaceum cernunt, neque ægro profuisse per corporis & exhaustarum virium diminutionem cognoscunt, tandem infirmos per diætæ regulas, & per culinæ sobriæ unica auxilia tractandos dimittunt, modo cauterii ope, & leviorum laxativorum subsidio repetito, pergant medicè, id est, misere vivere. Qua imprimis hypothesi, saltem culinam, quibuslibet officinarum infidis pharmacis præferendam insinuant, & facta experientia, ab his tanquàm nocivis abstinendum decernunt.

11. Atque utinam post tot virium emunctiones, id sufficeret, neque iterato ampliùs deinceps iisdem præsidiis tentarent exhaurire spem, corpus, venas, vires, & loculos ægrorum. Utinam saltem sui axiomatis essent memores, quo à juvantibus, ac nocentibus, potissimam sumendam suam indicationem curativam. Quæ Regula etsi pudenda sit, & Empyricorum dumtaxat: utinam saltem per eandem jam resilirent ab erroribus patratis. Nec in tussi atque tabe redirent ad remedia, quæ hactenus nemini profuisse comperere. Dormirent enim laxativa, venæ sectiones, errhina, apophlegmatismi, illinctus, decoctum Chynæ, Zarzæ, Sassafras, Cauterium in sutura coronali bregmatis, aliaque id genus infida auxilia, à Medente adducta, ut aliquatenus videantur non gratis nummum recepisse. Utinam saltem ex sua praxi didicissent, quod dum posteriorum effectuum, id est, excrementorum ablationes, revulsiones, derivationes, & præpeditiones meditantur, ostendant palàm illos causarum cognitionem latuisse, nec per causarum ablationẽ methodicè suos curasse ægros. Comperissent quoque victus rationem esse lautum, languidum, debile, atque desperatum remedii genus, pro tanto hoste jam inquilino, imò & patrono. Non mirum itaque, quod vulgus, attendens harum curationum vanitatem, occasionem dicendi ceperit: *Optimam esse medicinam, medicina non uti.*

12. Sæpenumerò enim quadam commiseratione indolui, centurias conciliorum medicorum perlegendo, ac præcipuè ad nonum Almansoris omnes morbos à vertice capitis, ad pedis calcem dum persequuntur, quod ab ovo causam (ut putant, & tentantur) catarrhicam indagantes, ubique incusant naturalẽ aliquam, vel acquisitam singularem intemperiem, sub incertitudine tamen dubii, an eandem, tanquam morbum, an verò tanquam causam antecedentem morbi, de quo consultum est, statuerent. At saltem ne errarent, in quibusvis morbis, calorem simul & frigus accusarunt. Conqueruntur nimirum in omnibus pænè, de frigiditate stomachi solitaria, vel combinata, cum caliditate hepatis, unde catarrhos oriundos, ac in varias partes delapsos, earundem morbos multifariam ariolantur: nedum internos pænè omnes, sed & usque ad cutaneos defectus prosequuntur. Sic nempe theoricè & practicè Scholæ suos imbuunt. Sic enim oculorum, aurium, faucium, linguæ, dentium, thoracis, brachiorum, lumborum, & crurum defectibus rei sunt catarrhi. Sic tusses, tabes, asthmata, pleuritides, peripneumoniæ, apoplexiæ, paralyses, subitaneæ mortes, vomicæ, sputa cruoris, causam in catarrhis suam jam ratam reperere. Sic denique stomachus vomiturit, nauseat, apepsia laborat, jecur etiam & lien malè valent. Nam prolapso è capite mucco non digestibili, obstructiones, durities, hydropes, apostemata, scirrhi, febres, tormina locum inter clientes catarrhos fecere.

13. Quibus Paracelsus, tametsi in Tartaris, atque tribus primis aliàs triumphans inventione, plerumque tamen catarrhis subscripsit, nomenque defluxionis (Flüssen) semper manifestè agnovit, nutando sub Domina incertitudine.

14. Hanc enim catarrhorum seriò deflendam fabulam ita adornant Scholæ, & de manu in manum invicem tradunt, ut veritatis vicem subeat? imo Idiotæ facti Medici passivi, de catarrhis fusis, ad longum usque tædium mecum declamant. Quibus sane, cum mihi sit difficile, atque nauseosum, singulos discere insuetos è putata doctrina avellere, veramque Theoricæ lucem adferre: præcipuè, cum turba ejus sit animi, ut instar testarum recentium vix primitus haustum deponat odorem: Silere ideo soleo plerumque apud magnates, non morbum, non causas, non species, nec medicamina declamo: taciturnus ad facilem *istam Scholarum Theoriam*, videor cunctorum nescius, abire omnibus consentiens. Alicubi tamen dico, me aliter instructum esse; sed Idiotas non esse capaces Medicinæ, cum nec pædagogus sim illorum. Admiror saltem quotidie neminem tantam medentum ignorantiam hactenus animadvertisse; sed orbem Christianum, Græcorum hæc somnia post se traxisse, in latriam ridiculam, mendacem, & humanæ societati perniciosam. Statuunt nimirum primigenium catarrhorum fontem, *in frigida stomachi, & calida jecoris intemperie, maximamque mortalium infirmorum partem huic subesse tyrannidi.* Modum quippe fiendi esse: quod stomachus incessanter inter coquendum ab hepate calefactus, non possit non jugiter vapores ad caput mittere; cerebrum verò, esse natura sua frigidum, & instar coperculi bullienti ollæ, aut fungi alembici vice, in quem vapores adscendant, & cogantur in aquam. Quæ cum naturaliter defluere debeat, suggerit amplam materiam catarrhis, atque generalem.

15. Quæ si in oculos, aures, fauces, dentes, &c. decidat, dolent meritò partes, se cerebrum vicinum habere, & tyrannum superiorem; sin verò in pulmonem pluat, transmutantur in tussim, affectus suspiriosos, in tabem denique, palpitationem cordis, adeoque & in inopinam mortem. Quod si verò in stomachum hi catarrhi depluant, jam suæ culpæ is pœnas luit, per apepsiam, cruditates, vomitus, orexes, cardialgias, deliquia, obstructiones, diarrhœas, cœliacas, choleras, colicas, atrophias, hydropes, scirrhos, ventrisque defectus omnes. Imò febres, putredines in venis, splenis quoque, renum, atque vesicæ calculi, è muccore catarrhi sua primordia desumunt. Quod si verò in cerebelli sinum derivent catarrhi, jam mors instantanea, apoplexia, & paralyses præstò adsunt. Sin verò per nucham, in nervos, arterias, musculos fortè fortuna divertant catarrhi, arthritides variæ, pleuritides, paralyses partium, ac convulsiones, mox adveniunt. Itemque chirurgicos defectus dolorum, apostematum, ulcerumque variam prolem, catarrhos gignere volunt. Sin autem non decidant, suoque se cerebrum levet onere per coryzas, & tusses: adest sopor, coma, catochus, lethargus, vertigo, apoplexia, memoriæ & sensuum jactura.

16. Enimvero præter præfatas caloris & frigoris intemperies, atque inde necessario natum catarrhum, nil resonant Medentum libri, sermones, concilia, conversationes, cathedræ, & praxes: adeoque totus medendi cardo, in purgationibus, venæsectionibus, scarificationibus, balneis, sudoribus, cauteriis, & in summa, non nisi in corporis atque virium diminutionibus, sive catarrhorum exsiccationibus, hodiè vertitur.

17. Quorsum nempe ab ultimo Eoo radices Chinæ, & Zarzæ, cum ligno Sassafras ad exsiccandum propinarunt. Diæteticem verò & pharmaceuticen, plerumque per caloris & frigoris amussim metiuntur: atque hoc pacto ægros nunquam de manu sua dimittunt; sed in clientes perpetuos detinent, velut acquisita mancipia: sub desperatione tamen manifesta.

18. Quod nimirum, cum causas & radices ignorent Medici, seseque frustra operari cernant, impossibilem curam sive sanationem fore, eo quod naturale frigus stomachi contradicat calori hepatis: adeoque quæ stomacho profutura essent, nocitura sint jecori, & è converso. Quæ cuncta cum conspirent in mortalium perniciem, item Reipub. atque familiarum

tum destructiones, mearum fuit partium, exsecrandam hanc doctrinæ Medicæ hæresin funditus evertere: tantoque potentius id debui, quod omnes Europæorum animos ista lues, inde à diebus Galeni possideat. Discunt nempe divites hanc doctrinam proprio didactro, quæque didicere, alios docent: sicque omnes morbi catarrhis sonant nati.

19. Dicam ergò per theses in Scholis concessas. 1. Hominis stomachus, quamdiu in vivis est, actualiter calet, & sua membrana, aliquo madore est imbuta. 2. Impossibile est autem, aliquam humiditatem aquosam in nobis actu calere, quin etiam de se vaporem suscitet eo ipso. 3. Via è stomacho supera est gula, sive œsophagus, membrana cannæ instar extenta, è stomacho in fauces usque, membranæ stomachi similis. 4. Gula per se, tota actu madet, estque clausa (cum obliquitus præ vacuo concidat alias:) actu & semper, non secus atque vesica, carens proprio contento. Gula ergo seipsam lateraliter attingit, ob necessitatem naturæ, quæ non patitur vacuum. Gula nempe non habens in se cibos, potum aut aerem, esset necessariò vacua, si pateret. Quod autem non pateat, aut aërem contineat, liquet ex eo, quod alias unoquoque bolo deglutito, aër qui infra eundem esset, & adæquato bolo reniteretur, detruderetur ad stomachum deorsum, adeoque totidem ructus essent, quot boli deglutiti. Denique cum membrana gulæ madida sit, ipsa in se necessario concideret, nisi vi quadam circumquaque tenderetur, quod in dissectionibus neq; occurrit, nec ulli serviret fini in viventibus. 5 Os stomcahi naturali motu clauditur, nō voluntario. 6. Gulæ autem non est alia scientia Anatomica, quam quod angusta, inferius clausa, per Pylorum sive inferum orificium stomachi, & in collo humano à plurimis vasis compressa. 7. Gula non haurit aerem, ut neque continet. Concidit nempe proprio membranæ madidæ motu, & contenti penuria. 8. Gula per longum sui non aperitur, nisi transmiserit alimenta. Quæ si sicciora sint, hærent in meatu, nec facile descendunt, nisi potu superaddito: quod fieri non posset, si subter bolum aërem contineret, nisi subsequeretur ructus. Gula autem circa laryngem patet initio sui. 9. Gula infernè clauditur jure alieno, ideoque nec aperitur, nisi intrante externo hospite, vel erumpente, aut sub fame, etiam pandatur arbitrio alieno. 10. Aër nullus, multoque minus vapor, è stomacho sursum prorumpit, sine sonitu ructus. 11. Si calor stomacho necessarius vaporem facit, non tamen proinde eundem protrudit sursum violenter, ita quod valeat serratum os stomachi & gulam distendere, ac aperire. Cum posito aliquo contradictorio, esset unicuique continuus ructus. 12. In stomacho, non secus atque in aliis vasis, tepidè calentibus, omnis vapor aqueus, minima compressione in guttas citius concrescit denuo, quàm quod compressam membranam per sui longitudinem elevet, & distendat. Ideoque nec vapores faciunt ructus: sed duntaxat aer, & spiritus sylvestris, sive Gas. 13. Quod supposito spiritu cruoris hepatico, venæ omnes per sui calorem, vel circa partes jecoris, vel in extremis ramulis, parerent catarrhos, à Scholis neglectos.

## CONCLUSIO PRIMA.

20. Ex hisce thesibus plerumque confessis, & per Anatomen claris, sequitur inprimis, 1. Quod nullus vapor è stomacho in caput feratur, putataque materia deficiat catarrhis. 2. Si tanta cæcitas mundum circumvenerit in manifestis; quid non suspicandum de abstrusioribus? 3. Quod stante Scholarum doctrina, sanus atque calidus stomachus multo majores atque plures catarrhos generaret, quam æger, atque alioqui frigidior: quod jam adversatur Scholis. 4. Quod potius refrigerando, quam calefaciendo stomacho incumbendum foret. 5. Quod omnes mortales necessariò essent catarrhosi, atque continuò infirmi. 6. Eo quod eadem gula, cerebro, stomachoque actu calentibus, madidis æqualiter constent omnes, & ejusdem figuræ. 7. Quod omnis homo, porcorum instar, naturaliter ad singulos fere passus ructaret, eò quod indesinens calor & mador continuum vaporē sursum nęces-

necessario emitteret. 8. Quod tametsi vapor, à stomacho excitatus, distenderet gulam, imo citra ructum adscenderet; attamen totus per os ac nares continuo difflaretur, antequam per arctam & conclusam membranæ viam ad cerebrum pergeret. Quod vapor ille à cibo, è stomacho adscendens, necessario quoque in quolibet homine, cibos, horumque transmutationes oleret, sibi & astantibus molestus esset: adeo ut si ructus subinde sint olidi, continenter quoque omnis omnium anhelitus, admisto ciborum flatu fæteret. 9. Quod cum ructus sit Gas sylvestre, & longè subtilius vapore, nec tamen cerebrum feriat, nisi clauso ore per nares elidatur: multo certè minus vapores ad cerebrum deferentur. 10. Quod ructus nunquam à Gula, recta via ad cerebrum deferantur, sed tantum per organum olfactus; Ideoque non nisi ore clauso, odorem præbeant, multo minus vapor sponte è stomacho ad caput deferretur. 11. Quod, ut vapor, catarrhi materia, aliquatenus adhuc ad caput, sive odoratus organum adscenderet, oporteret hoc fieri non posse, nisi clauso ore. Adeoque hianti non fore possibilem catarrhi materiam: estque proin facile catarrhi hocce remedium. Quod cum duo corpora naturaliter nequeant se mutuo penetrare, in eodem loco, sitque via è faucibus ad cerebrum angusta, oppleta (non enim datur in organis istis vacuum:) superius clausa, nec pervia, (anhelitus namque etsi compressus, non exspirat sursum ad caput:) non potest ergo vapor, è stomacho ad cerebri basim pertingere. Per exemplum. Canna, si sit superius obstipata, tametsi super vapores calidos teneatur; hos tamen non admittit adscendere, ob aeris præsentiam, quo oppleta est. 13. Dato, quod vapor is posset sursum scandere; non offendet tamen planum aut concavum aliquod, super quod concresceret in guttas. Multoque minus ejusmodi, quod Alembicum, aut ollæ operculum referat; sed in basi cerebri, quorsum vapor adscendere donatur gratis, est pars angusta, pelvis, sive infundibuli fundus, qui habet binos tabulos, nares versus, ac totidem versus cervicem. Quæ duo posteriora oscula dumtaxat adscendens vapor reperiret. Suntque continuo ferè mucco oppleta, madent ac stillant, ut cerebri propria emunctoria mucco eliminando destinata. Atque ideo, ultrò concesso vapore adscendente; non tamen esset locus concretioni catarrhi. 14. Vapor, si quis è stomacho possibiliter factus, etiam eo usque adscendisset, imò & in guttas concrevisset tam exili spatio, ac, simul cum mucco decideret, minus noxæ adferret, quàm ipse muccus, ordinarium cerebri excrementum. Quæ cuncta per AnatomenScholæ viderunt, & per Mathesin (si pensitent) cognoscent inevitabilia: attamen eunt, oculos habent, & non vident; aures habent, ac timendum, ne nolint audire. 15. Quod licet ructus sit ciborum Gas, eorumque odorem præ se ferat: vapor ciborum tamen quilibetcumque, insipidam & innoxiam aquam dat. Per exemplum. Distilletur muccus, vel saliva lento tepore, qualis est stomachi viventis: certè non nisi insipidam, minimeque glutinosam aquam elicies: multoque minus salsum, acidum, acremve catarrhum. 16. Quod licet muccus labatur in fauces, hasque diversimode ac malè sæpè affectet, juxta diversas mucci indispositiones; Verumtamen nec iste muccus, neque ejus stillatio, rationem catarrhi habere possunt. Non magis quàm lotium è rene in vesicam labens, catarrhus est dicendus. Quapropter si muccus insipidus, salsus, acer, vel acidus, fluidus, aut crassus, labens ad partes, quibus naturaliter purgandus deputatur, tanquam emunctorio, non est dicendus catarrhus, utut etiam malè afficiat partes, prout & urina vesicam si affixerit: 17. Quantò minus censeri catarrhus debet, fluxus alicujus humoris fictitii, aut excrementi somniati, nati, & delati, per modum, media, loca, & itinera naturaliter impossibilia? 18. Si cerebrum in vivis actu non frigeat, cessat ratio condensandi vaporis: sin minus calecat reliquis partibus: ergone vapor quærit partē frigidiorē sensu, & electione? quia desiderat magis coagulari, quā manere ut est? 19. Vel pellitur vaporis undique ab omnibus partibus calidioribus ad cerebrum, tanquam frigidius? At sic continuata in sanis esset tempestas inexcusabilis penitus.

21. His tamen omnibus prostergatis (quæ nihilo-

nihilominus necessitate naturaliter se habere nequeunt) at nihilominus catarrhi defluerent. Non enim inprimis extrorsum inter cranium ac cutim. Siquidem docent ipsæ Scholæ, vapores, sive antecedentem catarrhi materiam, à stomacho ad fundum cerebri scandere, atque ibidem planum aliquod (imaginarium, nec per Anatomen adhuc repertum) offendere, in cujus cavo concrescat illico, statimque à concretione decidat guttatim.

22. Procul sanè abinde, quod hostis advena, merum excrementum, cerebro peregrinum, ac tantarum infirmitatum causa, in infima cerebri planitie in aquam transiens, inde penetraret, trans ipsum cerebri corpus, sive in forma aquæ, vel demum rursus vaporis specie, in præfato plano luserit. Non enim specie vaporis: quasi vapor è stomacho ad cerebri fundum pertingit, locique frigore concrescat (ut ajunt) certè eadem frigoris opportunitate, manebit aqua, neque fiet iterum vapor.

23. Si ergo vapor ille, jam ibidem aqua factus sit præ loci frigore, non est credibile hanc aquam hostilem intrò trahi, multoque minus tam subtilem evasisse, ut nolentibus recipientibus, cerebrum, menynges, suturas, cranium, atque periostion pertundat, ut subter cutim sistatur, atque decurrat. Præter enim inevitabiles atque plurimas absurditates, erit aqua ista, tanquam pluvialis, ineptaque catarrhis viscidis, mucore perdurantibus. Imo catarrhi hinc oriundi, primo caloris sensu evanescerent, quovis sudore citius, Galenistæ nisi doceant aquam, è vapore tepidi stomachi factam, deinceps fixatam. Salsam & acrem quoque evasisse tactu solo plani, quod nondum novacula advertit. Deindè cutis cranii, calvaria longè porosior, aquam illam ocius, quàm mala indè credita fiant, per diaphæresin aut sudorem exterminaret. Est porro cutis, quæ craneo obtenditur, huic tenacius adhærens, neque sufficit loci declivitas sola, diffluendo catarrho, & cuti avellendæ ab osse. Quin-imo aqua hæc è vapore stomachi genita, necessariò haberet intus Pulsorem, qui illam trans cerebrum, menynges, os, & periostion duceret. Atqui iste non esset calor aliquis: nam tunc cessaret esse aqua, & rursus fieret vapor, qui fingitur frigore cerebri in aquam condensatus. Denique catarrhi senibus, debilibus, & stationibus frigidioribus dicuntur magis soliti: ergo pulsor ille erit frigus, (quod alias solet partes constringere) jam aquam trans cerebrum & quidem in forma aquæ, everso rerum ordine pellet. Eritque pulsus ille in aqua, è meris stomachi vaporibus nata, vel in cerebro, quod advenienti aquæ se aperiret cum menyngibus & cranio. Denique cum omnis ejusmodi aqua, è vapore condensata, dicta sit pendula è basi cerebri, nec possit ibidem detineri supra guttæ magnitudinem, quin necessario, statim atque guttatim decidet proclivis, vel cerebrum sordebit guttatim hanc aquam excrementitiam sui muneris oblitum. Deinde præter Pulsorem, Ductore aqua opus haberet, qui pellem distenderet, & à costis avelleret, ut sibi deorsum properanti, locum (puta in plevritide) paret. Essetque tam ductor, quam pulsor in aqua, potentior, quam Blas nostrum.

24. Quocunque pretio tandem, Scholarum somnia de catarrhis prostituam, nemo falsas merces emit, detecta simul credulitatis larva. Nec potui hactenus sat admirari, quod mundus per catarrhos sit circumventus. In re inquam tam stolida, futili, atque penitus impossibili, mortales tantam credulitatem posuerint, unam tantum ob culpam, scilicet ignorantiam. Quod Scholæ, non reperientes causam, cui morborum catalogum adscriberent, hæc somnia de catarrhis credi mandaverint.

25. At saltem sudor salsus est, quocirca latex materiam catarrhi potius tribueret, quam fictus ille vapor, per tot ambages ducendus, ac mille vix absurditatibus possibilis consistens. Tum quoque laticis assueta salsedo, dolorum causas proximiores habet, quàm insipida aqua, fictis vaporibus sursum delata. Denique si aqua trans cerebrum, menynges, cranium, & circum ossalē membranam vadat, an ergò jam fatigata, cutē perinde penetrare non poterit? vel viarum erit oblita? cur resistet sudorifera, & porosa cutis aquæ, quæ cranium penetrare potuit? At ubi subter capillos colligeretur, tum vel ibidem in cataractam tumeret, vel sanè tenui guttularum filo deflueret. Si pauca sudore tenus difflaretur;

aut si collegium faceret, in temporibus mox digito se proderet. Quid si inde defluat, saltem non posset non in termino ad quem motus, tumorem aquæ dulcis distillatæ excitare. At saltem nunquam posset in musculos decidere, vel citius inter musculos aqua ista colligi: quippe qui singuli sua vestiuntur membrana. Quin etiam nec locus, nec via est, defluendi inter cutem, & perioftion cranii, ad musculos intercostales, ut plevritidem aqua distillata faciat. Quæ enim indolens sub cute & capillis erat, mox tanto furore dolorum plevritidem excitaret, soloque descensu plevram costis per fibras insertam & adnatam, nudo sui pondere avellet: immanis certè trux, defluendo adveniret. Tandem nequit catarrhus ad dentes, eorumque nervos decidere. Quia nervi, qui utrimque à fundo cerebri intrant ad mandibulam, foris ac intus, tam adæquatè foramen opplent, ut justam adeo thecam faciant, & tam æquam, quod locus non sit intrāti decursuræ aquæ, eòque minus, quod aqua non subeat foramen exiguum, inferne clausum. Multòque minus defluet ad unicum, solitum, & duntaxat cariosum dentem, quem affligat. Quin etiam catarrhus, subter comas collectus, in genas decurreret, non autem subter gingivas, trans harum carnes, & cruorem impermixtus, juxta nervorum ductum, subten carnem juxta mandibulæ os, ad unum fortè aliquem decumbet. Quin imò si aqua supernè deorsum rueret, deturque in doloris causam mandibulæ superioris. At nullatenus nec unquam aqua non viva non posset infestare inferiorem mandibulam. Quid si catarrhus ad oculos vel aures declinet, ejus sanè infesta materia, à plana cerebri, & ficta basi, in sinum prius pergeret, conciliabulum ante fecisset, imò mortem, quàm ophthalmiam, citius peperisset. Quin etiam recordor, plevritidem non esse inter cutim, sive carnosam membranam externam, atque musculos intercostales, (quorsum tamen à calvariæ pelle rectà defluerent potius, & non introrsum) sed vel in ipsis obliquis musculis intercostalibus vel inter hos & plevram, costas succingentem, unde nomen invenit. Qua via ergò catarrhus à capite huc decidet? Dono quidem per suppositionem, mucum per palatum, etiam in pueris ac sanis in stomachum decidere. Non hoc tamen ad catarrhum pertinet. Nec mucus à decantato illo stomachi vapore oritur; sed est inutile excrementum à custode errante genitum, ut suo loco.

26. Dono insuper, in Arthritide, atque aliàs, non raro subesse falsum liquorem excrementosum; At solus latex horum est vulcanus, cæmentum, & fomes, non autem vaporum è stomacho in cerebrum ascensus, non humores plures, nec ficta pituitæ, bili conjugatæ distillatio. Ipsæmet enim Scholæ pudore correptæ, quod caput undique repletum cerebro, Catarrhorum esset collegium, atque inde omnes fere morbi deplurerent, stomachum incusarunt (eheu) continuis vaporibus fumantem, & materiam suppeditantem. At cum in sanis comperirent stomachum insontem, repente autem ad Arthritidem, in sanis accusant defluxus, pudoris umbra suffusæ, susurrant, nec clarè loqui è scientia audent. Etenim bilem acrem, & pituitam salsam, è cruore mutuant, litemque sub judice relinquunt, an humores isti è jecore sint petendi, separenturque in venis à cruore, ut ad articulos expellantur, an verò è capite aqua, vel aliquis mucus, vel anonymum aliquid inter cutim eo deferatur. Incertæ enim sunt adhuc, eoque magis confusæ, quod ignorent, quisnam ille separator humorum, quisve delator esset, qui hos sinceros à cruore incontaminatos ad artus tantum deferret, nunc hanc, nuncque istam partem deligeret: debiliorem autem magisque supinam desereret, novamque indies sibi manciparet, imò nodosam & oppilativam invaderet.

27. Quicquid ergò Scholæ de vaporibus è stomacho sublatis, pro catarrhi materia garriunt, aniles fabellæ sunto. Nunquam enim stomachus justo frigidior est, digestivo fermento diminutior quidem, cui coctricem tribui debere, non autem calori, jam ex pleno aliàs docui.

28. Jecur etiam nunquam propria temperie peccat in calore: cum nullus sit in nobis calor, quàm ratione vitæ: ideoque cadaver omne, extincta vita, friget repente. Molestus autem jecoris.

ris calor, per accidens semper est. Per exemplum. Sit frigida spina digito infixa (exemplum alibi de febribus adhuc memoratum) mox pulsus à dolore, calorque & tumor. Non enim hoc, quia spina sit calida, nec quia vicinus sanguis, fervidus esset ante spinam; at calor propter spinam, per accidens adveniat. Sic de jecore cogita: si ferveat enim, spinam suam habet, quæ non indicat refrigerium, sed ubi ablationem? Refrigerium namque nedum facit curam palliativam; sed ipsum malum in desperationem trahit. Idque serio notent Scholæ, vanumque de calore hepatis commentum, multiplicesque sanandi errores hinc manatos.

29. Similiter serio notent, frustraneas & irritas fuisse medelas (eheu!) capiti, stomacho, & jecori pro catarrhis institutas. Catarrhus itaque materiam, locum, viam, consuetudinem, admissionem penetrandi in cerebrum, per menynges, cranium, &c non habet. Nunquam enim excremento locus aut jus est depositi: Tripano enim quotidie opus foret non minus pro catarrho, quam pro pure.

30. Sed cur catarrhus defluere cessat, mox eradicato dente? An enim, quia viarum oblitus? At si materia inferne suppeditatur, quorsum hæc quæso fluet? vel qua parte decumbet, quæ antea intrare solita est per exsilia foramina, quibus nervi, tam internum quam externum, tamque superum quam inferum utriusque mandibulæ latus subintrant? An forte, evulso dente, stomachus cessabit, vel non audebit amplius dare vapores, & materiam catarrhis? An evulso dente simul effluit cum cruore omnis catarrhorum, etiam futurorum materia? Vel, an obturata cavea dentis, per confestim subnatam carnem, nec dato exitu foras, cessabit proin catarrhus? At non quærebat catarrhus exitum, per durissimum dentem. Cur enim in finitimis oris non suscitabit necessarium apostema? Cur ad alium dentem, sæpe uno evulso, descendet? An canalis mutatur uno evulso? nescitque amplius defluere in nervum saltem dentis evulsi, & in carnem subnatam? faciliusque sibi iter trans dentem, quam succrescentem ab evulsione carnem, puta? Quidni viam quam paravit, tenet: & antequam succrescat caro, isthac sibi exitum servat: misere sane deluditur per chirurgum iste, qui putans in dentem defluere, illumque sublatum reperiens, cogeretur eadem via redire ad partem nobilem, quam carnificet in Chirurgi vindictam.

31. Deus ergo non dolet ex catarrho; sed vel detecta gingiva, nimium sensilis factus, vel alias male digesta ultimi alimenti sui materia, circa radicem dentis putrescit. Hinc dolor. In hoc nempe differt digestio dentis, unguisque à digestione aliarum partium: quod hæc fiat in culinis radici illorum contiguis.

32. Quod autem catarrhus ad interna, stomachum, pulmonem, jecur, renes, vesicam, venas, arterias, musculos & nervos non descendat, partim jam in communi, sublata fictaque Catarrhi materia, via, à fiendi modo, satis constat; partimque quod è capite, inprimis ad stomachum, *nil invitis nobis, decidere possit, quin exscreatione ejici queat.* Mucum enim è capite descendentem, nonnisi incauti deglutiunt. Nec est Catarrhus illius intentionis, ut exspectet somnum, quo incautum opprimat. Fabulæ facessant in medio.

33. Quicquid igitur à capite deorsum ad fauces ruit, est mucus naturalis, vel alteratus, juxta Custodis indispositiones. Sed is mucus tota excrementi specie alienus est ab expectorato per tussim sputo. Quid enim sibi vult Scholarum in advertentia: qua scilicet jubent, inspicienda sputa per tussim *rejecta, an aquea, spumosa, clara, liquida, alba, concreta, flava, cinereave* sint: an rotunda vel decurrentia &c. Cur inquam inde augurari jubent pectoris dispositiones, sive pulmonis affectus, si sint sputa ipsa capitis excrementa deflua, sive Catarrhi: Sic nimirum rheuma ossis ethmoidis sive spongiosi, aliqualem constipationem à muco consequens, crudo & aquoso madet muco, eò quod natura mittat eò capiosum laticem, ad ablutionem illius obstruentis. Etenim si materia hujus è stomacho adferretur, cur obstipato osse spongiæ, stomachus vaporibus *insanit sanus*: quomodo vapores isti, paulo supra palatum condensati, ad frontem, juxta organum odoratus, ad eluendum noxam ab osse sibi præfixo, in specie aquæ salsæ

devenient? Undenam vapores insipidi, atque in fontes, tantum suo transitu desument salis, quod liquefaciant, secumque deorsum præcipitent, ut sua acrimonia non raras anginas, aliasque faucium phlogoses suscitent?

34. Cur materia è stomacho sublata, & sola in aquam condensatione (quippe quæ per mechanicam probata est, necessario insipida) à seipso prius vapore mutata, decidens in stomachum, tantas illi faciet molestias, quæ paulo ante, cum reliquo chylo, eidem erat grata? Unde isti hæc hostilitas? An enim à cerebro, viscere principe, vitalibus initiis divite? At si vapor tetigerit saltem infimam cerebri planitiem (ut ajunt) & mox inde confestim, atque ad guttæ completam magnitudinem devenerit, decidat, cumque non possit esse tertius alter, qui unamquamque guttam detineat: non ergo à paucula illa mora, non à contagio malignæ partis, nec demum à suscepto ibidem semine nocuæ illius materiæ erit perversitas: nisi forte ostenderint, præter vaporis *condensationem in guttas aquæ* aliquid aliud intercessisse: quod hactenus neglexerunt probare.

35. At quandoquidem plurima ubique commenta, de catarrhosis & pulmonariis defectibus in ingentia volumina, concilia, dispensationesque surrexerunt. Mei muneris est ostendisse, à Scholis nil unquam negligentius, stolidius, & perniciosius edoctum. Eò quod nullum peccatum minoris hactenus fecerint, quàm homicidium, incuria patratum, modo terra culpam tegat, & excusentur per tradita axiomata, homicidæ. Atqui inde consideravi dæmonium Moloch Cathedris præsidere, & Catarrhis mundum hactenus dementasse. Quibus materia, nativitas, locus, efficiens, fiendi modus, capsa continens, iter, & colligationum societas simul deficiunt, & falsa sunt. Ideoque hæc, non nisi antiquus serpens, mendacii pater, docuit hactenus, in mortalium perniciem.

36 Enimvero quicquid è capite manat, mucus est, & merum excrementum, non autem è stomacho eò deductum. Mucus est albus, crassus, & viscidus, bene constituto custode cerebri, sed ejusdem revolutis, & perperam affectis, potestatibus, mucus est aquosus, acutus, salsus, asper, flavus, tenax, &c. & decurrit, qua sibi via magis apta, è pelvi, sive sui in fundibulo patet. Non enim qui Coryzæ initio stillat aquæ formis, merus mucus est, sed salsus latex, quo natura conatur eluere, quod ossi spongioso, cerebri finitimo, insedit ut hostis peregrinus, pro-ut dixi. Deinde, quod declinanti Coryzæ defluit flavum & viscidum, non est idem, qui prius latex, nec ibidem tantisper detentus, & inspissatus, (ut tamen Scholæ docent) cum alioqui totum cranium, cerebro licet vacuum, tanto excremento in capsam vix sufficeret. Creatur nempe in momenta novus ejusmodi mucus, à sano longe diversus colore, fœtore, viscíditate, & acrimonia. Ridiculum porro, hunc putidum mucum, jam coctum, & à priori latice inspissatum dici: qui denuo succrescit vitio alieno. Quod autem initio Coryzæ fit latex, liquet: nam mox à biduo alvus siccior, & parcior urina. Denique latex ille, tepidè evaporatus, vix habet unde mucescat, quantumcunque muci latex secum defert, tantundem mucilaginis habet, nec amplius.

37. Ut ut est, & quicquid id est, quod è cerebro deorsum ad fauces defluit, ejus ne unica quidem gutta ad pulmonem intrat, quin prius suffocationis metum, ad quamlibet guttam suscitaret. Siquidem si unica aquæ gutta, incaute deglutiendo, in laryngem decidens, præfocationis metum potanti incutiat, quid non faceret tanti muci copia, quæ pelves parvo subinde spatio implet? Devium enim est, quod paucarum horarum somnus, integras muco pelves, in pulmonem sine sensu deferat, citraque præfocationis metum intrent. Pridem enim sub Tyrocinio delusus à Scholis, hujusmodi ægros sic collocavi, ut inter pulvinaria in vultum dormirent, sperans per nares mucum delapsurum, qui in pulmonem alias laberetur, atque hactenus à catarrhi effectu immunitatem sperabam. Sed subsequens mane, per exscreationes meam irrisit inscitiam. Tum enim exploravi orthopnœam, quæ recta cervice spirantes collocat, parum morari doctrinam catarrhi, eamque ut frivolam convincere. Cum supino atque horizon-

rizontali decubitu strangularentur, quo tamen antecedens catarrhi materia præcideretur.

38. Quapropter cœpi animadvertere, quodlibet membrum malè affectum, nedum plurimum excrementi sui; sed etiam adversi fabricare. Sic namque oculo diversimode affecto, plurima sanies & lachryma acris emanant: faucibus quoque per anginam præclusis, è lingua filum viscidum continuò propendet. Hinc itaque credidi, pulmonem aliorum membrorum lege teneri: adeo, ut quoties irritatus, læsus, punctus, injuria aeris, aut per endimicum Gas oppetitus, oppressus, aut affectus esset: pareret diversa tædii sui testimonia, proprio errore: non quod proinde illa excrementa tam fontia, à cerebro (plerumque sano) labantur insensiliter, intra asperæ arteriæ exiles conductus. Tunc demum mirari cœpi, quod *Scholæ viderent* quidem in Coryza proprium degenerare, & imitari excrementum capitis: nec interim ratæ fint, id pulmoni, æquè ac cæteris membris accidere posse. Sic quicquid è pulmone effertur, id totum cerebro tribuendum: idque decidere, (ridiculũ) in asperam arteriam sine sensu, & in decursus exsilio sensim decoqui, ut plurimum citra anhelationẽ, ibidem usque immaturationem detineri. Cum subinde uno mense plus ejiciatur per tussim, quàm sit ampla tota thoracis capacitas. Flava atque cinerea tabidorum sputa igitur, vegetatricis in pulmone errores sunt, & cruor degeneratus, quem ideo totius macies subsequitur.

39. Quare frustranea & deploranda adhibentur cephalica: vani sunt potus refrigerantis ptisanæ, loch, syrupi, & quicquid deglutiendo descendit in stomachum Utpote quod in itinere multoties formaliter mutatur, antequam ad affectam partem deveniat.

40. Quid enim stultius, quam Indicas radices potandas exhibere ad Catarrhorum siccationem? quid enim Chyna, Zarza, aut Guajacum siccabunt, in forma aquæ pota? quid enim exsiccabunt, quod exsiccatum seipso liquido non esset perniciosius?

41. Cur ad exsiccationem appellant, quæ remedio, ne fierent, inhibitivo duntaxat opus habent? quæque cum facta sint, non exsiccanda, sed ejicienda postulant? Cur ubique Scholæ ad effectus respiciunt, & non ad radices? Quid si ejusmodi peregrina ac barbara remedia sudorem cieant, & laticem cum ægri detrimento minuant, an proinde ad radicem itum? parca siquidem nutritione, atque copioso sudore cruorem minuunt primariò, ac secundariò maciem cum debilitate causant. Quod falsò Scholæ traduxere in superfluorũ exsiccationem, putantes cruoris competentem quantitatem, & excrementi morbosi generationem, ejusque expulsionem, uno exsiccationis synonymo comprehendere. An enim propterea indispositio, & commutator Vulcanus, qui in pulmone de bono cruore sputa parit tabida, superabitur? dormiet? minuetur? mitescetque? desistet? qui *Vulcanus interim sub extrema Marasmi macie, ne quicquam de suo furore remittit.* Averte Deus bone stragem, quam ignara paganorum Schola & turba in lucellum inhians patrat.

42. Tollenda est morbosa duntaxat impressio erronea (quam voco corruptorem pulmoni internum) quæ membranas venarum, asperæ arteriæ cartilagines, atque pulmonem integrum suo alimento deplet, & in varias sordes incessanter ac continuo filo transmutat. Quod si autem sputum cruentum præcessit, ulcusque sit præsens, disce parare pharmaca, quibus Paracelsus tabem curavit. Oretenus inquam sumtis cancrum & estiomena quævis sanantia, quod est ulcus pulmonis curasse. Quidque enim ulcus fœmoris aut pedis suo potu sanat: quidni etiam idem in pulmone faciet? Sed quid agent Scholæ? ignorant causas, ignorant remedia, & suspenso naso irrident mercurium diaphoreticum, dulcem instar mellis, & fixum: & Lilii tincturam volatilem. Itemque lac, sive elementum perlarum.

43. Etenim nisi universaliter totum corpus tingatur super eminenti balsamo, nunquam interna solidantur ulcera. Pulmo enim primò senescens, primum moriens, aminitata morte difficillimè recuperat, resilitvè, atque vulgi proinde spernit remedia. Quocirca Scholarum continuatus succedit error, quæ citius, quàm in

in lutidis suis pharmacis defectum agnoscant, Naturam defectuum, ejusque gloriosissimum Authorem somnolentæ obmissionis accusant. Decernunt nimirum quatuor pulmonis lobos instar follium, quo ad vivitur, incessanter didu-ci, & comprimi, pro usu anhelitus, adeo ut flatus, sive inspiratus aer, duntaxat intra pulmonem trahatur, neque ad cavum thoracis pertingat ulterius Quod sanè in sanando non insontem inscitiam dedit Prout & Medentis ludicrum subterfugium Conantur namque incessata, atque inexcusabili dilatationis & compressionis necessitate, sive pulmonis irrequieto motu, excusare sibi impossibiles ulcerum, Tabis, ac cæterorum miserias. Ah! quasi de cætero cancrum ulceratum, quietamque fistulam, ani vel oculorum, pro lubitu curarent!

44. Cui errori sic vado obviam: In aere obvolitat tenuis pulvisculus atomorum; necessitate autem continua trahimus anhelitum, cum pulverulentis atomis: ideoque & mox totus thorax oppleretur luto, nisi pulmonem haberemus, cujus in anfractibus affigerentur præfati pulveris atomi, atque hactenus pulmo non aliàs suis se excrementis desarcinat, nisi per screatio-nem, ut conceptus nimirum pulvis, una cum quotidiano excremento pulmonum irretitus efferatur. Usus est sanè, qui à Scholis fuit neglectus, unanimiter pulmonem pervium negantibus. Pilus quidem in naribus, fibram omnem in aere volitantem detinet, arcetque ne intro trahatur: multiplex deinde cannarum asperæ arteriæ diductio facit, quo minus tenuior alioqui pollen penitus vadat.

45. (A.) Porrò ut constet pulmonem esse prorsus immotum, nedum ex usu jam patefacto id sat liquet: (B.) Sed insuper multo magis, quod pulmonis substantia sit diductionis & compressionis prorsus incapax. (C.) Itaque eatenus avium pulmo, (volucri atque nobis inserviens iisdem usibus,) quia costis firmiter annexus, omnem follium dilatationem & compressionem respuit. (D.) Denique pulmo constat tribus vasis adæquatè per totum dispersis, (vena nempe arteriali, arteria venali, ac aspera arteria,) circumaffuso cruoris parenchymate, & membrana tanquam toga. Tria autem vasa sunt canales, æqualiter per totum diducti, quorum duo priores sunt sanguine repleti, adeoque incapaces, ut intra se novum aera inspiratum recondant. Tertius verò canalis semper patet, aere repletus, ideoque & incapax alterius novi & inspirati aeris, nisi contentus aer cesserit advenæ, in thoracem intraverit, adeoque tertius ille canalis sit perforatus, unà cum membrana pulmonem vestiente. Est namque hic tertius canalis annulis cartilagineis, sibique invicem contiguis, semper distentus, & patens, non secus atque ipsæmet asperæ arteriæ truncus. Quarta autem visceris pars, est caro ejus parenchymatica, aeris adventantis æquè incapax. Quinta tandem est membranula, sive tunica pulmonis. Itaque horum nihil capax est novi aeris, nihil anhelitus novi susceptivum, nihilque quod dilatationem atque compressionem sustinere possit, vel motum. Mirum sanè, quanto nihilominus sopore stertant Scholæ, quod singula jam dicta sciant, & admittant, nondum tamen cessent docere adhuc hodie, pulmonem follis instar continuò agitari motu. (E.) Porrò tertium vasorum, sive prædictorum canalium, (concesso adhuc,) quod non aere esset plenum, sed plane omni prorsus aere vacuum à respiratione, (cum tamen pateat alioqui, nec in se concidere valeat, instar vesicæ, annulorum vetante id cartilagine,) saltem tantundem duntaxat aeris in se conciperet novi, quanta esset alioqui visceris pars. Veruntamen cum ad lubitum unica vice magis aeris inspiremus, quam totus pulmo sit amplus. Necesse est omnino, aerem non saltem inspirari in canales asperæ arteriæ, ad concidendum & dilatandum alias impotentes: sed ab his intrò pergere in pectoris cavitatem. (F.) Denique, si cui musculi intercostales per pugionem terebrentur, mox vulnus penetrasse proditur: nam flatu extinguit flammam candelæ. Sin autem deinde vulnus claudatur inspirando, & exspirando aperiatur iterato, semper candelæ lumen efflat. Quod fieri est impossibile, nisi ductus inspiratusque aer, trans pulmonem in thoracem pergat. Et per consequens sit pulmo quietus. Maximè quod in pectore duplex sit mediastinum, sive membrana interstititia à summo ad imum thoracis, cordis tutandi

causa,

causa, ab aëris injuriis. Quod mediastinum, thoracis dexterum à sinistris dirimit. (G.) Liquet ergò mechanica necessitate, anhelitum recta in thoracem ferri, trans pulmonem, adeoque & hunc quiescere. Quod æquè manifestè per plevritidis expectorationes est obvium. Quippe per tussim rejiciuntur, quæ prius in costis, & pectoris cavo, erant extravenata, & putrefacta. Oportet itaque membranam pulmonis esse valdè patulam, quæ cruori & puri transmittendo sufficiat. Hæc vident, sciunt, fatentur, & scribunt Scholæ: negant tamen, anhelitum extra pulmonem, in thoracem difflari; sed ipsum pulmonem necessariò follium instar agitari. Concedunt equidem pulmonem poros habere, per quos cruor & pus in plevritide sorbentur; nolunt tamen aerem per eosdem poros transmitti in thoracem; sed *ipsum pulmonem instar follium agitari*, æquè pertinaciter jubent. Neque mirum. Eò quod non nisi cadavera, (*quibus pori illius membranæ per mortem clauduntur,*) meditentur, tam facta, quam facienda. Nam & idem nervis opticis, spinali medullæ, intestitio cordis, & osculis venarum ad intestina contingit. Pulmo brutorum supernatat aquis, quibus bullitur integer, at frustatim dissectus sidit, quia aere est impleta aspera arteria. Quorsum, (per impertinens sit additum,) si aqua bulliens accessum non habeat, dum elixatur: quomodo catarrhus eò aditum nanciscetur. (H.) Per mechanicam idem. *Effla anhelitum è pectore, quantum potes, metire filo costarum circumferentiam: tum rursus, quantum potes, inspira aerem, atque iterum metire*: Reperies per cubum, plus aeris attractum, quàm ad magnitudinem pulmonis humani. (I) Quantò magis, quod magna pars anhelitus hanc fallat mensuram. Nimirum quantum diaphragma deorsum tetenderit stomachum. Experire ergò iterum. Attrahe anhelitum, quantum potes, & inspira in vesicam, & reperies idem quod ante: ac remque inspiratum excedere integri pulmonis magnitudinem (K.) Interim memento, post omnem exspirationem, adhuc canales asperæ arteriæ, apertos suis annulis mansisse, & aere adhuc, ut antè, repletos Indubium est, quin pectus & venter, inspirato aere intumescat: quod si ergo pulmo extendi possit, (quod nullatenus,) at saltem non ad subdecuplum, quantum thorax extenditur, esset locando aeri inspirato. Ergo motus thoracis arguit motum pulmonis non necessarium. (L.) Quod si pulmo totum pectoris cavum impleret, (quod manifestè non rationi consonum esset,) quod costarum elevatio pulmonem dilatare posset: sed cum aer dilatationem & compressionem sustineat, (ut dici solet,) ergo costarum elevatio non traheret adæquatum aerem. Imò cum ista attractio adhuc esset violenta, (timore vacui nimirum,) naturali atque vitali motui adversa, sequitur etjam motum costarum non esse institutum ad dilatandum pulmonem. Cumque pulmo nec in se, nec aliundè, motus sui habeat principium ullum, nisi à motu costarum, (*juxta Scholas.*) *Sequitur etiam, pulmonem nullo motore moveri, sed planè semper quiescere.* (M) *Quæ est enim major fatuitas, quàm fateri, omnes asperæ arteriæ ramulos, cartilagineorum annulorum contextu apertos; & tamen docere omnes eosdem ramulos, attracto insuper novo aere, semper ampliari diduci, & comprimi?* (N.) Tandem Scholæ docent, diaphragma nobis ad ordinarium spirandi usum sufficere; attamen ejus officio musculos intercostales substituunt. Tum insuper non rarus est ructus è stomacho, qui odores in pulmonem haustos exprimunt. Ergo pulmo & diaphragma sunt membra perspirabilia. Deplorandum sane tam noxiis negligentiis, atque ludibriis puerilibus insudatum in Scholis. Siquidem si supino decubitu, unam manum super abdomen, alteram verò super costas posueris; moderatum verò, sive incoactum anhelitum duxeris: senties tum facile, solos musculos abdominis operatos fuisse. (O.) Ventre nimirum sublato, diaphragma deorsum trahi, & consequenter, tantundem Abdominis cavum ampliari, quantum diaphragmatis planum, (in se laxum,) sive diameter minor est semicirculo sui, deorsum tracti, ac tanto amplius, quanta & plani diaphragmatis ductilis laxitas. Imò si stricta zona costas cinxeris, atque præfatum anhelitum duxeris;

nis: senties ventrem attolli, & deprimi, costis prorsus immotis. Et per consequens, pulmonem, etsi alias mobilem, (quod non,) toto tamen die sic posse quiescere. (P.) Sed in suspirio, oscitatione, sternutatione, & forti anhelatione sentiuntur, (nec enim ante,) musculi intercostales suo quoque vicariatus, & adminiculi fungi officio. Sunt namque costæ semicirculi deorsum propendentes, quos musculi intercostales singuli singulos sursum attrahunt. (Q.) Hactenus quoque majores fiunt attollendo, quatenus tum fiunt rotundiores, & sic pectoris cavitatem ampliant. (R.) Sic nempe recta tantùm cervice respirantes, alas & humeros in subsidium flatus diducunt, manus utrimque, ad elevandos humeros, sedilibus premunt, ut pectoris cavum augeatur, ac majori tubere diaphragma deorsum promineat. (S.) Uxor Patritii, enitendo prolem (prodibat nempe in lucem natibus suis antrorsum,) *fregit atque laceravit sibi plevram, inter 7. & 8. costam, absque sensu, (major enim dolor obfuscat minorem,) apostemate, &c Mox* à diebus puerperii sensit, quoties comprimeret anhelitum, canendo, vel appellando, si thoracem exuisset, confestim protuberare ingentem tumorem, flatulentum, qui digito prementi cederet, atque intrò dimisso anhelitu properabat. Adeoque deinceps, non nisi stricto thorace, dormivit. Undè liquido constat, anhelitum per pulmonem rectà duci in thoracem. Quod & in muliere principe similiter notavi, quæ à partu sibi retinuerat, quod quoties anhelitum comprimeret, alterum gutteris latus instar vesicæ tumidum nobis ostendit. (V.) Tum quoque huc facit, quod Pulmoniacos, itemque difficulter spirantes attentè consideraverim, ac comperi plerumque illos laterum uno cubare felicius, atque altero vix respirare posse. Etenim indubium est, quin istud vitium sit ipsius pulmonis; quodque Pulmonis prono latere, (id est enim cui tum æger incumbit,) quaque parte tum costalem membranam tangit, pori sint constipati, quibus alias respirare solet; quod etjam supini tum lateris lobus uterque pulmonis sint pori morbosè obstructi, si non omnes, saltem pro magna parte, idque metiendum à proportione deficientis anhelitus. Quo argumento manifestum est, pulmonem non attolli, & concidere instar follis; sed poris pervium, per quos aer ad & extra thoracem permeat, ejus diducti, vel contracti amplitudini æquatus respondet. Hinc nempe erecti, quàm jacentes respirant melius. Eo quod pulmo pendulus, undequaque poros liberos habet, qui non vitio oppilationis succubuere.

46 Error ergò Scholarum est, quod doceant diaphragma esse membrum pulmonis motivum unicum, adeoque proprium, & principiativum efficiens organum anhelitus. Nimirum, quod dum diaphragma se in sui centrum contrahit, faciat exspirationem; & quantum hanc contractione laxat, tantundem inspiremus. 1. Etenim cum omnis motus voluntarius executivè fiat per musculum, retracta cauda ad sui caput, jam diaphragma, primus, heteroclitus, & principalissimus musculus erit, suique caput erit in medio, sive centro sui. 2. Quod si ergo diaphragma *sit organum primariò exsecutivum motus*, etjam cessante abdomine, & costis; diaphragma per se moliretur motum: Quod falsum. 3. Imo musculi abdominis, qui ordinarii sunt musculi, non movebunt; sed movebuntur à diaphragmate. 4. Sufficeret ergo huic muneri, sua ventri carnosa membrana, ac frustra illi musculi facti essent. 5. Denique cum omne organum voluntarii motus trahat movendo; pectus deberet tractu diaphragmatis intrò trahi, & figuram clepsydræ foris circa diaphragma exhibere. 6. Imo exspiratio non esset quies à motu; sed ipse motus diaphragmatis contracti. 7. Adeoque exspiratio etiam in sanis, semper esset difficilior inspiratione. Cum 8. inspiratio non esset motus; sed relaxatio, sive quies contracti diaphragmatis.

47. Undè concludo; 1. Usum diaphragmatis hactenus stetisse incognitum. 2. Usum quoque pulmonis latuisse. 3. Modum fiendi anhelitus fuisse incognitum. 4. Organa prima & principalia anhelitus fuisse incognita. 5. Pro modesta anhelitus respiratione, & exspiratione, sufficere solos abdominis musculos. 6. Quod Pulmo non moveatur unquam; quodque pro cribro inserviat ut aer purus in thoracem subeat.

subeat. 7. Quod difficultas sanandorum defectuum pulmonis non consistat, eo quod sit quietis impatiens, & hactenus remedia respuat; sed quod extremis orificiis obsessis & obstructis, inposterum spe destituantur, à vulgaribus remediis exspectata. Cum eo rectà nil præter aërem deferatur, & quod aër præ occlusione infera sit præpeditus, ergo & interclusus, itemque tandem magis exsiccat oppilantes mucilagines, juxta quas alia suscitantur producta, quæ dierum tandem numero ariditatem, acrimoniam ac malignitatem assumunt. Undè affectus suspiriosi, vomica, vasorum exesio, sputum sanguinis, ulcus, tabes, & mors. Supponamus enim, mille orificiis arteriæ asperæ omnem aërem deportari ordinario in thoracem, & totidem sanitati satis esse, si ergò centum illorum sint constipata, tunc ille homo celeri motui diuturno, vel adscensioni, *decima parte* erit impar, & suspiriosus.

48. Hinc ergo patet, cur syrupi, illinctusq; cum ad loca affecta non pertingunt, sint frustra nea remedia. Imò si eo attingerent, malum aggravarent. Deindè cur nullus horum defectuum speret medelam, nisi Pyrotechnia pharmacum, in tonum naturæ graduarit.

49. Præcautiones verò à Catarrhis, quæ coriandrum, atque huic similia, à cœna sumenda jubent, ad vapores, è stomacho inhibendos, quanta sanè sunt commiseratione dignæ! Si enim vaporum ortus, ex suis causis, (humiditate materiæ nempe, & calore loci,) & eorundem adscensio essent naturales, quid coriandrum efficeret, quo minus ejusmodi effectus suas sequantur causas? An enim coriandrum aquæ bullienti injectum, efficiet, ne vapores ex aqua fierent, aut adscenderent? Similia sunto, quæ pectendo, fricandoque præscribuntur, ut nimirum non serò, sed manè, non in sinciput, sed versus occiput, Catarrhi ducantur. Nugæ enim aniles utramque clausere medendi januam, quia causæ morborum latuerunt, nec iis inquirendis hactenus magnoperè sit insudatum.

50. Quàm frivola est enim Galeni doctrina, quinque libris de tuenda valetudine? quæ tota balneo, frictionibus, atque Apoteraxia celebris! & quamvis in omnibus ac ubique egestatem Galeni sim commiseratus, in nullo tamen manifestius ingenium ejus deprehendi, quàm ubi distinctiones frictionum, in longum, transversum, obliquum, & circulum tanquam Necromanticorum ceremonias, indictione pœnæ capitalis observandas, stricta sub obedientia seriò præscribit.

51. Sic namque mundus, à Medentum cunis in catochum actus, stupore paganico oblectatus, velut titillando obrisit Pauciores enim primis quinque seculis, Romæ morbi erant, & pauciora cadavera, mitiores quoque morbi, quàm postquam devicta Græcia triumphasset. Quod omnes Europæi, quibus rarus adhuc aut nullus est Medicus, libenter confirmabunt. Seriò enim mirantur Scholæ vastam mucci molem, *per Colocynthida explosam*, attamen nil minuisse pulmoniacorum sputa: adeoque cum antecedentem Catarrhi causam se invenisse gauderent, stupefacti tamen in effectu laxantium, noluerunt axiomatum pituitosorum falsitatem agnoscere. Plus enim Colocynthis, Scammonea, elaterium, &c. uno die corpus exsiccat; quàm potus Chynæ tribus mensibus. Quid ergo sperandum in Chyna, ubi frustra vobis sunt solutiva? & horridus horum usus? Quocirca antecedentium doctrinis inhærentes Scholæ, statuerunt tandem nil altius indagandum, at curandum juxta antiqua ac trita artis theoremata, & utriumque aliter res semper cesserit in praxi, nihilque suis regulis cernerent respondere, sub torpore impossibilitatis: velum tamen obtenderunt suæ ignorantiæ tam atroci, miserosque ægros suspensos manere calamitatibus & evacuationibus maluerunt, quàm quod aliquid super ærumnis proximorum cogitarent. Ac sanè tot incogitantiarum, absurditatumque myriades non mansissent in Scholis, viris inquam tam acutis, probis, sagacibus, & exercitatis, (quorum ego me minimum lubens fateor,) si tantillū semel ab axiomatibus paganorum recedere voluissent. Obsidentur inquam ab hoste primitivæ veritatis, qui illos vel arrogantiâ, vel incuriâ, vel atrocitate, vel avaritia, vel pigri-

pigritiâ, vel stupiditate, vel tandem resipiscentiæ verecundiâ sibi devinctos tenet. Bone Jesu! quando tandem è Scholis, hoc dæmonium tolles? quando tandem erit malorum istorum cumulus & maturitas, ut tantam cæcitatem, & mortalium cladem, tuæ veritatis lumine auferas? Respondes, remedium non esse oppugnanti agnitam veritatem. Igitur,

*Juste Deus, justissima sunt quæcunq; probâris.*
*Tu pietatis fons, immotaque Regula veri.*
*Sed quia noluimus tua sancta facessere jussa,*
*Facti præda sumus stolidi ludibria vulgi.*

52. Sunt enim Anatomici, qui vivum canem dissecuerunt, & dum ad laryngem est deventum, injecerunt oretenus jusculum, peregrino colore imbutum, ut cernerent, num ejus quicquam ad pulmonem subintret. Ac repertum est, ejus aliquantillum, asperæ arteriæ tinxisse parietem. Clamarunt ergo, à cerebro in pulmonem insensilem, & ordinarium excrementorum decubitum; sanxeruntque illinctus, extremum fore Tabis remedium, cum ferantur immediatè ad laryngem, atque inde ad exiles quosque tubos ejus. Crudele quidem id cani fuit tentamen, at longè crudelius & infelicius mortalibus. Eo quod Scholæ ad ejus suasum, de manu in manum tradiderint, & subscripserint tam perniciosis nugis. Nam inprimis quid syrupi & illinctus patrarent in ramulis arteriæ asperæ, præterquam obstructionem noxam? quo fine ergò, naturaliter, atque ordinariò eò properarent, aut mitterentur, aut admitterentur? cum ibidem coqui nequeant, nec in bonum mutari: neque puri, aut mucoribus mederi. Denique si hoc fieret ordinariò, sputa ordinaria sanorum redolerent putrefacta jusculа, vel syrupos illinctos. Et quamquam prima subinde sputa illinctus referant quandoque: ii non è pulmone, sed è faucium viciniis veniunt. Neque ideo repetita sputa amplius illinctus exprimunt, pro ut alioqui repetita sputa fuligines exscreant. Tum etiam qui uno vespere aliquot uncias illingeret, necessariò mox abindè nedum Asthmati, sed & præfocationi succumberet. Nam pars illinctorum magnam asperæ cavitatem implevisset. Mirum sanè Scholas, tam lurido canis experimento seductas, non advertisse, quod per canis inadvertentiam, in tanto carnificinæ ejulatu, coloratum istud jusculum intra laryngem sit abreptum. Non quod proindè id in sanis sit solitum, vel in catarrhosis (ut vocant) observatum. Equidem si calculosus reddendo lotium, etiam nolens, anum solvat præ dolore, proinde id sphincteri vesicæ erit proprium, quod se laxando, aperiat etiam ordinariò anum: Ob dolorem namque partes subinde malè funguntur suis muniis, aliasque sibi vicinas secum in errorem abducunt. Potiùs fidendum erat historiæ, qua quendam ob tenuem plumam, alium verò propter pilum, suffocatum fuisse scribitur. Ut sciant, pulmonem, rerum peregrinarum nullatenus esse susceptivum, sine notabili noxæ & anxietate, quinimo ut suspiriosi, ne quidem tollerent suffitus fragrantes (ob rationes, de Blas humano recitatas) Si itaque suffitus opitulantes, pulmoni sint oneri; quid non erunt illinctus? etsi dentur ad pulmonem posse devenire? Idcirco enim quoties quid deglutitur, seriò larynx clauditur epiglottide, formam folii hederæ imitante, ne vel minimum quid ad pulmonem delabatur. Et aliquot suffocatos novi, qui uno saltem latere epiglottidem non satis arctè clausam haberent, ob convulsionem partis unius, vel alterius resolutionem.

53. Atque in eo Scholarum novus detegitur error. Quod videlicet asserant, illinctus sensim deglutitos, in pulmonem admitti; non autem illa, quæ affatim citòque degl utiuntur. An ergò canis dissectus illinxit, & non sorbuit jusculum herbarum injectum? quorsum enim potandum injecerunt, si scirent solo illinctu viam patere ad pulmonem? At stante hypothesi, quod pulmo omnem omnium rerum peregrinarum spernat societatem, præterquam aeris nudi, non fumis sociati: Sequitur etiam necessariò, sive aliquid illingendo, sive bibendo sit deglutitum, eandem semper epiglottidis custodis curam agi, eandemque laryngis clausuram observari. Siquidem ibidem non minor quàm vitæ agitatur jactura. Illinctus ergò, & syrupi, etsi reddendis screatibus partes glabras faciant,

tamen

tamen inprimis stomacho nocent, & pulmoniacis affectibus ne minimum prosunt absolutè.

54. At dicunt, salivam spontaneo lapsu, etiam absque sensu fluere in laryngem, & illinctus hoc titulo fore opitulatores. At neutrum horum subsistit. Quoniam utut disponatur cervix, eadem semper est naturæ cautela, ne quid incautè in laryngem decidat, aut fluat.

55. Visus est nuper Scenicus, manibus invisus, pedibus atque corpore erectis, bibisse vini scyphum, habens caput propè terram. Ad Anatomen appello, & ferulæ manum subdo. Sunt enim, quibus dormientibus ingens ex ore saliva fluit; qui si supini dormiant, sponte actutum se in latus volvunt, vel expergiscuntur, periculi imminentis pavore territa natura. At si quid tum in laryngem salivæ per incuriam deciderit, non cessat dein tussis id statim explodere. Sed quid tandem juverit pulmonem illinctum saccharum, frixo pulmone vulpis cadaveroso, vel farfaræ succo imbutum, si pulmo ipse, peregrinarum omnium rerum horrens, nil nisi per incuriam eadem admiserit, & confestim cum magna angustia explodat? An enim istud restaurandis facultatibus oblæsis sat erit? An si catarrhis radix succiditur? Certè quoquò me vertero, non video Scholas oppugnare morbos, nisi fictis gentilium somniis in imagine, in effectibus, & à posteriori: idque ob morborum & causarum inscitiam. Sic enim nomen Medici, in Comœdorum facetias abiit meritò, quod non cogitent, quid agant, quid dicant, quidve sibi sit agendum, ut præcepto satisfaciant. Estote misericordes, sicut Pater vester, qui in cœlis est, misericors est. Et, prout S. Bernard. de Clero comedente peccata populi, quatenus eleemosynis duntaxat vivit; non enim Medentes cogitant, an satisfaciant mandato, & charitatis exspectationi, qui comedunt languores & infirmitates populi.

56. Non video autem has Ægypti plagas, in exteriores Scholarum tenebras esse introductas, nisi quod malè imbutæ non raro affectus offenderint, quibus apparenter, & sine indagine, catarrhorum scenam attribuerent. Ut pote aliquis dolens capite, abinde sensit cervicem dolentem, motum difficilem, noctem insomnem, mox dolor se manifestavit in lumbis, tradux indè ad fœmora, dein suras, atque pedes descendere visus. Hinc surrexit decretum, dolorem, (cum sit accidens inhærentiæ) non migrare de subjecto in aliud, nisi materiale aliquid, è cerebro per vertebrarum musculos, labentis pronitate, catarrhi sordibus locum dederit, etymoque recepto Catarrhi quadret.

57. Hanc Catarrhi persuasionem, per Anatomen detecta larva, cognosci oportet. Enimverò si materia dolorifica, è cerebro per cervicem successivè stillet: ea sanè vel per sinus cerebri eò deferetur, vel per cerebrum & meninges, vel inter utramque meningum, vel inter duram meningem, & calvariam, vel tandem inter cranium & cutim. Consequentia enim valet à sufficienti enumeratione partium. Atqui non inprimis per utres cerebri, eò quod citra Apoplexiam atque indubiam Paralysin totius id non subsisteret: si modo horum morborum stet rata Scholarum doctrina. Etenim si successivè à prioribus, ad quartum sinum expellatur Catarrhi materia in medullam spinalem, non potest non peregrinum istud & acre excrementum illam obturare, Apoplexiam dein & paralysin nasci. Secundò, nequit ista catarrhi materia, trans cerebrum sudando, inter cerebrum & tenuem meningem accumulari, & delabi, ita ut continuam servet separationem utraque meninx, ab ipsa medulla spinalis nervi: eo quod labens catarrhus divulsionem atque continui solutionem pareret, in nervorum radice medullari, per longum sui. Quod plurimis non caret absurditatibus. Pariter si meningum inter utramque Catarrhus deplueret, esset inprimis utraque membranula, quæ loricaret spinalem medullam bina: quod oculus hactenus nondum lustravit. Eoque posito, non posset saltem musculorum motum molestare, aut dolorem facere. Adeoq; est error in thesi. Eò quod nervus sit quidem organum delativum imperii voluntatis, at non proindè exsecutivum motus voluntarii. Præcipuè, quod nervulus subinde vix excedat grossitiem duplati fili; insertusque externè in musculum, non posset sibi impactus

Hhh 2 humor

humor catarrhalis, nisi per paralysin partis inferre, non autem moti musculi immanes dolores. Denique si inter duram matrem, & calvariam Catarrhus deflueret, docet Anatome, iam adæquatam & angustam esse nervorum lateratim per vertebrarum foraminula egressionem, quod nulla ratione detur aditus Catarrho, à spinali medulla ad musculos. Demum si concederetur isti commento locus, saltem quæ causa esset successionis, ut humor semel lapsus, inter duarum vertebrarum nervulum, remearet ad alios nervos successivos? An fortè Catarrhus, tædio unius musculi affectus, alios deinceps optat deliciarum clientes? Quomodo enim per nervulum exiguum, sine membri stupore, humor catarrhalis defluet? In musculum insitione peregrina intrabit usque ad ejus caudam? inde verò rursus recedet ad alios musculos, qui deinceps proniori sunt loco? Vel si novus fingatur Catarrhus ad alias & inferiores partes pari successu defluere: quomodo ergo partes superæ videntur à malo immunes? Etenim cum ex eodem fonte cerebro, & per eundem canalem spinæ dorsalis medullæ prodiret: cur non potius jam apertam semitam sequitur? ad debilitatam, pronam affectamque partem amplius decumbit, novaque patrat adulteria? Cur nova quatit, quæritque hospitia? An iste fortè lubitus naturæ, quod meretricio appetitu novas successivè partes investet, & diducat? Tandē quod locus non sit refugii, pro Catarrho decurrenti inter cranium & cutim, & musculos sua membrana vestitos, jam antè discussum est. Ergò nulla est via, modus, medium, connexio, aut dependentia, quibus Catarrhus in veritate subsistat.

58. Cumque nil materiale decurrat in ejusmodi affectibus, pro quibus temere Catarrhos finxerunt Scholæ: sciant ergo veritatis amantes, quod quoties in spiritum impetus facientem aura peregrina, odor, fermentum, sive semen exoticum suscipitur, toties ab Archeo contaminatus ille spiritus à communione vitæ excludatur. Genius autem, sive indoles seminis concepti illius, non minores partes habet, ut etiam ad dissita potius, quàm ad propinqua loca mittatur fermento alieno deturpatus spiritus. Ut suo loco dicetur de Arthritide in Duumviratu, & alibi. Sic nempè Mercurius, etiam foris illitus fauces, linguam, & dentes afficit. Porrò cum hic deturpatus spiritus ad suæ missionis locum devenerit, confestim partis nutrimentum suo fermento imbuit, transplantat, atque traducit juxta ideam seminis, illudq; successivis haustis afflatibus, peregrinis dispositionibus munia digestionum ibidem interturbat. Unde copiosam supellectilem demum suscitat, ac non rarò impressionem ibidem spiritui insito, in vitam stigmate durabili characterizat. Hæc in humores fictos primarios & in defluxionum decubitus Scholæ ab unico cerebro mendicant. Procul ergo à Catarrho sum, qui materiam, officinas, efficientem, modum fiendi, & defluendi nego: ideoque & causas, effectum, ut & sanationem longè à Catarrhi figmentis separo.

59. Non ergo decumbunt humores salsi, acidi, acres, pituitosi atque biliosi; sed quoties deturpatus spiritus ad loca transiit, primus qui eò accedet, communi eluendi nisu atq; studio, est latex: Spiritus enim depravatus exotico contagio, per nervos, arterias, imò & per ipsum corporis habitum fertur: undè cerebrū culpam tulit, sentiuntque ægri velut decubitum humoris deflui: & quia latex per venas eo deputatur, non ut causa primitiva mali, (quamquam per accidens non raro malum foveat diutius:) sed in sublevamen & ablutionem: Ideo adhuc dubiæ manserunt Scholæ, an Catarrhi è capite per nervos vel inter cutim; an verò per venas, è jecore dimitterentur saltem in podagricis. Itaque non ex fonte, vel cataracta fluunt pituita & bilis Scholarum, quasi caput horum unica cloaca esset. Deindè nec ob situm proniorem procumbunt, vel ob viarum facilitatem: Siquidem ut in cadavere nulli sunt ejusmodi defectus, sed in vivis dumtaxat: ita quicquid horum fit, ab impetum faciente, & initio vitali procedit. In cujus œconomia non est difficilior adscensus superus, quàm descensus inferus. Cum nihil horum in vivis fluat suo gravitatis motu: at quidem dirigatur missum, ad certos sui terminos. Fit & non raro, quod latex, pere-

peregrino sale contaminatus, spiritum deinde inficiat, ut proinde semper non ab externa aëris injuria, vel à propria intus genita contagii aura, spiritus alienetur: quinimo à latice (utpote minus vivo,) thymosin sibi assumat suscitatus, commaturque latex, tam præfata aciditate, quàm quantitate molestus, ut miles importunus, invito hospite subintrat. Quocirca thermæ & balnea plures hujusmodi defectus reconciliant, & æstuaria: latice nimirum consumto, sanitatem restituunt magis, quam Scholarum solutiva & exsiccativa.

60. Vana ergo Catarrhi è stomacho ad caput elati historia, & materia, vani quoque inter musculos atque cutim defluxus, decubitusque, deplorandaque ignotis causis remedia. Vana quoque cauteria, ad revellendos consumendosque humores fictos. Vana tandem potuum exsiccantium pharmaca, cum malum à latice, largiorique potu saltem occasionaliter nascatur. Patet ergo, quàm salubris potus sobrius, latex namque pro sui instituto insipidus esse debebat; acescit vero, multo meracis & acidioris vini potu. Suo autem capite debetur laticis historia, & necessitas. Memineris ab aqua omnes concretorum corporum fructus materialiter nasci. Fingamus ergo & laticem insipidū, mox parvulo feminis auxilio acescere. Per exemplum: Sub ver enim, è vite vel betula copiosus exstillat liquor. Si cortex prope terram læditur, insipidum nempe terræ liquorem fundit. Sin autem in caudice, vel ramis vulnus fiat, idem jam succus acidulus est. Sic fit in latice, sui natura insipido, recipientium contagio, tandem acescit, vel alienæ qualitatis hæres fit. Scholæ enim laticem neglexerunt, quia lotium cum latice confuderunt. Sed argumentum stolidum, generatum cum materia ex qua, colliquasse, quasi muccus, saliva, aqua intercus, & urina, potus essent. Jecur ideo malè affectum, si ad se laticem revocet; non enim inde lotium parat, sed œdemata vel anasarcam.

61. Itaque non sum ita homo, quod plevritidem, odontalgiam, cæteramque furiarum rabiem, non-entia dicam. Scio enim, doleoque illarum nimis feria in nos imperia. Morbos quidem ipsos admitto; at Catarrhi causas, modum, media, vias, finem, sive destinationes inficior. Causas istas nego, & indago illas, in quarum ablatione sanitas consistit. Agnosco quidem rupta pulmonis vomica, quemquam confestim mori, nego tamen, vomicam esse Catarrhum, aut mortem Catarrho imputandam. Multoque acerbius nego, quod vomica è vapore stomachi nascatur. Sic tabem, non defluxionem in pulmonem nuncupo; sed interno pulmonis errore ortam scio. Concedo podagram, velut ferventi defluente gutta præsentiri; non tamen Catarrhum admitto, materia, modo, mediis, terminoque fiendi. Pro-ut suo capite planius Latex quoque everrendis culinis dicatus, in se quidem insons est, sed in via dissolutorum salium copulam admittens, apostematum, ulcerum, atque pruriginum varias constituit colonias. Nego igitur vapores in caput fieri, qui trans cerebrum, atque meninges terebrent. Nec patior denique, anhelitum à thorace ad stomachum & viscera directa via ferri, (ut alias Paracelso placuit:) sed tantillum ejus per poros diaphragmatis spirare. Neque enim compresso anhelitu, quicquam nota dignum subter diaphragma vadit, nec anhelitus loca, quæ subter septum sunt olet. Pariter neque à stomacho vapores feruntur in caput, nisi per arterias, si inebriativi sunt. Quicquid autem vertiginem, deliquia, & id genus alia facit, alterius, quàm vaporum, est Reipubl. cliens. Sic nec ab utero vapores in caput traducuntur, utut ferina inde capitis dicantur symptomata nasci: non enim ea perspirabilitatis est obligatio, quæ alterius Monarchiæ est monomachia, quàque guttur ad menti altitudinem assurgit, non est dicenda vaporum actio: est nimirum actio Scholis incognita, quam Regiminis quandoque exponam, cui partes omnes in corpore clientelam debent. Etenim uteri in totum corpus non est aliud imperium, quàm illud, quo testes, gallum à capone, taurum à bove, & virum ab eunucho distinguuntur, figura, sanguine, carne, corio & animositate.

62. At quia in catarrhosis putatis affectibus, contaminatus latex suum sortitur dominum aquæ: hinc quotquot Catarrhis adscribuntur, plerumque sub noctem exasperantur, Lunæ nimirum Blas vicissitudinum operationes in no-

bis molitur. Quæ maximè in cerebrum imbelle, vel defectuosum, itemque in nervos, atque membranas sese ostentant, hæcque futuras tempestates præsentiunt sæpè, ac præaugurantur, idcoque & Torturam noctis appello. Atque utinam hæc præsagiendi scientia, non tam caro nobis esset divenditaquod doloribus & anxietatibus persolvi debent. Sæpè enim podagricus, suspiriosus, imò qui vel callum sub pede gerit, in lecto, vel hypocausto, somno excitus, futuras præsentit temporum procellas, cœlo atram sensim nubem obtendi, ventorumque propediem mutandos apes.

63. Paracelsus autem voluit Mercurium liquori præsidere alimentario, per totum corpus, illumque proinde alibi (de morbis mineralibus) nomine atque re confundit cum terrestri luna.

64. Scio tamen, quod humor imperia sequatur seminalis partis, cui est proximè assimilandus, neque enim ideò liquida, astrorum collocutionibus adhuc gaudent, quamdiu spiritui vitæ non sunt radicaliter insita.

65. Hinc enim patet, quod medulla sit pars corporis homogenea; non autem liquor ejus. Lunæ quippe manifestè respondet & cerebro, cui ossa parent. Sic namque quæcunque defluxionum nomine sæviunt, itemque Lues Veneris, contractura, tormina, subter Torturam noctis recidunt, quia latici auscultant, lunæ nostræ dominio, subnoxia ad astrorum lationem auscultantia.



# VICTUS RATIO.

1. *Diætam pro morbis præscribunt, qui morbos ignorant.*
2. *Suspecta est Diætetica.*
3. *Errores aliquot circa victus regulas.*
4. *Sanatio non subest Diætetica.*
5. *Opinio Authoris.*
6. *Objectum Diætetices.*
7. *Probatio à communi eventu.*
8. *Fines obliqui.*
9. *Ab enumeratione partium.*
10. *Diæta clam accusat remedii ignorantiam.*
11. *Justa pauperum querimonia.*
12. *Observantia Authoris.*
13. *Ludibria Diætetices.*
14. *Panis non est tam cibus, quam obsonium.*
15. *Cur panis cibis misceatur.*
16. *Cardo præcipuus Diætetices.*
17. *Regula quædam.*
18. *Cur infida Diætetices mandata.*
19. *Theses Authoris decem.*
20. *Quousque vis parcimoniæ se extendat.*
21. *Masticationis necessitas.*
22. *Digestorum varietates unde.*
23. *Ptisanæ examen.*
24. *Solitæ Authori præcautiones aliquot.*
25. *Quæstio de fermento stomachi.*
26. *Digestiones præscribunt Diætæ regulas.*

Postquam absolvissem tractatum de Digestionibus, lubens Morbos in pegma adduxissem; sed abtruncata adhuc pone relinquebatur Actio regiminis; jejunia nimium in Scholis, ipsiusque Duumviratus majestas, & spiritualis planè radiatio καθ' ὅλον. Quamobrem intertexui tractatum de Anima, ut plenum duumviratui suum jus cedat. At nondum adhuc extra stomachum abire potui, quin aliqua de diætæ meæ opinionis examina, mox duumviratui superadderem. Equidem demonstrare promisi Scholas præteriisse illa, quorum professionem maximè jactitant: nondum scilicet morbum in genere novisse, aut per species indagasse, per causas vel per condigna remedia tractasse. Atque ideo consequenter si qua medentum auxilio successisse per conjecturas, ex propria naturæ bonitate. Quamprimum enim post universalia præsidia (sic enim nominant venæsectionem & purgationem) statim dimidiam sanationis partem, dedere Regimini victus, & vitæ, quam plerumque per calores, frigora, & temperantiam horum, in respectum Euchymiæ æstimarunt. Bellè sanè victus rationem præscribent ad obtinendum finem sibi ignotum, dum in elementorum caloribus & frigoribus voluntantur.

2. Enimvero præter grassam ignorantiam victus ratio mihi saltem suspecta dudum fuit, & visa

visa misera quædam medentum impostura, ægrorumque servitus, sub indictione pœnæ capitalis præscripta, in ægris credulitatem fiduciamque patiens.

3. Nam inprimis quicquid caro venditur, id confestim maximè sanum laudatur. Et in medicamentis aurum foliatum, gemmæ contusæ, coccus baphicus, vermis cuchinillo, sericum crudum, &c. (fortè enim araneæ, si procul peregrè deferrentur, magno venales essent, ut stercus Crocodilia) in cibis verò, quicquid mangonii ergo linguæ gratum, nec stomacho adeo difficile, id universim, ac statim, prædicatur euchymum, sanum, & salubre. Quatenus quæ palato maximè arrident, debeant esse gratissima, ac saluberrima. Ideoque variant hæc juxta palatum Medentum. Nam quod uni sanum laudatur, ab altero, cui id minus placet, vituperatur. Hoc pacto enim phasiani, perdices, sturni, merulæ, & capones saginati, quadrupedibus præferuntur: quamquam hæc una nobiscum vivum fœtum proferant, & hactenus familiariora sint nobiscum, quàm aves, pisces, & insecta, id est, animalia ovipara. Sic quoque pisces saxatiles anteponuntur marinis, & panis siligineus furfuraceo. Delicatuli enim, culinæ mangonio student, utque ægris placeant, qui remediis & scientia destituti, professioni alias sterili sese emanciparunt, qui enim coquorum didasculi evadunt. Quàm impigre lustrant omnia, ut in culinis & tricliniis sua exerceant imperia, utque videantur omnibus sedulo prævidisse, in ægros tyrannidem exercere parati sunt. Tanquam si cibi & potus graviorum morborum medelæ forent.

4. Profectò me hujus partis semper insigniter puduit. Etenim vel ab adolescente jam intus augurabar, sanationes esse medicaminum, non autem ciborum effectus. Quapropter ut languidam ciborum operam suspicabar: ita quoque conjeci, strictam victus obedientiam, tam in mandante, quàm obsequente, favore implicitam ignorantiam veri, & adæquati remedii, vel imposturam.

5. E contra verò, qui ignem habet, is urere potest; & qui cultrum, is scindere valet. Sic & qui aptum habet curandi arcanum, is sanare potest, regulas victus spernere, ac supervacaneam hac in parte Scholarum industriam sive adulationem præterire. Error enim alioqui, qui à victus electione supervenire potest, præpotenti bonitate remedii facile anticipatur. Nam si Hippocr. assueta, licet in se minus salubria non assuetis præferat, nec facile, nec tuto, nec celeriter ab assuetis mandata sit diæta, quid ergo non censendum de assuetis electis, optatis, desideratisque cibis & potibus? utpote qui dictante sibi intus natura, remedium sæpius præluxisse comperta sunt, magno Medentum pudore, ubi præsertim eum antea vetuissent.

6. Diæta inprimis non tractat de apertè nocuis: Non enim disputatur, an sanum sit comedere toxica, vel testas ollarum &c. Imò nec quidem si salubre sit, ægrum repleri multo cibo, aut potu, etiamsi enchimus. Vel si crapula, ebrietas, & vita inordinata sint actus sani, & juvamina ad servandam, vel recuperandam sanitatem idonea: sed Diæta tota occupatur tantum in delectu ciborum, atque potuum. Qui tamen velut nutrimenta indifferentia, consistunt intra limites bonitatis, differuntque tantum in latitudine neutralitatis. Adeoque idcirco Diæteticem, tanquam proditricem ignorantiæ causarum, veræ medicinæ, ac præpollentis remedii semper aspexi.

7. Quotusquisque nimirum est ille, qui repudiatis regulis sibi præscriptis, sæpè non convaluit? Medicus interim, ridente intra dentes inobediente ægro, laudem sanationis suis arrogat regulis? Hinc nempe Ars ista Medendi in omnes trahitur scenas, qui pauperiem judicii, tam in Medente quàm ægro, testantur regulæ Diætetices.

8. Unde non rarò sperant Medentes nancisci occasionem excusandę necis, per ægrotorum inobedientiam, circa Diætæ regulas non strictè servatas. Quanta proh dolor! committuntur hoc dolo absurda, quæ mundo nondum sat patent! Quod, dum nil sciunt, aut habent quo morbum pellant, sibique obsequi cogant; saltem censeantur culinæ blandimentis, multaque sollicitudine impedimenta augmentivelle tollere?

9. Si

9. Si utilis Diætæ obſervantia foret, ſerviret in morbo, vel in convaleſcentia. In morbo enim, quàm eſt importuna, moleſta, ac impertinens? dum plerumque appetitus jacet conſternatus, quique ſui complacentiam, ne totus pereat, ſuadet? cujusque conſervatio tanti eſt momenti, quanti eſt vitæ indicatio! Statu enim vacillantis appetitus, natura ſibi plerumq; ſuggerit convenientem cibum; idque non raro, tum potiſſimum, dum maximè opis eſt indiga. Certant tum Medentes cum hoc naturæ placito, per regulas ſuas victus: à quibus abs tineat æger, ſi nolit necis ſuæ cauſam omnem ab infido auxiliatore imputari. Tum namque ſymptomatice furit Archeus, quod optatum denegatumque forte ſibi familiarem cibum denegari ſentiat, adeoque in lite litem novam ſuſcitant. Perinde ut equus per aquam tranſiens, & non ſat pro lubitu bibens, inde ſervat ſibi in vitam ſpirandi difficultatem anxiam.

10. Diæta verò à morbo, aut ſub convaleſcentia mire quoque moleſta eſt, ſi non etiam irrita, cum jam natura ultro ſategerit. Siquidē præſcriptum Diætæ non poteſt non incuſare ſufficientis remedii defectum, adeoque confesſionem implicitam infidæ ſanationis. Sanet enim Medicus ut decet, & natura ſpondet, pro ſatisdatione reſtaurationis.

11. Profectò vidit, & judicavit Omnipotens, quæcunque fecerat; erant bona. Id eſt, quicquid in cibum deſtinaverat, erat bonum. Quicquidve in venenum ordinaverat, erat bonum venenum. Aliàs enim magno jure conquereretur pauper, quod minus paternè ſecum partitus Deus eſſet, quod media denegaſſet, quibus egenus, lautis Diætæ regulis reſpondendo, ſanitatem potuiſſet recuperare: Divitibus verò, cum opibus ſanitatem quoque elargitus eſſet, Utpote media elargiens, quibus ſibi Diætæ pretia ſolveret.

12. Etenim jam à quinquaginta hinc annis mecum experior, me plures ſanare, etiam non viſos, ſpretisque Diætæ regulis, quàm plures ſimul Medici, qui in noſtra urbe oberrant. Experior, inquam, me omnes febres continuatas, & intermittentes curare paucis diebus, imò & plerumque paucis horis, non admiſſo phlebotomo; ſed permiſſo vino.

13. Potiſſima ſiquidem Diætæ pars Medentum opipara eſt in adulatione ægri, ad plauſibilitatem Medentis comparata: excepto plenumque vino. Sana quoque quisque Medentum prædicat, quæ ſibi arrident magis. Id autem ne deprehendatur eſſe genus aſſentationis, ſtrictam injungunt obedientiam, ut iſthac legum ſeveritate fræenos vitæ cohibere putentur.

14. Panis inprimis habetur victus primarius, cætera verò alimenta ſunt tantum concibi, vel obſonia. Ego verò ex oppoſito, cætera alimenta veros cibos voco; panem autem tantùm obſonium. Multi namque ſolo lacte dudum vixiſſe reperiuntur. Hyberni quoque, celeres & promtiſſimi roboris viri ſolo Chambroch, ſive trifolio, pro pane alicubi utuntur. Et Septemtrionales aliquot, ſolo piſce absque pane vivunt longævi, pertinaceſque in frigora & morbos conſtant. Repletio panis peſſima in Adagio: non ſolum quia paupertatis ſit index; ſed quia revera in debili ſtomacho, eſt oneroſiſſima.

15 Utpote panis, propter fermentum ſuſceptum, (nec alias enim niſi paſta eſt:) liqueſcens in cremorem, herbas & cibos quibuscum eſt maſticatus, colliqueſcere cogit (quod in digeſtione fimi quotidie experimur,) & hoc dumtaxat nomine obſonium potius, quàm cibus eſt. At ne in nominalibus dudum verſer, ſufficit enim mihi, quocunque modo vocetur, modò ſciatur panis uſus, & neceſſitas ad liquefactionem ciborum valere potiſſimum.

16. Præterea ſemper ſobrietatem magni feci, tanquam totius Diætæ cardinem.

17. Tum etiam, ſi appetitus circa aliquot objectum ferretur, admiſi lubens, attamen cum moderamine mediocritatis. Non tamen is ſum, qui neſciam unum edulium altero præſtare, eſſe ægro convenientius; ſed parùm angor, utrum amborum æger ſumeret, modò ſimul bonum aliquod remedium nactus eſſet.

18. Ratus, ſi remedium non valeat obvenire malo, ex minus conveniente cibo longè quoq; minus valiturum, ad ſuperandum vel expellendum morbos. Infida idcirco & languida duxi remedia, quæ è Diætæ præſcripto ſperantur: Quippe, ut dici ſolet, facilius eſt non admittere,

quàm

quàm expellere hoſpitem. Et ex correlativo. Quicunque præſumit, virtute remedii ſuperari morbum, certus eſto, ſe ſupervenientia è cibo rum incongruitatibus, eodem remedio long facilius ſuperaturum. Signum ergo debilitatis atque diffidentiæ in Medico cenſui, quoties pu dibunda culinæ cura angitur; is enim condi gnó carens pharmaco, ut interim aliquid agere videatur, neve ſtipendium fruſtra capeſſat, ſpem ſuam in criticū diem reponit, & delectum eduliorum præſcribit.

19. Mea enim hac perſuaſione didici pri mum, quod natura in nobis, ſapientior ſit quovis Medico, magisque gnara ſuæ utilitatis, atque damni, quàm cuncta Scholarum ingenia. 2. Quod natura proinde ſibi ſeligat, optetque convenientiſſima. 3. Quod pecus nunquam oppetiit, quia ſiti ſuæ ſatisfecerat, niſi fortè venenum deglutiiſſet, nimiaque voracitate ſuccumberet, quod potus in febribus pluriṁ ariditatis incommoda ſubvertat. 4. Quod bibere in ſiti, non eſſet minus naturale, quàm micturientem minxiſſe. 5. Ideoque cum hoc non exigat medentis conſenſum: illud etiam non egeret conſultatione. 6. Quod ſimul cum potu exhiberem aliquot guttas, quibus facilè penetrantibus, præſertim in ſiti, plurimas una cum ſiti febres, jucunda ægrorum voluptate, ſuffocaverim multoties. 7. Quod ingens appetitus erga rem, apparenter in regulis Diætetices nocuam, plerumque ab ipſa dictitetur natura, cui ſuum enotuit remedium, non autem Scholarum libris. 8. Quod proin parum anxii eſſe debeamus, circa res optatas parum nocuas, minusque ſolitas. 9. Quod ſi remedium debeat morbo prævalere, cibi, & potus in ſui latitudine nequeant continere robur entis pharmaceutici. 10. Quod cibi, ſi non remedium, ergo etiam *vix noxam* contineant. Loquendo de cibis, ut talibus, *id eſt, indifferentibus.*

20. Ego hæc mihi ſic perſuaſi, hæc ſic aliis præſcripſit: nimirum quod abſtinentia, atque parcimonia, ſint optima in Diætetice media. Magisque, ubi ad lubitum aliquid manditur. Juxta proverbium: quod ſapit, nutrit. Etenim ſufficit appetitui per qualitatem, non autem per quantitatem. Alioqui ſi ſatietas gravet ſanos, multò magis ægros atque debiles. 2. Comedant ſcilicet, non quidem ad repletionem cavitatis ſtomachi, nec ad voluptatis ſive guſtus dictamen; ſed quantum ad vitam ſanam tuendam facilè ſufficit. Idque ſi aſſueſcenti primum ſit difficile; ſaltem non erit aſſueto. Quàm enim ſtultum eſt, gementi per morbum, ſuas pridem ingurgitationes infectas optare. Nolim tamen quisquam perſuadeat ſibi hanc vivendi ſobrietatem, ac levem ſarcinam quenquam præcavere à Peſte, caſu, vulnere, fulmine vel calculo. Incidentia namque externa, digeſtionum œconomiam ſpernunt, quia ſuperant. Calculum nimirum etiam inter externa rejicio, quia à fermento jam alieno fit.

21. 3. Cum cibus omnis debeat mutari in cremorem, ſitque exquiſita maſticatio, quæ *digeſtiones facilitet, hinc perpetuo maſticationem ſeveriſſimè commendo. Siquidem unicus* bolus, non ritè maſticatus, plus negotii præbeat in corpore, quàm tres mandendo contriti benè. Aves enim ideo, quia dentibus carent, duplici ſtomacho opus habent, utut digerendo eſſent alioqui potentiſſimæ. Omne quoque pecus ruminans, ut magni in lege habitum, ita non ſpernendam maſticandi neceſſitatem nobis ſeriò inculcat. Imò ea de cauſa in Sacris pro puro brutum deligitur ruminans.

22. 4. Denique, Quæcunque in crapula ſumuntur, ſupra fermenti ſtomachici poteſtatem, calefiunt quidem intus; at putreſcunt, nec etiam eatenus digeruntur, ut in febribus eſt luculentiſſimum. Quantum verò de teneriori bus cibis ſub crapula eſt aſſumtum, digeritur quidem, labiturque è ſtomacho; at ſecum magnā indigeſti molem præcipitat, tam propter vaſis tenſionem, quam naturæ onuſtæ, & fræ nos deſerentis incuriam. Sin autem digeſtum fuerit, quod eſt longè tenerrimum, idque juſto diutius in ſtomacho moretur, neceſſario quoque iſtud retentum, nimium aceſcit, vel planè putrefit: deducitur in amarum excrementum manè, non raro per vomitus rejectum. Quodque Scholæ falſo Choleram dixere. Tinctores enim, unicâ cortinæ tinctura, ſupra centum diverſos colores mutant, ſi panni

prius diversimodè sint affecti. Sic quoque unicum aberrans stomachi fermentum, univocum cremorem aliàs, si adhuc in se diversitates non planè digestas contineat, pro partium diversitate vari formiter disponit atque determinat. Adeo ut licet ordinario, non nisi partem cremoris digestam, tingat suo fermento; indigestam tamen partem, non desinit afficere, & pro recipientis defectu perperam imbuere. Quapropter plurima sic in primæ digestionis culina exorbitant.

23. 5. Quicquid assuetum, non malignum, sed optatum assumitur; id quoque absente satietate faciliùs digeritur, & tutò in morbis admittitur, si sobriè ac moderatè sumatur. Eò quod fermenta facilè subigant, quæ assueta sunt, & præcipuè si desiderata. Etenim tenuissimo victu, in acutis morbis utendum suadet Hippocrates, donec nimirum resurgat appetitus. Laudo enim tenuiores cerevisias, quantum dulces potus, & ptisanas sperno verbis Galeni fretus. *Hordeum (inquit) parum coctum, ventositates efficit; oppilationes verò, si meliusculè bullierit. Quapropter Avi nostri credentes, nullo modo hordeum decoctum esse innoxium, illud germinare cogunt (quod tum Maltham vocant) quo opere tam ventositates, quam oppilationes præpediunt. Ex Maltha vero & lupulo cerevisias conficiunt.

24. 6. Neminem quoque urgeo, jusculis consummatis collisiis, ovis, &c. si acuta febris adsit, memor præcepti illius: *Corpora impura quo plus nutris, eo magis lædis.* Nam etsi in acutis, absque cibo, soloque vivatur potu, non tamen exinde vitæ discrimen ingruit. Imò sic citius convalescunt, multoque minore obstaculo vires & appetitus resurgunt. Quoties nimirum putrefactibile, sive cadaverizabile in stomachum ingeritur, carentem suo fermento digestivo: putrefit digestum, & non digeritur. Atque ista est illius Aphorismi justa explicatio. Nunquam enim optavi, ut ex acutis morbis ægri redirent pingues, aut saginati, at bene istud unicum intendebam: scilicet ut convalescerent, & quidem non multum viribus detruncati. Maximam itaque diætæ partem, in morbis stomachicis traxi ex Aphorismo: *Quod ructus acidus, reparati fermenti, superveniens nidorosis, sit bonum.* Ructus namque nidorosi, nauseæ spontaneæ aversio carnium, piscium, & ovorum, imò stomachi gravamina jusserunt solis potabilibus alendum ægrum: nam aliàs per cadaverizabilia didiceram, exspectanda accidentia peregrina, defectus animi, aliaque id generis incommoda. Quoniam tum potus humectant, solantur siti, calorique satisdant, ariditates ac debilitates inde consequentes arcent. Sub potu autem non hic intelligo sorbitiones jusculorum, affatim nutrientium, eorum nempe, quæ in stomacho calente, citra fermentum digestivum, sponte cadaverizantur; sed omnino de iis, quæ minimè putrefiunt: qualia sunt panata, itemque cerevisia vino tincta, cui mica panis simul commista sit, ut sint cibus simul & potus. Huc revoco, quæ aliàs prolixè docuit Nempe digestionem à fermento proprio, non autem à calore fieri. Quoties ergo aversio carnis, & ructus nidorosi, significatur calor adesse, & deesse fermentum acidum. Attende ad hoc, quàm facilè recens caro pedi, aut capiti calenti alligata, putreat, & confestim fœteat. In febriente stomacho igitur, calente admodum, sapiens natura cadaver in se fieri timet, ideoque statim carnes aversatur.

25. Sed quorsum tum abiit fermentum stomachi in febriente? Anne migravit aliò? Anne extinctum? Quorsum enim abiisset fermentum, quod nusquam nisi in suis latibulis gratum? nec periit etiam. Quoniam vitale est; quicquid autem vitale semel periit, non redit iterum à privatione. Fermentum verò redivivum est. Id ergo contingit: vel enim quandoque non pertingit fermenti dimissio è Splene ad stomachum, ob aliquem defectum alterutrius de Duumviratu: vel falsum receptum in stomacho fermentum, obtegitur alieno atque febrili odore. Quod sic intellige. Esuriens aliquis, atque optimè valens, importunis carbonum fumis diutius immorans, mox sibi nauseam oboriri percipit, & ciborum aversionem, dein quoque dolorem

rem syncipitis, atque tandem vomitum. Fermentum itaque stomachi, nocuo carbonum odore ut contegitur: ita pariter virulento febrium motarum odore, & nidoroso contagio, contingit confestim nasci aversionem carnium, quatenus fermentum stomacho vernaculum contegitur illo nidore.

26. Hæc sic de diæta mecum concluseram & rationem victus intra paucas supradictas regulas communes, juxta naturæ cursum metiebar, antequam remediis majoribus potitus essem. Sciens attamen, quicquid in stomacho convertitur, specie cremoris diaphani, vi fermenti sui, id initia vitalis succi suscepisse, licet nondum vitam: atque ob id non ita sponte putrere. Quicquid verò vel non dissolvitur, vel si in se sit dissolutum, nec tamen suscepit fermentum, ut latex, salis muria: idipsum vel excrementum est, vel facile tale fit, atque corruptioni est obvium. Igitur in victus ratione potissimùm attendendum ad morbos, & cibos, quos ratione morbi æger aspernatur, vel appetit. Quippe ancillandum est naturæ, nequaquam autem imperandum. Fermentum videlicet, quos cibos conficere debet, illos præscribat, non autem Medicus pro suo appetitu. neque unam ex authoribus formam pro quibusvis calceis sumat. Quasi hominum natura varia non se haberet per modum relationis ad aliquid. Exercitia demum, labores, opera, quietes, somni, aerque pendeant ex regulis, quas nobis aliarum digestionum momenta dictitant. Ut scilicet succi de cremore generati, felicius ad suos perveniant fines. Hæc est diætæ veritas, quam natura spontè indicat & docet. Illudque unum atque perpetuum esto. Quod quicunque nactus est optima arcanorum remedia, uti ægros mox restituit, & à morbo quolibetcunque vindicat: ita etiam non aliam ægris, quàm sanis diætam præscribit. Sanis namque omnia censentur sana, eo quod fermenta digestiva potenter quælibet in sui ditionem trahant, & coerceant.

Adeoque digestiones præscribant regulas Diætæ.

# PHARMACOPOLIUM AC DISPENSATORIUM MODERNUM.

1. *Ars medendi repsit in fabulas.*
2. *Barbari præcellunt Europæis in re herbaria.*
3. *Consuetudo Galeni suffurandi aliorum inventis.*
4. *Herbarum sexus scenicus.*
5. *Signatum in herbis, ridiculè in Chiromantiam translatum.*
6. *Paracelsi temeritas.*
7. *Inane inventum herbas in zodiacum retulisse.*
8. *Quàm parum spectatum, quod maximi pendendum (caloris metiri.*
9. *Pudendum dotalia dona simplicium à gradu*
10. *Cæspitationes Herbariorum.*
11. *Vera simplicium depuratio, hactenus jejuna.*
12. *Cruor & sanguis differunt etiam in plantis.*
13. *Quercetanum decepit glacies.*
14. *Pater luminum solus dator cognitionis infusæ, absque effectuum observantia.*
15. *Vana media ad noscendum vires simplicii.*
16. *Specificus sapor.*
17. *Desiderata in scientiis simplicium.*
18. *Pyrotechnia viam pandit.*
19. *Diversitas agentium in natura.*
20. *Remediorum Spagyrorum diversa activitas.*
21. *Balsamus omnes herbarum fucos præservans à putredine, absque proprietatis alteratione.*
22. *Census extractorum & magisteriorum.*
23. *Horrenda simplicium confusio, ac pluralitas.*
24. *Dispensatoria valent tantùm ad expeditionem; non autem ad appropriationem.*
25. *Authoritate Magistratuum parta deceptio clientum.*
26. *Deus quadam componit, quæ homo non separet, nec illis tertium superaddat.*
27. *Quando conjunctio est admittenda?*
28. *Sententia de dispensatoriorum valore.*
29. *Dulcibus retunduntur multorum vires.*
30. *Responsio ad objecta pro dulcibus.*
31. *Syruporum vanitas.*
32. *Chymia præfertur aliis professionibus.*
33. *Usus transmarinorum.*
34. *Crasis, remediorum nucleus.*
35. *Vitia in decoctis.*

36. *Defectus in electuariis, pilulis & confectionibus.*
37. *Contra confusiones simplicium.*
38. *Solutivorum examen.*
39. *Qualis præparatio simplicium spernenda?*
40. *Bullitio odoriferorum damnosa.*
41. *Cornu Cervi ustura ridicula.*
42. *Multorum correctio fatalis.*
43. *Peccata simplicium.*
44. *Absurda miscellanea.*
45. *Tota terra venenum habet, & parit.*
46. *Sub venenis latent potentissima arcana.*
47. *Error de Asari castratione.*
48. *Error de ejus cruditate.*
49. *Nullum venenum in Ente primo verum.*
50. *Nex Marchionis Spinelli, ex stulto hellebori.*
51. *Examen Viperæ.*
52. *Arsenicalia, quo jure ulcerum remedia?*
53. *Vt venena fiant remedia?*
54. *Remedia Chymica officinarum.*
55. *Examen auri, & gemmarum in Medendo.*
56. *Vsus oleosorum.*
57. *Quid sacchāro clarificato decesserit?*
58. *Modus applicandi externa.*
59. *Collectio simplicium.*

PAssim Ars medendi in scenas, & vulgi ludibrium trahitur. Eò quod Medentes sapere nolint, nisi ad consuetum Scholarum. Quæ enim legunt, credunt: quæque credunt, exsequenda tradunt fidei Seplasiæ, uxoris, & famulitii. Inde enim unguentarius quilibet, & vetula se in Medicinam ingerit, Medicos illudit, quia & non raro in multis excellit. Solent enim antiquitus olim quædam sibi reservare in pignus famæ, atque familiæ. At postquam ignavia vicit, & lucrum disposuit Medicinam ut aratrum, justo Dei judicio pessum ivere omnia.

2. Ante limen officinæ non possum non indignari simplicium descriptores. Nam quamvis non sit campus spatiosior, uberior, jucundiorque, in tota terrarum facie, & ubi animus magis oblectetur, quàm in re herbaria; vix tamen alibi minus est progressum. Siquidem Arabes, Gentiles, Barbari, Sylvestres, atque Indi multò vigilantius sua simplicia observarunt cunctis Europæis.

3. Quippe vel à diebus Platonis (quibus vixit Dioscorides, vir miles,) nil fere rei herbariæ est additum; multum verò est diminutum. Galenus peculatus lubitu, hoc alterius studium, suppresso nomine, Dioscoridis verba, planè adioscorus rapuit. Quæ interim Plinius multis conspersit nugis. Utpote judicio egenus, verisimile à vero, & falso, non potens distinguere, multa undecunque corradens descripsit, ut tomi magnitudine nomen æquet. Cæterum, in hunc usque diem de herbarum dumtaxat faciebus, & nominibus, adhuc eruditior Medentum pars anxiè disputat. Quasi cognito vultu, vires non alloquerentur coram; vires inquam primo à Dioscoride traditæ. Velut in primo Authore, vis medica ad finem pertigisset. Interim quæ maximi fuere momenti, neglecta stetere hactenus.

4. Moderniores verò cœperunt herbas in sexus distinguere, multaque se inde deprehendisse rati, conquesti sunt hæc obvelata stetisse. Quasi natura joco, & non serio laboraret, de sexu solicita fuisset, ubi promiscuo, & androgyno contenta fuit. Sexus namque generationem dumtaxat respicit, non autē operationem, aut objectorum parium relationem. Itaque ne frustra vel punctum jotæ conderet, quæ ad certos fines, suo Creatori cognitos, totam se retulit, ubicunque sexuum notis opus non fuit ad generandum: etiam easdem posthabuit in operando. Verùm si duorum simplicium, unum sit altero fortius, aut asperius, id non sanè sexum denotat, sed gradum. Nam dum idem simplex putret, & in animalcula mutatur, sunt hæc non unius quidem, sed utriusque sexus. Quod sanè nequaquam fieret, si ista simplicia jam intus sexum, aut sexuales vires haberent. Ex eadem enim numero herba nascuntur promiscuè tam masculi quàm fœminei sexus insectæ.

5. Fuerunt postea & alii, qui signaturas, velut Chiromantiam in herbis observarent: hancque meditationem Satyrionis radix insigniter promovit. Atque adeo hujus præcipuè merito scientiam signatam, sive anatomiam essatam, id est, nova nomina, & grandiloquos titulos, suis prætexta audaciis introduxere. Ego de fide credo, hominem non naturæ, & ideo vicissim naturam non hominis esse simula-

simulacrum, icona aut sculptrum. Deus ex Bonitatis & Sapientiæ suæ æterna providentia abundè futuris necessitatibus atque sufficienter providit. Ipse fecit dotavitque simplicia, ad destinatos usus cunctarum necessitatum. Id est, composuit direxitque ad scopos necessitatum. Itaque credo, simplicia in sui simplicitate, esse sufficientia pro sanatione omnium morborum. Ergo plus studendum circa inquisitionem virtutum, quàm ad disputandum quælibet problemata. Cum in simplicibus sit perfecta cura, & sanatio omnium morborum. Et per consequens, Dispensatoria, volentia componere & nectere plurima, totum perdunt, & occulta blasphemia quasi sufficientiam divinam supplere contendunt. Hinc Paracelsus rectè scribit Chirurgis: Quorsum Symphyto, sive radici consolidæ majoris superadditis acetum, bolum ac hujusmodi lurida additamenta? dum Deus hoc simplex, contra ossium rupturas composuerit prorsus sufficiens? quicquid demum illi addideris, id quasi Deum correctioni tuæ supponeres, facis. Erras graviter. Pariter quoque existimo, Deum perfectè & sufficienter composuisse in simplicibus completa morborum quorumcunque remedia. Scio denique infallibiliter, vegetabilium Archeo nullam nobiscum esse cognationem anatomicam, sive totum sive demum partes spectemus. Quippe simplicium dotes, sunt ex creatione, non autem ex usurpatione possessionis: nam proprietates jam suis inerant herbis, ante peccatum, mortem, & necessitatem. Tandem credo, Deum dare scientiam simplicium, cui vult, ex gratia supernaturali; non autem per signa naturæ! Quid enim cum plevritide cognationis Chiromanticæ habet dens Apri, sanguis hirci, virga tauri, fimus equi, vel herba bellis? aut quam habent invicem signaturam ista simplicia? Laudo equidem Dominum meum, qui omnia, antequam morbi essent, ad sui gloriam primariò creavit: neque simplicia notavit, propter futuros à contingente morbos; sed ad decorem universi, undè honos Domino scilicet.

6. Obrisi itaque Paracelsum, quod hujusmodi nugas serias in principia Medicinæ erexerit.

7. Non defuerunt quoque, qui immensum catalogum morborum in signa Zodiaci, cujus numerus cum nimis angustus esset, unumquodque signorum in triplicem sectionem ampliarunt. Ut scilicet omnes herbarum vires in 36. dividerent, & cogerent arcto stabulo. Terra enim ex se producendi herbas virtutem habet seminalem, quam proin non è Cœlis mendicat. Proprietas enim herbarum tota, à semine est, & vis seminativa à terra desumitur, secundum Sacra; non autem à faciebus luminum Cœli. Ponantur nempe 16 aut 20 stellas concficere constellationem, sive unum de 12 mansionibus, atque extendi in 30 gradus: quo pacto enim poterunt tam paucæ stellæ continere essentias, semina, facies, & proprietates quingentarum fortè plantarum specie, & inter se nis proprietatibus discrepantium? præter adhuc inanes tot rerum tam humanarum, quàm politicarum mille attributiones? Apage cum nugis istis! Seminibus herbarum insunt proprietates, non autem Cœlo, vel stellis. Exoletæ sunt Astrorum vires, quæ caloribus, frigoribus & complexionibus, veteri fabula, adfictæ steterunt. Multò enim magis differunt stellæ, quocunque sumantur modo, à plantis, quàm herbæ à nebulis & pruinis, vel pisces à gemmis pretiosis. Elenchus itaque esto, effectus causis tribuisse, quæ nil prorsus causæ simile in se possident. Id vel vigilem somniare est, si tale crediderit, vel prorsus propria putatione evagari in dementiam.

8. Mathiolus, Tabernamontanus, Brasavolus, Ruellius, Fuchsius, Tragus, d'Allichampius, cæterique herbarum observatores, hactenus occupantur tantùm circa facies & cognitionem visualem plantarum; virtutes autem earum, è Dioscoride omnes pariter describunt: ad gradus quoque caloris & frigoris constringunt, quasi aliquid à fundamento demonstrantes.

9. Pudendum sanè, simplicium crasim è calore desumsisse, non autem è fontibus seminum. Dodonæus Friso, jam factus Batavus, Tabernamontanus cum paucis aliis, quanquam iisdē graduum vestigiis insisterent, aliquot tamē additio-

ditiones subjunxerunt è propriis, vel aliunde decerptis experientiis; sed adhuc confusa planè, incerta, & perperam distincta, utpote quod non è scientia, sed vel è vulgi revelatione annotata, vel casuali experimento hausta scripserint.

10. Nemo inter omnes est, qui scienter proprietates simplicium descripsit, prout ille, qui ab hyssopo, usque ad Cedrum Libani, cuncta descripserat. Certo signo, non aliunde petendas esse veras scientias, quam à Patre Luminum. Pro-ut alibi de venatione scientiarum obiter attigi.

11. Animal integrum, & vivum contundi non potest absque suo stercore. Dolendum idcirco nondum pensatum, herbas multum stercoris habere, quæ nullum unquam de se ejecerunt: adeoque majori cautela esse depurandas.

12. Denique in homine, sanguinem à cruore multis notis distinguimus: In plantis autem, sat visum fuit dixisse. Planta ista unico in subjecto, diversis & oppositis constat proprietatibus, ac quietum est, nec profundius est ingressum, quam per aliquot communes sapores, & incertos eventus. Etenim è scavo papaveris læso, stillat opium. Chelidonia plorat aureum, & Tithymallus lacteum succum. Ex Petasitide gummi, ex Chamæleonte, Ixia, &c. quorum simplicia si contuderis, alium & inferiorem longè succum, stercus nimirum, cruoremque, sanguini permista exhibebunt, utut clarificentur. Sanguinem enim à cruore, & parenchymate plantarum distinguere, & separare discant Tyrones, si quicquam laude dignum per simplicia egisse meditentur unquam, fit enim hinc, quod utcunque strenue extrahendo sis operatus, more à Neotericis edocto, plus tamen efficit drachma una Rhabarbari crudi, pulveretenus exhibiti, quàm quicquid è sesqui drachma extraxeris. Plus enim stomachus suo fermento resolvit, quàm quicquid extractionum mediatores succi auferant, quia fæci similem, & aspernatum liquorem parenchymatis, absque distinctione resolvunt.

13. Quercetanus enim, cum per Chiromantiam, & Anatomiam, quam vocant signatam, non satis examinari intimas rerum potestates animadvertisset, Pyromantiam vocat in auxilium, at in via defecit; Scilicet è cinere urticæ debile lixivium traxerat, quod in testa, forte fortuna, parum constrinxerat glacies, (nam si lixivium fortius fuisset, glaciari non potuisset) mane miratus exclamat, Ehem frondium urticæ figuram, in glacie en conspicio. Gavisusque axioma fundavit, Quod nempe in cinere, ens seminale, figurativum herbarum, ignibus invictum, permaneat.

14. Bonus vir ille suam principiorum declarat inscitiam, nesciens imprimis, quod omnis glacies incipiens, dentatas cuspides, ad figuram folii urticæ faciat. Deinde, quod Archeus sit figurator rei generandæ, qui per ignem conflagretur dudum, antequam carbo vel cinis fiat. Tertio, si Ens seminale herbarum exprimeret lixivium, non sanè folia; sed radicem, caudicem, flores & fructus referre deberet. At seminum potestas figurativa, delitescit in Archeo, herbarum rerumque generabilium Vulcano, qui cum oculis carneis non subsit: A DEO solo impetrandum est, ut oculos animæ aperire dignetur, qui Adamo, quique Salomoni, rerum proprietates primo intuitu demonstravit. Sancta Theresia, mentaliter viso semel crucifixo, sensit animæ suæ esse oculos, quos in vitam apertos servavit deinceps, & caro nobis occlusit, per naturæ corruptionem. Neque enim aliàs de cætero cognoscimus naturas à priori, neque Archei alteritates modò scimus, nisi per nudam observationem. Multa quidem nobis simplicium legata sunt; at falsa plerumque & incongrua. Nec librorum lectio nos facit cognitores proprietatum, nisi per observationem. Non secus atque puer, qui canit musicen, non tamen cam componit, ut neque Symphoniæ primas rationes novit, ob quas sic toni disponendi erant. Hoc si accidat in sensilibus sensu notis, quorum rationem metitur auditus: quid non fiet in re medica, in qua vires simplicium nullo sen-

fu perviæ sunt? Medicaminum autem quorumcunque descriptiones, in officinis traditæ leguntur, cum defectu cognitionis proprietatum, & concordantiarum. Loquor enim de optica notione, qualem anima, separata à corpore, habet, qualemque Deus largitur in hac vita, cui vult, atque hunc hactenus procul diremsit à cœtu illorum, qui libris ethnicis omnem deferunt venerationem. Exorandus itaque est Pater luminum, ut dignetur nobis dare cognitionem, qualem olim dedit Bezeliel, & Ooliab, in nominis sui gloriam, & nudam proximorum charitatem. Sic enim staret in nobis Ars Medica, recta sub quolibet pondere. Sed verendum ne is, qui permisit perire libros Salomonis, reservet hanc simplicium scientiam in ævum Eliæ artistæ.

15. Scholæ enim per sapores, sive gustus, introitum ad simplicium scientiam promiserunt. Per acre, amarum, salsum, dulce, astringens, acidum, & insipidum, calores & frigora se demetiri, tanquam proprietatum cunctarum opifices. At superbæ ostentationes effectu ridiculæ factæ sunt. Siquidem & opium valde amarum, quod hactenus calidum volunt, summè tamen frigidum docent. Sic acrem Camphoram, juxta suas regulas, calidam esse debere, frigidam tamen absque controversia prædicant. Pariter & Chrysulca, oleum vitrioli, sulphuris, &c. acida, juxta saporum regulas summè frigida esse deberent. At suo quandoque loco ostensurus, Scholas, facultates rerum nondum corticetenus adspexisse, ideoque seminalium proprietatum fontes præteriisse.

16. Tandem est rebus singulis specificus sapor, qui proprietatem docere deberet, si quid aliud externorum signatorum. Est nempe præter acuitatem Cinnamomo peculiaris gratia in sapore, quam in ullo vix præterea simplici reperias. Si Gentiana, ænula campana, &c. præter communes amarores, specificum saporem habent, qui subter regulas, ob singularitatem propriam quorumcunque simplicium, redigi nequit, solusque proprietatum singularum, est accusator, ut & distinctor. Porrò quod simplicia deligenda sint in statione, qua in sui vigore sunt, hoc Scholis, rusticis & mihi, est commune. Semina nimirum, dum propemodum sunt arida: Caules verò & folia, dum succulenta pleno cruore madent, radices quoque, dum viribus tument, nondum generando & coquendo exantlatæ sunt: sed multa jam quiete saturæ, expergefacto Archeo germinascere meditantur. Alii suadent Autumnum: Ego plerumque amo Ver, quod in Polypodio, Bryonia, &c. expertus didici. Etenim succus herbarum est cruor, qui magis magisq; maturatus, vel cogitur in se, vel in fibrarum naturam desinit, vel saltem defungitur, dum vis vitalis de propagando semine meditatur.

17. Ergo indagandis, & deligendis simplicibus, nil mansit magis neglectum, quam quod maximè desiderabatur, & in quo, vel ab initio hactenus nullus fuit profectus. Potestates nempe simplicium, earumque immediata subjecta, mansere incognita. Illæ enim præter claram ac velut opticam sui cognitionem, desideratam expostulant præparationem & appropriationem. Cognitio inprimis scientiam; non autem traditiones ad lubitum narratas, & sibi invicem transcriptas præsupponit. Præparatio verò non solum ebullitiones officinæ, aut contusiones exigit; sed totam Pyrotechniam. Tandem adaptatio, applicatio, sive appropriatio, requirit fundatam in lumine naturæ theoriam, hominis, morborum, & affectuum, deinde dependentias, mutationes, & alteritates. Non mirum itaque, desertam stetisse simplicium doctrinam.

18. Sub tanta interim mortalium socordia, Omnipotens dignatus est suscitare Spagyros; qui de transmutatione, maturitate, tinctura & promotione virium, velut de summè necessariis meritò cogitarent. Et sic sensim progressi ad Medicinæ unitonum, voti compotes evaserunt sequaces. Non enim ad fictorum humorum ametriam, luctam, defluxiones, imò nec quidem ad producta, sive fructus morborum iverunt (ad quorum nempe averruncationes noverant sequi duntaxat palliationes morborum recidivales) sed ad anteriora, sive priora, studium con-

converterunt: scientes, quod potestativa basis multorum defectuum, characterizata esset in Archeo vitæ. Quocirca per puritatem, simplicitatem, & subtilitatem remediorum, symbolum habentium, tentaverunt ingressum ad vitam mediam. Ut si qua illorum, non ad prima nostri constitutiva penetrent; saltem in horum limine dotem suam exponant, excitando nostras potestates, grato sui alloquio.

19. Siquidem natura nedum agnoscit actiones agentium, quæ prorsus intrant in ditiones patientium, (corporalis nempe dumtaxat est actio ejusmodi, & nutricis facultatis obedientia:) verum est & agentium altera, non spernenda authoritas, quæ est dotis nativæ explicatio, in ipsam Archei vitam mediam, propter mortalitatis, fæculentiæ, & turbulentiæ sequestrationes. Qua superioritate, ejusmodi agentia à suis patientibus nequicquam tolerant, multoque minus alterantur per renitentiam aut reactionem.

20. Nonnulla enim sic præparata remedia, surdo sui connubio nostras sic recreant facultates, ut certiores nos faciant, se ad hoc in mundum venisse. Quædam enim sui fragrantia nos velut reficiunt. Sunt & alia, quæ clausa impediuntur suam nobis benevolentiam ostendere. Ut aurum, & gemmæ. Alia demum, solutis vinculis in gradum deducuntur, velut incrementi favore felicia, potestatum suarum adepta libertate & authoritate, nos erigunt à lapsu, & solantur. Non sanè inertius, quàm alioqui lethalia Aconita nostras vires pessumdant. Abigunt nimirum corporale, imò & fermentale virus. Non autem, quod aliquod pharma cum queat extinctas, abolitas, & exantlatas de novo reficere potestates, partibus insitas.

21. Cæterum error Scholarum fuit, succos herbarum, cum suo parenchymate, fermento prius non subigere, antequam optimarum partium selectio sit possibilis. Tum quoque neglexerunt indagare, quod succus rerum, prelo expressus, solo odore cujusdam ignis sulfurei, moneat deinceps absque saccharo vel alio additamento incorruptus: cujus favore acquirit balsamicum aliquid, haustusque æthereos sibi incorporatos transfert ad magnā entelechiam.

22. Porro descendens ad officinarum labores. Inprimis enim, quanquam extracta videantur inertem stomachum, à labore sublevare; illa tamen non magnifacio, ob errores jam ante notatos. Magisteria verò lubens extremorum vice repono, quibus tota rei substantia in primitivum succum redacta est. Qui præparandi modus Medentum vulgo manebit in ævum incognitus. In qua solutionis retortione, sponte separantur succi heterogenei, diversis plerumque fundis sibi invicem supernatantes, siditque unus rector, diversitate insignis, ens seminale continens.

23. Secundò commiseror in officinis, tot simplicium connexiones, & confusas miscellaneas, proditrices ignorantiæ, & incertitudinis. Sperant enim Scholæ, si non juvet unum, alterum juvaturum: sicque multa associant invicem, Herbariorum præconio exaltata in eundem scopum. Adjuncta sunt mangonii sorores, elixatio, & condimentum.

24. Dispensatoria proinde commendantur à Scholis descripta, & à Medentibus usitata, ad expeditionem, & promtitudinem, (hinc nempe promtuaria suum habent nomen:) non autem ad proprietatem, & exigentiam. Habentia videlicet dumtaxat generales ac universales intentiones, cum substitutione, & dispensatione unius, pro altero. Unde Dispensatoria dicta. In quibus omnibus, atque singulis, crudorum simplicium concursus, & confusio conjecturalem dant exitum.

25. Undequaque enim pro suo nummo decipitur æger, tam scilicet fide ac fraude seplasiæ, quàm jurejurando Doctoratus. Putans errare, fallere, aut falli non posse, qui jurat se admissum gnarum, & sufficientem. Ah utinam Magistratus tantæ clientum fallaciæ, & fraudi Medentum eant obviam.

26. Ego inprimis in simplicibus compositionem sinceram admiror magnopere, quæ, componente Deo, facta est. In consolida nempe plenum remedium ossifragii reperio, habens cuncta, quibus opus habet, Quibus si bolum, acetum, aliava aliena admiscueris: prout supra ex Paracelso admonui: jam mixturam, à Deo ordinatam, corrupisti.

27. Attamen quoties res singulæ non habent intentum, adjunctiones subinde admitto, si res suo congressu copulativè acquirant, quod in singularitate non habent. Quod deinceps experimento docente confirmandum. Cujus exemplum in atramento & tincturis est luculentissimum. Enimvero sub studiorum pœnitentia sæpe considerabam, quod cum in natura esset quædam proportio materiæ ad materiam, & formæ ad formam: eandem quoque servari proprietatū ad proprietates, ac per consequens, effectuum ad effectus. Ast defectum horum, mox me simplicium compositio docuit. Ubi alteritates statim à commixto seminis initio intrant, & sese demoliuntur plerumque, non secus atque multorum semina simul contusa, & confusa spem seminalem excludunt. Scivi deinceps, multis laboribus, & expensis, materias remediorum, dumtaxat præparatione sui ad nobiliorem dignitatem evectas, adscendere ad gradum perfectionis, libertatis, subtilitatis, & puritatis, & longè antecellerent officinarum decoctis, syrupis, atque congestis sub melle pulveribus.

28. Quisquis enim Pyrotechniæ exercitiis bene instructus est, mecum clarè intuetur, nullum in Dispensatoriis pharmacum reperiri, quod non plus nocui, quàm proficui contineat.

29. Scholæ namque, quæ Hippocratem profitentur, si morbos ex acri, amaro, salso, vel acido proficisci agnoscant, quod uno melle, unicoque saccharo omnia prorsus larvent, condiant, remediorumque alias sat in se debilium proprietates retundant: quasi morborum omnium unica medela, & apex in dulci staret.

30. Respondent enim, quod laxativa nihilo infelicius operentur, etsi saccharata; tum quod gratiora sint palato, ac tertiò; quod à carie atque putredine sic præserventur. Quod ad primum attinet, Venena quidem admitto, æqualem habere effectum sive saccharo comitatæ, sive solitaria deglutiantur. Siquidem laxativorum potestas tota sigillata est in liquefactione corporis, ut & in putrefactione liquefacti; adeoq; veneno infamis esse debeat. Impertinens ergo est Scholatū responsio, per venena, ad quæstionem de morboru remediis, quatenus amarorū, acrium, &c. Ad secundum dico, futilem esse responsionem, donec ad primum non est satisfactum. Nesciunt ergo adhuc, vires remediorum saccharo immutari, & retundi. Quod mulfis gustus aloës gratior sit, potu mellis. Deniq; linguæ cupientes blandiri: nequeunt tamen stomacho, qui coperta dolo sacchari pharmaca, solo aspectu horret. Quod res paucis guttis facilius sumatur in aliquo liquore, intusq; confisciatur libentius, quàm copioso saccharo condita: quod denique convenienti liquori immista, penitius introëant, amicabiliꝰ coalescant, quàm multo obtecta saccharo. Quod saccharum sanis licet gratum, mox tamen ægris horritum fiat, in plerisque morbis stomachi, & uteri hostile; in aliis verò, adjunctæ medelæ opem non rarò faciat ridiculam. Saccharum enim *fermento acido stomachi, adversatur è diametro, ideoque digestiones facit difficiliores.* Saccharum enim lixivio calcis vivæ, & argilla figulina clarificatur. Etenim si acuitatem spiritus mellis, & sacchari putidas fæculentias novissent Scholæ, parciori illorum usu apud ægros contentæ fuissent.

31. Ad Tertium tandem dico. Scholas in hoc fateri suam ignorantiam, quod nesciant medicamina à corruptione præservare, sine condimento & virium castratione. Syruporum ergo sat est fraus detecta, qui non nisi decoctis simplicibus fiunt, addito *melle, aut saccharo. Huc demum facit,* quod vegetabilia dumtaxat succum, & mucilaginem bulliendo in aquis deponant. Quæ cruda atq; impura suas stomacho irrogant molestias, priusquam cum melle digesta, nos suarum virtutum hæredes instituant. Præsertim quod herbarum gummositas, melle & saccharo frixentur, ingrata, & molesta evadat stomacho, fiatque bulliendo insigne virtutum dispendium.

32. Laudo benignum mihi Deum, qui me in Pyrotechniam vocavit, extra aliarum professionum fæcem. Siquidem Chymia *principia* habet non logismis parta; sed quæ per naturam sunt cognita, & per ignem conspicua: præparatq; Intellectum ad penetrandum occulta naturæ, ponitq; investigationem in natura ulteriorem, quàm aliæ scientiæ omnes simul, & penetrat

trat usque ad ultimas profunditates veritatis realis. Quia operatorem intromittit ad primas radices illarum rerum, cum dearticulatione operationum naturæ, & potestatum artis, cumque maturatione virtutum seminalium. Laudabilis enim & supergloriosus Excelsus, qui hanc scientiam parvulis dedit gratis.

33. Raro quoque transmarinis, & ab ultimo Oriente petitis remediis utor: sciens, quod Omnipotens fecit sanabiles omnes nationes terræ, nec advectas Indo de littore merces exspectandas voluerit: ut neque ante cognitas Indias, minus mortalibus propitius Deus fuerit. Bonitas ergo divina persuasit mihi, inquilinis morbis sua domi reperiri remedia.

34. Docueruntque me theoremata Spagyrica, quod paretur liquor exiguus, custodiens crases simplicium incorruptas, absque condimento alieno.

35. Herbas igitur aqua, vino, vel stillatitio liquore, decoquunt ad tertias, medias, etiam duplici (ut ajunt) vase, ac sub diplomate coacervatas. In quibus vires optimæ, si non pereant: saltem non elicitur, nisi molestus & ingratus herbarum mucus, stomacho digerendus, utut ovorum albumine depurentur decocta, & succi, atq; larventur sacccharo. Utpote potantur absque separatione puri, ab invalido, absq; reseratione clausarum virium, sine vitæ radice, ac participatione, emendatione defectuum, cruditatum, excrementorum, & potestatum violentarum, quarum activitates natura nostra, sine gravi clade ferre nequit.

36. Electuaria deinde, confectiones, vel pilulæ sive ad confortandum, sive ad solvendum, majoribus adhuc quàm syrupi scatent miseriis: nam citra elixationem, sola contusione, seu pulveratione, connectuntur ex multis simplicibus ridiculè, nescienter, & incogitanter, quæ sibi invicem plerumque adversantur, nocent, impediunturq; ipsamet, ne mutuam jungant, quam nobis debent operam.

37. Non est enim in natura, quod Scholæ spectarunt in numeris, in quibus vires simul in unum conveniunt, quia per unitates consentiunt. In natura siquidem res quæque singularis est, propria vivit œconomia, nec conjugio gaudet. Hactenus quoq; medendi operatio procedit in vitam mediam Archei, quæ per confusiones, & connexiones, si non planè intereat; saltem manifestè debilitatur. Plurium namq; seminum complexu, irriti successus Scholas admonuisse debuissent, à confusione tot tamq; diversorum simplicium abstinendum. Quantò magis, quod sub ista multitudine supposita, opposita, frustranea, pleraque cæterum ponderosa, impertinentia, inepta, impropria, ideoq; languida, effœta, mala, mortuaq; confluant, aut saltem fiant. Etenim quamquam simplicium demerita, adulteriaq; sint plus mercatorum, quàm Seplasiorum; attamen illa non discrevisse, tantum ignavi, ignari, vel avari est pharmacopœi. Certum est interim plerumq; omnia tandem cruda, dura, immatura, clausa, venenata, impura, vincta, atq; inepta ad communicationem suarum virium assumi, & depravari magis per commistionem. Et quia ægrotantium stomachus est in limine, ideoq; & primò offensus, quia debilis, & ineptus ad extrahendum vitam mediam, tot difficultatibus obseptam. Laboribus itaq; & curâ singulari, omnino erat anticipandum, ut languenti stomacho, cuncta præparemus, si ad conceptos optatosq; fines jucundè pertingere speremus. Horridus ergò, nauseosus, & tædiosus confectionum cunctarum usus. Adeoq; hinc proverbium: Tolle istud. Nam Apothecæ odorem habet.

38. A Solutivis quoq; si Scammoneam, & Colocynthida demas, ruet totum officinarum in solutivis ædificium, sublatis duabus istis columnis, quibus istud innititur. Nam solutiva præter scammoneam, colocynthida, Euforbiū, elaterium, esulam, adeoq; manifesta venena, eaq; adhuc adulterata, sordida, & horrida, diminutionis virium & roboris vostri capita, continent planè nihil: nisi eadem venena, in aloë, rhabarbaro, sena, agarico, manna, atq; similibus mitigata, tantoque magis imposturæ obvia supponamus.

39. Odi idcirco simplicium præparationes, quoties lotio, ebullitio, assatio, associatio, vel calcinatio virium dispendia facit. Nam Aloë, ablutione succum amittit, meraque resina manet residua, quæ sui ad intestina adhæsione, torminum & hæmorrhoidum est concitatrix.

40. Deni-

40. Denique cum aromatum vis genialis atq; præcipua sit in odorabili, hoc si ultro evanescat, & sponte odoratum feriat, quid tandem bulliendo & assando non fiet, præcipuè ubi gradus accesserit? quod nostræ nos docent odoriferorum destillationes.

41. Tandem quid in Scholis insulsius dici potest, quàm Cervi cornu, in insulsum, & omni privatum virtute cinerem redegisse, ad magnos usus? & loco præparationis, castrationem seu potius privationem substituisse? Etenim didici pleraque remedia, odore, atque sapore, tam intus quàm extra nostris auxiliari infirmitatibus: ideoque detestatus sum simplicium multorum commistiones, eo quod si ad odorem sanativum, alium desuper adjunxeris, qui priorem supprimat, palliet, in se convertat, vel simul ex utroque neutrum suscitet; scivi exin, vim specificam sanativam abolitam fore, irritumq; effectum ab ægro optatum. *Suspecta igitur mihi* aromatum & dulcium associatio.

42. Porrò odi confectiones cæteras officinarum plerasque, quia futiles: quibus supereminentem ac violentam rerum potestatem, quibusdam rebus ridiculis palliare, atque retundere student. Imò interim innatum hujusmodi medicaminis favorem, tantumdem promoveri prædicant, quantum potestatum adnexis viribus detrahunt. Plerisque enim aliquot grana cinnamomi, aut aliarum futilitatum admiscent, ut violentiorum furores subigant, quasi furiæ laxantium, aromatum aliquot granis cicurentur.

43. Quis etiam tenuiter in Chymicis instructus nescit in confectionibus aromaticis, inprimis peccatum pluralitatis esse? Dein frustra pleraq; illaq; peccare in cruditate, duritie, clausura, electione, & substitutione simplicium? Deniq; ista confluere adhuc incerta dosi? undè nimirum effectus speratus prævertitur? Et quidem ex errore singulorum.

44. Utque uno exemplo absolvam. Quid quæso in Lithontribon, quod etymi promissis satisfaciat? Quorsum enim cinnamomum, caryophylli, tria pipera, acorus, costus, rhaponticum, cassia, bdellium, mastiche, amomum, peucedanum, spicamen, zinziber, lignum & succus balsami, tragacanthum, chamedrys, euforbium, olea quoq; nardi, & moschelini? Anne singula horum, in scopum etymo propositum conspirant? vel nunquid ex simul commixtis, & intentiones mutuorum fragrantibus orietur nova virtus, quæ promissa compleat? nempe lapidem in rene & vesica confringat potenter? statimque omnes urinæ defectus solvat? An non potius opobalsamum in cæteris excrementis atque quisquiliis periret? Cæterum in confectionibus opiatis eadem surditas, quæ in Aromaticis, est obvia ubique. Quod ut unico quoque exemplo absolvam. Quorsum enim in Aurea Alexandrina Nicolai, 65. ingredientium confusio facit? Quorum simplicium nulla est cognatio cum opio & mandragora, columnis confectionis? Profectò congressiones simplicium, ad ignari lubitum factæ, Scholas infatuarunt, ægrosq; exanimarunt: injecta spe frustrarunt, occasionesque medendi in momenta labiles, incertis conjecturis venum exposuerunt, atq; præterire fecerunt. Compositiones itaq; officinarum, si sine mentis præjudicato examines, utrobique in syrupis, electuariis, pilulis, eclegmatibus, trochiscis, atque aliis utili admiratione stupebis, mundum, garritu Medentum Scholarum ineptis stoliditatibus, & noxiis delusum præsumtionibus.

45. Christiani enim cum Stoicis credimus, Mundum in humanum usum coaluisse. Idq; cum olim mecum impensè contemplarer, mox visum mihi fuit, humanum usum commodè carere potuisse tantis venenis. Etenim frigidiora climata nostra, in hoc saltem feliciora esse comperi, quod reptilibus monstris, virulentis, atq; lethalibus careant, quibus alioqui calidior zona scatet. Certè non multa nobis est venenorum necessitas, familiaritas, abundantia; nec illorum usus, ulla ratione compensabit tot calamitates inde oriundas. Imò si terra proferat tribulos & spinas, in peccati maledictionem: profectò majores longè calamitates in dorso fert, nobis tam in animantum, quàm vegetalium classe, importunas vitæ mortalium: Quocirca minimum quid per tribulos & spinas textus minatur, quod jam maximum in calliditate hostilis serpentis homo exploraverat. Sanè si bene investigetur, vix aliquid immune natura habet,

quod suum toxicum sibi clanculum admistum non habeat. Non enim rosas aut violas habemus, quæ nobis non imponant; quin sub tanta odoris fragrantia non occultent veneni contagia: putrefactionis nimirum insignia, corporis nostri colliquationem, ac virium suffurationem. Idcircò simplicium censum ingressi, paucula reperiemus insontia: imò si campos aspexeris, totus terræ globus, non nisi unica atque contigua aranearum tela est. Quin etiam penitus attendendo, eadem hodiè videtur esse rerum facies, quæ erat ante unicum peccatum. Adeoq; fortassis ab initio plura venena, nocua, & sontia, quàm bona in terris; non tamen medicamentum exterminii pro homine: Quia Paradisus venenis carebat ejusmodi, etsi serpentes adessent: vel fortè immortalitatis ergo, venena homini essent nihili futura in Eden. Sed contra, vidit Omnipotens, quod quæcunq; (etiam in mundo extra Paradisum) fecerat, erant bona in se, & ad fines suos. Quare dudum mecum hallucinatus sum, existimans venena indigna ut essent. Cum quia honos Dei non requirebat illorum exsistentiam; tum etiam, quod homo lubentius multis venenis indiguisset, adeoque venena, nec in DEI gloriam, nec in humanum usum condita rebar. Paucula nempe sunt insontia, quibus absque cautela uti tutum sit: pleraque verò horrenda tyrannide nobiscum pugnant. Alia quoq; sua nos acrimonia ustulando rodunt: plurima ubique alia, sub amica specie nos illudunt, occultumque intus hostem deleterium gerunt. Universim autem nil non scatet sordibus, ac impuritatibus est horridum: cruditatibus demum, ametria, ac invicta perversitatis pertinacia constans. Nam quanquam homo in Paradisum delatus esset; præscivit tamen ab æterno rerum laudabilis Opifex, mundum homini domicilium fore: terramque ut dedit filiis hominum, ita & eandem cum cunctis contentis suis pro homine condidit.

46. Tandem per Chymiam universa clarius intuens, me prioris temeritatis pœnituit, ac stolidæ ignorantiæ meæ. Siquidem utrobique immensam Architecti Clementiam, & Sapientiam, cum admiratione supplex adoravi. Nam venena noluit nobis esse venena, aut nocua. Nec enim mortem fecit, nec medicamentum exterminii in terra; sed potius ut parvo nostri studio, mutarentur in grandia amoris sui pignora, in usuram mortalium, contra futurorum morborum sævitiem. In illis nempe latitat subsidium, quod benigniora & familiaria simplicia recusant aliàs. Ad majores & heroicos medentum usus venena tam horrida servantur. Bruta enim vix iis pascuntur, sive quod venenum cognoscant intuitivè, quod odore vel sapore alias non proditur: sive quod rector brutorum spiritus aliquis servet ista venena in majores usus, velut maximarum virtutum hæredes. Sufficit saltem, quod bruta nobis potissima remedia relinquant, velut è mandato Altissimi, cui plus curæ est de nobis, quàm de belluis.

47. Asarum enim crudum, quanta cum anxietate vomitum cit, eique præsens venenum testatur stomachus? & quàm facilè billitione id recedit, mutaturque virus in deoppilans, diureticum, tardarum febrium remedium, quod occultatum in eo aroma prodit? Sic Aaron aceto bullitum mitescit, magnorumque casuum medela fit. Quapropter Scholæ correctiones instituerunt; atqui utinam illas non ridiculas, non castrationes, non virium ablationes potius! Putant nimirum ex Asaro laxativum evolare, per ebullitiones, non secus atque languentibus annis, propria carie, res quæque tabescit. At saltem radix Asari, non perinde vino incocta, mitescit, sicut si in aqua bulliat. In pari tamen ignis gradu, evolaret suum laxativum pariter.

48. Alii proinde putant, cruditatem in Asaro, solutionis effectricem; sed hi olera negligunt Asaro crudiora: helleborum vero coctione non maturari, si vomitus à cruditate oriundus sit. Scammoneum rebus acidis incoquunt, ut mitigent; sed novit jam medentum vulgus, sic Scammoneam castrari, ideo ut si acido sulfuris vapori exponatur, planè orbetur sua virtute; tantumque Scammoneæ decedere, quantum aciditatis hauserit.

49. Ast ego volens paterno animo corrigere furiosam medicaminum vim, intelligo rerum vires pristinas manere debere, & in sui radice introverti, vel sub sui simplici-

plicitate transmutari in dotes alias, ibidem latitantes clanculùm, ſub cuſtode veneno: vel de novo partas, ratione additæ perfectionis. Quo pacto Colocynthis, laxativam atque deleteriam qualitatem introvertit, emergitque ex imo vis reſolutiva, morborum chronicorum curatrix egregia. Id enim Paracelſus in tinctura Lili Antimonii cum laude attentavit; ſiluit tamen, vel neſcivit, fieri idem in omnibus proſſum animantium, & vegetabilium venenis, per ſalem ſuum circulatum. Siqui idem omne venenum iſtorum perit, ſi in entia prima redierint. Hunc cardinem non Scholæ; ſed electi Deo Medici, quos Omnipotens ex utero matris delegit, ventura ætate noſcent, facietque ovium ab hircis diſcrimen. Non caſtranda ergo, nec mortificanda ſunt magnarum poteſtatum ſimplicia; ſed melioranda per Artem: propter extractionem latentium, vel per ſuſpenſionem virulentiæ, vel ſubſtitutionem unius pro altera, per adjuncta ſpecifica imperativa. Hæc pro iis, quibus datum non eſt deguſtaſſe potentiam ſalis circulati majoris. Quædam enim depoſita ſui feritate, per adjuncta miteſcunt: neutra fiunt, aſſumtis videlicet utrimque viribus participative.

50. Nec proin licet adjuncta hujuſmodi mutuare à receptis Diſpenſatoriis officinarum, quæ non meliorationem, aut ſaltem correctiones? ſed internecionem rerum docent, vel prorſus, non niſi ludicra corrigentia perhibent. Per exemplum, Marchio Carolus Spinelli Ligurenſium Imperator nuper, cum ſerò urbem pedes obambulaſſet, & cuncta mœnia perſcrutatus, Medicos vocari juſſit, illiſque dixit, ſe quandoque epilepſia laboraſſe, & à me curatum, & ſubinde adhuc vertiginem ſenſiſſe, poſtquam in transfretatione ab Aquitania in Liguriam deſcendiſſet. Corona medentum, ſequenti mane propinat illi ſcrupulum Hellebori albi, & pro correctione addunt ſeminis aniſi tantundem: mox à ſemihora vomit, ac dein fruſtra meam abſentis opem invocat, homicidas ſuos incuſat, dicens: Helmonte mio, voi me lo diceſti, gli medici t'ucciderano. Siluit, ac poſt binas horas, convulſo ſtomacho primum, dein toto corpore ſpaſmodes moritur. Medici excuſationes quæritant, & terra culpam eorum texit. Ita enim Scholarum confectiones, per diſpenſatoria correctiva, ſtulta, multa in ſarcinam ſecum vehunt. Opiata inprimis calida habent adnexa; laxativa autem, plerumque zinziber, macim, aniſum, ac quæcunque torminibus, à poſteriori ſolutivorum effectu, mederi poſſent. Vah quàm impuni licentia furit ignorantia in mortales! quàm parum intelligunt Hippocratem ſuum: *Si ea tollantur quæ convenit*, (id eſt, quæ nocent & onerant) *æger melius ſe habet, & facilè fert*. Etenim cum ea, quæ nocent intus, ſubinde vix pendeant drachmam, oportet omnem purgationem quæ ad ſanitatem terminatur, eſſe evacuationem, vel imperceptibilem, vel ſaltem valdè moderatam, & cum reſtauratione virium. Hæc eſt namque, quam cum juvamine ægri facile ferunt. Correctoria ergo pharmacorum ſunt ſarcinæ inutiles, atque ſine rerum cognitione, à Scholis deſcriptum pondus, adeoque deſtructiva ſaltem pharmacorum, ſi non ſimul etiam ægrorum.

51. Hæc medendi pars ſolertem requirit, ac gnarum Naturæ Secretarium. Quia in illa parte, ampliſſimæ medicaminum opes, & deaurata Glauræ ſupellex invenitur. Scholæ olim à noſtris Philoſophis didicerant, excellentiſſimas virtutes habitare in ſimplicibus, quibus venena deleteria in cuſtodiam præfecta eſſent: ſucceſſit illarum inde temeritas, quæ expreſſa venena, apertaque corroſiva antidotis commiſcuit: Sperantes, per bonitatem & quantitatem adjunctorum, ſuperatum iri malignitatem veneni, quaſi conveniens eſſet ſanitati, Chirothecam peſtilentem, in cubiculum, ſano aere repletum, deferri ad convivas. Non enim viperam in Theriaca hic accuſo, ſine qua nempe hæc velut mortua, ſimplicium eſt farrago. Caro viperina enim in ſe innocua, & abſque veneno eſt. Imò toxicorum antidotus. Paſtilli verò inde parati, elixando omnes opes in jure derelinquunt, quas cruda caro ſervabat. De arſenicalibus hoc loco conqueror, Alexipharmaco magiſtraliter ut vocant inditis. Præſumunt enim Scholæ, propter audaciæ raritatem fidem mereri, & ſtudiorum gloriam in authoritate poſſeſſionis locaſſe.

52. Nec perpetuum est, circa deleteria morari in eodem subjecto, etiam virtutes excellentissimas, sic ut hæc cooperiantur à venenis. Quippe Arsenicum, Auripigmentum, &c. quantumvis fixentur, ac dulcorentur, nunquam tamen sunt intrò sumenda, utut alii secus suaserint. Foris tantum valent, aliaque ulcerum venena necant, domantque si prius ipsamet subacta sint.

53. Correctiones itaque medicaminum, sunt absque cognitione proprietatum partium, & consonantiarum. Quid enim aroma ponderat respectu veneni? si totum corpus humanum robustum & vita plenum, ictu dentis vi perini mox corruat? An mitescet Napellus admistione caryophylli? An colocynthis putrefacere desinet, cum suis torminibus, si jungatur Tragacantho? Correctiones ergo in dispensatoriis, gravamina sunt, & stupida additamenta, quæ virulentiarum non faciunt moderationes, sed virium dispendia. Quemadmodum enim venena, promtitudinem agendi fermentalem habent, laborandum ita erat, ut medicaminum robur atque promtitudinem reservemus, sed per institiones Artis, illa ad necessitates chronicorum, & procul dissitorum morborum, dirigamus. Hoc unicum restabat in hoc negotio, ut summam rei violentiam, cum fermentali propagatione, infringamus, atque domemus.

54. Quamobrem ut compositiones & correctiones officinarum in universum miseror: ita magis adhuc detestor præcipitationes, vitrificationes, & præparationes Mercurii, Antimonii, Tutiæ, Sulfuris, &c. Itemque adulterationes spirituum, ex aromatibus, seminibus calidis, vitrioli, sulfuris, &c. nam ad lucrum à fugitivis servis nostris parantur, & apothecis comparantur, in Pyrotechniæ despectum potius, quam ægrorum defectum.

55. Pudendam pariter deploro simplicitatem illorum, qui foliatum aurum, gemmasque contusas, hominibus magna spe propinant, magno vendentes suam ignorantiam, si non dolum. Quasi stomachus, inde vel minimum exspectet subsidium. Subtilior, ideoque magis condolendus est error eorum, qui aurum, argentum, coralla, perlas, atque similia per liquores acidos corrodunt, atque dissolvere videntur, putantque hoc pacto intra venas admissum iri, verè suas proprietates nobiscum communicatura. Nesciunt enim, ah nesciunt, acidum venis hostile; ideoq; peregrina dissolventium superata & transmutata aciditate, ejusmodi metalla, & lapides, pulverem esse, ut ante. Qui utcunq; in tenuissimum pollinem sit redactus, nihil tamen à stomacho conficitur, aut nobis suas vires partitur. Quod ut coram videas. Affunde enim salem tartari rebus dissolutis, in liquore aliquo pontico corrosivo, ac statim dissolutum cadet in fundum, in forma pulveris. Si enim aquæ fortes metalla non mutent in substantia, licet facta sint transparentia, quæ ante erant opaca, quin argentū inde sospes recuperetur. Qua cæcitate ergo propinant lapides, & perlas, quasi per corrosiva relinquerent pristinam lapidum aut metalli essentiam? Subtilis enim fuit deceptoris inventum, ut sua magno apud ægros æstimet. Quia ignari deceptores putant, si dissolvens à dissoluto per visum non distinguatur, etiam dissolutum ipsum verè substantialiter esse transmutatum.

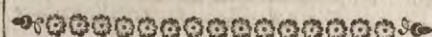
56. Olea denique & pinguedines non valent pro balsamis, unguentis & emplastris, nisi forte ùt pharmaco consistentiam dent. Nam primum, hominum magna pars non patitur in pelle unguina, quod pruritus pustulasque cum tumore excitent. Deinde, quia prædicta olea plerumque ex herbis parantur, quarum virtus in mucilaginoso & gummoso succo delitescit: succus autem iste per cocturas in jura trahitur, vel prælo exprimitur, qui vere non maritatur oleis, sed tandem indurescit fixatus. Ego verò in melle balsamos florum rectiùs coquo. Attamen oleorum simplicium simplicitates magis admitto, quàm compositorum. Unguentorum idcirco & emplastrorum inconcinnas & surdas compositiones officinarum potissimum explodo: quod nil sit stolidius, quàm pulverem vegetabilium, sub pinguedinibus variis, & ignoranter commixtis, fixando exustulari, ineptumq; sic fieri. Qui si mineralis fuerit, se pinguedini non admiscet; sed potius ita intra unguina obducitur & incarceratur, ut fiat nihili, & ponderi tantum. Nihil enim oleis, unguentis, vel emplastris miscendum est, quod in iis nequeat per totum homogenealiter resolvi.

57. Ca-

57. Cachinno etiam dignum, quod saccharum Tabarzet, sive albissimum commendetur, non quia dulcius, & in suo vigore sit dignius; sed quia carius, sæpiusq; cum lixivio calcis vivæ bullierit. Ubi nomen puritatis fecit imposturā Contusi flores herbæ, &c. admisto saccharo Tabarzet quiescunt, dulciori quæ saccharo fermentum arripiunt, & effervendo vires Simplicis enodant. Mox autem deinde per caloris clausam digestionem inhibetur fermentum, fiuntq; longè potentiora. Diversitas autem fermenti pendet ex lixivio, quo saccharum unum pollet, alterum verò illo caret.

58. Soleo quoque unguina foris apponere cum delectu. Scilicet in affectibus, quibus à centro foras est sanatio, ut in vulnere, contusione, combustione, &c. tepidè apponenda suadeo. Ast ubi affectus internus externum petit subsidium, ut dysenteria, Colica, Spasmi nephritici, Scirrhus, &c. unguina deforis lapide calefacto, vel arena calida foveri jubeo. Idque didici contuendo paleam in aheno aquæ tepentis, sursùm ac deorsùm velut à calore subter accenso, deambulantem: Ideoq; potenti calore apposita unguenta animari, & spiritum suum cruori nostro jungere, suspicabar primùm: deinde comperi, sic malum foras elici, sisti impulsiones symptomaticas. Et quæcunque balnea agunt in toto: hoc idem calefacta, fotaque unguina, absolvunt in parte, sine totius jactura. Later enim fovens, pellit odorem emplastri intrò, attrahitque foras quæ aliàs pigriora hærent: Itemque cum cruore spiritus impetus faciens attrahitur, dispergitur à calore, aliusque succedit suo loco, vim medicaminis haurit, & velut ebulliens intro revolvitur.

59. Circa collectionem Simplicium quoque, non sat ubiq; constat. Determinant radices colligendas sub Autumnum. Sed ut plurimùm multa sub Ver potentiores radices dant. Polypodium vernum inprimis viret. In autumno autem canam atque nigram radicem exhibet: effœtam scilicet & senilem. Ego censeo singula immediatè ante statum maturitatis decerpenda: nam plena maturitas declinationis initium est. Ideo maturitatum sua singulis fructibus, floribus, radicibus, frondibus, corticibus, &c. sunto determinata spatia. Nam & succus in plantis primùm affluit, qui in multis subinde mox arescit, aut in frondes consumitur. Varietas ergo maturitatum, collectionum varietatē parit. Sic namq; quædam folia à floribus vegetiora, alia verò ante frondes succosiora. Tum quoq; sunt, quæ ante fructus augmentum validiora. Nonnulla perpetua fronte perstant. Quocirca rectiùs determinant: Qui demetunt Simplicia, juxta scopi exigentiam.



# POTESTAS MEDICAMINUM.



30. Sen-

30. *Sensit deoppilantia.*
31. *Sensit salium activitates.*
32. *Mineralium sensit spiritus.*
33. *Sensit purgantium laxans virus.*
34. *Triplex signum laxativi laudabilis.*
35. *Error Paracelsi.*
36. *Chymus.*
37. *Non adæquata judicari distillata suis concretis.*
38. *Sensit multa transmutari ab adjunctis.*
39. *Sensit Hematinum Metalli.*
40. *Sensit distillationem plumbi, qua Paracelsus supra diversos morbos curavit.*
41. *Sensit vires planetarias Metallorum, altiori Analysi, quàm præcedenti, educendas.*
42. *Sensit diversas auri soluti vires.*
43. *Sensit vires Alkahest.*
44. *Sensit vires Mercurii vitæ in synonymo Lili.*
45. *Sensit actionem renovativorum.*
46. *Sensit radicem veneficii Sagarii.*
47. *Sensit venena.*
48. *Sensit actiones rerum, juxta Recipientis applicationes.*
49. *Idiotismus Paracelsi circa vulneris nutritionem.*
50. *Salis usus.*
51. *Oleorum varietas.*
52. *Usus aquæ, & salis artificiatorum.*
53. *Elixir ex Aromate.*
54. *Laus Magisteriorum.*
55. *Cibi conditi cur insalubres?*
56. *Censura quorundam Mineralium.*
57. *Sensit sextuplicem digestionem.*
58. *Sensit quando cruor animantetur.*
59. *Quid axungia interna & illita patiantur?*
60. *Sensit actionem cantharidum & causticor.*
61. *Sensit vim amuleticam.*
62. *Vis lapidum.*
63. *Sensit unde effectuum diversitas in agendo.*
64. *Sensit mortis necessitates.*
65. *Operationum Chymicarum ordo.*
66. *Chymia parat universale solvens.*

VExatio parit intellectum, ut nimia pressura suffocat illum. Quanquam in acerbissimis adversitatibus uterer Jobo, & Paulo: tamen Dominus JESUS, Dei filius, suis me exemplaribus angustiis præpotentius sic juvit, ut nedum meos leniret labores; sed in se vel-ut sustulerit. Sit ejus nomen mihi semper honorabile præ oculis. Sensi enim exempla Sanctorum, inductiva quidem, at non conferre ullam gratiam per se. Mens mea enim in maximis pressuris plerumque doluit, quod humano quodam more, ac velut insensilitatis pigritia consolarer: Stoicismum potius arrogantem referrem, quàm quod cum jubilo concentricitatis, tribulationes meas benignissimo JESU purè resignarem. Timebam enim animæ sabbatismum istum, quem innocentia suscitabat, ne ex despectu, & arrogantia proficisceretur, adeoq; tribulationes absque fructu futuras. Potius inquam prophetizati seculi, commũi bonorũ sorti; & sodalitio immistus incidisse ipse malus & inutilis.

2. In horas enim singulas formidabam, quod indolens essem, nec tantillum sentirem ipsas persecutiones, à Clero quodam, & Magnatibus illi Clero adstipulantibus, ac demum à meliori parte populi, mihi illatas, alioquin in viro, tantillum judicioso, valde sensibiles. Timebam enim, ne mihi contingeret ista animi impetfracta quies ex despectu erga inimicos. Rogo itaque, ut clementer judicet Deus, boni omnis fons. Saltem sæpe considerabam exspaciando per anteacta secula, & futuras Christianorum persecutiones: quod prima persecutio Ecclesiæ fuerit violenta, & Tyrannorum. Altera deinde, subsecuta esset fraudulenta, & hæreticorum. Nostra autem surrexit quidem ab hypocritis; composita autem esset ex dolo, & vi. *Sunt namque* (ut inquit S. Hildegaldis Prophetissa) *qui primum prælatos, & subditos eorum potentes, decipient specie pietatis: & tandem quotquot sibi non faverint, per Magnatum potentiam oppriment.* Bone Deus, quid non sensi, & quantum testari non possem? Sed vindictam totam tibi soli obtuli: & rogo ex charitate, quod illis parcas, neve illos damnes mea de causa. Quia à manu tua omnia suscipio: & nesciunt quid faciunt.

3. Cogitavi tandem modum, quo omnes tribulationes meas in caput Neronis & Tiberii meditarer translatas. Itaq; semel defessus, refectusq; subitò magna consolatione, velut in somnum delapsus, vidi me in quadam regia, artificiis humanis superiore. Erat autem ibi excelsus thronus, circumcinctus inaccessibili spirituũ lumine. Qui autem in Throni solio sedebat,

voca-

vocatur *Est*. Et scabellum pedum suorum, *Natura*. Janitor aulæ, dicebatur *Intellectus*. Qui sine loquela, porrigebat mihi libellum; ex opaco electio, cujus nomen erat: *Gemma rosæ nondum aperta*. Et quanquam janitor vocem non daret, scivi tamen, istum libellum mihi devorandum. Extendi manum, comedi illum. Eratque saporis austeri & terrestris, ut quasi laryngem mihi præcluderet; sicut ingenti tarditate laboris illum deglutirem. Unde dein totum mihi caput visum fuit velut diaphanum. Tum dein alter spiritus, superioris ordinis, dedit mihi lagenam, in qua erat unius verbi, Ignisaqua. Nomen prorsus simplex, singulare, indeclinabile, inseparabile, immutabile, & immortale. Nescivi autem, quid mihi negotii esset cum eo. Nec aliquid de eo desuper audivi, & præ pavore magnitudinis, fauces mihi præcludebantur, ac vox faucibus hæsit. Tandem justa veneratione, ante thronum peracta, conatus sum multipliciter experiri, quidnam lagena contineret. Ecce præ foribus aulæ erat pyrotechnia, anus alacris clavigera, quæ feras non aperiebat foris, nisi intus janitor prius pessulum subduxisset. Quod non tentabat, nisi signo, à throni lumine sibi dato. Pulsantibus autem ad fores respondebat, tacente clavigera, janitor: *Nescio vos*. Qui vero per cancellos fenestrarum inspicere tentabant, à tenebris percussi, decidebant dein vesani, plures circumoberrabant, magna pollicentes, sine basi.

4. Steti dudum silens, mox deduxit me manus (cujus reliquum de corpore non videbam) ad hortum amœnum Ubi repentè me adoriebantur omnia simplicia, tanquam per se quodlibet esset singulare. In quo insultu, sentiebam universa mundi simplicia, non quidem quasi qualitates illorum agerent in me (non enim unus satis fuissem omnibus tolerandis (velut illorum objectum; sed singula in me, tanquam theatro, videbantur suas repræsentare scenas. Atque utinam illas benè calamo explicem: Sensi inprimis omnia calida, frigida, humida, & sicca, tanquam qualitates momentaneas, rebus constitutis supervenientes, instar colorum. Quæ autem nos calefaciunt, refrigerant, humectant, vel exsiccant, sensi id non quidem contingere ratione excessus illarum qualitatum, quarum sortiebantur nomina; sed respectu appropriationis objecti. Hactenus enim cadaver humanum, languida morte extinctum, etsi juxta ignem violenter intepesceret, tamen tactui videtur esse frigidissimum, adeo ut manus vix queat inde dudum post recalescere. Idque sanè non fit, generata in nobis qualitate, quæ frigus nominatur: quæ scilicet sui contemplatione, nostrum calorem totidem punctis superet, ut tanti frigoris excessum imprimat; sed potius, eò quod vitalis spiritus, cadaver pertimescens, à manu recedat. Pariter namque Camphora, piperis saporem gerens, & Opium amarum, refrigerare dicuntur. Quatenus Archeum subigunt, aut fugant. Quo pacto etiam Blas febrile, idem numero frigus primò, ac dein calorem, in Archeo suscitat. Sensi itaque, quod calida à primi gradus momento, in Escharaticum usque, non inurant nostræ intemperiei caloris excessum, producendo scil. in nobis sui caloris supereminentiam, sed salium acutorum ministerio nostrum ita accendant Archeum, ut eundem magis magisque exasperent, atque tandem igneam violentiam, proprii Blas motu, exæstuando assumant. Qualis est Prunus, & ignis Persicus. Atque ideo nil ejusmodi calidorum, calefacit cadavera. Sensi denique nil nos humectare, nisi per appropriationem; Ideoque nec aquam propriè nos humectare, ob defectum appropriationis, quæ approximationis & assimilationis causa est. Verum illa quæ obliniunt, infarciunt, resolvunt, nostrique corporis substantiam, velut per exigua puncta salinare faciunt, absque ardoris & acrimoniæ sensu, illa inquam humectant. Idque tantum occasionaliter ac velut per accidens. Itaque humectare sensi, quæcunque dissolvunt, resolvunt, & glutinosa colliquant. Quatenus scilicet coagulationis, & arefactionis impedimenta submovent: Ideoque malva, althæa, & quæ humectantia credun-tur, quatenus poros cutaneos claudunt, sicque diaphæresim sistunt, errorem in Scholis pepererc. Siquidem ejusmodi humectatio, non nisi excrementorum esset detentio morbosa; non

autem humectatio rorida partium. Sensi quoque non alia siccare in nobis, quàm quæ extenuando disponunt ad exhalationem. Sic enim sudor, licet humectet pellem, & habitum turgidum faciat; attamen merè exsiccat nos.

5. Porrò quæcunque coagulant, sensi potius indurare, & grumefacere, quàm exsiccare. Ideoque coagulationis oppositum est resolutio: non autem humectatio.

6. Quæ verò Atrophiam inducunt, atque tabefaciunt, sensi id non fieri qualitate siccativa; sed quod liquor, alias nutritius, alio subducatur furtim: cujus occasione fermenta, calori connexa, veram siccationem perficiunt.

7. Sensi itaque non aliam in nobis exsiccationem, quàm quæ fermentorum resolutione, & caloris difflatione fieret. Sensi inquam ipsam coagulationem, seu indurationem, prodire ex suomet coagulo, sive proprietate seminis, liquores in fructum solidiorem promoventis.

8. Sensi etiam quod arida, quæ liquores in se combibunt, licet actu sint arida; tamen citò humidis satientur, à combibitione cessent, nec demum intrent in radicem mistionis aridorum. Ideoque sensi sitim, non esse introductam qualitatem siccitatis; sed sitim nauralem esse sensum diminuti laticis, non autem planè deficientis adeo, ut vel principiantem siccitatem accuset. Sic sensi sitim præternaturalem, non esse arefactionis indicium. Bibunt namque & abdomen distendunt, permanente siti sospite. Provenit namque ista sitis, quatenus excrementum peregrinum, succum alimentarium stomachi liquefacit.

9. Enimverò dum sensus meos describo, non tam amens sum, quod negavero excessum caloris externi urere, vulnus & ulcus efficere, vel excellens frigus mortificare, tanquam si ureret. Ast in proposito somno, sensi saltem, quatenus speculationi medendi inserviunt. Igitur caloris & frigoris excessivi exempla, sunt ensis instar: non autem referenda inter occasionales & internas causas morborum Medico considerandas. Si nimirum juxta theoremata per ablationem illarum sanitas exspectetur. Quapropter speculatio causarum externarum, & antecedentium, non est curativa, sed tantum subinde diagnostica, & directiva. Neque enim inflicto vulnere, etsi ensis auferatur, sanatur vulnus. Nec ignis è foco auferendus, etsi quandoque ille, eodem loco aliquem ambusserit. Causæ siquidem morborum internæ, quatenus connexæ occasiones: ideo illarum consideratio, & ablatio est verè medica. Scholæ verò cum cernerent ignem comburere sua objecta, similiter & frigus mortificare, & perimere, adeoque corpus humanum per excellentes istas qualitates externas diversimodè agitari: putarunt propterea effectus, qui sibi haberent adnexum calorem, suscitari ab igne. Atque hactenus in febribus, duo luctari in nobis elementa, quorum aqua semper potiretur priore parte victoriæ, ignis verò posteriore. Ignem videlicet patrare erysipelata, prunum, ignem persicum, causum, &c. Indurare pariter exsiccando scirrhos, calculos, ossa, & nodos. Remedia quoque talibus regulis digna, per contrarietates decrevere. Nescientes, quo pacto spiritus vitæ calores ac frigora excitet, absque igne & glacie: quia neque ex elementis nostri corporis, aut ex fictis humoribus.

10. Ast utrobique τὸ ἔνορμον Hippocratis neglexerunt. Prout quandoque exemplo uno, de spina digito infixa, demonstravi. In quo calor, dolor, phlegmon, febris, non ab igne spinæ efficienter procedunt; sed quia spiritus sensitivus, peregrinam spinam ægrè fert. Sic nempe calor & frigus, sunt accidentia, impertinentia ad naturam febris, prout & in hepate, sui sentiuntur calores, quia ibidem suæ sunt spinæ. Estque calor non causa, sed effectus spinæ illius. Adeoque alterationes, quæ in vitali œconomia contingunt, & in cadaveribus cessant, non ex igne, aut glacie corporis, aut humorum; sed ex vitalibus initiis dependent. Imò si Scholæ rem, ut est, attigissent, comperiissent thermas, balnea, &c. non arefacere & comburere nos; sed potius humectare, nisi calores illorum inordinati sint, & diuturni. Imò nec tunc quidem alias, quàm quia plus consumitur, quàm assumitur, corpus accidentaliter arescat.

11. Sensi demum statim, post primas qualitates, furtiva adulteria mercatorum, quibus operant, defœdant, alienant, & substitutivè mentiuntur exotica pharmaca. Quibus nō est opus mea doctrina: quippe qui metu inferni nō moventur.

12. Mox

12. Mox abinde sensi duos saltem rerum sapores distinctos, si non subinde tres, aut quatuor: unum nempe per quem sunt acria, amara, salsa, &c. Alterum verò, qui dicitur specificus, appropriatus semini. Priorem itaque sensi, esse salium dignitates, & officia. Non quidem salium separatorum è tribus primis, sive (ut ajunt) initiis corporeis haustorum; sed salium in concreto gliscentium. Alterum vero saporum sensi esse seminalem, odorum naturam, in concretis officio formarum fungentem, vel saltem explicantem.

13. Salia namque, ut maximè sensibilia, primum se offerunt gustatui, cui proinde Hippocrates tribuit notiones morborum. Amarum nempe, salsum, acre, atque ponticum morbos indigetans. Calores vero atque frigora, potius subaudivit esse pathemata subsequentia, quàm morbos. Gustatui autem judicium adscribo, propter præfatas qualitates gustatiles, in quibus plerumque profundior sedet dynamis, seminalem atque efficientem causam continens. Non autem quod proin linguæ, & palato judicium de morbis competat; sed gustatum nomino, ob qualitates gustabiles: Alioquin est sensus, quo cuncta pollent organa, quorum vis sensitiva, per attactus approximationem, indicia facit amicitiæ, vel hostilitatis, super occulto sensibili.

14. Hoc igitur modo sensi, præpollentium salium esse officia, quæ vires subordinatarum formarum sui concreti explicant, atque deferunt ad Archeum, velut suum objectum, in quod agant. Itaque sensi sanationes, tam per medicamina, quàm per naturam, fieri per sedationem agitati Archei & ablationem seminalis, & morbosi characteris, ab Archeo producti.

15. Hanc nimirum sensi proximam, tutissimam, atque summam sanationem. Quæ autem ope Arcanorum succedit, versatur circa ablationem producti. Ideoque sensi Arcana, operari tanquam salia. Nimirum sanationes hujusmodi contingunt, auferendo noxium, vel addendo defectuosum. Nam alioqui, quæ impediunt incrementa, vel appropriationes, spectant potius ad præcautionem, quàm ipsam sanationem. Noxia verò tolluntur resolvendo, abstergendo, exhalando, vel expellendo. Quæ proprietates salibus sunt congruæ. Non autem debitè fiunt nocui ablationes, per venenosa, liquantia, & putrefactiva, ut neque per cruoris & vitæ subduxiones.

16. Additionem autem deficientis, sensi proprio modo non fieri, ideoque nos retroire paulatim, penuria arboris vitæ. Quod de facultatibus vitalibus dictum esto, non autem de cruoris egestate, qui per culinas restauratur.

17. Cæterum sensi naturam sponte velut resurgere, & aliquos sibi defectus reparare, si à jacente sedens facta fuerit. Quorsum etiam juvant balsamica, & tingentia.

18. Sensi quoque in stomacho nasci salem acetosum, volatilem partim, partimque fixum.

19. Utrumque verò deinceps commutari, per sua viscerum fermenta, in varios sales, qui emancipatus per arrepta fermenta, suam sæpe ac successivè mentitur originem. Mumiali nempe fermento, fit sal cruoris, nostri œconomiam recturus: sin verò in Rene diureticus fiat, jam conficitur urinarius. Sensi itaque, sola duntaxat esse atque vera diuretica, quæ augendi salis urinarii habent facultatem, & facilem sibi faciunt clientelam.

20. Sensi denique, nedum in organorum fermentis dispositivis, sed insuper propter *Magnum oportet*, in ipsis simplicibus, suas esse salium propagandorum ac immutandorum proprietates. Quædam namque habent sales crassiores, & ineptos suscipiendo fermento stomachi: ideoque permanent invicti. Alii denique sunt, qui hostili adversantur proprietate, potestatibus vitalibus, adeoque non nisi infestis finibus, ad hospitia vitæ subintrant.

21. Sensi salem volatilem spiritus vitrioli, promta obedientia, prima dissoluti actione, in merum alumen migrare. Etenim si corpus Mercurii coagulaverit in album pulverem, etsi nil de materia aut viribus Mercurii reservet (id enim declarat pondus Mercurii pristinum) attamen mox in alumen transit. Sin verò acidum vitrioli in stomacho obviam mucilaginem offenderit, eandem liquat, nec tamen proinde aluminosum fit. Ut inde senserim, unum & eundem salem transmutari diversimodè à connexo.

22. Sensi itaque sales quosdam, qui in stomacho sordes abstergerent, antequam ab ejus fermēto subigerentur: alios verò, qui tarde suas salsedines aperirent, ac non nisi post alteram digestionem: idque cum jam diureticos, vel diaphoreticos sales manifestarent. Sicque venas suis obstruentibus feliciter tum liberarent.

23. Sensi insuper sales, qui suam indolem, non nisi sub stercorizatione inveniunt, suntque acidi & colici, vel hisce oppositi, inque essentiis oleosis connexi.

24. Summus autem atque felicissimus salium est, qui ultimam puritatis & subtilitatis metam in natura attigit, cuncta pervadit, solusque agendo manet immutabilis; quique alia pro lubitu, promta resolvit obedientia, rebellemq; omnem materiam, non secus atque aqua calida nivem liquat, & volatizat.

25. Sensi mox sapores specificos (puta macis, croci, &c.) tanquam proprietates, sive officina formarum ultimarum, per sales præpollentes edita. Non quidem, quod hi sapores essent vis illius formæ propria; sed potius fracedo illius seminis, procedentis ad ultimam istam formam.

26. Sapor siquidem ut talis, est qualitas solitaria medendo inutilis, fermentalis fracedinis suæ testis, cooperatrix sanationis, quatenus ut nuncius Archeum disponit, ut in latentis proprietatis cognitionem deveniat.

27. Nam nisi res per saporem & odorem Archeo arriserint, non intro admittuntur. Imo pharmaca, in prima sui facie insipida, ut sunt turbit, hermodactylus, zalappa, mercurius, stibium, &c. multo larvata saccharo, si tamen iterato sumantur, horrorem atq; abominationem faciunt. Alius proinde gustus est linguæ, & alius in stomacho, velut Archei extremo. Grati ergo sapores stomachici, benignam vitam, nostræ cognatam, rei inesse denotant. Quare felis magis delectatur odore fracidi, ac olentis piscis, quam cinamomi. Persentimus sic nempe non raro occulta venena, propter saporem, & odorem specificum, nostris horridum præcordiis. Saltem quoties in veneno eminet gustus placidus, sensi sub eodem simplici latere ingens arcanum, quod depulso veneno, ad effectus arduos natum & ordinatum est.

28. Sensi deinceps præter vapores specificos, horumque gratitudinem, benevolentiam, vel horrores, proprietatem quandam formalem emanantem; lingua tamen imperceptibilem, soloque Archeo comprehensibilem. Stupent Scholæ, dum ad qualitates occultas (ut vocant ideo) ventum est. Nam dum nequeunt suas nugas caloribus, frigoribus, horumque mendicatis complexionibus adscribere: Scriptores quidem calamum reponunt, atque Medentes attollunt humerum, ac supercilia, quia proprietatem istam accusant, sibi notam in effectu, at ignotam in causa, seseque hujus ignorantia tegunt, quod humano intellectui sit impossibilis proprietatum illarum indagatio, quam jam dudum inquisivissent alioqui. Quasi dicant. Nos scholæ valemus determinare, quantum mens humana potest inquirere. Decernimus ideo, nullas rerum potestates posse intelligi, aut indagari humanitus, quàm quæ sunt primæ elementorum qualitates, aut ex his oriundæ. Fatemur ideo, facultates formales esse occultas, quia cognitu impossibiles. Certè Scholæ sunt valde luteæ, aqueæ, aereæ, nebulosæ & igneæ: quàm se ostendunt suorum objectorum inscias, & exercitii, quod profitentur, impares: Ingenia enim sua ignaviæ emanciparunt, ut nil sit ipsis gratius quàm declinasse ad excusandas excusationes in ignorantia, & impossibilitate naturæ; qua quisq; suam in particulari velet. Primum enim Antiqui, dum viderent morbum aliquem, curatum remedio specifico, & appropriato, stupebant velut ad insolitæ rei miraculum: At deinceps Scholæ suas stupiditates, in generalem ignorantiam relegasse, satisdatum arbitratæ sunt Neque enim, etsi causas distinxissent à qualitatibus elementariis sibi notis, proinde aliquid incontaminatum, & absque oculi cataracta dixere. Nam quis unquam humiditatis causam in aqua, aut caloris in igne, magis ratione à priori investigavit, quàm trahendi ferrum in magnete? Sunt ergo qualitates elementales, tam occultæ, quàm aliarum ulla.

29. Equidem in hoc cæcutitum est à Scholis, quia adversus doctrinam Evangelicam processerunt. Primitiva enim veritas vult, quod

Arbo-

Arborem cognoscamus ex fructibus: Scholæ autem volunt fructum cognosci debere ex arbore. Dicam ergo per fructus, quo pacto ad cognitionem arboris deveniendum. Inprimis itaque ad causarum occultarum cognitionem, supponitur effectus aliquis, itemq; causa illius, nec dubitatur, quisnam sit effectus, quæve ejus causa, quæritur autem tantummodo nexus amborum, quo pacto scilicet effectus à causa procedat, vel vice versa, quo modo atque medio, causa ejusmodi effectum producat. Præsupponitur inquam cognitio arboris, & fructus ejus. Quæ si ad medendum componamus (etenim, si totus mundus propter hominem sit, & tota naturæ cognitio physica medenti ideo subserviet) præsupponendæ primum erunt cognitiones suiipsius: scil. ut verus Medicus sciat arborem humanæ naturæ integræ, ejusque fructum, sanitatem scilicet, consimiliter quoque Arborem vitiatæ sanitatis, ipsamq; depravatæ sanitatis, classem, tanquam fructum illius. Quæ cognitiones requiruntur quidditatis propriæ, cum adjacētib. suis. Ut igitur arborē cognoscamus in sui radice, & proprietatib. id ex fructibus fieri oportet: quocirca etiam fructus primum cognoscendi sunt, fructus autem tam integiæ, quàm vitiatæ sanitatis, cum sint scopi, ad quos referantur occultorum remediorum proprietates, se habent per modum arboris & trunci, in quem inseri debeant surculi gemmæ, & semina rerum, tanquam earundem fructus. Hoc nempe requirit Medendi destinatio, ut remedia, licet se habeant per modum causæ, fiant tamen fructus sive effectus in nobis, quatenus in nostra arbore fructificant, adeoq; non solū sunt fructus suæ nativæ arboris, unde in natura rerum desumuntur, quin potius fructus sunt novi, ex insitione producti, adeoq; planè promiscui, ex ramulo, sive fructu arboris insertæ, & ex vitali potestate trunci, in quem inseritur. Ejusmodi nimirum fructus produnt suam arborem. Adeoque ut in omni naturæ progressu dualitas sexualis requiratur ad fructus cujusque productionem. Non mirum fuit ignoratam stetisse occultorum classem, & applicationes, si hactenus neglectum steterit, statum sanum & morbosum eodem nasci parente, adeoque & morbi essentiam totam, in externas, occasionales, efficientes, bellantes non autem in veram, atque internam ægritudinum arborem retulerunt. Supponamus ergo Archeum irritatum, ac penè furiosum, qui à causis occasionalibus lacessitus, proprium profundit cruorem, facitque dysenteriam, vel item fingamus Archeum in aliqua parte, ultimæ digestioni famulante, conceptum doloris stigma iniquè ferentem, ac velut furore percitum, Erysipelas suscitare. Quæstio est inveniendi remedii ex occulta proprietate. Consideraverunt ergo Scholæ applicare Erysipelati refrigerantia, quatenus fructui, & non arbori vitiatæ remedium applicare voluerunt. Rerum autem naturalium Symmystæ, attenderunt præfatos furores, per metum coercendos, adeò ut metus non sit homini, sed Archeo incutiendus. Pavidissimum ergo animal, leporem videlicet occiderunt. Non quidem telo, ut in inopina morte occumbat; sed venando ut per canum morsum intereat, quo vis geminata pavoris, imprimatur in ejus totum. Itaque linteum cruentum in leporis sanguine tinxerunt, & siccatum asservarunt. Idque in vino carptim exhibuerunt, & curata est dysenteria. Itemque siccum apposuerunt Erysipelati, & sanatum est. Imò milites Germani, leporem, fumo siccatum præbent in potu, & curatur dysenteria non fallaci eventu. Undè didicerunt frustraneas venæsectiones & purgationes, sive fictos humores spectes, sive demum caloris & roboris unà cum sanguine diminutionem: Ridiculas item refrigerationes: utpote quæ à posteriori mederi conantur, radices nequaquam attingunt, eoque nomine naturam in majores plerumque furores concitant. Erysipelas ergo & dysenteria, punctum aliquod commune nacta sunt, in quo convenirent. Idque esse venenum aliquod Ideale ab Archeo natum. Siquidem in arbore humana, omnis Archei exorbitans passio, tingit sui Ideam in cruorem, imò & in excrementa, non minus quàm in arbore canina, exorbitatione rabiei, nascuntur fructus in ejus saliva, qui producant deinceps in nobis fructum rabiei transplantatæ. Proinde cognitio occultorum, perperam inquisita est ex fructu. Cognovi enim quæcunque in mundo fiunt, necessitate seminum Archei cujuslibet, adeoq; in-

corporalis atque invisibilis entis ergo fieri. Entia autem seminalia, vi phantastica animantaterum, vel Archei eorundem, consimili perturbatione oriri scivi. Adeoque ut ex invisibili quodam principio, visibilis hic mundus continuetur. In substratis verò, sive non animantatis eadem analoga quadam proportione consimiliter sese habere animadverti. Omnem autem exanthrosim Archei, per suas Ideas fabricare semina venena suo corpori, sicque arborem integram ruere in vitiatam. Quarundam rerum, quæ nobis venena nascuntur, consideravi, semina gerere, non quæ exorbitatione sui Archei; sed nostri Archei respectu, vitiatas producerent, sibique naturales Ideas, nobis lethales. Unde videlicet si fructus, vel surculi inserantur in arborem integræ valetudinis nostræ: contingit, ex utroque, velut promiscuo sexu, nobis suboriri vitiatos sive venenatos fructus. Venena autem utrobique sunt inter proprietates, occultat. Juvantia igitur adæquata, Ideas habeant summè extinctivas Idearum venenatarum: *vel quæ bonitate eminenti*, tam productorem veneni Archeum, quàm ipsum venenum productum transmutent: unde perspicaciter didici, omne propemodum venenum, ejusque Antidotum, adeoque & totam occultorum, sive formalium proprietatum prosapiam, depluere seminaliter ex luminis vitalis activitate. Sic namque venena animantatorum oriuntur ex perturbationibus: quæ quò atrociores fuerint, eò quoque sæviora venena proferunt *Sic nempe serpentum venena, ex ira, invidia, furore, superbia, metuque variegata nascuntur.* Mineralia verò corrosiva, & putrefactiva, è salibus, mercuriis & sulfure, quibus suus furor à semine analogo propagatur. At quàm evidens istud in turba vegetabili? ubi perturbationes illæ seminales, ideoque & connaturales, per semina continuato cursu transplantantur. Venena enim quælibet, per classes perturbationum redacta, licet distinguendo pernoscere. Consequenter quoque per Quia est specificarum proprietatum notitia hauritur, si ad certos ordines perturbationum & affectionum reducantur. Prout latius de Peste alibi: sic nempe multa indagantur, inventaque sunt: Inde per effectus ad causas itum, deque una cognitione in aliam per manus ductis. In terminis, venena Erysipelatis, & Dysenteriæ, ex ira Archei, saturatio est in lepore, cui timor, mansuetudo, fuga, & vita innocua. Nec valet argumentum contrarietatis: Nam inprimis contraria in viventibus admisi, atque inde proprietates illorum, quasi viventium Ideis sigillatas, quodammodo contrarias, in prioritate arboris efficientis dico. Quatenus in hanc desinunt sigilla pathematum. Adeoque hujus Arboris fructus, non amplius per modum contrariorum pathematum: sed ex vi accepti, innatique charactèris seminalis, agunt. In quo unumquodque agit pro talento accepto, prout in se est: non autem ratione repugnantis dualitatis, sive discordis contrarietatis. Cruor itaque, in quo est productum seminale, paventis mansuetudinis & efficiens, mortificat virus, ex incandescentia venenosa natum. Etenim amores, odia, terrores, horumque seminalia producta, sigilla, ideas & characteres, in rebus notavi: Unde plurium occultorum causas proximas adinveni; Inventas verò, *mihique suggestas interpretatus* sum, cum veritate consequentiarum possibilium, & apparentium. Hæc de proprietatibus occultis dixi extra somnium, ut occulti Philosophi esse desinamus, & manifestam doctrinam mitiorum sequamur.

30. Nunc autem somnium prosequar. Sensi inquam Apium, asparagum, & quæcunque ad deoppilandum sumuntur, habere quidem salem specifici saporis, qui cum vita media, factus stomachi cremor, superstes manet, licet infractus; languida tamen continere, ad deobstruendum auxilia. Siquidem quæ sui concreti saporem servant sub fermento stomachi, ut cæpa, allium, macis, terebinthina, asparagus, &c. ea vel cum recrementis præterlabi sensi, eò quod cum suo sapore specifico acescant, salis naturam dein sub felle sumant, atque tandem sub stercoreo fermento renum, facultatem urinariam vel diureticam induant. At quorum sapores specifici, cum cremoris aciditate frascescunt, atque pereunt: illa sensi esse cibos indifferentes: verùm quorum sapores non planè concedunt in aciditatem cremoris, manentque in sui quodammodo mediocritate, (cremor

mor namque, si undequaque pariter fermentum susciperet & acesceret: quovis aceto facile esset acrior) illa sanè in Mezaraicis facilè percunt vi fellis, ut unà cum tertio, sive muniali fermento in cruorem mutentur. Idcirco languida ad dissolvendum, sive deoppilandum porrigere sensi subsidia.

31. Sensi tandem cuncta salia simplicia, (maris, gemmæ, fontium, petræ, &c.) ut talia, recedere per lotium atque intestina, atque interim resolvere sordes, in illis meatibus; ac expulsivam sui memorem officii reddere. Salia verò, quæ in se mineralem fructum gerunt, sensi naturæ nostræ aliena, ideoque vix intrò admitti. Salia autem, quæ sunt pars compositi, ut lixivia, & alkalia, virtutibus seminalibus orbata sensi, solamque habere abstersivam, saponariam & resolutivam proprietatem. Nisi sint volatilia, quibus sensi inesse initia concreti radicalia, & balsamos seminales. Sensi inquam hæc facilè in novum fructum transmutari, quia se rebus quibusque sociant, aguntque juxta innatas sibi dotes.

32. Mineralium spiritus corrosivos denique sensi à seipsis crudis longè differre, excrementa parietibus vasorum primorum adhærentia resolvere; non tamen prorsus noxa vacare, propter occultam arsenici infectionem sibi admistam ab origine.

33. Sensi itaque occultas quas vocant proprietates, in Archeum seminaliter: à generante vel efficiente traductas, explicare objecti sui præsentiam, & cognitionem sympateticam, quatenus hospitantur immediatè in sinu formarum. Quædam scilicet per Blas motivum locale, ut magnes, succinum, gummi, lacca, heliotropium, Adamas, (nam & hic non alias quàm Carabe paleas trahit,) &c. se prodere: alia verò in alterationem terminari. Ut venena, item laxativa, periapta, antidota, &c. Laxativa peculiariter sensi operari duntaxat, propter latens intus sibi venenum. Quæ semel intrò admissa secus limen, quicquid attingunt, fermentare, resolvere deinceps fermentata, & resoluta eò ipso putrefacere. Sensi ideo laxativa putrefacere vitales succos; rarò autem excrementa, morborum occasionales causas. Etenim cum venena sint, respectu nostri, & non excrementorum: hinc nos potius, quàm morbos adoriuntur. Ac citissimè quidem putrefacere succum crudiorem, sive nondum vitalem cruorem, sive hesternum cremorem. Quoniam autem vix excrementa debellant, neque hæc vicissim illis parent, cum omnis actio sive Blas nobis proficiscatur à spiritu impetum faciente, quo orbantur excrementa: hinc Medentum nemo, per assumta laxativa spondere audet sanationem.

34. Vera autem solutiva, nec putrefaciunt, nec selectivè humores fictos educunt, neque ideo vitalia resolvunt; quæque triplici signo se prodere sensi. Primo; Quod nil à sano corpore educant, nec moveant, alterent, aut infirment illud. Deinde, quod non exigant quicquam foras, nisi quantum peccat: ideoque non aggravant; sed ab onere sublevant: & mox inde æger se benè habet. Tertio demum, quod non per sudorem, vomitum, aut sedem eliciant morbum; sed insensiliter resolvant, quacunque parte hospitetur morbus, reliquum satagente natura. Sensi etiam laxativa ejusmodi non electivè humores, (qui mentiti sunt in se) educere; sed (cum non nisi unico succo sanguine nutriamur, ideoque non sanguinis, sed excrementorum morbosorum propulsionem intendamus,) resolvere quicquid alienum intra vitæ diversorium est insertum, non autem vitalia: nisi indiscretà dosi, aut frequenti sint assumta. Alioqui tantum respiciunt excrementa; natura intus ad hoc præsente suppetias. Maximéque cum sint à Deo, tam per creationem, quàm scientiæ donationem: destinationis suæ fines, duntaxat in bonum accepere.

35. Sensi igitur errasse Paracelsum, docentem, laxativa non alias operari, nisi quatenus à calcinatione, superveniente que liquido, laxativum unà cum humoribus resolveretur instar calcis vivæ. Inprimis namque qui humoristis bellum indixit, jam iterum humores agnoscit. Tum etiam totum est ridiculum ejus assertum. Minus tamen, si vel laxativa prius calcinata assumerentur, vel intus calcinari potuisset, vel ejectiones tantum ad triplum assumtorum adscenderent. Quid enim folia senæ calcinatio-

nationis in se habent? nonne Asarum bulliendo à laxando deficit? & hactenus calcem nescit?

36. Sensi præterea Chymiam dare operationes potentiores, & absolutiores, & per eandem parari, quæ antea non erant. Neque enim oleum laterinum inerat formaliter in oleo olivarum, ut nec spiritus salis, sali; vitriolive, vitriolo, &c. Nam per ignem acrimoniam sumunt, ut mel, saccharum, manna, ros, terra, &c. Alia proinde corrosionem suam deponunt, ut succus, citri, flammula, ranunculus, piper aquaticum, &c.

37. Errant ergo, qui adæquatè spiritus ex concreto æstimant. Siquidem etsi Aromata, & odora sæpè perstent in distillando: seminales tamen concreti vires plerumque per ignem pereunt, & aliud fiunt. Quædam enim separatis volatilibus fiunt alkali; calx, cinis, vitrumque, quæ antea non erant in concreto. Sensi enim nil concreto inesse, quod non manaret è suo semine. Ignis enim cum sit mors rerum, semina rerum si non totaliter destruat; at saltem insigniter transmutat. Itaque alibi præparatio transmutat materiam totam, ut in Magisteriis: alibi verò propter sequestrationem quorundam, relicta tantùm mutat, acuit, perdit, vel consumit.

38. Tertiò denique per adjuncta subinde, res ipsæ simul adjunctis diversimodè ab igne transmutantur, & neutrum fiunt, ut vitrum, quod non amplius cinis & arena est. Sæpè etiam citra ignem adjuncta radicem mistionis penetrant, idque præsertim intercedente fermento, ac tum constituitur concretum neutrum. Sic namque ex pane secalitio & melle, generantur formicæ: ex melle & rore, anguillæ: ex basilicone & fracedine lapidis, scorpiones: ex vitulo strangulato & rore, apes. Quæ verò sola fusione miscentur, sæpe in pristinum esse reduci patiuntur. Sic enim, etsi vitrum non amplius sit arena; inde tamen per artem, imò & per senium fracedinis, arena eadem repetitur: quia adhuc semper materialiter inest, impermutata, quia absque fermento. Sensi idcirco multa volatilia, sociata volatilibus, ob mutuam invicem actionem transmutari in aliquod tertium. Volatilia demum à fixis fixari, & migrare hactenus in novū ens. Alioqui fixa, nexa fixis, permanere in pristino esse.

39. Sensi quoque, remedia mineralia, in salis naturam mutata, (non intelligo, quæ per adjunctum condiuntur salem,) secum gestare sua semina; in gradum tamen exaltata. Hæc de metallis hematinis Paracelsus sat docuit. Quibus etsi totum metallum resolvatur, in alienam dispositionem, (quæ est magisterii,) attamen, quia exin mox Mercurius currens elicitur: quicquid salis resolubilis naturam verè assumsit, non est mercurius, sive metalli interior, & immutabilis nucleus; sed saltem sulfur ejus. Quapropter ejusmodi hematina, admirandas in re medica operationes perficiunt. Sensi ergo hematina Solis, & Lunæ, quod etiamsi ex puritate sui balsami confortarent; tamen aliquid alieni in se continere, respectu nostri.

40. Sensi inquam cruditatem Saturni, pinguedine fixorum salium solubilem, solo quandoque igne carptim delebilem, sicque dividi compositi partes, crudumque argentum vivum currere permitti, Sulfur fugitivum superans in Saturno, trahere ad volatum, fixum, inseparabiliter junctum. Quodque expediet inprimis Saturni sublimatio. Cujus expressione nulla est elevati ad residens, coloris aut substantiæ differentia. Unde etiam caloris, fusionis, & mollitiei causis, post calcinationes & reductiones, residuis medullitus sine igne fusionem, solitamque mollitiem minimè refutat. Eadem causa dulcedinis, Saturni. Calcinata enim acerrima, si, ut in plumbo, temperantur, concursu vitriolatorum, cum proprietatibus salis armoniaci resoluti, & tartari putrefacti, dulcorantur. Quorum singulorum symbola, examinibus universis, plumbo maximè distillando, separando in partes salsas fugitivas, sulfureas, coloratas, pingues, acredine aluminis roche, à sagaci & industrio Chymico, non sine ingenti delectatione deprehenduntur.

41. Sensi inquam Metallis inesse vires planetarias, si in salis, aut sulfuris naturam reducantur: attamen id fieri debet extra omnis adjuncti residuum; in quo non Stentor quisque potuit adire Corinthum.

42. Etenim postquam scivi corpora denodare, per consentanea suis principiis radicalibus: tum primum cœpi, cum salutari tædio irridere stoli-

stolidas credulitates meas, quibus aurum olim dissolvi: ejus tamen potabili succo minus profeci, quàm simplicis alicujus decocto. Deinceps verò potui aurum dissolvere, butyri, resinæ, atque vitrioli facie ludere. At nusquam inveni virtutes auro tributas, eò quod nostris sic etjam fermentis reluctaretur. Sensi ergo, aurum absque corrosivo suo proprio esse mortuum. Mortuum inquam, nisi radicaliter à suo corrosivo penetretur. Non quidem quod tunc Solis naturam referat, viribusque vitalibus quicquam addat; sed duntaxat quod totum corpus purgando mundet insensibiliter, in tono unisono. Imò & uniones, in lac spermaticum, isto corrosivo mutantur, primis nostri constituentibus sociabile, atque hactenus remedium Tabis, Paralysis, &c.

43 Sensi tandem quod liquor Alkahest mundaret naturam virtute sui ignis. Nam ut ignis omnes perimit infectas: ita Alkahest consumit morbos.

44. Sensi denique, quod Mercurius vitæ, à Paracelso inter quatuor Arcana relatus, præter igneam gehennæ vim, clarificet organa, non secus atque stibium ab admixtis purificat aurum. Quod idem de tinctura Lilii, synonymo, censeo. Natura interim, optat velut novo Vere, resurgere sub his pharmacis; attamen extra spem restitutionis in pristinum sumus, cum nobis desit infusio novarum virium, immortalitatem arguens. Statutum est enim omni viventi, semel mori. Quia nil in natura est, quod æquipolleat templo imaginis Dei.

45. Sensi itaque cuncta renovativa, operari depurando, & hactenus exhilarando: alioqui non esse veram rejuvenescentiam. Sensi deinde Arcana, quæ resolvendo & expellendo sanant, non nisi vires inditas, in nobis expergefacere, quæ ablatis impedimentis, quasi sub novo Vere regerminant.

46. Postremo sensi simplicia, quibus non propria formæ emanatio operatur; sed supervenit alienæ formæ imperium, ac character, ut contagium facerent inter symbolizantia: & inde veneficia, sive incantamenta nasci. Etenim quæcunque per Blas voluntarium præparantur, plerumque propagantur ad functiones motus localis, ad nervos inquam diriguntur, doloribus nempe ciendis, & indolentiis aptissima. Nec enim per se, venena, aut fermenta habent, nisi cacodæmon illa addat, aut per sibi devictas copulet. Tum enim cætera venena antecellunt, Pestis veneno cognata.

47. Imò sensi etiam cuncta venena, (præter corrosiva) agere ob proprietatem specificam, phantasticæ æmulam, semini inditam, formaliter innatam, & fermenti æquivocè agentis potentias habentem.

48. Sensi porrò rem unamquamlibet, per modum recipientis, & applicationis variè diffundere suas activitates. Aliter namque panem intus in nobis, & brutis singulis operari: aliterque in stomacho, hepate aliisque culinis. Ob fermentorum diversitates. Carnem sic sensi externis applicatam, mox putrere, quæ intus à fermentis resolvitur, ac tandem assimilatur nostris. Polentam nimirum externis oblinire, & emollire sensi: quæ intus nutrit, calefacit, alvum obstipat, & flatus movet. Simplex enim omne, applicatum exterius, sub sexta digestione nostri, suas explorare nobiscum vires; quod intus, primis ferè passibus plerumque domatur. Homo vivus, diu in aqua detentus putresceret; caro autem mortua, novo semper gurgite diluta, balsami naturam induit. Sic stomachus etsi perpetuò madeat, non inde tamen putret.

49. Operationes enim naturæ ignoravit Galenus, quia fermentorum proprietates non olfecit. Paracelsus verò idiotismi solœcismos fecit, asseruisse, in vulnere olea, & emplastra, non secus atque in stomacho cibi digeri ac transmutari in novam carnem. At nescit, non iri in digestionem sextam, nisi gradatim per præcedentes. Hactenus non fit cruor in stomacho; ut neque ulla fit nutritio ab enemate, in Colo, vel Ilei confiniis detento, utut susurrent Scholæ in adversum. Nam jura mox in intestinis putrent, nec ibidem est factio cremoris. Absit autem, quod cruor fiat, si ante non fuerit cremor. Nec jecur est officina cremoris; multò minus incarnatio in stomacho. Minimè verò, quod ex emplastro materialiter caro, aut cruor fiant. Aperta enim cute, mox illi introducitur putredo, non secus atque læso ovi cortice corruptio. Hinc namque

Ichor, sanies, pus, aqua glarealis, latex, vermes, &c. quibus praecavendis tota cura Chirurgi navat, quibusque semotis, sponte succrescit caro, non autem ex remediis applicatis.

50. Salia quoque nobis domestica sensi, condiendis cibis, dissolvendis quoque & extergendis sordibus esse aptiora, quàm ut in alimentum promoveantur.

51. Olea verò, vix sanguificationi propria; minimè autem illa, quae per ignem ascendunt.

52. Aquas autem stillatas, exiguas habere fortes medicaminis. Eò quod natura gaudeat ubique alimento, è corporibus sub sua synthesi exsistentibus parato. Ideoque salia artificiosa altius penetrant, quàm olea. Quae sanguificationi resistunt, nec permiscentur.

53. Ideoque salia aromatum, ex oleis illorum facta, primi entis illorum vices subeunt.

54. Magni habenda esse Magisteria, quod horum sit substantia integra, digestibilis, ac fermentis obediens.

55. Ideoque naturam respuere cibos essentiis conditos, ob fermentationis difficultates. Omnia enim nimis graduata, vitam mediam cruoris post se trahunt; non autem à fermentis facilè subiguntur. In summa. Quae pertinacius vitam sui mediam conservant, non facilè ab Archeo superantur. Nec solum digerendo contumacia, sed pervicacia sunt, & in nos agunt: quatenus non subacta.

56. Ærugo autem, crocus aeris, cerussa, praecipitatus, sublimatum, &c. ascenderunt in virulentiam per additamenta. Haec autem intra Mercurii radicem cum non admittantur, foris tantum circa sulfur operantur, ibique per modum recipientis, variè disponuntur.

57. Sensi tandem sextuplicem digestionum in nobis differentiam, earumque tres priores occupari circa dispositionem materiae, ad alendum destinatae: quam licet verè transmutent, tamen potius ad praeparatoriam dispositionem, quam ad vitalem ejus desponsationem praemittuntur.

58. In quarta siquidem vis vitalis cruori communicatur. Sicque dirimitur lis, an sanguis sit animatus. Nam cruor non est verè animantatus, donec sanguis fit. Qui non alio fine per septum Cordis in Aortam trahitur, nisi ut in illo condo vita dotetur, & Mente informetur. Nutrimur autem utroque, non secus, atque ex duplicis sexus semine orimur. Fortè enim mysterium Lithurgiae hinc cognoscitur, cur paucula aqua, multo vino misceatur. Ut aqua in cruorem & vinum in sanguinem transeat.

59. Quintam ergo digestionem sensi planè occupari circa vitae participativam communionem, Sextam verò tandem operari qualitate dispositiva; sed fermento gaudere assimilativo & humanitatem inducente. Alia ergo qualitate excitantur, operanturque externa quam interna auxilia. Obesi tendinum doloribus & spasmis corripiuntur; quos tamen humana axungia, fotis oblita lenit. Etenim sexta digestio est tota assimilativa, nititur ergo illatam axungiam in sui vitalem auram mutare. Interna verò pinguium axungia, jam à fermento assimilante subacta, custoditur absque actione. Sed digestio sexta intrat in vitam mediam, illitae axungiae externae, quam Archeus noster ideo sibi appropriat. Quae vita, ejusque proprietates occultantur in vita ultima axungiae internae.

60. Quin etiam sensi, quomodo Cantharis vesicet in vivis, non autem in cadavere, ut neque in cadavere causticum Escharam suscitat, licet cadaver dissolvat, non secus atque calx viva pulveratum caseum resolvit. Cantharis enim quamdiu sicca manet, non agit; sed insensili roris nostri effluvio humectatur, tum prius prurire incipit, unde Archeus sub Epidermide furiosè accenditur, non multum secus, ac sub Erysipelate, pruno vel caustico. Adeoque Cantharis incipit in Epidermide, & escharoticum in cute, idem quod tandem Gangraena in habitu absolvit. Caustica enim primum crispant pellem, quam dein in mucilaginem resolvunt, postquam planè maducerint. Tum enim nedum calorem nostrum acuunt, sed & corrosionis propriae robur assumunt. Tum inquam, nedum Escharam faciunt, quae ex Archei accensione consurgit; sed totum liquant.

61. Postremo sensi, quoque Amuleta, periapta, & appensa agere vi influentiae, & directiva, citra evaporationem illorum, quae in corporibus fixioribus nimirum sedent. Licet alia appensa sint, quae sensim viribus minuuntur, quia aporrhoeam ex se dimittunt.

62. Sunt

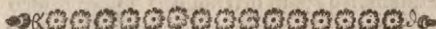
62. Sunt autem periapta ossea, cornea, animalia & plantæ. Alia verò metallica, lapidea, salia, transparentia, vel opaca. Metalla autem raro amuleta sunt, nisi sint adhuc aperta, aut ab externo exaltata. Quia sulphur habent in se divisibile: In lapidibus autem est magna virtus. Lapidum autem quidam sunt specula diaphana quidam vero opaca. Ut Corallum, Cornalinus, Turcois, Jaspis. In pellucidis autem, Evestrum vitæ, benè vel malè affectæ, reverberat. Gaudet nempe vita speculo lucido reflecti, qua tum assimilatur intellectui, qui in suiipsius lumine alteratur ad objectorum, more Chamæleontis, assimilationem. Nec frustra quoque gemmas sensi velut specula opaca bene polita. Quia nativa, sibique naturalis dos, ex natura speculi, potentius reflectit radium vitalem illi communicatum. Etenim continuò, ac necessariò, aliquid è nobis difflatur, vitæ participatione nondum planè destitutum. Idipsum circum nos servat sphæræ suæ activitatem, quam dum reperit in speculo polito, facile reflectit in totum, unde manavit. Inde enim primum sympathetica enotuerunt. Sed postea ubi notum fuit, quod periapta vi speculi in operando applicarentur, mox proin excogitatæ sunt speculorum figuræ convexæ, concavo, &c. Quibus nexuit Gentilitas hieroglyphica; ut per figuram denotarent signum occultæ virtutis. Inde crevit in posteris superstitio, qui Gamahen, Talismanica, atque id genus scurrilia dæmoniaca unxerunt. Putantes quod figuræ, non quidem signi; sed causæ vires haberent. Specula autem transparentia, vim evestricam recipiunt, quam licet non reflectant, ut alioquin opaca, propius tamen ad naturam vitæ, sive speculi lucentis appropinquant.

63. Sensi finaliter, quod effectuum diversitas finis, & appropriatio medicaminum, non è complexionum quadripartito figmento prodiret; sed ex ipsismet simplicium potestatibus, quarum propterea electio, dosis ac præparatio stetere neglecta, quod in radice, ac modo, hactenus non fuerint indagata.

64. Post horum omnium sensationes. Tandem spiritus alter à me abstulit lagenam, quam mihi dederat; ac magno mœrore tum sensi omnes mortis in me necessitates, dictis impares, quibus mox in me redii. Nec solamen accipere potui, nisi dum vere scirem, omnia duntaxat per somnium acta. Quodque si deberem vires rerum recensere, non melius peragerem, quàm si ipse illa omnia velut intus sensissem. Hoc unum saltem adhuc memorabar, quod Chymica potius artis, quàm naturæ vi nativa agerent, eo quod illorum initia per ignem parta & immutata essent.

65. Separat nimirum Chymia fixa à non fixis, quæ prima heterogeneorum, obviaque est sequestratio. Non pauca etiam quæ ante volatilia erant, fixat: vel vice versa. Dein inter volatilia quædam, separat odora à non odoris Quæ distinctio putata falsò est, puri ab impuris. Siquidem actio ignis est, urere Uritque ideo tam purum, quàm impurum. Tertia dein separatio, per digestiones & propria fermenta fit. Ut partes, pertinaci continuitate hærentes, fermenti discordia invicem discedant. Sic namque sponte, corpora in plenitudine vitæ ultimæ fatiscunt, & hospitatæ vires sub lucem prodeunt. Quin etiam coquendo ac liquando, partes prius uno fræno rectæ, jam in se invicem agunt, sub quo gradu alias vires acquirunt. Profert ergo Chymia, quæ aliàs in Natura fierent, aut haberentur nunquam. Idque nedum in separatis volatilibus, sed etiam in residuis. Quæque ideo calcinantur. Verum si per commistionem, & confermentationem compositi novæ surgant vires, idipsum in Spagyricis magis est spectabile, non solum, quod omnibus prorsum operationibus, naturam Artis imitetur; sed etiam peculiari Epyrevmatis, & liquationis energia, quæ varias operationes ludunt sub igne, naturamque mutant. Sic nempe Salispetræ spiritus, elevat sulphur humidum, & embrynatum vitrioli, aquæ venenosæ unde: quorum tamen amborum spiritus separati, erant medendo apti, ac stomacho grati. Tandem Chymia mitiora quædam in gradum adducit, ut venena fiant è melle, manna, &c. Plurima ut violenta, sub igne etiam mansuescunt, Adeo ut fixa Alcalia, si volatizentur,

magnorum pharmacorum potestates adæquent. Quippe vi incisionis, resolutionis, & abstersionis, delata usque ad limen quartæ digestionis, tenacitatem coagulatorum in vasis fundamentaliter tollunt. Durissima namque, & compactissima ita Chymia resolvit, ut nedum oblita prioris coaguli, & constantiæ contra ignem, in succum domabilem retroeant, occultaque palam fiant; verùm insuper nobis evadant socialia. Imò nedum res ipsas sic præparat; sed & media efficit, quibus corpora aperiantur Sic enim coagulata in familiam resolutorum abeunt, fixa in volatilia mutantur, ac vice versa: cruda maturantur; heterogenea in classes dividuntur. Torpida denique virium gradus acquirunt: ac nova multa emergunt, quæ Scholis Gentilium ignorata stetere. Tandem, ac tandem Chymeia pro sui apice, universale solvens parat, quo cuncta remeant in primum ens, præbentque dotes nativas, absterguntur labes originales corporum, feritateque inhumana deserta, magnas & inexplicabiles potestates nancisci est opportunum. Quantum autem puritatis acquirat intellectus sub hac opera, solus novit Adeptus. Ah utinam mihi lagena, semel possessa, non ablata! Sed novit Deus, cur capræ caudam tam brevem dederit Sit nomen ejus in secula exaltatum: fiatque ejus solius sola sanctificans voluntas.



# PRÆFATIO.

1. *Intentio Authoris.*
2. *Excusatio Authoris.*
3. *Suspicatur eventus ordinatione divina.*
4. *Optatus Authoris.*
5. *Ratio dubitandi de fallacia dæmonis.*
6. *Quomodo author sciverit, se non falli.*
7. *Ratio, docens hoc talentum à Deo esse.*
8. *Trutina Sagacium.*
9. *Unico momento totum medendi lumen apparuit.*
10. *Quid inde Author suspicatus sit.*
11. *Cur Author contra Cathedras acerbè scripserit.*
12. *Eventus prævisus intellectualiter.*
13. *Absente causa occasionali suscitari febres frequenter.*
14. *Relatio terminorum cum non ens sit, non causat ens in actu.*
15. *Quorsum in somno rememorata dissectio Sexagenarii.*

Deliberavi in beneplacito divino palam facere, quod hactenus coram mundo, & potissimum in Scholis, occultæ fuerint morborum causæ, quidditatum illorum cognitio atque remedium. Scilicet à tot seculis, hominumque judiciis, nondum penetratam morborum essentiam.

2. Dolui quidem sanè, atq; insigniter, veram hanc esse præteritorum, atq; præsentis seculi inscitiam, adeoque eam per me inutilem senem detegi debuisse.

3. Piguit me seriò, quod tam pro vita propria, quam proximorum fuerint incurii, solique lucro viderentur studuisse Medici, nisi illa esset divini Numinis ordinatio, quod quamdiu Scholæ adhærerent doctrinis paganicis, etiam perseverarent in præfatis tenebris, donec tandem sub plenitudine temporum esset aliquis, qui morborum essentiam & quidditatem proximis aperiret; & quidem coram ipsis Medendi Cathedris, ut nimirum tanquam in fonte, abactis erroribus Ethnicismi, luceat veritas posthac, & resipiscāt, quotquot pertinacia oculos non clausisset.

4. Rem profectò toti mundo, nostræque posteritati propono novam, atque planè admirandam. Et ah utinam solus ego, qui primus hæc patefacio, proinde contumelias in me contraham, & sustineam, nec patiatur vita & sanitas proximi. Nam lubens subticuissem, nec meum talentum propalassem, nisi hoc unicum scirem datum, pro vita proximi.

5. Dumque adhuc rei magnitudinem penes me contemplor, in tot seculorum consecutione, & fatali ignorantia, ac continuata corporis ignavia, sive negligentia, in re inquam, tanti momenti, quanti est vita humana, non possum non præ stupore multoties retrospicere, calamū reponere ac de mea temeritatis fallacia addubitare Quod nimirum in ipsis Academiis, quibus recen-

centia, ferventiora, ac nondum lucro deturpata exercitantur ingenia, adhuc prorsus ignoretur morbus, adæquatum scilicet facultatis medicæ objectum inquam tot lectionum à Principibus fundatarum.

6. Sanè prorsus addubitassem de mea temeritate, nisi is qui dat talentum ejusmodi, esset intus dispensator ejusdem, daretque claritatem supra omnem demonstrationem, & erroris formidinem. Durum fuisset alioqui mihimetipsi persuadere, ac credere, nisi majoris tituli authoritate & securitate compulsus intus, me debuissem omnium censuris fidenter objicere.

7. Erit enim primùm incredibile, apud viros sagaces, quod doceo, si me ad tribunal tot seculorum steterint, qui lubens me inidoneum fateor ad tantum luminis apicem attingere, nisi mecum vivacius gnari contemplentur divinæ Majestatis solitam superabundantiam. Nemo namque lucidius cognoscet honorem Dei, in hoc casu, ac præsens donum venire gratuito à Patre luminum, nisi in abjecta parvitate, & ignorantia mea, cernant consuetam orbitam Deo esse, quod parvulis revelet, quæ majoribus mundi denegavit ordinario. Unam scilicet ob culpam: quod continuato errore, sese omnes, in placita paganorum demerserint usque.

8. Sagaces enim hinc discernent, primùm non in me, tanquam in hominem eundem. Tum demum ponderabunt suo judicio, rationes scholasticas, meo sinu depromtas. Undè tandem ipsi tanquam ducti per principia, ac theoremata naturæ, ad longè sublimiora, & clariora medendi initia sponte festinabunt, quorsum judicii mei tenentudo ascendere non potuit.

9. Enimvero moneo, hortorque Sapientes hujus mundi, quod errores & inscitiæ medentum, non se mihi paulatim aperuerint, ac sensim intrarint in animam meam; ita quod unum ante aliud conceperim, aut meditatus sim. Nimirum quod primùm considerarem Scholas deceptas, circa mistionum elementariarum congressum, temperiem, complexiones, morbosasque distemperaturas, inde verò provolutus essem circa errores Catarrhorum: ac deinceps demu quæsiissem radices, causas, & quidditatem morborum, atque remediorum. Nil sanè horum.

10. Nam si unum post aliud mihi enotuisset, existimassem omnem hujusmodi progressum, esse Rationis & phantasiæ inductiones, erroribus atque fallaciis opportunas.

11. Sed postquam totum simul (nempe Medentum inscitiæ, tam in cognitione causarum, morborum, quàm remediorum & applicationum) unica lucis fulguratio, conceptum intellectualem obumbrasset, indubiè cognovi hoc talentum ad proximorum utilitates datum, ideoque propinandum Cathedris (à quibus correctio expetitur, exspectaturque) iisque sub interdictione gravioris pœnæ, serio proferendum.

12. Cum ergo jam statuissem demonstrare, quod nondum sciretur essentia morborum, per intimas atque proprias sui radices, nox erat ante quartam mane, nona Augusti, & visum fuit mihi, quod sicut quandoque de cantu galli formantur somnia, me audivisse, ex præconcepta scribendi cura, quod recordarer Anatomes, cujus paulò post mentionem faciam, dumque hæc viderer monitorie intellexisse, dubitavi semivigil, quorsum ista cadaveris dissectio tangeret tractatum, quem de essentia morborum scribere statueram. Itaque incurius somniavi, quod viderem virum gravem externum, mensæ meæ accumbentem, edentemque Sulmonem recentem in salsatura aceti piperati, & tam avidè, quod quasi se saturaret inde (in patria sua quippe non reperitur recens) & vidi quod biduo inde, circa vesperum febricula illum arriperet, dentesque illi quaterent: ac deinde typum servaret tertianæ. Id est, quatriduo à digestione cibi illius.

13. Adeo ut nil de ejus residuo putruisset, multoque minus superesset, quod febrilem tumultum statis provitaret intervallis.

14. Nam quod vulgo sonat, elementalem intemperiem relictam, quæ morbosam impressionem pararet. Id enim præter intemperierum, atque complexionum absurda, à me alibi demonstrata, non nisi merum Ens rationis significare videtur. Eo quod imprimens, & impressum, sint quidem res actu, & termini relativi; sed ipsa impressio, cum non sit nisi relatio, resul-

resultans è terminorum coaptatione : tantum entis rationis vicem continere potest. Quapropter saltem impressio, vel intemperies, superstes manere nequit, ubi intemperans, sive imprimens ipsum desiit esse, & per consequens desiit nocere. Necesse esset ergo, quod ipsum imprimens, produxisset extra se qualitatem nocuam: eamque in impressionis subjectum, tanquam suum productum deposuisset. Idque cum fieret in organo vitæ participe, oporteret saltem illud productum, omnino atque immediatè intra ipsius vitæ sinum demergi sive hospitari: magisque si recurrere statis debeat periodis, silentemque sanitatis quietem interrumpere, imò agendo hostiliter, quodammodo deberet turbatæ vitæ signa exhibere. Usque adeò morborum quidditatem, hoc somnio perfectius confirmavi. Nam prout citra & extra vitam hæc non contingunt: ita ipsamet vita, est ipsa causa enormontica, postquam semel loco, pace vel quiete est disturbata.

15. Ecce eodem die, à præfato somnio vir patritius, quem à multis non videram annis, ad mensam meam hospes advenit, cumque esset vigilia S. Laurentii, contigit etiam quod bullitus Salmo recens appositus fuerit, comederitque ille, non secus atque in somno videram: Imò biduo inde, in febrim tertianam lapsus sit. Dissectum autem cadaver, cujus monitionem acceperam, spectat & eosdem fines. Siquidem Sexagenarius, ab ineunte ætate tenera vixerat valetudine, ac facile febricitabat leviculi erroris occasione. Quem post tandem mors repentina abstulit, & volens indagare, an causam pronitatis febrilis reperirem, locis quibus se plangebat dolere, quoties febricitaret. Erat nempe hypochondrium utroque latere, tam ubi jecur, quàm ubi lien asservantur. At ne minimum, circa has partes præ oculis visum, quod opportunè accusari potuisset. Quare collata hac dissectione, cum visione somniali Tertianæ, ex esu nimii Sulmonis: percepi statim, cur simul utrumque in mentem revocatum, dum præsens caput essem scripturus. Nimirum ut opportunitate utriusque rememorati fortius instarem circa veram quidditatem morborum, concentratorum in gremio spiritus vitalis: fæculentias autem, quas scholæ pro immediatis ac continentibus morborum causis reputarunt, non esse nisi externas occasionales, utcunque intra venas ipsas intimè essent admissæ.

# IGNOTUS HOSPES MORBUS.



29. Ab-

94. Duæ

94. *Duæ objectiones Scholarum refutatæ.*
95. *Omen ex bonitate inseparabili.*

1. Jam constituta primùm naturæ integritate, intra materiam Archeum nempe, & vitam sive formam lucis vitalis, cum seminalibus atque vitalibus initiis: fermentis item transmutationum authoribus, noviter detectis: rejectis quoque elementis, qualitatibus, complexionibus, horumque miscellaneis, pugnis, lucta, & alternatis victoriis: humoribus item & Catarrhis defluis, extra naturam relegatis; flatibus demum, tartaris; & tribus Chymicorum principiis extra morborum exercitum proscriptis: restabat nunc ipsos naturæ defectus, & alteritates medullitus considerari.

2. Quocirca priusquam profundius ingrediar, probandum suscepi, morbos in Scholis hactenus nesciri, non solum in particulari: horumque idcirco sanationem radicitus latuisse: sed insuper ipsam morbi essentiam in generali occultam.

3. Dolendum quidem in reliquis professionibus, tam ingeniosè elaboratum, in sola autem Arte medendi adeo surdis principiis cespitatum hucusque. In qua tamen charitas in proximum pœnaliter commendata est. Omnia enim obscurissima mansere, pleraque falsissima: & intacta, quæ maximè ad scopum sanandi conducerent. Nusquam enim subtilitas obvia est: utrobique verò ingens hebetudo. Adeo ut ex præfatis nemo non colligat facilè, cacodæmonis inventum esse, quicquid juxta doctrinam Paganorum, & contra charitatem mutuam est edoctum hactenus. Idcirco nimirum theorematum paganorum permansit stabilitas, Diaboli persuasu. Quæ tamen theoremata sola sui facilitate, primo intuitu, cuique sanæ mentis suspecta esse debuissent. Itaque nil durius, inhumanius, & crudelitate plenius, inter mortalium artes per tot jam secula susceptum, arte illa, quæ per mortes hominum sub concentrica subscriptione, experimenta de novo facit.

4. Quorum Professores dum claves Scientiæ se custodire præsumunt, nec ipsi adyta intrant, nec alios intrare volentes admittunt; sed arcent omnes, omnibus technis. *Semper discentes, & nunquam ad veritatis scientiam pervenientes.* Juxta Apostolum. *Lux mea Iesu mea vita, mea gloriatio, & adjutor meæ imbecillitatis, ac corruptæ indolis, qui in rebus tuis facilem exitum invenis, apud quem est facile, quod apud mortales est tanquam impossibile. Tu, qui me cuncta adversa subire fecisti: offero tibi meas calamitates, atque depressiones lustitiæ. Tu me invicta nihilominus semper confortasti dextera: prebe mihi manum, ut si de profundo tot tribulationum barathro me eripere non digneris; saltem tua fortitudine, ne peccem tibi, & resipiscant, qui me oderunt gratis: quique adorant potentiam tuam, agnoscant in me, quod tu es solus Deus, adjutor oppressorum, spesque indubia illorum, qui in te fidunt Induantur contritione, & apud te inveniant gratiam, & cantem ego miser laudes tuæ magnitudinis post hoc seculum. Est nempe hujus seculi caries, quod occulto tuo judicio, hypocrisis potentum, fidem fraude faciet, & pietatis sub umbra nefas suum legat.*

5. In tanto autem ærumnarum mearum turbine, ad mortalium miserias, & errores Medentum ante mentis meæ conspectum delectos, annotare sum aggressus, sub tuo mandato. Ut sicut hypocrisis me, measque pessundedit fortunas, cognoscam pariter, & primariò, quod mendaciorum pater in paganicas Scholas poculum inscitiæ, aconitumque Charitatis, & sanitatis, lucro sternente viam, sub trita Tritonum procellosa calle. --- Etenim mecum mirabitur omnis Tyro venturus, nil æquè imperitè tractatum, ac ea, quæ vitam mortalium concernunt. Siquidem juxta Thomam à Kempis, Diabolo perindè est, modò te incapacem ad serviendum Deo reddat: sive id fit per res veras, vel apparentes. Sufficit itaque ipsi, modo hominem sanitate frustraverit, vitamque ejus accurtaverit, in qua Deo potuisset servire, modo se effecerit spretorem auxilii divini, per apparentes Paganorum doctrinas.

6. Scholæ namque scripsere myriades voluminum, de qualitatum temperatura, & lucta, multum denique, diuque per Galeni posteros super ejusmodi nugis interpretatum, commentatumque, repetitum denique, atque indies in novas centurias, & rapsodia est relapsum. Tandemque

demque istis qualitatibus adaptarunt fictos humores atque excrementitios, qui hominem tam sanum, quam ægrum prorsus ita regerent, ut rebus humanis præessent: quasi mortalium conditiones, mores, sanitates, appetitus, instinctus, propensiones, lapsus, fortitudines, valores, defectus, eventus fortunæ, imò & merita damni supplicia, & vitæ æternæ adoptiones inde dependerent. Horrendum sane, atque intolerabile, has nænias tamdudum stetisse, quodque de rebus non existentibus, & nunquam futuris, quæque ab Assertoribus ipsis habentur pro excrementis, tam seriæ & perniciosæ fabulæ sint confictæ, & creditæ. Adeoque ab ipsis Scholis vix unquam est indagatum quicquam, quod re ipsa sub talibus principiis revera sit verum, aut bonum.

7. Doleo interim (iterum testor) non quidem, quod ex longa in proximum commiseratione lucem veritatis sim nactus; sed quod hos errores propalare me oportuerit. Id est, doleo quod Diabolus Scholas deceperit, & decipiet quamdiu paganicis fabellis se sinent deludi, & à veritatis Scholis separari.

8. Id autem ut constet, velut per Prologomenum declarabo obiter, ac velut positiva demonstratione. Enimvero Deus non fecit mortem. Idque est fidei. Ergo homo mortalis evasit aliunde, quam ex Deo. Cumque morborum plerorumque scopus, aut terminus, sit ipsa mors, (quippe quæ nil aliud est, quàm vitæ extinctio) idcirco morbus, & mors, sunt diametraliter opposita vitæ. Unde sequitur: quod omnis morbus immediatè agat in vitam. In vitam autem nil agere valet, nisi illi applicetur, permisceaturque. Non applicatur autem promiscuè hostis morbus ad vitam, nisi partem vitæ obsederit, adeoque in ipsamet vita totaliter, vel partialiter sederit. Quo facto, pars ipsa vitæ obsessa, vel devicta, recedit à vitali aura, quæque sic devicta, & degener facta, fit hostilis, vitæ adhuc residuæ, sive adhuc in sui integritate constitutæ.

9. Sequitur hinc necessariò, quod omnis morbus, ut materiam invenit in aura vitæ organica, qua proximè atque penitissimè ipsam vitam adoritur, ita in eadem vitali luce, causam efficientem reperit. Adeoque sic morbus materia & efficiente instructus, hospitatur circa vitam. Nec refert interim sive illa morbi contagio, sit hausta ex causis occasionalibus, sive demum errore vitæ, intus in Archeo genita. Saltem sufficit hoc loco, quod vita ipsa utrobique sit principale objectum hostili morbo. At cum ipsa vita sit ens luminare, non agit nisi per organum auræ vitalis, sive per Archeum, tanquam medium, inter lumen vitæ, fluens à Patre luminum, & corpus.

10. Non agit autem hæc aura sive Archeus, nisi per modum, quo omnis spiritus seminalis agit in massam sibi substratam. Id est, nisi per impressam notam, vel Ideam sigillarem, quæ novit quid, & quorsum sibi sit agendum. Ergo omnis & quilibet morbus, habet notam sigillarem, ac velut *actum seminalem*, gnarum rerum *sibi agendarum*.

11. Procul ergo hæc declaratio recedit ab elementari intemperie, ab humoribus, horumque ametria, à pugna, & contrarietate elementorum nostræ compositionis. Utpote omnis morbus, non nisi est vitæ gladius, vulnerans, vel amputans totaliter. Nam sicut ensis vitam exhaurit, unà cum sanguine & aura vitali, in quibus, juxta Sacra, ipsa sedet anima. Ita morbus consumit eandem auram vitæ, in quam de novo sigillat hostilem characterem, tam à causis occasionalibus depromtum, quàm propriæ indignationis errore partum.

12. Hac data morbi tessera, En accedo ad morbi explicationem. Ac primum demonstrabo ex ipsis Scholarum theorematis, morbi quidditatem nescitam hactenus. Unde demum quisque facilè judicaverit, quid in remediis & morborum expugnatione sit patratum huc usque. Promisi multoties me demonstraturum, Scholas hactenus neglexisse (id est, nescivisse) essentiam, radicem, sive naturam morbi, in sua universali quidditate; Idque, cum ab Elementis, in Epilogum usque, per omnia subterfugia illarum jam sim prosecutus, jam demum per particularium Anatomen stabo etiam promissis, si in universali idem detexero, ac præsertim si non amplius, per figmenta elementorum, temperamentorum, humorumque id ostendero, sed per

ipsa verba Authorum,quibus suos tyrones, tanquam contagio corrumpunt lethali. In præmissis jam à me demonstratum est,secula ante me,Peripatheticis nugis delusa,ignorasse rerum naturalium causas,materiam scilicet,& efficientem. Tum quoque rem ipsam nil esse, præter causarum ambarum connexum, hocque idem esse in morbis. Præcipuè cum morbus, licetà peccato adveniens, jam pro filio prodigo naturæ sit admissus. Equidem compulit me ad hoc univoca causarum homogeneitas, in entibus naturalibus, qua efficiens denominatur ab efficiendo,non autem ab effectu, qui efficientia sit posterior.

13. Itaque Scholæ morbum inprimis definiunt Affectum,sive Diathesin, quæ primariò actiones facultatum nostrarum lædit.

14. In quo adhuc plurimum titubant. Siquidem primò,hunc affectum nominant intemperiem unius, aut duarum qualitatum primarum elementariarum. Ita nempe recinunt: quod fateantur, morbum esse ipsam qualitatem elementalem, quatenus justam excedit temperiem. Itaque morbus non erit amplius ista diathesis resultans ex qualitatibus primis, quam supponunt lædere immediatè functiones ipsas. Adeoque fingunt morbum totum deinceps non nisi in gradu,sive excessu qualitatis elementariæ,consistere.

15. Iterum. Subinde ipsam qualitatum intemperiem vocant, non quidem morbum; at bene, ejusdem causam antecedentem. Quatuor inquam solitarias illas qualitates,volunt esse morbos, sive processerint à consimilibus sibi qualitatibus externis,sive vero in corpore,suum ortum ex aliena ametria debeant.

16.Porrò illas qualitates, dein thoro combinant. E quarum congressu, tum morbum prolem deducunt. Sic nempe suis somniis elementa subservire credunt. Ut & elementis totidem sociatis ad lubitum qualitatibus, respondere jusserint. Adeò ut nudas istas qualitates, vel fictis elementis, somniatisque humoribus stipatas,finxerint esse ipsos morbos.

17. Hoc loco enim narro scholarum intempestivas,imò ludicras varietates earumque pauperem,egregiè pugnantes. Alioqui sanè,à demonstratione primo vera, alibi sat probavi, in rerum natura,non esse quatuor elementa;ideoque neque misceri; ut inde corpora, quæ mixta vocarunt,constituantur, & per consequens, nec intemperies accusari posse in morbos. Ut neque unquam in rerum natura fuisse quatuor humores,nostri constitutivos. Quibus sat superq; constat,causas morbificas,imò morbos,& morborum Prædicamentum, hactenus ignorata in scholis. Attamen jam dissimulanter cum illis, per suppositas earundem theses agam.

18. Itaque quandoque Scholæ dictorum pœnitentes, qualitates elementarias, atque non infrequenter ipsis pares humores volunt esse,non quidem morbos; at saltem omnium ferè morborum causas continentes.

19. Alias iterum, quod ex illis qualitatibus, justo intensioribus, oriatur tertia, sive neutra, quam Diathesin sive ipsum morbum dixere. Adeoque ututnegotium volvant, hactenus morbum inter qualitates habitare jusserunt; humores autem,licet intemperatos, plerumque extra classem morborum abegerunt.

20. Cataracta scilicet in oculo, quanquam ut substantia immediatè visum intercipiat, attamen morbus esse non potest. Finxerunt ergo quoddam Ens rationis, ac Imaginariam relationem,sive obstructionem, quæ morbi omnem proprietatem contineret, vereque morbus esset rejecta cataracta. Atque ita sensim morbus, ad non entia & privationes devenit.

21. Jamque ridiculè pro morbi essentia, distinguunt intemperiem simplicem à conjugata; & utramque iterum ab humorosa. Cum humor esset substantia graduum expers. Distinxerunt nimirum qualitatum primarum societates,symmetrias, & ametrias in stemmate, dein speciosa inde schemata erexere, tandemque integra volumina ejusmodi fabellis implevere.

22. At nunquam saltem malum,aut vitiatum in nobis humorem nasci, admiserunt, qui non præsupponat intemperiem aliquam elementariam,sibi matrem. Quocirca Intemperies in Scholis,tantum erit causa causæ,& causati;non autem erit ipsum causatum, sive morbus, nec demum causa connexa, immediata,& connexa morbi.

23. Sæpè

23. Sæpè iterum mutata animi sententia, ejusmodi qualitates, extra morborum atque causarum censum abstulerunt, atque duntaxat in symptomatum, s. coincidentium catervam, indistinctim relegarunt; dubiæ prorsus, quid morbus, quid causa patrans, quidve symptoma foret.

24. De morborum verò occasionalibus internis (quas libro de febribus, primus in medium adduxi) deque morborum productis æquivocis, nil auditum in Scholis. Etenim præter calores, frigora, dolores, debilitates, ejusque generis coincidentia, non alium cognovere morbi fermentalem effectum: quibus tandem pro epilogo, mortem attulere. Atque ita privativa positis confusè nexuerunt.

25. Interim hæsitarunt, cuinam Prædicamento morbos inscriberent. Sæpè namque morbum qualitatem denominant, alias quoque habitudinem quandam relativam: non rarò quoque qualitatem de numero actionum: sæpe de Prædicamento quantitatis ajunt, dum scil. non ipsas primas qualitates, sed duntaxat illarum intemperiem, sive gradum, vel excessum, morbos ajunt. Dumque sextum digitum in numeros ad ducunt.

26. Prædictorum autem immemores volunt resulsantem quandam dispositionem, ab noxia humorum qualitate utramque morbi paginam implere. Sic nempe, ut ista dispositio sit filia illius noxiæ qualitatis, velut causæ morbificæ. Adeoque tum morbus, potius læsæ actionis, quàm lædentis actiones, vicem haberet. Itemq; morbus non esset amplius Intemperies qualitatisve excessus: sed aliud productum (adhuc anonymum) ab ipsa intemperie (puta noxia humorum qualitas) generabit Diathesin: quæ sola, atque unica, tandem verè morbus esset.

27. Enimverò Epilepticus, Maniacus, Podagricus, & Quartanarius, præter & extra paroxismum sunt morbosi, morbumque intus fovent; non tamen habent ejusmodi dispositionem, sive Diathesin (etenim si Scholæ credant morbos esse mera accidentia, hæc sanè dormire nesciunt, nec sunt dum non agunt) tempore quietis ab invasione. Ergo saltem in ejusmodi ægris, nullatenus morbus erit ejusmodi dispositiva Diathesis.

28. Iterum sui immemores jubent, si ista Diathesis sit exigua, quod non sit habitura rationem vel essentiam morbi; sed idcirco tum statum pariat neutrum, sive ens hermaphroditicum inter morbum, & non morbum: adeo ut ejus esse, medietatem participet de non esse. Idque jam in statu decidentiæ, quàm convalescentiæ. Quin imo ejusmodi exiguam Diathesin, non inter morbos; sed cum debilitatibus status neutralitatis, interque symptomata referunt. Utque ibi patienter exspectet, donec gradum nacta, ex symptomate fiat morbus.

29. Sicque Diathesis morbosa non est morbus, si excessu suo nondum manifestè læserit. Quare etiam non ipsa Diathesis, sed ipsius excessus *est proprii nominis morbus in Scholis. Cujus correlativum est, quod solus qualitatum* quarumvis gradus faciat, atque mutet sui ipsius essentiam, & speciem: nec species proinde, in esse specifico, suam habebit quidditatem; sed tantum in puncto excessus.

30. Sic tandem morbus migrabit de qualitate, in Prædicamentum relationis.

31. Denique si morbus sit affectus, lædens immediatè actionem: utique exinde saltem agnoscere deberent, quod Archeus ipse, sive impetum faciens, dum irregulariter movetur (puta, dum flammula vesicat vivum corpus, non item cadaver (partemque sui ad hoc deponit, & amittit, debeat esse universalis, & primarius omnium morbus. Prout de febribus demonstrare minatus sum. Agnoscere debebant pariter, si causæ materiales per se & primariò sufficiant ad lædendum immediatè ipsas functiones (ut puta, cataracta ante pupillam, per se, ac immediatè parit cæcitatem: prout detruncatio tendinis motum tollit, absque interventu Diathesis, realiter distinctæ, à vulnere abtruncante) quod non sit opus, fingere ejusmodi Diathesin. Quippe non est oppilatio ulla, sive Diathesis, quæ intercludit meatū urinæ: si solus calculus id immeditatè faciat ac materialiter oppi'et totūq; fundamentum relationis sic in se perfectè atque realiter continet, quod Diathesis, s. actio oppilativa, procedēs ab oppilante calculo non sit nisi

Nnn 2 rela-

relatio, ac merum Ens rationis, quæ in morbis inter medendum, ut & in entibus veris, vereque existentibus, locum non habet. Quare *Morbi* extrinseci, quales sunt vulnera, & quæcunque meatum aliquem intercipiunt, cum non oriantur seminali initio, nec causam foveant, quæ Archeum concitet, alterius sunt Monarchiæ clientes.

32. At pro morbis seminalibus, propinquius est in natura, ac motu, supponere spiritum Archeum, quatenus sensationis, motusque initium efficiens, immediatè atque proximè affici à noxiis, causamque illam occasionalem, atque Archeum, se mutuò contingere in puncto. Unde Morbus.

33. Materia namque occasionalis, sive intrò allata, sive intus genita, sive coagulabilis sit, sive putrefactibilis, difflabilis demum, vel indurescens; semper tantum occasionaliter concitat Archeum, ut inde expavescat, ac diversimodè excandescat.

34. Sub cujus scilicet perturbatione nascitur Idea, informans aliquam partem Archei. Istudq; compositum ex materia Archei, & præfata Idæa seminali, tanquam efficiente initio, est verè morbus omnis seminalis.

35. Seductæ ergo Scholæ per proprias somniorum libertates autumarunt, quod quia consideratio causarum ac principiorum differt à consideratione rei, per illa productæ; quod proinde de necessitate *formaliter causante* causæ omnes deberent in fiendo, essendo, operando, ac permanendo, in perpetuum manere separatæ à rebus causatis. Non attendentes, quod plerumque consideratio causarum, & principiorum non differat aliàs à consideratione causati, quàm per relationem entis mentalis, quæ etsi recepta sit in Mathesi, & sermocinalibus; minimè tamen in cursu naturæ.

36. Itaque Scholæ delusæ per ejusmodi elenchos, credidere causam omnem efficientem, de necessitate externam, nec proinde cum causato uniri posse. Ideoque nec generans esse partem generati. Cum alioqui id natura, ens proximè generans, semper sit moderator internus, vitalis & assistens Architectus generationis, adeoque qui in finem dirigit cuncta ad scopos, sibi omnia patrat, & pro se egit universa.

37. Idcirco & deceptæ in morbis, crediderunt causam morbificam esse externam respectu corporis humani, vel saltem intuitu œconomiæ vitalis.

38. Nescitum est enim, quod generatio nil dicat aliud, quàm fluxum seminis ad perfectionem, maturitatem proprietatum, explicationem occultorum, & consummationem ordinum, ad suos fines.

39. Scholas ergo decepit primus Aristoteles, docens interruptim corruptionem ac generationem sibi invicem, per totam naturam, & semper ac necessariò succedere. Atque idcirco ens mentale, merum non ens, negativum (nudam privationem) fecit principium in natura, immediatum inter generationem & corruptionē.

40. Nec unquam Scholæ potuerunt intelligere, quod idem faber, qui è semine plantam facit, non defecerit in plantæ generatione, non proscriptus abierit, non exoletus obierit, nec alius deniq; in ejus vicem sit surrogatus ob formæ adventum (cujus faber ille manet organum immediatum exsecutivum, ad fines à Deo præcognitos) aut vitæ participationem; sed is-ipsius in vitæ regimine solus & semper usque perstet. Hinc nimirum neque intellexerunt, quod generatum proveniat à causis, realiter atque supposito, ab esse rei non distinctis: imò nec quidem cum aliqua causalitatis alteritate. Quia Scholæ hactenus plus speculatæ sunt, operationes demonstrabiles, per sensum (mathesin inquam, & artificialia, à natura aliena) quam ipsas rerum naturas, in condo essentialitatis sitas. Nunquam enim attenderunt, quod artis organum, ipsus artifex, imò ipsæ mensuræ mensurabilium nequeant aliquid in natura seminaliter generare, aut introducere dispositionem seminalem, substantialem, aut essentialem, ad transmutandum producta. Consequenter quoque nec intellexerunt morbum, ut ens reale, atque substantiale, sed tantum per modum accidentis. Cum alioqui morbus non sit Diathesis, non accidens actiones lædens; multoque minus ipsamet læsio, procedens ex duello causarum nocuarum cum po-

potestatibus nostri rectricibus. Sed morbus est ens reale, habens causas materialem, & efficientem, à causis occasionalibus proritatas. Etenim si morbus, & natura, sive facultates nostræ stent in diametro (sic enim volunt) non possunt morbus & vita sana simul esse in eodem subjecto immediato: ergo morbus nequit esse Diathesis, quæ saltem potestatibus detrimentum adducit; sed ejusmodi Diathesis esset potius morbi fructus, & consequentia morbo posterior, debilitatumque mater, atque nutrix. Hanc ideo distinguo à causis occasionalibus, & morborum productis. Sed fructus morbi cum respiciant terminum ad quem, morbus sua isthæc producta generat, possunt simul cum vita coincidere, ideoque aliquot fructus symptomatici inter Diatheses sunt, quod scholæ nondum explicuere. *Defectus nimirum digestionum, motuum, &c. Itemque debilitates Diatheses sunt, quæ à morborum productis proveniunt quidem, (prout mox suo loco) non tamen* sunt morbi. Quia incidunt in naturam, in quam sunt introductæ, per alienas seminum morborum violentias, hospitanturque hactenus unialiter in vita. Nec proinde morbi naturam habere possunt, eo quod morbus nequeat cum vita, in eodem simul puncto identitatis commorari. Sed recedit morbus è vitali condo, non secus atque extra sanitatem sese separat. Est autem vita in se quædam luminis integritas, cum qua morbus cohabitare nequit: ut neque morbus subsistit, nisi in vitio vitæ, sive vita degenere. Quæ quidem est separata ab ipsa vitali luce, adeoque & à puncto centrali ipsius vitæ. Sicut enim lux, quæ est ipsa Anima, non est ipsa vita: sic nec ipsa lux vitæ est ipse morbus. Sed hic sedet in abscessu Archei vitalis, adeoque & hujus lumen vitiat: & proinde ob symbolum, participat de vita, eamque sibi conformem quandoque reddit, & integraliter vitiat. Quod in Peste ordinarium atque manifestum est.

41. Nescitum ergo in Scholis, cui Prædicamento morbum darent. Ego autem dico, quod morbus constet materia, & efficiente, non secus atque reliqua naturæ entia.

42. Efficiens namque Archeus, laborando per suas passionum exarthroses, & parturiendo suarum perturbationum Ideas (quæcunque nam in natura fiunt, per Ideas seminibus inclusas oriuntur, & propagantur: Alias enim fatui essent naturæ progressus, qui ductore carerent interno) procurat de sui substantia portionem aliquam disponere, juxta fines, quos in ejusmodi ista sui alienatione proposuit, sibi atque toti hostiles. Ac eo ipso, quo materia ad terminum efficienti Ideæ propositum devenit, natus est morbus. Usque adeo, quod omnis morbus seminalis consistat in actu reali causante indispositionem materiæ sibi genialis, id est, ipsius impetum facientis, nobisque applicatæ.

43. Ego itaque didici, omnem Prædicamentorum ambitum in morbis revera esse, per modum verum aliorum entium, in natura per se subsistentium. Hoc pacto enim non morbos in Prædicamentis: sed Prædicamenta omnia in *morbis reperi. Siquidem in cunctis morbis seminalibus, materiam reperio occasionalem,* quæ instar violenti hospitis, impetum facientis, hospitium atque jus violat, & œconomiam turbat. Indè invenio ipsum Archeum turbari in singulis morbis; hinc namque & alteram materiam morbi internam considero, partem videlicet Archei, quam deturpavit propria exorbitatione: in quam partem Ideam finxit suæ perturbationis, seminalemque causam morbi efficientem. Sic nimirum ens verum & reale, omnium Prædicamentorum respectus in se colit.

44. *Cujus vel solius puncti ignorantia medendi scholas, cæcitatis contagio, Ethnicismus* obruit. Creditaque est omnis sanatio, qualitatibus nudis, graduum excessibus, respectibus relativis, & actionibus subesse. Hinc etiam contrariorum contraria finxere remedia, nullumque morbum demulceri bonitate naturæ, medicaminum mansuetudine, pacationeque, ac resipiscentia Archei, turbati prius. Sola sed pugna, velitatione atque bello, reduci in medium, sive temperiem primarum qualitatum. Ita ut cum putent omnem morbum diathesin, remedia pariter cuncta debeant esse nuda diathesis, aut thesi falluntur. Unde sequitur, quod ablatio calculi è vesica, ex se nunquam poterit importare sanationem ægri. Siquidem cum sit remedium salutem privativum, ad quod consequitur pacatio Archei; non autem sit Diathesis, calculo cōtraria.

Nnn 3 Mul-

Multoque minus prohibitiva materiæ antecedentis, quam supponunt de necessitate aliunde suppeditari, indesinenter affluere, nec cessare, ablato per cultrum calculo, si nempe prius non cessaverit Diathesis, generans materiam ex qua. Itaque juxta scholas, cæsus à calculo, pro tantillo temporis tantum sanaretur, quatenus videlicet auferuntur impedimenta functionum, à calculo alioqui præsente producta, & fota: simulq; quatenus Diathesis mentaliter intercurrens, deletur secundario, casualiter, & per accidens.

45. Sed longè secus se res habet. Siquidem morbus seminalis est creatura, quæ in nobis suas materias, suasque Ideas, Archei jure hereditario, post peccatum fecit, ac invenit: nec originaliter in natura habuit. Ideoque toti Ethnicismo, radix morborum totaliter ignota esse debuit. Cumque definitio essentialis, non à genere definiti, & differentia constitutiva, (prout lib. de febribus docui) sit petenda, ob multiplices errorum anxietates, & theses ridiculas; sed prorsus à connexa ambarum causarum, entium in natura: morborumque ideo causa primitiva, atque idealis steterit hactenus ignota: sequitur, etiam ignoratam mansisse definitionem, cognitionem, essentiam, ac radices morbi. Atque demum sanationes fuisse per accidens institutas: cum ignorantia universæ habitudinis in ternarum proprietatum, efficaciæ, & alteritatis.

46. *Scio equidem*, tanquam Christianus, quod morbus non sit creatura *primæ constitutionis*; quippe qui ex peccato in naturæ impuritate radices egit: quæ dein suo Vere, tandem germinarunt in individuis. Nec enim creata venena morbi sunt, quamdiu extra nos; sed tum, quando eorundem Archeus, nobis factus domesticus, per peregrinam vitæ suæ mediæ indolem, suscitavit in Archeo nostro Ideas seminales, non secus atque è silice excutitur ignis: Tum inquam fiunt nobis morbi, mortis præcursores, ex veneno occasionali. Perennant ergo nobiscum morbi, cum habeant occasiones suscitativas, in natura nostra subsistentes, donec vel ab sumatur occasionalis illorum materia, vel saltem Archeus defungatur perturbationibus suis vel suo munere. Etenim morbi supervenere quidem ex peccato; atque dein in natura, jam corrupta à peccato, adoleverunt fermenta, & promta materiæ obsequia: sicque penetrarunt in censum & catalogum naturæ, atque etiamnum hodie singulari modo, penitissimè penes nos perseverant.

47. Distincti attamen semper à creatis reliquis in hoc, quod primæ constitutionis creata habeant in se propriam exsistentiam; morbi verò nec esse, nec subsistere queant extra nos. Utpote procedunt quasi à lumine formali, & vitali initio, nostri constitutivo. Ideoque naturalis Archeus, & morbus, sese invicem penetrant, quia materiale symbolum habent.

48. Scholæ etenim dum attenderent, morbos nusquam extra nos exsistere, ratæ sunt corpus nostrum esse subjectum inhæsionis morborum: & consequenter, morbos tantum esse accidentia: ac idcirco suscitari ab intemperie elementali, eo quod promptissimo rusticoque sensu caperent: Etiam ob id sperarunt se satis superque superaturas morbos, per calores & frigora. Itemque ideo decreverunt, omne solamen, opem, & auxilium, quæ natura informata à medente posceret, non esse specie juvaminis, in pace & tranquillitate subministranda; sed in hoc valere duntaxat, & destinata fore bella, luctas, contraria, & discordias: quibus confractæ hostiles in nobis qualitates elementales, in symmetriam coactim retrocederent. Ut sic naturæ jam corruptæ injurias, contrariis injuriis compescant, vindicandoque subigant. Quod sanè ita censuerunt, nec aliter intellexerunt: utpote quod in natura non aliam actionem sciverint, quàm quæ ex agente superioritate in patiens dominatur.

49. At sanè non sapiunt ista juvamen, nec est lex Christi, (per quem omnia facta sunt) conformis legibus istis scholarum. Adeoque, (ut alibi latiùs,) vel Christus non est naturæ parens, vel sibi in natura adversarius, vel gentilitia ejusmodi medendi theoremata sunt cariosa. Non consideraverunt itaque Scholæ, entium multorum materias non consistere, nisi in hospitio alieno, ad quod erant destinatæ. Quare propter heteroclitum exsistendi modum, putarunt morbum esse merum accidens; Materiam verò,

quam

quam morbus præ se ferret, à morbo prædica mentaliter segregantes. Quasi embryo accidens esset, quod nusquam nisi in utero. Placuit nimirum peccati vindici, quod morbi, cum materiis, tam occasionali, quam gemina, sibique interna, non subsisterent, nisi in illis, quorum morbi & piaculum essent: Idque absque respectu essendi unius ad alterum. Neque enim cogitarunt Scholæ ethnicæ unquam, ut neque modernæ, Paganicis initiis stabulatæ, hanc existentiæ relationem sibi venisse ex conditione peccati, & procreationem ejus ab Archeo, perturbationibus commoto. Quia ejusmodi cogitationes nunquam subintrarunt in ethnicismum. Nec mirum, Gentiles nescisse transgressionis valorem, licet per fabulam Promethei & Pandoræ, prodant se aliquid ab Ebræis didicisse. Mirum est tamen, illos ignorasse morbum, antequam noster fieret, ex intimo vitæ initio procedere, atque nobis incorporari debere, nec ideo causas occasionales posse esse connexas, constitutivasque morborum: siquidem permanent illæ causæ adhuc post vitam: & tamen cessant morbi. At Christianis nullatenus indulgendum, edoctis per Sacra, quod etiamnum nunc honori putarint, vinctat tradidisse mentes noxiis Gentilium stupiditatibus.

50. Animadverterunt quidem eam quorundam morborum nobiscum cognationem, quòd occasionali materia tenus, sic nostro essent corpori connexæ, ut vix suffragio mentis dirimerentur, vel à læsa actione separarentur. Ut in vulneribus, morbis instrumentariis, seminum robore orbatis. Est namque unguis supra corneam, lædens immediate visum: ut & calculus absque medio, meatum urinæ obturat. Obstructio autem inde manans, relatio, & ens rationis est. Quod sicut nil agit; ita nec morbi rationem, nec considerationem in natura habet. Maluerunt nihilominus Scholæ modernæ, essentias morborum concredere discordiis elementalibus; quàm quod faterentur corpora naturæ nil aliud dicere, præter ignotum sibi connexum ambarum causarum constitutivarum. Hactenus ob id, miseri mortales sub hoc cæcitatis onere gemuerunt, sanationem exspectantes ab iis, qui causas morborum constitutivas ex pleno ignorarent.

51. Quocirca cum morbus debeat continere causam sui efficientem, intra se suamque materiam. Hinc facilè liquet, quod fames, licet instar morbi peracuti paucis diebus juguleт, non sit morbus: eò quòd non constet causis morbosis, sive consideretur ut sensus tristis, de classe symptomatum: sive demum, ut constat realibus defectibus. Quippe in quantum fermentum stomachi acidum, (prout Tractatu de digestionibus) carens objecto in quod agat, nec tamen proinde feriari possit, resolvendo aggreditur humorem secundarium, & proximum alimentum stomachi: est nempe Archeus tam in fame, quam in saturitate, nedum morbi; sed ipsiusmet sanitatis causa. Carentia autem materiæ cibalis, privationem; non autem morbum dicit. Quamobrem prorsus accuratè notandum, quod fames, quanquam crudeliter enecet, *quasi morbus esset: non sit tamen morbus*, eo titulo, quia videlicet Archeus nullatenus fit morbosus in fame. Unde luculenter constare deberet, quod omnis morbus primariò & essentialiter respiciat sui efficientem Archeum.

52. Ob id ab Hippocrate in scholarum incudem rectè est decretum, calidum, frigidum, humidum, ac siccum, (ne quidem quatenus talia, & concreta) non esse morbos, horumve causas: sed acre, amarum, salsum, ponticum, &c. Forsan enim ætate Hippocratis, nondum distincta erat causa occasionalis à vero morbo. Sciebat quidem *in nobis duplex excrementum*. Unum quidem naturale ac ordinarium, adeoque nostrum; alterum verò matre errore, & propagine hostili, morbidum, quodque Christiani à peccati vigore provenisse scimus. Hoc enim cum Senex per exoticos sapores distinxisset, ratus est, ut si non esset ipse morbus; saltem esset morborum adæquata occasio, tum nondum à morbo distincta. Cujus saltem ablatio utramque medendi valvam aperiret. At stupendum, quòd quem ducem sequi gloriantur Scholæ, hunc textum per ignaviam transilierint: ut & alterum Antesignanum ejusdem. *Quo omnem motum, ad morbum, mortem, atq; sanitatem, efficienter fieri ab impetu faciente spiritu*, declaravit. Itemq; quo dixit: *Ipsas naturas esse morborū medicatrices:* & per consequēs, *etiā morborū factrices*, si enormō ille spirit⁹,

sui

mi agitatione, omnia quæcunque in vivis fiunt, operetur.

53. Præterierunt nempe Scholæ plura ejusmodi, quæ oraculorũ instar haberi merebantur: quia fictitiis quatuor humoribus delusæ, & effascinatæ, alto soporis, torporis & ignaviæ navigio traductæ neglexerunt liquores, quos ipsemet nominat secundarios: quasi in illis non æque possibilis foret morbus, atque in quatuor fictis primariis Itaque neglexerunt etiam morbos excretentis digestionum, & transplantationum: quippe & ipsas digestiones & fermentationes, (prout suo loco docui,) funditus nescivere. Eheu! quàm penuriosa scientia hactenus medentes decoravit, quos alioqui, si veri essent Medici, honorandos præcepit Altissimus.

54. Consideraruntnempe, morbum difflue re, ut accidens, productum ab Agente, materia morbifica, (cui itaque suum efficiens inesse, ignorarunt in limine,) & patiente: quod ajunt corpus humanum. Inprimis non distinguunt Agens à materia, quod huic est intimum. Tum morbum negant materialem, quippe quem rentur meram qualitatem. Tertiò, nec distinguunt occasiones irritantes, ab efficiente interno. Quia cum Aristotele rentur omne efficiens externum. 4 Secernunt causas constitutivas à constituto. 5. Catenam causarum efficientium, cum suis productis, nesciunt. 6. Plerumque confundunt causas occasionales, cum suis morbis ac symptomatibus. 7. Subinde morbum aspiciunt, tanquam Diathesin, velitantem, inter causarum series, & corpus humanum. 8. Malunt ipsam dispositionem posteriorem, ex pugna causarum, (ut ajunt,) ortam, esse morbum, quæ nempè immediatè, (sic ajunt) læderet actiones, sive interim actioni vitali sit contraria, sive verò effectus illius contrarietatis, quæ functiones offenderit.

55. Ast ego non attendo functionum læsiones, pro essentia morbi: sed perturbationes operativas in Archeum distentas, contemplor in morbis. Nam non rarus moritur, sine sensu actionis læsæ, qui repentè quidem concidit, intus interim dudum morbosus, vel qui solo naturæ defectu perit. Quare & inter cætera impertinentia reputo, morborum essentiam ad functionum læsiones adstrinxisse. Cum id morbis sit accidentale, posteriusque: non autem concomitans perpetuò.

56. Enimvero quia sanitatem consequitur, debilitatarum virium restitutio spontanea Hinc scholæ dimensæ sunt morborum essentiam, respectum debere inseparabilem ad læsionem & lædentia functionum. Sic nimirum, ut hæc includerentur ipsi essentiæ morborum. Utpote totum medendi cardinem volvi circa contraria putarunt. Cum alioqui totum sit per accidens, si functiones in morbis oblædantur. Alioqui quotusquisque est, qui negaverit morbum non realiter adesse, in silentio Quartanæ, Caduci, Maniæ, ac Podagræ? quando tamen nulla spectatur functionum læsio? Quis est qui non animadvertit in convalescente majores subinde actionum & debilitatum obices, quàm in morborum flagranti initio? Stupidum itaque mihi semper visum fuit, definiri rem essentialiter, per effectus posteriores, & separabiles. Cumque morbus fiat primario ab impetum faciente Archeo, (ab errante tamen) certè multò propinquior erit hujus actio in facultates ipsas, quàm in earundem actiones. Maximè, quòd quamdiu vires sunt convalescenti quasi adhuc devictæ, & conquassatæ; adsunt quidem impedimenta virium, læsio item, atque suppressio actionum; nullo tamen superstite morbo. Cumque alibi sat demonstraverim, causam utramque in naturalibus non differre supposito, ab ipsomet constituto: ergo si morbus esset causa læsioni actionis, tanquam differentia constitutiva ejusdem: necesse quoque esset, morbum ipsum à læsa actione nequicquam diversum. Quod jam patet esse falsum. Falsumque esset, quod causa, & morbus, unico titulo lædentis actionem, comprehenderentur indistinctim: aut malè decernunt scholæ, quod lædens actionem sit ipsa causa morbifica. Læsio autem actionis esset morbus; & læsa actio, ipsum symptoma. Commentum enim & istud nimis puerile. Nam primò esset morbus merum ens rationis, consurgens mentaliter ex habitudine terminorum causæ ad effectum. Lædentis nempe, & læsi. Deinde deprehenditur error in definitione morbi, à scholis tradita. Nimirum, quod morbus sit dispositio,

ctio, primariò lædens actionem. Quippe quæ causam, & non ipsum morbum, sive causæ effectum definiret. Tertiò, Si remedium debeat removere ipsum lædens actionem: illud vel habebit singularem monarchiam, qua evocet, & concutiat ipsum lædens: vel remedium se junget naturæ ipsi, idque tam unitissimè, quod connexis viribus, & tanquam unitum jam unum, se statuat in termino opposito, adversus ipsum lædens. Non enim verum est prius horum. Quoniam remedium esset tam exoticum naturæ, quàm est ipse alioqui morbus, propter particularem directionem, & arbitrium motuum, ab Archeo nostro spretum: Nam si juvare deberet, haberet potestatem natura humana superiorem, tali modo, quod nec legibus morbiferis, nec mortiferis pareret. Adeoque causam morbiferam, tam è cadavere, quàm languente, expelleret. Nec item locum habet posterius. Quia si remedium uniretur naturæ radicaliter, ac mistione unitiva, haberet privilegium supra sortem alimenti. Non cadit ergo in definitionem morbi, ipsa læsio actionis. Peculiariter, quod remedium non tam respiciat causam occasionalem, quàm ipsum efficiens morbificum internum. Unde verificatur axioma: *Quod naturæ ipsæ sint morborum curatrices, ut effectrices.*

57. Utrobique scilicet morbum cum symptomate confundunt, in sanandorum perniciem. Cum sanatio in ablatione causæ occasionalis frequenter, nunquam autem in symptomatum remotione sita sit.

58. Et quia ablatio causæ occasionis existimatur materialis eductio, hactenus non nisi solutiva & diminutiva contentorum viguere. Ubi alioquin ablatio causæ occasionalis plus respicit correctionem, vel pacationem efficientis proximi, quam materiæ occasionalis avulsionem: utpote quod à correctione, etiam citra materiæ occasionalis ablationem, mox cessatio, inspetataque quies, imò & sanatio plerumque obveniant. Quod in cura sympathetica frequenter occurrit, & manifestò liquet.

59. Scholæ itaque, per artificialia deceptæ, quodque putarint omnem generationem inchoari à puncto privativo corruptionis, nescivere: quod id, quod jam in materiali quorumcunque initio seminali fluit, habeat jam eo ipso suum esse reale, licet immaturum, sitque per hoc, hoc aliquid in seipso, ac distinctum à quolibet alio: quodque acquirat per naturalem generationem duntaxat maturitatem, & illustrationem in sui apice, ob novum agendi lumen formale.

60. Nec equidem semen proinde à sui constituto differt, per causam efficientem internam, & materiam; sed duntaxat per individualem perfectionis alteritatem luminis formalis, prout alibi de ortu formarum. Semen namque, quod prius excitatore opus habebat, adepto hoc lumine formali, est deinceps seipsum movendo.

61. Scholæ quoque subinde considerant morbum, velut ac si esset productum neutrum, profluens per activitatem causæ, & reluctationem naturæ nostræ.

62. Ast ego scio, tam formale agens, quàm patiens in morbo esse nobis in illo actu peregrina. Scio nimirum Caducum, diebus silentii, non minus realiter esse in nobis, quam dum in pleno accesso fuerit. Scio quoque, morbum esse ens reale, substantivum; non autem relativum, non nudam habitudinem agentis & luctantis ad patiens, tanquam extremorum ad medium. Nec demum esse conformitatem proportionis, aut disproportionis inter extrema. Licet hic respectus formandæ relationis, inter entia rationis, sit propinquior effectu nato.

63. Scio præterea, omne agens naturale natum esse producere sui simile, excepto eo, quod agit per Blas, (vis autem tam localiter motiva, quam alterativa, quia nomine carebat, visa mihi est vocari Blas, in initiis Physicorum.) Sic Cœlum meteora, non cœlos generat. Et homo per Blas voluntarium; itemque Archeus per Blas ideale, atque seminale, diversas suscitat alterationes. Agens verò seminale inordinatum, per Blas peregrinum abortit monstrum, quod propriè morbus est. Nam etsi morbus, juxta sui causas, sit naturalis; nostri tamen respectu non definit esse contra naturam, tam quatenus à Blas exotico incepit, quàm quod Blas hostile gerat, ac de sese suscitet. Ideoque neque hoc monstrum generat fœtum sui similem,

Ooo nisi

nisi per fermenta transferat seminale suum contagium, faciatque sic morbos in aliis per accidens.

64. Quod autem ad efficientem morborum causam attinet: Est quædam intus partu abortivo nata causa efficiens, (qualis cataracta in oculo, calculus, materia febrilis) quæ licet à Scholis dicatur causa efficiens morbifica, immediata & continens; est tamen duntaxat occasionalis morborum, & externa respectu vitæ, in qua semper omnis morbus est. Ideoque nec potest ejusmodi visibilis materia, non solum veri efficientis rationem obtinere; sed nec etiam esse de materia intrinseca ipsius morbi pars ulla.

65. Permanet itaque concitatrix, & occasionalis causa morborum, eò quod efficiens seminalisque materia, si facultates vitales, adeoque & vitam immediatè attingere atque penetrare debeat, utique & in puncto vitæ symbolum continere, est prorsus necessarium. Usqueadeo & illud in morbis seminalibus perpetuum est, quod morbus, ut nunquam est in cadavere: ita non potest non esse in vivo.

66. Porrò efficientium causarum quædam est atque manet externa. Ut ferrum vim impulsivam nactum, morbum facit in materia divisa, qui vulnus dicitur. Pariformis est attritus vesicæ à calculo factus. Nam quanquam efficientia quædam externa sua habeant initia seminalia, quibus generantur, (ut calculus) respectu tamen morbi, quem pariunt, carent seminibus, ideoque sunt ipsi morbo externa, ac peregrina. Interna verò occasionalia semen habent, quo fovent morbum à se excitatum, clauduntурque etiam sæpè in facto esse; Ut patet in febri, apostemate, &c. Sunt demum efficientia occasionalia, quæ continua atque fermentali propagatione contaminant: Ut ulcera, Icterus, &c. Suntque interna occasionalia, quæ dudum subinde dormiunt; Ut in Caduco, Podagra, Mania, Asthmate, Febribus, &c. Internorum quoque occasionalium quædam incessanter laborant, ut materiam nostri corporis, à vitæ communione alienent. Quibus si accesserit fermentum, (quod Hippocrates in morbis vocat divinum) fiunt colliquationes. In febri verò occasionalis materia efficiens, juxta geminam sibi proprietatem concitat Archeum, ad propulsionem, in consumtionem sui. Quare nec aliud post se productum relinquit: nisi nova Idea, ex Archeo irrito profluxerit per accidens: Qualiter Hydrops febres sequitur, &c. Dolores autem, sopores, vigiliæ, debilitates, &c. symptomata atque diatheses esto.

67. Sic quoque efficiens seminale alienum patrat calculum, ibique cessat, licet deinceps in momenta molestias excitet, novosque motus. Productum autem calculi sunt excoriationes, & novi morbi, qui monstra sunt parenti suo absimilia.

68. Nam propriè loquendo, generatio calculi non est morbus; plusquam ipse calculus, qui in se est compositum naturale, nostri autem respectu morbosum. Quapropter & in matula, & extra vitam generatur suis causis petrificationis. Adeoque est monstrosus, & anomalus morbus, utpote qui per accidens, & extra vitam in nobis nascitur.

69. Denique simulatque effectus, sive productum in facto esse, amisit suum occasionale efficiens, illud productum non est amplius ipsa ambarum causarum connexio, sive morbus pristinus; sed suas sibi habet causas, primarum causarum connexione posteriores.

70. Sic namque Apostema peperit ulcus: hoc verò plorat virulentum Ichor: hoc denique non raro excoriat, pristinum ulcus mutat, vel novum suscitat. Nil autem attingit patrans ulcus, sive suum Ichor deinceps ulceret, sive non: quia non est illi intentio effectiva, ad producendum ulcus ex Ichore. Quia ipsa sanies, sive Ichor est productum ulceris patrantis, quod suam intentionem effectivam, atque seminalem, suscepit in sui esse; non autem in propagationem novi ulceris, quæ ipsi ideo per accidens est. Calculus quoq; est productum suarum causarum constituentium, quas in se claudit, ac terminat. Quia causæ ejus, ad finem effectionis delatæ, cessant in producto, & clauduntur tanquam sepultæ. Licet is calculus sit occasionale medium, ad quod novi calculi generatio accrescendo contingit. Interim calculo per accidens est, si producat alios morbos, se, imò morte

ipsa,

ipsa, atrociores. In Hydrope autem, efficiens Archeus renum, in conceptu Ideæ, à perturbatione sua genitæ, claudit renes, & fit hydrops. Non cessat tamen pristinum efficiens, usque in personæ suffocationem. In patrato isto, productaque & missa aqua, non est ulterior intentio, ad quicquam aliud producendum. Alioqui sæpè productum morbi, cum sit monstrum innatum, vim habet occasionalem propagativam, ex proprietate efficientis Archei, non clausi, aut vincti in producto; sed liberi in organis vitæ. Unde nimirum alia subinde producta successivè efflorescunt. Saltem facultatum atque vitæ dispendia, non tam censeri debent morborum producta, quàm illorum destinati fructus, atque symptomata, horumque periodi. Nec interim minori privilegio morbus est, qui à fermento morboso producitur, quàm fuit morbus, producti illius parens. Scilicet, nec ignavius corrumpit aliquod vitale, per aliena suscepta efficientia, quàm id, in cujus actionis efficiente primario, est ipse morbus.

71. Cæterùm supponunt Scholæ contrarietatem morbi, cum sanitate, cum vita, atque iterum cum ipso remedio.

72. Itaque uni termino apponunt plures contrarios, contra naturam relativorum, & contra suum illarum axioma. Quod unum contrariorum totidem dicatur vicibus, quoties alterum. Etenim stante doctrina contrariorum in remediis: deberet saltem de medicina exire sanitas, tanquam de ovo pullus. Vel cum contraria se invicem ad nihilum deberent reducere, deberet de morbo prodire sanitas, prout alioqui de morbo exit debilitas. Etenim si morbo sit remedium contrarium: utique facultates nostræ vitæ, nequeunt esse contrariæ morbo: & per consequens: morbus non poterit lædere facultates, aut harum actiones. Erraruntque Scholæ, dum in crisi, morbum cum facultatibus monomachiam toto sui cursu sustinuisse, contendunt. Sin morbus contrarius sit facultatibus, ipsique remedio: saltem incongruè frigida febri apponent, facultati vitali non minus quàm morbo opposita. Imò si à contrarietate Diathesis nascatur morbus: actio nostra non deberet tota pendere ab impetum faciente spiritu, sed à mera causa morbifica: quæque ideo cum motus sui principium in se haberet, deberet tam in cadavere, quàm in vivo operari: Essetque adeo tota velitatio duntaxat inter Diatheses alienorum accidentium, se mutuò debellantium. Cujus luctæ, ipsa vita esset tantum spectatrix odiosa, absque sui incommodo. Quid hoc aliud, quam incertem ac frigidam finxisse Philosophiam vitalem? frigidosque esse Medentes febrium? Quid si morbus stet in qualitate, cujus bellatricem contrariam, sensu notam volunt, & elementalem: cur ergo tam incerta, languida, tardaque comminiscuntur morborum remedia? cum manifestarum qualitatum contrariarum, tam aperta, atque promta in Scholis jactentur indicia, remedia, & simplicia?

73. Itaque penes me morbus est ens substantiale, causis Archealibus, tam materialiter, quàm efficienter genitum. *Calorem* autem, ac frigus, idque genus concomitantium signatorum, voco fructus, atque symptomata, à productis morbis longè aliena. Sæpe namque morbus contra nos furiosè movetur, in quo multa intercurrunt symptomata; qui tamen non rarò absque producto cessat: Ut patet in intermittentibus. Nec enim inde consurgit novus morbus. At saltem natura intendit excutere tædiosum hospitem: sub quo nisu producuntur fructus, & symptomata, sopores, calores, frigora, dolores, vigiliæ, inquietudines, vomitus, debilitates, &c. Alias quoque morbus sæpe convertit materiam hospitii. Dum scilicet Archeus, à fermento occasionali suscitatus, profert novum productum: Sive interim morbus prior claudatur in termino producti, sive non. Nec rarò quoque morbus producit occasionaliter monstrum sibi absimile. Dum febris causat hydropem, cataractam, scirrhum, &c. quia sunt producta morborum per accidens: quorum scilicet nova Idea ex Archeo est genitrix: Ut infra suo loco patebit.

74 Est autem debilitas fructus universalis morborum, horum pedisequa. Quæ scilicet nil aliud est, quam dispositio, consequens virium diminutionem. Estque vel totalis, propter notabilis, vel nobilis partis afflictiones. Contingit etiam, ob adhærentiam morbosæ occasionis, ad partem aliquam solidam. Unde tandè, extincto

ibidem Archeo, partis illius sideratio,& totius mox inde mors quoque profluunt. Vel est debilitas particularis, ob Blas particulare, affectans per sui thimosim, aliquod membrum. Sic enim è stomacho vertigo, dolor capitis, &c. ut ex utero, partes per aspectum diversimodè & misere languet. Quæ certè symptomata sunt & fructus Archei, non autem morbi ejus: qui aliàs naturaliter sua recondunt in se efficientia; Prout alibi de actione regiminis. Distat denique morbi productum à symptomate in hoc, quatenus hoc est fructus, mitigationem quidem ab ipso archeo; non autem curationem postulat, quantum ex se est. Quia unà cum morbo evanescit pariter. Producti autem morborum, nullam in Scholis invenio mentionem; sed vel cum symptomate confunditur, vel novæ cuidam intemperiei, novoque humorum affluxui tribuitur.

75. Alii quoque solent morbos dicare partibus continentibus: causas item, partibus continentis: symptomata verò, in impetum facientem spiritum relegare.

76. Malè inprimis memores, quod contentis humoribus primarum calorem, ac frigus attribuant, tanquam morbos. Denique si morbus in Continenti, & causa in Contento. Quis quæso causam, & morbum movebit, si non spiritus nobis innatus? Quis patrabit è causa morbum, si non spiritus? Etenim sicut ira, verecundia, & agonia *calefaciunt per Blas*: ita timor, dolor, & tristitia *refrigerant, citra humorum opem*. Piper autem & calefacientia calefaciunt vivos; non autem cadavera: ut neque cantharides, flammula, vel apium, hæc vesicant. Caustica verò etiam absumunt cadaver: idque non effectu proprii ardoris; sed sola vi salis caustici, qui partes solidas resolvit in salem absque calore. Prout nimirum calx viva, resolvit caseum in mucilaginem. Caustica itaque Escharam in vivo generant, non autem in cadavere: sed hoc resolvunt, simplici resolutione sui salis. At quia in vivo, intus simul accenditur Archeus, Eschara ab utroque agentium (Caustico nempe, & Archeo) producitur. Tandem Ignis indifferenter tam vivum, quam mortuum cremat: & celerius ipsum vivum. Qua ignis ab extra consumit ardendo: & intus fit spiritus ipse causticus, sui accensione.

77. Ex quadruplici ergo mechanica, ignis: nimirum, Piperis, Vesicatorii, & Caustici, Notabilia quæ sequuntur, sponte defluunt. 1. Quod calefacientium calor efficiens sit noster. In pipere ideo est tantum occasionalis excitativus. 2. Quod febris non sit essentialiter calor; sed ex proprietate Blas alterativi, tam frigus, quam calorem genialia habeat. Idq; non efficienter; sed tantû occasionaliter, incitativè, & accidentaliter. Solus autè Archeus est efficiens caloris & frigoris. Nec enim materia febrilis, in corpore alias calido, jam fit frigida tum deinde calida, ut ad ejus alternitatem totum corpus frigeat, & caleat. Sed sunt opera, & signaturæ vitæ: non seminum in materia morbosorum proprietates; sed meræ passiones corporis, à calore & frigore Archei, sic commotæ per Blas. Ideoque nec amplius contingunt in cadavere, ut neque postquam morbus potitur victoria, nec etiam dum morbus cessat, remanente interim materia occasionali. 3. Quod ipsum, quod in nobis efficit calorem, etiam efficienter pariat frigus. Non quidem privativè, respectu caloris: quia frigus est reale, & actuale Blas Archei. 4. Quod nulla sanatio per contraria, ut neq; propter similia fiat: Quia morbus consistit in Idea seminali essentialiter, & in materia Archei: At saltem substantiæ non admittunt in esse sui contrarietatem. 5. Quod morbus superetur primitivè, extinctione Ideæ, sive ablatione materiæ essentialis. 2. fontaliter, per sedationem, & pacationem Archei turbati. Ac 3. à posteriori Si nempe auferatur materia occasionalis, quæ Blas motivum, atque alterativum hospitii excitat, ut Idea, sive morbus efficienter fiat. 6. Quod utraque causa interna, connexa in Archeo, *sit ipse* substantialis morbus, habens in se propriam radicem. Materia autem occasionalis, utut in corpore recepta, semper sit externa; quia non est de radice interna, & essentia morbi. 7. Quod symptomata sint accidentia per accidens, per excitationem profilientia, juxta varietatem recipientis cujus-

que Estque potius error avius, aut furor potestatum nostrarum. 8. Quod Archeus, qui nos in utero formavit, cuncta dirigit etiam, moderatur, movet durante vita. Idcirco causæ occasionales percipiuntur duntaxat in Archeo. Qui dein, juxta conceptam inde perturbationem, parit suas Ideas, quæ immediatè Blas habent, quo movent, dirigunt, commutantque, & peragunt, quicquid in sanitate & morbis contingit. Partes autem corporis, tam continentes, quam contentæ, itemque morborum causæ occasionales per se sunt mortuæ; atque desides, nec se, aut aliud quicquam movere possunt. Cum nil moveatur a seipso, quod per se ac primariò vitale non est. Excepto pondere naturaliter decidente deorsum. 9. Quod producta, & morborum effectus, sint generationes seminales, dependentes sic à seminibus, quod horũ proprietates referant. 10. Quod calor, frigus, calores, &c. cum non sint causæ propriæ morbi, neq; morborũ vera producta; sed tantũ accidentia symptomatica, & signaturæ morborũ, ideo nec per se subsistunt etiam; sed ita à morbis dependent, ut unà cum illis, umbræ instar, recedant. Utpote sunt errores luminis vitalis, sive Blas erroneum, è morbis concitatum. 11. Quod morbi sint entia seminalia (exceptis extrinsecis, vulneribus, attritu, combustione, &c.) idéoque effectus Archei, resultantes in vera actione, ab occasionalibus excitantis, accidentaliter in nostrarum potestatum Archeali errore obnati. 12. Quod etsi extra velle animale, in natura reperirentur contraria: per hæc tamen, nulla possibilis esset læsarum virium restauratio, ut neque Archei pacatio: & per consequens nulla sanatio, si veram usque sit. *Quod naturæ ipsæ sint morborum Medicatrices, earumque minister Medicus.* Probatur id equidem per ignem. Qui præ aeris frigore intensissimo (quod alibi probavi, frigore aquæ longè immanius) fortius flagrat, & urit. Tantum abest, quod ignis per frigus (quod falsò sibi reputatur contrarium) extingueretur. Quin imo nec Scholæ sciverunt ignem non extingui per aquam, quia frigida, humida, aut contraria sit; sed ob solam suffocationem. Quod in nostris fornacibus quotidie videmus. Nam ut ignis est momentaneus, sibique filo continuo exhalationum connexus, hinc unico propemodum suffocatur momento. Sic namque aqua, quia fluida, intrat in poros rei ardentis, obturando suffocat ignem. Sic quoque metallum, vel vitrum, ignita & candentia, splendent dudum in aquæ frigidissimo fundo: & interim carbo ignitus, in instanti suffocatur sub aqua. Quia ejus pori statim oppilantur. Cuprum candens ideo citius extinguitur argento, & argentum auro. Vitrum autem ignitum, quia poris caret, pari auro splendet sub aqua diutius. Imò aqua fervens, celerius ignem suffocat, quam frigida, quia citius poros penetrat.

78. In eo quoque hebetes mansere: quod calorem nostrum semper collatione ignis facta, considerarent. Nam etsi ignis sit ens naturæ; attamen quia in usus mortalium, ab Altissimo directus est, ut in naturam velut destructor intraret, & esset velut mors artificialis: ideo suos fines artificiales prosequitur; non autem habet quicquam in se, quod sit vitale, aut seminale: Nullus est ideo in natura ignis, si prius in debitum destructori gradum non surrexerit. In quo speculationi medicæ, nil, aut parum est proficuus.

79. Sanè calor noster non est graduatus, ideoque nec igneus, nec tanquam refractus ab igne procedit; sed est calor luminis formalis, ideoque & vitalis, nec proin ultimo sui gradu, perinde atque ignis subsistit: latitudinem enim admittit, ejusque gradus diversificatur pro concitatione Blas. Nam etsi sit è lumine formali, eoque vivat: attamen tam in sanis, quàm in ægris, per Blas sæpe ultra ascendit, vel citra premitur. Denique altius exorbitat per furores, tumque confestim lumen vitale, tanquam combustum exuit, & Alcali causticum assumit. Quod cernitur in fœno madido, & compresso, ubi ignis consurgit spontaneus. Sic in affectibus escharoticis calor noster, vitæ prioris oblitus, transit in gradum ignis. Radiorum namque luminarium congressu, spirituumque salis degeneratione, prout in fœno, verus ignis nascitur, nosque conflagraret, si Archeus hunc

scenæ terminum, ante mortem exspectaret. Calor quidem noster est in igne, quatenus in quadragenario est binarius; non tamen ignis est in nostro calore. Adeoque nec calor noster dici potest igneus. Ut nec binarius est quadragenarius.

80. Cæterum morbosa occasio, quandoque solo gravat pondere, suique exosa præsentia: quasi est odiosi hospitis. Dein sæpe è mitioribus cunis, porosa adolescit qualitas, de classe gustuum. Tertiò, vel tandem putret. Quartò. Fermentum arripit peregrinum. Ac postremo, infamis veneni contagio, nobis minatur exitium. Peregreque vel advenit, vel intus suboritur morborum seminalis dira occasio. Sæpe quoque in ultimis degenerat, quas Scholæ neglexerunt, quia suis humoribus primis conten tæ soporarunt. Separatur inquam à vitalibus infontibus, aliquid nocuæ zizaniæ, & commista occasio morbi fluctuat inter alimenta proba, iisdemque vel tenacius nupsit, adhæsit, torumque localem elegit. Utrobique autem proprietates hostiles morbosorum seminum, sua diversoria variè ludendo exagitat. Non ergo à calore & frigore; sed ab excellenti gustus qualitate, & peregrino sodalitio afficitur Archeus, & Ideam seminalem morbi effingit.

81. Demirorque, quod Scholæ Hellenicæ Antesignanum profiteantur Hippocratem; hunc tamen medendi cardinem, in illo spreverint, seseque in meros calores, ac stulta qualitatum connubia, usque demerserint. Morbus namque Hippocrati fit ex bono, vel antea damnato liquore, in excrementum verso. Ego verò condono hoc, illius ætatis adhuc indistinctioni. Ideoque ejusmodi recrementa non morbos ipsos; sed horum causas occasionales dico. Excrementum enim suis digestionum, vel ultimis culinis vitiatum, vel alibi diutius hærens, suæ tarditatis mora primùm pigritiæ notatur: ac dein adspernantis stabuli activitate, ut molestus hospes corrumpitur. Ex titulo, quatenus destitutum balsamo vitali. Faber enim Archeus noster, cum ferietur nunquam sine crimine, nec unquam destituatur fermento locali commutativo; igitur calore, fotuque continuo, excrementa intus nata, vel aliunde allata magis magisque exagitat, inque fines destinatos conturbat. Ideo nec potest dudum aliquod excrementum pristino in statu sui, permanere.

82. Desperandum quoque omnino, quin semel aspernatum, iterum unquam natura in verũ civem recipiat, initave reconciliatione rursus adoptet (quale est figmentum, quod è pituita fiat sanguis, è cruore torrido, bilis flava: & ex hac porracea, æruginosa, atque tandem humor melancholicus) Natura namque non potest non contentum hospitem exoticum, forte sui alterabilem, alterare, & ad fines suos promovere. Idq; si intra diversoria propriæ digestionis contigerit, erit excrementum longè mitius, quàm si semel ad alienos lares, & extra suos limites delatũ. Tum nempe fructus iste adulterinus, istiq; parti suppositus fœtus recusatur, ut hostis advena, ominosus, ac tumultuarius, in quem ideo peregrinum alterius messis fermentum, de necessitate irrequietæ alterationis introducitur. Unde ex Retentis, primùm simpliciter molestis, fiunt noxia, ac tandem Retenta transmutata. Quibus si insignis sapor non insit, plerumque saltem mox oboritur, ab Hippocrate, loco citato designatus, pro morbosa signatura. Etenim quamdiu liquor alimentarius, fræno balsami naturæ coercetur, saporibus sanguinis, & assimilabilis nutrimenti jure potitur: bene se habent singula: At semel ab Archeo repudiatus, mox quoq; ut indolem exoticam: ita & saporem assumi, dierumque agitatione malignitatis gradus variat. Est nimirum istud acre, amarum acerbumque, de quibus Senex per sua oracula quæritur, omnes propemodum morbos scaturire. Hoc enim, licet in quanto, pusillum in pondere, leve, & visu vix perceptibile; est vera tamen morbi occasio. Morbus autem penitius sedet: nempe in initiis vitalibus, magisque activis, ac imperativis, quàm quæ excrementa vocantur. Omnis namque morbus seminalis, causaque occasionali fotus, ut ab ente, immediatè sensitivo, & concupiscentiæ subjecto, passionibus, perturbationibus, atque inordinationibus pleno incepit: ita quoque non in alio ullo sedet quàm in motuum omnium fonte, principe, ac rectore. Sensim tamen non unico malignitatis telo certat, quin contaminata sui mora, ipsam quoque oppleat

partem,

partem, saltemque vitæ continuitate ac communione orbet: si insuper suæ impressionis noxa non gravet: vel similari in parte hausto fermenti tabo, extinctionem non minetur.

83. Morbus ergo de materia Archei incipit, quatenus per Ideam exoticam in nos furit ex concepta injuria, quam causas occasionales fecisse sibi æstimat. Actio autem concomitans, resultansque ex efficientis propria exorbitatione (ut cephalalgia, delirium, &c.) symptoma est. Quicquid verò de morbo patratum manat, sive ob dolorem, spasmum, partium regimen, vel actionem fermentalem; si in sui radice realiter id subsistat, est id morbi productum.

84. Productorum verò quædam sunt ultimati effectus, à morbo relicti, ut scirrhus, vel hydrops à febri. Vel in fieri esse, prosiliunt, ut mictio mucilaginis calculosis. Quæ nec propagationem alterius mali, ut nec morbosæ materiæ, vel deinceps productorum meditantur. Hæc iterum sunt similia suis patrantibus, quippe quæ à fermenti contagio ulterius serpunt: pro-ut scabiei, lepræ, lui veneris, &c. familiare est. Alia verò intrò progrediendo, se penitus dilatant, generantque modo anomalo. Uti Apnœa, convulsio, &c. ex utero, stomachove Sicque tormina ex acidis facta, diarrhœam, hæmorrhoides, dysenterias, aliaque id genus mala proferunt. Imò quiescente morborum semine, per intervalla, ex occulto Archei seminario, aliquid insuetum atque discontinuum germinatur. Quale Caducus, Podagra, Mania, &c.

85. Profectò in his omnibus est manifestus Scholarum error, docentium totam naturam regi à rectore, sive intelligentia creata non errante, noscente omnes fines, & propter hos, agente optimo modo. Siquidem indubium est, quin vulnus posset solidari, absque labiorum tumore, dolore, pure, & inflammatione: quin spina queat è digito, majori compendio excuti, quàm quòd digitus proinde in purulentum apostema surgeret. Nam leporis pinguedo uncta, spinam una nocte extrahat: non de sunt Archeo modi, quibus idipsum securè, ac citò peragit (pro-ut in quibusdam facit sponte) nisi Archeus noster, quibuslibet subjectus passionibus, quasi pueriles indignationes conciperet, de minima corporis læsione. Nec mirum itaque, quod ens naturæ sublunaris, nullatenus justitiæ se subdens, inordinatis passionibus suis succumbat: cum & totus homo, cui mens præsidet intellectualis, justæ rationis orbitam in multis excedat.

86. Illud demum notabile, quod in artis operibus, efficiens sit semper extra: Illiusque errore deceptæ Scholæ nesciverunt, in naturalibus ac substantialibus generationibus, agens esse internum. Idcirco enim naturalium causarum catalogo, efficientem, ut externam relegarunt. Imò nescitum est, ambas naturalium connexas causas (ut suo loco demonstravi) non differre ab suo effectu, nisi fluxus prioritate. Quæ res decepit, quotquot per artificia naturam similitudinarie sunt contemplati. Neque enim alibi cæcutitum amplius, quàm dum istam suæ speculationis inconcinnitatem, in morbos introduxere. Nam nonsolum artificialia, seminalibus fecere paria, theoreticè; quin etiam conando sanare, totam medendi praxin, contrarietatibus magna conspurcarunt falsitatū confusione.

88. Putatum est enim, producere & generare esse prorsus eadem. Dum interim generans dicit, aliquid de sui substantia proferre: Producit verò is, qui activa saltem copulat passivis, licet de suo contribuat nihil. Facit etiam, qui quomodolibet quicquam agit.

88. Porrò sæpe etiam admiror, quod dum Scholæ sanationis beneficium in ablatione causarum constituant, quo pacto potuerint Intemperies intra monborum seriem collocare; cum: calidus, atque notissimus morborum repente, atque sua sponte in frigus labatur, & valeamus confestim caloris intemperantiam, pro lubitu amoliri, absque febrium sublevamine. Dein, cum causam vitalem, in morbis enormonticam nunquam susceperint pro efficiente morborum, non nisi de causa occasionali auferenda statuerunt. Nam Archeus, licet sit vera & immediata causa, tam secundum materiam (quam vitiatam, & de sinu suo profert) quàm etiam secundum Ideam seminalem, atque efficientem, tamen Archeus sui ablationem non indicat. Contra verò Scholæ agunt, dum phlebotomo, purgativis, omnique demum medio, vitam muniente,

suas

suas moliuntur sanationes. Qua autem id basi, ipsæ viderint.

89. Porrò in morbis est natura stans, sedens & jacens. Natura stans suis ipsamet medetur morbis, spontanea bonitate: ut febres salubres, Itemque quartana, quæ proprio naturæ ductu; non autem Scholarum adminiculis sanatur. Et natura stans, mox quoque ambulare potest, quod solius est sanitatis. Sedens vero natura, etsi sua sponte stare, atque tandem ambulare possit, surgere tamen cogitur, antequam stet, atque ideo surgit difficilius. Quod si verò tentetur remediis inordinatis ad surgendum, è sede prostratur, jacetque humi, nec inde parum conquassata dolet, & quandoque ex lapsu succumbit. Imò etiam dum multi, ne male valeant, utuntur consiliis, quæ senectutem & mortem accelerant plerumque, ac non rarò etiam privant vita. At natura jacens, nunquam ex se surgere potest; ut, lepra, Caducus, Asthma, Calculus Hydrops, &c. Nec imò sat est surgere: nam nisi nervi firmentur, facilè recidivant.

90. Porro Hippocrates Medicum vult naturæ duntaxat ministrum: naturas autem sui solius mediatrices. Idque suo sic seculo jussit. Alioqui naturæ jacentis est Medicus patronus, atque herus. Qualem si Senex nondum agnoverat: multo certe minus schola ethnica postera, in hunc usque diem.

91. Postremo cadavera dissecantur, quod fit ad excusandum excusationes in peccatis. Vix namque post mille annorum Anatomen, moderni aut melius morbos agnoscunt, aut felicius abigunt. Gaudent quidem imminentem in parte cujuspiam corruptionis notam offendisse, infida illorum subsidia, impossibilitatis clypeo tegentem. Mundo scil. sic imponitur alto supercilio. Neque enim ista corruptio ante biduum ibidem erat, etsi locus doleret dudum ante: tantum abest, quod medentem, tempestive accersitum excuset; quin potius ejusdem culpam pandat: qui scil. alligatum excrementum opportune discussisset. Nihil enim partium continentium destruitur in vivis, quin vitæ commercio prius sit orbatum. Quin etiam nec potest vitæ balsamo dudum privari, nec pars demortua multas exspectat horas, in corporis tepore, quæ non pariter festinanter putreat, fœteat, atque totum in sui conspirationem trahat. Liquet itaque inde, quod corruptio, in dissecto cadavere obvia, paucis fit horis ante facta, paucisque ante obitum diebus inceperit. Vomicæ enim, malignis conciliabulis excitatæ in pulmone, morborum quidem continent semina; at partium internarum morbificatio, obitus diem non multis passibus anticipat.

92. Admirandum saltem unice, Scholas quidem agnovisse spermaticum alimentum, quo immediate nutrimur: utpote, quod in quatuor humores partiuntur secundarios: nescivisse tamen, eosdem non rarò in via digestionum degeneres fieri, atq; multorum morborum occasiones. Verùm quod in vitiis cutis tantum hepar culpam luat immeritam, id ignorantiæ plenum, ac commiseratione dignum.

93. Unico tandem adhuc argumento Christianos Medentes alloquar. Nimirum fidei est: Quod Deus non fecit mortem pro homine; Quia Adam ex creatione erat immortalis, & morborum expers. Nam de vita longa exposui, quomodo morbus, ac mors, ad esum pomum, tanquam effectus ad causam secundam, introierint in naturam. Itaque hoc loco commonefecisse sat fuit: concupiscentiam carnis, à transgressione ortam, peperisse quoque carnem peccati: ac proinde naturam corruptam per concupiscentiam, produxisse morbum. Optarem itaque, scholæ aperiant colligantiam & connexionem causalem, inter vetitum pomum, & elementa, vel horum complexiones: sive interim spectentur tanquam causæ morbiferæ; vel tanquam morbi ipsi. Doceant nempe. Si corpus humanum, à prima sui creatione, constabat mistione quatuor elementorum: quomodo naturaliter ipsæ causæ secundæ, s. commista elementa quæ nunquam alias præliatura fuissent, per solum pomi esum, disruptis pacis vinculis, & naturæ humanæ repagulis, demum hostilitates, omnemque tyrannidem exercuerint. Quid inquam pomo commune intercedit cum elementis constitutivis nostri? Quod si hoc miraculosè ac supernaturaliter factum, quod peccati pœna, mors facta sit. Ergo Deus fecisset mortem efficienter: homo tantum dedisset occasionē ad mortem.

mortem. Sed h.e. contra Textum: imò & contra rationē. Utpote mors cum belluis facta est in initio, prout & hodie cuiq; sua obtingit, i.e. Cursu naturali, nexuq; causarum ad effectum. Necesse est ergo juxta fidem, quod mors irrepserit naturaliter in naturam. Adeo ut homo factus fuerit mortalis, per modum brutorum. Certum est namque ad esum pomi, introductam esse brutalem carnis concupiscentiam: nec aliam demum scientiam boni & mali introductam legimus, sub apertione oculorum designatam, quàm quod scirent se esse nudos, & suæ ipsos, tum primùm puderet nuditatis. Quocirca dudum obstupui, scholas præfatum textum examinasse nunquam, ut habitudinem causæ morbificæ naturalem ad effectum explorarent. In quocunque die comederitis de fructu vetito, morte moriemini. Quod non quidem sumendum est, ac si Deus dixisset per modum minarum: Si comederitis de ligno vetito, ego vobis creabo aut faciam mortem, morbos, dolores, ærumnas, &c. in pœnam peccati. Sive per condignam maledictionem indignationis meæ, vos & posteri vestri moriemini. Ista ejusmodi interpretatio namque repugnat bonitati divinæ: quod pro peccato duorum parentum maledixisset æqualiter omnibus posteris, irrevocabili maledictione suæ indignationis: qui post perpetratum peccatum & diluvium ipsum, benedixit promte Noacho, per Crescite & multiplicamini, &c. quapropter verba illa: Morti moriemini; admonitionem paternam continebant. Quod scilicet per esum pomum contraherent omnimodam naturæ impuritatem, tanquam ex causa secunda, sitam videlicet in concupiscentia carnis peccati. Ast cum ejusmodi concupiscentia nequaquam consistat in qualitatibus elementalibus: sat liquet etiam, quod morbus & mors non connectantur ut effectus elementis, horumque qualitatibus. Sed concupiscentia carnis ut unicè Archeum infectabat: ita & eundem unicè quoque respiciebat. In Archeo igitur omnis morbus sibi deinceps stabilivit, ac invenit hospitium unicum, & immediatum. Adeoque & hinc Archeus totus est factus irregularis, inordinatus, impetuosus, & immorigerus. Quippe qui exinde sibi fabrefecit imagines & sigilla inordinata, cum deperditione propriæ suæ substantiæ, tanquam illius sigilli cæræ. Imagines enim primùm quidem, mera entia mentis, incorporalia; sed mox ubi in corpus Archei sunt impressæ, corpus ejus sibi induunt: fiuntque entia potentissima, seminalia, dominæ sigillares, magistræ, & architectrices quarumcunque passionum, & inordinationum. Quod tractatu de morbis posthac clariùs elucidabo.

94. Tandem poterunt adversarii objicere. Perinde fore, sive morbus censeatur Diathesis, intemperies've primarum qualitatum, vel ametria humorum, vel demum sive vocetur indispositio, vel confusio: Itemque quale esse, sive causa morbifica, vocetur occasionalis, vel morborum causa materialis, interna atque conjuncta. Siquidem unica utrobique naturæ atque Medentum est intentio, circa ablationem illius materiæ, pro sanitatis consecutione. Itaque me non moveri nisi inutilem rixam, de nomine. Respondeo negativè, & quidem, quia utrumque suppositorum est falsum. Nam quoad prius, id enim manifestum nedum continet elenchum non causæ ut causæ, & non entis pro ente. Verùm insuper inde sequitur clades, & nex mortalium. Nam eo ipso, quo adhibetur remedium ad corrigendam intemperiem, discrasiæ, aut disproportionis humorum (rerum quippe non exsistentium in natura) saltem inficiari nequeunt, nobis disputationem esse de rebus; non autem de solo nomine. Ubi videlicet morbum pro causa, aut vicissim accusant, curant, aut sanare suscipiunt. Res inquam vanas nunquam possibiles attrectant, tanquam si coram essent. Dein & falsum obtrudunt. Quia scilicet nusquam dixi, nudam confusionem vel indispositionem Archei esse morbum; sed affirmo materiam immediatam ac internam morbi, desumi ex mole ipsiusmet Archei. Efficientem verò, impressam ideam seminalem voco, à perturbationibus Archei natam. Quod autem alterum suppositorum attingit. Procul quoque invicem distant, causa occasionalis, sive incitativa, à causa continente interna, sive

ipso corpore morbi. Per exemplum: Adest causa occasionalis intermittentium, extra paroxysmum. Quod non esset, si causa occasionalis esset ipsa febrium materia interna. Vidi nempe centenos aliquot curatos, à variis morbis, per appensa quædam simplicia, citra ullam materiæ occasionalis migrationem. Natura scilicet reliquum satagente. Tertiò, morborum accessus sæpe terminantur, præsente atque permanente causa occasionali. Id autem præsente continente, & interna morbi materia, est prorsus impossibile. Sunt demum morbi, quibus nulla est materia occasionalis. Quibus tamen sub periodum sua excutitur materia connexa, velut ignis è silice: non habentes, inquã, aliam sibi occcasionem præter impressiones ideales. Qualis est Podagra, Caducus, Mania, Asthma, &c. Quorum scilicet perfecta sanatio consistit in characteriis seminalis; & incorporei fermenti ablatione, non item in materiæ cujuspiam sequestratione. Sic namque odor aliquis per nares haustus, multos strangulavit, absque aporrhœa materiali ad uterum missa. Utut ergo luctentur mecum, deprehendent, secumque fatebuntur, antehac neminem ad morborum cognitionem pervenisse, cæcutitumque hactenus in sanando. Sit veritati venia. Sat fuit ergo mihi, demonstrasse morbos in nos suum ducere exercitum, per ignorata seminaria, & initia invisibilia, juxta illud antiquum; *Quod omnis directio sublunarium dependeat à mundo invisibili. Hinc factum est*, quod tametsi sub incertis tentaminum curis sæpe siluerint morbi, atque esse prorsus desierint: hactenus tamen nil actum ex præcognitione mediorum, ac finium, in morbis stantis, aut sedentis naturæ. Quia & persæpe sua sponte atque ultro ad terminum metæ decurrunt. At in morbis jacentis naturæ, nil præter desperationes incurabilium miserorumque ejulatus, auditum hactenus. Quæ igitur de natura morbi prælibata sunt, prolegomena esto ad illa, quæ de morbis mox dicenda restant. Ubi ex professo morborum omnium causas in puncto unitatis attingam. Obiter hic tantum propinans, in naturam depravatam atque impuram, eodem nunc planè modo morbos defluere, quo olim primum inceperunt fabricari, atque manare. Atque istud Scholæ non inficiabuntur, Ethnicos latuisse, ac sequaces illorum.

95. Postremò nuper ad nos venerunt morbi novi, & antiqui deinceps vix amplius respondent ad nomina, & descriptiones Avorum. Quia signa & proprietates alienas induerunt, quibus larvati incedunt, ac medentibus sub antiquorum præcepto imponunt. Conjicio enim inde summam ferè morborum perniciem futuram: atque adeo & hinc tanto propinquiorem fore Dei misericordiam mortalibus. Placuit nempe Altissimo, Paracelsum transacto misisse seculo, qui medicaminum altiores præparationes, quantum licuit, mundo proponeret. Hodie verò deinde, etiam morborum cognitionem aperire dignatus. Quapropter propediem exspecto venturum alium, cujus non sum dignus esse discipulus. Neque enim ideo ejusdem adventum me exspectare permisit *Altissimus*, qui me ejus ebuccinatorem præmisit. Siquidem penes ipsum omnis ex æquo morbus sua inveniet remedia sub unitatis tono: cum intuitiva morborum ac remediorum scientia. Rogo Deum ter optimum maximum, ut eundem præservet ab arrogantiæ vanitate, & morte repentina, ab osoribus minitata.

# IGNOTUS HYDROPS.

1. *Tandem ostendit Author eandem inscitiam Hydropis esse, quæ aliorum.*
2. *Distinctiones nominum Scholis usitatorum.*
3. *Primum circa causarum occasionalium differentiam cum Scholis luctandum.*
4. *Damnosa ignorantia Laticis.*
5. *Error Scholarum digito monstratur.*
6. *Crudele remedium.*
7. *Opinio ridicula.*
8. *Comitantia absurda aliquot.*

9. *Histo-*

9. *Historia.*
10. *Anatomes absurda.*
11. *Historia aliquot notabiles.*
12. *Examinatur radix graminis.*
13. *Titubatio Scholarum ut labantur.*
14. *Octodecim argumentis respondet Author.*
15. *Ruminatur causa occasionalis.*
16. *Probatur causa occasionalis.*
17. *Notatur Paracelsus.*
18. *Remedium è mercurio securissimum à Paracelso descriptum.*
19. *Notabilia aliquot.*
20. *Describitur Hydrops per causas, perque novendecim theses*
21. *Objectio Paracelsi refutatur.*
22. *Virulentus furor Archei renum.*
23. *Salvatur axioma.*
24. *Incuria Scholarum admiranda.*
25. *Author indagat quædam occulta.*
26. *Examen rei, quæ Mathesi repugnare videtur.*
27. *Laticis discrimen ab urina.*
28. *Neglectus usus renum peperit Hydropis inscitiam.*
29. *Quæstionis novæ dilucidatio.*
30. *Furor renum, causa Hydropis efficiens.*
31. *Modus fiendi in Hydrope.*
32. *Probatur per sanationem spontaneam.*
33. *Quid efficiat abstinentia potus in Hydrope?*
34. *Situs nullatenus exsiccat Hydropem.*
35. *Quomodo abstinentia potus sanaverit Hydropem?*
36. *Omnis sitis oritur à rene; non autem ab hepate, ut ab ex libus venis, juxta Scholas.*
37. *Ignorantia causarum Hydropem neglectum reddidit.*
38. *Vanitas Hydragogorum.*
39. *Remedium Hydropis.*
40. *Notabile de bryonia.*
41. *Regimen renum hactenus stetisse ignotum.*
42. *Definitio Hydropis per causas & modum fiendi.*
43. *Tympaniæ examen.*
44. *Historia probavit ad nares, quæ dicta sunt.*
45. *Vanitas carminantium.*
46. *Cur Paracelsus fimos suadeat?*
47. *Commendatur Mercurius.*
48. *Hydrops spurius & novus.*
49. *Præcipiole præparatio, & arcanorum Hydropis remediorum.*
50. *Arcana universalia, & pacifica, potentius adhuc operantur.*

De febribus Tractatum dedi; Cumque non rarus Hydrops sit malignarum febrium metamorphosis, visum mihi erat, Tractatum Hydropis febribus subnectere. Tamen dein, cum cernerem, Hydropem solvi per renes, dubitavi, an potius post Tractatum de Lithiasi considerandus Hydrops esset: An verò per modum exempli, subjungerem Tractatui de morbis. Siquidem si defectu lotii tumeat venter, itaque ad oblivionem renum referendus Hydrops videbatur. Sed Calculus expulit Tractatum Hydropis: singularem ergo sibi fecit. At minùs de ordine ero solicitus, modò propositus mihi scopus sanationis cum fructu attingatur. Palam feci nesciri causas Febrium, Lithiasis, Apoplexiæ, Paralysis, Lethargi, Lepræ, Spasmi, Pestis, Icteri, Colicæ, Diarrhœæ, similiumq; aliorum. Tum denique jam absolvi demonstrare, eandem inscitiam circa morbi cognitionem in universali. Nunc porrò idem circa Hydropem velut plurium morborum hæredem contingere, ostendam.

2. In Scholis triplex observatur Hydrops, Anasarca nimirum, Aqua intercus, quamque Leucophlegmatiam dicunt, quasi è pituita oriundam, eamq; plerumque cum œdemate topico confundunt. Ascites dein sequitur, qui proprii est etymi Hydrops, in ventre, & cruribus subinde manifestus. Atq; tertius est Tympanias, sive ventosus Hydrops, solo ventre conclusus. Quia scilicet ex flatu solitario, vel pauculæ serositati misto, utq; non secus atq; aqua, abdomen distendat, atque tandem miserè præfocando trucidet. Rarior atrociorq; est Tympanites Ascite, facileque ab initio, ab Ascite distinguitur. Quod patiens, in latus revolutus, non sentiat aquam fluctitare, pro ut alioquin id in Ascite est manifestum. Enimvero Authores vix distinguunt Anasarcam ab Ascite, causis vel loco, præcipuè dum hic incipit circa malleolos, eodem cum Anasarca, & œdemate, seminario loco.

Quæ si altius in ventrem subeant, tum Ascitem nominant, cessante œdematis & Anasarcæ appellatione: sicque solus gradus speciem morbi in scholis variat. Sin verò totus habitus, velut sumto veneno, turgidus appareat, statim pituitam crimen fecisse putant, & Leucophlegmatiam dicunt. Quare Aqua intercus, solo videtur gradu ab Ascite iterum distingui, ideoq; amborum unicum fontem hepar accusarunt.

3. Cum Scholis ergo loquar de causis occasionalibus: quippe cum ignorantia causæ efficientis immediatæ, hactenus Hydropem ignotum fecerit in nobis hospitem. At nunquam potui capere, quod jecur causa foret Hydropis, si totus Hydrops solvatur per urinam: adeoque non peccat hepar, generando urinam (quippe quæ est constitutionis naturæ nostræ productū naturale) quantum renes peccant, non emulgendo eam. Quapropter vitium potius in Rene mihi subsistere visum, quàm in hepate. Adeoque totus vel ab initio scholis deficio, in seminario, atque fonte Hydropis. Nam quod pituitam in Anasarca, Leucophlegmatia, œdemate, & cacochymia culpent, non videtur id Ascitem tangere, quem ex accumulata urina, vel sanguinis quodam sero nasci putant. Cum severa totis principiis urinam (quam serum cruoris quoque indigetant) à pituita, plenis buccis distinguant. Dum scilicet urina, sui origine excrementum sit: pituita verò dicatur cruor, nondum ad maturitatem coctus. Hæc enim ideo in cruore per totum natat (sic enim jubent) hujusque pars integralis est. Ubi interim urina, serosus latex, & excrementum, nunquam nutritioni aptum aut dedicatum fuit. Non est enim jocandum in principiis Medicinæ, in regulis, in causis morborum. Siquidem de pelle humana, de evertendis familiis, imò & de damnatione animarum agitur seriò. Non est enim perinde, Hydrops ex pituita, vel ex urinali liquore pendet, & utrobique vitium unius hepatis accusasse. Segniter enim atque cespitanter progressum, in morborum indagationibus, dum unius hepatis intemperiei, fortè ducentos morbos referunt. Interim oblitæ modi fiendi, & mittendæ pituitæ, aut lotii ad abdomen, & non alio peregrè.

4. Autumarunt itaque aquam Hydropis esse meram urinam, vel metamorphosin pituitæ, inaudito hactenus modo, liquatæ in urinam. At saltem laticem ignorarunt, inter principia Physiologica, ab urina distinctum. Perinde enim ut cibus stercus non est, licet hoc ex cibo postmodum fiat. Ita nec latex urina est.

5. Porrò, Hydropem universaliter tantum ex errore jecoris oriri, sic in confesso est, quod cum quondam scripta consultatione censuissem Comitem Destaires sive Stegrium, laborare Hydrope pulmonis, à sinistro mediastino, in tumidum brachium distento; Archiatri paradoxū hoc meum cachinno exploserunt, quod sedem Hydropis extra jecur quærerem. Attamen cum à morte pectus ejus aperiretur, fortè binæ fistulæ aquæ profluxere, quæ inter sinistrum mediastinum, & thoracem, in brachium & digitos excurrerat.

6. Anasarca ergo, cum esset velut minor ac incipiens Hydrops, per aperitiva in jecur dilata est. Itemque residuum, album phlegma, crudiorem cruorem, urinam, & serum hydropicum (quatuor ista confundunt hoc loco) unica à potu abstinentia capitali remedio, exsiccatum iri sperant.

7. Vespere enim cernunt tibias tumidas, mane graciles concidisse. Ajunt ergo, cruorem dormiendo concoctum, absumtum autem, vel consumtum dein in alimoniam, nec audent asserere, nec dicunt quò abierit. Neque etiam ausint dicere, tam parvo corporis, & durationis spatio, tantundem pituitæ in cruorem versæ, per insensilem cutis transpirationem, è tibiis abactū, si non pari proportione, unius ac singulæ noctis, & totius corporis, duas situlas cruoris consumtas indies adstruxerint.

8. Adiguntur ergo fingere, cruorem crudiorem, sive phlegma, jam semel in habitu tibiarū extravenatum, circa malleolos recoqui in probum cruorem, extra officinam sanguificationis, atque jecoris dominium. Id est, Exotico agente, atque organo inidoneo, semel extravenatum coctumque cruorem demum recipi in gratiam, retrogradi inspirato motu in venarum oscula, & muniis vitalibus parem asciri. Sed quorsum tantum operæ insumunt, in exsiccandi Hydropisi, ut vix possibilem unius anni abstinentiam à liquidis

quidis imperent. Si hydrops unius digestionis hepaticæ sit vitium? Cur inter morbos, humiditate sola peccantes, referunt, quod digestioni semiplenæ adnumerandum erat?

9. De jecore enim primùm disputabo, ac sub eodem parergo, causam occasionalem hydropis detegam. Vidi simplex quoddam insipidum (nec ullatenus manifestandum) à Medente exhibitum in suspicione calculi renum, suspendisse urinam per octiduum, & usque in mortem, quæ mox ante obitum solveretur, atque tum stragula permejeret. Aliud simile morbus peperit. Siquidem nec in uretere, aut vesica, ullum obstaculum apparuit à dissectione. Habebat autem Renem sinistrum triangularem, ab omni obstructione & calculo indemnem. Dexter verò Ren, illi planè erat monstruosus, & vix avellanæ magnitudinis. Non impedito ergo Rene sinistro minxerat 76 annos.

10. Itaque insons hepar esse in hydrope, meas experientias narrabo. Quia enim Scholarum placita minùs mihi satisfacerent in hydrope: idcirco soleo, adhuc juvenis, etiam non vocatus, accurrere ad hydropicorum dissectiones, ut hydropis natalitia examinarem. Cogitabam enim. Quorsum jam à bis mille annis Anatome, si hodie non sit felicior hydropis sanatio, quàm olim? Quare enim cadaverum laniones simus, si à veterum erroribus non discamus? Si non emendemus præterita? Cum præjudicato enim ad Anatomen confugimus, loculosq; hæredum emungimus, si causas mortis non inspicimus, ut sanationes discamus. Siquidem dissectio nil prodest mortuo. Hæredes quoque non expendunt pecunias, ut mortuo per Anatomen medeantur; multóque minùs, ut eundem vulnerent, ne fortè resurgat. Nec etiam ut sanare alios discant, qui mederi nolunt. At solum pro medente aperitur cadaver, utque addiscat, hæres didactron solvit. *Sic vos non vobis fertis aratra boves.* Medentes autem cum vix amplius discere sperent, adstant, nares obtundunt, sperantque hæredum expensis, plerumque necis notam evadere.

11. Jurisperitus, post diuturna tormina, obiit hydropicus. In dissectione verò vidimus ejus hepar, absque labe. Anglus mihi vicinus, esu porcelli assi satur, in diuturnam diarrhœam, mox dein lapsus in hydropem, obiit, dissectusque, visum ejus hepar innocuum. Huc spectat etiam Tragœdia Comitis Stegrii. In Autumno anni 1605 ex Anglia Antverpiam rediens, reperi aliquot centenos, post malignam atque popularem febrim, hydropicos: multos sanavi, multique sub infaustis aliorum tentaminibus interim perierunt. Populus autem iste persuasum sibi habet, nisi omnis aqua è cadavere hauriatur, in proximum hæredem hydropem migraturum: adeoque soliciti sunt de dissectione. Et certò affirmo, quod neminis hepar labefactatum reperirem. Civis quidam dudum inter nothas costas doluit, nec citra dolorem respirabat, tentatis medentum conjecturis tandem hydropicus obiit: jecur autem absque noxa visum fuit. *Fiscalis Brabantiæ, à mictu cruoris repentino, dudum per medicos* agitatus frustra, ideoque ad fontes spadanos à suis ablegatus, rediens, cœpit duritiem sinistro abdominis lateri subter costas ostendere, tumuitque inde tibia illius lateris. Archiatri verò, atque Lovanienses, etsi urinam illius sanis similem cernerent, indicarentque inde ejus hepar insons: non destiterunt tamen à continuo usu solutivorum, deoppilantium & diureticorum: imò chalybem contra hepatis obstructiones, diversimodè larvatum, propinarunt, tandemque immenso abdomine, hydrope periit. Nec enim se tardè vocatos dicere, excusationi locus, qui ab hora cruentæ mictionis adfuerunt. Dissecto autem ejus cadavere, fuit hepar inventum insons; sed Ren sinister grumo cruoris extravenati (qualis farcimini elixato inest) intumuerat, & justo major. Tribunus militum, à dysenteria tandem pacata, hydrope extinctus, cujus hepar tamen absque labe, utut scholæ ringantur. Mercator quidam quadrimestri Colica, lecto affixus, in hydropem incidit; dissectus verò, jecur citra culpam habuit. Sexagenaria, noctu audiens fures ad cancellos, surgensque, ventrem supra os pectinis in angulum mensæ impegit. Primùm enim doluit, dein menstruum erupit, (ut putabat) quod etsi paucum, non stetit tamen, nisi ortu hydropis, & in tympani majoris molem excrevit. Dissecta

autem, hepar incontaminatum præbuit. Alia anus, crudeliore marito vexata, post inordinatum menstruum, periit hydropica, ac hepar in culpatum ostendit. Ancilla quædam lotas te las supra staturam altius suspendens, lapsa in uteri profluvium, tandem hydrope obiit, nec reum hepar spectantibus obtulit. Sacellanus Bruxellensis ætatis 31 annorum, conquerituı apud me de angustia anhelitus: tibias ostendit inflatas, & ventrem tumidum. Dicitque sibi scrotum ad capitis magnitudinem tumidum. Videbam enim, quod vultum punctis rubeis velut vibicibus maculatum haberet. Missam adhuc celebrabat, cum difficultate tamen: mox triduo abinde repente moritur. Disjectus autem venter repertus absque aqua. In pectore verò multus cruor illum præfocaverat. Adeoq; venula disrupta anhelitum difficilem fecerat, simulque hydropem mentiebatur. Ubi autem ruptura venæ, lacera magis, cruorem profudisset, virum suffocavit. Hydropicus quidam & unicus mihi visus, bullam nigram & fætidam in cavo hepatis ostendit. Barth. Cabrollius Anatomicus Montispess. se plurimos sanasse hydropicos ait, per paracenthesim in ipso umbilico prominente, idque in utroque sexu. At sanè, si error in jecore esset, non posset cum aqua per umbilicum emanasse. Vel jecur mortaliter contaminatum, restitutionem admitteret; Quod scholæ non admittent. Quapropter memini, me supra bis mille hydropicos, etiam quorum lotium jam è cruento nigricaret, & tota nocte vix cochlear unum minxerant, in pristinam sanitatem restituisse, quorum hepar, si vel mediocrem (& non mortalem) culpam habuisset, fateor non illos sanassem. Vidi quoque vulnerato insigniter hepate, evasisse, qui quanquam deinceps aeris procellas præsentirent, non tamen hydropem.

12. Vidi insuper, quibus lenta febris ultimum diem clauserat, in quorum hepate lapilli succreverant, non tamen hydropem monstraverant. Boum hepati familiare, scatere lapillis, licet continuo pascantur gramine. Unde saltem didici, radices graminis nequaquam tollere obstructiones hepatis.

13. Dicent Scholæ ad hæc. Non fit sanè Hydrops ex visibili hepatis corruptione, vel obstructione; ut neque ex sale ficti Jameni aluminis (ut alioqui visum fuit Paracelso) sed à mera ejus intemperie frigida & humida. Sic nempe largum cruoris profluvium, quia adducit intemperiem præfatam, hydropem causat.

14. Atqui hic totus garritus, aniles fabulæ, & inanes fistulæ. Nam inprimis mistionum ac temperierum nullitates sat demonstravi, non amplius repetendas. 2. Plures vidi, quibus tabes omnem cruorem evulserat, sic ut vix binæ unciæ superessent, evulsis corde, pulmone, & hepate: hepar autem subflavi coloris, quia exsangue erat. His tamen nulla intemperies frigida & humida, ut neque fictæ matris suppositus filius hydrops. 3. Si multa Hæmorrhagia generaret intemperiem frigidam & humidam, id sanè non asserunt scholæ fieri, nisi ob ablationem spiritus vitalis, qui solus causa est caloris nostri. Cujus autem defectus, cum includat privationem, non potest inducere ens positivum, quale esset intemperies frigida & humida, & Hydrops. 4. Itemque cum velint contraria sub eodem genere; non potest calor vitalis (quem volunt respondere elemento stellarum) habere frigus elementale sibi contrarium. 5. Insignis hæmorrhagia necessariò facit frigus. Ideoque si frigida intemperies, orta ab hæmorrhagia, esset necessaria mater Hydropis, ad quamlibet insignem hæmorrhagiam necessariò adesset hydrops: sed Consequens est falsum: ergo & Antecedens. 6. Quin etiam, cum frigus ex hæmorrhagia fit universale, non est ratio, cur potius abdomen, quàm pectus, aqua oneretur, quorsum nempe continuus aer inspiratus frigus auget. 7. Si Hydrops filius illius intemperiei in hepate; unde ergo sitis incessata? 8. Si expulsio aquæ in abdomen, sit actio intemperati jecoris; cur sua non utitur hepar expulsiva eadem, dum venæ lotio turgent, interclusæ per exitialem calculum? 9. Item cruor hydropicorum, pro ut & urina, essent valde aquosa, si Hydrops frigidæ intemperiei jecoris esset. Non autem esset urina adeo subrubens & cruenta.

10. De-

10. Denique inter Hydropem, & frigidam intemperiem, ab hæmorrhagia ortam, intercederet necessario causa positiva tertia à frigore: quam Scholæ hactenus nominant, quia non entis nulla est indagatio. 11. Neque etiam ejusmodi intemperies, cum aqua salsa in abdomine, pariunt sitim. Cum non sitiant qui urinam salsam per omnes venas confertim detinent, in calculo utrimque renes obturante. 12. Si Hydrops ab intemperie frigida: nunquam ergo à febri, aut torminibus exspectandus esset Hydrops, si causarum non sit inusta confusio. Frustraque ad intemperiem frigidam pro Hydrope confugiunt, quia à causis etiam oppositis veniret æqualiter. 13. Omnis senex & decrepitus jam necessitatem Hydropis foveret. 14. Intemperies frigida cum similis sit in radice, morti, extinctioni, senio, atque privationi, Hydrops omnis contineret necessariam sanitatis desperationem, non secus, atque ejusmodi intemperies restaurationem negat. 15. Si jecur est jecur, & non pulmo, ob sui elementalem contemperationem (ut ajunt Scholæ) adeoque ex unico semine, confusa elementa singula vadant, vagenturque hinc inde, ut destinatorum organorum sint constitutiva; Ergo jecur recedente sua naturali temperie, desinet esse jecur, eritque Ren, pulmo, aut lien. 16. Saltem membrum paralysi ictum, non absumeretur, sed Hydrope quadantenus turgidum esset. 17. Tandem, si cruor resolvatur in quatuor, aut tres humores iterum, unde vel naturaliter componitur, vel insunt appositi, & commisti in cruoris subjecto: nunquam cruor poterit in aquam hydropicam mutari. Cum hæc non sit humor aliquis, ex constitutivis cruoris. Vidi tamen rusticum, cui omnis aqua 12. horarum spatio per Circumforaneū ademta erat; irrisit enim me, mihi factus obvius; sed sequenti mane, pristina ventris mole turgidus, extinctus est. Non enim sensim succrevit Hydrops, prout initio sui creverat; sed statim ad extremam tensionem properavit, atque devenit. Observavi enim, quod caro ejus atque cruor, liquata in aquā, ad abdomen secessum fecissent. Nam unica illa die, in extremam maciem devenerat. Ergo caro & cruor jam in humorem hydropicum, sive quintum migrabunt, per intemperiem jecoris frigidam. Condonarem fortassis, quod jecur refrigeratum deinceps frigidiorem cruorem (orbatus enim spiritu vitali, omnis naturaliter cruor friget, quia cadaver est) generet; sed quod carnes, in aquam hydropicam, hepar frigidius liquet, id nulla ratione stabiliri potest. 18. Scholæ negare nequeunt, quin Hydrops quandoque solvatur per renes: atqui nulla est ratio, cur renes tam pertinaciter in mortem usque se claudant, quia jecur justo frigidius esset. Hæc argumenta intemperatis frigore humoristis, adhuc modo sufficiant, ut salvetur jecur à peccato lethali.

15. Nunc aliqua de causa occasionali superaddam; Resumam ergo factum nostri fiscalis, *qui nil præter extravenatum, atque induratum in Rene cruorem, in dissectione exhibuit* memorabile, Hydropis, & mortis causam occasionalem. Dum tamen calculus, Renem confertim opplens, non pariat Hydropem, imò etsi totus Ren occaluerit lapillis, ac præter pellem, nil parenchymatis reservarit. Ergo obstructio Renis ut talis, non est causa occasionalis Hydropis; sed cruor extravenatus. Sic namque Sexagenaria, ad mensæ angulum collisa, Hydropem contraxit. Sic vulnerati in abdomine, & male sanati, hydropici fiunt. Sic cruor extravenatus, menyngi incumbens, vultum hydrope tumidum mox reddit. Sic tandem ingentia tormina cruorem extra venas profundunt, in spatium convexo intestino conterminum. Sic dysenterici, sicque potatores Hydropem induunt, quatenus aliquid cruoris in convexo intestini accumulatur.

16. Hoc autem didici in cranei fractura, inque Hydrode pulmonis. Illic enim restitans cruor, totum caput & vultum velut Hydrope inflat. Heic verò, circa ductum venæ arterialis constitisse cruorem animadverti. Nec enim forma puris cruor degenerat, nisi in cavitate carnis coctus; extra carnem verò in loco libero, cruor statim grumescit, mox dein aridior factus induratur, fermentumque virulentum statim concipit, unde Archeus Hydro-

Hydropem suscitat. Docuit me nimirum noster fiscalis, quod cruor extravenatus, & grumefactus, faciat hydropem ventris; atque insuper, quod Ren sit adæquatus artifex patrator, exsecutor, & arbiter veri hydropis. Confirmavit id mihi quod subtei hydropem. Ren vix lotium faciat: & vicissim quod excitato Rene, ad reddendum lotium, ipse è ventre totum depleat Hydropem. Quapropter & aquam in abdomen relatam, Rene arbitro.

17. Vanum ideo est Paracelsi commentum, quod stella zedo, unicus ac singularis sit architectus hydropis. Causa enim in nostris penetralibus est, ac ipsis vitæ initiis, non autem tam procul petenda, & medenda est. Non est enim hydrops stellarum opificium, neque stellarum ista est destinatio.

18. Nec refert, etsi Mercurius, separatus mortuus à sua vena, verè & perfectè curet triplicem hydropem. Mercurius enim, nomen analogon est fictumque, nec stellam designat; sed metallum currens. Quid enim nomen metaphoricè fictum, ad fictum zedonis astrum attinet? Mercurius enim metallicus, nec astrum est, nec stellam necat, nec ejus operationem impedit, nec stellæ nobiscum conjunctionem (si qua esset) disligat. Stellæ enim meteororum occasiones sunt; morborum verò, duntaxat occasiones per accidens. Primariæ enim sunt causæ temporum, & Blas meteori; Secundariò verò atque per accidens corpora nostra exagitant, morbos cieunt, vel maturant occasionalem materiam. Causæ autem per accidens non spectant sanationes; sed præcautiones, potissimum ubi causæ per se penes nos operantur, proprio seminum suorum motu, ac destinatione.

19. Enimverò Ren sinister fisci cruore aridiore constipatur: sinistra pars abdominis tenditur, & indurescit statim, sospite dextera. Tumet quoque statim crus, & fœmur deinde, sinistro latere: Ideoque ventris tensio, non ob aquæ quantitatem solum; sed ab ipso morbo membranæ tenduntur, non secus atque arteria, sub pulso duro. Tenduntur autem & contrahuntur membranæ, etiam ante copiosam aquam, ab eodem opifice, qui Hydropem gignit. Contrahit nimirum omnes membranæ poros, ne ventum vel liquorem transmittant. Cum alioquin in vivis (id est, sanis) corpus sit totum perspirabile, & conspirabile. Fiscus ergò primum parùm mejit, mox sensim Hydrops ingruit, incipitque illi à latere sinistro. Ideoque statim ab initio crus sinistrum ab œdemate obsidetur, atque dein totum tumescit. Sed cur dexter Ren lotium non trahit, non transmittit, quod aliàs Rene uno, per lithiasim obsesso, accidit? Duplex enim propterea Ren à natura, & simplex est Lien. Ut unus alteri subveniat? in suis molestiis, & excrementi proscriptionibus. Imò & hinc sat constat, lienem non esse cloacam, nec emunctorium. Ergo in cruore extravenato, detento, & condensato, est fermentum excitativum, quale calculo deest.

20. Dicam ergo totam rei seriem, quatenus me mea observatio docuit Latex enim scholis ignotus, quamdiu cum cruore in venis vel ad glandulas fertur, communi vita potitur, nec regulis hydraulicis paret. Sursum verò atque deorsum nescit: quia non habet. Ast extra vitæ consortium semel rejectus, jam excrementi naturam subit, deorsumque properat, proprio gravatus pondere. Vilis itaque pretii latex est. Ideoque quoties unumquodque viscus malè afficitur, statim laticem negligit, eumque à cruoris sui consortio excludit: satisque sibi negotii in sui tutelam reperit domi. Ergo latex semel alibi repudiatus, vitæque sodalitio spoliatus, excrementi statim indolem suscipit: quia suam, sibique nativam. 1. Hæc est causa Anasarcæ. Vel præcisè loquendo, aqua non est Hydrops, ut neque ipsa Anasarca: Nec ventus est ipse Tympanites; sed aqua in abdomine, & latex in Anasarca, sunt producta Hydropis. Ut ventus in Tympania. Hydrops sanè interiore contubernio hospes recipitur, magisque nobis intimus est, qui vitalia principia, facultatesq; vitæ aggreditur, ante natam aquam: adeoque omnis morbus per causas occasionales, immediatè vitalia alloquitur initia, in quibus tandem materiam & efficiens invenit. 2. Notavi dein, quandoquidem omnibus universim hydropicis pauca sit, & saturati coloris urina, quod latex esset materia, ut urinæ, ita &

Hydro-

Hydropis: nec enim formaliter urina; sed hujus materia, antequam inde lotium, per aliorum commistionem, & fermenti urinalis susceptionem fieret. 3. Intelligo autem in hydrope triplicem materiam. Primam nempe occasionalem, qualem dixi cruorem extravenatum. Alteram deinde, quæ est ipsa aqua, ipseque latex in abdomine: Qui est productum quoddam. Et tertia demum materia habet suum internum efficientem, in internis vitalibus principiis Archei Renum ortum. 4. Sicuti deficiente potu, nihilominus adhuc Renes urinam cruoris eliciunt, licet parcam. 5. Ita & in hydrope, urina est cruoris, non potus, non laticis. Renes actualiter hydropem concipiunt, fabricant, & continent. Abdomen verò, per actionem regiminis renum, diversorium præbet, & Ren laticem, tanquam scenæ productum, eò mittit. Non enim, quatenus per aliud viscus, latex furtim abripiatur: sed solus Ren laticem proscribat, ad loca sibi subjecta. 6. Latex autem in œdemate & Anasarca, minus vitæ consuetudine primus, quam in Ascite: etiam rursus sorbetur in venas, & ad Renes labitur, ut ultimam lotii determinationem subeat. 7. Ascites regulariter sanatur, si Ren multum & affatim minxerit sponte, vel per remedium. Recidivam autem patrat: si non penitus sublatus è Rene morbus. 8. Aqua intercus, retrogrado motu laticem dudit in oscula venarum, inde per venas in Renes fugitur, & lotiotenus excernitur: cujus tantillum duntaxat per diaphæresin exhalat. Ideoque abusivè docent, laticem esse pituitam in œdemate, eamque recoqui in legitimum cruorem. 9. Itaque imperium & actio regiminis Renum se extendit nedum in renes, ureteres, & vasa urinaria; verùm insuper in cavitatem ventris, inter peritonæum, & musculos abdominis: itemque in venæ cavæ divaricationes, se inferiores, usque & in pedes ac tibias. 10. Non ergo Renes cadere sinunt laticem, proprio pondere; sed verè mittunt, non secus atque verè iterum trahunt eundem, trans omnem venarum cruorem, dum scilicet sanatur hydrops per mictiones. 11. Quin imò Ren semper cooperatur, & principaliter operatur, in fabrica hydropis; de necessitate igitur primariò afficitur: siquidem devius à finibus agendi. 12. Cumque Ren sit principalis effector hydropis, quanquam aliud subinde membrum causam occasionalem contineat. 13. Sanatio idcirco incipiens, vel instituta per ablationem aquæ, semper est subjecta recidivæ, & plerumque frustra tentatur. Quia nunquam sanatio condigna instituitur ab ultimato agente. 14. Hydrops itaque Ascites, semper est effectus immediatus Renum, adeoque exigit ejusdem sanatio restaurationem expulsivè Renum, sive defectus occasionaliter suscitetur, sive demum in ipso Rene consistat. 15. Quapropter procul recedo à doctrina Scholarum, quæ præteritis neglectisque Renibus, continuò jecur adspicit, eoque vota sanandi dirigit. 16. Non est autem hydrops abusus devius, sive Archei exorbitatio in rene, occlusio ejus *per calculum aut mucaginem; sed vis quædam anodyna virulenta, in cruore extravenato*, aut simili materia hospitata: cujus importunitate Ren primò sui muneris obliviscitur, habenas separandi laticis abjicit: mox inde quoque furorem arripit, dum laticem in abdomen inordinato motu relegat. 17. Perinde ut dixi ante quod ob lotium simplex, Renem clausisse, usque in obitum exclusivè. 18. Consimilem scilicet meditor in hydrope, deviam qualitatem cruoris extravenati, cujus contagio occasionali Ren sui muneris fit obliviosus: cujusque veneni tempestiva ademtio Renem à ligatura, adeoque abdomen ab aqua liberat. Errorem enim à se commissum dum cernit Ren, probèque admonitus per justum medicamen, pœnitet seriò, sorbetque iterum dimissum ad se laticem, & foras expellit. 19. Ergo verus hydrops Ascites est in Renibus: Sive, solvere pertinacem feram Renum, est solvere hydropē: pro ut solvere cruorem congelatū, est solvere causam occasionalē ejus: Id est, causa immediata, tam materialis, quàm efficiens veri hydropis, est Archeus Renū errans, quatenus scilicet exorbitat, ac in furorem velut percellitur à causa occasionali, Ideā gignit, sive speciem, quam ipse insitus Renum Archeus contumax fovet, atque alit: per quam scilicet non, aut vix separat urinam, aut cura illi in-

cumbit sui officii, suæve destinationis. Imò nec solum sua munia præterit atque negligit: quin etiam velut furiosus dimittit laticem ad abdomen, ut sui velut internecionem procuret. Solvendum est itaq; pertinaciæ vitium Archei, ita ut mistio sequatur, si speranda sit sanitas.

21. Paracelsus fingit in hydrope, cruorem per stellam zedonis verti in mucilaginem; hinc verò in aquam: sanationem verò consistere in aquæ abductione, & materiæ primæ, sive illius præfatæ mucilaginis subductione. Sed quid hoc est aliud, quam à posteriori mederi? dono quidem lubens, quòd, quoties latex non suppetit ad manum, Archeus Renum, ut suo furori faciat satis, citiùs cruorem liquefaciat, quàm ab errore incepto desistat. Sed ubi copiosus est latex, non est operæ pretium, liquefactio carnis & cruoris in laticem. Nam revera quantum potest ocyssimè, omnem laticem ad loca hydropis abigit, nec feriatur, quia furit tanquam si in laticis abactione ad abdomen sibi finis utilis expectandus esset. *Nec enim lotium detineret*, si studium Archei esset carnem aut cruorem liquefacere.

22. Quibus uterque Renum obstipatur à Calculo, moriunturque tandem præfocati à lotio, non sunt tamen proinde hydropici: quia lotium manet in venis, quo nimirum Ren se exonerare intendit; sed non potest. In Hydrope verò valet; sed non intendit se exonerare. In Hydrope ergo furor virulentus est Archei; non item in obstructione à calculo. Ideoque uno Rene, per causam occasionalem virulentam agitato, simul semelque & alter pariter furit. Quod in occlusione à calculo non item evenit. Requirit autem hydropis essentia, ut nedum Ren negligat laticis separationem, claudatque seram urinæ; verum insuper necesse est, ut simul etiam laticem ad loca abdominis dimittat, imò & poros membranarum arctè claudat, ne scilicet quippiam laticis aut ventorum transpiret ac erumpat. Magna profectò stultaque solicitudine furit Archeus Renum, ut hydropem faciat. Stultaque pertinacia ejus furor fovetur, quod dum vires naturæ consternatas sentiat, nihilominus nequicquam tamen de concepto furore remittat. Si ergo occlusio à calculo, morbum atque mortem inducat, non hydropem. Hydrops quoque morbum atque mortem adferat, sine totali, imò vel materiali obstructione Renum: manifestum fit, eorundem morborum diversitatem pendere duntaxat à luxu, & intentionali furore Archei, veneno cruento suscitati; non item à materiali laticis errore.

23. Axioma est, quod omne ens esse atque permanere desideret. Quod sanè intelligendum est de ente gubernato per Deum, per naturam communem, ac ordinatam, sive regularem; non autem de ente stulto, atque per virus furibundo, quale est Archeus à corruptione sui per peccatum, & concitatus per causam occasionalem morbi virulentam. Perinde enim est atque homo furiosus, equus aut bos, qui se è sublimi præcipitat, suique finem procurat. Sic namque Archeus, in suis furoribus velut studio pertinaci, sibi exitium procurat. Quod scilicet in multis morbis est perpetuum, in quibus proinde, licet dementias, atque furores Archei accusare: furiosas quoque imagines, & dementes effingi, quibus seminaliter suos furores potenti fermento communicat. Undè quoque dici solet, hominem à nemine immediatè potentius lædi, quam à semetipso.

24. Porrò quanta incuria, & quàm levi pede, Scholæ humoristarum considerationem morborum transilierint, non solum spectari potest ex intemperie frigida hepatis, quam unicam & solam supponunt in præsenti morbo, adeoque quasi eo posito, plenariè satisfactum esset, altumque dixissent oraculum, se quieti reponunt: absque consideratione tamen, quod frigida ejusmodi intemperies, restaurari nequeat; hydropici autem, passim sanationem admittant. Sed maximopere incuria Scholarum ethnicarum elucescit, quod inter tot myriades Scriptorum adhuc primus desit, qui cogitare ausus fuerit, qua via, quove modo possibili jecur suam aquam inter abdomen & musculos deponeret. Nemo inquam hactenus novit, laticem differre ab urina. Cumque subinde hydrops, per multos menses languidos ad feretrum ducat, urina necessariò putreret, si sibi stercus liquidum sive scoriam (quam de Lithiasi

de-

de Febribus, atque alibi copioso sermone explicui) vel pro tantillo comitem associaret: quæ tamen scoria ad urinæ integritatem requiritur. Si quam autem Hydropicus ab intestino in Mezaraicas assumserit: saltem illa cum tantula urina remanet, nec Latici commista ad abdomen mittitur. Omnes itaque Scriptores hactenus hunc nodum Gordianum ita formidarunt, quod ne verbum quidem ejus meminerint.

25. Consideremus ergo quod alii ante me neglexerunt. Enimvero naturaliter, regulariter, ac semper omnis succus, sive chylus stomachi, per intestina delabens attrahitur, & fugitur à venis mezaraicis, quarum scilicet oscula, sive extremitates desinunt in intestinum. Hactenus quoque jejunum mansit, quomodo transeat quotidie, tam copiosus Chylus, trans intestinum, in oscula venarum mezenterii, *absque ullo foramine*: itemque quare venti ab intestino pressi, non per eosdem poros, in venas mezenterii pergant, cum chylo tanto sint rariores, & subtiliores, quanto levius est corpus, quod nullum pondus habet, chylo ponderoso. Sed hæc paulatim sub explicatione se manifestabunt, quæ quia velut impossibilia, saltem vel inscrutabilia naturæ miracula censa, omnem Scriptorum calamum suspenderunt, per excusationem causarum occultarum, cuncta suspendisse contentæ sunt Scholæ. Eja ad examen mecum. Omnis liquor ab intestinis assugitur (id enim absque controversia dono lubens) rapiturque in venas mezenterii, tam is scilicet, qui in cruorem destinatur, quàm qui quomodolibet excrementis quandoque deputatur. Deinde verò non est ulla via venarum mezenterii, nisi ad venam portæ, quæ se in hepar insinuat. Ergo materia, ex qua hydrops usque in hepar fertur, non secus atque omnes fibræ radicum tandem desinunt in truncum ipsum, qui radix dicitur. Sed qui sunt canales, quibus hepar materiam sive aquam hydropis, tanquam per manum deferat ad spatium abdominis? Si sunt venæ illæ sobriæ, quibus membrana illa abdominis, aut Peritonæi nutritur: Cur saltem hepar has potiùs venas delegit, hæcque loca affligit, cum longè commodius ejusmodi superfluam aquam, antequam jecur sua importunitate ac pondere gravetur, per hæmorrhoides abigeret? quippe quæ sublevandis oneribus nuncupatæ videntur. Interim certum est, laticem, sive materiam hydropis natare in venis, quæ infra jecur sunt, cum non ritè secernatur tum per lotium.

26. Saltem utut sumatur, non valet hepar ad abdomen, jam in immensam molem atque duritiem tensum (propter aquæ cumulum) vel unicam guttulam ampliùs superaddere, quia apertis illarum venarum osculis, velut diffracta cataracta, aqua hydropica toto ex abdomine retrocederet, regurgitaretque in hepar. Nam inprimis oscula venarum, desinentium in abdominis membranam, non habent appositas singula valvas, instar pilarum ventosarum, insufflatum ventum, ac laticem, intus cohibentes. Deinde, si ejusmodi valvas haberent, jecur saltem caret vi expulsiva tanti roboris, quin potiùs ipsum jecur, & venarum canales citius dehiscerent creparentque, quàm quod contentam aquam superaddant abdomini hydropico, in immensam duritiem tento. Denique si quæ ejusmodi venę ad hydropis carcerem desinunt, pro sui nutritione, saltem sunt filiæ venæ cavæ. Adeoque omnis hydor esset in jecore, & vena cava, antequam in abdomine, essentque in immensam duritiem turgida viscera. Imò omnis cruor hydropicus, nil nisi mera aqua esset. Quod falsum est. Mihique ultrò concedent Scholæ, quod aqua hydropica per renes esset emuncta, priusquam ad abdomen veniret, nisi vitium atque peccatum potius esset Renum, quàm hepatis. Etenim sanguificatio est jecoris; separatio autem laticis à cruore prior est, & alterius opificis, quàm hepatis. Inest quippe ab initio latex cibis ac potibus, separaturque essentialiter per fel, dum salis alicujus naturam assumit, mutatque aciditatem suam in salsedinem, permanetque localiter permistus cruori, donec lotii ultimum nactus supplementum, à renibus attractus, expellatur. Sunt ergo Renes moderatores laticis, ut jecur cruoris.

27. Dein aqua hydropica latex est, non item adhuc urina; cujus fermentum cum sit stercoreum, & à Renibus imprimatur,

latex ille nondum urina est. Expulsio igitur laticis in abdomen, potius est officium Renum, quàm hepatis. Ideoque Renes velut postliminio resipiscentes, non rarò quoque depositam in abdomine aquam repetiverunt, & sanitatem ab Hydrope sponte reddiderunt. Tum quoque non oblæditur in Hydrope sanguificatio, nec arescunt hydropici, penuria cruoris, quantum laticis copia suffocantur. Sin autem in hydrope cruor non abundet, non fit tamen id, quod jecur cruoris fabricam deneget; sed quia exotico fure, etiam cruor minuatur. Imò nec jecur à se factum cruorem vitiat: cum sint oppositæ, & incompatibiles actiones, sanguificatio, & cruoris destructio. Ren enim aquæ dominium suscepit; adeo ut deficiente potu, cruorem vitiet, & in urinam transmutet.

28. Quibus ignoratis, infaustæ cesserunt medelæ jecori intemperato. Quid enim stolidius dictum est unquam, quam quia hepar est officina cruoris: ergo & officina aquæ est, & venti, pro Tympania? Aqua frigidior est cruore: ergo hepar in hydrope laborat intemperie frigida? Non enim tam aqua generatur in hydrope, quàm reservatur, quatenus non expellitur. Sed undè in toto morborum systemate, tam supina cæcitas Scholarum? undè tam lucidæ experientiæ circa ægrotos? An non reperiunt se à veritate DEI desertas, quia se tradiderunt doctrinis gentilitiis cum pertinaci ignavia? Equidem in modo fiendi hydropis, quandoque hæsitans, credebam olim *Aquam in ipso* abdomine fieri; non autem eo deferri, cum per eosdem canales alioqui, quibus deferretur, regurgitaret, ob nimiam tensionem: scirem cutem, omni folle fortius spirari aquam, vel ventum in abdomen, si per canales eò duceretur. Præcipuè, quod successivè, & frequenter meatus isti aperiri deberent, & hiare, quoties guttatim nempe aqua ad tentum abdomen secederet. Sed postquam vidi ultrò, hydropem sanari perfectè per lotium, totamque remedio aquam per Renes expelli: indubitanter quoque credidi, per easdem vias, aquam deferri in abdomen, per quas repetita ad Renes pergit, in sanatione hydropis. Ergo debui alias agnoscere vias, & deserere opinionem priorem. Potissimum etiam, quod parcas urinas in hydrope siticuloso, & potatore reperirem. Laxatur scilicet aqua per eosdem meatus, quibus delata erat in abdomen. Hæc scivi, & credidi, quia vidi; sed non potui devenire ad cognitionem viarum illarum, ut neque illius violentiæ, quæ folle fortius abdomen tenderet, & nihilominus continua adhuc stilla illam adaugeret. Viæ illæ Anatomicis hactenus incognitæ, modusque, quo tumor in tantam tensionem surgit, à nemine tactus, vel leviter pervestigatus. Magnalia Dei in natura supplex veneror, & immensum admiror. Furores enim Archei ubique excentricos horumque varietates stupeo, quibus jam aquam, aliàs venum carcere abdominis claudit, in totius usque ac propriam perniciem.

29. Rem ergo aperiam, quantum me mea industria capere permisit. In natura enim est *duplex actio*, una scilicet, qua corpus corpore clauditur, ut vinum in lagena, & Aqua hydropica inter Peritonæum & Abdomen. Imo morbosè pori clauduntur harum membranarum. Corpus enim perspirabile in sanitate: & sudor laticem per totum minuit. Adeo ut potus aqueus in æstu, mox per sudorem trans pellem affluat. Sed sudor plerumque inutilis in hydrope, adeo, etsi sudet venter, non minuat tamen aquam hydropis, multi multa utcunque vanum circa has nænias tentarint. Est & altera actio regularis, & heteroclita in natura: per quam, alibi pluribus ostendi in nobis, corpus aliquod solidum (puta cultrum, aristam, acum, spicula, ossa, conchas atque similia) transmitti trans stomachum, uterum, venas, absque horum læsione aut vulnere. Adeoque in natura corporum penetrationem solitam, & necessariam. Prior enim istarum actionum, ut est passim cognita, fit quatenus corpus suis repagulis superficiei, duritiei, ponderis, canalium, &c. omnino obedit, unumque respectu alterius velut mortuum est. Altera verò actionum tota est vitalis, spiritusque vitæ, qui non est vestitus corporis crassioris amictu; sed is ipsus est ipsissima vestis illius corporis. Quodque ideo traducit per aliud corpus vitale, sibi subjectum.

Sic

Sic namque Chirurgi abſceſſus notarunt per ipſiſſima oſſa fieri. Sicque Authores fide digni (quos allegavi capite de injectis) admittunt penetrationem dimenſionum corporearum, quoties culter per ſtomachum tranſit, & cũ apoſtemate purulento per coſtas, absq; ſtomachi vulnere, redditur. In Hydrope igitur duplex præfata actio occurrit, circa eundem laticem. Nam hic, quamdiu vita quodammodo venali potitur, per ſolida ducitur, veſtitus ſpiritu vitali lucido, vias negligit, cum ſibi nulla ſit invia. Deducit autem ad carcerem hydropis, ibique tam per ſtricturam pororum in membranis, quàm ſingulariter atq; præcipuè propter veſtientis ejusdem ſpiritus deſertionem, deponit tanquam excrementum jam mortuum. Quodque nec inde ideo repetit, niſi iterum ſpiritus vitalis illud veſtiat, & circum amiciat. Hæc eſt nimirum vis iſta ſpiritualis, quolibet folle potentior. Quam in penetralibus gerimus, cujus potentiam quotidie admiramur, nunquam ſcivimus, & vix per demonſtrationes admittere adacti, credimus.

30. In Hydrope ergo furorem Renum, errantesque poteſtates reperi, qui furor claudit, & vix eſt qui aperiat, & qui aperit & deponit, nec eſt qui regurgitare faciat.

31. Cum itaque actiones iſtæ furoris, in propriam perniciem conſpirantis, ſint planè ſpirituales (etenim ſpiritum ubique ut Medicus contemplor, ut auram vitalem è ſanguine ſuſcitatam, non autem mentem immortalem attingo) nec agant ejusmodi ſpiritus, niſi per imagines, à ſe fabricatas, compellantur. Ideo ſanè furores voco Archei, dum Ren ceſſat, ac penè obliviſcitur ſui muneris atque deſtinationis, in ſeparando laticem à cruore, proinde ſe claudit, & velut indignatus exorbitansq; laticem aliò deponit. Hunc autem furoris tenorem, analogicè concipere & exprimere ſi debeam. Primò conſidero cruorem extravenatum in Rene detineri, vel ſuper convexum inteſtini latere, &c. qui cruor, dum malignitatem fermentalem induit, mox Ren, laticis moderator, indignabundus ſuſcipit anodynum virus illius cruoris. Laticis autem deſtinatio eſt, eluere ſordes, ſi quæ alibi in corpore detentæ ſint. Cumque Ren nequeat per laticem eluere extravenatum iſtum cruorem, eo quod latex eò non deveniat, accumulatur hic in venis, faſtidio ergo, tædioque Ren inde adeò afficitur, quod munus ſibi injunctum nequeat obire. Ideoque mox claudit exitum urinæ, ut quod copia regulari laticis nequit, per abundantiam ejus perficiat. Quaſi cogitet. Tu latex non vadis, quò te velim mittere ad eluendum cruorem extravenatum: ego te non dimittam per conſuetos ureteres. Ejusmodi ergo eſt furor indignati Archei Renum, qui tandem aſſurgens in gradum veſtit laticem, eumque deducit, quò vult.

32. Cæterum hunc furorem Archei confirmat nedum eventus in fiendo; ſed & in ſiccando, *præſertim dum ſponte propria quandoque hydrops ſanatur. Siquidem id fit, quaſi reſipiſceret Archeus, atque pœniteret actorum.*

33. Novi Comitiſſam de Falaix, quæ dum juvencula hydrope tumeret, ſuaſu cujusdam Medici (quippe à cunctis deſperata habebatur) abſtinuit ferè per ſolidum annum à potu, ſolidiore cibo, & jusculis contenta. Et evaſit ſana, vivitque modò ſeptuagenaria.

34. Inprimis ſitis, ſive ſumatur pro ſenſu deficientis, vel pro ipſo defectu humidi; ſaltem neutro modo exſiccat aquam hydropicam. Nam etſi nil potus bibatur, ſaltem juscula, quæ cruorem ſufficientem præbent, etiam urinæ tantillum dant, & laticis, quantum ſubſiſtentiæ hydropis ſat eſt. Denique nec ſitis, nec ipſe potuum defectus, cauſam occaſionalem hydropis (quæ plerumque eſt cruor extravenatus) tollit, quin imo magis arefaciunt, & pertinaciùs ſibi reſervant, ut reluctetur reſolutioni, per abſtinentiam fictæ.

35. Sed ſitis iſta continua, cum ſpe & perſuaſione ſanitatis, errorem ſive indignationem in Archeo Renum conceptam pacabant.

36. Unde didici, quod ſitis oriatur à Rene regulariter; non autem ab hepate: multoq; minus à ramis minoribus venarum, ſugentibus majores, donec defectus humidi ad orificiũ ſto-

machi delatus sit. Sed ut cruoris defectus restituitur per cibos, potusque meraciores: ita laticis defect⁹ compensatur per aquosa, id quod experientia docet. Sitis ergo à moderatore Laticis, & non à viscere sanguificante procedit. Est nempe tanta Laticis necessitas, quanta fuit hactenus hebetudo in ejus præteritione. Authores aliquot commendant bufones vivos, utrimque renibus alligatos, solvere Hydropem per lotium. Saltem vidi rusticum Hydropicum sanatum, alligata anguium senecta per ventrem & renes. Inducitur nempe Idea metus renibus, qua indignationem amittant. Eodem videlicet titulo, Sitis Ideam tristitiæ, sive denegatæ appetentiæ suscitat: unde Ren suæ indignationis obliviscitur.

37. Ex præfatis igitur sat liquet ignorantia causarum in Hydrope, quanta demum obscuritate, circa intemperiem hepatis, & aquarum depletionem sit sudatum. Quàm inaniter cogitatum de diureticis, de vesicatoriis, deque solutivis.

38. Estque hoc loco advertendum, quod impiè Cholagoga cathartica propinarint hydropicis: utpote quæ carnes & cruorem in fætidam flavamque saburram transmutant, sine juvamine Hydropis; sed cum destructione Hydropici. Hydragogum autem differt à Cholagogo. Quod illo epoto, venter detumescat, nec fætida excernat: nisi vis Cholagogi adjuncta sit Hydragogo.

39. Mercurius igitur *præcipitatus* juxta *præscriptum* Paracelsi, curat omnem Hydropem, non quatenus purgat, sed in quantū materialiter transiens per intestina, resolvit extravenatum cruorem. Sin autem unà vomitum, vel alvum cieat, id Hydropi est per accidens.

40. Nota hujus ergo. Quod brionia alba, rasa, superposita contusioni, in qua cruor subter pellem nigricat, paucis horis cruorem illum resolvat in aquam, quam pariter per cutim exigit. Quocirca vim Hydragogi in Brionia proficuam attende, si virus solutivum ab eadem abstuleris. Observavi nimirum, si Antimonium in liquorem vertatur, ac postmodum in pulverem, qui tantum per sudorem purget, haberi remedium, quod omnem Hydropem modestè tollit, extra metum recidivæ. Siquidem tollit tam causam occasionalem, quàm ipsam furientis Archei ametriam. Ejusmodi namque remedia, quæ permanente illorum & sospite dote, per intestina feruntur, quæque apta sunt resolvere ideo causam occasionalem, liberant naturam impedimentis. Unde Archeus Renis propriam præteriti furoris sui amentiam advertens, venas aperit, assugit, ac transcolat aquam, pro debito atque solito, excentricoque & opposito Laticis motu, pertinaciam præteriti furoris sedulitate piat, dolens, quod propriam impar intenderit perniciem.

41. Unde conspicuum evadit, Renis regimen in abdomen, ac venas, hactenus ignotum.

42. Est ergo Hydrops, morbus ex cruenta materia depravata, occasionalitet oriundus, velut initio fermentali: ad cujus incitamenta Archeus Renum, Ideam indignationis format: cujus potestate ureteres venasque occludit; affluum Laticem corrumpit, ac divertit, huncq; in abdominis spatium transmittit: abdominis interim membranas, harum poros ita stringit, ut nihil penitiùs transmittant in mortem usque.

43. Tympanites autem plurimum ab Hydrope differt: nam alia est ipsi causa occasionalis, alius modus fiendi, materia demum alia, nec non efficiens: alia itaq; dispositio: & productum aliud. Non enim generatur aqua, sed ventus. Dein, nec arbitro Rene fit Tympanias: ut solum præside fermento toxico alimenti *spermatici, in convexo intestini hærentis*, atque deturpati. Neque etiam venas vento turgidas hactenus lustravit Anatome. Nec propter tormina intestini piare hepar debet, licet tormina sequantur tam Hydrops, quam Tympanites. Si etiam flatus intestini fierent ab hepate, remedium Jecori, non autem carminativum intestino dandum: vel Scholæ aliter medendo, se reas faciunt. Etenim si theorematis sui memores essent: Quod ejusdem sit facultatis actio sana, & infirma: cognovissent ructus atque flatus ab intestino, & stomacho generari. Adeoque convexum intestini, non minus aptum generandis flatibus, quàm ejus concavum. Ex assimilandis, sed degeneribus liquoribus infestat Tympanias. Fit enim ventositas sive flatus in intesti-

intestino, à quadam indispositione localis Archei, qui tum cibos subinde ne quicquam flatulentos in flatum mutat. Cum ergo in Tympanitide est extra, sive in convexo intestini: consideranda est eadem indispositio flatulenta foris, quæ intus est in intestino. Fit nempe à similari alimento degenerante, quo fermentum stercoreum adveniens, ipse Archeus loci indignatus, & malè affectus vertit, non quidem præfatam causam occasionalem, sed proprium membranarum alimentum in flatus. Ad hoc autem pars fermenti stercorei, à cavo ad convexum intestini migrat. Ideoque flatus ille non est insipidus aut acidus ructuum, ut neque stercus olet, quia non fit à materia stercorea; sed ab alimento degenerato, & cadaveroso.

44. Vir quidam, suasu Medentum, paracenthesim à latere umbilici sustinens, qui hydropicus censebatur, utque aquam elicerent: me juvene spectante, extracto Chirurgi phlebotomo: repentè sidit abdomen, & quamprimum periit, editus autem flatus immensè putidus, & cadaver olebat. Patet ergo: quod materia occasionalis, denique vera materia, internusque effector, cum omni cognitione Medicum honestante, ignota steterint.

45. Patetque vanitas remediorum, atque inprimis carminantium, quæ convexum intestini non respiciunt. Frustraque fingunt ventos discuti per extenuationem. In quam namque vento subtiliorem materiam, ventos extenuari sperant? quidve profuerit, ventum se subtiliorem donare, si majorem tum locum requirat, & molestias tensionis augeat? Vernaculum est namque stultum remedium, ex fabulis haustum.

46. Cabrolius, Anatomicus Montis pessulanus narrat, se sanasse octuagenarium, qui Rondeletii suasu non nisi salsa ederet, ac ne siti obrueretur, salsaturas, sive condimenta ex aceto & saccharo, cibis miscebat. Fomentabat quoque bis indies lixivio, cui sal, alumen atque sulfur incoxerant. Ac inde, fimo vaccino pro cataplasmate utebatur. Et tandem evasit & supervixit centenarius. Non frustra enim dantur, quæ consumant causam occasionalem, neque ideo frustra commendat fimos Paracelsus: cum sint salia ciborum putridorum, quibus datum est resolvere materiam occasionalem hydropis. Mira certè utrobique Archei actio, tam ubi claves detinet, quam ubi claustra reserat, suumque expellit hostem.

47. Paracelsus autem suum præcipiolum, sive mercurium, è sua minera mortuum eductum, præ reliquis approbat remediis: cætera autem simplicia, pro gradu affinitatis, quo mercurium hunc metallicum attingunt. Phrasis est suæ libertatis. Ego Simplicium dotes, ut à Deo oriundas, non autem quatenus consanguinea sint mercurio minerali, veneror atque suspicio. Fateor interim, quod votis meis ille mercurius semper obsecundaverit. Difficilis quidem est ejus acquisitio; sed duorum granorum dosis sufficit, ter quaterve exhibita. At semel nacto mercurio diaphoretico, multis ægrotorum myriadibus sufficit, tam pro se medente, quàm pro posteris suis.

48. Tandem vidi notham Hydropisim, cujus nemo ante me meminit, quod sciam. Vidi enim frequenter, ex jecoris inordinata accretione, ventris tensionem mentiri Hydropisim. Imò & in tabe extinctis, summèque macilentis, vidi jecur supra modum excrevisse, penitus licet exsangue.

49. Vim ergo crescitivam mercurius ille enecat, non secus atque argentum tremulum, in arborem, terebra usque in medullam foraminatam injectum, eandem occidit. De proprietate itaque mercurii est, vim accretricem hepatis extinguere. Id autem ut pro voto succedat, oportet mercurium mori, absque ullo salium externorum sodalitio, aut spirituum alienorum consortio. Sic tamen mori convenit, ut vivum maneat in plaustro, quod queat in vita media mercurii deferre ad loca destinata. Gratulor illi, quem ignis docuit me intelligere. Huc refero remedium stibii solutivi. Siquidem remedia ejusmodi omnem causam occasionalem alibi latentem, detentamque resolvunt, consumunt, evertunt. Ista nempe est Arcanorum sanatio, quæ per ablationem causæ occasionalis acquiritur: sufficitque unum aliquod ex Arcanis, quod indifferenter, quicquid in

corpore (duelech excipio) præter naturam est conclusum, resolvit, abstergit, dispergit. Morborum siquidem quorumcunque, etsi duæ sint columnæ, quibus ædificium morbosum innititur (materia nimirum occasionalis, & materia cum efficiente Archeali) alterutra tamen columnarum sublata, ruit totum, quod illis superstructum erat. Arcana itaque Paracelsica omnem morbum à consequenti tollunt, quatenus causam occasionalem demetunt.

50. Atque deinde occultior via est alia alterius arcani: per quod scilicet inducitur pax, quies, & solatium Archeo, ne scilicet indignatus morbum pariat, partumque potius deleat: imò etiam profligationem causæ occasionalis ipsius meditetur. Perinde enim, ut infixa spina pinguedine leporis extrahitur, trito mansuetoq; remedio. Alioquin Archeus mox intranti spinæ velut irascitur, tumultuatur, tumet locus, suscitaturque varia symptomatum exorbitatio, ut scilicet facto tandem pure, putrefactoque loco, spinam excludat, quam, si mitiùs aggrederetur, eruisset, prout sub suasu pinguedinis leporinæ. Pariter inquam est in natura Arcanum, quod omnem ferè sanat morbum, quatenus indignationem & confusiones Archei tollit, pacemque huic imperat. De quo Arcano, primus conabor viam aperire. Laxet ergo vias Archeus Renum, & insurgat in causam occasionalem profligandam, non secus atque pertinaci furore suiipsius exitum quærit in Hydrope. Et verificabitur axioma *Hippocratis.* Quod naturæ ipsæ sint morborum medicatrices: Medicus verò tantùm illarum minister. Ergo ex præfatis concludo, Arcani sedativi, adhuc longè pacatiorem, & optabiliorem fore sanationem, quàm Arcanorum Paracelsicorum, Magis namque faciunt pro custodia vitæ longæ. De qua peculiari libro.

# PUERILIS HUMORISTARUM VINDICTA.

1. *Finis paradromi emissi.*
2. *Authori accidit prout æstimaverat.*
3. *Clamores eorum qui vapulant.*
4. *Non propalanda secretiora arcana.*
5. *Respondet literis ad se scriptis.*
6. *Decem contumeliæ.*

Ediderам jam aliquot inaudita hactenus Opuscula. Nimirum de heteroclitis fontibus acidulis, ac potissimum de Spadacrenis, atque origine fontium. De febribus, de lithiasi, de deceptorum humoristarū ærumnoso statu, & de Peste. Ut paradromum totius Physices referrent, tutoque inde discere mortales ortum, modum, medium progressumque medendi possent. Inprimis reprehendit liber de febribus ignaras medendi Scholas, circa cognitionem infirmitatis tam vulgaris, quo resipiscerent, hujusque voluminis editionem excusarent. De lapide autem monstro in nobis accidentaliter nato, deque peste, velut irregulari mentis parergo, ut discerem ego, quale judicium esset doctiorum, de rebus hactenus ignotis.

2. At comperi, quod major numerus spreverit, quæ docui, præsumensque scire omne scibile, contemserit discere ex alienis laboribus, eò quod acerbius carperem errores, non quidem viri alicujus infamiam: sed Scholarum *in universali inscitiam.* Errores inquam, qui in ipsis Cathedris pœnæ infernalis indictione, castigari aliquando debebunt, & criminis rei apud Principes gnaros censebuntur; potissimum ubi admonitio frustranea, conatus charitatis vanos effecerit.

3. Delicatiores itaque judicium tulere juxta suam cujusque intensionem, & extensionem. Atque illorum plerique offendebantur, quod nova, inaudita nedum adferrem & demonstrarem, supra captum multorum; sed quod antiqua medendi initia destruerem, nec alia meliora edocerem, quasi tantum laboris onus, unius esset diei mensura.

4. Multi autem optarunt, ut clanculum semel à me præmasticata, buccellatim in fauces intruderem: ut citra laborem meliora dogmata, & remedia addiscerent. Quapropter aliquot curiosiores ad me scripsere, laudantes quidem operam, insumtosque labores, & sumtus; sed non tolerantes, quod arcana remedia sub densis tenebris obvoluta reliquissem, nec totam Chymiæ, abditamque Philosophiam propalassem contra Evangelii præceptum, quodque margaritas ante porcos, id est, immeritos, non projecissem. At

sane utrobique præstiti quantum potui, & fieri lubet. Nam per experientiam securè didiceram, quod anno 1602 in patriam redux, curarem in speratos aliquot, per spiritus salis, sulfuris, vitrioli, perque vomitoria vitriolata, &c. quorum nullum apud Belgas fuerat vestigium memoriæ. Ideo Archiatri, & celebriores alii deci pulam meis obtenderunt remediis. Nam si cui aliquid dedissem præfatorum, statim procurabant ad se deferri, ut me imitarentur, ac superarent. Ipse ergo in publicum proposui medicamina chymica per servos meos, jam uxoratos venalia: quippe qui jam se meo famulatui subduxerant. Hi itaque panem suum lucrabantur. At ut cuncta mox ruinis sunt obnoxia, sese alii interserunt fugitivi externorum, qui hujusmodi venalia obtruserunt vilioii pretio. Sicque mille fallaciis adulterata supposuere: optima quæque habita sunt, quæcunque viliori pretio venderentur. Hinc nil hodie reperitur è factitiis pharmacis, quod non ita sit adulteratum, quodque majoris lucri spes, non adhuc magis labefactet indies. Ideoque hinc edoctus didici, non amplius hac orbita eundum; sed quicquid rarioris Philosophiæ est evulgandum, id omnino sub hieroglyphicis peritiorum esse præstandum.

5. Ignoscant ergo mihi, quotquot ad me scribunt hæc verba: Sodes explica te, loquere apertius, de Arcanorum præparatione. Quia ista est nova addiscendæ Philosophiæ methodus, quam addiscere oportet, modo quo eam didici. Vendit enim Deus sudoribus artes. Etenim nil in Spagyricis scriptum ea intentione, ut intelligantur promiscuè ab omnibus, sed duntaxat ne intelligantur. Idque Chymia præ cæteris disciplinis semper servavit singulare, è mandato Domini: ne rosæ ante homines & porcos spargantur. Scripta namque nostra sunt exhortationum loco, ut quisque propriis proficiat laboribus, quantum supernè sibi indultum fuerit.

6. Tandem contumaces, & indoctiores contumeliis agunt, insultantque in me, dicentes. 1. Quo vultu audet temerarius hic senex morosus, nugator, indoctus, astruere unum idemque remedium calidum, valere contra morbos frigidos? frangere etiam antiquorum axioma primò verum? Contrariorum contraria duntaxat esse remedia? 2. Quo ausu dicit, citra purgationem & venæsectionem tolli affluentiam humoris noxii? 3. Si justam temperiem elementorum ad pondus Paracelsi arcana adferre putet, an proinde os fractum dislocatumve reponent? aut herniam sanaverint? 4. Quid, si arcana materiam peccantem abstergant, hoc juverit, si non unà efferatur per pharmacum solvens. 5. Quidve hoc commune habet cum morbis Amentium, ut uno Arcani velut cultro, omnem amputari morbum credamus? 6 Itemque in hæreditariis, quibusque nulla residet amurca; sed connata quædam atque incorporata nuda remansit intemperies, per quam statis intervallis, suscitantur insperatæ nebulæ, novorum paroxismorum authrices, quid solaminis ferent Arcana, unum semper cuculi tonum unius qualitatis sonantia? 7 Annè virorum & seculorum tot industriæ fuerunt nihili, quibus nempe melior tutiorque Minerva placuit? 8. Sanamus & nos morbos quoslibet, absque phlebotomo, quoties volumus; sed timemus recidivas pejores: dum intus relicto humore nocuo, imponeremus ægris, per soporifera & sedativa. Ideoque non procedimus ex præscripto jactantiarum fumivendulorum: dum salus infirmorum nobis cordi, perque rationalem methodum ab hisce empyricis nos separamus. Solus enim Helmont. cuncta novit, nosque stipites fuimus hucusque. 9. Ad se enim cunctos convocat, ut creduli autument, Medicinam, quam de terra creavit Altissimus, ab igne dimanare. Non enim sic viri docti studiis Academicis valedicunt, longa annorum serie medendo roborati. 10. Melius enim viris Principibus persuasum, qui alios præter Academicos non admittunt, quibus vitam fidant suam, &c.



# RESPONDET
## AUTHOR.

1. *Quod unum aliquid omnes sanet morbos.*
2. *Respondet demum appositè ad singula.*
3. *Verum laxativum quale?*

4. *Solutio objectionis.*
5. *Retorquetur axioma Hippocratis in Scholas.*
6. *Dictum Scholarum in Scholas reflectitur.*
7. *Cur laxativa stultè exhibita?*
8. *Satisfacit directè & regulariter suis injuriosis contumeliis.*
9. *Author provocat Humoristas, totius mundi, in certamen actuale.*
10. *Ad larvas formidinis, per Humoristas objectas, respondetur.*
11. *Itur obviam adversariis.*
12. *Intentiones Authoris.*
13. *Vetus abusus non dat jus.*
14. *Principum ærumnas esse vivere cinctos adulatoribus, & ideo extra veritatem.*
15. *Aulæ carent optimis Medicis.*

PRobabo primò, quod liquor Alkahest, ens primum salium, lili, primus metallus, Mercurius diaphoreticus, sive aurum horizontale, unum inquam, qualecunque ex illis (nam cuncta unius dissolventis consanguinitate, conspirant in unisonum,) sat sit ad quorumlibet morborum sanationem, utut momis crepent ilia. Inprimis norunt Adepti mecum, quantum hinc distent dispensatoria Seplasiæ, imò & quàm remoti absint Scriptores, qui Basilicas, & Tyrocinia chymica ingenti gloriolæ pruritu, adhuc ipsimet Tyrones ediderunt. Probato autem assumto hujus capitis, sponte instar nivis liquescent reliquæ in me suscitatæ calumniæ. Quapropter Spagyrorum postremus præfatū assumtum sic probo. Ipsa sanitas non consistit in temperie justa corporis; sed in vita integra. Nam temperies corporis alioquin est adhuc in cadavere, recens mactato, ubi tamen jam mors, non autem vita, non sanitas. Est autem sanitas unica, homogenea vitæ integritas, & inculpata dispositio, requirens illius integri conservationem in sanis, & restitutionem in ægrotis. Idq; Hippocrates ex tunc olfecit, asserens solam naturam (quæ unica est) esse morborum medicatricem: Medicum autem ministrum, ut & pharmacum medium reducendi naturam exorbitatam. Itaque sanitatis integritas est in unisono, & unicus tantum est vitæ moderator, nec plures. Hic ergo solus in morbis malè se habet, Is enim solus est impetum faciens, tam in sanis quàm in ægris, ejusque solius ruptura œconomiam vitalem lacerat. Etenim etsi nil foris lacessat, nihilque à parentum semine nos turbet; sponte tamen propria subinde Archeus ille fatiscit, dissolviturq; hinc nostra integritas, multisq; inde modis, postliminio subnascuntur impuritates Monarchiæ vitæ insidiantes. Equidem cum natura ipsa, teste Hippocrate, sit mediatrix morborum, ergo ejus unitas conservanda, & restituenda integritas. Id autem unico remedio sat superq; fieri potest. Est namq; unitas alteratæ naturæ, unitas sanitatis læsæ, & unitas ideo spiritus, subter morbum agitati, duntaxat consideranda; non autem multiplicitas varietatum occasionalium morbosarum. Cumque unum è præfatis Arcanis opulenter habeat in se cuncta requisita, ex dono Dei perque præparationes Artificis: Ergo unum ex illis Arcanis est sufficiens pro omni, & quolibetcunq; morbo. Atque ideo non dicit Textus, quod Omnipotens creaverit de terra medicinas; sed medicinam, numero singulari. Quam alioqui medicinam, jam præparatam, pro Arte medendi non creavit de terra. Medicina ergo ista penetrat corporis penitissima, quæ suopte Bonitatis dono membra quælibet confortat, & confirmat. Ac demum potentissimè resolvit, quicquid alicubi sordium congestum fuerit. Quo semel liquato, natura satagit per cognitum sibi iter dispergere nocuum.

2. Notent hoc loco Tyrones, quod pro consueta stoliditate petant principium, postquam jam abundè constare fecerim, non esse contraria in natura, non temperiem elementorum, multoq; minus qualitatum elementalium intemperiem: nec item humores, quibus sanitas, & per consequens infirmitas, justo titulo patrationem debeant.

3. Similiter etiam de febribus, sic abstuli fidem solutivis, ut non nisi cum Scholarum tædio, eadem iterum commemorem. Perfecta nimirum purgatio ægros duntaxat, non autem sanos laxare deberet. Estque ob id perfectissima, quæ primò insensibiliter consopit, pacatq; Archeum,

qui

qui postmodum (cum sit natura sola medicatrix,) morbos,horumq; causas occasionales,demetit. In tono enim inauditum, coram discere recusantibus,Tyronum discere cupientium impeditoribus. Ac soli me capiunt, quotquot prius jam annotata intelligunt.

4. Objiciunt enim pro suis purgantibus: Nil referre, tametsi laxans pharmacum laudabilem è venis Chymum ejiciat, potissimum quod fortiori jure, & breviori compendio abiget fæcem morbosam. Nec magnopere curandum, etsi solutiva vires cum crudiore cruore parum diminuant. Negant at libri de febribus & humoribus,sub consensu experientiæ,quòd purgativa tollant humores nocuos, aut morbum ullum iisdem humoribus dicatum. Tum, quia non sunt in natura ejusmodi humores, nec itidem morbi ulli respondent iisdem. Tum, quicquid profligant exterminantque cathartica, non est unius de tribus humoribus,quos peccare ajunt, sed est cruor, per viruspharmaci mactatus, cujusque cadaver foetens per anum ejicitur.

5. Ideoque nec audent propinare purgantia, ne quidem in acutis febribus, nisi postquam natura victrix evasit: quando nimirum fortassis, devictus hospes morbosus, sponta sua mox recessurus, pro parte, cum aliis sordibus à pharmaco patratis excidet: nisi indignatus Archeus ingesto pharmaco virulento, morbum recidivum suscitet. Quod sæpissimè accidisse memini, & scriptis catalogis annotavi.

6. Idque non ignorant Scholæ,quæ dudum jam serio charactere asserunt, solam Aloem esse innocuam. Ergo omne laxans, absolutè nocuum, si non etiam simul frustraneum.

7. Reus sim itaque coram Deo,si non prorsus suadeam, omnino à laxativis abstinendum. Neque enim, si non stulta sit natura, laxans pharmacum ad venas assugitur: nec absque discrimine in discrimen se præcipitaret, quæ virus intra venas nocuum traheret. Igitur solutivum virus adhuc tantisper ac in stomacho detinetur, putrefacit, & contaminat, quicquid in mesenterio eminus, ad meliores usus erat depositum: trahitque in vicem putrefacti thesauri depuratum cruorem è vena cava, eumque sensim contagio virulento contaminat, & foetido fermento cadaveris liquat. Hinc nempe virium jactura à laxantibus, & Monarchiæ vitalis turbatio, citra spem sanationis inde. Durat autem laxantium furor is non solum, quantum illorum præsentia; sed & quantum lugubre virus, suo contagio stomachum & intestina aggravat. Sic nempe artificiosa consurgit Diarrhœa, quæ subinde in necem usque perseverat, ridetque adstringentium pollicitam opem, tentataque subsidia.

8. Ad 2. & 3. &c. dico pariter, sat alibi demonstratum, nec temperari elementa pro mistis, falsò creditis: nec ob temperiem ergo eorundem, multoque minus justam, & ad pondus adæquatum. Ergo præsupponunt Scholæ falsa. Imò & sophismate certant. Nam etsi Arcana os fractum curent, tanquam Symphytum, vel lapis Ossifragus; requiritur tamen utrobique reponi ossis fracturam. Herniam item bene ligatam, sanatam memini citra exspectationem, quod ex ossifragio quis dudum lumbis decubuisset. Nec igitur Arcano indiget. Ad 4. simul & 5. sufficit, quod Arcanum causas occasionales abstergat, reliquum nempe supplente natura juvata. Ad 6. cohibeant linguam Scholæ: nam Arcanum sanat morbos, quos incurabiles sub blasphemia adstruxerunt. Quod pro me testantur hospitalia incurabilium, si cum epitaphio Paracelsi conferantur. Septima autem contumelia, prorumpit nesciis è faucibus,proprio scilicet consciæ mentis testimonio. Ad 8. & 9. certum est, quod clamantes doleant, dum vapulant: ex sensu enim doloris, os contumelias loquitur. Sin autem è myriadibus Spagyrorum, vix unus ad optatum finem surgat; vitium id non est artis: Quia dos non pendet ex arbitrio volentis & currentis; sed quia nondum est dierum plenitudo, qua hæc magis erunt vulgaria. Sat esto mihi, quod nusquam appareant signa, nisi inter Potitos Arcanis, id est, Adeptos, quodque Humoristarum nullus eò unquam pervenerit, nec etiam perveniet. Itaque locus contumeliis contra scientiæ Medendi

veritatem, nullus est, nisi ubi nullus est ordo, & sempiternus horror inhabitat. Fugiunt enim veritatis lucem noctuæ, & vespertiliones monstruosi. Quia pascuntur decumano mendacio, nempe quod norint curare febres, citra evacuationem: cum nec quidem utroque tam venæ sectæ, quàm laxati alvi præsidio febres fiant certò atque tutò sanare. Sanent enim febrim ut adstruunt: an saltem eo ipso non adferent requiem ægro? tutoque dein, quod residuum ajunt, tollent? quod non ita commodè licebat, quamdiu vita cum morte, & morbus cum sanitate confligari credunt. Ast fugiunt lucem veritatis, sub pallio mendacii: sic dictante ignorantia, sicque jubente lucro, sese misselli tutantur.

9. Medicina enim non est nudum verbū, inanis jactantia, aut sermo vanus: post se namque opus relinquit. Quocirca sperno contumelias, jactantias ambitionis, & vanitates miseras. Eja mecum ad rhombum. Si verum dicitis, Scholæ, quod possitis sanare quaslibet febres citra evacuationem: sed nolle, præ metu deterioris recidivæ. Ad luctam descendite Humoristæ. Sumamus è Xenodochiis, è castris, vel aliunde 200 aut 500 pauperes febrientes, pleuriticos &c. partiamur illos per medium: mittamus sortes, ut mihi illorum una medietas cedat, & altera vobis. Ego illos curabo citra phlebotomiam, & evacuationem sensibilem; vos verò facite ut scitis (nec enim vos adstringo ad jactantiam phlebotomi, vel solutivi abstinentiam) videbimus quot funera uterque nostrum habiturus; præmium autem certaminis sit 300 floreni, utrimque depositi. Hic vestrum agitur negotium, O Magistratus, quibus cordi est salus populi: pro bono publico certabitur, pro veritatis cognitione, pro vita & anima vestra, filiorum, viduarum, pupillorum totiusque sanitate populi. Ac tandem pro methodo curativa, in actuali contradictorio disputata. Superaddite præmium, honorarii loco ex officio. Compellite nolentes intrare in certamen, vel palæstra obmutescentes cedere. Ostendant tum, quod modo oblatrando stentantur. Sic namque diplomata ostendenda sunt. Cedant verba, & jurgia, agamus amicè, & per experientias mutuas: sciatur posthac, utra methodus sit vera. Siquidem in contradictoriis, non ambæ quidem propositiones; ac tantum altera vera est.

10. Sed jam Humoristæ pavorem incutiunt, dum quis se mihi sanandum committit. Nemirum novorum dogmatum authori se dedant; potius autem vias Ethnicorum eant, ne censeantur novitate dogmatis, vitam in ancipiti posuisse, fretique potius veteri abusu, tritas calles ingrediantur. Ah utinam ex altero seculo, mundoque intelligibili redirent, ut testarentur, quibus sua debeatur nex. Statim, qui jam nasutuli vitæ suæ consulere videntur, agnoscerent se incurrere in vitæ perniciem, & jacturam: dum malunt vitam suā credere pluralitati ob solam veteris erroris, & abusus constantiam, quàm velle flecti ad monita veritatis. Quasi adhuc modo sagittis & fundis bellandum foret: quia istud armorum est genus antiquissimum. Veruntamen sed nec nostra adeo sunt nova, ut millesima tantum sint in se experiente: quæ centies millies veritate experientiis sunt facta consona. Medentes ergo quotquot hujusmodi objiciunt debiliori animæ, & artis ignaræ, sunt truculenti impostores, hostes Christianorum, invidi propter lucellum. Siquidem augent timores in ægris, ægrosque angunt, ut se & sua extollant.

11. Et dicunt. Libenter enim ignoramus, quæ mala sunt: quoniam remedia chymica (utimur enim iis quandoque, ubi opus fuerit) nova, atrocia, nocua, æstuantia, & periculosa. Chymicum autem si admiseris, tu solus eris cum tuo Chymico: nos omnes domi manebimus. Quia Idiotæ sunt, stentoresque, qui nobiscum non consentiunt. Mementote interim, quod plus cernant oculi, quàm oculus. Ergo in lacera puppe naufragium quæris, si à tuto littore abscesseris. Adducunt in confirmationem turbam Chymiæ apostaticam, itemque Judæos, ac viros nequam. Quasi pariformiter omne meretricum & nebulonum sedimen, & spuma, non se ingerat sub nomine Medentum Humoristarum.

12. Etenim si rixæ apud me valuissent, non fuissem compulsus ad scribendum. Nam si vos charitas, aut vestrarum animarum cura angit, eamus ad provocatum certamen! Pro mitto enim, si viceritis, quod lubens meo malo, postmodum in vestram totus ivero doctrinam: Denique dum depurata medicamina præfero vestris, & vera medendi principia Paganicis nugis; non fit hoc intentione lucri captandi, aut alliciendi. Nec enim decet me ex avara mente vestra judicari. Ego enim pura intentione veritatem medicam concionari institui, ut Medentes resipiscant, & discant quæ nesciunt, tutiorem viam ingrediantur, atque malè vitam proximi tractando cessent: cessent inquam perdere viduas, orphanos, & proprias animas. Scio namque, quod sub dierum maturitate (*nil enim tam occultum, quod non revelabitur*) manifesta fiet doctrina, quam modo per hoc volumen evulgavi. Opto saltem tempestivius id accidat, ob animarum salutem, & familiarum custodiam. Ad me autem quod attinet, jam à multis annis ægros non inviso; nec quenquam invito, ut mea utatur opera, quod nostratibus sat cognitum. Quippe qui quæstum ex alienis miseriis non paro; ægrorum autem neminem citra consolationem à me dimitto.

13. Cessent quoque Scholarum stentamina, authoritatem à possessionis vetustate implorantia. Siquidem non cadit *præscriptio* in naturam. Dono namq; paganismum Christianismo seniorem. Præsuppono quoque Scholarum errores mox cum paganismo incepisse. Nova & inaudita, quæ doceo, quia Deus nostri generis misertus, sub hac dierum plenitudine, thesaurum veritatis aperuit, quando sibi placuit. Pro cunctis paganicæ Scholæ alumnis, ut discant deinceps tutiori assentiri doctrinæ. Etenim præ veteri abusu marcida, cariosa, & verminosa sunt, quæ veri succo demonstrantur orba. Quia universaliter & singulariter verum est, quod falsum & tenebrosum sit omne donum, quod non descendit à Patre luminum; non est autem credibile, Adeptum medendi illuminasse Scholas Gentilium, quarum posteritas tanta theorematum cæcitate adhuc medetur, orbataque est medicaminum favore, vigore, honore.

14. Facessant & jactantiæ, quod à Potestatibus mundi celebrentur, quotcunque sermocinali doctrina præfulgent. Non enim auloedi sunt Medici, quos creavit Omnipotens; sed in compassione charitatis medentur peculiariter pauperibus, eoque symbolo agnoscuntur. Pater autem pauperum benignis oculis adspicit, qui obsequiis miserorum suorum vacaverit, in sui Christi memoriam. Subtrahunt sese populi, & magnatum adulationibus, suo jure vivunt, injurii nemini. Unicoque signo à medicastris distinguuntur, quatenus bene agendo, ab his vilipendium patiuntur,& lubentes tolerant. Imò populus (cui sunt benefici) obloquitur, & obgannit. Quia ista est sors, quam suis perpetuò reservat Dator luminum. Etenim absque spe lucri, procurant esse misericordes. Sin autem illis sponte detur nummus, recipiunt quidem; sed non nisi in priores usus reponunt. Sunt autem rarissimi, nec obvii in aulis principum. In epitaphio Imperatoris olim scriptum erat; *Turba Medicorum periit:* Adeo hominum sunt infelicissimi Principes, quibus nemo veritatem dicit; sed adulatoribus stipati, nil nisi blandimenta audiunt, ac deceptionibus aluntur.

15. Non saltem est Principum, novisse eligere optimum Medicum, cui vitam fidant; sed hunc commendatum, vel adscitum à priore Medico, suscipiunt. Sicque in aulis continuata serie perseverant. Ac proinde Princeps plerumque non est numerandus inter vita longa dotatos. Nam etsi honoraverit patrem suum: longævitate tamen sibi promissa spoliatur ab infidis auxiliatoribus.

T A N T U M.

TRACTATUS

# DE MORBIS.

## INTRODUCTIO DIAGNOSTICA.



NEcessarium visum fuit, ab Elementis, qualitatibus, misturis, complexionibus, contrarietatibus, humoribus, & Catarrhis incepisse, ut demonstrarem, Scholas morborum naturam attendisse nunquam: ideoque ignorasse rei medicæ veros scopos, sive morborum principia, theoremata, modos fiendi, causas adaptationis, consanguinitates, consensus, alteritates, atque proprietates, remediorum item inventiones, delectus, præparationes, exaltationes, appropriationes: Id est, ægrorum scientificam sanationem nescivisse. Credidi namque per ejusmodi initia procedendum mihi: eò quod ægritudines omnes (paucis forsitan exceptis) retulerint in qualitates elementales, atque innata naturæ dissidia. In humores, catarrhos, flatus, fumos: adeò ut in fumum & vapores ablata Scholarum scientia, in fumum evanescat. Tandem per Tartari errores, ad Tartaros devenit, ut ostenderent se tenebris involutas, cespitasse in viis suis.

2. Detegere enim impigrè illa debui: sive sipiscendum Tyronibus posthac. At non satis fuit, errores, inscitiam, ignaviam, & pertinacem constantemque ignorantiam ostendisse: nisi doctrinam veram in nugarum vicem rependero. Etenim per plurimos annos suspecti mihi remanserant axiomatum abusus, (quod lib. de febribus ad vivum depinxi:) priusquam ad solidam veritatis cognitionem pervenerim: dudumque Theoriæ veritatem perlustraveram, priusquam justa aliquot medicamina, quæ initiatis sat essent, quærendo invenissem.

3. Quamobrem cum de morbis, sub tanto paradoxo, rerumque pondere, dicturus essem; apud veteres, & juniores modernos autem offenderem neminem, adjutorem Deum serio invocavi, ac etiam propitium inveni.

4. Statui itaque antequam scriberem invocare Logicen, ut per suas mihi definitiones, morborum essentias demonstret; per divisiones verò, species, atque alteritates illorum; ac tandem per Argumentationem causas, proprietates, media, atque remedia suggereret, cognoscendi atque sanandi. Sed ad meas acclamationes, etiam in os ejus factas, surda fuit, stupuit, nil audivit, muta mansit, nec minimum juvit me miserum. Quia tota impotens, fine sensu.

5. Dein igitur in subsidium vocavi Scholarum auscultationes Physicas. Tria nempe illarum jactata principia, causas quatuor, fortunam, casum, tempus, infinitum, vacuum, motum, imò & monstrum. Undè tandem detexi totam Physicam verè monstrosam, habentem initia ficta, falsa, ludicra, non principiantia, multò minus vitalia, in conspectu *Regis cui omnia vivunt:* Causas item non causantes, Phantastica quoque entia Rationis, milleque absur-

absurditatibus obsepta dogmata obtrudentem. In quibus ne vestigium ullum naturæ adhuc integræ reperi: multoque minus defectus ejusdem, alteritatesve facultatum, aut functionum vitalium. Minimè autem ex tali principiorum strue, notitia causarum naturalium, vitalium, morborum, remediorum, ac sanationum petenda fuit. Quorsum tamen scientiam naturæ, ceu in objectum spectare scopum, sum ratus. Quicquid namque à Scholis peterem, & per Theoriam contrectare aggrederer; id totum statim natura risit in Praxi, habitumque est pro pedantismo. Me inquam ridiculum (distinctius loquendo) cum Scholis risit. Ac tandem mecum conquesta est tam invictæ stupiditatis. Tum logica suam penes me deploravit impotentem nuditatem, vanamq; Scholarum jactantiam. Quippe quæ mediorum, causarum, terminorum & scientiarum repertrix ac scrutatrix hucusque salutabatur, doluit fateri debuisse, quod in morbis non minus, quàm in tota naturæ compagine, muta esset, suosque etiam professores in tanta ærumnarum necessitate deserere deberet. Imò risisset simul uno cachinno Physica Aristotelis, stolidas mundi & tot seculorum credulitates, si ipsamet non fuisset figmentum non-ens, solo superbiæ flatu turgidum.

6. Quapropter, cum natura nusquam, nisi in Individuis exsistat, aut cernatur: mihi de morbis scripturo, opus est particularium causas apprime novisse, prout & Medenti necessum, illas, sub reatu pœnæ infernalis, individualiter perspexisse. Visum itaque fuit mihi, rerum tam integrarum quàm læsarum quidditates investigandas fuisse, per modum de venatione scientiarum traditum. Atqui cum sic hausta cognitio queat explicari Tyroni, statui quod per causas, harumque proprietates, definitio essentialis sit exponenda. Quæ nil aliud est, præter causarum connexum. Non autem genus definiti, & differentia. At inaudita est hæc explicandi Methodus, prout mentita est Logica scientiarum repertrix. Simulque cum ea omnis facultas, sermocinali Philosophiæ inserviens. Frustra namque ad genus definiti, & differentias speciei constitutivas recurritur pro morbis, quæ nunquam & nusquam cognita fuere.

7. Itaque cum hactenus sit ignoratum, quod res ipsæ nil sint extra vel præter connexum materiæ, & efficientis. Consequenter quoque caruerunt Scholæ verâ definitione: id est, justa morborum cognitione. Si ergo morborum quidditas, ac proprietatum morbidarum conditio, ex causis suis immediatis, essentialibus profluant: necessariò quoque præfatorum cognitio ex iisdem causis est desumenda. Eo quod consideratio causarum prior sit consideratione morborum. Itaque rerum naturalium essentias, jam ad tædium usque ostendi, esse materiam & efficientem, connexas in agendo: ergo & morbi cujusvis essentia, duabus istis constat causis, ex iisdem petenda est cognitio, per justam definitionem.

8. Inprimis morbus est quoddam malum, vitæ respectu. Ac quanquam è peccato oriundus, non tamen est malum, instar peccati, ex causa deficientiæ, cui deest species, modus & ordo: Sed morbus est ex causa efficiente seminali, positivo, actuali & reali, cum semine, modo, specie & ordine. Et quanquam intuitu vitæ sit malum; habet tamen ex suo simplici esse naturam boni. Nam quod in se bonum est, per accidens producit aliquid, ad cujus positionem, facultates partibus innatæ occasionaliter læduntur, & pereunt per Adastriam.

9. Sunt ideo defectus à causa externa, facientes impetum supra vel præter vires vitales, in partibus celatas: Suntque ab hospitibus peregrinis, intro receptis, & valentiore Archeo dotatis. Atque hinc importunitate temporum, quantitatum, roboris, superioribus. Sunt denique defectus occasionales, qui (cum bonum parturiat malum per accidens, profluatque sæpius à nostrismet potestatibus vitalibus,) propriis sunt proprietatibus prædití, tanquam initiis suis seminalibus; ideo tendunt immediatè ad expugnationem nostrarum potestatum tanquam finē. Quos ideo morbos potestativos voco alibi. Nec est autem ens potestativum illud, quod Scholæ vocant morbū per consensum, perque vaporum colligantiam fieri putant; sed ens potestativum continet regimen coactæ facultatis, tàm scilicet respectu authoritatis vitalis, quàm ipsius morbifici entis; quod scilicet mo-

tu

ctu proprio natum est, suscitare morbum potestativum suæ classis. Perinde ut Cantharis suscitat stranguriam. Idque etiam fit internæ authoritatis potestate, & vi partium, in partes: Sic ens Apoplecticum Epilepticumve in stomacho vel utero adhuc præsens, animam quatit, imò & inde cerebrum, cum pedisequis potentiis, in sui famulatum, velit nolitve, traducit. Potestativum ens itaque nedum designat functionum læsionem; sed & regimen partis, & entis morbiferi vim occasionantem, prorogatam in facultates subordinatas, tanquam imperii in vasallos. Perinde etiam sive partes procul invicem distent, sive prope sint. Nam sunt debita proprietatum tributa.

10. Enimvero primus Hippocrates, insinuavit morbos destingui per hospitia & sapores Atque utinam posteri hunc servassent tenorem. Sed œstro velut afflatus Senex ille, futuros præsagivit sequacis Scholæ ausus, monuitque præcise, ne crederent calores, frigora, humiditates, acrimonias vel amaritudines esse morbos; sed ipsum amarum, acre, salsum, ponticum, &c.

11. Ast coram surdis, vel egregiè perforatis auribus hæc cecinit. Si quidem anteacta ab olim secula, in inquirendi ignaviam & facilem credulitatem prona, arripuere caliditatum & frigiditatum scabiosa theoremata, iisque subscripsere ob plausibilem facilitatem, suoque valedixere Magistro: qui morbos juxta diversoria dividendos ratus, corpus nostrū in tres divisit classes: nimirum in continens solidum, sive vas ipsum; In contentum, sive liquidum: & in Spiritum, quem dixit impetum facientem. Qui nempe Gas æthereum ac vitale est, nobisq; concitat omne Blas in utrumlibet finem. Quam morborum divisionem licet expressè non dictaverit; sat tamen eandem insinuavit. Etenim paucula tantum scripsit, quæque circumferuntur omnia, penè ipsis sunt supposita. Atque ideo utinam posteritas sua ingeniorum acumina juxta Senis illius mentem direxissent! fortassis causarum morbidarum intellectum Dei permissu hausissent. Sed unius postmodum Galeni authoritati ita subscripsere, quod velut in soporem obdormiverint, attonitæ dum à me excitantur.

12. Causarum autem nomine, in ipsa morborum medullari integritate, materiam, suo efficiente proprio instructam, intelligo, internam scilicet, proximam, vitalique initio oriundam. Quare etiam externas & occasionales nomino, quotquot non ex ipsa vitæ radice fluunt. Ideoque de causis ago, quæ sunt ipse morbus. Panis namque masticatus & deglutitus, adhuc externus est, quia rejici potest. Sic & chylus inde in stomacho coctus, adhuc externus est. Quin imo postmodum domesticus factus, atque interior nostræ œconomiæ licet sit factus civis: dum tamen à vivo separatur, & in morborum culinam ruit, eo ipso ut hostile factum; ita & externum vitæ respectu censendum. Sic & aër pestilens intrò attractus, licet intus venenum sparserit, & internum sit respectu corporis: nondum tamen internum est respectu vitæ: adeoq; nondum est morbus ipse: cujus videlicet duntaxat occasionem in se continet, nec eandem occasionalitatem deponet unquam. Sed pestis est, dum Archeus applicato sibi contagio, partem sui infectam à toto segregat. Ad cujus proscriptionem residuum Archei collaborat anxietaturque seriò, ne ob symbolum penetretur, & pereat. Consimile occurrit propemodum in morbis reliquis. Siquidem vita proximè non læditur nisi à veneno quodam suo, sibique proprio, quod sibi applicari permisit.



# IN PUNCTO VITÆ SUBJECTUM INHÆSIONIS MORBORUM.

Vita perfectè sana non habet morbum: quia sanitas integritatem præsupponit, quam morbus lacerat. Adeoque sanitas & morbus sibi contradicunt. Vita quoque extincta, non est morbus, nec morbum in se admittit. Eò quod propriè loquendo, vita illa est merum nihil, nec amplius exsistens; morbus autem est hoc aliquid. Tertiò deniq; cadaver, utut virulentum, aut tabo infectum, attamen nullatenus capax est morborum. Quapropter tametsi corpus dum vivit, sit domicilium morborum

rum; non tamen est verum morborum efficiens internum. Multò etiam sanè minus sordes, sive excrementa (quæ humores nostri constitutivi putantur) jus habent aut proprietatem morborum. Verùm si qua pars morbi adscribenda sit inordinatis fæculentiis: illa profectò tota vergit ad causam occasionalem. Siquidem morbus est ens verè subsistens in corpore, constructumque ex materia & efficiente interno seminali, adeoq; etiam hactenus sese sequestrat longè à causis occasionalibus. Præsertim quod interna rerum initia constituant ipsum ens, sintque inseparabiliter de ejus essentiali quidditate. Sic nimirum ut si loquamur de corpore, vel anima hominis: rectè utrumque dicitur homo, licet non integer.

Sic nempe materia morbi, verè est morbus: pro-ut & efficiens ejus seminale est verè morbus: licet non propriè integer sit morbus. Itaque quandoquidem morbus si duntaxat in vivo, non autem in mortuo, necesse est vitam esse immediatum morbi domicilium, subjectum internum, imò & opificem ejusdem. At cum vita non sit corporis, nec corpori essentialiter propria; sed corpus citra vitam sit cadaver, sitque morbus in vita: necessariò quoque omnis materia sive domicilium & efficiens morbi, non excedit vitæ limites: id est, necessariò omnis morbus habitat intra capsam Archei, qui solus est immediatus vitæ testis, exsecutor, organum, ut & hospitium. Apostemata autem, ulcera, sordes, excrementa, &c. sunt tantùm vel occasiones mortis ac morborum: vel eorundem producta posteriora, in novam tragœdiæ scenam suscitata. Nec sanè ideo mirum, quòd unà cum vita, morbi omnes in nihilum abeant, si vita sit immediatum subjectum domiciliumq; morborum; sed dudum admiratus sum, quod hactenus nemo medentum sciverit, in quo essentia morborum gliscceret. Sed circum qualitates elementales, humores, complexiones, contrarietates, & diatheses vagati sint. Nec semel quidem animadverterint, quod sicut sordes non sunt morbi; ita nec morbi in sordibus: at tantum in ipsamet vita degant, atque in eadem sic inclusi oriuntur, adolescunt, & pereunt, quòd cum nullibi sint extra vitam: debeant esse vitæ intimi atque domestici fures. Hæc de morborum proprio receptaculo.

Porrò cum morbus citra controversiam admittatur ens exsistens in nobis tanquam hospitio, potiaturq; suis ac singularibus proprietatibus, ac symptomatibus diversis: necessariò morbus non est de numero accidentium: eò quod accidens non est accidentis secum combinati, & à se tota specie distincti: Siquidem aciditas, vel amaror, non est proprietas albedinis, nigredinis, levitatis, aut caloris; sed singula quæque stant pro seipsis.

Quapropter si morbus est ens, & non accidens, si deniq; de se proferat, nedum alterationes, varias dispositiones, debilitates, &c. verùm insuper generet substantias, degeneres ab ordinario naturæ suæ instituto: necessariò debet constare materia, & efficiente suo interno, sive seminali.

Denique cum morbus sit internus ipsi vitæ, de necessitate quoque consequens est, quod materia morbi sit Archealis, & ipsius efficiens sit vitalis. Ac ut clariùs loquar, Morbus necessariò omnis est vitalis potestatis actus Idealis efficiens, induens sibi vestem ex Archeali materia; atque acquirens formam vitalem & substantialem juxta differentiam tarditatis, & celeritatis seminum idealium. Quæ quidem hactenus fuerunt à mortalibus ignorata, & magis longè adhuc quæ sequuntur, nituntur thesi huic: *Deus non fecit mortem.* Atque tantundem à morte semper est alienus, quod recuset vocari *Deus mortuorum.* Inprimis etiam licet mors quandoq; invadat, absq; morbo; plerumq; tamen mors morbos sequitur, quod nemo addubitet, quin mors ista sit morborū filia, sive causa secunda ex qua, & propter quam vita extinguitur: Id est, mors adest. Sed cum Deus non est ullatenus mortis author, per quem scilicet mors in hominem, alioquin immortalem introiverit, idque non magis, aut potiori jure in initio mundi, quam hodie: Inquirendum est sedulo medenti, unde mors ab initio, & etiamnum hodie causaliter irruat, ut inde constet, unde morbus sui integritatem hauserit. Siquidem quanquam sat obvium sit, quod mors, velut privationem sive exstinctionem vitæ continet; ita nec in se,

Sss aut

aut pro sui exsistentia non requirit formam ullam substantialem, multoque minus vitalem. Ac certè morbus non dicit, ut talis, privationem; sed ens verè subsistens, agens, actu nocuo vitæ, & vitæ insidians: ita quoq; oportet morbum constare formâ suæ quidditatis, quam vita in se capere queat, illaq; informari. Sed cum morbus eodem surrexerit initio, quo mors; nec Deus sit mortis author unquam: Sequitur omnino, quòd Deus non sit author vel creator morborum. Neque idcirco licet morbus habeat formam aliquam substantialem, non habet tamen vitam, nec lumen vitale, nisi quod à vita ipsa mutuavit: quatenus scilicet in lumine vitæ nostræ, vel pecudum glischit. Non autem quod morbus pro sui seminis esse requirat, aut impetraverit à Patre luminũ, lumen vitale: quod in se potius lethale nuncupandum est, ac prorsus à Dei creatoris bonitate alienum. Itaque tametsi Deus solus creet omnes omnium rerum formas, & Pater luminum det omnem formam essentialem, scilicet vitalem, substantialem, adeoque & substantiam formalem, absque competitore secum ullo: Attamen id locum non habet in morbis, quibus videlicet formandis solus homo præsidet. Quia hominis vita causas secundas sola continet morborum, & mortis. Idcirco quia creator Deus negat se fecisse mortem: ideoq; & morbum. Stat enim morbus in vita hominis, adeoq; omnis ejus quidditas è vita hominis dependet; idq; nedum seminaliter, prout alioqui proprium est cunctis rerum quarumcunque seminibus: verum insuper & formaliter, adeo ut vita archealis, sive caro & sanguis, sint & maneant morborum totalis causa formalis, sive effectiva formarum morbi. Nam qui ab initio recusavit mortem, aut morbos effecisse, deinceps demum nec mortem nec morbos fecisse volet unquam. Pater enim luminum suum honorem nulli tribuet creaturæ, creandi lumina formalia: exceptis formis lethalibus morborum, quorum, ut neque mortuorum Deus vocari voluit. Itaq; homo manet mortis suæ (qui pridie immortalis erat) ut & suorum morborum opifex: quasiq; mortis creator. Sic quidem ut ubi fecerat Deus lumina vitalia, homo creet Ideas morbosas, obscuras & lethales; tantumq; distat ejusmodi Idea, a lumine vitali, quantum calor ater à luce. Actus ergo formalis mortis, atque morborum, ex actione peccati originis manavit, & manabit usq; in seculi consummationem. Eadem enim causa quæ initio mundi fecit mortem, sive causa eadem secunda naturalis, quæ dedit introitum mortis naturalem in humanam naturam: eadem prorsus & hodie facit mortem & morbum. Cum gloria namq; Creatoris pugnat, non fecisse mortem ab initio, eamque factam per hominem, deinde sibi assumsisse gloriam sciendi fabricare eam: quasi ab homine id didicisse debuisset. Quod autem jam de morte dictum est, id de morbis pari jure intelligendum: quippe cum ex eodem ortus puncto mors & morbus profluxerint. Itaque si dicatur Deus dare morbos, vel mortem: non est quod jam velit esse Creator eorum, quorum antea fabricam penitùs recusavit: Sed dicitur permissivè Author, & Princeps vitæ & mortis. Quod sicut est verus ac solus vitæ Author, eamq; ideo moderetur, & tollat pro suo lubitu: ita permittit, ut hic cedat, & alter cadat, & quod causæ secundæ tam directè, quàm irregulariter incidant, unde homo oppetat, vel morbus vigeat. At creatio morbi, ut entis subsistentis, ex materiali & efficiente, seminali atque ideali, malo & lethali: nequaquam ex Deo procedit. Nam dum hominis in arbitrium collocasset, posse citra mortem permanere, vel eadem die morte mori: eodem passu quoq; in hominis manu posuit, fabricare mortem & morbum ipsum, tanquam mortis præcursorem, ac præparatorem. Introitus mortis in naturam hominis consideratus, prout illum alibi paradoxo notabili explicui, probat exquisitissimè, morbum non solummodo consistere in parte vitali hominis, sed & morbum ipsum, nasci seminali Idea ex ipso Archeo. Breviter autem id probabo. Ex concupiscentia carnis, orta est caro peccati: ideoque & mortalis Archeus in illa, & per consequens quoque inde Archeus, in quantum est vitalis, in carne peccati, agit omnem actionem, producitque omnem actum formalem nocuum atq; lethalem, quem Deus recusavit facere, permisitque hominem sibi cudere causas mortis, & morborum. Non est tamen homo proinde creator,

licet

licet faciat sibi actus formales, sive formas substantiales morborum, sive vitæ nocuas: siquidem illi id concessum fuit vi verbi, quod quacunq; die comederet de fructu arboris scientiæ boni & mali, morte moreretur, & satellites ad mortem destinatos sibi faceret. Idq; ex natura ipsamet mortis, in carne peccati necessario partæ. Actus itaq;, qui est de essentia, exsistentia & subsistentia, prout etiam de propagatione, contagionisve fertilitate morborum, pendet omnino in vita, ex vita, per vitam: intra quam etiam clauditur. Miseri sanè mortales, atq; longè miserrimi infirmi, qui hactenus Medentes magno caroque pretio stipendiarunt, ignorantes, quid sit morbus, à quo oriatur, in quo consistat atq; subsistat. Admiror autem, hæc ante me non olfecisse priores, ut nec Neotericos: utpote quorum sacra anchora plerumq; est in spe Criseos, & de Crisibus, ad excusandum suas ignorantias plurima commenti sunt. Siquidem Crisis in morbis nil præter Archeum probat: si credant suo Hippocrati, dicenti, Naturas ipsas morborum medicatrices, & auxiliatrices unicas. Luna namq; non facit Crises causativè, sed solus Archeus Lunæ insequens rythmum. Dies namq; metitur Luna, magisq; in probationem actionum Archei, quàm in causalitatem spectat. Semper enim Luna 14. die, est opposito loco, quo erat prima die: ergo & vires oppositas Archeus habet, qui Lunæ rythmos æmulatur. Sic & de 7. die. &c.

Concludo itaq; pro notitia morbi, quòd morbus vel habeat fomentum, vel duntaxat excitamentum à causa occasionali: vel sponte motuq; proprio surgit, suoq; seminis contagio perseverat, ut dum epilepsia semel concentrata est, vel podagra radices egit, propriâ nempe sponte quoties lubet expergiscitur. Perinde quoq;, biduo triduoq; vel amplius cessat morbus, atque iterum statis recurrit periodis, licet causa occasionalis interea perpetuo sit præsens, sicque post assumtum solutivum nocuum, licet post paucas abinde horas expellatur, inquinato tamen inde Archeo furit obeditq; haustæ veneni labi. Sic quoque connascuntur nobis proclivitates, hæreditariique toti alicui familiæ vernaculi morbi: quia vitæ ipsi concentrati sunt, ac velut notæ characteristicæ, impressaque noxiorum sigilla.

# PROGREDITUR AD MORBORUM COGNITIONEM.

1. *Medicina scientiarum occultissima.*
2. *Præteritorum seculorum ignorantia ideo excusabiles.*
3. *In quo habitent morbi.*
4. *Ortus morborum.*
5. *Unde inceperit morbus.*
6. *Morbus immediate, cur in ente primorum motuum?*
7. *Ignorata cur fuerit morborum essentia?*
8. *Morbus nupsit enti vitali.*
9. *Semina cuncta quomodo profluant è mundo invisibili?*
10. *Ortus efficientium, & proprietas Idearum seminalium.*
11. *Ab invisibili Idea, rerum cunctarum seminalia initia.*
12. *Ens seminale quomodo suscipiat sui complementum?*
13. *Explicatur vis idealis seminum per classes.*
14. *Mors, & morbus quanquam eodem initio orta sint; differunt tamen, quod morbus Ideas habeat, non autem mors.*
15. *Ridebunt Scholæ Ideas; sed Scholarum ignorantiam carpit Author.*
16. *Probat inscitiam earũ, uno saltem exemplo.*

JAm aliquoties, nec frustra asserui, artes & scientias in fastigium properasse; solam autem medendi artem, si non retroiisse, stetisse saltem, ac circa idem fallax punctum circumiisse. Hinc quoque conjeci difficillimam humanitùs fuisse morborum cognitionem, atque inde dependentem medelam. In quam tot felicia ingenia per tot secula suos conatus frustra impendere, idque non hoc à solo contingenti, sive eventibus conjicio, quod nimirum neglecta huc usque fuerit morborum notitia; sed quia ex parte causarum, tota sit invisibilis, & invia.

2. Quapropter etsi ignorantiæ Scholas taxem, non id à me factum velim vanæ gloriolæ ergo, ut neque animo conviciandi totum corpus facultatis: utpote quod in me non peccavit: verum solo studio docendi mortales. Non quidem quod mihi persuadeam, Dei bonitatem humanæ invidere sanitati hanc doctrinam. Dum vel ab initio per mundi ætates dispersit suum donum per quosdam, medentem quoque summopere commendent Sacra. Ast plerique per ignaviam indagandi, & credulitatis promtitudinem, in se suffocarunt lumen istud dotale: adeoque struente diabolo semper falsis superstructum fuit Gentilium initiis. Itaque difficillima scientiarum medicina, ob morborum invisibilitatem, & dolum, ab ethnicis theorematibus inoletum, nullo ingeniorum acumine penetrabilis fuit. Quas auxit difficultates inventio, & cognitio tantorum simplicium, remediorumque inde petitorum præparationes, appropriationes, & applicationes, juxta labentium occasionum varietates, & celeritates, in quibus singulis utrobique sui sunt scenæ Actores invisibiles. Quos nisi quis perfectè noverit, vel remedium superexcellens sit adeptus, tela sua profectò ad posteriora; non autem ad ipsas radices perdet. Stetit ergo medendi janua, ab mundi cunis clausa, quam mihi aperire mandavit acceptum talentum (hujus enim jactantiæ me insigniret puduit. Testis sit Deus) quare cardines, & postes prius à ferrugine solvere debui, ut fores panderem intrare volentibus. Clavem itaque unicam & auream, in Archei archivis hactenus occultatam, ad ignem pyrotechnicum, lumenque veritatis exponere debui. Ut quisque introeat in aulæ abdita, quantum sibi desuper concessum fuerit.

3. Morbum inprimis non appello diathesim; sed ipsum ens prævaricans, quod ex ipso Archeo cuditur vitali. Non ergo intueor morbum, velut abstractam qualitatem. Idque mihi sic ab olim induxi, ut instar vitæ, sit vitæ ipsi ens vernaculum. Ratio, cur morbus tam celeri passu penetret in vitam propter symbolum. Quare Apoplexia, Lepra, Hydrops, vel Amentia, quatenus qualitates in abstracto, penes me non sunt morbi; sed quatenus ens Apoplecticum, Leprosum, Maniacum, &c. scopum & causas ipsas morborum in se complectitur.

4. Morbus quidem à peccato incepit. Non enim in naturæ nostræ integritate, puritate, & innocentiæ vigore mors erat, multòque minus morbus. Mors enim comminata erat, non morbus, nisi quod comiter intelligerentur ad futura. Ergo morbus non aliter quàm ipsa mors, sui natura vitam oppugnat, ejusque potestates, quas ideo vitales dicimus: quod illarum deperditione, lenta vel subita mors adveniat.

5. Fide credimus mortem, idcirco omnemque infirmitatem, à peccato intrasse in hominem & per concupiscentiam carnis peccati, propagatas in posteros omnes. Idcirco neque à Gentilitio morborum ac mortis introitum disci potuisse.

6. Utpote rationabile fuit, ægritudinum omnes classes radicatas in eadem concupiscentia carnis, per quam morbus intravit. Etenim ut concupiscentia in conceptu non peccat ante consensum, fingentem plausibilitatis ideam: Ita necesse est omnem morbum in carne peccati oriundum, consistere in peregrina imagine, sive idea seminali corruptæ naturæ. Legi inquam erat consentaneum, ut ens quod sub voluptate concupiscibili consensit, & peccavit, primariò quoque morbis plecteretur. Ita quidem, ut nedum externis succumberet violentiis; sed suis exorbitationibus propriis, vindicias peccati in carne experiretur. Ut scilicet ipse Archeus, rector carnis peccati, passionum suarum eadem libertate erroneas sibi fabricet imagines, quæ sibi tanquam veneno forent. Nimirum ex concupiscibilis voluptatibus, passionibus irascibilis, procellis, item turbulentiis etiam spontaneis subjectus staret propriæ ruinæ; quam sibi cuderet. Quæ nimirum imagines, ut entium morbosarum semina, sibi prorsus deinceps essent intimo vitæ thoro nubiles.

7. Durus hic sanè sermo, in auribus non supra nugas calores, & lutum audire assuetis.

8. Quapropter si quis miretur tantam Archei ideati, idearumque seminalium efficaciam, ut morbos, ipsam pariant mortem: is non-

is nondum agnoscit, omnium omnino rerum naturale initium ex parte ideali in semine quovis pendere. Quare consideret, sicut lumen unitum in sublunaribus, siquidem vix aliquid est lumine spiritualius, utpote quod solidum vitrum, (imo etiam ipsum locum) penetrat, accendit ligna & ædes: sic & idea quævis sit lumen, tam quatenus à spiritu, vitalis luminis participe cuditur, quàm ex proprietate essentiæ suæ sit luminosa.

9. Alioquin ipsæmet ideæ, quatenus conceptæ, nil sunt, præter lumina vitalis animæ, reflexæ in sui cogitationes: quæque ideo nec concipiuntur, nisi in spiritu luminoso, in quo suscipiunt figuram rei conceptæ: Id est, fiunt ibidem ipsa intellectualis idea. Itaque quamvis ipsa cogitatio sit merum non-ens: attamen ex ipso suæ nativitatis jure, quælibet res concepta constat materia cōcepta, & lumine vitali, intelligibiliter in illā reflexo. Cumq; imaginatio sit intellectus simia, licet non se transformet in rem conceptam, pro more intellectus; tamen hanc concipiendo, figuraliter in se transsumit, sigillatque ejus conceptum, depingitque quandam rei imaginatæ ideam seminalem, cum lumine, efficacia, & omni operandi modo. Idq; totum sub unitate atque simplicitate sui maximâ. Adeò ut si in seminibus prolificantibus, & continuantibus universi perpetuitatem, hæc contingere appareant, atque operari per lumen, ingenti efficacia. Quidni hæc eadem non secus fieri in morbis cognoscemus? Præsertim dum fortiori isthæc apprehensione sculpuntur?

10. Nam concepta nos docent, ex passionibus, vel perturbationibus, non-entibus, oriri imagines veras, reales, actuales: non secus atque prægnantis cogitata, imaginem realem, quantumcunque peregrinam atque exoticam cudunt. Quamobrem sic nempe venena parit phantasia, quæ homine proprium interimunt, variisque ærumnis affligunt. Usque adeo sicut imagines istæ primariò procedunt à potestate imaginativa, cujus organum immediatum est ipse Archeus: ita prorsus necessum est, qui picem tangit, inquinetur ab ea: Id est, oportet ipsum Archeum primariò & immediatè concipere, atque novam illam inducere imaginem, eâdem affici, & afficere vi symboli cætera à se dependentia, juxta ideæ illius nocuæ proprietates. Illudque fermentum semel in illo, impetum faciente æthere, depictum, est morbus. Qui exinde in cruorem, liquorem proximè assimulandum, atque in partes denique similares, atque in ipsa corporis recrementa se diffundit, juxta proprietatemve suæ illius ideæ. Hinc nempe morbi distributionum, atque digestionum; Quid si spiritu insito, cerebri aut lienis hospitio, ideæ formentur imaginando, quæ & in brutis sint omnium motuum Blas principale & organum: Nil vetat, quin ipse Archeus, partibus insitus, singulares fabricet & subinde exorbitantes ideas, vi imaginativæ non absimiles. Sic nempe saliva Rabidi, Tarantulæ, vel Serpentum, itemque Napelli, Aconiti, vel Solani fucus, nobis invitis, suam furoris imaginem communicat. Quocirca nil vetat pariter, primarium imaginandi organum formare sibi inquilinas imagines, seminales, fermentales, venenosas, &c.

11. Quicquid natura sui, per se, atque immediatè potestates vitales affligit, debet eo ipso esse de prosapia, & conditione illarum potestatum. Non enim alioquin haberent symbolum, aditum, consonantiam, vires, aut penetrationem in invicem: ut neque per consequens applicationem, & activitatem. Etenim cùm potestates sint sigilla invisibilia & intangibilia Archei, qui ipsus est invisibilis, & intangibilis, non possunt illæ attingi, multoque minus penetrari, aut superari à corpore. Quia ejusmodi potestates, utcunque vitales, carent tamen extremitatibus, quibus tangantur. Unde sequitur (quod hactenus est nescitum) quod omnis morbus (utpote gliscens in vita) quia de vitalium potestatum indole, debeat immediatè cudi, & oriri ab ente quod natum est producere seminales ideas.

12. Cumque nil inter constituta fiat à seipso originaliter, necessariò tam morbosarum, quàm vitalium potestates pendent ab ideis, vel ipsius generantis (undè morbi hæreditarii) vel generati Archei. Verùm ut id clariùs constet. In semine brutorum & hominis est potestas formativa, ad similitudinem generantis. Utpote quæ

cum sit dispositiva, ac distributiva totius regiminis in figurando, ejus activitas à nemine est controversia. Scientiam ergo à generante infusam habet semen, ad fines sibi agendos accommodata. Alioquin enim semen, quod in sui substantia est sterile, fæcundum fit per imaginem, in libidine concitatam. Nimirum imaginativa generantis, primò parit ideam, quæ sui exordio prorsus est non ens; vestiendo autem Archei amictum, fit ens reale ac seminale. Idque tam in plantis, quàm sentientibus. In vegetabilibus namque semē ab initio prodit invisibili, plantæ siquidem data vis est prolificandi per semen, adeoque conceptum habet analogicum, qui format ideam seminalem propagando suam fæcunditatem, vitæque primordia mutuat, non autem vitam ipsam, (pro-ut alibi de formis:) Itaque scientiā, dona, radices, dispositionesque materiæ sibi desponsatæ ad vitam, semen mutuat ab idea *seminali*, *omnis nempe fæcunditatis causa*. Idque olim subodorati, dixere omnem generationem à mundo invisibili suam trahere originem.

13. Tergloriosus Omnipotens suæ cogitationis nudo puroque mandato, conceptoque verbo (fiat) totam creaturam ex nihilo fecit: illique vires seminales, in seculum durabiles, indidit. Creatura autem deinceps receptum propagat donum, non quidem ex nihilo, ut neque proprio mandato; sed potentiam à Deo recepit, creandi imaginem sui seminalem, transferendi, sive depingendi eandem in suipsius Archeum. Hæc scilicet est vis seminalis, hominis, brutorum, & plantarum. Non autem quod in plantis hic conceptus sit pecuinus, nec à libidine suscitetur. Sat est namque, quod modo analogo contingat, quo Veteres consensere omnia in omnibus esse. Quem modum, desumta à nobis similitudine, ostendunt sympathia & antipathia rerum. Sentiunt enim mutuam præsentiam, excitantur mox illo sensu, in dotium suarum explicationem. Quippe quæ alias manerent immota. Sensus autem., non potest non virtuti imaginativę quodammodo æquipollere. Quod de Peste alibi ex professo latiùs. Ast mihi jam scopus, non de plantis philosophari: sed duntaxat de morbis nostris. Sufficitque ideo, quod ipsa imaginatio, à formatione imaginis dicta, ideam cudat, cujus ergò semen omne fertile. Cumq; in nobis vis illa phantastica sit quasi brutalis, terrena, & diabolica, (juxta Apostolum,) ideo est suis morbis obnoxia, potestque cudere imaginem in suipsius immediato Archeo organo. Hinc nobis materialiter, ac efficienter omnis in nobis morbus.

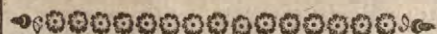
14. Etenim quicquid nascitur, aut fit, id totum contingit cujusdam seminis necessitate: habetque omne semē suum hoc aliquid ab idea, spiritui indita suo; morbus autem est ens reale, fitque in vivo duntaxat. Unde consequens, quod etsi morbus vitam oppugnet, ut mortis præcursor, nascitur tamen à vitali, eodemque in vita initio, nimirum à carne peccati. Veruntamen mors, & mortua quæque carent radicibus, quibus producant. Atque adeò cum mors inderitum dicat, sive privationem, caret imagine seminali, in quo à morbis distinguitur. *Vita quidem est ab anima*, ideoq; & primæ constitutionis præmissus character; sed morbus à confusionibus ac perturbationibus impuri Archei prodiit, sibique radicaliter insertus, sic permansit deinceps inseparabilis, nimirum quoad potentiam formativam idearum infirmarū. Morbus itaque coalescens ab ideis, tanquam sui seminali initio efficiente, induit materiam sibi aptam ab Archeo mutuatam, & in ens reale consurgit, per modum aliorum entium naturaliū. Cumque in Archeo formata jam sit idea, confestim quoque hæc agere incipit, nec feriatur, quin partem Archei contaminet. In qua subinde fermentum, tanquam causæ efficientis medium, suscitatur per aversionem à vitæ integro: hujusq; tandem adjutorio crassiorem corporis molem vel contaminat, vel saltem turbat digestionum œconomiam.

15. Ridebunt (sat scio) Scholæ Platonicam doctrinam, quod ideas seminales, potestates ideales, & activitates formales morbis assignaverim. Mallent namq; quatuor qualitates, fictis humoribus stipatas, agnoscere, ringunturq; has nugas à me pessumdatas, nesciæ, cui causæ morborum quidditates atque medelæ deberentur. Nesciæ inquam, quod potentius, vicinius, magisq; domesticum ens, exercitum in humanam vitam conscripserit, de quo etiam dictum fuit divinitus, quod hominis domestici sint inimici

ejus

ejus. Etenim obstructiones, ab injuriis spurcitiarum occasionaliter inductas, tanquam morbos, ubique insigniter accusant: quæ non tam ipsum obstruens, vel etiam obstructum tam notabiliter arguunt, quantum actionis, passionis, atque relationis majestatem in obstruente repertam, alto semper notarunt supercilio. Quasi ipsa obstructio, sive ipsamet relatio esset morbus; fundamentum autem illius relationis, causæ morbificæ rationem clauderet. Totus videlicet Scholarum error ex ignorantia morbi, consistentis immediatè in ipsamet vita; non autem in sordibus, atque spurcitiis erroneis, vitæ peregrinis, & extrinsecis.

16. Bone Jesu, Sapientia Patris luminum! quanta tenebrarum confusione cespitant humana judicia, nisi tu illa regas! Siquidem dum vesicæ calculum, omnes denique rerum sordes, misturas, potestates, proprietates, effectus, effectuumq; libertates, agilitates, & alteritates, solis elementorum congressibus & bellis consecrarunt, eadem methodo significarunt, se non ultra calores & frigora sapere velle, ac posse. Sic nempe calculum in medio lotii arescere, siccari, atque indurari per calorem, absque pudore & judicio docuere hactenus, eodemq; quidlibet audendi privilegio, totam naturæ historiam, ac rerum nativitates neglexerunt, seque ventura ætate miserandas, quia ridiculas fecere. Quamobrem tecum sæpe conquestus sum, Bone Jesu, ô vitæ Princeps, quàm difficile foret Scholis, tanto nugarum lenocinio, & nebularum præstigio, à puero constanter nutritis, vera rerum principia assumsisse. Nisi clavum navis teneas, velisque secundum ventum inspires, ominor, quod inimicus homo mea scripta in chartas Volusianas sit traditurus. Aspira Deus, pro bono imaginis tuæ, ut ipsa semina testentur sibi adesse Archeum, qui nisi sola generantis concepta idea foecundetur, in molam atque informe monstrum recedunt, cui non minus figurandi, quàm proprietates explicandi vigor deest. Testentur inquam, me tacente, morbi, se esse entia activa, in naturam admissa à principiis naturalibus. Fateantur juxta Trismegistum, supera & infera ferri eadem proportionis lege, ac principiis consimilibus. Meditatione unius olim inchoata universa, eadem adhuc hodie subsistere, & perpetuari. Unius illius meditatione atq; idea recipere superiorum & inferiorum entelechiam. Verum esse quod dixit, eamque veritatem victuram omnem fortitudinem fortem, & penetrare omnia solida.



# DE IDEIS MORBOSIS.

1. *Divisio dicendorum.*
2. *Splen sedet in trunco medio corporis.*
3. *Formatio realium imaginum phantasia confirmatur exemplo.*
4. *Cur idea descendat à matre in foetum?*
5. *Consequentia inde deducta.*
6. *Mensura modicitatis vini.*
7. *Penetratio idearum.*
8. *Puer declinat à nativa indole.*
9. *Quid intelligatur per Agoniam?*
10. *Idea atrocissima.*
11. *Potissima educationum cura.*
12. *Discrimen in motibus Animi.*
13. *Doctrina desideriorum.*
14. *Ortus & progressus desiderii.*
15. *Diversitas peccati commissionis & obmissionis.*
16. *Cur Deus peculiari favore sexum muliebrum dotaverit.*
17. *Donum devotionis sexualis, quid ex se operetur?*
18. *Cur Author egerit de moralibus?*
19. *Repetit Author octo suppositiones de Ideis Archealibus.*
20. *Vagatur Author circa Ideas peregrinas.*
21. *Fundamenta Physiognomiæ.*
22. *Ratio, cur Ideæ tam potentes in nobis.*
23. *Quid sit abolitio causæ morbificæ?*
24. *Causa morbifica est invisibilis.*
25. *Locus natalis morborum.*
26. *Author deducit ad diem illud Hippocraticum divinum in morbis.*
27. *Cur morbi æmulentur proprietates & activitates vitæ?*
28. *Exemplum in calculo.*
29. *Duabus suppositionibus opus, ad introductionem notitiæ morborum.*

30. *Conclusio inde tracta.*
31. *Probatio mechanica in faba.*
32. *Eadem in Cancro.*
33. *Progressus Cancri.*
34. *Entia creationis quomodo differant ab entibus pravaricationis.*
35. *Quidditas Cancri.*
36. *Quædam morborum producta causalitatem occasionalem amittunt.*
37. *Methodus sanandi erronea, hactenus servata.*
38. *Causæ Cancri erroneæ Scholarum.*

CUm ergo ad morbi essentiam requiratur materia, & efficiens, sitque idea ipsum efficiens morbosum: utrumque explicandum est. Ac primò quidditatem idearum, efficaciam, & fabricam describam, ut morbi efficiendi actio & nativitas elucescant. Ac primùm declarabo ideas ab homine conceptas, dein tractabo de ideis Archealibus, atque tandem de ideis peregrinis. Postremò atque tradam materiam morbificam, ut ex utriusque causæ connexu constet quidditas morbi, ejusq; immediata essentia.

2. Primò nimirum docui alibi, quod vis primorum motuum sit effrænis quædam imaginativa, in arbitrii potestatem non redacta, stabulata in splene. Quodque Omnipotens tanti facultatem, etiam in meris membranis, atque propemodum exsanguibus marsupiis hospitaverit, sic ut tam stomachi orificium, quàm ipse uterus, jure meritoque cordi æquiparentur, ob insignem videlicet agendi crasim, sibique vicissim ab aliis visceribus præstitam obedientiam. Cujus potestatis prærogativa, splen situatur ferè medio inter utrumque loco; paulò tamen demissius inclinatur, quia radicis integralis vices subiit. Attingit nempe stomachum sui amplitudine, cujus respectu duumviratus subsistit; uterum verò altera sui extremitate attingit, suis nempe ligamentis annexum lumbis.

3. Dein dixi, quod quanquam in principio imaginatum non sit nisi merum ens rationis; non tamen tale permaneat. Siquidem phantasia est virtus sigillifera, vocaturque hactenus imaginativa, quod formet rerum conceptarum imagines, sive ideas, easque in spiritu suo vitali characterizet. Fiatque proinde ista idea ens spirituale, seminale, potensque ad perpetrandum res magni momenti. Quod juvat prægnantis exemplo ostendisse. Prægnans namque, si sua imaginativa concepit magno desiderio cerasum, ideam illius in fœtum, (pro-ut de Peste alibi) ideam inquam seminalem, sigillarem, atque sponte indelebilem imprimit. Utpote cujus idea viridescit, flavescit, rubescitq; quotannis in carne, iisdem anni stationibus, quibus alioqui cerasa hæc dant suæ vicissitudinis indicia in arbore.

4. Cur autem idea cerasi, aut muris, non in matrem, at in fœtum imprimatur, atque jam statim in alienum ab imaginante migret subjectum: quod etiam propria sæpè quadra vivere incepit: Causa est indesinens, neq; ficta matris affectio, qua naturaliter plus pro fœtu, quàm pro seipsa vigilat. Matris itaq; interna, naturalis, & inexcusabilis solicitudo, fœtui velut continuò incubans, ideam à passionibus genitam, uno radio ad fœtum suum dirigit. Et quia manus est organum activorum principale: ideo solicitudo, descendens ad manum, quasi ad defensionem sui fœtus, conceptam ideam recipit, pergitq; ulterius in fœtum. Atqui cum ideæ sint quædam lumina seminalia: ideo penetrant se mutuò, absq; unionis stupratione. Ergo concepta cerasi idea, superveniente idea curæ maternæ, dirigitur ad partem fœtus, qua manus matris corpus attigerit. Enimvero cura quælibet est semper propter finem, ad quem manus operatur. Manus ergo, tanquam organum exsecutivum voluntatis, depingit concepti cerasi ideam, parte ea, qua mater sibi manum admoverit.

5. Unde saltem in limine constat, quomodo cogitatio, quæ merum non-ens est, fiat ens reale, & qualificatum. Deinde liquet hinc, quod spiritus primariò imbuatur illa imagine, semelque aliquapiam idea imbutus, deinceps impar fiat exsequendis aliis muniis; eo quod semel concepta idea, fit sigillũ ad determinatas tantũ res agendas. Itaq; character ille imaginis seminalis, semel in parte aliqua Archei impressus, facit, quod ad alia deinceps officia fit incapax. Nam propter æthereeam simplicitatem illius spiritus, se ita isti ideæ maritant, ut inposterũ ab invicem non separentur materia ejusq; efficiens, quam-

quamdiu suppositi fuerit Identitas. Cum ipsa Idea sit semen in illo spiritu, qui proinde illa Idea spoliari nequit absque sui dissolutione. Neque enim perinde Archeo, atque metallis contingit, quæ liquando redeunt in pristinum, solamque amittunt artificis operam. Assimile est, dum prægnans terretur ab anate. Eo ipso enim Ideam entis à quo terretur, imprimit imaginativa in spiritum: ita ut Idea ista fiat ibidem seminalis. Atque ita quidem nedum embryonem jam formatum destruit; sed hunc transformat in anatem. Unde saltem liquet, nedum potestas & authoritas imaginativæ; sed etiam, quod Idea ab imaginatione hauserit vim figurativam, atque habeat vim seminalem & figurativam; imò & potentiam metamorphosis.

6. Sequiturque ex præfatis, quod vir multæ phantasiæ, necessariò etiam viribus enervetur. Quoniam non secus lassatur, quàm qui operoso labore diem transegit, totusque tam mente quàm corpore deficeret, nisi refectus grato colloquio, sociali deambulatione, conversatione amœna, & potu meraciore, juxta illud: Vinum modicè sumtum acuit ingenium. Nec est modicitas illa sub tetrica medentis crisi per uncias libranda, dum à Sapiente cuique pro capacitate est resoluta. Vinum, inquit, ad hilaritatem; non autem ad ebrietatem, est conditum Tristibus ergo, defessis, exhaustis, oppressisque succurrendum est vino, usque ad hilaritatem.

7. Ergo Ideæ, tanquam lumina formalia se invicem penetrant, suique simulacra imprimunt in partem Archei, cujus sunt imago atque semen. Itaque Ideam seminis prolifici primùm penetrant Ideæ inclinationum, ad mores scilicet scientias, affectiones, morbos atque defectus. Idcirco namque Ideis constituentibus, connectuntur facilè Ideæ gravidarum: quæ bonos alioquin ut mores sæpe corrumpunt, imò & stultos quandoque gignunt: ita non rarò alios quoque ab utero emendant.

8. Alioqui plerumque fortes gignuntur fortibus & bonis. Puer enim per educationem rigidam, vel mollem, incipit deflectere à nativis inclinationibus. Tum demum, ubi discretione aliquali præditus est, per exercitia & consortia in varias incidit affectionum Ideas, quibus plerumque in vitam obedire cogitur, quia à teneris unguibus implantantur. Mox deinde in adolescentia Ideæ æstimationis vigere incipiunt, quæ licet plerumque sint adhuc insontes; ubi tamen his se associaverint Ideæ passionis cujuspiam, inclinationum manu introductæ: tum priores Ideæ penetrantur à fortioribus, puta odii, amoris vindictæ, luxuriæ, &c. Verùm si timor insignis accesserit: inde tam vehemens Idea consurgit, quod ægritudinem violentam cum perpetua pusillanimitate incutiat.

9. Sunt autem Idearum mitissimæ, amoris, gaudii, & desiderii, quæ tandem sua oblectant suavitate, totamque sic irretiunt animam, ut delectationibus ac voluptatibus continuò inhient. Violentiores sunt Ideæ iræ, tristitiæ, agoniæ, invidiæ, metus, arrogantiæ, despectus, terroris, vindictæ, temulentiæ, zelotypiæ, & desperationis. *Ubi & hoc notandum: Agoniam non esse colluctationem* solius spei & timoris; sed etiam iræ & metus, iræ & dissimulationis, spei & iræ, odii & timoris, spei & tristitiæ, &c. Etenim ut in solis conceptibus est contrarium: ita & in Ideis inde genitis. Quæque non sunt contrariæ, complicantur, & sese penetrant. Contrariæ autem se destruunt vicissim, quod quandoque in sanatione morborum per historias palàm fiet. Consurgunt igitur in unitatem, quotquot Ideæ se mutuo penetrant, & compatiuntur; retenta potioris Ideæ prævalentia.

10. Sunt autem repentinæ omnium atrocissimæ, & maximè lethales, quia ex improviso imaginativam quatiunt, adeoque totalem velut Archeum contaminant. His dein succedunt diuturnæ: quia quadam assuetudine fiunt fures domestici, noverunt thesauros, horumque claustra Hinc fortis consuetudo ligat animam, quatenus Ideæ, in Archeo influo conceptæ, tandem & insitum partibus spiritum contaminant.

11. Enimvero Ideæ inclinationum ad virtutem, supernaturaliter dantur, postquam natura tota corrupta est à peccato. Ad mortalitatem verò, artes & defectus, nobis ab Ideis seminalibus parentum implantantur: vel à puero, per educationem instillatæ, abeunt in naturam, quatenus nativas penetrant, & iisdem coalescunt.

12. Sunt autem affectiones, proprii nominis, producta inclinationum, passionum, & affectionum exercitia, & non absque idearum nova propagatione contingunt. Quæque ideo vitæ instar vernaculam in nobis parant habitationem & habitudinem. Passiones autem sunt internæ animi motiones, circa quarum frænos totus versatur Stoicismus. Perturbationes tandem sunt passionum, plerumque à causis extrinsecis suscitatæ ideæ.

13. Passionumque cunctarum communis mater desiderium. Hoc enim in se bonum vel malum est. Nam quod indifferens, sive neutrum est, facillimè naturæ corruptionem induit, & pervertitur.

14. Desideriorum autem malorum unicum remedium, voluntatis resignatio. Quia nascitur desiderium hoc modo. Corrupta enim natura jam naturaliter in se versa est, ideoque libenter meditatur sibi plausibilia. Quatenus continuò versatur circa objecta concupiscentiæ peccati. Et sicut ignis è silice: ita à plausibilitate objecti, desiderium. Cui nisi per surculum inferas timorem Domini, (qui ideo est initium Sapientiæ) pro fræno, succideris ve conceptuum plausibilitatem, in primo sui germine primorum conceptuum: jam fomitem in natura corrupta reperit, accrescit malitia, nondum præ sui exiguitate patens: trahitque sub se mox totam animam. Adeo ut serva adveniat illi appetitui; per quem de majestatis throno fuit expulsa. Puta si ambitio, vel concupiscentia major ferveant in desiderii sartagine; illa vel sunt spe possibilia, absque spe, vel contra spem. Si homo perseveret in desiderio, hæc duo posteriora ipsum dementabunt. Cum omne desiderium corruptæ naturæ, semper aliquid fatuitatis & anxietatis annexum habeat. Sin verò desiderii finis cum spe est, fertur saltem in objectum nondum præsens, & tum impossibile, adeoque habet exspectationem fastidiosam, atque molestam comitem. Desideramus namque de ea, quæ non sunt. Pœnosum ergo desiderium, malum plerumque quoque ex sui natura, & ex suo affectu longe pejus. Ac tandem ex consequentia, malum. Quia statim desideria sponte declinant in iram, odium, vindictam, morositates, tetricitates, intolerantiam, arrogantiam, contemptum, &c. Semper enim desiderium naturale ruit in pejus, eo quod descendat à philautia, formetur à corrupta natura, circaque objecta peccati plerumque versetur, anxietates, exspectationes, & molestias comitetur. atque libertatem volendi incurvet: quatenus autem supra se & in futurum reflectatur, parit impatientiam, libertatem affectat, mortificationi resistit. Morositates, angustias, intolerantiam, & subinde desperationem adfert.

15. Desiderium bonum semper ex gratia datur supernè, cujus productum est amor, nitorque animæ producens perfectionem. Virtutes ergo, quatenus ex gratia obveniunt, transcendunt ab imaginativa, cum suis ideis in intellectum: adeoque tingunt animam: Prout & vitia passionum, exercitia peccati, & subductionis à timore Domini, tingunt animam, ut quasi belluina fiat. Hinc lupi rapaces: Genimina viperarum, dicite vulpi, &c. Idcirco in anima quandoque erunt conspicua peccata commissa, absque indagationis scrutinio. Sed peccata merè negativa, quia non entia, nec quicquam actualitatis habent, non tingunt animam, (qualia sunt obmissionis) ideoque hæc sola in judicio extremo impropèrabuntur: cum cætera, solo visu distinguentur.

16. Porrò licet Deus non sit personarum exceptor; quia tamen omnia ex sui beneplacito disponit suaviter, mulieres peculiariter diligit: nedum quia eas plurimis morbis, (ex utero oriundis) angustiis, miseriis, & tribulationibus circumdedit: (dicit namque Deus mulieri: *Multiplicabo ærumnas tuas*): sed potissimum quia eas, in solamen, dono devotionis compensavit.

17. Hinc namque oriuntur ideæ compassionis miseriarum in proximos, mansuetudinis, contritionis, & compunctionis, quæ pro fundamento, timorem Domini & charitatem præcedunt. Est nempe devotio ista (licet sexualis) donum gratiæ, gratiam lucrans, desiderium orandi, loquendi suo Deo, cum humilitate amorosa, fide perfecta, & perjucunda. Hæc enim mundus ignorat.

18. Medicum enim moralem hic agere debui: ex instituto, utut rideant alii. Idque non solum quatenus indispositiones animæ, valetudinem

inqui-

inquinant, & labefactant: Sed illo potissimum titulo, quod cum morbus sit filius peccati, nequeat cognosci perfectè, si ignoretur facultas concupiscentiæ peccati, undè omnis ad morbum impetus, per ideas, in Archeum derivat.

19. Hactenus autem de ideis, hominis cogitatione conceptis, & genitis, de quibus sub capite conceptorum adhuc liberalius agetur. Restat nunc explicare, unde ideæ humanitus factæ, tantæ sint fortitudinis, ut sæpè morbum imò etiam mortem accersant imaginanti. Ex præmissis ergo resumendum. 1. Ideas cudi in imaginativa per cogitationem. 2. Imaginem sui imprimere in spiritum vitæ. 3. Esse media operativa, quibus anima corpus movet, & gubernat. 4. Esse imagines seminales. 5. Graduari autem juxta potentiam & fortitudinem imaginativæ. 6. Quapropter embryonem humanum mutari in varia monstra. 7. Omnem hominem, per imagines tristitiæ, terroris, &c. formare sibi seminalia venena, quæ peste tenus, vel violento alias languore consumunt. 8. Quod etiam extra corpus imaginantis egrediantur. Quia concepta imago à prægnante regulariter migrat in fœtum; etiam ultima die gestationis, tum tamen extra controversiam est, quin fœtus propria potiatur vita, anima & quadra vivat propriâ.

20. Constat ergo ex præfatis non tantum de quæstione, An sit; nimirum ideis inesse vim potentissimam, ad operandum: verum etiam, quia seminales sunt, penetrare, & operari naturaliter quælibet. Siquidem si materiæ seminum non insit idea aliqua rectrix, & formatrix, à Generante formata, semen per se sterile prorsus permanet. Deinque ideæ istæ debent immediate esse non quidem in anima humana; sed immediatè in Archeo impetum faciente siquidem absque idea ejusmodi planè omnis actionis, operationis, & propagationis exsors Arche⁹ maneret. Ergo & ab ideis, omnis motio naturæ, & actio, tàm remediis quàm venenis, omnisq; potestas naturalis seminaliter à parente quolibetcunque est impressa: imò introducuntur ideæ exoticæ, alienæ, ascendentesque in jam constitutas: quia ideæ, non secus atque lumina, se mutuò penetrant, & symbolum Archei, cum Archeo perpetuum atque syngamicum servant. Quæ ideæ, dum materiam capessunt, jam morbus natus est.

21. Etenim ut ideæ seminales, & primitivæ, in semine plantatæ à parentibus, figurant hominem, brutum, plantam, *&c.* ita quoque supervenientes ideæ inclinationum, affectionum, *&c.* determinant vultum humanum ad Physiognomiæ delineamenta: quæ dein quoque variantur per ideas posteras morum, consuetudinum, &c. Bruta enim per ideas molestas libidinis non pinguescunt, prout castrata. Eunuchi verò, si incurii, pinguescunt: qui alias per ideam tædii etiam macilescunt.

22. Undè autè ideis tanta sit potentia, scitu dignum, quod tabula, sive materia, super vel in quam Phantasia suas depingit ideas, sit ipsamet Archei substantia; quæ semel per ideam conceptam deturpata, & tanquam seminali principio instructa, deinceps ad alia munia est inefficax. Ideo nimirum incurii tardè canescunt: & à sensu contrario, solicitudines autem multæ senium præcipitant, ac maturant. Juxta illud: *Spiritus meus attenuabitur, & dies mei abbreviabuntur.*

23. Rectè ergo ab Antiquo dictum, quod morborum perfecta sanatio consistat in ablatione causæ, f. radicis. Quę si esset ipsa materia visibilis peccãs (prout nihilominus scholæ eam indigetant,) jam febris, aut consimiles morbi sanari non possent, nisi omnis materia occasionalis prius sublata esset. Quod tam manifestè falsum est, ac silere febres, perstite causa eadem occasionali, est longè verissimum. Sic nempe non rarò colicam, choleram, diarrhœam, dysenteriam, aliosque morbos perfectè sustuli, per verum Laudanum absque opio, residua licet massa intus adhuc hospitaretur.

24. Omnis itaque materia visibilis, atque peregrina, deforis vel adveniens, vel sponte sua intus prognata, quantumvis fuerit de ipsa solidorum nutritione degener, atque separatus liquor, proprio nomine semper se habet per modum occasionis, & causæ irritantis; sive id fuerit pro morbo primario, sive verò fuerit productum & constitutum à morbo primario, consequenter deinceps stimulans Archeum ad novæ procellæ sive morbi erectionem.

25. Adeoque omnis morbus, de spiritu e-normontico, per Ideas conceptas, in proprio Archei subjecto patratur. Cujus solius culpa vivum, non autem cadaver morbos omnes patitur. Quod si autem hæc morbi soboles in familias digestionum spargatur, producit materias occasionales quidem, ad morbos secundarios: quæ natæ sunt, irritare deinceps eundem Archeum ad nova morborum seminaria.

26. Sic nempe ubicunque Hippocrates non reperit visibilem aliquam materiam, morbi occasionem, divinum in morbis incusat initium, quia invisibile, ex occulto seminum promptuario, ex mundo invisibili, sive ex orco Plutonis, aut ex chao vicissitudinum. Itaque in omnibus prorsus admiror, hoc divinum (sit licentia Hippocratica dictum) in morbis initium, ut puritatis disruptæ judex: ita vindex latentis impuritatis, & concupiscentiæ, in carne peccati. Ideoque etiam perseverantis, in radicali jataxia vitalis principii.

27. Quatenus autem immediatè sedet, atque suscitatur à principio vitali, atque seminali: consequenter hinc etiam morbi habent proprietates, directiones, proportiones, durationes, affectiones, atque respectus ad membra & loca. Quæ certè in bono intellectu nequeunt attribui ulcerosis calorum & frigoris prædicamentis, ut neque distillationibus, & catarrhis spontaneo ponderum decubitu fluentibus.

28. Juvat autem hanc morbi historiam uno exemplo palàm fecisse: in calculo enim, morbo maximè materiali, manifestoque. Non est enim calculus morbus; sed primaria Lithiasis, & verus morbus Duelech, est ipsamet Idea, in potestatibus Archei renum, vel vesicæ radicaliter insita. Quæ scilicet deest in sanis, ideoq; neque in sanis regulariter ex urina (quæ tamen omnia in se materialiter continet ad Duelech actu necessaria) fabricat, actuat, aut separat, inexsistentem potentia proxima calculum vel arenam. At semel fermentis in renum, partiumque subordinatarum Archeum introductis, stabilitur ibidem Idea actuans, & efformans ejus, quod propinqua potentia in materia latebat. Sicque fit calculus, vel arena, quæ sunt productum veræ lithiasis. Idea inquam ejusmodi in Archeo insito illarum partium habitans, est morbosus separator, & faber, imperans facultati insitæ illius organi, eamque ducit vinctam, ad lubitum suum erroneum. Superinducitur enim facultati insitæ, & vitali renum, eminentior potestas, seminalis & fermentalis Ideæ. Productum verò, ab hoc primario morbo procedens, in via generationis, est ipsum monstrum Duelech.

29. Idem in aliis æquè manifestè, ex duabus saltem suppositionibus. Una scilicet, quod omnis morbus sit in ente vivo, adeoque in Archeo motore; non autem in ente per se mortuo, & immoto. Altera, quod morbus sit ens substantiale, per se in nobis subsistens.

30. Unde concludo. Quod morbus, per modum aliorum entium naturalium, procedat de non ente ad ens, & nascatur seminaliter.

31. Quod sic probo mechanicè. Faba, ut seminum notissima, sit demonstrationis subjectum. In hac enim concurrunt Ideæ umbratiles, concreatæ mox à mundi initio, & per propagationem seminaliter illi connatæ. Quia inter binas squammas, quæ fabæ corpus constituunt, invenitur germinis præludium, habens bina folia cum radice; In quibus Idea seminalis umbratiliter dormit. Estque alligatum utriq; fabarum squammæ, tanquam utrique sexuali initio. Non secus atque vitello ovi adhæret crassius albumen, seminis entelechiam continens. Faba ergo, terræ commista, statim combibit terræ liquorem vel actualem, vel vaporosum: atque illo intumescit. Terra autem in se suam habet fracedinem, sive vim imprimendi odorem fermentalem: respectu cujus, illi collata est potestas motrix, absque visibili semine commisso sibi sponte germinandi. Per consequens imbibito terræ succo, eadem huic vis fermentalis traditur, quæ est aliàs terræ. Qui succus, habens in se fermentalem fracedinem, determinatam ab odore specifico fabæ, excitat latentem seminis Ideam in faba, quæ dein sponte propria pergit agere Quapropter non nascitur germen, quod alioqui terra illius loci ex se produxisset; sed ex Idea seminali intrinseca, & invisibili fabæ, nascitur germen, quod est herba

fabæ. Sic tamen ut vis specifica fabæ flectatur juxta indolem fermenti fiacedinis terræ. Hinc nimirum vinum variat diversis locis, licet vitis eodem palmite plantata sit. Sic nempe fluunt semina, in destinata munia, fructus, ac fines, quod in Carcinomate explicabo. Inprimis verus cancer, nusquam nisi in ubere, & utero mulierum oritur. Non autem insunt, & dormiunt in utero ideæ cancri; prout alioquin Ideæ fabæ, in germine fabæ. Quia morbi naturaliter quidem fiunt; non tamen insunt Nisi fortassis à semine generantis connatæ, ut in morbis hæreditariis. Atque ista est differentia entium creationis, ab entibus morbosis. Suppono igitur pro occasione cancri, quod ubera mulieris, compressionem aut contusionem patiantur & glandulæ, lactis effectrices, conquassentur. Dein, statim Archeus sensitivus, organo isti insitus, dolorem, velut spinam pungentem concipit. Ergo conquassatio, & dolor, se mutuo contingunt in sensatione: & tanquam è silice & chalybe, anonyma passio furiosa, loco fermenti, exsurgit. Hinc ignea Idea seminalis; furens ( atque ideo venenosa ) excutitur, succo loci imbibitur, & confermentatur. Unde tum demum tumor dolens, punctilis pulsatilis, quia etiam venenosus, à furore. Excitatus ergo, & indignatus Archeus, pro indole conceptæ indignationis ( neque enim omnia passim ubivis; sed heic injussa virescunt gramina, illic felicius uvæ, arborei fœtus alibi ) sic neque Archeus in digito, pro- ut in oculo, videt. Isto ergo spinosi doloris tuberculo, conglomerat Archeus venenum, à sua indignatione partum, quatenus ibidem Archeus se mamillis ita nupsit, quod harum pars nulla illo careat. Istud autem tuberculum est productum cancri, in indignatione seminati, tam essentialiter cancri, quàm is, qui postea sanie diffluit fœtidus. Neque enim ulcera, aut apostemata in uberibus, cancrosa unquam sunt, nisi furor ille Archei adfuerit. Imago ergo seminalis, ab Archei turbulenta tempestate exsurgens, & in loci Archeo depicta, est verus cancer; sive apostema adhuc, sive demum ulcus fuerit. Nam Archeus mamillarum, vitalis motor, illa scil. parte satellitium uteri furiosi agens, agitatus furiis topicè audit Ideas virulentas, sibique imprimit eodem jure, quo imaginativa imagines suis passionibus consentaneas fabricat. Non aliter inquam quàm uterus, cor, cerebrum, stomachus, quàm ipsamet vis seminalis vegetabilium propagatrix: imò nec aliter quàm ipsis in simplicium excrementis (puta Rabidi saliva) elucet. Sic inquam nascitur cancer, suasque propagat Ideas, proximum in alimentum similare.

33. Primarius enim cancer, in Archeo topico, per contagii dependentem connexionem ulterius in partem conterminam distenditur. Prout autem ab initio, usque in ultimam maturitatem unicus tantum est idealis ac seminalis fabæ rector: ita ab initio conceptæ Ideæ cancri, in mortem usque, non est nisi idem venenum. Atqui cum cancer sit in subjecto sensitivo, Archeus proinde quotidie de novo furiat, novas Ideas atque venena antiquis substituat. Non item faba. Quæ singulari initio incipit, & per fluxum pergit in continuitatem sui fili.

34. In creatis siquidem primæ constitutionis, quamvis idem cum morbi sit Ideale initium & fiendi progressus à non-ente ad ens; in facto tamen esse morborum progressus discrepat. Proinde quoque faba quotidie, exteriori vultu mutatur crescendo, licet florescens à germinante non differat vitali initio. Pariter & morbi sigillati in Archeo, vel topico, vel influo, ab hujus varia insania venenum diversificatur. Etenim quamvis fundus cancri exulcerati, acri expositus, fuerit objectum primum, ubi conceptus & natus fuit; attamen fundo illo per corrosionem absumto, semper penitior alter succedit, novo contagio infamis, velut ac si nova faba indies germinaret: Ideoque morbus, nedum à Mathefeos locali centro prodit; sed à centro physico, quod est furialis & seminalis Idea Archei. Idem judicium & paritas est de cunctis aliis venenis, intus genitis, quale est jam præfatum in Chirurgicis. In brutis namque ( pro- ut alibi de Peste ) omne specificum virus nonnisi ab imaginis Idea profluit Unde in Adagio: *morta la bestia, morto il veleno.* Sic nempe procedunt lepra, lues veneris, caducus, apoplexia, itemque morbi primarii omnes. Veruntamen assumta venena non proin morbi sunt, aut surgunt: donec Archeus mutuato illorum contagii

fermento, sibi injuriam fecerit. Tum quidem, non tam sibi cudit proprio furore peregrinas Ideas: quàm easdem à simplicibus ingestis mutuat, iisdemque tandem succumbit. In quo agone miras sibi format Ideas, quas per symptomatum varietatem tragicè explicat.

35. Itaque Cancer non est ulcus cavum, quod cernunt oculi, nec crustata ejus lividaque labra, quæ tangit manus: non denique est subnigricans, putredine olidus ulceris fundus, aut sanies inde stillans, quam nares olfaciunt: absque his namque, jam Cancer erat adhuc sua pelle vestitus. At hæc sunt effectus, signa, symptomata entis, cujus sunt fructus. Enimvero cum effectus, sive productum dicat inseparabilem respectum, ad causam sui producentem: ideo morbus debet esse ens, continens causas, & proprietates suæ entitatis. Ideoque tam Cancer Apostema, Cancer est, quam dum jam ulcus factum est. Ideo namque plerumque morbi primarii in Archeo gignunt productum æquivocum. Ut est calculus respectu primariæ lithiasis. Molestum enim Duelech vulnerat, læditque digestionem vesicæ, obstipat urinæ meatum, &c.

36. Est etiam subinde productum, sola sui præsentia molestum, ut pus in Apostemate, Vulnere, &c. Aqua in Hydrope, coagulatum in Scirrho. Atque ejusmodi producta magis naturam effectus morbosi, quàm morborum occasionis habent: nisi fortassis veneni compendia in fermento hauserint. Tunc enim vices assumti veneni agunt, in Archeum compellunt occasionaliter, & novi morbi concilia. Ergo morbus est ens verè subsistens, in principio invisibili, proprietatibus variis dotatum: non autem intemperies, vel diathesis, ex contrarietatis pugna, mistione, gradu, & humorum fictorum comitantia surgens.

37. Verùm primarii morbi ignorantia, ut remedium ignorare fecit, ita & spem sanandi ademit. Quia non nisi in mundandis productis erroneis & occasionalibus causis incubuere, potiusque palliativæ præcautioni consultum est, neve morbi increscerent, aut redirent, substructo à retro remedio. Nil autem cogitatum fuit, contra spontaneas furoris procellas, quibus Archeus à nemine majorem patitur injuriam, quàm à semetipso. Interim nil actum, nisi furor ille Archei Ideas germinans siluerit, natumque inde perstans virus suffocetur. Neque enim occiditur per corrosiva: imò ne quidem in ulceribus, nisi & corrosivis vis necandi insit. Utpote quæ furorem aliàs magis accendunt, quàm placant, aut interimunt.

38. Vir quidam meis diebus, in tractu Juliacensi, Cancrum unumquemlibet sanabat, inspersò pulvere indolente: atque tum demum emplastro incarnante solidabat. Cujus ars secum sepulta est. Etenim scholæ attonitæ, quoties Cancer & phagedæna non pacantur suo Ægyptiaco, menstruum accusant, sive humorem atrabiliarium. Interrogatæ autem harum utrum causæ adhæreant, nutantes, ad utramque se tenent. Jam viri à Cancro prorsus immunes, ut & fœminæ menstruo defunctæ. Fœtus in utero nutrietur mero veneno. Menstruum peccabit non sola quantitate. Imò nec insons erit detentio menstrui in prægnante, nutrice & emaciatis; longaque infirmitate subactæ, nutrientur veneno. Citraque convalescentiæ spem omnes peribunt. Cæterum si Cancer non à menstruo, sed atra bile oritur: Cur ergo ad offensionem uberum Cancer advenit? Cur non minus Jovialibus advenit fœminis, quàm tristibus? Quidve lien cum uberum contusione habet commune? Vel si atra bilis ad mammas peregrè adscendat, cur lac non atrabiliosum? cur lactentibus ordinariò non est cancrosum? Cur assumtis purgativis epitymo, lapidibus Lazuli, armeno, &c. ne minimum unquam mitescit Cancer? Morbos enim per idiopathiam & deuteropathiam quidem olim distinxerunt, tantoque infelicius, quanto indistinctius. Adeo ut ad colem allisæ Scholæ, hos affectus, de morbis, ad symptomata transtulerint. Ut dum ex utero hemicrania, strangulatioque, vel ex dolente apostemate pedis, glans in inguine. Consensuales sive secundarios affectus quidem nominarunt; sed non prout è suo semine prodeunt, agnoverunt unquam. Prout alibi latius de ignorantia essentiæ morbificæ à me demonstratum est.



# DE MORBIS ARCHEALIBUS.

1. *Idearum Archealium ultro irruentium necessitates.*
2. *Schola utrobique in nobis neglexerunt motorem primum.*
3. *Aristoteles, Galenus & Paracelsus circa hanc Tragœdiam dementarunt.*
4. *Explicatio dati.*
5. *Demonstrationis præparatio.*
6. *Quæstionis dilucidatio.*
7. *Explicatio idearum Archealium.*
8. *Solvitur objectio.*
9. *Archei passiones, alterius fori excentricitates habent.*
10. *Ignorantia Authoris.*
11. *Ideas Archeales probat quadruplex morborum caterva.*
12. *Hæreditarii morbi Ideam præsupponunt cum Idea prolifica connexam, non tamen à generantis intentione productam.*
13. *Voluptas reflectit Archeum in seipsam.*
14. *Mors incepit à concupiscentia carnis.*
15. *Cur truncus brachio non generet truncum?*
16. *Cur non omnes parentum morbi æqualiter transplantentur jure hæreditario?*
17. *Morbi silentes probant Ideam Archealem.*
18. *Idem probant morbi Astralis syzygia.*
19. *Qui morbi pertineant ad robur inæquale?*
20. *Robur inæquale fecit initium figmento Catarrhi.*

1. JAm satis dictum erat, Archeum etiam bene dispositum alienari à passionibus, atque perturbationibus humanis: itemque ab alieni Archei exotica imagine, illum penetrante, quodque ab assumtis pharmacorum & venenorum potestatibus deleteriis, cito pessumdetur. Ast dum nullum premit assumtorum vitium, nec externorum in nos procellæ ruunt, nec demum quatiunt perturbationes; nondum enotuit, quo fœdere, via, modo, quove persuasore & ductore Archeus sponte declinet, ut bonum in se, tanto labore eatenus deductum, humorem inquam alimentarium, atque spermaticum, inconcussa sub valetudine deturpet, quidque quod in vitalem societatem præparatum & assumtum erat, confestim corrumpat, & scoriam tam hostilem inde fabricet, ut se, cum hospitio in vitæ detrimentum Archeus ducat.

2. De his nil scholæ, nisi quod catarrhos, proprio pondere volubiles & ad suum illarum lubitum ductiles excogitarint: non inquam de humore alimentario; at saltem de distillatis muccis mentionem faciunt. Absque consideratione enim transilierunt hunc torrentem, simulque neglectum mansit medendi negotium, dum horum corruptorem ipsum neglexerint hactenus. Rectè quidem censuerunt, nil moveri à seipso: agnoverunt quidem Motorem primum, suasque intelligentias, cœlorum motrices formas; sed Motores proprios, seminibus inhabitantes qui suum Blas, instructis sibi Ideis, sponte propria, mobile primum in nobis efficerent, non sat considerarunt. Multoque minus in morbos & negotium medendi, hanc Philosophiam traxerunt. Nunquam enim cogitatum est, quomodo ens seminale, Rector vitæ perniciem sui intendat, ac sibi mortale Blas excitet. Cum unumquodque esse & permanere optet.

3. Apage Aristoteles, cum meretricio appetitu tuo materiæ impossibilis. Nugis enim istis alibi ad tuum pudorem usque est satisfactum. Galenus ad hujus campanæ pulsum, in ratochum modò devolutus stetit, ita ut ne quidem de tono hoc unquam somniarit. Paracelsus tandem, qui putavit rerum essentias, harumque liquores perire nunquam, dissolutionem vitæ à triû primorum ataxia inchoavit. Vix enim credidit Archeum fatiscere, qui ne quidem in fimo agrorû, essentias herbarum, in pabulo assumtas interire asserunt. Imò Archeus, (inquit) nunquam dissolvitur propter senectutis deliquia; sed suffocatur tantum, per corruptiones, penes naturam adultas. Adeoq; nec tum interire putat Archeum; sed alienis rebus obvolutum obfuscari, & ab agendi munere violenter suspensum abire, ac

redire

redire ad primum ens sacramentale. Risu sanè, & commiseratione magis, quàm reprehensione hæc digna. Circa enim producta morborum, & occasionalia intrò allata, tantum versatum hactenus. Paracelsus enim cum sequacibus tartaros, in cujusque morbi efficientem intimum introduxit, fortè nec ante nocuos, nisi dum ad ultimam sui lineam perducti coagularentur. At viri illius errores antehac rejeci, credulamque posteritatem jam detecto mendacii fuco melius instruxi.

4. Quia scio; Archeo suum esse Blas motivum, & alterativum, naturaliter sibi datum, & vi seminali proprium. Utpote qui vel à primo conceptu, tam animal, quàm vegetabile unumquodque, ad nutum propriæ destinationis movet, figurat, alterat, auget &c. Adeoque Archeum esse impetum facientem, apud Hippocr. extraque, vel præter quem nil moveri, sentiri, vel alterari in animantatis. Denique scio, quod Archeus se regulariter moveat, juxta Ideam, vel sibi à generante relictam, vel aliam aliunde ascititiam.

5. Undè quoque credidi ejusdem entis & facultatis esse, qua per sanitatem omnis motus & alteratio fiunt in regularitate ordinata, & qua hæc eadem irregulariter fiunt. Ergo necessum, à solo Archeo naturaliter non minùs morbum, quàm sanitatem derivare. Ita ut si per imagines semini impressas fit vita, fitque sanitas: per consimiles quoque, sed præposteras ideas fiant morbi.

6. Sed undè hospites illæ imagines prosiliant, si nil externum quatiat, nihilque internum, ne quidem labe hæreditaria turbet.

7. Enimvero de Ideis humanis affectionum, inclinationum, passionum & perturbationum jam egi; sed sat nondum de Archealibus, dum proprio luxu sponte exorbitat Archeus, & Prothei instar, seipsum voluptuosè transformat. Etenim ut regulares Ideæ, (undè Archeus omne suum Blas habet) semini, à libidine generantis implantantur. Sic quoque ab impuritate naturæ, luxualem voluptuariamque inordinationem omnem reservavit concupiscentiæ, quæ planè nunquam deponitur, quamdiu vivitur in carne peccati: quia deturpatæ in passionibus naturæ est prorsus vernacula. Sic namque Archeus contristatur quodammodo, irascitur, odit, angitur, desperat, sibique fit tædiosus: tametsi homo nil tale sibi procurarit, aut in se senserit. Fiunt nimirum exundationes in Archeo, hactenus anonymæ, quia sibi propriæ, & humanis perturbationibus non usque adeo cognatæ, undè quoque excentricæ atque virulentæ imagines mera pariunt venena. Spontanei enim veluti mœrores sunt, qui vitam, ut tinea vestem, rodit, juxta Sapientem. Hæ sunt scilicet anonymæ Ideæ, quæ latentem aliàs morbum, vel hæreditarium characterem in medium proferunt. Verùm si cerebrum, cor, lien, &c. sint aulæ, quibus Princeps Archeus sua celebrat concilia. Quid ni ipsum principale, originale ens, motivum imaginativæ, sibi etiam genialem phantasiam habet? Et in natura, per concupiscentiam corrupta, dant irregulares exorbitationes in ente, potissimum dum se animæ imperiis velut subtrahit, suique juris mavult esse.

8. Nec obstat, quod in homine non sentiantur Archei propriè ejusmodi passiones: quæ alioqui requiri viderentur, si ideas morbificas & sigillares depromere debeant. At certè Archei propriæ inconcinnitates, absque organi & animæ commercio contingentes, nequaquam sentiuntur in homine. Neque nimirum, cum somnia pleraque nesciamus; imò neque sciamus nos somniasse, nisi facultatum quædam sit facta mutualis traductio in hospitium. An enim generans sentit se formare Ideam, quæ tam superbum ædificium mox struet? An enim semel cogitat de formando saltem fœtu? de rebus agendis? In libidine enim mens alienatur quodammodo, seseque velut subtrahit, interim dum Archeus sui imprimit imaginem, absque imaginativa.

9 Archeus itaque retractus, absque suæ aulæ comitiis, penes se, intus quodam velut tædio conflictatur, (nec enim irregularitates Archei se stringunt ad regulas passionum, & Idearum mentalium, dum præcipuè à suis muniis, imò & à mentis imperio violenter exorbitat.) Undè Ideæ, ignaviæ authrices; Hincque digestionum tarditas, negligentia, obmissio, cum quadam vitæ inappetentia, &c. Ejusmodi sunt luxus essendi, dominandi, sciendi, habendi, do-

mandi,

mandi, ulciscendi, fruendi, &c. Adeoque horum conceptum ideæ, gignunt dissolutiones, desideria, profusiones, & intolerantias. Unde demum digestionum, distributionum, & regiminis incuriæ dispendia, titillationes, irresolutiones, gravamina, tetricitates, &c. Undè tandem Pestes, etiam ignota toxicorum monstra, itemque morbi dissoluti, & Atrophiæ inopiæ. Sunt quippe ideæ ejusmodi, consilii inopes, & extra curias solitas formatæ. Ideoque illarum matrimonia, & ministeria, non magis regularia, quam earundem nativitates. Ergo Archeus in proprias luxualesque irregularitates lapsus, totus symptomaticus, atque impatiens velut furit, habenas regiminis, (quod alioqui feriari nunquam potest,) nunc deserit, nunc iterum inter ruptas arripit, quandoq; tardior operatur, tædioque sui corripitur. Imò media voluptatum satietate tormenta sibi excitat, ens planè irrationale. Interrupto namque digestionum exercitio, humor alimentarius in sexta, per nimiam detentus moram, exoticum exuberantis digestionis concipit fermentum, suoque frustratur fine. Hinc namque iterum, velut perterritus Archeus suæ velut incuriæ pœnitens, præposterè cuncta movet.

10. Sed nequeo dignè media explicare, quibus Archeus suas spontaneas excentricitates facit, neque harum ideas proprio etymo depingere, si sint invisibiles, imperceptibiles. & in abstractione Archei à muniis corporalibus factæ. Non enim modum novi, quo initia seminalia suas dotes exprimunt, qui planè ut à priori mihi ignotus est. Conjecturis enim tantùm à simili assecutis, ludo. Equidem per regularia in homine, conjecturas feci, quas alter me judicior explicet. Mihiq; autem visum, non fore operæ pretium, penitus hæc scrutari jam secundum individua; sufficere verò tam in cognoscendo, quàm medendo generatis ideis obvenisse, & sustulisse ab Archeo omnem ataxiam, unico fortassis Arcano, de quo postea latius. Pacem ergo optatam studiis, & infirmorum querelis daturi quærite, & invenietis.

11. Cæterum doctrinæ jam traditæ adstipulantur morbi omnes potestativi, quique velut absque sordium omnem contactum incrudescunt. Atque ejusmodi sunt inprimis morbi hæreditarii, à generante cum semine infusi. Quorum videlicet ideæ aliquot annos patienter exspectant, antequam in prole, imò & quandoque in sero nepote manifestentur. Secundo idem convincunt morbi, per longa dierum silentia dormientes, atque subinde recidivi. Tertio Morbi concentrati, quos Torturas noctis alibi voco. Et quarto idem explicant morbi virtutis disproportionatæ, quos inæquale robur voco.

12. Quantum autem hæreditarios & posthumos morbos concernit: Certum est transplantari Ideam morbificam in semine parentum depictam. Non quidem quod Generanti sit conceptæ alicujus passionis, aut morbi character, generando sibi propositus, ex fine destinato; sed (*ut dicere jam cesso,*) *Archeus in generationis actu concipit voluptatem, per quam à corpore*, in sui centrum abstractus, debet tanto vicinius, in animam, velut alterum à corpore extremum, se reflectere. Undè non potest non vitale lumen suscipiens vigorari, atque suscipere sui imaginem seminalem, fœcunditatis scilicet causam.

13. Est namque voluptatibus universis proprium, cum beneplacito seipsum in sui speculo contemplari, & cum jucunditate plausibili, quæ philautiam, & quandam arrogantiam, in primis naturæ cunis, usque peperit, *diversam tamen in se, pro voluptatum varietate.* Etenim dum Archeus se subtrahit, abstrahitque, ut dixi; attamen non potest non esse in corpore, tanquam loco. Abstractum ideo voco, non quidem à corpore; sed ab aula, sive trono ordinario. Non fit autem abstracta Archei contemplatio in corde, quasi fluctuaret, continuo agitationis & pulsuum motu: ut neque sinus cordis, sunt aula consilii Archei abstracti. Imò neque in ipso cordis parenchymate; at penitius ipsa regia est. Nimirum in ipso stabili spiritu, spleni insito. Concepta nempe isthæc, sub libidine, imago suiipsius, particulam spiritus, à quo patratur, induit: quæ sub synteresi Chymiæ, est 8200. pars totius. Quæque particula minima ejus sic depicta, transit deinceps in spiritum influum, cordi domesticum, unà cum Idea libi-

dinis ac desiderii; Sunt autē ideæ desiderii, solæ directrices motivæ (prout alibi de sympatheticis) atque proinde concepta Archei humani imago, per istam directionem, semini materiali inseritur.

14. Quare mors à venere ut incepit: ita quotidie acceleratur, pro ut & defunctio plantæ incipit à concepto semine: quatenus inde minuitur potenter vis vitalis.

15. Deinque id sanè veraciter, & non per dolum phantasticum fit, quo ejusmodi idea nedū ens integrale humanum repræsentat; sed individuales simul propensiones, proprietates, & defectus. Hinc enim uno truncus brachio, non proinde mutilum generat. Quia idea formativa non aliunde quam à viscerum insito Archeo, in generationem traduxest. Ergo morbi hæreditarii inolescunt fœtui, ab ente morboso. Idea nimirum, spiritui seminali impressa (cum sit ipse morbus, adhuc in vita prima seminis delitescens, & sigillatus) adhuc dormit, & sui maturitatem exspectat, donec expergefactus ab Archei agitatione, prorumpensque, producta sua parere sit apta. Sic nimirum furores innascuntur, ac propagantur in proles, cum tota inclinationum seminalium prosapia.

16. Porrò & inde conspicuum, non omnes morbos parentum in proles transferri; sed illos duntaxat, quorum ideæ contaminarunt Archeum viscerum in parentibus. Neque enim aliqua podagræ, aut furoris materia occasionalis, cum seminis genialis integritate transfertur socialis. Nam præterquam quod alienigena dualitas sterilitatem seminis continet; etiam supposita illa morbi translati materia putreret, loci & fermentorum importunitatibus digestionumque iterationibus victa, fæteret, putreret, vel dierum successiva multiplicitate evanesceret. Non autem in periodum vitæ comitaretur, suasque excitaret recidivas

17. Quantum autem morbos silentes, licet acquisitos attinet, etenim id habent vernaculum: quod statis periodis importuni resurgant. Sic namque Comitialis, per menses & annos subinde dormit, imò & nunquam excitatur, nisi per Venerem, Iram, Moerorem, Partum, &c. Neque est enim ulla materia fomes caduci, alicubi detenta. Quia vel putreret, arescerer, consumeretur, vel pristinam veneni labē amitteret: quod cum non fiat, verum in vitam perennet: aliud proin exordium, atque hospitium immediatum, quam recrementa delegit. Sigillatur quippe in idea entis activi, & constantis per totam vitam. Itaq; spiritus vitæ, in organis conclusus, suas patitur procellas, ab ideis suis morbosis: quas quoties spiritus influens inde recipit, earundē toties contagia statim in actum deducit. Etenim ut Comitiale virus inebrians est, soporiferum, & quodammodo furiosum; primitus circa stomachum elucescit, ac dein maximè in capite percipitur, ejusque clientes singulariter afficit. Ita Archeus capitis cudit imagines virulentas, quæ ipsi Archeo insito sunt exosæ, & venenoso contagio suspectæ, facileq; inde totus fit apogeus.

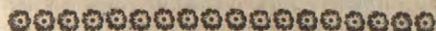
18. Sunt tertiò, morbi quidam concentrici in materia, & efficiente; attamen cum sint fœtus, concepti in irregularitate Archei exorbitati: hinc sunt excentrici quo ad sanitatem, concentrati autem in penitiori Archei fundo. Hactenus namq; astra respiciunt, & ad lunæ præsertim syzygiam moventur. Ventorum item apes in futurum prænunciant. Neque enim Archeus se Astris obligari ostendit, nisi per morborum importunitates. Quapropter morbi illi vocantur vulgo Ephemerides ægrorum. Rectè ergo valentibus, Archeus non regitur ab Astris: Quia verò lunam singulariter sectantur (quæ Astrum nocturnum est) noctuque ideo magis ferociunt, ideo Torturam noctis appello, quod per consimile Blas ferri, & cum Astris confabulari videatur. Idque sanè non competit nisi Archeo: cum crassior corporis compages nō ad hoc idonea sit Sunt ergo sigillati in spiritu vitali, organis principalibus insito. Nil autem sigillatur ibidem, præter characteres ideales. Archeus est ens fontale, quod suo Blas omnem in nobis impetum concitat, juxta Hippocratem. Permanet autem ens fontale, utcunque nitidè ablatis productis morbosis. Nam etsi subinde tam contenta, quàm continentia vitiet; attamen Archeus reservat sibi solitarium vitium, impres-

sum,

sum, quo omnem procellam ad lubitum concitat.

19. Morbi tandem, quos quarto loco voco sub robur inæquale, sunt innati, vel adepti. Et quia robur dicunt, palam quoque subter potestates se scripserunt.

20. Difficile autem semper fuit in natura, singulis organis desideratum robur, absque aliquorum querela partiri: quin perpetuo unum alteri prævaleat, debiliusve sit. Ad quam equidē nō defluunt aut decurrunt ex insonte capite humores, vel mucosa recrementa: prout alioquin in scholis, fictitiis humoribus atq; Catarrhis tributum est. Quin potius insitus debiliori parti Archeus, distributionis penuriam advertens, & injustitiæ inæqualitatem sentiens, fit querulus, ac seditiosus, velut in novercam. Cujus in passionis ideas, cum aliò mittere non sit opportunum, in seipsum tetricus torquet, tristitiæque effectus in suis digestionibus parit. Ergo ipsamet seminalia morborum initia in diversos fines distrahuntur, licet unico subjecto immediato inhæsionis gliscant; quia recipiuntur per modum recipientis, id est, humani corporis, partiumque diversitate difformitatem in mansionibus sustinent. Quin-etiam Archeus ipse pro motuum diversitate variam concitat symptomatum supellectilem. *Spiritus* (inquit Hippocrates) *tres in nobis motus fecit, intro, extra, & in circuitum*: secumque movet & transmutat singula, etiam dum ordinatus est In sui autem irregularitate quicquid peregerit, suæ ataxiæ quoque memores effectus edet.



# ORTUS IMAGINIS MORBOSÆ.

1. *Morbi descriptio per enumerationem abnegatorum.*
2. *Quid morbus?*
3. *Vana Medentum putatio de morbo.*
4. *Hospitium vitæ est morbi.*
5. *Probatur vis ideæ morbosæ per vegetabilia.*
6. *Per Blas meteoron.*
7. *Ex præmissis probatur ideæ Archealis Blas in nobis.*
8. *Morborum sedes ordinaria.*
9. *Perturbationum imagines citantur.*
10. *Ex non ente mentali fit hoc aliquid.*
11. *Duplex idea morbifica Archealis.*
12. *Idea delata ad cruorem.*
13. *Regula Iuris in medendo.*
14. *Cur author servet veterum nomina.*
15. *Probativa idea solo Archeo fabricata.*

INauditam doctrinam entis morbosi, à me promissam, jam ad longum descripsi, ut medentes discant, fontaliter morbum introspicere, & desuescant seduci paganis opinionibus. Quapropter morbus non est qualitatum elementalium quæpiam intemperies, horumve è lucta continua promanans victoria, prout hactenus somniarunt Galenistæ, nec item est morbus unus è quatuor fictis humoribus, crasim suam superans, & quatuor elementis æquiparatus. Nec demum morbus est materia aliqua degener, ab elementorum impressione suscitata. Sed omnis materia excrementitia, vel est nuda præcedens morbum materia, morbique ideò causa occasionalis: vel est morbi productum, ab errore partium resultans, adeoque morbi effectus quidam posterus: licet dein occasionaliter morbum alium suscitet, vel antecedentem aliam causam foveat, augeatve. Nec demum morbus est qualitas noxia, è veneno aut contagio alterius, & nocuæ materiæ pullulans. Veruntamen ista ejusmodi peccata, accusant duntaxat sui præsentiam; non autem effectum inde tantum occasionaliter dependentem.

2. Est itaque morbus, ens quoddam natum, postquam nocua quædam potestas peregrina violaverit vitale initium, hujusque vim penetraverit, ac penetrando excitaverit Archeum ad indignationem, furorem, metum, &c. quarum scilicet perturbationum anxietates, ac molestiæ ideam sibi consimilem, imaginemque imaginando debitam excitant. Promtè scilicet ista imago cuditur,

exprimitur, sigillaturque in Archeo; eoque vestita, mox morbus in scenam intrat, corpore scilicet archeali, & efficiente idea constructus. Archeus nimirum sibi noxam parit, quam ubi semel admisit, mox dein quoque importunitate illius cedit, fugit, alienaturve, aut deturbatur, vel inquinatur, cogiturque subire alienum imperium, domesticeque sibi excitatum bellum civile sustinere. Est nimirum Icon aliena ejusmodi materialiter impressa, surgensque ex Archeo, verum inquam ens morbificum, quod morbus appellatur.

3. Etenim quanquam Medentes solummodo occupentur circa dissolutionem, abstersionem, & expulsionem noxiæ materiæ occasionalis; non valet tamen putatio nostra variare morbi essentiam, ut nimirum, quia Medicus laborat in proscriptione nocui occasionalis, proinde etiam morbus debeat esse id, quod præpostero ordine deceptus ille medens expellere intendit. Morbus namque essentialiter est id quod est, sive absit Medicus, sive adsit. Nec enim medentis initio magis morbum determinat, quam ipsum terminat. Utpote qui se non accommodat ad putationem aliorum; sed eandem irridet quotidie.

4. Quare ut sanitas consistit in vita integra: ita morbus, in ipsamet vita oblæsa. Vita autem subsistit unicè atque proximè in sede animæ; anima verò non operatur extra se, nisi vi organi officialis sui, quod est aura vitalis Archei. Ideoque mirum, quod hactenus ignoratum fuerit, quod morbus sedeat immediatè eodem hospitio vitali, quo vita fruitur: De quo post latius.

5. Vix etenim credent Osores, omnem sublunarium potentiam excitari, & contineri in ideis. Id enim obiter jam ante perstrinxi, juverit tamen id fortius ligari. Novimus enim, & fide credimus, herbis datam vim propagandi sibi simile. Est autem ista vis proprietaria, ens reale, actu exsistens, quod in semine jugiter & successivè manifestatur. Nec est ejusmodi vis quæpiam accidentalis potestas, sive nuda qualitas; sed est vis seminalis, qua planta parens in suo semine depingit ideam, continentem figuram & proprietatem, juxta quas ipsum semen excitabit, delineabit, & crescere faciet plantam filiam. In seminibus namque manifesta cognoscitur imago, gnara rerum, in propaginem novam agendarum.

6. Pariter mare non facit, sed patitur horridas tempestates, quas ventus efficienter concitat. Et ventus quidem non à seipso, suaque sponte movetur; verum ab invisibili Astrorum influxu, juxta illud: *Erunt vobis stellæ in signa, tempora, dies, & annos*. Tanta nempe primariorum elementorum procella prorumpit ab ente, quod lucis instar est. Non est autem Blas elementorum concitatum, à mera luce Astrorum: Etenim quantumvis sit incorporale, & immateriale Astrorum lumen, non est tamen lux quædam simplex; sed quæ præter lucis solitariæ proprietatem (quæ est duntaxat illuminandi) habet Blas motivum in se, itemque durationes directionesq; secundū loca, fortitudines, & debilitates, non minus quàm Blas alterativum, ad omnem temporum vicissitudinem, & periodos. Hæc solent antiquitus adscribi adspectibus diversorum luminum, qui tamen ut tales, non superant efficaciam suam, quæ est luminaris. Sed excitare temporum tam dissimiles stationes, & tempestates etiam prævisas, id est, ante stellarum adventum, ad loca adspectuum illorum, majoris sanè ponderis effectus est, quàm solius luminis simplicis. Reor itaque, per adspectuum diversitates condi imagines spirit. astrales invisibilis mundi, quas in aerem deponunt, ad excitandum Blas, juxta imaginem illarū proprietatum. Siquidem momentaneus est tantum stellarum aspectus, ut & instabilis locus, effectus autem perseverant aliquamdiu. Ergo necesse est luminares aspectus, præter lumen momentaneum, deposuisse in aere ideam Blas, operantem, usque in sui consumtionem, temporum irregulares regulas, repagula, obices, calcaria & periodum. Est ergo ejusmodi imago de natura luminis, ut stato tempore operetur: nam alioqui multorum annorum cursu vix ad nos pertingeret, nisi de natura luminis esset.

7. Itaque sicut plantis inest vis suscitativa imaginis seminalis, ad prolificandum: sic & Astris vis est fabricandi ideam motivi luminis, quæ est inchoativum motus initium, faciens quis-

quicquid ſibi in exſecutionem eſt demandatum. Archeus autem noſter, ſive habeat vim Terræ, vel Aſtris ſimilem, perinde eſt, modò intelligamus ipſi proprium eſſe, Blas tempeſtuoſum in nobis excitandi, poſt inobedientiam Protoplaſti. Sive illi ejusmodi proprietas à peccato inoleverit, vel demum illa proprio nutu, adſpectuque ſuæ perturbationis de novo ſuſcitet, perinde & ſit eſt. Modo agnoſcamus, quod omnis vis, tam regularis vitæ, quàm inordinati regiminis, non niſi ex initio hoc vitali promanet.

8. Suntque idcirco omnes morbi, horumque typi, conceptus quidam depicti, ab inviſibili hoc Rectore, ad perpetrandas noſtrarum calamitatum procellas. In æthere ergo Archei depinguntur ideæ aſpectuales, tam ex profunditate ſtellati Cœli ipſius animæ, quàm ex erronibus ſeptem *viſcerum inſitis ſpiritibus* formatæ.

9. Sic enim pavor *Peſtis*, *Peſtem* creat. Pavor ſubitaneus mortis, ſæpè podagram necuit. Pavor item amiſſi, vel amittendi honoris, ſi per diem unum duraverit, Epilepſiam fecit ſubinde. Triſtitia paupertatis, inſaniam adduxit: aliis vero ſcrophulas peperit. Maniaci omnes plerumque è ſuperbia devoluti ſunt.

10. Et Sapiens teſtatur: Quod triſtitia vitam hominis, ut vermis veſtes, rodat. Triſtitia autem eſt triſtis cogitatio: hæc autem eſt non ens, quia ens mentale. Quod quia non ens, nullam ideo ex ſe agendi potentiam habet. Ergo cogitatio triſtis parit ideam activam, ſitque hoc aliquid ex nihilo, non ſecus atque in prægnante perturbatio monſtrum parit, & fœtum humanum in belluinam transmutat. Eo quod imaginativæ poteſtati ſit vernaculum, imagines condere, tam in mentalibus, quàm Archealibus. Triſtitia igitur, quæ eſt lenta perturbatio, parit ideam, quæ vitam conſumit, roditque: eo quod ejusmodi idea, pro ſui materia habeat auram vitalem Archei degenerem: quæ idcirco prætendit reſiduum Archei, ſui ſimilitudine pervertere. Hæcque aura degener in duumviratu corrumpitur, ideoque mox à triſtitia, continua ſunt ſuſpiria. Hæcque ſic accidunt viribus phantaſiæ triſtis.

11. Idem quoque contingit in poteſtate phantaſiæ propriæ Archei, ſive influi, ſive inſiti: quorum uterque (pro ut de tumulo Peſtis alibi) phantaſiæ imagines potentiſſimas condit. Quapropter duplicis Archei, duplex quoque Archealis idea morbifica morbum tranſientem à Chronico diſtinguit. Quapropter qui poſthac ritè attendent, reperturi ſunt omnem animæ perturbationem, quæ fortis eſt, diuturna, nec deſcendit emanatione extra Archeum viſcerum, dicatorum muniis phantaſticis, ſive extra duumviratum, parere amentiam diverſam, ſive diſtinctam, per idearum varietates. Reperient ſimiliter ſimplicia, tam intus degenerata, quàm forinſecus aſſumta, modò ipſum Archeum forinſecus affectent. Duumviratus parere parem Amentiæ Ideam. Quod manifeſtum fit in Rabidi leviſſimo contagio. Quales etiam morbi *concentrati in membris vitalibus, colloquentibus cum Aſtris, unde robur inæquale, Tortura noctis*, hæreditarii, repetentesque periodicè, cernuntur promtuarium inviſibile intus habere, principiumque inchoativum tragœdiæ, undè pro maturitatum, vel apogææ excentricitatis juſſu, repetuntur Ideæ, tot procellarum Auctrices.

12. Ideæ autem, ſi cruorem informent, vel liquorem proximè aſſimilandum, & alimentarium, naſcuntur tempeſtates, conformes tam Ideis perturbationum, quàm hoſpitali Archeo. *Proprio ergo luxu, tædio ſpontaneo, corruptela, defectu, Blas furioſo* (nomina enim deficiunt, ubi res à priori incognita latet) intus ſic laſcivit Archeus, quod etſi foris nil quatiat; attamen habenas regiminis vita deſerat ſuſpendat, ſpernat, averſetur, furiatque neſcio homine. Sic nempe ſurgunt Ideæ, quæ in omnem diſſolutionem, ac morborum effrænem tyrannidem liberæ prorumpunt.

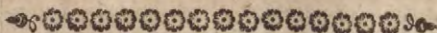
13. Cumque medenti occulti motus ſint laſcivientis Archei, adeoque nequeamus abjectas ſemel habenas in manum ejuſmodi Archei reponere: à poſteriori univerſale quoddam Arcanum conſopitivum, & ſedativum Archei eſt adhibendum. In caſſum ideo plerumque laborat, quicunque deſtitutus Arcano univerſali, *non pacato prius Archeo*, averruncandis

 cauſis

causis occasionalibus operam locat suam. Quod sanè stylo aureo accuratè notandum est. Contingit enim ipsi non secus, ac qui non obstipato jugi fonte, exhauriendo aquam, rivum exsiccare præsumit.

14. Interim cum ignoto tramite Archeus procedat in suis imaginum fabricis, cogor in morborum explicatione antiquata servare nomina, & nomencalaturas sequi, ut causarum occasionalium trita via, deveniamus ad cognitionem occultarum quidditatum morbidarum.

15. Sufficit autem mihi hoc parergo ostendisse, quod Ideæ seminales, in toto mundi systemate sint inchoativum principiũ omnis Blas seminum, generationum, vicissitudinũ & procellarum. Attamen priusquã ad morborũ schema contendam, cum adhuc nimis sit jejunum, Ideas ab Archeo formari, non minùs quam à vi phantastica, juverit id Tyroni uno argumento ostendere. Etenim cadaver humanum, spontaneo fluxu mortuum, friget super omnem glaciem, non quidem quod revera frigidius sit cadavere vaccæ, spontè demortuæ (id namque per organum qualitatũ ac gradus ambientis distinguens, clarè demonstratur) quanquam tamen id nostro attactu sic censeatur. Contingit id enim, solius Archei pavore, qui contactu mortis in cadavere pavet. 1. Sentit mortem quam fortassis phantasia adhuc ignorat. 2. Pavet. 3. Retrocedit spiritus influus. 4. Insitus autem manui pavore turbatur & concidit, adeoq; initium mortis sibi è pavore concipit. Non inconcinne ideo Sacra, ut qui mortuos tangeret, impurus & semimortuus censeatur. Quam mortis imaginem Archeus, velit nolit, concipit, eamque sic mor dicus aliquamdiu retinet, quamdiu superstes est illa pavoris Idea: quod intra horam vix ad focum recalescat. Ergo pavoris Idea realiter ibidem est; siquidem operatur effectum, estque formata ab Archeo, & non ab imaginativa hominis. Igitur si Archeus pavore fugiat tremens: pari quoque ratione tristabitur, irascetur, furore aliisque passionibus concitabitur. Et quarumcunque perturbationum Ideis conflictatur, sibi fit molestus, & noxius, juxta idearum lubitum, quas sibi finxit propriâ vi & libertate.



# ADITUS PRÆCLUSUS AD CONDUM VISCERUM.

1. *Concluditur è sede animæ ipsa sanandi morbi difficultas.*
2. *Quartanæ exemplum.*
3. *Notabile de remediis hactenus contra quartanam usitatis.*
4. *Purgantia in quo incautos hactenus fefellerunt.*
5. *Quandoque per accidens, purgantia sanarunt. Atque hoc dolo permansere.*
6. *Census incurabilium.*
7. *Distillatio parit nova generata.*
8. *Singularitates in rebus per ignem productis.*
9. *Decocta differunt à stillatis.*
10. *Scopus authori quis olim.*
11. *Deceperunt Authorem quædam remedia.*
12. *Remediorum examen.*
13. *Digestionum examen.*
14. *Hydro-remediorum examen.*
15. *Valores stomachi.*
16. *Prima conditionum varietas unde?*

POstquam deprehendissem, stomachum radicem arboris, sive radicem tam digestionis universalis, quàm particularium quarumcunque: cognovissem æquè seriò, ibidem habitare animam mortalem seu sensitivam, actionum in nobis quarumlibet heram, ac vitæ dispensatricem per totum. Sitam videlicet quoque ibidem primorum conceptuum fabricatricem, somni item, non minùs quàm vigiliarum & amentiarum officinam: Duxi rationi consonum, nusquam decentius mentem immortalem, sive Dei simulacrum stabulari, aut connecti potuisse, quàm in præfato formali, atque vitali lumine: principio scilicet spirituali, sibi ob id quoque propinquissimo: quia agnato. Cumque tandem pervestigata vitali monarchia cernerem, opticeque cognoscerem, morbum o-

mnem eſſentialiter in vita conſiſtere, atque ex eadem conſurgere, ſeſe obtulerunt mihi cauſæ difficultatum in ſanando morbos, præcipuè, qui ſponte ſua non ſilent, aut qui ſuopte impetu ad periodi finem non feſtinant; ſed vitam, quam acerbè infeſtant, comitantur.

2. Quapropter è morbis diuturnioribus, vidi quartanam, atrophiam, cacochymiam, debilitates item, ac dein tam qui in extremo corporis habitu cubile delegerunt (quales ſunt lepra, paralyſis, iſchiadica, ſpaſmus, podagra, &c.) quàm qui alligantur alicui viſcerum (ut apoplexia, epilepſia, aſthma, lithiaſis, hydrops, amentia, &c.) non ſanari, non quidem defectu deſiderii ſanandi; verum ſolius remedii penuriâ. In remedio autem illo dudum laboravi, ac retroſpexi multoties, donec cognoverim, quod ipſum vitæ fontem reſpiceret, ſive animam ſenſitivam. Quapropter primò ante manus ſumſi ipſam quartanam, utpote obviam, tædioſiſſimam, ac planè cognitam: quæque dum ſperneret Medentum uſitata remedia; irritam redderet eorundem ſpem.

3. Inprimis per eandem certior factus ſum, quod ubicunque lateret aliquod materiale productum morboſum, requireretur pariter remedii convenientis applicatio: vel alioqui ſoſpes formidaretur permanſurus effectus, à cauſa illa occaſionali ſuſcitatus. Atque idcirco ab hujus enunciationis correlativo comperi nulla hactenus Medentum remedia: utcunque fama ſui jactentur deoppilativa, reſolventia, abſtergentia, vel purgantia; eadem tamen tantum devenire, aut deferri, ad ſummum ſolummodo usque ad limen lienis: qui ſenſibili teſtimonio ſe prodit quartanæ hoſpitium. Itaque hinc certò inſtructus conjeci, vim illam remedii deoppilativam &c. mox vel in ſtomacho perire, miteſcere, domari, vel per inteſtina proſcribi, ſi prius ſaltem non interierit. Sin verò qualitas aliqua remediorum, ex vita ſui media, ſoſpes perſtiterit, aliquantulum perfracta, penitiusque aſſumta penetraverit (qualiter macis, vel terebinthina, in lotio ſaporem ſui, ex neceſſitate magni oportet, retinent) At ſaltem eadem ſic caſtrata ac delumbata occurrit, ut ne quicquam eorum efficiat, quorſum, & propter quæ, deglutiuntur pharmaca. Ova quidem & carnes belluarum referunt ſapores alimoniæ, quæ ipſas ſaginarunt. At ſanè, dum in œconomiam vitalem tranſeunt, tametſi guſtus prioris veſtigia retineant; adeoque ſanitatis quædam teſtimonia contineant; ſunt tamen tam ſegnia horum auxilia, ad eradicandum productum aliquod morboſum, quod diuturni lentique morbi, jam dudum, irritam hujuſmodi remediorum jactantiam patefecerint, imò & ſpem ſuſtulerint.

4. Sola autem purgativa maximopere fefellerunt, falluntque tam Medentes, quàm incautos Medicatos hactenus, quia cæteris auxiliis ſubtilius impoſuerunt. Etenim ut ſunt de venenorum proſapia, (quod lib. de febrib. ex inſtituto oſtendi) confuſionem ſtatim circa primas radices, digeſtionisque matres ſuſcitant: atque adeo, quicquid pridie eſt aſſumtum, vel aliàs etiam ritè ſubactum, id ſolutiva ſtatim quoque corruptionis charactere contaminant, totumque foras confeſtim propellitur, attracto crudiore cruore, è Meſenterio, in vicem ejecti liquoris contaminati. Quod nimirum ibidem confeſtim pariter corrumpitur, donec virus ſolutivorum agendo ſaturatum & extinctum ſit. Putatum eſt hactenus, quòd hoc putidum liquamen cruoris & carnium, eſſet ipſa morborum materia. Sive procul per ſolutiva evocatum liquorem, jam cadaveroſum ac fætidum, eſſe humorem unum de quatuor, præ aliis ſelectum, ac magneticè attractum.

5. Potentiſſimè idcirco hæc perverſa doctrina hucusque mortales decepit: eo quod effectum aliquem ſolutiva ſponderent, & exhiberent, evanidum licet plerumque, ac ſubinde truculentum; non tamen ſanitatis authorem, niſi quandoque per accidens, natura ſuam ſarcinam, primo limine detentam, unà excidere permiſerit. Qui effectus per accidens, etſi rarus, tamen nomen fumoſum ſolutivis dedit purgationis, fecitque jus, ſolutiva, tanquam aſylum implorandi, eorumque opem impendendi.

6. Interim intacti manſere morborum plurimi, & atrociores. Nam quotquot ſua ſponte non decurrunt ſtatim ad terminū, habiti ſunt incurabiles, & ſolutivorū ſpectata vana tyrannide quieſcere ſunt juſſi. Interim quotquot remedia conabantur inſigni truculentia naturam in ſui lubitum

lubitum cogere, extemplo sensere vitæ nostræ resistentiam, atque eo ipso noxia: quia vitæ insidiantur, dum cruorem in virus cadaverosum mutant. Nocua inquam evasere, & periculosa auxilia. Nam si veneni, aut graduum tyrannidis suspecta erant: statim ut assumta, rejiciebantur tanquam infamia, eo quod insignem perturbationis, confusionis, & lipothymiæ procellam, nilque præter comminatam turbulentiam aut stragem excitare visa.

7. Sola autem atque unica, majora Arcana, quibus vis naturæ dotalis supernè est instillata, vel puritatis atque subtilitatis encomio gloriosa, omnem morbosum tyrannidem ex æquo supplantarunt, uno restaurantis vitæ compendio, in universalem sic medicinam surrexere. Dixi alibi, omne distillatum esse novam creaturam, per ignem productam: adeoque non ex primo sui concreti instituto. Perinde ut ignis est res quædam pro artificiis *facta, naturalis* tamen: ita quicquid per ignem prodit, etsi sit naturale; tamen profluit è principio naturæ obliquo, seminalia initia detorquente, ad ignis lubitum.

8. Hinc quicquid per ignem conficitur, vitam primam, mediam, atque ultimam simul acquirit, liquanturque simul junctim. Quatenus unicum seminale principium, quod in materiam confluxit, variis terminis antea subjectum, ac distinctum, per ignem coadunatur, simulque inde fit nova creatura, surgens quidem ab initiis, concreto in exsistentibus; attamen sic ista initia seminalia per ignem alterantur, quod quadam colliquatione ens novum inde suscitetur, & tres vitæ proprietates unà consurgant.

9. Quapropter etiam cuncta distillata à corruptione sunt immunia: quæ alioquin in vitarum trium suscepta successione, rebus familiaris est. Liquet hinc enim, decocta non esse entia, qualia per distillationem proliciuntur. Sed tantum translationes unius entis, in medium sibi peregrinum; atque ideo facilè putrent, & alterantur.

10. Porro inter simplicia quædam sese manifestarunt, nullo quidem signato prodita: quæ tamen proprietatem particularem nacta sunt ad vitæ exorbitantis restringendos in morbis typos. Illa enim, quamvis ad generum amplitudinem non ascendant; videntur tamen à rerum Datore glorioso, specificè directa in morborum quorundam eradicationem. Etenim qui jam dudum deflexeram ab horrore purgantium, & circumquaque perlustrando, remediorum propemodum nullitates, vel infaustas applicationes notaveram, ac interim dum arcana Pyrotechniæ, suo tenebrarum velamine tecta forent, ac specifica simplicium ejusmodi energia lateret: Inquisivi sedulus, an non possem, (dum per ignem renascuntur subnascendo novæ creaturæ) per artem remedia parare, quæ vel profundè penetrarent in venarum propagines: vel saltem leviculam sui proprietatem, unà cum cruore vel urina spargerent, sigillarentque inter vitæ œconomiam. Quæ quidem levicula qualitas, non intelligitur gustu prodire; sed quæ in digestionum culinis sic maneret sospes, & imperfracta, quod absque notabili saporis inclementia posset ad scopum, in creando medicinam de terra habitum pertingere.

11. Arrisit inprimis diureticorum contemplatio: quæ scilicet ab ore, per renes, usque in vesicam dispergi videbantur: Persuasit idem potus vulnerarius, usque in externos artus, suos edens fructus.

12. At tandem manifeste cognovi, ipsa diuretica, non quidem materialiter descendere in vesicam, ut nec potus vulnerarios in vulnus remotum; verùm omnem diureticorum & vulnerariorum opem, fabricari in ipso stomacho. Per exemplum lapidis Cancrorum, vel fixissimi ossifragi, auxiliaris tam vulnerum, quàm lotii difficultatibus. Hic enim non dissolvitur à stomacho humano, nec proinde etiam penetrat ad procul dissita, in materia sui lapidea, aut lactiformi. Verùm si non in primum sui ens resolvatur, etiam nec in lactis substantiam remigrat. Sed acor stomachi, ejusque nativum fermentum, resolvit quantum potest de ingestis lapidibus, non quidem resolutione retrograda, versus ens sui primum; sed duntaxat per modum acidorum, dissolvit lapides istos: Id est, in pulverem. Pro ut lib. de febribus ex professo mechanicè demonstravi. Hinc namque si prius dissolvantur in aceto, potentius præbent auxilium, quàm si vino prius ebulliantur. In vino

etiam acidulo, quia plus dissolvuntur, quàm in aqua, aut cerevisia: ideo etiam potentius succurrunt, quàm si in jure carnium aut aqua potentur. Eo quod acida comminuant lapides istos in subtilissimum atomum, cumque cremorem adhuc nativum in se habeant à stomacho domabilem: ideo & quò subtilius moliuntur, eò etiam stomachi fermentum, plus illius cremoris nanciscitur. Saltem etsi assumantur macis, terebinthina, &c. & odorem lotii mutaverint; non tamen nisi languida sunt illorum auxilia, in dysuria, & lotii suppressione. Nam revera cuncta intra stomachum annihilantur prioris vitæ simplicium testimonia: & non nisi flaccida gustuum remanent vestigia. Adeo ut nux myristica, & terebinthina, (quæ plurimum saporibus suis discrepant,) unicum tamen similemque spirant in lotio odorem. Quod signum patefacit, *in prima stomachi officina perire quidem primitivas rerum assumtarum crases, sed exsurgere novas*, coquendo acquisitas. Nam alioquin ex terebinthina, ejusque oleo & mace, non posset resultare odoris Identitas in lotio, ut neque violarum inde gratus odor. Sic Asparagus fœtet in lotio, quatenus putredo aliqua sibi adnata, eundem in exilium festinat. Potus autem vulnerarii non alias subveniunt vulneri: nisi quatenus in stomacho acorem injustum sic minuunt, ut etiam è vulnere aciditatem, (quæ omnis extra stomachum noxia est, morbosa, putredinisque comes: ut alibi demonstravi de digestionibus,) inhibeant, atque arceant. Siquidem generalis stomachi digestio, præest quibusque singularium digestionum coquinis.

13. Enimvero aves, toto corpore actualiter & insigniter calent, adeoque nocturnos hyemis rigores subdiu tolerant. Non mejunt autem: quia renibus & vesicâ carent. Ergo quicquid potatrix columba bibat, totum recedit per insensibilem diapnoeam. Hinc ergo liquet, quod soli renes faciunt urinam, quæ alias esset sudor: differtque urina in homine, non quidem materia primi laticis; sed solo efficiente renum fermento. Patetque etiam quod aves citra sudorem, omne supervacaneum excrementum insensibiliter ejiciant. Lotium itaque differt à sudore, plusquam sola materia: nam præter propriam lotii essentiam formaliter à rene susceptam, recipit in se stercus liquidum & tingens. Quod sursum non attrahitur ad venas in ave, nec sudant, etsi lassatæ. Ergo quod sudor in homine non difflctur insensiliter, prout alioquin in sue, Ren humanus culpam habet: prout etiam, quòd stercus liquidum separetur, & trahatur ab intestinis sursum, intra venas, Ren culpam habet. Usus verò illius tractionis, propter Duelech, alibi ostensus. Non autem tingitur lotium, ut promtius ejiciatur: nam acrius lotium est, magisque pungit, quoties est absque tingente scoria.

14. Ut ergo Ren est causa lotii, ac præfatorum: ita & est causa Hydropis, quatenus Ren se claudit indignatione proprii Archei. Cujus indignatio, si compescatur debito remedio stomachi, in quantum suus Duumviratus præsidet Reni: *certè subvenitur mox Hydropi. Etenim serositates Hydropis non raro abiguntur è timido*, tensoque abdomine per hydrocatharctica, ipsis solutivis adhuc intra stomachum tantisper morantibus. Sed mox repetit idem Hydrops: quia Ren, ut ante, indignatus perseverat in clausura, & lotii diversione. Aquam enim, quam Ren in abdomen deposuit, stomachus inde repetit, & per alvum dejicit, adeóque ostendit se renum ineptiis & indignationibus imperare posse, ut etiam per ignotas vias reducere serositates ad intestina.

15. Non sanè quod ejusmodi solutiva, materialiter & præsentialiter adeant, usque in abdomen, ac vi catharctica virulenta, secum reducant depositam Hydropis sarcinam: Minimè. Sed unius stomachi sunt hæc facinora, & vitæ vitalisq; Duumviratus privilegia. Canales quidem ignoti nobis: sed vita, horum directrix & magistra, sese ad sedem, sive centrum sui, id est, ad animam reflectit. Ideoque ab ipsamet vita animæ petendæ sunt potestatum functiones, munia, vigores, valores, horumque defectus singuli: Anima quippe officia cuncta partibus distribuit, eaque per vitam moderatur. Nec solum officia discriminat per partes, adeò ut in ipso vase stomachi diversitates tam in orificio, quàm in pyloro sejunxerit; verum etiam ipsas potestates connexuit, homoiomero

initio quidem; sed quæ singulæ suas præbeant scenas.

16. Quod sanè nuspiam apertiùs cernitur, quàm in morbis, adeoque in facultatum defectibus. Utpote quod sternant viam ad ataxiam, unitatisque discerptam discordiam. Quandoquidem mens immortalis creditur univocæ Identitatis: atque ideo conditiones, inclinationes, ferocitates, &c. animæ mortali ascribendæ veniunt. Quæ nimirum sequitur materialem dispositionum varietatem. Hinc itaque stupiditas, barbaries, furores, amentiæ, ut & salacitates, sagacitates, ac denique scientiarum interitus, memoriæque extinctiones, &c.



# CONFIRMATUR MORBORUM SEDES IN ANIMA SENSITIVA.

1. *Supponuntur decem paragraphi alibi probati.*
2. *Repetuntur duodecim stomachi proprietates.*
3. *Aliquot morbos habitare in vita stomachi.*
4. *Solvitur objectio.*
5. *Vita musculorum.*
6. *Apoplexiæ consideratio.*
7. *Potestatum vitalium incomprehensibilitas.*
8. *Somnus est postrema facultatum.*
9. *Cur somnus ante peccatum immissus?*
10. *Sedes morborum universalium.*
11. *Boulimi, & sitis inextinguibilis consideratio.*
12. *Potissimas morborum Ideas fabricari in Duumviratu.*
13. *Repetitur Idearum potestatis amplitudo.*
14. *Remedia plerumque non se dilatare extra stomachi laren.*
15. *Scholæ hæc non attendentes, errarunt in remedii applicatione.*
16. *Delectus medicaminum.*
17. *Ossifragi lapidis notabilia.*

UT autem clariùs pandantur radices vitæ, aliquot prælusia alibi à me fundata, indeque mutuata, in Theses construam.

1. Mens immortalis, proxima divinitatis imago, postquam vitæ regimen delegavit animæ sensitivæ, mortali & caducæ: etsi mortali huic lumini potestatem suam tradiderit; mansit tamen eidem connexa, per vitæ symbolum, tanquam cognitionis proximæ syndesmon, colligata. Quod sensitivum lumen vitæ, quia sedet hospitatum in stomacho, tanquam radice vitæ mortalis: idcirco & ipsa mens ibidem torum ac thronum suum delegit. Quod alibi de anima ex professo fortius confirmavi.

2. Anima seminavit suas facultates, pro vita necessarias, per organa corporis. Quapropter non videt talus, nec auris ambulat, ut nec hepar assumtos cibos in chylum transmutat.

3. Facultas vitalis organorum in sanitate, edit actiones sanas, eademque quoties vitiatur, edit actiones vitiatas.

4. Non vitiatur autem facultas vitalis, nisi à morbo.

5. Qui proinde non est, nisi facultatis reale & actuale vitium: ens inquam positivum, atque ob id constans materiâ & efficiente, per modum entium aliorum naturalium.

6. Cum autem ipsamet facultas vitalis claudat essentialiter in se ipsum morbum: sequitur hinc, quod ipse morbus in formalitate sui efficientis sit facultas, non quidem vitiata, sed vitiosa: quæ nimirum vitiat sive lædit facultatem vitalem. Adeoque est morbus, facultatibus vitalibus potestas persimilis, atque sic intima, ut & in quibusdam casibus, tam lethalibus & hæreditariis, quàm centraliter radicatis unita sit.

7. Vitiata verò sive oblæsa facultas, vel est particularis alicui organo propria, ut cæcitas, surditas, paralysis, &c. vel communi Archei influentis vehiculo quoquo versus dispergitur, idiopatheticè, deuteropatheticè, vel sympatheticè. Ac sanè utcunque, & quomodocunque facultas læditur; discernitur saltem, atque clarè cernitur, ubique subesse vitium vitale, morbumque omnem proximè hospitari in principio vitali, id est, Archeo ipso.

8. Universales nempe sedent in universali vitæ initio, sive interim Archeus particulatim ab aliquo organo sit infestatus, vel sive à fonte vitæ, ac animata radice suscitatus, atque indigna-

dignatus. Etenim id quanquam morbi speciem variet; non tamen ejusmodi varietas aufert morbificum.

9. Anima sensitiva præfecta est omnibus suis facultatibus vitalibus, sive sint per organa distributa, sive demum communi Archeo fomentatæ. Saltem inde pendet, quod morborum penè omnium sanatio consistat, & perficiatur in radicali vitæ diversorio, id est, Animæ sede, ac vitæ centro. Nisi quandoque fortassis pars organica quæpiam sibi combiberit genialem morbum, eidemque facultas vitalis, hospes ejus, sese nupserit.

10. Unde conspicuum evadit, omnem propemodum sanationem morborum, (vulnera, itemque ejusmodi chirurgicalia non excipio,) in stomacho, ejusque Duumviratu solicitandam: adeoque nec ibidem incongruè solicitari: Nam sic etiam non rarò defectus exteriores interno stomachi remedio tolluntur, alioquin externis pharmacis frustra tentati. Non mirandum itaque, quod remedia vix superent stomachi imperium, classem, aut materialiter longius dispergantur.

2. Quibus sic obiter præmissis, subdam nonnulla stomachi privilegia, 1. atque inprimis istud stomachi jus geniale, & particulare, quod sibi primariò coquat: pro toto autem, tantum per accidens, indirectè, atque extraordinario jure præ cæteris membris. Quia sic tulit ordinatio divina, ut præparet pro aliis omnibus, ex rudi ciborum materia alimentum. Ipse autem stomachus, immediatè alitur chylo, à se confecto. Non secus atque radix vegetabilium, succo terræ Leffas alitur. Non autem, quod stomachus sanguinem à jecore, pro sui nutrimento alliciat: ut neque radix vegetabilium, succum à se semel dimissum, sursumque dispersum, repetit à cortice iterum, ut inde nutriatur. Quapropter stomachus paucis venis, pro tantæ molis officio, ac tantæ capacitatis vase fruitur. Quia nempe cruore non nutritur, per consuetum aliorum membrorum modum. At solo chylo pascitur, quem dein in spermaticum liquorem, sibi congruum adaptat 2. Venæ autem stomachicæ non diffundunt idcirco cruorem extra se, nec læsus vulnere stomachus cruorem plorat. Idemque jus sibi reliquæ membranæ à stomacho mutuarunt. 3. Venæ stomachicæ nequicquam de ciborum confecto chylo transmittunt, vel assugunt, ut eundem ad venam portæ deferant, pro consueto alioqui venarum mezaraicarum. Idque alibi de digestionibus fortius confirmavi. 4. Denique nec venæ stomachicæ incumbunt nutritioni stomachi. 5. Ideoque venæ stomachicæ, puro cruore plenæ, vim habent liberam, vitalem, non perturbatam, aut fuctu chyli, dispergendove cruori destinatam. Quorum tamen alterutrum, venis cæteris omnibus est domesticum. 6. Non frustra tamen venæ & arteriæ, nexæ ad orificium stomachi, distenduntur; sed anima hospitata in tenuitate membranæ stomachi, quasi ibidem non esset, imò vix alligata loco, spirat vitæ suæ spiraculum in organa, (*cor scilicet, lienem, jecur, cerebrum, renes, testes, &c*) modo insensili, atque incredibili canalium angustia, & tenuitate. Hinc nimirum repentinæ eclipses, apoplexiæ, epilepsiæ, vertigines, syncopes, &c. quoties nempe anima sensitiva cessat radiare suum lumen in organa. 7. Inest namque arteriæ stomachicæ canali, vis vitalis illius animæ, diradiantis ad cor, quantisper bene se habet. At ubi perperam se gerit, suscitantur statim quoque palpitationes, deliquia, vertigines, apoplexiæ, epilepsiæ, sopores, vigiliæ, amentiæ, cephalalgiæ, convulsiones, &c. Denique & sua spiratur vis vitalis ab anima, vitalium facultatum moderatrice, per venas stomachicas ad jecur, adeoque ab unitate animæ defluunt variæ dotes, ad organa singula: siquidem semper, & utrobique ab uno puncto, cuncta tam in universo, quàm in nobis manant. Etenim anima ista mortalis, & seminalis, corporis constans rectrix, cum ex sanguinis dispositione occasionaliter impetretur: necessariò quoque in organis habitat: tam in cruento splene, quam exsangui membrana stomachi. Perinde ut cerebrum, sensationum fons, atque judex, sensu potissimum caret. Ideoque & in Sacris pluries occurrit, quod anima hominis in sanguine habitet, 8. Sufficit proinde hoc loco, quòd

anima sensitiva, hisce sedibus locata, vires suas ibidem explicet, atque inde diversimodè emittat. 9. Enimvero somnus, vigilia, appetitus, digestio, fermentum, alacritas, &c. detegunt sua functionum pluralitate sanitatem: prout & eodem stabulo, ac centrali fonte, hospitari apoplexiam, epilepsiam, vertiginem, maniam, furorem, oblivionem, &c. Siquidem unica anima sensitiva est causa immediata, centrum, nidus, fons, & origo, facultatum & actionum vitalium quarumcunque. Cæterum hoc tramite sufficit recitasse (quod alibi ex professo demonstravi,) in penitiori tunica stomachi, velut thalamo, habitare animam mortalem, eamque intra sinum suum obvolvere mentem immortalem. Potestates autem ejusmodi omnes esse vitales, in functione quidem distinctas, licet non in vitalitate, adeoque animæ ipsi tam proprias atque peculiares, quod etymon proprietatis inde manarit. 10. Quare extra cōtroversiam etiam reor, morbos universim omnes, (utpote in potestates animæ insurgentes, adversarios atque hostiles,) adoriri quoque immediatè animam caducam, atque mortalem. In quam videlicet sua spicula vibrare queunt, eandemque penetrare, ob paritatem symboli sublunaris. 11. Quæ lucta nimirum contingit primum in ipso Archeo, animæ janitore, atque inde penitius deferuntur, penetrantque usque ad nucleum ipsius animæ. 12. Morbi quoque, qui forinsecus ac peregrinè intrò adducuntur, stant tam clienter obnoxii huic juri, quàm qui *intus sponte propria effervescunt*, vel Archeali silice excutiuntur. Quapropter quanquam remedia jam pleraque accusaverim impossibilitatis penetrandi: sufficit tamen Medenti, si medicamen in ipso animæ memorato diversorio, eandem penes seipsam alloquantur.

3. At certe nova, inaudita hæc, atque inspetata est medendi Philosophia. Verum novitas ipsa parum deterrere nos debet, modò vera demonstretur. Inprimis difficillimum esset persuadere, amentias omnes è stomachi regione manare, nisi ultrò ac sponte mihi concessum esset: Maniam aliquam esse præcordialem, itemque stomachum ipsum esse sedem concupiscibilis facultatis: somnum item atque vigilias inde suscitari, &c. Nisi inquam Epilepsia frequentius sentiretur è penu stomachi, in Cor & Caput attolli, adeoque superas partes, plerumque deuteropathia inferarum languere. Sin autem Epilepsia quandoque à pedibus suscitari videatur; at saltem nunquam absque syncope irruit, nunquamque sensus tollit, nisi prius ipsam animam sensitivam, ejusque facultates principes consternarit, ejusque consternationis proportio, accessus proportionem determinaret. Adeo, ut etsi in capite aut pedibus putetur nidus occasionalis; nunquam tamen recedit paroxysmus epilepticus, qui post se non relinquat sitim, eoque signo prodat stabulum suum fixasse in stomacho, animamque sensitivam feriri, ea potissimum parte, qua siticulosam potestatem plantavit. Cum autem mentales potestates universas sternat epilepsia, cum ancillante sibi insensilitate, spasmo, atque subsultu: certò designatur, ipsam animam sensitivam penetrari loco suo nativo, atque solito; eamque ibidem & inde esse rectricem sensuum omniumque facultatum principum. Quinimo cum non contingat ejusmodi facultatum spoliatio, velut per manus; sed unico ictu, omnium simul consternatio, idcirco regimen illarum facultatum in centro percussum denotatur, membraque longius à stomacho remota deteguntur per deuteropathiam, ut pati morbi illius insultum: ita pariter quoque, nec possidere ex proprio, ejusmodi potestates vitales, quas amittunt. Nec stupeat aliquis, putetve inane doctrinæ genus, quantumvis Duumviratus majestatem intra tenuitatem membranæ stomachicæ locavero. Id nempe animæ proprium esto, quod in loco quasi sine loco detineatur. Itaque epilepsia dolosè ac improvisè irruens, omnem superioritatem animæ sensitivæ, in stomacho sedentis, ibidem arguit ipsam animæ sedem; non autem à fumis, aut vaporibus lentè sursum sublatis, contingere epilepticos insultus. Quod de Catarrhis, atque alibi pluries opulenter confirmavi. Contingunt namque ejusmodi eclipses, non secus, atque si foramen subitò clauditur, per quod lumen in locum obscurum aliqui diradiatur. Repente enim lumen intercluditur,

ditur, ac cessat: adeo quod id sit tam vernaculum Apoplexiæ, quod apud Germanos, & Belgas, nomen ictus sit sortita, quam tamen recentem multoties procurato vomitu superavi: vel distillatis stomachicis validioribus rebusque aromaticis.

4. Porro quod in Epilepticis concidat omnis sensus, non item motus: id enim proinde non arguit, animam sensitivam non esse fontem utriusque. Nam etsi intercidant omnes intellectuales potestates, solaque concussivi & subsultantis motus permaneant testimonia, quantisper ista eclipsis durat; attamen designantur omnes istæ potestates, ab anima defluæ in corpus, tanquam sibi propriæ; sed quas ipsa plantavit in Archeo, organis insito, esse sub eclipsi, & animæ consternatione tumultuentur; subsistunt tamen obscuratæ, quia vita non tollitur, nec pulsus ideo cessat.

5. Quod autem motus spasmodes involuntarius etiamdum perstet, id non tam animæ, quàm vitæ musculorum singulari tribuendum. Quam nempe alibi ostendi, adhuc à morte aliquamdiu perseverare, Tetanumque inchoare dudum à morte: adeo, licet vita musculorum ab anima sensitiva promanet; sortitur tamen peculiarem quandam energiam, ut & loci stationem. Ideo minus mirum, vel absurdum, proinde proprio motu tumultuari musculos, si citra mortem senserint vitam communem eclipsari.

6. In Apoplexia autem, & Syncope, etiam motus musculorum planè intercidit, excepto motu intercostalium; quippe totales tenebras subit tum anima sensitiva. Itaque juxta diversas suarum perturbationum scenas, directrix vitæ anima multipliciter suos satellites, in organa sibi supposita dimittit.

7. Vita autem quævis, cum sit de indole luminum, à Patre luminum descendens, superat humanum intellectum. Adeoque inepto vocabulo vocatur Pater luminum à Scholis, Mundus intelligibilis, qui minimè sub intellectum nostrum cadit. Nec enim solum Pater luminum gloriosissimus, ipsiusque Respubl. tota nobis est incognita prorsus, juxta testimonium Veritatis ad Nicodemum; sed & essentia, quidditas, directio, distributioque potestatum vitalium captum nostrum excedunt. Quàm stupenda est enim intellectus, memoriæ, imò vel solius loquelæ privatio, stante præsertim motu, sensu, appetitu, imò & sanitatis integritate? Quamque terribilis est horum intercidentia, ad quemlibet epilepsiæ, syncopes, vel soporis insultum? Quantumque superat humanam industriam, tam diversas facultates oriri, & habitare uno in stomacho? Eo quod adeo diversa symptomata easdem facultatum læsiones prodant? Singula enim nos ad stuporem miraculi, vel portenti præcipitant. Ideoque tot undique procellis ignorantiæ, atque ineptitudinis nostræ admoniti, fatemur unicam istam sensitivam animam, vitæ fontem, vitam quoque, multiplicium potestatum scaturiginem, & distributricem tam in sanis quàm in ægris. *Proinde etiam* (*si securim ad arboris radicem admovere debeamus Mentes,*) intenti sumus, pro Arcanis universalibus, quæ vitam conservent, præservent, plantent, & ædificent, in ipso vitæ fonte, mortis morborumque non minùs, quàm sanitatis authore. Specto enim jam animam caducam; non autem Mentem incorpoream, & immortalem: quam credimus originaliter æqualem, ac æquè perfectam omnibus inspirari. Ideoque conditiones, inclinationes, domesticæ aut sylvestres, mites aut feroces, dociles, humiles vel superbæ, nobis instillantur ab anima mortali. In qua, tanquam subjecto locove, localiter disponente, varietatum inclinationes explicantur: quæ alias à mente, sive imagine DEI exsulant naturaliter.

8. Somnus itaque non inerat naturaliter homini, ex parte mentis, nisi postmodum à Creatore fuisset immissus. Ante natum verò somnum, sensus, motus, atque appetitus aderant. Quia mens, quatenus deinceps immortalis, etiam infatigabilis erat, somnoque aut quiete opus non habebat.

9. Fuit tamen somnus ante lapsum missus in Adamum: non tam quod somno indigeret, paucis horis, præsertim mox à creatione, quàm potissimum, quòd per somnum nondum cognitam

gnitam mortem expavesceret, ipsi commina tam propter esum pomi. Somnus alioquin otia inertia, stultaque insomnia de se profert, mediæque propemodum vitæ jacturam causat. Unde etiamnum hodie, ex pristino somno, in Adamum misso, somnia adhuc retinuerunt, *quod Senes somniabunt somnia, juvenes prophetabunt, & nox nocti indicabit scientiam.* Potestas enim somnifera, quæ ante lapsum menti imissa fuit, eandemque quoque, velut à mortalis animæ connubio, quadantenus liberam, in primævam quodammodo prophetandi prærogativam trahere vellet, nisi obnatæ & succenturiatæ animæ tenebræ eandem obfuscarent.

10. Dum autem stomachum sensitivæ animæ hospitium declamo, morborumque eatenus sentinam, stomacho nuncupo: Consideravi quidem occasionales causas ibidem vicinas, sedere tam in cavo, convexoque ejus, & velut peregrina duntaxat ibidem hærere, itemque in duodeni intestini (quod est fellis, & Pylori ditioni deputatum ergastulum,) contubernio, vasorum & glandularum complexu Anatomicis molestissimo, tam in Archealis innati non minus, quam influi thecis. Quorum nempe conspirante ametria, diversimodè agitari sensitivam animam, hujusque pedissequas facultates conquassari omnes vitales, adeoque iisdem labefactatis consurgere exercitium morborum, tam radicalium sive Chronicorum, quàm citò festinantium, jam dudum multis experientiis edoctus cognovi.

11. Adeò ut Boulimon, & sitim inextinguibilem febrientium, cernerem non tam propriè, ex materiæ acrimonia irritante, quàm ex ipso sensitivæ furore prodire. Alioqui namque thorexis, sive generosi vini potus non solveret famem, nisi fames, pacando velut inebriata obdormiret. Sitisque proinde in febribus, non nisi suis stationibus affligit, licet eadem materia, imò & atrocior calor, in vigore premat quàm alias.

12. Jam utcunque dilatatum est stomachi imperium: tum etiam ostensum sensitivam ibidem morari, tanquam in prima ciborũ culina, vitamque ibi habitare. Siquidem potentissimæ transmutandi atque digerendi potestates, sua illic exercent officia: Nedumque ergo sordes ibi colliguntur culinariæ; sed & fabrica noxiarum imaginum cuditur, siquidem nullibi promtius fabricari queunt, quàm ab anima istarum partium inquilina. Nemo enim non sentit horrores, timores, pavores, iras, excandescentias, tristitias, suspiria, omnemque concupiscibilium perturbationem, sibi circa os stomachi suboriri, & agitari. Etenim si inopinè bombarda explodatur, quis non sentit repetinum alicujus formidinis subsultum? quis demum est, qui paratus mensæ accumbere, insigni edendi appetitu instructus, non percipit aliquando, tristi nuncio sibi allato, suspendi actutum omnem edendi aviditatem. Igitur vigent facultates ibidem, quarum effectus sentiuntur. Vidi enim sæpius mulieres, quibus metus subitaneus, alias quoque quibus insignis mœror, epilepsiam suscitaverat. Alias denique, quibus lenta continuataque tristitia amentiam hypochondrii moverat, imò & alibi scrophulas causaverat. Sic pestis pavor, pestem sæpissimè creat. Prout & subitus mortis pavor, quandoque podagræ characterem ecnecuit. Superbia quoq; frequenter amentes fecit. Novi & alios, ignominiam passos, nec vindicare eandem potentes, incidisse repentè in apepsiam, in asthmatis angustias, cordisque palpitationes, angustias, & oppressiones. Alios, qui repentino contumeliæ sensu, statim in Apoplexiam ruerunt. Itemque longo defessos mœrore, novi in Hydropem, Icterum, lienaresq; tumores proruisse. Perplures item utriusque sexus, qui ex subita ira in Apoplexiam; alios verò, qui in varias contracturarum ærumnas præcipites ivere.

13. Quorum morborum fabricæ sentiuntur manifestò, circa stomachi orificium. Podagræ enim proinde paroxysmos præcedit quædam febricula, tanquam diaria, sub qua character emergit, qui à stomacho in artus dimittitur, ut ibidem ferociat. Apoplexia proinde sive ex vita inordinata, sive demum ex ira, vel mœrore erumpat; at saltem semperè stomacho surgit, sagittaturque in caput. Icterus namque nusquam alibi viget magis, quam in atrio stomachi, unde suas excitat anxietates, & suspiria, designans ibidem tesseram suæ ferociæ versari.

14. Qua-

14. Quapropter enim docui ante, quantumvis potus vulnerarii cohibeant, in extremitate pedis, puris fabricam, accidentiumque formidinem; non tamen idcirco ampliori privilegio potus vulnerarios potiri, quam alioqui reliqua pharmaca. Non enim materialiter ad vulnus properant remotum: ubi interim reliqua viam ad splenem pro suffragio quartanæ ignorant.

15. Quæ Schola medica hactenus nescivit, quanquam sint artis medicæ fundamenta. Utpote quæ nedum vim medicaminum horumq; expeditionem, applicationem & appropriationem respiciunt; veruntamen præter modum agendi, & spem inde resultantem, principale morborum efficiens declarant. Cujus ideo solius ignorantia, desidiam atque torporem in Medente; in ægro verò desperationem, cum tristi dolorum & incommoditatum apprehensione, causarunt; tandemque (*proh dolor*) *tot viduas*, cum luctuosis orphanis, *pepererе*; in rei medicæ vilipendium.

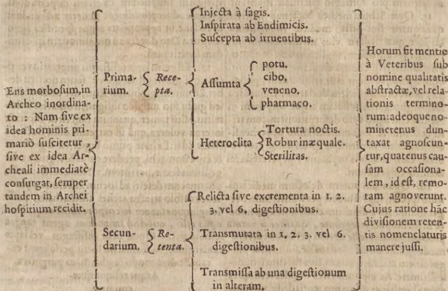
16. Quantum autem delectum medicaminum spectat, vagari lubuit per mineralium, vegetabilium, & animalium classes, illasque sumere in sui simplici integritate, qualiter à natura promanarunt, easque iterum per ignem diversimode agitare, atque adeo in salẽ, sulfur, sive pinguedinem atq; Mercurium, sive succum seminalẽ dirimere. Ac inprimis vires dotales rerũ, quas divina bonitas ex dono pro ægris dedit, plerumque carent gustuum testimonio, adeo quod vel solo isthoc signo prodant, se dotaliter à Deo instillari pro usu mortalium: nec elucescere, nisi quibus Deus sua dona S. Spiritus dedit, atque hactenus ab indigna Medentum cognitione subtraxit, qui parvulis hujus mundi atque ignaris revelat ea, quæ magnatibus occultavit. Sunt quippe in simplicium exercitu dispersa dona, per quæ ad amplitudinem generis adscendunt: adeo sanè, ut appropriata atque specifica agnoscantur à Deo directa ad omnimodam quorundam sanationem.

17. Est enim lapis ossifragus nuperæ inventionis, qui ossifragii sanationi suum nomen debet. Est autem ignibus invictus, nec calcinabilis; sed gustu suo insipido insignis, stomacho indomitus. Mirũ tamen, quantum tam circa viscera & interna vulnera, quã in extremis ossiũ fracturis *victor edat: Ex hinc primò liquet, ex digestione* & cura stomachi, pendere curas & regimina digestionis sextæ, per totum. 2. Non necessum esse, pharmacum deferri ad locum affectum. 3. pharmacum solo attactu Archei stomachalis, posse longinquos sanare in corpore morbos. 4. Non opus esse, quod ad sanandum agens tangat remotum. 5. Quod sicut ossifragus, vel lapis cancrorum, in stomacho suam persolvunt curam: eodem modo & pharmaca purgativa.

Atque reliqua quæcumque.



# MORBORVM PHALANX SECVNDVM CAUSAS OCCASIONALES.




## DIVISIO MORBORUM.

1. *Morbi essentia repetitum depingitur.*
2. *Methodus explicandò servata.*
3. *Divisio morbi.*
4. *Recepta quæ dicantur?*
5. *Recepta injecta quæ?*
6. *Quanam retenta?*

HActenus de morbis, velut procemii loco dixi. Nunc deinceps eorundem schema attingam. Nam & divisio dat membra, quæ sigillatim explicata lucem adferunt. Morbus quidem omnis (quod semel dictum sufficiat in posterum,) fabricatur quidem ab Archeo in semet-ipso: in parte autem sui, qua sigillariter constituitur, etiam materialiter ibidem, tanquam hospitio proprio, ac seminario consistit. Plerumque autem habet vel materiam occasionalem excitantem, vel parit de se productum, secundarii morbi excitativum occasionale. Pro causa autem efficiente, habet ideam morbificam: cujus ut materia desumitur, mutaturque ex ipsomet Archeo vitali: ita etiam non secus Idea inde prognascitur, quippe quæ ab Archeo ipso cuditur, & limatur.

2. Sunt itaque inprimis tot morborum species, quot idearum morbosarum. Non enim plu-

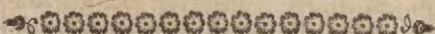
plures, uti nec pauciores: eò quod morbus quilibet suam hauriat ab idea morbosa quidditatis entitatem. Consequenter itaque totidem idearum morbosarum sunt species, quot sordium diversitates in nobis. Sive enim illæ deforis intrarint, vel intus prius explicatæ sint, digestionumque erroribus surrexerint, vel demum sive ab alimentario, ac vitali succo inchoaverint, perinde illud est hoc loco. Denique & totidem sunt ideæ morbosæ in nobis, quot sunt entium potestativorum heredes. Puta, assumto solutivo nimis violento: etenim etsi ipsum mox per alvum secernatur; non tamen desinit ejusdem toxicum, stomacho & intestinis demesticum permanere: adeo nempe ut in obitum usque fœtida perseveret diarrhœa. Sic quoque insuper venena quævis, amissa materia primitiva, lenta quandoque cæde, longaque in posteros luge relicta, jugulant. Tàmque id si extrinsecè sint assumta, quam si intus patrata. Tandem sic & morbi hæreditarii, corumque consortes, seminaliter nobis connascuntur, è suis ideis proflui. Sic nempe Podagra, Epilepsia, &c. citra visibilem sordium materiā suos explicant rhythmos, & in vitam protelantur. Eo quod ideas firmatas sunt nacta Archeo, sive spiritui insito rectori velut intimè cognatas, & adhærentes, Quæque ideo suis tantum terminis, sibique nativis periodis infestant.

3. Quibus positis, ac scitis jam, consequenter dico, quod in expeditione Divisionis morborum, varietatem morborum occasionalium sequar: ne scilicet nomina, omnemque morborum determinationem, velut ab ovo invertere vellem, multo lectorum tædio. Qui ejusmodi omnimodam novitatem, vel ægrè ferrent, vel cum nimia molestia assequi possent. Ideoque causam occasionalem etsi pro morbis nominem; nolim tamen id intelligi, quasi causa occasionalis foret ipse morbus; sed potius quod morbus, ut ens visibile, subaudiatur cudi occasionaliter à materia externa.

4. Itaque duo inprimis statuo morborum genera: Recepta scilicet, & Retenta. Sunt autem Recepta, injecta, concepta, inspirata, vel tandem suscepta. Quæ quatuor prius sigillatim exponam. Ac tum prius demum de Retentis agam, tam ex parte corporis, & distributionum, quàm digestionum, & transmutationum.

5. Sunt ergo Recepta, quæ proditoriè forinsecus intrant in nos, Archeum commovent, vel affectant, sic ut damnoso sibi concilio ideam morbosam intra se fabricet, eamque in sui materiali parte sigillet, atque sic veri morbi verus parens fiat. Recepta enim ante introitum & applicationem sui, indicabant præcautionem & præservationem; non autem sanationem: quia scilicet nondum erat morbus. Nec est sanatio, nisi à morbo solo. Sed ex quo semel Recepta fecere vel clanculum saltem ingressum, fuerintque, vel obiter admissa; totam mox Archei œconomiam & quietem invertunt.

6. Retenta verò nostri vitio, & defectu proveniunt. Sunt namque utplurimum recrementa, vel assumta, vel intus penes nos prognata: quæ tanquam è Republ. nostra expulsi cives, ut unitatis & concordiæ hostes, non habent partem in hæreditate vitæ nobiscum.



# RECEPTA INJECTA.

1. *Cur Scholæ de injectis nil?*
2. *Triplex Atheorum turba inter Christianos hic reperitur.*
3. *Carichteri statera.*
4. *Persuasio Diaboli.*
5. *Quantum Diabolus in exercitiis diabolicis agat? Theses octo huc adducta.*
6. *Diabolus non habet liberum; sed à pravitate sua coactum arbitrium.*
7. *Satanas suos deludit miserrimè.*
8. *Diabolica media solius pacti vi operantur; non autem vim operativam in natura habent.*
9. *Solvitur objectum argumentum.*
10. *Apex operationis in effectibus sagariis.*
11. *Cur Diabolus impotens.*
12. *Diabolus duntaxat potest liberè, malevelle.*
13. *Probatur actus hominis in operibus sagariis.*
14. *Hominis prærogativa in operando.*

15. *Quod operetur in hoc desiderium.*
16. *Sepulta, vel suspensa, quomodo noceant primo intranti ignoto.*
17. *Vilibus animalculis insit vis directiva suæ voluntatis.*
18. *Quomodo per nudum attactum transferantur incantamenta?*
19. *Cur repercussio attingat conceptum carmen, vel maleficium?*

RECEPTA injecta autem sic voco, quæ sunt portenta velut spiritualia, cooperatore Satanæ perpetrata. De his silent Veteres. Quippe qui & manifestiorum tractatus plerosque neglexere, eo quod nullum ex fundamento noverunt. Malunt siquidem scelus inhumanitatis & crudelitatis admittere, quàm Injectorum scientiam indagare, agnoscere, vel ejus inscitiam fateri. Eliguntque citius, aspicere proximum, extremis sub ejulatibus deficientem: quàm quod tantillo remedio, tam atroci malo opitulari discere vellent. Theologi quidem & Jurisconsulti disquisitiones suas quidem tractarunt; sed Scholas medicas obmissionis accuso. Etenim id factum censeo, quod Cacodæmon sit hujus mundi Princeps, qui ideo in Cathedris, Curiis, & Aulis, suos ubique nactus est patronos, per quos velut ipsus præsidet: totusque revera mundus in maligno positus.

2. Horum enim quidam, in Atheismum proniores, Diabolos, præstigias juxta atque incantamenta negant, asseruntque se non induci posse, ut contrarium credant, nisi viderint. Unde tandem immortalitatem Mentis, Deique timorem, tanquam inventa politica, ad coërcendam plebem, penes se rident. Alii dein, Sacrorum decreto, Diabolos quidem esse credunt, & inferni satellites; non tamen cacogenios humanæ sodalitati, quin potius sodales, atque affines amicos. Adeoque præstigias sagarias, pro fabellis fallacibus, hypochondriacis nugis, atque anilibus somniis habent. Suntque inter literatos demum alii, qui diabolica opera, Sagarum quoque incantamenta, Sacrorum authoritate admoniti, admittunt quidem; artes meras tamen æstimant, nec alio titulo damnandas, nisi quod Satana edoctæ, & ad malum duntaxat sint institutæ. Et hi audacissimi sunt in omne scelus, fidemque hodiè hypocrisi velant. Ego itaque à diebus Platonis, jam tres Sagarum patronos, constanter floruisse inter Atheos, conspicio, ominorque tam diram labem, non nisi eodem Præside perstitisse hactenus.

3. Nemo Medentum interim, quod sciam, unico Carichtero excepto, hanc materiam tractavit. Qui quidem modum fiendi, atque remedia sanandi aliqua proposuit, at non parum suspecta vanæ superstitionis. Theoriam quoque nec attigit: quia ignorasse visus.

4. Trementibus interim Medicis, ne conscii Magici criminis haberentur, dum opem, (quam nesciunt) sub tantis ætumnarum stricturis, proximo forte fortuna impendisse æstimarentur, subterfugium tamen illud astu Satanæ, sic vulgo persuasum: ut remedii indaginem, in propriæ famæ & conscientiæ satisdationem neglexisse viderentur. Proximum verò languentem, tanquam infideles Scribæ, atque Pharisæi transeuntes, in summis deserant desolationibus. Etenim nullus reputatur alioqui morbum procurasse, vel ejusdem structuram novisse, pro quo describit remedium. Nemoque creditur venenum propinasse, qui inquirit causas, atque remedia decernit. Minimeque æstimatur vulnus inflixisse, qui accersitus, manum auxiliarem, commiserando, ac gratis attulerit. Ut nec fur est, qui furum latibula & concilia detegit. Absit ergo subterfugium, pro infami haberi, novisse incantamentorum media, progressum, fines, atque medelam: Cum aliunde hæc sciri & haberi debeant, quàm Doctore Diabolo. Etenim cum Diabolus intra aream naturæ coërceatur, non est desperandum, quin benignissimus Jesus remedia surrogarit pro tam atrocibus malis, in sui gloriam. Qui nusquam bonitati, gloriæ & sapientiæ suæ defuit. Vir bonus itaque recta graditur via, nec ponè se respicit, quidve mundus de se judicet, non curat: cujus nimirum pleraque judicia, stulta sunt & mendacia. Sufficit namque viro bono, quod impeditor vel destructor mali, vacent crimine.

5. Dicam ergo pro mea capacitate, quantum Diabolo competat in actionibus Sagarum. Quodque ut fundamentaliter contingat, repe-

tam

tam per Theses octo. 1. Quod omnis forma vitalis sit lumen vitale sui corporis. 2. Quod quantumvis inanimatorum formæ discrepent ab animabus, in gradu, & indole illius luminis: saltem omnes conveniant in aliquo essentialiter luminoso. 3. Quod luminis ergo sese attingunt immediatè, & penetrent. Sicque connexæ formæ in invicem operentur, pro-ut unum lumen aliud intersecat. Nam radii solares, collecti per vitrum in conum, licet enim in punctum coierint; inde tamen rursus procedentes qui in vitro erant à dexteris, usque ad conum, transeunt deinde, refracti in vitro ad sinistram: servant tamen illibatam prioris luminis identitatem: ut neque proinde ob penetrationem in cono factam, contagio laborent. Quod alibi mechanicè, per figuram demonstravi. 4. Quod idcirco diversa in genere aut specie lumina formalia, se mutuo, instar luminis immediatè penetrent, operenturque cōmunicativè, & absq; lassatione. 5. Quod omnes corporum formæ sint vera lumina, non tamen substantialia, licet entitata, ob rationes alibi de creaturis neutris allegatas. Sola autem Mens humana, sit substantia formalis, immortalis, atque indelebilis. Hactenus etiam operetur cum superioritate, attingat, penetretq: omnem aliam formam se inferiorem, (ut de venatione scientiarum alibi:) illo præsertim titulo, in fidem & naturam recepto, quod sit vera Dei Imago, eique inhabitet Regnum Dei Quique ideo cuncta substituit pedibus ejus. 6. Quod ideo Cacodæmon ex sui creatione non habeat potentiam attingendi aliquam formam, ut in ea, absoluto sui nutus imperio, perficiat velle suum. Est namque spiritus abstractus ab ente corporeo, & ligatus, ac deinceps à peccato, scurra miserrimus. 7. Sola autem potestas locomotiva corporum illi remansit, quorumq; motus nō cedit in damnum mortalium. Nec enim unicam fenestram per se potest diruere, absque adjumento libertatis suorum clientum. 8. Nec enim movet elementa per attactum (quandoquidem extremitatibus caret, quibus corpora tangat, ne quidem illa quæ assumit;) quo aliquid apprehendat aut moveat; sed solo nutu movet aspectu intuitivo, qualis est Astrorum in Meteora, per ideas, vel nostri velle in sua organa. Quæ mutualis potestas, ut naturaliter fuit Angelicæ naturæ addita: ita & Diabolo relicta. Blas nimirum natale habet, quo aëris procellas, æstusque maris concitat, quoties Deus illi permittit.

6. Inprimis namque adeo malus est Diabolus, nosterque hostis, quod nequeat vel tantillum benè velle. Quare nec habet liberum volendi arbitrium in malis. In bonis vero nullum, nisi invitum & coactum. Nam ens, unum, verum, bonum convertuntur. Ideoq; à sensu contrario apparens, falsum, malum, ac multiplex sunt proprietates Satanæ. Ac per consequens, ex suo nutu, naturalique potestate, ne quidem potest libere, & absque permissione divina operari quicquam, vel absque cooperatione liberâ Mentis humanæ. Cerberus namque ligatus est, nec operari potest in formas, harum corpora, *vel proprietates, nisi cooperatricem sibi adsciscat mentem humanam, cujus pedibus substituta sunt se inferiora.*

7. Hactenus itaque dolo sua misere circumvenit mancipia, pactoque obstringit, saltem ut sic magis à Deo recedant. Quasi in pretium icti fœderis, sit edocturus Arcana, per quæ, sub certis statisque formulis, fictis verbis, invocationibus impiis, exsecrationibus, conjurationibus, votisque, lineis demum, figuris, notis, sigillis, characteribus, numeris, horis, momentis, vegetabilibus, imò & rebus spurcissimis, horumque omnium litationibus, consecrationibus, depuramentis, inquinamentis, vanisque & irritis ejusmodi suis nugamentis sint effecturi incredibilia. Et quidem mala omnia, in Dei despectum, atque hominum perniciem. Quibus post fœdus, suos facilè infatuat, suique crudelitate dementat. Utpote quos ex pleno possidet, iisque mandata sua committit. Persuadet enim quicquid vult, his, qui gratiæ divinæ renunciarunt, pollicetur que nefaria præstiturum per vires, quas sibi mentitur geniales. Etenim suas scrofas, in hirci adorationem infandam rapit, quasi omnium moderamen penes ipsum staret, solusque operandi miracula donum conferret. Quia ab initio semper mendax impostor. Interim vituperosissimus semper ille, mera tantum operatur ludibria, & præstigias duntaxat inanes.

8. Alioquin enim si media à se præscripta, ullam operandi vim in se haberent, quam apud suos jactitat, de necessitate quoque naturali, semper, ubique in cujusque manu, & aqualiter idem efficerent, absque reflexione in pactum, vanasque circumstantias.

9. Nec valet argumentum: Satan suis præscribit vana verba, superstitiosa, & in se omnino impotentia: ergo totus illorum effectus, qui incantatis accidunt, ex solo sunt Satana. Siquidem licet media in se sint vana, nulliusque momenti, potentiæ vel efficaciæ, (qualia sunt verba non-significativa, figuræ, characteres, numeri, Gamahen, Talismannica, adorationes, cum omni vanarum observantiarum superstitioso exercitu:) attamen concurrunt insuper alia media operativa, quæ non sunt Satanæ.

10. Quandoquidem Diabolus non habet vim idealem, seminalem, & sigillarem, qualem habet homo ex dignitate imaginis divinæ, qua ipsius pedibus substituta sunt bruta, &c. Ergo Diabolus has mutuat Ideas mentales, & operativas Sagarum, quas potest sigillare in sordibus, & venenis.

11. Ille ergo maledictus, totusque miserrimus, & à gratia Dei derelictus, per se est inefficax eorundem operum, nisi adjutus per animam sui mancipii. 1. Quia non habet vim formativam Ideæ operativæ. 2. Nec attactum immediatum, accessum, multoque minus introitum ad lumina formalia, (quibus scilicet nihilominus omnes rerum proprietates typica Idea sunt inscriptæ,) ut per hoc agat. 3. Imò nec habet ullam potentiam liberam agendi, multoque minus, ad damna eorum, qui sibi non parent. 4. Ipse enim superbissimus totus, nollet petere permissionem à Deo, ut homini, sibi non obedienti, nocere possit: Sciens Bonitatem infinitam hoc illi nequaquam concessuram. Licet Cacodæmone utatur subinde, tanquam carnifice, ut in historia Jobi. Etenim istud hoc loco notandum serio, quod in inferno, & penes omnes damnatos, nō sit ullus honos, aut sanctificatio nominis divini: sed continua maledictio. *Non enim mortui laudabunt te Domine, neque omnes qui descendunt in Infernum.* *Attamen in nomine Iesu, flectuntur genua inferiorum civium.* Videlicet, quoties Deus utitur Cacodæmone, ut carnifice: toties id illi superno mandato injungitur, in nomine Jesu tremendo, eoque nimirum audito, totus infernus sua flectit nolens genua. Alioqui namque quod dici solet, permissione Dei Diabolum nocere homini: id est intelligendum, vel per præfatum mandatum, tanquam Tortori datum: vel mutua vi operativa naturali, quam Deus contulit Imagini suæ.

12. Ipse autem creaturarum miserrimus Diabolus, ex se nil potest, nisi malè velle. Quia quicquid à Deo recessit, id est malum, & ideo non potest non malè velle. Quia qui per velle à Deo abiit, in ipsa voluntate fontaliter debet esse malus.

13. Ergo Diabolus ad omnem alteritatum fabricam in natura, per se totus impotens, quia incapax est. Et per consequens, necesse habet ad operandum mendicare naturalia, habentia in proprietate potestatem liberam, quam optat applicare. Imò nec quidem eandem idcirco absolutè ac immediatè administrare valet, nisi per devinctorum sibi animas & manus. Attingentes scilicet ex dono Creationis, lumen formarum immediatè sibi substratarum. Ideoque prima operatio per Sagas, in armenta & greges ferocit. Utens nimirum Satan potestate illa libera, & mutuata exigit contactum alienum, ut formatas à cliente suo, & mendicatas mutuatasque Ideas connectat in medio, atque sic, vi aliena, diradiet in formas homini substratas. Adeoque impostor mendax opus suum mentitur, ac pro eo adorationem expetit: quod planè est humanum, & in quo ipse Scurra minimum operatur.

14. Profectò miserrima alioqui mortalium conditio, si mala cognita à Satana exequi possent. *Non est enim inferorum Regnum in terra.* Per exemplum. 1. Homo potest suis perturbationibus nocere suæ prudentiæ, valetudini, & vitæ. 2. Ejusmodi tempestates, quæ sunt mentis, non permanent entia rationis; sed cadentes seminaliter in materiam, imprimunt suarum perturbationum Ideas constantes. Quæ probantur à prægnante, murem horrida, quæ si

manum alicubi apponit, statim murem hirtum, eadem in foetu parte sigillat. Imò si ejusmodi perturbationes præmaturè fiant, non raro totum embryonem in monstrum transformant. 3. Quicquid autem prægnanti est naturale, & ordinarium, id nemo dubitat, quin sagæ non gravidæ, naturale esse possit. Nimirum posse formare Ideas quaslibet. Quas ergo impressiones, quasve Ideas, & semina sigillaria Cacodæmon suscitat in suis, & inde mutuat, easdemque imprimit in sordes, quas suis substernit, ut illas inficiant. Adeoque jus, illas Veneficas, sive factrices venenorum vocat. Non enim quod venena propinant potanda tantum; sed potius, quod ex non-venenis venena conficiant.

15. Illa autem applicantur, tam per locomotivam Diabolo vernaculam, & liberam: quàm etiam, quod transferantur ad intentum objectum, solo desiderio motore, & directore. Ut postea latius. Saga itaque, illas sordes, à se, per ens Ideale contaminatas, suspendit, sepelit, propinat, imò & manus suas ungit, lavatve istis sordibus, dirisque venenis imbuit, ut per contactum illa venena transferat in objectum, cui nocere voluerit. Enimverò Ideæ illæ seminales, monstruosæ, & venenosæ, cum jam sint alterius, & peregrini Archei cives, introductæ in corpus incantati, adeoque extra locum & subjectum proprium, confestim per illas contaminatur atque corrumpitur Archeus incantati. Quapropter cum hostis naturæ ipsam applicationem complere ex se nequeat, (alioqui namque miseri mortales incantati omnes succumberent voto Diaboli,) suscitat Ideam fortis desiderii, & odii in Saga, ut mutatis istis mentalibus, & liberis mediis, transferat suum velle per quod, quodque afficere intendit. Quorsum inprimis etiam exsecrationes cum Idea desiderii, & terroris odiosissimi, suis scrofis præscribit. Est namque homini liberum nocendi arbitrium, per quod hominem homo occidere valet cultro, atque insontem quemlibet sic perdere: quod Diabolus non item potest. Ideoque ut cultri, ita & veneni applicatio, est Diabolo æquè vetita pro suo lubitu. Atque ideo etiam prorsus impossibilis: id est, absque homine libero, sive mancipio sibi devoto. Etenim nec homo quidem occidit alium cultro, nisi accesserit desiderium, in consensu libero, & resolutæ voluntatis imperio. Unde sat patet, quod imprimis Diabolus non habeat creationem Ideæ seminalis, actualiter & positivæ subsistentis, qualis imagini divinæ concessa est. Itemque quod nec Diabolus nactus sit naturalem applicationem Ideæ ejusmodi, nisi aliunde sortitus sit facultatem liberam, non ligatam, & per desiderium accensam, sive proritatam. Quippe desiderium istud, ut est passio imaginantis: ita quoque creat Ideam, non quidem inanem; sed executivam atque incantamenti motivam. Idcirco nimirum Scurra ille hostilis exigit attactum ad corpus incantandum, vel saltem ad aliquid, quod primariò sit affectum, & corpus incantaudi demum, ut in illud vi sympathetica ac naturali, (*qualis est qua Chalcanthum naturaliter absens vulnus sanat,*) Ideæ receptæ agant, atque deinceps in corpus, cujus sympatheticum commercium, ejusmodi effluvia naturalia tenent, tanquam media.

16. Denique sepulta sub limine, vel suspensa nocent: imò & in primò intrantem duntaxat, suam explicant virulentam feritatem, absque Sagæ contactu ad corpus incantandi, citraque notionem, odium aut desiderium nocuum contra intraturum primò. Sed est difficilioris resolutionis negotium; subtilioris nempe noxæ, & propagationis, quæ in natura visum Basilisci vel Torpedinis directiones, sibi pro approbatione adscivit. Nam perinde ut Basiliscus radio visivo, suum virus spargit in objectum, non in locum, & non in aliud corpus quodcunque licet sibi vicinius; sed in illum duntaxat, in quem primo oculi acumen direxit ac vibravit: & sicut Torpedo, non in propinquiorem quempiam, fortè jacit visus sui venenum, sed potius atque solummodo in trahentem eminus funes. Sic nempe Ideæ seminales, connexæ sordibus suspensis vel sepultis, vigorantur ab Idea desiderii accensi, tanquam à voluntate Basilici vel Torpedinis, exercentque illam in objectum determinatum duntaxat.

17. Ac licet similitudo non usquequaque respondeat in amborum terminorum identitate, sufficit saltem demonstrasse, homini nedum, sed vilibus animalculis naturaliter inesse vim attributivam, & exsecutivam intentionis illorum, quibus solo visu, intentione, desiderio, vel odio nocere instituunt.

18. Quippe dos ista se extendit etiam ad quæcunque quæ magneticè vel sympatheticè sua commovent eminus objecta. Quæ media adhuc excellentiori modo, homini naturaliter tributa inexsistere, non est absonum, dum cuncta suis substituta pedibus legimus. Quapropter pariter attactu, vel ictu simplici, sua incantamenta sagæ transferunt in objectum; at longè crassiori modo, quàm præfato. Ideoque & medio sympathetico quid simile in se tegit. Longéque adhuc strictius, dum ad cruorem, pus, vel aliud effluvium obligantur ejusmodi incantamenta; sed imò etiam ipsum objectum necessariò tangunt, aut feriunt. Nec verò sympathetica huc adduxi, ut eadem infamarem: quatenus modum applicationis ad medium per illa demonstraverim. Quin potius ut ostendam, Sagas uti naturalibus modis & mediis, alioquin in Torpedine & Basilisco consuetis: ut omnem fraudis diabolicæ spem à sympatheticis extinguam. Ac per naturalia scilicet constet, quàm falsò atque mendaciter sibi serpens infernalis, adorationes & Liturgias præscribat pro iis, quorum penes se nulla est potestas.

19. Cæterum percutientem Sagam repercutere, ut naturaliter reflectit incantamentum in sui Authorem: sic fortè posset ab indiscretim scrupulosis sperni pro medio superstitioso. At sanè ut naturali jure licitum est vim vi repellere, præsertim si id non tam ex ira aut odio, quàm ex defensione sui, & noxæ aversione contingat: quod moderamen inculpatæ tutelæ secernit. Quamobrem prout jam demonstravi, quod vis incantamenti potissima pendeat ab idea naturali Sagæ: ita & consequens est, præfatam repercussionem esse prorsus licitam, propter naturalem ideam desiderii, quo quis se eximere optat, ac studet incantamento. Adeoque in repercussione nemo sequitur, aut proritatur vi pacti cum Cacodæmone. Imò sola ista repercussio, vim incantamenti prorsus naturalem manifestat, sicut & Dæmonis impotentiam. Interim infelicissimus ille, totusque superbus, pudibundus suam fateri impotentiam, suos decipit credulos, putantes illum istius malignæ atque nocivæ activitatis solum herum datorem & rectorem. Quare & eundem serio cultu adorant, & in omni scurrilitate obediunt. Venena ergo sic parta, cum Satan nequeat, pro optatu suo inficere & conficere, ut neque pro lubitu adaptare, multoque minus applicare: Jubet id totum compleri per sua mancipia, ut fiant venena emanativa, in proprium desiderii objectum. Sic namque venena, quæ ante erant vel prorsus materialia, vel res omnino indifferentes, nec nisi assumta fortè nocere poterant: jam jactis ideis formaliter, seminaliter, atque fermentaliter virulentis.



# HÆC QUÆ SEQUUNTUR, RELIQUIT AUTHOR IMPERFECTIORA, INDIGESTIORA, ET INCORRECTIORA PRÆCEDENTIBUS.

Postquam jam demonstratum est, morbum omnem consistere in vita animæ sensitivæ, hujusque organo vitali Archeo, hic autem unitatem atque identitatem in se concludat; deinceps hinc quoque docendum est, in unitate remedii consistere sanationem, & à morbis cunctis restaurationem. Argumentabuntur autem Scholæ Humoristarum in adversum, dicentque, &c.

Jam ergo probatâ necessitate convalescentiæ ex pace causarum occasionalium cum vita: adeoque universalia arcana propemodum singula valere ad præfatam vitalis Archei sedationem & pacificationem: jam demum oportet ad ipsamet arcana descendere, eaque non solum denominando propinare; sed etiam quantum charitas in proximnm permittit, eadem gnaris Philiatris describere. Non licet autem illa propalare, ut ignari solique inhiantes lucello disponant

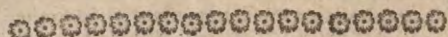
de iis, Seplasiæ autem ejusque uxori committant. Absit! nam edoctus sum, &c.

Dicam ergo, quantum ordo charitatis permittit circa Arcanorum revelationes. Inprimis itaque natura produxit ex bonitate Dei remedia singularia in Monarchia vegetabili, quibus morbi quoque singulariter restaurantur & sanantur: (N.) quæ hactenus per indagandi ignaviam, lucri avaram cupidinem & invidiam Dæmonis mansere occulta. Sic enim Elixir proprietatis apud Parac. curat Asthma, Epilepſ. Apop. Paralysim, Atrophiam, Tabem, &c. At quia non paratur istud Elixir, nisi à peritissimo Philosopho, qui non putando, sed sciendo perfectè, atque adhuc dupliciter ad hoc sit electus, adeoque Adepti titulum consecutus est: Hinc ego ex commiseratione mediam viam exponam. Accipe aloës lucidæ, myrrhæ opt. & croci optim. ana. unc. j. si enim plus sumseris, frustra id factum reperies. Duo priora terantur accuratè; crocus verò quia non teritur nisi exsiccatus, potiùs conglobetur tundendo. Potantur in vitro capacissimo & forti, sigilleturque liquato collo vitri. Et distilletur moderato calore, ne vas dissiliat, donec videris totam offam in fundo coaluisse, & circulari oleum clarum cum aqua in parietibus vitri. Tum aperiatur collum vitri, & infunde lib. aquæ cinnamomi, & distilla per arenam madidam, cui aqua bulliens sensim affundatur. Donec non ampliùs è rostro alembici quicquam stillet, & hoc medicamine tam quartanam quàm continuam statim absolvi. Adeo quod qui noctu susceperat sacrosanctum viaticum, & olei extremam unctionem, me in prandio convivam circa lectum habuerit.

Natura produxit etiam in Monarchia subterranea minerale quoddam, quod ob sui singularitatem vocatur à Parac. Metallus primus sive masculus. Qui ab indole metallica necessariò vestitur mercurio & sulfure metallicis. Mercurio nempe liquido nec digitis adhærente, & sulfure cremabili in flamma cœrulea. Hoc sulfur autem cum suo corrosivo distillatur, totiesque coholatur, donec in forma olei rubei per alembicum transcendat. Quod cum demum accuratissimè ab omni prorsus corrosivo mundatum est oleum, non quidem per separationem sui salis & Mercurii paratum: sed anaticè totum in formam olei redactum. Id enim quatenus adhuc oleosum est, à tota tamen potestate animæ sensitivæ non est alterabile aut applicabile vitæ. Quapropter debet transmutari in succum mercurialem, quem Parac. docet vocatq; vinum vitæ. Eo quod non per modum reliquorum Arcanorum sanet morbos, per abstersionem & proscriptionem noxii cujuslibet: verùm insuper renovat vires deperditas in universali, ac roboris inæqualitates restaurat. Ideóque nec frustra Paracelso vocatur membrorum essentia, ad vitam longam solus apex nimirum, & culmen spei. Quantum autem lucis attulerim scriptis Paracelsi, solus ille novit, qui Paracelsum mecum intelligit. At cum non transfertur sulfur istud, ut possit in sanguinem verti, imò spiritum insitum membrorum ac viscerum restaurare & renovare, licet sit in se mirabilium naturæ culmen; tamen tum tantum velut transeat per duas digestionum priores, non satisfacit suæ vocationi, ob quam tam augustis dotibus fulget. Adeóque vel hinc obvium est, vitam longam non esse nisi pro electis viris: iisque nec quidem omnibus, non tam quia Principum juventus in Venere & voluptatibus filum vitæ abbreviant, adeóque remedium vitæ longæ per modum recipientis recipitur, & vitæ applicatur; sed potissimum quia desunt Adepti, quibus datum est solis hujusmodi Arcana è siliquis enucleare. Suppono nimirum, quod hic metallus masculus, quia facilè finit sulfur à se sequestrari, separatumque hoc sulfur in oleo cinnamomi, nucis myristicæ liquatur, vel in oleo, quod stillat è resina abiegna, dum in optimum colofonium coquendo coagulatur. At saltem quanquam insignes vires sic sulfur resolutum habeat: quia tamen odorem fœtidum haurit, reservatque liquati sulfuris resistentiam, nec potest ad intima transire; sed tantum agere velut transeundo, per sui attactum obiter sui doni reminiscentiam superficialem excitare: Idcirco plus distat à vino vitæ, quam carbunculus à silice. Attamen si liquatum istud sulfur in oleo aromatis sic uniatur, ut per alembi-

cum

cum utut fœtens transierit, ac deincum alcali debito modo circuletur: atque tandem in Elixir salis volatile transeat, quodammodo æmulat ur vires & virtutes vini vitæ & essentiæ membrorum. Siquidem Elixir istud rectificatum in opt. spiritum vini omnem fœtorem amittit, re sumitque aliquid de geniali dote, ut difficiles chronicosque morbos saltem adimat[,: tametsi non ad summam entelechiam viscerum ascendat, ut sit renovata membrorum essentia.



# IN VERBIS, HERBIS, ET LAPIDIBUS EST MAGNA VIRTUS.

Locus est in Sacris, qui Lapides pro corporibus mineralibus sumit. Verba quidem, quatenus mandantia ex potestate supernaturali, imperant creaturis; quæ quia subsunt, etiam parent. Virtus dein herbarum, est pharmacorum, non autem comprehendit cibos herbaceos. Est itaque plantarum vis medica, simplex quidem; at plurimùm excellens, ita ut plerumque in gradum virulentiæ ascendat, quia amplitudinem nostræ naturæ superat, ideóque & infesta nobis. Etenim olera, legumina, cerealiaque debent prorsus subigi, & resolvi in stomacho, id est, sede animæ, in quam dum infractis viribus incidunt, eandem quoque recenti sua hospitalitate legibus comprimunt. Sic nempe ipsa sedes circa rudia adhuc simplicia laborat, ac operando tolerat vegetabilium hospitatorum cruditates, noxas, & molestias. Hactenus namque quidcunque non ritè subigitur in stomacho, post præfatas sui molestias, foras per intestina mandatur, ut excrementum inutile & nocuum. Quamobrem plantæ atrociores, dum non spondent alimentum; nec directè in cibos trahuntur, si non nocuerint notabiliter, saltem totaliter sequestrantur, ac foras cum labore & angustiis pelluntur. Quod hactenus patuit in quartana notabiliter, quæ medentum pollicitam opem ac spem medicaminum irrisit. Nam etsi materia occasionalis quartanæ tantum circa Splenem, ac in viciniis stomachi hæreat; nondum tamen pharmaca vegetantium, ad quartanæ limen pervenere. Interim robustiora, cum gradus supra vires naturæ nostræ sortita sint, plerumque ob id spernuntur, aut castrantur: adeoque per media correctiva planè alienantur atque degenerant, & sic in peregrinam transeunt familiam. Incassum quoque plerique tentarunt separare potestates virulentas ab appropriatis, subter illas latentibus. Ut ut hodiè assuetum est, sunt pharmaca ejusmodi robustiora, horrida, molesta, nec admittuntur in penitiora nostri, quia adoriuntur & labefactant vitales vires, atque omnifariam anxietates comites adducunt. Nam quantumvis non nobis in alimenta abeant, nec admittantur penitiùs, quàm ipsum limen intrare; solo tamen attactu, nudoque sui transitu, imò & velut surdo aspectus inquinamento Archeum alterant, huncque in sui clientelam subjiciunt, & abripiunt. Hæc est causa, cur vegetabilium remedia robustiora, plerumque atrocitatis & virulentiæ suspecta sint. Quæ adhuc longè dilucidiùs spectantur in mineralibus arcanis, altioribusque pharmacis. Quippe quæ nulla sui commistione; sed solo velut aspectu peragunt munia sua, & scopos dotium suarum assequuntur. Sic namque matres intingunt laneum frustum commisturæ argenti vivi, idque intra zonam vestium consarciunt: scientes nimirum, etsi argentum vivum non effumet quicquam extra se, (est namque tam homogeneum, quod non sit divisibile in partem heterogeneam, ac à se dissimilarem,) per totum tamen corpus impedire pediculorum præsentiam & generationem. Descripsi etiam . . . . . . . quomodo argentum vivum vulgare reducatur in offam niveam, si ab illo spiritus vitrioli distilletur. Qui nimirum supra Mercurium coagulatur, & in alumen transmutatur; ablutione verò separabile ab argento vivo. Quod nempe fit pulvis flavus, qui facilè redit in pristinum, sibique æquiponderans argentum vivum. Sic nimirum totus spiritus vitrioli, in se acidissimus, nudo attactu Mercurii,

& absque ulla amborum commistura radicali, vertitur in salem aluminosum. Idque fiet millies, nil tamen argento vivo de pondere vel natura deperit. Argentum vivum namque absq; ulla sui aut de suo participatione, imò & citra ullam de se commisturam radicalem, commutat quicquid spiritus sulfurei attigerit. Quæ radialis commistio argenti vivi, adhuc magis admiranda est. Si nempe argentum vivum maceretur in magna aquæ communis quantitate, hæc namque, etsi ne minimum quid de argento vivo in se sorbeat, aut ad sui naturã convertere queat; attamen ab argento vivo proprietatem, non item substantiam mutuat, sic ut pota aqua ejusmodi necet lumbricos universos & ascarides, exsistentes etiam, quo potus iste nunquam pervenit: quippe qui mox totus in lotium rapitur. Fitque aqua ista contra lumbricos validior, si semel cum argento vivo bullierit. Sic unica uncia argenti vivi millies poterit mensuram aquę inficere, attamen permanere in pondere & proprietate pristinis. Sic nempe Scholæ etiam invitę addiscunt, quod quædam agentia, citra passionem, aut reactionem patientium, liberè, semper, indefessisque viribus agant, & perstante eodem sui semper pondere. Argentum vivum nempe agit in aquam, eique imprimit sui characterem; non tamen vicissim quicquam ab aqua repatitur. Manifestum est itaq;, quod vis quædam medica transferatur mutetq; suum subjectum naturale, & abeat in objectum peregrinum, solo velut radio, vel aspectu sui. Ita tamen, ut licet objectum peregrinum acquirat exoticam sibi vim, agens tamen inspirans que initium nequicquam de suo pristino robore aut pondere amittat, remittatque. Fit nempe id absque ulla argenti vivi passione, diminutione, mutatione, debilitate, aut alteritate. Exemplum sanè hoc loco adductum inservit argumento, postmodum de virtute propemodum infinita remediorum celebrando. Quæ res postquam in mineralibus sæpè ac diversimodè subter experientiam tracta fuisset, me edocuit tandem, quod antehac nemo mortalium fortassis, adhuc opticè atque intus perspexisset, qualiter remedia abstrusiora operarentur: quodque nimirum citra sui dissolutionem aut interitum, citra sui penetrationem, introadmissionem, commisturam, & commutationem liberè etiam eminus agant in sopitum, vel succensum Archeum: solo quasi sui aspectu, irradiatione, vel ejaculatione suarum virium, in medio productarum, retentis adhuc pristinis, & non mutatis, pondere & proprietatibus. Adeoque testantur ejusmodi arcana, se infinitæ bonitati propinqua, dum propemodum ac quasi infinitas sensim vires spargant. Quapropter non impunes manebunt Medici, dum pauperes quandoque se neglectos ejulabunt in Judicio novissimo, qui absque impensis ullis facilè atq; obiter sanari potuissent. Igitur arcana nequeunt unquam abire in alimentum: quia servant suos fines, ut quæ non in cibos, sed in pharmaca sunt destinata, pharmaca perseverant etsi intrò assumta. Incipiunt namque in stomacho, (quem animæ sedem alibi ex professo demonstravi,) radium directum suarum virium, ac virtutem dotalem exponere, & quorsum à Deo sunt destinata. Undè demum in totum corpus spargitur hausta in Archeo vis radialis irrorata, & sanitas inde succedens avidè suscipitur. Sic nimirum oblatis hujusmodi universalioribus remediis contingunt sanationes, quales prodidi in fonte naturæ contingere, ac eidem deberi, qualesque Paracelsus pollicitus est, ac dein Butlerus, me spectante, minimâ videlicet confermentationis applicatione, est exsecutus. Certè postquã hæc speculatio penitiori contemplatione me sub se attraxit, clarissimè ac opticè quasi cognovi in causis occasionalibus, atque in productis excrementitiis quidem hærere sordes, peculiarium morborum suscitatrices; attamen ipsum morbum totum, ejusque remedia, considero in Archeo scilicet atterato, vel pacato: adeoque minimo attactu, vibratione, jaculatione, imò sola radiatione, sive illuminatione, (modò in sede animæ, sensitivam vitam attigerint,) perfici ac compleri sanationes, non habito causarum occasionalium respectu. Idque potentius adspicio in mineralium remediis sulfureis, puta in sulfure Veneris, stibii, ac potissimùm in sulfure Glaure Augurelli, quæ Nympha

alio nomine proprio caret hactenus. Etenim hujusmodi sulfura, quia longiùs distant ab humana natura, quàm tota vegetabilium cohors, atque interea insignes dotes à Datore obtinent: ita quoque plenissimè & pertinaciter resistunt, ne à digestiva in alimentorum rempubl. deflectant, atque ideo servent geniales sui potestates liberas, & infractas, manet nimirum mineralium crasis integra, aptiorque ad dispergendum radium sui in duumviratum, sedem animæ. Sic nempe Mercurius diaphoreticus ultimatum suæ entelechiæ scopum acquirit, per ruborem sulfuris adscendentis, cui sulfur mercurii, unione indissolubili nectitur. Hactenus enim mineralium sulfura sub Vulcano adipiscuntur extremum intentionis medentum complementum. Horror itaque Tyrones, addiscant sulfura spoliare vi peregrina ac virulenta: sub cujus nimirum custodia abditur ignis vitalis, Archeum in scopos desideratos placidissimè deducens. Sunt videlicet sulfura quædam, quibus correctis atque perfectis tota morborum cohors auscultat: utpote quorum pluralitas in unitatem Archei, tanquam in pugnantem pugnum contrahitur. Hoc pacto in ipsa animæ sede combinatoque duumviratu Amentiæ, Apoplexiæ, Caduci, Paralyses, Vertigines, Asthmata, Hydropes, Atrophiæ, immanesque defectus annihilari vidimus: stupente scilicet ipsa natura. In lapidibus ergo magna virtus à Sacris prædicatur, quæ hactenus tam in Academicis quàm Chymicis Scholis occultatur, donec Reges atque Respublicæ in Scholarum reformationem prospexerint. Laboris piget, qui lucrum per abusum venari sperant. Laborare nesciunt, nec optant, nec volunt: qui virtutum Studiosos derident: Etenim si unquam antehac, nunc saltem totus mundus in maligno positus, deterruit calamum meum, ne margaritas ante sues sererem. Dicam filiis nostris, ut ex ungue Leonem. Extrahe sulfur antimonii, quod vix à vulgari discrepat visu, nisi quod parùm in viriditatem vergat. Fac Cinnabarim hanc adhuc sexies, per se sublimabis, ut sublimatio inserviat pro reverberio Lili. Accipe semi-unciam tritæ hujus Cinnabaris, suspende per horas 24. in dolio vini, cujus unicum cochleare per aliquot dies sumtum, mirabeis affectum. Estque eadem Cinnabaris sufficiens multis centenis doliis, iterum æquivalens, si iteratò resublimetur.

De magna virtute verborum quædam ingenuè dixi, quæ plus admiror, quàm applico. Herbarum quidem notissimus usus, non tamen valor illarum sat notus, ut nec ædequatè circumcisus. Idque nedum ob potestatum ignorantiam; sed præcipuè propter inconcinnam causarum morbidarum adaptationem, defectus scientiæ causarum ad effectum, complexionum graduumque ridicula, atque fabulosas dimensiones, quas alii ante me sat exsibilarunt Non enim hic commemoro mille simplicium confusiones, facultatumque devastationes, & omnimodas extinctiones. Sed potissimùm deploro defectum scientiæ applicationis causarum ad effectus: sive adæquationis rei applicabilis & applicandæ. Nam ante omnia sciendum, rerum ut tardè quarundam sunt nativitates ac promotiones: ita proportionaliter quoque habent virium exspectandas magnitudines, æstimationumque varietates. Nam prout ex proverbio: quod citò fit, etiam citò perit: ita nec res in longam protrahi valet maturitatis spem, quæ suæ constantiæ non habeat occasiones intimas. Frustra siquidem per octingentorum annorum exspectaretur moram, ut aliquod metallum ritè in usus humanos maturaretur, si aliquot mensium cursu vegetabile aliquod illi sit æquiparandum. Enimverò subter censum herbarum, arbores ac frutices quoque intelligo: adderemque lubens animalia, nisi fortè per textum Legis, pleraque animalia, horumque partes, inter impura corpora abdicata legerem & abominata. Insectarum namque totum genus, ad medicamina magnarumq; potestatum commoda directum, quam pro hominum servitiis, extra usus fuit proscriptum, abdicatumq; quodvis remedium inde mendicatum. Tantumq; ideo de verbis, herbis & lapidibus facta fuit commendatio. Certum est etenim herbas digeri posse, & à nostro stomacho subigi, nisi malignitatem comitem habeant. Exiguus sanè olerum atque cerealium est numerus in classe her-

herbarum: quæ paucitas ſanè malignitatem aliquam accuſat,qua ritè ſequeſtrata,tum prius, nec antè, proderint poteſtates, tanquam ſcopi ſuæ miſſionis, quos venenoſi cuſtodes ſub ſe tegebant. Profectò agunt in nos vegetabilia duntaxat tantiſper, atque ſtomachus operatur circa illa. Nec ulteriùs pergunt, quin prius omne deponant fermè remedii robur. Etenim malè aliàs ageretur nobiſcum, ſi ſtomachus,non valens domare aſſumtum vegetabile, illud nequeat ſubigere ſubter Archei ſui regulas. Alioqui namque, ſi vegetabile integris pergeret viribus, excrementorum conſors quoque fieret, vel aliàs turbaret ſanguificandi œconomiam. Alioquin enim quod reſtitiſſet actioni ſtomachi, jam aſſueti crudis ſimplicibus: quomodo poſſet transmutari, ac domari, in digeſtione ſecunda, inſueta crudis cibis. Majoris utique difficultatis, atque operoſioris operis effectus talium remediorum eſſet, quàm fructus inde exſpectandus. Denique eo dato, concedenda eſſet indiſtinctio, confuſio, ac perpetua æconomiæ noſtræ turbulentia, ſi quippiam prius non ritè in ſtomacho ſubactum, ſequeſtratoque inde prius excremento, intrò pergeret ad vitalia. Siquidem indifferenter inde quidlibet, abſque repulſa, intrò vel ſponte pergeret, vel gratioſè abſque delectu admitteretur. Ergo neceſſariò debet vegetabile pati digeſtiones, harumque transmutationes formales: ipſæque facultates digeſtivæ, operando etiam patiuntur ordinariò à peregrinis (id eſt, non cibiformis) vegetalium facultatibus. Res ſanè plerumq; periculoſa, difficilis experimenti atque judicii. Tum demum inſuper, omnibus ad amuſſim libratis, vis omnis vegetabilium aſtricta eſt determinataq; ad ſuum gradû, poſtquam nempe ſub digeſtione ſe flexit proſtratam. Nec iſtos egreditur limites, habetq; interim difficultates, virulentarû ſcilicet atq; vitioſarum tyrannidum imperia. Quæ certè ſive in ſuarum virium cuſtodiam, vel tegmen, ſive verò in defenſionem, denegationem atque impedimentum ſint addita: ſat eſt ſaltem, quòd illorum pleraque ſuam habeant annexam crudelitatem, infamiam, immaturitates, ſcabiem, cariem, exantlationes virium, præter adhuc multiplices ſordes, ac impuritates: quippe cum emunctoriis, excrementi vacuationi dicatis, priventur: totum ſuum alimentum excrementò plenum eſſe, eſt neceſſum. Longeque eſt crudeliſſimum, nullum in Scholis excogitatum fuiſſe remedium adverſus hoc defectus, præter ſimplicem decoctionem. Tandem extra horum cenſum, ſequeſtratiſque plantarum injuriis (quarum tamen gravamina, abſque ingenti clade natura noſtra ferre nequit) tanta præter inſuetam proterviam, illorum eſt debilitas, quod vix aliquid laude dignum ſperandum ſit è ſinu vegetabilium. Cum nedum ferocitatem in limine ſeponere cogantur, ſi intrò penitius admittenda: verum etiam prorſus formaliter denudari, ab omni illorum benignitate, antequam cives noſtræ evadant Reipubl. Univocus nempe naturæ noſtræ ſcopus, unicam *intendit ex ingeſtis ſanguificationem*, ad nutriendum. Quæ cum non ex quolibet promiſcuè; ſed tantum ex verè transmutatis, atque in ſeminalia, ſpeciei noſtræ congruis, procedere debeant: certè fruſtraneum eſt, quicquid pro digeſtionum penitioribus familiis, de vegetabili proſapia propinatur, ſic ut priſtinam ſuorum parentum poteſtatem retinere putetur. Quod inprimis quartana, morbique omnes excrementis occaſionaliter ſollicitati, qui Scholas opprobrio habuere hacten*, confirmant ſatis. Quippè quæ non ſupra lactucas coctaſque herbas meditatæ ſunt. Obvia quidem ſunt vegetabilia, primorum ſeculorum morbis reſpondentia. Sed pro Chronicis, vegetabilium infami truculentia plerumque auctis, longeque ab ore, ſua corporis atque ſpirituum penetralia nactis, quàm difficiles ſunt per vegetabilia reſolutiones, integra ſpondent hoſpitalia, quibus continui infauſtorum planctus ejulant. Quare hinc quiſque domi ſuæ, protervum ferè ac indeſinentem morbum inter ſuos aſpicit quotidie, medenteſque pegmatum fabula facti, quia vix aliquid gratiarum actione dignum egerunt. Fatentur enim illorum aliquot ſuas, ſuorumque Authorum imbecillitates, pluresque clanculùm ad remedia chymica incognita confugiunt inviti, pleraque illorum adulterio,

ſtuproque ſcatentia, Ad libros, non item ad fornaces refugiunt: Tyrocinia enim pollicentur ampliſſimos fructus, ſtentanturque illegitima atque ridicula quæque. Quæ dum non intelligunt Academici, atq; ex altero latere, marcidum Galenum tam inopem aſpiciunt, nutabundi ad cauteria, fontes acidulos, atque balnea transfugiunt. Vah quàm infauſtum ægris, ſibique inane refugium, tanta peperit in Scholis tenebrarum offenſio! Dicam ergo. Textum, nomine lapidum, ac magnam illam jactatam virtutem, intelligere omnia penitus mineralia, horumque medullam metalla, præ cæteris. Utpote quæ vix alia imagine quàm lapidum, aut ſaxorum ſe oſtentant. Enimvero ditiſſima hæc eſt, ac conſtantiſſima naturæ proles, & theſaurus præcipuus: adeò ut in eo conditæ ſint Aſtrorum ſyzygiæ. Quinetiam proprius, ac extra Gentilium profundum idiotiſmum loquendo, Aſtra duntaxat meteoris præſunt cauſaliter, metalla verò, ſuis remediorum excellentiis, longè aſtra ſuperant. Docui ſiquidem, juxta Textum ſacrum, Stellas nobis non eſſe in cauſas, ſed dumtaxat in ſigna, tempora, dies & annos. Nec licet homini munia Aſtrorum longius protendere. Quapropter nuſquam meo voto, numerum Aſtrorum nupſi erronibus aſtris, & nec utrorumque illorum officia atque dignitates parilitate compeſcui. Quippe ut procul invicem diſtant: ita & diſparata habent munia, ac officiorum fines invicem diremtos. Hoc autem lubens unum admitto: Metalla ſcilicet, longis paraſangis ſuperare plantas atque mineralia medendo. Ideoque metalla eſſe quædam ſpecula lucentia, non quidem ratione nitoris, ſed potius, quod quoties aperiuntur, liberanturque eorum virtutes, agant lumine dotali, & contractu vitali. Operantur itaque metalla per modum Aſtris tributum, nempe per aſpectum, atque attactum Blas alterativi, quæ per mechanicam lucidiora evadent. Nam metalla ipſa ſunt ſpecula, optima inquam proles inferioris globi, ſuper quam videlicet tota vis centralis, per aliquot prius ſecula, prodigaliter ſuum profudit theſaurum, ut hoc terræ liquamen, hoc ſumen, hancque divinæ Providentiæ ſobolem ditiſſimè deſponſaret ad fines, quos naturæ debilitas requirebat. Sunt itaque ſpecula Auri, Argenti, Mercurii, Saturni, Veneris, Martis & Jovis, horumq; marcaſitæ, nondum clauſa, &c. Voco autem ſpecula lucentia, quæ ita vim habent penetrandi, illuminandique Archeum, à ſuis erroribus, furoribus, atque defectibus: quod illum reſtituant in nitorem, tinctura dotalis perfectionis. Etenim quanquam hujusmodi mineralia non ſint cibalia, vel de ſorte corporis humani; habent attamen internam vim ſpeculi, maximeque efficacem poteſtatem, Archeo humano integro, ſedatoque contiguam, qualis erat Archeus ante conceptam Mentem, quæ ſcilicet poſtmodum à recto ſui tramite alienata eſt, poſtquam anima ſenſitiva (cui mens inſidebat) in ſe regimen corporis traxit, quæ nempe tota in ſe caduca atque brutalis fuit. In ſpeculis autem lucentibus, (ad diſtinctionem vegetabilium, ſcilicet non lucentium,) adhuc typus quidam prioris immortalitatis reſiduus manſit, & hactenus modo imperceptibili, nedum communicantur ejusmodi ſpecula; ſed & ſuſcipiuntur libenter ab Archeo. Quinimo diutius perſeveraret Archei reſtauratio, ſi ipſa ſpecula non proſcriberentur actutum. Quod patet in præparatione mechanica Veneris, Martis, &c. Hæc de arbore vitæ, libro de vita longa proſequor, ut ſit remedium ſtabile, in humanam naturam transmutabile, aſſumendum à pueritia, præcipuè quamdiu accretrix viget. Hoc inquam, ſuperat vim ſpeculi lucentis ad vitam longam, non item pro vita ſana. Porrò quicquid de lapidibus ulterius dicendum eſt, id fuit, vel quatenus participant de tinctura aliqua metallica, ſulfurea, vel de ſale minerali. Quatenus autem ens minerale eſt, nec cibale, nec nutritium, nec vitale eſſe potuit: Priusquam autem ad Arcana (quæ hoc loco dicitur lapidum virtus magna,) tranſivero, juvat ſanè intrare in ipſam corporis ſedem, ac introſpicere, ibidem quantum remediũ quodlibet operetur. Quorſum inprimis ob viam eſt, quod jam ſupra dixi. Stomachum nimirum non coquere quicquam, niſi ut univoco ſcopo inde tandem ſuo toti alimentum fabricet, atque eo ipſo intentionem habet inde facere liquo-

re liquorem alimentarium, cruorem videlicet, ac dein spermaticum humorem primis constituentibus alendis aptum. Adeo ut verti queat in substantiam, alendis atque augendis partibus idoneam: quamdiu nempe apponuntur intra terminum accretioni depuratum. Unde necessario quoque consequens, non nisi materias aptas, ac cibales, à stomacho confectas atque digestas, transmitti in ulteriores digestionum officinas. Quare inprimis semovi plantam omnem, qualiscunque truculentia infamem, à Mezenterii limite: eo quod omne ineptum his finibus, eo ipso per stomachum depellatur, excrementisque associetur. Quicquid autem jam in chylum transivit, deposuit actutum omnem peregrinam qualitatem, per quam velut per delectum agat. Si qua verò, ex Magno Oportet, qualitatis species, pristini sui concreti, adhuc perstiterit, certè ea torpens, languida, segnis, laxa, atque vana est; ideoque Medentes plerumque fallit in chronicis, longeque per venarum obliquitates latentibus morbis. Quam ut pro me veritatem tueatur, quartana præsto se offert. Spagyrica quidem Schola languidam admirans, speransque remediorum opem, dudum animadvertit quidem, in mineralibus nobilem latere medendi thesaurum, sed hæsitavit dudum, qua ratione possent diducere penitissimè, ad internum partium similiarium condum. Inprimis vanum atq; irritum priores sperarunt, ad prima nostri constituentia, per sua remedia devenire; cumque in vegetabili regno desperarent, frustra quoque mineralium classem torserunt, quippe quæ nequaquam in cibos nostro arbitrio transmutari potest; cum artifex neque at inducere pro lubitu formam essentialem, imò neque natura id unico saltu digestionis, suoque immediato nutu id unquam assequitur. Quidam enim fallaci metallorum spe abducti, nedum etiam gustantes, aut scientes, quantum in speculis lucentibus, apertisque metallorum liquoribus energiæ situm sit. Ideo quidam è suis laboribus quandam propemodum immortalitatem polliciti sunt, ac Paracelsus subinde in annum Aniadim, in annum Ignis; ac dein saltem in annum Mathusalem ridiculus se extendit; alii dein sui sequaces, ad annos sexcentos prolapsi sunt. Ubi deinceps posteriores ad renovationem virium perveniri posse spoponderunt: aliis duntaxat sanatione morsa contentis. Quieverunt nempe in abstersione puri ab impuro. Ac quamvis subinde corpus juxta ungues, dentes, ac pilos renovari daretur; non tamen intellexerunt apposite, haud quaquam pyrium à senio suo revocari, quantumvis quotannis frondes renovaret. Interim temeritas horum, atque ignorantia œconomiæ nostræ, vana præfatorum stentamina suscitavit, & quisque in tenebris vanæ spei, ad proprium tactum, absque visa cognitione progressus est. Itaque dum quisque sua penitissimè introducere sperare remedia, nec tamen postmodum introrsum admitterentur; utpote quæ morbi graviores, & carentia nutritionis, viriumque refocillationis excluderet, cogitarunt deinde Arcana aliquot levioris ponderis, in speciem salis larvare mentitam, ut saltem non possent separari à Lactice, imò hactenus licentiam acquirerent vagandi per totam venarum provinciam. Ac quanquam quædam remedia sic adaptarint, quòd naturæ congruitati non essent prorsus aliena, aut detestabilia: utut est, non potuerunt saltem eò devenire, ut introrsum prorsus admitterentur. Sin autem errore secretionis tantillum eorum intro penetrasset; id confestim stuporem in penitioribus culinis viscerum induxit, ut & Archei pœnitentiam. Similiter qui arborea remedia tentarunt, abstinuere confestim: utpote quod duriora difficilioraque essent herbaceis, minusque penetrationi opportuna. Caro siquidem ac cruor non sunt pinguia; arborea verò, sunt pinguia, resinosa, & infracta à nostris potestatibus. Paracelsus inprimis ratus est, quod cum fixa igni resisterent, etiam eadem operâ, digestionum insumtos illuderent labores; ideoque sanxit universali decreto, ne ullum minerale fixum, oretenus assumeretur, eo quod salibus, quæ istud redderent potabile, absumtis, per digestionem, illud idem fixum corpus, membrorum internis parietibus, atque arundinibus, quibus ista salia commutantur, affigeretur tenaciter, atque insperata deinceps adnexione, in vitam continuaret. Voluit itaque nedum cuncta mineralia remedia,

nedum fore potabilia, sed & insuper volatilia. Quæ admonitio licet non prorsus vana: exceptis croco martis, plurimisque lapidum assumtorum præparatis pulveribus. Attamen mineralia isthæc non proinde assumunt naturam cibalem, nec etiam è consequenti digeruntur, aut penitius intro ad sedes morborum intrinsecas adeunt. Nec etiam sat consideravit, volatilia mineralia habere in se vim prorsus activam, (prout alibi de lithiasi demonstravi) ac plerumque adeo peregrinam, ut non promiscuè queant, absque insigni errore intrò admitti, nisi dixerimus, non esse amplius ullam in natura electionem, aut delectum, quo respuuntur ab Archeo, quæ suis minus conveniunt finibus. At non quodlibet potabile, indistinctè intrò admittitur, imò nec quicquam, quod non fuerit cibale, digestumque in stomacho, atque transmutatum in chylum humanum. Neque per hepar transcendit quicquam, quod prius in Mezenterii venis (utpote quæ sunt ipsius jecoris stomachus) non fuerit obsequiosa dispositione subactum. Atque idem de visceribus ulterioribus esto judicium. At cum statim tam vegetabilia, quàm mineralia assumta, suam exerceant tyrannidem (quod ipsa solutiva, promta testantur obedientia) adeoque & hinc constet, venena quævis potestativè intrare penitius, si nimirum in distantia loca ferociant. Proin reconciliandæ sunt duæ opiniones: ex una nimirum parte, quod nil, non cibale, priusque per digestiones elaboratum, intrò scandat: & ex altera parte: quod tam simplicia, quàm arte elaborata remedia, utcunque exotica, aut ferina, etiam procul ab ore, atque eminus, suam exerceant operationem. Ad quam controversiam spectat illustris actio regiminis, simulque præpotens duumviratus præpollentia. Neque enim frustra antiquitus Cardiogmus & Cardialgia cor notant, ipsumque stomachum, cordis ac vitæ etymo designarunt. Nam revera, in membrana ipsa stomachi anima sensitiva, ipseque Archeus habitant, distinguens rerum cunctarum convenientias, proportiones, similitudines, ac adaptationes. Quarum dum ipsa sensitiva apprehensiones haurit, easdem quoque per totum dispergendo communicat, cuique nimirum pro necessitatis exigentia. Etenim solutiva purgant, atrociterque infestant, quamdiu in stomacho prioribusque intestinis detinentur: ideoque ut citò ac celeriter pensum absolvant suum, propinantur juscula, quo promtius nimirum eluantur è stomacho. Enimvero Arcana mineralia (in Lapidibus namque est magna virtus) potentissimè quidem operantur; at non proinde materialiter prorsus at viscera intrant, ut cives vitæ nostræ conparticipes fiant. Neque enim itur ad tertiam aut ulteriorem digestionum officinam, nisi prius per primam itum sit. Quocirca inprimis sedulò consideravi cuncta remedia operari juxta dotem, quam illis Omnipotens contulit, sive vegetalia fuerint, sive mineralia. Atqui cum vires remediorum potentissimæ, non sint de substantia cibali & cruoris; multoque minus de substantia excrementosa (intestina siquidem tantum saccus & cloaca sunt) nec detur opportunum medium inter cibale & excrementosum: idcirco requiritur, ut remediũ, quod adeo illustres dotes habet, sit quidem non cibale, quoniã cibale jam ante docui, debere esse languidũ) attamẽ remedium, quantisper inter non-excrementum & excrementum ambigit: Id est, quamdiu in via, sive in fieri esse ad excrementum in stomacho detinetur. Ut scilicet, cum non detur medium finale, inter ens cibale & excrementum; saltem sit medium mediativum in esse remedii. Quantisper nempe indecisa est determinatio, an assumtum remedium sit profligandum, unà cum excrementis. Hoc enim est, quamdiu detinetur in ipso stomacho, in quo discretor Archeus potentissimè lucet, & imperat. Quin etiam nonnulla in hac taberna acquirunt vires, quas antea non erant in nucleo sui. Quod alibi ostendi, per laticem decurrentem è ramo betulæ, potentiorem scilicet, quando jam inter alimentum suæ arboris, atque exortæ mox corruptionis initia vagatur. Ergo jam hinc elucet abstrusa hactenus remediorum veritas. Nimirum omne remedium immediatè atque principaliter duntaxat agere in Archeum stomachi (qui ideo etiam cor dicitur) hunc verò successivè deinceps, juxta haustam dispositionem, sibique generat am ex dono dotali remediorum.

Ulte-

Ulterius quoque sequitur, quod remediorum unumquodque, excedens limites cibales, agat suo attactu, per modum speculi. Siquidem citra commistionem sui materialem, solo attactu ad Archeum agit. Archeus ipse nimirum haustam à remedio dotem primum sentit. In sensatione autem ista, sibi fingit Ideam rerum sibi agendarum, sequendo dotis illius dispositiones: unde sibi consequenter pacem, requiem, aut iram suscitans, harumque partas Ideas assumens, easdem mox in viscera, actioni regiminis auscultantia, sigillativè dispergit, peragens munia fausta vel opposita, juxta imperium vitalis Archei. Remedia igitur quævis, sunt specula & quædam lucentia, alia suo tantum contactu, odore, gustu, atque potentia. Cæterum cuncta atque singula remedia manent respectu vitæ externa: hactenus quoque eluunt, abiguntque innatam, vel conceptam labem ex Archeo. At nunquam proinde valent vitam à continuo defluxu detinere, vel novas vires suggerere, novasve ad immortalitatem potentias creare, aut suscitare. Quia remediorum vires nequeunt cum sui substantia penetrare, aut transmutari in materiam nostri vitalem, ita ut primis constituentibus admisceatur per accretionem. Quicquid namque agunt, id totum occupatur circa Archeum stomachi, atque vitæ principem, clavique gubernatorem. In quem scilicet clavi rectorem, centrum vitæ, ac duumviratus nauclerum omnes quoque morbi feriunt primariò, vel per devteropathiam. Hactenus namque nec antiqua medullitus radicata podagra, è sinubus insiti spiritus vitalis, quibus sigillata est, erumpit, quin ante sui accessum in festet circa os stomachi, totalemque inde integri dispositionem violet, concitetque: quam adventantem podagram quædam præcedens febricula plerumque prodit. Quocirca hactenus quoque remedium atque morbus, se invicem contingunt, imò etiam penetrant. Nam quis non observavit aromatum odores, duntaxat gustatorum, confestim Lipothymicos reficere, non quidem quòd isti odores, aeri commisti, sint additamentum auræ vitalis, ut novum de se velut spiritum vitalem, in locum deperditi substituant, Quoniam operosioris molis esset, ipsa spiritus vitalis restitutio ex aromate, quam è sanguine. Nec est odor placidus aromatis, quatenus similis sit spiritui vitali, è sanguine parti; sed ob dotes remedio innatas. Pariter nec olea Cinnamomi, Caryophyllorum, &c. materiali suo nexu reficiunt spiritum vitalem partium: (neque enim spiritus vitæ oleo nutritur) sed quæ odore aut sapore grata sunt, totidem sunt specula, quæ suæ attactu adspirationis, vel reflexionis, tanquam dotali munere, spiritum vitæ gravatum reficiunt, solanturque. Etenim prout quorundam spectra movent nauseam, vomitum, inappetentiam, iram, indignationem, &c. quatenus sunt specula visualia. Ita sunt dotalia specula, concitantia Archeum in pacem, tranquillitatem, soporem, gaudium, cessationem à mœrore, contracturâ, dolore, &c. Sunt ejusmodi dotalia specula, quæ rectam suorum officiorum, ac ordinatam sollicitudinem in Archeo admovent, & occasionaliter movent. Prout vice versa, sunt venena, deleteria, suntque exaltatæ rerum potestates, quæ labem ac tabẽ, omnemque in Archeo concussionem suscitant. Supetrantque venena in hoc remedia quævis. Quod hæc nequeant ita connecti vitæ, quod hæc scilicet inde resuscitetur, aut crescat in indolem perfectiorem. Ubi venena interim partes necant, privant penitùs innato robore, atque prorsus in suam trahant similitudinem, vereque transmutent ideo partes vitales. Quod remediis nullis est datum, ut partium defectus renovent in pristinam juventutem, & immortalitatem pariant. Quoniam remedia penitissima unione non identificatur cum Archeo, vel membro malè affecto. Adeoque nec valet præstare stabilem effectum, ex unione agentis cum passo, quod venenis alioquin est concessum. Sunt igitur specula tangentia, quæ solo tactu dotem, quam gloriatur Omnipotens, se rebus de terra discerptis, ac erutis elargitum esse, dispergunt, integro manente illius speculi concreto. Etenim ut quædam appensa, foris-que gestata, vel strictiùs alligata, plurimos planè tollunt languores, vel saltem suspendunt. Ita præclara quædam remedia stabilia sunt, ac stabilem de se effectum proferunt.

Sunt

Sunt etiam alia, quæ non tam vi speculi tangentis, ac foventis, quàm transitorii facile odoris, magnos prosternunt morbos, sola scilicet Archei indignatione ortos atque fotos. Sunt nempe etiam multa, quæ insignem aliquem gustum, per quem licet à stomacho non digerantur passivâ transmutatione; tamen separant purum ab invalido, licet longiùs à se remotum: quatenus Archeum quasi vinctum, atque obligatum suis dotibus, trahunt ad tales effectus patrandum. Sunt tamen specula, quæ tangentia nomino, plerumque fixa absque odore ideo, & gustu, commoventque Archeum, non tam mundando, ac sequestrando impura, quantum sedando ejus dolores, turbationes, ac continuam Idearum, successivamque foventium substitutionem. Paracelsus enim fixa remedia metallica, ac mineralia universa vituperans, commendat tamen sui immemor Mercurium diaphoreticum, apprimè dulcem, fixum tamen, atque in igne non mutabilem. Quique tametsi aspernetur omnem digestionum laborem; facit tamen in morbis, quantum Physicus atque Chirurgus optare jure volent. In superficie enim ludit dulcedo sulfuris ejus; pars autem Mercurii, per sulfur obtecta externum, latet, nec operatur, nisi per speculum, lucens trans sulfur, & sic Archeum sui ad lubitum affectans. Alioquin illa diaphoretici dulcedo est sulfuris, ex igne Veneris hausti, qui est ejusdem saporis cum diaphoretico. Quapropter ignis ille est anodynus, soporiferus innocuè, doloris pacator, sedatque omnem iram, dolorem, motionem, turbationem, tempestatemque Archei. Itemque imprimit in Archeum voluntatem resolvendi omnia coagulata. Quo respectu tollit omnem morbum occasionaliter, materialiter, & enormonticè, excrementis quibuscunque tributum. Saltem hic obvium est, quod iste Mercurius diaphoreticus, permanens quidem in stomacho indigestus, nec intrò penetrans, quia immutatus perseverat, fixus & forma pulveris pervicax ac indomitus, causet præfatos effectus omnes, non quidem quod ipsemet illa operetur effectivè efficienter, sed quod Duumviratum cuncta peragentem concitet. Hæc enim sic fieri debent, non quidem actuali excrementorum contactu, quæ vincta proscribuntur, & educuntur; sed impressione dotis suæ (lapides nempe habent virtutem magnam:) in Archeum, qui omnis sanationis est effector: prout est ipsa origo & fons morborum: undè nimirum ostendi superiùs, quod omnis morbus immediatè promanet à peccato deinceps indies.

Vulneratus curavit se solano hortense, & citra stigma.

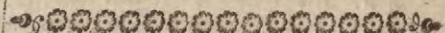
Nota, quomodo id contingat. Ergò, apponendo circa sedem animæ.

Quid & qualiter interne sedet, & pacet? Idem asarum.

Citra ignem debent ista fieri.

*In lapidibus est magna virtus.*

Ossifragus, Lapis fixus ut non calcinabilis, curat os fractum assumtus per os, & quomodo id fiat? 2. Annon curet Lithiasin, podagram, &c.



# BUTLER.

Jam præcedenti tractatu demonstravi satis, quod morbus non existat nisi in vivis, ac nedum proprium sibi subjectum elegerit corpus vitale: quinetiam quod intrinsecum vitæ organum ipsum sit faber morbi, efficiensq; internum. Imò demonstravi, & materiam, spiritualemq; auram ipsius Archei, nedum esse objectum, in quod primùm omnia morborum specula acuuntur; verum etiam esse ipsam materiam, ex qua, & circa quam, illius fabri æstuationes, exundationes, atque exorbitationes, circa propriam perniciem contingunt. Illam nimirum esse peccati stultam sobolem, dum se homo à Deo avertit, non nisi deinceps omnia stolidè in proprium exitium convertere. At cum res quæq; in natura subsistat, ex materia & efficiente duntaxat, (quod & aliàs proprio tractatu amplissimè docui,) resque in natura ideo tantùm definiri requirat, per immediatam ac propriam materiam, ejusq; efficientem causam internam, (siquidem tota rei essentia, atq; exsi-

stentia

ſtentia, nil præter connexum earundem cauſarum ambarum ſunt:) certè jam ſat liquet, morbum eſſe ipſam materiam vitalem Archei, in quam ſeminalis Character, ſive idea malè affecti Archei natus, aut infertus eſt. Sive interim Archeus perſeveret in ſua illa abominatione à recto tramite, noxia inquam exarthroſi, ſive demum in aliquod productum ſparſerit eaſdem iræ ſuæ Ideas, ac deinceps ceſſaverit: id perinde morbo eſt, cum huic ſit per accidens, foveri, aut non à cauſa enormontica. Siquidem Archeus ſubinde ſigillat ſtatim conceptam à ſe Ideam, in excrementum aliquod ſui corporis, quod parat, ſi illud non invenerit antea ſibi paratum, unde & in quo morbus deinceps per ſe ſubſiſtere valeat. Alibi verò Archeus, non peregrè, extra deturpatam à ſe materiam vagatur: ideoque vel continuo fotu eandem vegetat, vel in ſpiritum inſitum organorum, conjunctione ſymboli, admittitur, indeque velut ex arce, vel continuò vires membrorum oppugnat, vel ſaltem ſtatis dormit, expergiſciturque periodis, eo quòd ſibi inſſerit in principio vitali, hoſpiti & œconomo vitæ inſito, & non ſolum fluxerit in ſpiritu Archei fluidi. Quicquid porrò ſordium ingeſtum, admiſſum, aut vivendi errore obnatum eſt, ſive id cauſæ procatarcticæ, ſive demum producti familiam ſectetur: totum prorſus nil niſi occaſionale eſt: ad cujus ſcilicet importunitates Archeus ipſe commotus, veram morbi repræſentat ſcenam. Undè inprimis perſpicuum eſt, tam eſſe morbos reales, dum ſilent, dormiuntque: quàm quos contingit expergefactos in ſuo meditari paroxyſmo. Debui nimirum hanc morborum tragœdiam ſic inculcare repetitim, ſi fructus è re tam inaudita, tantique momenti ſit ſperandus poſteris. Arbore ergo & fructibus morbi cognitis, cum connexu & progreſſu cauſarum concurrentium, contemplanda deinceps eſt arbor remediorum, tantopere ſuſpirata atque ignorata hactenus. Inprimis ſanè conſideravi ſextuplicem morbi invaſionem, & capeſſendæ poſſeſſionis ſuæ libertatem: quaſi à Cacodæmone primum proritatus, proinde quoque creationis hebdomadam ſectaretur. Unde continuò ſextuplex etiam remediorum in natura ſupellex conſideranda eſſet, niſi divina ſupereminens bonitas ſuæ unitatis typum, ubique in natura emananter erectæ, intellectui humano maluiſſet communicare. Quippe quæ potentiſſimè, unitate ſimplicitatis, remedia ditiſſima paſſim erexit in morborum ſtragem. Quibus proinde natura intellectus humani imbecillior, per ignaviam ſota, facileque auſcultans, Paracelſica inquiſivit Arcana, quibus poſſet omnibus naturæ lapſæ erroribus potenter ſubvenire. Hoc jam potiſſimùm fulcro tutiores poſthac tentabimus morborum expugnationes, poſtquam unicum vitæ fontem jam à ſcopo aberrantem, conſpeximus, integrum infirmitatum prædicamentum ex aſſe erexiſſe. Non diffiteor interim, quin diverſimodè morbus quotidie intret in noſtram meſſem: quin inquam diverſis *hoſpitiis cauſisque occaſionalibus proditionem molientibus, exceptus ſit indies. Primò* nimirum irrumpunt neceſſariò, *ſpontaneo* naturæ decurſu, per defectum atque extinctionem virium vitalium, undè demum functionum difficultates, & illarum poſtmodum ſuſcitata recrementa oriuntur. 2. Adveniunt ex robore membrorum inæquali. Undè mox ametria, ſive ataxia, præfatæ perſimilis. 3. Ex vitæ inordinationibus aſſumtis, immodicitate ſua gravantibus facultates, harumque munia. Sub quam vitæ lubricitatem Venus, phlebotomia, viriumque qualiacunque *diſpendia* militant, præcocemque mortem tandem à morborum exordiis accelerant. 4. Proveniunt morbi à perturbationibus, ſeu paſſionibus animi maniſeſtiſſimè. Et longè occultius à perturbationibus ipſius Archei luxualibus, ſpontaneiſque, vel proritante materia occaſionali hauſtis, ac ſubnatis. Horum eſt inprimis ampla ſeges, ac numeroſus in nos ductus exercitus, huscuſque propriis ſuis non attributus, quia ignotis. 5. Prorumpunt morbi ex Cœli inclementia, injuriis inſtabilium tempeſtatum & endemicorum infauſtis hauſtibus, quibus hoſtis intrò adducitur, admittiturque hoſpes, ut familiarem ſe faciat. 6. Tandem intrat morbus per irruentia externa, vulnera ſcilicet, oſſifragia, lapſus, contuſiones, combuſtiones, glaciationes, aſpidum puncturas, &c. At ſaltem

cuncta uni insidiantur vitæ, tutorique Archeo, unde principium deducunt. Itaque ad unitatem perpetuo collimando, Deum contemplabimur, ut vitæ unicum fontem gloriosissimum, Præsidem, unicumque morborum quorumcunque permissorem: ita & eundem datorem remedii in unitate sui typi, occasionaliter, ampliterque magis venerabimur. Quocirca licet obiter aliàs de Arcanis scripserim, quorum unumquodque in singulari, omnes penè morbos, unica falce demetit, per separationem scilicet, ac mundationem à superfluo; attamen ejusmodi arcana, pro ut difficillimè parantur, imò & in occulto, in ævum penes symmystas manere debent: Ita quoque sanatio, eorundem ope instituta, non ita respicit immediatè morborum, quantùm inprimis vel ejusdem causam occasionalem antecedentem, vel morbi saltem posterum productum. Itemque parcissima sunt ejusmodi remediorum Arcana, quibus pleraque mortalium pars privatur, ac spe destituitur. Adeoque non mihi videtur, quod infinita Dei Bonitas, tam parco remedio communicari ac emananter notificari voluerit. Quapropter conjicio instare tempus, quo omnipotens Bonitas suis fidelibus, morborum hactenus incognitam scientiam & essentiam manifestabit. Sed præfata Arcana, non nisi in gloriam suæ potentiæ, paucissimis tantum detexit, ne mundi commercia secus pereant. Nec enim aliàs credibile est, divinam Bonitatem, post detectam hanc morborum intimam essentiam, deinceps etiam suæ unitatis dotalia remedia fidelibus absconditùram, morborumque medelam in sola Arcana deberi deferi. Opportunum itaque mecum indagare remedium, quod univoco conatu spectet arborem vitiati Archei, quomodolibet alterati. Siquidem natura prius est quid integrum, quàm corruptum. Ideoq; vita, & Archeus, quatenus sunt simpliciter causa ipsius esse, antiquiora sunt, quàm vitium in iis conceptum. Etenim ut immediata causa quarumvis indispositionum, est vita ipsamet: ita sanè principalior, magis intima, jure prior atq; nobilior est speculatio sanationis & redintegrationis vitæ alteratæ, vel debilitatæ, absq; omni incommoditate ac gravamine: quàm sanatio, quæ per Arcana, sive per excellentissima muntdificativa perficitur. Etenim Arcana ejusmodi, quanquam sæpè occasionem anteriorem, magis spectent, ac abscindant; est tamen velut secundaria, ad sanationem, quæ procedit à causis internis primariò alteratis, & affectis: quæque ideo primum, atque principalissimè, sui sedationem requirunt, indicatione naturali, atque omnium capitalissima. Siquidem naturæ ipsæ vel ab olim fuerunt cognitæ, morborum medicatrices: prout & sub tecta nube etymi, spiritus impetum facientis, venerata fuit natura vitalis, tanquam quorumlibet morborum factrix ac procreatrix. A diebus tamen Hippocratis, ad Galenum, & postea, dein neglecta mansit fletitque morborum speculatio. Jejunum ideo, ac impervium est hactenus, quicquid dixi de sanandi modo, pacando atque sedando Archeum, submovendo scilicet ejus alteritates. Quapropter de Synarthrosi, pace, quiete, ac docilitate Archei, principaliter contemplando, primùm per historiolas aliquot me explicabo. Hybernus quidam Butler nomine, magnus olim apud Jacobum Regem Angliæ, detentus in carcere Castri Vilvordiæ, misertusque cujusdam Baillii, monachi Franciscani, celeberrimi concionatoris Gallo-Britanni, etiam incarcerati, formidandum Erysipelas in brachio habentis, quodam vespere, cum penè desperaret æger, in cochleari lactis amygdalini intinxit celeriter quendam lapillum, statimque inde retraxit. Dixit autem custodi carceris: Porrige isti monacho hanc sorbitionem, & quantumcunque inde cœperit, saltem infra horulam sanus erit. Quod etiam sic evenit, cum summa custodis admiratione, ægroque inscio, unde sibi tam repentina sanitas alluxisset, cum se ignoraret aliquid assumsisse. Brachium namque ejus sinistrum, immensè antea tumidum, concidit, sicut statim ab altero vix discerneretur. Sequenti manè, à Magnatibus rogatus Vilvordiam veni, ut testis actorum sim. Contraxi itaque cum Butlero amicitiam, vidi dein statim vetulam, lotricem, ab annis sedecim, aut circiter intolerabili hemicrania labo-

laborantem, statim etiam curatam, me præsente. Nimirum eundem lapillum obiter intinxit cochleari olei olivarum, atque lapillum statim absterſit lambendo, atque in thecam thoracis repoſuit. Iſtud autem cochleare olei, infudit in lagenulam olei. Cujus unicam guttam juſſit inungi capiti præfatæ anus. Quæ inde confeſtim ſanata eſt, ac ſana remanſit in annos aliquot, quot atteſtor. Stupui, quaſi alter Mydas factus. At ille me obridens dixit: Chariſſime, niſi eò devenias, quod unico remedio queas curare quemlibet morbum, manebis in tyrocinio, utcunque ſenex evaſeris. Adſtipulabar facilè, quia de Arcanis Paracelſi jam id viſu ac ſpe certior factus, didiceram. At novum ſanandi illum modum fatebar lubenti animo, mihi inſolitum, & incognitum. Dixi itaque, quod princeps juvenis aulæ noſtræ, Vice-Comes Gandenſis, frater principis d'Epifuoy, de domo molum, totus ita podagra decumberet, quod deinceps jaceret unico tantum latere, multisque nodis miſer, ac deformis. Ille itaque dexteram meam apprehendens dixit, Vin' ſanem iſtum juvenem. Sanabo in gratiam tui. Aſt ego. Eſt enim ejus pertinaciæ, quod malit mori, quàm pharmacum vel unicum bibere. Eſto, inquit Butlerus, neque enim aliud exigo, quam quod lapillum què vides, ſingulo mane attingat apice linguæ. Poſt tres namque inde ſeptimanas, proprio lotio dolentes, indolentesque nodos lavet quotidie, & videbis ipſum mox deinde ſanatum atque incolumem ambulantem. Vade & gaudens nuncia illi, quod dixi. Lætus itaque Bruxellam redeo, atque nuncio quæ dixerat Butlerus. Dynaſta verò reſpondit. Eja dic Butlero, ſi me reſtituat, ut dixiſti, dabo illi quantum poſcet. Pete pretium, ac lubens depoſitatum ſequeſtrabo *in ſui ſecuritatem*. Cumq; id Butlero ſequenti die denunciarem, excanduit, dixitque: Inſanus & miſer *ille princeps*. Ideoque nec unquam illum juvero. Nec etenim ſuæ pecuniæ ſum indigus, nec illi cedo, aut inferior ſum. Imò nec unquam potui inducere illum, ut præſtaret quæ antea fuerat pollicitus. Quapropter cœpi dubitare, ne præcedentia, quæ viderā velut ſomnia eſſent. Contigit interim, quod amicus, fornacis vitriariæ Antverpiæ præfectus atq; herus, valde obeſus, à Butlero obnoxiè petiverit liberari à moleſtia pinguedinis, cui Butlerus obtulit fruſtulum illius lapilli, ut lingeret ſemel, ſive celeriter attingeret apice linguæ ſingulo mane. Et infra tres hebdomadas, vidi thoraces ejus, uno ſpithamo ſtrictiores factos, atq; abinde non minus incolumem vixiſſe. Quapropter rurſus cœpi credere, idem in præfato podagrico evenire potuiſſe, quod ſpoponderat. Interim miſi Vilvolodiam ad Butlerum, pro remedio, in caſu oblati mihi veneni, per occultum hoſtem. Miſerè enim languebam, dolebant artus omnes, atque pulſus dicrotus, tandem intermittens factus, deliquia animi, atque virium extinctionem comitabatur. Confeſtim Butler adhuc carcere detentus, juſſit famulo meo, quem miſeram, ut ad ſe deferret lagenulam olei olivarum, intinctoque præfato ſuo lapillo, (ut aliàs) iſtud oleum ad me miſit. Juſſitque, ut unica olei guttulâ ungerem unicum ſaltem doloris locum. Vel ſingula loca, ſi vellem. Quod feci, nil tamen ſubſidii inde ſenſi. Interim hoſtis meus moribundus ſua ſorte, juſſit peccati ſui veniam peti à me, ſicque quod ſuſpicabar, venenum aſſumtum agnovi. Ideoque etiam omni curâ extinguere procuravi lentum toxicum. Et favente Dei gratia evaſi. Uxor mea, jam ab aliquot menſibus, dolore lacerti dexteri premebatur, ſic ut nec attollere manum poſſet, multoq; minus aliquid attollere ſurſum. Quin etiam præ dolore & triſtitia mei, jàm ſenſim utroque crure à pede usque in inguina, atroci œdemate languebat, quod intinctum digiti veſtigium, ad ſecundum usque articulum, ſua fovea oſtendebat. Etenim quia præ mearum tribulationum mœſtitia hæc contraxerat, medicamen aſpernabatur, quamdiu mœror non ceſſaret. Videns ergo operam olei Butleri irritam in me, volenſque coram domicellis aliquot meam irridere credulitatem, unicam illius olei guttam unxit in brachio dextero. Et confeſtim ille liber motus, cum robore priſtino eſt reſtitutus præter ſpem. Mirabamur omnes tam repentini eventus prodigio. Quapropter utriusque tibiæ inunxit malleo-

malleolos, unica utrimque guttula, in orbem malleoli circumducta. Et mox infra horæ quadrantem evanuit omne œdema. Etenim annis 19. postmodum adhuc divino favore vivit sana. Ancilla quædam ut in hera id audivit contigisse, poposcit aliquot illius olei guttas, quia in tibia dextera ter erysipelas male curatum passa, ostendit crus plumbeum atque tumidum à genu usque in digitos pedum. Vespere ergo, eundo cubitum, quatuor guttas illius olei, parti oblæsæ affricat; ac mane nullum apparuit prioris mali vestigium, adeò ut quæ jam antea, vix uno die in forum ire poterat, eodem mane, ad ædem Divæ virginis Deiparæ in Laken profecta sit, alacrisque redierit, mihique de fonte D. Annæ aquam attulerit, procul inde remoto. Quo audito, domicella quædam vidua, utroque brachio jam à multis mensibus afflicta, quod nunquam manum sursum elevere potuisset, paucis guttis illius olei, unico mox vespere, in plenam sanitatem restituta est, atque mansit. Dein interrogavi Butlerum, cur tot mulieres confestim sanarentur: ego verò dum atrocissimè conflictaret cum ipsa morte, omnium artuum atque organorum doloribus quoque stipatus, nequicquam levaminis sentirem? Petiit autem, quo morbo laborassem? Cumque venenum intelligeret morbi ortum dedisse, dixit: Quia causa ab intrò foras venerat, debebat oleum assumi, vel tingi lapillus. Quod dolor internè fotus, non esset topicus, vel externus. Observavi quoque, quòd istud oleum sensim exueret medendi energiam, quia lapillus, obiter illi intinctus, non medullitus oleum, per totum commutaverat, sed debili tantùm odoris aspersione beaverat. Siquidem lapillus iste oculis & lingua, salem marinum fusum exhibebat: satisque notum est, salem non permisceri intimè oleo. Sanavit Butler quoque Abbatissam satis cognitam, quæ annis 18. brachium dexterum, insolita motus privatione tumidum habuerat, digitosque extentos, ac immobiles, solo attactu linguæ ad lapillum. Perplures enim horum prodigiorum testes, statim suspicabantur latens aliquod veneficium, pactumque diabolicum. Vulgus namque pro more habet jam ob olim, quod quicquid sibi ignorantia statuit pudibundum nescire, id pro subterfugio inscitiæ, ad præstigias Cacodæmonis referat. Sed non potui eò declinare, quia remedia supponebantur naturalia, nec quicquam præter quantitatem insolitam habentia. Non enim ritus, verba, vel quicquam aliud suspectum requirebatur. Neque enim licet, pro humana intelligendi potentiâ, Gloriam Dei, in naturâ ostentatam, referre in Cacodæmonem. Nulla enim istarum mulierum petiverat à Butlero, tanquam à suspecto ullatenus nigromantia, auxilium. Imò primitus tentata fuerunt obridenda, citraque fidem ac confidentiam. Suspecta attamen apud plures hujusmodi sanationis facilitas, atque celeritas permanebit adhuc dudum. Vulgi namque labile & otiosum ingenium, in arduis ac insolitis, ad judicia, ejusdem semper tenoris promtum, ob facilitatem, ideoque & flaccidum est. Diabolicæ enim fraudi tantam restitutionum benignitatẽ libentiùs consecrat, quàm divinæ bonitati, humanæ naturæ Conditori, Amatori, Salvatori, Refectori, pauperumque Patri. Idque sane nedum vulgo; sed etiam literatis sequentibus, perperam medendi initia investigantibus, nondum instructis, aut communem stolidamque normam observantibus. Quia sapiunt semper ut pueri, nunquam limen maternum egressi, ad singulas fabulas pavidi. Enimverò qui nescivere hactenus totum morborum ambitum concludi intra impetum facientem spiritum vitæ, vel si obiter lectis meis studiis posthac sibi hoc momentum medendi impresserint, quia nihilominus jam antea, ab ipsis studiorum exordiis assuefacti humoristarum præceptis, facilè demum à me recedent, resilientque ad consueta & antiqua Scholarum dogmata.

*Quo semel est imbuta recens, servabit odorem Testa diu.* Ad decumbentium humorum importunitates se denuo facilè recipient. Ego verò propinquius investigando, nolens beneficia Dei in Diabolũ referre, comperi inprimis, res omnes in natura constare semine invisibili. Oriri inquam, sustentari, atque regi ab ente, quod primum ab imaginante libidine, vel traducta potentia, magnus incepit, ac stat deinde

per totam sui esse durationem. Fieri autem dein visibilia, sive hoc aliquid, solo vestitu, & apparatu corporum sibi desponsatorum. Morbos autem potiori ratione, invisibiliori semine oriundos docui. Quapropter Ideam morbificam dumtaxat expugnandam, abolendam, & extinguendam. Quia morbus monstrosum & æquivocum est generatum, & peccati proles, non speciei humanæ ideo, sed tantum individuis adhærens modo anomalo. Quia cum à prævaricatione, propemodum à non-ente incepit. Penitiùs enim inspiciendo, inprimis plurima cedunt mala, propter appensa foris amuleta. Prout in Peste, Caduco, aliisque morbis obvium fit. Denique quotusquisque est ille, qui linteolum à pestilenti ulcere detractum, vel sudore pestilentis contaminatum sibi apponi gaudebit? nec timeat sibi confestim inde sibi naturaliter communicari pestem posse; atque sanitatem vidimus restitutam uncto olei Butleri? Siquidem nuper patefactum est remedium sympatheticum, quod sanat eminus. Doctor Theologus quidam retulit mihi, quod cum non posset assequi, subesse in Chalcantho vim naturalem sanandi vulnus absens, si linteo cruento adspergeretur, ideoque reputasse opera Diaboli istam sanationem contingere: ex altera autem parte, vidisse aliquot experientias, à viris probis factas. Itaque in re dubia, & casu conscientiæ, se fecisse experientiam rei, hoc modo: Inspersit nempe pulverem optimi Chalcanthi linteo cruento, cum protestatione expressa, se nolle quicquam experiri, aut sanatum iri, si vel minima esset pacti, aut Cacodæmonis cooperatio; se vidisse tamen, vulnus solito citius sanatum, cruorem quoque statim sedatum. Adeoque deinde se credidisse, causas naturales, quanquam nobis ignotas, operari in præfata sympathetica sanatione. Quæ nihilominus ab aliquibus nondum sat intellecta, per causas, adhuc modo in Satanæ illecebras rejicitur, hoc argumento: Agens naturale ut agat, debet esse applicatum, & approximare ad patiens: sed remedium sympatheticum non debet esse patienti approximatum. Ergo remedium sympatheticum non est agens naturale. Respondeo: Si intelligatur, quod ajens naturale debeat immediatè attingere, immediatione suppositi, patiens, in quod proximè agit; remotè autem, mediantibus aliis corporibus interjacentibus, per quæ communicatur ista objecto distanti; conceditur Major, quia sat est, quod agens tangat patiens, sive objectum proprium atque distans immediatè, immediatione virtutis: ideoque tunc negatur Minor, quia remedium sympatheticum adesse debet immediatè, immediatione suppositi, illi subjecto, in quod primùm recipitur actio; non autem parti affectæ, in quam secundariò ac ultimatò recipitur, mediantibus organis suppositis, per intervallum vagantibus, aut distentis. Non est enim ignis in manu calefacti, nec Sol Cœli in cubiculo. In hoc autem sympathetica, influentiis paria esse, enotuerunt hodiè: *Quod scilicet nedum aer, sed rupes tecta, corporaque opaca, sint subjectum ac organum capax hujus actionis, non minus quàm astralis influentiæ*: Nec enim quicquam obstat sublunaribus, quo minus Deus non potuerit, aut voluerit illa in hoc, quodammodo paria fecisse. Cum avi motores non in filio; sed quandoque in sero nepote elucescant. Sonus quoque, per clausa adæquatè corpora, procul penetret, &c. Quare si sphæram activitatis in sympatheticis stupeas, ac in astralibus dones, doleas vel de tua inscitia illorum, vel de credulitate horum. Siquidem principium actionis sympatheticæ, est facultas influentiis affinis, agens per irradiationem in objectum sui appropiatum. Novitque Deus, cur ista sic fiant: qui sua creata dotavit pro suo lubitu. Liberum namque illi fuit, tradere suas dotes, etiam rebus abjectissimis, nec impunè ejusmodi dona in Diabolum traducere potest Christianus. Nec enim hoc loco sympathetica speculor, ut credam Lapillum Butleri agere vi sympathetica. Siquidem hic demit distantiam objecti, donatque applicationem ad objectum. Remedium scilicet est humano Archeo familiare, estque vis ejus graduata in millecuplum ex Dei bonitate. Adeoque respicit pacem ac quietem Archei in

sui simplicitate. Respiciant namque Tyrones, ante judicii sui terrores, quod ad morsum anguis statim membrum tumeat in immensum, cum ingenti dolore propter exacerbati Archei procellam, quodque irata apicula, suo ictu statim tumorem excitet durum, dolentem atque conscriptum. Quid enim si lepra, Pestisve nos suo inquinet celeriter contagio, quid impediet, quo minus Archeus noster contagium tam praepollentis remedii susceperit lubens, si invitus venenis contaminetur? Si ad minimum par authoritas remedii & veneni, bonitatis divinae, & malorum in natura esse debeat? Cogitet quaeso, quod fluxus tam subitus malorum, opposito refluxu sedatus, pariter statim queat retrocedere. Vidi namque, cui paneritium digitus sponderat, distinctus forte ad brachii amplitudinem, perque noctes aliquot insomnes torserat misere, cui cruor, & recens pellis talpae circumducta, mane crastino digitum, cum nocturna quiete restituerant. Ratio namque poscit, quod Antidotus saltem ad minimum aequivalere debeat veneno. Celeberrima namque Ornietani antidotus, sumto & in convulsiones usque ferociente veneno, ita omnes anxietates, atque instantes syncopes statim conculcat, ac si nullum intro admissum virus foret. Quoniam sicut morbus est naturae, praevaricantisque Archei defectus: ita remedium est merae bonitatis Divinae, quae etiam in naturam delapsa, omnem defectum ut compensare, ita & superare prorsus debet. Igitur ex parte longe potentius atque augustius est remedium, quàm delictum, ideoque & quantitate minus, & mora celerius longe est. Illaque potentiae amplitudo atque nobilitas, non tam concernit superioritatem, quae cum accretione, paulatim per maturitatum consequentias acquiritur: quàm praesentem & effectivam rerum majestatem, per quam res ipsa medica, dotali virtute explicata, impedimentis, atque furoribus Archeum solvit atque compescit: simulque imprimit excellentiam eminentem facultatis opitulativae, cujus ergo est creata. Haec modo & celeritate operandi. Caeterum quod attinet ad tantae bonitatis remedia, horumque efficaciam, inprimis liquet, quod lapillus ille Butleri, utut leviter cochleari unico olei intinctus, si cochleare illud olei in cantharum, imò in cadum olei effundatur, totum fiet remedium. Non secus atque pestilens odor, totum vas inficit suo contagio. Quid si odor sympathetici remedii, paucis guttis cruoris in linteo aspersus, queat vulneri, ossifragio, imò & ulceri subvenire, totumque Archeum eminus agitatum pacare, quid mirum, si remedium ipsi aegro adhibitum id faciat? Quin imo nec remedia Chirurgorum aliter sanant, quàm solo attactu ad partem vulneratam. Quoniam emplastra, vel olea non intrant in compositionem vitalem fundi, aut in alimentum partis vulneratae. In ulceribus autem topicalibus, natis, factisque in loco, qualia sunt Cancer, Lupus, &c. solus enim attactus remedii potentis, sat est ad extinguendum virus, ab indignato ibidem Archeo ortum. Idemque atque par esto judicium de apostematibus, excrescentiis, exituris, & sigillatis in ipso loco, licet aliunde prius natis, sed devolutis, atque tandem depositis in loco. Quia externa remedii oblinitio, quaedam consecutione contiguitatis, totum domat Archeum non secus atque dens rabidi, etiamsi optime in vento detersus, tamen rabiem quandoque adfert. Ita & remedia lapilli nostri internis medentur affectibus. Plus tamen citius que suos vibrant effectus, si oretenus assumantur. Non secus atque venena quaedam sunt irrita, nisi in apertam cutim deferantur. Sin autem vel obiter linguam attigerint hujusmodi remedia, non mirum, quin statim totum Archeum, potenti sui benevolentiâ afficiant, deviumque Archeum à furore sedent, leniantque ab omni exacerbatione. Quoniam Lapillus ille est de natura salis, qui nullatenus oleo illiquatur, nec quicquam illi materialiter decedit, quod oleo cui intingitur, excipiatur, praeter lenem odorem, qualis est odor pestilentis vestigii in peste. Visumque mihi fuit in Sacris hujus lapilli praeludium. *Quod unguentarius conficiet pigmenta suavitatis*, nec consummabuntur opera ejus: Id est, quod etsi lapilius oleo intingatur, vix tamen centrum virtutis medicae minuitur. Idcirco si hoc excellens remedium intrò assumatur, tum nedum commutat cruorem in medicamen, balsamo simile; sed ipsamet

met hominis excrementa (puta lotium) tincta remanent supereminenti bonitate sui. Non secus atque ova gallinæ fagopyrum comestum sapiunt, lactantisque infantis lotium redolet anisum, si nutrix oleum anisi oretenus sumserit. At prout lotium redolet esum asparagum: ita & lotium, propria lotione vel unctione, sanat unumquemque morbum in habitu corporis sedentem. Tanta nimirum est Dei bonitas, quod unicus lapillus multis sufficiat myriadibus, ne se Medicus excuset circa pauperes, sumtuum impensas exagitans. Breviter, Morbi omnes sanantur unico remedio, unctione scilicet, vel linguæ attactu, sive solo gustatu. Eo quod, lingua sit similis apertæ pelli, potissimum, si mox succedens saliva deglutiatur. Quod autem tanta hujus remedii sit potestas, non solum à venenis, adeoque à similitudine pestilentis auræ demonstrandum; sed quod quia longè potentius debeat esse remedium, omni malo, si illud superare debeat, & quidem velociter, adeoque sigillum divinæ Bonitatis aliquatenus exprimere debeat. Quamobrem ex indicatione ipsius Philosophiæ statim conjeci, istud remedium inprimis requirere, ut sit corpus semel resuscitatum, semelque destructum, ac deinde quasi à resurrectione quodammodo glorificatum. Adeoque nec sit amplius deinceps inquinabile à sublimariis vitiis, atque maleficiis. Hinc sequitur, quod ideo debeat millecuplo quolibet veneno pestilenti esse potentius, & operativum absolutiori modo. Cum venenum Pestis sit simplex, sedeatque in aura corporali. Venenum enim pestilens confermentatur quidem familiarius, propter symbolum humanum, sed non est proinde potentius virus. Virus namque producit quidem virus, juxta prioris veneni normam, atque fermentum; sed nequit supra se exaltare potentiam sui producti. Ast in remedio resurgente à morte, benefica sui simplicis bonitas adaugetur in millecuplum, tenuique contactus odore diffunditur, dilataturque in medium, statimque in objectum Archeum imperat. Ut scilicet juxta pacem atque virtutem se componat. Sic nempe introducit arcanum, suæ potestatis alumnum, spes atque jubilus Archei, verè exsistens, vitæque supereminens. Consideravi denique, hoc remedium non esse de monarchia vegetabili, utpote quæ facilè obnascitur, labilesque nimium sortitur propagines, quæque ideo per Artem vix renascuntur. Utpote quæ instar animalium, facilè sub artifta moriuntur; vix tamen à morte resurgunt, cum sub ignis tentamine vel prorsus pereant, viresque priores omittant: vel si quasi resurgere videantur, nova tamen sunt potius entia, à priorum ac parentum orbita omnino seclusa. Quicquid autem Paracelsus de quatuor suis Arcanis Archidoxorum, spondet, quod vim habeat supra elementalem, ac propemodum infinitam: pro primo, quod homunculum supponit, infandum, & sodomiticum est, diabolicum, & nullâ ratione commemorandum. Reliqua autem tria Chymica sunt, quibus non competit promissio extendendi se in decimam usque generationem. Ast loquor hoc loco de pigmento, cujus opera non consummabuntur; nec erit morbus, aut venenum illi resistens, sive ut habet Textus: Non erit medicamentum extermini in terris, fecitque Omnipotens sanabiles omnes nationes terræ. Penitiùs autem inspiciendo, morbi omnes, quia ab Archei fonte manant, cedunt vel propter appensa amuleta, periaptaque, vel propter balnea, unguina, emplastra: quorum ne minima fit unitio, cum corpore morboso; sed duntaxat odor offertur vel si intrò assumantur, digerantur ut pharmaca; attamen vel mox in stomacho transmutantur, alienosque sapores ac qualitatum typos statim induunt, ut plenè omnem prioris vitæ sortem vel exuant, nisi ingrata, vel virulenta malint censeri. Imò dein, ita verè transmutantur prorsus, ut prorsus prioris entelechiæ simulacrum ponè relinquant, aut vix possedisse reputentur. Hac parte scilicet magnâ ob id copia assumuntur, ut tantillum aliquid in hominem penitiùs spirare videantur. Quantoque id damno fiat, nôrunt, qui quandoque explorârunt, medicè vivere, esse vivere miserrimum. De assumtis ergo vix aliquid pristinum ens refert, ac si referat, væ assumenti. Quapropter si qua vis pharmaco insuit, fuit sanè illa, priusquam propriam sui naturam, atq; ens pristinum deponeret. Defecit nimirum statim atque sui odorem dun-

duntaxat repræſentavit. Ergo cujuslibet medicaminis vis, propemodum in contactu odoris, ac ſuffitu quodam ferè momentaneo concluditur: nec eſt proinde tanta ratio commoti rumoris, quod ſcilicet per lapillum condita olea, ſuo ſtatim odore ſanent. Sunto ergo murmura Tyronum, circa aſſueta alitorum, vana prorſus, tametſi mira videbitur ingeniis nondum inſolita meditantibus, verùm ſoli ſubſcriptioni aſſuetis, quomodo ſcilicet Archeus in furorem actus, tam repente vel caduceo attactus obdormiat, vel correctus abſtineat ab incepto ſui nocumento. At certè minus id mirandum. Cum naturaliter unumquodque eſſe, atque permanere optet, facilèque à ſua ipſius noxa abſtineat, modò docile fiat, aut ſit ad pacationem mœroris aut furoris concepti. Quid ſi hæmorrhagia, ulcus, vulnus, oſſifragium ſtatim compeſcantur, ac tutò ſanentur, ſi extravenatus cruor, pus ſaniesve, remedio abſente obtegantur: annon poterit lapillus oleum ſuo contactu imbuere, ut queat illitum ſubter ſe ſanare morbum latentem? Siquidem nil aliud his denotatur verbis; *Vnguentarius conficiet pigmenta ſuavitatis, nec conſummabuntur opera ejus.* Cur enim minus ſanaverit lapillus attingens linguā, quam Aconitum linguam ſuo contactu tumefacit? Paria ſaltem in authoritate fecit Deus beneficia reſpectu morborum, ſi non multò anguſtiora atque plura. Tantum abeſt quod Diabolo hujusmodi effectus conſecrarem: quod movear potentiùs admirando divinam Bonitatem, ad adorandum Jeſu Chriſti Domini mei paratiſſimas miſericordias, quibus, absque medentum Pharmacopæorum aliorumque opera, qui inſtar pediculorum, alienis duntaxat ſaginantur ærumnis, ſcilicet miſeris ſubventum eſt tutius atque celerius. Patefecit nimirum nuper horum exempla in externis, vulneribus ſcilicet atque ulceribus, ut honorem Deo debitum è medio noſtræ ignorantiæ cauſarum rependamus, ceſſemusque ad nefarias præſtigias, atque ſuperſtitiones incertas, adeoque ad opera Satanæ referre; quæ ſunt amoris divini emanantia pentacula, afflictiſſimis profundæ ignorantiæ medicæ tempeſtatibus divinitus manifeſtata, in miſerorum pauperumque ſolamen, qui nempe Pater pauperum vocari voluit, quia debuit. Prodiit inquam, Deo permittente primum, atque jam noviter, in vulneribus hoc genus ſympathetici remedii, ut ab externis ſcilicet magisque apparentibus, ſenſim manu ducamur ad internorum abſtruſiorumque morborum ſolamina. Quod autem minimo fere puncto medicaminis morbi profligarentur, Butlerus ſcilicet vi propemodum infinita aliquot myriades quotannis ſanare poſſet, perſuaſit mihi Textus, quod opera unguentarii illius non conſummabuntur. Atque dein teſte oculo id credere debui, quod attactus ſui lapilli, primò olei cochleare, atque deinceps lagenulam integram olei beaverit vi medica. Multa ſanè diuque ſum expertus, ac tentavi circa lapilli illius fabricam. Didici quidem in vegetabili familia eſſe Chamæleontem, itemque Perſicariam, quæ ſolo attactu dolores atroces confeſtim tollunt, vel ſaltem ſublevent: vidi inquam, os brachii Bufonis ſtatim primo contactu odontalgiam tollere, nonnulla caducum, ſimilesque calamitates auferre. Credidi itaque, & in herbacea familia remedium latere pro omni morbo, at ſanè particularium tantum energiam obtinere, nequaquam autem adſcendere ad univerſalem aguſtamque in omnem morbum gubernationem. Quapropter transcurri ad mineralium proſapiam, longo ætatum fluxu ditatam. Inprimis magnam eſſe lapidum virtutem, Sacris admonitus credere debui. Atque inprimis ſcivi, quod omnis gemmarum color atque potentia, è metallicis mendicetur. Quod etſi in gemmis claudantur vires metallicæ, præ cryſtalli duritie, ſint tamen in Sacris commendatæ pro magnis. Conſideravi itaque, quod in metallicis corporibus eædem vires gemmarum, familiarius confabulentur nobiſcum. Picus enim ad uxorem aliquot libris rimatur, cur pretium tantum ſit auro, etiam jubente atque æſtimante Domino? At nequivit ſuam denotare quæſtionem. Certum eſt enim atque indubium, ſeptem metallis, nomina planetarum indita, quibus vires cœleſtes tam luculenter collatas credamus. At ſaltem totius globi terreſtris ſumen ſumto: ideoque & rerum pretia, & contrectationum deſideria, at-

que

quę præmia. Sed pater pauperum non Solem & Lunam, aurum inquam & argentum, in usus morborum disposuit pauperibus, pro quibus tamen eminenter sollicitus fuit, ideoque aurum & argentum tam firmiter clausit, quod omnem plerumque illudant Artificum operam: adeo ut quando maximè pandita putantur, nil quicquam de pristinis obicibus remiserint. Argentum autem etsi videatur quoddam tremulum, adeoque & hactenus pervium, nil attamen in tota naturæ serie æquè est conclusum, prout alibi longo syrmate, in servos fugitivos nostros demonstravi. Vix ergo centesimo millesimus Artificum, (nedum servorum laborantium,) potitur Arcanis è Sole, Luna, atque Mercurio parabilibus. Sunt ergo præterea quatuor metalla, quæ facilius ductui, & optatui Artificum parent. Adeo ut non frustra Paracelsus glorietur, solo plumbo, fortè ducentas morborum classes superari posse. Nihilque æquè victoriosè in humidum radicale agere, atque primum ens cupri, vel ad vitam longam sulfure vitrioli esse benignius, utpote quod idcirco Sulfur Philosophorum indigetat. Mars demum quanquam pretio vilissimus, numerosaque prole spretus, non postremus tamen pugnaci natura à Paracelso reputatur. Profectò metallica corpora, juxta suos Mercurios clausa sunt sigillo anaticæ homogeneitatis æqualiter: Sed sulfura illorum nequaquam nobis indignata colloquia præbent, modò familiaria reddantur. Porrò circa lapillum Butleri diu, anxièque ita meditatus sum, quod nil secus, sub somnio cogitarem. Sæpè namque videbam juvenes Chymiæ insudantes, qui trochismos effunderent candentes lapillo Butleri similes. Quapropter dudum deinceps tentavi illius fabricam: ac tandem quanquam intus mihi aliquid adstrueret, esse indubiè eundem, quem videram lapillum penes Butlerum; attamen non successit pro voto negotium. Ac tandem cognovi meos errores processisse ex solito & antiquo Scholarum errore. Nam quotcunque hactenus mederi per causæ occasionalis ablationem intenderunt, hi consequenter atque necessariò opus habuerunt certa mora, ac remedii quantitate, qua scilicet superioritatem acquirerent. Ast qui deinceps, sola restauratione, & alteritatis Archei restitutione, morbum conculcare intendent, fermentum scil. placabile inducere contendentes: hi sanè spreta quantitate remedii, soloque fermentalis odoris attactu scopum attingent. Itaque adhuc seductus antiquo errore, essentiæ morbificæ nescio, credebam quod magnus morbus quilibet, non nisi magna remedii quantitate, longaque medendi mora profligandus esset. Magnitudinem remedii scilicet, non quidem ex potestate dotali; sed ex mera, solaque quantitatis abundantia dimetiens. Pro more Scholarum namque ex artificialibus exempla deducens, etiam erravi cum earundem doctrina. Seductus putavi enim, sicut duo equi fortius trahunt unico, potentiusque alit panis integer quam ejus mica, putavi similiter pro remedio restaurativo Archei requiri unciarum & drachmarum quantitatem, quæ viribus ac pondere, morborum producta superaret. Nondum scilicet deposueram contractam antiqui erroris labem, qua metiuntur morbi duntaxat ex causa occasionali, ejusque pondere; non autem ex vero morborum efficiente. Nondum enim adhuc sat confirmatus memorabar, quod omnis morbus à vitali Archeo, vita nempe ipsa, fabricaretur, ac regeretur. Multoque minus adhuc perpendebam, errantem vitam vinci atque subigi nolle, per remedii quantitatem. Quapropter mox considerabam iterum, quæ ante dixi. Nimirum quod dens rabidi, viperæ, colubri, etsi saliva prius in veste esset absterſa, occideret tamen solo attactu, extra omnem sui quantitatem. Considerabam item notum mihi liquorem, quo leniter inuncta manus, & exsiccato, si mentum viri attingeret, paulo post excidere pilos barbæ, superciliorum, ac totius capitis. Etenim si hujusmodi venena, leviculo attactu vitam, imò & pilorum, (qui non rarò in funere accrescunt,) vegetativam extinguant: quod & remedia potestativa, quæ scilicet solo attactu compescent vitæ errores, facili compendio, citraque ullam perceptibilem quantitatem, Archeum oblinirent ac pacarent. Serius equidem id potui apprehendere, partim erroribus præfatis Scholarum præventus, partimque quod cernerem, si venena unico grano occiderent, id una drach-

ma efficere potentius atque celerius. Nondum enim sat perpenderam, quod morbi omnes procederent, ab Archeo errante, vel irato, adeoque remedium potestativum, habere superemi-nentem, & non vulgarem bonitatem, qua restaurat errores irati, ac succensi Archei. Multo que minus adhuc perpenderam, ideo potestativam medelam admitti intro debere, velut inscio Archeo. Alioqui si suspiciat suam indignationis & alterationis turbulentiam, per remedia attentari, sive pessundari tentari, certè mox in furores concidet, non admittet juvantia, qui apagæus jam ipsus proprio errore exorbitat, ac in majorem excandescentiam, ac pertinaciæ conceptus, suæ morbificæ Ideæ fabricam, exsurget. Quapropter approximavi ad Butleri attactus solo linguæ apice, vel dimidii grani pondere exhibita remedia. Lapillum namque Butleri, atque ejusmodi potestativum, fermentaleque remedium, defectu nominis, nostra vernacula, Drif, vocavi. Quod denotaret arenam, sive terram virginem; Itemque in sensitivis, simul propulsantem animositatem, non secus atque sabulum bulliens, excutit quicquid peregrini sibi est insertum. Itaque 1. dicam requisita Drif, ac dein compositionis modum, quantum Philosopho permissum est, declarabo, ne rosas ante porcos prostravero. 1. Drif igitur imprimis, pro ut dixi, exigit, ut sit corpus quoddam metallicum. Utpote quod longa sui mora constantiam, non autem acceleratam corruptionem significat. Cœlique longo favore, suam complevit generationis orbitam. Quodque particulari destinatione, ab Omnipotente directum videtur, pro miserorum pauperum que sublevamine. 2. Non est Drif, de arcanis illis insolitis, à Deo non nisi paucissimis Adeptis, certis tantum suis electis discipulis elargitis. Siquidem nostrum Drif, dumtaxat in pauperum solamen destinatum videtur. 3. Requirit Drif, ut sit è corpore naturali quidem, metallicæ benignitatis participe, sed quod antea, prius sit per mortem obsequens, apertumque. Non quidem cum extinctione suarum virium, velut sponte defuncti cadaveris instar; sed retentis suarum dotium beneficiis sit ab Artifice reseratum, repagulis liberum, ac velut resuscitatum, imò ens ditatum ac planè novum, recensque ab igne surgens. 4. Adeoque debuit resurrexisse velut à morte omnino volatile, atque spirituale, sive bis terve sublimari, cum sibi additis aliis. 5. At quia volatilia cito pereunt, dissipantur, ac dissolvuntur, etiam antequam intrò admittantur, penetrent, suasque excellentias de sinu depromant, aut sic Archeum pacificare queant. Idcirco requirit Drif, ut post sui volatilitatem adeptam, alicui corpori amicabili connectatur, quo detineatur, suique toto, sit corpori humano communicabile, nostroque Archeo gratum, ac familiare. Idque proin debet inter facile, & non facile diffiabile, medium velut sortiri locum. Itemque debet medio connecti, dum jam ejus fervor maximus penè, mansuetus fuerit; ne scilicet volatile connectendo, magna sui parte evolet. 6. Debetque hactenus, nedum sua corporis constantia, sed virium suarum extentione, esse planè fermentale: adeò ut minima sui odoris participatione, queat extendere suas vires in Archeum; eundemque sopire, ac demulcere. Quo scenario ut describitur Drif: ita pari numero ejus detegitur confectio. Inprimis libro de Lithiasi, in ferculo Tyronum, exposui distillandi modum, quo spiritus salis marini, cum terra figulina exsiccata prolicitur. Est nempe sal maris nobis affinis, & desiderabilis, nec ullo sui tenore adversus. Ergo pro Drif requiritur sal maris residuum, in fæce remanens, extractum scilicet à fæce, quæ caput mortuum dicitur. Sal inquam istud, jam suorum spirituum noxia, appetit alienos, eosque intra se recondit; non tamen prorsus pertinaciter fixat. 2. Docui similiter, Veneris ens primum non posse sequestrari, nisi per mortem ac separationem Mercurii sui, à sulfure. Quin imo, nec haberi istud *sulfur*, nisi penes Adeptos, quorum numerus ut electus, & rarissimus: ita & prorsus exilis est. 3. Docui insuper, in vitriolo, utut venere jam depravata, sæpiusque distillata, adhuc tamen superesse ipsam venerem actualem. 4. Quamobrem ipsum Drif postulat saltem sequestrationem Veneris à fæce vitrioli, quæ nec aliàs, quàm per sublimationem completur. 5. Quæ sublimatio necessariò quoque fit, & adimpletur per ens peregrinum,

tum, fermentale, Archeo tamen omnino amicum. 6. Ergo fuso sale marino, è fæce extracto, ante omnimodam ejus condensationem illi commisceatur subtriplum entis Veneris, resuscitati sublimando, & comitati suo peregrino fermento: statimque tigillum cooperiatur. Dum autem prorsus refrixerint, contunde in pulverem sub marmore, illique adjunge Usneæ subdecuplum respectu entis Veneris. Quem pulverem cum Ichtiocolla soluta, in trochiscos super lapide compinge. Et habes medicamen Nobile.



# DE INJECTIS MATERIALIBUS.

1. *Injecta materialia quæ?*
2. *Aliquot historiæ.*
3. *Res facti admittitur; disputatur tamen de injectionis modo.*
4. *Penuria judicii in disquisitore rerum magicarum.*
5. *Non superare naturam, quod corpus solidum absque comminutione traducatur per viam se longè angustiorem.*
6. *Historia per Gemmam recitata.*
7. *Aliquot historiæ, penetrationis corporum.*
8. *Probatur penetratio corporum in transitu ad locum.*
9. *Idem in transitu è corpore.*
10. *Humanæ naturæ fuit genialis penetratio dimensionum.*
11. *In rerum seminibus modo perstat eadem proprietas.*
12. *Quomodo illa contingant naturaliter?*
13. *Exemplo simili, in corporibus opacis, quæ desinunt videri.*
14. *Ratio per conjecturam.*
15. *Vis præcipua concurrens incantando, & libera, ideoque & homini naturalis.*
16. *Homo quatenus Imago Dei, creat quædam entia, quæ aliquid sunt amplius quam nonentia.*
17. *In ente imaginato, sive Idea formata inest jus entitatis.*
18. *Quomodo excidat Idea ab Imaginatione?*
19. *Quomodo anima humana creat Imagines.*
20. *Solvitur objectio.*
21. *Aliquot paradoxa imaginantis animæ ad Ideæ constitutionem.*

1. Sunt deinde etiam Injecta, quæ materiam supponunt visibilē. Cujusmodi sunt spicula, spinæ, aciculæ, paleæ, pili, ferraturæ, lapilli, testæ ovorum ollarumque, putamina & siliquæ, insectæ, lintea, acus, artificum organa, quæ insensibiliter quidem injaculantur, & invisibili prorsus modo intrant; diris tamen cruciatibus detinentur, & ejiciuntur. Sintque licet non raro majora suo foramine, per quod intromitti potuerunt.

2. Nam nuper per poros cutis pelle integram servante, injecta fuit pars corii bubalis, quem Chirurgus forcipe extraxit, ad volæ magnitudinem. Prius tamen maturato apostemate. Saga autem Brugis cremata, fassa est, se in virum bonum corium istud injecisse. Sic olim vidimus Liræ pueros orphanorum, per vomitum rejecisse equuleum, manibus astantium extractum. Scamnum scil. quadrupes, sua rota atque funiculis instructum. Quocunque autem situ locaretur equuleus, erat facile duplo major gutture. Vidi Antverpiæ, Anno 1622. puellam, quæ conglomeratim forte, bis mille aciculas, pilos unà & sordes vomeret. Alteram virginem Anno 1631. Mechliniæ, quæ, nobis præsentibus, quisquilias ligneas, dolabra lævigando derasas, cum multa mucilagine vomebat, ad duorum pugnorum magnitudinem.

3. Res est frequens, passim visa, à viris doctis admissa. Hærent tamen nasutiores, quod nequeant intelligere, per exiguum ductum exire longè majora. Quidam enim excusant rem, adeo ut licet per vomitum rejecta videantur; volunt tamen nunquam intrò admissa, ludibria inquam æstimant, ac oculorum effascinationes. De novo apparere, dum exeunt, atque adportari

 cmi-

eminus. Res quidem veras admittunt. Nam infectæ vivunt, metalla liquantur, & ligna ardent: cuncta sensim egrediuntur sponte, vel manu extrahuntur. Alii verò autumant, revera ejusmodi intro injici, & sagittari in corpus; sed nesciunt modum.

4. Delrio cum suis, admittunt intro inferri, & esse revera, qualia apparent, ac proin præcedentem opinionem refellunt. Quoad modum introitus autem & exitus, asserunt, illa prius comminui à Diabolo in tenuissimum pulverem, restitutui intus in corpore, in pristinam integritatem, figuram & conditiones. Dum autem foras prodeunt, iterum teri asserunt in pollinem eumque in instanti egressus, & cis angiportum, iterum reduci in pristinum ens. Bis nimirum ligna, acus, bufones, viva animalia comminui in pulverem, totiesque reduci ad priorem habitum, & revivifcere. Hi enim negant se præcedenti opinioni consentire, dum tamen idem cum illis dicant, pro exitu & introitu. Nimirum non illa revera intrare, aut exire, prout adstantibus alioqui videntur. Cum non integra intrent, & exeant; sed prius pulverata. Supponunt eandem oculorum effascinationem, putantium integra, quæ tantum sunt pulveres. Id enim Martino Delrio frequens, sua nempe infringere judicia. Etenim de disquisitionibus magicis, tractatu de Chrysopœa, cum furtim è Gebro, & bono Ferrariensi, ad verbum argumenta descripsisset, 18. contradictoria tandem, ubi suum depromit judicium, concinnat.

5. Credo equidem cum pietate pugnare, si Diabolo tribuatur potestas naturam superans. Nempe facere, destruere, iterum reficere, totiesque à privatione ad habitum reducere eandem rem, cujus semen dispositivum, ad finem jam devenisset. Verùm naturæ ignari, præsumunt se naturæ secretarios, per librorum lectionem: quicquid autem ipsos latet vel adynaton, vel falsum, vel præstigiosum, atque diabolicum esto. Quasi Satanas supra naturam esset, operareturque naturæ impossibilia. Dono quidem modum operando exoticum; at sanè adhuc intra naturam coerceri oportet. Itaque ostendam, non planè opus esse auxilio Satanæ, ut corpus aliquod solidum, absque sui comminutione, traducatur per viam se longè minorem. Quia & hoc constans, quod scilicet omnes ejusmodi injectiones, immediatè fiant per hominem, non autem per Satanam. Cacodæmon namque etsi Blas motivum habeat; contra pietatem tamen est, quod insontibus nocere posset pro lubitu. Quod sanè fieret, si passim ejusmodi injiceret, pro nefario lubitu, pueruli s, inquam, insontibus, virginibus piis, atque Deo singulariter dicatis, hæc evenisse vidi.

6. Corn. Gemma de Cosmocriticis meminit, frustum lib. 3. sive unciarum 48. se vidisse, de bombarda ænea, quod virgo, vietoris filia, per anum excreverat, cum suis characteribus sive literis, simul cum anguilla, suis secundinis obvoluta. Est autem naturæ impossibile pulveratum in nobis metallum liquescere, pristina figura, tantoque mensium intervallo in intestinis detineri, anguillam cum suis involucris toties conteri, & à morte resurgere: frustaque ligni, & corii, toties comminui, iterumque restitui in pristinum. Bruxellæ enim vidi anno 1599. quod bos sumtis tribus herbis, evomuerit draconem, cauda anguillari, corpore coreaceo, capite serpentino, perdice non minorem. Nescitur modus, quo id natura faceret. Æque nescitur modus, quo id Satanas faceret. Lucrantur ergo nihil, qui opus naturæ in Diabolum rescriunt. An verò peccent, viderint alii Pigritiæ saltē enim immensæ inventum fuit, omnia in Diabolum retulisse, quæ non capimus.

7. Invenio equidem naturæ contiguam dimensionum penetrationem; licet non ordinariam. Nec velim Diabolum invocatum, ut nostris satisfaciat quæstionibus, per temerariam potestatum attributionem. Et historia rustici Poloni, nuper à filio D. Ericii Puteani visa. Agrestis homo tentaverat sibi anguinam in gutture aperire, brevi cultro, quem incautus deglutivit, eundemque tandem dextro abdominis latere, cum multo pure, postque multas anxietates reddidit, & incolumis supervixit. Item Vilvordiæ anno 1636. rusticus mihi notus, volens saginare vaccam, illi quotidie poculum dedit, cui incoxerat olera cum furfuribus. Tandem emaciatur indies magis, cœpitque dextero crure claudicare: cæsa vacca, inventus est brevis culter

ter uxoris suæ, in capulum buxeum retortus, inter costas & homoplatam abditus: rustica enim, concidendo rapa, cultrum inter olera reliquerat, eumque vacca bibendo deglutiverat. Item Ambrosius Paræus refert de quodam, quem latrones coegerant deglutire cultrum, quem dein sospes reddidit, per apostema lateris. Alex. Benedictus alterius meminit, cui sagitta in dorsum penetraverat, cujus uncum dein, latitudinis trium digitorum, per anum excrevit absque læsione. Idem narrat de puella Veneta, quæ acum deglutiverat, eamque post biennium eminxit, calculo incrustatam. Idem Ant. Benevenius, quod mulier Hetrusca, acum cupream deglutiverat, quam Triennio inde, juxta umbilicum sana excreverat. Valesius de Taranta, de puella Veneta (forte eadem) quæ acum trium digitorum, cum urina rejecit. Capucinus quidam Eburo, dictus Bullonius, cognomine Hampteau araneam ingentem, quam decidisse viderat in calicem, sub jugi Sacrificio, vivam cum multa animi aversione bibit. Infra paucos dies illi oborta est phlegmone in dextero femore, ac sub primo pure, inde araneam integram (mortuam tamen) reddidit. Mercator juvenis cives Antverpiensis, Venetiis ludens immatura spica hordei in ore, ingenti suffocationis metu, eandem deglutivit. Post tres inde hebdomadas, sinistro latere supra zonam, apostema apparuit, ac tandem cum pure eadem arista, jam lutei coloris, extracta est integra. Ipse autem sospes evasit. Apud Fernelium studiosus ab ipso legitur restitutus, qui aristam per costas dedit. Commemorant quoque Scriptores, fœtum, quandoque in utero mortuum & consumtum, sua ossa dimisisse trans uterum & abdomen, per umbilicum, & quandoque per anum. Plura apud Authores passim ejusmodi occurrunt, fide digna. Quibus constat corpora solida, satis magna penetrasse stomachum, intestina, uterum, omentum, abdomen, pleuram, vesicam, membranas inquam, tanti vulneris impatientes. Id est, absque vulnere, cultros per istas membranas transmissos. Quod æquivalet penetrationi dimensionum, factæ in natura, absque ope Diaboli. Quod autem corpus humanum dicatur per exiguum foramen, quo saltem felis transire queat, non tamen trans murum. Imo quod Diabolus nequeat frangere fenestram chartaceam, absque consensu heri, videri est ex processu, & arresto, contra Ludov. Goffredi Sagum, pronunciatum Aquisgrani Narbonæ ultima Aprilis 1611. Tandem ubi delituerunt lib. 3. æris, tormenti bellici, notati per sua grammata? quomodo tot mensibus gliscent scoriæ, qua parte frustum æris, intestino majus detinetur? Etenim dum necessarium in aere vacuum tractarem, promisi me declaraturum, quod etsi corporum penetratio, primaria lege naturæ, & vulgari artificum modo, sit vetita; attamen dum corpus totaliter in ditionem spiritus transit, ac transsumtum est, eoque velut infirmatur, tum corpora se mutuo penetrare naturaliter, qua saltem parte sunt porosa: eo quod spiritus tum corpus sub se claudat, adeoque dimensiones velut adimat.

8. Præmittam aliqua. Prægnantem libido invasit edendi conchilia nigra. Edit autem aliquot præcipitanter, ut & testas crudas, bis terve dente concisas devoraret. Dein mox infra horam, fœtum parit sanum & adultum, cum iisdem semimansis testis, & vulneratum in abdomine. Ergo testæ, absque apertura membranarum, statim penetrarunt stomachum, uterum & secundinas: vel novæ testæ generatæ sunt super fœtum. Neque enim hoc posterius verum esse potest. Nam fuerunt vera fragmenta conchiliorum, non autem ad imitationem figuraliter æmulata. Dein appetitus non fertur in incognitum: ergo appetitus edendi chonchilia non erat fœtus, sed mulieris. Igitur non erat necesse, conchilia nova generari circa fœtum. Appetebantur namque à matre, ut sibi, & non fœtui nutrimentum fierent. Alioquin eodem identitatis argumento, quæcunque appetuntur, semper circa fœtum generantur; à quo cum nequicquam digererentur, semper vel circa fœtum residua fierent, vel ibidem putrerent. Quod utroque modo est falsum: nam si putreret, abortum faceret, quod est appetitum, vel ibidem conservatum, reperiretur regulariter. Etenim fœtus duntaxat nutritur per umbilicum: qua-

propter illa conchylia externa, nec fœtu optata, nec eidem proficua erant. Et per consequens, neque à natura de novo ob finem facta sunt; sed dimissa ad fœtum, quatenus appetitus fuit uterinus. Appetitus à fine semper dirigitur; prægnans autem appetit conchylia, non testas, nec etiam ut conchyle animal integrum maneret in pristino statu, in quo matri est inutile, nec suo satisdat appetitui. Ergo multo minus occasionem habuit generandi novas, ac inutiles testas circa fœtum. Tandem utut sumatur, appetitus non erat ad testas bis terve confractas. Nam si conchyliа conchis excisa fuissent, mansisset ipsa conchylia, relictis testis. Adeoque appetitui fuit accidentalis testarum, comitantia & concisio. Reor sanè, quod sicut desiderium, terror, &c. generant Ideas seminales, quas manus prægnantis ad fœtum dimittit, statoque loco depingit: ita gaudium reperti ejus quod fuit appetitum, deducit *illud ipsum* ad fœtum Sic nempe deglutiti cultri mœstitia, horror bibitæ araneæ, aristæque devoratæ, repellit eadem, trans membranas vulneris impotentes absque nece.

9. Hæc de injectis, intrantibus vi ordinaria naturæ, extra suspicionem diabolicæ cooperationis. Simile quid in ablatis internè foras, quæ unico aut altero exemplo claudam. Sartoris uxor Mechliniæ, præ foribus vidit militem, in conflictu, manum amittere: statim perculsa horrore, peperit filiam una manu, altero autem cruentoque brachio *exstinctam*, quod manus ejus non reperiretur, & hæmorrhagia infantem interimeret. Uxor Marci de *Vogeler*, Mercatoris Antverpiensis anno 1602. videns militem mendicantem, cui pila ferrea in obsidione Ostendana dextrum brachium abstulerat, illudque adhuc cruentum circumferebat: mox abinde filiam peperit, orbam brachio, & quidem dextero, cujus cruentus adhuc humerus per Chirurgum solidari debuit. Nupsit mercatori Amstelodami, cui nomen Hoochcamer, illa adhuc anno 1638. superstes. Cæterum nuspiam reperibile fuit brachium dexterum, nec ossa, nec ulla apparuit putrilago, in quam brachium contabuisset parva horula. Attamen nondum conspecto milite, fœtus bina habebat brachia. Nec potuit brachium avulsum annihilari. Ergo clauso utero ablatum est brachium. Quis autem avulserit naturaliter, & quorsum ablatum sit, certè non quadrant triviales rationes in tanto portento, aut paradoxo. Non sum qui hæc didam. Hæc dicam saltem: non fuisse brachium ablatum, ut neque avulsum à Satana. Deinde minoris operæ esse, deferri alio brachium avulsum, quam fuit brachium à toto avulsisse, absque nece. Uxor mercatoris cognita nobis, ut audivit quod uno mane decapitarentur 13. (tempore ducis Albani contigit Antverpiæ) ducunturque inordinatis appetitibus prægnantes, statuit spectare detruncationes. Adscendit ergo cubiculum familiaris sibi viduæ, in foro morantis. Visoque spectaculo, statim illam adorsus est dolor parturientis, peperitque maturum infantem cruento collo, cujus caput nusquam apparuit: Non invenio saltem, humanam naturam abominari penetrationem dimensionum, cum seminibus rerum sit frequentissima.

10. Paries in dolore filios, pœna est peccati. Ante peccatum ergo, naturaliter pepeisset citra dolorem, fœtus proceros, illius saltem magnitudinis, qua modo nascimur. Non autem, quod mulier ante peccatum fuisset insensilis; sed quod utero clauso exiisset. Ergo geniale à creatione fuit humanæ naturæ, dimensiones se invicem penetrare. Quia erat conditus, ut secundum spiritum in carne viveret. Sed corrupta natura, periit ista authoritas spiritus super corpus. Atque ideo brutorum more, deinceps parit mulier.

11. Imò commemorant Scriptores, trans ossa fieri abscessus, susque deque ferri cuncta absque vasorum ductu, vel commercio. Equidem in rerum seminibus adhuc consistet primæva illa penetrandi corporum energia, non autem vi, arte, aut arbitrio humano subjecta. Nam multa sunt corpora pluries ponderosi, quàm materia, unde conflantur. Necesse est inquam concidere partes plus quindecim aquæ, in unum, ut unica pars auri inde fiat. Etenim pondus non fit ex nihilo; sed arguit ponderantem in æquilibrio materiam. Ergo aqua naturaliter toties penetrat suum corpus, quoties au-

rum aquæ præponderat Domesticus ergo, & quotidianus seminum progressus in generationibus, requirit corpus per condensationem seipsum penetrare. Quod artifici est prorsus impossibile. Demus aquæ inesse poros; hi tamen nequeunt decies quater tantundem sui integri continere.

12. Est ergo ordinarium in natura, quod aliquot partes aquæ se penetrent in unicum locum. Hocque agunt semina, vi spiritus cujusdam Archei. Archeus enim tam in præfatis seminibus, quàm in nobis, tametsi corporeus ipsemet; dum tamen agit actione regiminis, & materiam in se absorbet, edit plures effectus, incantamentis non absimiles: quia propriè loquendo Archeus non imitatur incantamenti, sed incantamenta sequuntur normam ab Archeo præscriptam, quatenus scil. operatur longè aliter quàm corpora in invicem. Ut in uterinis affectibus, nervi sponte distenduntur, dissiliunt tendines extra locum, rursusque resiliunt. Ossa item dislocantur nullo motore visibili, collum ad menti altitudinem, tumidum surgit, præcluditur aere pulmo: venena inauspicata obnascuntur, cruorque insolitos sordium vultus ludit.

13 Quantum autem penetrationes corporum spectat, Archeus noster corpora in se absorbet, ut fiant quasi spiritus. Per exemplum, aqua fortis suo spiritu æs, ferrum vel argentum, manantia in sui natura opaca, facit ita transparentia, ut videri nequeant, & per chartam emporeticam, quæ aliàs ne tenuissimum pulverem transmittit, metallum, adhuc in specie metalli essentialiter manens, traducit.

14. Non autem quod similitudo penetrationis dimensionum, cum proposito metalli exemplo uniformiter quadret. Quia (ut dixi) non quadrant rationes tanto paradoxo, ubi modum, à priori, indemonstrabilem lubens agnosco. Prout nemo scire potest, quo pacto impressa seminibus Idea figuret, dirigat, atque disponat sua constituta. Ideoque à posteriori idem venabimur. Inprimis ratum esto, diabolo nullum in nos invitos jus aut imperium esse, nisi peculiariter permittente Domino. Nescitis enim, quia templum Dei sumus? ipsumque regnum Dei habitet in nobis? Quæ res est ab origine resulcanda. Primò ergo de fide est, nos esse sanctuarium Spiritus S. Sacrosanctam Trinitatem apud Justum suam facere mansionem. Delicias Dei esse cum filiis hominum, quibus dedit potestatem filios Dei fieri.

15. Sunt autem pueri baptizati, insontes, justi, ipsorum est regnum Cœlorum, accommodatum templum Dei. Pueri tamen, cæteris facilius, incantamentis necantur. Ergo necesse est id contingere ex facultate aliqua libera, cum excellentia Christiani (præcipuè justi) concludat diabolo nullum jus intrandi, aut introducendi sua media. Cum perinde ipsi sit, per medium nocuisse, aut per se. Est ergo alia longè potestas incantamenti, præter diabolum: atque proinde naturalis & libera In virum justum non ulli est imperium. Potestas autem, si libera esset incantandi diabolo, etiam illi æque liberum esset, occidendi per cultrum vel malleum. Et sic nemo immunis. Imò si diabolus posset nollet in pellem justi intrare, ob divinam Regni cœlorum præsentiam. Alio nimirum modo, Deum in justo præsentem intuetur diabolus, quam ubilibet alibi: Quæ causa sempiterni in nos odii. Nec ergo intrat, etsi posset, sed circuit ut Leo rugiens. Ergo Saga per ens naturale imaginativè format ideam liberam, naturalem & nocuam, quam nequit formare Satanas. Eo quod formatio Idearum requirat Imaginem Dei, ac potestatem liberam: atque idcirco Sagæ operantur virtute naturali, non minus in justos atque insontes, quam in viros nequam. Imò cum facilius inficiant incantamenta pueros, quàm adultos; mulieres, quàm viros strenuos: significatur quædam naturalis potentia, limitata incantamento, cui per pugnacem, & robustum animum facilè itur contra. Diabolus ergo offert suis clientibus sordes, vel venena, ut Ideas in Imaginativa horum formatas, fermentaliter connectat. Imò istud Ideale virus præservat, ne per ventum diffletur, aut terra coopertum, fracedine destruatur. Defert autem istud virus localiter juxta objectum incantandum: applicare tamen, aut in hominem ferre nullatenus valet. Itaque deinde homo etiam dimittit medium aliud exsecutivum, emanativum & mandativum, ad incantandum hominem, quod medium est Idea fortis desiderii. Est nēpe desiderio inseparabile, ferri circa optata. Quibus omnibus Diabolus tantum spectator

in commeatu assistit. Quia revera, ipsa media operativa demonstravi jam esse solius hominis.

16. Etenim solus Deus est Creator summè gloriosus in infinitum laudabilis, qui universum creavit ex nihilo. Homo autem, quatenus est simulacrum Dei, creat ex nihilo quædam entia rationis, sive non entia in sui initio, idque in propria virtutis phantasticæ dote. Quæ tamen sunt aliquid amplius, quàm merè ens privativum aut negativum. Nam inprimis dum ejusmodi conceptæ Ideæ, tandem se corpore vestiunt, speciè Imaginis, fabricatæ per imaginationem, fiunt entia jam subsistentia in medio illius vestimenti, cui per totum æquabiliter insunt. Et hactenus fiunt entia seminalia, atque operativa: à quibus videlicet ipsa suorum assumta subjecta totaliter mox diriguntur. Hæc autem potestas data est soli homini. Alioqui virtus seminalis, ad propagandum, data est terræ, brutis, plantis, &c. Itemque canis potest per rabiem, salivam suam in venenum transferre, quia suæ speciei est vernaculum. Quod etiam in diversis animalium venenis est obvium. Sed formare Ideas, abstractas à sua specie, & proprietatibus adjacentibus, id nemini præter hominem est datum.

17. Penitius id quoque intuendo, videtur, si in Idea, per Imaginativam formata, non præesset jus alicujus entitatis, quod non posset se vestire, aut corpus assumere: imò nec posset per imaginativam corpori Archei associari. Siquidem quod merè in se nihil est, nihil efficit. Jus etiam ad nihilum negativè habet. Adeoque conceptus mox à conceptu periret, nec Ideam patraret: Imò si merum nihil esset, mox quoque in nihilum migraret.

18. Sed cum Phantasia à conceptu ad Ideam, sive Imaginem formatam, procedat, & hinc ad ens seminale sequitur, conceptum fieri hoc aliquid, in Imaginativa. Id est, Imaginativam creare aliquod Ens seminale, quod sit initium dispositivum ad formalitatem entis in potentia. Prout ex chalybe & silice oritur scintilla, undè incendium maximè operativum. Sic imaginativa objecto, per conceptum, se confricat, undè Idea: Ideoque Imaginationis actus non est tam nihili, ut non habeat aliquod in se fundamentum, accedens ad realitatem principiamentem.

19. Habet enim Imaginativa ad hoc, vel proprias sibi conformatas imagines cum anima (ut multi credunt) vel saltem, quandoque præsentes, per memoriam excitatas, & revocatas iterum reminiscendo. Ego autem considero hæc, non quod præexistant præludia Idearũ in nobis, ante id quod imaginativè concipitur: ut sint imagines proprii nominis conceptæ; sed quod fiant per contactum potestatis actu imaginantis (id est, formantis imaginem) & objecti imaginati. Adeoque de sinu suo, anima nuditer format imaginem, quam nisi statim ligetin Archeo, perit quoque, & sterilis fit eo ipso.

20. Nec obstat, quod in febribus aut vigiliis morbosis, umbras imaginum inviti experiamur. Quæ scilicet fatuæ umbræ imaginum obambulant, absque connexione & discursu, coram imaginativa. Quicquid autem nobis invitis, nec volentibus imaginari, obambulat sponte imò & labores adfert, idipsum præexsistere est necesse. Quasi umbras reconditas, ante reflexam super illas vim phantasticam.

21. Sed confusæ ejusmodi Ideæ, sunt è penu memoriæ recurrentes, quandoque impressæ; non autem quod ante omnem imaginandi actum præexstitissent. Itemque nec arguit, Quod præfatæ Idearum umbræ sint confusæ, ridiculæ sæpè, & falsæ, adeo nec unquam antea conceptæ, per sanam imaginativam: Siquidem naturaliter decisis semel imaginibus & constitutis seriò, superinducitur altera, tertia & ulterior, complicantque & penetrant se mutuo: unde confusio. Alioquin ordinatim subsequens imago, destruit priorem si ipsi est opposita: sin minus, sique priori consentiat, confortatur: vel si aliqua obliquitas inter utramque est, utraque confusè indeterminatur, vaganturque umbratiles. Quod sanè nullatenus opem fert suppositæ Idearum præexsistentiæ. Mihi semper id visum fuit, Ideas de novo cudi per actum Imaginativæ, instar scintillæ, per confrictum chalybis & silicis de novo factæ. Nec hoc activitati Idearum quicquam derogat, non amplius

quàm

quam scintillæ ad magnum incendium. Respondeo itaque primæ objectioni. Quod sicut non præest ignis in chalybe & silice, ante concussionem: Ita neque ullum entitatis præludium, vel imaginis vestigium ante conceptum, & confricationem imaginativæ ad objectum præextitit: Sed oritur omnis primordialis entitas Ideæ, in actu conceptus. Fitque vera Idea, dum scintilla (quæ aliàs statim periret) cadit in fomitem, & concepta imago cadit in imaginantem fomitem Archei. Undè sequuntur potentissima incendia morborum. Veruntamen quia Tractatus Idearum tangit proximè Concepta, differo & supersedeo ulterius de Ideis differere.



# INJACULATORUM MODUS INTRANDI.

1. *Unicum medium, quo Diabolus cooperatur injaculando, est oculorum præstigium, ut invisibiliter intrent.*
2. *Blas motivum, & determinatum competit Diabolo.*
3. *Quantum homo ad hoc contribuat?*
4. *Sanatio injectorum primaria.*
5. *Sanatio naturalis.*
6. *Varietas donorum in simplicibus.*
7. *Nominatim procedit Author.*
8. *Karrichterus commendatur.*
9. *Præcautio in herbis.*
10. *Modus, quo injecta semel foras expulsa, accelerant rejectiones.*

PErgam nunc supplere modum, quo injaculata, injectave intrant, vel admittuntur: simulque illorum remedia subnectam. Injecta inprimis introëunt invisibiliter. Et hoc unum est merè Diabolicum. Siquidem miserrimus scurra, cum nihil habeat reale, quod ipsi sit relictum in libertate, tantum habet vanas apparentias: quippe pater mendacii, res ipsas mentitur, & falso apparere facit, ab mundi initio. In præstigiis hujusmodi, nil cooperatur homo Diaboli mancipium. Quo autem modo Satanas res in se visibiles faciat non visibiles, sive illas involvat suo spiritu invisibili, ac res ipsas circum apprehendat, vel demum id agat per oculorum effascinationem: vel etiam eo ipso, quo res aliqua corporaliter aliam penetrat (ut jam ante profusè per exempla est ostensum) fit fortassis eatenus invisibilis (quidquid enim dimensiones corporis amittit, potest etiam visum fallere) saltem curiosus indagator non sum operum Satanæ, quæ sibi in proprietate competunt. Sufficitque mihi, quod quæ credita sunt illius esse, ostenderim homini propria detexerimque omnimodam Satanæ pauperrimamque miseriam.

2. Res igitur injiciendas, factas invisibiles, transfert Diabolus ad objectum, dirigente iter Idea desiderii humani. Etenim quia Diabolo non est permissum ullatenus, introire in hominem, multo minus ut eum lædat, atque omnium minimè, cum onere invisibili, quod ipsius circumvolveret: ideo utitur Blas libero hominis sibi devincti.

3. Homo ergo suum Blas motivum liberum imprimit in corpus, invisibile factum; Diabolus autem defert, usque ad hominem in quem injicitur. Et sicut culter, per desiderium atque consensum vulnerantis, infigitur in carnem vulnerandi: ita hoc corpus, factum invisibile per Diabolum, injicitur in corpus incantandi, per Ideam Blas motivi Sagæ: conspirante ad hoc Satana, propter directionem ferientis hominis.

4. Sanatio injectorum absolvitur, partim remediis ab ortu Ecclesiæ primitivæ celebribus. Quæ operantur, non nisi miraculosè: Cur autem non regulariter semper, ubique & apud omnes suum sortiantur effectum, aliis relinquo. Ego autem inscrutabilia Dei judicia non attingo: ut neque remedia, quæ sunt extra forum naturæ.

5. Partimque etiam habetur sanatio, per quædam simplicia, quibus Omnipotens Bonitas dotem à Creationis initio indidit, resistendi, præcavendi & corrigendi veneficia; itemq; exigendi injecta: Quale legitur suffimigium jecoris apud Tobiam: Qualeque illud Salomonis, vel Eleazari, apud Josephum lib. 8. c. 2.

6. Quædam namque simplicia, cacodæmones arcent (misera hominum turba, quæ dulomaniam exhibet diis, resistere non potentibus simplicium efficaciæ naturali) Alia demum tollunt penetrationem luminis formalis, alligati excrementis. Nonnulla item saltem impediunt attactum, introitum, vel applicationem. Multa tandem, quæ ejusmodi venena corrigunt, interimuntque.

7. Inprimis electrum minerale immaturum Paracelsi, collo appensum, liberat, quos spiritus immundus persequitur, quod ipsus vidi. Illius potum verò, plures à veneficiis solvisse, memini. Nemo autem, qui appenso illo simplici, non præcaverit, ne Injecta intromittantur: vel ab importunis ligationib. confestim non solvatur.

8. Barth. Karrichter, Maximil. 2. Archiatrus, inter medentes primus, (quod sciam) Germanicum Tractatulum, proximum miseratus hero suo dicavit. In quo paucis herbis, quoslibet & quomodolibet incantatos sanat. Antesignanum suum Daurant (Phu est Dioscoridis) floribus purpureis (ultima Valerianæ species, in ultima editione Matthioli est) omnibus prætulit. Magnifacio quoque verbenam flore purpureo, Hypericonem herbosiorem flore minuto, Abrotanum, Adiantum, Rutam, &c. Itemq; Corallum rubrum, ejusque eductam tincturam, multum solaminis attulisse, sum expertus.

9. Utendum est herbis crudis, concisis, non autem coctis. Quoniam potestas illarum integra, consistit in integritate concreti. Contusione ideo perit vis Idealis herbarum. Decerpuntur autem herbæ, & radices effodiuntur, statione, qua magis vegetæ, ideoque etiam mox oriente Sole.

10. Propelluntur nempe Injecta foras, non secus atque anguis ab igne. Theologi verò solent Injecta, quæ rejiciuntur, igni absumere, in vituperium cacodæmonis. Rectè quidem sic illa pereunt; non sic tamen impediuntur illorum recidivæ. Rectius ergo, expulsa Injecta involvuntur simplicibus, quibusvis expulsiva inest, & asservantur. Pari cum ratione, qua sympathetica absens vulnus sanant, hæc simplicia dotalia arcent Injecta, detinent, cohibentq; ne injiciantur, vanamq; magi operam deludunt. Infirmitas ergo entis injaculantis, meritò suspecta est, quæ Injicienda non potest intromittere, quia adest, & præest herba quædam impediens. Vis ergo quæ Injecta intro defert, non est Principis hujus mundi, & potentissimi spiritus, sed entis cujusdam Idealis, & infirmioris, quod tam facilè præpedit omnem introitum deinceps.

# DE CONCEPTIS.

1. *Splen priorum conceptuum sedes.*
2. *Ideæ tam Imaginationis, quam Archeales è fonte Splene manant.*
3. *Ideo & hypochondriam olent.*
4. *Pestis semper circa stomachum incipit.*
5. *De conceptis animantatis.*
6. *Ideæ ex utero.*
7. *Dementia.*
8. *Irreligio demens.*
9. *Realitas conceptorum ex parte materiæ & efficientis.*
10. *Præsumtio omnes ferò occæcat mortales.*
11. *Occulta insania.*
12. *Concepta morbosa.*
13. *Uterini morbi.*
14. *Phantastica uterina.*
15. *Instructio Monarchiæ cujusque.*
16. *Duplex regimen in muliere.*
17. *Uterus non malè valet, nisi à conceptis.*
18. *Miser sexus muliebris.*
19. *Differunt morbi uterini à suis productis.*
20. *Sanatio furoris ultimi.*
21. *Conceptorum Idea duplex.*
22. *Ortus & progressus delirii febrilis.*
23. *Progressus Idearum in maturitates suas.*
24. *Limen omnis boni in fide.*
25. *Passionum efflorescentia.*
26. *Passionum hystericarum sanatio vera traditur, & rejicitur curatio à Scholis hactenus usurpata.*

INjectis porro simile est ens morbosum, quod Conceptorum dico. Nam etsi hoc non extrinsecus adventet, nec aliunde foveatur.

atur, imò neque illi cooperetur Satanas; attamen quia sui radice, fiendi modo & effectuum quadam paritate, ab Injectis quibusdam non multum discrepat, non inconsulto retuli Concepta, inter spiritualia Recepta. Ad quorum dilucidationem, multa jam præmisi prolegomena. Quamobrem, in Splene, jam alias demonstravi, Imaginativam primorum conceptuum, eamque inde ad stomachum, duumviratus socium, etjam & hinc facilè ac primordialiter (in altero sexu) ad uterum distendi.

2. Splen ergo tam fons est Idearum conceptarum in Imaginativa hominis, quam ipsius Archei. Archeus suas habet & peculiares Imaginationes, sibi proprias (sive enim veri nominis sint phantasiæ, vel saltem metaphoricæ, mihi perinde hoc loco) quarum ergo antipathias & philautias continuò sentit, atque inde deductos motus suscitat.

3. Certè concepta Archei, extemplo, præfatis locis potentissimas assequuntur determinationes. Quia locum natalem olent, hypochondriacæ sunt, primorum & indiscretorum motuum monumenta ferunt. Et quanquam Imaginatio animantata, quæ absque fortitudine impressionis, vel alicujus præjudicati inclinatione ibidem cunctatur, tandem velut somnialis, indistincta, & penè confusa fiat, quapropter nimirum raro tempora canescunt incuriis: attamen quæ in ipsis primorum motuum officinis suscipiunt alicujus passionis deliberationem, etiam spiritus in cerebro antiquatos ad se alliciunt, contagium loci subeunt, fiuntque, ac cuduntur judicio orbatæ Ideæ, seminaliterque pariunt affectus, suis causis conformes. Hypochondriacæ nimirum amentiæ, confusionis, ac perturbationis suspectos. Ideo nempe suos patimur singuli manes.

4. Archealis tamen jam dicta Imaginatio, ut consensum animæ nec optat, ita nec expectat: contingitque ideo insensibiliter, ac nobis insciis. Ideo nimirum Pestis, sive ex terrore in anima concepto fiat, vel demum proprio Archei vitio, semper tamen circa orificium stomachi prima tenet conciliabula. Potentissimæ namque sunt Archeales Ideæ, morborum quoque feracissimæ, quia irrationales, nobis insciis, atque invitis contingunt, ideoque & incorrigibiles, atque exleges plerumque sunt, nosque ideo inauspicato modo invadunt.

5. De conceptis animantatis, utpote distinctioribus, atque sensibilibus nunc agam: quicunque primorum motuum perturbationibus, harumque conceptis Ideis seipsos velut infirmant, infatuant, atque subinde incantant, aleam subeunt præfatis causis debitam.

6. Ac licet hoc vitii genus, etiam viros doctos & judiciosos subinde invadat, morositates, atque tetricitates pariat; attamen mulieri est magis sociale, ob uteri consonantiam, & propinquitatem. Est nimirum uterus licet mera membrana Lien tamen alter. Ideoque proprio velut feminis instinctu, statim secundinis fœtus, velut alterum Lienem exterhis obducit. Ut suo loco alibi.

7. Non quidem quod mulier, hoc naturæ vitio cudat Ideas hypochondriacas, exsecrabiles in aliorum perniciem, per modum sagarum: sibi verum sunt nocuæ duntaxat, seseque tanquam incantant, infatuantque ac infirmant. Cudunt nempe sibi Ideas, quibus sæpe non secus atque desperationis maligno spiritu circumactæ sagæ gubernantur, abripiunturve ad ea, quæ aliàs nollent, propriamque & invitam nobis plangunt dementiam. Sic namque teste Plutarcho, juvenculas omnes arripuit desiderium mortis per suspendium, in Insula Chio: nec nisi per verecundiam, post mortem, minitando, sisti potuit.

8. Cum ergo Conceptorum vitium etiam viros tangat, avertat Lector tædium, si diutius in his morari debuerim, qui primus hunc tonum in medendo tangam. Itaque si mortales impegerint in præsumtionem fidei, abscedant à verbo Dei, & ad proprii placiti explicationes, velut in speculo complacentiæ sui ipsius, se contueantur: Jam inde sibi cudunt Ideas vacillantes, & incuriæ religionis, ex uno primum puncto dubii, disputant incerti de pluribus, ad Atheismum vadunt, per apisticam irreligionem.

Sin verò in superstitiones ceciderint, Ideas nigromantiæ conformes cudunt, undè in stygias vanitates animam pronam parant. Quibus per facilè (ut dementatis) jam se associat hostis mortalium. Præsertim si superstitio pertinax, fortique desiderio odii, vel alterius peccati est stipata. Cudunt nempe sibi Ideas, voluntariæ cæcitatis secundas.

9. Cumprimis hoc iterum memorandum: Imagines ideales omnes esse seminales ex parte entis realis, per imaginationē parti. Dein ex parte spirituũ (quatenus vitalium, & concepto semini nuptorum) cujus assumunt materiam, sive tabulam, in quam depinguntur, fiunt organum, exsequendis Idearum finibus aptum. Hac igitur prærogativa utraque penetrant Archeum, eumque alienant, ad peregrinos suarum perturbationum scopos.

10. Si ergo fides, confidensque superstitio peccent sola credulitate, jam cudunt Ideas, per quas se existimant incantatos, incurabiles, & desperatæ amentiæ servi fiunt. Prosternatis enim viribus emaciantur, pallescuntque dementes. Sin verò scrupulositas indiscreta, atque inordinata angat; ipsa sibi fabricat Ideam anxiam, timore Inferni turbidam, undè ipsis vita horrida, omnium conversatio formidolosa, penè atque si diabolica esset. Fatuitatem enim generant, quam agnoscunt, fatentur, plangunt: quia non se ab illa liberare valent. Ac tandem ita succumbunt impotentes, ut Ideam tanquam animam arripiant. Sin autem scrupulositas, ante totalem victoriam, pro deliberatione recurrat ad mentem, & nihilominus interim novas inordinatasque cudat Ideas: migrat instabilis facilè in oppositum, quasi jam prioris scrupuli horrēs, libertatem spiritualem, cum præsumtione meriti, & aliorum despectu, assumit. Quoquo enim surgere nititur altius, mergitur eò profundius. Est namque præsumtio, nil nisi vana dementia, alienis semper suspensa arbitriis; attamen plerisque mortalium velut genuina. Nam propter virtutes, ingenium, doctrinam, genus, divitias, formam, robur, audaciam, artes, loquacitatem aut vocem, cudit quisque Ideas sibi applaudentes, quæ totum penè mundum dementant: De quibus dicitur: Stultorum infinitus est numerus. Nocentissima autem præsumtionum dementia, est in Politicis, estque audaciæ, quippe quæ suos non raro substernit tortori. Rara sanè insania absque præsumtione est, si non cognata sit stupiditas.

11. Enimverò Ideæ fidei, desperationis, scrupuli, irreligionis, arrogantiæ, æstimationis, &c. quia potentias magis abstractas & intellectuales respiciunt, gratiamque infusam magis oppugnant, dementiam plerumque tam occultam patrant, quod à viris spiritualibus, multumque exercitatis, non nisi tarde deprehendatur.

12. Quas dementantes Ideas subsequuntur ex ordine, quæ turbationum sunt magis corporearum. Dura enim inprimis, ut infernus, est æmulatio zelotypiæ, quæ hominem in ærumnas quamplures præcipitat. Tum dein libidinis atque fornicationis Ideæ præter dementias, etiam complures excitant ægritudines. Omnes autem exorbitationes perturbationum, si subitæ, fortes crebræ, aut diuturnæ, cudunt Ideas & infirmitates sibi pares, etiam in vitā ideo durabiles. Sunt nimirum qui rectè sapiunt, in materiam autem, cujus Idea illos demētavit, si inciderint, confestim occultatam produnt amentiam. Repentinus inquam terror & mœror, sæpe aliquos morte improvisa extinxere, aliis quoque saltem syncopem fecere. Plerisque mulieribus profluvium suscitarunt, in vitam durabile. Sin autem vis Ideæ non ferocierit in cruorem, huncque ideo non, ut exosum, proscripserit; sed penes se, in hypochondrio custodiverit: sigillat ibidem morbum comitialem. Mœror lentus verò, quique per intervalla, solatio tantillo interruptus, Ideam cudit, unde melancholia hypochondriaca in mulieribus, in viris autem Icterus, si in cruore sigillentur Ideæ; sin autem in viscere Lienis ipso, Asthma & præfocationem molitur. Sin mœror cum Idea desperationis connectitur, Paralysin, aut Contracturam parat, præsertim virginibus. Sed mœror lentus, cum præmeditata ira, vel odio jungatur, singultum, cordis tremorem, vel menstrui suppressionem contumacem edit. Imo si ejusmodi passiones fortes fuerint, caducum faciunt & abortum, vel præfocant gestantes uterum. Si ira subita est, quæque tamen coërceri, aut dissimulari debuit: Ideam cudit, unde

unde uteri decubitus, vagantiæ ad latera, cum dolore intolerabili; viris autem asthmata, apnæam, atque febrim, quæ demum in Icterum, vel hydropem transit. Si violentus terror, vel timor irruat: cuduntur Ideæ epilepticæ, quæ in vitam perennant. Odium autem, & avaritia maciem, sive atrophiam generant; cudunt inquam Ideas suis desideriis respondentes: eoque fatuitatis declinant, quod propriam vitam, atque suorum fortunas parvi pendant, credentes turpi vindictæ satietate, nihil obvenire in vita jucundius. Emaciant enim ejusmodi Ideæ, & quia lentis nascuntur resolutisque perturbationibus, in crescunt indies, & in vitam plerumque perseverant.

13. Nec etiam semen corruptum, detentave menstrua, morbos uterinos suscitant; sed sunt hæc producta posteriora, & defectus supervenientes Ideis alterationum. Uterus namque ut particularem habet monarchiam: ita & morbos. Quippe omnis exorbitans uteri affectus, est insania quædam sive dementia Archealis in utero. Perinde enim atque salivæ canis rabidi, inest fermentum furoris dementis. Idea inquam, quæ demorsum paulo post dementat: ita nonnullis simplicibus inest facultas sigillifera dementiæ, sigillataque, quibusdam excrementis detentis, aut utero furiente genitis amentia furoris inest, quæ conceptam maniam vel in proles propagat, vel cum sterilitate perseverat, in radicalis furoris consummationem.

14. In utero nimirum contemplari lubet potestatem phantasticæ, primorum motuum parem. Blas velut stellarum, potentissimum, vertens, evertens susque deque omnia. Uterus enim suum regimen usque habuit, & servavit in totum integrale, imò exercuit crudeliter in miserandi semper sexus consternationem.

15. Ad instructionem autem Monarchiæ cujuslibet, semper primario requiritur rectrix quædam facultas (qualis in malacia, & uterinis affectibus elucet prodigiosa) & irascibilis altera, quæ per varias affectionum thymoses, sub vita muliebri explicatur. Quarum facultatum perturbationes, indeque natæ exundationes, certè nil minus quam uteri furorem præsupponunt. Quid namque dementius fieri potest, quam quod uterus collum mulieris stringat, & suum subjectum miserè perdat? poros pulmonis contrahat? totum cruorem præcipitanter profundat? Siquidem ad suæ mulieris internecionem, necessario subsequatur propria uteri mors? ergo hoc ipsum est sui excidium, per consequens, vi deliberata causare.

16. Unde spectatur saltem duplicis Monarchiæ argumentum in fœmina. Ex dualitate nempe uteri cum corpore mulieris, hoste unitatis, fomite discordiæ.

17. Quanquam autem plerumque, ex animi perturbationibus, & inde suscitatis Ideis, initia sumat ejusmodi suffocatio, quæque funesta totius ortum, decus, vitamque, crabronum instar excitatorum, delet; supervivit tamen uterus mulieri, adeò ut defuncta parturiente, uterus, post multas quandoque horas, suum fœtum expulerit. Itaque thymosis, furorque quidam, est utero à conceptis Ideis, ab ente quodam vicariatum mentis exercens, estq; utero pro vita ejus singulari. Est ergo morbus omnis uteri potestativus, ab uteri regimine directus, vel in seipsum, vel in corpus mulieris. Unde non ineptè integræ à corruptis discerni possunt. Etenim cum gubernet seipsum uterus, vivatq; è cruore alieno, proprio orbe: ideo vix malè valet, nisi infirmatus ab ente Conceptorum: Imò semper quodammodo insanit, quoties malè valet. Nam sive steterint menses, sive immoderatè fluxerint, decolores sunt, aquosi, nigri, grumosi, paucitate peccent, gonorrhœæ promanent, vel uterus ipse, loco motus deleat immensum excentricus, sive demum immotus Blas pariat alterativum, producatve effectus incantamento consanguineos, sive tandem suscitet ens apoplecticum, epilepticum, paralyticum, vertiginosum, hemicranicum cardialgiacum, ictericum, hydropicum, syncopticum, asthmaticum, spasmades, cardiacum, &c. perinde est. Quoniam non nisi per scenas furor suus variat, quibus sua abutitur potestate, luditque uterus libertate monarchali in totum integrale. Siquidem absque aporrheis materialibus claves gerit, quibus pandat venas, hæmorrhagias incredibiles susciteret, citraque sui motum ullum, poros pulmonis ex voto claudat, imò totius corporis diapnœam tollat suo nutu,

mutu. Etenim lunæ præsidet in corpore, ætatem, naturam, maturitatem, præcocitatemque spernit. Itemque abortus facit, & fœcunditatem tollit, atque interim suum furorem voluptuarium complet, tyrannide despotica Jectigationes artuum, loquelæ privationes, exarthroses condylomatum pro furoris luxu perficit. Et licet mulier tantis sub malis non dementet, insanit tamen uterus in præfatis omnibus exorbitationibus.

18. Misera ergo, quæ tali subjacet imperio: subest inquam tot morbis, quatenus homo: & iisdem paret iterum ex ente uteri. Duplex enim & hodie luit piaculum, quasi in Eva duplicis peccati rea. Non est attamen uterus, pars hominis, ut homo est. Inest quidem homini, vivitque ex ejus cruore, non secus atque viscus ex arbore: totique pars illa sexualis imperat, multò potentius, quàm testes in gallo taurove, qui in suis castratis insignes varietates exprimunt. Siquidem nedum quælibet pars auscultat utero; sed insani uteri violenta imperia corpus muliebre, unà cum vita, luunt. Passiones scilicet animæ dumtaxat uterum, velut dormientem canem excitant, & uterus inde sævitiam sumit, suæque insaniæ mox insontem mulierem pœnitere cogit. Quin imò & non raro in ipsas potestates mentales, à quidem pridem fuerat irritatus, suum reflectit furorem, ut absolutum in omnia sibi imperium jactitet. Ideæ namque passionum animæ, quoties utero importunæ, si in vim irascibilem uteri introducantur, eamque penetrent, confestim ut peregrinæ & exosæ illam turbant. Unde impatiens, in varios furores seipsum concitat, quod & Platonem vel inde non latuit, dum uterum, animal furiosum nuncupavit.

19. Denique quamvis ab uteri furore, propria tam ejus coquina laboret, quam aliarum partium, à se apprehensarum, atque inde varia suscitentur excrementa, seminalibus furiarum Ideis insignita; sunt attamen isthæc dumtaxat producta: Id est, Quanquam amentiæ à Conceptis ortæ, pariant stultas suas Ideas, easque depingant in alienis excrementorum tabulis, sui inordinatione partis, (pro ut rabies canum transit in salivam) attamen per ablationem occasionalis producti, licet morbi allevientur, non sanatur furor uteri. Quia istud productum ablatum posterius erat, nec priorem in radice insaniam causans: ita nec attingens; sed tantum aggravans.

20. Etenim sanatio amentiæ è Conceptis in utero conceptæ, requirit Ideæ furoris extinctionem, per arcana appropriata, (nam per oppositas Ideas superari nequeunt, cum jam mulier inhabilis est, ad formandum Ideas sibi salubres, tantisper atque à furore uteri compescitur,) atque deinde, organi rectificationem: Alioqui namque, perfacilè repetit insania. Helleborus quidem, (qui Amentiæ singulariter commendari antiquitus solet) alleviat Conceptorum gravitatem, in quantum aufert aliquid de producto aggravante; at certè non sanat eam, nisi in natura sedente, ipsaque sibi opituletur: ut amens, qui proprio ente deliro, ex propriis sui excrementi Ideis dementavit. Veruntamen quæ ex repentina est nata perturbatione fatuitas, quanquam sæpe ejusmodi remedio abeat, satagente Natura reliquum sui bonitate, fomentatis scilicet Liene, & Cerebro, si pigrius ad convalescentiam processerint; sed quia Conceptorum amentiæ surgunt ex Ideis mentalibus, hinc ita profundè penetrant, ut etiam semen prolificum radicaliter in spiritu contaminent, traducaturque insania generantis in posteros.

21 Concepta ergo Idea, in vitæ sensitivæ imaginatione, est duplex. Quædam enim è morbosis seminibus rerum proficiscitur. Cernimus namque vitulum dementare, canem rabie mori: Lupum similiter quotannis rabidum, incredibili jejunio restitui. Quod Paracelsus tardo Orionis astro ridiculè adscribit. Proficisciturinquam occasionaliter introducta potentia seminis exotici in nos, donec Archeus noster inde mutuet Ideas furoris, quas sibi ipse suscitat, & ipsus induit. Sunt quidem in quibusdam simplicibus, naturaliter Ideæ infatuantes; non quidem quod Cerebri temperiem destruant. Quippe quod absque temperie clarè intelligit: suntque ejusmodi temperamenta mera somnia; sed quod suum characterem Idealem conferant, & in spiritum, phantasiæ organum, occasionaliter imprimant, & conformes suis Ideis suscitent. Sic

nempe

nempe Tarantulæ, vel canis virus, determinatas, suasque tantum, atque proprias fatuitates propagant. Sicque incurii assumtis quibusdam, dementant, juxta illorum innatas Ideas. Altera ergo Conceptorum amentia, ex intus genitis consurgit. Sic inprimis deliria in febri, non ex assumtis; sed ex degeneratis intus Ideis sunt excrementalibus. Estque intus conceptarum Idearum bipartita adhuc varietas. Una quidem amentia, ex Ideis insanis prognata, per devium Imaginativæ abusum, se sigillat in Archeo, adeoque ex symbolo altius penetrat, & in vitam se distendit continuò; vel repetitim: Altera verò nascitur in excrementis febrilibus, & hostilibus, quatenus in iisdem aliquid simile occurrit, quod in præfatis simplicibus novimus naturaliter inhabitare. Ac proinde hujusmodi amentiæ, quia in ente corporali, exotico, & odioso hospitantur, non tam profundè in Archeum innatum imaginativæ penetrant.

22. Primò namque sordes febriles pariunt insomnietates, dein somnia interrupta vigiliis, ac tandem magis continua, quorum labor atque tædium suas pariunt Ideas in excrementis, unde deliria videntur somnia, vigilantibus obversantia. Etenim si ex simplicibus, vel excrementis, analoga similitudine ludentibus, furores deliri in febribus nascerentur: certè primo accessu deliria nobis exorirentur, nec dierum ex spectarent cumulum. Nisi Ideæ tædii, & laboris somniorum manifesto delirium progignerent.

23. Quid si Ideæ somniales judicii tendines præscindant, quid non patraverint Ideæ apprehensionum? affectionum? passionum? atque æstimationum? maximè quoties in fastigium delatæ, Archeum defædant? violenter corrumpendo, vel fermentaliter conspurcando?

24. Tres enim priores, vix sponte commoventur; sed prævia passione aliqua, agitantur & commoventur. Etenim persuasio abusiva, & credulitas, sive æstimatio falsi, primò hominem seducunt, in præsumtionem despectivam aliorum, sive in indignationem philautiæ, iræ, odii, vel excandescentiæ in proximum. Unde nimirum quoque religio apistica, superstitio, scrupulositas, impœnitens arrogantia, & temulenta desperatio, cum incuria. Etenim ut fides est janua ad humilitatem, quæ est veritas intellectus: Itacredula falsi æstimatio, est præsumtionis & arrogantiæ introitus, & prima animæ insania. Vix enim ideo, inter miracula legitur fatuus ex imaginatis, restitutus sanitati: quippe ex superbia impœnitente, & recusante redire in veritatem, plerumque tales desipiunt.

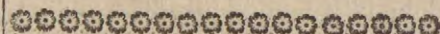
25. Perturbationes verò, ut amor, desiderium, tristitia, metus, terror, potissimum excitantur ab extrinsecis: ideoque non solum in anima; sed & in corpore, suos proferunt effectus. Initio namque passiones singulæ somnum tollunt, deinde appetitum edendi, actum prius infirmant, Tandemque per longam, immodicam, fortem, vel repentinam inordinationem, Ideæ Archeum infatuant. Quarum fortitudo demetienda non est aliunde, quàm à penetratione & commistione exquisita, cum multa vel pauca Archei quantitate. Sensim enim anima apprehendens, vel discurrens, assuescit sine lucta sequi, quò sæpè atque violenter abducitur, volens cum plausibilitate, vel nolens, propter superioritatem apprehensionum. Anima nempe itineris illius, licet avii, conscia fit: quia assueti. Suntque deviationes manifestæ, latentesque, vel incognitæ, continuæ, vel interpolatæ. Manifestæ quidem suam produnt statim amentiæ excentricitatem, in omnibus, ac circa omnia conspicuam; occultiores vero, latentesque, non nisi in quibusdam punctis, ac conceptibus apparent: per quos nimirum anima semel loco discussa fuit, conquassatumque judicium. Quorum scilicet Ideæ in organum fuerunt impressæ, propter diuturnitatem, vel plausibilitatem: id est, propter fortitudinem ac superioritatem. In reliquis verò punctis, videntur rectè sapere.

26. Quantum autem spectat sanationem Conceptorum, eandem trado ex professo postea singulari capite, & themate planè paradoxo. Nunc autem hystericas ex directo aspicio. A posteriori namque ad credendum inducor, incantamentis potentissimam totius scenæ partem pendere ab Ideis mancipiorum Diaboli, adeoque à Conceptis originaliter procedere, pro ut suo loco demonstravi: eò quod naturaliter quæ juvant incantatos, sanent etiam passiones hystericas, & vice versa.

Ute-

Uterum autem aliàs quietum in thymosim excitari per iram atque mœrorem, tam est extra controversiam, quod ipsis cognitum sit mulierculis, & vetulis. Nec lædit quicquam virtutes utero insitas, quod planè est non ens, (ut est cogitatio) nisi in formam entis approximetur, ad originem omnium motuum in nobis. Hunc autem progressum in Ideis multò verborum syrmate convincere studui: quapropter etiam in incantamentis parem nativitatem adscribere cogor. Enimverò etsi odora & grata aromata multas infirment mulieres; non tamen idcirco olida sive putida quævis, illas sanare debent. Per exemplum non enim Assa, aut odor fumantis sulfuris recreant hystericas, quatenus fætent: neque enim ex æquo omnes pariter fœminas reficiunt semper, aut simpliciter; sed quia cohibent sive interficiunt Ideas, extra utero impressas. Sic etsi infirment dulcia; proinde amara, ut talia, illas sanant. Docui namque inprimis non existere contraria in Natura. Quare argumentum à contrario sensu, etsi in Jure valeat; minimè tamen in natura, quia litigia & jurgia Juris non reperiuntur in natura. Nec putandum interim remedia uterina consistere in temperato, quasi extremorum medio, qualitatum mutuò confractarum asylo, ab extremis exemto; sed prorsus in Arcano libero. Ita quidem, licet nullum simplex sit exors primarum qualitatum, minimè tamen, illarum respectu, appropriata sanant hystericas. Est autem ejusmodi Arcanum Ignis, sive dulcedo sulfuris, è Vitriolo Veneris: Itemque tinctura Coralli volatilis, essentia Succini, Gagatis, urtica non pungens flore albo cucullato: Ribes nigrum, Ballote, Ruta, Abrotanum, Salvia, Nepetha, grana Sambuci, Ebuli, Assa fætida, verruca poplitis equini. Corallus rutilans ergo est herba lapidea, vel lapis herbaceus in veneficiorum destructionem natus. Nam prout veneficia fiunt ab Idea, irregulariter transplantata in sordibus, quæ videlicet Idea jam ante erat seminalis in suo spiritu: dum tamen sordibus inseritur, migrat in virus. Sic nempe vis seminalis in Corallo inseritur in materiam petrificam; Si sit ergo qui vegetabile separet à lapide Coralli, jam acquisita est dos naturæ, sive Idea illius simplicis vindicans, transplantansque Ideas transplantatas in virus. Observavi namque, quàm invito hunc lapidem Diabolus toleret. Quod noverim nobilem incantatum, cui etsi armillaria è globulis corallinis fortiter alligarentur, statim tamen inde dissilirent. Cujus simile occurrit in eo, quod fœminis malè valentibus, rutilans Corallum mox pallescat, velut compatiens illis; qui tamen pristinum ruboris nitorem resumit, cum muliebris uteri sanitate. Cæterum non quævis simplicia ex æquo incantatos sanant, ut neque omnes pariter hystericas: Nam suas singula dotes habent Ideas, tolluntque compares nocuas. Abrotanum scilicet, Salvia & Ruta, Ideas timoris abigunt. Artemisia, Urtica, Ballote & Ribes nigrum, valent in casibus à mœrore contractis. Assa autem, Castoreum, grana Acitis, Gagatis essentia: in casibus ex Ira patratis. Nepetha autem, Valeriana & Adiantum: in casibus ex Idea odii resultantibus. Prout Hypericon, & l'hu tertium in Ideis furibundis. sic Lepus siccatus, testes quorundam bestiarum, fimo arefacti, virga Cervi, Agnus castus & Succinum in Ideis, per libidinis suggestionem natis. Electrum autem minerale, corallus præparatus, & majora Arcana adscendunt ad universale quodammodo. Quibus approximant secundinæ masculi primogeniti, fel anguis, &c. Profectò majora Arcana præparata per artem, aut appropriata per dotem naturalem, vix aliquem destituunt. Porrò quantùm proposita Methodus, à Scholis deviet, ipsæ judicent. Morbos namque uterinos agnoscunt more rustico. Nimirum duntaxat noverunt menstrui inordinationes, & gonorrhœas. Quoniam malaciam, & præfocationes inter symptomata referunt. Retenta enim menstrua, ex oppilatione ponderant, atque aperientibus frustra sanare intendunt. Tam enim assueverunt non sanare suos, quod sanationis nomen in oblivionem iverit, ejusque vicem obtinuerit Curatio. Immodicos e. m sic menses per inordinatam venarum apertionem curari volunt, indistincta cum plebejis observantia. Denique ludibrio plenum: quod per solam phlebotomiam; tam retentis, quàm profluentibus subveniri nitantur. Modo venam malleoli in retentis; In profluis vero Jecorariam in brachio

brachio tundant. In utroque casu inquam, cruorem æquabiliter detrahant. Quod comperierint quandoque, naturam tam periculi, timorisque plenam, quàm cruoris atque roboris vacuam, ab incepto fluoris furore subinde pro spatio destitisse. Simile fortassis fuerit, si nimis petulantem equum, tendinis læsione claudicare fecerint. Deficiente autem menstruo, oppilationum oblitæ jam Scholæ, ac quasi suppressio necessariam involveret plethoram, jubent incidi venam: quod est effectum, non autem causam oppilantem oppugnasse. Nesciunt inquam detenta menstrua, furore potestatis rectricis peccare. Subinde solutiva iterato propinant, & quæ calida tertio finguntur gradu. Immemores interim horum, Chalybem, diversimodè vexatum, propinant. Utinam novisset mundus, quàm vanis præsidiis mulieres exagitent, quantùm de oppilationibus toto orbe Christiano desudent, & quàm occupatæ sint Scholæ, ut ignorantiæ suæ errores, in aliorum obmissiones traducant. Strictam enim diætæ obedientiam injungunt, cui mandato, si vel odoretenus semel non paruerint per omnia, declamant se frustra laborasse, & studuisse. Picam interim sive Malaciam per suas purgationes frustra tentari etsi deprehenderint: dum tamen melioribus destituuntur, purgationes nihilominus ubique uterinis curationibus adhibent. Præfocationibus quoque, diris lethi spectaculis obvenire nituntur per fætida naribus apposita; alii Theriacam olfactui objiciunt; plerique verò conservam rutæ, cum castoreo per os violenter intrudunt. Nescii saltem, quantum facchari dulcedo, sopitũ uteri furorem concitet. Tandem in tanto agone per fætida & beneolentia, diversis locis applicata, speratur conjecturalis locis applicata, speratur conjecturalis sanatio. Ah immane scelus, furibundem uterum revulsione phantastica pacare velle! Vana Medentum consilia & auxilia, ignoratis causis immediatis adhibita. Ne digitũ enim sublevando malo apponere sciunt, totumq; humeris mulierib. onus relinquũt, donec vel sponte deficiant strangulatæ, vel forte fortuna in se redeant, circulo furoris emenso. Crebri interim visitatores, loculos & vires exhauriũt. Mitissime Jesu, qui vivus tantam vidua rum atque virginum curam gessisti, jam cœli terræque Monarchatum solus administrans, miserere medentum, ut insontioris, & ærumnosioris sexus posthac condignam gerant curam, ac remedia inquirant debita; flecte illorum animos, ut discere non recusent, ac sub beato unisono, unum meditemur pariter omnes, prorsus necessarium, quod est, amabilissimam voluntatem tuam complere adorando, cum annihilatione nostræ voluntatis, in empyreum oceanum sanctificantis voluntatis tuæ, Amen, ah utinam! Amen.

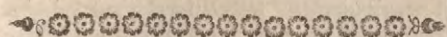


# VIS MAGNETICA.

PRo actione inlocaliter distans, vina nobis demonstrationem suggerunt. Vinum namque quodlibet, licet extra provincias conterminas natum, itemque tempestivius alibi florescens; attamen turbatur, dum floret vitis nostras, nec cessat ejusmodi confusio, quamdiu flos viti non deciderit. Quod sanè contingit vel à causa motrice communi vitis ac vini: vel à particulari dispositione vitis, quæ vinum scilicet turbat, ac velut sursum deorsum confusa tempestate commovet. Aut vicissim, quod ipsum vinum sua sponte se ita turbet, propter flores vitis. Quorum amborum posteriorum si fit prætacta conformitas, consensus, condolentia, vel congratulatio: saltem non potest non id fieri, per actionem in distans. Puta, si vinum turbetur in cellario subterraneo, cui fortè per aliquot milliaria nulla vitis vicina est, nec ulla collocutio aëris subterranei, cum flore absentis vitis. At si causam communem, pro tali effectu incusare velint: Oportet vel ad Astra recurrere, quæ à nostris voluptatibus, & audendi libertatibus nequeunt redargui: vel inquam recidimus in confessionem actionis in distans. Videlicet quod unus aliquis idemque atque adhuc ignotus motor spiritus, vinum ab-

sens, & vitem longè dissitam regat, eaque colloqui & compati faciat. Quantum autem ad Astrorum potentiam attinet: nolim, uti nec ausim ex mea licentia vires, potentias, aut fines Astrorum extendere, supra aut præter textus sacri authoritatem. Qui dicit, elogio divino pronunciatum: Quod Astra nobis erunt in signa, tempora, dies & annos. Qua regula, nequaquam vis Astris tribuitur ut vitis, vinum peregrino solo natum, eminusque advectum, turbet, moveat, ac confusum reddat. Etenim vitis aliquando receperat potentiam crescendi & multiplicandi se, ante natas stellas. Erantque vegetabilia ante stellas, harumque putatum influxum. Quocirca etiam in essentia nequeunt esse conjuncta, quorum unum absque alio consistere potuit. Imò floret vitis alibi tempestivius: annisque pluvialibus aut frigidioribus tardius floret vitis nostra, cujus tamen florem ac scenas efflorescentiæ vinum imitatur, adeoque nec Astra respicit, ut ad illorum nutum se turbet. Denique nec vinum auscultat efflorescentiæ capparum quorumlibet, at solius vitis. Adeoque non in causam universalem mundanæ vicissitudinis œconomicam rectricem auram confugiendum, ut scilicet potius ad adynata & absurda recurramus, quàm ad proxima symboli, unitatisque commercia, licet hactenus Scholis impervia. Porrò in Cerevisiis id longè manifestius adhuc apparet. Cum olim avi nostri vidissent ex hordeo, quomodolibet ebullito, non nisi inanem ptisanam, vel pultem etiam coqui; meditari sunt hordeum, prius germinari debere, (quod tum Maltam vocant) nudè demum cerevisias suas vinorum æmulas coxerunt. In quo inprimis aliquot notabilia coincidunt. Nimirum excitatur in hordeo germen vegetabile, quod siccato deinceps hordeo interit, spemque crescendi amittit, tantoque magis per commutationem in farinam, ac dein per posteram ebullitionem, despondet à virtute crescitiva; attamen his non obstantibus retinet spiritum vinosum, aquæ vitæ, ac inebriantem, quem tamen nondum actu possidet; sed tandem dierum numero vi fermenti acquirit. In unico scilicet unius grani gremio, unicus spiritus diversis potestatibus insignitur, castraturque una, relicta altera: Quod sanè adhuc longè mirabilius elucescit. Ubi cerevisia ex malta, sese, non secus atque alias vinum solitum est, turbat dum hordeum floret. Adeoque hinc conspicua est potestas in absens longè dissitum. Siquidem sunt urbes, à quibus amœna prata arcent hordei sationem per multa milliaria, tantoque potentius probant cerevisiæ consonantiam sui, cum absente hordeo florido: quantum castratio potentiæ germinandi, crescendique spes abstulère: ac demum aqua vitæ, detenta ac reclusa intra cerevisiam, cadum, carceremque cellarii, non potest sospite cerevisia divagari per aliquot leucas ad florentem hordei aristam, ut inde redux procellosa, residuam cerevisiam multa turbet confusione. Certè longè tranquillius est iter, pro consensu magnetico inter quædam agentia procul invicem distantia: quàm est somniare peregrinantem aquam vitæ è cerevisia cellarii ad florens hordeum, indeque redire ad pristina pennarii & cerevisiæ receptacula. Atqui opportunè, æquè lucidè magnetismum, sui operationem in distans confirmat, signum à prægnantis appetitu fœtui impressum. Esto scilicet gravida, quæ cerasum appetat alienum, digito sibi frontem scalpat. Extra dubium fœtus in fronte signatur cerasi imagine, quæ deinceps singulis annis viridescit, albescit, flavescit, ac tandem rubet, juxta tenorem arborum. Et adhuc multo mirabilius easdem vicissitudines maturitatum exprimit: quod idem fœtus, in Hispania, (ubi cerasus floret sub finem Februarii) imitatus sit præfatas cerasi scenas longè citius, quàm penes nos. Adeoque confirmatur per hoc nedum actio in distans; sed & conformitas essentiarum cerasi, in trunco ligneo & carneo: consanguinitas entis, parti per imaginationem instantaneam, & per nuclei successivam annorum seriem explicati. Sanè non debent doctiores ad cacodæmonem rejicere, quæ sua debilitate ignorant: nam sanè utrobique occurrunt in natura, quæ nostra tenuitate explicare non valemus. Non enim insolenti temeritate caret, ad Diabolum referre dona Dei in natura, quæcunque nostra exiguitas non capit. Præsertim ubi omnis causarum demonstratio à priori exsulat à nobis, ac potissimum ab Aristo-

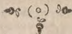
Aristotele, qui totius naturæ ignarus fuit, privusque dono bono, quod descendit à Patre luminum, cui omnis sit honos & sanctificatio!



# DE SYNPATHETICIS MEDIIS.

Distuli superius claudere Tractatum de Injectis, donec de conceptis sat superque constaret. Conjunxi namque Injecta conceptis, quod in Imaginativæ radice connexa starent. Utrumque autem ostendi, quantum nos lædat & infirmet; unum quidem tanquam ens peregrinum, aliunde desumtum, eminus delatum, variam calamitatem accumulans; alterum verò domi penes nos natum. Restabat modò scrutari, an furfures nihil haberent adhærentis siliginis? an ab iisdem initiis peti non posset, quod tantis compensaretur pro malis? Deprehendi itaque inprimis, media synpathetica simul colligari. Anno 1639. exiit libellus, cui titulus: Ericii Mohy Eburonis pulvis Synpatheticus, quo vulnera sanantur, absque medicamenti ad partem affectam applicatione, & superstitione: Galenicarum & Aristotelicarum rationum cribro eventilatus. In quo Aristotelicè sat probatum, quæ pollicetur titulus; sed vim directricem neglexit, quæ synpathetici pulveris vires, in cruento linteolo receptas, deferat ad vulnus distans. Cruor quidem è vulnere, vel pus, saniesve ab ulcere, linteo excepta, recipiunt quidem balsamum, ab ente sanativo, pulvere inquam vitrioli, potestatem medicam, connexam in præfato medio determinatam; at diriguntur vires accepti balsami, ad objectum vulneratum, non quidem vi Astrorum influentiali, & multò minus sponte evolant ad objectum distans. Ergo Ideæ applicantis remedium synpatheticum connectuntur in medio, & fiunt directrices balsami, ad objectum sui desiderii. Prout superius de Ideis desiderii, in Injectis adhuc meminimus. Mohyns potentiam synpatheticam ex Astris dimanare retur, quia influentiarum æmulam. Ego vero ex propinquiori longè subjecto desumto. Nimirum ex Ideis dirigentibus, matre charitate, sive desiderio benevolo genitis. Hinc namque felicius operatur iste pulvis synpatheticus per manum unius, quàm alterius applicatus. Optimè idcirco semper processum observavi, ubi cum amoroso desiderio, & cura charitatis substituitur remedium; parum autem feliciter succedere, si operans incurius sit, aut ebrius. Adeoque hæc astra mentis deinde pluris feci, in synpatheticis; quàm Astra cœlorum.

Quod autem conceptæ Imagines, in distans ferantur, probat prægnans manifestò. Quippe quæ suorum conceptuum Ideas illico omnes transfert in fœtum, à matre non aliàs dependentem, quam communione universalis alimenti. Equidem cum desiderii directio ejusmodi sit planè naturalis, non mirum, quod cacodæmon exigat suarum scrofarum Ideas, desiderii in medium à se oblatum connexas. Ideæ scil. desiderii per modum influentiarum cœlestium, jaciuntur in proprium objectum, utcunque localiter remotum. Diriguntur nempe à desiderio objectum sibi specificante, non secus atque visus Basilisci, vel nutus Torpedinis, reflectitur in objectum volitum. Ostendi namque jam in prædictis, ne quidem Diabolum aliquid in directionibus Injectorum tribuere; sed opus habere directrice & operatrice libera. Non enim quod velim infamare remedia synpathetica, eo quod Diabolus operetur aliquid circa Injecta. Quid enim commune habent synpathetica, licet Diabolus in Injectis cooperetur per nefaria media naturalia, à suis petita mancipiis? Res enim quæque à finibus & intentis rea vel bona censebitur. Sufficitque, quod synpathetica cum Injectis, conveniant in mediis naturalibus.



# DE INSPIRATIS.

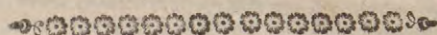
Rerum indiſtincta novitas me dudum in mentalibus Receptis detinuit. Nunc demum proſequor tertium Receptorum genus. Inſpirata voco. Forinſecus enim in nos intrant, & plerumque unà cum aere. Ex antris nimirum, paludibus, fodinis, montibus, ventis provincialibus, ſerpentibus, ſordibus, cadaveribus, vel creſcentibus. Sunt enim rerum exhalationes, quæ proditoriè atque inſenſiliter vitam noſtram ſuffurantur. Etenim Illiricum, Dalmatia, provinciæ olim populoſæ, itemque celeberrima olim Alexandria, quanquam fertilis glebæ ſolum habeant, nunc penè deſerta, ob dirum virus, quod confeſtim ad vitæ tendit epilogum. Spagyrus ſic quotidie, ſylveſtre atque perniciosum Gas, è carbonibus, aquis ſtygiis, & fuſionibus mineralium haurit, ſemelque intro attractum, Archeum turbat juxta indolem cuique veneno propriam. Sic aer loci importunis fermentis infectus, Gas profert, quod locis ſolitas ægritudines dat. Quas perperam alii in locorum Tartaros retulere. Enimvero per moram, fuligines quævis ſuos inquinant vaſorum parietes, unde videlicet ſub ſexta digeſtionum, diverſa excrementa cuduntur, putreſaciendis ultimis alimentis, corrumpendisque vaſis aptiſſima. Quoniam ſi fuligines ſalium, nocua miſtura ſtipantur, mox intus liquata, tenerirudinem harundinum penetrant atque rodunt. Mitiora tamen, quàm quæ ſicco fumo ibidem collecta ſunt. Nam ſi tenues aſperæ arteriæ ramos obſederint, illos occludunt, ſpem reſolutionis præſcindunt, quibus ſi excrementa loci ſubnaſcantur, ſicut à retro aerem præcludant, continui hoſpites fiant, partemque ſic ſarcinant, ut & ipſe corrumpatur, & vomica fiat. Quæ verò unà cum vaporibus intrant, conſumtis aqueis, atrociter partibus ſimilaribus ſociantur. Sic nempe plura endemica, provinciasfecere inhabitabiles. Quin imo mare ututſalſum, à tantis malis nondum immune: Quod littora per Scorbutum, variamque febrium cladem teſtantur: atque omnium manifeſtiſſimè linea æquinoctii. Miniſtri ægrorum demum crudelia inſpirant, jam per ſymbolum fermentata. Sic qui deaurant, plumbum, cuprum, marcaſitas &c. liquant, foſſores, item ſeparatores, & coctores mineralium. Nam etſi ſtatim vitam non tollant; breviant ſaltem, eamque variis cladibus ſubjiciunt. Sic qui Cinnabari, Arſenico, Auripigmento, ſublimatis, ſtibioque laborant; quive Minium, Ceruſſam, viride æris, Zaffaris lazurium parant, pictoribusque inſerviunt. Sunt namque Subterranea longè conſtantiora, quàm quod noſtro calori auſcultent, domentur, expellanturve. multoque minus, ut in alimentum cedant. Solent enim ideo horum producta in vitam durare, niſi aſcendente nitore benignioris ſulphuris, ipſimet hoſtes convertantur in amicos aut tempeſtivè recedant. Morbi Mineralium enim à nemine præter Paracelſum tacti; ſed à Scholis neglecti, quæ ſemper ſuper avorum commentaria novas ſomniarunt Iliadas, ideoque tranſeuntibus Levitis in Jericho perſimiles: quippe vix extra calores & frigora caput extulere. Enimvero quandoque probavi, quod ſtomachus odores rerum hauriat in ſchypho propinatarum. Contremiſcant nempe hypochondria, ad oblata pocula, ututgrato aromate larvata. Ergo & aer, odores ad ſtomachum deferens, per diaphragma tranſit. Hinc enim omne endimicum, natum eſt afficere immediatè convexum ſtomachi, ibidem imprimere odores, fuligines, & fermenta: ſic ut liquori alimentali nupta, digeſtionis miniſteria confundant, & excrementa varia pariant. Sic nempe Peſtis, cum endimicis Inſpiratis, circa ſtomachum primordialiter plerumque furiunt. Ductus Laryngis namque cum aeris inclementiis ſubjectus ſtaret, ſua armamenta, à Dei bonitate ſuſcepiſſe credendum, non minus quàm veſica contra lotium, cyſtisque contra ſuum fel, ſunt loricata. Sed ſtomachi magnæ molis membrana, plurimum ſuis digeſtionibus occupata, cum endimicis interpellatur, ente endimico turbatur.

batur. Tussis ergo, asthmata, vomicæ, palpitationes, atque plurimæ anxietates, ab endimicis occasionaliter pendent, impressis supra stomachi convexum. Eadem est ratio febrium malignarum, castrensium, aliorumque morborum populariter infestantium. Fernelius non contentus Galeni doctrina, sedem omnium febrium infra Pylorum quærens, fictitiis humoribus se non extricavit; nec quicquam de convexo stomachi somniavit unquam, quodque leve endimicum inspiratum sufficeret transplantando alimento sextæ digestionis. Cedo, quid aer, tempestas temporum tangat humorum ametriam? An enim calidus aer æstivæ diei bilem, vel excrementum pariet, quod dies temperatior, in vitalem transmutasset cruorem? Sic ergo in pulmone, omni Juris prærogativa, constituetur officina humorum primaria? Ego didici, digestiones esse transmutantis Archei generationes substantiales, non caloris interni, ac minimè externi aeris. Digestionesque turbari hausto endimico nocivo, aut saltem molesto: errores quoque digestionum vix carere producto morbifico: eo quod digestioni proprium, digerendo aliquid producere. Non nego quidem intensum frigus, vel calorem lædere tenerum pulmonem, vel cerebrum: cum & cutim amburant. Sed noxa ejusmodi, tantum in gradu, natura humana superiore consistit; estque quædam amplitudo in gradibus singulis, quæ infra noxam consistit. Nunc Inspirata respicio. Mineralia autem inspirata, nullam exspectant remedii spem ab Vegetabilibus. Admitto quidem suffitus, fuliginum citam adhæsionem in cannis nostris impedire. Ac semel possessionem intus nacta, illam per Vegetabilia non recusabunt. Vix enim medelam, nisi per arcana ejusdem Monarchiæ suscipient. Quapropter nequicquam auxilii, à manna urticæ, itemque à decocto sempervivi in colostro lactis, &c. speri. Quod cum venia Paracelsi sic astruo, & qui volent experiri, mihi subscripturos confido.

# SUSCEPTA.

Quartum Receptorum genus, *Suscepta* voco. Qualia sunt vulnera punctim, vel cæsim, jaculando, verberando, jaciendo, lacerando, mordendo, contundendo, congelando, amburendo, vel stringendo facta. Item ossifragium, dislocatio, vinculatio, constipatio, atque in summa, quæcunque Chirurgo proximè subjacent. Siquidem ulcera, quæ non à vulnere perperam curato nata sunt; cum aluntur à principio interno, spectant singulariter ad Physicum. Eaque evidentius, quod ulcera quævis, & quantumcunque maligna, perfectè sanentur per Arcana oretenus sumta. Nactis igitur Arcanis, Chirurgus quandoque penuriosus deses erit, manuali dumtaxat labore circa Suscepta occupandus. At quia dierum plenitudo nondum Arcana in usum traduxit, hinc Chirurgis licentia invadendi in Physicum. Interim non moror differentiam inter morbos membrorum similarium, & organicorum, tantopere in Scholis dilatatam. Quia morbum ex causis Archealibus & immediatis, non autem ex functionum læsionib. metior. Potissimum quod omnes partes utut organicæ, non egrediantur sui homogeneitatem. Neq; enim referre arbitror sive plura in unam partem concurrant officia, sive singularium munium sit singularis defectus: Quia effosso oculo, non morbus succedit; sed mors visivæ potestatis. Ideoque superinducta incarnatio sanitatem vulneris facit, mortem autem non restaurat. Nec item mecum pugno, etsi alibi omnes morbos oriri atque foveri seminalibus principiis dixerim. Suscepta verò hoc loco, vulnera ense, per modum artificialium operari intrando doceam. Quia morbi Susceptorum non sunt, quamdiu sunt in fieri esse; sed tantum à suscepto esse. Habent enim Suscepta istud peculiare, quod per se potius mortem, quàm morbum introducant. Per accidens enim est, quod vulnus partem carnosam, vel ipsum Cor, arteriamve præscindat. Ad-

eoque vulnus, sui initio, minitatur mortem parti, cui infligitur: semperque Suscepta sapiunt naturam artificialium. Suscepta enim deceperunt primitus Scholas; Argumentatæ enim sunt hoc modo: Ensis vulnerat, divisum continuum vulneratur. Divisio autem non est nisi relatio terminorum: & tamen vulnus est morbus. Ergo morbus omnis tantum in relatione consistit, vel saltem in Diathesi, sive effectu illis relationis. Quod est dicere, vel morbum esse ens rationis sive non ens (quale est relatio terminorum) vel oriri ens reale ab ente rationis. Ego verò, qui causas internas connexas, non distinguo ab re ipsa: Venena, cibos, ensem, &c. voco occasiones: vulnus dico mortem continui absolutam, vel minitatam. Dum autem vim suam in Archeum intulerunt, adeò ut hic excanduerit per sibi applicata, inter primarios morbos refero, quod à Susceptis est impressum. Statim enim ut ensis divisit continuum, adest actio causæ occasionalis violentæ, in Archeum vibrata, & hic suas mox orditur tempestates, id est, Morbos.



# RETENTA.

Receptorum absoluto Tractatu, ad Retenta jam pergo. In Retentis autem hoc semel atque seriò monuisse sat esto. Quod quanquam sit duntaxat causæ occasionales morborum, morbos tamen juxta Retenta volui distinguere, ut nomina morborum antiquata retineam. Sufficere autem in præcautionem eorum, quæ de Retentis sunt dicenda, caput, cui tit: Hactenus ignoratam stetisse cognitionem morbi in suo universali. Quorsum lectorem remitto. Siquidem Retenta singula suas in Archeum invasiones, atque inde morborum quoque differentias suscitant. Sunt autem Retenta, quæ vel forinsecus assumuntur, vel intus domestica nascuntur per internam inordinationem. Seminalia namque sive peregrina fuerint, sive domestica, utrobique suæ ataxiæ memorem effectum in Archeum suscitant: Quod vel in simplici oculi lachryma est obvium. Utpote quæ sano motu spiritus tota difflatur absque sensu ac molestia, malè disposito spiritu oculi, tota densatur, grumescit, vel in ichor rodens mutatur. Retenta denique non solum sui difformitate variant; verum etiam propter corporis dispositiones mutantur. Corpus enim, quatenus perspirabile plus minusve, morbos variat. Quædam enim retenta difflantur, nec post radicem recidivæ suscitandæ relinquunt. Subinde quoque hujus benignitatis obliviscuntur, materiam occasionalem, & cum hac non rarò impressiones, fermentales adulteras relinquunt, ut soboles, quæ novos de se hæredes, sive producta in Archeo suscitant. Sudant quippe etiam pori interni, quatenus totum corpus perspirabile est, atq; in alienam messem deportantur liquida. Quæ quia extra proprios lares delata, vita proinde mox communi spoliantur, citissimè coagulantur, (ut dixi de oculi lachryma) vel in liquidum virus resoluta permanens. Sic nempe tussium materia, Hydrops, Coryza, Diarrhœa, Diabetes, Apostemata & ulcera nascuntur. Quorundam enim Retenta coagula pertinacius hærent, tardè, aut nunquam resolvuntur: vel sponte de resolutione ac liquatione cogitant. Vel symptoma impressionale in Archeo deserunt, substitutum in recidivarum perpetuam memoriam. Sic namque morborum semina aliò ire parata, distorta abeunt. Sicque variant demum morbi, ex parte digestionis sextuplæ, impeditæ, inversæ, suspensæ, extinctæ, vel vitiatæ. Variant quoque morbi Retentorum ex parte distributionis digesti. Proportionata enim distributio, vim justitiæ distributivæ, cuique parti debitæ, exercet. Sin autem disproportionantur, jam est infirma & necessitata distributio: idque tam respectu naturalium functionum nunquam feriantium, quàm continuæ perspirationis atque inde indesinentis necessitatis ergo. Ea autem disproportio est spontanea, ac velut exundans distributio, ratione symptomaticæ expulsionis, propter conspirabilem thymosim agitantis Archei. Vel demum disproportionatur distributio, quatenus necessitata est ex parte pe-

nuriæ, undè tandem etiam toti non rarum damnum ingruit. Puta dum in parte aliqua degenerat alimentum, ejiciatur, & sic absumatur. Quale est sputum tabidum in pulmoniacis, mucosum gluten in Calculo, in gonorrhœa, &c. Etenim cum pars, deturpato, degenereque semel alimento, nunquam alatur deinceps; sed illud aspernetur, atque detrudat, ob penuriæ sensum tamen id non cessat continuo, novum à dispensatrice alimentum efflagitare, atque sua importunitate obtinere, ut suæ necessitatis siti satisfaciat. Ergo novum illi multoties alimentum subministratur, aliisque contubernalibus detrahitur, quia deficit sufficiens pro omnibus Inde ergo macies, atrophia, tabes, totiusque necessarii depauperatio. Sic nimirum Diarrhœa, Dysenteria, apostemata, ulcera & purgativa nos emaciant, & exhauriunt. Partes enim infirmæ sunt instar filii prodigi, quia absumunt, & inutiliter projiciunt, quæ male perdiderunt, quicquid illis est distributum, lugentq; istam deperditionē partes cæteræ. Assumta Retenta peccant sola qualitate, vel quantitate, vel indiscretione, sive inordinatione. In quanto enim si immodica, si frequentia, vel nimis rara (nam numeris in quantis est) unicusque error quandoque morbo initium dat, ubi interim aliquamdiu alias natura reluctatur. In qualitate autem nocent primariò assumta venena, pharmaca solutiva, itemque alterantia nimis graduata. Discretio etiam in assumtis peccat, si præpostera, extra horam, & modum assumantur. Ut si menses proritentur prægnanti, aut profluo utero; Indiscretio enim in inordinationem frequentem parit ubique, ubi ignoratis causarum & indicationum scopis indebitum aliquid ingeritur, aut postulatur. Vitiantur etiam innocua ingesta, sola sui mora, & detentionis diuturnitate; fiuntque hostiliora, quo magis familiaria, aut ulterius promota fuerint. Siquidem propter conceptum quandoque symbolum fermentant citius, penitiusque ac potentius suas imprimunt inimicitias. Et ut ab assumtis tandem subinde fiunt Retenta innata: ita ab Inspiratis fiunt sæpè morbi Retentis similes. Nam inspirata quædam retinentur, easdemque partes, quas Retenta, affectant. Differunt alioqui radice interna, quantum anhelitus à potu, quantumque cibus à cruore.

Antequam verò ad Retenta innata deveniam, necesse est primariorum morborum ignotam Tragœdiam repræsentare. Quod Retenta innata, plerumque à primariis morbis initientur. Enimvero jam ante distinxi morbos omnes, quod vel afficiant Archeum partibus insitum, vel influum; quanquam utroque casu procedant morbi per formationem Idearum: Quod de primariis intellectum volo: è quorum sinu videlicet oriuntur vel degenerationum recrementa ansam facientia novis Ideis sive morborum insultibus. Vix enim possibile est Archeo insigniter per ideam hominis vel Archei spontaneam perculso, non oboriri in inferiore corporis œconomia adrastiam, undè inprimis ipsæ *digestiones à scopo aberrantes sibi fabricent* perniciosa recrementorum collegia, quibus foventur primariæ Archei discrasiæ (si nempe processerint ex eadem radice: Id est, si radix primarii produxerit sibi simile, perstite videlicet priore exorbitationis Idea) vel novæ morborum suscitantur propagines. At saltem utroque modo, præfata excrementa, producta sunt primariorum. Primarii autem vel sunt Ideæ Archeizatæ, ex propria scilicet substantia Archei influi, defluentis in corporis compaginem, quam nimirum pro rabie sua devastat. Atque ejusmodi morbi non rarò per opiata sedantur imò etiam funditus evelluntur. Utpote sunt plerumque ignavioris turbulentiæ proles. Flamma paleæ, vel spontaneo motu deficiens, vel ad consumtionem Archei, vitiata Idea informati, silens. At Ideæ ex insitis vitalium spirituum afflictionibus oriundæ, sive similarium partium, sive organicarum sint moderatores spiritus, totam plerumque vitæ œconomiam turbant, præsertim si in viscere aliquo principe, Archeus malè commotus, Ideas suæ læsionis formaverit. Potentissimas enim tum parit afflictiones, imo quandoque in vitam sospites. Etenim ut majoris sunt nobilitatis, eminentiorisque potestatis rectores: ita & efficaciores Ideas depromunt, jacentis-

que

quæ naturæ morbos propagant. Quippe ipsæ partium nobiliorum inquilinæ potestates iis dem imaginibus, tanquam sigillis contaminantur, quas producta inde morbosa, velut suscepto sigilli in se vestigio, catenatim deinde per classes digestionum exprimunt. Sic nempe viscerum morbi primarii scaturiunt, nec remediis, nisi penitioris syngamiæ, auscultant, imò & in nepotes hæreditates legant. Cujusmodi arcana lib. de vita longa recensui, quæ nimirum universalis medicinæ majestatem repræsentant singula. Quanquam inficiari nolim defæcatioribus simplicibus quibusdam inesse quæ particularibus morbis primariis medeatur. Rident Galenistæ generalitatis sponsionem; Sed avis quæque juxta sui rostri modulamen vocem edit. Loquiturque quisque de nundinis, juxta atque in iis profecerit. Ex prædiductis jam patet. 1. Frustra intendi sanationem morbi secundarii, nisi averruncato, pessundatoque prius primario, qui illum foverit. 2. Quod tum secundarii sanatio, in sola ablatione producti versetur. 3. Quod primarii perseverent, etiam à generatione secundarii, si ex insitis spiritibus Ideæ promanent. 4. Quod primarii etiam sponte cessent, quorum Ideæ in primis insultibus desierunt. 5. Quod nescita hactenus causalitate, successione, & propagatione morbi, de morbo ignorata steterit eorundem sanatio. 6. Quod Scholæ æstimarint, secundarios, imò & morborum producta, esse eorundem causas: adeoque totam medendi operam ad posteriora direxerint. 7. Quodque rectius processissent per ablationem producti, quam per qualitatum contrarietates, debitaque exquisivissent remedia, quæ virtute sospite, ad loca affecta penetrare possent. 8. Quod quicquid sub sanando feliciter successit, id conjecturæ & soli naturæ bonitati sit adscribendum: quia falsis seductæ persuasionibus, circa intemperies, humores, catarrhos & tartaros oberrarunt per solutiva, non electivè educentia; sed quidlibet furiosè putrefacientia. 9. Quod quædam remedia à vetulis, vel rusticis didicerint, quæ præter Scholarum axiomata specifico dono morbosis Ideis mederentur. 10 Quod incurabiles censuerint, quotquot primariorum ex sui fermento persisterent, neque suos vigores transplantarent in sua producta. Etenim plerumque morbi primarii spectant transmissiones causarum seminalium in Ideis, turbantque actionem regiminis. Unde nedum morborum fabrica; sed & eorundem liberationes emanant criticæ, sponte per insolitas expulsiones, devias conspirationes, labores, anxietates, ac impetus convulsivos, præsertim si semine, efficienteque fermento in materia subsistant: quibus videlicet signis, sese à symptomatum familia distinguunt. Primariorum autem doctrinam confirmavi superius, per hæreditarios. Robur inæquale, Torturam noctis, & Silentes, qui scil. nedum Idearum necessitates; verum insuper & primarios præsupponunt. Equidem natura non minus in defectibus, quàm in integro variè lusit: sed & ubiq; per Universi systema conformis sibi, visa est obambulare, ut & in heteroclitis, analoga congruitate seipsam ubique repræsentet. Feci jam quantum promisi initio operis. Demonstravi errores Scholarum in Physicis, quatenus medendi facultatem concernunt: quodque nihil ignorarint magis, quam principia, media & fines: quidditatem scil. & causas, modum procedendi, ac fiendi, media præparandi & remedia. De Retentis assumtis, utpote per se notis, aliquid dixi. Nunc ad innata, morborum producta, domestica, intraque lares degenerata veniendum. Peccant enimvero retenta nostra, abundantia, qualitate, intimitate loci, sive sui peregrinitate, diuturnitate moræ: & quia in alienam messem, vitio distributivæ perreptarint, quæque ideo Transplantata vel Transmissa voco. Reliqua verò Retenta Transmutata dico, ad distinctionem Assumtorum. Equidem Retenta, sive sint Transmutata, sive verò Transmissa, semper tamen intrinseca insigniuntur Idea, ente inquam morboso, undè degenerationis hostilitatem susceperunt. Quare & radix primarii morbi plerumque ipsis adhæret, eandemque ideo æmulantur, ac repræsentant: quatenus ipsius sunt producta. At quia Retentis domesticis, inprimis singulæ digestiones suos contribuunt cives, nimirum liquores alimentarios, suis culinis præparatos, inq; solidam nostri corporis substantiā alioqui destinatos. Ideo Retenta

domestica degenerarunt à scopis naturæ. Retenta autem domestica adhuc seco, ut quædam sint assumtorum stercora, quæ Relicta dico, vel ex bono cive degenerarunt in proditorem. Unde nimirum Transmutata, atque Transmissa desumsi. Quæ nempe descendunt digestionum ac fermentorum è vitio, spiritus videlicet influi peccato universali, vel particulari insiti errore, lascivientis Ideæ spontanea deturpatione, ab humanis vel Archealibus passionibus productæ. Ad hoc etiam non infrequenter suppetias ferente, Assumtorum, Inspiratorum, Susceptorumque Relicto. Itaque in palæstram Productorum, primò post Assumta, se offerunt Relicta. Etenim quanquam Assumta & Relicta, non sint primariorum morborum Producta; imò non rarò producant primarios: consuevi attamen illa secundariis & Productis annumerare. Non enim quod nesciam, nullam illorum fore relationem ad primarium tanquam parentem; sed inter Producta refero, propter strictam affinitatem cum illis. Ubi iterum seriò monendum, abusum esse, causas intimas à morbis distinguere. Siquidem causalitatis quidditas obscuratur, si tantillum è serie morborum proscribatur. Externæ enim, quamdiu externæ, sunt tantum occasiones per accidens: postquam autem admissæ & digestionum vi transmutatæ sunt, quanquam videantur internæ; attamen non morbi, sed occasiones per se fiunt, quæ Archeum turbant, Ideam excitant, partemque materialem Archei deturpant sigillo Ideali. Sic enim Assumta in Relicta migrant, suique infestam memoriam deponunt in Archeum, ut confestim tumultuetur: morbumque prolem suscitet. Non enim sunt Producta, licet Productorum insignia mentiantur; sed Relictorum sub nomine foras prosiliunt. Etenim si proprio malignitatis vitio, jus hospitii violaverint, ejiciuntur plerumque cruda, semidigesta, maleque imbuta, per vomitum, sedem, urinam, imò & subinde per abscessum, in Transmissa migrant. Unde dolores, tormina, apepsiæ, diarrhoeæ, lienteriæ, stranguriæ, & partium, quibus transeunt, miseriæ. Sin autem vitium in officinis digestionum subsit, nec ab Assumtis prognatum: Jam supponitur primarius confusionis parens, qui Assumta neglexit, deturpavit. Non rarò quoque Assumta in Relicta vix mutata perseverant, quæ Coeliaca, sive ventralis dicitur; flante edendi voluptate, non minus, quam dejecta appetentia ingruens. Ut cognoscamus in lienari fermento, latere diversa munia, ac proprietatum dispensationes: digestionis scilicet & appetitus Assumta quoque minus grata, vel convenientia, si fluctitent, diaria fiunt, nidorosa, anonyma contenta, orexes item, &c. Sin verò contumacius hæserint, varias unius stomachi & pertinaces clades pariunt. Unde singultus, syncopes, lipothymiæ, convulsiones, tormina, alvi dissolutiones, vomitus, Atrophiæ, &c. quæ sat manifesto apparent in Duumviratus labore. Quod si verò fermentum in prima digestione fuerit minutum per ætatem, aut progressas morborum difficultates: Assumta, quantumvis bona vitiantur. Siquidem fermenta non secus regunt Assumta atque Relicta, quàm ipsas digestiones. Quare Lienteriam, Diarrhoeas, Choleram, quia tam Assumtorum, & Relictorum, quam Transmutatorum hæredes sunt, ad digestionum vitia refero. Stranguriæ autem tametsi ex Transmissis primæ ad Tertiam, contingant sæpius, quatenus nativæ rerum aciditates, in Assumtis permanserint pertinaces, (prout inprimis conspicuum in potu cerevisiæ novellæ:) attamen contingunt defectu fermenti secundæ, estque proinde ejusmodi Strangurïa, senio familiaris. Idcirco Stranguriastam Relictis, quàm Transmutatis in secunda adscripsi. Obiter quoque monuisse sat esto, quod ubique de nitore ac ordine divisionis, minus accuratus fuerim in tantis paradoxis, quàm de rei quidditate. Nec enim Assumta peccant sola duplici delicto, Relictorum nempe & Topicorum fermentorum errore. Verum etiam ipsa digesta, dupliciter malè afficiuntur. Etenim stomachus, non solum pro toto; sed & pro se coquit. Sic etiam de organis pluribus: in quorum diversis digestionum atque functionum officiis, sui errores Producta alienant. Stomachus tamen manifestè duplici calamitati subjacet, Propriæ nempe digestionis, & Sextæ. Quippe pars quælibet,

propria vivit culina, quæ in stomacho, irruenti Assumto subjecta, turbatur facillimè, etiam qualibet animi concussione. Itaque in Prima, Secunda, atque Tertia, obviæ, manifestæ, atque frequentes digestionum cespitationes, obmissionesque contingunt. In Sexta verò, quanquam propalam utrobique Producta delinquant; Hæc tamen Scholæ ad fictas quatuor heterogeneitates cruoris retulerunt. Imò & longè adhuc absurdius, vitia Sextæ plerumque dicarunt mucco, per stomachi mentitum vaporem sublato, ac inde distillato. Quapropter Catarrhos in Rempubl. Sextæ, decidere commentæ sunt; sed & pituitam, quam vitali origine, in Jecore unà cum cruore generatam contendunt, jam casuali artis distillatione Relictam, inverecundè asserunt. Ast in Quarta & Quinta (utpote prorsus vitalibus, ab inquilinis cuncta sordibus, multa cura prius depurantibus,) quanquam tam aperta non sint Assumtorum recrementa; attamen non est absonum ibidem procreari Retenta innata, quod natura mortalium, jam tota corrupta, nusquam omni vacet labe. Authores recitant ulcuscula in sinu Cordis reperta: itemque mulierem quadrimestri dysuria exstinctam, duos calculos in Cordis parenchymate, cum aliquot pustulis, ostendisse dissectoribus, &c. Quanquam sanè hæc potius vitium Sextæ, quàm Quartæ, aut Quintæ, convincant. Sed quotidianæ palpitationes Relicta accusant, vel Transmutata potius, licet non planè aperta. Sufficit, Ideas veneno tinctas, in spiritum vitæ quàm maximè atque sæpè vigere inopinæ mortis causas. Neque enim canum rabies, aliàs per dentem, spiritus discursuum authores corrumpit, quod sui indole vitiatus, capsas tam Cerebri quàm Lienis infecerit, qui relicti virulenti naturam assumsit. Simplicia quoque licet semel tantum assumta, sæpè in vitam dementant: quatenus visceris spiritum sic contaminant languido veneno, ut ipsus in Relicti veneni sortem degeneret. Quinimo & ipse odaxismus, sive titillationis teneritudo, in nudo stabulatur spiritu sensitivo, ut quoties semel emancipatus retrogrado motu in arterias fertur, istam sensationem causet in sanis, quatenus extra proprium cardinem raptus, peregrino ac infatuante veneno luxuriat. In ægris verò præfata titillationis origo, jam aperto veneno luxuriante satur, per arterias in caput traductas, choream S. Viti, ac Tarantulæ tripudia proritat. Idem quoque Spiritus, quia salinæ est prosapiæ (ut de vita longa alibi) in hoc puncto degener in se virulentiam suscipit, propriam in se suscitat Ideam, ac proin in cutim fugatus, labem pruritus in se suscipit, undè psoræ, scabies, imò erysipelata, ulcerumque varia caterva emergit. Quorum aliquot proprio dein fermenti veneno se ibidem sustentant, & subinde propagant. Ergo suas quoque labes spiritus influus per Quartam & Quintam patitur. Interim occasione devii spiritus, si is qui semel motui est dicatus, iteratò in caput remeet, atque inde in nervos rursus dispergatur; quia duplata exercendi motus Idea insignitur, (quas se mutuò penetrare ac compari docui,) jectigationes membrorum parit: ac fatui seipsis quadruplo fiunt fortiores. Enimvero si in Prima, si Assumtum non respondet fermento stomachi, (multi namque plurima non appetunt, non ferunt, non coquunt:) utut bonum in se fuerit, degenerat in Relicta, suique non mediocres sæpè parit molestias, easque in partibus sigillat. Suntque quorundam delicta, dum nimium, nimis durum, fœtens, vel rebelle est ingestum. Sunt autem rebellia, quorum vita media per fermentum stomachi domari ac tolli nequit. Quæ quisque invitus experitur, & agnoscit. Dixi dein duplex stomacho esse fermentum. Unum quidem pro Prima, quod ipsi ex Liene affluit: aliud verò proprium pro Sexta, quod sibi ex insito spiritu vernaculum, ac suæ coquinæ proprium. Utrumque autem minuitur, alteratur, alienaturque per morbos, mœrores, ætatem, &c. Infusum enim à Splene fermentum peculiariter silet, alteraturque in febribus. Pro acido namque statim nidorosum substituitur, quo ova, carnes, pisces, & jura aversantur, putrentque citius intus, quàm verè coquantur in chylum. Hæcque vocat Hippocrates corpora impura, quæ quo fortiori

fortiori refectione recreare studueris, eò magis lædes. Etenim calor fortius tum in stomacho æstuat; sed fermentum à stomacho retrotra hitur: ergo ingesta non digeruntur, sed putrefiunt. Sic sub canina fame duplatur lienis fermentum. Denique si non ipsum fermentum, sed aliena aciditas increscat, dolores acres stomacho, compressiones thoraci, orexes, Cephalalgiæ, Choleræ, &c. Similiter exorbitante fellis fermento, deficiente, vel alioqui vitiato per exoticam virulentiam, mox prodeunt producta illis radicibus conformia. Hinc nempe Vertigines, Syncopes, Apoplexiæ, Diarrhœæ, Cholerae, itemque amaræ, vel cruentæ Vomitiones, Atrophiæ, &c. Iterum moneo, quod etsi nomina morborum antiqua relinquam; intelligam tamen abstractis nominibus Ideas patrantes horum. In Prima ergo, Secunda, Tertia, vel Sexta vitiosas transmutationes fieri intelligo ab Ideis morbosis ibidem genitis, ac transmutatis. Excernuntur autem ejusmodi Relicta vel Transmutata, per ablutionem à sudore vel lotio factam, vel per alvum, insensilemque transpiratum excernuntur, Primæ nempe Relicta, per consueta emunctoria: Secundæ vero atque Tertiæ regulariter cum lotio abiguntur. At quia in plerisque inordinationes obveniunt, ideo Transmutatis, atque Transmissis locus est. Sunt autem Transmutata, producta primariorum morborum excrementa, vel fructus Assumptorum. Quæ quia semel fuerunt domestica, ideo à transmutantis Archei vitio parta. Enimvero Retenta Secundæ, fiunt vel præ debilitate fermenti, vel ejusdem luxuali exorbitatione. Hinc acor Primæ residuus, nec sat correctus, ad intestina pergit pro torminibus. In venas porrò transiens, febres varias excitat, contracturam abdominis, Hydropes, Mesaraicarum obstructiones, Paralyses item artuum, & Stranguriæ. Sin autem fermentum Secundæ nimis increverit, aut vitiata qualitate sociatum: Hinc Icteri, amara vomitio, deliquia, vertigines, &c. Sin autem digestum Tertiæ, nimis cunctatur sub Tertia: quanquam enim cruor in se deliquerit nihil, increscit tamen duplatum officinæ fermentum, & hactenus alienatur per inordinationem. Siquidem intus feriatur nihil; pergunt cuncta ad scopos sibi destinatos, non secus atque aqua defluentis rivi. Cruor ergo, etsi humanæ vitæ thesaurus, supra justum terminum detentus, degenerat in menstruum, hæmorrhoides, &c. Ac generatim quæcunque Scholæ attribuunt atræ bili, non sunt nisi Retenta Tertiæ in Tertia. Cæterum cum membra non alantur, nisi sub quadam proportione, mortalibus incognita, videlicet cruoris venarum, ad sanguinem arterialem: necesse est in Sexta inordinationem subnasci, quam Scholæ calori hepatis attribuunt, ac falsò per refrigerantia sanare intendunt. Jecur enim in se cadaver est, & friget, nisi per spiritum vitæ foveatur. Adeoque omnis calor, hepati advena, exoticus est. *Perinde enim se habet, prout digitus, in se ritè temperatus,* cui si spina infigatur, etsi actu & potestate sit frigida; tamen mox tumet, pulsitat, calescit, & inflammatur digitus, &c. Ita quoque nunquam calet hepar, nisi molestam spinam in se conceperit. Quocirca etiam evellendæ spinæ, non autem refrigerandæ, sedulò incumbendum. Duplex ergo spina hepati est: Una nimirum ex Retento noxio: Altera vero ex Retento molesto, scilicet aggravante cruore. Sæpè enim sic hepar ex Retento noxio Apostemata & vitia cutis foras sagittavit, quæ multipliciter in via ratione Transmissi degenerant, pellemque sic coinquinant, ut quicquid demum ad eam cruoris pro alimonia distribuitur, in eadem contagii titulo corrumpatur. Cujusmodi sunt ulcera, quæ si solidentur, majorem intus noxam minitantur. Itaque in Retentis Tertiæ, non rarò Cauteria opem præstiterunt, in Scholis ex fundamento ignoratam, nitentibus conjectura, & spe eventuum incertis. Rari namque defectus sunt ex pluralitate cruoris boni non vitiati: (prout lib. de febrib.) facileque binorum dierum parcimonia, cruorem abundantia suspectum, in symmetriam reducit. Peccat itaque cruor, si co-

mitem spinam habeat: dein, si supra debitum intus moratur, ut dixi. Atque tertio, si disproportionatur cruor cum sanguine. Ingluvies liorum trium plerumque mater. Unde dici solet: *Plus ferit ense Gula.* Nascitur etiam plerumque cruoris pluralitas, non quod plus justo cruoris gignatur: sed quod justo minus consumatur, ob defectum exercitii, vitam desidem, axungiæ abundantiam, &c. Podagra enim, & qui Catarrhorum spurii partus putantur, ab hac serie se eximunt. Quippe quod semen habeant proprium, adeoque & sub cruoris penuria non rarò sæviant. Ast hoc casu viget robur inæquale, cum debiliora organa citò saturentur, onerentur, nec affatim nutriri optent, juxta atque robustiora. Hinc namque debiliorum Archeus contristatur, mora & impatientia excandescit, variosque sibi morbos cudit; in quibus dum fontanellæ copiosum pus & Ichor plorant, malleoli sero tument, muccus è capite copiosior, & inauspicata è pulmone phlegmata extunduntur, sub consensu Custodis errantis: nimirum totale Archei cataclysma, juxta cujusque debilitatem prona excrementa subnascuntur. Legem enim quantitati cruoris præscribit terminus lunaris, ut in utroque sexu absumatur, nec moram diuturniorem faciat. Hinc namque quia sub frigore pauca diaphæresis, sputa frequentiora. Plus etiam sub frigore cibi ingeritur, non tamen proinde plus cruoris conflatur. Summatim, in morbis Roboris semper adest distributivæ vitium. Saltem ex præfatis constat, vim appetendi non commensurari à sanguificatione, ut neque à cruoris consumtione.

Cæterum Transmutata Sextæ fuerunt neglecta à Scholis, suisque humoribus & Catarrhis dicata. Quasi omnes morbi, ex vitio hepatis, & capitis deflua pituita orirentur. Neglexerunt insuper continentium membrorum peccata primaria, Archei inordinatis impulsibus tribuenda. Non autem Retentis. Vidi nempe hepar libras 16. pendisse Brabanticas, in Duce Cataphractorum abstemio. Conquerebatur enim de tumore ventris: Acidulos fontes biberat, ac tandem vinum chalybeatum, qui cum à Medicis pro hydropico variè agitaretur, & per plateas pridie obambulasset, repente occubuit. Vidi mulierem cælibem, perpetuò siticulosam, morbosaque siti pressam: putabatur enim hydropica, multisque torta solutivis obiit. Sed cum à morte perforatus venter aquam non daret; eviscerata sospes intus apparuit, nisi quod innoxium visu hepar penderet libras 21, & paulo amplius. Vidi virum, qui à longo ventris cruciatu, membranas multas excerneret, quæ exsiccatæ, & clavis afferi affixæ, pergamenum mentiebantur. Stomacho cujusdam Præsidis adnatum sacculum lapidibus refertum vidimus. Item saccum novum abdomini mulieris accrevisse, cui inerant aquæ libræ 14. & amplius. Sic persæpe alterum renum, calculis obstipatum monstrosè excrevisse. Qui morbi primarii, topico spiritui partium continentium attribuendi sunt. Credidi aliquando, cessante accretione, potestatem crescitivam extingui, quia singula sisterent augeri. Sed postquam viderem multa per errorem crescere, quæ essent primæ constitutionis, putavi accretricem detineri à progressu suo, sola materiæ ossalis inobsequentia. Sed porò fractis ossibus obnascuntur, & costæ longiores evadunt, thoracis ampliatione, dudum à cessata accretione. Varicosa hernia de novo nascitur, sensumque nervi instar nanciscitur. Lobus quotannis hepati lupino accrescens, ætatem ejus prodit. Quare carnis excrescentias insignis magnitudinis, dolore molestas, & pulsatili motu dotatas, inter morbos continentis, à Scholis neglectos, refero. Sicut & musculis novas fibras suborta, paralysin attulisse, iisque sublatis, hanc sanatam observavi. In axungia enim non sola duntaxat pinguedo nascitur, sed simul fibræ, sive favi ejus, qui de sorte solidorum sunt. Sic cartilaginum & ligamentorum supercrescentiæ sunt notabiles, quæ Chirurgo subsunt, non tanquam morborum causæ occasionales; sed tanquam errονea producta auferenda, suis quandoque morbis primariis annexa. Sæpè etenim ex osse injuriato liquor depluit alimentarius, qui ossis duritiem mentitur (cum carie tamen,) quatenus coaguli ossalis particeps. Continentis ergo morbos si inter Retenta recensuerim, id factum puta, quia radice aluntur propria, nec nisi per mor-

mortificationem auferuntur. Ad hos spectant quoque spontaneæ excrescentiæ, gibbositates, luxationes & exarthroses. Quæ quia innatam roboris inæqualitatem sequuntur, semini parentum plerumque, vel nutricum defectibus acceptum referunt. Hinc nempe integræ familiæ in Hecticam, Asthma, Podagram, Lithiasin, Icterum, Hydropem & amentias propensæ. Nam si non è parentibus, è nutricibus hauriantur. Facilè namque fœtus, defectus aliquot cum lacte bibit, traducitque in partes similares. Etenim cum potestates nostræ operentur indesinenter, hinc nequeunt Retenta in pristino statu & loco dudum moram facere, quin sui peracto motus termino, à priore desciscant indole, ac in pejorem alienata declinent. Sic namque Retenta degenerant in Transmissa, tam quia peccant inordinatione propriæ materiæ vitiatæ, quàm exorbitatione distributionis ab Archeo lacessito patratæ. Inter Transmissa enim, primus se offert tabellarius Latex, qui fluctuando multipliciter errat. Etenim cum ad eluendas partium sordes sit destinatus: peccat primùm vitio alieno, quod sibi contraxit. Undè aliquot cutis vitia; quæ demum adscito fermento frequenter perseverant. Atqui si attractrix laboret, fiunt œdemata, restagnatque latex in hepar & venas. Unde dysuriæ, diabetes, variaque morborum supellex. Uti & in anginis, odontalgia, & alibi sæpe est obviū: præcipuè si singulari lenocinio ad partem quampiam deferatur Latex. Sic quoque Coryza, Cataractæ, suffusionesque, aurium atque dentium defectus oriuntur, si latex vel digestionum vitia reperiat, vel aliena secum eò deferat, quippe qui ex instituto alienos partuum defectus combibit. Sic & Latex propria libidine, in Synoniam labitur, undè Torturam noctis suscitat. Fluctuat enim juxta stationum subalternas vicissitudines, Lunæq; moderamini se subdit. Quare nervos, tendines, ligamenta, ac membranas affligit, tam suæ transmutationis ergo, quam haustu seminis exotici. Denique si Scoria (quam alibi stercus liquidum voco,) ab intestinis cum latice jungatur supra justam proportionem, & intra venas fluctuet, jam aderit Duelech. Vel demum si putreat, deliria, variasque febrium classes adornat. Prout alibi de Historia Laticis, de febribus, itemque de Duelech. In Transmissis quoque præsertim spectantur Transmutandorum errores, illorumque effectus æstimantur juxta qualitates, qualitatisve gradus, sive potentias. Quæ potissimum scilicet varietates morborum occasionaliter utrobique determinant.

Porro. Si Transmutata Primæ, deferantur ad Secundam, peregrini hospites & exosi nimium, pariunt Febres, Tormina, Nauseas, Lipopsyches, &c. Sin verò pergant usque in Tertiam: subsunt Hydropes, Cachexiæ, Icteri, lotii difficultates, dolores hypogastrii, &c. Quod si verò Primæ defectus delati sint in Sextam, oriuntur Febres repentinæ, Pleuritides, Peripneumoniæ, &c. Quod si Transmutata Secundæ regurgitent in Primam, excitantur Apepsiæ, Vomitus amari, Ileon, Cholera, Lienteria, Cœliaca, Diarrhœa, &c. *Sed si Secundæ pertigerint in* Tertiam, jam præsto sunt Cachexiæ, Febres, Icteri, oppilationes variæ, &c. Denique si Transmutata Tertiæ deferantur in Primam, prodeunt Vomitus cruenti, Dysenteriæ, Hæmorrhoides, &c. Sin verò in Secundam; nascuntur Diarrhœæ, Febres variæ. Etenim Retenta utrobique sunt hostilia, ac multò magis Transmutata Transmissa. adeoque non potest non Archeus procellas febriles suscitare. Quod si verò Transmutata Tertiæ in Quartam pergant, mox ad palpitationes, Syncopes, ac mortes repentinas ventum erit. Sin autem Transmutata Primæ, in Sextam stomachi eant, hinc vertigines, Apoplexiæ, Paralyses, &c. Itemque si Transmutata Retenta Tertiæ in Sextam, mox apostemata, & mala topica ferè omnia; siquidem errore sextæ culinæ contingunt morbi tam proprii Transmutati, & Transmissi alieni, quàm quidquid falsò defluxionibus è capite est attributum. Sunt autem Transmissa, quandoque mitia, & quæ unico errore, velut facti sui pœnitentia, resipiscunt, unicaque ob id importunitate cessant; aliàs verò fontalia sunt, quæ suæ continuitatis substitutionem debent parti transmittenti; si non etiam cum spiritu insito loci sint concentrata. Haustoramque inde suæ deturpationis fermento, venenosa sunt, partemq; permanente quodam contagio contaminant:

sic ut ibidem sui deposito fomite, unico velut ictu, sibi centrum stabilierint: Coloniam inquam deinceps lationibus Astrorum importunis auscultantem erigunt. Errant ergo devii, quotquot per venæ sectiones, solutiva, diaphoretica, cauteria, vesicatoria, balnea; corporis viriumque diminutiva, sperant fontalia transmissa sanari. Ejusmodi enim Arcana renovativa desiderant, per modum Lepræ, ut de Lepra suo loco. In Sexta ergo, vel alimenta mox ante assimilationem degenerant, acceptumque à loco, soliditatis suæ coagulum, deinceps deponunt in morbum durabilem: (Tartaros cruoris incusant moderni:) vel si transmissum, loco est exoticum, nec dumque venenum adscivit, statim potestates conspirant in sui exilium, cum virium plerumque multa conquassatione. A Scholis autem, quanquam statuantur quatuor liquoris alimentarii gradus; in nullo tamen errorem, degenerationem, aut morborum causam invenere. Et quanquam vomicam in pulmone, atque alibi magnam obstructionum messem advertant, cuncta tamen in quatuor primos atque fictitios humores referunt, quasi nescirent, humani corporis liquores, in horas esse labiles & corruptioni obnoxios. Ego verò multam occasionum morbosarum supellectilem statuo, in liquorum immediatè alentium numerosa aversione & degeneratione. Itemque numerum non pono, non scio, quia scio non scibilem, ubi unica res continuo decurrit filo, per subalternarum dispositionum multitudinem. Demiratus saltem, in transmutando, nullum errorem à Scholis excogitatum creditumve hactenus, dum tamen degenerationes aliquot visui se offerant, & quælibet degeratio suos occasionet morbos. Sic enim vertigo sensum atque motum cespitare facit, quia liquor alimentalis degener, vim inebriantem associavit. Sin etiam soporiferum fuerit, finitimum evadit Apoplexiæ. Quodque si stupefactivum quoque fiat, jam Caduci conditiones gerit. Advertant quoque qui amentes per soporativa sanare intendunt. Nam Narcotica vix somnum amentibus conciliant quadruplata dosi, sed amentiam augent; nam dementia non est nisi vis soporativa errans: quia omnis amens, vigilans somniat. Narcotica ergo somnia adduntur somnus deliris in vigilia. Semper enim character sigillaris in demente, præsupponit membri restaurationem atque veneni correctionem, sua antidoto; non autem narcoticum venenum. Interim nil vetat transmutata nasci erronea, itemque aberrare digestiones importunitate transmissorum, ac parere prolem condolentiæ suæ impedimento conformem. Unde diarrhœæ dolentes, acido Primæ chylo commotæ, itemque febres complicatæ, atq; duplicæ. Nec vetat etiam morbū primariū complicari cum suo, vel aliunde nato secundario. Qualiter febris primaria, pariens productum, unde resolutio cruoris in putrilaginem malignæ diarrhœæ, fermento febrili adæquatam. Tandem nec est necessarius transitus trium Primarum ad Sextam per Quartam & Quintam, eò quod maxima cruoris pars nunquam ad cor deveniat, multoque minus in sinistrum sinum rapiatur. Quia partes singulæ aluntur cruore non minus, quàm sanguine. Hinc contingit nempe vitia trium primarum, non raro immediatè transcendere in Sextam. Ideoque transmutata trium primarum, si ad Sextam pertigerint, non peccant proprii nominis transmissione; sed sola transmutatione: eo quod transmissio de Tertia in Sextam, fit regularis, legitima, & ordinaria. Addam de splene. Si de Prima aciditas chyli, immediatè deferatur in Splenem, adest mox quartana, è coagulato scilicet ibidem peregrino. Sin vero Sexta in Splene turbetur, cum sit conceptuum primorum cubile: excrementa, sive transmutata quæ ex proprio alimento fiunt, plerumque vi imaginativa (qualis in multis simplicibus, & oculatissimè in saliva rabidi occurit,) dotantur: quæque ideo voco inebriativa, somniativa, vel infatuantia. Ideo nempe unius vini, multiformis est ebriorum conditio. Id est, unicum vinum diversas suscitat amentias. Claudicat namque venenum amens, cum vini similitudine. Nam venenum amens præexcellenti potestate, non sequitur conditiones hominis: sed ipsæ hominis conditiones coguntur

guntur obedire veneno. Ut luculenter in veneno demorsi, à cane rabiente. Venena ergo, quæ ex degenere alimento in Sexta nascuntur, sequuntur naturam suam. Quo enim propinquiora fuerint assimilationi, eò infatuant potentius. Nam quo propinquius fermentum visceris, spiritusque insiti irradiatio ipsi adfuerint, eò quoque vicinius cujusdam imaginativæ Ideam sibi adscivit, quam demum transplantat in venenosum virus, non quidem tam exitiale vitæ, quàm potestati illius visceris. Poterit autem deinceps ex prædiductis, quisque sibi morborum scenia erigere. Mihi autem ostendisse sat fuit, omnem morbum primarium, objectivè ac subjectivè cadere in Archeum, adeoque in vitam ipsam. A qua videlicet immediate formatur. Secundarium verò morbum objectivè quidem in Archeum; subjectivè verò in materiam: vel solidam continentis, vel fluidam contenti. Sicque nimirum morbos, per causas, radices atque essentiam, juxta hospitia, in natura distributos ostendisse, calamū repono.

Sterilitas quoque cum inter defectus præter naturam sit, huc suum dilatavit tractatum. Quamobrem non est frigiditas, calor, humiditasvè in alterutro sexu, causa sterilitatis, utut altum hoc vociferentur alii. Siquidem inprimis nulla est in vivis siccitas possibilis: humidumve uteri vitiosum, non est complexionis; sed merum digestionis vel transmissionis recrementum. Sic denique calor & frigus signa sunt defectuum in natura, non autem causæ. Quia hæ qualitates carent semine, proprietatibus vitalibus, ac potestativis conditionibus. Ideo nimirum sterilitas & fæcunditas in unoquoque mundi climate est. Est tamen Æthiopissa longè calidior calidissimâ muliere Moscovitica. Humiditas autem excrementitia, & supervacanea uteri, est effectus morborum: imò si fuerit comes sterilitatis; non tamen ejus causa continens. Nam causa interna non differt ab ente ipso. Sic nec menstrui defectus est causa sterilitatis: si defectus iste negationem contineat, procedatve ut effectus propinquioris indispositionis. Impuberes, vel etiam ante menstrua, non raro concepere, & maturiores silente menstruo. Non rarò quoque hystericæ, multis pessumdatæ angustiis, feliciter concipiunt juxta atque pariunt. Interim steriles aliquot rectè valent. Instanti quoque menstruo plures concipiunt: ut & silente deinceps menstruo, multas conceptus decepit. Aliquæ toto gestationis cursu; plures verò aliquot tantum mensibus, sua notant menstrua. Enimvero quanquam sterilitas respectum quodammodo dicat privativum; est tamen ens merè positivum atque morbosum. Nam oritur ex singulis positivis defectibus. Quia per se, & in se est malum naturæ. Prout fæcunditas dicit causam integram. In viro enim non castrato, non spadone, non impedito, non maleficiato, vix locum habet sterilitas. Hinc namque adhuc senex generat. Undè sequitur, non tantundem perfectionis tribui, ut neq; requiri in mare, quantum in matre. Impeditos autem mares voco, qui gonorrhœa laborant, aut inde vitium retinuerunt: Itemque qui notabili alicujus visceris vitio laborant. In fœmina, menstruum superans, deficiens, irregulare, aquosum, flavum nigricans, viscidum, putidum, dolor in lumbis, ventre, coxis, motusque uteri sursum, deorsum, laterales, sunt quidem languorum uteri testes & signa, adeoque & conceptum retardant, restagnant, abortus movent, & profluvia; attamen prorsus non tollunt conceptus spem, nec morbus sunt, qui dicitur sterilitas. Nam vetulæ sanè sine omnibus istis steriles sunt. Enti enim positivo, quod dicitur sterilitas, unicam adæquatam, & coævam causam in Sacris descriptam invenio his verbis: *Deus uterum Saræ aperuit.* Etenim est donum Dei, in naturam delatum: quo pergamenū uteri, suis plicis optimè clausum aperitur, & dilatatur congruo congressus momento. Blas est inquam magneticum, trahens: per quod, metu vacui istam apertionem sequitur attractus seminum, & adæquatè repletio apertarum rugarum. Apertio nempe præfata, suctum facit metu vacui. Qui si indebito momento fiat, jam frustra fit. Uterus enim virginis, vix duorum digitorum amplitudinem ostendit: quippe qui per minimas plicas in se rugatur.

Sui

Sui autem apertio non consistit in hominis arbitrio, ut neque in titillatione aut luxu, at prorsus in divino beneplacito; unde dotes in naturam quoque dispersæ aperiendi, & claudendi: adeo ut simplicia quædam hanc vim obtinuerint. Nec sat est uterum stato aperiri momento, nisi adveniens hospes loco gratus sit. Nam si labe sit inquinatus, de cætero irrita cum illo viro generandi est spes: quia indignatus uterus abhorrescentiæ furorem vix placabilem concipit.



# PRÆFATIO.

DEmonstravi jam alibi, Scholas præteriisse cognitionem morborum, rerumq;, quarum negligentia, crimen: nec mirum ideo, si de inauditis nil hactenus. Etenim à Scholarum opinionibus recedendo sapere velle, insolitum atque difficile fuit, dum deficerent, quæ pro agnitis erroribus invicem substituerent. Pauci quoque, qui solius proximi charitatis ergo philosophantur. Plerique provectiorum discere recusant, quasi cuncta scivissent Græci & Arabes, desperantque plura sciri posse: Ideoque ignaviam, ut pellem induerunt suam. Frequens est autem, qui mox à promotione de domo in domum transcurrit, soli lucro intentus venalem sanitatem pro visitationibus prostituit. Rarissimus ideò qui ad penetrale admittitur. Multus interim ad fores Chymiæ ambulans, magna stentatur, vanâ delusus spe. Enimverò vitæ ac mortis historiam primus (ni fallor) scripsi, sperans, quod Deo inde suus cedet honos ex dono gratuito arboris vitæ atque ususfructus illis, quos ipse ad vitam longam reservat post me. Nam qui ante me de Vita longa tractavit Paracelsus, titulum quidem dedit, at materiam prorsus ignoravit. Interim nisi Dominus averterit, justo metu ominor, vitam mortalium indies accurtatum iri, ac tandem in vividi spica ad funus transituram, peccando venæ sectione & purgationibus. Nisi inquam Deus nova penè faciat omnia. Est quippe acquisitio arboris vitæ difficillima, multum operosa, & paucis revelata. Oportet namque ut per Montem Domini adscendat innocens manibus & corde, qui non accepit in vanum animam suam, nec struxit dolum proximo suo. Is enim solus accipiet hanc benedictionem à Domino. Donec tandem extremis temporum confusionibus, homo hominem docere audebit, quæ alioquin ob hominum contrectationes conservandas manent in occultis. Hodiè enim Medentum plerique se sat scire rentur, si paganicam doctrinam avorum initiati ditescant saltem, ac per regulas Scriptorum excusentur à nece apud vulgus. Plerique eorum quoque vitam longam irrident, quia nescii; sed horum quandoque sua erit satietas, eorumque ludibria in suos cadent authores. Quia venturâ ætatæ tædebit Deum tanti in proximum & pauperes neglectûs. Vitia quoque catenatim per ætates sibi succedunt invicem. Quandoque jam honori fuit plures hausisse scyphos, aliàs Monomachum plures occidisse. Fraus & dolus floret hodiè titulo sagacitatis, & virtus inter paucos rara latitat, licet jugiter nominetenus æstimetur. Invalescet iterum, dum perniciosorum ingeniorum numerus à lautis studiorum otiis & malis curiositatibus ad artes & opificia recedet. Temporū nempè nascetur tranquillitas, abacta vermium ex otio & alieno viventium turba, pietatis pallio tecta. Ventura tandem resipiscentia reformationem sperare jubet. Cui felici ætati de Vita longa scribere decrevi, laudans Dominum, quod incolatus meus propediem ad periodum sit devolutus. Inaudita autem dum pando, anteriorum errores sicubi detexerim, id coactus egi, ne qui me sequentur, in salebras impingant, & scopo veritatis orbentur. Nam ipse ab adolescentia sensim intuens vanas siliquas, quibus maturæ initia incrustabant, Apostata à Galeno haberi cœpi, ac Medentum vilipendio me lubens exposui, ratus laudabile meas stupiditates rideri, ab ignorantibus: quia totâ vitâ auram vulgarem neglexi. Etenim ab Osoribus Paracelsista vocor, Scholarumque desertor, æstimorque tamen arcanorum aliquot Adeptus. Et quanquam à binis Imperatoribus hoc titulo invitatus in aulam, honores tamen & aulœdam

vitam

vitam recusavi, qui totâ vitâ sprevi odores ambitionis; ac multo jam magis (ad arginem fossæ per senii ripam detentus) devito incurius & negligo, quicquid de me vivo aut defuncto senserit posteritas, quia moriendo animæ opto meæ tranquillitatem. Protestor itaque ubiq;, quod Scholarum errata, neglectus adnotaverim nunquam, nisi ut meæ satisfacerem vocationi, ac prodessem credulis mortalibus.

# DE TEMPORE.

1. *Cur primum de tempore agat Author?*
2. *Propositio Tractatûs.*
3. *Professio autoris.*
4. *Tempus nil commune habere cum ullo motu.*
5. *Negationes temporis.*
6. *Error Scholarum.*
7. *Absurda aliquot inde consequentia.*
8. *Quid deceperit Scholas?*
9. *Differt consideratio Mathesis à naturæ veritate.*
10. *Error tertius.*
11. *Quartus.*
12. *Quintus.*
13. *Sextus.*
14. *Emanant inde aliquot absurda.*
15. *Conclusio inde deducta veras temporis proprietates contra Scholarum nutum explicat.*
16. *Septimus error probatur.*
17. *Falsa temporis definitio.*
18. *Motuum duratio essentialiter includitur rerum seminibus.*
19. *Tempus nequit esse motuum interna mensura.*
20. *Octavus error.*
21. *Aliquot absurdi errores inde sequentes.*
22. *Unitatis encomium.*
23. *Scholæ per suam indagandi ignaviam deceptæ.*
24. *Quid Augustinum in tempore decepit?*
25. *Autoris aliquot considerationes circa tempus.*
26. *Quid sit in Genesi dixisse, in principio?*
27. *Error Aristotelis de loco.*
28. *Duratio magis intima rei, quàm sit locus aut res sibiipsi.*
29. *Temporis vera essentialisque proprietas.*
30. *Cur tempus non sit de prædicamentis?*
31. *Malè instituti etiam malè assuescunt.*
32. *Quid Heroës deceperit in temporis consideratione?*
33. *Demonstrationes aliquot etiam è Sacris pro Autore.*
34. *Difficulter prioritas abstrahitur à tempore.*
35. *Duratio non dicit respectum ad res.*
36. *Probantur jam solidatè hypotheses.*
37. *Lex fati.*
38. *Consequens ad positiones Scholarum.*
39. *Prioritas in respectu fati; non autem temporis.*
40. *Quid sit successio?*
41. *Tractatus de ævo, respectu temporis.*
42. *Respondetur objectioni è Sacris allatæ.*
43. *Demonstratur error per Angelorum operationes.*
44. *Argumentum Scholis contradicens.*
45. *Probat autor multipliciter.*
46. *Professio Autoris de tempore.*
47. *Hebetudo quædam in vera motuum divisione & mensura, quoad motum diei.*
48. *Horologia.*
49. *Error horologiorum.*
50. *Mensura ab Autore excogitata.*
51. *De diebus Criticis.*
52. *Notatur Paracelsus.*
53. *Crisis medenti parit infamiam.*
54. *Frivolitates.*
55. *Anni climacterici consideratio.*
56. *Astrologorum pertinax subterfugium.*
57. *Numeri Sabbatharius, Iubilai, enneaticus, &c.*
58. *Iam deficiunt pro medietate ab asserto numero climacterico.*
59. *Hebdomas non tàm ob numerum, quàm ob perfidiam Iudaicam introducitur.*
60. *Concluditur Tractatus pro vita longa.*

De vita longa scripturo visum fuit Tractatum de tempore præmittere, eo quod vita longa inseparabilem debeat respectum ad durationem. Nec tamen id à me sic primo loco statutum, quasi vellem vitam metiri per tempus, quin potiùs propriè loquendo, Durationem vitæ computo, in relatione ad dies & annos, quos mox demonstrabo non esse tempus. Paradoxa quidem (fateor) at nihilominus vera doctrina. Etenim Aristotelem alibi ostendi initiorum naturæ penitùs ignarum, & materiæ Physices penuriosum, ac proin tempus, locum, vacuum, infinitum, fortunam atque ejusmodi abstractas considerationes, planeque peregrinas in ordine naturæ, tanquam Instituta Physica essent, totus ridiculus exposuit. Ego autem vitæ longæ præmisi speculationem Temporis hactenus ignoti.

2. Quapropter in ejus elucidationem hanc statuo

PROPOSITIONEM.

Tempus non aliter, ab Æterna duratione separatur, quàm lumen diei, non apparente Sole, à lucidissima luce corporis solaris.

3. Credo enim viam, veritatem, vitam, & rerum omnium essentiam esse Deum summè gloriosum. Item esse Principium, in quo universa sunt principiata, vivunt & moventur.

4. Dico itaque, quod etiam non dato corpore vel motu; attamen tempus, locus, situalis habitudo invicem, atque distantia essent eadem, quæ modò sunt. Siquidem extra cœlos creditur locus interminatus, omni privatus corpore & motu: repletus tamen Spiritu, suâ magnitudinis infinitudine illi adæquatus. Pariter tempus intelligo non loco, non corpori, non denique motui alligatum: sed ens ab iisdem separatum. Proin nec tempus mendico ex circumscriptione motus cœli primi mobilis. Nam prout motus cœli fit in loco, ac si esset loci quædam mensura; tamen sicut locus non est motus, quanquam in loco fiat: sic neque motus est tempus, quanquam in tempore contingat. Neque enim tempus potest generari per motum, vel in utero motus, si generatum sit in specie simile suo generanti.

5. Enimvero Annus, Dies, Menses & Nox non sunt tempus; sed mensuræ & accidentia rerum in tempore contingentium, planè peregrina & externa tempori. Sic nempè dies nostra, alterius nox est. Interim ubique idem Tempus in toto universo. Ver, æstas, autumnus, hyems, non sunt tempus; sed alterationes aëris, ordinatæ in alteritatem & vicissitudines rerum. Pueritia item, adolescentia, juventus, vigor & senium non sunt tempus; sed nomina alteritatum corporis atque vitæ.

6. Etenim Scholæ, præterquam quod doceant, Tempus, vel esse ipsam mensuram primi mobilis, vel sub eadem saltem concludi (nondum enim id determinatum) volunt insuper, quod indivisibile quodlibet punctum temporis physicum in se haberet actu & realiter infinita puncta mathematica.

7. Quandoquidem positivum reale infinitum, prout & indivisibile actu, quod in se non est positivè intelligibile, quodque ideo Scholæ negant possibile: jam in quolibet temporis minimo puncto donant ultro, id est, meris somniis conspurcant naturæ cognitionem. Necessariò itaque ex datis illarum suppositionibus sequitur, unamquamlibet partem temporis non esse temporis, sed punctum aliquod mathematicum, indivisibile, atque adeo sine duratione extra & præter tempus. Itaque quod etiam tempus constaret vel ex indivisibilibus partibus, vel tanquam aliquod productum esset, ex connexione indivisibilium & infinitorum punctorum durationis. Ut nec sic quidem reverá essent indivisibiles atomi sive puncta durationis: si per sui connexionem in aliquid divisibile consurgerent. Non attendunt, inquam, quod indivisibile negativum nunquam possit per connexionem coalescere in esse aliquod præsens, actuale, longum, breve, magnum vel parvum, eo quod in se comprehendat merum nihil in ente physico, id est, reali. Itaque sibi in verbo (indivisibile) contradicunt.

8. Aspexerunt quidem longum & breve Tempus: atque hactenus subter quantitatem reduxerunt. Demum etiam temporis essentiam ac totam circumscriptionem constituerunt in successione, quæ actualiter infinitis & infinitè indivisibilibus durationis punctis, in mini-

minimo quoquo instantis Physici puncto connexa staret.

9. Profectò utrobique se nimium addixerunt Mathesi, dum naturam inculcâsse sibi sunt visæ. Mathesis nimirum supponit in quoquo continuo infinita subdivisionis possibilia puncta, quas suppositiones interim natura nescit, negatque Physica: quippe quæ attendit res, prout sunt, & non prout inserviunt speculationibus mensuræ situum.

10. Separarunt dein Scholæ considerationem magnitudinis à consideratione numeri, voluntque Tempus numero similius, quàm continuo; quasi species simiarum, quatenus homini similes sunt, esset inter homines referenda, non autem inter belluas. Ridiculum itaque Tempus à numero non separâsse toto cœlo.

11. Putarunt tandem numeros ejicere unitatem: dum tamen unitatum connexio omnes pariat numeros. In quo & istud stolidum, quod zero pro unitate habeant, dum mille zero subscripta ne unitatis principium contineant.

12. Postremo & hoc frivolum, quod Binarius à ternario specie differat, ut & hic à quaternio, licet duo binarii quaternarium faciant & fiant: Idque non quidem per generationem novi entis; sed per colliquationem utriusque binarii: quare nec species in numeris agnosco; sed tantum solas alteritates, commiscibiles & reductibiles. Non enim patitur natura se ad Scholarum lubitum subter regulas coërceri: ut scilicet numeri ex se generarent Species specificas, quarum singulæ essent mera totidem individua. Species itaque ejusmodi atque metaphoras à natura alienas scio.

13. Tempus itaque, quod in puncto infinitè indivisibili consisteret, à Scholis pro columna Physices reputarunt. Quapropter magis confirmor, quod quicquid Scholæ à Gentilibus desumunt, sit inutile Sophiæ labumen.

14. Etenim si alioquin in actu indivisibilibus & infinitis durationis punctis, aliquod infinitè correspondens minimum, ligaret proportionata infinitudine puncta Temporis per subsecutionem durationis (præter plurimas absurditates) tempus necessariò suum actuale esse haberet antequam esset, id est, esset non quidem in esse, sed totum simul in fieri: imò nec quidem sic fieret, esset, aut esse posset, ut esset, sed ut periret antequam esset.

15. Igitur Tempus (contra Scholarum præscriptum) nec longum nec breve, nec ante nec pòst, nec mensura nec mensurabile est. Piguit sanè detegere debuisse, quod in tota Aristot. auscultatione Physica nil reperiam, nisi crassam inscitiam absurditatibus atque impossibilitatibus stipatam. Quare compulsus fui vera scribere ex commiseratione Juventutis per credulitatem abductæ.

16. Inprimis itaque Scholæ jubent, tempus suæ considerationis esse motuum mensuram, cum jam ex suppositis falsitatis convictis constet, quod tempus nequeat metiri, nec judicare de duobus motibus eadem duratione (sic loquar) factis, uter alter sit celerior. Nam secundum præfatas suppositiones tempus necessariò se semper propinquiùs jungeret motui celerrimo: eò quod sit indivisibili propinquior ac similior. Denique si successio temporis concursu & auxilio indivisibilis infinitudinis contingeret, & quod omnis motus juxta durationem conscriberetur termino, & quod nulla sit adæquatio sive proportio finiti ad infinitum; minimeque, ubi utrumque ejusdem durationis obtuitu consideratur: necesse est ex Scholarum doctrina, Tempus fore Primi motûs aut mobilis mensuram incommensabilem, vanam, mendacem & incomprehensibilem.

17. Quippè definiunt Tempus, ut sit mensura motuum, in relatione ad durationem, ac velut per accidens appropriaretur motui & successioni per se, nempe propter durationem.

18. Enimvero si motus sit ita, super aliquod immobile, ut hinc Arist. conjecerit (licet falsò) Primum Motorem necessariò immobilem: quidni stabilitatem etiam durationi donent? Sub qua nimirum omnes motus & successivorum proportiones debeant commensurari; Seminibus quippè universis ab initio inest, nedum principium cujusvis motûs, sed & sua durationum determinata periodus, cuique motui propria: cum omnis varietas quarumcunque alterationum pendeat

ex tarditate vel celeritate motuum. Igitur motuum duratio includitur feminibus essentialiter, intimè, originaliterque, velut principium formale atque directivum eorundem.

19. Non autem quod tempus sit extera quæpiam consideratio mensuræ motuum, respectu durationis: cum ejusmodi consideratio sive habitudinis relatio sit tantùm externa accidentalisque rebus ipsis, adeoque merum ens rationis; non autem primordialiter essentialiterq; insita ipsis seminibus, prout est duratio.

20. Deniquæ Scholæ supponunt species naturales in quantitatibus continuis; cum tamen continuum vel discretum non sint res, sed nudæ considerationes rerum secundùm mensuram. Res habent quidem suas species re ipsâ, sed illarum consideratio tanquam ens rationis caret essentialibus speciebus in Physicis.

21. Pudeat igitur, quod tempus inter mensuras & entia rationis sive non-entia statuerint. Pudeat, inquam, Scholas Physicas, plus se contemplatas Mathesin, quàm ipsam naturam.

22. Futile est itaque, species in numeris, per quas in rerum natura distinguerentur, agnovisse; nescisse tamen unitatem esse numerum: Utpote unum, in sui alteritate non minus est distinctum per unitatem à quovis alio numero, quàm est denarius. Neque enim ulla est ratio, propter quam duæ unitates magis constituerent numerum, quàm unica; siquidem in binario adhuc ambæ unitates sunt discretæ & distinctæ, imò integræ in suo illarum esse, nec desierunt aut abierunt in aliquod tertium propter earum connexionem: nam binarius nil designat præter binas unitates. Ulcerosum est itaque, duas res permanere in sui priore esse connexa, attamen ob solam istam connexionem generasse speciem, à se utraque diversam. Quocirca unitas propriissimè est omnis numerus, eo quod ex illa fluat omnis numerus, estque omnis ideò numerus nihil præter unitatum connexionem. Unde ipsa unitas Divinitatis typus est: eo quod ex in omnes fiant numeri, atque iterum in eandem resolvantur.

23. Equidem Scholæ, quoties per Mathesin aliquid concepêre, id statim subter regularum generalitatem in naturam contorsere. Sic namque ex quatuor putatitiis elementis quatuor qualitates, complexiones ac humores confusè adæquando, hæ rixæ translatæ sunt usque in astra, cunctaque suis figmentis consentientia statuerunt.

24. Quâ nimirum methodo continuum speculatum in Mathesi aptarunt punctis linealibus, & tandem quoque tempori. B. Augustinus fatetur quidem, tempus aliquid esse, sed nesciri temporis quidditatem; quia scilicet falsis è Paganismo thesibus imbutus. Quare erubesco etiam atque etiam, temporis essentiam velle explicare. Sed hunc osorem non timeo, qui jam in cœlis veritatem adspicit.

25. Inprimis namque à tempore successionem omnem abstuli, qui jam magnis authoritatibus Ethnicarum Scholarum jugum excusseram. Siquidem initiò meditabar, stetisse cœlos, non tamen aliud tempus fuisse stante Sole, quàm modò. Itaque cœpi istam durationem absque successione motus cœli dimetiri: Et consequenter sensim didici, omnem à tempore sequestrari successionem: & hanc duntaxat motui accommodare: Tum dein insanum reputare, Solem quandoque stetisse, & nihilominus adhuc hodiè tempus intra cœlorum motum demergere. Nam etsi detentio ista Solis sit miraculosa, attamen duratio proin non fuit miraculosa.

26. Dein conspexi, quod ab initio tempus jam esset, nondum existente die, sive ante natam lucem & segregationem ejus à tenebris. Cœlum ergò, Terra, aquarum abyssus, tenebræ, & dies ipsamet erant, antequam cœli orbita definiret diem. In principio inquam creaturarum, non autem in principio temporis. Quia istud rerū initium includit aliquod Dum, ut sensus sit: Quanquam Deus ab æterno statuerit res creare; Dum tamen infinitæ bonitati placuit emanare in operationem ad extra, tum *in principio creavit Deus cœlum & terram*. Atqui ante creaturam erat illud Dum, quia Deus non habebat opus creaturâ, vel creatâ duratione, nec res creandæ habebant opus creatâ duratione, imparis concurrente dignitatis principio ullo cum Creatore infinitæ potestatis.

Nam

Nam si creatura non dependeret originaliter, totaliter, absolutè scilicet & intimè à Deo, tanquam à durationis suæ initio & fine, utique nec Deus etiam esset immediata vita rerum ac totale principium, ut neque immediata vita rerum, id est, non foret α & ω illarum; Igitur intellexi inde, si natura quandoque stetisset radicata in duratione profluente citra medium ab ipsamet æternitate: illam & hodiè sic stare debere ob easdem necessitatis regulas. Scivi namque mox inde, quod Duratio, quam tempus nominant, sit ens reale: Itemque si tempus ab initio fuerit ante factam creaturam, non poterit utique reputari inter creata. Nec enim est facta mentio creati temporis.

27. Perpendi etiam, quod sicut mobile est ita in loco, ut locus nedum exterius circumdet mobile (utut interim sic putet *Aristoteles*) sed quaquaversus locus penetrat ipsum mobile, ita ut intima quæque pars corporis non minus sit in loco, quàm ejus superficies; non tamen proinde vice versâ locus à mobili comprehendatur.

28. Ita scilicet & adhuc multò abstractiùs. Duratio est quidem rebus intima; non tamen à rebus afficitur, clauditur, vel apprehenditur. Locus etiam certam atque determinatam positionem quidem, mutabilem, à mobili; penitus tamen ob omni prorsus loco inseparabilem. Atqui ipsa Duratio sic est à rebus inseparabilis, ut ab his nullatenus unquam migret aut mutetur.

29. Itaque cum duratio sit supra & intra esse rerum, & ab his inseparabilis: imò magis intima rebus, quàm ipsæ res sint sibimetipsis: Hinc igitur in tempore durationem planè divinam sum meditatus, adeoque illo respectu ab æternitate non distinguendam; distributam tamen rebus, pro modulo cujusque recipientis. Atque sic sat probavi præfatam propositionem.

30. Quamobrem tempus nec partes habet, nec admittit divisionem sui, & per consequens nescit successionem. Neque etiam somnia probat: quæ scilicet puncta actu infinita, copulata vel disrupta in se recipiant. Imò nec tempus est duratio magna vel parva, magis quàm plana, rotunda, longa, profunda, brevis aut lata. Quia revera non est intra prædicamentorum ambitum; eò quod Infinitum actu exsistens est tantum unicum, Deus nimirum, qui est omnia. Etenim si bonitas, vita, veritas, essentiaque abstracto modo sint Deus ipse in creatis, negari pariter nequit, quin in iisdem ipsa duratio Deum repræsentet. Credo itaque verum tempus impermistum, sine macula creaturæ, ubique & semper immutabile, nec ullo modo successivum. Utque hoc propinquius conciperem, abstrahebam à tempore cuncta corpora, atque omnem successivorum alternationem sive motuum succedentes vicissitudines. Tunque primùm clarè intellexi, quod Tempus in suo esse nullam ferat aut debeat respectum ad motuum instabilitates, varietates aut mensuram. Siquidem tempus est id quod est, sive motus atque mutationes fiant, sive non: quippè non inveni Durationem relativam ad motum aut vicissim, motum ad durationem nisi per accidens, & propter mentalem mensuram unius ad alterum. Quod prorsus est impertinens: Siquidem tempus non habens successionem, non potest inservire commensurationi.

31. At quia sublunari loco conclusi, Scholisque Ethnicis perperam imbuti soliti sumus in temporis duratione prioritates & celeritates cum suis correlativis indefinitè considerare, eo quod frivolo abusu, motuum atque mobilium determinatio attributionis juxta spatium consueta sit mensurari. Quæ tamen relationes prioritatis, si in trutina veritatis ponderentur, sunt duntaxat attributa motuum, nequaquam autem Temporis vel durationis; Eò quod prioritas, tarditas, &c. dicant tantum relationem inseparabilem ad partes motuum insequentes, & tarditas comparat motuum celeritates invicem, adeoque prioritas, tarditates, &c. non tam metiuntur tempus sive durationem, sed tantùm in respectu motûs diurni. Humana siquidem & indistincta imbecillitas peculiares omnes motus cum diario sive diurno, emensa est per quandam ignaviam & hebetudinem. Utpote non respiciunt motuum prioritates, non propriè ipsam temporis durationem, sed potius motus generalis universalem distantiam. Ac quan-

quanquam in cunctis insit & adsit ipsa duratio temporis, hæc tamen est prorsus aliena à successione motuum: Hinc proinde cœptum est, tempus velut ens successivum atque caducum per instans singulum considerari. Præsertim quod Scholæ stoliditates vulgi imitatæ tempus tandem cum cœli motu confundere consuevere.

32. Non mirum igitur, si talibus initiis magni Heroës, temporis quidditatem considerantes, eandem concipere non potuerint. Quippe cum involvat actuale infinitum (quod unicum est æternum) ex seipsa est necessariò per finitum incomprehensibilis.

33. Etenim tempus putatum est succedere ac partes habere, quia partes in motibus sese subsequerentur. Cum tempus & motus sint res disparatæ, & tam procul dissitæ ab invicem, quantum res caduca & finita ab infinito. Non enim etsi motus fiat in tempore, plus potest motus per tempus commensurari ab homine, quàm potest homo metiri per Deum ipsum hominem, qui in Deo est, vivit, & movetur. Si enim Deus vellet imposterum omnem cœli cursum inæqualiter sic inordinatum, ut ad illum nullus motus adæquari posset, an proinde & tempus in seipso fieret inæquale? Vel an desineret esse, quod modo est? Imò si cessaret (ut olim cessabit) motus cœlorum, an proinde cessabit tempus pariter? An ipsum nunc non ampliùs nunc esse? Quid enim ad tempus attinet, quod in tempore contingit? Siquidem suum esse habet liberum, sine respectu, reflexu vel reciprocatione ad aliquid aliud. Tempus sanè non est nobis datum in mensuram, vel ut in seipso sit mensurabile, sed habet esse liberum in eo, unde omnis essentia. Per exemplum: Deus inest unicuique creaturæ. Etenim bonum quatenus omne bonum, non autem hoc & istud est Deus: In quantum verò est hoc vel istud bonum, non est omne bonum; atque in tantum habet esse in creatis. Equidem ut Deus est unicum in omnibus bonum, ita vicissim & omne bonum est essentialiter hoc unum verum bonum: Similiter Deus omnibus ubique præsens, & sua duratio est duratio omnium ac singulorum. Pariter quoque lumen Solis est ens & aliquid in seipso (illuminat quippe & calefacit) extra tamen aut citra Solem est nihil; Eodem modo æterna duratio in creatis est tempus: quod extra vel præter æternam durationem est merum nihil, privativè & negativè. Quapropter *quamdiu* erunt ulla creata, nunquam desinet esse tempus Dixit Dominus: *Tu es Filius meus; hodie genui Te.* Quia æternitas non est, nisi unicum nunc, unicum hodiè. *Ex utero, ante Luciferum genui Te.* Christus ex utero natus in tempore, & tamen ante Luciferum. Quia in tempore nulla est prioritas vel successio. Ante ergò designat prioritatem successionis motuum & excellentiam dignitatis; non autem prioritatem temporis. Quia ab initio in consumtionem seculi non nisi unicum nunc. Sic nempe agnus ab origine mundi immolatus, ejusque mors salvat defunctos ante incarnationem Domini; quatenus incarnatio beatifica motum respicit. Salvat nimirum anteriores, juxta cursum vitæ præcedentes, ac respectu motuum inter se invicem collatorum; non autem obtuitu durationis. *Vt non rapiat eas leo, nec infernus devoret.* Preces enim illæ pro defuncto dudum post mortem, cum tamen mox ab exspiratione plerumque suum judicium subeant animæ. Quare preces ejusmodi frustra essent, ac serò nimis institutæ, si tempus esset successivum. Ecclesia ductore triumphat Paracleto, novit proin, omnia futura esse in eodem temporis nunc, ac si antequam oppeteret, contigissent preces. Sapiens enim adstruit, Deum omnia simul fecisse; Genesis verò sextidui historiam scribens totidem quoque dies consumtos ait: Quæ proin contradicerent, si tempori detur successio. Sex ergò dierum spatio cuncta sunt creata: Unico tamen temporis permanente puncto. Sic namque Diabolus futura prænovit, in successione motuum: quatenus præsentia in unico temporis nunc. Stellæ quidem sunt in tempora, id est, ad temporum vicissitudines sive motuum varietates; non autem ad durationem vitæ nostræ, cujus est statutus terminus ab Omnipotente.

34. Enimverò prioritas difficillimè seque-

ſtratur à tempore. Nam quamvis abſtrahamus tempus à loco, motu & corpore; attamen propter oppoſitam conſuetudinem, reique novitatem, perquam difficile eſt à prioritate in tempore deſueſcere, non ſecus atque quis ſiniſtra panem ſcindere, id illi eſt dextra moleſtum, licet plura alia per dextram ritè obeat. Proinde tamen difficultas vel diſſuetudo intelligendi nil quicquam in rebus mutat, aut temporis eſſentiam obligat, ut noſtris ſe accommodet erroribus. Quid enim ad tempus attinet ipſa prioritas motuum in corporibus? Quidve nocet tempori prioritas, quæ ſoli debetur motui? ſi per inſcitiam in tempus ſit tranſlata? Quia autem motuum prioritas in ordine ad durationem dicit immediatum reſpectum ad alium motum (dierum ſcilicet & annorum) per quem omnes alios metimur motus, idcircò prioritas abuſivè eſt traducta in Durationem. Alioqui ſanè prius conſtare deberet, quod ideò iſte diei motus eſſet tempus, eo quod in tempore contingat: quo probato, prioritas tum poſſet referri ad Durationem, & non aliàs: ergò nunquam. Mihi autem in rerum diſtinctionem ſat eſt, quod duratio ex motu in ſui eſſentia nequaquam dependeat, ſed in ſe ac præ ſe ferat quandam Divinitatis uniformem conſtantiam, per quam nempè ita ſit permanens, quod ab omni viciſſitudine ac prioritatis ſucceſſione maneat prorſus libera, aliena atque à rebus rerumque ſucceſſivis motibus planè independens: Ergo in nullo prædicamento collocanda eſt duratio.

35. Cumque nullo modo in relativorum ſeriem pertineat, ideo per conſequens duratio nullum dicit internum reſpectum ad res, niſi per accidens: idque etiam non niſi juxta miſerum deceptumque rationis diſcurſum, facientem proportiones inter mobilia; & adhuc duntaxat in quantum ſunt mobilia, in ordine ad motum localem vel alterativum; non autem in ordine ad eſſe reale illorum. Spectant nempe ad caduca mobilia, certi fluxus prioritatum & poſterioritatum in ſuis motibus, cum quibus ad deſtinatos periodi fines, adeoque ad interitum ſuum properant. Sed totum iſtud quid refert ad tempus? An enim propterea etiam Tempus currere debet cum omni atque ſingulo motu? Utique ſic tot eſſent tempora ac durationes, quot motus. Vel ſi unicum tempus currat univerſaliter cum omnibus & ſingulis motibus, cumque ipſum ejusmodi tempus celerrimè omnibus aliis motibus præcurreret, tardus curſus vitæ corvi fluet inæquali tempore cum gyro volubilis rotæ. Quapropter non ſub unica duratione ſimul fluere poterunt. Itaque tempus ſuum eſſe vel eſſentiam habet immobilem, immutabilem, impartibilem, ac impermiſtam rebus, non ſucceſſivam, ſed ſimplicem & liberam ab omni reſpectu ſui intrinſeco ad creaturam. Quantumvis tempus ſit magis intimum rebus, quàm ſint res ipſæ ſibiipſis.

36. Suppono itaque tempus in Deo terglorioſo eminenter & eſſentialiter; In creatura verò dependenter, *ſubjectivè* & ab emanatione ad extra participativè.

37. Lex fati quidem permittit motus vitæ inſequi juxta inhærentem mobilibus diſpoſitionem affixam ad certum præſcriptumque deſtinationum ordinem. Sed ejusmodi affixiones & ordines non ſunt ipſius temporis; conſequuntur videlicet ſuum ante & poſt, ſuum tempeſtivum, opportunum & ſerò ad ſubſecutionem motuum & mutationum eorundem, non autem temporis.

38. Nil namque poteſt cogitari abſurdius, quàm quod unicum tempus ſucceſſione quadam moveretur, ſubſequeretur, atque ſeipſum faceret Vaſallum ad infinita puncta, indiviſibiliter quidem in ſui prioritate, & diviſa inter ſe per ſuppoſitionalitatem; quæque tamen in inſtanti minimo ſingulo eſſent conjuncta, & quæ abſque ulla ſui extenſione perirent ſucceſſivè ante ſui connexionem: Et quod talis chymæra eſſet menſura certiſſima cunctorum motuum. Imò quod tempus per ejusmodi indiviſam punctorum copulam mutuamque atque indeſinentem ſucceſſionem cogeretur moveri atque ſubſequi ſucceſſivè: & hunc tandē infinitis indiviſibilis puncti motum eſſe diſtinctā omnium motuū regulam & temperamentū. Hæc tamen

adeo

adeo stolida dogmata propinantur adolescentiæ sub primo ætatis Vere pro naturali Aristotelis auscultatione.

39. Prioritas igitur nequaquam terminatur respectu temporis, sed fati, relati in ordine ad motus: sine respectu unius motûs ad alterum. Nam motus localis non tangit essentiam loci; sed res quæ successivè movetur per locum, dicit duntàxat respectum per accidens ad locorum situm; Interim respectus situum sive loci ad locum manent stabiles, immoti, immutati, nec in minimo tangunt locum, sive res sit mota in situ, sive non; Cum successio motus localis ex parte motus sit peregrina loco. Potiori profectò jure hæc intelligo fieri cum tempore, eo quod tempus non sit relativum ullà ratione internâ, sed sit quid abstractius æternitatiq; propinquius in intellectu & in re, quàm sit locus.

40. Tempus igitur nescit successionem nec ex parte motûs nec rei motæ: quippe successio nil aliud est, quàm proportio successivorum in ordine ad motum; & quanquam insit motui ipsa duratio, non proinde tamen hæc induit naturam successionis motuum.

41. Quotquot autem putarunt tempus ens successivum partibileque; illud quoque lassatis habenis cum mundi interitu occasurum & periturum credidére: ævum verò ceu novam creaturam in ejus vicem, absque successionum medio substitutum iri. Hoc nempe sic autumatum, nescita temporis quidditate. Etenim dum hoc de tempore dicunt, manifestant, se non loqui de tempore, & ignorare sui durationem: quia tantùm loquuntur de motibus, horumque vicissitudine, in durationis contingentia. Siquidem etsi duratio rebus insit & adsit, nil tamen habet cum rebus commune, sive comburantur, submergantur, putrescant, moveantur, dormiant, incipiant vel esse desinant; quia duratio non retrospicit ad res, sed imperfracta, semperque sibi æqualis persistit.

42. Forsitan enim illos abduxit Textus. Posthac non erit tempus amplius, non attendentes tempus ibidem sumi pro diebus anni, pro meteoron vicissitudine, & opportunitate pœnitendi, juxta tritam nimirum locutionem. Non autem quod cum mundi interitu cessaret duratio, quæ modo est, semper fuit, & erit. Nam ævum, quod Angelis deputatur, nullatenus diversificatur à duratione, quam temporis vocant. Cogita nempe animam corporis inquilinam, diem, noctem, nec item senium experiri, ut neque successionem habere; Est tamen in unica & eadem duratione, & in eodem nunc, quo altera anima, à corpore separata exsistit. Quippè loci & mutatio conditionis animarum nequicquam tangit, afficit durationem, aut eandem sibi obligat, ut proin in sui essentiam migret. Sed eadem duratio æternitatis fluit emanativè in omnia, & sustentat singula: sui proinde tamen simplicitatem non amittit, quanquam res eam participantes eandem aliter atque aliter suscipiant. Res enim in & sub duratione subsistit: à qua si exciderit, in nihilum abit. Angelus enim ideò in sui substantia & esse fruitur tempore continuo sine successione & partibus, cujus nihil est magnum, parvum, longum, breve, prius, posterius, mensura & mensurabile.

43. Cum igitur juxta Scholas sit ejusmodi duratio pro Angelis, quàm ævum dicunt, & à tempore sublunarium distinguunt, idque sive in Cœlis exsistant, sive in terris: admittuntque opera Angelorum commensurari tempore successivo & discreto, concludo, cum Angelus nequeat esse simul in duabus durationibus, toto cœlo & genere differentibus, quarum una scilicet competat sibi & altera suis operibus, quorum utrumque interim unicum durationis nunc contineat, necessarium fore, quod ambæ istæ durationes in unicam prorsus liquescant, diversam tantùm accidente respectuum, id est, ficto mentalique non-ente: unicam, inquam, necessario reali actu exsistentiæ numeri. Adeoque tempus esse idem planè re ipsà cum ævo & manere immutatum in æternum.

44. Sat autem mihi, quod Scholæ agnoscant aliquod tempus continuum nec successivum, quod ævum vocant. Ego non cogor ob illarum mentales diversitates tempus ab ævo disjungere. Nam si vicissitudo rerum motuumque tempus ab ævo separent, eo ipso respiciunt magis ipsam vicissitudinem, quàm durationem; cujus tamen determinationem ac definitionem

attendere se putant. Siquidem id convincit, quod, ignorata hactenus temporis quidditate, frustrà tempus discretum segregaverint à continuo sive ævo. Cum nulla uspiam sit necessitas successionis in duratione, eoque magis, quod assignent utrique præfatæ durationi quosdam respectus, qui toto, ut ajunt, cœlo exulant à natura durationis. Utpote qui duntaxat pariunt differentiam rationis sive non-entis, quod æquivalet, ac si durationum ambarum diversitas sit in re ipsa merum commentum.

45. Id quod sic convinco: Tempus est ens: Ergò Creator vel creatura: Si sit ens successivum, ergo non est substantia Creatoris vel creaturæ. Sin autem velint esse accidens (nam de ente neutro inter substantiam & accidens Scholæ nondum mentionem fecère) saltem subjectum inhærentiæ pro tempore describere debuissent. Conjiciam itaque: non subjectum temporis erit cœlum, nam sic caduca & sublunaria non haberent temporis durationem sibi propriam: esset duratio peregrina advena, præstitaque caducis. Itemque si Sublunare unum de Tempore, ut de accidente sibi proprio participaret, non proinde & aliud sibi vicinum de tempore gauderet. At si malint caduca singula participare de Tempore cœli: saltem creata singula non haberent differentem durationem, sed singula permanerent in eadem cœlesti externa duratione participativè. Imò citiùs Sublunaria haberent reliquas omnes manifestas cœlorum qualitates atque proprietates, quam eorundem durationem. Ergò non participant de mutuata cœlorum permanentia in duratione. Quod si verò sua competat duratio singulis propria, adeò ut res ipsæ sint subjecta inhærentiæ, durationis non aliunde petitæ, ac tanquam essentialiter initiis seminalibus inclusa esset durationis determinatio, jam apparet lumen Divinæ providentiæ in tempore, ut sit regula creati, non autem ipsum creatum; in Deo quippe sumus, vivimus & movemur. Sic etiam in duratione, quæ nec etiam est creata. Alioquin enim si tempus velut accidēs aut concomitans inhæreat rebus singulis, præter innumera enim absurda, saltem tot erunt diversa tempora, quod rerum atomi. Et quicunque nunc simul in eadem duratione subsistunt, habebunt totidem diversas durationum essentias & exsistentias, eritque tempus actu divisum in infinitum: Et omne accidens, naturaliter alicujus sensuum objectum non erit ullo sensu perceptibile in duratione temporis.

46. Quamobrem cogor in tempore agnoscere universalitatem quandam, simulque & singularitatem singulis rebus propriam, & rebus magis intimam, quàm res sint sibiipsis. Item fateor regulam atque determinationem propriam, quæ rebus singulis largitur durationem præcisam, vicissim tamen à rebus impassibilem, inapprehensibilem aut coërcibilem. Quapropter agnosco tempus esse ens, quod dat & distribuit omnia omnibus, juxta destinatam participationem Durationis æternæ, idque in confusionem atheorum. Considero itaque tempus tanquam æternitatis emanantem splendorem, quique citra vel extra æternitatem non magis subsistit, quàm splendor lucis citra lucem. Tempus itaque nobis esse debet manuductio ad superintellectuale unum, æternum, infinitum, intimum cuilibet rei, nullatenus tamen permistum, conclusum, apprehensibile, aut detentibile; in quo omnis rerum est quidditas, cui sit laus & gloria in sui æternitate!

Paganica ergo locutio est barbara & absurda, quod tempus nos consumat aut devoret, quoniam nulla est actio aut passio temporis in nos, aut à nobis: Non temporis vitio perimus, nec mors est facta à tempore magis quàm à Deo. Motuum enim dispositiones causæ sunt secundæ mortis, non autem tempus est de natura motuum. Judicia quippè divina disponunt quælibet ob rationes sibi notas.

47. Mirandum interim, quod dies sit mensura motuum, tamen diei nullam præscripserint præcisam mensuram. Subdivisiones quidem fecère horarum, minutorum, secundarum, &c. per sexagenarium. At nemo hactenus ostendit præcisum spacium unius sexagesimæ minuti; Hæsitatum nempè in praxi. Imò præter meridiem, nullum est diei stabile momentum. Id etiam ferè ubique variat, adeo ut puncti meridionalis certitudo non tam ex Solis Cœlique motu,

quàm ex respectu situs sphæræ pendeat. Nemo itaque certum definitumve nunc vel constans punctum edocuit, quo aliquid contigerit, nisi habito Eclipsium respectu.

48. Imitati globum mundi, dum Sphæram diviserunt per punctum meridiei & poli altitudinem: at cum Sol non semper nec ubique pro voto conspicuus, rotas excogitarunt, aliquot vicibus per diem circumvolutas, quæ quia seipsas non essent movendo, pondus appensum est, sicque diem mensi sunt.

49. In quo mox error obortus, eo quod pondus ob funium longitudinem accrescens inæqualitatem faceret. Incertior adhuc dierum mensura per invitam chalybis contorsionem; quia hactenus nondum certo constat exquisita proportio inter robur, cujus intorti chalybis renitentis, & intra cochleam sive funis tendentis elongationem ab axe. Est namque flante Boreâ, seipso, solitoque contumacior. Nondum ergo proportiones minimorum minutorum in motu. Semifusa Musices adhuc est incerta, eo quod ad pausam integri respiciat, quæ ad lubitum citatior est.

50. Ego ex mensura motuum in duratione primùm dimensus sum bombardarum & cujusque pyrii pulveris robur ac bonitatem. Nam si catapulta distet à muro demoliendo 200 passibus, emittens pilam 22 librarum, cum pulveris notæ bonitatis libris 10. Notetur autem, quantum pilæ ictus tardet post accensum pulverem; jam verò distando per 250 vel 400 passus cum ejusdem ponderis pila non excavata, ejusdemque pulveris æquo pondere, notetur an ictus segnities respondeat proportioni distantiæ. Idem periculum fiat in bombardis majoribus & minoribus. Itaque segnities sive tarditas ictus detegere, quantum renitentiæ aëris distantia pariat, quantumque bonitas pulveris acceleret, quantumque cavitas in pila ferrea demat, vel si ponderato plumbo repleatur. Ego autem ejusmodi motuum celeritates, potestates atque proportiones, diei item minuta ingenti quandoque jucunditate sum dimensus. Appendebam ad clavum pondus libræ unius tenui filo, longitudinis unius pedis, pendebatque pondus liberum in aëre; Movebam autem pondus, ut pulsaret in aëre batilli campanæ instar. Dico igitur, quod omnes ac singuli pulsus consequentes ad ultimum usque erunt ubique locorum primo pulsui æquales. Nam quantum primus pulsus major est, tantò consequentes sunt minores, atque ideo tanto possunt esse tardiores in motu, non autem in initio aut eorundem fine. Item sive filo appendatur unica libra sive plures, non tamen proinde erunt inæquales. Sed si filum sit bipedale, erunt singuli pulsus præcisè duplo tardiores; Igitur juxta fili longitudinem accelerantur aut retardantur pulsus. Sicque mora cujusque motus præcisè notari potest. Æqualitatem autem pulsuum istorum notabit Musicus. Denique cum vis motiva sit utrobique unicum initium motus æquale, moderativum celeritatis juxta loci distantiam: idcircò necessum est, pulsum tam unius libræ, quàm plurium esse æqualem. Suppono itaque pulsum bipedalis longitudinis esse mediocris pausæ, poterit ergo ille pulsus in 16. minores distinctos subdividi, poteritque in gnomone observari, quot pulsus fili pedalis dederit horæ quadrans; sicque annus præcise commensurabitur.

51. Quantum autem ad dies criticos attinet, observatio quidem in natura basin habet, quatenus Archeus noster cœlorum rhythmum explicat. Equidem Luna semper 14 die processit ad locum sibi oppositum, quo ferebatur primâ die. Censetur idcirco natura Archei vires oppositas nacta: Pariter sic & septima dimidium oppositionis habet, ut & lunæ aspectû quadratum ad punctum initii. Proinde namque 7 & 14 dies sunt mali respectu morbi: boni autem respectu Archei humani.

52. Rara ergo dies critica extra morbos acutos; utcunque aliter senserit Paracelsus. Sedulo tamen notavi, quod nusquam sit crisis, ubi Medicus artis suæ gnarus morbum ante crisis exspectationem sustulit. Etenim ut natura ordinariis gaudet motibus, iisque assueta est, & unitate virtutis motricis gubernatur lubens: ita quando totum morbi negotium suis incumbit tantum humeris, statas ipsas cit crises, quas alioqui medelæ anticipat bonitas, pravitasque retardat vel perdit: Sic nempe dies criseos 14 in quadragesimum protelata est. Boni ergo & fidelis Medici est negligere crises; Præstaretque

quę ægros Medente caruisse, quotquot per eri sin evadunt, multo magis, quorum crisis tardior est.

54. Glorientur enim Scholæ de Criticis, crisin statuant, doceant naturam præliari cum morbo, sit ipsis crisis sine lite & judice. Mihi saltem visa impertinens similitudo prælii illius, & ineptè criseωs transsumtum nomen. Commenta enim hujusmodi de manu in manum tradita, quibus omne agens ob solas contrarietates litem sustinere creditur; Uno enim absurdo dato, plura mox subsequuntur catenatim. Docui namque alibi, naturam nescire contraria, nec morbum præliari. Naturam scilicet plus morbo, ut ovo, incumbere, quàm quod sit contraria: si natura sola sit morborum medicatrix. Sicque cuncta maturat, ut ad finem perveniat, adeoque sic etiam morbi finem intendit maturando media. Ita nec morbus repugnat naturæ, dum maturatur, non magis, quàm ovum, dum fovetur, cum fovente pallina pugnat. Morborum namque seminibus destinata est sua periodus: non quidem quæ mysticis dierum numeris debeatur, sed solis maturitatum exigentiis. Nam si cocta & non cruda sint movenda juxta Hippocratem; Sagax ac mitigatus naturæ Rector statis momentis suas novit maturitates, quas ipse solus perficere cogitur, non quidem ob distinctam morborum animositatem in certamine; sed maturatis sordibus, desistunt adhærere solidis partibus. Ast quorsum tantus criticorum dierum commentarius (Junior quinque libros de criticis conscripsi, quos dein Vulcano obtuli) si oporteat sic esse instructum Medentem, ut morbum periculosum reddat insontem, & longum abbreviet, id est, præcidat, ne in crisin proteletur? Crisis ergò, ut judicium sonat, esto judex & accusatrix medentum, & bajulantis solius naturæ testimonium: quia tantùm contingit Crisis, ubi viscidum adhæret vel sonticum concluditur, & ultimatâ maturitate sequestrari optet.

55. Quantum verò spectat ad annum Climactericum, tractum ex productione numeri septem in novem, nimirum in annum vitæ 63, stolidum est inventum: quippe 70 anni, dies hominis &c. ergò imposturam falsi incusant Sacra apud Christianos; adeoq; Dæmonis est inventũ, qui hostis vitæ nostræ procurat mortis metu senes ante statutam horam percellere. Alioqui namque quid facit numeri in numerum productio ad cursum vitæ? Anni quidem in suas messes atque maturitates properant & recurrunt. Quare & annorum revolutiones revolutionumque numeri potiùs recursuum identitatem, quàm numerum aut vitam respiciunt directè, nulloque modo ad numerum præteritum se referunt, eò quod anni singuli desinant in præcisam sui singularitatem, nec se reflectant super præcedentium pluralitatem.

56. Inter reliquos aliquis stupidè ad numerum numerantem. Profectò ut pium est & Christianum vitam agnoscere à manu Conditoris, Principis vitæ: ita perditorum est vitam à Planetis & numeris mutuasse. Etenim quanquam DEUS certo spatio cuncta disposuerit ex suo lubitu & beneplacito, stultum tamen esto causalitatem attribuere numeris. Si plantæ prolificandi vim habuerint ante natas stellas, & vi verbi vegetent, est pudendum Christiano, vitam humanam suæque durationis & exsistentiæ potestates dedisse numeris numerantibus. Annus ergò climactericus, sive astrorum numeratos recursus, vel numerum recursivum, sive demum numerum numerantem spectemus, inanis est garritus, Sacris repugnans, quæ vitam à 70. ad 80. annos miseram vocant, non ob annos præteritos, ut neq; ob illorum numerum numerantem, sed quia inoletæ sunt seminibus necessitates à Principe vitæ sic statutæ.

57. Sed stentantur de numero Sabbatario, quia septimus est. At id repugnat quinquagesimo, qui est Jubilæi totusque sabbatarius, atque adeo annus septuagesimus, quia septies decimus plus sabbatizat, quàm sexagesimus tertius; quia annus nonus est enneaticus, qui nil ad Sabbatismum confert. Si namque dies septimus est Criticus propter positiones Lunæ, ergò non ob numerum; nec Lunæ cum numero annorum 63. climacterico quicquam intercedit commune.

58. Etenim Astrologi jubent annum 56. in nocturnis nativitatibus propter Saturni (pudibun-

dam sanè) frigiditatem duplatam: annum vero 63 in diurnis geniturìs, propter ridiculas siccitates Mercurii & Martis, maximè periculosum: Sed hi præterquam quod pro medietate saltem climacterico anno valedicant, contradicunt textui: *Septuaginta anni dies hominis, &c.* denique desciscunt à numeris, dum qualitates elementorum in opem vocant, easque, delirando, in astra traducunt.

59. Si mors in valle miseriarum sit calamitatum finis, deberet annus Climactericus esse quinquagenarius, qui Sabbatarius est ac Jubilæi. Deus quidem hebdomadem in dies 7. distinxit, non ob numeri mysterium aut dignitates; sed quia prænovit, vix sibi vacatum iri, nisi mandasset, quamobrem saltem septenum diem sibi deberi voluit, ut toti vacaremus semel saltem in septimana.

60. Non enim quod numerus sacrum vel mysterium contineret, sed suæ benignitatis testabatur indultum, quod de septem saltem unicum posceret: Eja, si septimum sibi consecravit, cur addis & nonum, non sibi consecratum; Cur sacro numero (ut ais) nubitis profanum, ut inde fabricemini climactericum? An tibi licitum est dies Deo sacros fecisse? Quomodo demum si septem & novem mysterium in se haberent, facies, quod numerus ex producto septem in novem sacer erit? cum speciebus numerorum juxta vos nil possit addi vel demi, quin continuò ipsa mutetur species? Dies decem pro pane azymo ante & post festum præcepit Deus; sed quid authoritatis istud dat pro denario? Vacandum sibi imperabat Dominus diebus, quibus beneficus illis fuerat, nec nobis observandi sunt propterea. Ideoque nec sacrum numeris addixit. Itaque posteras Judæorum perfidias continet ista doctrina, quæ dein ex Astrologorum futilitatibus, melancholicisque sive amentibus putationibus artes atque regulas ad inanem lubitum accommodatas finxrêe, quorumque aliquot maniacis remediis jam curavi, cum ejusmodi obstinatio sua non careat amentiâ. Finaliter ergò constat, quod vita longa, quam tracto, non sit respectu Durationis sive temporis; sed motuum ab initio usque in finem defluentium, quorum scilicet mensura in Durationis constantia non sit ipsa Duratio, sed motus alter, qualis est dies, qui solâ sui pluralitate vitæ metitur longitudines, quare Sacra disjunctim dicunt: In diebus illis. Itemque per dies virorum rerum contingentias describunt, non autem per temporum successiones, quas paganismus introduxit, locutione penitùs fabulosâ, quia temporis nulla est pars, successio vel alteritas.



# VITA LONGA, ARS BREVIS.

1. *Vita abbreviari debuit meritò.*
2. *Consideratio vitæ longæ ex dono Dei profluit.*
3. *Aliquot factiones discipulorum Paracelsi circa vitam longam.*
4. *Objectio pro desperatione de vita longa.*
5. *Quanta sit vitæ longitudo penes autorem.*
6. *Cur terminus vitæ longæ tam diversus.*
7. *Probatur vita longa.*
8. *Notatur Galeni insufficientia.*

De Vitæ brevitate conquerimur ferè omnes, at spatium vitæ sat longum, dierumque pluralitas satis magna, si tota bene collocetur. Perpende enim, quantum somnus, otia, vanæ occupationes, parentes & amici tecum de vitæ spatio diviserint, actum discernes, nostram de vitæ brevitate querimoniam esse mendacem. Hæc Seneca quandoque censuit. Christiani verò, qui mortem introitum ad vitam sperant, de vitæ brevitate nequaquam plangere debent. Nam certus est Electorum atque reproborum numerus, qui ut citius impleretur, propter multorum iniquitates dies vitalis accurtari debuit, ut & numerus acceleraři ob festinantiam diei novissimæ. Alioquin enim, licet mundus totâ sui amplitudine esset fertilis, non tamen sufficeret alendis omnibus, ob præfatam festinantiam editis & edendis, si horum quisque ad vitæ longæ terminum attingeret.

2. Porrò

2. Porrò quantumvis Justi meritò gaudere deberent de vitæ suæ brevitate, & à contrario sensu injusti plerique optent vitæ longævitatem (forte namque in senio emendabuntur) attamen cum nemini constet, an in Dei conspectu justus censeatur; potissimùm quod *in conspectu ejus non justificabitur omnis vivens*: Judicavi proinde, incumbendum unicuique seriò pro antiquæ benedictionis adeptione, obedienti parentibus pollicita. Vita ergò longa visa est mihi totius Philosophiæ apex, eò quod jucundam atque utilissimam pendat meditationem. Dolenda inprimis summoperè mors personæ, quæ mortalibus, patriæ suæve familiæ columna foret, nisi propter aliquod melius ex mandato vel permissione Dei obiret. Quisque enim idcirco in vitæ longæ amore, desideria & optatum suâ fertur sponte, solâq; valetudinis aut fortunarum ærumnosa jactura optatum mortis ac vitæ tædia adducit desperatis. Ast vitæ longæ adipiscendæ sola desperatio indagantes terret, eo quod ante-actis ante Paracelsum seculis Scholas, de vita longa meditatas nihil, docent muta illarum silentia. Utpote astu Satanæ mors irrepsit, ejusdem proin dolo quoque vitam longam hucusque suppressam non immeritò auguror, cum generis nostri sit juratus hostis. Quem tamen vitæ longæ scopum Omnipotens nuper in mentem humanam instillare est dignatus, ut de his tanquam nomini suo gloriosis, nobisque necessariis, post novorum morborum conscriptum in nos exercitum, seriò pensitemus. Licet donum arboris vitæ maneat in manu Domini, quamdiu ejus dispensator manere decreverit.

3. Adepti nuperi spernentes qualitatum primarum connubia, humorum collegia, prærogativas, decubitusque, sensim ad medendi unitonum aspirarunt, sub quo remediorum ingressum se invenisse primùm rati, se voti compotes factos gloriati: quibus successere, qui reperirent rerum subtilitates, seu medicinarum puritates nondum sufficere ad tantum fastigium, quod nempe ad vitæ longitudinem ingredi possent, eo quod peractis accretionis nostræ muniis ad prima nostri constitutiva non amplius penetrarent, sesèque commiscerent. Dotem, inquam, quam accrescendo res sunt adeptæ, si non intus ad primum limen exuant, saltem non procul intro versus radices homogeneorum deferant: Longè autem adhuc absunt, ut potestates vitales à fluxu suo ad interitum detineant. Idcirco enim doctiores à Paracelso deinceps in varias opinionum factiones atque in desperationem vitæ longæ defecère: Alii quoque majori animo & spe allecti per pollicita Paracelsi magis quàm rerum teste experientiâ suffulti, multa promiserunt, quibus non responderunt posteà eventus: eo quod vitæ longæ radicem una cum Paracelso nesciverint.

4. In arduis quoque desponderunt ignaviores dicendo: *Constitutus est vitæ terminus, quem nemo præteribit*. Frustraneum itaque censentes, quicquid audaculi de vita longa promiserint. At non rite perpendunt, quod qui vitæ destinavit terminum, eadem opera etiam quælibet media ad istum vitæ terminum requisita simul destinaverit; Frustra alioquin arbor vitæ in Paradiso, frustraque de terra medicinam creasset ab initio, nisi rerum termini naturales prolongari medendo possent. Etenim si non utar remediis, statutus est mihi terminus, quem non præteribo; juxta illud: *Hei mihi, quod incolatus meus prolongatus est*. Si Adam non edat de ligno vitæ, statutum habebat vitæ terminum: at si comedisset, utique nec fuisset mortuus.

5. Est ergo spes ad vitam longam, sola autem defuit cognitio medii. Nec enim loquor de vita longa è Scaiolis deflua, ejusmodi fabulas Paracelso relinquo. Nec denique is sum, qui annos vitæ longæ ad dies Mathusalem extendo. At magnifacio Nestoris ætatem, aut Johannis de temporibus. Sed Paracelsus vitam tercentum annorum, despecto nomine, brevem, physicam & accurtatam vocat, imò si non ad annũ ignis prorogetur, se indignam æstimat, polliceturque suorum arcanorum vi vitam Nestoream, nullo quasi negotio secuturam. Ast apud me vita longa terminum habet 120. annorum, ultimum verò trecentorum annorum, utpote quos aliquot animalia quotidiè spontè attingunt, homo autem rarissimè, idque non nisi insolitis quibusdam locis.

6. Cur autem vita longa tanta exspatietur amplitudine, fit, quod utrobique recipiatur per modum Recipientis. Non enim arbor vitæ moderna me amplius nunc capacem redderet minimæ dignitatis vel termini, ob depravatam, per multas procellas, vitæ meæ lucem, cujus filum adhuc in lino præsciderunt. *Implebit in bonis desiderium tuum, & renovabiturut aquila Iuventus tua.* Nec enim dicitur ut aquilæ, quia aquilæ non redditur juventus pristina. Sed aquila renovatur non secus atque serpens senectam & cervus cornua exuunt, licet interim non cessent sub istâ renovatione senescere, adeò ut aquila festinet in canas plumas. Igitur sic de vita longa loquor, non quidem quæ usque in novissimum diem, juxta Paracelsi temeritatem, extendatur: Ut neque loquor de vita sana, quæ sit à morbis planè immunis: Sed de illa, quæ sub virium aliquali protectione finem vitæ dilatat aliquandiu. Quæ media si puero & robusto infanti exhibeantur, eosdem ad præfatum terminum sunt deductura, si iisdem uti pergat.

7. Quid si demum climata quædam vitam protrahant, an pharmaco, cui vitæ longæ dos est, id denegabitur? Sæpè namque qui anno 50. perspicillis uti cogitur, sponte dein propria 80. ætatis suæ anno clarè denuò videt. Quidni ergò in toto fiet per artem, quod in oculis contingit spontaneo vigore. Ego autem semper ratus sum, quicquid semel fuit naturale (puta in Nestore) possibilitati naturæ non repugnare.

8. Nec etiam me movet, quod Archiatri hunc locum intactum mutumque invenerint, ideoq; & reliquerint: Quoniam Scholæ jamdudum desperant sapere supra Galenum, qui tamen instar Seplasiæ quid pro quo substituit, & quidem pro vita longa libros, de conservanda valetudine edidit ridiculos. Hanc enim totam circumscribit frictionibus rectis, obliquis, transversis & circularibus, magnum nempè in his, quæ suæ sunt inventionis, agens morionem & circulatorem, prout & ignarum exscriptorem aliorum. Etenim quoties deficit, unde exscribat feria, miram sic detegit ingenii pauperiem, ut in figurali frictione per aliquot libros delirâsse sit visus. Atque ideo posterorum nemo hactenus libros Galeni de tuenda valetudine commentario dignos censuit, aut de solo elevare est aggressus: quin potiùs postera interpretatione Galeni istam doctrinam quisque in culinæ mangonia, atque diætæ obedientiam ligavit. Sic nempè astu Diaboli vita longa in sanitatem tuendam, atque inde in culinas migravit. Ars ergò aliquot annorum, brevis, & vita longa, si adspem respiciendum vitæ, quam laxa Ethnicorum doctrina neglexit.



# MORTIS INTROITUS IN NATURAM HUMANAM DECUS VIRGINUM.

## INDEX CONTENTORUM.



VItaquidem erat, priusquam mors esset: adeoque quanquam naturâ & duratione prior

prior sit vita morte, attamen pro hoc Tractatu mortis introitus in vitam humanam præcedit vitæ, eò quod non de vita immortali (qualis erat ex intentione Creatoris ante peccatum Protoplasti) sed de longævitate seu de prolonganda vita duntaxat agerem, cujus quia finis morte clauditur, terminatur ac definitur, debuit mors, tanquam transpositiva termini vitæ, suis primùm causis determinari.

2. Equidem non studui imitari Aristotelem in hoc, docentem, finem esse causarum primam. Nam alibi opulenter demonstravi, quod Aristoteles totius naturæ fuerit planè ignarus: quamobrem istud axioma suum tàm intra quàm extra naturam est falsum.

3. Quoniam si de primo motore Deo, omnium Archetypo, deque mundo invisibili sit sermo, certum esto, quod apud eum *non sit ulla causarum prioritas*, *sed omnes coincidant in unitatem*, apud quem omnia tantùm sunt unum. In natura pariter, cum, quicquid sit, aut generatur, seminum necessitate fit aut generatur: adeoque hactenus sint semina rerum primordialia principia & causæ naturales, agantque ob fines, non quidem sibi, sed soli Deo cognitos: necessitate Philosophiæ Christianæ causa finalis locum non habet in natura; verùm duntaxat in artificialibus. Adeoque & hinc verificatur (quod alibi sat probavi) Aristotelem nil minùs quàm naturalia intellexisse, suasque Scholas fefellisse per artificialia: Estque totus impertinens hoc loco, quod artificialia subter catalogum causarum naturalium reduxerit. Imò penitiùs introspiciendo manet Aristoteles æquè ridiculus. Siquidem ædificator, ante finem sive ædium figuram ex charta factam, præsupponit cognitionem loci, acquisitionem mediorum, calcis demum, laterum, lapidum, lignorum & ferramentorum: quorum mediorum computatio figuram ædium antecedit. Adeoque nec etiam finalis (si qua sit) causa est prima causarum artificialium in mente autoris. Stultum est itaque inter causas naturales recensere ens rationis, ens mentale, sive non-ens.

4. Porrò lubens ad metam properâssem, quam de vita longa mihi proposui, nisi mors intentum filium præscinderet; prioritatem suam velut remoram intercalariter præfigens. Cujus etiam paradoxon lubens inter arcana detinuissem, nisi Tractatus de vita longa jus suum à morte exigeret, per quod naturaliter ingressum in hospitium humanum stabilivit. Paradoxon certè, inauditum hoc Dei mysterium, quodque idcircò humiliter censuræ Ecclesiæ substerno.

5. Loco propositionis autem esto: quod Deus non fecit mortem. Id enim potiùs intelligo negatum pro homine duntaxat: Nam alioqui brutis ante creatum hominem jam mors destinata erat naturaliter, & quidem ex eadem radice, per quam mors in hominem intravit. Siquidem pleræque belluæ non nisi mutuâ vivunt cæde.

6. Denique mors hoc loco non *significat* nudam separationem animæ à corpore, ut meram privationem designet, ac si sensus esset: quod DEUS non fecerit non-ens, quod mors dicitur; nam ejusmodi enunciatio esset in Saneris ridicula. Ipsum namque verbum (fecit) ejusque negatio idem est, ac respicit, quod *ipse fecit & facta sunt*. Adeoque ejus negatio dicit entis positivi & non privativi absentiam: & æquivalet huic propositioni: Deus condidit hominem absque inclinatione ad mortem: nec causas in eo fecit naturales, quibus mortalis esset.

7. Denique nec Cacodæmon fecit mortem: *quia non est inferorum regnum in terra*, multoque minùs in Paradiso. Nec potest Satan ullo modo mutare essentias à Creatore institutas, eas invertere, abolere, vel occidere, quas Deus fecisset mortis expertes. Incepit mors in nobis à Cacodæmone quidem suggestivè & excitativè, modo planè per accidens & externo: Nec potuit producere causam mortalitatis in subjecto per gratiam creatoris incapaci.

8. Itaq; si nec Deus nec Cacodæmon faceret mortem hominis efficienter, ergò à sufficienti partium enumeratione, solus homo sibi fecit mortem, causasque sibi applicuit, tanquam ens positivum, unde mortalis evasit, & mors naturalis facta sit.

9. Quod

9. Quod namque diabolus non potuit, potuit homo habens moriendi possibilitatem, non autem necessitatem. Erat enim in possessione immortalitatis, poteratque non mori, si voluisset, quia mors erat ipsi contingens liberum; enimverò quia corpus Adami opus habebat arbore vitæ, ideo ex parte corporis non erat absolutè immortalis, ideoque & alimento indigebat: erat autem futurus immortalis ex gratuita Creatoris bonitate. Et ille qui præservâsset Adamum à morte per gratiam, dotemque ligni vitæ dederat, eundem quoque à quibuslibet injuriis defendisset: Itaque immortalitas in homine per lignum vitæ continuata fuisset, fuitque ideo è Paradiso proscriptus, ne etiam post esum pomum *extendat manum ad arborem vitæ, & comedat.* &c. Nam sicut pomum includebat causam mortis: sic lignum vitæ continebat superioritatem vitæ supra causas mortis. Non conveniebat enim hominem, qui mortem sibi edisset, non mori, mortemque comminatam illudere, atque iccirco exulari debebat in Paradiso.

10. Erat autem homo immortalis, quatenus mens ejus immortalis, cuncta munia corporis immediatè præstabat, dabatque vitam de se immortalem. Etenim cum sit interitus nescia, nec rerum caducarum ideò importunitatibus subjecta, oportet, si immediatam corporis œconomiam sic rectura esset, quod suo corpori parem quodammodo immortalitatem communicaret, saltem quoad præstantiam potestatum rectricium: licet quoad alimenta corporis sensim defecisset homo, nisi ligno vitæ suffultus fuisset. Imò distinctè loquendo: Omnis potestatum pluralitas erat in unitatem mentis absorpta.

11. Et hodiè mens impassibilis est duratione & alterationibus rerum caducarum, eo quod his desit symbolum, per quod mentem immediatè attingant aut penetrent.

12. Itaque ut mors accessum atque introitum suum faceret in hominem, oportuit mentem prius destitisse ab immediata pristinaque functione munium corporis, aliamque animam, caducam scilicet, sensitivam ac seminalem velut corporis syndesmon subintrâsse. Quæ sanè longè à mente dispar, per auram vitalem, naturæ cursu, à Patre luminum, vitæ datore impetratur (prout alibi de ortu formarum) peritque cum hominis interitu. Etenim si semen canis sponte defluat usque in animam viventem, exclusivè, decebat ergò hominem concipi absque semine congressuque virili, vel saltem semen humanum non fore citra vitæ seminalis dispositionem: sed communi creatæ naturæ ductu terminari, in animam viventem, exclusivè, cujus modum explicabo postea.

13. Porro in pomi esu sitam fuisse mortem, id est, mortis causam naturalem, productricem (dispositivo modo) animæ sensitivæ (quæ alioqui caruisset homo) per semen, & quidem brutorum more, & mentem proinde deseruisse corporis regimen, tanquam horrentem contractæ inde belluinæ impuritatis, manifestum fiet in sequentibus. Nam ex quo momento homo fecit intra se semen ad suæ speciei propagationem, adumbravit (saltem dispositivè) eâdem opera, occasionaliter primordia animæ caducæ, tegumentum & involucrum mentis, ut totum corporis ministerium in se susciperet.

14. In natura siquidem jam Creator se obligaverat rerum seminibus, ut, quoties sensitivorum semina ad metam multiplicandi pervenissent ipse quoque vitalium luminum Parens animas seminibus singulis condignas influeret: quod & alibi de Ortu formarum ex professo prosecutus sum. Adeoque in pomo erat vis producendi semen prolificans, brutalique more seminalem Archeum dispositivum fœtus continens, animamque caducam à Datore vitæ sibi impetrans. Eadem enim die, qua de fructu arboris scientiæ boni & mali ederent, morte morerentur, quia animæ sensitivæ appulsu facta fuit altera novaque generatio, propter quam mens consternata sese à vitæ clavo subtraxit. In hoc scilicet stabat mortis & immortalitatis necessitas.

15. Caruisset enim homo anima mortali, quamdiu immortalis esse optâsset; non solùm quia unica mens immortalis satis erat regendo corpori, nec conveniret, quod simul duobus dominis corpus inserviret; sed insuper, quia non erat opus semine, quod in se dispositionem ad

ad animam caducam contineret. Itaque tota dispositio seminalis, ad propagandum semen fuit in Protoplasto, mox ab eso pomo, & ante natam sensitivam tàm in se, quàm in suis posteris. Inde nimirum patet, quod Mens, quantumvis à corporis clavo manum abstraxerit; nihilominus non minùs in qualibet seminis prolifici productione sit rea, quàm fuit olim ab eso pomo. Id scilicet continent verba textus: *In peccatis concepit me mater mea.*

17. Quomodo autem sub medio dissuasi pomi, castissima definiretur innocentia, immunis à carnis concupiscentia & à brutalis impuritatis contagio, postmodum ex professo demonstrabo. Sat sit autem jam obiter dixisse, quod per concupiscentiæ carnis libidinem ortum sit atque conceptum semen vitale, ad animam sensitivam impetrandam, more brutali, in quod Mens imprimit sui sigillum: ideoque nec cum specificæ brutalitatis similitudine aut determinatione. Absque quo sigillo omne semen sterile est, in molam aut monstrum alioqui desinens. Itaque à concupiscentia carnis, ut semen, ita & anima caduca, ejusque vita ac per consequens caro peccati suum traxêre ortum: & per consequens etiam mors.

18. Enimverò Athei & Libertini etiamnum hodiè textum dissuasi pomi cum origine pro allegoria sumunt. Quod Ecclesia pro hęresi jamdudum proscripsit, & ab olim damnavit. Ergo vera est facti historia, quam Genesis describit. Sed quare & quomodo ille pomi esus naturaliter mortem in posteros omnes, æqualiter continuatam patraverit inevitabiliter, irremissibiliter & irrevocabiliter, sic ut unica monitionis transgressio inter nefandissima peccata commiserit crimen originale, ac deinceps causæ secundę rationem propagando in se clauderet de mortalitatis inexcusabili necessitate: Sive, quomodo in unius pomi manducatione vitæ ablatio, mortisque causa sint necessitata, optabam Divini beneplaciti rationem, decretique motum à priori vel à consequenti non indagâsse, cum mihi abundè sufficiat, quod sciam & credam sic à Deo esse statutum, nisi profectò ad ejus gloriam, castitatis splendorem & Libertinorum instructionem fore sperâssem, hoc paradoxon penitiùs trutinâsse, ideoque & Tractatui meo de vita longa applicuisse. Jam namque hora, quâ ex Aquilone panderetur istud malum super omnes habitatores terræ.



# THESIS.

1. *Substantia theseos.*
2. *Objectio summaria ex lege, peccato & maledicto conglobata.*
3. 4. 5. 6. 7. *Argumenta sunt contra objectionem.*
8. *Nova objectio.*
9. *Solvitur objectio.*
10. *Qualitas peccati in Protoplastis.*
11. *Serpens cur adorsus sit mulierem?*
12. *Non maledicitur viro.*
13. *Non maledicitur mulieri.*
14. *Textus, qui putatur continere maledictum, confirmat thesin.*
15. *Paritas conceptus & partus à lapsu, & non ante lapsum, roborat thesin.*
16. *Textus probat thesin.*
17. *Octavum argumentum contra maledictum.*
18. *Nonum.*
19. *Decimum.*
20. *Vndecimum.*
21. *Duodecimum.*
22. *Decimum tertium.*
23. *Decimum quartum.*
24. *Ostenditur, quod peccatum non causaverit mortem, multò minùs si qua fuisset lex.*
25. *Qualis scientia esset pomo inclusa.*
26. *Duo elenchi non-causæ ut causæ.*
27. *Quibus causis naturæ orta sit corruptio?*
28. *Vnde originis peccati continuatio?*
29. *Errores aliquot circa abusum elenchorum istorum.*
30. *Corruptio naturæ, quæ ex causa immediata processerit, quæ occasionali, & quâ causâ mediatâ.*
31. *Argumentum decimum quintum contra maledictum.*
32. *Decimum sextum.*

33. *Decimum septimum.*
34. *Decimum octavum.*
35. *Decimum nonum.*
36. *Vigesimum.*
37. *Vicesimum primum.*
38. *Vicesimum secundum.*
39. *Vicesimum tertium.*
40. *Vicesimum quartum.*
41. *Quo pacto mors pomo inerat.*
42. *Conjectura e pracedentibus.*
43. *Probatur conjectura.*
44. *Iurgia de lana caprina.*
45. *Vicesimum quintum.*
46. *Concluditur ex veritate textus.*
47. *Mors non exspectat haccitatem, ut neque peccatum.*
48. *Intentio Creatoris in Textu posita probatur, eò quod nuspiam admiserit incestum inter pracedentem & subsequentem in generatione.*
49. *Indagatur locus corrupta natura humana octo argumentis.*
50. *Additur & nonum.*
51. *Castitas textus celebratur.*
52. *Pracellentia Renatorum supra felicitates Adami.*

Omnipotens ex sui immensa & spontanea amoris bonitate, hominem ad hoc peculiariter dilexit & erexit, ut sui imaginem intimè & quamproximè exprimeret. Quapropter eandē sui imaginem tanto D. Majestatis suæ decore ornavit, tamque benigno amoris sui intuitu prævenit, quod ex sui beneplacito Evam creaverit, destinaveritque ut esset totius humanitatis futura mater (& vocavit Adam (post lapsum) nomen uxoris suæ Heva: eo quod mater esset cunctorum viventium) suas conceptura proles, non quidem ex copula carnali, ac brutorum more, neque ex concupiscentia carnis aut voluntate viri, sed ex Deo, sive ex obumbratione solius S. Spiritus, per modum, quo concepta est & nata humanitas, in qua & per quam regenerari oportet omnes salvandos: Id est, manente matris virginitate integra, & utero clauso peperisset absque dolore, eratque Eva constituta supra virum.

2. Hoc nimirum est magnum at novum paradoxon, quod hoc Tractatu suscepi demonstrandum. Quapropter in limine sunt removenda obstacula obvia & devia. Ac inprimis objiciunt textum: *Terra proferet tibi tribulos & spinas. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Multiplicabo ærumnas tuas & conceptus tuos. In dolore paries filios tuos, maritus dominabitur tibi. Morte morieris*; Et per consequens, morborum senijque calamitatibus conflictabimini. Quæ cuncta ex maledicto peccati inobedientiæ profluxere in posteros, usque in mundi interitum, censu irredimibili, nulloque actu sanctitatis piabili. Quia Deus legem Adamo statuerat, ne de fructu arboris scientiæ boni & mali comederet: cujus transgressio uti in peccatum originale defluxit: ita quoque in maledictionis perpetuitatem æqualiter à Protoplastis in posteros omnes suscitavit.

3. Hæc sic edocta sunt hactenus: quibus tamen sub pace & censura Ecclesiæ, meos conceptus humiliter subjungam.

Primò itaque negativè assero contrà. Quoniam verba textûs non continent præcisè maledicta ulla, nisi in serpentem, & terram; nequaquam autem in hominem: Cui si semel maledixisset ille, apud quem non est vicissitudo aut mutatio, mansisset verè ac semper maledictus instar Cacodæmonis.

4. Ineptum enim est credere, quod Deus nunc malediceret homini, cui dein mox à peccato, & absque interventu contritionis aut actus pœnitentiæ benedixit multâ fœcunditate, totam dedit terram, & substituit pedibus ejus cuncta animantia.

5. Imò in medio maledictionis serpenti prolatæ, benedictione sexum muliebrem replevit, dicens: *Mulier conteret caput tuum. Inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum, & semen illius.* Quod cum non intelligatur de semine viri, spondet futurum Messiam mundi Salvatorem ex semine mulieris. Tantum abest, quod homini ibidem maledixisset.

6. Secundo nego latam legem, & per consequens, etiam contraventionem legis. Sequitur enim, ubicunque non est lex, non intervenit

venit transgressio, nec inobedientia: & per consequens non cadit ibidem maledictio.

7. Probo autem quod non fuerit lex per ipsa verba textus: *Præcepitque ei dicens: Ex omni ligno Paradisi comede; de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas.* Verbum (præcepit) præceptum, adeoque & legem includere videtur; attamen unicum istud verbum non magis pro affirmativo (ex omni ligno Paradisi comede) quàm pro negativo (ne comedas) vim legis aut præcepti sortitur. Non enim peccatum involvebat, etsi non ex omni ligno Paradisi comedissent. Adeoque non legem aut mandatum continebat magis pro inhibitione unius arboris, quàm pro licentia cæterarum omnium. Itaque textus paternam licentiam pro affirmativo & concessione pariter, sicut & paternam admonitionem cautelæ pro negativo continebat. Non secus ac si rusticus viæ gnarus viatori dixerit; *Si isthac iveris, per ibis & morte morieris.* Sic monitio Creatoris (ne comedas; & quacunque die comederis, morte morieris.) non legem, sed suasum & optatum dicunt. Transgressio autem, spretæque monitionis actus peccatum quidem continet, sed non inobedientiæ: tantumque inobedientia à spreta monitione distat, quantum lex à monitu ipso. Prohibitio ergò (*ne comedas*) admonitionem sonat, ne videlicet mortem sibi comederet & posteris reatu inextinguibili, eo quod in pomo, non autem in contraventione manducationis mors sita esset: Essetque ideò mors ista ex pomi esu naturalis, admonita, non autem comminata ex lege maledictio. Minæ enim mortis, quæ Adamo erat incognita, eundem terrere non poterant: adeoq; irritæ fuissent comminationes, non autem admonitio. Etenim Adam nondum cadaver viderat, & qui antequam videret animantia, ignorabat eorum nomina: multò minùs scire poterat, quid mors esset: ac longè minimè Eva sciret, quid esset mori in Paradiso. Itaque apud Protoplastos mors adhuc erat non-ens & ignotum; non-entis autem & ignoti nullus respondet conceptus, & nulla penitùs est formido. Idcirco nec Deus in minas terroris aut legis pœnas prædixit mortem: sed ex mera sui bonitate. Ut, dum comedissent de pomo dissuaso, scirent, quod DEUS non fecisset mortem: sed ipsimet sibi.

8. Nec his obstat Textus c. 3. *Quia comedisti de ligno, ex quo præceperam, ne comederes*, &c.

9. Verba enim bonitatem præcedentis moniti apertè denunciant, non autem legem. Nam idem verbum (*præceperam*) quod ante c. 2. (*præcepitque ei dicens*) monitionem duntaxat & non legem significat. Alioqui sub æquali peccato originis edere obligati fuissent ex omni ligno Paradisi: quod nemo sanæ mentis unquam astruet.

10. Peccatum enim grande fuit in suspicione doli, falsitatis & fallaciæ DEI, quodque plus crederent serpenti, quàm Deo, quodque sprevèrint paternam & benevolam monitionem. At non erat inobedientia, quia non erat lata lex. Erat quidem actus contra gratitudinē, amorem erga Deum, debitamq; & rationalem obligationem. Non ergò maledixit ipsis DEUS, quoniam sibi pœnas morborum, mortis & ærumnarum in supplicium comedendo contraxerant. Non autem post lapsum loquitur DEUS de morbis: quia sat erat semel mortem prædixisse futuram, dum admoneret, ne comederent.

11. Denique callidus serpens non adorsus est mulierem tanquam fragiliorem; sed quia admonitio ex ore Dei data fuerat Adamo, mulieri tantùm significata ex viri relatu. Ideoque primo DEUS ab Adamo computum exigit.

12. Inprimis maledictionē viri non continet, *quod terra esset maledicta in opere suo, & pareret zizania, quodque in sudore sui vultus panem totā vitā ederet:* Sed reminiscentiam continent præ-gressæ ante lapsum monitionis amorosæ.

13. Denique nec maledictionem sonat, quod *mulier deinceps marito* obediret, subessetque, quanquam in eo elucescat intentio Creatoris, quod mulierem scilicet destinaverat, ut caput esset, apex & ultima creatura, supra virum; nunc autem ob geminum peccatum subesse deberet marito. Id enim potiùs commeritam pœnam, quàm maledictum significat: Prout non maledicitur superiori, qui ob commissum errorem deponitur.

14. Ast ubi dicitur: *In dolore paries filios tuos*, textus expressè mysterium paradoxæ theseos

confirmat. Nam ex in apertè constat, 1. quod Eva non esset creata, nec destinata, ut peperisset in dolore. Quapropter hoc nuncium non dicitur illi in maledictionem; sed ipsi ob oculos ponitur, quantum calamitatis sibi causata fuisset, quod conciperet, deinceps & pareret more brutorum in dolore. Indubium enim est, quin bruta non sint peccati rea, pariant tamen in dolore; non quidem quod peccaverint in Adamo, tanquam patre, aut peccati ipsius sint participia: quia peperissent in dolore, sive Adam peccâsset, sive non. Nec etiam Divinæ est bonitati conforme, quod immeritam pœnam bruta ferrent, dum vi naturæ & ex creationis statuto in dolore pariunt.

15. 2. Si pariant bruta in dolore, denotatur paritas conceptus & partus in brutis & muliere post lapsum; quæ paritas cum non fuerit ante lapsum, roborat ideò hic textus thesin.

16. 3. Si non comedisset Eva pomum, & ex pomo consecutivè concupiscentiam carnis ex feminis corrupti titillatione, utique peperisset citra dolorem. Ubi textus virginitatem concipiendo & pariendo, adeoque perpetuam propagando virginitatem destinatam spondet: quod nimirum clauso utero concepisset & peperisset. Quid enim hoc aliud est, quàm id quod reliqui putant esse Evæ maledictionem; sit revera duntaxat commemoratio deperditi boni per copulam viri, feminis & concupiscentiæ carnis in carne peccati brutorum more deinceps? amissa, inquam, spes concipiendi ex S. Spiritu, postquam ex voluntate viri concepisset, ut omnis mater in peccatis.

17. Etenim si alioqui mors ex pœna infractæ legis esset, & non ex concupiscentia carnis, totidem essent mortes novæ quotidie, quot sunt prævaricationes: Vel Deus non tanti faceret sua Decalogi mandata, quanti admonitionem cautelæ ab arbore scientiæ boni & mali. Non enim æque seriò observandas leges voluisset, quas non æquo supplicio castigandas voluit. Itaque supposito adhuc, quod lex fuisset de negato pomi esu, prout lex est prohibitæ adorationis idolorum, adulterii, &c. Hæ autem leges non puniuntur continuata in posteros incluibili impuritate, qualiter contraventio illius manducationis. Ex hinc ergo facillimè liquet, peccatum originale non fuisse tàm ex vi inobedientiæ mandati, quàm ex effectu deturpatæ generationis Divinæ, commutatæ in belluinam. Alioqui namque non est justitiæ distributivæ paritas, nec idcirco in Dei bonitate conformitas, sive Protoplastorum ingratitudinem, sive demum inobedientiam contra legem spectemus: quod prima inobedientia lueret pœnam traductam in omnes, etiam insontes posteros potiùs, quàm decima vel centesima quævis deinceps, quàmque innumera & longè immaniora peccata. Equidem arbitror, quod eadem justitiæ regula penes eundem Legislatorem, cujuslibet mandati, præceptivè & defensivè lati & pronunciati infractio semper æqualem post se trahere deberet culpam, nec proinde posteris cunctis & insontibus luendam, ac tum nemo mortalium in pœnas originales suorum avorum mortesque centuplatas (si nempe mors à contraventione legis originem *sumsisset effectivè & immediatè*) nec quilibet satis unus futurus erat, vel Deus immutabilis sua mandata postera non æque atque primum observanda statuisset, si mors suam in natura radicem non haberet, cujus radicis applicatio ex solo fuisset homine.

18. Itaque si mors ex maledicto peccati, immediatè ex solo Deo esset; Jam mortem fecisset DEUS, adeoque ex fide falsum crederemus.

19. Denique si mors ex maledicto provenisset, essetque è radice supernaturali, adeoque nec hodiè nostra mors causas naturales in nobis reperiret, vel mors nostra non esset ejusdem generis cum morte Adami.

20. Imò quod longè absurdius esset, mors nostra non prodiret ex eodem primitivo initio, quo Protoplastorum mors incepit. Ac per consequens, mors nostra non esset effectus peccati originis.

21. Adeoque nisi aliunde, quàm ex pœna legis & peccati maledictio mors obveniat, id est, nisi carnis generatio Adamica sive belluina ex carnis concupiscen-

piſcentia & copula mortem naturaliter in ſe contineat, parem belluis, reverà inſontes poſteri luerent pœnam immeritam.

22. Denique ſi mors ex maledicto vel ex peccato immediata cauſata eſſet; nonnè inappoſitè textus diceret, *eâdem die morte morieris*; dum non diceret: ſtatim, eodem momento morieris. Quippe maledictio non indiget 24. horis ut operetur, ut neque pariter peccatum pro reatu pœnaque ejuſdem commerita intervallum expedit. Quod expreſsè viſum fuit, dum homo impurus, conans currum vacillantem, quo Arca fœderis vehebatur, à caſu vindicare, repentinâ morte auſum ſuum piavit. Sed cum mors in procreatione ſeminum vetitorum & concupiſcentiæ carnalis conſiſteret, pomi eſum ejusque digeſtioni præſupponebat. Ideoque verba illa: (*eadem die morte morieris*, ſive, mortalis fies,) & morte duplata in te & poſteris lues. Theſis noſtra propoſitam veritatem roborant.

23. At peccatum nullum, à primo deinceps, habitum eſt originale, vel in omnem poſteritatem irremiſſibiliter delatum, niſi quod ab eſo pomo deinceps totam deturpavit naturam, quia propagationem generis humani in carnem peccati tranſtulit, de qua dicit Deus? *Spiritus meus non permanebit cum homine, quia caro eſt*,

24. Illud autem peccatum, ſi à Prædeceſſoribus non ſat ſit indagatum, addam liberè, quæ ſentio.

Enimverò in hac Geneſis hiſtoria ſimul concurrunt 1. Peccatum diffidentiæ ſive ſuſpicionis malæ fidei, doli, fallaciæ & falſitatis in Deo. Eva enim inquit Diabolo: *Ne fortè moriamur*; Adeoque dubitavit mortem admonitam, neceſſariò adventuram. Itemque peccatum ſpretæ admonitionis, quodque plus fiderent ſerpenti, quàm Deo, nec erat inobedientia, ubi nondum lex. 2. Actus comeſtionis pomi, non tam vetiti, quantum de cavendo admoniti.

25. 3 Effectus comeſti pomi. Nam in medio Paradiſi arbor erat, cujus proprietas dicitur vitæ: *Ne comedat & vivat in æternum*; eratque arbor altera, cujus proprietas erat ſcientiæ boni & mali, cui non erat par alia: Sed reliquæ, exceptis his duabus, inſerviebant ſoli alimoniæ. Proprietas ergò & effectus hujus poſterioris arboris erat ſuſcitare pruriginoſam concupiſcentiam carnis ſive luxuriæ amentiam. Dicitur autem ſcientiæ boni amiſſi & mali adepti. Neſciebant enim, ſe nudos eſſe, erantque ſine pudore, id eſt, ſine carnis concupiſcentia inſtar puerorum; quia carebant ſemine. 4. Concurrit copula carnalis: Inde tandem generatio quædam belluina, caduca, mortalis, contra intentum Dei, nolentis hominem concipi in peccatis. (In peccatis concepit me mater mea) non quidem, quod omnes dein matres ederent de illo pomo, ſed quod mox ab eſo pomo omnis conceptus non fieret niſi ex voluntate ſanguinis, carnis & viri: adeoque inde neceſſariò prodiret omnis caro peccati.

26. Itaque dum peccato inobedientiæ adſcribitur immediata cauſa corruptæ naturæ & mortis: vel dum peccato, ſuſpecti doli in Deo attribuitur cauſa immediata corruptæ carnis, elenchi ſunt non-cauſæ ut cauſæ.

27. Nam propriè loquendo, ipſa noſtræ naturæ totalis corruptio & carnis degeneratio non ex maledicto, ut neque immediatè ex peccato comitante profluxit; ſed ex his tantum occaſionaliter, & tanquam ex cauſa ſine qua non; At natura noſtra totaliter corrupta, & incapax æternæ gloriæ reddita eſt, propter concupiſcentię & brutalis generationis cauſalitates, effectivè & immediatè cauſantes virgineæ ablationem caſtitatis, & ſpem omnem generatum iri ex S. Spiritu deinceps, & ex Eva virgine.

28. Eſtque ideo originis peccatum in omnes omnino poſteros defluens, eo quod poſt ablatam Evæ virginitatem hominum propago, non eſt poſſibilis, niſi ex voluntate viri, carnis & ſanguinis, quos alioqui Deus ſtatuerat ex S. Spiritu generandos.

29. Eſt ergò cauſarum indiſtinctio, ſuaque inepta effectuum ad cauſas proprias applicatio, quæ nondum attendit antehac 1. quare iſtud pomum, tam alto tono præcautum ſit, ne de illo ederent. 2. Quod maledictum æſtimârint, quod non erat. 3 Quod peccatum originis uni adſcripſerint inobedientiæ, tanquam cauſæ proximæ & continenti, immediatæ.

4. Quod inexcusabilem mortem conjecerint in maledictionem & pœnam infractæ legis.

30. Etenim tametsi peccatum grave concurrerit cum originali declinatione generationis à Deo intentæ, cum impuritate carnis, naturæ corruptione per carnalem copulam; non tamen corruptio naturæ, degeneratio generationis, ut neque mors ex peccatis originalibus parentum diffidentiæ, &c. tanquam ex causa immediata processerunt: verùm ab effectu manducati pomi, tanquam novo producto neces sariò inde naturaliter dependente; Id est, mors processit ex suis causis secundis naturalibus, pomo inexsistentibus: Prout & naturæ corruptio totalis inde promanavit; quia ambæ nituntur unicâ & eadem necessitatis radice.

31. Causæ autem harum causarum naturalium per accidens in unitono comestionis colligatæ fuerunt peccatis diffidentiæ, &c. Nam peccato suspicionis malæ fidei, fraudis & fallaciæ Dei suus manebat reatus piabilis per Protoplastos per modum peccati, per contritionem scilicet & actus pœnitentiæ pro more aliorum peccatorum. Non autem quod proinde tota natura depravari debuisset, mors & omnis corporis ærumna deberet intrare & perpetuare in omnes posteros, etiam quantumlibet animas haberent insontes. Deus enim peccata parentum subinde punit in unam aut alteram generationem: at nusquam legitur, in omnem dein posteritatem castigâsse peccatum avi, qui ante quinies mille annos malè egisset. Excedit enim ista punitionis pœna amorem Dei erga hominem, cui mox à peccato tantopere benedixit: Excedit, inquam, regulas justitiæ, si ad ejus stateram referatur supplicium insontis in illo peccato.

32. Quinimò opinor, si Deus ex sua bonitate non admonuisset Protoplastum mortis, si comederet de ligno scientiæ boni & mali: sin verò Dæmon propriâ atque innata sibi hostilitate transtulisset pomum de illa arbore subter aliam quamlibet, & comedisset de pomo uterque hominum sexus; quod æqualiter successisset concupiscentia carnis & copula: adeoque, etsi sine ullo peccato id contigisset, attamen generatio inde secuta de necessitate & proprietate esse pomi suspendisset intentum Creatoris, nolentis de Spiritu Sancto concipi filios Dei & posteros Evæ post corruptam ejus virginitatem. Adeoque mors, morbus, ipsaque naturæ corruptio ac belluina inversio originalis fuissent, & non tamen ex peccato: eo quod pomum continebat causam naturalem efficientem luxuriæ.

33. Etenim quàm ineptè concordant simul: Mors processit ex peccato infractæ legis, adeoque ex maledicto supernaturali: Et illa verba textus post esum pomum & ante proscriptionem è Paradiso prolata: *Ne extendat manum ad arborem vitæ, comedat de illa, & vivat in æternum.* Nam contra maledictum Divinum non valet ulla creatura resistere. Hinc ergo conspicuum evadit, quod pomum contineret causam naturalem deturpatæ generationis & suæ mortis: quodque arbor vitæ pariter contineret naturaliter vitæ æternæ conservationem; id est, superioritatem super mortis necessitates.

34. Tandem si ex lege, peccati supplicio & maledicto mors advenisset, falsum esset, quod Deus non fecisset mortem; quia reverâ & immediatè mors ex Deo processisset, & non ex causa naturali, sive naturæ corruptæ. Ac jure tanto potiore, ubi Nomotheta, juxta & exsecutor sunt eadem persona, Creator omnipotens.

35. Postremò: Peccatum est ens mentale, sive non-ens, quod non potest producere ens reale & actuale.

36. Atque idcircò non processisset mors sui initio è causis naturalibus, prout hodiè in brutis æqualiter atque in nobis surgit mors, esset que proinde mors sui initio, toto genere alia ab hodierna.

37. Ac propterea ridiculum Textus diceret. *Deus non fecit mortem*, si propter inobedientiam maledixisset naturæ, ut moreretur.

38. Est itaque necessum, quod mors hominis, sui initio inceperit & facta fuerit, causis secundis prorsus naturalibus, quibus hodiè morimur. Reciprocè quoque hodie ingruit mors causis naturalibus deturpatæ naturæ, prout olim in sui principio.

39. Equi-

39. Equidem etsi eso pomo Adam mortalis evaserit, tamen ejus mors, non nisi post aliquot secula evenit naturaliter & ex senio velut causis secundis. Abest ergo lex, contraventio, peccatum, maledictio in origine mortis post tot secula apparentis ex causis secundis, coram velut loquentibus.

40. Omnem ergò causam atque totalem, qua homo sibi mortem immediatè condidit, in thesi videre est. Etenim etsi simus jam mortales, non tamen morimur dum volumus, dumque optamus: quia non ex voluntate, vel ex peccato; sed ex pomo mors prodiit.

41. Nec quidem quod in pomo ipsa esset mors, tanquam in lethali veneno, sed inerat pomo concupiscentia carnis, incentivum libidinis, inebriativum luxuriæ, ad generationem belluinam in carne peccati, quæ caro secum vehebat causas naturales defectuum, & mortis necessitates.

42. Quocirca verisimile est, si serpens non potuisset obtinere ab homine, ut peccando ederet pomum, quod decerptum inde pomum ad radicem alicujus arboris licitæ projecisset, ut hoc medio mortem introduxisse gauderet hostis vitæ nostræ.

43. Idque satis colligitur ex textu, qui non dicit, si comederis de arbore illa, sed dicit: *In quacunque die comederis, morte morieris.* Quasi denunciaret istud mortis venturæ periculum fore prædestinatum. Ad hoc enim creatum mundum, & generationis organa viro data, eo quod prævisa esset naturæ corruptio, regenerationis necessitas in Salvatore, virgineaq; ejus puritate.

44. Cessent ergò jurgia, an Eva comederit pomum, an verò ficum. Textus enim pomum vocat, visu placidum; ficus autem non ita sui visu allicit. Fuitque unica illius proprietatis arbor, cujus par tùm non erat, nec hodiè, inter creata, altera exsistere legitur.

45. Finaliter verba Textus: *Multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos*; tantùm abest, quod Dei indignationem, multoque minus illius maledictum significent: Denotant imò ejus amorem erga devotum sexum. Siquidem nemo nescit, quo ærumnosior vita devoti sexûs fuerit, eò etiam vitæ filii hominis viciniorem esse; alioquin enim tribulationes, quas Deus mittit Sanctis suis ipsumque martyrium essent maledicta pari jure.

46. Addam postremo, quod sicut opera carnis sunt diabolica; ita Textus: *Ponam inimicitias inter semen mulieris & semen tuum.* Hanc thesin ex asse confirmo. Nam inprimis mulier, de cujus semine Deus ibidem loquitur, est Deipara Virgo: quæ ut Virgo nullum aliud semen reliquit, inimicum serpenti, nisi filios lucis, filios Dei & renatos ex S. Spiritu, qui nullas inimicitias habent cum ovis reptilis alicujus, sed tantùm cum filiis Diaboli & tenebrarum, in quantum custodiant semina peccati. Promittit ergo textus ibidem regenerationem futuram in Deipara virgine; vocans non-renatos semen Diaboli; quia caro sunt Adamica.

47. Itaque, attentis quæ supra jam demonstravi, Peccatum originis non propriè exspectat empsychosin aut hæccitatis momentum. Etenim quamvis anima nequeat rea esse peccati, antequam sit; attamen cum peccatum originis sit in contagio carnis, ipsum est statim in supposito concreti per modum sui recipientis, simulatque est mistura seminum sexualis; juxta illud: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum* (ante animæ adventum, quia) *in peccatis concepit me mater mea:* Est nempè peccatum in eodem puncto, quo mors consistit: quod sanè est in ipsa seminum mistione. Mors enim in Archeo immediatè est, non autem in anima; quod probat ipsa quandoq; Archei indispositio mortalis, unde conceptus fit irritus; qui ante jam vitalis erat totâ spe. Et quanquam impuritas materialis suppositi sit ante carnem inde generatam, ideoq; & ante animam, non est tamen propriè peccatum, nisi anima illud induerit. Est proinde alia longè peccati originalis infectio, quàm aliorum quorumcunque, requirentium animæ consensum. Cætera namq; peccata perpetrat ipsa anima: Originale verò contaminat animam non consentientem, quia quidditas originalis ejus est ipsa caro peccati; Neq; enim proinde vocatur anima peccati, sed caro peccati, quia anima à carne contaminatur.

Diabo-

Diabolus autem non aliunde, quàm à seipso. Ideò homo miretur misericordiam, non autem Diabolus. Itaque ex Creatoris beneplacito pomum in se nedum gerebat carnis concupiscentiam, sed etiam consequenter generationem seminis: At non proinde pomo vis inerat propagativa animæ sensitivæ. Arbiter mundi in creando se voluit obligare ad creandam omnem animam viventem in quolibet corpore animantato, dum dispositiones corporeæ devenissent ad terminum animationis. Idcirco enim pomum, statim postquam mansum esset, disposuit sanguinem ad semen, atque inde in animam sensitivam. Idque nulli alimento geniale, quod isti pomo, adeo ut Protoplastis paucis abinde horis genuerit nedum semen, sed etjam dispositiones ad impetrandam animam sensitivam à Creatore. Quodque statis dierum terminis alioquin in fœtu contingit, certisque digestionum gradibus perficitur; id mox in ipso vitali Archeo parentum primorum completum est. Idque peculiare in pomo textus insinuat, quod eadem die, quâ de pomo comederet, morte moreretur: eo quod pomum, etiamsi terminum anticiparet; aliquem tamen exigeret, ut postquam in cruorem verteretur vitalem, etiam statim animâ sensitivâ esset dotandum. Nam qui ipso creationis puncto in virum & fœminam formati fuerunt, & non in pueros, brevi quoque spatio in maturitatem seminum, omnemque mortis necessitatem & causarum secundarum proprietates consenuerunt eodem die. Rectâ enim viâ hoc totum cadit perpendiculariter in postem fundamenti meæ theseωs, quo rotatur nostræ mortalitatis hucusque vertiginosum negotium.

48. At saltem cum Eva facta sit de costa viri, idipsum innuit notam pudicitiæ, vetitamque carnis copulam: quippe quæ incestum præter stuprum continebat, quod nec Adamum latebat; de quo tamen Omnipotens post peccati lapsum dispensasse visus est, concedens matrimonium.

49. Itaque superest hujus occasione indagare, an actus libidinis fuerit in Paradiso completus. Multi volunt Paradisum fœditatis immunem, eo quod Textus dicat cap. 4. *Adam verò cognovit Hevam uxorem suam, quæ concepit & peperit Cain, dicens: Possedi hominem per Deum.* Sed hi mihi ignoscant. Nam contrarium ex ipso textu apparet: Inprimis nil convincit citatus textus, nisi quod stuprum veræ virginitatis (quia cruentum) non admittat comitem conceptum. Ideoque non primâ vice conceptus sit Cain, sed extra Paradisum. Alioquin enim 1. eadem die morte morieris, juxta veritatem theseωs designat ibidem commissam turpitudinem. 2. Mulier non vocatur ante lapsum Uxor Adami, sicut immediatè pòst. Nomen autem uxoris non datur, ne quidem rato matrimonio, sed tantùm consummato. 3. Dictum fuit soli viro; *De hoc ligno ne comedas.* Proinde de exilio hominis faciundo legitur in singulari, non quidem, quin uterque sexus peccaverit, sed quia vir singulariter ob stuprum exulari meritus erat. 4. Idcirco dicitur: *Ne extendat manum ad arborem vitæ, comedat de ea, & vivat in æternum.* Non autem dicitur: Ne conjuges comedant. 5. Primo bestiarum conspectu novit Adam essentias & proprietates illarum, iisque justa quoque indidit nomina. Visâ autem muliere, primùm *vocavit illam viraginem; quia de viro esset sumta.* Post lapsum autem *vocavit illam Hevam, sive matrem omnium viventium.* Quod primo conspectu nondum nesciebat; ut neque adhuc illam proprietatem ex viro habebat, eamque non nisi à peccato didicit, quia indidit ac suscitavit. Cur enim mulieris essentiale nomen mutâsset, si non simul totam mutâsset ejus naturam? 6. Ac demùm illam potiùs ad patrandam suam fœditatem ad arbusta deduxit, quàm ob tegmen pudoris. Poterat siquidem ficulneis frondibus pudorem texisse, & absconsionem per arbusta neglexisse, si non habuisset simul corruptæ castimoniæ signa. 7. Siquidem si vera est thesis mea, quod sola carnis luxuria mortem causata fuerit, non est subsecutum exilium, nisi post turpitudinis actum. 8. Is enim qui jam statim antè nesciebat se nudum, quomodo sciebat mox uxorem, omnium viventium matrem, nisi quid perpetrâsset?

50. Ac

50. Ac tandem textus dicens serpenti: *Ponam inimicitias inter semen mulieris & semen tuum:* denotat clarè mulierem, quæ antè carebat semine, ejusque omni prorsus titillatione, jam habere semen.

51. Utut est, saltem non possum non insigniter admirari excellentiam castitatis textus, qui nuspiam, surdam saltem aliquam mentionem concupiscentiæ carnis fecit; verum summo utrobique tegit silentio carnis fœditatem per acquisitam scientiam pudoris, & obvolvit summo mysterio mortis inductam necessitatem & regenerationis exigentiam: Statuens, quod tandem dierum completâ maturitate, *ex Aquilone pandetur malum* super omnes habitatores terræ. Quod mox manifestabo.

52. Tandem degenere jam naturâ, complacuit sibi Omnipotens lapsum Adæ erigere per renascentiam: & quanquam non restauraverit nobis intellectus claritatem pristinam, mentisque expeditam cognitionem intuitivam, attamen dignitatem nostram longè altius erexit. Siquidem Intellectus in obsequium fidei reductus per gratiam pergit in humili resignatione ad bravium amoris, quo innitimur & compellimur. Estque minima amoris illius morula longè gloriosior, quàm deses tota vita Adami in Paradiso. Ante lapsum enim ignorabatur fides, virtutum prosapia, potissimum quoque amoris Divini superexcellentia, solâque vivebatur puritatis innocentiæ felicitate. Ideoque Deus permissione suæ præscientiæ & destinationis inæqualitatem beatitudinis, à renascentia emergentis, cum quadam præpollentia delegit: quia non sunt condignæ hujus vitæ tribulationes ad immensa, quæ nobis renatis Divina bonitas præparavit. Malim namque scire, quæ Deus per unigenitum mundi Salvatorem revelavit, quàm novisse claro intellectu animantium & herbarum facultates. Abundè mihi sufficiens habere in Deo humanitatem, quâ nos in filios Dei adoptavit, & similiores sibi longè fecit, quàm fuisset Adam in summa sui felicitate.

# DEMONSTRATUR
## THESIS.

1. *Prima Thesis probatio.*
2. *Secunda.*
3. *Modus generandi Divinus nequit ab homine concipi.*
4. *Conjectura à pari.*
5. *Repetitio Demonstrationum.*
6. *Argumentum pro Thesi.*
7. *Alterum.*
8. *Tertium.*
9. *Quartum.*
10. *Quintum.*
11. *Sextum.*
12. *Mentem non creare animam sensitivam, ut nec aliam mentem de lumine mentis sumi.*
13. *Septimum.*
14. *Mens imprimit in semen imaginem corporis: non autem Dei, id est, seipsam.*
15. *Probatur.*
16. *Octavum.*
17. *Quid à peccato per parentes generatum.*
18. *Usque ad art.*
74. *Ratio è Sacris.*
75. *Repugnare Christianismo, quod homo vocetur animal.*
76. *Patrum aliquot conformitates cum thesi.*
77. *Dilemma pro thesi ex Augustino.*
78. *Argumentum solidum pro thesi.*
79. *A regula Falsi.*
80. *Progressus Satanæ.*
81. *Faunorum & Nympharum ortus.*
82. *Tudesquillos in Canariis.*
83. *Objectiones contra thesin usque in art.*
88. 89. *Anomala piscium propago.*
90. *Aqua nulla est figura, nec decidit orbiculariter.*
91. *Trutarum prolificatio.*
92. *Seminis maris invaliditas.*
93. *Piscium felicitas thesin roborat.*
94. *Vermes resurrectionis monitores, absque materiali maris semine.*

95. *Pullus è vitello formatur, & semen galli manet materialiter extra.*
96. *Septima objectio causas diluvii explicat.*
97. *Vulgata textus hujus explicatio confirmat thesin.*
98. *Interpretatio circa motivum diluvii.*
99. *Gigantes non de prima creationis intentione.*
100. *Probatio Prophetissa.*

SUblatis ergo nunc legis, inobedientiæ & maledicti suspicionibus, ad theseos demonstrationem procedo. Pro qua in frontispicio præmissa est gloriosissima Filii Dei incarnatio, ex purissimo sanguine immaculatæ semper Virginis suæ genetricis.

2. Dein mihi viam stravit textus: *Nisi regenerati fueritis ex aqua & Spiritu S.* id est, nisi comparticipes sitis, in nova regeneratione salvandorum, illibatæ & castissimæ Incarnationis Domini Jesu, sitisque tanquam membra illius capitis, & velut filii adoptivi, *non eritis palmites illius vitis. Nam quicquid de carne peccati* & ex carnis concupiscentia *nascitur, caro est, incapax vitæ æternæ & regni cœlorum. Et qui seminat in carne, in corruptione metet.* Et quicquid messuerit, caro est, ipsaque corruptio.

3. Etenim quomodo S. Spiritus generasset in Eva omnem hominum posteritatem, id humana mens assequi non valet, nisi viam ejus sacer textus manifestasset in Deipara virgine.

4. Quæ nimirum non concepit ex, sed de S. Sancto, quem proinde Gabriel prædixerat duntaxat obumbraturum ipsam virginem perpetuo illibatam. Ideoque Ecclesia Patrem æternum, sacræ Trinitatis personam primam vocat Patrem Filii æterni; nec permittit S. Spiritum vocari humanitatis Christi Patrem, eo quod materialis generatio Christi ex sola ejus matre sumta est. quare nec ejus conceptus de Spiritu S. includit ullam paternitatem. Atqui ut ista generatio processit absque patratione S. Spiritus, (qui nimirum circa conceptum Christi occupatus fuit absque patratione:) ita contemplari nobis integrum est, eodem prorsus supernaturali atque divino modo obumbrationis in Eva stabilitam fuisse generationem adoptivorum & divinæ Imaginis. Itaque Pater luminum solus est Creator omnium animarum, ut & supereminenter mentis immortalis: Ergo generatio humana ex Patre luminum, datore vitæ, in mentis creatione absoluta fuisset ex substantia Evæ & de cooperatione S. Spiritus concipiendo. Etenim ut ille hominum conceptus fuisset planè supernaturalis: ita & castimonia matris supereminens in statu Innocentiæ, qualis modo in regeneratione ex aqua & Spiritu Sancto.

5. Quamobrem statutam thesin primùm ratione physica conabor stabilire, eamq; dein ratione & authoritate è Sacris perita confirmare, ac tandem per dogmata Patrum fortificare.

6. Inprimis est rationi consentaneum: Si Deus volebat in carne facere sui imaginem, eamque per posteros beare, id debuisse fieri in Virgine matre; non autem in muliere per Adamum stuprata, ne Deus virum competitorem haberet in intenta suæ imaginis incarnatione. Alioqui si hanc sanctam & impollutam humani generis productionem (propter quam universum condidisse est visus,) contingentem in obumbratione S. Spiritus, vir anteverteret & præveniendo everteret, etiam dein omnis hominum sic producendorum generatio brutali modo eveniret, quicquidque ex illa nasceretur, esset æternæ gloriæ naturaliter incapax. Rationi nempè est consentaneum, quod Mens immortalis ante esum pomum nunquam fecisset prolem immortalem duratione, eò quod nihil queat de se vel ex se producere infinitum duratione, nisi Deus solus, quem proinde adhuc hodie in Adamica generatione, Ecclesia fatetur esse animæ immortalis unicum Creatorem.

7. Alioqui si mens, infinitæ deinceps durationis posset extra se producere infinitum aliquid & immortale, quodque ideò esset substantia; jam necessariò desineret esse creatura, essetque creator.

8. Ergo mens nunquam potuit aut poterit producere substantiam immortalem, & per consequens, pugnat cum Divinitate, quod Mens, quæ ante esum pomi immediatè totum corporis regimen in se susceperat, de se generasset

set imaginem Dei infiniti; generassetque sub stantiam duratione infinitam: quapropter est dispar penitus ratio, qua lumina mortalia vitæ sive animæ mortales prosiliunt, & qua substantia immortalis creatur.

9. Adeò naturæ toti est impossibile, quod mens generaret substantiam sibi similem: cum producere substantiam spiritualem, immortalem, soli reservetur Deo, etiam omnium omnino consensu. Siquidem ejusmodi productio præsupponit creationem ex nihilo. Alioqui si mens intendisset ante lapsum producere ex nihilo substantiam sibi similem, cum id sibi sit penitus impossibile, seipsam debuisset partiri atque in partes separare.

10. Denique nec unquam fuisset mentis intentio generare animam caducam seu sensitivam, quippe quæ est præter & contra destinatum suæ vitæ regimen.

11. Quare ex sufficienti enumeratione concludo, quod ante esum pomi nec immortalem mens animam generare potuerit, nec mortalem generare intenderit, ne quidem dispositionem ullam seminalem aut substantiam seminis: Ideoque nec proinde ulla per virum facta fuisset generatio nec ullam ad generandum in se sensisset proclivitatem. Atque hactenus necessario in pomi esu latuit causa mortis naturalis per carnalē generationem explicata: In qua generatione est seminalis dispositio cooperans ad animæ mortalis impetrationem: Eaq, Creatoris intentionem circa propagationem suæ imaginis prævertit & pervertit. Sic nimirum anima mortalis per brutalem concupiscentiam carnis sibi semen dispositivum produxit, ad animam brutorum more perituram: quæ scilicet bruta lem quoque conditionem mortalitatis secum introduxit. Nam mors brutis indubiè à creatione fuit connaturalis, quæ scilicet animas duntaxat habent mortales.

12. Atqui licet per regulam suppositi falsi confirmare, quod ex fide tenemur credere nimirum, Mentem à Deo immediatè creari: non autem à parentum anima velut lumen de lumine sumtum accendi. Nam si anima generati fiat ab anima generantis, erit hoc vel à patris anima, vel à matris anima, vel ab utraque. Sed nullum horum est verum: Ergo nullatenus anima generati fit aut deducitur è spiritu parentum Probatur quoad primum: Siquidem cum de progressu naturæ sit sermo, qui proinde ordinarius esse debet, ideoque & in brutis id constanter contingeret: atqui hoc non contingit: Ergò non à progressu naturæ. Probatur Subsumtum per fœtum ex patre glire & cuniculo matre, qui scilicet, exceptâ caudâ glirina, totus est cuniculus, tam intus, quam extra, etiam in pelle & pilis. Sed si à patre vis ulla animæ manaret, in se vim necessariò haberet paternam & non maternam. Sed dato exemplo patet contrarium: ergò non à patre; Nec tamen proinde animæ prolium mendicantur ab anima materna. Nam alioquin à quo procedit anima, ab eodem saltem & ad minimum procederet quoque vis formativa: Et per consequens, nedum semper fierent proles sexus materni ac matri perpetuò similes; sed etiam nunquam fieret mola, ubi effœta vis seminis maris defluit. Ut neque prægnantis imaginatio transmutaret fœtum jam in utero matris formatum, in monstruosam, alienam, imò & brutalem figuram; quia semen jam habens animam mutuatam à parente, non esset amplius obnoxium stultæ imaginationi maternæ, præsertim dum jam fœtus proprio orbe ac culina sua alitur. Idem argumentum quoque valet supponendo, quod anima gigneretur ab utriusque parentis anima: nam quicquid negatur disjunctivè, rectè negari potest copulativè. Quorsum etiam spectat hæc conclusio; nimirum, quòd eo posito, jam semen actualiter esset animatum ab initio sui: Itemque quod ex duabus animabus quoddam compositum atque mixtum lumen animatum atque spirituale fieret; quod repugnat simplicitati formali propter concretam dualitatem. Itaque univoca animæ homogeneitas adversatur dualitati & heterogeneali compositioni animarum. Unde concludo, ne quidem in brutis desumi à parentibus, tantoque minus in homine. Quapropter animæ omnes immediatè creantur ab ipsamet vita & Patre luminum, qui suum Crea-

Iiii 2 toris

toris honorem nulli tribuet creaturæ: quare hinc obvium est, quod homo nequeat producere mentem immortalem, nec simulachrum divinum. Adeoque & hinc patet, quod vir ulla ratione sese immiscuisset in generando: Sed quod omnem fœtum sola manus Creatoris perfecisset, quæ sola creat omnes animas, potissimum autem atque singulariter æternam illam deinceps, quam in sui imaginem destinatione essentiali divexerat.

13. Denique naturaliter necessum est, quod vera imago fieri nunquam queat, nisi à sculptore proprio; nullus est autem sculptor proprius, qui non perfectè cognoverit illum, cujus iconem sculpere intendit. Sed homo creatus est ad imaginem & similitudinem Dei; nequit tamen Deum cognoscere, ut nec ejus ullam similitudinem mente aut verbo exprimere, quam ignorantiam quisque fateri debet: Ergò nequit esse sculptor proprius imaginis divinæ; ac ideo quamcunque ejus imaginem fabricaretur, esset planè monstruosa & durationis finitæ. Et per consequens in Creatoris intentione homo non fuit conditus, ut generaret hominem. In natura quidem omnis spiritus generantis seminis comprehendit (quia continet) ideam rei generandæ; homo autem, cùm sit Dei immediata ac vera imago, non potest ullo modo in suum semen transfundere Divinam imaginem, quam in se & extra se planè ignorat.

14. Sed cum in natura simile generet sui simile, potest homo in semen suum imprimere imaginem corporis humani, facti etiam ad imaginem Dei. Potest itaque homo generans imprimere in semen sigillum sive umbram sui, non autem imaginem Dei, substantiamque mentis immortalis: quin imò demonstravi alibi, quod cæteræ animæ universæ sint tantum lumina formalia, non autem substantiæ.

15. Idcirco si mens deberet aut posset imaginem Dei producere, jam vel mens cessaret esse imago ipsamet Dei, vel Deus non esset Creator mentis. Quamobrem essentia pura imaginis Dei in conceptu creandi vel generandi requirebat omnifariam ipsum Deum, immediatum sui Creatorem & Patrem unicum, qui in Cœlis est, & præter quem nulla est paternitas in Cœlis. Alioqui paternitas carnalis est in homine & brutis, ideoque textus ait: *Honora patrem.* Et alius: *quòd nulla sit paternitas, nisi in Patre cœlesti.* Ergo designatur, quod pro homine non sit paternitas mentis, nisi in solo Deo: ejusque proinde primordialis generatio ac propagatio penes Deum creatorem reservata fuerit.

16. Ac præsertim, dum menti immortali infinitæque in duratione desit sua ipsius cognitio, qua sibi seipsam repræsentet, ut videlicet signatam similitudinem sui in semine depingat. Idcirco nempe nec mens immortalis potest unquam semen humanum ad id deducere, quod ipsamet in se habebit nunquam, ut nempè extra se depingat imaginem Dei. Est namque sic homo factos simulacrarum Dei, quod sit indumentum Deitatis, theca regni Dei, id est, templum S. Spiritus.

17. Homo itaque essentialiter in Dei imaginem creatus, postquam ex se imaginem Dei, non quidem per aliquod monstrum, sed per aliquid sibi umbraliter simile generare, cum Evæ stupio, temerè præsumsit, non generavit quidem Dei imaginem, similem illi, quam Deus voluit ideo inimitabilem (quatenus Divinam) sed in aura seminalis vitali generavit dispositiones solicitaturas quandoque animam sensitivam, discursivam & motivam à Patre luminum, fonte omnis paternitatis; mortalem tamen ac perituram, cui tamen ex sui bonitate inspirat ordinariò spiritum substantialem mentis sui imaginem referentis. Adeoque homo hactenus brutorum non nisi more per seminum copulam generare est annisus imginem suiipsius, quæ tandem impetraret à Creatore lumen animatum, quodque animam sensitivam vocant. Processit nempe inde generatio altera, more bellunino concepta, mortalis, æternæ vitæ incapax, bestiarum ritu, doloribus partus, morbis mortique obnoxia, tantoque ærumnosius, quantum isthæc propagatio in Protoplasto intentum Divinum invertere ausa fuit.

18. Præmonuit idcircò ineffabilis bonitas, ne de ligno illo gestarent, prædixitquè alioqui eadem die morte morituros, sensurosque omnem

ea-

calamitatum turbam, quæ mortem comitatur. Meritò itaque Dominus parentum utrumque beneficio ac ſede immortalitatis privavit. Succeſſit videlicet mors ex conjugali brutalique copula: nec manſit Spiritus Domini cum homine, poſtquam caro eſſe cœpit.

19. Porro quia iſtud Evæ ſtuprum deinceps continuabitur in propagatione poſterorum in mundi usque exitum: hinc peccatum ſpretæ admonitionis paternæ & naturalis prævaricationis, jam in impuritatem per generationem inverſam, carnalem ac propemodum brutalem, inter cætera peccata eſt, & appellatur verè originale, id eſt, proinde homo, ſeminatus in voluptate concupiſcentiæ carnis, neceſſariam mortem in carne peccati meret ſemper.

20. Scientia autem boni & mali, quàm Deus in pomo diſſuaſo conſtituit, continebat concupiſcentiam carnis, id eſt, *occultum vetitum* congreſſum, diametraliter oppoſitum ſtatui innocentiæ, qui ſtatus non erat ſtatus ſtupiditatis; utpote cui ante prævaricationem jam notæ erant eſſentiæ quorumcunque animantum, juxta quas ex proprietate erant nominanda, primoque intuitu eſſentialiter diſtinguenda. Quin imo S. Hildegardis ad Moguntinenſes ait: *Adam digito Dei (qui Spiritus Sanctus eſt) formatus, in cujus voce ſonus omnis harmoniæ & totius muſicæ artis, antequam delinqueret ſuavitas erat: Ita ut ſi in illo ſtatu, quo formatus erat, permanſiſſet, infirmitas mortalis hominis virtutem & ſonoritatem vocis illius ferre non poſſet. Cum autem deceptor ejus audiſſet, quòd homo ex inſpiratione Dei, tam ſonorè cantare cœpiſſet, & per hoc ad recolendum ſuavitatem canticorum cœleſtis patriæ imitaretur* (ecce quàm procul nunc inde vir diſceſſerit rauca ſua voce) *machinamenta calliditatis ſuæ in irritum ire videns, ita exterritus eſt, ut non minimùm inde torqueretur; & multifariis nequitiæ ſuæ commentis ſemper deinceps excogitare & exquirere ſatagit, ut non ſolum de corde hominis, ſed etiam de ore Eccleſiæ Divinas laudes perturbare non deſiſtat.* Hæc illa. Myſticorum devota eſt opinio, quod volucres canant laudes Deo. Ego ſub humili correctione aliter cenſeo. Nam ſi iſtud verum eſſet, canerent toto anno, nec ceſſarent mox expleta generandi libidine. Quod argumentum inſervit noſtræ theſi. Siquidem cum mares ſoli cantent, non autem fœmellæ: quod ex natura communi Adam ſalacior atque incontinentior fuerit, & ex ſexu ſuo libidinoſior, quàm Eva, cujus proinde caſtitas, Deo dilecta, videtur ſexui propria. Acquiſivit ergò homo per eſum pomum ſcientiam, quod amiſiſſet innocentiam radicalem, & pro ea cambium feciſſet ſordidæ concupiſcentiæ carnis. Nec enim ante eſum pomi tam erat hebes aut ſtupidus, quod ſe neſciret aut non ſentiret nudum, ſed cum pudoris & concupiſcentiæ brutalis effectu tum prius ſe declaravit nudum.

21. Etenim textus ſacer tam caſtus ubique eſt, quod Altiſſimus noluerit ipſam carnis concupiſcentiam ſaltem nominare proprio nomine, imo nec etiam accuſare, dum eſum pomi in *mortis neceſſitatem* præmoneret: ne homini *brutalis iſta concupiſcentia* vel nominetenus innoteſceret; ideoque nec concupiſcentiam in Geneſi nominari voluit ob promtam populi illius perfidiam; ſed vocavit amiſſam innocentiam ex acquiſito pudore, quod ſuis circumſtantiis tandem in Eccleſia pendi voluit. Adeoq; proinde Adamum mox à creatione de terra in paradiſum tranſtulit, ac mulierem quoque ob id in Paradiſo formavit, ne illa, quam fecerat atque deſtinaverat virginem permanſuram, adſpiceret brutorum copulam in terra.

22. In initio enim creavit Deus cœlum & terram, omnemque creaturam in ea contentam. Fecit autem ac formavit materialiter iſta per verbum paſſivum & imperativum (fiat) dixit nimirum iſtud Verbum, & creata ſunt omnia; ſextiduo autem deinde fecit formas rerum conditarum, & facta ſunt ordinatim omnia in vitam & animam animatorum. In eo nempè diſtabant, dicere fiat & facere. Etenim ſexto die ſive ultimo formatus eſt Adam. Septimo autem Deus quievit: Poſteà demum tranſtulit Adamum de terra in Paradiſum, deliberavitque facere mulierem de coſta viri, non autem de renibus, fœmore aut ventre ejus. Ergo die octava, ut eſſet initium novę hebdomadis ad novam & ſupernaturalem venturæ prolis generationē. Quapropter colligi poteſt, quod mulier tota

exlex adſcenderit in novum electionis cumulum, vas electionis.

23. Qualitatem autem generationis humanæ ante lapſum in Eva virgine, quodammodo conjicere licet ex glorioſiſſima Incarnatione Domini. Enimvero Pater, cui omnis paternitatis nomen ſingulariter ac ſolum debetur, & quem Filius ſuus ut Patrem ſemper adorat, ab æterno generavit quidem ſemper Filium ſuum, qui tamen non legitur ſuæ incarnationis Pater. Quod pro immenſo Myſterio uſque veneror, magiſque poſtquam ejuſdem bonitatem infinitam tàm à primo creationis virginali conceptu, quàm in reſtauratione, per hominis regenerationem ſum aſſecutus. Voluit nimirum Pater omnipotens, quod glorioſa incarnatio Christi conciperetur de perſona Spiritus S. quæ ſcilicet ipſamet proinde non eſſet generata; ſed ab æterno procederet ex Patre & Filio. Divinus nempè Spiritus in virginis Evæ ſanguine arteriali cordis cauſatus fuiſſet conceptum humanum prolium, ſimulacrum Divinitatis cum cunctis chariſmatibus ſuis abſque carnis voluptate. Mens autem ſic in veſte ſanguinis, concepta in utero virginis in ſpecie humana, incrementum ſumſiſſet ac plenariam inde maturitatem. Ille enim, qui clauſo utero, clauſiſque januis in mundum venit, & ad ſuos etiam è capſa cordis, in qua conceptus eſt, conſenſu præeunte, virginis ad uterum delatus, ſervatuſque uſque in corporis maturitatem: Omnia nempè membra penetrans delatus eſt in uterum. Ideo namque Dominica incarnatio prorſus præter naturæ ordinem nunc conſuetum contigit. Nam 1. non contigit incarnatio Domini in utero, ſed primum in ipſa cordis virginalis theca. 2. Ex ſanguine puriſſimo & vivaciſſimo cordis; non autem ex ſemine Virginis; Siquidem Deipara virgo illo ſingulari reſpectu non ſolùm mundata fuit à peccato originali, ſed concepta prorſus libera à peccatis, ut ſcilicet tanto amplius expers eſſet omnis ſeminis, quàm puer recenter natus. Etenim ſemen ex miſtura cruoris & ſanguinis, ſive ex cōmiſtione ſanguinū conficitur, quæ miſtura nullatenus, ne quidem materialiter, fuit in conceptu Filii Dei: *qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis aut viri*: ſed ex ſolo Deo conceptus, & ex virgine natus. 3 Non habuit virum Patrem, nec materiam maſculinam, unde fieret; quod ſanè confirmat, materiam fœmininam, excellentiorem præfectam, & ab initio ſolam prælectam. 4. Prælegit caſtiſſimam & illibatam virginitatē matris, quam Divinâ manu plaſmavit. 5. Ex ſolo puriſſimoque arteriali ſanguine materialiter conceptus eſt: in quem nempe ſigillum S. Spiritus mentem humanam ſuiq; puriſſimum ſimulacrum à Patre Deo conditum inſpiravit. 6. à corde in uterum Virginis, cum penetratione dimenſionum delatus eſt iſte conceptus. 7. Tandem incrementum ac juſtam nativitatis maturitatem, velut in Sabbatiſmo, exſpectavit.

24. Porrò quod ſcientia boni & mali, nil niſi carnis concupiſcentiam ſignificet, apertè teſtatur Apoſtolus, vocans eam *legem atque deſiderium peccati*. Unde ſcilicet primum, brutale atque originale peccatum, reliquorum fomes, immediatè profluxit, & duraturum deinceps, in continuatum mortalium ſemen 8. ad Rom. *Deus Filium ſuum mittens in ſimilitudinem carnis peccati, & de peccato damnavit peccatum in carne, ut juſtificatio legis impleretur in nobis*. Originale, inquam, quod ſit originis, humanæ generationis initium, per quod omnis impuritatis lues in poſteros traducitur, & mors facta fuit homini, prout belluis naturalis. Adeò quanquam eſus pomi contineret notam diffidentiæ & ingratitudinis, quæque etiam cuilibet peccato comes eſt, etiam tamen propterea unumquodlibet deinceps peccatum eodem ſupplicio, neceſſariò quoque ad poſteros deberet deſcendere: niſi inſolita amoroſæ monitionis transgreſſio non tàm conſiſteret in inobedientia comedendi, vel abſtinendi, quantum in horrida dubitationis diffidentia, & fidei Diabolo adhibitæ confidentia. Adeoq; generatio carnis peccati, (quæ eſt effectus concupiſcentiæ carnis) in mortem neceſſariò defluxit, etiam ad poſteros omnes.

25. Placuit nempe rerum Domino, inſerere pomo incentivum concupiſcentiæ carnis, à qua ſcilicet tutò abſtinere poterat non edendo pomum, diſſuaſum propterea. Alioqui namque nullo unquam momento tentatus fuiſſet à carne aut

ne aut membris ſuis genitalibus, quæ ideo Aquilonem vocari in Sacris poſtmodum oſtendam. Itaque paſto pomo mox concepit vir ex naturali proprietate libidinem luxuriandi; atque inde factum eſt ſemen animale, quod in animæ ſenſitivæ diſpoſitiones prævias properans legemque aliarum cauſarum ſubiens, ſe reflexit in vitalem Spiritum Adæ: qui iccirco ſtatim ignis fatui inſtar Archeum ſive Rectorem Spiritum animalemque auram, latronem, inquam, domeſticum ſuſcipiens, poteſtatem propagandi ſeminis animalis & caduci, in vitam deſinentis concepit: Cujus demum appulſu, Mens immortalis vitæ atque corporei gubernaculi habenas exuens, pediſſequam ſibi ſenſitivam ſubſtituit, Hinc igitur belluarum more concipimur, naſcimur & morimur.

26. Pridie enim antè Mens immortalis omnia in omnibus agebat, eratque ipſamet vita immortalis in toto: quia ſola & tota in toto immortalis. Sed ipſa tanta naturæ pulchritudo in Protoplaſto mox vitiata eſt, poſtquam brutalis generationis ſimilitudine induta fuit. Tum enim Mens immortalis loco mota deſcendit, ut ſui ſigillum imprimat in ſemen vetitum. Tunc etiamſi Senſitiva nondum nata eſſet; adfuit tamen præſto omnis diſpoſitio naturalis, requiſita ad illam à Creatore impetrandam. Cumque duæ ſimul animæ unico corporis plano præſidere perfectè nequeant abſque diſſidio, non magis quàm eſt licitum duobus ſimul heris inſervire: Ceſſit ideo in intima mens immortalis: Sive id fuerit mandato Creatoris, vel impuritatis corporeæ tædio pigens, deinceps ſaltem ſui corporis regimen delegavit animæ Senſitivæ, in qua modo ligatur, quia obvolvitur, quamdiu vivitur. Hinc nempe deinceps brutali more plerumque adoleſcimus, ac vivimus.

27. Mens autem in animæ caducæ hoſpitium ſeſe recepit, ac inde in hanc ſua inſpirat chariſmata, quanquam plerumque alioqui dormiat: (Perinde fortaſſis atque corallus ſubinde colorem amittit, eundemque iterum recuperat:) unde corpus omnem impuritatis ataxiam ſubiit. Mortalis autem animæ connubium, deſtinationi mentis peregrinum, occaſioni eſt, cur Mens in abdita ſeſe locaverit, ſic ut ſub judice adhuc lis ſit, ubinam principalem thorum elegerit. Sitque apud Atheos non credita Mens, eo quòd animæ caducæ tàm in profundum penetrando ſe demerſerit; quòd mentales notiones adhuc hodiè ſubeſſe imaginationi appareant, quorundam quoque ſimplicium veneficiis ita obedire, ut ad morborum voluptatem atque imperia Mentis principatus videatur conquaſſari; quod febrium deliria, mania lienaris, rabidi morſus, atque punctura Tarantulæ pro Atheiſmo fortiùs perſuaſere; In priori enim vita immortali Mens per ſe ac immediatè condebat immortalitatem, perfectamque dabat quoque animantum & herbarum cognitionem. At poſteà in brutali generationis fœditate, icon Dei in mente quidem remanſit ſoſpes, ejuſque figura extera in corpore; ſed tanti corruptio Mentem ad penetrale animæ caducæ coëgit recedere. Itaque ſub Mentis felici imperio degebat immortalitas ejus: atque ideo exſulabant morbi, ætatum declinationes & mortis minæ. Atque ideo ante lapſum homo à beatitate diſtinguebatur per poſſe peccare, cadere & mori: Sed in glorificatione Mens iterum immediatè vivificabit corpus, idque in ſe transſumet: quæ nimirum ante lapſum tantùm lucebat ſuper corpus, per immediatum ſui nitorem, mox à reſurrectione per transmutationem abſorbitivè corpus clarificabit. Etenim idcirco ſtatus fidelium, etſi per totam vitam, etiam in ipſa morte, ſit primitivo ſtatu longè ærumnoſior; eſt tamen eo felicior, quanto eſt majeſtate plenius eſſe ſimiliorem Filio Dei, incarnato, mortuo & glorificato: quàm cum Adamo vixiſſe liberum à morbis, & tandem ſublatum abſque prœlio: quia *nullatenus ſunt condignæ retributiones vitæ pro gloria aut exſpectatione futuri ſeculi.*

28. Porro ad perfectam theſin compulit me paſſim textus ſacer, faciens Evam adjutricem Adamo ſimilem, non quidem ut conjugis nomen vicemque ſuppleret; prout mox à peccato nominatur. Virgo enim erat in Creatoris intentione, & poſtea ærumnis repleta. Necdum enim, quamdiu ſtatus puritatis præſidebat innocentiæ, voluntas viri ſuperabat, nam translatio viri in Paradiſum aliam vivendi ſortem, quàm belluinam præfigebat. Adeóque pomi eſus caſtiſſimo nomine tegit concupiſcentiam carnis, dum

ſcien-

scientiam boni & mali hoc nomine complecti-tur; ejusque ignorantiam solam statum vocat innocentiæ; Siquidem illius præfatæ scientiæ adeptio nocentissimam mortem vitæque æternæ privationem irrevocabilem fovebat.

29. Nam si homo non degustasset pomum, vixisset expers concupiscentiæ, & proles prodiissent ex Eva virgine de Spiritu Sancto. Manso autem pomo, statim aperti sunt oculi eorum, cepitque Adam libidinosè concupiscere nudam virginem, eamque stupravit, quam Deus ipsi in nudum adjutorium destinaverat, non secus ac Princeps in adjutorium est suis ministris. Sic enim vir prævertit intentionem Dei per alienā generationem in carne peccati: Ad quam proinde prioris naturæ est insecuta corruptio, sive caro peccati comitata est concupiscentiam. Nec sanè textus aliam insinuat scientiæ boni & mali notam, quàm quod cognosceret se esse nudos, illosque puderet suæ illius nuditatis, sive (propriè loquendo) corruptæ suæ virginitatis. Tota nimirum boni atque mali scientia clauditur circa pudorem & intra sola pudenda. Ideoque Levit. 18. & alibi passim, ipsa pudenda non alio etymo vocantur, quam turpitudinis: à copula enim carnis statim oculi illorum aperti, quia noverant bonum amissum attulisse degenerem naturam, turpitudinem, fœditatem, mortisq; intestinam atque inevitabilem obligationem, etiam in posteros relegatam.

30. Ah serò nimirum intellexerunt ex concupiscentiæ illius insueta novitate & turpitudine, cur Deus tàm amorosæ esum pomi vetuerat. Pudebat videlicet illos magis corruptæ castitatis & transgressæ monitionis, quàm suæ nuditatis. Adam namque qui bestiarum naturas solo aspectu judicaverat, nec eandem scientiam legitur deseruisse, suæ quoque corruptæ naturæ fœditatem ignorare non poterat: atque adeò potius hujus pudore, quàm nuditatis ergò se absconderant. Fuit nimirum tanta pudoris tam multiplicis confusio, ut parum defuerit, quin in dementiam ruerent: quod ex inappositis responsis Adæ sat liquidò est notabile. Vocat enim illum Deus, & interrogat, ubi esset; & respondet accusando sociam & adjutorium simile sibi, ut se nondum accusatum excusaret. Stultoque prorsus nisu, frondibus nuditatem ostentabat notam Creatori, sperantes corruptionem castitatis tegi posse frondibus, modo se absconderent. Nuditatem suam accusat, non audens mentionem amissæ castitatis facere. Crassioris namque stupiditatis est, credere latitare posse à facie Domini, quam nescìisse, se esse nudos: præsertim apud eum, qui illos creaverat nudos. Itaque velle latere accusat reatus, & effectum concupiscentiæ, delinquendo patratum. Alioqui mera nuditas non pudibunda est coram Deo, si non corrupisset castitatem, quam cognovit læsam, & sub pomo vetitā. Non enim in extremo judicio erit pudor nuditatis: ideoque pudor nuditatis involvebat potius commissum castitatis errorem, irrestaurabilem, in pomo velatum; Cujus effectum nisi perfectè jam sentirent & agnoscerent, potius in pœnitentiam comestionis, quàm in sui occultationem & tegmen pudendorum se convertissent. Pudor ergo nuditatis involvit castam textus locutionem coram populo Israelis.

31. Aliàs enim ex textu sat liquet, quod ista scientia boni & mali sit *carnalis, terrena, & diabolica*, solius concupiscentiæ carnalis & mera quædam corruptæ naturæ stultitia, respectu scientiæ, qua paullo ante nomina propria indebat bestiis.

32. 2. c. Gen. 17. *Soli viro vetatur fructus arboris illius* & 2. c. Genes. 25. *Erant ambo nudi ac sine pudore*. 3. c. Genes. 7. *Manso pomo, oculi eorum sunt aperti*. Etenim licet Eva prior de pomo gustasset, virumque ad edendum proritasset: attamen Omnipotens virum, nondum caput mulieris, alloquitur, & hic se excusare annititur, quia illam primò concitaverat ad congressum, sensitque membrorum inobedientiam: quod patet. Nam solus accusatur, nondum caput mulieris, quem diffuasum utrique significavit mulieri. Nam Eva ad serpentem dicit, utrique æqualiter injunctam arboris illius abstinentiam.

33. Significans hic locus in textu, quod etsi idem casus spectaret utrumque sexum, prænoverat tamen Deus salacitatem viri atque pruriginem castivam: & quia voluntas carnis non erat propriè in virgine, quàm sibi castitatis

decore

decore adornaverat Omnipotens; Idcirco per antonomasiam vocatur ista concupiscentia à Joanne voluntas viri, quæ est carnis & sanguinis. Unde didici, Evam tenacioris pudicitiæ, imò & perfectiorem fuisse creatam in suo corpore, & stupratam à viro; quia pomum cum esset medium ad præfatum finem, & ab Eva prius degustatum, in Evam tamen tardius operari potuerit. Sed priorem deliquisse Adamum, Evam verò, ut facti pœnitentem, diutius restitisse, & ab Adamo vi stupratam dudum reluctatum; quod inde sat liquet: Siquidem voluntas viri (& non mulieris) pro occasione æterni damni reputatur, idque Ethnicis non fuit incognitum, qui seculo argenteo pudorem mulieribus, ut dotem nativam adscripserunt, à viris tum dudum neglectum.

34. Levit. 3. & 4. jubet Dominus *hostiam cum cauda offerri*, ut turpido tegatur, neve aliquid non tectum pudore offeratur. Ideoque tanti fuit semper & ubique oblati agni æstimatio.

35. Etenim Adam creabatur juvenis, imberbis, floridus, qualis Raphael foribus Tobiæ adstitisse legitur. Quamobrem ut primus verecundiæ infractor virginisque stuprator enotesceret, Deus mento, genis atque labris Adami pilos obnasci voluit, ut multorum quadrupedum compar, socius & similis esset, eorundem signaturam præ se ferret, quorum more ut salax, ita & vultum pilis hirtum ostenderet. Etenim signavit Deus primum homicidam in fronte ut conspecto signo statim horridus fieret & infamis fratricida. Sic & primum castitatis infractorem fabrumque primum peccati originalis, signare voluit castitatis Amator, circa os, guttur, buccas, &c. quibus scil primas illecebrarum voces ac dein minas locutus fuerat: Evam verò pudoris ac pudicitiæ tenaciorem vultu polito decoram retinuit.

36. Sic barba etiam cadaveri inhumato succrescit, si in vita libidinosus fuerit, & repentina morte vivere desierit, id est, retentis adhuc menti sui viribus succrescit mortalitatis signum, etiam post mortem. Sic & vox rauca Adamo oboritur, circa juventutem, qui immediatè ante amissam castitatem suavissimè cantabat,

37. Inter signa namque, quibus Angeli in apparitionibus distinguuntur, unum capitale est. Si apparuerit barbatus Angelus, malus esto Eudæmon enim nunquam barbatus apparuit, memor casus, ob quem viro barba succrevit. Barbam igitur, quam horrent Angeli, viri sibi in ornatum datam credunt, quam tamen non ignorant sibi cum fœtidissimis hircis communem. Nec ideò homini barba nascitur, nisi circa annos incontinentiæ: ut certò constet, non nisi propter carnis concupiscentiam instar larvæ turpitudinis adductam. Adeò ut non nisi pudenda ruptumque pudorem designet in vultu. Ideò nimirum Eunuchi quoque barba destituti sunt, ut & pueri ac adolescentes; quanquam bruta, quibus congressus sexuum à natura inditus, primis statim diebus sint barbata.

38. Denique bruta parturiunt hodie non secus ac si non peccasset Adam: in dolore nempe suos edunt fœtus, quia cum carnis concupiscentia eos concipiunt, exceptis piscibus, qui proinde Monachis castitatem amantibus in cibos deliguntur.

39. Et Eva post conceptum peperit carnem peccati in dolore, *Spiritus meus non permanebit cum homine, quia caro est*: id est, homo jam caro peccati est, non autem amplius caro primæ creationis.

40. Plerumque enim mulier à conceptu nauseat dudum, variisque circumagitur miseriis, quibus bruta carent; quod sanè arguit, mulierem concipere seminaliter à viro præter primum intentum creationis.

41. Quare si homo creatus fuit, ut (saltem ex præscientia consequentis,) Cacodæmonum locum in cœlis adimpleret, debuit vel magno simul numero creari ab initio, vel successivè. Si ergo qui salvandi erunt, non possint nasci ex voluntate viri, carnis aut sanguinis: eratque unicus tantum vir creatus, ergo debebant ex solis mulieribus successiva continuatione nasci in paradiso, loco scilicet natalitio mulieris, ac necessario concipi à Deo, & nasci de muliere virgine omnes posteri, quibus deinceps dedit potestatem filios Dei vocari, & fieri cum exclusione voluntatis sanguinis, carnis & viri; quæ castitas

semper placuit Deo, placet hodie, ac placebit semper. Et quicquid ita semel placuit fonti castitatis, nunquam illi denuo displicere potest.

42. Adeoque *soli mundo corde Deum videbunt, & Filii ejus vocabuntur*; quare Propheta canit: *Cor mundum*, (quale Adamo ante lapsum,) *crea in me Deus, & spiritum rectum*, castæ & pristinæ innocentiæ) *innova* (per Sancti Spiritus & aquæ regeneratione) *in visceribus meis.* Quia viscera mea jam impura contraxerunt spiritum concupiscentiæ carnis peccati. Enimverò homo quamdiu immortalis & purus erat, vidit faciem tuam, Domine, & allocutus es illum: *quam faciem deinceps non videbit homo, & vivet.* Postquam autem homo conspurcavit sua viscera per concupiscentiam, projecisti illum à facie tua extra paradisum. Quæso itaque, *ne projicias me à facie tua, & Spiritum Sanctum tuum* (castitatis) *ne auferas à me. Redde mihi lætitiam* (regenerationis) *salutaris tui, & spiritu* (Paracleto) *principali confirma me* (contra innatam carnis impuritatem.) Siquidem *Docebo iniquos vias tuas* (regenerationis tuæ: quas inter) *occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi, & impii ad te convertentur.* Saltem *libera me de sanguinibus*, (de sexuum concupiscentiis, Tu qui es) *Deus* (castitatis) *Deus salutis* (ut novæ regenerationis) *& exaltabit lingua mea justitiam tuam* (justumque judicium, quo damnasti hominem è sanguinibus & voluntate viri natum in concupiscentia & è carne peccati, quatenus se fecit incapacē tuæ hæreditatis.) *Ecce enim in iniquitatibus* (præfatis) *conceptus sum & in peccatis concepit me mater mea*, (sub legitimo licet thoro.) Fateor itaque quod præter primitivum Creatoris scopum generatio Adamica surrexerit in mortem naturalem, sitque in peccatum originale devoluta.

43. Mulier ergo ut more brutali concepit, etiam in dolore parere incepit. Masculus etiam in lege solus circumcidebatur, tanquam in mysterium stupri Evæ. Uterque tamen sexus piare debebat commissum peccatum in pudendis, quibus nempe deliquerat. Quod licet castè in textu sit insinuatum; attamen tectum id coram Israël, in omnem alioqui perfidiam promtissimo, ne scilicet Deus matrimonii deinceps à lapsu instituti spretor videri potuisset. Mulier itaque non circumcidebatur, & tamen salvabatur: Non autem quod dolor partus aut obedientia mariti piâssent peccatum originale in ea: nam & cælebs virguncula moriens salvabatur, uti & uxor sterilis. Itaque hinc patescit mysterium, quod scilicet Eva, quantum potuit, restiterit insolentiis Adami, fueritque per vim in Paradiso stuprata.

44. Adeò & primi parentes fuerant homicidæ omnium posterorum per concupiscentiam: ita & primus natu fratricida fuit. Etenim ablatum præputium necessariò occalescentiam glandis causabatur, quo scilicet minoris voluptatis, concupiscentiæ & titillationis particeps fieret, quicunque in catalogum populi Deo dilecti adscribi optaret. Rabbini quoque fatentur circumcisionem institutam propter virtutes immundas, ambulantes in circuitu; quod interpretor, Diabolica concupiscentiæ ac primitiva ad mortalitatem incitamenta non latuisse Hebræos, saltemque sensu obscuro insinuatum peccatum, inde ortum.

45. A templo quoque olim arcebantur illegitimi, & cœlo, qui essent adulterino conceptu nati, quia penitùs generationem Adamicam referebant; qui autem legitimo thoro nascebantur, impuri adhuc erant, donec ablato præputio, renunciare viderentur concupiscentiæ carnis: Et hactenus repræsentabant in umbra & à longè, renascendos Divino Spiritu & lavacro regenerationis.

46. Porrò thesin ex professo confirmat ipsum veritatis verbum, 1. Joan. 3. a. *Nisi quis renatus denuo, non potest videre Regnū Dei. b. Nisi quis renatus ex aqua & Spiritu S., non potest introire in Regnum Dei. c. quod natum est ex carne, caro est: & quod natum est ex Spiritu, spiritus est. d. Spiritus ubi vult, spirat: vocem ejus audis, sed nescis, unde veniat, aut quo vadat. e. Sic est omnis, qui natus est ex spiritu. f. si terrena dixero vobis, & non creditis, quomodo, si dixero vobis cœlestia, credetis? g. Nemo adscendit in cœlum, nisi qui descendit de Cœlo. h. Et sicut Moses exaltavit serpentem in deserto; ita exaltari oportet Filium hominis.* Christus Jesus descendens de Cœlo non assumsit carnem peccati ex generatione Adamica, aut

ex voluntate viri; sed *formam servi accipiens* in similitudinem Adamicorū factus, ***habitu inventus ut homo***. Adamicus, verus tamen homo, qualiter Adam noviter creatus. In similitudinem autem hominis Adamici factus seipsum *exinanivit, formam servi accipiens*. Non est autem servus, aut impurus factus. In hoc Evangelio autem visionem Dei negat, sive visionem Regni Dei, & introitum in Regnum Dei. Non enim, quod videatur gloria beatifica, non introeundo in cœlum, aut frustra idem bis dicatur: aut quod a exigat aliam renascentiam, quàm b. sed a continet negationem participationis cœlorum ante resurrectionem pro animabus defunctorum, quam b. negat etiam corporibus post resurrectionem: oportet ergo renasci ex aqua & Spiritu S. Etenim sicut ab initio homo erat creatus, nec processerat regeneratione carnis: Sic quicquid deinde nascitur ex carne, est caro. *Aqua vero*, sanguis & spiritus sunt unum & idem in Christo, Joan. 5. & tria hæc indifferens & unicum in valore baptisma denotant. Quapropter sola ad vitam renascentia est ex aqua & Spiritu in sola participatione virginalis corporis Christi. Siquidem introire & videre Regnum Dei est carni æquè impossibile atque in cœlum proprio motu adscendere. Idque nemini permissum, nisi Filio Virginis, qui eo fine descendit de cœlo, quique erat in cœlo, dum idem hæc loquebatur Nicodemo, quique paulo post adhuc debebat eadem de causa exaltari in cruce. Idem ergo, qui de cœlo descendit, ut de materia virginis incarnaretur, est is, in quo aqua, sanguis virginalis & S. Spiritus unum sunt. Spiritus itaque, qui ex aqua hominem corruptum & Adamicum facit renasci, hominem internum de nova generatione in spiritu sic regenerat, ut fiat verus Spiritus glorificandus resurgendo, cujus vocem audient Adamici, nescient tamen, unde veniat, aut quò vadat, quia Spiritus regenerator est Deus ipse gloriosus, qui spirat ubi vult, vocemque illius per fidem & Sacramentum audis nunc. Sic omnis, qui renascitur ex Spiritu S fit Spiritus, & unitur illi, qui nescitur, unde veniat, aut quò vadat. Terrena hæc voco, etsi generationem spiritualem atque renascentiam attingant: quia habent in natura sublunari quædam sibi similia, quæ non quisque passim novit, ideoque nec credit. Nam ex aquoso liquore & Spiritu seminali contingunt brutorum generationes. Non sunt ideo tamen ista terrena planè atque intelligibilia naturaliter vulgo, quæ Dominus loquitur Nicodemo: quia non magis concipitur ratio amoris Divini in hac renascentia, quàm suæ bonitatis infinitæ. Impervium scilicet permanet, cur voluerit hominem adoptare in filium & cohæredem sui Regni, imò redigere in Spiritum Deiformem, qui materialiter fuerit ex aqua renatus. Nam istud amoris mysterium superat omnem Angelorum intellectum. Imo credere ac contemplari actualem personam Christi in sene, muliere, juvene, morbido paupere, misero homuncione atque nudo, intelligere nemo potest naturaliter, nisi per fidem compulsus intellectum fidei substraverit. Sic nec concipere possumus nos per istam baptismi renascentiam, in Christo, quid unum omnes fieri absque sexuum aut nationum discrimine, nisi juvemur per fidem. Tandem non sat fuit amori Christi nasci in forma servi, & sic ludibrio exponi: quin insuper debuit pati mortem acerbissimam & longè ignominiosissimam: quam ipse mortem adeò immanem atque vituperosam in amoris sui exuberanti bonitate vocat suam exaltationem. Adducit autem in similitudinem exaltationem serpentis Nehustan. Non quidem quod serpens plus repræsentaret formam Filii hominis, quàm furca crucem; sed dumtaxat similitudinem impuri hominis, lapsi in mortem, suasu serpentis, cujus servi similitudinem Dominus erat assumturus. Exaltari itaque debebat Filius hominis non quidem in furca illæsus, aut tanquam insensilis æneus serpens, quique vivus aliorsi sat erat reperibilis ad suspendendum aptissimus. Sed Filium hominis exaltari oportuit vivum, amore plenum, simulque tandem in cruce illa mori, ut commerita renascentia posset per suam mortem effectuari. Siquidem alias absque morte & exaltatione Crucifixi non successisset participatio renascentiæ ex aqua & Spiritu Sancto nec mors periisset: Adeò ut aldato planè mysterio petita sit furcæ similitudo, crucis & Salvatoris, in similitudinem servi incarnati & comparati cum æneo serpente.

Nec etiam Israel adorabat in serpente Deum (alioqui Moses, jussu Dei, author idololatriæ fuisset) nec furcæ ideo alligatus vivens serpens, ut neque ejus saltem cadaver: Sed ejus ænea tantum imago, vitæ incapax; ut hoc mysterio constaret, totam similitudinem in exaltatione furcæ & crucis constitisse, nobisque luceret, carnem peccati (quam similitudinariè repræsentabat Filius hominis) planè esse vitæ incapacem ac regni Dei, non secus atque erat serpens æneus.

47. Est igitur simpliciter atque absolute verum, nisi homo renascatur ex Deo, ac participet de immaculata virginitate, quam Dominus Iesus traxit in gloriosissima Incarnatione de substantia materiali Virginis matris, in æternum succisa est spes salutis. Quapropter & hinc patet, à creationis intento, non nisi deinceps generationem virginalem requisitam: Et per consequens generationem seminalem, impuram, belluinam & Adamicam, astu Dæmonis è pomo, cui inerat fomes libidinis, haustam esse, ac depromtam: ergo nisi iterum caro Adamica moriatur, restituaturque pro ea in nobis per favorem Sp. S. (qui salvandos salvat gratis) immaculata caro Virginea, primi intenti Creatoris nostri, certum est, frustra fore, quicquid fiat aut speretur secus. Etenim in initio sat erat nasci, quippè & tum ex Deo nati fuissent: à lapsu autem deinceps oportet mori atque interire carnem Adamicam, iterumque renasci ex carne Virginea, quam nobis suscitat Sp. S. ex aqua, dum membra illius capitis & palmites vitis illius esse optamus. Regeneramur ergo in corpore Dominico per gratiam ad vitam immortalem venturi seculi, utque resuscitemur in virginitatis participatione, oportet intervenire mortem, & deleri, quicquid in nobis est Adamicum.

48. *Omnes quidem resurgemus, at non omnes immutabimur.* Soli enim mutati resurgent, qui in virgineo regenerationis corpore resurgent glorificati: quam mutationē intellexit Apostolus, quod quoniam qui non est renatus, non potest intrare in regnum Dei. Ideoq; qui resurrexerit non renatus, etiam ex consequenti non erit mutatus à pristino suo esse, si resurrexerit à morte, nec proinde etiam ingressum habebit ad regnū Dei; quia per renascentiam totus homo fit Spiritus; Ideoque qui à renascentia resurget, resurget in natura spirituali. Alioqui natus ex carne & non renatus ex spiritu, audiet quidem vocem renati ex spiritu; sed nesciet, unde veniat, aut quo vadat. Hæc scilicet est corporum mutatio in Spiritum, & mutatio corporum in resurrectione, sive est glorificatio salvandorum à resurrectione.

49. Cætera verò peccata per pœnitentiam expiata, sunt quidem cum victoria & triumpho agni; sed amissio illius virginitatis ac primitivæ puritatis absque regeneratione æternam reservat impuritatis & incapacitatis maculam: Non secus atque conservatio integritatisque Virginalis fidelium renatorum Aureolam sive Laureolam dat renatis virginibus, martyrio adæquatam. Christus igitur ut hujus virginitatis Pater, ita & futuri seculi Pater; Salvandi autem sunt sua nova creatura, novaque regeneratio. Qui nempe *ipsis dedit potestatem filios Dei fieri his qui credunt in nomine ejus, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri: sed ex Deo nati sunt*, modo castissimo Spiritus Sancti, per quem ante natam brutalem concupiscentiam carnis omnem prorsus hominem ex matre virgine nasci debere decretum erat.

50. Christus ergò castitatis apex & amator, homines tam hoc seculo, quàm in cœlo distinguit per castitatem, eosque inimitabili atque æterno privilegio decorabit. *Sequebatur enim turba magna agnum, quocunque iret, & cantabat canticum, quod nemo alius cantare poterat.* Hi sunt autem, *qui cum mulieribus non sunt inquinati.*

51. Sunt nempè utriusque sexus virgines, *Quia non erit ibi Iudæus, aut Græcus: sed unum omnes in Christo. Delegit nempè Omnipotens suos castratos, qui se propter regnum Dei castrarunt, quorum est regnum Cœlorum.* Idcircò censentur conjugati, cum mulieribus inquinati, & matres concepisse suas proles in peccatis: Ac virginibus in hoc longè inferiores.

52. Enimvero quia Evangelium promittit mortalibus, non solum, quod Dei filius sit incarnatus, & passus pro salute illorum; sed quod insuper hæc duo mysteria (ne aliàs frustra sint) indi-

individuis sunt applicabilia, ego sanè hanc applicationem sic contemplor: quatenus homo per libidinem peccatum non minus fregit intentum, quam monitū Dei, quodq; humana natura ideo deinceps fuerit radicaliter corrupta, secutaq; sit inde altera ac propemodum brutalis degenera tio illius. Ergo lætum nuncium inclusit abolitionem tam peccati originalis, quam aliorum inde consecutive defluentium. *Qui mortem nostram* (non suam: quippe quam non habebat) *moriendo destruxit.* Quod non de morte temporali intelligitur (nam moritur adhuc hodiè Justus perinde, ut ante passionem Domini) sed de morte æterna.

53. Igitur cum homo post lapsum non amplius ex Deo, sed ex sanguinibus sexuum ex voluntate carnis & viri nasci, crescere & multiplicari deberet, nec amplius inde ex se unquam posset resurgere, amissamque ac pristinam puritatem reassumere, nec desinere, ut iterum aliter atque melius esse inciperet; Ideò lætum nuncium nobis certificationem attulit quod Baptismus esset in remissionem peccatorum per renascentiam ex aqua & Spiritu sancto. Ut mens nostra tanquam nova hospitii sui nativitate ex regeneratione particeps fieret illibatæ virginitatis & humanitatis Dominicæ. Quæ renascentia animam quidem in pristinum statum reponit, tollendo scilicet peccatum sive debitū, ejusque fœtores; sed ob continuationem Adamicæ carnis, in qua degit mens immortalis, non tollitur antiqua possessio sive inclinatio ad peccatum, nec translatio corruptelæ, haustæ ab impura sanguinis Adamici origine. Hoc autem realiter sic esse, persuademur credere. Nam manifesto Deus quotidiè permittit, sensibiliter traduci in corpus baptizatorum, testimonium actualis illius gratiæ & puritatis, acquisitæ per veram & substantialem regenerationem tam in corpore, quàm in anima. Siquidem hoc solo fine atque titulo baptizantur Mahumetani in proprium opprobrium, eo quod de facto baptismus; utut illegitimè datus & receptus, tollat ab ipsis imposterum innatos ipsis fœtores, alioquin in vitam duraturos; quales in Ebræis omnibus, passim, cum nausea, & tædio quotidie observamus. Relucet ergò regenerationis verus effectus, ejusque compromissus character, in baptismo etiam exterius, in defectuoso corpore. Nobisque ad hoc in invitos testes inserviunt, ipsi nominis Christiani hostes. Imò perpetuitas ejusdem effectus confirmat baptismi indelebilē characterem ac scelus repetiti. At nondum renascentia ex baptismo ob id tollit mortis necessitatem. Baptismus nempè suos deserit, cum sarcina inquinati & Adamici corporis, geniti ex voluntate viri. Atque eatenus & animam vitiis corrupti corporis, corruptæque pridem voluntatis, obnoxiam. Quamobrem ob fragilitatem impuræ naturæ, inclinationem quoque, frequentiamque obviam peccandi, vix fuit sat baptismus adultis: Junioribus alias abundè sufficiens. Idcircò Sacramentum Altaris *vinum est germinans virgines.* Quod sonat, quasi finis atque scopus Incarnationis Dominicæ, sive instituti Sacramenti Eucharistiæ esset germinare virgines: demonstrans intentionem Creatoris ab initio solam æstimasse virginitatem, quantæque (Num 25.) abhorrescentiæ sit luxuria in conspectu Domini. Nam licet olim bigamus, itemq; uxoris dimissio multa que laxatio matrimonii dissimularentur; *Phinees* tamen, non Judex, nec Princeps, suopte zelo, *occidit fornicatorem Zambri, & Cosbi meretricem*, eoque facinore nedum *avertit iram Domini ab integro populo Israel*; sed etiam quamvis homicida, essentque homicidæ repulsi à sacrificiis; attamen propter simplicem istam necem datum est illi sacerdotium perseverans in prolibus ipsius.

54. Thesin denique confirmat ager figuli, akeldama dictus, acheldamah, sive ager sanguinis, quamdiu agri nomen retinuit, eo quod nimirū supernaturali miraculo cadaver inhumatū unico sic die consumat, quod præter ossium sceleton, nil maneat superstes: quem effectum esse supernaturalem probo. Nam alioqui si naturaliter contingeret, id extra dubium fieret propter vim corrosivam terræ: quæque proinde tota esset sal corrosivus, vel saltem plurimo sali commixta vena mineralis quæpiam. 1. Atqui inprimis non solum ista carnis corrosio Hierosolymis accidit, quamdiu ager fuit, ubi suspicio esset succrescentis alicujus mineralis, sed etiam

delata inde tetra idem in Cœmiterio Romæ (dicto ob id campus sanctus) accidit; In quo nimirum ejusmodi terra vix altitudinem unius pedis adæquat. 2 Sive autem supponamus salem corrosivum, sive demum terram ipsam salsam: cum sali sit proprium atque à sale inseparabile liquescere per aquam affusam. Ergò du dum à tot seculis vis ista salis corrosivi per pluvias, nives & grandines liquata usque in sabuli fundum commigrasset: magisque Romæ, ubi natalem sibi locum non reperit: cessaret etiam propterea, nec sospes usque continuaret, vis ista corrosionis. 3. Eoque magis, quod salium corrosio rodendo paulatim saturetur; atque desistat. 4. Denique non reperitur uspiam terrarum ejusmodi corrosivum terræ, sive venam arsenici, auripigmenti, aliamve quamlibet spectaveris. Nam omnis ejusmodi corrosivorum activitas mox subdiu mitescit ac saturatur. Igitur à tot seculis perennans proprietas illius agri clare commonstrat (invito atheismo) quod ager comparatus pretio vitæ, sanguinis & mortis Salvatoris; carnem Adamicæ generationis statim absumat. Utpote ad cujus absumtionem & renascentiam ex corpore Christi, quod venundatum fuit 30 argenteis, in pretium illius agri solutis adventus gloriosissimæ Incarnationis, tanquam scopus unicus divinitus directus creditur. Incompatibilitas ergo illius terræ cum carne peccati per tot jam secula continuò perseverans (utut rumpantur ilia Archeo) convincit honorem Salvatori ceu Filio Dei debitum in æternum.

55. Denique cadaver humanum sepelisse semper fuit honori & merito; in lege tamen causabatur impuritatem pro tempore: quia nec labefactabat animam, sed corpus duntaxat pro facto meritorio. Istaque impuritas indifferenter quemlibet affectabat, non quatenus cadaver vermibus deputatum esset, (nam vermes suo contactu non leguntur impuritatem causati esse) sed quia caro Adamica horrida est in conspectu Domini, qui nimirum promittit se resuscitaturum in novissimo die, quotquot reverenter Eucharistiam sumserint. Etenim omnes quidem resurgent digito Dei, vi sc. supernaturali. Igitur quicunque resurgendo in mutabuntur, censentur tantùm resuscitati à Domino Jesu; in quantum nempe corpore, quod ex vino germinante virgines acquisiverunt, resurgent participes immaculatæ virginitatis Iesu: *Resuscitabo illos in novissimo die.* Quid quæso aliud designat ista promissio, nisi quod electi resurgent mutati & resuscitati à Domino, non quidem in carne peccati; sed in carne Dominica, quam participarunt per Baptismum & Eucharistiam. Horrida ergò & damnata caro peccati, non immeritâ impuritatis labe, tangentes suos conspergit. Est igitur distincta virginalis puritatis diversitas: Prima obiam venit Adami ante lapsum, quæque ideo quandam suffragio arboris vitæ immortalitatem continebat. Secunda autem est illorum, qui in utero matris fuerunt sanctificati: quæ in se adhuc duplex est. Nam ejusmodi sanctificatio licet originis peccatum dimitteret, restitueretque integritatem ablatæ puritatis; quia tamen ex voluntate viri & ex sanguinibus sive ex carne peccati concepti erant erant adhuc mortales. At sanctissima mater Virgo mox à mistione seminali parentum præservata fuit à nexu, noxaque peccati originis, ante hæccitatem sive animæ adventum. Hieremias vero & Johannes idem obtinuerunt, sed post empsychosin: In hisce duobus fuit quidem peccati admissi remissio; In Deipara autem virgine fuit præventio antequam peccatum animam ejus tangeret, ideoque in cœlum cum corpore assumta est: Non autem Joannes, aut Hieremias. Tertia demum puritas est in renascentia ex aqua & S. Spiritu; quæ etiam duplici ter advenit: Puerulis nimirum & adultis; In his enim regeneratio remittit nedum originale, sed etiam quodlibet grave peccatum: In parvulis verò remittit solum originale, quia nondum invenit aliud. Utrobique autem mortem relinquit & carnem in cadaver properantem, quia ex congressu Adamico suscitatam. 4. Spectatur puritas illorum, qui se castraverunt propter regnum Dei: Idque bivio adhuc itinere. Nam vel à puero virginitatem suam devoverunt Agno, & observarunt eam: Ideoque & eundem sequuntur, quocunque vadat, canunt hymnum, &c.

&c. sed id totum post mortem. Alioquin enim ex carne peccati sunt, ideoque necessario etiam mortis & putredinis rei. Qui verò puritatem amiserunt proprio errore, ac deinceps resurgentes voverunt aut observarunt castitatem; hi quanquam casti, tamen inter virgines non sunt referendi: quinimo postquam generatio matrimonialis est constituta à Domino, regeneratio ex S. Spiritu & aqua non præexigit virginitatem. 5. Apex omnis puritatis & castitatis est ipse Dominus Jesus, qui non conceptus ex sexuali congressu, verè enim erat immortalis (primusque, qui ideo vi propria surrexit à mortuis) nisi legatio amorosa, ob quam venerat, fecisset ipsum electivè nasci in forma servi. Decisa ergo jam mihi visa est quæstio, quæ multos circa Deiparæ Virginis immaculatam conceptionem anxios in malas rixas pepulit.

56. Porrò injungitur nedum regeneratio per Baptismum: Sed etiam, *nisi manducaverimus de pane substantiali, non habituri sumus vitam in nobis.* Quod puritatis vitalis beneficium, supremum est *pignus datum pro mundi vita*, sive pro vita caduca, Adamica, misera, & mortali: quia panis ille cœlestis, qui de Cœlo descendit (qui est vinum germinans virgines, idemque supposito) de libera sui proprietate tollit labem ex Adamo & perfracta Evæ virginitate contractam; quia passionis merita in isto pignore participato de illibata virginitate corporis Dominici communicantur. Communio itaque castissimi illius corporis, unit nos suo mystico corpori, redditque nos participes incomprehensibilis & amorosæ suæ Incarnationis, quatenus renascendo virginitatem ejus (in qua salvari debemus) participativè induimus. Natus est enim Christus, ut pro nobis crucifigeretur. Mors ergo ejus erat, ut nobis daret vitam, idque in universali pro tota hominum specie: In individuo autē, quoties ex pane fit corpus Domini, quasi iterum Christus renascitur, non quidem ut denuo crucifigatur; verùm ut isti individuo humano, quod ibidem manducat renatum Agnum, tribuat suæ Incarnationis intentum scopum, id est, passionis suæ merita. Duo nimirum principales fines sunt sacrosanctæ Eucharistiæ, videlicet, ut nobis unitivè communicetur natura virginea Christi, & merita suæ passionis. Equidem pueri baptizati resurgent quidem in corpore glorificato, tanto tamen minùs luminoso, quantum à beatifici corporis unione fuerunt remoti. Et tametsi non appareant modo signa visibilia tanti effectus, qualia superius de baptismo retuli, reverà tamen communicantur menti immortali. Utpote quæ proinde quandoque suum corpus in formam spiritus reducet. Alioqui namque de novo non succrescit regeneratio in resurrectione, quæ in seculo non præexstitit renascendo Nec fides est de fictis non-entibus; sed de rebus primo veris, licet non continuo visibilibus, eo quod primario operantur in mentem immortalem, quæ est invisibilis.

57. Quare etsi symbolum unionis cum Deo per Eucharistiam sit prorsus inscrutabile, ejusdemque fructus sint nobis invisibiles: attamen mystica atque realis renascentia censetur in sermone ad Nicodemum adhuc terrena ac tanquam naturalis: quo titulo sanè inter physicas considerationes hanc puritatis dotem gratuitam transtuli; ut scilicet sub doctrina de vita longa etiam loquar de immortali, quatenus à veris Christianis intelligitur, & in verum usum actualiter reducitur.

58. Contemplor nempè salvandorum regenerationem vitæque participationem in communione Eucharistiæ contingere & censeri inter terrena, eo quod alibi in terrenis quippiam sibi simile offenditur; Perinde propemodum ac in projectione lapidis chrysopeiji. Etenim illum aliquoties manibus meis contrectavi, & oculis vidi realem transmutationem argenti vivi venalis, proportione superantis aliquot mille vicibus in pondere pulverem chrysopeijum. Erat nempe coloris, qualis croco, in suo pulvere ponderosus, & micans instar vitri contusi, ubi minus accuratè tritus esset. Data autem semel mihi fuit quarta pars unius grani. Voco etiam granum sexcentesimam partem unciæ. Hunc ergo pulverem ceræ ab Epistola quadam abrasæ involvi, ne projiciendo in crucibulum per fuligines carbonum dispergeretur: quem dein ceræ globulum super libram argenti vivi ferventis & recen-

recenter emti, in vas triquetrum crucibuli projeci: ac confestim totus hydrargyrus cum aliquanto murmure stetit à fluxu, resedítque instar offæ. Erat autem fervor illius argenti vivi, quantus prohiberet, ne liquatum plumbum recoagularetur. Mox dein aucto igne sub follibus liquatum est metallum, quod everso vase fusorio reperi pendere octo uncias auri purissimi. Facto igitur computo, granum ejus pulveris convertit 19200 grana impuri ac volatilis metalli per ignem delebilis in verum aurum. Pulvis nempe iste sibi uniendo præfatum hydrargyrum, eundem uno instanti præservavit ab æterna rubigine, carie, morte ac tortura ignis, quantumcunque violentissimi, ac quatenus fecit immortale, contra quemlibet artis ignisque vigorem atque industriam, transtulitq; in virgineam auri puritatem. Unicus saltem in hoc requiritur prunarum ignis moderatus. Sic nempe modo justus fervor fidelium adfuerit, tantillum hujus mystici & Divini panis supercœlestis regenerat, restaurat atque innovat immensum electorum numerum. Qui sanè scopus fuit unicus tanti Sacramenti. Ideoque dicitur: *Desiderio desideravi pascha manducare vobiscum.* Ignoscat mihi Theologus de mundi vita scripturo, si ex terrenis demonstrationem per similitudinem suasu Domini ad Nicodemum hauserim ad confirmandam realem at cœlestem puritatis regenerationem & humanæ recidentiæ restaurationem, argumento quia est à terrenis desumto. Illum autem, qui sic est regeneratus, & contra ignem ac mortem præservatus, resuscitabit idem Dominus in novissimo die, qui *vitam suam dedit* manducanti justo, *pro vita mundi* Adamica. Sic nempe amorosæ Incarnationis Dominicæ unitio nos facit participes suæ integritatis, quatenus virginitatem Christi, in qua salvari debemus, participativè acquirimus per regenerationem. Hæc nempe est propriissima periphrasis verborum: *Vinum germinans virgines.* Ac citra hoc remedium resurgent aliquot non mutati in pristino ac ponderoso corpore Adami, sola mortis optata necessitate illis ademta.

59. Redeo ad puritatis illius privilegia, ut constet, quàm proximè cælibatus accedat ad primitivum innocentiæ statum: adeoque etiam inde discamus Creatoris intentionem fuisse in cœlibatu. Subinde enim mihi in mentem subit vox illa veritatis, quæ in salvandis sub indictione pœnæ infernalis exigit parvulorum statum: desperandumque sit de salute, nisi fiamus illis similes. In quibus tamen reperio subitam celerem, indiscretam, frequentemque iram, verbera, calcitrationes, mendacia, inobedientias, murmura, convicia, paratum in lusu dolum ac mendacium, gulam insatiabilem, inverecundiam, molestias, fastidia, inconstantiam & stupidam innocentiam, nullos denique devotionis, attentionis aut contritionis actus. Cæterum non sunt autem ista in parvulis, quæ requiruntur pro salvandis, sub pœna æterna damni. Denique nec carent parvuli sua vitæ superbia, despectuque aliorum, ac præsertim pauperum odio, vindictæ quoque frequenti cupiditate, atrocitate, acquirendi prurigine, & oculorum concupiscentia, totique ac perpetuò sunt in autophiliam dediti demersique. Ast neque sunt ista, quæ in salvandis exiguntur sub Dei indignatione. Sola sed carent carnis concupiscentia. Hæc nimirum nota est, quæ tam altis tonis requiritur pro salvandis. Quippe quæ fuit primitivæ intentionis in creando. Atque ideò à sensu opposito argumentor, præcipuum crimen lapsus esitati pomi versari circa illius casti pudoris infractionem, id est, quod peccatum originale situm sit in virginitatis fractione, actu concupiscentiæ, & propagatione seminis; non autem in ipso actu inobedientiæ ac spretæ monitionis & diffidentiæ de veritate sermonis Divini.

60. Nam & B Hildegardis l. 3. vitæ suæ idem testata videtur. *Matronam* (ait author) *Sybillam de civitate Lausanensi trans Alpes, quæ ejus adjutorium per nuncium expostulavit, missis ei subjectis literis, à profluvio diuturno sanguinis liberavit. Hæc verba inter pectus & umbilicum pones, in nomine ejus, qui omnia rectè disponit. In sanguine Adæ orta est mors, in sanguine Christi extincta est mors. In eodem sanguine Christi, impero tibi ô sanguis, ut fluxum tuum contineas, & matrona his scriptis verbis est sanata;* quod

quod alii pluries experti sunt. Ergò mors est exstincta per effusionem sanguinis Christi, eius queparticipationem in renascendo, id est, per oblationem puræ castitatis, Deo Patri, pro renascendis in suo sanguine.

61. Quinimo si bene attendamus, agnoscitur, quod Deus prædilexerit mulieres, præ viris, in suo sexu, ob innatum pudorem. Cui sexui ideò devotionem, ut naturæ donum gratis dedit, quo esset aliqualis ei vis naturalis atque virtus propria sexui, mediatrix ad salvationem. Prima namque Apostola, ante adventum Paracleti, unica concione Samariam, caput Israelitici regni (pertinacissimum alioqui) convertit. Solæ mulieres à Galilæa in mortem ac subter omnem ignominiam constanter, licet vituperose, inservientes adhæserunt Christo, derelicto à Discipulis, tot miraculorum testibus; idque primo adversitatis flatu. Gavisæ enim mulierculæ opprobriis, modò Christum crucem bajulantem sequerentur. Magdalena prima quoque Evangelium resurrectionis, non credentibus suis concionata est, dubitantesque in fide confirmavit, meruitque esse prima adspectrix Christi à morte, quia maximæ devotionis fervore eundem quæreret: Deus, inquam, hunc sexum plurimis morbis, adversitatibus ac subjectionibus cumulavit, ut filio suo esset eatenus similior ac vicinior. Mundus autem spernit mulieres, & mares præsupponit; sed in plurimis judicia Dei opposita sunt judiciis mundi; adeò ut & mundus spernat pauperes, quorum se patrem, non autem divitum, vocat Christus.

62. Tum deniq; Christus se vocat Filium hominis; cum autem virum patrem non habuerit, ergo mulierem Virginem per Antonomasian vocat hominem absoluto dignitatis nomine, & sexui muliebri condigno; quasi ob id nomen (Homo) à peccato deinceps debeat esset analogon, stetque pro muliere in famosiore significato. Ostendens saltem in hoc, Matrem-Virginem fuisse à peccato Adami, unicum hominem, qualem sibi Divinitas in universi creatione desponsaverat, ad replenda loca à Cacodæmone deserta. Quodque Eva desiit esse per castitatis infractionem, id Maria, Virgo gloriosissima, fuit nimirum salvandorum mater unica, in regeneratione puritatis.

63. Nec enim sexus illius panegyrum suscepi. Sat modò ostendisse, quòd Deus dilexerit sexum muliebrem ob castitatis amorem. Nam *virgo, quæ Dei sui sunt, cogitat. Viduas quoque, quæ verè viduæ sunt, honorandas præcepit Apostolus.*

64. Et antiqua lege censebantur impuri, quotquot (etiam conjugaliter) cognovissent suas uxores, si non serio abluti; erant & templo arcendi, nisi debitè prius eloti.

65. Morte quoque lapsus ruit subitanea, quod impurus ejusmodi (quanquam bono zelo) manum vacillanti currui apponeret, quo Arca fœderis (Deiparæ Virginis imago) vehebatur. Utrobique scilicet sibi conformis veritas detestatur attestaturque fæditatem impuræ generationis Adamicæ: Etenim impuritas, quæ à menstrui ac feminis quocunque profluvio naturali, soloque attactu contagium conceperat, censetur æqua illi, quæ à contactu cadaverum serperet, ac pianda eodem ritu. Ut textus conformiter denotaret mortem à carnis concupiscentia in fructu pomi latitante inchoasse; Idcircò unica quoque tantæ impuritatis ab attactu contractæ medela in ablutione consistebat, cujus imagine fides spesque, quæ in Baptismo affulsere, roborantur.

66. A fratricidio enim, ut Adam cognoverat, quem generaverat in concupiscentia carnis, mortalium primogenitum, insontem fratrem atque justum occidisse, prævidensque inde venturos mortalium errores nefandos, in se tum quoque proprias persentiens ærumnas; sciens certò ex concupiscentia carnis hausta à primo sibi advenisse has omnes calamitates, in posteros inevitabiliter defluas: consultum sibi putavit, deinceps prorsus ab uxore abstinere, quam violaverat, luxitque ideò in castitate ac mœrore centum annos solidos. Sperans stultè proprio abstinentiæ illius merito, tanquam concupiscentiæ carnis opposito in pristinam se denuò rediturum puritatis majestatem. Sed peracta seculi unius pœnitentia, probabiliter ipsi revelatum fuit Incarnationis Dominicæ myste-

rium. Nec hominem unquam sperare posse ad pristinæ puritatis fulgorem vi propria retrocedere, multoque minus ab interitu suos ipsum posse posteros restaurare. Ideoque beneplacitum esse matrimonium, moxque à lapsu divinitus sibi indultum, quia nempe statuerat suæ justitiæ sic satisfacere sub temporum plenitudine. Quod genus humanum ad nominis sui gloriam; & Satanæ confusionem eveheret ad eminentiorem beatitatem. Abinde ergo cœpit Adam cognoscere uxorem, & terram multiplicando implere, juxta benedictionem sibi olim datam & injunctam legem.

67. Sic nihilominus, ut quamvis matrimonium ob propagationis penuriam, ac Divinæ generationis primitivæ impossibilem alioqui alteritatem sit admissum, tanquam fidelium Sacramentum; attamen quia tandem ob necessitatem tanquã dissimulando, indultum videretur: proinde ab Ecclesia, dictante Paracleto, contra Græcos statutum est, quod Sacerdos (cujus opificio corpus Domini in sacrificio incarnatur) debebat esse prorsus alienus ab actu, per quem mors & impuritas naturæ sunt introducta. Necessitas enim propagationis sic quidem olim excusavit alteritatis delictum in generando. Nam, teste Augustino, *si alio modo hominum propagatio posset fieri, actus conjugalis esset illicitus*. Quare non immerito bigamus arcetur ab Episcopatu: uti conjugium actuale à Subdiaconatu. Nam utut sit Sacramentum, est tamen Sacramento Altaris indecens, per quod nimirum castitas primæ constitutionis & intentionis Creatoris compensantur. Sprevit enim Deus sibi cruorem offerri, etiam in Holocaustis, & hominem cruore vesci, memor, quod cruor (in quo anima sensitiva) è pomi esu prodiisset.

68. Cæterum bruta timent quidem, irascuntur, blandiuntur, lugent, condolent, insidiantur, easque passiones homo ab anima sensitiva cum brutis communi possidet. Imò & Elephantos pudet, si quid minus generosè improperetur à se factum. Sed nullum animal pudorem sentit ex sensuali congressu. Hinc manifestum fit, quod concupiscentia carnis soli sit homini diabolica: quæ brutis est terrena & naturalis. Si igitur utriumque parentum mox esso pomo puduit, sola sibi ideo pudenda cooperuit: ergo pudor iste præsupponit & accusat aliquid patratum contra justitiam, intentionem Creatoris, adversusque propriam sui naturam: ex consequenti, generationem Adamicam non esse de primitiva naturæ suæ constitutione, ut neque de primordiali intento Creatoris, ergò dum Deus prædicit, quod *terra producet tribulos & spinas*, quodque *vir in sudore vultus vescetur pane suo*, prout jam suprà probatum, non erant exsecrationes, sed monitiones, quod ejusmodi obvia essent in terra, quodque bruta in dolore parerent, in sudore ararent, pasculo suo cum labore & metu vescerentur, terra quoq; præter agricolæ intentum produceret plurima, adeoque quod brutorum instar ali deberent, qui brutorum more generare cœperant.

69. Dein si penitiùs consideretur Textus, nunciatur Evæ à transgressione, quod esset paritura proles suas in dolore. Indubitatò enim inde sequitur, quod ante peccatum absque dolore peperisset hoc est, clauso utero ut concepisset, ita etiam peperisset. Quid ergò dolor partus commune habet cum esu pomi, nisi pomum operatum fuisset circa conceptum sive concupiscentiam carnis? Et per consequens nisi pomum congressum incitâsset; eumque dissuadere intendisset Creator, dehortando esum pomi? Cur enim plectuntur genitalia membra mulieris doloribus partus, si oculus videndo pomum, manus decerpendo, & os edendo peccaverint? Nonne enim sat erat vitam morte & sanitatem plurimis morbis castigâsse? Cur insuper uterus (qui edendo insons est) dolor partus per modum brutalem affligitur, si conceptus bestiis permissus, homini non esset vetitus? Post lapsum ergò oculi eorum sunt aperti, eosque puduit. Designat quod ex fœditate concupiscentiæ cognoverint veritam sibi fuisse in naturæ innocentissima castitate copulam carnis, ipsosque pudore suffusos, dum turpitudinem commissam apertis oculis intellectus cernerent.

70. Ast in serpentem & Cacodæmonem tantummodò fuit caput totius maledictionis, pro ut & mulieris privilegium, ac benedictionis prærogativa mysteriosa super terram. Quod nempe mulier (non autem vir, etsi in caput mulieris

esse

esset jam constitutus) caput serpentis aliquando contereret. Adeoque non est possibile, quod parere in dolore esset maledictio, siquidem eodem ore Domini statim pronunciatur mulieris benedictio & victoria super infernum. Quin imò subesse viro non exsecrationis loco fuit mulieri injunctum. Sed humilitatem in nova lege electam, aliamque vivendi methodum à Filio hominis de novo statutam in mente Divina denotabat. Humiliavit nempe seipsum Filius hominis usque in mortem. Ignominiosâ quoque morte extingui, exaltari vocavit. Ergo dum mulierem deprimit sub viri potestatem eandem coram se exaltavit Dominus, sibique similiorem effecit. Alioqui quod serpens in posterum per terram reperet, id non ex maledicto, sed ipsi à condito reptili fuisse proprium, nomen serpentis arguit; idque Adamo sat constabat. Etenim in hoc non tam serpenti, quàm Cacodæmoni cessit maledictio, quod in vilissimo reptili se occultasset mendax impostor; Cujus caput proinde, & non alicujus reptilis, conculcavit mulier.

71. Quod autem bruta quævis, olim pro impuris censa, culinis etiam atque humano usui interdicta sint, quæ diutino coitu generant (inter quæ non postremo loco sunt reptilia) &c. &c. Thesis nostra continet & vicissim confirmat mysterium: Scilicet quod nostræ naturæ impuritas à concupiscentia carnis ortum ducat, ideoque in bestiis congressus Deo videtur notatus, distinctus & impuritate contaminatus.

72. Demum etiam in lege menstrua mulier, eamque tangens quidlibet impuritatem adferre censebantur. Quod alioqui jam in causam secundam & naturalem versum deberet esse plane insons; nisi menstruum naturali cursu derivaret ex iisdem causis, unde mors nobis advenit. Adeoque & hac de causa, horridum DEO, censebatur in lege, planè impurum.

73. Quod autem sola mulier præ brutis patiatur menstrua, nullam sanè generis nostri prærogativam, sed omnimodum potius defectum attestatur; Nimirum in pœnam cassæ pudicitiæ & in causas secundas esse relatum, insigni planè mysterio nostræ thesis. Nec his obstat, quod castæ virgines menstruo pateant, sitque menstruosa, quæ data opportunitate non est menstruosa; quia generatio ipsa Adamica cogitur portare non minus importunitates naturæ suæ, quàm ipsam mortem. Imò cum castitas non excuset virginem à menstruo, indicio est, menstruum non ex maledicto, neque à pœna peccati esse sed prorsus ex causis naturalibus: Non secus atq; ipsa mors à causis secundis incepit pomo dissuaso insertis, licet antehac ignotis, neq; perpensis.

74. Menstruum itaque in sola duntaxat muliere, non autè in brutis accusat prævaricationē spretæ monitionis paternæ contigisse in ipsis pudendis, perpetuo signo propterea stigmatizatis, tanquam sigillo sanguineo immundo. Quæ sanè non locum haberet, si congressus sexualis in hominis propagationem non invertisset intentionem Creatoris, magis quàm in brutis.

75. Hoc loco occurrit paradoxa ac impertinens consideratio, velut per parenthesin interjecta, quod Adam cum sit creatus in possessione immortalitatis, non intenderit Deus, quod homo esset animal, nec nasceretur, conciperet, viveretve ut animal: siquidem creatus est in animam viventem, utque esset imago Dei proxima. Distabat igitur tam procul à natura animali, quantum immortale à mortali, atque Deiformis creatura à bruto; Quod sanè est amplius, quam toto prædicamento. Summeque est admirandum, & indignè ferendum merito, quod Scholæ Christi hæc credant & fateantur; attamen hominis essentiam adhuc modo, ab animali natura, essentialiter desumunt: quoniam, quantumvis homo mortem sibi dein consciverit, ac naturæ animantum proinde vicinior factus videatur, non stetit tamen in manu sua posse imaginis Divinæ speciem invertere. Prout nec Cacodæmon de spiritu est factus animal, etsi odio, vitiisque brutalibus propinquior animanti evaserit. Itaque homo mansit in suæ specie, qua creatus est. Etenim quoties homo vocatur animal, & talis serio putatur, totidem vicibus falsificatur textus, qui dicit: *Sed & serpens erat callidior cunctis animantibus terræ, quæ fecerat Dominus Deus.* Siquidem loquitur de calliditate naturali illius reptilis. Denique si vera est thesis, homo non fuit dire-

ctus in feminis aut carnis propagationem, nec proinde in animam sensitivam adspirabat. Ideoque generationis Adamicæ anima sensitiva non est speciei brutalis; quia suscitata per semen, carens origine, destinatione & determinatione alicujus speciei. Adeoque ut anima sensitiva in homine præter intentum Creatoris & naturæ surrexit: ita nullius est speciei brutalis, nec subsistere potest, nisi continuo sit alligata menti, unde in vita sustentatur. Quapropter dum homo nullius sit speciei brutalis, non posset esse animal ex parte mentis, multoque minus ex parte animæ nullius speciei. Prægnans enim dum ob repentinum pavorem mutat fœtum humanum in brutum aliquod, non quidem mens in animam brutalem migrat; sed mens abit, & substituitur anima sensitiva à Creatore impetrata. Cumque sit ab idea prægnantis promota duntaxat absq; primordiali destinatione, ideo hujusmodi generata citissimè moriuntur Et proles Adami pariter statim periissent, nisi consensisset Deus illi matrimonium. Quapropter in nativitate Cain dixit verè: Possideo hominem per Deum. Absit ergo hominem inter animantia locasse. Indulgendum profecto est paganis illud nescientibus; at non æquè Christianis paganicam doctrinam nimium adorantibus. Fatentur saltem Scholæ progressum naturæ ordinarium, à non sentiente in animal sentiens; sed vitam atque sensum hominum immediatè infundi à manu Omnipotentis. Fatentur denique conditiones essendi, vivendi & sentiēdi in homine tota distare forte ab animali natura, eo quod sequatur vim formæ rationalis sive mentis immortalis. At turpiter credunt hominem tam primæ constitutionis, quam modo per Sacramenta divinitus regeneratum esse essentiale animal. Vah pudeat nescire, hominem, Cacodæmonem, totam simul naturam non posse essentiam ab æterna Conditoris præscientia sibi datam ullatenus mutare, quin continuo is maneret, qualis fuit creatus: quanquam interim alienas sibi proprietates induerit, ut naturales ex vitio sui arbitrii. Ut enim absurdo non caret, hominem glorificatum inter animalia censere, quia non est absque sensu; sic esse sensitivum, non dicit inseparabilem essentiam animalis. Cumque alias cujusvis rei definitio sit ab ipsa rei essentia (ut volunt) homo verò juxta sui essentiam factus sit in plena possessione immortalitatis ac æternæ deinceps durationis juxta suam animam: non potuerunt Scholæ hominem ob solam sensitivam credere essentialiter animal: præsertim dum ejus essentiam crederent pendere ab æterna duratione, & incorruptibili anima sive forma. Quæ absurda cuncta in Scholas irrepsisse & permansisse agnosco propter ignoratam nostræ theseos veritatem.

76 Thesin huc usque è Sacris stabilivi. Nunc idem iterum per Patrum Authoritates. Quam materiam præ cæteris intellexisse visus est B. Augustinus inquiens: *quomodo ante legis transgressionem hominem puduisset, cum ipsa membra pudorem non novissent?* 14. de civit. Dei, 17. quasi diceret, membra concitata ad concupiscentiam atque actus pudendos mox ab esu pomi. *Patebant oculi eorum: sed ad hoc non erant aperti, ut cognoscerent, quid eis indumento gratiæ præstaretur, quando membra illorum voluntati repugnare nesciebant.* lib. 4. cont. Jul. 10. *Et non erubescis morbum illum, vel quod tu, quamvis pudibundus, fateris istam libidinem in Paradisum introducere? Et tribuere conjugibus ante peccatum?* lib. de nupt. 12. *Sine carnis concupiscentia nasci voluit, qui futurus erat sine peccato. Non in carne peccati: sed in similitudine carnis peccati.* Quasi dicat: Quicquid ex concubitu nascitur, etiamsi in Paradiso & ante peccatum natum fuisset, fore atque esse carnem peccati. *Cum sola, quæ non est nata ex concubitu, non sit caro peccati.* c. 24. *Quæcunque proles nascitur ex concupiscentia, sive ex carne peccati, est originali peccato obligata, nisi in illo renascatur, quem sine concupiscentia Virgo concepit Caro Christi mortalitatem de mortalitate corporis materni traxit: quia concumbentis concupiscentiam non invenit.* lib. 5. cont. Jul. 15. Enimvero ut peccatum originale non traducitur in posteros alio modo, quàm per carnis concupiscentiam: ita necesse est in pomo inclusam fuisse concupiscentiā, unde stirps humana generando degeneravit ac vitiata est. *Siquidem si proles aliter, quam per copulam carnalem generari possent, esset actus matrimonialis illicitus.* lib. 5. contr. Jul. 12.

77. Cui servit hoc Dilemma: Actus ille ante esum pomum vel erat illicitus, & non cogitatus; vel erat licitus. Si illicitus; jam probata est thesis nostra. Sin autem licitus; ergo falsum, quicquid superius ex Augustino descripsi. Cum ergo comesti pomi effectum sive concupiscentiam carnis actualiter in Paradiso jam sensissent in mébris, statim illos puduit, quod mébra, quæ ad nutum ante regere poterant, proprio dein libidinis incentivo moverentur. Tandem quantopere semper virginitas placuerit sponso animæ, ex variis Sanctorum historiis sat dilucidè apparet. Et quidem in Cana Galilææ sponsus secutus est Dominum Jesum, sponsâ relictè, estque discipulus ille, quem tantopere dilexit idcirco Jesus. Idem Alexio, Ægidio, pluribus aliis, præsertim mulierculis Virginibus familiare.

78. Enimvero infinita bonitas proprio complacentiæ motu ab æterno hominem tanto amore creavit & prædilexit, quod statuerit suam Divinitatem illi connectere, eumque illuminare luce, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; & adoptare in filium Dei, dans illi potestatem filium Dei fieri per renascentiam, quæ renascentia ante peccatum non erat necessaria. Cum itaque requirat ex Deo renatos, ergo ante peccatum fuissent omnes ex Deo nati: quod cernens Lucifer cum suis, pulchritudinis pridem suæ superbia, totusque factus post casum invidus, ratus est, se sapientiorem Deo, qui vilem creaturam eo altitudinis evexisset. Quapropter adspiravit, ut Deum (quem nondum viderat) superaret, ac de Majestatis sede dejiceret: Mox dein atrocius indignatus, postquam peccatorum suorum pœnas lueret, cerneretque Evam virginem absque omni merito ex sola bonitate Dei, gratisque jam destinatam in adoptionis illius præfatum organum & hominum matrem. Conatus itaque est impedire amorem Divinum per manducationem pomi. Utpote cernens, eidem implantatam esse lasciviam atque carnis concupiscentiam, diametraliter oppositam intentioni Divinæ. Itaque pomi manducatio non fuit homini vetita per legem, sed per paternam admonitionem. Nec est peccatum originale ex transgressione Legis, ex comestione pomi, tanquam cibi vetiti, sed propter effectum è pomo surgentem & proprietates pomo insertas. Alioquin transgressio sive comestio tantum peccabat in actu voluntario; non autem pro posteris, nisi naturaliter, & per causas secundas brutalis inde congressus. (Alioquin in Protoplastis impossibilis) secutus intentionem generationis Divinæ invertisset. Imò non tam propriè peccatum originale cecidit in posteros insontes, quàm effectus generationis, qui scilicet peperit generationem adulteram, belluinam, diabolicam, ac planè incapacem regni cœlorum, unitionis & fruitionis Divinæ. Propter cujus similitudinem adulterio nati à cœli participatione excludebantur.

79. Fingamus autem oppositum, nempè legem pomi vetiti latam, conscîis parentibus, à Deo creatore universi, & pro tali habito, mortem sibi ac posteris omnibus prædictam, & indubiè adventuram: At saltem enorme peccatum tam audax scelus, tamque impium atque atrox in omnem posteritatem dimitti non poterat absque magna contritionis nota. Nec Deus utcunque misericors atque bonus, mox tam repente tantâ benedictione hominem istum fœcundâsset, substituisset que cætera viventia pedibus ejus: non ignorans, quod neuter eorum doleret, pœniteret, oraret, sed tantum ipsos puderet, niterenturque ut stulti se abdere à Deo & tegere pudenda frondibus. Colligo itaque exin, eadem die nedum mortalitatem intrasse per concupiscentiam: Sed insuper intrasse & in conceptam mox statim genituram: Cujus respectu eodem quoque die è Paradiso abacti sunt. Igitur peccatum originis effectivè natum ex concupiscentia carnis; occasionaliter tantum in manducato pomo spretaque admonitione. Venenum autem concupiscentiæ situm erat in arbore monita (vel potius dissuasa) eique radicaliter erat insertum proprium atque implantatum.

80. Dum autem Satan præter spem suam, non obstante stupro virginis, cerneret hominem de medio non tolli, juxta præmonitionem (nescius namque, quod Dei Filius se vadem coram Patre pro homine constituerat) corru-

ptam quidem ac degeneratam introſpiciebat naturam humanam, adeoque ſublatam poteſtatem uniendi ſe Deo infinitæ majeſtatis, gaviſus eſt ſummoperè; ſed indoluit, poſtquam ſciret jam matrimonium conceſſum: Divinam ſcilicet bonitatem adhuc in hominem propendere, & ſuas Satanæ ſic illudi fallacias, dolos & putationes: adeoque & hinc conjiceret, Filium Dei reſtauraturum omnem labis defectum, & proinde fortaſſis incarnatum iri: Rimatus eſt, an poſſet ſtirpem è matrimonio ſurrecturam animâ mortali ſic contaminare, ut omnem Dei conceptum redderet vanum. Idcircò ſuſcitavit nedum ſuos fratricidas atque facinoroſos, ut *multum mali eſſet omni tempore*; ſed procuravit, ut ſurgeret atheiſmus, & cum gentilitate coaleſceret ac invaleſceret indies, quo ſcilicet ſi nō poſſet impedire mentis immortalis connexum cum anima ſenſitiva, ſaltem hominem ſub lege naturæ interimendo, infernali pœna ſecum abduceret.

81. Sed potiſſimum meditatus eſt, quo pacto mentem immortalem ſenſim è ſtirpe poſtera expungeret. Suſcitavit itaque concubitus nefarios in ſuis Atheis libertinis. At vidit quod exin non niſi feralia monſtra prodirent, ipſis parentibus horrenda, eſſetque hominibus congreſſus cum mulieribus longè plauſibilior, hâcque methodo æqualiter conſtanterque perpetuaret hominum generatio. Nec enim ſatis erat hoſti infernali hominem reddidiſſe incapacem cœlorum, ſed inſuper conabatur præpedire, ne unquam ſpes eſſet reſtaurandi reſidua, id eſt, impedire Incarnationem Filii Dei; Intentavit idcircò, num poſſet per applicationem activorū fabricari ſemen virile, juxta nefarium ſuum lubitū. Quod cum reperiſſet irritum atq; ſibi impoſſibile, tentavit iterum ac ſcrofa ſaga non eſſet prolifica per Sodomiam; Cumque nec ſic eventus omnifariam ſuæ reſponderet intentioni, cerneretque aliunde ex aſino & jumento naſci mulum, matri magis, quàm patri affinem: Ex cuniculo pariter & glire patre naſci verum cuniculum, ſolâ caudâ glirinâ à matre diſtinctum, ſuas deflexit technas. Enimvero horum reminiſcentia lex vetus adhuc perhorreſcens ejuſmodi commiſtiones ſpecierum declaravit Deo horridas: quanquam hodiè inter Chriſtianos ſic admiſſas, ut Eccleſiæ Primates in monſtris equitent Deo horridis. Inſtituit itaque Satan connexionem ſeminis virilis, (priùs aliquantiſper foti) cum ſemine, & in utero junioris ſagæ, ut diſpoſitiones ad mentem immortalem, (quam Deus, inſtituto à ſe matrimonio, promiſit ſe creaturam in verbo multiplicamini) ab ejuſmodi interpolato conceptu excluderet. Ac dein prodiit adultera quædam generatio Fauronum, Satyrorum, Sylphorum, Gnomonum, Nympharum, Dryadum, Nereidum, aliorumque monſtrorum juxta variam diſpoſitionem, quam ſemen virile ſubibat. Cumque Fauni & Nymphæ ſylvanæ cæteris præferrentur pulchritudine, generarunt deinceps inter ſe ſuas proles, harumque poſteri iterum inter ſe ſuos concubinatus contraxerunt, ac tandem cum viris connubia inſtituerunt, mentientes, ſic ſe animam immortalem nanciſci, (teſte Paracelſo credulo) pro ſe atque prolibus ex illo congreſſu naſcituris. Id autem mentiebantur, ſuaſu Diaboli, ut homines, tanquam opus pium facientes, illa monſtra ad copulam carnalem admitterent. Quod ignaris facile etjam fuit perſuaſum, quaſi creatio animæ immortalis ejuſq; nexus ad animam caducam penderet ex libero velle & ſemine humano: quod falſum eſſe infra docebo tàm ex Sacris, quàm ex relatu D. Antonii in vita Pauli, primi Anachoretæ per Hieronymum deſcripta. Ideoq; ejuſmodi Nymphæ antiquitùs ſuccubæ nuncupatæ ſunt. Quanquam Satan dein ut nefas pejeraret, ſe utroque ſexu, incubi & ſuccubi ſimulatis perſonis frequenter tranſmutet. At non concepère à maribus verum fœtum, niſi ſolæ Nymphæ, quas ſcilicet cum jam indiſtinctim atq; paſſim Filii Dei, (id eſt homines) ſibi duxiſſent in uxores, coactus fuit Deus totam ſtirpem hujuſmodi nefariis nuptiis genitam, per aquarum diluvium delere, ut Cacodæmonis intentum fruſtraretur.

82. Mercator Oenopola, noſtras, vir probus, aliquoties ad Canarias ſive Fortunatas inſulas navigans à me ſciſcitatus eſt ſerium judiciū ſuper creaturas quaſdam, quas ibidem pueri è montibus domum, quoties vellent, referebant, eaſq; *Tudesquillos* ſive Germanulos nominabant. Erant enim cadavera exſiccata, ferè tripedalia,

quæ

quæ uno palmo facilè quilibet puerorum portabat, erantque forma humana; sed totum istud cadaver instar pergameni pellucidum, ossaque erant, tanquam cartilagines, flexilia. Cernebantur quoque Sole adverso viscera atque intestina. Quæ cum post ab Hispanis inde natis scirem vera, consideravi quod hodie ibidem sit deleta Pygmæorum prosapia. Voluit nempe Omnipotens vanas atque irritas reddere Cacodæmonis exspectationes, substructas generi humano. Etenim salvavit nos ideo multipliciter ab astu circumeuntis leonis, cui in extrema jugique confusione debetur æternum supplicium ad æternam Divini nominis sanctificationem.

83. Nunc autem contra thesin nostram aliquot dubia proponam: Primò itaque, nil obstat, quod meritissimum conjugatorum opus sit ipsa carnis copula. Quia inde non sequitur matrimonium ab initio creationis fuisse licitum. Imò nec id alio sensu verum est, nisi postquam non procreantur liberi citra copulam carnis. Si quis nimirum conjugatorum vixerit, ut decet, & habentes uxores sint tanquam non habentes, & uxoribus nunquam utentes, nisi ad prolificandum, in honorem Dei. Hi sanè merentur gratiam peculiosam. At longè adhuc diffident ab iis, quibus solo castratorum titulo promittit Deus regnum cœlorum. Conjugatis verò dicitur, quando cuncta hæc feceritis, eritis adhuc servi inutiles. Sed abstinenti à licitis (in patientibus & non agentibus) id nusquam legitur: minimeque id tangit virginitatis florem. Non abstinentes enim, & casti quadam prælectione videntur sanctificati, ad ulteriorem gradum perfectionis etiam promoti: adeoque sequuntur agnum, quocunque vadit. Etenim benè agentes ut spem præmii supponunt: Ita virgines abstinentes & tolerantes sese continent intra amorem & humilitatem.

84. Nec arguit in contrarium quod 1. cap. Gen. 27. *Deus creavit virum & fœminam*, & 1. c. Gen. 18 quod illis benedixerit, *ut crescerent & multiplicarentur, ac terram implerent.* Quasi conjugium de instituto ac prima intentione Creatoris fuisset. Nam cap. 1. Genes. totam historiam creationis succinctè absolvit, c. 2. verò atque 3. prosequitur creationem mulieris in Paradiso, peccatum item, &c. Ideoque benedictio generationis non fuit descripta c. 1. Gen. 28. Non siquidem ante creatam mulierem tanquam data fuisset benedictio generationis initio creationis, quę nec data fuit in Paradiso post conditam mulierem; sed à peccato, & post proscriptionem è Paradiso in terram. Nam dicitur quod replerent terram prolibus non autem Paradisum. Datumque est illis plenum dominium in bruta terræ. In quo manifestatur Creatoris bonitas, quod creaturæ reæ, ne adhuc pœnitenti benedixerit in prolibus, etiam corruptis ac impuris. Præscius nimirum restaurationis, pro qua filius suus se vademem statuerat coram justitia Patris. Alioquin enim eadem die, qua de pomo gustaverant, actualiter ac necessariò oppetivissent, nisi Pater filii sui mortem in remissionē peccati suscepisset.

85. Tertio objici posset: Deus nil fecit frustra. Parentibus autem ab initio condidit sexualia generationis organa, quædum destinationis necessitatem denotarent, etiam Deus ab initio suam intentionem & modum generandi modernum sat exposuit in corporibus illorum. Respondeo, concedendo, quod Creator ipsis membra atque libertatē arbitrii contulerit frustra alioqui peccandi libertas per concupiscentiā carnis collata esset, si organis caruissent. Ut igitur Dei intentio pro futura regeneratione non rectè vertitur ad arbitrii peccandi libertatem: ita multo minus rectè eadem intentio propter organorum fabricam infertur. Argumentum enim hoc simile est, ac si diceretur: Deus fecit remedia contra morbos & mortem, ergo Deus fecit mortem & morbos. Consequens est falsum, ergo & Antecedens. Ab æterno namque prævidit Omnipotens Adæ lapsum: nec ideo solo Paradiso contentus terram insuper creavit, & de terra medicinam contra mortem & morbos. Si & genitalia fecit primis parentibus. Sat erat Adamo, quod nec à membris, nec à conspecta mulieris nuditate, ullum unquam sibi sensisset stimulum; ut neque vicissim mulier à viri societate, quæ insensibilitas vocata est status innocentiæ. Alioqui pariter concludi posset: Deus creavit hominē, ut in Paradiso viveret felix, ergo frustra creavit terrā ante prævaricationē; prælectum, siquidē peccatū erat ex contingenti libero.

Utrum-

Utrumque enim præfatorum argumentorum est a non præmeditato contingentium fine; Ideoque implicitam continet blasphemiam. Non enim Deus pro se & brutis terram creaverat; sic & organa sexualia, futurorum quidem præscientiam, non autem in creando divinam intentionem denotant.

86. Luctantur demum Athei, voluntque textum fabulosum & ridiculum, quod effectus vel inobedientia esi pomi iret in posteros omnes. Cui argumento jam itum sat est obviam.

87. Itemque argumentatur: Si pudor sit à peccato originis, etenim ut peccatum omnes æqualiter tangit: ita & pudor pueros, adultos, Atros, Americanos, Ægyptios, Abyssinos, &c. Atque ne quidem Christianos sacerdotes Abyssinos puduit hactenus: Ergo pudor non ab eso pomo, non ab inobedientiæ peccato, ut neque à generandi insolitâ novitate vel carnis concupiscentia. At nesciunt Sophistæ, pudorem sensim in Barbaris oblitum, obnatamque verecundiæ amissionem per scurrilem assuetudinem, vestiumque præviam penuriam. Quem pudorem ne ideo amitteret populus Israël, (pro magna sui parte nequam) non permisit Deus, quod 40. Annis vestes ejus attererentur in deserto. Illo inquam miraculo continuo Deus avertit pudoris amissionem, eoque signo ostendit, nil sibi æquè exosum fore atque est pudoris amissio. Unde conspicuum evadit acquisitum pudorem per esum pomi non fuisse Deo molestum nec vetitum; sed sub pudoris etymo latere castum Sacrorum sermonem, quo tegebat carnis vetitam concupiscentiam. Denique, quotcunque barbariem deponunt, etiam vicissim amissum prius pudorem reassumunt. Imo neque mirum est, pudorem populos amisisse, illius scurræ monitis, qui pudorem docet, in scientia mali esse.

88 Oppugnant tandem Athei, quod ridicula sit fabula, si credatur serpens humanâ voce locutus, suadensque Adamo, qui propria brutis nomina dederat, nec ideò ignorare poterat, serpenti loquelam deficere: Nam stupere debuerat Adam, non autem credere ejusmodi persuasori. At falluntur miseri. Vultum hominis mentiebatur serpens, cujus portento si monstri nomen nondum Adam dederat, non mirum: Idque si ex essentia, (ut cæteris brutis) dare debuisset, illum serpentem vocasset animal rationale scholasticum & loquens: Cui non absimile B. Antonio in eremo apparuit. Primò enim ei venit obviam monstrum quadrupes, quod loqui cum incepisset, imperfecte locutum est & aufugit. Ac dein aliud, quod satyri formâ, perfectè loqueretur idioma patrium: Nec enim æstimandum, monstrum istud fuisse Diabolum, (quippe qui pro se apud Deum preces nunquam expetit) adeoque ab Ecclesia, ejusdem authoritate, quâ Paulus, Eremitarum primus in Sanctorum numerum relatus, animal: Non autem Diabolus aut Spiritus dicitur; suisque depingitur per B. Hieronymum indiciis, à B. Antonio mutuatis. Poterat ergò Adam serpenti loqui, non secus atque Antonius Satyræ. Textus præsens ideò Geneseos neminem hactenus, post Origenem & Atheos, hæresiarcham habuit, quia veram ac literalem historiam refert.

89. Addam postremò quædam, velut per impertinens. Enimverò dixi, pisces generare quidem, at non per sexualem copulam, quanquam genitalia organa habeant. Inprimis existimo generationem piscium oviparorum esse univocam. Unius ergò exemplo sat dixero: Nec enim mihi opportunum fuit, pisces subter aquas per species indagare. Piscis quidam saxatilis, carnivorus, pisciumque facilè velocissimus, truta nostratibus dictus. Prope rivolum cenim, qua Tiberis de excelsa rupe perpendiculariter cadit, cernitur rectâ scandere lineâ totam rupis altitudinem, ad minimum quingentos pedes: triplo ergò celerius natat adverso gurgite, quàm præceps aqua deorsum decidat.

90. Falsum hîc inprimis Scholarum dogma, aquam scilicet semper decidere figurâ orbiculari, nam ibidem cernitur quælibet aquæ guttula cum cuspide ponè, estque cuspis retrò acuminatior, quò altiùs decidit. Idque convincit aëris renitentia. Nam etsi velint aquam orbem imitari, quia sphæra est figurarum capacissima: ob eandem suæ magnitudinis rationem difficillimè findit aërem, qui proinde impedit festinantiam casûs.

91. Porrò fœmella truta, grandescentibus intus ovis, sentit membranam secundinam frangi, sensim-

fensimque dehiscere, quà ova, ut marsupio ho-spitantur, moxque ova enititur, deponitque fundo arenoso. Imò ipsa trutæ imaginatio ova perdit. Nam si solum habeat fundo saxeum, (ut in nostris fontibus calce cæmentatis percepi,) non prolificant sua ova; sin autem fundus sabulo substernatur, pariunt ova. Mas autem parta ova semine adspergit, idque ovis instar telæ aranearum foris incubat. Ac tandem loricata sic ova in pisciculos migrant. In hac igitur specie non est copula carnalis, esset que copula frustranea, quæ intùs ne millesimam quidem ovorum partem attingeret.

92. Denique nec cernitur ovis annexum semen incubans: adeoque nec maris semen de constitutiva piscium parte. Quanquam ova destituta seminis tegmine nunquam fiant vitalia.

93. Videtur namque, quòd pisces in hoc penè servaverint umbratilem imaginem pro generatione humana ante lapsum designatam. Est autem oviparorum piscium ut innumerabilis fertilitas, sic & vitæ longæ possessio, licet adeò facilè acquisita longævitas, tenacissimè tamen hæret. Quin imò plures in totam vitam crescere videntur. Etenim quò longiùs recedunt à carnis copula, eò fœcundiores fiunt & diuturnioris vitæ. Sic in lacu Lemano truta non rarò ad libras centum adscendit. Lucius quoque appenso signo ad tercentum annos vixisse notatur & excrevisse stupendam in magnitudinem, ac tum nec dum obiisse, nisi nece violenta. Anguilla in fluvio Lirano prope pagum Rumst, Bruxellam ad Cæsarem Carolum V. missa observatur longitudinis pedum 17.

94. Vermes (in bombyce, claro exemplo,) post mortem aut bimestrem somnum degenerant in papiliones. Umbram resurrectionis figurant, (quia enim nunquam congressi antè, resurgunt mutari) nec fœmella præter chaos inspiratum concepit, dum mas exsanguis planè totaque fœmella in ova sua liquatur. Vermis is suo se velut funere claudit in gossypio contextim, mortis & fidelium resurrectionis imaginem exhibet, dum ales inde evolat non anteà volare edoctus, nec ciborum postmodùm indigus. Abjectis quippe reptilibus docemur, quanti sit apud Deum à congressu totâ juventute & virilitate abstinuisse.

95. Quin etiam si penitùs introspexeris, ipsum volucrum semen masculum vitello foris adhæret, propemodum pro more piscium) attamen è solo vitello materialiter formatur pullus, utut ringantur Aristotelici contrà: idque post 12. dein, confracto quotidie ovo, spectare & contra idiotas probare licuit. Profectò galli coagulum vitello adhærens sensim liquescit, ac putrenti albumini permiscetur, pullo interim se formante de vitello. Inde enim didici, quod Galli coagulum, spiritum quidem, vitæ excitatorem, at non formatorem spiret; Idque nobis cuniculus caudâ glirinâ planiùs confirmavit. Saltem fœcunda est piscium multitudo, atque felix benedictio, minorque requisitorum ad partum exigentia, vitæ longævitas, frigoris & famis tolerantia constans ac facilis. Agilitas quoque & motûs velocitas, pariunt demum absque dolore, quod non item belluæ maris congressum admittentes, adeoque explicant aliquid de primo Dei intento in homine.

96. Ultimo tandem Sophistæ Athei se opponunt per textum Geneseos, quod Deus cataclysmate mundum deleverit: *Quia Filii Dei delegerunt & ceperunt uxores ex filiabus hominum, quæ pulchræ essent: Quodque hæ generassent Gigantes fortes & famosos à seculo viros.* Idque ibidem recensetur pro multa malitia, quæ literaliter tamen nulla in verbis textus spectatur, postquam jam matrimonium stabilitum esset & licitum. Imò præcipuè quod dudum pòst concubinatus dissimularetur in lege, quam proilla potissimum impuritate Mosaicam, non autem Dei Legem nuncuparunt. Siquidem textus non meminit peccati Davidis, nisi in nece Uriæ, Bethsabeæ adulterio, & computo populi superbo. Quapropter hunc Gen. textum solent referre ad Filios Dei religiosos ac filias hominum liberas. Sed frustra visum est mihi confugisse ad cœlibatum ac vota monastica, Evangelicaque consilia, dum ex mandato requirebatur hominum pluralitas. *Crescite & multiplicamini, terram adimplete*; quæ verba nempè concubinatum excusabant. Tum demum cum Virgines sint longè proniores in cœlibatum, verecundiam, item in pudicitiam ac vota monastica, quàm viri; potiùs inverso sexu diluvium evenisset,

 scri-

scriptumque fuisset, quia filiæ Dei filios hominum in maritos duxissent. Quin etiam nec probabiliter doceri potest ullus cogitatus servandæ castitatis, qui filios Dei tum à virginibus segregasset, nec Apostasia ulla, illis seculis, quæ Dei indignationem ad diluvium provocasset.

97. Id tamen si ita sit, (quod nullatenus per somnium mihi persuadere possum) saltem exin probatum est pro mea thesi, solam pudicitiam distinguere filios Dei à filiabus hominum, & Virginitatis stuprum ideò procreâsse originis peccatum.

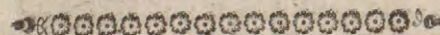
98. At cum nulla fuerit ante diluvium cœlibatus aut castitatis p omissio, votumque monasticum nondum in mentem venerit, quamdiu multiplicatio in mandato & benedictione stetit: suspicatus sum, (sub humili censura Ecclesiæ) filios Dei fuisse posteros, ex viro & fœmina genitos, veram Dei imaginem habentes: filias autem hominum fuisse filias, procreatas ex filiis Adæ & Nymphis, quarum ortum Satanicum Deus plurimùm semper horruit. Erat autem horum incredibilis multitudo in deserto, quorum unus ad B. Antonium missus est. Diebus quoque Constantini vivus Satyrus circumlatus, ostensus ac dein sale conditus monstrabatur. Sic quondam ab Oceano etiam diversa monstra hausta sunt loquentia, diversis artibus instructa, adeoque rationalia: Inter nostrates etiam vixere. Animalia nempe rationalia tam in aquis, quàm desertis ex nefario coitu concepta. Cum igitur prima monstra ex filiis Adæ genuissent proles sexu muliebri, distinxerunt filios Adæ nomine Filiorum Dei, & hujusmodi monstra nuncuparunt filias hominum: hasque deinceps à diluvio paganismus Nymphas, Dryades, Nereides, Najades &c. nominavit. Quæ cùm essent pulchræ adspectu, hasque sibi in uxores duxissent homines, Deus à tanta turpitudine & speciei humanæ devastatione, (quam textus vocat multam malitiam omni tempore) abhorrens, statuit mundum cataclysmate abluere. Ex illo monstrorum atque Nympharum concubitu generârunt Gigantes fortes, atque famosos à seculo viros; Quosque ideo gentilitas dudum adoravit ceu Deos & Heroas. Alioqui namque frivolæ rationes diluvii videntur secundum literam. Nempe quia viri cum mulieribus conjugati essent, & hæ generâssent Gigantes, fortes & famosos à seculo viros. Ergo textus indignationem Dei, & causam diluvii adæquatam complecti debuit. Est monstrositas nedum in figura & corporis formatione, prout initio degenerationum; sed sensim ablata diminutaque deformitate stetit monstrositas in anima sensitiva, quam non comitabatur mens immortalis, utcunque exteriùs essent animalia ratione utentia.

99. Saltem ex præfato textu patet, posteros Adæ veros non fuisse gigantes, sed de statura Christi Domini, eodemque statuario fabricatos. Exsecrabilis autem in facie Domini semper fuit omnis diversarum specierum copula, ne homo ad imitationem sequatur. Vetuit ideò lex, ne eodem campo plura seminarentur, neve telæ ex lino & lana combinarentur. Amplissimæ nempe multæque illius malitiæ memor, ob quam mundum delere debuerat Deus. Fuit autem tàm solita ac ordinaria ante diluvium ejusmodi virorum cum nymphis commixtio, itemque Faunorum cum puellis congressus, quod paucis tantùm exceptis atque in Arcam salvatis, tota stirps Adamica esse contaminata, & ideò sub silentio præterita. Omnem ideò viventem creaturam Deus delere sancivit, ut rationale monstrum sons pariter extingueret. Præter paucos enim, quos Arca reclusit, non erat, qui cum diabolica progenie ista consanguinitatem non contraxisset.

100. Scribit namque B. Hildegardis vates, (Prophetissa enim hujus libri in Synodo Trevirensi canonizati) ad clerum Trevirorum: *Plurimi etiam populi ex filiis Adæ surrexerunt, qui oblivionem Dei habebant, ita quod se homines esse scire nolebant. Unde turpiter peccando secundum mores pecorum vivebant, exceptis filiis Dei, qui ab iisdem hominibus & amoribus eorum se separabant: De quibus Noah natus est.* Hæc illa, quæ filios Dei in utroque sexu agnoscit, meamque interpretationem hujus textus clarè approbat. Tentaverat nempè Satan hoc medio delere speciem humanam, mentemque immortalem præpedire, ut non esset, unde filius Dei nasceretur. Itaque nedum ad peccatorum correctionem, sed adto-

ad totius speciei salvationem diluvio opus fuit. Alioquin enim Cham non erat salvandus per Arcam: nam totus ab atheismo jam perversus erat. Quapropter textum, (sub humili tamen Ecclesiæ censura) interpretor: Ut scilicet filii Dei (qui simulacrum Dei in anima immortali & in corpore gerebant) duxerint filias hominum (quæ duntaxat simulacrum humanum in animæ sensitivæ rationalitate & venustâ pulchritudine ostendebant) in uxores, quia pulchræ erant: *Et ex illis generarunt gigantes, fortes atque famosos à seculo viros Multa enim fuit malitia omni tempore, sic ut Deum pœniteret, se creasse hominem,* juxta illud: *Omnis caro corruperat viam suam*, id est, omnis homo nedum reliquerat vias Domini; sed viam, quam sibi delegerat, adhuc corruperat. Deus enim proposuerat adumbratione Spiritus S generare hominem, Deitatis suæ proximam imaginem, eique se intimè conjungere: Homo autem divinum intentum prævertit. Quare dein Deus totus bonus conjugium permisit. Dein iterùm homo maculavit generationem Adæ: atque ad interitum speciei penè devenerat, nisi diluvii miraculum accessisset. Ac tandem Diabolus per paganismum Dei intentum prævertisset iterum, nisi in plenitudine temporum commiseratio Dei obstitisset, mittens Filium de corde suo, cui sit omnis sanctificatio. Deus utut non est exceptor personarum, ergò neque sexuum; complacuit tamen ipsi sexum muliebrem angustiore tribulationum mensurâ sarcinare ob judicia sua imperscrutabilia. Etenim capilli capitis numerati sunt, & frons de arbore non cadit, nisi permissa; multoque minùs nascitur muliercula sive puella, quam digitus Dei non plasmavit. Ego pluries inquisivi per Parochias post paradoxi hujus cognitionem, & ubique inveni in libris annuè baptizatorum, ad minimum duplo plures filiolas nasci atque baptizari masculis. Duplo quoque ad minimum plures masculos extingui morbis, peregrinationibus, bello, duello, naufragiis, &c. quàm puellas; unde sequitur, Deum plures creare quotannis filias, pluresque adolescere; ac hinc demùm patet, adeò completum puellarum numerum non statui à Deo, nisi ob virginum electionem. Quandoquidem qui luxuriam & adulterium vetuit, nihilominus copiosiorem puellam creat & conservat, parcumque marum catalogum: Designatque in eo, gratam sibi esse cœlibatus in muliere constantiam: quatenus nempe eò propius accedit ad primæ intentionis in creando puritatem atque innocentiam. In conclusionem hujus Tractatus adducam, quæ S. Hildegardis ad Griseos Monachos pag. 186. scribit: *Virginitas solem significat, qui totum illuminat mundum: quia Deus virginitatem sibi adjunxit, quæ, viro relicto, illam genuit, quam radius Divinitatis perfudit, qui & omnia regit. Rex namque qui cuncta regit, Deus est, & virginitas est illi conjuncta, quando Deus & homo de Virgine natus est. Sic adstitit Regina à dextris ejus, in vestitu deaurato, circumdata varietate: quoniam Diabolo repugnans adstitit virginitas virtuti Divinitatis in opere fulgente, ubique comprehensa multitudine diversarum virtutum. Divinitas quippe virginitatem sibi desponsavit, cum primò Angelus ad sinistram partem cecidit, & nunc etiam populum salvationis in Adam sibi elegit, quem dexteram suam nominavit: de quo populo virginitatem sibi adjunxit, quæ maximum opus protulit. Quia ut Deus per verbum suum omnia creavit: ita & virginitas per calorem S. Divinitatis, Filium Dei genuit. Sic virginitas absque fœcunditate non est. Quoniam virgo Deum & hominem, per quem omnia facta sunt, genuit. Sed & hoc modo omnes virtutes Veteris & Novi Testamenti, quas Deus in Sanctis suis operatus est, velut vestimentum auro decoratum, deaurata sunt: Et has Virgo ad se liberè colliget: quoniam ligatura viri eam non constringet. Rota quoque, quam Ezechiel vidit, virginitatem præsignavit, quia eadem Virginitas ante Incarnationem Filii Dei in lege præfigurata est. Post incarnationem autem. Ejus illa mirabiliter plurima miracula operatur; Quia Deus per ipsam omnia piacula purgavit, & unamquamque Institutionem rectè ordinavit. Virginitas quippe vetera suffert, & nova sustinet, & ipsa radix & fundamentum est omnium bonorũ; Quia semper & semper cũ illo fuit, qui sine initio & sine fine est. Nã natura hominis, quæ propter peccata perdita fuit per*

*Virginitatem in salvatione revixit, cum per alienam naturam peccata hominibus abstraxit.* Hæc Vates. In quibus sanè confirmantur, quæ hactenus de mortis introitu in naturam humanam dixi.



SUPPLEMENTUM

# DE SPADANIS FONTIBUS.

## PARADOXUM PRIMUM.

1. *Qui fontes sint dicendi?*
2. *Opiniones diversæ circa expositionem hujus.*
3. *Fundorum in terra diversitas.*
4. *Semina incorporea sunt Rationes, in elementis hospitatæ.*
5. *Rupium radix metallorum hospitium.*
6. *Ultimus fundus fontium verorum scaturigo.*
7. *Terra virgo.*
8. *In ultimo fundo vivunt aquæ.*
9. *Quando velut mortem aquæ subeant?*
10. *Quomodo ultimus fundus in supremis sit montibus.*
11. *Ratio vitalis fontium similitudine microcosmi.*
12. *Quid mare sit in Genesi?*
13. *Mare externum fructus maris majoris est.*
14. *Bulliens sabulum millesies majus est ipso mari.*
15. *Explicatio paradoxa textus sacri.*
16. *Fundus ultimus est mare internum. Explicatio paradoxa textus sacri.*
17. *Explicatio paradoxa textus Ecclesiastis.*
18. *Regressus aquarum è mari interno ad externum, & vicissim.*
19. *In hoc regressu aquarum & mineralium beneficia nobis dantur.*
20. *Nox, Tenebræ, Oromasis, Iliadus, idem.*
21. *A Simili, vita interno mari sua attributa.*

FOntium originem ante omnia generatim perstingere necesse est. Fontes equidem nomino, non aquarum quoscunque, cum vulgo, etiam continuos, & indefessos prolapsus. Etenim tametsi fatiscens nix, iterataque pluvia, manantem aquæ, per cæcos scopulorum ductus, saxorumque intervenia, vel anfractus declives, assiduum jugemque decubitum dederint, fontes proinde nomino. Casualis siquidem nimium, & accidentaria, adeoque demortua aquarum ista congeries est.

2. Itaque quò constet, vitale aliquod in fontibus principium & scaturiginem esse, considerandum initio venit Ihesu Sirach hactenus obscurum, verissimum attamen elogium. Quò flumina universa (per consequens etiam fontes) à mari prodire, ac manare, & in mare postremò suum finire cursum voluit. Anxiam hactenus profectò Philosophorum posteritatem Sirach reliquit, qualiter nempe à mari, aquæ sursum contendant. Quandoquidem maritimum terra ubique labrum constituens, victoriam retinuit: quia superioritate situs compescuit. At nondum proinde satis constat, quinam mare (cum aquarum congestarum in imam terræ vallem proluvies fit) quiret altissimos præterea conscendere scopulos, fontesque ibidem concitare. Hydraulisis certè hic silent regulæ, *si servanda, ut fieri debet, Scriptura sit.* Intactum idcircò quidam hunc locum negligunt; alii verò cum modulamine explicandum suscipiunt. Ut nimirum ex mari flumina, vapore-tenus elicita scilicet, pluviis tandem, nivibus, & imbribus, scenâ metamorphosis larvatæ interjecta, mare repeterent. Atqui hoc est contendere, fontes omnes ex pluvia ortos esse, aut saltem ex aëre condensato. Deinde ex terra nequicquam vaporum, sed ex solo mari peti, iniquè jubent, aut frustra facta papina, ex solo mari flumina, & non pariter è vultu terræ non spernendo, halitu tenus, mendicata asseret. Quæ angustiæ, cùm multis inextricabiles viderentur, in scopulos quendam Spadanorum Authorem fortè adegerunt, & colliserunt. Etenim quanquam humanum quidvis in eodem dissimulavero, Christiana tamen pietas in viro probo publicam non patitur blasphemiam, non admonitam transire. Quem idcircò obtestor, meæ indulgeat libertati, Aristoteles (ait) ex aere in

in aquam resoluto nasci, omnes fontes, flumi " naque voluit. Non legerat, credo, etsi Plato- " nis discipulus in Phædone quater illa paradisi " flumina, jussu Dei profiluisse. Quidni sodes, si & hodie ingentia flumina, sola aeris constri-ctione nata ais, etiam Phœdone lecto, virgine adhuc natura, eadem a creatione deinceps emanasse? eumque, qui mundum ab æterno credidit, Phædonem neglectum reliquisse? nec aeris ullam concretionem exspectasse. Nisi forte ante GoropiumBecanum deliravit Quatuor " illa flumina nil aliud fuisse, quàm Oceanum " in quatuor orbis plagas fluvios emittentem: " quo sensu etiam Siracides Ecclesiastes ait, " omnes aquas venire ex mari, rursusque emen- " so cursu suo mari se reddere. Quæ sic sonant " in Scholis. Goropius deliravit, & Plato ante eum si sine ulla aeris concretione. Oceanum quatuor fluvios in oras mundi dispergere dixerit: quo eodem sensu tamen Ecclesiastes id asseveravit: ergò eodem sensu Ecclesiastes deliravit.

3. Atqui nondum satis dictum, nondum inquam satis obviaSacrorum interpretatio? Fundorum itaque in terra diversitatem & strata, ob oculos inprimis ponere necesse est. Alibi enim terra nigra, fimis & sordibus scatens, lutea, argillosa, pinguis, sterilis, palustris, metallica, arenosa, saxea, varioque decore ornata in vultu occurrit, juxta soli cœlique temperiem, stellarum influxus, imbriumque adaptationem: quia nimirum fructus, non autem elementum sunt. Quam si pertuderis primam naturæ soleam, plurimis locis saxa, metalla rursus, aut minerales succos deteges; nonnusquam verò arenam, eamque hic flavam, alibi cineream, ibi cæruleam, inde parum viridem, juxta latentis spiritus protheam ac multiformem azygiam (quippe solo natura subest) Archeique hypogei destinationem à condente Verbo acceptam.

4. Latent videlicet in elementorum condo, ac ditissimo promtuario, hospitatæ ab initio Rationes, in ævum durabiles, scientia rerum, sibi in tempore futurarum, pro usibus ingrati hominis, instructæ, patienterque à condito orbe, rerum completas digestiones, temporumque plenitudinem, seu maturitatem exspectantes, quibusque chaos architectonicum, τὸ ἔνορμον chaos, spiritus inquam, nostris limitatus necessitatibus, ideis rerum, in progressu suo futurarum repletus assistit.

5. Porrò fundorum, non par ubique profunditas existit. Alibi namque multa arenæ, alibi verò terræ plurima occurrit. Mox autem sub sabuli fundo, aliter plerumque texeus est. Is enim nostris Kenberch / cui rupium propago innixa, metallorum hic, deniq; atque mineralium ditiores classes, sua habent diversoria.

6. Ac tandem sub longam multamque sabuli difformitatem, scopulorum rudimenta subter, sabulum illud, illud sabulum inquam nitidissimum occurrit, metallicæ qualitatis, & inquinamenti peregrini expers. Quod inquam, naturæ fundus est ultimus, & impenetrabilis, non rarò tamen in terræ superficie obvius. Adeo namque natura suæ indulgens libertati, nostras ridet leges, ac prædicamentorum repagula, univoco fundo spernit. Ultimum illum naturæ fundum, nostri Quellem, Galli verò *Sable bovillant* nominant, quem ligo hactenus non transivit. Quoniam utut multum arenæ, multumque inde aquæ depleveris, mox alia indesinenti, celerique cursu advolant, priorem defectum suppletura. Hinc itaque concludo. Fundum prædictum, ut ordine ultimum in natura: ita continuare in centrum usque, nisi fortè Infernus aliquot meditullii milliaria teneat.

7. Sequitur deinde, sabulum illud materiam terræ esse, non vicissitudini obnoxium; sed perpetuum & constans cribrum, quo natura indesinentes aquarum thesauros, fontesque limpidissimos, in Universi communionem transcolat.

8. In hoc inquam vigorem vitalem ebullientis aquæ esse. Quamdiu enim in eodem versantur fundo, vividæ sunt aquæ, non respectibus superioritatis, aut inferioritatibus locorum obnoxiæ, nec demum legibus Hydraulicis parentes. Quia enim vivæ sunt, vitalem proprietatem non minus quàm centrum ipsum custodiunt illæsam.

9. Attamen quam cito inde decurrunt, non aliàs quàm sanguis extravenatus, aut amputata

manus actutum moriuntur. Tum enim primum corporum breviorum legibus, locorum, situumque positionibus importunis obedire coguntur. Ut scilicet non cessent abinde, per declivia, in mare ruere, tanquam pristinæ hospitium quietis repetentes.

10. Quarto notandum. Quod prout fundus hic, aëri expositus in superficie terræ, non minùs vernaculas proprietates exprimit, quàm qui inde centenis aliquot ulnis, infra terræ horizontem latitat: ita quoque memineris idem sabulum, per saxorum commissuras, lataque intervenia in summam montium altitudinem, ipsumque subinde apicem ascendere, atque inde fontes vertere assiduos, caloribus æstivis nequicquam imminutos.

11. In homine enim, quamdiu sanguis venis fluctuat, tam in fronte, quam in pedibus, par respectus situum est; tamque suprà, quàm infrà ignorat; extravenatus verò illicò gravium sortem induit. Ita quoque in Macrocosmo, quamdiu aqua priori in hospitio communi vita fruitur, sursum deorsumq; sine labore properat, quia nescit. At semel vitali discussa hospitio, non cessat festinare, donec beatos quietis recessus, in Iliado recuperet. Aquas itaque spiritus intus alit, vasti quoque marmoris æquor, totam diffusa per artus mens agitat molem.

12. At hinc nondum satis enotuit mare, quod fontes rigat, & flumina evomit, quorsumque eadem tandem indefessè properare Scriptura dicit. Quod etenim Scriptura mare vocat, aquarum omnium, in unum ac continuum abacum congregatio est.

13. Cujus collectionis, spectabile hoc & externum navigabile mare, non nisi est fructus, in umbellam dispositus.

14. Quocirca omnium omninò aquarum receptaculum, congregatio, radix, & collegium bulliens istud sabulum continet, millesies utique locupletius, majus, & proinde totidem plus aquæ continens, quàm Oceanus. Utpote totum fermè terræ diametrum adimplens, ad cujus duntaxat extimum labrum externum mare, unius alterius leucæ ad summum, profunditatem adimplet.

15. Separavit namque Archetypus aquas ab aquis. Non quidem mare à fluminibus (vel mare non omnium aquarum esset congregatio) aut hæc utraque, à nubibus; sed mare verum & internum, ab externo hoc navigabili, primis disjunxit diebus.

16. Hoc mare, internum inquam, invisibile (hactenus abyssus) & magnum, sunt aquæ illæ, quibus Vates mundi fundamenta inniti cecinit: quæque hactenus etsi neglectæ steterint, à rerum Conditore in Genesi mare vocantur.

17. Abinde scil. quoque Ecclesiastes pariter fontes & flumina petivit, eò reversura.

18. Decurrunt itaque ex hoc fundo, metuq; vacui mare externum, rursus penetrat idem sabulum velut colando, & salsuginem suam mox primis ferè passibus sequestrat.

19. At quia fontes & flumina, paulatino decursu mineralium omnium (quæ in gremio antea custodiebant, quorumque commercio humana vita vix carere potest) semina, ac materiam dispensarunt,

20. Celeriter proinde ad mare externum properant, quò rursus ad mare internum, Orphei noctem, Plutonis tenebras apud Hippocratem, Oromasim Persarum, Iliadum Paracelsi (ubi Rationes, ac Dona, mineralium inquam adhuc nondum corporibus sociata semina, jacent) foecunda repetant hospitia, seminibus iterum aquæ impregnandæ.

21. Non est itaque otiosus aquarum in Oceanum delapsus. Intelligentia quippe gubernantur, & tanquam si intellectu pollerent, sua munia Bonitatis, & Providentiæ infinitæ testimonia, non cessant edere. Mirabuntur certè, hanc prima fronte quotquot Cabalam aspicient verissimā tamen. Necesse est utpotè, plurima ignorantes admirari plurima. Atqui consentaneū, quippiam Oceanus quotidie: ante oculos bino fluxu & recessu propinat. Ascendentem sc. aquæ umbilicum, contra Hydraulisin, tumentesq; pro syzygia lunæ fluctus. Vivit namq; propemodum suo quodam jure mare: silente nimirum vento, spontaneos æstus concitans, lunæ analogum situm curiosè observans, fluctibusque turgidum, eidem obviam vadens, variegata demum temporum, luminis ac motuum vicissitudine, continua-

tinuataque aquarum mole,nunc hic,nunc alibi, per ſtata intervalla, ſuas in altum exundationes attollens. Itaque naturæ portenta, tametſi quotidiana in Oceano quisquis vides; interioris, veri, vividique maris,ac longè anguſtioris abyſſi,vitales,fontalesque concitationes,uſibus humanis dicatas,mirari deſine.



# PARADOXUM ALTERUM.

1. *Fontes nulli ex aere denſato.*
2. *Elementa non mutantur,aut pereunt.*
3. *Quicquid generatur, ex ſemine generatur; & quicquid fit, ſeminis neceſſitate in natura fit.*
4. *Duo tantum ſunt primitiva elementa, & duo ſecundaria.*
5. *Explicatio paradoxa.*
6. *Probatio mechanica.*
7. *Cœlum peribit & terra,non aqua & aer.*
8. *Ars diſtillatoria Phyſicam explicat.*
9. *Quid vapor.*
10. *Probatio contra Ariſtotel.*
11. *Probatio 2. mechanica.*
12. *Quid ſit magnale,& quale.*
13. *Cur guttula in vapore & nivibus non decidant,& quando cadant.*
14. *Probat.contra Ariſtot.*
15. *Proba.*
16. 17. *Mechanica.*

DE fontium ſcaturigine, proximo generationis ortu, ac nativitate brevius, quam paradoxon, ac tædioſius (fateor) quam Spadanorum doctrina exigeret, egimus (difficilè nimirum in cunctis modum tenuiſſe) quatenus ſcil. à ditiſſimo aquarum diverſorio, ad ſuas deſtinationes aquæ pergant. Etſi interim quam primum aera petant, ſubinde, nonnunquam verò per longa terræ,ſaxorumque itinera, & tubos præcipites decurrant, antequam luci ſe dedant; eadem tamen fuit utrobique inſtituti Ratio,neceſſitas & finis. Voluntas ejus nempe, qui noſtris cuncta uſuris creavit, Reſtat cæterum, veniam petere, noſtræ ut indulgeant libertati manes Ariſtotelici, ſi fontes ex condenſatione aeris naſci,æſtimavero ſomnium,naturę impoſſibile.

2. Enimvero & iſtud primò verum eſt. *Nullis aerem unquam ſeculis aquam fuiſſe, aut futurum: prout neque aquam, aeris formam aſſumturam.* Elementa nimirum primigenia ſunt, & rerum conſtantes matrices, à condito orbe ſtabiles,& in terminum perſeverantes.

3. Quicquid autem viciſſitudini, per generationum claſſes ſeſe ſubſcripſit,ſive terreum videatur, ſaxeum, vel liquoroſum, id totum ex maſſa trium principiorum, ſcenæ generationis dicata, derivat, non autem ex elementis primis, non niſi ſtabili perennitate gaudentibus,& quæ demeritos ſuos fœtus, in priſtina receptacula denuò condunt,donec ad novæ ſobolis generationem matura ſint ſemina, quæ eadem corporum principia,digeſtionibus interim permutata, iterum veſtiant, & reaſſumant. Ex inviſibili namque & incorporeo ſemine, in elementorum matricibus hoſpitato, corporumque principia induente, omnis fit in univerſo generatio, quæ ſpontanea dicitur. Id alii fluxum de non ente ad ens dixère.

4. Quæ, quo dilucidiora evadant, notandum ad rei cujusque productionem, duos tantum ſexus, ſi non unum, ſaltem promiſcuum,concurriſſe. *Proinde etiam eadem mundana harmonia lege, primordialiter duo tantum in univerſo eſſe elementa, aerem videlicet, & aquam,* a Textu ſacro ſatis inſinuata,per Spiritum, in mundi incunabulis,aquarum abyſſo ſupernatantem. Terra igitur & ignis ſive cœlum, elementa ſi ſint, ſecundaria duntaxat appellanda, à prioribus prodeuntia.

5 Quicquid namq; terrarum,ſaxorum,gemmarum,iabuli &c. exiſtit,vel in vapidam aporrhœam effluit,vel in cinerem, calcem vel ſocietate ſaltem alicujus additamenti, in ſal primò commutatur,(aquæ ſobolem) mox dein cuncta ſumma volatili,ſummam fixi ſuperante, *aerea ſiunt effluvia, & vaporoſa, in aquam feſtinato impetu ruentia.*

6. Adeoque quicquid terreum, durum, ſolidum, compactumque eſt, id totum ad ſimpliciorem

ciorem, tenuiorem, puriorem, prioremque sub stantiam permanentem reductibile cum sit (da veniam novitati, PRINCEPS SERENISSIME) necesse est, nullam prorsus habere elementi e nergiam; sed aere & aqua esse posteriora.

7. De cœlo itidem dicimus, quod cœli mutabuntur, veterascent, & peribunt: adeoque cœlum & terra tandem peribunt, cujus interne cionis simile nuncium de aere & aqua non reperies. Denique nullis unquam seculis, aqua vel aer, in aliud corpus prius potuerunt arte aut natura redigi. Hæc itaque elementorum est facies, hæc destinatio, hoc denique officium, combinatio, fatum atque finis. Ut nimirum immutata duorum simplicissimorum essentia, & inpermixta substantia, seminibus, fructibusq; vitalem præbeant uterum, sive fulcrum, donec tandem generabilium expleto numero, principiorum moles, simul cum seminibus, familias, & colonias alienas, toto separato, beatiori sede constituant.

8. Plurima nempe somnia, quibus mundus se hactenus circumveniri passus est, Mechanica ars Vulcani illudit cachinno.

9. Aquam equidem in vaporem facilè mutari, quis negaverit? At vapor sive halitus tantum deest, ut sint aer, ut citius pulvis marmoris, aut silicis aqua sint: Ut ostendimus. Etenim vapor re ipsa nil aliud est materialiter, & formaliter quàm atomorum aquæ, in altum sublata congeries.

10. Quod Schola nostra, luce meridiana clarius ostentat. Aer itaque sive calidis, sive frigidis vitris exceptus, atq; compressus, nunquam aquam dabit, nisi quantum in se vaporis, id est, extenuatæ aquæ continuerit.

11. Separatur verò aqua in guttulas minutulas, adverso sole, trans vitrum, initio distillationis, quamdiu parietes frigent, conspicuas; dum scilicet caloris vigore, in halitum extenuata evolat.

12. Idque nimirum contingit non aliàs, quam per proprium magnale (quod in rebus mixtis, adeoque etiam in aqua ipsa, æther est, aere rarius, & ab eodem dissociabile, ejusque compressionem atque dilatationem sustinens, inter corpus, & non corpus, medium ambigens, externorum soli sui natalitii astrorum impressiones suscipiens, omnibus prorsus rebus intimum, ratione cujus solius, & non aeris, anhelitum ducimus) proprium inquam magnale, & ens spirituale in aqua, in altum nimirum aquam sustollit, alleviatam calore, magnalis divulsionem procurante.

13. Quod idem divulsum magnale, proportionatam sibi aquæ qunatitatem, divulsam sursum detinet, tam in vitris, quàm in nubibus, & à casu præservat, donec succedentium fortè atomorum compressione (ut fit in distillatione) priores guttatim concrescant, & pristinum magnale, sive ens vitale in se concludant. Vel calore idem aquæ magnale rarefactum, mox dein, externi frigoris ope condensatum, intra sui imperii limites cogat, suosque eosdem coerceat guttularum atomos.

14. Ad te Stagyrita redeo. Si aer frigore in aquam condensetur, cum aerem aqua in humiditate excellentiorem doceas, cedo, cur frigus aeri geniale, aeris naturam mutaverit in materiam suaptè natura nimis humidam?

15. Denique jam frigus, & non amplius calor vitale generationis principium habebit.

16. Quocirca etiamsi vapor fit aer, ex aqua formaliter transmutata generatus, atque ex eodem rursus par aqua concrescat, jam à temetipso discrepas, qui recessum tam frequentem, & facilem, à privatione ad habitum admittis.

17. Tandem & hoc mechanicum sustine. Aer in canna ferrea unius ulnæ, comprimi vi potest, ut vix quinque digitorum spatium oppleat, qui dein, in sui expansione, instar sclopeti ignibus acti, sphærulam explodit. Quod utique non contingeret, si ferri frigori compressus aer, aqua fieri posset.

# PARADOXUM TERTIUM.

1. *De dictis.*
2. *Semina, à quibus libera?*
3. *Probatio.*

4. *Optimi*

4. *Optimi fontes qui, ubi, & quales.*
5. *Flumina ab acidulis.*
6. *Eudæmon fontium custos.*
7. *Calculum generantes fontes. Vnde rupes in ripis.*
8. *Plures fontes, pluralitatem mineralium faciunt.*
9. *Ab invisibili fit visibile.*
10. *Sal esurinum hermaphrodita est.*
11. *Duplex excrementum in nobis.*
12. *Quid Tartarum.*
13. *Multiplex sal esurinum.*
14. *Optimum vitriolum ut fiat.*
15. *Alterum vitriolum optimum.*
16. *Ferrum non mutatur in æris fontibus.*
17. *Tertium Vitriolum.*
18. *Quartum Vitriolum.*
19. *Aciditas esurina non est vegetabilium.*
20. *Sulphuris sal fixatur.*
21. *Sal esurinum esse fontium.*
22. *Naturale cur sit nobilius artificiali. Error quorundam.*
23. *Manna aluminis.*
24. *Vnde materia Vitrioli? Error neglectionis.*
25. *Vitriolum in aliis metallis.*

AD Spadanos jam propiùs accedentes, reassumere inprimis, quæ dicta sunt, convenit. Metalla scil. lapides, saxa, sulphura salia, atque adeò totam mineralium classem, in aquarum matrice, sua reperire semina, rationes, dona, scientias, progressiones, destinationes, officia, & durationes eorundem continentia. Quæ dum sui ortus exspectarunt digesta satis tempora, sub diem erumpunt cum aquis matricibus, quæ in terram, suos paulatim fœtus, aeri assuetos deponunt: non secus ac terra, suam etiam vegetabilium familiam, in alienum aeris uterum exponit. Ergo jam ex Iliado aquæ, emergentia semina (quæ in finem durabilia, vox Verbi ibi deposuit) suo prout exordio sunt proximiora, ideò etiam nobiliora. Natura scilicet essentia, exsistentia, donum, scientia, duratio, destinatio, primùm in radice seminum connexa fuerunt, quæ postmodum donorum explicatione, ac functionum necessitate, in pluralitatem sensim distracta, ataxiæ obnoxia evadunt. Hinc admirando elogio Hippocratis oraculum continet: auctis numeris videlicet (in generando) diminutas esse proportiones, & vicissim, auctis in decremento proportionibus, imminui numeros. Unde indubiè constat, quo corpus entibus primis & seminalibus sive in natura, sive per artem vicinius fuerit; eò esse potentius, nobilius, & augustius.

2. Quocirca semina, mundum ingredientia, initio à colorum, saporum, imò & quantitatum dimensionibus adhuc libera.

3. Humanum idem semen verbi gratia nunc simplicem, nunc multiplicem fœtum patrat, sola locorum simplicitate, vel numerositate receptum, adeoque numerorum & quantitatum imperio, primis nondum momentis subnoxium.)

4. Hinc nempè fit, quod in summis rupibus, longè à fæce, & inter saxa, sabulumque oriantur acidi fontes, cæteris cunctis præstantiores: sic autem vocati, non quòd acorem præ se ferant (sunt namque insipidi) sed quòd acidorum instar, sint medicati, ideò acidulis nobiliores, quo gratiores & potiores, semen salis esurini, à saporum explicatione adhuc liberum, amplectentes. Etenim cum natura nostra fœdus amicum fontes illi pepigere, quod palati bibentium cum suavitate, intimaque ventriculi benevolentia, licet maxima quantitate, hauriantur. Resocillatione autem naturæ, tam proximè universalem illam medicinam, sanitatem nimirum tutelando, propagandoque potestates vitales æmulantur, *Moly* Homericum, quòd in apicem quasi medicinæ, ascendisse visi sint. Talem Paracelsus, lib. de morbis tartareis in Veltin, pagulo Helvetiæ, scaturire voluit, qualem totus mundi ambitus, vix alterum continere in valle (nam in excelsissimis rupibus plures sunt) credidit.

5. Danubius siquidem, Rhenus, Rhodanus, Sanus, Padus, &c. ejusmodi fontem scaturigine prima obtinent.

6. Amplius addam. Quid si Gargani antro exercitus cœlestis Præses, in custodiam præfectus fuerit, non è re erit credere hujusmodi fontibus Eudæmonem aliquem præfixum; non secus ac vetustas suos semideos, pocula in ori-

gine fluminis vertentes, apponebant. Utut sit, fontes illi sunt Iliado proximi, enteque primo esurinorum referti.

7. Contrà, alii sunt fontes, quibus succus petrescens commistus est, qui delabente paulatim undâ, tam in fundo, quàm alvei parietibus, saxa, & silices, perque cæcos venarum conductus, rupes in ripis dissеminant. Mosa enim exemplo erit, hic namque ab ortu suo, margine longè latèque lapidescentem succum imbibente, colles sternit hinc inde Visetum usque. Quo succo jam absumto, suamque destinationem permenso, Mosa deinceps rupes non adspicit.

8. Nec enim lapis simplex est, verum hic carbones, ibi fodinas ferreas, propiusque adhuc sulfureas marcasitas, juxta riparum decursum disseminat: alibi verò plumbi mineras, vel meras, vel cæteris permixtas androgyno ortu exhibet juxta fontium originem. Quam fodinarum dispensationem per Trivalem lineam, in suos Peroledorum fundos Adepti distinguunt.

9. Porrò hæsitatum est, cur fontes acidi vocentur, & unde acor iste petendus. Breviter dicam. Semina enim salium, ut diximus, cuncta in aquis sita sunt; attamen nondum saporem induerunt, nisi dum corporum principia consentanea, uterosque terræ debitos repererint. Tunc enim, nec ante, salsuginem exprimunt, & sal vestiunt Hic enim in alumen, ibi in marinum, fontale, alibi verò in nitrum, &c: prorumpunt

10. Quocirca notandum, sal quoddam exsistere hermaphroditicum metallorum, quod defectu nominis esurinum sive acetosum, re & nomine vocari cœpit. Generale equidem; & ad omnia metalla accommodabile: adeoque si non primam, velut & remotissimam, eorundem materiam putare placeat, saltem est metallorum secundina, quibuslibet metallis congenialis.

11. Sal istud itaque alienæ commistionis expers, acidum est, corporique nostro debita quantitate gratum, eò quod omnem omnino humorem non vitalem tartarumque detergat & consumat. Est nempe duplex excrementum in nobis. Unum nostrum, quod putredini, & fætori subjacet.

12. Aliud autem rerum, quod hostili cogulatione, suam proditor perficit tragœdiam, generali etymo, tartarum dicitur.

13. Sal acetosum itaque, subinde embryonis instar, in ordine ad metallum consideratur: non rarò quoque velut individuum solitarium, at nondum sua in destinatione completum.

14. Exemplo vitrioli sive chalcanti rem exponam. Optimum enim artificialiter, pro medicina, ex cupro fit, ad naturæ imitationem: estque proindelonge optimum, quod ex solo cupro, sine terrenis sordibus, & peregrinorum mistura conflетur, quæ tamen non nequeunt in naturæ uteris confluere. Fit autem hoc modo. Liquato æri sulfur injicitur, donec totum flamma absumserit; confestim vero æs fusum, aquæ pluviæ infunditur, unde virescit: idque toties repetitur, quoad æs omne in aquam transfactum migraverit. Exhalata tandem aqua, vitriolum habes. Etenim quod antea cuprum erat, nunc insuper ex sulfure salem acquisivit.

15. Secundò, vitriolum præstantissimum naturaliter crescit fodinis, quibus natura sal istud esurinum peperit, venam æris feracem corrodes, & fontis lambentis liquore dissolutum, quæ postea cortinæ in chalcantum coquunt. Laudatur Cyprium, Hungaricum, Roman. & omnino, quod in sui examine plurimum æris contribuit.

16. At succus ille vitriolifеrus, putatus est ferrum in æs mutare, delusionem scilicet viri metallarii vix agnoscentes: eo quod ferri absumit locum, æris succedentes atomi explerent. Nec animadvertentes, uti æs argentum solutum, aliàs in chrysulca invisibile, reddit spectabile, & corporeum: ita ferri proprietatem esse, solutum in chalcanto æs, ad se rapiendo manifestare, simulque eodem actu ferrum ipsum dissolvi, atque in fonte evanescere. Testes sint mihi fontes. Siquidem aquæ vitriolatæ longè seipsis pauperiores in cupro fiunt, postquam ferrum, recuperati æris beneficium receperint. Propterea quoque nimium extra fontem (ubi, quotiesque continuum novi, è gurgite, æris alluvium deficit) putatitia alioqui ferri transmutatio, haud contingit.

17. Tertiò demum fit arte vitriolum, ex pyrite sive marcasita ærosa, sulfure impregnata. Equidem abstracto inde sulfure, residuum corpus

ærosum aere expositum, currente dierum numero, sal acidum, sensim suis medullis resolvit, quod eadem resolutionis acuitate, ærosum quippiam in se dissolvit; quodque inde, aquæ juvamine depromtum, mox etiam coctum, vitriolum fit. Adeoque quicquid prima vice salis esurini rosioni resistit, repetita sulphuris crematione, totum tandem concepit, ac in vitriolum evadit.

18. Quartò denique sal esurinum connascitur, concretum in pyrite, quod concrematione, & resolutione, ærosum quippiam inde secum fert, & vitriolum fit.

19. Unde manifestum fit: Primò, quod sal esurinum, etsi acidum, differre tamen plurimum à quavis alia aciditate, quantum differt vitriolum ab ærugine, quæ per aceti auram, adeoque concepto intus sale aceti fit.

Secundò, quod etsi sulphur totū sit pingue, & φλογιστὸν attamen in æris penetratione, sal quoddam acidum (quod aliàs inter comburendum avolat, & per campanam in succum cogitur) semifixum relinquat.

21. Tertiò, sal acidum & esurinum fontium, in visceribus terræ ortum, sal esse cujuspiam sulphuris, embryonatum.

22. Eatenus tamen artificiali sale, è sulphure petito nobilius; quo primo enti, & seminibus Iliadi propinquius est: ut supra legitur. Idcirco procul vagari agnosces, qui dotes Spadanorum, ex contentorum mineralium proprietatibus, prout in ultimam jam sunt progressa materiam, æstimant. Siquidem patet ex superioribus, salia esurina sulphuris, longissimè à proprietate sulphuris discrepare: quin imò quod magis est, artificiale sal esurinum sulphuris tantum distat à naturali, quantum hoc embryonatum, primis seminibus est propinquius in radice. Toto inquam cœlo errant, qui salia esurina plumbi, cum plumbo comparant, quod inde immensum distinctum est.

23. Salium namque perfectorum, puta aluminis, nitri, vitrioli, atque eorundem nondum perfectorum, peregrina admodum est similitudo, Exemplo patet. Sal enim esurinum aluminis, sacchаro quovis dulcius (manna dicitur aluminis) astrictionem nescit, primo enti ejus simile.

24. Quartò. Cum itaque præstantissimum vitriolum sit materialiter nil aliud, quàm sal esurinum sulphuris embryonati, quod æris partem quampiam erosit, vilioris verò vitrioli sal è perfecto haustum sit sulphure; rerum idcirco analogia ducti, idem vitrioli etymon transsumsimus ad omnes metallorum consimiles dissolutiones, quod ab aliis, de Spadanis scribentibus, nondum annotatum reperio.

25. Siquidem tam in artis, quam naturæ progressu, ex quovis metallo, vitriolum (excepto auro) fit quotidie Quatenus sc. ex metallo, & cujusdam salis esurini connubio, liquor metallicus, coagulabile inquam vitriolum efficitur.



# PARADOXUM QUARTUM.

1. *Contenta in Spadana juxta aliorum opinionem.*
2. *Probatur positionis falsitas.*
3. *Ingredientia Spadanorum. Quid sit vitriolum Martis.*
4. *Coagulatio nunquam fit sine dissolutione, & vice versa.*
5. *Corpora non agunt in invicem.*
6. *Inter actionem est odor spiritus dissolventis.*
7. *Spiritus dissolvens coagulatur.*
8. *Qui ferri vena sit in aquis invisibilis.*
9. *Cur aquæ sulphur oleant.*
10. *Cur aciditas in aquis pereat, & quando.*
11. *Manifestum sit occultum, & occultum manifestum.*
12. *Cur non ferrum, sed vena dicatur inesse?*
13. *Sal fontium non crescit in vena ferri.*
14. *Cur unus fons altero sit fortior.*
15. *Differentia contentorum in fontibus.*
16. *Cur non transferatur Savenirius aliò.*
17. *Cur aqua sit levior Savenirii.*
18. *Aliquamdiu spiritus salis operatur super venam.*

CONtinens Spadanorum, aquam fontium Scriptores univocè asserunt. Discrepamus verò ab iis duntaxat in origine: ut-

pore quæ non parum momenti, ad nobilitatem eorundem adferat. At contentorum in aquis ratione, procul nobiscum dissident. Asserunt nimirum Spadanæ inesse vitriolum, & deprehendisse, calchitim, mysy, sory, melanteriam, sal, nitrum (inesse inquam nitrum, distillationis examine sibi repertum, quod alibi se nunquam vidisse, quippe quod inde post Hippocratis ævum defecisset, testantur) bitumen, sive succinū liquidum, carbonem fossilem, alumen, bolum, ochram, rubricam, matrem ferri, viam ferri, ferrū æruginem, calchantum assatum, alumen exustum, æris etiam florem, & sulfur. Hæc inquam ab Authoribus Spadano fonti legimus tributa, sub incertitudine Domina: adeoque nutantes, cuinam Duci tantum fidant exercitum, concludunt, fontes quosdam esse, in quibus eminens subterraneum ægerrimè dignoscas. Alibi chalcāti fervorem, frigore rubricæ & æris in Spadanis temperari. Alibi Spadanos frigidos & humidos actu; potestate verò seu virtute (quam unam examinant Medici) calidos atque siccos, ideo potissimùm, quod sitim extinguant. Tandem ajunt, his fontibus ferri, sulfuris, chalcanti, aliorumque fossilium vim inesse, qualitatum tamen primarum proportione manente incerta, sive varietatem subterraneorum consideres, sive bibentium dispositionem diversam. Atque illud notandum etiam lego. Quod fons Savenirius vires fossilium magis, quàm substantiam sibi induat (id est, vires supra, extra, vel non-substantiales) Alibi namque ajunt, solo vitriolo fontes acescere, esseque chalcantum saporis acidissimi: alibi cum Dioscoride in chalcanto plus ingratæ & terreæ adstrictionis, quàm aciditatis reperiunt. Denique prout nonnisi extrema ignium tortura oleum è vitriolo (sale videlicet esurino & sulfureo, spiritus ærosos elevante) acidissimum elicit: sic fontes hinc, nec alias acescere rentur: in terra videlicet ejusmodi ardorem spiritus chalcanti acidos, ad terræ superficiem concitare, qui ibidem à frigore coacti, & in acidam mutati, vicino fonti commisceantur.

2. Quam positionem multæ comitantur anxietates. Primo eo quod nulla sit ejusmodi spontanea distillatio in Universo. Deinde, quod saltem æstate frigeant intrinseca terræ juxta Hipp. quando Spadana nimirum optima. Tertio, quod spiritus chalcanti, terram aut saxa quæ attingit, nequeat non erodere, atque idcirco aciditatem omnem exuere, frustra dicatam fontibus. Quarto, quod æstate, terræ f[illegible]gus non sit in superficie tantum, quod sit co[n]densando spiritus magis, quàm interiora, unde calo[r] [illegible] vi fugatos spiritus comminiscuntur. Quinto, quod spiritus vitrioli aquæ, tametsi negligenter obseratæ, immisti, nec aciditatem deponant, nec rufo colore tingantur; quod attamen fontalibus aquis prorsus est sociale.

3. Hactenus aliorum me detorsit opinio. Meam fatebor cæcitatem. *Distillavi aliquando serio Savenirium, & Pouhontium: & sane non tantum mineralium catalogum, imò nil quicquam in iis offendi, præter aquam fontanam, & vitriolum ferri, ab aliis ante me scriptoribus neglectum.* Constat autem martis vitriolum sale esurino embryonati sulfuris, & vena (non ferro) ferri, quam sal esurinum, adhuc volatile, lambendo corrosit.

4. In quo corrosionis actu fit aliqualis dissolutio ipsius venæ, & coagulatio sive fixatio salis volatilis.

5. Sal inquam quamdiu volatile est, id est, aptum ut ab igne pressum evolet, inter spiritus recensetur. Corpora autem non corrodunt corpora, quatenus talia, neque fixa in invicem agunt; sed duntaxat, quatenus alterum eorum volatile est i. e. spiritus, sive is concretus sit, sive liquidus.

6. In omni denique solutione (uti videre est in activitate aquæ fortis, aceti stillatitii, &c.) excitantur aliquot exhalationes, antea quietæ, quæ uti sylvestres, iterum coagulationi non parent, aquæ ideò evolant necessario, vel vas coercitæ diffringunt.

7. Cæterum & illud deinceps notabile est, quod quantum spirituum corporis solutionem complevit, tantundem quoque in corpore soluto corporalitatem assumsit.

8. Patet igitur hinc ratio, cur Spadanæ in tanta perspicuitate, corpus opacum venæ ferreæ in se abscondant.

9. Denique cur in activitate salis esurini, sulfur redoleant, absente tamē corporali sulfure.

10. Tandem quoque obvium est, cur sub finem activitatis (illa enim solutionis festivitas, plus minusve temporis, in diversis fontibus perseverat) aquæ aciditatem amittant, ac vena, antea transparens, tum rufa appareat.

11. Fugatis nimirum jam partim spiritibus, vel ii dem ad finem activitatis delumbatis, & coagulatis, imbibita vena sidit, ac manifestatur quod antea occultum steterat genuinam interim, aquis recuperantibus simplicitatem.

12. Porro non otiose negatum, ferreum, aut ferri ramenta Spadanis inesse, sed ferri venam. In vena siquidem plus virtutis, quàm in ferro occurrit, earum scil. partium subtilium, quas fornax inter fusionem suffurata est.

13. Quocirca succus, spiritus, sive sal esurinum (voca ut lubet) non crescit intra venam ferri, ita ut sit par amborum colliquatio in aquis: absit, alios nactum est sal in terra uteros, unde præterlabens unda, illud liquat, & secum rapit, tanquam germanum nepotem, alterius olim filium undæ.

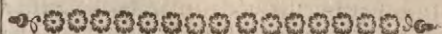
14. Quod si itaque insigni cavitate circa venam detinetur diutius plus venæ in se sorbet ut Pouhontius, hocque adhuc amplius fons Geronster.

15. Tonneletius verò, sale esurino præcedentibus duobus ditior, iisdem tamen in vena pauperior est. Hinc namque friget, & stomacho molestior. Quicunque ergo magis alvum cit, venæ feracior est. Equidem nec illud Antiquis incognitum, qui squamma ferri ad ventris subductionem utebantur. Virgines quoque, stomoma, sive aciem sumentes, primis quoque diebus vomere assolent. Geronster igitur plus venæ assumsit, quam Tonneletius; salis autem tantundem, sed mitigati propter activitatem venæ in se receptæ: ideoque sal istud crassius, & corpulentius evasit.

16. At Savenirius, aquis longè dilutior, venæ, salisque esurini minimum, ideoque citius absolvit actionem salis esurini & venæ, citiusq; medicata unda emoritur. Atque eadem de causa, facillimè stomachum transit, conficitur, & penetrat citius.

17. Spirituum itaque agentium in venam præsentia, poros in aqua dilatat, & leviorem ad libellam efficit fontis aquam.

18. Amplius notandum est, quod prout in vinis & omphacio ebullitio fermentalis fit: ita sua fit actio salis esurini. Ac nedum super venam, dum eandem rodit & permeat: sed etiam super eandem secum raptam, aliquandiu operatur Pouhontius inquam, longè diutius, quam Savenirius, &c. donec exantlatis spirituum activitatibus, tam agens, quàm patiens, dissolvens inquam, pariter & dissolubile, fatiscant eadem opera.



# PARADOXUM QUINTUM.

1. *Virtutes salis esurini.*
2. *Effectus obstructionis.*
3. *Quousque fontes agant in homine.*
4. *Quos non juvent.*
5. *Effectus per se & per accidens exemplum.*
6. *Mulier duplicibus subest morbis.*
7. *Vires venæ ferri.*
8. *Objectio.*
9. *Solutio.*
10. *Quomodo ferrum aperiat, & quomodo stringat.*
11. *Probatio per affine exemplum.*
12. *An calculo conveniant, & quousque.*
13. *Palliativa cura tantum, quæ pellit calculos.*
14. *Spadana in causa, ut facilius recrescat calculus.*
15. *Cura calculi vera in quo sita?*
16. *Unde petendum remedium & quale.*
17. *Qualitates primæ in fontibus.*
18. *Aqua non aer, est internè humida.*
19. *Vires rebollei & Cherionii.*
20. *Objectio.*
21. *Dilutio.*

NUnc de viribus Spadanorum brevi comprehensuri methodo, supplementique normam dicturi, resumemus non alias inveniri dotes,

tes, nisi quæ ex esurino, & soluta ferri vena depromuntur. Quapropter cùm sal esurinum dissolvat mucilagines, abstergat, consumat, forasque amandet; ideò inprimis obsitis mucore stomachis opitulatur: eandem quoque visciditatem præternaturalem, (quam coagulabile rerum in nobis excrementum vocavimus) altiùs atque penitius paulùm, tam in venarum, quàm visceris cujuspiam penetralia proreptam, eadem opera expedit, sed tardiùs eo, quò longius ab ore iter instituit.

2. Hinc ortis hepatis, lienis & renum obstructionibus, atque inde natis febribus, hydropi, ictero non segniter succurrit. Etenim obstructio, obstruente consumto cessat; quæ aliàs, cùm impediat, quo minùs vitæ spiritus per omnia liberè gliscat, muniaque sua obeat: idcirco partes, quæ post se sunt deinceps, vitali communione privat, ac consequenter putrefactiones accersit. Igitur omnibus prorsum morbis epotæ Spadanæ conveniunt, qui ex hoste tartaro, præter naturam intus recepto, & coagulato conscendunt. Modo constante vitæ radice sufficiente, id est, satis tempestivè hauriantur.

3. Determinatione attamen illa adjuncta, quod potestas aquarum non transcendat hypochondrium.

4. Non enim supra renes, ad cor videlicet, pulmonem, aut cerebrum aquæ attingunt: quocirca etiam affectibus illis ex idiopathia genuinis, nisi per accidens succurrunt Spadanæ. Ratio est. Siquidem cùm minerales sint, ad alendum prorsus ineptæ, ultimo cum salium excremento urina è corpore proscribuntur, cujus nempe commercium, vividus amplius sanguis non patitur. Proinde si quicquam capiti, cordi, aut pulmoni juvaminis adferre videantur, id totum, sublatione affectus, discrasiam inibi per deuteropathiam, & consensum causantis, evenire putandū est. Deniq; nec potæ Spadanæ in epidemicis endemicis, & astralib. morbis, ut sunt Pestis pleuritis, prunella, &c. ut neque conferunt plurimum, quibus venenum subest, vel assumtum, vel intus genitum, vel contagio, participatum. Ut etiam neque in morbis tincturæ, quales sunt lepra, lues Veneris, morphea, cancer, epilepsia, &c.

5. Quocirca non bene convenimus cum illis, qui ad omnes omnino morbos Spadanam commendant sine delectu. Adeoque eandem in blasphemiam usque extollunt. Scilicet, *Non esse, quod jam deinceps, nactis Spadanis, veterum aquarum miracula, vel Siloës piscina, vel Iordani Naamum sanantis stupeamus: cum hic & attonito morbo, convulsione, paralysique laborantes, leprosisque curari videamus.* Apage! Miracula inimitabili constant digito: præterea effectus per accidens, ab iis, qui per se suis debentur causis, ritè distinguere oportet. Qualiter si deficiente menstruo virgo, suffocatione, epilepsia, vel paralytico affectu laboret: prodeuntibus autem bibita Spadana menstruis, ab annexa diathesi liberetur, non est quod proinde apoplexiam, asthma, epilepsiam, aut veram paralysin, Spadanis fontibus curandam commendemus.

6. Morbi namque in universum ex utero prodeuntes, alterius sunt monarchiæ clientes, & aliena constant radice, quàm qui ex conditione microcosmi, tam in uno, quàm in altero sexu prorumpunt. Quos equidem si quis non distinxerit, cachinnum à discretiore sibi parat.

7. Cæterum jam dictum, quantum sal esurinum in fontibus proficiat: deinceps autem quid ferri corrosa, atque soluta minera agat, dicendum. Ea itaque manifestè adstringit inprimis, ideoque stomachum, ac vicina quæque roborat. Laxis ergo, & dissolutis morbis Spadanæ congruunt, puta lienteriæ, diarrhœæ, cœliacæ, atque dysenteriæ &c.

8. Quibus objectum iri exspecto, quod menses provocet, quicquid ferreum offertur, jecinoris atque lienis effractus levet, atque adeò hinc potius aperire, quàm adstringere Spadanas, consentaneum. Ob quas fortè salebras, nonnulli ad dispares, in marte partes potiùs nutantes confugiunt.

9. Respondeo ex Adeptis. In nobis non rarò oberrare sal quoddam resolutum, & minerale, planè excrementitium, tartarum inquam resolutum, vel in prima, vel in materia ultima exsistens; cujus sive uterus, hepar, lien, renes, pancreas, mesenterium vel stomachus fodina sit, perinde nunc censemus: modo constet, insignes parere laborantibus molestias.

10. Epo-

10. Epoto itaque stomomate, id est, chalybe, vel ferro, pulveretenus: quamprimum sal istud nocuum (quod purgantium mandatis non auscultat) ad ferrum præceps accurrit, eique adhæret, ut illud dissolvat, & vim exserat suam: adeoque juxta illud coagulatur, simulque cum ferro foras vadit. At si ferrum vel acies in liquore acri, nobis tamen non hostili, dissoluta potentur (puta Spadanas) natura absumtis, & penitius intrò admissis iisdem liquoribus, ferrum mox (utpote ad alimoniam ineptum) à commisto separat, & per intestina amandat. Ut videre est in stercorum Spadanorum nigrore.

11. In qua ferri sequestratione, confestim salium mineralium confluxus spontaneus fit, non secus atque argentum in chrysulca, ad æs appositum, & æs solutum ad ferrum advolant. Liberat itaque ferrum sumtum ab obstructione, & aperit per accidens, ablato sc. secum obstruente victo; non tamen quod per se, proinde desinat esse constrictivum. Aperit inquam potestate specifica & appropriata, constringit verò qualitate secunda.

12. Jam porrò, quandoquidem animum & spem auxit miseris, potissimum calculosis potus aquæ, meum dicam judicium. Certum est Spadanas eluere urinæ regionem, cum quia facilè transeunt, tum quia multæ, affatimque haustæ, & minerales, earum sal esurinum impedit, quo minus spiritus lotii (solus calculorum architectus) quicquam ingenita sibi proprietate petrificet. Quippe sal aliud potentius, jam eundem in sui ditionem velut vinctum traducit.

13. At quia ista duntaxat est cura palliativa, etsi facti calculi & arenæ expellantur, quasi lavantis aquæ abstersione: imò quamdiu aquæ fuerint ebibitæ, impediant nova calculi collegia: attamen siquidem mox abinde recrescunt, infida censemus calculosis remedia.

14. Etenim eo quidem promtius accrescere festinat calculus, quo uterus ille, alter calculi parens, nitidior fuerit. Nonne enim lotium, faciliùs calculum ad nitidam matulam, quam ad oleo inunctam agglutinabit? Hinc namque fortè renes brutorum plurima scatent axungia.

15. Curam itaq; perfectam calculi, optatamque requiem longè aliam scimus: In qua exturbatis suaviter calculis minoribus (quod minimum est) majores verò in succum pristinum retrograda concretionis analysi redeant.

16. At neque id satis fuerit, nisi tollatur inclinatio petrifica, restaurantibus remediorum nempe paucorum collecta messe, quisque integram, ex calculo non minus, quàm febre, & optatam, sperare potest valetudinem. De quibus in aliis scripsimus, & remedia dedimus. Virtus etenim medendi stat recta sub quolibet pondere, id est, omnes morbi apud illam unius sunt pretii, à nullo morbo minui potest. Desiderantur tantum nobiliores remediorum potestates, quæ in cœlum ad Conditorem clamant, se velut frustra venisse, nec esse pænè quenquam, qui vincula earum solvat. Maturè à querelis abstinendum, ulceroso seculo.

17. Itaque quod ad primas qualitates Spadanorum attinet: quanquam de iis, utpote momentaneis, & anatomiam vitalem non habentibus, minimum anxii simus, quoties non admodum infesto gradu infames sunt; decernimus tamen, sal esurinum in primo gradu caliditatis & siccitatis esse: solutam verò ferri venam, frigiditatis & siccitatis secundum attigisse.

18. Aquam verò ipsam, humidam summè, frigidam verò remissè indulgentia Aristotelis sentimus, & supradictis deductionibus ostensum fuit.

19. At quia tam aquæ, quàm mineralium illæ qualitates sunt relolleæ, ne quicquam curationis habent; sed rebus constitutis præposterè adveniunt, instar colorum: idcirco illarum speculationem aliis relinquimus, contenti adeptione qualitatis cherioniæ.

20. Postremò tamen objectioni respondendum est. Quamobrem videlicet Tonneletium salis esurini, & calidi copia, frigere magis, & stomacho molestum dictum?

21. Satisfaciam Sal esurinum etsi primis qualitatibus sit calidum; non secus atque oleum chalcanthi, sulphuris, aqua fortis, &c. frigefacere tamen tertia, & propria qualitate cherionia, quatenus sc. vel nimietate noxium calorem nostrum debilitat, potissimum, quod secundarium humorem, sc. alimentum proximum stomachi sua aciditate dissolvat, & alendo inidoneum reddit: cujus liquoris vividi penuria, non mirum est, si influens stomachi, & mendicatus calor patiatur.

PARA.



# PARADOXUM SEXTUM.

1. *Qualiter cibi non nocituri?*
2. *Contra diateticem paradoxum ex textu sacro.*
3. *Probatur etiam experimento. 2. ex Iustitia distributiva Dei. 3. ex indicatione remediorum. 4. ex regula.*
4. *Vnde diata venerit necessitas?*
5. *Vnum praceptum.*
6. *Sobrietatis encomium.*
7. *Vt aqua celeriter transeant per pracordia.*
8. *Purgatio.*
9. *Modus & requisita potandi. Quantum bibendum?*
10. *Enula campana praparata commendatio.*
11. *Celeriter bibendum, & quare?*
12. *Rediens quomodo?*
13. *Quando prandendum?*
14. *An Spadana mero miscenda?*
15. *Et quidem à prandio.*
16. *Tres digestiones.*
17. *Cur non dormiendum sit à prandio Spada?*
18. *Hora cubitus.*

1. DE Diæta, & modo utendi Spadanis, nunc paucula subnectam.

2. Istud inprimis in diætetice, experientia duce, vicimus: *nusquam qualitatem ciborum, quatenus talium, nocumentum adferre,* nisi ubi delumbatum clinicum ac defectuosum adest remedium. (Vidit namque Deus, quodcunque fecerat bonum esse, & consequenter, quodcunque in cibum ordinaverat, bonum esse cibum) *solam vero quantitatem obesse posse.*

3. Ede enim cibos quoscunque voles, exempli gratia, & sis vulneratus, modò in quanto non excesseris, sintque tibi apti balsami, & potiones vulnerum consolidatrices, nullam pressuram senties ex cibis, nullumque detrimentum, non secus ac delicatissimo delectu ciborum alitus. Cujus rei testimonium milites ac pauperes dabunt: quibus severus visus fuisset rerum Arbiter, si phasianis, perdicibus, ac cætero culinarum mangonio in morbis vesci debuissent. Spernit enim curiositatis regulas natura, eo subsidio tuita, quod frustra opem, & præsidia contra morbum optatura sit à remedio, quod prævenniendis defectibus, à ciborum exigua quantitate non sit satisfaciendo. Quicquid enim morbi monomachiam aggredi debet, potiori jure sanè symptomata à cibis orinnda, avertere debet, id inquam, quod averruncandis læsionibus propinatur, vel instituitur.

4. Diætæ igitur necessitas, à penuria altiorum medicaminum, non cibariorum lenocinio invecta creditur.

5. Unum istud diætæ præceptum servandum, Spadanas bibenti consulo, ut sobrietati studeat, edatque parcè instar accolarum.

6. Quid enim juverit, sanitatem accolarum ex Spadanis accusare, si lautiores, & nimis saturi vivamus. Supremum itaque longævæ vitæ præsidium, (etsi insuetis crudele) esto sobrietas. Quæ sapiunt aliàs, optimè nutriunt. Et concocturus facilè, quæ sapiunt maximè, famelicus.

7. Ea sola diætæ normâ aquæ permeabunt tutò, celeriter ac jucundè.

8. Cæterùm juverit, sordem à stomacho, à mesaraicis verò crudiorem, & minùs sincerum chylum verrere. Quod commodè fiet, si triduo continuo sumatur ante aquas dosis una in aurora, pilularum rufi, debitè præparatarum, & non suasu lucri. Vel, si non lubet triduum exspectare, infundat conservæ rosarum sescunciæ, Pouhontii uncias octo, addito scrupulo salis tartari. Bibat colaturam.

9. Spadanam bibiturus, conetur primùm ventrem exonerare, diluculo ac sub crepusculis, uncias duodecim Pouhontii bibat, & montem scandat: quo cum deventum erit, 20. aut 30. primò manè uncias Savenirii bibat. Etenim ad non consueta paulatim transeundum. Ubi etiam Pouhontius, non onusta quantitate, vimarios meatus præmeditatim aperiet. Addendũ quantitati indies, ad tolerantiam usque: ut quisq; sibi sit judex. Quod exinde facile conjicietur. Quoniam si quantum oportet biberint, bene se habent, & facile ferunt, Hippocratis imitatione.

10. Inter

10. Inter bibendum autem, loco anisi, myvâ ex enula campana assumtâ, facile epota aqua per præcordia transcolatur.

11. Bibatur autem statuta dosis celeriter, cùm fontis festinatus sit progressus, ideoque prima aqua cocta (si modò verè coqui dicendum, quod non in alimentum cedit) & expulsa, antequam ultima adveniat. Quod interpolatam nativi calidi reddit, frustratamque actionem.

12. Rediens ad pagum à fonte, lentè procedat, ut non sudor, sed urina, quæ in votis est, cieatur.

13. Sit autem hora prandii, cùm stomachus aquis fuerit expeditus, ne residuum aquæ, penè concoctæ, crudum succum præcociter in venas auferat.

14. An Spadana mero mista conveniat, dubitatum. Dicam. Sic vina fient facilè meabilia, & meatus servabuntur meabiles, ideoque cum accolis, cibis (id est, potibus) fontes admiscere consulam.

15. Atque adeò quia parcè comedendum, circa decimam aut undecimam, hora tertia Pouhontius adeundus; quia non saginationem, sed sanitatem intendimus; si cœlum permittat nempe, non chartis aut aleis, non deniq; somno pomeridies emancipandus venit; sed deambulationibus.

16. Siquidem tres in homine complentur concoctiones: prima scilicet in stomacho; altera in hepate: tertia verò in singulis membris. Quandoquidem partes singulæ nutriri debeant.

17. Prima & secunda decoctio, feliciùs in vigilia & motu succedunt, ideoque excrementorum omnium uberior expulsio, quàm Spadæ præcipuè attendimus.

18. Tertia verò sub somnum, dum nempe vitale lumen, sese humori cocto, propter assimilationem inspirare debet, esto. Qui etiam omnem excretionem compescit, præterquã suam, quæ est sudoris. Horam autem somni, præcedentis auroræ maturatio, & sequentis crepusculi festinatio, per somnum ipsum admonebit.

*Benedicite fontes Domino: laudate & superexaltate eum in secula.*



# SUPPLEMENTORUM PARADOXUM NUMERO CRISTICUM.

35. *Incognitis causis removendis incognita fuere remedia.*
36. *Salutaria remedia coindicationibus opportuna.*
37. *Remedia exteriora cujus sint pretii?*
38. *Paradoxum in distinxione effectus per se, & per accidens.*
39. *Quatenus juvantia sint?*
40. *Quid solum sit aperitivum pharmacum.*
41. *Non fieri ureterum dilatationem per potus.*
42. *Quid dilatet ureterem?*
43. *Objectio syncopizans.*
44. *Distinctio effectuum secundùm causarum pertinentiam.*
45. *Ratio.*
46. *Censura remediorum veterum.*
47. *Methodus curativa.*
48. *In omni urina calculus. Quis sit dicendus calculosus?*
49. *Quid sit inclinatio ad calculum in rene, aut vesica?*
50. *Quid spes in curationem dederit?*
51. *Quomodo auferatur inclinatio?*
52. *Qualitas remedii, inclinationem tollentis.*
53. *Aroph medicamen.*
54. *Oblatratio.*
55. *Hermetica & Pythagorica Philosophia congruunt.*
56. *Remedii qualitas calculum resolventis.*
57. *Responsio ad objectum absurdum.*

QUandoquidem frequens in homine monstrum lithiasis, plerosque ad Spadacrenas vocet, perfectæ sanationis spe; juverit profectò hunc paragraphum liberaliùs explanare, ne compendium obscuritatem pariat. Dicendum itaque, quid Antiqui, quidque Moderniores, Hermeticæ Scholæ discipuli, de calculorum ortu & curatione sentiant. Materiam calculi inprimis, phlegma, pituitam, mucilaginem, seu excrementum humanum: Efficientem verò causam, calorem actualem, excedentemque in membro incusavere.

2. Quid nî, inquiunt, cùm è calculoso rene multum sedimen, è vesica verò, calculis obsessa, continua mucago turbetur præceps? & quanquam nullus in vesica calor, sufficit saltem, eundem in lumbis manifestum calculosos experiri: Ergo cum contra manifesta, ac sensui nota, nemo nisi cæcus ad solem reluctetur, rata calculi permanere debebunt jam data causarum testimonia, authoritatum, & dierum numero approbata.

3. Cæterum his positis, ad curam itum est. Ubi humectantibus, aperientibus, & detergentibus, confisa sunt præsidia. Clysteribus inquam, balneis, fomentis, unguentis, & potionibus, madefacientibus, aperientibus, & abstergentibus, utràque sunt innisi manu. Quo scilicet jam partus calculus exploderetur, atque venienti saburræ fortuna coagulandi adimatur conciliabulum. Venturæ autem nil quicquam est provisum.

4. Non segniter nimirum amygdalinum, aut huic succenturiata, ad ureterum ampliationem, primo curationis introitu, propinanda arbitratum, ut deinceps sequentibus abstersivis expellendo facilius calculo locus sit.

5. Hisce nempe hypothesibus, facilitate artis non parum suspectis, in tanto naturæ incommodo, ac dispendio, calamitati nostræ atque adeo indicationi curativæ abundè satisfactum, arbitratum est: nisi fortassis quædam saxifragia, tam ex herbis, radicibus, ligno, seminibus & fructibus, quàm ex certis lapidibus in pulverem contritis, glorioso titulo, à Primoribus accepto, in lithontribon petita medicamina, prioribus adnexenda videantur. Sic autem dicta, eò quod nonnulli calculum confringere; alii imminuere; plurimi neutrum crediderint.

6. Pulchro quidem arrident nomine à Veteribus tradito; at sic exhibita hactenus infido eventu, atque promissis nequaquam respondente auxilio.

7. Alii proinde longiùs deflectentes, citiùs stomachum, venas, renesque pertusa, ac perforata iri, vel corrosioni insigni, vel confringendi potestati violentæ cessura, quàm quod lapis, illis longè durior, & fodina sua ab ore separatior, siccitatis, & conceptæ duritiei innatum recuset vestigium, illisque remediis in clientelam nomen dederit.

8. Ideoque quicquid secundis, & tertiis qualitati

litatibus repugnans; Pharmaco non paruerit, id velut Alcide indomitum, velut monstrosum, clavâ durius, ac fatale, incurabilium catalogo addicatum.

9. Unde intelligere est, totam calculos curandi methodum, non sanationi perfectæ, at palliationi saltem stare concreditam. Siquidem non insudatum hactenus, nisi excludendo calculo, jam facto: fiendo autem nullatenus obviam itum est: ut neque impressionis, sive proclivitatis in calculum exstirpationi, quicquã est consultum. Mansit itaque imperfecta, recidivas minantium calculorum curatio: Triumphum quasi ob id clamantes cæteri morbi, eò quod omnes in fines sufficiens Providentia, secum videretur liberaliùs egisse; uni autem insidiatori calculo, ut hostiliter & proditoriè ingresso, recusasset remedia.

10. Nunc autem, per classes, Juniorum decreta dabo.

11. Ac primum quidem de statutis deflexisse canonibus, vitio non erit, ubi huc usque, incerta plerumque, advertamus eorum auxilia, languidamque non nisi experiamur opem, deque proximorum vita & incolumitate propositum sit. Etenim si artes cæteræ proficiant indies, non est, quasi in nobis effœta sit virtus animi, cur ab ulteriori indagine Veri, nos priorum canones deterreant, inque desperationem conturbent. Solo namque Aristotelis statuto, quod contra negantem principia non sit disputandum, Philosophia in obscurum delata mansit. Etenim si non imperandum, saltem nec serviendum, liberrimis judicii muneribus est, antecedentium gregem sequentes, non quia sic eundum, sed quia sic sit itum.

12. Artium itaque inventor ignis, mechanico, ac manifesto opificio, Hermeticos edocet, calculorum originem non constare assignatis, materiâ & efficiente. Etenim nec ob id mirum, quod non sat cognitis causis; im provisa, & imparia huic languori, hactenus descripta sint consilia.

13. Quantum itaque materialem causam attinet, ea succus quidam petrescens est, (deficiente enim etymo, à me sic vocatus) permultis liquoribus ita intimè aspersus, ut iisdem propemodum genialis videatur, neque secus divortio obnoxius, nisi ea calamitatum de causâ, ut nostræ fragilitatis millecuplæ, nos reddat perpetuos memores.

14. Proinde non mucus, non pituita, non denique excrementum aliquod nostrum & putrefactibile, materiem calculo sub ogasse putamus.

15. Sed est excrementum rerum, hostili coagulatione, suam proditor intus perficiens tragœdiam (tartarum diximus) quod ubi non ritè separatum, in thecis, separando excremento dicatis, intrò sanè cum succis genialibus ac vitalibus mixtum serpit: Tandem autem ad examen revocatum (quippe ad assimilationem, & animæ informationem ineptum planè, & inefficax) vel unà cum lotio foras exit, velut conceptæ proditionis pœnitens: Vel si subtiliùs, vitali nutrimento nupserit, penitiùs subit, paritque mox digesto tempore, suæ in nobis familiæ exsortes affectus, & conditiones monstrosas, ac insignia planè tyrannica, quibus, pessundata tandem natura, auscultare cogitur.

16. Quæ cuncta vel unico patebunt, & non exotico exemplo. Obvium enim est, unumquemque nostrum, etiam optimè constitutum, urinam edere sanam, fulvam, lucidam, sediminis & mucositatis expertem: quam si diutius contingat, etiam limpido vitro, asservari, aliquot tamen abinde horarum emenso spatio, calculosam exinde dicimus, eò quod per totam urinæ ditionem, quaquaversus, susquedeque, tenui sabulo, matula sit infecta, parietibus adhærente.

17. Ehem planiùs quid, vinorum Tartaro, coagulabilis excrementi in nobis, secus peregrini, nomen dederit? attamen nec ulla proinde erat crassioris amurcæ visibilis præsentia, nec caloris ulla aderant testimonia, præsertim dum sabulum istud conspicuum evaderet. Siquidem jam antea dudum deferbuerat lotium, priusquam coagulandi iniisset consilium.

18. Atqui tamen par utrobique ratio, essentia, causa, & proprietas calculi in nobis orti, cum eo, qui ejusdem identitatis, & subjecti materialis, in urina foris circum matulam coagulatur. Addam præterea, nonnullos sanos detinere urinam honestatis ergò, per aliquot ho-

tas, sine ulla arenarum apparentia: quam tamen urinam vitro receptam, æquali tempore suum secrevisse calculum, est prorsus indubium.

19. Sequitur hinc ergò saltem, viscíditatem materiæ non in materialem causam esse calculi.

20. Occultioris profectò, atque adeò altioris indaginis in natura propagine constat, quam quod limositatibus, solisq; primis qualitatibus, generationem naturalem conscribi putemus. Quæcunque namque in natura fiunt, seminis necessitate, & fluxu fieri, putandum est.

21. Semina idcirco lapidum in succis latent; quoad tandem, fluxu seminum maturato, in actum erumpat postrema destinatio, seu finis eorundem.

22. Calculum itaque non nisi lapide scibili succo debere familiam, similitudine fontium in majori mundo suprà docuimus. Errantque idcirco, qui in aquis limpidissimis & diaphanis, succum, lapidescente potentiâ instructum, ut non cernentes, sic ignorantes, lutositatibus, atque mucositatibus pituitosis oriri calculum contendunt. Profectò id enim non supra sensum, non supra rusticos quicquam sapere est. Quapropter Analysis per ignem adeunda est, quæ sanè, ut reclusionem corporum, ita eorundem compagem certam ante oculos proponit, certioremq; spondet studio, quàm, quæ de materia prima, privatione, fortuna, casu, infinito, & vacuo, insomnia, jejuno adhuc ore, Adolescentum verterit doctrina.

23. Cedò amabò, si pituitosum quicquam, calculo esse materiale daret necessario, & per se, illudque actualis calor & excedens in lapidem coqueret; istud utique fieri putandum, eò quòd calor exsiccaret phlegma in lapidem. Atqui istud in homine est impossibile, qui nusquam non, nunquam non, (imò adhuc plusculum in renibus & vesica) suo actuali madore, tantam excludit exsiccationem. Eoque fortiùs quod in subitaneo transitu urinæ per renes nequeat instantaneò, mucaginem quampiam, urinæ permistam, in lapidem exsiccare, & quam urina succedens, non à siccitate vindicet insuper.

24. Tæderet profectò, hisce diutius immorari, nisi usque iisdem somniis delusi essemus. Resumam igitur. Expediamus idcirco, num arefacta per calorem macago ulla in lapidem, an verò in tophum abeat. Muco enim narium, omnium videlicet tenacissimo, exsiccato, tophus friabilis, at non lapis unquam editur.

25. Vetat insuper exemplum pridem datum, de urina perspicua, à visibili viscositate prorsus expedita, & tamen granulatim calculum spondylibus affigente, ejusmodi causam agnoscere materialem, obstatque tartarorum in macrocosmo univoca, itemq; lapidum par progenies.

26. Quod si verò dicamus, calorem non exsiccare mucaginem, dum calculum patrat; sed cogere seu coagulare proprietate non quidem siccativa, sed calefactiva, sive pepasmo: cujus nempe solius imperio, coërcita materies, potestatem coaguli, sibi interni per calorem excita induat.

27. Atqui istud aliquid pro nobis dixisse, nobisque ultro datum est. In materia videlicet, proprietatem coagulationi subscriptam agnoscere, sive viscida illa interim fuerit, sive clara atque diaphana.

28. Alias siquidem obstreperent gemmæ, viscositate materiæ se non indiguisse, quo tantum robur & fulgorem assumant.

29. Attamen nec proinde scopulos effugies. Quippe nec propterea calor ullus actualis in matula calculum concrevit, sed longè, postquam decrepuisset lotium. Denique, cùm in calculo vesicæ desit exosus caloris sensus; ubi tamen calculus plerumque durior est, quàm in renibus: sequitur omnino, efficientem necessariam calculi, non esse calorem. Vel aliàs in vesica, fabricæ calculi, potentior præsideret calor.

30. Moderniorum itaque studia decernunt, calorem in renibus, haud calculorum parentem; sed symptoma, sed effectum, ad positionem odiosi hospitis calculi in viscere subsequentem.

31. Uti enim spina digito infixa, nec calida est, nec calore indurata, nec ob calorem carni intrusa, calor tamen læsionem comes sequitur: ita quoque læsioni visceris, à calculo inexsistente factæ, & continuò fotæ, supervenire calorem, seriò animadvertendum.

Ubi

Ubi enim dolor, ibidem morbus est, juxta Hipp. atque eò etiam calor, ceu quicquam posterius, affluit.

32. Id autem, quod in renum parenchymate læso contingit, non propterea itidem in vesica fit, se habente instar receptaculi, & cloacæ lotii, per renem duntaxat prætcrlabentis, sine cunctatione.

33. Sin autem tam renes, quàm vesica, juxta indolem, quæque suam ; quid mucidum, præsente calculo excernant, desine mirari, partem utique ab hoste obsessam, depressam in vegetativa, quicquam de suo alimento amittere continuò, ac velut plorare (oculi instar, inimico pulvere obsessi) humorem alimentarium.

34. Persentiunt quippe singula in nobis, quæ consentanea, quæque perosa, & exsecranda, ejusque sensationis nec obscura quidem indicia ubique exprimunt. Alioqui namque, exciso calculo vesicæ, nondum cessaret continua mucoris emanatio, si nempe mucus causæ, & non effectus calculorum rationem haberet.

35. Ad curam autem quod attinet, advertendum sedulò, eam hactenus incompletam esse debuisse apud eos, quibus veræ calculi causæ non enotuêre : si nimirum in causarum ablatione, nec aliàs morbosa diathesis migrare debeat.

36. Admitto equidem inprimis, enematibus exonerata intestina, ureteribus incumbentia, calculo egressuro faciliorem omninò exitum præbitura. Fomenta quoque similiter, inunctiones, & balnea plurimum profutura spondeo. Utpote corpus nostrum, ut unicum in consensu omnium : ita juxta Hippocratem *tam intus, quàm foris conspirabile & exspirabile totum.* Item *intus & extra, supra & infra, dies & nox, ignis & aqua, tres in nobis fecere circuitus, sicque huc hac permeant, & vicissim.*

37. Verùm enimverò non perpendicularia; verùm obliqua tantùm sunt subsidia exteriora.

38. Denique cùm nihil proximè calculum attingat, nisi quod urinatenus renem lambit, humectantia idcirco, viscida, atque mucilaginosa (puta malvam, altheam, psillium, &c.) ejusmodi qualitates corporeas exuisse prioribus digestionum officinis; certum est, tanquam urinariis qualitatibus planè difformes.

39. Eatenus interim calculosos opitulari concedimus, quatenus suaviore succo, urinæ acrimoniam demulceant, ac temperent.

40. Vel abactis prioris vitæ mucositatibus, intus in radice, detersivi aliquid vel dissolutivi (*quod unicum ceu aperitivum admittimus*) custodiunt, quod usui esse queat. Prout in succo limonum, cydoniorũ, ciceribus, parietaria, &c. At sanè utrimque, non nisi languida usq; horum, & ignava pro tanto hoste potestas.

41. Demum nec satis comprehendimus pollicita. Qualiter oleum amygdalinum ampliare, vel distendere ureteres valeat, cujus vix unquam guttula, & non nisi per secretricis errorem, ureteres attingit. Ita est res. Madida sanè ureteres constant membrana, quam ut nihil, quod de suo non est alimento, penitiùs intrat : ita oleum tametsi totum eò allueret, in viva membrana non præstaret, quod aliàs in arido & mortuo pergameno. Tantum abest, quod ureteres proprio alimento & urina præoccupati atque madidi, oleosum quiddam assumant. Olei siquidem cum aqua non facilis est combinatio, & celer nimium transitus olei tardus veniret ad ureterum dilatationem.

42. Missa igitur faciamus somnia. Ureteres siquidem ampliantur aut distenduntur nunquam, nisi crassiore corporis compage, non autem olei, aut liquoris id munus fuit. Laxè nimirum, & molliter ex se ureter madet, suâque contentus urinâ, alios porrò liquores respuit. Dilatatur itaque tantum à calculo, id est, à causa morbosa ; semelq; ampliatus iterum non concidit. Ut videre est, sensim auctos calculos facilius explodi quàm pridem minimos.

43. At dicent, epotis laxantibus, id est, ureteres distendentibus, juvari subinde miseros : quocirca accidere etiam ureterum dilatationes.

44. Careat successibus opto, quisquis ab eventu facta notanda putat in Philosophia, quæ effectus per se nunquam solet tribuere causis per accidens. Etenim suavior quisquam liquor urinam fortassis in fecerit, suaque mistura dilutiorem dederit : oblectamento isthæc quidem erunt, & solamini, in reprimenda symptomatum feritate, at non proinde inferre licet, epoto suaviore succo, stomachum, venas,

aut ureteres vel ampliatos esse, vel saltem amplificationi aptiores.

45. Nam si quid potum ureteres in latum diductiliores redderet: id profectò stomachum dissolvet, & ampliabit, eò quod majori ciborum ponderi sustinendo deputatus, quaquaversum extensionem patietur: eoque adhuc magis, quod sub instantis calculi præcipitium, multa stomachum vomitio nimiopere infestet, ac idcirco ad lacerationem usque divellicaret.

46. Hactenus nil remediorum, in tanta calamitate auditum. Quapropter, ad censuram propius accedentes, eorum, quæ levicula abstersione, etiam quæ proprietate quapiam calculum exterminare visa sunt hactenus: Cum venia dicemus ingenuè. Tametsi enim pulveres tam herbarum, seminum, fructuum, liquorum & aquarum, quàm lapidum & fossilium, sedatis symptomatum crudelitatibus, tandem calculum & arenas extulerint: Quid quæso inibi actum est augustius, quàm præsentem paroxysmum cùrasse? Sanè nil secus fecimus, quàm qui epilepticum insultum sedavit. Morbi inquam utrobique singularem duntaxat fructum avulsimus, intacta securi arbore, radiceque manente sospite.

47. Itaque quæcunque calculosis profutura speramus maximè, duobus capitibus edocebimus. Prius. Ut non expulsio calculi intendatur (Medicum namque aliquid minus crudele decet, quam quod ipsa sub pondere fatiscens ferè natura, sponte satagit, symptomatum agitata equuleo) sed unica resolutio. Solutis inquam coaguli repagulis, calculus in liquorem, conversione retrograda, in materiam nempe, unde per synthesin concrevit, per analysin reducendus est. Alterum esto, & quidem augustius. Ut tollatur inclinatio petrifica. Qua etiamnum videlicet persiste, factum est nihil gratiarum actione dignum.

48. Enimvero constat exemplo urinæ supradicto, quemvis hominum, potentialem in urina calculum habere (id enim microcosmi sors exigebat, si undequaque majorem exprimere debebat) at solum eum esse miserum, cujus nempe in urina, latens petrificandi potestas in actum, intra pellem suam, explicatur.

49. Itaque necesse est prorsus, potestatibus rerum illius miseri, impressionem aliquam, Gorgonis inquam sigillarem notam inesse, ratione cujus & ipsæ potestates, nimium exactè, exquisitè, hæsitanter, atque perscrutanter, lotii secretioni, & examini incumbunt: unde tum, in illa officina, illius tartari fit actuatio, quod antea, per totam urinam, aqueum gliscebat.

50. At quandoquidem notæ sigillares, & morborum impressiones, non speciei, sed individuis tantum cohæreant, nequaquam desperandum est, quin allata impressione, ascendentis alicujus fortioris & benignioris loco, ceu victa cedat, hospitium modo tenens, tyrannis.

51. Inclinatio itaque in calculum penitus tolletur, si non amplius deinceps insudet ipsa potestas, actuali secretioni tartari, ab urina. Sopienda est igitur vis illa secretrix, nimium exquisita.

52. Idque nullatenus sanè, inducto sopore opii, aut similium narcoticorum pigritia, negligentia, ac quiete. Absit. Sed potestas est in remedio, planetaria, castæ veneris, proprietate specifica, omnem in renibus elaborationem urinæ ita cohibens, quod deinceps, suavi otio, tanquam somno occupati renes, se dent quieti, suæ tantùm indulgentes alimentationi. Hæc ergò pax aurea in nobis est, quæ in Politicis, quemque suis saltem muniis vacare, non autem alienis intentum esse, jubet, ut quietem sortiatur. Ubi notandum: non corporum, sed potentiarum nempe in potestates expeditam esse actionem, & permanentem operationem, si victrix victam ita superârit, ut in victricis

cis exercitum ea se deinceps dederit. Sub quo parergo satis obvium est, non nisi defæcatissimis liquoribus, summas medicaminum crases inesse, siquidem spermatica, & constituentia prima, nil quicquam commercii cum crassiore corporum compage habent.

53. Porrò ad pacem illam optatam, in renibus capessendam, feliciter hactenus usi, & potiti sumus medicamento *Aroph.* à Paracelso, libris, *de viribus membrorum* descripto.

54. Susurrantes hîc audio, qui non nisi præmasticata deglutire solent, inauspicatam verborum tenebritatem incusantes. Carbonarii isti, ajunt, sua nobis pharmaca exponant cominus, & demonstrationes nobis, præbeant oculares.

55. Verùm ista addiscendæ Pythagoricæ Philosophiæ nova norma est. Carbones emant, & vitra, discantque priùs, quæ nobis dedere vigilatæ ex ordine noctes, atque nummorum dispendia, dii vendunt sudoribus, non lectionibus solis, artes. Idcirco nec ausum quidem, Dianam veste spoliatam propalare, exemplum Acteonis absterret. Qui potest capere, capiat. Abscede igitur à temetipso, & à consuetis abi, qui facili lectionum compendio, naturæ penetralia investigare præsumis.

56. Cæterum quo priori, plenariæ curationis capiti, satisfactum sit, restabat indagatio pharmaci, ad calculi omnimodam, tutam, securamque dissolutionem. 1. Aptum itaque sit, in urinam mutari, ut scilicet, locum affectum tangat. 2. Habeat in se potestatem solvendi repagula calculi. Donum Dei namque est, quod ars non parat, at duntaxat sequestrat, eruitque. 3. Possideat istud in proprietate specifica, & appropriata, non autem in secundis qualitatibus, caduca quippe plerumque sunt, inter præparationem deficientia, vel qualitatum truculentiâ infamia. 4. Sit subtile, ut quaquaversus eat, suumque eminus objectum demoliri queat. 5. Amicum sit naturæ, ne scilicet cuncta pervertat. Etenim non quilibet nuncius, lapidum fodinas accedit; sed is tantùm, qui vinculis solutus, vias novit, itineri accinctus, locis amicus, & vires habet.

57. Errant proinde qui solis corrosivis hanc conscribunt monomachiam: secundis nempe qualitatibus nimium fidentes, indormiunt malè securi, & proprietatibus specificis neglectis, posthabitis quoque appropriatis, in objectum proprium tantum distentis; in obscurum ivêre. Non enim Struthio ferrum; aut aviculæ silices, uniones, lapillos, corrosionis qualitate æmula conterunt. Virtus est solvendi repagula obicesque tartareos. Hanc meditari, hancque imitari convenit. Dixi.

*Benedictus sit Deus mirabilium, qui modò aquas in rupes, modò rupes in stagna aquarum convertit!*

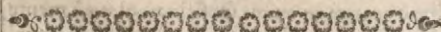
INTEL-

# INTELLECTUS ADAMICUS.

ADAM justa nomina indebat cunctis animalibus: horumque ideò intimam, sive intuitivam scientiam habebat, quæ Adeptum naturæ dicitur, fortè pariter herbarum, mineralium, imò & astrorum plenissimam cognitionem habebat. Siquidem oblato objecto non antea viso, noverat penitissimas ejus proprietates. Concludunt hinc plerique eandem nobis datam cognitionem, proprietate vernaculâ: tanquam posteris Adami hæredibus; sed per peccatum obscuratam. Alii verò penitùs sublatam esse contendunt, esu pomi scientiæ boni & mali. Hæc dudum malè persuasus, etiam credidi eheu! quid enim intentatum reliqui, ut ad promissum laborem Sophiæ, Paradisum vitæ longæ, per scientiam Adamicam pertingerem. Sed tandem multa observavi, quæ isthæc principia subverterent. Nam inprimis vix mihi persuadere potui, quòd Adam in statu innocentiæ sciret illa; atque plura, quæ postmodum per esum scientiæ boni & mali nesciret. Id quidem, si pomum oblivionis, soporis, vel ignorantiæ manducasset. Non autem ubi pomum scientiæ edisset. At si in peccato originali, ipse originalis transgressor & naturæ humanæ deturpator adhuc scivit, quæ prius sciebat: quomodo enim per superacquisitam novam, & alterius indolis scientiam, velut in vetito fructu depositam, posteris omnem abstulisset scientiam? quin imò ipse, qui ex creatione omnem scientiam habebat, præterquam quæ occultâ paraphrasi, ac paronomasia à Spiritu divino vocatur scientia boni & mali, saltem hunc in posteros non traduxisset? si enim esu pomi oculi ejus sunt aperti, quod saltem innotuit, antea quodammodo clausos fuisse, factusque sciens bonum & malum, & vidit se esse nudum: cur saltem in suo semine, non tantundem scientiæ fuit atque in pomo? Cur si per ejus semen, translatum si peccatum, non transferatur & pudor, ut Indos naturaliter puderet suæ nuditatis? ut triennem puerum saltem puderet suæ nuditatis? non secus atque Adamum statim à manso pomo. Denique si novisse animalium naturas, societates, ac proprietates, fuerit ipsi à creatione inditum, atque hinc illi medullitus essentiale: quomodo Deus, nostri tantùm amans, sustulisset essentialia, intellectualia, atque vernacula dona, quibus adorari vult in spiritu hominis, naturalia verò cacodæmoni, creaturarum vilissimo, despectissimo atque pessimo reliquit? Spiritum nostrum tantopere depauperasset, favissetque diabolo, plusquam filiis hominum, cum quibus esse, vocat suas delicias? ego sanè postquam cognitionem vitæ longæ, causasque mortis in anima concepi, scivi, quod quamdiu Adam esset immortalis, ejus mens immediatè corpus suum vivificaret, & regeret: imò eatenus quoque perfectè intelligeret, quæcunque pedibus suis substituta leguntur. At postquam anima sensitiva, semi-naliter introducta est media, inter mentem & corpus, Adam deinceps vixerit in anima, vitaque mediâ, id est, more moderno. Ac mens sua, ad sustentationem animæ sensitivæ, duntaxat tenebrosum de se spargebat lumen, per carnis nebulas, super vitam novæ & impuræ generationis. Scientiæ autem pristinæ, quas ante lapsum habebat, fuerunt in vita sensitiva depositæ per reminiscentiam; caliginoso tamen, miseroque rationis discursu obtenebratæ. Cum Brutorum more jam generasset, vitamque mediam seminaliter transtulisset, tum omnis sua scientia, tam pristina, quàm postera (boni & mali videlicet) earundemque recordatio, fuerunt in semine obliterata: & homo inde natus, inanis tabula. Surrexit quidem abinde in posteris vis sensitiva, sive vitæ mediæ eadem quæ in Adamo. Quæ, ubi justa maturitate in semine adoleverat, tandem in verum lumen, vitalemque formam à Creatore perducta est. In quam dein Mens humana suum transmisit vicariatum. Mansit tamen mens, velut in sui fundum retracta, horrescens naturæ impuritates, nec potens amplius (nisi per gratiam) in animalem sensitivam se immediatè diffundere: Deo sic disponente ob sui beneplacitum; ut

ut postea dicetur. In homine itaque actualiter est quidam naturalis & formalis actus, qui est anima, sive vita sensitiva, à mente plurimùm distinctus. Etenim ut semen canis tendit in vivum canem, obscurè ratiocinantem: semen humanum certè non in cadaver, at saltem adspirat in vitalem animam, fluitque nempe in sensitivam, & discursivam, longè perfectiori modo quàm in cane, vulpe, &c. Utque firmiùs hanc realem in nobis sensitivæ animæ à mente distinctionem assequerer, finxi juvenem deperditè deperire puellam. Hic namque pleno sensu, atque consensu animæ, optat posse solvi fastidioso amore: itemque nollet, se sic adamare, & amore liberari. Non quidem quòd per vices nunc unum, nunc verò alterum impensè velit; sed simul, eodemque motu atque impetu, optat, & non optat illo amore liberari: felicem se, & infelicem unius amoris ergò prædicat. Atque id genus multa simul contradictoria patitur. Quæ cum simul subjecto, & respectu, non hospitentur iisdem; dudum hæsitavi, unde unico in homine ejusmodi passim contingerent, donec tandem Apostolus hunc mihi nodum solveret. Videns aliam legem in membris nostris, oppositam legi mentis. Quas sanè leges, non solùm inclinatione atque desiderio; verùm etiam discursu atque consensu stipatas intelligit. Tum clarè intuitus sum alias esse affectiones animæ sensitivæ, atque alias mentis; ast hæ, (quia mentis operatio propemodum est obtenebrata à perturbationibus animæ sensitivæ) ideò sunt languidæ. Hoc sensu nempe Apostolus iram, invidiam, simultates, idolorum cultum, &c vocat opera carnis; nam licet videantur conceptus spirituales, quia tamen sunt operationes animæ sensitivæ, quæ & ipsa ex voluntate carnis & sanguinis seminaliter in natura suscitatur: idcirco sunt mera opera carnis. Importunis ergo socialis animæ illecebris afficimur indesinenter: quia deinceps à peccato degeneres facti, immortalitatem amisimus. Quapropter Deus pauca duntaxat nunc à nobis exigit, ut ad vitam ingrediamur. Scilicet ut baptizatus integram credat historiam Symboli, utque servet mandata Dei, mediante ejus gratiâ. Quotusquisque verò adspiraverit ad altiorem charitatis gradum, studeat, quantum ex talento suo poterit, per actus amorosos excurrere ad abstracta per fidem credita, donec per gratiam assiduitatis exercitii senserit lumine supernaturali mentem superfundi, in omni humilitate & charitate continuando. Quippe formarum naturalium meditatio juvat multum in limine, ad intelligendum animæ sensitivæ quidditatem. Formæ enim omnes, præter mentem, cum sint lumina vitalia, in nihilum reditura, certò didici, mentem longissimo intervallo distare ab anima sensitiva. Quandoquidem mens immortalis, ututin se retracta, ne connubio socialis animæ caducæ deturpetur: attamen cunctis in actibus præsidet, quatenus assidet, ac tota toti animæ sensitivæ inhæret: adeoque surdo modo cum hac operatur. Hunc autem ordinem Omnipotentis, deinceps à lapsu Adæ sic se habere, collegi primum, quòd cæcos, itemque vesanos aliquot, non propter proprium, aut parentum peccatum; sed in sui beneplacito, pro sui gloria creaverit. Omnia namq; ut voluit, fecit, ac longè optimè. Deinde quia in Spiritu adorari voluit. Atque tandem, quòd in domo sua multæ sint mansiones; frustraneæ jam, si omnis homo, in gratia æqualis in anima, ac vita esset. Unde collegi diversitatem spirituum inter homines esse debere, & diversos in gradu charitatis adoratores divinitatis. Siquidem creavit Angelos, ut absque corporum turbulentiis, in Spiritu intelligentiæ ipsum adorent. Hominè verò minuit paulò minus ab Angelis; tamen primario ad gloriã & adorationem sui, in simulacrum Divinitatis elegit, atque filios adoptivos, tamen infelici ac calamitoso vivendi generi subnoxios: utpote qui intra corpus nunc demersus, vix se intelligere intelligit, pænè suæ immortalitatis oblitus, morborum tyrannicis clientelis subditus: ita ut immortalis intellectus in amentibus, & rabiosis, ferè extinctus appareat. Complacuit sibi namque Omnipotens, ut tanquam per meritorum scalam, diversæ illæ mansiones habitentur, utque homines, erecti per characterem gratiæ, ad excelsiores intelligendi dignitates perveniant. Ad illud videlicet: Fulgebunt Docti, ut Sol. Primum itaque est, in fidei operativæ simplicitate

vixisse abstemium à malis, & fecisse bonum. Deinde ut adorent Deum in nudæ veritatis spiritu, & fide operativa pergant per Adeptum paterni amoris, juvantibus meritis in charitate, etiam nobis non intendentibus, in intellectu magis magisque illustrari. Sicque tandem mens intenebroso hoc sanguinum carcere solvitur, seseque intellectualiter adspicit, cum humilitate miratur non antea visum lumen, graditurque tum sine difficultate ad abstractiores osculi contemplationes, per ignotas ducta semitas. Ubi in veritate, justitiâ, & virtutum unione, sub abstracti spiritus lumine Deum, quasi è sopore resurgens, felix adorat. Neque enim, licet Deus alias recognitiones ab homine, quàm ab Angelo, volet, proin minùs gaudere debet in divino beneplacito; sed laudando pergere, in humili adoratione, in qua omnis sapientiæ intellectus, omniumque spirituum claritas, velut in Centro vivali absorbentur. Hoc itaque graduum merito, post lapsum, Ineffabilis coronavit gloriâ & honore hominem, licet degenerem, substituitque pedibus ejus cætera: neque enim ante lapsum, homo unquam eò adspirasset. Debuit ergo homo, nec omnium quæ scivit initio Adam, neque etiam suiipsius scientiam habere, si meritum esse debeat. Quia corona præsupponit certamen, meritum, & victoriam. Etenim nonnisi è pugna, gratiæ incrementum pro victoria repotare possumus. Concludo itaque, nos in vita media ac sensitiva constitutos, nil scire, habere, esse, aut posse; sed tantùm ex gratia, cooperante merito: quodque, ut Deus stabiliret, graduum momenta, in intellectu adorante, præsupponenda erant. Innocens ergo manibus, & mundo corde, Deum in veritate Spiritûs adoret. Estque status illius hominis mortalis longè felicior, quàm fuit Adæ immortalis. Paupertas enim ista spiritûs scit in veritate sapienter, cognoscit scienter, credit confidenter, sentit verè, & humiliter fatetur, se merum omnium defectuum subjectum, id est, inutilem servum & malum. Hoc itinere occurrit homini ineffabile Regnum Dei, oceanus lucis, qui dat intellectûs claritatem non petitam, & augustiora multò, quàm vota Angelorum optent. Hæc superant Philosophiam ethnicam, & Atheorum modernorum. Sic est. Sic se habet Intellectus & Veritas, in qua Philosophia nostra suum Alpha ponit. Quod nisi fecerit, inutilis vita longa, tot seculis ignorata, tot ingeniis neglecta, & usque in seculi finem non nisi solis Adeptis nota.



# IMAGO DEI.

Initium sapientiæ timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis, & vitæ æternæ. Finem verò Sapientiæ, multi cum Stoicis, rentur esse cognitionem suiipsius. Ego verò finem ultimatum Sapientiæ, & totius cursûs vitæ nostræ bravium, voco charitatem, quæ nos sola comitabitur, ubi cætera nos deseruerint. Et quanquam cognitio suiipsius, juxta me, sit duntaxat medium ad Timorem Domini; ab hac tamen est auspicandus Tractatus de vita longâ. Eò quod cognitio vitæ, cognitionem animæ præsupponat. Cum vita & anima (ut iterum dixi) sint synonyma. De Fide est: Hominem ad imaginem Dei creatum, ex nihilo, in creaturam viventem, ejusque mentem nunquam perituram. Ubi interim animæ brutorum in nihilum pereunt, cùm vivere desinunt. Cujus differentiæ pondera, de ortu formarum docui. At hactenus non sat constat, in quo ista similitudo cum Deo, nostri Archetypo sita sit. In anima enim sola, plerique hanc excelsam Iconem statuunt. Dicam quæ sentio, sub humili tamen protestatione & subjectione censuræ Ecclesiæ. Ita est. Cognitâ jam aliqualiter formarum origine, & mentem humanam apprimè inquirere æquum est. At certè nulla cognitio est onerosior eâ, quâ anima seipsam comprehendit: Imò & vix ulla est utilior. Eò quod fides basin stabiliat, super animæ non perituram ac non delebilem substantiam. Reperi quidem plures demonstrationes circa hanc veritatem, libris divulgatas,

at nullam prorsus earum propter quid, respectu Atheorum, unicum, & constans ab æterno numen negantium. Plato equidem tres Atheorum statuit classes; Primam quidem, quæ nullos credit Deos. Alteram quoque, quæ quidem admittit Deos; nostri tamen incurios, rerumque parvarum spretores nescios. Tertiam tandem, quæ quanquam Deos, rerumque minimarum gnaros credat; putat tamen minimâ precatiunculâ flexiles. Creberrimum hoc genus inter Christianos, etiam qui se profitentur perfectissimos hodie; atque ideò audent quidlibet, creduntque religionem duntaxat ad coërcendum populum, timore legum, obligationis fidei & inferni mulcta. Hi enim onera humeris aliorum gravatim imponunt, quæ ne digito quidem attingunt, loculos suorum emungunt, morientibus cœlum venale prostituunt, rebusque secularibus ubique sese ingerunt, quatenus religionem non citra statum subsistere ederent. Supremus meus optatus esset, unico saltem momento degustarent, quid sit intellectualiter intelligere, ut mentis immortalitatem velut tangendo sentiant. Equidem non inveni regulas, aut modum, quibus possem alterius intellectum illustrare. Contestor itaque meritò, quod qui semper student, de veritate velut inquirentes, nunquam tamen ad ejus scientiam perveniant: quia literâ inflati nullam habent charitatem, Atheismum occultum fovent. Hoc unum autem didici, quòd mens jam nequicquam intelligat per imaginationem, neque per figuras & imagines, nisi miser & ærumnosus rationis discursus accesserit. Ast ubi anima seipsam comprehendit, deficit ipsi ratio, & fuiipsius imago, quâ sibi seipsam repræsentet. Ergo anima se per discursum rationis nequaquam potest apprehendere, ut neque per imagines. Etenim postquam cognovissem, quòd veritas essentiæ, & veritas intellectûs sint unum atque idem: scivi intellectum esse rem quandam immortalem, procul à caducis separatam. Anima quidē non sentitur; credimus tamē eam esse intus, non senari, nec fatigari, nec morbis agitari. Somnus ergo, furor, ebrietasq; non sunt immortalis animæ læsæ symptomata; sed affe- ctæ vitæ, & animæ sensitivæ passiones duntaxat. Cùm bruta ejusmodi passiones tolerent etiam. Non enim æquum est, rem immortalem pati à caducis. Etenim ut mens in nobis, nec tamen à nobis sentitur: ita neque ejus continuæ & inconcussæ operationes sunt sensibiles: Quia si essent sensibiles: utique non essent spirituales ac merè abstractæ, enimverò etsi videatur nobis, nos nil intelligere per totalem discursuum sequestrationem, & abstractionem ab omnibus, quæ sub sensum, sub mentem intellectumque cadere possunt, idque subter initia contemplationum; agit tamen anima interim suo modo insensili, & efficaciâ spirituali. Quod sic intellexi. Confitens enim sæpe non sentit contritionis effectus, doletque apprimè illius suæ insensilitatis; Interrogatus tamen, an peccare vellet? Responderet fortè, se malle mori. *Insensilis est ergo confitendo animæ operatio, supernaturalis fidei effectus.* Quia actiones intellectuales alterius sunt, & indesinentis Magistratûs clientes. Proinde namque docent mystici, in sola fide, absque discursu & cogitatione, animam plus operari, & operando etiam plus proficere, quàm is, qui multis verbis orat, & discursibus sibi excitat compunctiones. At felix ille, cui permissum, istas insensiles operationes animæ percipere, atque emanativè easdem reflectere, super operationes aut potestates animæ sensitivæ. Utpote plerumque sui vestigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem cum gratia. Libertini Christianorum & Athei primi rident in nobis, ceu fictam Dei similitudinem, aut nos ad Dei imaginem fabricatos. Alii verò secundæ & tertiæ classis Athei credunt, nedum nos ad Dei imaginem creatos; sed in nobis identitatem cum immenso increato Numine fingunt: neque hominem in substantia alias differre, quàm partem à toto. Vel id quod initium habuit, cum non-principiato; non autem in essentia, & proprietate internâ. Quod præter blasphemiā, stoliditates habet plurimas. Siquidē quicquid incepit, eo ipso est creatura. Involvit autē imperfectionē in Deo, posse extra se aliquid creare, in substantiâ sibi compar.

Siquidem ex Philosophia constat, singulas partes Infiniti necessariò esse infinitas. Non potest ergo creatura in substantia magis esse infinita, quàm fuit in duratione compar æterno. Multoque minùs anima est pars substantiæ divinæ, aut illi essentialiter similis, quæ potestate, magnitudine, duratione, gloriâ, sapientiâ, &c. in se & ex se est merum nihil. Si ergò non ex Deo facta, multò minùs ex se; sed ex nihilo. Immensum ergo errant, qui credunt quidditatem imaginis divinæ sitam in anima, per substantiæ identitatem. Cum distent invicem per infinitum. Imò sponte propriâ in nihilum, unde incepit, denuo dissolveretur, nisi divinâ bonitate in esse conservaretur. Profectò animæ damnatæ optarent, in pristinum nihil resolvi, quas servat Justitia divina in esse. Habet quidem anima permanentiam æternam deinceps, ab interna sibi æternitate gratis donata, & conservata. Sat ergo sit, quòd mens sit substantia spiritualis, vitalis, & luminosa. Cumque luminum vitalium sint plura genera, atque species: lumen istud mentis in eo à cæteris vitalibus discrepat: quòd sit substantia spiritualis; reliqua autem lumina vitalia non sint substantiæ formales, quanquam sint formæ substantiales, ideoque & in nihilum per mortem rediguntur, non secus atque flamma candelæ. Mens verò ab Angelis differt, quòd sit ad imaginem & similitudinem Dei æterni. Habet ergò anima istud lumen substantiamque luminis, ex dono creationis: cùm ipsamet sit lumen istud vitale. Ast Angelus non est ipsum lumen, neque habet lumen geniale atque internum; sed est speculum luminis increati: adeoque in eo deficit à veræ imaginis divinæ perfectione. Alioquin Angelus, cum sit spiritus incorporeus: si ex se luminosus esset, perfectiùs Dei imaginem exprimeret homine. Porrò quicquid Deus plus diligit, id est nobilius: Sed Deus dilexit plus hominem, quàm Angelum. Neque enim ad redimendum naturam Angelicam, factus est figura cacodæmonis, prout Agnus ter-gloriosus, mundi Salvator, assumsit naturam servi. Neque enim his obstat, quòd minimus in regno cœlorum sit major Joanne. Nam Filius hominis non est minor Angelo: etsi paulò minus ab Angelo sit minutus: Sorte enim vivendi, dum homo factus est, minutus est paulò minor ab Angelo. Ideo namque Angelus semper manet spiritus ministrans; nusquam autem legitur amicus, aut filius patris, deliciæ filii, templum Spiritus sancti, in quo ter-gloriosa Trinitas suam mansionem facit. Ista nempe est prærogativa imaginis divinæ, quam Lux æterna imprimit in omnem hominem venientem in hunc mundum. Enimverò anno 1610. post longam contemplationis lassationem, ut aliquam mentis meæ cognitionem adipiscerer, in somnum fortè lapsus, extra rationis usum raptus, videbar esse in aula sat obscura. A manu lævâ mensa erat, in qua lagena, cui parum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad me: Vis honores, & opes? obstupui ad vocem insolitam. Obambulavi, mecum deliberans, quid istud designaret. Mox ad dexteram rima in pariete erat, per quam lux quædam oculos perstrinxit, quæ me liquoris, vocis, & prioris consilii fecit immemorem. Quia vidi, quòd superaret cogitationem verbo exprimibilem. Actutum rima illa disparuit. Inde ad lagenam mœstus rediens, hanc mecum abstuli. Conabar autem liquorem degustare, multoque labore phialam aperui, & horrore perculsus somno excidi. Remansit autem ingens desiderium cognoscendi animam, in quo desiderio per 23. solidos annos anhelavi. Tandem anno 1633. in anxiis fortunarum afflictionibus, in visione vidi animam meam. Erat autem plusquam lux in figura humana, cujus totum erat homogeneum activè cernens, substantia spiritualis, cryställina, & lucens. Continebatur autem in altera nubilosa parte tanquam sui siliqua, quæ an splendorem ex se faceret, vix potui discernere, propter fulgorem superlativum spiritûs cryställini, intus contenti. Istud tamen adverti, quòd nota sexualis non esset nisi in siliqua, non autem in cryställo. Cujus sigillum erat Lux ineffabilis, sic reflexa in cryställo, ut cryställus ipsa fieret incomprehensibilis. Idque non quidem per negationem aut privationem (quippe quæ respectu nostræ imbecillitatis sic vocantur) sed

ens

ens auguſtum repræſentabat, quod per verbum nequit exprimi. Et dictum fuit mihi: Hoc eſt, quod per rimam vidiſti quondam. Vidi autem iſta intellectualiter in anima, quæ ſi oculus videret, dein videre ceſſaret. Somnium itaque oſtendit mihi, animæ humanæ pulchritudinem ſuperare omnem conceptum. Saltem comprehendi vanitatem longi deſiderii mei: deſtiti itaque ab optatu videndi animam. Nam utut pulchra eſſet ſpiritualis iſta cryſtallus: attamen anima mea nil perfectionis ab ejusmodi viſione ſibi retinuit, prout alioqui poſt viſionem intellectualem mens adornatur multâ ſcientiæ perfectione. Cognovi itaque, quod mens in illa ſomniali viſione egiſſet perſonam tertii, adeoque non eſſet tanto optatui operæ pretium. Cæterum quòd ad imaginem Dei in mente ſpectat, fateor juxta meam exiguitatem, me nil unquam concipere potuiſſe, ſive id ſpiritus eſſet, ſive corpus, ſive in intellectu, vel demum in phantaſia, aut in mera intellectuali viſione, quod non eâdem operâ aliquam ſui repræſentet figuram, ſub qua ſtaret in conſiderante. Quoniam ſanè rem concipiam per ſui imaginem: vel ſive intellectus ſeſe transmutet in rem intellectam: ſaltem nequivi conſiderare hoc fieri, niſi migraret de ſe, in rem intellectam cum alteritate ſui, quæ cùm eſſe aliquod habeat actuale, ſemper mecum ſtetit ſub aliqua figurâ. Enimverò quamvis mentem incorporalem, & immortalem ſubſtantiam conceperim; non potui tamen, ſimulatque individuam ejus exſiſtentiam cogitarem, eandem conſiderare omni orbatam figurâ: imò nec quidem, quin reſponderet figuræ humanæ. Nam quoties anima ſeparata videt aliam animam, Angelum, vel cacodæmonem, oportet quòd illa ſciat, hæc ſibi adeſſe, ut animam ab Angelo diſtinguat, itemque animam Petri ab anima Judæ. Quæ diſtinctio non poteſt guſtu, odore, auditu, tactuque fieri; ſed ſolâ viſione animæ propriâ: quæ viſio figuræ alteritatem neceſſariò includit. Nam cum Angelus ita ſit in loco, ut ſimul non ſit alibi. In eo quoque includitur neceſſariò quædam circumſcriptio figuralis, non minùs quàm localis. Deinde conſideravi mentem humanam figuratam hoc modo. Etenim corpus humanam, ut tale, nequit ſibi dare figuram humanam: ideò enim ſculptore externo opus habuit, qui intra materiam ſeminis clauderetur, atque in eam deſcendiſſet aliunde. Is tamen in quantum materialis ſortis eſſet, nec ex ſe, neque ex maſſa corporis, figurandi virtutem, ut neque imaginem hauriri poterat: oportet igitur aliquid præcedat, quod planè immateriale, reale tamen, & effectivum initium eſſet, cui deberetur poteſtas figurandi, per impreſſionem ſigillarem, in ſeminis Archeum. Patrantis anima ergo, dum deorſum labitur, luſtratque corpus ſeminis per libidinem, ſigilli ſui figuram, atque figuræ ſuæ ſigillum ibidem adumbrat (quæ unica fœcunditatis ſeminum cauſa) unde tam ſuperba ſtatura fœtus. Nam ſi anima ipſamet in ſe non eſſet figurata; ſed figura corporis velut ſponte oriretur, truncus aliquo membro non poſſet niſi truncum generare. Eò quòd generantis corpus non integrum, ſaltem in ſpiritu inſito, illius membri deficiat. Si itaque ſemini figura inſeritur: certè à vitali magis, prioreque initio, iſtam ſuſcipiet imaginem. Si verò anima quandam figuram ſemini imprimat, non mentietur exoticam, vel alienam faciem; ſed ſuiipſius depinget ſimilitudinem. Sic namque & brutorum animæ faciunt. Ac licet noſtra, ſuæ originis ergo, ſit ſupra naturæ leges; quo pede tamen ſemel eſt ingreſſa naturæ limen, illique eſt incorporata, deinceps ſuis quoque legibus ſtare cogitur. Eò quòd generationum vitalium univocus ſit progreſſus, atque finis. Nec enim alioquin abſurditatibus caret, quod tanti operatio (qualis eſt humana generatio) citra conſenſum & cooperationem mentis contingeret. Quod ſi ita eſt, neceſſe quoque eſt, ſemini fœcunditatem dari ab anima, per figuræ ſuæ, aliarumque vitalium determinationum participationem; Unaquæque nimirum anima, ad hoc ſui imaginem, in ſpiritu ſeminis ſigillat, ut materia ad requiſitam reducta maturitatem, adumbratam pulchritudinè oſtendens, ſimulque patranſ tisſimilitudinem, queat à Creatore formalem

lucem impetrare, sive animam illius speciei, cujus similitudo in figura exprimitur. Credimus etenim de fide, mentem nostram esse veram substantiam, non interituram: Substantiæ autem novam ex nihilo creationem, soli competere Deo. Unde non plures; sed unicus omnium est Pater spiritualis, qui in cœlis est. Qui si sibi complacuit, quod solam mentem adoptârit in sui imaginem: videtur & consequens, immensum atque ineffabilem Deum etiam esse figuræ humanæ: idque argumento à posteriori. Cum corpus ceræ instar sit, cui sigillum imaginis mentis est impressum; mens autem habeat suam imaginem, essentialemque perfectionem ab eo, cujus simulachrum præ se fert. At quia corpus subinde defectuosum, ac monstro simile est: putârunt plerique gloriosam Dei imaginem totam consistere in potestate rationali. Non considerantes Dei imaginem proximo, ac perfectiori modo consistere in anima, atque inde quoque in corpore, ad animæ exemplarem characterem formato. In qua figurandi operatione si error, is non imagini, sed aliis causis aliundè irruentibus, tribuendus sit. Porrò quantum facultati rationali, ad denominandum Dei simulachrum sit concedendum, suo limite deRatione docui. Doctior tamen Christianorum pars tenet animam, unius & trini Dei imaginem proximè exprimere, per suæ substantiæ simplicitatem univocam, & suarum potestatum ternionem. Intellectus nempe, voluntatis, & memoriæ. Quæ similitudo semper mihi visa est impropria, ut mens excellenti, propinquo, & singulari valore sit Dei imago. Siquidem imago figuræ similitudinem; non autem numerorum paritatem involvit. Quin imò si anima in sui substantia repræsentet sacrosanctam Trinitatem; intellectus verò, voluntas & memoria, ternionem personarum: necesse est, tres potestates animæ non esse proprietates, vel accidentia animæ, imò esse substantiam unicam ipsamet mentis: vel malè quadrare ejusmodi imaginem typo, cujus creditur imago. Considerabam itaque, quod non quidem sola mens hominis; at totus homo conditus sit in imaginem Dei. Quapropter anima licet hoc sensu aliquem ternarium exprimat in suis potentiis; nullatenus tamen personalitates. Deinde, quòd nulla persona Sacros. Trinitatis repræsentet solam voluntatem, aut voluntas personam: nulla memoriam, ut neque ulla intellectum separata ab aliis duabus proprietate referat. Tum etiam, quòd tres mentis potestates considerentur plerumque tanquam accidentia animæ: hæc sanè nequeunt ullatenus imaginem, vel propinquius aliquod suppositum exprimere, præterquam nudum ternionem accidentium, in substantiam animæ congestum. Quo sensu anima minùs Dei imaginem denotat, quàm quodvis frustum ligni: Quod per sui analysin, salem, sulfur, & mercurium tantum exhibet; non autem (instar mentis in præfata vulgi similitudine) tres duntaxat potestates. Tres inquam substantias sub concreti unitate conclusas, atque diversas, quæ tamen in sui connexione unicam tantum ligni substantiam faciebant. Præterea Taulerus animam dividit in duas partes: inferiorem scilicet, sive exteriorem, quam vocat animam: & alteram superiorem ac fundum, quem spiritum vocat. Qua parte specialiter Dei imaginem repræsentare & continere ait: eò quod ad illam diabolo non sit accessus: quia Regnum Dei ibi esset. Utrique autem parti longè diversos actus atque proprietates assignat, quibus utramque distinguit. At saltem bonus ille vir ab anima delet homogeneitatem, quâ potissimùm tamen Dei similitudinem exprimere debet. Imò hactenus Dei imaginem nedum negat propagatam in toto homine; verùm etiam in tota anima. Certè non facilè credam dualitatem in anima, nec alteritatem binarii admittere, si in sui essentia, simplicissimæ naturæ divinæ imaginem exprimere debeat. Quin potiùs oportet stet in simplicissima unitate, & indivisibili homogeneitate immortalitatis & indissolutionis symbolo, extra omnem connexionem vel alteritatem. Dico ergo, quòd gloriosa imago nedum est in anima; sed ipsamet mens est essentialiter gloriosa Dei imago. Ideoque tam intima animæ est Dei imago, quàm ipsamet anima sibi: considero nempe

mcn-

mentem, spiritum homogeneum, simplicem, immortalem, impartibilem, ens unicum videlicet, cui mors nihil addit, aut ab eo aufert, quod sibi in sua simplicitatis essentia est geniale. Dein verò, ut beatitudinis participem: eò quòd damnatio sit illi per accidens, præter institutum, ac propter defectum posterum. Ejusmodi ergo anima separata à corpore, non plus utitur memoria, neque reminiscentia, intuitu loci, ubi fuit, aut durationis. Sed unicum nunc continet ibi omnia. Idcirco si qua illi superstes esset memoria, frustranea in æternum, imò onerosa esset. Idem de Reminiscentia: quippe quæ non nisi per rationis discursum, in actum prosilit: adeoque in æternitate non amplius locum habet. Ubi nudæ veritatis aspectu, sine occasu, defatigatione, atque defectu, anima stat extra memorandi necessitates. Staret ergo anima beata extra præfatum ternarium potestatum: ideoque nec amplius Dei imaginem repræsentaret, cujus ergò duntaxat est condita. Imò penitiùs inspiciendo, non reperio memoriam singularem atque separatam animæ potestatem; sed nudum reminiscendi modum. Etenim immemores, ideò ope imaginationis (quæ est intellectus vicaria) sibi memoriam artificialem concinnant, discuntque longè fortiorem, quàm illorum aliàs esset memoria naturalis. Quin etiam recedit voluntas ab anima, simul cum vita, eo quòd accidentaliter animæ advenerit. Cùm Deus post creationem constituerit hominem in manu arbitrii sui. Quod sanè denotat, voluntatem proprio modo non esse menti essentialem; sed ex concessione, ut sit instar talenti, sequaturque viam, quam eligere sibi malit. Alioqui cum nulla res sit perniciosior liberà voluntate: quippe quæ sola omne dissidium inter Deum & hominem patrat: certè ejusmodi facultas locum in æternitatis beatitudine habere nequit. Quippe sublatà volendi libertate, perit ipsamet voluntas. Quid enim alioqui conducet volendi potestas, ubi nullum est liberum ampliùs posse velle? Sed (ajunt) in cœlis est voluntas confirmata: Id est, Cœlites non posse velle, nisi quod vult Deus. Qui enim in charitate sunt, non possunt non velle, quæ sunt charitatis. Quod sonat: Cœlites non ampliùs posse velle: solum autē Deum ibidem velle ac nolle. Cessat ergo voluntas, dum volendi libertas est liquata. Siquidem voluntas animæ beatæ in æternum inservire, aut prodesse nequit, dum nec in actum deferri potest. Essetque ejusmodi voluntas duntaxat optatio. Quæ sanè in cœlis non est, ubi omnium optabilium est plena satietas cum omni abundantia. Esset ergo voluntas onerosa potiùs animæ beatæ appendentia. Sat est igitur potestate volendi in hac vita esse bene promeritum, & in lucrum sua thesaurizâsse talenta. Nontanter quidem loquor de potestate volendi: nam post hanc vitam assurgit atque manifestat se voluntas substantialis, à potestate & accidente illo volendi libero distinctam habens essentiam. Nam sicut vis phantastica cum vita interit: ita etiam cessat illa volendi potestas libera. Itaq; credidi ipsam animæ spiritualem substantiam referre imaginem Dei, non autem in potestatibus. Nominatim in hoc proximè: Deus est ens increatum, unum, incomprehensibile, æternum, infinitum, omnipotens, bonum, supersubstantiale lumen, & spiritus. Anima verò est creatura, una, indivisa, dependens, immortalis, simplex, & deinceps æterna, substantia spiritualis, lucida. In Deo denique nulla sunt accidentia; sed singula attributa sunt ipsamet indistincta, divini spiritûs essentia simplicissima: quod & Platonis Parmenides aliquo usque intellexit. Sic anima; si Dei imaginem referat, nullum admittet in se accidens; sed tota ejus substantia erit lumen simplex & ipsius intellectus. Perinde enim ut fumus, per flammam accensus, in figura & materia est idem cum flamma: pariter sic & anima est nudus, purus, atque simplex intellectus, lumen & imago increati luminis. Adeò ut sicut oculus nil verius aut propinquius adspicit, quàm Solem; cætera verò omnia propter ipsum. Sic anima beata non intelligit quicquam propiùs, quàm ipsum lumen, unde totaliter ac immediatè dependet. Et sicut oculus noster non fert Solis obtutum: sic anima nequit intelligere Deum, multoque minùs, quantisper potestatum mediis alligata, utitur. Alioquin intellectus liber acquirit intelligendo rei intellectæ figuram, esse

sese transformat commigratione ad unitatem (ut de Ratione docui.) Sicque nimirum, anima principaliter atque primariò Deum contemplatur intelligendo, in veram Dei imaginem est formata. Sunt tamen & alii, qui Dei imaginem in anima hoc pacto concipiunt: Ut cùm lex sit imago Dei; Lex autem sit insculpta animabus nostris per rationem: hinc volunt, animam esse Dei imaginem, quatenus est rationalis. At istud planè est improprium, imò & impertinens; Nam sic anima continens legem, contineret quidem imaginem Dei; sed ipsamet ejus substantia, non proinde esset condita in ipsam imaginem Dei. Non magis enim, quàm lex & ipsa anima differunt essentiâ, & suppositionalitate. Odi sanè metaphoricas locutiones, in seriis. Ut, Deus creavit hominem in sui imaginem, denotaret, quòd Deus dedisset homini rationis usum. Et vesanum natum atque deformem, non in sui imaginem proinde fecisset. Quin etiam dum anima crearetur, nondum erat lex. Præterea, tribuere rationi imaginem Dei, est esse Deo injurium ac blasphemum. Prout de Ratione aliàs docui. Nulla est enim similitudo vel adæquatio rationis cum Deo, facultatis caducæ, & incertæ cum substantia æterna. Relictis ergo aliorum opinionibus, meam dicam. Intellectus habet sibi coæqualem voluntatem, non quidem quæ sit potestas, vel accidens; sed ipsum lumen intellectuale, substantia spiritualis, essentia simplex, atque indivisa, ab Intellectu duntaxat separata, per suppositionalitatem sui esse; nequaquam autem in essentia. Reperio insuper in anima & tertium, quod defectu etymi, amorem, sive desiderium non quidem habendi, possidendi, aut fruendi; sed complacendi nuncupo. Duobus aliis æquale, æqualiter simplex in unitate substantiæ: suntque tria supposita, sub unica animæ & indivisibili substantiâ. Non est autem is amor, actus aliquis voluntatis; sed procedit ab intellectu atque voluntate substantiali tanquam distinctus actus. Nam & in hac vita contingit, quod amemus, quæ intelligimus non amanda, & quæ vellemus non amare. Amamus quoque, quæ intellectum & voluntatem superant. In extasi namque intellectus & voluntas pereunt, ac soporantur, tantisper atque suum regnum amori tradunt. Etenim nec amor ille est passio; sed essentia dominans, & actus glorificans. Ergo voluntas & amor hoc loco excedunt potentiarum ambitum, nec commune quicquam habent cum voluntate carnis, aut viri; sed sunt tituli essentiales, quibus (sub egestate nominum) imaginem Dei repræsentat mens. Eò quòd intellectus Deum tunc intelligit, intendit, & omni penitùs mente amat, unico & indiviso amoris actu, propter omnimodâ simplicitatem suæ substantiæ. Quamdiu verò in carne degimus, vix substantiali, ac purè intellectuali intellectu utimur; sed potius potestate phantasticâ, qualitate scilicet ejus vicariâ. In extasi enim sæpe obdormiunt intellectus, voluntas & memoria, solo superstite amoris actu, sic autem à tribus illis distincto, ut tamen non stet sine intellectu, & voluntate substantialibus, sibique adæquatis. Siquidem cum anima sit tota homogenea in sui substantia: simplicitatem istam planè amitteret, si unum trium esset extra vel præter alia duo. Amor ergo, sopitis aliis duob⁹, est velut tum in superficie, aut potiùs, duo alia imbibuntur, absorbenturque in amore. In hoc mundo, amor est desiderio prior: quia est passio facultatis amativæ, quæ ab illa animæ suppositionalitate (quæ verè verus amor est) procedit, & corporeæ facultatis iconem in hac vita repræsentat, non secus atque intellectus & memoria modo, quamdiu corporis conjugium, in quod Mens immortalis demergitur, tertium quoddam constituit. At post mortem, amor prioritatem, ut neque distinctionem à desiderio facit: nec potestatis naturam habet, neque habitus aut actus volendi est, nec subsistit extra intellectum: neque memoria, distincto habitu ab intellectu, supermanet. Itaque intellectus est lumen formale, & substantia animæ, quæ intuitivè cognoscit, discernit, vult & desiderat in sui unitate, quicquid in seipso comprehendit, & volendo judicat. Etenim non ampliùs tum recordatur per repetitionem specierum, rei semel scitæ, nec per circumstantias ampliùs inducitur ad cognoscendum;

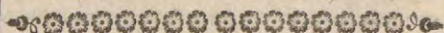
dum; sed tum est omnium intellectorum unica cognitio, & adspectus intuitivus intra se. Ita tamen, ut unum cognoscat magis præsentialiter quàm aliud, dum intellectus se reflectit super intellecta; quia videlicet est in ipsa Veritate, & distinctâ Unitate. Quid si idem nunc fat quotidianum in memoria artificiali, quod recordativa illa memoria non sit distinctus actus, ab inductivo judicio intellectus. An hoc ergo non magis erit geniale menti, à turbulentiis phantasticis intelligendi semel expeditæ? Neque enim his obstat, quod in vivis memoria pereat, sospite judicio, vel contrà. Ebrius namque, vel insanus, non rarò recordatur omnium ante ebrietatem patratorum, omniumque sub amentia gestorum perendie rediens in se memorat. Sunt nempe ista heterogeneaaliter distincta in corpore, per modum recipientis. Non animatis quoque quandam surdam cognitionem competere annoto; sensum item & objecti affectionem, quæ sympathetica dici cœperunt. Surda verò ejusmodi objectorum perceptio, illis visus, & intellectus instar est. Inest præterea illis virtus, dos scilicet quædam vitalis, alicujus bonitatis ac valoris, ad fines à Creatore destinatos. Est & tertia potestas, ex utraque præcedentium resultans: quæ est jubili ad occursum juvantium, & aversionis à nocivis. In quibus spectatur quædam affectio erga objecta. Item metus fuga, &c. Qui triplex scalæ gradus manifestior est in stupidioribus insectis, prout & in hominibus vesanis, quibus nullus præsidet intellectus, solaque visualis luminis potestas gubernatrix elucet. His tamen præterea adest actus virtutum, & functionum vitalium, propter quas, & per quas infectæ sunt. Tertiò inest illis longè manifestior actus formalis jubili, & aversionis. Quæ denuo in aliis sensitivis adhuc longè clariùs explicantur. His nimirum competit sensitiva quædam imaginatio, cum rationis aliquali discursu, quæ illis loco intellectus est, plus minusve in singulis elucescens. Adeo ut sagacitas, voluntas, memoria, atque reminiscentia, illis tanquam sub apprehensionem intellectûs cadant: Mutatis tamen continuò objectis, & functionibus, juxta materiem, in diremtiones & singularitates pronam. Est & illis potestas bonitatis, atque virtutum emanativa, qua animæ plus minusve propendent in suarum virtutum, aut feritatum exercitia. Estque tandem & illis sua complacentia, tædiumque ac thymosis in objectorum considerationes: ita animabus sensitivis counita, quin vix sit possibile, duas contueri personas, quin mox uni magis, quàm alteri addicamur. Hæcque in corporalibus per modum recipientis, erunt ob id in homine magis clarificata. Nolim tamen Dei imaginem considerari in homine esse ob ternarium facultatum aliquem, qui aliis rebus in mundi systemate hactenus reperiantur, competere. Certè dignitas imaginis divinæ non participatur ullatenus ab aliis creatis. Siquidem imago divina est duntaxat animæ intima, & tam propria, quàm est ipsi sua essentia. Proprietates tamen animæ qualescunque, non sunt mentis ipsa essentia; sed essentiarum producta, posterioraque. Neque enim condignum est majestati imaginis divinæ, ex qualitatibus desumi. Non proprietates aliarum rerum colliquescunt in animæ essentiam, ex vi imaginis divinæ. Sin autem tanquam attributa censeantur, id propter miserum vulgo intelligendi modum. Siquidem mens est unus actus, purus, simplex, formalis, homogeneus, & indivisus, in quo proximè imago Dei, essentialiterque subsistit. Adeò ut in ista imagine, etiam omnes potestates nedum deponant naturam attributorum; verùm etiam suas suppositionalitates colligunt in unitatem indistinctam. Eò quod anima in se sit lux quædam substantialis, atque substantia ita lucida, quod non sit distincta suppositis ab ipsa luce: ejusque intellectus ita est lux animæ, ut ipsa anima, quæ nil nisi lux est, si tantum merus intellectus. In qua suiipsius luce anima separata à corpore tota per totam se videt, intelligit: nec cerebro, aut corde opus inhibet: in quibus organis scilicet sua substantia, proprietatum prosapiam tantùm assumere videtur. In corpore nimirum ipse intellectus abstractus, corporalibus organis demersus, iisdemque cum utitur, vim quali-

Qqqq

qualitativam repræsentat ac assumit, quæ dicitur Imaginatio, quæ ex societate potestatis phantasticæ, ipsius animæ sensitivæ, & intellectûs splendore, in organis degenerato, consurgit quadam combinatione in potestatem qualitativam. Proinde namque imaginando lassatur ista facultas, & succumbit, sic ut demens fiat, & pili canescant; mens autem semel separata, nunquam intelligendo fatigatur. Quin imò in vivis nedum lassatur imaginatio; sed etiam à seipsa non habet species intellectivas, nisi quas ab objectis hausit: adeoque vis intellectualis, quæ imaginando cum animæ sensitivæ functione phantastica concurrit, sequitur indolem organi, atque vitæ sensitivæ arbitrium. Juxta atque regulariter in natura, effectus sequitur debiliorem partem suarum causarum. Sed anima, quicquid ad noscendum memorandum, volendumque, sive pro semel, aut pro sæpius requirit, id totum à seipso, & non ab alieno habet. Neque enim in anima abstracta oritur voluntas à re intellecta: imò nec inest animæ voluntas ad rem intellectam; sed est bonitas amoris formalis. Quæ quidem non est propria passio animæ, non habitus, non propensio, neque ulla qualitas; sed substantialis actus bonitatis, per quem anima beata substantialiter, univocè, & homogenealiter est bona; non autem qualitativè. Hancque prærogativam habet, ex quo est imago typica divinitatis. Corpora verò tam quæ creduntur composita, quàm merè simplicia, perpetuâ labuntur sponte in formarum attributa, in heterogeneitatum vicissitudines demum atque dissolutionem prona. Constat jam ergo, unde animæ status, dignitas, conditio, atque imaginis divinæ prærogativa in vivis obnubilentur. Cæterum desiderium, sive amor, de quo hic loquor, non est functio potestatis appetitivæ, nec ipsamet desiderandi potestas qualitativa; sed est pars substantialis mentis, vel potius ipsamet mens, fluens ex intellectu & voluntate. Quia illa tria sub unitatem à Creatore sunt indivisibiliter conjuncta, simplicitate quàm maxima. In vivis tamen sive mortalibus, est ab intellectu & voluntate in functionibus separata, propter organi conditionem, & animæ sensitivæ naturam. Siquidem nunc sæpe desideramus, quæ intellectus judicat non desiderabilia, & voluntas optaret non desiderari. Necesse est autem res, quarum operationes sunt discretæ, easdem in radice sui esse discretas, per modum quo singula separantur. In anima quidem, sola suppositionalitate relativa. In corpore verò, juxta corpoream & qualitativam naturam. Ideoque substantiale istud desiderium sive amor, est animæ intima essentia, eidem consubstantialis & coæva. Adeò licet in cœlis sit desiderabilium plena satietas, & fruitio perpetua; non cessat tamen proinde istud desiderium in anima, quod est studium complacentiæ: nec passionem propterea infert animæ, plusquam ipsa charitas: quippe in radice sunt conjuncta ut unum & idem. Nam cessante desiderio amoroso, necessariò vel mox satietas, vel insensilitas fruitionis oborıretur; quod in cœlestibus turpe foret. Est itaque istud desiderium amoris, fomes delectationis interminabilis, quâ consideratione mens refert Spiritum Paracletum. Creator enim ineffabilis hominem posuit in libertate sui desiderii, ut in spiritu vivat ad Imaginem Dei, in desiderio sancto, & charitate perfecta. Patet ergo, operationes esse distinctas à radice facultatum, dum intelligimus, quæ non desideramus, desideramus verò, quæ non planè noscimus, & quæ nollemus. Volum⁹ deniq; (dum volens vadit ad supplicium) quæ non desideramus: & desideramus, quæ nollemus (dum quis sibi crus amputari jubet) Itemque desiderium exinquandoque superat voluntatem, vel voluntas desiderium non rarò cogit, & vicissim se trahunt sub mutua imperia: sed totum in mortalibus, eo quod anima sensitiva intellectum; & corpus animam sensitivam trahat in multiplicem divisionis ataxiam. Sic namque contingit desiderari impossibilia, & præterita optantur præsentia. Etenim nisi istud desiderium esset de radice mentis, non peccaret qui videret mulierem ante concupiscendum eam, ante plenæ voluntatis consensum. Desiderantur ergo plurima, quorum causæ non sunt volitæ; multaque, quorum effectus à voluntate atque

judi-

judicio recusantur. In modo etiam aliter operatur desiderium, atque aliter voluntas. In motu quoque diei, sive in duratione, desiderium sæpe præcedit, & subinde sequitur voluntatem, superatque vicissim unum alterum, ut quid à se distinctum coërceat. Idque totum in caducis. In æternitate verò, ubi consurgit amor, sive desiderium amorosum, tanquam substantia animæ, nil est desideratum, quod non volitum: idque tam quoad actum, quàm substantiam & essentiam. Quia ob substantiæ simplicitatem, collecta sunt in unitatem: quanquam in radice habeant supposita diversa, quod planè modum intelligendi in mortalibus superat. In homine denique DEUS ipse Regnum DEI ineffabile, id est, DEUS ipse, cujus perpetuo splendore cuncta in veritatem colliguntur. Ergo Imago DEI primaria est in ejus anima immortali; utpote cujus ipsamet essentia est ipsissima DEI Imago. Quæ Imago nec verbis exprimi potest, ut nec corde cogitari in hac vita, quia DEI similitudinem aliquam refert. In siliqua verò mentis, sive in sensitiva, atque vitali formâ, est Imago eadem relucens; attamen per modum inferioris naturæ recepta, deturpataq; per transgressionem sive mortem. Unde tandem corpus etiam non quidem DEI Imaginem, sed figuram illius mutuat. Ast anima, devoluta in exteriores tenebras, prout à lumine increato, & à virtute Imaginis sese separavit, ideoque nativum lumen, propter appropriationem, tanquam sibi ex condigno proprium esset, ita amisit; quod deinceps nil intelligat, velit, aut amet præter se, & propter se. Damnati enim resurgent non mutati. Quia corpus illorum resurgens, recipiet determinationes ab anima. Quæ cum modo sit cum omnibus depravatis affectionibus, in se duntaxat reflexis, per modum corporeum: Imaginem DEI velut in se suffocatam, in corpore resurgendo non adumbrabit, nisi corporeo modo: id est, figuratenus. Denique privata per mortis catarractam, ab Imaginationis, memoriæ, & voluntatis liberæ adjumentis: cuncta deinceps intelligit, vult, amat, cæcâ apprehensione sibi duntaxat addicta. Scit enim suam immortalitatem, damnationem verò sentit, eamque queritur ut injustitiam sibi factam. Eò quòd suus amor sit tantùm ad excusandas excusationes in peccatis, tanquam patratis inscitiæ & innocentiæ diebus, cum multa naturæ fragilitate, hostium insidiis, & sufficientis gratiæ defectu. Nec deberi ex condigno æternum supplicium, pro momentanea transgressione. Tum enim furere incipit, & odisse Deum perseverat. Maximè quod sciat damni arrestum inviolabile, & evadendi impossibilitatem æternam. Spe ergo truncatâ in ultimam desperationem, vel ab ipso introitus initio transit, in loco, ubi nulla pietas, compassio, relaxatio, aut retractatio hospitatur. Accedit etiam, quod cum intellectus naturaliter se transformat in ideam rei intellectæ, & ideò in objectorum cacodæmonum similitudinem. Ideò semper est infus præsens odium Dei, desperatio, maledictio, damnatio, & furiales inferni cruciatus. Omnipotens suâ bonitate, dignetur conterere laqueos, nobis in via extentos! Amen.



# EXTERNORUM PROPRIETAS.

Absoluto jam spirituali vitæ initio, priusquam ad corporea & sensibiliâ organa, atque alia vitæ sustentacula deveniam, de locis aliquid proponam. Inprimis itaque cœlum post transgressionem, non aliam legem suscepisse, certum est, quòd sola terra maledictionem omnem in se sustulerit. Hinc namq; cœlum à nostris peccatis esse immune, nec vindicem iniquitatum agere, sat alibi demonstravi. Sin verò loca quædam morti, certisque morbis sunt opportuna: id non cœlorum rotationi, astrorumq; cæcis influxibus tribuendum; sed omnino terræ dispositionibus est vernaculum. Non enim etsi provinciæ orientales videantur feliciores, id cœlo tribuendum. Cum in orbita quæque pars subjecta, sub eodem circulo sit æquè orientalis. Alioqui circulus non careret initio, fine, & extremitatibus. Ergo solo innata est bonitas, glebæque fertilitas, adjuvatur siderum continuata fomentatione, & visita-

visitationis perpetuâ familiaritate. Equidem sub orbita Solis, climata calorem habent ordinarium & æqualem: adeoque quotquot fructus per maturitatem ad perfectionis gradum adscendunt propter calorem, ibidem sunt feliciores, qui alibi ob caloris defectum non æquè perfecti. Sed Solis calor respicit fructus, non autem vitam longam, quæ non minùs longæva in frigidis, montanis, & borealibus locis, quàm alioqui sub zona fervente. Certè Soli favores non ex astris pendent, ut neque vitæ protelationes. Astra rotantur indies, & sub se quotidie terræ climata æqualiter propemodum afficiunt, hyemem autem & æstatem per Solis accessum & recessum quotannis recipiunt. Interim tractus terrarum propinquiorum, longè à se invicem variant. Sunt ergo singularia Soli, non autem cœli dona, quæ idcirco stabilem bonitatem iisdem tractibus velut provincialem servant. In Sacris quidem terra promissionis melle & lacte fluit, vino fertilis, Cerere, legumine, & fructibus arboreis dives: itemque stercorationem, laborisque tædia vix requirens. Video dein, cæteras mundi plagas tributum debere & solvere promissionis terræ. A polis namque utrimque continuæ pluviæ terras macerant, ut promissum solum, absque pluviarum molestia, aquam sibi debitam assumat, rependatque Ægyptus, duplici frugum fœnore, soli cœlique favores. Maria enim & flumina certatim festinato cursu ad loca ista properant. Imò & ad ultra capricorni tropicum, Nilus suas liquatas nives, per Ægyptum ad Mediterraneum, tanquam annuum tributum naturæ, defert, ut tractus feliciores si non pluviâ, saltem rore, ac nubilibus Nili aquis nitreis irriget, sublatisque per solum vaporibus à mari, rorem copiosum circumcirca copiosissimè rependat. Adeoque totus mundus inservire videtur felicioribus istis regionibus. Sub linea æquinoctii quotidie pluit pluries, eò quod aquæ tributales non eò pertingant; sed absorbeantur in tractibus, quos Deus olim suo populo, nunc autem Barbaris destinavit, ob prævaricationes à Prophetis præmonitas. Non igitur terram promissionis ob populum Israeliticum ab initio beavit; sed ob rationes sibi ab æterno præcognitas, quasque in naturam fixit stabiles. Imò non solùm totius mundi tributum ad has terras destinavit; sed plerisque addidit rationes, ideas, semina, atque dona, quibus intemperantiora destituuntur climata. Nec id totum ob alios fines, quàm quod sibi sic sit beneplacitum propter occulta judicia. Sed hæc non ad vitæ longæ considerationem faciunt: in Islandia namque longævioris vitæ reperiuntur, quàm in Palæstina, Phœnicia, Ægypto, &c. Sæpe etiam in montanis, asperisque collibus seniores occurrunt, quàm in amœno agro. Ut scilicet cognoscamus vitæ Principem vitæ longævitatem dedisse, tam miseris locis, & tractui singulari, quam denegavit amœnissimis opulentissimisque quibuscunque. Solo ergo natura subest, etiam ad stabilitatem vitæ. Etenim ex Eudemis dimetimur vitam morbosam, brevemque. An fore eudemicum ens exspirat è terris, quibus vita prorogatur? non sanè. Sufficitque quod malignitate locus careat, ut vitæ diuturnitas acquiratur, quantum est ex natura loci. Denique fontes sunt insipidi, vel minerales, non qui vitæ longævitatem positivè habeant; sed qui quotidianas amurcæ succrescentias insensibiliter demetunt, atque hactenus vita non ex obliquo, præcox tollitur. Neque etiam ad hoc valet aeris multa suavisque temperies: siquidem in asperis Arduennæ, Scotiæ, & Cantabriæ collibus in Campinia nostra, vita longior plerumque occurit, quàm in Aquitania. Hieres enim, vallis est prope Marsiliam, præclusa montibus, fructuum suavissimorum ferax. Ubi continuatur ferè veris statio suavissima. Brevioris tamen vitæ habens incolas, pallido vultu deformes, adeò ut in proverbium ægrotis, & convalescentibus irrepserit. Videris nobis ab Hieres advena. Fructuum enim amœnitas eudemici mineralis suspicionem tollit. Nedum etiam frigora montana vitam extendunt; sed inter Abyssinos senium frequens. Loca ergo ad vitam longam opportuna sunto, quæ nullâ labe eudemiorum polluta, cæterùm aquas non insalubres habent, neque vento procelloso infamia.

HUMI-

# HUMIDUM RADICALE.

Uno oris tono Scholæ humidum radicale vitæ proficiunt. Ex eo enim, & in eo nos vivere, illoque nonnisi absumto nos mori declamant. Etenim qui una cum Aristot. cuncta calori, velut principio activo tribuunt: humidum radicale non feruntinitium vitæ, ut neque hospitium, nisi primatum calori, in humido deferant. Aliis verò magis placuit humidum. Unde perteriti indagandi ignavia, ne errarent, indistinctè, tam ab humore quàm calore, vitam nostram pendere, & protelari vovunt. Adeoque non quidem calorem; sed concretim calidum radicale, sive humidum primigenium denominant. Ut scilicet primigenium humidum in nobis, & calidum radicale, pro synonymis sint. Cæterùm univocè omnes vitalem calorem, defuturum nunquam augurantur, si humidi, illiusque pabuli sat, semper, superque foret. Quod humidum, quia necessariâ caloris actione depopulatum iri credunt, vitæ longæ spem, & tractatum per negationem absolvunt. Sed eheu! quam perniciosa cæcitate Schola Medica putando cespitavit in omnibus! etiam viderat flammam lampadis oleo nutriri, hujusque defectu & illam deficere, continuari verò affuso oleo: quocirca arrisit plausibile inventum, atque illud proinde in vitæ historiam traxere. Præsertim quod in quadrupede, & ave, non minùs quàm in homine, calorem sensu notarent. Calorem usque adeò sub vitæ etymo confuderunt, cum Aristotelis patrocinio. Dein mox è calore indicium veri & præsentialis ignis hauserunt. Sub lite tamen mansit quæstio. Aristotelici quidem hunc ignem elemento stellarum attribuunt, ac contra sublunare ignis elementum specie distinguūt. Alii verò elemento ignis sublunaris attribuunt. Habentque hinc inde sua rixarum argumenta. Interim de mutis ac frigidis piscibus tota obmutuit Schola. Et quanquam pisces non infeliciùs, quàm quadrupedia vivere, moveri, & ali fateretur: imò longè fœcundiori propagine prolium ditari, saniori vitâ demum vivere sciret, atque deficere tamen subter pelagus (præsertim glaciale) ignes, ac calores, ubi interim maxima & populosissima esset Respubl. nihilominus haustas à teneris annis igniculi vitalis favillas deserere noluit, etsi veri patrocinio se delusam animadverteret. Quocirca ad Jura confugiunt miseræ Scholæ. Voluerunt itaque hominem, aves simul & quadrupes, terno videlicet numero, quartum & consocium piscem involvi posse, ac subter latam doctrinam cogi. Ut de pisce, tanquam absente, æquale jus statuerent, in participatione calidi radicalis. At quia anima ut serva sancitis voluptatibus advenit, & rationes etiam non-enti ad lubitum subministrat: subterfugium commentæ sunt. Statuuntque scilicet calida animantia, actu calere igne palpabili: pisces verò duntaxat potentialiter calere. Quasi proinde pisces duntaxat potentialiter viverent, si causis datis non malè quadret effectus. Calorem inquam fingunt Scholæ, actualis vitæ causam totalem, qualitatem nimirum æquivocam substituunt, calori parem; sed anomalam, anonymam, quia incognitam, fictam ac mentitam, sub nomine potentialis caloris receptibilem. Subire namque in profundum æquoris imaginando, horruerunt Scholæ. Quapropter piscium speculatione ut sterili, derelictâ (quod plausibili commento refragaretur) calentibus animalibus, velut somnio palantes, sibi complacuère, cum applicatione lampadum & vitæ. Itane humidum radicale non ampliùs cum Aristotele spermaticum, spumosum, & mucilaginosum erit, sed oleosum nunc, pingue, atque conflagrabile in Scholis esto? Siccine ergo pinguis venter, qui multa axungia humido radicali fomentum dederit, solus necessariò longævus erit? Capuccinus, nostris tractibus, toto anno ferè frigidus, saltem utroque crure & brachio, quia minus humidi amittet, diutius suum oleum in lampade retinebit necessariò. At saltem subest hic lurida quædam Scholarum stupiditas, alibi à me demonstrata. Nimirum quod actio caloris (præsertim si viva flamma non fuerit ac-

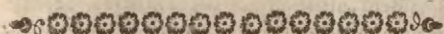
census) universim omnia quidem humida exsiccet in tophum, & carbonem: nequaquam autem consumat absque residui remanentia, prout in nobis est obvium: usque adeò consumtionem in nobis non à calore solo fieri, mirum quod hactenus non animadverterint. At saltem lychnio (quod etiam nondum Scholæ consideràrunt) opus esset in corde: ne alioqui ficta humidi & halituosa pinguedo, (utpote quæ in corde tota spiritualis esset) instar aquæ vitæ, parvo momento, magnoque compendio simul tota conflagraret, ac esse desineret. Alias namque ... e lychnio (à Scholis neglecto) malè quadrabit ficta vitæ historia, fructis ex primigenio liquore ignibus, simul undequaque accensis. Utut dixerint, saltem unico è vitæ latice absurdo, anxietates plurimæ. At fingamus gratis, hoc Scholarum otiosum commentum stare posse. Vitam nempe esse ignem aliquem, depopulantem radicale humidum, quod pingue sit, & inde vivat, solosque macros brevioris vitæ. Sed unde istud humidum in nobis? An non ex alimento materialiter, & à vitali Archeo efficienter? Certè nunquam extinguetur lampas, si caloris conflagrantis potestas (ut volunt) sit conficiendi olei è pane & potu, nihilque residentiæ remaneat in lychnio à pinguedine, quod lychnium obstipet aut suffocet. Prout nempe è cruore nil remanet tandem in adultis, quod superflui carbonis instar habeat. Enimverò epulo nonne sua abunde habet alimenta? & intus inde resultantem calorem fabricatorem humidi illius pinguis? cùm lumen de lumine, & ignis de igne procedat inconflagrabilis nullo negotio? cur ergo moritur? etenim reperio ex positis Scholarum, motum perpetuum in Theoria; non autem in praxi. Ergo fraus atque dolus subsistunt in Thesibus, vel saltem pudibunda incogitantia. At dicent, post accretionem, nil ampliùs de humido radicali apponi ad partes solidas: proinde necesse verum humidum radicale cùm jam ampliùs radici non cohæreat, ideoque solida sensim arescere, atque sic deficiente caloris pabulo eundem interire. Inprimis enim hinc elicitur, mortem senii non evenire, nisi ob ariditatem similarium. Cum cervus unius anni siccior sit viro octuagenario, & facile tamen in unum atque aliud seculum vitam extendit. Denique si humidum desinat esse radicale, eò quod attingat finem, sive applicationem ad radicem. Id enim humido est per accidens, ideoque ejus essentiam non immutat. Neque enim calor ignis definit propagari in ligno vicino, tametsi ardens lignum non susceperit fomentum pinguedinis ab extra. Denique nec subsistit præfata excusatio. Siquidem in omnem eventum solida se habebunt instar lychnii: quod sufficit ardere, quâ parte oleū sibi suppeditatur, adeoq; suppeditato oleo forinsecᵘˢ, ignis victurus esset in perpetuū. Docent namq; calorem solidorum esse ex elemento ignis, quod in mistionem corporum esse putant & accendi in pinguedine humoris radicalis. Inprimis humidū istud est spermaticum mucilaginosumque, non autem unguinosum. Deinde si ignis è solidis transeat ad humidum, quod accendit: sufficiet humidum consumi, & semper deforis apponi, nec radici per totum incorporari. Siquidem si è solidis transeat ad non solida apposita, durante totâ vitâ: poterit semper ad non solida sibi apposita transire: nec valet excusatio, quod desinat esse radicale, dum intimæ radici non ampliùs unitur. Quoniam tunc ab accretione deinceps statim vigor vitalis extingueretur, eo quod humidum tum non ampliùs unionem cum solidis non suscipiat. At cur diutiùs refellendis absurditatibus immoror? tam satis superque ostensum est, ignem non esse elementum, falsam esse ejusdem mistionem ad corporum quorumcunque subsistentiam: quia corporum mistorum meræ sunt & antique fabulæ. Ignis ergo si quis in nobis esset, primariò in vitali spiritu esset, cui semper humidi satis è cruore supetit. Quamobrem sanè doleo, in subjecto vitæ, atque integri doctrinâ tam segniter cespitatum hactenus. Etenim exinde conjeci ab adolescentia, turpiter omnino erratum, commissum, & omissum esse in consideratione defectuum & morborum. Quia nemo obliquum rectè cognoscit, qui rectum prius non noverit. Hæc igitur est ficta Scholarum de vita doctrina, quam suppositâ Hippocr. ficti libelli de natura humana authoritate stabilire

lire nituntur, dicentis, nos primâ die ortûs nostri esse calidissimos, ac vicissim ultimâ tandem frigidissimos. Quasi caloris nostri, quàm aliarum quarumvis rerum, diversa sors foret! etenim quæcunque aliàs oriuntur, mox dein incrementum assumunt,& statim,tandemque declinant atque deficiunt. Quare si ex mente Senis primâ die abundaret maximè calor: nec sit tamen vita calori alligata. Siquidem calorem potiùs vitæ effectum in animantibus calidis demonstravi, quàm vitam ipsam, aut vitæ causam: atque ideirco pisces calore tutissimè carere possunt, jam eo ipso elenchum non causæ ut causæ committit. Equidem soleo semper calorem ut calorem, utque qualitatem aspicere, indagare, credere, & metiri, nec alios adhuc testes vel judices implorare, præter sensum tactûs, & organum vitreum, quod ante docui, ad explorandos gradus atque momenta caloris in ambiente. Quo sensu reperi virum triginta annorum, quovis puero calidiorem: utut interim insaniat de speciebus calorum diversis. Disputent enim de qualitatibus sensu notis, tanquam de fabulis, ac sub consideratio- nitus potentialibus; ego autem assuevi, res prout in se sunt, dissecare, aperire, inspicere & æstimare. Cæterum Paracelsus humidi radicalis Scholarum ignarus,illud subinde cum Mumia nostri corporis confundit; alias verò reputat velut corporis nostri umbram internam, unde Phlagas umbratiles circumlucescere voluit. Nimirum humidum radicale esse hominis simulacrum,per totum hominem extensum, & vitam deferens. Alibi quoque mercurium, sive unum è tribus suis initiis (non divisibile in vivis) humidum radicale, per totum æqualiter participatum, æstimat. Etenim extinctâ per pestem vita (mors enim mumialem bonitatem tollit) Mumia quidem desiit, perscitè eodem humido in corpore. Tandem quanquam Scholæ fateantur, juniores non rarò extingui, nondum absumto humido radicali, ut neque caloris penuriâ: atque hactenus pro sua thesi non admodum sint sollicitæ, quâ vitam calore, & humido radicali adæquatæ metiantur; manent tamen in terminis avorum, propter assentiendi consuetudinem, indagandi ignaviam, & discendi desperationem. Siquidem ignorârunt vitalia lumina luminosa quidem; sed indifferentia esse, propter binorum luminarium majorum distinctionem. Calida enim juxta atque frigida esse posse. Id est, non didicerunt formas & vitas esse synonyma. Ego verò semper confusam hujus humidi traditionem tanti momenti, insigniter miseratus (licet in humido radicis fateantur volvi utrumque medendi cardinem) multum laboris impendi junioribus annis, per corporum analyses, ut certum radicalis humidi nuncium aliquem offenderem. Ac tandem divino favore, tandem certior factus sum, nil quicquam eorum esse in natura, quæ à Scholis hac in parte elato supercilio promittuntur. Agnosco quidem humidum seminale primigenium, nostri constitutivum; sed ejusdem prorsus speciei, proprietatis & identitatis, cum *eo quo crescimus*, & *incessanter alimur* deinceps. Adeoque ossa, viscera, nervi, tendines puerorum, indifferenti humido constant, crescuntque simili, quo juvenes, absoluto jam incremento aluntur. Juxta axioma Scholarum. Nutrimur iisdem, quibus constamus. Constamus autem primigenio: ergo & eo nutrimur. Deprehendi tamen humidum alimentarium, quamdiu is intra radicem mistionis, homogenialiter pro incremento admittitur: esse prorsus idem cum radicali. Sin verò postmodum per accidens, in consortium inseparabile non ampliùs admittatur: quia cessat accretio: hoc tamen ne minimum mutare, vitiare, alterare, aut alienare naturam prioris humidi. Utpote quod quavis præclare, per somnia abundans ejicitur, ejusdem speciei, cum primigenio ac radicali. Quæ duo nomina in hoc saltem distinguuntur, quod è primigenio formetur fœtus. Radicale verò sit illud idem, & insuper illud, unde crescimus atque nutrimur. Etenim quantisper augemur, fit nedum humidi, at solida appositio, appositique assimilatio (Id namque sub quavis nutritione contingit indies) sed insuper fit radicalis unio aliti cum alimento: quæ mox dein per spiritum vitæ sigillatur, & vitialiter illustratur à forma. Itaque sigillatio characterem continet, qui istud humidum fixat, solidatque in partis similaris (à cujus nempe

pe Archeo ipsum nutrimentum est conversum (& assimilatum) homogeneam substantiam: adeoque transmutando abit in familiam continentis, quod antea contentum duntaxat erat. Sub quo fluxu contingit vera animæ informatio. Sorte igitur tantum atque felicitate distinguitur humidum radicale à rore secundariorum humorum; non autem in natura. Nimirum quòd ros, velut recens atque novellus humor, pro magna sui parte, sub accretione, & pro toto, post accretionem absumatur: nec unquam in radicem mistionis uniatur, ut fiat prædictæ sigillationis particeps, dignitatemque continentis assequatur. Per exemplum. Calx viva, ubi restinguitur, fit puls, quæ aquam calci penitissimè copulat. Sin autem plus justo aquæ affundatur, eadem mox abundans respuitur, ac supernatat. Interim tamen dierum numero, etiam mediis sub undis, calx ista siccatur atque lapidescit. Semel verò acquisita illâ duritie, licet dein exquisitissimè teratur in tenuissimum pollinem; attamen in posterum pulveris speciem servat, & intima aquæ connubia aspernatur, pristinæ pultis indolem non assumit, nec aqua radicaliter ipsi deinceps commiscetur. Est attamen ipsius aquæ humidum individualiter idem, sive à calcis commistione secludatur, sive admittatur. Idque quia est aquæ per accidens, contingens contingenter non tam aquæ, quàm calcis, sive radicis defectu. Cæterum tardiùs præfata puls calcis planè siccatur, quàm deforis madoris pulvis, aquis undequaque alluitur. Consideravi itaque, utut Scholæ multa de radicali humido resonent; humorem tamen alimentarium nequaquam à seipso differre radicali, quamdiu intra radicem mistionis pultescit, & solidatur, radicali unione primis constituentibus conjunctus. Quippe quod uterque liquor materiâ, virtute, substantiâ, puritate, formali identitate, & vitæ participatione idem est: qui, cum solida nostri non ampliùs pultescunt, admittuntque intimam connexionem radicis, saltem deinceps impedit, quantum potest, retardatque continentium solidorum ariditatem, propter continuam sui irrorationem. Nam cum ista solidorum puls justam soliditatem nacta est: scilicet quia potestas crescendi, è cerebro defluens, est exhausta. Tum alimentale duntaxat humidum fit, quod antea radicale fiebat. Etenim utcunque senectus faciat ariditatem; mors tamen non ex sicciore habitu est. Siquidem conjicere licet potiùs ex defectu potestatum vitalium ariditatem, quàm ex ariditate præfatum defectum. Nam humidum solidorum, utcunque in atrophia & morbis diuturnis ex æquo ac per totum integrale consumtum; facile tamen debito alimento restituitur, ac magnificentius assumto elemento perlarum lacteo. Sic & pulmonum ulcera solidantur per corallatum dulce mercurii diaphoretici: cujus virtute nempe Paracelsi epitaphium sonat, tabem sæpius restitutam fuisse. Memini enim, me sub ingenti æstu mensis Julii, acuto baculo caput bufonis terebrasse, alteraq; extremitate baculum fixisse in terram, ut suspensus bufo exsiccaretur. Contigit autem, quod toto quatriduo post, rediens ad eundem locum, invenerim bufonem vivum, fœnimora contrahentem, tanquam si pridie tantum ibi fuisset: eò quod foramē non rectà in medio capitis, sed parum ad latus sinistrum magis vergeret. Quare baculum in medium capitis adegi, & circa vesperum rediens reperi bufonem nedum mortuum; sed penitus exaruisse. Unde firmiùs mihi persuasi, non quidem vitalium defectum ex ariditate solidorum; sed potiùs ariditatem esse, & increscere in nobis, juxta proportionem paulativæ exstinctionis potestatum vitalium. Facessat itaque radicalis Scholarum ignorantia, quâ per irreparabilem (ut volunt) radicalis humidi penuriam, suam tegunt culpam sub humo cœmeterii. Sola namque donorum, sive potestatum vitalium, in spiritus insiti œconomia sigillatarum diminutio senium, ut & extinctio mortis intestinas calamitates advehit. Quod est dicere: Spiritus meus attenuabitur, & dies mei abbreviabuntur. Facessat itaque humidi radicalis consideratio, pro vitæ longæ studio. Siquidem Hippocr. naturas ipsas, sive potestates vitales, morborum medicatrices dicit, quibusque ideò languentibus, quotidianæ infirmitatum ærumnæ invalescunt, & recedentes, elatis humeris de vita desperatum conclamant, quoties vires sive potestates deficiunt:

sive

sive interim copia humidi radicalis adsit, vel ejusdem parcitas. Corvum enim & cervum, quovis edentulo sene sicciores, non desinunt in aliquot secula exspatiari, & operoso venerationis quæstui incumbere. Etenim quia siccitas incipit ab ossibus, huic sagax atque provida natura, largiori alimento medullæ eidem ariditati obviam venit, voluitque esse pingue, ac minùs per calores difflabile, ut unctuoso humido ab ariditate ossium senectutem vindicet. Est namque ideò annosis quadrupedibus copiosior medulla, quàm juvenculis: quia ejus necessitas major. Ego itaque humidum radicale irreparabile, pro vitæ fundamento, non magnifacio ampliùs, ut neque ariditate stupefactus in quantum tali, nec etiam vitam ad placitum primarum qualitatem dimetiri soleo. Quia novi vitam non siccescere, ut neque à gremio elementorum hauriendam, postquam vitæ longæ & brevis alteritates in centro vitæ conspexerim.



# AURA VITALIS.

NOn sat egerunt Scholæ docuisse, alimenta primo in chylum, hinc dein in cruoris chymum transmutari, adeoque in hepate spiritum naturalem fieri, qui repetitâ in corde digestione, in vitalem formetur, ac tandem in cerebro animalis fiat. Sicut spiritus naturalis esset utendis partibus aptus; vitalis verò, vivificandis atque conservandis iisdem: ut & animalis tandem, sensus, motus, mentisque functionibus destinatus. Quin meo judicio quidditatem, & facti historiam ampliùs detegere debuissent in tam longa studiorum serie, & scriptorum repetitione. Equidem sciunt spiritum esse aliquem, illud impetum faciens Hippocratis, vitæ clavum manu suâ tenens. Quæ rendum & pronunciandum erat, quibus spiritus iste organis fieret, quidve ageret, simulque omnem ejus indolem, substantiam, atque substantiæ proprietates, simul & fiendi modum explicuisse: dicam igitur, quid mihi hac in parte occurrat. Ut igitur in spiritus vitalis cognitionem ducamur, prima Blas humanum hoc loco repetendum esset; sed hic, ne tædio sim, omittam, ac le ctorem aliò remittam ad volumen de ortu medicinæ. Modum quoque alibi tradidi, quo ex quacunque planta, fructuque, per inditа fermenta fiat aquæ vitæ. Quem modum vulgus novit, exercetque, dum è granis, fructibus, cerevisia, hydromelite, aquam vitæ non minùs quàm è vitis succo fabricat. Est autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleosus quidem (quatenus totus inflammatur) totusque pariter salsus, in quantum aër mordicat, imò & paululum in ore detentus, comburit ac vesicat gingivarum epidermida. Obiter hoc loco annotans, unicum ac indivisibile simplex, duo esse initia chymica. Ostendi quoque alias, quomodo lib. una aqua vitæ, combibita in sale tartari siccato, vix fiat semuncia salis, cæterum totum corpus fiat aqua elementalis, ut prius erat. Adeoque & hinc obvium, aquam esse corpus per naturam prius atque simplicius ipsis initiis chymicis. Dum aqua, quæ priùs non inerat actu, in aqua vitæ deflegmatissima, fiat tamen per sui reductionem inde primum aquæ elementum. Quam porrò mechanicam traducendo ad vitæ speculationem, reperio quod vinum, parte sui vinosâ, aquam vitæ contineat. Ideoque facilè, citò, & absque hepatis atque fellis digestis maturitatibus; rapi per arterias stomachi, ad cor, sive advocari immediatè in supplementum, & defectum spiritûs vitalis, atque hactenus eludere Scholarum opinionem, quæ præsupponit jecoris spiritum præcedere debere. Etenim si justo plus spiritus vini insit stomacho, sequitur ebrietas, quatenus scilicet spiritus vini largiùs attrahitur, quàm queat commodo intervallo in spiritum vitalem commutari. Quod sanè inprimis sui commutationem arguit, simulque digestionis & fermenti operationes. Denique & illud notabile: In vino nimirum esse spiritum quendam mitiorem, alterius ac nobilioris qualitatis participem, quam qui immediatè per distillationem elicitur, diciturque aqua vitæ dephlegmata, quod facilè in simplici olivarum oleo ad oculum spectatur. Quippe distillatum oleum absque laterum aut tegularum additamento, quodq; oleum

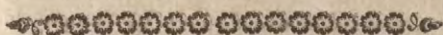
um Philosophorum dicitur, multum differt ab ejus oleitate, quæ elicitur prius reducto oleo simplici in partes dissimilares, sola digestione & salis circulati Paracelsici appositione. Siquidem sal circulatum, idem in pondere, & qualitatibus pristinis, ab oleo segregatur, postquam oleum olivarum in sui heterogeneitates est dispositum. Dulce enim tunc oleum olivarum ex oleo, prout & suavissimus vini spiritus à vino, hoc pacto separantur, longeque ab aquæ vitæ acrimonia distinctus. In nobis autem, etsi cibus cum potu quadantenus putrescant (nimirum ista putredo est modus atq; medium transmutandæ rei in rem) attamen in digestionibus nostris, per ejusmodi putrefactionem, actionemq; fermenti lienaris, non educitur ex oleribus, leguminibus, frumentalibus aut pomis, spiritus aquæ vitæ. Siquidem naturæ nostræ intentio, non est sibi procreare aquam vitæ; verùm longè aliud in nobis est fermentum, quo res resolvuntur in chylum. Atque aliud, quo res putrescunt, atque separantur in aquam vitæ. Hoc namque pluribus mediis fermentum introducitur; illud verò, non nisi specifica cujusvis speciei proprietate fermentali acquiritur. Etenim dum herbæ in aqua per macerationem longam, fermento suo, aut vicario putrefiunt pro extractione aquæ vitæ, manent caudex, rami, ac folia integra, in figura & duritie; quæ tamen mansa, deglutita, & bene intus confecta, paucis horis in chylum abeunt, primamque herbarum naturam amittunt. Quocirca alias adhuc inculcavi, tot nempe esse fermenta digestiva specifica, tot putrefactionum varietates, & totidem stercora unius panis, quot species animalium pane alitorum. Imò & adhuc plura sunt fermenta in corruptionem panis: siquidem adhuc pluribus modis tam sponte, quàm odore locorum, & agentium impressionibus, panis putrescit. Quodque de pane est dictum: idem de cibis aliis intelligatur. Scholæ quoque animadvertentes, nil nobis profuturum, quin in sui radice contineat vitæ præludium, atque ideo voluerunt in cruore, hepatis spiritum, naturalem actu, auræ instar gliscere. Putàruntq; esse vaporem, adeoque & cum halitu confuderunt. Nesciæ, quòd vapor fit aqua; non autem fit Gas, spiritus silvester, incoagulabilis aura, ætherque. Putàrunt itaque, quòd vapor è cruore extra venato exhalans, prout aliàs è quolibet tepente liquore spirat, esset ille cruoris spiritus, unde materialiter spiritus vitalis deinde fabricaretur. De quibus alibi ex professo. Enimverò quicquid in sanum stomachum descendit, si conficiatur à Splenis fermento, acescit fermentali ac specifica aciditate nostræ speciei. Actandem in cruorem vertitur, prius abinde sequestratis superfluitatibus. Qui cruor post metam suæ digestionis in cor transfertur, & sanguis fit, qui in Sacris dicitur spiritus rubeus, cui anima inhabitat. Aptus enim fit in spiritum vitalem transmigrare, ejusque residuum pati ultimam solidorum digestionem, atque tandem absque illa sui residentia, in auras exhalare. Itaque & eo ipso oportet esse volatilem, & spiritus indolem assumsisse in corde. Porrò istud acidum stomachi, totum vi fermenti fellei convertitur in salem, prout alibi de digestionibus. Separaturque actualis salsedo, cum urina & sudoribus, quia evasit excrementitia. Cruoris verò ipsa massa, cum nequeat in spiritum transire, nisi fermento vitali cordis. Cruoris inquam in sanguinem, & sanguinis in spiritum traductio substantialis fit tota per totum, sine ulla residentia, & separatione heterogeneorum: eo quòd excrementa prius inde sint abducta. Estque cordis irrequieta substantia, continuò circa hoc transmutationis munus occupata, ut indesinenter è cruore sanguinem arterialem, & ex hoc spiritum vitalem efficiat. Usque adeo non præexstitit aliquis spiritus naturalis in cruore, unde velut è materia ex qua, spiritus vitalis fiat. Sed ipse totus cruor, si opus fuerit, fit sanguis arterialis, atque inde spiritus vitalis. Differunt ergo cruorificatio in hepate, & sanguificatio in corde. Nam unum est chyli in cruorem vera transmutatio, & generatio novi entis. Aliud verò est cruoris in sanguinem volatilem, & in auram vitalem extenuatio. Cruor enim fit cum sui inspissatione, & liquidi excrementi, sine lotii separatione. Spiritus verò vitalis fit cum inspissati liquatione, & aërea extenuatione, ad quam sanguis scilicet præbet gradum sive medium. Fateor equidem, spiritum vini, rapi, ut spir-

ſpiritum, in arterias, tanquam aliquod ſimplex ſymbolizans, atque prævie diſpoſitum, ut facile in ſpiritum vitalem tranſcendat; ſed ex hinc Scholæ nil pro ſuo hepatico conficiunt. Cruor ergo ipſius eſto ſpiritus hepaticus coagulatus, & vitalium ſpirituũ præexſiſtens materia. Qui ſanè ſpiritus corporis naturam habet, cum potentia ut ſpirituatizetur. Itaque prout à cordis fermento cruor fit ſanguis arterialis ac ſpiritus volatilis: ita in arteriis tanquam cordis ſtomacho, deſumtoque fermento cordis, ipſe ſanguis in Rempubl. ſpiritum tranſit. Imò & ſecundarii humores, ſive proxima ſolidorum nutrimenta fiunt ſenſim volatilia, ne poſt ſe reſiduam reſidentiam relinquant; ſed totali ſui tranſpiratione egreſſum faciant. Cor ergo fabricat ſuo fermento è cruore ſanguinem, quem eâdem opera aptat extenuatque ſic, ut porrò in arteriis tanquam ſuo ſtomacho, tantundem vitalium ſpirituum è ſanguine fiat arteriali, quantum ſanguinis groſſities, renitensque ſubſtantia permittit, tantulo ſpatio, quo in arteriis agitatur, fieri. Eſtque univoca propemodum actio, dum cruor in ſanguinem, & ſanguis in ſpiritum tranſit. Quia non differunt officinis itemque digeſtionis, extenuationis & ſubtiliationis gradibus. Tantundem namque ſanguinis naſcitur è cruore, tantundemque è ſanguine ſpirituum vitalium eodem cordis fermento conficitur, quantum ſibi cuique opus eſt, & vires conficiendi valent. Nec ſufficit adhuc noviſſe, cruorem in ſanguinem arterialem adſcendere; ſanguinem verò partim in ſpiritum vitalem transmigrare, partimque abire in ſolidorum nutritionem. E ſpiritu vitali quoque tandem fieri animalem, quique in ſuis nervis ultimatam recipiat determinationem. Ita quidem, ut ſpiritus viſivus fiat in nervis opticis, inde autem exorbitans, & in linguam delatus guſtatui eſſet planè inutilis: prout & ſpiritus animales tactuum authores, mutui ſunt impares, & viciſſim. Quin inſuper ſpiritus vitalis medullam noviſſe oportet. Enimvero ex acido chylo partim fit cruor, partimque urina & ſudor. Salſedo verò illa urinæ excrementoſa eſt ſpiritus volatilis & ſalſus, qui terræ confermentatus, tandem ſal petræ formatur: quapropter ſpiritus ille ſalſus eſt excrementoſus. Cruor verò per diſtillationem nobis monſtrat etiam ſpiritum ſalinum, planè volatilem, odore nequicquam, ut neque guſtu diſtinguibilem à ſpiritu urinæ. In eo tamen eſſentialiter diverſum, quod ſpiritus ſalis cruoris curet epilepſiam; non autem ſpiritus ſalis lotii. Hinc ſaltem conſtat, in cruore eſſe ſpiritum ſalſum, & volatilem. At quo modo totus cruor homogenealiter à fermento cordis transmutetur, verbis explicari nequit. Eò quod naturæ ipſæ à priori non ſunt demonſtrabiles. Fermentorum namque ſunt eſſentiales operationes, in rerum transmutationem; non autem accidentariæ accidentium propagationes, ad diſpoſitiones faciendas duntaxat. Eſt ergo ſpiritus vitalis planè ſalſus; ideò balſamicus, & cuſtos à corruptione. Ut quanquam aqua vitæ facilè in ſpiritum vitalem migret; non eſt tamen hic oleoſus, aut combuſtibilis inſtar aquæ vitæ; ſed ſpiritus vini, ſolo fermenti attactu, facilè totus in ſpiritum ſalſum mutatur, & indolem inflammabilem extemplò amittit. Prout docui libro de Duelech, quomodo per ſpiritum urinæ, aqua vitæ unico inſtanti in offam ſubtilem coaguletur. Quod de ſale ſanguinis volatili, multò evidentiùs fermento cordis effectinis volicet argumentari. Quapropter, qui cordis palpitationem aliquantiſper tolerant, licet affatim tum multumque vini meracioris hauſerint; attamen non facilè inebriantur. Eò quod propter urgentem neceſſitatem, citiſſimè ſpiritus vini in cor, & arterias, ſpirituum penurioſas, attrahatur, ſubitoque in ſpiritum vitalem formetur. Reſtaurat inquam vires, nec tamen tum inebriat: eò quod non ampliùs peregrinus; ſed facilè domeſticus factus, in cortractus, dein per arterias quoquo verſus diſpenſetur. Non arguit enim in adverſum, quod ſpiritus ſalis petræ ſit acidus, ac quod proinde vitalis ſpiritus acidus eſſe debeat. Neque enim ſpiritus, unde ſal petræ in terra fiebat, acidus tum erat. Eſtque ideo ſpiritus vitalis ſalſus, viciniorque ſpiritui lotii, quàm ſalis petræ, qui propter aduſtionem & extractionem, ſemper nova ſui concretii eſt creatura. Quod ergo per fermentum fellis jactum eſt fundamentum, volatilizando & ſalſum faciendo:

hoc deinceps in cordis officina perficitur. Etenim prævix digestiones sunt totidem dispositiones ad vitales functiones & necessitates. Membro enim semel stupefacto, si sensus redierit, id sanè cum sensibilibus stimulis & punctionibus fit, quæ veræ salsedinis sunt indicia. Quod autem totus cruor sit merus sal, non aliunde clariùs deduci potest: quàm quod homogenealiter totus in ascite, & in ulceribus, in salsum ichor mutetur per facillimam degenerationem. Condecens autem fuit spiritui vitali qualitas salsa, acuta, & materia subtilis, si conservandis membris sufficere debebat. Rubedo quoq; cruoris flavedinem assumit, dum sanguis fit arterialis, eo quòd rubrum per salis acredinem flavescit in sui dissolutione. Nec tamen sanguis omnem rubedinem amisit, siquidem pars ejus permanere debebat in solidorum membrorum nutrimentum. Mortuum est, quicquid hactenus dixi, spiritum vitæ esse salsam aporrhœam, acutam, & è sanguine factam per sua membrorum vitalium fermenta. De vita ergo spiritûs dicam. Etenim cum vitæ muniis fungi debebat, non requirebatur, ut esset in specie liquoris salsi, aut sanguinis, vel ut illudat sub imagine salsæ exhalationis: at quia vivere primariò, vitamque suscipere debebat, illuminari ipsi fuit opportunum. Non sanè lumine urente, inflammante, aut igneo; sed lumine simplici, vitali, de natura formarum animantatorum, vitæ & animæ sensitivæ: & quidem de specie humana. Finge enim ad illius intelligentiam, vermes nitedulas nominatos, lucem noctu in ventre habere, quæ nedum splendeat instar oculorum felis; sed & circumcirca tenue lumen effundat. Lux ista exstinguitur cum vita nitedulæ. Par lumen finge, quod spiritum vitalem illuminat, quoad vivit, lucet, & propagatur in recenter factum spiritum, debitè elaboratum. Et quò impurior, minusque elaboratus fuerit, eò lumen istud esse tenebrosius. Exstinguitur autem in nobis lumen istud, perstite spiritûs materia in peste, venenis, &c. prout per syncopen & palpitationem lumen exstinguitur, & spiritus evanescit. Sub mortem quoque, oculi membrana manifestâ luce destituitur, planè visibili. **Non est tamen par lucis il-**lius essentia in nitedulis, quæ in nobis, ut solo videlicet gradu à nobis discrepent. Sed sunt tot luminum horum species, quot vitalium creaturarum. Divinæ id nobis largitatis indicium, quòd luminum, quæ nobis unica sub notione comprehenduntur, tot sint species, & vitales differentiæ. Utpotè quòd illæ luces sint ipsæmet vitæ ac formæ vitalium Adeò patrem luminum ter gloriosissimum ludere abundantia genericorum luminum, non minori prodigalitate, quàm in vultu humano unico, tot propemodum varietates effinxit, quot homines. Est quippe penes ipsum quædam luminum vitalium Respubl. & innumerabilium civium cohors: cujus similitudinem quandam in vitalibus animantatis exprimit per vitam, formam, id est, per lucem vitalem. Est ergo spiritus vitalis sanguis per vim fermenti & motus cordis, resolutus in auram salsam, illuminatam vitaliter. Quod lumen in nobis est calidum; In pisce verò friget actualiter sic, ut nunquam quamdiu vivit ac subsistit, queat ad caloris potentiam adspirare. Non est igitur calor noster, humidi primigenii consumtivus: ut neque proinde defectu caloris, pisces mortem effugiunt hactenus: licet humidum illorum non efferatur in exhalationem: atque omnium minimè in mari glaciali. Neque enim Capuccinus nostras, maximâ parte anni, à pedibus in ventrem usque frigens, nec sentiens se pedes habere, proinde humidi alimentarii non tolerabit quotidie transspirationem, aut recusat alimentorum refectionem, aut Capuccinus illis partibus mutatus est in piscem: quod alioquin esset necessarium, si calor esset fundamentum vitæ primarium, non autem adjacens, & comitans. Absit, nescire aliam esse consumtionem humidi à calore; aliam verò quæ à fermento extenuante promovetur. Hæc siquidem nullam fæcem, aut residuum aliquod post se relinquit; illa verò tophum, vel carbonem. Adeoque prior tendit in inspissationem; posterior autem in extenuationem. Sin autem in nobis ingens quandoque calor insurgat, qui membra pruno, & igne persico adurat, gangrænetque, escharam moverat, & subinde gliris instar carnes erodat. **Ita nempe sunt opera corrosi-**

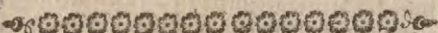
vorum

vorum salium, actus degenerationum exlegum à Republ. vitali proscriptorum. Perinde enim per laxativa venena totus cruor in putrilaginem resolvitur. Errores enim alienigenorum seminum violentiis adscribendi, sub quibus vitale lumen degenerat, non secus atque compressio fœni ignem excitat. Porrò spiritus vitalis, per aortas arterias in caput scandit. In cerebri meditullio autem est unicus sinus, qui superne inspectus, duplex videtur, sed elevatâ sursum camerâ, unitatem ostendit. In hoc autem sinu desinit arteria in vas rugosum, & alterius texturæ, quam cætera arteriarum compago. Hac ergo diffluit spiritus vitalis in sinum cerebri, pro ministerio imaginationis, memoriæ, & pedisequarum facultatum spiritualium: quæ omnes pariter fundatæ sunt in spiritu insito, cerebri incolâ. Hinc autem, sit spiritus influens pergat in oscula nervorum incipientium à cerebro, vel cerebello, proprietates acquirit ibidem destinatis partium functionibus aptas. Hunc alibi dixi à spiritu vitali essentialiter non differre, sed in essentiæ suæ latitudine plurimarum proprietatum esse capacem, juxta idearum sibi impressarum latitudinem. Qui namque ad linguam defluit, gustatum efficit; qui tamen in digito non gustat. Quia particularem organi determinationem induit, absque naturæ suæ transmutatione, ne tot essent spiritus animalis subdivisiones, quot officiorum pluralitatibus diremta ministeria. Interim rem voca, ut lubet.



# VITA MULTIPLEX IN HOMINE.

Ostendi alibi in utero monarchiatum, adeoque & vitam singularem: qua scilicet post mulieris mortem, prolem adhuc enititur. Vidi & mulierem, quæ nunquam caduco corripiebatur, nisi instante partus dolore; nec cessabat etiam nisi post partum. Ostendi quoque vivere quidem lieniformem quandam carnem inter secundinas & acetabula uteri obnatam: ejusque vitam sibi propriam, sic ut non vivat vita matris aut fœtus; sed quadam promiscua, non quidem vita sensitiva, quanquam vegetetur vi quadam vitali; non autem animæ cujusdam herbaceæ, aut vegetantis favore. Tandem quoque venis suam à morte hominis adhuc permanere vitam, quâ multos dies ab obitu personæ, cruorem in se detentum à coagulatione præservat, & hactenus vitâ quâdam illustrat. Quapropter venarum esse aliam vitam, qua nedum vivant; sed & in vita ipsum cruorem conservent. Postremò & demonstravi, vitam quandam peculiarem musculis inesse, cum facultatibus sensitiva & motiva, per quam se tendunt pavido spasmo omnes ad sensationem mortis. Ut patet in tetano, rigoribus & convulsionibus, in quibus tam in vivis, quàm à morte, musculi moventur invitâ voluntate, etiam post vitæ extinctionem. Et quanquam hæ vitæ variis subjectis distinguantur, & munium diversitate manifestentur, omnes tamen originaliter à semine oriuntur, vesanæ sunt, subjectis suis implantantur, & vitæ integrali ut partium formæ insunt totali. Quare nec considerandæ sunt in Tractatu de vita longa. Utpote quæ sine spe fomitis pereunt, saltem mox à morte hominis. Memorabiles tamen in morborum alteritatibus & indicatione curativa.



# FLUXUS AD GENERATIONEM.

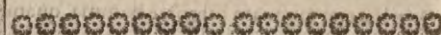
Generationis nostræ initia somnio-tenus vidi, & calamo describam, quantum verbis potest. Inprimis vidi uterum plicis, inimitabili artificio contractum, sesèque sub conceptum pandere, per proprium Blas magneticum: idque adæquatè ad seminis extensionem. Quæ scilicet plicarum diductio, vel apertio, causat suctum, & attractionem seminis, ratione vaci. Atque in eo rhombus conceptionis jacet pro sexu femineo. Siquidem continet causam immediatam complacentiæ, & attra-

attractionis seminis in uterum. Neque enim alias in congressibus, utut voluptuosis, fit ulla unquam plicati uteri expansio, nisi in ipso conceptus instanti: hinc namque brutorum ferè infallibilis conceptus. Siquidem non est ulla uteri diductio voluntaria, ut neque artificiis subjecta. Qui potius quodammodo superans naturam, ostentat Deum humanæ generationis Præsidem, continuatæ in posterum juxta verbum benedictæ propagationis. Crescite, & multiplicamini. Est quippe Dei digitus, qui hos diducit loculos, sine medio organico. Quod in Sacris dicitur: Deus aperuit uterum Sarai. Profectò tota generationis historia naturam excedere videretur, nisi acquisitæ propagationis jure & continuata sui frequentia intra naturam esset recepta. Quisquis ergo prolium exspectationem meditatur, non venerem salacem, non seminis abundantiam, imò nec sanitatem exspectet; sed omnino atque primariò præfatum uteri magnetismum. Et ex parte virilis sexus, semen nullo infame contagio. Alioqui namque uterus semen malè imbutum semel recipiens, illud rejicit, nec deinceps se aperit, ut intro sugat in vitam istius viri semen. Sæpe namque in secundis nuptiis concipit uterus, qui primo thoro fuit sterilis. Debet autem idcirco extensio uteri semini adæquata esse ratione vacui vitandi. Deinde omne alienum est generationi hostile impedimentum. Tum demum, postquam virile fœminino semini sociatum est, in præfato concavo uteri confestim cessat illius magnetis suctus, clauditurq; uteri ostium prope ejus cervicem. Uterus verò contentum undequaque & adæquatè, excluso omni aëre, benevolo favore amplectitur, incipitque amborum exactior commistio, propter occultam syngamiam, utrimque in seminibus explicatam. Mox dein, tametsi conceptum semen initio turbidum sit, atque opacus liquor; attamen biduo abinde, transparentis albuminis similitudinem assumit. Sexto autem die (neque enim prius) apparuit mihi feminum incola Archeus, tanquam vapor nubilus, qui post, decimo tertio die, hominis figurâ umbratiliter dotatus fuit, cum aliqua clarificatione suæ spissitudinis. Tum enim semen decimâ forte sui parte accreverat, sibique primigenio nupserat liquorem alimentarium. Mirabar interim egoitatis inceptam philautiam, quæ vel in seminibus inciperet meditari mox sui incrementum. Etenim ut tepens lac sese statim incrustat pellicula: ita & semen mox à triduo sese pelle loricat, quæ tamen sensim evadit manifestior. In eo tamen utraq; toga differt, quod lac pellem, saltem contra aërem obducat; semen verò, undequaque. Quia lacti non obtenditur pellicula à spiritu formatore; sed à calore, separante lactis alteritates. Hinc namque fit, quod è lacte viscidiores, pinguioresque & viciniores semper partes, ad pellificationem deligantur, per separationem à reliquis: quibusque absumtis, cessat lactis pellificatio. In lacte igitur in corruptionem tendente, fiunt materiæ disparitates. Quod in seminibus ad generationem collectis ac dispositis, non accidit. Porrò quamvis aura sub hominis figurâ cerneretur; nondum tamen character sexualis notari à me potuit. (*Post aliquot dies à visione incidi in locum Apostoli, non erit Græcus aut Ebræus, non mas aut femina; sed unum omnes in Christo.*) Circa diem 17. vidi, quod hæc aura figurata sese demergeret, atque planè desponsaret intra albumen, ac quasi dormiret toto triduo, & horis circiter 12. eratque in semine rursus quoddam chaos opacum. Quo intervallo sibi secundinam visibilem obduxit: atque duritiem membranæ, quam in materia non reperiebat, sibi fecerat, per vim formativam & transmutativam. Aura nimirum hæc formatrix, dum sculpit corpus, non utitur separatione, nec ideo opus habet materiæ diversitate, quâ sibi in typo propositas organorum alteritates fabricet. Quo triduo exacto, tum priùs apparuit spiritus ille formator, sexuum signaturâ insignitus, non tamen ampliùs per totam seminis molem obambulans indistinctè; sed quadam sub confusione, illi triduo propria, tota isthæc aura, singulis in partibus (licet nondum apparentibus) coaluerat. Neque enim tam adhuc alter erat vagus, & fluctuans in ista massa. Sed unicus insitus, sibi per partium rudimenta continuus, totam generationis repartitionem absolvebat. Fuitque suus iste labor, indefessus, sine labore tamen atque tædio. Et quanquam in opera non lassaretur,

vicarium tamen sibi adscivit. Etenim magis magisque partium distinctio explicatur, & totius fit accretio, ex materno & puriori sanguine, sibique format humidum radicale, solidarum partium constitutivum: quapropter & à materni sanguinis spiritu vitali, sibi incrementum atque fermentum haurit, quod nimirum sibi mox assimilat unione perfectissima. Alitur nempe, & crescit spiritus in seminis adumbratione, non secus atque ipsa embryonis corporea moles. Influens tamen spiritus, non mihi vi sus ante diem 32. à conceptu. Tenuis quidem tum adhuc, & sanguine materno desumtus, in vicinam speciem traductus. Hic verò circa 41. diem lucem aliqualem sive splendorem vitalem adeptus erat, simul & staturam humanam; sed conglobatam expressit. Deformem tamen, ob capitis disproportionatam magnitudinem. Quæ lux erat tanquam fulgor, è flamma, quam aqua vitæ ardendo exhibet. Ac non multò post aliquot momenta, subitò, hæc lux seipsa est facta lucidior. Sensitiva anima, quanquam in brutis speciem faciat, ideoque per se subsistat; in homine tamen, non speciem; sed luminis tantum subordinatam alteritatem, sive gradum ad mentem, continet. Ideo vix subsistentem absque mente. Ac licet in homine sit vita sensitiva, ac non est ens specificum à creatione; sed seminale, per libidinem Protoplasti occasionatum, cujus character à mente totus coërcetur. Vita ergo sensitiva sub splendore cœruleo & obscuro, informat statim spiritum seminis: informaturque à mente, & luce clariore. Intercedunt tamen 4. 5. 6. aut 7. puncta funis pedalis. Quia semina distant dispositionum perfectione: distantque ideò seminum formatores spiritûs perfectione, & agendi alacritate. Hinc namque quod uni conceptui una fit quadragenaria, id alteri secunda obvenit, vel tertia, nec tamen propterea empsychoses tardiores vel segniores, imperfectiores velocibus, non secus atque præcocia ingenia, sunt non rarò tardioribus postponenda. Tota saltem generationis nostræ series spirat augustum aliquid. Etenim quantumvis opifex formator Archeus humanam in se figuram contineat, & corpus ad sui similitudinem figuret; non est tamen fabrica humana ab initio, in statura erecta, ut neque confusè globata; sed curvata, quomodo caret fœtus in utero. Falsum est ergo, quod natura ubique sit circularis. Quippe quæ ubique suis voluit satisdare finibus, qui ab Opifice glorioso naturæ, & non à natura induatur. Neque enim alioquin à generante, recurvata reflexio inditur spiritui seminali erecto; sed procedit à digito ejus, qui à fine usque in finem disponit omnia suaviter. Confestim itaque concepto semine, uterus clausit ostium infernum, ne quid irruat peregrini, quod conceptum conturbet. Deniq; vasa uterina imperio subjecta, supernè etiam, velut addito hostiario, clauduntur: quia tum nova oritur in utero Respubl. nova futuri fœtus œconomia: ideoque & in confinibus vasis singularis culina erigitur. Usque adeo ut embryo, non è cruore hepatis; sed puro putoq; sanguine arteriali, dudum alatur, & crescat. Mox verò dein, atque hæc coquina, pro embryone (qui victurus est proprio orbe) est instructa, uterus cruorem præparat, quem embryoni propinet, everriturque proinde, quicquid minùs utile occurrit. Adeò ut toto illo motu, plerumque mater se malè habeat. Siquidem cum non ampliùs per emunctorium uteri expurgari possint sordes, quæque nec partus maturitatem queant exspectare: sordes in bonas retro eunt, conditionem excrementi nanciscuntur, & foras, per vomitum, aliasque sentinas extruduntur. Id quod in brutis non æquè fit, cum menstruo careant, & importunum congressum non admittant. Denique conceptus hominum, non ex prima Creatoris intentione erat, per modum, quo in peccatis concipimur. Tandem etiam, quia pro brutis, non æquè purus in alimentum sanguis requireretur. Sola itaque prægnans mulier, dira, multarum pœnarum piatione unius congressus pruritum, præ brutis pendet. Empryo ergo, sanguine arteriali, in culinis utero vicinis præparato, primum alitur, donec post primam quadragenariam, vivente potitus animâ, sui sit juris. Culina verò præparatoria, in carne lieniformi, qua utero adhæret secundina, exercetur. Tarda ideò & sæpe irrita sunt fœtui auxilia, & oretenus matri exhibita: eò quod ante introitum

ad

ad embryonem, recoquantur singula. Iterumque in ipso foetu, antequam eundem augeant. Infans autem editus, antequam duriores cibos sit ferendo, blandioribus assuescit. Ita namque dudum pascitur sanguine arteriali, qui nulla post se stercora deponit. Nam quae nato infantulo, mox primo vagitu excidunt, sunt cruoris jecorarii reliquiae, qui non nisi plerumque post tertiam quadragenariam, primum in praefatas culinas admittitur. Suntque haec nimirum excrementa, quae partûs necessitatem maturant, & solicitant. Enimverò insitus semel semini spiritus, in semina demersus, statim corporis necessitates, si non praenoscat, saltem addiscit, & dein consanguineum sibi spiritum, quadam cognationis symphonia in alimoniam trahit. Uterus tandem, foetus maturitatem sentiens, sese corrugando contrahit, quod eniti prolem veteres dixerunt. Saepe etenim abortum detinui comminatum atque inceptum; quandoque verò non potui. Detinuisse verò me agnovi, quoties abortus causaret ex symptomaticâ thymosi sine praematura expulsiva, aberrante scil. utero. Remediumque operabatur cohibendo, sopiendo, sedando, & placando praefatos uteri furores. Sed abortû praecavere non potui, quoties casus matris ex alto, multaque perturbatio terroris, moeroris, irae, &c. inordinatorum. Itemque sic foetus monstrositatem insignem haberet, quae non segne ad expulsionem calcar addit. Vel si foetus moriatur, aut insigni debilitate tabescat, aut deficiat. Itemque si mater perculsa validè, antequam propria viveret quadra, ad se retraxit spiritum arterialem. Qui si abinde mox redierit, tamen eundem velut syncopizatum invenit, cui ita tenellae, vix vita reconnectitur. Hoc pacto semivitalis conceptus subinde molam, aut fatuum germen abortire assolet. At id vix paterni seminis defectu evenit: eò quod semen sterile aut fatuum, vel non attrahatur, adeoque nec concipitur. Vel si attrahitur, iterum mox stultâ uteri libidine excidit, irritatque conceptum. Degenerat autem semen in molam, propter externas incidentias, semini supervenientes: quibus Hippocrates ait semina abduci, quo nolunt. Mola ergo, fit dum spiritus in corpus seminis demergitur, spoliaturque figurâ humanâ, retinens tamen vegetationem pristinam. Demersio itaque sola potest figuram è spiritu formatore praecipere, si nimis dudum sopitus intus soporatur. Visio autem somnialis quanquam vix semiquadrantem horae expleret, omnes tamen generationis successivas periodos, simul velut in speculo rei repraesentabat. Momenta nimirum, fluxus, motus, aspectus, alteritates, simulque errores in unitatem collecta stabant. Expergefactus autem, eheu quantum ingemui similitudinem nostrae propagationis modernae, cum brutali! Adeoque non immeritò Adam planxit per seculum mortem Abel. Exosam tantisper dolens brutalem generationem, totoque illo seculo uxorem non cognovit. Perpendens, quod natura in sui radice jam deturpata, aerumnas originales, & necessariò durabiles passura esset.



# LUNARE TRIBUTUM.

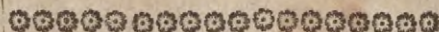
Cum sola mulier inter animalia (demtâ forte simiâ) patiatur menstruum, videaturque ob hoc sideris lunaris operationes experiri; garriant autem Scholae plurima de menstruo, tanquam foetus ordinario alimento: oportuit sanè illarum jactantias, in Tractatu de vita longa detegere. Inprimis namque luna, non accumulat vel expellit hunc cruorem: licet uteri purgatio coincidat cum cursu lunae. Nam istud coincidere utrique termino est per accidens. Etenim alioqui si ista muliebris purgatio, à Luna ipsa esset, omnes foeminae utique eodem die, saltem quae in eodem habitarent climate, essent menstruae. Vel saltem juvenculae omnes cum novilunio idem pariter paterentur, quod falsum est. Etenim si aliquot naves praetoriam aut tribunitiam unam sequantur, obscura nocte laternam pro fanali habentem: laterna quidem signum duntaxat sequelae praebet; sed ventus, clavus, clavique rectores, erunt causa immediata efficiens insecutionis. Sic luna instar facis septimanis quatuor & horis sex absolvit pensum

circuli;

circuli sic etiam mulier ob rationes mox addendas. Mulier enim conceptam genituram, de suo augere atque alere debebat, in justam foetûs proceritatem, editumque infantem suo cruore in lac verso pascere: ergo necesse habuit copiosiore cruore, ideoque, dum in ejusmodi fines non absorberetur, superfluus quoque fieret, & per consequens excerni. Imò quanquam mulier multò minus edat, bibatque, quàm vir; pluri tamen cruore scatet: Id est, officina cruoris plus sanguinis efficit in muliere, quàm in viris, etiam è parciori edulio atque potu. Unde necessariò demum consequitur; Plus in muliere in alimentum utile verti: & plus in viro in excrementa mutari. At ut constet, quis qualisvè sit cruor ille superfluus, sciant omnes. Quòd cruor humanus renovari debeat dierum spatio, quo luna per zodiacum singulos metitur cursus. Istud nempe est spatium, quo cruor suo custoditur balsamo, & diutius reservatus, corrumpitur. Siquidem qui cruore abundat, necesse est, ut in vitæ familiam eundem alendo absumat, vel in pinguedinem, phlegmata laticis, scorias vè alias, sudorem vel excrementa morbosa transmutet. Mulier enim poros habet exiguos, carnosa membrana, subter epidermida, ipsi multo adipe dives est, neque ideo potest in alimoniam consumere, quantum superabundantis in se cruoris indies conficit. Nacta ergo meta cursus cruoris, effetus fit omnis superfluus, quem proinde ejicere satagit natura, eumque ad venas uteri tanquam destinata emunctoria sequestrat. Ad loca quippe illa propria, nec item aliena, cruor recedit, eò quòd ob fines jam narratos menstruum, solius fit muliebris cruoris superfluitas, Fitque onerosus ipso titulo, quo superfluus: coque adhuc magis, quod tum exuat spiritum vitalem. Non secus atque vina quædam, exacto anno, vappa fiunt. His igitur finibus & modis, cruor fit excrementum, dein vires, viresque in pejus acquirit eundo. Tandem autem recentis cadaveris proprietates horridas assumit. Propterea nempe menstruum primorum dierum magis est infectum, quàm quòd subsecutivis diebus effluit. Nam tametsi expulsio menstrui fit venarum proprium munus; attamen ejusdē collectio, prout & renovatio, ac sequestratio, pertinent ad monarchalē uteri Archeū. Ideò nempe exosum maximè celerius foras ejicitur, quo prius à bono cruore secreverit, & hactenus diutius circa uteri venas detentus, atque ob id virulentior magis. Denique etsi hoc virus specie cruoris ludat, deposito vitalis balsami favore tamen, per gradus, ad liquaminis cadaverosi malignitatem adscendens, assumit veneni indolem, & à pristinis cruoris natura & proprietatibus degeneravit, quod probat mechanica. Siquidem linteum menstruo tinctum, si demergatur in aquam bullientem, maculam contrahit in posterum indelebilem: quæque tertia saltem elotione excidit è linteo foraminato, non secus ac si spiritu sulfuris acido corrosum foret. Id quod cruori humano aliàs est exoticum, sive per nares, vulnera, hæmorrhoides vel dysenteriam profluxerit, vel demum si lividioris grumi instar ab ulceribus exciderit. Unde quoque constat, menstruum habere proprietatem aluminosam tinctoriam, ac præterea cadaverosum virus acutum, erosioni aptum. Quatenus autem semel sigillo vitalis Archei potiebatur, quo dein privatum, vim fermentalem, potenti contagio plenam, hostilesque acerbitates nanciscitur. Cruor enim iste, diversis malitiæ gradibus, varia intus miseræ mulieri pathemata concitat. Nam ubi semel ad venarum uteri hospitia, à cætero cruore sequestratus, malignitatis præfatam acrimoniam suscepit, atque inde retrogrado revulsionis motu, (qui fit vel per largas venæ sectiones, vel uteri symptomaticas excandescentias profluviorum concitatrices) intra venæ cavæ caudices resorbetur: syncopes, palpitationes, convulsiones, & non rarò strangulationes horribiles efficit. At si cruor menstruus, nondum ad uteri venas deductus, aut planè à reliquo secretus, adeoque necdum ultimam perniciem habuerit: Inordinatione quapiam detinetur, variaque symptomata passim conspicua excitat. Ex præfatis igitur liquet, prægnantes, nutrices, infirmas, exsangues, emaciatas, impuberes, & rotulas, carere menstruis, quia & superfluis. Falsum quoque est, omnem cruorem menstruum, absque distinctione esse venenosum,

vel innocuum. Itemque, quod in utero nutrimur, grandescimus ex menstruo. Siquidem cruor muliebris non ante conditionem habet menstrui, quam dum nutritioni ineptus, vita effetus, vinctusque ducitur ad cloacam. Neque enim qui vinum potat, bibit acetum, licet hoc ex illo fiat. Ut neque excrementis vescitur, qui cibos edit. Imò quod amplius est, Cruor qui in vel mox à partu excernitur, non est menstruus, defectu conditionis, eò quòd non sit à praecedenti lunae cursu superfluus. Dein etiam, quia non coacervatus, carnosus, non aluminosus, non tingens lintea, nec à toto segregatus, nec ad loca Uteri proscriptus in expulsionem. Ille enim, qui copiosus sub & post partum excernitur, quoque retento, mox dein febris delira interitum minatur, cruor quidem est; non tamen matris menstruum: relictus enim est à foetu, qui cum ab empsychosi proprio victitaret orbe, culinam habuit extra se, in vasis uteri. Quapropter aliam sibi adscivit proprietatem, quàm matris, & quàm menstrui. Hospes enim ille, cruoris menstrui quidem habet speciem; alienae tamen familiae adoptivus, & matri factus exoticus, serio est expellendus, non alias sanè quàm ipsaemet secundinae. Omissus verò atque derelictus corrumpitur, & mortem infert. Caeterùm cùm in praegnante nullum prorsus sit menstruum, per consequens nec foetus ille alitur; sed puro sanguine matris, putoque cruore dein, prius adhuc suis culinis depurato: falluntur ergo Scholae, docentes exanthemata, morbillos, seu variolos, unicuique propemodum mortalium deberi, propter tributum alimenti menstrui. Etenim observabant, rarò aliquem bis feriri isto morbo, rariusque fortè ab illo excusari: quapropter communem indagantes causam, effectum, unde foetus nutriretur initio, in menstruum retulere. Ast in omnibus citra rerum cognitionem, sibi mutuo subscripsere, in fabulas & conjecturas lapsae sunt. Inprimis namque non considerarunt, impossibile fere isto morbo immunem fieri quempiam, si pariter menstruo nutriantur indifferenter omnes. Deinde quod certo, uno, ac statuto velut criseos termino affligerentur. Fateor quidem, variolos è veneno scaturire, virusque secum ducere, suo fermento cruorem inficere, aliosque adstantes, (praecipuè verò pueros, contaminare, quodque venenorum interna essentia, non sit demonstrabilis à priori: adeoque per effectus proprietatem veneni metiamur, prout à fructibus arborem. 1. ergo venenum variolarum esse dumtaxat humanae speciei proprium. 2. Naturam facile pronam, ad fabricandum illud. 3. accendi autem circa stomachum, adeoque in centro corporis. 4. Partes semel hoc veneno obsessas, illud à se repellere ocissimè versus superficiem. 5. Officinas illius veneni, postquam semel ejus tyrannidem senserunt, hostili deinde aversione & horrore edoctas; magna praecautione illius generationem vel ab ipso initio praepedire, ne, uti prius, incautè in illud incidant. Ergo venenum fit in homine, non autem illi connatum ex menstruo. Quale autem istud sit, describi nomine nequit, quia proprium nomen extra effectus non habet. Sufficit hoc loco, non posse menstruum in causam trahi, ob antedicta. Igitur primum menstruum peccat in materia, propter solam abundantiam. Dein gradum subit. Ut primus sit, quo cruor ille, à praecedenti lunae cursu, est superfluus. Alter verò simulatque separatur à reliquo. Tertius autem, dum circa uteri vasa deputatus resedit. Quartus, qui aliquantisper ibidem haeserit, & viam mortis intraverit. Ultimus tandem, dum jam ut cadaver, & in auras elapsus est. Peccatur ergo à Scholis, per venae sectiones, dum virgines ex parte menstrui, palpitationem sentientes, succurrere fatagunt, sine distinctione. Nam quanquam menstruum primi gradus, per phlebotomiam revulsam, palpitationes sedet: In tertio tamen menstrui gradu, exitiale remedium praedixi Archiatris nostris. Eò quod inanitis brachii aut poplitum venis, retro tractum menstruum à viciniis uteri, in venas observaverim. Siquidem, quae non manent inanitae; sed communione continuitatis replentur iterum: sicque post ingentes palpitationes, pulsuumque intermissorum pausas, vel post subsequentes laterum dolores acutissimos ex utero, (propter nimirum virus aluminosum tertii gradus,) virgi-

virgines repente extinctas propter phlebotomiam me invito institutam. In primo quidem gradu, demitur abundantia cruoris. At minus malum, licet pars effeti cruoris superstes relinquatur. Malim equidem naturam in sequestratione & expulsione juvare: quàm indistinctum cruorem hauriendo, naturam debilitâsse. Istud adhuc notabile, quòd licet morbos, per digestionum classes distinxerim; menstrui tamen mentionem vix fecerim. Eò quod menstruum nec digeratur, neque digestionis sit recrementum, adeòque alterius est conditionis. Nam primò peccat abundantiâ bona, dein superfluitate onerosa; mox privatur vitâ, & virus evadit. Porcos tamen sanat in lepram vergentes: prout & confestim equos, ex potu intempestivo contractos, si tantillum menstrui potitent. Itemque menstruum alterius mulieris virulentum atque verũ, paucis guttis exhibitũ, confestim strangulavit mulierem profluvio laborantem. Cruor autem qui tandem in profluviis copiosus excernitur, paucis guttis potus, profluvia sistit. Porrò quod sola mulier (demtâ forte simiâ) menstrua patiatur: ac licet menstrua solam accusent abundantiam; vacca tamen ubere arefacto, non patiatur menstruum, aliàs plurimo diffluat lacte: denotat, quod cruoris abundantia sit quidem causa materialis; at non proinde finalis, quamque ideò inter naturales non redegi: eò quod solus Omnipotens omnes omnium fines causales intra se claudat, qui cuncta suaviter disponit pro inscrutabili judiciorum suorum abysso. At si lubeat causam hujus inquirere, certum est Evã post esum vetiti pomi, prurigini libidinis, se subnoxiam fecisse, virum in congressus excitâsse & admisisse: hincque conceptam naturam humanam corruptam, atque degenerem deinceps perseverantem. Cujus corruptionis ergo, posteri incomparabili puritate orbi sunt. Unde conjecturæ locus, quod Eva per membrum, quo multis ærumnis subnoxia evasit, testetur apud posteros, lapsus sui successivam culpam, & cruentam deturpationem in natura. Etenim pars qua imago Dei, ex sancto Spiritu concipi debebat, cloaca sordium evasit, testaturque abusum, & culpam peccati indelebilis: ideòque & tolerat. Quia in dolore pariẹs filios brutorum instar, quia deinceps brutorum more concipies. Sic namque ista maledictio introivit in naturam, & permanebit. Atque eâdem lege etiam menstrui necessitas. Ante peccatũ enim clauso utero egressus foetus, dolorem non causâsset. Quocirca ex præmissis argumentari licet: Incomparabilem Dei Genitricem virginem, Arcam fœderis, corruptionem nullam in se unquam admisisse, & per consequens, nunquam menstruo obnoxiam, ut neque muliebres incommoditates passam. Quippe quæ meritò lunam, lunæque proprietates, divino nutu pedibus substratam habet. Cui post Deum, honor & laus.



# VITA.

Si de vita longâ tandem mihi philosophandem, intuendum primò, quid vita; dein, quæ hominis, quæ immortalis & Adamica, quæ deinceps sensitiva & brevis, quæ morbosa, quæ sana, quæ mundi vita, & quæ vita æterna. Quorsum ex meis præmissis repetere convenit aliquot documenta. Inprimis ergo vita est lumen & initium formale, quo res agit, quod agere jussa est. Hoc autem lumen a Creatore rebus infusum datur unico instanti, prout à silice ignis excutitur, sub formæ identitate ac unitate clauditur, perque genera & species est distinctum. Non est autem lumen igneum, combustivum, humidi radicalis consumtivum. Tam in pisce est vitale, quàm in leone; tamque in papavere, quàm pipere. Nec etiam in nobis calor deficit, ob humidi radicalis consumtionem: nec vicissim humidum deficit, caloris defectu; sed sola duntaxat a potestatum vitalium, adeòque & luminis diminutione, & extinctione. Ignis, lumen, vita, formæ, magnale, locus, &c. sunt creaturæ neutræ, non substantiæ, ut neque accidentium catalogo comprehensæ. Nec formam ideo in vitalibus à vita distinguo, exceptâ utrobiq; mente humanâ. Quædam scilicet vita muta est, & vix apparet, qualis occurrit in mineralibus; quæ tamen vivere ac defungi se, per suas declarant notas, & vitium vitalium insignia. Altera

deinde paulo est explicatior. Qualis in rerum seminibus, ad periodum suæ speciei tendentib. Tertia demu visitur in plantis, sepsas augentib & successiva multiplicatione prolificantibus. Quarta denique per motum, sensum arbitralemque electionem manifesta in brutis, cum aliquali imaginationis discursu. Postrema tandem, in mente im mortalique substantiâ nunc obscuratur, & per animam sensitivam sui vicariam, quadantenus explicatur. Non est igitur vita balsamus, non mumia, non denique spiritus sanguinis, licet hic sit corporis conservator. Eo quod vita non sit materia, imo nec substantia, sed ipsissima rei forma. Porrò de vita hominum immortali dicturus, textum sequar. Enimverò quia infracti præcepti pœna, mors erat. Mors enim non ex Deo, sed ex conditione legis advenit. Mortem inquam non fecit Omnipotens, ut neque medicamentum exterminii in terra. Idque duntaxat respectu hominum est intelligendum. Neque enim universi tota natura & conditio, ob peccatum Adæ conspurcari debuit: adeò ut bruta, nostri generis prævaricatione sint morti facta obnoxia. Siquidem vel ante peccatum bruta mori debebant, quorum nempe quædam, aliis in escam & pabulum substituerat rerum Dominus. Naturaliter enim mori debebant. Cuncta quorum saltem annihilabilis vita atque forma unum quid erant. Perire scilicet formas illas fuit necesse, quæcunque corporali seminum connubio, primas sui antecedentes, & subsequentes dispositiones nanciscũtur. Mors ergo brutorum, digna non fuit vocabulo mortis, quæ extinctionem & annihilationem luminis, non autem ejusdem separationem cum separati conservatione includebat. Complacuit itaque sibi immensus, quod hominem conderet in proximum divinæ majestatis simulacrum vivens, nec morti obnoxium. Ideò nec mortem fecisse dicitur. Creditum est itaque Adamum, ante transgressionem, fuisse immortalem, ex creatoris bonitate: ergo cognovi, Adamum quidem fuisse immortalem, ante legis prævaricationem; attamen illi non fuisse naturalem ex radice vitæ, sed arboris vitæ ergò. Frustranea namque alioquin hujus arboris plantatio in Paradiso, si ætatum alteritates, & calamitates homo pati non potuisset Fuit ergo arbor creata in renovationis rejuvenescentiæ, imò in præcautionis senii potestates atque necessitates. Nam etsi corpus ex creatione non esset vulnerabile, nec morbis obnoxiũ, attamen paulatim ætatum vicissitudines sensisset, nisi ex arbore vitæ continuatus vigor fuisset. Neque enim credibile rerum Dominum mundi Salvatorem deterioris constitutionis fuisse Protoplasto. Quod autem mundi Redemtor sit mortuus, ætatumque calamitates ita senserit, ut 32 anno census sit quinquagenarius, Id non ex sui natura, neque ex radice vitæ suæ contigit: Mors namque, ut & annorum caries, nil juris in ipsum habebant: Sed ex infinita suâ bonitate, quâ se vadem constituerat pro peccatis nostris, voluit ærumnis, adeoque & morti se subjicere in gloriosissima sui nativitate, in qua formam servi assumsit Dominus. Quantum verò recesserit ab humanæ naturæ suæ pristinâ, ac genuinâ illi dignitate, qua in utero erat conceptus: ipsus ostendit. Quippe qui clauso virginis utero spretisque dimensionum repagulis, in mundum prodiit, statim se destinatæ mortis conditioni substravit, sensitque lubens, omnem servilis naturæ necessitatem. Uterque nimirum Adam, initio sui fuit immortalis. Prior enim ex ligno vitæ conservari debebat. Alter vero arborem vitæ prorsus in se continebat. Uterque nimirum elegit mori, præ vivere posse. Prior enim ex vitio; alter verò ex charitate. Arbor vitæ itaque, & loci Eden salubritas, Adamum in pristino vigore, à morte vindicâssent: donec exacto annorum numero, felix ad patriam gloriæ, absque morte translatus abiisset. Insuper de fide est, Adamum de arbore vitæ nunquam degustâsse: & ne de illa ederet, fuisse ejectum è paradiso, qui mortem jam oppetere debebat. Imò tam perfectæ erat constitutionis, jam horto voluptatis proscriptus, quod ad aliquot mille annos vixisset (qui immediatè à manu Omnipotentis plasmatus citra naturæ commercium) atque longè ætatem Mathusalem superâsset, suæ naturæ sponte, nisi unius continuato seculi luctu, ac mœrore, filum longissimæ vitæ sibi præscidisset Non est igitur deploranda mors Adæ (ut aliqui sibi malè persuasit Paracelsus) eo quod vitalis

talis spiritus, atque scientia vitæ longæ unà simul cum eo corruissent. Contradicunt nempe, vita longa potiri ex scientia: itemque ex plasmatione manuum Dei, arborisque vitæ suffragio esse immortalem, etiam à peccato, retinuisse donum vitæ longæ ob perfectissimam & nobilissimam vitæ atque corporis constitutionem. Unde tandem spiritus floridæ & exuberantis vitæ, in posteros translatus, declinante sensim vigore, per generationum traductionem, vitæ atque morborum injurias, perque annorum cariem, cooperante maledicto, sese manifestavit ut magni oportet: quæ semel viscera mortalium ingressa, mox eorundem possessionem cepit. Etenim quorum vita, prius per arborem erat citra interitum, mox quoque citra illam, brevi conscripta termino languit, augmentum, statum, declinationem & occasum, a liarum rerum more, subivit. Sic nempe mors, suadente Diabolo, in suum imperium stabilivit. Venena enim sub arbore vitæ innocua, dein in medicamentum exterminii suffulta sunt. Opinor enim, Adamo occultatas fuisse arboris vitæ conditiones, ac præsentiam. Alioquin ad hanc citius, quam ad arborem scientiæ boni & mali, extendisset manum. Et licet arbor vitæ, quam nuper detexit Creatoris munificentia, præparari queat ita, ut ad prima nostri constitutiva pergat, cum facultatum veterascentium refocillatione; non tamen illam intelligo quæ Paradiso voluptatis implantata legitur, ad quam mortalium nemo extendet unquam. Sed nostra est umbratilis, & vicaria alterius. Quæ scilicet nil habet eximium & augustum, nisi sub retentione proprietatum per artem reducta sit in succum ejusmodi, qui possit se commiscere solidis per minima. Nec quidem nostra (de qua primus ago) impassibilitatem, morborum indolentiam, mortisque incapacitatem, ut altera, continet. Quin imo etiamsi arbor vitæ è Paradiso hodie nobis adesset, non tamen immortalitatem causaret. Quia mutata est recipientis conditio. Factus est nimirum homo alterius generationis, corruptæ naturæ, & longæ alterius vitæ syndesmo constructus. In quo non amplius mens immortalis immediate omnes vitæ actiones in se sustulit; sed successit caduca anima sensitiva, obiens vicariatum mentis, vitæque necessitatibus providens: ipsamet, instar flammæ, in horas labilis, & extinguibilis.



# VITA BREVIS.

Aura formatrix, in semine, sensim ad sui maturitatem adscendens, tandem lumen suæ speciei concipit sive formam essentialem, quæ à Patre luminum immediatè fit, & est proprii nominis vita. Quot enim speciebus res differunt, quæ tenebris obvolvuntur: totidem quoque subluminis speciebus formas esse oportet. Si enim propter formam res est id, quod est, in alteritate ab aliis quibuscunque. Forma autem viventium (exceptâ mente) & vita sunt synonyma: necesse est totidem vitas esse, quot vitales formas. Lumen ergo vitæ, per se ubique simplex est, & specificum; non autem igneum: quia vitale, formale, & essentiale. Quod autem lumen vitæ calidum vel frigidum sit, decitius notat vitam non nisi accidentaliter calori, aut frigori nupsisse. Sicut calor, vel frigus, è vita: non autem è calore vel frigore proveniat. Vita ergo aliter intelligi nequit, quam sub luminis conceptu. Neutrumq; magis à priori est demonstrabile quam ipsæ rerum formæ, & quicquid immediatè profluit è sinu Omnipotentis. Lumen ergo vitale per species, proprio caret nomine. Possumus quidem facere lumen igneum, nobis ad magnas necessitates datum; sed non est artificis producere de se, vel immediatè lumen vitale. Quod Chymici ajunt: Artifex nequit introducere formam substantialem. Generans quidem patrans, atq; aure vitalis productor est, in quantum ad sibi simile, materiam contribuit, ejusq; dispositiones in ordine ad vitam; nullaten9 autem vitam, s. ultimatam entelechiam producere potest. In morbis etiam quandoq; lumen vitæ ad gradum ignis ascendit: quia comminata distinctione Archeus excutit lumen igneum: non quod ille hoc, ut generans sui simile, producat; sed per furorem Archeus fœnum madidum comprimit, & accenditur: quod siccum non

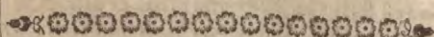
item fit. Alio quoque modo ligna confrictione, & ferrum attritu, ignem, quem nō habent, concipiant. Siquidem non possunt à rebus toto genere differentibus, iidem in specie effectus prodire, nisi per accidens, sive actionem æquivocam. Sic nimirum spiritus sensitivus propter dolorem, sive Archeus per venena, propria iræ excandescentia per accidens ignescit præter sui naturam. Nam Blas habet, quo recedens à vitali lumine, ad destructionis alterum extremum reclinat: in quo radii sui luminis, velut à silice, ignem excutiunt, de materia corruptibili, ubi lumina ambo, Archei & rei corruptibilis, se se penetrant, uniuntur, & in lumen igneum promoventur. Quippe ignis utrobique mors rei est, ex proprio deficientiæ effectu suscitabilis in reb⁹, aliquo pingui inflammabili constantibus. Enimvero quamvis unicus sit in semine spiritus, planè uniformis, ac singularis, embryonis Architectus, in scenæ exitum durabilis; attamen id naturæ materialis vitium & exitium fuit, ut officiorum pluralitate discerptus spiritus, sensim ad singularitatum heterogeneitates multiplices deflectat. Vitiumq; revera est, quatenus in Ataxiam viam sternit. Alias namque cum finium necessitatibus spiritus servire debeat, certè in munium numerum distrahi, sibi fuit nobile. Servilia quippe organa ipsa sibi fecit necessitas, quæ ideo plura atque diversa condidit sibi, & hactenus se ipsam ad eandem necessitatis legem traduxit. Imitata nempe statum monarchicum, in quo est Princeps aliquis independens, legum & regiminis moderator: quapropter & Cordi, solarem quandam vitam, emanativam, ac velut aliunde independentem effingens, radicalis vitæ fontem ibidem statuit. At quia Respubl. dudum subsistere nequit, nisi alatur: ideo post Reges, primi sunt Agricolæ, & Piscatores, qui grana, armenta, greges, pisces, lanas, lina, vina, ligna, mella, olea, & coria nobis proferunt. Quia & ante cogitatos Reges, jam greges suos habebant pastores & agricolas felices. Ea propter enim fingitur Saturnus Deastrorum parens, cui in nobis, nutritionis necessitatem à Splene, commutatativo labente fermento splendidam vegetationis vitam, Ethnici tradidere. Agricolis demum suffragantur, qui grana in panificium, lanas quoque, linum, & coria in vestes ornarent: mox Jupiter patris loco suffecitus, astu & vi successit; Ideóq; & alter nutrimenti dispositor, in hepate domicilium fundans, vitæ nutritivæ adjunctus est, è loco in monarchiam necessario adæquatè respondet. Mars denique diffidentes in prioribus digestionibus reliquias amovens, in felle succenturiatus militi conformis est. Tribus his tantum opus atque satis visum fuit, Sole nempe, Saturno, & Jove, quamdiu in concentu consonarent singula. Sed martialis deinde vita subjuncta fuit, non quidē ut respubl. & status simpliciter esset; sed ut pacem, mutuaque officia servent singula invicem, neve ut succrescente impuritatū turba, destinatur unitas. Porro crescere, sequitur adesse. Prius namque res est, antequam crescat. Imò cum altile esse nequeat, nisi nutriatur, ali præcedit crescere. Luna enim erronum ultima, respectu altilium, telluri proxima. Immediata ergo & inexcusabilis ejus necessitas, hanc cerebro œconomiam dicavit, Judici in Monarchia sacram. Vivitur nimirum ex Corde, Alimonia autem ex Splene, & Hepate: Correctio digestionis è felle; sed accretrix à cerebro est. Differunt itaque initiis juxta atque organis vegetari & crescere. Idque sanè non per accidens, vel ob partium contumaciam, crescere deinceps recusantium. Sed propter singulares Viscerum dotes. Enimverò quod dixi, vel in ortu embryonis spectatur. Siquidem quia crescitiva (quod nemo antehac putavit) è cerebro fluit, caput embryonis, ipsiusque fœtus, cæteris membris proportione longè majus est. Etenim si dislocetur manus, ea nonsolum crescere cessat, quin insuper decrescit etiam in adultis. Gibbosi quoq; crescere sistūt, licet vertebræ sensim distortæ, tantū protuberēt extrorsū vel ad latus: non sanè quod gibbosis sensus sit sublatus, aut minutus: qui non minus aliis quibusque sentiunt. Quocirca defectus accretionis non pendet ex ulla dislocatione nervorum, venarum aut arteriarum; sed solius obliquitatis intuitu in medulla, per quam rectus influxus cerebri est parum incarnatus. Nec est fluxus iste humoralis, per venas scil. & arterias (siquidem in retortis arborum ramis, prout & in tibiis curvis non cernitur accrementi defectus,)

sed

sed est fluxus lucis cerebri. Prout de actione regiminis alibi. Caro in cavo ulcere succrescit, crescuntque menstruatim medullæ, quanquam cæteræ partes crescendo sistant. Adultis quoq; crescunt cum thoracis amplitudine costæ, fracturis supercrescunt pori; hepar per morbum succrevit mirum in modum. Senibus non rarò obnascuntur dentes. Idque totum, quia vix accretrix paret cerebro. Astrologi vim crescitivam lunæ tribuunt; nemo tamen cerebro. Ossa veterum animalium (ut dixi) singulari arcano, plus medullæ continent, quàm juniorum. Eò quod luna ad transmutationem, quietem, interitum, & reductionem in primam materiam facit. Præpotens idcirco luna in veteribus, medullam augeri non impedit. Porrò cum unumquodque esse accrescere desideret, linquepro pagationem vel ab initio meditetur, deque nullo alio plus solicita sit natura, quam de sexu: adeò ut insectas, quas corruptis ab excrementis suscitat, sexum discrimine notaverit; Venere quoque opus fuit. Quorsum renes servire putant Scholæ. Dissentio autem, quia utroque rene calculosos, plus justo petulcos observarim. Nec enim alioqui credere possim, parte fundamentali Veneris oblæsa, salacitatem subsistere posse. Eò quod hoc sit partium necessitas, ut læsa organo proprio, ejus functio quoq; necessariò intercepta. De Venere Splenis quandoque dixi. Saltem hic sat sit, muliebre genus, in Reipubl. subsistentiam apprime necessarium, ac summè utile, divino elogio, esse. Sed tandem cum non omnis ferat omnia tellus, hactenus ad bene commodeque vivendum, mortalium consuetudo, colligatas provincias, & mercaturæ conspirationes introduxit. Pulmonem itaque Mercurium, & mercaturæ, cum exteris conformem, fecit sibi utilitas. Ut postquam jam fœtus auctus esset, haberet respirationis, vocisque vitalem vigorem. Vitam inquam participativam, & distributivam per totum, æquabili aura difflabilem. Sine qua nempe cruor omnis in tophum nutritione densaretur, cresceretque corpus mox vel in immane monstrum, vel mox ab initio suffocaretur. Prout alibi de Blas humano. Ast hanc Rempubl. & harmoniam sic erronibus astris comparatam, nolim tamen peregre à cœli sideribus aliunde sibi seminis Architectus mendicet. Analoga enim syzygia æmulatur astra, quia ens cœlicum Archeus in se habet. Is enim, qui verbulo astra fecit de nihilo, consimilem Verbi potestatem (crescite, & multiplicamini,) in secula durabilem, intra seminum penetralia constituit. Itaque ex dono gratuito hausit semen sibi, posse siderum analogismos in suo Blas ciere, atque imitari. Quare contingit, ut statis periodis feliciores innatis subsequantur æmulationes, quia potentiores clarioresq; sigillationes. Neque interim ea astris potestas est quod mortalium formationi, moribus, valetudini, atque fortunis præsint. Qui enim omnia in omnibus est, cunctaque immediato fine ad sui gloriam creavit, noluit sui imaginem astris subditam, ne se per siderum importunas revolutiones criminis excusent. At bene. Inesse enti seminali analogon, quod astris, totique universo quadantenus respondeat. Quapropter primum in homine semen se vestit secundinis, mox dein propriæ insudat œconomiæ, denique Rempubl. præfatam meditatur, variè singula disponit, legibusque coërcet municipalibus. Tum vero Regnum quoque, & imperia cogitat. Tandem totam terram, ac cœlos postremò. Adeoque vi verbi totum universum in se adumbrat, quatenus Imago Dei. Substituit enim pedibus ejus volatilia cœli, pisces maris, oves, boves, & pecora campi. Quia constituit illum super opera manuum suarum. Cœli autem sunt opera manuum Dei. Quæ certè constitutionis dignitas, cum alioqui jussum contineat, non fictam quidem aut remotam, & allegoricam potestatem quandam: necesse est ergo nos quodammodo referre cœlos in imagine Archetypi. Jussus autē ille, cum jam sit in naturā plantatus, erit homini sua amplitudo ab ovo genialis; non autem ab Astris sibi substitutis. Cum autē Scholis & rusticis, plus considerati sunt defectus, qui in deformitatibus, vitiataq; formatione erunt, quàm qui erroneis facultatib. essent oriundi: hinc dedere occasionē, ut Astrologi pro lubitu cuncta ad suas astrorum choreas traherent. Sed postquā officiorū diversitas cognita fuit ab emunctiorib. implicare heterogeneitatem facultatum & organorum, cœperint ii proinde alteritatē, numerum,

diffor-

difformitatemque ab astris repetere, & in seminum directiones referre. Etenim nec poterant sub natura jam semel corrupta radicitus, dudum semina custodiri felicia subter unitatem neque per hanc compleri tot organorum distincta officia, quin penè ab exordio roboris disparitas in visceribus; imò & in singulis, fortitudinis inæqualitas subreperet, & sigillaretur in locis. Unde tandem disruptio fili, dissolutio, infirmitatum soboles, atque lues multa. Quæ cuncta cœli augures, non reluctantibus, ac stupentibus Scholis, impune ad sua siderum tripudia transtulere. Quare velut antesignano hirco per barbam arrepto, tota admirata est subsequens posterorum caterva. Est tanta quippe in sinu materiæ heterogeneitas, ut vix filum aureum fiat, quod non aliqua sui parte sit infirmius, citiusq; dissiliat. Itaque neque mirum, in tanta membrorum ac functionum distractione robur membris inæquale inolescere. Quocirca integræ familiæ tabe vel hydrope pereunt. Aliquibus gressus à quinquagesimo deficit, quibus visus in octogesimum persistit. Aliis verò à quadragesimo visus hebes, quibus gressus longævitatem promittit. Quippe ex simplici universalique seminis spiritu, sui inolescunt singulorum organorum rectores. Qui sane ibidem, vel vitio recipientium, vel errore dispensationis, non raro recedunt à scopo alienati. Spiritus enim, qui partes ad invicem distinxit & formavit, mox & in ipsis partibus determinationes omnes suscepit. In oculo enim opticus spiritus videt, & in lingua gustat: quia influens spiritus, ab insito ibidem determinatur. Ut præterea quædam vita principians in splene, alia in musculis, atque alia demum in utero muliebri, prout sæpe alias demonstravi. Quæ singulæ in tantum à vita communi hominis sunt diremtæ, quantum illa quæ diversas habent exsistentias. Cum ergo pluralitas dualitatem aliquam includat, non mirum vitam, multis diversis rectoribus agitatam, facilè in dissolutionem ruere, postquam mens immortalis habenas regendæ vitæ, in collum sensitivæ labi siverit.

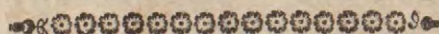


# VITA ÆTERNA.

Evangelium promittit mortalibus, non solum quod Filius Dei incarnatus & passus pro salute humana; sed quod hæc duo mysteria sint applicabilia individuis, quæ alias velut frustra essent. Consideravi autem istam applicationem hoc modo. Enimvero per peccatum non minus fregit homo intentum, quàm decretum Dei; unde natura humana in sui radice fuit corrupta, quia insecuta est generatio altera, penè bellina, vitæ æternæ ex se incapax. Quapropter Evangelium debebat includere abolitionem peccati originalis, aliorumque omnium, ex naturæ corruptione defluentium. Itaq; cum homo deinceps non amplius ex Deo; sed ex sanguinibus sexuum, ex voluntate carnis, & ex voluntate viri tantum naturaliter nasci deberet: nec tamen ejus corpus posset resurgere ulla sui potentia, in pristinam dignitatē, multoq; minus, desinere esse, ut iterū aliterq; esse inciperet. Idcirco lætum nuncium nobis allatum fuit, quod unum baptisma datum esset in remissionē peccatorum per quod homo ita renasceretur ex aqua & Spiritu S. quod ejus anima, tanquam nova nativitate renasceretur, & fieret particeps illibatæ humanitatis Christi Salvatoris, fabricatæ per Spiritum sanctum. Quæ renascentia animam in pristinum statum innocentiæ reponit, tollens peccatum simul. Idque sic omninò realiter se habere credimus; non autem quasi allegorias aut metaphoras, pro vero amplecteremur; sed revera & actualiter hæc in baptizatis sic contingunt, ut sensibiliter permittat Deus traduci in corpus testimonium actualis illius gratiæ, quæ per baptisma confertur. Quo nimirum respectu Mahumetani baptismum recipiunt, quatenus tollit innatum fætorem illis alioquin in vitam durabilem, quemque in Ebræis omnibus alioquin observamus hodie. Adeoque baptismi effectus interior, etiam extra relucet. Imò & id

& id confirmat unici baptiſmatis eſſe perpetuum, atque indelebilem. At iſta renaſcentia non tollit mortem, ſed Chriſtianos deſerit cum ſarcina corrupti corporis, ex voluntate viri, generati: atque hactenus animam nihilominus relinquit vitiis corrupti corporis ſubnoxiam. Quapropter adultis non ſatis fuit baptiſmus, quanquam junioribus, quamdiu inſontes ſunt, abunde ſufficiat. Privilegium itaque aliud promulgatum, per quod adulti vitam æternam habere poſſunt, Quod qui non indignè manducaverit corpus Dominicum, Chriſtus illum reſuſcitabit ad vitam in noviſſimo die, Si vero non manducaverit, non habiturus ſit vitam in ſe. Nam hoc myſterium nobis datum eſt pro mundi vita. Eſt nimirum mundi vita Adamica, caduca, & propemodùm brutalis. In cujus per mutationem datur nobis pignus, itemque actualis & realis participatio vitæ æternæ. Merita igitur paſſionis dominicæ nobis communicantur per participationem illibatæ virginitatis Chriſti Domini. Communio n. puriſſimi & caſtiſſimi corporis ſui unit nos ſibi, & nos in ſe regenerat actualiter: ſicque nobis dat vitam ſibi conformem. Datur corpus Domini pro mundi vita Et quanquam non ſtatim pereat corpus hominis, conceptum ex ſanguinibus; eo ipſo tamen, quo cum corpore Domini, ejusque humanitate unimur nos reddit participes incomprehenſibilis ſuæ incarnationis, reſtituitque in priſtinam naturæ humanæ integritatem: quatenus virginitatem puriſſimam Chriſti, in qua ſalvari debemus acquirimus participativè Adeoq; propter amoroſam unionem ſui tribuitur nobis participatio meritorum paſſionis ejus Eſt ergo principaliſſimus effectus S. S. euchariſtiæ participatio puritatis, & naturæ virgineæ incorruptæ, Domini Jeſu. Adeòque ob hoc propriâ periphraſi prædicatur vinum germinans virgines. Porrò ineffabilis divini amoris hocce myſterium, operari præfatos reales effectus regenerationis, in natura humana. Docet Apoſtolus, Omnes quidem reſurgemus; ſed non omnes immutabimur. Quaſi dicat: Mortales omnes quandoque à morte reſurgent Damnati quidem reſurgent, nequicquam immutati: ſed in priſtino corpore Adamico, ponderoſo, non penetrante, &c. ſola videlicet mortis optatâ neceſſitate illis ademtâ. Pueri verò, ſolo baptiſmi lavacro regenerati reſurgent, in corpore aliquatenus glorificato, ſed tanto minùs perfecti, quanto à tanta felicitate fuerunt remoti. Qui autem in communione corporis Dominici fuerunt uniti, reſurgent planè glorioſi, per totam ſui naturam: quia perfectiſſimè fuerunt in vita regenerati. Cujus regenerationis, quanquam non apparuerint viſibilia ſigna; revera tamen inerant; neque enim de novo fiunt in reſurrectione, niſi prius in ſeculo, per omnimodam regenerationem præexſtitiſſent. Fides noſtra non eſt de nonentibus; ſed de rebus veris, non viſibilibus, quia vult nos promereri per fidem. Quapropter quantumvis amoris, & unionis, cum Deo, ſit hoc ſymbolum prorſus inſcrutabile, prout & effectus inviſibiles modo; attamen præfata myſtica, & realis renaſcentia cenſetur adhuc terrena apud Nicodemum, atque eo titulo huc tranſtuli. Ego itaque renaſcentiam ſalvandorum contemplor in natura ſublunari, & terrena fieri, perinde atque in projectione lapidis Chryſopœi. Enim verò vidi illum aliquoties, meisque contrectavi manibus Erat enim coloris, qualis croco in ſuo pulvere, ponderoſus tamen, & micans, inſtar vitri pulverati. Datum mihi ſemel ejus fuerat ¼ unius grani. Granum autem voco ſexcenteſimam partem unius unciæ. Hunc ergo quadrantem unius grani, chartæ involutum, projeci ſuper oncias octo argenti vivi fervidi in crucibulo. Et confeſtim totus hydrargyrus cum aliquanto rumore ſtetit à flexu, congelatumque reſedit, inſtar offæ flavæ: poſt fuſionem verò ejus, flante folle, repertæ fuerunt unciæ octo auri puriſſimi, granis undecim minus. Itaque unicum granum illius pulveris tranſmutaſſet in aurum optimum partes argenti vivi, ſibi æquales 19186. Inter terrena ergo reperitur præfatus pulvis, quoddammodo ſimilis, qui ferè infinitum metallum impurum tranſmutat in aurum optimum, ſibique uniendo ab ærugine, rubigine, carie, & morte defendit, ac velut immortale facit, contra omnem ignis & artis torturam, transfertque in puritatem virgineam auri: requirit ſaltem fervorem. Anima ergo, & corpus ſic regenerantur per baptiſmum, & com-

munionem illibati corporis Dominici, modo justus devotionis fervor fidelium adfuerit. Ignoscat Theologus mihi, si ultra crepidam de vita æterna per parenthesin dixerim. Fateor enim lubens; non est corpus regeneratum mei fori. Tantùm de vita mundi proroganda ago. Hoc saltem dixi, Baptismum realem effectum sensu perceptibilem, puritatis adferre, & sacrosanctam Eucharistiæ communionem in terrenis habere aliquid simile, quo facilius credamus regenerationem.

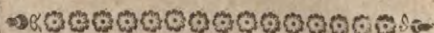


# MORTIS OCCASIONES.

IGnem lucemque vitæ comparavi, quia aliquid præ se fert, quod vitale videtur. Etenim formæ vitales, sive rerum vitæ, sunt luces. Ergo totidem mortis erunt saltem occasiones, quot lucis ablationes. Primò ergo lux exsufflatur, itemque compressione flamma perit, quod vocant defectu aeris. Ego verò demonstravi, id contingere, defectu novi Magnatis; non autē, quod ignis aere nutriatur. Sic & constrictione fumi alieni. Sic nimirum in cryptis, & cuniculis lāpades extinguuntur, exsufflatur autē Lux vèro vel alia flamma. Sæpe n. cādelæ, flamma, pulvere colophoniæ, vel pyrio suscitata informe, extinguuntur. Tandē alimenti defectu ignis interit. Mors similiter multifariam irruit. Vel enim corpus vivens subitò colliditur, conquassaturq; à pondere. Cita etiam profusio cruoris, ex amplo vulnere, vitam profundit, vitæq; lumen efflant. Sic puris, aquæ, vel venti affatim facta prodigalitas inordinata: balnea item, fames, solutiva, intempestivam mortem introducunt. Item per compressiones anhelitus in cuniculis, asthmatis, laquei, submersionis, fumi, & uteri symptomata, resolutiones item & paralyses nervorum, anhelitui substratorum. Item per combustiones, destructiones, carbonizationes, gangrænas, & congelationes frigoris. Item per venena, alcalia, rodentia, eschatotica, putrefacientia, vel fermentali contagio pessundantia; Item per retenta excrementa, obstructiones, & abnegata partium commercia. Item per defectum digestionis alicujus, atrophiam, & consumtiones partis aut totius. Item per suffusiones cruoris intra cranium, thoracem, abdomen, vomicas, pleuritides, pulmonias, &c. Item per dislocationes vertebrarum, contracturas partium expurgandis sordibus destinatarum. Tandem propter effætam seminum, protestatumque defunctionem, decrepitam, exantlatamque. Itemque propter pathemata animi graviora, & incantamenta. Mors ergo tot modis quotidie furatur mortales, quorum vita tamen semper simplex & univoca est. Nam est ideo vitæ atque mortis aliena, & discrepans consideratio. Etenim ensis vitam tollit; est tamen longè alia vitæ speculatiò conservandæ, quam sanandorum morborum, per causæ ablationes, & præpeditiones. Siquidem causæ partim sunt externæ, ut vulnus, pestis, ambustio, &c quorum proinde sanatio, à causarum ablatione non pendet. Neque enim ideo Ignis à foco delendus, qui aliquem combussisset, ut sanetur: prout nec ensis est frangendus, ut vulnus solidetur. Sed in vitæ longæ conservationem, non minus externarum causarum contemplationes & ablationes, quàm fomenti vitalis occurrunt. Enimvero tametsi nullo infestarent infirmitates, non tamen ob id mors desineret in dies, viam ad suum introitum sternere. Nam etsi sanitas vitam, ut basin respiciat; non tamen vita sanitatem includit. Cæcus enim, claudus, podagricus, &c. non minus vivit, quàm sanus. Quid si vita per morbum desinat, id vitæ est peregrinum ac per accidens. Sicut gladius mortem continet; at non nisi per applicationem. Alioqui mors per se respicit vitam; causæ verò morbificæ tantum per accidens, sive per applicationem ad spiritum vitæ, evadunt mortales. Hinc namque impedimenta vitæ longæ sunt seriò attendenda, avertendaque, si longævitatem exspectemus. Initio itaque vitæ meditatio consistit, non extra, sed in vita ipsa. Qualiter nimirū vita in corpore conservetur. Etenim anima sensitiva, jā deinceps à peccato (ut dixi) proprietatē vitæ totā ad se traxit, & vitæ vinculum cum corpore evasit. At cum ipsamet anima sit in semortalis: necesse est inprimis omnes potestates vita-

vitales, vitæ coævas, labiles esse & caducas. Hinc tandem mors. Ad vitæ igitur longæ vitatem, primum requiritur morborum sanatio; tam illorum qui vitam totius attingunt, quam qui partis & functionum damna, vel conservationem spectant, & hactenus insidiantur vitæ. Siquidem cum membrorum sit univoca conspiratio, principales certæ potestates non possunt non tandem labascere, etiam diminutis tantum subalternis. In quo à Paracelso discedo, quod putaverit morbum omnem, per pharmacum ad vitam longam necessariò tolli. Quoniam bonus vir ille, medicamen ad vitam longam, usumque, non minùs ignoravit, quàm ipsam vitæ longæ essentiam, proprietatesque. Ideoque sua arcana plurimum conferunt ad vitam sanam sive ad impuritatum ablationem; directè tamen atque primariò ad vitam longam, tanquam ad finem ultimam, nequicquam facere. Eò quòd ut vita: ita & arbor vitæ, concernit primariò conservationem, & redintegrationem; sive rejuvenescentiam facultatum vitalium, partibus insitarum. In hoc itaque arcana superfluorum ablativa, ab arbore vitæ distant. Quod illa quidem morbos sanent, etiam quos natura parens, per se nunquam curat. Puta lepram, calculum, paralysin, tabem, hydropem, &c. sed arbor vitæ hos morbos jam admissos non sanet. Etenim si Hippocr. dictitaverit, quòd naturæ, ipsæ sint morborum medicatrices: id suæ ætati & arti incipienti condonandum. Alioquin arcana (quæ tum nondum enotuerant, & hodie penè latent) naturæ vires superant, prout persæpe ars naturam vincit. Idque nedum in arcanis morbos sanantibus; sed & in arbore vitæ, naturam deficientem restaurante, verum est. Arboris ergo destinatio, est vitæ conservatio, cum aliquali rejuvenescentia; sed cum remedio arboris perseverat lepra, calculus, &c. Est ergo planè alia consideratio arcanorum Paracelsi, & alia arboris vitæ. Quod sic confirmo. Consideretur Juvenis cum aliquo morbo prædictorum: non enim florida atque vivida ejus juventus sanat hos morbos: ergo neq; etiã arbor vitæ. Eò quòd hæc tantum spectet fomentum floridæ illius vitæ. Quæ sanè adhuc recipitur per modũ recipientis. Ergo in parte recipiente morbosa manet semper roboris disproportio, respectu partiũ benevalentium, quæ erat ante assumtum pharmacum ex arbore vitæ. Nam etsi singula participent æqualiter de illo pharmaco; non tamen æquo robore resarcirentur. Primum ergo impedimenta vitæ longæ, in universum sunt removenda. Inter impedimenta autem, quædam vitam abbreviant activè, ut sunt morbi, vitæ inordinationes, &c. Alia vero arborem vitæ in suâ bonitate determinant, accurtantque, ne suæ destinationis ultimatum finem assequatur. Hoc quidem de arbore vitæ nostra, non autem de Paradisi; deque vita corrupta, non de vita Adamica ante lapsum. Morbi itaque aliquot, itemque multa profunda speculatio fortis, & non jucunda, & perturbationes, imò & incantatio. Prout suo loco. Felices ergo & plerumque longævi, qui procul à curis, usuris, negotiis, atque seculi sui tempestatibus paterna bona bobus potest arare suis, in pace & hilariter vivere. Quicquid ergo pro vitæ longæ consecutione cogitandum, cogitandum in pace incuriâ, cum plena resignatione in placidissimam Dei voluntatem. Cogitandum ejus ergò, quantum ridiculæ cogitationes lassent in febribus, quantum seria studia enervent, quantumque anxietates dierum numerum pessundent. Quia sic spiritus attenuatur, & dies abbreviantur. Porro Venus suum primatum inter impedimenta vitæ longæ obtinet. Quia vitam affatim exhaurit. Sequitur Venerem crapula multa, intempestiva: magisque si potus sit noxius. Nocent quoque Tabacum, fungi, & quæ propter occultum virus, latè serpens, vires vitales consternant. Non enim Necotiana famem sedat, quasi satis faceret defectui; sed in quantum defectus sensum tollit, simulque functionum exercitia. Impedimenta deinique vitæ sunt frequentes thermæ, phlebotomiæ, vulnera, solutivorum quoque usus frequens. Quæ scilicet patrantis generationem faciunt minus floridam, ideòque & senium accelerant. Denique ut climata faciunt ad vitam longam: ita & quædã officiunt. Sunt enim, quibus rarus est senex: alia quibus senectus in honore est. Endemica enim arsenicalia, subterranea vitam adhuc viridem in flosculo dementunt. Sunt &, quibus tractuum inundatorum est

vicinitas. Etenim debet quicquid sponte à putredine in aqua efferbuit,& resolutum est,simul cum vapore offerri,& à nobis sorberi. Perniciosi ergò paludum halitus putridum spirantes: dein qui salem semiputrefactum cum sordibus, ac resoluto luto efflant. Vidi enim Antverpiæ, postquam ager Austervveelius undas concepit, tiliarum folia in mœnibus ab Augusto siccata, & velut carie erosa. Quæ ante inundationem in Octobrim usque viridia in arbore servabantur. Item Amstelrodami visitur: Quando Lugduni Batavorum, folia arborum adhuc Majum mentiuntur. Hanc enim cladem frondes patiuntur à vapore semisalso: quid tandem non in teneram pulmonis tunicam,atque sui parenchymatis spongiam factum iri putandum? Profectò tot undique nostræ vitæ hostes insidiantur, ut nisi longè à nocuo aeris contagio recesserimus: vix erit sub arboris vitæ plena concessione, optatâ vitæ longæ participatio. Nam originalis arbor vitæ in Eden, erat pro habitantibus suis; non autem pro vallis miseriarum indigenis. Itaque quicunque volet bonitate arboris vitæ potiri, & ex labore Sophiæ proficere, deligat tractum, qui passim multos alit senes. Et in quo rari ferociunt passim morbi. Tum denique à puero ( rectius si puer in utroque primum parēte,mox dein & in nutrice)arbore vitæ uti incipiat,dum alimentum,in augmentum solidorum staminum abripitur. Quæ verò medicamen arboris vitæ impediunt, & diminuunt, ne ad apicem ascendat, sunt hæreditariæ, atque innatæ debilitates, totales vel partiales; quibusque acquisitæ succedunt per inordinationem haustæ, quæque per indebita dolorum morborum atq; laborum tormenta advenere. Etenim quicunq; injuriam notabilem vitæ passus est,desperet per arborem vitæ plenè redintegrari. Qui verò puer medelam vitæ primis admiscuit constitutivis, sicque adolevit; siquidem arbor vitæ non est plusquam perfecta, ut queat decrepita in pristinum restituere: speret se acquisiturum, quod regum medentes aulici vix credant.



# DE MAGNETICA VULNERUM CURATIONE.

*Disputatio de Magnetica vulnerum naturali,& legitima curatione, contra R.P. Joannem Roberti, Theologiæ Doctorem Societatis Jesu, presbyterum non minus,quàm etiam Rodolfum Goclenium Professorem Medicinæ.*

1. *Fascinus, sympathia, & magnetismus differunt.*
2. *Unum unguentum sympatheticum, aliud magneticum dictum.*
3. *Quid munia?*
4. *Philosophia rationibus tantum immediatè redarguitur.*
5. *Differentia Iuris & Philosophiæ.*
6. *Ex ignorantia causæ magnetismus putatur Diabolus.*
7. *Qui sint interpretes naturæ?*
8. *Cur soli spagyri naturam interpretentur?*
9. *Superbit,qui ex ignorantia causæ rem credit diabolicam esse?*
10. *Qui sint Dæmonis adulatores?*
11. *Magnetismus non est novum inventum.*
12. *Unguentum armarium?*
13. *Intentio, scopus, remedia, & modus in unguento sint bona.*
14. *Cur unguentum non illegitimum, nec superstitiosum?*
15. *Quid superstitio?*
16. *Cur modus unguenti incognitus Censori nil improbet?*
17. *Quid Magnetismus.*
18. *Aliquod effectus magnetiæ*
19. *Objectionis à Censore traditæ ampla refutatio.*
20. *Magnetica cura morborum incurabilium perfecta.*
21. *Lac combustum mammas siccat.*

22. *Vitrio-*

92. *Quæ sit facultas magica?*
93. *Potestas magica diversimodè latet in homine.*
94. *Homo internus cum externo fundamentaliter unum, materialiter autem diversa.*
95. *Quid sit spiritus vitalis, ejus scientia & donum.*
96. *In cadavere sponte mortuo non est spiritus insitus.*
97. *Divisio spirituum juxta Medicos.*
98. *Anima in corpore solo nutu agit magicè.*
99. *In corpore solo nutu somnolento, extra verò nutu excitato agit anima. Impedit scientia pomi scientiam magicam.*
100. *Initium cabalæ in somniis hauritur divinitus.*
101. *Defectus intellectus in homine exteriore.*
102. *Quid faciat Satan in Sagis?*
103. *Quæ sint vera solius Satanæ opera?*
104. *Peccatum dona gratiæ abstulit, dona naturæ obscuravit.*
105. *Quorsum exercitia pia catholicorum?*
106. *Effectus potissimus Cabalæ.*
107. *Duo subjecta rerum quarumlibet.*
108. *Homo tam spiritu quam corpore agit.*
109. *Quinam radius à Saga in brutum?*
110. *Quomodo Saga prodatur?*
111. *Quomodo alligetur Saga in corde equi?*
112. *Intentio opus bonum depravat.*
113. *Virtus seminalis est magica naturalis.*
114. *Cur cruor præsente homicida effluat?*
115. *Cur pestis in obsidionibus frequens?*
116. *Opera misericordiæ saltem respectu pestis evitandæ exercenda.*
117. *Pestes vindictæ & execrationum sunt execrabiles.*
118. *Cur corpora à patibulo essent tollenda?*
119. *Cur excrementa non causent pestem?*
120. *Cur sanguis tauri sit deleterius?*
121. *Cur pinguedo tauri sit in ung. sympathetico, ut cat nempe unguentum armorum?*
122. *Cur Satan non concurrat ad unguentum?*
123. *Basis magiæ.*
124. *Vnde vanitates pro magia habeantur?*
125. *Magia bona in sacris.*
126. *Quæ dicatur magia vera?*
127. *Causa idololatriæ sagarum.*
128. *Exercitatores magiæ.*
129. *Satan excitat imperfectè.*
130. *Vnde belluæ quoque magicæ?*
131. *Regnum spirituum litem alit, & amorem.*
132. *Cur microcosmus homo.*
133. *Mens generat entitates reales.*
134. *Entitas ista inter corpus & spiritum media.*
135. *Descensio animæ velle conformatum patrat.*
136. *Causa fœcunditatis seminum.*
137. *Cur libido mente velut alienet?*
138. *Pater per spiritum seminis generat extra se, in objecto mox absente.*
139. *Quis sit spiritus patronus magnetismi.*
140. *Voluntas mittit spiritum ad objectum, nisi voluntas aliquid reale produceret, dæmon eam non agnosceret; & nisi extra se dimitteret, dæmon absens eo non concitaretur. Vbi ergo thesaurus, eò tendit spiritus hominis magicus.*
141. *Magnetismus fit per sensationem.*
142. *Plures esse sensationes in subjecto unico.*
143. *Ex phantasia superiore ipsi imperante.*
144. *Cur vitrarii utantur magnete?*
145. *Mutatur trahentium phantasia.*
146. *Inanimata habent suam phantasiam.*
147. *Cur aliqua esu amentiam inducant?*
148. *Cur morsu canis rabiem introducat?*
149. *Tarantula ictu amentiam facit.*
150. *Cur contra catellum rabidum bruta reliqua se non tueantur?*
151. *Sympathia inter dyssita medio spiritus cujusdam mundani fit, qui etiam solem titaniaque astra gubernans, sensu pollet.*
152. *Phantasia in electivis est varia ad lubitum; in aliis vero est determinatæ semper identitatis.*
153. *Primus gradus potestatis magicæ habitat in formis trium principiorum.*
154. *Alter gradus est per phantasias formarum mixti, quæ destructa nempe adhuc manent principia.*
155. *Tertius gradus ex phantasia animæ oritur.*
156. *Quæ bruta sint magica, & agunt extra se solo nutu?*
157. *Quartus gradus magicæ potestatis est excitato intellectu hominum.*
158. *Vox magiæ analogon multorum ad unum tertium.*
159. *Omnis magica vis excitatione gaudet.*
160. *Quod dicatur subjectum capax magnetismi?*

161. Quo-

161. *Quomodo differat magnetismus ab aliis formalibus proprietatibus?*
162. *Humores & sordes suam habent phantasiam.*
163. *Cur scriptura sanguinem potius, quàm alios succos animatum dicat.*
164. *Semen habet traducem patris phantasiam. Unde nobilitas orta.*
165. *Pelles lupi & ovis phantasiam inimicam vitæ prioris impressione retinuerunt.*
166. *Phantasia sanguinis recenter allati in unguento quid efficiat? Modus magnetismi in unguento.*
167. *Differentia inter curationem magneticam, quæ per unguentum, & illam quæ per ovum putridum fit.*
168. *Notabile mysterium humanæ imaginationis fundamentum magiæ naturalis.*
169. *Intellectus procreatam entitatem inprimit in objectum externum, & ibi realiter perseverat.*
170. *Quomodo parentur sigilla efficacia?*
171. *Phantasia per clavum ceu medium spiritum Sagæ nectit.*
172. *Si Satan naturaliter movet corpus sine extremitate, cur non & homo interior? & cur non potius adhuc spiritum Sagæ?*
173. *Virtus unguenti non ab imaginatione componentis, sed à simplicibus in unum coalitis est?*
174. *Author professionem fidei dat.*

1. ANno octavo hujus seculi, allata est mihi oratio declamatoria habita Marpurgi Cattorum, qua Rodolf. Goclenius, (cui noviter demandata erat professio Philosophica) primitias exsolvens, conatur vulnerum sanationem, per unguentum Sympatheticum & Armarium à Paracelso inventam, ostendere esse merè naturalem. Quam orationem legi totam, & ingemui, naturalium rerum historiæ tam debilem patronum obtigisse. Complacuit sibi nihilominus author eo scriptionis argumento, & continuata probationis sterilitate idem opus Anno 1613. non nihil auctius edidit: nuperrimè oblata est prædicti libri succincta anatome, à Theologo quodam in speciem lepidæ censuræ potiùs, quàm disputationis concinnata; petitum ergo meum utcumque fuit judicium, eo saltem nomine, quod res Paracelso inventa, eundem spectaret, & me suum sequacem. Dicam ergo, quid de Medico Goclenio, & quid de censore Theologo sentiam. Medicus inprimis proponit, & ostentat se probaturum, magneticam curam vulnerum esse naturalem; sed promissorem ad tantum munus imparem inveni: utpote quod nuspiam vel tenuiter saltem titulo aut pollicitis satisfaciat. Multa hinc inde rapsodia colligens, quibus vires quasdam formales, quas sympathiam & antipathiam vocant, esse in rerum natura: atque ex earum positione, magneticam curam naturalem probasse sat se putat. Multa inquam ex Ægyptiis, Chaldaicis, Persis, conjuratoribus, & præstigiatoribus in unum cogit, quo ignotum sibi magnetismum comprobet. Partim ut rerum novitatis avidos animos oblectando ex scopo seducat, partimque ut authorem admirentur, nedum triviales scriptores, sed & quosvis rariores alios trivisse. Quocirca perperam Medicus sympathiam, (quam diversimodè, & fabulosè sæpius adfert) cum magnetismo confundit; & hunc naturalem esse, ex illa concludit: nam & unguentum illud vulnerarium, nedum homines, sed & equos curare vidi: quibus certè non tanta est affinitas nobiscum, (nisi asini simus) ut proinde sympatheticum unguentum nobis & equis commune dici mereatur. Malè itidem confundit Medicus sympathiam cum fascino & ligatione, & utrumque cum magnetismo. Abstrusiores scilicet quosque effectus indistinctim adfert anxius, quò rationibus destitutus, suum magnetismum comprobet. Exemplo fascinum à sympathia, & utrumque à magnetismo distinguam. Canis antipathiam, (sunt namque sympathia & antipathia ejusdem generis filiæ) cum gallina habet: hanc nempe vorat ille, & hæc canem fugit. At ubi noviter pullos exclusit, hæc canem fugat, quamvis generosum: fascino nempe anima gallinæ, canis animam ligante; non obstante antipathia priore, dispari armorum præsidio & robore inæquali; nusquam tamen in his magnetismus est. Quæ porrò Medicus adfert de sigillis, chara-

cte-

racteribus gamaheu, ceremoniis, vanisque ut pluimum observantiis: sunt prorsus huc impertinentia, & potius magnetismum ceu suspectum, destruunt quàm astruunt: meum non fert ingenium, de his quicquam decernere.

2. Errat deinceps Goclenius, & quidem temere juxta ac ignarè: somnians ex præscripto Paracelsi, telum quod sauciavit, si unguento armario obligetur, vulnus curari. Frustra namque telum aut mucro præscripto à se unguento inungentur, nisi cruentum, idemque cruor prius in dicto ense exsiccatus fuerit. Aliud namque unguentum Paracelso est sympatheticum, ratione cruoris habiti è vulnere; atque aliud certè unguentum, quo arma nullo sanguine tincta emplastrari debeant: vocatque idcirco prius unguentum magneticum & sympatheticum, posterius verò magneticum armarium: quod insuper mel & pinguedinem taurinam idcirco, (nec frustra quidem) recipit.

3. Postremò, quò suo genio satisfaciat, descriptum Paracelsi immutavit Goclenius, asseverans usneam è solis craniis suspensorum deligendam esse., cujus sui & falsi inventi causam quærens, non veretur somniare, spiritus vitales strangulatu in calvariam intrasse, & ibi tantisper manere, donec sexennio abinde revoluto, sub diu usnea succreverit. Paracelsus contrarium expressè docuit, & usu comprobatum est, usneam è cranio rota incrementorum non minùs laudabilem esse, quàm laqueo suspenso rum. Ex animalibus siquidem non quintum esse, (quod simul cum spiritu influente & vita, pereat essentia principalis) sed sola virtus mumialis, id est, spiritus insitus & confermentatus, in vi enectis corporibus superstes educitur. Quæ de memoriæ instaurandæ remediis prodidit Goclenius, ut fini concepto nequaquam congruentia agnoscimus, sic & impertinentia ostentacula esse, probare nequicquam diffidimus.

4. Inter Theologum & Medicum non est quæstio facti: concedit nimirum uterque sanationem vulnerato accidere: in eo tantùm lis est, quòd Medicus ejusmodi sanationem adstruat naturalem; Theologus verò velit esse satanicā, idque ex pacto primi inventoris. Cujus censuræ non aliquam in sua anatome positivam adfert rationem: satisfactum arbitrans, si penes se resciderit, etsi refectionis rudimenta nulla coram attulerit, in eo videlicet quiescens, quòd asserentis elumbes rationes submoverit: quod nullius est operæ, nullius est artis, nec ullius etiam est authoritatis. Nam quorsum facit, ex futilitate rationum alicujus imperiti, de re ipsa judicare? eamque impiam declarare, si suæ sententiæ ne unam quidem ratiunculam sommârit? Quid si presbyterium laicus incomtis laudem rationibus, easque aliquis velut immeritas rejiciat, an propterea ipsum sacerdotium rejiciendum erit? quid quæso res ipsas attingit imperitia aut temeritas alterutrius? Certè non se censuris Philosophia substituit, nisi censorum adsit pondus rationibus stabilitum.

5. Ego itaque, qui contra Theologum curam magneticam velut naturalem suscepi probandam: inprimis Goclenium excusandum ratus sum, si frustra laboraverit in inventione causæ proximæ hujus insoliti effectus. Quid mirum, cùm Theologus eandem se nescire fateatur, atque idcirco satanam authorem conjiciat? ea namque est infirmitas nostra, quòd plurimarum & præstantissimarū rerum notitiā destituti simus. Idcirco etenim plurimas res ad sacram ignorantiæ anchoram, inviti deflectimus, & catalogo causarum occultarum referimus. Quis enim Theologorum unquam causam risibilitatis, vel alterius proprietatis formalis, puta caloris in igne, demonstrationem ad plenam scivit? An non committitur petitio principii, si dixeris: Calor summus igni competit, quia de ejus est natura? equidem formarum essentiæ; quia ignotæ sunt nobis à priori, ideo & formalium proprietatum prosapia tota jejuna est, & incognita: atque ubi advertimus, aliquam passionem formalem subesse, mox ab indagine ejus, mens velut fatigata frustra, cessat, seseque reponit, contenta nomine occultarum proprietatum: eia fodes, an forte anatomicus censor causam novit, cur canis lætus caudam vertat? leo verò itidem, quando iratus? felis quoque applaudens eandem erigat? Quid itaque, si ipsius nec caudæ motus rationem novit, mirabitur Goclenium magnetismi rationem dedisse insolidam? ejusque

que refutatione præsumet curam satanicam, quæ magnetismi est, se sat superque demonstrasse? absit tanta judicii temeritas. Agedum, cur Diabolicam dicis curam? debueras equidem rationem censuræ addidisse, nisi eâdem facilitate, quâ Diabolicam prædicas, negatum ab aliis exspectes. Juristæ solam affirmativam confirmatam expetunt: at Philosophi utramque, ne negantium quàm asserentium major videatur aut ignorantia, aut etiam protervia. An fortè Diabolicam astruis, quia non potest intelligi, (à te) subesse rationem naturalem? non credam ex infirmitate tua de virtute, tam mertem ferres sententiam. Scis etenim, quòd vitium nostrum infirmitas intelligendi sit, non rerum.

6. Satage ergo unde scis, Deum ejusmodi virtutem magneticam non direxisse in usum vulneratorum? Ostende literas: ante Deus sui consilii Secretarium elegerit? sanè utcunque vageris vario, tandem reperies non aliâ ratione apud vos esse curam Diabolicam, nisi quia te nuitas & vocatio vestra eam non capit.

7. Quid mirum, si Theologus nullus hæc suboleverit? Postquam enim Sacerdos & Levita transiissent in Jericho, successit Samaritanus laicus, qui omne jus Sacerdotibus inquirendi rerum causa eripuit.

8. Natura idcirco abinde, non Theologos in sui interpretes vocavit; sed solos Medicos in filios optavit, & quidem tales duntaxat, qui pyrotechnia instructi, rerum proprietates examinant; separando potestatum delitentium impedimenta, cruditatem scilicet, venenositates, & feces, id est, tribulos & spinas è maledictione naturæ virgini passim infertas. Nam cùm natura quotidiè distillet, sublimet, calcinet, fermentet, solvat, coagulet, fixet, &c. nos certè iisdem adminiculis rerum proprietates ab occulto eruimus in lucem, naturæ soli interpretes fideles. Theologus autem, quo judicet præstigiosum à naturali; à nobis prius definitionem hauriat necessum est: ne sutor nempe ultra crepidam labatur turpiter. De Deo Theologus, naturalis verò de natura inquirat.

9. Multa certè ubique Conditoris bonitas fuit, qui omnia creata in ingratum hominum usum condidit: nec Theologorum quenquam Assessorem admisit: quot quantasque rebus virtutes indaret; nescio sanè interim, quomodo à superbiæ peccato excusari possit, qui quia non percipit rationem naturalem, tanquam universa Dei opera suo metiens acumine: idcirco audacter negat, Deum ejusmodi rebus virtutem dedisse; quasi homo vermis, Dei & consilii ejus compos esset: omnium animos ex suo æstimat, qui putat fieri non posse, quod intelligere non potest.

10. Mihi profectò nullatenus mirum videtur, si extra magnetis corpus consimile, & solo magnetismi nomine explicabilem virtutem rebus Deus dederit. Nonne ad magnetismi positionem sufficere deberet, unicum saltem dari exemplum, (per plura & apposita mox adferam) naturale istius lapidis, ad cujus normam, cætera quoque diversimodè distributa intelligantur in creaturis? An proinde quia novum paradoxum & tibi incognitum, idcirco & satanicum esse debebit? Absit tam demerite de divina Conditoris Majestate sentire: neque certè, isto honore deferendo, Satanæ blandiri debemus: quid enim ipsum uspiam suavius afficit, quàm si bonorum operum gloria ita deferatur ei, quasi ipse eorundem author exstitisset?

11. Naturam materialem quotidie magnetismo suo, à superis formas trahere, cœlestiumque favorem expetere, concedítis, & cœlos quippiam ab inferis vicissim allicere invisibiliter, ut sit liber & reciprocus aditus, & in unicum totum membrorum concinna chelys. Magnetismus itaque, quia passim viget, præter nomen, nil novi continet, nec paradoxus, nisi iis, qui cuncta derident, & in Satanæ dominium ablegant, quæcunque non intelligunt. Profectò quærenti derisori sapientiam ea non exstat.

12. At quæso, quid superstitionis habet unguentum armarium? an quia usnea sanguine mumia, & adipe humanis conflatum? atqui innoxiè his utitur Medicus, & ad hoc impune venundat seplasia. An fortè quia modus utendi tibi novus, vulgò insuetus, utrique verò admirabilis, idcirco effectus erit satanicus? Subde te, nec æstua; mox melius habebis.

13. Etenim modus utendi, nil mali continet. Intentio inprimis bona ac sancta est, & tantum in bonum cedit finem: nempe sanare dolentem, proximum sine dolore, periculo, & sumtuum emaciatione? Hoccine Diabolicum dicis? Denique ipsa quoque remedia, res naturales sunt, quibus eam facultatem à Deo concessam mox argumentabimur. Utinam tu quoque tuam nobis negativam sic firmasses: Deum nempe summum bonum, non dedisse unguento sympathetico vim naturalem, & mumialem magnetismum.

14. Hoc remedium magneticum nullatenus suspectum reddi potest: cùm nullos ritus habeat, nulla verba, nullos characteres aut sigilla poscat, ceremonias nullas admistas, aut vanas observantias: non præsupponat horas, non profanet res sacras; imò quòd amplius est, ne quidem præexigat imaginationem, confidentiam aut fidem, neque veniam à vulnerato petendam: quæ cuncta curis superstitiosis annexa sunt.

15. Superstitio quippe dicitur, quoties statur fide, aut imaginatione, aut utraque, super virtutem aliquam, quæ talis non est, aut non eò à Creatore directa. Nihil igitur cura Magnetica, superstitionis habet.

16. Quocirca Theologe Censor, saltem deridendi Satanam ergò periculum unguenti, sacrasmo plenus, facito, quo pactum illud implicitum eruas: effectum nihilominus eundem planè nobiscum, velis nolis, reperies: quòd superstitiosis causis nequaquam evenit.

17. Quicumque magneticam vulnerum curam Diabolicam putat, non quia fine & mediis illicitis constet; sed quod modo ipsi incognito procedat. Is etiam eodem convictus argumento, omnium quæ de magnete dicturi sumus, causas quidditativas dabit: vel fatebitur, magnetis operationes præstigias esse Satanæ: vel saltem, (quod tutius erit) magnetismum, id est, proprietatem quandam occultam, hac appellatione propter manifestam illius lapidis prærogativam à cæteris abstrusis, & vulgo ignotis qualitatibus diremtam, nobiscum cogetur agnoscere.

18. Magnes dapi impositus ligneæ, atque innatanti, confestim uno & certo latere ad Austrum, altero ad Aquilonem vertitur. Pars ejus australis, si ferrum tetigerit, illud ad Aquilonem vertit, & borealis magnetis pars, ferrum attactum ad Austrum inclinabit. Boreali parte, id est, ventre suo, ferrum allicit, & dorso illud ante se propellit: aquilonare latus, à dextra in sinistram fricando acus compassi cuspidem, eandem ad Austrum diriget: sin vero fiat, à sinistra in dexteram instituatur, contraria cuspidis directio erit. Similiter australe magnetis latus variatur. Imò quod magis est, si magnes affrictu suo ferrum magneticum efficiat, id est, ferri alterius attractivum, idem ferrum jam magneticum, sursum deorsum inversum, rursum ad magnetem fricetur, tractoriam potestatem confestim exuet. Quæ si sapiant, inquire Guilielmum Guilbertum, Londinensem Medicum, de magnete, quo nemo melius de hac materia scripsit, & cujus operâ variatio pyxidis restaurari potest. Acus quæ nunc ad Aquilonem vergit, sub æquinoctiali ambigit; ultra eam verò ad alterum polum tendit. Hoc medicum addam: dorsum magnetis sicut ferrum; ita & intestinum pellit, curat herniam, omnemque catarrhum de natura Martis; omnes nempe magnetismi ad usum hominis ordinantur: vis trahendi ferrum, si mumiæ muliebri maritata fuerit, tunc dorsum magnetis in femore, & ejus venter in lumbis emplastrata, abortum jam minitantem tutò præcavet: venter verò magnetis in femore, & dorsum lumbis appositum, partum mirificè facilitat. Quæ cuncta de magnete, noster Anatomicus rationibus à priori illustrabit, modumque velut ipsi cognitum nobis exponet: vel pariter Satanæ esse illusiones, & non naturales effectus, parili ignorantiæ argumento, decrevero.

19. Exempla aliquot consimilis magnetismi jam proferam, ut tandem ad rationem positivam, omniumque oppositionum refutationem, animo imbutiore accedamus. Quid agam amplius? quas non attulisti rationes pro te, ipse comminiscar. Omnis, inquies, effectus, vel immediatè à Deo opifice procedit, & miraculum est: vel à Satana, & prodigiosus est;

vel à causis naturalibus & ordinariis,& tunc naturalis est:atqui magnetismus non est miraculū, neque effectus naturalis: Ergo Satanicus Resp. Quanquam hanc dictam enumerationem insufficientem queam ostendere, quatenus homo interior etiam agit, nullo dictorum modorum (quod postea satis luculenter dicturi sumus) nihilominus sicco pede assūmtū nunc transimus, subsumtum negaturi, qua nimirum parte, effectum non naturalem, asseritur. Id enim prius probandum erat,ne petitio principii committeretur: verum in hoc fuit,& erit defectuosus noster Censor,dicere non esse naturalem, nisi dicere putaverit idem esse & probare, & authoritatem suam vice rationis locasse. Multi namque effectus naturales sunt, qui non ordinariò contingunt:rarius nempe incidentes.

20. Itaque in gratiam Anatomistæ, ubique partem affirmativam nedum tuebor; sed & declarabo rationibus,& exemplis consolidabo. Sic nempe propria ruet mole argumentum jam allatum. Est liber impressus Franekeræ anno 1611. apud Uldericum Dominicum Balck, de lampade vitæ. Ubi reperies ex Paracelso, veram magneticam curam plurium morborum, puta hydropis,podagræ, icteri, &c. sanguinem calentem ægri,includendo testæ, ovique putamini, quod fovendum exponitur, & carnibus admistum sanguinem hunc, cani esurienti vel sui dabis, mox ægritudo abs te in canem trahitur, & abit: non secus atque in Gehasin lepra Naamani, exsecratione transmigravit. An & hoc diabolicum censebis, sic proximum, solius sanguinis mumialis magnetismo,restituisse? restituitur autem prorsus,& indubitatò.

21. Mulier ablactans infantem,quo citius ubera sibi sterilescant,in prunas lac emulget, & mox ubera flaccesunt. An fortè Satanas exsurget ea? Si quis ad ostium tuum caverit,idque prohibere intendas, ignem ferri recenti excremento superstruito; mox per magnetismum naribus scabiosus cacator fiet: igne videlicet torrente excrementum & tosturæ acrimoniam quasi dorso magnetico, in anum impudentem propellendo. Forte hoc Satanicum dices, quia finis læsio. At certè abusus potestatum in libertate hominis est; attamen usu non minus naturalis.

22. Fac tabulam ex bismuto,& una extremitate pone succini frustum, tribus inde spithamis colloca vitriolum viride: mox hoc colorem & acredinem visibiliter amittet. Quæ ambo in succini præparatione reperiuntur.

23. Saltem hocce omni Satanæ illusione carebit. Bruxellensis quidam in pugna nasum amisit, adivit Chirurgum Tagliacozzum Bononiæ degentem, ut nasum præstolaretur: & cum incisionem brachii sui timeret, bajulum ad hoc conduxit,è cujus brachio nasum tandem dato pretio eruit. Mox tredecim circiter menses, à reditu in patriam,repente nasus insititius friguit, & abinde aliquot diebus, putrilagine cecidit. Cujus rei inopinum casum investigantibus inventum fuit,eodem forte momento, quo nasus friguit,exspirasse bajulum. Superstites sunt horum testes oculati Bruxellæ. An non est mumiæ magnetismus ille planè consimilis,quo nasus vita communi, sensu & facultate vegetativa tot mensibus, insitionū jure gaudens, repetente trans Alpes mortuus est? Cedo quid subest superstitiosi?quid phantastici?

24. Radix Carlina (quæ Chamæleontis est) plena succo & viribus evulsa, mumiæ humanæ contemperata, tanquam fermento ex homine, cujus umbram premis, vires & robur naturale in te trahit. Sed hoc præstigiosum dices, quia paradoxum.

25. Quasi non eadem lepra è Naaman in Gehasin esset traducta,& icterus idem numero, in canem transplantatus, non enim morbus in prædicamento qualitatis est; sed omnia sunt prædicamenta, in morbis singulis. Siquidem licuerit non res nominibus, sed nomina rebus accommodare.

26. Solisequi flores magnetismo quodam, feruntur ad solem: non sanè propter ejus calorem quem optent (nubilo namque & frigidiore die, solis quoque rhythmum imitantur) nec etiam propter ejus lucem solis sunt pedissequi: nam nocte opaca, ab occasu, ubi solem reliquerant, ad ortum tendunt; Non hoc diabolicum censebis, quia aliud subterfugium paratum est: nempe esse harmoniam su-

perorum cum inferis, & facultatem tractricem plane cœlestem, nullatenus sublunaribus communicandam. Quasi verò microcosmus, cœlestis sortis indignis, nullam in suo sanguine & usnea notaret astrorum revolutionem.

27. De philtris dicerem, quæ mumialem confermentationem requirunt, ut ad certum objectum trahatur dilectio. At consultius est prætirire, ubi hoc unum saltem prius dixero. Novi herbam passim obviam, quæ si teratur, & foveatur manu, donec intepuerit, mox alterius manum detinueris, quoad & illa tebescat amore tui, ille totus continuò ardet, ad aliquot dies. Detinui pedem cujusdam catuli, hic confestim peregrinum me secutus adeo, quod noctu ante cubiculum ejularet, quo eidem aperitem renunciata hera sua. Adsunt Bruxellæ mihi hujus facti testes. Calor etenim prius herbam calefaciens, calor inquam non solitarius, sed effluvio quodam spirituum naturalium concitatus, herbam ad se determinat, individuatque sibi: & assumto hoc fermento, per magnetismum alterius spiritum trahit & subigit in amorem.

28. Relinquo curas multarum ægritudinum, quas arcanum sanguinis humani magneticè perficit: nisi etenim sanguis, imò pus, urina & perspirabile effluvium, continuò aliquid secum de spiritu vitali demerent, hisque inesset participatio quædam totius, extra concretum naturale: sane non adeò brevis dies hominis foret. Hæc nempe intestinæ fuit calamitatis causa.

29. Persicaria sive piper aquaticum, consolida, sophia, serpentina, brassatella, atque plures aliæ istud habent peculiare, ut si frigidæ, demergantur in aquam (flante enim borea, excisa quercus verminosa erit, nisi confestim subter aquas demergatur) & super vulnus aut ulcus aliquantisper intepescant, mox defodiantur cœnoso loco: ubi putrere incipiunt, etiam attrahere satagunt ex ægro, quicquid nocuum est. Idque peragunt herbæ, non quamdiu in terra crescebant, neque etiam quamdiu in forma manent pristina (oportet namque granum emori, ut fructum ferat) sed in corporis putrefactione, virtutes jam quasi corporis repagulo solutæ, liberè magnetismum, secus dormientem & impeditum, exseriunt, & juxta contagionem, impressionemque à vulnerato aut ulceroso loco acceptam, reliquum mali, vel eminus multum exsugunt.

30. Si quisquam folia Asari decerpendo, sursum vellicaverit, purgabunt aliam, id est, tertiam personam tractionis nesciam, per vomitum tantum: sin verò deorsum carpendo torqueantur, solam dejicient alvum.

31. Hic saltem nulla subest superstitio. Nam quid hic, imaginationis commemorem: cum illa in tertium objectum nil operari concedatis, maximè ubi istud ignarum sit modi, quo decerpens fuerit usus? An forte pactum implicitum rursus, & sacram ignorantiæ anchoram incusaveris? Atqui hic nulla latet vana observantia, præsertim ubi inscio assumente decerptor, sursum vel deorsum folia vellicaverit. Profectò præter asarum & sambuci extremitates, id cætera non habent purgantia, quæ quomodolibet decepta, univocè operantur continuò. Sed in asaro, planta integrali, proprietas elucescit magnetica, adeoque ad carptionis sensum variè sua dotat folia.

32. Habere autem nedum plantas, sed & creata fere singula sensus quandam adumbrationem tam antipathia, quàm sympathia (quæ sine sensu consistere nequeant) latius comprobant, quod mox docebimus.

33. Matronam nobilem mihi notam, abeunte podagræ paroxysmo uno, novus subinde alius excepit, ac per multos menses podagra sine remissione, insolito infestavit recursu. Nesciens verò, unde tanta sibi, inauspicataque morbi recidiva; tandem quoties remisso accessus fervore è cubili jam surgens, sederet sede, qua frater ejus olim, & in alia urbe, podagricus sedere solitus erat, extemplo nimirum abinde morbū repullulare reperit. Effectus utique nullatenus imaginationi aut scrupulo adscribendus: utpote quæ duo effectu longè fuerunt posteriora. Qua autem sede, si contingeret alium sedisse podagricum, nulla ei accidit morbi reincrudatio. Itaque jam fratris mortui mumia, sedem contagio suspectam meritò reddidit, quæ sorori & non alteri podagrico, fluxus illos secus quieturos

turos moveret, trans omnes vestes penetrans. Magnetismus fuit ad uterinam sororis scilicet mumiam: idque longo post funera lustro. Cedo, quid hic est pacti impliciti cum hoste Satana?

34. Saphirus cœruleo colore satur, si anthracem, quo pestis sese prodit, attigerit, & aliquamdiu affrictus fuerit, mox vero auferatur, non cessat magneticè jam absens gemma, virus totum è contaminato attrahere: modo id viribus nondum debellatis fiat. Solent idcircò (nobis in majorem magnetismi fidem) locum apostematis sapphiro in circinum paulatim aucto conscribere: ne scilicet exiens virus, qua insensiliter evolat, latius exspatietur, & nobilem aliquam vicinam partem latius proinde inficiet. Qua enim virus magneticè è corpore tabido, tanquam per tucum attractû exhalat, totus circinus mox nigrescit, & tandem in escharam combustus, excidit: corde interim, à mortifera contagione præservato. Nec locus est subterfugio, dicere virus attractum eo momento, quo locus à sapphiro tangitur, vel etiam tum temporis intus edomarum figurare, & non magnetismo absentis gemmæ id tribuere. Veruntamen ægri fidem dabunt, se non confestim percipere sublevamen, sed multò post; abscedente paulatim scilicet, per tractum magneticum veneno. Imo locus ipse pro magnetismo certius testimonium dabit: qui non nigrescit sub ductu, vel per ductum sapphiri; sed mox abinde arrescit, combustus immediatè per auram pestiferam, id est, arsenicalem, isthac, & non alia egredientem. Qua etenim virus continuo exhalat, nimirum in conum resumtis radiis venenosis, ibidem necessum est locum impetum pati, arrescere & comburi, quæ prout successu tem poris contingunt, virus quoque successivè effluere, ad tractum absentis gemmæ, edocent. Respondebis fortè, unumquodque agens requirere impressionis suæ certam durationem: huic sapphirum non instanti juvisse, sed impressionem reliquisse, quæ paulatim reliquum mali evictura esset, non autem absentem gemmam quippiam deinceps trahere. Ubi notabis, omne agens naturæ in instanti agere, nisi sit in patiente obstaculum. In corpore vero contaminato non esse impedimentum, utpote quod citissimè auxilium exposcit, & omnibus ad id venis anhelat. Aliud prorsus esset, si sapphirus in loco dolente præparandus, concoquendus aut alterandus esset, ut ex illo educeretur obseratum agens, quod deinceps in corpus spargeretur. At cum is maneat integer & incorruptus, certum tempus duntaxat exigit ad hoc, ut radium suum influentialem, per attactum mumiæ copulet radio auræ pestiferæ, quo eam mox absens exigat. Ad dictam inquam copulationem, ut fiat alligatio virtutis sapphiricæ, ad venenum, requiritur certum tempus (puta unius octavæ horæ) quo circumdatur anthraci circin⁹: nam si esset aliqua sapphiri impressio, quæ paulatim intus venenum edomaret, & non tractio magnetica gemmæ absentis; nulla esset ratio, cur arresceret & combureretur certus iste locus circini, neque etiam quò minus virus latius ambularet, quam dicto circulo.

35. Quod amplius est, si anthrax recenter pluribus in locis se simul ostentet; solus tamen ille, qui sapphiro circumscriptus fuerit, amburitur, sidentibus & pereuntibus cæteris. Itaque quam obsecro impressionem attractivam post se sapphirus relinquet absens, si non magneticam? maximè quod attractum, dicat inseparabilem respectum ad attrahens, & vicissim? Imò si sapphirus de se virtutem in corpus ægrum dedisset, una aut altera vice seipso imbellior esset (sic nempe ungula alcis, epilepticos arcens insultus, paulatim effæta redditur) amissa facultate, quam impressit, quod planè in sapphiro verè exsors est: eò namque potentior laudatur, quo sæpius venenum exsuxerit. Dices fortè, sapphirum generasse qualitatem in ægro, ratione cujus incepit attrahere, & virus isthac evellere: & quamquam sapphirus tunc removeatur, naturam nihilominus semel commotam perseverare in expulsione, idq; qua virus expelli cœpit. Primo quæritur, an sapphirus trahat prima sua qualitate (puta calore) vel formali & magnetica proprietate? atqui hæc non desiderat præviam generationem, novæ qualitatis intus; sed tantum copulam virtutis tractricis ad

trahendum. Tractionem itaque fieri, per absentem gemmam. Probatur subsumtum: quia omne trahens naturale trahit ad se. Etenim ad hoc scilicet duntaxat trahit: quocirca nova qualitas intus generata, ad se virus intrò traheret, & neutiquam foras per tractum educeretur. Secundò, An fortè sapphirus genuerit virtutem de se, eamque in pellem tantum impresserit? enimverò neque illud constare potest: quoniam tunc non esset necesse, circum anthracem duci circulum per gemmam; sed sufficeret qualemcunque remotam & commodiorem pellis partem attingi: quod falsum est. Tertiò, An sapphirus fortè aperiat poros? & an natura non potuisset eadem sua expultrice uti, citra attactum sapphiri? quod si non: tunc sapphirus non attrahet; sed tantum expultricem in ægro roboraverit. Huic contrarium est, quod nón ultra neque citra circinum locus amburatur; quodque incipientes, etiam non attacti, anthraces sidant & pereant. Siquidem roborata expultrice tantum, ipsa quaquaversus expelleret, & non ad certum & electum vinceretur locum. Quartò, Natura ante tactum sapphiri, jam denotaverat suum robur validum in expellendo anthracem Unde quoque falsum est, naturam semel in expellendo commotam, deinceps per se perseverare, cum ad expulsionis initia tardus alioque sapphirus venerit. Igitur utut dixeris absente gemma virus attrahi magneticè necessum est.

36. Visne ergo clarius ostensum tibi unguenti armarii magnetismum naturalem? vel an tractum gemmæ calumniabis, & calumniatori quoque scribes? Judicabis (reor) præstare & longè præstare, nobiscum sentire, quod sicuti mors, vulnera, morbus, cædes, per Diabolū irrepserunt, unde nil nisi malum: ita omne donum bonum desursum esse à patre luminum. Bonum universim censentes istud, quod neque subjectum, neque objectum, neque media, neque intentus finis inculpare pravitatis ausint. Solent proinde pridem, Ecclesiæ proceres annulos sapphiro ditatos gestare, ignorato apud illos penè illius gemmæ usu. Etenim quibuscunque data est animarum cura, iisdem quoque incumbit ex lege & officio, contaminatis peste adsistere: caligine nimirum ignorantiæ, præclarissimam rerum naturalium scientiam hodie inumbrante: in cujus vicem, dicendi lepor inflatus & mortuæ literæ nitor, & præsumens garrulitas successere: quod dolendum summopere, atque admirãdum magis, artes mechanicas proficere quotidie; solum verò naturalium studium, censuris iniquis terreri & retroire: prolixior de sapphiro fui, quia similem cum armorum unguento, paremque casum prorsus continet.

37. Est igitur hac in parte, suus quoque homini magnes, quo tempore pestis, per insensibilem transpiratum à contaminatis venenum forinsecus haurit. Natura etenim, quæ solet alias benignum succum duntaxat admittere, eumq; ab excrementis solerter secernere, hoc suo nunc magneti succumbens, nocuam auram allicit, mortemque intro vocat. Contra quem magnetē suus est magnes contrarius (ne videlicet disputatio, ulla sui parte, cedat sterilis) ipse nempe sapphirus, vel etiam frustum succini lucidum, prius per septem planetarios pulsus confricta (sunt autem ii in gutture, carpis manuum, prope pedum malleolos, & ad cordis thronum) & collo, periapti vice appensa, humanum magnetem præcellunt, impediunt, adeòque diræ luis amuleta certissima; alioqui planè inefficacia, si pulsuū confrictio non præcesserit.

38 Quæ enim prius sapphirus & succinum erant, ab affrictu, mutatâ familiâ, nomen prius amittunt, & zenexton deinceps appellantur. Hæccine quoque diabolica censebit, & inito pacto attribuet aliquis?

39. Sat est paucula; sufficientia tamen exempla, & unguenti armarii parem casum continentia attulisse: nunc tempestivè nos ad tua argumenta volvemus. Arguis Goclenium de inscitia Aristotelicæ doctrinæ, eo quòd idē accidens migrare de subjecto in subjectū insinuet (utinam tam præsto esses probando, ac es refellendo) utpote & hoc pertinacitatis est ingētis, putare, cicatricē in cadavare non eandē esse, quæ in homine hesterno fuit. Frustra etenim nos sanctorū reliquias veneramur, si sola materia impossibilis Aristotelicorum superfit, & non accidentia quædam in corrupto remanserint, quæ olim erant

erant in vivo. Ecce, quò Paganicus error præcipitet improvidè carpentes. Putare inquam impossibile, quod prorsus est necessarium, densissimæ est ignorantiæ officium, lumen scilicet, à sole usque in terram, vel ictu oculi celerius per minimos quosque atomos aëris, producere novas species, & specierum species luminis. Cæcutire nempe hoc est ad solem; nam si non haberemus lumen, & virtutem solis apud nos, sed millesimam, milienorum millium speciem luminis & virtutis duntaxat; ne quicquam ciesceret, & refractione vel unione radiorum, nunquam ignis produceretur. Etenim species specierum luminis, cùm lumen non sint magis, quàm colorum species, colores ignem nunquam causarent. Ego certè mihi gratulor de ignorantia talis doctrinæ, de qua Goclenius velut rudis accusatur. Nonne trans vitrum, candenti fluxu sigillatum, (in quo nullus invenitur porus) ligula compassi ad polum sese flectit? & ad ferrum vicinum trahitur, polo interim neglecto? Igitur idem accidens, trans vitrum migrat, de magnete in aerem, & ad polum ipsum, fortassis attingit.

40. Et magnetismus quoque, qualitas coelestis est, astralibus influentiis persimilis, nec loci distantiis coërcita, prout neque unguentum magneticum, de quo disputo.

41. Rides, quos usneæ herbulam, ex cranio hominis trium literarum, legat Goclenius. Nec est sanè, quod hic putaveris anguem in herba, superstitionis vanitatem latere: nam etsi Jesuita, suspendio, alioque martyrio enectus, ad siderum influxum & obedientiam exsiccari relinquatur, ejus caput, consimile furis cranio, usneam oriundam, peræque utilem, & simul contra dendam exhibebit.

42. Siquidem usneæ semen de coelo cadit in agrum calvariæ, interdum enim spuma pluit, quæ aurora dicitur: subinde mucilago tenacior, quæ sperma siderum vocatur, decidit. Nonnunquam ranis, araneis, &c. pluit coelum, quæ decidendo substantia fiunt tangibilis & vitalis. Alicubi in montanis lacte pluit, non minus quàm sanguine; non rarò quoque in lapides & ossa, incumbit alba & bituminosa substantia, coelitus demissa, quæ usnea fit. Hæc alibi crustam lapidibus inducit, ubi lapidescit, & alibi in muscum degenerat.

43. Huc spectant ros, manna, chroni, thiereniabin, nostoch, nebulgea, laudanum, & his similia.

44. Quanquam hæc aeris substantiam magis participent: ubi interim siderum excretiones usneæ altioris sunt prosapiæ, & flores coelestes nuncupatæ; multa moliri sunt per eas; utpote cum coelorum favore, & influentia continua sint ditatæ, fundamento egregiarum virtutum non carent. Usnea igitur cranii, cum coelitus semen acceperit, uterum autem & suum incrementum ex medullis mumialibus cranii humani, & arcis microcosmi: non mirum, si insignes, & supra vulgarem vegetabilium sortem, potestates obtinuerit astrales & magneticas, quanquam non desint herbis, qua herbæ sunt, sui magnetismi.

45. Dicam quæ vidi, Miles quidam, & Nobilis, frustulum aliquod usneæ cranii humani, intra cutem & carnem capitis, consolidatum gerebat; qui amicè intercedens, inter duos fratres, invicem de vita dimicantes, gladio in capite cæsus in terram cecidit, quo ictu pileus & coma ad cutim usque, velut novacula, discissa fuerunt, pelle tamen illæsa evasit. Vos conjicite, cuinam causæ, pellis tutela dedicanda sit. Ego conjecturis non assuevi animum incertis torquere: fulgur siquidem ense potentius, si laurum, non saltem vitulum marinum quatit, nec equum attingit, cujus chamus, vituli marini pinguedine inunctus sit; nec stabulum ferit, cujus postes tali adipe pinques sunt.

46. Experientia est trivialis. Transeo attamen, & aliis hanc arenam relinquo, ubi simile paradigma prius monuero. In Arduenna D. Hubertus colitur, quo omnes à cane rabido demorsi tendunt (prout ad sancti Domini, & Belhini facella alii confluunt) flocculus ibidem de stola D. Huberti, intra frontis cutem, demorsi à rabido solidatur, & in posterum à nulla fera rabida feriri potest, dentesque arcet flocculus. Respondebis id miraculum esse Dei, per reliquias: esto miraculum. Deum tamen in miraculis, ut plurimum ad latus naturæ ire, hujusque morem observare, ipsi suo flocculo ostendunt. Nam qui solo verbo potest omnia, etiam mediis subinde utitur.

47. Sic sudor in sudario D. Pauli, esto unguentum magneticū: sudor verò ægrorum, vel etiam insensibile effluvium, ab iis effluens, esto sanguis vulnerati, intra unguenti pyxidem, bacillo positus, è vestigio tota undique noxa ex ægro magneticè trahitur. Idque eo fit potentius, quo magnes ille supernaturalis majoris est efficaciæ: par est scilicet utrobique ratio, & par modus; nisi quod in mundo materiali, sanguine & unguento, seu mediis corporalibus contingat, in supernaturali verò, per amicorum Dei reliquias, multum saltem hoc nomine venerandas.

48. Quæ ut unguento magnetico proximiores evadant, è quibusdam fontem olei, liquoris balsami indesinenter stillantem excitavit nostri misertus Deus; quo scilicet magnetico remedio utrobique suffulti, certò sciamus, curationem magneticam Deo acceptam & in utroque mundo, consimili ordine, pari passu, unoque ductore ire. Hinc nempe reliquiæ recentes, plura & augustiora edūt miracula, vel ubi transferuntur, tanguntur, &c. quia necesse est magnetem fricari, moveri, si ipsum trahere oporteat.

49. Ad te usnea cœlo sata redeo: qui enim à rabie per flocculum, & alios pios ritus convaluerit, nedū liber à cane furente in posterum relinquitur; sed quod magis est regium, alteri potest demorso à cane rabioso, tempus differre ad multas quadragenarias, donec queat D. Hubert. suo com rodo adire, *silente interim & suspenso veneno rabidi.*

50. Consanguineum natura quòque dedit Zinzilla (quæ est excrementum diaphragmatis in phlegmonem abiens) occidit, ubi Jonæ instar circumierit; Curatur autem tutò & celeriter, si sanguine cujusdam, qui semel illo morbo laboraverit, foris vel tenuiter locus inungatur. Nempe qui semel à morbo illo convaluerit, sanguinem nedum balsamicum obtinuit, unde in posterum ab eodem morbo tutus sit; verumetiam eundem affectum curat in proximo, ejusque sanguinem cutaneo attactu, vi magnetismi, in balsamum similem transplantat.

51. Dices, si magnetismus sit in usnea, frustra erunt reliqua. Respondent Medici, quædam esse principalia, alia verò minus, aliqua esse contrarietates impedientia, nonnulla verò excitantia, quædam quoque augendo promoventia. Hanc scilicet fuisse compositionis necessitatem. Quamobrem proutfuit impertinens dicere: Si usnea magnetismum habet, ergo pro reliquis frustra exenteratur homo: Ita quoque absurdum esset inculcare: Si usnea per se non habeat sufficientem magnetismum, neque adeps, neque sanguis, &c. Ergo neque toti composito inerit, is magnes unguento attributus. Cum singula nequeant adferre in compositionem, quod antea in simplicitate non habebant: cogar subinde tuas explere vices, & pro te cavillationes somniare; verumtamen debueras prius ex rusticis experimentis didicisse, in compositione sæpius novam atque insolitam qualitatem emergere, quæ in singulis antea simplicibus latebat minimè: novisse nempe conveniebat, nec vitriolum, nec gallas esse nigra: juncta tamen atramentum efficere. Objicies rursus: si usnea in se magnetismum custodiat, ex virtute mumiali ossium, & cœlestium orbita: ergo eadem non ex solis craniis, sed ex ossibus quoque cæteris sceleri, colligenda erit; rediculum & illud: quippe solo natura quoque subest; & piper recens in Italia plantatum, idcirco hederam patrat. Veratrum in Tridentino tractu vi purgante orbum est. Et papavera apud nos lethali qualitate privata, utcunque patria nostra decuplo gelidior quam ipse Thebe. Ideo varia *est usnea, vario ossium solo succrescens.* Si etenim fulgur in tactis loculis nummos liquefaciat, & ex decem sodalibus compressim assidentibus, unum de medio tollat & collidat; idque inquam non casualiter; sed permissu ejus, qui ne frondem de arbore injussam decidere voluit, contingat, & cujus solius ope virtutes omnes stabilitæ sunt: non mirum quoque fuerit aliud usneæ semen magneticum super cranium, & alterius classis super ossa cœlitus depluere cætera. Saltem os capitis valet ad epilepsiam; non item ossa reliqua: tum demum, cerebrum totum in cranio consumitur & liquescit, cujus liquoris (visceris inquam) irroratione continua, vires cranium acquirit alias, quas aliis abesse ossibus animadvertimus.

52. Novi

52. Novi satis contradicentium mores. Cùm enim nil in rem ipsam momenti habent amplius, contumeliosiores fiunt, & in hominem impingunt: quocirca dicet fortassè aliquis. Magnetismum esse quid novum, à Paracelso solo inventum: eum autem fuisse hominem improbum & ignarum. Tum quod si fuisset uspiam talis virtus naturalis, illam non tot seculis occultam stetisse, & exspectasse in adventum Paracelsi.

Respondeo quoad scommata, & multorum subsannationes, in virum Germaniæ decus instillata, ne nuce quidem digna esse, & asserentem eo ipso reddere indigniorem: utpotè qui nedum vivos, sed & mortuos judicare annititur. Nam quæ de literis, sapientia, adeptisque donis perhibent ejus monumenta, non est quod impar laudem ego, qui neminis encomium suscepi; sed res ipsas trutino. Est itaque objectio superbia sua sterilis, quæ nimirum præter vivos & mortuos, etiam DEUM ipsum judicandum assumit: non debuisse nempe in Paracelsum; sed in aliquem alium (Jesuitam fortè) infudisse, nec seculo Theophrasti, sed citius multò aperuisse tantam naturæ consonantiam: atqui cedò cur Ignatius tam serò venit, ut societatem toti orbi tam proficuam stabiliret? Cur non multis antea seculis ea emersit? Eheu quò te præcipitas præsumendo miser homo. An non DEUS, sui beneficii liber dator? & in immerita donatione sibi complacet? cotem, juxta quem de personis judicemus, præbuit: nempe quod ex operibus cognoscemus eos. Quæ autem sint Paracelsi opera, & quam omni exspectatione naturæ & linguarum mordacitate majora, ipsius Epitaphium ab Illustriss. & Reverendiss. Antistite Principe Salisburgense, illi benemerito funeri appensum satis in vita invidia declarat.

## EPITAPHIUM PARACELSI,

Quod Salisburgi in Nosocomio apud S. Sebastianum ad templi murum erectum spectatur lapidi insculptum.

*Conditur hic Philippus Theophrastus insignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera, lepram, podagram, hydropisim, aliaque insanabilia corporis contagia, mirificâ arte sustulit: ac bona sua in pauperes distribuenda collocandaque honoravit. Anno* 1541. *die* 24. *Septembr. vitam cum morte mutavit.*

53. Paracelsus igitur, tantum ab est, quod malè sit meritus, quia antiquitati ignotum magnetismū, & loco naturalis studii, quod passim in Scholis sterile docetur, reale aliud, corporum analysi & synthesi, ad manus probabile, & longè uberrimum attulerit, quin proinde potius denominationem Monarchæ arcanorum, justo titulo, præcedentibus cunctis eripuerit, nisi cum osoribus, bene gesta, & in bonos usus congesta, ignari judices vituperemus omnia. Ita sum homo: sordent apud me, quæcumque sola consuetudine fidem merentur? Cum nil sit, quod majori nos implicet caligini, quam quod ad consuetudinem componimur, rumori somnioque assentientes creduli. Eundem est itaque ad libertatem, fruendum, non serviendum judicii muneribus.

54. Objicies; In sublunaribus non esse vim influentialem, cœlestibus impressionibus parem: atqui si hac impegeris, omnes rectè philosophantes una reprehendes, qui superam lationem in inferis esse, modo inferiore, & inferiorum analogiam in superis rectè adnotarunt. An non herbæ, animalia, & æger homo, mutationes temporum futuras præsentiunt & præsagiunt? An non rana, quò profundius sibi instantis brumæ hospitium excavarit, eò immanior hyems exspectanda est? Hinc etenim auspicia meteorica: non quidem, quòd ista contingant motu cœlestium præcoci, & adhuc futuro, quippe priusquam adsit, causet eam sensationem præsagam in sublunaribus. Absit: futura enim tantum nunciat firmamentum; non autem causat.

55. Verum enimverò creatis singulis suum inest cœlum, cœlique rotatio, dependens ex ente seminis, in cujus spiritu (utpote qui universi celaturam continet) suum est cœlum, & sua sunt insuper adscendentia: nec est quod nos Astrologiam pessundare putes: at elucidamus; res siquidem unaquæque suum cœlum,

cœlorumque ob id syzygiam continet: cœlorum tamen motus, quia notissimus, quia communissimus particularium cœlos (sic dicam verbi defectu) dirigit juxta se.

56. Hæc nimirum causa est, cujusque naturalis inclinationis.

57. Atque ubi creatura à motu illo cœli, tanquam norma communissima, proprii cœli persuasu exorbitat, confestim adest ægritudo & defectus.

58. Nam ovis sine ductore, incerta oberrat; propterea nempe ægroti præsentiunt tempestates, temporum futuras mutationes, non itidem sani.

59. Mare namque si flueret & reflueret, ductu Lunæ cœlestis, id est, pyromantiæ solius, & non Lunæ suæ hydromanticæ: venti quoque si concitarentur ductu Mercurii cœlestis, & non astri chaomantici sui, profectò nec essent usquam venti ulli provinciales, & per totum orbem (quia unicus est tantum Mercurius, & simplex Luna in cœlis) consimilis flaret ventus, & mare fleret ubique, si non eodem tempore: saltem rhythmo eodem, quod neoterica navigatio improbat. Sat est itaque, hic obiter ostendisse, naturam cœlestem & enormonticam rebus ipsis inesse, quæ tamen ad rhythmum superioris lationis sese concitet ac moderetur, quamdiu non refractaria haberi velit.

60. Firmamentum quoque non causare futura, nisi remotè, idque primis tantum qualitatibus, vice cujuspiam copi: alioquin opulenter enunciare opera manum Dei.

61. Res ipsas autem continere in ente seminali firmamentum particulare, ratione cujus symbolizant supera cum inferis, lege amicitiæ & philautiæ: ex quibus saltem nunc colligere est magnetismum & vires influentiales passim rebus insitas atque proprias: quas qui à sublunaribus arcet, subterfugium inane quærit.

62. Instabis propius accedendũ esse, nec satis adhuc constare, in sublunaribus cœlorum qualitatem æmulam, & quidem talem, quæ ad longè dissitum & absens objectum influat; quod tamen in unguento armorum præsupponitur: adeoque magnetismum esse quidem virtutem cœlestem, nullatenus tamen sublunaribus tribuendam, multoque minus consicto unguento armorum. At quid est aliud (quæso) quam negare magnetismum, extra vel præter magnetismum? nam si universim omnem sublunarium influentiam ad invicem vocitemus magnetismum, eamque occultam coaptationem, qua absens in absens per influxum agit, sive, trahendo vel impellendo fiat, etymi defectu magnetismum nuncupemus; profectò quicumque negat extra magnetismum, influentialem vim sublunarium ad invicem, & dari sibi instantiam ex adverso poscit: is absurdum requirit magnetismum nimirum extra magnetismum, nescitque quid neget aut petat. Siquidem in sublunaribus exempla facti attuli, & instantias plurimas, appositasque de naso nempe insititio, de sapphiro, de persicaria, asaro, & herbis plurimis. Sed negabis (sat scio, quia nescis) vel ea non sic accidere, vel ope Diaboli (quod paratius est) evenire asseres. Moris non est, nudis authoritatibus disputare Physicos: ad manus, experientiam scilicet, eundum est nobiscum certantibus. Explora igitur, & nos mendacii arguas; si nequis, falsum credas: idcirco insolentis est petulantiæ, negare facti esse, quod passim triviale, quia nimirum non exploravit, nec explorare annisus sit: multoque insolentius dæmoni indifferenter à scribere, quod naturæ ubique consonum est, ut mox docebitur: idque unam tantùm ob culpam scilicet: quia nimirum à nostro Censore modus per causam intelligi nequit: à Censore, qui intelligendi suo acumine, & Physices Aristotelicæ studio, ambitum totius naturæ undequaque se lustrasse præsumit: à Censore inquam, qui etsi in unguento nil deprehendat superstitiosi, nihilque illiciti, propter applicationis tamen modum sibi paradoxum, illud ceu improbum damnat, exsecratur, & diabolicum nescio quid continere asserit. At cujus obsecro? quia nempe ensis vel paxillus cruentus, unguento numiali & magnetico emplastratur: quia sanguinem semel extravenatum cum eo, qui adhuc venis fovetur, con-

cordantiam servare nescit: Et quia ad longè distitum objectum, extendi actionem unguenti non credit.

63. Sed redi ad te: quia mox ea intelliges, & credes, nisi pertinax: nunc in gratiam tui, magnetismi actionem in sublunaribus ad lucem revocabimus. Enimverò extra immerito suspectam tibi, rerum & herbarum classem, influentiam rerum quarundam, ad invicem esse, & servari inter objecta distantia, nunc ostendam. Vitis quæ in flore est, turbat vina procul. Excusabis eandem motationem fieri impetu cœlorum: probatur, quod non: si etenim cœlum causaret flores in vite, & vinorum in cadis turbulentiam, necesse esset, utrumque annis singulis, stato fieri & definito quasi momento: quod falsum est. Nam subinde vitis florescit, & turbatur vinum ante solstitium, atque in eadem regione, alio anno, longè post; *sed paucis minutis exceptis, sol & stellæ fixæ, singulis annis ad idem punctum redeunt*: ergo vitis floreret, & vina turbarentur, eodem semper tempore. At si diverticulum quæras, & alios, præter solem, planetas, hujus rei causam dixeris, qui non singulis annis in solstitio parem habent situm, saltem uti communissimus est cœlorum motus, vineæ florerent eodem anno omnes ferè ubique simul: quod falsum est. Nam sicuti solo natura astralis subest: ita & viti eadem natura particularis inest: *quæ & ipsa per se* (*non secus ac terræ data est vis germinandi per se*) *florem, fructum, & semen profert*, sese que ad rhythmum generalissimi motus cœlorum componit & movet: Asserunt adhæc, vina neutiquam turbari regionibus, quibus nulla vitis nascitur; ergo vitis flos, & non cœlorum motus, vina turbat, idque multis inde milliaribus; cæterùm eò quidem potentiùs, quo vina viti *sunt* propinquiora.

64. Studiis publicis gratulor, illique benè faveo, qui novit quod quodammodo antimonium vulgare, inter præparandum, ad influentiam se continuo dirigat.

65. Mensuram confectam metiri volo: itaque potestatem quandam influentialem, loci distantiis non ocnoxiam, sublunaribus familiarem satis probavero, atque eò violentiùs in favorem magnetismi, si ipsum magnetem sua sponte ad polum dirigere, nullatenus autem à polo trahi, docuero. Etenim magnes unus, ad tres, alter ad sex, septem & undecim gradus à polo declinat: nullus autem (quod sciam) rectâ polum signat; igitur si traheretur magnes, vel à polo, vel ab aliquo poli vicino velletur: non enim à polo ipso: quia quicquid trahit, ad se per lineam rectam, & non per obliquam trahit. Quocirca si magnes traheretur à polo, rectà quoque polum ostenderet; igitur magnetes, saltem quod vidi hactenus, non à polo trahuntur: neque etiam ab aliquo vicino circa, nam cum illud ipsum quiescat nunquam, sed indesinenter in orbem feratur: igitur si traheret, etiam magnetem inquietum redderet, trahendo ipsum nunc aliquot gradibus ad ortum versus, mox totidem gradibus ad occasum, nunc verò ad zenith sursum, aut deorsum velleret: *quod falsum est*. Ergo non trahitur, *sed sua fertur sponte magnes*. Quod autem alioqui magnes per se sursum feratur ad zenith, instrumentum est quoddam à Guilielmo Guilberto inventum, cujus inventi gloriam Ludovicus Fonseca, nuper apud majestatem Catholicam ad se rapere annisus est: hoc inquam poli altitudinem, ubique locorum spontanea elevatione in annulo æneo suspenso ostendit, nedum latus poli. Pro polo certabis, viam fugæ ludens: *polum quidem trahere magnetem, sed juxta variam certamq; magnetum dispositionem materialem, eosdem non rectâ ad se* (*ea nempe est trahentis conditio & voluntas*) *sed ad locum vicinum vellere*; hoc est dicere: Polus trahit quidem rectà magnetem ad se, non tamen magnes trahitur rectâ ad polum, propter impedimentum aliquod ignotum (quod vocas certam ejus dispositionem) in existens magneti, quod poli tractioni resistit, eaque potentius & superius est: quanquam sospes à tot millenis miliaribus, eadem ad magnetem pertingat. Vides, quantum veri subterfugio sis deditus? & quam recusas inesse magneti, dispositionem tamen certam quandam motricem, invitus magneti inhabitare asseris (certam dicis, fictam tibi, & omnibus in toto incertam) præter, & supra tractum poli? quod idem est, ac si

dixeris, magneti inesse directricem virtutem ad aliquem distinctum locum; non autem trahi à polo. Recalcitrabis pro vicino poli, dicendo magnetem trahi, non semetipsum dirigere: trahi non ab aliquo puncto, aut astro, sed à toto circulo quodam, prope polum. Respondeo, longè petitum esse subterfugium; nam iste circulus saltem latitudinem habebit ad minimum octo graduum, à tribus nimirum ad undecim gradus. Quia tantæ variationis magnetes vidi. Ergo si toti circulo inesset potestas trahendi, idem magnes continuò variaret, nunc ad tres, tandem ad octo vel undecim gradus à polo deflecteret eadem hora, quod falsum est. Ergo saltem in tantæ latitudinis circulo erunt diversæ orbitæ, quarum sua quæque suum magnetem alliciet. Quo concesso recides in idem barathrum: esse nempe dispositionem quandam in magnete, cur potius ab hac, quam ab alia solicitetur orbita; & per consequens, figmentis ad lubitum deductis, erit virtus nihilominus motrix in ipso magnete.

66. Nondum satis est, si polus traheret magnetem; hoc fieret vel ob elementalem & materialem temperiem lapidis, vel propter ejus formam: atqui vitrum optimè elotum, utcunque multis frictionibus mundatum, in quo fuit magisterium magnetis præparatum, in posterum suos etiam observat polos: ob impressionem scilicet vitro citra reliquias corporeas communicatum. Chalybs quoque post magnetis attactum, probè elotus & abstersus, polum notat nihilominus: quæ duo, cum neq; partem invicem, neq; cum magnete contemperationem vel formam habeant; commonstrant ob neutrum finem polum magnetes trahere.

67. Dices affrictu, participationem magnetis factam in poris chalybis, aut spondilibus vitri: misera excusatio! nam resina abiegna, per se coagulatur in lapidis duritiem, quæ tum ferrum non aliàs, quàm magnes allicit. Hic saltem fictitia magnetis participatio subsidit.

68. Magnes solo allii affrictu polum negligit, servata sibi interim forma, materia, & proprietatibus: quia nempe per allium obdormiscit, spiritualis illa sensatio in magnete: quam sensationem, causam unicam actus proprietatum formalium, jam antea perhibuimus, debilis utique poli tractus foret, qui per tot cœlorum orbes, vastamque aëris regionem, per tecta, per muros transiret, solum verò allii succum (aut Mercurii fuliginem) penetrare nesciret, constante radice materiali eâdem, & forma lapidis unica.

69. Natans magnes, parte certa ad Boream, altera ad austrum fertur. Igitur si istud à trahente polo fieret, totum latus boreale lapidis, semper à polo boreali duceretur, quod falsum est. Nam boreali latere si ferrum tetigerit, non illud secundum suam proprietatem ad Boream, sed ad austrum inclinabit, etsi lapidis pollem ferro adhæserit; sin vero australi ferrum tetigerit, illud ad boream vertet. Item magnes qua ad boream parte se semper inclinavit, ultra lineam æquinoctii ad austrum tendit. Adhuc paulisper. Magnes scutellæ innatans, stagno quieto, si boreali parte versus fuerit ad austrum violenter: statim boreale latus Aquilonem repetit, velut impete ductu: igitur si à polo ipso magnes velleretur ad polum, & non esset spontanea lapidis directio, necessariò eodem tractu, tota scutella fluctitaret & traheretur ad ripam aquilonarem, quod falsum est; directione namque borealis lateris acquisita, stant super aquam, magnes & scutella immobiles. Est igitur in magnete virtus influentialis, quæ citra respectum propinquitatis objecti, cœlestium more, liberè ad polum usque fertur, cum sit spontanea magnetis ad polum eradiatio: itaque si unica naturalis est jam reperta virtus in sublunaribus, ad objectum longissimè distans, diradians (puta in magnete) satanæ nequaquam adscribenda: sufficienter quoque probatum erit, & pares plures esse posse prorsus naturales, ut in exemplis allatis & unguento armario.

70. Magnes itaque, vel ferrum à magnete contactum, cum sponte se ad polū convertant, necessariò extenditur qualitas quædam à magnete ad polum: quam quia novimus fieri citra effluvium aliquod corporeum, idcirco eandem spiritualem denominamus, in hoc à Theologo nostro dissentientes, qui spiritum contra omnem natu-

naturam corporeum, velut quid præter natu ram distinguit. Medici verò, duntaxat contra crassiorem corporis compaginem; hoc pacto dicimus, solis lucem, & cœlorum influxum, torpedinis jaculationem, basilisci visum, &c. esse qualitates planè spirituales: quod scilicet non communione substantialis evaporationis in distans dispergantur; sed tanquam imperceptibilis lucis medio, diradientur à subjecto in objectum debitum. Quibus sic suppositis & probatis, satis liquet, quod nondum intellecto Goclenio, ipsum Theologus nihilominus carpserit, multoties immeritum. Primò, quia qualitatem spiritualem in unguento corporeo stabularet Goclenius. Secundò, quòd radialis lucis instar, seu medio ac vehiculo tractus feratur in objectum appropriatum. Tertiò, quod spiritus mundani sensatione quadam (omnis sympathiæ consatrice) deferantur ejusmodi qualitates, ad longinquum & destinatum objectum. Hunc spiritum Theologus cacodæmonem interpretatur suo, at nescio quo jure; cùm sit aura ætheris purior & vitalis, qui solem, titaniaque astra, spiritus intus alit, totamque diffusa per artus mens agitat molem: adeoque mundum communione quadam, partium ac virium conspiratione moderatur, juxta consensum omnium rectè Philosophantium: verbi gratia, Solisequi flores sentiunt solis iter, mare lunæstitium utrumque notat. In summa omnis creatura, per vitam (Regem cui omnia vivunt adoremus) essentiam, exsistentiam, & sensationem, Creatoris majestatem, liberalitatem, & præsentiam attestantur. Quocirca Censor noster meritò redarguendus est, quod antequam medicum Philosophico stilo scribentem intellexerit, carpserit ausu planè intolerando. Adeo namque fuit difficile, modum tenuisse in cunctis.

71. Rogas, quid trahatur è vulnerato? & quomodo fiat tractio per unguentum absens? At sane non injurius responderem: quando ipse nobis ostenderis, quapropter magnes ferrum traxerit, seseque ad polum converterit: tunc tibi quinam mumia tactam mumiam per mumiam sanet, indicavero: at quia insufficientiæ Goclenii hac in parte reparandæ, substituti fuimus, mox quoque quinam tractio magnetica unguenti contingat, didactico analogismo ostensuri sumus, si tamen quid trahatur tibi satis fecero. Notandum igitur in vulnere, non solam continui fieri solutionem; sed simul introduci exoticam qualitatem, unde labra vulneris indignata, mox æstuant, apostemantur, imo totum abinde corpus febribus; ac varia symptomatum syndrome confligtatur: sic namque ovum, cujus putamen vel tenuiter saltem læsum est, putrescit, ubi alias potuisset conservari. Magnetismus igitur hujus unguenti, trahit peregrinam illam dispositionem ex vulnere, unde labra, nullo demum accidente prægravata, sine dolore sunt, & mox accrescere festinant, nullatenus impedita: Naturæ ipsæ vulneris medicatrices sunt; medicus illius tantum minister; nec pharmacum in vulnere carnem gignit, sat agit, si obstacula removerit: quæ alias unicum armorum unguentum, arcet satis securè, & opulenter.

72. Objicies, unguentum armorum non decere potiùs allicere, alienam jam dictam Qualitatem; quam naturale robur, & venarum vires: quodque sanguis, in unguento cum sit sanus, adsciscere deberet sanitatem vulnerati, non autem indispositionem; prout nempe de Carlina scriptum est. Respondeo, diversos esse magnetismos: quidam enim trahunt ferrum, quidam paleas, plumbum; quidam carnem, pus, &c. nonnullorum vero ea est gratia, ut pestiferam duntaxat auram extrahant, &c. imo si effectum sanationis, in unguento nostro, cum tuo argumento copulaveris, telum te sauciabit proprium. Exinde etenim, quod effectus unguenti sit sanare perfecte, breviter, absque dolore, sumtibus, periculo, & virium jactura: hinc inquam liquet, virtutem magneticam unguento, à Deo naturaliter, & non à satana inesse.

73. Quoniam si hic cooperator esset dictæ sanationis (quod asseris) eadem esset imperfecta, cum roboris amissione, debilitate, vitæ jactura, difficili convalescentia, vel animali alicuius majoris, & infortunii recidiva. Quæ singula prout diabolicis curis sunt annexa: ita procul à cura nostri unguenti absunt. Pro nobis

fidem facient, quotquot unquam hoc unguento curati sunt. Satanas nunquam veridicus est, nunquam bonisuadus, nisi ut decipiat, imo nec dudum in vero perseverat: semper namque, si quippiam boni attulerit, pluſculum mali submiscet hostis. Eandem sanè legem & in hoc unguento pro sua consuetudine servaret, si author aut fautor esset: saltem tunc deficeret hoc remedium, quum velut ab inferis revocatur vulneratus, qui secus mortali peccati labe, vitam mox cum sanguine, periculoso vulnere elisurus esset: nisi Satanam tunc nostri miserum fortè dixeris; & quòd jus in talem vulneratum jam sibi acquisivit, ipse in ancipiti ponat, curando nempe per unguentum magneticum, quem perire mallet; fortassis quia angustus verbi & pacti observator jam apud vos est Satanas, nec amplius versipellis, fraudulentus, impostor, mendax totus. Præterea negamus suppositionem, & sanguinem extravenatum perfectè sanum; sed potiùs vita communi jam privatum, & initia alicujus corruptionis ingressum esse. Obtinere saltem vitam mumialem. Huc facit cruor putridus, & tamen magneticus in ovo. Transeo itaque objectionis absurditatem, quod magnetem unguenti ad placitum torquere ausit, non quorsum à Deo datus est.

*Rationes positivæ magnetismi propinquius per metaphysicam & magicam deductæ.*

74. TEmpestivum est nunc, prodere causam proximam magnetismi in unguento. Consensu imprimis Theologorũ mysticorum, hominem dividimus in externum & internum, utrique assignantes mentis cujusdam potestates: sic nempe carni & sanguini voluntas competit, quæ non sit voluntas viri, nec voluntas Dei; & Pater quoque cœlestis quædam revelat homini interiori; quædam revelat caro & sanguis, id est, homo externus & animalis. Quomodo enim idolorum servitus, invidia, &c. inter opera carnis rite numerarentur (cùm in imaginatione tantum consistant) si & carni sua non esset imaginatio, & voluntas electiva?

75. Porrò esse ecstases miraculosas, homini interiori competentes, in confesso est. Esse quoque ecstases in homine animali, propter intensam imaginationem, extra dubium est: imò Martinus Delrio, Societatis Jesu Presbyter, admittit in suis disquisitionibus puerum quendam, tam violenta cogitatione in civitate Insulensi ductum, quod flagranti eodem desiderio, vivendi parentem, quasi per ecstasin raptus, eam multis inde milliaribus absentem inviserit, & ad se rediens, omnium quæ viderat memor, multa quoque signa, apud parentem veræ præsentiæ suæ dederit.

76. Plura occurrunt quotidie similia, quæ brevitatis ergò omitto. Istud autem fuisse desiderium exterioris hominis, sanguinis scilicet & animalis, certum est: nam anima, alioqui disligata semel à corpore, nunquam nisi miraculo reunitur. Igitur in sanguine est quædam potestas ecstatica, quæ si quando ardenti desiderio excita fuerit, etiam ad absens aliquod objectum, exterioris hominis spiritum deducendo sit; ea autem potestas in exteriori homine latet, velut in potentia, nec ducitur ad actum, nisi excitetur, accensa imaginatione ferventi desiderio, vel arte aliqua pari.

77. Porro uti sanguis quodammodo corrumpitur, tunc se ejus potestates omnes, sine prævia imaginationis excitatione, quæ antea in potentia erant, sponte in actum deducuntur.

78. Corruptione namque grani, virtus seminalis, alias torpens & sterilis, in actum erumpit: utpote cum essentiæ rerum, earumque spiritus vitales putrere nesciant, dissolutione inferioris harmoniæ, sospites emergunt.

79. Proinde nempe omnis occulta proprietas, corporum compagine, digestionibus præviis (quas putrefactiones vocamus) jam dissoluta, ad manum venit libera, expedita, & in actum manifesta.

80. Igitur cùm vulnus, aëris ingressu, qualitatem adversam admiserit, unde mox sanguis in labris æstuat, & aliàs purulentus evadit; contingit sanguinem in vulnere recenti, propter dictam qualitatem exoticam, aliqualis corruptionis jam initia ingredi (qui etiam in paxillum tunc assumtus, unguento magnetico oblinitur)

quo

quo mediante corruptionis initio, potestas ecstatica in sanguine, latens potentialiter in actum ducitur, quae quia ad corpus suum redux est, ratione latentis ecstasis, hinc sanguis iste ad sanguinem totius sui individuum respectum gerit. Tunc nimirum magnes in unguento operari satagit: & mediante potentia ecstatica (sic voco etymi penuria) exsugit noxam è labris vulneris, & tandem virtute mumiali, balsamica & attractiva in unguento acquisita, magnetismus perficitur.

81. En habes nunc rationem positivam magnetismi in unguento naturalis, ex magia naturali depromtam: cui assentitur lux veritatis. Ubi thesaurus, ibidem cor, inquiens. Si etenim thesaurus in coelis sit, tunc cor, id est, hominis interni spiritus, in Deo (qui paradisus, qui solus vita est aeterna) est. Sin verò in caducis thesaurus configitur: tunc quoque exterioris hominis cor & spiritus in caducis est. Nec est quod mysticum sensum adferas: sumendo non spiritum, sed cogitationem & desiderium nudum pro corde; frivolum etenim contineret, quod ubicunque homo sua cogitatione thesaurum collocaret, ibidem sua esset cogitatio: ipsa quoque veritas textum praesentem non mysticè interpretatur, adjunctoque exemplo ostendit realem & localem praesentiam aquilarum ad cadaver. Sic etiam hominis interni spiritum esse localiter in regno Dei in nobis, quod Deus ipse est; & hominis animalis cor, sive spiritum, localiter circa thesaurum esse.

82. Quod mirum? aut hominum animalium spiritus astrales, post funera, circa thesaurum defossum adhuc sese ostentent oberrantes: quibus necromantia veterum tota sese emancipavit.

83. Dico itaque, hominem externum esse animal, ratione & voluntate sanguinis utens; Internum verò, non animal; sed imaginem Dei verum. Videant ergo Logici, quàm defectuosè hominem à ratiocinii potestate definiant. De his plura alibi.

84. Adjungam ergo magnetismum aquilarum ad cadavera: nec etenim volatilia tam acuto sunt odoratu, ut ab Italia in Africam ad cadavera concedant. Nec enim odor tam largè latèque spargitur; obstet namque maris ampla latitudo interjecti, & quaedam consumtionis proprietas elementalis: nec est quod visu arbitreris, has aves percipere cadavera tam eminus, maximè si ponè montem, ad meridiem ea jacuerint. At quid opus est, avium magnetismum inculcare pluribus: si Deus ipse, Philosophiae initium & finis, eundem processum cordis & thesauri, cum avibus & cadavere, atque vicissim expresse statuat? Si enim aquilae ad escam, cadavera ducerentur eodem appetitu, quo quadrupedes ad pascua feruntur, certè dixisset uno verbo, quod animalia ad escam confluant, sicuti hominis cor ad suum thesaurum, quod falsum contineret. Neque etenim cor hominis ad thesaurum pergit, ut saturetur eo, sicut animalia ad escam. Itaque non est comparatio cordis humani, & aquilae in fine, propter quem ad desiderium tendunt: sed in tensionis modo, nempe quod alliciantur & ferantur per magnetismum realiter & localiter.

85. Igitur spiritus & voluntas sanguinis è vulnere habiti, & in unguentum paxillo intrusi, tendunt ad thesaurum suum, id est, reliquum sanguinem, adhuc vita interioris hominis potientem. Ast aquilam peculiari elogio trahi dicit ad cadaver: quia à spiritu insito & mumiali cadaveris vocatur, non autem ab odore corporis putrescentis. Istud nempe animal, solum spiritum mumialem, in assimilando, sibi appropriat. Hinc nempe peculiariter de aquila dicitur: *Iuventus mea ut aquila renovabitur.* Si quidem juventutis renovatio, ab elixire spiritus, probè depurato, per quandam digestionem singularem, isti volucri propriam, & non ab esu carnium prodit. Alioquin etiam canes, & picae renovarentur, quod falsum est. Dices, longè petitam esse rationem, pro magnetismo. Quid tum postea? si quod longè ab intelligendi capacitate tua remotum fateris, illud tibi è longinquo deducendum fuerit? profectò in sanguine omnium animalium, animam in esse perhibet Genesis. Insunt nempe sanguini vires quaedam vitales, tanquam si animatae essent, è coelis vindictam, imò & à judicibus terrenis, in homicidam animadversionem postulantes: quae cum sanguini inesse naturaliter negari nequeant, non video, cur sanguinis magnetismum in Satanae ridiculos actus rejici-

rejiciant. Amplius hoc dicam; ambulantes nempe in somno, non nisi ductore spiritu sanguinis, id est, exterioris hominis ire, peragere, scandere, vigilibusque alioqui impossibilia tractare: virtute inquam magica, exteriori homini naturali. Divum Ambrosium, exsequiis divi Martini, visibiliter tamen adfuisse, etsi corpore longe abesset. Spiritualiter tamen exsequiis interfuit, spiritu externi hominis visibili & non aliàs: nam quod in ecstasi illa, quæ est interioris hominis, sanctorum plerique, multa & absentia viderint, hoc fit extra tempus & locum, in unitate collectis viribus supernis, & visione intellectuali; non autem præsentia visibili. Alioquin anima non separatur à corpore, nisi seriò, nec reconnectitur; quæ tamen reconnexio, exterioris hominis spiritui est alias vernacula.

86. Non satis est in tanto paradoxo, rem semel attigisse: ulterius propaganda est, & explicandum, quomodo tractus magneticus, in terres etiam inanimes, per sensationem, non quidem animalem, sed naturalem quandam contingat.

87. Quod quo magis seriò fiat, dici prius oportet, quid sui satan adferat, & quomodo cooperetur in actionibus merè nefariis & impiis sagarum; exinde namque apparebit, cui causæ quis effectus tribuendus veniat. Denique quæ sit illa vis spiritualis, ad longè remotum objectum tendens: quæve actio, passio, & velitatio sit, inter spiritus naturales: quæve sit superioritas hominis, ad alia inferiora: Et per consequens, cur videlicet unguentum nostrum, mumiis humanis compositum, etiam equos persanet, exemplo rem explanabimus. Ponatur itaque saga, quæ absentem, per figuram ceream, imprecationem, incantationem, vel etiam solo attactu prævio, validè excruciet (nam de veneficiis, utpote quæ solo veneno necant, nihil hic: quod hæc imitari quilibet possit seplasia) hunc actum esse diabolicum, nemo addubitat. Juvat tamen, quantum huc Satan, & Saga quantum adferant, discernere.

*Suppositio prima.*

INprimis notabis, Satanam, juratum & irreconciliabilem hominum hostem, apud omnes æstimari, nisi eundem sibi quis amicum malit esse: idcirco quantum mali causare, vel optare nobis possit, id sine dubio & negligentia, procurat paratissimè.

*Altera Suppositio.*

DEinde, quanquam sit sagis inimicus, in quantum toti humano quoque generi infensissimus hostis est: saltem quatenus sua sunt mancipia, & de suo regno, eas nunquam prodit, aut tetegit judicibus, cæterisque hominibus, non nisi invitus, ludibrio exponit, ob tres rationes. Prima, cum sit superbiæ parens, multum suæ famæ, ditioni & dominio, per hoc decedere non ignorat. Secunda, cum sit ipse insatiabilis animarum persecutor, per animadversiones & ignes quosdam, aliàs in suam tutelam, labi promtos & paratos, terreri novit, & plane averti. Tertia, quam obtorto collo, aut clausis faucibus optaret tortor perimere sagam, subinde vel ante ignes pœnitentem, adeoque suis unguibus ereptam, vidi multoties.

88. Ex priore suppositionum concludo, hominem peccati mortalis reum, si Satan per se posset occidere, nequaquam procrastinaret: atqui non occidit: ergò non potest. Veruntamen, eundem saga sæpius occidit; hinc etiam, eundem occidere potest: non secus ac sicarius ense quempiam, libertate sui arbitrii, interficit: est itaque sagæ quædam potestas in hoc actu, quæ non est Satanæ; & consequenter, non est Satanas principalis efficiens, & exsecutor istius homicidii; alioquin enim, si exsecutor esset, nullatenus egeret coadjutrice saga; sed maximam hominum partem de medio, solus mox abstulisset. Miserrima certè mortalium conditio, quæ tali tyranno subesset, & suo subnoxia staret imperio: Fidelem nimis habemus Deum, quam quod opus manuum suarum, arbitrio

bitrio Satanæ suppoſuiſſet: ergo in hoc eſt aliqua vis ſagæ planæ propria, & naturalis, quæ non eſt Satanæ.

89. Porrò quænam, quanta, & qualis ea ſit, trutinandum eſt exactius: conſtat inprimis, non eſſe corporale maſculorum robur; nec etenim concurrit attactus extremorum validus, ſuntq; enerves, & effectæ ut plurimum anus maleficæ: idcirco aliam vim eſſe oportet, corporea mole longe ſuperiorem, homini naturalem. Hæc igitur in illa parte, qua Dei imaginem proxime referimus, collocanda fuit.

90. Et quanquam, univerſa quoque, quadamtenus venerandum illud ſimulacrum referunt; verum quia homo elegantiſſimè, propriſſimè, atque proximè, ideo imago Dei in homine præpollet, dominatur, & imperat ſimulacris Dei aliarum creaturarum. Fortaſſis etenim, hæc prærogativa, pedibus ejus ſubſtituta ſunt omnia.

91. Quocirca ſi Deus agat per nutum, per verbum: ſic oportuit hominem, ſi verum debeat dici ejus ſimulacrum, agere nonnula ſolo nutu: nec etenim id novum, id parum tranquillum, id ſoli Deo vernaculum: Satan namque creaturarum abjectiſſimus, ſolo quoque nutu corpora loco movet, cùm non habeat extremitates, quibus tangat, moveat, vel etiam novum corpus ſibi arripiat.

92. Privilegium iſtud itaque non minus homini interno, quà ſpiritus eſt, competere debuit, ſi Dei repræſentare debeat, & quidem non otioſum ſimulacrum; hanc facultatem ſi magicam appellemus, hocque vocabulo malè inſtructus terrearis, ſpirituale robur vocitaveris, per me licet: de nominibus ſiquidem nil ſoliciti ſumus, rem ipſam, quam proximè poſſum, ſemper aſpicio.

93. Vis igitur iſta magica eſt in homine interno, ſive hoc etymo animam intelligas, ſive ejus ſpiritum vitalem, nunc nobis perinde eſt.

94. Cum hominis interni ad externum ſit quædam proportio in omnia, ſuo gliſcens modo, diſpoſitio appropriata, & proprietas proportionata. Quapropter neceſſe eſt hanc vim, per totum hominem diſperſam eſſe: in anima quidem vegetiorem, at in carne & ſanguine longe demiſſiorem.

95. Spiritus vitalis in carne & ſanguine, animæ vice fungitur, id eſt, in exteriori homine is idem eſt, qui in ſemine totam hominis figuram, ſuperbam illam conſtructionem, & perfectam adumbrationem, finesque rerum agendarum novit, quia continet: & qui jam conſtitutum fœtum, usque in vitæ periodum comitatur præſul; quique tametſi cum ea abſcedat, ejus ſaltem tantillum, in cadavere vi interemto, tanquam eidem confermentatum optimè, remanet.

96. De cadavere autem ſponte, & fatiſcente natura mortuo, tam inſitus quàm influens ſpiritus, migrarunt ſimul.

97. Hunc ſpiritum propterea medici in inſitum ſive mumialem, & influentem, cum vita ſcilicet priore abeuntem, dividunt. Et hunc deinceps in naturalem, vitalem, & animalem ſubdividunt, nos uno pariter vocabulo, omnes hic ſimul comprehendimus.

98. Anima igitur prorſum ſpiritus, nequaquam poſſet ſpiritum vitalem (corporeum equidem) multò minus carnem & oſſa movere aut concitare, niſi vis illi quæpiam naturalis, magica tamen & ſpiritualis, ex anima in ſpiritum, & corpus deſcenderet. Cedo, quo pacto obediret ſpiritus corporeus juſſui animæ, niſi juſſus ſpiritum, & deinceps corpus movendo foret.

99. At extemplo, contra hanc magicam motricem objicies, iſtam eſſe intra concretum ſibi, ſuumque hoſpitium naturale, idcirco hanc etſi magam vocitemus, tantum erit nominis detorſio, & abuſus, ſi quidem vera & ſuperſtitioſa magica, non ex anima, baſin deſumit: cùm eadem hæc nil quicquam valeat, extra corpus ſuum movere, alterare, aut ciere. Reſpondeo: vim, & magicam naturalem illam animæ, quæ extra ſe agat, virtute imaginis Dei, latere jam obſcuram in homine, velut obdormire poſt prævaricationem, excitationisque indigam (quæ cuncta mox ſuo loco probabimus) quæ eadem, utut ſomnolenta, ac velut ebria, alioqui ſit in nobis quotidie; ſufficit tamen, ad obeunda munia in corpore ſuo: dormit itaque ſcientia &

potestas magica & solo nutu actrix in homine, postquam scientia pomi manducata fuit. & quamdiu hæc (quæ est carnis, sanguinis, exterioris hominis, & tenebrarum) viget, peffundata est nobilior potestas magica.

100. At quia in somno subinde tota promi scientia dormit: hinc etiam quandoque insomnia prophetica sunt, & Deus ipse, in somniis, sæpius homini, per effectum propinquior idcirco est. Ubi videlicet interior magica, jam per scientiam pomi, non interpellata, usquequaque sese exserit intelligendo, prout nempe, quando sese in potestates inferiores demergit, movendo euntes in somno, tuto ducit, qua vigiles scandere non possent. Igitur principum cabalæ, inter dormiendum hauriri asserunt, consopita scilicet pomi scientia.

101. Intellectualis animæ actus, clarus semper & inconcussus est, ac quodammodo perpetuus; attamen, quamdiu principale agens vim suam usque ad sensus limites non traduxit, nondum per totum hominem istiusmodi actio propagata est. Etenim qui una cum sentiendi virtute, cum carnali intelligentia sumus, perpetuò per eandem, à scientia & magica superiore, proh dolor, distrahimur, in umbra cognitionis potius, quàm in veritatis luce, retinemur. Nec enim advertimus nos intelligere tenebrarum incolæ, nisi quando facta est facultatum mutua quædam traductio, ac velut actionum anguli, diversis agentibus prorogati, circa medium complicantur.

102. Satan itaque vim magicam hanc excitat (secus dormientem, & scientia exterioris hominis impeditam) in suis mancipiis: & insetuit eadem illis, ensis vice, in manu potentis, id est, sagæ. Nec aliud prorsum Satan ad homicidium adfert, præter excitationem dictæ potestatis somnolentæ, & compulsæ, ut plurimum, voluntatis in sagis consensum: propter quod duo, tanquam sibi totum deberetur officium scurra postulat sibi per pactum, jugem, tenacem, & irrevocabilem oppignorationem, servitutem perpetuam, & devotam adorationem, si nihil adhuc amplius. Cum alioquin ejusmodi potestas sit collata gratis à Deo opifice, homini planè naturalis.

103. Enimvero præstigia, oculorum effascinationes, utque falsè appareant larvæ, ac his similia, ex solo sunt Satana, ejusque solius sunt actus proprii: adeo namque duntaxat ridicula sunt sua opera, & falsæ tantùm apparitiones: quia misericors Deus, eundem latius quippiam posse, non permittit, sed vinctum tenet: cum alioqui reales, & nefarios actus, saga de sua facultate naturali exserat.

104. Siquidem per peccatum Adamo non dona naturæ, sed gratiæ, obliterata esse, nemo ambigit: eademque adhuc dona naturalia quanquam non sublata fuerint, stetisse tamen velut somno coërcita, ac sopita. Sicuti enim ex tunc mortalitati obnoxius evasit more sociorum animalium: ita obscuratæ fuerunt antistites potestates in homine, quæ proinde excitatione, & è tenebris eductione opus habent.

105. Huc nempe spectant contemplationes, continuatæ orationes, vigiliæ, jejunia, & mortificationis actus, ut devicta nempe carnis somnolentia, potestatem illam agilem, cœlestem & expeditam in Deum nanciscantur, eumque coram alloquantur suaviter, qui non nisi in spiritu, id est, interioris hominis fundo, adorari efflagitat.

106. Huc inquam spectat ars Cabalæ, quæ potestatem illam naturalem, & magicam, velut excusso somno, animæ restituat.

107. Per exempla more mathematico, me ulterius explicabo, & assumam ipsa sagarum opera: quæ quanquam nefaria & horrenda sint; eadem tamen radice, indifferente ad bonum & ad malum, potestate nempe magica nitantur. Nec enim maculat arbitrii majestatem, vel ejusdem tractatum, tametsi de fure, latrone, scorto, apostata, & saga, subinde differatur. Esto ergo saga, in stabulo absente, occidit equum; virtus quædam naturalis, à spiritu sagæ, & non à Satana, derivatur, quæ opprimat vel strangulet spiritum vitalem equi: puta duo esse subjecta morborum & mortis, unum

unum nempe corpus, in quo morbus habitat. Et quia in hoc omnia entia agunt, tanquam passivum maximè; putatum est reliquum spirituale dominium fuisse Satanæ. Aliud verò est spiritus impalpabilis & invisibilis, qui per se ipsum omnes morbos pati potest. Patiente spiritu, etiam corpus patitur; quia actio in corpus terminatur (mens namque postquam alligata est corpori, fluit semper inferius, prout dolente palato isthuc continuò tendit lingua) sed non contra. Sunt namque morbi materiales aliquot, qui tantum tinguntur materialiter. Adeò namque multiplex interitus occasio, ut non sit unde superbire queamus.

108. Actus igitur sagæ prætactus, planè naturalis est: quanquam virtutis excitatio sit facta Satanæ auxilio: non minùs quam si porrecto per Satanam ense, saga equum trucidaret: actus iste sagæ, naturalis est & corporeus; prout alter præcedens est *actus naturalis, & spiritualis*. Siquidem homo non minùs naturaliter constat spiritu, quàm corpore: nec est ratio ideo, cur unus actus dicatur naturalior, aut cur solum corpus agere dicatur, spiritus verò feriari saltem actione sibi propria (quatenus imago Dei est) omnino destitui: imò spiritus vitales, proprissimè loquendo, sunt qui sentiunt, movent, memorantur &c. nequaquam verò corpus, ipsumque cadaver: omnis idcirco actus magis propriè suum agens respicit, quàm agentis hospitium corpus.

109. Radius itaque aliquis spiritualis à Saga abit in hominem, aut brutum, quod interimendum statuit juxta axioma: non fieri actionem; non debita fiat approximatio agentis ad patiens, & copula virtutum invicem, sive eadem approximatio fiat corporaliter, sive etiam spiritualiter.

110. Quod ad manum visibili testimonio probatur: nam si *recens* cor equi, per Sagam mactati (est enim sedes spiritus vitalis) clavo transfigatur: assetur veru, vel crate torreatur: mox spiritus vitalis sagæ, citra alterius medii interventionem, & inde saga tota ipsa (siquidem non corpus, sed solus sentit spiritus) immanes patitur ignis cruciatus & dolores: quod sanè nullo pacto contingeret, nisi facta fuisset copulatio spiritus sagæ, cum spiritu equi: equus namque strangulatus retinet quandam vim mumialem: (sic voco quandocunque carni adhuc confermentata est virtus liquoris vitalis, id est spiritus insitus, qualis in sponte piæ ægritudine, aliaque inferioris ordinis disruptione, morientibus, non invenitur) cui comes est spiritus Sagæ, ipsi copulatus.

111. In corde itaque recenti, priusquam ad sagam, dissolutione suus retrorsum fleet spiritus, fit aligatio spiritus Sagæ, qui retinetur per infixum clavum, & tostura utriusque spiritus simul, unde per magnetismum, extremo ignis termino, sagam in spiritu sensitivo agitari contingit.

112. Effectus iste ab intentione mutatur: si namque vindicta experimentatorem concitaverit, tunc effectus reprobus est. At si periculum fiat, ut Saga eo sese prodere cogatur, judicibus substerni, & proximo, sibique hactenus beneficentia procuretur, quatenus sublato tam impio blasphemo, & nocuo Satanæ mancipio, Dei gloria, pax & requies major inter vicinos oriatur, tum certè effectus reprobari nequit.

113. Non est cogitandum, totum spiritum Sagæ abiisse in cor equi (ipsa namque sic è vivis discessisset) verum esse univocam quandam spiritus lucisque vitalis participationem, prout nempe in semine qualibet vice, totius hominis architectus spiritus, etiam ad multos fœtus sufficiens, propagatur, manente tamen integro patris spiritu. Ista nempe spiritualis lucis participatio est magica, virtute verbi (animalia & herbæ producant semen) locuples communicatio, & unum producit decem myriades seminum æquivalentium, & spiritus seminales integrales totidem, tanquam de lumine lumen accenditur. Quid autem sit propriè spiritus magneticus, & entitas phantasia parente genita, postea scribam latiùs: nunc ad propositos revertor terminos.

114. Nec est quod quispiam autumet hanc cordis in sagam reactionem, putaticiam esse:

aut præstigium ac ludibrium Satanæ planè superstitiosum & damnabile; cùm illa infallibiliter hoc signo prodatur, & in apertum prodire cogatur, velit, nolit, quod intentioni Satanæ oppositum esse, altera suppositionum superiùs satis ostensum est: effectus namque est perpetuus, nunquam fallens, fundamentum in ratione & natura spirituali habens, minimè verò superstitionibus nisum. An non similter confossum quoque cadaver ante judices, præsente homicida, sese cruentavit, certumque sæpius delicti judicium exhibuit? tametsi jam ante cruor restrictus stetisset? scilicet moriente præ vulnere homine, virtutes inferiores quæ mumiales sunt (effrenes enim eæ, non sunt in nostra potestate) vindictæ faciundæ vestigium sibi impresserunt, hinc præsente homicida ebullit cruor, & effluit, quasi & in ira, impresso ultionis simulacro agitatus, in sanguine nimirum, etiam post mortem inest suus præsentis homicidæ sensus, sua vindicta, quia sua quoque phantasia: ideo non ipsius Abel, sed innocens sanguis ejus, clamat tamen in cœlum vindictam.

115. Propterea in obsidionibus, pestis plerumque comes incedit.

116. Quia nempe spiritus magicus exterioris hominis concepit in conflictibus, arrham vindictæ impressam, nonnunquam verò ad desperationem, præ paupertate, milites, eorumque conjuges, moriendo, pene adjunguntur, & multa ditioribus imprecantur infortunia, unde fortissimæ impressiones, in spiritum sidereum morientis (gravide præsertim) relinquuntur posthumæ: qui mox ab obitu, in aëre obertans, suæ classis, id est, spirituales nocendi ac ulciscendi modos comminiscitur, & promtus patrat.

117. Pestes autem ejusmodi sunt ferinæ, nemini parcentes, ac velut divinitus immissæ: & quia spirituales, remediis corporeis operam implorant frustraneam: sileo; nec etenim tutum est satis, mumiarum ad invicem connexum, & concordantiam exprimere: inde nempe tota dimanavit necromantia veterum.

118. Ob id quoque Deus in lege vetuit, corpora suspensorum (etiam ethnicorum) relinquenda in patibulo, neve sol super ea occidat.

119. Respondebis pestem obsidionum oriri, propter multiplices excrementorum sordes. Sed contra instant coriarii, coprofori, & qui collæ putrefaciendæ navant operam: omnes enim (tantum abest, quod pesti essent obnoxii) ut plurimum sunt longævi, mirabilis Deus in spiritu microcosmi.

120. An scire fortè aves, cur sanguis taurinus toxicus sit non autem fratris sui bovis? occidendo scilicet obmurmurat taurus, & suo sanguini vindictæ notam ac potens sigillum imprimit: sin etiam contingat, mactando bovem, uno ictu evasisse furiosum, & diutius in eodem perseverasse furore: carnes malè sanas relinquit, nisi prius sopita perturbatione, deses & seclusus relinquatur jejunio in se redire.

121. Taurus igitur moritur, præ cæteris animantibus vindex excellentius: atque idcirco ejus pinguedo (non autem sanguis, ne sanguis humanus in unguento exotico taurini sanguinis tinctura superetur) pro unguento armorum, prorsus est necessaria, si arma vulnerum authoris incruenta ad fuerint, iisdemque oblitis, secura sanitas exspectanda sit, profectò non satis sunt, usnea cum sociis ingredientibus, ut sine sanguine recenti è vulnere habito, sanatio instituatur, violentior nempe taurina impressio exigitur, & floridi mellis aërea communicatio.

122. *Hinc itaque satis liquet, non concursu* Satanæ (qui etiam sine melle & tauri cruore sanaret) sed communione qualitatum naturaliũ, cum vindicta posthuma traduce, in concreto relicta, conscribi unguenti efficaciam.

123. Obgannient contrarii, gaudentes, vix potuisse probatam evadere magnetici unguenti potestatem, nisi per fugam, Satanam, & spiritualem mundi invisibilis magiam, scientiam putatitiam, plane nihili, & damnabilem errorem; veruntamen, non istud rei tractandę, sinistra quæpiā obliquitas, sed aliorum crassa ignorantia, & fragilitatis humanæ conditio misera postulavit: quæ promtiùs in malum tendit, malum cognoscit, & malo paratiùs docetur, quàm bono: at certè quæcunque de Satana & Sagis

gis huc attulimus, non est quod inde conformitatem unguenti cum Sagis sperent alii: neque etenim doctore aut impulsore Satana, spiritualis virtus unguenti, & sanguinis phantasia, excitantur. Sed istud volebam: habitare videlicet in anima virtutem quandam magam, à Deo datam, ipsi naturaliter propriam, & competentem, in quantum imago & sculptrum ejus sumus; hactenus quoque agere peculiari modo, id est, spiritualiter in distans, idque multo potentiùs, quàm corporeis ullis adminiculis, quia cum anima sit pars corpore principalior: idcirco actio ei competens est, spiritualis, magica, & validissima. Animam virtute eadem, velut somnolenta, per scientiam pomi esu acquisitam, redditâ, regere ac agitare corpus suum: eadem vero magicâ nonnihil expergefactâ, etjam extra suum ergastulum, in aliud distans objectum, solo nutu agere posse per media deportato.

124. In eo nempe sitam esse totam basim magiæ naturalis; nullatenus autem in benedictionibus, ceremoniis, vanisque superstitionibus; sed has omnes observantias nefarias invectas fuisse per eum, cujus semper studium fuit, bona passim omnia suis conspurcare zizaniis.

125. Nomen magiæ non expaventes, sed cum scriptura benè interpretantes, in bonum tamen & malum apicem, indifferenter usurpari posse, per usum nimirum illius potestatis, vel abusum, concessimus.

126. Adeoque sub eo vocabulo, altissimam rerum cognitionem ingenitam, & potentissimam ad agendum potestatem, subaudimus, nobisque cum Adamæ æquè naturalem, peccato non exstinctam, non obliteratam, sed velut somnolentam, idcirco excitamenti indigam.

127. Ideo ostendimus magnetismum, non quidem per Satanam; sed per id, quod Satanæ non est, exerceri, adeoque abusivè potestatem nobis connaturalem, Satanæ tanquam si is patronus foret dedicatam stetisse.

128. Potestatem magicam in nobis, à peccato velut dormire; ideoque excitatore opus habere: sive is sit Spiritus sanctus per illuminationem, ut in coicis magis contigisse commemorat Ecclesia, & hodie in aliis subinde contingit: sive etiam Satanas propter præviam oppignorationem eandem suscitet.

129. Estque in hisce ejusmodi excitatio tanquam per soporem vigilantem, catochum, ideoque imperfecta, propter modum, mala propter finem, obscura propter media, & nefaria propter authorem: nec patitur versipellis, quod Saga hanc vim cognosceret sibi esse naturalem quo eam strictius devictam sibi detineat, neve tam nobilis potestatis excitæ exercitium, aliò, quàm ad nefas propendat, frænum itaque is imperat, nec Saga novit excitare ad lubitum suum, quæ alterius tyranni voluntati se totam prostravit: potest & ipse homo sibi, per artem cabalæ, excitamentum tantæ potestatis, ad suum lubitum causare, vocantur hi adepti, quorum etiam rector Spiritus Dei est.

130. Hanc eandem virtutem magicam, esse quoque in homine exteriori, in carne & sanguine videlicet; suo tamen & longè effætiori modo: imò nedum in homine externo; sed etiam proportionaliter in brutis (sic nempe Genesis, animam brutorum sanguini inesse commemorat, eundemque hoc merito, extra cibum nostrum conscribit) & aliis fortè rebus omnibus; cùm singula totius universi adumbrationem in se contineant, eoque nomine saltem Deum, id est omnia, in omnibus esse, veteres seriò adnotarunt: exterioris hominis magiam, non minus quàm interioris, excitationis esse indigam; nec Satanam, aliam in suis scrophis excitare magiam, quàm quæ exterioris est hominis: in interiore nempe animæ fundo regnum Dei est, ad quod nulla creatura accessum habet.

131. Docuimus præterea, esse connexum inter res spiritualiter agentes, & spiritus cum spiritibus uti dimicare, exemplo Sagæ, ita & amicari ostendimus, exemplis magneticis, & rationibus propriis, pro fascino & ligationibus animarum, prout de Davide & Jonatha, &c. postremò ostendere annisi sumus, hominem cæteris creaturis corporalibus prædominari, & magiâ sua naturali domare posse aliarum rerum

virtutes magicas: quam prædominationem alii in jus carminum & incantationum transtulerunt falsè & abusivè. Qua hierarchia satis superque elucidavimus, quæcunque hactenus in Satanæ dominium, non nisi rusticè, corporaliterque nimis Philosophantes retulerunt.

132. Universa quæ dicta sunt ignorantes, de multis adhuc dubitare necesse est: igitur cuncta repetere statuimus; inprimis quo lucidiora evadant, quæ supra de spirituum duello, vel amica invicem conspiratione diximus: operæ pretium est spirituum arma, & eorundem Rempublicam definire: Quocirca seriò notandum est, exemplum prægnantis, quæ si cerasum violenter animo conceperit, mox ejus vestigium fœtui imprimitur, parte ea, qua sibi prægnans manum admoverit. Nec est quidem otiosum duntaxat cerasi simulacrum, ac macula; sed quod suo tempore, cum cæteris arboribus florescit & maturescit, mutatis nimirum colorum & figurarum signaturis: ardua ac sacra profectò vis microcosmici spiritus, qui extra truncum arboreum, verum cerasum, id est, interioris cerasi proprietatibus, & dynami, insignitam carnem solo conceptu profert, unde duo necessariò consequentia intelligimus. Prius, omnes omnium rerum spiritus, ac velut essentias, in nobis latere, & microcosmicatrice phantasia duntaxat nasci & educi.

133 Alterum, animam concipiendo generare quandam ideam rei conceptæ.

134. Quæ quidem prout antea latebat ignota, & velut ignis in silice: ita concitatione phantasiæ produci quandam ideam realem, & essentialem determinationem quidditativam cerasi: quæ non sit qualitas nuda, verùm aliquid substantiæ simile, inter corpus & spiritum, id est animam, ambigens. Id est ita spirituale, ut non sit planè corporeæ conditionis exsors: cùm actiones animæ, in corpus, & inferiores sibi ordines propendentis terminentur: neque ita corporale tamen, ut dimensionibus claudi possit, quod & enti seminali proprium quoque recensuimus. Hæc igitur entitas idealis cùm ex mundo invisibili, & intellectuali microcosmi excidit, corpus induit: & tum prius loci & numerorum determinationibus clauditur.

135. Objectum intellectus, nuda ac pura, in seipsa, essentia est, non accidens, consensu Theologorum practicorum, id est mysticorum. Protheus itaque intellectus, hanc conceptam essentiam velut induit ac vestit. At quia quodvis opus, sive externum, sive internum in sua propria imagine fieri habet: intellectus agnoscit, voluntas diligit & vult, & memoria recogitat, non nisi per imagines: hanc itaque eandem imaginem objecti sui intellectus induit; & quia anima simplex est corporis forma, quæ quoquò se avertit, idcirco nec duas intellectus agens simul imagines habere nequit, sed prius unam, mox alteram, super intellectum itaque, & comprehensam imaginem adhuc lenem, tota descendit anima, & hanc essentiæ cognitionem format in imaginem persistentem, sive idealem entitatem: conspurcata mens prolapsa fuit in indignationem Dei; & quia simul deturpata eadem, prioris sortis exuta nobilitate, mors introitum invenit, non quidem creatoris mandato, sed hominis degeneratione, propter eandem entitatem idealem jam indutam, in turpitudinem delapsi, & à seipso degeneris, quam seriò ac sedulò turpitudinem etiam in singulis peccatis emergentem, pœnitentia emaciare convenit hic, vel in futuro seculo. Entitas igitur, in intellectu adhuc levis est, nec alibi quàm in prægnante consistentiam reperit, quam in nobis nonnisi per voluntatem nanciscitur, id est, intellectus semper procreat entitatem, sed eam non induit nisi per voluntatem, exceptis prægnantibus.

136. Sive igitur peccatum nihilum dicamus, sive aliquid, saltem consensus in malum nunquam fit, sine reali procreatione hujusmodi cujusdam entitatis, ejusque assumtione ac indutione, hæc fuit causa fæcunditatis fœminum: phantasia nempe, libidine commota, entitatem lenem patrat: quam si anima per voluntatem induat (uti semper actio incarceratæ mentis deorsum & extrorsum vergit) hanc eandem entitatem in liquorem seminis dispergit, qui aliàs nonnisi sterilis foret.

137. Quæ actio velut per mentis alienationem fit: abeunte scilicet voluntate, per veram magicam exterioris hominis, in ecstasin quandam,

dam, in qua fit communicatio cujusdam lucis, mentalis, super entitatem, descendentem in corpus feminis.

138. Quotiescunque igitur cogitatio sensum, & velle, in consensum trahit; turpis toties nascitur & induitur pellis, idealis entitas spuria: quo partu, voluntas dicitur confirmata: illa quoque idealis entitas, quoquoversus à voluntate dirigitur, eò vadit: hoc pacto, voluntas movet nunc brachium, mox pedem &c. porrò quando spargitur dicta entitas in spiritum vitalem, ad aliquid amandum, juvandum, nocendum; levi tantùm indiget excitamento sive Dei, artis vel Satanæ opera, facto, ut nimirum peregrè abeat portiuncula spiritus, quæ entitatem jam induit, obeatque munus suum, ipsi à voluntate injunctum. Sic masculus, semen extra se deponit, quod per entitatem quam hausit fæcundum est longè, & extra suum truncum, suo fungitur munere.

139. Corpora profectò, vix mundi medietatem faciunt: spiritus etiam per se, suam habent medietatem, & quidem totum mundum: Ita que toto hoc contextu, Spiritus voco magnetismi patronos, non qui ex cœlo dimittuntur, multoque minus de infernalibus sermo est; sed de iis qui fiunt in ipso homine, sicut ex silice ignis, ex voluntate hominis nempe, aliquantillum spiritus vitalis influentis desumitur, & idipsum assumit idealem entitatem, tanquam formam ac complementum.

140. Qua nacta perfectione, spiritus qui antea aura æthere erat purior, instar lucis subtiliatur, mediamque sortem inter corpora & non corpora assumit. Mittitur autē eò, quò voluntas ipsum dirigit, vel saltem, quo innata spirituum scientia infallibilis, juxta scopos rerum agendarum, eundem mittit: idealis igitur entitas, itineri jam accincta, quodammodo lux, & quasi non ampliùs corpus nullis stringitur locorum, temporum, aut dimensionum imperiis, ea nec Dæmon est, nec ejus ullus effectus, nec ulla ejus est conspiratio, sed spiritualis quædam est actio illius, nobis planè naturalis & vernacula. Hanc qui benè capit sophiam, facile intelliget, materialem mundum uti obique ab immateriali, & invisibili, regi & coerceri; hominum autem pedibus substituta esse creata cætera corporalia, hæc est nimirum causa, cur etiam mumia, adeps, usnea, & sanguis humanus, phantasia nempe eis inexsistens in unguento, imperet sanguini canino, equino &c. in pyxidem per bacillum adportato.

141. Nondum de magnetismo unguenti satis dictum. Resumam ergo. Magnetis nempe, & rerum inanimatarum magnetismos fieri per naturalem sensationem sympathiæ omnis authricem, certum est.

142. Si namque magnes se ad polum dirigat, eundem novisse oportet, si in directione sua errorem non sit facturus: & quomodo quæso noverit, si non sentiat ubi sit? similiter si ad ferrum eminus positum, se torqueat polo neglecto, ferrum sensisse prius, necessarium est. Varios igitur sensus imagines habet unicus.

143. Neque etiam sensisse satis erit, nisi amoris & philautiæ stimulos addamus, adeoque phantasia quadam naturali dotatum esse, & cujus impressionis ergo, universi magnetismi conflati sunt. Alia nempe phantasia dirigitur in ferrum, quam in polum: tunc enim per vicinum duntaxat spatium, virtus sua spargitur: mutata est ejus phantasia, quando fætum, catarrhos aut intestinum cohibet

144. Alia quoque phantasia magnes trahit quippiam è vitro ignibus excocto: minutulum enim ejus fragmentum, in massam vitream injectum, dum coquitur, è viridi vel luteo candidum efficit. Quanquam enim ipse magnes rubeo colore sit saturatus, & igne consumatur vitrario: interim attamen dum vivit, etiam è candenti vitro liquorem tinctum attrahit, consumit: adeoque ejus attractio nedum ad ferrum est: sed insuper ad partem illam aëream, quæ difficulter è vitro abiret, hactenus vitrariis in usu communi est.

145. Succini phantasia paleas ac festucas trahit, tractione quidem satis otiosa, sed tractionis signatura perfectili: nam mumiæ nostræ mariatum, nostro quoque magnete fortius, trahit in adversum & zenexton evadit; gummis verò immistum succinum, virus & plumbum, sua imaginatione transplantata jam, è vulnere trahit,

trahit, variata nimirum utrobique trahendi voluptate, & voto.

146. At quid mirum fuerit (nisi apud eos qui omnia ignorantes, omnia quoque admirantur) res inanimes phantasia pollere? cum is, qui totus vita est, res omnes creet, nullamque ideo è manu sua mortuam exspectandam promisit? nulla quoque adveniet penitus, in qua & ipse non elucescat præsens, Spiritus Domini totum replevit orbem terrarum: imò hoc quod continet omnia, vim vocis habet.

147. Nonne multam scientiam in pomo fuisse credimus? ejusque esu, protoplastos scientiam unà esitasse, & intus concepisse? & an non scientia phantasiam sui generis præsupponit? sic etenim aliquot simplicia amentiam, nonnulla insaniam, aut furorem maniacum alia inducunt: non quidem cerebri destructione aut spirituum ejus dissipatione (tunc saltem non constaret robur furiosi, & vires validissimæ) sed introductâ illorum simplicium alienigenâ ac furiosâ phantasiâ, quæ victrix nostrâ subigit, atque eandem pro tempore (ut in delirio frenitide &c.) nonnunquà & perpetuò, sibi servâ effecit, ut in lunaticis & vesanis.

148. Nonne sic canum rabies in hominem transit? phantasiâ nempe furoris maniacâ in salivam transplantata, quæ victrix mox triumphet de sanguine illius animalis, quem aperta cute, utut tenuiter attigerit? Tunc scilicet phantasia totius sanguinis prisca loco cedit, & peregrinæ tincturæ phantasiam hydrophobicam, velit nolit, assumit. Unde tandem mors binsica, id est, ex sola ægritudine mentali, exaltata nempe, & excitata virtute magica canis, super phantasiam animalium non excitatam, sed somnolentam.

149. Eodem planè modò phantasia Tarantulæ, ictu exili imprimitur, & mente statim alienati tripudiant, saliuntque immensum.

150. In eo tamen differt tarantulæ venenum à rabidi, quod hoc agat potestate magicâ excitata, adeoque per magicam veri nominis: at illud per facultatem magicam somnolentam, prout & in napello & cæteris deleteriis, exili quantitate necantibus, patet differentia: quia contra canem rabidum, nullum animal se tuetur aut defendit, quoniam est potestas magica ligans, contra quem non valent dentes aut cornua: quod de tarantulæ veneno dici nequit.

151. In homine igitur externo, prout & in sociis animalibus, vis magica velut consopita est, nec in solo homine excitari potest (etsi quidem multò facilius) sed in consortibus an mantibus quibusdam, imò nec satis est spiritus, cùm spiritus hanc servare concordiæ & monomachiæ legem, quinetiam in toto universo latet spiritus quidam, quem magnale magnum dicimus, qui sympathiæ & dispathiæ leno confabulator & actionum promotor exsistit; & ratione cujus, magnetismus, tanquam per vehiculum, ad distans objectum extenditur. Probatur id ad oculum, etenim si super testudinis chordam sive fidem lenem paleam, ancipiti extremitate in aëre, instar staterae pendentem, posueris, & alterius testudinis similem fidem pulsaveris eminus, ubi toni in octavo consonant, videbis paleam trementem: at ubi in unisono concordant, tunc alioqui quietæ testudinis fides, moræ impatiens, subsilit, præ letitia gestit, & invisam paleam subsultu excutit. An & hic Satanas vobis fidicen erit? quam paleam non contingit subsilire, etsi omnes fides alterius testudinis unanimiter, fortiter & cominus pulsentur; nec etiam nudus tonus, alteram & quietam chordam subsilire cogit: id nempe tunc quilibet tonus efficeret; sed solus leno spiritus, in medio habitans, actionum naturalium fidus exsecutor, & adjutor, sympathiam defert, promovet & concausat.

152. Cur nomen magiæ perhorrescimus? Siquidem tota maga est nec ullam habet agendi potentiam, quæ non à formæ suæ phantasia, & quidem magicè proferatur. At quia hæc phantasia, in corporibus electione carentibus determinatæ est identitatis, idcirco ignoranter & rusticè nimirum, non phantasiæ illius rei; sed proprietati naturali adscriptum stetit; loco causæ, effectum videlicet causarum ignorantiâ adferentes: cùm alioqui omne agens agat in objectum proprium, præsentiendo nempe illud,

quo

quo suam non temerè, sed in objectum duntaxat, spargat activitatem: post sensum nempe objecti; commota phantasia, dispergendo idealem entitatem, & copulando eam radio entitatis passivæ: hæc nempe fuit magica actio rerum naturalium, proprii tamen nominis magica & phantasia, est in electionis potestate dilatis creaturis.

153. Per classes ibo. Proprietates itaque formales, manantes à formis trium principiorum, salis, sulphuris & Mercurii: sive salis, pinguedinis, & liquoris, unde corpus unumquodq; conflatur, & iterum resolvitur in eadem: estque Mercurius sive liquor toties diversus, quot rerum sunt species: idem esto de sale & sulphure judicium, proprietates inquam ejusmodi manant à phantasiis harum formarum, quæ quia corporales valde, & in sinu elementorum adhuc hærent: idcirco vocantur proprietates formales & occultæ, propter formarum ignorantiam, quæ alioqui sunt effectus magici, à phantasia dictarum formarum propagati; sed ignobiliores ac maximè corporales; finibus tamen quos respiciunt, abunde satisfacientes. Hujus generis sunt virtus subductiva alvi, somnifera &c.

154. Sunt prætererea nobiliores aliæ proprietates, ex phantasia formarum mixti oriundæ, suntque ejusmodi in toto, ratione formæ, ut magnetismus magnetis, virtus tincturarum, item specifica & appropriata omnia, quæ ratione vel totius homogenei, vel formæ alicujus partis integralis, non autem solius alicujus principii accidunt: qualia sunt quæ in carne, radice, foliis, fructu sita sunt, & non in trium separatorum inde ullo. Item antimonium quamdiu manet in sua forma, summas obtinet: quas in suis principiis nunquam assequitur, & hæ sunt quoque de gremio corporali: ideoque magica spiritualis in hisce adhuc occulta est, & tota deberi putata est naturæ, hanc contra magiam ineptè distinguendo. Sic rosæ folium aliam habet virtutem, quàm non habet caudex vel anthra: estq; ea vis folio non ex tribus primis, sed ex vita ejus natalis: quæ quando destruitur, tunc alias virtutes habet, ut puta granum in vita prima nutrit, quam si amittit, tunc prolificet.

155. Tertiò deinceps est virtus magica, quæ profluit ex phantasia vitæ, totius integralis, ea est in brutis & homine externo: quæ magis absoluta est jam spiritualis, nondum tamen ad summum deducta apicem, subindè tamen multa excitatione, forti phantasia, per entitatem introducta, ad magnum culmen ascendit, & hominis interni magiam veram æmulatur quàm proximè.

156. Cæterum cujuscunque bruti anima vim habet creandi entitatem realem, & per voluntatem, dimittendi eandem longius: ejusmodi brutum est magicum, ut basiliscus, canis, pisces multi apud Olaum, &c. talis quoque est virtus habitans in sanguine multorum animalium: hinc nempe sacra pagina dicit animam esse in sanguine extravenato, etiamnum per ignem cocto, fortassis & per fotum planè putrido.

157. *Postremo* est virtus magica à corpore quasi abstracta, quæ fit excitamento interioris potestatis animæ, unde fiunt potentissimæ procreationes, impressiones augustissimæ & validissimi effectus.

158. Utrobique scil. natura maga est, & per phantasiam suam agit: & quia quo spiritualior, eò potentior est, ideo quoque (magica) etymon est analogon.

159. Omnis propemodum virtus magica excitatione eget, infima nempe per teporem prævium; excitatur scilicet vapor quidam, sive aura spiritualis, cujus ratione, densè dormiens phantasia expergesit, incipitque velitatio corporeorum spirituum media, quæ est magnetismi, per attactum prævium excitatur. Summa autem, quæ est brutorum & hominum, conceptu intellectuali excitatur, & hominis quidem interni, non nisi per SpiritumS. & per donum ejus, cabalà externi verò, per fortem imaginationē, assiduam & intensam speculationem, imò & in Sagis per Satanam excitatur. Sanguinis autem extravenati, in quo anima habitat, excitatur magica, quæ in potentia adhuc est adactum; vel per ascendentem imaginationem fortiorem, puta magi, sanguine tanquam medio utentis, & in illud entitatem suam accensam stabulantis; vel puta unguenti armarii phantasia ascendente la-

tentis in sanguine proprietatis excicatrice: vel per prævium destinationem sanguinis ad corruptionem, per quam scil. elementa ad separationem disponuntur, & essentiæ (quæ putrere nesciunt) essentialesque phantasiæ, quæ in potentia proprietatum latebant, in actum deveniunt.

160. Cujuscunque igitur subjecti phantasia validum obtinuit appetitum, ad alterius rei spiritum, ad aliquid inquam loco movendum, trahendum, expellendum vel repellendum: ibidem, & non alibi, magnetismum velut naturale ejus rei donum magicum, à Deo illi instabulatum, agnoscimus.

161. Est igitur formalis quædam proprietas in eo, à sympatheticis & abstrusis qualitatib. segregata: quod hactum motrix phantasia, non ad motum localem; sed tantum ad alterativum directè fluat. Esto itaque omnis magnetismus, sympatheticus vel antipatheticus: non tamen omnis sympathia magnetica erit.

162. Ad propositum nobis scopum revertentes: jam probè (opinor) intellectum est, in esse nedum sanguini phantasiam & appetitum magicum, sed & humoribus, cibis, & excrementis: cum varia quoque id morborum proles patefaciat: prægnantes peregrina enim appetūt, & virgines, naturali uteri exorbitantis œstro pallide, ac celeriter, quod appetunt, digerunt; non quidem ex ratione, nec consanguinitate naturæ humanæ, id poscentis; sed exotica humorum phantasiâ, sic stulte imperante, seductæ, quibus sordibus expulsis, subitam læsorum appetituum sanitatem sæpenumero restituimus: vel etiam saturata eorundem humorum amente phantasia, compescuimus.

163. Igitur in sanguine sua est phantasia, quæ quia potentius ibidem viget, quam in rebus cæteris, ideo scriptura alto elogio, sanguinem adhuc coctum, & edi promtum, animatum vocat.

164. Et quia eadem phantasia tradux inest, ob id nempe in posthumo mores, gestus & conditiones avi emicant. Nobilitas ex bene merita virtute ortum sumsit: hinc nobilitas, immeritò continua stirpis propagatione augeri suspicaretur, nisi avorum mores ac virtutes in seris nepotibus, elucescere sperarentur probabiliter.

165. Nonne etiam concepta lupi cum ovibus inimicitia, in earum pellibus remanet? quocirca nedum phantasia animalis in cruorem imprimitur post obitum pervicax; verum etiam quicunque stragulis, è pelle gulonis, (animal est in Suecia frequens & foracissimum) contegitur, somniare cogitur continuò de epulis, voracitate, & insidiosa animalium venatione: pro indole scilicet viventis illius animalis; adeoque solo tegmine externo, traducitur phantasia animantis, quondam vivi, pellibus hospitata, in hominem subter dormientem.

166. Itaque ministerio phantasiæ sanguinum fit, quod extravenatus, in paxillum assumtus, unguento magnetico introducitur. Tunc namque phantasia sanguinis, aliàs adhuc somnolenta, lento que ad actum, virtute unguenti magnetici excitata, ibidemque reperiens balsamicam & medicam unguenti virtutem, optat sibi inductam qualitatem, impertiri suo toti, atque exinde elicere spirituali magnetismo omnem peregrinam tincturam: quod cum per se, non aptè satis queat efficere, opem usneæ, sanguinis, adipis & mumiæ implorat, quæ simul in balsamum coalita talem, qui non nisi sua phantasia quoque medicus, magneticus simulque omnis alienæ qualitatis è corpore tractivus est, cujus inquam recens sanguis, spiritu abundans, apportatus est; sive hominis fuerit, sive alterius animantis: est igitur phantasia redux & exstatica ex parte sanguinis recenter & novissimè apportati; tractus verò magneticus, in sanguine inceptus, medica unguenti virtute perficitur. Non trahit autem unguentum vulneris infirmitatem ad se, ut fiat pyxis Pandoræ; sed sanguinem noviter allatum, in spiritu alterat, medicum reddit, ejusque potestatem excitat: inde illi virtus quædam medica, & magnetica, quæ reddit ad suum totum, curatura germanum spiritum sanguinis, per totum hominem: exsugit scilicet tristem impressionem è vulnerato, eamque, medica potestate, perituram expellit, foras exigit, quæ virtus medica, domatrix mali, est partim in sanguine excita, partim etiam eidem ingenerata, per unguentum; spiritu nempe hujus in spiritum sanguinis, sic imperante ex sua phantasia, id est, dono creato.

167. Alio-

167. Alioqui sanguis, integris putrescens viribus, sub testa ovi, & jam quasi compedibus per præviam putredinem liberatus spiritus, trahit mediante canis mumia, realiterque transfert ægritudinem, quæ sedet in phantasia & astro sordium, in ipsum canem, non aliam scilicet ob causam, quàm quia sine balsamo unguenti intervenienite, magnetismus perficitur. Notavimus etiam, si vulneratum contingat plura simul recepisse vulnera, sufficere sanguinem, ex unico ejus saltem vulnere haberi, & curari una nimirum opera quoque cætera: quia sanguis ille concordem cum spiritu totius servat harmoniam, & ab eodem educit qualitatem infestam, nedum labiis vulneris; sed & toti homini communicatam: ex uno nempe vulnere solet totus homo quoque febricitare.

168. Ingens mysterium propalare hactenus distuli, ostendere videlicet ad manum, in homine sitam esse energiam, qua solo nutu & phantasia sua queat agere extra se, & imprimere virtutem aliquam influentiam, deinceps per se perseverantem, & agentem in objectum longissimè absens; quo solo mysterio, quæ dicta sunt hactenus de ideali entitate in fomite spirituali asportata, & peregrè ad munia sua abeunte, de magnetismo rerum omnium, tam phantasia humana, quam cujusque rei propria genito, nec non de hominum magica, super corporibus reliquis superioritate, ad lucem venient.

169. Clarum est, constatque sine controversia, ex chalybe acum fieri, quæ magnetis attactu polum ostendit navigantibus; chalybem verò irrito in acum cudi, & pixidi nautoriæ, ad designandum polum imponi, si magnetis affrictus debitus non præcesserit. Quæ cum sint extra dubium, nūc solo nutu, acum nauticam fabricare convenit: in cude igitur, qua cuditur acus ex chalybe, notatus sit septemtrio, idque lineâ rectâ; stes faber, dorso versus septemtrionē, ut cum ducitur sub malleo chalybs, ad faciendam acum eam versus te & Boream trahas: dico igitur, quod talis acus, sic facta, sine ullo auxilio alio, polum notabit; & quidem sine variatione solita, quod ingens est mysterium. Insuper acus, quæ fit super lineam dictam, causaliter, & inscio fabro, est manis, nec polum notat. Consequitur hinc, quod imaginatio hominis fabricantis, illo momento quo ei nativitatis, cum jam maximus fervor ignis defierit nempe, & sub obscura adhuc rubedine, imprimat hujusmodi facultatem magneticam, & quidem in chalybem, sive subjectum appropriatum.

170. Non autem, quod cœlum tunc imprimat: quia tunc etiam influeret non intendente fabro, quod falsum est, si namque cœlum influeret ad certam horam & positionem: jam triumpharet characteristica, & sigillaria siderum, quam transimus. Sed constellatio, quæ influit in chalybem (& omne fortassis sigillum) ex cœlo microcosmico, id est, ex olympo nostro fluit: irrita fuerunt idcirco sigilla, quæ non à mago, in phantasia sua exaltato cuderentur: interiores nempe entitates & phantasiæ cedere coguntur nostræ; per quam sapiens dominabitur astris: imperio cujus subjecit rerum parens, quidquid cœlo conclusum est. Quæ de phantasia imprimente in acum nauticam allata sunt, multorum testimonio, mea quoque experientia, & uniuscujusque experiri volentis, decies millies vera esse comprobabuntur. Sic asarum nempe, & sambuci extremitates, auscultant imperanti phantasiæ decerptoris, qui imprimit in plantam, hæc magneticè verò in folium absens: cum alioqui cocto folio (ut recocta acu) & in potionem exhibito, periret, virtus phantasiæ impressa, si à planta integrali magnetismus non foveretur: coctus sanguis & edi paratus, animam adhuc continet, verum est. At vis ista non ab impressione phantasiæ humanæ & externæ, sed à proprio suæ phantasiæ dono consistere.

171. Hoc pacto quoque clavus cordi equino infixus, spiritum Sagæ detinet, & nectit cum spiritu mumiali equi, quo simul torreantur, ut tormine illo, ceu equuleo, ipsa prodatur; utque tandem per judicem, Deo infesta, mortalibus perniciosa, de cœtu horum tollatur, juxta legem Dei. Etenim si opus ad aliquod objectum externum terminatur, id anima maga sine medio nequaquam aggreditur: ideo clavo utitur jam dicto.

172. Probato nunc eo, quod homo habeat vim per nutum agendi, aut movendi aliquod objectum dissitum: satis quoque confirmatum est, eodem naturali exemplo, & homini istam ener-

energiam à Deo datam, & naturaliter ipsi competere. Absurdum fuit hactenus putasse, Satanam movisse, alterasse, asportasse quicquam, & applicuisse activa passivis motu locali per solum nutum: cum nempe non dubitent, ipsum in dictis motibus fuisse primum movens, extremitatibus quibus tangat, arripiat, aut transferat, vel aereum (quod fingunt) corpus saltem, ullatenus moveat, attamen anima carentem. Absurdum inquam Satanam post lapsum retinuisse magicam dignitatem, qua solo nutu agit quælibet, quia ejus donum erat naturale; eandem verò naturalem homini ablatam esse, negatam & dæmoni datam, creaturarum despectissimo: si qui verò sint effectus tales ab homine prodeuntes, pactoque cum eo supplicio saltem attribuere. Aperi oculos, gloriatus opimè in tanta vestri ignorantia hactenus est Satan, tanquam si ipsi thymiama gloriæ & dignitatis subfumigares, tibique dignitatem naturalem, ceu oculos erueres, ipsique offerres. Diximus, omnem fortassis vim magicam dormire, & excitatione, opus habere: quod perpetuo verum est, si objectum in quod agendum est, non sit proxime dispositum, si eius interna phantasia non prorsus annuat agentis impressioni, vel etiam si robore patiens sit par, vel superior agente. At contra, ubi objectum est planè ac proximè dispositum, ut chalybs ad recipiendum magnetismum: vel planè debile, & sibi conscium (ut homicida, adulter, fur, Saga) tunc patiēs sine multa excitatione, sola exterioris hominis phantasia in opus deducta, & in medium aliquod alligata, succumbit magnetismo. Medio inquam utitur semper magus: sic etenim, nisi prægnans manum ad crus, frontem vel suos nates extenderit, fœtus non signabitur in crure, fronte, vel natibus. Sic enim verba sive formæ Sacramentorum semper operantur: quia ex opere operato; at quia exorcismi non semper operantur, defectus non est in Deo; sed tantum, quia mens inexcita Exorcistæ verba reddit torpida. Itaque nemo felix exorcista, nisi qui virtutem magicam excitare suæ mentis novit: vel sine scientia potest.

173. Dices fortassis, unguento armario non aliam, quam componentis phantasiâ genitam virtutem magneticã obtinuisse: erras. Attamen si istud daretur, nec inde melius haberes siquidem non proinde satanæ veniret ascribendum. Sic enim unguentum non ingenita sibi phantasiâ, sed exterius à componente impressa magneticum esset: cum non sit propinquius dicti magnetismi medium, quam sanguis humanus cum sanguine humano: profectò solus sanguis, tanquam subjectum dispositissimum, pro unguento sufficeret, & reliqua simplicia essent frustranea, quod falsum est; præsertim sanguis taurinus, & mel ubi per arma incruenta, unguento imprudentis, sufficere sine sanguine taurino quod falsum est. Denique magnetismus unguenti, esset planè generalis, quod componens, ad omnia cunctorum etiam brutorum vulnera, impressionem nimis liberalem, vagam, incertam & insolidam, sua phantasiâ intendisset efficere. Quid si canem non intenderit: an unguentum propterea canis vulnus non esset sanando? Apage. Quid Bolus Armenus, quid oleum lini, quid mel, quid denique sanguis tauri, dispositionis ad vulnus equinum aut humanum habet, ut in ista tanquam medium proprium, & non in alia, componentis phantasia imprimatur? quæ tamen si exulaverint, unguentum sterile & irritum dabunt. Est igitur naturalis phantasia unguenti, causa magnetismi, & causa curationis propria, non imaginatio componentis.

174. En habes nostram id est, Christianam Philosophiam, non Ethnicorum deliria, aut otiosa somnia. Cave quæso, ne & me propterea in censuram injicias, qui in censuris promtior fuisti. Tuus sum & catholicus Romanus, cui nil quod Deo, quodque Ecclesiæ contrarium, pensitare fuit animus: non in rixa, non in alterius commentaria aut patrocinia natum nescio. Idcirco quæ scivi, libertate Philosophica vulgi facere volui: unum illud adhuc subnectam. Quicumque effectum naturalem à Deo sic creatum, sic datum creaturis, tribuit dæmoni; is alienat honorem Creatori debitum, & in Satanam eundem ignominiosè vertit: quod (pace tua dixero) si bene sub tuam revocaveris anatomen, idololatriam expressam reperies. Rogo clementissimum parentem Deum, ipse parcat delictis, quæ ex ignorantia non pertinaci, & humanâ fragilitate contraximus. Amen.

Tres

*Tres sunt qui testimonium dant in cœlis, Pater, Verbum & Spiritus sanctus, & hi tres tantum unum sunt* (mox de humanitate Christi loquens) *Tres sunt, qui testimonium dant in terris: sanguis, spiritus, & aqua; & hi tres tantum unum sunt. Nos igitur qui parem humanitatem habemus, mirum non est, si sanguinem & spiritum consimilis unitatis contineamus: sitque sanguinis actio merè spiritualis. Imò in Genesi propterea non sanguinis etymo sit vocatus, sed spiritus rubei nomine insignitus. Abscede igitur quisquis es, à pertinacia, & alium præter cacodæmonem in sanguine spiritum agnosce, nisi Scripturæ ex adversum eas.*

# IN SOLE TABERNACULUM.

Solem Scholæ negant fervidum. Sibi enim & hoc credi volunt, absque demonstratione. Quia putant hominem generari ab homine, & à Sole. Ideoque naturam decere Ne si Sol ferveret, se, suum hospitium, & vicina quæque in favillam absumeret. Etenim cum immensus sit, procul etiam calefaciat, quid non immane patraret, si in se ferveret? quomodo enim generaret hominem, simulque omnia sublunaria? Quasi inprimis Sole fervente immensum, cœlorum substantia ideo esset cremabilis: Atque non esset decentius, Solem calidum citra alimentum admittere, quàm negare sensus omnes; effectum nempe exsistere, nulla productum causa propria! negare inquam calorem in re, quæ tanto robore, & tam procul calefacit! maximè quòd juxta proportionem, qua propinquatur magis ad Solis radios directos, eò majores occurrant ardores. Ego credo vanam hanc Scholarum formidinem. Quod facta sit Lux per Verbum, quòd totam lucem in duos contraxerit globos. Ut Lux diei esset Sol; & Luna, noctis. Globus luminosus Solis, diametrum terræ & aquæ superare dicitur 160. vicibus. Extra quem globum Solis, luminis radii disperguntur, tam supra quam infra se in universum. Cunctaque diaphana illuminant penitissimè; opaca verò, saltem in superficie. Cæterum ostendi Solares radios per vitrum unitos, esse verum ignem, proprietatibus suis fulgentem. Etenim sive radii uniantur, sive non, id Soli est per accidens. Ideoque si radii luminares connexi sint verus ignis, & ardeant, Sol quoq; necessariò tanquam connexorum radiorum centrum ipsū, erit longè ferventissimus. Perstat enim Solis ignis absque alimento, ex jussu Dei. Cum etiam ignis in medio coni, quo radii solares uniuntur, subsistat sine nutrimento Solus ignis culinarius præ se fert subsistentem per se lucem, absque Solis interventu. In eo tamen à Sole separatus; quod ali debeat, ut subsistat. Sol autem quia cœlestis naturæ est, cibis non eget; quia vacuus ab usuris, & ut ardeat sic, à Deo constitutus. Sol igitur ignis fervidissimus, luminum creatorum centrum principale in natura. Fortassis, dum quandoque sua dierum erit plenitudo, & rerum messis matura, Aquaster cœlorum, aquæ inquam quæ supra cœlos sunt, virtute divina, assument fermentum, & semen rei combustibilis, & pluet ignis de cœlo, cadent sidera. Sol enim sui globi cataractas & repagula diffringens, mandato divino, tam quæ juxta sunt, quàm quæ procul e-mimus ardebit cœlos, & consumet seculum in favillam. Cœli enim mutabuntur, veterascent, & ut cera, quandoque liquescent. Decidentque astra in terram, non quidem integra (quia plerumque globo terræ majora) sed combustorum partes abyssum ignis facient super centrum. Itaque Sol ignis est in se & prope Quo autem longius dispergentur radii per universum rerum seminibus aptiora fomenta dabunt; quia generale atque commune lumen duntaxat suggerit Sol, excitandis ac promovendis seminibus aptum, atque hactenus vitale. Non autem, quod vitam quodque essentiam seminibus rerum conferat. In Cairo Ægypti ova per ignem clibani foventur, & nulla fovente gallina, affatim pulli nascūtur. Non tamen aut ignis clibani vim seminalem dat vel habet, aut ova adurit; aut quia fovet, desinit esse ardenter calidus in sui fonte. Sic radii solares dispersi per universum, non sunt ignis amplius; sed simplex lumen. Culinarius ergo

ignis quodammodo ad Solis æmulationem se disponit. Flagrat nempe, ardet & consumit vicina. A longe autem tantum calefacit, & procul eminus tantum splendet. Imò neque verus censetur ignis, nisi summo gradu ferveat, connexis radiis in cono luminis centraliter hæreat. Nobilitate autem à Solis lumine differt, quod non sit de creatis primis, non cœlestis indolis, non citra fomenta subsistens, neque ideò sit universalis. Solem ergo ut singularem creavit Omnipotens: ita in singula sensitivorum specie unicum velut Solem creavit, qui in finem mundi usque sufficeret, sese que propagaret deinceps, non quidem summè fervidum; sed per puncta radiorum dispersorum subsistens, non audeat ad ulteriora graduum momenta adscendere. In minutulis ergo luminum specificorum minutis, formale specierum lumen cohibetur virtute divinâ, quæ unamquamque speciem constrinxit ad particulare luminum momentum generale quidem ex parte Solis; individuatum tamen ex coordinatione Domini mei. Etenim Sol specierum, non secus atque species ipsæ durabunt in seculum. At quia non subsistit nisi in individuis; ideo Sol specierum est indies labilis in individuis, etiam per singula momenta, nisi continuato velut fomento alatur. Habet ergo lumen vitale aliquam cum Sole similitudinem, partemque igni culinario conformem. In hoc scilicet, quod Sol noster debeat habere pro indesinenti fomento spiritus vitales, luminis subsecutivi dependentisque capaces, & administros. Non quidem, quod spiritus in se, & ex se, caleant magis quàm radii Solares, qui ablato Solis lumine, confestim calore & lumine intercidunt. Cum Sole tamen symbolizant, quod videantur accensionem propagare, subsistantque centraliter in corde. Etenim cum Scholæ animadverterent cor sponte & ex se festinare in frigidum cadaver, exsolutisque spiritibus confestim scilicet frigere, putârunt spiritus istos inflatos esse exordium, centrum, ac punctum primitivum Solare, & caloris, non retrospicientes, quod ipsimet spiritus ex se sint frigidi, pereatq; in instanti illorum calor, simulatque à cordis radio & subsidio dirimuntur. Mirum admodum, quod quibus tota vitalium & non vitalium tragœdia caloribus adscribitur, nescitum & indeterminatum sit hactenus. Utrum alteri prævaleat in origne, & sustentaculo caloris. Etenim cum nec Cor, nec ejusdem spiritus vitalis, ex sui natura & substantia caleant originaliter; hactenus ne semel quidem cogitatum est, unde nobis calor adveniat, vel insit ab origine uniuscujusque. Cum enim cognitio sui-ipsius sit scientiarum potissima, tam in moralibus, quàm naturalibus saltem nunquam Scholas pudere debuisset, inquisivisse caloris & vitæ fontem in rebus. Quantæ inde tenebræ remanserint in sanando, in custodiendo vitam, novit Deus. Hanc proinde tesseram, à juventute mecum discussi, hoc modo. Primum cognovi ignem prout limite de formis, non esse accidens neque substantiam. Multòque minus elementum. Quod alibi pleno Philosophiæ velo demonstravi. Dein quod Sol propria caleret dote: & Ignis culinæ similiter datus licet, pro fabro, ac morte artificum manibus substrata. Ubi verò uterque nos deserit, esse nobis silicem & chalybem, unde nobis Ignem struimus. Ex duobus nimirum frigidis & mortuis ignem excutimus. Sic & aquas thermarum sub terra, ex sale & sulfure volatilibus accenduntur, unde didici, quod spiritus salis ideo debeat esse salsus & volatilis, & sanguis arterialis sit partim salsus, partimque pinguis atque sulfureus: tum demum, quòd deberet esse pulsuum concussio, non quidem ad refrigerium (ut alioqui somniant Scholæ) sed scil. ut sicut butyrum ex lacte fit per concussionem: ita ex sanguine sulfur vitale Quod deinde per ejusdem operæ concussionem, in spiritu volatili lumen concipit, propagaturq; formale f. vitale lumen: tanquam lumen de lumine sumtum. Spiritus salsi nimirum, & sulfur sanguineum, in theca cordis per pulsum sese confricant, & accenditur lumen formale cum calore, in spiritu vitali: à lumine inquam solaris spiritus intimi, & insiti, in quo est tabernaculum Solis specifici, usque in mundi finem. In hoc Sole humano posuit Omnipotens tabernaculum suum, suasque delicias, regnum suum, cum omnibus charismatibus suis. Lumen autem quod concutiendo concipitur, non fit quidem de novo, ut à silice & ferro; sed propagatur per adeptionem materiæ, ex lumine Solari specifico & humano, sive accenditur & dilatatur. Univer-

sale

fale quidem ibi, & vitale eſt, conſiſtens in punctis luminis temperati: eſtque ex parte productionis in natura quidem ſpecificum, ac determinatum pro vita humana; ſed individuatur omnifariam ab eo, qui poſuit tabernaculum vitale in ſpecierum Sole. Ex quo tabernaculo inde illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Quia Dominus Jeſus eſt incomprehenſibili modo lux, vita, initium, via, veritas, & totum omnium. Sicut enim non poteſt vita per momentum ſubſiſtere abſque luminoſo ſpiritu, à quo illuminatur & animatur in habitatione Solis: Ita nec anima, nec vita ullatenus unico momento, abſque gratia ejuſdem æterni luminis ſubſiſtere queunt. Concepi autem qualitatem & intenſionem caloris, reſultantis ex iſto lumine: quatenus totum corpus humanum, pendens forte libras 200. calet actuali tepore, quod que ſine iſto vitæ lumine mox frigeret, eſſetque cadaver. Eſt ergo tantum caloris in corde, quantum ſufficit diffundendo tepori per libras totidem aquæ alias frigidæ. Vita ergo ſpecierum, ut in ſimplici, & non unito lumine conſiſtit; Myſterium providentiæ Divinæ continet. Etenim igneum lumen utcunque propter diſtantiam ſit mitigatum, inque teporem foventem reductum: naturaliter tamen nequit ſiſtere, quin ad culmen luminis connexi non conſpiret, adeoque ad ſui ruinam ſive interitum contendat. Providit ergo Pater & diſpenſator luminum, qui in Solis tabernaculo ſedens, lumina per ſpecies & repagula conſtrinxit. Hic ſufficit oſtendiſſe paganici erroris reliquias eſſe, ac planè blaſphemas dixiſſe: Homo hominem generat, & Sol. Cum vita non ſit Solis: ſed ſolarum actionum ſublunarium fomenta, excitamenta, ut & impedimenta, vitæ inſervientia.



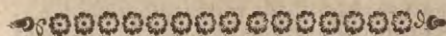
# INFANTIS NUTRITIO AD VITAM LONGAM.

Liquet jam, vitam non ex aſtris eſſe; ſed ex vi ſeminaria parentum, itam eſſe brevem, morboſam, ſanam, vegetamque. Determinatur nempe pro indole ſeminis, & truncorum, non minùs quoque ſecundùm alimentorum & climatum bonitates. Inter vitæ longæ impedimenta eſt infirma fœtus conſtitutio, infantis mala nutritio. Generato ergo & parto fœtu, ſpectanda eſt alimenti quantitas qualitaſque; cum ejus corpuſculum ali, & grandeſcere, adeoque conſtitui debeat: ſitque præcipuè jam norum, quòd ſuccus alimentarius in puero, adoptetur in hæreditatem radicalis. Natura enim deſtinavit lac in uberibus pro cibo & potu infantuli, quod ipſi alimentum cum brutis commune ceſſit. Putatum eſſet à quibuſdam, injurioſum Deo fore, ſi de alio alimento cogitemus: quaſi è mediis non ſemper elegiſſet, quod eſſet longè optimum. At ſanè erit ne Deus naturæ vitricus, & natura ipſa noverca, quòd non panem nec vinum, ſed grana & uvas duntaxat fecerit? Natura regitur digito Dei. Ita eſt. Lac ergo, ut alimentum ordinarium, ad vivendum ſufficienter præbuit; non autem ut vitæ longæ inſerviret. Non enim natura amplius de vita longa eſt meditata, poſtquam cognovit authorem ſuum vitam accurtaſſe, nec velle unumquemque longævum. Lac autem unicuique ex æquo in cibum dederit. Etenim morborum exercitum in naturam miſit, ut mille mortis præcocitates, ad vitæ fundamenta vergerent in ruinam. Natura ergo per lac ſatisdat finibus ſui authoris, deditque alimentum belluinum. Sed doctrina vitæ longæ valdè eſt heteroclita: ſcioque illam inter divinitus electos filios artis uſque in occultis permanſuram. Doctrina ergo præſens non ſpectat curſum naturæ ordinarium; ſed novam metam. Non itaq; me naturæ injurium autumo, ſi inſolitum alimentu lacti prætulero. In lacte ſiquidem plurima ingruunt incommoda. Inprimis lac grumeſcens vomitiones frequentes, vermes, tormina, febres, diarrhœas, epilepſias, convulſiones perlæpe profert, multaſq; necis inopinas occaſiones continet. Lac enim in ſtomacho proprio loci fermēto obediens, neceſſariò aceſcit, antequā in alimentum vertatur; cui ſi novus ſuccedat lactis ſuctus, durus tenello ſtomacho lactis grumus incubit, qui in glebas ocalceſcens caſeū mentitur tenacē, non ſecus multo atq; lac intra ubera nō rarò concreſcit, & non niſi

nisi cum apostemate erumpit. Quod cùm digestioni pertinaciter resistat, si non etiam valdè nocuum fuerit, mox saltem putrescit, amaricat, flavescit, viridescit, nidorem contrahit, & pylorum alienat: unde præfato morborum clades sæpe excitantur. Infans enim dudum fugit, frequenter repetit. Lac primum est coagulatum, aliud recens intromittitur tertio sextoque, fitque commistio omnium, acidumque præter naturam alienum concitatur ejulatibus, fitque coagulum commune ex omnibus. In quo heterogeneitatis manifesta, sequiturque recens fuctum, symbolum caseati, nidorosi, & putrefacti. Hæc vitia fere sunt inevitabilia, suntque peccata lactis materialia, quæ recens fœtus editus ex origine piare incipit, quasi ab ortu mater insidias, mortisque comminationes suo infantulo struat. Sunt insuper alia lactis crimina, occultiori tabo perniciosa. Nimirum nedum lues veneris, lepra, pestes, febresque contagio infames fugiuntur à nutricibus; verùm etiam inuritur puero à cunis propensio morbosa nutricum, nō secus ac si hæreditaria esset. Certè character in vitam deplorabilis. Novi quendam Præsidem sextâ saneque prole beatum, cui septima, (quod nutrice aleretur renum calculo subnoxia) luctuosa lithiasi anno ætatis suæ 13. tertiâ sectione sub lithotomo finivit. Denique non sat est morbos materiales lactis, occultas tabes morborum, radicesque hæreditarias per lac in sugentem transplantari, & pertinacissimè in vitam incorporari; verùm etiam vitiorum quorumcunque sementa moralia, cum lacte intro penetrant, ac in vitam perseverant. Observavi sic, nutricem salacem, furtivam, avaram iracundamque suam fragilitatem transtulisse in pueros. Sic insolita in familias stupiditas, ira, dementia, multaque animi pathemata, (etiam præter defectus morales) dudum somniantia, ac tandem dierum sub maturitate explicata prodeunt, à nutricibus mendicata, & per lac propagata. Tum demum lac in nutrice adhuc obnoxium est, ut cadavescat, si nutrix clanculum imprægnata est, participat de febribus, & malis, quæ nata sunt lac quomodolibet inficere. Tandem in horas, lac varias impressiones subit, ex omnibus animi perturbationibus, unde nedum grumescit, putrescitque; sed & non sensili qualitate, induit deformitates, quas insons infans bibit, atque piare tenetur. Non enim nutrix uno semper tenore animum frenat; mille sed apprehensionibus, iræ, tristitiæ, agoniæ, invidiæ, lasciviæ, furti, avaritiæ &c. perculsa succumbit, quarum singulæ est in dubium, quin lac malè disponant tam quoad corpus, quàm animam. Inevitabiles enim sunt pleræque, periculosæ tamen. Quicunque ergo à nativitate, vitæ longæ studere voluerit, ne exponat suos hujusmodi voluntariis, inopinatis, & certis periculis. Quanto magis, quod medicamen ad vitam longam, ut à cunis quotidie guttatim porrigitur, ad vitam longam & sanam, non potest digeri, ut neque penetrare, si intra crassos lactis grumos sepeliatur. Utpote sic etiam venena in lacte propemodum innocua evadunt, & velut castrata sterilescunt. Odi ergo infantis nutritionem per lac intentatam. Hactenus non soleo lac edere nisi merum, solum, absque alio cibo potuque, donec plenè digestum è stomacho prolapsum sit. Laudo pro puero nostro alimenta, quæ pane, tantisper in tenui cerevisia bullito, cum melle despumato, sin minus, cum sacchаro, instituitur: donec simul in mucilaginis, aut collæ speciem, sive gelatinam devenerint. Huic tum tantundem tenuis cerevisiæ miscetur ac diluitur, quantum satis ut potus loco inserviat; à pane tamen fecalitio abstinendum, si melle nutriatur, quia lumbricos gignit. Imò injecto in vas mellis frusto illius panis, transit in formicas. Hoc pacto filium Comitis, inter cæteros nutriri jussi à nativitate, qui tres fratres robore, sanitate, staturâ, ingenio, omnique valore longè superavit, adeoque nisi in bello pugnaci manu glande transfossus occubuisset, magnæ spei erat. Enimverò ut præfatus cibus potusque est innocuus, non putrescens, non coagulabilis, non contumax digestioni, (putrescunt enim facile, quæcunque ab animalibus petuntur, tenerioribus stomachis) ut neque malignitatis particeps, vel alienæ perturbationis instabilis, aut inductæ vitiosæ impressionis hæres: ita semper sibi æqualis, par & constans, naturæ fit familiarissimus, non vermiculosus, non acer, putidus aut nidorosus, non denique acer, acutus, febriculosus, imò

nec

nec unquam nocuus, licet quantitatem excesserit, nam plus minusve dilui potest. Adeoque & sine morbis crescit, adolescitque infans, & fit capax remedii ad vitam longævam. Non ergo etiam malè juxta literam de Messia ter-glorioso incarnato legitur, quòd mel & butyrum comedet. Unum siquidem continet gloriam roris cum extracto florum; alterum verò omnium pæne herbarum est magisterium. Butyrum ergo, non autem lac comedet. Unde discretio boni à malo, & judicii acumen promittitur. Succrescente autem dierum robore, paulatim puer noster assuescat vegetioribus atque durioribus cibis; apprime tamen mediocritatem laudo. Quotidie autem bis sumat guttas quatuor de arbore vitæ.



# ARCANA PARACELSI.

Enimvero de fide credimus, vitam hominum abbreviatam, ex voluntate divina; peccata autem mortalium, occasionem ad hoc dedisse. Voluntas sive jussus Domini intravit in naturam, atque rationes mortis, quas non inveniebat, fecit, ante diluvium quasi successivo ordine, vita continuo per proles immutata est, tandem ad centesimum & vigesimum annum fuit externa. Atque postremo septuaginta anni dies hominis: quod supra, est miseria: præterquam in potestatibus, quas ad 80. pervenire voluit. Hæc est ergo vita brevis, vita ordinaria, ad quam homo sponte naturæ, allatis impedimentis, fluit & pervenit: quam ex Sacris fuisse divino elogio statutam. Radices ergo vitæ brevis locum in natura deinceps habent. Inprimis mens, quæ mori nescit, non senescit. Sensitiva autem anima licet tandem instar lucis exstinguatur; non tamen ipsa lux senescit, eò quod per partes aut gradus non adveniat. Si namque anima sensitiva, sive ipsa lux vitalis senesceret, cum pereunti huic nil addi possit, quod de ejus indole sit, frustra de vita longa cogitarem. Senescunt ergo tantum potestates vitales, sub generationis initiis, cuilibet organo insitæ. Quas non contemplor ut nudas qualitates; sed rectores adspicio, deficientes sensim in corpore aëreo: ideoque & spirituum potestates sequi naturam illius corporis, quod paulatim atteritur. Tristitia enim, non secus atque tinea vestem, vitam rodit; sic & vitæ inordinationes vitam præcipitant. Homo denique homini lupus. Quæ sanè vitam adhuc viridem multis demetunt. Hæ tamen non sunt rationes naturales vitæ brevis, ut neque speciei connexæ, vel innatæ brevitatis necessitates. Certè præter accidentarias contingentias, mediis in deliciis, circumferimus vitæ brevis causam. Prima namque omnium labascit memoria, visus dein, gustus, auditus & gressus hebescunt. Sapere enim, non immerito tam gustum, quàm judicium mentale indistinctim significat, quod simul sæpe intercidant; Gustus autem primum deficit in stomacho, ob lienem. Quocirca alibi gustum linguæ, & gustum stomachi sat distinxi. Mox propter inæquale partium robur, hinc inde sensim deficiunt officinarum innata fermenta; stupescente autem fermento lienis, conceptuum primorum potestas labascit, & puerascere senes dicuntur. Scholæ etenim memoriam pueris vividam concedunt, propter cerebri teneritudinem, facilè suscipientis quælibet sigilla; sed cerebro per ariditatem duriore sigillorum impressiones, tantò magis arduas fore, quanto ad retinenda conceptuum stigmata sunt ex ariditate pertinaciores. At frivola est Scholarum æquiparatio, quod cerebrum se haberet per modum ceræ, ut neque cogitationes sigilli vices exprimunt. Nam inprimis vix decem sigillis aptus locus esset. Etenim si sigilla ejusmodi tam corporalia essent, ut deberent sequi dispositiones & alterationes cerebri, necessariò se ad extensionem loci quadrabunt, eò quod locus à corpore difficilius sequestretur, quàm esse durum aut molle: dicantque ergo Scholæ, quantam extensionem singula conceptuum sigilla in cerebro requirant? an memoria pro sigillo concepti equi majorem locum in cerebro exigat, quàm quæ est muris aut muscæ; ergo & consequenter extensio loci in cerebro pro equo quoque decies

 millies

millies major esset, quàm pro mure, adeoque cerebrum totum vix memorandis duobus sufficeret equis: Ut cum locus deficeret, potius recordarer medii bonis, quàm integri. Imò longè melius recordarer rerum hinc ab uno anno præteritorum, quàm quæ quandoque in pueritia mihi obvenerint. Vidi enim puerum, qui secundum Æneidos memoriter didicerit, qui vix centesimum versum intelligeret. Adeoq; singula verba requirebant totidem sigilla, & horũ locos. Sin verò nullũ locum sigilla conceptuum requirerent, nec extensionẽ sui in cerebro occupẽt. Ergo nil sigillatur, nullũq; est sigillatũ, & hebes est Scholarum comparatio. Nimis enim lutosæ sunt Scholæ, quæ munia vitalium aut principum potestatum, qualitatibus primis aut secundis adscribunt. Sed quid agent miseræ, si vix digitum ab hisce corporum accidentibus se offerre ausint? neglectis igitur duritiei, ariditatis & teneritudinis respectibus Scholaribus ad causam brevis vitæ devenio. Dixi nimirum ex labascente potestatum vitalium vigore, vitam necessariò ac proportionaliter diminui. Unde verò ipsæ potestates velut obducta ferrugine senescant, ac paulatim desinant, repetam. Quod sanguis atque cruor tandem successivè transmutentur in nutrimentum alendarum partium, absolutaque accretione adolescentiæ irroretur quidem succus inde paratus in singulas partes solidas, iisque agglutinetur mucilaginosus aliquis atque spermaticus liquor; sed non amplius dudum cum iis permanet: Sed consumtus, confectusque partium fermento non amplius coagulante, (prout alias sub accretione fieri solitum erat) exhalat totus absq; residentia, fæce, aut residuitate reliquiarum. Iste ergò est cruoris epilogus. Quod tandem in suæ Tragœdiæ finem, exhalationetenus tot⁹ expellatur, per insensilem transpiratione, postquam functiones humectationis obierit. Itaq; dum jam liquor ille per intima commisit⁹, perfunctaq; digestione, effluviotenus exhalat non potest non indolem excrementi assumsisse. Unde æque inevitabiliter consequitur, vitalem inhærentem, & visceribus conjugatum spiritum, simulq; ejusdem potestates insitas, continuo necessitatoq; suffitu hebetari alienari, atq; tandem exstingui. Hæc est igitur vitæ brevis causa continens ac naturalis. Consideratio ergo vitælongæ tota, circa conservationem potestatum vitalium versatur. Non est enim sat, cunctis membris cruorem adesse, volupe suo cruore desiderato ali. Neque iterum sufficit spiritum insitum hactenus ab influo sat recreari, continuata nutritionis substitutione. Nil enim in vitæ palæstra actum, nisi potestates seminales, characteres inquam vitales, ab exitio præserventur jam commemorato. Alioquin enim spiritus ad nuditatem reducuntur, & attenuantur, unde dies nostri necessariò abbreviantur. Siquidem sensim characterem potestatum, sive dona seminis amittit, fit spiritus non animantati, sive Gas instar. Non enim etsi in figuris & machinis deficiat motus perpetuus, eò quòd non sit in viribus moventibus proportio subsecutiva majoris ad minus requisita, ut aliquid moveat aliud; at sanè hoc locum habet in rebus, quæ seipsum non moverit, neque movendo accrescere aut roborari valent. Ideoque consideratu indigna in rebus seminalibus. Siquidem generationes naturales in mundi usque finem constantes sufficient, ut nimirum species, harumque robora perseverent integra, semenque nequaquam imminutum de se gignant. Per consequens etiam, si quadragenarius generet sibi pridem similem: poterit vita quadragenaria continuari in vigore sibi adolescenti coæquata, nisi vitium rupti fili aliunde irruat, ut dixi. Studiosè itaque indagandum, an in natura sint sperandæ reliquiæ arboris vitæ, vel succenturiatæ substitutiones, per quas scilicet, quicquid demum è nobis evanescit, illis potestatibus sit vice fomenti, nec amplius sortem excrementi, tristi suo suffitu, præ se ferat. Qualitatem autem præfati nostri suffitûs, nedum in odoribus sudorum quorundam agnoscere lubet; sed præsertim, quod cimices, pediculi, pulices, similesque insectæ inde procedant: mera nempe spurcitiæ & fætoris proles. Mihi inprimis inutilis quæstio visa est. An hortus Eden, ejusque arbor vitæ desierint, an verò etiamnum hodie persistant? & ubinam.

ubinam locorum? An Enoch, Elias, & Joannes, ibidem sub Angelorum consortio etiamnum vivant felices, extra senii & infirmitatum incommoda. Sat mihi: Arborem vitæ à creatione incepisse, in natura fuisse; non autem fabulosam, aut parabolicam. Sufficit illam mortalibus ignotam fuisse atque fore, adeoque & impossibilem ejus adeptionem nos spe privare. Interim succedaneam plantam in vestigio, licet multis numeris inferiorem. Imò dubium non est, quin, si aliqua sit in hac valle miseriarum, quæ vires primitivæ illius arboris vires refert, locus ad vitam longam suas contribuat partes, tam respectu plantæ, quàm hominis illa utentis. Eandem namque plantam pro varietate natalitii soli, nobilitari, vitamque nostram per loca melioris succi alimentarii, suavioris que aëris potu prorogari, ipsa pro me clima ta fidem faciunt. Nec enim credendum, id favore cœli prorsus contingere, eò quod eodem gradu distantiæ ab æquatore, atque eadem prorsus sub orbita cœli, partes ortui suppositæ, nobiliores fructus proferant, quàm quæ ad occasum magis declinant. Quin imò sub eodem circulo multa sæpe varietas propè consita est. Quas ambas tamen partes idem cœli adspectus eodem motu nunc quotidie afficit. Pro monente Paracelso etenim erecta est medentum quorundam spes ad vitam longam. Quisque enim sibi pollicetur Adeptum vitæ longæ ex ejus scriptis, si non tanta tenebricositate verborum sua descripsisset. Quapropter plurimi indagant nominū novitates obscuras sibi significari: alii etiam operandi simplicem ejus ubique & accurtatam merito suspicantes descriptionem, apertiorem methodum operandi exoptant. Nemo autē detecta larva ad fundum rei, promissæque veritatis basin fodere est aggresš. Quisq; enim vel irridet vel desperat, vel nimium credulus suspenso naso cuncta admiratur. Si tamen meliores illis, quod sibi non præciderint viam spei; Nemo tamen mediam viam elegit: nempe dubitandi & indagandi, quantum veritatis pollicita contineant. Enimvero Paracelsus, se extremum senium, per elixir proprietatis assecuturam promittit, datumque cœlitus sibi mortis deligere sortem atque horam jactitat. Sed vana sunt ejus vitæ longæ ostentamina, cognitio, & mortis electio, qui interim anno ætatis suæ 47. exstinguitur. Stupenti sui interim, mirantur que, quo morbo, casuve, adhuc floridus ætate sit abreptus, lapidis illius chrysopœi verus compos, quique graviorum morborum myriades passim, velut falce demetendo Herculis clava trucidavit? equidem neminis apologum ago. Fateor lubens, me ex ejus scriptis profecisse multum: illumque potuisse per remedia ad unitatis symbolū adscendentia, sanare lepram, Asthma, Tabem, Paralysin, Epilepsiam, Calculum, Hydropem, Podagram, Cancrum, atque ejusmodi vulgo incurabiles morbos; attamen Paracelsum fuisse ignarum radicis vitæ longæ, tam ex ejus scriptis & medicaminibus, quàm ex obitu collegi. Siquidē renovationes atque restaurationes, quibus passim, multoque sæpe gloriatur merito, duntaxat sunt purgationes partium continentium, cum contentarum correctione, & proscriptione: Atque hactenus fuit morborum ferè omnium vindex, & sanator. Attamen medicamina ejus arcana, non tam respiciunt vitam longam, quàm sanam, hujusque commoditates. Etenim pili, ungues, ac dentes renovantur, hi etsi durissimi, primi tamen carnem sentiunt. Adeoque non frustra scriptum, Mosen omnes dentes habuisse anno 120 suæ ætatis. Etenim quatenus obscurè vivunt, suam extra se culinam habent, facillimè quoque putrent. Forte enim Ægyptus, & loca vicina id sibi ex proprietate habent. Memini siquidem de Mumia Memphitica principem Radzivilium Polonum sic scripsisse. A tribus annorum millibus, absque minima alicujus membri putrefactione, ejusmodi corpora in hanc usque diem conservantur integra. Tanta autem est horum cadaverum multitudo, ut pauci sint, qui fastidium omnia videndi perferre valeant. Aromatum & unguentorum pinguedine adeò condensātur, ut in modum picis indurata resplendeant. Cerebrum præsertim, musculi, & scapulæ carnosiores: nam pectus, manus & pedes, cum modicum carnis habeat, & in modum membranæ extendantur, mumiæ, non deserviunt. Quantum narium judicio colligi potest, myrrhæ multum hisce unguentis admisceri debuit. Saltem unguenta ista ossibus mirum

candorem conservant. Circa antra extrinsecus magna vis ossium projecta jacet, à quibus mumia ablata Inter quæ non obiter, nec brevi tempore contemplabamur calvarias, & inferiores maxillas, ubi dentes fixi: nullam omnino invenimus, quæ vel unum dentem cariosum, aut aliquam evulsionis notam haberet. Ita in omnibus maxillis erant pleni, sinceri, & candiduli. Inter tot enim centurias maxillarum, erant & seniles, quibus dentes breves & attriti (quales in senibus videntur) at quæ dentem ullum putridum, cavum, foraminosum, aut signum elapsi haberet, erat nulla. Unde colligo primum: Mosen potuisse naturaliter omnes dentes habere. 2. Quod ut frigida nocet dentibus: ita & aer frigidus nostras dentibus sit hostilis. 3. Quod ideo Æthiops & Hispanus candidos habeant dentes. 4. Consolationem capio pro Belgis, ex ejusdem Principis verbis. In Cairo, ex vulgo recensitis ad septem milliones feruntur, ex Judæis ad unum millionem & sexcentos mille, numerum adscendisse: mulieribus & pueris computatis. In tanta autem hominum multitudine, vix tertia pars visum integrum habet. Omnes oculis passim laborant ex esu fructuum, & aquæ potu superaddito. Cæterum 5. non prorsus frustra Paracelsus de elixire proprietatis, ex croco, myrrha, atque aloë, præparato, sibi fisus est, modo non errasset in ejusdem præparatione; sed per modum arboris vitæ illud medicamen confecisset. Nam ut myrrha mumiam custodit à putrefiendi aptitudine, si myrrhæ aditus ad nostri constitutiva detur, non erit cassa myrrhæ ad vitam longam authoritas. Quoad renovationem vero tantopere à Paracelso laudatam, quæ pilos, ungues, dentesque renovat cum omnium morborum exclusione: Pili sanè & ungues, ut sponte quandoque decidunt: ita & quavis ætate facilè succrescunt, estque illorum renovatio parvi momenti Vidi quoque anno 63 ætatis senem, & vetulam, quibus quondam amissi dentes sponte renascebantur, etiam cum doloribus puerilibus; Nullam tamen denotabat vitæ longævitatem: eo quod uterque eodem anno oppetierit. Multos enim in spem vitæ longæ erexit promissio Paracelsi, de renovationis repuerascentia. Putarunt nimirū, ex dentiū & unguium renascentia, repuerascentiam necessariā: potissimū quod canitiem senii indiciū exuerent, pristinusq; capillitii color rediret. Sed suus error ex indistinctione fuit. Meminit nepe Alexander, se vidisse octogenarium, cui novelli dentes, quotquot deficerent, at non proinde ejus longævitatem commemorat. Et quanquam potuisset per accidens simul longævus fuisse; cum tamen unum non contineat aliud in radice, sive causis necessariis: elenchus fuit, ex uno aliud per sequelam deducere. Natura quippe non rarò sponte molita est ejusmodi renovationes, sub quibus interim filum vitæ longæ abscidit. Non absimile est enim, quod pyrus quotannis renovetur frondibus; non tamen, quod proinde sit ista arbor longæva: terebinthus aut cedrus, aut abies, brevioris vitæ. Imò nec pyrum mutuatur ullam vim vitæ longæ, quod sua arbor quotannis renovetur. Renovatio itaque medicaminum Paracelsum decepit. Quippe quæ tantum sanitatem, propter intimam similarium atque supremam mundificationem arguit; non autem radicem vitæ renovatam, aut vitæ inde prolongationem. Decepti enim sunt, quod cervus cornua, & anguis senectam exuant, sintque bruta longæva. Ideoque renovationem istam in causam longævæ vitæ retulerunt abusivè. Nam cancri, araneæ, cicadæ, & insectæ brevioris vitæ sæpius contingit pellem exuere. Ex opposito autem cervus castratus cornua non mutat; quia nec facit nova; non desinit tamen propterea esse æquè longævus. Cervus etenim non abjicit cornua sub autumnum aut hyemem, dum ad majorem quietem se componunt belluæ; sed dum novo surculorum germine pascitur, cui renovativa sui germinis inest: ut & in cervos, non autem in boves transfertur Eo quod stomachus cervi proprio ac specifico fermento, conservat germinativam surculorum vim, traducitque in vitam mediam cervi. Quod castrato cornubus carente non accidit, ut enuchis barba negatur. Renovatio itaque hujusmodi, est quidem effectus vegetioris vitæ; non tamē inseparabile vitæ longæ indicium, ut neq; causa conjuncta. Nam nec renovatio necessariā vitam longam habet adjunctā: nec vicissim vitæ longæ est adnexa renovatio; Ut patet in cervo, anse-

ausfere, &c. Esto ergo, quòd Paracelsi arcana singula, universas propmodum tollant ægritudines: ungues, pilos atque dentes renovent; nequeunt tamen inprimis robur inæquale deficientis alicujus partis adæquare: multo minus potestates deficientes ab interitu vindicare, atque omnium minimè easdem restituere in vigorem juvenilem. Ergo ejusmodi arcana non respiciunt potestates organorum, ut neque vitam longam inde dependentem; sed tantùm summam membrorum omnium depurationem: atque hinc natam sanitatem. Morbi nimirum universi, qui vel è sordibus emergunt, in ipsis sordibus latent, vel demum sordes suo contagio ulterius propagant, sanantur per præfata arcana; non autem, qui primariò potestates vitales concernunt. Non inquam qui debilitatem innatam vel acquisitam, è morbo vel senio continent cum potestatum diminutione. Hujusmodi namque non nisi per remedia vitæ longæ in pristinum redeunt. Neque tamen perfecta & impleta redintegratione in pristinum. Nam hoc immortalitatem absolutam alioqui concluderet. Etenim quæ à crapula, Venere &c. debilitates ingruunt, per arcana Paracelsi tantillum restaurantur; at non nisi comite infirma naturâ. Insanie enim ex mala conformatione ne quicquam restaurantur: Illæ autem, quæ ex insigni superbiæ thymosi exortæ sunt, continuo de recidiva metuunt. Alioqui vero phrenitis, delirium, caducus, uterina vesania, hypochondrii mania, & quæcunque ex impuritatis aliqua sobole fit, perfectè & completè sanantur remediis Paracelsicis. Maniæ ergo, quæ ab insigni arrogantia prodeunt, sanantur quidem confestim; sed cum metu minoris alicujus recidivæ: quia istæ arguunt potestatis imaginativæ merum defectum: ideoque ita semen contaminant, quod in aliquot generationes deinceps translatæ non raro elucescant. Sic etiam ebriorum filii sæpe vitiatarum potestatum retinent indicia, quasi filii, paterni criminis hæredes, pœnas luere debeant. Hoc est, fortes generantur fortibus & bonis. Et vicissim mali corvi malum ovum. Sunt namque ebriorum filii plerumque stupidi, indagandis rebus somnolenti, conceptuum tenaces, temulenti in agendis, & facile in vitia abductiles. Saltem non dubito, Paracelsum suis arcanis usum, utpote qui videret nedum felices sanationes succedere; verùm etiam aliquot diutiùs usos, fuisse renovatos pilis, unguibus & dentibus. Veruntamen cum illi non fuerit vita longa, testimonio nobis erunt sua præfata arcana, de lato judicio meo. Enimvero circumfertur Testamentum Paracelsi, quod quia contradicit publicæ authoritati, ex ipsius epitaphio desumtæ, quod spectatur in nosocomio Salisburgensi, in muro ad S. Sebastiani aram, quodque bona sua in pauperes distribuenda, honorandaque callocâsse, memorat: ideo illud Testamentum à Paracelsi osoribus fictum credo. Alii proinde istius farinæ asserunt Paracelsum, pacto cum Satana termino, plena in sanitate obiisse. Quod contradicit præfato Testamento, ex ore hostium publicato. Quo videlicet dicitur, ipsum aliquot dies ante mortem morbidum fuisse. Actusque ille tanti reatus contradicit, quòd pauperibus tam fuerit benivolus. Sunt & alii quoque, qui illam toxico sublatum ajunt. Cui cum remedia non minus quam ad alios morbos cognita, & in promtu essent, supponunt illum adamantis pulvere, perenisis intestinis interemtum. Ego verò nullatenus admiror immaturam mortem viri, ab adolescentia solliciti, circa arcana chymica. Maximè si quos vitę suæ incurios indagandarum scientiarũ nimia curiositas diu noctuque anxit. Quem enim mortalium non inficiant carbonum suffitus? aquarum fortium, gradantium, & arsenicalium? Itemque antimonialum nova indies examinatio? quæ per longa annorum tædia experiundi, nondum experti haurimus, de malignitate illorum, non nisi per experientiam seriã admoniti. Quid enim secus agat curiosulus, nec trepidus tyro, in arte tam abstrusa, aliumque recusante didascalum præter torturam ignis? Ubi scilicet artis theoremata ex voto obscurantur: non quidem ut sciantur abrupta; sed potiùs ut nesciantur? Intellectus enim datur electis tantùm per longam dierum & operum præparationem, sufficiente sanitate & pecuniâ instructis, neque criminum gravamine indignitatem meritis. Concedo universales aliquot medicinas, quæ sub unisono naturæ longæ gratissimo, in-

fenfiliter pòst se vinctum educunt hostem, cum egregia organorum depuratione. Concedo pariter appropriatas aliquot, quo universalis amplitudinem, in specificis morborum directionibus æmulantur, peregrinam impuritatum societatem demunt, contractoque jam vitio planè dominantur, non secus atque securis securè arborem vellit Index arcanorum Paracelsi est.

Inprimis tinctura lili, ab electro minerali immaturo in vinum vitæ redacta, cujus una pars est metallus primus; altera verò, membrorum essentia.

Sequitur dein mercurius vitæ, stibii proles integri, quæ omnem morbi nervum penitus absorbet.

Tertio loco est tinctura lili, etiam antimonialis, ejusdem penè efficaciæ cum præcedenti, quanquam minoris efficaciæ.

Quarto loco est mercurius diaphoreticus, melle dulcior, & ad ignem fixus Solis horizontis omnes proprietates habet. Perficit n. quicquid medicus & chirurg⁹ possint optare sanando; non tamen tam potenter renovat, ut præcedentia.

Eminentior est ejus liquor Alkaheſt immortalis, immutabilis aqua solvens, & sal circulatus ejus, qui reducit omne corpus tangibile, in liquorem sui concreti.

Succedit elementum ignis è cupro, elementum sive lac margaritarum. Essentiæ autem gemmarum & herbarum sunt præfatis longè minora. Tandem salia volatilia, herbarum & lapidum præcisam particularitatem referunt, neque universalium efficaciam attingunt.

Corallatus verò, qui unicum est purgativum per sedem, ulcera pulmonis, vesicæ, laryngis, renum, purgando sanat, adeò ut & podagram funditus evellat. Est nimirum mercurius vulgi, à quo liquor Alkaheſt semel distillatus est, residetque in fundo coagulatus & pulverabilis, ne quicquam in pondere auctus aut diminutus: à quo pulvere cohobanda est aqua albuminum ovorum, donec coralli calorem acquisiverit. In spiritu abjecto laudo Dominum rerum, quod parvulis hujus mundi sua arcana revelet, clavumq; perpetuo regat, ne in indignorum manus hæc sua beneficia incidant. Deprehendi itaque arcana Paracelsi morbos tollere; sed ad radicem vitæ longæ non attingere. Deprehendi quoque remedia mineralia, utcunque ad summum gradum deducta, inepta tamen esse, ut constitutivis primis cedant in alimentum, eò quod reservent vitam mediam concretorum, unde educta sunt. Eatenus namque non deponunt unquam prorsus indolem mineralem: imò & propterea recedunt à tenore vitæ longæ. Imò neque unquam facilè inducar ut credam, lapidem philosophorum nobis vitaliter uniri posse, propter sui summè immutabilem substantiam, incredibiliter fixam contra ignis torturas, indissolubiliter homogeneam. Id est, propter separationis, destructionis, & digestionis omnimodam impossibilitatem. Tantum abest, quod ad vitam longam faciat. Subscribunt mihi historiæ, Neminem qui lapide illo sit potitus, vita longa fruitum; sed multos, ob pericula laborando perpessa, vitam brevem mansisse. Cæterum neq; sperent mangones, cibos potenter nutrientes, vitam longam præstituros. Etenim quamvis convalescentib. robur præbeant; nutritos tamen dein enervant, quod Cæsar etiam testatur. Etenim teneriores cibi facilè absumuntur, carnes teneras efficiunt, & majori nidore potestates vitales suffumigant. Medentum studia autem circa culinæ delicias, quas partem diæteticen nominant, versantur, in errorem putando abducti enim sunt. Ut si victus euchymus atque tener debita dosi convalescentibus proficiat: putarunt & robustiores eodem cibo multipliciter alitos, in summã roboris auctionem elatum iri. Non enim in cibando proceditur, ut in Arithmetica, ubi 10 libr. elevant novem; & per consequens, 100 libræ nonaginta. At non proinde, qui plurimum edit, bibitque affatim, potentior fiet, quàm qui moderatior vixerit. Siquidem natura non tam servat proportiones numerorum, atque proportiones potestatum rerum alterabilium, ad potestatem sui Blas. Utut est, saltem Medentibus ad vota succedit. Quoniam copia cruoris excremẽta parit, advocantur Medentes, adeoque regulas victus sibi saltem profuturas imperant, vitamq; abbreviant, in medicè atq; miserè viventibus.

# MONS DOMINI.

QUis ascendet in montem Domini? aut quis sta-

stabit in loco sancto ejus? Innocens manibus,& mundo corde,qui non accepit in vano animam suam,nec juravit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo. Verba sonant æternam beatitudinem.Sic est. Attamen nil impedit,quin ista figuralis atque typica locutio,secundum literam etiam sui veritatem explicet. Cum necesse sit,typum correspondere rei per typum significatæ. Equidem semper observavi, omnia Dei mysteria fere id montib.celebrata. Jus⁹ est enim Abraham scandere montem,& ibidem suum unigenitum sacrificare, in typum sacrificii oblati in monteCalvariæ. JussitDeusMosi ad montem ascendere,ut illum alloqueretur,deditq; illi Legem. Et collocutus Moses facie ad faciem, per dies & noctes quadraginta. In Oreb transfiguratus est Dominus,&c. Quæ cuncta in deserto fieri poterant, poteratq; Deus exercituum circundare Mosen fulgure & ignibus, tam in plano, quàm in monte, ne quisquam mortalium appropinquasset; sed mons semper electus ex privilegio. Et benedictio à Domino promittitur in adscensu ad montem Domini. Etenim poterat Dominus breviori mora Mosi significare sua placita,nec opus erat diebus & noctibus quadraginta continuis, nisi etiam mora suo pondere (etenim mora in naturalibus requiritur ad justā rerum maturitatum efficaciam) aliquod occultum mysterium designaret. Naturaliter enim intelligo in montibus malignitate endemica carentibus esse nedum aerem purissimum, procul à fæce & corruptione remotum,à vulgo,erroribus,&defectibus segregatum, & propter frigora depuratissimum ab omni inquinamento, verum etiam ibidem esse locum, quorsum per magnalis continuitatem, expeditissima cœlestium irradiatio est: quia ætheris purissimi potatio;Memini enim,uno mane me jejunum sen sisse in Alpibus suavitatem inspirati aeris, quem ante vel post,tota vita nunquam. Certum est etenim,quodOmnipotens tantumGibbum in natura non frustra condiderit Certumque est, omnes mundi divitias è montibus erui. Deinde optimi fontes atq; celeberrima flumina nobis è montibus ratione declivitatis versantur. Denique omnes nationes monticolæ, durioris sunt corporis,vitæque vegetioris, aliis qui campos amœnos colunt. Qui effectus suis causis constant,quippe suavior puriorque aer ibidem inspiratur, & Gas omne suis privatum sordibus, redit in materiam puram aquæ. Sed quod Deus in cumulum attollat tantam, vel ipsam terræ faciem,vel super eandem construxerit tot saxa, vel in unum saxum conjunxerit, nec tamen aliquo minerali ditaverit, cujus respectu videretur tantam molem congessisse, nec fontes depluat, nec fructus denique tantis finibus dignos refuderit;sed supra omnem aerisatque nubium turbulentias, turbines ventorum atque fulminum portenta exaltaverit, in placidissimā aeris quietem;Certè id mihi insigni mysterio dicatum videtur.Benedictio enim antiquitus promissa spectabat plerumque vitam longam,ejusque commoditates,& prolium fœcunditatem(ut sis longævus super terram &c.) Benedictio ergo adscendentibus in montem Domini,juxta literam, in natura ad vitæ longæ dotes spectare videtur. Ille enim,qui solus totusque vita est,acPrinceps vitæ,nemini saltem dat vitam longam, ne quidem per media naturalia, qui in vano animam suam acceperit. Ergo benedictio adscensionis in montem Domini, vitæ longævitatem continere videtur. Singularem itaque Montis Domini imaginem atque vitæ longæ promittere videntur illi montes excelsissimi, qui nullius fructus ergo, naturæ donati leguntur,quiq;ad sua vitatem imperterriti aeris pertingunt. Idque singulari aliqua præ cæteris montibus prærogativa, utque illo quasi jure, montis Domini nomenclaturam habeant. Etenim si supra omnes incidentias inferiorum pertingat,singulariter mihi promittit, Deum ibidem esse peculiari modo, qui enim non erat in turbine venti,sed in aura suavi,ab Elia est perceptus:ille, ille (inquam) ibidem suum habet domicilium. id est,Princeps vitæ ibidem suam benedictionē dat. Non quidem quæ paucis horis communicetur;sed revolutione quadragenarii(per duo sc. plenilunia)Mosi in monte Sinai significata. Etenim qui singulis annis, circa festum Scenopegiæ in monte quietis, continuo morari per 40. dies posset,accersitis sibi aliūde vivēdi commoditatib.multū auguror ipsi profuturū in vitam longā,si ibid.præsertim, medicamento ex arbore vitæ parato,quotidie refocilletur,eo quod tali mon-

monte, ob insignem aëris puritatem, major sit commistio alimenti ad alitum, & penitior ad prima constitutiva accessus. Denique, quanquam excelsissimi montes privilegium vitæ longæ præ se ferant, minus tamen alti, aliquid singulare promittunt, ex sensu in Alpibus percepto. Semper tamen rejicio montes, qui minerale aliquod spirant. Etenim in Chymicis, propterea arsenicum, nomen fumi metallorum est sortitum. Quibus autem daretur commoditas viventi in monte sano, & non fructibus mineralium gravido, illi certe gauderent beneficio vitæ longæ, quantum loci natura tribuit.

# ARBOR VITÆ.

Cogor credere lapidem aurificum, & argentificum esse; quia distinctis vicibus manu mea unius grani pulveris super aliquot mille grana argenti vivi ferventis projectionem feci, adstanteque multorum corona, nostri omnium cum titillante admiratione, negotium in igni successit, prout libri promittunt. Non erat autem extractum ex auro, quod totidem argenti vivi pondera commutaret, quot erant auri, unde extractum fuisset. Inprimis eo dato, adhuc saltem staret vera unius in aliud transmutatio, ac quidem multiplex. Secundò, norunt aurifabri, & monetarii, quod nihil, quod non est mercuriale, possit per fluxum ingredi in metalla, aut colliquari cum illis; sed supernatet in fluxu. Igitur Tertiò, esset istud extractum pinguius, quàm sit ullum metallum, si tot millenas partes debeat tingere. Quarto. Non esset illud extractum ampliùs metallum, cum tot mille vicibus superaret perfectionem purissimi metalli. Non etenim metallum patitur totidem gradus amplitudinis in sui perfectione, quot vicibus pulvis chrysopejus convertit inferius metallum, in verum aurem. Quintò. Ille qui mihi primum dabat pulverem aurificum, habebat saltem & ad minimum ejus tantundem, quantum ad ducenta millena librarum auri commutanda sat forent. Nemo autem est, qui decuplo plus auri habeat, ac si haberet, destrueret ut inde demum auri tantundem construeret Sextò. Dabat enim forte mihi semigranum illius pulveris, & inde unciæ 9. atque ¾ argenti vivi, transmutatæ sunt. Istud autem aurum dedit mihi vir peregrinus, unius vesperi amicus. Utcunque ergo lapis Philosophorum sit revera in natura; attamen ob rationes ante dictas, semper ratus nullum remedium metallicum continere benedictionem arboris vitæ. Fateor interim lubens, quod lapis ille vitæ zoophytæ in suis initiis sit particeps, eamq; habeat distinctam à vegetante & sensitiva, quæ sit vita hactenus anonyma. Nam juxta Sapientum univoca scripta: Principiis lapidis, semel ovo vitreo conjunctis, si vitio interrupti fotus, semel contingat vel paulisper planè refrigerari: ita emoriuntur, ut non sit spes residua futuri lapidis: quod & in ovorum fotu similiter evenit. Adeoque hæc tum pari vita, cum initiis lapidis vivere credendum censui. Estq; vita vera, quam mors vera testatur. Quippe quod nullis unquam laboribus is error sit corrigibilis, semel sic mortuo, de cætero nulla restitutionis spes relinquitur. Scio denique arborem vitæ frustra ex animalibus utcunque longævis quæri. In quibus omnibus spontaneam mortem, corpus caducum, atque in horas labile, sive viam omnis carnis inveni. Quomodo enim dabunt, quam non in se continent vitam longam? Cum si sint longæva, vitam saltem suam exuerunt, dum in usum assumuntur? Aliquando intuitus lapides, quod intra se quandoque viva animalia continerent, per lustra vivant, custodianturque absq; alimentis, ab interitu. Paracelsus totum lapidum acervum, mundumque universum, quandoque unicum fuisse autumat lapidem, aut univocum saltem liquorem petrosum, qui in metalla, pyritem, saxa, lapides, & sales sensim distinctus, vitalitatis initia, per multa reptilia dederit. Adeoq; si bufones & salamandras per seculum forte detineant viva, absque cibo, ac velut alto sopore stertentia, dubitavi an lapides animantum istorum thecæ, & matrices, essent vitæ longæ participes. Sed suasit Scriptura, reptilium vitam nobis

hor-

horridam & odibilem. Quapropter ad pretiosiores gemmas respexi. Veruntamen nec in illis vitæ longæ vestigia reperi, sive essent, sive demum illarum magisteria: quia immediatè primis nostri constitutivis nequeunt assimilari, vel adjungi: vel si tandē adjungantur quadantenus, & quantisper crescimus: saltem spoliantur longævitate pristinâ, more aliorum alimentorum, naturam à lite carnis induunt, & sequi coguntur. Didici itaque gemmas, utut medicâ potestate dotatæ essent, ad vitam sanam facere; nunquam tamen prorsus exuere mineralem indolem: adeoque nec commiscibiles primis constituentibus. Imò tametsi commiscerentur, tamen vitæ longæ non inservirent. Quia quicquid non reficit potestates vitales, non obviat etiam intestinis mortis necessitatibus, multòque minus si reluctetur conjugio solidorum nostri. Ast herbæ aromaticæ, suis consociis hanc palmam eriperent, si arbor vitæ herbacea esset: quatenus gratiores & spiritualiores. Defæcatissimus autem liquor, & quicunque totam herbæ crasin continet; attamen singularitates, & sanationem duntaxat respicit, eò quòd concretum, unde manavit, ipsum in se non sit vitæ longæ particeps. Liquor enim, qui suum concretum, cui ab initio per minima nupsit, ab interitu præservare nescit, quo pacto vicibus suis spoliatus poterit carnem nostram, mox festinanti putredine diffluam, à morte custodire? Atque adeò hinc cœpit mihi arbor vitæ haberi immortalis, non senio, non ætatum incommodis obnoxia, quodque nulla contineret admitteretve excrementa, multòque minus progigneret eadem. Verum potiùs excellentia quadam averruncaret, si qua semel quandoque incidissent, propter propellendi & repulsandi virtutem. Atqui cum veneno sit geniale, bonum in malum convertere corrumpendo, visum fuit mihi arborem vitæ indagare, in qua ipsamet venena morerentur, superata per bonitatem arboris: quare etiam respueret nondum admissa. Quæque semel admissa essent, corrigeret atque superaret. Etenim si non deberet admittere excrementa, quæ infimi gradus quædam sunt venena: multò magis avertet, retundet, & debellabit, quæ altioris sunt & manifestioris hostilitatis. Id enim nisi fecerit, vanum sibi nomen arboris vitæ assumet. Observavi, pullos jumento, & caballo vetere generatos, citò effætos, in vitæ vigore languidos, puteosque supra oculos profundiores habere, quàm qui caballo juniore prognatus esset: Salicem verò veterem, nova dare vimina, nihilo steriliora si plantentur, viminibus novi trunci. Itaque reperi, unà cum animantium semine ire senectutem in proles, non autem id tam facile manifestum in fœtu arboreo. Imò si vita longa quibusdam bestiis inest, sic est conclusa, ut singularitatem non exeat, & non extra speciem sit communicabilis. Rorem denique per analysin partium examinavi: salem enim saccharinum dabat, magnis morbis opitulantem, at sanè ad vitam longam nequicquam proficuum; Propter indeterminatam enim suæ bonitatis generalitatem, non tam vitam, quàm alimenti proprietates continebat. Conclusi mecum tandem; arboreum esse fœtum, quisquis ille, qui arboris vitæ vicem gereret. Dein è saluberrimo, odoro, balsamico, ac pene immortali frutice, hoc medicamen petendum. Quodque subtilissimarum atque purissimarum esset partium, è propria sui concreti dote, & constitutione nativa: quodque resisteret omnifariam quibuslibet corruptionibus, artis vel naturæ errore partis, aut conquisitis. Tandem quod arte atque labore, ultimam perfectionis metam, & commistionis nobiscum licentiam esset adeptum. Quocirca erat apprime necessarium, ut naturalis dos ista multiplex, nequicquam inter præparandum frangeretur, aut mutaretur per ignem. Adeoque opus esse igne non urente ad virium exaltationem, impedimentorumque sequestrationem. Ut sc. ad incorruptibilitatis complementum, sive ad vitæ longævitatem nobis manutenendam, quantum naturæ corruptæ recipienti possibile foret, per communicationem suarum virium participes reddat quosdam mortales. Certè non potest proinde singularem aliquam membri Idiopathiam sentire, aut partialitatibus obedire. Sed necessum est, sit vitæ balsamus integralis, ad ens seminale reductus, in dotibus suis parmanens, odore gratus, per cuncta vitæ mediæ, atque magni oportet examina. Adeo ut cum tandem alimenta illi permista, sint suo

Bbbbb mune-

munere defuncta: saltem fuligo eorundem, suo suffitu, spiritus insitos non amplius conterat & extenuet; sed potius recreet: atque hactenus incorruptibilitatis aliquam permanentiam æmuletur, custodiatque sub vita nostri media, in nutritio humore continuata atque propagata. Gratia ergo dotis nativæ conciliet sibi amorem cum spirituum insitorum potestatibus sigillatis: præparatio igitur recuset alterationem nativæ virtutis, ac præstet penitiorem, ingressum, virtutisque applicationem. Adeò ut velut exlex, præterque consuetum, admittatur ut conscius intra secreta vitæ penetralia, ut informationem ibidem subeat. Quibusdam enim climatibus, cuncta robustiora & præstantiora producuntur, ob succi alimentarii nobilitates: quæque ideò certum est, ad vitā longam præstare plurimum. Quorundam sic enim sudor olet hircum; aliorū verò à fragrantia non longè distat. Illud inquam unicè in vita longa procurandum, ne humor alimentarius, postquam suis est defunctus muniis, delatus per diaphæresin, amittat gratiam, cujus defectu vitam brevem descripsi. Docui enim aliàs, suem vel anserem solis piscibus alita carnes præbere, quæ piscium axungiam detestabilem gustanti referant. Quapropter arboris vitæ medicamen esto balsamus odorus, aromaticus, naturæ gratus, condiens præpollenti bonitate cruorem, & alimentum jam roris modo apposi tum. Usque adeò incorruptibilitatis suæ vigore continuetur vis balsamica in extremos usque limites suæ exhalationis è corpore. Quapropter unicè cavendū, ne ignis hunc fructum separante distillatione alteret; sed instituatur propria heterogenei divisio, in suos fundos sequestrata, ad majorem puritatis & simplicitatis subtiliationem, viriumque suarum sigillationem. Etenim in Eden, stomachus vigore proprio cibum subigebat: sine vitæ mediæ lucta enim stomacho parebant cuncta libenter: id quod deinceps usq; ad aquarum cataclisma, stomachi per decidentiam servarunt quadantenus incolume: donec annorum & propagationum successione, universa sensim ruerent. Tum non ampliùs ens seminale è cibis est erutum, postquam vitæ terminus ad 120 annos, atque deinde ad 80 restrictus fuit. Etenim ens essentiæ, quod antea è cibis petebatur, non prodiit amplius: quia stomachus saltem ens nutrimenti educere fategit. Hinc namque patet, tametsi arbor vitæ ex Eden nobis adesset, non tamen uti primis patrum profuturam. Consequenter etiam balsamum nostræ arboris vitalis non tam proficuam adultis quam pueris. Qui namque vitæ stadium penè decurrit, quisque pro modulo juvamen sentit. Cum omnia in natura recipiantur per modum recipientis personæ, loci, ac circumstantiarum. Fleverunt namque amici Iobi cum eo septem dies & noctes, absque esu, potu, & sanitatis discrimine: Quod cuiquam mortaliumhodie vix nunc est possibile. Ergo robora vitæ ejusmodi plus proficerent ex nostra arbore, quàm senex ego mille offensionibus, laboribus Chymiæ, tribulationum persecutionumque injuriis penè attritus. Sic nos nobis mella paramus apes. Cui accedit, quòd Eden salubritate loci, esset vitæ longæ custos ex se; paucis vero abinde passibus mortis corruptionis atque infirmitatum imperium. Etenim si historiis fides est, sunt & hodie loca, quibus tercentum annorum vita est ordinaria. Nam ubi longævi nascuntur, etiam foventur. In propinquo autem sunt loca alia, ubi vicissitudinum interpolata tyrannis vitam abbreviat. Sic enim Provinciales aliquot morbi assueti sunt, Montana idcirco, quæ Gas mineralium non habent (ut Arduenna, Asturias, &c.) nec uliginilacuum subjecta: quia siderum collocutiones beneficæ reflectunt, aëremque purum spirant, ad vitam longam faciant. Prout & ager planus, gulæ irritamenta nesciens, tantum vitæ longæ addit, quantum saturitas, vitæ longæ inimica. Fatigant nempe ciborum sarcinæ miseras potestates, ut videlicet tanquam exantlatæ labore ante diem concidant. Quibus sic mecum revolutis toto triduo, undenam medicamen ad vitam longam petendum esset, arrisit mihi insigniter opobalsamus, non quidem Peruanus, aut Copaibe Brasilianum gummi; sed verus Ægyptiacus, Sacris notatus atque primitivus, pumilis fruticis regina lachryma, vix Regibus venalis. Etenim plurimum perfectionis huic

quanti

enti attribui merito, fateor. Ac licet sat esset reperibile; attamen adhuc ab arboris vitæ perfectione deflectit; quod frutex ille sit adeò caducus. Dumq; variè in natura vagarer, ut arborem vitæ lustrarem: tandem extra diem & supra fæcem in somnio vidi totam terræ faciem, prout stetit deserta & inanis initio creationis; tum deinde ut fuit, dum plantis undequaque suis virescceret recens. Iterum quoque sicut latebat sub diluvio. Vidi namque omnes plantarum species subter aquas servari. Mox tamen à diluvio, cunctas ingredi viam vicissitudinum sibi injunctam, per species & semina continuandam. Vidi inquam in apice Libani, Cedros Verbo Dei gloriosissimi subter diluvium integras permansisse, certoque numero adhuc ibidem superesse. Et statim deinde ad me redii. Per moram verò deinceps consideravi, quod Arca, quæ genus humanum ab interitu salvare debebat, jussa fuerit fabricari ex ligno Cetim incorruptibili. Duraverat enim mundus forte 1652 annis. Noah autem pigre in fabrica processit per centum solares annos. Adeoque ligna & tigna sumebat, quæ toto seculo ne quicquam damni essent latura. Leprosus è populo segregatus ad Sacerdotem accedens, in manu gestabat lignum Cetim, ut mundaretur. In festo Scenopegiæ, quilibet Ebræus Cedrum & ramos myrrhæ portabat, ut Deus memor esset in pluvia totius terræ, ut constitueret modos temporum, & astra. Intellexi itaque per Cedrum vitam longam, benedictiones item temporum & astrorum, itemque mundationem mystico sensu designari, in hoc seculo verò, etiam obtineri. Nam vitalia cætera, mox contabescunt senio; unica verò numero Cedrus, insigni mysterio, incorrupta ligni substantia, & sospite vegetatrice vitam longam promittit, quia continet. Valvæ enim templi Salomonis ex ligno Cetim per aurum, tanquam tegumentum vel vilius involucrum jussæ sunt fabricari. Porro extra controversiam est in Ecclesia Dei Cedrum in Libano, in Templo, in figura Arcæ, in mundatione lepræ, & festo Scenopegiæ repræsentare Dei matrem, Reginam cœlorum Virginem, Vas incorruptibile, arborem quæ nobis vitam æternam in carne protulit. Patronam inquam pauperum, & meam. Locus autem Cedri in Libano frigidissimam aeris valvam, nivibus contectam superans, illibatam Deiparæ Virginis integritatem designat. Adeoque si arbor Divam Virginem, præsertim tot mysteriis conjunctim designet, non mirum, & Cedrum, arborem hujus vitæ etiam in seculo significare. Enimverò diebus Davidis annosa Cedrus erat in Libano, quippe quæ propter excellentem proceritatem mystico sensu digna fuit ex tunc. Quare vel à diluvio ibidem plantata hactenus adhuc eadem numero sospes perseverat: vel dudum ante, & fortè à mundi cunis juxta somnii visionem. Quod saltem quomodocunque sumatur, ostendit, Cedrum senii incommoda spernere. Non est autem à parente Cedro, post diluvium plantata: quoniam & ista Cedri parens sub diluvio conservata fuisset, atque multo facilius deinceps, quam quæ à diebus Davidis huc usque perennat. Rideant qui volent istam Cedri ætatem in Libano, dicantque modernas novo germine, vel deciduo semine suscitatas. At eo posito, hodie & novæ indies in silvam magnam prodiissent. Ubi tamen nova nulla Cedrus succrescit. Quin imò exin colligo, eandem numero Cedrum modo persistere, quæ vel ante diluvium fuit, imo vel à condito mundo. Quippe B. Virgini in symbolum datam. Cæterum pro nostro magisterio non est sumendus fructus Cedri: eo quod ejus finis non est ad simpliciter esse in destinatione proprietatum Cedri; sed tantum ad speciei propagationem; quæ contradicit vitæ longæ ex fundamento. Sumendum est ergo ipsum lignum Cetim tam exaltatū in Sacris. Non ergo cortex, non fructus, non radix, neque frondes sunt finis ultimus, quorsum natura respexit ad vitam longam. Adeoque Cedrus, ab arbore vitæ Eden forte & in hoc distincta est. Est ergo reperta materia arboris mori nescientis, cujus lignum imputrefactibile, & ob multas ejus proprietates, mystico sensu Divæ Virgini destinata, vitam proferens mundo, ut mortem redimat. Sed ejus præparatio, omnium illorum, quæ subter laborem Sophiæ cadunt, est longè difficillima. Hac nempe de cau-

causa Monarchæ carent vita longa: quia nullus est, qui eam præparare noverit. Nam nemo verè Philosophus aulœdus est, nec Principes sequitur, iisque adulatur: quippe quia nullius rei indigus, spernit quæcunque Princeps dare potest. Sola ergo arbor vitæ vires lapsas recreat, detinetque aliquousque vitam in fluxu. Difficultas autem præparandi consistit in eo, quod lignum, absque vitium resolutione, debeat resolvi, per teporem, qualis solis martii, usque ad primum ens sui. In quo ente duntaxat, conceditur illi fermentalis conservandi, & condiendi potestas; cum ingressa ad prima nostri constitutiva, seseq; insinuandi in familiaritatem spirituum insitorum per organa singula. Est autem in succo hujusmodi resolutionis vis integra Cedri: vitalis scil. cum omni proprietate seminali, atq; formali vitæ longæ. Nam tota ligni moles resolvitur in succum: quæ alioqui distillata, transmutatur, fitque nova quædam creatura: quod comprobat aqua vitæ, e granis aut cerevisiis distillata; item oleum distillatum e lignis, imò ex ipsomet olivarum oleo. Praxis ejus est ista. Resolve fragmenta ligni Cetini, cum pari pondere liquoris Alkahest, in vitro sigillato, sub tepore fovente. Et infra septimanam videbis totum lignum in liquorem lacteum migrasse. Mox verò circa quindenam supernatat distinctim duplex oleum, quod in mentem usque augetur, & separatur dilucidius. Oleum verò tum separetur ab aqua per operationem manualem. Tum distilla aquam in balneo, & liquor Alkahest primævo sui pondere manet in fundo. Oleum verò cum aqua toto trimestri, lento tepore foveatur, & totum oleum assumit naturam salis, & sese permiscebit aquæ. Estque ens primum Cedri. De vitæ autem longitudine pauca adhuc: quia senex hæc affequor, & ipse moribundus. Mens inauditum aliquid spirabat intus; sed inutilis huic vitæ sepeliar. Quia Spiritus janitor lagenam abstulit mandato ejus, coram quo totus mundus tanquam fungus est. Sit ipsi laus, qui dedit, quiq; abstulit, quod suum erat. Meritò ergo improperent mihi Scholæ: Tu miser, parvæ notæ homo, magnæ ambitionis vir, senex paradoxe tardus venisti, ut cum tuo Cedri encomio, mundo obtrudas nebulas. Herbariis nostris notæ sunt stirpium historiæ ac vires. Tu verò ut inauditum commentum de vita longa ostentes, insanire cum Cedro paradoxus pergis. Eja si Cedro tanta ad vitam sit potestas, cur Reges omnes non longævi? Unde novus hospes advenis? profer literas & experientias, quibus crede vis. Ut enim Jurisconsultus rubescit sine lege loqui; sic Medicus, citra experientiam. Negare enim non potes, quin decocta frondium, nucleorum, ligni, corticis, radicis, vel resinæ cedri, vitam continuatam jamdudum prodidissent. At nihil horum liquet per nostros herbarios. Tu ergo occulto modo præparationis deterres, styloque tetrico artis fumivendulæ, mentitum mysterium Cedri involvere optas. Quod, deposita larva Alkahestica (assumta duntaxat ad occultandum tuam improvidam temeritatem) ridebunt Literati penè omnes, qui non patiuntur se abduci in nova placita per somnia, aut fictus ecstases. Argumentum hoc partim ex inveterato in nos odio, partimq; ex antiqua simplicitate emanat. Quantum enim attinet meam personam temeritates scribendi insuetas: Novit Deus, quod scribam, quæ scio vera. Ago illi gratias, quod cum contulisset in me quinque talenta, fecissemq; me indignum, & hactenus repudium coram eo factus essem, placuit divinæ bonitati, auferre à me tria, & relinquere adhuc bina, ut me sic ad meliorem frugem exspectaret. Maluit inquam me depauperare & tolerare, ut non essem utilis plurimis, modò me salvaret ab hujus mundi periculis. Sit ipsi æterna sanctificatio. Quatenus autem argumentum Scholarum nititur apparentiis decoctionum & jusculorum, id sanè ex simplici ruditate profectum est. Siquidem hactenus nemo facultates rerum in agendo exaravit. Ratum ergo, quod quamvis multa distillando fiant acutiora, adeoque magis activa; tamen eo ipso recedant & alienentur à genuina seminum proprietate. Quia ignis est mors artificialis, quæ si aperta flamma fiat, contingit per seminum & Archei exstinctionem; Mors autem naturalis rerum præsupponit lassationem seminum. Mors autem artificialis, quæ non fit per flammæ consumtionem: separat quidem volatilia à fixis, cum dissolutione & morte vitæ ultimæ concreti. Sed & ideo alterantur & alienantur per ignem vires pristinæ, & nova

creatura resurgit ex igne, ex materiali dispositione, pristinis entis proprietatibus, per inversionem in morte artificiali obviam. Sic nimirum pleraque salia volatilia, per colliquationem facientia congressum cum oleo rei fixantur in carbonem, qui tandem exusta pinguedine redit in cineres. Sunt & salia fugitiva, quæ intra oleorum pinguedines latitando agunt, novum moliuntur productum: ita ut olea alioqui satis fixa, combinatione salium commutentur. Quædam idcirco saponaria fiunt, nonnulla fuligines recondunt. Saltem adusta omnia contrahunt empyreuma, & in aliud permutantur. Nil enim permanet antiqui. Eo quod illa sit ignis proprietas, non quidem simpliciter separare; sed propria authoritate sub se alterare, atque commutare. Proinde non licet distillatorum vires ponderare è concreto, unde dimanant; nec credere licet, quod etsi vires rerum non sint abolitæ, non exstinctæ, aut per ignem planè defunctæ; ideo rerum pristinas virtutes per adustionem non innovatas. Quæ autem nova fiunt per ignem, sæpe deteriora fiunt, ac etiam non rarò ita à seipsis prioribus distincta, ut centuplo meliora fiant. Simplicia denique; quæ elixando suam mucilaginem vel gummi liquant, & hactenus in decocti jus suas vires transmittunt. Inprimis non proin tamen eandem facultatem, quam integro concreto habebant, retinent, sed languida sæpe illorum actio est. Inprimis namque debent ciborum more in stomacho confici. Quorum etsi pleraque, ex proprietate magni oportet, aliquid pristinarum virium sapore referant; attamen hæ vel una cum excrementis foras ejiciuntur; vel perperam confecta, appropriataq; non nisi heterogeneitatis inassuetæ rixas movent, loco remedii. Vel saltem si sanguinem atque carnem suo odore afficiant, non nisi languidam opem pollicentur, adeò ut & hinc quartana Splenis incola, hactenus in ludibrium Medentum intacta maneat. At, ut aliquid in œconomiam spirituum, & solidorum constituentium familiam admittatur, non est quod per decocta id speretur ullatenus. Ut neque per distillationem, quæ omnem prorsus vitæ longæ entelechiam, quam lignum in se claudit, exuit per mortis artificialis interventum. Succus autem, pulvis, aut condita, è Cedro petita, nobis adeò sunt peregrina, quod nisi subigatur per methodum primi entis, nequicquam familiaritatis nobiscum spondeat. Procul sanè, quod nostram naturam superet, suique incorruptibilitate donet. Nil ergo distillata, nihilque simplicia cruda, utut nobili facultate fulgeant, ad vitam longam momenti habent. Oportet namque ut servata ad amussim Cedri incorruptibilitate, mortis nescia, nec tantillum deteriorata ejus in nos beneficentia, separetur ab ea omne impedimentum peregrinum, quod alias per multam nostri Archei luctam in ens nutrimenti, non autem in ens essentiæ reflectitur. Sic tamen, ut insuper illi superaddatur penetratio, communicatio, & conspiratio cum primis nostri constituentibus, & facultatum inexsistentium recreatione. Stupeant interim Galenicæ Scholæ, insuetum præparandi & describendi modum, measq; pollicitationes rideant, mera credant somnia, cantet avis singula juxta suum rostrum, per me licet ab illis vilipendi. Siquidem ad annosas lucri solius ergò effictas oblocutiones, jamdudum auribus callum obduxi. De Vita longa scripsi, quæ scio vera: non quidem tyronibus, ut neque lectionibus amplectenda: novit enim Deus, cur capræ curtam caudam dederit. Sua quandoque dierum maturitate erit, qui me verũ dixisse intelliget, Adeptus. Quod verò attinet ad sententiam somnio acquisitam. Is legat somnium Nabuchodonosoris, soli Danieli notum. Attamen jusserat omnes suos Sophos igni conterminari, nisi somnii explicationem indubiam referrent. Certè ejusmodi somnia, certitudinem quandam intus pollicentur, nec vana esse. Sæpe is qui dat somnia, eodem quoque mox referat, cum tanta sui certitudine, ut mors nec infernus dubium queant invehere. Quanquam autem Cedrum omnibus præferam lignis; forte tamen indica ab Palæstini littoris Cedro nequicquam inferiora præbet. Ego tamen Sacrorum authoritati semper primatum dedi. Non tamen, quod ob id manus Domini se Cedro alligaverit. Quæ autem de Cedro scripsi in memoriale honoris erga Deum mihi propitium obtuli. Cætera autem quæ de Cedro sunt, mecum sepelientur. Nam mundus capax non est. Quod autem moderni de elixire proprietatis jactitant, id juxta descri-

ptum Paracelsi non succedit. Nam tria simplicia amplissimo vase vitreo, sigillatoque conclusa, paucas saltem guttulas liquoris lactei & aliquot olei subpallidi dant post biduum, totidemque, nec amplius, post bimestre; vix autem tertia pars materiæ patitur ab igne, quin empyreuma comminetur. Sin verò fortius paululum urgeatur: vas, utcunque amplissimum, dissilit. Sin verò ingredientia cum liquore medio connectantur: res ipsa tandem est nihili. Subticuit scil. Paracelsus (prout in plurimis aliis) additamentum liquoris Alkaheſt, cum quo tota materia mox solvitur per totum, & succedit medicamen juxta illius descriptionem. Inest enim elixiri huic subtilis fragrantia. Ob quam præservat materiam liquidam nostri corporis à corruptione, tanquam balsamus. Sæpe namque febri contagio sa deploratos, unica guttula in vino propinata sic recreavi, quod adhuc in meridie mecum pransi sint, qui media nocte unctionem postremam sacri olei susceperant. Profectò defectu Cedrini entis, subvenit *elixir proprietatis*. Sed quid? Requiritur Alkaheſt. Quod non datur putantibus; sed solis scientibus, & quidem duplatis. Quocirca aliquid triviale in usum vulgi pro conservatione vitæ longæ edisseram. Anno 1600. vir quidam annonæ militari inserviens à computis, numerosa autem & parva prole gravatus, conquerebatur, quod annum ageret 58. si autem deficeret, contingeret liberos suos ostiatim stipem petituros. Rogavit aliquod vitæ præsidium à me. Ego adhuc juvenis, ejus sortem condolens, cogitavi, quod odor lychnii sulphurosi accensi vina à corruptione præservaret. Idcirco in animum induxi, quod acidum sulphuris stagma, hunc fumum sulphuris atque omnem planè odorem necessariò sic contineret, ut ipsum esset nil, nisi ipsus sulphuris fumus, in ejus salem mercurialem combibitus. Tum denique ratus sum, quod cruor noster esset vinum vitæ nostræ, illoque præservato, si non vitam daret longam, saltem à multis morbis corruptionum tutaretur, cujus efficientia, vita sana, à morbis immunis, & à doloribus tranquilla, saltem protelaretur quodammodo. Quapropter dedi illi lagenam distillato liquore sulphuris plenam, & pariter docui artem parandi istud oleum è sulphure accenso. Jussi porrò, ut singulo pastu binas saltem guttulas illius liquoris, primo cerevisiæ haustu sumeret, neque facilè dosin istam petulans excederet. Ratus, binas guttulas multum fumum sulphuris continere. Paruit vir ille monitis, & adhuc per plateas Bruxellæ Anno 1641. ambulat. Quodque augustius est, toto quadragenario illo, nullo penitus morbo unquam decubuit, etsi semel casu super glaciem, tibiam prope poplitem fregerit; immunis tamen semper è febri, gracilis atque macilentus mansit, licet in penuria commoditatum senex vixerit. Nomen senis, est Joannes Mass. qui servivit à cubiculis Episcopo Yperensi Rythovio, dum Comites Egmondanus & Hornius capite plecterentur: eratque tunc ætatis viginti quinque annorum.

# FINIS.



SEQUI-

# SEQVITUR TRACTATUS NOVUS POSTHUMUS, COMMUNICATUS AB AUTHORIS FILIO, FRANCISCO MERCURIO van HELMONT;

## DE VIRTUTE MAGNA VERBORUM ac RERUM.

SAt jam probatum, morbos primarios non solùm oriri ex perturbationibus animæ, sed & ex similibus passionibus atq; alterationib. ipsius Archei, dum sc. aliquod vivens dat Archeo occasionem, seipsum taliter alterandi. Igitur duobus capitalibus modis, sub tranquillitate sanitatis, morbi primarii invadunt. Primò scilicet, dum mens ipsa, sive anima humana, sibi procellas excitat, suorumque conceptuum Ideas exoticas imprimit in spiritum, functionum executorem; Tum demum 2. sic deforis, aliena quæpiam potestas intro adducitur, unde occasionaliter *Archeo, functionum executori*, quæpiam malignitas inuritur. 3. Si ipse, exæstuans tædio, mœrore, luxu, impatientiâ, & sponte, format sibi prævaricantem perturbationem, ac furores, unde inimica quædam Idea, Adrastiæ parens, consurgit. Estque duplex ille modus pernitiosus, & extremæ activitatis, promptæque malitiæ, eo quod cadunt in Archeum, functionum explicatorem. Ipse etenim, per ejusmodi alienigenam Ideam, difformis à seipso, & degener factus, nedum præposterè cuncta agit, sed incontaminatum, sibique consocium, Archeum totum, diversimodè turbat, ac post se trahit. Quarum passionum effectus proprii sunt, producere intus, è cruore, sanguine, & liquore, assimilando, prolem degenerem, quæ fit productum, in quo sigillum Ideale est impressum. Adeò ut morale proverbium in naturalia etiam transcendat, scilicet quod raro nemo proximè læditur, nisi à se ipso. Nam certum est, quod in vivo Archeo, sit primarium organum, director, & executor potestatis imaginativæ; sensuum internorum, & externorum; digestionum item, ac distributionum; itemque cujuslibet Thymosis, suæ Blas; per quæ vivens à demortuo distinguitur. Atque hactenus Archeus habet omnia materialia sui corporis, in substratos clientes, pleno jure excitandi omnes motus, tàm alterativos, quàm locales. Hinc namque obvium est, quotcunque effectus contingunt in vivo, qui non accidunt in cadavere, ejusmodi omnes esse ab ipsomet Archeo, sive illi ab occasionibus externis incipiant, sive vero primordialiter ab ipsis vitalibus initiis Blas acceperint; Quippè cùm externa dum nondum sint nostra, donec in vitam suas vires exeruerint. At licet propriam quædam servent potestatum normam, (ut saliva rabientis) nostræ tamen nondum sunt, donec suam irregularitatem, vel ibi nos propagarint, vel aliam in nobis excitarint, furori Archei lacessiti conterminam. Utut est, saltem utrobique exotica Idea imprimitur in Archeum, præpotens est & materia activa; nimirum si in Archeum potestati imaginativæ inservientem inducitur, amentias nobis profert; Sin vero in Archeum sensus, motûs, digestionis &c vis ista peregrina inducitur, etiam affectat ejusmodi potestates in nobis, extinguit sæpè, alterat, & pervertit easdem. Sequitur ergo *omnem morbum primordialiter, immediatè, & causaliter, dependere ex Archeo, totius scenæ rectore*, eò quod in cadavere nullus fiat morbus; Id est, morbos non procedere, nisi ex alienatione Archei, à vero destinationum suarum, rectasque Oeconomiæ, scopo. Non contingit autem alienari eandem à scopis sibi propositis, nisi per aliquem conceptum furoris, sive amentiæ suæ, (non proinde etiam hominis) per quem à finibus rerum agendarum exorbitat, pingitque in se alienas imagines, & larvas, quibus omnia conturbat. Res quidem præter naturam, irruunt in nos, sed vix tollunt (nisi simul obliterent, evertant, & perimant totum) rectum progressum Archei, nisi ipsemet, inde concitatus, sibi terrores, aut furores pariat, quibus bonos succos à se partos pervertit, juxta tenorem Ideæ, quam sibi in istâ alteratione depinxit; adeò

adeo ut vis morbifica bini, procedat pedibus in exitium, intimo motu, scilicet propriæ alterationis Archei, per quam sibi subjectos satellites & cives alterat, pro nefario lubitu, & motu Ideæ à se partò, in suâ Thymosi. Nam peregrina ejusmodi Idea operatur deinde seminaliter, quatenus entitata in Esse reale, in spiritu Archei, tanquam in subjecto materiali, utroque scilicet pede, & incontenta, & incontinentia, sævitq; in totum, ac introducitur in nos morborũ exercitus. A peccato itaque manavit morbus, quia antea in mente sedatâ, nullisque impuris affectionibus turbatâ, non erat; ut neque consequenter in Archeo, corporis gubernaculo, mentisque organo familiarissimo. Hic enim qui antea parebat menti absque replicâ, jam impuritati, & ataxiæ alligatus, inobediens factus menti, proprio plerumque Blas exorbitat; unde facile collegi, semper in naturam jam vitiatam receptum esse, quod omnes morborum concitationes primitivæ *aliquid menti simile* (puto *amentia*) in se habere promittant, ab inobedientiâ mentis; Et ipse Archeus, menti inobediens factus, perturbationum propriam, & proprie quasi Thymosin, jam explicatam, ostentet, patiatur, atque tandem frustra ploret sui exitii irregularitates spontaneas. Quibus sic probatis, ac receptis, considerandum, (siquidem conceptus animæ sensitivæ possunt ita Archeum violentare, ut metus personæ generet pestem) an non sint media domandi, atque superandi omnem morbum, à perturbationibus animæ, & Archei, ortum. Num vid: amentiæ animæ sensitivæ, & Archei, morborum patratrices, compesci queant, remediis quibusdam abstractioribus, quàm per ordinaria dona, in simplicibus sigillata; ut scilicet anima sensitiva, & Archeus, ita curentur, ne ruant in dissolutionem Thymosis, vel si inordinatum jam patrarint, idipsum restaurent, ac corrigant; ut nimirum cujus fuit primariò condere, & principiare morbos, ejusdem quoque sit, illos delere, & prohibere. Etenim, ratio persuasit quidem, hanc esse proximam viam, sed quæ sentibus, ac spinis, horrida est, & inculta. Nam, si Archeus per sui potestatem *victoriam*, excrementa non ritè fecerit; si intrò admittit, non expellit, non reluctatur; vel ipsemet, proprio indignationis, aut infamiæ peccato, eadem facit; saltem poterunt fores claudi, additâ sollicitudine, sordibus, ad exempla priorum intrare paratis, (quod est præservativæ munus) vel saltem resipiscere potest Archeus, & se ab errore corrigere. A creatione enim sunt media sufficientia in naturâ, quæ per suas qualitates, compescunt quidem à posteriori, quæ jam sunt alterata, sed sunt pleraque incerta: Cognita autem, sunt ignava, tarda, multis quoque impedimentis, & impuritatum obstaculis obsepta. Inquisivi ergo an non essent aliqua, quæ immediatè colloquerentur cum Archeo, ita ut quædam simplicia, quæ potenter Archeum alterant, concitantque in diversos furores, (uti spectatur in salivâ rabiei, Tarantulæ, serpentumque ictibus, omnibusque prorsus deleteriis Venenis,) an non sint, quæ pari felicitate, virtute, ac brevitate, succurrant, ita ut semel tenui contagio haustæ, deinceps reliquum ad veram sanationis metam necessariam, *obiter satagant*. Quodque ratione assequi possum, bonitati divinæ non insolens, id fidei, magnificentiæ, liberalitati, amori, & immensæ bonitati, *jussit tribuendum*: nec Deum Opt. Max. ullatenus nobis defuisse, aut penuriosum extitisse; si qua autem horum est ignorantia, nostram ingratitudinem, immerita, & abusus, culpam ferre. Enimverò, postquam deveni in fundamentalem cognitionem morborum, cognovi, si furor alicujus Archeum obsedisset, quod convulsionem, ac dolorem immanē, excitâsset, vel epilepticum insultum in potestates principes, iisdemque famulantes, pateretur, confestim appositis quibusdam extrinsecis, omnem ejusmodi morbum, veluti injectis repagulis ad exorbitationes Archei, evanuisse. Consideravi enim & credidi non Entia mulctare, & vi reprimere, sin autem commisso jam sui delicto, aliquid degeneraverit, conglaciatum, constrictumve in meatum resederit, quatenus Archeus malè pro bene egerit, possibile fore Archeo superinducere Ideam, quæ iterum, omni serio molimine, coagulata resolvat, *iterum* & mala à se patrata, malè perdat, præcipuè quod essent ubercula in suæ Veneris facili traductione. Itidem, quia coagulavit, resolvat; certè non insulsè, proinde, à primis Sa-

pientiæ

pientiæ cultoribus cautū, ut principiis obstetur, quamdiu nimirum sunt morbi primarii absque satellitū sequelâ adhuc in Archei dominium vagante. Profectò in hâc palæstrâ, variè, vel ab initio, in hunc usque diem, & confusè, certatum omnibus telis. Imprimis namque facultas medica, quæ inconcussa sub quolibet pondere, & rectâ ire jussa est, inter paucissimos est inventa. Ac ubi aliquod ejus specimen excitare debuit, tantùm per incertas experientias, ad causas indebitas conferendo processit, totaque ideo conjecturalis remansit. Supremum autem quod molita est, fuit, ut mediorum simplicium vim nativam imprimat in vitam, ut nempè Archeus commotus per illam, ducatur juxta præscriptam qualitatem creaturarum. Atque in hoc adhuc variè est cæcutitum, ignoratis sc. facultatibus mediorum, destinationibusque eorundem, atque præcipuè nescitis constitutionibus morborum, cum remediorum appropriationibus; Utpotè putarunt hactenus Medentes, ejusmodi qualitates, humores fictos, complexionesque, quæ itidem morbos, effectus, imò & causas morbificas esse cogitarunt per vices. Cumq; morbum stabilirent in gradum qualitatum, decepti sunt in sua putatione, doctrina, & operatione; Unde quoque non nisi conjecturalem peperêre exitum. Nescîs, inquam, quod qualitates medicæ, quæ non agunt æqualiter in cadaver, atque in corpus vivum, non edant effectus à Medente intentos, nisi per accidens, id est, non quidem, quod qualitas medicaminis per gradum sui, extinguat gradum qualitatis illius, quam putant morbum; sed qualitates remediorum agunt duntaxat, quatenus inducunt Archeum ad operandum, juxta destinationem suæ alterationis, & motus; hoc est dicere, activitas non est primaria, ac per se, ipsius medicaminis, sed est primaria ejusdem operatio, ipsius Archei, quam à medicamine sibi formavit. Hoc autē nesciisse, est neglexisse hacten⁹ activitates rerum naturalium. Ita nempè est actio, sive operatio naturalis, agentis in patiens vivum, quæ propriè loquendo, in re medica, est actio entis occasionalis, in Ens entuale effectivum & vivum, quod sui conceptu, alterationisque mutata perturbatione, immediatè producit intentum effectū. Deceptæ nempè sunt Scholæ, quod putarint, res naturales perindè agere in cadaver atq; in vacuum, perindè, inquam, in invicem, prout *ut* in vitale Ens. ✱ Et quanquam Scholarum non ea hactenus fuit sollicitudo, ut hæc indagarent; attamen passim applicando sua remedia, quæ à vulgo, quæ à vetulis (quoq; fortuitò, à bestiis ipsis) didicerunt, ac bene, simplicia, cesserunt, postmodum, insanâ compositionis confusione, remanserunt sopita, retusaque, si non ex pleno extincta; Ast interim, in eodem perseverantes cantu, confusè agendo, qui omnes malè instructi erant, cernunt, aliquot sponte, feliciterque sanatos, unde crevit usus, confirmataq; est à paucis illis, eorum ignorantia, sic ut, titillatione prætensi honoris, suas experientias, malè causis tributas, constrinxerint in methodum, quam hactenus insanum vulgus admiratur, ac quodammodo adorat. Ast, quia facultas Medica erroribus, sordibus, incertitudine, conjecturis, impietate, lucro, & invidiâ, esse plena, fuerunt etiā ab initio, alii, qui intentarunt anomala remedia, quibus Archeum compescere, ligare, & corrigere studuerunt. Ad hoc, inquam, plures excogitarunt verba, ritus multasque ceremonias, quibus se statim facileque, mille artifex, humani generis perpetuus hostis, magistrum, comitem, ac cooperatorem associavit, invidens nimirum, ne homo proximam morborum cognitionem, & sanationem, *simul* perciperet. Itaq; factum est, ut quamvis in posteriori sanationis modo, nonnulla insontia concurrerent, passim tamē tota ejusmodi sanationis method⁹ suspecta apud probos evasit atq; mansit, perennatque. Ideò Medica facultas, tanquam confusa, ignara, conjecturalis, incertisque fundata columnis, (in hac enim, facultatum omnis indistinctio, & causarum ignorantia,) totam sarcinam abjicit, & contenta sua ignavia, traditisque hypothesibus, à mathesi distinctis, quas per graduum suppositiones metiri se jactitat, quasq; alioqui sola natura metiri potest, frustraque Medicus illarum mensuram, fictosque gradus, inquirit; nam, etsi doses gradum, graduumque momenta, includant, non fit tamen, ob inventionem graduum morborū, inquisitio gradus in dosi, eò quod in appro-

priato, & specifico, ubi remedium consistit, ita & remedii dosis. In Consolidâ nempè, gradus, & compositio, à Creatore disposita sunt, quas Medicæ Scholæ non poterunt metiri. Sunt nempè, doses rerum à Creatore; Doses autem applicationis à Naturâ, quas & Medicum discere oportet, non autem imperare, aut variare pro lubitu, multoq; minùs per Mathesin numerare. Sed in posteriori methodo sanationum primariarum, sola ignorantia omnes confusionum tenebras nexuit, & retinuit, ita ut tandem, sine discrimine, etiam pars insons ejus damnata sit. Priorem enim jam, toto volumine, ab obscuritatibus, & ignorantiis, quantum potui, vindicavi. Hanc autem posteriorem elucidare aliquatenus, contendam. Etenim, imprimis tentata sunt varia, quæ fuerunt attributa Operationi fidei, & imaginationis, cum multâ tortuositate. Mirum enim quid non ex inferni barathro allatum sit, ut miseris mortalibus sit permansa innocentia talium remediorum. Vanæ enim & prorsus insanæ, ad hoc sunt adductæ ceremoniæ, quibus se hostis mortalium sociavit lubens, introduxitque primuùm adorationes, invocationes, abnegationes, conjurationes, execrationes, imprecationes, pacta, atque nefaria vota, impia sanè omnia, quævè statim suum produnt authorem; ideoque & in quovis seculo à cordatis hominibus odio habita. Hostis enim infernalis, dein cùm animadverteret, hominem tanti sceleris, & servitii, suspicione motum, ejusmodi impietates execrari, atque aspernari seriò, neque se velle cum Satanâ ullatenus implicare per actum, notare deinceps contendit, suggessitque mitiora quæpiam sigilla nimirum characteres, figuras, Talismanica, gamaheu, atq; similes vanitates, quibus astrorum potestatem allicere ad illas, & ligari ibidem, persuasit, ut crederent, illas totius universi, ac fortunarum rectrices, quæ ubi politiores homines contemnere vidit, atq; devotione, ac religionis favore, quempiam visco tenaci alligaret, abusum rerum sacrarum comparavit, itemque verba, nihil significantia, vana, vel sacra, detorta in reprobum sensum, adjunxit; indeq; tandem eos seduxit, ut cruore non baptizatorum, & cadaveribus impiorum, uti cœperint; itemque suspenderint, sepelierint, ligaverintque, aliqua subter limites in trivio, quadrivio, in trabibus, in stabulo, lecto &c. Satis enim Cacodæmonis, hominem vel tantillum sui sequacem habuisse. Hæc igitur omnia nefaria, certumque homini exitium, cui Dei indignationem comparant. Surrexerunt deinde, astrorum augures, quia *simplicia quadam certis momentis constellari prædicant*, quasi astrorum influxus produceret rerum vires seminales, augeret, vel intenderet, quasi simplicia liquata, polita, decerpta, connexa, vel applicata, arbitraliter, juxta præscriptam Astrologorum vanitatem, suas naturales dotes augerent, mutarentque; & quasi demum, astra propter ejusmodi regularum observationes, aliter atque aliter influerent. Sunt enim *nugæ astrologicæ*, multis titulis exsibilandæ. Hujusmodi sunt verba, scripta in pergameno virgineo, metallis depuratis, ordine, serie &c. sub certis positionum angulis, horis, corporis jejuniis, vigiliis, lectionibus, suffitu, veste, &c. quæ cuncta convincuntur fictæ vanitatis, si non etiā impietatis, & occulti cum hoste pacti, quæ sanè attamen, quo majorem fidem ex authoritate hauriant, fortiusque persuadeant incautos, mentiuntur Salomonem; Rabinos, & Cabalam, traditam Mosi in monte Sinai, & deinceps inter antiquiores populi reservatam, & clanculum custoditam. Quæ cuncta sunt Judæorum imposturæ veræ, atque ludibria, quibus Christianos circumveniunt, pro lucro. Interim, verum est, *Regem Salomonem, descripsisse plantarum historias, potestates*, atque progressus, longè aliter quàm descripserit Dioscorides, ab hyssopo, *pumilâ* horti, sc. usque ad Cedrum Libani. In quo sanè plurima volumina necessaria implevit, quæ regnante filio suo, publico cremata incendio conflagrarunt, monitu Prophetæ, ne sc. populus, in atheismum, & Gentilitatis futilitates pronus, ad naturæ dignitates, nimio affectuum stupore deflexus, Dei Israël oblivisceretur. Maluitque Deus summè bonus, humanam naturam carere commoditatibus & finibus, ob quos sua simplicia destinaverat, quàm quod Dei oblitus homo, pio gratiarum actione, naturam ipsam adoraret ingratus. Josephus etiam testatur, Salomonem aliquot mille libros (paragraphos fortè) scripsisse in sanationem omnium morborum, & fugam Cacodæmonum; *Eleazarum nempe Pontificem*, Vespasiano Tito, Tribunis, totoq; exercitu Romano,

præsentibus, ab Evergumeno *expulisse Cacodæmonem, & colubrum eversum*, juxta requisitum migrationis signum; Idq; totum, ad *odorem radicis, annulo gestatæ*, & verba quædam obmurmurata, à Salomone præscripta. Imprimis testimonio Evangelii patet, Diabolum non ejici per Diabolum, ne quidem principem Beelzebub; quocircà radix illa, ut & verba, à Salomone dictata, non ejiciebant Satanam, per pactum cum Satanâ. Profectò, ingentis est discretionis, & inusitatæ hactenus doctrinæ, differentiam statuisse, inter superstitiosa, & illa quæ non sunt superstitiosa. Etenim, ut ignaviæ, & ignorantiæ, plenum est, statim ut aliquid se offert, cujus ratio non est pervia, nec ordinario agentium cursu est limitatum, censuisse, id esse pacti impliciti cum Cacodæmone; Ita & periculosum est, absque scrutinio cuncta, minus scabrosa, admittere juxta gregem. Nam, ut pacta explicita novisse, est longè facillimum, ita longè est facilius, omnium ignoratorum causas à se excutere, ac in implicita cum Cacodæmone pacta, referre. At saltem imprimis nusquam legitur, vel habetur, Salomonem tot pacta, vel fœdera, cum Satanâ icisse, quot formulas scripsit ad fugandos morbos, & spiritus immundos. Iniqua sanè pacta pepigisset, fuissetque regnum Satanæ in se divisum, si in despectum principis arrogantiæ, & tenebrarum, ejectus esset Diabolus, non potens odorem radicis, & murmur aliquot ferre verborū, in conspectu tot gentilium. Certumq; est, ejusmodi verba non operata esse, ex opere tùm nondum operato. Certumq; deniq;, tot libros conscriptos, nedum permittente Deo, verùm etiam ex reali scientiâ, quam Salomoni infuderat. Sin autem jubente Deo, cremati sunt, non id factum est, quod propter se, propriamque quam continerent impietatem, aut dolum, arserint: multoq; minus, quod apud Deum sit tædium, sive complacentiæ vicissitudo. Quod enim illi semel placuit, sine sui immutatione, deinceps displicere non potest. Ergò, libri cremati non propter se, sed propter indignorum hominum abusus, & perniciem. Tot ergo mille verborum formulæ, etsi nobis hodiè ignotæ, verè tamen bonæ sunt, & aptæ, ad ejusmodi effectus in sanandis morbis, sunt nimirum, odor simplicium, & verba quædam, fustes, quibus ejicitur vituperosus Dæmon. Vires herbarum quidem paucula hodiè innotuerunt, quæ in tantum fastigium ascendunt. Etenim, ubi statim ad insolitum effectum, plerumq; stolidè obviam itur, per superstitionis nomen; quiditatem ejus inquirere ante omnia est opportunum. Superstitio enim juxta sanum Etymon, sonat actum confidentiæ, & credulitatis, quibus statur firmiter super re aliquâ tanquam bonâ, verâ, efficace, quæ tamen in se nil horum habet. Est autem nomen analogum, ideoque stat pro famosiori significato, & debiliore parte suæ causæ. Traxit enim nomen incautæ credulitatis, levitatis, & falsæ confidentiæ, ex Diaboli consortio, vel saltem, ubi non est concursus Diaboli, ex ignaviâ & indistinctione hominū. A deteriore ergò parte, sumpta est superstitionis denominatio. Hujus etymon, si essentiā notat, certè superstitiosum esse nequit, quod nō fidem, reverentiā, confidentiā, imaginationem, ceremonias, vanasq; observ. in se contineat, non exigit. At sanè, cùm hodiè nullæ innotuerunt herbæ, quæ proximè agunt, atq; confabulantur cum Archeo, cum anima sive spirit⁹ abstractis, fuerintq; tamē olim, quandoq; Salomone manifestante, per scientiā infusam, non a. per Diabolum. Sed cognitionis illius Dator gloriosiss. ingrato, ac abutenti homini, illa dona subtraxit, atq; denegavit, non quidem quia vires istæ malæ essent, rerumq; impius ac vetitus usus, verùm ob bonitatem Dei, nolentis perditionem nostram. Siquidē serpens æneus, jubente Domino, quandoq; simpliciter adoratus fuit, & à serpentibus lethalib. demorsi evaserunt tutissimè, non quidem, quod serpens Deus esset, aut Deū significaret, sed quia mysterium aliud continebat, Nehustam figuram, atq; mysteriū Crucifixi; habuisse. Sed pace illorum, aliud credam, nec enim facilè inducor, Dominū Jesum voluisse significari, per figuram Diabolicam antiqui serpentis. Furca enim, furciferum serpentem, non autem crucis, aut Crucifixi, imaginem repræsentat mihi. Perpetua est, eritque in Ecclesiâ Dei, S. Crucis veneratio; non autem pro tempore, ut neq; confringatur, sicuti serpens Nehustan. Curabat n. Deus, per serpentē, à serpentū morsu, quoties filii hominū, pœnitendo, reminiscerentur, depravatā sibi naturā à morsu serpentis antiqui, cuj⁹ erectionē in furcâ respicientes, spem in Deo figerent, qui illos ab

ab illius morsu mortali revindicaret quandoq;. *Porrò certum est,& fide credendũ, quod in verbis, herbis & lapidib', est magna virtus.* Quæ virtus non est moralis, neque parabolica, nec de mediis Diabolicis, remediis aut vitutibus Magicis (loquitur Sapiens) ut neque de ordinariis, mediocribusq; potentiis; sed tantummodo de Magica Virtute indefinitâ, ut non quidem in unâ aliquâ, ad unum aliquem tantùm effectum, sed dos magna inexplicata, vulgoq; incognita, intelligatur, Dos in verbis, herbis, & lapidibus constituta. Ideoq; primus sanandi modus legitimus est, per magnam ejusmodi virtutem, quæ est in verbis, herbis & lapidibus, post quorum scrutinia, deinceps ad alios modos deveniendũ. Probatur autẽ imprimis methodus medendi per Verba, non solum ex præfato textu Sapientis, & canonicâ authoritate Salomonis; Sed quia in virtute Dei, sanabant Apostoli omnes ægros, per verba nominis Jesu Christi. Itaque remansit in Ecclesiâ, inde vis sanativa, non solum pro incantatis, obsessis, atque maleficiatis, quia quæ spectant spirituales potestates, requirunt remedia etiam condigna, atque majoris ordinis, ideoque Exorcistam etiam Magistrum, ubi interim pro aliis morbis, quilibet Christianus, & Vir bonus, sufficit. Sic quoque contra spiritus immundos, nedum verbis, sed herbis, lapidibus, absque rebus consecratis, uteretur Ecclesia, per manum tamen solius Exorcistæ. Magna ergo Virtus, de quâ impræsentiarum, una est planè miraculosa, altera verò formulis alligata, qualis in potu Zelotypiæ, in sanatione Lepræ, &c. Qui effectus, etsi fluant immediatè à Deo, omnium principio, attamen propter ordinarium motum, quo sese jam ad formulas, simplicia,& utendi modum alligavit benevolus Deus, ejusmodi miracula jam quodammodo, intra naturæ, atque potentiæ, seriem fuêre. Non est autem spectabilis vita sancta viri, etsi per verborum aliquot, simpliciumque formulas, effectus prodeat, quia non advenit exoratus per viri merita; quia sunt ordinariè quædam Christi in homines misericordiæ, quibus ex suâ pietate miseris vult subventum. De verbis enim primùm, quia maximi momenti, & magnæ virtutis, tantoque augustioris, quò se ille modus curandi magis abstrahit à corporalibus. Etenim, ut verba significativa maximè movent, imperando animæ, & formis rerum novarum, tàm animatarum quàm rerum simplicium, & excremento furum; siquidem cuncta obedire debent verbo prolato protestativo, ita ut nedum externa vim suam amittant, flectantque genua, sed etiam ipse Archeus, morborum primariorum Architectus, se reprimat, & supprimatur. Cognoscere autem quibus verbis, herbis, & lapidibus, insit magna illa Virtus, non est discretionis humanæ, sed cœlitus, gratisque datur hominibus bonæ voluntatis, quos sanè, non nisi ex operibus charitatis, uti arborem è fructibus, judicamus. Verba ergò quæcunque exorbitatione furentem Archeum compescunt; diplomata suæ authoritatis afferunt. Examen autem verborum est ejusmodi. *Rejicio imprimis verba* non significativa, quia si non impietatem, saltem continent explicatam Vanitatem. Nam ut syllabæ istorum verborum non sunt nisi inanes toni, absq; virtute; ita quoque integra verba, non significativa. Dein, horrenda sunt verba, quæ imprecationem, execrationem, adorationem, vel vanam tantùm reverentiam sui, exposcunt. Item, quæ continent aliquam sacrarum rerum irreverentiam, vel insolitum usum, ut si quis retrogrado ordine dicat, legat, faciat; Hactenus non significativa, à Diabolo præscripta, ut admirationem, sive occultam latriam, suæ potestatis innuat. Itemque verba, è Sacris petita, impertinenter detorta, vel applicata; imò si socius aliquis spectetur in verborum combinatione, vel applicatione ad scopos propositos. Tandem etiam verba, quæ fidem, confidentiam, vel imaginationem fortem, præsupponunt, quia quod per gratiã, sive virtutem verborũ, divinitùs datum est, sibi attribuisse, est occulti pacti seminarium, atq; superstitionis Diabolicæ fermentum admisisse. Verba enim quæ debitè operari debent in sanationibus morborũ, imprimis carere debent omnibus præfatis respectibus. Tùm demum verba curativa examinanda sunt, primùm à fine, an vid. honos & Dei

servi-

servitiũ, inde augeatur, aut minuatur, cuj⁹ folius respectu libri Salomonis, alias utilissimi, conflagrati sunt publico incendio. Tum demum considerandum, an ex charitate juvandi ægrum, an verò propter lucrum faciant; illa enim ut verba prospera efficit, ita hoc imposturæ plenum, adeoque cooperatorem habet Diabolum. Gratis enim quisque verba ab aëre format, gratisq; sunt erogãda. Deinde, verba in se bona propter diversionẽ abusivã detorta, pervertuntur. Prout etiam, si ceremoniis vanis sint conjuncta; adeoque circumstantiæ, quales sunt *confidentia, Fides*, *& fortis imaginatio*, reddunt effectum suspicione plenum, eò quod (ut dixi) superstitio, à confidentia, per Diabolum requisita, sibi nomen invenerit, in qua vid. confidentia, est occulta quædam adoratio, & auscultatio, ad mandata, persuasiones, exhortationes, media, atque remedia Diabolica. Nam ut plurimùm, confidentia requiritur in causis ridiculis, nullamque capacitatem habentibus pro ejusmodi effectibus. Porrò, quod jam imaginationem fortem rejecerim, ut suspectam, id non velim extendi, quàm in Verbis sacris, operantibus per virtutem magnam, illis datam cœlitus; alioqui, in mediis naturalibus, fortis imaginatio, Fides, ac Spes recuperandæ salutis, plurimum momenti habent. Siquidem Archeum confortant ejusmodi facultates, ut roboretur per ipsasmet Ideas, à se fabricatas. Etenim non secus atque Ideæ primariorum morborum sunt typi; Ita sanè, & Ideæ facultatum, sive conceptuum animæ, non possunt non magnam vim sanandi continere. Tandem & verba, à materia sunt examinanda, antequam rejicienda, vel admittenda sint. Nam sacra significativa, orativa, imò & mandativa sunt, quæ à Sapiente dicuntur magnæ virtutis. Imperativa enim, quibus creaturæ mandatur obedire in virtute Dei, semper fuerunt, in Ecclesia, celebrata in spiritus immundos, & maleficia cuncta. Sic, in nomine Domini, jubetur *cruor sistere* effluxum; sic *dysenteria* citò compescitur; *Similesque morbi* gradum sistunt; præcipuè ubi nullus est jocus admissus, nihilque ludicri intervenit. Sic etiam, *Epilepsia è vestigio* tollitur, compescitúrque multis formulis, *cessantque plurimi morbi, vulnera* sanantur, & *ulcera*. Quia reverà Deus, in medio Ecclesiæ suæ, suis præest, à suis colitur, gaudetque, suis signis, Gloriosus adorari à suis. Quique hoc aliter interpretantur, videntur ab Ecclesia magnam suæ authoritatis dignitatem suffocare velle. Do enim Inquisitioni, hactenus exploratis verborum formulis, earundem plurimas admisisse in vulnerum, ulcerum, & ambustionum sanationes. Nam, ut ipse *Martinus Delrio Iesuita*, de disquisitionibus Magicis testatur, numerat, *recitatque fortè quinquaginta formulas*, ab Inquisitoribus admissas, quarum saltem caput & calcem refert, totus adhuc sc. dubio alligatus, non ausus fuit integram formulam conscribere, adeoque visus est, potius jactanter illarum cognitionem prostibulare, quàm quod Inquisitioni subscribens, easdem ad longum declarasset; alioqui enim si Inquisitioni subscribat, vel invidia detinuit occultas; vel nescivit; & aliundè tantùm, pro more suorum, illarum fragmenta desumsit; vel si non, fisus fuit Inquisitoribus. Frustrà ergò, per Inquisitionis approbationem in formulas illas approbat; Mihi autem abundè sat est, ex iisdem formulis qualibuscunque conclusisse, si saltem unica ex illis operetur absq; superstitione, quod verba operentur de necessitate, in sanationem multorum morborum. Enimverò, quamquam omnes prorsus morbi, per verba sanari possunt, (rationabile nan. ne est, si Lepra, Epilepsia, vulnus, cruentus vomitus, dysenteria, &c. sistant cursum, & minores quoslibet multò faciliùs edomari.) Attamen in Ecclesia, usus verborum nedum periit, sed per indistinctionem ivit propemodum in abusum, reputatusque est inter importatas Diabolicas, & superstitiones fœdas. Solus autem verborum vigor, aliquatenus, Exorcistis remansit. Unde autem tàm supina negligentia introducta sit, meum non est dicere, viderit ipse Clerus. Herbas autem & lapides, cum inter ordinaria medicamina Medentes contraxerit, connexeritque Clerus sensim gentilitatis omnia per rationales introitum intra Academias facere, in altum soporem negligentiæ, atque aliquot anteactorum sæculorum ruditatem, oblivia verborum, & herba-

rum, & lapidum, quoad magnam virtutem, irrepsêre inter mortales, adeo ut superstitiones quisque habitus sit, qui non è præscriptis Scholarum, herbis, & lapidibus, uteretur. Ad hæc namque est annisus hostis mortalium, ut dum medicinam, à Sacris laudatam, non possit penitùs tollere ex usu humano, saltem potissimam partem, & præfatam verborum, herbarum, ac lapidum, magnam virtutem, tanquam suspectam, sensim occultaret, quam sc. quàm maximè mortalibus invidebat, reliquitque alteram viam simplicium, sub mille theorematibus gentilium, falsisque Scholarum erroribus, castratam. *Quædam enim virtutes simplicium*, Scholis ignotæ, *adhuc servantur inter rusticos, quasi secreta Cabala*, à genitoribus tradita, potissimumque inter nationes, Medicis uti insuetas. Atque ideo non rarò, sæculorum longa carie, marcidæ evaserunt, aut introductæ inadvertentia, fermentum superstitionis clanculum admiserunt, inde & infamiæ notam contraxerunt, quæ alioqui, demptis adjectitiis, & spuriis inventis, illibatæ sunt in sua radice. Ideo nim. optima quæque in natura, sunt adhuc hodie incognita, & per indiscretionem, indistinctionemque Criticorum, in superstitiones relegata; Sunt equidem in natura, (quod nemo negaverit) simplicia quædam, quæ uti habent vim aliënandi mentem; ita sunt etiam, quæ pariter nacta sint vigorem sedandi furores, tàm animæ, quamque ipsius Archei. Sic nempè est unguentum armarium, quod intruso cruento paxillo, sanat vulnus absens; & aliud, quo ensis non cruentus, quo quis saucius est, inungitur, sanaturque absens vulneratus. Sympatheticus optimi calcanthi pulvis, jam per milites in castra introductus, linteoque cruento, sine purulento, inspersus, sanat vulnera, ulceraque absentium, & cruorem sistit. Sic propemodum, tabes, sputum purulentum, plevritis, ignota methodo curari cœpta sunt, quibus alioquin infausta Medentium consilia opem denegant. Quam enim sibi blanditus est Diabolus, quod Dei omnipotentis magnalia, superstitionis indistincto terrore conspurcarit, & mortalibus odiosa fecerit, narrabo factum. Adolescens quidem 16. annorum, jam à triennio herniam intestinalem passus, quod cum viator quidam senex rescivet, adduxit patrem simul cum filio, in proximam sylvam, fiditque quercum quandam prope terram, quæ vix bipollicaris esset crassitudinis, ligavitque eam, circa ramorum initia, ne sc. penitùs finderetur, atque dehisceret. Tunc autem parens, ex una parte, & viator ex altera, medietates quercus distraxerunt, jusseruntque adolescentem transire per ejusdem fissuram. Tum verò, aliquot nexibus quercum strictim ligarunt, & rima consolidata est, simulque puer ille, (zonâ interim strictè munitus) sponte convaluit, hodieque est vir quadragenarius, civis incolumis, paterfamilias, dives, & prole sexta beatus; quod cum alter vicinus imitari contenderet, patremque illius adolescentis comitem adscivisset, egissetque cum alia quercu idem, ac similiter, nō consolidata est quercus rima, sed quercus exaruit, & intra eundem annum, suus puer febri extinctus est. Deinde, nobilis quidam Causidicus, in procinctu sponsalitii, idem in querceto egit, & perfectè sanatus. Iterum, Domicella quædam è sede præceps, conata est se detinere, ruit tamen, & in inguine herniam passa est; pudore autem ut non ausa est fateri suum malum, ita neglectâ zonâ per aliquot sternutationes, dilatata est ruptura, in sex digitorum amplitudinem. Cincta fuit, sed ipsi gressus molestior. Tandem post annum circiter, nuptias cogitans, mense Martio, multo manè castrum egreditur, binisque comitata sororibus, querceta adiit, juvencula querculum cultro dividit, & per rimam, tenentibus utrinque sororibus, simplici togâ, perreptat, & mox abinte tota sana evasit, & mense Majo deinceps, nupsit incolumis, nec amplius adivit nemus, ut sciret, an eresceret, vel aresceret arbustum. Sed jam videor ad aures prorepere susurros superstitionis, eò quod tota virtus consita sit in transitu seminudi herniarii, per fissam querculum. At cum in judiciis, ante sententiam, audienda sit utraque pars, dico sat imprimis esse, non subesse hic verba, invocationes, impietatesque finem esse, honorem Dei in suis magnalibus, à quo dos ista creditur emanare in naturam, propter magnam virtutem herbarum. Quod autem iste transitus operetur realiter, & sympatheticè,

con-

consolidationem vulnerati abdominis, præcipuè si ipsa quercus non exarescat, sed consolidetur, manifestum est imprimis, quod pulvis sympatheticus, præservans cruorem, vel pus in linteo, ne putrescat, deferat ejusmodi balsamicam vim ad vulnus absens, & sanetur, quid quæso impediet, quo minùs aporrhœa, à recenti quercus lethali, & medullari vulnere, transeuntem afficiens, & halitutenus inspirata, non sit ad instar pulveris sympathetici, balsamique potissimum, quod quercus glandes, folia, cortex &c. sint inter potissima potus vulnerarii simplicia. Quod autem è quercetis expiret fumus aliquis magnæ virtutis, alibi probavi. Sed dicent, si halitus quercus ille sit alicujus virtutis, cur ergo non sufficit astare? Ego sanè, aliter non respondebo, nisi quod non sit humanum scrutari magnalia consilia, sive judicia Dei. Transitum tamen requiri, nec proinde involvere superstitionem, mihi persuadeo, non quidem per rationem à priori, in dotibus beneplaciti divini, sed prorsus, à pari, & ut dici solet, argumento, quia est. Nam, *prægnans appetens cerasum*, si manum fronti suę admoverit, fœtum in fronte, perpetuo ceraso signabit. Sin autem manum quietam servaverit, non signabitur fœtus. Ergo, sic absque superstitione, requiritur transitus per fissam quercum, ut vis vitalis consolidandæ quercus, abeat in consolidandam membranam abdominis. Non est autem animæ operatio, quæ imaginetur, aut velit signare frontem fœtus; sed manus, per incuriam tangens suam frontem, id efficit; quia est Archei operatio naturalis, non autem animæ. Incuria est exhalatio Archealis è quercu fissa, tantùm oppositionem, quæ sit transitus, requirit; fissura enim quercus rupturam herniæ denotat, prout colligatio, & arboris reasseratio, solidaturam herniæ designat; tandem transgressus per arboris rimam, applicaturam intimam, atque medullarem, denotat. Quercus verò peculiarem significationē gerit consolidationis, eò quod potum vulnerarium, membris dicatum, suppeditet. Colligantia tandem causarum, & similitudo, connexum in Archeo ostendit. Quædam siquidem sunt, quibus solus, atque unicus contactus, vinculum fecit inter agens, & patiens, (prout in Persicaria lota, atque in sympatheticis cunctis) ut deinceps in hominem, cujus ergò creata sunt cætera, solvant suæ destinationis proprietates. In verbis, herbis, & lapidibus, est magna & excellens virtus, non quidem diabolica & superstitiosa, sed magna, quæ testatur Deum opt. max. Hæc est nempe virtus magna, quam de terra creavit Altissimus, quam vir sapiens non spernet. Sunt nimirum quædam, quæ semel saltem tangunt cruorem, pus, aut vulnus, & reliquum, quod desideratur, perficiunt. Quædā verò quæ requirunt continuum contactum, ut periapta, & appensa. Nonnulla quoque unico odore confestim suam perficiunt destinationem. Sic nempè solo odore radicis, in annulo gestatæ, fugatus est cacodæmon, in æternum sui opprobrium, spectantibus famulis suis infernam, & miseram, ejus impotentiam. Sunt denique alia, quæ solo contactu, ac putrefactione postmodum interveniente, sive morte vitæ mediæ, transferunt conceptum in attractum mali characterem, è corpore, cui inest. Manus enim prægnantis, admota brachio vestito, transfert sigillum rei conceptæ, in brachium fœtus, etiamsi id fiat per despectum. Si verò prægnans per despectum, ut deleat conceptus sui characterem, naribus suis, veste obductis, manum admoverit, non subsequitur sigilli impressio in fœtum. Admovere ergò manum, vel non, itemque admovere per contrariam, & despectuosam intentionem, ut non est vanum, diabolicum, aut superstitiosum medium, ita sanè aliqua fecisse, quæ per ignorantiam censentur alioqui vana, superstitiosa, aut sine potentia, non solùm non sunt irritæ, atque vanæ observantiæ, sed efficacissima media, magnique momenti *Operatio sanandi*, *à primordio, fuit in Ecclesia per verba, ritus, exorcismos, aquam, panem, salem, herbas*, idque nedum contra Diabolos, & effectus Magicos, sed & morbos omnes. Etenim sanatio, in Christo Domino, incepit, per Apostolos continuavit, & modo est, atque perennis permanet. Sed postquam Piorum Eleemosynæ

in

in amplissima beneficia, dignitatesque, surrexerunt, Leges sunt inventæ; Jurisdictiones, causas, processus assumserunt per modum principum sæculi; subductiones, immunitates quoque, atque privilegia, accessêre. Neglectæ sunt morborum sanationes, proximorum opitulationes; calefecerunt corpora, & refrixit Charitas. Pharisæi, & Levitæ, transierunt, nec vulneratum semel aspexerunt, imò non solum denegarunt oleum vulneribus infundere, sed per Leges cavetur, nec se rei medicæ ingerant Sacerdotes. Et rectè quidem, si de medendi methodo Galenicâ intelligatur, non autem de applicatione magnæ virtutis, quæ verbis, herbis, ac lapidibus inest, sicque converterent infideles in Verbo Domini; Adeoque sanatio ægrorum, de præcipuis scopis est in Ecclesia, quæ hodie ita est neglecta in conversione fidelium, ut rarissima sint miracula ejusmodi; putantque sola concione, hæreticos, & infideles, convertere. Defectus est Cleri, incuria est, negligentia, & ignorantia, non autem debilitas Christi, aut impotentia Ecclesiæ. Dolui sæpè, mecum, quod in veteri, ac figurali Religione, ut Leprosi mundarentur, ad Sacerdotes mittentur, (nostri ipsos dedignantur, & effugiunt) & tantundem non fiat in Ecclesia Christi. Certè! spreta sunt media, quibus Deus, tàm in Ecclesia, quam in natura, sua reliquit pietatis stigmata, ita ut quoties, per suam debilitatem, non cognoscerent aliquem causarum nexum, confestim ad Rempublicam Diaboli relegaverint, sine omni scrutinio. Ego verò, (sub meliori judicio Ecclesiæ) autumo, ubi honor Dei, proximi sanitas, charitas agentis, media non impia, concurrunt, rem non leviter proscribendam. Multa enim hodie adhuc spectantur in Ecclesia Christi, Deum nostri non oblitum; nam per *formulas consuetas*, naturalem *adventum locustarum, aliarumque insectarum*, avertunt, vel in unum locum ligant, quoties nimirum, decimarum metus de remedio cogitandum suadet. Idem, de fulmine, & grandine, contingeret, sed in oblivionem abierunt formulæ. Sic etiam morborum omnium curatio fuit in Ecclesiâ, sed abiit in oblivionem, quasi in despectum. *Rex Galliæ*, solo attactu, *strumas curat*, per formulam verborum, non quidem, quia vir sanctus, aut unctus, prout Episcopus Yprensis, doctissimus Jansenius, in *Marte Gallico*, satis demonstravit; nam & *Rex Angliæ*, *absque* ampullæ unctione, idem facit. *Rex Hispaniæ* etiam id, ante Regem Galliæ, solitus erat facere. Quidni & hodie? Quidni, etiam in omnibus morbis, per certas formulas inter Christianos, id fiet? Unde enim strumæ privilegium exclusivum obtinuissent? Si remedium ex Deo est, an populi tantùm miserebitur, si scrophulas patiatur, & non cancrum? Scrophulæ sanantur à septimo filio, cur non à Sacerdote? Cur non à tertio filio? Quid enim numerus momenti habet? An scrophulæ sunt ex Diabolo, an verò ex natura? Si naturalis morbus, quare pariter non curetur passim quilibet morbus à quolibet Christiano, non secus atque à septimo-natu, ex ordine interrupto? Multa enim se habent per modum mysterii, multaque se habent per modum naturalem. Mysteria non sunt disputabilia, non cognoscuntur per causas, sed creduntur, quia sunt revelata, habent tamen aliquid proprietatis, aut similitudinis in natura. Sic in festo scenopægiæ, Hebræus quilibet portabat ramum Cedri, ut Deus recordaretur temporum, quæ portabat leprosus, ut mundaretur &c. quia Cedrus utrobique, mysterio quodam, symbolum Deiparæ Virginis repræsentabat incorruptibilitate. In natura verò sunt quædam tanquam mysteriosa, prout, dum manus prægnantis deportat sigillum cogitatum, non intentum; ita ut sint formulæ verborum, herbarum, lapidum, & applicationis eorundem ad omnes morbos. Quæ universa, per incuriam, indistinctionem, attributionem Diaboli, adeoque per contemtum, interciderunt, hodieque ideò ignorantur. De Lapidibus autem nil penè hodiè scitum, quare in pectorali, certæ gemmæ, singulæ Tribui destinatæ, quam vid. proprietatem consimilem gemmæ in se habeant, quæ coram Deo offerrent suam Tribum. In superstitionem relegatus est *effectus Turcoidis*; si non frequenter, consimiliter & per incuriam, incogitantiamque accideret. Gemma est cærulei coloris, & per ignem cremabilis; nascitur autem optima in Perside. Si quis autem *Turcoidem*

coidem gestaverit nudam, vel auro inclusam, tangatque carnem, vel non, (perinde est) ruat autem præceps ab alto, gemma frangitur, & illæsus est, qui cecidit, adeoque gemma ictum in se transfert à cadente. Dubitare de effectu, jam est proterviæ meræ duntaxat. Denique id non accidit, si quis gestaverit Adamantem, Saphyrum, vel Jaspidem. *Sic Corallinus* restringit cruorem. Vidi & *Iaspidem*, qui inter ubera gestatus, deficiens lac nutrici quamprimum restituerit. Denique fit effectus Turcoidis non credenti, imò non cogitanti se gestare, vel nescienti. Deinde contingit idem effectus, non solum cadenti à præcipite loco super terram, saxum, &c. sed etiam cadenti in aquam, frangitur gemma. *Abbas enim S. Ioannis Baptistæ* Yprensis, ordinis S Benedicti, in periculo casus è navi, à suis mirificè detentus, non cecidit in aquam, attamen gemma, quam aureo cingulo, in digito gestabat, in frusta dirupta est. *Marchio, Don Carlos Spinella* retulit mihi, se in venatione præcipitem ab alto devolutum, cecidisse à rupe, eò quod equus, cum veloci cursu, crus in fossula rupis fregisset, ceciderat, mortem passus; ille verò, præ cursus impetu, ex ephipiis exiliens, de rupe lateratim cecidisset, ad minimum in petram decliviorem &c. pedibus, surrexisse autem illæsum; cumque dudum meditans casum, & præservationis causam, tandem vidit, se Turcoide digitum cinxisse, fractamque gemmam. *Georgius Sibers*, nobilis Toparca in M ærebeko, retulit mihi, quod semel ex horto veniens, & obicem ab ostio removens, audivit clamorem uxoris suæ, lapsæ ex alto in penarium, (matrona mihi nota fuit, staturæ proceræ, filia Præsidis Van der days Hollandiæ) illæsæ tamen, & incolumis. Cumque admirans, Deo sursum tensis palmis gratias referret, vidit Turcoidem fractam in quatuor partes. Possem adhuc decem casus similes referre; sed dicta sufficiant, quoniam exinde constat, gemmæ virtutem magnam esse præservandi à læsione, & transferendi ictum in se. Etenim, ut quisque, inopinè devolvendo, non potest non percuti terrore, constat ergò, in omni lapsu esse hujusmodi terrorem; huncaute terrorem frangere *gemmam*, constat ex historia postrema, in qua ipse, cujus gemma fissa est, non quidem cecidit, sed uxor ejus; adeoque & hinc verificatur verbum Dei: Vos, duo estis, in carne unâ. Lapsa verò uxor, incolumis præservata, per terrorem mariti, & fissuram suæ gemmæ. Itemque, quod solus terror frangat gemmam, patet per historiam Abbatis. Sed quis dabit rationem, quare terror, frangens gemmam, transferat contusionem cadentis, in Lapidem? Denique, quis hunc effectum excusct à superstitione, nisi insonti accideret? Eodem pacto, examinanda sunt media, prout sæpius; atque ubi insontia sunt, intellectus nostri debilitas redigenda est in obsequium effectivum piorum. Qui enim putat, suo intellectu, virtutem magnam à Deo in natura constitutam, penetrare fatuus profectò, & superbia plenus est. Etenim, si quis gemmã, auro inclusã gestet, & se volens ex alto præcipitet, non salvaturà gemma, quia periculum amat, & tentat Deum suum. Adeoque certè hinc colligitur, dotem gemmarum ex Deo esse immediatè, licet naturalem, adeoque dotem, sive virtutem magnam, de quâ sapiens, non esse spernendam, ac temere in superstitiones Diabolicas relegandam. Ah! quantum mali perit hæc indistinctio, quantum damni oblivio potissimarum virium, in natura conditarum, attulit? Siquidem, sicut duplex est operatio Animæ, & Archei, in corpus nostrum. Non est autem probabile, minus obsecutu rum quodlibet contentum nostri corporis Ideis Animæ, & Archei, quàm fœtus auscultat perturbationibus suæ matris; quippè, quod fœtus sic vivit propria quadra, ut defuncta matre non raro exsiccetur. Itaque semel operatur prægnans per multam apprehensionem, per quam sæpè contingit, quod terrefacta mater fœtum transformet omninò, & ab humana natuta transfiguret in belluinam. Aliàs verò prægnans operatur desideriis maris, ita ut sine advertentia, per incuriam, non totum fœtum transformet, sed pars transformetur, quia mater suam manum apposuerit. Pariformiter quoque morbi cuduntur ab Archeo.

Etenim, ut terror in anima, vel archeo, pestem realem in corpore producit, sive ideam pestis virulentam, quæ totum post se, archeum trahit, atque transformat; Alibi verò, saltem in archeum introducit, non quidem venenosam atque deleteriam qualitatem, sed duntaxat detortam à finibus ordinariis, peregrinam quidem hactenus, at non proin, planè hostilem. Remedia ergò pestis, ab animi conceptu oriundæ, sint, quæ imperteritam constantiam suggerant animæ, atque deinceps conceptam Ideam virulentam excutiant, simulque à serpendi proreptione arceant. Ideoque cum omnis actio primaria morbifica à quadam Archei exorbitatione profluat, apprimè necessarium erit remedium, quod alienationem Archei ad orbitam reducat. Virtus ergò magna rerum, de qua modo disceptatur, necessaria est dos in natura, quæ de Monarchia, indole, & natura morborum, non autem contraria, ut neque simili, sed saltem ejusdem prædicamenti, ut remedio sit ingressus, penetratio, & actio su per morbum. Quapropter morbi, qui ab Ideis perturbationum excitantur, si non Ideis è contrariis perturbationibus confestim sedentur, *reprimendus est Archeus per verba imperativa, sedativa*, per herbas, aut lapides, quibus magna virtus inest, producendi in Archeum oppositam Ideam; Morbi autem, qui à deleteriis venenis introducti sunt, defectu proprii alexipharmaci, quod Ideam producat transmutativam veneni in se, curantur verbis magnæ virtutis, quæ Archeum compescant, ne ejusmodi virulentas qualitates, vel assumat, vel earundem obtuitu, sese ullatenus alteret; vel denique herbis, aut lapidibus magnæ virtutis, quæ sint producendo Ideas consumtivas præfatorum venenorum. Morbi autem, ab erodentibus (puta in ulcere phagedænico) proflui, unde videlicet Archeus, proprio velut concitus furore, de bono, ac suavi succo, producit corrosivam saniem, intus, vel extra, indigent remedio magnæ virtutis, verbo scilicet sedadivo furoris Archei, vel verbis producentibus oppositum affectum Archei, vel denique lapidibus, quibus vis inhibitiva insit; sic namque *terror hydrophobiæ tollitur*, submersione aliquantisper afflictorum. Itemque, si *halec salita, receuti morsui* applicetur; remedium nempè ab aqua, sale marino, & pisce, symbolum habet in rabidis. Consimiliter, sunt *sua verborum formulæ, venenum istud* cohibentes. In naturalibus enim laxis, atque languidis remediis ordinariis, occurrit quædam potastas refrenans, corrigens, & emendans, tam Ideas fientes, & factas, morborum; quàm ipsum efficientem Idearum archeum, furore percitum. Ideoque in omnibus morbis, adest aliquid simile maleficio, contra quod, si herbæ, verba, & lapides, suis formulis, ritibus, atque applicationibus, connexa, non mirum, quod singula remedia ejusmodi se habeant, per modum manus prægnantis admotæ, per transpositionem de subjecto, in subjectum transferentis suas impressiones, vel in se assumentis omne onus, in medium operativum, prout terra effectum lapsus, & contusionis, transfert in gemmam, etsi distringat media; *quæ sanè sunt media non minus naturalia, quàm* alia quælibet, quanquam illorum causæ hominem lateant. Sufficit enim abundè, quod examen medicorum excuset illa impietatis: neque enim, etsi non semper cuilibet succedant, ideò superstitiosa dicenda sunt. Nam etsi, irrito effectu, unguentum vulneri, vel ulceri, applicetur, non tamen statim proindè superstitiosum est. Etenim, si media impietatis excusentur, poterunt admitti ad experientiam liberam, cum spe sanationis futuræ, vel indifferentis tentaminis. Sed dicant ad hæc, quod valuæ, & cataractæ, sic aperiantur in omnem superstitionem, atque maleficia, præstetque omnia naturæ arcana, si quæ sunt, conculcari, quàm vel minimum angulum dare, quo suspicentur. Respondeo negative quoad primum membrum, siquidem, primum, examinata remediorum innocentia, (pro-

(prout fortè, Inquisitores de formulis verborum sanativis, rimati sunt) cessat omnis suspicio superstitionis. Quoad atterum verò objectionis membrum, id sanè Deo videtur injuriosum; conculcari namque arcana, & magnalia Dei, in natura, absque sacrilegio fieri nequit. Ex ungue enim Leonem, ex cantu philomelam, ex fructu arborem, & ex operibus hominem, facile interstingui. Non ergò magnalia Dei, ab usu mortalium sunt eliminanda, quia ignavia, examen approtionis, superius commendatum, veretur aggredi. Vitium enim nostrum est, & non rerum, quod tam pauci sanentur; Vitium nostrum, non autem Dei oblivio, aut denegata munificentia, si tot clamoribus, & ejulatibus, sinamus ærumnosum proximum perire miserrimè.

*FINIS.*



# INDEX
# RERUM ET VERBORUM
## MEMORABILIUM.

Quotquot in prima Operum Helmontii Parte occurrere possunt, locupletior, auctior, accuratior & plane novus.

*Primus Numerus Folium, alter Paragraphum notat, Litera C. vero Columnam.*

### A.



Acor

## B.



*Bal-*

## C.



Canis

Chyro-

## D.

## F.

unde

## G.

cali-

## M.



*facta*

Mate-

Mme-

 quomodo

N.

## O.



Obstru-

*Ovum*

Philo-

Qua-

Q.



R.

## S.

Sal

Sata-

Simpli-

Spasmus

Spiri-

Sudor

## T

Venus

FINIS.






ad sequentem positionem.

# DOCTRINA INAUDITA,

De causis, modo fiendi, contentis, radice, & resolutione

# LITHIASIS.

ITEMQUE

*De sensu, sensatione, dolore, insensibilitate, stupore, motu, immobilitate.*

PROUT

De morbis hujus classis, Caduco, Apoplexia, Paralysi, Spasmo, Comate, &c.

*Nova & paradoxa hactenus omnia.*

Tractatus tam Physico, & Medico, quàm Spagyro utilis: miseris autem utilissimus.

*AUTORE*

JOHAN. BAPTISTA van HELMONT, BRUXELLENSE.

*ILLUSTRI VIRO,*

# DOMINO CASPARO ULDARICO,

## Sacr. Rom. Imper. Baroni de Hoensbroeck, Teutonici Ord. Commendatori in Gemert;

Bonarum artium Fautori,

*Amico atque Patrono ſuo ſingulari.*

*MEminiſti, quod Illuſtris Dominus, D. VVernus Spies de Bullesheim, Teuton. Ordinis, Baillivæ Confluentiæ Commendator Provincialis, ac domûs Pitzenburgi Mechliniæ Commendator, Dominus in Elſen, & Herrn-Mulheim, &c. pridem Avunculus tuus, amicorum meorum faventiſſimus, triduo ante mortem, mihi lecticam ſuam mitteret, quia atroci Tertianâ decumberet; cumq; adveniſſem, me adhuc capite ſalutaret, & amplexum utrâq; ulnâ minaretur: eundem voluerim ſtatim ſuccurrere, eò quod pulſus intermittens feſtinari juberet: ſed ſuos diſtuliſſe pollicitam opem, in pomeridiem, ut Medentes adeſſent. Qui dum expoſuiſſent ſuam operam, quodq; 13. jam diebus, ſecuiſſent venam bis, totiesq; purgâſſent, aluiſſent autem juſculis, ac ſero lactis: confectionibus demum Alkermes, & Hyacinthorum corroborâſſent: ideoque eadem orbitâ procedendum, niſi quod demum crura, atq; brachia, Cantharidibus ulceranda eſſent. Me autem reſpondiſſe: Cernitis viri amici, quantum ſpei iſthac remedia dederint, auxerint, reliquerint. Quare ſi pergatis eâdem viâ; dies craſtina horrores, & agonem mortis, pro Tragœdiæ Epilogo dabit. Quæſo, dentur mihi ſaltem horæ 5. & adhuc hodie apparebit, an vir ille Illuſtris, me ſui amiciſſimum, fruſtra accerſiri, heſternâ die juſſerit. Conſenſere facilè, præter unum Fonſecam, forte quia Luſitanus eſſet, qui remedia chymica ſprevit, quatenus ignea, oleumq; igni affunderent. Adeoque unius voto, eques ille necem ſubiit. Nam etſi aſtarent ſacerdotes amici, etiam nobiles domeſtici: plus tamen ſperabant ex ſolitis & plurium votis, quàm nondum cognitis medelis. A bonis itaque deſiderari cœpit: quia aberas, dum hæc contingerent. Etenim ut juſta parit indignatio verſū: Ita ab ignaris concitatus, decrevi, libell. inauditæ doctrinæ de Febrib. edere. Et opportunè Card. Ferdinandus, Regis noſtri frater, à ſuis Archiatris Luſitanis, immodicâ cruoris exhauſtione, atq; immodeſtâ refrigeratione, extinguitur. Id autem ſic futurum, Carmelitæ confeſſario ſuo, prædixeram Scriptis. Deinceps autem à nece*

*de controverso jure disputatum. Certamen vicit Fortunatus Vopiscus, Batavus apprime doctus, ac Professor Lovanii. Ego autem carmen libro meo præfixi, quo constaret, non tam malitia: quàm brutalis Medentum illorum, atque impuuis stupiditas. Addidi eapropter,* neminem unquam à febri, stylo immunem factum, ut neque gravius aliàs ægrotantem, evaderet nisi quem robur naturæ tempestivius è manibus illorum eriperet. *Eò quod in Scholis, hactenus tam febres essentialiter, quàm earundem remedia nescirentur. Edidi ergo librum, qui istud solidaret: at tot undique mendis conspersum, quod erubuerim pro meo illum agnoscere. Ac ut ut talis: tamen ob rei novitatem, mox ab ortu, desiderari cœpit: quia defecerat. Ostendo namque febrim ignorari, nesciri remedia: itemque quaternarium humorum, esse aniles nugas, quibus creduli mortales cœmiteria saginant adhuc hodie. Itaque esto Problema: Nimirum* ipse vel in eo erravi penitus: vel non quidem ego; at Humoristæ errârunt. Totaque Schola Humoristica pessum ivit: quia modò jacet cardo, cui innituntur medendi postes. *Res ista cum tangat vitam, Rempubl. ac plerasq; familias: rogo Christianū orbem, ut ex charitate invigilet decisioni tam inopinimagnique momenti Problematis. Addo pariter librum, quo demonstravi causas, remedia, itemq; modum fiendi calculi, ignorari constanter hucusque. Pestem quoq;, Apoplexiam, Paralysin, Lepram, Lethargum, Spasmum, idque genus morborum, à Scholis æquè adhuc nesciri. Conscripsi autem hæc Paradoxa, in arrham polliciti majoris Tomi, quo Initia physica, atque nova medendi axiomata, pandam pro bono publico. Scilicet ut discant, ac resipiscant Scholæ. Discant quidem, non à me; (qui omnem alioqui gloriolam sprevi semper) sed à Datore omnis boni. Conatus autem sum, acceptum talentum, in proximi utilitatem sic manifestare, ut posthac quilibet sanæ mentis, velit nolit, fateri debeat, ipsasmet tenebras, è Scholis Gentilium, Veritatem proscripsisse hactenus. Cumque meos labores toti mundo loqui optem: idcirco eosdem Tibi dicare decrevi, in pignus amicitiæ: quod Musarum Patronus, & Pyrotechniæ fautor esses. Non enim libros meos Principibus Viris unquam dicavi, ut gesta illorum, atque avorum imagines, ac stemmata referrem. Nolim equidem videri, assentando corrumpere voluisse illorum integritatem. Scio quoque, tibi non minus, quàm mihi displicere quidquid adulatorum est. Denique nec offero Scripta mea, ut tuâ sub authoritate muniantur. Absit & ista stupiditas, quæ nesciat, ipsos Reges esse impares ad ejusmodi tutamen, nec quicquam subsistere, quòd à DEO patrocinium non est nactum. Do ergo, Vir Illustris, dicoque tibi, hosce labores meos, nudo titulo, ut me amare pergas Tui amantissimum;*

*Qui Deum regat,*
*ut te in valetudine protegat!*
*Tu interim fruere, gaude & vale, ut optat tuus*

Bruxellæ, 6. Kal. Octobr. 1643.

J. BAPTISTA van HELMONT.

